M

S

COMMENTARIA
IN ARISTOTELEM
GRAECA

EDITA CONSILIO ET AUCTORITATE

ACADEMIAE LITTERARUM REGIAE BORUSSICAE

VOLUMEN X

SIMPLICII IN PHYSICORUM LIBROS POSTERIORES

BEROLINI

TYPIS ET IMPENSIS GEORGII REIMERI

MDCCCLXXXXV

SIMPLICII
IN ARISTOTELIS PHYSICORUM LIBROS QUATTUOR POSTERIORES COMMENTARIA

CONSILIO ET AUCTORITATE

ACADEMIAE LITTERARUM REGIAE BORUSSICAE

EDIDIT

HERMANNUS DIELS

BEROLINI
TYPIS ET IMPENSIS GEORGII REIMERI
MDCCCLXXXXV

PRAEFATIO

Simplicii in Physica commentarii pars altera, quae posteriores quattuor libros complectitur, priore paulo emendatius legitur in libris manuscriptis, ut correctoris auxilium raro desideretur. neque Aldinae textus tam foede corruptus quam prioris partis legitur huius, ut quae ex melioris classis exemplo derivata sit. nihilo tamen setius consentaneum est etiam huic parti ex codicibus salutarem ubivis opem adlatam esse.

De codicum virtutibus singillatim nunc exponam hoc in universum praefatus optimum esse A, altero loco censeri C, tum M, deinceps deterioris farinae F, Aldinae denique naturam mixtam esse. nonnullis locis corruptionem quasi per gradus gliscentem vides, cuius generis exemplum videas p. 1029,17 et 18. sed ecce codices accuratius descriptos:

Marcianus 226, membraneus quadratus foliorum 382, saec. circiter X A (sec. Zanetti Graeca S. Marci Bibl. Ven. 1790 p. 118), collatus summa accuratione ab H. Vitellio. continet is libros V—VIII integros. de praestantia huius codicis iam vol. IX p. v^2, IX monui. librarius enim non solum eximia cura exemplar secutus est, sed indidem etiam ipse emendavit. itaque hanc scriptoris manum, sive textum scripsit sive correxit, A^1 nominare soleo[1]. A^1 supervenit autem postea recentior corrector (A^2), qui ut A^2 egregium saepe et ipse exemplar ad emendandum accivit, velut mancum Eudemi fr. 82 eius virtute restitutum est p. 1357,25 (cf. praeterea 1048,8 1324,23 sqq. al.), ita haud raro in deterioris classis castra transiit velut p. 842,20 1218,18. interdum etiam interpolationis arguitur velut p. 1337,23

[1]) in extremis ego accuratius A et A^1 ut textus et emendationis scripturam distinxi, quae tamen cum eiusdem sit hominis et eiusdem exemplaris, ne error e discrepanti modo adnotationis nascatur, haud vereor.

ubi ex Platone suo foede interpolavit Simplicium. ceterum monendum est orthographiam maxime ad hunc librum qui unus antiquae consuetudinis vestigia reliquit conformatam esse (cf. Praef. ad. vol. IX p. IX). ita ν paragogicum ad eius normam posui restitutum illud etiam eis locis, ubi correctoris posterioris rasura deletum est. quod tituli formam εἰς τὸ Ε ὑπόμνημα ὅ ἐστι πέμπτον antiquitus translatum olim (cf. l. c. p. v[2]) conieci, nunc mihi testimonio confirmare videor Philodemi, cuius extant simillimi tituli velut Περὶ κακιῶν κτλ. Ζ, ὅ ἐστι Περὶ κολακείας.

C Laurentianus LXXXV 5 membraneus quadratus saec. XI [sec. Bandinii Catal. Bibl. Laur. III 251]. constat fol. 198, continet librum V et VI. inc. ἐν τῷ τρίτῳ βιβλίῳ—πῇ δὲ κινεῖται, tum f. 101[v] τοῦ αὐτοῦ εἰς τὸ ζ̄ Ἔθος ἔχοντες—ἀποδείξει δὲ τοῦτο ὕστερον. contulit H. Vitellius. hic liber etsi minus accurate scriptus est quam A et in aspiratione miro modo saepe vacillat ἡρεμεῖν, ἁπέδειξεν, οὑσιῶν et contra αἰ οὐσίαι scribendo, tamen est ubi A atque adeo omnium ceterorum librorum consensum virtute sua superet. scilicet ex eodem non modo archetypo manavit unde ceteri sed etiam eodem exemplari quo A usus est codicis C pater. verum supplementa hic et varias lectiones, quibus illud in margine et inter versus ornatum erat, haud raro felicius vel plenius in usum vocaverat quam A. id quod facile tibi persuadeas, si legas quae adnotavi ad p. 880,15 886,1 887,14[2]) 900,14. notandum est nonnullis locis C cum codice M uno contra AF verum servasse velut p. 916,6. 21 936,3. 8 et 939,20. imprimis conspicitur codicis C praestantia inde a p. 915, unde A per aliquot plagulas suae nobilitatis immemor nescio quo pacto in deterioris memoriae (F) societatem tractus est.

M Monacensis 428, chartaceus oblongus, saec. XIV sec. Hardtii Catal. IV 319, s. XV, ut ego iudico. contulit Guilelmus Schmitthenner Mattiacus. continet libros V—VIII. folia numerantur librorum singulorum singula, ita ut summa quinti (φυ λλ, μ̅η̅) folio primo et extremo adscripta sit et sic deinceps. etiam quaterniones in imis marginibus numerantur ᾱον, β̄ον cet. desinit codex post μεταβάλλουσαν p. 1265,23. venit *Ex libris Acacii Heits*, ut f. 1[r] notatum est.

---

1) cf. Scotti *Fragm. Hercul.* (Oxon. 1875) p. 69 sqq. n. 222. 1471.

2) ubi pro aF legendum aA.

Scriptura, quia exemplar plane legi non poterat, multis lacunis vitiata, quae non omnes indicatae sunt. omnino tam neglegenter hic codex scriptus, ut diu haesitarem, num in ordinem reciperem. at praestantiae non obscura indicia me moverunt, ut tamquam subsidiarium exemplum codici A adderetur, ex cuius exemplari profectum est. sed familiae nobilitatem male tuetur. nam immixta sunt saepissime deterioris stirpis (F) vitia, aucta illa propriae neglegentiae exemplis innumeris. quare in octavo libro inde a p. 1154 plenam discrepantiam huius codicis non iam exhibui.

Ut praestantiam, de qua dixi, probem, affero hos locos 893,26 κατὰ τὸ γένος, 1182,26 φαίῃ; et ne e coniectura haec orta credas (nam ne talia quidem desunt cf. p. 821,13 al.), moneo non nulla ita cum optimo libro A consentire, ut non ex ipso A (quod suaderi potest locis qualis p. 838,7 862,13 903,8), sed ex exemplari communi descriptum esse M appareat. velut p. 818,9 τὸ μὴ ὂν οἷον ἡ στέρησις servata sunt integra in CF; iam cum A[1] omiserit τὸ μὴ ὂν οἷον, M τὸ μὴ ὄν, vides uno gradu propius ad exemplar obscuratum accedere codicem hunc quam illum (cf. p. 903,9. 10 904,1). simul apparet nihil necessitudinis ei esse cum correctore posteriore A[2], quippe qui ex altera classe τὸ μὴ ὂν οἷον totum restituerit (cf. p. 862,13; nihil contra p. 903,13 914,16). quam sui sit iuris M, ex cognatione maxime elucet, quae est ei cum codice C cf. p. 939,20 979,24. 27 980,1 1024,12. nihilo minus etiam inferioris classis tam aperta et crebra sunt vestigia, ut inde correctum esse non ipsum M at eius exemplar in propatulo sit. nam ut inde emendatum est interdum melioris familiae mendum velut p. 805,29, ita saepius foede corruptus est liber. velut p. 826,17 827,21 872,19 apertae interpolationis socii sunt FM. quid? quod ipse M (sive eius exemplar) adnotat p. 1254,28 (unde deficit F) τέλος εὗρον ἐνταῦθα εἰς ἕτερον βιβλίον. neque tamen ipsum F accitum esse existimo, quod etsi per aetatem licet, consensionis tamen natura excludi videtur. nam ad insignem illam corruptionem, qua p. 875,23 μίνωες· οἵ τινες ex μηνὸς δὲ εἴ τινες in F effectum est, quasi ponte transitur per illud μήνοες δὲ οἵ τινες quod exhibet M. neque aliter p. 876,2. 3 vitium explicari potest, nisi illa ἄρρενας παῖδας στήσαντες in communi exemplari corrupta (δια in δύο) et vario transposita in apographis sumas. itaque artioris necessitudinis speciem, quam omissa velut p. 888,24 (homoeoteleuto) aut addita velut p. 888,26 praebent, fortuitam esse censeo.

F MARCIANUS 227, quem contulit H. Vitellius. de eo in superioris tomi p. VII et XIII egi. idem quod in priore parte de eius pretio dixi, dicendum est in hac altera. neque enim solum ipse Georgius monachus, qui scripsit, mira socordia versatur sed familia quoque eius deterioris est notae et ad extrema versus adeo vilescit pessumdato vel oblitterato prototypo, ut inde a p. 1154,3 plenam discrepantiam eius (sicut codicis M) adponere supersederim; et deficit ipse p. 1254,28. excipiunt Simplicium primum τοῦ φιλοπόνου ἰωάννου εἰς τὸ ἐπίλοιπον τῆς φυσικῆς ἀκροάσεως[1]), ubi miraberis Fortunam inimicissimos adversarios in idem commisisse, tum
Exc. EXCERPTA mixta ex Philopono et Simplicio, quae inde a p. 1282,12 non sine usu ad recensendum textum adhibui. nam etsi ita sunt vitiorum similitudine coniuncta cum A, ut videri possint ex eo ducta esse, tamen non raro propria virtute nitent, ubi ex coniectura vera restituta esse in tanto excerptoris stupore credibile non sit. velut p. 1353,17 ἀκίνητον, 1284,6 1310,33 1351,16, praecipue vero p. 1283,2. praeterea si ex A descripta essent, unde factum putas, quod et cum A et A^1 et A^2 congruunt (cum A e. g. 1295,40 1350,32, cum A^1 1344,32 ὅτι, cum A^2 p. 1322, 29 1314,23. 26)? nonnullis denique lectionibus velut p. 1346,15 vitiorum, quae sunt in A, origo et propago Excerptorum depravatione patefit, non contra. Excerpta ex Marciano 219 (G) apographo codicis F (cf. t. IX p. XIV, Philop. ed. Vitelli p. XVIII) sedulo exaravit atque in meum usum commisit H. Vitellius, unde primum caput non Simplicianum et alterum Simplicianum in Supplemento p. XIII edam, ut indoles eorum appareat.

a Aldinae editionis originem et naturam in prioris voluminis Praefatione p. VII explicavi. in altera parte hoc monendum est primum interpolationis ardorem paullatim si minus extinctum, at lenitum esse, ut rara sint exempla impudentiae quale legitur p. 1303,33. tum vero forma universa aliquanto melior huius quam prioris partis, quia non deteriorem codicem, sed optimum A ducem nactus est editor (cf. p. 1193,10 1308,19), quem correctum iam altera manu (A^2) invenit. neque tamen huic correctori neque omnino uni codici A se mancipavit, sed, ut consentaneum est, etiam F vel potius descriptum inde Pallantis exemplum Parisinum 1906 (de quo cf. t. IX p. XVIII et infra) interdum consuluit (cf. p. 1042, 17 1179,17) nullo sane consilio nullaque constantia.

---

[1]) edidit G. Vitellius in Philoponi sui p. 888 sqq. v. eius praefationem p. XIII; de Excerptis cf. Praef. t. IX p. XIV, Vitellius ad Philop. p. XIII et quae adnotavi ad Simpl. p. 1282, 12.

De ceteris codicibus, quos inutile visum est conferre collatosque in notas referre, Supplementum consulendum est. in Addendis commemoravi, quae in P. Victorii, viri incomparabilis, exemplo Monacensi (A Gr. b. 198) sero cognito emendata inveni. multas autem lectiones ex D transtulit, nonnullas nisi fallor ex F et M vel similibus.

Alterum hoc volumen minus conspicuum est fragmentis veterum philosophorum servatis, quorum gratia plerique Simplicium evolvere solent. sed praeter interpretis diligentiam et sagacitatem, quae Aristoteli illustrando summa cum utilitate adhiberi solet, in primis digitum intendo ad ingentem varietatem lectionum Aristotelearum, unde hic quoque memoriae vicissitudines per saecula variatas egregie observare licet. quantum autem utilitatis inde hauriri posset, cum in extrema vol. IX praefatione significavi tum accuratius demonstravi peculari quodam Academiae nostrae libello[1]). idem fructus redundaturum esse confido ex alterius voluminis et inprimis libri VII materia, si quis simili modo ad Aristotelei libri historiam explicandam uti voluerit. quid enim? Alexandri coniecturam ποσοῦ, quam Simplicius p. 975,24 commemorat, si omnes ac vel optimos libros Aristotelis p. 235ᵃ18 pro genuino τόπου obsidere videas, quid cogitandum est de eis lectionibus, quarum origo minus certo indicio prodatur? quippe interpolationis flumina omnibus saeculis ex marginibus in antiquam probamque archetypi memoriam undique irruentia vides, qua re ad irritum saepe numero cadit eorum sollertia atque sedulitas, qui et in Aristotele et in aliis primae classis scriptoribus stemmatis confectis recensendi operam consummatam esse opinentur. ad quos edocendos (sunt enim adhuc multi et laudati viri) novam Physicorum editionem ad hanc rationem adornatam plurimum valere scio. interim ego in Simplicii notis huic rei quantum potui diligentiae adhibui. sciendum autem est praeter Bekkerianos libros (quos utinam diligentius aliquis iterum excutiat) interdum Barberini I 136 lectiones me enotasse et Bekkeriani codicis E nova et egregia collatione usum esse, quam G. Vitellius amicus suavissimus confecit, cuius auxilio ultro saepe oblato quantopere sim adiutus, grato animo palam testificor.

[1]) *Zur Textgeschichte der Aristotelischen Physik.* Abh. d. k. Ak. d. Wiss. 1882. Berlin 1882.

Berolini
Kal. Ian. MDCCCXCV. HERMANNUS DIELS.

SUPPLEMENTUM PRAEFATIONIS

CONSPECTUS CODICUM AD RECENSIONEM NON ADHIBITORUM

Angelicanus 98 [olim C. 1. 12] fol. chartaceus s. XV continet libros V—VIII. nullius eum pretii esse iudicavit Torstrikius, quod confirmant vel ultima verba f. 295r (p.1257,14): τὸ δὲ αὐτὸ ἐκ τῆς παρὰ φύσεως ἠ ρ ε μ ο ύ ν τ ω ν κ α ὶ κινουμένων δείκνυται. ἡ γὰρ παρὰ φύσιν κίνησις ἔκστασίς ἐστι ἀπὸ τῆς κατὰ φύσεως ἠρεμίας βιαίως κ ι ν ο υ μ έ ν η· διὰ τοῦτο φησὶν γεγονέναι δῆλον ὅτι οὐδὲ — hic desinit. apparet eum auctis interpolationibus ex codicis M exemplari derivatum esse, si discrepantiam illius contuleris, quam hoc loco plenam appono: τὸ δὲ αὐτὸ (om. καὶ!) ἐκ τῶν παρὰ φύσιν ε ἰ ρ η μ έ ν ω ν κ α ὶ κινουμένων δείκνυται· ἡ γὰρ παρὰ φύσιν κίνησις ἔκστασίς ἐστιν ἀπὸ τῆς κατὰ φύσιν ἠρεμίας βιαίως γινομένη διὰ τοῦτο φησὶ γέγονε δῆλον· ὅτι οὔτε κτλ.

Estensis Mutinensis III G. 3 fol. chartaceus s. XV. post Alexandrum de sensu habet Simplicii in Physicorum libros IV posteriores sub nomine Philoponi.

Laurentianus LXXXV 1 [B]. de eo dixi t. IX p. xii: ubi quae de cognatione codicis F dixi, et ex hoc specimine cernitur et inde quod uterque desinit in p. 1254,28.

p. 923, 1 titulus σιμπλικίου μεγάλου διδασκάλου ἐξήγησις εἰς τὸ ξ̄ τῆς φυσικῆς ἀκροάσεως ἀριστοτέλους || 3 ἐκ περιπάτου || 4 τὴν om. || 9 βιβλίων om. || 10 εὐδήμου sed e corr. || 11 αὐτοῦ || 12 με om. || καὶ ἀποστεῖλαι om. || 14 μόνων sed e corr. || ἠρεμία γὰρ transp. || 15 πέμπτον] ς̄ || βυβλίον || ὁ θεόφρ. ἐκ τ. φυσ. || 16 ὀγδόῳ] η̄ || 18 πρότερον — φυσικοῖς (924,2) om. || **p. 924,** 3 ut aF || 5 ὅτι τὰ πέντε || 6 τρία om. || 7 πρώτῳ] ᾱ ut F || 7 γε om. || 8 χρόνῳ om. sed ante ἐν habet καὶ (ut F) || 9 ἄρα] ἅμα || τοῦτο πρότερον || καὶ πάλιν — κινήσεως (12) om. || πέντε] η̄ (ε̄ F) || 15 οὐ om. || μόνα || περὶ τοῦ οὐρανοῦ || 16 ἄλλα] ἅμα || 17 πέμπτον] ε̄ (ut F) || 18 ὁ om. || τὰ τοῦ ἀριστοτέλους lac. rel. (ut F) || 19 μὴ δὲ (ut F) || 21 πέμπτῳ] ε̄ (ut F) || προσαχθεῖσι || 22 ἐν om. || προσεχρήσατο — βιβλίου (24) om. || 24 οὐδὲ || 25 τούτου ||

Marcianus 220 chartaceus s. XV [de eo cf. Vitellii Praef. ad Philoponi Phys. p. xiv]. in Simplicio codex non nauci est, quia et ex dete-

riore familia proficiscitur et ipse omni neglegentiae genere auctus est. specimina misit C. Castellani, bibliothecae Marcianae praefectus, v. cl., unde videas eum ceteris locis maxime accedere ad codicem F tum p. 875,22, ubi exhibet ὡς ἄρραβες καὶ δαμασκηνοὶ καὶ μίνωες οἵ τινες κτλ.

p. 801, 4 ἐστιν (ut M) τί μεταβολῇ || 6 κοινοτέρα || καθολικοτέρα (om. ἐστιν) || 9 κινήσης δ' οὗ (om. εἰσί) || 11 ἠρτιμένος || κοινοῦ om. || 12 τὰ om. || 13 παρεβλήθη || 14 φυσικῶν || τοῦ om. || **p. 802,** 1 κοινῶς] κυρίως || πράγμα || 4 ὑπάγχον || 6 ἑνὸς || ποία κίνησις || 7 ποία ἠρεμία || 8 πέμπτου om. || 9 τὰ περὶ om. || 10 μὲν τὰ || 11 βιβλίου || 12 αὐτολεξεὶ || 13 ἐπιγράφεσθαι || 15 πρῶτον om. || 16 τῆς om. || 18 ὁ om. || 19 τὸν om. || 23 μέρος ut vid. || 24 χεὶρ] χρεία || 27 τῷ] τὸ ||

Marcianus 255 quadratus, bombycinus foliorum 130, s. XI (secundum Zanettium p. 127, immo s. XIII Torstrikio iudice) continet post Alexandri in Metaphysicorum Α. α. Β (ubi simillimus est codicis A sed deficiens in p. 233,13 Hayd.) f. 76ʳ Simplicii librum quintum et sextum, sed ne hunc quidem integrum, cum in lemmate ἔτι δὲ πᾶσα κίνησις (cf. p. 971,17) desinat.

Marciani classis IV codices 17. 18. continent hi Simplicii in Physica libros V VI et VII VIII (priores insunt in eiusdem manus codicibus 15. 16). catalogus ms. tribuit eam manum s. XV, sed Dominicus Berardelli, qui catalogum codicum ex monasterio SS. Johannis et Pauli translatorum confecit (Calogerà *Nuova Raccolta d' opusc. scientif. e. lett.* Ven. 1770 t. XX p. 221) eos saeculo XIV adscribebat. desinit codex 18 f. 100ʳ verbis συνεχῶς κινοῦντος γίνηται (cf. p. 1265,7). collationis specimen debeo C. Castellani, viro doctissimo, unde intellegas C codicis simillimum (cf. 802,27), sed non apographum esse.

p. 801, 1 σιμπλικίου εἰς τὸ πέπτον τοῦ φυσικῆς ἀκροάσεως || 3 τῷ τῆς μεταβολῆς καὶ τῷ τῆς κινήσεως || 6 καινότερον || 7 ἐστι om. || 12. 13 καὶ κενοῦ καὶ τόπου || 15 ὥσπερ καὶ τὰ ἐφεξῆς τρία βιβλία περὶ || **p. 802,** 11 μέχρι || 13 ἐπιγράφεσθαι || 14 ἕως — πρῶτον om. || 22 ὅσα] ὅτι (e sil.) || 27 καὶ καθ' αὑτὸ τὸ ὅλον || **p. 803,** 5 τρεῖς αὗται εἰσὶ coll. || 11. 12 μέρος (e sil.) τοῦ ξεστιαίου ὕδατος θερμαινομένου || 13 τὰς αὐτὰς εἶναι διαφοράς || 15 γὰρ] μέν ||

Oxoniensis Collegii novi 245 quadratus saeculi XVI continet libros V—VIII, sed multis lacunis scatet, in primis ad finem versus.

Palatinus Vaticanus 237 [de eo t. IX p. xviii t. X p. 925,10 adn.]

Parisinus 1859 fol. min. bomb. s. XIV continet praeter Aristotelis Physica in margine Themistii, Philoponi (? cf. Vitellii Praef. p. xviii), Simplicii selecta quaedam scholia, quorum specimen hoc dedit Torstrikius, unde patet mixti eum generis esse:

p. 925, 5 μεγεθῶν ἐν τοῖς οὖσι coll. || 8 εἰς] ὡς || 10 μεριστῶν (cf. adn.) || 11 ἐπεγνωκότες || τέμνειν || 17 τὴν δημ. δόξαν καὶ λευκίππου ὁ ἀριστοτέλης διήλεγξε, ubi deficit scholium ||

Ad illustrandam universam excerptoris indolem compono eclogam a Torstrikio ex f. 3[r] transcriptam cum Simplicii et Philoponi locis:

Simpl. 104, 17: τὰ λήμματα τοῦ μελίσσου ὡς συνελόντι φάναι ἔστι ταῦτα· τὸ ὂν οὐ γέγονε· τὸ μὴ γενόμενον ἀρχὴν οὐκ ἔχει, ἐπεὶ τὸ γενόμενον ἀρχὴν ἔχει. τὸ μὴ ἔχον ἀρχὴν ἄπειρον. τὸ ἄπειρον μεθ' ἑτέρου δευτέρου [sic consentiens cum Torstrikii coniectura] οὐκ ἂν εἴη, ἀλλ' ἕν. τὸ δὲ ἓν καὶ ἄπειρον ἀκίνητόν ἐστιν. continuat statim ex

Philop. 60,5: οὗτος δὲ ἀρχὴν ἐλάμβανε τὴν κατὰ τὰ μόρια, ὅτι παντὸς τοῦ γινομένου γίνεται πρῶτον τόδε τὸ μόριον, ἐγκαλεῖ αὐτῷ ὁ ἀριστοτέλης, ὅτι μὴ μόνον τῆς ἁπλῆς γενέσεως ἀρχὴν ὑπέλαβε τοιαύτην εἶναι καλῶς, ἀλλὰ καὶ πάσης ἁπλῶς. ἔστι γάρ, φησίν, ἀλλοίωσίς ἤ τις οὐ κατὰ μόριον γίνεται ἀλλ' ἀθρόον ἀλλοιοῖ τὸ πρᾶγμα, ὡς ἐπὶ τῆς πήξεως τοῦ γάλακτος εὐθὺς δι' ὅλου αὕτη γινομένη καὶ οὐκ ἐκ τοῦ κατὰ μικρὸν καὶ ἐξ ἀρχῆς καὶ ἡ ὅρασις ἀθρόα γίνεται: — Ibidem liberius

ex Simplic. 104,21: ὁ μέντοι μελίσσου συλλογισμὸς ἔλεγεν· εἰ τὸ γενόμενον ἀρχὴν ἔχει, καὶ τὸ μὴ γενόμενον ἀρχὴν οὐκ ἔχει. εὐθὺς ἔχει τὸ ἄτοπον, ὅτι τε τὴν ἀντιστροφὴν ἐκ τοῦ ἡγουμένου ἐποιεῖτο καὶ ὅτι ψευδὴς ἦν ἡ πρότασις ἡ τὸ μὴ γενόμενον ἀρχὴν οὐκ ἔχει.

Praeterea f. 127 habet de partt. anim. cum Michaelis Ephesii scholiis. explicit f. 148 τοῖς μὲν οὖν ἄλλοις τῶν ὀστῶν φησι τὰ μέν εἰσι χάριν τῆς σαρκός.

Parisinus 1906 fol. chartaceus saec. XV, ex eadem officina unde Parisinus 1908 et 1909 profectus [cf. t. IX p. XVIII]. duos scribas distinxit Torstrikius in hoc exemplo. prior certo agnoscitur Io. Argyropulos qui 1908 exaravit, inde a f. 11[r] eum alter excipit (nimirum Pallas) qui in illo exemplo Aristotelem et varias lectiones adscripsit. post f. 40[v] iterum apparet Argyropuli manus usque ad f. 42[v], tum continuat Pallantis manus et finit. liber est deterioris familiae, ut apparet cum ex eis quae dixi l. c. et ad p. 875,22. 23, tum ex multis quae inde in exemplo Brandisii servantur lectionibus. et deficit f. 268[r] in verba ἀρχὴ τῆς ἄλλης [sic] κινήσεως (p. 1254,28), quae consentiunt cum G apographo codicis F, de quo cf. Vitellii praef. ad Philop. p. XVIII.

Riccardiani 18. 19. 20 chartacei forma maxima saec. XV sive XVI. de eis dixi t. IX p. XIII. cod. 20 libros posteriores continet. f. 1[r] Σιμπλικίου ἐξήγησις εἰς τὸ πέμπτον τῆς ἀριστοτέλους φυσικῆς ἀκροάσεως: — Ἐν τῷ τρίτῳ βιβλίῳ ταύτης κτλ. deficit f. 251[v] διότι ὑφ' ἑνὸς τοῦ πρώτως συνεχῶς κινοῦντος γίνεται: + (cf. p. 1265,7).

Vaticanus 312 fol. bombyc. saec. XIV continet post Philoponi de generatione et corruptione Procli στοιχείωσιν φυσικήν, sed scriptura evanida, eademque condicione Simplicii εἰς τὰ δ̄ ὕστερα βιβλία τῶν ὀκτὼ τῆς φυσικῆς ἀκροάσεως, ὧν τοῦ πρώτου ἡ ἀρχὴ λείπει.

EXCERPTA

Escorialensis Φ III 9 bombycinus quadratus saeculi XIV continet Aristotelis Physica cum excerptis liberioribus ex Simplicio et Themistio, quorum utrumque citare solet. exhibeo eclogas duas ex Torstrikii commentariis:

cf. Simpl. 808,18 sqq.: ἐπεὶ δὲ εἶπεν ἀκίνητα τὰ εἴδη καὶ τὰ πάθη, φησὶν ἀπορῶν ὅτι εἰ ἡ λευκότης πάθος, τὸ δὲ πάθος κίνησις, ἡ λευκότης ἂν εἴη κίνησις. καὶ λύει γοργῶς τὴν ἀπορίαν, ἡ λεύκανσις λέγων ἐστὶ πάθος, οὐχ ἡ λευκότης· ἡ γὰρ λευκότης πέρας πείσεως. ὥστε ὅτε ἔλεγεν εἶναι τὰ εἴδη καὶ τὰ πάθη ἀκίνητα, πάθος τὸ πέρας τῆς παθήσεως ἔλεγεν.

cf. p. 1037,13 sqq.: τὸ προκείμενον ἐστὶν ἐν τῷ ξ̅ βιβλίῳ τῆς φυσικῆς ἀκροάσεως, ὅτι πᾶν τὸ κινούμενον ὑπό τινος κινεῖται· ἀφ᾽ οὗ καί τινα ἕτερα ἤρτηται φυσικὰ θεωρήματα· ἐπεὶ δὲ τῶν κινουμένων τὰ μὲν ἑτεροκίνητά ἐστιν οἷα τὰ ὠθούμενα καὶ ἑλκόμενα, τὰ δὲ αὐτοκίνητα οἷα τὰ φυσικὰ σώματα καὶ κατ᾽ ὁρμὴν ψυχικὴν, τῶν μὲν ἑτεροκινήτων τέως οὐ ποιεῖται λόγον, ὡς προφανῶς ὑπό τινος κινουμένων· τῶν δὲ αὐτοκινήτων τὰ μέν φησι πρώτως κινεῖσθαι καὶ καθ᾽ αὑτό, τὰ δὲ κατ᾽ ἄλλο καὶ κατὰ συμβεβηκός. περὶ ὧν καὶ ἐν τῇ ἀρχῇ τοῦ ε̅[ου] διώρισε.

Marcianus 219 [cf. supra p. viii] f. 350[r]

cf. Philoponus Vitellii p. 842,30 sqq. α̅[ον]. Ὃ λέγει συντόμως, τοῦτό ἐστι, τοῦ μέσου ποτὲ μὲν δυνάμει λαμβανομένου, ποτὲ δὲ ἐνεργείᾳ· ὅταν μὲν ἐνεργείᾳ λαμβάνηται καὶ διαιρῇ τὴν γραμμὴν, τότε τῷ ὑποκειμένῳ ἓν ὄν, δύο λόγους ἀναδέχεται· ἔστι γὰρ τὸ αὐτὸ τοῦ μὲν προτέρου, ἥμισυ· τοῦ δὲ ἑτέρου ἀρχή. ὅταν οὖν ἐπὶ τῇ τοιαύτῃ γραμμῇ κινῆταί τι κατ᾽ ἐνέργειαν, διῃρημένης γενομένης ἐν τῷ κατ᾽ ἐνέργειαν τούτῳ σημείῳ τῷ διαιροῦντι αὐτὴν, ἀνάγκη στῆναι, δι᾽ οὓς ἤδη προειλήφαμεν λόγους: Δεῖ δὲ λαβεῖν διαιρουμένην τὴν γραμμὴν, καὶ τὸ σημεῖον κατ᾽ ἐνέργειαν γινόμενον, οὐ τῇ τομῇ, ἀλλὰ τῷ τὸ κινούμενον μέχρις ἐκείνου ἀφιγμένον, ὡς ἐπί τι πέρας οὕτως ἀνακάμπτει. κἂν μὴ ἀνακάμπτῃ δὲ, ἀλλὰ καὶ τὸ λοιπὸν ἥμισυ φέρηται, τῷ ἐπὶ τὸ ἥμισυ, ὡς ἐπὶ ἄλλην τινὰ γραμμὴν ἀφικνεῖσθαι, καὶ ἐπὶ τὸ ἕτερον ἥμισυ πάλιν ὡς ἐπὶ ἄλλην γραμμὴν. ταύτῃ τὸ μέσον σημεῖον, ἐνερ[γ] λαμβάνεται. ἓν μὲν τῷ ὑποκειμένῳ ὑπάρχον. τῷ δὲ λόγῳ, δύο. οὐ τοῦτο οὖν λέγει, ὅτι ἐνεργείᾳ διαιρεῖ τὸ σημεῖον τὴν γραμμὴν. δύο γὰρ οὕτω σημεῖα γίνονται κατ᾽ ἐνέργειαν· μάλιστα γὰρ εἰ μὴ διασταῖεν ἐνερ[γ] αἱ γραμμαὶ, οὐκ ἀνάγκη δύο εἶναι τὰ σημεῖα· εἰ γὰρ ἅπτοιντο ἀλλήλων αἱ γραμμαὶ, ἀνάγκη ἐφαρμοζόντων ἀλλήλοις τῶν πρώτων, ἓν εἶναι τὸ σημεῖον· οὐ γὰρ δήπου σημεῖον σημείου ἅπτεται.

cf. Simplic. p. 1282,12 sqq. $\overline{\beta}^{ov}$. Τὸ συνεχῶς κινούμενον, καὶ μηδαμοῦ ἱστάμενον, οὔτ᾽ ἂν γεγονέναι ἔν τινι καὶ ἀπογεγονέναι ἀπ᾽ αὐτοῦ λέγοιτο, οὐδενὶ γὰρ ὡς πέρατι καὶ ἀρχῇ ἐχρήσατο, οὔτ᾽ ἂν μέσον τι ἐνερ[γ′] ποιοῖτο μενούσης συνεχοῦς καὶ ἀδιαιρέτου τῆς εὐθείας· τὸ γὰρ γενόμενον ἔν τινι, ἀνάγκη καὶ ἠρεμῆσαι τινὰ χρόνον ἐν ἑαυτῶ· οὐ γὰρ δυνατὸν ἅμα καὶ ἐν τῶ αὐτῶ νῦν γενέσθαι τὲ ἔν τινι καὶ ἀπογενέσθαι ἀπ᾽ ἐκείνου, καὶ ἐλθεῖν τε καὶ ἀπελθεῖν. ἅμα γὰρ ἂν εἴη καὶ οὐκ εἴη ἐν τῶ αὐτῶ, ὥστε ἐν ἄλλω καὶ ἐν ἄλλω καὶ ἐν ἄλλω. εἰ δὲ τοῦτο πάντων δεῖν νῦν μεταξὺ ἐστι χρόνος, τοῦτ᾽ ἂν εἴη ἠρεμοῦν ἐν ἐκείνω, ἐν ὧ τε γέγονε καὶ οὗ ἀπογέγονε· τὸ δὲ συνεχῶς κινούμενον γεγονέναι μὲν κατά τι τῶν ἐν ταῖς εὐθείαις σημείων οὐχ οἷον τε, εἶναι δὲ ἂν κατὰ ταῦτα λέγοιτο οὐκ ἐν χρόνω, ἀλλὰ κατὰ τὰ ἐν τῶ χρόνω νῦν ἃ πέρατα ἐστὶ χρόνος. καὶ οὐ χρόνος κατὰ τὸ δυνάμει οὖν μόνον τὸ συνεχῶς κινούμενον, ἔν τε τοῖς μεταξὺ σημείοις ἐστι· καὶ ἐν τοῖς μεταξὺ νῦν:

SIMPLICII
IN ARISTOTELIS PHYSICORUM
LIBROS QUATTUOR POSTERIORES
COMMENTARIA

ΣΙΜΠΛΙΚΙΟΥ ΦΙΛΟΣΟΦΟΥ ΕΙΣ ΤΟ Ε ΤΗΣ ΑΡΙΣΤΟΤΕΛΟΥΣ ΦΥΣΙΚΗΣ ΑΚΡΟΑΣΕΩΣ ΥΠΟΜΝΗΜΑ Ο ΕΣΤΙ ΠΕΜΠΤΟΝ 190r

Ἐν τῷ τρίτῳ βιβλίῳ ταύτης τῆς πραγματείας περὶ κινήσεως διδάξας τῆς κοινῶς λεγομένης, ἥτις ταὐτόν ἐστι τῇ μεταβολῇ, καὶ ἀδιαφόρως ἐπ' ἐκείνου τῷ τῆς κινήσεως καὶ τῆς μεταβολῆς ὀνόματι χρησάμενος, βούλεται νῦν διορίσαι καὶ δεῖξαι ὅτι κοινότερον μὲν καὶ καθολικώτερόν ἐστιν ἡ μεταβολή, ἡ δὲ κίνησις μερικωτέρα τῆς μεταβολῆς ἐστι καὶ ὡς εἶδος ὑπὸ γένος ἐστὶ τὴν μεταβολήν, εἴπερ καὶ ἡ γένεσις καὶ ἡ φθορά, ὡς δείξει, μεταβολαὶ μέν εἰσι, κινήσεις δὲ οὐκ εἰσί· διορίσας δὲ τὴν κίνησιν ἀπὸ τῆς μεταβολῆς καὶ τὰ εἴδη λοιπὸν τῆς κυρίως κινήσεως παραδίδωσι καὶ ἔστιν οὗτος ὁ λόγος ἠρτημένος εἰκότως τοῦ κοινοῦ περὶ τῆς μεταβολῆς λόγου καὶ συνεχὴς πρὸς αὐτόν, κἂν μεταξὺ τὰ περὶ ἀπείρου καὶ τόπου καὶ κενοῦ καὶ χρόνου παρενεβλήθη· διὸ καὶ τὸ πέμπτον τοῦτο βιβλίον τοῖς Περὶ ἀρχῶν Φυσικοῖς λεγομένοις Ἀριστοτέλης καὶ οἱ τοῦ Ἀριστοτέλους ἑταῖροι συναριθμοῦσιν, ὥσπερ τὰ ἐφεξῆς τρία Περὶ κινήσεως καλεῖν εἰώθασι. μετὰ γὰρ τὴν διαίρεσιν τῆς κινήσεως τῆς κατὰ τὸ ποσὸν καὶ ποιὸν καὶ τὴν ποῦ κατηγορίαν φυσικὰ προστίθησι θεωρήματα ἐν τούτοις, περί

---

1 Inscribunt σιμπλικίου φιλοσόφου, εἰς τὸ ε̅ι̅ τῆς ἀριστοτέλους φυσικῆς ἀκροάσεως ὑπόμνημα ο̅ ἐστιν ε̅ maiusculis A: σιμπλικίου φιλοσόφου εἰς τὸ ε̅ τῆς φυσικῆς ἀκροάσεως τοῦ ἀριστοτέλους rubro C: σιμπλικίου μεγάλου διδασκάλου ἐξήγησις εἰς τὸ ε̅ τῆς φυσικῆς ἀκροάσεως F: σιμπλικίου φιλοσόφου ἐξήγησις εἰς τὸ ε̅ τῆς τοῦ ἀριστοτέλους φυσικῆς ἀκροάσεως· βιβλίον πέμπτον rubris maiusculis M: σιμπλικίου ὑπόμνημα εἰς τὸ πέμπτον τῆς ἀριστοτέλους φυσικῆς ἀκροάσεως maiusculis a   5 ἐπ' CM: ἐξ aAF   κινήσεως καὶ τῆς μεταβολῆς AM: μεταβολῆς καὶ τῷ τῆς κινήσεως C: μεταβολῆς καὶ κινήσεως aF   6 νῦν aCMF: τὰ νῦν A[1]: 'τανῦν A[2]   κοινοτέρα aF   καθολικωτέρα aF   7 ἐστιν ACM: τῆς κινήσεως aF   ἡ δὲ κίνησις — ἐστι om. F   ἐστι aA: om. CM   9 μεταβολαὶ μέν εἰσιν ὡς δείξει aF   οὐκ εἰσί AM: οὔ aCF   10 λοιπο////// ν A[1]: corr. A[2]   παραδίδουσι M   11 κοινοῦ om. F   12 τὰ aA (ὰ in ras.) C: om. FM   13 διὸ καὶ ACM: διὸ aF   14 φυσικοῖς A: φυσικῶν aCFM: vide p. 802,10 et p. 4,8 sqq (vol. IX)   ἀριστοτέλης A[1]CM: ὁ ἀριστοτέλης aA[2]F   τοῦ ACM: om. aF   15 ὥσπερ καὶ τὰ ἐφεξῆς τρία βιβλία C: ὥσπερ καὶ τὸ ἐφεξῆς βιβλίον M   16 τὴν διαίρεσιν] τῆς διαιρέσεως M   τῆς aCFM: τὴν sic A[1]: τὴν A[2]   17 προστίθησι, στί in ras. A, itemque p. 802,6   ἐν] τὰ ἐν M

τινων διδάσκων καὶ αὐτῶν κοινῶς τοῖς φυσικοῖς πράγμασι παρακολουθούντων τοῖς ἐν τόπῳ τὴν ὕπαρξιν ἔχουσι καὶ κινουμένοις κατὰ τόπον, τί τὸ ἅμα, τί τὸ χωρίς, τί τὸ ἅπτεσθαι, τί τὸ μεταξύ, τί τὸ ἐφεξῆς, τί τὸ ἐχόμενον, τί τὸ συνεχές, καὶ τοῖς ποίοις ἕκαστον τούτων ὑπάρχειν πέφυκε, καὶ τίς ἡ μία κίνησις κατὰ πάντα τὰ σημαινόμενα τοῦ ἑνός. τριχῶς δὲ λέγεται τὸ ἕν, γένει, εἴδει, ἀριθμῷ· καὶ ἐπὶ τέλει προστίθησι, ποία κίνησις ποίᾳ κινήσει καὶ ποίᾳ ἠρεμίᾳ ἐναντία. θαυμάζω δὲ τὸν φιλοσοφώτατον Πορφύριον, πῶς ἐν τῇ συνόψει τοῦ πέμπτου τούτου βιβλίου, καίτοι φιλοκάλως τὰ περὶ τῆς διαιρέσεως τῶν ὀκτὼ βιβλίων ἱστορῶν καὶ ὅτι πάντες τὰ μὲν πέντε Φυσικὰ καλοῦσιν, τὰ δὲ τρία Περὶ κινήσεως, αὐτὸς ὅμως τὰ ἀπὸ τοῦ πέμπτου ἄχρι τοῦ ὀγδόου βιβλία ἐφεξῆς τέτταρα περὶ κινήσεως ἔχειν τὴν πραγματείαν αὐτῇ λέξει φησὶ καὶ ἰδίᾳ Περὶ κινήσεως ἐπιγεγράφθαι. 190r

p. 224a21 Μεταβάλλει δὲ τὸ μεταβάλλον πᾶν ἕως τοῦ τὸ δὲ καθ' αὑτὸ πρῶτον.

Προθέμενος δεῖξαι μερικωτέραν οὖσαν τῆς μεταβολῆς τὴν κίνησιν διορίζει πρῶτον τὰς τῆς μεταβολῆς διαφοράς, τὴν μὲν κατὰ συμβεβηκὸς λέγων, ὅταν λέγωμεν τὸ μουσικὸν βαδίζειν, ὅτι ὁ ἄνθρωπος ᾧ συμβέβηκε τὸ μουσικῷ εἶναι βαδίζει καθ' αὑτό, καὶ ὅταν τὸν ἐν τῇ νηῒ ἠρεμοῦντα πλωτῆρα λέγωμεν κινεῖσθαι, ὅτι ἡ ναῦς, ᾗ τρόπον τινὰ συμβέβηκεν ὁ πλωτήρ, καθ' αὑτὴν κινεῖται καὶ μεταβάλλει. τὰ δέ, φησί, λέγομεν μεταβάλλειν, ὅσα κατὰ μέρος μεταβάλλει, ὅταν ὑγιάζεσθαι λέγωμεν τὸ σῶμα, ὅτι ὁ ὀφθαλμὸς ἢ ὁ θώραξ μέρη ὄντα αὐτοῦ ὑγιάζεται, ἢ κινεῖσθαι τὸν ἄνθρωπον, ὅτι ἡ χεὶρ αὐτοῦ κινεῖται. τρίτη δὲ διαφορὰ μεταβολῆς ἐστιν, ὅταν μήτε κατὰ συμβεβηκὸς κινῆται τὸ κινούμενον μήτε κατὰ μέρος, ἀλλὰ καὶ προηγουμένως καὶ οὐχὶ τῷ ἄλλο κινεῖσθαι, ὅπερ πρῶτον τῷ κατὰ συμβεβηκὸς ἀντίκειται. καὶ καθ' ἑαυτὸ ὅλον, ὅπερ τοῦ κατὰ μέρος κεχώρισται. καὶ τοῦτό ἐστι τὸ καθ' αὑτὸ κινητὸν

2 καὶ κατὰ τόπον F 3 ἐξῆς A 4 τοῖς ποίοις] τοιτούτοις M 7 ποίαι ἠρεμίαι A: ποία ἠρεμία aCFM 8 τοῦ πέμπτου τούτου ACM: τούτου τοῦ aF 9 τὰ om. aF καὶ ὅτι ACFM: καὶ om. a 10 μὲν τὰ a 11 μέχρι C βιβλίου aF ἐφεξῆς τέτταρα om. F 12 αὐτολεξεὶ F 13 ἐπιγεγράφθαι A: ἐπιγράφεσθαι aCFM 14 pro ἕως τοῦ plenum lemma ut solet explet a 15 post πρῶτον ex Arist. addit οἷον ὁ μὲν ἰατρὸς ἰᾶται, ἡ δὲ χεὶρ πλήττει a 16 τῆς ACM: om. aF 18 τὸ μουσικὸν ACM (cf. Themist. 343,7): τὸν μουσικὸν aF ut Arist. codd. HI ὁ (post ὅτι) om. aF 19 τὸ μουσικῷ aC²F: τῶι μουσικῶι A: τὸ μουσικὸν C¹M καθαυτό ut solet A τὸν om. F 21 καθ' ἑαυτὴν C μεταβάλλεται A 22 ὅσα ACFM: ὅτι a μέρος ACFM: μέρη ex Arist. a 23 τὸ σῶμα λέγομεν (sic) a ὁ (post ὅτι et ἢ) om. A 23. 24 ὑγιάζηται F 25 μεταβολὴ M κινῆται, η in ras., A 26 καὶ (post ἀλλὰ) ACFM: om. a οὐχὶ] οὐ lacuna VII litt. M τῷ ex τὸ corr. C 27 τῶι in corr. A: τὸ M καθαὑτὸ (sic) C τὸ ὅλον CM

ἤτοι μεταβλητόν. ἐπὶ μεταβολῆς γὰρ ἔτι ποιεῖται τὸν λόγον, κἂν τὰ παρα- 190r δείγματα κινήσεων ᾖ. πρῶτα δὲ διαρθρώσας τό τε κατὰ συμβεβηκὸς καὶ τὸ κατὰ μέρος οὕτως ἐπάγει τὸ καθ' αὑτό, διότι ἐκ τῆς ἐκείνων ἀναιρέσεως τοῦτο παρίστησι· καὶ ἐπάγει ὅτι πολλῶν ὄντων εἰδῶν τῆς μεταβολῆς ἐν πᾶσιν αἱ τρεῖς εἰσιν αὗται διαφοραὶ τῆς μεταβολῆς αἱ εἰρημέναι· ἄλλο γὰρ κατ' ἄλλο μεταβολῆς εἶδος ἔχει τὰς εἰρημένας διαφοράς, οἷον τὸ ἀλλοιωτὸν κατὰ ἀλλοίωσιν. ἐπειδὴ δὲ πολλὰ τῆς ἀλλοιώσεως εἴδη καὶ καθ' ἕκαστόν εἰσιν αἱ τρεῖς διαφοραί, ἐπήγαγε καὶ ἀλλοιώσεως ὑγιαντὸν ἢ θερμαντόν· καὶ γὰρ ὑγιάζεσθαι καὶ θερμαίνεσθαι ἔστι καὶ κατὰ συμβεβηκὸς καὶ κατὰ μέρος καὶ καθ' αὑτό· καθ' αὑτὸ μὲν γὰρ θερμαίνεται τὸ ὕδωρ, κατὰ συμβεβηκὸς δὲ τὸ γλυκὺ ὕδωρ, κατὰ μέρος δέ, ὅταν μέρους τοῦ ὕδατος τοῦ ξεστιαίου θερμαινομένου λέγωμεν τὸ ξεστιαῖον θερμαίνεσθαι. εἰπὼν δὲ ἐπὶ τοῦ κινουμένου καθ' ἕκαστον εἶδος ταύτας εἶναι τὰς διαφοράς, ἐπάγει ὅτι καὶ ἐπὶ τοῦ κινοῦντός εἰσιν αὗται αἱ διαφοραί, καὶ δῆλον ὅτι καὶ ἐπὶ τούτου καθ' ἕκαστον εἶδος. ὑγιάζει γὰρ ὁ μουσικὸς κατὰ | συμβεβηκός, ὅταν τῷ καθ' αὑτὸ ἰατρεύοντι, τῷ ἰατρῷ, συμβαίνῃ 190v τὸ μουσικῷ εἶναι· καὶ θερμαίνει κατὰ συμβεβηκός ποτε ἡ τοῦ ψυχροῦ ὕδατος κατάχυσις, ὅταν τῇ ἔνδον θερμότητι ἐπισυμβῇ· καὶ κατὰ μέρος δὲ κινεῖ ὁ τὴν μύλην τῇ χειρὶ κινῶν· κινεῖ δὲ καθ' αὑτὸ τὸ μήτε κατὰ συμβεβηκὸς μήτε κατὰ μόριον κινοῦν, ἀλλ' αὐτὸ καθ' αὑτὸ πρῶτον. οὕτω δὲ ἀντιτέθεικε τῷ μὲν κατὰ συμβεβηκὸς τὸ καθ' αὑτό, τῷ δὲ κατὰ μέρος τὸ πρώτως, ὥς φησιν Ἀλέξανδρος, ἢ τάχα ἀμφοτέροις ἑκάτερον· καὶ τὸ καθ' αὑτὸ γὰρ πρός τε τὸ κατὰ συμβεβηκὸς ἀντίκειται καὶ πρὸς τὸ κατὰ μέρος, διότι ἐκεῖνο οὐ καθ' ὅλον ἑαυτό· καὶ τὸ πρώτως πάλιν ὁμοίως οὐ τῷ κατὰ μόριον μόνον ἀλλὰ καὶ τῷ κατὰ συμβεβηκός, διότι ἐκεῖνο οὐ πρώτως κινεῖ, ἀλλὰ τῷ τῷ πρώτως κινοῦντι συμβεβηκέναι. ὅτι δὲ ἄμφω ἐφ' ἑκατέρου παρέλαβε, δηλοῖ καὶ αὐτὸς ἐφεξῆς τὸ ''πρῶτον'' ἀντὶ ἀμφοτέρων εἰπών, ὅταν λέγῃ ''ἐπεὶ δὲ ἔστι μέν τι τὸ κινοῦν πρῶτον, ἔστι δὲ

---

2 πρῶτα ACM: πρῶτον aF   3. 4 ἀναιρέως sic M   5 αἱ (ante εἰρημέναι) om. aF   6 μεταβολὴ M   7 ἐπειδεὶ δὲ sic M   9 γὰρ om. aF   ὑγιάζεσθαι καὶ aAF: ὑγιάζεσθαι ἢ CM   καὶ (post ἔστι) om. aF   10 ante καθ' habet καὶ M: deletum C   11. 12 μέρους τοῦ ὕδατος τοῦ ξεστιαίου θερμαινομένου A: μέρους τοῦ^{α} ὕδατος^{γ} ξεστιαίου^{β} (numeros superscr. C[2]) θερμαινομένου C: μέρος τοῦ ὕδατος τοῦ ξεστιαίου θερμαινόμενον aF: μέρος τοῦ ὕδατος ξεστιαίου θερμαινομένου M   13 ante καθ' addit καὶ C   ταύτας εἶναι τὰς A: τὰς αὐτὰς εἶναι CM: εἶναι ταύτας τὰς F: εἶναι τὰς τοιαύτας a   14 καὶ (post ὅτι) om. F   16 τὸ καθ' αὑτὸ M   συμβαίνει M   17 τὸ μουσικῷ aCF: τῶι μουσικῶι A: καὶ μουσικῶ M   θερμαίνῃ M   18 ἔνδον aAF: ἔνδοθεν CM   καὶ om. CM   19 δὲ (ante κινεῖ) om. aF   ὁ τὴν ACM: ὅταν F: ὅταν τὴν a   κινῶν] κινῇ aF   δὲ aCM: δὲ καὶ AF   20 μόρια CM   αὐτὸ om. a   21 δὲ (prius) ACFM: γὰρ a   ἀντιτέθεικε AC et (ει ex η corr.) M: ἀντετίθει aF   22 post φησιν add. ὁ A   23 τε erasum C   κατὰ (prius) om. F   24 πρῶτος M: πρῶτως C[1]   25 τῷ (post καὶ) om. M   26 τῶ . . . .'τως om. τῷ πρω in VII litt. lac. M   27 ἀφ' ἑκατέρου M   post πρῶτον add. ἔστ . . . . . τὸ κινούμενον (lac. V litt.) cf. v. 28 M   28 λέγῃ] p. 224a34   μέν τι om. F   πρῶτος C[1]: πρώτως C[2]

τι τὸ κινούμενον". ὁ δὲ Ἀλέξανδρος τὸ "πρῶτον" ἐκεῖνο τοῦ καθ' αὑτὸ 190v δηλωτικὸν εἶναί φησι· "τὸ γὰρ πρῶτον, φησίν, αὐτὸ κινοῦν καὶ μὴ κατὰ μόριον οὐδὲ κατὰ συμβεβηκὸς κινεῖ". καὶ ὅτι μὲν τὸ πρῶτον ἀμφοτέροις καὶ αὐτὸς ἀντικεῖσθαι νομίζει τῷ τε κατὰ μέρος καὶ τῷ κατὰ συμβεβηκός, δῆλον· οὐ μέντοι τὸ οὕτως πρῶτον οἶμαι ὡς μὴ κατὰ μόριον κινοῦν ἀνάγκη μηδὲ κατὰ συμβεβηκὸς κινεῖν. ὁ γὰρ ἰατρεύων μουσικὸς οὐ κατὰ μόριον κινῶν (οὐ γὰρ μόριον ὁ ἰατρὸς τοῦ μουσικοῦ) κατὰ συμβεβηκὸς ἰατρεύει. εἰ γάρ τις λέγοι τὸν ἰατρὸν μέρος εἶναι τοῦ μουσικοῦ ἰατροῦ, ἀναγκασθήσεται, ὅταν ὁ μουσικὸς ἰατρὸς ἰατρεύῃ, μὴ λέγειν καθ' αὑτὸ ἰατρεύειν αὐτόν, ἀλλὰ κατὰ μέρος.

p. 224a34 Ἐπεὶ δέ ἐστι μέν τι τὸ κινοῦν πρῶτον ἕως τοῦ τὸ εἶδος ἢ ὁ τόπος ἢ τὸ τοσόνδε.

Διακρίνας τὴν καθ' αὑτὸ μεταβολὴν ἀπό τε τῆς κατὰ συμβεβηκὸς καὶ τῆς κατὰ μέρος ἐπί τε τοῦ κινουμένου καὶ ἐπὶ τοῦ κινοῦντος, τὴν καθ' αὑτὸ καὶ πρώτως προεβάλετο πρὸς τὴν διάρθρωσιν τῶν τῆς μεταβολῆς εἰδῶν, διότι πᾶσα γνῶσις ἐπιστημονικὴ καὶ ἀποδεικτικὴ ἀπὸ τῶν καθ' αὑτὰ ὑπαρχόντων συνάγεται. πρὸ δὲ τοῦ τὰ εἴδη τῆς μεταβολῆς παραδοῦναι καὶ τῆς κινήσεως πρῶτον δείκνυσιν, ἐν τίνι ἐστὶν ἡ κίνησις· ἐπειδὴ γὰρ ἡ κίνησις οὐ τῶν καθ' ἑαυτὰ ὑφισταμένων ἐστίν, ἀλλὰ τῶν ἐν ἄλλοις τὸ εἶναι ἐχόντων, ἂν μὴ πρότερον φανῇ, ἐν τίνι ἐστίν, οὔτε ἡ φύσις αὐτῆς γνωσθείη ἂν οὔτε τὰ εἴδη διορισθείη· πρὸ δὲ τούτου, τίνα ἐστὶ τὰ συνεδρεύοντα τῇ κινήσει, τουτέστι τίνα χρὴ πάντως εἶναι, εἰ ἔστι κίνησις καὶ μεταβολή, ὥστε ἐν τούτων τινὶ ζητεῖν τὴν κίνησιν. καὶ αὐτὸς μὲν ὡς ἐναργῆ ταῦτα λαμβάνει· διὸ καὶ τῷ παρασυναπτικῷ χρῆται συνδέσμῳ· προφανὴς δέ ἐστι καὶ ἡ ἀνάγκη τοῦ λόγου. ἐπειδὴ γὰρ ἡ κίνησις ἤτοι ἡ μεταβολὴ πάθος τι τοῦ κινουμένου ἐστὶν ἐνεργητικόν, καὶ τὸ πάσχον εἶναι χρὴ καὶ τούτῳ τὸ ποιοῦν εὐθὺς συνεισάγεσθαι. τὸ γὰρ πάσχον καὶ πρὸς τὸ ποιοῦν ἔστι τε καὶ λέγεται· μεταβολὴ δὲ οὖσα καὶ ἄλλο μετ' ἄλλο δηλοῦσα καὶ τὸ ἐξ οὗ καὶ τὸ εἰς ὃ πάντως συνεμφαίνει, εἰ καὶ ἄλλο μὲν ἐπὶ τῆς φορᾶς τὸ

---

1 τι τὸ aA: τὸ CM: τι F τὸ (post Ἀλέξανδρος) om. M 2 κινοῦν αὐτό φησι C 3. 4 καὶ αὐτὸς ἀμφοτέροις aF 4 τῷ (post καὶ) om. aF 6 μηδὲ] μὴ F 8 λέγοι aA: λέγει CFM μέρος] τέλος, sed corr. in mrg. F εἶναι om. F 9 ὁ om. C ἰατρεύει C¹ αὐτὸν aAF: τὸν ἰατρὸν CM 10 μέρος] συμβεβηκός F¹ 11 δέ ἐστι ACFM: δ' ἔστι a μέν τι AC²M cf. p. 805,23: μέν τοι aC¹: τι F τὸ om. F post κινοῦν addit μὲν F 13. 14 συμβεβηκὸς et μέρος inter se mutant CM
ῆ
15 προεβάλλετο aFM 16 γνῶσις om. F 17 πρὸς M 20 φανῆι AM: φανει C: φανείη aF αὐτῶν M 22 ἔσται AM κίνησις iterat M 23 ἐν τούτων τινὶ ACM: ἐν τῷ τῶν τίνων F: ἐκ τούτων τινι a ante τὴν inserunt μὲν a, εἶναι FM μὲν om. F 24 χρῆσθαι M 25 ἡ (post καὶ) om. M ἡ (post ἤτοι) om. M 26 εἶναι] ἐστὶ M τούτου F 27 καὶ om. aC 29 συναναφαίνει C ante εἰ habet διο deletum F

ἐξ οὗ καὶ τὸ εἰς ὅ (τόποι γὰρ ἐναντίοι), ἄλλα δὲ ἐπὶ τῶν ἄλλων κινήσεων. 190v ἐπειδὴ δὲ καὶ τὸ πρότερον καὶ τὸ ὕστερον πάντως ἔχει, εἴπερ ἄλλο μετ' ἄλλο καὶ σωμάτων ἐστί (περὶ γὰρ τῶν τοιούτων νῦν ὁ λόγος), ἀνάγκη καὶ χρόνον συνεισάγεσθαι καὶ τόπον. πᾶσα γὰρ κίνησις ἐν χρόνῳ, ὡς ἔδειξεν ἐν τῷ πρὸ τούτου, καὶ πᾶν σῶμα ἐν τόπῳ.

Θεὶς δὲ καὶ ὀνόματα τῷ μὲν κινουμένῳ τὸ ὅ, τῷ δὲ ἐξ οὗ κινεῖται τὸ ἐξ οὗ, τῷ δὲ εἰς ὃ κινεῖται τὸ εἰς ὅ, καὶ εἰπὼν ἕτερα εἶναι τὸ ἐξ οὗ καὶ εἰς ὃ αὐτοῦ τοῦ κινουμένου, ὥσπερ τοῦ ξύλου τό τε ψυχρὸν ἐξ οὗ κινεῖται καὶ τὸ θερμὸν εἰς ὃ κινεῖται, δείκνυσιν ἐκ τῶν διαφόρων ὀνομάτων τὴν ἑτερότητα. εἰπὼν δὲ ἕτερον εἶναι τὸ κινούμενον προσέθηκε τὸ πρῶτον τὸ καθ' αὑτὸ κινούμενον δηλῶν· ἐπὶ γὰρ τούτου ἀληθὲς τὸ ἕτερον αὐτὸ εἶναι τοῦ ἐξ οὗ, τῶν δέ γε κατὰ συμβεβηκὸς κινεῖσθαι λεγομένων οὐδὲν κωλύει ταὐτὸν εἶναι τὸ κινούμενον τῷ ἐξ οὗ· οἷον ὅταν λέγῃ τις τὸ λευκὸν κινεῖσθαι κινουμένου τοῦ ᾧ συμβέβηκεν εἶναι λευκῷ, εἴη δὲ ἡ κίνησις αὐτῷ ἐκ λευκοῦ· γίνεται γὰρ τότε ταὐτὸν τό τε κινούμενον καὶ τὸ ἐξ οὗ. ἀλλὰ καὶ τὸ κινοῦν καθ' αὑτὸ τοῦ καθ' αὑτὸ κινουμένου ἕτερον· κατὰ συμβεβηκὸς γὰρ οὐδὲν κωλύει ταὐτὸν εἶναι τὸ κινοῦν καὶ τὸ κινούμενον, ὡς ὁ κυβερνήτης κινῶν τὴν ναῦν ἑαυτὸν συγκινεῖ, καὶ ὁ ἰατρὸς ὅταν ἑαυτὸν ἰατρεύῃ.

Διορίσας δὲ ταῦτα ἀπ' ἀλλήλων ἐπάγει ἡ δὲ κίνησις δῆλον ὅτι ἐν τῷ ξύλῳ, τουτέστιν ἐν τῷ κινουμένῳ. καὶ εἴτε οὕτω γέγραπται ἡ δὲ κίνησις εἴτε ἡ δὴ κίνησις, ἀμφοτέρως οἶμαι τοῦτο ἀκολούθως ἐπάγεται τῷ ἐπεὶ δέ ἐστι μέν τι τὸ κινοῦν καὶ τοῖς ἑξῆς. ἐπεὶ γὰρ τὰ προειρημένα δεῖ εἶναι, εἰ κίνησις ἔστι, δῆλον ὅτι ἡ κίνησις οὐκ ἐν ἄλλῳ τινὶ τῶν προειρημένων ἐστίν, ἀλλ' ἐν τῷ κινουμένῳ· τὸ γὰρ εἶδος ἢ τὸ μέγεθος ἢ ὁ τόπος ἢ ὅλως εἰς ὃ κινεῖται τὸ κινούμενον οὔτε κινεῖ οὔτε κινεῖται, ἀλλὰ ἄλλο τούτων ἑκατέρου ἐστίν. ὁ δὲ Ἀλέξανδρος, εἰ μὲν ἡ δὴ κίνησις εἴη γεγραμμένον, ἕπεσθαι τοῦτο τοῖς προτέροις, ὡς εἴρηται, φησίν· εἰ δὲ γράφοιτο ἡ δὲ κίνησις διὰ τοῦ εἰ, εἰπών, φησί, τίνα δεῖ

1 μὲν γὰρ F ἄλλα δὲ aA: ἄλλο δ' C: ἄλλο δὲ M: ἄλλοι δὲ F 4 καὶ χρόνον καὶ τόπον ἀνάγκη συνεισάγεσθαι aF συνάγεσθαι M 6 καὶ om. M 7 τὸ ἐξ οὗ, τὸ δὲ τὸ F 8 ὡς C 11 δηλῶν κινούμενον C 12 αὐτὸ ACFM: αὐτοῦ a τοῦ ἐξ οὗ C[2]: τὸ ἐξ οὗ aAC[1]FM post ἐξ οὗ habet ἀλλὰ τὸ deleta F γε om. M 13 ταυτὸν τὸ κινούμενον εἶναι FM τοῦ ἐξ οὗ M: καὶ τὸ ἐξ οὗ F οἷον — καὶ τὸ ἐξ οὗ (16) om. F 14 λευκῷ] λευκόν M 15 γὰρ om. M τό τε AM: τὸ C: καθ' αὑτὸ τότε a 16 καὶ (post ἀλλὰ) om. F καθ' αὑτὸ (post κινοῦν) om. aF 17 ἕτερόν ἐστι C 18 κυβερνίτης M 19 ὅτε FM ἰατρεύει C[1]M 20 διορήσας C[1] ἀπ'] ἀλλ' a δὲ sic libri omnes ut Arist. codd. EF: δὴ Arist. vulg. cf. v. 21 sqq. et Bonitzii Stud. Arist. II 30 22 ante ἡ δὴ add. οὕτως a: οὕτω F ἀμφοτέρως ACM: ἀμφότερα aF τοῦτο ACFM: τούτω a 23 ἐπὶ γὰρ M 24 εἰ] ἡ M 27 ἑκάτερόν ἐστιν aF 28 εἴη] ἐστὶ C ante τοῦτο add. δὴ aF 29 ἡ δὲ κίνησις aFM: εἰ δὲ κίνησις AC falso interpretati voculam EI (v. 29) εἶ scripsi litteram ε̄ vocis δὲ intellegens: ει AC: π̄ M: πέμπτου aF εἰπὼν δὲ C

εἶναι, εἰ κίνησις ἔσται, ὅτι κινοῦν, κινούμενον, χρόνον, καὶ ἐξ οὗ καὶ εἰς ὅ, 190v
καὶ ὅτι ἕτερα καὶ | κεχωρισμένα τὸ κινοῦν καὶ τὸ κινούμενον καὶ τὸ εἰς 191r
ὅ, προστίθησι περὶ αὐτῆς τῆς κινήσεως καὶ λέγει ὅτι αὕτη, πρὸς ἣν χρεία τῶν εἰρημένων, ἐν τῷ κινουμένῳ ἐστίν· οὔτε γὰρ καθ' αὑτήν (οὐδὲν γὰρ πάθος καθ' αὑτό) οὔτε ἐν τῷ κινοῦντι, διότι τὸ μὲν κινοῦν ἐνεργείᾳ ὂν ἀμετάβλητόν ἐστι καθόσον κινεῖ, ἡ δὲ κίνησις μεταβολή. καὶ τὸ ἐν ᾧ ἐστι μεταβάλλει κατ' αὐτήν· ἀλλ' οὐδὲ ἐν τῷ τόπῳ ἡ κίνησις, καὶ ὅτι ἀκίνητος κατ' αὐτὸν ὁ τόπος καὶ ὅτι ἄλλο ὁ τόπος καὶ ἄλλο τὸ κατὰ τόπον κινούμενον, ἐν ᾧ χρὴ τὴν κίνησιν εἶναι. ἀλλ' οὐδὲ ἐν τῷ ἐξ οὗ ἐστιν ἡ κίνησις, ὅτι τὸ ἀφιστάμενον αὐτοῦ οὐκ ἂν ἐκινεῖτο, ἀλλὰ τὸ ἐν αὐτῷ ὄν. νῦν δὲ ἀνάπαλιν τὸ μὲν ἐν αὐτῷ οὐ κινεῖται, τὸ δὲ αὐτοῦ ἀφιστάμενον κινεῖται· ἀλλ' οὐδὲ ἐν τῷ εἰς ὃ εἴη ἂν ἡ κίνησις, ὅτι τὸ ἐπ' αὐτὸ ἰὸν κινήσεται πρὸ τοῦ ἐν κινήσει γενέσθαι. καὶ ὅτι κατὰ τὸ αὐτὸ κινήσεται καὶ ἠρεμήσει· καθόσον μὲν γὰρ ἐν κινήσει, κινήσεται, καθόσον δὲ ἐν τέλει γέγονεν, ἠρεμήσει.

Ἐπειδὴ δὲ οὐ κατὰ ποιότητα μόνην γίνεται ἡ κίνησις, ἣν κατ' εἶδος λέγει οὖσαν ἀλλοίωσιν, οὐδὲ κατὰ γένεσιν καὶ φθοράν, αἵπερ κυριώταται μεταβολαὶ κατ' εἶδος ἂν λέγοιντο, ἀλλὰ γίνονται κινήσεις καὶ κατὰ τόπον ὡς ἡ φορὰ καὶ κατὰ ποσὸν ὡς αὔξησις καὶ μείωσις, διὰ τοῦτο μετὰ τὴν κατ' εἶδος προσέθηκε καὶ ταύτας εἰπὼν ἢ ὁ τόπος ἢ τὸ τοσόνδε. ὡς γὰρ τὸ εἶδος ἐπὶ τῶν κατ' εἶδος κινουμένων οὔτε κινοῦν ἐστιν οὔτε κινούμενον, οὕτως οὐδὲ ὁ τόπος ἐπὶ τῶν κατὰ τόπον οὐδὲ τὸ ποσὸν ἐπὶ τῶν κατὰ ποσόν. ὅτι δὲ μὴ ἐν τῷ κινοῦντί ἐστιν ἡ κίνησις, καὶ ἐν τῷ τρίτῳ ταύτης ἔδειξε τῆς πραγματείας, ἔνθα καὶ προηγουμένως διδάσκει ἐν τίνι ἐστὶν ἡ κίνησις. ἔδειξε δὲ ἐκεῖ, ὅτι οὐδὲ ἐν τῷ χρόνῳ, εἴπερ ἀριθμός ἐστι κινήσεως ὁ χρόνος. λείπεται οὖν τρία, τό τε κινούμενον καὶ τὸ ἐξ οὗ, καὶ τὸ εἰς ὅ. διὸ καὶ ἐπὶ τούτων μάλιστα ζητεῖ, ἐν τίνι ἡ κίνησις. τὸ δὲ εἶδος, φησί, καὶ ὁ τόπος καὶ τὸ μέγεθος οὔτε κινεῖ οὔτε κινεῖται, ταύτην δηλονότι τὴν κίνησιν, ἣν τὸ εἰς αὐτὸ μεταβάλλον κινεῖται· τὸ μὲν γὰρ ἀλλοιούμενον κινεῖται κατὰ ἀλλοίωσιν. τὸ δὲ εἶδος, ἐφ' ὃ κινεῖται τὸ

---

1 εἰ] ἡ M post χρόνον interpolant τόπον aFM καὶ (ante ἐξ)] τὸ C: om. M καὶ (ante εἰς) om. FM 2 καὶ (post ἕτερα) om. FM καὶ (post κινοῦν) om. a τὸ (ante εἰς) om. C 3 προτίθησι F αὐτὴ FM πρὸς ὃν M 4 γὰρ (prius) om. F οὐδὲν] οὐδὲ FM 6 κινεῖ ACM: κινοῦν F: κινῇ a 8 αὐτὸν rasura corr. ex αὐτῶν C 10 ἐστιν ἡ ACM: ἡ F: utrumque om. a αὐτοῦ] ἑαυτοῦ C ἐκινῆτο M 10. 11 ἐν ἑαυτῷ C itemque v. 11 11 τὸ δὲ — κινεῖται (12) aF: om. ACM 12 ἡ om. M 14 γὰρ om. A 16 ἐπεὶ δὲ aFM μόνην A cf. p. 808,15: μόνον aCFM ἡ om. CM 17 οὐδὲ] οὐδ' ἡ C κυριώτατοι M 18 λέγοιτο M[1] κίνησις M 19 κατὰ τὸ ποσὸν CM 20 προσέθηκαν M 23 κατὰ τὸ ποσόν aCM μὴ om. aFM ante ἐστιν add. οὐδαμῶς a: idem post κίνησις FM τρίτῳ (Γ 3. 202a13 sqq.) aA[2]CF: πρώτῳ A[1]M 24 ἔδοξε M 25 ἔδειξε] cf. Δ 11. 219b1 sqq. ἐν om. M 26 κινήσεως ἐστὶν aF τρία om. M κινοῦν aF καὶ om. a 27 καὶ (post διὸ) om. A τούτων] τῶν M post ἐν τίνι add. ἐστὶν C

ἀλλοιούμενον οἷον τὸ λευκόν, οὐ λευκαίνεται· ἀλλ' οὐδὲ τὸ εἶδος, εἰς ὃ τὸ 191r γινόμενον μεταβάλλει. γίνεται κατ' ἐκείνην τὴν γένεσιν· γίνεται μέντοι μὴ πρότερον ὄν. καὶ καλῶς γε οἶμαι ὁ Στράτων τὴν κίνησιν οὐ μόνον ἐν τῷ κινουμένῳ φησὶν εἶναι, ἀλλὰ καὶ ἐν τῷ ἐξ οὗ καὶ ἐν τῷ εἰς ὅ, ἄλλον δὲ τρόπον ἐν ἑκάστῳ· τὸ μὲν γὰρ ὑποκείμενον, φησί, κινεῖται ὡς μεταβάλλον, τὸ δὲ ἐξ οὗ καὶ εἰς ὃ τὸ μὲν ὡς φθειρόμενον τὸ δὲ ὡς γινόμενον. εἰ δέ τινα τῶν εἰδῶν κινεῖν λέγεται, ὥσπερ ἡ ψυχὴ τὸ ζῷον καὶ ἡ βαρύτης τὸν λίθον, οὐχὶ τὸ αἴτιον τῆς κινήσεως ζητεῖ νῦν, οἷα ἐστὶν ἡ βαρύτης καὶ ἡ ψυχή, ἀλλ' ἐν τίνι ἐστὶν ἡ κίνησις· οὐ κινεῖται δὲ ἡ βαρύτης προηγουμένως ἀλλὰ κατὰ συμβεβηκὸς ὡς ὁ ἐν τῇ νηῒ πλωτήρ. ἐξαρκεῖ δὲ καὶ ὁ τῆς κινήσεως ὁρισμὸς δεῖξαι, ὅτι ἐν τῷ κινουμένῳ καὶ οὐκ ἐν ἄλλῳ τινί ἐστιν ἡ κίνησις· ἐλέγετο γὰρ ἐντελέχεια τοῦ κινητοῦ ἡ κίνησις.

p. 224b6 Ἀλλ' ἔστι κινοῦν καὶ κινούμενον ἕως τοῦ ἀλλ' ἡ λεύκανσις.

Δείξας ὅτι πέντε ὄντων τῶν ὀφειλόντων εἶναι, εἴπερ εἴη κίνησις, τοῦ κινουμένου καὶ τοῦ κινοῦντος καὶ τοῦ χρόνου καὶ τοῦ ἐξ οὗ ἡ κίνησις καὶ εἰς ὅ, ἐν τῷ κινουμένῳ ἐστὶν ἡ κίνησις καὶ ἐν οὐδενὶ τῶν ἄλλων, ἐκ τῶν πέντε τρία λαμβάνει τὰ χρήσιμα πρὸς τὸν ἐφεξῆς αὐτῷ λόγον ἐσόμενα, τὸ κινοῦν καὶ τὸ κινούμενον καὶ τὸ εἰς ὃ ἡ κίνησις, τὸν μὲν χρόνον παραλιπὼν ὡς ἔξωθεν ὄντα· διὰ τί δὲ τὸ εἰς ὃ ἡ κίνησις παραλαβὼν τὸ ἐξ οὗ παραλέλοιπεν, αὐτὸς διδάσκει. μᾶλλον γάρ φησιν ἡ μεταβολὴ ἀπὸ τοῦ εἰς ὃ μεταβάλλει τὸ μεταβάλλον ὀνομάζεται ἢ ἀπὸ τοῦ ἐξ οὗ μεταβάλλει. φθορὰν γὰρ λέγομεν τὴν εἰς τὸ μὴ ὂν μεταβολὴν καὶ γένεσιν τὴν εἰς τὸ ὄν· καίτοι καὶ ἡ φθορὰ ἐξ ὄντος, καὶ ἡ γένεσις ἐκ μὴ ὄντος· ἀλλ' ὅμως ἀπὸ τοῦ τέλους μᾶλλον ὀνομάζονται. δηλοῖ δὲ τοῦτο μάλιστα ἡ ἀλλοίωσις τὸ ὄνομα τοῦ εἰς ὃ ἔχουσα· λευκαίνεσθαι γὰρ λέγεται τὸ εἰς λευκότητα ἰὸν καὶ θερμαίνεσθαι τὸ εἰς θερμότητα. οὕτω δὲ καὶ τὸ φθείρεσθαι ἀπὸ τοῦ μὴ ὄντος ὠνόμασται μᾶλλον καὶ τὸ γίνεσθαι ἀπὸ τοῦ ὄντος. ὑπομιμνήσκει δὲ ἡμᾶς τοῦ ὁρισμοῦ τῆς κινήσεως τοῦ ἐν τῷ τρίτῳ βιβλίῳ ἀποδοθέντος δεικνὺς καὶ δι' ἐκείνου, ὅτι ἡ κίνησις ἐν τῷ κινουμένῳ

1. 2 μεταβάλλει τὸ γινόμενον aF 3 τὴν κίνησιν ὁ στράτων C 4 ἐν (ante τῷ ἐξ) om. M 6 καὶ τὸ εἰς ὃ aFM τὸ μὲν ὡς γινόμενον τὸ δ' ὡς φθειρόμενον C 8 νῦν] μόνον M 8. 9 καὶ ἡ ψυχή — βαρύτης om. M 10 ὁ om. C[1]: superscr. in ras. M 11 inter ὁ et τῆς rasum A ὁρισμὸς in ras. M 12 ἐλέγετο — κίνησις ad lemma trahit F γὰρ] δ' F ἐντελεχεία F 15 εἴη] ἡ F 16 καὶ (post κινουμένου) om. M 17 ἐν οὐδενὶ] καὶ οὐκ ἔν τινι M 19 καὶ (post κινοῦν) om. C ἡ om. M 19. 20 παραλείπων A 20 ὡς om. aFM διατί δὲ ἡ κίνησις τὸ εἰς ὃ transposita in C[1] rest. C[2] τὸ (ante εἰς) om. M 22 ὀνομάζεται AC Aristoteles: ἐπονομάζεται aFM 24 καὶ (post καίτοι) om. a, post φθορὰ transposuit C 25 ὀνομάζονται A: ὀνομάζεται aCFM 26 τοῦ (ante εἰς) om. F λέγομεν a 27 τὸ (post καὶ) om. F 28 ὀνομάζεται aFM 29. 30 ἐν τῷ τρίτῳ βιβλίῳ] Γ 2. 202a7 30 δεικνὺς CFA[2]: δεικνυσι sic A[1]: δείκνυσι M: δεικνύων a

ἐστίν. εἰ γάρ ἐστιν "ἡ κίνησις ἐντελέχεια τοῦ κινητοῦ ᾗ κινητόν", ἡ δὲ 191r ἐντελέχεια εἶδος οὖσα ἢ ἐνέργεια ἐν ἐκείνῳ ἐστὶν οὗ ἐστιν ἐντελέχεια, δῆλον ὅτι ἡ κίνησις ἐν τῷ κινουμένῳ ἐστίν, ἀλλ' οὔτε ἐν τῷ εἴδει, εἴπερ εἰς εἶδος ἡ μεταβολή, ὡς ἐπὶ τῶν γινομένων, οὔτε ἐν τῷ πάθει ὡς ἐπὶ τῶν ἀλλοιουμένων, οὔτε ἐν τῷ τόπῳ ὡς ἐπὶ τῶν φερομένων, διότι τὰ μὲν ἐν οἷς ἐστιν ἡ κίνησις, κινεῖται, τὰ δὲ εἴδη καὶ πάθη καὶ ὁ τόπος, εἰς ἃ ἡ κίνησίς ἐστιν, ἀκίνητά ἐστιν, ὡς δέδεικται. καὶ πιστοῦται αὐτὸ διὰ τοῦ τῆς ἐπιστήμης καὶ τῆς θερμότητος παραδείγματος. εἰ γὰρ ταῦτά ἐστι τὰ κινούμενα, τὰ εἰς αὐτὰ ἰόντα οὔπω κινεῖται καὶ τὰ ἐν αὐτοῖς γενόμενα οὐκ ἠρεμήσει, ἀλλὰ κινηθήσεται.

Εἰπὼν δὲ ὅτι τὰ εἴδη καὶ τὰ πάθη καὶ ὁ τόπος καὶ δηλονότι καὶ τὸ ποσόν, εἰς ἃ κινεῖται τὰ κινούμενα ἀκίνητά ἐστιν, ἀπορίαν τινὰ ἐπάγει τῷ λόγῳ τοιαύτην· εἰ ἡ λευκότης πάθος, τὸ δὲ πάθος κίνησις, ἡ εἰς πάθος μεταβολὴ εἰς κίνησιν ἂν εἴη διὰ | κινήσεως, καὶ οὐκέτι ἐν τῷ κινουμένῳ 191v μόνῳ ἡ κίνησις, ἀλλὰ καὶ ἐν τῷ εἰς ὃ ἡ κίνησις· εἰ δὲ τοῦτο, ἔσται τὸ κινούμενον ἐπὶ τὸ πάθος ἢ καὶ ὅτε μεταβέβληκεν ἔτι κινούμενον, εἴ γε εἰς κίνησιν μεταβέβληκεν, ἢ ὅτε γέγονεν ἐν κινήσει, μηκέτι κινούμενον. λύει δὲ τὴν ἀπορίαν ταύτην γοργῶς διὰ τῆς πρὸς τὴν μείζονα πρότασιν ἐνστάσεως τὴν λέγουσαν τὰ πάθη κινήσεις εἶναι· οὐ γὰρ ἡ λευκότης, φησί, κίνησίς ἐστιν, ἀλλ' ἡ λεύκανσις, τουτέστιν οὐ τὸ λευκόν, ὅπερ ἐστὶ τὸ πάθος, κίνησίς ἐστιν, ἀλλ' ἡ λεύκανσις, ἥτις ἐστὶν εἰς τὸ λευκὸν μεταβολή· διὸ τὸ πάσχον, ὅπερ ἐστὶ τὸ λευκαινόμενον κινεῖται, ἀλλ' οὐ τὸ λευκόν. μήποτε δὲ τῆς ἀπορίας γενομένης ἐκ τῆς τοῦ πάθους ὁμωνυμίας, διότι πάθος λέγομεν καὶ τὸ τέλος τῆς πείσεως, τουτέστι τὸ λευκόν, καὶ τὴν πεῖσιν αὐτὴν ὥσπερ τὴν λεύκανσιν, τῷ διορισμῷ τῆς ὁμωνυμίας τὴν ἀπορίαν ἔλυσεν. οὐ γὰρ τὸν αὐτὸν ἔλαβον μέσον ὅρον αἱ προτάσεις, ἀλλ' ἡ μὲν ἐλάττων ἔλεγε τὸ λευκὸν πάθος εἶναι τὸ πέρας τῆς πείσεως τὸ ἐφ' ὃ ἡ κίνησις λαμβάνουσα, ἡ δὲ μείζων τὸ πάθος κίνησιν ἔλεγε, πάθος τὴν κατὰ τὸ πάσχειν μεταβολὴν οἷον τὴν λεύκανσιν λέγουσα.

---

1 ἐντελεχεία F τοῦ om. C ᾗ κινητοῦ C[1] 4 εἰς om. F ὡς om. FM 5 τῷ om. aFM 6 ante πάθη inserunt τὰ CM ὁ om. a 7 ἐστιν (post κίνησίς) om. aFM αὐτὸ om. aFM 8 τῆς (ante θερμότητος) om. aFM 9 τὰ (ante εἰς) om. F καὶ τὰ ἐν αὐτοῖς γενόμενα a: καὶ ἐν αὐτοῖς γινόμενα A[2]CM: καὶ ἐν ἑαυτοῖς γινόμενα F: καὶ τὰ ἐν οἷς γινόμενα A[1] 12 τινὰ om. aFM 12. 13 τῷ λόγῳ τοιαύτην om. M 13 εἰ] ἀλλ' F 14 οὐκ ἔστιν CM 15 μόνῳ om. M 16 ἢ καὶ ὅτε iterat F ὅτι M post ἔτι add. τὸ deletum M 17 post μηκέτι add. καὶ M 18 ταύτην om. a διὰ τὴν C[1] 19 τὴν om. aFM 20 post λεύκανσις habet ἐστὶν deletum C τὸ (post ἐστὶ) om. C 22 λευκαινόμενον, ε ante ν in ras. II litt. M 23 μηδέποτε τῆς F 26 ὅρον om. F: μέσον ὅρον om. M 27 ἐλέγετο λευκὸν C[1] et fortasse A[1] 27. 28 ἐφ' ᾧ M 29 πάσχον C

p. 224b16 Ἔστι δὲ καὶ ἐν ἐκείνοις καὶ τὸ κατὰ συμβεβηκὸς ἕως 191v
τοῦ καὶ κινητῷ κατ' ἐνέργειαν.

Δείξας ὅτι ἐν τῷ κινουμένῳ καὶ οὐκ ἐν ἄλλῳ τινὶ τῶν τῇ κινήσει συνυπαρχόντων, ἐφεξῆς, ὅπερ πρότερον ἔδειξεν ἐπί τε τοῦ κινοῦντος καὶ ἐπὶ τοῦ κινουμένου, ὅτι τὸ μέν τί ἐστιν αὐτῶν κατὰ συμβεβηκός, τὸ δὲ κατὰ μέρος, τὸ δὲ καθ' αὑτὸ καὶ πρώτως, νῦν λέγει ὅτι καὶ ἐπὶ τὰ ἄλλα τὰ τῇ κινήσει συνυπάρχοντα ἡ διαίρεσις αὕτη ἐκτείνεται, τό τε ἐν ᾧ καὶ τὸ ἐξ οὗ καὶ τὸ εἰς ὅ, τὰ τρία ταῦτα γὰρ ἐσήμανεν εἰπὼν ἔστι δὲ καὶ ἐν ἐκείνοις. ἀλλὰ περὶ μὲν τοῦ ἐν ᾧ, ὅπερ ἦν ὁ χρόνος, ἀπέδειξεν ἐν τοῖς περὶ χρόνου, περὶ δὲ τῶν δύο προθέμενος ποιεῖται τὸν λόγον ἐφ' ἑνὸς τοῦ εἰς ὃ ἡ μεταβολὴ πάθους ἢ εἴδους ἢ τόπου. τὸ γὰρ εἰς λευκὸν μεταβάλλον, ὅπερ ἐστὶ τὸ λευκαινόμενον, εἰς μὲν τὸ νοούμενον κατὰ συμβεβηκὸς μεταβάλλει· συμβέβηκε γὰρ τῷ λευκῷ τὸ νοεῖσθαι. εἰς δὲ χρῶμα μεταβάλλειν λεγόμενον κατὰ μέρος μεταβάλλει, ὅτι μέρος τοῦ χρώματος τὸ λευκόν· μέρη γάρ πώς ἐστι καὶ τὰ εἴδη τῶν γενῶν. εἰς μέντοι λευκὸν λεγόμενον μεταβάλλειν τὸ λευκαινόμενον οὔτε κατὰ συμβεβηκὸς ἀλλὰ καθ' αὑτὸ μεταβάλλει, οὔτε κατὰ μέρος ἀλλὰ πρώτως. ὁμοίως δὲ καὶ τὸ εἰς τὸ κατὰ τόπον μεταβάλλον εἰς Ἀθήνας ἀπιὸν εἰς μὲν τὸ νοούμενον κατὰ συμβεβηκὸς μεταβάλλει. συμβέβηκε γὰρ καὶ ταῖς Ἀθήναις τὸ νοεῖσθαι, εἰς δὲ τὴν Εὐρώπην κατὰ μέρος, ὅτι μέρος αἱ Ἀθῆναι τῆς Εὐρώπης. εἰς δὲ τὰς Ἀθήνας καθ' αὑτὸ καὶ πρώτως.

Καὶ ἐπὶ τοῦ ἐξ οὗ δέ, κἂν αὐτὸς παραλέλοιπεν αὐτό, τὰ αὐτά πως δυνατὸν λέγειν. τὸ γὰρ ἐκ λευκοῦ μεταβάλλον κατὰ συμβεβηκὸς μὲν ἐκ τοῦ νοουμένου μεταβάλλει, κατὰ μέρος δὲ ἐκ χρώματος, καθ' αὑτὸ δὲ ἐκ λευκοῦ. συμπεραινόμενος δὲ λοιπὸν τὸν ὅλον λόγον, δι' οὗ ἔδειξε τίνα τέ ἐστι τὰ τῇ κινήσει συνυπάρχοντα, καὶ ὅτι ἐν πᾶσίν ἐστι τό τε καθ' αὑτὸ καὶ πρώτως καὶ ἔτι τὸ κατὰ συμβεβηκὸς καὶ κατὰ μέρος καὶ ὅτι ἡ κίνησις ἐν τῷ κινουμένῳ καὶ οὐκ ἐν τῷ εἴδει, ἐν ᾧ ἂν μάλιστα τῶν ἄλλων ἔδοξεν εἶναι (οὔτε γὰρ ἐν τῷ κινοῦντι οὔτε ἐν τῷ τόπῳ, εἴπερ ἀκίνητα ἐκεῖνα, οὔτε μᾶλλον ἐν τῷ ἐξ οὗ), δῆλόν φησιν ὅτι ἐν τῷ κινουμένῳ ἐστὶν ἡ κίνησις. τὸ δὲ κινούμενον μετέλαβεν εἰς τὸ κινητὸν κατ' ἐνέργειαν, ἵνα τοῦ

---

1 καὶ (post ἐκείνοις) aA: om. CFM   2 καὶ κινεῖτο M   3 post κινουμένῳ add. ἡ κίνησις a: ἐστὶν ἡ κίνησις C   4 τε om. C   5 τί om. C   6 καὶ (ante ἐπὶ) om. F   εἰς τ' ἄλλα C   7 τε] δὲ FM   9 ὅπερ] ὥσπερ A[1]: rasura corr. A[2]   ἦν ACM: ἐστιν aF   11 εἰς τὸ λευκὸν C   12 τὸ λευκώμενον C[1]: superscr. λε C[2]   14 μεταβάλλειν] μεταβάλλει AM   λέγομεν F   μεταβάλλει om. FM   post ὅτι μέρος add. ἐστὶ aF, idem post χρώματος M   15 τὸ λευκὸν τοῦ χρώματος Arist.   16 μεταβάλλειν λεγόμενον C   μεταβάλλει M   18 τὸ (ante εἰς) om. aF   ἀπιὸν om. FM   19 καὶ om. C   23 post λευκοῦ occupata ex v. 25. 26 συμπεραινόμενος — συνυπάρχοντα del. F   24 καθ' ἑαυτὸ aCM   25 τὸ ὅλον C   28 ἔδειξεν FM, sed corr. F[1]   30 μᾶλλον ἐν aC[2]F: ἐν om. AC[1]M   ἐστὶν om. a

ὅρου τῆς κινήσεως ἡμᾶς ὑπομνήσῃ· εἰ γὰρ ἐντελέχεια τοῦ κινητοῦ ἐστιν 191v ἡ κίνησις, τὸ κινούμενον κινητόν ἐστι κατ' ἐνέργειαν.

p. 224b26 Ἡ μὲν οὖν κατὰ συμβεβηκὸς μεταβολὴ ἀφείσθω ἕως τοῦ καὶ μέλαν πρὸς τὸ λευκόν.

Δείξας ὅτι τὸ καθ' αὑτὸ καὶ κατὰ συμβεβηκὸς ὑπάρχει καὶ ἐπὶ τοῦ κινοῦντος καὶ ἐπὶ τοῦ κινουμένου, ἅπερ τῶν ἐν τῇ κινήσει συνυπαρχόντων ὡς χρήσιμα πρὸς τὸν ἐφεξῆς λόγον ἐξελέξατο, τὸ κατὰ συμβεβηκὸς ἐν ᾧ καὶ τὸ κατὰ μέρος συνέλαβεν ὡς ἄπειρόν τε καὶ ἀόριστον ἀποσκευάζεται. καὶ ὅτι τοιοῦτόν ἐστι, δείκνυσι διὰ τοῦ τὴν κατὰ συμβεβηκὸς μεταβολὴν ἐν πᾶσί τε εἶναι καὶ ἀεὶ καὶ πάντων· ἐν πᾶσι μέν, ὅτι ἐν τοῖς δέκα γένεσίν ἐστιν ἡ κατὰ συμβεβηκὸς μεταβολή· τῷ γὰρ τὴν οὐσίαν εἶναι τὴν κινουμένην, τὰ δὲ ἄλλα πάντα τῇ οὐσίᾳ συμβεβηκέναι, ἕκαστον αὐτῶν δυνάμεθα λέγειν κινεῖσθαι, ὅταν ἡ ὑποκειμένη αὐτοῖς οὐσία καθ' αὑτὴν κινῆται· τὸ δὲ καὶ πάντων, ἤτοι ὅτι πάντων ἔστι κατηγορῆσαι τῶν κινουμένων καὶ ἀκινήτων τὸ κινεῖν καὶ κινεῖσθαι, ὅταν κατὰ συμβεβηκὸς κατηγορῶμεν, | ὥσπερ τῆς ψυχῆς· ἀκίνητος γὰρ οὖσα ἡ ψυχὴ κατὰ τὴν ἑαυ- 192r τῆς φύσιν λέγοιτο ἂν κατὰ συμβεβηκὸς κινεῖσθαι. ἢ πάντων ἀντὶ τοῦ πάντων εἰς πάντα. καὶ γὰρ τὸ λευκὸν εἰς τὸ μουσικὸν ἔστιν εἰπεῖν μεταβάλλειν κατὰ συμβεβηκὸς καὶ τὸ γλυκὺ εἰς τὸ ἄνω. τὸ δὲ ἐν πᾶσι καὶ πάντων ἐπὶ τῶν φυσικῶν ἀκούειν χρή, ἐφ' ὧν ὑπάρχειν δυνατὸν τὸ κατὰ συμβεβηκὸς κινεῖσθαι· τὰ γὰρ ὑπὲρ τὴν φύσιν, ἅπερ ἐστὶ τὰ πρώτως κινοῦντα, οὐ μόνον καθ' αὑτὸ ἀκίνητα, ἀλλ' οὐδὲ κατὰ συμβεβηκὸς κινούμενα δειχθήσεται. τὸ δὲ ἀεί σημαίνοι ἄν, ὅτι καὶ ὅτε μὴ κινεῖταί τι οἷόν τε κινεῖσθαι αὐτὸ κατὰ συμβεβηκὸς τῷ ἐν κινουμένῳ εἶναι, ὡς ὁ ἐν τῇ πλεούσῃ νηῒ ἠρεμῶν· ἢ ὅτι καὶ ἐπὶ τῶν μηκέτι ὄντων ἔστιν οὕτω κατηγορεῖν τὸ κινεῖσθαι· τὸν γὰρ μηκέτι ὄντα Σωκράτην ἔστιν εἰπεῖν κινεῖσθαι, ὅταν τὸ σῶμα καὶ ἡ ὕλη ἥτις ἦν ποτε Σωκράτους κινῆται· ᾧ γὰρ συμβεβήκει εἶναι Σωκράτει, τοῦτο κινεῖται.

Εἰ οὖν τὸ κατὰ συμβεβηκὸς οὕτως ἄπειρόν ἐστι καὶ ἀόριστον, οὐδεμία δὲ ἐπιστήμη περὶ τὸ ἄπειρον καὶ ἀόριστον, εἰκότως παραιτεῖται τὴν

3 ἀφίσθω C 6 ἐπὶ τοῦ om. M post κινουμένου add. καὶ ἐπὶ τῶν λοιπῶν· τοῦ, ἐν ᾧ· τοῦ, ἀφ' οὗ· τοῦ, πρὸς ὃ C ἐν om. C 7 ἐξελέγξατο a τὸ δὲ κατὰ M 9 τοῦ om. F κατὰ τὸ F 10 καὶ ἐν πᾶσί M: ἐν ἅπασί Aristoteles ut Simpl. p. 811, 2, f. 197r37, 249r10 11 τοῦ γὰρ F 14 ἤτοι πάντων (om. ὅτι) iterat F 17 τοῦ om. F: τῶν M 20 ἀκούειν om. M ὑφ' ὧν FM ὑπάρχει M 22 καθ' αὑτὸ AFM (ut Aristotelis terminus 224a29 constaret): καθ' αὑτὰ aC οὐδὲ om. F 23 δεχθήσεται M σημαίνει M: συμβαίνοι F καὶ om. F 24 τῷ] τὸ F post ἐν inserunt τῷ aFM ὁ om. C 26 σωκράτη a 27 ὅταν] ὅτε C σωκράτης F κινεῖται CM 27. 28 ὡς γὰρ M 28 συμβεβήκει AM: συμβέβηκεν aCF σωκράτης M ($\overset{\tau}{\text{σωκρα}}$ F) 29 ἐστὶν ἄπειρον aFM 29. 30 οὐδεμία — ἀόριστον om. F

κατὰ συμβεβηκὸς μεταβολήν, ἐκλέγεται δὲ τὴν μὴ κατὰ συμβεβηκός, 192r ὡς οὐκ ἐν ἅπασι καὶ ἀεὶ καὶ πάντων οὖσαν κοινήν, ἀλλ' ἐν ὡρισμένοις· ἐν γὰρ τοῖς ἐναντίοις καὶ τοῖς μεταξὺ καὶ ἐν ἀντιφάσει, τουτέστι κατὰ τὰ ἐναντία καὶ τὰ μεταξὺ καὶ κατὰ ἀντίφασιν. τοῦ δὲ πᾶσαν μεταβολὴν κατὰ τούτων τι γίνεσθαι τὴν πίστιν ἐκ τῆς ἐπαγωγῆς ποιεῖται· ἣν γὰρ ἄν τις προχειρίσηται, κατὰ τούτων τινὰ γινομένην εὑρήσει. καὶ ὁ λόγος δὲ οὕτως ἔχειν ἀναγκάσει· οὔτε γὰρ ἐκ τοῦ αὐτοῦ τι εἰς τὸ αὐτὸ οὔτε ἐξ ὁμοίου εἰς ὅμοιόν τι μεταβάλλει (τί γὰρ δεῖ μεταβολῆς;), ἀλλ' ἢ ἐξ ἐναντίου εἰς ἐναντίον ἢ ἐκ τοῦ μεταξὺ ἢ πάντως γε ἐκ τοῦ μὴ τοιούτου, ὅπερ ἐστὶ τὸ κατὰ τὴν ἀντίφασιν. δέδεικται δὲ ταῦτα καὶ ἐν τῷ πρώτῳ ταύτης τῆς πραγματείας, ὅτε τὰ ἐναντία ἀρχὰς ἐτίθετο προαποδείξας, ὅτι οὐκ ἐκ τοῦ τυχόντος ἡ μεταβολὴ γίνεται.

Εἰπὼν δὲ καὶ ἐκ τῶν μεταξὺ τὴν μεταβολὴν γίνεσθαι τὴν αἰτίαν τούτου προσέθηκεν, ὅτι ὡς ἐξ ἐναντίου γίνεται τοῦ μεταξύ. καὶ τούτου δὲ πάλιν τὴν αἰτίαν προσέθηκεν, ὅτι τὸ μεταξὺ πρὸς ἑκάτερον τῶν ἄκρων τὸν τοῦ ἐναντίου λόγον ἔχει· ἡ γὰρ μέση ὀξεῖα πρὸς τὴν ὑπάτην καὶ βαρεῖα πρὸς τὴν νήτην ἐστί, καὶ τὸ φαιὸν λευκὸν μὲν πρὸς τὸ μέλαν, πρὸς δὲ τὸ λευκὸν μέλαν. εἰ γὰρ τὸ μεταξὺ ἢ κατὰ μῖξιν καὶ κρᾶσιν τῶν ἐναντίων γίνεται, ὡς τὸ φαιὸν ἐκ λευκοῦ καὶ μέλανος καὶ τὸ χλιαρὸν ἐκ θερμοῦ καὶ ψυχροῦ, ἢ καθ' ἓν εἶδος τοιοῦτον, τὸ ἐκ τοῦ μεταξὺ μεταβάλλον οὐ καθὸ κοινωνεῖ καὶ μετέχει τοῦ εἰς ὃ μεταβάλλει κατὰ τοῦτο μεταβάλλει (οὐδὲν γὰρ εἰς ὅ ἐστι μεταβάλλει), ἀλλὰ καθὸ ἄλλο παρ' ἐκεῖνό ἐστιν· ἦν δὲ ἄλλο τὸ μεταξὺ τοῦ ἑτέρου τῶν ἄκρων, καθόσον τοῦ ἐναντίου μετεῖχεν. ὥστε ἀληθῶς εἴρηται, ὅτι ὡς ἐξ ἐναντίου ἡ ἐκ τοῦ μεταξὺ μεταβολὴ γίνεται· εἰ γὰρ τὸ φαιὸν ἐκ λευκοῦ καὶ μέλανός ἐστι μεμιγμένον, εἰς μὲν λευκὸν μεταβάλλει κατὰ τὸ ἐν αὐτῷ μέλαν (τοῦτο δὲ ἐναντίον τῷ λευκῷ), εἰς δὲ μέλαν πάλιν κατὰ τὸ ἐν αὐτῷ λευκόν.

p. 224b35 Ἐπεὶ δὲ πᾶσα μεταβολή ἐστιν ἔκ τινος εἴς τι ἕως τοῦ οὔτε ἐν ἀντιφάσει ἐστίν.

Ἀποσκευασάμενος τὴν κατὰ συμβεβηκὸς μεταβολὴν καὶ τὴν καθ' αὑτὸ

---

2 κοινήν] κίνησιν M 3 καὶ ἐν ἀντιφάσει — μεταξὺ καὶ (4) om. M 4 τὰ (ante μεταξὺ) om. F: post καὶ iterat C 5 τι τούτων transponunt aF 6 προχειρίσαιτο aF 8 τι (post ὅμοιόν) om. C 10 ταῦτα om. aF 10. 11 ἐν τῷ πρώτῳ] A 5 188a31 sqq. 11 ταύτης] τῆσδε a ἐναντὶ C 11. 12 προσαποδείξας a 12 post τυχόντος addunt ἐστὶν, post μεταβολὴ καὶ FM 13 καὶ om. aF γίνεσθαι om. aFM 14 ὡς — ὅτι (15) om. FM post γίνεται add. ἐκ C 14. 15 καὶ τούτου δὲ πάλιν τὴν αἰτίαν AC: καὶ τὴν δὲ πάλιν τούτου a 17 νήττην M 18 πρὸς δὲ τὸν M πρὸς — μέλαν om. A[1]: in mrg. add. μέλαν δὲ πρὸς τὸ λευκόν A[2] ἢ om. aFM 19 γίνεται AC: λέγεται aFM 20 ἢ evan. F: εἰ M 22 οὐδὲ M 23 τὸ μεταξὺ ἑκατέρου C 24 ἐκ om. aF 25 ante λευκοῦ add. τοῦ a 26 ante λευκὸν add. τὸ C ἐν αὐτῷ] ἑαυτὸ F μέλανες M 27 εἰς δὲ τὸ μέλαν aF 28 ἔκ τινος εἴς τι ἐστὶν FM 29 ἐν ἀντιφάσει ACM: ἀντίφασίς aF Aristoteles 30 post κατὰ add. τὸ F

προχειρισάμενος, προτίθεται πάσας λαβεῖν τὰς μεταβολὰς προλαβών, ὅτι 192r
πᾶσα μεταβολὴ ἔκ τινος εἴς τι γίνεται, ὅπερ ἐναργὲς ὂν ὑπέμνησε καὶ 40
ἐκ τοῦ τῆς μεταβολῆς ὀνόματος· ἄλλο γὰρ μετ' ἄλλο δηλοῖ. καὶ τὸ
μετα σημαίνει, ὅτι τὸ μέν τι πρότερόν ἐστιν ἐν αὐτῇ, τὸ δὲ ὕστερον.
τουτὶ δὴ προλαβὼν ἐκ διαιρέσεως λοιπὸν ἀπαραλείπτους τὰς μεταβολὰς εὑ-
ρίσκει πάσας· ἐπεὶ γὰρ ἔκ τινος εἴς τι πᾶσα μεταβολή, ἢ ἐξ ὑποκει-
μένου φησὶν εἰς ὑποκείμενόν ἐστιν ἢ ἐξ οὐχ ὑποκειμένου εἰς ὑπο-
κείμενον ἢ ἐξ ὑποκειμένου εἰς οὐχ ὑποκείμενον ἢ ἐξ οὐχ ὑποκειμένου
εἰς οὐχ ὑποκείμενον. παρὰ γὰρ τούσδε τοὺς τρόπους οὐκ ἔστιν ἄλλην
συμπλοκὴν εὑρεῖν τοῦ ἔκ τινος εἴς τι. τί δὲ τὸ ὑποκείμενον αὐτῷ ση- 45
μαίνει, δεδήλωκεν εἰπὼν λέγω δὲ τὸ ὑποκείμενον τὸ καταφάσει δη-
λούμενον, ἵνα μὴ τὴν οὐσίαν μόνην ὑποκείμενον νομίζωμεν, ἀλλὰ καὶ
τὸ ποιὸν καὶ τὸ ποσὸν καὶ πᾶν ὂν τὸ καταφάσει δηλούμενον. καταφάσει
δὲ δηλούμενον οὐ τὸ διὰ προτάσεως καταφατικῆς σημαινόμενον, ἀλλὰ
τὸ ἄνευ ἀποφατικοῦ μορίου, ὡς τὸ ἄνθρωπος καὶ τὸ λευκὸν καὶ ὅσα
τοιαῦτα· καὶ ταῦτα γὰρ καταφάσεις ἐκάλουν καὶ ἁπλᾶ ὄντα καὶ ἀσύν-
θετα· τὰ δὲ μετὰ τοῦ ἀρνητικοῦ μορίου ἀποφατικὰ ὀνόματα καλοῦσιν, 50
ὡς τὸ οὐκ ἄνθρωπος. τὸ δὲ ὑποκείμενόν ἐστι τὸ ὂν τὸ καταφάσει
δηλούμενον, ὅτι οὐχ ὑποκείμενον τὸ μὴ ὄν ἐστι τὸ ἐκ τῆς ἀποφάσεως
σημαινόμενον. καὶ τοῦτο εἰκότως· πᾶσα γὰρ μεταβολὴ ἢ ἐξ ἐναντίου εἰς
ἐναντίον γίνεται ἢ ἐκ τοῦ μὴ τοιούτου εἰς τὸ τοιοῦτον ἢ εἰς τὸ μὴ τοιοῦ-
τον. τὰ δὲ ἐναντία καταφάσει δηλοῦται· ἄμφω γὰρ εἴδη ἐστί. καὶ διὰ
τοῦτο ἡ ἐξ ὄντος εἰς ὂν ἤτοι ἐκ τοῦ ἐναντίου εἰς τὸ ἐναντίον, ἐξ ὑποκει-
μένου εἰς ὑποκείμενον εἴρηται, ἡ δὲ ἐκ τοῦ μὴ τοιούτου | τουτέστι τοῦ 192v
μὴ ὄντος καὶ ἡ εἰς τὸ μὴ τοιοῦτον, ἡ μὲν ἐξ οὐχ ὑποκειμένου εἰς ὑπο-
κείμενον, τουτέστιν ἐξ ἀποφάσεως εἰς κατάφασιν, ἡ δὲ ἐξ ὑποκειμένου εἰς

---

1 προχειρησαμένην M 5 τοῦτο CM ἀπαραλείπτου C 7 ἐστιν om. aF post ἐστιν constitui locum ex Simplicii f. 193v51 cf. infra v. 25 sqq.: ἢ ἐξ ὑποκειμένου εἰς οὐχ ὑποκείμενον ἢ ἐξ οὐχ ὑποκειμένου εἰς sic in textu A, qui in mrg. exhibet οὐχ ὑποκ. ἢ ἐξ οὐχ ὑποκ. εἰς ὑποκ.: ἢ οὐκ ἐξ ὑποκ. εἰς οὐχ ὑποκ. ἢ ἐξ ὑποκ. εἰς οὐχ ὑποκ. ἢ οὐκ ἐξ ὑποκ. εἰς ὑποκείμενον C: ἢ ἐξ οὐχ ὑποκειμένου εἰς οὐχ ὑποκείμενον ἢ ἐξ οὐχ (sed hoc erasum) ὑποκείμενον εἰς οὐχ ὑποκείμενον ceteris omissis F: ἢ ἐξ ὑποκειμένου εἰς οὐχ ὑποκ. ἢ ἐξ οὐχ ὑποκ. εἰς ὑποκ. ἢ ἐξ οὐχ ὑποκ. εἰς οὐχ ὑποκ. M: ἢ ἐξ οὐχ ὑποκειμένου εἰς οὐχ ὑποκείμενον, ἢ ἐξ οὐχ ὑποκειμένου εἰς ὑποκείμενον ἢ ἐξ ὑποκειμένου εἰς οὐχ ὑποκείμενον a 9 τούσδε ACM: τούτους aF 9. 10 ἄλλη συμπλοκὴ F 10 τοῦ εἴς τι ἔκ τινος collocat C τὸ (post τί δὲ) om. M 11 δὲ] δὴ a τὸ ante ὑποκείμενον ut Arist. codd. FHI exhibent Simplicii libri: om. Arist. vulg. τὸ κατὰ φύσιν M 12 ἵνα — δηλούμενον (13) om. F ὑποκειμένην C 13 καὶ τὸ πᾶν CM 14 διὰ superscr. C[2] 15 ἀποφαντικοῦ aF ὡς τὸ AC: ὡς ὁ M: ὡς aF 16. 17 ἀσύνθετα ACM: σύνθετα aF 17 ἀποφαντικὰ M 18 τὸ δὲ] ὅτι δὲ M τὸ (post ὂν) A: om. aCFM 19 ὅτι A: δηλονότι C: δῆλον τὸ δὲ M: δηλονότι τὸ δὲ aF ante τὸ μὴ add. δὲ C 20 ἢ CM: om. aAF 21 εἰς τὸ τοιοῦτο F 21. 22 ἢ εἰς τὸ μὴ τοιοῦτον om. aF 22 δηλοῦνται aCF 23 ἡ aCM: ἢ (post τοῦτο) AF εἰς ὂν aAM: εἰς τὸ ὂν C: ἐστὶν F ἤτοι ἡ ἐκ CM post ἐναντίον add. ἢ AM 25 καὶ ἡ A: καὶ CM: utrumque om. aF τοιοῦτο aF

οὐχ ὑποκείμενον, ἄμφω κατὰ ἀντίφασιν γινόμεναι τοῦ ὄντος καὶ μὴ ὄντος. 192v
διὸ καὶ ἡ τετάρτη ἡ ἐξ οὐχ ὑποκειμένου εἰς οὐχ ὑποκείμενον, κἂν διὰ τὸ ἀπαράλειπτον τῶν συμπλοκῶν παρελήφθη, οὐκ ἔστι καθ' αὑτὸ μεταβολὴ ἀόριστος οὖσα. τὸ γὰρ ἐκ μὴ λευκοῦ εἰς τὸ μὴ θερμὸν μεταβάλλον, ἀόριστον ἔχει τὴν μεταβολήν, εἰ μὴ τύχοι τὸ μὴ θερμὸν μέλαν ὑπάρχον, καθ' αὑτὰ δὲ οὔτε ἐναντία ἐστὶ τὰ τοιαῦτα, εἴπερ μὴ καταφάσει δηλοῦται, οὔτε ἀντιφατικῶς ἀντίκειται, εἴπερ ἄμφω ἀποφάσεις εἰσί. δέδεικται δὲ προσεχῶς, ὅτι πᾶσα μεταβολὴ ἐν τοῖς ἐναντίοις καὶ ἐν τοῖς κατὰ ἀντίφασιν ἀντικειμένοις γίνεται. κἂν εἶπεν οὖν τετραχῶς μεταβάλλειν τὸ μεταβάλλον, οὐχ ὡς ἐν πᾶσι τοῖς τμήμασι τῆς διαιρέσεως οὔσης τῆς μεταβολῆς λέγει, ἀλλ' ὅτι ἐν τῇ διαιρέσει ταύτῃ πᾶσα μεταβολὴ περιέχεται· ἡ γὰρ μία τῶν τεσσάρων ἡ ἐξ οὐχ ὑποκειμένου εἰς οὐχ ὑποκείμενον οὐκ ἔστι μεταβολή, ὁ δὲ Εὔδημος καὶ τὰς στερήσεις ὑποκειμένοις ἐοικέναι φησίν· οὐ γὰρ ὁμοίως λέγεσθαι τὸ τυφλὸν καὶ τὸ μὴ ἔχον ὄψιν, οὐδὲ τὸ φαλακρὸν καὶ τὸ μὴ ἔχον τρίχας. ὑποκείμενα μὲν οὖν καὶ τὰ τοιαῦτά φησιν, οὐχ ὁμοίως δὲ ταῖς καταφάσεσιν.

p. 225a12 Ἡ μὲν οὖν ἐξ οὐχ ὑποκειμένου ἕως τοῦ καθάπερ ἐλέχθη καὶ ἐπὶ τῆς γενέσεως.

Ἀποκρίνας τὴν ἀδόκιμον συμπλοκὴν τὴν ἐξ οὐχ ὑποκειμένου εἰς οὐχ ὑποκείμενον διὰ τὸ μήτε ἐναντίαν μήτε ἐν ἀντιφάσει εἶναι τὰς τρεῖς λοιπὸν ὑποβάλλει τοῖς εἴδεσι τῆς μεταβολῆς. καὶ πρώτην τὴν ἐξ οὐχ ὑποκειμένου εἰς ὑποκείμενον κατὰ ἀντίφασιν γινομένην γένεσιν εἶναί φησιν καλῶς τὸ κατὰ ἀντίφασιν προσθείς· οὐ γὰρ ἐκ μὴ λευκοῦ εἰς γλυκὺ ἡ μεταβολὴ γίνεται, πλὴν εἰ μὴ κατὰ συμβεβηκός, τὴν δὲ καθ' αὑτὸ πᾶσαν ἐκ μὴ ὑποκειμένου εἰς ὑποκείμενον μεταβολὴν ἀνάγκη κατὰ ἀντίφασιν γίνεσθαι. ἐπειδὴ δὲ διχῶς ἡ γένεσις λέγεται, ἡ μὲν ἁπλῶς, ἡ δὲ τὶς· ἁπλῶς μὲν γὰρ γένεσις ἐπὶ τῶν οὐσιῶν λέγεται, ὅταν ἐκ μὴ ὄντος ἁπλῶς εἰς ὂν ἡ μεταβολὴ γίνηται, τὶς δὲ γένεσις ἐπὶ τῶν ἄλλων, ὅταν ἐκ τοῦ τινὸς μὴ ὄντος εἰς τὸ ἀντικείμενον αὐτῷ μεταβάλλῃ. οἷον ἐκ τοῦ μὴ λευκοῦ ἀνθρώπου εἰς λευκὸν ἄνθρωπον τὶς γένεσις οὐχ ἁπλῶς οὐδὲ οὐσίας

2 εἰς ὑποκείμενον F 3 παρελείφθη M 4 ἐκ τοῦ μὴ a μεταβάλλον om. F 4. 5 ἔχει ἀόριστον aFM 5 τύχῃ C ante μὴ habet μεταβολὴ deletum M ὑπάρχειν M 5. 6 καθ' αὑτὸ FM 6 δηλοῦνται aC 11 ταύτης M 13 Εὔδημος] fr. 54 p. 76,8 Sp. ὑποκειμένας F 14 λέγεται aF ὄψιν AC: om. FM: ὀφθαλμούς a 15 μὲν om. aF 17 οὖν om. F ante ἕως posuerat καθάπερ, quod delevit F ἐξ οὐχ ὑποκειμένου etiam Aristotelis cod. F: οὐκ ἐξ ὑποκ. Arist. vulg. 19 οὐχ (post εἰς) om. C[1] 20 εἶναι post ἐναντίαν ponit C 21 πρῶτον aF 22 φασὶ C 23 εἰς τὸ γλυκὺ F ἡ om. FM 25 ἐκ τοῦ μὴ aF 26 ἐπειδεὶ δὲ M 27 γὰρ AFM: οὖν C: anacoluthon vitans delevit a οὐσῶν F[1] ὅτε C 28 εἰς ὂν om. aFM γένηται C: γίνεται M τοῦ AC cf. v. 35 M: om. aF 29 αὐτοῦ aF μεταβάλλῃ, ῃ in ras. A τοῦ fortasse delendum 30 οὐχ ἁπλῶς—γένεσις (p. 14,1) om. F

γένεσις. οὐδὲ γὰρ ἐξ ἁπλῶς μὴ ὄντος. ἁπλῶς δὲ μὴ ὂν οὐ τὸ μηδαμῇ 192v μηδαμῶς ὂν λέγει (ἐκ γὰρ τοῦ οὕτω μὴ ὄντος οὐδὲν γίνεται), ἀλλὰ τὸ ἐνεργείᾳ μὲν μὴ ὂν δυνάμει δὲ ὄν· ἁπλῶς γὰρ μὴ ὂν τὸ ἁπλῶς μὴ τόδε· ἁπλῶς δὲ μὴ τόδε τὸ μὴ κατ' ἐνέργειαν ὄν. πῶς δὲ οὐχὶ καὶ ἡ τῆς οὐσίας γένεσις ἐκ τοῦ μὴ τόδε ὄντος, ἄλλο δέ τι ὄντος ἐστίν, ὥσπερ καὶ ἡ τοῦ λευκοῦ, ἀλλ' ἐκ τοῦ ἁπλῶς μὴ ὄντος (εἴ γε μηδέποτε ἡ ὕλη καθ' αὑτήν ἐστιν, ἀλλ' ἀεὶ μετά τινος εἴδους καὶ ἐνεργείᾳ· καὶ γὰρ ὁ ἄνθρωπος ἐκ σπέρματος γίνεται καὶ ἡ συκῆ· τὸ δὲ σπέρμα οὐ μόνον δυνάμει ἐστὶν ἄνθρωπος, ἀλλὰ καὶ ἐνεργείᾳ σπέρμα, ὥσπερ τὸ μὴ λευκὸν ἐξ οὗ τὸ λευκὸν γίνεται)· πῶς οὖν ἐκ τοῦ ἁπλῶς μὴ ὄντος οὐσία, τὸ δὲ λευκὸν ἐκ τοῦ τινὸς μὴ ὄντος; λύουσι δὲ ταύτην τὴν ζήτησιν λέγοντες, ὅτι ἡ μὲν οὐσία οὐκ ἐξ ἐναντίου, ἀλλ' ἐκ στερήσεως γίνεται (οὐ γὰρ ἔχει ἡ οὐσία ἐναντίον), τὸ δὲ λευκὸν ἐκ τοῦ μέλανος ἢ τοῦ μεταξὺ ὡς μέλανος. ᾧ οὖν διαφέρει ἡ στέρησις τοῦ ἐναντίου, τούτῳ διαφέρει τὸ νῦν λεγόμενον ἁπλῶς μὴ ὄν, ἐξ οὗ ἡ τῆς οὐσίας γένεσις, τοῦ τινὸς μὴ ὄντος, ἐξ οὗ ἡ τῶν ἄλλων, ἥτις οὐδὲ γένεσις ἁπλῶς λέγεται, ἀλλὰ τὶς γένεσις· καθόσον μὲν ἐκ τοῦ μὴ τόδε, καὶ αὐτὴ γένεσις, καθόσον δὲ ἐκ τοῦ τόδε καὶ ἐναντίου, ἀλλοίωσις.

Καὶ προσφυέστερον δὲ ἔτι λύοντες λέγουσιν, ὅτι ἡ μὲν εἰς οὐσίαν μεταβολὴ οὐδενὸς ἐνεργείᾳ ὑποκειμένου καὶ ὑπομένοντος γίνεται, καθ' οὗ δυνάμεθα κατηγορῆσαι, ὅτι τόδε ἐστὶ τὸ μεταβάλλον· ἐπὶ γὰρ τῆς εἰς οὐσίαν μεταβολῆς αὐτὸ τὸ ὑποκείμενον ἄλλοτε ἄλλο γίνεται οἷον τὸ σπέρμα. διὸ καὶ ἐκ τοῦ μὴ ὄντος ἁπλῶς ἡ εἰς οὐσίαν μεταβολὴ λέγεται, αἱ δὲ κατὰ τὰ ἐναντία συμβεβηκότα μεταβολαὶ ἐνεργείᾳ τι ἔχουσιν ὑποκείμενον ταὐτὸ μένον, ᾧ συμβεβήκασι τὰ ἐναντία, καθ' οὗ τὸ ἀλλοιοῦσθαι κατηγορεῖται, ὡς ὁ ἄνθρωπος μένων ἄνθρωπος μελαίνεται ἢ τόδε τὸ σῶμα, καὶ οὐχὶ ἄλλο τι γινόμενον, ὥσπερ τὸ σπέρμα μὴ μένον σπέρμα, ἀλλὰ ἀεί τι ἄλλο γινόμενον μεταβάλλει εἰς ἄνθρωπον. καὶ τοῦτο δὲ καλῶς προστίθησιν ὁ Ἀσπάσιος εἰς διάκρισιν τῆς ἁπλῶς γενέσεως καὶ τῆς τινός, ὅτι ἡ μὲν ἁπλῶς γένεσις ἄνευ προσθέσεως λέγεται· ἄνθρωπος γὰρ

---

1 οὐ γὰρ F   μηδαμῇ] μηδαμοῦ M   2 οὐδὲν M: οὐδέν τι C: οὐδὲ aAF   post γίνεταί add. τι a   3 ἁπλῶς μὲν γὰρ aF   4 ἡ post οὐσίας transp. aFM   5 ἐστίν om. M   7 ἐνεργείας CM   καὶ γὰρ καὶ F (vel A)   8 ἐστὶν ὁ M   10 μὴ ὄντος om. M   ἡ οὐσία C   11 λύουσι] in mrg. vetus scholion transscripsit C[2] αὕτη ἡ λύσις ἐπὶ μὲν τῶν κατὰ ποιότητα μεταβολῶν λέγειν τι δοκεῖ διαφορὰν παραδιδοῦσα τοῦ μὴ τόδε, ἐξ οὗ ἡ οὐσία καὶ τὰ κατ' οὐσίαν γινόμενα γίνεται, πρὸς τὸ ἐν τοῖς κατὰ ποιότητα γινομένοις μὴ τόδε· ἐπὶ δὲ τῶν κατὰ ποσὸν γινομένων ἢ τῶν ἄλλων κατηγοριῶν τῶν μὴ ἐχουσῶν ἐναντίωσιν οὐδὲν λέγει· διὸ κρείττων ἡ ἑτέρα λύσις: —   12 ἀλλ', tum duae litterae erasae F   14 ἡ om. aF   νῦν τὸ ἁπλῶς λεγόμενον aF   17 αὐτὴ aFM: αὕτη AC   καὶ τοῦ ἐναντίου a   19 ἔτι λύουσιν ὅτι F   εἰς om. C[1]: κατὰ suppl. C[2]   21 ἐπὶ] ἐπεὶ C   γὰρ] δὲ a   εἰς om. M   23 διὸ καὶ aFM: διὸ C: καὶ A   25 ταυτὸν aCFM   μένον] μὲν οὖν F   συμβέβηκε a   τἀναντία aF   26 ὡς ὁ aCF: ὡς AM   27 τι] τε (superscripto ἄλλο C[2]) C   γενόμενον ut v. 28 M   27. 28 ἄλλό τι aF   30 ὁ ἄνθρωπος et ὁ ἵππος C

λέγεται γεγονέναι καὶ ἵππος, λευκὸν δὲ μετὰ προσθήκης· ἄνθρωπον 192v γὰρ λευκόν.

Εἰπὼν δὲ περὶ τῆς ἐξ οὐχ ὑποκειμένου εἰς ὑποκείμενον μεταβολῆς, ὅτι ἁπλῶς γένεσις αὕτη, ἐφεξῆς περὶ τῆς ἀντικειμένης αὐτῇ λέγει, τῆς ἐξ ὑποκειμένου εἰς οὐχ ὑποκείμενον. καί φησι τὴν μεταβολὴν ταύτην φθορὰν εἶναι, ἁπλῶς μὲν τὴν ἐκ τῆς οὐσίας εἰς τὸ μὴ ὂν αὐτῆς, τινὰ δὲ τὴν εἰς τὴν ἀντικειμένην ἀπόφασιν· οὐ γὰρ ἡ ἐκ τοῦ γλυκέος εἰς τὸ μὴ λευκὸν μεταβολὴ φθορά τίς ἐστιν ὡρισμένη, ἀλλ' ἡ εἰς τὴν οἰκείαν ἀπόφασιν εἰς τὸ μὴ γλυκύ, ὡς ἔλεγεν ἐπὶ τῆς γενέσεως, κατὰ ἀντίφασιν. ταὐτὸν γὰρ εἰπεῖν κατὰ ἀντίφασιν καὶ εἰς τὴν ἀντικειμένην ἀπόφασιν. ἀλλ' εἰ ἡ φθορὰ μεταβολή ἐστιν ἐξ ὄντος εἰς μὴ ὄν, πᾶσα | δὲ μετα- 193r βολὴ ἐκ τοῦ δυνάμει ἐστὶν εἰς τὸ ἐνεργείᾳ, ἔσται τὸ μὲν ὂν δυνάμει, τὸ δὲ μὴ ὂν ἐνεργείᾳ. ἢ καὶ τὸ ἐκ τοῦ ὄντος εἰς τὸ μὴ ὂν μεταβάλλον, καθόσον τὸ ὂν δυνάμει μὴ ὄν ἐστι καὶ πέφυκε μὴ ὂν γίνεσθαι, κατὰ τοῦτο μεταβάλλει εἰς τὸ μὴ ὂν τὸ ἐνεργείᾳ ὄν.

p. 225a20 Εἰ δὴ τὸ μὴ ὂν λέγεται πλεοναχῶς ἕως τοῦ τῇ δὲ φθορᾷ γένεσις ἐναντίον.

Τὸ μὲν προκείμενόν ἐστι δεῖξαι ὅτι οὔτε ἡ γένεσις οὔτε ἡ φθορὰ κινήσεις εἰσίν. ἐπειδὴ δὲ ἡ μὲν γένεσις ἐκ τοῦ μὴ ὄντος εἰς τὸ ὂν εἴρηται μεταβολή, ἡ δὲ φθορὰ ἐκ τοῦ ὄντος εἰς τὸ μὴ ὄν, πολλαχῶς δὲ λέγεται τὸ μὴ ὄν, τὰς σημασίας αὐτοῦ πρῶτον ἀπαριθμεῖται. καὶ δείκνυσι λοιπόν, ⟨ὅτι⟩ τὸ πῶς λεγόμενον μὴ ὂν τὸ τῇ γενέσει καὶ φθορᾷ προσῆκον κινεῖσθαι ἀδύνατόν ἐστι. τὸ μὲν οὖν οὕτω μὴ ὂν ὡς μηδαμῇ μηδαμῶς ὂν ὡς πάντῃ ἀδρανὲς παρῆκε, τὸ δὲ ὁπωσοῦν ἐν ὑποστάσει μὴ ὂν τριχῇ διεῖλεν. λέγεται γὰρ μὴ ὂν τὸ μέν, ὡς ψεῦδος, ὅπερ ἐν συνθέσει καὶ διαιρέσει ἐστίν· ἢ γὰρ συντίθησι τὰ μὴ συγκείμενα ὡς ὁ λέγων 'Λεύκων κέρατα ἔχει', ἢ διαιρεῖ τὰ μὴ διῃρημένα, ὡς ὅταν λέγῃ Ἀριστόξενον μὴ εἶναι μουσικόν. τὸ δὲ συγκεῖσθαι καὶ διαιρεῖσθαι κυρίως μὲν ἐπὶ τῶν σωμάτων λέγεται, κατὰ μεταφορὰν δὲ ἐπὶ τοῦ ὑπάρχοντος καὶ μὴ ὑπάρ-

---

1 δὲ] γὰρ M 2 fort. λευκὸν ⟨λέγομεν⟩ 3 οὐχ om. M 5 post ὑποκείμενον add. μεταβολῆς C τὴν τοιαύτην a ταύτην ACM: τὴν aF 7 τὴν (post εἰς) om. aF ἡ om. M 9 εἰς] ἡ εἰς F post ἐπὶ τῆς habet μὴ deletum F κατὰ] τὴν κατὰ C 10 κατὰ ἀντίθεσιν F 11 εἰς τὸ μὴ ὂν aF 13 καὶ om. C ἐκ τοῦ ACM: ἐκ μὴ F: ἐξ a μεταβάλλειν FM 14 τὸ ἐν δυνάμει F μὴ (prius) ACM: om. aF 15 συμβάλλει F ἐνεργεία ὂν CM: μὴ interponunt aAF 16. 17 τῆι δὲ φθορᾶι γένεσις ἐναντίον AF: itemque inserto τὸ ante ἐναντίον C: ἡ δὲ φθορὰ γενέσει ἐναντίον ex Arist. aM cf. f. 193v 42 18 μὲν οὖν C ἡ ante γένεσις et φθορὰ om. a 19 ἐπεὶ δὲ a δὲ] καὶ M μὲν om. aF 20 ἐκ τοῦ μὴ ὄντος, sed μὴ delevit A 21 τὸ om. FM ἀπαριθμεῖται aCF (cf. Index s. v.): καταριθμεῖται AM 22 λοιπὸν om. aF ὅτι addidi τὸ τῇ scripsi: τὸ F: τῇ aACM καὶ τῇ φθορᾷ M 23 ἐστι om. a ὡς μηδαμῶς μηδαμῶς M 25 ψευδές M 26 μὴ om. F λευκὰ F: λύκον M 27 ἔχειν FM

χοντος, τουτέστιν ἐν καταφάσει καὶ ἀποφάσει· σύνθεσις μὲν γὰρ ἡ κατάφασις, διαίρεσις δὲ ἡ ἀπόφασις. ἐν ταύταις δὲ τὸ ψεῦδος καὶ τὸ ἀληθὲς (ὁ γὰρ ἀποφαντικὸς λόγος ταῦτα ἔχει) λέγεται μὴ ὄν, καὶ τὸ δυνάμει μὲν ὂν ἐνεργείᾳ δὲ μὴ ὄν, ὃ ἀντίκειται τῷ ἐνεργείᾳ ὄντι λεγόμενον ἁπλῶς μὴ ὂν διὰ τὴν πρὸς τὸ ἁπλῶς ὂν ἀντίθεσιν· ἀντίκειται γὰρ τὸ δυνάμει τῷ ἐνεργείᾳ, ὡς τὸ μήπω ὂν ὅλως πρὸς τὸ ἤδη ὄν. καὶ ἡ ἐκ τοῦ τοιούτου μὴ ὄντος μεταβολὴ εἰς τὸ ἀντικείμενον αὐτῷ ὂν ἡ ἁπλῆ καὶ ἁπλῶς γένεσις ἦν. λέγεται δὲ μὴ ὂν καὶ τόδε μέν τι μὴ ὄν, ἄλλο δέ τι ἐνεργείᾳ ὄν, οἷον θερμὸν μὲν οὐκ ἔστι, σῶμα δὲ ἔστιν ἐνεργείᾳ· περὶ ὃ ὑπομένον τὸ μὴ ὂν θερμὸν εἰς τὸ θερμὸν μεταβάλλει. διὸ καὶ τινὰ γένεσιν καὶ τινός, ἀλλ' οὐχ ἁπλῶς γένεσιν ταύτην ἐκάλει τὴν μεταβολήν. καὶ ἦν ἡ μὲν πρώτη γένεσις ἡ ἐκ τοῦ ἁπλῶς μὴ ὄντος ἐπὶ τῶν οὐσιῶν ἁπλῆ γένεσις οὖσα καὶ ἁπλῶς γένεσις, ὅτι ἐκ τοῦ μὴ ὄντος τοῦ τῷ ἐνεργείᾳ ἀντικειμένου ἡ μεταβολὴ ἦν. τῶν γὰρ μὴ ὄντων, ὅσα ἐνδέχεται ὅλως εἶναι μὴ ὄντα, τὸ ἁπλῶς μὴ ὂν τὸ τῷ ἁπλῶς ὄντι ἀντικείμενόν ἐστιν· ἁπλῶς δὲ ὂν τὸ ἐνεργείᾳ ὄν ἐστιν, ὥστε καὶ ἁπλῶς μὴ ὂν τὸ δυνάμει. ἐνδειξάμενος οὖν τὴν εἰς τὰ τρία ταῦτα τοῦ ὁπωσοῦν ἐν ὑποστάσει μὴ ὄντος διαίρεσιν λέγει μήτε τὸ κατὰ σύνθεσιν καὶ διαίρεσιν μὴ ὄν, τουτέστι τὸ κατὰ κατάφασιν καὶ ἀπόφασιν ψεῦδος, κινεῖσθαι (οὔτε γὰρ λόγος ψευδὴς οὔτε δόξα, ὅταν εἰς ἀληθῆ μεταβάλλῃ, κινεῖται, ὡς ἔδειξεν ἐν Κατηγορίαις· οὐ γὰρ κατὰ τὴν ἐν αὐτοῖς μεταβολὴν ἀεὶ μεταπίπτει ταῦτα, ἀλλὰ ἄλλων πολλάκις τινῶν κινουμένων· ὁ γὰρ πρότερον ψευδόμενος τῇ δόξῃ καὶ τῷ λόγῳ, ὅτι κάθηται Σωκράτης, ἐὰν ἑστὼς τυγχάνῃ καθίσαντος αὐτοῦ ἀληθεύσει, οὐ τῆς δόξης ἢ τοῦ λόγου μεταβαλλόντων, ἀλλὰ τοῦ πράγματος)· οὔτε οὖν τὸ κατὰ σύνθεσιν ἢ διαίρεσιν φησὶν ἐνδέχεται κινεῖσθαι, εἴπερ μηδὲ μεταβάλλει ὅλως τοῦτο καθ' αὐτό, ἀλλὰ ἄλλου μεταβάλλοντος αὐτὸ μεταβάλλει, οὔτε δὲ τὸ κατὰ δύναμιν μὴ ὄν, τουτέστιν τὸ ὡς δυνάμει μὴ ὄν, ὃ τῷ κατ' ἐνέργειαν ὄντι ἀντίκειται. οὔτε τοῦτο οὖν φησι δυνατὸν κινεῖσθαι, διότι ἡ κίνησις κἂν ἀτελὴς ἐνέργεια, ἀλλ' οὖν ἐνέργειά πώς ἐστι. καὶ χρὴ τὸ κινούμενον, ἐνεργείᾳ τι ὂν καὶ τόδε τι ὂν καὶ σῳζόμενον κινεῖσθαι· τὸ δὲ οὕτω λεγόμενον μὴ ὂν οὐδὲν τῶν ὄντων ἐστὶν ἐνεργείᾳ· οὐδὲ γὰρ τὸ σπέρμα μένον σπέρμα μεταβάλλει 193r

5. 6 τῷ δυνάμει τὸ ἐνεργείᾳ aF 8 δὲ om. C τόδε AM: τὸ τόδε aCF 11 καλεῖ CM ἡ om. M 12 ἡ ACM, superscr. F[1]: om. a ὄντως M 13 τῷ] τῶν M: αὐτῷ F 14. 15 μὴ ὄντα εἶναι M 17 τὰ om. aF 18 διαίρεσιν μὴ (μὴ om. F) ὄντος aF: ὄντος διαίρεσιν M 19 κατὰ κατάφασιν καὶ ἀπόφασιν aCF cf. v. 1: καταφάσκον καὶ ἀποφάσκον AM ψευδῶς FM 20 ἀλήθειαν F μεταβάλλει, corr. C 20. 21 ἐν Κατηγορίαις] 5 p. 4a23 sqq. 21 ἐν αὐτοῖς ACM: ἑαυτῶν a 22 τινῶν πολλάκις aFM 23 ὁ σωκράτης aFM ἂν ἑστὼς τυγχάνει (η superscr.) C 24 αὐτοῦ] σωκράτους a: τοῦ σωκράτους F ἀληθεύει aFM μεταβαλόντων C 25 τὸ om. aF ἐνδέχεται φησὶ aFM 26 μηδὲ] μήτε A μεταβάλλειν M τοῦτο ὅλως aFM 27 αὐτὸς F δὲ om. C 29 τοῦτο οὖν A: οὖν τοῦτο aCFM 29. 30 ἐνεργεία utrobique F 31 λεγόμεν sic C 32 ἐνεργεία ἐστίν aFM

εἰς φυτὸν ἢ ζῷον, ὥσπερ ὁ ἄνθρωπος μένων ἄνθρωπος κατά τι τῶν ἑαυ- 193r τῷ συμβεβηκότων κινεῖται ἀπὸ τοῦ μὴ λευκοῦ εἰς λευκὸν καὶ ἀπὸ τοῦ μὴ ἀγαθοῦ εἰς ἀγαθὸν μεταβάλλων. καὶ διὰ τοῦτο κινεῖσθαι λέγοιτο ἂν τὰ ἀλλοιούμενα καὶ οὐ μεταβάλλεσθαι, ὅτι ἐνεργείᾳ τι ὑπομένον ἐνεργεῖ κατὰ τὴν κίνησιν.

Τῇ τοίνυν παραθέσει τοῦ τρίτου μὴ ὄντος, καθ' ὃ ἡ τὶς γένεσις ἐλέγετο, τήν τε διαφορὰν τῆς τινὸς γενέσεως πρὸς τὴν ἁπλῶς ἐδήλωσε καὶ τὴν αἰτίαν ἐφανέρωσε τοῦ τὸ μὲν ἁπλῶς γινόμενον καὶ εἰς οὐσίαν μεταβάλλον μὴ λέγειν κινεῖσθαι. τῶν δὲ ἄλλων τὴν μεταβολὴν κίνησιν ὀνομάζειν. τοῦ μὲν γὰρ τὶ μὲν ὄντος ἐνεργείᾳ οἷον ἀνθρώπου, τὶ δὲ μὴ ὄντος οἷον οὐ λευκοῦ διὰ τὸ δυνάμει εἶναι λευκὸν δύναται τὸ ἐνεργείᾳ ὄν, ὁ ἄνθρωπος, κινεῖσθαι οὐ καθ' αὑτό (ὑπομένει γὰρ ὁ ἄνθρωπος), ἀλλὰ κατὰ τὸ συμβεβηκὸς αὐτῷ. διὸ καὶ *κατὰ συμβεβηκὸς αὐτό* φησι κινεῖσθαι, οὐ συνήθως τῷ ὀνόματι χρησάμενος. ἡ γὰρ ἀπὸ τοῦ μὴ λευκοῦ εἰς λευκὸν μεταβολὴ καθ' αὑτό ἐστιν, ἀλλ' οὐ κατὰ συμβεβηκός, κέκληκε δὲ αὐτὸ κατὰ συμβεβηκός, ὅτι τὸ οὕτως μὴ ὂν ὡς μὴ λευκὸν τῷ ἐνεργείᾳ ὄντι συμβέβηκεν. εἰ δὲ οὕτω τὸ τὶ μὴ ὂν κινεῖται, τὸ ἁπλῶς μὴ ὄν, τουτέστι τὸ μὴ ὂν ἐνεργείᾳ μηδὲ ὑπομένον, οὔτ' ἂν καθ' αὑτὸ οὔτε κατὰ συμβεβηκὸς κινοῖτο. οὔτε γὰρ καθὸ μὴ ἔστι κινεῖται οὔτε τῷ ἄλλο τι εἶναι ἐνεργείᾳ ταὐτὸν μένον, ὡς ἄνθρωπος ἦν τὸ μὴ λευκόν. εἰ οὖν τὸ οὕτω μὴ ὂν ἀδύνατον κινεῖσθαι, ἡ δὲ ἐκ τοῦ οὕτω μὴ ὄντος, ὃ ἁπλῶς μὴ ὂν ἐλέγετο, εἰς τὸ ἁπλῶς | καὶ ἐνεργείᾳ ὂν μεταβολὴ γένεσις ἦν, 193v ἀδύνατον *τὴν γένεσιν κίνησιν εἶναι*· γίνεται μὲν γὰρ τὸ μὴ ὄν (οὐ γὰρ δὴ τὸ ὄν), κινεῖται δὲ τὸ ὄν, εἴπερ ἐνέργειά τις ἡ κίνησις. διὸ ἐπιστῆσαι χρή, ὅτι ἐν μὲν τοῖς εἰς οὐσίαν μεταβάλλουσιν κίνησις μὲν ὅλως οὐκ ἔστιν, ὅτι οὐκ ἔστι τι ἐν αὐτοῖς τὸ ἐνεργείᾳ ὄν, ἵνα ἐνεργῇ τὴν κίνησιν, μεταβολὴ δὲ μόνον ἐν ἐκείνοις ἐστὶν ἡ κατὰ γένεσιν· ἐν δὲ ταῖς κατὰ ποιότητα ἢ κατὰ ποσότητα ἢ κατὰ τόπον μεταβολαῖς ἢ ὅλως ταῖς παρὰ τὴν οὐσίαν, κίνησις μέν ἐστι τοῦ ἐνεργείᾳ ὑπομένοντος, οἷον τοῦ ἀνθρώπου κινουμένου, γένεσις δὲ τοῦ λευκοῦ ἐκ μὴ λευκοῦ, τὸ δὲ ὅλον ἀλλοίωσις. οὕτω δὲ καὶ ἐπὶ τῶν ἄλλων. διὰ τοῦτο οὖν ἡ γένεσις κίνησις οὐκ ἔστιν, ὅτι οὐκ ἔστι τὸ κινούμενον ἐνεργείᾳ τι ὑπομένον, ὡς τὸ ἀλλοιούμενον καὶ

1. 2 ἑαυτῶι συμβεβηκότων AF: ἑαυτῆς συμβεβηκότων M: ἐν αὐτῷ συμβεβηκότων C: συμβεβηκότων ἑαυτῷ a 2 τοῦ ante μὴ λευκοῦ et μὴ ἀγαθοῦ om. a εἰς τὸ λευκὸν et εἰς τὸ ἀγαθὸν CFM 3 μεταβάλλον F 4 ante ὅτι habet μόνον a τι ὂν καὶ ὑπομένον FM ἐνεργεῖν M 9. 10 ὀνομάζει M 10 μὲν om. a 11 τὸ μὴ δυνάμει FM 13 τὸ om. F καὶ om. M κατὰ τὸ CM φησι om. M 14 συνήθει F τοῦ om. C 15 εἰς τὸ aFM 15. 16 κέκληται δὲ αὐτῷ C 17 τὸ δ' ἁπλῶς C 18 τὸ μὴ δὲ ὂν ἐνεργείᾳ aFM: τὸ μὴ ἐνεργείᾳ C: τὸ μηδὲν ὂν ἐνεργείαι A μηδὲ ὑπομένον aF: ὑπομένον ACM οὔτ' ἂν AC: οὔτε aFM 19 κινοῖτο C: κινοῖτο ἂν A: ἂν κινοῖτο aFM 20 ἐνεργείᾳ εἶναι C μένον] μὴ ὂν F 25 ὅλως om. M 26 ἐν ἑαυτοῖς F 28 ἢ κατὰ prius] ἢ καὶ κατὰ M: ἢ (om. κατὰ) C 29. 30 κειμένου FM 30 ἀλλοιώσεις M 31 οὕτω δὲ AC: οὕτως F: οὕτω aM ἡ] καὶ M οὐκ in ras. M 31. 32 ἔστιν ὅτι οὐκ om. M

αὐξόμενον καὶ φερόμενον· ὁ γὰρ ἄνθρωπος ὑπομένων λευκαίνεται, τὸ δὲ 193v οὐ λευκὸν τὸ ἐν αὐτῷ οὐχ ὑπομένον, ὥσπερ ὁ ἄνθρωπος, μεταβάλλει εἰς τὸ λευκόν· διὸ οὐ κινεῖται μὲν τὸ οὐ λευκόν, γίνεται δὲ λευκόν. ὥστε ἡ γένεσις οὐκ ἔστι κίνησις.

Εἰπὼν δὲ ὅτι τὸ μὴ ὄν, ἐξ οὗ ἡ γένεσις, οὐ κινεῖται μὲν γίνεται δέ (γίνεται γάρ φησι τὸ μὴ ὄν), πῶς εἶπεν γίνεσθαι τὸ μὴ ὂν ἐξηγεῖται, ὅτι οὐ τὸ καθ' αὑτὸ μὴ ὂν γίνεται, ἀλλ' ᾧ συμβέβηκε τὸ μὴ ὄν· ἡ γὰρ ὕλη καὶ ὅλως τὸ δυνάμει ἐξ οὗ γίνεται τὸ γινόμενον οὐ καθ' αὑτὸ μὴ ὄν ἐστιν, ἀλλ' ὅτι συμβέβηκεν αὐτῷ τὸ μὴ ὂν οἷον ἡ στέρησις, ἥτις οὐχ ὑπομένει ἐν τῇ γενέσει. πλὴν καθόσον τὸ γινόμενον διὰ τὴν στέρησιν οὐκ ἔστι τοῦτο ὅπερ γίνεται, ἀληθὲς εἰπεῖν ὅτι ὑπάρχει τὸ μὴ ὂν κατὰ τοῦ γινομένου ἁπλῶς· τὸ γὰρ ἁπλῶς γινόμενον οἷον ἡ ὕλη τοῦ ἀνθρώπου οὐδὲν ἔχον ἐνεργείᾳ ὑπομένον ὅλον κατὰ τὸ δυνάμει καὶ τὴν στέρησιν τοῦ ἀνθρώπου ὑφέστηκεν· ὁ δὲ λευκαινόμενος ἄνθρωπος ὑπομένοντος τοῦ κατ' ἐνέργειαν ἀνθρώπου λευκαίνεται. εἰ οὖν τὸ γινόμενον ἀληθὲς εἰπεῖν μὴ ὄν, ὅτι μηδέν ἐστι κατ' ἐνέργειαν, τὸ δὲ μὴ κατ' ἐνέργειαν οὐ κινεῖται, ἡ γένεσις οὐκ ἂν εἴη κίνησις.

Λέγει δὲ καὶ ἄλλην ἐξήγησιν τοῦ προκειμένου τοιαύτην ὁ Ἀλέξανδρος· τῷ ἁπλῶς μὴ ὄντι, τουτέστι τῷ δυνάμει, ἐξ οὗ γίνεται τὸ γινόμενον, κατὰ συμβεβηκὸς ὑπάρχει τὸ γίνεσθαι, ὅτι ᾧ συμβέβηκε τὸ ἁπλῶς μὴ ὄν, τουτέστιν ἡ στέρησις, τοῦτο γίνεται· τὸ δὲ κινεῖσθαι οὐ κατὰ συμβεβηκὸς αὐτῷ ὑπάρχει, εἴπερ μηδὲ ἔστιν ὅλως, ἀλλ' εἴπερ ἄρα, τὸ κινεῖσθαι τούτῳ τῷ μὴ ὄντι ὑπάρχει, ὃ ἀντίκειται τῷ τινὶ ὄντι, ὅπερ ἐστὶν οὐχ ἁπλῶς μὴ ὂν ἀλλὰ τόδε μὴ ὄν, ἐφ' οὗ ἡ τὶς γένεσις κατηγορεῖται. καὶ τοῦτο δὲ κατὰ συμβεβηκός· οὐ γὰρ καθὸ μὴ ὄν, ἀλλὰ καθὸ ἄλλο τι ὄν· δεῖ γὰρ τὸ κινούμενον εἶναι ὄν· ὄντος γὰρ ἐνέργεια ἡ κίνησις. τεκμήριον οὖν τοῦ μὴ κινεῖσθαι τὸ γινόμενον ἔλαβε τὸ ὑπάρχειν αὐτῷ τὸ μὴ ὄν. ὁ δὲ Ἀσπάσιος οὕτως ἐξηγεῖται τὴν λέξιν ταύτην· "εἰπών, φησίν, ὅτι τὸ μὴ ὄν ἐστι τὸ γινόμενον, ἐπειδὴ τοῦτο ἀμφισβητήσιμον ἦν (εἴποι γὰρ ἄν τις μὴ εἶναι τὸ μὴ ὂν τὸ γινόμενον, ἀλλ' ἐκ τοῦ μὴ ὄντος), διὰ τοῦτο λέγει, ὅτι κἂν ὅτι μάλιστα συγχωρήσωμεν τὸ μὴ ὂν κατὰ συμβεβηκὸς λέγεσθαι γίνεσθαι καὶ μὴ κυρίως, ἀλλ' ὅμως τό γε ἀντιστρέφον αὐτῷ ἀληθές ἐστιν, ὅτι τὸ

---

1 αὐξανόμενον M   φερόμενον AFM cf. p. 831,27: φθειρόμενον C   ὑπομένον C[1] λευκαίνεται, αι e ras. C[2]: λευκαινόμενος F   2 οὐ om. F   3 τὸ λευκόν] τὸ μὴ λευκὸν F   4 ἔσται a   5 ὅτι om. aF   8. 9 μὴ ^ὄν^ ἐστιν A[1]   9 τὸ μὴ ὂν οἷον superscr. A[2]: τὸ μὴ ὂν om. M   10 ante πλὴν iterata ἡ γὰρ ὕλη (7. 8) delevit F   διὰ τὴν] δυνατὴν F   11 ὅπερ AC: ὃ aFM   γίγνεται et γιγνομένου ut saepe F   13 ὅλως FM   14 δὲ] γὰρ FM   15 ἀληθῶς M   18 λέγει δὲ ἀλέξανδρος καὶ ἄλλην ἐξήγησιν τοῦ προκειμένου τοιαύτην C: λέγει δὲ καὶ ἄλλην ἐξ. ὁ ἀλ. τοῦ προκ. τοιαύτην a ἄλλον M   21. 22 ὑπάρχει αὐτῷ aF: αὐτὸ ὑπάρχει M   μηδ' ἔνστιν sic M τοῦτο τῶ F: τοῦτο τὸ M   26 ὄντος AC: οὕτως aFM   ἐνέργεια F: ἡ ἐνέργεια (om. ἡ ante κίνησις C) CM: ἐνεργείᾳ a(A?)   γοῦν F   27 ἔλαβε τὸ γινόμενον FM ὑπάρχον F   28 τὸ om. aF   29 ἦν om. F   εἴπῃ C   30 τὸ (post ὂν) om. CFM   31 γίνεσθαι] κινεῖσθαι FM   32 ἀντιστρέφον C: ἀναστρέφον aAF: ἀντιστρέφειν M

γινόμενον τὸ μὴ ὂν ἐστιν· οὐ γὰρ ἂν ἔτι γίνοιτο, εἴπερ ὂν ἦν. ἐπεὶ οὖν 193v τὸ γινόμενον οὐκ ὄν ἐστι, τὸ δὲ οὐκ ὂν οὐ κινεῖται, τὸ γινόμενον οὐ κινεῖται. οὐδὲ ἡ γένεσις ἂν εἴη κίνησις."

Ὁμοίως δέ, φησί, καὶ τὸ ἠρεμεῖν τοῖς ἁπλῶς γινομένοις οὐχ ὑπάρχει· καὶ γὰρ ἡ ἠρεμία ὄντος ἐστὶ στέρησις οὖσα τοῦ πεφυκότος κινεῖσθαι· πέφυκε δὲ κινεῖσθαι τὸ ὄν, ὥστε ὃ ἀδύνατον κινεῖσθαι, τοῦτο καὶ ἠρεμεῖν ἀδύνατον. ἀμφότερα γὰρ τοῦ ὄντος εἰσὶν ἐνέργειαι. δείξας οὖν ἐκ τοῦ τῷ γινομένῳ ὑπάρχειν τὸ μὴ ὄν, ὅτι οὔτε κινεῖται τὸ γινόμενον οὔτε ἠρεμεῖ (ἐπεὶ γὰρ ἄμφω ταῦτα ὄντος εἰσὶν ἐνέργειαι), ἐφεξῆς καὶ κατ' ἄλλην ἐπιχείρησιν τὸ αὐτὸ δείκνυσιν ἄτοπόν τι λέγων ἕπεσθαι τοῖς λέγουσι κινεῖσθαι τὸ γινόμενον, εἴπερ μὴ ὄν ἐστιν. εἰ γὰρ πᾶν τὸ κινούμενον ἐν τόπῳ, ὡς δείξει προελθών, τὸ δὲ μὴ ὂν οὐκ ἐν τόπῳ καθ' αὑτό, τὸ ἄρα μὴ ὂν οὐ κινεῖται, ἐν δευτέρῳ σχήματι συναχθέντος τοῦ λόγου. καὶ ὅτι μὲν τὸ γινόμενον μὴ ὄν ἐστι, πρότερον ὑπέμνησται, ὅτι δὲ τὸ μὴ ὂν οὐκ ἐν τόπῳ. συντόμως ἐνεδείξατο διὰ τοῦ εἴη γὰρ ἄν που. εἰ δέ πού ἐστι, δῆλον ὅτι καὶ ἔστι καὶ ἐνεργείᾳ ἔστι· τὸ γὰρ δυνάμει ὂν οὔτε ἁπλῶς ὄν ἐστιν οὔτε πού ἐστιν. ὥστε καὶ ἐν πρώτῳ σχήματι δυνατὸν συναγαγεῖν οὕτω· τὸ γινόμενον τὸ ἐνεργείᾳ μὴ ὄν ἐστι· τὸ ἐνεργείᾳ μὴ ὂν οὐκ ἔστιν ἐν τόπῳ καθ' αὑτό· τὸ μὴ ὂν ἐν τόπῳ οὐ κινεῖται· τὸ ἄρα γινόμενον οὐ κινεῖται· ἡ ἄρα γένεσις οὐκ ἔστι κίνησις. δυνατὸν δὲ τὸ αὐτὸ καὶ ὑποθετικῶς συλλογίσασθαι. ὅτι δὲ οὐδὲ ἡ φθορὰ κίνησις, δείκνυσι συντόμως προλαβών, ὅτι τῇ κινήσει ἐναντίον ἐστὶν ἤτοι κίνησις ἢ ἠρεμία. ἐπεὶ οὖν ἡ φθορὰ ἐναντία ἐστὶ τῇ γενέσει, εἰ ἔστι κίνησις ἡ φθορά, ἀνάγκη τὴν γένεσιν ἢ κίνησιν εἶναι ἢ ἠρεμίαν. εἰ οὖν ἡ γένεσις δέδεικται μηδέτερον οὖσα τούτων, δῆλον ὅτι οὐδὲ ἡ φθορὰ κίνησίς ἐστιν, ἀλλ' οὐδὲ ἠρεμία· εἴη γὰρ ἂν πάλιν ἡ γένεσις κίνησις, εἴπερ ἐναντία αὐτῇ ἐστιν ἡ φθορά. κοινότερον δὲ νῦν τὴν ἠρεμίαν ἀντὶ τοῦ ἀντικειμένην εἰπεῖν ἐναντίαν εἶπεν τῇ κινήσει, στέρησιν αὐτὴν ἀποδεικνύναι μέλλων τῆς κινήσεως.

---

1 τὸ μὴ ὂν — οὖν τὸ γινόμενον (2) om. M 5 ἡ] εἰ ἡ F ὄντως F: οὕτως M οὖσα om. FM πέφυκε — ἀδύνατον κινεῖσθαι (6) om. F 5. 6 κινεῖσθαι δὲ πέφυκε a 7 τοῦ ὄντος om. A εἰσὶν CF: post γὰρ transpositum A: ἐστὶν M: ἐστί transpositum post ἐνεργεία a ἐνέργείαι (sic) C: ἐνέργεία F: ἐνεργεία aAM δείξας ex δόξας M 7. 8 ἐκ τοῦ τῶν γιγνομένων M 8. 9 οὔτε ἠρεμεῖ τὸ γινόμενον aFM 9 γὰρ om. C ὄντως M ἐνέργειαι scripsi: ἐνεργεία aACM: ἐνέργεια F καὶ om. aF 10 τι om. F 12 οὐκ ἔστιν ἐν τόπῳ Arist. 13 τοῦ λόγου om. M 14 ὑπέμνησεν FM ὑπέμνησαι πρότερον sic a 22 ἢ (ἢ om. M) κίνησίς ἐστιν ἐναντίον aFM ἠρεμία ut in proximis C 24 τὴν γένησιν ἢ κίνησις εἶναι ἢ ἠρεμία M: ἡ γένεσις ἢ κίνησις ἢ ἠρεμία F ἢ (ante ἠρεμίαν) om. a 24. 25 μηδέτερον δέδεικται aF 25 οὐδὲ (post ἀλλ') aAM: οὐ δὲ ἡ F: οὐδὲ//// (ex οὐδὲν?) C 26 αὕτη ἐστὶ τῇ φθορᾷ aFM 27 νῦν om. C 28 ὑποδεικνύναι F

p. 225a33 Ἐπειδὴ δὲ πᾶσα κίνησις μεταβολή τις ἕως τοῦ τὸ γυμνὸν καὶ λευκὸν καὶ μέλαν. 193v

Τὴν μεταβολὴν τετραχῇ διελὼν εἴς τε τὴν ἐξ ὑποκειμένου εἰς ὑποκείμενον καὶ τὴν ἐξ οὐχ ὑποκειμένου εἰς ὑποκείμενον καὶ τὴν ἐξ ὑποκειμένου εἰς οὐχ ὑποκείμενον καὶ ἔτι τὴν ἐξ οὐχ ὑποκειμένου εἰς οὐχ ὑποκείμενον, καὶ τὴν τελευταίαν συμπλοκὴν ὡς ἀσύστατον ἀποκρίνας ἔδειξεν, ὅτι οὐδετέρα τῶν δύο μεταβολῶν κίνησίς ἐστιν, οὔτε ἡ ἐξ οὐχ ὑποκειμένου εἰς ὑποκείμενον, ἥτις ἦν γένεσις, οὔτε ἡ ἐξ ὑποκειμένου εἰς οὐχ ὑπο|κείμενον, 194r ἥτις ἦν φθορά. καὶ ἐπάγει λοιπὸν ἐπεὶ δὲ πᾶσα κίνησις μεταβολή τις (τὸ γὰρ ἄλλο μετ' ἄλλο ἐν αὐτῇ θεωρεῖται), τρεῖς δὲ ἐδείχθησαν αἱ πᾶσαι μεταβολαί, ὧν αἱ δύο κατ' ἀντίφασιν, αὗται δὲ ἦσαν αἱ κατὰ γένεσιν καὶ φθορὰν οὐ κινήσεις, ἀνάγκη τὴν λοιπὴν μεταβολὴν τὴν ἐξ ὑποκειμένου εἰς ὑποκείμενον ταύτην εἶναι κίνησιν μόνην. τὰ δὲ ὑποκείμενα, ἐξ ὧν καὶ εἰς ἃ αἱ μεταβολαί, ἢ ἐναντία ἐστὶν ἢ μεταξύ. εἶπεν δὲ ὅτι καὶ τὰ μεταξὺ εἰς τὰ ἄκρα ὡς ἐναντία μεταβάλλει. ἐπειδὴ δὲ καὶ ἐκ στερήσεως γίνεται μεταβολή, ἐζήτησεν ἄν τις, πότερον ὡς ἐξ ὑποκειμένου εἰς ὑποκείμενον ἢ κατὰ ἀντίφασίν ἐστιν ἡ τοιαύτη μεταβολή. καὶ λέγει ὅτι ὡς ἐξ ὑποκειμένου· κείσθω γάρ, φησίν, ἐναντίον ἡ στέρησις· εἰ δὲ ἐναντίον, δῆλον ὅτι καταφάσει δηλοῦται. καταφάσει δὲ δηλούμενον τὸ ὑποκείμενον εἶπεν εἶναι πρότερον. ὥστε ἡ στέρησις ὑποκείμενόν ἐστι καὶ τὸ ἐκ στερήσεως μεταβάλλον εἰς ἕξιν, ὡς ἐξ ὑποκειμένου εἰς ὑποκείμενον μεταβάλλει. τί οὖν οὐχὶ καὶ ἡ γένεσις ἐκ στερήσεώς ἐστι; πῶς οὖν οὐχὶ καὶ αὕτη ἐξ ὑποκειμένου; ἢ ὥσπερ τὸ δυνάμει διττόν ἐστι τὸ μὲν πρὸς οὐσίαν, τὸ δὲ πρὸς συμβεβηκός, οὕτω καὶ ἡ στέρησις ἡ μὲν οὐσίας ἐστίν, ἡ δὲ συμβεβηκότος· καὶ ἡ μὲν τοῦ συμβεβηκότος, διότι ἐν οὐσίᾳ ἐστὶ τοῦτο, πολλοῦ τοῦ ὄντος μετέχει καὶ καταφάσει δηλοῦται καὶ ἔστιν ὑποκείμενον καὶ δύναται κινεῖσθαι τὸ ἐν ᾧ ἐστιν ἡ στέρησις, ὡς τὸ νοσοῦν καὶ ἄμουσον καὶ γυμνόν. ἡ δὲ τῆς οὐσίας στέρησις, ἐπειδὴ οὐσίας ἐκπεσοῦσα καὶ τοῦ ὄντος ἐκπέπτωκεν, ἀποφάσει δηλοῦται. ὂν δὲ δηλονότι νῦν καὶ οὐσία τὸ ἐνεργείᾳ λέγεται, καὶ οὐκ ἐκεῖνο τὸ ὄν, οὗ καὶ ἡ στέρησις καὶ τὸ δυνάμει καὶ ἡ ὕλη μετέχει.

---

1 ἐπειδὴ AC: ἐπεὶ aFM ut v. 9 et Arist. 4 τὴν (prius) om. M οὐχ] μὴ M 5 ἔτι om. a 7 ἐξ οὐχ] ἐκ μὴ C 8 ἦν ἡ γένεσις aF εἰς μὴ ὑποκείμενον M 9 ἦν ἡ φθορά aF ἐπεὶ δὲ aAC: ἐπειδὴ (om. δὲ) FM cf. v. 1 10 αὐτῇ aC: αὐτῶι AFM ἐδέχθησαν M 11 δύο a: β̄ F: om. ACM 12 κίνησις M 13 μόνον M 15 post μεταξὺ add. καὶ F 16 πρότερον, sed corr. M ἐπειδὴ δὲ AM: ἐπειδὴ F: ἐπεὶ δὲ aC 18 post ἐξ ὑποκειμένου add. εἰς ὑποκείμενον aF 20 εἶναι εἶπεν πρότερον C 22 οὐχὶ] οὐχ ἡ a καὶ om. F γέννεσις C 23 αὐτὴ A 26 τοῦτό ἐστι a: τοῦτο om. M 27 ἡ στέρησίς ἐστιν aF 30 καὶ οὐσία τὸ ἐνεργείᾳ ACM: καὶ ἐνεργείᾳ $\overset{\text{τὰ}}{\text{ἡ}}$ οὐσία λέγεται F: τὸ ἐνεργείᾳ καὶ οὐσία a οὗ superscr. A[1]

Παράδειγμα δὲ τοῦ τὴν στέρησιν καταφάσει δηλοῦσθαι τὸ γυμνὸν 194r λαβὼν ἐπήγαγε καὶ τὸ λευκὸν καὶ τὸ μέλαν, δεικνὺς ὅτι ὡς ταῦτα καταφάσει δηλοῦται, οὕτω καὶ τὸ γυμνόν. μήποτε δὲ καὶ ἄλλο τι ἐνεδείξατο διὰ τούτου, ὅτι τὰ ἐξ ἀλλήλων γινόμενα ἐναντία οὐ μόνον ὡς ἐξ ἐναντίων γίνεται ἀλλὰ καὶ ὡς ἐξ ἀποφάσεων· τὸ γὰρ λευκὸν ἐκ τοῦ μέλανος γίνεται, ὅτι τὸ μέλαν οὐ λευκόν ἐστι· καὶ μέντοι καὶ ὡς ἐκ στερήσεως· τὸ γὰρ σῶμα τὸ τέως μέλαν ἀπουσίαν ἔχει λευκοῦ πεφυκὸς καὶ αὐτὸ δέχεσθαι. στέρησις δὲ οὐδέν ἐστιν ἄλλο, ἢ ἀπουσία τοῦ πεφυκότος ἐνυπάρχειν. τὸ δὲ γυμνὸν οὐ τῆς κυρίως στερήσεώς ἐστι παράδειγμα· ἐκείνη γὰρ οὐκ ἀνακάμπτει ποτὲ εἰς τὴν ἕξιν ὥσπερ τὸ γυμνὸν εἰς τὸ ἐνδεδῦσθαι.

Οὕτω μὲν οὖν ὁ Ἀριστοτέλης τὴν κίνησίν τινα μεταβολὴν ⟨λέγει, ἐπὶ πλέον οὖσαν τὴν μεταβολὴν⟩ τῆς κινήσεως, τὴν γένεσιν καὶ τὴν φθορὰν μεταβολὰς μὲν λέγων, κινήσεις δὲ οὔ· ὁ δέ γε Πλάτων τοὐναντίον δοκεῖ τὴν κίνησιν ἐπὶ πλέον τῆς μεταβολῆς λέγειν· καὶ γὰρ τὰς μὲν μεταβολὰς τὰς αὐτὰς τῷ Ἀριστοτέλει λέγει καὶ κινήσεις αὐτὰς εἶναι βουλόμενος (καὶ γὰρ καὶ τὴν γένεσιν καὶ τὴν φθορὰν ἐν τῷ δεκάτῳ τῶν Νόμων ταῖς φυσικαῖς κινήσεσι συναριθμεῖ), κίνησιν δὲ καὶ τὴν τοῦ νοῦ ἐνέργειαν ὀνομάζει, 'σφαίρας ἐντόρνου' κινήσει τὴν ἐπιστρεπτικὴν τοῦ νοῦ ἐνέργειαν ἀπεικάζων. τοσαύτης οὖν δοκούσης αὐτῶν ἐν τούτοις διαφορᾶς θαυμάζω, εἰ μὴ μέχρι τῶν ὀνομάτων μόνον ἐστὶν ἡ διαφωνία. τὴν μὲν οὖν μεταβολὴν ὁμοίως ἑκάτερος ἐπὶ πάντων τίθησι τῶν κατὰ χρόνον ἐξαλλαττομένων, κίνησιν δὲ ὁ μὲν Πλάτων πᾶσαν τὴν ἀπὸ τοῦ ὄντος ἔκστασιν ὑποθέμενος τάς τε μεταβολὰς ἁπάσας κινήσεις εἶπεν εἰκότως, καὶ μέντοι καὶ τὰς ἀμεταβλήτους καὶ ἀεὶ κατὰ τὰ αὐτὰ καὶ ὡσαύτως ἐχούσας ἐνεργείας οὐκ ὤκνησε κινήσεις καλεῖν διὰ τὴν τῆς ἐνεργείας πρόοδον ἀπὸ τοῦ ὄντος· ἔκστασις γὰρ τῆς οὐσίας ἐστὶν ἡ ἐνέργεια εἰς οὐσίαν πάλιν ἐρειδομένη. ὁ δέ γε Ἀριστοτέλης συμμετρότερα φιλοσοφῶν τοῖς πολλοῖς ἀνθρώποις καὶ τὰς παρακοὰς αὐτῶν φυλαττόμενος ηὐλαβήθη τὴν τοῦ νοῦ ἐνέργειαν ἀμετάβλητον οὖσαν, ἢ ὡς αὐτὸς ἔτι σεμνότερον εἶπεν, οὐσίαν οὖσαν τὴν ἐνέργειαν τοῦ νοῦ κίνησιν εἰπεῖν. ὁ γὰρ ἀκούων κίνησιν εὐθὺς μεταβολὴν ἐννοεῖ καὶ παθητὸν τὸ κινούμενον ὑποπτεύει καὶ χρόνον εὐθὺς τῇ κινήσει συναναφέρει. ἐν δέ γε ταῖς μεταβολαῖς διαφοράν τινα θεασάμενος, καθόσον αἱ μὲν ἐνεργείᾳ ὄντος ἤδη τοῦ μεταβάλλοντος καὶ ὑπομένοντος ἐπιτελοῦνται, ὥσπερ

1 γυμνὸν cf. Bonitzii Stud. Arist. I 218 6 λευκὸν οὐ μέλαν FM 8 ἄλλο ἐστὶν A: ἐστιν ἄλλο ἀλλ' M 8. 9 ὑπάρχειν F 10 εἰς] πρὸς F 10. 11 ἐνδέχεσθαι M 12 λέγει — μεταβολὴν (13) a: om. ACFM 13 τῆς κινήσεως] δείξας M 14 μεταβολὴν F μὲν om. aF λέγει M 15 λέγει FM μὲν om. M 16 καὶ (post λέγει) om. aF 17 δεκάτῳ τῶν Νόμων] p. 894 sqq. 19 σφαίρας ἐντόρνου] de legg. X 898 B σφαίρας δὲ A ἔντορνον F κινήσει om. F ἐπιτρεπτικὴν M ἐνέργειαν ACM: κίνησιν aF 20 δοκούσης οὖν C 21 μόνον ante μέχρι aF 24 καὶ (ante τὰς) om. M 28 σύμμετρα a 30 σεμνοτέραν, sed corr. F[1] γε εἶπεν M cf. v. 33 32 χριώνον F συναφέρει M 33 γε om. aF 33. 34 ἐνεργεία aA: ἐνέργειαι CF: ἐνέργει M 34 τοῦ om. F

194r ἀλλοίωσις καὶ αὔξησις καὶ μείωσις καὶ ἡ κατὰ τόπον μεταβολή (ἐν πάσαις γὰρ ταύταις ταῖς μεταβολαῖς τὸ μεταβάλλον οἷον ὁ ἄνθρωπος ὁ λευκαινόμενος ἢ αὐξανόμενος ἢ βαδίζων ἐνεργείᾳ ὢν ἄνθρωπος καὶ ὑπομένων ἄνθρωπος μεταβάλλει κατὰ ταῦτα), τινὲς δὲ τῶν μεταβολῶν οὐκ ἐκ τοῦ ἐνεργείᾳ ὄντος, ἀλλ' ἐκ τοῦ δυνάμει, οὐδὲ ὑπομένοντος ἀλλὰ ἀεὶ ἄλλοτε ἄλλου γινομένου ἐπιτελοῦνται ὥσπερ ἡ τοῦ ἀνθρώπου γένεσις ἐκ τοῦ σπέρματος, ὅπερ ἐν τούτῳ ἐστὶν οὐσιωμένον ἐν τῷ δυνάμει ἄνθρωπον εἶναι, ἐνεργείᾳ δὲ οὐδέν ἐστι, δηλοῖ δὲ τὸ μὴ ἐπιμένειν ἐν τῷ τοῦ σπέρματος εἴδει, ὅπερ ὑπάρχει τοῖς τελείοις καὶ ἐνεργείᾳ ἤδη οὖσιν, ἀλλὰ ἄλλοτε ἄλλο γίνεσθαι, ἕως ἂν εἰς τὸ ἐνεργείᾳ καταντήσῃ· ταύτην οὖν τὴν διαφορὰν ἐν ταῖς μεταβολαῖς θεασάμενος, καὶ ὅτι αἱ μὲν ἐκ τοῦ δυνάμει εἰς τὸ ἐνεργείᾳ καὶ ἐκ τοῦ οὕτω μὴ ὄντος εἰς τὸ οὕτως ὂν παθητικαὶ μᾶλλόν εἰσι, κἂν ἔστι τι καὶ ἐν αὐταῖς βραχύτατον ἐνεργητικόν (τὸ γὰρ δυνάμει παθητικόν ἐστι μάλιστα, αἱ δὲ ἐκ τῶν ἐνεργείᾳ ἤδη ὄντων καὶ ἐνεργεῖν δυναμένων μεταβολαὶ μέν εἰσι καὶ αὗται, παθητικαὶ καὶ αὐταὶ οὖσαι, τρανεστέραν δὲ ἔχουσι τὴν ἐνέργειαν), ἐπεὶ οὖν ἡ κίνησις, καίτοι μεταβολή τις οὖσα καὶ πάθος τοῦ κινουμένου, ἐνέργειά τις ὅμως αὐτοῦ δοκεῖ εἶναι καὶ ἔστιν ἀτελὴς μὲν διὰ τὸ πολλῷ συμμεμῖχθαι τῷ πάθει, ἐνέργεια δὲ ὅμως, διὰ τοῦτο τῶν μεταβολῶν τὰς μὲν ἐνεργητικὰς κινήσεις καλεῖ, τὰς δὲ παθητικὰς μεταβολὰς μόνον, ὡς κατὰ τὸ πάθος μάλιστα χαρακτηριζομένας, κἂν ἔχωσί τι βραχύτατον καὶ αὗται ἐνεργητικόν· καὶ θαυμάζω τὴν τοῦ ὀνοματοθέτου σοφίαν, ὅπως τὸ μεταβάλλειν καίτοι ἐνεργητικῶς λεγόμενον πάθος ὅμως δηλοῖ. εἰ οὖν | τὸ τῆς κινήσεως ὄνομα κατ' ἄλλο μὲν σημαινόμενον ὁ Πλάτων ἐκ- 194v δέχεται τὴν ἀπὸ τοῦ ὄντος ἔκστασιν τοῦ ὁπωσοῦν ὄντος κίνησιν καλῶν, ὁ δὲ Ἀριστοτέλης κατὰ τὰς κοινὰς τῶν ὀνομάτων προλήψεις τὴν μεταβολικὴν ἐνέργειαν κίνησιν καλεῖ, ἀλλ' οὔτε τὴν παντελῶς ἀμετάβλητον τὴν τοῦ νοῦ οὔτε τὴν κατὰ πάθος σχεδόν τι μόνον μεταβολὴν ἐλάχιστον ἢ οὐδὲν ἔχουσαν τὸ ἐνεργητικόν, περὶ ὀνόματος οἶμαι καὶ οὐ περὶ πράγματός ἐστιν ἡ διαφορά, ἐπεὶ καὶ ὁ Πλάτων ἀκίνητον ἂν εἴποι ὡς ἀμετάβλητον τὴν τοῦ νοῦ κίνησιν καὶ τὴν τῶν μεταβολῶν διαφορὰν οὕτω λεπτῶς διακριθεῖσαν ἀποδέξαιτο ἄν. καὶ ὁ Ἀριστοτέλης τὴν ἐνέργειαν ὁμολογεῖ τοῦ νοῦ ὁ λέγων

---

1 καὶ αὔξησις om. M 3 ἢ ὁ αὐξανόμενος ἢ ὁ a 3. 4 ἄνθρωπος om. C 5 ὑπομένοντο M 7 ἐστιν ἐν τούτω aFM ὡσιωμένον F ἄνθρωπος CM 8 σπέρματι, om. τοῦ et εἴδει F 9 εἴδη M 11 καὶ (ante ὅτι) om. M καὶ (ante ἐκ) om. a 12 κἂν ACM: καὶ F: εἰ καὶ a 13 ἐνεργητίον, ι del., et α superscr. M παθητόν M 15 καὶ αὗται (αὖται C) ACM: om. aF καὶ αὐταὶ AC: καὶ αὗται aFM τρανοτέραν aFM 16 καίτοι] καί τις F τις om. F 17 δοκεῖ ὅμως αὐτοῦ aF 18 πολλὰ M 19 μεταβολλῶν C ἐνεργειτικὰς C 20 τι] τὸ aFM 21 τοῦ om. aF 22 ὅπως] πῶς aFM ὅμως aC: ὁμοίως AFM 25 προσλήψεις aF μεταβολὴν FM 26 ἐνεργεία F καλεῖ κίνησιν aFM τὴν (alterum) om. M νοὸς om. οὔτε FM 27 μόνον om. M ἔχουσα F 28 καὶ om. aF 30 διακριθῆσαν F 31 ὁμολογῶν a ὁ A: om. aCFM λέγει F post λέγων add. αὐτὸν a

“τῇ οὐσίᾳ ὢν ἐνέργεια,” καὶ εἴ τις αὐτῷ δοίη τοὺς πολλοὺς ἀνθρώπους 194v κίνησιν ἀμετάβλητον καὶ ἄχρονον δυναμένους ἐννοεῖν, οὐκ ἂν οἶμαι παραιτήσαιτο τὴν ἐνέργειαν τοῦ νοῦ κίνησιν καλεῖν. ἀλλὰ ταῦτα μὲν ἐμοὶ φίλον οὕτω περὶ φίλων ἀνδρῶν ἀλλήλοις τε καὶ τῇ σοφίᾳ νοεῖν.

Εὐθύνουσι δὲ τὸν Ἀριστοτέλην τὴν γένεσιν καὶ τὴν φθορὰν ἐκβάλλοντα τῶν κινήσεων ἐκ τοῦ τὸ μὲν κινούμενον ἐν τόπῳ εἶναι, τὸ δὲ μὴ ὂν ἐξ οὗ ἡ γένεσις καὶ εἰς ὃ ἡ φθορὰ μὴ εἶναι ἐν τόπῳ, λέγοντες κακῶς τὸ μὴ ὂν ἐξ οὗ ἡ γένεσις τὴν ὕλην λαμβάνειν. καὶ διὰ τοῦτο λέγειν αὐτὴν μὴ εἶναι ἐν τόπῳ. οὐδὲ γὰρ περὶ τὴν πρώτην ὕλην, ἀλλ᾽ οὐδὲ περὶ τὸ ἁπλῶς σῶμα ἡ γένεσις· οὐδὲ γὰρ σῶμα γίνεται καθὸ σῶμα, ὡς αὐτὸς ἀπέδειξεν ἐν τῇ Περὶ οὐρανοῦ, ἀλλὰ τὸ γινόμενον καὶ φθειρόμενον τὸ τοιόνδε σῶμά ἐστι· τοῦτο δὲ πᾶν ἐν τόπῳ. ψευδὴς ἄρα, φασίν, ἐστὶν ἡ πρότασις ἡ λέγουσα τὸ μὴ ὂν ἐξ οὗ ἡ γένεσις οὐκ ἐν τόπῳ. ἀλλὰ ῥητέον οἶμαι πρὸς ταῦτα, ὅτι οὔτε τὴν πρώτην ὕλην οὔτε τὸ ἁπλῶς σῶμα εἰπὼν μὴ ὄν, ἐξ οὗ ἡ γένεσις, εἶπεν αὐτὸ μὴ ἐν τόπῳ εἶναι, ἀλλὰ τὸ δυνάμει καθὸ δυνάμει. ὡς γὰρ ὂν οὐκ ἔστι κατ᾽ ἐνέργειαν τὸ κατὰ τὸ δυνάμει οὐσιωμένον, οὕτως οὐδὲ ἐν τόπῳ κατ᾽ ἐνέργειαν· “εἴη γὰρ ἄν που” φησίν. εἰ γὰρ ἐν τόπῳ εἴη κατ᾽ ἐνέργειαν, καὶ εἴη ἂν κατ᾽ ἐνέργειαν. εἰ δὲ καὶ τὸ ἁπλῶς μὴ ὄν, φασί, λάβοιμεν, ἀναγκάσομεν αὐτὸν καὶ τὴν γένεσιν κίνησιν φάναι διὰ τοῦ ὅρου τῆς κινήσεως. εἰ γὰρ τὸ ἁπλῶς μὴ ὂν δυνάμει ἐστὶ τοῦτο ὃ γίνεται, ἡ δὲ ἐκ τοῦ δυνάμει ὁδὸς εἰς τὸ ἐνεργείᾳ κίνησίς ἐστιν, ὡς ὁρίζεται αὐτός, ἔσται καὶ ἡ ἐκ τοῦ ἁπλῶς μὴ ὄντος ὁδὸς εἰς τὸ ἐνεργείᾳ ὃ ἦν ἐκεῖνο δυνάμει ὂν κίνησις. εἰ οὖν αὕτη ἐστὶν ἡ γένεσις, δῆλον τὸ συμβαῖνον. τοιοῦτον μὲν οὖν καὶ κατὰ ταύτην τὴν λέξιν ἐστὶν τὸ δεύτερον ἐπιχείρημα εὐαπολυτώτερον οἶμαι τοῦ προτέρου τυγχάνον. ὁ γὰρ ἀποδοθεὶς ἐν τῷ τρίτῳ βιβλίῳ τῆς κινήσεως οὗτος ὁρισμὸς τῆς μεταβολῆς ἦν. καὶ μέχρι τοῦ νῦν ἀδιορίστως ἐχρήσατο τῷ τῆς κινήσεως ὀνόματι καὶ τῆς μεταβολῆς ἀδιόριστον τὸ δυνάμει λαμβάνων. νῦν δὲ διελὼν αὐτὸ εἴς τε τὸ ἁπλῶς μὴ ὂν καὶ τὸ τὶ μὴ ὂν κατὰ ταύτην τὴν διαίρεσιν τὴν κίνησιν

1 τῇ οὐσίᾳ ὢν ἐνέργεια] Arist. de anima Γ 5. 430a18 τῇ οὐσίᾳ ὢν ACM: τῇ οὐσία ὢν F: τῇ οὐσίᾳ a ἐνέργεια ACFM: ἐνέργειαν a: ἐνεργείᾳ Aristotelis codd., sed ex Simpl. de anima p. 243,8. 37 illud restituit Torstrikius καὶ om. a δοίη αὐτῷ aF 2 κίνησιν εἶναι aFM ἀμετάβλητον ν ex σ, A[1] 2. 3 παραιτήσετο C: παραιτήσομαι F 4 ἀλλήλων M νοεῖν ACM: ἐννοεῖν aF 5 ἀριστοτέλη aA ἐκβαλόντα FM 7 post γένεσις additum τὴν delevit C λέγοντες — εἶναι ἐν τόπῳ (9) om. F 8 ante τὴν ὕλην ex v. 7 iterat καὶ εἰς ὃ ἡ φθορὰ M λαμβάνειν CM: λαμβάνει aA 11 ἐν om. M τῇ] τῷ C ἐν τῇ Περὶ οὐρανοῦ] Γ 2. 301b31 11 τοιοῦτον δὲ A 12 ἐστιν om. a 13 ἀλλὰ ῥητέον ACM idemque sed evanidum ῥητέον F: ἀλλ᾽ εἴποι ἂν a 14 τὴν πρώτην] τῷ πρὸς τὴν F 15 αὐτῷ C 16 τὸ (post κατὰ) om. C[1]M 17 φησίν] p. 225a32 18. 19 τὸ μὴ ὂν ἁπλῶς M 19 φασί] φησὶ F τὴν supra add. C 20 τὸν ὅρον aF 21 ὡς om. M 22 αὐτός] Arist. Phys. Γ 1. 201a11 23 ἐστὶν ἡ AC: ἐστὶ aFM 24 τοιοῦτο a καὶ om. aFM ταύτην aCFM: αὐτὴν A 25 προχείρου M 26 τρίτῳ βιβλίῳ] cf. v. 11 οὗτος ὁρισμὸς AC: ὅρος οὗτος aFM 27 μέχρι τοῦ aFM: μέχρι AC 28 τὸ om. F τε om. aF

διέκρινε τῆς γενέσεως καὶ φθορᾶς. τὸ δὲ ἐφεξῆς τὸ λέγον μὴ πᾶσάν κί- 194v νησιν μεταβολὴν εἶναι, εἴπερ ὁ νοῦς κινεῖται ἀμετάβλητον καὶ ἄχρονον κίνησιν, ἐξ ὑποθέσεως προϊὸν ἀνατρέπεται σαλευομένης τῆς ὑποθέσεως. ὁ γὰρ Ἀριστοτέλης, ὡς εἴρηται, κατὰ τὰς τῶν πολλῶν δόξας πᾶσαν κίνησιν μεταβολὴν καὶ ἔγχρονον τιθέμενος οὐκ ἀξιοῖ τὴν τοῦ νοῦ ἐνέργειαν κίνησιν καλεῖν, ἵνα μὴ καὶ μεταβολὴν εὐθὺς καὶ χρόνον ὁ ἀκούων ἐπ' ἐκείνης φαντάζηται. ὁ δέ γε Πλάτων, κἂν λέγῃ κινεῖσθαι τὸν νοῦν καὶ τὴν ψυχὴν καὶ τὰ φυσικὰ σώματα, κατ' ἄλλο καὶ ἄλλο σημαινόμενον ἑκάστῳ τούτων τὴν κίνησιν ἀποδίδωσιν, ἐπεί πως καὶ τὸν νοῦν κινεῖσθαι λέγων τὴν ψυχὴν αὐτοκίνητον κατ' οὐσίαν εἶναί φησιν. εἰ γὰρ πᾶν τὸ κινούμενον ἢ ὑφ' ἑαυτοῦ ἢ ὑπ' ἄλλου κινεῖται (τοῦτο γὰρ καὶ πρὸ τοῦ Ἀριστοτέλους ὁ Πλάτων ἠξίωσε) καὶ προϋπάρχει τὸ ὑφ' ἑαυτοῦ κινούμενον τοῦ ὑπ' ἄλλου κινουμένου, ὁ νοῦς ἂν εἴη κατ' αὐτὸν πρὸ τῆς ψυχῆς αὐτοκίνητος. ἀλλὰ τὴν μὲν ἐν τῷ νῷ κίνησιν κατὰ τὴν ἀπὸ τοῦ ὄντως ὄντος πρώτην εἰς ἐνέργειαν ἔκστασιν ἐθεάσατο, τὸ δὲ αὐτοκίνητον τῆς ψυχῆς κατὰ τὴν ἀφ' ἑαυτῆς διάκρισιν καὶ τὴν ἐν αὐτῇ διπλόην, καθ' ἣν αὐτογένητος ὑπέστη· τὸ γὰρ αὐτόζων καὶ τὸ αὐθυπόστατον οἶμαι καὶ τῷ νῷ προσήκειν· τὴν δέ γε φυσικὴν κίνησιν κατὰ τὴν τοῦ προτέρου καὶ ὑστέρου κατὰ χρόνον μεταβολὴν καὶ αὐτὸς ἐθεάσατο ὁμοίως τῷ Ἀριστοτέλει, πλὴν ὅτι ὁ μὲν Πλάτων πάσας τὰς φυσικὰς μεταβολὰς κινήσεις ἠξίωσε καλεῖν, ὁ δὲ Ἀριστοτέλης καὶ τοῦτο μέν, τὸ τὰς φυσικὰς πάσας μεταβολὰς κινήσεις καλεῖν, ἐζήλωσε τοῦ καθηγεμόνος ἐν ταῖς Κατηγορίαις καὶ ἐν ταύτῃ τῇ πραγματείᾳ μέχρι τοῦδε (τὸν γοῦν ὅρον τῆς μεταβολῆς ὡς κινήσεως ἀποδέδωκεν ἐν τῷ τρίτῳ), εὑρὼν δὲ τὴν εἰρημένην ἐν ταῖς μεταβολαῖς διαφορὰν κατ' αὐτὴν διέστησε τὴν κίνησιν ἀπὸ τῆς γενέσεως καὶ φθορᾶς. εἰ δὲ δοκεῖ, διὰ τοὺς δυσχεραίνοντας πρὸς τὴν διαφορὰν τῆς κινήσεως καὶ τῆς μεταβολῆς, κἂν μακρότερος ὁ λόγος γίνηται, πειραθῶμεν σαφέστερόν τι περὶ αὐτῶν εἰπεῖν.

Ἐπειδὴ γὰρ τῶν ὄντων τὰ μέν εἰσιν οὐσίαι, τὰ δὲ συμβεβηκότα, δῆλον ὅτι

---

1 τῆς ante φορᾶς repetit a 1. 2 post κίνησιν addunt εἶναι FM 3 προϊὸν — ὑποθέσεως om. F προιὼν ἀνατρέπει M 6 καὶ (post μὴ) om. aF ὁ om. aFM 7 φαντάζεται FM γε A: om. aCFM λέγει C: λέγοι M 11 γὰρ] γε M 12 προυπάρχειν M 13 κατ' αὐτὸν ACM: κατὰ αὐτὸν a: κατὰ τὸ αὐτὸ F 14 νοῖ τ′ CFM ὄντος ὄντως a 14. 15 πρω ἐνεργείας F εἰς om. FM 15 ἐφ' M 16 ἑαυτοῦ F ἐν αὐτῷ F αὐτογέννητος in textu C: αὐτοκίνητος FM et mrg. C[1] γε ὑπέστη aFM 17 αὐτό‿ζων A[1] (cf. Simpl. de anima p. 287,34. 246,24 [quod in Indice p. 337 emendatum est]): αὐτοζῶν CM: αὐτοζῶον aA[2]F 19 αὐτοῦ F ἀριστοτέλη M 20 πάσας — Ἀριστοτέλης (21) AC: πάσας τὰς μεταβολὰς τὰς φυσικὰς κινήσεις κτλ. M: πάσας τὰς μεταβολὰς τὰς φυσικὰς καλεῖν ἐζήλωσε τοῦ καθηγεμόνος F: πάσας τὰς φ. μετ. κ. ἠξίωσε καλεῖν. ἣν ἐζήλωσε δόξαν καὶ ἀριστοτέλης a 21 καὶ ACM: om. aF: deleam τοῦτο μὲν — καθηγεμόνος (22) ACM: om. aF 22 ἐν ταῖς Κατηγορίαις] c. 14 p. 15a13 sqq. 23 τῆς κινήσεως καὶ τῆς μεταβολῆς FM 23. 24 ἀπέδωκεν a: ἀπέδωκεν οὕτως F 24 ἐν τῷ τρίτῳ] cf. Phys. Γ 1. 201a8 25 κατὰ ταύτην aFM 29 τῶν ὄντων ἐπειδὴ (om. γὰρ) aF ἔστιν aF

καὶ αἱ μεταβολαὶ αἱ μὲν εἰς οὐσίαν γίνονται, αἱ δὲ εἰς συμβεβηκός. καὶ 194v τὸ δυνάμει ἤτοι τὸ μὴ ὄν, ἐξ οὗ ἡ μεταβολή, τὸ μὲν πρὸς οὐσίαν δυνάμει καὶ πρὸς οὐσίαν ἀντιφάσκει, τὸ δὲ πρὸς συμβεβηκός. κοινῶς μέντοι, καθόσον ἐκ μὴ ὄντος εἰς ὄν, γένεσίς ἐστιν ἡ τοιαύτη μεταβολή. τὸ γὰρ πρότερον μὴ ὂν ὕστερον δὲ ὂν διὰ γενέσεως ἔχει τοῦτο, ἀλλ' ἡ μὲν εἰς οὐσίαν μεταβολὴ ἁπλῶς γένεσις, οἷον εἰ ἄνθρωπος ἐκ μὴ ἀνθρώπου, ὅτι καὶ κυρίως ὂν ἡ οὐσία, ἡ δὲ εἰς συμβεβηκός, οἷον εἰς λευκὸν ἐκ μὴ λευκοῦ, τὶς γένεσις, ὅτι καὶ τὶ ὂν τὸ συμβεβηκὸς μὴ καθ' ἑαυτὸ ὑπάρχον, ἀλλὰ τῇ οὐσίᾳ πάντως παραφυόμενον. ἑκατέρα μέντοι γένεσις, καθόσον ἐκ μὴ ὄντος εἰς ὄν, μεταβολή, καὶ κατὰ ἀντίφασιν, ὅπερ ἴδιον γενέσεως καὶ φθορὰ ἡ ἀντικειμένη. ἐπειδὴ δὲ πάλιν τῶν δυνάμει τούτων, ἀφ' ὧν ἡ μεταβολή, τὸ μὲν πρὸς συμβεβηκὸς πεφυκὸς οὐσία ἐστὶν ὑπομένουσα | κατὰ τὸ ὑπο- 195r κείμενον αὐτὴ καθ' ἑαυτὴν τελεία καὶ ἐνεργὸς καὶ οὐ συμπληροῦσά τινα ἄλλην οὐσίαν μετὰ τοῦ συμβεβηκότος, οἷον ὁ ἄνθρωπος ὁ ἐκ μέλανος εἰς λευκὸν μεταβάλλων ἢ ἐκ βραχυτέρου εἰς μείζονα ἢ ἀπὸ τοῦ ἄνω εἰς τὸ κάτω, ὅτε καὶ τὸ ἐναντίον πάντως ἔχει τῷ εἰς ὃ μεταβάλλει ἡ ὑποκειμένη οὐσία· εἰ γὰρ εἰς λευκὸν μέλας ὢν πρότερον, ἤ τι τῶν μεταξὺ χρωμάτων ἔχων, οὕτως εἰς λευκὸν μεταβάλλει· καὶ ἐπὶ τῶν ἄλλων ὡσαύτως. τὸ δέ γε πρὸς οὐσίαν δυνάμει οἷον ὁ μὴ ἀήρ, ἀφ' οὗ ἡ εἰς ἀέρα γίνεται μεταβολή, κἂν εἴη ὕδωρ ἢ σῶμα ἄποιον, ἀλλὰ τὸ μὲν ὕδωρ οὐχ ὑπομένει ἐν τῇ εἰς τὸν ἀέρα μεταβολῇ, τὸ δὲ ἄποιον σῶμα συμπληρωτικόν ἐστιν ἑκατέρας οὐσίας, καὶ οὐδὲ τὸ ἐναντίον τῷ εἰς ὃ ἡ μεταβολή ἐστιν ἐν τῷ πρὸς οὐσίαν δυνάμει· οὐ γὰρ ἔστι τι τῇ οὐσίᾳ ἐναντίον, ἐπεὶ οὐσίας πάλιν ἄμφω δεήσονται τῆς παρὰ μέρος τὰ ἐναντία δεχομένης. κἂν κοινὸν οὖν ἀμφοτέραις ταῖς μεταβολαῖς τὸ ἐκ μὴ ὄντος εἰς ὂν καὶ ἐκ τοῦ δυνάμει εἰς τὸ ἐνεργείᾳ, ἀλλὰ καὶ διαφορά τις ἀξιόλογος ἐν αὐταῖς ὁρᾶται, καθόσον ἡ μὲν ὑποκειμένου τινός ἐστι τελείου καὶ ὑπομένοντος καὶ ἐκ τοῦ συμβεβηκότος αὐτῷ καὶ μὴ συμπληροῦντος αὐτοῦ τὴν οὐσίαν ἐναντίου εἰς τὸ ἐναντίον μεταβάλλοντος, ἡ δὲ οὐκ ἐκ τοῦ τοιούτου, ἀλλ' ἐκ τοῦ δυνάμει τοῦ ἀτε-

2 ὂν ante ἤτοι add. a τὸ ἤτοι transp. F 3 καὶ πρὸς οὐσίαν AFCM: om. a ἀντιφάσκει — εἰς ὄν (4) om. M, sed exhibet in iteratis μὴ ὂν (5) 4 ἐκ τοῦ aF μεταβολὴ ἡ τοιαύτη γένεσίς ἐστι aF: ἤτοι αὕτη γένεσίς ἐστι (om. μεταβολὴ) M 5 post μὴ ὂν lacunam rel. IV litt., tum iterat φάσκει (sic) τὸ δὲ κτλ. (3) M τοῦτο] τὸ εἶναι a 6 εἰ om. a 7 ἐκ λευκοῦ εἰς μὴ λευκὸν aFM 9 καθόσον A²CFM: καθὸ ὂν A¹: καθόσον ὂν a 10 ante μεταβολὴ habet ἡ C γενέσεως ACM: γενέσει τὲ aF φθορὰ ἡ AC: φθορᾶς ἡ M: φθορᾷ ἡ F: φθορᾷ a 11 τῶν] τῷ M 12 ὑπομένουσαν aM 13 καθ' ἑαυτὴ F ἐνεργής F 14 ὁ (ante ἐκ) scripsi: ὃ A: om. aCFM 15 μεταβάλλον F μεῖζον a 15. 16 κάτω et ἄνω commutavit a 16 τῷ εἰς] τὸ εἰς FM 17 εἰ A¹C: ἢ aA²CF: εἰς (om. εἰς post γὰρ) M μέλαν ὂν aFM 18 ἔχον aM 19 ἡ om. M 20 ποιὸν F οὐχ ὑπομένει — οὐδὲ τὸ (22) om. F 21 συμπληρώτερον M 21. 22 ἑτέρας rasura effecit C 22 τὸ εἰς FM 23 πάλιν om. F 23. 24 δεήσονται ἄμφω aFM 24 οὖν AC: om. aFM 25 εἰς ὃ M 26 ἐνεργείᾳ] ἔργον M 27 ὑποκείμενον M 28 αὐτοῦ F 29 μεταβάλοντος sic C οὐκ om. A¹M τοῦ (ante τοιούτου) om. F τοῦ (tertium) om. aF

λοῦς ὡς πρὸς τὸ ὄν, καὶ ἐκ τοῦ οὕτω μὴ ὄντος εἰς τὸ ὄν, καὶ ἀπὸ στε- 195r ρήσεως εἰς εἶδος οὐ συνόντος τῇ στερήσει τοῦ ἐναντίου εἴδους τῷ εἰς ὃ ἡ μεταβολή, ὥσπερ ἐπὶ τῶν συμβεβηκότων· οὐδὲ γὰρ ἦν οὐσία ὑπομένουσα, ἀλλὰ στέρησις καὶ τὸ δυνάμει τῆς ὕλης καὶ αὐτὴ ἡ ὕλη· κἂν γὰρ τὸ ἄποιον σῶμα ὑπομένῃ, ἀλλὰ καὶ τοῦτο ὑλικόν ἐστι καὶ ἀνενέργητον, ἕως ἂν τῶν ποιοτήτων μετάσχῃ. καὶ τὸ δυνάμει καὶ τὸ μὴ ὂν οὕτως ἐστὶ πρὸς τὸ σύνθετον εἶδος ὡς καὶ ἡ πρώτη ὕλη· καὶ γὰρ ἐκ τούτου ὡς ἐξ ἐκείνης τὸ σύνθετον· οὐ γὰρ οὕτως ἔχει τοῦτο πρὸς τὰς οὐσιώδεις ποιότητας ὡς πρὸς τὸ λευκὸν ὁ ἄνθρωπος. καὶ ὅτι μὲν πολλή τις τῶν μεταβολῶν τούτων ὁρᾶται διαφορά, δῆλον ἐκ τῶν εἰρημένων.

Διὰ τί δὲ τὴν μὲν κατὰ ἀντίφασιν γένεσιν εἶναι, τὴν δὲ ἐκ τοῦ ἐναντίου κίνησιν λέγει, ἄξιον ἐπισκέψασθαι· καὶ γὰρ καὶ ἡ κατὰ ἀντίφασιν ἔκστασις οὖσα ἀπὸ τοῦ μὴ ὄντος εἰς τὸ ὂν ἢ ἀνάπαλιν κίνησις δοκεῖ, καὶ ἡ εἰς τὸ ἐναντίον, τὸ πρότερον μὲν μὴ ὄν, ὕστερον δὲ ὂν γένεσις. κατὰ τίνα οὖν σημασίαν συνδιαιρεῖ τοῖς πράγμασι τοῖς διαφέρουσι τὰ ὀνόματα; ἢ ὅτι ἡ μὲν κίνησις ἐνεργητική τις εἶναι δοκεῖ μεταβολή. κινεῖται οὖν οὐκ ἄλλο τι ἢ τὸ ἐνεργεῖν δυνάμενον, ἐνεργεῖ δὲ τὸ ἐνεργείᾳ. ἐνεργείᾳ δέ ἐστι τὸ τέλειον εἶδος· ὥστε κἂν ἔχῃ τι ἀτελὲς καὶ δυνάμει καθόσον μεταβάλλει, ἀλλὰ καθόσον ἐνεργεῖ ἐνεργείᾳ ἐστίν. ἡ μέντοι γένεσις εἰς ὂν οὖσα μεταβολὴ καὶ εἰς οὐσίαν τοῦ ἀτελοῦς πάντως καὶ τῆς μὴ οὐσίας ἐστίν· ὅπερ κατὰ τὸ δυνάμει μᾶλλον θεωρεῖται καὶ οὐ κατὰ τὸ ἐνεργείᾳ. διὰ τοῦτο οὖν ἡ μὲν ἐκ τοῦ ἐναντίου ἢ τοῦ μεταξὺ εἰς τὸ ἐναντίον, ταὐτὸν δὲ εἰπεῖν ἐξ ὑποκειμένου εἰς ὑποκείμενον, ὅτι τοῖς ἐναντίοις ὑπόκειται ἡ οὐσία, ἐπειδὴ οὐσίας ἐστὶ μεταβολὴ καὶ ἐνεργείᾳ ὄντος τινὸς οἷον ἀνθρώπου, κίνησίς ἐστι καὶ οὐ γένεσις· οὐ γὰρ γίνεται ὁ ἄνθρωπος ἐὰν μελανθῇ ἢ βαδίσῃ, ὅτι οὐκ ἔστι τις οὐσία ὁ μελανθεὶς ἢ ὁ βαδίσας ἄνθρωπος, ἀλλ' οὐσία καὶ συμβεβηκός. διὰ τοῦτο ἡ τοιαύτη μεταβολὴ ὡς ἐνέργεια κίνησις λέγεται, τὸ δέ γε ἀτελὲς καὶ δυνάμει καὶ μήπω ὄν, εἰ καὶ πάσχοι τὴν εἰς τὸ ὂν μεταβολήν, ἀλλ' οὕτω πάσχει ὡς ὂν καὶ οὐσία γινόμενον, ἀλλ' οὐχ ὡς ἐνεργείᾳ οὐσία ὄν, ὡς ὁ ἄνθρωπος ἐκ μέλανος εἰς λευκὸν μεταβάλλει. οὐ γὰρ εἰς εἶδος οὐδὲ εἰς οὐσίαν ἡ τοιαύτη μεταβολή· διὸ οὐ γένεσις. ἀλλὰ καὶ τελείου· διὸ ἐνέργεια καὶ κίνησις. καὶ διὰ τοῦτο ὁ Ἀριστοτέλης διετείνατο, ὅτι τὸ μὴ ὂν οὐ κινεῖται (οὐ γὰρ ἐνεργεῖ· τὸ γὰρ

1 καὶ (ante ἐκ) om. FM 2 τῷ εἰς ὃ ἡ] τὸ εἰς ὃ M: εἰς ὃ F 3 οὐδὲ — ὑπομένουσα ACM: οὐ γὰρ τὴν οὐσίαν ὑπομένου(σ) F: οὐ γὰρ αὐτὴ ἐστὶν ἡ ὑπομένουσα οὐσία a 5 τοῦτο] τὸ M 6 ἂν] ὂν M ἐστὶ] an ἔχει? 7 ἡ πρώτη aCFM: πρώτη A 12 καὶ (post γὰρ) om. aFM 13 δοκεῖ κίνησις aFM ἡ (post καὶ) aAC^{2}M: om. C^{1}F 15 σημασίαν AM: σῆμα σημασίαν C: σημαινόμενα aF 16 μεταβολὴ δοκεῖ aF κινῆται C 17 post τι add. ἀλλ' aFM ἐνεργεῖ] ἐνεργεία M 18 τέλεον M 19 ἀλλὰ] ἀλλ' οὐ FM ἐνεργεῖ A^2: om. A^1 εἰς] εἰ M 24 ἐπειδὴ AC: ἐπειδὴ δὲ aFM τινὸς ὄντος aF 26 ὁ (post οὐσία) ex corr. C^2: ἡ C^1 ὁ (post ἢ) om. C 28 πάσχοι AC: πάσχει aM: πάσχῃ F 29 ὂν ὡς C: ὡς A^1: καὶ ὡς ὂν A^{2}FM: ὢν a 30 ὁ om. M 31 οὐδὲ γὰρ C εἰς (ante εἶδος) om. FM

ἐνεργοῦν ὂν εἶναι χρὴ πάντως) καὶ ὅτι συναναιρεῖται τῷ εἶναι τὸ ἐνεργεῖν, 195r ὥστε καὶ συνεπιφέρεται· καὶ μέντοι ὅτι ὂν ἐκεῖνο νομίζομεν, ὡς καὶ ὁ Πλάτων μαρτυρεῖ, τὸ ποιεῖν δυνάμενον καὶ πάσχειν. τὸ δέ γε μὴ ὄν, εἴπερ εἰς τὸ ὂν πρόεισι καὶ εἰς οὐσίαν, γίνεσθαι μὲν ἂν λέγοιτο, κινεῖσθαι δὲ οὔ. σημεῖον δὲ τῆς ἀτελείας αὐτοῦ καὶ τὸ μὴ εἶναι ἐν τόπῳ παρέλαβεν ὁ Ἀριστοτέλης· τὸ μὲν γὰρ τέλειον ἤδη καὶ ἐνεργεῖν δυνάμενον φυσικὸν ἅτε καὶ ταῖς οἰκείαις ποιότησι συμπεπληρωμένον ἢ κοῦφόν ἐστιν ἢ βαρὺ καὶ πάντως ἢ ἄνω ἢ κάτω· καὶ γὰρ αὐτὸς πᾶν τὸ ἐν τόπῳ ἢ κοῦφον ἢ βαρύ φησι· τὸ δέ γε ἀτελὲς καὶ μὴ ὄν, εἴτε τὴν ὕλην λέγοις εἴτε ἄποιον σῶμα, μετὰ τοῦ δυνάμει ἢ τῆς στερήσεως ἅτε μὴ ἔχοντα κουφότητα ἢ βαρύτητα οὐκ ἔστιν ἐν τόπῳ. ἀλλ' εἰ ἡ κίνησις τοῦ κινουμένου πάθος οὖσα λέγεται ὅμως ἐνέργεια, διὰ τί μὴ καὶ ἡ γένεσις τοῦ γινομένου πάθος οὖσα ῥηθείη ἂν καὶ αὐτὴ ἐνέργεια καὶ διὰ τοῦτο κίνησις; ἢ οὐδ' ἂν λέγοιτο πάθος ὅλως ἡ γένεσις, ὅτι τὸ πάθος διάθεσίς τις εἶναι βούλεται τοῦ ὄντος κατ' αὐτόν. λέγει γοῦν ἐν τοῖς ἑξῆς περὶ ποιοῦ γράφων· "λέγω δὲ ποιὸν οὐ τὸ ἐν τῇ οὐσίᾳ (καὶ γὰρ ἡ διαφορὰ ποιόν), ἀλλὰ τὸ παθητικόν, καθ' ὃ λέγεται πάσχειν ἢ ἀπαθὲς εἶναι." ὥσπερ γὰρ κινεῖσθαι ἀδύνατόν ἐστι τὸ μὴ ὄν, οὕτω καὶ πάσχειν. εἰ δέ τις καὶ τὴν γένεσιν πάθος εἶναι βιάζοιτο, ἄλλο τοῦτο πάθους σημαινόμενον, ὅπερ οὐκ ἂν εἰς ταὐτὸν ἔρχοιτο τῇ κινήσει.

Ἔτι δὲ ἄν τις καὶ ἐντεῦθεν ἴδοι τῆς κινήσεως πρὸς τὴν γένεσιν τὴν διαφοράν. τὸ κινούμενον ὄν τι πάντως οὕτω κινεῖσθαι λέγομεν· βαδίζει γὰρ ἄνθρωπος καὶ λευκαίνεται μένων ἄνθρωπος· τὸ δὲ γινόμενον ἅτε αὐτὸ ὅλον καθ' ἑαυτὸ τὴν μεταβολὴν ἴσχον οὐχ ὑπομένει. τεκμήριον δὲ τούτου ἐναργές. κινούμενον μὲν γὰρ ἐκεῖνο λέγομεν, ὃ μετ' ὀλίγον ἔσται κεκινημένον, καὶ κεκινημένον, ὃ πρὸ ὀλίγου κινούμενον ἦν, ὡς ὑπομένοντος κατ' ἄμφω τοῦ αὐτοῦ· ἐπὶ δὲ τῆς γενέσεως οὐχ οὕτως. οὐ γὰρ ὅπερ ἐστὶ γινόμενον, τοῦτό ἐστι γεγενημένον. γινόμενον μὲν γὰρ ὕδωρ ὁ ἀήρ ἐστιν, οὐ μέντοι γεγενημένον ἐστὶν ὁ ἀὴρ ὕδωρ οὐδὲ ἔστιν ὅλως· ὅπερ γὰρ πολλάκις εἶπον, ὅλῳ ἑαυτῷ καὶ οὐ | κατά τι μετέβαλεν. διὸ οὐκ ἔστιν ἐν τῇ γε- 195v

1 συναναιρεῖται ACM: συνανήρηται a: ὅτι ἂν αἱρῆται F τῶ εἶναι τὸ AC[2]M: τὸ εἶναι τὸ C[1]: τὸ εἶναι τῷ a: τὸ εἶναι F ἐνεργεῖ F 3 ποιεῖν δυνάμενον aFM 6 φυσικῶς C καὶ (post ἅτε) om. aFM 7 πεπληρωμένον aF 9 λέγοι τις a post εἴτε add. τὸ a 11 ἡ om. M ὅμως λέγεται a: λύεται ὅμως F 12 ἐνεργεία F 13 αὕτη aM ἐνέργεία sic F λέγοιτο] γένοιτο F 14 τις om. A αὐτό F 15 οὖν M: γοῦν καὶ a γράφων] c. 2 p. 226a27 τὸ ποιὸν Aristotelis codd. 16 ποιόν etiam cod. F Arist.: ποιότης Arist. vulg. 17 ἢ ἀπαθὲς—πάσχειν (18) om. F γὰρ καὶ aFM 18 καὶ τὸ πάσχειν M 19 ἄλλο a: ἀλλὰ ACFM 21 ἴδη M post γένεσιν add. καὶ τὴν φθορὰν aFM 22 ante κινούμενον fortasse μὲν addendum ὄν C[2]: om. aAC[1]FM: post πάντως inserunt aA[2] γὰρ ὁ aFM 23 μένων] μὲν ὡς F 24 ἔχον C, sed corr. in mrg. C[1] τοῦτο F 25 μὲν A: om aCFM ὃ AC[2]: ἡ C[1]: ὅπερ aFM 26 καὶ κεκινημένον om. M 27. 28 γινόμενον] κινούμενον C 28 ἐστὶ τὸ C μὲν AC: om. aFM 29 post ὅλως add. αὐτῶ M γὰρ om. FM 30 ὅλῳ ἑαυτῷ] ἀλλ' ὅμως διόλου F: ἀλλ' ὅλον διόλου M οὐ om. M μετέβαλλε FC διὸ καὶ οὐκ F

νέσει τὸ ὑπομένον. τί οὖν εἴποι ἄν τις ἐν τῇ εἰς ὕδωρ ἀπὸ ἀέρος μετα- 195v βολῇ; οὐχὶ μεταβαλὼν ὁ ἀὴρ τὴν θερμὴν ποιότητα εἰς τὴν ψυχρὰν μενούσης τῆς ὑγρᾶς ἐγένετο ὕδωρ, καὶ τοῦ ἀποίου σώματος ὑπομείναντος καὶ ἄλλων ἴσως πολλῶν; ἢ εἰ μὲν ἀποβαλὼν τὴν θερμὴν ποιότητα καὶ μεταλαβὼν τὴν ψυχρὰν ὁ ἀὴρ ἔμενεν ὅμως ἀὴρ ὁ αὐτὸς ποτὲ μὲν θερμὸς ποτὲ δὲ ψυχρὸς γινόμενος, ὥσπερ ἀμέλει κατὰ θέρος καὶ χειμῶνα πάσχει, οὔτε εἰς οὐσίαν ἦν ἡ μεταβολὴ οὔτε γένεσις τὸ τοιοῦτον, ἀλλὰ ἀλλοίωσις. εἰ δὲ οὐσιώδης ἦν ἡ ἀποβληθεῖσα θερμότης, οὐκέτι ἔμεινεν ὁ ἀὴρ ὁ ἀποβαλών. ὥστε οὐχ ὑπομένει οὐσία οὐδὲ εἶδος, ἀλλὰ πάλιν τὸ ἀτελὲς καὶ τὸ δυνάμει καὶ τὸ μὴ ὄν, ἀφ' οὗ ἡ γένεσις. ἀλλ' οὐδὲ τὸ ὑγρὸν τοῦ ἀέρος οἶμαι ὑπομένει ἐν τῇ εἰς ὕδωρ μεταβολῇ πλὴν κατὰ συγγένειαν, ἐπεὶ ἄλλο τῷ εἴδει τὸ τοῦ ἀέρος ὑγρὸν καὶ ἄλλο τὸ τοῦ ὕδατος. τεκμήριον δὲ τοῦ ἐν μὲν τῇ γενέσει μὴ εἶναί τινα τὴν ὑπομένουσαν οὐσίαν, ἐν δὲ τῇ κινήσει εἶναι, τὸ τὴν μὲν γένεσιν κατὰ ἀντίφασιν τοῦ ὄντος καὶ τοῦ μὴ ὄντος ἐπιτελεῖσθαι, τὴν δὲ κίνησιν ἐξ ἐναντίου εἰς ἐναντίον. οἷς ἀνάγκη ὑποκεῖσθαι οὐσίαν ὑπομένουσαν τὰ ἐναντία παρὰ μέρος πεφυκυῖαν ὑποδέχεσθαι ἢ τὰ μεταξὺ ἢ τὴν ἀντικειμένην τῷ συμβεβηκότι στέρησιν, οἷον ἀμουσίαν ἢ νόσον καὶ τὸ γυμνόν, ἅτινα διὰ τὸ οὐσίᾳ συνυπάρχειν ὑπομενούσῃ καὶ καταφατικῶς λέγεται καὶ εἰδοποιεῖταί πως· ἡ δέ γε τῆς οὐσίας στέρησις ὄντως μὴ ὄν ἐστι.

Καὶ ἄλλως δὲ οἰκείως ταῖς Ἀριστοτέλους ὑποθέσεσι τῇδε ἄν τις οἶμαι τῆς γενέσεως καὶ τῆς κινήσεως ἴδοι τὴν διαφοράν. πᾶσαν μὲν γὰρ μεταβολὴν τὸ ἄλλο μετ' ἄλλο πάντως ἔχειν φησίν, ἀλλὰ τινὰ μὲν ἀθρόαν καὶ ἄχρονον θεασάμενος καὶ οὐκ ἐν παρατάσει τὸ εἶναι ἔχουσαν, γένεσιν μὲν ἂν καλέσοι ὅτι ἐκ τοῦ μὴ ὄντος εἰς τὸ ὄν, καὶ φθορὰν ὅτι ἐκ τοῦ ὄντος εἰς τὸ μὴ ὄν, κίνησιν δὲ οὔ, ὅτι ἐν παρατάσει καὶ ἐν χρόνῳ πᾶσα κίνησις. τὸ δὲ εἶδος παραγίνεσθαι καὶ ἀπογίνεσθαί φησιν ἀχρόνως, κἂν δοκῇ τις χρόνος ἐν τῇ γενέσει δαπανᾶσθαι, μὴ τῆς γενέσεως εἶναι τοῦτο μέτρον, ἀλλὰ τῆς κινήσεως τῶν ἐν τῇ γενέσει κινουμένων εἰδῶν καὶ ἀλλοιουμένων, ὧν τῇ πολυειδεῖ τροπῇ καὶ ἀλλοιώσει ἀθρόως ἐπιγίνεται τὸ εἶδος. διὸ ἡ μὲν κίνησις ἐν τῷ γίνεσθαι ἔχει τὸ εἶναι, καὶ ἔστι γένεσις κινήσεως, ὅτι τὸ ἀεὶ ὂν τῆς κατὰ τὴν κίνησιν παρατάσεως γέγονε· γενέσεως δὲ γένεσις

---

1 ὑποκείμενον aFM 2 τὴν θερμότητα εἰς F 4 ἢ om. FM ἀποβάλλων A 4. 5 καὶ μεταλαβὼν τὴν ψυχρὰν] τὴν ψυχρὰν om. M: εἰς τὴν ψυχρὰν μενούσης τῆς ὑγρᾶς F 5 ante ψυχρὰν iterata θερμὴν ποιό delevit C 5. 6 θερμὸς et ψυχρὸς mutant aFM 7 ἂν ἦν a 8 ὁ (ante ἀὴρ) om. C 8. 9 ἀποβαλών aA[2]FM: ἀποβάλλων A[1]: ἀποβαλλὼν sic C 11 οἶμαι ὑπομένει A: οἶμαι ὑπομένειν C: ὑπομένειν οἶμαι aFM 12 τῷ] τὸ C[1] 14 τὸ] τῷ M μὲν om. C τοῦ (ante μὴ) om. AC 16 πεφυκυῖαν om. M 18 οὐσίαι A: οὐσίαις aCFM 18. 19 ὑπομενούσηι A: ὑπομένουσι FCM: ὑπομενούσαις a 19 καταφατικὰ M λέγονται aFM 21 ὑποθέσεσι. τί δὲ M: ὑποθέσεσιν ὧδε C τῇ .... οἶμαι in lacuna omissis quae intersunt F 23 φησίν cf. p. 820,9. 829,4 24 γένεσι C[1] 25 καλέσει C 27 ἀχρόνος ut p. 829,10 aM 29 ἐν γενέσει C 30 ἐπιγίνηται A διὸ καὶ C 32 τῆς om. F

οὐκ ἔστιν, ὡς αὐτὸς δείκνυσιν, οὐδὲ κινήσεως κίνησις. καίτοι εἰ εἶχε 195^v παράτασιν καὶ ἡ γένεσις ὥσπερ ἡ κίνησις, καὶ ἀεὶ ἄλλοτε ἄλλο αὐτῆς εἰς τὸ ὂν παρῆν, ἐν τῷ γίνεσθαι ἂν εἶχε τὸ εἶναι καὶ ἦν ἂν γενέσεως γένεσις. ἀλλ' εἰ τὸ κοινὸν ὄνομα τῆς μεταβολῆς ἐξηγούμενος "μετ' ἄλλο γάρ τι, φησίν, καὶ τὸ μὲν πρότερον δηλοῖ, τὸ δὲ ὕστερον," πῶς οὐ δόξει πᾶσα μεταβολὴ τὸ πρότερον καὶ ὕστερον ἔχουσα καὶ χρόνου παράτασιν ἔχειν, ὥστε καὶ ἡ γένεσις; ἢ ἔστιν μὲν ἐν προτέρῳ χρόνῳ τὸ ἐξ οὗ ἡ γένεσις οἷον τὸ σπέρμα, καὶ ἔστιν ἐν ὑστέρῳ χρόνῳ τὸ εἰς ὃ οἷον ὁ ἄνθρωπος, καὶ ἔστι καὶ τὸ μεταξὺ χρόνος, ἀλλ' οὐ τοῦ εἴδους ὁ χρόνος οὗτος (οὔπω γάρ ἐστιν, εἴπερ ἀχρόνως παραγίνεται), ἀλλὰ τῶν πρὸ τοῦ εἴδους καὶ τῶν ὑποκειμένων τῷ εἴδει, οἷς ἐπανθεῖ. καὶ τούτων δὲ ἕκαστον, εἰ ὡς γινόμενον θεωρήσαις οἷον σάρκα καὶ ὀστοῦν καὶ νεῦρον, καὶ τούτων ἀθρόαν ἐρεῖς τὴν γένεσιν· εἰ δὲ μὴ ὡς εἶδός τι ἄλλο λαμβάνοντα, ἀλλ' ὡς κατὰ τὰς παθητικὰς ποιότητας θερμαινόμενα, ἀλλοίωσις ἔσται τοῦτο καὶ οὐ γένεσις.

p. 225^b5 Εἰ οὖν αἱ κατηγορίαι διῄρηνται ἕως τοῦ καὶ τῷ ποιεῖν ἢ πάσχειν.

Διελὼν τὴν μεταβολὴν εἴς τε τὴν γένεσιν καὶ τὴν φθορὰν καὶ εἰς τὴν κίνησιν καὶ δείξας, ὅτι ἡ μὲν κατ' οὐσίαν μεταβολὴ γένεσίς ἐστι καὶ φθορά, ἡ δὲ κατά τι τῶν συμβεβηκότων κίνησις, ἐπιδιελὼν δὲ καὶ τὴν γένεσιν καὶ τὴν φθορὰν εἴς τε τὴν ἁπλῶς καὶ εἰς τὴν τινά, βούλεται λοιπὸν καὶ τὴν κίνησιν διελεῖν τὴν διαίρεσιν αὐτῆς κατὰ τὰς κατηγορίας ποιούμενος· ἐν ὅσαις γὰρ ἂν τῶν κατηγοριῶν δειχθῇ κίνησις οὖσα, τοσαῦτα ἔσται τὰ τῆς κινήσεως εἴδη. ἐπειδὴ δὲ ἡ κίνησις μεταβολὴ ἦν ἐξ ὑποκειμένου εἰς ὑποκείμενον καὶ ἐξ ἐναντίου εἰς ἐναντίον, ἐκθέμενος ἑπτὰ κατηγορίας, ἐν αἷς ἔδοξεν ἂν εἶναι κίνησις, οὐσίαν, ποιόν, ποῦ, πρός τι, ποσόν, καὶ τὸ ποιεῖν καὶ τὸ πάσχειν, δείξας ὅτι ἐν τοῖς τέτρασι τούτων οὐκ ἔστι κίνησις, καταλέλοιπεν ἐν τοῖς τρισὶν αὐτήν, ποιῷ, ποσῷ καὶ τῷ ποῦ· διὸ καὶ τρεῖς αἱ πᾶσαι κινήσεις κατὰ γένος· ἐν δὲ τῇ ἀπαριθμήσει τῶν κατηγοριῶν παρέ-

2 ὥσπερ ἡ κίνησις om. F 2. 3 εἰς τὸ ὄν om. M 3 παρῇ F γενέσεως] γενέσει F 4 τι] τοι F 5 φησίν] p. 225^a2 δόξει] δόξῃ M 7 τὸ (ante ἐξ) om. FM 8 οἷον καὶ σπέρμα FM καὶ ἔστιν] ἐστὶ· καὶ FM τῷ εἰς ὃ οἷον ὁ (ὁ om. F) ἄνθρωπος FM 9 an καί τις μεταξύ? cf. p. 830,17 οὐ τοῦ] οὐ τὸ C^1 οὔπω] οὔτε F ἀχρόνος aC^1 11 ἀποκειμένων aF 12 θεωρήσαις AC^2: θεωρήσεις aM: θεωρήσειας ut videtur F: θεωρήσας C^1 13 ἐρεῖν M 14 τὰς om. FM ἔσται aFM: ἔστι A: ἐστὶ C 16 καὶ τῷ ποιεῖν a: καὶ τὸ ποιεῖν ACM: καὶ τοῦ ποιεῖν F 17 ἢ aCFM: καὶ τὸ A 19 μὲν om. aF 20 ἐπιδιελὼν ACM: ἐπὶ διελὼν a: διελὼν F δὲ (ante καὶ) om. M 21. 22 λοιπὸν διελεῖν καὶ τὴν κίνησιν M 23 ἔσται καὶ τὰ aF 24 ἦν aA: om. CFM 25 ἐξ] ὀυξ ut saepe M 26 ἔδειξεν M 27 καὶ δείξας aFM ταῖς CM τέ τρασι A τέτρασι κατηγορίαις τούτων M 28 τῷ ποῦ] τόπου M 29 ἀπαρηθμήσει C 29. 1 παρέλειπε AC

λιπε τὸ ποτὲ καὶ τὸ κεῖσθαι καὶ τὸ ἔχειν, ὡς προδήλως ἐν τούτοις μὴ 195v οὔσης τῆς κινήσεως, καθά φησιν ὁ Ἀλέξανδρος, διότι μὴ ἔστιν ἐν αὐτοῖς ἐναντίωσις (οὔτε γὰρ ἐν τῷ κεῖσθαι οὔτε ἐν τῷ ἔχειν οὔτε ἐν τῷ χρόνῳ), ἡ δὲ κίνησις ἐξ ἐναντίου καὶ εἰς ἐναντίον, τὸ δέ γε κεῖσθαι καὶ τὸ ἔχειν ἠρεμίᾳ μᾶλλον ἔοικεν ἢ κινήσει. ἐπειδὴ δὲ ἐν τῷ χρόνῳ δοκεῖ τις εἶναι ἐναντίωσις τοῦ παρεληλυθότος πρὸς τὸ μέλλον καὶ τοῦ νεωτέρου πρὸς τὸ πρεσβύτερον, ὁ Ἀλέξανδρος σπουδάζει διὰ πλειόνων δεικνύναι, ὅτι οὐκ ἔστιν ἐν τῷ χρόνῳ κίνησις. "πᾶσα μὲν γὰρ κίνησις, φησί, μετὰ χρόνου καὶ ἐν χρόνῳ, οὐ μὴν εἰς χρόνον τι κινεῖται. ὡς γὰρ εἰς κίνησιν οὐδὲν κινεῖται, οὕτως οὐδὲ εἰς χρόνον· κινήσεως γάρ τις χρόνος. εἰ γάρ τις εἰς χρόνον κινεῖται, ἤτοι οὐκ ἔχον χρόνον ἐπὶ τὸ ἔχειν κινεῖται ἢ ἔχον ἐπ' ἄλλον ἐξ ἄλλου. ἀλλὰ τὸ μὲν ἐκ τοῦ μὴ ἔχειν χρόνον εἰς τὸ ἔχειν κινούμενον πρὸ τοῦ ἐν χρόνῳ εἶναι εἴη ἂν ἐν χρόνῳ· εἰ γὰρ ἵνα σχῇ χρόνον κινεῖται, πάσῃ δὲ κινήσει παρακολουθεῖ χρόνος, εἴη ἂν ἐν χρόνῳ ἤδη, καθὸ καὶ ἐν κινήσει. ἔτι γένεσις ἀλλ' οὐ κίνησις ἡ ἐξ οὐχ | ὑποκειμένου εἰς ὑποκεί- 196r μενον. ἀλλ' οὐδὲ ἐξ ἄλλου, φησί, χρόνου εἰς ἄλλον χρόνον κινήσεται· ἔσται γάρ τις μεταξὺ χρόνος τοῦ τε ἐξ οὗ καὶ τοῦ εἰς ὃν ὁ τῇ κινήσει παρακολουθῶν· ὥστε οὐδέπω ὂν ἐν ἄλλῳ χρόνῳ, εἴ γε ἐπ' αὐτὸν κινεῖται, εἴη ἂν ἐν ἄλλῳ τῷ τῆς κινήσεως χρόνῳ. ἔτι ἡ μὲν κίνησις ἐξ ἐναντίου εἰς ἐναντίον, χρόνος δὲ χρόνῳ οὐκ ἔστιν ἐναντίος. καὶ κοινῶς δέ, εἰ πᾶσα μεταβολὴ ἢ ἐξ ἐναντίου ἢ ἐξ ἀντιφάσεως, καὶ τὰ εἰς χρόνον κινούμενα οὕτω κινεῖται. ἀλλ' ἐκ μὲν ἀντιφάσεως ἀδύνατον (ἐδείχθη γάρ, ὅτι ἐκ μὴ χρόνου εἰς χρόνον οὐχ οἷόν τε κινεῖσθαι· ἔσται γὰρ ἐν χρόνῳ πρὸ τοῦ εἶναι ἐν χρόνῳ), οὐδὲ ὡς ἐξ ἐναντίων δέ· οὐ γάρ ἐστιν ἐν χρόνῳ ἐναντίωσις. ἔτι, φησί, τὸ εἰς χρόνον κινούμενον εἰς μέτρον κινήσεως κινεῖται· ἔνθα δὲ τὸ μέτρον, καὶ τὸ μετρούμενον· ὥστε ἅμα καὶ εἰς κίνησιν κινεῖται· δείξει δὲ ὁ Ἀριστοτέλης, ὅτι κίνησις εἰς κίνησιν οὐκ ἔστιν, ὅτι μηδὲ κινήσεως κίνησίς ἐστιν. ἔτι, φησίν, ἐξ ὑποκειμένου εἰς ὑποκείμενον * * * ἀλλ' ἐν τῷ γίνεσθαι τὸ εἶναι ἔχει. ἢ εἰ ὑποκείμενον ἦν, φησί, τὸ καταφάσει δηλούμενον, καὶ ὁ χρόνος οὕτως ὑποκείμενον."

---

1 κ//////εῖσθαι C 2 τῆς om. CM κατά a 3 τῷ χρόνῳ ACM: χρόνῳ aF 4 καὶ (ante εἰς) om. aF εἰς ἐναντίου F 5 ἠρεμία εἶναι C κινήσει in ras. A: κίνησις C 6 παρελθόντος aF 8 γάρ φησι κίνησις M μετὰ χρόνον FM 10 τις A: τι ὁ aCFM τι] τις F 11 ἔχων utroque loco FM ἐπὶ τῶ F 12. 13 πρὸ τῶν F qui εἶναι—χρόνος (14) om. 14 πάσῃ, η in corr. C: πᾶσα M εἴη γὰρ ἐν χρόνῳ (om. ἂν) M καὶ om. F 15 ἡ om. aF οὐχ (post ἐξ) om. M 17 καὶ τὸ εἰς ὃν M: καὶ τὸ εἰς ὄν, sed corr. C 17. 18 παρὰ χολουθόν C[1]: ἂν ἀκολουθῶν F: ἀκολουθὸν M 18 εἴ γε ἀπ' αὐτοῦ C κινεῖται δὲ M 20 εἰ aAM: ἡ C: om. F 22 κινοῖτ' ἂν a ὅτι om. C 24 ἐν χρόνου a δὲ om. FM 26 ὥστε ἅμα aA: ἅμα, ὥστε CFM 27 ὁ om. M 28 φησίν (scil. Alexander) ACFM: φασὶν ἡ κίνησις a, qui locum aperte lacunosum utcunque resarcire studet 29 ἀλλ'] ὁ δὲ χρόνος a post ἔχει add. καὶ οὐκ (sic) ὑποκείμενον a εἰ aAM: εἰς F: om. C φησιν ὡς a 30 καὶ ὁ χρόνος οὕτως ὑποκείμενον ACM: item nisi quod post οὕτως add. ἐστὶν F: ἦν ἂν ὁ χρόνος καὶ οὐκ ἐγένετο interpolat a

Τινὲς δὲ καὶ τοῦτο ἐπάγουσι πρὸς τὸ μὴ εἶναι κατὰ χρόνον κίνησιν, 196r ὅτι καθ' ὅσα κινεῖσθαι δυνατόν, κατὰ τοσαῦτα καὶ ἠρεμεῖν· καὶ γὰρ κατὰ τὸ ποιὸν καὶ τὸ ποσὸν καὶ τὸν τόπον καὶ κινεῖσθαι καὶ ἠρεμεῖν δυνατόν· εἰ οὖν κατὰ χρόνον μὴ δυνατὸν ἠρεμεῖν, διότι ἀεὶ ὁ ἐπιὼν χρόνος ἕτερος, οὐδὲ κινεῖσθαι δυνατὸν κατὰ χρόνον. ἔτι ἀλλάσσει τι χρόνον καὶ ἠρεμοῦν οὐδὲν ἔλαττον, ὡς ἐπὶ τῶν πρόσθεν ἔδειξεν αὐτός. ὅτι δὲ οὐκ ἔστιν ἐν χρόνῳ ἐναντίωσις, οὕτως οἶμαί τις δείξειε· τὰ ἐναντία εἰς ἄλληλα πέφυκε μεταβάλλειν, ἀλλ' οὐ τὸ ἕτερον μόνον εἰς τὸ ἕτερον· ἐν δὲ τῷ χρόνῳ ἢ τοῖς ἐν χρόνῳ τὰ δοκοῦντα ἐναντία τὸ παρεληλυθός ἐστι καὶ τὸ μέλλον καὶ τὸ νεώτερον καὶ πρεσβύτερον, ὧν τὸ μὲν παρεληλυθὸς εἰς τὸ μέλλον μεταβάλλει, τὸ δὲ μέλλον οὐκέτι εἰς τὸ παρεληλυθός, καὶ τὸ μὲν νεώτερον εἰς τὸ πρεσβύτερον μεταβάλλει, τὸ δὲ πρεσβύτερον εἰς τὸ νεώτερον οὐκέτι. ὥστε οὐκ ἂν εἴη ταῦτα ἐναντία, εἰ δὲ μὴ ταῦτα, οὐδὲ ἄλλην ἔστιν εὑρεῖν κατὰ χρόνον ἐναντίωσιν. ἐν δὴ τούτοις ἐπιστῆσαι χρή, ὅτι κἂν μὴ ᾖ κυρίως ἐναντίωσις ἐν τῷ χρόνῳ, ἀλλὰ ἀντίθεσίς τίς ἐστιν καὶ ἡ μεταβολὴ ἡ ἐκ τοῦ παρεληλυθότος εἰς τὸ μέλλον ἐξ ὑποκειμένου εἰς ὑποκείμενόν ἐστι κατὰ ἀντίθεσιν, ὁμοίως καὶ ἡ ἐκ τοῦ νεωτέρου εἰς τὸ πρεσβύτερον· οὐσία γάρ ἐστιν ὑπομένουσα ἢ ζῴου ἢ φυτοῦ ἢ ὅλως σώματος ἢ ἀσωμάτου ἡ κατὰ χρόνον μεταβάλλουσα, ὥσπερ καὶ κατὰ ποιότητα καὶ ποσότητα καὶ τόπον. δῆλον δὲ ὅτι οὐκ ἀπὸ τοῦ μὴ ἔχειν χρόνον εἰς τὸ ἔχειν κινήσεται τὸ κατὰ χρόνον μεταβάλλον, ἀλλ' ἐξ ἄλλου εἰς ἄλλον, οὕτω μέντοι ὡς καὶ ἐπὶ ποιότητος καὶ ποσότητος. ὡς γὰρ τὸ ἐκ μέλανος εἰς λευκὸν κινούμενον διὰ χρώματος μὲν κινεῖται οὐχ ὡρισμένου δέ, καὶ τὸ ἐκ παιδικοῦ μεγέθους εἰς τὸ τοῦ ἀνδρὸς αὐξόμενον διὰ μεγέθους πρόεισιν, ἀλλ' ἀορίστου, καὶ οὐδὲν ἄτοπον τὸ μηδέπω ὂν ἐν τῷ χρώματι, ἐφ' ὃ κινεῖται, ἐν χρώματι ὅμως εἶναι ἄλλῳ, καὶ μηδέπω ὂν ἐν μεγέθει, ἐφ' ὃ κινεῖται, ἐν ἄλλῳ ὅμως εἶναι μεγέθει, καὶ μηδέπω ὂν ἐν τόπῳ, εἰς ὃν φέρεται, ἐν ἄλλῳ εἶναι τόπῳ τῷ δι' οὗ φέρεται, οὕτω καὶ τὸ ἐκ χρόνου τινὸς εἰς ἄλλον χρόνον κινούμενον μηδέπω ὂν ἐν ἐκείνῳ τῷ εἰς ὃν κινεῖται, εἴη ἂν ἐν ἄλλῳ τῷ τῆς κινήσεως χρόνῳ. καὶ οὐδὲν οἶμαι τοῦτο ἄτοπον ἐπήγαγεν ὁ Ἀλέξανδρος. πρὸς δὲ τὸ μὴ ἠρεμεῖν ἐν χρόνῳ ῥητέον, ὅτι ὥσπερ εἶναι

---

2 καθ' ὅσα aA: καθ' ὅσον C: καὶ FM   κινεῖσθαι] χρόνον C   κατὰ τοσαῦτα — δυνατὸν (5) om. F   3 καὶ κατὰ τὸ ποσὸν a   7 ἂν οἶμαι fortasse recte a   7. 8 μεταβάλλειν πέφυκεν aF   8. 9 ἢ τοῖς] ἢ τοι///τοῖς A   9 ἐν τῷ χρόνῳ aFM   τὸ ante παρεληλυθός om. aF   τὸ ante μέλλον om. a   10 τὸ ante πρεσβύτερον add. M   11 οὐκέτι post παρεληλυθὸς aFM   12 δὲ om. C[1]   13 εἶεν a   14 ἐν A[2]: εἰ A[1]   15 ἐν MAC: om. aF   ἡ om. M   16 ἡ om. aF   17 εἰς πρεσβύτερον A   18 ὅλου aFM   ἡ AC: οὐ F: om. aM   19 καὶ (post ὥσπερ) om. a   20 εἰς τὸ — χρόνον (21) om. A[1]: in mrg. add. A[2]   ἔχειν χρόνον CM   21 ἄλλον] ἄλλο aF   ὡς καὶ AM: καὶ ὡς F: καὶ C: ὡς a   22 ποιοτήτων M   ἢ ποσότητος aF: ἢ ποσοτήτων M   23 τὸ τοῦ ἐκ παιδικοῦ F   24 τὸ τοῦ ἀνδρὸς ACM: ἀνδρὸς aF   24. 25 ἀορίστως aF   25 οὐδὲν] μηδὲν M   μηδέπω ὂν — ἄλλῳ καὶ (26) om. F   τῷ (ante χρώματι ἐφ' ὃ) om. a   τῷ ἐφ' ὃ M   26 ἐφ' ᾧ FM   29 τὸ εἰς ὃν F   30 οἶμαι ἄτοπον τοῦτο M   31 ὁ om. a

ἕκαστον ἐν χρόνῳ λέγεται, κατὰ σύλληψίν τινα θεωρουμένου τοῦ χρόνου 196r οἷον ὥρας καὶ ἡμέρας καὶ μηνὸς καὶ ἐνιαυτοῦ, οὕτω καὶ ἠρεμεῖν κατὰ χρόνον καὶ κινεῖσθαι ἀπ' ἄλλου ἐπ' ἄλλον δυνατόν· ἡ μέντοι θέσις καὶ ἐναντίωσιν ἔχειν δοκεῖ, ὥστε καὶ τὸ ἀπ' αὐτῆς παρώνυμον τὸ κεῖσθαι. τὸ γὰρ ἵστασθαι τῷ καθῆσθαι καὶ τὸ πρηνὲς τῷ ὑπτίῳ ἐναντία ἐστίν, καὶ ἐν τῷ ἔχειν δὲ ἔοικεν αὐτὸς ἐναντίωσιν ἀποτίθεσθαι· "καὶ γὰρ ἡ στέρησις, φησί, κείσθω ἐναντίον καὶ δηλοῦται καταφάσει τὸ γυμνόν." τὸ δὲ γυμνὸν στέρησίς ἐστι τοῦ ἐνδεδῦσθαι καὶ ἔχειν ἱμάτιον.

Μήποτε οὖν τὰς τρεῖς ταύτας κατηγορίας τὸ ποτὲ καὶ τὸ κεῖσθαι καὶ τὸ ἔχειν παραλέλοιπεν ἐνταῦθα διὰ τὴν αὐτὴν αἰτίαν, δι' ἣν καὶ ἐν Κατηγορίαις τὴν διδασκαλίαν αὐτῶν παραλέλοιπεν, ἀρκεσθεὶς μόνῃ τῇ ὑπογραφῇ τοῦ σημαινομένου. αἴτιον δέ ἐστι τὸ ἀμενηνὰς ταύτας εἶναι· τῶν γὰρ κατηγοριῶν ἡ μὲν οὐσία οὐσιοῖ τὸ ὑποκείμενον καὶ τὴν ὅλην ὕπαρξιν αὐτῷ παρέχει· διὸ ἡ κατ' αὐτὴν μεταβολὴ γένεσίς ἐστι καὶ φθορά. τῶν δὲ ἄλλων αἱ μὲν διατιθέασί πως τὴν ὑποκειμένην οὐσίαν, αἱ δὲ σχετικαί τινές εἰσι καὶ ἀμενηναί. καὶ γὰρ καὶ τὸν χρόνον ἀδρανῆ πως ἔοικεν ὁρᾶν ὁ Ἀριστοτέλης, ὃς γενέσεως μὲν αὐτὸν οὐ δοκεῖ λέγειν αἴτιον, φθορᾶς δὲ μόνον αἰτιᾶσθαι καὶ οὐδὲ ταύτης κυρίως, ἀλλ' ὅταν οὐχ ὁρῶμεν, φησίν, ἄλλο αἴτιον. τοῦ μέντοι τόπου πολλὴν ὁρᾷ δύναμιν, εἴπερ, ὡς αὐτός φησι, γένεσίς ἐστι τοῦ πυρὸς ἡ ἐπὶ τὸ ἄνω φορά· διὸ καὶ αὐτοφυῶς ἐφίεται τῶν οἰκείων τόπων τὰ φυσικὰ σώματα. καὶ τὸ κεῖσθαι δὲ καὶ τὸ ἔχειν οὐδεμίαν δοκεῖ τοῖς σώμασιν ἐμποιεῖν ἀξίαν λόγου διάθεσιν. ταύτας μὲν οὖν διὰ τὸ ἀμενηνὸν ἴσως καὶ νῦν καὶ τότε ὁ Ἀριστοτέλης παραλέλοιπε. τὸ μέντοι πρός τι διὰ τὸ πάσης σχέσεως εἶναι περιληπτικὸν εἰκότως μνήμης ἠξίωσεν. ἀλλὰ τοῦτο μὲν οὐ πολλῆς ἄξιον ζητήσεως, δι' ἥντινα δή ποτε αἰτίαν τὰ τρία ταῦτα παραλέλοιπεν ὁ Ἀριστοτέλης τὰς κατηγορίας ἀπαριθμούμενος, ἐκεῖνο δὲ καὶ μάλα σπουδῆς ἄξιον τὸ ζητεῖν, ἐν τίσι κατηγορίαις ἐστὶ κίνησις, καὶ πρὸ τούτου ζητεῖν εἰ τὴν κίνησιν ἀποφάσκει μόνην τινῶν

---

2 καὶ ἡμέρας om. aF 4 τὸ κινεῖσθαι F 5 τὸ πρηνὲς τῷ ὑπτίῳ AFM: τῶ πρ. τῶ ὑπτίω C: τῷ ὑπτίῳ τὸ πρηνὲς a 6 αὐτὸς ἐναντίωσιν ἔοικεν aFM ὑποτίθεσθαι C 7 φησί] p. 225b2 δηλούτω M τὸ γυμνὸν καταφάσει C 8 ἱμάτια aF 9 τὰς τρεῖς ταύτας ACM: ταύτας τὰς γ̄ F: ταύτας τὰς τρεῖς τὰς a 10 καὶ om. M παρέλειπεν M 12. 13 ἐστι τὸ ἀμενηνὰς ταύτας εἶναι τῶν γὰρ κατηγοριῶν AC: τοῦ μὴ ταύτας εἶναι τῶν κατηγοριῶν F: ἐστι τοῦ μὴ ταύτας εἶναι τῶν κατηγοριῶν κυρίας, ὥσπερ τὰς ἄλλας a: ἐστὶ τὸ μὴ μόνας ταύτας εἶναι τῶν κατηγοριῶν M 13 ἡ μὲν γὰρ a 14 παρέχει αὐτῷ a κατὰ ταύτην C 16 καὶ post χρόνον transp. aFM 17 ὃς μὴ δὲ aF μὲν om. a οὐ om. aF αἴτιον ante αὐτὸν ponit aF: ante δοκεῖ M 18 φησίν] ubi? cf. Δ 12. 221b1 atque 13. 222b24 19 πλὴν ὁρᾷ δυνάμει F φησι] cf. Δ 8. 214b14 20 τοῦ] τοῦτο C ἐφίεται, ί rasura (ex ύ?) C 22 ἐμπιεῖν C[1]: ἐμποιεῖ, sed ipse corr. A[1] 23 ὁ om. M παρέλιπε aFM 25 οὐ aA[2]CFM: οὖν A[1] 27 καὶ om. aF μάλα] μ (μὴν?) F τὸ om. aF τί////σι C: πόσαις M 28 ἐστὶν ἡ aF μόνον aF

κατηγοριῶν ὁ Ἀριστοτέλης ᾗ καὶ τὴν μεταβολήν. ἀκολουθοῦντες οὖν τοῖς 196r
ὑπὸ τοῦ Ἀριστοτέλους λεγομένοις ταῦτα ζητήσωμεν. |

p. 225b7 Ἀνάγκη τρεῖς εἶναι τὰς κινήσεις ἕως τοῦ διὰ τὸ μηθὲν 196v
εἶναι οὐσίᾳ τῶν ὄντων ἐναντίον.

Ἐκθέμενος τὰς ἀξιολόγους τῶν κατηγοριῶν ἐν τρισὶ τούτων εἶναί φησι κίνησιν ἐν τῷ ποιῷ καὶ τῷ ποσῷ καὶ τῷ ποῦ, καὶ πρῶτον μὲν δείκνυσιν, ὅτι ἐν ταῖς ἄλλαις κατηγορίαις οὐκ ἔστι κίνησις οὔτε ἐν οὐσίᾳ οὔτε ἐν τῷ πρός τι οὔτε ἐν τῷ ποιεῖν καὶ πάσχειν, καὶ τότε ὅτι ἐν ταῖς τρισὶ ταύταις ταῖς εἰρημέναις ἐστὶ κίνησις. καὶ ὅτι μὲν ἐν τῇ οὐσίᾳ οὐκ ἔστι κίνησις, δείκνυσι διὰ τοῦ τὴν μὲν κίνησιν ἐξ ἐναντίου εἰς ἐναντίον εἶναι μεταβολήν, μηδὲν δὲ εἶναι τῇ οὐσίᾳ ἐναντίον. εἰ γὰρ ἦν τι ἐναντίον αὐτῇ, ἐξ ἐναντίου ἂν ἡ εἰς τὴν οὐσίαν ἐπετελεῖτο μεταβολή· ἐφ' ὧν γάρ ἐστιν ἐναντία, ἐκ τούτων καὶ εἰς ταῦτα αἱ μεταβολαὶ γίνονται. εἰ οὖν ἡ εἰς οὐσίαν μεταβολὴ οὐκ ἐξ οὐσίας ἐναντίας, ἀλλ' ἐκ στερήσεως γίνεται, καὶ ἡ ἐξ οὐσίας πάλιν οὐκ εἰς οὐσίαν, ἀλλ' εἰς στέρησιν καὶ φθοράν (οὐ γάρ ἐστι τῷ ἀνθρώπῳ ἐναντίον ὡς τῷ λευκῷ), εἰ οὖν ἡ μὲν κίνησις ἐν τοῖς ἐναντίοις, οὐσία δὲ οὐκ ἐν ἐναντίοις, ἐν οὐσίᾳ οὐκ ἔστι κίνησις. οὐ γὰρ ἐξ ὑποκειμένου εἰς ὑποκείμενον οὐδὲ ἐκ τοῦ ἐνεργείᾳ τόδε τι ὄντος καὶ ὑπομένοντος γίνεται εἰς οὐσίαν μεταβολή, ἀλλὰ κατὰ ἀντίφασιν· ἐκ γὰρ τοῦ μὴ τόδε τόδε καὶ οὐσία γίνεται, ὡς ἔδειξεν ἐν τῷ πρώτῳ τῆσδε τῆς πραγματείας ἐκ στερήσεως λέγων γίνεσθαι τὴν οὐσίαν, κἂν κοινότερον ἐκεῖ τὴν στέρησιν ἐναντίαν λέγῃ τῷ εἴδει. εἰ οὖν ἡ στέρησις ἀπουσία καὶ μὴ ὄν, τὸ δὲ μὴ ὂν οὐκ οὐσία οὐδὲ καταφάσει δηλοῦται, δῆλον ὅτι οὐκ ἐξ ἐναντίας οὐσίας ἡ οὐσία γίνεται. εἰ δέ τις τὸ σπέρμα, ἐξ οὗ ὁ ἄνθρωπος, οὐσίαν ὁρῶν ἐξ οὐσίας λέγει γίνεσθαι τὴν εἰς οὐσίαν μεταβολὴν καὶ διὰ τοῦτο καὶ κίνησιν εἶναι ἐν τῇ οὐσίᾳ νομίζει, οὐκ ἐννοεῖ ὅτι ἐκ σπέρματος ὁ ἄνθρωπος οὐ καθὸ οὐσίᾳ τὸ σπέρμα, ἀλλὰ καθὸ δυνάμει ἄνθρωπος, ταὐτὸν δὲ εἰπεῖν ἐκ τῆς τοῦ ἀνθρώπου στερήσεως καὶ τοῦ μὴ ὄντος. εἰ οὖν λέγει τις κίνησιν εἶναι τὴν τοιαύτην μεταβολήν, τί ἔσται τὸ κινούμενον ἐν αὐτῇ ἐνεργείᾳ ὂν καὶ ὑπομένον; οὔτε γὰρ ὁ ἄνθρωπος (οὔπω γὰρ ἔστι· γίνεται γάρ) οὔτε τὸ σπέρμα· οὐ γὰρ σῴζεται. τὸ δὲ ὑποκείμενον τῷ σπέρματι ἡ ὕλη

1 ᾗ om. A οὖν τοῖς] αὐτοῖς F: τοῖς M 2 ζητήσωμεν ταῦτα C: ἀξιολόγως ταῦτα ζητήσωμεν M 3 ἀναγκαῖον aFM τὰς om. a Aristoteles 4 εἶναι τῶν ὄντων οὐσίᾳ a: οὐσίαν τῶν ὄντων M ἐναντίαν M 5 φησιν εἶναι aF 6 καὶ (post ποιῷ) om. aF καὶ ἐν τῷ ποῦ aF τὸ ποῦ A[1] δεικνύει aF 7 fortasse ἐν τῇ οὐσίᾳ ut v. 9 9 μὲν τὴν transp. F 11 τῆς οὐσίας aF τι om. F αὐτῇ] τῇ M 13 μεταβολαὶ αὐτῶν C εἰ οὖν ἡ AC: ἡ οὖν ἡ a: ἡ οὖν FM 16 τὶ ἐναντίον aFM ὡς τὸ λευκὸν M ἐν ἐναντίοις aF: ἐναντίοις A[1]C[1], sed corr. A[1]C[2]: ἐναντίοις M 20 ἐν τῷ πρώτῳ] A 8. 191b15 21 τὴν om. F κἂν AC: καὶ aFM κοινοτέραν M 22 λέγῃ C: λέγοι, οι in ras. A[2]: λέγει aFM 25 εἰς om. M καὶ (post τοῦτο) om. aF 28 τις ACM: τὴν F: om. a 29 τί] τὶ libri αὐταῖς F 31 τῶ δὲ C ἡ om. M

ἐστὶ τὸ δυνάμει μὲν ὄν, ἐνεργείᾳ δὲ μὴ ὄν, ὃ οὐχ οἷόν τε κινεῖσθαι. 196v εἰ δὲ ἡ μὲν κίνησις ἐξ ἐναντίου εἰς ἐναντίον, τὸ δὲ σπέρμα οὐκ ἔστιν ἐναντίον τῷ γινομένῳ, οὐκ ἂν εἴη κίνησις ἡ ἐκ σπέρματος μεταβολή.

Ζητήσοι δὲ ἄν τις, πῶς οὐκ εἰσὶν ἐναντίαι οὐσίαι ἀλλήλαις τὸ πῦρ καὶ τὸ ὕδωρ, ὥστε εἶναι ἐναντίαν οὐσίαν οὐσίᾳ· εἰ δὲ τοῦτο, πῶς ἡ εἰς ἄλληλα πυρὸς καὶ ὕδατος μεταβολὴ ἐξ ἐναντίου εἰς ἐναντίον οὖσα, οὐκ ἔσται κίνησις, ὥστε καὶ ἐν οὐσίᾳ εἶναι κίνησιν. ἢ ῥητέον ὅτι ἐν ὕδατι καὶ πυρὶ ἐναντίαι ποιότητές εἰσί τινες, ψυχρὸν θερμῷ καὶ ὑγρὸν ξηρῷ, ἐν οἷς οὐκ ἔστι μόνοις τῷ πυρὶ τὸ εἶναι, ἀλλὰ καὶ ἐν κουφότητι καὶ λαμπρότητι, καθ' ἃ τῷ πυρὶ δόξει ἡ γῆ μᾶλλον ἐναντία εἶναι· τὸ δὲ τοῦ πυρὸς εἶδος ἐν πάσαις ταῖς ποιότησίν ἐστι καὶ τῇ ὑποκειμένῃ ταῖς ποιότησιν οὐσίᾳ· ὥστε τῷ πυρὶ ἁπλῶς οὐδέν ἐστιν ἐναντίον, κἂν αἱ ποιότητες τοῦ πυρὸς καὶ τοῦ ὕδατος ἀλλήλαις εἰσὶν ἐναντίαι. κἂν συγχωρήσῃ δέ τις ἐναντία εἶναι πῦρ καὶ ὕδωρ, ἡ εἰς ἄλληλα αὐτῶν μεταβολὴ οὐκ ἂν εἴη κίνησις. τί γὰρ ἔσται τὸ κινούμενον, ὅταν ὕδωρ εἰς πῦρ μεταβάλλῃ; οὔτε γὰρ τὸ ὕδωρ (φθείρεται γάρ) οὔτε τὸ πῦρ (οὐδέπω γὰρ ἔστιν), ὃ δέ ἐστι μετὰ τὴν κίνησιν κεκινημένον, τοῦτο ἦν καὶ τὸ κινούμενον. ἐπιστῆσαι δὲ χρή, ὅτι ἐκ τῶν νῦν εἰρημένων τὴν κίνησιν ἀποφάσκει τῶν ἄλλων κατηγοριῶν, ἀλλ' οὐ τὴν μεταβολήν. μεταβολὴ γάρ ἐστιν ἐν τῇ οὐσίᾳ ἡ γένεσις καὶ ἡ φθορά.

p. 225b11 Οὐδὲ δὴ πρός τι· ἐνδέχεται γὰρ ἕως τοῦ ὥστε κατὰ συμβεβηκὸς ἡ κίνησις αὐτῶν.

Ἐφεξῆς δείκνυσιν, ὅτι οὐδὲ ἐν τῷ πρός τί ἐστι κίνησις καθ' αὑτό· οὐ γὰρ κατὰ τὴν οἰκείαν μεταβολὴν τὰ πρός τι ἀεὶ μεταπίπτει, ἀλλὰ καὶ μηδὲν αὐτὰ κινούμενα ἄλλων κινουμένων ἄλλοτε ἄλλως ἔχει, ὥστε οὐ διὰ κινήσεως οἰκείας ἡ κατὰ τὸ πρός τι μεταβολή. τὰ δὲ κινούμενα καθ' αὑτὰ αὐτὰ δεῖ μεταβάλλειν, ὥσπερ τὰ ἀλλοιούμενα καὶ αὐξανόμενα καὶ φερόμενα. τὸ δὲ πρότερον δεξιὸν ἀριστερὸν γίνεται ἄλλου κινηθέντος, καὶ τὸ αὐτὸ μηδὲν μεταβάλλον μεῖζον καὶ ἔλαττον καὶ διπλάσιον καὶ ἥμισυ, ὡς

---

1 ὃ ACM: om. F: τὸ δὲ ἐνεργείᾳ μὴ ὄν a 4 ζητήσοι ACF: ζητήσειε aM ἀλλήλαις om. F: οὐσίαι ἀλλήλαις om. M 5 τὸ om. M οὐσίαν οὐσίαν οὐσία C 6 ἔστι aFM 7 ἢ aC: om. AFM 8 θερμῷ aA: θερμὸν CFM καὶ om. CFM ὑγρὸν καὶ aCF ξηρὸν FM 9 τῷ εἶναι M 9. 10 καθ' ἃς C 10 μᾶλλον ἡ γῆ εἶναι ἐναντία aF: μᾶλλον ἐναντία ἡ γῆ εἶναι M 12 post οὐδέν duae litterae erasae A ante κἂν habet καὶ αἱ deleta F τοῦ (post καὶ) om. aFM 13 εἰσὶν ACFM: ὦσιν a 14 γάρ ἐστι aFM 16 γὰρ (prius) om. M 17 τοῦτο — κινούμενον om. F τὸ deleverim cf. p. 827,25 sqq. 19 ἐστιν om. FM 20 δὴ ACFM (Arist. cod. E): δὴ τῷ a Arist. vulg.: ἐν τῷ πρός τι in paraphrasi est Simpl. p. 409,2 ἐνδέχεται γὰρ om. F post ὥστε occupavit ἡ κίνησις, quod suo loco iteravit A οὐδὲ] οὐ M 22 καθ' αὑτὸ CM: καθ'αυτό sic A: καθ' αὑτήν aF 24 μηδὲ M ἄλλοτε ἄλλως ἔχει ἄλλων κινουμένων aFM 25 οἰκείας] ἰδίας M κατὰ τὸ aA: κατὰ FMC[1], sed τὰ superscr. C[2] 25. 26 αὐτὰ καθ' αὑτὰ aF 26. 27 φερόμενα aA cf. p. 818,1: φθειρόμενα CFM 28 ἥμισυν ut saepe M 28. p. 835,1 ὡς καὶ ACM: καὶ ὡς aF

καὶ ὁ αὐτὸς λόγος ποτὲ μὲν ἀληθὴς ποτὲ δὲ ψευδὴς τοῦ πράγματος μεταπίπτοντος. εἰ οὖν μεταβάλλει τι κατὰ τὸ πρός τι μὴ κινηθέν, οὐκ ἔστιν ἡ κατὰ τὸ πρός τι μεταβολὴ κίνησις, πλὴν εἰ κατὰ συμβεβηκός. ἐκεῖνο γὰρ καθ' αὐτὸ μεταβάλλει, ᾧ τοῦτο συμβεβήκει δεξιὸν εἶναι, καὶ οὕτως τοῦτο γίνεται ἐκ δεξιοῦ ἀριστερόν. καὶ αὐτὰ δὲ τὰ καθ' αὑτὰ κινούμενα καὶ διὰ τῆς οἰκείας κινήσεως τὴν κατὰ τὸ πρός τι σχέσιν ἀμείβοντα ἢ κατὰ τόπον κινούμενα τοῦτο ποιεῖ, ὡς ὁ ἐκ δεξιοῦ ἀριστερὸς γινόμενος, ἢ κατὰ ποιότητα, ὡς ὁ ἐξ ἀνομοίου ὅμοιος, ἢ κατὰ ποσότητα, ὡς τὸ ἴσον ἐξ ἀνίσου γινόμενον. ὥστε ἡ τῆς σχέσεως ἀλλαγὴ κατὰ τὴν κατά τι ἐκείνων κίνησιν γίνεται.' ταῦτα μὲν ὁ Ἀλέξανδρος καλῶς περὶ τῶν πρός τι τὰ τοῦ Ἀριστοτέλους σαφηνίζων ἔγραψεν. 196v

Ἐφιστάνοι δὲ ἄν τις ἴσως πρῶτον μέν, εἰ τὴν κίνησιν ἀποφάσκει μόνον τοῦ πρός τι ὁ Ἀριστοτέλης ἢ καὶ τὴν μεταβολήν, ὡς δοκεῖ λέγων· ἐνδέχεται γὰρ θατέρου μεταβάλλοντος ἀληθεύεσθαι θάτερον μηδὲν μεταβάλλον, εἰ μὴ ἄρα τις λέγοι, ὅτι τῷ τῆς μεταβολῆς ὀνόματι ἀντὶ τῆς κινήσεως ἐχρήσατο νῦν. δηλοῖ δὲ ἐφεξῆς μεταλαβὼν τὴν μεταβολὴν εἰς τὴν κίνησιν ἐν τῷ ὥστε κατὰ συμβεβηκὸς ἡ κίνησις αὐτῶν. ἄλλου γὰρ καθ' αὑτὸ κινουμένου | ἢ κατὰ τόπον ἢ κατὰ ποιότητα ἢ ποσότητα δοκεῖ τι αὐτὸ μεταβάλλειν. ἡ δὲ κατὰ ταῦτα μεταβολὴ κίνησις. 197r

Δεύτερον μήποτε ἡ τοῦ πρός τι κατηγορία ὑποκείμενον μηδὲν ἔχουσα ἴδιον ἀλλὰ σχέσις οὖσα μόνη ἐν οὐσίᾳ καὶ ποιότητι καὶ ποσότητι καὶ ταῖς ἄλλαις κατηγορίαις καὶ ἐν ἀμφοτέροις ὑφεστῶσα τοῖς τὴν σχέσιν πρὸς ἄλληλα ἔχουσι, τοῦ ἑτέρου κινουμένου ποιεῖ πάντως καὶ τὸ ἕτερον κινεῖσθαι οὐ κατὰ συμβεβηκὸς ἀλλὰ καθ' αὑτό, διότι μένουσα ἡ σχέσις ἐν ἀμφοτέροις ἡ αὐτὴ κινεῖται, ὥσπερ τῆς μιᾶς ῥάβδου θατέρου τῶν περάτων κινηθέντος συγκινεῖται καὶ θάτερον· οὕτω δὲ καὶ τοῦ πρότερον δεξιοῦ κινηθέντος κατὰ τόπον κινεῖται καὶ ἡ σχέσις. καὶ μεταβάλλει ἑκάτερον κατὰ

1 ὁ αὐτὸς C^2 ut Bonitzius suaserat Arist. Stud. I, 217: αὐτὸς C^1: αὐτὸς ὁ aAFM 2 τι κατὰ τὰ πρός τι M τὸ om. F 3 εἰ] εἰς A τὸ om. F εἰ] εἰς A 4 ᾧ scripsi: οὗ sic A: οὗ C: οὐ aFM post τοῦτο add. ᾧ (i. e. emendatam lectionem prioris οὗ) aA^{2}F: add. ὂν M συμβέβηκε a 5 δὲ om. a τὰ om. M 6 κατὰ τὸ πρός τι A^{2}C: κατὰ τόπον πρός τι A^1: κατὰ πρός τι F: κατὰ τὰ πρός τι aM 7 ὁ om. M γινόμενος AF^{2}M: γενόμενος aCF^1 8 κατὰ ποσότητος M τὸ om. aFM 8. 9 γινόμενον AFM: γενόμενον aC 9 ἀλλαγὴ aCFM: μεταβολὴ A κίνησιν aA^{2}CF: ἡ κίνησις A^1 10 γίνεται] λέγεται M 12 ἐφιστάνει M post εἰ littera erasa F: εἰς M μόνον—δοκεῖ (13) om. M 13 ὁ Ἀριστοτέλης om. aF 14 ἀληθεύεσθαι sic libri: Simplicium μὴ ἀληθεύεσθαι legisse ex paraphrasi v. 1 (quae tamen est Alexandri) efficiebat Bonitzius l. c., at tu cf. Simpl. p. 409,3 et f. 201v35 θἄτερον A ut saepe 15 λέγει FM 16 μεταβαλὼν FM τὴν om. C^1 18 post αὐτὸ littera (υ?) erasa A 19 ἢ κατὰ ποσότητα aF τι αὐτὸ ACM: αὐτό τι a: αὐτῷ τι F κατὰ aF: μετὰ ACM 22 ἴδιον om. FM οὖσα μόνη AC: μόνον οὖσα a: μόνον οὖσα μόνη FM ποιότητι et ποσότητι mutat F 23 ὑφεστῶσι F 25 ἡ μέλλουσα ἡ σχέσις A^1: corr. A^2 26 θατέρου τῶν παράτων (sic) κινηθέντων M 27 προτέρου aFM δεξιοῦ om. M

τὴν σχέσιν τὸ μὲν πρόσθεν δεξιὸν ὂν εἰς τὸ ἀριστερόν, τὸ δὲ ἀριστερὸν εἰς 197r τὸ δεξιόν. κἂν γὰρ ἀκίνητον κατὰ τόπον ἔμεινεν τὸ πρῶτον ἀριστερὸν ὄν, ἀλλ' ἡ σχέσις, καθ' ἣν ἀριστερὸν ἦν ἐκινήθη, καὶ τὴν θέσιν μετέβαλεν. ἐφιστάνειν οὖν χρὴ οὐ περὶ τοῦ ἔχοντος τὴν σχέσιν, ἀλλὰ περὶ αὐτῆς τῆς σχέσεως, εἴτε καθ' αὑτὸ εἴτε κατὰ συμβεβηκὸς αὐτὴν χρὴ λέγειν κινεῖσθαι. ὅτι γὰρ τῆς σχέσεως καθ' αὑτὸ κινουμένης, καὶ τὰ ἔχοντα τὴν σχέσιν τὴν κατὰ τὴν σχέσιν κίνησιν καθ' αὑτὰ ἔχει, πρόδηλον δοκεῖ. καὶ ἔχει μέν τινα διαφορὰν τὸ ποτὲ μὲν αὐτοῦ τινος κινουμένου ποτὲ δὲ ἑτέρου μεταβάλλεσθαι τὴν σχέσιν αὐτοῦ. ἀλλὰ πρῶτον καὶ ἀμφοῖν κινουμένων μεταβάλλεται ἡ σχέσις, ὡς ἡ τῆς ἰσότητος εἰς τὴν τοῦ διπλασίου πρὸς τὸ ἥμισυ, ὅταν τῶν τριῶν καὶ τριῶν τῶν μὲν ἀφαιρεθῇ μονάς, τοῖς δὲ προστεθῇ. καὶ ἐπὶ τούτων δὲ καὶ ἐφ' ὧν τοῦ ἑτέρου μεταβάλλοντος ἀμείβεται ἡ σχέσις μιᾶς οὔσης τῆς ἀμφοῖν σχέσεως, καὶ ταύτης εἴτε ὑφ' ἑνὸς εἴτε ὑπ' ἀμφοῖν κινουμένης, πῶς οὐκ ἄμφω καθ' αὑτὸ κινεῖται, κατὰ τὴν σχέσιν τὴν μίαν κινούμενα. καὶ εἰ μὲν πρότερον μὴ οὖσα ὅλως ἡ σχέσις ὕστερον γίνοιτο κατ' οὐσίαν οὔσης τῆς μεταβολῆς, ὡς ὅταν παιδίου γεννηθέντος ὁ μὲν πατὴρ γίνοιτο ὁ δὲ υἱός, ἁπλῶς γένεσις σχέσεώς ἐστι, φθαρέντος δὲ τοῦ ἑτέρου ἢ ἀμφοτέρων ἁπλῶς φθορὰ τῆς σχέσεως. εἰ δὲ κατ' ἄλλην τινὰ κατηγορίαν γίνοιτο σχέσις μὴ πρότερον οὖσα, τὶς γένεσίς ἐστι καὶ πάλιν τὶς φθορά. εἰ δὲ τὰ ὑποκείμενα μεταβάλλοι κατὰ τὴν σχέσιν ἀπ' ἄλλης ἄλλην μεταλαμβάνοντα ὥσπερ ἀπὸ δεξιοῦ εἰς ἀριστερὸν ἢ ἀπὸ ἀνομοίου εἰς ὅμοιον ἢ ἀπὸ ἀνίσου εἰς ἴσον μεταβάλλοντα καὶ ἐξ ἐναντίου εἰς ἐναντίον μένοντος τοῦ ὑποκειμένου, κίνησις, ὡς δοκεῖ, ἡ τοιαύτη κατὰ τὴν σχέσιν καὶ τὸ πρός τί ἐστιν. ὅλως δὲ εἰ ἔστιν ἐναντίωσις ἐν τῷ πρός τι, ὡς ἐν Κατηγορίαις ἠκούσαμεν λέγοντος αὐτοῦ "ὑπάρχει δὲ καὶ ἐναντιότης ἐν τοῖς πρός τι, οἷον ἀρετὴ κακίᾳ ἐναντίον καὶ ἐπιστήμη ἀγνοίᾳ," ἔστι δὲ καὶ οὐσία τις ὑποκειμένη τοῖς πρός τι καὶ ὑπομένουσα ἐν τῇ ἐξ ἐναντίου εἰς ἐναντίον μεταβολῇ ὥσπερ ἐπὶ τούτων τῶν παραδειγμάτων ἡ ψυχή, διὰ τί μὴ κίνησιν λέγομεν τὴν τοιαύτην μεταβολήν; καὶ γὰρ ἐξ

1 πρόσθεν] πρότερον aFM ὂν A: om. aCFM 2 κἂν] καὶ M πρώην CM 3 ἀριστερὰ ἦν aF μετέβαλλεν C 4 ἐφιστάνει οὖν χρὴ M 4. 5 τῆς σχέσεως αὐτῆς aFM 7 καθ' αὑτὸν M 8 δὲ δι' F 9 μεταβάλλοντος F 10 ἡ τῆς om. C 13. 14 εἴτε ὑπ' ἀμφοῖν εἴτε ὑφ' ἑνὸς aFM 14 κινουμένου F οὐ καθ' αὑτὸ ἄμφω aFM 15 κινούμενα τὴν μίαν aFM πρότερον μὴ C: πρότερον, suprascr. γρ. ἢ sic A¹: προτέρ, sed statim corr. in πρότερον F: πρότερον aM. fortasse μὴ ante πρότερον collocandum ut v. 19 16 γένοιτο C γίνοιτο ὕστερον aF ὅταν ACFM: ὅτε a 17 γίνοιτο sic libri σχέσεως γένεσις aF 18 ἢ] ἡ A σχέσεώς ἐστιν aFM 19 τινὰ aCFM: om. A 20 μεταβάλλει aFM 22 τοῦ ante ἀνομοίου add. aF ἴσον AC: ἄνισον aFM καὶ] καὶ οὐκ M 23 ὡς om. aFM ἡ om. a 24 τὴν om. M ἐστιν om. a εἰ om. M 25 Κατηγορίαις] c. 7 p. 6b15 post κατηγορίαις M rep. κίνησις δοκεῖ, sed del. 25. 26 ἐναντιώτης sed corr. A¹ 26 ἀρετῇ C ante κακία add. καὶ aFM ἐναντία a(F?)M ante ἄγνοια add. καὶ aAFM ἄγνοια aCFM 29 λέγωμεν M: λέγουσα F μεταβολὴν om. FM

ὑποκειμένου εἰς ὑποκείμενον τὸ ἐκ δεξιοῦ εἰς ἀριστερόν· ἐκ γὰρ σώματος 197r εἰς σῶμα· καὶ τὸ ἐξ ἐπιστήμης εἰς ἄγνοιαν· ἐκ γὰρ ψυχῆς εἰς ψυχήν· καὶ τὰ ὑποκείμενα ἐναντία ἡ ἐπιστήμων ψυχὴ τῇ ἀγνοούσῃ. ταῦτα μὲν οὖν ἴσως ἀντιδιατάττοιτό τις ἂν πρὸς τὸν λόγον.

Μήποτε δὲ καὶ γίνεται μὲν τὰ πρός τι καὶ κινεῖται, ἀλλ' οὐ καθ' αὑτό, ἀλλὰ κατὰ συμβεβηκός. ὅπερ καὶ αὐτὸς συνεχώρησεν εἰπὼν ὥστε κατὰ συμβεβηκὸς ἡ κίνησις αὐτῶν. εἰ γὰρ μὴ ἔστιν ὅλως καθ' αὑτὸ τὰ πρός τι, ἀλλ' ἑτέροις ἐπισυμβέβηκεν ἐν τῇ πρὸς ἄλληλα αὐτῶν σχέσει θεωρούμενα, καὶ γίνεται κατὰ συμβεβηκὸς καὶ κινεῖται κατὰ συμβεβηκός. ὁ γὰρ σχέσιν καθ' αὑτὸ λέγων γίνεσθαι ἢ κινεῖσθαι ἔοικεν τῷ λέγοντι τὸ κατὰ συμβεβηκὸς καθ' αὑτὸ εἶναι. ἐάσας οὖν ὁ Ἀριστοτέλης τὴν κατὰ συμβεβηκὸς κίνησιν καὶ μεταβολὴν ὡς ἀόριστον ὅτε ἔλεγεν "ἡ μὲν γὰρ κατὰ συμβεβηκὸς μεταβολὴ ἀφείσθω· ἐν ἅπασι γάρ ἐστι καὶ ἀεὶ καὶ πάντων," τὴν δὲ καθ' αὑτὸ ζητῶν εἰκότως εἶπεν ἐν τοῖς πρός τι μὴ ὑπάρχειν αὐτήν, κἂν γίνηται καὶ φθείρηται ἡ κατὰ τὸ πρός τι σχέσις, ἀλλ' ὡς αὐτὸς ἐν τῷ ἑβδόμῳ βιβλίῳ διώρισεν, γίνονται καὶ φθείρονται αἱ τοιαῦται σχέσεις "ἀλλοιουμένων τινῶν, ἐν οἷς τυγχάνουσιν οὖσαι πρώτοις." τὸ δὲ τοιοῦτο κατὰ συμβεβηκός ἐστι.

p. 225b13 Οὐδὲ δὴ ποιοῦντος καὶ πάσχοντος ἕως τοῦ ἐκεῖνο μεταβάλλει ὁτὲ μὲν εἰς ἐπιστήμην ὁτὲ δὲ εἰς ὑγίειαν. |

Ἐφεξῆς δείκνυσιν, ὅτι οὐδὲ κατὰ τὸ ποιεῖν καὶ πάσχειν κίνησίς ἐστι, 197v μεταλαβὼν τὸ ποιεῖν καὶ πάσχειν εἰς τὸ ποιοῦν καὶ πάσχον. εἰ γάρ ἐστι κίνησις κατὰ τὸ ποιεῖν καὶ πάσχειν, οὕτως ἐστὶν ὡς τοῦ ποιοῦντος καὶ πάσχοντος κατὰ τὸ ποιεῖν καὶ πάσχειν μεταβάλλοντος, ὥσπερ καὶ κατὰ ποιότητα ἔστιν ὅτι τὸ ποιὸν σῶμα κατὰ τὴν ἐν αὐτῷ ποιότητα μεταβάλλει. εἴη δὲ ἂν τοῦ μὲν ποιοῦντος κατὰ τὸ ποιεῖν μεταβολή, ὅταν τὸ ποιοῦν ἐκ τοῦ ποιεῖν εἰς ἄλλο τι ποιεῖν μεταβάλλῃ, τοῦ δὲ πάσχοντος, ὅταν τὸ πάσχον εἰς ἄλλο πάσχειν μεταβάλλῃ ἐξ ἄλλου. "προσέθηκε δέ, φησὶν ὁ Ἀλέξανδρος, οὐδὲ παντὸς κινουμένου καὶ κινοῦντος καθολικώτερον δεικνὺς τὸ προκείμενον· ἔστι γὰρ τὸ μὲν ποιεῖν ὑπὸ τὸ κινεῖν, τὸ δὲ πά-

2 τὸ om. a   3 ἀνηκούσῃ F   4 ἄν τις a   πρὸς τὸν λόγον aA[1]: πρὸς τὸ A[2]FM: πρὸς τὴν ἀριστοτέλους (τέλ et ς om. C[1], suppl. C[2]) δόξαν C. oratio in archetypo hians forsitan sic restituatur πρὸς τὸν ⟨Ἀλεξάνδρου⟩ λόγον   5 μηδέποτε F   καὶ (post δὲ) om. aFM   καὶ γίνεται iteravit A[1]   9 θεωρούμενον AM   10 ὁ γὰρ] εἰ γὰρ M   11 καθ' αὑτὸ — συμβεβηκὸς (12) om. M   κατὰ τὸ F   12 κίνησιν] καὶ κίνησιν M   ὡς ὅταν ἔλεγεν FM   ἔλεγεν] E 1. 224b26   13 μεταβολὴ aFM: om. AC   καὶ (post ἀεὶ) om. F   15 κἂν γίνεται καὶ φθείρεται M   κατὰ τὰ a   16 ἑβδόμῳ βιβλίῳ] H 3. 246b15   16. 17 αἱ τοιαῦται σχέσεις om. F   17 ἀλλοιωμένων a   οὖσαι] εἶναι F   18 ἐστι om. aFM   19 δή, ἡ in ras. A   20 ὅτε utrobique A: ὅτὲ C   ὑγείαν CFM   22 μεταλαβεῖν C   23 et 24 καὶ τὸ πάσχειν aFM   24. 25 κατὰ ποιότητος M   25 σῶμα] τῷ F   ἐν om. F   26 ποιεῖν ACM: ποιοῦν aF   27 post ποιεῖν add. τί C   27. 28 post πάσχον add. ἐκ τοῦ πάσχειν aF   28 πάσχειν aF: πάσχον AC[1]M: τὸ πάσχειν τι C[2]   29 καθολικώτερον post προκείμενον aFM

σχειν ὑπὸ τὸ κινεῖσθαι.'' ἀλλ' εἰ τοῦτο ἀληθὲς καὶ τὸ μὲν ποιεῖν καὶ 197v πάσχειν ὑπὸ τὸ κινεῖν καὶ κινεῖσθαι, τὸ δὲ κινεῖν καὶ κινεῖσθαι ὑπὸ τὸ μεταβάλλειν καὶ μεταβάλλεσθαι, παντὸς οἶμαι ζητεῖν, διὰ τί ἐν ταῖς δέκα κατηγορίαις τὸ ποιεῖν καὶ τὸ πάσχειν ἔταξεν ὡς καθολικώτερα, ἀλλ' οὐ τὸ κινεῖν καὶ κινεῖσθαι ἢ μᾶλλον τὸ μεταβάλλειν καὶ μεταβάλλεσθαι. μήποτε οὖν καθολικώτερα τούτων ἐστὶ τὸ ποιεῖν καὶ τὸ πάσχειν· καὶ γὰρ τὸ ἠρεμίζειν καὶ τὸ ἐν αὑτῷ συνέχειν ποιεῖν τί ἐστιν, οὐ μέντοι κινεῖν οὐδὲ μεταβάλλειν. εἰ δὲ τοῦτο ἀληθές, τὸ ποιεῖν καὶ πάσχειν οὐχ ὡς εἰς καθολικώτερα ἀνήγαγε τὸ κινεῖν καὶ κινεῖσθαι, ἀλλὰ μετήγαγεν αὐτὰ πρὸς τὴν ὑπόθεσιν· ὁ γὰρ λέγων εἶναι κίνησιν ἐν τῷ ποιοῦντι καὶ πάσχοντι οὕτω λέγει ὡς τοῦ μὲν κινοῦντος τοῦ δὲ κινουμένου. κἂν συγχωρήσῃ οὖν τις τοῦτο, ἐκ περιουσίας δείκνυσιν, ὅτι οὐδὲ παντὸς κινουμένου καὶ κινοῦντός ἐστι κίνησις, τουτέστιν ὅτι οὐ κινεῖται ἡ κίνησις, οὔτε ἐκείνη καθ' ἣν τὸ κινοῦν κινεῖ οὔτε ἐκείνη καθ' ἣν τὸ κινούμενον κινεῖται· ἐπεὶ ὅτι καὶ τὸ κινοῦν κατὰ κίνησιν κινεῖ καὶ τὸ κινούμενον κατὰ κίνησιν κινεῖται, δῆλον καὶ ὅτι ἐν τῷ πάσχοντι καὶ κινουμένῳ ἐστὶν ἡ κίνησις, ὡς αὐτὸς ἔδειξεν. οὐ λέγει οὖν, ὅτι οὐ κινεῖται τὸ πάσχον τι ἐν ᾧ ἡ κίνησις, ἀλλ' ὅτι οὐχ οὕτως ἔχει ταῦτα κίνησιν, ὡς τῆς ἐν αὐτοῖς κινήσεως κινουμένης, ὃ καὶ δῆλον πεποίηκε διὰ τοῦ ὅτι οὐκ ἔστι κινήσεως κίνησις. εἰ γὰρ μὴ ἔστι κινήσεως κίνησις, οὔτε ἡ τοῦ κινοῦντος κίνησις οὔτε ἡ τοῦ κινουμένου κινηθείη ἄν. ποιοῦντος οὖν καὶ πάσχοντος οὐχὶ τῶν οὐσιῶν εἶπεν (αὗται γὰρ κινοῦνται), ἀλλ' ἀντὶ τοῦ ποιεῖν καὶ πάσχειν, αἵπερ ἦσαν αἱ κατηγορίαι, τουτέστιν ἀντὶ ποιήσεως καὶ πείσεως τὸ ποιοῦν καὶ πάσχον ἔλαβεν, διότι καὶ τὸ ποιοῦν κατὰ τὴν ποίησίν ἐστι ποιοῦν καὶ τὸ πάσχον κατὰ τὴν πεῖσιν πάσχον. ὅτι δὲ οὐκ ἐπὶ κινήσεως μόνης τοῦτο ἀληθές, ἀλλὰ καὶ ἐπὶ τῆς ἀντικειμένης τῇ κινήσει γενέσεως καὶ ἐπὶ τῆς ἄμφω περιεχούσης μεταβολῆς, ἐδήλωσεν εἰπὼν οὐδὲ γενέσεως γένεσις οὐδὲ ὅλως μεταβολῆς μεταβολή.

---

2 κινεῖν καὶ κινεῖσθαι (τὸ — τὸ om.) M ante τὸ δὲ add. ἐστὶ C τὸ δὲ κινεῖν καὶ κινεῖσθαι om. A 3 πάντως M: παντὸς δὲ F διότι M δέκα om. aFM librum falso intellegentes 4 τὸ (ante πάσχειν) om. M καθολικώτερον F ἀλλ' οὐ] οὐχὶ δὲ aF 5 τὸ ante μεταβάλλεσθαι add. aF 6 καθολικώτερα aA[2]: καθολικώτερον A[1]CFM ante τούτων habet τούτων μεταβάλλεσθαι deleta A ἐστι τούτων aFM 7 ἠρεμίζειν, prior ί in ras. II litt. AM αὑτῷ scripsi: αὐτῷ aAFM: ταυτῷ C 8 ἀλληθὲς C καὶ τὸ πάσχειν aFM 10 πάσχον M οὕτως εἶναι a: εἶναι (om. οὕτω) FM 12 τούτω C 13 ὅτι οὐ] οὔτε οὖν F 13. 14 ἐκεῖνο καθ' ἣν M utroque loco 14 ᾧ ante κινεῖται add. M 15 κατὰ (post κινούμενον) om. F 16 δῆλον καὶ ACM: δῆλον aF ὅτι om. M πάσχειν M 17 τι aA: om. CFM 18 ταῦτα ἔχει aFM ἐν αὐτῇ F: ἐν αὐτῷ M 19 ὅτι AC: om. aFM εἰ — κινήσεως κίνησις (20) om. F 20 κίνησι////ς (ante οὔτε) A τοῦ (ante κινοῦντος) CM: om. aAF 21 κιθείη C[1] post ἂν inseruit οὐδὲ ποιοῦν δὴ καὶ πάσχον, εἴπερ αὗται οὐ κινοῦνται a οὖν ACFM: δὲ a οὐχὶ τῶν οὐσιῶν εἶπεν aACM: οὐχ ἧττον εἴπερ F 22 ταῦτα (om. γὰρ) F: αὗται οὖν M 23 τουτέστιν ACM: καὶ aF 24 ὅτι aFM 25 τοῦτο AC: τοῦτ' aM: ταῦτ' F 27 μεταβολῆς περιεχούσης aCFM 28 μεταβολῆς μεταβολὴ ACM ut Arist. Met. K 12. 1068a15 cf. p. 409,7 et f. 250r39: μεταβολὴ μεταβολῆς aF

Δείξας οὖν ὅτι ὁ λέγων κίνησιν εἶναι ἐν τῷ ποιεῖν καὶ πάσχειν κινή- 197v σεως λέγει κίνησιν εἶναι, εἴπερ τὸ ποιοῦν κατὰ τὴν ποίησιν κινεῖ καὶ τὸ πάσχον κατὰ τὴν πεῖσιν, ἡ δὲ ποίησις καὶ ἡ πεῖσις κινήσεις τινές εἰσι, δείκνυσι λοιπὸν διὰ δύο ἐπιχειρημάτων ὅτι οὐκ ἔστι κινήσεως κίνησις. ὥστε οὐδὲ ἐν τῷ ποιεῖν καὶ πάσχειν ἔσται κίνησις. τῶν δὲ δύο ἐπιχειρημάτων τὸ μὲν πρῶτον ἐκ διαιρέσεως ἀναγκαίας εἰλημμένον τοιοῦτόν ἐστιν· εἰ ἔστι κινήσεως κίνησις, ἢ ὑποκείμενόν τί ἐστιν ἡ κίνησις ὡς αὐτὴ κινουμένη κατά τι εἶδος κινήσεως, ὡς λέγομεν ἀνθρώπου κίνησιν εἶναι μεταβάλλοντος ἢ κατὰ ποιὸν ἢ κατὰ ποσὸν ἢ κατὰ τόπον· εἰ δὲ τοῦτο, ἔσται ἡ κίνησις θερμαινόμενον ἢ αὐξόμενον ἤ τινα ἄλλην μεταβολὴν μεταβάλλον, ἵνα ᾖ κινήσεως κίνησις. ἀλλὰ μὴν ὑποκείμενον οὐκ ἔστιν ἡ κίνησις· οὔτε γὰρ θερμαίνεσθαι ἢ ψύχεσθαι λέγεται· οὐσίας γὰρ ταῦτα ἴδια· ἡ δὲ κίνησις οὐκ ἔστιν οὐσία ἐν τῷ κινουμένῳ τὸ εἶναι ἔχουσα ὡς ἐν ὑποκειμένῳ καὶ οὐσίᾳ. εἰ οὖν οὕτω μὴ ἔστι κινήσεως κίνησις, λείπεται, εἰ ἔστιν ὅλως, οὕτως εἶναι, ὡς ἐν ὑποκειμένῳ οὔσης τῆς κινήσεως τὸ ὑποκείμενον μεταβάλλειν ἐκ κινήσεως ἑτέρας εἰς ἑτέραν κίνησιν, ὡς λέγομεν ἐκ τοῦ λευκαίνεσθαι μεταβάλλειν εἰς τὸ μελαίνεσθαι, ὅτι ὑποκείμενόν τι τούτοις οἷον ὁ ἄνθρωπος ἐκ τοῦ ἑτέρου αὐτῶν εἰς τὸ ἕτερον μεταβάλλει. ἀλλ' οὐδὲ οὕτω, φησίν, οἷόν τε λέγειν κινήσεως εἶναι κίνησιν, ὡς ἄλλου τινὸς ὑποκειμένου κὰκ κινήσεώς τινος εἰς κίνησιν ἑτέραν μεταβάλλοντος, ἐξ ἑτέρου εἴδους δηλονότι εἰς ἕτερον, πλὴν εἰ μὴ κατὰ συμβεβηκός τις λέγοι. πῶς δὲ κατὰ συμβεβηκὸς δυνατὸν ἐκ κινήσεως εἰς κίνησιν μεταβάλλειν, αὐτὸς ἐρεῖ· ὅταν γὰρ λέγηταί τις ἐκ λήθης εἰς ἀνάμνησιν μεταβάλλειν, ἐκ κινήσεως μὲν εἰς κίνησιν ἡ μεταβολὴ δοκεῖ. κινήσεις γάρ τινες ἥ τε ἀνάμνησις καὶ ἡ λήθη, ἀλλὰ κατὰ συμβεβηκὸς τῆς κινήσεως ἡ κίνησις δοκεῖ, διότι ᾧ συμβέβηκε τὸ ἐπιλανθάνεσθαι οὗτος εἰς τὸ μνημονεύειν μεταβάλλει. ὁμοίως δὲ καὶ ἐκ τοῦ νοσάζεσθαι εἰς τὸ ὑγιάζεσθαι μεταβάλλων· ἐκ νόσου γὰρ εἰς ὑγείαν οὕτως εἶπεν ὡς ἐκ κινήσεως εἰς κίνησιν. τὸ δὲ εἰς ἕτερον εἶδος καλῶς πρόσκειται, καὶ τὴν αἰτίαν αὐτὸς ἐπήγαγεν. εἰπὼν αὕτη γὰρ ἡ κίνησις ἐξ ἄλλου εἴδους εἰς ἄλλο ἐστὶ μεταβολή. καὶ οὐ μόνη ἡ κίνησις

2 ποίησιν] κίνησιν C 3 ἡ δὲ] εἰ δὲ ἡ M 5 κίνησις ἔσται aFM δὲ om. M 7 ὡς aA: om. CFM αὕτη CF 8 ὡς C et om. primitus rest. A[1]: ὥσπερ aFM κίνησιν ἀνθρώπου (om. εἶναι) aFM 9 τὸ ante ποιὸν et ante ποσὸν add. M τρόπον, in mrg. corr. F[1] 10 μεταβολὴν iteratum del. A 12 ἢ AC: οὔτε aFM veri similiter γάρ ἐστι aFM 14 λείπεται, alt. ε in ras. M post εἰ III fere litterae erasae A 15 post οὔσης M add. γὰρ 15. 16 τὸ ὑποκείμενον καὶ μεταβάλλει F 17 αὐτοῖς a 18 τὸ om. aF μεταβάλλειν M οὕτω] τοῦτο F 20 κὰκ scripsi: κἂν A[1] (superscr. ἐκ A[2]): καὶ ἀπὸ C: ἐκ aFM 21 τις om. CFM λέγει F δὲ om. F 22 ἐκ κινήσεως δυνατὸν aFM 23 γὰρ om. F λέγηταί] μεταβάλλῃ (om. μεταβάλλειν post ἀνάμνησιν) aF τις om. M fortasse ἐξ ἀναμνήσεως εἰς λήθην ut Aristoteles p. 225b32 μὲν om. C 26 μεταβάλλειν, sed ν del. C 27 ὑγιάζειν F μεταβάλλων AC: μεταβάλλει aFM: fortasse μεταβάλλειν 27. 28 ὑγείαν εἶπεν· οὕτως δὲ ἐκ F: ὑγείαν εἶπεν οὕτως ὡς ἐκ M 30 εἴδους libri omnes cf. p. 840,9: om. codd. EH Arist. Phys. et Met. K 12. 1068a24 ἐστὶ — ἄλλο (p. 840,2) om. F μόνον M

ἀλλὰ καὶ ἡ γένεσις καὶ ἡ φθορὰ ὡσαύτως ἔχει· ἐξ ἄλλου γὰρ εἴδους εἰς 197v ἄλλο καὶ ἐπὶ τούτων ἡ μεταβολή· πᾶσα γὰρ μεταβολὴ ἐξ ἀντικειμένου εἰς ἀντικείμενον, πλὴν ὅτι ἡ μὲν γένεσις καὶ ἡ φθορὰ εἰς τὰ ἀντικείμενα οὕτως ὡς κατὰ ἀντίφασιν, ἡ δὲ κίνησις εἰς τὰ ἀντικείμενα τὰ ὡς ἐναντία. τοῦτο γὰρ αὐτῷ σημαίνει τὸ αἱ μέν, τουτέστιν ἡ γένεσις καὶ ἡ φθορά, εἰς ἀντικείμενα ὡδί, τουτέστι κατὰ ἀντίφασιν, ἡ δὲ ὡδί, τουτέστιν εἰς τὰ ἐναντία, ἡ κίνησις.

Ἔδειξε δὲ καὶ διὰ τοῦ παραδείγματος, ὅτι πᾶσα μεταβολὴ ἐξ ἄλλου εἴδους εἰς ἄλλο | γίνεται, εἰπών· οἷον ἄνθρωπος ἐκ νόσου εἰς ὑγείαν. 198r ὡς γὰρ ἐπὶ τούτου διαφέροντά ἐστι τό τε ἐξ οὗ καὶ τὸ εἰς ὅ, οὕτω καὶ εἰ ἐκ κινήσεώς τι εἰς κίνησιν κινοῖτο, διαφέρουσα ἔσται ἡ ἐξ ἧς τῆς εἰς ἥν. ἡ γὰρ ἐκ τῆς βραδυτέρας κινήσεως εἰς τὴν θάττω μεταβολὴ τάχα μὲν καὶ αὐτὴ ἐξ ἀντικειμένου εἴδους εἰς ἀντικείμενόν ἐστι, τάχα δὲ οὐκ ἐκ κινήσεως εἰς κίνησίν ἐστι· μία γὰρ ἡ εἰς τὸ αὐτό· γίνεται δὲ ἡ ἐπίτασις ἐκ τοῦ μεταξὺ καὶ ὡς ἐκστάσεώς τε καὶ ἠρεμίας· ἡ γὰρ βραδεῖα κίνησις μίξει ἠρεμίας καὶ ἔχει πρὸς τὴν ταχεῖαν οὕτως ὡς τὸ φαιὸν πρὸς τὸ λευκόν. κατὰ συμβεβηκὸς μὲν οὖν ὡς εἴρηται δυνατὸν κινήσεως εἶναι κίνησιν, ὅταν τὸ ὑποκείμενον εἰς ἑτέραν κίνησιν ἐξ ἑτέρας μεταβάλλῃ, καθ' αὑτὸ δὲ ἀδύνατον. καὶ τὸ ἑπόμενον ἄτοπον ἐπήγαγεν αὐτὸς εἰπὼν ἅμα οὖν μεταβάλλει ἐξ ὑγιείας εἰς νόσον, καὶ ἐξ αὐτῆς ταύτης τῆς μεταβολῆς εἰς ἄλλην. εἰ γὰρ ἡ ἐξ ὑγείας εἰς νόσον μεταβολὴ ᾗ κίνησις αὐτὴ κινεῖσθαι λέγοιτο, τὸ ἐξ ὑγείας εἰς νόσον κινούμενον ἅμα τε ταύτην κινεῖται τὴν κίνησιν καὶ ἐξ αὐτῆς ταύτης εἰς ἄλλην μεταβάλλει οἷον εἰς λεύκανσιν, εἴπερ ἡ κίνησις κινεῖται. ἅμα τε οὖν εἰς νόσον εἴη μεταβάλλον, καὶ εἰς ἐκεῖνο, ὃ τέλος ἐστὶ τῆς μεταβολῆς, εἰς ἣν μετέβαλεν ἐκ τῆς ἐξ ὑγείας εἰς νόσον μεταβεβληκὸς οἷον τὸ λευκόν. ὅταν οὖν ἐν νόσῳ ᾖ, δῆλον ὅτι ἅμα τε εἴη ἂν εἰς νόσον μεταβεβληκὸς καὶ εἰς ἄλλο τι εἰς ὃ ἦν ἡ κίνησις, εἰς ἣν ἡ προτέρα κίνησις μετέβαλεν· ἐπειδὴ δὲ οὐκ ἦν ὡρισμένον τὸ εἰς ὁποίαν, διὰ τοῦτο ὅταν νοσήσῃ, φησί, μεταβεβληκὸς ἔσται εἰς ὁποιανοῦν· ἐν-

1 ὡσαύτος C[1] 2 ἐπὶ] ἔτι F 3 τὰ om. aFM 4 ἡ δ κίνησις sic M sed δ in ras. 5 αὐτῷ] αὐτὸ M σημαίνει AC: δηλοῖ aF: βούλεται M τὸ αἱ om. M Simplicii lectionem αἱ μὲν ὡδί, ἡ δὲ ὡδί, ἡ κίνησις conferas cum Phys. cod. E, Metaph. K 12. 1068a25 6 ὡδί] δὴ M 8 τοῦ om. aFM 9 εἴδους ACM: om. aF cf. p. 839,30 et Philopono Phys. p. 790,1.2 post ἄλλο add. εἶδος aF οἷον] οἷ ὁ C[1]: οἷον ὁ C[2] ἀνθρώπους F 10 τό τε ACM: τὸ aF τὸ (ante εἰς) om. A 11 κινεῖται aFM 12 ἡ γὰρ] εἰ γὰρ C 13 αὔτη F ἔσται FM 15 καὶ (post μεταξὺ) om. F fortasse ὡς ⟨ἐξ⟩ εἰ γὰρ (sic altero loco) βραδεῖα — εἰς ἄλλην (21) iterata del. A 16 ταχεῖαν] βραδεῖαν C 18 μεταβάλλῃ, η in ras. C: η ex ει correct. M 19 post ἑπόμενον add. μεταβάλλῃ i. e. emendationem prioris versiculi ex exemplari translatam ἅμα μὲν οὖν M 20 ὑγιείας A priore loco M: ὑγείας aCFA altero loco ταύτης aCFMA altero loco: om. A priore loco 21 εἰ in ras. C ᾗ A[2]F[2]: ἡ aA[1]CM: om. F[1] 24 μεταβάλλον, λλον in ras. A 25 εἰς ἣν μετέβαλλεν AC ἐξ om. CFM 26 μεταβεβληκὸς A[2]FM: μεταβάλλον C: μεταβολῆς aA[1] ἧι A[1]: ᾗ aC: κινεῖται F: κινῆται M mrg. A[2] 27 ἂν om. FM 28 μετέβαλεν aFM: μετέβαλλεν AC ὁποῖον, sed statim corr. F[1]: ποίαν M εἰς τὸ F

λέγεται γὰρ καὶ μεταβαλεῖν τὸ μεταβάλλον καὶ ἠρεμῆσαι παυσάμενον τῆς 198r μεταβολῆς. ὅταν μέντοι ἐκ κινήσεως εἰς κίνησιν κινεῖσθαι λέγηται, ἀνάγκη εἰς ὁποιανοῦν κίνησιν μεταβεβληκέναι καὶ οὐκέτι εἰς ἠρεμίαν. τὸ οὖν ἐκ κινήσεως εἰς κίνησιν μεταβάλλον, δῆλον ὅτι κινούμενον ἔτι τὴν κίνησιν ἐκείνην, ἐξ ἧς λέγεται μεταβάλλειν, ἔσται καὶ ἄλλην κινούμενον, εἰς ἣν λέγεται ἐκ ταύτης μεταβάλλειν· ὡς γὰρ τὸ ἐκ λευκοῦ εἰς μέλαν μεταβάλλον ἔτι πως ὂν ἐν τῷ λευκῷ ἐξ αὐτοῦ μεταβάλλει καὶ ἔχει τι αὐτοῦ, ἕως ἂν τελέως μεταβάλλῃ ἐξ αὐτοῦ, οὕτως εἰ καὶ ἐκ κινήσεώς τι εἰς κίνησιν μεταβάλλει, ἔτι ὂν ἐν τῇ κινήσει ἐξ ἧς λέγεται μεταβάλλειν καὶ κινούμενον κατ' αὐτήν, ἅμα καὶ κατ' ἐκείνην κινήσεται εἰς ἣν μεταβάλλει. καὶ ἔτι ὅταν ᾖ εἰς τὸ ἕτερον μεταβεβληκός, ὅπερ εἶπεν αὐτὸς ὅταν νοσήσῃ, τότε καὶ εἰς ἕτερον ὁποιονοῦν ἔσται μεταβεβληκός. ὥστε πρῶτον μὲν ἄτοπον τὸ ἐπὶ πλείω ἅμα καὶ διαφέροντα κινεῖσθαι, ἔπειτα τὸ ἐν πλείοσιν ἅμα εἶναι, τρίτον δὲ εἰ ἡ κίνησις μεταβολή ἐστιν ἐξ ἐναντίου εἰς ἐναντίον καὶ μεταβάλλει τι ἐκ κινήσεως εἰς κίνησιν, δῆλον ὅτι ἐκ τῆς ἐξ ἐναντίου εἰς ἐναντίον μεταβάλλοι ἂν εἰς τὴν ἐξ ἐναντίου εἰς ἐναντίον· αὗται γάρ εἰσιν ἐναντίαι κινήσεις. ὡς γὰρ τὸ ἐκ χρώματος εἰς χρῶμα μεταβάλλον οὐκ ἐκ τοῦ τυχόντος εἰς τὸ τυχόν, ἀλλ' ἐξ ἐναντίου εἰς ἐναντίον μεταβάλλει, οὕτω καὶ τὸ ἐκ κινήσεως εἰς κίνησιν μεταβάλλον καὶ κινούμενον οὐκ εἰς τὴν τυχοῦσαν μεταβάλλει, ἀλλ' εἰς τὴν ἐναντίαν· αὕτη δὲ ἦν ἡ ἐξ ἐναντίου εἰς ἐναντίον. καὶ ἐπὶ τῆς κινήσεως ἔτι μᾶλλον τοῦτο, εἴπερ τὸ κινήσει εἶναί ἐστι τὸ μεταβολῇ εἶναι ἐξ ἐναντίου εἰς ἐναντίον. ὥστε συμβήσεται καὶ τῶν πρόσθεν ἀτοπώτερον· οὐ μόνον γὰρ ἐπὶ πλείω ἅμα διαφέροντα κινήσεται, ἀλλὰ καὶ ἐπὶ ἐναντία, καὶ οὐ μόνον ἐν πλείοσιν ἅμα διαφέρουσιν ἔσται, ἀλλὰ καὶ ἐν ἐναντίοις. ᾗ μὲν γὰρ ἐν κινήσει ἐστὶ τῇ κατὰ τὸ ὑγιάζεσθαι, ἐκ νόσου ἂν εἰς ὑγείαν μεταβάλλοι· ᾗ δὲ ἐκ τῆς κινήσεως ταύτης μεταβάλλει εἰς ἄλλην τὴν ἐναντίαν αὐτῇ (οὐ γὰρ εἰς τὴν τυχοῦσαν), ἅμα ἂν εἰς ὑγείαν μεταβάλλον ἐν τῷ ὑγιάζεσθαι κατὰ τὴν αὐτὴν ταύτην μεταβολὴν καὶ εἰς τὸ ἐναντίον τῇ ὑγείᾳ τὴν νόσον μεταβάλλοι, εἰ κινεῖται καθ' αὑτὸ ἡ κί-

1 γὰρ] μὲν γὰρ A μεταβαλεῖν corr. ex μεταβάλλειν C: μεταβάλλειν aAFM 4 ἔτι post κίνησιν aFM 5 ἔσται — μεταβάλλειν (6) om. M 6 μεταβάλλον om. aF 7 ἔτι πῶς ὂν ACFM: ὅτι ὂν a ἐξ αὐτοῦ] ἐξ οὗ M καὶ om. a 8 μεταβάλλῃ aCM: μεταβάλῃι A: μεταβάλῃ F εἰ καὶ ACF: εἰ a: καὶ M 8. 9 μεταβάλλει, ει in η corr. F[1] 11 εἰς] πρὸς aF αὐτὸς aCFM: καὶ αὐτὸς A 12 ὥστε καὶ FM πρώτων C[1] 14. 15 ἢ μεταβάλῃ τις F 15. 16 ἐκ τῆς ἐκ τοῦ (ἐκ τοῦ om. FM) ἐναντίου εἰς τὸ (τὸ om. M) ἐναντίον aFM 16 μεταβάλλει ἂν M 20 ἡ om. M 21 καὶ ἐπὶ — ἐναντίον (22) om. F τοῦτο ἔτι μᾶλλον a 22 μεταβολῇ] μεταβάλλον M εἶναι τοῦ C: om. M συμβήσεταί τι M 23 γὰρ] γὲ M post ἅμα add. καὶ aF itemque v. 24 24 ἐπὶ τὰ ἐναντία ἔσται καὶ M ἐν ACM: ἐπὶ aF 24. 25 ἀλλὰ καὶ] ἀλλὰ M 25 ἐν (post καὶ) om. aCF ᾗ] εἰ F itemque v. 26 κατὰ τοῦ F 26 ἂν om. aF: post ὑγείαν ponit M μεταβάλλει aF 26. 27 μεταβάλλοι εἰς M 27 ὑγίειαν aF 28 μεταβάλλοι a ταύτην om. C 29 τὸ om. M τῇ om. M lac. XII litt. ὑγιεία M μεταβάλοι F

νησις. ἐπειδὴ δὲ τὸ κινούμενον ἐπί τι κἂν γένοιτο ἐν ἐκείνῳ ἐφ' ὃ κι- 198r νεῖται, ὅταν παύσηται τῆς κινήσεως, ἅμα ἔσται ἐν τοῖς ἐφ' ἃ ἅμα ἐκινεῖτο κατὰ ἀμφοτέρας τὰς κινήσεις· ἦν δὲ ταῦτα νόσος τε καὶ ὑγίεια. ἅμα ἄρα ἐν ὑγείᾳ τε καὶ νόσῳ ἔσται καὶ ὅλως ἐν τοῖς ἐναντίοις τὸ ἐκ κινήσεως εἰς κίνησιν κινούμενον. καὶ αὐτὸς δὲ ὁ Ἀριστοτέλης τὸ μὲν ἐπὶ πλείω διαφέροντα κινεῖσθαι καὶ τὸ ἐν πλείοσι διαφέρουσιν εἶναι ἐσήμανεν διὰ τοῦ ἅμα οὖν μεταβάλλει ἐξ ὑγείας εἰς νόσον καὶ ἐξ αὐτῆς ταύτης τῆς μεταβολῆς εἰς ἄλλην. δῆλον δὴ ὅτι ὅταν νοσήσῃ μεταβεβληκὸς ἔσται εἰς ὁποιανοῦν. τὸ δὲ ἐπὶ τὰ ἐναντία ἅμα κινεῖσθαι καὶ ἐν τοῖς ἐναντίοις ἅμα εἶναι ἐσήμανεν διὰ τοῦ καὶ ἔτι εἰς μὴ τὴν τυχοῦσαν ἀεί, κἀκείνην ἔκ τινος εἴς τι ἕτερον· ὥστε καὶ ἡ ἀντικειμένη ἔσται ὑγίανσις.

Τί οὖν οὐ μεταβάλλει τι ἐκ τοῦ ἀναμιμνῄσκεσθαι εἰς τὸ ἐπιλανθάνεσθαι, καὶ ἐκ τοῦ νοσάζεσθαι εἰς τὸ ὑγιάζεσθαι; εἰ οὖν κινήσεις αὗται καὶ ἐναντίαι, πῶς οὐκ ἂν εἴη μεταβολῆς μεταβολὴ καὶ κινήσεως κίνησις; ταύτην δὴ λύων τὴν ἔνστασιν οὐ καθ' αὑτό φησιν ἐκ κινήσεως εἰς κίνησιν εἶναι τὴν μεταβολήν, ἀλλὰ κατὰ συμβεβηκός, ὅτι ᾧ συμβέβηκεν ἀναμιμνῄσκεσθαι οὗτος ἐπιλανθάνεται πάλιν· εἰ μὲν γὰρ ἀναμιμνησκόμενος ἐν τῷ ἀναμιμνῄσκεσθαι ἐπελανθάνετο, ἦν ἂν οὕτως ἐκ κινήσεως εἰς κίνησιν μεταβολή. ἔδει γὰρ ἔτι μένουσαν τὴν μνήμην κινεῖσθαι εἰς λήθην· τὸ γὰρ κινούμενον ἔτι μένον ὅπερ ἐστὶ κινεῖται καὶ οὐχ οὕτως ἔχει ὡς τὸ γινόμενον. ἐπειδὴ δὲ καθόλου χρὴ τὸ κινηθὲν γενόμενον ἐφ' ὃ ἐκινεῖτο στῆναι, εἰ μέλλοι τὴν ἐναντίαν πάλιν κίνησιν κινεῖσθαι, καὶ ὁ ἀναμιμνησκόμενος ὅταν ἀναμνησθῇ ἔστη, εἶτα οὕτως, εἴπερ ἄρα, ἐπιλανθάνεται. τὸ οὖν περὶ τὸν αὐτὸν ἀμφότερα γίνεσθαι παρὰ μέρος κινεῖσθαι λέγομεν ἐν τῇ συνηθείᾳ ἐκ τοῦδε εἰς τόδε. πῶς δὲ τὸ κατὰ συμβεβηκὸς ἀναμιμνῄ|σκεσθαι μετα- 198v βάλλει εἰς τὸ ἐπιλανθάνεσθαι, ἐδήλωσεν εἰπὼν ὅτι ᾧ ὑπάρχει παρὰ μέρος ταῦτα, τουτέστιν ὁ ἄνθρωπος ἢ ἡ ψυχή, ἐκεῖνο μεταβάλλει κατὰ

1 γένοιτο AC: γίνηται aF: γένηται M ἐφ' ὧι AM 2 ἐφ' ὃ F: ἐφ' ᾧ ἃ sic M 3 κατὰ τὰς, sed τὰς del. C ἅμα ἄρα A: ἅμα μὲν οὖν C: ἅμα a: καὶ FM 4 ἔσται ἐν νόσῳ τὲ καὶ ὑγεία aFM 5 δὲ] μὲν aF ἐπὶ] εἰς C πλεῖον M 8 post εἰς add. ταύτην del. F δὴ ὅτι aA: δὲ ὅτι FM: δὴ C 9 post δὲ add. καὶ AC ἐπεὶ sic M 11 ἀεί aA: δὴ F: δεῖ γὰρ CM κἀκεῖνον M 13 οὐ om. M 13. 14 εἰς τὸ ἐπιλανθάνεσθαι aA²C²FM: om. A¹C¹ 14 νοσίζεσθαι a ante εἰς add. εἰς ὑγίειαν ἢ aF 15 μεταβολῆς μεταβολὴ scripsi (cf. p. 838, 28. 843, 20): μεταβολὴ μεταβολῆς aC: μεταβολὴ κινήσεως AFM 15. 16 αὐτὴν F 16 δὴ] δὲ M λύει aFM φησὶ γὰρ οὐ καθ' αὑτὸ aFM 16. 17 εἶναι εἰς κίνησιν a: εἶναι κίνησιν F 20 ἔδει γὰρ ἔτι μένουσαν τὴν μνήμην scripsi: ἔδει γὰρ ἐπιμένουσαν τὴν μνήμην A¹: ἔδει γὰρ ἔτι (ras. ex ἐπὶ) ὑπομένουσαν τὴν μνήμην C: ἔδει γὰρ ἔτι μένον εἰς μνήμην A²F: ἔδει γὰρ ἔτι μένοντα ἐν μνήμῃ a: ἔδει γὰρ ἐπὶ ..... εἰς τὴν μνήμην M [post ἐπὶ lac. V litt.] λήθησιν M 21 ἔτι μένον aFM: ἐπιμένον A: ἔτι ὑπομένον C καὶ οὐχ ACM: οὐχ F: οὐ γὰρ a 22 γινόμενον M 23 μέλλει a 23. 24 ὁ ἀναμιμνησκόμενος πάλιν ἀναμνησθεὶς M 24 ἔστη aCF (cf. στῆναι v. 22): ἔστη A: ἔσται M εἴπερ] ὥσπερ F τὸ οὖν aF: τῶι οὖν A: ἐν τῷ οὖν CM 24. 25 περὶ τῶν αὐτῶν M 26 τὸ κ. συμβ. AM: κατὰ συμβεβηκὸς τὸ aF: κατὰ σ. ἐν τῷ C

ταῦτα. εἰ οὖν ἀνάγκη μὲν ἢ ὑποκείμενον εἶναι τὴν κίνησιν ἢ ἐν ὑποκειμένῳ, οὔτε δὲ ὑποκείμενόν ἐστιν οὔτε ἐν ὑποκειμένῳ οὖσα δύναται κινεῖσθαι, κατ' οὐδένα τρόπον εἴη ἂν κινήσεως κίνησις. 198v

Ἐπιστῆσαι δὲ ἐν τούτοις ὡς οἶμαι ἄξιον, ὅτι οὐ πᾶσαν μεταβολὴν ἀποφάσκει τῆς κινήσεως, ἀλλὰ τὴν κίνησιν μόνην. τὸ γὰρ ἅμα μεταβάλλειν ἐξ ὑγείας εἰς νόσον, καὶ ἐξ αὐτῆς ταύτης τῆς μεταβολῆς εἰς ἄλλην, ὅπερ ὡς ἄτοπον ἐπήγαγε, τούτῳ ἕπεται τῷ τὴν κίνησιν κινεῖσθαι· τὸ γὰρ κινούμενον ὑπομένον ὅπερ ἐστὶ κινεῖται. εἰ οὖν τὸ νοσάζεσθαι κινεῖται μένον ὅπερ ἐστὶν εἰς τὸ ἀντικείμενον τὸ ὑγιάζεσθαι μεταβάλλει, ὥστε τὸ αὐτὸ ἅμα ἂν νοσάζοιτο καὶ ὑγιάζοιτο. τοῦτο δὲ τὸ ἄτοπον τῇ γενέσει οὐκ ἀκολουθεῖ· οὐ γὰρ μένον τι ὅπερ ἐστὶ γίνεται, ὥσπερ μένον ὅπερ ἐστὶ κινεῖται· οὐ γὰρ ἐξ ὄντος εἰς ὄν, ἀλλ' ἐκ μὴ ὄντος εἰς ὂν καὶ ἐξ οὐχ ὑποκειμένου εἰς ὑποκείμενον. ἀλλὰ κἂν ἐκ μὴ ὄντος εἰς ὂν ἡ γένεσις, ἐὰν τὴν μεταβολὴν ταύτην μεταβάλλειν τις εἴπῃ, ἐπειδὴ καὶ τὸ μεταβάλλον ἐξ ἀντικειμένου εἰς ἀντικείμενον μεταβάλλει, ἅμα ἐκ μὴ ὄντος εἰς ὂν καὶ ἐξ ὄντος εἰς μὴ ὂν μεταβάλλει, ὥστε καθὸ γίνεται φθείρεται.

p. 225b33 Ἔτι δὲ εἰς ἄπειρον βαδιεῖται ἕως τοῦ οὔτε τὸ γίνεσθαι οὖν οὔτε τὸ κινεῖσθαι οἷόν τε οὔτε μεταβάλλειν οὐθέν.

Δείξας ὅτι οὐκ ἔστι κινήσεως κίνησις, τουτέστιν ὅτι ἡ κίνησις οὐ κινεῖται, καθολικώτερον ἔτι δείκνυσι τὸ πρόβλημα, ὅτι οὐδὲ μεταβολῆς μεταβολή ἐστιν ὅλως. καὶ ἵνα δείξῃ ὅτι τὴν μεταβολὴν νῦν οὐκ ἀντὶ τῆς κινήσεως εἶπεν, ἀλλ' ἐπὶ τῆς κυρίως μεταβολῆς τὸ ὄνομα τέθεικε τῆς κοινῆς, ὑφ' ἣν καὶ ἡ κίνησίς ἐστι καὶ ἡ γένεσις καὶ ἡ φθορά, ἐπήγαγεν τὸ καὶ γενέσεως γένεσις. δείκνυσι δὲ αὐτὸ διὰ τῆς εἰς ἄτοπον ἀπαγωγῆς συλλογιζόμενος οὕτως· εἰ ἔστι κινήσεως κίνησις ἢ γενέσεως γένεσις ἢ ὅλως μεταβολῆς μεταβολή, οὔτε κίνησίς ἐστιν οὔτε γένεσις οὔτε ὅλως μεταβολή· τούτων δὲ μὴ ὄντων, οὔτε τὸ γίνεσθαι, οὔτε τὸ κινεῖσθαι, οὔτε τὸ μεταβάλλειν ὅλως τι δυνατὸν εἶναι· εἰ δὲ μὴ ταῦτα, οὔτε τὰ κινούμενα οὔτε τὰ μεταβάλλοντα ἔσται. καὶ ὅτι μὲν ταῦτα ἄτοπα καὶ ἀδύνατά ἐστι καὶ

---

1 μὲν om. aFM   4 ἐν om. M   ὡς ACM cf. p. 846, 3: om. aF   5 τῷ γὰρ M   6 ὑγίας A[1]   post ἐξ (alterum) eras. littera A   7 ὡς] ἧς C: εἰς M   ἕπεται τούτω aF   τῷ τὴν] τὸ φ τὴν M   τὴν om. F   τὸ γὰρ (ὸ in ras.) M   9 ὅπέρ ἐστι τὸ M (om. εἰς)   10 ἅμα om. aF   τῇ γενέσει aCF: τῆς γενέσεως AM   11 γίνηται C   12 καὶ ἐξ] ἢ καὶ M   13. 14 τῆς μεταβολῆς ταύτης μεταβολὴν aF   14 τὸ μεταβάλλον] μᾶλλον FM   15 μεταβάλλει om. FM   16 φθείρεσθαι aF   17 Ἔτι δὲ καὶ εἰς τὸ M   δὲ om. Arist. praeter codd. Fl   ἄπειρα a   τὸ ante γίνεσθαι et κινεῖσθαι om. a et Arist. (οὔτε — κινεῖσθαι om. F)   18 μεταβάλλει F   οὐδὲν a   19. 20 κεϊνεῖται C   20. 21 μεταβολὴ μεταβολῆς aF cf. v. 26: μεταβολὴ μεταβολῶν M   21 νῦν om. C   22 τῆς (primum) A: om. aCFM   μεταβολὴ M   τέθηκε C   22. 23 τέθεικε τῆς κινήσεως καὶ ἡ κίνησις ὑφ' ἥν ἐστι καὶ ἡ γένεσις καὶ ἡ φθορά F   24 γένεσιν aF   ἐπαγωγῆς M   29 καὶ (tertium) om. M

διὰ τοῦτο καὶ ἐκεῖνα, οἷς ταῦτα ἕπεται, εἴπερ ἕπεται, τουτέστι τὸ εἶναι κινήσεως κίνησιν καὶ γενέσεως γένεσιν καὶ μεταβολῆς μεταβολήν, πρόδηλον. 198v τὸ δὲ συνημμένον διὰ δύο μέσων ὅρων δείκνυσιν· εἰ γάρ ἐστι γενέσεως γένεσις ἢ μεταβολῆς μεταβολή, εἰς ἄπειρον ἀνάγκη προϊέναι· εἰ δὲ τοῦτο, οὔτε τὸ πρῶτον ἔσται οὔτε τὸ ἔσχατον· ὥστε οὐκ ἔσται οὔτε γένεσις οὔτε μεταβολή. ὅτι δὲ ἀνάγκη εἰς ἄπειρον εἶναι τὴν πρόοδον, εἰ ἔστι μεταβολῆς μεταβολή, δείκνυσιν ἐκ τοῦ, εἴπερ ὅλως ἐστὶ μεταβολῆς μεταβολή, μὴ μόνον ταύτης εἶναι τῆς προβεβλημένης, ἀλλὰ καὶ ἐκείνης, ἀφ' ἧς ἡ εἰς ταύτην γέγονε, καὶ πάλιν ἐκείνης ἄλλην, καὶ ἀεὶ τῆς λαμβανομένης μεταβολῆς προϋπάρχουσάν τινα ἄλλην μεταβολὴν ἀνάγκη λαμβάνεσθαι, εἰ δὲ τοῦτο, εἰς ἄπειρον ἀεὶ προϊέναι ἄλλην ἀεὶ πρὸ ἄλλης λαμβάνοντα, εἰ δὲ τοῦτο, καὶ τὸ ἐφεξῆς ἀκολουθήσει· πρώτης γὰρ μὴ οὔσης μεταβολῆς οὐδ' ἂν ἡ μετ' αὐτὴν εἴη οὐδὲ ἡ ταύτης ἐφεξῆς οὐδὲ ἄλλη τις ὅλως ἕως τῆς ἐσχάτης· ὥστε εἰ ἔστι μεταβολῆς μεταβολή, οὐκ ἔσται μεταβολή. αὐτὸς δὲ ἐπὶ τῆς γενέσεως τὸν λόγον προάγει, μᾶλλον τῇ ἀφωρισμένῃ μεταβολῇ τῆς διανοίας ἐπερειδόμενος ἤπερ τῇ κοινῇ. καὶ τὸ ἄτοπον ἐπὶ τοῦ μηδὲν γίνεσθαι φανερώτερόν ἐστιν· ἕπεται γὰρ τούτῳ τὸ μηδὲ εἶναί τι τῶν γενητῶν ἐναργῶς ἄτοπον ὑπάρχον. καὶ μέντοι καὶ ἄλλο τι ἄτοπον προσαναφαίνεται κατὰ ταύτην τὴν ἀπόδειξιν τὸ μὴ οὖσαν τὴν γένεσιν ἤδη εἶναι.

Διαφόρου δὲ οὔσης ἐν τούτῳ τῷ χωρίῳ τῆς γραφῆς ὁ Ἀλέξανδρος καὶ τὴν σαφεστέραν ἔγραψεν ἔχουσαν οὕτως, οἷον εἰ ἡ ἁπλῆ γένεσις ἐγίνετό ποτε, καὶ τὸ γινόμενον ἐγίνετο, ὥστε οὔπω ἦν ἤδη. καὶ ἐξηγεῖται ἁπλῆν γένεσιν τὴν χωρὶς τοῦ γινομένου νοουμένην, περὶ ἧς ζητοῦμεν, εἰ γίνεται. εἰ οὖν αὕτη ἡ γένεσις ἐγίνετό ποτε, τὸ δὲ γινόμενον γίνεται τέως καὶ οὔπω ἐστίν (οὐ γὰρ οἷόν τε αὐτὸ γινόμενον μὴ γίνεσθαι), οὔπω οὖσα ἡ γένεσις ἤδη ἦν· οὐ γὰρ ἠδύνατο γενέσθαι μὴ οὔσης γενέσεως. οἶδε δὲ καὶ τοῦτο τῷ εἰρημένῳ προσκείμενον ὁ Ἀλέξανδρος ἀλλὰ γινόμενον ἦν γινόμενον ἤδη, ὅπερ τῷ εἰρημένῳ ἀτόπῳ τῷ μήπω οὖσαν τὴν γένεσιν ἤδη εἶναι τὸ ἀντίστροφον ἄτοπον ἀποδίδωσι τὸ ἤδη οὖσαν τὴν γένεσιν γινόμενον ἔτι εἶναι, τουτέστι μήπω εἶναι. καὶ ἄλλην δὲ γραφὴν

---

1 καὶ AM: om. aCF εἴπερ ἕπεται om. F 2 πρόδηλον — μεταβολὴ (4) om. F 4 εἰ δὲ — εἶναι (6) om. F 5 ὥστε οὐκ om. M ἔσται post γένεσις pon. M 6 εἰς ἄπειρον ἀνάγκη προϊέναι a: ἀνάγκη ἐπ' ἄπειρον ἰέναι M 8 ἐφ' ἧς M 9 ἐκείνης] ἄλλης F 11 ἀεὶ alterum om. a 13 μετὰ ταύτην aF post εἴη add. M οὐδὲ (sic) τοῦτο καὶ τὸ ἐφεξῆς ἀκολουθήσει sed del. punctis 14 ἔσται a μεταβολῶν μεταβολὴ M οὐκ ἔστι M 15 ἀφορισμένῃ aM μεταβολῇ sic C 16 ἐπερειδόμενος CFM: ἐπερειδομένης aA εἴπερ C 17 μηθὲν aFM, qui om. τι 18 πρὸ ὑπάρχον C 21 καὶ ACFM: om. a. respondet καὶ ἄλλην δὲ v. 30. sed melius scribebat μὲν ἡ om. CF 22 καὶ τὸ] τὸ μὲν F ἐγίνετο τε F 23 ἐξηγεῖτο F 23. 24 περὶ ἣν ζητοῦμεν, εἰ ἐγίνετο M 24 αὐτὴ A δὲ] μὲν FM 25 ἐγίνετο FM 26 οὔπω οὖν F ἠδύνατο aF (cf. f. 208v2): ἐδύνατο ACM 27 τοῦτο om. F τὸ εἰρημένον A ἀλλέξανδρος C 28 ἦν γινόμενον om. F: ἦν ἤδη γινόμενον M τὸ (ante μήπω) M 28. 29 μήπω γένεσιν οὖσαν aF 29 ἀντιστρέφον F 30 γινόμενον] γινομένην C

προστίθησι τοιαύτην· ὥστε οὔπω ἦν γινόμενον ἁπλῶς, ἀλλά τι γινόμενον 198v ἤδη. καὶ εἴη ἂν τὸ λεγόμενον, ὅτι ἡ ἁπλῆ γένεσις ἐγίνετο ἤδη τινὸς γενέσεως οὔσης· δι' ἧς γὰρ ἡ ἁπλῆ γένεσις ἐγίνετο, αὕτη γένεσις οὖσα ἤδη ἦν. καὶ ἐν πολλοῖς ἀντιγράφοις αὕτη φέρεται ἡ γραφή. μήποτε δὲ οὕτως αὐτὴν ἐξηγητέον· εἰ γίνοιτο ἡ γένεσις, οὔπω ἦν ἁπλῶς γένεσις γινόμενον, ἀλλά τι γινόμενον ἤδη, τουτέστιν ἀλλὰ καὶ ἄλλο τι μετὰ τῆς γενέσεως πεπονθὸς τὴν γένεσιν, ὥστε τὸ ὅλον γινόμενον εἶναι, ὥσπερ ἐστὶ γινόμενον ἄνθρωπος. εἰ οὖν γίνοιτο ἡ γένεσις, οὐ γένεσις ἔσται ἁπλῶς, ἀλλ' ἕν τι τῶν γινομένων. ταῦτα οὖν μεταξὺ τὰ ἄτοπα προσενδειξάμενος ἐφεξῆς | προστίθησι, πῶς ἐπ' ἄπειρον προελεύσεται ἡ γένεσις 199r καὶ πῶς ἀναιρεθήσεται, εἰ ἔστι γενέσεως γένεσις. εἰ γὰρ ἡ γένεσις διὰ γενέσεως γίνεται καὶ πάλιν ἐκείνη ἡ γένεσις διὰ γενέσεως καὶ ὁμοίως πᾶσα γένεσις διὰ γενέσεως (οὐ γὰρ ἔστιν εἰπεῖν διὰ τί ἥδε μὲν γίνεται, δι' ἧς δὲ αὕτη γίνεται γενέσεως οὐχὶ καὶ αὐτὴ γίνεται), εἰ οὖν ταῦτα οὕτως, ἀνάγκη ἐπ' ἄπειρον ἰέναι ἄλλην πρὸ ἄλλης γένεσιν γενέσεως λαμβάνοντα. ἐπὶ δὲ τῶν ἀπείρων, φησί, οὐκ ἔστι πρῶτον. παντὸς γὰρ τοῦ λαμβανομένου ἔστι τι πρότερον λαβεῖν. εἰ δὲ μὴ πρῶτον, φησίν, οὐδὲ τὸ ἐχόμενον· οὐδὲ τὸ μετ' ἐκεῖνο ἄρα· ὥστε οὐδὲ τὸ ἔσχατον τοῦτο ἀφ' οὗ ὁ λόγος ὡρμήθη. ὁ δὲ Ἀσπάσιος "ἐὰν γράφηται," φησίν, οἷον εἰ ἡ ἁπλῆ γένεσις ἐγίνετό ποτε, καὶ τὸ γινόμενον ἐγίνετο, ὥστε οὔπω ἦν γινόμενον ἁπλῶς, ἀλλὰ γινόμενον ἤδη, ἔσται μόνον, φησί, δεικνύμενον διὰ ταύτης τῆς λέξεως ὃ προέθετο, ὅτι ἐπ' ἄπειρον προήξει ἡ γένεσις· εἰ γὰρ ἡ γένεσις γίνεται (ἁπλῶς δὲ γινόμενόν ἐστιν τὸ εἰς οὐσίαν ἐρχόμενον), εἰ οὖν τὸ γινόμενον γινόμενόν ἐστιν, οὔπω ἦν ἁπλῶς γινόμενον· οὐ γὰρ ἔρχεται εἰς οὐσίαν, ἀλλ' εἰς τὸ ἁπλῶς γινόμενον· πάλιν δὲ ἐκεῖνο, ἐξ οὗ γινόμενον ἐγίνετο, δεῖ γινόμενον εἶναι καὶ τοῦτο ἐπ' ἄπειρον. καὶ τῷ ἐπὶ τῆς κινήσεως δέ, φησί, λόγῳ συμφωνοτέρα ἔσται αὕτη ἡ γραφή· ἐπὶ γὰρ τῆς κινήσεως ἡ ἀπειρία μόνον δείκνυται κατὰ τὸν αὐτὸν

---

1 ἦν CFM: ἦν τὸ aA. eadem discrepantia v. 6 et in Aristotelis Physicis et Metaphysicis τι] τὸ M 1. 2 γιγνόμενον a 2 καὶ — ἤδη ἦν (4) om. F ὅτι εἰ ἁπλῆ M ἤδη — ἐγίνετο (3) om. C 3 ἡ] οἱ a γένεσις ἁπλῆ M 4 οὖσαι aM post ἤδη add. τινὸς — ἤδη C ἐν πολλοῖς ἀντιγράφοις ut in Physic. codd., levioribus tamen discrepantiis 5 post ἁπλῶς add. ἡ aFM 6 post γένεσις habet τὸ a: om. ACFM: add. A[1] cf. v. 1 8 ἔστι γινόμενος C ὁ ἄνθρωπος aF γένοιτο M 9 γενομένων F 11 καὶ πῶς] καὶ ἐπ' ἄπειρον F: καὶ πῶς ἐπ' ἄπειρον M 13 ἥδε μὲν] ἡ μὲν M 14 δὲ αὐτὴ C 15 ἐπ' ἄπηρον M 16 ἐπὶ libri cf. p. 846,24 et 848,10: ἐπεὶ Aristoteles πρῶτον libri cf. p. 846,25 et 848,10: τι πρῶτον Aristoteles, sed om. τι cod. E in Physicis et Metaph. 17 λαβεῖν πρότερον aF 18. 19 ἐφ' οὗ M 19 ὡρμήθη ὁ λόγος aFM οἷον ACM: ὡς aF εἰ ἡ om. F 20 ποτε καὶ τὸ γ. ἐγίνετο om. F 21 μόνο C 22 προήξει aA[2]F: προέξει A[1]: προάξει C 23 γίνεται] ἐγίνετο a 24 ἁπλῶς γινόμενον A: γινόμενον ἁπλῶς aFM: γινόμενον C 25 οὐ — γινόμενον om. CFM 26 ἐξ οὗ om. F 27 δὲ om. C αὕτη ἡ ACM: ἡ τοιαύτη aF 28 οὕτως a: ὡς F: om. ACM ἀπορία M

τρόπον, εἰ ἔστι κινήσεως κίνησις.” ταῦτα μὲν οὖν ἐν τούτοις τὰ τοῦ Ἀρι- 199r στοτέλους καὶ τῶν τοῦ Ἀριστοτέλους ἐξηγητῶν.

Ἐφιστάνειν δὲ ἄξιον, ὡς οἶμαι, πῶς ἐπὶ τῶν ἀπείρων, εἰ μὴ ἔστι τὸ πρῶτον οὐδὲ τὸ ἐχόμενόν ἐστιν, ὡς εἶπεν ὁ Ἀριστοτέλης. καὶ διὰ τοῦτο εἰ ἐπ' ἄπειρόν ἐστι γένεσις προγενέσεως καὶ μεταβολὴ πρὸ μεταβολῆς, οὐκ ἔστι γένεσις οὐδὲ μεταβολή. οὗτος γὰρ ὁ λόγος ἀναιρεῖν δοκεῖ τὴν ἐπ' ἄπειρον πρόοδον τῶν γινομένων καὶ φθειρομένων, ἣν φαίνεται μάλιστα βεβαιῶν ὁ Ἀριστοτέλης. καὶ γὰρ ὅτι ἔστι δείκνυσι καὶ τὰς αἰτίας αὐτῆς ἀνευρίσκει πάσας ἐν τῇ Περὶ γενέσεως καὶ φθορᾶς τήν τε ὑλικὴν καὶ ποιητικὴν καὶ τελικήν. καὶ αὐτός ἐστιν ὁ λέγων ἐν τῷ δευτέρῳ τῆς πραγματείας ἐκείνης ὅτι “τῷ λειπομένῳ τρόπῳ συνεπλήρωσε τὸ ὅλον ὁ θεὸς ἐνδελεχῆ ποιήσας τὴν γένεσιν,” τοῦ ἐνδελεχοῦς τὸ ἐπ' ἄπειρον δηλοῦντος. καὶ ἐν τῷ τρίτῳ δὲ ταύτης τῆς πραγματείας ἀναιρῶν τὸ κατ' ἐνέργειαν ἄπειρον, καὶ τῷ μεγέθει καὶ τῷ ἀριθμῷ τὸ ἐπ' ἄπειρον εἶναι συγχωρεῖ, ὅπερ ἐν τούτοις ἀναιρεῖν δοκεῖ. εἰ δὲ ὅπερ ἐπὶ τῆς γενέσεως αὐτὸς ἐρωτᾷ, ἐπί τινος ἐρωτήσω τῶν ἀτόμων, οἷον εἰ τοῦδε τοῦ πατρὸς ἢ τοῦ ἀνθρώπου ἀνάγκη πατέρα εἶναι καὶ ἐκείνου πατέρα καὶ τοῦτο εἰς ἄπειρον, καὶ ἐπειδὴ τῶν ἀπείρων οὐκ ἔστι πρῶτον, εἰ δὲ μὴ πρῶτον, ὥς φησιν, οὐδὲ τὸ ἐχόμενον ἔσται, οὐδὲ οὗτος ὁ πατὴρ ἢ ὁ ἄνθρωπος οὐδὲ ὅλως ἔσται πατὴρ ἢ ἄνθρωπος κατὰ ταύτην τὴν ἐρώτησιν, εἴπερ πρὸ παντὸς πατρὸς ἀνάγκη πατέρα εἶναι καὶ πρὸ παντὸς ἀνθρώπου ἄνθρωπον. “ἄνθρωπος γὰρ ἄνθρωπον γεννᾷ καὶ ἥλιος,” ὡς αὐτός φησιν. εἰ οὖν οὕτω καὶ γενέσεως γένεσις προηγεῖται, καὶ διὰ τοῦτο τὴν γένεσιν ἀνεῖλεν, ὅτι ἀνάγκη ἐπ' ἄπειρον προϊέναι, ἐπὶ δὲ τῶν ἀπείρων, ὥς φησιν, οὐκ ἔστι πρῶτον, ὥστε οὐδὲ τὸ ἐχόμενον, τῷ αὐτῷ λόγῳ ἀναιρεθήσεται πᾶσα ἡ ἐπ' ἄπειρον πρόοδος. καίτοι, ὅπερ εἶπον, αὐτὸς τὰ ἄλλα τοῦ ἀπείρου σημαινόμενα τὰ κατ' ἐνέργειαν ἀνελών, ὅσα ὁμοῦ τὸ ἄπειρον εἶναί φησιν εἴτε ἀριθμῷ εἴτε μεγέθει, μόνον τοῦ ἀπείρου σημαινόμενον τὸ ἐπ' ἄπειρον καταλέλοιπε λέγων οὕτως· “ὅλως μὲν γὰρ οὕτως ἐστὶ τὸ ἄπειρον τῷ αἰεὶ ἄλλο καὶ ἄλλο λαμβάνεσθαι, καὶ τὸ λαμβανόμενον μὲν ἀεὶ πεπερασμένον, ἀλλ' ἀεί γε ἕτερον καὶ ἕτερον, ὡς ἡ ἡμέρα καὶ ὁ ἀγών, οἷς τὸ εἶναι οὐχ

1 οὖν om. aFM 2 τῶν τοῦ ἀριστοτέλους AM: τῶν ἀριστοτέλους aF: τῶν αὐτοῦ C 3 ἀπείρων CFM: ἐπ' ἄπειρον aA cf. v. 18. 24 εἰ] τὸ F 4 τὸ (ante πρῶτον) om. F post πρῶτον add. ὡς sic C 5. 6 πρὸ μεταβολῶν M 7. 8 μάλιστα φαίνεται aF 9 εὑρήσεις FM πάσας om. aFM 10 λέγων] λόγος M δευτέρῳ] De gen. et corr. B 10. 336b31 12 ἐνδελεχῆ recte libri cf. Bonitzii Index Arist. 249a23: ἐντελεχῆ Arist. vulg. 13 τρίτῳ] Phys. Γ 4 sqq. δὲ om. aFM 14 ἄπειρο////ν A τῶ ἐπ' C 16. 17 ἀνθρώπου ἢ τοῦ πατρὸς aFM sed cf. v. 19 18 καὶ om. aF ἐπὶ δὴ C cf. p. 845,16 19 ὥς om. FM ἔσται aFM: οὐκ ἔσται AC 22 φησιν] Phys. B 2. 194b13 23 γεννέσεως C ἀνεῖλε τὴν γένεσιν M 24 τῶν ἐπ' ἄπειρο////ν A cf. p. 845,16 25 ἑπόμενον M 26 εἶπον] v. 15: εἶπεν FM 27 τὰ] τὸ M ἀνελὼν post μεγέθει a: om. F 29 λέγων οὕτως] Phys. Γ 6. 206a27 ἀεὶ aCFM 30 ἄλλο καὶ ἄλλω C μὲν ἀεὶ] ἂν εἴη F: ἀεὶ M ἀεὶ εἶναι Arist. cf. Simpl. Phys. p. 782,3 et f. 303v1 31 post ἕτερον Aristotelea ἔτι τὸ εἶναι — οἰκίαν (cf. p. 782,4) om. hic Simpl. ἡ om. F ὁ om. F

ὡς οὐσία γέγονεν, ἀλλ' ἀεὶ ἐν γενέσει ἢ φθορᾷ πεπερασμένον, ἀλλ' ἀεὶ 199r ἕτερον καὶ ἕτερον." εἶναι δὲ τοῦτο τὸ ἐπ' ἄπειρον ἔν τε τῷ χρόνῳ φησὶ καὶ ἐπὶ τῶν ἀνθρώπων. δῆλον δὲ ὅτι καὶ πάντων τῶν ἐν γενέσει, καὶ ἐπὶ τῆς τῶν μεγεθῶν διαιρέσεως. ἐν πᾶσι δὲ τοῖς τοιούτοις οὐκ ἔστι τὸ πρῶτον. χρόνος γὰρ ἀεὶ πρὸ χρόνου καὶ ἄνθρωπος πρὸ ἀνθρώπου. διὰ τί οὖν μὴ καὶ γένεσις οὕτω, κἂν ἄλλη πρὸ ἄλλης ἀεὶ καὶ μὴ ἔστι πρώτη, ἔστιν ὅμως κατὰ τὸ ἐπ' ἄπειρον. μήποτε γὰρ τὸ μὲν ἐπ' ἄπειρον ἰέναι ἀναγκαίως ἐπῆκται τῷ λόγῳ καὶ τὸ μὴ εἶναι πρῶτον ἐπὶ τῶν οὕτως ἀπείρων· παντὸς γὰρ τοῦ ληφθέντος ἔστι τι πρότερον λαβεῖν. τὸ δὲ 'εἰ μὴ ἔστι τὸ πρῶτον οὐδὲ τὸ ἐχόμενόν ἐστιν' οὐκ οἶδα ὅπως ἀληθὲς δοκεῖ. ἐπὶ γὰρ τῆς ἐπ' ἄπειρον προόδου πρῶτον μὲν οὐκ ἔστιν οὐδὲ ἔσχατον· παντὸς δὲ τοῦ ληφθέντος ἔστι τι ἐχόμενον καὶ ἄνωθεν καὶ κάτωθεν. διὸ οὐδὲν κωλύει καὶ ἐπ' ἄπειρον πατέρα πρὸ πατρὸς καὶ ἄνθρωπον πρὸ ἀνθρώπου, οὕτω δὲ καὶ γένεσιν πρὸ γενέσεως φαίη ἄν τις, τιθέντων ἡμῶν εἶναι ὅμως πατέρα καὶ γένεσιν, κἂν μὴ ἔστι πρῶτος πατὴρ καὶ πρώτη γένεσις· τοῦ γὰρ ἀεὶ ληφθέντος τὸ ἐχόμενον οὐκ ἐπιλείπει. καὶ γὰρ ἐφ' ὧν μὲν ἄπειρα κατ' ἐνέργειαν ὑποτίθεταί τις προηγεῖσθαι τοῦ λαμβανομένου οἷον τοῦδε τοῦ πατρὸς ἀπείρους κατ' ἐνέργειαν πατέρας, τουτέστιν ἅμα πάντας ὑφεστῶτας, ἀληθὲς ὅτι ἀδύνατον τοῦτον γενέσθαι τὸν πατέρα· τὸ γὰρ τοιοῦτον ἄπειρον ἀδιεξίτητόν ἐστιν. ἐπὶ δὲ τῶν ἐπ' ἄπειρον, ἐφ' ὧν μὴ πάντα τὰ ἄπειρα ἅμα ὑφέστηκεν, ἀλλὰ τὸ λαμβανόμενον ἀεὶ πεπερασμένον ἐστὶν ἐν πέρατι τῶν προϋπαρξάντων ὑποστάν, ἀεὶ δὲ ἕτερον καὶ ἕτερον καὶ διὰ τοῦτο ἐπ' ἄπειρον, ἐπὶ τούτων οὐκ ἀναιρεῖται τὸ προτεθὲν οὐδὲ ἡ πρόοδος, κἂν ἐπ' ἄπειρον τὰ αἴτια αὐτοῦ πρόεισιν ἄλλο πρὸ ἄλλου λαμβανόμενον· πεπέρανται γὰρ ἐν τῷ προκειμένῳ οἷον ἐν τῷ Σωκράτει τὰ πρὸ αὐτοῦ πατρικὰ αἴτια ἢ ἀνθρώπινα. διὰ τοῦτο οὖν κἂν ἐπ' ἄπειρον ἄλλος πρὸ ἄλλου ἄνθρωπος ἢ ἄλλος πρὸ ἄλλου πατὴρ καὶ μὴ ἔστι | τὸν πρῶτον λαβεῖν, οὐκ ἀναιρεῖται ὅμως ὁ Σωκράτης ὡς πατὴρ ἢ ὡς 199v ἄνθρωπος, ὅτι ἐπερατώθη εἰς αὐτὸν τὰ αἴτια. ὅπου μέντοι ἀπείρων κατ' ἐνέργειαν, τουτέστιν ἅμα πάντων ὑφεστώτων τῶν προηγουμένων αἰτίων ὁ Ἀριστοτέλης ἀναιρεῖ τὴν τοῦ ἐκείνοις ἕπεσθαι λεγομένου ὑπόστασιν, ὀρθῶς ὁ λόγος ἔχει.

1 ἢ AC cf. Simpl. l. c.: καὶ ex Arist. vulg. aFM   2 τὸ om. F   τῷ] αὐτὸ sic M   φησὶ l. c. p. 206b2   4 τοῦ μεγέθους aF   6 γενέσεως M   μὴ ἔστι] μὴ ἔτι M   7 κατὰ] καὶ M   ἐπ' AC: del. F: om. aM   γὰρ AC: δὲ aFM   8 καὶ om. M   10 ὅπως aCFM cf. f. 204r4: πῶς A   11 ἐπὶ ras. ex ἐπεὶ A   μὲν οὖν C   12 κάτοθεν M   13 οὐδὲ F   14 post τις addunt ὁμοίως aF, qui omittit ὅμως   15 καὶ (post πατέρα)] κατὰ M   19 ἀληθῶς M   20 ἐπί, ι ras. corr. C   21 τὸ μὲν λ. A   24 αὐτῆς F   25 προςκειμένω F   26 πατρὶ καὶ αἴτια C   γοῦν aF   ἄπειρα C   27 ἄλλος πρὸς ἄλλο πατὴρ ἢ ἄλλος πρὸς ἄλλον ἄνθρωπος F (πατὴρ et ἄνθρωπος mutant etiam aM)   ἄλλος] ἄλλο M (utroque loco) 28 τὸν AC: τὸ aFM   29 μέντοι ACM: μὲν τὸ F: μέντοι τὸ a   ἄπειρον aF 31 ἐκείνης a

Ἀλλὰ τὸ μὲν μὴ εἶναι γένεσιν γενέσεως καὶ κίνησιν κινήσεως καὶ ὅλως 199v μεταβολὴν μεταβολῆς καὶ διὰ τῶν προτέρων ἐπιχειρημάτων δειχθὲν καὶ διὰ τῶν ἐφεξῆς δειχθησόμενον τῷ Ἀριστοτέλει μενέτω, πρὸς δὲ τὸν διὰ τοῦ ἐπ' ἄπειρον λόγον ἡ ζήτησίς μοι νῦν γέγονεν, εἰ ἀληθῶς ἔλαβεν τὸ μὴ ὄντος ἐν τῷ ἐπ' ἄπειρον τοῦ πρώτου μηδὲ τὸ ἐχόμενον εἶναι, ᾧ ἠκολούθησεν τὸ εἰ ἔστι γενέσεως γένεσις μὴ εἶναι γένεσιν· εἰ γὰρ ἔστι γενέσεως γένεσις, ἀνάγκη ἐπ' ἄπειρον ἰέναι. εἰ δὲ τοῦτο, οὐκ ἔστι τὸ πρῶτον, ὥστε οὐδὲ τὸ ἐχόμενόν φησιν. ὥστε οὐδὲ ἡ προτεθεῖσα γένεσις. ἀλλ' ἐγυμνάσατο μὲν μετρίως ὁ λόγος οὗτος ἢ λαθὼν ἢ οὐ νοήσας, ὅτι τὸ ὑπὸ Ἀριστοτέλους εἰρημένον τὸ ἐπὶ δὲ τῶν ἀπείρων οὐκ ἔστι πρῶτον, ὥστε οὐδὲ τὸ ἐχόμενον, οὐκ ἐπὶ πάντων εἴρηται τῶν ἐπ' ἄπειρον, ἀλλ' ἐπὶ τῶν νῦν ὑποτεθέντων ἐπ' ἄπειρον ἰέναι τῆς τε γενέσεως καὶ τῆς μεταβολῆς. εἰ γὰρ ἡ ἁπλῆ, φησί, γένεσις, ἥτις οὐχὶ γενέσεως γένεσίς ἐστιν ἀλλὰ ἄλλου τινὸς οἷον ἀνθρώπου, εἰ οὖν αὕτη ἐγίνετό ποτε, ὡς λέγουσιν οἱ γενέσεως γένεσιν τιθέντες, γινόμενον ἐγίνετο. ἐπειδὴ γὰρ ἡ γένεσις ἐν τῷ γίνεσθαι τὸ εἶναι ἔχει, ἐὰν γίνηται ἡ γένεσις, γινόμενόν τι γίνεται καὶ οὔπω ἐστὶ γινόμενον· τὸ γὰρ γινόμενον οὔπω ἐστὶν ὃ γίνεται, καὶ δῆλον ὅτι καὶ ἡ τούτου γένεσις ἐγίνετο καὶ οὔπω ἦν. τὸ μὲν γὰρ γίνεσθαι ἤδη ἔχει, τὸ δὲ εἶναι ὅπερ γίνεται, τουτέστι γινόμενον, οὔπω ἔχει. καὶ εἰ ἐπ' ἄπειρον τοῦτο, ἐπὶ δὲ τῶν ἀπείρων πάντων μὲν κοινῶς οὐκ ἔστι τὸ πρῶτον λαβεῖν (ἄλλο γὰρ πρὸ ἄλλου ἀεί), ἐπὶ δὲ τούτων καὶ ἰδικῶς, ὅτι οὐδὲν τῶν λαμβανομένων ἐστὶν ὃ λέγεται (οὐ γὰρ ἔστι γένεσις, ἀλλὰ γίνεται, εἰ ἔστι γενέσεως γένεσις), εἰ οὖν μὴ ἔστι τις γένεσις ὅλως ἀφ' ἧς ἄρξασθαι δυνατόν, οὐδὲ τὸ ἐχόμενον ἔσται, τουτέστιν οὐδὲ ἐφεξῆς ἄλλη γένεσις ἔσται, ὅτι μὴ ἔστι πρὸ αὐτῆς γένεσις, καθ' ἣν γενήσεται. καὶ γὰρ καὶ ἡ πρὸ αὐτῆς ἐγίνετο γένεσις, καὶ τοῦτο ἤδη εἶχεν τὸ γίνεσθαι γινόμενον, ἐπειδὴ ἐν τῷ γίνεσθαι τὸ εἶναι ἔχει ἡ γένεσις, οὐ μέντοι εἶναί πω τοῦτο ὅπερ ἐγίνετο, τουτέστι γένεσις. οὐδὲ αἱ ἐφεξῆς οὖν γενέσεις εἰσίν, εἴπερ γίνεσθαι μὲν ὑπόκεινται, γένεσις δὲ αὐτῶν οὐ προϋπάρχει κατὰ τοὺς λέγοντας γενέσεως εἶναι γένεσιν. διὸ καὶ τοῦτο ἐπήγαγεν τὸ ἄτοπον τὸ μήτε τὸ γίνεσθαι εἶναι μήτε τὸ κινεῖσθαι μήτε τὸ μεταβάλλειν, ἃ ἕπεται τοῖς ἐπ' ἄπειρον γένεσιν γενέσεως καὶ μεταβολὴν μεταβολῆς ὑποτιθεμένοις. ἀν-

---

1 ἀλλὰ τὸ μὲν] ἀλλὰ τὸ M: καὶ τὸ a γενέσεως γένεσιν aM κινήσεως κίνησιν M 2 μεταβολὴν μεταβολῶν M καὶ (post μεταβολῆς) om. aF 3 ἑξῆς aF δειχθησομένων F τὸν] τὸ a 4 μοι ante λόγον ponit F 7 ἐπ' ἄπειρον ἀνάγκη C προιέναι aF: εἶναι M τὸ fortasse delendum cf. p. 845, 16 8 ὥστε prius, ω in ras. ex corr. A ὥστε alterum om. FM οὐδὲ] ἡ δὲ C 9 ὁ λόγος μετρίως οὕτως M 10 ἐπὶ hic quoque libri 11 τῶν] τὸ C ἀλλ'—ἄπειρον (12) om. M 12 τε ACM: om. aF 13 ἡ γὰρ ἁπλῆ FM, sed post μεταβολῆς 1 littera erasa cui superscr. εἰ φησί] φύσις F 15 γενόμενον C ἡ γένεσις om. F 19 γίγνεσθαι M οὔπω C: ὅπερ F εἰ] ἡ F 20 τούτου F ἀπείρων C: ἐπ' ἄπειρον aAFM cf. p. 846,3 21 πρὸς ἄλλο F post ἐπὶ δὲ repetita τῶν ἀπείρων πάν del. C ἰδίως aF οὐδὲ F 23 αὔξασθαι M 24 ἄλλη — καὶ ἤδη (26) om. F ἄλλη τίς C 25 μὴ ἔσται M 26 ἤδη τοῦτο a cf. F (v. 24) 28 αἱ om. AM 30 εἶναι γενέσεως aFM 32 μεταβολὴν μεταβολῶν M

θρωπον δὲ πρὸ ἀνθρώπου τιθεὶς ἐπ' ἄπειρόν τις οὐ περιπίπτει τούτῳ τῷ 199v ἀτόπῳ. κἂν γὰρ πρῶτος ἄνθρωπος μὴ ᾖ, ἀλλὰ πᾶς ὁ λαμβανόμενος ἄνθρωπος ἤδη ἐστίν, ὡς δύνασθαι ποιεῖν ἄνθρωπον καὶ οὐχὶ γινόμενος ἄνθρωπος, ὥσπερ ἡ γένεσις γινομένη ἦν ἔτι καὶ οὐκ οὖσα.

p. 226a6 Ἔτι τοῦ αὐτοῦ κίνησις ἡ ἐναντία ἕως τοῦ εἶναι γὰρ δεῖ τὸ φθειρόμενον.

Καὶ δι' ἄλλης ἐπιχειρήσεως δείκνυσιν, ὅτι οὐκ ἔστι γενέσεως γένεσις, εἰς ἄτοπον ἀπάγων τὸ τὸ γινόμενον, ὅταν γίνηται, τότε φθείρεσθαι. καὶ ἔστιν οὕτως ἄτοπον τὸ τὰς ἐναντίας κινήσεις ἅμα κινεῖσθαι. δείκνυσι δὲ αὐτὸ προλαβὼν ὡς ἀξίωμα τὸ τὰς ἐναντίας κινήσεις τοῦ αὐτοῦ εἶναι, οὐχ ἅμα δηλονότι ἄμφω, οὐδὲ ἄμφω πάντως κατὰ φύσιν, ἀλλ' ὅτι τὸ κινούμενόν τινα κίνησιν κινητόν ἐστι καὶ κατὰ τὴν ἐναντίαν αὐτῇ. ὁμοίως δὲ προλαμβάνει καὶ ὅτι οὗ ἐστι κίνησίς τις, τούτου καὶ ἡ τῇ κινήσει ἐκείνῃ ἀντικειμένη ἠρέμησις. καὶ γὰρ ἐπὶ ἀλλοιώσεως καὶ αὐξήσεως καὶ φορᾶς καὶ ἐπὶ γενέσεως καὶ φθορᾶς ἀληθῆ ταῦτα. εἰ οὖν ἔστι γενέσεως γένεσις, ὥστε γινόμενόν τι εἶναι τὴν γένεσιν, δῆλον ὅτι καὶ φθειρόμενον ἔσται· τοῦ γὰρ αὐτοῦ τὸ γίνεσθαι καὶ φθείρεσθαί ἐστι. πότε οὖν φθείροιτο ἂν τοῦτο τὸ γινόμενον ἡ γένεσις, εἰ γὰρ μήτε ἐν ἀρχῇ τοῦ γίνεσθαι, ὅπερ αὐτὸς εἶπεν εὐθὺς γινόμενον (οὐ γὰρ ἂν ἐγίνετο ἔτι), μήτε ὕστερον μετὰ τὸ γενέσθαι. ὅτε πάντα φθείρεται τὰ φθειρόμενα (ἡ γὰρ γένεσις ἐν τῷ γίνεσθαι οὖσα καὶ μετὰ τὸ γενέσθαι οὐκέτι οὖσα οὐκ ἂν τότε φθείροιτο· εἶναι γὰρ δεῖ τὸ φθειρόμενον, ἵνα φθείρηται, ἡ δὲ γένεσις μετὰ τὸ γενέσθαι οὐκέτι ἐστὶν ὥσπερ οὐδὲ ἡ κίνησις μετὰ τὸ κινηθῆναι τὸ κατ' αὐτὴν κινούμενον), εἰ οὖν μήτε εὐθὺς γινομένη ἡ γένεσις φθείρεται μήτε ὕστερον μετὰ τὸ γενέσθαι, ἀνάγκη ὅταν γίνηται τότε φθείρεσθαι. ὁ μὲν γὰρ Σωκράτης, ὅταν παύσηται τοῦ γίνεσθαι καὶ γενόμενος ἤδη ᾖ, τότε φθείρεται· ἡ δὲ γένεσις, εἴπερ γίνοιτο, ὅταν γενομένη ᾖ, οὐκέτι ἐστίν, ὥστε οὐδὲ φθείρεται τότε. εἶναι γὰρ δεῖ τὸ φθειρόμενον. ὥστε ἐὰν γινόμενον ᾖ ἡ γένεσις, ὅταν γίνηται γινόμενον, τότε φθείρεται· ὅπερ ἄτοπον τὸ ἅμα τὸ αὐτὸ γίνεσθαί τε καὶ φθείρεσθαι. εἰ γὰρ γίνεται ἡ γένεσις, δῆλον ὅτι καὶ

2 πᾶς om. F: post λαμβανόμενος a   3 ὡς] ὥστε M   4 ἦν] ἢ M   5 ἡ om. F   δεῖ] ἀεὶ A, sed cf. v. 28: δὴ M   7 δεικνύει M   8 τὸ (post τὸ) om. F   γένηται Arist. Metaph. l. c. et Phys. cod. E   φθείρεται FM   9 ὄντως CM   10 post κινήσεις add. ἅμα C   11 καταφάσεις F   12 καὶ κατὰ] κατὰ M   αὐτῇ om. F   13 ὅτι om. F   ἐκείνηι A: ἐκείνη aCF(M)   14 ἠρέμησις om. F   φθορᾶς, sed θ erasa C cf. p. 818,1   14. 15 φορᾶς καὶ ἐπὶ om. FM   17 post γίνεσθαι add. ἅμα F   ἐστι om. F   φθείροι C[1]: φθείροιτ' C[2]   17. 18 τοῦτο τὸ] τοῦτο C[1]: τὸ C[2]   18 εἶπεν αὐτὸς aF   20 φθειρόμενα] in mrg. γινόμενα A[2]   21 τότε] τοῦτο F: τοῦ . . . . τότε (post τοῦ lac. x l.) M   22 φθείροιτο M   23. 24 κι . . . . . . εἰ (νούμενον in VI lit. lac. om.) M   24 post γένεσις add. καὶ F   25 τότε] τὸ C[1]   27 ἤπερ F   γίνοιτο AC cf. p. 850,23: γίνεται aF: γίνηται M   γινομένη a   29 ὅπερ κτλ. cf. p. 856,21

φθείρεται διὰ τὸ προληφθὲν ἀξίωμα τὸ τοῦ αὐτοῦ εἶναι τὰς ἐναντίας κι- 199v
νήσεις.

Καὶ ὁ μὲν Ἀριστοτέλης ἐπὶ τῆς γενέσεως διὰ βραχέων τὸ ἄτοπον ἐνεδείξατο. εἰ δὲ ἡ γένεσις τινός ἐστι γένεσις, καὶ τὸ γινόμενον ὅταν γίνηται τότε φθαρήσεται οἷον ὁ Σωκράτης ἤ τι ἄλλο τῶν γινομένων, ἐφ' ὧν ἐναργέστερον τὸ ἄτοπον τὸ τὸ αὐτὸ ἅμα γίνεσθαι καὶ φθείρεσθαι ἀναιρουμένης γενέσεως καὶ φθορᾶς. ἐμφαίνεται δέ τι καὶ ἄλλο συμπέρασμα τοῖς εἰρημένοις. εἰ γὰρ μὴ φθείρεται ἡ γένεσις μήτε εὐθὺς ἀρχομένη μήτε ὕστερον μετὰ τὸ γενέσθαι, διότι ἀρχομένη μὲν οὔπω ἐστί, γενομένη δὲ οὐκέτι ἐστί, μὴ μέντοι | μηδὲ γινομένη φθείροιτο, ἵνα μὴ ἅμα τὰς ἐναν- 200r
τίας κινῆται κινήσεις, δῆλον ὅτι ὅλως οὐ φθείρεται. εἰ δὲ μὴ φθείρεται, οὐδὲ γίνεται διὰ τὸ προληφθὲν ἀξίωμα τὸ λέγον ὅτι τοῦ αὐτοῦ κίνησις ἡ ἐναντία. ἀλλὰ τούτῳ μὲν τῷ ἀξιώματι τῷ τοῦ αὐτοῦ κίνησιν εἶναι τὴν ἐναντίαν καὶ διὰ τοῦτο γένεσιν καὶ φθορὰν τοῦ αὐτοῦ προσχρησάμενος ἔδειξε τὰ εἰρημένα, τὸ δὲ καὶ ἠρέμησιν τοῦ αὐτοῦ εἶναι καὶ τοῦτο προαξιωθὲν τίνα αὐτῷ χρείαν ἐν τούτοις παρέσχετο; λέγουσι δὴ καλῶς οἱ ἐξηγηταί, ὅτι διὰ τῆς ἠρεμίας ἐνεδείξατο καὶ ἐπὶ κινήσεως ἁρμόττειν τὸν αὐτὸν λόγον· εἰ γὰρ ἡ κίνησις κινεῖται, τὸ δὲ κινούμενόν τινα κίνησιν καὶ ἠρεμεῖν πέφυκε τὴν ἐκείνῃ τῇ κινήσει ἀντικειμένην ἠρεμίαν, δῆλον ὅτι καὶ ἡ κίνησις ἠρεμήσει κίνησις οὖσα, ὅπερ ἄτοπον. ἔτι δὲ ἀτοπώτερον τὸ ἅμα αὐτὴν κινεῖσθαι καὶ ἠρεμεῖν· εἰ γὰρ εἶναι δεῖ τὸ ἠρεμοῦν ὥσπερ καὶ τὸ φθειρόμενον, ἡ δὲ κίνησις εὐθὺς μὲν ἀρχομένη οὔπω ἐστί, παυσαμένη δὲ οὐκέτι ἐστίν, ἀλλ' ἐν τῷ κινεῖσθαι τὸ εἶναι ἔχει, εἴπερ κινοῖτο, δῆλον ὅτι ἅμα κινήσεται καὶ ἠρεμήσει. καὶ ἐκ τοῦ ἑτέρου δὲ ἀξιώματος τοῦ λέγοντος τοῦ αὐτοῦ τὰς ἐναντίας εἶναι κινήσεις καὶ ἐπὶ τῆς κινήσεως τὸ ἄτοπον συναχθήσεται. εἰ γὰρ ἐν τῷ κινεῖσθαι μόνως ἐστὶν ἡ κίνησις ὥσπερ ἡ γένεσις ἐν τῷ γίνεσθαι καὶ οὔτε πρότερον οὔτε ὕστερον, ἐὰν κινῆται ἡ κίνησις, ἐπειδὴ εἰς τὴν ἐναντίαν κινεῖται μένουσα ὅπερ ἦν, ἅμα τὰς ἐναντίας κινήσεται.

Ἐπειδὴ δὲ ἡ γένεσις ἐδείχθη μήτε γινομένη μήτε φθειρομένη, ζητεῖν οἶμαι πάλιν ἀναγκαῖον, εἰ μὴ περὶ τῆς ἁπλῶς γενέσεως, ἀλλὰ καὶ περὶ τῆς τινὸς οἷον τῆς Σωκράτους ἐδείχθη, ὅτι οὔτε ἐγένετο οὔτε ἐφθάρη, πῶς ὅλως τῶν ὄντων ἦν, εἴπερ ἀνάγκη πᾶν τὸ ὁπωσοῦν ὑποστὰν ἢ τῶν ἀεὶ ὄντων εἶναι ἢ τῶν γινομένων καὶ φθειρομένων; εἰ οὖν ἡ τοῦ Σωκράτους

4 ἐστι γενέσεως M 6 ἐναργέστερον, α in ras. A[2] 8 τῶν εἰρημένων F 9 γινομένη A 10 μηδὲ] δὴ F 11 κινῆται κινήσεις M: κινῆται (ῆ in ras. ex εῖ) κινήσεις A: κινεῖται κινήσεις C: κινήσεις F: κινήσεις κινηθῇ a φθείρηται A 12 διὰ AC: κατὰ aFM προσληφθὲν aF 13 τοῦ τω C: τούτου (om. τῷ) F 14 γένεσις a 15 τοῦ om. aF 16 χρείαν αὐτῷ aF δὲ aFM καλῶς om. FM 17 ἠρεμίας ut solet C: ἠ in ras. II litt. A ἐπὶ τῆς C κινήσεως ἄρα F 21 δεῖ corr. ex δὴ C 23 κινεῖτο M 26 μόνος a 26. 27 ἐν τῷ γίνεσθαι (γενέσθαι F) ἡ γένεσις aF κινεῖται C 28 ὅπερ aCFM: ἥπερ A τὰς ἐναντίας ἅμα aFM 29 κινήσεις A[1]: κινῆται supra vers. add. A[2] 31 ἁπλῆς C καὶ om. aF 32 τῆς ACM: τοῦ aF ἐγίνετο AC 33 τῶν ὄντων om. F εἴπερ, εἴ add. C[2]

200r

γένεσις, καθ' ἣν γέγονεν ὁ Σωκράτης, μὴ τῶν ἀεὶ ὄντων ἐστί, τῶν γινομένων καὶ φθειρομένων ἀνάγκη αὐτὴν εἶναι, καὶ ὅλως εἰ πρότερον μὴ οὖσα ὕστερον ἦν καὶ πάλιν οὐκ ἔστι, πῶς οὐχὶ καὶ γεγονέναι καὶ ἐφθάρθαι αὐτὴν ἐροῦμεν; μήποτε οὖν ἀνάγκη μὲν εἶναι μεταβολὴν καὶ περὶ τὴν μερικὴν γένεσιν, εἴπερ πρότερον μὴ [ἔστιν] οὖσα ὕστερον ἔστιν καὶ πάλιν οὐκ ἔστι, καὶ εἰ χρόνῳ μετρουμένην ἔχει τὴν ὑπόστασιν. ἀλλ' ὁ μὲν Ἀριστοτέλης κατὰ συμβεβηκὸς καὶ ταῦτα μεταβάλλειν ἐρεῖ μετ' ὀλίγον· καθ' αὑτὸ μὲν γὰρ μεταβάλλει τὸ ὑποκείμενον, ἡ δὲ μεταβολὴ κατὰ συμβεβηκός, ὅτι ἐν τῷ καθ' αὑτὸ μεταβάλλοντί ἐστι. μήποτε δὲ καὶ καθ' αὑτὸ μεταβάλλειν ἀνάγκη τὴν μεταβολὴν τὴν γινομένην καὶ φθειρομένην, ἀλλ' ὀνομάτων ἔνδεια τὴν ἀπορίαν ποιεῖ. τὰς γὰρ τῶν πραγμάτων μεταβολὰς εἰς δύο ἢ τρία διαστησάμενοι εἴς τε κίνησιν καὶ εἰς γένεσιν καὶ φθοράν, ταῖς τῶν μεταβολῶν μεταβολαῖς κατ' ἄλλον τρόπον γινομέναις οὐκέτι ἔχομεν οἰκεῖα προσάπτειν ὀνόματα· ὥσπερ γὰρ ἄλλο τί ἐστιν ὁ Σωκράτης καὶ ἄλλο παντελῶς κατὰ ὑποστάσεως εἶδος ἡ τοῦ Σωκράτους μεταβολή, οὕτω καὶ αἱ τούτων ἀμφοῖν μεταβολαὶ διαφέρουσιν τῇ ὅλῃ φύσει. καὶ εἴπερ ἦν ὀνόματα ἴδια ταῖς τῆς γενέσεως καὶ τῆς φθορᾶς μεταβολαῖς, οὐκ ἂν ἴσως τὰ εἰρημένα ἄτοπα ἠκολούθησεν. οὐ γὰρ ἦν γινόμενον ἡ γένεσις οὐδὲ φθειρόμενον, ἀλλὰ ἄλλως πως εἰς τὸ εἶναι καὶ μὴ εἶναι μεταβάλλουσα. τεκμαίρομαι δὲ τοῦτο καὶ ἐκ τῆς κινήσεως· τὴν γὰρ κίνησιν κινεῖσθαι μὲν ἢ ἠρεμεῖν λέγοντες ἀτόποις περιπεσούμεθα, γίνεσθαι δὲ καὶ φθείρεσθαι αὐτὴν οὐ παραιτούμεθα λέγειν. τὴν γοῦν κίνησιν ἐν τῷ γίνεσθαι καὶ φθείρεσθαι τὸ εἶναι ἔχειν πάντες φαμέν, καὶ τάχα ταῦτα καὶ τῷ Ἀριστοτέλει δοκοῦντα μετ' ὀλίγον φανήσεται, ὅταν μεταβολὴν μὲν εἶναι τῆς κινήσεως λέγῃ, κίνησιν δὲ αὐτὴν ὀνομάζειν οὐ συγχωρῇ· "οὐ γὰρ ἔσται, φησί, μάθησις ἡ τῆς μαθήσεως γένεσις."

Μήποτε δὲ καὶ τὸ συναχθὲν ὡς ἄτοπον, εἰ ἔστι γενέσεως γένεσις τὸ ἅμα γίνεσθαι καὶ φθείρεσθαι τὴν γένεσιν, εἴπερ ἐν τῷ γίνεσθαι φθείρεται καὶ οὔτε ἐν ἀρχῇ οὔτε ἐν τέλει, ἐπὶ τῶν τοιούτων τῶν ἐν τῷ γίνεσθαι καὶ φθείρεσθαι τὸ εἶναι ἐχόντων οὐκ ἔστιν ἄτοπον. καὶ γὰρ ἡ ἡμέρα καὶ

---

1 ὄντων om. M 1. 2 γινομένων et φθειρομένων mutat M 2 ἀνάγκη post ἐστί aFM εἰ] ἡ εἰ M sic 3 ἐφθάρται C[1] 4 μὲν om. F 4. 5 μερικὴν] μεταβολὴν F 5 ἔστιν inclusi ἔστιν (ante καὶ) scripsi: ἐστὶν C: ἐστὶ FM: οὖσα A: om. a 7 καὶ ταῦτα κατὰ συμβεβηκὸς a 9 ἐστι om. FM καὶ om. aFM 11 τὰς] τῆς, sed corr. F[1] 12 διαστησάμενος M εἰς (post καὶ) transponunt post εἰς δύο ἢ (11. 12) aFM 13 μεταβολαῖς om. M 15 κατὰ ὑπόστασιν εἶδος FM αἱ ante μεταβολαὶ a: om. F 17 τῆς (ante φθορᾶς) om. aFM 18 ἠκολούθησαν a post γὰρ add. ἂν a 19 καὶ μὴ εἶναι om. F 20 ἢ om. M 22 γοῦν ACM: γὰρ aF 23 εἶναι post πάντως transp. F ἔχουσαν C πάντως aF τάχα] τἆλλα C καὶ τῷ ἀριστ. ταῦτα aF ἀριστοτέλη C 24 μεταβολὴ et mox λέγηται M inter λέγῃ et κίνησιν inserit κίνησιν C 25 ὀνομάζειν AC: εἶναι aFM συγχωρεῖ CFM ἔσται A Arist.: ἔστι aCFM φησι] 226a15 27 ἀναχθὲν C[1] γένεσις] γενέσεως, sed corr. F[1] 28 ἐν τῷ γίνεσθαι καὶ φθείρεται (φθείρεσθαι F) aF 30 καὶ γὰρ] οὐ γὰρ M

ὁ ἀγὼν καίτοι φθειρόμενα οὔτε ἐν ἀρχῇ φθείρεται, ὅτι μήπω τότε ἐστίν, 200r εἶναι δὲ χρὴ τὸ φθειρόμενον, οὔτε ἐν τέλει, ὅτι τότε οὐκέτι ἐστίν, ἀλλὰ τῷ γίνεσθαι καὶ τὸ φθείρεσθαι συνακολουθεῖ. οὕτω δὲ καὶ ἡ κίνησις ὥσπερ καὶ ὁ χρόνος, κἂν τῷ λόγῳ διαφέρῃ ἐπ᾽ αὐτῶν τὸ γίνεσθαί τε καὶ φθείρεσθαι, ἀλλ᾽ ὅπερ ἂν λάβῃς μέρος γινόμενον ὄψει· εἰ γὰρ πρότερον γινόμενον μέρος τι τῆς κινήσεως ἢ τοῦ χρόνου ὕστερον φθείρεται ὥσπερ ἡ οἰκία, ἀνάγκη εἶναι μεταξὺ χρόνον, ἐν ᾧ οὔτε γίνεται οὔτε φθείρεται, ἀλλ᾽ ἔστι καὶ ἕστηκε κατὰ τὸ εἶναι· καίτοι ἐπὶ τῆς κινήσεως καὶ τοῦ χρόνου καὶ πάντων τῶν ἐν τῷ γίνεσθαι τὸ εἶναι ἐχόντων οὐκ ἔστι στάσιν λαβεῖν. ἀλλ᾽ ἔοικε θαυμασίως πως ἐν τοῖς τοιούτοις ὁμοῦ τὰ τρία μεμῖχθαι, γένεσις καὶ φθορὰ καὶ τὸ εἶναι. καὶ γὰρ καὶ τοῦτο ἐν παντὶ μέρει τῶν τοιούτων φαντάζεται, καθ᾽ ὃ καὶ εἶναι δοκεῖ, κατὰ τὸ ἐπιβάλλον αὐτῷ τοῦ ὄντος μέτρον, ὥσπερ καὶ γίνεσθαι καὶ φθείρεσθαι κατὰ τὴν μῖξιν ταύτην τῆς γενέσεως καὶ φθορᾶς. καὶ οὐχὶ κατ᾽ ἐκείνας τὰς διεστηκυίας ἀλλήλων καὶ τῇ φύσει, ὡς ἐναντίας καὶ συνυπάρχειν μὴ δυναμένας, καὶ τῷ χρόνῳ, ὡς τὴν μὲν προτέραν εἶναι, τὴν δὲ ὑστέραν. τὸ δὲ μικτὸν τοῦτό ἐστι τὸ παρὰ τῷ Πλάτωνι γινόμενον καὶ ἀπολλύμενον, ὄντως δὲ οὐδέποτε ὄν. εἰκὼν γὰρ τοῦ ὄντως ὄντος ἐστὶ τὸ ἐν αὐτῷ μετὰ τῆς γενέσεως καὶ φθορᾶς ἐμφαινόμενον. τάχα δὲ κἂν ᾖ ἐν τοῖς οὖσιν ἡ μικτὴ φύσις αὕτη, καθ᾽ ἣν τὸ γινόμενον ἅμα καὶ φθείρεται, οὐδὲν ἧττον ἄτοπον ἔσται τὸ ὑπὸ τοῦ Ἀριστοτέλους ἐπηγμένον, εἰ γίνοιτο ἡ γένεσις καὶ ἡ κίνησις κινοῖτο. εἰς γὰρ τὸ ἐναντίον οὔσης τῆς μεταβολῆς αὐτὸ τὸ γίνεσθαι καὶ | φθείρεσθαι ἔσται καὶ τὸ κινεῖσθαι 200v ἠρεμεῖν. ἀλλ᾽ ὅτι μὲν καὶ ὁ Ἀριστοτέλης συγχωρεῖ καὶ τὴν μεταβολὴν κατὰ συμβεβηκὸς μεταβάλλειν αὐτοῦ λέγοντος ἀκουσόμεθα, εἰ δὲ καὶ καθ᾽ αὑτὸ κατ᾽ ἄλλον τινὰ τρόπον, ἐπὶ πλέον ζητείσθω. τὸ δὲ ἑξῆς ἐπιχείρημα προσφυέστερον οἶμαι τῶν προκειμένων δεικτικὸν ὑπάρχον τοιοῦτόν ἐστιν.

---

1 φθειρόμενον F 2 οὔτε ἐν τελειότητι. τότε γὰρ οὐκέτι κτλ. M ὅτι τότε, ὅτι τ in ras. VI litt. A[2] 3 τὸ γίνεσθαι καὶ φθείρεσθαι CFM 4 καὶ (prius) om. M κἂν] καὶ κἂν CM διαφέρει C αὐτὴν F τε om. aF 6 ἡ om. aF 7 ἔστι] ἔστη aM 8 καίτοι] καὶ C καὶ ἐπὶ τοῦ χρόνου aF 9 στάσις C[1] 10 ante πως littera erasa A supra ἐν rubro scr. καὶ M ὁμοῦ om. aFM 11 μέρη a: om. F 12 αὐτοῦ F 14 τῆς φθορᾶς M διεστώσας a 15 δυναμίας M ὡς τὴν] καὶ τὴν C 16 καὶ τὸ μικτὸν δὲ τοῦτο a τοῦτό ἐστι om. F περὶ F τῷ om. a 17 Πλάτωνι] cf. Tim. p. 28 A 18 ὄντως corr. ex ὄντος C[1] 19 αὐτὴ aFM 20 ἧττον om. F ὑπ᾽ ἀριστοτέλους M 21 ἐπειγμένον F: ἐπηγμένων a εἰς aFM: εἰ AC 22 καὶ (post γίνεσθαι) om. M φθείρεσθαι om. M 22. 23 post κινεῖσθαι add. καὶ aF, καὶ τὸ M 23 καὶ (post μὲν) om. M ὁ om. a καὶ (ante τὴν) om. aF 24 καὶ om. aF 26 εἰρημένων F

p. 226a10 Ἔτι δεῖ ὕλην ὑπεῖναι καὶ τῷ γινομένῳ ἕως τοῦ δεῖ γὰρ εἶναι τὴν τοῦδε ἐκ τοῦδε εἰς τόδε κίνησιν ἢ γένεσιν. 200v

Καὶ τοῦτο κοινὸν ἐπὶ πάσης μεταβολῆς ἐστι τὸ ἐπιχείρημα. εἰ γὰρ γενέσεως γένεσίς ἐστιν καὶ ὅλως μεταβολῆς μεταβολή, ἐπειδὴ πᾶν τὸ γινόμενον ἔκ τινος ὑποκειμένου γίνεται καὶ ὕλης τινός, ἥτις τὸ εἶδος δεχομένη γίνεται τοῦτο ὃ γίνεται, γίνεσθαι δὲ λέγεται ἡ γένεσις καὶ ἡ μεταβολὴ μεταβάλλειν, ἔσται τι ὑποκείμενον ἐξ οὗ ἡ γένεσις καὶ ἡ μεταβολή, ὥσπερ καὶ τῷ πυρὶ γινομένῳ ὑπόκειταί τις ὕλη, ἐξ ἧς γίνεται, καὶ τῷ ἀνδριάντι ὁ χαλκός, καὶ τῇ ἀλλοιώσει ὑπόκειται ἢ σῶμα ἢ ψυχή, οὕτω καὶ τῷ γινομένῳ· καὶ οὐ μόνον τῷ ἁπλῶς γινομένῳ, ἀλλὰ καὶ τῇ τινὶ γενέσει καὶ κινήσει καὶ ὅλως μεταβολῇ· τούτου γὰρ χάριν παραδείγματι τῇ ἀλλοιώσει ἐχρήσατο. μηδενὸς γὰρ ὄντος ὑποκειμένου, οὐδ' ἂν γίνοιτό τι. εἰ οὖν ἡ γένεσις γίνεται καὶ ἔστι γινόμενον ἡ γένεσις, δεῖ πάντως καὶ τούτῳ γινομένῳ ὕλην ὑπάρχειν, ἥτις τῇ μεθέξει τῆς γενέσεως γίνεται. καὶ εἰ κινεῖται ἡ κίνησις, ὁμοίως ὑποκείμενόν τι ἔσται τὸ κατὰ τὴν κίνησιν κινούμενον ἐκ τοῦδε εἰς τόδε, τουτέστιν ἐξ ἄλλου εἴδους εἰς ἄλλο, εἰς ὃ μεταβάλλον τὸ ἐν τῷ γινομένῳ καὶ κινουμένῳ ὑποκείμενον γένεσις καὶ κίνησις γίνεται, ὥσπερ ἐν τῷ λευκαινομένῳ τὸ ὑποκείμενον κατὰ τὴν λεύκανσιν μεταβάλλον εἰς λευκὸν μεταβάλλει. εἰ οὖν ὑποκείμενόν τι χρὴ εἶναι τὸ γινόμενον κίνησις ἢ γένεσις ἄλλο παρὰ τὴν κίνησιν καὶ τὴν γένεσιν, τί τοῦτό ἐστιν, ὥσπερ τὸ ἀλλοιωτὸν ἢ σῶμά ἐστιν ἢ ψυχὴ ἄλλο παρὰ τὴν ἀλλοίωσιν; εἰ δὲ ἡ κίνησις κινεῖται καὶ ἡ γένεσις γίνεται, οὐκ ἔστι τι ὡς ὕλη ὑποκείμενον, ὅπερ ἄτοπον καὶ ἀδύνατον, εἰ ἀνάγκη ὕλην ὑποκεῖσθαι τῷ κινουμένῳ καὶ γινομένῳ. τοῦτο μὲν οὖν ἓν ἄτοπον συνήγαγε συντόμως διὰ τοῦ τίς οὖν ἔσται ἡ ὑποκειμένη ὕλη, ὥσπερ τὸ ἀλλοιωτὸν ἢ σῶμα ἢ ψυχή, ἕτερον δὲ ἐκ τοῦ δεῖν μὲν εἶναί τι εἰς ὃ κινοῦνται τὰ κινούμενα ἄλλο παρ' αὐτά· οἷον εἰ λευκαίνεται τὸ σῶμα.

1 δεῖ ὕλην ὑπεῖναι καὶ aAC: ὕλην ὑποκεῖσθαι δεὶ (sic) F: ὕλην δεῖ ὑπεῖναι καὶ M: δεῖ post ὕλην Arist. vulg. (E), contra cum Simpliciano ordine consentiunt non solum FHI ut solent sed etiam Metaphysica l. c. 1068b10 1. 2 δεῖ — κίνησιν om. F 2 εἶναί τι a ut p. 854,14 et Arist. vulg. (sed. cf. Metaph. l. c.) τὴν τοῦδε εἰς .... εἰς τόδε M (post pr. εἰς lac. x litt.) ἢ γένεσιν ACM: ἢ γένεσιν εἰς τόδε F: καὶ μὴ κίνησιν ἢ γένεσιν a ex Arist. vulg. sed cf. p. 854,15 sqq. 4 ἐστιν om. C μεταβολῶν μεταβολὴ M 6 γίνεσθαι] γίνεται M λέγεται καὶ aF καὶ om. M 7 μεταβάλλειν — μεταβολή iteravit, sed iterata del. A: post μεταβολὴ add. μεταβάλλον ἔσται F 8 ὥσπερ γὰρ a καὶ prius om. C 12 γὰρ om. F 14 ὕλην om. M 16 ante ἐκ add. καὶ a 17 γινομένῳ καὶ om., καὶ γινομένῳ post ὑποκείμενον add. aFM 20 κίνησις ἢ γένεσις ἄλλο A[1]C: οὐ κίνησις ἢ γένεσις ἄλλο δὲ A[2]: οὐ κίνησις οὐ γένεσις, ἄλλο δὲ aF: οὐ κίνησις ἢ γένεσις ἄλλη M 20. 21 κίνησιν καὶ τὴν γένεσιν CM et τὴν om. aF: γένεσιν καὶ τὴν κίνησιν A ἔσται C ἐστιν ἡ ψυχὴ (ψυδὴ a) libri 22 ἄλλο a: ἄλλα ACFM περὶ F 23 ante οὐκ add. καὶ a ὅπερ om. a ἄτοπον aA[2]CFM: ὑποκείμενον A[1] εἰ ACM: εἰ καὶ A[2]: εἴπερ a: οὐκοῦν F 27 παρὰ ταῦτα aFM itemque (nisi quod περὶ ταῦτα F) p. 854,12

ἔστι τι τὸ λευκὸν ἄλλο παρὰ τὸ σῶμα, εἰς ὃ κινεῖται τὸ σῶμα, μηδὲν δὲ 200v ἐπὶ τῶν προκειμένων εἶναι ἄλλο παρ' αὐτά. εἰ γὰρ κινεῖται καὶ ἡ κίνησις γίνεται ἡ γένεσις, τίνα ἔσται παρὰ τὴν κίνησιν καὶ τὴν γένεσιν ἄλλα, εἰς ἃ κινεῖται ἡ κίνησις καὶ γίνεται ἡ γένεσις, ὥσπερ τὸ λευκὸν καὶ ἡ ἐπιστήμη ἄλλα ἐστὶ σώματος καὶ ψυχῆς, εἰς ἃ κινοῦνται τὸ σῶμα καὶ ἡ ψυχή. εἰ οὖν ἐπὶ τούτων μὴ ἔστιν ἄλλο τι τὸ εἰς ὅ, χρὴ δὲ πάντως εἶναι ἐπὶ τοῦ κινουμένου καὶ γινομένου, δῆλον ὅτι οὔτε ἡ κίνησις κινεῖται οὔτε ἡ γένεσις γίνεται. δεύτερον οὖν τοῦτο ἄτοπον ἀπὸ τοῦ δεῖν μὲν ἐπὶ τῶν κινουμένων εἶναί τι τὸ εἰς ὃ κινοῦνται καὶ εἰς ὃ γίνονται, ὥσπερ καὶ ἐξ οὗ κινοῦνται καὶ ἐξ οὗ γίνονται, εἰ δὲ λέγοι τις τὴν κίνησιν κινεῖσθαι καὶ τὴν γένεσιν γίνεσθαι, μὴ ἔχειν εἰπεῖν, εἰς ὃ κινεῖται ἡ κίνησις, καὶ εἰς ὃ γίνεται ἡ γένεσις ἄλλο τι παρ' αὐτά, ὥσπερ οὐδὲ τὸ ἐξ οὗ εἴχομεν εἰπεῖν πρότερον.

Ταῦτα μὲν οὖν, εἰ οὕτως εἴη γεγραμμένον δεῖ γὰρ εἶναί τι τὴν τοῦδε ἐκ τοῦδε εἰς τόδε κίνησιν ἢ γένεσιν. ὁ δὲ Ἀλέξανδρος καὶ ἄλλην θεὶς γραφὴν τὴν λέγουσαν ἐκ τοῦδε εἰς τόδε κίνησιν μὴ κίνησιν ἐξηγεῖται καὶ ταύτην οὕτως· εἰ ἡ κίνησις κινούμενόν ἐστιν, ἄλλο δέ τι τὸ κινούμενον καὶ ἄλλο τὸ καθ' ὃ ἡ κίνησις οἷον τὸ σῶμα καὶ ἡ λεύκανσις, δῆλον ὅτι ἡ κίνησις τῆς κινήσεως ἡ ἐκ τοῦδε εἰς τόδε οὐκ ἂν εἴη κίνησις· ὥστε οὐκ ἀληθὲς ὅτι κινεῖται ἡ κίνησις. καὶ ὁ Θεμίστιος ταύτην ἔοικεν ἀποδέχεσθαι τὴν γραφήν. ἐφιστάνει δὲ καλῶς ὁ Ἀλέξανδρος, ὅτι ἡ προτέρα γραφὴ μᾶλλον οἰκεία τοῖς προκειμένοις, διότι τοῦτο τὸ συμπέρασμα τὸ τὴν κίνησιν μὴ εἶναι κίνησιν ἐφεξῆς δείκνυσιν ὁ Ἀριστοτέλης. καὶ τοῦτο δὲ ῥητέον ὅτι τὸ ἐπιχείρημα τοῦτο πεποίηται ἐκ τοῦ δεῖν μὲν ἐπὶ τῶν κινουμένων καὶ γινομένων εἶναι τὸ ἐξ οὗ καὶ τὸ εἰς ὅ. εἰ δὲ λέγει τις τὴν κίνησιν κινεῖσθαι καὶ τὴν γένεσιν γίνεσθαι, μηδέτερον ἔχειν ἐπ' αὐτῶν ἀποδιδόναι μήτε τὸ ἐξ οὗ μήτε τὸ εἰς ὅ.

p. 226a14 Ἅμα δὲ πῶς καὶ ἔσται ἕως τοῦ οὐδὲ τὶς τινός.

Πέμπτον οἶμαι τοῦτο ἐπιχείρημα δεικνύον, ὅτι οὔτε γενέσεως γένεσίς ἐστιν οὔτε κινήσεως κίνησις, ἀπάγει δὲ καὶ τοῦτο εἰς ἄτοπον· εἰ γάρ ἐστι

1 ἔσται FM τι τὸ ACM: τι aF 2 εἰ γάρ κτλ.] cf. Bonitzii Arist. Stud. I 215 3 τίνα ἔσται aF: τινά ἔσται C: τινά ἐστι A τὴν κίνησιν καὶ om. A τὴν (ante γένεσιν) om. C 4 κίνησις ex γένεσις corr. C[1] 5 σώματι καὶ ψυχῇ F κινεῖται M 6 μὴ post οὖν transp. aF 7 κινουμένου] ὑποκειμένου F 8 οὖν] δὲ F 9 καὶ (post ὥσπερ) om. M 10 λέγοι AC: λέγει aFM 10. 11 καὶ—γίνεσθαι om. sed in mg. suppl. M 11 μὴ ἔχειν pendens illud ab ἀπὸ τοῦ (8) AC: οὐκ ἔχει τι aF: οὐκ ἔχει M εἰς ἃ altero loco M 12 ἔχομεν aF 14 τι AC: om. aFM cf. p. 853,2 15 ἢ ACM: τε καὶ aF 16 τιθεὶς C γραφὴν] scil. Metaphysicorum l. c. p. 1068b14 cf. Philoponus Phys. p. 854,14 Vit. 17 δὲ τὸ A 19 τῆς om. FM ἡ om. F Θεμίστιος] p. 352,6 Sp. ὥσθ' ἅμα τε κίνησις, καὶ οὐ κίνησις ἔοικεν] βούλεται M 25 καὶ (post οὗ) om. M τὸ εἰς ὃ A: εἰς ὃ aCFM 26. 27 ἐπ' αὐτῶν ἀποδ. om. FM 26 ἐπ' αὐτὸν C 28 καὶ πῶς ἔσται aFM ut Aristotelis codd. FHI cf. infra p. 855,12 29 γένεσις γενέσεως aCFM 30 ἐπάγει M δὲ om. C

κινήσεως κίνησις καὶ γενέσεως γένεσις, οὔτε ἡ τῆς κινήσεως κίνησις δύνα- 200v
ται κίνησις εἶναι οὔτε ἡ τῆς γενέσεως γένεσις εἴη ἂν γένεσις. δείκνυσι
δὲ αὐτὸ ἐξ ὁμοίου παραθέσεως. ὥσπερ γὰρ οὐκ ἔστι μάθησις ἡ τῆς
μαθήσεως γένεσις (εἴη γὰρ ἂν ἡ μάθησις πρὶν γενέσθαι), οὕτως οὐ-
δὲ γενέσεως γένεσις. εἰ γὰρ ἡ γένεσις γινόμενόν ἐστιν, εἴπερ ἔστι τῆς
γενέσεως γένεσις, τὸ δὲ γινόμενον οὔπω ἔστιν, οὐκ ἂν εἴη γένεσις ἡ τῆς
γενέσεως γινομένη γένεσις. ἔτι δὲ εἰ ἄλλο τὸ ἀλλοιούμενον καὶ ἄλλο ἡ
ἀλλοίωσις αὐτοῦ καὶ ἄλλο τὸ μανθάνον καὶ ἄλλο ἡ μάθησις αὐτοῦ, οὕτω
δὲ καὶ ἄλλο τὸ γινόμενον καὶ ἄλλο ἡ γένεσις αὐτοῦ, εἰ τὸ γινόμενον ἡ γέ-
νεσίς ἐστιν, ἡ τῆς γενέσεως γένεσις οὐκ ἔσται γένεσις. οὐδὲ ἡ τῆς |
κινήσεως κίνησις ἔσται κίνησις. διὰ τοῦτο οὖν ἀρχόμενος τοῦ ἐπιχειρή- 201r
ματος οὕτως εἶπεν· ἅμα δὲ πῶς καὶ ἔσται ἢ ἅμα δὲ καὶ πῶς
ἔσται; ἑκατέρως γὰρ εὑρίσκεται γεγραμμένον, τὸ δὲ αὐτὸ σημαίνει. πῶς
γάρ, φησίν, ἔσται κίνησις ἡ τῆς κινήσεως λεγομένη κίνησις ἢ γένεσις ἡ
τῆς γενέσεως γένεσις; προστέθεικε δὲ τὸ οὐδὲ τὶς τινός, ἵνα μὴ νομίσῃ
τις τῆς μὲν καθόλου γενέσεως μὴ εἶναι γένεσιν, ὅτι ἀνάγκη καὶ ταύτην
εἶναι καθόλου, δύο δὲ καθόλου ἀδύνατον τὰ αὐτὰ εἶναι, καὶ ὅτι τῶν καθ-
όλου οὐκ ἔστι γένεσις, ὡς αὐτὸς ἐν τῷ πρώτῳ τῶν Περὶ γενέσεως εἶπεν,
τῆς δὲ τινὸς μηδὲν κωλύειν ἄλλην τινὰ γένεσιν εἶναι. καὶ τοῦτο οὖν
ἀνεῖλεν. ἁπλῶς γὰρ ἄλλο καὶ τῷ γένει καὶ τῷ εἴδει τὸ γινόμενόν ἐστι
καὶ ἄλλο ἡ γένεσις αὐτοῦ. ἐπιστῆσαι δὲ ἄξιον, ὅπερ πρότερον ἔλεγον,
ὅτι καὶ ὁ Ἀριστοτέλης μεταβολὴν τῆς κινήσεως εἶναί φησι, γένεσιν δὲ
αὐτὴν ἀλλ' οὐ κίνησιν εἶναι βούλεται, ὅταν λέγῃ οὐ γὰρ ἔσται μάθησις
ἡ τῆς μαθήσεως γένεσις· κίνησις γάρ ἐστιν ἡ μάθησις. καὶ τὴν με-
ταβολὴν αὐτῆς γένεσιν μὲν εἶναι βούλεται, μάθησιν δὲ οὔ. καὶ τῆς τινὸς
οὖν γενέσεως ἔστι τις πάντως μεταβολή, καθ' ἣν εἰς τὸ εἶναι καὶ τὸ μὴ
εἶναι πρόεισιν. ἀλλ' οὔτε γένεσιν οὔτε φθορὰν ταύτας ῥητέον, διὰ τὰ
εἰρημένα ἄτοπα· ἀλλ' ὥσπερ αὗται μεταβολαί εἰσιν ἄλλων τῷ γένει τινῶν

---

1 καὶ] ἢ C   οὔτε ἡ — μαθήσεως γένεσις (4) post οὐδὲ γενέσεως γένεσις (4. 5) coll. C   2 εἴη ἂν γένεσις ACM: om. aF   3 αὐτὸ ACM: καὶ αὐτὸ aF   ὁμοίας aFM   γὰρ AC: γάρ φησιν aFM   4 εἴη — γενέσθαι om., sed in mrg. restit. A[1]   ἡ om. aFM   5 εἰ γὰρ — γενέσεως γένεσις (6) om. F   ἐστιν (ante εἴπερ) om. M   6 οὔπω] οὔτε F   7 γινομένη] λεγομένη CM   δὲ εἰ] δὲ καὶ M   9 δὲ καὶ aC: δὲ A: καὶ FM   εἰ] εἰς M   9. 10 γένεσίς ἐστιν] γένεσις αὐτοῦ M   10 ante οὐκ habet ἐστὶν deletum C   ἔσται aA: ἔστι CFM   12 εἶπεν] de varia lectione cf. p. 854,28   καὶ alterum om. C   12. 13 ἅμα δὲ καὶ πῶς ἔσται ἑκατέρως ceteris omissis F item qui καὶ omittit M   14 ἔσται φησὶν ἡ κίνησις aF: ἔσται φησὶ κίνησις M   15 προσέθηκε aFM   δὲ καὶ aF   τὸ οὐδὲ τις] οὐ τὶ F: οὐδὲ τὶς M   μὴ] μὴν a   16 τῆς] τὴν F   17 εἶναι μαθεῖν, δύο δὲ καθ^{λ}ό M   18 τῶν] τῷ F   Περὶ γενέσεως] an A 3. 319a13?   19 τινὰ ἄλλην aF: ἀλλὰ τινὰ M   γοῦν aF   22 καὶ AM: om. aCF   μεταβολὴ, sed corr. A[1]   23 ἀλλ' οὐ κίνησιν αὐτὴν aF   ἐστι aF   24 μαθήσεως μάθησις. κίνησιν a: μαθήσεως. κίνησις (γένεσις om.) M   25 οὔ om. in lac. VI litt. M   26 ἔστι] ἔτι M   τις om. aFM   καὶ τὸ ACM: ἢ τὸ a: τὸ F   27 γένεσιν, ν ex ς C[1]   28 αὗται A: om. C: ταῦτα aFM   τῷ] τῶν aF

οἷον ἀνθρώπου καὶ ἵππου, οὕτως καὶ τούτων ἄλλας τῷ γένει θετέον μεταβολάς· ἀνάγκη γὰρ τῷ κοινῷ ὀνόματι καλεῖν οὐκ ἔχοντα ἴδιον. 201r

p. 226a16 Ἔτι εἰ τρία εἴδη κινήσεώς ἐστιν ἕως τοῦ τὴν φορὰν ἀλλοιοῦσθαι ἢ φέρεσθαι.

Καλῶς ἐξ ὑποθέσεως εἶπεν εἰ τρία εἴδη κινήσεώς ἐστι· τοῦτο γὰρ ἀποδεῖξαι προέκειτο, ὅτι ἐν ταῖς τρισὶ μόναις κατηγορίαις ἐστὶ κίνησις, ἐν ποσῷ καὶ ποιῷ καὶ τῷ ποῦ καὶ οὔτε ἐν ταῖς ἄλλαις οὔτε ἐν τῷ ποιεῖν καὶ πάσχειν, διότι κινήσεως κίνησις οὐκ ἔστιν, εἰς ὃ καὶ τὰ προειρημένα ἐπιχειρήματα καὶ τοῦτο τὸ νῦν προκείμενον κατεβάλετο. ἐπειδὴ οὖν ἴδιόν τι γέγονε πρόβλημα τὸ μὴ εἶναι κινήσεως κίνησιν, δείκνυσιν αὐτὸ ὑποθέμενος τρία εἶναι τῆς κινήσεως εἴδη καὶ προσθείς, ὅτι ἀνάγκη πᾶν τὸ κινούμενον κατὰ τούτων τι τῶν τῆς κινήσεως εἰδῶν κινεῖσθαι. καὶ διὰ τοῦτο καὶ ἡ ὑποκειμένη τῷ λόγῳ φύσις, τουτέστιν ἡ κίνησις ἣν λέγομεν κινεῖσθαι, ἢ ἀλλοίωσίς ἐστιν ἢ φορὰ ἢ κατὰ ποσὸν μεταβολή. οὐ μόνον δὲ τὴν κίνησιν, ἣν λέγομεν κινεῖσθαι, ὑποκειμένην τῇ κινήσει, καθ' ἣν λέγεται κινεῖσθαι, ἀνάγκη τούτων τι εἶναι, ἀλλὰ καὶ τὰ εἰς ἃ κινοῦνται· ἢ γὰρ ποιὸν ἢ ποσὸν ἢ ποῦ καὶ τούτων ἕκαστον· ἢ γὰρ εἰς λευκὸν ἢ εἰς μεῖζον ἢ ἄνω ἢ ἐπὶ τὰ τούτων συγγενῆ. τούτων δὲ οὕτως ἐχόντων κατὰ κοινοῦ λαβὼν τὸ ἀνάγκη ἐπήγαγεν, ὅτι ἀνάγκη τὴν φοράν, εἴπερ αὕτη τύχοι ἡ κίνησις ἣν λέγομεν κινεῖσθαι, ἢ ἀλλοιοῦσθαι, ἢ φέρεσθαι, ἢ κατὰ ποσὸν μεταβάλλειν. ὅπερ καὶ καταγέλαστον δοκεῖ τὸ τὴν φορὰν λευκαίνεσθαι ἢ θερμαίνεσθαι ἢ φέρεσθαι καὶ ἀδύνατόν ἐστιν.

p. 226a19 Ὅλως δὲ ἐπεὶ κινεῖται τὸ κινούμενον ἕως τοῦ τὴν δὲ κατὰ συμβεβηκὸς ἀφεῖμεν πάλαι.

Δείξας ὅτι ἀδύνατον κίνησιν κινήσεως εἶναι ἢ γένεσιν γενέσεως καθ' αὑτὸ ἢ ὅλως μεταβολὴν μεταβολῆς διὰ πλειόνων ἐπιχειρημάτων, προστίθησιν ὅτι τριχῶς τῆς κινήσεως λεγομένης, ὡς διώρισται πρότερον, ἢ καθ' αὑτὸ ἢ κατὰ μόριον ἢ κατὰ συμβεβηκός, κατὰ συμβεβηκὸς μόνως δυνατὸν εἶναι κινήσεως κίνησιν καὶ γενέσεως γένεσιν καὶ ὅλως μεταβολὴν μεταβολῆς, ὅταν ὁ

---

1 καὶ (ante ἵππου) om. FM τῷ γένει om. F 1. 2 τὰς μεταβολὰς aFM 2 ἴδιον om. F 3 ἔτι δὲ F φθορὰν FM 6 προύκειτο F ἐστὶν ἡ aF 7 τῷ (ante ποῦ) om. aFM καὶ οὔτε AC: οὔτε FM: οὔτε δὲ a 8 εἰρημένα aF 9 ἐπεὶ aFM 12 καὶ (alterum) om. aFM ἡ post καὶ om., sed inseruit C[1] 13 φύσις τῷ λόγῳ aFM 14 κατὰ τὸ ποσὸν M 15 post alterum κινεῖσθαι iterata ἢ ἀλλοίωσις — μεταβολή (13. 14) del. F 16 εἶναι] ἐστιν F γὰρ om. F 16. 17 ποσὸν ἢ ποιὸν C 19 αὐτὴ AC τύχηι FM 22 ἢ φέρεσθαι om. a ἐστιν om. M 24 ἀφίεμεν, sed ίε in ras. A ἀφεῖμεν — γενέσεως (v. 25) om. M 28 μόνος a cf. p. 857,16 29 μεταβολὴν μεταβολῶν M: mirum ni μεταβολῆς μεταβολὴν ὅταν ὁ] ὅταν M

ὑγιαζόμενος, φησί, τρέχῃ ἢ μανθάνῃ, οὐχ ὡς ὁ Ἀλέξανδρος οἶμαι λέγει, 201r διότι διὰ ταύτης τῆς κινήσεως ὑγιάζεται. ἀλλ' οὐκ ἐκ ταύτης εἰς ἐκείνην μεταβάλλει. ὅτι γὰρ οὐχ ὡς αἴτιον τὸ τρέχειν τῆς ὑγιάνσεως παρέλαβεν, ἀλλ' ὡς τὴν τυχοῦσαν κίνησιν, δηλοῖ πρῶτον μὲν ὅτι οὐ τὸν τρέχοντα ὑγιαζόμενον ὑπέθετο, ἀλλὰ τὸν ὑγιαζόμενον τρέχοντα· ἔπειτα ὅτι ἐπήγαγεν τὸ ἢ μανθάνῃ. οὐ γὰρ δὴ καὶ διὰ τῆς μαθήσεως ὑγιάζεται, ἀλλ' οὐδὲ εἰ ἦν κινήσεως κίνησις, ἐκ τῆς ἑτέρας εἰς τὴν ἑτέραν ἦν ἂν μεταβολή, ἀλλ' ὑπῆρχεν ἡ ἑτέρα τῇ ἑτέρᾳ, ὥστε κατ' αὐτὴν κινεῖσθαι. ἀλλὰ λέγοι ἂν κινήσεως κίνησιν εἶναι κατὰ συμβεβηκός, ὅταν τῷ κινουμένῳ κίνησις οἷον ἡ ὑγίανσις τῷ ὑγιαζομένῳ ὑπάρχῃ καὶ ἄλλη κίνησις τὸ τρέχειν ἢ τὸ μανθάνειν. τότε γὰρ κατὰ συμβεβηκὸς τούτων τις τῶν κινήσεων ὑπάρχει τῷ ὑγιάζεσθαι· ὥστε κατὰ συμβεβηκὸς τὴν κατὰ τὸ ὑγιάζεσθαι κίνησιν τρέχειν ἢ μανθάνειν, ὅτι ᾧ συμβέβηκε τὸ ὑγιάζεσθαι οἷον τῷ Σωκράτει οὗτος τρέχει ἢ μανθάνει.

Ἰστέον δὲ ὅτι τὰ μὲν τῶν βιβλίων οὕτως ἔχει τὴν γραφήν κατὰ συμβεβηκὸς μόνως ἂν ἐνδέχοιτο μεταβάλλειν τὴν μεταβολήν, οἷον εἰ ὁ ὑγιαζόμενος τρέχοι ἢ μανθάνοι, τὰ δὲ οὕτως κατὰ συμβεβηκὸς μόνως ἂν ἐνδέχοιτο μεταβάλλειν τὴν μεταβολήν, εἰ συμβαίνει τινὶ τροχάσαντι ὑγιαίνειν, οἷον εἰ ὁ ὑγιαζόμενος τρέχοι ἢ μανθάνοι. καὶ οἶδε καὶ ταύτην τὴν γραφὴν ὁ Ἀλέξανδρος. κἂν οὕτως δὲ ᾖ γεγραμμένον, οὐχ οὕτως οἶμαι λέγεσθαι ὡς τοῦ τρέχειν αἰτίου τῆς ὑγείας γινομένου, ἀλλ' ὡς ἀμφοῖν τῷ αὐτῷ ὑπαρχόντων. καὶ τοῦτο οἶμαι ἐνδεικνύμενος ὁ Ἀριστοτέλης ἐπήγαγεν τὸ ἢ μανθάνοι· οὐ γὰρ δὴ ὥσπερ τὸ τρέχειν οὕτω καὶ τὸ μανθάνειν αἴτιον ὑγείας δοκεῖ, ἀλλὰ τὸ τρέχειν ὡς κίνησίν τινα παρέλαβεν, ὥσπερ καὶ τὸ μανθάνειν. μόνως οὖν κατὰ συμβεβηκὸς δυνατὸν εἶναι κινήσεως κίνησιν, καὶ οὔτε καθ' αὑτό, ὡς δέδεικται πρότερον, οὔτε κατὰ μέρος· ὡς γὰρ οὐκ ἂν καθ' ὅλην ἡ ἀλλοίωσις φέροιτο, οὕτως οὐδὲ κατὰ μέρος ἂν φέροιτο. εἰ οὖν

η
1 τρέχει ἢ μανθάνει M οὐχ ACM: καὶ οὐχ aF ὅτι aF 2 οὐκ AM: οὐδ' aF: om. C ἐκείνην ACM: ταύτην aF 4 ὡς in ras. IV litt. A[1] οὐχὶ aF 6 ἢ μανθάνηι A: ἢ μανθάνῃ C: εἰ μανθάνει F: ἢ μανθάνει (ut cod. I Arist.) aM: ἢ μανθάνοι Arist. vulg. cf. v. 17, 20, 23 7 τὴν om. aFM ἦν ἂν ἡ a μεταβολή//// C: μεταβολὴν M 9 ante κίνησις habet ὅταν τῷ ὑγιαζομένῳ F κίνησις aAF: κίνησιν, superscr. τινὰ C: κίνησιν M 10 ἡ ὑγίανσις F: τὴν ὑγίανσιν ACM: ὑγίανσις a τῶν ὑγιαζομένων ὑπάρχειν M ἢ] καὶ aF 11 τότε γὰρ ACM: τότε a: utrumque om. F τῷ] τὸ M 15 δὲ om. aF 16 μόνως ACF (ut FI Arist.): μόνος a: μέν, ὡς M (ω in ras.): μόνον Arist vulg. 17 οἷον — μανθάνοι om. F ὁ om. C τρέχει M μανθάνει CM κατὰ — μεταβολὴν (18) om. F 18 μόνως aAM: μόνον C 19 συμβαίνει libri: legendum συμβαίνοι εἰ om. aF 20 τρέχοι ἢ μανθάνοι A: τρέχει ἢ μανθάνει aCFM 21 ἦν C 22 τὸ αὐτὸ FM 23 ἢ] εἰ F μανθάνει aCM 24 ὑγείας om. C 26 μόνος a 27 ὡς γὰρ — μέρος (28) om., sed in mrg. add. adscripto λείπει C[1] 27. 28 καθ'
λ
ὅλην A: καθό C: καθόλου aFM

μόνον τὸ κατὰ συμβεβηκός, τὸ δὲ κατὰ συμβέβηκὸς ἐκβέβληται ὡς ἀνεπι- 201r τήδειον πρὸς ἐπιστήμην, συνάγοιτο ἂν ὅτι οὐκ ἔστι κινήσεως κίνησις. ἐξ οὗ δῆλον ὅτι οὐκ ἔστιν ἐν τῷ | ποιεῖν καὶ πάσχειν κίνησις, ὅπερ προέ- 201v κειτο δεῖξαι. ἐπὶ δὲ τοῦ πάσχοντος μόνου τὸν λόγον ἐποιήσατο, διότι μία οὖσα ἡ ἐνέργεια ἐκ τοῦ ποιοῦντος ἐν τῷ πάσχοντί ἐστιν.

p. 226a23 Ἐπεὶ δὲ οὔτε οὐσίας οὔτε τοῦ πρός τι ἕως τοῦ ἐν ἑκάστῳ γάρ ἐστι τούτων ἐναντίωσις.

Προθέμενος δεῖξαι ὅτι οὐκ ἐν πάσαις ἐστὶ ταῖς κατηγορίαις κίνησις, ἀλλ' ἐν τρισὶ μόναις, τῷ τε ποιῷ καὶ τῷ ποσῷ καὶ τῷ ποῦ, καὶ δείξας ὅτι οὔτε ἐν οὐσίᾳ, οὔτε ἐν τῷ πρός τι οὔτε ἐν τῷ ποιεῖν καὶ πάσχειν, ἐπειδὴ κινήσεις μὲν αὗταί τινές εἰσι, κινήσεως δὲ κίνησις οὐκ ἔστι καθ' αὑτό, ὅπερ διὰ πλειόνων ἀπέδειξε, συμπεραίνεται λοιπὸν ὅτι μὴ οὔσης κινήσεως ἐν ταῖς ἄλλαις κατηγορίαις, λείπεται κατὰ τὸ ποιὸν καὶ τὸ ποσὸν καὶ τὸ ποῦ κίνησιν εἶναι μόνον, καὶ τὴν αἰτίαν τοῦ ἐν τούτοις εἶναι κίνησιν προστίθησιν εἰπὼν ἐν ἑκάστῳ γάρ ἐστι τούτων ἐναντίωσις· ἡ γὰρ κίνησις ἐξ ἐναντίου εἰς ἐναντίον ἦν μεταβολή. εἰ οὖν ἔστιν ἐναντίωσις καὶ ἐν τῇ τῶν πρός τι κατηγορίᾳ, ὡς αὐτὸς ἐν Κατηγορίαις ἐδήλωσεν εἰπών "ὑπάρχει δὲ καὶ ἐναντιότης ἐν τοῖς πρός τι", οὐδὲν κωλύει καὶ κατὰ ταύτην εἶναι κίνησιν. τὸ μὲν γὰρ κινούμενον καὶ ἐνταῦθα ἡ οὐσία ἐστίν, κινεῖται δὲ κατὰ τὴν σχέσιν ὥσπερ κατὰ ποιότητα καὶ ποσότητα καὶ τὴν τοῦ ποῦ κατηγορίαν. καὶ γὰρ ἐκεῖ ἡ οὐσία ἐστὶν ἡ κατ' ἐκείνας κινουμένη ὑπομένουσα. αἱ δὲ ποιότητες αὗται καὶ ποσότητες καὶ αἱ κατὰ τόπον φοραὶ γίνονται καὶ φθείρονται μᾶλλον ἤπερ κινοῦνται· οὐ γὰρ ὑπομένουσιν, ὅπερ προσεῖναι χρὴ τοῖς κινουμένοις, ἀλλ' ἡ ὑποκειμένη οὐσία ἐν τῇ κατ' ἐκείνην μεταβολῇ ὑπομένουσα κινεῖσθαι λέγεται. καὶ κατὰ τὸ ποιεῖν δὲ καὶ τὸ πάσχειν κινοῖτο ἂν τὸ ὑποκείμενον, κἂν αὐτὴ ἡ ποίησις καὶ ἡ πεῖσις οὐ κινῶνται, ἀλλὰ γίνονται καὶ φθείρονται καὶ ταύτῃ μεταβάλλουσιν. ἀντίκεινται δὲ τὸ

---

1 τὸ (prius) ACFM: om. a   τὸ δὲ κατὰ συμβεβηκὸς aFM: om. A: κινήσεως κίνησις ἐδείχθη· τὸ δὲ κατὰ συμβεβλῃκὸς (sic) interpolans C   κέκληται F   2 πρὸ ἐπιστήμης M   κίνησις om. M   3 ἐν ταυτῷ F   4 μόνον aF   5 ἐν τῷ πάσχειν τι ἐστίν M   6 Ἐπειδὴ δὲ C   6. 7 ἐν ἑκάστῳ γάρ om. F   7 τούτων om. F   ἐστὶν post τούτων colloc. M   8 ἐστὶ ταῖς AC: ἐστὶ M: om. aF   ante κίνησις habent ἐστὶν ἡ aF: ἡ M   9 μόναις τρισὶ aFM   τῷ ποσῷ τῷ ποιῷ καὶ τῷ ποῦ aF: τῷ ποιῷ τῷ ποσῷ καὶ τῷ ποῦ M   10 οὔτε ἐν τῷ πρός τι om. M   11 κίνησις δὲ κινήσεως a   ὥσπερ C   13 κίνησις M   15 ἐναντίωσις· ἡ γὰρ — ἔστιν (16) om. C   16 μεταβολὴν M   καὶ om. aF   τῶν] τοῦ C   17 ἐν Κατηγορίαις] c. 7 p. 6b15   18 ἐναντιότης] ἐναντίωσις M   καὶ om. F   19 καὶ om. aF   20 post ὥσπερ inseruit καὶ M   τοῦ aFM: om. AC cf. p. 862,4   22 αἱ om. F   φοραὶ aCF: διαφοραὶ AM   22. 23 καὶ φθείρονται om. F   24 κινουμένοις, ιν in ras. C   μεταβολὴν M   25 ποιεῖ a   δὲ om. FM   τὸ (ante πάσχειν) om. M   26 Verba καὶ ἡ πεῖσις om. M   κινοῦνται aC   27 ἀντίκεινται δὲ] αὐτίκα δὴ F: ἀντίκει δὲ καὶ M sic

ποιεῖν καὶ τὸ πάσχειν ὡς τὰ πρός τι· διὸ καὶ συνυπάρχει ἀλλήλοις καὶ 201v μεταβάλλει εἰς ἄλληλα πολλάκις. ὑγρανθεὶς γὰρ ὁ ἀὴρ ὑπὸ τοῦ ὕδατος ὑγραίνει τὴν γῆν καὶ θερμανθεὶς ὑπὸ τοῦ πυρὸς θερμαίνει, καὶ κατὰ τὰς λοιπὰς δὲ κατηγορίας ἡ ὑποκειμένη οἶμαι οὐσία λέγοιτο ἂν κινεῖσθαι. κατὰ χρόνον μὲν ἐκ τοῦ παρεληλυθότος εἰς τὸ μέλλον, κἂν μὴ κυρίως ᾖ ἐναντία ταῦτα, εἴπερ τὸ μὲν παρεληλυθὸς εἰς τὸ μέλλον μεταβάλλει, τὸ δὲ μέλλον οὐκέτι εἰς τὸ παρεληλυθός. κατὰ δὲ τὸ κεῖσθαι καὶ ἐναντιότης φαίνεται τῆς στάσεως πρὸς τὴν καθέδραν καὶ τοῦ πρηνοῦς πρὸς τὸ ὕπτιον. καὶ οὐδὲν ἄτοπον τὴν ὑποκειμένην οὐσίαν κινεῖσθαι καὶ κατὰ ταύτας τὰς ἀντιθέσεις αὐτὴν ὑπομένουσαν. καὶ ἐν τῷ ἔχειν δὲ μεταβολή τίς ἐστι τοῦ ὑποκειμένου ἀπὸ στερήσεως τῆς καταφάσει δηλουμένης εἰς τὴν ἕξιν, οἷον ἐκ τοῦ γυμνοῦ εἰς τὸ ἔχειν ἱμάτιον. καὶ τοῦτο καὶ αὐτὸς Ἀριστοτέλης στερήσεως καταφατικῆς τέθεικε παράδειγμα δηλῶν τὰς κατὰ κίνησιν μεταβολάς, ὅτε ἔλεγε "καὶ γὰρ ἡ στέρησις κείσθω ἐναντίον"· καὶ δηλοῦται καταφάσει τὸ γυμνὸν καὶ λευκὸν καὶ μέλαν.

Ἀλλὰ μήποτε ὁ Ἀριστοτέλης τὴν κίνησιν ὡς μεταβολὴν τοῦ ὑποκειμένου κατὰ διάθεσιν θεασάμενος πασῶν αὐτὴν ἀπέφησε τῶν κατηγοριῶν τῶν σχετικῶν καὶ ἀμενηνῶν καὶ οὐδὲν ἐκφανῶς τὸ ὑποκείμενον διατιθεισῶν· τὸ γὰρ κεῖσθαι καὶ τὸ ἔχειν οὐδεμίαν δοκεῖ τῷ ὑποκειμένῳ δευσοποιὸν διάθεσιν ἐμποιεῖν. τί γὰρ διαφέρει τῷ σώματι πρηνεῖ κεῖσθαι ἢ ὑπτίῳ καὶ περικεῖσθαι δακτύλιον ἢ μή; καὶ τὸν χρόνον δὲ ὡς ἀδρανῆ δοκεῖ τεθεᾶσθαι. διὸ γενέσεως μὲν οὐδαμῶς αἴτιόν φησιν εἶναι, φθορᾶς δὲ μόνης δοκεῖν καὶ ταύτης διὰ τὸ μηδὲν ἄλλο ὁρᾶν αἴτιον· τοιαύτη δὲ καὶ ἡ κατὰ τὸ πρός τι σχέσις, δι' ἧς οἶμαι καὶ τὸ αἴτιον ἐνεδείξατο τοῦ μὴ εἶναι κίνησιν ἐν ταῖς σχετικαῖς κατηγορίαις τὸ μὴ διατιθέναι τὸ ὑποκείμενον, ὅταν λέγῃ "ἐνδέχεται γὰρ θατέρου μεταβάλλοντος ἀληθεύεσθαι θάτερον μηδὲν μεταβάλλον". τουτέστι μὴ τρεπόμενον μηδὲ ἀποβάλλον τινὰ διάθεσιν ἢ προσλαμβάνον, ὅπερ ἐπὶ τῶν σχετικῶν κατηγοριῶν πασῶν ὑπάρχον διὰ μιᾶς τῆς τῶν πρός τι κατηγορίας ἐνεδείξατο. τὸ γὰρ ποιὸν καὶ τὸ ποσὸν καὶ ἡ κατὰ ταῦτα μεταβολὴ τρέπει καὶ διατίθησιν ἄλλοτε ἄλλως τὰς ὑποκειμένας οὐσίας. ὁμοίως δὲ καὶ ὁ τόπος δύναμιν οὐ τὴν τυχοῦσαν ἔχει κατ'

---

2 γὰρ transposuit post πολλάκις FM 4 ἂν om. FM 5 κἂν μὴ — εἰς τὸ μέλλον (6) om. M 6 ὅπερ aF 7 κεῖσθαι] κινεῖσθαι M 9 οὐδ' aF 11 καταφάσεως M τὴν om. aFM 12 αὐτὸς ὁ aCFM 13 στερήσεως om. M 14 ἔλεγε] E 1. 225b3 15 γυμνὸς F 16 τὴν om. aF 17. 18 τῶν σχετικῶν κατηγοριῶν aFM 18 οὐδὲ F ἐκφανῶς aF (cf. v. 25 et p. 832,15): ἐκφανὲς ACM 18. 19 διατεθεισῶν FM 19 τὸ γὰρ κινεῖσθαι M cf. v. 7 τῷ ὑποκείμενον, sed corr. C[1]: τῶν ὑποκειμένων M 19. 20 δευσοποιὸν] in mrg. ἔμμο-
λ
νον· σημαίνει δὲ καὶ τὸν βαφέα A[1]: ποιὰν M 21 δακτύλιον] δὲ δακτυ sic M 22 θεάσασθαι aFM αἴτιον οὐδαμῶς aFM 22. 23 μόνης] μᾶλλον F 23 δοκεῖ M δὲ καὶ ἡ] δὲ ἡ M 25 τὸ μὴ] τῷ μὴ CM 26 θατέρου] θάτερον F 27 ante μηδὲ add. τουτέστιν F 28 πασῶν κατηγοριῶν aF: κατηγοριῶν ἁπασῶν M 30 ἄλλως ἄλλοτε aFM 31 δύναται F ἔχειν F

αὐτόν, εἴπερ γένεσιν νομίζει τῶν στοιχείων τὴν ἐπὶ τοὺς οἰκείους τόπους 201v φοράν. ἐν δὲ τῷ ποιεῖν καὶ πάσχειν οὐ βούλεται εἶναι κίνησιν, διότι κίνησις ἐκεῖνα, κινήσεως δὲ κίνησις οὐκ ἔστι, κἂν γένεσις αὐτῆς ᾖ καὶ φθορά· γενέσεως δὲ γένεσις οὐκ ἔστι, κἂν μεταβολὴ ᾖ, ἀλλ' οὐδὲ μεταβολῆς μεταβολή, κἂν ἄλλος τις ᾖ τρόπος, καθ' ὃν ἡ μεταβολὴ ἀπὸ τοῦ μὴ εἶναι εἰς τὸ εἶναι πρόεισι καὶ ἀπὸ τοῦ εἶναι εἰς τὸ μὴ εἶναι.

Διὰ τὰς εἰρημένας οὖν ἴσως διαφορὰς ὁ Ἀριστοτέλης ἀπαγορεύει κίνησιν εἶναι ἐν ταῖς εἰρημέναις κατηγορίαις μεταβολὴν πάντως εἶναι συγχωρῶν ἐν αὐταῖς, εἴπερ μὴ εἰσὶν ἀίδιοι· ὁ μέντοι Εὔδημος ἐν τοῖς ἑαυτοῦ Φυσικοῖς τὰ τοῦ Ἀριστοτέλους παραφράζων καὶ εἰπὼν ὅτι "ἐν τῷ πρός τι οὐκ ἔστιν κίνησις πλὴν κατὰ συμβεβηκός" καὶ τὴν αἰτίαν προσθείς "γίνεται γάρ, φησί, καὶ ἔστι τὸ δίπηχυ διπλάσιον ἀκίνητον ὂν πάντη πάντως γινομένου πηχυαίου", καὶ εἰπὼν ὅτι τὸν αὐτὸν τρόπον καὶ ἐπὶ τῶν ἄλλων τῶν πρός τι συμβαίνει, ἐπήγαγεν "ἐν χρόνῳ δὲ πάντα κινεῖται", τρόπον δὲ ἄλλον τοῦτο οἶμαι ἐνδεικνύμενος, ὅτι κίνησις μὲν τῶν ὑποκειμένων ἐστὶν καὶ κατὰ τὰς σχέσεις, ἄλλον δὲ τρόπον ἥπερ κατὰ τὰς διαθέσεις, ὥσπερ ἄλλον τρόπον κατὰ τὴν οὐσίαν, ὅτι οὐδὲ κίνησιν καλεῖν ἀξιοῦσιν οἱ ἀπὸ τοῦ Περιπάτου, ἀλλὰ γένεσιν καὶ φθορὰν διὰ τὸ μὴ ὑπομένειν τὸ μεταβάλλον. ὁ μέντοι Θεόφραστος ἐν τῷ πρώτῳ τῶν ἑαυτοῦ Φυσικῶν καθ' ἕκαστον γένος τῶν κατηγοριῶν τὴν κίνησιν θεωρεῖσθαί φησι γράφων οὕτως· "περὶ δὲ κινήσεως τὸν μὲν καθόλου καὶ κοινὸν λόγον οὐ χαλεπὸν ἀποδοῦναι καὶ εἰπεῖν, ὡς ἐνέργειά τίς ἐστιν ἀτελὴς τοῦ δυνά-|μει ὄντος ᾗ τοιοῦτον καθ' ἕκαστον γένος τῶν κατηγοριῶν." ἔοικε δὲ 202r νῦν κίνησιν κοινῶς τὴν μεταβολὴν λέγειν· καὶ γὰρ ὁ ὁρισμὸς ὁ λέγων ἐντελέχειαν τοῦ δυνάμει, ᾗ τοιοῦτόν ἐστιν, οὐ τῆς κυρίως κινήσεώς ἐστιν, ἀλλὰ καὶ γενέσεως καὶ φθορᾶς καὶ ὅλως πάσης μεταβολῆς. διὸ καὶ προελθὼν ὀλίγον ὁ Θεόφραστος "ζητεῖν δεῖ, φησί, περὶ τῶν κινήσεων, εἰ αἱ μὲν γενέσεις εἰσίν, αἱ δὲ ὥσπερ ἐνέργειαί τινες". ἀλλ' ὅτι μὲν μεταβολὴν ἀνάγκη πάντως εἶναι καὶ ἐν ταῖς σχετικαῖς κατηγορίαις τῶν ὑποκειμένων κατὰ τὰς σχέσεις, πρόδηλον, εἴπερ μὴ ἀίδιοί εἰσιν αἱ τῶν οὐσιῶν κατ' αὐτὰς σχέσεις. εἰ οὖν μεταβάλλουσι κατ' αὐτὰς αἱ οὐσίαι, ἢ κατὰ γένεσιν καὶ φθορὰν αὐτὰς ἀνάγκη μεταβάλλειν ἢ κατὰ κίνησιν, εἴπερ αὗται δια-

---

1 τὸ στοιχεῖον F   2 καὶ τῷ πάσχειν aF   3 ante οὐκ habet ἐκεῖνα, sed deletum C   κἂν A^2: καὶ A^1 αὐτῆς (αὐτοῖς F) post φθορά aF: αὐτῆς ᾖ ἡ φθορὰ M   4 γένεσις δὲ γενέσεως M   κἂν] καὶ A   ἀλλ' om. aFM   4. 5 μεταβολὴ μεταβολῆς aF: μεταβολὴ μεταβολῶν M   7 οὖν om. M   ἴσως om. F   μεταφορὰς M   8 εἶναι πάντως M   9 μὴ om. M   Εὔδημος] fr. 55 p. 77,27 Sp.   10 παραφράζων τὰ τοῦ ἀριστοτέλους aF   12 φησι] l. c. p. 78,1   πάντη γὰρ F   13 πηλυαίου M   14 ἐπήγαγεν] l. c. p. 78,5   ante ἐν habet εἰ a   παντὶ F   15 οἶμαι τοῦτο a   post μὲν add. πάντων C   16 καὶ] ἡ aF   τὰς (ante σχέσεις)] τὰ C   ἥπερ aF   19 Θεόφραστος] fr. 19 Wimmer   20 ante καθ' add. καὶ aF   21. 22 ἀποδοῦναι οὐ χαλεπὸν C   23 δὲ om. M   24 νῦν κίνησιν F: καὶ νῦν κίνησιν a: καὶ κίνησιν νῦν M   25 κινήσεως] γενέσεως M^1 sed κινήσεως in mrg.   27 δεῖ AM: δεῖν aCF   28 γενέσεις ACM: κινήσεις aF   29 καὶ om. M   32 post εἴπερ add. οὖν M

φοραὶ μεταβολῆς ὑπὸ τοῦ Ἀριστοτέλους ἐκ διαιρέσεως παραδίδονται. ἀλλὰ 202r γίνεσθαι τὸν ἄνθρωπον οὐκ ἂν λέγοιμεν, ὅταν δακτύλιον περιθῆται ἢ κατ' ἄλλην μεταβάλλῃ σχέσιν· ὥστε κινεῖσθαι ἀνάγκη κατὰ τὰς τοιαύτας μεταβολάς.

Κατ' ἄλλον δὲ τρόπον κινήσεως ὁ Εὔδημος εἶπεν, καὶ οὐ κατ' ἐκεῖνον, καθ' ὃν αἱ κατὰ διάθεσιν μεταβολαὶ γίνονται. καὶ γὰρ καὶ αὐτὸς ὁ Ἀριστοτέλης προϊὼν τὴν ἀποβολὴν τῇ λήψει ἐναντίαν εἶναί φησι, καὶ μεταβολὰς ταύτας ἀξιοῖ καλεῖν λέγων "διὸ γένεσις φθορᾷ ἐναντία καὶ ἀποβολὴ λήψει". αὗται δὲ μεταβολαὶ μέν, κινήσεις δὲ οὔ. εἰ δὲ βούλεταί τις μηδὲ ὅλως κίνησιν ἐν ταύταις εἶναι ταῖς κατηγορίαις, μηκέτι τὴν μεταβολὴν εἰς μόνας γένεσιν καὶ φθορὰν καὶ κίνησιν διαιρείτω, ἀλλὰ προστιθέτω τι καὶ ἄλλο εἶδος τὸ ταῖς κατὰ σχέσιν μεταβολαῖς ἐφαρμόττον, ὥστε τὴν μὲν ἐξ οὐχ ὑποκειμένου εἰς ὑποκείμενον μεταβολὴν γένεσιν εἶναι, τὴν δὲ ἐξ ὑποκειμένου εἰς οὐχ ὑποκείμενον φθοράν, τὴν δὲ λοιπὴν τὴν ἐξ ὑποκειμένου εἰς ὑποκείμενον διαιρεῖσθαι εἴς τε τὴν κατὰ διάθεσιν, ἣν κίνησιν ἀξιοῖ καλεῖν ὁ Ἀριστοτέλης, καὶ εἰς τὴν κατὰ σχέσιν, ἣν κίνησιν μὲν ἀπαγορεύει καλεῖν ὡς οὐδεμίαν ἐμφαίνουσαν τοῦ ὑποκειμένου τροπήν, διὰ δὲ τὸ μὴ κεῖσθαι ὄνομα ἴδιον τῷ τοῦ γένους ὀνόματι μεταβολὴν καὶ αὐτὴν καλεῖ. καὶ τοῦτο δὲ ἀληθὲς οἶμαι λέγειν, ὡς εἰ τὰ κατὰ μέρος κινούμενα μὴ ἀξιοῖ καθ' αὑτὸ λέγειν κινεῖσθαι, ἀλλὰ τοῖς κατὰ συμβεβηκὸς κινουμένοις αὐτὰ συντάττει, πολλῷ μᾶλλον τὰ κατὰ σχέσιν καὶ τὰ ἄλλων κινουμένων αὐτὰ μεταβάλλοντα οὐκ ἂν εἴποι καθ' αὑτὸ κινεῖσθαι. περὶ δὲ τῶν καθ' αὑτὸ κινουμένων ἦν ἡ ζήτησις, ὥστε κἂν ὁ Θεόφραστος ἐν πάσαις εἶναι λέγῃ ταῖς κατηγορίαις τὴν κίνησιν, ἀδιορίστως εἶπεν μήπω μήτε τὴν κίνησιν τῆς μεταβολῆς διορίσας μήτε τὸ καθ' αὑτὸ καὶ τὸ κατὰ συμβεβηκός. ἀλλὰ ταῦτα μὲν καὶ ἐπὶ πλέον ζητείσθω, εἴπερ δόξει ζητήσεως ἄξια, διὰ τὴν ἐν αὐτοῖς τῶν ἐξηγητῶν παραδρομήν. ἐπὶ δὲ τὰ ἑξῆς ἰτέον.

---

1 παραδέδονται FM 2 λέγομεν M δακτύλον sic M 3 μεταβάλλειν F 5 τῆς κινήσεως aFM Εὔδημος] l. c. p. 79,6 7 μεταβολὴν CM λείψει M (sic et in v. 9) 8 λέγων — καλεῖν (17) om. F λέγων] E 5. 229b12 ἐναντίον M 10 εἶναι ἐν ταύταις C: δοῦναι ἐν ταύταις M 11 μόνος a 12 σχέ///////σιν A 13 post εἶναι ins. καὶ C[2] 14 δὲ (ante ἐξ) om. CM 17 ἐμφαίνουσα M 18 κεῖσθαι] κινεῖσθαι F ἀΐδιον a αὐτὸς A 19 καλεῖ///// C 20 καθ' αὑτὸ AM cf. v. 22. 23: καθ' αὑτὰ aCF λέγεσθαι F κινεῖσθαι ex κεῖσθαι C[2] 21 αὐτὰ//// C: αὐτὰς AM: ταύτας aF τὴν σχέσιν F καὶ τὰ ἄλλων C: καὶ τὸ ἄλλων A: καὶ ἄλλων FM: γὰρ τὰ ἄλλων a 22 καθ' αὑτὸ CM: καθ' αὑτὰ aAF 23 καθ' αὑτὰ aF Θεόφραστος] fr. desideratur ap. Wimmerum 24 λέγῃ om. M 25. 26 καὶ τὸ κατὰ συμβ. aAC: τὸ om. FM 26 καὶ om. aF δόξει aF: δόξοι ACM

p. 226a26 Ἡ μὲν οὖν κατὰ τὸ ποιὸν κίνησις ἀλλοίωσις ἔστω ἕως τοῦ καὶ ὅσα μὴ αὐτὰ ἑαυτὰ κινεῖ κατὰ τόπον. 202r

Ἀφορίσας τὰς κατηγορίας, ἐν αἷς χρὴ τὴν καθ' αὑτὸ κίνησιν ὑπάρχειν, τὴν τοῦ ποιοῦ καὶ τὴν τοῦ ποσοῦ καὶ τὴν τοῦ ποῦ, διδάσκει λοιπόν, τίς ἐν ἑκάστῳ τῶν γενῶν τούτων κίνησις καὶ τίνες αὐτῶν αἱ διαφοραὶ καὶ μέχρι τῶν ὀνομάτων, καὶ τέως ὅτι ἡ κατὰ τὸ ποιὸν κίνησις κοινῷ ὀνόματι ἀλλοίωσις καλεῖται. ἐπειδὴ δὲ ποιαὶ λέγονται καὶ αἱ οὐσιώδεις διαφοραὶ οἷον τὸ λογικόν, τὸ χρεμετιστικόν, ποιαὶ δὲ λέγονται καὶ αἱ παθητικαὶ καλούμεναι ποιότητες οἷον θερμότητες καὶ ξηρότητες, καθ' ἃς πάσχειν ἢ ἀπαθὲς εἶναι λέγομεν, διορίζει καλῶς, ὅτι τὴν κατὰ ταύτας τὰς ποιότητας μεταβολὴν καὶ κίνησιν καλεῖν ἀξιοῦμεν καὶ ἀλλοίωσιν ὀνομάζομεν. ἡ γὰρ κατὰ τὰς οὐσιώδεις διαφορὰς μεταβολή, οὐ κίνησις, ἀλλὰ γένεσις καλεῖται καὶ φθορά. διὸ οὔτε ἀλλοίωσις, ἀλλὰ ἀλλότης μᾶλλον (ἄλλο γὰρ καὶ οὐκ ἀλλοῖον ἀναφαίνεται τὸ γινόμενον), οὐ κίνησις δέ, ὅτι οὐδὲν ὑποκείμενον ἐνεργείᾳ τὸ αὐτὸ μένον ἐκ λογικοῦ εἰς ἄλογον μεταβάλλει ἢ ὅλως ἐξ ἐναντίου εἰς ἐναντίον. ποιότητες δὲ λέγονται αἱ συστατικαὶ τῶν εἰδῶν διαφοραὶ καίτοι οὐσίαι οὖσαι, ὅτι περὶ οὐσίαν τὸ ποιὸν ἀφορίζουσιν. ἔοικε δὲ τὸ τῆς ἀλλοιώσεως ὄνομα αὐτὸς ἐπιθεῖναι τῇ κατὰ τὸ ποιὸν κινήσει, ἐπὶ δὲ τῆς κατὰ ποσότητα μεταβολῆς οὐκέτι κοινὸν ὄνομα κεῖται, ὥσπερ ἐπὶ τῆς κατὰ ποιότητα τὸ τῆς ἀλλοιώσεως. ἀλλ' ἐκεῖ ἡ μὲν εἰς τὸ τέλειον μέγεθος κίνησις αὔξησις λέγεται, ἡ δὲ ἐκ τοῦ τελείου μεγέθους μείωσις. ἔδειξε δὲ διὰ τούτου καὶ τίς ἡ κατὰ τὸ ποσὸν ἐναντίωσις, ὅτι τὸ τέλειον μέγεθος καθ' ἕκαστον τῶν αὔξεσθαι πεφυκότων καὶ τὸ ἀτελές. ἀλλ' ἡ μὲν κατὰ τὸ ποιὸν μεταβολὴ τὸ κοινὸν εἶχεν ὠνομασμένον, ἡ δὲ κατὰ τὸ ποσὸν τὰ ἴδια. ἡ μέντοι κατὰ τόπον κίνησις κατ' ἄμφω, φησίν, ἀνώνυμός ἐστιν. οὔτε γὰρ κοινὸν ὄνομα τῆς κατὰ τόπον κινήσεώς ἐστιν οὔτε ἰδίᾳ ἑκάστης.

Φορὰν δὲ τὸ κοινὸν αὐτὸς καλέσας ἢ καὶ οὕτως καλούμενον εὑρών, ὅτι μὴ κυρίως καλεῖται, δείκνυσιν, εἴπερ μόνα ταῦτα κυρίως φέρεσθαι λέγεται τὰ ἄψυχα τά τε φύσει καὶ τὰ βίᾳ κινούμενα. τὰ μέντοι ἔμψυχα

---

2 αὐτὰ μὴ a 3 καθ' αὑτὸν M 4 τὴν τοῦ (ante ποσοῦ) om. aFM τοῦ (ante ποῦ) om. A 6 τὸ om. A 9 ἀπαθεῖς C 10 ταύτας ποιότητας M 11 κατονομάζομεν aF in summo mrg. schema motuum adscr. A 13 οὔτε ACFM: οὐδὲ a ἀλλότης C: ἀλλοίωσις A¹M: γένεσις aA²F 14 ἀναφαίρεται M οὐδὲ CF 15 τὸ αὐτὸ A: ἐν τῷ αὐτῷ C: ὂν καὶ τὸ αὐτὸ aF: ἓν τὸ αὐτὸ M ἄλλογον C 16 ante αἱ add. καὶ C 17 περὶ οὐσίαι C ἀφορίζεται M 18 ἀναλλοιώσεως C 19 οὐκ ἔστι a κείμενον a 20 τὸ τῆς ἀλλοιώσεως A: τὸ om. C: τὸ τῆς om. FM et a, qui idem correxit ἀλλοίωσις ἐκεῖ ACM: ἐκεῖνο (om. ἡ) F: om. a εἰς] ἐπὶ C 22 δὲ ἡ διὰ F: δὲ καὶ διὰ M τούτων a: τοῦ M κατὰ ποσὸν M 23 τέλειον μὲν FM post τῶν add. ζώων CFM καὶ ἀτελές M 26 ἀνωνύμως C ἐστιν om. F post τόπον add. ἴδιον aF 29 κεῖται CM φθείρεσθαι sed corr. A¹ 29. 30 λέγομεν aF 30 τὰ περὶ φύσιν F κινούμενα βίᾳ aF

καὶ τοῦ κινεῖσθαι καὶ τοῦ στῆναι ἀρχὴν ἐν αὐτοῖς ἔχοντα τὴν ψυχήν, οὐκ- 202r έτι κυρίως λέγομεν φέρεσθαι, | ἀλλ' ἐκεῖνα μόνα, ὅσα μήτε αὐτὰ 202v ἑαυτὰ κινεῖ κατὰ τόπον μήτε ὅταν κινῆται ἐξουσίαν ἔχει τοῦ στῆναι. ἐν τούτοις ὁ Εὔδημος προστίθησιν, ὅτι πᾶσαι αἱ κινήσεις καὶ αἱ μεταβολαὶ ἀπὸ τοῦ εἰς ὃ μᾶλλον λέγονται ἢ ἀπὸ τοῦ ἐξ οὗ, αὔξησις μὲν ἡ ἐπὶ τὸ μέγα, μείωσις δὲ ἡ ἐπὶ τὸ μικρόν, καὶ ἐπὶ ἀλλοιώσεως μάθησις ὑγίανσις, καὶ ἐπὶ τῶν κατὰ τόπον, εἰς Ἀθήνας καὶ εἰς Κόρινθον μᾶλλον ἢ ἀνάπαλιν.

p. 226b1 Ἡ δὲ ἐν τῷ αὐτῷ εἴδει μεταβολὴ ἕως τοῦ ἐκ τούτων δῆλον.

Εἰπὼν ὅτι ἡ μὲν κατὰ τὸ ποιὸν κίνησις κοινὸν ὄνομα ἔχει τὴν ἀλλοίωσιν, ἡ δὲ κατὰ τὸ ποσὸν κοινὸν μὲν οὐκ ἔχει, ἴδια δὲ τὴν αὔξησιν καὶ τὴν μείωσιν, ἡ δὲ κατὰ τόπον οὔτε κοινὸν οὔτε ἴδιον, ἐπειδὴ τὰ κατὰ ποιότητα μεταβάλλοντα ποτὲ μὲν ἐξ ἄλλου εἴδους εἰς ἄλλο μεταβάλλει ὡς ἐκ τοῦ μέλανος εἰς τὸ λευκόν, ποτὲ δὲ ἐν τῷ αὐτῷ εἴδει μένοντα ἐπὶ τὸ μᾶλλον αὐτοῦ καὶ ἧττον τὴν μεταβολὴν ποιεῖται, ἐφιστάνει καλῶς, ὅτι ἡ κατὰ τὸ μᾶλλον καὶ ἧττον ἐν τῷ αὐτῷ εἴδει μεταβολὴ ἀλλοίωσίς ἐστι καὶ οὐ χρὴ ζητεῖν ἕτερον ἐπ' αὐτῆς ὄνομα. ὅτι δὲ τοῦτο οὕτως ἔχει, δείκνυσιν ἐκ τοῦ πᾶσαν κίνησιν δεδεῖχθαι ἐξ ἐναντίου εἰς ἐναντίον γινομένην ἢ ἁπλῶς ἢ πῇ. ἔστι δὲ ἡ πῇ ἐκ τοῦ μεταξὺ γινομένη κατὰ τὴν ἐν τῷ αὐτῷ εἴδει ἐπίτασιν. ἐδείχθη δὲ καὶ ἡ ἀπὸ τοῦ μεταξὺ ἢ εἰς τὸ μεταξὺ μεταβολὴ ἀπὸ ἐναντίου καὶ εἰς ἐναντίον οὖσα. εἰ οὖν τὸ λευκὸν ἧττον γινόμενον λευκὸν εἰς τὸ μεταξὺ μεταβάλλει ὡς εἰς τὸ ἐναντίον ἑαυτοῦ, δῆλον ὅτι ὡς εἰς μέλαν μεταβάλλει· τὸ γὰρ ἧττον λευκὸν μίξει τοῦ μέλανος γίνεται τοιοῦτον. διὸ καὶ ἐπὶ τὸ ἧττον ἰοῦσα ἡ κίνησις εἰς τοὐναντίον λεχθήσεται μεταβάλλειν, ἐπὶ δὲ τὸ μᾶλλον, ὅταν μᾶλλον λευκὸν γίνηται, ὡς ἐκ τοῦ ἐναντίου ἑαυτῷ λευκῷ ὄντι μεταβάλλειν τοῦ ἧττον λευκοῦ, καθόσον μέλαν ἦν τὸ μεταξύ. εἰ οὖν τὸ εἰς τὸ ἧττον καὶ τὸ μᾶλλον ὡς εἰς τὸ μεταξὺ καὶ ἐκ τοῦ μεταξὺ κινεῖσθαί ἐστι, τὸ δὲ μεταξύ πῃ ἐναντίον, καὶ ἡ εἰς τὸ ἧττον καὶ εἰς τὸ μᾶλλον

---

1 ἐν αὐτοῖς scripsi: ἐν αὐτοῖς C: ἑαυτοῖς AM: ἐν ἑαυτοῖς aF 1. 2 οὐκέτι] οὔτε C 2 μόνα om. F 3 ἑαυτὰ om. M τοῦ στῆναι ἔχει aF 4 Εὔδημος] fr. 56 p. 80,11 Sp. ἀπὸ τοῦ aC: ὑπὲρ τῆς F: om. AM 6 μάνθησις C 6. 7 τῆς κατὰ τόπον M καὶ (post Ἀθήνας) om. aF post ἀνάπαλιν M inseruit: κοινὸν ἔχει ὄνομα τὴν ἀλλοίωσιν (ex v. 10) sed punctis delevit 10 ἔχει ὄνομα M 11 ἴδια A (cf. p. 862,25): ἰδίᾳ aCFM 16 εἴδη C[1] 17 ἐπ' αὐτῆς ἕτερον C 18 ἐξ] ἐκ τοῦ aFM 19 δὲ ἡ πῇ libri: δὲ "ἢ πῇ" Brandis 20 ἢ scripsi: καὶ ἡ AC: καὶ aM: om. F 21 ἀπὸ τοῦ ἐναντίου M καὶ om. aF εἰς τὸ ἐναντίον M 22 ἧτ . . . γινόμενον M (syll. τον om. in lac. III litt.) 23 ὡς om. F 24 in mrg. schema κινήσεως ἐπὶ τὸ ἧττον καὶ ἐπὶ τὸ μᾶλλον adscr. A 25 τὸ ἐναντίον C μεταβάλλει a 26 γένηται FM αὐτῷ sic F ὄντος F 26. 27 μεταβάλλειν C: μεταβάλλει aAFM 28 καὶ ἐκ τοῦ ἐναντίου, sed corr. in mrg. F 29 εἰς τὸ ἧττον καὶ τὸ μᾶλλον AM: εἰς τὸ ἐναντίον ἧττον καὶ τὸ μᾶλλον C: εἰς τὸ μᾶλλον καὶ εἰς τὸ ἧττον aF

κίνησις ὡς εἰς ἐναντίον καὶ ἐξ ἐναντίου πη οὖσα ὁμοίως ἀλλοίωσις καλεῖται, ὥσπερ καὶ ἡ εἰς τὸ ἁπλῶς ἐναντίον αὐτὸ τὸ μέλαν καὶ ἡ ἐκ τοῦ μέλανος· διαφέρει γὰρ οὐδὲν πρὸς τὸ ἀλλοίωσιν λέγεσθαι τὸ πῇ μεταβάλλειν καὶ ἁπλῶς, τουτέστιν εἰς τὰ μεταξὺ καὶ ἐκ τούτων ἢ εἰς τὰ ἄκρα καὶ ἐξ ἐκείνων. εἰπὼν δὲ ὅτι οὐδὲν διαφέρει τὸ πῇ μεταβάλλειν ἢ ἁπλῶς προσέθηκεν ἀσφαλῶς, ὅτι ἐπὶ τῆς πῇ μεταβολῆς πῇ δεήσει τὰ ἐναντία ὑπάρχειν. τὸ γὰρ μεταξύ, ἐξ οὗ καὶ εἰς ὃ ἡ πῇ μεταβολή, οὐχ ἁπλῶς ἐναντίον ἐστὶ πρὸς ἑκάτερον τῶν ἄκρων, ἀλλὰ πῇ ἐναντίον καὶ πῇ οὐκ ἐναντίον· διὸ οὐχ ἁπλῶς ἐναντίον. καὶ διὰ τὸ μεταξὺ τοῦτο πῇ μὲν ὂν ἐναντίον πῇ δὲ οὔ, καὶ ποτὲ μὲν πλέον ποτὲ δὲ ἔλαττον ἔχον τοῦ ἐναντίου τὸ μᾶλλον καὶ τὸ ἧττον συμβαίνει ταῖς ἐκ τούτου καὶ εἰς τοῦτο μεταβολαῖς. εἰ οὖν διὰ τὸ μεταξύ ἐστιν ἡ τοῦ μᾶλλον καὶ ἧττον φύσις, εἰκότως ἡ μὲν ἐπὶ τὸ μεταξὺ κίνησις ἧττον ἐν τῷ αὐτῷ εἴδει ποιεῖ τὸ κινούμενον, ἡ δὲ ἀπὸ τοῦ μεταξὺ μᾶλλον. 202v

Ὁ μὲν οὖν Ἀλέξανδρος καὶ ὁ Θεμίστιος τὸ μᾶλλον καὶ τὸ ἧττον ἐπὶ μόνης τῆς κατὰ τὸ ποιὸν μεταβολῆς ὑπὸ τοῦ Ἀριστοτέλους εἰλῆφθαι νομίζουσιν, ἴσως ἐπειδὴ τοῦ ποιοῦ τὸ μᾶλλον καὶ τὸ ἧττον ἴδιά ἐστιν· ὁ δὲ Πορφύριος "ἐπειδή, φησίν, ἐν πάσῃ κινήσει ἔστιν τὸ μᾶλλον καὶ τὸ ἧττον (καὶ γὰρ ἐν τῇ κατὰ τόπον ἐπίτασις καὶ ἄνεσις καὶ ἐν τῇ κατὰ αὔξησιν καὶ φθίσιν καὶ ἐν τῇ κατὰ ἀλλοίωσιν), ζητεῖ τὴν κατὰ τὸ μᾶλλον καὶ ἧττον κίνησιν τίνος χρὴ γένους θέσθαι, καί φησιν ὅτι ἡ ἐν τῷ αὐτῷ εἴδει μεταβολὴ ἐπὶ τὸ μᾶλλον καὶ ἧττον ἀλλοίωσίς ἐστι· κατὰ ποιότητα γὰρ εἶναι, ἐν ᾧ ἂν κινήσεως γίνηται εἴδει." ταῦτα δὲ εἰπὼν ἐπὶ τῆς κατὰ τὸ ποιὸν κινήσεως καὶ αὐτὸς τὰ ὑπὸ τοῦ Ἀριστοτέλους εἰρημένα ἐξηγεῖται. εἰκὸς δὲ τὸν Πορφύριον εἰς ταύτην ἐλθεῖν τὴν ἔννοιαν διὰ τὸ τὸν Ἀριστοτέλην μηδαμοῦ παρενδείξασθαι, ὅτι τῆς κατὰ ποιότητα μόνης κινήσεως τὸ μᾶλλον καὶ τὸ ἧττον ζητεῖ. εἰ δὲ καὶ τὸ μᾶλλον καὶ τὸ ἧττον ποιότητος ἴδια δοκεῖ, χρὴ γινώσκειν ὅτι παντὸς εἴδους αἱ συστατικαὶ διαφοραὶ ποιότητές τινές εἰσι, καὶ τοῦ ποσοῦ αἱ τοῦ τελείου καὶ ἀτελοῦς διαφοραὶ καὶ τοῦ μεταξύ, καὶ τοῦ ποῦ αἱ τοῦ ἄνω καὶ κάτω καὶ τοῦ μεταξύ. κατὰ τὰς διαφορὰς οὖν τὸ μᾶλλον καὶ τὸ ἧττον ἐπιδεχόμεναι καὶ αὗται ἀλλοιοῦσθαι

1 ἐναντίον καὶ ἐξ om. F πη οὖσα] ποιοῦσα M 2 αὐτῷ C τὸ μέλαν aA: μέλαν CFM 3 λέγεσθαι] γενέσθαι C 4 καὶ (ante ἁπλῶς) om. M εἰς τὸ μεταξύ M ἢ aA: om. sed add. F¹: καὶ C: om. M 5 ὅτι om. M ἢ] καὶ M 6 ante ὅτι add. (ex Arist.) πλὴν aF 7 ἡ πῇ om. sed add. F¹ 8 ἑκάτερα C 9 διὰ τὸ τὸ aF τούτων M: τοῦτο τούτων C ὂν ACM: εἶναι aF 10 ἔχον scripsi: ἔχει A: ἔχειν aCFM 11 τὸ (ante ἧττον) om. aC συμβαίνει δὲ A καὶ (ante εἰς) om. M 12 διὰ τοῦ C¹ 14 καὶ μᾶλλον FM 16 μόνος M 17 ἴδιόν ἐστιν M 21 ὅτι om. F ἐν τῶι αὐτῶι εἴδει ACM: ἐπὶ τὸ αὐτὸ εἶδος aF 22 post ἧττον iterata κίνησιν (21) — ἧττον (sed omissis καί φησιν) delevit A 23 εἴδει γίνηται aFM 23. 24 τὸ ποιὸν ACM: τόπον aF 25. 26 ἀριστοτέλη (ἀριστοτέλην A) μηδαμοῦ ACM: ὁρισμὸν μηδαμῶς aF 27 καὶ τὸ (tertium) aFM: καὶ A: τὸ C 28 δοκεῖ AC: εἶναι δοκεῖ aF (cf. p. 281,14. 372,9): om. M 29 τελείου ACM: ἐντελοῦς a: τέλους F διαφοραὶ καὶ ἀτελοῦς aFM 30 ante τοῦ μεταξὺ inser. αἱ M 31 αὐταὶ ἀλλοῦσθαι C

λέγονται, τὰ δὲ ἐναντία καὶ τὰ μεταξὺ καὶ ἐν τῷ ποσῷ κατὰ τὸ τέλειον 202v καὶ ἀτελὲς καὶ ἐν τῷ ποῦ κατὰ τὸ ἄνω καὶ κάτω θεωρεῖται τάχα καὶ αὐτὰ κατὰ τὴν χαρακτηριστικὴν αὐτοῖς ποιότητα ἐνυπάρχοντα. εἰπὼν δὲ ταῦτα ὁ Ἀριστοτέλης συμπεραίνεται λοιπὸν λέγων ἐκ τῶν εἰρημένων εἶναι δῆλον, ὅτι μόναι τρεῖς εἰσιν αὗται κινήσεις, ἡ κατὰ τὸ ποιὸν καὶ ἡ κατὰ τὸ ποσὸν καὶ ἡ κατὰ τόπον.

p. 226b10 Ἀκίνητον δέ ἐστι τό τε ὅλως ἀδύνατον κινηθῆναι ἕως τοῦ ὥστε στέρησις ἂν εἴη τοῦ δεκτικοῦ. |

Διακρίνας τὴν κίνησιν ἀπὸ τῆς γενέσεως καὶ φθορᾶς καὶ αὐτὴν καθ' 203r αὑτὴν ἀφορισάμενος, ὅτι ἐστὶν ἐκ τοῦ ἐναντίου εἰς τὸ ἐναντίον μεταβολὴ ὑπομένοντος τοῦ ὑποκειμένου καὶ μεταβάλλοντος, καὶ δείξας ἐν τίσιν μὲν τῶν τοῦ ὄντος γενῶν ἔστι κίνησις, ἐν τίσι δὲ οὐκ ἔστιν, ἀκολούθως ἂν καὶ περὶ ἠρεμίας εἶπεν, ἥτις ἀντίκειται τῇ κινήσει στέρησις οὖσα αὐτῆς. ὁ δὲ εἰς τὸ καθολικώτερον ἀνελθὼν περὶ ἀκινησίας λέγει, ὑφ' ἣν καὶ ἡ ἠρεμία τάττεται. καὶ διαιρεῖ τὸ ἀκίνητον τετραχῶς, κυρίως μὲν ἀκίνητον λέγων τὸ μὴ πεφυκὸς ὅλως κινεῖσθαι. καὶ παράδειγμα τοῦ κυρίως μὴ πεφυκότος παρέθετο τὸ τὸν ψόφον ἀόρατον λέγεσθαι· ὅλως γὰρ οὐ πέφυκεν ὁ ψόφος ὁρᾶσθαι. ἀκίνητοι δὲ οὕτως εἰσὶν καὶ οἱ ἐν τῷ οὐρανῷ πόλοι ὡς μὴ πεφυκότες κινεῖσθαι, ἀλλ' οὗτοί γε κἂν καθ' αὑτὸ μὴ κινῶνται, ἀλλὰ κατὰ συμβεβηκὸς τῷ ἐν κινουμένῳ εἶναι. κυριώτατα δὲ ἀκίνητοί εἰσιν αἱ πάντῃ χωρισταὶ σωμάτων οὐσίαι· αὗται γὰρ οὐδὲ κατὰ συμβεβηκὸς πεφύκασι κινεῖσθαι. λέγεται δὲ καταχρηστικώτερον ἀκίνητον τὸ κινούμενον μέν, βραδέως δὲ κινούμενον, ὡς ἐν πολλῷ χρόνῳ ὀλίγον ἐξανύειν διάστημα. ὥστε τῇ αἰσθήσει ἢ μηδὲ ὅλως δοκεῖν κινεῖσθαι ἢ βραχύτατον, ὡς οἱ ἀπλανεῖς ἀστέρες ἀκίνητοι δοκοῦσι τὴν ἐπ' ἀνατολὰς κίνησιν διὰ τὸ κατὰ ἑκατὸν ἔτη μίαν κινεῖσθαι μοῖραν. λέγεται δὲ ἀκίνητον καὶ τὸ βραδέως ἀρχόμενον κινεῖσθαι καὶ μόλις ἄλλο ὂν τοῦ βραδύνοντος ἐν τῇ κινήσει, ὡς λέγομεν ἀοργήτους τοὺς βραδέως καὶ μόγις ἀρχομένους ὀργίζεσθαι. τέταρτον δὲ σημαινόμενον τοῦ ἀκινήτου λέγει τὸ πεφυκὸς μὲν κινεῖσθαι καὶ δυνάμενον, μὴ κινούμενον δὲ τότε, ὅτε πέφυκε καὶ δύναται κινεῖσθαι, καὶ ταύτην τὴν ἀκινησίαν ἠρεμίαν καλεῖ μόνην, ἀκριβῶς αὐτὴν

---

1 τὰ ἐναντία καὶ τὸ μεταξὺ M 2 καὶ τὸ ἀτελὲς aCFM ἐν τῷ aM: τῷ F: τὸ AC καὶ τὸ κάτω aFM 3 αὐτῆς ποιότητα M 4 συμπεραίνει a pro εἶναι iteravit λέγων A 5 καὶ C: om. aAFM 10 τὸ om. C 12 τῶν ὄντως γενῶν F ἀκόλουθον ἦν — εἰπεῖν (13) aFM 15 τετραχῶς] schema appinxit A 18 ἀκίνητοι M: ἀκίνητα aACF καὶ om. C πόλλοι C 19 μὴ κινῶνται καθ' αὑτὸ aF: μὴ κινοῦνται καθ' αὑτὰ M 20 τῷ om. F post ἐν inserunt τῷ aF κυριώταται M ἀκίνητα C 21 οὐδὲ] οὐ FM 22 τὸ om. A: δὲ τὸ F 23 κινούμενον om. aF διανύειν aFM 24 τῇ αἰσθήσῃ μηδὲ ὅλως δοκεῖ M βραδύτατον M 26 ἕκαστον ἔτος F μίαν ἔτη transp. C[1] 28 μόγις ACM: μόλις (ut libri omnes v. 27) aF 30 μὴ] μὲν, μὴ AM 30. 31 κινεῖσθαι καὶ δύναται aF

περιγράψας. ἠρεμία γάρ ἐστιν ἀκινησία τοῦ πεφυκότος κινεῖσθαι, ἀλλ' οὐχ 203r ἁπλῶς, ἀλλὰ τότε ὅτε πέφυκε. καὶ γὰρ πέφυκεν ὁρᾶν τὸ σκυλάκιον, ἀλλ' οὐκ εὐθὺς τεχθέν· διὸ οὐδὲ ἠρεμεῖν ἂν τότε λέγοιτο κατὰ τὴν ὅρασιν· οὐδὲ γὰρ τυφλὸν εἶναι ὡς ἐστερημένον ὄψεως· στέρησις γὰρ καὶ ἡ ἠρεμία τῆς κινήσεως. ἀλλὰ καὶ εἴ τι μὴ κινοῖτο ἔνθα μὴ πέφυκε κινεῖσθαι ὡς ἐν ἀέρι τὰ πεζά, οὐκ ἂν λέγοιτο ἠρεμεῖν, ὅτι μηδὲ πέφυκεν ἐκεῖ κινεῖσθαι. ἀλλὰ καὶ εἰ ὡς πέφυκε κινεῖσθαι μὴ κινεῖται, τότε λέγεται ἠρεμεῖν· τὰ μὲν γὰρ ὄρνεα κατὰ πτῆσιν ἠρεμεῖ, τὰ δὲ πεζὰ κατὰ βάδισιν καὶ ἕρψιν, τὰ δὲ ἔνυδρα κατὰ νῆξιν· οὐ μέντοι τὰ πεζὰ λέγοιτο ἂν κατὰ πτῆσιν ἠρεμεῖν οὐδὲ τὰ ἄλλα παρηλλαγμένως, ἐπεὶ μηδὲ τὴν ἀρχὴν οὕτω πέφυκε κινεῖσθαι. ζητεῖν δὲ χρὴ τὰ μὴ κινούμενα, ὅτε μὴ πέφυκε κινεῖσθαι· ὡς τὸ νεογενὲς σκυλάκιον οὐχ ὁρᾷ· τότε ὑπὸ ποῖον εἶδος ἀναχθήσεται τοῦ ἀκινήτου; οὔτε γὰρ ὑπὸ τὰ ὅλως ἀνεπίδεκτα κινήσεως οὔτε ὑπὸ τὰ ἐναργῶς κινούμενα οὔτε ὑπὸ τὰ πεφυκότα τότε κινεῖσθαι καὶ μὴ κινούμενα, ἀλλ' ἢ ὑπὸ τὰ βραδέως ἀρχόμενα ἢ ἄλλο τι τοῦ ἀκινήτου εἶδός ἐστιν, ὃ ποτὲ μὲν πέφυκε μὴ κινεῖσθαι μόνως, ποτὲ δὲ πέφυκε κινεῖσθαι καὶ μὴ κινεῖσθαι. ἐπὶ δὲ τούτων τῶν μήπω πεφυκότων ὁ Ἀλέξανδρος οὐ τὸ ἀκίνητόν φησιν ἁρμόζειν, ἀλλὰ τὸ μὴ κινούμενον. τὸ δὲ ἐναντίον γὰρ ἡ ἠρεμία τῇ κινήσει κοινότερον εἴρηται, διότι ποτὲ καὶ τὴν στέρησιν ἐναντίον λέγει καὶ καταφάσει δηλοῦσθαι ὡς τὸ γυμνόν. διὸ καὶ ἐπήνεγκεν ὥστε στέρησις ἂν εἴη τοῦ δεκτικοῦ· καὶ γὰρ ὑπαλλάσσει πολλάκις τὰ ἐναντία καὶ τὴν στέρησιν· τοιγαροῦν καὶ ἐπὶ τῶν ὁμολογουμένων ἐναντίων τὸ χεῖρον αὐτῶν στέρησιν λέγει τοῦ βελτίονος ὡς τὸ μέλαν τοῦ λευκοῦ καὶ τὸ ψυχρὸν τοῦ θερμοῦ. καὶ πάλιν τὰ κατὰ στέρησιν ἀντικείμενα ἐναντία καλεῖ, ὅταν μὴ ἀκριβολογῆται περὶ τὰ εἴδη τῆς ἀντιθέσεως, ὡς νῦν τὴν ἠρεμίαν ἐναντίαν λέγει τῇ κινήσει· εἰ μὴ ἄρα ἐναντίον εἶπεν ἀντὶ τοῦ ἀντικείμενον. ἀλλὰ διὰ τί ἡ μὲν ἠρεμία στέρησις τῆς κινήσεώς ἐστιν, ἡ δὲ κίνησις οὐκέτι στέρησις τῆς ἠρεμίας; ἢ ὅτι προηγουμένως ἡ φύσις κινήσεώς ἐστιν αἰτία ἐνεργείας οὔσης, αἱ δὲ στερήσεις ἕξεων εἰσι καὶ ἐνεργειῶν ἀπουσίαι. καὶ ἡ ἠρεμία οὐκ ἔστι στάσις ἐνεργείᾳ· ἐνέργεια γὰρ καὶ ἡ στάσις καὶ εἶδος τῇ κινήσει σύστοιχον, ἡ δὲ ἠρεμία οὐκ ἔστιν

---

1 περιγράλ... ἠρεμία M (post περιγράλ lac. III litt.) in mrg. ὅρος ἠρεμίας A 2 ἀλλ' ὅτε aF 3 ἂν post λέγοιτο aF 3. 4 ὅρασιν .. δὲ M (om. οὐ in lac. II litt.) 4 εἶναι] ἐστιν aFM ἡ om. FM 5 κινεῖται aFM ἔνθα μὴ] ἔνθεν F: ἔνθα καὶ μὴ M 7 κινῆται A 8 γὰρ om. aF κατὰ (prius) ACM: κατὰ τὴν aF schematis βάδισιν etc. illustrat in summo mrg. A 9 ἕρψις M οὐκέτι δὲ a 9. 10 κα|πτῆσιν ex κα|ταῆσιν C 10 παρηλαγμένως C ἐπειδὴ aF 11 post χρὴ inser. εἰ M 12 ὁρᾶι A: ὁρᾷ C: ὁρῶν aFM 14 ἐναργῶς scripsi: ἀργῶς aACM: ὅλως ἐναργῶς F post πεφυκότα add. ὅλως, sed del. F κινεῖσθαι τότε a 15 ἀπὸ M βραδέων a (C?) 17 μήπω] μὴ aF: μήποτε M 18 ἁρμόζει aFM μὴ om., sed rest. F[1] 18. 19 ἡ et τῇ om. et Physica et Metaphysica Arist. 20 καὶ (post διὸ) om. M 22 καὶ (ante τὴν) om. F 24 τοῦ θερμοῦ τὸ ψυχρὸν aFM τὰ om. M 25 ἀκριβολογεῖται C εἴδει C 27 τῆς κινήσεως στέρησις aF 28 οὐκέτι] οὐκ ἔστι aM 29 φύσεως C 30 ἀπουσία F ἐνεργείᾳ om. CFM 31 τῆς κινήσεως C

ἐνέργεια, ἀλλ' ἀπουσία μόνον κινήσεως. οὐ γὰρ τοιαύτη στέρησίς ἐστιν ἡ 203r
ἠρεμία, οἷα ἡ τυφλότης· ἐκεῖναι γὰρ οὐκ ἀπουσίαι μόνον εἰσὶ τῶν ἐνερ- 41
γειῶν, ἀλλὰ καὶ τῶν ἕξεων καὶ τῶν οὐσιῶν παρὰ φύσιν διαθέσεις. διὸ οὐδὲ ἀνακάμπτουσιν ὡς ἡ ἠρεμία στέρησις οὖσα τοῦ δεκτικοῦ τῆς κινήσεως.

p. 226b16 Τί μὲν οὖν ἐστι κίνησις ἕως τοῦ φανερὸν ἐκ τῶν εἰρημένων.

Συμπεραίνεται λοιπὸν τὸ ὅλον πρόβλημα τὸ διακρῖναν τὴν κίνησιν τῶν 45
ἄλλων μεταβολῶν καὶ τὰς κατηγορίας ἐν αἷς ἐστιν ἡ κίνησις ἀφορισάμενον καὶ τὴν ἠρεμίαν πῶς ἔχει πρὸς τὴν κίνησιν ὑποδεῖξαν. τί μὲν οὖν ἐστιν ἡ κίνησις εἴρηκε μεταβολὴν αὐτὴν εἰπὼν ἐκ τοῦ ἐναντίου εἰς τὸ ἐναντίον ὑπομένοντος τοῦ ὑποκειμένου καὶ μεταβάλλοντος· τί δὲ ἠρεμία, ὅτι † στερήσεως ἀκινησία τοῦ πεφυκότος κινεῖσθαι, ὅτε πέφυκε καὶ οὗ πέφυκε καὶ ὡς πέφυκε· πόσαι δὲ αἱ μεταβολαί, ὅτι πᾶσαι αἱ ἐκ τοῦ δυνάμει εἰς
τὸ ἐνεργείᾳ πρόοδοι μένοντος ἔτι τοῦ δυνάμει· καὶ ὅτι τούτων κινήσεις μὲν 50
αἱ ἐξ ἐναντίου εἰς ἐναντίον, ὡς εἴρηται, αἱ δὲ ἄλλαι αἱ κατὰ ἀντίφασιν γενέσεις καὶ φθοραί. τὸ γὰρ ἐν ταῖς τρισὶ κατηγορίαις εἶναι τὴν κίνησιν, τῷ ποιῷ, τῷ ποσῷ, τῷ ποῦ, ἤδη πρότερον συνεπεράνατο, ὅτε ἔλεγεν "ὅτι μὲν οὖν αὗται τρεῖς μόναι κινήσεις εἰσίν, ἐκ τούτων δῆλον".

p. 226b18 Μετὰ δὲ ταῦτα λέγωμεν τί ἐστι τὸ ἅμα ἕως τοῦ καὶ 203v
τοῖς ποίοις ἕκαστον τούτων, ὑπάρχειν πέφυκεν.

Τῶν πρώτων πέντε βιβλίων τῆς Φυσικῆς ἀκροάσεως σκοπὸν ἐχόντων
περὶ τῶν φυσικῶν ἀρχῶν καὶ τῶν κοινῇ πᾶσι τοῖς φυσικοῖς πράγμασι πα- 5
ρακολουθούντων διδάξαι τὸ πέμπτον τοῦτο βιβλίον τὸν περὶ τῆς μεταβολῆς λόγον ἐτελεώσατο· ἐν μὲν γὰρ τῷ τρίτῳ τὸ κοινὸν τέως πάσης μεταβολῆς ἀποδέδωκε κίνησιν ὀνομάσας αὐτήν, ἐνταῦθα δὲ ἀναλαβὼν τὸν λόγον τὸ γένος τῆς μεταβολῆς εἰς τὰ οἰκεῖα διελὼν εἴδη ἓν τούτων τὴν κίνησιν οὖσαν ἀπέδειξε, καὶ τίνι τῶν ἄλλων μεταβολῶν διαφέρει παραδέδωκε καὶ ἐν τίσι γένεσι τῶν ὄντων τὴν ὑπόστασιν ἔλαχε. τὸ δὲ ἐντεῦθεν διδά-

---

1 τοιαύτη CM: τοιαύτης aAF 2 οἷον aF 6 τίς F ἔστιν ἡ F 8 Συμπεραίνεται δὲ M 10 ἀποδεῖξαν F 11 ἔστιν ἡ aF εἰπὼν αὐτὴν M 13 στερήσεως ἀκινησία ACM: στερήσις aF. conicio στέρησις τοῦ δεκτικοῦ τῆς κινήσεως ἤ ὅτε ex ὅτι A[1] 13. 14 οὗ πεφύκει AC inter οὗ πεφύκει et καὶ ὡς πέφυκε add. καὶ ὡς πεφύκει A 14 δὲ αἱ] τὲ αἱ ex τὲ ἑ μεταβολαὶ καὶ C αἱ (post πᾶσαι) om. C 15 ἔτι A: ἔστι C: ἔτι post δυνάμει aFM 17 τὴν om. aF 18 πρῶτον aF ἔλεγεν] p. 226b8 19 μόναι F 20 ΤΜΗΜΑ ΔΕΥΤΕΡΟΝ superscr. a λέγομεν aM 20. 21 καὶ τοῖς ποίοις om. F 21 ὑπάρχον C 22 πέντε πρώτων aF 23 φυσικῶς a πᾶσι τῆς φυσικῆς πραγματείας M 24 δειδάξαι M τῆς om. aFM 25 ἐτελειώσατο aF τέως om. aF: post πάσης M 26 ἀπέδωκε aF 29 τοῦ ὄντος aFM καὶ τὴν M εἴληχε aFM

σκει περί τινων τῶν καὶ αὐτῶν κοινῶς παρακολουθούντων τοῖς φυσικοῖς 203v πράγμασι τοῖς ἐν τόπῳ τὴν ὑπόστασιν ἔχουσιν. καί μοι δοκεῖ τὰ μὲν περὶ 11 τῶν μεταβολῶν ἐν τούτοις εἰρημένα τοῖς ἐν τῷ τρίτῳ βιβλίῳ περὶ κινήσεως ῥηθεῖσι τὸ πλῆρες ἀποδιδόναι, τὰ δὲ ἐντεῦθεν ῥηθησόμενα τοῖς περὶ τόπου λόγοις ἀκολουθεῖν, οὓς ἐν ἀρχῇ τοῦ τετάρτου βιβλίου συνεπεράνατο. ἔχει δέ τινα χρείαν ταῦτα, τὰ μὲν πρὸς τὰ ἐφεξῆς ἐν τοῖς τρισὶ βιβλίοις περὶ κινήσεως ῥηθησόμενα, τὰ δὲ πρὸς τὸ δεῖξαι ὅτι μὴ γίνεται συνεχές τι ἐξ ἀμερῶν· διὸ καὶ ἀρχόμενος τοῦ ἕκτου βιβλίου ἐπὶ τούτοις ὡς δεδειγμέ- 15 νοις ποιεῖται τὸν λόγον εἰπών "ἐπεὶ δέ ἐστι συνεχὲς καὶ ἁπτόμενον καὶ ἐφεξῆς." ὅτι δὲ ὡς τῷ φυσικῷ χρησίμων ὄντων μνήμην αὐτῶν ποιεῖται νῦν, δῆλον εὐθὺς ἀπὸ τοῦ ἅμα· ἐν μὲν γὰρ ταῖς Κατηγορίαις, ὅπου περὶ τῶν σημαντικῶν φωνῶν ἦν ὁ λόγος, ὡς πλεοναχῶς λεγόμενον τὸ ἅμα διελὼν εἰς τὰ σημαινόμενα τὰ μὲν τῷ χρόνῳ εἶπεν ἅμα, τὰ δὲ τῷ συναναιρεῖν ἄλληλα, καὶ μηδέτερον αἴτιον εἶναι θατέρῳ τοῦ εἶναι, τὰ δὲ τῷ ἐκ τοῦ αὐτοῦ γένους ἀντιδιῃρῆσθαι. ἐνταῦθα δὲ τούτων μὲν οὐδενὸς 20 μνημονεύει, τίνα δὲ λέγεται κατὰ τόπον ἅμα εἶναι, νῦν ἐκτίθεται· τοῖς γὰρ φυσικοῖς σώμασι τὸ ἅμα κατὰ τόπον μάλιστα ὑπάρχει. ζητεῖν δὲ ἀξιοῖ καὶ ἐν ποίοις ἕκαστον τούτων ὑπάρχειν πέφυκεν, ὅπερ διὰ τοῦ τί ἐστιν ἕκαστον δηλωθήσεται. δείξει δὲ καὶ αὐτός, ὅτι τὸ μὲν ἅμα καὶ τὸ χωρὶς καὶ τὸ ἅπτεσθαι καὶ τὸ ἐχόμενον καὶ τὸ συνεχὲς καὶ τὸ μεταξὺ ἐν τοῖς θέσιν ἔχουσι θεωρεῖται, τὸ δὲ ἐφεξῆς καὶ ἐν τοῖς οὐκ ἔχουσι θέσιν ὥσπερ ἐν ἀριθμοῖς.

p. 226b21 Ἅμα μὲν οὖν λέγω εἶναι ταῦτα κατὰ τόπον ἕως τοῦ χωρὶς δὲ ὅσα ἐν ἑτέρῳ.

Ἅμα εἶναι λέγει κατὰ τόπον ταῦτα, ὅσα ἐν ἑνὶ τόπῳ ἐστὶ τῷ πρώτῳ. τίς οὖν ὁ εἷς τόπος καὶ τίς ὁ πρῶτος, διακριτέον. "εἷς μὲν οὖν ἐστιν, ὥς φησιν Ἀλέξανδρος, ὁ μὴ διῃρημένος, ἀλλὰ συνεχής, τῷ καὶ αὐτὰ τὰ ἅμα λεγόμενα ἐν τόπῳ συνεχῆ ἀλλήλοις εἶναι ὡς τὰ τοῦ συνεχοῦς μέρη. οὐ γὰρ ὅτι ἐν ἑνὶ τῷ αὐτῷ κατ' ἀριθμόν ἐστι τόπῳ δύο σώματα ἢ πλείω, τὰ ἅμα λεγόμενα εἶναι, ὡς δι' ἀλλήλων χωρεῖν (τοῦτο

---

1 τῶν om. F   αὐτῶν om. M   κοινῶς (οι in ras.) C   5 ἀκολουθεῖ F   7. 8 πρὸς τὸ μὴ συνεχές τι γίνεσθαι ἐξ ἀμερῶν δεῖξαι aF   8 ἕκτου] ἐκτὸς M   9 εἰπών] Z. 1 p. 231a21   ἐπεὶ libri ut Arist. cod. I: εἰ Arist. vulg. et Simpl. lemma f. 216r39   καὶ alterum om. C   11 Κατηγορίαις] c. 13. 14b24   12 ἦν om. M   13 δὲ τῷ] δὲ τοῦ F: δὲ ἐν τῷ C   14 αἴτιον post alterum εἶναι aF   θατέρωι (ut Arist.) ACM: θάτερον F: θατέρου a   δὲ τοῦ F   15 ἐκ ταυτοῦ C   16 νῦν ἐκτίθεται A: συνεκτίθεται C: νῦν λέγει aFM   19 καὶ (ante αὐτὸς) om. M   23 λέγω (ut Arist. E) ACFM: λέγεται ex Arist. vulg. a   ταῦτα εἶναι ex Arist. a   in mrg. περὶ τῶν ἅμα καὶ χωρὶς A   25 ταῦτα κατὰ τόπον aF   25. 26 τὸ πρῶτον FM   26 ὁ εἷς supra add. C   καὶ τί M   πρῶτος ex πρώτως ras. A   27 φησὶν ὁ F   28 αὐτὸς M   τὰ (post αὐτὰ) om. aF   ἅμα συνεχῆ C: συνεχεῖ M   29 οὐ γὰρ] scil. συνεχῆ ἐστι   τῷ] τὸ τῷ M   30 τὰ aA[1]C: τὸ A[2]F   λεγόμενα A[1]CM: λέγομεν aA[2]F

γὰρ ἀδύνατον ἀποδέδεικται ἐν τῷ πρὸ τούτου βιβλίῳ), ἀλλ᾽ ὅτι ὅσα μὴ διήρηται μηδὲ ὑπὸ οἰκείας ἐπιφανείας περιέχεται, ταῦτα οὐδὲ ἴδιον ἔχει τόπον. ἓν γάρ ἐστι καὶ συνεχὲς καὶ τὸ τοῦ περιέχοντος πέρας τὸ περιέχον τὰ οὕτως ἡνωμένα ἀλλήλοις." οὕτω μὲν οὖν ὁ Ἀλέξανδρος τὸν ἕνα τόπον τὸν συνεχῆ ἀκούει καὶ τὰ ἅμα ἐν τόπῳ συνεχῆ νομίζει εἶναι. καίτοι τὰ ἅμα μᾶλλον διέστηκεν ἀλλήλων ἤπερ τὰ ἁπτόμενα, καὶ τὰ ἁπτόμενα μᾶλλον ἤπερ τὰ συνεχῆ, ὡς μαθησόμεθα. πῶς οὖν τὰ ἅμα συνεχῆ; ἀλλ᾽ ἕνα τόπον ῥητέον τῶν ἅμα κατὰ τόπον λεγομένων, τὸν προσεχῶς διῃρημένα αὐτὰ περιέχοντα τὴν πόλιν, εἰ ἐν πόλει καὶ τὸν περίβολον, εἰ ἐν περιβόλῳ. τὸ δὲ πρώτῳ πρόσκειται μηνυτικὸν τοῦ προσεχῶς οἰκείου τόπου τῶν ἅμα λεγομένων ἐν τόπῳ· ταῦτα γάρ ἐστι τὰ κυρίως ἅμα κατὰ τόπον, ἐπεὶ κοινότερον ἅμα λέγονται ἐν τόπῳ εἶναι καὶ τὰ ἐν τῇ αὐτῇ οἰκίᾳ ὄντα καὶ τὰ ἐν τῷ αὐτῷ θεάτρῳ καὶ τὰ ἐν τῇ αὐτῇ πόλει καὶ τὰ ἐν τῷ κόσμῳ. ἀλλ᾽ οὔτε εἷς κυρίως ὁ τῶν οὕτως ἅμα λεγομένων τόπος οὔτε προσεχὴς καὶ οἰκεῖος πολλὰ καὶ ἄλλα ἐν ἑαυτῷ ἔχων, ἀλλ᾽ ὁ πρώτως καὶ κυρίως ἐστὶ τόπος ὁ προσεχῶς περιέχων τοῦτο, ὃ λέγεται "ἐν ἑαυτῷ" εἶναι ὡς ἐν τόπῳ· οὕτω γὰρ ἐδίδαξεν αὐτὸς ἐν τῷ πρὸ τούτου βιβλίῳ. καὶ ἐπὶ τῶν παχυλῶς δὲ ἅμα λεγομένων εἶναι ἐν τόπῳ, ὡς ἐν οἰκίᾳ ἢ ἐν πόλει διὰ τὸ ὡς ἕνα καὶ προσεχῆ τόπον λαμβάνεσθαι τὴν οἰκίαν ἢ τὴν πόλιν, κἂν μὴ κυρίως, διὰ τοῦτο καὶ αὐτὰ ἅμα λέγονται κοινότερον· τὸ γὰρ ἅμα συναγωγὸν ἔχον ἔννοιαν καὶ τὰ κεχωρισμένα συνάγει ἢ ἀκριβῶς ἢ παχύτερον, ἀκριβῶς μὲν ὅταν καὶ αὐτὸ ἀκριβῶς λέγηται τὸν ἕνα καὶ προσεχῆ τόπον ἀκριβῶς σημαῖνον, παχύτερον δὲ ὅταν ἐν διαφόροις μὲν ὑφ᾽ ἑνὸς δέ τινος περιεχομένοις, ἐν ᾧ λέγονται ἅμα εἶναι οἷον οἰκίᾳ ἢ πόλει· κυριώτερον δὲ ἅμα λέγεται τὰ ἐν ἐλάσσονι τῷ αὐτῷ· τὰ γὰρ ἐν τῇ αὐτῇ οἰκίᾳ τῶν ἐν τῇ αὐτῇ πόλει κυριώτερον ἅμα λέγεται καὶ τῆς οἰκίας τὰ ἐν τῷ αὐτῷ οἰκήματι καὶ τοῦ οἰκήματος τὰ ἐν μέρει, καὶ ἁπλῶς τὰ ἐν τῷ πρώτῳ ἀτόμῳ τῷ αὐτῷ τῷ μὴ καὶ ἄλλα σώματα στερεὰ περιέχοντι, κἂν ἀήρ τις ᾖ μεταξύ, κἂν μὴ συνεχῆ ᾖ μηδὲ ἁπτόμενα, ταῦτα κυρίως ἅμα. τοῖς κεκρα-

1 πρὸ//// C βιβλίου F, cf. Δ 6. 213b20 2 διείρηται M ἐπιφο..είας M (post ο lac. 2 litt.) 3 ἐστι γὰρ aFM 5 ἐν τόπῳ om., sed rest. A[1]: καὶ ἐν τόπῳ M 8 τὸν ἅμα M, corr. in marg. (ον) κατὰ om. M λεγόμενων sic M 9 τὴν περιβολὴν εἰ ἐν περιβόλῳ M 10 προσεχοῦς M 11 post ἐν τόπῳ add. εἶναι (ut p. 868, 28. 30. p. 869,12. 18) aF; at cf. v. 8 ταῦτα — εἶναι (12) om. F 14 εἷς om. M ἅμα λεγομένων οὕτω aF: οὕτω λεγομένων (om. ἅμα) M 15 ἀλλ᾽ ὁ ACM: ἀλλὰ aF πρῶτος CFM 16 ἑαυτῷ aAF: ///αὐτῷ C: αὐτῷ emendator Ambros. (cf. vol. IX p. VIII et 548,37) 17 μὲν γὰρ F αὐτὸς ἐδίδαξεν aF. cf. Δ 2. 210a5 18 παχυλῶς in mrg. iter. A[1]: παντελῶς F: παχυ.ῶς M[1] (λ om. in lac. 1 litt.): παχυδῶς in mg. corr. M[2] εἶναι om. aF ἐν τῇ οἰκίᾳ (οἰκείᾳ a) καὶ πόλει aF διὰ τὸ] διὸ αὐτὸ M 21 χωρισμένα F 22 αὐτὰ F ante λέγηται add. ἅμα aFM 24 περιεχόμενον M οἷον ἐν (ἐν οἷον F) οἰκίᾳ καὶ πόλει aF: οἷον οἰκίαν ἢ πόλιν M 25 ἅμα aCFM: ἀεὶ A λέγονται C τὰ] τὸ F 26 πόλυ C[1] 27 τοῦ αὐτοῦ οἰκήματος aFM 27 τὰ ἐν μέρει FM: τὰ ἐν μέρη aC: ἐν μέρει A τῷ om. FM 28 ᾖ om. F 29 ταῦτα om. M

μένοις δὲ τοῦτο μάλιστά φησιν ὑπάρχειν ὁ Εὔδημος, οὐδὲ τούτοις δὲ κυ- 203v
ριώτατα· δύο γὰρ εἶναι σώματα οὐχ οἷόν τε ἅμα ἐν ἑνὶ καὶ ἀτόμῳ τόπῳ· ἀλλὰ κατὰ μὲν τὸν λόγον τὸ ἀκριβές φησι ζητητέον, κατὰ δὲ τὰς χρείας καὶ τὸ ἱκανὸν καὶ τὸ σύνεγγυς δὴ τούτου πᾶν ἅμα λεκτέον.

Λέγεται δὲ καὶ ἐν χρόνῳ ἅμα τὰ ἐν τῷ αὐτῷ ἀτόμῳ χρόνῳ, ὅς δηλονότι καὶ εἷς καὶ προσεχής ἐστι. τὸ δὲ χωρὶς ἀπὸ τοῦ ἅμα δῆλόν ἐστι· τὰ γὰρ ἐν διεστῶσιν ἀλλή|λων τόποις καὶ χρόνοις ὄντα ταῦτα χωρὶς ἀλλή- 204r
λων ἐστὶ καὶ κατὰ τόπον καὶ κατὰ χρόνον.

p. 226b23 Ἅπτεσθαι δὲ ὧν τὰ ἄκρα ἅμα.

Ζητεῖ μὲν ἐν τούτοις καλῶς ὁ Ἀλέξανδρος, ἐπειδὴ διχῶς τὰ ἄκρα λέγεται, τὰ μὲν ὡς μέρη τῶν ὧν ἐστιν ἄκρα, τὰ δὲ ὡς πέρατα, ποῖα ἄκρα τῶν ἁπτομένων ἅμα εἶναί φησι. τὰ δὲ ἐφεξῆς οὐκ οἶδα ὅπως ἐπάγει· "εἰ μὲν γὰρ τὰ ὡς μέρη φησίν, οὐκ ἔστι ταῦτα ἅμα· ἦν γὰρ ἅμα τὰ ἐν ἑνὶ τόπῳ πρώτῳ, ἅπερ συνεχῆ ἐστι. τὰ δὲ τῶν διῃρημένων καὶ ἁπτομένων σωμάτων μέρη οὐκ ἐν ἑνὶ πρώτῳ τόπῳ ἐστίν (οὔτε γὰρ συνεχῆ ἐστιν ἀλλήλοις οὔτε κατὰ πάντα τὰ οἰκεῖα μόρια ἐφαρμόζει ἀλλήλοις), ἀλλ' ἔστι καὶ αὐτὰ ἁπτόμενα ἀλλήλων. ἢ ἄκρα μέν, φησί, λέγει τὰς ἐπιφανείας καὶ τὰ πέρατα τῶν σωμάτων, καθ' ἃ ἅπτεται ἀλλήλων. ἅμα δὲ ταῦτα λέγει καὶ ἐν τῷ αὐτῷ τόπῳ κατὰ συμβεβηκός. ὡς γὰρ ἡ ἐπιφάνεια ἡ τοῦ ἑτέρου τῶν ἁπτομένων σωμάτων κατὰ συμβεβηκὸς ἐν τόπῳ τῷ τὸ σῶμα οὗ ἐστι πέρας ἐν τόπῳ εἶναι, οὕτω καὶ αἱ ἀμφοτέρων ἐπιφάνειαι τῶν σωμάτων, καθ' ἃς ἅπτονται ἀλλήλων, ἐν τόπῳ κατὰ συμβεβηκός, καὶ ἐν ᾧ ἡ ἑτέρα τέως ἦν, ἐν τούτῳ ἀμφότεραι γίνονται· ἐφαρμόζουσι γὰρ ἀλλήλαις ἐν τῇ τῶν σωμάτων ἁφῇ. δύναται δέ, φησί, τὸ ἅμα νῦν ἀντὶ τοῦ ἐφαρμόζειν λέγειν· τὰ γὰρ ἐφαρμόζοντα ἀλλήλοις καὶ ἅμα· ἅπτεται οὖν ταῦτα ἀλλήλων, ὧν τὰ πέρατα ἐφαρμόζει ἀλλήλοις καὶ οὕτως ἐστὶν ἅμα· τὸ γὰρ πρότερον εἰρημένον ἅμα οὐχ ἁπλῶς, ἀλλ' ὡς προσέθηκε 'κατὰ τόπον'. καὶ εἴη ἄν, φησίν, ἄλλο τοῦτο σημαινόμενον τοῦ ἅμα." ἐν δὴ τούτοις ὁ Ἀλέξανδρος τὴν τοῦ ἅμα ἐξήγησιν ἑαυτοῦ φυλάττων, καθ' ἣν ἔλεγε τὰ ἅμα

---

1 φησι μάλιστα τοῦτο aFM ὑπάρχει M Εὔδημος] fr. 57 p. 81,9 Sp. δὲ] γὰρ F 2 εἶναι post οἷόν τε aF 4 καὶ (prius) om. C δὴ] δὲ M 5 τὰ aC: τὸ AFM 7 ἀλλήλοις F χρόνοις καὶ τόποις aF 8 καὶ (post ἐστὶ) om. M κατὰ χρόνον καὶ κατὰ τόπον aF in mrg. περὶ τῶν ἁπτομένων A 11 ἄκρα ACM: ἄρα aF 12 εἶναι ἅμα (ἅμα ex μέρη corr. F[1]) aF ὅπως ACM (cf. p. 847,10): πῶς aF 14 πρώτῳ τόπῳ aFM 16 οὔτε κατὰ — ἀλλήλοις om. M 17 ἢ ἄκρα — ἅπτεται ἀλλήλων (18) om. M λέγει A: λέγειν aCF 18 ante τῶν add. τὰ C λέγεται C 19 γὰρ ἐπιφάνεια M ἡ AM: superscr. C[1]: om. aF 21 αἱ om. FM, post ἀμφοτέρων add. a 22 ἐν τόπῳ om. M καὶ AM: ὅτι aCF 23 ἀμφότεραι γίνονται A: ἀμφότεραι γίνεται C: ἀμφότερα γίνεται aFM ἀλλήλοις M 24 δύναται — λέγειν (25) om. F τὸ ἅμα ACM: τα ἅμα a ἀντὶ] ἐναντίον M 26 τῶν τὰ πέρατα ἀλλήλοις ἐφαρμόζει M 26. 27 τὸ γὰρ προειρημένον M 27 ἀλλ' ὡς] ἀλλὰ M 28 τοῦτο ἄλλο aF 29 ἑαυτῷ FM τὸ ἅμα M

συνεχῆ εἶναι ἀπορεῖ δικαίως, πῶς τῶν ἁπτομένων ἅμα τὰ πέρατα 204r ἔσται, καὶ ἀναγκάζεται ἄλλο τοῦ ἅμα σημαινόμενον εἰσάγειν, τὸ ἐφαρμόζον. ἔστι δὲ οὐκ ἄλλο, ἀλλὰ ἄλλων· ἐκεῖνο μὲν γὰρ τὸ ἅμα τῶν σωμάτων ἦν τῶν ἐν ἑνὶ τόπῳ τῷ προσεχῶς αὐτὰ περιέχοντι, κἂν ἦν οἶμαι καὶ ἄλλα τὰ ὑπὸ τοῦ αὐτοῦ τόπου περιεχόμενα (καὶ γὰρ καὶ αὐτὰ ἅμα τοῖς πρότερον εἰρημένοις ἦν), ἐν δὲ τοῖς ἁπτομένοις οὐ τὰ σώματα αὐτὰ μόνα ὑπὸ ἑνὸς τόπου περιέχεσθαι λέγει, κἂν διῃρημένα ᾖ, ἀλλὰ καὶ τὰς ἐπιφανείας αὐτῶν συνῆφθαι καὶ ἐν ἑνὶ τόπῳ εἶναι, ὡς πέφυκεν ἡ ἐπιφάνεια ἐν τόπῳ εἶναι. προποδισμὸς γὰρ ἀπὸ τοῦ ἅμα ἐπὶ τὴν συνέχειαν καὶ τὴν ἕνωσίν ἐστι τὸ ἅπτεσθαι. τὰ γὰρ ὑπὸ ἑνὸς τοῦ προσεχοῦς τόπου περισχεθέντα, ὅταν πελάσῃ ἀλλήλοις, ὡς τὰς ἐπιφανείας συνάψαι καὶ ἐν ἑνὶ τόπῳ ποιῆσαι ἐφαρμοζούσας ἀλλήλαις διὰ τὸ ἀβαθές, τότε ἅπτεσθαι λέγεται ἀλλήλων, ὥσπερ ὅταν αἱ δύο ἐπιφάνειαι μία γένωνται, τότε συνεχίζεται. δῆλον δὲ τοῦτο οὕτως ἔχον καὶ ἐκ τοῦ τὰ μὲν ἁπτόμενα πάντως καὶ ἅμα εἶναι, τὰ δὲ ἅμα ὄντα μὴ πάντως καὶ ἅπτεσθαι.

p. 226b23 Μεταξὺ δὲ εἰς ὃ πέφυκε πρῶτον ἀφικνεῖσθαι ἕως τοῦ μέτρον δὲ τὸ πεπερασμένον.

Περὶ τοῦ ἐν κινήσει μεταξὺ λέγει, ὅτι τοῦτό ἐστι μεταξύ, ὃ μέσον ἐστὶ τοῦ τε ἐξ οὗ μεταβάλλει τὸ μεταβάλλον καὶ τοῦ εἰς ὃ ἔσχατον μεταβάλλει. διὸ καὶ ἐκ τούτου ἐσήμανεν αὐτὸ ἐκ τοῦ πρῶτον εἰς αὐτὸ ἀφικνεῖσθαι τὸ μεταβάλλον ἤπερ εἰς ἐκεῖνο εἰς ὃ ἔσχατον μεταβάλλει κατὰ φύσιν συνεχῶς μεταβάλλον. καὶ ὅτι μὲν τὸ μεταξὺ παρ' ἑκάτερα ἑαυτοῦ ἔχει τό τε ἐξ οὗ καὶ τὸ εἰς ὅ, δῆλον καὶ ἐκ τοῦ ὀνόματος. τοῦτο γάρ ἐστι τὸ δι' ἑαυτοῦ μετάξον τὸ κινούμενον ἀπὸ θατέρου ἐπὶ θάτερον. διὸ καὶ ἐν ἐλαχίστοις τρισίν ἐστιν· ἀδύνατον γὰρ μὴ ἑκατέρωθεν ὄντος τινὸς εἶναι τὸ μεταξύ. ἐν ἐλαχίστοις δὲ τρισὶν εἶπε, διότι δύναται καὶ πλείω εἶναι τὰ μεταξύ τινων λαμβανόμενα. τὰ μέντοι ἄκρα δύο ἐστί, τό τε ἐξ οὗ καὶ τὸ εἰς ὅ, ἅπερ ἐστὶν ἐναντία ἔμμεσα· ἐξ ἐναντίου γὰρ καὶ εἰς ἐναντίον ἡ κατὰ φύσιν γίνεται κίνησις. εἰ γὰρ τὸ ἔσχατον τῆς μεταβολῆς, εἰς ὃ ἡ μεταβολὴ τελευτᾷ, ἐναντίον ἐστί, τὸ δὲ ἐναντίον ἐναντίῳ ἐναντίον ἐστί, καὶ τὸ πρῶτον ἐξ οὗ ἡ μεταβολὴ ἐναντίον. τὸ

1 ἀπορεῖ δικαίως post τούτοις (p. 870,28) collocant aFM 2 τὸ ex τοῦ F 3 ἦν AC: ἐστὶ aFM 6 ἦν om. M 7 περιέχεται C[1] 9 ἀπὸ om. aF 11 πέλας ᾖ F 12. 13 ἀλλήλοις F 13 γίνωνται A 14 καὶ (ante ἐκ) om. F 16 πέφυκε πρῶτον ut Arist. Phys. AC: πρῶτον πέφυκεν a: πέφυκε πρώτως FM: πέφυκε πρότερον Arist. Metaph. cf. Bonitzii Stud. Arist. I 216 in mrg. περὶ τοῦ μεταξὺ A 18 Περὶ om. M λέγειν M 21 εἴπερ F 23 αὐτοῦ F καὶ (ante ἐκ) om. M 24 τὸ μετάξον δι' ἑαυτοῦ aF 25 τρισσὸν F 26 ἐν ἐλαχίστοις δ' ἐστὶ τὸ μεταξὺ τρισὶν Arist. διότι] ὅτι aF 27 πλείονα C τὰ (ante μεταξὺ) om. M 28 δύο om. aF τὰ ἐξ οὗ, καὶ τὰ aF ἐναντία] ἐν αὐτοῖς M ἔμμεσα aAFM cf. p. 872,15: ἄμεσα C 29 καὶ om. F γίνεται iterat C 30. 31 ἐναντίον ἐναντίᾳ ἐναντίον M 31 καὶ om. F

δὲ μεταξὺ τῶν ἐναντίων κατὰ τόπον μὲν φυσικῶς, ὁ μέσος τοῦ ἄνω τε 204r καὶ κάτω, κατὰ ποιότητα δὲ τὸ καθ' ἑκάστην ἐναντίωσιν τῶν ἐμμέσων ἐναντιώσεων μέσον, κατὰ δὲ τὸ ποσὸν τὸ μέσον τοῦ τελείου μεγέθους καὶ τοῦ ἀτελοῦς, ἐξ ὧν καὶ εἰς ἃ μεταβάλλει τὸ αὐξόμενον καὶ μειούμενον ἔτι σῳζόμενον· ὥρισται γὰρ τὰ κατὰ φύσιν ἑκάστῳ μεγέθη. τὰ δὲ ἄλλως μέσα τινῶν λεγόμενα οὐ κυρίως ἐστὶ μεταξύ, ἀλλὰ ἀπὸ τῆς πρὸς ταῦτα ὁμοιότητος λέγεται. τὸ δὲ κατὰ φύσιν συνεχῶς μεταβάλλον δηλωτικόν ἐστι τοῦ δεῖν τὸ μεταξύ, καθ' ὃ ἡ κίνησις, ὁμοειδὲς εἶναι τοῖς ὧν ἐστι μεταξύ. τότε γὰρ συνεχῶς κινεῖται μηδὲν διαλείποντα ἢ ὀλίγον τοῦ ἐφ' ὃ κινεῖται ἢ καθ' ὃ κινεῖται. ταῦτα δὲ ἐξ ἐναντίου εἰς ἐναντίον. ἐπεὶ δύναταί τι εἰς τὸ ἄνω κινηθὲν κατὰ φύσιν πάλιν ἀπὸ τούτου εἰς τὸ κάτω κινεῖσθαι βίᾳ· ἀλλ' οὐ διὰ τοῦτο ἔσται τὸ ἄνω μεταξὺ τοῦ κάτω, ἀφ' οὗ καὶ ἐφ' ὃ κεκίνηται τὸ κινούμενον. οὔτε γὰρ κατὰ φύσιν ἀμφό-|τερα, οὔτε συνεχῶς. δῆλον δὲ ὅτι τῶν ἐναντίων τὰ μέν ἐστιν ἄμεσα, 204v τὰ δὲ ἔμμεσα, καὶ ὅτι ἐν τοῖς ἐμμέσοις ἐναντίοις ἐστὶ τὸ μεταξύ.

Εἰπὼν δὲ τοῦτο εἶναι μεταξύ, εἰς ὃ τὸ συνεχῶς κατὰ φύσιν κινούμενον πέφυκε πρῶτον μεταβάλλειν ἤπερ εἰς ὃ ἔσχατον, καὶ τί τὸ ἔσχατον, ὅτι τὸ ἐναντίον, ἀκολούθως λέγει τὸ συνεχὲς τοῦτο ποῖόν ἐστιν. ἐπειδὴ γὰρ μεταβολὴ διττὸν ἔχει τὸ συνεχές, τὸ μὲν ἀπὸ τοῦ χρόνου τὸ δὲ ἀπὸ τοῦ ὑποκειμένου, καθ' ὃ ἡ μεταβολὴ γίνεται, οἷον τῆς ἀλλοιώσεως ἢ τῆς αὐξήσεως ἢ τῆς φορᾶς, καὶ ἑκάτερον συνεχὲς τοιοῦτόν ἐστιν ὡς μηδὲν ἢ ἐλάχιστον ἀπολείπειν (τὸ μὲν ἀπὸ τοῦ χρόνου κατὰ χρόνον, τὸ δὲ ἀπὸ τοῦ ὑποκειμένου κατὰ τὸ ὑποκείμενον), λέγει ὅτι οὐ τοῦ κατὰ χρόνον συνεχοῦς χρεία τῷ μεταβάλλοντι πρὸς τὴν εἰς τὸ μεταξὺ ἄφιξιν πρὸ τοῦ εἰς τὸ πέρας ἐλθεῖν· τοῦ πράγματος γὰρ ἢ τοῦ χρόνου εἶπεν ἀντὶ τοῦ 'τοῦ πράγματος ἤπερ τοῦ χρόνου'· καὶ γὰρ διαλείποντος τοῦ χρόνου τῆς βαδίσεως, ὥστε τὸ βαδίζον ἀναπαυσάμενον πάλιν βαδίζειν, οὐδὲν κωλύει ἐλθεῖν εἰς τὸ τῆς βαδίσεως μεταξὺ καὶ τοῦ ὑποκειμένου μήκους, καὶ μὴ διαλείποντος δὲ τοῦ χρόνου, ἀλλὰ συνεχοῦς ὄντος ἐνδέχεται ἀπὸ τοῦ ἐναντίου εἰς τὸ ἐναντίον εὐθὺς μεταβάλλειν, ὡς εἴ τις τὴν ὑπάτην κρούσας

2 καὶ τοῦ κάτω aF ἐμμέσων] ἀμέσων C[1] 3 κατὰ ποσὸν δὲ a 3. 4 τοῦ ἐντελοῦς (τέλους F) μέγεθους καὶ ἀτελοῦς τὸ μέσον aF 4 αὐξανόμενον aF 5 γὰρ τὰ] γὰρ in ras. II litt. (τὰ om.) M ἑκάστου aF μέγεθος M 6. 7 τῆς πρώτης ταῦτα ὁμοιότητος M 7. 8 δηλοτικόν M 8 τὸ om. F ὁμοειδὲς, ὲ in ras. A 9 ἐστι om., sed add. A[1] διαλείπον sic C: fortasse διαλεῖπον ut Arist. v. 28 ἢ A[2]: εἰ A[1]: εἰς M 10 ἐφ' ᾧ M 11 ἀπὸ] ἐπὶ A[1], sed corr. A[2] 12 ἀλλ' ὅτι δὴ τοῦτο M τὸ ἄνω ἔσται aF 13 ἐφ' ᾧ M κινεῖται aFM 13. 14 ἀμφοτέρας C: ἀμφοτέροις F: ἀμφοτέραις M 14 τῶν] τὴν F 15 μεταξύ A: τὸ μεταξὺ aCFM 17 πρῶτον ACM: πρώτως aF cf. supra 18 ὅτι aF: καὶ τί ACM 19 τῇ μεταβολῇ διττόν ἐστι FM 21 φθορᾶς M μηδὲν ἢ] μὴ δὲ F 23 οὐ τοῦ aFM, superscr. A[1]: om. C 23. 24 συνεχῶς F 25 ἢ τοῦ χρόνου libri (cf. p. 873,11): μὴ τοῦ χρόνου Aristoteles (cf. Philoponus p. 792,2. 855,6). ἢ legisse aliter interpretans videtur Themistius p. 354,4 26 τοῦ τοῦ] τοῦ aFM 28 καὶ τὸ ὑποκειμένου μήκους M 29 δὲ om. C 30 μεταβάλλειν εὐθύς aFM τὴν] εἰς τὴν C

εἰς τὴν νήτην εὐθὺς μεταβαίνοι. οὐκ ἄρα τὸ συνεχὲς τοῦ χρόνου συντελεῖ 204v πρὸς τὸ μεταξὺ τοῦτο, ἀλλὰ τὸ τοῦ ὑποκειμένου, εἰ μὲν κατὰ τόπον ἡ μεταβολή, τοῦ τε τόπου αὐτοῦ καὶ τῆς κατὰ τόπον κινήσεως. καὶ γὰρ συνεχοῦς κατὰ ταῦτα τῆς μεταβολῆς οὔσης ἀδύνατον τὸ κινούμενον μὴ εἰς πρῶτον ἐλθεῖν τὸ μεταξὺ καὶ τότε εἰς τὸ ἔσχατον. καὶ εἰ μὴ συνεχὴς οὕτως, ἀλλ' ἔχοι τινὰ μεγάλα διαλείμματα, οὐ πάντως εἰς τὸ μεταξὺ πρὸ τοῦ πέρατος ἀφικνεῖται. ἀρχαιοπρεπῶς δὲ ἀπήγγελται τὸ οὐθὲν γὰρ κωλύει διαλείποντα, καὶ εὐθὺς δὲ μετὰ τὴν ὑπάτην φθέγξασθαι τὴν νεάτην.

Εἰπὼν δὲ συνεχῶς κινεῖσθαι κατὰ τοῦτο τὸ συνεχὲς τὸ μηδὲν ἢ τὸ ἐλάχιστον διαλεῖπον τοῦ πράγματος ἤπερ τοῦ χρόνου, ὅτι οὐ χρεία τοῦ χρόνου, ἐδήλωσεν ἔκ τε τοῦ διαλείποντος τοῦ χρόνου μηδὲν κωλύειν διὰ τοῦ μεταξὺ τὴν κίνησιν εἶναι καὶ μὴ διαλείποντος μηδὲν κωλύειν ἀπὸ τοῦ ἐναντίου εἰς τὸ ἐναντίον εἶναι τὴν μετάβασιν μὴ διὰ τοῦ μεταξύ. δείξας δὲ ἐξ ἀμφοῖν, ὅτι οὐχὶ τῆς τοῦ χρόνου συνεχείας χρεία πρὸς τὴν διὰ τοῦ μεταξὺ κίνησιν, ἐπήγαγεν ἀλλὰ τοῦ πράγματος ἐν ᾧ κινεῖται, ὥστε τοῦτο μηδὲν ἢ τὸ ἐλάχιστον διαλείπειν. τὸ δὲ ἐλάχιστον διάλειμμα τοῦ πράγματος ὡς πρὸς ἀναλογίαν τῆς ὅλης κινήσεως παραβάλλοντι. ἐὰν μὲν ὀλίγον ᾖ πρὸς αὐτὸ τὸ διάλειμμα, καὶ ὁ σκοπὸς εἷς μένει τοῦ πράγματος, ὡς εἴ τις Ἀθήνηθεν εἰς Πειραιᾶ βαδίζων ἐπιστὰς πρὸς βραχὺ δήσοι τὸ ὑπόδημα, οὐ διέκοψε τὴν συνέχειαν· εἰ μέντοι μήτε εἷς εἴη σκοπὸς τῆς εἰς Πειραιᾶ ἀφίξεως, ἀλλὰ καὶ τῆς ὁδοῦ ἐκτραπεὶς οἰκονομήσοι τι τῶν πρὸς χρείαν, οὐκέτι συνεχὴς αὕτη ἡ κίνησις. καὶ τὰ μὲν μιᾶς οὔσης τῆς προθέσεως μεταξὺ συμβαίνοντα, ὅταν πολυχρονία γένηται, διασπᾷ τῆς κινήσεως τὴν συνέχειαν ὡς τοῦ κιθαρίζειν, ὅταν ῥαγείσης χορδῆς ἄλλην ἐνάπτειν ἀναγκασθῶμεν. μὴ μενούσης δὲ μιᾶς τῆς προθέσεως καὶ ὀλιγοχρόνιόν τι παρεμπεσὸν λύει τὴν συνέχειαν, ὡς εἴ τις εἰς Πειραιᾶ τε ἅμα καταβαίνειν προτίθοιτο καὶ τῶν ἐν τῇ ὁδῷ τινι διαλεχθῆναι.

Μετὰ δὲ τὸ εἰπεῖν ποίου συνεχοῦς χρεία πρὸς τὸ μεταξύ, ὅτι τοῦ κατὰ τὸ πρᾶγμα, λέγει καὶ περὶ τοῦ ἐναντίου, εἰς ὃ ἔσχατον μεταβάλλει τὸ μεταβάλλον διὰ τοῦ μεταξύ, τί τοῦτο ἔστι καὶ ἐν τίσι θεωρεῖται. καὶ

---

1 μεταβάλλει FM   4 κατὰ ταῦτα] καὶ ταύτης M   5 καὶ εἰ μὴ] καὶ μὴ M   συνεχὲς FM   6 ἔχει aF: $\overset{\text{οι}}{\text{ἔχει}}$ M   οὐ om. M   7 ἐπήγγελται FM   οὐδὲν aFM   8 δὲ om. C   10 δὲ om. M   11 εἴπερ M   post τοῦ inserunt καὶ i. e. emendatam lectionem vocis ἢ (13) ACM   13 καὶ aFM: ἢ AC   οὐδὲν κωλύει καὶ ἀπὸ aF   14 τὸ om. M   14. 15 δείξασθαι δὲ M   15 ἐξ ACM: δι' a: om. F   17 διαλιπεῖν F   post διάλειμμα inser. M   καὶ ὁ σκοπὸς, sed del.   18 ὡς πρὸς] ὥσπερ a: ὡς πρὸ sic M   παραβάλλοντι A¹CM: παραβάλλειν δεῖ aA²F   μὲν A¹CM: μὲν γὰρ aA²F   19 μένῃ AM   20 δήσει M   21 εἴη AC: ὁ aF: εἴη ὁ M   εἰς τὸν aF   22 οἰκονομήσων F: οἰκονομίσοι, sed corr. A¹: οἰκονομήσει M   22. 23 πρὸς τὴν χρείαν aF   24 ὅτε aF   πολυχρόνιον F   γίνεται a   25 τοῦ ACM: τὸν F: τὸ a   τῆς χορδῆς a   ἀνάπτειν M   26 τι] τε F   27 λύοι F   εἰς τὸν a   28 προστίθοιτο F   29 χρεία ACM: χρόνου F: om. a, qui δεῖ post μεταξὺ addit

λέγει ὅτι κατὰ τόπον ἐναντίον ἐστὶ τὸ κατ' εὐθεῖαν πλεῖστον ἀπέ- 204v χον· τὸ μὲν γὰρ πλεῖστον ἀπέχειν ἀνάγκη τοῖς ἐναντίοις. τὸ δὲ κατ' 36 εὐθεῖαν προσκείμενον ὡρισμένον καὶ μεμετρημένον ποιεῖ τὸ πλεῖστον· ὡρισμένη γάρ ἐστιν ἡ εὐθεῖα, μετρεῖται δὲ πάντα τῷ ὡρισμένῳ. ἐπειδὴ γὰρ ἡ εὐθεῖα ἐλαχίστη ἐστὶ τῶν τὰ αὐτὰ πέρατα ἐχουσῶν γραμμῶν, ἡ δὲ ἐλαχίστη ὥρισται (τοῦτο γὰρ αὐτῷ σημαίνει τὸ πεπέρανται), ἡ δὲ ὡρισμένη μεμέτρηται, καὶ τὸ κατ' εὐθεῖαν πλεῖστον μεμετρημένον ἂν εἴη καὶ ὡρισμένον, ὥστε καὶ ⟨τὸ⟩ πλεῖστον κυρίως λέγεσθαι. ἡ γὰρ ἐπὶ τὰ 40 αὐτὰ πέρατα τῆς εὐθείας περιφερὴς ἀόριστός ἐστι καὶ ἄλλοτε ἄλλου μέτρου, ἡ μὲν μᾶλλον κυρτουμένη, ἡ δὲ ἧττον· ὥστε εἰ τῇ περιφερεῖ κρίνοιτο ἡ τῶν περάτων διάστασις, δυνατὸν τῆς μείζονος περιφερείας τὰ πέρατα κυρτοτέρας οὔσης ἐγγυτέρω εἶναι ἤπερ τὰ τῆς ἐλλάττονος καὶ ἔσται ἐγγυτέρω τὰ μείζονι γραμμῇ διεστῶτα. καὶ ὅλως ἡ μὲν ἐπὶ τὰ αὐτὰ πέρατα εὐθεῖα μία καὶ διὰ τοῦτο ὡρισμένη. αἱ δὲ περιφέρειαι πολλαὶ καὶ 45 ἀόριστοι. καὶ ἔοικε τὰ ἐναντία πρῶτον ἐν τῷ τόπῳ φανῆναι καὶ ἀπὸ τούτου καὶ εἰς τὰ ἄλλα μετῆχθαι· διὸ καὶ ἡ ὑπογραφὴ τῶν ἐναντίων τὰ πλεῖστον ἀπέχοντα ἀποδίδωσι. τὰ οὖν κεχωρισμένα πλεῖστον ἀπ' ἀλλήλων κατὰ τόπον οἷα τὰ κατὰ τόπον ἐναντία ἐστίν, εἰ μέλλοι τὸ πλεῖστον ὄντως ὡρισμένον διεστάναι· καὶ γὰρ τὸ πλεῖστον ὥρισται καὶ τὸ ἐλάχιστον κατ' εὐθεῖαν ἔχειν χρὴ τὴν διάστασιν.

p. 226b34 Ἐφεξῆς δὲ οὗ μετὰ τὴν ἀρχὴν ὄντος ἕως τοῦ ἀλλὰ 50 ταῦτα ἐκείνοις.

Τὸ ἐφεξῆς τινὶ ἐφεξῆς ἐστιν, ὃ ἀρχῆς ἔχει πρὸς αὐτὸ λόγον· τὸ γὰρ μετὰ τὴν ἀρχὴν ὁμογενὲς ὂν τῇ ἀρχῇ, μᾶλλον δὲ ὁμοειδές, ἐφεξῆς ἐστι τῇ ἀρχῇ, ὅταν μηδὲν ὁμογενὲς ᾖ ὁμοειδὲς μεταξὺ ᾖ αὐτοῦ τε | καὶ τῆς ἀρ- 205r χῆς, οἷον οἰκία οἰκίᾳ ἐφεξῆς ἡ δευτέρα τῇ πρώτῃ, ὅταν μὴ ᾖ αὐτῶν ἄλλη μεταξὺ οἰκία· καὶ ἡ ἀρχὴ δὲ τοῦ ἐφεξῆς ὄντος, καὶ τὸ ἐφεξῆς αὐτὸ πολλαχῶς λέγεται· ἢ γὰρ θέσει ἢ τάξει ἢ εἴδει ἢ πάθει ἢ χρόνῳ ἢ γενέσει ἢ ἀριθμῷ ἢ ἄλλῳ τινὶ τοιούτῳ· θέσει μὲν ὅσα ποῦ ἐστιν, οἷον εἰ γραμμὰς

---

1. 2 πλεῖστον ἀπέχον cf. v. 7: ἀπέχον πλεῖστον Arist. ἀπεχόμενον ut vid., sed ras. corr. C 2 ἀπέχον F 3 προσκείμενον C cf. f. 206v31: προκείμενον aAFM μεμερησμένον (ut vid.) ποιεῖ ποιεῖ, sed corr. C[1] 4 μετρεῖ δὲ C[1] τὰ ὡρισμένα M 6 ὥρισται, ω in ras. A[1] αὐτοῦ a τῷ πεπέρανται M 8 τὸ addidi 9 περιφέρεια C 12 ἤπερ] ἢ παρὰ M 13. 14 ἐπὶ τῷ δὲ αὐτῷ πέρατι C 14 εὐθεῖς M sic 15 ἀδιόριστοι A καὶ ἔοικε aCF: ἔοικε A πρῶτον aAM: πρῶτα C: πρότερον F ἐν τόπῳ M 17 κατὰ τόπον ante οἷα om. a 18 ἐναντίον M τὸ om. a ὄντως A: ὄντως τὸ C: οὕτως καὶ F: ὄντος τὸ M: οὕτω καὶ a ὡρισμένω C 21 ὄντος ACM: om. F: μόνον ὄντος Alexandri lectionem cf. p. 876r23 ex Arist. vulg. a, sed om. μόνον Arist. cod. F[1] et Metaph. 22 ταῦτα ἐκείνοις AC[1]F (ut Ar. cod. E[1]): ταῦτ' ἐκείνων aC[2]: ταῦτα ἐν ἐκείνοις M 23 λόγον πρὸς αὐτό aFM 26 post οἰκία add. καὶ F οἰκίᾳ] οἰκίας C 26. 27 ἄλλη μεταξὺ αὐτῶν (αὐτῆς F) aCF 27 καὶ ἀρχὴ ἡ M δὲ om. CM ἐφεξῆς δὲ αὐτὸ F 28 γεννέσει M

πλείους γράψαιμεν ἢ οἰκίας πλείους ἢ πόλεις λάβοιμεν, τάξει δὲ ὡς τὸ 205r προοίμιον τῆς διηγήσεως καὶ αὕτη τῶν ἀγώνων, εἴδει δὲ οἷον εἰ τὰ χρώματα ἐφεξῆς καθ' ἕκαστον λάβοιμεν ἀπὸ τοῦ λευκοῦ ἀρξάμενοι μέχρι τοῦ μέλανος, εἴτε ἑπτὰ εἴη ταῦτα εἴτε πλείω (καταριθμεῖται δὲ αὐτὰ ὁ Ἀριστοτέλης ἐν τῷ Περὶ τῶν αἰσθητῶν), πάθει δὲ εἰ τὴν ἀπὸ τοῦ ψυχροῦ μεταβολὴν ὁδῷ γινομένην εἰς τὸ γαλακτῶδες καὶ χλιαρὸν καὶ θερμὸν καὶ ζεστὸν νοήσαιμεν, κατὰ χρόνον δὲ ὅταν νουμηνίαν καὶ δευτέραν καὶ τρίτην καὶ τὰς ἐφεξῆς ὀνομάζωμεν, γενέσει δὲ ὅταν ἐπὶ μὲν τῶν ζῴων λέγωμεν πρώτην τὴν καρδίαν συνίστασθαι, εἶτα πνεύμονα εἰ τύχοι, εἶτα σπλῆνα, εἶτα νεφρούς, ἐπὶ δὲ τῶν φυτῶν ῥίζαν, εἶτα πρέμνον, εἶτα στέλεχος καὶ τὰ ἑξῆς, ἀριθμῷ δὲ ὅταν μονάδα δυάδα τριάδα λέγωμεν ἐφεξῆς. τῶν δὲ ἀρχῶν αἱ μὲν φύσει εἰσὶν ὡς αἱ κατὰ τὸν ἀριθμόν· φύσει γὰρ πρῶτον τὸ ἓν τῶν δύο καὶ ταῦτα τῶν τριῶν· καὶ αἱ κατὰ τὴν γένεσιν τῶν ζῴων καὶ τῶν φυτῶν. ἔτι δὲ καὶ αἱ κατὰ τὰ εἴδη, οἷον ἐπὶ τῶν χρωμάτων· αἱ δὲ κατὰ τὰ πάθη ἀρχαί, ὡς ἐπὶ τοῦ ψυχροῦ καὶ λευκοῦ εἴρηται, ὡς ἂν ἡμεῖς ὁρίσωμεν, οὕτως ἕξουσι τὸ δεύτερον καὶ τὸ ἐφεξῆς, εἴτε ἀπὸ τοῦ ψυχροῦ εἴτε ἀπὸ τοῦ ζέοντος ἀρξόμεθα, καὶ ἐπὶ τῶν χρωμάτων, εἴτε ἀπὸ τοῦ λευκοῦ εἴτε ἀπὸ τοῦ μέλανος· ἐπὶ δὲ τοῦ χρόνου καὶ τῶν ῥεόντων καὶ γινομένων φύσει τὸ πρότερον πρότερόν ἐστιν· ἃς δὲ ἡμεῖς ποιούμεθα ἀρχὰς ἐνιαυτοῦ μὲν περὶ θερινὰς τροπὰς ὡς Ἀθηναῖοι, ἢ περὶ μετοπωρινὰς ὡς οἱ περὶ τὴν νῦν καλουμένην Ἀσίαν, ἢ περὶ χειμερινὰς ὡς Ῥωμαῖοι, ἢ περὶ ἐαρινὰς ὡς Ἄραβες καὶ Δαμασκηνοί· μηνὸς δὲ εἴ τινες ἀρχὴν τὴν πανσέληνον λέγουσιν ἢ τὴν νέαν, θέσει ἔσονται αὗται. ἐπὶ δὲ τῶν ἐν τόπῳ, ὅταν μὲν τάξις τις εἴη τῶν κειμένων καὶ ᾖ ὡρισμένα ἐπ' εὐθείας ἢ ξύλα ἢ κίονες, ἔσονται ἀρχαὶ τὰ ἄκρα ἐφ' ἑκάτερον καί, ὡς ἂν ἡμεῖς θώμεθα, οὕτως ἔσται τῶν περάτων ἀρχὴ ἐκεῖνο καὶ τὸ ἐφεξῆς λαμβανόμενον. ἐπὶ δὲ τῶν ἐν πόλεσιν οἰκιῶν οὐκέτι ἄκραι τινές εἰσι, τὸ δὲ ἀφ' ὁποτέρας ἀρξώμεθα, ἐφ' ἡμῖν καταλείπεται, καὶ ἔστιν ὅλον θέσει, εἴτε στρογγύλος εἴτε τετράγωνος εἴτε ὁποῖος ἂν ᾖ ὁ περίβολος. τὸ παραπλήσιον δὲ κἀπὶ τῶν πόλεων αὐτῶν τὸ ἐφεξῆς κατὰ θέσιν ἐστί.

---

1 γράψομεν F οἰκείας, sed corr. A λάβωμεν F δὲ om. aF 2 αὔτη (sc. ἡ διήγησις) AM: αὐτὴ aCF 4 ταῦτα] αὐτὰ C πλείω AC: καὶ πλείονα aFM 5 Περὶ τῶν αἰσθητῶν] c. 3 p. 439b 18 sqq. τῶν om. aF τοῦ om. aF 6. 7 καὶ ζεστὸν aAM: καὶ ζέον (cf. v. 17 et p. 876,18) C: om. F 7 νουμονίαν sic M 8 τὰ ἐφεξῆς CFM ὀνομάζομεν C[1]F 8. 9 λέγομεν C 9 πρῶτον aFM 11 καὶ post δυάδα inser. M λέγομεν C[1] 12 κατ' ἀριθμὸν aF 13 αἱ aFM: om. AC[1] 15 τὰ ACM: om. aF ἐπὶ τοῦ λευκοῦ καὶ τοῦ ψυχροῦ aF: ἐπὶ τοῦ θερμοῦ καὶ ψυχροῦ M 16 ὁρίσωμεν (cf. 26 et p. 876,17) ACFM: ὁρίσαιμεν a 17 ἀρξώμεθα A 20 θερείας C 21 ἀσίαν AFC[2]: ὀσίαν C[1]M: οὐσίαν a 22 ἄρραβες aF δαμασκινοί M 22. 23 μηνὸς δὲ εἴ (ὥς a) τινες aAC: καὶ μήνοες δὲ οἵτινες M: καὶ μίνωες· οἵτινες (quod notum ex Paris. 1906 imposuit Brandisio Schol. p. 406b 27) F 23 ἔσονται θέσει aF 25 τὰ ἄκρα ἀρχαὶ aF ἑκατέρων FM 26 ἔσται οὕτω a περάτων om. M ἐκείνωι A 27 ἄκρα F 28 ἀρξόμεθα C: ἄρξασθαι FM ὅλως FM 29 ἂν om. FM ᾖ aF: εἴη ACM (cf. v. 43) 29. 30 τὸ παραπλήσιον ACFM: παραπλησίως a 30 κἀπὶ ACM: καὶ ἐπὶ a: ἐπὶ F ἐστί] ἔχει FM

Τούτων δὲ διωρισμένων ἐκεῖνο χρὴ κρατεῖν, ὅτι ὁμογενῆ ἀνάγκη εἶναι τὰ ἐφεξῆς, τὸ δὲ ὁμογενὲς πολυχούστερον. εἰ μὲν γὰρ ἄρρενας παῖδας διαστήσαντες λέγοιμεν ἐφεξῆς, ὡς ἐν παιδίοις φαμὲν τὸ ὁμογενές, εἰ δὲ καὶ ἄνδρας ἀναμίξαντες, ὡς ἄρρεν τὸ ὁμογενές, εἰ δὲ καὶ γυναῖκας, ὡς ἀνθρώπους· προσθέντες δὲ καὶ ἄλογα ζῷα, ὡς ζῷα λέγομεν ὁμογενῆ καὶ ἐφεξῆς· προσεχέστερον γὰρ καὶ πορρώτερον ἑκάστων τὸ ὁμογενές. εἰ μὲν γὰρ βάθρα εἴη πάντα, καθὸ βάθρα, ἔσται ὁμογενῆ, εἰ δὲ καὶ δίφροι, καθὸ καθέδραι, εἰ δὲ καὶ κλῖναι, καθὸ ἀναπαυόμεθα ἐπ' αὐτῶν· ἀκατονόμαστον γάρ ἐστι τὸ κοινὸν ἐπ' αὐτῶν. εἰ δέ τινων ἐφεξῆς μεταξύ τινα γίνεται ἀνομοειδῆ, οὐκ ἐπὶ πάντων τῶν ἐφεξῆς τοῦτο οἰητέον συμβαίνειν· οὔτε γὰρ ἐπὶ τῶν κατ' ἀριθμὸν οὔτε ἐπὶ τῶν κατὰ χρόνον οὔτε ἐπὶ τῶν κατ' εἶδος ἢ πάθος μεταβαλλόντων· ἐπὶ δὲ τῶν κατὰ γένεσιν οἷον ἐπὶ καρδίας καὶ πνεύμονός ἐστιν μεταξὺ ἀνομογενῆ γεννώμενα οἷον αἱ φλέβες διὰ τὸ εἰλῆφθαι ὡς ἐν σπλάγχνοις τὰ ἐφεξῆς. δῆλον δὲ ὅτι ἐπὶ μὲν τῶν φύσει τὴν ἀρχὴν ἐχόντων καὶ τὸ ἐφεξῆς φύσει, καὶ ὅτι οὐκ ἔστιν ἀναστρέφοντα εἰπεῖν· τὰ γὰρ δύο τοῦ ἑνὸς ἐφεξῆς, οὐ μέντοι τὸ ἓν τῶν δύο. ἐπὶ δὲ τῶν θέσει, ὡς ἂν ὁρίσωμεν τὴν ἀρχήν, οὕτως καὶ τὸ ἐφεξῆς ἔχει, εἴτε τὸ ψυχρὸν ἀρχὴν εἴτε τὸ ζέον ὁρίσαιμεν. ὁ δὲ Θεμίστιος προστίθησιν, ὅτι κυρίως μὲν ἐφεξῆς τὰ ὁμοειδῆ ἐστιν, οἶκος οἴκῳ καὶ γραμμὴ γραμμῇ, λέγεται δὲ ἐφεξῆς καὶ μὴ ὁμοειδῆ τινα πολλάκις· "ἐφεξῆς γὰρ ὁ ἀγὼν τῇ πομπῇ καὶ τὸ νυμφαῖον τῷ γυμνασίῳ."

Ἰστέον δὲ ὅτι τῶν πολλῶν ἀντιγράφων ἐχόντων ἐφεξῆς δὲ οὗ μετὰ τὴν ἀρχὴν ὄντος ἢ θέσει ἢ εἴδει, ὁ Ἀλέξανδρος οὕτω γράφει οὗ μετὰ τὴν ἀρχὴν μόνον ὄντος, τὸ μόνον προστιθείς, καὶ ἐξηγεῖται ὅτι δηλωτικόν ἐστι τὸ μόνον τοῦ μὴ κυρίως πάντως τὴν ἀρχὴν λαμβάνεσθαι, ἀλλ' ὅπως ἂν ἡ ἀρχὴ ληφθῇ, ἢ θέσει ἢ φύσει, τοῦ ἐφεξῆς ἀκολουθοῦντος. ἐφεξῆς δὲ εἶπεν γραμμὴ γραμμῆς ἢ γραμμαὶ ἢ μονὰς μονάδος ἢ μονάδες. διότι καὶ μίαν γραμμὴν ἐφεξῆς εἶναι δυνατὸν τῇ

---

2 γὰρ δύο F 2. 3 παῖδας ἄρρενας στήσαντες ἐφεξῆς λέγομεν (λέγοιμεν F) aF διαστήσαντες] στήσαντες δύο M 3 παισὶ a: παιδίας M φάμενον M[2] εἰ δὲ — ὁμογενές (4) bis exaravit M 4. 5 πρὸς ἀνθρώπους M 5 ἄλλογα C 6 πορρότερον M ἕκαστον FM 7 πάντα βάθρα εἴη aF δίφροι C[2] (cf. p. 878,29): διαφέροι AC[1]: διαφέρει aFM 7. 8 καθέδραι aM: καθέδρα ACF 8 ἀναπαυσόμεθα aF ἀκατανόμαστον, sed corr. A[1] 9 γένηται F: γένοιτο a 10 ἀνομοιοειδῆ M πάντων ACM: τούτων aF συμμένειν C[1] 12 ἢ πάθος om., sed post μεταβαλλόντων inser. παθῶν M 13 μεταξὺ καὶ aF ἀνομοιογενῆ FM γινόμενα C: γεννόμενα M sic 14 τὸ ἐφεξῆς C 16 μέντοι καὶ aF 17 θέσει] μερῶν F: θέσεων M 18 ὁρίσαιμεν aFM: ὁρίσωμεν AC Θεμίστιος] p. 355,3 τίθησιν CFM 20 τινα μὴ ὁμοειδῆ a μὴ om. M 21 τῷ νυμφαῖον C 23 ὄντος — μόνον (24) om. C εἴδει] τάξει M γράφει] cf. ad p. 874,21 24 ὄντος τὸ μόνον om. M τὸ] ὃ F 25 δηλώτερον M μὴ om. A 26 ληφθείη C ἢ φύσει ἢ θέσει a 26. 27 ἀκολουθοῦντες F 27 γραμμῆς] γραμμῇ M 27. 28 ἢ μονὰς μονάδος ACFM: καὶ μονὰς μονάδος a: ἢ μονάδος μονὰς Arist. Phys. (brevius Metaph. 1069b33)

πρώτη γραμμῇ, καὶ πλείονας. καὶ μίαν μονάδα τῇ πρώτῃ μονάδι, καὶ πλείονας. 205r

p. 227a6 Ἐχόμενον δὲ ὃ ἐφεξῆς ὂν ἅπτεται.

Εἰπὼν τί τὸ ἁπτόμενον καὶ τί τὸ ἐφεξῆς ἐπάγει τί τὸ ἐχόμενον, ὅτι τὸ ἐφεξῆς ἅμα ὂν καὶ ἁπτόμενον τοῦτο ἐχόμενόν ἐστιν· οὔτε γὰρ τὸ ἐφεξῆς μόνον ἀρκεῖ πρὸς τὸ ἔχεσθαι (οἱ γοῦν ἀριθμοὶ ἐφεξῆς ὄντες οὐ λέγονται ἔχεσθαι ἀλλήλων, ὅτι μὴ ἅπτονται) οὔτε τὸ ἅπτεσθαι μόνον αὔταρκες πρὸς τὸ ἔχεσθαι. ὁ γοῦν χιτὼν ἁπτόμενος τοῦ σώματος διὰ τὸ μὴ ἐφεξῆς εἶναι οὐ λέγεται ἐχόμενος αὐτοῦ, οἰκία δὲ οἰκίας ἐφεξῆς οὖσα, ὅταν καὶ ἅπτωνται ἀλλήλων, ἐχόμεναί εἰσι, καὶ οἱ τῶν ἁλύσεων κρίκοι. ὁμογενῆ γὰρ δεῖ εἶναι τὰ ἐχόμενα καὶ μηδὲν ἔχειν μεταξὺ μήτε ὁμογενὲς μήτε ἀνομογενές. διὸ οὐ μόνον ἐφεξῆς ἐστιν, ἀλλὰ καὶ ἁπτόμενα. τὸ μὲν γὰρ ἐχόμενον πᾶν καὶ ἐφεξῆς ἐστι, τὸ δὲ ἐφεξῆς | οὐ πᾶν ἐχόμενον, εἰ 205v μὴ καὶ θέσιν ἔχοι καὶ ἅπτοιτο. διὸ οὔτε ἡ δευτέρα τῆς νουμηνίας ἔχεσθαι λέγεται κυρίως οὔτε τὸ ἐκ λευκοῦ μέλαν γινόμενον ἔχεσθαι τοῦ λευκοῦ, ὅτι μὴ θέσιν ἔχει ταῦτα μηδὲ ὑπομένει ἄμφω, ἀλλὰ τῆς δευτέρας οὔσης ἡ νουμηνία οὐκέτι ἔστι καὶ τοῦ μέλανος γινομένου τὸ λευκὸν οἴχεται. τὰ δὲ μήτε θέσιν ἔχοντα μήτε ὑπομένοντα ἄμφω οὐκ ἂν ἅπτοιτο. τὰ δὲ μὴ ἁπτόμενα οὐκ ἂν ἔχοιτο. εἰ δὲ θείη τις λευκὸν σῶμα καὶ τούτου ἁπτόμενον φαιὸν καὶ ἐκείνου μέλαν, οὐδὲν κωλύει ταῦτα ἔχεσθαι ἀλλήλων· τῶν δὲ ὑγρῶν τὰ μὲν συγχεόμενα οὐκ ἔχεται ἀλλήλων, ἔλαιον δὲ καὶ ὕδωρ λέγοιτο ἂν ἔχεσθαι.

p. 227a7 Ἐπεὶ δὲ πᾶσα μεταβολὴ ἐν τοῖς ἀντικειμένοις ἕως τοῦ φανερὸν ὅτι ἐν τοῖς ἐναντίοις ἔσται τὸ μεταξύ.

Εἴρηκε μὲν ἤδη, τί ἐστι τὸ μεταξύ, ὅτι τὸ "εἰς ὃ πέφυκε πρῶτον ἀφικνεῖσθαι" πᾶν "τὸ μεταβάλλον" πρὸ τοῦ εἰς τὸ ἔσχατον ἐλθεῖν, καὶ προσθεὶς ὅτι "ἔσχατον τῆς μεταβολῆς ἐστι τὸ ἐναντίον", ἐκείνοις οὖν τὰ ἀκόλουθα προστιθεὶς ἀποδείκνυσιν, ὅτι τὸ μεταξὺ ἐν τοῖς ἐναντίοις ἐστί. δείκνυσι δὲ αὐτὸ οὕτως· τὸ μεταξὺ ἐν μεταβολῇ ἐστι· πᾶσα μεταβολὴ ἀπὸ ἀντικειμένου εἰς

1 μονάδος F 3 ὃ ἂν—ἅπτηται ex Arist. aM 4 post ἐχόμενον repet. καὶ τί τὸ ἐφεξῆς, sed delev. M 6 οἱ γοῦν] οἱ γὰρ a: ἤγουν M ἑξῆς M 7 ἅπτωνται M 9 οἰκίας] οἰκίᾳ aF 10 καὶ (post ὅταν) om. F ἅπτονται C ἀλλήλων ACM: αὐτῶν ἀλλήλων F: ἀλλήλων αὐτῶν a ἐχόμενά εἰσι a 11 μεταξὺ ἔχειν M ὁμοιογενὲς FM 12 ἀνομοιογενὲς aFM (in quo post primum ο ι litt. erasa) καὶ om. F 13 ἐχόμενον οὐ πᾶν aF 14 ἔχει A νουμίας, sed corr. A 15 οὔτε τὸ CFM: οὐδὲ τὸ A: οὔτε a 16 μὴ] μὴ δὲ C 17 ἔσται A 19 θείη C: θεὶς aAFM 21 τῶν δὲ—ἀλλήλων om. C 22 λέγεται ἔχεσθαι M: λέγοιτο ἔχεται F extremis add. ἀλλήλων aFM 25 τὸ πρῶτον aF cf. p. 871,16 26 εἰς ὃ ἔσχατον FM καὶ om. a post ὅτι add. τὸ aCFM 27 ἐστί ante τῆς μεταβολῆς Arist. p. 226b26 οὖν τὰ ἀκόλουθα] νῦν C: νῦν τὰ ἀκόλουθα M 28 προσθεὶς a ἐν om. F

ἀντικείμενον· πᾶσα ἡ ἀπὸ ἀντικειμένου εἰς ἀντικείμενον μεταβολὴ ἢ ἀπὸ 205v ἀντιφάσεως ἢ ἀπὸ ἐναντίου ἐστί· καὶ γὰρ ἡ στέρησις ἐναντίον πως, ὡς εἴρηκεν αὐτός. καὶ τῶν πρός τί τινά ἐστιν ἐναντία. εἰ οὖν ἡ κατὰ ἀντίφασιν μεταβολὴ κατὰ γένεσιν καὶ φθοράν ἐστιν, οὐκ ἔστι δὲ γενέσεως καὶ φθορᾶς μεταξύ, διότι τὸ μὲν μεταξὺ ὑφεστώτων ἐστὶ τινῶν μεταξύ, ἐν δὲ τῇ γενέσει καὶ φθορᾷ οὐχ ὑφέστηκεν ἄμφω τὰ ἄκρα, ἀλλ' ἐν μὲν τῇ γενέσει μόνον τὸ εἰς ὅ, ἐν δὲ τῇ φθορᾷ μόνον τὸ ἐξ οὗ (τὰ γὰρ ἄλλα οὐχ ὑποκείμενά ἐστιν, ἀλλὰ ἀποφάσει δηλούμενα), ἀνάγκη ἐν τοῖς ἐναντίοις εἶναι τὸ μεταξύ. οὐκ ἐν πᾶσι δὲ τοῖς ἐναντίοις λέγει (ἔστι γάρ τινα τῶν ἐναντίων ἄμεσα), ἀλλ' ὅτι ἐν τῷ γένει τῶν ἐναντίων.

p. 227a10 Τὸ δὲ συνεχὲς ἔστι μὲν ὅπερ ἐχόμενον ἕως τοῦ καὶ τοῖς ὁποίοις ἕκαστον τούτων ὑπάρχει, εἴρηται.

Ὥσπερ ἀπὸ τοῦ ἐφεξῆς καὶ τοῦ ἅπτεσθαι ἐγίνετο τὸ ἐχόμενον, οὕτως ἀπὸ τοῦ ἐχομένου τὸ συνεχές, ὅταν ἡ ἁφὴ τῶν ἐχομένων γένηται ἕνωσις. τοῦτο δὲ γίνεται, ὅταν τῶν ἁπτομένων τὰ πέρατα δύο τέως ὄντα, συμφυέντα ἓν γένηται· τότε γὰρ οὐκέτι μένει ἁπτόμενα. δεῖ δὲ καὶ τὰ ἅπτεσθαι μέλλοντα ἀλλήλων, συνεχῆ εἶναι· μεριστὰ γάρ, διότι τὰ ἀμερῆ οὐχ ἅψεται ἀλλήλων. φανερὸν οὖν ὅτι ἐν τούτοις ἐστὶ τὸ συνεχές, ἐξ ὧν ἕν τι πέφυκε γίνεσθαι κατὰ τὴν συναφήν. πέφυκε δὲ γίνεσθαι ἓν τὰ μὲν συμφύσει ὥσπερ τὰ ἐγκεντριζόμενα φυτά, τὰ δὲ ἁφῇ καὶ συναρμογῇ ὡς ἡ ναῦς. τῶν δὲ τὸ αἴτιον τοῦ ἓν εἶναι πλεῖον μὲν ἢ κατὰ ἁφήν, ἐνδεέστερον δὲ συμφύσεως, ὥσπερ ὕδατος καὶ ἀέρος· καὶ διαλυθέντων γὰρ αὐτῶν οὐχ ἧττον τὰ μόρια ἥνωται καὶ τὴν αὐτὴν τῷ ὅλῳ σῴζει φύσιν. ἄλλα δὲ δεσμῷ τὸ ἓν ἔχει ὡς φάκελος, τὰ δὲ πλοκῇ ὡς ἱμάτιον, τὰ δὲ ἐμπλέξει τῶν μορίων ὡς ἡ ἅλυσις, τὰ δὲ ῥάψει ὡς ὑποδήματα, τὰ δὲ κόλλῃ ὡς χάρτης, τὰ δὲ κράσει ὡς μελίκρατον, τὰ δὲ συνθέσει τοιᾷδε ὡς σωρός, τὰ δὲ συντάξει ὡς τὸ στράτευμα, τὰ δὲ συνδέσμῳ ὥσπερ αἱ οὐχ ἁπλαῖ προτάσεις. τὸ δὲ ἅρμα καὶ ἡ συνωρὶς κατὰ πολλοὺς τρόπους ἓν γίνεται· ὁ μὲν γὰρ δίφρος ὥσπερ καὶ οἱ τροχοὶ συναρμόσει ἓν γίνονται, τὸ δὲ πρὸς ἄλληλα τούτων ἑνοποιὸν αἴτιον σύνθεσις ἄν τις εἴη. τῶν

---

2 ἀπὸ τοῦ ἐναντίου A 3 εἴρηκεν] c. 1 p. 225b3 ἐναντία ἐστίν aF 4 οὐκ ἔσται C 5 ἐστὶν post tert. μεταξὺ aF, ante tert. μεταξὺ M 6 οὐχ] οὐθ' F ἄμφω om. a 9 πᾶσι (ex πάσῃ?) C τινα om. CFM 12 ποίοις a ὑπάρχειν FM 13 οὕτως ACM: οὕτω (οὕτως F) καὶ aF 14 ante ἕνωσις habet ἔφε deletum F 15 δὲ om. C 16 γίνεται F: γίνηται M 17 μεριστὴ M τὰ om. F 18 φανερὸν (α in ras. II litt.) M οὖν om. FM 19 κατὰ τὴν συναφὴν (ἁφὴν F) γίνεσθαι aF ἁφὴν M 20 ἐγκετριζόμενα a 21 τὰ αἴτια M ἓν εἶναι πλεῖον aA²: ἓν εἶναι πλείονα A¹: ἕν, vacuum IV litterarum, πλείονα F: εἶναι πλείονα CM 22 τὴν ἁφὴν C ἐνδεέστερα M 24 δεσμῷ] in mrg. genera unitatis numerat δ usque ad ιγ A ἔχει τὸ ἓν aF φάκελλος A: σφάκελλος C: σφακέλος M 26 κόλλῃ, ὡς] κόλλη καὶ M χάρτες F 29 γὰρ om. F δί///φ///ρος A συναρμώσει C 30 τὰ δὲ FM ἓν ὁποῖον CF

δὲ ἵππων ὡς πρὸς ἀλλήλους τε καὶ τὸν δίφρον σύζευξις. τὸ μέντοι πᾶν 205v σύστημα σύνθεσις. εἰσὶ δὲ καὶ ἄλλοι πλείους τρόποι τῆς τοῦ ἑνὸς συστάσεως. ὁ μέντοι Ἀριστοτέλης τεττάρων ἐμνήσθη ἢ γόμφῳ εἰπὼν ἢ κόλλῃ ἢ ἁφῇ ἢ προσφύσει γίνεσθαι τὸ συνέχον ἕν. λέγει δὲ συνέχον ἓν τὸ ἀναβεβηκός, καὶ ὑπερσυνεχὲς ὂν καὶ αἴτιον τοῦ συνεχοῦς· καὶ γὰρ τὸ μὲν συνεχὲς καὶ ἕν, τὸ δὲ ἓν οὐ πᾶν συνεχές· πλοῖον γὰρ καὶ ἱμάτιον καὶ οἰκία ἕν τι, ἀλλ' οὐχὶ συνεχές. φανερὸν δέ φησι καὶ ὅτι πρὸς νόησιν πρῶτόν ἐστι τὸ ἐφεξῆς τοῦ ἁπτομένου, τὸ δὲ ἁπτόμενον τοῦ συνεχοῦς· τὸ μὲν γὰρ ἁπτόμενον ἀνάγκη | ἐφεξῆς εἶναι, τὸ δὲ ἐφεξῆς 206r οὐ πᾶν ἅπτεσθαι. διὸ καὶ ἐν προτέροις τῷ λόγῳ τὸ ἐφεξῆς ἐστι. πρότεροι δὲ καὶ πρεσβύτεροι οἱ ἀριθμοὶ τῶν μεγεθῶν, καὶ ἐν τούτοις τὸ ἐφεξῆς· τὰ γὰρ δύο τοῦ ἑνὸς ἐφεξῆς. ἁφὴ δὲ οὐκ ἔστι μονάδων. πρότεροι δὲ ἀριθμοὶ καὶ μονάδες σωμάτων καὶ μεγεθῶν οὐχ ὑποστάσει, ἀλλὰ λόγῳ. διὸ κατὰ γένεσιν τελευταῖον τῇ ἐπινοίᾳ τὸ συνεχές· πρῶται γὰρ αἱ μονάδες, ἐν αἷς τὸ ἐφεξῆς, θέσιν δὲ λαβουσῶν τὸ ἅπτεσθαι ἐπιγίνεται, τῆς δὲ ἁφῆς συμφυείσης τὸ συνεχές, καὶ οὐδὲν ἔτι μετὰ τοῦτο.

Ὁ μέντοι Εὔδημος τὸ συμφυὲς τοῦ συνεχοῦς μᾶλλον ἡνωμένον θεασάμενος καὶ ἴδιον τῶν φυσικῶν αὐτὸ εἰπὼν "τοῦτο, φησί, κατὰ τὸν λόγον πρῶτόν ἐστι καὶ ἀρχή· τούτῳ γὰρ ἕπεται τὸ συνεχὲς καὶ ἐχόμενόν τε καὶ ἐφεξῆς· κατὰ δὲ τὴν γένεσιν, φησί, τελευταῖον τὸ συμφυές". δῆλον δὲ ὅτι τῷ λόγῳ τοῦτο πρῶτον εἶπεν ὡς ἐξ ἐκείνων συνεστώς. ὁ δὲ Ἀριστοτέλης τὸ ἐφεξῆς τοῦ ἅπτεσθαι πρῶτον εἶπε τῷ λόγῳ ὡς ὁλικώτερον καὶ ἁπλούστερον καὶ συναναιροῦν καὶ συνεπιφερόμενον. ὕστατον οὖν κατὰ γένεσιν τὸ συνεχές. διὸ εἰ συνεχῆ εἴη, ἀνάγκη ἅπτεσθαι. οὐχ οὕτω δὲ λέγει ὡς τοῦ συνεχοῦς, καὶ ὅτε συνεχές ἐστιν, ἁπτομένου ὄντος (οὐκέτι γὰρ ἔσται συνεχὲς κατ' ἐκεῖνο τὸ μέρος, καθ' ὃ ἡ ἁφή), ἀλλ' ὅτι συνεχοῦς γενομένου, ἐκ πλειόνων ἀνάγκη τὴν ἁφὴν προϋποστῆναι. εἰ δὲ ἅπτοιτό τινα, οὐκ ἀνάγκη συνέχειαν ἐπινοεῖσθαι, ὥστε ἐν οἷς οὐκ ἔστιν ἡ ἁφή, οὔτε σύμφυσις οὔτε συνέχειά ἐστιν ἐν τούτοις, εἴπερ τῆς συνεχείας προηγεῖσθαι δεῖ τὴν ἁφήν. οὐ μέντοι ἐν πᾶσιν, ἐν οἷς ἐστιν ἁφή, καὶ σύμφυσιν ἤδη γενέσθαι δυνατόν· καὶ γὰρ ξύλου λίθος ἅπτεται καὶ ἱμάτιον ζῴου, ἀλλ' οὐ συμφύεται ταῦτα εἰς ἕνωσιν.

Εἰ οὖν ἀληθὲς τὸ μὴ εἶναι ταὐτὸν τὸ ἐφεξῆς καὶ τὸ ἅπτεσθαι μηδὲ

---

1 ἀλλήλλους C   τὸν δίφρον aACM: τῶν δίφρων in mrg. F[1]: τῶν ἵππων in textu F[1]   3 ἀνεμνήσθη aF   ἐπῶν F   4 προχύσει F   ἓν τὸ συνέχον aF: ἓν τὸ συνεχές M   λέγεται aF   4. 5 συνέχ . . . ἓν (syll. ον om. in III litt. lac.) M   5 ὑπερφυὲς C   6 γὰρ om. FM   7. 8 πρῶτον πρὸς νόησιν AC   11 δὲ] γὰρ a   12 τοῦ om. CM   15 ἐν αἷς om. M   16 τοῦτο post ἔτι add. M   17 μετὰ om. F   18 Εὔδημος] fr. 58 p. 82,8   18. 19 θεασάμενος ἡνωμένον aF: ἡνωμένον θεασάμενον M   19 καὶ aA: om. CFM   20 τοῦτο C[1]   22 pro εἶπεν incohaverat ἐστὶ, sed corr. C   ἐκείνου F   24 συναιροῦν F: συν . . . αιροῦν (αν om. in lac. III litt.) M   26 δὲ om. F   28 ὑποστῆναι F   29 ἡ om. M   32 σύμφυσις F   γενέσθαι (γίνεσθαι a) ἤδη aFM   34 ἐφεξῆς] συνεχές, sed corr. F

τοῖς αὐτοῖς ὑπάρχει. συναχθήσεταί τι ὥσπερ πόρισμα ἀπὸ τούτου, ὅτι κἂν 206r εἶεν στιγμὴ καὶ μονὰς χωρισταὶ τῶν πραγμάτων, ὥσπερ ὑποτίθενταί τινες οἱ τὰ ὑποκείμενα τοῖς μαθήμασι μὴ ἐξ ἀφαιρέσεως λέγοντες, οὐκ ἂν εἴη ταὐτὸν στιγμὴ καὶ μονάς, ὡς ἔδοξέ τισι, κἂν ἀμερῆ ἄμφω κἂν ἀρχὴ ποσοῦ ἑκάτερον ᾖ, εἴπερ ταῖς μὲν στιγμαῖς ὑπάρχει θέσιν ἐχούσαις τὸ ἅπτεσθαι κατὰ στιγμήν, ταῖς δὲ μονάσι τὸ ἐφεξῆς ὑπάρχει· εἰ οὖν μὴ ἐν τοῖς αὐτοῖς τὸ ἅπτεσθαι καὶ τὸ ἐφεξῆς οὐκ ἂν εἴη ταὐτὸν στιγμὴ καὶ μονάς· ὑπάρχει δὲ ταῖς στιγμαῖς τὸ ἅπτεσθαι οὐ καθ' αὑτάς (ἀμερεῖς γάρ εἰσι, τὰ δὲ ἁπτόμενα μεριστὰ ἀνάγκη εἶναι), ἀλλ' ὅτι ἢ τὸ ἅπτεσθαι ἀντὶ τοῦ ἐφαρμόζειν εἶπεν (σημεῖον γὰρ σημείῳ συντιθέμενον σημεῖον ποιεῖ· οὕτω δὲ ἤκουσεν ὁ Ἀλέξανδρος), ἢ μᾶλλον ὅτι κατὰ τὰ σημεῖα ὑπάρχει τὸ ἅπτεσθαι ταῖς γραμμαῖς.

Οὐ μόνον δὲ ἐκ τῆς διαφορᾶς τοῦ ἅπτεσθαι καὶ τοῦ ἐφεξῆς ἡ διαφορὰ τοῦ σημείου καὶ τῆς μονάδος δείκνυται, ἀλλὰ καὶ ἐκ τοῦ μεταξύ, εἴπερ τινῶν μὲν στιγμῶν ἐνδέχεται εἶναί τι μεταξύ, τινῶν δὲ οὔ. τῶν μὲν γὰρ ἐφαρμοζουσῶν ἀλλήλαις στιγμῶν οὐδέν ἐστι μεταξύ, τῶν δὲ μὴ ἐφαρμοζουσῶν ἐνδέχεται εἶναι μεταξὺ γραμμὴν ἢ γραμμάς· οὐδὲ γὰρ τούτων ἀνάγκη μεταξὺ εἶναι γραμμήν, ἀλλ' ἐνδέχεται, εἴπερ καθ' αὑτὰς ὑποτεθεῖεν αἱ στιγμαὶ καὶ μὴ ὡς τῶν ἐν σώματι γραμμῶν πέρατα. τῶν δὲ μονάδων οὐθὲν μεταξύ ἐστιν· μονάδος γὰρ καὶ δυάδος ἀνάγκη μηθὲν μεταξὺ εἶναι. τὸ γὰρ οὐκ ἀνάγκη μεταξύ ἀντὶ τοῦ ʽἀνάγκη μὴ εἶναι μεταξύ' εἴρηται· οἱ γὰρ ἀριθμοί, ὡς οἱ Πυθαγόρειοι λέγουσι, τῷ κενῷ ἀπ' ἀλλήλων χωρίζονται οὐδὲν ἔχοντες ἀλλήλων μεταξύ.

Ἰστέον δὲ ὅτι διχῶς φερομένης τῆς γραφῆς ἐν τοῖς βιβλίοις ὅπου μὲν πᾶσα γὰρ γραμμὴ μεταξὺ στιγμῶν, ὅπου δὲ πάσης γὰρ γραμμῆς μεταξὺ στιγμή, τὴν προτέραν σαφεστέραν οὖσαν ἴσασιν οἱ ἐξηγηταί· πᾶσα γὰρ γραμμὴ πεπερασμένη μεταξὺ δυεῖν στιγμῶν ἐστι τῶν τὰ πέρατα αὐτῆς ὁριζουσῶν· ἐνδέχεται δὲ καὶ μὴ εἶναι μεταξὺ γραμμήν, ὅταν καθ' αὑτὰς αἱ στιγμαὶ νοηθῶσιν ὑπὸ τῶν χωριστὰς αὐτὰς ὑποτιθεμένων. ἡ δὲ ἑτέρα, εἴπερ μὴ κατὰ διαφθορὰν εἴη γεγραμμένη, ἀκολουθοίη ἂν τῷ προ-

---

1 συνάγεται a   ὡς F   ante πόρισμα ras. C   2 εἶεν] εἶ ἐν C: ἢ ἓν F   χωρισται — μονάς (4) om. F   4 ἔδειξε C[1]F   5 μὲν ACM: om. aF   7 τὸ ἅπτεσθαι — στιγμαῖς (8) om. C   8 οὐ καθ' — εἶναι (9) om. M   ἑαυτὰς aF   10 συντεθὲν aFM   post ποιεῖ add. αὐτὸ F   post δὲ add. αὐτὸ a   ἤκουεν FM

15 τινῶν δὲ οὔ C: om. aAFM. scilicet proxima τῶν μὲν — μεταξὺ in archetypo propter homoeoteleuton omissa et in margine suppleta turbas dederunt, quarum indicium in A remansit lacuna post μεταξὺ (16), quam lineolis explevit A[1]   17 οὐδὲ] οὐ M   18 κατ' αὐτὰς F   19 ὡς τῶν] ὄντων C   20 οὐθὲν et μηθὲν ut in Aristotelei lemmatis paraphrasi AC: οὐδὲν et μηδὲν aM: οὐδὲ et μὴ δὲ F   μονάδος δὲ F   21 post prius μεταξὺ add. ἄν τι (sic) A   γὰρ ἂν F   21. 22 οὐκ ἀνάγκη μεταξύ libri: in Aristotele deest μεταξύ, sed in cod. E proxima sunt μεταξὺ γὰρ οὐδὲν, non οὐδὲν γὰρ μεταξύ. fortasse etiam μονάδος καὶ δυάδος ordine inverso legit cum cod. F Simplicius   22 ὡς καὶ οἱ C   πυθαγόριοι AC   κενῷ ex κοινῷ C   26 στιγμὴ, ἡ in ras. IV litt. C   27 δυεῖν AC: δύο aFM   τὰ om. M   28 καὶ om. FM   29 διανοηθῶσιν C   30 διαφορὰν F   γεγραμμένον aF   ἀκολουθείη F

εἰρημένῳ. εἰπὼν γὰρ περὶ τῶν στιγμῶν καὶ τῶν μὲν ἐνδέχεται εἶναί 206r τι μεταξὺ ἐπήγαγεν· πάσης γὰρ γραμμῆς μεταξὺ στιγμή. εἰ γὰρ πάσης γραμμῆς μεταξὺ στιγμὴν ἐνδέχεται εἶναι τὴν διαιροῦσαν αὐτήν, καὶ πάλιν τῶν παρ' ἑκάτερα τῆς στιγμῆς γραμμῶν ἑκατέραν ἔστι διελεῖν στιγμῇ, ἀληθὲς ὅτι τῶν στιγμῶν τῆς τε ἄκρας ὁποτερασοῦν καὶ τῆς μέσης ἐνδέχεται εἶναί τι μεταξὺ τὴν γραμμήν (τῶν γὰρ ὄντων τί ἐστιν ἡ γραμμή) καὶ τῆς μέσης καὶ τῆς λοιπῆς ἄκρας τὴν ἑτέραν γραμμήν. καὶ ἔχοι ἂν τι πλέον ἡ γραφὴ αὕτη ἡ λέγουσα πάσης γὰρ γραμμῆς μεταξὺ στιγμή τὸ μὴ ἐπὶ τῆς πεπερασμένης μόνης γραμμῆς ἀληθεύειν τὸ ἐνδέχεσθαί τι εἶναι μεταξὺ τῶν στιγμῶν, ἀλλὰ καὶ ἐπὶ τῆς ἀπείρου. καὶ γὰρ καὶ ταύτην ἐνδέχεται διελεῖν στιγμῇ καὶ δεῖξαι, ὡς εἴρηται, ὅτι μεταξὺ τῶν στιγμῶν ἐνδέχεται εἶναι γραμμάς. εἰπὼν δὲ περὶ ἑκάστου τῶν προτεθέντων συμπεραίνεται λοιπὸν τὸν λόγον, ὑπομιμνήσκων κατὰ τάξιν, ὅτι εἴρηται περὶ πάντων καὶ τί ἐστιν ἕκαστον καὶ τοῖς ποίοις τῶν ὄντων ὑπάρχει· εἴρηται γὰρ ὅτι τὰ μὲν ἄλλα πάντα τοῖς ἔχουσι θέσιν ὑπάρχει, τὸ δὲ ἐφεξῆς καὶ τοῖς οὐκ ἔχουσι θέσιν, εἴπερ καὶ ἐν ἀριθμοῖς τοῦτο θεωρεῖται.

p. 227b3 Μία δὲ κίνησις λέγεται πολλαχῶς ἕως τοῦ | γένος δὲ 206v τῶν ἐπιστημῶν.

Ἀκόλουθον μὲν ἦν μετὰ τὰ περὶ κινήσεως ἤδη ῥηθέντα, ἐν οἷς διέκρινε τὴν κίνησιν τῆς γενέσεως καὶ τῆς φθορᾶς, καὶ τὰς κατηγορίας ἐν αἷς ἡ κίνησις ὑπάρχει παραδέδωκε, ταῦτα τὰ νῦν ῥηθησόμενα περὶ κινήσεως ἐπαγαγεῖν, τίς ἡ μία κίνησις, καὶ ὅτι τριχῶς λεγομένου τοῦ ἑνὸς ἢ γένει ἢ εἴδει ἢ ἀριθμῷ, ὡς καὶ ἐν ἄλλοις διώρισται, καὶ ἡ μία κίνησις τριχῶς ῥηθήσεται. καὶ τὶς μὲν ἡ τῷ γένει μία, τὶς δὲ ἡ τῷ εἴδει, τὶς δὲ ἡ τῷ ἀριθμῷ, ἥτις καὶ κυρίως μία δειχθήσεται. ἐπειδὴ δὲ ἡ μία συνεχής ἐστι καὶ ἡ συνεχὴς μία, ἔδει προγινώσκειν τί τὸ σύνεχές ἐστιν, ἵνα καὶ ἐπὶ κινήσεως αὐτὸ γνωρίζειν δυνώμεθα. ἐπειδὴ δὲ τὸ μὲν συνεχὲς ἐχόμενόν τί ἐστι, τὸ δὲ ἐχόμενον ἐφεξῆς τι καὶ ἁπτόμενον, ταῦτα δὲ ἅμα εἶναι χρή, συνθεωρεῖται δὲ τούτοις καὶ τὸ μεταξύ, εἰκότως ἡ ἐκείνων διδασκαλία πρὸ τῶν νῦν ῥηθησομένων παραδέδοται. αὐτὸ μέντοι τοῦτο τὸ πρόβλημα τὸ δεικνύον, τίς ἡ μία κίνησις, ἔστι μὲν καθ' αὑτὸ τῆς φυσικῆς θεωρίας οἰ-

2 μεταξύ τι aFM 4. 5 διαιρεῖν (sed corr. F[1]) ἑκατέραν στιγμῇ (στιπμὴν F) ἐστὶν aF 5 ἀληθῶς F 6 ἡ om. aFM 7 τῆς μέσης om. F 8 γὰρ om. FM 9 στιγμὴν F τὸ] τῷ M μὴ post τῆς iteratum del. F μόνης om. FM 10 τι post μεταξὺ a 11 καὶ (ante ταύτην) om. aCFM ὅτι] τι F 13 προθέσεων C post προτεθέντων add. καὶ δείξας M 14 τί A: ὅ,τι aCFM 16 τοῖς] τὸ sic F θέσιν] τάξιν F: om. M 20 μὲν om. aFM 22 ἡ om. a 23 τριχῶς om. M ἢ om. FM 24 ἤδει a ἐν ἄλλοις] velut Metaph. Δ 6. 1016b31 καὶ (ante ἡ) om. aF 26 καὶ om. CFM 27 ante μία add. δὲ C ἔδει CM et (ἔδ corr. nescio unde) A: ἤδη F: εἴδει a προγινώσκει F: προδιδάσκειν M 30 τούτω FM 31 παραδίδοται F

κειότατον (ὡς δηλώσει τὰ περὶ αὐτοῦ λεγόμενα, καὶ πρὸς τὸ τέλος δὲ τῆς 206v ὅλης φυσικῆς πραγματείας συντελέσει τὸ σκοπιμώτατον· ἀπ' αὐτοῦ γὰρ δειχθήσεται τίς ἡ μία καὶ συνεχὴς ἐν τῷ κόσμῳ κίνησις, ὅτι ἡ κυκλοφορία, καὶ τί τὸ προσεχῶς ταύτην κινοῦν, ὅτι τὸ ἀκίνητον καὶ ἀμερὲς καὶ ἀίδιον αἴτιον), τὸ δὲ νῦν ἔχον τὴν μίαν κίνησιν τριχῶς λέγεσθαί φησιν, ὥσπερ καὶ τὸ ἕν, ἢ γένει ἢ εἴδει ἢ ἀριθμῷ.

Γένει μὲν οὖν μία κίνησις ἡ ἐν τῇ αὐτῇ κατηγορίᾳ· οἷον πᾶσα φορὰ πρὸς πᾶσαν φορὰν μία τῷ γένει ἐστίν· ἐν γὰρ τῇ ποῦ κατηγορίᾳ ἑνὶ γένει ὄντι πᾶσαι. καὶ ἀλλοίωσις πρὸς ἀλλοίωσιν· ἐν γὰρ ποιότητι. ὁμοίως δὲ καὶ αὔξησις πρὸς αὔξησιν καὶ μείωσις πρὸς μείωσιν· ἐν ποσότητι γὰρ πάντα. εἰ οὖν ἕτεραι τῷ γένει κινήσεις, οὐχ ὡς γένος τι κοινὸν ἡ κίνησις κατηγορεῖται τῶν πολλῶν κινήσεων, ὥστε οὐδὲ ὁ ὁρισμὸς αὐτῆς ὡς ἑνὸς γένους καὶ μιᾶς φύσεως ἐγένετο. εἴδει δὲ μίαι πλειονές εἰσι κινήσεις, ὅταν ἐν τῷ αὐτῷ γένει οὖσαι καὶ ἐν τῇ αὐτῇ κατηγορίᾳ καὶ ἐν εἴδει τῷ αὐτῷ εἰσιν ὑπὸ τὸ αὐτὸ γένος ὄντι ἀτόμῳ καὶ μὴ διαιρουμένῳ εἰς εἴδη. οἷον πᾶσαι αἱ λευκάνσεις καὶ τῷ γένει μία εἰσί (χρώματα γὰρ καὶ ποιότητες) καὶ τῷ εἴδει μία, λεύκανσις δὲ καὶ μέλανσις τῷ μὲν γένει αἱ αὐταί, τῷ δὲ εἴδει διάφοροι.

Εἰπὼν δὲ ὅτι χρώματος μέν εἰσι διαφοραὶ κατὰ κίνησιν λεύκανσις καὶ μέλανσις, καὶ διὰ τοῦτο λεύκανσις μὲν καὶ μέλανσις διάφοροι κατ' εἶδός εἰσι, λεύκανσις δὲ λευκάνσει ἡ αὐτὴ τῷ εἴδει καὶ μέλανσις μελάνσει, ἐπήγαγεν· λευκότητος δὲ οὐκ ἔσται· διό πως εἴδει μία λεύκανσις λευκάνσει. καὶ εἴη ἂν λέγων ὅτι χρώματος μέν εἰσι κατ' εἶδος διαφοραί, ὅτι μὴ ἔστιν ἄτομον εἶδος τὸ χρῶμα εἰς εἴδη καὶ αὐτὸ διαιρούμενον τὸ λευκὸν καὶ τὸ μέλαν, λευκότητος δὲ οὐκ εἰσὶ κατ' εἶδος διαφοραί, διότι ἄτομον εἶδος ἡ λευκότης ὡς ὁ ἄνθρωπος. καὶ διὰ τοῦτο, φησίν, ἡ αὐτή πως τῷ εἴδει λεύκανσις λευκάνσει. τὸ δὲ πῶς ἐνίοτε πρόσκειται διὰ τὴν ἐπαχθησομένην ἀπορίαν πρὸς τὴν μίαν τῷ εἴδει κίνησιν. ἰστέον δὲ ὅτι ἔν τισι τῶν βιβλίων τοῦτο τὸ ῥητὸν οὐ φέρεται λευκότητος δὲ οὐκ ἔστι· διό πως εἴδει μία λεύκανσις λευκάνσει. καὶ οἱ ἐξηγηταὶ δὲ φαίνονται παρατρέχοντες αὐτό.

---

1. 2 τῆς ὅλης πραγματείας τῆς φυσικῆς aFM 3 δειχθήσεται] δὴ χρήσεται FM 4 τὸ (post ὅτι) om. aF προσεχὲς a 6 ἢ γένει, inter ν et ε ras. C post ἢ γένει add. εἴη F 8 ἔσται αἱ γὰρ τόπου κατηγορίαι ἑνὶ γένει ὄντι πᾶσι F 9 ὁμοίως γὰρ καὶ F ἡ αὔξησις M 11 ἑτέρα τ. γ. κίνησις F γένη sic τι κοινὸν M 12 ὁ om. aF ἑνὸς] γένος F 13 μίαι scripsi: αἱ libri post αἱ add. αὐταὶ C εἰσιν] ὦσι μὲν M 15 ὑπὸ — εἴδη om. F τὸ om. a γένος — εἴδη om. M 16 αἱ in ras. C μία recte aAC (cf. p. 890,7): ἓν FM γὰρ] τε F 17 τῷ] τὰ a μία] ἕν FM δὲ] τε F καὶ τῷ μὲν F 19. 20 κατὰ κίνησιν λεύκανσις δὲ καὶ F 20 μὲν om. C καὶ μέλανσις add. in mrg. C 22 λευκότητι F οὐκ ἔσται libri ut Arist. cod. H: οὐκ ἔστιν Arist. cod. E: οὐκέτι Arist. vulg. διὸ πῶς (ut Arist. cod. H) AC (διό πως a): διόπερ FM: διὸ τῷ Ar. vulg. 24 ὅτι — λευκότης (26) om., pro quibus κατὰ κίνησιν exhibet F καὶ (ante αὐτὸ) om. M 27 ἐνίοτε om. a 28 κίνησιν] δείκνυσιν FM 30 διόπερ aFM πως post μία inseruit a

Εἰπὼν δὲ μίαν εἶναι τῷ εἴδει κίνησιν τὴν ἐν ἀτόμῳ μίαν οὖσαν, ἐπειδὴ 206v ἔστι τινὰ εἴδη, ἃ οὐδὲν κωλύεται καὶ γένη ἄλλων εἰδῶν εἶναι διὰ τὸ μὴ εἶναι ἄτομα εἴδη, ὥσπερ τὸ ὄρνεον εἶδος ὂν τοῦ ζῴου καὶ γένος ἐστὶν εἰδῶν τινων, οἷον ἀετοῦ καὶ ἱέρακος, λέγει ὅτι αἱ κατὰ ⟨τὰ⟩ τοιαῦτα εἴδη αἱ αὐταὶ κινήσεις ἁπλῶς μὲν οὐκ εἰσὶν αἱ αὐταὶ τῷ εἴδει, διότι διαιροῦνται εἰς διάφορα εἴδη, ὡς τὸ λευκὸν καὶ μέλαν· πῶς δέ εἰσιν, ὅτι ἐν τῷ αὐτῷ εἴδει εἰσί, κἂν μὴ ᾖ ἄτομον τὸ εἶδος. παράδειγμα δὲ τῶν ὑπαλλήλων εἰδῶν τὴν ἐπιστήμην παρέθετο, εἶδος μὲν οὖσαν ὑπολήψεως, ταὐτὸν δὲ εἰπεῖν γνώσεως, γένος δὲ τῶν ἄλλων ἐπιστημῶν, γεωμετρίας, ἀριθμητικῆς, μουσικῆς, ἰατρικῆς καὶ τῶν λοιπῶν. εἰ οὖν ἡ μάθησις ἀνάληψίς ἐστιν ἐπιστήμης καὶ κίνησις κατὰ ἐπιστήμην, ὡς ἡ ἐπιστήμη πῶς μὲν ἓν εἶδός ἐστιν, ὅτι ἀπὸ γένους διῃρέθη τῆς γνώσεως, ἁπλῶς δὲ οὐχ ἕν, ὅτι οὐκ ἔστιν ἄτομον εἶδος, οὕτως ἕξει καὶ ἡ μάθησις κίνησις οὖσα καὶ ἐπιστήμης ἀνάληψις.

p. 227b14 Ἀπορήσειε δὲ ἄν τις, εἰ εἴδει μία ἡ κίνησις ἕως τοῦ γένει μὲν οὖν καὶ εἴδει μία κίνησις οὕτως.

Εἰπὼν μίαν κατ' εἶδος εἶναι κίνησιν τὴν κατὰ τὸ αὐτὸ εἶδος ἐπιτελουμένην, ἀπορεῖ εἰ δεῖ λέγειν μίαν κίνησιν κατ' εἶδος τὴν τοῦ αὐτοῦ κινουμένου ἐκ τοῦ αὐτοῦ εἰς τὸ αὐτὸ πάλιν καὶ πάλιν, κινούμενον μὲν τὴν στιγμὴν λαβών, ἓν δὲ εἶδος κινήσεως τὸ ἀπὸ τοῦ αὐτοῦ εἰς τὸ αὐτό. καὶ λέγει ὅτι, εἴ τις ταύτην μίαν τῷ εἴδει λέγοι κίνησιν, ἔσται ἡ κυκλοφορία τῇ εὐθυφορίᾳ ἡ αὐτὴ κατ' εἶδος. δύναται γὰρ τὸ αὐτὸ ἀπὸ τοῦ αὐτοῦ ἐπὶ τὸ αὐτὸ ποτὲ μὲν ἐπ' εὐθείας κινεῖσθαι, ποτὲ δὲ κύκλῳ. καὶ ἔσται ἡ κυκλοφορία τῇ εὐθυφορίᾳ ἡ αὐτὴ τῷ εἴδει, ὁμοίως δὲ καὶ ἡ κύλισις τῇ βαδίσει. καὶ λύει τὴν ἀπορίαν, διωρίσθαι λέγων "μίαν τῷ εἴδει γίνεσθαι κίνησιν, ὅταν ἄτομον εἶδος ᾖ, καθ' ὃ γίνεται" ἢ ὡς | αὐτὸς εἶπεν, ἐν ᾧ γίνεται· ἐὰν δὲ ἕτερον καὶ ἕτερον ᾖ τοῦτο, ὅτι 207r ἑτέρα καὶ ἑτέρα ἡ κίνησίς ἐστι. τὸ δὲ περιφερὲς τοῦ εὐθέος ἕτε-

1 post ἐν ras. C μίαν] εἴδει ACM 3 τὰ ὄρνεα εἴδη ὄντα F 4 οἷα M ἀετοῦ] αὐτοῦ a τὰ aM: om. ACF 6 post ὡς add. τὸ χρῶμα εἰς a καὶ τὸ μέλαν C 7 τὸ om. F ὑπ' ἀλλήλων aFM 9 ante γεωμετρίας add. οἷον aM γεωμετρείας, sed corr. C 11 ἡ om. C 11. 12 ἓν εἶδος CM: εἶδος A[1]: ὡς ἓν εἶδος aA[2]F 12 τῆς γνώσεως om. FM 15 Ἀπορήσει F ἡ om. aF ut Arist. 16 γένει — εἴδει om. F post γένει ras. C κίνησις μία a ut Arist. 17 μία a 18 μίαν λέγειν aFM 19 ante ἐκ add. καὶ aF 20 τὸ ἀπὸ om. F post αὐτὸ add. τὴν εὐθυφορίαν a 21 καὶ om. F λέγοι κίνησιν A: λέγει κίνησιν C: κίνησιν λέγει aFM 22 τῇ εὐθυφορίᾳ om. F 24 τῇ εὐθείᾳ aF τῷ εἴδει quod in paraphrasi quoque v. 21 et Themistii 357,1 recurrit, in illis exemplis Aristotelis fortasse hic legebatur; contra defuisse videtur in proximis post ἕτερον ᾖ (v. 19) cf. p. 27 25 κύκλησις, super η scr. ι itemque p. 884,2 F διωρίσθη F 26 μίαν — γίνεται ex Themistio p. 357,4 κίνησιν γίνεσθαι M τὸ ἄτομον F ἢ om. C 27 post ὅτι add. καὶ FM 28 καὶ om. M ἡ om. aFM

ρον τῷ εἴδει, εἴτε τὸ ἐν ᾧ ἡ κίνησις ληφθείη ὡς εὐθεῖα γραμμὴ καὶ 207r περιφερής, εἴτε ὁ τρόπος καθ' ὃν ἡ κίνησις ὡς ἡ κύλισις καὶ ἡ βάδισις. καὶ τοῦτο ἂν μᾶλλον σημαίνοι τὸ ἐν ᾧ ἡ κίνησις. ἡ γὰρ κύλισις καὶ ἡ βάδισις δύνανται ἐπ' εὐθείας ἀμφότεραι γίνεσθαι, καὶ οὐδὲν διοίσουσι κατὰ τὸ ὑποκείμενον. καὶ ὁ Ἀριστοτέλης δὲ τοὺς τρόπους τῆς κινήσεως παραφέρειν ἔοικε κυκλοφορίαν λέγων καὶ εὐθυφορίαν καὶ περιφερὲς καὶ εὐθὺ κινήσεως εἶδος, ἀλλ' οὐχὶ γραμμὰς ὑποτίθεσθαι. ἡ δὲ ἀπορία αὕτη καὶ λύσις ἔοικεν ἐπῆχθαι πρὸς διορισμὸν ἀκριβέστερον τῆς μιᾶς τῷ εἴδει κινήσεως, δι' οὗ τὸ μὲν οὕτως ἓν εἶδος ὡς ὑπάλληλον καὶ δυνάμενον εἰς εἴδη καὶ αὐτὸ διαιρεῖσθαι, δείκνυσι μὴ ποιοῦν μίαν κατ' εἶδος κίνησιν· τὸ γὰρ εἶδος τοῦτο, καθ' ὃ τὸ αὐτὸ ἀπὸ τοῦ αὐτοῦ ἐπὶ τὸ αὐτὸ πάλιν καὶ πάλιν κινεῖται, εἴ τις λέγοι κυρίως ἓν εἶδος, ὁμοίως καὶ τὴν κυκλοφορίαν καὶ εὐθυφορίαν κυρίως ἓν εἶδος ἐρεῖ. ἐπειδὴ δὲ οὐκ ἔστιν ἄτομον τὸ εἶδος τοῦτο τῆς κινήσεως, ἀλλὰ διαιρεῖται εἰς ταῦτα, πῶς μὲν τὰ αὐτὰ τῷ εἴδει ἐστὶ ταῦτα, ἁπλῶς δὲ οὐκ ἔστι τὰ αὐτά.

p. 227b21 Ἁπλῶς δὲ μία κίνησις ἡ τῇ οὐσίᾳ μία καὶ τῷ ἀριθμῷ ἕως τοῦ εἰ δὲ μή, ἡ αὐτὴ μέν, μία δὲ οὐχί.

Εἰπὼν τίς ἡ τῷ γένει μία κίνησις καὶ τίς ἡ τῷ εἴδει ἥ τε κυρίως καὶ ἡ πῶς μὲν πῶς δὲ οὔ, λέγει λοιπόν, τίς ἡ τῷ ἀριθμῷ μία κίνησις, ἣν καὶ ἁπλῶς καὶ κυρίως καὶ τῇ οὐσίᾳ μίαν λέγει. κυρίως γὰρ ἓν τὸ τῷ ἀριθμῷ ἕν, ὅτι τὸ τῷ γένει καὶ τῷ εἴδει ἓν πολλὰ μᾶλλόν ἐστιν ἢ ἕν. μίαν δὲ τῷ ἀριθμῷ φησιν τὴν ἓν τῷ ἀριθμῷ τῶν τριῶν ἕκαστον ἔχουσαν, περὶ ἃ ἡ κίνησίς ἐστιν, ὡς δυνατὸν ἐν ἑκάστῳ τὸ ἓν τῷ ἀριθμῷ ὑπάρχειν. τρία δέ ἐστι περὶ ἃ ἡ κίνησις τό τε κινούμενον αὐτὸ οἷον ὁ Σωκράτης, καὶ τὸ ἐν ᾧ ἤτοι καθ' ὃ εἶδος κινεῖται τὸ κινούμενον οἷον ἡ βάδισις, καὶ τὸ ὅτε ὁ χρόνος, ἐν ᾧ κινεῖται τὸ κινούμενον· πᾶν γὰρ τὸ κινούμενον ἐν χρόνῳ κινεῖται. τούτων δὲ τῶν τριῶν τὸ μὲν ἐν ᾧ ἡ κίνησις καθ' αὑτὸ τὴν τῷ γένει ἢ εἴδει μίαν κίνησιν ἐπιδείκνυσιν. ἡ μὲν γὰρ κυκλοφορία τῇ εὐθυφορίᾳ ἡ αὐτὴ τῷ γένει, ὅτι καὶ ἡ εὐθεῖα τῇ περιφερείᾳ τῷ γένει ἡ αὐτή· γραμμαὶ γὰρ ἄμφω· πᾶσα δὲ εὐθυφορία τῷ

1 post κίνησίς add. ἐστιν aFM ληφθείη om. FM εὐθεῖας sic M 2 περιφέρεια F ἡ κίνησις om. F 3 καὶ τοῦτο — βάδισις (4) om. F 4 ἀμφότερα aF 5 ὁ om. M 6 ἀναφέρειν F 7 post εὐθὺ add. καὶ F εἴδη aFM αὐτὴ AC[1] 9 εἶδος ἓν aF δυνάμενον] διαιρούμενον a 9. 10 εἰς ἤδη M 12 λέγει aCF ὁμοίως καὶ] ὁμοιῶσαι F 13 ἐπεὶ δὲ aF 14 τὰ αὐτὰ ex ταῦτα C 14. 15 εἴδει δ' ἐστὶ M 15 ἁπλῶς] πῶς F 16 ἡ τῇ οὐσίᾳ — ἀριθμῷ om. F 17 εἰ δὲ μή, ἡ αὐτὴ μὲν om. F δ' οὔ a ex Arist. 18 τε] τι F post κυρίως add. sed del. μὲν C 19 τοῦ ἀριθμοῦ F 21 τὸ om. F τῷ γένει καὶ om., sed add. A[1] τὸ γένει καὶ τὸ εἴδει C: τὸ τῷ γένει καὶ τὸ τῷ εἴδει M πολλῶ F ἐστιν om. F 23 τὸ ἐν F 25 οἷον — κινούμενον (26) om. F 28 τὴν τῷ γένει ἢ ACM: τῶ μὲν ἐν F: τῷ a 29 ἡ αὐτὴ AC: μία aFM 30 ἡ αὐτὴ τῶ γένει C

εἴδει ἡ αὐτή, ὁμοίως δὲ καὶ πᾶσα κυκλοφορία, ἐπειδὴ καὶ πᾶσα εὐθεῖα 207r πάσῃ εὐθείᾳ ἡ αὐτὴ τῷ εἴδει καὶ πᾶς κύκλος παντὶ κύκλῳ. ὁ δὲ συνεχὴς χρόνος καθ' αὑτὸν ἐχομένας ποιεῖ τὰς κινήσεις τὰς διαφόρους, κἄν τε τὸ αὐτὸ ᾖ τὸ κινούμενον κἄν τε διάφορον μὴ διαλείποντος τοῦ χρόνου. ὅταν μέντοι καὶ τὸ κινούμενον ἓν κατ' ἀριθμὸν ᾖ τὸ αὐτὸ οἷον ὁ Σωκράτης καὶ τὸ εἶδος τῆς κινήσεως ἓν οἷον ἡ βάδισις καὶ ὁ χρόνος εἷς καὶ συνεχὴς ὡς ἡ ἡμέρα, μία τότε γίνεται κατ' ἀριθμὸν ἡ κίνησις. καὶ πῶς μὲν εἷς ὁ χρόνος λαμβάνεται, κἂν διαστατὸς ᾖ, ἐσήμηνε διὰ τοῦ μὴ διαλείπειν (εἷς γὰρ χρόνος ὁ συνεχὴς καὶ μὴ διαλείπων λέγεται), πῶς δὲ ἓν κατ' ἀριθμὸν τὸ κινούμενον, ἐδήλωσεν ὅτι τὸ μὴ ὡς κατὰ συμβεβηκὸς λαμβανόμενον. ὁ γὰρ Κορίσκος ὅταν ἅμα μελαίνηται καὶ βαδίζῃ, εἷς κατ' ἀριθμὸν ὤν, ὡς δοκεῖ κινεῖται δύο κινήσεις ἅμα. ἀλλὰ κατὰ συμβεβηκὸς τὸ ἓν ἐν τῷ λευκῷ Κορίσκῳ, ὅτι τὸ λευκὸν τῷ Κορίσκῳ συμβέβηκε. διὸ καὶ αἱ κινήσεις δύο, κἂν ἐν συνεχεῖ γίνωνται χρόνῳ, ὅτι καὶ τὸ κινούμενον οὐ καθ' αὑτὸ ἕν, ἀλλὰ κατὰ συμβεβηκὸς ἐλήφθη· οὐ γὰρ κατὰ τὸ αὐτὸ ἀμφοτέρας κινεῖται τὰς κινήσεις ὁ Κορίσκος, ἀλλ' ἑκατέραν αὐτῶν κατ' ἄλλο καὶ ἄλλο ὡς δύο ὄντων τῶν κινουμένων· καθὸ μὲν γὰρ λευκὸς ὁ Κορίσκος μελαίνεται, καθὸ δὲ βαδιστικὸς βαδίζει, τοῦτο μὲν καθ' αὑτὸ ἔχων, τὸ δὲ λευκὸν κατὰ συμβεβηκός. τὸ δέ, καθ' ὃ ἡ κίνησις ἐν τοῖς τοιούτοις, οὐ μόνον ἀριθμῷ οὐκ ἔστιν ἕν, ἀλλ' οὐδὲ εἴδει οὐδὲ γένει, εἴπερ τὸ μὲν μελαίνεσθαι ἀλλοιοῦσθαί ἐστιν, τὸ δὲ βαδίζειν φέρεσθαι.

Εἰπὼν δὲ ὅτι ἓν εἶναι δεῖ τὸ κινούμενον μὴ κατὰ συμβεβηκὸς ἕν, ἐπάγει ὅτι καὶ καθ' ὃ ἡ κίνησις ἓν εἶναι δεῖ οὕτως ὡς ἄτομον καὶ ἓν τῷ ἀριθμῷ, ἀλλὰ μὴ ὡς κοινὸν καὶ τῷ εἴδει ἕν, ἀλλ' οὐχὶ τῷ ἀριθμῷ, οἵα ἐστὶν ἡ τῶν ὀφθαλμῶν εἰ τύχοι νοσούντων ὑγίανσις. εἴη γὰρ ἂν δύο ἀνθρώπους ὑγιάζεσθαι τὴν αὐτὴν ὑγίανσιν τὴν τῆς ὀφθαλμίας. ἀλλ' ἡ τοιαύτη μία καὶ ἡ αὐτὴ τῷ εἴδει καὶ οὐ τῷ ἀριθμῷ, ὅταν ὡς κοινὴ λαμβάνηται. εἰπὼν δὲ ὅτι ἐπὶ τῆς κυρίως μιᾶς κινήσεως καὶ τὸ κινούμενον ἓν εἶναι χρὴ καθ' αὑτό, ἀλλὰ μὴ κατὰ συμβεβηκός, καὶ τὸ καθ' ὃ ἡ κίνησις ἓν ὡς ἄτομον, ἀλλὰ μὴ ὡς κοινὸν ἐπάγει ὅτι καὶ τὸν χρόνον ἐν τῇ συνεχείᾳ ἕνα εἶναι χρή, οἷον εἰ ὁ Σωκράτης μανθάνοι γραμματικὴν ἐν συνεχεῖ χρόνῳ· μία γὰρ αὕτη κίνησίς ἐστιν, ὅτι τὸ | ἓν ὁ 207v χρόνος κατὰ τὴν συνέχειαν ἔχει, καὶ οὐ κατὰ τὸ ἀριθμῷ κυρίως ἓν ὡς τὸ

1 πᾶσα ἡ F 2 πάσῃ εὐθείᾳ om. CFM post παντὶ add. τῷ CF 3 καθ' αὑτοὺς F ποιεῖται τὰς κινήσεις τὰς M in textu; in mrg. alterum τὰς corr. in τοὺς 5 μέντοι] μὲν F οἷον ὁ] οἷον M 7 post γίνεται ins. μία C[2] 8 ἐσήμανε FM 9 ὁ χρόνος ὁ C διαλιπὼν F 10 κατὰ om. F 11 μελαίνεται A βαδίζοι F 12 ὡς] ᾧ M ἅμα] ἄρα M τὸ ἓν AM: λαμβανόμενον τὸ (om. ἓν) C: post κορίσκῳ aF 13 λευκῷ om. F ὅτι — Κορίσκῳ om. A 14 γίνονται A 16 κατ' ἄλλου καὶ ἄλλο M 20 οὐκ om. F 22 μὴ om. F ἓν om. FM 23 καὶ prius om. F 25 τῶν νοσούντων ὀφθαλμῶν εἰ τύχοι aF post ἂν habet ἅμα Arist., inserunt post ἀνθρώπους aFM 26 ὑγίανσιν] ὑγείαν, sed in mrg. corr. F[1] 27 οὐ] οὐχὶ M 28 κυρίως καὶ μιᾶς M 31 ἐν om. CM ἕνα] ἓν F: post εἶναι M: om. C μανθάνοι aA: μανθάνει CFM 32 αὕτη ἡ C 33 κατὰ τὸν ἀριθμὸν F ὡς om. FM

ὑποκείμενον. ὁ δὲ Εὔδημός φησιν, ὅτι ὡς ὁ χρόνος ἔχει τὸ ἕν, οὕτως 207v καὶ ἡ ἀλλοίωσις καὶ ἡ φορά. "οὐδὲ γὰρ ἡ ἀλλοίωσις, φησίν, ὑπομένει οὐδὲ ἡ φορά, ἀλλ' ὥσπερ ὁ χρόνος ὑπορρεῖ καὶ ἄλλη γίνεται ἀεί· διὸ τῷ εἴδει ἓν τοῦτο ῥητέον καὶ οὐ τῷ ἀριθμῷ." εἰ μέντοι, φησὶν ὁ Ἀριστοτέλης, ἀπὸ τῆς * πάλιν ἐν ἄλλῳ χρόνῳ τὴν αὐτὴν ἣν ἀπέβαλεν ἀναλαμβάνοι, οὐ λεκτέον ἔτι ταύτην μίαν τῷ ἀριθμῷ, ἀλλὰ μᾶλλον τῷ εἴδει τὴν αὐτήν. καὶ τὴν ἀνάγκην ἐνεδείξατο τοῦ λόγου διὰ τῆς ἀδυνάτου ὑποθέσεως. τότε γὰρ ἂν ἦν μία τῷ ἀριθμῷ κίνησις, ἡ τῆς προτέρας μαθήσεως καὶ τῆς μετὰ τὴν λήθην ἀναλήψεως τῆς ἐπιστήμης, εἰ ἐνεδέχετο τὸ φθαρὲν τὸ αὐτὸ τῷ ἀριθμῷ πάλιν γίνεσθαι. εἰ δὲ τοῦτο ἀδύνατον, ἀδύνατον καὶ τὴν ἐν ἄλλῳ καὶ ἄλλῳ χρόνῳ γινομένην κίνησιν μίαν εἶναι κατ' ἀριθμόν. τοῦτο δὲ τὸ ζήτημα τῇ τῶν Στωϊκῶν ἐστι μᾶλλον ἁρμόττον παλιγγενεσίᾳ· λέγοντες γὰρ ἐκεῖνοι τὸν αὐτὸν ἐμὲ πάλιν γίνεσθαι ἐν τῇ παλιγγενεσίᾳ ζητοῦσιν εἰκότως, πότερον εἷς εἰμι τῷ ἀριθμῷ ὁ νῦν καὶ τότε διὰ τὸ τῇ οὐσίᾳ εἶναι ὁ αὐτός, ἢ τῇ κατατάξει τῇ εἰς ἄλλην καὶ ἄλλην κοσμοποιίαν διαφοροῦμαι. ἁπλῶς δὲ μία κίνησις, ἐν ᾗ τὸ κινούμενον ἀριθμῷ ἓν καθ' αὑτό ἐστι, καὶ τὸ καθ' ὃ κινεῖται ἓν εἶναι εἴδει κατηγορίας, ἄτομον ὑπάρχον καὶ μὴ κοινόν, καὶ ὁ χρόνος συνεχὴς καὶ μὴ διαλείπων· εἰ δὲ μὴ πάντα ταῦτα συνδράμοι, ἡ αὐτὴ μὲν τῷ εἴδει δύναται εἶναι κίνησις, μία δὲ κυρίως οὐκέτι κατ' ἀριθμόν.

p. 228a6 Ἔχει δὲ ἀπορίαν ταύτῃ παραπλήσιον ἕως τοῦ αὗται μὲν οὖν εἰσιν αἱ ἀπορίαι ἔξω τῆς νῦν σκέψεως.

Εἰπὼν ὅτι τοῦ χρόνου διαλείποντος οὐκ ἂν εἴη μία τῷ ἀριθμῷ ἡ κίνησις, εἰ μὴ τὸ φθαρὲν καὶ γινόμενον ἓν εἴδει εἴη ἢ τῷ ἀριθμῷ, καὶ τοῦτο ὡς ἀδύνατον ἐνδειξάμενος διὰ τοῦ "εἰ μὲν ἐνδέχεται τὸ φθαρὲν πάλιν ἓν γίνεσθαι τῷ ἀριθμῷ", βουλόμενός τινα ἀπορίαν ἐκθέσθαι τὴν δοκοῦσαν δεικνύναι, ὅτι οὐδὲν κωλύει τὴν φθειρομένην κίνησιν καὶ τὴν γινομένην μίαν τῷ ἀριθμῷ γίνεσθαι, μετάγει τὴν ἀπορίαν ἀπὸ τῶν κινήσεων

---

1 Εὔδημος] fr. 59 p. 83,10 Sp. ὅτι ὡς C: ὡς aAFM ἔχει—ἡ φορά (2) C: om. aAFM 2 φορά scripsi: φθορά C ὥς φησιν M 3 φθορά F καὶ AC: ἀλλ' aFM 4 εἰ μέντοι—ἀριθμῷ (6) om. M 5 τῆς aAFM: τοῦ C: conicio τῆς φθορᾶς πάλαι F post ἄλλῳ ins. τῷ F ἀπέβαλλεν C ἀναλαμβάνοι C: ἀναλαμβάνον A: ἀναλαμβάνει aF 8 ἂν om. F ἡ κίνησις F 9 λήθην] ἀλήθειαν F ἐνδέχεται F 10 γενέσθαι a 11 χρόνῳ καὶ ἄλλῳ aF 12 στοϊκῶν A[1] ἐστι aCF: ἔτι A: om. M ἁρμόττον CF: ἁρμόττει aAM 13 τὸν αὐτὸν aCF: αὐτὸν AM με aF γενέσθαι a ἐν om. aF 14 ὁ] ὢν F: om. M 15 κατατάξιν M κοσμοποιία M 17 ἓν εἶναι aAFM vix recte: ἐν ἑνὶ C ἀτόμῳ C 17. 18 ὑπάρχον a: ὑπαρ (χ supra) F: ὑπάρχοι AC: ὑπάρχει M 19 συνδράμῃ aF: συνδράμει sic M ἡ αὐτὴ] αὕτη F δύναται μία κίνησις εἶναι aFM κυρίως] κίνησις a 20 οὐκ ἔστι M 21 παραπλήσιον AF: παρὰ πλησίαν C: παραπλησίαν aM ut Arist. αὗται—ἀπορίαι (22) om. FC 24 γινόμενον ACM: γενόμενον aF ἓν εἴδει εἴη (εἴη om. A[1]M) ἢ τῷ aA[2]M: ἓν ἤδη ἢ τῷ F: ἓν εἶναι δεῖ τῷ C 26 ἓν om. F

ἐπὶ τῆς ἕξεως ὡς ἐκείναις πιθανώτερον ἐπιχειρουμένην. χρῆται δὲ τῷ Ἡρα- 207v κλείτου λόγῳ τῷ λέγοντι πάντα ῥεῖν καὶ μηδέποτε τὸ αὐτὸ εἶναι, καὶ λέγει ὅτι εἰ μία κατ' ἀριθμὸν ἡ ὑγεία ἐστὶν ἡ ἕωθεν ἄχρι ἑσπέρας συνεχοῦς ὄντος τοῦ χρόνου, καίτοι καὶ τῶν σωμάτων καὶ τῶν ἕξεων καὶ τῶν παθῶν πάντων ῥεόντων, ὥς φησιν Ἡράκλειτος, διὰ τί οὐχὶ καὶ ὅταν διαλιπὼν τουτέστι νοσήσας ὑγιασθῇ, τὴν αὐτὴν τῷ ἀριθμῷ ῥηθήσεται εἰληφέναι; καὶ γὰρ Σωκράτης ἐξ ἀποδημίας ἐπανελθὼν εἷς καὶ ὁ αὐτός ἐστι κατ' ἀριθμὸν τῷ πρὶν ἀποδημῆσαι, καὶ ἡ ὑγεία καὶ ἡ ἐπιστήμη ἡ αὐτὴ τοῦ αὐτοῦ δοκεῖ, ὥσπερ τὰ διαλυτὰ καὶ συνακτὰ κλινίδια τὰ αὐτά ἐστι, κἂν πολλάκις διαλυθέντα συντεθῇ. ἢ τὰ μὲν κλινίδια τὰ αὐτά, αἱ δὲ συνθέσεις καὶ διαλύσεις οὐχ αἱ αὐταὶ τῷ ἀριθμῷ. εἰ δ' οὖν ἕξις μία, κἂν διαλίπῃ ὁ χρόνος, διὰ τί μὴ καὶ ἡ κίνησις ἤτοι ἡ ἐνέργεια μία ἡ ἐκ τῆς ἕξεως; ὅπερ δὲ ἐπὶ τῆς ἕξεως, τοῦτο καὶ ἐπὶ τῶν παθῶν δυνατὸν λέγειν, ὅτι ἐὰν εἷς ὁ πυρετὸς ἢ μία ἡ ὀφθαλμία ἡ ἐν τῷ χρόνῳ τῷ ἕωθεν ἕως ἑσπέρας, διὰ τί μὴ καὶ διαλείποντος τοῦ χρόνου μία· εἰ δὲ ἓν κατ' ἀριθμὸν ταῦτα, διὰ τί μὴ καὶ αἱ κινήσεις καὶ ἐνέργειαι. ταῦτα εἰπὼν ἐφιστάνει τῇ ἀπὸ τῶν ἐνεργειῶν ἐπὶ τὰς ἕξεις μεταβάσει, ὅτι διαφορά τίς ἐστι τῶν ἐνεργειῶν πρὸς τὰς ἕξεις καὶ τὰ πάθη. εἰ μὲν γὰρ ἡ ἐνέργεια μία, ἀνάγκη καὶ τὴν ἕξιν μίαν εἶναι καὶ ἔτι πρότερον τὸ ὑποκείμενον· μία γὰρ ἀριθμῷ ἐνέργεια μιᾶς τῷ ἀριθμῷ ἕξεως, καὶ μιᾶς τῷ ἀριθμῷ ἕξεως ἓν τὸ ὑποκείμενον. οὐκέτι δὲ τὸ ἀνάπαλιν ἀληθές· οὐ γὰρ ἑνὸς ὄντος τοῦ ὑποκειμένου μίαν ἀνάγκη τὴν ἕξιν εἶναι, οὔτε μιᾶς τῆς ἕξεως οὔσης, ἀνάγκη μίαν τὴν ἐνέργειαν εἶναι. τό τε γὰρ ἓν ὑποκείμενον δύναται πολλὰς ἕξεις ἔχειν, καὶ μιᾶς οὔσης ἕξεως δυνατὸν πολλὰς ἐνεργείας ἀποδίδοσθαι διαλειμμάτων τοῦ χρόνου μεταξὺ γινομένων καὶ οὕτως πληθυομένων τῶν ἐνεργειῶν. ὅσα δὲ περὶ τῶν ἕξεων, ταῦτα καὶ περὶ τῶν παθῶν ἁρμόττει λέγειν· διάθεσις γὰρ ἑκάτερον ψυχῆς καὶ σώματος, ἀλλὰ τὸ μὲν πάθος εὐαπόβλητός ἐστι διάθεσις, ἡ δὲ ἕξις μόνιμος. πῶς δέ, εἰ ἡ αὐτὴ ἕξις ἢ τὸ αὐτὸ πάθος, οὐχὶ καὶ ἡ κίνησις ἤτοι ἡ ἐνέργεια ἡ ἀπὸ τῆς ἕξεως τῆς

1 ὡς ἐνεκείναις C 1. 2 Ἡρακλείτου] cf. fr. 41. 42 Bywateri 2 λέγει om. F 3 εἰ] ἡ M: om. F συνεχῆ M sed corr. in mg. 5 καὶ οὐχὶ aF 5. 6 διαλιπὼν Arist.: διαλείπων libri 6 ῥηθήσηται M 7 ὁ om. C 8 τῇ πρὶν ἀποδημ^η M: τῇ πρὶν ἀποδημήσοι F ἡ (ante ὑγεία) om. F ὑγίεια M ἡ αὐτὴ aC: αὐτὴ AFM 9 post ὥσπερ add. καὶ a συναπτὰ a 10 post αὐτά add. ἐστὶν C 11 post καὶ inserunt αἱ aFM δ' om. aF ἡ ἕξις C 12 διαλίπῃ a: διαλίποι FM[2]: διαλείπηι AC: διαλείποι M[1] διότι M 14 ἡ ἐν τῷ χρόνῳ τῷ (τῷ om. FM) CFM: ἡ (sic) ἓν τὸ χρῶμα aF et rectius C inter ὀφθαλμία et ἡ ἐν τῷ χρόνῳ κτλ. sic: ἐν ἄλλοις οὕτως· ἢ ἓν τὸ χρῶμα τὸ ἕωθεν quod scholion ex archetypi margine petitum lineola delebat C[2] 16 καὶ αἱ ἐνέργειαι aF 17 ἐπὶ — ἐνεργειῶν (18) om. C 18 ἐστι τῶν] ἐστιν ἀπὸ τῶν F 20 μιᾶς ἕξεως ἀριθμῷ καὶ μιᾶς ἕξεως τῷ ἀριθμῷ a τῷ (prius) om. F καὶ μιᾶς τῷ ἀριθμῷ ἕξεως om. FM 22 ἀνάγκη καὶ (καὶ om. F) τὴν ἕξιν μίαν εἶναι aF: ἀνάγκη μίαν τὴν ἕξιν εἶναι M 23 τό τε γὰρ ἓν AC: τὸ γὰρ aF: τὸ γὰρ ἓν M, in quo post ὑποκείμενον lac. III litt. 25 πληθυνομένων CFM 27 διαθέσεις a 28 εἰ om. F post ἢ add. καὶ a

αὐτῆς μία καὶ ἡ αὐτή, κἂν ἐκ διαλειμμάτων γίνηται. ἐνδέχοιτο γὰρ ἂν 207v τὸ αὐτὸ φθείρεσθαι καὶ εἶναι πολλάκις, ὅπερ πρότερον ἀπεγνώσθη.

Αὗται οὖν, φησίν, αἱ ἀπορίαι ἔξω τῆς νῦν εἰσι σκέψεως καὶ ὅλως τῆς περὶ κινήσεως πραγματείας. τὸ γὰρ περὶ ἕξεων καὶ παθῶν ζητεῖν, πῶς ταῦτα ἓν καὶ οὐχ ἕν, καὶ εἰ ὁμοίως τὸ ἓν ἔχει ἥ τε διαλείπουσα ἕξις καὶ πάλιν καὶ πάλιν ἐγγινομένη, καὶ ἡ μένουσα μὲν τῷ δὲ ῥεῖν τὸ ὑποκείμενον ἀλλάσσεσθαι δοκοῦσα ὡς ἐν ἄλλῳ καὶ ἄλλῳ ὑποκειμένῳ ἄλλη κατ' ἀριθμὸν οὖσα, ταῦτα τὰ ζητήματα ἐφαπτό|μενα τοῦ τε πρώ- 208r του ὑποκειμένου καὶ τοῦ δευτέρου καὶ τί τὸ μένον ζητοῦντα ῥεούσης τῆς ὕλης, ἄλλης ἂν εἴη πραγματείας. ἐφάπτεται γὰρ καὶ τῶν τοῦ αὐξομένου δυσλύτων ἀπορημάτων, τί τὸ μένον ἐν τῷ δι' ὅλου μεταβάλλοντι καὶ αὐξομένῳ· οὐ γὰρ δὴ ἀσκῷ παραπλησίως φυσᾶται τὸ αὐξόμενον καὶ μένον μὲν ὡς ὁ ἀσκός, εὐρυνόμενον δὲ καὶ ὀγκούμενον, ἀλλ' ἔστι τρόπος δυσκατανόητος, ὃν ἐν τῇ Περὶ γενέσεως καὶ φθορᾶς πραγματείᾳ παραδέδωκε. διὸ πάντα ταῦτα ὡς ἀλλότρια τῆς περὶ κινήσεως πραγματείας ἀποσκευάζεται.

Ταῦτα μὲν οὖν περὶ τῆς ὅλης τῶν εἰρημένων ἐννοίας· κατὰ δὲ τὴν λέξιν τὸ εἰ μὲν δύο, δι' αὐτὸ τοῦτο βραχέως ἀπαγγελθὲν ἀσάφειαν ἐποίησεν. λέγει δὲ ὅτι ὁ αὐτὸς λόγος ἐπὶ τῶν ἕξεων καὶ τῶν κινήσεων ἁρμόζει, πλὴν τοσοῦτον διαφέρει ὁ τῶν ἕξεων λόγος πρὸς τὸν τῶν κινήσεων, ὅτι εἰ μὲν δύο αἱ ἕξεις αἱ ἐκ διαλείμματος ἐγγινόμεναι, δι' αὐτὸ τοῦτο δύο καὶ αἱ ἀπὸ τῶν ἕξεων ἐνέργειαι καὶ κινήσεις, ὅπερ ἐλλείπει τῷ λόγῳ. δείκνυσι δὲ τοῦτο ἐκ τοῦ ἀντιστρόφου αὐτῷ. ὡς γὰρ τῷ ἀριθμῷ ὅταν ᾖ μία ἐνέργεια ἡ πάλιν καὶ πάλιν, καὶ τὰς ἕξεις τὰς πάλιν καὶ πάλιν μίαν εἶναι ἀνάγκη, οὕτως ἐὰν δύο ὦσιν αἱ ἕξεις, καὶ τὰς ἐνεργείας δύο εἶναι ἀνάγκη· εἰ γὰρ μία, καὶ ἡ ἕξις μία καὶ τὸ ὑποκείμενον ἔτι μᾶλλον ἕν. καὶ τὴν ἀνάγκην ἐπήγαγεν· μία γὰρ τῷ ἀριθμῷ ἐνέργεια ἑνὸς τῷ ἀριθμῷ τοῦ ἐνεργοῦντος, εἴτε ἕξις εἴη εἴτε δύναμις εἴτε τὸ ὑποκείμενον. εἰπὼν δὲ ὅτι δυεῖν οὐσῶν τῶν ἕξεων δι' αὐτὸ τοῦτο καὶ αἱ ἐνέργειαι δύο, καὶ πρὸς τὴν τούτου ἀπόδειξιν τὸ ἀντίστροφον παραθεὶς καὶ καθ' ἑαυτὸ χρήσιμον τοῖς προκειμένοις ὑπάρχον τὸ λέγον, ὅτι ἡ τῷ ἀριθμῷ μία ἐνέργεια ἀπὸ μιᾶς τῷ ἀριθμῷ ἕξεώς ἐστι, καὶ κατὰ ταῦτα δείξας τὴν ὁμοιότητα τῶν πρὸς ἄλληλα λόγων τῆς τε ἕξεως καὶ τῆς ἐνεργείας, προστίθησι

---

1 μία καὶ αὐτὴ M κἂν ACM: καὶ F: καὶ εἰ a γίνεται a ἐνδέχεται (om. ἂν) a ἂν om. F 2 καὶ post ὅπερ add. M ἀπεγνώσθει M 6 πάλιν καὶ] ἡ F: om. M 7 ὡς καὶ ἐν C 10 αὐξομένου] ἐφαπτομένου M 11 αὐξανομένῳ aF 11. 12 παραπλησίως ἀσκῷ M 12 καὶ μένον om. aF 13 ὁ om. aFM 14 ἐν om. F Περὶ γενέσεως καὶ φθορᾶς] A 5p. 320a8 sqq. 14 παρέδωκε πραγματείᾳ aF ταῦτα πάντα aF at cf. p. 51,15 15 post πραγματείας iteratum παραδέδωκε del. C 17 ἀπαγγέλθη F 18 ἐποιήσατο C δὲ om. FM ὀξέων M ut saepius in vs. sqq. 19 πρὸς τὸν] καὶ M 20 αἱ prius om. F αἱ alterum om., sed add. C[1]: om. M 21 αἱ om., sed add. F 22 διαστρόφου FM ὅταν] ἐὰν C 24 εἶναι om. A οὕτως — ἀνάγκη (25) om. FM 26 ἡ ἐνέργεια FM ante ἑνὸς add. ἡ aAFM: om. ut Arist. C 28 δυοῖν aFM αἱ om. CFM 31 ὑπὸ F 32 τὴν πρὸς ἄλληλα, om. λόγων C: τὴν πρὸς ἄλληλα λέγων M ἀλλήλους a τῆς ἕξεως τε καὶ τῆς (om. a) ἐνεργείας aFM

καὶ τὴν διαφοράν, δι' ἣν καὶ τὴν ὁμοιότητα παρέθετο. εἰ γὰρ ἡ ἕξις 208r μία, φησίν, οὐκ ἄν τῳ δόξειε μία καὶ ἡ ἐνέργεια εἶναι, ὡς μιᾶς τῆς ἐνεργείας οὔσης μίαν ἣν ἀνάγκη τὴν ἕξιν εἶναι. ἀπὸ γὰρ τῆς αὐτῆς ἕξεως καὶ μία δύναται εἶναι ἐνέργεια καὶ πλείους. διὸ εἶπεν οὐκ ἄν τῳ δόξειέ πω μία, ὅτι καὶ πλείους. ὅταν γὰρ παύσηται βαδίζων, οὐκέτι ἔσται ἡ βάδισις, πάλιν δὲ βαδίζοντος ἔσται μιᾶς οὔσης τῆς βαδιστικῆς ἕξεως. καὶ ἄλλην δὲ γραφὴν τοῦδε τοῦ ῥητοῦ φέρεσθαί φησιν Ἀλέξανδρος τοιαύτην· ὅτι εἰ μὲν δύο οὕτως τῷ ἀριθμῷ, καὶ τὰς ἕξεις ἀνάγκη· μία γὰρ ἀριθμῷ ἐνέργεια ἑνὸς ἀριθμῷ. καὶ ἀκούει τὸ εἰ μὲν δύο οὕτως τῷ ἀριθμῷ οὐκ ἐπὶ τῆς ἕξεως ἀλλ' ἐπὶ τοῦ ὑποκειμένου τῇ ἕξει, ὅπερ διὰ τὴν συνεχῆ ῥύσιν οὐ μένει ἓν τῷ ἀριθμῷ, καὶ διὰ τοῦτο καὶ τὰς ἕξεις ἀνάγκη πλείους εἶναι τῷ ἀριθμῷ· ἡ γὰρ μία ἕξις τῷ ἀριθμῷ ἑνὸς τῷ ἀριθμῷ ὑποκειμένου· ὡς δὲ τὸ ὑποκείμενον ἔχει πρὸς τὴν ἕξιν, οὕτως ἡ ἕξις πρὸς τὴν ἐνέργειαν· καὶ γὰρ μιᾶς μὲν ἐνεργείας μία ἕξις, μιᾶς δὲ ἕξεως καὶ πολλὰς ἐνεργείας εἶναι δυνατὸν τοῖς διαλείμμασι τοῦ χρόνου μεριζομένας.

p. 228a20 Ἐπεὶ δὲ συνεχὴς πᾶσα κίνησις ἕως τοῦ τίς μὲν οὖν κίνησις ἁπλῶς μία, εἴρηται.

Δείξας τίς ἡ μία κίνησις ἐκ τῶν τριῶν τῶν περὶ ἃ ἡ κίνησις, τοῦ τε κινουμένου καὶ τοῦ καθ' ὃ ἡ κίνησις καὶ τοῦ χρόνου, ὧν ἕκαστον ὡς πέφυκεν ἓν ἀριθμῷ χρὴ εἶναι, εἰ μέλλοι μία εἶναι κυρίως κίνησις, προστίθησι καὶ ἄλλα τινὰ καθ' αὑτὰ ὑπάρχοντα τῇ μιᾷ κινήσει, ὧν πρῶτον τὸ συνεχῆ εἶναι τὴν μίαν κίνησιν. δείκνυσι δὲ αὐτὸ ἐκ τοῦ πᾶσαν τὴν λαμβανομένην κίνησιν αὐτὴν ἑκάστην, κἂν μέρος ᾖ κινήσεως, συνεχῆ εἶναι κατὰ φύσιν, οὐχ ὅτι πᾶσα κίνησις πάσῃ κινήσει συνεχής, ἀλλ' ὅτι ἑκάστη καθ' ἑαυτήν. εἰ δὲ τοῦτο ἀληθές, διότι πᾶσαν κίνησιν ἀνάγκη διαιρετὴν εἶναι, ὅπερ μετ' ὀλίγον τῆς ἀρχῆς παρενέβαλε 'τὸ γὰρ διαιρετὸν συνεχές', ἀνάγκη τὴν ἁπλῶς μίαν κίνησιν δειχθεῖσαν συνεχῆ εἶναι πρὸς ἑαυτὴν μίαν οὖσαν, ὡς καὶ ἕκαστον μέρος κινήσεως. καὶ εἰ συνεχὴς δέ, μία ἐστίν, ὡς ἀντιστρέφειν ἀλλήλοις. ὅτι δὲ ἡ μία κατ' ἀριθμὸν κίνησίς ἐστιν ἡ συνεχὴς καὶ

1 καὶ (prius) om. M 2 ἴσως οὐκ ἄν τῳ δόξειέ πω μία κτλ. Arist. ante εἶναι ras. C 3 ἣν A: εἶναι C: om. aFM ante τὴν add. καὶ a 4 εἶναι om. F πω] που F: om. M 5 ὅτι ACM: om. F: ἀλλὰ a post πλείους add. δηλονότι a 6 ἐστὶν Arist. (priore loco) 7 φησὶν a 8. 9 τῆς ἕξεις sic M 9 post ἑνὸς ἀριθμῷ add. ἀριθμῶ, καὶ τὰς ἕξεις ἀνάγκη C 11 σεχῆ C[1]: corr. C[2] μένειν a 12. 13 ἀριθμῷ ἑνὸς (om. ἡ — ἀριθμῷ) M 15 καὶ om. F 16 μεριζομένους a 17 Ἐπειδὴ δὲ M 17. 18 τις μὲν οὖν κίνησις om. F 17 οὖν om. M 19 Δείξας — μία κίνησις om. M ἃ ras. ex ο//// C 21 μέλλει M 21. 22 προστίθησιν (om. καὶ) aF 23 τὴν (prius) aC: om. AFM 25 πᾶσα ἡ κίνησις aF ἑκάστην FM 26 καθ' αὑτὴν aF ἀληθὲς C ἀνάγκη om. F 27 ταῖς ἀρχαῖς FM cf. Phys. A 2 p. 185b10, ubi εἰς ἄπειρον γὰρ διαιρετὸν τὸ συνεχές 29 ὡς prius om. F καὶ (post ὡς) om. M εἰ] ἡ CM δὲ om. FM

ἀδύνατον τὰς μὴ οὕτω μίαν κίνησιν ποιούσας συνεχεῖς εἶναι, ἔδειξε διὰ 208r τοῦ οὐ γὰρ πᾶσα γένοιτο ἂν συνεχὴς πάσῃ. οὔτε γὰρ αἱ τῷ εἴδει αἱ αὐταὶ συνεχεῖς ἀλλήλαις ὁμοίως οὔτε αἱ τῷ γένει. ἔτι δὲ μᾶλλον αἱ ἀνομογενεῖς οὐκ ἂν εἶεν συνεχεῖς. | οὐ γὰρ δύναται πᾶσα κίνησις πάσῃ 208v κινήσει συνεχὴς εἶναι, οἷον ἡ βάδισις τῇ λευκάνσει ἢ μαθήσει. εἰ γὰρ ἠδύνατο, οὐκ ἂν ἡ συνεχὴς μία ἦν τῷ ἀριθμῷ· οὔτε γὰρ αἱ τῷ εἴδει αἱ αὐταὶ οὔτε αἱ τῷ γένει οὔτε ἔτι μᾶλλον αἱ κατὰ ταῦτα διαφέρουσαι μία τῷ ἀριθμῷ εἰσιν. αὐτὸς μέντοι δείκνυσιν, ὅτι οὐ πᾶσα κίνησις πάσῃ κινήσει συνεχής, κἂν ἐν συνεχεῖ γίνοιντο χρόνῳ, ἐκ τοῦ μηδὲ ἄλλο μηδὲν τῷ τυχόντι τὸ τυχὸν συνεχὲς εἶναι, κἂν ὁμοειδῆ τύχῃ. οὔτε γὰρ σῶμα σώματι πᾶν παντὶ οὔτε ἐπιφάνειαι οὔτε γραμμαί, κἂν ἐν τῷ αὐτῷ χρόνῳ ὦσιν. ἀλλ' ἐκεῖνα τῶν ὄντων γίνεται συνεχῆ ἀλλήλοις, ὧν τὰ ἔσχατα δυνατὸν ἓν γενέσθαι· ἔσχατα δὲ τὰ μὲν τῶν ὄντων οὐκ ἔχει ὥσπερ αἱ μονάδες ἀδιαίρετοι οὖσαι (διὸ οὐ γίνεταί τι συνεχὲς ἐξ αὐτῶν), τὰ δὲ ἔχει μὲν ἔσχατα, ἄλλα δὲ τῷ εἴδει καὶ διαφέροντα καὶ ὁμωνύμως ἔσχατα λεγόμενα ἢ πέρατα, ὅπερ ἐπὶ μὲν τῶν ἑτεροφύλων ἐναργές ἐστιν· ἄλλο γὰρ πέρας γραμμῆς καὶ ἄλλο βαδίσεως· καὶ ἐπὶ κινήσεως δέ· ἄλλο γὰρ πέρας λευκάνσεως καὶ ἄλλο θερμάνσεως· καὶ λευκάνσεως δὲ ἄλλο πέρας τῆς ἐμῆς καὶ ἄλλο τῆς σῆς· καὶ ἐν ἐμοὶ ἄλλο τῆς τῶν τριχῶν καὶ ἄλλο τῆς τοῦ δέρματος. διὸ ἐκ τούτων οὐκ ἂν γένοιτο συνεχὴς κίνησις. ἀλλ' ἐχόμεναι μέν, φησίν, εἶεν ἂν κινήσεις καὶ αἱ μὴ αὐταὶ τῷ εἴδει μηδὲ τῷ γένει δηλονότι· δραμὼν γὰρ ἄν τις πυρέξειεν εὐθύς· ἐχόμενα δὲ ταῦτα οὐ τῷ ἅπτεσθαι, ὡς πρόσθεν ἐπὶ τῶν κατὰ θέσιν ἀφωρίζετο τὸ ἐχόμενον (οὐδὲ γὰρ ἔστιν ἁφὴ ἐπὶ τούτων), ἀλλὰ τῷ τὸν χρόνον εἶναι συνεχῆ. εἶπεν γὰρ καὶ τῇ τοῦ χρόνου συνεχείᾳ κρίνεσθαι τὰς ἐχομένας κινήσεις, ὡς τῇ τοῦ καθ' ὃ κινοῦνται ταυτότητι, τὰς τῷ γένει ἢ τῷ εἴδει τὰς αὐτάς. κἂν δραμὼν οὖν τις εὐθὺς πυρέξειε, μηδενὸς μεταξὺ γενομένου χρόνου, οὐ συνεχεῖς αἱ κινήσεις· ἀνομοειδῆ γὰρ αὐτῶν τὰ πέρατα, ὡς μὴ δύνασθαι ἓν γενέσθαι. συνεχῆ δὲ ἦν, ὧν τὰ πέρατα ἕν. τὰ δὲ τούτων πέρατα ὁμωνύμως λεγόμενα πέρατα καὶ μὴ κοινωνοῦντα τῆς αὐτῆς φύσεως οὐκ ἂν

---

1 ἔδειξε C: δείκνυσι a: om. AFM 1. 2 διὰ τοῦτο F 2 ἂν γένοιτο aF 3. 4 μᾶλλον, ἐὰν ὁμογενεῖς M 5 εἰ aA[2]FM: ras. A[1]: εἰ ex ἡ C 8 οὐ om. FM 9 γίνοιτο χρόνω F: χρόνῳ γίνοιτο a 10 εἶναι] εἴη F τύχοι CF post τύχη add. ὄντα aF 11 ἐπιφάνειαν a αὐτῶ om. FM 13 γίνεσθαι aF δὲ] γὰρ F 14 διὸ οὐδὲ M ἐξ αὐτῶν συνεχές aF 15 ὁμονύμως, sed corr. A 15. 16 ἔσχατα ἀεὶ λεγόμενα ἢ (om. F) πέρατα FM 16 ἐναργῶς F 17 γραμμῶν F καὶ — πέρας λευκάνσεως (18) om. M γὰρ om. interpunctione post δέ omissa aF 18 post λευκάνσεως add. καὶ ἄλλο πέρας βαδίσεως aF καὶ alterum om. F λευκάνσεως δὲ om. FM 19 post σῆς falso incohata καὶ ἐν ἐμοὶ ἄλλο τῆς σῆς del. C ἐν aCFM: om. A τῆς utrumque om. F 20 μὲν οὖν Arist. (οὖν cod. H) 21 αἱ corr. nescio unde C[2] 22 πυρέξει F: πυρέξοιεν M ἐχόμεναι hic quoque Arist. codd. EH. cf. Bonitzii Stud. Arist. p. 209 23 πρόσθεν] c. 3 p. 227a6 οὐδὲ] οὐ aF 24 εἶπεν] εἴπερ M 25 κρίνεσθαι aAFM: κινεῖσθαι C[1]: γίνεσθαι C[2] 26 ὃ] ἦν F 27 εὐθὺ F μηδὲν F γινομένου C 28 αἱ] ἡ sic C 29 γίνεσθαι FM 30 τῆς αὐτῆς] τοῖς αὐτοῖς F

συμφύοιτο εἰς ἕν. ἀλλ' ἐπὶ μὲν τούτων πρόδηλον. καὶ τῶν ὁμοειδῶν δὲ 208v κινήσεων, κἂν ὁμοειδῆ τὰ πέρατα, εἰ μὴ συμφύοιτο, οὐ ποιεῖ συνέχειαν, ὡς ἐπὶ τῆς ἐμῆς καὶ σῆς λευκάνσεως κἂν ἐν συνεχεῖ γίνοιντο χρόνῳ, οὔτε συνεχεῖς οὔτε μία γίνοιντ' ἄν, διότι τὴν μὲν συνεχῆ καὶ τῷ ἀριθμῷ μίαν ἀνάγκη καὶ τῷ εἴδει μίαν εἶναι. τὴν δὲ τῷ εἴδει μίαν οὐκ ἀνάγκη καὶ τῷ ἀριθμῷ μίαν εἶναι, ἐπὶ δὲ τῆς φορᾶς τῆς λαμπάδος τῆς ἐκ διαδοχῆς μετὰ δρόμου διαδιδομένης ἀλλήλοις ὑπὸ τῶν τρεχόντων οἱ μὲν ἐξηγηταὶ μίαν καὶ συνεχῆ δοκεῖν τὴν τῶν τρεχόντων κίνησίν φασιν ὁμοειδῆ οὖσαν, μὴ μέντοι κυρίως εἶναι μίαν μηδὲ συνεχῆ τῷ μὴ τὸ αὐτὸ εἶναι τὸ κινούμενον. ἀλλ' ἔστι, φησίν, ἐχομένη καὶ αὐτή· οὐδὲ γὰρ τούτων τῶν κινήσεων τὰ ἔσχατα ἕν, ἀλλ' ἑκάστου τῶν τρεχόντων οἰκεῖόν τι τοῦ δρόμου πέρας ἐστί, καὶ οὐκ ἔστι τὸ τοῦ φθάσαντος δρόμου πέρας ἀρχὴ τοῦ μετ' αὐτὸν τρέχοντος, αἱ δὲ τοιαῦται κινήσεις ἐχόμεναί εἰσιν τῷ τὸν χρόνον ἐν ᾧ γίνονται συνεχῆ εἶναι, ἀλλ' οὐχὶ αὐταὶ αἱ κινήσεις συνεχεῖς. μήποτε δὲ οὐ τὴν τῶν τρεχόντων κίνησιν δοκοῦσαν μίαν ἐχομένην εἶναι καὶ οὐ συνεχῆ φησιν ὁ Ἀριστοτέλης, ἀλλὰ τὴν τῆς λαμπάδος φορὰν καὶ κίνησιν μίαν δοκοῦσαν, ὡς ἑνὸς οὖσαν τοῦ φερομένου καὶ διὰ τὴν τῆς λαμπηδόνος συνέχειαν μηδὲ αὐτὴν μίαν καὶ συνεχῆ εἶναι ἀλλ' ἐχομένην. ὁ μὲν γὰρ τῶν πολλῶν δρόμος οὐκ ἂν εἷς εἴη πολλῶν ὄντων τῶν τρεχόντων, ἡ δὲ τῆς λαμπάδος φορὰ καὶ μιᾶς οὔσης καὶ τὴν αἴγλην ἐχούσης συνεχῆ μία δοκοῦσα οὐκ ἔστιν οὐδὲ αὐτὴ μία, ὅτι διώρισται τὰ πέρατα καὶ στάσει διαλαμβάνεται ἐν τῇ διαδοχῇ.

Διχῶς δὲ τὴν γραφὴν ηὗρον ταύτην φερομένην· ὅπου μὲν οἷον ἡ λαμπὰς ἐκ διαδοχῆς φορᾶς γενομένη, συνεχοῦς δὲ οὔ, ὅπου δὲ οἷον ἡ λαμπὰς ἐκ διαδοχῆς φορὰ ἐχομένη, συνεχὴς δὲ οὔ. καὶ ἔοικεν ἑκατέρωθι ἡ λαμπὰς οὐ τὴν δᾷδα λέγειν, ἀλλὰ τὴν ἔκλαμψιν καὶ διαδρομὴν τοῦ φωτός. ἐχόμεναι, γάρ φησιν, εἶεν ἂν κινήσεις καὶ αἱ μὴ αὐταὶ τῷ εἴδει καὶ αἱ αὐταί, ὡς ἡ λαμπάς, τουτέστιν ἡ διαδρομὴ τῆς λαμπάδος· τὴν γὰρ κίνησιν λαμπάδα ἐκάλεσεν τὴν κατὰ τὸ αὐτὸ εἶδος, ὡς πρότερον περὶ τῆς μὴ κατὰ τὸ αὐτὸ λέγων. δραμὼν γὰρ ἄν τις, φησί, πυρέξειεν. καὶ τάχα τῆς ἐν Πειραιεῖ λαμπάδος τῆς ἐν Βενδιδίοις

1 et 2 συμφύοιντο a 3 γίνοιτο aFM 4 συνεχὴς aFM γίνοιντο C: γένοιντο A: γένοιτ' aFM 6 δὲ om. M, in quo ante ἐπὶ lac. IV litt. est post φορᾶς add. καὶ τῆς φορᾶς καὶ F 6. 7 μεταδρόμου aCM 9 εἶναι pr.] οὖσαν F τὸ primo omiss. add. M 10 φασὶν AC 11 τοῦ δρόμου τὶ aF 12 τὸ om. F 14 αὐταὶ C: αὗται aAFM τῶν om. F 15 ἀνεχομένην M εἶναι] οὖσαν F καὶ οὐ] οὐ M 17 οὖσαν ACM: ὄντος aF λαμπεδόνος M: λαμπάδος aF 19 εἴη εἷς aFM δὲ om. F 21. 22 στάσις ἤδη λαμβάνεται F: στ ἰδία (α′ supra) λαμβάνεται M 22 ἐν om. aF τῇ περιοχῆι διαδοχῆι F 23 ηὗρον ταύτην A: εὗρον ταύτην C: ταύτην εὗρον aFM 24 γενομένης C, fortasse recte συνεχοῦς δὲ AC: συνεχὴς (συνεχῆς a) δ' (δὲ M) aFM ὅπου δὲ — οὔ (25) om. F 25 φορὰ ἐχομένη C (ut codd. Arist.): φορᾶ ἐχομένη a (et A?): φορὰ (ex φορᾶ corr. vid.) M 26 ἑκατέρωθεν FM τὴν (post ἀλλὰ) et τοῦ (ante φωτὸς) om. A 27 post ἂν add. αἱ aF 28 ὡς] τουτέστιν, sed corr. F 31 πειραέι sic M βενδιδίοις aA: βενδιδείοις C: βενδιδεία F: βενδιδείας M

μνημονεύει, περὶ ἧς ὁ Πλάτων ἐν ἀρχῇ τῆς Πολιτείας· "λαμπὰς ἔσται, 208r φησίν, ἀφ' ἵππων τῇ θεῷ". καὶ ἑρμηνεύων τὸ γινόμενον "λαμπάδια, φησίν, ἔχοντες διαδώσουσιν ἀλλήλοις ἁμιλλώμενοι τοῖς ἵπποις".

Αἱ οὖν τοιαῦται, φησί, κινήσεις ἐχόμεναί εἰσιν, ἀλλ' οὐ συνεχεῖς. συνεχῆ γὰρ ὧν τὰ ἔσχατα ἕν. ὥστε εἰ συνεχεῖς, καὶ ἐχόμεναι. συνεχὴς γάρ, φησίν, ἐστὶν ὅπερ ἐχόμενόν τι. ἔτι δὲ καὶ ἐφεξῆς εἰσιν. εἰ γὰρ ἐχόμεναι, καὶ ἐφεξῆς. εἴπερ ἐχόμενον ἔλεγεν, ὃ ἐφεξῆς ὂν ἅπτεται. ἀλλὰ τοῦτο μὲν ἐπὶ τῶν θέσιν ἐχόντων. κινήσεις δὲ ἐχόμεναι ἀλλήλων οὖσαι εὐθὺς καὶ συνεχεῖς εἰσι συναλειφομένων ἀλλήλοις τῶν περάτων τῷ καὶ τὸν χρόνον τὸν μετροῦντα τὴν κίνησιν συνεχῆ εἶναι. τὰ γὰρ νῦν ἐφεξῆς ὄντα, ὡς μὴ ἔχειν μεταξὺ χρόνον, ὅς ἦν ὁμογενὴς τοῖς ἑκατέρωθεν, οὐκ ἐφεξῆς ἀλλὰ συνεχῆ γίνεται· ἀμερῆ γὰρ ὄντα οὐχ ἅπτεται, ἀλλ' ἐφαρμόζεται ἀλλήλοις καὶ γίνεται ἓν καὶ συνεχὲς ποιεῖ τὸ ὅλον. τὸ δὲ αὐτὸ καὶ ἐπὶ τῆς κινήσεως συμβαίνει. εἰ οὖν ὁ χρόνος μέτρον ἐστὶ κινήσεως καὶ ἡ κίνησις διὰ τὸν χρόνον γίνεται συνεχὴς καὶ ὁ χρόνος διὰ τὴν κίνησιν καὶ ἑκάτερον δι' ἑαυτὸ τῷ τὰ ἔσχατα τῶν μερῶν εἰς ἓν συντρέχοντα ἔχειν, εἰ οὖν ταῦτα οὕτως ἔχει, καλῶς ἐξ ἀρχῆς ἐλέγετο, ὅτι ἀνάγκη τὴν ἁπλῶς συνεχῆ καὶ μίαν κίνησιν τὰ τρία ταῦτα, τό τε εἶδος καθ' ὃ ἡ | κίνησις 209r καὶ τὸ κινούμενον καὶ τὸν χρόνον, ἕκαστον ἓν τῷ ἀριθμῷ ἔχειν. τῷ μὲν γὰρ χρόνῳ ἀνάγκη μίαν εἶναι, ἵνα μὴ ἀκινησία μεταξὺ γένηται· οὐ γὰρ ἂν εἶεν δύο ἢ πλείονες χρόνοι μὴ μεταξὺ ἀκινησίας οὔσης, εἰ γὰρ μὴ εἴη μεταξὺ ἀκινησία, συνεχίζονται πρὸς ἀλλήλους καὶ οἱ χρόνοι ὥσπερ καὶ ἡ κίνησις, ἀκινησίας δὲ οὔσης μεταξὺ καὶ αἱ κινήσεις πλείους γίνονται μιᾶς αἱ παρ' ἑκάτερα τῆς ἀκινησίας καὶ οἱ χρόνοι τρεῖς ὅ τε τὴν ἀκινησίαν μετρῶν καὶ οἱ τὰς παρ' ἑκάτερα τῆς ἀκινησίας κινήσεις· συλλογίζεται οὖν δυνάμει οὕτως· ἡ κίνησις ἡ πλείονας ἔχουσα χρόνους στάσει διαλαμβάνεται· ἡ στάσει διαλαμβανομένη οὐκ ἔστι μία. καὶ ταύτην πρώτην τέθεικε τὴν πρότασιν. καὶ τὸ συμπέρασμα δῆλον, ὅτι ἡ κίνησις πλείονας ἔχουσα χρόνους οὐκ ἔστι μία. εἰ δὲ τοῦτο ἀληθές, καὶ τὸ σὺν ἀντιθέσει ἀντίστροφον ἀληθές, ὅτι ἡ μία κίνησις ὑφ' ἑνὸς μετρεῖται χρόνου. ἡ μέντοι τῷ εἴδει μὴ μία κίνησις, κἂν ἐν συνεχεῖ χρόνῳ γίνηται, οὐκ ἂν εἴη μία τῷ ἀριθμῷ, κἂν τὸ αὐτὸ ἔχῃ τὸ κινούμενον. ὡς δραμὼν ἄν τις

---

1 ἀμνημονεύει M Πολιτείας] I p. 328 A 2 λαμπάδια aAC: λαμπά F: λαμπάδα M 3 διαδιδόασιν F: διδόασιν M 4 αἱ μὲν οὖν FM 4. 5 συνεχῆ AC: συνεχεῖς aFM 5 εἰ om. FM 6 ἐστὶν om. M εἰσιν] ἐστιν M 7 ἔλεγεν] ἔλαβεν M 9 συναλειφομένων] καὶ συνεχιζομένων F: συνεχιζομένων καὶ M καὶ (post τῷ) om. F 11 ὁμογενὴς ἦν aF οὐκ om. C 12 ἀμερεῖ C οὐκ ἐφάπτεται aF: οὐκ ἐφάπτεσθαι M 15 διὰ τοῦ χρόνου F 17 ἀνάγκη τὴν om., add. mrg. C[1] 20 γὰρ om. aF γίνηται A: γίνεται M 22 ἀκινησίας C 23 post οὔσης iterat πρὸς ἀλλήλους καὶ οἱ χρόνοι (corr. χρόνοι οἱ) C 23 post ἀκινησίας add. M κινήσεις 26 ἡ κινήσεις sic C ἡ (post κίνησις) om. aFM 27 οὐκ ἔτι F 28 πλείους C 29 post χρόνους iterata στάσει διαλαμβάνεται ἡ στάσει διαλαμ. del F 30. 31 ἡ μέντοι — κίνησις om. M 31 post κίνησις iter. ὑφ' ἑνὸς μετρεῖται χρόνου F 32 μία om. M ἔχει M ὡς εἰ aF

πυρέξειεν εὐθύς. οὐ γὰρ γίνεται τῶν τοιούτων κινήσεων ἓν τὰ ἔσχατα· 209r ἄλλη γὰρ τῷ εἴδει ἡ κατ' ἄλλο εἶδος· ὥστε ἔτι μᾶλλον τῷ ἀριθμῷ ἕτεραι αὗται. εἰ μὲν γὰρ μία τῷ ἀριθμῷ κίνησίς ἐστι, δεῖ καὶ τὸ εἶδος τῆς κινήσεως τὸ αὐτὸ εἶναι. εἰ δὲ τὸ εἶδος ἕν, οὐ πάντως μία ἡ κίνησις, εἰ μὴ καὶ τὸ κινούμενον ἓν εἴη καὶ ὁ χρόνος συνεχὴς καὶ εἷς. αὕτη γάρ ἐστιν ἡ εἰρημένη ἁπλῶς μία κίνησις. καὶ δῆλον ὅτι τὸ προστεθὲν τῇ μιᾷ κινήσει τὸ καὶ συνεχῆ αὐτὴν εἶναι τῇ κατ' ἀριθμὸν μιᾷ καὶ κυρίως μιᾷ προσήκει μόνῃ, οὔτε τῇ κατὰ γένος οὔτε τῇ κατ' εἶδος τὸ ἓν ἐχούσῃ. ἐπιστῆσαι δὲ ἄξιον, ὅπως ἀναγκαίως προπαρελήφθη τῆς κατὰ τὴν μίαν κίνησιν ἀποδείξεως ἡ τοῦ ἐφεξῆς καὶ τοῦ ἐχομένου καὶ τοῦ συνεχοῦς διδασκαλία, εἴπερ δι' ἐκείνων ἐδείχθη, τίς μὲν ἡ μία καὶ συνεχὴς κίνησις, τίνες δὲ αἱ ἐφεξῆς καὶ ἐχόμεναι.

p. 228b11 Ἔτι δὲ λέγεται μία καὶ ἡ τέλειος ἕως τοῦ ἐὰν μόνον ᾖ συνεχής.

Δεύτερον ἄλλο τι προστίθησι τῆς μιᾶς κινήσεως ἴδιον. τὸ τέλειον οὐ τῇ κατ' ἀριθμὸν μιᾷ, τῇ κυρίως μιᾷ προσῆκον μόνῃ, ἀλλὰ καὶ τῇ κατὰ γένος καὶ κατὰ εἶδος μιᾷ λεγομένῃ· μίαν γάρ, φησί, κυριώτερον λέγομεν κίνησιν, ἐὰν καὶ τέλειος ᾖ, εἴτε κατὰ γένος ἐστὶν ἡ λαμβανομένη εἴτε κατ' εἶδος, εἴτε κατ' ἀριθμόν, ὅπερ καὶ οὐσίαν ἐκάλεσε· κατὰ γένος μὲν γὰρ κίνησις ἡ κατὰ τόπον ἡ πόθεν ποῖ. καὶ ὅταν τέλειος γένηται αὕτη, τουτέστιν ὅταν τὸ κινούμενον ἀφίκηται εἰς ἐκεῖνο, ἐφ' ὃ ἔσπευδε, καὶ τελεία γένηται ἡ κίνησις, τότε μίαν αὐτὴν λέγομεν· κατ' εἶδος δὲ ἡ κάτωθεν ἄνω καὶ ἄνωθεν κάτω· κατ' ἀριθμὸν δὲ ἡ τοῦδε τοῦ πυρὸς καὶ τῆσδε τῆς βώλου. καὶ τούτων οὖν ἑκάστη ὅταν τελεία γένηται, τότε μία κυρίως ἐστίν. αἱ μὲν γὰρ κατὰ γένος καὶ κατ' εἶδος πλείονες τῷ ἀριθμῷ οὖσαι μία γίνονται κατὰ τὸ γένος καὶ κατὰ τὸ εἶδος· αἵ τε γὰρ πόθεν ποῖ κατ' αὐτὸ τοῦτο μία καὶ αἱ ἄνωθεν κάτω πᾶσαι μία, καὶ ὁμοίως αἱ κάτωθεν ἄνω. καὶ μία μᾶλλον ἕκασται, ἂν τέλειοι ὦσιν, ἤπερ ἐὰν ἀτελεῖς. εἰ γὰρ ἓν ἕκαστον λέγομεν εἰς τὴν οὐσίαν αὐτοῦ καὶ τὸ εἶδος ἀποβλέποντες

1 ἓν post ἔσχατα aFM 3 μία τῷ ἀριθμῷ κινήσεως M 4 μία πάντως aF ἡ om. M 6 κίνησις μία aF 7 καὶ (ante κυρίως) om. M 8 οὔτε δὲ (post μόνῃ) CM τὸ om. F 9 προελήφθη F 10 ἡ τοῦ ἐχομένου καὶ τοῦ ἐφεξῆς aFM 11 εἴπερ ἂν F 12 αἱ post δὲ om. F καὶ om. aFM 13 τελείως F 15 Δεύτερον — προστίθησι] Τίθησι M cett. om. εἶναι ἴδιον F τὸ δὲ τέλειον M 15. 16 οὐ τῇ] οὖν τὸ F 16 τῇ κυρίως] fortasse καὶ κυρίως προσήκει μόνον M 16. 17 τῇ κατ' εἶδος καὶ τῇ κατὰ γένος μιᾷ aF 19 οὐσίαν] conicio κατ' οὐσίαν μὲν] ἡ F 20 ποῖ] πῇ M τέλεος M αὐτὴ CF et is post τουτέστιν 22 γίνηται F 22. 23 κάτοθεν sic M 24 βόλου M γένειται C 25 κατ' εἶδος καὶ κατὰ γένος aF 26 κατὰ τὸ (τὸ M: om. aAF) γένος καὶ κατὰ τὸ εἶδος aAFM: κατὰ τὸ εἶδος καὶ κατὰ τὸ γένος C 27 αἱ (post καὶ) om. AM 28 ἕκασται (ἑκάστη CM) ἂν τέλειοι ὦσιν ACM: ἂν τελείωσις ἕκαστα F: ἂν τέλειος ᾖ ἑκάστη a εἴπερ F ἀτελής aM[1] 29 λέγωμεν F

'εἷς ὁ Σωκράτης', 'εἷς ὁ ἄνθρωπος', 'ἓν τὸ ζῷον', ὅταν μήπω τὸ εἶδος 209r ἀπειλήφῃ τούτων ἕκαστον, ἀλλὰ ἀτελὲς ᾖ. ὥσπερ τὸ εἶδος οὔπω ἀπείληφεν, οὕτως οὐδὲ τὸ ἓν κατὰ τὴν μορφὴν καὶ τὸν χαρακτῆρα, καθ' ὃ ἕκαστον λέγεται ἕν. ὥσπερ γὰρ οὔπω ὂν λέγομεν τὸ γινόμενον καὶ κατ' οὐσίαν ἀτελὲς ὄν, οὕτως οὐδὲ ἓν αὐτὸ λέγειν δυνατόν· ἓν μὲν γὰρ καὶ τὸ ἀτελὲς λέγομεν, οἷον τὸ σπέρμα ἓν καὶ τὸ ἔμβρυον ἕν, ἀλλ' οὐχ ὡς ἄνθρωπον ἕν, ἀλλ' ἐκεῖνο ὅπερ ἐστὶ τέλειον σπέρμα ἕν, ὅτι τέλειον σπέρμα, καὶ ἔμβρυον ὁμοίως. ὅλως δὲ τὸ ἀτελὲς δυνάμει ἔτι ἔστιν, τὸ δὲ δυνάμει τι ὂν πλείω δύναται, καὶ οὐ τοῦτο μόνον. δῆλον οὖν ὅτι ἡ κατ' ἀριθμὸν μία κίνησις, ὅταν πρὸς τοῖς τρισὶν ἐκείνοις τοῖς ἤδη ῥηθεῖσι καὶ τὸ τέλειον προσλάβῃ, τότε κυριώτερον γίνεται μία.

Ὁ δὲ Ἀλέξανδρος ἐν τούτοις τοῖς Πυθαγορείοις αὐτὸν καὶ τοῖς Πλατωνικοῖς κατακολουθεῖν φησιν, οἵτινες τὸ ἓν ἄριστον ὑπολαμβάνοντες τῷ τελείῳ ἀπένεμον καὶ ὁλοκλήρῳ καὶ διὰ τοῦτο ἀρχὴν ἔλεγον αὐτό, ὡς καὶ τῆς κοινῆς χρήσεως κατὰ τῶν τελείων καὶ ὅλων τὸ ἓν κατηγορούσης. εἰκὸς δὲ καὶ τὸν Ἀριστοτέλη καὶ τὸν Ἀλέξανδρον εἰς τὰ ἐν τῷ Πλάτωνος Παρμενίδῃ κατὰ τὴν δευτέραν ὑπόθεσιν λεγόμενα ἀφορᾶν, ἐν οἷς τὸ ἓν ὂν ὅλον ἀποδείξας ὅτι καὶ τέλειόν ἐστι δείκνυσιν ἀρχὴν αὐτὸ καὶ μέσα καὶ τέλος ἔχειν συλλογιζόμενος οἷς τὸ τέλειον χαρακτηρίζεται. λέγει δὲ περὶ μὲν τοῦ ὅλου συμπεραινόμενος· "καὶ ὅλον ἄρα ἐστίν, ὃ ἂν ᾖ ἕν, καὶ μόρια ἔχει," περὶ δὲ τοῦ τελείου· "τί δέ; εἰ ὅλον, οὐ καὶ ἀρχὴν ἂν ἔχοι καὶ μέσον καὶ τελευτήν, ἢ οἷόν τε ὅλον εἶναι ἄνευ τριῶν τούτων."

Προστίθησι δὲ ὁ Ἀριστοτέλης, ὅτι κυριώτερον μὲν μία κίνησις ἡ συνεχής, ὅταν καὶ τέλειος ᾖ· ἤδη δὲ καὶ ἡ ἀτελής, ἐὰν μόνον συνεχὴς ᾖ, μία λέγεται κατ' ἀριθμὸν καὶ αὐτή. ἐπιστῆσαι δὲ χρή, ὅτι τὸ μὲν συνεχὲς τῇ κατ' ἀριθμὸν μιᾷ κινήσει φησὶ μόνῃ προσήκειν, ἣν καὶ κυρίως μίαν εἶναί φησι, τοῦ δὲ τελείου καὶ ταῖς κατὰ γένος καὶ ταῖς κατ' εἶδος τὸ ἓν ἐχούσαις μετεῖναί φησιν, | ὅτι τοῦ μὲν συνεχοῦς οὐ μέτεστιν αὐταῖς 209v διῃρημέναις εἰς τὰ οἰκεῖα πλήθη, ἅπερ οὐκ ἔστιν ἀλλήλοις συνεχῆ· οὔτε γὰρ οἱ πολλοὶ ἄνθρωποι συνεχεῖς ἀλλήλοις, ἐξ ὧν καὶ ἐν οἷς ἐστιν ὁ εἷς

2 ἀπειληφὸς ᾖ CM 3 οὔτε AM τὸ ante ἓν om., addito τὴν post ἕν, sed del. F fortasse τὸ ἓν ⟨τὸ⟩ 4 in mrg. περὶ τοῦ ἑνὸς καὶ τοῦ ὄντος ἐν τῷ γινομένῳ A² 5 αὐτὸ/// C 6. 7 ἄνθρωπος M 8 καὶ ὅλως δὲ aF: ὅλως τε M ἐστὶν ἔτι aFM 9 τοῦτο] ταῦτα M 10 πρὸς τοῖς, ς τοῖς corr. nescio unde A ταῖς ἤδη ῥηθεῖσιν M 12 πυθαγορίοις, ι in ras. A¹ αὐτὸν om. C 13 φησι κατακολουθεῖν aFM 14 ἀπένειμον M αὐτὸ] τὸ M ὡς] ἕως F 16 ἀριστοτέλην CM 17 ὂν ὅλον] τέλειον F 18 καὶ ὅτι aF δείκνυσι δὲ F μέσον aM: μέσην F 18. 19 τέλος ἔχον M 19 συλλογισάμενος C λέγει] Parmenid. p. 142 D μὲν om. F 20 ὃ ACM: ὅπερ aF 21 ἔχει AC: ἔχῃ aFM τί δέ κτλ.] p. 145 A εἰ om. Plat. vulg. οὐ καὶ] οὐκ M οὐ] ὂν F ἔχοι AC: ἔχῃ aFM 22 μίσον C τῶν τριῶν τούτων C 23 προτίθησι F 24 τέλος F ἤδη, η alterum in ras. C: εἴδει M, sed corr. in marg. inf. μόνη M 24. 25 ᾖ, μία om. aF 25 λέγηται aF αὕτη aFM 26 προσήκειν (προσήκει M) φησὶ μόνη aAFM 27 τοῦ τελείου δὲ aFM 29 διῃρημένοις a 30 οἱ παλαιοὶ F

ἄνθρωπος, οὔτε τὰ ζῷα. τέλειον δέ ἐστιν ἕκαστον εἶδος καὶ γένος κατὰ τὴν τοῦ οἰκείου χαρακτῆρος ἀπόληψιν· κἂν γὰρ κοινὸν ᾖ τι καὶ μὴ ἄτομον, καὶ αὐτὸ κατ' εἶδος ἀφωρισμένον ἔχει τελειότητα οἰκείαν. 209v

p. 228b15 Ἔτι δὲ ἄλλως παρὰ τὰς εἰρημένας λέγεται μία κίνησις, ἡ ὁμαλὴς ἕως τοῦ δέοι γὰρ ἂν ἐφαρμόττειν.

Τρίτον τοῦτο προστίθησι τῇ μιᾷ κινήσει ὑπάρχον τὸ ὁμαλὲς καὶ τῇ κατὰ γένος καὶ τῇ κατ' εἶδος καὶ τῇ κατ' ἀριθμὸν δυνάμενον ὑπάρχειν, ὥσπερ καὶ τὸ ἀντικείμενον αὐτῷ τὸ ἀνώμαλον. καὶ πανταχοῦ τῶν ἄλλων τῶν αὐτῶν ὄντων ἡ ὁμαλὴς μᾶλλον μία δοκεῖ εἶναι τῆς ἀνωμάλου, διότι ἡ ἀνώμαλος διῃρημένη πως εἶναι δοκεῖ κατὰ τὰς ἐν τῇ ἀνωμαλίᾳ διαφοράς. λέγει δὲ πρῶτον, τίς ἡ ὁμαλὴς κίνησις καὶ τίς ἡ ἀνώμαλος. καὶ δεῖγμα τῆς ὁμαλοῦς τὴν εὐθεῖαν παρήγαγεν, ὥς φησιν ὁ Ἀλέξανδρος, διὰ τὸ καὶ τῆς κινήσεως τῆς ἐπ' εὐθείας ὅμοια εἶναι πάντα τὰ μόρια καὶ πάντα πᾶσιν ἐφαρμόζειν ὥσπερ καὶ τῆς εὐθείας γραμμῆς, ἐφ' ἧς ἡ τοιαύτη κίνησις γίνεται. "ὁμοίως δέ, φησί, καὶ ὁ κύκλος ἔχει καὶ ἡ ἐπὶ τοῦ κύκλου κίνησις· ὁμαλὴς γὰρ καὶ αὕτη διὰ τὸ πανταχόθεν ὁμοίως περιαγὲς τῆς κυκλικῆς γραμμῆς. ἀνώμαλοι δέ εἰσιν αἱ κεκλασμέναι γραμμαὶ καὶ αἱ μὴ ὁμοίως περιηγμέναι, ὡς πᾶν μόριον παντὶ ἐφαρμόττειν καὶ αἱ ἐπὶ τῶν τοιούτων κινήσεις." μήποτε δὲ τὸ ὥσπερ ἡ εὐθεῖα οὐ τὴν κίνησιν τὴν ἐπὶ τῆς εὐθείας γραμμῆς ἐνδείκνυται, ἀλλ' οὕτως ἔχειν πᾶσαν ὁμαλὴν κίνησίν φησι κατὰ πᾶν εἶδος κινήσεως, οὐ μόνον φορᾶς ἀλλὰ καὶ ἀλλοιώσεως καὶ αὐξήσεως, ὡς ἔχει ἡ εὐθεῖα· ὁμαλὴς γὰρ αὕτη διὰ τὸ πᾶν μόριον παντὶ ἐφαρμόζειν. καὶ πᾶσα οὖν κίνησις εἴτε ἐπ' εὐθείας εἴτε ἐπὶ κύκλου εἴτε κατ' ἀλλοίωσιν εἴτε κατὰ αὔξησιν ὁμαλὴς οὖσα οὕτως ἔχει ὡς ἡ εὐθεῖα· ἐπεὶ δυνατὸν καὶ ἐπ' εὐθείας ἀνωμάλως κινεῖσθαι, ὅταν μὴ αὐτὴ ἡ κίνησις ὁμοίως ᾖ τῇ εὐθείᾳ διακειμένη, ὡς πᾶν μόριον ὅμοιον εἶναι παντί. "διαφέρειν δέ φησι τὴν ὁμαλὴν τῆς ἀνωμάλου κατὰ τὸ μᾶλλον καὶ ἧττον, ὡς μέν φησιν ὁ Ἀλέξανδρος, διότι μᾶλλον μία ἡ ὁμαλὴς τῆς ἀνωμάλου καὶ ἧττον ἐκείνη ταύτης· συνεχεῖς γὰρ ἀμφότεραι." μήποτε δὲ οὐ πρὸς τὸ μία τὸ μᾶλλον καὶ τὸ ἧττον νῦν λέγει, ἀλλὰ πρὸς τὸ εἶδος, ἐν ᾧ εἰσιν· εἰ μὲν κατ' εὐθεῖαν ἢ κύκλον τὸ ὁμαλὲς καὶ ἀνώμαλον, ὅτι μᾶλλον

1 κοινὸν ἦι A: κοινὸν ἥ CM: κοινὸν ἡ a: κοινωνῆ F 4 ἄλλη M μία om. F 5 δέη M 6 ὁμαλὸν M 7 ὑπάρχειν ACM: om. aF, cum ante δυνάμενον F ὑπάρχει inserat, a ἁρμόττειν 8 τῇ ἀντικειμένῃ αὐτῇ (sic etiam F) τὸ ἀνώμαλον a 9 μᾶλλον om. A¹: post μία add. A² 11 ἡ ὁμαλὴς, ἡ ὁ in ras. III litt. A 12 ὁ om. M 13. 14 παντάπασιν aFM 14 ἐφ' ἧς — γραμμῆς (17) om. F 16 αὐτὴ ut v. 22 C 17 αἱ (post καὶ) om. aF 18 αἱ om. A¹FM 19 κινήσεων FM 20 πᾶσαν om. FM ὁμαλὴν ACFM: ὁμαλῆ a 23 ἐφαρμόττειν aFM 24 ὡς om., sed add. in marg. M 25 ἀνομάλως A μὴ] μηδὲ M 26 παντὶ ὅμοιον εἶναι aFM 27 ὁμαλῆ a cf. v. 20 ἀνομάλου A¹ ut p. 896,13 cf. v. 25 28 διότι ACM: ὅτι aF 29. 30 post οὐ πρὸς addita τὸ μᾶλλον del. F 30 τὸ (ante ἧττον) om. aFM λέγει νῦν aF 31 εἰ] ἡ C itemque p. 896,1

εὐθεῖα καὶ κύκλῳ ἡ ὁμαλὴς τῆς ἀνωμάλου, εἰ δὲ κατὰ λεύκανσιν ἢ θέρ- 209v μανσιν, ὅτι μᾶλλον λεύκανσις καὶ μᾶλλον θέρμανσις ἡ ὁμαλὴς τῆς ἀνωμάλου, καὶ εἰ κατὰ αὔξησιν, ὁμοίως. διὸ καὶ ἐπήγαγεν ὅτι ἔστιν ἐν ἁπάσῃ κινήσει τὸ ὁμαλῶς ἢ μή. εἰ δὲ κατὰ τὸ μᾶλλον καὶ ἧττον ἐν τῷ αὐτῷ εἴδει διαφέρουσιν, οὐ κατ' εἶδος αὐτῶν ἐστιν ἡ διαφορά. ἐν γὰρ τῷ αὐτῷ εἴδει τὸ ἧττον μίξει τοῦ ἐναντίου τοιοῦτόν ἐστιν, ὡς τὸ ἧττον λευκὸν μίξει μέλανος καὶ ἐπὶ τῶν ἄλλων ὁμοίως. εἰπὼν δέ, ὅτι ἐν πάσῃ κινήσει ἔστι τὸ ὁμαλῶς ἢ μή· καὶ γὰρ ἀλλοιοῖτο ἄν τι ὁμαλῶς, ἐπήγαγε καὶ φέροιτο ἐφ' ὁμαλοῦ, ἢ ἐφ' ὁμαλῷ, ὡς ὁ Ἀλέξανδρος καὶ ὁ Πορφύριος γράφουσιν, οἷον κύκλῳ ἢ εὐθείᾳ. ἐπειδὴ γὰρ ἀδύνατον ὁμαλῶς τι ἐνεχθῆναι μὴ ἐπὶ ὁμαλοῦς φερόμενον τὴν ὁμαλὴν φοράν, ἀπέδωκεν ἀπὸ τῶν ἐφ' ὧν οἷόν τε γενέσθαι αὐτὴν εἰπὼν οἷον κύκλου ἢ εὐθείας· δύναται μὲν γὰρ καὶ ἐπὶ τούτων ἀνώμαλος φορὰ γενέσθαι, ἀλλ' ἥ γε ὁμαλὴς ἐπ' οὐδενὸς γίνεται ἢ ἐπὶ ὁμαλοῦς.

Εἰπὼν δὲ τίς ἡ ὁμαλὴ κίνησις, ὅτι ἡ μία καὶ ὁμοιομερὴς ὡς ἡ εὐθεῖα, καὶ τίς ἡ ἀνώμαλος, ὅτι ἡ εἰς πολλὰ διαιρουμένη, καὶ τίς αὐτῶν ἡ διαφορά, ὅτι οὐ κατ' εἶδος ἀλλὰ κατὰ τὸ μᾶλλον καὶ τὸ ἧττον, λέγει λοιπὸν τίνες αἱ τῆς ἀνωμάλου κινήσεως διαφοραί, καὶ παρὰ πόσας καὶ τίνας αἰτίας ἀνώμαλος γίνεται κίνησις· οἰκεῖα γὰρ τῷ περὶ κινήσεως καὶ ταῦτα λόγῳ. ἢ γὰρ παρὰ τὸ ἐφ' οὗ γίνεται, οἷον εἰ ἐπὶ κεκλασμένης· ἀδύνατον γὰρ ὁμαλῆ κίνησιν γενέσθαι ἐπὶ ἀνωμάλου γινομένην, οἷα καὶ ἡ ἕλιξ ἐστίν. ἢ ὅλως ἐπὶ μεγέθους τοιούτου, οὗ μὴ ἐφαρμόζοι τὸ τυχὸν μέρος ἐπὶ τὸ τυχόν, κἂν συνεχὴς ἡ ἐπ' αὐτοῦ κίνησις γίνηται. ζητητέον δὲ εἰ καὶ ἐπ' ἀλλοιώσεως κατὰ τοῦτο ἔσται ὁμαλὴς καὶ ἀνώμαλος κίνησις κατὰ τὸ ἐφ' οὗ ἡ κίνησις. ὅπερ γὰρ | ἐπὶ τῶν φερομένων ὁ τόπος, ἐφ' οὗ 210r φέρεται τὸ φερόμενον, τοῦτο ἐπὶ ἀλλοιώσεως ἡ ποιότης ἐστί· πᾶν δὲ τὸ κατὰ ποιὸν μεταβάλλον ἐξ ἐναντίου εἰς ἐναντίον μεταβάλλει, μελαινόμενον ἢ λευκαινόμενον· οὐδὲν δὲ μέρος τῆς λευκάνσεως ἢ μελάνσεως ἐφαρμόσαι δύναται ἄλλῳ μέρει, οὐχ ὅτι οὐχ ὑπομένει, ἀλλ' οὐδὲ τῇ ἐννοίᾳ (οὐ γὰρ

2 ὅτι aA: om. CFM 3 καὶ εἰ aA: εἰ om. F: καὶ ἡ CM 4 πάσῃ a ὁμαλῶς AC: ὁμαλὲς aFM ἢ μὴ ACM: om. aF 6 ὡς A²: om. A¹CFM: οἷον a 7 πάσα M 8 ὁμαλὲς utroque loco F ἢ ACM: καὶ aF post μὴ iterata εἰ δὲ — διαφέρουσι del. F ἂν ἀλλοιοῖτο Arist. 9 φέρει τὸ M: φέροιτο ἂν a ἐφ'] ἀφ' F ὁμαλοῦ ACFM (ut Arist.): ὁμαλοῦς a ἐφ' ὁμαλῷ] sic Arist. cod. E prima m. 10 γράφουσιν AC: λέγουσιν aFM κύκλω ἡ εὐθεῖα F: κύκλῳ ἢ εὐθεῖαν M: κύκλου et εὐθείας priori lectioni respondens Simpl. v. 12. 13 et Arist. vulg. ἐπεὶ C 11 τι ὁμαλῶς aF ὁμαλῆ aC 12 ἀπὸ] ἐπὶ a ἐφ' aC (in ras.): ἀφ' AFM 15 ὁμαλὴ A: ὁμαλὴς aCFM ἡ (ante μία) om. M μία καὶ ἡ aF 16 καὶ ἥτις ἡ C πολλὰς a 17 κατὰ] καὶ F καὶ ἧττον M λέγει om. aF 18 post κίνησις add. λέγει a (non F) 20 ἢ γὰρ ACM: εἰ γὰρ F: ἐνίοτε μὲν οὖν a περὶ τὸ ἀφ' οὗ F εἰ om. aFM 21 ὁμαλὴν M γίνεσθαι F 22 ἐφαρμόζει aM: ἐφαρμόζοιτο (om. proximo τὸ) F τυχεῖν F 23 γίνεται M εἰ om. M 24 καὶ κατὰ F 24. 25 κατὰ τοῦτο ἐφ' οὗ C 26 τὸ (ante φερόμενον) om. aF 27 κατὰ τὸ ποιὸν F 28 ἢ τῆς aF 29 δυνατὸν a οὐχ ACFM: οὐ μόνον a οὐχ ὅτι post οὐχ ὑπομένει C¹: corr. C²

ἔσται μέρος ἑτέρῳ μέρει ὅμοιον), ἀλλ' ὡς ἐπὶ τῆς ἡμέρας. ἐπὶ δὲ τῆς 210r αὐξήσεως καὶ φθίσεως, ἐπειδὴ κατὰ μέγεθος αἱ μεταβολαί, ἐπ' εὐθειῶν γίνεσθαι δοκοῦσι καὶ ὁμαλαί· ἢ ἔστιν ἄλλη τις ἀνωμαλία κατά γε τὸ αὐξόμενον, εἰ ποτὲ μὲν ἵσταιτο ἡ αὔξησις τροφῆς μὴ ἐνούσης, ποτὲ δὲ καὶ εἰς φθορὰν μεταβάλλοι ὡς ἐν ταῖς νόσοις· ἀνώμαλος γὰρ τότε ἔσται ἡ αὔξησις, ὥσπερ καὶ εἰ ποτὲ μὲν πλέον, ποτὲ δὲ ἔλαττον εἰς φθίσιν ἐπιδοίη. καὶ ἐν ἀλλοιώσει δὲ ἡ μὲν κατὰ τὸν τεταγμένον προποδισμὸν τῆς ποιότητος ἀνωμαλία τίς ἐστιν αὐτῆς ἀνωμαλία· ὅταν δὲ νῦν μὲν σφοδρότερον θερμαίνηται, αὖθις δὲ ἧττον, καὶ πάλιν ἐπιτείνῃ, τότε ἀνωμαλία κατὰ τὴν ποιότητα, ἐφ' ἧς ἡ κίνησις γίνεται. ἄλλη δέ τις ἀνωμαλία ἐν πάσαις ταῖς κινήσεσίν ἐστι κατὰ ταχυτῆτα καὶ βραδυτῆτα καὶ ὅλως παρὰ τὸν χρόνον. καὶ ἔστιν αὕτη ⟨ἡ⟩ κυρίως κινήσεως ἀνωμαλία οὔτε παρὰ τὸ ἐφ' οὗ κινεῖται τὸ κινούμενον ὡς ἡ προειρημένη (τοῦτο γὰρ σημαίνει αὐτῷ τὸ π ο ῦ), οὔτε ἐν τῷ τὸν χρόνον μὴ ἕνα καὶ συνεχῆ εἶναι, ὅπερ αὐτῷ τὸ π ο τ ὲ σημαίνει, οὔτε [τὸ] παρὰ τὸ ε ἰ ς ὃ ἡ μεταβολὴ γίνεται, οἷον εἰς τὸ ἄνω ἢ κάτω ἢ λευκὸν ἢ μέλαν ἢ μέγα ἢ μικρόν· ἐνδέχεται γὰρ πάντων τούτων τῶν αὐτῶν καὶ ὁμοίων ὄντων, τοῦ ἐφ' οὗ, τοῦ χρόνου, τοῦ εἰς ὅ, ἀνώμαλον κίνησιν γίνεσθαι παρὰ τὸν τῆς κινήσεως τρόπον καὶ τὸ ὥ ς, εἰ ποτὲ μὲν ταχέως, ποτὲ δὲ βραδέως κινοῖτο· τότε γὰρ ἀνώμαλος γίνεται κίνησις, ὥσπερ ὁμαλής, ὅταν ὁμοία ᾖ ἡ κίνησις. ἔστι γὰρ ὅτε, φησίν, ἡ ἀνωμαλία οὐ τοῖς πρότερον εἰρημένοις, ἀλλὰ τ α χ υ τ ῆ τ ι διώρισται καὶ β ρ α δ υ τ ῆ τ ι.

Εἰπὼν δέ, ὅτι ἔστι τις ὁμαλότης καὶ ἀνωμαλία παρὰ τὴν τοῦ κινουμένου ταχυτῆτα καὶ βραδυτῆτα, ἐπάγει, ὅτι ταῦτα, τουτέστιν ἡ ταχυτὴς καὶ ἡ βραδυτής, οὐκ ἔστιν ε ἴ δ η κ ι ν ή σ ε ω ς ο ὐ δ ὲ διαφοραὶ κατ' εἶδος ἡ ταχυτὴς καὶ ἡ βραδυτής, καθ' ἃς διαφέρουσιν ἀλλήλων αἱ ὁμαλαὶ καὶ ἀνώμαλοι κινήσεις. καὶ δείκνυσι τοῦτο ἐκ τοῦ ἐν πᾶσι τοῖς εἴδεσι τῆς κινήσεως εἶναι ταχυτῆτα καὶ βραδυτῆτα· καὶ γὰρ φέρεσθαι καὶ ἀλλοιοῦσθαι καὶ αὔξεσθαι δυνατὸν ἑκατέρως. τὸ δὲ ἐν πᾶσιν ὂν τοῖς εἴδεσιν οὐκ

1 ἑτερομερεῖ F: ἑτερεῖ sic M 2 ἐπ' εὐθείας aFM 3 ὁμαλεῖς C εἰ ἔστι τις ἄλλη aFM γε a: τε ACFM 3. 4 post αὐξόμενον add. ἔσται a 4 ἵσταιτο AC: σταίη aF: σταίοιτο M 5 ἔσται τότε aFM 6. 7 ἐπιδοίη aFM 7 καὶ ἐν ἀλλοιώσει δὲ ACM: καὶ ἐν ἄλλω ὡς εἶδεν F: ἐπὶ δὲ ἀλλοιώσεως a post προποδισμὸν add. γινομένη a 8 ἀνωμαλία τίς ἐστιν αὐτῆς ἀνωμαλία (hoc om. M) AFM: ὁμαλότης ἐστὶν αὐτῆς C: ἀνωμαλία, αὐτῆς ἐστιν ἡ ἀνωμαλία a μὲν om. A 9 θερμαίνεται M ἀνώμαλον a 10 ἧς ACM: οἷς F: ὃ a 12 ἡ addidi κινήσεως κυρίως aF οὔτε παρὰ C: οὔτε τι ἄρα AF: οὔτε τι αἴτιον ἄρα M: ἥτις οὔτε κατὰ a 13 ἡ supra add. M post προειρημένη add. ἐστίν a 15 τὸ (post οὔτε) ACFM: om. a παρὰ] περὶ in marg. M 16 μέλαν] μίαν F 17 καὶ om. F τοῦ (ante ἐφ' οὗ) om. F 18 τοῦ εἰς ὅ] τὸ εἰς ὅ F 19 κινεῖται aF 20 ὁμοία] μία, sed in mrg. corr. F[1] 21 προτέροις C 23 ὁμαλότης καὶ C: om. F 24 ταῦτά ἐστι τουτέστιν M 25 ἡ ante βραδυτής om. aA κινήσεως CM ut Aristoteles (cf. v. 28. p. 898,2. 29): κινήσεων aAF διαφοραὶ ut Arist. A: διάφορα C: διαφορὰ aF: διαφέρει M 26 ὁμαλεῖς C 27 τοῦτο om. aF 27. 28 τῶν κινήσεων F 28. 29 καὶ αὔξεσθαι καὶ ἀλλοιοῦσθαι aFM 29 ἑκάτερον M

ἀντιδιαιρεῖται ἐκείνοις τοῖς ἐν οἷς ἐστι· τὸ γὰρ ἀντιδιαιρούμενόν τινι ἔξω 210r ὀφείλει εἶναι ἐκείνου. ἀλλὰ μὴν οὔτε ἑνός τινος τῶν τῆς κινήσεως εἰδῶν εἴδη ἐστὶν ἡ ταχυτὴς καὶ ἡ βραδυτής· τὸ γάρ τινος εἶδος οὐχ οἷόν τε εἶδος εἶναι καὶ τοῦ ἀντιδιῃρημένου αὐτῷ. διὰ γὰρ ταύτην τὴν αἰτίαν οὐδὲ τὸ θῆλυ καὶ τὸ ἄρρεν εἴδη ζῴου, ὅτι ἐν πᾶσίν ἐστι σχεδὸν τοῖς εἴδεσιν. οὔτε οὖν ἀντιδιαιρεῖσθαι τούτοις δυνατὸν οἷον τῷ πεζῷ καὶ ἐνύδρῳ καὶ πτηνῷ, ὡς εἶναι πρὸς τούτοις τὸ θῆλυ καὶ τὸ ἄρρεν· ἐν ἐκείνοις γάρ ἐστιν, ἀλλ᾽ οὐδέ τινος αὐτῶν εἴδη εἴη ἂν οἷον τοῦ πεζοῦ· ἔστι γὰρ καὶ ἐν τοῖς ἄλλοις. οὐχ οἷόν τε δὲ τῶν διαφερόντων γενῶν τὰ αὐτὰ εἴδη εἶναι. διὸ οὐδὲ γυνὴ καὶ ἀνὴρ εἴδη τοῦ ἀνθρώπου, ὅτι ἔστι καὶ ἐν τοῖς ἀντιδιῃρημένοις τῷ ἀνθρώπῳ· ἡ γὰρ γυνὴ καὶ ὁ ἀνὴρ κατὰ τὸ θῆλυ καὶ τὸ ἄρρεν τὴν διαφορὰν ἔχουσιν. ἡ μὲν γὰρ κουφότης καὶ βαρύτης κατ᾽ εἶδος διαφέρουσιν ἀλλήλων, ἡ δὲ ταχυτὴς καὶ βραδυτὴς ἐνέργειαί εἰσιν καθ᾽ ἑκατέραν τούτων τῶν δυνάμεων· καὶ τὸ κοῦφον γὰρ θᾶττον καὶ βραδύτερον ἐπὶ τὸ ἄνω φέρεται καὶ τὸ βαρὺ ἐπὶ τὸ κάτω· τὸ μὲν γὰρ βαρύτερον θᾶττον, τὸ δὲ ἧττον βαρὺ βραδύτερον. ὡς οὖν τὸ βαρύτερον καὶ τὸ ἧττον βαρὺ οὐ κατ᾽ εἶδος διαφέρουσιν ἐν ῥοπῇ ἀλλήλων, οὕτω καὶ αἱ ταῖς δυνάμεσι ταύταις ἀκολουθοῦσαι ἐνέργειαι ἡ ταχυτὴς καὶ ἡ βραδυτὴς οὐκ εἰσὶ κατ᾽ εἶδος διαφοραὶ τῆς ἐνεργητικῆς κινήσεως· ἐν γὰρ τῷ αὐτῷ εἴδει μένουσιν ποτὲ μὲν τῷ τοῦ πυρός, ὅταν θᾶττον καὶ βραδύτερον κινῆται, ποτὲ δὲ τῷ τῆς γῆς· οὐδὲ γὰρ ἡ βαρύτης καὶ ἡ κουφότης αἱ ἐν τῷ αὐτῷ εἴδει μένουσαι, ὅταν πυρὸς τὸ μὲν κουφότερον τὸ δὲ βαρύτερον λέγωμεν, κατ᾽ εἶδός εἰσι διαφοραί, ὅτι μηδὲ πῦρ πυρὸς κατ᾽ εἶδος διαφέρει μηδὲ γῆ γῆς. ἀλλ᾽ οὐδὲ αὐτὴ ἡ ἄτομος γῆ ἑαυτῆς κατ᾽ εἶδος διαφέρει, κἂν πρὸς τὸν οἰκεῖον τόπον θᾶττον κινῆται. ἐπιστῆσαι οὖν χρὴ ὅτι ταχυτῆτα καὶ βραδυτῆτα λέγει νῦν μὴ διαφέρειν κατ᾽ εἶδος ἀλλήλων τὰς ἐν τῇ ἀνωμαλίᾳ θεωρουμένας· αὗται δὲ ἐν τῷ αὐτῷ εἴδει κατὰ τὸ μᾶλλον καὶ ἧττον ὑφεστήκασι. τὸ δὲ μᾶλλον καὶ ἧττον ἐν τῷ αὐτῷ εἴδει ὂν οὐ ποιεῖ τὴν κατ᾽ εἶδος διαφοράν. αὗται δέ εἰσιν αἱ ἐν πᾶσιν τοῖς εἴδεσιν τῆς κινήσεως θεωρούμεναι, ἐν οἷς καὶ ἡ ἀνωμαλία. εἰ δέ τις εἴη ταχυτὴς καὶ βραδυτὴς μὴ ἐν τῷ αὐτῷ εἴδει θεωρούμεναι μηδὲ κατὰ τὸ μᾶλλον καὶ ἧττον ἀφωρισμέναι, ὡς ὅταν ταχὺν λέγωμεν τὸν ἵππον καὶ βραδεῖαν τὴν χελώνην καὶ ταχέα τὰ πτηνὰ καὶ βραδέα τὰ χερσαῖα, ἡ τοιαύτη ταχυτὴς

---

4 ἀντιδιαιρουμένου C 5 καὶ τὸ ἄρρεν AC: οὐ δὲ τὸ ἄρρεν aF 6 γοῦν aFM 7 post ἄρρεν add. εἴδη ζῴου aF ἐν om. F 9 τὰ αὐτὰ ACM: ταῦτα aF 10. 11 ἀντιδιαιρουμένοις a 11 γὰρ] οὖν a 12 κουφότης καὶ ἡ βαρύτης M 13 ταχύτης καὶ ἡ βραδύτης M 13. 14 ἑτέραν C¹M 14 βραδύτατον F 15 φέρεται om. FM βραδὺ C βαρύτερον, αρύ in ras. A¹ 16 βαρύτερον] βραδύτερον C¹F 17 οὕτως FM 19 διάφορα F κινήσεως M in mg., in textu δυνάμεως 20 καὶ om. F 21 κοφότης C 22 ὅταν τοῦ πυρὸς ὁ τὸ sic μὲν κτλ. M 23 μηδὲ τὸ πῦρ aF 24 γῆς] τῆς F κατ᾽ εἶδος ἑαυτῆς M 25 πρὸ M¹ sed corr. τὸν οἰκεῖον τόπον aF: τῶι οἰκείωι τόπωι A et sine iota CM κινεῖται A 26 κατ᾽ εἶδος om. aF 27 καὶ τὸ ἧττον AC 28 τὸ δὲ καὶ F ὂν om. F 32 ταχὺν om., sed rest. A¹

καὶ βραδυτὴς οὔτε ἐν πᾶσιν τοῖς εἴδεσι τοῖς κατὰ τόπον κινουμένοις οὔτε 210r ἐν ἑνὶ ἄμφω οὔτε κατὰ τὸ μᾶλλον καὶ ἧττον ὑφεστήκασιν, εἰ μὴ ἄρα καὶ ἐν ταύταις καθ' ὕφεσιν τοῦ τάχους ἐστὶν ἡ βραδυτὴς καὶ κατὰ σύγκρισιν λεγόμεναι τὸ μᾶλλον ἔχουσι καὶ ἧττον. ὁ γὰρ ἵππος, κἂν τῆς χελώνης ταχύτερος ᾖ, ἀλλὰ πτηνοῦ βραδύτερος· καὶ κἂν ἐν ἄλλῳ καὶ ἄλλῳ εἴδει ζῴων ὑφεστήκασιν, ἀλλ' ἐν ἑνὶ κινήσεως εἴδει τῷ τῆς φορᾶς. ὁ δὲ αὐτὸς τρόπος τῆς διαφορᾶς ἐστι καὶ ἐν ἀλλοιώσει· καὶ γὰρ τὸ μὲν θερμαίνει θᾶττον, τὸ δὲ βραδύτερον. καὶ οὐδὲν ἧττόν ἐστιν ἐν τούτοις τὸ μᾶλλον καὶ τὸ ἧττον τοῦ αὐτοῦ τῆς κινήσεως ὄντος εἴδους.

Εἰπὼν δὲ τὴν ὁμαλὴν κίνησιν μίαν εἶναι, καὶ μᾶλλον τῆς ἀνωμάλου διὰ τὴν ὁμοιότητα, λέγει ὅτι καὶ ἡ ἀνώμαλος | μία διὰ τὸ συνεχές, εἴπερ 210v εἴη συνεχὴς μέν, ἀνώμαλος δέ. ἔκειτο γὰρ ἡμῖν ἡ συνεχὴς μία εἶναι, ὥσπερ ἡ μία καὶ συνεχής. συνεχὴς δέ ἐστί ποτε καὶ ἡ ἀνώμαλος. κἂν συνεχὴς δὲ ᾖ, ἧττόν ἐστιν αὕτη μία τῆς ὁμαλοῦς· εἰ δὲ ἧττον, τὸ δὲ ἧττον ἐν παντὶ μίξει τοῦ ἐναντίου, ἔχοι ἄν τι καὶ πλήθους ἐν ἑαυτῇ ἡ ἀνώμαλος. τὸ δὲ ἧττον δέ, ὅπερ τῇ κεκλασμένῃ συμβαίνει φορᾷ, ταὐτόν ἐστι τῷ ὃ τῇ ἐπὶ τῆς κεκλασμένης γινομένῃ φορᾷ συμβαίνει. πᾶσα γὰρ ἡ ἐπὶ τῆς τοιαύτης ἀνώμαλος καὶ ἧττον συνεχὴς καὶ μία. εἰπὼν δὲ ὅτι καὶ ἀνώμαλός τις κίνησίς ἐστι συνεχὴς καὶ μία ὥσπερ ἡ ἐπὶ τῆς κεκλασμένης, εἰ καὶ ἧττον ἔχει τὸ συνεχὲς ἐπάγει, τίνες ἀνώμαλοι κινήσεις οὐ δύνανται συνεχεῖς εἶναι καὶ μία. καὶ λέγει ὅτι καὶ αἱ ἐχόμεναι ἀλλήλων κινήσεις, ἂν μὴ κατ' εἶδος εἶεν αἱ αὐταί, οὐκ ἂν εἶεν μία καὶ συνεχής. καὶ δείκνυσιν αὐτὸ λαβὼν ἐκ τῶν προειρημένων, ὅτι τὴν μίαν καὶ συνεχῆ κίνησιν, οἷον τὴν ἐπὶ τὸ ἄνω ἢ ἐπὶ τὸ κάτω ἢ τὴν λεύκανσιν ἢ θέρμανσιν ἢ αὔξησιν ἢ μείωσιν ἐνδέχεται καὶ ὁμαλὴν εἶναι καὶ ἀνώμαλον, καὶ προσλαβὼν ὅτι ἡ ἐξ ἀνομοίων εἰδῶν συγκειμένη οἷον ἐξ ἀλλοιώσεως καὶ φορᾶς οὐκ ἂν εἴη ὁμαλής, συνήγαγε συμπέρασμα ἐν δευ-

1 πᾶσιν ἐστὶν C: ἐστὶ post εἴδεσιν inser. M κατὰ τόπον] κατόπιν FM 4 καὶ τὸ ἧττον aF ὁ γὰρ] καὶ γὰρ M 5 ᾖ om. aF 6 εἴδει alterum om. aF 7 διαφορᾶς] φορᾶς aF ἐστὶ τῇ ἐναλλοιώσει F 8 θερμαίνει τὸ μὲν aF: θερμαί... τὸ μὲν (νει om. in lac. III litt.) M θᾶττον] μᾶλλον M 9 τὸ alt. om. aF 11 ὁμαλῆ aC ἀνωμάλλου C: ἀνωμαλίας F 13 συνεχὲς μὲν, ἀνώμαλον δὲ aF 14 κἂν scripsi: καὶ aAFM: καὶ εἰ C 15 δὲ ᾖ scripsi: δεδεηι sic A: δὲ εἰ FM: δὲ aC καὶ μία a μία ante αὕτη F εἰ δὲ] ἤδε A 16 ἑαυτῇ AC: αὐτῇ F: αὑτῇ aM 17 ἧττον δὲ om. ACF, sed in mrg. add. A[1] δὲ om. aM 18 ὃ C: om. aAFM τῇ om., sed supra add. C[1] συμβαίνει ACM: συμβαίνειν aF 19 ἀνώμαλος AM: ἀνώμαλον, sed corr. C[1]: ἀνωμάλου aF 20 εἰπὼν — καὶ μία om. aF 21 εἰ καὶ AC: καὶ εἰ M: καὶ F: καὶ γὰρ a post συνεχὲς interpolat καὶ μία ἐστίν. εἰπὼν δὲ ὅτι τὴν μίαν ἐνδέχεται καὶ ὁμαλῆ (sic) εἶναι καὶ μὴ a 22 οὐ δύνανται — κινήσεις (23) om. M καὶ αἱ A: καὶ F: αἱ aC 22. 23 post ἐχόμεναι ras. C mirum si Aristotelis vulgatam interpretetur οὐκ ἂν εἴησαν αἱ (om. E) μὴ κατ' εἶδος ἐχόμεναι αὗται (καὶ αὗται I) μία (ἢ μία E) καὶ συνεχής 25 οἷον om. F 26 ἢ τὴν θέρμανσιν M ὁμαλῆ a 28 φθορᾶς M

τέρῳ σχήματι, ὅπερ καὶ μέσον τέθεικεν, ὅτι αἱ μὴ κατ' εἶδος ἐχόμε- 210v ναι κινήσεις οὐκ ἂν εἶεν μία καὶ συνεχής. τῶν δὲ προτάσεων τὴν μὲν μείζονα πρώτην τέθεικε τὴν λέγουσαν πᾶσαν μίαν καὶ συνεχῆ κίνησιν ἐνδέχεσθαι καὶ ὁμαλὴν εἶναι καὶ ἀνώμαλον, τὴν δὲ ἐλάττονα ἐσχάτην τὴν λέγουσαν πῶς γὰρ ἂν εἴη ὁμαλὴς ἡ ἐξ ἀλλοιώσεως συγκειμένη καὶ φορᾶς, ἀντὶ ἀποφάσεως τὸ σχῆμα τοῦτο τῆς ἐρωτήσεως παραλαβών. καὶ τὴν αἰτίαν ἐπήγαγε δέοι γὰρ ἂν ἐφαρμόττειν. ὁμαλὴς γάρ ἐστιν, ἧς τὰ μόρια ἀλλήλοις ἐφαρμόττειν δύναται. οὐ μόνον δὲ ὁμαλὴν ἀδύνατον εἶναι τὴν ἐκ διαφόρων εἰδῶν, ἀλλὰ καὶ ἀνώμαλον οὕτως ὡς μίαν καὶ συνεχῆ· ἡ γὰρ ἀνώμαλος κίνησις εἴρηται ἧττον μία, τὸ δὲ ἧττον μίξει τοῦ ἐναντίου, οὐ τοῦ ἀνομοειδοῦς πάντη καὶ ἐκβεβηκότος, ἀλλὰ τοῦ ἐν τῷ αὐτῷ εἴδει τὸ μετέχον φυλάττοντος· τὸ γὰρ φαιὸν ἧττόν ἐστι λευκὸν οὐ φορᾶς μίξει ἀλλὰ μέλανος. καὶ τὸ μετὰ συνεχείας οὖν ἀνώμαλον ἐν τῷ αὐτῷ εἴδει ἢ γένει ἔχει τὸ μᾶλλον καὶ ἧττον. τὸ οὖν ἐκ διαφερόντων εἰδῶν τῆς κινήσεως οὐκ ἂν εἴη οὐδὲ ἀνώμαλον ὡς συνεχὲς καὶ ἕν.

p. 229a7 Ἔτι δὲ διοριστέον ποία κίνησις ἕως τοῦ οὐ γάρ ἐστιν ἄλλως ἀντιτιθέναι.

Τοῖς εἰρημένοις περὶ κινήσεως καὶ μεταβολῆς προβλήμασι καὶ τοῦτο προστίθησιν ἀναγκαῖον, ποία κίνησις ποίᾳ κινήσει ἐναντία· ζητήσει δὲ καὶ περὶ μονῆς ἤτοι ἠρεμίας τὰ αὐτὰ ζητήματα. καὶ ἔστιν ἀναγκαῖον τὸ πρόβλημα· ἐκ τούτου γὰρ αἵ τε φυσικαὶ κινήσεις δείκνυνται καὶ ἡ τῶν στοιχείων πρὸς ἄλληλα ἐναντίωσις, καὶ τίνα ἐκ τίνων γίνεται, καὶ ἄλλα πλεῖστα τῶν ἐν φυσιολογίᾳ. ἐπειδὴ δὲ ἡ κίνησις ἔκ τινος εἴς τι καὶ ἐξ ἐναντίου εἰς ἐναντίον μεταβολή ἐστιν, ἐκτίθεται τοὺς τρόπους, καθ' οὓς δυνατὸν δύο κινήσεις ἐναντίας εἶναι, καὶ διακρίνει, τίνες ἐν ταύταις αἱ ἐναντίαι κινήσεις εἰσίν. ἐπειδὴ δὲ ἀπεφήνατο μὴ εἶναι ἄλλως ἀντιτιθέναι ἢ κατὰ τοὺς εἰρημένους τρόπους τὰ ἔκ τινος εἴς τι μεταβάλλοντα, πειρατέον ἐκ διαιρέσεως αὐτοὺς ἀνευρεῖν, ᾗ φαίνεται καὶ αὐτὸς χρώμενος. ἐπεὶ οὖν ἔκ τινος εἴς τι ἡ μεταβολὴ καὶ ἐξ ἐναντίου εἰς ἐναντίον, ἀνάγκη τὰς ἐναντίας κινήσεις ἢ ἐξ ἑνὸς τῶν δύο ἢ ἐκ τῶν δύο τῶν ἐναντίων χαρακτη-

1 τέθειται F: τέθηκεν C^1 2 τέθηκε M 3 τὴν μίαν πᾶσαν a (μίαν πᾶσαν collocat etiam F) 4 ὁμαλῆ C καὶ ἀνώμαλον εἶναι a 6 ἐρωτίσεως C 8 ὁμαλῆ a 9 ἀνώμαλλον ut saepe C 11 οὐ aC: om. AFM 12 τὸ μετέχον—εἴδει (v. 14) om. M 14 εἴδη C τὸ μᾶλλον καὶ (τὸ add. M) ἧττον ἔχει aFM ἐν ἄλλοις εὗρον ἧττον οὖν τὸ ἐκ διαφέρων (sic) inseruit inter μᾶλλον καὶ et ἧττον C οὖν ACM: γοῦν aF εἰδῶν om. F 15 συνεχὴς C 17 ἀντιτιθέναι libri ut v. 26 et p. 901,16 et Arist. codd. FHI: ἀντιθεῖναι Arist. vulg. 18 τοῖς—προβλήμασι lemmati continuat A 19 ποίᾳ κινήσει om. M 21 αἵ τε AM et (ex αἵται corr.) C: καὶ αἱ aF δείκνυται M ἀλλήλους (υ in ras. C^2) C 23 φυσιολόγοις F δὲ om. F εἴς τι] ἐστὶ M 25 εἶναι ἐναντίας aF τίναις C^1 αἱ om. F 26 ἀντιθέναι M 28 ἀνευρεῖν (ἀναιρεῖν F, εὑρεῖν M) αὐτοὺς aFM 29 καὶ om. F 30 ἐξ ἑνὸς τῶν aCFM: ἐξ ἐναντίων A^1, sed in mrg. γρ. ἢ ἑνὸς τῶν δύο A^2 ἢ ἐκ τῶν δύο om. M δύο (ante τῶν)] δύω a

ῥίζεσθαι. ἢ οὖν ἄμφω αἱ κινήσεις ἐξ ἑνὸς τοῦ αὐτοῦ χαρακτηρισθήσονται, 210v ὅταν ἡ μὲν ἐξ αὐτοῦ, ἡ δὲ εἰς αὐτὸ γίνηται, οἷον ἡ ἐκ νόσου μεταβολὴ τῇ εἰς νόσον, ἢ ἡ ἐξ ὑγείας τῇ εἰς ὑγείαν, ὡς δοκοῦσιν ἀντικεῖσθαι γένεσις καὶ φθορά· ἡ μὲν γὰρ γένεσις εἰς τὸ ὄν ἐστι μεταβολή, ἡ δὲ φθορὰ ἐκ τοῦ ὄντος. ὥστε ἡ εἰς τὸ αὐτὸ τῇ ἐκ τοῦ αὐτοῦ· ἡ γὰρ ἐκ τοῦ αὐτοῦ τῇ ἐκ τοῦ αὐτοῦ ἢ ἡ εἰς τὸ αὐτὸ τῇ εἰς τὸ αὐτὸ οὐδ' ἂν δόκησιν ἐναντιώσεως παράσχοιντο. ἢ ἀφ' ἑκατέρου ἑκάτερον χαρακτηρισθήσεται, 45 καὶ τοῦτο τριχῶς· ἢ γὰρ ὡς ἐκ τοῦ ἐναντίου ὡς ἡ ἐξ ὑγείας τῇ ἐκ νόσου, ἢ ὡς εἰς τὸ ἐναντίον ὡς ἡ εἰς ὑγίειαν τῇ εἰς νόσον, ἢ ὅταν ἡ μὲν ἐκ τοῦ ἐναντίου, ἡ δὲ εἰς τὸ ἐναντίον, ὡς ἡ ἐξ ὑγείας τῇ εἰς νόσον. ἢ ἄμφω ἀπ' ἀμφοῖν χαρακτηρισθήσονται ἀντικειμένως τὸ ἐξ οὗ καὶ τὸ εἰς ὃ ἔχουσαι, ὅταν ἑκατέρα ἐκ τοῦ ἐναντίου εἰς τὸ ἐναντίον γίνηται. οἷον ἡ ἐξ ὑγείας εἰς νόσον τῇ ἐκ νόσου εἰς ὑγείαν. καὶ οὕτω διελὼν ἐπήγαγεν, ὅτι ἀνάγκη ἢ ἕνα τούτων εἶναι τῶν τρόπων, καθ' ὃν κίνησις κινήσει ἐναντιοῦται, ἢ πλείους, διότι οὐκ ἔστιν ἄλλως 50 ἀντιτιθέναι τὰς ἀντικειμένας μεταβολάς.

p. 229a16 Ἔστι δὲ ἡ μὲν ἐξ ἐναντίου τῇ εἰς ἐναντίον ἕως τοῦ | οἷον τὸ γενέσθαι λευκὸν μὴ ἔκ τινος. 211r

Ἐκ διαιρέσεως οὕτως ἀπαραλείπτου τὰς ἀντιθέσεις λαβὼν ἑκάστην λοιπὸν προχειριζόμενος δείξει, ποῖαί εἰσιν ἐναντίαι κινήσεις. καὶ πρῶτον ὅτι 12 ἡ ἐξ ἐναντίου τῇ εἰς ἐναντίον οὐκ ἔστιν ἐναντία, οἷον ἡ ἐξ ὑγείας τῇ εἰς νόσον· ἡ αὐτὴ γάρ ἐστι καὶ μία. εἰ γὰρ ἡ κίνησις ἐξ ἐναντίου εἰς ἐναντίον ἡ ἐξ ὑγείας μεταβολὴ εἰς νόσον γίνεται, πάντως καὶ ἡ εἰς 15 νόσον ἐξ ὑγείας· ὥστε μία καὶ οὔτε ἐναντίαι οὔτε πλείους. οὐ μέντοι ὁ αὐτός, φησί, λόγος τῇ τε ἐξ ἐναντίου καὶ τῇ εἰς ἐναντίον, διότι ἡ μὲν ἐξ ἐναντίου τὸ ἐξ οὗ ἡ μεταβολὴ μηνύει, ἡ δὲ εἰς ἐναντίον τὸ εἰς ὅ. καὶ ἔστιν καθ' ἑκατέραν ἐκφορὰν προηγούμενον μὲν τὸ ἕτερον τῶν ἐναντίων, κατὰ συμβεβηκὸς δὲ θάτερον δηλούμενον. καὶ διὰ τοῦτο εἶπεν ὥσπερ οὐ

1 ἢ aCA²: εἰ A¹FM οὖν om. M αἱ om. FM 2 εἰς τὸ αὐτὸ F 3 ἡ a et M et nescio unde corr. A: om. CF 3. 4 ἡ γένεσις CM 4 καὶ ἡ φθορὰ AM 5 ante ὥστε add. εἰς τὸ μὴ ὄν M ὥστε καὶ ἡ C ἡ γὰρ — αὐτοῦ (v. 6 alt.) om. M 6 ἢ om. F 7 παράσχοιτο M: πάσχοιεν a ἑκάτερον] ἑκατέρα ras. corr. C 7. 8 χαρακτηρισθήσεται aM: χαρακτηρισθήσονται ACF 9 ἐκ τοῦ (!) νόσου F ὡς (ante εἰς) supra add. M εἰς ὑγείαν CF 10 εἰς ἐναντίον FM ἡ (ante ἐξ) supra add. C 12 ἑκάτερα F 13 τῇ] τῆς F 14 ἢ om. F τούτων ἕνα aF ἕνα τινὰ Arist. τὸν τρόπον a: τὸν τρόπον δὲ F 17 τῇ om. F εἰς ἐναντίον aFM: εἰς τὸ ἐναντίον AC 18 γίνεσθαι a ex Arist. 20 ποίαις M¹, corr. rubro 21 οἷον om. A: οἷον — νόσον (22) om. FM 22 εἰ γὰρ ἡ ACM: ἡ γὰρ ἡ F: ἡ γὰρ a post κίνησις add. ἡ a 23 δὲ post ὑγείας inser. M πάντως post νόσον (24) aF 24 μεταβολὴ post νόσον add. M ἐναντία F 25 τῇ utrumque] τῆς CM 26 εἰς ἐναντίον, ί in ras. C 27 φορὰν F 28 ὥσπερ et αὐτὸ τὸ om., sed rest. C¹

τὸ αὐτὸ τὸ ἐξ ὑγείας μεταβάλλειν καὶ τὸ εἰς νόσον μεταβάλλειν. 211r οὐ γὰρ ταὐτὸν ἑκάτερον σημαίνει τῷ ὅπου μὲν τὸ ἐξ οὗ, ὅπου δὲ τὸ εἰς ὃ ὡρίσθαι. καὶ καθόλου οὖν οὐ τὸ αὐτὸ πάντῃ τὸ ἐξ ἐναντίου τῷ εἰς ἐναντίον.

Δευτέραν ἀντίθεσιν προχειρίζεται τὴν ἐξ ἐναντίου τῇ ἐξ ἐναντίου, κατὰ μὲν τὸ ἐξ ἐναντίων δοκοῦσαν ἐναντίαν εἶναι, οὐ μέντοι κινήσεις ἐναντίας περιέχουσαν, ὅτι πᾶσα κίνησις οὐ μόνον τὸ ἐξ οὗ ἔχει, ἀλλὰ καὶ τὸ εἰς ὅ. τὸ γὰρ ἐξ ὑγείας κινούμενον, πόθεν μὲν ἡ κίνησις ἄρχεται, δηλοῖ, τὴν δὲ κίνησιν οὐκ ἐμφαίνει. αὐτὸς δὲ πρῶτον δείκνυσιν, ὅτι αὕτη ἡ αὐτή ἐστι τῇ κατ' ἄμφω λεγομένῃ. ἅμα γὰρ συμβαίνει ἐξ ἐναντίου εἶναι καὶ εἰς ἐναντίον ἢ τὸ μεταξύ, καὶ τοῦτο ὡς ἐναντίον· ὥστε εἶναι τὴν ἀντίθεσιν τῆς ἐξ ἐναντίου εἰς ἐναντίον, ἐν ᾗ μόνῃ δείξει προελθὼν τὴν τῶν κινήσεων ἐναντίωσιν· διὸ νῦν ἀναβάλλεται αὐτήν. δῆλον δὲ ὅτι καὶ ἡ εἰς ἐναντίον τῇ εἰς ἐναντίον ἡ αὐτή ἐστι· τὸ γὰρ εἰς ἐναντίον ἐξ ἐναντίου πάντως. ὥστε πάλιν τὴν αὐτὴν ἀντίθεσιν γίνεσθαι τὴν ἐξ ἐναντίου εἰς ἐναντίον τῇ ἐξ ἐναντίου εἰς ἐναντίον. εἰ δέ τις οὕτω ψιλῶς ὡς κατὰ τὴν διαίρεσιν λάβοι τὴν ἐξ ἐναντίου τῇ ἐξ ἐναντίου μόνον μὴ προσλογιζόμενος, ὅτι καὶ εἰς ἐναντία αὗται, καὶ πάλιν τὴν εἰς ἐναντίον τῇ εἰς ἐναντίον μὴ ἐννοῶν ὅτι αἱ εἰς ἐναντία καὶ ἐξ ἐναντίων πάντως εἰσί, μᾶλλον δόξουσιν αἱ εἰς ἐναντίον γινόμεναι μεταβολαὶ ἐναντίαι εἶναι ἤπερ αἱ ἐξ ἐναντίων, διότι ἡ λῆψις τῶν ἐναντίων μᾶλλον ἔχει ἐναντίωσιν ἤπερ ἡ ἀποβολὴ τῶν ἐναντίων. τὰ μὲν γὰρ ἀποβάλλοντα τὰ ἐναντία παύεσθαι κατὰ τοῦτο δοκεῖ τῆς ἐναντιώσεως, τὰ δὲ προσλαμβάνοντα γίνεσθαι μᾶλλον ἐναντία. καὶ ἔστιν ἡ μὲν εἰς ἐναντίον μεταβολὴ τῇ λήψει τῶν ἐναντίων χαρακτηριζομένη, ἡ δὲ ἐξ ἐναντίων τῇ ἀποβολῇ. ἔτι δὲ καὶ αἱ κινήσεις καὶ αἱ μεταβολαὶ χαρακτηρίζεσθαι δοκοῦσιν μᾶλλον ἀπὸ τῶν εἰς ἃ γίνονται καὶ οὐκ ἀπὸ τῶν ἐξ ὧν, ὡς ἤδη καὶ πρότερον εἴρηται. νοσάζεσθαι γὰρ λέγομεν τὸ εἰς νόσον ἰὸν καὶ ὑγιάζεσθαι τὸ εἰς ὑγείαν.

Εἰπὼν δὲ μᾶλλον ἐναντίας δύνασθαι εἶναι τὰς εἰς ἐναντία γινομένας ἤπερ τὰς ἐξ ἐναντίων καὶ ἀποκρίνας ἔτι μᾶλλον διὰ τοῦ τὰς ἐξ ἐναντίων ἀπαλλαγὴν ἔχειν τῶν ἐναντίων, ζητεῖ λοιπὸν περί τε τῶν εἰς ἐναντία γινο-

---

1 μεταβάλλει M μεταβάλλειν alterum om. FM 2 τῷ a: τὸ ACFM 3 ὡρίσθη F: ὡρισμένον M τὸ ἐξ ACM: τῷ ἐξ aF τῷ om. CF 6 μὲν om. F κινίσεις C 6. 7 post ἐναντίας add. εἶναι del. F 7 περιέχουσα M 9 τὴν δὲ εἰς ὃ κίνησιν a οὐκ om. FM 10 λεγομένῃ om. C post συμβαίνει add. καὶ del. M εἶναι] ὅτι F: εἶναι ὅτι M 12 post εἰς ἐναντίον inserunt variam et fortasse veram (cf. v. 16) lectionem τῇ ἐξ ἐν. εἰς ἐναντίον CFM 14 ἡ αὐτὴ δέ ἐστι F 16 τὴν om. aFM 18 τῇ εἰς ἐναντίον τὴν εἰς ἐναντίον a τῇ εἰς] τῆς εἰς M 19 αἱ εἰς ἐναντίον A 20 ἐναντίον εἶναι ἤπερ ἡ A διόπερ F 21 ἡ λῆψιν sic M ἀποβολὴ ACFM: μεταβολὴ a 22 γὰρ] δὲ F 24 ἐναντία CM λείψει M 25. 26 χαρακτιρίζεσθαι C 27 πρότερον] E 1. p. 224b7 29. 30 τὰς ἐναντίας γινομένας εἴπερ (ἤπερ M) FM 30 διὰ τοῦ C: διατοῦ A: δι' αὐτοῦ aM: δι' ἑαυτοῦ F 31 ἀπαλλαγὴν ἔχειν τῶν ἐναντίων C: om. aAFM λοιπὼν C

μένων εἰ αὗται ἐναντίαι καὶ περὶ τῶν ἐξ ἐναντίων εἰς ἐναντία. λείπεσθαι 211r γὰρ ταύτας τὰς συζυγίας φησὶ τῶν ἐν αἷς αἱ ἐναντίαι δύνανται κινήσεις γίνεσθαι, ἐπεὶ καὶ ἡ πρώτη κατὰ τὴν διαίρεσιν λείπεται ἡ ἐκ τοῦ αὐτοῦ τῇ εἰς τὸ αὐτό· οὐδέπω γὰρ οὐδὲ περὶ ταύτης εἴρηται. δείξει δὲ ὅτι οὐκ ἐν κινήσει ἡ ἀντίθεσις αὕτη. λέγει δὲ περὶ τῶν εἰς ἐναντία, ὅτι συμβαίνει μὲν ταῖς εἰς ἐναντία γινομέναις καὶ ἐξ ἐναντίων γίνεσθαι. ὥσπερ εἶπεν καὶ ἐπὶ τῶν ἐξ ἐναντίων, προσθεὶς ἐκεῖ, ὅτι μᾶλλον ἐναντίαι αἱ εἰς ἐναντία τῶν ἐξ ἐναντίων. κἂν συμβαίνῃ δέ, φησί, ταῖς εἰς ἐναντία καὶ ἐξ ἐναντίων γίνεσθαι, ὡς εἶναι ταὐτὸν τό τε εἰς ἐναντίον καὶ τὸ ἐξ ἐναντίου εἰς ἐναντίον (τὸ γὰρ εἰς ὑγείαν μεταβάλλον ἅμα καὶ ἐκ νόσου μεταβάλλει), τὸ δὲ εἶναι καὶ ὁ λόγος οὐχ ὁ αὐτός ἐστι τοῦ τε εἰς ὑγείαν καὶ τοῦ ἐκ νόσου. καὶ διὰ τοῦτο οὐδὲ αὗται ἐναντίαι μὴ ἔχουσαι πρὸς τῷ εἰς ὃ καὶ τὸ ἐξ οὗ, ὥσπερ ἐρεῖ προϊών. οὕτως ἀποδείξας ὅτι ἐν οὐδεμιᾷ τῶν εἰρημένων ἀντιθέσεών ἐστι κινήσεων ἐναντίωσις ἐφεξῆς δείκνυσιν ὅτι τῶν λοιπῶν δύο, τῆς τε ἐξ ἑαυτοῦ εἰς ἑαυτὸ καὶ τῆς ἐξ ἐναντίου εἰς ἐναντίον, αὕτη ἐστὶν ἡ τὴν ἐναντίωσιν ἔχουσα τῶν κινήσεων. δείκνυσι δὲ ἀπ' αὐτῆς τῆς αἰτίας ἀρξάμενος· ἐπειδὴ γὰρ ἡ κίνησις τῆς μεταβολῆς ταύτῃ διενήνοχε τῷ ἐξ ὑποκειμένου εἰς ὑποκείμενον εἶναι καὶ ἐξ ἐναντίου εἰς ἐναντίον, τὸ δὲ ἐναντίον ὑποκείμενόν ἐστιν, εἰκότως ἡ ἐξ ἐναντίου εἰς ἐναντίον κίνησις τῇ ἐξ ἐναντίου εἰς ἐναντίον κινήσει ἐναντία ἐστί. μεταβολαὶ μὲν γὰρ καὶ ἐξ ὑποκειμένων εἰς | οὐχ ὑποκείμενά εἰσι καὶ ἐξ οὐχ 211v ὑποκειμένων εἰς ὑποκείμενα ὥσπερ ἡ φθορὰ καὶ ἡ γένεσις. αἱ μέντοι κινήσεις ἐξ ὑποκειμένων εἰς ὑποκείμενά εἰσι καὶ ἐξ ἐναντίων εἰς ἐναντία.

Ὅτι δὲ τοῦτο οὕτως ἔχει καὶ ἐκ τῆς ἐπαγωγῆς ἐπιστώσατο. τὰς γὰρ ὁμολογουμένως ἐναντίας κινήσεις λαβών, τὸ νοσάζεσθαι καὶ τὸ ὑγιάζεσθαι, εὑρίσκει ταύτας ἐξ ἐναντίων εἰς ἐναντία γινομένας. τοιοῦτον δὲ καὶ τὸ μανθάνειν καὶ ἀπατᾶσθαι ὑφ' ἑτέρου φησί, τὸ ὑφ' ἑτέρου προσθεὶς ἢ ὅτι τὸν ὑφ' ἑαυτοῦ ἀπατώμενον δυνατὸν μὴ ἐξ ἐναντίας δόξης μεταβάλλειν μηδὲ γεγονέναι ἐν τῇ ἀληθεῖ πρότερον δόξῃ περὶ τὸ προκείμενον, ἀλλ' εὐθὺς ἐξ ἀρχῆς περὶ αὐτὸ ψευδοδοξῆσαι· ὁ δὲ τοιοῦτος οὐκ ἐξ ἐναντίου εἰς ἐναντίον μεταβάλλει. ὁ μέντοι ὑφ' ἑτέρου παραγόμενος εἰς τὸ ἀντικείμενον περιάγεται ἀπὸ ἀληθοῦς εἰς ψεῦδος μεθιστάμενος. οὕτω

1 αὐταὶ AC 2 γὰρ] δεῖ M συζυγείας M 3 ἐκ τοῦ αὐτοῦ] ἐν τῷ αὐτῷ F 6 ταῖς ἐναντία γινομέναις M 8 συμβαίνῃ] η in ras. A^2: συμβαίνει M 9. 10 καὶ τὸ ἐξ ἐναντίου εἰς ἐναντίον om. A 12 πρὸς τῷ aC: πρὸς τὸ AFM ὃ] ὃν M 13 ὥσπερ ἐρεῖ C: ὡσπερεῖ A^1: ὡς ἐρεῖ A^2 et ἐρεῖ post προϊὼν collocans M: ὥσπερ εἶπε a οὗτος. ἀποδείξας δὲ a 14 ἐναντίωσιν a 15 post δύο inser. ἐκ τοῦ αὐτοῦ εἰς τὸ αὐτὸ M τῆς τε ACM: τῆς a: τὸ F ἐξ αὐτοῦ a εἰς ἑαυτὸ ACM: καὶ τὸ εἰς ἑαυτὸ F: εἰς αὐτὸν a 16 αὕτη δέ F 20 ante κίνησις iterata τὸ δὲ ἐναντίον del. C 22 εἰς ////// ὑποκείμενα C: εἰς οὐχ ὑποκείμενον M ὥσπερ καὶ F 23 εἰσι] ἐστιν M 25 ὁμολογουμένας a 26 εὑρίσκ . . . αὐτας M [ει τ om. in lac. vi litt.] εἰς ἐναντίον M 27 μανθάνει καὶ τὸ a ὑφ' ἑτέρου] μὴ δι' αὑτοῦ Arist. 29 τῇ ἀληθείᾳ (corr. in mg. in ἀληθῆ) M δόξει C παρὰ τὸ F 30 εὐθὺ C αὐτὰ aF 31 μεταβάλλοι C παραγενόμενος FM

μὲν οὖν ὁ Ἀλέξανδρος. μήποτε δὲ ὥσπερ ὁ μανθάνων ποτὲ μὲν ἐκ ψεύδους εἰς ἀλήθειαν μετάγεται, ποτὲ δὲ οὐδὲν περὶ τοῦ προκειμένου ἐννοῶν οὔτε ψευδὲς οὔτ' ἀληθές, ἐπιστήμην αὐτοῦ λαμβάνει, οὕτω καὶ ὁ ἀπατώμενος ἢ ἀπὸ ἀληθοῦς εἰς ψεῦδος μεταβάλλει ἢ ψευδῆ δόξαν εὐθὺς ἴσχει ἀπὸ τοῦ ἀπατῶντος. δύο δὲ τούτων ὄντων τοῦ τε μανθάνειν καὶ τοῦ εὑρίσκειν, τοῦ μὲν ἔξωθεν τοῦ δὲ ἔνδοθεν τὴν ἐπιστήμην πορίζοντος, ἀντίκειται τῇ μὲν μαθήσει ἡ ὑφ' ἑτέρου ἀπάτη, τῇ δὲ εὑρέσει ἡ ὑφ' ἑαυτοῦ. εἰκότως οὖν τῇ μαθήσει οὐχ ἁπλῶς ἀπάτην, ἀλλὰ τὴν ὑφ' ἑτέρου ἀπάτην ἀντιτέθεικεν οὐχ ὡς ἀπὸ ἀληθοῦς εἰς ψεῦδος πάντως μετατιθεῖσαν, ἀλλ' ὡς ἐκ τοῦ μὴ ψευδοδοξεῖν εἰς τὸ ψευδοδοξεῖν μεθιστᾶσαν, εἴτε ἀληθές τι πρότερον δοξάζων ἔτυχε περὶ τοῦ προκειμένου ὁ ἀπατώμενος, εἴτε μηδὲ δοξάζων ὅλως. ἡ δὲ ἀντίθεσις τοῦ μανθάνειν πρὸς τὸ ἀπατᾶσθαι μὴ δι' αὐτοῦ, κινήσεών ἐστιν ἀντίθεσις τῆς ἀπὸ ἀγνοίας εἰς γνῶσιν πρὸς τὴν ἀπὸ γνώσεως εἰς ἄγνοιαν. καὶ τρίτην δὲ πίστιν ἀπὸ τῶν κατὰ τὴν φορὰν ἐναντιώσεων ἐπάγει τοῦ ἐναντίας εἶναι κινήσεις τὰς ἐξ ἐναντίων εἰς ἐναντία. τὴν γὰρ ἐπὶ τὸ ἄνω φορὰν τῇ ἐπὶ τὸ κάτω ἐναντίαν λέγομεν ὡς ἐν μήκει, καὶ ἡ εἰς δεξιὰ καὶ εἰς ἀριστερὰ ἐναντίαι ὡς ἐν πλάτει, καὶ ἡ εἰς τὸ ἔμπροσθεν καὶ ὄπισθεν ὡς ἐν βάθει. δείξας δὲ καὶ ἐκ τῆς ἐπαγωγῆς, ὅτι ἐναντίαι κινήσεις ἐκεῖναι αἱ ἐκ τῶν ἐναντίων εἰς τὰ ἐναντία γινόμεναι, ἐπισημαίνεται πάλιν, ὅτι ἡ εἰς τὰ ἐναντία μόνον λεγομένη μὴ συμπροφέρουσα δὲ καὶ τὸ ἐξ ἐναντίων οὐ κίνησίς ἐστιν, ἀλλὰ μεταβολή, διότι ἓν ὑποκείμενον δηλοῖ τὸ εἰς ὃ μόνον, τὸ δὲ ἐξ οὗ οὐκέτι· ὅπερ χρὴ τῇ κινήσει προσεῖναι ἐξ ὑποκειμένου εἰς ὑποκείμενον γινομένῃ. τὸ γὰρ γίνεσθαι λευκὸν κατ' αὐτὸ τοῦτο μεταβολὴν μὲν ὡς γένεσιν σημαίνει, κίνησιν δὲ οὔ, ὅτι μὴ πρόσκειται αὐτῷ τὸ ἐξ οὗ καὶ ἐν τῇ λέξει, ἐπεὶ δῆλον ὅτι ἐκ μέλανος τὸ λευκὸν γίνεται.

211v

---

1 οὖν om. A 2 οὐδὲ aF ἐννῶν (o supra ν) C 3 οὔτε ψευδὲς οὔτε ἀληθὲς C: οὔτε ψευδὲς AFM: οὔτ' εἰ ψεῦδος οὔτ' ἀληθὲς a λαμβάνειν A 4 ἢ alterum] καὶ M ἴσχει εὐθὺς aM: ἔχει εὐθὺς F 5 ὑπὸ a τούτων om., sed rest. A[1] 6. 7 ἀντίκειται δὲ a 7 εὑρίσει C ὑφ' ἑαυτοῦ aM: ὑφ' ἑτέρου ACF, sed vitium notavit C cf. Philopon. p. 796,15 9 ἀντέθηκεν F πάντη M μετατεθεῖσαν F 10 ὡς om. aFM εἰς τὸ ψευδοδοξεῖν om. aF μεθιστάνει τὲ ἀληθές τι F 11 ἔτυχε (ὡς ἔτυχε F) ante ὁ aF μηδὲ ACM: μὴ aF 12 πρὸς τὸ μὴ ἀπατᾶσθαι A 13 κινήσεώς aF 14 δὲ om. M 15 ἀπάγει FM 17 καὶ εἰς ACM: καὶ ἡ εἰς F: τῇ εἰς ex Arist. a ἐναντίαι A: ἐναντία aCFM καὶ ἡ aAM: καὶ CF 18 καὶ ὄπισθεν ACFM: τῇ εἰς τὸ ὄπισθεν ex Arist. a 19 ἐκεῖναι om. FM αἱ ἐκ τῶν CF: ἐκ τῶν A: αἱ ἐξ aM τὰ om. aF 20 λέγομεν, ἡ μὴ F 21 ἐπιφέρουσα C: συμπεριφέρουσα M 22 οὐκέτι] οὐκ ἔστιν a 24 τὸ γὰρ ACM: καὶ γὰρ τὸ aF μὲν] μὴ F 24. 25 σημαίνει] συμβαίνει F 26 ἐπεὶ δῆλον om. F

p. 229b11 Καὶ ὅσοις μή ἐστιν ἐναντίον ἕως τοῦ καθάπερ εἴρηται 211v
καὶ πρότερον.

Μία λοιπὴ ἀντίθεσις καὶ αὕτη δοκοῦσα ἀπελείπετο, ἣν πρώτην ἀπηριθμήσατο κατὰ τὴν διαίρεσιν, ἡ ἐκ τοῦ αὐτοῦ τῇ εἰς τὸ αὐτό. λέγει οὖν καὶ περὶ τούτου, ὅτι ὥσπερ αἱ εἰς ἐναντία μὴ ἔχουσαι ἀντικείμενον τὸ ἐξ οὗ μεταβολαὶ μὲν ἦσαν, κινήσεις δὲ οὔ, οὕτω καὶ ἡ ἐκ τοῦ αὐτοῦ καὶ ἡ εἰς τὸ αὐτὸ ἓν μόνον τὸ ὑποκείμενον λαμβάνουσαι τὸ αὐτό, τό τε ἐξ οὗ καὶ τὸ εἰς ὅ, τὸ δὲ ἐναντίον αὐτῷ παραλείπουσαι μεταβολαί εἰσιν ἐναντίαι, ἀλλ' οὐχὶ κινήσεις· ἡ γὰρ κίνησις ἐξ ἐναντίου εἰς ἐναντίον, τὸ δὲ ἐκ τοῦ αὐτοῦ εἰς τὸ αὐτὸ τῇ φθορᾷ καὶ τῇ γενέσει προσήκει. ἐξ οὗ γὰρ ἡ φθορὰ μεταβάλλει, εἰς τοῦτο ἡ γένεσις πρόσεισι. καὶ ἐξ οὗ ἡ γένεσις, εἰς τοῦτο ἡ φθορά. ὁμοίως δὲ καὶ ἡ ἀποβολὴ πρὸς τὴν λῆψιν ἔχει· ἡ γὰρ τοῦ αὐτοῦ λῆψις πρὸς τὴν τοῦ αὐτοῦ ἀποβολὴν ἐναντίως ἔχει· οὗ γὰρ ἡ ἀποβολή, τούτου ἡ λῆψις, καὶ οὗ ἡ λῆψις, τούτου ἡ ἀποβολή. εἰπὼν δὲ πρότερον, ὅτι "ἅμα μὲν συμβαίνει ἐξ ἐναντίου καὶ εἰς ἐναντίον ἢ μεταξύ," δείκνυσι νῦν, ὅτι καὶ αἱ εἰς τὸ μεταξὺ καὶ ἐκ τῶν μεταξὺ ὡς εἰς ἐναντία καὶ ἐξ ἐναντίων γίνονται τῷ τὸ μεταξὺ πρὸς ἑκάτερον τῶν ἄκρων ἐναντίου λόγον ἔχειν. μίξει γὰρ τῶν ἐναντίων τὰ μεταξὺ συνίσταται, ὡς εἴρηται πρότερον. διὸ καὶ ὡς ἐναντίῳ χρῆται τῷ μεταξὺ ἡ κίνησις, ἐφ' ὁπότερα ἂν μεταβάλλῃ· οἷον ἐκ φαιοῦ μέν, ὅταν εἰς λευκὸν μεταβάλλῃ, ὡς μέλανι χρῆται τῷ φαιῷ, καὶ ὅταν ἐκ λευκοῦ εἰς φαιόν· ὅταν δὲ ἐκ φαιοῦ εἰς μέλαν ἢ ἐκ μέλανος εἰς φαιόν, τότε ὡς λευκῷ χρῆται τῷ φαιῷ. καὶ τὰς ἐπὶ τὸ μεταξὺ οὖν καὶ ἐκ τοῦ μεταξὺ κινήσεις ὡς ἐναντίας θετέον.

p. 229b23 Ἐπεὶ δὲ κινήσει οὐ μόνον δοκεῖ κίνησις ἐναντία ἕως
τοῦ | ἐναντία τῇ ἐν ὑγιείᾳ. 212r

Δείξας, ποῖαι κινήσεις ἐναντίαι εἰσὶν ἀλλήλαις, ἐπειδὴ καὶ ἠρεμία πρὸς

---

1 ὅσοις δὲ a ex Arist. vulg. (sed δὲ om. E) ἐστιν ACM ut Arist.: ἐστί τι aF (ut Arist. cod. I) ἐναντίωσις FM 2 καὶ om. M post πρότερον lemma ex Arist. continuat: κίνησις μὲν δὴ κινήσει ἐναντία οὕτως ἡ ἐξ ἐναντίου εἰς ἐναντίον τῇ ἐξ ἐναντίου εἰς ἐναντίον a 3 αὐτὴ CF πρῶτον AC 5 ἔχουσα a ἀντικείμενα aFM τὰ ἐξ a 6 ἦσαν ACM: εἰσι aF ἡ ἐκ A: ἐκ CF: αἱ ἐκ aM 6. 7 καὶ ἡ εἰς A: καὶ εἰς CM: εἰς aF 7 post τὸ αὐτὸ rep. λέγει οὖν καὶ περὶ τούτων del. F λαμβάνουσι F 7. 8 τῷ τε ἐξ οὗ καὶ τῷ εἰς ὃ F 8 αὐτὸ C οὗ aFM 10 τῇ γενέσει προσήκει καὶ τῇ φθορᾷ aFM 12 τοῦτο καὶ C 14 ἡ alt. om. AM ἡ tert. om. M 15 πρότερον] E 5 p. 229b21 ἅμα μὲν γὰρ Arist. καὶ om. C 16 δείκνυσιν οὖν F: δείκνυσιν M αἱ om. aFM εἰς (post ὡς) om. C[1]F 17 γίνονται, ο in ras. C 18 συνίστανται M: σημαίνεται F εἴρηνται M 19 πρότερον] E 1. p. 224b29 sqq. 20 μεταβάλοι (post ἂν) F: μεταβάλλοι M μεταβάλη (post λευκὸν) F 21 μέλαν, sed corr. A[1] καὶ ὅταν — φαιῷ (22) om. F 23 καὶ τὰς ἀπὸ τοῦ μεταξὺ οὖν καὶ ἐπὶ τὸ μεταξὺ κινήσεως a ἐκ] ἀπὸ FM 24 κίνησις εἶναι a ex Arist. 26 κείνησιν ut vid. ante ras. C

κίνησιν ἀντίκειται καὶ δοκεῖ ἐναντία εἶναι, ζητεῖ καὶ περὶ ταύτης πρῶτον 212r μὲν ὅπως ἀντίκειται ἁπλῶς ἡ ἠρεμία τῇ κινήσει, ἔπειτα καὶ ποία ἠρεμία ποίᾳ κινήσει ἀντίκειται, ἐπειδὴ καὶ πρὸ τῆς κινήσεώς ἐστιν ἠρεμία καὶ μετὰ τὴν κίνησιν. καὶ λέγει ὅτι κυρίως μὲν ἐναντίον κίνησις κινήσει ἐστί (καὶ γὰρ εἴδη ἄμφω καὶ μεταβάλλει εἰς ἄλληλα), ἡ δὲ ἠρεμία πρὸς κίνησιν ἀντίκειται μέν, ὡς στέρησις δὲ μᾶλλον ἀντίκειται καὶ οὐχ ὡς κυρίως ἐναντία, διότι μὴ εἶδός τί ἐστι καὶ αὐτὴ ὥσπερ ἡ κίνησις, ἀλλὰ ἀπουσία μόνον κινήσεως. ἔστι δὲ ὡς καὶ ἡ στέρησις, φησίν, ἐναντία λέγεται, κοινῶς μὲν πᾶσα στέρησις, καθόσον ἀντίκειται τῷ εἴδει ἢ τῇ ἕξει ἢ τῇ ἐνεργείᾳ· ἡ δὲ ἀντίθεσις ἐναντιότης δοκεῖ. αὕτη δὲ ἡ στέρησις ἡ κατὰ τὴν ἠρεμίαν καὶ ἄλλο τι ἔχει, καθὸ καὶ ἐναντία λέγοιτο ἂν μᾶλλον τῶν ἄλλων στερήσεων· τὰ μὲν γὰρ τὰς ἄλλας ἔχοντα στερήσεις οὐ μεταβάλλει εἰς τὰς ἕξεις ἢ τὰ εἴδη (ὁ γὰρ νεκρὸς καὶ ὁ τυφλὸς οὐ μεταβάλλουσιν εἰς τὸ ζῆν ἢ τὸ ὁρᾶν), τὰ δὲ ἠρεμοῦντά ποτε καὶ κινεῖσθαι πάλιν πέφυκεν· ἠρεμία γάρ ἐστιν ἡ τοῦ πεφυκότος κινεῖσθαι ἀκινησία. καὶ ἔοικεν ἡ στέρησις αὕτη τῇ τῆς ὕλης στερήσει τῇ μετὰ τῆς ἐπιτηδειότητος τῆς πρὸς τὸ εἶδος θεωρουμένη, ἐφ' ἧς καὶ ἀληθὲς τὸ ἔστιν ὡς καὶ ἡ στέρησις ἐναντία λέγεται. ἐπειδὴ γὰρ αἱ γενέσεις ἐκ τῶν ἐναντίων, τὰ πεφυκότα μεταβάλλειν κατὰ τὴν ἐν ἑαυτοῖς ἐναντίωσιν ἔχει ταύτην τὴν ἐπιτηδειότητα. εἶτα ζητεῖ ποία ἠρεμία ποίᾳ κινήσει ἀντίκειται κατὰ τὴν μέσην ταύτην ἀντίθεσιν τῶν τε κυρίως λεγομένων στερήσεων καὶ τῶν ἐναντίων, καθ' ἣν ἡ ἠρεμία τῇ κινήσει ἀντίκειται, καὶ πρῶτον λέγει ὅτι ἡ ἔν τινι γένει ἠρεμία ἐναντία τῇ ἐν τῷ αὐτῷ γένει κινήσει· τοῦτο γὰρ δι' ἑνὸς γένους κινήσεως ἐσήμανεν εἰπὼν τῇ κατὰ τόπον ἡ κατὰ τόπον. δῆλον γὰρ ὅτι καὶ ἐπὶ τῶν ἄλλων κινήσεων, ἀλλοιώσεώς τέ φημι καὶ αὐξήσεως, ὁ αὐτός ἐστι λόγος. οὐ γὰρ ἡ κατὰ τὸ ποιὸν ἠρεμία ἐναντία τῇ κατὰ τόπον κινήσει, ἀλλ' ἡ κατὰ τόπον τῇ κατὰ τόπον. καὶ ἡ κατὰ ἀλλοίωσιν τῇ κατὰ ἀλλοίωσιν καὶ ἡ κατὰ τὸ ποσὸν τῇ κατὰ τὸ ποσόν. ἀλλ' οὐκ ἀρκεῖ τοῦτο εἰπεῖν, ὅτι ἡ κατὰ τόπον ἠρεμία τῇ κατὰ τόπον κινήσει ἀντίκειται καὶ ὅλως αἱ ὁμογενεῖς ἀλλήλαις· τοῦτο γὰρ ἁπλῶς καὶ ὁλοσχερῶς λέγεται· πλείους γὰρ καὶ κινήσεις καὶ ἠρεμίαι καθ' ἑκάστην τοπικὴν διάστασίν εἰσι· καὶ γὰρ κατὰ μῆκος κίνησις ἡ μὲν ἐπὶ τὸ ἄνω ἡ δὲ ἐπὶ τὸ κάτω, καὶ ἠρεμία ἡ μὲν ἐν τῷ ἄνω ἡ δὲ ἐν τῷ κάτω.

Ζητητέον οὖν, ποία ἐν τούτοις ἠρεμία ποίᾳ κινήσει ἀντίκειται. καὶ

1 ante ζητεῖ add. καὶ, sed del. A 3 ποῖαι κινήσεις ἀντίκεινται F κινήσει] κίνησις M 4 μετὰ κίνησιν aFM ἐναντία M 5 εἴδη] ἤδη F 7 καὶ om. F αὕτη aFM 9 κινῶς C[1] 10 ἢ τῶ (corr. τῇ) ἐνεργεία F ἡ δὲ] ἡεὶ sic C ἐναντίωσις a αὐτὴ C 11 ἡ] ἢ F καὶ (post καθὸ) om. aF 13 ἢ εἰς τὰ εἴδη M 16 αὕτη πῆ τῆς F τὴν ἐπιτηδειότητα F τῆς] τῇ C[1] 17 θεωρουμένης M 17. 18 ἐναντία post ὡς a 19 μεταβάλλει M κατὰ τὴν ἐναντίωσιν τὴν ἐν ἑαυτοῖς aFM αὐτοῖς C 23 γένει] γενέσει M 26 τὸ ποιὸν aC: ποιὸν A: τόπον FM ἐναντία AM: ἔστιν ἐναντία aF: om. C 28 τὸ utrumque om. A: alterum F: prius M 30 καὶ (post ἁπλῶς) om. aFM 31 καὶ (post γὰρ) om. aF 34 ζητητέον οὖν ACM: ζητητέον F: διὸ ζητητέον a ἐν τούτοις ποία C

φησὶν ὅτι, ἐπειδὴ ἡ κίνησις ἐξ ὑποκειμένου εἰς ὑποκείμενόν ἐστι (τοῦτο γὰρ 212r δηλοῖ τὸ ἐν δυσὶν ὑποκειμένοις εἶναι· ἐξ ἐναντίου γὰρ εἰς ἐναντίον ἐστίν, ᾧ καὶ διαφέρει κίνησις γενέσεως καὶ φθορᾶς), τῇ μὲν κινήσει τῇ ἐκ τοῦδε εἰς τὸ ἐναντίον οἷον τῇ ἐκ τοῦ κάτω εἰς τὸ ἄνω ἢ τῇ ἐκ τοῦ λευκοῦ εἰς τὸ μέλαν ἡ ἐν τῷ κάτω καὶ ἡ ἐν τῷ λευκῷ μοναὶ ἐναντίαι· πάλιν δὲ τῇ ἐκ τοῦ ἄνω ἐπὶ τὸ κάτω κινήσει ἢ τῇ ἐκ τοῦ μέλανος εἰς τὸ λευκὸν ἡ ἐν τῷ ἄνω ἠρεμία καὶ ἡ ἐν τῷ μέλανι ἐναντία. ὥστε καθόλου τὴν ἐν τούτῳ, ἐξ οὗ ἡ κίνησις γίνεται, ἠρεμίαν ἐναντίαν τῇ ἐξ αὐτοῦ κινήσει γίνεσθαι, ἀλλ' οὐχὶ τῇ εἰς αὐτό· καὶ γὰρ ἀνάγκη ἐκεῖνο μὲν ὃ φεύγει κατὰ φύσιν ἐναντίον εἶναι, τὸ δὲ εἰς ὃ ἄπεισιν οἰκεῖον. ἐπειδὴ δέ, φησίν, ἄτοπον κινήσεις μὲν ἐναντίας εἶναι ἀλλήλαις, ἠρεμίας δὲ μὴ εἶναι, ἰστέον ὅτι καὶ ἠρεμίαι αὗταί εἰσιν ἐναντίαι ἀλλήλαις αἱ ἐν τοῖς ἐναντίοις τόποις καὶ ταῖς ἐναντίαις ποιότησιν ἢ ποσότησιν, οἷον ἡ ἐν τῷ ἄνω ἠρεμία τῇ ἐν τῷ κάτω καὶ ἡ ἐν τῷ λευκῷ τῇ ἐν τῷ μέλανι καὶ ἡ ἐν ὑγείᾳ τῇ ἐν νόσῳ· κινήσει μέντοι ἡ ἐν ὑγείᾳ ἠρεμία ἀντίκειται τῇ εἰς νόσον, ὡς εἴρηται πρότερον· τῇ γὰρ ἐκ νόσου εἰς ὑγείαν ἀντικεῖσθαι αὐτὴν ἄλογόν ἐστι. καὶ τὴν αἰτίαν νῦν προστίθησιν ἐναργῆ· ἡ γὰρ κατὰ φύσιν, φησί, κίνησις ἡ ἐπ' ἐκεῖνο, ἐν ᾧ κατὰ φύσιν ἠρεμεῖ τὸ κινούμενον, σκοπὸν ἐκείνην ἔχουσα τὴν ἠρεμίαν, καὶ δι' αὐτὴν γινομένη, γένεσις τρόπον τινὰ τῆς ἠρεμίας ἐστὶ καὶ ἠρέμησις. ὥστε οἰκειότης ἐστὶ πλείστη τῇ κινήσει τῇ ἐν ᾧ ἠρεμήσει πρὸς τὴν ἐν ἐκείνῳ ἠρεμίαν. εἰ δὲ οἰκεία, οὐκ ἐναντία· οὐ γὰρ τῇ γενέσει τινὸς τὸ γινόμενον ἐναντίον οἷόν τε λέγειν ἢ στέρησιν αὐτῆς. εἰ δὲ καὶ τέλος τῶν ἐπί τι κινουμένων ἡ ἐν ἐκείνοις ἠρεμία, τὸ τέλος τινὸς πῶς ἂν ἐναντίον εἴη ἢ στέρησις αὐτοῦ; εἰ οὖν ἀνάγκη τὴν ἐξ οὗ ἢ τὴν εἰς ὃ ἠρεμίαν ἐναντίαν εἶναι τῇ κινήσει (οὐ γὰρ δὴ ἡ ἐξ ἄλλου γένους ἠρεμία ἐναντία ἔσται τῇ ἐν ἄλλῳ γένει κινήσει), ἀδύνατον δὲ τὰς εἰς ὃ ἐναντίας ἀλλήλαις εἶναι, ἀνάγκη τὴν ἐξ οὗ ἠρεμίαν ἐναντίαν εἶναι τῇ ἐξ αὐτοῦ κινήσει. καὶ γὰρ εἰ κατὰ φύσιν ἐστὶ τῷ κινουμένῳ ἡ ἐκ τοῦδε κίνησις, ἡ ἐν αὐτῷ ἠρεμία παρὰ φύσιν αὐτῷ γίνεται. ἐναντίον δὲ τὸ παρὰ φύσιν τῷ κατὰ φύσιν. εἰ δέ τις ἀπορεῖ, πῶς εἰ ἓν ἑνὶ ἐναντίον, τῇ κινήσει καὶ κίνησις ἀντίκειται καὶ ἠρεμία, καὶ τῇ ἠρεμίᾳ ὁμοίως

---

1 ὅτι om. F 2 δυσὶν om. F 3 καὶ ante τῇ μὲν inser. M 4 τῇ (post ἢ) om. aF 5 ἡ (post μέλαν)] ἢ A ἡ ἐν (post καὶ) om. aF μοναὶ C: μόναι aAFM 6 ἐπὶ τὰ κάτω aF ἐκ μέλανος M 7 μέλανι C: λευκῷ aAFM ἐναντίαι M 8 ἐξ οὗ] καθ' ὃ FM 11 ἄτοπον om. M ἠρεμίαν CM 12 αὐταί A[1] 12. 13 ἐν ταῖς (!) ἐναντίοις τόποις M 13 ἢ ποσότησιν om. M ἐν τῇ ἄνω F 14 τῇ κάτω F ἡ (alterum) om. F 15 κίνησις M post μέντοι add. τῇ ἐξ ὑγείας a ante ἠρεμία add. καὶ M τῇ εἰς νόσον ACM: τῇ ἐν νόσῳ F: οὐχ ἡ ἐν νόσῳ a 16 αὐτὴν δὲ M 17 ἄλογόν ACFM: εὔλογον a ἐστι om. aF νῦν om. FM ἐναργῶς aF 18 ἐπ' ἐκεῖνο C: ἐπ' ἐκείνῳ AFM: εἰς ἐκεῖνο a ἠρέμει A 19 αὐτὸ γενομένη F 20 ἠρέμισις aF 21 ἠρεμίσει C τὴν ἐκείνῳ (ἐν om.) M 21. 22 ἡ (superscr. εἰ) δὲ οἰκεία ἐναντία M 24 post ἀνάγκη add. ἢ C 25 ἡ om. M 27 ἐξ οὗ ACF[1]M: ἐν ᾧ aF[2] ἐναντία a 28 τῶν κινουμένων F 30 πῶς om. F εἰ] ἡ sic M

καὶ ἠρεμία καὶ κίνησις ἐναντίαι λέγονται εἶναι, ῥητέον ὅτι οὐ κυρίως ἐναν- 212r τίαι εἰσὶν ἠρεμία καὶ κίνησις, ἀλλ' οὐδὲ στέρησις ἡ ἠρεμία τοιαύτη, οἵαν ἐν Κατηγορίαις εἶπεν τὴν μὴ ὑποστρέφουσαν εἰς τὸ εἶδος, ἀλλὰ κατά τι μέσον εἶδος στερήσεως καὶ ἐναντιότητος ἔοικεν ἀντικεῖσθαι ἀλλήλοις ἠρεμία καὶ κίνησις. |

p. 230a7 Ὅσοις δὲ μὴ ἔστιν ἐναντίον ἕως τοῦ ἡ δὲ γένεσις εἰς ἐκείνην. 212v

Εἰπὼν τὴν ἐν τῷ ἑτέρῳ τῶν ἐναντίων ἠρεμίαν ἐναντίαν εἶναι τῇ ἐξ αὐτοῦ κινήσει ζητεῖ, εἰ καὶ ἐπὶ τῶν μεταβολῶν τῶν μὴ ἐξ ἐναντίου εἰς ἐναντίον γινομένων καὶ διὰ τοῦτο μὴ οὐσῶν κινήσεων, ὡς ἐλέγετο ἐπὶ γενέσεως καὶ φθορᾶς, ἔστι τις ἠρεμία ταύταις ταῖς μεταβολαῖς ἐναντία τῇ ἐξ αὐτοῦ εἰς αὐτό. αὗται γὰρ ἦσαν αἱ μεταβολαὶ αἱ ὡς γένεσις καὶ φθορὰ ἀντικείμεναι· φθορὰ μὲν γὰρ ἡ ἐκ τοῦ ὄντος, γένεσις δὲ ἡ εἰς τὸ ὄν. ἢ οὐκ ἔστι ταύταις ἀντικειμένη ἠρεμία, διότι οὐδὲ κινήσεις αὗται λέγονται, ἀλλὰ μεταβολαὶ μόνον· ἡ δὲ ἠρεμία τῇ κινήσει ἀντίκειται. τί οὖν οὐκ ἔστι τι πέρας τῆς γενέσεως ἡ ἐν τῷ εἴδει μονὴ ὥσπερ τῆς ἄνωθεν κάτω κινήσεως ἡ ἐν τῷ κάτω μονή; ἢ ἔστι μέν, ἠρεμία δὲ οὐ κλητέα αὕτη, ἀλλὰ ἀμεταβλησία μᾶλλον, διότι ἡ μὲν τῆς κινήσεως ἀπουσία ἠρεμία λέγεται, ἡ δὲ τῆς μεταβολῆς ἀμεταβλησία. ἀλλ' ἔστω ἀμεταβλησίαν καλεῖσθαι· τίνι ἂν εἴη ἀμεταβλησίᾳ καὶ τίνι μεταβολῇ ἐναντία ἡ ἀμεταβλησία αὕτη; ἢ εἰ μὲν ἔστι τι ὑποκείμενον τὸ μὴ ὂν ὥσπερ ἡ ὕλη, ἡ ἐν τῷ ὄντι ἀμεταβλησία τῇ ἐν τῷ μὴ ὄντι ἀμεταβλησίᾳ ἔσται ἐναντία καὶ τῇ ἐκ τοῦ ὄντος κινήσει, εἰ δὲ μὴ ἔστι τι τὸ μὴ ὄν, φησίν, ἀπορήσοι ἄν τις τίνι ἀμεταβλησίᾳ ἐστὶν ἐναντία ἡ ἐν τῷ ὄντι ἀμεταβλησία, ἀπορήσοι δὲ ἄν τις, φησί, καὶ εἰ ἠρεμίαν χρὴ λέγειν τὴν ἐν τῷ ὄντι ἀμεταβλησίαν διὰ τὰ ἑπόμενα ἄτοπα. εἰ γὰρ ἠρεμίαν τις λέγοι ἐπὶ γενέσεως καὶ φθορᾶς τὴν ἐν τῷ ὄντι ἀμεταβλησίαν, δυοῖν θάτερον ἀνάγκη συμβαίνειν· ἢ γὰρ οὐ πᾶσα ἠρεμία κινήσει ἐναντία ἔσται, εἴπερ ἡ ἐν τῷ ὄντι ἀμεταβλησία ἠρεμία οὖσα τῇ ἐκ τοῦ ὄντος μεταβολῇ ἀντίκειται· αὕτη δὲ οὐκ ἔστι κίνησις, ὡς δέδεικται πρότερον, διότι μὴ ἔστιν ἐξ ὑποκειμένου

3 ἐν Κατηγορίαις] c. 10 p. 12b22 sqq. εἶπεν post οἵαν C 6 ἐναντίον ACFM ut p. 909,19 et Arist. codd. II et corr. E, qui pro μὴ habent μηδὲν: ἐναντία a Arist. vulg. 10 ἐναντίον ex ἐναντίαν corr. C[1] κινήσεως a 12 εἰς τὸ αὐτὸ CM αἱ (ante ὡς) om. aFM 12. 13 αἱ γενέσεις καὶ φθορὰ M 13 γὰρ om. aFM ἡ ἐκ τοῦ ὄντος εἰς τὸ μὴ ὂν μεταβολὴ a δὲ om. F 13. 14 ἡ εἰς τὸ αὐτὸ ὄν M: ἡ ἐκ τοῦ μὴ ὄντος εἰς τὸ ὄν a 14 ἔστιν αὐταῖς aF 15 μόναι aF 16 τι om. F 17 ἠρεμία δὲ οὐ ACM: οὐ μὴν δὲ ἠρεμία F et (om. δὲ) a 18 αὐτὴ A 21 ἢ εἰ C et ex ἤι corr. A[1]: ἥ F: εἰ M: ἢ a ἡ (ante ὕλη) om. F 22 μὴ om. A[1]F 23 ante ὄντος add. μὴ A[2] κινήσει] μεταβολῇ a τι om. F 24 ἀπορήσειεν hic et v. 25 aFM ex Arist. 26 διὰ — ἀμεταβλησίαν (27) om. F λέγει M 27 ἀμεταβλησία a δυεῖν C 28 συμβαίνειν om. a ἢ γὰρ] εἰ γὰρ M 30 ὡς] οὐδὲ M πρότερον] cf. E 1. p. 225a7 sqq. πρότερον . . . ότι M (lac. III lit.)

εἰς ὑποκείμενον. ἢ εἰ πᾶσα ἠρεμία κινήσει ἀντίκειται, ἔσται καὶ ἡ φθορὰ (212v) κίνησις, ὁμοίως δὲ καὶ ἡ γένεσις. δέδεικται δὲ ὅτι οὐκ εἰσὶν αὗται κινήσεις. ἵνα οὖν μηδέτερον τούτων τῶν ἀτόπων συμβαίνῃ, ἠρεμίαν μὲν οὐ κλητέον τὴν ἐν τῷ ὄντι μονήν, ὅμοιον δέ τι αὐτὸ ἠρεμίᾳ ῥητέον. καὶ κλητέον αὐτὸ ἀμεταβλησίαν στέρησιν οὖσαν οὐ κινήσεως, ἀλλὰ μεταβολῆς. αὕτη δὲ ἡ ἐν τῷ ὄντι ἀμεταβλησία ἢ οὐδενί ἐστιν ἐναντία· ἡ γὰρ ἠρεμία καὶ οὐχὶ ἡ ἀμεταβλησία ἔκειτό τινι ἐναντία. ἢ εἰ ἔστι τινὶ ἐναντία, ἤτοι τῇ ἐν τῷ μὴ ὄντι ἀμεταβλησίᾳ ἔσται ἐναντία, εἰ ἔστι τι τὸ μὴ ὄν, ἢ τῇ φθορᾷ, ἥτις ἐστὶν ἐκ τοῦ ὄντος μεταβολή· ταύτῃ γὰρ ὡς μεταβολῇ ἀντικείσεται, κἂν μὴ ᾖ τι τὸ μὴ ὄν. διὸ οὕτως εἶπεν ἢ τῇ ἐν τῷ μὴ ὄντι ἢ τῇ φθορᾷ· αὕτη γάρ, φησίν, ἡ φθορὰ ἐξ αὐτῆς ἐστι τῆς ἐν τῷ ὄντι ἀμεταβλησίας, ἡ δὲ γένεσις ὁδός ἐστιν ἐπ᾽ ἐκείνην. ὡς γὰρ ἐπὶ τῆς ἠρεμίας ἐδείχθη, οὕτως ἔχει καὶ ἐπὶ τῆς ἀμεταβλησίας· ἡ γὰρ ἐξ οὗ μεταβάλλει ἀμεταβλησία τῇ ἐξ αὐτοῦ μεταβολῇ ἀντίκειται, ἀλλ᾽ οὐχὶ τῇ εἰς αὐτό· ὥστε τῇ μὲν φθορᾷ ὡς μεταβολῇ ἀντίκειται ἡ ἐν τῷ ὄντι ἀμεταβλησία. τῇ δὲ γενέσει καὶ τῇ ἐν τῷ ὄντι ἀμεταβλησίᾳ εἴη ἂν ἀμεταβλησία ἀντικειμένη ἡ ἐν τῷ μὴ ὄντι, εἴπερ εἴη τι τὸ μὴ ὄν.

Ἡ δὲ ἐν ἀρχῇ ταύτης τῆς λέξεως γραφὴ τριχῶς φέρεται. ἢ γὰρ οὕτως· ὅσοις δὲ μὴ ἔστιν ἐναντίον, μεταβολὴ μέν ἐστιν ἀντικειμένη ἡ ἐξ αὐτοῦ τῇ εἰς αὐτό, κίνησις δὲ οὐκ ἔστιν. ἢ οὕτως· ὅσοις δὲ μὴ ἔστιν ἐναντία, τούτων μεταβολὴ μέν ἐστιν ἀντικειμένη καὶ τὰ ἑξῆς τὰ αὐτὰ δηλονότι τοῖς προτέροις σημαίνοντα. ἔστι δὲ καὶ τρίτη τοιαύτη ὅσοις δὲ μὴ ἔστιν ἐναντία, ὧν μεταβολὴ μέν ἐστιν ἀντικειμένη ἡ ἐξ αὐτοῦ τῇ εἰς αὐτό, κίνησις δὲ οὐκ ἔστι. καὶ ταύτην μᾶλλον ὁ Ἀλέξανδρος ἀποδέχεται. "ὡς γὰρ σημαίνων, φησί, τίνων οὐκ ἔστιν ἠρεμία ἀλλὰ ἀμεταβλησία, λέγει, ἀλλ᾽ οὐχ ὡς δεικνὺς ὅτι μὴ εἰσὶ κινήσεις αἱ τοιαῦται μεταβολαὶ μηδὲ ὡς κινήσεις ἀλλήλαις ἀντίκεινται, ἀλλ᾽ ὡς μεταβολαί· τοῦτο γὰρ ἤδη δέδεικται".

---

1 εἰ om. F: δὲ M 2 ὁμοίως δὲ καὶ ἡ γένεσις om. C 3 συμβαίνει, sed corr. A[1] 4 ἠρεμίαι A: ἠρεμία aC: ἠρεμίαν FM 4. 5 κλητέον. καὶ ῥητέον αὐτὸ aFM 6 ἢ οὐδενὶ — ἡ ἀμεταβλησία (7) om. F ἢ om. M 7 ἐναντίον (ante ἢ) aF ἢ εἰ ἔστι τινὶ ἐναντία om. C εἰ ἔστι] εἴ τι F[1] 10 κἂν μηδὲ ᾖ M 12 ἀμεταβλησία a ἐπ᾽] εἰς Arist. et ipse Simpl. p. 908,6 13 ἡ γὰρ] εἰ γὰρ M 14 αὐτοῦ] οὗ a 16 τῇ δὲ γενέσει — ἀμεταβλησίᾳ om. C 18. 19 ἢ γὰρ οὕτως om. F 19 ἐναντίον ACM (cf. p. 908,6): ἐναντία aF μεταβολῇ C post ἐστιν add. ἡ F 20 τῇ] τί C 21 ἐναντία sic libri μεταβολῇ C 21. 22 post ἀντικειμένη iterata τῇ ἐξ αὐτοῦ καὶ εἰς αὐτὸ del. F 22 τὰ δὲ αὐτὰ a δηλονότι om. a: subducta lineola delebat F σημαίνοντα ACFM: καὶ ταῦτα σημαίνει a 22. 23 ἔστι δὲ γὰρ a 23 δὲ om. aF ὧν aF (recte ut apparet ex proximis. nam Alexander apodosin fecisse videtur a μονὴ (v. 10), ante quam vocem καὶ etiam cod. E omisit): τούτων CM: om. A 24 ἡ ἐκ τοῦ αὐτοῦ C εἰς τὸ αὐτὸ CM 25 ταύτην ACM: ταῦτα aF 27 μηδὲ — μεταβολαὶ (28) om. C ἀντίκειται A

p. 230a 18 Ἀπορήσειε δὲ ἄν τις ἕως τοῦ | ἀλλ' ᾗ ἡ μὲν τοιαδί, ἡ δὲ τοιαδὶ αὐτῶν ἐστιν. 213r

Εἰπὼν τίνες κινήσεις καὶ ἠρεμίαι τίσι κινήσεσι καὶ ἠρεμίαις εἰσὶν ἐναντίαι κατὰ φύσιν ἄμφω, ὅτι κίνησις μὲν κινήσει ἡ ἐκ τοῦ ἐναντίου τῇ ἐκ τοῦ ἐναντίου, κίνησις δὲ μονῇ ἡ ἔκ τινος τῇ ἐν αὐτῷ, ἐπειδὴ οὐ μόνον αἱ κατὰ φύσιν ταῖς κατὰ φύσιν ἀντίκεινται ὡς ἡ κάτωθεν ἄνω τοῦ πυρὸς τῇ ἄνωθεν κάτω τῆς γῆς, ἀλλὰ καὶ ἡ τοῦ αὐτοῦ παρὰ φύσιν τῇ κατὰ φύσιν ὡς τῆς γῆς ἡ κάτωθεν ἄνω τῇ ἄνωθεν κάτω, μέλλων καὶ περὶ τούτων λέγειν τῶν ἀντιθέσεων, ἀπορεῖ πρῶτον, διὰ τί ἐν μὲν τῇ κατὰ τόπον μεταβολῇ καὶ κινήσεις εἰσὶ καὶ μοναὶ καὶ κατὰ φύσιν καὶ παρὰ φύσιν. τῇ γὰρ γῇ κίνησις μὲν κατὰ φύσιν ἡ εἰς τὸ κάτω, μονὴ δὲ ἡ ἐν τῷ κάτω, παρὰ φύσιν δὲ κίνησις μὲν ἡ εἰς τὸ ἄνω, μονὴ δὲ ἡ ἐν τῷ ἄνω, καὶ ἐπὶ τῶν ἄλλων ἁπλῶν σωμάτων καὶ τῶν ἁπλῶν κινήσεων ὁ αὐτὸς λόγος ἐπί γε τῶν κατὰ τόπον· ἐπὶ δὲ ἀλλοιώσεως καὶ τῆς κατὰ τὸ ποσὸν μεταβολῆς οὐκέτι ἡ τοῦ κατὰ φύσιν καὶ παρὰ φύσιν ἀντίθεσις ὁρᾶσθαι δοκεῖ· οὐδὲν γὰρ μᾶλλον τὸ λευκαίνεσθαι τοῦ μελαίνεσθαι κατὰ φύσιν ἢ παρὰ φύσιν ἐστὶ τοῖς σώμασι καὶ τὸ ὑγιάζεσθαι ἢ νοσάζεσθαι. ὁμοίως γὰρ δοκεῖ τὸ σῶμα τῶν ζῴων ἀμφοτέρων τούτων εἶναι δεκτικόν. ὁ δὲ αὐτὸς λόγος καὶ ἐπὶ αὐξήσεως καὶ φθίσεως. οὔτε γὰρ ἡ μὲν αὔξησις κατὰ φύσιν, ἡ δὲ μείωσις παρὰ φύσιν οὔτε ἀνάπαλιν, ἀλλ' οὐδὲ αὔξησις αὐξήσει ἀντικεῖσθαι δοκεῖ, ὡς εἶναι τὴν μὲν κατὰ φύσιν, τὴν δὲ παρὰ φύσιν. ὁμοίως δὲ καὶ ἐπὶ τῶν ἄλλων μεταβολῶν τῆς τε γενέσεως καὶ τῆς φθορᾶς ἔχει· οὐδὲ γὰρ τὸ μὲν ἕτερον αὐτῶν κατὰ φύσιν, ἡ γένεσις, τὸ δὲ ἕτερον παρὰ φύσιν, ἡ φθορά. τὸ γὰρ γῆρας, ὅ ἐστι μεταβολὴ ἐκ τοῦ εἶναι ἐπὶ τὸ μὴ εἶναι καὶ φθορά, κατὰ φύσιν καὶ αὐτὸ δοκεῖ εἶναι. ἀλλ' οὐδὲ γένεσις γενέσει δοκεῖ οὕτως ἀντικεῖσθαι, ὡς εἶναι τὴν μὲν κατὰ φύσιν, τὴν δὲ παρὰ φύσιν.

Ἀπορήσας δὲ οὕτω τῷ μὲν ἄμφω τὰς ἀντικειμένας οἷον λεύκανσιν καὶ μέλανσιν καὶ αὔξησιν καὶ μείωσιν καὶ γένεσιν καὶ φθορὰν κατὰ φύσιν

1 τις om. C ᾗ ἡ] ἡ ἡ C: ᾗ FM 1. 2 τοιάδε ἡ δὲ τοιάδε C: τοιάδε (cet. om.) FM 3 Εἰπὼν δὲ M τίνες post ἠρεμίαι iterat C post κινήσεσιν add. ἀντίκεινται FM 4 ἄμφω aA: om. CFM 4. 5 τῇ ἐκ τοῦ ἐναντίου] εἰς τὸ ἐναντίον C 5 μονή F τῇ ἐν] τῆς ἐν M 7 ἀλλ' ἡ F 8 ὡς om. A μέλλων δὲ C 9 ἀντιθέτων F 10 καὶ (ante κατὰ) om. M 11 τῇ γὰρ γῇ ACM: om. F: οἷον πυρὸς παρὰ φύσιν μὲν a κατὰ φύσιν om. aF ἡ (ante εἰς) om. F κάτω — μὲν ἡ εἰς τὸ (12) om. F 12 παρὰ] κατὰ a ἡ (ante εἰς) om. a 13 τῶν (post καὶ) ACM: ἄλλων aF 14. 15 τὸ ποσὸν] τόπον F 15 ἡ ἐκ τοῦ C 16 οὐδὲ CF 17 ἐστὶ om. aF 19 καὶ ἐπὶ αὐξήσεως om. F περὶ a 22 ἐπὶ] περὶ a τε om. aF 23 τῆς om. aF οὐδὲ] οὐ a 24 τὸ γὰρ γῆρας ut Arist. vulg. libri: ἡ γὰρ γήρανσις Arist. codd. EH 25 ἐπὶ] εἰς aF 28 τῷ] τὸ aFM 29 καὶ μέλανσιν om. FM

εἶναι ἐνδίδωσι· καὶ γὰρ ἐπὶ τῆς κατὰ τόπον ἡ ἄνω καὶ κάτω ἀντικείμεναι 213r ἄμφω κατὰ φύσιν εἰσίν, εἰ καὶ ἐπ' ἄλλου καὶ ἄλλου· τὸ δὲ ἐπὶ τοῦ αὐτοῦ εἴδους οἷον τῆς φθορᾶς ἢ τῆς γενέσεως ἢ αὐξήσεως εἶναι τὴν μὲν κατὰ φύσιν τὴν δὲ παρὰ φύσιν, ὡς ἐπὶ τῆς ἄνω κινήσεως ἢ ἐπὶ τῆς κάτω, δείκνυσιν ἐκ τοῦ τὸ βίαιον ἐν πάσαις ὁρᾶσθαι, τὸ δὲ βίαιον παρὰ φύσιν εἶναι. καὶ φθορὰ οὖν ἂν εἴη φθορᾷ ἐναντία ἡ βίαιος τῇ κατὰ φύσιν. ἀλλ' ἐπὶ μὲν φθορᾶς τὸ βίαιον δῆλον. καὶ γενέσεις δέ εἰσι βίαιοι καὶ οὐ κατὰ τὸν εἱρμὸν τῆς φύσεως γινόμεναι, ἃς 'οὐχ εἱμαρμένας' εἶπεν, ὅταν πρὸ ἡλικίας γεννᾷ τινα. καὶ σημειοῦνται ἐντεῦθεν οἱ ἐξηγηταί, ὅτι τὴν εἱμαρμένην οἱ ἀπὸ τοῦ Περιπάτου ἐν τοῖς κατὰ φύσιν τίθενται, εἴπερ τὰς βιαίους καὶ παρὰ φύσιν κινήσεις οὐχ εἱμαρμένας εἶπεν. καὶ αὐξήσεις δὲ παρὰ φύσιν εἶναί φησί τινας, ὡς τῶν ταχὺ διὰ τρυφὴν ἡβώντων, οἳ καὶ γεννῷεν ἂν παρὰ φύσιν καὶ βίᾳ, καὶ σῖτος δὲ διὰ θέρμην ταχὺ φύεται καὶ αὔξεται ἐν τοῖς Ἀδώνιδος καλουμένοις κήποις πρὸ τοῦ ῥιζωθῆναι καὶ πιληθῆναι ἐν τῇ γῇ. καὶ ἐπὶ ἀλλοιώσεως δὲ τὸ κατὰ φύσιν εὑρίσκει καὶ παρὰ φύσιν· οἱ μὲν γὰρ ἐν ταῖς κρισίμοις ἡμέραις τῶν νόσων παυόμενοι κατὰ φύσιν ἀλλοιοῦνται καὶ βεβαίως, οἱ δὲ μὴ ἐν κρισίμοις παρὰ φύσιν καὶ ἀβεβαίως. εἰπὼν δὲ καὶ γενέσει γένεσιν ἐναντίαν εἶναι καὶ φθορᾷ φθορὰν ἐπέστησεν, ὅτι ἔσονται φθοραὶ ἐναντίαι ἀλλήλαις. εἰ δὲ τοῦτο, ἐπειδὴ τῇ φθορᾷ καὶ ἡ γένεσις ἀντίκειται, δύο ἑνὶ ἔσται ἐναντία· τῇ γὰρ φθορᾷ καὶ γένεσις ἔσται καὶ φθορὰ ἐναντία. ὁμοίως δὲ καὶ τῇ γενέσει γένεσις καὶ φθορά, εἴπερ καὶ γενέσει γένεσις ἀντίκειται. ταύτην δὴ τὴν ἔνστασιν βραχέως ἐνδειξάμενος διὰ τοῦ 'ἔσονται δὴ ἐναντίαι φθοραὶ ἀλλήλαις οὕτω λαμβανόμεναι, καὶ οὐχὶ γενέσει· εἰ οὖν καὶ γενέσει, δύο ἑνὶ ἐναντία ἔσται' λύει τὴν ἔνστασιν λέγων μηδὲν κωλύειν κατά τι καὶ φθορὰν εἶναι φθορᾷ ἐναντίαν οὐ καθὸ φθορᾷ, ἀλλὰ καθὸ ἡ μὲν κατὰ φύσιν, ἡ δὲ παρὰ φύσιν, ἃ συμβέβηκε ταῖς φθοραῖς. ὥστε οὐ δύο ἑνὶ ἐναντία, εἴπερ καθὸ μὲν φθορὰ γενέσει μόνῃ ἐναντία ἐστί, καθὸ δὲ κατὰ φύσιν φθορὰ τῇ παρὰ φύσιν. ὥσπερ καὶ εἰ ἡ μὲν τὸ ἡδὺ εἶχε συμβεβηκός, ἡ δὲ τὸ λυπηρόν, ἦν ἄν τις αὐτῶν καὶ κατὰ τοῦτο ἀντίθεσις.

1 καὶ γὰρ καὶ ἐπὶ M καὶ ἡ κάτω aF 2 εἰσὶ κατὰ φύσιν aFM εἰ om. CFM τὸ om. M 3 οἷον αὐξήσεως ἢ γενέσεως καὶ φθορᾶς aFM 4 τὴν δὲ παρὰ φύσιν om. M ἢ] ἡ A ἐπὶ (post ἢ) om. M 5 τοῦ τὸ] τούτου F ἐν πάσαις — βιαίον om. A[1]: suppl. in mrg. A[2] post τὸ δὲ βίαιον iterata ἐν πάσαις del. C 6 ἂν οὖν aF post ἐναντία x litterae erasae A ἡ βία F 7 δὲ om. M 9 πρὸς compend. F 10 κατὰ] παρὰ FM 11 βιαίους AM: βιαίας aCF 12 ταχὺ om. M 13 δὲ] μὲν C 17 ἀλλοιοῦται a 18 καὶ (post δὲ) om. aF γένεσιν γενέσει aF 19 φθορὰν φθορᾷ aFM 19. 20 ἐναντίαι αἱ φθοραὶ ἀλλήλαις Arist. vulg. (sed αἱ ἐναντίαι φθοραὶ ἀλλήλαις [sic, erravit Bekkerus] E. et αἱ om. H) cf. v. 24 20 τῇ φθορᾷ post γένεσις C 21 ἡ γένεσις et ἡ φθορά aF 22 φθορὰ . . ΄. περ sic M (εἰ om. in lac. III litt.) 23 ταύτην δὲ τὴν ἔκστασιν M 24 δὲ Arist., sed Simplicius paraphrasin exhibet 24. 25 οὐ γενέσει Arist., non οὐ γενέσεις sec. Bekkerum cf. Torstrikius Philol. XII 528 25 λύει///// A 26 κωλύ/////ειν C ἐναντίον M 27 μὲν om. F 28 μόνηι A: μόνῃ aCFM 29 φθορᾶ C 30 καὶ om. aF

p. 230b10 Ὅλως μὲν οὖν ἐναντίαι κινήσεις καὶ ἠρεμίαι ἕως τοῦ 213r
ἡ μὲν γὰρ κατὰ φύσιν αὐτῶν ἢ ἄνω ἢ κάτω, ἡ δὲ παρὰ φύσιν.

Δείξας ὅτι καὶ ἡ κατὰ φύσιν καὶ παρὰ φύσιν ἐναντίωσίς ἐστιν ἐν ταῖς κινήσεσιν ἐφεξῆς δείκνυσιν, ὅτι μὴ κατ' ἄλλον τινὰ τρόπον ἐναντιώσεως παρὰ τὸν πρότερον εἰρημένον ταῖς κινήσεσιν ὑπάρχειν ἡ κατὰ φύσιν καὶ ἡ παρὰ φύσιν κινήσεις εἰσὶν ἐναντίαι, ἀλλ' ἔστιν ὁ αὐτὸς τρόπος τῆς ἐναντιώσεως. ὅταν γὰρ τὸ αὐτὸ ᾖ τὸ κινούμενον τὰς ἐναντίας κινήσεις, τουτέστι τὰς ἐκ τῶν ἐναντίων καὶ εἰς τὰ ἐναντία, | ὡς ἡ ἑτέρα ἐστὶν αὐτῷ 213v κατὰ φύσιν, τότε ἡ ἑτέρα τούτῳ γίνεται παρὰ φύσιν. φέρεται μὲν γὰρ τὴν ἄνω φορὰν φύσει τὸ πῦρ, τὴν δὲ κάτω ἡ γῆ. καὶ ἐναντίαι γε αὐτῶν αἱ φοραί. τὸ δὲ πῦρ ἄνω μὲν κατὰ φύσιν κινεῖται, κάτω δὲ παρὰ φύσιν. καὶ ἐναντία ἡ κατὰ φύσιν αὐτοῦ τῇ παρὰ φύσιν, ὅτι ἐξ ἐναντίων καὶ εἰς ἐναντία, καὶ αἱ μοναὶ δὲ ὡσαύτως. ἡ γὰρ ἄνω μονὴ τῇ ἄνωθεν κάτω κινήσει ἐναντία. γίνεται δὲ τῇ γῇ ἡ μὲν ἄνω μονὴ παρὰ φύσιν, ἡ δὲ κάτω κίνησις κατὰ φύσιν. ὥστε κινήσει μονὴ ἐναντία ἡ παρὰ φύσιν τοῦ αὐτοῦ· καὶ γὰρ ἡ κίνησις τοῦ αὐτοῦ. ἐναντία ἄρα τῇ ἑκάστου τῶν στοιχείων κατὰ φύσιν κινήσει ἐναντία κίνησις παρὰ φύσιν αὐτῷ ἐστιν. ἐπεὶ δὲ ἐξ οὗ τι κινεῖται ἢ κατὰ φύσιν ἢ παρὰ φύσιν, ἡ ἐν ἐκείνῳ μονὴ ἀντίκειται τῇ ἐξ αὐτοῦ κινήσει, δῆλον ὅτι τοῖς ἁπλοῖς σώμασιν αἱ ἐν ἐκείνοις μοναί, ἐξ ὧν κατὰ φύσιν κινοῦνται, αὗται παρὰ φύσιν εἰσίν· ὥστε αἱ παρὰ φύσιν αὐτῶν μοναί τε καὶ ἠρεμίαι ἐναντίαι εἰσὶ ταῖς κατὰ φύσιν αὐτῶν κινήσεσιν.

Ἔν τισι τῶν ἀντιγράφων μετὰ τὸ τέλος τῆς ῥήσεως ταύτης τὸ λέγον ἡ μὲν γὰρ κατὰ φύσιν αὐτῶν ἢ ἄνω ἢ κάτω, ἡ δὲ παρὰ φύσιν πρόσκειται τοῦτο· καθόλου δὲ καὶ πρώτως ταῦτα κυρίως ὑπάρχει. καὶ ἴσασιν ἔν τισι τοῦτο προσκείμενον καὶ οἱ ἐξηγηταί. λέγοι δὲ ἂν ὅτι ταῦτα, τό τε κατὰ φύσιν καὶ τὸ παρὰ φύσιν κινεῖσθαι, κυρίως τοῖς ἁπλοῖς

2 αὐτῶν ἔσται ἡ ἄνω ἢ ἡ κάτω a ex Arist., sed cf. 24 et Arist. codd. FI 3 καὶ ἡ παρὰ aF 4 ἐφεξῆς om. F ὅτι om. aF 5 ἡ κατὰ ACM: καὶ ἡ κατὰ F: ἥτε κατὰ a 6 ἡ om. aF κινήσεις aF: κίνησις ACM ἐναντίαι ἀλλήλαις CM 7 τὸ (ante αὐτὸ) om. AM 8 ὡς] ὅτε a αὐτῷ ἐστι a: αὐτῶν ἐστι F 9 τούτῳ om. aF post γίνεται add. αὐτῷ a 10 τὴν μὲν ἄνω Simpl. f. 215r13 ut Arist. (praeter cod. E) φορὰν ut f. 215r13 (om. Arist. cod. E) 11 γε libri ut f. 215r13 et Arist. codd. H et corr. E 13 εἰς τὰ ἐναντία CM 14 κάτω sic libri et Arist., etiam cod. E ex καιτω corr. (Bekkerus errat) 14. 15 ἡ μὲν μονὴ ἐκείνη Arist., sed ἡ ἄνω add. cod. H 15 ἡ δὲ κίνησις αὕτη (hoc om. E[1]) Arist. 16 παρὰ φύσιν αὐτοῦ F 16 ἡ (ante κίνησις) om. M 16. 17 ἡ κίνησις ἡ αὐτῶν F 17 ἄρα post ἑκάστου a 18 αὐτῶν F κινῆται C 21 αὗται] αὐταὶ C αὐτῶν] αὐτοῦ aF 23 ἔν τισι aA[2]C: ἔν τι A[1]: ἔστι F ῥήσεως] κινήσεως F ταύτης om. F 24 ἢ ἄνω ἢ κάτω] cf. supra 25 καθὸ δὲ M additamentum exhibent Arist. codd. H et in mrg. corr. E 26 καὶ ἴσασιν] ἴσασι δὲ a ἔν τινι F 27 ταῦτα om. CM τό τε ACM: τὸ aF τὸ (ante παρὰ) om. aF

τῶν φυσικῶν σωμάτων ὑπάρχει καὶ πᾶσι καὶ πρώτως ἐν τῇ κατὰ τόπον 213v αὐτῶν κινήσει καὶ ἠρεμίᾳ, ἐν δὲ ταῖς ἄλλαις κινήσεσιν ἔστι μὲν καὶ ἐν αὐταῖς τὸ κατὰ φύσιν καὶ παρὰ φύσιν, ὡς εἴρηκεν, οὐ κυρίως δὲ οὐδὲ πρώτως, ἀλλὰ κατὰ τὴν ἀπὸ τούτων μεταφοράν. δοκεῖ δὲ ἐλλείπειν τῷ καθόλου δὲ καὶ πρώτως ταῦτα κυρίως ὑπάρχει τὸ τούτοις τοῖς ἁπλοῖς σώμασιν, ὧν ἐν τῇ ἄνω καὶ κάτω φορᾷ τὸ κατὰ φύσιν καὶ παρὰ φύσιν ἐτεχνολόγησεν.

p. 230b21 Ἔχει δὲ ἀπορίαν, εἰ ἔστι πάσης ἠρεμίας ἕως τοῦ ἢ συμβαίνειν ἅμα.

Ἀπορεῖ νῦν εἰ πάσης ἠρεμίας γένεσίς ἐστι ἢ οὔ. τό τε γὰρ μὴ εἶναι γένεσιν πάσης ἠρεμίας ἀδύνατον. καὶ τὴν αἰτίαν βραχέως ἐνεδείξατο διὰ τοῦ εἰπεῖν τῆς μὴ ἀεί. ἡ γὰρ ἠρεμία στέρησίς ἐστι κινήσεως ἐν τῷ ποτὲ κινουμένῳ, ἡ δὲ ἐν τῷ ποτὲ κινουμένῳ ἠρεμία οὐκ ἔστιν ἀεί, εἴπερ ποτὲ κινεῖται· τὸ δὲ μὴ ἀεὶ ὂν γέγονε, τὸ δὲ γεγονὸς ἐγίνετο, τὸ δὲ γινόμενον γένεσιν ἔχει· κατὰ γὰρ τὴν γένεσιν γίνεσθαι λέγεται, ὥσπερ τὸ κινούμενον κατὰ τὴν κίνησιν κινεῖσθαι. αὐτὸς δὲ ἠρκέσθη τῷ μὴ ἀεὶ εἶναι τὴν ἠρεμίαν, ὅτι τὰ ὄντα ἢ ἀεὶ ὄντα ἐστὶν ἢ ποτέ, τὰ δὲ ποτὲ ὄντα γινόμενά ἐστιν. ἐνδειξάμενος οὖν τὴν ἀνάγκην τοῦ δεῖν πᾶσαν ἠρεμίαν γένεσιν ἔχειν καὶ προσθεὶς ὅτι ἡ γένεσις τῆς ἠρεμίας τὸ ἵστασθαί ἐστιν, ὅπερ ἐστὶ τὸ ἠρεμίζεσθαι (τὸ γὰρ ἠρεμεῖν τὸ ἑστάναι ἐστίν, τοῦ δὲ ἑστάναι γένεσις τὸ ἵστασθαι ὡς τοῦ κεκινῆσθαι τὸ κινεῖσθαι), ἐπάγει λοιπὸν τὴν ἀπορίαν τὴν ἀναιρεῖν πειρωμένην τὸ πᾶσαν ἠρεμίαν γένεσιν ἔχειν διὰ τοῦ δεικνύναι, ὅτι ἡ βίαιος ἠρεμία οὐκ ἔχει γένεσιν· οὐδὲ γὰρ ἔχει τὸ ἵστασθαι. εἰ γὰρ ἡ βίαιος ἄνω ἠρεμία καὶ τὸ ἑστάναι ἄνω βίᾳ τῆς γῆς ἔχοι γένεσιν, ἔχοι ἂν τὸ ἵστασθαι βιαίως, τουτέστιν τὸ φέρεσθαι βιαίως, ἐπὶ τὸ ἑστάναι. εἰ οὖν τὸ ἵστασθαι ὅλως μὴ δυνατὸν εἶναι βιαίου φορᾶς ἐπὶ τὸ ἑστάναι, δῆλον ὅτι οὐκ ἂν εἴη τῆς βιαίου ἠρεμίας γένεσις. ὅτι δὲ τὸ ἵστασθαι οὐκ ἔστιν ἐπὶ τῆς βιαίου, δείκνυσι δυνάμει οὕτω· τὸ ἱστάμενον κατὰ φύσιν φέρεται ἐπ᾽ ἐκεῖνον τὸν τόπον, ἐν ᾧ ἔσται ἑστηκός· τὸ κατὰ φύσιν ἐπί τινα τόπον φερόμενον, ἐν ᾧ ἔσται ἑστηκός, πλησιαίτερον ἐκείνου γινόμενον τοῦ τόπου θᾶττον κινεῖται δυναμούμενον ἔτι μᾶλλον ὑπ᾽ αὐτοῦ. καὶ συμπέρασμα τούτου τοῦ λόγου, ὅτι τὸ ἱστάμενον, τουτέστι τὸ ἐπὶ τὸ ἑστάναι φερόμενον, θᾶττον κινεῖται πλησιάζον τῷ τόπῳ, ἐν ᾧ στήσεται. προσλη-

4 τῷ] τὸ A 10 γένεσις — ἠρεμίας (11) om. F ἔστι ante πάσης ut Arist. a τε om. a 11 ἠρεμίας πάσης CM αἰτίαν] ἀπόδειξιν, sed in mrg. corr. F[1] 12 ante ἐστι add. οὐκ F 14 γέγονε] γεγονὸς F ἐγένετο F 16 τῷ] τὸ aA 17 ἐστιν ante ὄντα M: εἰσὶν aF 17. 18 ἢ ποτὲ τὰ δὲ ποτὲ ὄντα γινόμενα ἐστὶν CM: ἢ ποτὲ γινόμενα aAF 21 κεκινεῖσθαι FM τὸ κινεῖσθαι bis scr., sed alter. del. M 22 ἠρεμίαν] ἀπορίαν, sed corr. F[1] 24 βίᾳ om. F ἔχοι γένεσιν A: ἔχει γένεσιν CM: γένεσιν ἔχει aF 30 ἐστιν F γενόμενον F cf. p. 914,6: γινόμενον post τόπου CM 32 τὸ ἱστάμενον, τουτέστι om. F

φθείσης οὖν ἑτέρας ταύτῃ προτάσεως τῆς λεγούσης, ὅτι τὸ βίᾳ φερόμενον 213v οὐ φέρεται θᾶττον πρὸς τὸν τόπον, ἐν ᾧ βίᾳ στήσεται, ἀλλὰ καὶ βραδύτερον. συνάγεται ἐν δευτέρῳ σχήματι προσεχῶς μέν, ὅτι τὸ βίᾳ φερόμενον οὐχ ἵσταται, τουτέστιν οὐκ ἔχει τὴν ὁρμὴν ἐπὶ τὸ ἑστάναι, τούτῳ δὲ ἕπεται τὸ τὸ βίᾳ ἠρεμοῦν μὴ γίνεσθαι ἠρεμοῦν, εἴπερ μὴ ἔχει τὸ ἵστασθαι καὶ ἠρεμίζεσθαι. τὸ οὖν βίᾳ ἠρεμοῦν ἔσται ἠρεμοῦν, οὐ γινόμενον ἠρεμοῦν· οὐ πάσης ἄρα ἠρεμίας γένεσίς ἐστιν, εἴπερ τῆς βιαίου μὴ ἔστιν. ἐφεξῆς δὲ δοκεῖ μὲν ὡς ἄλλο ἐπιχείρημα ἐπάγειν διὰ τοῦ ἔτι δοκεῖ τὸ ἵστασθαι κυρίως λέγεσθαι ἐπὶ τοῦ κατὰ φύσιν καὶ τῶν ἑξῆς, μᾶλλον δὲ οἶμαι τὸ συνεκτικὸν τοῦ προτέρου λόγου διὰ τούτου ὑποδεικνύναι· συνήχθη γὰρ ὁ λόγος ἐκεῖνος ὡς τοῦ ἵστασθαι μὴ δυναμένου τῷ βίᾳ φερομένῳ προσεῖναι, ἀλλὰ τῷ κατὰ φύσιν ἐπὶ τὸ ἑστάναι κινουμένῳ· τῷ γὰρ τὴν ὁρμὴν καὶ τὸν σκοπὸν ἐπὶ τὸ ἑστάναι ἔχοντι τούτῳ προσήκει τὸ ἵστασθαι ὡς τὸ ἠρεμίζεσθαι τῷ εἰς ἠρεμίαν σπεύδοντι καὶ τὸ λευκαίνεσθαι τῷ εἰς τὸ λελευκάνθαι. εἰπὼν δὲ ἔτι δοκεῖ τὸ ἵστασθαι κυρίως λέγεσθαι ἐπὶ τοῦ κατὰ φύσιν εἰς τὸν οἰκεῖον τόπον ἰόντος, οὐκ ἐπὶ τοῦ παρὰ φύσιν ἐπήγαγεν (εἴπερ, ὥς φησιν ὁ Ἀλέξανδρος, καὶ τοῦτο εἴη γεγραμμένον) ἢ ὅλως εἶναι. "καὶ σημαίνοι ἄν, φησίν, ὅτι δοκεῖ τὸ ἵστασθαι ἢ ὅλως εἶναι, ἐνεργείᾳ τῶν φυσικῶν σωμάτων ἑκάστῳ τοῦτο εἶναι τὸ εἰς τὸν αὑτοῦ καὶ τὸν οἰκεῖον φέρεσθαι τόπον· ἅμα γάρ ἐστι γεγονὸς καὶ ἐνεργείᾳ ὂν καὶ εὐθέως κινεῖται ἐπὶ τὸν οἰκεῖον τόπον | σπεῦδον 214r ἐπὶ τὴν κατὰ τοῦτο τελειότητα, ἂν μή τι ἐμποδίζῃ, ὅ ἐστι, φησί, δεικτικὸν τοῦ τὸ ἵστασθαι λέγεσθαί τε καὶ εἶναι ἐπὶ τῆς κατὰ φύσιν λεγομένης κινήσεως." οὕτω μὲν οὖν ὁ Ἀλέξανδρος ἀψάμενος οἶμαι καὶ τοῦ μέλλοντος ὑπ' ἐμοῦ λέγεσθαι. μήποτε δὲ τὸ ἢ ὅλως εἶναι πρὸς τὸ λέγεσθαι ἀποδέδοται, ὅτι δοκεῖ τὸ ἵστασθαι κυρίως λέγεσθαι. ἢ οὐ λέγεσθαι μόνον ἀλλὰ καὶ εἶναι ὅλως ἐπὶ τοῦ κατὰ φύσιν, ἵνα μὴ τὸ λέγεσθαι εἰς λεκτικὴν συνήθειαν ἀποπέμψῃ τὸ ἵστασθαι· ἀλλὰ τὸ ἵστασθαι κυρίως εἶναι τὸ εἰς τὸν αὑτοῦ τόπον φέρεσθαι. ἢ εἰ τὸ μὲν ἵστασθαι ἀπὸ τῆς στάσεως ἐφ' ἣν σπεύδει τὴν ἔννοιαν ἔχει, τὸ δὲ φέρεσθαι ἀπὸ τῆς κινήσεως οὐκ εἶναι

2 οὐ φέρεται — φερόμενον (3) om. F τὸν τόπον CM: τῷ τόπῳ aA καὶ (post ἀλλα sic C) om. CM 4 τὴν om. aF 4. 5 τούτωι δὲ ἕπεται τὸ ACFM: ταύτῃ δὴ ἠκολουθήσε a 5 τὸ alterum om. FM ἔχει τὸ] ἔκει το F 6 γοῦν CM ἔσται ἠρεμοῦν om. M γενόμενον a ex Arist., sed cf. 918,22 et p. 913,30 7 τῆς] τοῦ F 8 μὲν om. a διὰ τοῦ δοκεῖν F 9 κυρίως λέγεσθαι ἐπὶ τοῦ κατὰ φύσιν εἰς τὸν οἰκεῖον τόπον ἰόντος ἀλλ' οὐκ ἐπὶ τοῦ παρὰ φύσιν Arist. cod. H, cf. infra v. 15: κυρίως — κατὰ φύσιν etiam in mrg. corr. E, ceteri haec omnia om. Arist. codd. 10 προτέρου om. F 12 ἀλλὰ τὸ F τῷ γὰρ τὴν] τ ... τὴν M (cett. om. in lac. III litt.) 13 ἔχοντι ἐπὶ τὸ ἑστάναι CM 14 τῷ (ante εἰς) om. M 15 λελευκάνθαι aA: λε λευκάνθαι F: λευκαίνεσθαι CM τὸ ἵστασθαι δοκεῖ aF 16 οὐκ ἐπὶ aA²CM: οὐκέτι A¹F 18. 19 τὸ ἵστασθαι δοκεῖ aF 19 τούτω F 20 αὑτοῦ scripsi: αὐτοῦ aACF: αὐτὸν M καὶ εἰς aF γὰρ om. M ἐστι γεγονὸς om. F 21 κινεῖται εὐθέως aF 22 εἰ — ἐμποδίζοι aF φύσει F 24 οὖν om. A 25 τὸ λέγεσθαι] τὸ δέδοσθαι F 26 ὅτι — φύσιν (27) om. F 27 λεκτικὸν a 28 ἀποπέμψει C 29 αὑτοῦ a: αὐτοῦ AF: αὐτὸν CM ἀπὸ CM: ἐπὶ aAF 30 ἔχειν F ἀπὸ ACFM: ἐπὶ a ante κινήσεως iteratum στάσεως del. C

ἁπλῶς ταὐτὸν τὸ ἵστασθαι καὶ τὸ εἰς τὸν αὐτοῦ τόπον φέρεσθαι, 214r ἀλλὰ συμβαίνειν ἅμα. ἢ τότε συμβαίνειν τὸ ἵστασθαι, ὅτε συμβαίνει τι ἐπὶ τὸν αὑτοῦ τόπον φέρεσθαι. τοῦτο δὲ καὶ πρὸ ὀλίγου αὐτὸς εἶπεν οὕτως "ἡ γὰρ εἰς αὐτὸ κίνησις ἠρέμησις μᾶλλόν ἐστιν ἢ συμβαίνει γε ἅμα γίνεσθαι τῇ κινήσει." εἰ οὖν τοῦτο ἄτοπον τὸ μὴ γινόμενόν τι ἠρεμοῦν εἶναι ἠρεμοῦν, ὅπερ ἐπήγαγεν, ἄτοπον δὲ διότι τὸ γεγονὸς ἀνάγκη πρότερον γίνεσθαι, διττὸν ῥητέον τὸ ἵστασθαι, τὸ μὲν κατὰ φύσιν κυρίως, τὸ δὲ παρὰ φύσιν μεταφορικῶς ἢ ὁμωνύμως. καὶ διὰ τοῦτο ἴσως εἰπὼν τὸ ἵστασθαι ἐπὶ τοῦ κατὰ φύσιν λέγεσθαι προσέθηκε τὸ κυρίως. τῷ γὰρ ὄντι τὸ ἐπὶ στάσιν ἰὸν ἵστασθαι λέγεται ὡς τὸ ἐπὶ ἠρεμίαν ἠρεμίζεσθαι, τὸ μέντοι βίᾳ κινούμενον οὐκ ἐπὶ στάσιν κινεῖται· ἐὰν γοῦν παύσηται ἡ βῶλος τῆς βίᾳ γινομένης ἐπὶ τὸ ἄνω κινήσεως, ἐπὶ τὸ κάτω φέρεται εὐθέως, ἐὰν μή τι βίᾳ κρατήσῃ. βίαιος γὰρ ἠρεμία ἐστὶν ἡ βίᾳ κρατοῦντός τινος, ὥσπερ βίαιος κίνησις ἡ βίᾳ κινοῦντος. κἂν τὸ ἵστασθαι οὖν μὴ λέγηται κυρίως προϋπάρχειν τοῦ βίᾳ ἠρεμοῦντος, ἀλλ', ὅτι γέγονεν ἠρεμοῦν, ἀνάγκη γένεσιν αὐτοῦ προϋπάρχειν, καὶ τὸ ἵστασθαί τι ἀνάλογον. τί οὖν; ἆρα σοφιστικόν ἐστι τὸ ἐπιχείρημα ἀπὸ τῆς ὁμωνυμίας τοῦ ἵστασθαι προαχθέν; ἢ τάχα τὸν λόγον σοφιστικῶς οὕτως ἀπορούμενον θεὶς διέλυσε διὰ τῆς τοῦ κυρίως ἵστασθαι διακρίσεως, δείξας ὅτι κυρίως μὲν οὐκ ἂν λέγοιτο ἵστασθαι τὸ βιαίως φερόμενον, καταχρηστικῶς δὲ οὐδὲν κωλύει τὸ βίαιον στάσιν βιαίως φερόμενον ἵστασθαι καὶ αὐτὸ λέγειν, ὅτι προηγεῖταί τι τῆς βιαίου ἠρεμίας ἀνάλογον ὂν τῷ κυρίως ἵστασθαι τῷ τῆς κατὰ φύσιν ἠρεμίας προηγουμένῳ, ὅπερ τῇ κατὰ φύσιν κινήσει συνῆν; εἰ μὴ ἄρα, ὅπερ εἶπον, ἡ μὲν κατὰ φύσιν κίνησις εἰκότως ἔχει ἐν ἑαυτῇ καὶ τὸ ἵστασθαι, ὅπερ ἐστὶ τὸ ἐπὶ τὸ ἑστάναι σπεύδειν, ἡ δὲ παρὰ φύσιν οὐκ ἐπὶ τὸ ἑστάναι ἐν τῷ παρὰ φύσιν σπεύδοντος τοῦ κινουμένου οὐκ ἂν ὅλως ἔχοι τὸ ἵστασθαι· οὐδὲ γὰρ σταίη ἂν τὸ βίᾳ ἐνεχθέν, εἰ μὴ βίᾳ κατέχοιτο. πλὴν ἐπειδὴ ἀδύνατον τὸ βίᾳ που ἠρεμοῦν μὴ βίᾳ ἐνηνέχθαι εἰς ἐκεῖνον τὸν τόπον ἐν ᾧ βίᾳ ἠρεμεῖ, εἴπερ τὸ κατὰ φύσιν φερόμενον εἰς τὸν κατὰ φύσιν φέρεται τόπον ἐν ᾧ κατὰ φύσιν ἠρεμεῖ, προηγεῖται τῆς βιαίου ἠρεμίας ἡ βίαιος φορὰ ὥσπερ τῆς κατὰ φύσιν ἡ κατὰ φύσιν. καὶ κατὰ τοῦτο

1 ταυτὸν τῶ ἵστασθαι τὸ εἰς F: τὸ ἵστασθαι ταυτὸν τῷ εἰς a αὑτοῦ a: αὐτοῦ CM: αὐτὸν AF 2 συμβαίνει (post τότε) CM: ambiguo compendio F 3 αὐτοῦ ACFM τόπου F φέρεσθαι aM: om. ACF, sed inseruit C[1] καὶ αὐτὸς πρὸ ὀλίγου CM πρὸ ὀλίγου] c. 6 p. 230a4 4 κίνησις ἐν ᾧ ἕστηκεν Arist. αὐτὰ F ἠρέμισις a et superscr. F ἢ om. A γε] τε F 5. 6 ἠρεμοῦν om. F 6 ὅτι aF 8 μεταφορικὸς M ἢ om. aF ἴσως] οὕτως C 9 τῷ] τὸ A[1](?) et F

10 ὄντι τὸ om. F ἐπὶ ^{τὸ}ἵστασθαι ἰὸν εἰ^{ς} στάσιν λέγεσθαι C 11 οὖν aF 12 τῇ βία C[1] τῆς γίανομένης sic M 14 οὖν] ὃ F 15 λέγοιτο CM προυπάρχῃ F 16 καὶ τὸ] καὶ τῶ C[2]M 16. 17 ὅτι οὖν F 17 ἄρα aFM 18 πραχθέν F 21 στάσιν βιαίως φερόμενον om. F 22 τι om. F τῆς] τῆς τοῦ CM ὂν om. A 24 ἔχει εἰκότως a: ἔχοι εἰκότως F 26 σπεύδοντι F 28 ἀδύνατον ἐπειδὴ F που om. M βίαπένηνέχθαι (sic) C ἐνεχθῆναι aF 29. 30 κατὰ φύσι M ut saepe 31 ἡ παρὰ φύσιν F καὶ om. F τοῦτο] τούτου sic M

εἰ καὶ ἀκύρως, λέγοιτο ἂν ἵστασθαι καὶ τὸ βιαίως φερόμενον, ὅταν βίᾳ 214r μέλλῃ ἠρεμεῖν. τὸ δὲ κατὰ φύσιν φερόμενον λέγεται κυρίως ἵστασθαι, ὅτι ἐπὶ στάσιν ἵεται.

Ἐπειδὴ δὲ τοῦτο τὸ πρὸς τοῖς οἰκείοις τόποις θᾶττον φέρεσθαι τὰ κατὰ φύσιν φερόμενα ὡς ἀξίωμα πάντες προφέρουσι, καὶ τὴν μὲν αἰτίαν εὔλογον ἀποδιδόασι δυναμοῦσθαι λέγοντες αὐτὰ μᾶλλον πλησιάζοντα τῇ οἰκείᾳ ὁλότητι ὡς τελειούμενα τότε μᾶλλον κατὰ τὸ εἶδος, ἄλλοι δὲ τὸ πλῆθος τοῦ μεταξὺ ἀέρος ἐμποδίζειν λέγουσιν τοῖς ἐπὶ τὸ ἄνω ἢ κάτω κινουμένοις, ἕως ἂν πλησιάζοντα τοῖς οἰκείοις τόποις ὀλίγον ἀπολίπῃ τὸ μεταξύ, τὴν δὲ πίστιν τοῦ οὕτως ἔχειν, ὅτι τὰ κατὰ φύσιν φερόμενα θᾶττον κινεῖται πρὸς τοῖς οἰκείοις τόποις γινόμενα, ὀλίγοι προστιθέασιν, οὐδὲν ἴσως κωλύει τὰ ὑπὸ τοῦ φυσικοῦ Στράτωνος εἰρημένα τεκμήρια παραγράψαι. ἐν γὰρ τῷ Περὶ κινήσεως οὕτως εἰπών, ὅτι τὴν ἐσχάτην τοῦ τόπου ἐξαλλαγὴν ἐν ἐλαχίστῳ χρόνῳ ἐξαλλάσσει τὸ κινούμενον, ἐπάγει· "ἐν μὲν οὖν τοῖς τῷ βάρει φερομένοις διὰ τοῦ ἀέρος φανερόν ἐστιν οὕτω γινόμενον· τό τε γὰρ ἀπὸ τῶν κεράμων καταρρέον ὕδωρ, ἐάν τις ἀφ' ὑψηλοῦ τόπου φερόμενον αὐτὸ θεωρῇ, ἄνωθεν μὲν συνεχὲς φαίνεται ῥέον, ἐν δὲ τῷ κάτω διεσπασμένον πίπτει ἐπὶ τὸ ἔδαφος. εἰ οὖν μὴ ἀεὶ τὸν ὕστερον τόπον θᾶττον ἐφέρετο, οὐκ ἄν ποτε συνέβαινεν αὐτῷ τοῦτο. λέγει δὲ τοῦτο τὸ ἀποσπᾶσθαι τοῦ συνεχοῦς τὸ πλησιαίτερον τοῦ ἐδάφους γινόμενον." ἔτι δὲ καὶ ἄλλο προστίθησι τεκμήριον λέγων "ἐάν τις λίθον ἢ ἄλλο βάρος ἔχον ἀφῇ ἀποσχὼν τῆς γῆς ὅσον δακτυλιαῖον ὕψος, οὐ πάνυ ποιήσεται ἔνδηλον πληγὴν ἐν τῷ ἐδάφει, ἐὰν δὲ πλέθρον ἢ ἔτι πλέον ἀποσχὼν ἀφῇ ἄνωθεν, ἰσχυρὰν πληγὴν ποιήσει. καὶ ἄλλο μέν, φησίν, οὐδὲν αἴτιον τῆς πληγῆς ἐστιν· οὔτε γὰρ τὸ βάρος μεῖζον ἔχει, οὔτε μεῖζον τὸ κινούμενον γεγένηται οὔτε πλείω τόπον ἐπωθοῦν οὔτε ὑπὸ πλείονος ὠθούμενον, θᾶττον δὲ φερόμενον. καὶ παρὰ τοῦτο καὶ ταῦτα καὶ ἄλλα πολλὰ συμπτώματα συμβαίνει." τοῦτο δὲ οἶμαι τὸ τεκμήριον δηλοῖ, ὅτι ὀλίγον ἐξαιρούμενον ἀπὸ τῆς γῆς ὡς ἔτι ἐν τῇ γῇ ὂν δυσκίνητόν ἐστιν, ἀπὸ πολλοῦ δὲ κινούμενον ἐπὶ τὸν οἰκεῖον τόπον, ἀεὶ καὶ μᾶλλον δυναμοῦται πρὸς τοῦτο. ὁ δὲ Ἀσπάσιος εἰς ταύτην τὴν λέξιν ἐπεράτωσε τὸ βιβλίον.

---

1 καὶ εἰ transp. aF   ἀκύρως] μὴ κυρίως a   τὸ om. C   2 μέλλη, η in ras. A[2]   4 post τόποις interpolat γινόμενα a   5 post ἀξίωμα rasum C   6. 7 αὐτὰ — πλησιάζοντα — τελειούμενα CM: αὐτὸ — πλησιάζον (ου) — τελειούμενον aAF   9 πλησιάζωσι F   ἀπολίπῃ ὀλίγον aF   ἀπολίπει M   11 οὐδ' F   13 οὕτως aA: οὗτος F: om. CM   ἐσχάτην τοῦ CFM: ἐσχάτου A: τοῦ ἐσχάτου a   15 τῶ ex τὸ C   16 ἀφ'] ἐάφ' sic M   17 αὐτὸς F   θεωρεῖ M   ἄνωθεν μὲν CFM: ἄνω μὲν A: ἄνω a   φέρεται F   17. 18 διεσπασμένον τι πίπτει M   18 post ἀεὶ interpolat εἰς C[2]   θᾶσσον A   19 ἐπεφέρετο F   19. 20 τοῦτο τῶ ἀποσπᾶσθαι F   21 ἔχων AM   21. 22 ἀφῇ ἀποσχὼν τῆς γῆς CM: ἀπὸ τῆς γῆς AF: ἀπὸ τῆς γῆς ὑψώσας a   22 post ὕψος add. ῥίψῃ a   23 ἐν] ἐπὶ aF   ἄνωθεν ἀφῇ aF   24 post πληγὴν ras. M   ποιήσεται aF   οὐδὲν αἴτιόν φησι a: οὐδὲν αἴτιον F   25 μείζων ἔχει C   26 ante ὑπὸ add. δ' C   26. 27 ἐπωθούμενον. ἢ παρὰ τὸ θᾶττον φέρεσθαι. παρὰ τοῦτο γὰρ καὶ ταῦτα κτλ. a   27 καὶ (ante παρὰ)] ἢ F   30 δυναμοῦται] δραμεῖται F

p. 230b28 Ἔχει δὲ ἀπορίαν, εἰ ἐναντία ἡ ἐνταῦθα μονὴ ἕως τοῦ καὶ τίνες ἐναντίαι τίσιν, εἴρηται. | 214r

Εἰπὼν πρότερον, ὅτι τῇ ἐκ τούτου εἰς τὸ ἐναντίον κινήσει ἡ ἐν τού- 214v τῳ μονὴ ἀντίκειται, τῇ δὲ ἐκ τοῦ ἐναντίου εἰς τοῦτο ἡ ἐν τῷ ἐναντίῳ, ἀπορεῖ νῦν πρὸς τοῦτο καὶ λέγει, ὅτι εἰ ἐναντία ἐστὶν ἡ ἐνθάδε ἠρεμία τῇ ἐντεῦθεν κινήσει, ὡς εἴρηται πρότερον, ἐπειδὴ τὸ ἀρχόμενον κινεῖσθαι ἐντεῦθεν ἔτι ἐστὶ καὶ ἐνθάδε, ἐνθάδε δὲ ὂν ἠρεμεῖ (τοῦτο γάρ ἐστιν αὐτῷ τὸ ἐνθάδε εἶναι), συμβαίνει ἅμα τὸ αὐτὸ ἠρεμεῖν τε καὶ κινεῖσθαι τὰς ἐναντίας ἀλλήλαις κίνησίν τε καὶ ἠρεμίαν. ἡ γὰρ εἰς ὃ κίνησις τῇ ἐν αὐτῷ μονῇ οὐκ ἔστιν ἐναντία· διὸ οὐκ ἐπὶ τούτων ἐποιήσατο τὸν λόγον. τὸ δὲ ἅμα περὶ ταὐτὸν τἀναντία συμβαίνειν ἀδύνατον· ὅτι δὲ τὸ ἀρχόμενον ἐντεῦθεν κινεῖσθαι ἔτι ἐστὶν ἐνταῦθα, δείκνυσιν ἐκ τοῦ λόγου τοῦ λέγοντος, ὅτι τοῦ κινουμένου τὸ μέν τί ἐστιν ἐκεῖ ἐξ οὗ κινεῖται, τὸ δὲ ἐκεῖ εἰς ὃ κινεῖται· ὥσπερ εἰ νοήσαιμέν τι λευκὸν μελαινόμενον, μήπω δὲ τελέως μελανθέν, μένει ἔχον τι ἔτι τοῦ λευκοῦ καὶ ἠρεμοῦν ἐν τῷ λευκῷ κατὰ τοσοῦτον, οὕτω καὶ ἡ τοπικὴ κίνησις ἔτι ἔχουσά τι τῆς ἐν τῇ ἠρεμίᾳ διαθέσεως λέγοιτο ἂν μὴ ἀποβεβληκέναι τελέως τὴν ἠρεμίαν. λύει δὲ τὴν ἀπορίαν λέγων μηδὲν ἄτοπον συμβαίνειν ἐκ τοῦ λόγου, ἐὰν ᾖ περὶ τὸ αὐτὸ τὰ ἐναντία, μὴ κατὰ τὸ αὐτὸ δέ, ἀλλὰ κατ' ἄλλο καὶ ἄλλο· τὸ γὰρ αὐτὸ δυνατὸν εἶναι λευκὸν καὶ μέλαν κατ' ἄλλο καὶ ἄλλο μέρος, ὃ γίνεται καὶ ἐπὶ τοῦ τῆς κινήσεως ἀρχομένου· οὐ γὰρ κατὰ τὸ αὐτὸ ἠρεμεῖ καὶ κινεῖται, ἀλλὰ κατ' ἄλλο καὶ ἄλλο. τὸ μὲν γὰρ αὐτοῦ ἐστιν ἐκεῖ, τὸ δὲ οὐκέτι· οὐ γὰρ ἀμερὲς τὸ κινούμενον· δειχθήσεται γάρ, ὅτι οὐδὲν ἀμερὲς κινεῖται, εἰ δέ τι εἴη ἐν τοῖς ἐναντίοις κατ' ἄλλο καὶ ἄλλο, οὐδὲν ἄτοπον. τοῦτο οὖν διὰ βραχέων ἐνδειξάμενος διὰ τοῦ εἰπεῖν εἴ πῃ ἠρεμεῖ ἢ ἔτι μένει, τουτέστιν εἰ κατά τι ἠρεμεῖ ἢ κατά τι μένει, ἐπιφέρει ὅτι οὐδὲ ἐναντίον ἠρέμησις τῇ κινήσει κυρίως· στέρησις γὰρ μᾶλλόν ἐστιν, ἀλλ' ἔστι

1 ἀπορίαν ἐναντίαν F ἡ ἐνταῦθα μονὴ ACM ut cod. H Arist. (μονὴ ἡ ἐνταῦθα cod. E): ἡ μονὴ ἡ ἐνταῦθα ex Arist. vulg. a: om. F: lemma in εἰ ἔτι μένει desinens exhibet a τίσιν] εἰσὶν F cf. p. 911,21 3 τούτου ACM: τοῦ F: τοῦ ἐναντίου a 4 μονὴ aA²M: μονῆι A¹: μονῇ CF τὴν δὲ F 5 εἰ ex η corr. C: om. a ἐνθάδε] ἐνταῦθα CM 6 πρότερον] inde ab initio c. 6 ἐπεὶ CM τὸ] τῶ M 7 ἔτι] ὅτι F ἐστὶν (om. καὶ) CM ἐνθάδε δὲ om. F 8 τὸ ἐνθάδε εἶναι αὐτῷ aF 9 κινήσεις aF ἠρεμίας aF 10 οὐκ (post διὸ)] καὶ F 12 ἐνταῦθα] ἐντεῦθεν C 14 post ὥσπερ add. γὰρ a εἰ om. F 15 ἔτι ante ἔχον C 18. 19 περὶ αὐτὸ CM 19 τὸ γὰρ — ἄλλο καὶ ἄλλο (20) om. M 20 post εἶναι add. καὶ C ante κατ' add. καὶ F ὃ om. F 21 καὶ (ante ἐπὶ) om. aF 22 ἐκεῖ ἐστι aF 23 οὐκ ἔστιν aFM οὐ γὰρ κτλ.] cf. Themist. p. 364,10 οὐδὲ C¹M. 25 εἴ πῃ scripsi: εἰ πῇ aAFM Arist. cod. H: ἢ πῇ in ras. C ut Arist. vulg. cf. Schol. Brandisii p. 404a19 ἢ aAM (Arist. codd. E¹H): εἰ C ras. et F (Arist. vulg.) 26 post μένει erasae XXXV fere litterae A εἰ] ἢ C ἢ om. F: εἰ in ras. C ἐπιφέρει post κυρίως (27) a: om. F 27 ἐναντία a ἠρεμίσις aF

κυρίως κίνησις κινήσει ἐναντία ἡ ἐξ ἐναντίου εἰς ἐναντίον τῇ ἐξ ἐναν- 214v τίου εἰς ἐναντίον, ὡς προείρηται· ἐν γὰρ ταῖς τοιαύταις κινήσεσιν οὐ συμβαίνει τὸ αὐτὸ ἐν τοῖς ἐναντίοις εἶναι.

p. 231a2 Καὶ περὶ μὲν κινήσεως καὶ ἠρεμίας πῶς ἑκατέρα μία, καὶ τίνες ἐναντίαι τίσιν, εἴρηται.

Πῶς μὲν ἡ κίνησις μία εἴρηται, οὐ μέντοι πῶς μία ἡ ἠρεμία. ἀλλ' ἔοικεν ὡς εἰρημένον καὶ τοῦτο τιθέναι, διότι ἐκ τῶν περὶ τῆς κινήσεως ῥηθέντων δῆλόν ἐστι καὶ περὶ τῆς ἠρεμίας, πῶς μία. εἰ γὰρ στέρησις κινήσεως ἐν τῷ πεφυκότι ἐστὶν ἡ ἠρεμία, δῆλον ὅτι ὁσαχῶς λέγεται μία κίνησις, τοσαυταχῶς ἂν μία καὶ ἠρεμία ῥηθήσεται. ὥστε καὶ αὕτη ἡ μὲν γένει τις ἔσται μία, ἡ δὲ εἴδει, ἡ δὲ ἀριθμῷ καὶ οὐσίᾳ. μέχρι τούτου τὸ πέρας ἐστὶ τοῦ βιβλίου ἔν τισιν ἀντιγράφοις, ἐν δὲ ἄλλοις καὶ τὰ ἑξῆς ῥηθησόμενα πρόσκειται, ἅπερ οὐδὲ ὁ Πορφύριος συνοψίζειν οὐδὲ ὁ Θεμίστιος παραφράζειν εἵλετο. ὁ μέντοι Ἀλέξανδρος ἐπισημηνάμενος, ὅτι ἔν τισιν ἀντιγράφοις οὐ φέρεται, ἐξηγεῖται ὅμως αὐτά.

p. 231a5 Ἀπορήσειε δὲ ἄν τις καὶ περὶ τοῦ ἵστασθαι ἕως τοῦ καὶ ἠρεμοίη ἄν τι παρὰ φύσιν.

Εἴπερ μὴ ὡς ἔτυχε ταῦτα πρόσκειται, τὰ αὐτὰ τοῖς πρότερον εἰρημένοις λέγοντα, ἐν οἷς ἀναιρεῖν δοκεῖ τὸ ἵστασθαι ἐπὶ τῶν παρὰ φύσιν κινουμένων καὶ παρὰ φύσιν ἠρεμούντων· πρότερον συστήσας αὐτὸ διὰ τῆς εἰς ἀδύνατον ἀπαγωγῆς, ὅτε συνῆγεν, ὅτι εἰ μὴ ἔστι τὸ ἵστασθαι ἐπὶ τῶν βίᾳ κινουμένων καὶ βίᾳ ἠρεμούντων, 'οὐ γινόμενον ἠρεμοῦν τι ἔσται ἠρεμοῦν,' ἐπειδὴ ἐν ἐκείνοις ἔδοξε τὸ ἵστασθαι ἀποφάσκειν τῶν βίᾳ κινουμένων διά τε τοῦ 'τὸ ἱστάμενον ἀεὶ φέρεσθαι θᾶττον πλησιάζον τῷ οἰκείῳ τόπῳ, τὸ δὲ βίᾳ τοὐναντίον,' καὶ διὰ τοῦ 'τὸ ἵστασθαι ἐπὶ τοῦ κατὰ φύσιν εἰς τὸν οἰκεῖον τόπον ἰόντος λέγεσθαι,' βούλεται δὲ ὡς ἔοικεν ἐφ' ἑκάτερα κρατύνεσθαι τὴν ἀπορίαν, διὰ τοῦτο νῦν τὸ ἕτερον αὐτῆς μέρος ἀνέλαβε τὸ δεικνύον, ὅτι καὶ ἐπὶ τῆς βιαίου κινήσεως καὶ τῆς βιαίου ἠρεμίας τῆς ἀντικειμένης αὐτῇ, ἀνάγκη εἶναι τὸ ἵστασθαι· εἰ γὰρ μή, μένει δέ τι βίᾳ,

2 ὥσπερ εἴρηται a 4 ante πῶς ex Arist. vulg. add. καὶ a, sed om. etiam p. 920,2 et Arist. codd. EI 6 ἡ (post μία) om. a 7 τῆς om. aF 8 εἰ in ras. A 9 ἐν τῷ πεφυκότι — αὕτη (10) om. F ἡ ἠρεμία post εἰ γὰρ traiecerunt CM 10 ἂν μία om. a 11 τις] τι a: om. F ἐστὶ F ἡ δὲ καὶ ἀριθμῶι A 12 τοῦ βιβλίου ἐστὶν aF ἐφεξῆς A 13 ὁ (post οὐδὲ) om. a 18 Εἴπερ — ἔτυχε om. F 19 λέγοντα (scil. ἐστίν) ACM: λέγουσιν aF δοκοῦσι τι ἵστασθαι FM 19. 20 ἠρεμούντων et κινουμένων mutant aF 20 πρότερον δὲ a cf. Arist. p. 230b24 sqq. 22 ἔσταί τι aF 23 ἐπεὶ δὲ F 24 τε τοῦ τὸ CM: τε τὸ A: τὸ τὸ aF πλησιάζον — τόπῳ CM: om. aAF 25 τοῦ CM: τοῦτο aAF εἰς] ἐπὶ CM 27 μέρος αὐτῆς aF 28 δεικνύων C τῆς tertium om. F 29 μὴ om. F τι] τῆι A

ἔσται ἠρεμοῦν τι οὐκ ἀεὶ ἄνευ τοῦ γενέσθαι. ὅπερ εἶπεν πρότερον ὅτι "οὐ γινόμενον ἄρα ἠρεμοῦν ἔσται ἠρεμοῦν." νῦν δὲ προσέθηκε τῷ ἠρεμοῦν τὸ ἔσται οὐκ ἀεί, περιττῶς οἶμαι· εἰ γὰρ ἠρεμεῖ τὸ πεφυκὸς κινεῖσθαι, οὐκ ἂν εἴη ἀίδιος ἠρεμία. δῆλον δὲ ὅτι, φησίν, ἔσται τι βίᾳ ἠρεμοῦν· ὡς γὰρ κινεῖταί τι παρὰ φύσιν, οὕτω καὶ ἠρεμεῖ παρὰ φύσιν. ὥστε εἶναι τὸν συλλογισμὸν κατὰ τὸν δεύτερον τρόπον τῶν ὑποθετικῶν τοιοῦτον· ὄντος τοῦ βίᾳ μένοντος, ὡς ἀποδείξω, εἰ μὴ ἔστι τὸ ἵστασθαι ἐπ' αὐτοῦ ὡς καὶ ἐπὶ τοῦ κατὰ φύσιν, ἠρεμοῦν τι ἔσται οὐκ ἀεὶ ἄνευ τοῦ γενέσθαι. εἰ οὖν τοῦτο ἀδύνατον, ἔστι καὶ ἐπὶ τοῦ βίᾳ μένοντος τὸ ἵστασθαι. ὅτι δέ ἐστι τὸ βίᾳ μένον καὶ παρὰ φύσιν, δῆλον ἐκ τοῦ εἶναι τὸ παρὰ φύσιν κινούμενον. ἀντικεῖσθαι δὲ τῇ παρὰ φύσιν κινήσει οὐ ⟨τὴν παρὰ φύσιν μονὴν⟩ κυρίως. ἀντέκειτο γὰρ τῇ παρὰ φύσιν κινήσει οἷον τῇ ἐπὶ τὸ ἄνω τῆς γῆς οὐχ ἡ παρὰ φύσιν αὐτῆς ἡ ἐν τῷ ἄνω μονή, ἀλλ' ἡ κατὰ φύσιν ἡ ἐν τῷ κάτω. ἀκριβέστεροι δέ μοι δοκοῦσιν οἱ ταύτην τὴν λέξιν τὸ αὐτὸ ἀπαραλλάκτως τῇ πρότερον εἰρημένῃ λέγουσαν ὡς ὕστερον ὑπό τινων προστεθεῖσαν οὐ προσιέμενοι.

p. 231a10 Ἐπεὶ δέ ἐστιν ἐνίοις κίνησις κατὰ φύσιν καὶ παρὰ φύσιν ἕως τοῦ τέλους. |

Τὸ μὲν λεγόμενόν ἐστιν· ἐπειδὴ τῷ πυρὶ ἡ μὲν ἄνω κίνησις κατὰ φύσιν, ἡ δὲ κάτω παρὰ φύσιν, τῇ δὲ γῇ ἡ μὲν κάτω κατὰ φύσιν, ἡ δὲ ἄνω παρὰ φύσιν πότερον τῇ τοῦ πυρὸς κατὰ φύσιν ἡ αὐτοῦ τοῦ πυρὸς παρὰ φύσιν ἐναντία ἔσται ἢ ἡ τῆς γῆς κατὰ φύσιν; καὶ ἐπικρίνει ὅτι ἄμφω ἐναντίαι, ἀλλ' οὐχ ὡσαύτως. ἀλλ' ἡ μὲν τῆς γῆς κατὰ φύσιν τῇ τοῦ πυρὸς κατὰ φύσιν ὡς κατὰ φύσιν ἄμφω, ἡ δὲ τοῦ πυρὸς παρὰ φύσιν τῇ κατὰ φύσιν αὐτοῦ ὡς ἡ παρὰ φύσιν τῇ κατὰ φύσιν. καὶ αὕτη δὲ ἡ λέξις ἐκ περιττοῦ πρόσκειται ἤδη ῥηθεῖσα συντομώτερον οὕτως· "φέρεται δὲ τὴν μὲν ἄνω φορὰν φύσει τὸ πῦρ, τὴν δὲ κάτω ἡ γῆ καὶ ἐναντίαι γε αὐτῶν αἱ φοραί. τὸ δὲ πῦρ ἄνω μὲν φύσει, κάτω δὲ παρὰ φύσιν. καὶ ἐναντία γε ἡ κατὰ φύσιν αὐτοῦ τῇ παρὰ φύσιν." ὅτι δὲ ἐκ περιττοῦ

214v (margin, line 1) — 215r (margin, line 19)

1 οὐκ ἂν εἴη F 2 γενόμενον CM τῷ] τὸ A 3 οὐκ ἀεὶ περιττῶς] οὐκ ἀπρεπῶς F 4 φύσει F βία τι transp. aF 5 τι κατὰ φύσιν F[1] οὕτω τὸ ἠρεμεῖ M 6 ὑποθετῶν M in mg. 7 ἔστι] ἔσται F 8 ἐπὶ τῶν κατὰ φύσιν CM ἠρεμούντων οὐκ ἀεὶ ἔσται CM 9 γίνεσθαι F ἀδύνατον ἐστὶ τοῦτο, ἔστι a 9. 10 post ἵστασθαι hiatum XXX fere litterarum explevit lineolis A[1] 10 τὸ βιαζόμενον M 11 δὲ om. M τῇ aA[2]CFM: τὴν A[1] 11. 12 τὴν παρὰ φύσιν μόνην a: om. ACFM; in mrg. supplevit μονῇ τῇ et παρὰ φύσιν A[2], quae olim spectasse credo ad lectionem talem τὴν παρὰ φύσιν κίνησιν μονῇ τῇ παρὰ φύσιν 13 τὸ ἄνω] τῇ ἄνω F ante αὐτῆς add. κινήσει C ἡ (ante ἐν) om. M 14 ἀκριβέστερον aCFM 17. 18 κατὰ φύσιν καὶ παρὰ φύσιν om. F 18 ἕως τέλους M 19 τῷ μὲν πυρὶ aF 21 ante αὐτοῦ add. δὲ A 24. 25 ἡ δὲ τοῦ πυρὸς κατὰ φύσιν τῇ παρὰ φύσιν aF 25 ἡ (post ὡς) aF: om. ACM αὐτὴ F 26 δὴ ῥηθεῖσι συντόμως F οὕτως] p. 230b12 27 φησὶ F 29 γε om. M

ταῦτα πρόσκειται, δηλοῖ πάλιν ὁ αὐτὸς ἐπίλογος καὶ τούτοις ἐπαγόμενος ὁ 215r λέγων "περὶ μὲν οὖν κινήσεως καὶ ἠρεμίας πῶς ἑκατέρα μία, καὶ τίνες ἐναντίαι τίσιν, εἴρηται."

Μετὰ δὴ τὴν τῶν κατὰ μέρος ἐν τῷ βιβλίῳ τούτῳ διάρθρωσιν, καλὸν ἂν οἶμαι καὶ τὰ κεφάλαια αὐτοῦ συντόμως τε καὶ ὡς δυνατὸν ἀπαραλείπτως ἀναγράψασθαι. προθέμενος τοίνυν ἐν ἀρχῇ τὴν μεταβολὴν διελεῖν εἴς τε κίνησιν καὶ τὰ τῆς κινήσεως εἴδη καὶ εἰς γένεσιν καὶ φθορὰν πρῶτον δείκνυσιν, ὅτι τὰ μεταβάλλοντα τριχῶς μεταβάλλει ἢ κατὰ συμβεβηκὸς ἢ κατὰ μόριον ἢ καθ' αὑτὸ καὶ πρώτως, ἵνα τούτων ποιήσηται τὴν διαίρεσιν. εἶτα ὅτι οὐ μόνον τὰ μεταβαλλόμενα καὶ κινούμενα, ἀλλὰ καὶ τὰ μεταβάλλοντα καὶ κινοῦντα κατὰ τοὺς τρεῖς τούτους διῄρηται τρόπους. καὶ ἐφεξῆς ὅτι πέντε ὄντων τῶν ὑπαρχόντων, εἰ ἔσται κίνησις, τοῦ κινοῦντος, τοῦ κινουμένου, τοῦ χρόνου, καὶ ἔτι τοῦ ἐξ οὗ ἡ κίνησις καὶ τοῦ εἰς ὅ, ἐν τῷ κινουμένῳ ἐστὶν ἡ κίνησις καὶ ἐν οὐδενὶ ἄλλῳ· τὸ δὲ αὐτὸ δείκνυσι καὶ ἀπὸ τοῦ ὁρισμοῦ τῆς κινήσεως. εἶτα ὅτι τὸ εἶδος εἰς ὃ κινεῖται τὸ γινόμενον, καὶ τὸ πάθος εἰς ὃ κινεῖται τὸ ἀλλοιούμενον, καὶ ὁ τόπος εἰς ὃν κινεῖται τὸ φερόμενον ἀκίνητά ἐστι, καὶ τὸ μέγεθος δὲ εἰς ὃ τὸ αὐξόμενον, καὶ ὅλως τὸ εἰς ὃ ἡ κίνησις. τούτοις δὲ ἀπορίαν ἐπάγει τοιαύτην· εἰ ἡ λευκότης πάθος, τὸ δὲ πάθος κίνησις, ἡ εἰς πάθος μεταβολὴ εἰς κίνησιν ἂν εἴη διὰ κινήσεως· καὶ οὐκ ἐν τῷ κινουμένῳ μόνῳ ἡ κίνησις, ἀλλὰ καὶ ἐν τῷ εἰς ὅ. καὶ λύει τὴν ἀπορίαν ἐκ τῆς τοῦ πάθους ὁμωνυμίας, ὅτι καὶ τὸ λευκὸν πάθος λέγεται καὶ ἡ λεύκανσις, κίνησις δὲ οὐ τὸ λευκόν, ἀλλ' ἡ λεύκανσις. δείξας δὲ πρότερον ὅτι καὶ τὸ κινούμενον καὶ τὸ κινοῦν τριχῶς λέγεται, προστίθησιν ὅτι καὶ ἐν τοῖς ἄλλοις, τῷ τε εἰς ὃ καὶ τῷ ἐξ οὗ καὶ τῷ ἐν ᾧ, τουτέστι τῷ χρόνῳ, ἔστι τὸ τριττόν, τό τε κατὰ συμβεβηκὸς καὶ τὸ κατ' ἄλλο καὶ τὸ πρώτως καὶ καθ' αὑτό. καὶ οὕτως τὴν μὲν κατὰ συμβεβηκὸς καὶ κατ' ἄλλο μεταβολὴν ὡς κοινὴν πάντων καὶ ἀόριστον ἀποσκευασάμενος ἐν τῇ καθ' αὑτὸ καὶ πρώτως ὡρισμένῃ καὶ ἐπιστήμῃ πρεπούσῃ τὰς διαφορὰς τῶν μεταβολῶν ἐπιδείκνυσι τριχῇ διελὼν

---

2 λέγων] p. 231a2 cf. Simpl. p. 918,4 καὶ περὶ μὲν κινήσεως Arist. ut Simpl. l. c. 4 δὴ AFM: δὲ aC τῶν om. aF 6 ἀναγράψεσθαι F 7 καὶ εἰς τὰ ταύτης τῆς F 8 ἢ primum om. F 8. 9 συμβεβηκὸς et μόριον mutant CM 10 βαλλόμενα F καὶ (post ἀλλὰ) om. C[1] 11 τούτους δ. τ. A: τ. τρ. δ. a: τρ. τ. δ. M: τρ. δ. (om. τούτους) CF 12 ὄντων πέντε aF 13 τοῦ (ante χρόνου) om. F καὶ ἔτι om. CM 15 οἱ ἰσμοῦ sic M ὅτι om. F γινόμενον] κινούμενον F 16 ὃν] ὃ A 17 post φερόμενον iterat ὅτι a δὲ om. aF 18 τούτοι C[1] 20 ἡ κίνησις om. F 22 οὐ//// τὸ C 23 κινοῦν et κινούμενον mutant aF 24. 25 ἐξ οὗ et εἰς ὃ mutant aF 25 τρίτον FM 26 καὶ τὸ πρώτως—ἄλλο (27) om. C πρώτω F: πρώτερον sic M 28 ὁρισμένη A[1] 29 τὰς μεταβολῶν διαφορὰς aF

αὐτάς. καὶ τὴν μὲν ἐν τοῖς ἐναντίοις λέγει, τὴν δὲ ἐν τοῖς μεταξὺ ὡς ἐν- 215r
αντίοις, τὴν δὲ ἐν ἀντιφάσει. δείξας δέ, ἐν τίσιν ἐστὶν ἡ μεταβολή, δείκνυσιν ἑξῆς, κατὰ πόσους γίνεται τρόπους, ἐκ διαιρέσεως προάγων τὸν λόγον· τὸ γὰρ μεταβάλλον πᾶν ἢ ἐξ ὑποκειμένου εἰς ὑποκείμενον μεταβάλλει, τουτέστιν ἐξ ὄντος εἰς ὄν, ἢ ἐξ ὑποκειμένου εἰς οὐχ ὑποκείμενον, τουτέστιν ἐξ ὄντος εἰς μὴ ὄν, ἢ ἀνάπαλιν, ἢ τὸ λοιπὸν ἐξ οὐχ ὑποκειμένου εἰς οὐχ ὑποκείμενον, ὅπερ ἐστὶν ἀσύστατον· οὐδὲν γὰρ ἐκ τοῦ μὴ ὄντος εἰς τὸ μὴ ὂν μεταβάλλει. καὶ ἔστιν ἡ μὲν ἐξ ὑποκειμένου εἰς οὐχ ὑποκείμενον, καὶ ἡ ἐξ οὐχ ὑποκειμένου εἰς ὑποκείμενον ἡ μὲν γένεσις, ἡ δὲ φθορὰ οὐκ οὖσαι κινήσεις· ἡ δὲ ἐξ ὑποκειμένου εἰς ὑποκείμενον μόνη κίνησις· τὰ δὲ ὑποκείμενα ἢ ἐναντία ἢ μεταξύ. ἐπὶ τούτοις ζητεῖ, ἐν ποίαις τῶν κατηγοριῶν ἐστιν ἡ κίνησις, καὶ δείκνυσιν ἐν τῇ τοῦ ποιοῦ καὶ τῇ τοῦ ποσοῦ καὶ τοῦ ποῦ, οὔτε δὲ ἐν οὐσίᾳ οὔτε ἐν τῷ πρός τι οὔτε ἐν τῷ ποιεῖν καὶ πάσχειν, εἴπερ μὴ ἔστι κινήσεως κίνησις μηδὲ γενέσεως γένεσις μηδὲ ὅλως μεταβολὴ μεταβολῆς, ἅπερ πολυειδῶς ἀποδείκνυσι. καὶ ἐφεξῆς δείκνυσιν, ὅτι ἡ μὲν κατὰ τὸ ποιὸν κίνησις κοινὸν ἔχει ὄνομα τὴν ἀλλοίωσιν, ἡ δὲ κατὰ τὸ ποσὸν κοινὸν μὲν οὐκ ἔχει, ἰδίᾳ δὲ αὔξησιν καὶ μείωσιν, ἡ δὲ φορὰ οὔτε ἴδια οὔτε κοινόν· ἡ γὰρ φορὰ ἐπὶ μόνων λέγεται τῶν ἀψύχως κινουμένων· καὶ ὅτι τὸ μᾶλλον καὶ ἧττον ἐν πάσαις ταῖς κινήσεσιν ἀλλοίωσίς ἐστιν. δείξας δὲ ταῦτα ἐπὶ τῆς κινήσεως ἐφεξῆς τὸ ἀκίνητον τετραχῶς διαιρεῖ εἴς τε τὸ ὅλως ἀδύνατον κινηθῆναι καὶ τὸ ἐν πολλῷ χρόνῳ μόγις κινούμενον καὶ τὸ βραδέως ἀρχόμενον καὶ τὸ πεφυκὸς μὲν δυνάμενον κινεῖσθαι, μὴ κινούμενον δὲ τότε ὅτε πέφυκε καὶ οὗ καὶ ὥς, εἴπερ ἠρεμεῖν μόνων τῶν ἀκινήτων φησὶ λέγεσθαι. ταῦτα δὲ περὶ κινήσεως καὶ ἀκινησίας εἰπὼν διαρθροῖ λοιπόν, τί τὸ ἅμα, τί τὸ χωρίς, τί τὸ ἅπτεσθαι, τί τὸ μεταξύ, τί τὸ ἐφεξῆς, τί τὸ ἐχόμενον, τί τὸ συνεχές, καὶ τοῖς ποίοις ἕκαστον τούτων ὑπάρχειν πέφυκε. καὶ τούτοις προστίθησιν ἐν τίσιν ἐστὶ τὸ μεταξύ. προλαβὼν δὲ ὡς χρήσιμα τὰ εἰρημένα πρὸς τοὺς | ἐφεξῆς 215v
λόγους δείκνυσιν, ὅτι τριχῶς λέγεται μία ἡ κίνησις ἢ τῷ γένει ἢ τῷ εἴδει ἢ τῷ ἀριθμῷ. καὶ ὅτι κυριώτερον μία ἡ τῷ ἀριθμῷ μία, ἥτις ἕκαστον τῶν τριῶν περὶ ἃ ἡ κίνησις, τό τε κινούμενον καὶ τὸ εἶδος καθ᾽ ὃ κινεῖ-

1 δὲ om. M 3 προαγαγὼν CM 4 post ἢ ἐξ add. οὐχ del. F 4. 5 τουτ-
δ`
έστιν ACM: ὅπέρ ἐστιν a: ὅπερ τοῦτ᾽ ἔστιν F 7 οὐδὲν] οὐ F 8 post ἡ μὲν ἐξ add. οὐχ C^2: del. F οὐχ erasit C^2 8. 9 ante καὶ ἡ ἐξ οὐχ add. ὅπερ F, post illa οὐχ erasit C^2 9 εἰς οὐχ ὑποκείμενον C ἡ μὲν om. aF ἡ δὲ ACM: καὶ aF 12 post δείκνυσιν add. ὅτι aF ἐν τῇ] ἐν τῷ M τῆι τοῦ AM: τῇ το sic. C: τῇ om. a: τῇ τοῦ om. F 14 μηδὲ γενέσεως γένεσις om. A 18 οὔτε// ἴδια A: οὔτε ἴδιον aCFM μόνον A^1 21 ὅλον C κινηθῆναι ἀδύνατον aFM πολλῷ τῷ χρόνῳ F 22 ἀρχόμενον om. F μὲν aA: μὲν om. F: μὲν καὶ CM 22. 23 κινεῖσθαι δυνάμενον aF 23 ὅτε om. M καὶ οὗ — εἰπὼν (25) om. F ὥς, εἴπερ scripsi: ὡσεπερ A^1: ὥσπερ A^2: ὥς ὅπερ aCM 24 μόνων A: μόνον aCM ταῦτα — ἅπτεσθαι (25) M om., sed rest. in mg., ubi τὸ (ante χωρὶς) deest 25 διαρθρεῖ C 28 προλαβὼν aA: προσλαβὼν CFM 29 ἡ μία aF 30 καὶ ὅτι — ἀριθμῷ om. F ἡ om. aA 31 περὶ ἀκινησίαν F

ται καὶ τὸν χρόνον ἐν ᾧ κινεῖται, ἓν κατ' ἀριθμὸν ἔχει. καὶ ἐπάγει ὅτι 215v ἡ μία τῷ ἀριθμῷ κίνησις καὶ συνεχής ἐστι καὶ ὅτι καὶ ἡ κατὰ γένος μία κίνησις καὶ ἡ κατ' εἶδος καὶ ἡ κατ' ἀριθμὸν τότε μᾶλλον ἔχει τὸ μία εἶναι, ὅταν τέλειος ᾖ, καὶ ὅτι ἡ μὲν κατὰ γένος καὶ κατ' εἶδος μία κίνησις τότε μία λέγεται, ὅταν τέλειος ᾖ, ἡ δὲ κατ' ἀριθμὸν μία, κἂν μὴ τέλειος ᾖ, συνεχὴς δὲ μόνον λέγεται μία. καὶ ἐφεξῆς ὅτι καὶ τὸ ὁμαλὲς δεῖ προσεῖναι τῇ μιᾷ κινήσει· μᾶλλον γὰρ μία ἡ ὁμαλὴς τῆς ἀνωμάλου. καὶ ὅτι τὸ ταχὺ καὶ βραδὺ οὐκ ἔστιν εἴδη κινήσεως, διότι ἐν πᾶσίν ἐστι ταῦτα τοῖς τῆς κινήσεως εἴδεσι. καὶ λοιπὸν διαιρεῖ τὰς τῶν κινήσεων ἀντιθέσεις καὶ διακρίνει τῶν ἄλλων ἐκείνην τὴν κατὰ ἐναντίωσιν. καὶ τότε ζητεῖ ποία κίνησις ποίᾳ κινήσει ἐναντία, καὶ ποία κίνησις ποίᾳ ἠρεμίᾳ ἐναντία, καὶ ποῖαι ἠρεμίαι ἀλλήλαις. καὶ προστίθησιν ὅτι καὶ ἡ κατὰ τὸ κατὰ φύσιν καὶ παρὰ φύσιν ἐναντίωσίς ἐστιν ἐν ταῖς κινήσεσιν καὶ ἠρεμίαις κατὰ τὸν αὐτὸν τρόπον, καθ' ὃν καὶ ἐν τοῖς κατὰ φύσιν. καὶ ἀπορεῖ, εἰ ἐπὶ τῆς παρὰ φύσιν μονῆς ἐστι προηγούμενον τὸ ἵστασθαι, καὶ ἐπιχειρεῖ ἐφ' ἑκάτερα. καὶ ἑτέραν ἀπορίαν ἐπάγει, εἰ ἐναντία ἡ ἐνταῦθα μονὴ τῇ ἐντεῦθεν κινήσει, ὡς εἴρηται, τὸ δὲ κινούμενον δοκεῖ ἠρεμεῖν, πῶς οὐχ ἅμα ὑπάρξει τὰ ἐναντία; καὶ τὴν λύσιν τῇ ἀπορίᾳ περιέλαβεν, ὅτι οὐ κατὰ ταὐτὸν τὰ ἐναντία, ἀλλὰ πῇ μὲν ἠρεμεῖ, πῇ δὲ κινεῖται. |

---

1 ἔχειν F 2 καὶ (post ὅτι) om. aCF 4 τέλος C καὶ ὅτι — κἂν μὴ τέλειος ᾖ (5. 6) om. F 7 γὰρ] δὲ a καὶ om. aF 8 τὸ om. F καὶ τὸ βραδὺ CM 12 κατὰ τὸ om. M 14 εἰ καὶ ἐπὶ CM 16 ἐνταῦθα] ἐντεῦθεν F μονῆι sed corr. A[1] 17 δοκεῖ CFM: καὶ aA 18 συμπεριέλαβεν a 19 post κινεῖται add. τέλος τοῦ πέμπτου βιβλίου C: Σιμπλικίου φιλοσόφου ἐξήγησις εἰς τὸ ε̄ τῆς ἀριστοτέλου φυσικῆς ἀκροάσεως M

ΣΙΜΠΛΙΚΙΟΥ ΦΙΛΟΣΟΦΟΥ ΕΙΣ ΤΟ Ζ ΤΗΣ ΑΡΙΣΤΟΤΕΛΟΥΣ ΦΥΣΙΚΗΣ ΑΚΡΟΑΣΕΩΣ ΥΠΟΜΝΗΜΑ Ο ΕΣΤΙΝ ΕΚΤΟΝ 216r

Ἔθος ἔχοντες οἱ ἐκ τοῦ Περιπάτου τὴν τῶν βιβλίων τάξιν ἐπιγράφειν κατὰ τὴν τάξιν τῶν τοῦ λόγου στοιχείων ἄλφα, βῆτα, γάμμα καὶ ἐφεξῆς, εἰκότως τὸ ἕκτον τῆς Φυσικῆς ἀκροάσεως ἐπιγράφουσι ζῆτα, ὅπερ ἐν ἀριθμοῖς τὸν ἑπτὰ ἀριθμὸν δηλοῖ, ἐν δὲ τοῖς στοιχείοις τὴν ἕκτην τάξιν ἀποκεκλήρωται. εἴρηται δὲ καὶ πρότερον, ὅτι τὰ μὲν πέντε βιβλία τὰ πρὸ τούτου Φυσικὰ καλοῦσιν, τὰ δὲ ἐντεῦθεν τρία Περὶ κινήσεως· οὕτω γὰρ καὶ Ἀνδρόνικος ἐν τῷ τρίτῳ τῶν Ἀριστοτέλους βιβλίων διατάττεται, μαρτυροῦντος περὶ τῶν πρώτων καὶ Θεοφράστου γράψαντος Εὐδήμου περί τινος αὐτῷ τῶν ἡμαρτημένων ἀντιγράφων κατὰ τὸ πέμπτον βιβλίον· "ὑπὲρ ὧν, φησίν, ἐπέστειλας κελεύων με γράψαι καὶ ἀποστεῖλαι ἐκ τῶν Φυσικῶν, ἤτοι ἐγὼ οὐ ξυνίημι ἢ μικρόν τι παντελῶς ἔχει τὸ ἀνὰ μέσον τοῦ "ὅπερ ἠρεμεῖν καλῶ τῶν ἀκινήτων μόνον· ἐναντίον γὰρ ἠρεμία κινήσει, ὥστε στέρησις ἂν εἴη τοῦ δεκτικοῦ," ὥστε καὶ τὸ πέμπτον βιβλίον 'ἐκ τῶν Φυσικῶν' ὁ Θεόφραστος νομίζει. αὐτὸς δὲ ὁ Ἀριστοτέλης ἐν τῷ ὀγδόῳ κατ' ἀρχὰς φησίν· "ἀρξώμεθα δὲ πρῶτον ἐκ τῶν διωρισμένων ἡμῖν ἐν τοῖς Φυσικοῖς πρότερον. φαμὲν δὴ τὴν κίνησιν ἐνέργειαν εἶναι τοῦ κινητοῦ ᾗ κινητόν"·

---

1 Titulum dedi ex AC (φιλοσόφου om. C): σιμπλικίου μεγάλου διδασκάλου εἰς τὸ ζῆτα τ. ἀ. φ. ἀ. F: σιμπλικίου ὑπόμνημα εἰς τὸ ἕκτον τῆς ἀ. φ. ἀ. a: σιμπλικίου — διήλεγξε (p. 925,18) folio avulso om. M 4 τὴν om. C 5 τὸ] εἰς τὸ aF 6. 7 ἀποκεκλήρωται τάξιν A 7 πρότερον] p. 4,14. 801,13 9 post τρίτῳ add. βιβλίῳ a τῶν ἀριστοτέλους βιβλίων A: τῶν βιβλίων ἀριστοτέλους C: τῶν ἀριστοτέλους κινήσεων F: τῶν ἀριστοτέλους περὶ κινήσεως a. cf. *Zur Textgesch. der Arist. Phys. (Abh. d. Berl. Akad. 1882)* p. 40[1] 10 εὐδήμου AC: ἐνδήμου a: εὐδήμω F 11 αὐτῷ aAC: αὐτοῦ F ἡμαρτημένων AC: διημαρτημένων aF 12 με aA: om. CF καὶ ἀποστεῖλαι om. F 13 τὸ ἀναμέσον AC: τοῦ ἀναμέσον aF ὅπερ — δεκτικοῦ (15)] Arist. Phys. E 2. 226b 14—16. Eudemo locum quinti libri nescio quem in suis Physicis Aristoteleis corrupte legi querenti respondisse videtur sanum eum esse. nam nihil fere distare illum ab hoc quem citat 14 μόνων F ἠρεμία γὰρ collocat F 15 βυβλίον aF 15. 16 ὁ θεόφραστος ἐκ τῶν φυσικῶν aF 16 ὀγδόῳ] Θ 1. 251a 8

εἴρηκε δὲ τοῦτο ἐν τῷ τρίτῳ. καὶ πάλιν “ἐτέθη μὲν γὰρ ἡ φύσις ἐν τοῖς 216r Φυσικοῖς ἀρχὴ κινήσεως καὶ ἠρεμίας”· τοῦτο δὲ ἐν τῷ δευτέρῳ εἴρηκε. ἐπὶ τελευτῇ δὲ τοῦ ὀγδόου βιβλίου φησίν· “ἄπειρον μὲν οὖν ὅτι οὐκ ἐνδέχεται μέγεθος εἶναι, δέδεικται πρότερον ἐν τοῖς Φυσικοῖς”· εἴρηκε δὲ καὶ περὶ τούτου ἐν τῷ τρίτῳ. καὶ ὅτι μὲν τὰ πέντε Φυσικὰ ἐκάλουν, διὰ τούτων δῆλον· ὅτι δὲ τὰ τελευταῖα τρία Περὶ κινήσεως, δηλοῖ σαφῶς ὁ Ἀριστοτέλης ἐν τῷ πρώτῳ τῶν Περὶ οὐρανοῦ λέγων “ἀλλ’ ἐκεῖνό γε φανερόν, ὅτι ἀδύνατον τὴν ἄπειρον διελθεῖν ἐν πεπερασμένῳ χρόνῳ. ἐν ἀπείρῳ ἄρα· δέδεικται γὰρ πρότερον τοῦτο ἐν τοῖς Περὶ κινήσεως. καὶ πάλιν· “λόγος ἐν τοῖς Περὶ κινήσεως, ὅτι οὐθὲν ἔχει ἄπειρον δύναμιν τῶν πεπερασμένων οὐδὲ τῶν ἀπείρων πεπερασμένην.” εἴρηται δὲ περὶ τούτων ἐν τοῖς τρισίν. ὅτι δὲ τὰ τρία ἐστὶ τὰ Περὶ κινήσεως, καὶ τὰ πέντε Φυσικά, μαρτυρεῖ καὶ Δάμας ὁ τὸν βίον Εὐδήμου γράψας λέγων “καὶ τῶν ἐκ τῆς Περὶ φύσεως πραγματείας τῆς Ἀριστοτέλους τῶν Περὶ κινήσεως τρία.” Φυσικὰ δὲ ἐκάλουν οὐ τὰ ὀκτὼ μόνον, ἀλλὰ καὶ τὰ Περὶ οὐρανοῦ καὶ Περὶ ψυχῆς καὶ ἄλλα πλεῖστα· ἰδίως δὲ Φυσικῆς ἀκροάσεως τὰ πέντε. ὅτι δὲ τὸ νῦν προκείμενον βιβλίον τῇ τάξει μετὰ τὸ πέμπτον ἐστί, δηλοῖ μὲν καὶ ὁ Εὔδημος τὰ τοῦ Ἀριστοτέλους παραξέων, συνάψας τοῖς ἐν τῷ πέμπτῳ βιβλίῳ ῥηθεῖσι τὸ μηδὲν τῶν συνεχῶν ἐξ ἀμερῶν συγκεῖσθαι. καὶ Ἀνδρόνικος δὲ ταύτην τὴν τάξιν τούτοις τοῖς βιβλίοις ἀποδίδωσι, καὶ μέντοι καὶ ὁ Ἀριστοτέλης τοῖς ἐν τῷ πέμπτῳ βιβλίῳ προδιδαχθεῖσι, τῷ συνεχεῖ καὶ ἁπτομένῳ καὶ ἐφεξῆς, εὐθὺς ἐν ἀρχῇ τούτου τοῦ βιβλίου προσεχρήσατο. ὅτι δὲ καὶ πρὸ τοῦ ἑβδόμου τοῦτο, δῆλον ἐξ ὧν ἐν τῷ πέρατι τούτου τοῦ βιβλίου δείξας, ὅτι οὐδὲν ἀμερὲς κινεῖται, καὶ ὅτι οὐδεμία μεταβολὴ ἄπειρος, ἐν τῷ Η̅, ὅπερ ἐφεξῆς ὂν τούτῳ ἕβδομόν ἐστιν, ὡς δεδειγμένοις χρῆται τούτοις. ὁμοίως δὲ καὶ τὸ μὴ εἶναι κίνησιν ἄπειρον ἐν

---

1 εἴρηκε δὲ τοῦτο AC: εἴρηκε δὲ F: τοῦτο δὲ εἴρηκε a τρίτῳ] Γ 2. 202a7 ἐτέθη—ἠρεμίας] Θ 3. 253b7 2 post ἀρχὴ add. καθάπερ codd. Arist. δευτέρῳ] B 1. 192b20 3 ἐπὶ δὲ τῇ τελευτῇ τοῦ ὀγδόου φησὶν aF ὀγδόου] Θ 10. 267b20 5 τρίτῳ] Γ 5 sqq. τὰ μὲν aF 6 τρία AC: om. aF 7 πρώτῳ τῶν aCF: πρώτῳ A Περὶ οὐρανοῦ] A 5. 272a28 γε om. F 8 χρόνῳ om. F 9 ἄρα] ἅμα F τοῦτο πρότερον aF πάλιν] de caelo A 7. 275b21 10 λόγος] λέγει (om. ἐν τοῖς περὶ κινήσεως) F 11 πεπερασμένα F 12 τὰ (post ἐστὶ) om. a 13 Δάμας satis vulgaris nominis ignotus homo, fortasse Eudemi discipulus (cf. Zelleri II. Ph. II 2³ 86). Brandis ex futtili codice protractum Δάμασος recepit, alii Δαμάσκιος τῶν (post καὶ) aCF: om. A 14 aut τὰ Περὶ κινήσεως τρία aut τῶν Π. κ. τριῶν corrigendum 15 οὐ om. F μόνον AC: μόνα aF οὐρανίου a 15. 16 καὶ τὰ περὶ ψυχῆς C 18 ὁ AC: om. aF Εὔδημος] fr. 60 p. 83,18 Sp. τὰ τοῦ ἀριστοτέλους παραξέων A²C: τὰ τοῦ ἀριστοτέλους πράξεων A: τὰ τοῦ ἀριστοτ′ (λ supra) ..... (lac. v litt.) F: τὸ τῷ ἀριστοτέλει ὧδε εἰρημένον a συνάξας C 19 τὸ μηδὲν (μὴ δὲ F)—συγκεῖσθαι] cf. Z 1. 231a24. 2. 233b31 21 προδιδαχθεῖσι AC: προαχθεῖσι aF 22 καὶ τῷ ἐφεξῆς C 22. 23 τοῦ βιβλίου τούτου προεχρήσατο C 23 πρὸ τοὺ (sic) εὐδημω, ω in ου corr., F δῆλων sic C 23. 24 τούτου τοῦ βιβλίου] Z 10 et 7 24 οὐδὲ F 25 Η̅] ἦτα A: ὀγδόῳ F τούτῳ aA: τούτου CF; at cf. p. 928,9 26 χρῆται] cf. Π 1. 242a7 τὸ μὴ εἶναι κτλ.] Z 2 sqq.

πεπερασμένῳ χρόνῳ μήτε ἀπείρου ὄντος τοῦ κινουμένου μήτε πεπερασμέ- 216r
νου, ἐνταῦθα μὲν δείκνυσι, χρῆται δὲ αὐτῷ ἐν ἐκείνῳ ὡς δεδειγμένῳ.

p. 231a21 Εἰ δέ ἐστι συνεχὲς καὶ ἁπτόμενον ἕως τοῦ ἕτερον γὰρ τὸ ἔσχατον, καὶ οὗ ἔσχατον.

Πέντε ὄντων ἐν τοῖς οὖσι μεγεθῶν, γραμμῆς ἐπιφανείας σώματος καὶ ἔτι κινήσεως καὶ χρόνου, τὸ μὲν συγκεῖσθαι ἕκαστον ἐξ ἐκείνων τῶν μερῶν εἰς ἃ καὶ διαιρεῖται, κοινή τις πᾶσιν ἔδοξεν ἔννοια. ἰδίᾳ δὲ λοιπὸν οἱ μὲν ἐπ' ἄπειρον πᾶν τὸ ληφθὲν μέγεθος εἰς μεγέθη διαιρεῖσθαι νομίζουσιν, ὡς μηδέποτε τῆς διαιρέσεως εἰς ἀμερῆ καταληγούσης, καὶ διὰ τοῦτο καὶ ἐκ μερῶν συγκεῖσθαι τὰ μεγέθη λέγουσι καὶ οὐκ ἐξ ἀμερῶν· οἱ δὲ τῆς ἐπ' ἄπειρον τομῆς ἀπεγνωκότες, ὡς οὐ δυναμένων ἡμῶν ἐπ' ἄπειρον τεμεῖν καὶ ἐκ τούτου πιστώσασθαι τὸ ἀκατάληκτον τῆς τομῆς, ἐξ ἀδιαιρέτων ἔλεγον ὑφεστάναι τὰ σώματα καὶ εἰς ἀδιαίρετα διαιρεῖσθαι. πλὴν ὅτι Λεύκιππος μὲν καὶ Δημόκριτος οὐ μόνον τὴν ἀπάθειαν αἰτίαν τοῖς πρώτοις σώμασι τοῦ μὴ διαιρεῖσθαι νομίζουσιν, ἀλλὰ καὶ τὸ σμικρὸν καὶ ἀμερές, Ἐπίκουρος δὲ ὕστερον ἀμερῆ μὲν οὐχ ἡγεῖται, ἄτομα δὲ αὐτὰ διὰ τὴν ἀπάθειαν εἶναί φησι. καὶ πολλαχοῦ μὲν τὴν Λευκίππου καὶ Δημοκρίτου δόξαν ὁ Ἀριστοτέλης διήλεγξεν, καὶ δι' ἐκείνους ἴσως τοὺς ἐλέγχους πρὸς τὸ ἀμερὲς ἐνισταμένους ὁ Ἐπίκουρος ὕστερον μὲν γενόμενος, συμπαθῶν δὲ τῇ Λευκίππου καὶ Δημοκρίτου δόξῃ περὶ τῶν πρώτων σωμάτων, ἀπαθῆ μὲν ἐφύλαξεν αὐτά, τὸ δὲ | ἀμερὲς αὐτῶν παρείλετο, ὡς διὰ τοῦτο ὑπὸ τοῦ 216v
Ἀριστοτέλους ἐλεγχομένων. νῦν μέντοι ὁ Ἀριστοτέλης καθόλου δεῖξαι προτίθεται, ὅτι οὐ συνέστηκεν ἐξ ἀμερῶν τὰ μεγέθη τὰ συνεχῆ διάστασιν ἔχοντα. καὶ πρῶτον μὲν ἐπὶ τῶν τοῦ σώματος μεγεθῶν αὐτὸ δείκνυσι, καὶ τότε ἐπὶ κινήσεως καὶ χρόνου. ἐπειδὴ δέ ἐστί τινα μεγέθη καὶ ἐξ ἁπτομένων τινῶν συγκείμενα, ὡς οἰκία, ὡς σωρός, ὅτι οὐδὲ τὸ τοιοῦτο μέγεθος ἐξ ἀμερῶν δυνατὸν γενέσθαι συναποδείκνυσιν. εἰ οὖν πᾶν μέγεθος ἢ ὡς ἐκ συνεχῶν σύγκειται τῶν μερῶν ἢ ὡς ἐξ ἁπτομένων, τὰ δὲ ἀμερῆ οὔτε συνεχῆ δύναται γενέσθαι ἀλλήλοις οὔτε ἁπτόμενα, οὐδὲν ἂν εἴη μέγε-

---

2 χρῆται] H 1. 242b32 3 Εἰ ACF ut Arist. vulg.: Ἐπεὶ a ut Simpl. p. 868,9 et Arist. cod. I 6 τῶν om. F 7 καὶ om. F τις] τοῖς F 10 μερῶν AC: μεριστῶν supra v. C[1] (quod praebent etiam Paris. 1859 in mrg. et Palatinus 237 (N), unde Brandisius arripuit): τῶν μερῶν aF 11 ἐπεγνωκότες F τεμεῖν C: τέμνειν aAF 12 ἀκατάληπτον CF 13 ὑφίστασθαι aF 15 Ἐπίκουρος] fr. 268 p. 192,10 Usener 17 τὴν δημοκρίτου δόξαν καὶ λευκίππου a: τὴν δημ. καὶ λευκ. δόξαν F 18 καὶ δι' incipit M 18. 19 ἐνιστάμενος M 19 μὲν om. aF 19. 20 δημοκρίτου καὶ λευκίππου aF post λευκίππου incohatum δο del. C 20 ἀσωμάτων F 22 ἐλεγχομένων ex λεγόμενον F 23 συνέστησεν F ἀμερῶν, μ in ras. C[2] τὰ prius] τὸ a 24 αὐτὸ] τοῦτο aF 25 ἐπειδὴ ACM: ἐπεὶ aF 26 post σωρὸς add. καὶ M τοιοῦτον FM 27 δυνατὸν ἐξ ἀμερῶν aF γενέσθαι] συγκεῖσθαι a 29 οὔτε] οὐ M ἀλλήλων aF οὐδὲν] οὐδ' CM εἴη] ἢ F

θος ἐξ ἀμερῶν συγκείμενον. καὶ δείκνυσιν ἐπὶ τῆς γραμμῆς καὶ τῶν στιγ- 216v μῶν πρῶτον, ὅτι ἀδύνατον συνεχῆ οὖσαν τὴν γραμμὴν ἐκ στιγμῶν εἶναι. δείκνυσι δὲ αὐτὸ οὕτως· ἡ γραμμὴ συνεχὴς οὖσα ἐκ μερῶν ἐστι συνεχῶν· συνεχῆ δὲ ἦν ὧν τὰ ἔσχατα ἕν· εἰ οὖν ἡ γραμμὴ ἐκ τῶν τὰ ἔσχατα ἓν ἐχόντων μερῶν ἐστιν, αἱ δὲ στιγμαὶ τὰ ἔσχατα ἓν οὐκ ἔχουσιν, οὐκ ἂν εἶεν ἐκ στιγμῶν αἱ γραμμαί, κατὰ τὴν τοῦ δευτέρου σχήματος συναγωγήν. καὶ ὅτι μὲν συνεχὴς ἡ γραμμὴ καὶ ἐκ συνεχῶν μερῶν, ὧν τὰ ἔσχατα ἕν, πρόδηλον. ὅτι δὲ τῶν στιγμῶν οὐκ ἔστιν ἓν τὰ ἔσχατα, δείκνυσιν ἐκ τοῦ ὧν ἐστιν ἔσχατον ἄλλο μὲν τὸ ἔσχατον εἶναι, ἄλλο δὲ ἐκεῖνο τὸ οὗ ἔσχατόν ἐστιν. εἰ οὖν ἡ στιγμὴ ἀμερὴς καὶ οὐκ ἔστι τι αὐτῆς ἔσχατον, οὐκ ἂν εἴη δυεῖν στιγμῶν τὰ ἔσχατα ἕν, ὥστε καὶ ἕν τι ἐξ αὐτῶν γενέσθαι. οὐκ ἄρα συνεχές τι ἐκ στιγμῶν οἷόν τε γενέσθαι. εἰ δὲ λέγοι τις, ὅτι τὸ πέρας οὐκ ἔστι μέρος, καὶ διὰ τοῦτο οὐδὲν κωλύει τοῦ ἀμεροῦς εἶναι πέρας, ὁμολογεῖ καὶ οὗτος, ὅτι οὐ ταὐτόν ἐστι τὸ ὅλον καὶ τὸ πέρας. ἔστιν οὖν καὶ ἄλλο τι παρὰ τὸ πέρας· ἐν δὲ τῇ στιγμῇ οὐκ ἔστιν. ὅλως δὲ τὸ ἔχον πέρας καὶ ἀρχὴν ἔχει καὶ μέσον, ὥστε καὶ μόριον. δέδεικται οὖν, ὅτι ἀδύνατον ἐξ ἀμερῶν εἶναι τὸ συνεχές. τὰ γὰρ ἐπὶ γραμμῆς εἰρημένα καὶ ἐπὶ ἄλλων συνεχῶν ῥηθήσεται· οὐ γὰρ διότι στιγμαὶ ἀλλ' ὅτι ἀμερῆ, ἀληθῆ τὰ ἐπ' αὐτῶν εἰρημένα. ἀμερῆ δὲ καὶ τὰ νῦν καὶ αἱ μονάδες, ὥστε καὶ εἰ σώματά τινες ἀμερῆ λέγοιεν, ὡς ὁ Διόδωρος οἴεται δεικνύναι, καὶ ἐπ' ἐκείνων τὰ αὐτὰ ῥηθήσεται.

p. 231a29 Ἔτι ἀνάγκη ἤτοι συνεχεῖς εἶναι τὰς στιγμὰς ἕως τοῦ καὶ τόπῳ κεχωρισμένα.

Ἐπειδὴ δοκεῖ τινα μεγέθη συνεχῆ γίνεσθαι ἐκ μὴ συνεχῶν ἀλλ' ἁπτομένων, ὡς ὁ τοῖχος ἐκ τῶν πλίνθων, ὅτι μηδὲ οὕτως ἐκ σημείων ἢ ἐξ ἀμερῶν ὅλως δύναται μέγεθός τι γίνεσθαι, δείκνυσι προλαβών, ὅτι εἴ τι γίνεται συνεχές ἐκ στιγμῶν, ἢ ἐκ συνεχιζομένων αὐτῶν γίνεσθαι ἢ ἐξ ἁπτομένων ἀνάγκη, καὶ ὅτι συνεχεῖς οὐ γίνονται διὰ τὰ προδεδειγμένα. καὶ λοιπὸν ἐπάγει ὅτι οὐδὲ ἁπτόμεναι αἱ στιγμαὶ ποιοῦσί τι συνεχές. καὶ πρόχειρον μὲν ἦν δεῖξαι, ὅτι οὐδὲ ἅπτονται ἀλλήλων αἱ στιγμαί, εἴπερ ἅπτεται μὲν ἐκεῖνα ὧν τὰ πέρατα ἅμα, αἱ δὲ στιγμαὶ πέρατα οὖσαι πέρας

6 post γραμμαὶ rasuram exh. C 9 ἐκεῖνο τὸ οὗ A: ἐκεῖνο οὗ τὸ CM: τὸ οὗ aF 10 καὶ οὐκ M: οὐκ aACF post ἔσχατον add. εἰ δὲ τοῦτο a 11 εἶεν δυοῖν aF ἓν CM: om. aAF ἕν τι] ἐν τῇ F 11. 12 γενέσθαι aA: γίνεσθαι CM: γενέσει F 12 οἷόν τε γίνεσθαι CM λέγει M 13 πέρας] περίσυ sic F ἀμερὲς F 15 παρὰ] περὶ M 16 καὶ μέσον ἔχει collocat M μόρια non recte CM 18 post ἐπὶ add. τῶν M 19 ἐπ' ACM: ὑπ' F: περὶ a post νῦν add. εἰρημένα del. C 20 εἰ σώματα] ἀσώματα F τις ἀμερῆ λέγοι a λέγειενεν sic F Διόδωρος] Cronus cf. Zeller H. Ph. II 1[4] 267[2] οἴονται F 22 ἔτι libri ut Arist. codd. FK: ἔτι δὲ Arist. vulg. εἶναι om. F 24 Ἐπειδὴ δὲ F post μεγέθη add. καὶ aF 26 δυνατὸν aF δείκνυσι — γίνεσθαι (27) om. F 27 συνεχές CM: om. aAF γίνεται M 28 συνεχεῖς — ποιοῦσι (29) om. F 31 μὲν om. a τὰ om. a

οὐκ ἔχουσιν. ὁ δὲ τοὺς τρόπους ἐκθέμενος ἐκ διαιρέσεως, καθ' οὓς ἅπτεσθαι λέγοιτο ἄν τινα ἀλλήλων, καὶ εἰπὼν ὅτι ἢ ὅλον ὅλου ἅπτεται ὡς σημεῖον σημείου ἢ αἱ ἐφαρμόζουσαι ἀλλήλαις γραμμαί, ἢ τὸ μὲν κατὰ μόριον τὸ δὲ καθόλου ὡς γραμμὴ σημείου, ἢ κατὰ μόρια ὡς γραμμὴ γραμμῆς κατὰ σημεῖον (μόριον γάρ πως τοῦ ὅλου τὸ σημεῖον), ἐπάγει ὅτι ἀμερεῖς οὖσαι αἱ στιγμαὶ οὔτε κατὰ μέρη οὔτε ὡς ὅλον μέρους ἀλλήλων ἐφάψονται, ἀλλ' εἰ ἄρα, ὡς ὅλον ὅλου, ὡς ἐφαρμόζειν ἀλλήλοις. ταῦτα δὲ ἁπτόμενα μὲν οὐκ ἂν λέγοιτο κυρίως, εἴπερ ἁπτόμενα ἦν, ὧν τὰ πέρατα ἀλλήλοις ἐφαρμόζει, ἀλλ' οὐχ ὅλα ὅλοις. εἰ δὲ καὶ συγχωρήσοι τις καὶ ταῦτα ἁπτόμενα καλεῖν ἢ κατ' ἄλλον τρόπον πελάζειν ἀλλήλοις, οὐκ ἂν ἐκ τῶν τοιούτων γένοιτό τι μέγεθος· τό τε γὰρ ἐκ συνεχῶν γινόμενον μέγεθος καὶ τὸ ἐξ ἁπτομένων μέρη ἔχει, τὸ μὲν ἄλλο, τό δὲ ἄλλο, τὸ δὲ ἐξ ἀμερῶν οὐκ ἔχει. ὥστε οὐδὲ ἐξ ἁπτομένων τῶν σημείων γίνοιτο ἄν τι μέγεθος. καὶ ἡ μὲν πρώτη δεῖξις προῆλθεν ἀπὸ τοῦ μὴ ἔχειν πέρατα τὰ σημεῖα, αὕτη δὲ ἀπὸ τοῦ μέρη μὴ ἔχειν· ἄλλο δὲ τὸ πέρας καὶ ἄλλο τὸ μέρος, κἂν αὐτὸς νῦν δοκῇ τῷ πέρατι ὡς μέρει κεχρῆσθαι. εἰπὼν δὲ ὅτι τὸ συνεχὲς ἔχει τὸ μὲν ἄλλο τὸ δὲ ἄλλο μέρος, ἐπήγαγεν καὶ διαιρεῖται εἰς οὕτως ἕτερα καὶ τόπῳ κεχωρισμένα. τὸ γὰρ συνεχές, ἐπειδὴ μήτε σύγκειται ἐξ ἀμερῶν μήτε διαιρεῖται εἰς ἀμερῆ, εἰς συνεχῆ διαιρεῖται. ὥστε μὴ τὸ ὅλον μόνον, ἀλλὰ καὶ τῶν μερῶν ἕκαστον τῶν ἐξ αὐτοῦ διῃρημένων τὸ μὲν ἄλλο μέρος ἔχειν τὸ δὲ ἄλλο, οὐ τῷ λόγῳ μόνον κεχωρισμένα, ὥσπερ αἱ τοῦ μήλου ποιότητες, ἀλλὰ καὶ τῷ τόπῳ. 216b

p. 231b6 Ἀλλὰ μὴν οὐδὲ ἐφεξῆς ἔσται στιγμὴ στιγμῆς ἕως τοῦ καὶ τῶν νῦν χρόνος.

Δείξας ὅτι οὐδὲ ὡς ἐκ συνεχῶν στιγμῶν ἢ τῶν νῦν οὐδὲ ὡς ἐξ ἁπτομένων δυνατὸν ἕν τι γενέσθαι μέγεθος, ἐκ περιουσίας δείκνυσιν, ὅτι καὶ ἐκ τῶν ἐφεξῆς στιγμῶν ἢ τῶν νῦν εἴ τις νομίζει γίνεσθαί τι μῆκος ἢ |

1 ἔχουσαι, sed corr. F 2 λέγοιντο aCM post ὅλον add. ἢ F 3 αἱ ἐφαρμόζουσαι AC²: ἐφαρμόζουσιν aC¹M post ἀλλήλαις add. ὡς aF et (si silentio fides) A: ὡς αἱ M et C¹: del. C² 4 κατὰ μόριον F 6 ὡς ὅλον μέρους CM: ὅλον μέρος A: καθ' ὅλον καὶ μέρος aF ἀλλήλων om. a 7 εἰ] ἢ F ὡς C²: om. aAFM ἐφαρμόζει F ἀλλήλαις M: ἀλλήλοις a et ACF (e silentio)

8. 9 πέρα C¹ 9 ἀλλ' om. a καὶ om. C συγχωρήσει aC: συγχωρ(ή) γενόμενον μέγεθος F 11 γενόμενον F 14 ἀπὸ — αὕτη δὲ (15) om., sed in mrg. add. C¹ 16 δοκῇ νῦν F: δοκεῖ (om. νῦν) C ὡς μέρει κεχρῆσθαι τῷ πέρατι M 17 ἔχει] εἶναι F 21 ἔχει F: ἔχον M οὐ] οὔτε F 22 κεχωρισμένον F 23 τόπῳ] λόγῳ C¹ 25 τῶν] τῷ M: τὸ F 26 ὅτι ACM: ὅτι ὡς F: ὡς a οὐδὲ ὡς (ὡς superscr.) C: οὐδὲν M: οὐδὲ aAF post συνεχῶν add. τῶν M ὡς (ante ἐξ) ACM: ante οὐδὲ F: om. a 27 καὶ om. a 28 νομίζοι aF

χρόνον, οὐ καλῶς οἴεται. πρῶτον μὲν ὅτι κἄν, εἰ ἐφεξῆς ἦν ταῦτα ἀλλή- 217r λοις, οὐκ ἐποίει τι ἓν ἀνομογενοῦς τινος ὄντος μεταξύ, ἔπειτα ὅτι οὐ μόνον συνεχεῖς ἀλλήλαις ἀδύνατον εἶναι τὰς στιγμὰς καὶ ἁπτομένας ἀλλήλων, ἀλλ' οὐδὲ ἐφεξῆς ἀλλήλαις αὐτὰς εἶναι δυνατόν. καὶ ἔστιν ἐκ τοῦ μᾶλλον τὸ ἐπιχείρημα. εἰ γὰρ ἐφεξῆς ἀλλήλαις ἀδύνατον εἶναι τὰς στιγμάς, πολλῷ μᾶλλον ἅπτεσθαι ἀλλήλων ἀδύνατον, εἴπερ τὰ ἁπτόμενα πρὸς τῷ ἐφεξῆς εἶναι καὶ ἅμα ἔχει τὰ πέρατα· καὶ ἔτι μᾶλλον συνεχεῖς εἶναι ἀδύνατον, εἰ τὰ πέρατα αὐτῶν εἰς ἓν συντρέχειν ἀνάγκη τῶν μερῶν ἄλλου ἀλλαχῆ κατὰ τόπον διεστῶτος. ὅτι δὲ οὐκ εἰσὶν ἐφεξῆς ἀλλήλαις αἱ στιγμαί, δείκνυσι τῷ ὁρισμῷ τοῦ ἐφεξῆς προσχρώμενος καὶ πάλιν ἐν δευτέρῳ σχήματι συλλογιζόμενος οὕτως· ἐφεξῆς ἐστιν ὧν μηδέν ἐστι μεταξὺ συγγενές, ὡς οἰκίαι ἐφεξῆς ἀλλήλαις ὧν μή ἐστιν οἰκία τις μεταξύ, κἂν δένδρον ἢ ἄλλο τι μεταξὺ τυγχάνῃ ἢ ἀργὸς τόπος. τῶν δὲ στιγμῶν ἔστι τι μεταξὺ ὁμογενὲς γραμμὴ καὶ τῶν νῦν χρόνος. συνάγεται οὖν ὅτι οὔτε αἱ στιγμαὶ ἐφεξῆς εἰσιν οὔτε τὰ νῦν. καὶ ὅτι μὲν μεταξὺ δυεῖν στιγμῶν πανταχοῦ γραμμή ἐστι καὶ μεταξὺ δυεῖν νῦν χρόνος, πρόδηλον· πῶς δὲ ὁμογενὲς ἡ γραμμὴ ταῖς στιγμαῖς; ἢ ὡς πέρας ἐκείνου οὗ ἐστι πέρας, ὡς ἐν Ἠθικοῖς τὴν ἡδονὴν συγγενῆ τὴν οἰκείαν ἔδειξε τῇ ἐνεργείᾳ, ἧς ἐστι πέρας. ἀλλ' εἰ τὸ μὲν σημεῖον ὁμογενὲς τῇ γραμμῇ, τὸ δὲ νῦν τῷ χρόνῳ, ποσὰ δὲ ἡ γραμμὴ καὶ ὁ χρόνος, ποσὰ ἂν εἴη καὶ τὸ σημεῖον καὶ τὸ νῦν, εἰ μὴ ἄρα ὑπὸ τὸ ποσὸν καὶ ταῦτα ὡς ποσοῦ πέρατα. ὑπὸ γάρ τινα ἂν ἄλλην εἴη κατηγορίαν, εἴπερ χρὴ πᾶν τὸ ἐν ὑποστάσει ὑπό τινα τῶν δέκα κατηγοριῶν ἀναχθῆναι. εἰ δὲ ἐν παντὶ χρόνῳ ἔστι νῦν καὶ ἐν πάσῃ γραμμῇ σημεῖον, ὧν μεταξύ ἐστι γραμμὴ καὶ χρόνος, τούτων μεταξὺ ἂν εἴη σημεῖον καὶ τὸ νῦν, εἰ μὴ ἄρα δυνάμει καὶ οὐκ ἐνεργείᾳ ἐστὶν ἐν τῇ γραμμῇ στιγμὴ καὶ ἐν τῷ χρόνῳ τὸ νῦν, ἢ τὸ δυνάμει ὂν δύναται καὶ ἐνεργείᾳ γίνεσθαι.

Ὁ δὲ Εὔδημος τῷ ἐπιχειρήματι οὕτως ἐχρήσατο "εἰ γάρ ἐστι, φησίν, ἐφεξῆς τὰ ἀμερῆ, δεῖ πάντως εἶναί τι αὐτῶν μεταξὺ μὴ ὁμογενές, ὥστε στιγμὴ μὲν οὐκ ἂν εἴη, γραμμὴ δὲ ἢ κενὸν μεταξὺ στιγμῶν ἐν μήκει. οὐκ ἔσται οὖν ἐκ τῶν στιγμῶν ἡ γραμμή· οὐ γὰρ ἐν αὐτῇ αἱ ἐφεξῆς στιγμαί·

1 οὐκ ἄλλως M ὅτι om. aF εἰ AC: om. aFM 2 post τι ras. C καὶ om. M 3 ἀλλήλων CM: om. aAF; sed cf. v. 6 6 πρὸς τὸ C 7 συνεχῆ F 8 εἰ] ἢ C 9 διεστῶτος κατὰ τόπον CM ἀλλήλων aF αἱ om. F 10 τῷ ex τῶν corr. M ὁρισμῷ τοῦ om. aF προσχρόμενος C[1] 11 οὐδὲν μεταξὺ ἐστὶ aF 12 οἰκίαι et οἰκία, ί in ras. II litt. C 13 τυγχάνη, ῃ in ras. C 13. 14 ὁμογενὲς μεταξὺ C 14 γραμμὴ a et add. A[1]: om. CFM 15 δυοῖν hic et v. 16 aF 17 ὁμογενὴς aF ὡς πέρας] ὥσπερ F ἐκείνου CM: ἐκείνῳ aAF 18 ἐν Ἠθικοῖς] cf. K 5. 1175a20 sqq. τὴν (post συγγενῆ) aA: καὶ CFM ἐστι τὸ F 19 εἰ in ras. C μὲν τὸ F 20 τὰ νῦν C 22 ἄλλην om. F πᾶν om. C 23 εἰ δὲ] καὶ εἰ aF 24 χρόνος καὶ γραμμὴ CM 26 ἢ] εἰ F 28 Εὔδημος] fr. 61 p. 84,19 Spengel φησὶν A: post ἐφεξῆς aF: om. CM 29 ἀμερῆ] μέρη F[1] πάντων M[2] 30 ἢ] εἰς, superscr. ὡς F 31 οὖν om. a, qui ante οὐκ interpolat εἰ μὲν οὖν γραμμὴ οὐ γὰρ aAC: οὐδὲ F: οὐδὲ γὰρ M ἐφεξῆς αἱ transp. C

εἰ δὲ κενόν, πλέον ἔσται τὸ κενὸν ἐν τοῖς συνεχέσι τῶν ἐξ ὧν, τουτέστι 217r τῶν ἐφεξῆς λεγομένων στιγμῶν, ἢ οὐδὲ ἔσται μέγεθος ὅλως. ὥσπερ γὰρ ἁπτόμεναι δύο στιγμαὶ μῆκος οὐδὲν ποιοῦσιν, οὕτως οὐδὲ στιγμὴ καὶ κενόν.'' μήποτε οὖν ὀρθῶς ἐνοήσε τὸ ὑπὸ τοῦ Ἀριστοτέλους ῥηθὲν ὁ Εὔδημος, ὅτι οὐχ ἁπλῶς ἀναιρεῖ τὸ ἐφεξῆς εἶναι στιγμὴν στιγμῇ ἢ τὸ νῦν τῷ νῦν, ἀλλὰ τὸ οὕτως εἶναι ἐφεξῆς, ὥστε ἐκ τούτων εἶναι τὸ μῆκος ἢ τὸν χρόνον. εἰ γὰρ μεταξὺ τῶν στιγμῶν καὶ τῶν νῦν γραμμή ἐστι καὶ χρόνος, πῶς ἐκ τῶν ἐφεξῆς στιγμῶν εἴη ἂν συγκειμένη ἡ γραμμή, εἴπερ πέρατα μόνον αὐτῆς εἰσιν αἱ ἐφεξῆς στιγμαί;

Ὁ δὲ Ἀλέξανδρος καὶ οὕτως ἐπεχείρησε τῷ λόγῳ· ''ὁμογενῆ, φησίν, τῶν σημείων τὴν γραμμὴν εἶπεν καὶ τῶν νῦν τὸν χρόνον κατ' αὐτοὺς ἐκείνους, εἴγε ἕκαστον αὐτῶν ἐξ ἀμερῶν σύγκειται, ὡς αὐτοί φασιν, ἡ μὲν γραμμὴ τῶν σημείων, ὁ δὲ χρόνος τῶν νῦν. ὥστε κατ' αὐτοὺς ἐκείνους οὐκ ἐφεξῆς τὰ σημεῖα, εἴ γε τὸ ἐξ αὐτῶν γινόμενον κατ' αὐτοὺς μεταξύ ἐστιν αὐτῶν, ὃν αὐτοῖς ὁμογενές.'' καὶ ἔοικεν ὁ Ἀλέξανδρος πανταχοῦ τὸ ἐφεξῆς νομίζειν ἀναιρεῖν τὸν Ἀριστοτέλη, ἀλλὰ μὴ τὸ οὕτως ἐφεξῆς εἶναι, ὥστε ἐκ τούτων τὸ μῆκος εἶναι ἢ τὸν χρόνον. ὅπερ σαφῶς δι' αὐτῶν τῶν λέξεων ὁ Ἀριστοτέλης ἐσήμανεν.

p. 231b10 Ἔτι διαιροῖτο ἂν εἰς ἀδιαίρετα ἕως τοῦ ἢ εἰς ἀδιαίρετα. τοῦτο δὲ συνεχές.

Καὶ τοῦτο οἶμαι τὸ ἐπιχείρημα τοῦ αὐτοῦ δεικτικόν ἐστι τοῦ μηδὲ ἐφεξῆς εἶναι τὰ ἀμερῆ, ὥστε ἐκ τούτων εἶναι τὸ μῆκος ἢ τὸν χρόνον. δηλοῖ δὲ καὶ τὸ ἔτι προσκείμενον, ὅτι πρὸς τὸ αὐτὸ καὶ οὗτος ὁ λόγος πεπόρισται. ἔστι δὲ τοιοῦτος· εἰ ἐκ τῶν ἐφεξῆς ἀμερῶν τὸ συνεχές ἐστι, τουτέστιν ἡ γραμμὴ καὶ ὁ χρόνος, περὶ ὧν εἴρηται τὸ ἑκάτερον, ἡ μὲν ἐκ στιγμῶν, ἡ δὲ ἐκ τῶν νῦν, καὶ διαιροῖτο ἂν εἰς τὰ ἐφεξῆς ἀδιαίρετα· ἐξ ὧν γὰρ ἕκαστον σύγκειται, εἰς ταῦτα καὶ διαιρεῖται. καὶ ἔστιν αὕτη τοῦ συνημμένου ἡ ἀπόδειξις, ἡ δὲ πρόσληψις λοιπὸν ἐξ ἀναιρέσεως τοῦ ἑπομένου· ἀλλὰ μὴν οὐδὲν ἦν τῶν συνεχῶν εἰς ἀμερῆ διαιρετόν. καὶ τὸ συμπέρασμα ἤτοι ἡ ἐπιφορὰ ὡς σαφὴς παρεῖται, ὅτι τὸ συνεχὲς οὐ σύγκειται ἐκ τῶν ἐφεξῆς ἀμερῶν. τὴν δὲ πρόσληψιν τὴν λέγουσαν μηδὲν τῶν συνεχῶν εἰς ἀμερῆ διαιρετὸν εἶναι δείκνυσι μεταλαβὼν τὸ συνεχὲς εἰς τὸ μεταξύ (τὸ γὰρ μεταξὺ ἦν ἡ γραμμὴ καὶ ὁ χρόνος).

2 ἢ] καὶ coni. Spengel ὅλως μέγεθος aF 3 στιγμὴ ACM: στιγμαὶ aF 4 ἐννοῆσαι δοκεῖ aF ῥηθὲν] εἰρημένον CM 5 οὐκ ἀναιρεῖ ἁπλῶς a ἁπλῶς om. F: ἁπλοῦν M 8 μόνον] μὲν F 9 αἱ om. F 11 τῶ/// σημείω// C εἶπεν] εἶναι F τῶ//// νῦν C 12 ὡς ὁ αὐτὸς φησὶν F: ὡς αὐτός φησιν a 13 δὲ om. F 15 ὃν] ὧν F 16 ἀριστοτέλην aCM 17 σαφῶν a αὐτῶν aAF: τῶν C: om. M 18 ὁ ἀρ. post σαφῶς C 19 διαιρεῖτο C ἀδιαίρετα corr. in ἀεὶ διαιρετὰ A ἢ εἰς ἀδιαίρετα om. F post ἀδιαίρετα suppl. ἢ εἰς ἀεὶ διαιρετά ex Arist. a, cf. p. 930,8 22 τὰ μέρη F 23 ἔτι τὸ invertit F προκείμενον AF 24 εἰ om. C[1] 28 συνηγμένου F 29 οὐδὲν ἦν τῶν] οὐδὲ ὄντων F 30 σαφὲς M 31 οὐ om. M 32 μηδὲ F 33 ἡ om. aF

καὶ λέγει ὅτι ἄλλο γένος οὐχ οἷόν τε εἶναι μεταξὺ τῶν ἀδιαιρέτων 217r (οὐ γὰρ οἷόν τε μεταξὺ τούτων εἶναι τὸ φαιὸν ἢ τὸ χλιαρόν), ἀλλ' ἢ τὸ διαιρετὸν ἢ τὸ ἀδιαίρετον, καὶ μάλιστα εἰ ἐκ τῶν ἀδιαιρέτων συγκεῖσθαι λέγοιτο τὸ μεταξύ. καὶ γὰρ ἀντιφατική ἐστιν ἡ διαίρεσις ἐν τῷ γένει τούτῳ ἡ τοῦ διαιρετοῦ καὶ ἀδιαιρέτου. εἰ οὖν ἀδιαίρετον μὴ ἔστι τὸ μεταξὺ συνεχές, εἴπερ συγκεῖσθαι λέγεται ἐκ τῶν ἀμερῶν, τὸ δὲ συγκείμενον καὶ διαιρεῖται, ἀνάγκη διαιρετὸν αὐτὸ εἶναι, καὶ ἤτοι εἰς ἀδιαίρετα ἢ εἰς ἀεὶ διαιρετά. ἀλλὰ τοῦ μὴ εἰς ἀδιαίρετα ἐφεξῆς προστίθησι τὴν ὑπόμνησιν· 'εἰ γὰρ εἰς ἀδιαίρετα, ἔσται ἀδιαίρετον ἀδιαιρέτου ἁπτόμενον', ἵνα γένηταί τι ἓν ἐξ αὐτῶν· ὅπερ ἀπεδείχθη ἀδύνατον ὄν. ζητεῖ δὲ | ὁ Ἀλέξανδρος, πῶς ὑγιὴς ἡ δεῖξις, εἰ διὰ μὲν τοῦ μὴ διαιρεῖσθαι τὸ 217v συνεχὲς εἰς ἀμερῆ δείκνυσιν, ὅτι μηδὲ σύγκειται ἐξ ἀμερῶν, ὅτε ἔλεγεν ἀλλ' οὐδὲν ἦν τῶν συνεχῶν εἰς ἀμερῆ διαιρετόν, τὸ δὲ μὴ διαιρεῖσθαι εἰς ἀμερῆ δείκνυσι διὰ τοῦ μὴ ἅπτεσθαι τὰ ἀμερῆ ἀλλήλων, τουτέστι μὴ συγκεῖσθαι ἀλλήλοις, δι' οὗ ἔδειξεν ἤδη ὅτι ἐξ ἀμερῶν οὐχ οἷόν τε συγκεῖσθαι τὸ μέγεθος. καὶ λύει τὴν ἔνστασιν λέγων ἄλλο εἶναι τὸ ἐπιχείρημα τὸ ἀπὸ τοῦ μεταξὺ τὸ λέγον, ὅτι ἢ διαιρετόν ἐστιν ἢ ἀδιαίρετον, καὶ εἰ διαιρετόν, ἢ εἰς ἀδιαίρετα ἢ εἰς ἀεὶ διαιρετά. εἰ τοίνυν τὸ συνεχὲς μήτε ἀδιαίρετόν ἐστι, μήτε διαιρετὸν εἰς ἀδιαίρετα, ἐξ ἀνάγκης ἂν εἴη διαιρετὸν εἰς ἀεὶ διαιρετά. "καὶ πιστοῦται, φησίν, αὐτὸ ἐκ τούτου. εἰ εἰς ἀδιαίρετα διαιροῖτο, 'ἔσται ἀδιαίρετον ἀδιαιρέτου ἁπτόμενον', ἵνα γένηται τὸ συνεχές. μήποτε δὲ οὐδέ, ὡς εἴρηται πρότερον, διάλληλός ἐστιν ἡ δεῖξις, ἀλλ' ἐκ τοῦ μὴ ἅπτεσθαι ἀλλήλων τὰ ἀμερῆ πρότερον μὲν ἔδειξεν, ὅτι οὐ σύγκειται ἐξ ἀμερῶν τὰ συνεχῆ (οὐχ ὅτι ταὐτὸν τὸ ἅπτεσθαι καὶ τὸ συγκεῖσθαι ἤτοι συνεχίζεσθαι, ἀλλ' ὅτι προηγεῖται πάντως τὸ ἅπτεσθαι τοῦ συνεχίζεσθαι), νῦν δὲ δείκνυσιν ἐκ τοῦ αὐτοῦ πάλιν, ὅτι οὐ διαιρεῖται εἰς ἀμερῆ τὰ συνεχῆ, ἐκ δὲ τούτου ὅτι οὐδὲ σύγκειται ἐξ ἀμερῶν. ὥστε ἄμφω μὲν ἐκ τοῦ μὴ ἅπτεσθαι δείκνυται, τὸ δὲ μὴ συγκεῖσθαι καὶ ἐκ τοῦ μὴ διαιρεῖσθαι, καὶ οὐκ ἔστιν αὕτη διάλληλος ἡ δεῖξις. μήποτε δὲ ἐπὶ τῶν τοιούτων οὐδὲ ἔστιν ἄτοπος ἡ διάλληλος δεῖξις· εἰ γὰρ μὴ διαιρεῖται εἰς ἀμερῆ, οὐ σύγκειται ἐξ ἀμερῶν, καὶ εἰ μὴ σύγκειται ἐξ ἀμερῶν, οὐ διαιρεῖται εἰς ἀμερῆ· καὶ ἐπὶ πάντων τῶν ἀλλήλοις ἀντακολουθούντων· εἰ γὰρ τέτοκε, γάλα ἔχει, καὶ εἰ γάλα ἔχει, τέτοκεν.

Προστίθησι δὲ καὶ τοιαύτας τινὰς ἐπιχειρήσεις ὁ Ἀλέξανδρος ἐκ τοῦ Εὐδήμου λαβών· "εἰ ἔστιν ἐξ ἀμερῶν μέγεθος, ἔσται γραμμὴ γραμμῆς

---

4 λέγεται aF 5 post καὶ add. τοῦ aF 7 καὶ ACM: καὶ ex κἂν F: om. a αὐτὸ διαιρετὸν aF 8 προστίθησι] p. 231b16 10 ἓν AF: post αὐτῶν CM: om. a ὂν om. aF 12 συγκεῖσθαι F 13 οὐδὲ ἦν τι τῶν aF τὸ in ras. A 16 λύειν M 17 τὸ (ante λέγον) om. A λέγων, sed corr. C ἢ (post ὅτι) om. F 18 καὶ εἰ διαιρετὸν aF²: om. ACF¹M 21 διαιροῖτο CM: διαρ-οῖτο sic A: διαιρεῖται aF 22 διαλλήλους ut v. 29 C¹ 23 ἡ δεῖξις ἐστίν aF μὴ om. M πρῶτον aF 25 πάντως προηγεῖται aF 26 ante ὅτι add. καὶ a 27 τούτων F οὐδὲ] οὐδὲν M 28 post ὥστε add. εἰ a 29 καὶ (ante οὐκ) om. a ἡ om. F 30 ἐπὶ] ἐπεὶ F ἄτοπον CM 32. 33 ἀντακολουθούντων A: ἀκολουθούντων CFM: ἀνακολουθούντων a 35 Εὐδήμου] fr. 62 p. 85,20 ἔξω μερῶν M

στιγμῇ μείζων. ἀλλ' εἰ τοῦτο, ἢ οὐ διαιρεθήσεται πᾶσα γραμμὴ δίχα, ἢ 217v εἰ διαιροῖτο, καὶ ἡ ἐκ περισσῶν συγκειμένη διαιροῖτο ἄν. οὕτω δὲ ἂν εἴη καὶ τὸ σημεῖον διαιρούμενον. ἔτι εἰ ὅλως γραμμὴ γραμμῆς σημείῳ μείζων, καὶ κύκλος ἂν εἴη κύκλου· ὥστε ὁ μὲν ἐξ ἀρτίων, ὁ δὲ ἐκ περισσῶν. ἢ οὖν τὸν ἐκ περισσῶν οὐ διαιρήσομεν εἰς ἡμικύκλια ἢ τὸ σημεῖον δίχα διαιρήσομεν." τὴν δὲ διαίρεσιν ἐποιήσατο τοῦ διαιρετοῦ εἰς ἀδιαίρετα ἢ ἀεὶ διαιρετά, ἵνα τὸ συνεχὲς ἐν τῷ διαιρετῷ εἰς ἀεὶ διαιρετὰ περιγράφῃ.

p. 231b15 Φανερὸν δὲ καὶ ὅτι πᾶν συνεχὲς διαιρετὸν ἕως τοῦ ἓν γὰρ τὸ ἔσχατον καὶ ἅπτεται τῶν συνεχῶν.

Δείξας ἐν τοῖς προτέροις ἐπιχειρήμασιν, ὅτι τὸ συνεχὲς οὐ σύγκειται ἐξ ἀμερῶν, νῦν δείκνυσιν ὅτι οὐδὲ διαιρεῖται εἰς ἀμερῆ. ὅτι μὲν γὰρ διαιρετὸν τὸ συνεχὲς μέγεθος ἔχον, πρόδηλον, καὶ ὅτι ἀνάγκη τὸ διαιρούμενον ἢ εἰς διαιρετὰ ἢ εἰς ἀδιαίρετα διαιρεῖσθαι, ὡς προείρηται. οὐ γάρ ἐστι τι τῆς ἀντιφάσεως μεταξύ. ὅτι δὲ οὐκ εἰς ἀδιαίρετα διαιρεῖται τὸ συνεχές, δείκνυσιν ἐκ τοῦ συμβαίνειν ἀδιαίρετον ἀδιαιρέτου ἅπτεσθαι· εἰ γὰρ ἓν τὰ ἔσχατα τῶν τὸ συνεχὲς ποιούντων γίνεται, ἀνάγκη πρότερον ἅψασθαι αὐτὰ ἀλλήλων, καὶ οὕτως εἰς τὸ ἓν συναλείφεσθαι. ὥστε εἰ ἓν γίνεται, πάντως καὶ ἅπτεται, εἰ μέντοι ἅπτεται, οὐ πάντως ἕν. διὸ ὡς αἴτιον τελικὸν τοῦ ἅπτεσθαι τὸ ἓν γίνεσθαι εἶπεν· οὐ γὰρ οἷόν τε ἓν γενέσθαι τὰ μὴ ἁψάμενα μεγέθη. ὅτι δὲ ἀδύνατον ἐξ ἁπτομένων ἀμερῶν γενέσθαί τι συνεχές, τουτέστι μέγεθος, ἔδειξε πρότερον ἐκ τῆς τῶν ἁπτομένων διαιρέσεως. οὔτε γὰρ μέρει δυνατὸν ἅπτεσθαι τὰ ἀμερῆ, οὔτε ὅλον ὅλου ἁπτόμενα τὰ μέρη καὶ ἐφαρμόζοντα ἀλλήλοις συνεχές τι ποιεῖν, διότι τὸ συνεχὲς ἄλλο ἀλλαχοῦ μέρος ἔχει. "κοινότερον δέ, φησὶν ὁ Ἀλέξανδρος, τὸ ἐξ ἁπτομένων συγκείμενον μέγεθος λέγεται συνεχές," καὶ οὕτως ἀκούει ὡς τοῦ Ἀριστοτέλους εἰπόντος 'ἓν γὰρ τὰ ἔσχατα, ᾗ ἅπτεται τὰ ἔσχατα τῶν συνεχῶν'. μήποτε δὲ οὐ τὸ ἐξ ἁπτομένων εἶπεν συνεχὲς ὁ Ἀριστοτέλης, ἀλλ' ὅτι τὸ ἔσχατον τῶν συνεχῶν τῶν ποιούντων τι μεῖζον συνεχὲς ἐξ ἑαυτῶν ἕν ἐστιν· εἰ δὲ ἕν, καὶ ἅπτεσθαι ἀνάγκη, ὡς εἴρηται· οὐ γὰρ γίνεται ἓν μὴ πρότερον ἁψάμενα.

1 ἢ (ante οὐ) om. F 2 διαιροῖτο ACM: διαιρεθήσεται aF ἡ om. F 3 ἔτι εἰ aA: ἐπεὶ FM: καὶ ἐπεὶ C γραμμὴ] γραμμῆς C[1] σημεῖον C[1] 4 ὁ μὲν aAF: τὸ μὲν M: εἶναι τὸν μὲν C ὁ δὲ ἐκ περισσῶν aA[2]F: τὸ (τὸν C[2]) δὲ ἐκ περισσῶν CM: om. A[1] 5 διαιρήσομαι utroque loco F 6 ἢ εἰς a 7 διαιρετά] διαιρεῖται F[1] ἀεὶ διαιρετὰ] ἀδιαίρετα F: ἀεὶ (om. διαιρετὰ) C[1] 8 καὶ ὅτι aA: ὅτι καὶ CM: ὅτι F 8. 9 ἓν γὰρ τὸ ἔσχατον καὶ om. F 10 πρωτέροις M οὐ om. F 11 δείκνυσι νῦν aF μὲν om. F 11. 12 διαιρετὸν CFM: διαιρεῖται a et, εῖ in ras., A 13 ἀδιαίρετα ἢ εἰς διαιρετὰ aF τι om. CM 18 εἰ μέντοι ἅπτεται om. M μέντοι καὶ aF διὸ καὶ C τοῦ] τὸ F 20 ἐκ μὴ ἁπτομένων F μερῶν aF τι] τὸ FM 21 πρότερον] p. 231b2 sqq. 22 τὰ μέρη aA[1]CMF: τὰ ἀμερῆ corr. A[2] 23 ποιεῖ aF 24 ἐξ] δὲ F 25 λέγεσθαι aF οὗτος F ὡς] ἐπὶ a 26 ᾗ] ἡ A[1]C: ἢ aFM 28 ἐμποιούντων aF τι] τὸ CM 29 ἓν om. C

p. 231b18 Τοῦ δὲ αὐτοῦ λόγου μέγεθος καὶ κίνησιν καὶ χρόνον 217v ἕως τοῦ | εἰ δὲ μὴ κινήσεις, τὴν κίνησιν μὴ ἐκ κινήσεων εἶναι. 218r

Δείξας κοινῶς ὅτι οὐδὲν συνεχὲς ἐξ ἀδιαιρέτων σύγκειται οὐδὲ διαιρεῖται εἰς ἀδιαίρετα, ἐπειδὴ τῶν συνεχῶν ὡς συνελόντι εἰπεῖν τρία ἐστί, μέγεθος καὶ κίνησις καὶ χρόνος, δείκνυσι νῦν ὅτι ὁ αὐτός ἐστιν ἐπ' αὐτοῖς λόγος. καὶ ὁμοίως ἢ ἐξ ἀδιαιρέτων σύγκειται πάντα καὶ διαιρεῖται εἰς ἀδιαίρετα ἢ οὐδὲν αὐτῶν. καὶ πρῶτον δείκνυσιν, ὅτι ὁμοίως ἔχει τῷ μεγέθει ἡ κίνησις, καὶ τότε, ὅτι καὶ ὁ χρόνος τὸν αὐτὸν ἔχει τούτοις λόγον. ὅτι δὲ εἰ τὸ μέγεθος ἐξ ἀδιαιρέτων σύγκειται, καὶ ἡ κίνησις ἡ ἐπ' αὐτοῦ ἐκ τοσούτων ἀδιαιρέτων κινήσεων συνεστήξεται, δείκνυσι πρῶτον ἐπὶ ἐκθέσεως ὡς εἴωθε τὸ πρόβλημα σαφηνίσας. εἰ γὰρ εἴη μέγεθος τὸ ΑΒΓ ἐκ τριῶν ἀδιαιρέτων τῶν ΑΒΓ συγκείμενον, καὶ εἴη τι κινούμενον ἐπὶ τοῦ ΑΒΓ μεγέθους τὸ Ω, τὴν ΔΕΖ κίνησιν, ἔσται καὶ αὕτη ἐξ ἀδιαιρέτων τινῶν συγκειμένη. καὶ ἡ μὲν ἔκθεσις τοῦ προβλήματος τοῦ τὴν ὁμοιότητα παριστῶντός ἐστιν αὕτη. ἡ δὲ ἀπόδειξις κατὰ τὸν δεύτερον τῶν ὑποθετικῶν ἐκ τῆς τοῦ ἑπομένου ἀναιρέσεως γίνεται. ὁ δὲ συλλογισμὸς τοιοῦτος· εἰ τὸ μέγεθος ἐξ ἀδιαιρέτων, καὶ ἡ κίνησις ἐξ ἀδιαιρέτων· ἀλλὰ μὴν ἡ κίνησις οὐκ ἐξ ἀδιαιρέτων, ὡς δείξω· οὐδὲ ἄρα τὸ μέγεθος. καὶ τὸ μὲν συνημμένον ἐκ τῶν πρότερον δειχθέντων τέθεικεν. εἰ γὰρ ἀκολουθεῖ ἡ κίνησις τῷ μεγέθει ἐφ' οὗ γίνεται, ὡς δέδεικται, εὐλόγως εἰ τὸ μέγεθος εἴη ἐξ ἀδιαιρέτων συγκείμενον, καὶ ἡ ἐπ' αὐτοῦ κίνησις. τὴν δὲ πρόσληψιν τὴν λέγουσαν 'ἀλλὰ μὴν ἡ κίνησις οὐκ ἐξ ἀδιαιρέτων' δι' ἄλλου συλλογισμοῦ κατασκευάζει τοιούτου· εἰ ἡ κίνησις ἐξ ἀδιαιρέτων, καὶ τὸ κινεῖσθαι ἐξ ἀδιαιρέτων· ἀλλὰ μὴν τοῦτο ἀδύνατον· καὶ τὸ ἡγούμενον ἄρα. καὶ πάλιν τὸ συνημμένον τὸ λέγον 'εἰ ἡ κίνησις ἐξ ἀδιαιρέτων, καὶ τὸ κινεῖσθαι ἐξ ἀδιαιρέτων' δείκνυσι κατὰ τὸν δεύτερον ἀναπόδεικτον συλλογιζόμενος οὕτως· λαβὼν ὡς ἀντιστρέφοντα τὸ παρούσης κινήσεως κινεῖσθαί τι καὶ εἰ κινεῖταί τι παρεῖναι κίνησιν, ἐξ οὗ συνάγεται, ὅτι ὡς ἔχει ἡ κίνησις, ἔχει καὶ τὸ κινεῖσθαι, συνάπτει τὸ ἑπόμενον, ποιῶν τὸ συνημμένον τοι-

1 λόγου καὶ μέγεθος καὶ χρόνον καὶ κίνησιν ex Arist. vulg. a: Simplicii lectionem nonnulli Arist. codd. sequuntur 2 εἰ — κίνησιν om. F κινήσεις] κίνησις M: κινήσεις εἰσὶ a 3 ὅτι οὐδὲ M 4 συνελ////// όντι A: διελόντας F 5 καὶ ante χρόνος et post om. aF δείκνυσιν οὕτως νῦν ὅτι αὐτὸς M 6 ἢ] εἰ F σύγκειται πάντα CM: πανταχοῦ σύγκειται aAF 6. 7 καὶ διαιρεῖται — σύγκειται (9) om. F 9 δὲ om. M 10 συνέστηκε F 11 εἴωθε ACM: εἴρηται aF σαφινίσας C 13 Ω] ω̄ in ras. A τὴν δὲ ε̄ ζ̄ κίνησιν F ἀδιαφόρων F 16 ἑπομένου] ὑποκειμένου F 18 δείξω ACFM: δείξει verisimiliter a μὲν om. F 21 ἐξ] ἐ lacuna relicta M 22 οὐκ om. F 22. 23 δι' ἄλλου συλλογιζόμενος οὕτως κατασκευάζει συλλογισμοῦ F: δι' ἄλλου τοιούτου κατασκευάζει συλλογισμοῦ a 24 ἀλλὰ μὴν — ἀδιαιρέτων (26) om. F 25 τό τε συνημμένον A 25. 26 καὶ τὸ κινεῖσθαι ἐξ ἀδιαιρέτων om. C[1] 28 fortasse καὶ ⟨τὸ⟩ εἰ κινηταί τι sic C 29 καὶ CM: om. aAF συνάπτει AF: καὶ συνάπτει CM: συνάπτει δὲ a

οὗτον· εἰ ἡ κίνησις ἐξ ἀδιαιρέτων, καὶ τὸ κινεῖσθαι ἐξ ἀδιαιρέτων· ἀλλὰ 218r μὴν τοῦτο ἀδύνατον δειχθήσεται· ἀκολουθήσει οὖν τὸ μηδὲ τὴν κίνησιν ἐξ ἀδιαιρέτων εἶναι, ᾧ τεθέντι συναποδειχθήσεται τὸ μηδὲ τὸ μέγεθος ἐξ ἀδιαιρέτων εἶναι, ὃ καὶ πρότερον καθ' ἑαυτὸ ἀπεδείχθη. νῦν δὲ προσαπεδείχθη τὸ ὁμοίως ἔχειν τὴν κίνησιν καὶ τὸ μέγεθος κατὰ τὸ μὴ εἶναι ἐξ ἀδιαιρέτων. τὴν μὲν οὖν ἀντιστροφὴν τοῦ παρεῖναι κίνησιν καὶ τοῦ κινεῖσθαι ὡς ἐναργῆ παρέλαβεν· οὐ γὰρ οἷόν τε ἢ κινεῖσθαί τι μὴ κινήσεως παρούσης ἢ παρούσης κινήσεως μὴ κινεῖσθαι. μετέβη δὲ ἀπὸ τῆς κινήσεως ἐπὶ τὸ κινεῖσθαι, διότι ἐπὶ τούτου φανερώτερόν ἐστι τὸ ἑπόμενον ἄτοπον, τῷ ἐξ ἀδιαιρέτων εἶναι, ἤπερ ἐπὶ τῆς κινήσεως αὐτῆς· ἀπὸ γὰρ τῆς διαφορᾶς τοῦ κινεῖσθαι καὶ κεκινῆσθαι γίνεται ἡ ἀπόδειξις, ὡς μαθησόμεθα, ἡ ἀναιροῦσα τὸ ἐξ ἀμερῶν τὴν κίνησιν συγκεῖσθαι.

Λαβὼν οὖν ἐπὶ τῆς ἐκθέσεως, ὅτι τὸ Ω τὸ κινούμενον τὸ Α μέγεθος ἐκινήθη τὴν τὸ Δ ἔχουσαν ἐπιγεγραμμένον κίνησιν, ὅτι μὴ οἷόν τε τὸ κινούμενόν τινα τούτων τῶν κινήσεων ἀδιαίρετον εἶναι, δείκνυσι, προλαβὼν ἀδύνατον εἶναι τὸ κινούμενόν ποθέν ποι ἅμα τε κινεῖσθαι ἐφ' ὃ κινεῖται καὶ κεκινῆσθαι, καὶ εἶναι ἐκεῖ ἐφ' ὃ ἐκινεῖτο. τὸ γὰρ εἰς Θήβας βαδίζον ἀδύνατον ἅμα βαδίζειν τε εἰς Θήβας, καὶ εἶναι ἐν Θήβαις, ὅτε βαδίζει. ἀλλὰ πρῶτον γίνεται τὸ βαδίζειν εἰς Θήβας τοῦ ἐν Θήβαις εἶναι. τοῦτο προλαβὼν μεταβαίνει πάλιν ἐπὶ τὴν ἔκθεσιν καὶ λέγει, ὅτι τὴν Α ἀμερῆ γραμμὴν ἢ διάστασιν, ᾗ παρῆν κίνησις ἡ τὸ Δ, ἐκινεῖτο τὸ Ω· κατὰ γὰρ τὴν τὸ Δ κίνησιν τὸ Ω ὑπέκειτο ἐπὶ τῆς Α κινεῖσθαι. ἀνάγκη οὖν ἢ πρότερον μὲν διιέναι ὕστερον δὲ διεληλυθέναι ἢ ἅμα διιέναι καὶ διεληλυθέναι· οὐ γὰρ ἔστι τι μεταξύ. ἀλλ' εἰ πρότερον διιὸν ὕστερον διελήλυθε, διαιρετὴ ἂν εἴη ἡ κίνησις, ὅπερ πιστοῦται διὰ τοῦ, ὅτε διῄει, οὔτε ἠρεμεῖν ὡς μήπω ἀρξάμενον κινεῖσθαι (οὐ γὰρ ἔστιν ἐν τῷ ἐξ οὗ ἐκινεῖτο) οὔτε ἤδη διεληλυθέναι (οὐκέτι γὰρ ἂν ἐπί τι ἐκινεῖτο, ἀλλὰ μεταξὺ ἦν τοῦ τε ἐξ οὗ καὶ τοῦ εἰς ὅ)· εἰ δὲ μεταξύ ἐστιν ἡ κίνησις καὶ οὐδέπω πᾶσα γέγονε, μεριστὴ ἂν εἴη καὶ διαιρετή. καὶ τοῦτο μὲν ἀκολουθεῖ τῷ πρότερον διιὸν ὕστερον διεληλυθέναι, εἴπερ πᾶσα κίνησίς ποθέν ποι οὖσα

3 συναχθήσεται F   4. 5 νῦν δὲ προσαπεδείχθη om. M   5 τὸ primum] τοῦ A   6 τὴν] τῶν C[1]   7 ἐναργῶς F   ἢ aC: τι in τὸ corr. A[1]: ἢ μὴ F: om. M   μὴ] ἢ F   8 παρούσης κινήσεως (post ἢ) transponunt aF   μεταβαίνει aF   9 τούτου aA[2]CM: ταύτης A[1]F   φανερότερον F   10 ἄτοπον om. M   τῷ] τὸ FM   εἴπερ M   12 ἡ ἀναιροῦσα] ἢ ἀν. F   συγκεῖσθαι τὴν κίνησιν CM   13 Ω τὸ] αὐτὸ F: ω̅ in ras. τὸ A   14 ἐπιγεγραμμένην F: ἐπιγεγραμμέν////////// C   14. 15 τὸ κινεῖσθαι ACF: κινεῖσθαι M: τὸ κινούμενον a   15 προσλαβὼν CM   16. 17 κινεῖται, τ in lit. II litt. C   17 εἰς A(sed ι in ras.),CM: ἐκ F: ἐς a   18 βαδίζειν] βαδίζον A[1]   ἐκ θήβας (superscr. ῶν) F   19 πρῶτον] cf. Themist. p. 369,13 Sp.   εἰς CM: ἐς aAF   20 προσλαβὼν CM   21 ᾗ] ἡ aCM: ἢ A[1]: εἰ A[2]F   παρῆν] παρ' ἣν A[1]   κίνησιν A[1]M[1]   ἡ aFCM: ἢ A   ante ἐκινεῖτο add. ἦν a   22 ὑπόκειται F   23 οὖν A[1]CM: del. A[2]: om. aF   24 διιόν, ὕστερον δὲ a   26 οὐ γὰρ a: οὔτε γὰρ ACFM   27 διελήλυθεν CM   ἦν om. aF   29 τούτῳ F   τῷ] τὸ F   30 εἴπερ] ἐπεὶ a

μόρια ἔχει, καὶ τὸ μέν τι αὐτῆς γέγονε, τὸ δὲ μέλλει. εἰ δὲ λέγοι τις, ὅτι 218r ἅμα διέρχεταί τε καὶ διελήλυθεν, ἔσται τὸ βαδίζον ὅτε βαδίζει βεβαδικὸς ἤδη καὶ κεκινημένον, καὶ ἐν ἐκείνῳ ὄν, ἐφ' ὃ κινεῖται· οὗ τί ἂν εἴη ἀδυνατώτερον;

Εἶτα προστίθησί τι, ὅπερ εἰκὸς ἦν τινα εἰπεῖν, ὅτι ἐπὶ μὲν τοῦ ὅλου μεγέθους τοῦ ΑΒΓ τοῦ ἐξ ἀμερῶν συγκειμένου, μὴ ὄντος δὲ ἀμεροῦς, τὸ Ω κινεῖσθαι τὴν ΔΕΖ κίνησιν, μηκέτι δὲ καὶ ἑκάστην τούτων τῶν ἀμερῶν κινεῖσθαι ἀλλὰ κεκινῆσθαι· οὕτω γὰρ οὐκέτι δόξει ἀκολουθεῖν τὸ ἅμα τε κινεῖσθαι καὶ κεκινῆσθαι· ἐπὶ μὲν γὰρ τῆς ὅλης ἔσται κινούμενον, οὐκέτι μέντοι καὶ καθ' ἕκαστον τῶν μορίων αὐτῶν τῶν ἀδιαιρέτων ἔσται κινούμενον. θεὶς δὲ τοῦτο ἐπάγει τὰ ἑπόμενα ἄτοπα τῇ τοιαύτῃ ὑπονοίᾳ· ἥ τε γὰρ κίνησις ἔσται συγκειμένη οὐκ ἐκ κινήσεων ἀλλ' ἐκ κινημάτων, τουτέστιν ἐκ τῶν περάτων τῆς κινήσεως, καὶ ἐκ τοῦ | κεκινῆσθαι. 218v ἡ γὰρ ΔΕΖ κίνησις οὐχ ἕξει τὰ μόρια τὰ Δ καὶ Ε καὶ Ζ κινήσεις· κεκινῆσθαι γὰρ ἔκειτο ταῦτα, οὐ κινεῖσθαι. ὁμοίως δὲ καὶ τοῦ κινεῖσθαι τὰ μόρια ἔσται οὐ κινεῖσθαι, ἀλλὰ κεκινῆσθαι, καὶ διαιρεθήσεται τὸ κινεῖσθαι εἰς μόρια, ἃ οὐ κινεῖσθαι ἔστιν, ἀλλὰ κεκινῆσθαι.

Ἐπάγει δὲ καὶ ἄλλο ἄτοπον ἀκολουθοῦν ταύτῃ τῇ ὑποθέσει, τὸ κεκινῆσθαί τι μὴ πρότερον κινούμενον οἷον βεβαδικέναι τι μὴ πρότερον βαδίσαν. κεῖται μὲν γὰρ κινεῖσθαι τὸ Ω τὴν ΔΕΖ κίνησιν ἐπὶ τοῦ ΑΒΓ μεγέθους· οὔτε δὲ ἐπὶ τοῦ Α κινεῖται (κεκίνηται γὰρ ἐπ' αὐτοῦ) οὔτε ἐπὶ τοῦ Β, ὁμοίως δὲ οὐδὲ ἐπὶ τοῦ Γ. τὴν ὅλην ἄρα κίνησιν κεκινημένον ἔσται μὴ κινούμενον αὐτὴν πρότερον. ὅτι δὲ οὐ πάντῃ ἀπίθανον ταύτην τέθεικε τὴν ἔνστασιν, δηλοῖ τὸ καὶ θέντος αὐτὴν καὶ διαλύσαντος τοὺς περὶ Ἐπίκουρον ὅμως ὕστερον γενομένους οὕτω λέγειν τὴν κίνησιν γίνεσθαι· ἐξ ἀμερῶν γὰρ καὶ τὸ μέγεθος καὶ τὴν κίνησιν καὶ τὸν χρόνον εἶναι λέγοντες ἐπὶ μὲν τοῦ ὅλου μεγέθους τοῦ ἐξ ἀμερῶν συνεστῶτος κινεῖσθαι λέγουσι τὸ κινούμενον, καθ' ἕκαστον δὲ τῶν ἐν αὐτῷ ἀμερῶν οὐ κινεῖσθαι, ἀλλὰ κεκινῆσθαι, διὰ τὸ εἰ τεθείη καὶ ἐπὶ τούτων κινεῖσθαι τὸ ἐπὶ τοῦ ὅλου κινούμενον διαιρετὰ αὐτὰ ἔσεσθαι.

Ἐπάγει δὲ καὶ ἄλλο ἄτοπον τῷ λέγοντι λόγῳ, ἐπὶ μὲν τοῦ ΑΒΓ μεγέθους τοῦ ἐξ ἀμερῶν μὲν συγκειμένου, μὴ ὄντος δὲ ἀμεροῦς, κινεῖσθαι τὸ Ω τὴν ΔΕΖ κίνησιν, μηκέτι δὲ καὶ ἐπὶ ἑκάστου τῶν ΑΒΓ ἀμερῶν κινεῖ-

---

1 μέν τι] μέντοι C[1]F λέγοι aAF: λέγει M: μέλλοι sed corr. C[1] 2 τε διέρχεται aFM 3 κινημένον C[1] ἐφ' ᾧ M κινῆται C[1] 5 τι, ὅπερ] ὅτι εἴπερ F 7 Ω] β̄ F καὶ om. aF post ἀμερῶν additum συγκεῖσθαι del. F 8 κεκινεῖσθαι CF 9 οὐκέτι] οὐ F 11 δὲ] δὴ a ἐπάγει post ὑπονοία ponunt aF ἀπονοίαι A 12 κινήσεως F του versiculo extremo, tum τουτέστιν C τοῦ scripsi cf. Themist. p. 370,14: τῶν libri κεκινεῖσθαι ut libri hic saepius a 14 ἡ] εἰ, sed corr. M τὰ δεζ F 15 οὐ] ἃ F καὶ om. CM 20 τὴν] τὴν δὲ M 22 οὐδὲ] καὶ F 23 τέθηκε C 24 ἔκστασιν M Ἐπίκουρον] fr. 278 p. 198,15 Us. 26 καὶ τὸ μέγεθος post κίνησιν ponit a 28 καὶ καθ' F μερῶν, sed corr. M 29 εἰ///// M 31 καὶ om. M 32 κεκινεῖσθαι F 33 Ω] β̄ F itemque p. 935,3

σθαί τι ἀλλὰ κεκινῆσθαι. καὶ ἔστιν ἐναργὴς ὁ ἔλεγχος. εἰ γὰρ τὸ πε- 218v φυκός, φησί, κινεῖσθαι, ὅτε πέφυκεν, ἀνάγκη ἠρεμεῖν ἢ κινεῖσθαι, ὅτε δὲ 16 τὴν ΑΒΓ μεριστὴν κινεῖται συνεχῶς τὸ Ω, οὔτε ἐν τῷ Α οὔτε ἐν τῷ Β οὔτε ἐν τῷ Γ κινεῖται, ὡς λέγουσιν, ἠρεμοίη ἄν. ἀλλ' ἔκειτο καὶ κινεῖσθαι ἐπὶ τοῦ ΑΒΓ μεγέθους συνεχῶς. καίτοι εἰ ἐν πᾶσι τοῖς ΑΒΓ μορίοις συνεχῶς ἠρεμεῖ, καὶ ἐν παντὶ ἂν αὐτῷ ἠρεμοίη. ὥστε ἅμα καὶ κινούμενον ἂν εἴη τὸ αὐτὸ κατὰ τὸ αὐτὸ καὶ ἠρεμοῦν συνεχῶς, οὗ τί ἂν εἴη ἀδυνατώτερον;

Καὶ τέταρτον δὲ ἄτοπον ἐπάγει τῷ λόγῳ σποράδην μὲν ἐν τοῖς προ- 20 δεδειγμένοις εἰρημένον, νῦν δὲ ἐν ἰδίῳ καταταχθὲν ἐπιχειρήματι. τὰ γὰρ ΔΕΖ ἀδιαίρετα ἤτοι κινήσεις εἰσὶν ἢ οὐ κινήσεις· ἀλλ' εἰ μὲν κινήσεις, ἔσται τι παρούσης κινήσεως αὐτῷ μὴ κινούμενον ἀλλὰ ἠρεμοῦν· τὸ γὰρ Ω ὅτε μὲν ἐπὶ τοῦ Α ἦν, παρῆν αὐτῷ ἡ Δ κίνησις, ὅτε δὲ ἐπὶ τοῦ Β ἡ Ε, ὅτε δὲ ἐπὶ τοῦ Γ ἡ Ζ. εἰ δὲ μὴ κινήσεις τὰ ΔΕΖ, ἡ κίνησις ἔσται οὐκ ἐκ κινήσεων συγκειμένη, οὐδὲ τὰ μέρη ἑαυτῆς κινήσεις ἔχουσα. καὶ δῆλον μέν, ὅτι ὁ λέγων ἐξ ἀμερῶν συγκεῖσθαι καὶ τὸ μέγεθος καὶ τὴν κίνησιν 25 καὶ τὸν χρόνον, τοῦτο οὐχ ὡς ἄτοπον προσδέχοιτο ἄν, ἀλλ' ὡς ἐκ τῶν ἄλλων δεδειγμένου τοῦ τὴν κίνησιν μὴ ἐξ ἀμερῶν συγκεῖσθαι, τῷ δὲ λέγοντι ἐπὶ τοῦ Α καὶ τοῦ Β καὶ τοῦ Γ μεγέθους μὴ κινεῖσθαι ἀλλὰ κεκινῆσθαι, εἰκότως ἐπῆκται καὶ τοῦτο τὸ ἐπιχείρημα.

p. 232a18 Ὁμοίως δὲ ἀνάγκη τῷ μήκει καὶ τῇ κινήσει ἕως τοῦ καὶ ἡ τὸ Α ἔσται διαιρετή.

Προθέμενος δεῖξαι, ὅτι ὁμοίως ἔχουσι τὸ μέγεθος καὶ ἡ κίνησις καὶ ὁ χρόνος πρὸς τὸ ἐκ διαιρετῶν εἶναι ἢ ἐξ ἀδιαιρέτων, καὶ δείξας πρῶτον, ὅτι ὡς ἔχει τὸ μέγεθος οὕτως ἔχει καὶ ἡ κίνησις, καὶ ὅτι ἑκάτερον ἐκ διαιρετῶν ἐστι τῶν μερῶν, προστίθησι νῦν, ὅτι ὁμοίως τῷ μεγέθει, ἐφ' οὗ ἡ κίνησις, καὶ τῇ κινήσει καὶ τὸν χρόνον ἔχειν ἀνάγκη πρὸς τὸ ἐξ 35 ἀδιαιρέτων εἶναι ἢ μή. εἰ γὰρ ἐκεῖνα ἐξ ἀδιαιρέτων, καὶ ὁ χρόνος ἐκ τῶν νῦν ἔσται ὄντων ἀδιαιρέτων. καὶ τὸ ἕτερον δῆλον ὅτι ἀληθές. ὅπερ νῦν μὲν ὡς ἐναργὲς οὐ προστέθεικεν, ὅτι καὶ εἰ ἐκ διαιρετῶν ἐκεῖνα, καὶ ὁ χρόνος ἐκ διαιρετῶν. τοῦτο δὲ αὐτὸ δεικνύς, ὅτι εἰ τὸ μέγεθος καὶ ἡ

3. 4 Bet Γ commutat F 4 ἔκοιτο κεκινῆσθαι M. καὶ fortasse delendum 5 εἰ om. F 6 ἐν] οὐ F 7 κατὰ τοῦ αὐτοῦ ἠρεμοῦν F 9 ἐν om. M 11 ἤτοι] εἴτοι C 12 αὐτῷ ante κινήσεως ponunt CM: αὐτὸ F: αὐτῶι, superscr. τῶι A[1] 13 τοῦ Α] τοῦ om. F ὅτε δὲ] ὅτι δὲ F 15 κινήσεως aF τὰ] an κατὰ? αὐτῆς a 16 μὲν om. aF συγκεῖσθαι] κινεῖσθαι F καὶ (post συγκεῖσθαι) om. a 17 ἀλλ' ὡς om. F δεδειγμένου aA: δεδειγμένον CM: compendio incerto F 18 post ἀμερῶν add. εἶναι C δὲ CM: om. aAF 19 τοῦ ante Β et Γ om. aF 24 πρὸς τὸ διαιρετὸν εἶναι F 25 ὅτι om. C post κίνησις praecepta νῦν ὅτι del. F 26 ἐστι om. F μεγέθη C 27 καὶ (post κινήσει) om. CM 30 ὅτι εἰ καὶ aF 31 καὶ ἡ CFM: ἢ ἡ aA

κίνησις ἐξ ἀδιαιρέτων, καὶ ὁ χρόνος ἐξ ἀδιαιρέτων ἔσται, ἐκ τούτου δεί- 218v κνυσι καὶ τὸ νῦν προκείμενον συλλογίζεσθαι τὸ ὁμοίως ἔχειν καὶ πρὸς τὸ ἐκ διαιρετῶν ἢ ἐξ ἀδιαιρέτων συγκεῖσθαι τῇ κινήσει τὸν χρόνον.

Κατὰ μὲν τὴν γραφὴν τὴν λέγουσαν εἰ γὰρ πᾶσα διαιρετός, τουτέστιν εἰ διαιρετὸς πᾶσα ἡ γραμμὴ ἢ διάστασις (ἔθος γὰρ τῷ Ἀριστοτέλει θηλυκῶς τὰ μεγέθη καλεῖν διὰ τὸ γραμμὴν ἀντὶ τοῦ μεγέθους ἐκτίθεσθαι), εἰ οὖν διαιρετὸς ἡ γραμμὴ ἢ ἡ κίνησις, ἐπειδὴ τὸ ἰσοταχῶς κινούμενον ἔλαττον μέγεθος ἢ ἔλαττον μέρος κινήσεως ἐν ἐλάττονι χρόνῳ δίεισιν (οὐ γὰρ ἐν τῷ αὐτῷ χρόνῳ καὶ τὸ μεῖζον καὶ τὸ ἔλαττον ἢ τοῦ μεγέθους ἢ τῆς κινήσεως κινήσεται) τὸ ἰσοταχῶς κινούμενον συνδιαιρεθήσεται τῷ μεγέθει ἢ τῇ κινήσει καὶ ὁ χρόνος. οὗ γὰρ ἔστιν ἔλαττόν τι λαβεῖν, τοῦτο διαιρετὸν ἔσται. εἰκότως οὖν ἐπήγαγεν, ὅτι καὶ ὁ χρόνος διαιρετὸς ἔσται. οὕτω δὲ ἀπὸ τοῦ μεγέθους διαιρετὸν δείξας τὸν χρόνον, τῇ αὐτῇ ἐφόδῳ ἀπὸ τοῦ χρόνου τὸ μέγεθος διαιρετὸν δείκνυσι. τάχα δὲ ἵνα καὶ τοῦ πᾶσα ἀβιάστως ἀκούσωμεν ἐπὶ τῆς κινήσεως, ῥητέον ἀπὸ μὲν τῆς κινήσεως τὸν χρόνον δεδεῖχθαι διαιρετόν, ἀπὸ δὲ τοῦ χρόνου τὸ μέγεθος. εἰ γὰρ πᾶς χρόνος διαιρετός, καὶ ἐκεῖνος ἐν ᾧ κινεῖταί τι τὸ Α μέγεθος τὸ δοκοῦν ἀδιαίρετον, διαιρετὸς ἔσται· ὥστε ἐν τῷ ἐλάττονι τοῦ ὅλου τὸ ἰσοταχῶς κινούμενον ἔλαττον τοῦ Α διελεύσεται· διαιρετὸν ἄρα τὸ Α, εἴπερ ἔστι τι αὐτοῦ ἔλαττον μέρος λαβεῖν.

Εἰ μέντοι εἴη γεγραμμένον ὡς ἔν τισι τῶν ἀντιγράφων εὑρίσκεται εἰ γὰρ ἅπας διαιρετός, ἐξηγεῖται ὁ Ἀλέξανδρος, ὅτι εἰ πᾶς ἐστιν ὁ χρόνος διαιρετός, συνδιαιρεθήσεται τῷ χρόνῳ διαιρουμένῳ καὶ τὸ μέγεθος. καίτοι ὁ Ἀριστοτέλης οὐ τοῦτο ἐπάγει, ἀλλ' ὅτι καὶ ὁ χρόνος διαιρετὸς ἔσται. καὶ τούτῳ καὶ ὁ Ἀλέξανδρος ὕστερον ἐπιστήσας λέγει ὅτι "δείξας ὅτι, ἂν τὸ μέγεθος πάντῃ διαιρετὸν ᾖ, καὶ ὁ χρόνος | ἔσται διαιρετός, τὸ ἀντί- 219r στροφον πάλιν ἔλαβε διὰ τοῦ εἰ δὲ ὁ χρόνος διαιρετὸς ἐν ᾧ φέρεται τὴν Α, καὶ ἡ τὸ Α ἔσται διαιρετή.

Ὁ μέντοι Ἀσπάσιος καὶ ἄλλην οἶδεν τῆς γραφῆς τοιαύτην διαστολήν· εἰ γὰρ πᾶς, εἶτα ἐπάγει τὸ ἀδιαίρετος, καὶ ἐξηγεῖται ὅτι 'εἰ πᾶς ὑποτεθείη ἀδιαίρετος χρόνος, ἐν τῷ ἐλάττονι δὲ τὸ ἰσοταχὲς δίεισιν ἔλαττον,

---

1 ἐξ ἀδιαιρέτων a: ἐκ διαιρετῶν utroque loco libri 2 συλλογίζεσθαι om. a 3 ἢ ἐξ ἀδιαιρέτων — χρόνον CM: ὁμοίως ἔχειν δείκνυσι varia lectione intrusa AF: εἶναι a 4 τὴν alterum om. M εἰ] ἢ F 5 εἰ] ἢ F ἡ (post πᾶσα) om. aF in mrg. σῆ τὸ ἀριστοτελικὸν ἔθος A 6 θηλυκῶς om. M τοῦ om. aF 8 ἔλαττον μέγεθος ἢ om. M δίεισιν οὐ aCM: δ////ιεκεινου//// A: δι' ἐκείνου F 10 κινηθήσεται aF διαιρεθήσεται F 10. 11 τῇ κινήσει ἢ τῷ μεγέθει aF 11 οὗ scripsi: οὐ libri 13 δείξας — διαιρετὸν (14) om. F 14 δὲ] καὶ F 14. 15 τοῦ πᾶσα om. in XII litt. lacuna F 16 ἔδειξε F 17 πᾶς ὁ χρόνος aF 18 ἐν τῶ iterata del. C 21 ἔν τισιν ἀντιγράφοις aF 22 ἅπας ACM: πᾶς aF ὅτι aAM: ὅ C: διότι F ὁ χρόνος ἔστι aF 23 διαιρεθήσεται F 24 τούτω CM: τοῦτο aAF 25 καὶ ὁ A: ὁ aCFM post ὅτι add. ὁ F 26 ᾖ aA: ἦν F: εἴη M: ἂν εἴη C 26. 27 ἐπάγει πάλιν τὸ ἀντίστροφον, διὰ τοῦ εἰ ὁ χρόνος aF 28 τὴν ACFM: τι τὴν a ex Arist. 29 εἶδε aF τῆς τοιαύτης γραφῆς aF 30 τὸ om. aF διαιρετός F

διαιρετὸς ἔσται καὶ ὁ χρόνος ὁ ὑποτεθεὶς ἀδιαίρετος'. καλῶς δὲ ὁ Ἀσπάσιος ἐνταῦθα ἐπέστησεν, ὅτι οὐ μόνον ἀκολουθίαν δείκνυσιν ὡς θατέρου ὄντος διαιρετοῦ καὶ θάτερον ἔσται, ἀλλὰ καὶ προσαναγκάζει διαιρετὰ εἶναι καὶ τὸν χρόνον καὶ τὸ μέγεθος, ὥσπερ καὶ τὴν κίνησιν· ἡ γὰρ ἀπὸ τῶν ἰσοταχῶν ἀπόδειξις τὴν διαίρεσιν ἀναγκάζει, ὡς καὶ ἐφεξῆς μαθησόμεθα. δείκνυται γὰρ τὰ αὐτὰ καὶ δι' ἐκθέσεως οὕτως· ἔστω γὰρ ἰσοταχὲς τὸ Ω, μέγεθος δὲ ἐφ' οὗ κινεῖται τὸ ΑΕ διαιρετόν. καὶ κείσθω ὅτι τὸ ἰσοταχὲς ἐν ἐλάττονι χρόνῳ ἔλαττον δίεισι. διερχέσθω δὲ τὴν ΑΕ ἐν τῷ ΖΗ χρόνῳ. ἐὰν οὖν ἐλάττω διέλθῃ τῆς ΑΕ, οἷον τὴν ΑΒ, ἐν ἐλάττονι αὐτὴν χρόνῳ διελεύσεται τῷ ΖΘ· ἔσται ἄρα καὶ ὁ χρόνος τετμημένος. ὁμοίως δὲ ἂν τέμωμεν τὸ ΑΒ μέγεθος ἔλαττον προϊόντος τοῦ Ω, τεμοῦμεν πάλιν τὸν ΖΘ χρόνον· καὶ ἀεὶ σὺν τῷ μεγέθει καὶ ὁ χρόνος τμηθήσεται. ὅτι δὲ καὶ ἐὰν ὁ χρόνος ᾖ διαιρετός, καὶ τὸ μέγεθος ἔσται διαιρετόν, κειμένου πάλιν τοῦ τὸ ἰσοταχὲς ἐν ἐλάττονι χρόνῳ ἔλαττον κινεῖσθαι, φανερὸν καὶ τοῦτο. ἔστω γὰρ διαιρετὸς ὁ χρόνος ἐφ' ᾧ ΖΗ, καὶ τὸ Ω ἰσοταχῶς κινείσθω τὴν ΑΕ ἐν τῷ ΖΗ χρόνῳ. οὐκοῦν ἐν ἐλάττονι χρόνῳ τῷ ΖΘ ἐλάττονα κινήσεται τὴν ΑΒ. τμηθήσεται ἄρα τῷ ΖΗ χρόνῳ ὁμοίως καὶ ἡ ΑΕ καὶ πᾶν μέγεθος. οὕτω δὲ ἐκ τῆς ἰσοταχοῦς κινήσεως τοῦ κινουμένου δείξας, ὅτι ὁμοίως διαιροῦνται ὅ τε χρόνος καὶ τὸ μέγεθος, καὶ ἐκ τῆς θᾶττονος καὶ βραδυτέρας κινήσεως τὸ αὐτὸ δείκνυσι διδάσκων, ὅτι ὑπὸ μὲν τοῦ βράδιον κινουμένου μερίζεται τὰ μεγέθη, ὑπὸ δὲ τοῦ τάχιον ὁ χρόνος.

p. 232a23 Ἐπεὶ δὲ πᾶν μέγεθος εἰς μεγέθη διαιρετὸν ἕως τοῦ ἐν ἐλάττονι χρόνῳ διιέναι τὸ θᾶττον.

Ὁ μὲν Ἀλέξανδρος "ἐν τούτοις, φησί, μετὰ τὸ δεῖξαι ὅτι, ὡς ἔχει τὸ μέγεθος καὶ ἡ κίνησις πρὸς τὸ ἐξ ἀμερῶν εἶναι ἢ μὴ εἶναι, οὕτως ἔχει καὶ ὁ χρόνος, νῦν δείκνυσιν ὅτι μὴ σύγκειται ὁ χρόνος ἐξ ἀμερῶν μηδὲ ἐκ τῶν νῦν". μήποτε δὲ καὶ τοῦτο ἤδη δέδεικται, ὅτε ἔλεγε 'καὶ ὁ χρόνος διαιρετὸς ἔσται', τουτέστι πᾶν μόριον χρόνου· χρόνος γὰρ τὸ τοῦ χρόνου μόριον. ἀλλ', ὡς εἴρηται, μετὰ τὸ ἐκ τῆς ἰσοταχοῦς τοῦ κινουμένου

2 ἐπέστησεν ACM: ὑπέστιξεν aF ἀκολουθίαν aAF: ἀκολούθως CM 3 καὶ alterum om. F 4. 5 ἰσοταχῶς A: ἀνισοταχῶς F 5 καὶ om. aF 6 τὸ Ω om. F 7 ἐφ' οὗ κινεῖται post διαιρετὸν aF τὸ (post ὅτι) om. M 8 ἐν ἐλάττονι χρόνῳ· δίεισι δὲ $\overline{αε}$ ἐν τῶ ζη χρόνω F δὲ om. a 9 ἐλάττω] ἔλαττον aF τὴν om. F 10 χρόνῳ αὐτὴν aF 11 ἐάν aF τὸ ΑΒ—Ω om. F $\overline{αβ}$ a, in lit. A: $\overline{ζθ}$ CM 11. 12 τεμοῦμεν ACM: om. aF 12 ΖΘ] ηθ F χρόνον συντεμοῦμεν. ἀεὶ γὰρ σὺν a 13 ἐὰν καὶ aF 14 τὸ om. FM 17 χρόνῳ aFM: om. AC ἔλαττον aF κινηθήσεται aCF τμηθήσεται—ὁμοίως om. M 20 καὶ (ante ἐκ) om. F 23 διαιρεῖται F 24 ἐν ἐλάττονι χρόνῳ om. F 25 ὅτι ante ὡς om., sed post ἔχει add. ὅτι καὶ F 28 καὶ (post δὲ) om. F ἤδη post δὲ coll. aF ἔλεγε] l. p. 232a21 διαιρετὸς ἔσται καὶ ὁ χρόνος 30 post ἰσοταχοῦς ras. C

κινήσεως δεῖξαι, καὶ ὅτι διαιρετὰ ἐπ' ἄπειρόν ἐστιν ὅτε χρόνος καὶ τὸ 219r μέγεθος καὶ δηλονότι καὶ ἡ κίνησις, καὶ ὅτι ἀνάλογον ἀλλήλοις διαιροῦνται, νῦν ἐκ τοῦ θάττονος καὶ βραδυτέρου τὰ αὐτὰ δείκνυσιν· οὐ γὰρ μόνον ὅτι ὁ χρόνος διαιρετός, ἀλλ' ὅτι καὶ τὸ μέγεθος. καὶ τοῦτο καὶ αὐτὸς ὁμολογεῖ ὁ Ἀλέξανδρος. καὶ ὁ Ἀριστοτέλης δὲ λέγει πρὸς τῷ τέλει τῆς ῥήσεως ὅτι "διαιρήσει τὸ μὲν θᾶττον τὸν χρόνον, τὸ δὲ βραδύτερον τὸ μῆκος". προηγουμένως μέντοι τὸν χρόνον ἀποδεικνύναι ἐν τούτοις διαιρετὸν καὶ σὺν τῷ χρόνῳ τὸ μέγεθος, εἰς ὃ καὶ ἀπέβλεψεν ὁ Ἀλέξανδρος. διὸ καὶ ἐπήγαγεν ὁ Ἀριστοτέλης τὸ "ἅμα δὲ δῆλον ὅτι καὶ μέγεθος ἅπαν ἐστὶ συνεχές". ἐν μέντοι τῇ ἐκθέσει παράλληλα δείκνυσιν ἄμφω. προλαμβάνει δὲ εἰς τὴν τούτου δεῖξιν, ὅτι ἀνάγκη τὸ θᾶττον ἐν τῷ ἴσῳ χρόνῳ μεῖζον καὶ ἐν τῷ ἐλάττονι πλέον κινεῖσθαι. ταῦτα δὲ δείκνυσι μὲν καὶ διὰ τοῦ ὁρισμοῦ τοῦ θάττονος (θᾶττον γὰρ λέγομεν τὸ ἐν ἴσῳ χρόνῳ μεῖζον κινούμενον καὶ ἐν τῷ ἐλάττονι πλέον), δείκνυσι δὲ καὶ ἐκ τοῦ ἀκολουθεῖν τῷ πᾶν μέγεθος διαιρετὸν εἶναι τὸ θᾶττον κινούμενον ἐν τῷ ἴσῳ χρόνῳ πλέον κινεῖσθαι καὶ τὸ βραδύτερον ἔλαττον. εἰ γὰρ μὴ ἦν πᾶν μέγεθος διαιρετόν, οὐχ οἷόν τε ἦν τὸ βραδύτερον ἀεὶ ἐν τῷ ἴσῳ χρόνῳ ἔλαττον κινεῖσθαι τοῦ | θάττονος. τὸ γὰρ ἄτομον 219v καὶ τὸ ἀμερὲς ἐν τῷ αὐτῷ χρόνῳ καὶ τὸ θᾶττον διέρχεται καὶ τὸ βραδύτερον· εἰ γὰρ ἐν πλείονι, ἐν τῷ ἴσῳ ἔλαττόν τι τοῦ ἀμεροῦς διελεύσεται. διὸ καὶ τοῖς περὶ Ἐπίκουρον ἀρέσκει ἰσοταχῶς πάντα διὰ τῶν ἀμερῶν κινεῖσθαι, ἵνα μὴ τὰ ἄτομα αὐτῶν διαιρούμενα μηκέτι ἄτομα ᾖ. ἐκ δὲ τοῦ ὁρισμοῦ τοῦ θάττονος δῆλόν ἐστιν, ὅτι ἀνάγκη πᾶν μέγεθος εἰς μεγέθη διαιρετὸν εἶναι τῷ τὸ θᾶττον καὶ τὸ βραδύτερον τοιαῦτα εἶναι, εἴπερ ὁρισμὸς οὗτός ἐστιν αὐτῶν· εἰ μὴ ἄρα διὰ τοῦτο τοιαῦτά ἐστι τὸ θᾶττον καὶ βραδύτερον, ἐπεὶ πᾶν μέγεθος εἰς ἀεὶ διαιρετὰ διαιρετόν ἐστιν.

Οὕτως οὖν συντόμως δείξας, ὅτι τὸ θᾶττον ἐν ἴσῳ χρόνῳ μεῖζον κινεῖται, δείκνυσιν αὐτὸ λοιπὸν καὶ διὰ τῆς ἐκθέσεως. θεὶς γὰρ θᾶττον μὲν κινούμενον τὸ Α, βραδύτερον δὲ τὸ Β, καὶ προλαβὼν ὡς ἐναργές, ὅτι τοῦτό ἐστι θᾶττον ὃ πρότερον τοῦ βραδυτέρου μεταβάλλει, ἐκτίθεται χρόνον μὲν ἐν ᾧ μεταβάλλει τὸ θᾶττον τὸν ΖΗ, μέγεθος δὲ ὃ μεταβάλλει ἐν τῷ ΖΗ χρόνῳ τὸ ΓΔ. ἐπεὶ οὖν ἐν ᾧ χρόνῳ τὸ Α τὸ θᾶττον μεταβέβληκεν

1 καὶ (ante ὅτι) om. F   2 καὶ (ante ἡ) om. F   3 θᾶττον a   βραδύτερον aM
5 δὲ om. CM   λέγει] p. 233a7   6 διαιρήσει ACM: διαιρ/ῆ F: διαιρεῖ a: διαιρήσει γὰρ Arist.   6. 7 καὶ τὸ μῆκος aF   7 ἀποδεικνύναι A[1]CFM: ἀποδείκνυσιν aA[2]: immo verbum velut δοκεῖ intercidit   9 ἐπήγαγεν] p. 233a10   ὅτι καὶ aAF: ὅτι καὶ τὸ CM: καὶ ὅτι Aristoteles   10 ἐστὶ τὸ aAF   ἐν] καὶ CM   12 χρόνῳ om. F   13 μὲν om. C   λέγωμεν C   14 κεινούμενον C[1]   πλέον] χρόνω F (cf. v. 12)   15 τῷ] τὸ FM   18 τῷ om. aF   ἔλαττον — χρόνῳ (19) om. C[1]   19 τὸ (ante ἀμερὲς) om. C[2]M   21 Ἐπίκουρον] fr. 277 p. 197,9 Usener   22 οὐκέτι M   23 ὅτι μὴ M (cf. v. 22)   24 τῷ CM: τοῦ aAF   post εἴπερ add. ὁ aF   25. 26 καὶ τὸ βραδύτερον aFM   26 εἰς ἀεὶ iterata del. C   διαιρετὰ aF: om. CM et A[1] qui idem add.   28 δείκνυσι λοιπὸν αὐτὸ a   μὲν post κινούμενον F   29 προσλαβὼν F   31 μεταβάλλον (post ᾧ) M   τὸν CM: τὸ aAF

ἀπὸ τοῦ Γ ἐπὶ τὸ Δ, τὸ βραδύτερον τὸ Β οὔπω ἔρχεται εἰς τὸ Δ, ἀλλ' 219v ἀπολείπεται, εἴπερ τοῦτό ἐστι τὸ βραδύτερον τὸ ὕστερον μεταβάλλον, δῆλον ὅτι τὸ θᾶττον ἐν τῷ ἴσῳ χρόνῳ πλέον διῆλθε τοῦ βραδυτέρου, εἴπερ τὸ μὲν ὅλην τὴν ΓΔ, τὸ δὲ ἀπολείπει. εἶτα δείκνυσιν, ὅτι καὶ ἐν τῷ ἐλάττονι χρόνῳ τὸ θᾶττον μεῖζον δίεισιν, οὐχ ὁσῳοῦν μεῖζον (ψεῦδος γὰρ τοῦτο), ἀλλ' ὅτι μεῖζόν τι. τῶν γὰρ αὐτῶν ἐκκειμένων, ἐπεὶ τὸ Α ἐν τῷ ΖΗ χρόνῳ πρὸς τῷ Δ γέγονε, τὸ δὲ βραδύτερον τὸ Β ἀπελείφθη ἐνδοτέρω τοῦ Δ, κατὰ τὸ Ε εἰ τύχοι, ἔστι δέ τι μέγεθος μεταξὺ τοῦ Δ καὶ τοῦ Ε διαιρετὸν ὂν καὶ αὐτό, διῃρήσθω κατὰ τὸ Θ· μείζων δή ἐστι τῆς ΓΕ ἡ ΓΘ, ἐλάττων δὲ τῆς ΓΔ· ἐπεὶ οὖν τὸ Α ἐν τῷ ΖΗ χρόνῳ παντὶ κεκίνηται τὴν ΓΔ, ἐν ἐλάττονι ἔσται τὴν ΓΘ κεκινημένον· ἐλάττων γὰρ αὕτη ὅλης τῆς ΓΔ. καὶ ἔστω ὁ ἐλάττων τοῦ ΖΗ χρόνου χρόνος ὁ ΖΚ· ἀλλὰ μὴν τὸ Β ἔκειτο ἐν τῷ ΖΗ χρόνῳ παντὶ τὴν ΓΕ κεκινημένον, ἥτις ἦν ἐλάττων τῆς ΓΘ· ἐν πλείονι ἄρα χρόνῳ τὸ Β τὴν ἐλάττονα κεκίνηται τῆς ΓΘ, ἣν τὸ Α ἐν ἐλάττονι τοῦ ΖΗ χρόνῳ τῷ ΖΚ κεκίνηται. δέδεικται ἄρα καὶ τὸ δεύτερον, ὅτι τὸ θᾶττον ἐν ἐλάττονι χρόνῳ μεῖζον δίεισι διάστημα.

Καὶ προχείρως δὲ οὕτως ἂν δειχθείη· εἰ γὰρ τὸ θᾶττον ἐν τριπλασίῳ λόγῳ τὸ τάχος ἔχοι πρὸς τὸ βραδύτερον, τοῦ θάττονος τὴν τρίποδα κινουμένου τὸ βραδύτερον ἐν τῷ ἴσῳ χρόνῳ τὴν ποδιαίαν κινηθήσεται, ὥστε τὴν δίποδα τὸ θᾶττον ἐν ἐλάττονι χρόνῳ κινήσεται μείζονα οὖσαν τῆς ποδιαίας. τοῦτο δὲ ἐκ περιουσίας ἔοικε δεικνύναι ὁ Ἀριστοτέλης πρὸς τὸ λαβεῖν, ὅτι εἰ πλέον ἐν ἐλάττονι κινεῖται τὸ θᾶττον, πολὺ μᾶλλον τὸ ἴσον ἐν τῷ ἐλάττονι κινηθήσεται. τούτῳ γὰρ καὶ προσχρήσεται πρὸς τὴν διαίρεσιν, ὃ τρίτον δείκνυσι καὶ αὐτὸ διὰ τῆς ἐκθέσεως φανερὸν αὐτὸ λέγων ἐκ τῶν ἤδη δεδειγμένων γεγονέναι. καὶ ἦν μὲν δυνατὸν διὰ τῆς αὐτῆς ἐκθέσεως καὶ τοῦτο δειχθῆναι. ἀμείψας δὲ αὐτὸς τὰ στοιχεῖα διὰ τὸ πολυειδῶς οἶμαι γυμνάζειν τοὺς ἐντυγχάνοντας ἀσαφέστερον ἐποίησε τὸν λόγον. λαμβάνει γὰρ ἀντὶ μὲν τοῦ ΓΘ μεγέθους τὸ ΛΜ, ἀντὶ δὲ τοῦ ΓΕ τὸ ΛΞ,

1 τὸ δὲ βραδύτερον a 2 ἐστι om. a μεταβάλλειν a 3 πλεῖον M διελήλυθε aF 4 καὶ om. M 5 τοῦτο γὰρ ψεῦδος aF 6 γὰρ om. C[1] ἐκκειμένων, κει in ras., M 7 πρὸς τὸ F 7. 8 τοῦ δ̄ ἐνδοτέρω CM 8 τοῦ (post καὶ) om. aF 9 αὐτὸν F διηρείσθω M δή] δέ aF 9. 10 ἡ γθ̄ τῆς γε̄ a 10 ἐλάττονος M 11 ἐλάττον////,ι eras. A 12 ΓΔ scripsi: γθδ̄ ACM: γδε̄ F (cf. v. 13): γθ̄ a ὁ (prius) ACM: ἡ F: om. a χρόνος τοῦ ζη χρόνου a 13 post μὴν add. καὶ aF ΓΕ] γε̄, ε in ras. F post κεκινημένον iterata ex v. 11 ἐλάττων — γδε̄ del. F 14 τῷ β̄ F[1] 15 χρόνῳ τοῦ ζη aF χρόνου M[1] τῷ] τὸ F 16 δεύτερον AC: β^{ov} M: β̄ F: τέταρτον a 18 δὲ CM: om. aAF ἐν] ἐκ M 19 ἔχει aFM 20 τοῦ βραδυτέρου F ἐν τῷ — κινηθήσεται CM: om. A[1]F: in mrg. suppl. τὴν ποδιαίαν κινηθήσεται A[2]: τὴν ποδιαίαν κινεῖται (om. ἐν τῷ ἴσῳ χρόνῳ) a inter ἐν et ἐλάττονι iterata (scil. ex exemplaris mrg.) βραδύτερον — ποδιαίαν κϊ del. M 21 κινήσεται ACM: κινηθήσεται aF 22 δὲ om. M 25 καὶ αὐτὸ post ἐκθέσεως coll. F post post φανερὸν add. καὶ a 29 λαμβάνουσι M μὲν ante γὰρ ponunt aF τὸ (ante ΛΜ) om. CM ἀντὶ δὲ ACM: καὶ ἀντὶ aF ΛΞ] λζ M

χρόνον δὲ τὸν ἐν ᾧ τὸ Α, τουτέστι τὸ θᾶττον κινούμενον τὸ μεῖζον διά- 219v στημα κινεῖται, τὸ ΛΜ ἤτοι τὸ ΓΘ τὸν ΠΡ, ὃς ἀνὰ λόγον ἐστὶ τῷ ΖΚ. ἐν ᾧ δὲ τὸ ἔλαττον τοῦ ΛΜ διάστημα κινεῖται τὸ ΛΞ ἤτοι τὸ ΓΕ τὸν ΠΣ ἐλάττονα δηλονότι ὄντα τοῦ ΠΡ ἤτοι τοῦ ΖΚ. λαμβάνει δὲ καὶ τὸν ΠΧ χρόνον, ἐν ᾧ τὸ Β τὸ βραδύτερον ἔκειτο κεκινῆσθαι τὴν ΓΕ, ἣν νῦν ΛΞ εἶπεν. οὗτος δὲ ἦν ὁ ΖΗ μείζων τοῦ ΠΡ, εἴ γε ὁ ΠΡ ἀνὰ λόγον ἐστὶ τῷ ΖΚ. ἐπὶ τοιαύτῃ τοίνυν ἐκθέσει λέγει, ὅτι ἐπειδὴ δέδεικται τὸ θᾶττον τὴν μείζω, τουτέστι τὴν ΛΜ ἤτοι τὴν ΓΘ, ἐν ἐλάττονι χρόνῳ τῷ ΠΡ ἤτοι τῷ ΖΚ διιέναι, ἣν τὸ βραδύτερον ἐν τῷ μείζονι διήει τῷ ΖΗ, αὐτὸ δὲ καθ' αὑτὸ τὸ θᾶττον λαμβανόμενον ἰσοταχῶς κινούμενον ἐν πλείονι χρόνῳ τὴν μείζω τῆς ἐλάττονος δίεισιν οἷον τὴν ΛΜ τῆς ΛΞ, πλείων ἂν εἴη χρόνος ὁ ΠΡ, ἐν ᾧ τὴν ΛΜ διέρχεται, ἢ ὁ ΠΣ, ἐν ᾧ τὴν ΛΞ. εἰ οὖν τὴν ΛΞ τὸ μὲν βραδύτερον διέρχεται ἐν τῷ ΠΧ χρόνῳ, τὸ δὲ θᾶττον ἐν τῷ ΠΣ, ὁ δὲ ΠΣ ἐλάττων τοῦ ΠΡ, καὶ ὁ ΠΡ ἐλάττων τοῦ ΠΧ, τὸ δὲ τοῦ ἐλάττονος ἔλαττον καὶ αὐτὸ ἔτι μᾶλλον ἔλαττον, δῆλον ὅτι τὸ θᾶττον ἐν ἐλάττονι χρόνῳ δίεισι τὸ αὐτὸ τὸ ΛΜ, τουτέσι τὸ ἴσον, ἤπερ τὸ βραδύτερον.

Τοῦτο δὲ τὸ τὸ θᾶττον κινούμενον τοῦ βραδυτέρου ἐν ἐλάττονι χρόνῳ τὸ ἴσον διάστημα κινεῖσθαι καὶ ἄλλως δεικνυσιν ἐκ διαιρέσεως οὕτως· εἰ πᾶν τὸ ἴσον διάστημά τινι κινούμενον ἢ ἐν ἴσῳ χρόνῳ κινεῖται ἢ ἐν πλείονι ἢ ἐν ἐλάττονι καὶ παρὰ ταῦτα οὐκ ἔστι, καὶ τὸ θᾶττον ἄρα ἴσον διάστημα τῷ βραδυτέρῳ κινούμενον ἢ ἐν πλείονι χρόνῳ κινηθήσεται ἢ ἐν ἴσῳ ἢ ἐν ἐλάττονι· ἀλλὰ τὸ μὲν ἐν πλείονι χρόνῳ κινούμενον τὸ ἴσον ἢ τὸ αὐτὸ διάστημα βραδύτερον (οὗτος γὰρ τοῦ βραδυτέρου ὁρισμός), τὸ δὲ ἐν ἴσῳ ἰσοταχές, τὸ δὲ θᾶττον οὔτε ἰσοταχές ἐστιν ἐκείνῳ, οὗ ἐστι θᾶττον, οὔτε ἔτι μᾶλλον βραδύτερον· ὥστε οὔτε ἐν ἴσῳ χρόνῳ οὔτε ἐν πλείονι τὴν ἴσην δίεισιν· ἐν ἐλάττονι ἄρα. χρὴ δὲ καὶ τοὺς τοῦ βραδύτερον κινουμένου

1 χρόνον τὴν (?) ἐν ῶ F 1. 2 τὸ μεῖζον τὸ διάστημα ἤτοι τὸ $\overline{\gamma\vartheta}$ F 2 τὸ (post ἤτοι) om. A ὅς om. aF ἀνάλογον libri ἔστι CM: ἔσται A: om. aF 3. 4 τὸ $\overline{\pi\sigma}$ F 4 ἤτοι τοῦ $\overline{\zeta\kappa}$ CM: om. aAF 5 $\overline{\pi\chi}$ aC: χ AFM 6 οὗτος δὲ] οὕτως F εἴγε AC: εἴτε F: εἴπερ a: εἰ M ἀνάλογον ACM: ἀνάλο$^{\gamma}$ F: ἀνάλογος a 7 τοιαύτης τοίνυν ἐκθέσεως aF 8. 9 τῷ post χρόνῳ et ἤτοι] τὸ F 9 τῶ ΖΗ] τὸ $\overline{\zeta\eta}$ F. conicio τῷ ⟨ΠΧ ἤτοι τῷ⟩ ΖΗ τὸ θᾶττον om. F τὸ ἰσοταχῶς F 11 ἐλάττωνος M δίησιν C[1] 12 πλεῖον A[1]: πλεῖων sic C: πλείω M post εἴη add. ὁ aFM ἢ ὁ $\overline{\pi\sigma}$ aCM: ἡ $\overline{\pi\sigma}$ F: ἤπερ, ερ in ras. A 13 ἐν τῷ $\overline{\pi\chi}$ χρόνῳ CM: ἐν τῶι $\overline{\pi\chi}$ χρόνωι A: ἐν τῷ χρόνῳ τῷ $\overline{\pi\chi}$ ($\overline{\chi}$ F) aF 15 ΠΧ] $\overline{\pi\chi}$ A: $\overline{\chi}$ F μᾶλλον ἔτι aF 16 τὸ (ante ΛΜ)]: τῷ aF τὸ ἴσον CM: τὸ τὸ ἴσον A: ἴσον aF 18 δὲ τὸ τὸ C: δὲ τὸ aAFM 19 κινηθήσεται a ἄλλει M: ἄλλως δὲ a 20 τινι κινούμενον] στιγμῇ διαιρούμενον F 21 ἔσται F καὶ (ante τὸ) aAF: om. CM 22 ἢ (post κινούμενον) om. aF ἢ (sic) ἐν ἴσω add. in mrg. C[1] ἐν tertium om. M 23 τὸ ἴσον] τι ἴσον F 24 ὁρισμός A: ὁ ὁρισμὸς aCMF 25 ἐστιν///// C οὗ ἐστι θᾶττον] οὔτε θᾶττον, punctis del. A 26 οὔτε (post ὥστε) add. in mrg. C[1] ἴση C[1] 27 κινουμένου βραδύτερον (βραδυτέρου F) aF

ὁρισμοὺς ἀπὸ τοῦ θάττονος μετάγειν, ἐπειδὴ καὶ ὁ Ἀριστοτέλης οὐ μόνον 219v τῷ τοῦ θάττονος ὁρισμῷ χρῆται, ἀλλὰ καὶ τῷ τοῦ βραδυτέρου. εἰ οὖν θᾶττον τὸ ἐν ἴσῳ χρόνῳ πλέον κινούμενον, βράδιον τὸ ἐν ἴσῳ χρόνῳ ἔλαττον· καὶ εἰ θᾶττον τὸ ἐν ἐλάττονι χρόνῳ πλέον κινούμενον διάστημα, βράδιον τὸ ἐν πλείονι χρόνῳ ἔλαττον· ὁμοίως εἰ θᾶττον τὸ ἐν ἐλάττονι χρόνῳ ἴσον κινούμενον διάστημα, βράδιον τὸ ἐν πλείονι χρόνῳ ἴσον κινούμενον. |

p. 232b20 Ἐπεὶ δὲ πᾶσα μὲν κίνησις ἐν χρόνῳ ἕως τοῦ καὶ τὰς 220r ἴσας διαιρέσεις ὅ τε χρόνος καὶ τὸ μέγεθος διαιρεῖται.

Δείξας, ὅτι τὸ θᾶττον τὸ ἴσον διάστημα ἐν ἐλάττονι χρόνῳ κινεῖται καὶ τὸ βραδύτερον ἐν τῷ ἴσῳ ἔλαττον, τούτοις προσχρώμενος δείκνυσιν, ὅτι ὁ χρόνος οὐ σύγκειται ἐκ τῶν νῦν ὄντων ἀμερῶν, ἀλλ' ἔστι συνεχής τε καὶ διαιρετὸς εἰς ἀεὶ διαιρετά, ὁμοίως δὲ καὶ τὸ μέγεθος, καὶ τὸ μὲν θᾶττον διαιρεῖ τὸν χρόνον, τὸ δὲ βραδύτερον τὸ μέγεθος. ἵνα δὲ μή τις εἴπῃ, ὅτι οὐ πᾶσα κίνησις ἐν χρόνῳ οὐδὲ ἐν πάσῃ κινήσει τὸ θᾶττον καὶ τὸ βραδύτερον, εἰ δὲ τοῦτο, οὐ πᾶς χρόνος ὑπὸ τοῦ θάττονος διαιρεθήσεται, ὑπομιμνήσκει τούτων ὡς ἐν τοῖς πρόσθεν δεδειγμένων τε καὶ ὡμολογημένων, ὅτι πᾶσα κίνησις ἐν χρόνῳ γίνεται καὶ ἐν παντὶ χρόνῳ κίνησις, εἴπερ ὁ χρόνος κινήσεώς τι ὢν ἐδείχθη· ὥστε ὅπου κίνησις, καὶ χρόνος, καὶ ἔνθα χρόνος, ἐκεῖ καὶ κίνησις. ἐπὶ τούτῳ προσλαμβάνει τὸ πᾶν τὸ κινούμενον δύνασθαι καὶ θᾶττον κινεῖσθαι καὶ βραδύτερον καὶ ἀπορεῖ καλῶς ὁ Ἀλέξανδρος, πῶς ἐπὶ τοῦ κυκλοφορητικοῦ σώματος ἀληθὲς ὁμαλῶς κινουμένου τὸ θᾶττον καὶ βραδύτερον κινεῖσθαι. καὶ τὴν μὲν πρώτην λύει μαλθακῶς, ὡς οἶμαι, λέγων μὴ εἰρηκέναι τὸν Ἀριστοτέλη τὸ αὐτὸ θᾶττον καὶ βραδύτερον κινεῖσθαι, ἀλλὰ δύνασθαι κινεῖσθαι, ὅ φησι καὶ τῷ κυκλοφορητικῷ ὑπάρχειν διὰ τὸ κατ' οἰκείαν βούλησιν οὕτω κινεῖσθαι, καὶ μὴ κατηναγκασμένως μηδὲ ὡς κεκωλῦσθαι ὑπό τινος τὸ καὶ ἄλλως κινεῖσθαι. "οὐδὲ γὰρ οἱ ἀγαθοί, φησί, τὰ ἀγαθὰ κατὰ ἀνάγκην πράττου-

---

1 ὁρισμοὺς—καὶ τῷ (2) om. F   2 χρῆται CM: χρήσεται aA   3 τὸ om. F   ἐν τῷ M   πλεῖον aF   βράδιον—κινούμενον (4) om. M   βραδύτερον hic et v. 5, 6 a   ἐν τῷ ἴσῳ C   4 ἔλαττον—πλείονι χρόνῳ (6) om. F   6 ἴσον prius] πλεῖον a   8 μὲν om. F   τὰς om. F   9 ὁ χρόνος διαιρεῖται καὶ τὸ μέγεθος Arist. cod. E solus   10 τὸ (ante ἴσον) om. aF   12 ἀμερῶν ὄντων CM   13 διαιρετός post διαιρετὰ a   ἐς aF   διαιρετά] διαιρετός M   14 post τὸ δὲ add. ἄρα M   δὲ (post ἵνα) a, superscr. C[1]: om. AFM   16 οὐ] οὐδὲ C[2]   17 ὑπομήμνήσκει C   ὡς om. CM   ἔμπροσθεν aF   17. 18 ὁμολογημένων M   18. 19 κίνησις om. F   19 ὁ om. aF   ὂν aF   19. 20 καὶ ὁ χρόνος aCF   20 ἔνθα] ὅπου CM   ἐπὶ] ἐπεὶ C   21 καὶ (ante θᾶττον) om. F   22 κυκλοφορικοῦ FM, ut v. 26   23 post κινεῖσθαι praecepta ἀλλ' οὐ δύνασθαι (v. 25) del. F   καὶ πρῶτον μὲν a   24 ἀριστοτέλην M   25 ἀλλ' οὐ δύνασθαι F   25. 26 τὸ κυκλοφορικὸν F   26 βούλησιν ACM: κίνησιν aF   27 κατηναγκασμένως] post κα littera vacat, γ in ras. M   κωλύεσθαι aF   τὸ] τῶ F: om. M   28 φησί, τὰ ἀγαθὰ] τἀγαθὰ a   ἀνάκην M

σιν, εἰ καὶ ἀεὶ αὐτὰ πράττουσιν, ἀλλ' ἔχουσι καὶ τῶν ἀντικειμένων δύναμιν." 220r ἐχρῆν δὲ οἶμαι ἐννοεῖν πρῶτον μέν, ὅτι οἱ ἀγαθοὶ ἄνθρωποι δύναμιν ἔχειν λέγονται τοῦ ἐναντίου, ὅτι ποτὲ καὶ ἐνεργοῦσι κατ' αὐτό, τὰ δὲ οὐράνια καὶ ἀίδια ὄντα πῶς ἂν ἔχοι δύναμιν μηδέποτε ἐκβαίνουσαν εἰς ἐνέργειαν; ἔπειτα ὅτι διττή τίς ἐστιν ἡ ἀνάγκη, ἡ μὲν θειοτέρα, καθ' ἣν ἀνάγκη τὸν θεὸν ἀγαθὸν εἶναι καὶ τὰς ἀχράντους ψυχὰς μηδέποτε κακύνεσθαι, ἡ δὲ βίαιος, καθ' ἣν ἀναγκάζονται καὶ οἱ κακοὶ ὑπὸ τῶν νόμων μὴ ἁμαρτάνειν· καὶ ἡ δύναμις διττή, ἡ μὲν τελεία, ἡ δὲ ἀτελής, καὶ δυνάμει μᾶλλον. τὰ οὖν οὐράνια καὶ ἀνάγκην ἔχει τὴν θειοτέραν ἀεὶ ὡσαύτως κινεῖσθαι καὶ βούλησιν ἐν τῷ ἀγαθῷ ὡρισμένην καὶ τελεωτάτην καὶ τῆς ἀμφιβόλου δυνάμεως καθαρεύουσαν· οὐ γὰρ ὁμοίως ἔχουσιν αἱ θεῖαι ψυχαὶ ταῖς ἀνθρωπίναις τὸ ἀγαθόν, ἀλλ' αἱ μὲν πεπερασμένον καὶ μεταβάλλον ποτὲ εἰς τοὐναντίον, αἱ δὲ ἀπειροδύναμον καὶ ἀεὶ ἐν ταυτότητι ἱδρυμένον. ἐφεξῆς δὲ λύει καλῶς δυνάμει, λέγων ὅτι ἡ κίνησις διάστημα ἔχει τὸ αὐτὸ τῷ μεγέθει, ἐφ' οὗ γίνεται. τὸ οὖν διάστημα τῆς κινήσεως τῆς ἐπὶ σταδίου ἢ ἐπὶ μιᾶς μοίρας τοῦ ζῳδιακοῦ γινομένης δύναται καὶ τὸ θᾶττον κινούμενον διανύσαι καὶ τὸ βραδύτερον, ἀλλὰ τὸ μὲν ἐν ἐλάττονι χρόνῳ, τὸ δὲ ἐν πλείονι. καὶ παράγει καὶ τὸν Εὔδημον ἐν τῷ τετάρτῳ τῶν Φυσικῶν οὕτως ἀποδεικνύντα τὸ εἰρημένον· λέγει γὰρ καὶ αὐτός· "ἐπεὶ δὲ τὸ κινούμενον πᾶν ἐν χρόνῳ, καὶ ἐν παντὶ χρόνῳ ἐστὶ κίνησις, κινήσει δὲ πάσῃ τάχος καὶ βραδυτὴς ἕπεται, μερίζεσθαι πάντα ἀναγκαῖον τὰ εἰρημένα. ἔστι γὰρ κατὰ τοῦ αὐτοῦ μεγέθους καὶ θᾶττόν τι καὶ βραδύτερον κινούμενον λαβεῖν, εἰ καὶ μὴ τὸ αὐτὸ ποτὲ μὲν θᾶττον ποτὲ δὲ βραδύτερον οἷόν τε κινηθῆναι".

Λαβὼν δὲ διὰ τοῦ ἐν παντὶ χρόνῳ κίνησιν γίνεσθαι καὶ πᾶσαν κίνησιν τὸ θᾶττον ἔχειν καὶ βραδύτερον τὸ ἐν παντὶ χρόνῳ γίνεσθαι κίνησιν θάττω καὶ βραδυτέραν ἐπάγει ὅτι τούτων ὄντων ἀνάγκη καὶ τὸν χρόνον συνεχῆ εἶναι. καὶ ἀφορίζεται τὸ συνεχὲς ὅτι τὸ διαιρετόν ἐστιν εἰς ἀεὶ διαιρετά. καὶ λοιπὸν ἐπάγει ὅτι τοιούτου ὄντος τοῦ συνεχοῦς ἀνάγκη τὸν χρόνον συνεχῆ εἶναι, εἴπερ ἐν παντὶ χρόνῳ ἔστι κίνησις θάττων καὶ βραδυτέρα. καὶ δείκνυσιν ὅτι ἀεὶ διαιρεῖται καὶ ὁ χρόνος καὶ τὸ μέγεθος, καὶ ὑπὸ μὲν τοῦ θάττονος διαιρεῖται ὁ χρόνος, ὑπὸ

1 εἰ—πράττουσιν om. F ταῦτα a καὶ (ante τῶν) om. a 5 ὅτι] καὶ F ἐστὶν om. F 7 βιαία M τὸν νόμον aF 8 ante διττή add. δὲ a 8. 9 καὶ δυνάμει μᾶλλον aA: καὶ δύναμιν μᾶλλον CM: ὡς δύναμις μόνον F 9 οὖν om. FM καὶ ἂν (ᾶ) ἔχειν τὰ θειο(τρ´) καὶ ἀεὶ F 10 κινῆσθαι C τελειοτάτην M: τελειωτάτην C 11 ἔχουσαι C[1] 13 ante ποτὲ add. πάντῃ F τὸ ἐναντίον aF 14 δυνάμει] cf. v. 8. 9 15 οὖν] οὐ F[1] 16 ἐπὶ τοῦ σταδίου aF ἢ ἐπὶ aAF: ἢ καὶ CM ζῳδιασμοῦ M 17 ἐν om. F 18 Εὔδημον] fr. 63 Sp. 18. 19 τετάρτωι ACM: δ̄ F: δευτέρῳ a 20 ἐπεὶ δὲ AM: ἐπειδὴ aF: ἐπεὶ δὴ καὶ C 22 ἀνάγκη aF καὶ om. aF τι om. F 23 λαβεῖν aA: λαμβάνειν CM: εὑρεῖν F 25 γίνεσθαι κίνησιν a κίνησιν—χρόνῳ (26) om. F 25. 26 ἔχειν κίνησιν τὸ θᾶττον a 26 τὸ ἐν—βραδυτέραν (27) om. a 27 τούτων δ' Aristoteles 29 εἰς ἀδιαίρετα A[1] 31 θᾶττον F

δὲ τοῦ βραδυτέρου τὸ μέγεθος. λαβὼν γὰρ προωμολογημένα, ὅτι τὸ 220r θᾶττον τοῦ βραδυτέρου τὸ ἴσον διάστημα ἐν ἐλάττονι χρόνῳ δίεισι, τὸ δὲ βραδύτερον τοῦ θάττονος ἐν τῷ ἴσῳ χρόνῳ ἔλαττον διάστημα, καὶ ἐκθέμενος | πάλιν θᾶττον μὲν κινούμενον τὸ Α, βραδύτερον δὲ τὸ Β, μέγε- 220v θος δὲ ὃ κινεῖται τὸ βραδύτερον ἐν τῷ ΖΗ χρόνῳ τὸ ΓΔ, λέγει ὅτι τὸ θᾶττον κινούμενον ἐν ἐλάττονι τοῦ ΖΗ χρόνου κινηθήσεται τὴν ΓΔ. καὶ ἔστω οὗτος ὁ ΖΘ. ἐπεὶ οὖν τὸ θᾶττον ἐν τῷ ΖΘ χρόνῳ διελήλυθε τὴν ΓΔ, δῆλον ὡς τὸ βραδύτερον ἐν τῷ αὐτῷ χρόνῳ ἔλαττον διελεύσεται διὰ τὸ ἐν παντὶ μὲν χρόνῳ κίνησιν γίνεσθαι, δύνασθαι δὲ ἐφ' οὗ τὸ θᾶττον κινεῖται, ἐπὶ τούτου καὶ τὸ βραδύτερον κινεῖσθαι. ἔστω οὖν ὃ διελήλυθε τὸ Β τὸ βραδύτερον ἐν τῷ ΖΘ χρόνῳ, τὸ ΓΚ μέγεθος. πάλιν δὲ ἐπεὶ τὸ βραδύτερον ἐν τῷ ΖΘ χρόνῳ διελήλυθεν τὸ ΓΚ μέγεθος, τὸ θᾶττον ἐν ἐλάττονι αὐτὸ διελεύσεται· διαιρεθήσεται οὖν πάλιν ὁ ΖΘ χρόνος· ἀλλ' ἐν ᾧ πάλιν χρόνῳ τὸ θᾶττον διελήλυθε τὸ ΓΚ μέγεθος, ἐν τούτῳ τὸ βραδύτερον ἔλαττον πάλιν τοῦ ΓΚ μεγέθους διελεύσεται. καὶ οὕτως ἀεὶ ὁ μὲν χρόνος ὑπὸ τοῦ θάττονος διαιρεθήσεται, τὸ δὲ μέγεθος ὑπὸ τοῦ βραδυτέρου διὰ τὸ ἐν παντὶ χρόνῳ κίνησιν γίνεσθαι, καὶ πᾶσαν κίνησιν δύνασθαι καὶ θάττω γενέσθαι καὶ βραδυτέραν· τούτοις γὰρ κειμένοις ἐξ ἀνάγκης ἕπεται τὰ δεδειγμένα, δι' ὧν δῆλον τὸ πάντα χρόνον εἶναι διαιρετόν· ἐν παντὶ γὰρ τῷ ληφθέντι τὸ βραδύτερον κινούμενον διεξιόν τι μέγεθος ἔσται, ὃ τὸ θᾶττον κινούμενον ἐν ἐλάττονι χρόνῳ δίεισιν, ἐν ᾧ χρόνῳ τὸ βραδύτερον κινούμενον ἔλαττον μέγεθος δίεισι. καὶ οὕτως ἀεὶ ἀντιστρεφομένων τοῦ θάττονος καὶ τοῦ βραδυτέρου, ὑπὸ μὲν τοῦ θάττονος ὁ χρόνος διαιρεῖται ἐπ' ἄπειρον, ὑπὸ δὲ τοῦ βραδυτέρου τὸ μέγεθος. ἀντιστροφὴν δὲ νῦν ἤτοι τὴν μετάληψιν λέγει τὴν ἀπὸ τοῦ θάττονος ἐπὶ τὸ βραδύτερον καὶ ἀπὸ τοῦ βραδυτέρου ἐπὶ τὸ θᾶττον, ἢ καὶ ἀντιστροφὴν ἔστι λαβεῖν τοιαύτην· εἰ τὸ θᾶττον διαιρεῖ τὸν χρόνον, καὶ τὸ βραδύτερον τὸ μέγεθος, καὶ εἰ τὸ βραδύτερον τὸ μέγεθος, καὶ τὸ θᾶττον τὸν χρόνον. δέδεικται δὲ ταῦτα ἀπ' ἐκείνων τῶν προδεδειγμένων, τοῦ τε τὸ θᾶττον ἐν ἐλάττονι χρόνῳ τὸ ἴσον κινεῖσθαι, καὶ τοῦ τὸ βραδύτερον ἐν τῷ ἴσῳ χρόνῳ τὸ ἔλαττον. εἰκότως δὲ περὶ τοῦ χρόνου δείξας, ἐπήγαγεν ὅτι ἐκ τῶν εἰρημένων δῆλον γέγονεν, ὅτι ἅμα καὶ τὸ μέγεθος συνεχές ἐστι, ταὐτὸν δὲ εἰπεῖν ἐπ' ἄπειρον διαιρετόν, διότι πᾶς αὐτὰς καὶ ἰσαρίθμους διαιρέσεις ὅ τε χρόνος διαιρεῖται καὶ τὸ μέγεθος.

1 γὰρ M: τὰ AC: δὲ τὰ aF προειρημένα aF 2 δίεισι om. F: post βραδυτέρου add. a 3 τῷ ante ἴσῳ om. aF 5 τὸ (post κινεῖται) om. M ΖΗ] ηζ a 6 χρόνου ACM: χρόνῳ aF 6. 7 καὶ ἔστω — τὴν ΓΔ (7. 8) om. M 10 ἔσται M 13 αὐτῷ M 15 μεγέθους CM: μέγεθος aAF 18 καὶ (ante θάττω) om. CM γίνεσθαι aF 20 διεξιὸν — κινούμενον (22) om. F 20. 21 ἔσται διεξιόν τι μέγεθος aA 22. 23 ἀντιστρεφομένου aF 23. 24 ἐπ' ἄπειρον ὁ χρόνος διαιρεῖται aF 25 λέγει om. aF 26 καὶ τὴν ἀπὸ aF εἰς τὸ θᾶττον aF ἢ] εἰ F 28 εἰ om. F τὸ θᾶττον τὸν χρόνον καὶ τὸ βραδύτερον τὸ μέγεθος, sed ordinem corr. F 29 ἀπ'] ὑπ' a τὸ om. F 30 κινεῖσθαι τὸ ἴσον a ἐν om. M 31 τὸν ἔλαττον F 32 ἅμα καὶ τὸ μέγεθος CM: καὶ ἅ. τ. μ. A: τὸ μ. ἅμα aF 33 ἐπ' ἄπειρον εἰπεῖν aF

Εἰκὸς δέ τινας καὶ ἐνταῦθα μέμφεσθαι τὴν ἀπόδειξιν καὶ ὡς διάλλη- 220v λον καὶ ὡς αὐτὸ δι' αὐτοῦ δεικνῦσαν, εἴπερ ἐκ μὲν τοῦ πᾶν μέγεθος εἰς μεγέθη διαιρετὸν εἶναι δείκνυσιν, ὅτι τὸ θᾶττον ἐν τῷ ἴσῳ χρόνῳ μεῖζον καὶ ἐν τῷ ἐλάττονι πλέον κινεῖται καὶ ἐν τῷ ἐλάττονι [τὸ] ἴσον· ἀπὸ δὲ τούτου ὅτι ἀεὶ διαιρετὸς ὁ χρόνος, καὶ ἀπὸ τούτου ὅτι τὸ μέγεθος τοιοῦτον. δόξει γὰρ λέγειν, ἐπειδὴ τὸ μέγεθος ἀεὶ διαιρετόν, καὶ ὁ χρόνος ἀεὶ διαιρετός, καὶ ἐπειδὴ ὁ χρόνος, καὶ τὸ μέγεθος· καὶ συνελόντι, ἐπειδὴ τὸ μέγεθος ἀεὶ διαιρετόν, ἔστι τὸ μέγεθος ἀεὶ διαιρετόν. ἀλλὰ ῥητέον, ὅτι πρῶτον μὲν καὶ ἐκτὸς τοῦ προλαβεῖν, ὅτι πᾶν μέγεθος εἰς μεγέθη διαιρετόν ἐστιν, ἔκ τε τοῦ ὁρισμοῦ τοῦ θάττονος καὶ ἐκ τῆς ἐκθέσεως δείκνυσι τὰ προκείμενα· ἔπειτα ὅτι προηγουμένως νῦν τὸν χρόνον δείκνυσι διαιρετόν, ᾧ συναποδείκνυται καὶ τὸ μέγεθος. ἐκ δὲ αὖ τρίτων ῥητέον, ὅτι διὰ τῆς τοιαύτης ἀποδείξεως ὁ Ἀριστοτέλης ἐνεδείξατο, ὅτι διὰ τὸ ὁμοφυῶς εἶναι συνεχῆ τό τε μέγεθος καὶ τὸν χρόνον, καὶ ἐξ ἀλλήλων ἀποδείκνυνται οὕτως, ὡς αἴτια ἀλλήλοις δοκεῖν τῆς ἐπ' ἄπειρον διαιρέσεως. μήποτε δὲ τοιαύτη τίς ἐστιν ἡ τοῦ ὅλου λόγου ἀγωγή· δείξας πρότερον ἐκ τῆς ἰσοταχοῦς τοῦ κινουμένου κινήσεως, ὅτι μὴ σύγκειται ἐξ ἀμερῶν μήτε τὸ μέγεθος μήτε ἡ κίνησις μήτε ὁ χρόνος, ἀλλ' ἔστι συνεχῆ καὶ διαιρετὰ εἰς ἀεὶ διαιρετά, καὶ τὸ αὐτὸ τοῦτο προθέμενος δεῖξαι καὶ ἐκ τοῦ θᾶττον καὶ τοῦ βραδύτερον κινουμένου, πρῶτον μὲν συντόμως οὕτω δείκνυσιν αὐτὸ δυνάμει, λέγων, ὡς εἰ μὴ ἦν πᾶν μέγεθος εἰς μεγέθη διαιρετόν, τό τε τοῦ χρόνου καὶ τὸ τοῦ μήκους καὶ τὸ τῆς κινήσεως, οὐκ ἂν ἦν τὸ θᾶττον καὶ τὸ βραδύτερον τοιαῦτα, οἷα ὁριζόμενοι λέγομεν αὐτά, θᾶττον λέγοντες τὸ ἐν τῷ ἴσῳ χρόνῳ μεῖζον καὶ ἐν τῷ ἐλάττονι πλέον κινούμενον. ἐπειδὴ δὲ διαιρετά ἐστι τὰ μεγέθη, διὰ τοῦτο καὶ τὰ διαιρετικὰ αὐτῶν ἐστι τό τε θᾶττον καὶ τὸ βραδύτερον, τὸ μὲν θᾶττον τοῦ χρόνου, τὸ δὲ βραδύτερον τοῦ μήκους. καὶ ἔστιν ὡς ἀπὸ τῶν πρός τι ἡ πίστις. ἐναργοῦς γὰρ ὄντος τοῦ τὸ θᾶττον καὶ βραδύτερον καὶ εἶναι ἐν τοῖς οὖσι καὶ διαιρετικὰ εἶναι τοῦ χρόνου καὶ τοῦ μεγέθους, * * * ἐπειδὴ ἀνάγκη τὸ διαιρετὸν εἶναι,

1 τινας om. F 2 καὶ ὡς αὐτὸ — μεῖζον (3) om. F δεικνῦσαν A: δεικνῦσαι a: δεικνύουσαν CM 4 πλέον ACFM: τὸ πλέον a καὶ ἐν τῷ ἐλάττονι τὸ ἴσον CM: καὶ ἐν τῷ ἴσῳ τὸ ἔλαττον aAF: delevi τὸ cf. Arist. p. 232a25) 5 ἀεὶ ACM: εἰ ἀεὶ F: om. a 5. 6 τοιοῦτο δείξει F 7 συνελόντα F 8 ἀεὶ διαιρετόν, ἔστι τὸ μέγεθος om. A[1] ἔστι scripsi: ἐστι aF: ἔσται CM: καὶ A τὸ μέγεθος ἀεὶ διαιρετόν om. F ante ἀλλὰ habet ἔσται A: ἐστὶν aF εἰς om. M 10 τοῦ alterum] καὶ M 11 προηγούμενος A[1] 12 τρίτων A: τρί^{τ} C: τρίτον aFM ῥητέον] διαιρετὸν F 14 ἐξ] οὐξ ut saepius M ἀποδείκνυται FM 14. 15 καὶ οὕτως M 15 ἄπειρα F 16 ὅλου om. aF 16. 17 ἰσοταχῆς a 18. 19 εἰς ἀδιαίρετα A[1] 19 θάττονος C 20 ante τοῦ add. ἐκ CM αὐτὰ M: τὸ F 22 τὸ (ante τοῦ) om. C[1]F τὸ (ante τῆς) om. F 23 τὸ om. A 24 τὸ ἐν] τῶ ἐν M 25 δὲ om. F 26 τὸ μὲν — βραδύτερον (28) om. F 28 τοῦ τὸ] τοῦτο a καὶ τὸ βραδύτερον CM διαιρετικὰ aCM: διαιρετικ' //// A: διαιρετικὸν F 29 lacunam signavi. intercidisse puto διαιρετὰ εἶναι ἀνάγκη καὶ τὰ μεγέθη τοῦ χρόνου καὶ τοῦ μήκους 29 διαιρετὸν εἶναι CM: διαιρετικὸν εἶναι aAF

εἴπερ ἔστι τὸ διαιρετικόν. ἔστι δὲ τὸ διαιρετικόν, ὥστε καὶ τὸ διαιρετόν, 220v ὥσπερ καὶ δέδεικται. εἶτα συστήσας διὰ τῆς ἐκθέσεως, ὅτι τοιαῦτά ἐστι τὸ θᾶττον καὶ βραδύτερον οἷα λέγεται, χρῆται λοιπὸν αὐτοῖς εἰς τὴν τοῦ χρόνου καὶ τοῦ μήκους διαίρεσιν τὸν τρόπον τῆς ἐπ' ἄπειρον διαιρέσεως διὰ τῆς ἐκθέσεως ἐπιδεικνύων.

'Επιστῆσαι δὲ χρή, ὅτι διὰ τῆς κινήσεως νῦν τὸν χρόνον καὶ τὸ μέγεθος ἔδειξε διαιρετά· τὸ γὰρ θᾶττον καὶ βραδύτερον κινήσεώς εἰσι διαφοραί, διότι πᾶν τὸ κινούμενον ἐνδέχεται καὶ θᾶττον κινεῖσθαι καὶ βραδύτερον, ὡς αὐτὸς εἶπεν, τὸ αὐτὸ δηλονότι τῆς κινήσεως διάστημα, ὅπερ λαμβάνεται ἐκ τοῦ διαστήματος ἐφ' οὗ κινεῖται. οὐκ ἂν δὲ ἦν τὸ αὐτὸ διάστημα τῆς κινήσεως καὶ θᾶττόν τι καὶ βραδύτερον κινεῖσθαι, εἰ μὴ διαιρετὸν ἦν καὶ τὸ τῆς κινήσεως μέγεθος. τὰ οὖν τρία μεγέθη, τό τε τῆς κινήσεως καὶ τοῦ χρόνου καὶ τοῦ μήκους ἐφ' οὗ ἡ κίνησις, ὁμοίως ὄντα συνεχῆ καὶ διαιρετὰ εἰς ἀεὶ διαιρετὰ ἐξ ἀλλήλων δείκνυται. ἀνάγκη γὰρ ἑνὸς ὄντος διαιρετοῦ καὶ τὰ λοιπὰ διαιρεῖσθαι· τοῦ γὰρ μήκους διαιρετοῦ ὄντος ἀνάγκη καὶ τὴν ἐπ' αὐτοῦ κίνησιν διαιρετὴν εἶναι, καὶ τὸν μετροῦντα αὐτὴν | χρόνον. καὶ τῆς κινήσεως διαιρετῆς 221r οὔσης καὶ τὸ μῆκος ἐφ' οὗ γίνεται καὶ τὸν μετροῦντα αὐτὴν χρόνον ἀνάγκη διαιρετὰ εἶναι, καὶ τοῦ χρόνου διαιρετοῦ ὄντος τήν τε κίνησιν τὴν ὑπ' αὐτοῦ μετρουμένην ἀνάγκη διαιρετὴν εἶναι καὶ τὸ μέγεθος ἐφ' οὗ ἡ κίνησις. ὡς γὰρ τὸ ἐφ' οὗ ἡ κίνησις διαιρούμενον διαιρεῖ τὴν κίνησιν, οὕτως καὶ ἡ κίνησις τὸ μῆκος ἐφ' οὗ γίνεται.

p. 233a13 Ἔτι δὲ καὶ ἐκ τῶν εἰωθότων λόγων λέγεσθαι, φανερὸν ἕως τοῦ εἰ δὲ ἀμφοῖν, ἀμφοῖν καὶ τὸ μέγεθος.

Δείξας δι' ἐκθέσεως, ὅτι τῇ τοῦ χρόνου διαιρέσει συνδιαιρεῖται καὶ τὸ μέγεθος, τὸ αὐτό φησι δείκνυσθαι καὶ ἐξ ἄλλων λόγων συνειθισμένων, ὡς ἔοικεν, τότε τοῖς περὶ τούτων διαλεγομένοις. ἦν δὲ ὁ λόγος ἀπὸ τῶν ἰσοταχῶς κινουμένων εἰλημμένος τοιοῦτος· εἰ τὸ ἰσοταχῶς κινούμενον ἐν τῷ ἡμίσει χρόνῳ ἥμισυ διέρχεται καὶ ἀεὶ ἐν τῷ ἐλάττονι, ἔλαττον καὶ κατὰ τὸν αὐτὸν λόγον ἔλαττον, ἕπεται τοῦ χρόνου ἐπ' ἄπειρον ὄντος

---

1 ἔστι prius] ἀνάγκη C   διαιρετικὸν C et M, qui extremo versu adscripsit τὸ διαιρετόν: διαιρετόν aAF   2 καὶ om. CM   3 καὶ A (cf. v. 7. 9): καὶ τὸ aCFM   αὐτοῖς] αὐτῇ M   4 καὶ τὴν τοῦ aF   5 δεικνύων F   7 ἔδειξα M   καὶ aAF: καὶ τὸ CM   13 καὶ τοῦ χρόνου om. F   14 ἀδιαίρετα F   εἰ///ς M   14. 15 δείκνυνται a   15 ἑνὸς suprascr. A[1]   συνδιαιρεῖσθαι CM   16 αὐτῷ CM   17 χρόνον αὐτήν M   καὶ τῆς — χρόνον (18) om. F   19 διαιρετὸν F   21 ὡς γὰρ — κίνησις om. F   22 post κίνησις add. καὶ M   23 δὲ καὶ aA: δὲ CFM   λέγεσθαι om. F   24 εἰ δὲ ἀμφοῖν, ἀμφοῖν καὶ τὸ μέγεθος A[1] ut Arist. cod. E[1]: εἰ δὲ ἐξ ἀμφοῖν τὸ μέγεθος F: εἰ δὲ ἀμφοῖν ὁ χρόνος, ἀμφοῖν καὶ τὸ μέγεθος (ut dett. codd. Arist.) aCM et in mrg. A[1]   26 φησι om. aF, qui λέγει addunt post δείκνυσθαι   28 εἰλημμένος — κινούμενον om. A[1]: in mrg. suppl. A[2]   30 ἔλαττον delebat A[2]

διαιρετοῦ ὁμοίως καὶ τὸ μέγεθος ἐφ' οὗ ἡ κίνησις ἐπ' ἄπειρον διαιρετὸν 221r εἶναι· αἱ γὰρ αὐταὶ διαιρέσεις ἀμφοτέρων. εἰ δὲ ὁμοίως ἔχουσιν ἀλλήλοις, δῆλον ὅτι εἰ ἄπειρον τὸ ἕτερον, καὶ τὸ ἕτερον ἄπειρον ἔσται. διττοῦ δὲ ὄντος ἐν τοῖς συνεχέσι τοῦ ἀπείρου ἤτοι διχῶς ἐπινοεῖσθαι δυναμένου, ἢ τοῖς ἐσχάτοις (ἄπειρον δὲ τοῖς ἐσχάτοις ἐστὶ τὸ μὴ ἔχον ἔσχατα, ἀλλ' ἀδιεξίτητον ὄν) ἢ τῇ διαιρέσει τῷ ἀεὶ τὸ λαμβανόμενον μόριον διαιρετὸν εἶναι, ἢ κατ' ἄμφω, ὡς ἂν ἔχῃ, φησίν, ὁ χρόνος τὸ ἄπειρον, οὕτως αὐτὸ καὶ τὸ μέγεθος ἕξει. ἀλλ' ὅτι μὲν ὡς ὁ χρόνος συνεχὴς ὢν ἐπ' ἄπειρόν ἐστι διαιρετός, οὕτως καὶ τὸ μέγεθος, δῆλον, ἐπειδὴ καὶ αὐτὸ συνεχές ἐστι· πᾶν δὲ συνεχὲς ἐπ' ἄπειρον διαιρετόν ἐστιν. ἐπειδὴ δὲ ὁ χρόνος καὶ τοῖς ἐσχάτοις ἄπειρός ἐστι μήτε ἀρχὴν ἔχων μήτε πέρας, ὡς ἐν τῷ τελευταίῳ ταύτης δείκνυται τῆς πραγματείας, πῶς ἀληθὲς ὅτι καὶ τὸ μέγεθος οὕτως ἄπειρόν ἐστιν· αὐτὸ γὰρ τοὐναντίον ἐν τῷ τρίτῳ ταύτης δέδεικται τῆς πραγματείας, ὅτι οὐδὲν μέγεθος ἄπειρόν ἐστι τοῖς ἐσχάτοις. μήποτε οὖν ὥσπερ χρόνος διττός ἐστιν, ὁ μὲν ἄπειρος τοῖς ἐσχάτοις ὁ τὴν ἄναρχον καὶ ἀτελεύτητον κυκλοφορίαν μετρῶν, ὁ δὲ τοῖς ἐσχάτοις μὲν πεπερασμένος, ἐν δὲ τῇ διαιρέσει μόνῃ τὸ ἄπειρον ἔχων, ὡς ὁ μερικὸς ὁ τὰς ἐπ' εὐθεῖαν κινήσεις μετρῶν, οὕτως καὶ μέγεθος διττόν ἐστι, τὸ μὲν ἄπειρον τοῖς ἐσχάτοις, οὐχ ὡς ἀόριστον, οἷον ἀπεγίνωσκεν ἐν τῷ τρίτῳ βιβλίῳ, ἀλλ' ὡς κυκλικὸν καὶ μήτε ἀρχὴν μήτε πέρας ἔχον, τὸ δὲ καὶ ἀρχὴν ἔχον καὶ πέρας, οἷα τὰ ἐν γενέσει, ἐπ' ἄπειρον δὲ ὄντα διαιρετὰ διὰ τὸ συνεχῆ εἶναι. ἀμφοῖν δὲ ταῖν ἀπειρίαιν καὶ ὁ ὅλος χρόνος μετέχει καὶ τὸ κυκλοφορητικὸν σῶμα· καὶ γὰρ ἄναρχα καὶ ἀτελεύτητά ἐστι καὶ συνεχῆ ὄντα ἐπ' ἄπειρόν ἐστι διαιρετά. ἐμοὶ μὲν οὖν οὕτω καὶ ἀπορῆσαι ταύτην ἐπῆλθεν τὴν ἀπορίαν καὶ διαλῦσαι παρ' οὐδενὶ τῶν ἐξηγητῶν αὐτὴν ηὑρηκότι, εἰ δέ τις πιθανωτέρως ἐπιβάλλοι, φίλος ὢν ἀλλ' οὐκ ἐχθρὸς κρατεῖ. δῆλον δὲ ὅτι κἂν αὐτὸς τοῦ χρόνου καὶ τοῦ μεγέθους ἐμνημόνευσε μόνων ἐν τούτοις, ἀνάγκη καὶ περὶ τῆς κινήσεως τὰ αὐτὰ ἀκούειν· ὡς γὰρ ὁ χρόνος ἔχει, οὕτως ἔχει καὶ ἡ κίνησις ἧς ἐστι μέτρον ὁ χρόνος.

---

1. 2 εἶναι διαιρετὸν CM 3 εἰ] εἰς F 5 ἐστὶ om. F ἔχον, ο in ras. M 6 ἔσχατον F ἀλλ' ἀδιεξίτητον a: ἀλλὰ ἀδιεξίτητον AM: ἀλλὰ διεξιτητὸν F: ἀλλὰ διεξίτητον (ἀ supr.) C 7 ἔχῃ ACM: ἔχοι aF 9 ἐπ' aF, supr. A[1]: εἰς CM 10 αὐτὸς A 11 καὶ τοῖς aAF: ἐν τοῖς CM ἀπείροις M 12 ὡς CM: om. aAF τελευταίῳ] Θ 8. 263a11 sqq. πῶς — πραγματείας (14) om. F 13 τρίτῳ] cf. Γ 5 sqq. velut p. 206a7 sqq. 14 οὐδὲ aF ἐπ' ἄπειρον F 15 χρόνος A: ὁ χρόνος aCFM, sed cf. v. 18 16 ἄναρχον] ἀρχὴν F 18 εὐθείας aF κίσεις C καὶ τὸ μέγεθος aFM 19 οἷα ...... γίνωσκεν, lac. VI litt. interiecta M 20 κυκλικὸς F πέρας] τέλος FM ἔχων post ἀρχὴν F, ἔχον post ἀρχὴν a 21 ἔχων F 22 διὰ τὸ CM: δὲ τῶ F: δὲ τῶι (ex τὸ) A: τῷ a τοῖν ἀπειρίαν aF ὁ om. F 23 κυκλοφορικὸν FM: κυκλοφοριτικὸν a 24 ἐστι prius om. aF γοῦν F οὕτω om. CM 25 ἐπῆλθεν post οὖν a: om. F οὐδὲν F 26 εὑρηκότι aCM: εἰρηκότων F ἐπιβάλοι M 28 μόνον aF 29 ἔχει post κίνησις aF μέρος aF

p. 233a21 Διὸ καὶ ὁ Ζήνωνος λόγος ψεῦδος λαμβάνει ἕως τοῦ καὶ ἅπτεσθαι τῶν ἀπείρων τοῖς ἀπείροις, οὐ τοῖς πεπερασμένοις. 221r

Δείξας ὁμοίως ὂν τὸ ἄπειρον ἔν τε τῷ χρόνῳ καὶ ἐν τῷ μεγέθει. τούτῳ προσχρώμενος λύει τινὰ τῶν ὑπὸ τοῦ Ἐλεάτου Ζήνωνος ἠρωτημένων λόγων πρὸς τὸ μὴ εἶναι κίνησιν. ἔστι δὲ ὁ λόγος ὁ τοῦ Ζήνωνος τοιοῦτος· εἰ ἔστι κίνησις, ἐνδέχεται ἐν πεπερασμένῳ χρόνῳ τὰ ἄπειρα διελθεῖν ἁπτόμενον αὐτῶν ἑκάστου· ἀλλὰ μὴν τοῦτο ἀδύνατον· οὐκ ἄρα ἔστι κίνησις. καὶ τὸ μὲν συνημμένον ἐδείκνυ χρώμενος τῇ τῶν μεγεθῶν ἐπ' ἄπειρον διαιρέσει· εἰ γὰρ πᾶν μέγεθος εἰς ἄπειρα διαιρετόν, εἴη ἂν καὶ ἐξ ἀπείρων συγκείμενον· ὥστε τὸ κινούμενον καὶ διιὸν ὁτιοῦν μέγεθος ἄπειρον ἂν κινοῖτο καὶ διεξίοι καὶ ἀπείρων ἅπτοιτο ἐν πεπερασμένῳ χρόνῳ, ἐν ᾧ τὸ ὅλον τὸ πεπερασμένον δίεισιν. ἅψασθαι δὲ τῶν ἀπείρων καθ' ἕκαστον φησίν, ἐπεὶ δύναταί τι τὰ ἄπειρα δοκεῖν διεληλυθέναι τῷ ὑπερβαίνειν αὐτά. καὶ οὕτω μὲν τὸ συνημμένον ἐδείκνυ· τὴν δὲ πρόσληψιν τὴν λέγουσαν 'ἀλλὰ μὴν ἀδύνατον τὰ ἄπειρα διελθεῖν καὶ ἅψασθαι ἐν πεπερασμένῳ χρόνῳ' δείκνυσιν ἐκ τοῦ τὸ ἄπειρον ἀδιεξίτητον εἶναι καὶ ἐκ τοῦ μὴ δυνατὸν εἶναι ἐν πεπερασμένῳ χρόνῳ τῶν ἀπείρων ἅψασθαι, εἴ γε ἐν ἄλλῳ καὶ ἄλλῳ τοῦ χρόνου ἅπτεται τὸ κινούμενον τῶν τοῦ ὑποκειμένου μερῶν. ἀδύνατον δὲ ἑκάστου ἅψασθαι τῶν ἀπείρων εἶπεν, διότι ὁ ἁπτόμενος οἷον ἀριθμεῖ· ἀριθμῆσαι δὲ ἀδύνατον τὰ ἄπειρα. ὁ δὲ Ἀριστοτέλης τὴν πρόσληψιν αἰτιᾶται· οὐ γὰρ ἀδύνατον ἐν πεπερασμένῳ χρόνῳ τὰ ἄπειρα διελθεῖν. διχῶς γὰρ λεγομένου τοῦ ἀπείρου, τοῦ | μὲν κατὰ τὰ ἔσχατα, 221v τοῦ δὲ τῇ διαιρέσει, τὸ μὲν κατὰ ποσὸν ἄπειρον, οὗ τὰ μέρη ἄπειρα τῷ πλήθει κατ' ἐνέργειαν, διότι καὶ τὸ μέγεθος ἄπειρον, ἀδύνατόν τι διελθεῖν ἐν πεπερασμένῳ χρόνῳ, τὸ δὲ κατὰ διαίρεσιν καὶ δυνάμει ἄπειρον, οὐκ ἐνεργείᾳ ἐνδέχεται· καὶ γὰρ ὁ λαμβανόμενος πεπερασμένος χρόνος οὕτως ἐστὶν ἄπειρος κατὰ διαίρεσιν· οὐκ ἐν πεπερασμένῳ οὖν τὸ ἄπειρον, ἀλλ' ἐν τῷ ὁμοίως ἀπείρῳ. καὶ ἅψεται οὖν τῶν δυνάμει ἀπείρων, ἀλλ' οὐ τῶν καθ' ἕκαστον ἐνεργείᾳ διῃρημένων τοῦ ὑποκειμένου μορίων, τὸ κινούμενον ἐν τοῖς ὁμοίως ἀπείροις τοῦ χρόνου μέρεσιν ἢ ἐν τοῖς ἑαυτοῦ. καὶ γὰρ καὶ τὸ κινούμενον συνεχὲς ὂν ἐπ' ἄπειρόν ἐστι διαιρετόν.

Τὸ οὖν σόφισμα τοῦ Ζήνωνος ἐγίνετο παρὰ τὴν τοῦ ἀπείρου ὁμωνυμίαν καὶ τὸ μεταλαμβάνειν τὸ κατὰ διαίρεσιν ἄπειρον εἰς τὸ τοῖς ἐσχάτοις

1. 2 καὶ ἅπτεσθαι τῶν ἀπείρων om. F 3 τῷ (post ἐν) om. aF 4 ἀπὸ F 4. 5 ἠρωτημάτων λόγων M 5 κίνησιν] δείκνυσιν F ὁ λόγος ὁ τοῦ Ζήνωνος] cf. Zeller Phil. gr. I5 597[2] 7 ἔσται A 9 εἰς ἄπειρον C 10 διιὸν] ἀΐδιον M 11 διεξιήει F post ἅπτοιτο eras. τὸ A 12 ἅπτεσθαι, sed corr. M 13 τῷ ex τὸ A 16 καὶ om. aF 19 εἶπεν post ἅψασθαι a: om. F 20 ἀριθμῇ C ἀδύνατον δὲ ἀριθμῆσαι aF 23 ποσὸν A: τὸ ποσὸν aCFM οὗ] οὐ F τῷ] τὴν M 24 μέγεθος] μέρος F 25 ἐν τῷ F 26 ἐνδέχεται ἐνεργείᾳ F οὕτος aF 29 διειρημένων C: διαιρουμένων F μόριον A[1] 30 ἑαυτοῦ AM: ἑαυτοῦ C: αὐτοῦ F: αὐτοῦ a καὶ (post γὰρ) om. CM 31 ἐστι om. F 32 ἐγένετο F

ἄπειρον. τοῦτο γὰρ ἀδύνατον ἦν τὸ ἄπειρον ἐν πεπερασμένῳ διελθεῖν 221v χρόνῳ καὶ ἅψασθαι τῶν οὕτως ἀπείρων, τὸ δὲ κατὰ διαίρεσιν ἄπειρον μέγεθος ἐν τῷ κατὰ διαίρεσιν ἀπείρῳ χρόνῳ διελθεῖν οὐδὲν ἄτοπον· ὁ δὲ Ζήνων τὸ μὲν μέγεθος ἐλάμβανεν εἰς ἄπειρα διῃρημένον ἐνεργείᾳ, τὸν δὲ χρόνον οὐκέτι καίτοι ὁμοίως ἔχοντα τῷ μεγέθει. ἀλλ' ἐνταῦθα μὲν οὕτως ἔλυσε τὴν Ζήνωνος ἀπορίαν μηδὲν ἄτοπον λέγων ἐν τῷ ὁμοίως ἀπείρῳ χρόνῳ τὰ ὁμοίως ἄπειρα διιέναι, ἐν δὲ τῷ τελευταίῳ ταύτης τῆς πραγματείας τὴν λύσιν ταύτην 'πρὸς μὲν τὸν ἐρωτῶντα ἱκανῶς ἔχειν' φησίν ("ἠρωτᾶτο γὰρ εἰ ἐν πεπερασμένῳ χρόνῳ ἄπειρα ἐνδέχεται διεξελθεῖν"), πρὸς δὲ τὸ πρᾶγμα καὶ τὴν ἀλήθειαν οὐχ ἱκανῶς· οὐδὲ γὰρ ὁ χρόνος τὸ ἄπειρον ἐνεργείᾳ ἔχει, ἀλλὰ δυνάμει. διὸ ἀκριβέστερον ἐκεῖ λύει δεικνὺς ἐν τοῖς συνεχέσι μὴ εἶναι τὰ ἄπειρα κατ' ἐνέργειαν, ἀλλὰ δυνάμει. τῷ οὖν ἐρωτῶντι, φησίν, εἰ ἐνδέχεται ἄπειρα διεξελθεῖν ἢ ἐν χρόνῳ ἢ ἐν μήκει, ῥητέον ὅτι ἔστι μὲν ὡς ἐνδέχεται, ἔστι δὲ ὡς οὐκ ἐνδέχεται· ἐντελεχείᾳ μὲν γὰρ ὄντα ἄπειρα οὐκ ἐνδέχεται, δυνάμει δὲ ἐνδέχεται.

p. 233a31 Οὔτε δὴ τὸ ἄπειρον οἷόν τε ἐν πεπερασμένῳ ἕως τοῦ εἰς ἴσα γὰρ διαιρεθήσεται ὡς καὶ τὸ μέγεθος.

Δείξας ὁμοίως συνεχῆ τόν τε χρόνον καὶ τὸ μέγεθος καὶ ὁμοίως διαιρετὰ ἐπ' ἄπειρον καὶ τὸν Ζήνωνος λόγον ἐκ ταύτης διαλύσας τῆς ὁμοιότητος προστίθησί τι τοῖς προδεδειγμένοις ὡς ἀκόλουθόν τε καὶ ὡς ἐξ ἐκείνων δεικνύμενον τὸ μήτε τὸ ἄπειρον διάστημα, κἂν ὑποτεθῇ εἶναι ἐν πεπερασμένῳ χρόνῳ, δύνασθαί τι κινηθῆναι μήτε ἐν ἀπείρῳ χρόνῳ τὸ πεπερασμένον. ἄπειρον δὲ νῦν λαμβάνει τὸ κυρίως ἄπειρον τὸ κατ' ἐνέργειαν, ὅπερ τοῖς ἐσχάτοις ἔλεγεν ἄπειρον. ποιεῖται δὲ τὴν δεῖξιν διὰ ἀδυνάτου ἐκθετικῶς, πεπερασμένον μὲν μέγεθος λαβὼν τὸ ἐφ' οὗ ΑΒ, χρόνον δὲ ἄπειρον τὸν ἐφ' οὗ Γ· καὶ ἀφελών τι τοῦ χρόνου πεπερασμένον τὸ ἐφ' ᾧ ΓΔ, ἐν ᾧ τὸ κινούμενον δίεισίν τι τοῦ ΑΒ μεγέθους, οἷον τὸ ΒΕ· μόριον γάρ τι αὐτοῦ κινηθήσεται ἐν τῷ ΓΔ χρόνῳ, εἴπερ τὸ ὅλον τὸ ΑΒ ἐν τῷ ἀπείρῳ χρόνῳ τῷ Γ ἐκινεῖτο. ὁσαπλάσιον δή ἐστι τὸ ΑΒ μέγεθος τοῦ ἰδίου μορίου τοῦ ΒΕ, τοσαυταπλάσιος ἔσται καὶ ὁ ὅλος χρόνος, ἐν ᾧ τὸ κινούμενον ὁμαλῶς καὶ ἰσοταχῶς ὅλον τὸ ΑΒ μέγεθος δίεισι, τοῦ ΓΔ χρόνου, ἐν ᾧ τὸ ΒΕ μέγεθος κινεῖται· πεπερασμένος δὲ ὁ ΓΔ χρόνος·

1. 2 χρόνῳ διελθεῖν aF 4 ἐλάμβανεν om. F: post ἐνεργείᾳ coll. a εἰς τὰ aF 7 τελευταίῳ] Θ 8. 263a11 8 post ἔχειν iter. ταύτην aF 9 ἐρωτᾶτο F: ἐρωτᾶ a διελθεῖν ἐνδέχεται CM: διελθεῖν etiam F 10 οὐδὲ] οὐ F 11 διὸ — δυνάμει (12) om. M 13 εἰ] ἢ F διελθεῖν C[1] ἐνδελεχείαι A[1] 16 post δὴ add. ex dett. codd. Arist. οὖν aCM 17 εἰ F διαιρεθῇ F 20 τι aA: om. CFM προαποδεδειγμένοις aF τε] τι F 22 τὸ om. aF 23 λαμβάνειν C τὸ (ante κατ') om. F 24 post διὰ add. τοῦ aF 25 μὲν om. M 26 τὸν] τὸ aF 26. 27 ἐφ' ᾧ ACF(M in ras.): ἐφ' οὗ a 27 τοῦ $\overline{\alpha\beta}$ μεγέθους post κινούμενον a: post δίεισι (om. τι) F 29 τὸ $\bar{\gamma}$ A[1] 30 ὅλος ὁ aF 32 ΒΕ μέγεθος] $\bar{\beta}$ ἐν μεγέθει F

πεπερασμένος ἄρα καὶ ὁ Γ χρόνος, ἐν ᾧ τὸ ΑΒ μέγεθος τὸ πεπερασμένον 221v δίεισι. καὶ οὐκ ἄπειρος· εἰς ὅσα γὰρ τὸ ΑΒ μέγεθος διαιρεῖται ἴσα τῷ ΒΕ, εἰς τοσαῦτα καὶ ὁ Γ χρόνος ἴσα τῷ ΓΔ· πεπερασμένον δὲ ἦν τὸ ΑΒ μέγεθος καὶ ὁ ΓΔ χρόνος· ὥστε εἰς πεπερασμένα καὶ τῷ μεγέθει καὶ τῷ ἀριθμῷ ὥσπερ τὸ μέγεθος, οὕτω καὶ ὁ χρόνος διαιρεθήσεται. καὶ ἡ μὲν ἀπόδειξις τοιαύτη.

Μεταξὺ δὲ ἔνστασιν λύων τὴν λέγουσαν, ὅτι τὸ ΒΕ μέγεθος οὐ πάντως καταμετρεῖ τὸ ὅλον τὸ ΑΒ, ὥστε καὶ ἀληθῶς εἰπεῖν ὅτι τριπλάσιον, εἰ τύχοι, ἢ τετραπλάσιον ἢ ὁποσαπλασιονοῦν ἐστι τὸ ΑΒ τοῦ ΒΕ (δυνατὸν γὰρ καὶ ἐλλείπειν ἐν τῇ μετρήσει καὶ ὑπερβάλλειν), λέγει οὖν ὅτι οὐδὲν διαφέρει, κἂν ἐλλείπῃ κἂν ὑπερβάλλῃ, εἰ μόνον τὸ ἴσον τῷ ΒΕ μεγέθει ἐν ἴσῳ τῷ χρόνῳ τῷ ΓΔ διεξέρχεται· ὡς γὰρ τὸ ΒΕ μέγεθος δαπανᾷ τὸ ΑΒ, κἄν τε ὑπερβάλλῃ κἄν τε ἐλλείπῃ (καὶ τὸ ἐλλεῖψαν γὰρ μέρει τινὶ ἑαυτοῦ ἐλλείπει καὶ τὸ ὑπερβάλλον ὁμοίως ποσῷ τινι ὑπερβάλλει), οὕτω καὶ ὁ ΓΔ χρόνος πεπερασμένος δαπανήσει τὸν Γ χρόνον, κἂν ἐλλείπῃ κἂν πλεονάζῃ, τοσαυταπλάσιος αὑτοῦ γινόμενος, ὁσαπλάσιον τὸ ΒΕ μέγεθος τοῦ ΑΒ μεγέθους, εἴτε ἀπηρτισμένως εἴτε καὶ μέρει τινὶ αὑτοῦ ἐλλείπων ἢ πλεονάζων. ἅμα γὰρ τό τε μέγεθος τὸ ΑΒ ὑπὸ τοῦ ΒΕ καταμετρηθήσεται καὶ ὁ Γ χρόνος ὑπὸ τοῦ ΓΔ διὰ τὸ εἰς ἴσα τῷ ἀριθμῷ διαιρεῖσθαι. ἐπιστῆσαι δὲ χρὴ ὅτι, ὅταν μὲν λέγῃ τοῦτο δὲ ἢ καταμετρήσει τὸ ἐφ' ᾧ ΑΒ ἢ ἐλλείψει ἢ ὑπερβαλεῖ, κυρίως χρῆται τῷ καταμετρήσει. καταμετρῆσαι γάρ ἐστι τὸ ἀπηρτισμένως πολλαπλασιασθὲν ἐξισωθῆναι τῷ καταμετρουμένῳ. ὅταν δὲ λέγῃ τοῦτο δὲ καταμετρεῖ τὸ ὅλον τῷ 'καταμετρεῖ' ἀντὶ τοῦ 'δαπανᾷ' ἐχρήσατο. κἂν γὰρ ἐλλείπῃ ἢ | πλεο- 222r νάζῃ, εἰς ὅσα τὸ μέγεθος τὸ πεπερασμένον διῃρέθη, εἰς ἴσα τῷ ἀριθμῷ, τουτέστιν εἰς τοσαῦτα, καὶ ὁ χρόνος διαιρεθήσεται ὁ Γ, ἐν ᾧ τὸ ΑΒ μέγεθος ὅλον ἐκινήθη. οὕτω δὲ ἀκολουθήσει τὸ πεπερασμένον αὐτὸν εἶναι· ὁσαπλάσιος γὰρ ἂν ᾖ τοῦ πεπερασμένου, εἴτε ἀπηρτισμένως εἴτε μετὰ μορίου τινός, πεπερασμένος ἔσται.

Διχῶς δὲ φερομένης τῆς γραφῆς τῆς ἐν τῷ τέλει τῆς ῥήσεως ταύ-

1 πεπερασμένος—χρόνος om. M ἄρα aF: δὲ ἄρα AC ᾧ] τῷ sed corr. C μέγεθος—ΑΒ (2) om. M τὸ (post μέγεθος) aA: om. CF 3 post τοσαῦτα add. διαιρεῖται del. C 4 εἰς] εἰ aF 7 λύων ACM: λύει aF ὅτι om. M 8 ὥστε οὐ ἀληθὲς CM ὅτι om. F 9 τύχῃ CM ὁσαπλασιονοῦν CM 11 ἐλλείπει κἂν ὑπερβάλλει A 11. 12 μέγεθος F 12 ἐν ἴσῳ χρόνῳ CM ΓΔ] βδ M: γ̄ C¹: corr. C² 13 μέρη a 14 αὑτοῦ aF ἐλλείπῃι A 15 ἐλλίπῃ F 16 πλεονάζει C ἑαυτοῦ CM: αὐτοῦ aAF: ἑαυτὸ mrg. M γενόμενος aF 16. 17 τοῦ β̄ε̄ μεγέθους τὸ ᾱβ̄ μέγεθος CM 17 ἀπηρτισμένως A: ἀπηρτισμένος aCFM αὑτοῦ] ἑαυτοῦ A 19 εἰς om. F 20 λέγει C δὲ εἰ καταμετρήσοι F 20. 21 τὸ ἐφ' ᾧ—καταμετρήσει om. C 20 ἐφ'] ἀφ' F¹ 21 οὗ aF ὑπερβαλλεῖ A¹: ὑπερβάλλει F τῷ M: τὸ A¹: τῇ aA²F 22 ἀπηρτισμένον F πολλαπλασιάσαι M 23 καταμετροῦντι F¹ λέγει CM¹ τῷ] τὸ aF 24. 25 πλεονάζει F 25 post μέγεθος add. καὶ aF διαιρεθῇ F 26 ΑΒ] βα A 26. 27 ὅλον μέγεθος C 27 αὐτὸ aF 28 ἀπηρτισμένος F ante μετὰ add. καὶ a: τὸ F 29 πεπερασμένως (?) A¹: ἀπηρτισμένος F

της, εἰ μὲν εἴη γεγραμμένον, εἰς ἴσα γὰρ διαιρεθήσεται ὡς καὶ τὸ 222r μέγεθος, σαφὲς ἂν εἴη τὸ λεγόμενον, ὅτι καὶ ὁ χρόνος εἰς ἴσα τῷ ἀριθμῷ διαιρεθήσεται, ὡς καὶ τὸ μέγεθος· εἰ δὲ ὡς Ἀλέξανδρος καὶ Ἀσπάσιος καὶ Θεμίστιος γράφουσιν εἰς ἴσα γὰρ διαιρεθήσεται καὶ τὸ μέγεθος, λέγοι ἂν 'εἰς ἴσα γὰρ διαιρεθήσεται, εἰς ὅσα καὶ τὸ μέγεθος.' περὶ γὰρ τοῦ χρόνου λέγει, τοῦτον δεικνὺς ὅτι μὴ ἄπειρος.

p. 233b7 Ἔτι δὲ εἰ μὴ ἅπαν μέγεθος ἕως τοῦ ἡ αὐτὴ δὲ ἀπόδειξις καὶ εἰ τὸ μὲν μῆκος ἄπειρον, ὁ δὲ χρόνος πεπερασμένος.

Λαβὼν πρότερον τὸ ΒΕ μέγεθος ἀδιοριστότερον καὶ ὡς μὴ πάντως καταμετροῦν τὸ ΑΒ, ἀλλὰ καὶ ὑπερβάλλον ἐνίοτε ἢ ἐλλεῖπον, καὶ ὡς ὑπὸ τοῦ ΓΔ χρόνου πεπερασμένου μετρουμένης τῆς ἐπ' αὐτοῦ κινήσεως, ἅπερ ἄμφω ἐνστάσεις ἔχειν δοκεῖ τινας, διὰ τούτου τοῦ ἐπιχειρήματος τοιοῦτον ἀφαιρεῖ τὸ ΒΕ ὡς καταμετρεῖν τὸ ὅλον, καὶ ἐξ ὑποθέσεως λαμβάνει τὸ ἐν πεπερασμένῳ χρόνῳ διιέναι αὐτὸ τὸ δι' αὐτοῦ κινούμενον, καὶ δείκνυσιν ὅτι κἂν καταμετροῦν ἐξ ἀρχῆς ὑποτεθῇ τὸ ΒΕ τὸ ΑΒ, τοῦ ΓΔ χρόνου ληφθέντος πεπερασμένου καὶ ὁ ὅλος χρόνος πεπερασμένος δειχθήσεται. εἰ γὰρ δέκατον ληφθείη μέρος τὸ ΒΕ τοῦ ΑΒ, τὸ ἰσοταχῶς κινούμενον ἐν δέκα χρόνοις ἴσοις τῷ ΓΔ τὰ δέκα μέρη τὰ ἴσα τῷ ΒΕ κινηθήσεται. τὰ δὲ πεπερασμένα δέκα μέρη τοῦ χρόνου συντεθέντα πεπερασμένον τὸν ὅλον ποιεῖ. εἶτα δείκνυσιν, ὅτι οὐ δυνατὸν τὸ ΒΕ μέγεθος πεπερασμένον καὶ μέρος ὂν τοῦ ΑΒ ἐν ἀπείρῳ χρόνῳ διιέναι, εἴπερ ὅλον τὸ ΑΒ ἐν ἀπείρῳ διήει. ὑποθέμενος γὰρ κατὰ θάτερα πεπερασμένον τὸν Γ χρόνον, καὶ λαβὼν ὡς ἐναργὲς τὸ ἐν ἐλάττονι χρόνῳ τὸ μόριον κινεῖσθαί τι ἤπερ τὸ ὅλον, ὅτι πεπερασμένος ἐφ' ἑκάτερα ὁ χρόνος, ἐν ᾧ τὸ ΒΕ κινεῖταί τι, δείκνυσιν. ἀπὸ γὰρ τῆς αὐτῆς ἀρχῆς ἀρξάμενον πεπερασμένης οὔσης συμπερανεῖ αὐτὸν καὶ ἐπὶ θάτερα· εἰ γὰρ μὴ τοῦτο, οὐκέτι ἐν ἐλάττονι χρόνῳ τὸ μέρος ἔσται διεξιὸν ἤπερ τὸ ὅλον, ἀλλ' ἐν τῷ ἴσῳ. κατὰ θάτερα δὲ πεπερασμένον ἔλαβε τὸν ΓΔ χρόνον, ἵνα ἐφ' ἑκάτερα πεπερασμένον ἀφέλῃ

1 post διαιρεθήσεται add. ὡς ACFM: om., unde ἀσάφειαν ἔχει. λέγοι δ' ἂν εἰς ἴσα — μέγεθος, εἰ δὲ — μέγεθος ante σαφὲς ἂν εἴη interpolavit a 3 ὡς AM: εἰς ὅσα aCF 3. 4 ante ἀλέξανδρος, ἀσπάσιος, θεμίστιος add. ὁ CM 4 ἀσπάσιος et θεμίστιος mutant aF post διαιρεθήσεται add. ὡς aF 5 pro λέγοι — διαιρεθήσεται transponit σαφὴς — διαιρεθήσεται (3. 4) F εἰς ὅσα ACM: ὡς aF 6 τοῦτον] τοῦτο C 7 πᾶν ex Arist. aF δὲ] ἡ F 9 ΒΕ] $\overline{\alpha\beta\varepsilon}$ F καὶ om. F 10 καὶ (post ἀλλὰ) om. F ὑπερβάλλων F[1] ἐνίοτε] ἐνί τὸ, ί in ras. 1 litt., M ἐλλείπων F[1] ὡς om. a 12 δοκεῖ aCFM: ἐδόκει A τοιοῦτον om. F 13 ὃ καταμετρεῖ F 14 καὶ aCM: om. AF 15 τὸ $\overline{\alpha\beta}$ CM: om. aAF 16 πεπερασμένου om. A[1]: add. A[2] ὅλος ὁ aF πεπερασμένος om. aF 17 τοῦ $\overline{\alpha\beta}$ CFM: τὸ $\overline{\beta\alpha}$ A[1]: τοῦ $\overline{\beta\alpha}$ aA[2] 19 τὸν aA: τὸ CFM 20 post εἶτα add. οὐ F 21 τοῦ] τὸ F 23 ἐν om. C εἴπερ F 25 αὐτῆς om. C ἀρξάμενον aM: ἀρξαμένων AF: ἀρξάμενος C 25. 26 συνεπέρανεν ACM: συμπερανεῖ aF 26 θάτερον aF post ἐλάττονι praecepta τὸ μέρος del. F 27 διεξιὼν F διεξιὸν ἔσται a εἴπερ M 28 ΓΔ scripsi: $\bar{\gamma}$ ACM: om. aF ἐφ'] ἀφ' M

ἐκεῖνον, ἐν ᾧ τὸ ΒΕ δίεισιν. καὶ συγχωρηθείη δὲ ἂν αὐτῷ τοῦτο ῥᾳδίως· 222r εἰ γὰρ ἐν τῷ ἐπὶ θάτερα ἀπείρῳ μὴ δυνατὸν τὸ ΒΕ διελθεῖν, πολλῷ μᾶλλον ἐν τῷ ἐπ' ἄμφω ἀπείρῳ ἀδύνατον. ἀλλ' εἰ ὡς ἐναργὲς ἔλαβε τὸ ἐν ἐλάττονι τὸ μέρος διιέναι, τὸ δὲ τοῦ ἀπείρου ἔλαττον πεπερασμένον ἀνάγκη εἶναι, τίνος ἔτι δεῖ λόγου πρὸς τὸ ἐν πεπερασμένῳ χρόνῳ τὸ ΒΕ διεξιέναι, εἰ μὴ ἄρα τοῦ ἐπ' ἄμφω ἀπείρου ἔλαττον τὸ ἐπὶ θάτερα ἄπειρον καὶ αὐτὸ ἄπειρον ὄν; ἀλλ' εἰ τοῦτο, διὰ τί ἐπὶ θάτερα ἄπειρον ὑπέθετο τὸν χρόνον, ἐν ᾧ τὸ ΑΒ μέγεθος δίεισι τὸ κινούμενον; εἰ γὰρ ἐπ' ἄμφω ἄπειρον ὑπέθετο τοῦτον, οὐδὲν ἐκώλυεν ἐν ἐλάττονι τοῦ ἐπ' ἄμφω ἀπείρου, ἐν ᾧ τὸ ΑΒ δίεισι, διιέναι τὸ ΒΕ μέρος ὂν τοῦ ΑΒ, ἐν τῷ ἐπὶ θάτερα ἀπείρῳ μέρει ὄντι καὶ αὐτῷ τοῦ ἐπ' ἄμφω ἀπείρου. ἢ εἰ ἀνάγκη ὡς ὑπὸ τοῦ ΒΕ μεγέθους καταμετρεῖται τὸ ΑΒ μέγεθος, οὕτω καὶ ὑπὸ τοῦ χρόνου τὸν χρόνον, ἀδύνατον τὸν μὲν ἐπ' ἄμφω ἄπειρον εἶναι, τὸν δὲ ἐπὶ θάτερα· οὔτε γὰρ καταμετρεῖ ὁ ἄπειρος ἀόριστος ὢν καὶ ἀνάριθμος καὶ ἄμετρος οὔτε καταμετρεῖται. ὑποθέμενος οὖν τὸ ΒΕ καταμετρεῖν τὸ ΑΒ καὶ λαβών, ὅτι εἰς ἴσα διαιρεθήσεται τῷ ἀριθμῷ ὅ τε χρόνος καὶ τὸ μέγεθος, τὰς τοιαύτας ἐνστάσεις ἐξέκλινε. τὸ γὰρ καταμετροῦν τὸ πεπερασμένον, πεπερασμένον ἀνάγκη εἶναι ὡς τὸ ΒΕ. καὶ τὸ ἰσάκις τῷ πεπερασμένῳ καταμετροῦν οἷον δεκάκις ἢ εἰκοσάκις οὐδὲ ἐπὶ θάτερα δύναται ἄπειρον εἶναι. εἰ γὰρ τὸ εἰκοσαπλάσιον αὐτοῦ πεπερασμένον ἐστὶ καὶ ὡρισμένον καὶ ἠριθμημένον, πολλῷ μᾶλλον τὸ τοῦ εἰκοσαπλασίου εἰκοστόν.

Δείξας δὲ οὕτως, ὅτι ἀδύνατον ἐν ἀπείρῳ χρόνῳ τὸ πεπερασμένον μέγεθος κινηθῆναι, τοῖς αὐτοῖς χρωμένους ἔνεστιν, φησίν, δεῖξαι ὅτι μηδὲ τὸ ἄπειρον ἐν πεπερασμένῳ χρόνῳ διελθεῖν δυνατόν. πεπερασμένου γὰρ ὑποτεθέντος τοῦ χρόνου ἀφαιρήσω τι μόριον αὐτοῦ, ὑφ' οὗ καταμετρηθήσεται ὁ ὅλος. ἀφαιρήσω δὲ καὶ ἐκ τοῦ ἀπείρου μεγέθους μέγεθός τι, ἐφ' οὗ ἐκινήθη ἐν τῷ ἀφαιρεθέντι χρόνῳ· καὶ ἐπειδὴ ἐν ἴσῳ χρόνῳ ἴσον κινεῖται, ἰσάκις καταμετρηθήσεται ὁ χρόνος ὑπὸ τοῦ χρόνου καὶ τὸ μέγεθος ὑπὸ τοῦ μεγέθους· τὸ δὲ ἐκ πεπερασμένων συγκείμενον καὶ τῷ μεγέθει καὶ τῷ ἀριθμῷ πεπερασμένον ἔσται, ἀλλ' οὐκ ἄπειρον. καλῶς δὲ ἐπέστησεν ὁ Θεμίστιος ὅτι 'κἂν μὴ ἐν ἴσῳ χρόνῳ τὸ ἴσον κινῆται διάστημα, ἀλλὰ ποτὲ μὲν ἐν πλείονι τὸ ἴσον ποτὲ δὲ ἐν ἐλάττονι, διαιρεθέντος καὶ οὕτως τοῦ

1 ἐν ᾧ] εἶναι A[1]: ἐν ᾧ et ὂν superscr. A[2]   τοῦτο] τούτῳ F   2 εἰ γὰρ μὴ ἐν F
5 λόγος a   πεπερασμένον C[1]   7 θάτερον M: θάττερον C   8 τὸν χρόνον ante ἄπειρον CM   ἐν ᾧ — ὑπέθετο (9) om. C   9 ἄπειρον] ἄπειρα M
τοῦτο a   ἐν om. M   10 ἐν alterum om. F   11 ἢ εἰ] εἰ οὖν F   12 αβ a: βα AFM: βε C   13 ἐπὶ om. F   14 ὢν F   ἀναρίθμητος CM   ἀμέ-
τρητος M   15 $\overline{αβ}$ a: $\overline{βα}$ ACFM   18 post ΒΕ add. τὸ $\overline{ε}$ aF   τὸ πεπερασμένον aF
19 δυνατὸν εἶναι ἄπειρον aF   20 αὐτοῦ om. F   23 χρώμενος F   ἔνεστι φησὶ δεῖξαι (δείξας C) CM: ἔνεστιν δεῖξαι A: φησὶν, transpositis ἔνεστι δεῖξαι post δυνατὸν aF
25 τοῦ om. F   ἀφαιρήσω ACFM: ἀφαιρείσθω a; itemque v. 26   26 ὁ ante ὅλος om. M
μέγεθος om. F   27 καὶ ἐπειδὴ CM: ἐπειδὴ AF: ἐπεὶ οὖν a   29 μεγέθει] χρόνῳ F
ὑπέστησεν F   30. 31 Θεμίστιος] p. 376,19. Simplicius non verbo verbum reddit   31 κἂν ACM: καὶ F: εἰ καὶ ut Them. a   κινηται sic C: κινεῖται aAFM

πεπερασμένου διαστήματος εἰς τὰ ἴσα μέρη συνδιαιρεθήσεται καὶ ὁ χρόνος 222r εἰς τοσαῦτα μὲν μέρη, οὐκέτι δὲ εἰς ἴσα ἀλλήλοις, ἀλλὰ πρός γε τὸ πεπερασμένον αὐτὸν ἐπιδεῖξαι ἐξαρκεῖ τὸ ἐκ μορίων πεπερασμένων αὐτὸν ἐπιδεῖξαι καὶ τῷ ἀριθμῷ καὶ τῷ μεγέθει. κἂν | ἄνισα τυγχάνῃ τὰ μέρη 222v (τὸ γὰρ ἐκ πεπερασμένων καὶ τῷ ἀριθμῷ καὶ τῷ μεγέθει μορίων πεπερασμένον ἀνάγκη εἶναι), ὁμοίως δὲ καὶ ἀνάπαλιν, εἰ ὁ χρόνος μὲν πεπερασμένος, ἄπειρον δὲ ὑποκέοιτο τὸ διάστημα. μόνως τοίνυν ἐνδέχεται ἐν ἀπείρῳ χρόνῳ πεπερασμένον κινεῖσθαι διάστημα, εἰ κύκλῳ τὸ αὐτὸ πάλιν καὶ πάλιν κινοῖτο ὥσπερ τὰ θεῖα σώματα (αἱ γὰρ ἐπ' εὐθείας ἀνακάμπτουσαι κινήσεις στάσει διαλαμβάνονται, ὡς ἐν τῷ τελευταίῳ ταύτης δειχθήσεται τῆς πραγματείας). εἰ δὲ τὸ πεπερασμένον σῶμα οὐ δίεισιν ἄπειρον διάστημα ἐν πεπερασμένῳ χρόνῳ, φανερὸν ὡς οὐδὲ τὸ ἄπειρον σῶμα, εἰ κινούμενον ὑποθοίμεθα, διέλθοι ἂν πεπερασμένον διάστημα ἐν χρόνῳ πεπερασμένῳ. ἡνίκα γὰρ ἂν διίῃ τὸ ἄπειρον σῶμα τὴν πεπερασμένην γραμμήν, καὶ ἡ πεπερασμένη γραμμὴ τὸ ἄπειρον σῶμα διέξεισιν· ἀποδέδεικται δὲ τοῦτο ἀδύνατον. καὶ μέντοι εἰ καὶ τὸ διάστημα ἄπειρον ὑποθοίμεθα καὶ τὸ κινούμενον σῶμα, μόνον δὲ τὸν χρόνον πεπερασμένον, ἀνάγκη καὶ τὰ λοιπὰ ἀναφανῆναι πεπερασμένα.'

p. 233b15 Φανερὸν οὖν ἐκ τῶν εἰρημένων ἕως τοῦ φανερὸν οὖν, ὅτι οὐκ ἔστιν οὐδὲν τῶν συνεχῶν ἀμερές.

Δείξας ὅτι οὐδὲν τῶν συνεχῶν οἷόν τέ ἐστιν ἐξ ἀμερῶν συγκεῖσθαι, μὴ μέγεθος, μὴ κίνησιν, μὴ χρόνον, καὶ ὅτι πᾶν μέγεθος συνεχὲς διαιρετόν ἐστιν εἰς ἀεὶ διαιρετά (ἢ γὰρ ἀδιαίρετον ἀνάγκη αὐτὸ εἶναι ἢ διαιρετόν, καὶ εἰ διαιρετόν, ἢ εἰς ἀδιαίρετα ἢ εἰς ἀεὶ διαιρετά· ἀλλ' οὔτε ἀδιαίρετόν ἐστι μέγεθός γε ὂν οὔτε εἰς ἀδιαίρετα διαιρετόν· ἔσται γὰρ ἀδιαίρετον ἀδιαι-

1 διαιρεθήσεται F 3 αὐτῶν priore loco C¹F ἐξαρκεῖ — ἐπιδεῖξαι (3. 4) om. FM 3. 4 τὸ ἐκ μορίων ὡρισμένων τῷ ἀριθμῷ συγκείμενον, αὐτὸν ἐπιδεῖξαι Them. 3 αὐτῶν altero loco A¹ 4 μεγέθη C ἄνισα] ἄριστα F τυγχάνῃ, η in ras. A 5 τὸ γὰρ — εἶναι (6) Simplicius addidit τῷ C ἐκ om. F πεπερασμένον aF μόριον A¹F 5. 6 πεπερασμένων C: πεπερασμένως F 7 ὑποκέοιτο AC: ὑποκέειτο M: ὑπόκειται aF: ὑπάρχει Them. μόνος A¹ 9 κινοῖτο ACFM: κινεῖται a Them. αἱ γὰρ — πραγματείας (11) Simplicii emblema 10 τελευταίῳ] Θ 8. 264a9 sqq. 10. 11 δειχθήσεται post πραγματείας CM 11 τῆς om. M τὸ om. CM 12 ὡς ACM Them.: ὅτι aF 13 ἂν aAF Them.: ἂν τὸ CM 14 ἂν διίῃ A: διΐοι (om. ἂν) CM: ἂν δίεισι F Them. codd.: δίεισι (om. ἂν) a 15 δίεισιν F 16 δὲ om. F 17 δὲ καὶ (καὶ del. A²) A 19 φανερὸν οὖν ὅτι οὐκ ἔστιν om. F 20 ὅτι οὐκ ἔστιν ACM: ὅτι a: om. F οὐδὲν τῶν συνεχῶν ἀμερές A: οὐδὲν (οὐθέν ἐστι a) τῶν συνεχῶν ἐστὶν ἀμερές (ut Arist. codd.) aF: om. CM 21 Δείξας ὅτι τῶν συνεχῶν οὐδὲν οἷον τέ om. in mrg. suppl. A¹ οὐδὲ F τι A¹F ἐστιν om. aF 22 μέγεθος alt. om. CM 23 ἢ γὰρ — ἢ εἰς ἀεὶ διαιρετὰ (24) om. F αὐτὸ ἀνάγκη (sic colloc. ut CM²) — μέγεθός γε ὂν (25) om. M¹, suppl. in mrg. M² 24 εἰ om. C, mrg. M εἰς prius om. a ἢ εἰς ἀεὶ διαιρετά om. mrg. M

ρέτου ἁπτόμενον, ὥστε εἰς ἀεὶ διαιρετά), δείξας δὲ καὶ ὅτι ὁμοίως ὁ χρόνος 222v καὶ τὸ μέγεθος τό τε ἄπειρον ἔχουσι καὶ τὸ πεπερασμένον, ἐξ οὗ καὶ τὸν ὑπὸ Ζήνωνος ἐρωτηθέντα λόγον περὶ τοῦ μὴ εἶναι κίνησιν ἔλυσε, λέγει νῦν ὅτι δεδειγμένου ἡμῖν τοῦ τὰ συνεχῆ μὴ διαιρεῖσθαι εἰς ἄτομα, φανερὸν μὲν καὶ ἐκ τούτου ὅτι οὐδὲν μόριον τῶν συνεχῶν ἄτομόν ἐστι καὶ ἀδιαίρετον, εἴπερ μὴ διαιρετὰ εἰς ἄτομα τὰ συνεχῆ· δείξει δὲ καὶ ἐπ' αὐτῶν τῶν μορίων ὁ λόγος, ὅτι ἀδύνατον αὐτὰ ἄτομα εἶναι, πρῶτον μὲν τὸ τοῦ μεγέθους, εἶτα καὶ τὸ τοῦ χρόνου. διαφέροι δὲ ἂν ἡ ἀπόδειξις αὕτη τῆς προτέρας, ὅτι ἐκείνη μὲν ἐδείκνυ μὴ ὄντα αὐτὰ ἀδιαίρετα, αὕτη δὲ δείκνυσι προηγουμένως ὅτι διαιρετά ἐστι, καὶ τὴν ἀνάγκην τῆς διαιρέσεως ἐπιδείκνυσι. καὶ μέντοι πρότερον μὲν ἀπὸ τῆς τοῦ συνεχοῦς φύσεως ἐδείκνυτο τὰ μόρια αὐτοῦ διαιρετά, νῦν δὲ αὐτὰ καθ' αὑτὰ τὰ μόρια ἀποδείκνυται τοιαῦτα. γραμμὴν δὲ τὸ μέρος τῆς γραμμῆς εἶπεν καὶ ἐπίπεδον τὸ μέρος τοῦ ἐπιπέδου καὶ χρόνον τὸ τοῦ χρόνου καὶ ὅλως συνεχὲς τὸ τοῦ συνεχοῦς μέρος. περὶ γὰρ τῶν ἐν τοῖς συνεχέσι μορίων νῦν ὁ λόγος ἐστίν, ὅτι οὐκ ἔστιν ἀδιαίρετα, ὃ δείκνυσι πρῶτον ἐπὶ τοῦ μεγέθους, εἶτα καὶ ἐπὶ τοῦ χρόνου προσχρώμενος τῷ ὁμοίως ἔχειν πρὸς ἄλληλα τόν τε χρόνον καὶ τὸ μέγεθος ἐφ' οὗ ἡ κίνησις. δείκνυσι δὲ αὐτὸ διὰ τῆς εἰς ἀδύνατον ἀπαγωγῆς κατὰ τὸν δεύτερον τῶν ὑποθετικῶν δυνάμει συλλογιζόμενος οὕτως· εἰ τὸ μέρος τοῦ μεγέθους ἄτομον, διαιρεθήσεται τὸ ἄτομον· τὸ γὰρ μέρος τοῦ μεγέθους διαιρεῖται· ἀλλὰ μὴν ἀδύνατον διαιρεῖσθαι τὸ ἄτομον· καὶ τὸ ἡγούμενον ἄρα ἀδύνατον τὸ ⟨τὸ⟩ μέρος τοῦ μεγέθους ἄτομον εἶναι. καὶ τὸ μὲν συνημμένον δείκνυσι προσχρώμενος καὶ ἐναργεῖ ὄντι καὶ προειλημμένῳ τῷ ἐν παντὶ χρόνῳ εἶναι τὸ θᾶττον καὶ βραδύτερον, εἴπερ ἐν παντὶ μὲν χρόνῳ κίνησις, ἐν πάσῃ δὲ κινήσει τὸ θᾶττόν ἐστι καὶ βραδύτερον, καὶ ἔτι μέντοι τῷ τὸ θᾶττον κινούμενον ἐν τῷ ἴσῳ χρόνῳ μεῖζον διάστημα κινεῖσθαι τοῦ βραδύτερον κινουμένου· τούτων δὲ κειμένων τρίτον λαμβάνει τὸ καὶ ἐν λόγῳ τινὶ δύνασθαι λαβεῖν τὰς κινήσεις τήν τε τοῦ θᾶττονος καὶ τὴν τοῦ βραδυτέρου, ὡς ἐν τῷ αὐτῷ χρόνῳ διπλάσιον κινεῖσθαι τὸ θᾶττον τοῦ βραδυτέρου ἢ ἡμιόλιον. ταῦτα οὖν προλαβὼν δι' ἐκθέσεως δείκνυσι τὸ προκείμενον ἡμιόλιον ὑποθέμενος τὴν τοῦ θᾶττονος κίνησιν πρὸς τὴν τοῦ βραδυτέρου, ὥστε ἐν ᾧ χρόνῳ τὸ βραδύτερον κινεῖταί τι μέγεθος, ἐν τούτῳ τὸ θᾶττον ἓν καὶ ἥμισυ ἐκείνου κινεῖσθαι. διῃρήσθω οὖν, φησί,

3 ἔλυε M 3. 4 νῦν λέγει CM 5 μὲν καὶ AC: μὲν M: δὲ delevit et superscr. καὶ F: om. a οὐδὲ F 6 μὴ et τὰ om. A 8 διαφέρει CF 9 μὴ delevit A 11 τῆς τοῦ] τῆς F ἐπεδείκνυτο F: ἀπεδείκνυτο a: ἐδείκνυ M 12 τὰ μόρια iteravit F 14 χρόνον τὸ aC: χρόνον F: χρόνου τὸ M: χρόνος ὁ A 15 ἐν om. F post ἐστὶν add. αὐτῷ aF 16 πρῶτον om. C 18 εἰς om. M[1] 19 κατὰ om. F 20 μέρον F 21 διαιρεῖσθαι — ἀδύνατον (22) om. M 22 τὸ alterum addidi 24 τῷ] ὅτι F ἐν] ἐν τῷ CM εἶναι] ἔστι F καὶ τὸ βραδύτερον aCFM εἴπερ — βραδύτερον (25) om. F 25 καὶ τὸ βραδύτερον CM 26 ἔτι] ἔστι F τῷ (ante τὸ) om. F 28 τὴν τοῦ om. F 29 κινεῖσθαι διπλάσιον a 30 post βραδυτέρου iterata ὡς — χρόνῳ del., διπλάσιον iteratum non del. F 32 τι aA: om. CFM 33 ἐκείνου om. F διαιρείσθω F

τὰ δύο ταῦτα μεγέθη. ὃ μὲν κινεῖται θᾶττον τὸ ΑΔ, εἰς τρία μέρη τὰ 222v ΑΒ ΒΓ ΓΔ, ὃ δὲ βραδύτερον τὸ ΕΗ, εἰς δύο τὰ ΕΖ ΖΗ· οὕτω γὰρ 51 ἡμιόλιος ὁ λόγος. ὁμοίως δὲ καὶ ὁ χρόνος ἔχων τῷ μεγέθει, ἐφ' οὗ ἡ κίνησις, διαιρεθήσεται καὶ αὐτὸς κατὰ τὴν ὑπόθεσιν ὁ ΚΝ χρόνος, ἐν ᾧ τὸ θᾶττον κινεῖται τὴν ΑΔ, εἰς τρεῖς χρόνους τοὺς ΚΛ ΛΜ ΜΝ· τὸ γὰρ ἴσον ἐν τῷ ἴσῳ χρόνῳ δίεισι τὸ κινούμενον ἰσοταχῶς. ἐπεὶ οὖν τὸ βραδύτερον κινούμενον ἐν τῷ αὐτῷ χρόνῳ κινεῖται τὴν ΕΖ ΖΗ ἐκ δύο οὖσαν ἀμερῶν, τὴν ΕΖ | ἄρα ἐν τῷ ἡμίσει χρόνῳ κινηθήσεται· διαιρεθήσεται 223r ἄρα δίχα καὶ ὁ χρόνος ὥσπερ τὸ μέγεθος, ἐφ' οὗ τὸ βραδύτερον κινεῖται. εἰ δὲ ὁ ἐκ τριῶν ἀτόμων συγκείμενος δίχα διαιρεθείη, διαιροῖτο ἂν τὸ μέσον ἄτομον· οὐ γὰρ οἷόν τε ἄλλως εἰς ἴσα δύο τὸ ἐκ τριῶν ἴσων διαιρεθῆναι· ἴσαι δὲ αἱ ἄτομοι καὶ οὐχ ἡ μὲν μείζων, ἡ δὲ ἐλάττων, ὡς εἶναι τὰς δύο τῇ μιᾷ ἴσας. εἰκότως οὖν ἐπήγαγεν τὸ διαιρεθήσεται ἄρα τὸ ἄτομον, ὅπερ ἀδύνατον. ἀδύνατον ἄρα καὶ ᾧ τοῦτο ἠκολούθησεν τὸ ἄτομον εἶναι τὸ μέρος τοῦ συνεχοῦς. ἐπάγει δὲ καὶ ἄλλο ἄτοπον ἑπόμενον, ὅτι τὸ ἀμερὲς οὐκ ἐν ἀτόμῳ δίεισι· τὸ γὰρ βραδύτερον κινούμενον δίεισι τὸ ΕΖ μέγεθος κατὰ ταύτην τὴν ἔφοδον οὐκ ἐν ἀτόμῳ χρόνῳ τῷ ΚΛ, ὅπερ ἐχρῆν, ἀλλ' ἐν τῷ ἀμερεῖ ἔλαττον τοῦ ἀμεροῦς κινηθήσεται· τί δὲ ἂν εἴη τοῦ ἀμεροῦς ἔλαττον; καὶ μέντοι καὶ οὕτως διαιρεθήσεται τὸ ἀμερές, εἴπερ ἔστι τι αὐτοῦ ἔλαττον, εἴς τε τὸ ἔλαττον καὶ τὴν ὑπεροχήν. ἐν δὴ τούτοις προθέμενος τὰ μέρη τῶν μεγεθῶν μάλιστα δεῖξαι μὴ ὄντα ἄτομα, διότι τῷ λέγοντι ἄτομα αὐτὰ εἶναι ἀκολουθεῖ τὸ διαιρεῖσθαι τὰ ἄτομα, ὅπερ ἐστὶν ἀδύνατον, τὰ μὲν τοῦ χρόνου μέρη ἄτομα ὑποτεθέντα ἔδειξε διαιρούμενα, τὰ δὲ τοῦ μεγέθους οὐκέτι, καίτοι ἡμιόλια τὰ μεγέθη λαβών, ὅτε ἔλεγεν ἐνηνέχθω οὖν τὸ θᾶττον ἡμιόλιον ἐν τῷ αὐτῷ χρόνῳ. μήποτε οὖν διὰ τῶν τοῦ χρόνου μερῶν ἐνεδείξατο, ὅτι καὶ τὰ τοῦ μεγέθους μέρη διαιρεθήσεται ἄτομα ὑποτεθέντα· εἰ γὰρ τοῦ ΚΝ χρόνου δίχα τμηθέντος κατὰ τὸ Ξ τὸ ΛΜ μόριον ἄτομον ὑποτεθὲν διῃρέθη, ἐν τῷ ΚΞ χρόνῳ τῷ ἡμίσει τὸ ἥμισυ τοῦ ΑΔ μεγέθους διελεύσεται τὸ θᾶττον κινούμενον, καὶ τμηθήσεται τὸ ΒΓ μόριον δίχα ἄτομον ὑποτεθέν.

p. 233b33 Ἀνάγκη δὲ καὶ τὸ νῦν τὸ μὴ καθ' ἕτερον ἕως τοῦ διὰ τὸ μὴ εἶναι συνεχὲς ἐξ ἀμερῶν.

Δείξας διαιρετὰ τὰ μέρη τῶν συνεχῶν, τοῦ τε χρόνου καὶ τοῦ μεγέθους,

---

2 ὃ δὲ aCM: ὃ δὲ τὸ AF   εἰς] ACM: ε̄ aF   3 μεγέθη C   5 τὴν αδ om., sed suppl. A[1]   6 τὸ κινούμενον] τὴν κίνησιν F   7 οὖσαν aCM: οὐσῶν AF   9 ἀφ' M   10 post ἀτόμων add. μὴ F   διαιρεῖτο ἂν C: διαιρεῖ F: διαιρεθήσεται a   11 ante μέσον add. αὐτὸ F: αὐτοῦ a   13 οὖν] ἄρα aF   14. 15 τὸ ἄτομον aA: τῶ ἄτομον CFM   16 τὸ (post ὅτι) om. aF   17 ἔφοδον ACM: μέθοδον aF   18 ὅνπερ F   20 ἐστιν αὐτοῦ τί CM   εἴς τε τὸ ἔλαττον om. F   22 αὐτὰ ἄτομα a   τὰ om. M   23 τὰ μὲν δὴ a   23. 24 μέρη εἰ ὑποτίθεται ἄτομα ἔδειξε (sed εἰ suprascr. F) aF   25 ὅτι a   τῶν] τὸν A[1]   27 ΚΝ] κη̄ F   28 τὸ ΛΜ] καὶ τὸ λ̄ καὶ τὸ μ̄ F   29 ΚΞ] κζ̄ M   30 ὑποτεθὲν ἄτομον CM   31 καὶ a: om. CFM, supra add. A[1]   31. 32 διὰ τὸ om. F

καὶ δηλονότι καὶ τῆς μέσης τούτων κινήσεως, ἐκ τοῦ εἰ μὴ διαιρετὰ εἴη διαιρεῖσθαι τὸ ἄτομον, ὅπερ ἀδύνατον, ἐπειδὴ καὶ τὸ νῦν τοῦ χρόνου τί ἐστιν, εἰκότως ἐφεξῆς τὰ περὶ αὐτοῦ διαρθροῖ. διττοῦ δὲ ὄντος τοῦ νῦν, τοῦ μὲν ὡς ἀρχῆς καὶ πέρατος τοῦ χρόνου, ὃ ἀναλογεῖ τῇ στιγμῇ τῇ ἐν τῇ γραμμῇ, τοῦ δὲ κατὰ χρόνον τὸν ἐνεστῶτα λεγομένου, ὃς ἀντιδιῄρηται πρὸς τὸν παρεληλυθότα καὶ τὸν μέλλοντα, τὸ μὲν ὡς ἀρχὴν καὶ πέρας, ὃ καὶ ἀδιαίρετόν ἐστι, καθ' αὑτὸ καὶ πρώτως νῦν λέγεσθαί φησι, τὸ δὲ ἕτερον οὐ καθ' αὑτὸ οὐδὲ πρώτως, ἀλλὰ καθ' ὅσον ἔχειν ἐν ἑαυτῷ τὸ πρώτως καὶ καθ' αὑτό. οὕτω γάρ τοι καὶ ἐν τόπῳ τὸ μέν τι λέγεται καθ' αὑτὸ καὶ πρώτως, ὃ ἐν τῷ πέρατι τοῦ περιέχοντός ἐστι προσεχῶς, τὸ δὲ οὐχ οὕτως, ὡς ἐν τῷ οἴκῳ εἶναι, διότι τὸ πέρας τοῦ περιέχοντος προσεχῶς ἐν τῷ οἴκῳ ἐστί. τὸ οὖν καθ' αὑτὸ καὶ πρώτως λεγόμενον νῦν ἀδιαίρετον, φησίν, ἔστι καὶ ἓν κατ' ἀριθμὸν τὸ αὐτὸ τοῦ μὲν παρεληλυθότος πέρας, τοῦ δὲ μέλλοντος ἀρχή, καὶ οὐκ ἄλλο καὶ ἄλλο ταῦτα, τοιοῦτον δὲ ὂν οὐκ ἔστι μέρος χρόνου, εἴπερ ἐν παντὶ ἐνυπάρχει χρόνῳ τὸ αὐτὸ ἀρχὴ καὶ τέλος ὄν, ὥσπερ τὸ σημεῖον ἐν πάσῃ γραμμῇ, ὅταν ὡς μία καὶ συνεχὴς λαμβάνηται· πάντῃ γάρ ἐστι διαιρετή, καὶ ἡ διαίρεσις κατὰ τὸ σημεῖον. περὶ δὴ τούτου τοῦ νῦν ἔδειξε μὲν καὶ ἐν τοῖς περὶ χρόνου, ὅτι ἔστιν ἀμερὲς καὶ ἀδιαίρετον. καὶ ἐν παντὶ χρόνῳ ἓν καὶ ταὐτόν, πέρας μὲν τοῦ γεγονότος, ἀρχὴ δὲ τοῦ μέλλοντος. δείκνυσι δὲ καὶ νῦν ταῦτα προλαβὼν ὡς ἐναργές, ὅτι τὸ νῦν ἔσχατόν ἐστι τοῦ γεγονότος καὶ πρὸ τοῦ νῦν τούτου, ὃ εἶπεν αὐτός, οὐ ἐπὶ τάδε, ὡς ἐπὶ τὸ γεγονός, οὐδὲν ἂν εἴη τοῦ μέλλοντος. πρὸ γὰρ τῆς τοῦ γεγονότος τελευτῆς πῶς δύναται εἶναί τι μέλλον; εἴη γὰρ ἂν οὐκέτι μέλλον, ἀλλ' ἔτι γεγονός, πρὸ τοῦ πέρατος ὑπάρχον τοῦ γεγονότος. πάλιν δὲ πρόδηλον, ὅτι ἀρχὴ τοῦ μέλλοντος τὸ νῦν ἐστιν, εἴπερ μετ' αὐτὴν οὐδέν ἐστι τοῦ γεγονότος. πῶς γὰρ ἄν τι παρεληλυθὸς εἴη μετὰ τὴν τοῦ μέλλοντος ἀρχήν; ἀλλ' ὁ μὲν Ἀριστοτέλης ἐπὶ τάδε ἀμφοῖν εἰπών, καὶ τοῦ πέρατος καὶ τῆς ἀρχῆς, ἀσαφῆ τὸν λόγον ἐποίησεν. ὁ δὲ Εὔδημος "οὐδέν, φησίν, ἐπὶ τάδε τοῦ πέρατος οὐδὲ ἐπέκεινα τῆς ἀρχῆς." ταῦτα οὖν τό τε ἔσχατον τοῦ γεγονότος καὶ τὸ πρῶτον τοῦ μέλλοντος, ὧν οὐδεὶς μεταξὺ χρόνος οὔτε παρεληλυθὼς οὔτε μέλλων, ἐὰν δειχθῇ ταὐτὸν καὶ ἓν κατ'

---

1 ἐκ] καὶ F   2 τὰ ἄτομα CM   5 τὸν ἐνεστῶτα χρόνον aF   6 τὸ μὲν] τὸν μὲν F   ἀρχὴ///// A   7 διαιρετόν M   ante καθ' add. καὶ CM   πρῶτον Aristoteles, at cf. Philoponus 803,30   νῦν — οὐδὲ πρώτως (8) om. A¹   8 ἀλλὰ] ἅμα A¹: corr. A²   9 τοι om. CM   τι] τοι C¹F   10 ὃ καὶ ἐν aF   11 ὡς om. M   11. 12 ἔστι post περιέχοντος aF   12. 13 φησίν ἐστι A: ἐστι φησί aCFM   14 ταῦτα] τοῦ αὐτοῦ F   15 τῷ χρόνῳ aF   17 ἐστι om. CM   δὲ M   18 ἐν τοῖς περὶ χρόνου] Δ 12. 222a 10 sqq.   20 τοῦτο aF   προσλαβὼν F   21 νῦν om. A   21. 22 οὐ ἐπὶ τάδε] ἔπειτα δὲ M   23 γεγονότος] μέλλοντος C¹   τι] τὸ F   εἴη] εἰ C¹   24 πρὸ aAF: εἰ πρὸ CM   πέρατα M   ὑπάρχον aA: ὑπάρχει CFM   τοῦ (ante γεγονότος) om. F   πάλιν — γεγονότος (26) om. F   hinc sequitur Themistium p. 378,18 Sp.   26 παρεληλυθὸς εἴη CM (cf. Themist.): παρεληλυθότος εἴη aA: παρελήλυθε F   28 Εὔδημος] fr. 64 p. 87,5 Sp.   31 παρεληλυθὸς A¹   μέλλον a

ἀριθμὸν ὄντα τὰ δοκοῦντα δύο, δεδειγμένον ἔσται, ὅτι καὶ ἀδιαίρετόν ἐστι 223r τοῦτο, ὃ ἀρχὴν ἅμα καὶ πέρας τοῦ χρόνου τὸ αὐτὸ λέγομεν.

Οὕτως οὖν ὁρίσας ἀκριβῶς τὸ νῦν, περὶ οὗ ὁ λόγος, δείκνυσιν ὅτι ἓν καὶ ταὐτόν ἐστι τὸ ἔσχατον τοῦ τε παρεληλυθότος καὶ τοῦ μέλλοντος ἔσχατον καὶ τὴν ἀρχὴν τοῦ μέλλοντος καλέσας, διότι καὶ ἡ ἀρχὴ πέρας τί καὶ ἀμερές ἐστι. δείκνυσι δὲ αὐτὸ τρία συναγαγὼν ἀδύνατα ἑπόμενα τῷ λέγοντι μὴ ἓν καὶ ταὐτὸν εἶναι νῦν τὸ πέρας τοῦ παρεληλυθότος καὶ τὴν ἀρχὴν τοῦ μέλλοντος, ἀλλ' ἕτερον καὶ ἕτερον, ὧν τὸ μὲν πρῶτον ἐκ διαιρέσεως εἴληπται τοιαύτης· εἰ ἔστιν ἕτερον καὶ ἕτερον, ἢ ἐφεξῆς ἐστιν ἀλλήλων (τὸ δὲ ἐφεξῆς νῦν ἀντὶ τοῦ ἔχεσθαι καὶ ἅπτεσθαι λαμβάνει) ἢ κεχωρισμένα ἀλλήλων καὶ οὐκ ἔστι παρὰ ταῦτα· εἰ οὖν μήτε ἅπτεσθαι | δυνατὸν αὐτά, οὐ μόνον ὅτι τὰ ἁπτόμενα ἄλλο χρὴ ἔχειν τὸ πέρας, ᾧ 223v ἅπτεται, καὶ ἄλλο τὸ περατούμενον, ἀλλὰ καί, ὅπερ αὐτός φησιν, ὅτι ἀδύνατον συνεχές τι ἐξ ἀμερῶν εἶναι. ἔστι δὲ ὁ μὲν χρόνος συνεχής, τὰ δὲ πέρατα αὐτοῦ ἀμερῆ· τοῦτο γὰρ ὡς ὁμολογούμενον νῦν εἴληπται διὰ τὸ τὰ πέρατα ὑποκεῖσθαι. εἰ γὰρ μὴ εἴη ἀμερῆ, οὐκ ἂν εἴη ἔσχατα, ἀλλὰ τούτων ἄλλα τὰ ἔσχατα. δόξει δὲ οὕτω συλλογιζόμενος τὸ ἐν ἀρχῇ λαμβάνειν· προέκειτο γὰρ δεῖξαι τὸ νῦν ἀδιαίρετον. ἐὰν γάρ, φησίν, δειχθῇ, ὅτι ταὐτὸν ἅμα, φανερὸν ἔσται ὅτι καὶ ἀδιαίρετον. ὁ δὲ προσχρῆται τούτῳ ὡς ἐναργεῖ ἀδύνατον λέγων συνεχές τι εἶναι ἐξ ἀδιαιρέτων. καὶ δυνατὸν λέγειν, ὅτι τὸ προσεχῶς ζητούμενόν ἐστιν, εἰ ἄμφω ταῦτα τὰ πέρατα ἓν κατ' ἀριθμόν ἐστι· καὶ τοῦτό ἐστι τὸ νῦν· καὶ πρὸς τοῦτο παρείληπται ὡς ἐναργὲς τὸ μὴ εἶναι δύο πέρατα ἁπτόμενα ἀλλήλων καὶ ποιοῦντά τι συνεχὲς διὰ τὸ δεῖν μὲν τὰ ἁπτόμενα κατὰ μέρη ἅπτεσθαι, τὰ δὲ πέρατα ἀμερῆ εἶναι καὶ ἀδιαίρετα ἑκάτερον καθ' αὑτό, ἐπεὶ οὐδὲν κωλύει ἀπ' ἀλλήλων κεχωρισμένα καὶ διῃρημένα εἶναι, ὅπερ ἐπὶ τοῦ πέρατος καὶ τῆς ἀρχῆς ἀδύνατον ὂν δειχθήσεται. ἐδείχθη δὲ καθόλου, ὅτι μὴ οἷόν τε ἐξ ἀμερῶν ἁπτομένων ἀλλήλων γίνεσθαι τὸ συνεχές. καὶ διὰ μὲν τούτου δέδεικται, ὅτι οὐκ ἔστι δύο τὰ ἔσχατα ὡς ἁπτόμενα ἀλλήλων, διὰ δὲ τοῦ ἐφεξῆς, ὅτι οὐδὲ οὕτω δύο ὡς κεχωρισμένα, ἐξ ὧν συνάγεται ὅτι ἓν καὶ ταὐτόν· ᾧ ἀκολουθεῖ τὸ καὶ ἀδιαίρετον αὐτὸ εἶναι οὐχ ὡς ἐπὶ δύο περάτων νῦν λεγόμενον, ὥσπερ πρότερον, ἀλλ' ὡς ἐπὶ τοῦ κοινοῦ, καὶ μέντοι τοῦ ἀδιαιρέτου οὐκ ἀπὸ τοῦ συνεχοῦς δεικνυμένου, ὡς πρότερον, ἀλλ' ἀπὸ τοῦ ἓν εἶναι. ὥστε οὐ τὸ ἐν ἀρχῇ λαμβάνει ὁ λόγος ἐνταῦθα μὲν τὰ ὑποτεθέντα

---

1 καὶ om. aF 3 οὖν om. CM 5 καὶ (ante τὴν) om. CM τὴν iter. C 6 ἀμερές CM: μέρος aA: ἀρχή F αὐτὸ] τοῦτο aF συνάγων aF 7 ἓν καταυτὸν M 10 λαμβάνειν F 11 κεχωρισμένως aF post ἀλλήλων add. ἐστὶν CM 12 τὸ om. a ᾧ] ὃ F 13 ὅτι om. F 14 τι om. F: τις a 15 τὰ aF: om. ACM 16 εἴη pr.] ἢ F 16. 17 τούτων ACM: ante ἀλλὰ F: om. τούτῳ a 18 προύκειτο a 20 οὐ δυνατὸν A[1] 21 ταῦτα om. ACM ante ἓν add. ἅμα aAF 24 κατὰ τὰ aF 25 ἐπεὶ] ἐπειδὲ M[1] κωλύει — ἐδείχθη δὲ (27) om. M[1] 28 τὸ] τι a 30 οὐδὲ scripsi (cf. p. 957,6): οὔτε libri ταὐτόν] τὸ αὐτό aF 31 post ᾧ add. καὶ A 34 ὁ λόγος ACM: ὁ χρόνος F: ὁ ἀριστοτέλης a ὑποτιθέντα F

ὡς πέρατα ἀμερῆ ἀναγκάσας εἶναι. ἐκεῖ δὲ τὸ εὑρεθὲν ἓν καὶ ταὐτὸν 223v ἀδιαίρετον ἀποδεικνύς.

p. 234a7 Εἰ δὲ χωρὶς ἑκάτερον, μεταξὺ ἔσται χρόνος ἕως τοῦ τοῦτο διοριεῖ τὸν παρήκοντα καὶ τὸν μέλλοντα χρόνον.

Δείξας, ὅτι ἕτερον καὶ ἕτερον οὐ δύναται εἶναι τὰ ἔσχατα ὡς ἁπτόμενα ἀλλήλων, δείκνυσιν ἐφεξῆς ὅτι οὐδὲ ὡς κεχωρισμένα καὶ ἀφεστῶτα ἀλλήλων ἔσται δύο τὰ ἔσχατα τοῦ χρόνου· εἰ γὰρ εἴη δύο, ἀνάγκη χρόνον εἶναι μεταξύ· ἐν παντὶ γὰρ συνεχεῖ τὸ μεταξὺ τῶν περάτων συνώνυμόν ἐστιν ἐκείνοις, ὧν ἐστι τὰ πέρατα· εἰ † γραμμῶν τὰ πέρατα τὰ ἐν αὐταῖς εἴη, τὸ μεταξὺ γραμμή (πάντων γάρ σημείων μεταξὺ γραμμή, αἱ δὲ γραμμαὶ συνώνυμοι ἀλλήλαις), εἰ δὲ γραμμαὶ εἶεν τὰ πέρατα, τὸ μεταξὺ τῶν γραμμῶν ἐπιφάνεια (αἱ γὰρ γραμμαὶ ἐπιφανειῶν πέρατά εἰσιν). τῶν οὖν ἐν τῇ συνεχείᾳ τῆς ἐπιφανείας λαμβανομένων δύο γραμμῶν κεχωρισμένων τὸ μεταξὺ ἐπιφάνεια πάντως ἐστί, καὶ τῶν ἐν σώματι δύο ἐπιφανειῶν τὸ μεταξὺ σῶμα· ἐπὶ δὲ τούτου κἂν κεχωρισμένων σωμάτων ἐπιφανείας λάβωμεν, τὸ μεταξὺ σῶμα ἀνάγκη εἶναι διὰ τὸ μηδὲν εἶναι κενόν. καὶ ἐπὶ κινήσεως δὲ ὁ αὐτὸς λόγος. μεταξὺ γὰρ τῶν τῆς κινήσεως περάτων, ἃ κινήματα καλοῦσιν, τῶν ἐν τῇ συνεχείᾳ τῆς κινήσεως ἀνάγκη κίνησιν εἶναι. ὁμοίως δὲ καὶ ἐπὶ τοῦ χρόνου· συνεχὴς γὰρ καὶ οὗτος. καὶ ἔστι πέρατα αὐτοῦ τὰ νῦν. καὶ διὰ τοῦτο ἀνάγκη μεταξὺ τῶν διεστώτων νῦν χρόνον εἶναι· ἔχει γάρ τι καὶ ἐξαίρετον ὁ χρόνος παρὰ τὰ ἄλλα συνεχῆ τὸ πᾶς εἶναι συνεχής τε καὶ μὴ ἀπεσπάσθαι ἀφ' ἑαυτοῦ ὡς γραμμὴ ἀπὸ γραμμῆς καὶ ἐπιφάνεια ἀπὸ ἐπιφανείας αἱ ἐν τοῖς διαφόροις σώμασιν. πάντων οὖν τῶν τοῦ χρόνου περάτων τὸ μεταξὺ χρόνος. πᾶς δὲ χρόνος διαιρετός, διότι ὁ χρόνος συνεχής, πᾶν δὲ συνεχὲς διαιρετόν. ἐὰν οὖν διαιρεθῇ ὁ μεταξὺ χρόνος οὗτος τοῦ τε πέρατος τοῦ παρεληλυθότος καὶ τῆς ἀρχῆς τοῦ μέλλοντος, ὃν νῦν ἐκάλεσεν ὡς ἐνεστῶτα, διότι μεταξὺ τοῦ παρεληλυθότος ἐστὶ καὶ τοῦ μέλλοντος, ἐὰν οὖν οὗτος διαιρεθῇ, εἰς παρεληλυθότα καὶ μέλλοντα

---

1 εἶναι ἀναγκάσας CM 4 τοῦτο—παρήκοντα om. F: τοῦτο om. M 5 ante οὐ add. μεταξὺ ἔσται χρόνος del. M 6 ὅτι et ὡς om F ὑφεστῶτα (om. ἀλλήλων) F 7 post ἔσται add. ὅλως aF 9 τὰ (post ἐστι) om. a post εἰ add. μὲν γὰρ a. fortasse εἰ ⟨γὰρ σημεῖα μὲν⟩ γραμμῶν τὰ (post πέρατα) ACM: om. aF αὐτοῖς a 10 τὸ μεταξὺ a: τὰ μεταξὺ ACFM πάντων—γραμμή om. F μεταξὺ $\overset{\text{αι}}{\text{γραμμή}}$ M 11 ἀλλήλοις A[1] εἰ δὲ τὰ πέρατα εἶεν γραμμαὶ a: αἱ δὲ ἐν τοῖς πέρασι γραμμαί F 12 ἐπιφάνειαι ut v. 14 F post γραμμαὶ add. τῶν aF 14 τὸ prius om. A[1] pro τῶν ex insequ. iteravit τὸ μεταξὺ F: τὸ μεταξὺ τῶν, om. posterioribus τὸ μεταξὺ a ἐν τῷ σώματι aF 19 δὲ om. A καὶ (post γὰρ) om. M 20 νῦν διεστώτων aF 21 post τὰ ἄλλα add. περι del. M 22 ἀποσπᾶσθαι a: διεσπάσθαι CM αὐτοῦ a 23 αἱ] ἡ F 24 χρόνος τὸ μεταξύ a: τὸ μεταξὺ om. F 25 ἂν aF 26 τοῦ τε πέρατος] ἐστὶ πέρας F τῆς ἀρχῆς om. F 27 ὡς om. F μεταξὺ ACM: τὸ μεταξὺ aF 28 ante τοῦ μέλλοντος add. (ex v. 26) τῆς ἀρχῆς CM οὖν om. M

διαιρεθήσεται· πᾶν γὰρ τὸ ἐνεστὼς οὕτω διαιρεῖται. τούτων δὴ προειλημ- 223v μένων ἐπειδὴ ὁ μεταξὺ χρόνος οὗτος, καθόσον μὲν μετὰ τὸ πέρας ἐστὶ τοῦ παρεληλυθότος, μέλλων ἐστί, καθόσον δὲ πρὸ τῆς ἀρχῆς τοῦ μέλλοντος, παρεληλυθώς, ὅταν μὲν ὡς μέλλων ληφθῇ ὅλος ὁ μεταξύ, τότε ἔσται τι τοῦ παρεληλυθότος τὸ ἐκ τῆς διαιρέσεως γινόμενον ἐν τῷ μέλλοντι, ὅταν δὲ ὡς παρεληλυθὼς πάλιν ληφθῇ, τὸ μέλλον ἔσται ἐν τῷ παρεληλυθότι τὸ ἐκ τῆς διαιρέσεως. δυνατὸν δὲ καὶ ἐπὶ ἑκατέρου μέρους τῆς διαιρέσεως συναγαγεῖν τὸ ἄτοπον, ὡς ὁ Ἀσπάσιος συνήγαγεν. ἐπειδὴ γὰρ ἡ τοῦ μεταξὺ διαίρεσις τὸ μὲν παρεληλυθὸς ποιεῖ τὸ δὲ μέλλον, ἐὰν ἑκάτερον τῶν τμημάτων τοῦ ἐνεστῶτος διαιρεθῇ, εἰς παρεληλυθὸς πάλιν καὶ μέλλον διαιρεθήσεται, καὶ ἔσται καὶ ἐν τῷ μέλλοντι τοῦ παρεληλυθότος τι καὶ ἐν τῷ παρεληλυθότι τοῦ μέλλοντος.

p. 234a14 Ἅμα δὲ καὶ οὐκ ἂν καθ' αὑτὸ εἴη τὸ νῦν, ἀλλὰ καθ' ἕτερον· ἡ γὰρ διαίρεσις οὐ καθ' αὑτό.

Δεύτερον ἐπιχείρημα τοῦτο ἐνστάσεώς οἶμαί τινος λυτικὸν τῆς λεγούσης, ὅτι οὐδὲν ἄτοπον μεταξὺ τοῦ παρεληλυθότος καὶ τοῦ μέλλοντος εἶναι τὸ νῦν τὸ ὡς ἐνεστώς. καὶ λέγει ὅτι τὸ μεταξὺ τοῦτο οὐκ ἔστι τὸ καθ' αὑτὸ νῦν· ἀμερὲς γὰρ τὸ καθ' αὑτό, τοῦτο δὲ διαιρετόν, διότι χρόνος ἐστί. κἂν λέγηται οὖν νῦν, | οὐχ ὡς καθ' αὑτὸ ὑπάρχοντος αὐτῷ τοῦ ὀνό- 224r ματος λέγεται, ἀλλ' ὡς καθ' ἕτερον, ὅτι ἔστιν ἐν αὐτῷ τὸ νῦν τὸ καθ' αὑτό. ὅτι δὲ οὐ καθ' αὑτὸ τοῦτο τὸ νῦν ἐστιν, οἷον χρὴ εἶναι τὸ κυρίως μεταξὺ τοῦ παρεληλυθότος καὶ τοῦ μέλλοντος, δῆλον ἐκ τοῦ διαιρεῖσθαι· ἡ γὰρ διαίρεσις οὐ τοῦ καθ' αὑτὸ νῦν ἐστιν, ἀλλὰ τοῦ ἐν πλάτει καὶ καθ' ἕτερον λεγομένου. ἔστι δὲ καὶ ἄλλη γραφὴ τοιαύτη ἡ γὰρ διαίρεσις καθ' αὑτό. καὶ λέγοι ἄν, ὅτι τὸ μεταξὺ τοῦτο καθ' ἕτερόν ἐστι νῦν· ἡ γὰρ διαίρεσίς ἐστι τὸ καθ' αὑτὸ νῦν, ἀλλ' οὐ τὸ διαιρούμενον.

---

1 ἐνεστὸς A[1]M 1. 2 προειλλημένων C 2 τὸ om. A 3 μέλλον, ἔστι δὲ πρὸ τ. ἀ. F 4 παρεληλυθός C[1]F ληφθῇ om. F ὅλος ὁ μεταξὺ ληφθῇ a ὁ om. A 5 γενόμενον A 6 παρεληλυθὼς aC[2]M: παρεληλυθὸς AC[1]F 8 συναγαγεῖν A: συνάγειν aCFM ὁ om. aF ἐπεὶ γὰρ a 10 τμηθέντων F διαιρεθεῖ M εἰς τὸ παρεληλυθὸς CM 11 καὶ (post ἔσται) om. CM 11. 12 ἐν τῷ παρεληλυθότι τοῦ μέλλοντος τὶ καὶ ἐν τῷ μέλλ. τ. παρ. a 13 καὶ om. F 13. 14 εἴη καθ' αὑτὸ ceteris omissis F 14 οὐ ACM ut Arist.: οὐ τοῦ a cf. v. 23 15 τοῦτο om. C 17 ὡς om. M[1] ἐνεστός A[1]M post τοῦτό add. που F 18 post διαιρετόν add. ἐστι M ὁ χρόνος F 19 λέγειται C αὐτῷ] τῷ F 20 τὸ νῦν CM: om. aAF 21 τὸ (post τοῦτο) CM: om. aAF 23 οὐ τοῦ] τὸ οὐ F cf. v. 14

p. 234a16 Πρὸς δὲ τούτοις τοῦ νῦν τὸ μέν τι γεγονός ἐστιν 224r
ἕως τοῦ ἀνάγκη τὸ αὐτὸ εἶναι τὸ ἐν ἑκατέρῳ νῦν.

Δείξας πρότερον, ὅτι ἕπεται τοῖς λέγουσι μὴ ταὐτὸν καὶ ἓν εἶναι τῷ ἀριθμῷ τό τε πέρας τοῦ παρεληλυθότος καὶ τὴν ἀρχὴν τοῦ μέλλοντος, ἀλλ' ἔχειν μεταξὺ χρόνον, τὸ ἔσεσθαί τι τοῦ μέλλοντος χρόνου ἐν τῷ παρεληλυθότι καὶ τοῦ παρεληλυθότος ἐν τῷ μέλλοντι, νῦν δείκνυσιν ὅτι αὐτοῦ τούτου τοῦ νῦν, ὃ μεταξὺ τοῦ παρεληλυθότος ὑπόκειται καὶ τοῦ μέλλοντος, ἔσται τὸ μὲν παρεληλυθὸς τὸ δὲ μέλλον. ὁ γὰρ μεταξὺ τῶν περάτων χρόνος ὃς δοκεῖ νῦν εἶναι, ἐπεὶ μήτε παρεληλυθώς ἐστι μήτε μέλλων, οὗτος ἂν διαιρεθῇ, δῆλον ὅτι καὶ τὰ μέρη αὐτοῦ νῦν ἔσται· ὁ γὰρ ὅλος νῦν ἦν. ἀλλὰ διαίρεσις πᾶσα χρόνου τὸ μὲν παρεληλυθὸς ποιεῖ, τὸ δὲ μέλλον, διορίζουσα ἑκάτερον, ὥστε τοῦ νῦν τι μέρος καὶ αὐτὸ νῦν ὂν τὸ μέν τι παρεληλυθὸς ἔσται, τὸ δὲ μέλλον· ἄτοπον δὲ τοῦ νῦν τοῦ ἐνεστῶτος τὸ μὲν παρεληλυθέναι λέγειν, τὸ δὲ μέλλειν· ἕπεται μέντοι τῷ ἐν πλάτει τὸ νῦν ὁρίζοντι τὸ μέν τι αὐτοῦ παρεληλυθὸς εἶναι, τὸ δὲ μέλλον, ἐπειδὴ τὸ κυρίως νῦν ἀμερὲς ὂν διορίζει τὸ παρεληλυθὸς καὶ τὸ μέλλον. ἐὰν δὲ πάλιν τὸ μεταξὺ τοῦτο κατ' ἄλλο τμηθῇ καὶ μὴ καθ' ὃ πρόσθεν ἐτμήθη, ἀλλ' ἢ πλησίον τῆς ἀρχῆς τοῦ μέλλοντος ἢ πλησίον τοῦ πέρατος τοῦ παρεληλυθότος, εἰ μὲν τῆς ἀρχῆς τοῦ μέλλοντος, ἔσται τότε ὡς ἐν τῷ μέλλοντι πάλιν ἐν τῷ παρεληλυθότι, εἰ δὲ τοῦ πέρατος τοῦ παρεληλυθότος, ἔσται τότε ὡς ἐν τῷ ⟨μέλλοντι πάλιν ἐν τῷ⟩ παρεληλυθότι μέρος ὂν αὐτοῦ. ⟨καὶ οὕτω⟩ πάλιν τὸ αὐτὸ τοῦ νῦν μέρος γεγονὸς ἢ μέλλον ἔσται. ἀλλὰ μεταπίπτει τὸ αὐτὸ ἑκάστης διαιρέσεως τὸ μέν τι γεγονὸς τὸ δὲ μέλλον ποιούσης τοῦ διαιρουμένου. δείξας δὲ ὅτι οὐκ ἀεὶ τὸ αὐτὸ γεγονὸς καὶ μέλλον ἔσται, ἐπάγει ὅτι οὐδὲ νῦν τὸ αὐτὸ ἔσται ἀεί. αἴτιον δὲ ὅτι ὁ μεταξὺ οὗτος χρόνος ⟨νῦν⟩ ὢν διαιρετός ἐστιν εἰς ἀεὶ διαιρετά· καὶ πᾶσαι αἱ ἐν αὐτῷ τομαὶ εἰς τὰ νῦν ἔσονται τὰ ἐνεστῶτα, ἐπειδὴ καὶ ὁ ὅλος οὗτος χρόνος, ἐν ᾧ αἱ τομαί, νῦν ἐστι, καὶ αἱ διαιρέσεις νῦν ἄλλοτε

1 δὲ om. CM post τούτοις add. καὶ F μέντοι aC[1] ἔσται a 2 ἀνάγκη τὸ αὐτὸ εἶναι] καὶ F 3 μὴ ταὐτὸν] μήτε τὸν a 4 τε om. aF 5 ἔχει τι μεταξὺ F τὸ] τῷ F 7 τούτου om. CM ὃ] ὁ F 9 ὃς] ὡς A[1]F παρεληλυθὸς A[1]F[2] μέλλον F[2] οὕτως A[1] 10 ἂν διαιρεθῇ] ἀναιρεθεὶς F 11 ἀλλὰ] ἀλλ' ἡ a 12 ἑκάτερα CM μέν τοι C[1] 15 μέν τοι C[1]F ἐπειδὴ] ὅπου γε a 16 νῦν] ὂν F ὂν om. F 17 μὴ] νῦν μὴ F 18 ἀλλ' ἢ] ἀλλὰ F τοῦ πέρατος om. F 19 μέλλοντος, ἔσται τότε ὡς ἐν τῷ παρεληλυθότι μέρος ὂν αὐτοῦ. εἰ δὲ τοῦ πέρατος τοῦ παρεληλυθότος, ἔσται ὡς ἐν τῷ μέλλοντι. καὶ οὕτω πάλιν τοῦ νῦν τὸ αὐτὸ μέρος a 20 εἰ δὲ — ὡς ἐν τῷ παρεληλυθότι (21) om. M 21 μέλλοντι πάλιν ἐν τῷ (post ὡς ἐν τῷ) addidi 22 καὶ οὕτω a: om. ACMF πάλιν τὸ αὐτὸ τοῦ νῦν AM: πάλιν τὸ (superscr. οὐ C[2]) αὐτὸ τὸ νῦν C: πάλιν τοῦ νῦν τὸ αὐτὸ aF μέλλον] μᾶλλον F ἀλλὰ] καὶ a 23 μεταπίπτοι ἂν a μέν τοι C[1] 24 τῆς διαιρουμένης F 26 ὁ post οὗτος aF χρόνος οὗτος CM νῦν addidi ὢν] ἂν M 27. 28 ὁ post οὗτος aF 28 οὗτος om. A

ἄλλαι γινόμεναι. συμβήσεται οὖν, εἰ ὁ μεταξὺ χρόνος νῦν ἐστι, τὰ ἐν 224r τῷ αὐτῷ νῦν γινόμενα μὴ εἶναι ἰσοχρόνια διὰ τὰ πολλὰ τὰ ἐν πλάτει νῦν. εἰ οὖν μήτε οὕτως δύο τὰ ἔσχατα ὡς ἅπτεσθαι ἀλλήλων μήτε οὕτως δύο ὡς κεχωρίσθαι, ἀνάγκη ἓν καὶ ταὐτὸν εἶναι νῦν τό τε πέρας τοῦ παρεληλυθότος καὶ τὴν ἀρχὴν τοῦ μέλλοντος.

p. 234a20 Ἀλλὰ μὴν εἰ τὸ αὐτὸ φανερὸν ὅτι καὶ ἀδιαίρετον ἕως τοῦ δῆλόν ἐστιν ἐκ τῶν εἰρημένων.

Τῷ ἓν καὶ ταὐτὸν εἶναι τό τε πέρας τοῦ παρεληλυθότος καὶ τὴν ἀρχὴν τοῦ μέλλοντος ἀποδεδειγμένῳ ἀκολουθεῖ, φησί, τὸ καὶ ἀδιαίρετον αὐτὸ εἶναι. εἰ γὰρ εἴη διαιρετόν, ἕποιτο ἂν πάλιν τῇ διαιρέσει αὐτοῦ τὰ προειρημένα ἄτοπα· ἔσται γὰρ τοῦ νῦν τὸ μὲν παρεληλυθὸς τὸ δὲ μέλλον, καὶ οὐ τὸ αὐτὸ ἀεὶ παρεληλυθὸς οὐδὲ τὸ αὐτὸ ἀεὶ μέλλον, ἀλλ' οὐδὲ τὸ νῦν ἀεὶ τὸ αὐτό. ὅτι δὲ ἀδιαίρετον, δῆλον καὶ ἐκ τοῦ πέρας μὲν εἶναι τοῦ παρεληλυθότος καὶ τοῦ μέλλοντος ἀρχήν, ἀδιαίρετα δὲ εἶναι καὶ τὸ πέρας καὶ τὴν ἀρχήν. ἀλλὰ τοῦτο μὲν ὡς ὁμολογούμενον ἔλαβεν, ὅτε ἔλεγε "διὰ τὸ μὴ εἶναι συνεχὲς ἐξ ἀμερῶν," νῦν δὲ ἔδειξεν οὐχ ὅτι ἑκάτερον ἀδιαίρετον τό τε πέρας καὶ ἡ ἀρχή, ἀλλ' ὅτι ἄμφω ἓν καὶ ταὐτόν ἐστι, καὶ οὕτως ἓν ὡς ἀδιαίρετον (ἓν γάρ τι καὶ ἡ ἡμέρα), ἀλλ' οὐχ ὡς ἀδιαίρετον· τὰ δὲ νῦν ταῦτα ἄμφω ἓν καὶ ταὐτὸν ηὑρέθη κατὰ τὸ ὑποκείμενον καὶ οὕτως ἓν ὡς ἀδιαίρετα.

p. 234a24 Ὅτι δὲ οὐδὲν ἐν τῷ νῦν κινεῖται ἕως τοῦ δῆλον ὡς οὐδὲ ἠρεμεῖν.

Δείξας, ὅτι ἓν καὶ ταὐτόν ἐστι καὶ ἀδιαίρετον τὸ ὡς ἀρχὴ ἅμα καὶ πέρας λαμβανόμενον νῦν, ἔτι παραδοξότερον ἐπάγει τὸ μηδὲν ἐν αὐτῷ μήτε κινεῖσθαι μήτε ἠρεμεῖν. καὶ δείκνυσιν αὐτὸ διὰ πλειόνων ἐπιχειρημάτων, ὧν τὸ πρῶτον τοιοῦτόν ἐστιν· εἰ κινεῖταί τι ἐν τῷ νῦν, διαιρετὸν ἔσται τὸ νῦν· ἀλλὰ μὴν τοῦτο ἀδύνατον (δέδεικται γὰρ ἀδιαίρετον)· οὐκ ἄρα κινεῖταί τι ἐν τῷ νῦν. καὶ ἡ μὲν πρόσληψις φανερά, ὅτι ἀδύνατον διαιρεθῆναι

1 γενόμεναι a 2 ἰσόχρονα CM ἐν CM: ἐν τῷ aAF 3 μήτι (post οὖν) F 4 ἓν iteratum del. M 6 τὸ αὐτὸ (ut Arist. cod. E) ACFM: ταυτὸν a: ταὐτὸ Arist. vulg. 7 ἐστιν om. (ut Arist. cod. E) a 8 Τῷ] τὸ F τε om. aCF 9 ἀποδεδειγμένων F ἀκολουθεῖν M τὸ om. aF 10 εἶναι (iter. F) αὐτὸ aF 12 τὸ ἀεὶ αὐτὸ μέλλον M 15 ὁμολογούμενον (πρὶν supra) A ἔλαβεν CM: ἐλάμβανεν a: om. AF ἔλεγε] p. 234a7 16 διὰ τὸ om. a post εἶναι add. τὸ a δὲ om. F 17 ἐστι — ταὐτὸν (19) om. F 18 post ἀδιαίρετον repetita τό τε πέρας καὶ ἡ ἀρχὴ del. C 19 εὑρέθη aCFM 20 ἀδιαίρετον M 21 ὡς libri: ὅτι ex dett. codd. Arist. a 21. 22 οὐδὲ CM: οὔτε AF: οὐδ' a 23 ὡς ἐν ἀρχὴ sic C 24 νῦν CM: om. aAF 26 τις M 28 διαιρεθῆναι CFM: διαιρετὸν εἶναι aA

τὸ νῦν. τὸ δὲ συνημμένον δείκνυσι προλαβὼν τὸ ἤδη ὡμολογη|μένον, 224v ὅτι ἐν ᾧ δυνατόν τι κινεῖσθαι βραδύτερον, ἐν τούτῳ καὶ θᾶττον δυνατὸν κινεῖσθαι. δι' ὧν δείκνυσιν ἐκθετικῶς, ὅτι ἐὰν κινῆταί τι ἐν τῷ νῦν, διαιρεῖσθαι ἀνάγκη τὸ νῦν. ἔστω γὰρ τὸ νῦν, ἐν ᾧ κινεῖσθαι λέγεταί τι, τὸ N. καὶ τὸ θᾶττον κινούμενον ἐν τῷ N κινείσθω τὴν AB. οὐκοῦν τὸ βραδύτερον ἐν τῷ αὐτῷ νῦν ἐλάττω τῆς AB κινηθήσεται οἷον τὴν AΓ. ἐπειδὴ δὲ τὸ βραδύτερον ἐν τῷ νῦν τὴν AΓ κεκίνηται, τὸ θᾶττον ἐν ἐλάττονι τοῦ νῦν τὴν AΓ κινηθήσεται. διαιρετὸν ἄρα τὸ νῦν. ἐφεξῆς δὲ ὅτι οὐδ' ἠρεμεῖ τι ἐν τῷ νῦν δείκνυσι συντόμως τῷ αὐτῷ τρόπῳ χρώμενος τῆς ἀποδείξεως· εἰ γὰρ μὴ κινεῖταί τι ἐν τῷ νῦν, οὐδὲ ἠρεμεῖ· ἀλλὰ μὴν οὐ κινεῖταί τι, ὡς δέδεικται, οὐδὲ ἄρα ἠρεμεῖ. καὶ πάλιν ἡ μὲν πρόσληψις σαφὴς ὡς προσεχῶς δεδειγμένη. τὸ δὲ συνημμένον ὑπομιμνήσκει ἐκ τοῦ ὁρισμοῦ τοῦ ἠρεμεῖν· ἠρεμεῖν γὰρ λέγομεν οὐ πᾶν τὸ ἀκίνητον, ἀλλὰ τὸ πεφυκὸς μὲν κινεῖσθαι, μὴ κινούμενον δὲ ὅτε πέφυκε κινεῖσθαι (διὸ τὸ ἀρτιγενὲς σκυλάκιον οὐ λέγομεν ἠρεμεῖν κατὰ τὴν ὅρασιν, ὅτι οὐδὲ πέφυκε τότε κινεῖσθαι κατ' αὐτήν) καὶ οὗ πέφυκεν (οὐ γὰρ ἠρεμεῖ τὰ ἔνυδρα μὴ κινούμενα ἐν γῇ) καὶ ὡς πέφυκεν (οὐ γὰρ ἠρεμεῖ τὰ νηκτὰ μὴ βαδίζοντα)· οὕτω γὰρ ὡρίσθη τὸ ἠρεμεῖν. εἰ οὖν ἐν τῷ νῦν οὐδὲν πέφυκε κινεῖσθαι, δῆλον ὅτι οὐδὲ ἠρεμεῖν.

p. 234a34 Ἔτι δὲ εἰ τὸ αὐτὸ μέν ἐστι τὸ νῦν ἕως τοῦ τὸ γὰρ αὐτὸ ἔσχατον τῶν χρόνων ἀμφοτέρων τὸ νῦν.

Δεύτερον ἐπιχείρημα δεικνύον, ὅτι ἐν τῷ κυρίως νῦν οὔτε κινεῖσθαί τι δυνατὸν οὔτε ἠρεμεῖν. δείκνυσι δὲ καὶ τοῦτο κατὰ τὸν δεύτερον τῶν ὑποθετικῶν τρόπον εἰς ἀδύνατον ἀπάγων τὸ τὸ αὐτὸ ἅμα κινεῖσθαι καὶ ἠρεμεῖν. λαβὼν γὰρ τὸ προδεδειγμένον, ὅτι τὸ νῦν ἓν καὶ ταὐτὸν ὂν τῷ ἀριθμῷ πέρας μέν ἐστι τοῦ παρεληλυθότος, ἀρχὴ δὲ τοῦ μέλλοντος, λέγει ὅτι ἐὰν ληφθῇ τι τὸν παρεληλυθότα χρόνον ὅλον κινούμενον, καὶ ἐν

---

1 τὸ (ante ἤδη) om. aF ὁμολογούμενον F: ὁμολογημένον a 2 κινεῖσθαί τι M: τι κ. τι C post κινεῖσθαι add. καὶ AF δυνατὸν καὶ θᾶττον aF 3 κινεῖταί AC 3. 4 ἀνάγκη διαιρεῖσθαι CM: διαιρεθήσεται ἀνάγκη F 4 τι λέγεται aF 4. 5 τὸ N] τὸ νῦν F 5 ἐν τῷ N] ἐν τῶ νῦν CM 6 νῦν, ἐλάττω ACM: ν̄ ἔλαττον aF 7 ἐπειδὴ δὲ ACM: ἐπειδὴ F: ἐπεὶ τοίνυν a νῦν] ν̄ aF 8 ἐν om. F τοῦ ν̄ a διαιρετὸν CM: om. F: διαιρεθήσεται a marg. A[2] ἄρα add. C[1] 8. 9 τὸ ν̄, ἐδείχθη δὲ ἀδιαίρετον a 9 ὅτι om. A ὅτι — οὐδὲ (10) om. F δείκνυσι ante ὅτι a τὸ αὐτῶ C[1] 11 ἀλλὰ μὴν — ἄρα ἠρεμεῖ om. M ὡς δέδεικται post μὴν aF ante οὐδὲ add. ἐν τῷ νῦν aF ἠρεμεῖ ἄρα aF 13 τοῦ ἠρ.] τὸ ἠρ. M λέγομεν libri ut Arist. cod. I: ἐλέγομεν Arist. vulg. 16 τὴν om. A τότε] ὅλως F οὗ] ὡς F 17 ante οὐ γὰρ addita οὐδὲ τὰ νηκτὰ μὴ del. F ἐν τῇ γῇ a 17. 18 οὐ γὰρ ἠρεμεῖ] οὐ δὲ F 18 ὡρίσθη A: ὡρίσθαι C: ὥρισται M: ὡρίσατο aF 20 τὸ νῦν] τοῦ νῦν F 20. 21 οὐ γὰρ αὐτὸ ἔσχατον ἀμφοτέρων τῶν χρόνων τὸ νῦν F 22 δεικνύων A[1]: δείκνυσιν F 24 ἀπαγαγὼν CM τὸ prius om. C 25 τὸ prius om. F προδεδειγμένων F 25. 26 τῷ ἀριθμῷ ὂν a 26 μέν om. M

ὁτῳοῦν αὐτοῦ κινούμενον ἔσται τῶν καθ' ἃ πέφυκε κινεῖσθαι· εἰ 224v οὖν καὶ ἐν τῷ πέρατι αὐτοῦ τῷ νῦν πέφυκε κινεῖσθαι, ὡς ὑποτίθεται ὁ λόγος, δῆλον ὅτι καὶ ἐν αὐτῷ κινήσεται. ἐὰν δὲ ληφθῇ τὸ αὐτὸ τὸν μέλλοντα χρόνον ὅλον ἠρεμοῦν (δυνατὸν γὰρ οὕτως ὑποθέσθαι), καὶ ἐν ὁτῳοῦν αὐτοῦ ἠρεμήσει, ἐν ᾧ πέφυκεν ἠρεμεῖν· εἰ οὖν πέφυκεν ἐν τῷ νῦν τῷ κατὰ τὴν ἀρχὴν τοῦ μέλλοντος ἠρεμεῖν, ἠρεμήσει καὶ ἐν αὐτῷ τὸ ἐν ὅλῳ τῷ μέλλοντι ἠρεμοῦν· ἐν τῷ αὐτῷ ἄρα νῦν, ὃ πέρας μέν ἐστι τοῦ παρεληλυθότος, ἀρχὴ δὲ τοῦ μέλλοντος, κινηθήσεταί τι ἅμα καὶ ἠρεμήσει κατὰ ταὐτόν· ἀδιαίρετον γὰρ τὸ νῦν. διὸ οὐκ ἐν τῷδε μὲν αὐτοῦ κινηθήσεται, ἐν τῷδε δὲ ἠρεμήσει. τὸ δὲ καθ' ὃ πέφυκε κινεῖσθαι προσεθήκε, διότι ἐν μὲν τοῖς μορίοις τοῦ χρόνου πέφυκε τὰ κινούμενα κινεῖσθαι, ἐν δὲ τοῖς πέρασιν οὐ πέφυκεν. εἰ μέντοι τις ὑπόθοιτο καὶ ἐν τούτοις κινεῖσθαι, τὸ δεδειγμένον ἄτοπον ἀκολουθήσει.

p. 234b5 Ἔτι δὲ ἠρεμεῖν μὲν λέγομεν ἕως τοῦ ἀνάγκη ἄρα καὶ κινεῖσθαι τὸ κινούμενον ἐν χρόνῳ καὶ ἠρεμεῖν τὸ ἠρεμοῦν.

Τρίτον συνάγει, ὅτι ἐν τῷ νῦν οὐκ ἔστιν ἠρεμεῖν. ὁ δὲ συλλογισμὸς εἴη ἂν ἐν δευτέρῳ σχήματι κατηγορικὸς τοιοῦτος· ἠρεμεῖν ἐστιν τὸ ὁμοίως ἔχειν αὐτὸ καὶ τὰ μέρη αὐτοῦ καὶ νῦν καὶ πρότερον· ἐν τῷ νῦν ἀδιαιρέτῳ ὄντι οὐκ ἔστι τὸ νῦν καὶ πρότερον· ἐν τῷ νῦν ἄρα τὸ ἠρεμεῖν οὐκ ἔστιν. ἀποδείξας δὲ οὕτως ἐναργῶς τὸ προτεθὲν εἰκότως ἐπήγαγεν, ὅτι ἀνάγκη καὶ κινεῖσθαι τὸ κινούμενον ἐν χρόνῳ καὶ ἠρεμεῖν τὸ ἠρεμοῦν, εἴπερ ἐν τῷ νῦν οὔτε κινεῖσθαι δυνατὸν οὔτε ἠρεμεῖν.

p. 234b10 Τὸ δὲ μεταβάλλον ἅπαν ἀνάγκη ἕως τοῦ φανερὸν οὖν ὅτι ἅπαν τὸ μεταβάλλον ἔσται διαιρετόν.

Δείξας πρότερον, ὅτι καὶ τὸ μέγεθος ἐφ' οὗ ἡ κίνησις διαιρετόν ἐστιν εἰς ἀεὶ διαιρετά, καὶ ἡ κίνησις αὐτὴ καὶ ὁ χρόνος, νῦν δείκνυσιν ὅτι καὶ τὸ κινούμενον αὐτὸ ἀδύνατον ἀμέγεθες εἶναι καὶ ἀδιαίρετον. καὶ τοῖς προσεχῶς δὲ εἰρημένοις ἀκολούθως ἐπῆκται τὰ νῦν λεγόμενα. δείξας γὰρ ὅτι ἐν μὲν τῷ ἀμερεῖ τοῦ χρόνου τῷ νῦν οὐδὲν οὔτε κινεῖται οὔτε ἠρεμεῖ, ἐν χρόνῳ δὲ τῷ διαιρετῷ καὶ τὰ κινούμενα κινεῖται καὶ τὰ ἠρεμοῦντα ἠρεμεῖ, νῦν δείκνυσιν, ὅτι οὐ μόνον ὁ χρόνος ἐν ᾧ ἡ κίνησις διαιρετός ἐστιν,

1 ὁτῳοῦν αὐτοῦ aAC[2]: ὁτῳοῦν αὐτὸ C[1]: ὁτωοῦν αὐτὸ M: τῶ αὐτῶ F 2 καὶ om. F τῷ νῦν] τὸ νῦν F 3 κινηθήσεται aF δὲ CFM: δὴ aA 5 αὐτοῦ om. aF ἠρεμήσοι F post ἠρεμήσει add. τῶν αὐτῶν a 11 κινούμενα] φαινόμενα C[1]M 12 πέρασιν ACM: πράγμασιν aF 14 ἀνάγκη — χρόνῳ (15) om. F 16 fortasse συνάγον ut p. 961,22 17 κατηγορικὸς om. F ante ἠρεμεῖν add. εἰ F 18 αὐτὰ (post ἔχειν) F: καὶ ante αὐτὸ add. C[2] καὶ νῦν aCM: τοίνυν F: νῦν A 21 τὸ κινούμενον καὶ (καὶ om. a) κινεῖσθαι aF 23 φανερὸν — ἅπαν (24) om. F οὖν om. a 24 πᾶν ex Arist. a 28 δὲ om. M 29 μὲν A: om. aCFM ἠρεμεῖ//// C 31 ὅτι — κινεῖσθαι (p. 963,1) om. F μόνος CM

ἀλλὰ καὶ τὸ κινούμενον αὐτὸ καὶ ἡ κίνησις καὶ τὸ κινεῖσθαι καὶ τὸ μέγε- 224v θος ἐφ' οὗ ἡ κίνησις. καὶ ὁμοίως ἔχει πάντα, διότι ἑνὸς διαιρουμένου καὶ τὰ ἄλλα διαιρεθήσεται. νῦν δὲ τέως, ὅτι τὸ κινούμενον διαιρετόν, δείκνυσι προλαβὼν ὁμολογούμενον, ὅτι πᾶσα μεταβολὴ ἔκ τινος εἴς τί ἐστι. καὶ ὡς ἐπὶ διαιρέσει τοιαύτῃ ποιούμενος τὸν λόγον λέγει· ἐπειδὴ τὸ μεταβάλλον ἔκ τινος εἴς τι μεταβάλλει, ἀνάγκη αὐτὸ | ἐν τῷ μεταβάλλειν ἢ 225r ἐν ἐκείνῳ ἔτι εἶναι ἐξ οὗ μεταβάλλει καὶ αὐτὸ καὶ τὰ μέρη αὐτοῦ ἢ ἐν τῷ εἰς ὃ μεταβάλλει ἢ ἐν ἀμφοτέροις ἢ ἐν οὐδετέρῳ αὐτὸ πάλιν καὶ τὰ μέρη αὐτοῦ, ἢ τὸ μέν τι αὐτοῦ ἐν ἐκείνῳ ἐξ οὗ μεταβάλλει, τὸ δὲ ἐν ἐκείνῳ εἰς ὃ μεταβάλλει. καὶ παρὰ ταῦτα οὐ δοκεῖ τι ἄλλο εἶναι τμῆμα τῆς διαιρέσεως. ἐὰν οὖν δειχθῇ, ὅτι οὐδὲν τῶν ἄλλων τμημάτων ὑγιές ἐστι, καὶ λειφθῇ τὸ λέγον τὸ μέν τι αὐτοῦ εἶναι ἐν τῷ ἐξ οὗ μεταβάλλει, τὸ δὲ ἐν τῷ εἰς ὃ μεταβάλλει, διαιρετὸν δηλονότι φανήσεται τὸ μεταβάλλον· ἀλλ' ὅτι μὲν ὅταν ᾖ ἐν τούτῳ ἐξ οὗ μεταβάλλει οὐ μεταβάλλει, δῆλον (ἠρεμεῖ γὰρ τότε καὶ οὔπω μεταβάλλει), ἀλλ' οὐδὲ ὅταν ἐν ἐκείνῳ εἰς ὃ μεταβάλλει (μεταβεβληκὸς γὰρ ἔσται τότε καὶ οὐ μεταβάλλον), ἀλλ' οὐδ' ἐν ἀμφοτέροις ὅλον εἶναι δυνατὸν αὐτό, τῷ τε ἐξ οὗ μεταβάλλει καὶ τῷ εἰς ὃ μεταβάλλει (αὐτό τε γὰρ ἑαυτοῦ χωρὶς ἔσται καὶ ἅμα μεταβεβληκὸς ἔσται χωρὶς τοῦ μεταβάλλειν). ἀλλ' οὐδὲ οὕτως ἕξει, ὥστε ἐν μηδετέρῳ εἶναι μήτε αὐτὸ μήτε τὰ μέρη αὐτοῦ. ἐν μηδετέρῳ δὲ οὕτως λέγεται ὡς 'μηδὲ ἐν τῷ μεταξύ', ὡς ἔσται δῆλον· καὶ ἔστι τοῦτο πάντων ἀδυνατώτατον. λείπεται ἄρα τοῦ μεταβάλλοντος τὸ μέν τι εἶναι ἐν ἐκείνῳ ἐξ οὗ ἡ μεταβολή, τὸ δέ τι ἐν ἐκείνῳ εἰς ὃ μεταβάλλει· εἰ δὲ τοῦτο, διαιρετὸν ἔσται. οὐχ ὅτι ὅταν ἀπὸ λευκοῦ εἰς μέλαν μεταβάλλῃ, τὸ μὲν ἐν τῷ λευκῷ ἔσται, τὸ δὲ ἐν τῷ μέλανι· ἀνάγκη γὰρ ἐν τῷ φαιῷ πρῶτον γενέσθαι. διὸ προσέθηκε τὸ λέγω δὲ εἰς ὃ μεταβάλλει τὸ πρῶτον κατὰ τὴν μεταβολήν, οἷον ἐκ τοῦ λευκοῦ τὸ φαιόν, οὐ τὸ μέλαν. διὸ οὐκ ἀνάγκη τὸ μεταβάλλον ἢ ἐν τῷ ἐξ οὗ εἶναι ἢ ἐν τῷ εἰς ὅ. ἀλλ' ἐν τῷ πρώτῳ κατὰ τὴν μεταβολήν· πρῶτον δὲ τοῦ εἰς ὃ ὡς εἰς τέλος τὸ μεταξὺ καὶ τοῦ μέλανος τὸ φαιόν. διὰ γὰρ τούτου ἀπὸ τοῦ λευκοῦ ὁδεύει ἐπὶ

2 καὶ om. a   ἑνὸς] ὁμοίως F   4 post προλαβὼν add. ὡς aF. fortasse ⟨τὸ⟩ ut p. 961,1   5 διαιρέσεως τοιαύτης aF   τὸν λόγον om. F: ante ποιούμενος a   λέγει aF: om. ACM   6 αὐτὸ aCM: αὐτῶι A: τὸ αὐτὸ F   μεταβάλλειν, μ in ras. C   7 ἔτι om. F: post εἶναι CM   καὶ (ante αὐτὸ) om. C[1]M   μέρη αὐτὸ A[1]   7. 8 ἢ ἐν τῷ εἰς ὃ (ὃ in ras.) CM: ἢ (in corr. A) εἰς ὃ aA: εἰς ὃ F   8 αὐτὸ aAF: αὐτῶν CM   9 τὸ μέν τι AC[2]M[2]: τὸ μέντοι C[1]M[1]: πάλιν τι F: πάλιν τὸ μέν τι a   post αὐτοῦ add. καὶ F   10 τμῆμα εἶναι aFM   12 ληφθῇ CM   13 ἐν τῶ εἰς ὃ CM: ἐν τῷδε εἰς ὃ aAF   15 ἐν om. M   16 γὰρ om. C[1]   τότε om. C[1]   16. 17 οὐδ' ἐν] οὐδὲ F   17 post αὐτό add. ὥστε εἶναι ἐν CM   τῷ (pr.)] τό F   τῷ (alt.)] τὸ F   18 τε om. aF   χωρὶς ἑαυτοῦ CM   19 οὐδὲν F   ὥστε ACM: ὥσπερ F: ὡς a   21 πάντων τοῦτο (τούτων F) τὸ aF   22 μέντοι F   22. 23 ἐξ οὗ μεταβάλλει, τὸ δὲ ἐν [illegible]   24 ἐὰν F   ἀπὸ τοῦ λευκοῦ aF   μεταβάλῃ F   26 ante κατὰ inserunt καὶ AF   29 τὸ (ante μεταξὺ) om. M   30. p. 964,1 ἐπὶ τὸ μέλαν ὁδεύει ἀπὸ τοῦ λευκοῦ aF   30 ante λευκοῦ add. φαιοῦ del. C

τὸ μέλαν, ὥστε ὅταν λέγῃ οὐχ οἷόν τε εἶναι ἐν τῷ εἰς ὃ μεταβάλλει, οὐκ 225r
εἰς ὃ πρῶτον μεταβάλλει ἀκουστέον, ἀλλ' ἐφ' ὃ σπεύδει ὡς ἐπὶ τέλος. ὁμοίως δὲ καὶ ὅταν λέγῃ οὔτε ἐν μηδετέρῳ, οὐχ ὡς ἐν τῷ μεταξὺ δυναμένου εἶναι λέγει, ἀλλ' ὡς εἰ ἔλεγεν 'οὔτε ἐν τῷ λευκῷ οὔτε ἐν τῷ μέλανι οὔτε ἔν τινι τῶν μεταξύ.' φανερὸν οὖν, φησίν, ὅτι πᾶν τὸ μεταβάλλον ἔσται διαιρετόν, τῶν δὲ μερῶν οὐδὲν καθ' αὑτὸ μεταβάλλει, ἀλλ' ὅσα τούτων μεταβάλλει, κατὰ συμβεβηκὸς μεταβάλλει· τοῦ γὰρ σώματος κινουμένου κινεῖται καὶ τὰ ἐν αὐτῷ οἷον ἐπίπεδον, γραμμή, στιγμή.

Ἐκ δὲ τούτου τοῦ ἐπιχειρήματος δυνατόν ἐστι λύειν τὸν τὴν κίνησιν ἀναιροῦντα λόγον ἐκ τοῦ δεῖν τὸ κινούμενον ἢ ἐν τῷ ἐξ οὗ ἡ κίνησις εἶναι ἢ ἐν τῷ εἰς ὃ ἡ κίνησις, μηδέτερον δὲ δυνατὸν εἶναι· ἔν τε γὰρ τῷ ἐξ οὗ ὂν οὔπω κινεῖται, καὶ ἐν τῷ εἰς ὃ ὂν οὐκέτι κινεῖται ἀλλ' ἠρεμεῖ· ἐδείχθη γὰρ ὅτι ἐν οὐδετέρῳ ὅλον, ἀλλὰ τὸ μέν τι αὐτοῦ ἐν τούτῳ τὸ δὲ ἐν ἐκείνῳ. ἐν δὲ τούτοις ὁ Ἀλέξανδρος εἰς τὴν οἰκείαν περὶ ψυχῆς ὑπόθεσιν πάντα ἕλκων τὴν λέγουσαν ἀχώριστον εἶναι τοῦ σώματος τὴν ψυχήν, καὶ ἐκ τῶν νῦν λεγομένων φησὶν δῆλον εἶναι τοῦτο, εἴπερ ἡ ψυχὴ ἀσώματος καὶ ἀμερής, τὸ δὲ ἀμερὲς οὐ κινεῖται, εἰ ἀνάγκη τοῦ κινουμένου τὸ μέν τι ἐξ οὗ κινεῖται τὸ δὲ εἰς ὃ κινεῖται, τὸ δὲ μὴ κινούμενον οὐ χωρίζεται. "τοῦτο δέ, φησί, τὸ ἄτοπον φεύγοντές τινες ὄχημα αὐτῇ σῶμά τι περιάπτουσι, καὶ λανθάνουσιν ἑαυτοὺς διὰ τούτου ἢ σῶμα διὰ σώματος χωρεῖν λέγοντες, εἴ γε ἡ ψυχὴ εἰς πᾶν εἰσκρίνεται τὸ σῶμα οὖσα μετὰ σώματος, ἢ καὶ τούτου χωρίζοντες αὐτὴν καὶ κινοῦντες καθ' αὑτὴν ἐν τῇ εἰς τὰ σώματα εἰσκρίσει." ῥητέον δὲ οἶμαι πρὸς μὲν τὸ μὴ κινεῖσθαι τὴν ψυχὴν ἀμερῆ οὖσαν, ὅτι σωματικὴν μὲν οὐ κινεῖται κίνησιν, κινεῖται μέντοι βουλευομένη καὶ διανοουμένη καὶ κρίνουσα καὶ θεωροῦσα τὰς ψυχῇ προσηκούσας κινήσεις. καὶ δύναιτο μὲν ἂν οἶμαι ὁ ἀποδοθεὶς τῆς κινήσεως ὁρισμὸς καὶ ταῖς ψυχικαῖς κινήσεσιν ἐφαρμόττειν ἢ ταῖς γε πλείσταις ἐχούσαις τὸ δυνάμει ἐν τῷ κινεῖσθαι. εἰ δὲ καὶ μὴ ἐφαρμόττει ἀλλὰ κεχώρισται, κατ' ἄλλο τι κινήσεως εἶδος αὐτὰς ἀφοριστέον. ταῦτα δὲ καὶ τὸν κορυφαῖον ἀρέσκει τῶν Ἀριστοτέλους ἑταίρων τὸν Θεόφραστον ἐν τῷ πρώτῳ τῶν Περὶ κινήσεως αὐτοῦ λέγοντα, ὅτι "αἱ μὲν ὀρέξεις καὶ ἐπιθυμίαι

---

1 λέγει C 2 μεταβάλλειν F 3 οὔτε] ὅτι F ἐν τῷ μηδετέρῳ aAF 5 οὔτε ἔν τινι om. M τῶν] τῷ a τὸ] τὲ F 6 οὐδὲν om., mrg. add. A[1]: οὐθὲν C 8 ἐπιπέδου F 9 δὲ om. F 10 ἀνανοοῦντα F λόγον] scil. Zenonis cf. infra f. 238v4 sqq. 11 ἡ κίνησις om. F 15 post λέγουσαν add. εἰ F 16. 17 ἀσώματός τε aF 18 εἰς ὃ οὐ F 19 τὸ ἄτοπόν φησιν aF σῶμά τι aAC: σώματος FM 20 αὑτοὺς (αὐτοὺς a) F διὰ τούτου om. CM ἢ om. F χωρεῖν] χωρίζειν C[1] 21 εἰσκρίνεται CM: ἐγκρίνεται aAF οὖσα ACM: ὅσα F: ὅταν (add. ἢ ante ἢ) a 23 μὲν om. F τὸ μὴ ACF: τὸ aM 24. 25 βουλομένη C[1] 26 μὲν om. F 27 ante ἢ add. ἢ πάσαις fortasse recte a 28 τὸ δυνάμει scripsi: τι δυνάμει aAF: τὸ δυνάμενον CM καὶ om. F 29. 30 τὸν κορυφαῖον A (cf. p. 222, 29. 258, 15): τῷ κορυφαίῳ aCFM ἑτέρω F τὸν θεόφραστον A: τῷ θεοφράστῳ CM: θεοφράστω aF 31 Περὶ κινήσεως] fr. 53 Wimmer λέγοντι aCFM καὶ αἱ ἐπιθυμίαι aCF: καὶ αὗται ἐπιθυμίαι M

καὶ ὀργαὶ σωματικαὶ κινήσεις εἰσὶ καὶ ἀπὸ τούτου τὴν ἀρχὴν ἔχουσιν, 225r ὅσαι δὲ κρίσεις καὶ θεωρίαι, ταύτας οὐκ ἔστιν εἰς ἕτερον ἀναγαγεῖν, ἀλλ' ἐν αὐτῇ τῇ ψυχῇ καὶ ἡ ἀρχὴ καὶ ἡ ἐνέργεια καὶ τὸ τέλος, εἰ δὲ δὴ καὶ ὁ νοῦς κρεῖττόν τι καὶ θειότερον, ἅτε δὴ ἔξωθεν ἐπεισιὼν καὶ παντέλειος." καὶ τούτοις ἐπάγει "ὑπὲρ μὲν οὖν τούτων σκεπτέον, εἴ τινα χωρισμὸν ἔχει πρὸς τὸν ὅρον, ἐπεὶ τό γε κινήσεις εἶναι καὶ ταύτας ὁμολογούμενον". καὶ Στράτων δὲ ὁ Λαμψακηνὸς ὁ Θεοφράστου γεγονὼς ἀκουστὴς καὶ ἐν τοῖς ἀρίστοις Περιπατητικοῖς ἀριθμούμενος τὴν ψυχὴν ὁμολογεῖ κινεῖσθαι οὐ μόνον τὴν ἄλογον ἀλλὰ καὶ τὴν λογικήν, κινήσεις λέγων εἶναι τὰς ἐνεργείας καὶ τῆς ψυχῆς. λέγει οὖν ἐν τῷ Περὶ κινήσεως πρὸς ἄλλοις πολλοῖς καὶ τάδε· "ἀεὶ γὰρ ὁ νοῶν κινεῖται ὥσπερ καὶ ὁ ὁρῶν καὶ ἀκούων καὶ ὀσφραινόμενος· ἐνέργεια γὰρ ἡ νόησις τῆς διανοίας καθάπερ καὶ ἡ ὅρασις τῆς ὄψεως". καὶ πρὸ τούτου δὲ τοῦ ῥητοῦ γέγραφεν· "ἐπεὶ οὖν εἰσιν αἱ πλεῖσται τῶν κινήσεων αἴτιαι, ἃς ἡ ψυχὴ καθ' αὑτήν τε κινεῖται διανοουμένη καὶ ἃς ὑπὸ τῶν κινήσεων ἐκινήθη πρότερον. δῆλον δέ ἐστιν· ὅσα γὰρ μὴ πρότερον ἑώρακε, ταῦτα οὐ δύναται νοεῖν, οἷον τόπους ἢ λιμένας ἢ γραφὰς ἢ ἀνδριάντας ἢ ἀνθρώπους ἢ τῶν ἄλλων τι τῶν τοιούτων". ἀλλ' ὅτι μὲν ἡ ψυχὴ κινεῖται | κατὰ τοὺς ἀρίστους τῶν Περιπατη- 225v τικῶν, κἂν μὴ τὴν σωματικὴν κίνησιν, δῆλον ἐκ τούτων. καὶ αὐτὸς δὲ ὁ Ἀριστοτέλης ἐν τῷ τελευταίῳ βιβλίῳ ταύτης τῆς πραγματείας "ἡ γὰρ φαντασία καὶ ἡ δόξα, φησί, κινήσεις τινὲς εἶναι δοκοῦσι." πρὸς δὲ τὸν ἕτερον τὸν ἀπὸ τοῦ ὀχήματος λόγον ῥητέον, ὅτι οὐ διὰ τὸ χωρίζεσθαι τούτου τοῦ σώματος τὴν ψυχὴν τὸ ὄχημα ἐκεῖνό φαμεν αὐτῆς ἐξηρτῆσθαι· καὶ γὰρ ἐν αὐτῷ οὖσα κεχώρισται κατ' οὐσίαν αὐτοῦ· εἰ γὰρ ἐνεργείας ἔχει χωριστὰς αὐτοῦ, πολλῷ μᾶλλον τὴν οὐσίαν ἔχει κεχωρισμένην, ὡς ὁ Ἀριστοτέλης ἐν τῇ Περὶ ψυχῆς διετάξατο. οὐ μέντοι οὐδὲ τοπικῶς ἐν τούτῳ τῷ σώματι λέγεται εἶναι ἡ ψυχὴ ὥσπερ ἐν ἀγγείῳ, ἀλλὰ σχετικῶς. ὥστε πρὸς τὸ χωρισθῆναι αὐτοῦ οὐ δεῖται σώματος ἄλλου τοπικῶς κινουμένου· ἀρκεῖ γὰρ ἡ τοῦ σώματος ἀνεπιτηδειότης πρὸς τὸ μὴ δέχεσθαι τὴν ἔλλαμψιν τῆς ψυχῆς· καὶ τοῦτό ἐστι τὸ χωρισθῆναι τὴν ψυχήν. ἀλλ'

---

1 τούτου aACM: τούτων F τὴν CM: om. aAF ἔχουσαι C 2 κρίσις a ἀγαγεῖν aFM 3 αὐτῇ om. M καὶ ἡ ἀρχὴ om. a εἰ δὲ δὴ libri; conicio εἴ γε δὴ 4 κρεῖττόν τι καὶ θειότερον A: κρεῖττόν τι μέρος καὶ θειότερον (θειότατον F) aF: θειότερόν τι καὶ κρεῖττον CM ἐπισιὼν aCM παντελῆ F 5 καὶ τούτοις] ὡς ἐν τούτοις F οὖν om. F εἰ] εἰς M 7 γεγονὸς A[1] ἐν om. aF 10 καὶ A: om. aCFM γοῦν C τῷ aAF: τοῖς CM, at cf. p. 916, 13 10. 11 ἄλλοις καὶ πολλοῖς τοιάδε F 11 ὁ iterant ante ἀκούων et ὀσφραινόμενος CM 12 νοήσις] κίνησις F καὶ (ante ἡ) om. CM 13 ἐπεὶ] ὅτι a οὖν εἰσιν libri; conicio τοῦ νοεῖν 14 αἴτιαι aCM: αἰτίαι A: αἴτιον F: αἱ αὐταί H. Poppelreuter *Zur Psychologie des Arist.* Progr. 1891, 453. p. 47 n. τε om. aF 15 διανουμένη a κινήσεων ACFM: αἰσθήσεων a cf. Poppelreuter l. c. δέ om. a 19 δήλων? C[1] 20 τελευταίῳ] Θ 3. 254a29 21 κίνησιν F 22 ἕτερον τὸν CM: ἑτέρου (post τοῦ) A[1]F[1]: del. A[2]F[2]: om. a σχήματος M 23 ταύτης aF 25 τῆι A: τῷ C: τοῖς aM 26 Περὶ ψυχῆς] Γ 5. 430a17 διετάξατο. τα in ras. C 28 ἄλλου aAF: ἑτέρου CM 29 ἐπιτηδειότης M

ἐκεῖνο τὸ ὄχημα τῆς ψυχῆς ἀποδεικνύουσιν ἐξηρτῆσθαι, διότι ἐγκόσμιος 225r
οὖσα καὶ ἐν διαφόροις μέρεσι τοῦ κόσμου πολιτευομένη οἰκεῖον ἔχει πάντως 11
ὄχημα τῷ μέρει ἐκείνῳ, ἐν ᾧ πολιτεύεται ψυχούμενον ὑπ' αὐτῆς· ὅταν
οὖν ἐν ἀέρι πολιτεύηται, πνευματικόν ἐστι τὸ ἐξημμένον αὐτῆς, ὥσπερ ἐν-
ταῦθα τὸ ὀστρεῶδες τοῦτο. εἰ δὲ τοῦτο τὸ αἴτιον τῶν διαφόρων ὀχημά-
των, οὐκ ἀναγκαῖον ἴσως ἐν τούτῳ οὖσαν ἔχειν καὶ τὸ πνευματικόν, εἰ δὲ
καὶ ἔχοι, οὐκ ἀναγκαῖον ἐν τούτῳ εἶναι ἐκεῖνο, ὥστε σῶμα διὰ σώματος 15
χωρεῖν, ὁπότε οὐδὲ τοῦτο οἶμαι ἄτοπον τὸ τὰ ὑπέρτερα καὶ λεπτότερα
καὶ μὴ ὁμοφυῆ διὰ τῶν παχυτέρων καὶ ἐνυλοτέρων χωρεῖν· καὶ γὰρ τὸ
ἡλιακὸν φῶς κατὰ τοὺς σῶμα λέγοντας αὐτὸ δι' ὅλου τοῦ ἀέρος λέγεται
χωρεῖν, καὶ οἱ οὐρανοὶ σφαῖραι τέλειαι οὖσαι καὶ οὐχ ἀψῖδες μόνον, εἴπερ
συνεχεῖς εἰσι πρὸς τὸ κέντρον, δι' ὅλων χωροῦσιν τῶν ἐφεξῆς. ταῦτα μὲν
οὖν, ὡς καὶ αὐτὸς εἶπεν ὁ Ἀλέξανδρος, ἔξωθεν ὄντα τοιαύτης τυγχανέτω
παρ' ἐμοῦ διακρίσεως.

Ἀποροῦσι δὲ καλῶς πρὸς τὸ εἰρημένον ὑπὸ τοῦ Ἀριστοτέλους, ὅτι 20
τὸ κινούμενον τὸ μέν τι ἔχει ἐν τῷ ἐξ οὗ κινεῖται, τὸ δὲ ἐν τῷ εἰς ὃ ἢ
τῷ μεταξύ· εἰ γὰρ τοῦτο ἀληθές, πῶς αὐτὸς ἐν τῷ πρώτῳ ταύτης τῆς
πραγματείας αἰτιώμενος Μέλισσον ὡς ἀρχὴν λέγοντα τῆς ἀλλοιώσεως ἐπή-
γαγεν· "ὥσπερ οὐκ ἀθρόας γινομένης μεταβολῆς"· ὡς γὰρ δυναμένου τινὸς
ἅπαντος ἀθρόως ἀλλοιοῦσθαι καὶ μὴ κατὰ μόριον λέγει· καὶ γὰρ τὸ πη-
γνύμενον γάλα καὶ ὕδωρ καὶ τὸ θερμαινόμενον ὅλον ἀθρόως δοκεῖ μετα-
βάλλειν ἀλλοιούμενον καὶ οὐ κατὰ μέρος. εἰ δὲ οὕτω γίνεται ἀλλοίωσις, 25
κἂν σῶμα τὸ κινούμενον ᾖ, οὐκ ἀνάγκη τοῦ μεταβάλλοντος τὸ μέν τι ἐν
ἐκείνῳ ἐξ οὗ ἡ μεταβολὴ εἶναι, τὸ δὲ ἐν ἐκείνῳ εἰς ὃ πρῶτον μεταβάλλει·
τὸ γὰρ ἀθρόον μεταβάλλον ὅλον ἐν τῷ ἑτέρῳ ἐστὶν εἰς ὃ μεταβέβληκε.
τοιαύτης δὲ τῆς ἀπορίας οὔσης ὁ Ἀλέξανδρος οὐ πρὸς τὸ νῦν λεγόμενον
ὑπαντᾶν τὴν ἀπορίαν ταύτην φησί· νῦν μὲν γὰρ περὶ τοῦ μεταβάλλοντος ὁ
λόγος, τοῦτο δέ ἐστι τὸ μηδέπω μεταβεβληκός, ἀλλ' ἔτι μεταβάλλον, ἐφ'
οὗ πᾶσα ἀνάγκη τὸ μέν τι αὐτοῦ ἐν τῷ ἐξ οὗ εἶναι, τὸ δὲ ἐν τῷ εἰς ὃ 30
πρῶτον ἡ μεταβολή· ἀλλ' εἴπερ ἄρα, εἴη ἂν ἡ ἀπορία πρὸς τό· εἰ μὴ πᾶν
τὸ μεταβεβληκὸς διὰ τοῦ μεταβάλλειν μεταβέβληκεν, οὐ μεταβάλλον πρό-
τερον μεταβεβληκὸς ἂν εἴη. ἀπορεῖται οὖν ἡ ἀπορία οὐ πρὸς τὸ μετα-

---

1 ἀποδεικνύουσιν AC: ἀποδείκνυσιν, sed corr. M[1]: ἀπεδείκνυεν F: ἀποδείκνυται a
2 πολιτευομένη τοῦ κόσμου aF 3 ἐκείνῳ om. A 4 πνευματικήν M: ἢ πνευματικόν F 7 καὶ ἔχει aM: ἔχει F εἶναι ἐν τούτῳ aF σῶμα om. F: post σώματος CM 8 ὁπότε δὲ οὐδὲ F τὸ om. aF 9 μὴ om. C ἐνυλωτέρων aF post γὰρ add. καὶ CM 10 ante κατὰ add. καὶ M 10. 11 λέγεται χωρεῖν τοῦ ἀέρος aF 10 λέγεται add. in mrg. C 11 αἱ οὐράνιαι aF τέλειοι M οὐκ ἀψίδες A: ἀψίδες C[1] 16 μέντοι F 17 αὐτὸς ante αἰτιώμενος aF πρώτῳ] 3. p. 186a15 18 ἔχοντα F 19 οὐκ] οὐ καὶ A γενομένης M ut p. 967,23 τῆς μεταβολῆς aF 20 μόριον] μέρος a 21 καὶ τὸ C: καί τι aAF: καίτοι M ὅλον om. F 25 ὅλον om. F 27 ἀπαντᾶν a: ἀπαντῶν F μὲν om. aF 28 ἐστι μηδέποτε F ἀλλ'—τὸ μεταβεβληκός (p. 967,1) om. F 30 πρώτ///ν A[1] εἰ CM: om. aA 31 ante διὰ add. ὃ a τοῦ om. M[1] μεταβεβληκέναι· οὐ γὰρ A[2]

βάλλον, ἀλλὰ πρὸς τὸ μεταβεβληκός, εἰ δυνατὸν μεταβληκὸς εἶναί τι μὴ 225v πρότερον μεταβάλλον. καὶ γὰρ ὁ Ἀριστοτέλης ἐν τοῖς προειρημένοις ὡς εἰς ἄτοπον ἀπάγει τοῦτον τὸν λόγον, ὅτε ἔλεγεν· "ὥστε ἔσται τι βεβαδικέναι μηδέποτε βαδίζον." διὰ δὲ ταύτην τὴν ἀπορίαν τινές φασι τὴν δεῖξιν αὐτὸν νῦν ἐπὶ τοῦ κατὰ τόπον κινουμένου πεποιῆσθαι· ἐπὶ γὰρ τούτου ὑγιὲς δοκεῖ τὸ τοῦ κινουμένου τὸ μέν τι ὀφείλειν εἶναι ἐν τῷ ἐξ οὗ, τὸ δὲ ἐν τῷ εἰς ὃ πρῶτον ἡ μεταβολή. καὶ τοῦτο πιστοῦται διὰ τοῦ τὸ ἐπὶ μεγέθους κινούμενον λαβεῖν· τοῦτο γὰρ τοπικῶς κινεῖται. τινὲς δὲ περὶ παντὸς κινουμένου φασὶν αὐτὸν δεικνύναι· καὶ οὐ περὶ κινουμένου μόνον, ἀλλὰ περὶ παντὸς μεταβάλλοντος. λέγει γὰρ τὸ δὲ μεταβάλλον ἅπαν ἀνάγκη διαιρετὸν εἶναι· οὐκ ἄρα περὶ τοῦ κατὰ τόπον κινουμένου μόνον ὁ λόγος. ἔτι δὲ δι' οὗ δείκνυσι διαιρετὸν εἶναι τὸ μεταβάλλον οὐ μόνον τοῖς κατὰ τόπον κινουμένοις ὑπάρχει, ἀλλ' ὁμοίως πᾶσι τοῖς μεταβάλλουσι· πᾶσα γὰρ μεταβολὴ ἔκ τινος εἴς τι, ὡς καὶ αὐτὸς εἶπεν. εἰ οὖν διὰ τὸ ἔκ τινος εἴς τι γίνεσθαι τὴν μεταβολὴν διὰ τοῦτο τὸ μεταβάλλον διαιρετόν ἐστι, τὸ δὲ ἔκ τινος εἴς τι οὐ μόνον τὰ κατὰ τόπον ἔχει κινούμενα, ἀλλὰ ἁπαξάπαντα τὰ μεταβάλλοντα, ἢ πάντα ὁμοίως ἔσται διαιρετὰ μεταβάλλοντα τοῦ ποθέν ποι κεκοινωνηκότα ἢ οὐδέν. ὅτι δὲ οὐ περὶ μόνων τῶν τοπικῶς κινουμένων, ἀλλὰ περὶ πάντων ὁ λόγος αὐτῷ, ἐδήλωσε καὶ διὰ τοῦ παραδείγματος, οὗ παρέθετο· τὸ γὰρ λευκὸν καὶ τὸ φαιὸν καὶ τὸ μέλαν παρέλαβε, καθ' ἃ ἡ ἀλλοίωσις, ἀλλ' οὐχ ἡ τοπικὴ κίνησις ἐπιτελεῖται. εἰς δὲ τὴν ἀλλοίωσιν ἐφορῶν ἐν τῷ πρώτῳ τῆσδε τῆς πραγματείας εἶπεν τὸ "ὥσπερ οὐκ ἀθρόας γινομένης μεταβολῆς." δύναιτο δὲ ἂν τῷ λευκῷ καὶ τῷ φαιῷ καὶ τῷ μέλανι χρήσασθαι νῦν εἰς παράδειγμα οὐχ ὡς περὶ ἀλλοιώσεως λέγων, ἀλλ' ὑπὲρ τοῦ δεῖξαι, τί ἐστι τὸ ἐφεξῆς, εἰς ὃ ἡ μεταβολὴ γίνεται. ἐν μέντοι τοῖς ἐφεξῆς ἐπὶ πάντων τῶν κινουμένων χρῆται τῷ διαιρετὰ αὐτὰ εἶναι ὡς καθόλου δεδειγμένῳ. ἐπὶ τέλει δὲ τοῦ βιβλίου | καὶ περὶ τῶν κατὰ ἀντίφασιν μεταβαλλόντων, ταῦτα δέ 226r ἐστι τὰ γινόμενα καὶ φθειρόμενα, λέγει ὅτι μέρος ἐστὶ καὶ τούτων ἐν ἑκατέρῳ τῆς ἀντιφάσεως μορίῳ, ὡς δεδειγμένον ἔχων, ὅτι οὐ τὸ κινούμενον μόνον διαιρετόν, ἀλλὰ καὶ τὸ μεταβάλλον ἅπαν. ἐπιστῆσαι δὲ ἄξιον, ὅτι ἐπὶ μὲν τῶν κατὰ τόπον κινουμένων ἀνάγκη εἶναι τὸ μέν τι ἐν τῷ ἐξ οὗ,

2 ἐν om. F 3 εἰς om. FM ἐπάγει F τοῦτο A¹C ἔλεγεν] Z 1. 232a10 4 μηδέποτε ACM: μὴ πρότερον aF φασί τινες aF 5 αὐτῶν F: αὐτὸ C¹ 5. 6 τούτων M 6 δοκεῖ τὸ κινούμενον F ὄφειλεν, om., sed in mrg. rest. εἶναι C: ὀφείλειν om. F 7 τὸ δὲ iter. A¹ τὸ (post τοῦ) om. F 8 ἐπὶ τοῦ μεγέθους aF κινουμένου F τὸ πικῶς AF¹: τὸ τοπικῶς M 9 post κινουμένου add. κινεῖσθαι C φησὶν M 12 δι' οὗ om. C¹ 13 ὑπάρχειν A² 14 καὶ om. CM 16 ἔχει om. sed mrg. rest. C¹ 17 καθάπαξ ἅπαντα aF 18 κεκινηκότος CM οὐδενὸς M post οὐ add. μόνον del. F 19 τοπικῶν FM 20 καὶ primum om. A φαιὸν et λευκὸν commutat a 21 οὐχ ἡ] οὐχὶ F 22 εἰς] εἰ A¹ τῆσδε ACM: ταύτης aF cf. p. 966,17 23 γενομένης F 24 τὸ λευκὸν C¹ νῦν ἐν παραδείγματι F 25 ἀλλοιώσεως λέγων iterata del. C 27 καθόλου] καθ' ὃ F τέλει] Z 10 28 ἀντίφασι M 29 φθειρόμενα καὶ γινόμενα C 32 μὲν om. aF τόπον, ο alterum in ras. A μέν τοι F

τὸ δέ τι ἐν τῷ εἰς ὅ. οὕτω γὰρ ἐπὶ τούτων τὸ ποθέν ποι, ἐπὶ δὲ τῆς 226r ἀλλοιώσεως καὶ τῆς αὐξήσεώς τε καὶ μειώσεως οὐκ ἀναγκαῖον δοκεῖ τὸ οὕτως ἔχειν, ἀλλὰ δύναται ἐπὶ τούτων καὶ ἡ ἀλλοίωσις ἀθρόα γίνεσθαι καὶ αὔξεσθαι ἀθρόως· παντὶ γὰρ μορίῳ τοῦ αὐξομένου ἡ πρόσθεσις ἅμα γίνεσθαι δοκεῖ, ὁμοίως δὲ καὶ ἡ μείωσις ἀθρόα. "γίνοιτο δὲ ἄν, φησὶν ὁ Ἀλέξανδρος, κίνησις καὶ ἐπὶ τῶν ἀθρόως μεταβαλλόντων τῷ πάντως εἶναι καὶ ἐπὶ τούτων τι μεταξύ, καθ' ὃ ἡ μεταβολὴ γίνεται, καὶ μὴ δύνασθαι τὸ μεταβάλλον κατ' αὐτὰ ἐκ τοῦδε εἰς τόδε μεταβάλλειν, εἰ μὴ διὰ τοῦ μεταξύ· τὸ γὰρ μέγεθος, εἰς ὃ μεταβάλλει τὸ αὐξόμενον, καὶ πᾶν τὸ προστιθέμενον αὐτῷ, ἵνα αὐξηθῇ, διαιρετόν ἐστιν· ὁμοίως δὲ καὶ τὸ ἀπιόν, ἵνα μειωθῇ. καὶ τῶν ποιοτήτων δέ, εἰς ἃς ἡ κατὰ ἀλλοίωσιν μεταβολὴ γίνεται, ἔστι τινὰ τὰ μεταξύ, δι' ὧν ἐπὶ τὸ εἶναι τοιοῦτον μεταβάλλει τὸ ἀλλοιούμενον, κἂν ὅλον ἅμα μεταβάλλῃ· εἰς ὃ γὰρ ἂν μεταβάλλῃ, ἔσται τι ἐκείνου πρῶτον, ὃ μεταξύ ἐστι τοῦ τε ἐξ οὗ μετέβαλλεν καὶ τοῦ εἰς ὃ μεταβέβληκε· διὸ καὶ πᾶσα κίνησις ἐν χρόνῳ. χρὴ δέ, φησὶν ὁ Ἀλέξανδρος, περὶ τούτου ἐπὶ πλέον ζητῆσαι. μετ' ὀλίγον γὰρ δεικνύς, ὅτι διαιρετόν ἐστι καὶ ἡ ποιότης, καθ' ἣν ἀλλοίωσις γίνεται, λέγει ὅτι "κατὰ συμβεβηκός." τῇ γὰρ τοῦ ἀλλοιουμένου διαιρέσει συνδιαιρεῖται, ὡς καὶ τούτου κατὰ μόρια μεταβάλλοντος. μήποτε δέ, φησίν, ἄμεινον ἀκούειν τοῦ "ὥσπερ οὐκ ἀθρόας γινομένης μεταβολῆς" οὐχ ὡς ἐφ' ὅλου τοῦ κινουμένου εἰρημένου, ἀλλ' ὡς μέρους τοῦ κινουμένου ἀθρόως μεταβάλλοντος, οὐκέτι δὲ καὶ τοῦ ὅλου· μέρος γὰρ τοῦ πηγνυμένου γάλακτος ἀθρόον μεταβάλλει, ἀλλ' οὐ τὸ ὅλον· οὗ σημεῖον τὸ μὴ ἀεὶ ὁμοίως γίνεσθαι τὴν πῆξιν 20 ἐπί τε πλείονος καὶ ἐλάττονος· ἐπὶ παντὸς γὰρ θᾶττον μεταβάλλει τὸ εὐπαθέστερον ἢ τῇ φύσει ἢ τῷ ἐγγυτέρω τοῦ ποιοῦντος εἶναι. καὶ τοῦ ἡλιοκαυτοῦντος μέρος ἀθρόον μεταβάλλει· ἡ γὰρ τετραμμένη πρὸς τὸν ἥλιον ἐπιφάνεια πρώτη· ἣν δὲ οὐκ αὐτὴ ἡ κινουμένη, ἀλλ' οὗ ἦν αὕτη. τὸ δὲ αὐξόμενον εἰ καὶ πᾶν αὔξεται, ἀλλ' οὐχ ἅμα· ἄλλα γὰρ ἄλλων μόρια ἐγγυτέρω τῆς χορηγούσης αὐτοῖς τὴν αὔξησιν τροφῆς." ταῦτα μὲν οὖν ὁ Ἀλέξανδρος εἰς τοῦτον συνεβάλετο τὸν τόπον. ὁ δὲ εὐφραδὴς Θεμίστιος 25 οὐκ ἀποδέχεται τοῦ Ἀλεξάνδρου τὸ καὶ ἐν τοῖς δοκοῦσιν ἀθρόως μεταβάλ-

---

2 τῆς om. M τε καὶ μειώσεως om. C: τε om. M οὐκ om. M 3 καὶ (ante ἡ) transponit post δύναται F 4 αὐξανομένου F 5 γίνειτο C φησὶν post κίνησις a 6 ἀλλέξανδρος C τῷ] τὸ F 7 ἐπὶ τούτων — ἐκ (8) om. F 8 κατ' αὐτὰ aA (scil. αὔξησιν καὶ μείωσιν): κατὰ ταυτὸν CM 10 ὁμοίως δὲ τὸ ἄποιον a 11 μηωθῇ C[1] δὲ om. CM 12 τὰ (post τινὰ) om. aF 13 ἅμα μεταβάλλῃ AM: μεταβάλλῃ (μεταβάλῃ F) ἅμα aF: μεταβάλλῃ, om. ἅμα in mrg. rest. C ἂν μεταβάλῃ F ἔσται aAF: ἔστι CM 14 μετέβαλλε//// A: μετέβαλλε M: μετέβαλε C: μεταβάλλει aF 16 περὶ τούτου om. F μετ' ὀλίγον] Z 4. 235a18 16. 17 διαιρετὸν ACM: ἀδιαιρετὸν F: διαιρετός a τῇ] ἡ F διαίρεσις F 20 μεταβολῆς γινομένης aF, sed cf. p. 966,19 21 μέρος F 23 ἀεὶ om. aF 25. 26 ἡλιοκαυτοῦντος] ἡλιοκαυτ terminatione in lac. XX litt. omissa M. de re cf. p. 969,1 et Philoponus Phys. p. 60,13 27 οὗ ACM: οὖν aF 29 αὐτοῖς] αὐτ M 30 τοσοῦτον F συνέβαλε C: συνέλαβε M 31 τὸν ἀλέξανδρον aF τὸ καὶ om. F

λεσθαι ὡς ἐπὶ τοῦ πηγνυμένου γάλακτος καὶ τοῦ μελαινομένου σώματος 226r τὸ μέν τι πρότερον μεταβάλλειν μέρος, τὸ δὲ ὕστερον· τὴν γὰρ αἴσθησίν φησι δεικνύναι, ὅτι γίνονταί τινες τῶν σωμάτων ἀθρόαι μεταβολαὶ καὶ ἀλλοιώσεις. μήποτε δὲ ἡ ἀπὸ τῆς αἰσθήσεως μαρτυρία ἐν τούτοις οὐκ ἔστιν ἀσφαλής. διαφεύγοι γὰρ ἂν τὴν αἴσθησιν καὶ τοῦ γάλακτος καὶ τοῦ μελαινομένου σώματος μικρὰ μόρια μὴ ἅμα τοῖς λοιποῖς ἀλλοιούμενα, ἀλλὰ ῥητέον μᾶλλον, ὅτι εἴπερ ἔστιν ὅλως τι μέρος καὶ βραχὺ τὸ ἀθρόως ἀλλοιούμενον, ὅπερ δίδωσιν ὁ Ἀλέξανδρος, ἐπειδὴ καὶ ἐκεῖνο μεριστόν ἐστιν, εἰ μὲν ὅλον ἅμα ἀλλοιοῦται, οὐκ ἀληθὲς τὸ νῦν ὑπὸ τοῦ Ἀριστοτέλους ῥηθέν, ὅτι τὸ μεταβάλλον πᾶν τὸ μὲν τῶν ἑαυτοῦ μερῶν ἐν τῷ ἐξ οὗ μεταβάλλει ἔχει, τὸ δὲ ἐν τῷ εἰς ὃ μεταβάλλει. εἰ δὲ μηδὲ τὸ μέρος ἅμα ὅλον ἀλλοιοῦται, παρέλκοι ἂν τὸ ἐν τῷ πρώτῳ βιβλίῳ ῥηθὲν πρὸς Μέλισσον τὸ "ὥσπερ οὐκ ἀθρόας γινομένης μεταβολῆς," ὥστε μένειν ἔτι τὴν ἀπορίαν. ὁ μέντοι Θεμίστιος "ἅ, φησίν, ἡμῖν ἐπῆλθεν εἰς βοήθειαν τῷ λόγῳ, ταῦτά ἐστιν. οἰόμεθα τὸν Ἀριστοτέλην περὶ μὲν τῶν ἀθρόως μεταβαλλόντων, ὅτι διαιρετά ἐστι, μηδὲ λόγου προσδεῖσθαι νομίσαι· εἰ γὰρ ἀθρόως ἐκεῖνα μεταβάλλειν φαμέν, ὧν ἅπαντα ἅμα τὰ μέρη καὶ καθ' ἕνα χρόνον ἀλλοιοῦται ἢ αὔξεται, δῆλον ὡς ἐπὶ τῶν μέρη τινὰ κεκτημένων ἐστὶν ἡ τοιαύτη μεταβολή. ἃ δὲ οὐδὲν κέκτηται μέρος, πῶς ἀλλοιοῖτο ἂν ἅμα καθ' ὅλα τὰ μέρη; ἢ τοίνυν οὐ τοῦτό ἐστι τὸ μεταβάλλειν ἀθρόως τὸ κατὰ πάντα ὁμοῦ τὰ μόρια μεταβάλλειν ἤ, εἰ τὸ ἀθρόως τοῦτό ἐστι, γελοῖον τὸ ζητεῖν, εἰ διαιρετὰ τὰ τοιαῦτα. διόπερ ὁ Ἀριστοτέλης ἐπὶ μὲν τούτων ὅλως οὐδὲ ἐποιήσατο τὸν λόγον, ἐπὶ δὲ τῶν κατὰ τοὺς ἄλλους τρόπους μεταβαλλόντων."

p. 234b21 Κίνησις δέ ἐστι διαιρετὴ διχῶς ἕως τοῦ ὥστε ἡ ὅλη κίνησις τοῦ ὅλου ἐστὶ μεγέθους κίνησις.

Δείξας πᾶν τὸ κινούμενον διαιρετὸν νῦν δείκνυσιν, ὅτι καὶ ἡ κίνησις διαιρετὴ καὶ διχῶς ἐστι διαιρετή, καθ' ἕνα μὲν τρόπον τῷ χρόνῳ, διότι πᾶσα μὲν κίνησις ἐν χρόνῳ, χρόνος δὲ πᾶς διαιρετός. καὶ δέδεικται ὅτι ἐν τῷ ἐλάττονι χρόνῳ ἔλαττον κινεῖται τὸ ὁμοίως κινούμενον καὶ ἐν

2 μέντοι F μεταβάλλει F 3 φησι] Themist. p. 382,8 πραγμάτων F ἀθρόαι CM Themist.: om. aF: in mrg. rest. A[1] 5 διαφεύγει F 8 ἐκείνω C 10 μεταβάλλειν M 11 μηδὲ CM: om., sed superscr. A[1]: μὴ aF 12 μέλλισσον C 14 Θεμίστιος] p. 382,13 ἃ τοίνυν ἡμῖν κτλ. 15 ἀριστοτέλη a μὲν aACM: om. F Them. 16 διαιρετά ἐστι καὶ μεγέθη Them. νομίσαι] νοῆσαι Them. 17 ἅμα et καὶ (ante καθ') om. Them. χρόνον ἢ Them. 19 οὐδὲν] οὐ F ἀλλοιοῦνται F ἂν om. CF ὅλα aCM Them.: ὅλον F: ὅλου A 20 οὐ] εἰ F τὸ (post ἐστι) om. Them. μεταβάλλον FM 20. 21 κατὰ πάντα ὁμοῦ A Them.: ὁμοῦ κατὰ πάντα a: ὁμοῦ CFM 21 ἢ om. F 22 εἰ διαιρεῖται ταῦτα F ὁ om. a Them. 22. 23 ὅλως οὐδὲ A Them.: ὅλως οὐκ CM: οὐδ' ὅλως aF 23 τὸν om. Them. 25 ὥστε — τοῦ (26) om. F 28 ἔσται aF 29 πᾶς δὲ χρόνος aF 30 κινεῖσθαι C[1]

τῷ πλείονι πλέον. τὸ δὲ ἔχον τὸ πλέον καὶ ἔλαττον τοῦτο διαιρετόν ἐστι 226r κατὰ τὸν χρόνον. καὶ γὰρ ἐκεῖνος τὸ πλέον καὶ ἔλαττον ἔχει, διότι διαιρετός ἐστιν. ἀλλὰ περὶ μὲν τῆς κατὰ τὸν χρόνον διαιρέσεως τῆς κινήσεως καὶ εἴρηκεν ἤδη πλείονα καὶ μετ' ὀλίγον πάλιν ἐρεῖ. δείξας δὲ προ|σε- 226v χῶς ὅτι τὸ κινούμενον διαιρετόν ἐστιν, ἐφεξῆς νῦν δείκνυσι τὸν ἕτερον τρόπον τῆς κατὰ τὴν κίνησιν διαιρέσεως κατὰ τὴν διαίρεσιν τοῦ κινουμένου γινομένην. ἐπειδὴ γὰρ τὸ κινούμενον διαιρετὸν ὂν ἔχει τι διάστημα καὶ μῆκος, ἀνάγκη καὶ τὴν κίνησιν αὐτοῦ ἐν ὅλῳ οὖσαν τῷ τοῦ κινουμένου διαστήματι καὶ αὐτὴν τὸ αὐτὸ τῷ κινουμένῳ διάστημα ἔχειν. εἰ τοίνυν ἴση ⟨ἡ⟩ τῆς κινήσεως διάστασις τῇ τοῦ κινουμένου διαστάσει τῇ εἰς μέρη διαιρουμένῃ, διαιροῖτο ἂν καὶ αὐτὴ τὸν αὐτὸν τρόπον τοῖς τοῦ κινουμένου μέρεσιν. ὡς εἶναι τὸν ὅλον λόγον τοιοῦτον· εἰ ἡ αὐτὴ κίνησις τοῦ ὅλου ἐστίν, ἥπερ καὶ τῶν μερῶν συντεθεῖσα, διαιροῖτο ἂν ἡ κίνησις κατὰ τὸ μέγεθος τὸ κινούμενον. τοῦ δὴ συνημμένου ἐναργοῦς ὄντος, εἰ τὸ ἡγούμενον ἀληθές, καὶ τὸ λῆγον ἀληθὲς ἔσται. ὅτι δὲ τὸ ἡγούμενον ἀληθές, δείκνυσι δι' ἐκθέσεως τοιαύτης· ἔστω κινούμενον μέγεθος τὸ ΑΓ, μέρη δὲ αὐτοῦ τὰ ΑΒ ΒΓ, καὶ ἔστω τοῦ μὲν ΑΒ κίνησις ἡ ΔΕ, τοῦ δὲ ΒΓ ἡ ΕΖ· τοῦ γὰρ ὅλου κινουμένου ἀνάγκη καὶ τὰ μέρη κινεῖσθαι. λέγω οὖν ὅτι καὶ τοῦ ΑΓ μεγέθους ὅλου ὅλη ἔσται κίνησις ἡ ΔΖ· τοῦτο δὲ διὰ πλειόνων ἀποδείκνυσι καὶ ἀποδειχθέντος αὐτοῦ δῆλον ὅτι διαιροῖτο ἂν ἡ κίνησις κατὰ τὸ μέγεθος. δείκνυσι δὲ αὐτὸ κατὰ τὸ πρῶτον ἐπιχείρημα λαβὼν ὡς ἐναργές τι, ὅτι οὐδὲν τῶν κινουμένων κινεῖται τὴν ἄλλου κίνησιν. δῆλον δὲ τοῦτο σκοπουμένοις ἐπὶ τῶν τῆς κινήσεως εἰδῶν καὶ ἐπὶ τῶν μερῶν. οὔτε γὰρ τὸ κατὰ τόπον κινούμενον τὴν τοῦ ἀλλοιουμένου κίνησιν κινήσεται οὔτε τὸ τὴν τοῦ ΑΒ τὴν τοῦ ΒΓ, ἀλλ' ἑκάτερον τὴν ἑαυτοῦ. εἰ οὖν τὸ ΑΓ ὅλον κινεῖται, δῆλον ὡς καὶ τὰ μέρη αὐτοῦ κινεῖται τό τε ΑΒ καὶ τὸ ΒΓ. οὕτω γὰρ ὅλον ἔσται κινούμενον. καὶ ἔσται τοῦ μὲν ΑΒ κίνησις ἡ ΔΕ, τοῦ δὲ ΒΓ ἡ ΕΖ, μέρη οὖσαι καὶ αὗται ὅλης τῆς ΔΖ κινήσεως. κἂν γὰρ μὴ καθ' αὑτὰ κινῆται τὰ μέρη τοῦ συνεχοῦς ἐν τῇ τοῦ ὅλου κινήσει, ἀλλ' ἔν γε τῷ ὅλῳ κινεῖται. διὰ τοῦτο γὰρ καὶ ἡ κίνησις διαιρετή, ἀλλ' οὐ διῃρημένη· διῃρημένη γὰρ ἂν ἦν, εἰ ἕκαστον τῶν τοῦ ὅλου μερῶν καθ' αὑτὸ ἐκινεῖτο. εἰ οὖν ἡ μὲν ΔΕ τοῦ ΑΒ, ἡ δὲ ΕΖ τοῦ

1 τὸ πλεῖον CM 2. 3 διαιρετόν F 3 τὸν om. aF 4 καὶ prius ponit ante τῆς F 7 ὂν om. F 8 τῷ om. C¹FM 9 post ἔχειν interstitium duorum versuum et semissis relictum lineolis explevit A εἰ] ἡ CM 10 ἡ a: om. ACFM τῷ τ. κ. διαστήματι aF 10. 11 τῷ εἰς μ. διαιρουμένῳ a 11 αὕτη CFM 12 τὸ ὅλον C¹ 14 ἐναργοῦς CM: ἐνεργοῦς aAF 15 ἀληθὲς — ἡγούμενον om. F 17 τὰ] τὸ CM καὶ om. a 19 καὶ (post ὅτι) om. CM 20 ἀποδείκνυσι καὶ ACM: ἀποδείκνυσι καὶ τοῦ F: δείκνυσιν a δ' αὐτοῦ a 22 fortasse ἐναργὲς τὸ κίνησιν τὴν ἄλλου aF 23 σκοπουμένων F post σκοπουμένοις add. καὶ CM ἐπὶ alt. om. F 24 τὸ om. A κίνησιν, ι in ras. C 25 τὸ τὴν a: τὴν, supra addito τὸ A: τὴν F: ἡ M: ἡ C τοῦ alt. om. F 26 καὶ τὰ corr. C: καὶ κατὰ τὰ M: κατὰ aAF τό τε CM: τὸ δὲ AF: οἷον τὸ a 27 post γὰρ add. καὶ τὸ aF ἔσται alt. om. F 28 ὅλως F 31 ἀλλ' οὐ διαιρουμένη aAF ἦν] εἴη F εἴπερ CM 32 ἐκινεῖτο, prius ι in lit. C

ΒΓ, δῆλον ὅτι καὶ ὅλην τὴν ΔΖ ἀνάγκη ὅλου εἶναι τοῦ ΑΓ. ἄλλου γὰρ 226v οὐχ οἷόν τε αὐτὴν εἶναι διὰ τὸ κείμενον καθόλου, ὅτι οὐδὲν κινεῖται κατὰ τὴν ἄλλου κίνησιν. τούτου γὰρ κειμένου οὔτε τῶν μερῶν τινος τοῦ ΑΓ μεγέθους ἔσται ὅλη ἡ ΔΖ κίνησις οὔτε ἄλλου τινὸς παρὰ ταῦτα· οὕτω μὲν οὖν καθ' ἕνα τρόπον ἐδείχθη τὸ προτεθέν· ἦν δὲ τοῦτο ὅτι ἡ τῶν μερῶν κίνησις συντεθεῖσα ὅλη τοῦ ἐκ τῶν μερῶν μεγέθους ὅλου ἔσται κίνησις. καὶ τὸ ἀντίστροφον οὖν ἀληθές, ὅτι εἰ τοῦ ὅλου ὅλη, καὶ τῶν μερῶν τὰ μέρη, ᾧ ἀκολουθεῖ ἐξ ἀνάγκης τὸ τὴν κίνησιν διαιρεῖσθαι κατὰ τὸ κινούμενον μέγεθος. ἀλλὰ διὰ τί μὴ τοῦ ΑΓ μεγέθους κίνησίν τινα λαβὼν τὴν ΔΖ καὶ οὕτω τοῦ μὲν ΑΒ τὴν ΔΕ δείξας, τοῦ δὲ ΒΓ τὴν ΕΖ, συνήγαγεν ὅτι κατὰ τὸ μέγεθος διαιρεῖται ἡ κίνησις; ἢ ὅτι τοῦτο τὸ ἐν ἀρχῇ ἦν λαβεῖν, ἀλλ' οὐ δι' ἑτέρων ἀποδεῖξαι τὸ προκείμενον. καὶ μέντοι εἰ ὅλου τοῦ ΑΓ ὅλη ἐξ ἀρχῆς ἐλήφθη ἡ ΔΖ, οὐ πάντως ἠκολούθει καὶ τὰ μέρη τῶν μερῶν. τί γάρ; εἰ ἀδιαίρετος ἦν ἡ κίνησις; εἰ μέντοι τὰ μέρη τῶν μερῶν, ἀνάγκη καὶ τὴν ὅλην τοῦ ὅλου. τὸ γὰρ ὅλον καὶ ἀδιαίρετον εἶναι καὶ διαιρετὸν δυνατόν.

p. 234b29 Ἔτι δὲ εἰ πᾶσα μὲν κίνησις ἕως τοῦ κἂν ἡ ὅλη κίνησις εἴη τοῦ Α Β Γ μεγέθους.

Δεύτερον ἐπιχείρημα τοῦτο δεικνύον, ὅτι ὅλη ἡ ΔΕΖ κίνησις ὅλου τοῦ ΑΒΓ μεγέθους ἐστί. δείκνυται δὲ ἐπὶ προειλημμένῳ τῷ τὴν μὲν ΔΕ τοῦ ΑΒ εἶναι μεγέθους, τὴν δὲ ΕΖ τοῦ ΒΓ, καὶ ἐπὶ ἀξιώματι τῷ λέγοντι, ὅτι πᾶσα κίνησις κινουμένου τινός ἐστιν. ἡ δὲ δεῖξις ἐκ διαιρέσεως πρόεισι τοιαύτης· ἡ ΔΖ κίνησις ὅλη ἢ τῶν μερῶν τοῦ ΑΓ μεγέθους ἐστὶν ὁποτέρου ἢ ὅλου τοῦ ΑΓ ἢ ἄλλου τινὸς παρὰ ταῦτα. καὶ ἔστιν ἀνελλιπὴς ἡ διαίρεσις· εἰ οὖν μήτε τῶν μερῶν ἐστιν μηδετέρου ἡ ὅλη (μέρους γὰρ ἑκατέρα ἐστίν, ἡ μὲν ΔΕ τοῦ ΑΒ, ἡ δὲ ΕΖ τοῦ ΒΓ· ὥστε οὐδετέρου αὐτῶν ἡ ὅλη)· ἀλλὰ μὴν οὐδὲ ἄλλου τινὸς ἔσται ἡ ΔΖ κίνησις. εἰ γὰρ ἦν ὅλη τινὸς ἄλλου, καὶ τὰ μόρια αὐτῆς τῶν ἐκείνου μορίων ἂν ἦν (οὐ γὰρ δὴ ἀμερὲς ὂν ἐκινεῖτο. τοῦτο δὲ ὡς ἐναργὲς λαμβάνει καὶ ὡς ἤδη

---

1 ΒΓ] $\overline{\alpha\gamma}$ C 2 αὐτὴν οὐχ οἷόν τε aF 4 ὅλη ἔσται CM ταῦτα//// C 5 τρόπον om. F 6 μέρους ὅλου F: ὅλου μεγέθους a 7 εἰ] ἡ CF 8 ᾧ om. A 10 καὶ ante οὕτως posui: ante λαβὼν habent AF: om. aCM μὲν om. C δείξας τὴν $\overline{\delta\varepsilon}$ aF 11 ἦν] ὂν F 12 τὸ om. F εἰ ὅλου] ἡ ὅλη F: εἰς ὅλου M 13 οὐ πάντως aAF: ὡσαύτως CM ἠκολούθη F καὶ τὰ μέρη] κατὰ μέρος καὶ F 14 εἰ] ἡ F: ἡ C[1] ἀδιαίρετα M 15 τὸ γὰρ ὅλον] τοῦτο γὰρ ὅλον CM: om. F 16 δυνατόν AF: post ὅλον transponit a: δύναται CM 17 εἰ om. F ἅπασα a ex Arist. vulg. 18 εἴη ut Arist. EF libri: εἴη ἂν Arist. vulg. Γ om. F 19 post δεύτερον add. μὲν delevit M post ὅτι add. ἡ CM κίνησις om. aF 21 ΑΒ] $\overline{\beta\alpha}$ A 22 διαιρέσεώς τινος aF 23 τοιαύτη aF ἡ δὲ (corr. nescio unde) $\overline{\delta\zeta}$ C ΑΓ] $\overline{\alpha\beta}$ F 24 ἢ τοῦ $\overline{\alpha\gamma}$ ὅλου aF ἀνελλειπὴς A 26 ἑκατέρου a 27 ἀλλὰ per anacoluthian adiungitur post γὰρ add. οὖν del. C 29 δὴ] δὲ M

δεδειγμένον αὐτῷ ἐν τῇ πρὸ ταύτης ἐπιχειρήσει)· ἀλλὰ μὴν τὰ μέρη τῆς 226v ΔΖ τὰ ΔΕ ΕΖ τῶν τοῦ ΑΓ μερῶν ἐστι, τοῦ τε ΑΒ καὶ τοῦ ΒΓ, καὶ οὐ 46 δύναται ταῦτα τὰ μέρη τῆς κινήσεως καὶ ἄλλων εἶναι μερῶν· οὐ γὰρ οἷόν τε τὴν αὐτὴν καὶ μίαν κατ' ἀριθμὸν πλειόνων εἶναι. λείπεται ἄρα ὅλην τὴν ΔΖ κίνησιν ὅλου τοῦ ΑΓ μεγέθους εἶναι.

p. 234b34 Ἔτι δὲ εἰ ἔστιν ἄλλη τοῦ ὅλου κίνησις ἕως τοῦ | καὶ 227r ἀνάγκη παντὸς εἶναι τοῦ μεριστοῦ αὐτήν.

Δείξας τὴν ΔΖ κίνησιν ὅλην τοῦ ΑΓ μεγέθους οὖσαν ὅλου διὰ τοῦ μὴ δύνασθαι ἄλλου τινὸς αὐτὴν εἶναι μεγέθους νῦν δείκνυσι τὸ αὐτὸ διὰ τοῦ μὴ δύνασθαι ἄλλην τινὰ κίνησιν εἶναι τοῦ ΑΓ μεγέθους παρὰ τὴν ΔΖ. εἰ γὰρ δυνατόν, ἔστω τοῦ ΑΓ μεγέθους ὅλου ἄλλη τις παρὰ τὴν ΔΖ ἡ ΘΙ· τὰ δὴ μέρη τῆς ΘΙ ἔσται τῶν μερῶν τοῦ ΑΓ. καὶ εἰ μὲν τὰ μέρη τῆς ΘΙ κινήσεως οἷον τὰ ΘΚ ΚΙ ἴσα ἐστὶ τοῖς μέρεσι τῆς ΔΖ κινήσεως τοῖς ΔΕ ΕΖ, καὶ τὰ αὐτὰ ἀνάγκη καὶ τὴν ὅλην τὴν ΘΙ τῇ ὅλῃ τῇ ΔΖ ἴσην εἶναι καὶ τὴν αὐτήν· ἑκάστου γὰρ κίνησις μία. καὶ οὐ δύνανται οὔτε τῶν μερῶν τοῦ ΑΓ ἄλλαι τινὲς εἶναι κινήσεις μετὰ τῶν ΔΕ ΕΖ οὔτε τοῦ ὅλου μετὰ τῆς ΔΖ· ἀλλ' εἰ μὲν ἡ ΘΙ κίνησις εἰς τὰς τῶν μερῶν κινήσεις διαιρεθείη, ἡ αὐτὴ ἔσται τῇ ΔΖ· εἰς γὰρ τὰ ἐκείνης μέρη διαιρεῖται. αὐτὸς δὲ ἀντὶ τοῦ εἰπεῖν 'ἡ αὐτὴ ἔσται τῇ ΔΖ', εἴπερ εἰς τὰ ἐκείνης μέρη διαιρεῖται, ἴση ἔσται εἶπεν ἡ ΘΙ τῇ ΔΖ. εἰ δὲ ἀφαιρουμένων ἀπὸ τῆς ΘΙ τῶν ἴσων τοῖς ΔΕ ΕΖ ἀπολειφθείη τι ἄλλο μέρος οἷον τὸ ΚΙ, τοῦτο τὸ μέρος τῆς ΘΙ κινήσεως οὐδενὸς ἔσται κίνησις τοῦ ΑΓ· οὔτε γὰρ τοῦ ὅλου (ἡ γὰρ ΘΙ ὅλη τοῦ ὅλου ἦν) οὔτε μέρους τινὸς αὐτοῦ· οὐδὲ γὰρ ἔχει τι ἄλλο μέρος παρὰ τὰ ΑΒ ΒΓ, ὧν ἦν κίνησις ἡ ΘΙ εἰς δύο διαιρεθεῖσα ἴσα ταῖς ΔΕ ΕΖ. εἰπὼν δὲ οὔτε ἄλλου τῶν μερῶν τὸ μὲν προσθεῖναι, διότι μηδὲν ἄλλο μέρος ἔχει, παρείασεν ὡς σαφές, ὅτι δὲ οὐδενὸς τῶν εἰς ἃ διῄρηταί ἐστιν, ἔδειξεν εἰπὼν διὰ τὸ μίαν εἶναι τοῦ ἑνός· οὐ γὰρ δύναται τὸ αὐτὸ μέρος ἅμα τῶν τε ΔΕ ΕΖ μερῶν τινος εἶναι καὶ ὅλου, ἀλλ' οὐδὲ καὶ ἔξωθεν ἄλλου τινὸς ἔσται. οὗ αἰτίαν προσέ-

---

1 αὐτὸ F 6 ἔτιν M: μέν ἐστι a ex Arist. vulg. (sed om. EF) τοῦ ὅλου κίνησις ἄλλη ex Arist. vulg. a καὶ om. F 7 παντὸς] τινὸς F αὐτοῦ F 9 ante νῦν iterata νῦν — δύνασθαι ἄλλου — μεγέθους del. C 11 γὰρ] γε F 12 εἰ in ras. A: ἡ F 13 ΚΙ om. C ἔσται A τοῖς] τῆς F: οἷον τοῖς a 14 καὶ (ante τὰ) om. F 15 τῇ om. a 15. 16 δύναται FM 16 ἄλλας (om. τινὲς) F κινήσεις εἶναι aF 17 εἰ] ἡ F 18 καὶ ἡ αὐτὴ F ΔΖ] Ζ om. in lac. XXXV litt. M 18. 19 post διαιρεῖται lac. x litt. M 19 δὲ om. M εἴπερ — ΔΖ (20) om. M 20 ΔΖ a: δεζ ACF τοῖς CM (cf. v. 14): τῆς (post ἴσων) aF: τοῦ A 21 τι om. A 22 τὸ μέρος om. F τοῦ ΑΓ om. CM οὐδὲ a: οὔτε ACFM 24 τὰ M: τὸ aACF ἦν aCF: ἡ M: ἦν ἡ A ΘΙ a: ϑκ ACFM 25 ἴσα post ΕΖ a 26 μὴ δὲ aF παρῆκεν a δὲ om. F 27 διαιρεῖται F τοῦ om. Arist. cod. E[1] 28 τινές C[1] 29 καὶ (post οὐδὲ) om. fortasse recte CM

θηκε τὸ * * συνεχὴς μὲν γὰρ ἡ ΘΙ κίνησις, ἡ δὲ συνεχὴς συνεχοῦς τινος 227r καὶ ἑνός. οὐδὲν δέ ἐστιν ἄλλο ἐν τῷ ΑΓ μόριον παρὰ τὰ ΑΒ ΒΓ συνεχὲς αὐτῷ· τὸ γὰρ ἔξωθεν λαμβανόμενον καὶ μὴ ὂν μέρος τοῦ ΑΓ οὐ συνεχές ἐστιν αὐτῷ. ὁ δὲ αὐτὸς λόγος, κἂν αἱ τῶν μορίων τοῦ κινουμένου κινήσεις ὑπερβάλλωσι τὴν τῆς ΘΙ κινήσεως διαίρεσιν, ὡς εἶναι τὰς τῶν μορίων τῆς ΑΓ κινήσεως τῶν ΑΒ ΒΓ τὰς ΔΕ ΕΖ μείζους τῶν τῆς ΘΙ κινήσεως μορίων, ἣν ὑπόκειται τὸ ΑΓ κινεῖσθαι. τίνος γάρ ἐστι τὸ ὑπέρβλημα; οὔτε γὰρ τοῦ ὅλου (τούτου γὰρ ἡ ὅλη ἦν) οὔτε τῶν μερῶν τινος· ἕτεραι γάρ εἰσιν αὗται τοῦ ὑπερβλήματος. εἰ οὖν ἀνάγκη τινὸς εἶναι πᾶσαν κίνησιν, ἐλλειπούσης δὲ ἢ ὑπερβαλλούσης οὔτε τὸ ἔλλειμμα οὔτε τὸ ὑπέρβλημα τινὸς ἔσται, δῆλον ὅτι οὔτε ἐλλείπει οὔτε ὑπερβάλλει, ἀλλὰ ἀπαρτίζει, καὶ ἴση ἐστὶν ἡ ἐκ τῶν μορίων τῇ ὅλῃ. εἰ δὲ ἴση ἡ αὐτή· καὶ γὰρ τὰ μόρια πάντα τὰ αὐτὰ τῷ ὅλῳ. οὕτως οὖν δείξας, ὅτι ἡ τῆς κινήσεως διαίρεσις κατὰ τὴν διαίρεσιν γίνεται τοῦ κινουμένου μεγέθους, εἴπερ καὶ ἡ ὅλη τοῦ ὅλου καὶ τὰ μέρη τῶν μερῶν ἐστι, συμπεραίνεται τὰ εἰρημένα. παντὸς δὲ τοῦ μεριστοῦ εἶπεν ἢ ἀντὶ τοῦ 'τοῦ κινουμένου' (ἔδειξε γὰρ ὅτι πᾶν τὸ κινούμενον μεριστόν ἐστιν) ἢ παντὸς τοῦ μεριστοῦ εἶπεν ἀντὶ τοῦ 'πάντων τῶν μορίων τοῦ κινουμένου'. εἰ δὲ πάντων τῶν μορίων τοῦ κινουμένου ἐστὶν ἡ κίνησις, καὶ διαιροῖτο ἂν κατὰ τὰ μόρια τοῦ κινουμένου.

Ὁ δὲ Εὔδημος καὶ οὕτως ἔδειξε τὸ προκείμενον, "εἰ γὰρ ἔστι τοῦ ὅλου κίνησις, ἔστι δὲ καὶ τῶν μορίων ἑκάστου, ἕτεραι δὲ αὗται καὶ μέρος ἑκάστη τῆς ὅλης, αἱ τῶν μορίων κινήσεις μόρια ἔσονται τῆς ὅλης τοσοῦτον ἕκαστον, ὁποστημόριον καὶ αὐτὸ τοῦ κινουμένου ἐστίν· ὥστε εἰ τὰ τοῦ κινουμένου μόρια ἰσάζει τῷ ὅλῳ, καὶ αἱ κινήσεις αἱ τοῦ κινουμένου ἴσαι ἔσονται τῇ ὅλῃ". καὶ ἀπορίαν δέ τινα φαίνεσθαι περὶ τὰ εἰρημένα φησὶν ὁ Εὔδημος· "πῶς χρὴ λέγειν τὰ μόρια κινεῖσθαι· οὐ γὰρ ἔστιν ἐνεργείᾳ. ἢ πάντα ἔσται τὰ μεριστὰ πολλὰ καὶ ἄπειρα, ἓν δὲ οὐθέν; εἰ δὴ δεῖ νοῆσαι τὰ μέρη, ἐπὶ μὲν ἀλλοιώσεως φαίνεταί πως ἐνδέχεσθαι τὸ λεχθέν· λευκαίνεται γὰρ καὶ σκέλος καὶ τῶν ἄλλων ἕκαστον. καὶ τούτων ἴδιαι φαίνονται αἱ ἀλλοιώσεις ἀριθμῷ· ἐνδέχεται γὰρ τὸ μὲν λευκαίνεσθαι, τὸ δὲ μὴ λευκαίνεσθαι. εἴδει δὲ ἔστωσαν αἱ αὐταί· γίνεται οὖν καὶ ἡ πάντων

1 post τὸ lacunam posui. intercidisse credo συνεχὲς εἶναι 2 post ἑνὸς add. οὐδὲν δέ — αβ βγ συνεχοῦς τινὸς καὶ ἑνός delevit C τὰ ACM: τὴν aF 4 ἔσται M
5 τῆς alt.] τοῦ a 6 κινήσεις a ΔΕ ΕΖ] δεζ M 7 ἀπόκειται a ἔσται a
8 ἕταιραι C 10 post οὔτε prius add. δὲ a 11 λείπει CM 12 εἰ] ἡ F
14 διαιρέσεως (ante κατὰ) ut vid. A[1] κινουμένου, ι in ras. C 16 τοῦ τοῦ A[1]C: τοῦ aA[2]FM 17 μεριστὸν om. F ἐστιν aCF: ἔστω A[1]: ἔστι A[2]: om. in lac. IV litt. sed in mrg. rest. M 18. 19 εἰ δὲ — κινουμένου (19) om. F: iteravit, sed delevit C
20 post κινουμένου habet εἰ δὲ — μόρια τοῦ κινουμένου F 21 Εὔδημος] fr. 65. p. 87,23 Sp. 24 ὁποστημόριον, οστ in ras. A κινούμενον (om. τοῦ) F
εἰ] καὶ εἰ M: καὶ ἡ C 26 καὶ om. F 27 Εὔδημος] fr. 65 p. 88,5 Sp.
30 καὶ (post σκέλος) om. a ἴδιαι] ἤδη F 31 αἱ om. CM ἀριθμῷ] κατ' ἀριθμόν F τὸ δὲ ////// C: τὸ, superscripto δὲ A 32 εἴδει] ἤδη F

τῇ τοῦ ὅλου ἡ αὐτή. τί γὰρ διαφέρει τὴν ἑκάστου καθ' ἕκαστον εἰπεῖν 227r ἢ ἁπάντων ἅμα; ἐπὶ δὲ τῶν φερομένων πῶς ἐροῦμεν; ἕκαστον γὰρ τῶν μορίων ἴσην ἐνήνεκται καὶ τὸ πρῶτον ληφθὲν καὶ τὸ ἔσχατον καὶ ὁποιονοῦν. ἀλλὰ δὴ τὰ μόρια ἄπειρα. πότερον οὖν τὴν τοῦ ὅλου κίνησιν σταδιαίαν λεκτέον ἢ πολυστάδιον; ἄπειρα γὰρ ἔσται στάδια τὸ ὅλον οὕτω γε διεληλυθός. ἡ δὲ αὔξησις τῇ ἀλλοιώσει φαίνεται συμπαθεστέρα, ὥστε αἱ μὲν τούτων κινήσεις κατὰ τὰς τῶν μορίων κινήσεις μερισθήσονταί πως. περὶ δὲ τῆς κατὰ τόπον σκεπτέον." ταῦτα μὲν οὖν ὁ Εὔδημος αὐτοῖς ῥήμασιν ἀπορεῖ. ῥητέον δὲ οἶμαι πρὸς αὐτὰ τὸ πρὸ ὀλίγου ῥηθέν, ὅτι κἂν μὴ καθ' αὑτὰ κινῆται κατὰ τόπον τὰ μέρη τοῦ συνεχοῦς, ἀλλ' ἔν γε τῷ ὅλῳ κινεῖται· καὶ διὰ τοῦτο καὶ ἡ κίνησις καὶ τὸ μέγεθος διαιρετά, ἀλλ' οὐ διῃρημένα λέγεται. διῃρημένα γὰρ ἂν ἦν, εἰ ἕκαστον τῶν τοῦ ὅλου μερῶν καθ' αὑτὸ ἐκινεῖτο.

p. 235a10 Ἄλλη δὲ κατὰ τὸν χρόνον ἕως τοῦ ἀνάγκη πᾶσαν κίνησιν διαιρεῖσθαι κατὰ τὸν χρόνον.

Εἰπὼν διχῶς διαιρετὴν εἶναι πᾶσαν κίνησιν, ἕνα μὲν τρόπον τῷ χρόνῳ, ἄλλον δὲ κατὰ τὸ κινούμενον μέγεθος, καὶ δείξας κατὰ τρεῖς τρόπους ὅτι κατὰ τὸ κινούμενον μέγεθος διαιρετή ἐστι, συντόμως καὶ σαφῶς δείκνυσιν, ὅτι καὶ κατὰ τὸν χρόνον διαιρετή ἐστιν ἡ κίνησις· πᾶσα γὰρ κίνησις ἐν χρόνῳ, χρόνος | δὲ πᾶς διαιρετός. καὶ ἐν μὲν τῷ ἡμίσει 227v τοῦ χρόνου τὸ ἥμισυ κινήσεται τὸ ὁμαλῶς κινούμενον, ἐν δὲ τῷ τρίτῳ τὸ τρίτον, καὶ ὅλως ἐν μὲν τῷ πλείονι πλέον, ἐν δὲ τῷ ἐλάττονι ἔλαττον. εἰ δὲ ἐν μὲν τῷ πλείονι χρόνῳ πλείων κίνησις, ἐν δὲ τῷ ἐλάττονι ἐλάττων καὶ κατὰ τὸν αὐτὸν λόγον, πᾶσα ἄρα κίνησις διαιρεῖται κατὰ τὸν χρόνον. "εἴη δὲ ἄν, φησὶν ὁ Ἀλέξανδρος, ἡ μὲν κατὰ χρόνον γινομένη διαίρεσις τῆς κινήσεως ὥσπερ κατὰ μῆκος, ἡ δὲ κατὰ τὰ μέρη τοῦ κινουμένου ὡσπερανεὶ κατὰ πλάτος· καὶ γὰρ ὁ μὲν χρόνος κατὰ γραμμὴν πρόεισιν οὐδὲν ἐμφαίνων πλάτος, τὸ δὲ κινούμενον πλάτος ἔχον ὡς ἐπὶ ἐπιφανείας κινεῖται, ἀλλ' οὐχ ὡς ἐπὶ γραμμῆς."

---

1 ἡ om. M 2 πάντων CM post ἐροῦμεν add. ἕκαστον a 3 ἐνήνεγκται aF ὁποιανοῦν F 4 σταδίαν M 5 τὰ στάδια M: τὰ διὰ F γε om. F 7 κατὰ] καὶ C[1]M συμμερισθήσονται aF 8 post τόπον add. κινήσεως aF ἐπισκεπτέον a 8. 9 ῥήμασι διαπορεῖ CM 9 πρὸς αὐτὸν CM τὸ πρὸς τὸ ὅλον ῥηθὲν F 12 εἰ om. F 13 καθ' ἑαυτὸ aCM 14 Ἄλλον M τὸν om. F itemque v. 15 17 καὶ δείξας — ἐστι (18) om. F 18 κατὰ om. C[1] 19 καὶ om. F τὸν ACM: om. aF 20 ἐν] εἰ F 21 κινεῖται aF 22 τῷ (post μὲν) om. F πλέονι πλέον AC 24 ἐλάττον aC[1] 26 κατὰ τὸ μῆκος M τὰ ACM: om. aF 27 ὥσπερ ἂν εἰ CM[1]: ὥσπερ ἂν εἴη aAM[2]: ὥσπερ ἂν ἡ F

p. 235a13 Ἐπεὶ δὲ πᾶν τὸ κινούμενον ἔν τινι κινεῖται ἕως τοῦ καὶ πάλιν τὴν ἐλάττω τῷ ἐλάττονι. 227v

Δείξας τὰ συνεχῆ πάντα τό τε μέγεθος τὸ κινούμενον καὶ τὸ καθ' ὃ ἡ κίνησις εἴτε κατὰ τόπον εἴτε κατὰ ποιότητα ἢ ποσότητα, καὶ τὴν κίνησιν καὶ τὸ κινεῖσθαι καὶ τὸν χρόνον, διαιρετὰ εἰς ἀεὶ διαιρετὰ καὶ μηδὲν ἐξ ἀδιαιρέτων, νῦν δείκνυσιν, ὅτι πάντων τούτων αἱ αὐταὶ διαιρέσεις εἰσὶ καὶ ὁμοίως πάντα συνδιαιρεῖται ἀλλήλοις. τὸ δὲ καὶ παντός ἐστι κίνησις ἢ ἐλλείπει τοῦ κινουμένου, ἵνα ᾖ 'παντὸς τοῦ κινουμένου ἐστὶ κίνησις' ὅπερ εἶπεν πρότερον, ὅτι πᾶσα κίνησις τινός ἐστι, τοῦ κινουμένου δηλονότι (τούτου γὰρ καὶ τὸ καθ' ὃ ἡ κίνησις καὶ ὁ χρόνος ἐν ᾧ κινεῖται) ἢ παντός ἐστι κίνησις, διότι τὸ κινούμενον καθ' αὑτὸ ὅλον ὂν καὶ πᾶν κινεῖται. καὶ τὸ ἔν τινι δὲ τὸ καθ' ὃ ἡ κίνησις δηλοῖ, τό τε κατὰ τόπον καὶ τὸ κατὰ ποσὸν καὶ τὸ κατὰ ποιόν. εἰπὼν οὖν τὴν αὐτὴν εἶναι τούτων πάντων διαίρεσιν, ἐπειδὴ τὸ ποιὸν δοκεῖ μὴ διαιρεῖσθαι καθ' αὑτὸ τὴν εἰς μέρη διαίρεσιν, ὅτι μηδὲ ποσόν ἐστι, διὰ τοῦτο προσέθηκεν ὅτι οὐχ ὁμοίως πάντα διαιρεθήσεται τὰ καθ' ἃ ἡ κίνησις γίνεται· ὁ μὲν γὰρ τόπος, καθ' ὃν ἡ κατὰ τόπον κίνησις, καὶ τὸ μέγεθος, καθ' ὃ ἡ αὔξησις καὶ ἡ μείωσις ποσὰ ὄντα καθ' αὑτὰ διαιρεθήσεται, τὸ δὲ ποιὸν καθ' ὃ ἡ ἀλλοίωσις οὐκέτι καθ' αὑτὸ ἀλλὰ κατὰ συμβεβηκὸς διαιρεῖται· τῷ γὰρ τὸ σῶμα διαιρεῖσθαι, ἐν ᾧ τὸ ποιόν, τούτῳ καὶ αὐτὸ τὸ ποιὸν διαιρεθήσεται. θεὶς δὲ τὸ τοῦ μὲν τόπου καθ' αὑτὸ εἶναι τὴν διαίρεσιν οὐκέτι προσέθηκε τὸ καὶ τοῦ μεγέθους, καθ' ὃ ἡ κατὰ αὔξησιν καὶ μείωσιν κίνησις, ἀλλ' ὡς γνώριμον τοῦτο παρεὶς ἐπήγαγεν τοῦ δὲ ποιοῦ κατὰ συμβεβηκός. "ἢ δεῖ, φησὶν ὁ Ἀλέξανδρος, γεγράφθαι ἀντὶ τοῦ τοῦ μὲν τόπου καθ' αὑτὸ τὸ τοῦ μὲν ποσοῦ καθ' αὑτό· οὕτω γὰρ ἂν καὶ περὶ τοῦ τόπου καὶ περὶ τοῦ μεγέθους ἔλεγε· ποσὸν γὰρ ἑκάτερον." ταῦτα οὖν προσθεὶς μετὰ ταῦτα δείκνυσιν αὐτά· καὶ πρῶτον, ὅτι τῷ χρόνῳ συνδιαιρεῖται ἡ κίνησις, καὶ ἀνάπαλιν, ὅτι τῇ κινήσει ὁ χρόνος. εἰ γὰρ ἐν τῷ Α χρόνῳ τι ὅλην τὴν Β κινεῖται, δῆλον ὡς τὸ ὁμαλῶς κινούμενον ἐν τῷ ἡμίσει τοῦ Α

1 post κινεῖται add. καὶ del. F 2 ἐλάττονα aM τῷ] ἐν τῷ a ex Arist. τὴν F 5 διαιρετὰ εἰς AC: διαιρετὰ εἶναι εἰς aF: εἰς M 7 τῶ δὲ CM ἐστιν ἡ aF ἢ om. F 9 πρότερον] p. 234b29 post ὅτι add. καὶ CM 10 καὶ τὸ] καὶ τοῦ F ἢ — κινεῖται (11) om. M 11 post διότι add. καὶ C 12. 13 τὸ κατὰ τὸ ποσὸν καὶ τὸ κατὰ τὸ ποιόν M: κατὰ τὸ ποσὸν καὶ κατὰ τὸ ποιόν C 13 καὶ κατὰ τὸ ποιόν A 13. 14 πάντων τούτων CM 14 post ἐπειδὴ add. καὶ C κατ' αὐτὸ aA²F 14. 15 εἰς μέρη om., sed rest. in mrg. C¹ 16 τὰ om. M 17 ἡ (ante μείωσις) om. aF 19 τὸ om. FM 20 τοῦτο F 21 μὲν om. CM at cf. v. 24 24 ἢ δεῖ] ἤδη F ἀντὶ τοῦ τοῦ AC: ἀντὶ τοῦ aFM 25 τὸ om. F οὕτως γὰρ περὶ τόπου τε ἂν καὶ a 26 περὶ τοῦ CM: τοῦ F: περὶ a: περὶ μὲν τοῦ A ἔλεγε aA: om. CFM ποσὸν μὲν γὰρ F προθεὶς aA 28 Α] πρώτω F 29 τι ὅλην τὴν aA: τὴν ὅλην τὴν CM: τὴν πρώτην ὅλην τὴν F

χρόνου τὴν ἡμίσειαν τῆς B κινηθήσεται· καὶ ἀεὶ τῇ τοῦ χρόνου διαιρέσει 227v συνδιαιρεθήσεται κατὰ τὰ αὐτὰ καὶ ἡ κίνησις. ἀνάπαλιν δέ, εἰ ἡ κίνησις διαιρετὴ καὶ ὡς διαιρετή (τοῦτο γὰρ νῦν μάλιστα δείκνυται), καὶ τὸν χρόνον οὕτως ἀνάγκη διαιρετὸν εἶναι. εἰ γὰρ ὅλην τὴν B κίνησιν ἐν τῷ A παντὶ χρόνῳ κεκίνηταί τι, τὴν ἡμίσειαν αὐτῆς ἐν τῷ ἡμίσει καὶ τὴν ἐλάττονα ἀεὶ ἐν τῷ ἐλάττονι κινηθήσεται χρόνῳ.

p. 235a25 Τὸν αὐτὸν δὲ τρόπον καὶ τὸ κινεῖσθαι διαιρεθήσεται ἕως τοῦ ληφθέντος γὰρ τοῦ κινεῖσθαι καθ' ἑκατέραν συνεχὲς καὶ τὸ ὅλον.

Δείξας τὸν χρόνον καὶ τὴν κίνησιν ἀλλήλοις ὁμοίως διαιρούμενα δείκνυσιν, ὅτι καὶ τὸ κινεῖσθαι, ὅ ἐστιν ἐνέργεια κατὰ τὴν κίνησιν ἢ πάθος, ὁμοίως τῇ κινήσει διαιρεῖται. εἰ γὰρ τὸ κινεῖσθαι παρουσία κινήσεώς ἐστι, δῆλον ὅτι τῇ μὲν τῆς πλείονος κινήσεως παρουσίᾳ πλεῖον τὸ κινεῖσθαι, τῇ δὲ τῆς ἐλάττονος ἔλαττον, ὥστε συνδιαιρεθήσεται τῇ κινήσει τὸ κινεῖσθαι, ἧς παρουσία ἐστίν. εἰ γὰρ τὸ Γ ἐστὶ τὸ κινεῖσθαι ὅλον, ἡ δὲ ΑΔ κίνησις, ἧς παρουσίᾳ τῷ Γ τὸ κινεῖσθαι, κατὰ τὴν ἡμίσειαν τῆς ΑΔ τὴν ΑΒ κίνησιν ἔλαττον ἔσται τὸ κινεῖσθαι· τὸ γὰρ ἥμισυ τοῦ Γ. κἂν τὴν ἡμίσειαν τῆς ΑΒ κινήσεως λάβωμεν, κατὰ ταύτην ἥμισυ τοῦ ἡμίσεος κινεῖσθαι ἔσται. καὶ ἀεὶ οὕτω διαιροῦντες τὴν κίνησιν, τῇ αὐτῇ διαιρέσει καὶ τὸ κινεῖσθαι διαιρήσομεν. οὕτω μὲν οὖν ἔδειξεν, ὅτι εἰ τὸ ὅλον κινεῖσθαι τῇ τῆς ὅλης κινήσεως παρουσίᾳ γίνεται, καὶ τὰ μέρη τοῦ κινεῖσθαι κατὰ τὰ αὐτὰ μέρη τῆς κινήσεως διαιρεῖται. ἐφεξῆς δὲ δι' ἐκθέσεως τὸ ἀνάπαλιν δείκνυσιν, ὅτι εἰ τὰ μόρια τοῦ κινεῖσθαι τῇ τῶν μορίων τῆς κινήσεως παρουσίᾳ | συνδιῄρηται, καὶ τὸ ὅλον κινεῖσθαι τῇ τῆς ὅλης κινή- 228r σεως παρουσίᾳ γενήσεται. ἔστω γὰρ ἡ ὅλη κίνησις ἡ ΔΕ διῃρημένη κατὰ τὸ Γ, καὶ τοῦ μὲν ΔΓ μέρους αὐτῆς ἡ ἐνέργεια καὶ τὸ κινεῖσθαι ἔστω τὸ ΖΗ, τοῦ δὲ ΓΕ τοῦ ἑτέρου τῆς κινήσεως μέρους τὸ κινεῖσθαι ἔστω τὸ ΗΘ. ὥστε τὸ ΖΘ τὸ ὅλον κινεῖσθαι κατὰ τὴν ὅλην κίνησιν τὴν ΔΕ γίνεσθαι. εἰ δὲ λέγοι τις τῆς ὅλης ΔΕ κινήσεως μὴ τὸ ΖΘ εἶναι τὸ κινεῖσθαι, ἀλλ' ἢ ἓν τῶν ΖΗ ΗΘ ἢ ἄλλο τι παρὰ ταῦτα, οὐκ ὀρθῶς ἐρεῖ. τοῦ μὲν γὰρ ΖΗ κινεῖσθαι ἡ ΔΓ κίνησις ἦν, τοῦ δὲ ΗΘ ἡ ΓΕ· οὐδετέρου δὲ ὅλη ἡ ΔΕ. εἰ δὲ ἄλλου τινός, πλείω ἔσται κινεῖσθαι κατὰ τὴν αὐτὴν

1 post B add. κινήσεως a 2 συνδιαιρεῖται F καὶ ἀνάπαλιν δὲ CM 3 γὰρ om. F 5 αὐτῆς om. et καὶ ante τὴν ἡμίσειαν add. aF 7 post τρόπον add. ἀεὶ F 8 ληφθέντος — ἑκατέραν om. F ἑτέραν M 9 καὶ ACFM: ἔσται a ut Arist., super καὶ add. A 11 ὅ om. M 13 παρουσία καὶ F 16 παρουσίᾳ scripsi: παρουσία ACM: παρουσία ἐστὶ a τὸ γ̄ CFM: τῶι γ̄ aA 17 κἂν ACM: κατὰ F: ὡσαύτως κἂν a 19 τῇ αὐτῇ] τοιαύτῃ F 20 μὲν οὖν aA: μὲν F: γὰρ CM ὅτι om. a 24 συνδιείρηται C post ὅλον add. καὶ τὸ ὅσον F 26 μὲν om. F ΔΓ] γ̄δ̄ aF 27 δὲ om. C[1] 28 ὅλον τὸ transp. aF 29 λέγει FM 30 ἢ ἓν τῶν ζ̄η̄ η̄θ̄ ἢ AC: εἰ ἐν τῷ ζ̄η̄ η̄θ̄ ἢ M: ἢ ἐν τῶ ζ̄η̄ ἢ θ̄η̄ F: ἢ τὸ ζ̄η̄ ἢ η̄θ̄ ἢ a 31 οὐδετέρα aF 32 post δὲ prius add. ἡ a

κίνησιν, ὅπερ ἀδύνατον· μιᾶς γὰρ κινήσεως τῷ ἀριθμῷ ἓν τὸ κινεῖσθαι. 228r τὸ δὲ ὥσπερ ἐδείξαμεν καὶ τὴν κίνησιν διαιρετὴν εἰς τὰς τῶν μερῶν κινήσεις εἶπεν, διότι πρὸ ὀλίγου δεικνύς, ὅτι ἡ κίνησις συνδιαιρεῖται τοῖς τοῦ κινουμένου κατ' αὐτὴν μέρεσιν, ἔλεγεν καὶ ἐκεῖ, ὡς εἰ μὴ ἡ ἐκ τῶν μερῶν τῆς ὅλης συγκειμένη κίνησις ὅλου εἴη τοῦ κινουμένου, ἀλλὰ ἄλλη τις, ἄτοπον ἀκολουθήσει τὸ πλείους εἶναι τοῦ αὐτοῦ κινήσεις· τά τε γὰρ μόρια τῆς πρώτης ληφθείσης κινήσεως ἔσονται τοῦ αὐτοῦ κινήσεις καὶ τὰ τῆς δευτέρας τῆς ὑποτεθείσης, εἰ εἴη ἄλλη· καὶ οὕτως ἅμα ἂν εἴη τὰς δύο κινούμενον. δείξας δὲ τὸ ἑπόμενον ἄτοπον, ἂν μὴ τὸ ὅλον κινεῖσθαι παρουσίᾳ τῆς ὅλης κινήσεως λέγῃ τις γίνεσθαι, ἧς τῇ τῶν μερῶν παρουσίᾳ τὰ τοῦ κινεῖσθαι μέρη ἔκειτο γινόμενα, πῶς ὅλον τὸ κινεῖσθαι παρουσίᾳ τῆς ὅλης κινήσεως ἔσται, λέγει. εἰ γὰρ ληφθείη καθ' ἑκάτερον μόριον τῆς κινήσεως οὔσης συνεχοῦς τὸ κινεῖσθαι, καὶ τοῦτο ὁμοίως ἂν τῇ κινήσει συνεχὲς ἂν δεικνύοιτο κατ' αὐτὴν γινόμενον.

p. 235a34 Ὡσαύτως δὲ δειχθήσεται καὶ τὸ μῆκος διαιρετὸν ἕως τοῦ ὁμοίως ἕξει κατὰ πάντων.

Ὥσπερ ὁ χρόνος, φησίν, ἐδείχθη καὶ τὸ κινεῖσθαι ταῖς αὐταῖς διαιρέσεσι διαιρούμενα, οὕτω δειχθήσεται τοῖς προειρημένοις συνδιαιρούμενον τὸ καθ' ὃ ἡ κίνησις γίνεται, εἰ μὲν κατὰ τόπον ἡ κίνησις, τὸ μῆκος, εἰ δὲ κατὰ ποσότητα ὡς αὔξησις καὶ μείωσις, τὸ μέγεθος, εἰ δὲ κατὰ ποιότητα ἡ ποιότης· ὅτι γὰρ ἂν διαιρεθῇ τούτων. καὶ τὰ ἄλλα πάντα τῇ αὐτῇ διαιρέσει συνδιαιρεθήσεται. εἰ γὰρ ἐν ὅλῳ τινὶ χρόνῳ ὅλην τινὰ κίνησιν κινοῖτό τι, ἢ κατὰ τόπον ἢ κατὰ ποσὸν ἢ κατὰ ποιὸν καὶ διαιρεθέντος τοῦ χρόνου εἰς ἥμισυ ἢ τρίτον ἢ ἄλλο τι μόριον, καὶ ἡ κίνησις καὶ τὸ καθ' ὃ ἡ κίνησις εἰς τὰ αὐτὰ μόρια διαιρεθήσεται. ἡ μέντοι ποιότης, εἰ κατὰ ποιότητα ἡ κίνησις εἴη, οὐ καθ' αὑτὸ διαιρεθήσεται, ἀλλὰ κατὰ συμβεβηκός (οὐ γὰρ καθὸ ποιότης), ἀλλὰ καθὸ τὸ ἀλλοιούμενον καὶ μεταβάλλον κατὰ ποιότητα ποσόν ἐστιν. τῷ γὰρ τούτου τὸ ἥμισυ ἐν τῷ ἡμίσει χρόνῳ ἀλλοιοῦσθαι καὶ τὸ καθ' ὃ ἡ ἀλλοίωσις γίνεται εἰς ἥμισυ διαιρεῖται· τοῦ γὰρ ἐν τῷ ὅλῳ ποιοῦ ἥμισυ τὸ ἐν τῷ ἡμίσει τοῦ ὅλου. καὶ τὸ κινούμενον δὲ ὁμοίως διαιρεθήσεται τοῖς εἰρημένοις, ὡς εἶπεν ἐν τοῖς πρώτοις· εἰ γὰρ ὅλον ἐν τῷ ὅλῳ χρόνῳ, τὸ ἥμισυ αὐτοῦ ἔσται ἐν τῷ ἡμίσει κινού-

1 post ἓν add. ἀριθμῷ CM 2 τὸ δὲ — διότι πρὸ (3) om. F 3 ὀλίγον F 4. 5 ὡς μὴ ἐκ F 5 κινήσεως F εἴη ὅλου aF 6 αὐτοῦ A[2] 8 τῆς (post τὰ) om. F καὶ (ante οὕτως) om. A 10 παρουσία libri ut v. 12 λέγῃ a: λέγοι ACFM τῇ om. C[1] 11 τὸ om. F 12 ἔσται ante παρουσίᾳ transp. a: om. F ληφθῇ F καθ' ἕτερον F: παρ' ἑκάτερον C[1]M 13 ἂν ACM: om. aF 13. 14 τι κινήσῃ M: om. F 14 ἂν habent omnes libri 18 συνδιαιρούμενον] διαιρούμενον F 21 αὐτῇ om. F 23 ἢ κατὰ τὸ ποιόν, ἢ κατὰ τὸ ποσόν, ἢ κατὰ τόπον aF καὶ (ante διαιρεθέντος) om. a 24 ἥμισυν M ut v. 28 et 32 27 post καθὸ add. ἡ F 28 τὸ γὰρ τούτου ἥμισυ F 29 ἀλλοιοῦται F ἥμισυ] εἴδη F 30 τοῦ ἐν F 31 πρώτοις] cf. Z 2 32 ἔσται ante τὸ ἥμισυ a

μενον. ἀλλ' ἐπὶ μὲν τῶν βίᾳ κατὰ τόπον κινουμένων συνδιαιρεῖται τὸ κι- 228r νούμενον τῷ χρόνῳ· τὸ γὰρ πλεῖον μέγεθος τὸ αὐτὸ διάστημα ἐν πλείονι χρόνῳ κινεῖται βίᾳ καὶ τὸ ἔλαττον ἐν ἐλάττονι. ἐπὶ δὲ τῆς κατὰ φύσιν γινομένης κινήσεως πῶς τοῦτο ὑγιές ἐστιν; ἀνάπαλιν γὰρ ἐν τοῖς κατὰ φύσιν κινουμένοις τὸ μέρος τοῦ ὅλου καὶ τὸ ἔλαττον τοῦ πλείονος ἐν πλείονι χρόνῳ κινεῖται. ἢ καὶ ἐπὶ τούτων σῴζεται μὲν τὸ ἀνάλογον τῷ χρόνῳ διαιρεῖσθαι τὸ μέγεθος καὶ τῷ μεγέθει τὸν χρόνον, ἀλλ' ἀνάπαλιν καὶ οὐχ ὁμοίως τῆς ἀναλογίας λαμβανομένης· ἡ μὲν γὰρ τοῦ μεγέθους διαίρεσις τοῦ κατὰ φύσιν κινουμένου τὸν χρόνον αὐξήσει κατὰ τὴν ἀναλογίαν τῆς διαιρέσεως· ὅσῳ γὰρ ἂν ἔλαττον ᾖ τὸ κινούμενον κατὰ φύσιν, τοσούτῳ πλείων ὁ χρόνος ἐν ᾧ κινεῖται. ἡ δὲ τοῦ χρόνου πάλιν διαίρεσις τὸ μέγεθος αὐξήσει κατὰ τὴν ἀναλογίαν τῆς ἰδίας διαιρέσεως· ὅσῳ γὰρ ἂν ἐλάττων ὁ χρόνος, τοσούτῳ μεῖζον τὸ κατὰ φύσιν κινούμενον μέγεθος τὴν αὐτὴν κίνησιν τῷ ἐλάττονι· ὥστε ἀνάπαλιν ἔχειν τὴν ἀναλογίαν ἐπί τε τῶν κατὰ φύσιν καὶ ἐπὶ τῶν παρὰ φύσιν κινουμένων κατὰ τόπον. δείξας δὲ ὅτι ὁμοίως ἀλλήλοις πάντα τὰ εἰρημένα διαιρεῖται, ὁμοίως ἔχειν φησὶ καὶ ἐπὶ τοῦ πεπερασμένα ἢ ἄπειρα εἶναι τὰ ἐκ τῆς διαιρέσεως αὐτῶν γινόμενα μόρια. πῶς δέ ἐστιν ἐν αὐτοῖς τὸ ἄπειρον, καὶ ὅτι κατὰ τὸ ἐπ' ἄπειρον, αὐτὸς ἐν τοῖς ἐφεξῆς διαρθρώσει.

p. 235b1 Ἠκολούθηκε δὲ μάλιστα τὸ διαιρεῖσθαι ἕως τοῦ τὸ δὲ ἄπειρον ἐν τοῖς ἑπομένοις ἔσται δῆλον.

Λοιποῦ ὄντος τοῦ δεῖξαι, ὅτι καὶ τὸ κινούμενον, ὅπερ ἤδη δέδεικται διαιρετὸν ὄν, ὁμοίως διαιρεῖται τοῖς ἄλλοις, ἐκ περιουσίας τοῦτο δείκνυσιν, ὅτι καὶ τὰ ἄλλα πάντα τὰ διαιρούμενα τῇ πρὸς τὸ κινούμενον ἀκολουθίᾳ διαιρεῖται. οὔτε γὰρ ὁ χρόνος οὔτε ἡ κίνησις οὔτε τὸ κινεῖσθαι οὔτε τόπος ἢ μέγεθος ἢ ποιότης ἴσα ὅλου τε τοῦ κινουμένου καὶ μορίου αὐτοῦ. εἰκότως δὲ ἀπὸ τούτου τοῖς ἄλλοις ὑπάρχει ἡ διαίρεσις, διότι τὰ λοιπὰ ἢ τούτου ἐστὶν ἢ τῶν τούτου. τὸ μὲν γὰρ μῆκος τοῦ σώματος καὶ ἡ κίνησις καὶ τὸ μέγεθος καὶ ἡ ποιότης, ὁ δὲ χρόνος τῆς κινήσεως· ἡ μέντοι ποιότης ἐναργέστερον τὸ εἶναι διαιρετὴ ἀπὸ τοῦ μεγέθους ἔχει τοῦ κινουμένου· τὸ γὰρ ποιὸν οὔτε συνεχὲς οὔτε διαιρετὸν καθ' αὑτό. προσθεὶς δὲ ὅτι καὶ τὸ ἄπειρον ὁμοίως ἔχει πάντα, | ἀπὸ τοῦ μεγέθους ἀρξάμενα τοῦ κινουμένου, 228v τὸ μὲν ὅτι τὸ διαιρετὸν ὁμοίως ἔχει πάντα δεδεῖχθαί φησι· τοῦτο γάρ ἐστιν ὃ προσεχῶς ἔδειξε. πῶς δὲ τὸ ἄπειρον ἐν αὐτοῖς καὶ πῶς ὁμοίως ἐν πᾶσιν, ὕστερον δειχθήσεται. ζητεῖ δὲ πάλιν ὁ Ἀλέξανδρος, πῶς ἡ κατὰ

1. 2 τῷ χρόνῳ τὸ κινούμενον CM 6 ἢ] εἰ F 8 ἀναλογίας γινομένης aF: ἀναλαμβανομένης M 10 ἂν om. F ᾖ] ἢ C 11 τοσοῦτον CM 12 ante τὸ add. καὶ F 14 τῷ] τὸ A[1] ἔχει F 17 εἶναι ἢ ἄπειρα secundum Aristotelem aF 18 ἐπ' om. F 19 ἐν τοῖς om. F αὐτὸς post ἐφεξῆς aF 20 Ἠκολούθησε CM μάλλιστα C: μᾶλλον F 21 δῆλον a et add. A: om. CFM 23 ὂν om. a post ὁμοίως add. κινεῖται del. F 25. 26 οὔτε ὁ τόπος aF 29 μέντοι] μὲν F 30 τῷ εἶναι F[1] τὸ κινούμενον F

ἀλλοίωσιν κίνησις τὴν διαίρεσιν κατὰ τὴν τοῦ κινουμένου μεγέθους διαί- 228v ρεσιν ἔχει, εἴπερ τινὰ καὶ ἀθρόως μεταβάλλει, ὡς πρὸς Μέλισσον ἀποτεινόμενος αὐτὸς ἐν τῷ πρώτῳ ταύτης τῆς πραγματείας ἔφη. ἐνταῦθα δὲ καὶ ἐφιστάνει ὁ Ἀλέξανδρος, ὅτι κἂν μὴ πᾶν ἀλλὰ μέρος τι αὐτοῦ ἀθρόον μεταβάλλῃ, οὐκέτι τῇ τοῦ μορίου τούτου διαιρέσει συνδιαιροῖτο ἂν οὔτε ἡ κίνησις οὔτε ὁ χρόνος, καὶ ἐπικρίνει λέγων· "ἢ οὐ πᾶσι τοῖς μορίοις αὐτοῦ συνδιαιρεῖται, ἀλλὰ τοῖς ὡς κινουμένου καθὸ κινεῖται".

p. 235b 6 Ἐπεὶ δὲ πᾶν τὸ μεταβάλλον ἔκ τινος εἴς τι μεταβάλλει ἕως τοῦ ὁμοίως γὰρ ἐπὶ μιᾶς καὶ τῶν ἄλλων.

Τὸ προκείμενόν ἐστι δεῖξαι, ὅτι τὸ μεταβεβληκὸς ὅτε πρῶτον μεταβέβληκεν, εἰς ὃ μετέβαλλεν, ἀνάγκη ἐν τούτῳ εἶναι εἰς ὃ μεταβέβληκεν· οὐ γὰρ ἁπλῶς τὸ μεταβεβληκὸς ἀνάγκη ἤδη εἶναι ἐν τῷ εἰς ὃ μετέβαλλεν. εἰ γάρ τι μεταβάλλον ἐκ μέλανος εἰς λευκὸν εἴη ἐν τῷ φαιῷ, τοῦτο μεταβεβληκὸς μὲν ἔσται ἐκ τοῦ μέλανος, οὔπω μέντοι μεταβεβληκὸς εἰς τὸ λευκὸν εἰς ὃ μετέβαλλε, δι' ὃ οὐδὲ ἔστι πω ἐν τῷ λευκῷ εἰς ὃ μετέβαλλε. τὸ δὲ πρῶτον πρόσκειται τῷ μεταβέβληκε, διότι οὕτως ἀληθεύσει ὁ λόγος. τὸν γὰρ ἐλθόντα Ἀθήναζε, ὅτε πρῶτον ἐλήλυθεν, ἀνάγκη ἐν Ἀθήναις εἶναι, τὸν μέντοι πέρυσιν ἐληλυθότα Ἀθήναζε, οὐκέτι ἀναγκαῖον νῦν εἶναι ἐν Ἀθήναις· τότε δὲ ἦν, ὅτε πρώτως ἐλήλυθε. τὸ μὲν οὖν πρόβλημα τοιοῦτον. προλαβὼν δὲ ὡς ἐναργές, ὅτι τὸ μεταβάλλον πᾶν ἔκ τινος εἴς τι μεταβάλλει, δείκνυσι τὸ προκείμενον ἀπό τε τῆς τῶν ὀνομάτων μεταλήψεως καὶ ἀπὸ τῆς ἐναργῶς τοῦτο ἐχούσης μεταβολῆς κατὰ γένεσιν καὶ φθοράν. ἡ μὲν οὖν μετάληψις ἐγένετο τοῦ μεταβάλλειν εἰς τὸ ἀπολείπειν. ἢ γὰρ ταυτόν ἐστι, φησί, τῷ μεταβάλλειν τὸ ἀπολείπειν ἢ πάντως ἀκολουθεῖ τῷ μεταβάλλειν τὸ ἀπολείπειν. εἰ δὲ ταῦτα οὕτως ἔχει πρὸς ἄλληλα, ὥστε ἢ τὰ αὐτὰ εἶναι ἢ τὸ ἕτερον τῷ ἑτέρῳ ἀκολουθεῖν, δῆλον ὅτι καὶ τὸ μεταβεβληκέναι καὶ τὸ ἀπολελοιπέναι οὕτως ἕξει πρὸς ἄλληλα, ὥστε ἢ ταὐτὰ εἶναι ἢ ἕπεσθαι τῷ μεταβεβληκέναι τὸ ἀπολε-

2 ὥσπερ αὐτός φησι πρὸς Μέλισσον ἀποτεινόμενος aF μέλλισσον ἀποτινόμενος C 3 πρώτῳ] ᾱ F; cf. A 3. 186a 15. supra p. 966,18 ἔφη CM: om. aAF καὶ om. F 4 τι om. F 4. 5 μεταβάλλει M 5 διαιρέσει τούτου aF 5. 6 οὔτε ἡ κίνησις om. M 8 εἴς τι om. CM 10 ἀποκείμενόν F ὅτε — μεταβεβληκὸς (12) om. CM 11 εἰς ὃ — μεταβέβληκεν om. F μετέβαλλεν A (cf. v. 12 sq.): μεταβέβληκεν a 12 τὸ μεταβεβληκὸς] μεταβέβληκεν F μετέβαλεν F 13 μεταβαλλὸν A 15 μετέβαλεν F: μετάβαλλε M διότι δὲ F ἔστι πω post λευκῷ a: om. F 15. 16 μετέβαλεν F 16. 17 ἀληθεύει a 17 cf. Themist. p. 383, 19 Sp. ἀθήναζεν M ὅτι F 17. 18 ἐν ἀθήναις εἶναι ἀνάγκη aF 18 πέρισυν F 19 νῦν εἶναι aA[2]C: συνεῖναι A[1]F: εἰ νῦν εἶναι M 20 τοιοῦτο F 22 post μεταβολῆς add. τῆς M 23 ἐγίνετο C 24 γὰρ — ἢ om. F ἢ] εἰ M φησί om. a τῷ μεταβάλλειν — ἀκολουθεῖ (25) om. A, sed in mrg. addit, ex Aristotele scilicet τὸ μεταβάλλειν καὶ τὸ ἀπολείπειν, ἢ ἀκολουθεῖ A[1], idque exhibet a πάντως CFM: om. aA 25 ἠκολούθη[ς] τὸ μετὰ τὸ ἀπολιπεῖν sic F τῷ in ras. A 27 τὸ (ante ἀπολελοιπέναι) CM: om. aAF 28 τῷ] τὸ C 28. 980,1 ἀποβεβληκέναι F

λοιπέναι. τούτου δὲ προειλημμένου φανερὸν ἐπὶ τῆς κατὰ γένεσιν καὶ 228v φθορὰν μεταβολῆς, ἥ ἐστιν ἐκ τοῦ μὴ ὄντος εἰς τὸ ὄν, ὅτι τὸ γεγονέναι τὸ μεταβεβληκέναι ἐστὶν ἐκ τοῦ μὴ ὄντος, τὸ δὲ μεταβεβληκέναι τὸ ἀπολελοιπέναι ἐστὶ τὸ μὴ ὄν· τὸ δὲ ἀπολελοιπὸς τὸ μὴ ὂν ἐν τῷ ὄντι πάντως ἐστίν· οὐδὲν γὰρ μεταξὺ τῆς τοῦ εἶναι καὶ μὴ εἶναι ἀντιφάσεως. καὶ ἡ μεταβολὴ δὲ εἰς τὸ ὂν ἐγίνετο αὐτῷ. δείξας δὲ ἐπὶ τῆς γενέσεως τὸ προκείμενον ἐπήγαγεν, ὅτι εἰ ἐν ταύτῃ τῇ μεταβολῇ οὕτως ἔχει, καὶ καθόλου ἐν πάσαις ἀληθές, ὅτι πᾶν τὸ μεταβεβληκός, ὅτε πρῶτον μεταβέβληκεν, ἔστιν ἐν τῷ εἰς ὃ μετέβαλλε. τοῦτο δὲ ἀληθὲς ἐξ ὑποθέσεως τῆς λεγούσης, ὅτι ὁμοίως ἐπί τε μιᾶς μεταβολῆς ὁποιασοῦν καὶ ἐπὶ τῶν ἄλλων ἔχει τὸ εἰρημένον.

p. 235b19 Ἔτι δὲ καὶ καθ' ἑκάστην λαμβάνουσι φανερὸν ἕως τοῦ ὅτε μεταβέβληκε πρῶτον, ἐν ἐκείνῳ ἐστί, δῆλον.

Ἀξιώσας ὡς ἐπὶ τῆς γενέσεως ἔχει, οὕτως ἔχειν καὶ ἐπὶ τῶν ἄλλων μεταβολῶν τὸ μεταβεβληκός (εἶναι γὰρ ἐν ἐκείνῳ τὸ μεταβεβληκὸς εἰς ὃ μετέβαλλεν), νῦν καὶ ἐφ' ἑκάστης μεταβολῆς πειρᾶται αὐτὸ τοῦτο δεικνύναι οὕτως ἔχον, καὶ χρῆται δείξει καθολικῇ ἐπὶ πάσης μεταβολῆς ἁρμόσαι δυναμένῃ. ἅμα δὲ διὰ ταύτης τῆς ἀποδείξεως καὶ ἔνστασιν λύει φερομένην πρὸς τὴν προλαβοῦσαν ἀπόδειξιν. λέγοι γὰρ ἄν τις, ὅτι τὸ μεταβεβληκός, κἂν ἀπολέλοιπεν ἐκεῖνο ἐξ οὗ μεταβάλλει, δύναται μήπω εἶναι ἐν τῷ εἰς ὃ μεταβάλλει, ἀλλ' ἐν μεταξύ τινι· ἔστι γὰρ ἐν ταῖς πλείσταις μεταβολαῖς τὸ μεταξύ. καὶ οὐκ ἐχρῆν ἀπὸ τῶν κατὰ ἀντίφασιν μεταβολῶν τῶν μὴ ἐχουσῶν τι μεταξὺ καὶ τὰς ἄλλας μεταβολὰς κανονίζειν, ἐν αἷς ἐστι τὸ μεταξύ. λύει οὖν καὶ ταύτην τὴν ἔνστα|σιν διὰ τούτου τοῦ ἐπιχειρή- 229r ματος. εἰ γὰρ ἀνάγκη, φησί, τὸ μεταβεβληκὸς εἶναί που, εἶτα ἵνα μή τις τὸ ποῦ ἐπὶ διαθέσεως ἀκούσῃ τινός, ὡς εἴρηται, ἀλλ' ἐπὶ τόπου, ὅπερ δοκεῖ σημαίνειν τὸ ποῦ, προσέθηκεν ἢ ἔν τινι, ὅπερ κοινότερον δοκεῖ, εἰ οὖν τὸ μεταβεβληκὸς ἀναγκαῖον ἔν τινι εἶναι ἢ τόπῳ ἢ μεγέθει

---

1 post φανερὸν add. ὅτι aF ἐπὶ τῆς] ἐπεὶ καὶ a 2 μεταβολή a ἥ ἐστιν CM: ἐστιν aAF ὅτι CM: οὐκοῦν aAF τῶι γεγονέναι A 4 ἀπολελοιπὸς ACF: ἀπολελοι^πρὸς^ M: ἀπολελοιπέναι a τῷ om. a 5 τῆς om. aF post εἶναι alterum add. καὶ τῆς a ἀποφάσει F 6 ὂν] ἓν C¹ αὐτοῦ C, ου superscr. αὐτῷ M¹ 7 εἰ om. F 8 ἀλληθὲς C: ἀληθῶς F 9 μετέβαλε F δὲ om. M 10 καὶ ἐπεὶ τῶν C 12 καὶ (ante καθ') om. F et Arist. vulg. 13 ὅτι F δῆλον om. CM 14 ἔχει] ἔχειν M ἔχειν om. F post ἐπὶ add. τῆς F 16 μετέβαλε F 17 ἔχειν C δόξῃ F ἁρμόζειν M: ἀρμόζειν C 18 ἐνστάσεως F λύει/// M 19 πρὸς τὴν προλαβοῦσαν om. F προλαβοῦσαν ACM: προτέραν a εἴποι a 20 δύναται — μεταβάλλει (21) om. A μήπω M: μὴ πόρρω aCF ἐν τῷ CM: ἐν τοῖς aF 21 ὃ CFM: ἃ a supra μεταξὺ add. ἐστι A 22 κατὰ τὴν ἀντίφασιν aF 23 ἄλας C κανονίζειν om. M 25 εἰ γὰρ] εἴπερ Arist. φησί om. aF 27 ἢ ACM: τὸ F: τὸ ἢ a καινότερον F 28 ἀναγκαῖον εἶναι ἔν τινι a: ἀναγκαῖον τὸ ἔν τινι F

ἢ πάθει ἢ τῷ ἑτέρῳ μέρει τῆς ἀντιφάσεως, ἀπολέλοιπε δὲ τὸ ἐξ οὗ μετέβαλλεν, ἢ ἐν τούτῳ ἔσται εἰς ὃ μετέβαλλεν, ἢ εἰ ἐν ἄλλῳ τινὶ ὄντι πρὸ τούτου εἰς ὃ μετέβαλλεν, μετάβαλλοι ἂν ἔτι εἰς ὃ ἐλέγετο μεταβεβληκέναι καὶ οὐ μεταβεβληκὸς εἴη. οὐ γὰρ ἄνευ μεταβολῆς ἀπὸ τούτου, ἐν ᾧ ὑπόκειται εἶναι, ἔσται ἐν ἐκείνῳ, εἰς ὃ ἔκειτο μεταβάλλειν· διάστημα γάρ τι πάντως ἔσται ἀπὸ τούτου ἐπ' ἐκεῖνο. οὐ γὰρ ἀμερῆ ἐστι ταῦτα παρακείμενα ἀλλήλοις, ὡς δύνασθαι ἀπὸ τούτου εἰς ἐκεῖνο μεταβεβληκέναι χωρὶς τοῦ μεταβάλλειν· εἰ γὰρ συνεχὴς ἡ μεταβολὴ ἡ ἀπὸ τοῦ Α ἐπὶ τὸ Β, εἰς ὃ μετέβαλλεν, ἀνάγκη εἰ μήπω ἐστὶν ἐν τῷ Β, μεταβάλλειν ἐπ' αὐτό· εἰς γὰρ τοῦτο ἔκειτο μεταβάλλειν. εἰ δὲ μὴ συνεχὴς ἡ ἐπὶ τὸ Β μεταβολή, οὐδὲ τὴν ἀρχὴν εἰς τοῦτο μετέβαλλεν, ἀλλ' εἰς ἐκεῖνο ἐν ᾧ πρώτῳ πέπαυται τῆς μεταβολῆς. ὥστε εἰ μήπω ἐστὶν ἐν τῷ Β τὸ μεταβεβληκός, εἰς αὐτὸ ἔτι ἂν μεταβάλλοι, εἰς ὅπερ μετέβαλλεν, ὅπερ ἄτοπον. ἀδύνατον ἄρα τὸ μεταβεβληκὸς ἐν ἄλλῳ τινὶ εἶναι ἢ ἐν ἐκείνῳ εἰς ὃ μετέβαλλεν. "δύναται δέ, φησὶν ὁ Ἀλέξανδρος, διὰ τοῦ συνεχὴς δὲ ἡ μεταβολὴ δείκνυσθαι, ὅτι μηδὲ ἐν ἄλλῳ τινὶ ἔσται τὸ ἀπὸ τοῦ Α εἰς τὸ Β μεταβεβληκός, ὃ ἐκτός ἐστι τῆς ΑΒ καὶ κεχώρισται αὐτῆς· εἰ γὰρ συνεχὴς ἡ μεταβολή, ἡ δὲ συνεχὴς ἐπὶ συνεχοῦς καὶ οὐ διαλείπουσα, οὐκ ἂν εἴη τῇ ΑΒ συνεχὲς τὸ κεχωρισμένον αὐτῆς". λύσας οὖν καὶ τὴν εἰρημένην ἔνστασιν, ἐπιφέρει ὅτι φανερὸν καὶ νῦν γέγονεν, ὅτι ἀληθές ἐστι τὸ εἰρημένον καὶ ἐπὶ τῆς κατὰ ἀντίφασιν μεταβολῆς· τὸ γὰρ γεγονός, ὅτε γέγονεν, τότε ἔσται καὶ ὅτε ἔφθαρται, τότε οὐκ ἔσται καὶ καθόλου περὶ πάσης μεταβολῆς ἀληθῶς εἴρηται τὸ εἰρημένον, εἰ καὶ μάλιστα ἐν τῇ κατὰ ἀντίφασιν προφανέστερόν ἐστιν. ἐπειδὴ ἀνάγκη μὲν ἐν τῷ ἑτέρῳ μέρει τῆς ἀντιφάσεως εἶναι τὸ κατά τινα τούτων τῶν μεταβολῶν μεταβάλλον· ἀδύνατον δὲ ἐν τῷ ἐξ οὗ μεταβέβληκε καὶ ἀπολέλοιπεν εἶναι ἔτι· ἀνάγκη ἄρα, ἐν τῷ ἑτέρῳ. 229r

---

1 ἢ πάθη C: om. F 1. 2 μεταβάλλει F: μεταβάλλεν sic a itemque v. 9 2 ἢ εἰ aC: ἢ AFM 3 μετέβαλεν F: μετέβαλλεν suprascripto ἢ A μεταβάλοι F εἰς (alt.)] εἰ C[1] 5 εἰς ἐκεῖνο a 6 ἐπ'] εἰς aF ἔσται F 8 ἡ (ante ἀπὸ) om. F 9 μετέβαλεν F εἰ μήπω ἐστὶν ACM: ἐστὶ μήπω ὂν aF ἐν τῷ] τὸ F[1] μεταβάλλειν — μεταβάλλειν (10) om. A 11 μετέβαλεν CF εἰς] εἰς ὃ F 12 πρῶτον aF 12. 13 ἐστὶ τὸ μεταβεβληκὸς ἐν τῷ β aF 12 Β] α CM 13 ἔτι ἂν εἰς αὐτὸ a μεταβάλοι F μτέβαλεν AF ἄτοπον ACM: ἀδύνατον aF 14 ἀδύνατον] ἄτοπον F 14. 15 μετέβαλεν F 15 δὲ om. C 15. 16 ἡ γὰρ (δὲ cod. E) μεταβολὴ συνεχής Arist. 16 οὐδὲ aF 17 ὅπερ aF 18 λείπουσα F[2]: λήγουσα F[1] 19 τῇ] τῷ CM αὐτοῦ CM 20 inter ὅ et τι (post γέγονεν) inserta τι φανερόν ἐστι ὅ del. F 24 ἐν τῇ] ἔντι M ἔσται, corr. F 25 μέρει, με in ras. M τῶν μεταβολῶν τούτων aF 27 ἔτι ἀνάγκη — ἑτέρῳ, om. ἐν ᾧ — μεταβέβληκεν pro lemmate posuit F

p. 235b32 Ἐν ᾧ δὲ πρῶτον μεταβέβληκεν ἕως τοῦ ἐν ἀτόμῳ τὸ μὲν ἔφθαρται, τὸ δὲ γέγονεν. 229r

Δείξας ὅτι τὸ μεταβεβληκός, ὅτε πρῶτον μεταβέβληκεν, ἀναγκαῖον ἐν ἐκείνῳ εἶναι, εἰς ὃ μετέβαλλεν, νῦν δείκνυσιν ὅτι τοῦτο τὸ ἐν ᾧ πρώτῳ μεταβέβληκε τὸ μεταβεβληκός, οὐ χρόνος ἐστίν, ἀλλὰ ἄτομόν τι πέρας χρόνου, ὅπερ 'νῦν' καλοῦμεν, ὅπερ Πλάτων 'ἐξαίφνης' ἐκάλεσεν. ἐξηγησάμενος δέ, τί σημαίνει τὸ πρῶτον, οὕτως ἐπὶ τὴν ἀπόδειξιν τοῦ προκειμένου χωρεῖ. πρῶτον γὰρ καθόλου λέγεσθαί φησιν τόδε τι ἢ τοιόνδε εἶναι ἢ τοσόνδε καὶ ἐπὶ πάντων ὁμοίως, ὃ μὴ τῷ ἕτερόν τι πρὸ αὐτοῦ εἶναι τοιοῦτον καὶ αὐτὸ τοιοῦτον λέγεται. ἀντίκειται δὲ τῷ πρώτῳ τὸ κατ' ἄλλο· κατ' ἄλλο δὲ λέγεται ἢ τὸ τῷ μόριόν τι αὐτοῦ τοιοῦτον εἶναι ὅλον τοιοῦτον λεγόμενον, ὥσπερ τὸ ὁρᾶν ὑπάρχειν λέγομεν τῷ ἀνθρώπῳ οὐ πρώτῳ, διότι τοῖς ὄμμασι πρώτοις· καὶ ἐν Ἀθήναις εἶναι λεγόμεθα τῷ μόριον τῶν Ἀθηνῶν εἶναι τὸν ἐν ᾧ ἐσμεν τόπῳ. ἤτοι ⟨ὃ⟩ τῷ τὸ γένος αὐτοῦ καὶ ᾧ ὑποτέτακται τοιοῦτον εἶναι καὶ αὐτὸ τοιοῦτον λέγεται, ὡς τὸ ἰσόπλευρον τρίγωνον δυσὶν ὀρθαῖς ἴσας ἔχειν λέγεται τὰς τρεῖς γωνίας οὐ πρῶτον, ἀλλὰ διότι πᾶν τρίγωνον. ἐπεὶ οὖν δύναταί τι λέγεσθαι μεταβεβληκέναι ἐν χρόνῳ τινί, ὅτι ἔν τινι τῶν τούτου μεταβέβληκεν (ἐν γὰρ τῷ πέρατι αὐτοῦ), διὰ τοῦτο προσέθηκε τὸ πρώτῳ. δείκνυσι δὲ ὅτι ἄτομον τὸ ἐν ᾧ πρώτῳ μεταβέβληκε τὸ μεταβεβληκὸς διὰ τῆς εἰς ἀδύνατον ἀπαγωγῆς· εἰ γὰρ δυνατόν, ἔστω τὸ ἐν ᾧ πρώτῳ μεταβέβληκε διαιρετόν, καὶ ἔστω τὸ ΑΓ, καὶ διῃρήσθω κατὰ τὸ Β. ἀνάγκη οὖν ἢ ἐν ἑκατέρῳ τῶν ΑΒ ΒΓ μεταβεβληκέναι τὸ ἐν τῷ ΑΓ πρώτῳ ὑποκείμενον μεταβεβληκέναι ἢ ἐν ἑκατέρῳ μεταβάλλειν ἢ ἐν μὲν τῷ ἑτέρῳ μεταβάλλειν, ἐν δὲ τῷ ἑτέρῳ μεταβεβληκέναι. ἀλλ' εἰ μὲν ἐν ἑκατέρῳ τῶν ΑΒ ΒΓ μεταβέβληκεν, οὐκέτι ἐν τῷ ΑΓ πρώτῳ μεταβέβληκεν, εἴ γε καὶ ἐν τῷ μορίῳ αὐτοῦ πρώτῳ τῷ ΑΒ μεταβέβληκε. πῶς δὲ καὶ ἐν ἀμφοτέροις πρώτοις μεταβεβληκέναι λέγοιτο ἄν, εἴπερ ὅτε μὲν ἐν τῷ πρώτῳ μέρει μεταβέβληκεν, οὔπω ἐν τῷ δευτέρῳ, ὅτε δὲ ἐν τῷ δευτέρῳ, οὐκέτι ἐν τῷ πρώτῳ; εἰ δὲ ἐν ἀμφοτέροις τοῖς μορίοις τοῦ ΑΓ τῷ τε ΑΒ καὶ τῷ ΒΓ

1 πρῶτον ACM: πρώτῳ νῦν πρῶτον a: πρώτῳ Arist. et Simpl. ipse v. 4. 19 sqq. cf. Themist. p. 384, 19 cum adn. Spengelii ἐν ἀτόμῳ om. F 2 τὸ δὲ ἔφθαρται a ἔφθαρτον M 4 μετέβαλλεν] μεταβέβληκε F νῦν om. F πρώτωι ACM: πρῶτον aF 5 τὸ μεταβεβληκός om. F 6 χρόνου πέρας aF Πλάτων] in Parmenide p. 156 D 9 τῷ] τὸ M 10 εἶναι post τῷ F τοιοῦτο utrobique aF 11 ἢ τὸ τῷ scripsi: ἤτοι τῷ aACM: ἤτοι τὸ F εἶναι τοιοῦτον a 12 ante λεγόμενον add. τὸ C ὥσπερ] οἷον aF λέγομεν ὑπάρχειν aF, at cf. Themist. p. 384,23, unde Simplicius 14 μορίω F τὸν] τῶ F τόπον M ἤτοι ACFM: ἢ a ὃ addidi τῷ om. M γένος] γεγονὸς F 16 ἔχειν post γωνίας a: om. F 17 ἀλλ' ὅτι A 19 τούτου A τὸ AFM: τῷ aC 20 τὸ δὲ μεταβεβληκὸς F 23 τῶν scripsi: τῶ CM: om. aAF 24 μεταβεβληκέναι ante ὑποκείμενον C: om. FM 26 πρώτῳ] πρῶτον aF 27 τὸ $\overline{\alpha\beta}$ F 30 τῷ τε] τό τε F τῷ (post καὶ) om. aF $\overline{\alpha\gamma}$ F

μεταβάλλον ἐστί, καὶ ἐν ὅλῳ τῷ ΑΓ ἔσται μεταβάλλον, οὐ μεταβεβληκός· 229r ὑπέκειτο δὲ μεταβεβληκέναι ἐν τῷ ΑΓ πρώτῳ· τὸ γὰρ ἐν πᾶσί τινος τοῖς μέρεσι μεταβάλλον καὶ ἐν ὅλῳ ἂν αὐτῷ μεταβάλλον εἴη. εἰ δὲ ἐν μὲν τῷ ἑτέρῳ μέρει | τοῦ ΑΓ μεταβάλλει ἔτι, ἐν δὲ τῷ ἑτέρῳ μεταβέβληκεν, 229v ἄτοπόν τι συμβαίνει τὸ εἶναι τοῦ πρώτου πρότερον· ὑπέκειτο γὰρ ἐν τῷ ΑΓ πρώτῳ μεταβεβληκέναι. εἰ οὖν ἐν μέρει αὐτοῦ ὁποτερῳοῦν μεταβέβληκεν, ἐν πρώτῳ τούτῳ ἂν εἴη μεταβεβληκός, καὶ τότε, εἰ ἄρα, ἐν τῷ ὅλῳ, ὥστε τοῦ πρώτου πρότερον ληφθήσεται. ἄτοπον δὲ καὶ καθ' αὑτὸ μὲν τοῦτο τὸ εἶναί τι τοῦ πρώτου πρότερον (οὐκέτι γὰρ πρῶτόν ἐστιν ἐκεῖνο, οὗ ἐστί τι πρότερον) καὶ μέντοι, ὅτι ἐν πρώτῳ ἐλέγετο ἐκεῖνο τὸ μὴ ἐν μέρει αὐτοῦ ἀλλ' ἐν ὅλῳ. εἰ οὖν ἐν μέρει τοῦ ΑΓ ἦν τὸ μεταβεβληκέναι, οὐκέτι τὸ ΑΓ πρῶτον ἦν ἐν ᾧ μεταβέβληκε. δείξας οὖν, ὅτι τῷ ὑποτιθεμένῳ διαιρετὸν εἶναι τὸ ἐν ᾧ πρώτῳ τι μεταβέβληκεν ἀδύνατον ἀκολουθεῖ τι καθ' ἕκαστον τμῆμα τῆς διαιρέσεως, εἰκότως συνεπεράνατο τὸν λόγον εἰπὼν ὥστε οὐκ ἂν εἴη διαιρετὸν ἐν ᾧ μεταβέβληκε, πρώτῳ δηλονότι, κἂν παρῆκεν ὡς σαφὲς αὐτό.

Ἐπειδὴ δὲ ἐν τῷ πρὸ τούτου ἐπιχειρήματι ἔδειξεν, ὅτι τὸ μεταβεβληκός, ὅτε πρῶτον μεταβέβληκεν, ἐν ἐκείνῳ ἐστὶν ἐν ᾧ μεταβέβληκε, καὶ ὅτι τοῦτο ἐναργῶς φαίνεται μάλιστα ἐν τῇ κατὰ γένεσιν καὶ φθορὰν μεταβολῇ, εἰκότως καὶ νῦν ἐπήγαγεν φανερὸν εἶναι, ὅτι καὶ τὸ ἐφθαρμένον καὶ τὸ γεγονὸς ἐν ἀτόμῳ τὸ μὲν ἔφθαρται, τὸ δὲ γέγονεν. εἰ γὰρ τὸ ἐφθαρμένον καὶ τὸ γεγονὸς ἐν ᾧ πρώτῳ μεταβέβληκε τὸ μὲν ἐφθαρμένον ἐστὶ τὸ δὲ γεγονός, τὸ δὲ ἐν ᾧ πρώτῳ τὸ μὲν ἐφθαρμένον ἐστὶ τὸ δὲ γεγονὸς ἐν ἀτόμῳ τὸ μὲν ἔφθαρται τὸ δὲ γέγονε, τὸ ἐφθαρμένον καὶ τὸ γεγονὸς ἐν ἀτόμῳ τὸ μὲν ἔφθαρται τὸ δὲ γέγονε. 'διὰ τούτου δέ, φησὶν ὁ Ἀλέξανδρος, καὶ τὴν λύσιν ἡμῖν ἐνεδείξατο τοῦ ὑπὸ τῶν σοφιστῶν ἐρωτωμένου λόγου. ἐν ποίῳ χρόνῳ Δίων ἀπέθανεν· ἢ γὰρ ὅτε ἔζη ἢ ὅτε τέθνηκεν· ἀλλ' οὔτε ἐν ᾧ ἔζη (ἐν ἐκείνῳ γὰρ ἔζη) οὔτε ἐν ᾧ τέθνηκεν (ἐν παντὶ γὰρ τούτῳ τεθνήκει)· εἰ οὖν μήτε ἐν ᾧ χρόνῳ ἔζη μήτε ἐν ᾧ τέθνηκεν, ἀπέθανεν ὁ Δίων, οὐκ ἀπέθανεν ὁ Δίων. σημαίνει δὲ τὸ μὲν 'ἀπέθανε' τὴν πρώτην ἀπὸ τοῦ ζῆν μεταβολήν, τὸ δὲ 'ὅτε τέθνηκε' τὸν χρόνον ἐν ᾧ τεθνηκώς ἐστιν· εἰ δὲ μὴ ἐν χρόνῳ τὸ μεταβεβληκὸς

1 μετάβαλλοντι (ante ἐστί) M 4 μεταβεβληκὸς F 5 τῷ εἶναι, sed τὸ corr. F πρότερον τοῦ πρώτου a: πρότερον προτέρου F 7 ἂν εἴη τούτῳ CM εἰ om. a 9 τὸ om. M 8 post πρότερον praecepta καὶ μέντοι— πρώτῳ del. F 10 ἐκείνῳ F ἐστί] ἔτι C τι om. M 15 ἐν ᾧ] εἰς ὃ F 16 πρῶτον F παρῆκεν, εν in ras. M 17 δὲ om. F 18 ἐν ᾧ μεταβέβληκε om. F 19 ἐναργὲς CM post φαίνεται add. καὶ M 20 εἰκότως καὶ om. M: καὶ om. C φανερὸν, ὂν in ras. M 20. 21 τὸ γεγονὸς καὶ τὸ ἐφθαρμένον a post ἐφθαρμένον add. ἐστὶ F 22 εἰ γὰρ — γέγονε (v. 25) om. F 23 alt. τὸ δὲ — γεγονὸς (v. 25) om. M 24 τὸ δὲ γέγονε — ἔφθαρται (25) om. C 25 τοῦτο F 26. 27 σοφιστῶν, ιστῶν in corr. M. ceterum cf. Them. p. 385,5 28 ἀπέθανεν F 29 ἐν παντὶ — τεθνήκει om. F 30 ἐν ᾧ ἀπέθανεν τέθνηκεν F ὁ Δίων alterum om. aF σημένει C[1] 31 ὅτε] ὅτι F 32 τεθνηκὸς A[1] εἰ δὲ μὴ ACM: εἰ μὲν F: ἐπεὶ οὖν οὐκ a

μεταβέβληκεν, οὐ φοβητέον τὸ 'οὐδέποτε ἀπέθανεν ὁ Δίων'· οὐδέποτε γὰρ 229v ὡς ἐν χρόνῳ, εἴπερ ἐν ἀτόμῳ μεταβέβληκεν ἀπὸ τοῦ ζῆν".

p. 236a7 Λέγεται δὲ τὸ ἐν ᾧ πρώτῳ μεταβέβληκε διχῶς ἕως τοῦ ἄπειροι γὰρ αἱ διαιρέσεις.

Δείξας καὶ ὅτι τὸ μεταβεβληκός, ὅτε πρῶτον μεταβέβληκεν, ἔστιν ἐν ἐκείνῳ εἰς ὃ μεταβέβληκε, καὶ ὅτι τὸ ἐν ᾧ πρώτῳ μεταβέβληκεν ἄτομόν ἐστιν (οὐ γὰρ ἐν χρόνῳ, ἀλλ' ἐν τῷ νῦν), ἀκολούθως τούτοις ἐπάγει, ὅτι τὸ πρῶτον ἐν ᾧ μεταβέβληκέ τι διχῶς λέγεται· τό τε εἰς ὃ μετέβαλλε τὸ μεταβάλλον, ἐν ᾧ καὶ πέπαυται τοῦ μεταβάλλειν καὶ μεταβεβληκός ἐστιν ἐν αὐτῷ, λέγεται δὲ καὶ τὸ ἐν ᾧ πρώτῳ ἤρξατο τῆς μεταβολῆς καὶ τοῦ μεταβάλλειν· καὶ τοῦτο γὰρ λέγεται ἐν ᾧ πρώτῳ μεταβέβληκε, διότι οἶμαι ἀπὸ τοῦ μὴ μεταβάλλειν μετέβη. διχῶς οὖν οὕτω λεγομένου καὶ ἀκουομένου τοῦ ἐν ᾧ πρώτῳ μεταβέβληκε τὸ μὲν ἐπὶ τοῦ τέλους, φησί, τῆς μεταβολῆς πρῶτον λεγόμενον, καὶ ἔστι καὶ λέγεται κυρίως· ἐπιτετέλεσται γὰρ ἡ μεταβολή. καὶ ἔστι τι ἐν ᾧ πρώτῳ ἐπετελέσθη, ὡς δέδεικται, τὸ νῦν. οὐ γάρ ἐστι τὸ τέλος τῆς μεταβολῆς μεταβολή. τὸ δὲ κατὰ τῆς ἀρχῆς τῆς μεταβολῆς, ἥτις ἀρχὴ καὶ αὐτὴ μεταβολή ἐστι, πρῶτον λεγόμενον τοῦ χρόνου, ἐν ᾧ ἡ ἀρχὴ τῆς μεταβολῆς, τοῦτό φησιν οὐκ ἔστιν ὅλως ἐν ὑποστάσει, ἀλλὰ κενῶς λέγεται καὶ ἀκούεται, διότι οὐκ ἔστι λαβεῖν πρῶτόν τι τοῦ χρόνου, ἐν ᾧ ἤρξατο τῆς μεταβολῆς τὸ μεταβάλλον· οὔτε γὰρ τῆς μεταβολῆς οὔτε τοῦ χρόνου ἔστιν ἀρχὴν λαβεῖν, ἐν ᾧ πρῶτόν τι μετέβαλλεν, διότι ἡ ἀρχὴ τῆς μεταβολῆς μεταβολὴ καὶ αὐτή ἐστιν, ἀλλ' οὐκ ἔξω τοῦ μεταβάλλειν ἐστὶ τὸ ἐν αὐτῇ ὥσπερ ἐν τῷ πέρατι, ὅτε μεταβεβληκὸς ἦν· καὶ εἴη ἂν τὸ λεγόμενον, ὅτι μὴ ἔστιν ἀρχὴ ἀρχῆς, ἐπειδὴ τοῦ χρόνου, ὃ ἂν ὡς ἀρχὴ ὑποτεθῇ, τοῦτο ἄλλην ἀρχὴν ἔχον εὑρεθήσεται.

Δείκνυσι δὲ αὐτὸ καὶ δι' ἐκθέσεως οὕτως· εἰλήφθω γάρ τι, φησί, πρῶτον τοῦ χρόνου, ἐν ᾧ τῆς μεταβολῆς τὸ μεταβάλλον ἤρξατο, καὶ ἔστω τοῦτο τὸ ΑΔ· τὸ δὴ ΑΔ ἀδιαίρετον οὐκ ἂν εἴη· ἔσται γὰρ ὁ χρόνος ἐξ ἀδιαιρέτων συγκείμενος· ἡ γὰρ ἀρχὴ τῆς μεταβολῆς μεταβολή, πᾶσα δὲ μεταβολὴ ἐν χρόνῳ· ὥστε εἰ ἀδιαίρετον τὸ ΑΔ κατὰ τὴν ὑπόθεσιν χρόνος ἔσται, καὶ | ὁ χρόνος ἐξ ἀδιαιρέτων ἔσται συγκείμενος, ὅπερ ἐσήμηνε διὰ τοῦ 230r

4 ἄπειρον a 5 καὶ ACM: om. aF 6 post ὅτι add. τοῦτο a 8 μετέβαλε F 10 τὸ ἐν] τῷ ἐν C 12 οὕτω] τούτω C 13 ᾧ in ras. M 14 ante λέγεται add. ἔσται καὶ C 15 ἐν///// C ἐπιτετέλεσται F: ἐπετετελέσθη a 16. 17 τῆς ἀρχῆς ACFM: τὴν ἀρχὴν a cf. Arist p. 236a13 17 μεταβολή AF (cf. v. 22): μεταβολῆς aCM 18 ἐν ᾧ — χρόνου (v. 20) om. F 19 ὅλω M κινῶς a 20 τι om. a 22 μετέβαλεν AF 25 ᾧ ἂν ἡ ἀρχὴ F ὑποτεθεῖ C 25. 26 εὑρεθήσεται, σ in ras. M 29 ὁ] ὅ τε CM post χρόνος add. ὁ M 31. 32 χρόνος ἔσται om. F 32 ἔσται post χρόνος aF: om. CM ἐσήμηνε A: ἐσήμανε CM: ἐσήμαινε aF

συμβήσεται γὰρ ἐχόμενα εἶναι τὰ νῦν. ἢ τοῦτο εἴρηκε τῷ τὸ ΛΔ, 230r ἐν ᾧ ἤρξατο τῆς κινήσεως, ἀδιαίρετον ὑποτιθεμένῳ συμβαίνειν, διότι συμβήσεται ἐν τῷ νῦν κίνησιν γίνεσθαι, εἴπερ τὸ ΛΔ ἀδιαίρετον ὂν τὸ νῦν ἐστιν, ἐν δὲ τούτῳ ἤρξατο κινεῖσθαι, ἡ δὲ ἀρχὴ τῆς κινήσεως κίνησίς ἐστιν. εἰ δὲ ἐν τῷ νῦν εἴη κινούμενόν τι, ἐπειδὴ πᾶν τὸ κινούμενον ἐν χρόνῳ κινεῖται, χρόνου ἂν εἴη μέρη τὰ νῦν καὶ ὁ χρόνος εἴη ἂν εἰς τὰ νῦν διαιρούμενος καὶ ἐκ τῶν νῦν συγκείμενος· ἐν ᾧ γὰρ δύναται κίνησις γίνεσθαι, τοῦτο μόριόν ἐστι τοῦ χρόνου. ὅτι δὲ μὴ ἔστιν ἀμερὲς τὸ ΛΔ, καὶ δι' ἄλλου δείκνυσιν ἐπιχειρήματος τοιούτου· τὸ ἀρχόμενον ἐν τῷ ΛΔ κινεῖσθαι, ἐξ ἠρεμίας πάντως μεταβάλλον ἄρχεται κινεῖσθαι. ἔστω οὖν ἐν τῷ ΓΛ ἠρεμοῦν καὶ ἐν τῷ ΛΔ ἀρχόμενον κινεῖσθαι. εἰ οὖν ἐν παντὶ τῷ ΓΛ ἠρεμεῖ, δῆλον ὅτι καὶ ἐν τῷ Λ τοῦ ΓΛ ὄντι τι ἠρεμεῖ. εἰ οὖν ἔστι τὸ ΛΔ ἀμερές, ταὐτὸν ἔσται τῷ Λ τὸ ΛΔ· καὶ ἐν τῷ ΛΔ ἄρα ἠρεμοίη ἂν τὸ ἐν αὐτῷ τῆς μεταβολῆς ἀρχόμενον· τὸ δὲ ἀρχόμενον ἐν αὐτῷ τῆς μεταβολῆς κινεῖται ἐν αὐτῷ· ἐν τῷ αὐτῷ ἄρα ἠρεμήσει τε καὶ κινηθήσεται, ὅπερ ἀδύνατον. ἔλαβεν δὲ ἐν τῷ Λ ἠρεμεῖν ὡς ἴσον τῷ μὴ κινεῖσθαι· ἔκειτο γὰρ ὅτι ἐν τῷ ἀμερεῖ οὔτε κινεῖσθαι οἷόν τέ τι οὔτε ἠρεμεῖν. ἀκολουθεῖ οὖν κατὰ ἀλήθειαν οὐ τὸ ἅμα ἐν τῷ αὐτῷ νῦν ἠρεμεῖν τε καὶ κινεῖσθαι, ἀλλὰ τὸ ἅμα μὴ κινεῖσθαί τε καὶ κινεῖσθαι, ὅπερ ἀδυνατώτερόν ἐστι διὰ τὸ ἀξίωμα τῆς ἀντιφάσεως. δείξας δὲ ὅτι οὐκ ἀδιαίρετος, ἀλλὰ διαιρετός ἐστιν ὁ κατὰ τὴν ἀρχὴν τῆς μεταβολῆς χρόνος, δείκνυσιν ἐφεξῆς τὸ προκείμενον, ὅτι οὐδὲν ἔστι λαβεῖν ἐν τούτῳ ἐν ᾧ πρώτῳ μεταβάλλει τὸ μεταβάλλον· εἰ γὰρ μὴ ἀμερὲς τὸ ΛΔ, ἀνάγκη αὐτὸ διαιρετὸν εἶναι καὶ μὴ ἐν πρώτῳ αὐτῷ μεταβάλλειν. εἰ γὰρ ἐν πρώτῳ τῷ ΛΔ μεταβάλλει, ἢ ἐν ὁτῳοῦν αὐτοῦ μορίῳ ἔσται μεταβάλλον ἢ ἐν οὐδετέρῳ ἢ ἐν τῷ ἑτέρῳ· ἀλλ' εἰ μὲν ἐν ἀμφοτέροις ἢ ἐν τῷ ἑτέρῳ, οὐκ ἐν τῷ ὅλῳ πρώτως μεταβάλλει· εἰ δὲ ἐν μηδετέρῳ μεταβάλλει, οὐδὲ ἐν τῷ ὅλῳ μεταβάλλοι ἂν οὐδαμῶς. εἰ οὖν μεταβάλλει ἐν τῷ ὅλῳ, ἐν ὁτῳοῦν αὐτοῦ μορίῳ μεταβάλλει. πολλὰ δὲ ἔσται μόρια, εἴπερ συνεχὲς τὸ ὅλον, πᾶν δὲ συνεχὲς ἐπ' ἄπειρον διαιρετόν. ὥστε οὐκ ἔστι λαβεῖν ἐν ᾧ πρώτῳ μεταβάλλει· ἐν παντὶ γὰρ τῷ λαμβανομένῳ ὁμοίως· καὶ οὐκ ἔστιν ἐν τῇ ἐπ' ἄπειρον διαιρέσει τὸ πρῶτον. καὶ ἔστι μὲν ὁ λόγος περὶ τοῦ πρώτως μεταβάλλειν (ἡ γὰρ ἀρχὴ τῆς κινήσεως κίνησις ἦν), αὐτὸς δὲ ἀντὶ τοῦ μεταβάλλειν τῷ

1 τῷ] τοῦ F: τοῖς a 2 ὑποτιθεμένης F: ὑποτιθεμένοις a 8 ἔστιν om. CM post ἀμερὲς add. τοῦ χρόνου C 10 ἔσται aF 11 ΓΛ (prius)] αγ aF ΓΛ (alterum)] αγ aF 12 ἠρέμει A ΓΛ] αγ a ὄντι τι CM: ὄν τί F: ὄντι aA ἠρέμει aAM εἰ οὖν lac. rel. om. M 13 ταῦτα FM: ταὐτὰ C τῷ Λ om. F ἄρα post ἂν a: om. CM 15 ἠρεμήσει τὲ AC: ἠρεμήσεται F: ἠρεμήσει aM κινήσεται F 16 post δὲ desidero τὸ ἠρεμεῖ aF 17 τι om. F 18 νῦν μὲν M 19 post ἅμα add. νῦν C 21 post δείκνυσιν errata ὁ κατὰ τὴν τι del. A 22 ἐν τούτω τὸ ἐν ὧ πρῶτον F 24 αὐτῷ] τῶ αδ C μεταβάλλειν — ΛΔ om. C¹ μεταβάλλει] μεταβάλλειν C¹ 25 μεταβάλλον ἔσται aF 27 μεταβάλλοι] μεταβάλοι F: μεταβάλλει a 28 αὐτῶι A 30 οὐκ ἔσται CM: οὐκέτι F 31 τῷ om. F μεταβαλλομένῳ CM 32 τοῦ] τῷ a ἡ, superscr. εἰ, M

μεταβεβληκέναι χρῆται, ἐπειδὴ τὸ μεταβάλλον εἰς τέλος τοῦ μεταβάλλειν 230r ἐρχόμενον μεταβέβληκεν.

Ἐν δὴ τούτοις ἄπορον δοκεῖ, πῶς πέρας μὲν εἶναι λέγεται καὶ τῆς κινήσεως καὶ τοῦ χρόνου, καθ' ὃ τὸ μεταβάλλον μεταβεβληκέναι λέγεται, ἀρχὴ δὲ μὴ εἶναι. καὶ γὰρ ὁ Θεόφραστος ἐν τῷ πρώτῳ τῶν Περὶ κινήσεως· "θαυμαστά, φησί, φαίνεται κατ' αὐτὴν ὄντα τὴν φύσιν ⟨τὰ⟩ τῆς κινήσεως, οἷον εἰ μὴ ἔστιν αὐτῆς ἀρχή, πέρας δέ ἐστι." πῶς δὲ τὸ μὲν πέρας ἀδιαίρετον ἐλάμβανεν, τὴν δὲ ἀρχὴν ἐπ' ἄπειρον διαιρετήν; δυνατὸν γὰρ τοῖς αὐτοῖς χρώμενον λόγοις καὶ τὸ πέρας τοῦ συνεχοῦς ἐπ' ἄπειρον διαιρετὸν λαβεῖν καὶ τὴν ἀρχὴν ἀδιαίρετον. ἔοικεν οὖν καὶ τὸ πέρας διττὸν εἶναι καὶ ἡ ἀρχὴ διττὴ τῆς τε κινήσεως καὶ τοῦ χρόνου καὶ παντὸς συνεχοῦς, τὸ μὲν ὡς τὸ πρῶτον ἢ τὸ ἔσχατον μέρος τοῦ συνεχοῦς, τὸ δὲ ἀρχὴ καὶ πέρας, τὰ μηκέτι μέρη μηδὲ ὅμοια τῷ ὅλῳ. ἐπὶ γὰρ τῶν τοιούτων καὶ ἠξίωται τὸ μὴ εἶναι ταὐτὸν ἀρχὴν καὶ τὸ οὗ ἐστιν ἀρχὴ μηδὲ πέρας καὶ τὸ οὗ ἐστι πέρας. ὥσπερ τὸ σημεῖον καὶ ἀρχὴ καὶ πέρας ἐστὶ τῆς γραμμῆς οὐκ ὂν αὐτὸ γραμμή· ὁμοίως δὲ καὶ τὸ νῦν τοῦ χρόνου καὶ τὸ κίνημα τῆς κινήσεως· καλοῦσι γὰρ οὕτω τὸ τῆς κινήσεως πέρας. καὶ πρῶτον μὲν τὸ μεταβεβληκὸς ἐν τῷ τοιούτῳ πέρατι ἔλεγεν εἶναι τῷ μετὰ τὴν ὅλην μεταβολήν. νῦν δὲ ἀρχὴν λαμβάνει καὶ χρόνου καὶ κινήσεως τὴν ὡς μέρος· δῆλον δὲ ἐκ τοῦ εἰπεῖν τοῦτο ἀρχὴν ἐν ᾧ πρώτῳ ἤρξατο μεταβάλλειν, τουτέστιν κινεῖσθαι. τὸ δὲ κινούμενον πᾶν ἐν χρόνῳ κινεῖται, καὶ οὐκ ἐν πέρατι χρόνου· ἡ δὲ τοιαύτη ἀρχὴ μέρος οὖσα συνεχοῦς καὶ συνεχὴς διαιρετή ἐστιν εἰς ἀεὶ διαιρετά· τὸ δὲ τοιοῦτον οὐκ ἔχει ἀρχήν, ὅτι ὅπερ ἂν λάβῃς καὶ ἐκεῖνο διαιρετόν ἐστιν, ἐπεὶ ἥ γε ἀδιαίρετος ἀρχὴ ἡ ἀντικειμένη τῷ πέρατι, ἐν ᾧ μεταβεβληκέναι λέγεται, τοιαύτη ἐστίν, ὡς μὴ μεταβάλλειν τι ἐν αὐτῇ ὡς οὐδὲ ἐν τῷ πέρατι, ἀλλὰ πρὸ μεταβολῆς ὑπάρχειν καὶ μὴ ἔχειν ἄλλην ἀρχὴν πρὸ αὐτῆς. αὐτὸς δὲ ἀρχὴν μὲν κινήσεως καὶ πρώτην κίνησιν λαβὼν τὴν κατὰ τὸ μεταβάλλειν ὡς μέρος κινήσεως καὶ ἐν χρόνῳ οὖσαν, πέρας δὲ τὸ ἐν ᾧ πρώτῳ μεταβέβληκε τὸ μεταβάλλον, τοῦτο μὲν ὑπάρχειν φησὶ καὶ ληπτὸν εἶναι (ἐνδέχεται γὰρ ἐπιτελεσθῆναι μεταβολήν), ἐκεῖνο δὲ μὴ ὑπάρχειν μηδὲ εἶναι λαβεῖν, ὅτι πάσης τῆς ἐν ἐκείνῳ ἀρχῆς ἐστιν ἄλλη ἀρχή, ὥσπερ καὶ ἐπὶ τοῦ πέρατος τοῦ ὡς μέρους παντὸς πέρατος ἔστιν ἄλλο πέρας λαβεῖν. καὶ δῆλον

1 ἐπειδὲ F 5 θεόφραστως C Θεόφραστος] fr. XXV p. 166 Wimmer cf. Themist. p. 386,16 τῶν] τῷ C 6 φαίνεται] λέγεται F τὰ addidi 7 δὲ (post πῶς) superscr. γὰρ F 8 ἐλάμβανεν, ν ult. erasa A: ἐλαμβάνομεν aCFM. at cf. Themist. p. 386,25 9 τῷ αὐτῷ χρήσασθαι λόγῳ F 10 λαμβάνειν C 11 τε om. F 12 post τὸ δὲ haud inscite add. ὡς a ἀρχὴν M 13 μέρη aCFM: μόνα in μόρια corr. A 14 ταυτὴν M 15. 16 τῆς γραμμῆς ἐστὶν aF 17 οὕτω τὸ] αὐτὸ F 18 πρῶτον aF: πρότερον ACM μεταβεβληκέναι aCFM 19 καὶ (post χρόνου) om. F 20 μέρους M δὲ καὶ ἐκ M τοῦτο om. M ἤρξατο πρώτῳ aF 22 καὶ (ante οὐκ) om. M 27 ὑπάρχει F ἔχει aCF αὐτῆς] ἀρχῆς F 28 μὲν CM: om. aAF πρῶτον C 29 καὶ ἐν om. F πρώτως F 30 ὑπάρχει, sed corr. M 31 post λαβεῖν praecepta καὶ δηλονότι — ληφθέντος (v. 33 sq.) del. F 32 τῆς om. aAF 33 μέρους] μέρος C

ὅτι ὡς μὲν συνεχοῦς τοῦ ὅλου ληφθέντος πεπερασμένου καὶ τὰ ἀμερῆ πέ- 230r ρατα καὶ τὰ ὡς μέρη τελευταῖα ἔστι λαβεῖν, ὅταν δὲ ὡς ἐπ' ἄπειρον διαιρετὸν ληφθῇ, οὔτε τὰ ἀμερῆ οὔτε τὰ μεριστὰ πέρατα καταλαβεῖν δυνατόν· πρὸ παντὸς γὰρ τοῦ ληφθέντος μεριστοῦ ἔστιν ἄλλο καὶ μετὰ πᾶν ἄλλο. κἂν ληφθῇ δέ τι πρῶτον μέρος ἢ ἔσχατον, ἐπειδὴ μεριστόν ἐστι τοῦτο, ἀνάγκη ἐν ὁτῳοῦν αὐτοῦ μεταβεβληκέναι· ὥστε πάλιν ἔσται τι αὐτοῦ πρότερον καὶ μεριζομένου ἀεὶ τοῦ ληφθέντος μόνως πρῶτον ἔσται τὸ ὡς ἄτομον ἀρχὴ ἢ πέρας ὄν.

p. 236a27 Οὐδὲ δὴ τοῦ μεταβεβληκότος ἔστι τι πρῶτον ἕως 230v τοῦ φανερὸν ἐκ τῶν εἰρημένων.

Δείξας ὅτι οὐδὲν ἔστι τοῦ χρόνου λαβεῖν, ἐν ᾧ πρώτῳ τὸ μεταβάλλον ἤρξατο τῆς μεταβολῆς, νῦν δείκνυσιν ὅτι οὐδὲ αὐτοῦ τοῦ μεταβάλλοντος ἔστι τι πρῶτον ὡς μέρος λαβεῖν. τὸ γὰρ τοιοῦτον πρῶτον καὶ νῦν λαμβάνει, ἀλλ' οὐχὶ τὸ ἀμερὲς τὸ τῷ ἀμερεῖ πέρατι ἀντικείμενον, ὅπερ ἐπὶ τοῦ χρόνου ἔλεγε τὸ ἐν ᾧ μεταβέβληκε. καὶ δείκνυσι καὶ αὐτὸ δι' ἐκθέσεως τῇ εἰς ἀδύνατον ἀπαγωγῇ χρώμενος. ἐπειδὴ γὰρ διαιρετόν ἐστι πᾶν τὸ μεταβάλλον, ἔστω τὸ ΖΕ τὸ μεταβάλλον ὅλον καὶ διῃρήσθω εἰς τὰ ΖΔ ΔΕ. καὶ πρῶτον ἔστω μεταβεβληκὸς τὸ ΖΔ τοῦ ΔΕ. ὁ δὲ χρόνος ἐν ᾧ τὸ ΖΔ μεταβέβληκεν ἔστω ὁ ΘΙ· ἐν χρόνῳ γὰρ πᾶσα μεταβολή. καὶ ὅρα ὅτι νῦν χρόνον ἔθετο τὸν ΘΙ, ἐν ᾧ μεταβέβληκε τὸ ΖΔ, οὐχ ὡς πέρας τὸ μεταβέβληκε λαβών, ἀλλ' ἀντὶ τοῦ 'μετέβαλλεν' αὐτὸ θείς. εἰ οὖν ἐν τῷ παντὶ χρόνῳ τῷ ΘΙ τὸ ΔΖ μεταβέβληκεν, ἐν τῷ ἡμίσει τοῦ ΘΙ χρόνου, ἐπειδὴ καὶ πᾶς χρόνος διαιρετός ἐστιν, ἔλαττόν τι ἔσται τοῦ ΔΖ μεταβεβληκός, καὶ δηλονότι καὶ πρὸ ὅλου τοῦ ΔΖ, καὶ πάλιν τοῦ μορίου τούτου ἄλλο τι πρῶτον κατὰ τὴν τοῦ λαμβανομένου χρόνου διαίρεσιν. οὕτω δὲ ἀεὶ τοῦ πρώτου ἄλλο ἔσται πρῶτον, καὶ οὐδὲν ἔσται λαβεῖν τοῦ μεταβεβληκότος, ὃ πρῶτον μεταβέβληκεν. ἐπὶ δὴ τούτοις συμπεραίνεται, ὅτι οὔτε τοῦ μεταβάλλοντος οὔτε τοῦ χρόνου ἐν ᾧ μεταβάλλει τὸ μεταβάλλον ἔστι τι πρῶτον λαβεῖν.

4 ἔστιν ἄλλη M 5 ἢ] καὶ F ἐστι] ἢ ἔσχατον A 6 ἔσται τι πάλιν CM 7 μόνος aC[1] 9 ἔσται CM 11 πρῶτον M 14 ἀμερῆ C 15 ἐλέγετο ἐν ᾧ F 15. 16 δι' ἐκθέσεως] ἐκ διαθέσεως CM, sed corr. mrg. M 17 ὅλον post διῃρήσθω F 18 τὰ] τὸ F 20 νῦν aA: καὶ νῦν CFM vix recte τὸν ΘΙ om. CM 21 μετέβαλεν a, corr. F: μεταβάλλειν CM 22 τῷ (post χρόνῳ) ex τὸ corr. A[2] ΘΙ] Θ M τὸ (ante ΔΖ) ex τῷ C[1] 23 post ἡμίσει add. ἄρα CM 24 post πρὸ add. τοῦ aF 25 ΔΖ] ζδ̄ aF, at Aristotelicam rationem, non suam inde a v. 22 sequitur 26 post χρόνου add. πρώτου CM οὕτω ex οὐ corr. F 26. 27 πρῶτον] πρότερον a 27 λαβεῖν A: om. aCFM ὃ om. A[1] 28 ἐπὶ δὴ] ἐπειδὴ C[1]FM

p. 236b1 Αὐτὸ δὲ ὃ μεταβάλλει ἢ καθ' ὃ μεταβάλλει ἕως τοῦ ἐν- 230v
δέχεται ἀδιαίρετον καθ' αὐτὸ εἶναι. 31

Δείξας ὅτι οὔτε τοῦ χρόνου ἔστι τι πρῶτον, ἐν ᾧ τὸ μεταβεβληκὸς ἤρξατο τῆς μεταβολῆς, οὔτε αὐτοῦ τοῦ μεταβάλλοντος ἔστι τι πρῶτον ὃ μεταβέβληκεν, ἐπειδὴ πᾶσα μεταβολὴ τινός ἐστι, τοῦ μεταβάλλοντος, καὶ ἔν τινι (ἐν χρόνῳ γάρ) καὶ κατά τι (ἢ γὰρ κατὰ τόπον ἢ κατὰ ποσὸν ἢ κατὰ ποιὸν ἢ κατὰ ἀντίφασιν), ἐπὶ τὸ τρίτον τοῦτο μετελήλυθε τὸ καθ' 35
ὃ ἡ μεταβολὴ γίνεται, ζητῶν καὶ ἐπ' αὐτοῦ εἰ ἔστι τι πρῶτον τοῦ καθ' ὃ ἡ μεταβολή. περὶ τούτου δὲ εἰπὼν ἐξ ἀρχῆς αὐτὸ δὲ ὃ μεταβάλλει εἰς σαφέστερον αὐτὸ μετέλαβεν τὸ καθ' ὃ μεταβάλλει· ὡς γὰρ ἐξηγητικὸν ἐκείνου τοῦτο προσέθηκε. καὶ λέγει, ὅτι οὐκέτι ὁμοίως ἔχει τὸ ζητούμενον ἐπὶ παντὸς τοῦ καθ' ὃ ἡ μεταβολὴ ὡς ἐπὶ τοῦ μεταβάλλοντος αὐτοῦ καὶ τοῦ χρόνου· ταῦτα μὲν γὰρ τῇ αὐτῶν φύσει διαιρετά ἐστι. καὶ διὰ τοῦτο οὐδὲν ἔστιν αὐτῶν πρῶτον λαβεῖν, ἐν ᾧ ἡ ἀρχὴ τῆς μετα- 40
βολῆς. οὐκέτι δὲ πᾶν τὸ καθ' ὃ ἡ μεταβολὴ διαιρετὸν καθ' αὑτό· τὸ γὰρ ποιόν, καθ' ὃ ἡ κατὰ ἀλλοίωσιν μεταβολὴ γίνεται, οὐκ ἔστι τῇ αὑτοῦ φύσει διαιρετόν, ὅτι μηδὲ ποσόν. κατὰ συμβεβηκὸς μέντοι καὶ αὐτὸ διαιρετόν ἐστι τῷ τὸ ὑποκείμενον αὐτῷ καὶ ἀλλοιούμενον διαιρετὸν εἶναι· τούτῳ γὰρ καὶ ἡ ποιότης συνδιαιρεῖται ποσουμένη καὶ αὐτὴ κατὰ συμβεβηκός· ποσοῦ γὰρ τὸ διαιρεῖσθαι. κατὰ συμβεβηκὸς δὲ πάντα εἶπε διαιρετά, οὐχ ὡς καὶ τοῦ τόπου καὶ τοῦ μεγέθους κατὰ συμβεβηκὸς διαιρουμένων 45
(ταῦτα γὰρ καθ' αὑτὰ διαιρετά ἐστιν), ἀλλ' ἤτοι πάντα τὰ ποιά, καθ' ἃ ἡ ἀλλοίωσις, κατὰ συμβεβηκὸς εἶπεν διαιρετά, ἢ ὅτι συναριθμουμένου τοῖς διαιρετοῖς καὶ τοῦ κατὰ συμβεβηκὸς διαιρουμένου πάντα γίνεται διαιρετὰ τὰ καθ' ἃ ἡ μεταβολή. καὶ ἐπὶ πάντων ἀληθὲς τὸ μὴ εἶναι τὸ πρῶτον λαβεῖν διὰ τὴν ἐπ' ἄπειρον διαίρεσιν. εἶτα τῶν καθ' ἃ ἡ μεταβολὴ γίνεται τὰ καθ' αὑτὰ διαιρετὰ λαβὼν καὶ πρῶτον τὸν τόπον, ἐπὶ τούτου δείκνυσιν, ὅτι οὐκ ἔστι τὸ πρῶτον λαβεῖν, ἐκθέμενος τὸ μὲν κινούμενον μέγεθος τὸ ΑΒ, 50
τόπον δὲ ἐφ' οὗ κινεῖται ἀρχὴν μὲν ἔχοντα καὶ αὐτὸν τὸ Β, τέλος δὲ τὸ Γ, διότι τὸ κινούμενον τῇ ἑαυτοῦ ἀρχῇ ἢ τῷ τέλει τῆς ἀρχῆς τοῦ τόπου ἀψάμενον, οὕτως ἄρχεται τῆς κινήσεως. διὸ κοινὸν ἔλαβε τὸ Β μόριόν τι τοῦ τόπου λαβὼν τὸ ΒΓ, ὅπερ ἀνάγκη ἢ ἀδιαίρετον εἶναι ἢ διαιρετόν. καὶ εἰ μὲν ἀδιαίρετα τό τε Β καὶ τὸ Γ καὶ ἐχόμενα ἀλλήλων, ἔσται ὁ

---

1 ἢ — μεταβάλλει om. F ut Arist. cod. I 2 ἀδιαίρετον post καθ' αὐτὸ CFM (non aA): om. Arist. codex E 4 τοῦ om. C[1] 7 τὸ (ante καθ') om. F 9 περὶ τούτου — μεταβολὴ (v. 12) om. F 10 μετέβαλε M 10. 11 ἐξηγητόν, sed corr. mrg. M 13 αὐτῶν C: αὐτῇ F 14 αὐτῶν a 16 οὐκ ἔστι] οὐκέτι F αὐτοῦ CF 17 αὐτὸ//// C 18 αὐτῷ aCM: αὐτῆι AF 19 αὔτη F 21 καὶ prius om. F 23 post διαιρετά add. ἐστιν C 24 post πάντα add. γὰρ A 25 τὸ (ante πρῶτον) om. CM 27 καὶ ante πρῶτον CM: om. aAF τρόπον M 29 ante ἀρχὴν add. τὴν A 31 ἁπτόμενον aF 32 ἢ prius om. CM 33 εἰ μὲν ἀδιαίρετον F

ΒΓ τόπος συνεχὴς ὢν καὶ μέγεθος ἔχων ἐξ ἀδιαιρέτων | συγκείμενος, 231r καὶ ἔσται τὰ ἀμερῆ καὶ ἀδιαίρετα ἀλλήλων ἐχόμενα, ὃ δέδεικται ἀδύνατον ὄν. εἰ δὲ διῄρηται ἀπ' ἀλλήλων τὰ πέρατα τοῦ τόπου τὸ Β καὶ τὸ Γ, ἔσται τι πρὸ τοῦ Γ οἷον τὸ Δ, εἰς ὃ πρῶτον μεταβέβληκε τὸ ἀπὸ τοῦ Β ἐπὶ τὸ Γ κινούμενον κατὰ τόπον, καὶ τοῦ Δ πάλιν ἄλλο πρότερον οἷον τὸ Ε, κἀκείνου πάλιν ἄλλο πρῶτον, καὶ ἀεὶ οὕτως. ὥστε μηδὲν εἶναι πρῶτον λαβεῖν τοῦ τόπου, εἰς ὃ τὸ κινούμενον μεταβέβληκε, διὰ τὸ μηδέποτε ἐπιλείπειν τὴν διαίρεσιν. ὅμοιος δὲ ὁ λόγος ἐστὶ καὶ ἐπὶ τῆς τοῦ ποσοῦ μεταβολῆς τῆς κατὰ αὔξησιν καὶ μείωσιν. καὶ τὴν αἰτίαν τῆς ὁμοιότητος προσέθηκε, διότι γὰρ καὶ τὸ αὐξόμενον μέγεθος συνεχές ἐστι καὶ διαιρετὸν εἰς ἀεὶ διαιρετά· τὸ γὰρ τοσόνδε αὐξόμενον μέγεθος ἐν τοσῷδε χρόνῳ ἐν τῷ ἐλάττονι ἔλαττον αὐξηθήσεται, καὶ πάλιν ἐν τῷ τούτου ἐλάττονι ἔλαττον. ὅτι δὲ τὴν προτέραν δεῖξιν ἐπὶ τοῦ τόπου ἐποιήσατο, ἐδήλωσεν ἐκεῖ ἄλλο μὲν τὸ κινούμενον μέγεθος λαβὼν τὸ ΑΒ, ἄλλο δὲ τὸ ἐφ' οὗ κινεῖται τὸ ΒΓ ἐκ τοῦ Β εἰς τὸ Γ κινούμενον. τὸ δὲ αὐξόμενον καὶ μειούμενον μέγεθος ἐν τῷ αὐτῷ ἐστι. δείξας δὲ ὅτι οὔτε τοῦ τόπου οὔτε τοῦ μεγέθους ἔστι τι πρῶτον λαβεῖν διὰ τὸ συνεχῆ εἶναι καὶ διαιρετὰ εἰς ἀεὶ διαιρετά, ἐπιφέρει, ὅτι μόνον τῶν καθ' ἃ ἡ κίνησις τὸ ποιὸν καθ' αὑτὸ ἀδιαίρετον ἐνδέχεται εἶναι. δῆλον δὲ ὅτι κατὰ συμβεβηκὸς καὶ τοῦτο διαιρετόν· κἂν ἀδιαίρετον δὲ ᾖ τῇ αὑτοῦ φύσει, οὐδὲ ἐν αὐτῷ ἔσται τι πρῶτον (τὸ γὰρ πρῶτον ἐν διαιρουμένῳ καὶ μέρη ἔχοντι), ἀλλὰ καὶ καθ' ὃ τοῦ ὑποκειμένου ᾧ συνδιαιρεῖται οὐκ ἔστι τι πρῶτον, οὐδὲ αὐτοῦ τοῦ συνδιαιρουμένου εἴη ἄν τι πρῶτον. συνδιαιρεῖται δὲ ἡ ἀλλοίωσις, εἰ μὴ ἀθρόα γίνοιτο ἡ μεταβολή, ἣν αὐτὸς ἠξίου γίνεσθαι ἐν τῷ πρώτῳ βιβλίῳ πρὸς Μέλισσον διαλεγόμενος, ὅτε ἔλεγεν "ὥσπερ οὐκ ἀθρόας οὔσης μεταβολῆς." ὁ μέντοι Εὔδημος εὐλαβέστερον περὶ τούτου διετάξατο ἐν τῷ τετάρτῳ τῶν Φυσικῶν γράφων οὕτως· "τὰ δὲ ἀλλοιούμενα πῶς χρὴ λαμβάνειν μεταβάλλοντα; εἰ μὲν γὰρ ᾗ ποσὸν τὸ σῶμα ἀλλοιοῦται καὶ μὴ πᾶν ἅμα θερμαίνεται καὶ ξηραίνεται, ἐν τούτοις ἔσται τὸ πρῶτον· εἰ δέ πως ἄλλως πάσχουσιν, ἄλλος λόγος."

---

2 ante ἀδύνατον add. καὶ F 3 διείρηται C 6 πρῶτον] πρότερον a 8 ὁμοίως M ἐστιν ὁ λόγος aF 10 προσέθηκε post αἰτίαν CM γὰρ ACM (cf. Index): om. aF αὐξανόμενον C 11. 12 τοσῷδε A: τῷ σῷ δὲ CM: τῷ τοσῶδε aF 12 post χρόνῳ add. καὶ a τῷ post ἐν om. CM αὐξητήσεται F πάλιν post τούτου aF 15 δὲ om. M 16 τοῦ τόπου οὔτε om. M 17 συνεχῆ — καθ' αὑτὸ (18. 19) om. M[1] συνεχεῖ C διαιρεταὶ C 17. 18 εἰς ἀεὶ διαιρετὰ om. F 18 ἐπιφέρει ACM[2]: ἐπήγαγεν aF μόνων aF 20 ᾖ post φύσει CM αὐτοῦ CF οὐδὲ ἐν aA: οὐδὲν M: οὐδὲν ἐν CF τι om. F 21 ἐν τῷ διαιρουμένῳ F μέρει M καὶ (ante καθ') om. F 24 ἐν — ἀθρόας (25) in mg. add. C[1] πρώτῳ βιβλίῳ] p. 186a15 25 οὐκ ἀθρόας om. M οὐκ] οὐ καὶ A 25. 26 οὔσης μεταβολῆς A: οὔσης τῆς μεταβολῆς CM: μεταβολῆς οὔσης aF: γινομένης μεταβολῆς Aristoteles et Simplicius p. 966,19 26 Εὔδημος] fr. 66 p. 90,5 Spengel. 27 τετάρτωι ACFM: δευτέρῳ a 29 ante ἐν τούτοις male addunt οὐδὲ CM 30 ἄλλου λόγου F

p. 236b19 Ἐπεὶ δὲ τὸ μεταβάλλον ἅπαν ἐν χρόνῳ μεταβάλλει 231r
ἕως τοῦ ἀνάγκη ἄρα ἐν ὁτῳοῦν τοῦ ΧΡ κεκινῆσθαι.

Δείξας ὅτι οὐκ ἔστιν ἐν τῷ χρόνῳ, ἐν ᾧ τι μεταβάλλει, τὸ πρῶτον λαβεῖν, ἐπειδὴ λέγεταί τι ἐν πρώτῳ χρόνῳ μεταβάλλειν τὸ μὴ ἔν τινι μέρει τοῦ λεγομένου χρόνου ἀλλ' ἐν αὐτῷ προσεχῶς, προτίθεται δεῖξαι, ὅτι καὶ τοῦτο τὸ πρῶτον διαιρετὸν ὂν οὐ συγχωρεῖ τὸ κυρίως πρῶτον λαβεῖν. διχῶς γὰρ λεγομένου τοῦ ἐν χρόνῳ μεταβάλλειν, ἢ ὡς ἐν πρώτῳ ἢ ὡς καθ' ἕτερον, καθ' ἕτερον μέν ἐστι τὸ ἔν τινι τῶν τούτου μερῶν μεταβάλλον· ἐν γὰρ τῷ ἐνιαυτῷ τούτῳ ὁ ἀγών, ὅτι ἐν τῇδε αὐτοῦ τῇ ἡμέρᾳ, πρώτῳ δὲ τὸ ἐν τῇδε τῇ ἡμέρᾳ ἢ τῇδε τῇ ὥρᾳ. πῶς οὖν λέγεται πρῶτος οὗτος ὁ χρόνος, εἴπερ μὴ ἔστι πρῶτον χρόνον λαβεῖν; καὶ δείκνυσιν, ὅτι οὔτε οὗτος πρῶτος κυρίως ἐστίν, εἴπερ καὶ οὗτος μεριστός ἐστι χρόνος ὢν καὶ ἀνάγκη ἐν ὁτῳοῦν αὐτοῦ μέρει μεταβάλλειν τὸ μεταβάλλον, ὥστε μὴ ἔχειν εἰπεῖν ἐν ᾧ πρώτῳ τὸ κινούμενον ἤρξατο τῆς κινήσεως. τοῦ γὰρ ληφθέντος πρώτου ἄλλο τι πρῶτον ληφθῆναι δυνατὸν καὶ ἐκείνου ἄλλο καὶ ἀεὶ οὕτως. δείκνυσι δὲ καὶ ἐκ τοῦ ὁρισμοῦ τοῦ τοιούτου πρώτου, ὅτι μέρος τι ὂν τοῦ ὅλου διαιρετόν ἐστι καὶ αὐτό. ἐν πρώτῳ γὰρ ἐλέγετο εἶναί τι ἢ κινεῖσθαι χρόνῳ τὸ μὴ ἔν τινι τῶν τοῦ εἰρημένου χρόνου ὂν ἢ κινούμενον. τῷ γὰρ κατά τι μέρος καὶ τῷ κατ' ἄλλο τὸ πρῶτον ἀντίκειται. ὡς μεριστὸς οὖν εἴληπται καὶ οὗτος ὁ χρόνος, εἴπερ διὰ τοῦτο πρῶτος, ὅτι οὐκ ἔν τινι τῶν αὐτοῦ μερῶν.

Τρίτην δὲ ἀπόδειξιν δι' ἐκθέσεως πάλιν ποιεῖται καὶ τῆς εἰς ἀδύνατον ἀπαγωγῆς, ὅτι οὐδὲ ἐπὶ τούτου ἀληθὲς τὸ πρῶτον εἶναι χρόνον κυρίως ἐν ᾧ κινεῖταί τι. λαμβάνει δὴ χρόνον ἐν ᾧ πρώτῳ τὸ κινούμενον κινεῖται τὸν ΧΡ. καὶ ἐπεὶ πᾶς χρόνος διαιρετός, διαιρεῖ αὐτὸν κατὰ τὸ Κ. τὸ δὴ ἐν πρώτῳ τῷ ΧΡ κινούμενον ἐν τῷ μέρει αὐτοῦ τῷ ΧΚ ἤτοι κινεῖται ἢ οὐ κινεῖται. καὶ ὁμοίως ἐν τῷ ΚΡ. καὶ εἰ μὲν ἐν μηδετέρῳ κινεῖται, οὐδὲ ἐν παντὶ τῷ ΧΡ κινήσεται ἀλλ' ἠρεμήσει. ὃ γὰρ ἐν μηδενὶ τῶν μορίων τινὸς κινεῖται, τοῦτο ἀδύνατον ἐν ὅλῳ αὐτῷ κινεῖ-

2 χ̄ρ̄ a: χρ////////// AC: χρόνου MF κεκινῆσθαι A in ras. CFM: κεκινεῖσθαι a 3 ἐν ᾧ — χρόνῳ (4) om. M 4 μέρει] χρόνωι A 5 post αὐτῷ add. τῷ aF 6 τὸ (ante πρῶτον) om. M 7 ἐν τῶ χρόνω M ὡς prius om. F[1], alterum CM ἐν A: ἐν ὧ aCFM 8 ante καθ' ἕτερον iter. ἐν ὧ πρώτω F 10 πρώτῳ — ἡμέρᾳ om. F πρῶτον M 10. 11 πρῶτος οὖν πῶς λέγεται aF 11 οὕτως M[2] μὴ om. A 13 μέρη a 13. 14 τὸ μεταβάλλειν F[1] 15 τοῦ] τούτου M πρώτου a: $\overset{\text{πρώ}}{\text{του}}$ A: τούτου F: om. CM πρῶτον ACFM: πρότερον a 16 καὶ (post δὲ) om. CM 16. 17 τοῦ τοιούτου aCM: τούτου τοῦ A: τοιούτου superscripto τοῦ F 17 ὧν, sed corr. F αὐτῷ C 21 αὐτοῦ a 24 τὸ κινούμενον πρώτω aF 25 ΧΡ] χρόνον compendiose F ἐπειδὴ aF 26 ΧΡ] χρόνῳ F: χ̄ρ̄ χρόνῳ a itemque uterque v. 28 27 ἢ οὐ κινεῖται om. F 28 κινήσεται A: κινηθήσεται aCFM

σθαι. εἰ δὲ ἐν τῷ ἑτέρῳ τῶν μορίων αὐτοῦ τῷ ΧΚ ἢ τῷ ΚΡ κινεῖται, 231r ἐν δὲ τῷ ἑτέρῳ μὴ κινεῖται, οὐκ ἂν ἐν πρώτῳ κινοῖτο τῷ ΧΡ· ἐν γὰρ τῶν τούτου τινὶ γίνεται κινούμενον, ὅπερ οὐκ ἦν τὸ ἐν πρώτῳ τῷ ΧΡ χρόνῳ κινεῖσθαι· τὸ γὰρ ἐν πρώτῳ ἦν τὸ μὴ ἔν τινι τῶν τούτου, ἀλλ' ἐν ἅπαντι. οὐκ ἄρα πρῶτος ὁ ΧΡ χρόνος, εἴπερ πᾶς χρόνος διαιρετός ἐστιν. ἀλλ' εἰ τὸ ἐν πρώτῳ χρόνῳ τοῦτο ἦν τὸ μὴ ἔν τινι τῶν τούτου, ἀλλ' ἐν ἅπαντι, δυνατὸν τὸ ἐν παντὶ τῷ ΧΡ χρόνῳ κινούμενον ἐν πρώτῳ αὐτῷ κινεῖσθαι. κἂν γὰρ μεριστὸς | ᾖ ὁ ΧΡ χρόνος, τὸ μὴ ἔν τινι τῶν αὐτοῦ ἀλλ' ἐν 231v ἅπαντι κινούμενον ἐν πρώτῳ αὐτῷ λέγοιτο ⟨ἂν⟩ κινεῖσθαι· ἀλλ' ἀρχὴν μὲν χρόνου καὶ οὕτως πρῶτον οὐκ ἔστι λαβεῖν. ὃ γὰρ ἂν λάβῃς μέρος χρόνου ὡς πρῶτον, ἔχει τι ἑαυτοῦ πρότερον διὰ τὴν ἐπ' ἄπειρον τοῦ χρόνου διαίρεσιν. χρόνον δέ τινα πρῶτον οἷόν τέ ἐστι λαβεῖν ὅλον ὁμοῦ λαμβανόμενον· ἐν ὅλῳ γάρ τι πᾶν μεταβάλλει καὶ οὐκ ἐν μορίῳ αὐτοῦ, ὡς τῇ κινήσει αὐτοῦ συμπαρατείνεσθαι τὴν μεταβολήν. ὁ γὰρ ἀγὼν ἐπιτελεῖται ἐν τῷδε τῷ μηνί, ἀλλ' οὐ πρώτῳ, ἀλλὰ πρώτῳ τῇδε τῇ ἡμέρᾳ καὶ τῇσδε τῆς ἡμέρας ἐν ὥραις, ἐν αἷς ἐπιτελεῖται πάσαις ὁμοίως. καὶ ἔστι πρῶτος οὗτος χρόνος, οὐχ ὅτι οὐκ ἔστιν ἄλλος πρὸ αὐτοῦ χρόνος, ἀλλ' ὅτι οὐκ ἔστιν ἄλλος πρὸ αὐτοῦ, ἐν ᾧ ὁ ἀγὼν ἐπιτελεῖται, καὶ ὅτι οὐκ ἐν ὁτῳοῦν αὐτοῦ μέρει, ὥστε τὴν ἐπ' ἄπειρον διαίρεσιν εἰσαχθῆναι· ἀλλ' ἐν ὅλῳ αὐτῷ ἐπιτελεῖται ὁ ὅλος ἀγών, καὶ ἡ μεταβολὴ αὐτοῦ συμπαρατείνεται τῇ τοῦ χρόνου κινήσει. ὁ μέντοι Ἀριστοτέλης ἐν ταῖς ἐκτεθείσαις ἀποδείξεσιν ἔδειξεν, ὅτι πρῶτον οὕτως χρόνου ὡς ἀρχὴν χρόνου οὐκ ἔστιν λαβεῖν· διὸ καὶ τῇ ἐπ' ἄπειρον διαιρέσει τοῦ χρόνου ἐχρήσατο οὐδαμοῦ κατὰ τὸ ὅλον αὐτὸν λαβών. ἐφεξῆς δὲ καὶ ὡς ὅλον αὐτὸν λαμβάνων πρῶτον αὐτὸν χρόνον καλεῖ, ὅταν λέγῃ· "εἰ γὰρ ἐν τῷ ΧΡ πρώτῳ χρόνῳ τὸ ΚΛ κεκίνηται."

Ἐπειδὴ δὲ ἀναγκαῖόν ἐστι τὸ πρόβλημα, οὐδὲν ἄτοπον οἶμαι καὶ τὰ τῷ Εὐδήμῳ περὶ τούτου γεγραμμένα παραθέσθαι πάντων μᾶλλον τῶν ἐξηγητῶν τὴν τοῦ Ἀριστοτέλους γνώμην ἐπισταμένῳ. γράφει δὲ ὁ Εὔδημος ἐν τῷ τετάρτῳ τῶν Φυσικῶν ταῦτα· "πῶς οὖν ἔσται τὸ πρῶτον ἐν ᾧ μετέβαλλεν; ἐν ᾧ μὲν γὰρ ἐπετελέσθη, ἔστι· πέρας γὰρ ἐν τούτῳ. τὸ δὲ τέλος ἢ τὸ πρῶτον πλεοναχῶς λέγεται· ἕνα μὲν τρόπον, ἐν ᾧ ἀτόμῳ. τοῦτο δὲ ἐπὶ μὲν τοῦ μεταβεβληκέναι ἔστιν, ἐπειδὴ ἔστι μεταβεβληκέναι ἐν ἀτόμῳ, ἐπὶ δὲ τοῦ ἠρεμεῖν καὶ μεταβάλλειν οὐκ ἔστιν, ἐπειδὴ οὔτε κι-

1 τῶν μορίων ACM: μορίω F: μέρη (sic) a αὐτῷ CM 2 post ἐν alterum add. τῷ a XP] $\overline{\chi\kappa}$ F 4 ἅπασιν C 5 ὁ $\overline{\chi\rho}$ χρόνος CM: ὁ $\overline{\chi\rho}$// χρόνος (eraso ὁ) A: ὁ χρόνος ὁ $\overline{\chi\rho}$ aF 6 post πρώτῳ add. τῷ a 7 παντὶ] ἅπαντι a χρόνῳ τῷ $\overline{\chi\rho}$ collocant CM αὐτοῦ F 8 ὁ χρόνος ὁ $\overline{\chi\rho}$ aF 9 ἂν a: om. ACFM 14 ἐν] ἐπὶ aF 16 πάσαις ἐπιτελεῖται M 16. 17 ἔστιν οὗτος πρῶτος aF 17 οὐκ prius corr. nescio unde A[2] χρόνος πρὸ αὐτοῦ aF 18 ἄλλο M οὐκ om. C 19 μέρη a 21 ἐκτιθείσαις A[1] 22 ἔδοξεν M οὕτως χρόνου ὡς] ὁ ἅπας χρόνος F ἔχει F 23 τοῦ χρόνου διαιρέσει aF 25 λέγῃ] p. 236b34 27 δὲ om. M 29 ἐπισταμένων M 30 τετάρτῳ] δευτέρῳ a Φυσικῶν] fr. 67 p. 91,1 Spengel. οὖν om. aF 31 μετέβαλεν CF 33 τοῦ βεβληκέναι F et A sed corr. A[1]

νεῖται οὔτε ἠρεμεῖ ἐν ἀτόμῳ. ἐν ᾧ δὲ πρώτῳ κινεῖται ἔστιν, ὥσπερ εἴρηται, 231v οὐ μὴν ἔν τινι, ἀλλ' ὁμοίως ἐν παντί. λέγομεν γὰρ ὅτι ἐν τῷ μηνὶ τῷ Ὀλυμπικῷ ἐξέλιπεν ὁ ἥλιος, ὅτι τῇ νουμηνίᾳ· καὶ τῇ νουμηνίᾳ δέ, ὅτι ἔν τινι μορίῳ ταύτης. ἐν τῷδε δὲ τῷ μορίῳ οὐκέτι, ὅτι ἐν ἄλλῳ, ἀλλ' ὅτι ἐν ὁτῳοῦν τούτου. ἀλλὰ τοῦτο μεριστόν, ὥστε πρότερον ἐν τῷ προτέρῳ· πρότερον γὰρ τὸ μέρος ἐν τῷ μέρει. ἀλλ' ἡ ὅλη ἐν τῷ ὅλῳ χρόνῳ. ὥστε ἐν τούτῳ πρώτῳ ἐξέλιπεν ὡς ἐν χρόνῳ. χρόνος μὲν οὖν οὐκ ἔστι πρῶτος, ἐπειδὴ πᾶς μεριστός, ἐν ᾧ δὲ πρώτῳ ἐκινεῖτο ἢ ἄλλο τι ἔπασχεν, ἔστιν, ἐπειδὴ ἐν χρόνῳ τὰ τοιαῦτά ἐστι καὶ ἔν τινι οὕτω, ὥστε ἐν ὁτῳοῦν γίνεσθαι αὐτοῦ. τοῦτο δὲ λέγεται τὸ ἐν πρώτῳ."

p. 236b32 Δεδειγμένου δὲ τούτου φανερὸν ἕως τοῦ ὥστε κεκινημένον ἔσται τὸ κινούμενον.

Δεδειγμένου τοῦ πάντα χρόνον καὶ τὸν πρῶτον λεγόμενον ἐπ' ἄπειρον διαιρετὸν εἶναι, ἕπεσθαι τούτῳ φησὶ τὸ πᾶν τὸ κινούμενον ἐξ ἀνάγκης πρότερον κεκινῆσθαι, οὐχ ὡς πεπαῦσθαι δὲ τῆς κινήσεως λέγεται κεκινῆσθαι τὸ κινούμενον, ἀλλ' ὡς ἤδη τι διεληλυθέναι τὸ διϊόν. ἐπεὶ γὰρ τὸ κινούμενον, ὅταν κινῆται, μετήλλαχεν ἔκ τινος εἴς τι (εἰ γὰρ ἐν ταὐτῷ εἴη, οὐκ ἂν κινοῖτο), τὸ δὲ μετηλλαχὸς κεκίνηται, δῆλον ὡς τὸ κινούμενον ἀναγκαῖόν ἐστι κεκινῆσθαι. αὐτὸς δὲ δείκνυσιν αὐτὸ οὕτως· λαμβάνει τὸ ΚΛ κινούμενον ἐν τῷ ΧΡ πρώτῳ χρόνῳ. ἐν παντὶ οὖν αὐτοῦ κινεῖται μορίῳ· τὸ γὰρ κεκίνηται, ὡς εἶπον, οὐχ ὡς πεπαυμένου τῆς κινήσεως ἤδη τοῦ κεκινῆσθαι λεγομένου λαμβάνει, ἀλλ' ὡς ἐν τῷ κινεῖσθαι ἤδη τι διεληλυθός. ἐπεὶ οὖν ἔστι τις χρόνος ὁ ΧΡ, ἐν ᾧ πρώτῳ μεταβάλλει τὸ κινούμενον τὸ ΚΛ τῷ ἐν παντὶ αὐτῷ μεταβάλλειν, ἐὰν ἄλλο τι ὁμοταχῶς τῷ ΚΛ κινούμενον ληφθῇ, ἅμα τοῦ κινεῖσθαι ἀρχόμενον τῷ ΚΛ, ἐν τῷ ἡμίσει χρόνῳ τοῦ ΧΡ, τουτέστι τῷ ΧΚ, τὸ ἥμισυ διελεύσεται. ἐν τῷ αὐτῷ δὲ χρόνῳ καὶ τὸ ΚΛ τὸ ἰσοταχὲς αὐτῷ καὶ ἅμα ἀρξάμενον αὐτῷ τὸ αὐτὸ διελεύσεται. ἐν γὰρ ὁτῳοῦν μορίῳ τοῦ χρόνου κεκίνηται τὸ ἐν παντὶ αὐτῷ κινούμενον· τὸ ἄρα κινούμενον τὴν ὅλην τὴν ἡμίσειαν πρότερον κεκίνηται. ἐπειδὴ δὲ τὸ ΚΛ ἐν πρώτῳ τῷ ΧΡ χρόνῳ ὑπέθετο κεκινημένον,

---

1 κινεῖται om. C 3 ὀλυμπικῷ aA: ὀλυμπιακῷ CFM ἐξέλειπεν A, sed corr. A[1]; itemque v. 7 4 οὐκέτι ὅτι a: οὐκέτι οὔτε ACFM 5 ὁτωοῦν, ὁ in ras. II litt. A 6 post γὰρ add. οὐ, sed erasit A 7 ἐν ὅλω χρόνω F οὐκ ἔστι] οὐκέτι A 9 ὥστε] ὡς F ἐν τωοῦν, superscr. ὁ C 10 λέγει aF 11 δὲ om. M, qui post τούτου add. πάντα χρόνον, sed del. 11. 12 ὥστε τὸ κινούμενον ἔσται κεκινημένον F 13 post χρόνον add. καὶ πᾶν μέγεθος a τὸν πρῶτον ACM: τὸν πάντα F: τὸ πρῶτον a 15 κεκινῆσθαι, ῆ in ras. A 16 γὰρ] καὶ F 17 post κινῆται add. τι F 20 τῷ om. aF χρόνῳ πρώτῳ aFM 21. 22 οὐχ ὡς πεπραγμένου τοῦ κεκινῆσθαι λεγομένου ἤδη τῆς κινήσεως F 22 ἤδη διεληλυθότος τί CM 24 τῶι κ//// τῶι ἐν A[1]: τὸ κ̄λ̄, τὸ ἐν F αὐτῷ aCM: αὐτοῦ AF 26 ἐν τῷ — διελεύσεται (28) om. F 27 καὶ τὸ] κατὰ τὸ M 29. 30 κεκίνειται C similiterque saepe 30 τῶ κ̄λ̄ ἐν τῶ πρώτω C κεκιν////ημένον C

διὰ τοῦτο ἄλλο τι ἔλαβεν ὁμοταχὲς τῷ ΚΛ ἐν τῷ ἡμίσει χρόνῳ τοῦ ΧΡ 231v τὸ ἥμισυ κινούμενον. οὐ ἐκινήθη τὸ ΚΛ ἐν ὅλῳ τῷ ΧΡ χρόνῳ, ἵνα δι' ἐκείνου καὶ τὸ ΚΛ δείξῃ καὶ αὐτὸ πρὸ τοῦ τὸ ὅλον κεκινῆσθαι τὸ ἥμισυ κεκινημένον· εἰ γὰρ αὐτὸ τὸ ΚΛ καθ' αὑτὸ ἔλαβεν ἐν τῷ ἡμίσει τοῦ ΧΡ χρόνου τῷ ΧΚ κεκινημένον, ἔνστασιν ⟨ἂν⟩ ἔχειν ἐδόκει τινά, διότι ἐν πρώτῳ τῷ ΧΡ χρόνῳ ὑπετέθη κεκινημένον τὸ ΚΛ.

p. 237a2 Ἔτι δὲ εἰ ἐν τῷ παντὶ χρόνῳ τῷ ΧΡ ἕως τοῦ ἅπαν τὸ μεταβάλλον ἄπειρα ἔσται μεταβεβληκός. |

Δεύτερον ἐπιχείρημα τοῦτο δεικνύον, ὅτι ἀνάγκη πᾶν τὸ κινούμενον 232r κεκινῆσθαι πρότερον. εἰ γὰρ πᾶν τὸ κεκινημένον κεκινῆσθαι λέγομεν ἐν ὁτῳοῦν χρόνῳ τῷ λαβεῖν τὸ ἔσχατον νῦν τὸ ὁρίζον τὸν παρεληλυθότα χρόνον ἐν ᾧ ἐκινεῖτο (πρὸ παντὸς γὰρ τοῦ νῦν χρόνος ἐστὶ διὰ τὸ μὴ ἔχεσθαι ἀλλήλων τὰ νῦν, πᾶς δὲ χρόνος καὶ ὁ ἐλάχιστος διαιρεῖται τῷ νῦν), δῆλον ὅτι καὶ ἐν ἐκείνῳ τῷ νῦν τῷ διαιροῦντι εἰς ἥμισυ τὸν παρεληλυθότα χρόνον κεκινημένον ἔσται. ὥστε τὸ κινούμενον ἐπὶ τὸ ἔσχατον τοῦ χρόνου νῦν, πρὸ τοῦ κινεῖσθαι ταύτην τὴν κίνησιν κεκινημένον ἦν, ὅτε τὸ ἥμισυ διῆλθεν. ἦν γὰρ καὶ τοῦ ἡμίσεος ἔσχατόν τι νῦν, καὶ οὐ τοῦ ἡμίσεος μόνον, ἀλλὰ καὶ ὁτουοῦν μέρους μείζονός τε καὶ ἐλάττονος, διότι πᾶς χρόνος καὶ ὁ ἐλάχιστος διαιρετός ἐστι. καὶ διαιρεῖται κατὰ τὸ νῦν, καὶ καθ' ἕκαστον νῦν κεκινημένον ἐστὶν ὥσπερ καθ' ἕκαστον χρόνον κινούμενον. εἰ δὲ τοῦτο οὕτως ἔχει, καὶ πᾶς χρόνος ἐπ' ἄπειρον ὑπὸ τῶν νῦν διαιρεῖται, καὶ πάντων τῶν νῦν μεταξὺ χρόνος ἐστίν, ἵνα μὴ ἔχηται ἀλλήλων τὰ νῦν, τὸ κινούμενον οὐ μόνον κεκίνηται πρὸ τοῦ κινεῖσθαι, ἀλλὰ καὶ ἀπειράκις κεκίνηται· ὁσάκις γὰρ ἔστι λαβεῖν τὸ νῦν ἐπὶ τοῦ χρόνου, ἐν ᾧ κινεῖται τὸ κινούμενον, τοσαυτάκις ἔστιν αὐτοῦ κατηγορεῖν τὸ κεκινῆσθαι. τὸ δὲ νῦν ἔστι λαβεῖν τοσαυτάκις, ὁσάκις ἔστι διελεῖν τὸν χρόνον. ὁ δὲ χρόνος ἐπ' ἄπειρόν ἐστι διαιρετός, ὡς δείξει. ἄπειρα ἄρα ἔσται κεκινημένον τὸ κινούμενον. εἰ γὰρ πᾶς χρόνος διαιρετός ἐστιν, ἔστι δὲ καὶ τὸ μεταξὺ τῶν διαιρέσεων χρόνος διὰ τὸ μὴ ἔχεσθαι ἀλλήλων τὰ νῦν, καὶ οὗτος διαιρετός ἐστιν. ὥστε εἰ πᾶς μὲν χρόνος διαιρετός, μετὰ πᾶσαν δὲ τὴν ληφθεῖσαν διαίρεσιν καταλείπεται χρόνος, οὐδέποτε ἐπιλείψει ἡ διαίρεσις τῷ μηδέποτε ἐπιλείπειν ἐν ταῖς τομαῖς τὸ διαιρεῖσθαι δυνάμενον· τοῦτο δὲ ἦν ὁ χρόνος. ἐπ' ἄπειρον ἄρα ἡ διαίρεσις. ἐφ' ὅσον δὲ ἡ διαίρεσις, ἐπὶ τοσοῦτον καὶ τὰ

1 post ΧΡ add. χρόνου aF 2 τὸ ἥμισυ — χρόνου (5) om. F 4 κεκινημένον] κινούμενον C 5 χρόνω M ἂν a: om. ACFM 6 ὑπέθηκε CM 7 εἰ om. F 7. 8 ἅπαν τὸ μεταβάλλον om. F 11 τῷ] τὸ A 13 τῷ] τὸ M 14 εἰς τὸ ἥμισυ CM 16 ὅτε aA: ὅτι FM: ὅτι C 17 καὶ (post γὰρ) om. CM τι] τὸ M 18 πᾶς] τὰς M 20 post χρόνον add. τὸ F 21 ὑπὸ τῶν νῦν ἐπ' ἄπειρον CM 22 τῶν om. F 23 οὐ μόνον aA: om. CFM 24 τὸ νῦ/ om. ἐπὶ M 26 τοσαυτάκις post νῦν ponunt CM 27 post ἐστι VIII fere litt. erasae C δειχθήσεται aF 29 χρόνος om. M οὕτως M 30 ἔσται a 33. p. 994,1 καὶ τὰ νῦν om. A, sed suppl. in mrg. A[1]: καὶ om. F

νῦν· κατὰ ταῦτα γὰρ ἡ διαίρεσις. ἐφ' ὅσον δὲ τὰ νῦν, ἐπὶ τοσοῦτον 232r καὶ τὸ κεκινῆσθαι κατηγορεῖται τοῦ κινουμένου. ἄπειρα ἄρα ἔσται μεταβεβληκὸς τὸ κινούμενον. δῆλον δὲ ὅτι δυνάμει τὰ ἄπειρα καὶ οὐκ ἐνεργείᾳ, ὥσπερ καὶ ἡ διαίρεσις δυνάμει τὸ ἄπειρον ἔχει τῷ ἐπ' ἄπειρον διαιρεῖσθαι τὸ διαιρούμενον, ἀλλ' οὐχὶ τῷ εἰς ἄπειρά ποτε διῃρῆσθαι κατ' ἐνέργειαν.

p. 237a11 Ἔτι δὲ εἰ τὸ συνεχῶς μεταβάλλον ἕως τοῦ πᾶν τὸ μεταβάλλον ἄπειρα ἔσται μεταβεβληκός.

Τρίτον τοῦτο ἐπιχείρημα δεικνύον, ὅτι πᾶν τὸ μεταβάλλον ἐπ' ἄπειρον πρότερον μεταβέβληκε, τὸ γὰρ συνεχῶς κινούμενον, καὶ μήτε ἐφθαρμένον μήτε πεπαυμένον τῆς κινήσεως ἐφ' ὁσονοῦν, ἀνάγκη ἐν ᾧ κινεῖσθαι λέγεται χρόνῳ ἢ μεταβάλλειν ἢ μεταβεβληκέναι· ἀλλὰ μὴν ἐν τῷ νῦν δέδεικται ὅτι οὐκ ἔστι μεταβάλλειν· μεταβεβληκέναι ἄρα· ὥστε καθ' ἕκαστον τῶν νῦν τῶν ἐν τῷ χρόνῳ λαμβανομένων, ἐν ᾧ συνεχῶς κινεῖται τὸ κινούμενον, κεκινημένον καὶ μεταβεβληκὸς ἔσται· ἄπειρα δὲ τὰ νῦν ὡς ἐπ' ἄπειρον· ἄπειρα ἄρα ἔσται μεταβεβληκὸς τὸ μεταβάλλον.

p. 237a17 Οὐ μόνον δὲ τὸ μεταβάλλον ἕως τοῦ ὥστε μεταβάλλοι ἂν πρότερον.

Δείξας, ὅτι πᾶν τὸ μεταβάλλον ἀνάγκη πρότερον μεταβεβληκέναι, δείκνυσι καὶ τὸ ἀντίστροφον αὐτῷ ἀληθὲς ὄν, ὅτι πᾶν τὸ μεταβεβληκὸς ἀνάγκη πρότερον μεταβάλλειν. δείκνυσι δὲ αὐτὸ προαποδείξας, ὅτι πᾶν τὸ μεταβεβληκὸς ἔκ τινος εἴς τι ἐν χρόνῳ μεταβέβληκε. τοῦτο δὲ δείκνυσι διὰ τῆς εἰς ἀδύνατον ἀπαγωγῆς. εἰ γὰρ μὴ ἐν χρόνῳ, ἀλλ' ἐν τῷ νῦν τῷ αὐτῷ ἀπὸ τοῦ Α εἰς τὸ Β μεταβέβληκεν, ἅμα ἔσται ἐν τῷ Α καὶ ἐν τῷ Β, ὅπερ ἀδύνατον· οὐδὲ γὰρ δυνατὸν τὸ μεταβεβληκός, ὅτε μεταβέβληκεν, εἶναι ἐν τούτῳ, ἐξ οὗ μεταβέβληκεν, ὡς ἔδειξε πρότερον, ὅτε ἔλεγεν, ὅτι τὸ μεταβάλλειν καὶ ἀπολείπειν ἤτοι ταὐτόν ἐστιν ἢ ἀκολουθεῖ τῷ μεταβάλλειν τὸ ἀπολείπειν. σαφεστέρα δὲ ἂν ἦν ἡ λέξις, εἰ τῷ ἅμα γὰρ ἂν εἴη καὶ ἐν τῷ Α καὶ ἐν τῷ Β ἐπαγαγὼν τὸ 'ὅπερ ἀδύνατον,' τότε ὑπέμνησε τῆς τοῦ ἀδυνάτου λέγων τὸ γὰρ μεταβεβληκός, ὅτε μεταβέβληκεν, ὅτι οὐκ ἔστιν ἐν ταὐτῷ, δέδεικται πρότερον.

1 κατὰ — διαίρεσις om. F 2 ἄπειρα ACFM: ἀπειράκις a 5 τῷ] τὸ M ἄπειρόν F ποτε om. CM διαιρεῖσθαι M 6 Ἔτι δὲ τὸ F: Ἔτι δὴ τὸ M συνεχὲς corr. C 10. 11 κινεῖται, om. λέγεται, F 13 τῷ om. C συνεχῶς post τὸ κινούμενον aF 15 μεταβάλλον ex Arist. a: μεταβεβληκὸς prono errore ACFM 16 ὥστε om. F μεταβάλοι F 19 αὐτῶι AC: αὐτῶν aFM 20 μεταβάλλει A[1] 23 post ἔσται add. καὶ aF 24 δυνατὸν post μεταβέβληκεν CM 25 τούτῳ] τῷ CM 26 ἔλεγεν] c. 5. p. 235b9 ὅτι om. CM ἀπολιπεῖν utrobique F 26. 27 ἀκολουθεῖν C 27 ἦν] εἴη F 28 καὶ (post εἴη) om. M ut Arist. (praeter FHIK codd.) 29 γὰρ τὸ transposita C[1] 30 ἐν ταυτῶι ACM (cf. proxima): ἐνταῦθα aF: ἐν τούτῳ Arist. cf. c. 5. p. 235b22, cuius loci ipse meminit

εἰ οὖν μὴ ἐν τῷ αὐτῷ νῦν ἀπὸ τοῦ Α εἰς τὸ Β μεταβέβληκεν, ἀλλ' ἐν 232r ἑτέρῳ καὶ ἑτέρῳ, πάντων δὲ δυεῖν νῦν μεταξὺ χρόνος ἐστίν, εἴπερ μὴ ἔστιν ἐχόμενα τὰ νῦν, δῆλον ὅτι ἐν χρόνῳ τὴν μεταβολὴν ὑπέμεινε· τοῦτο γὰρ σημαίνει νῦν τὸ ἐν χρόνῳ μεταβεβληκέναι, ἀλλ' οὐχὶ ἐκεῖνο ὃ πέρας ἐστὶ τοῦ μεταβάλλειν. εἰ οὖν ἐν χρόνῳ μεταβέβληκε, πᾶς δὲ χρόνος διαιρετός, δῆλον ὅτι καὶ ἐν τῷ ἡμίσει τοῦ χρόνου τὸ ἥμισυ μεταβέβληκε. καὶ πρότερόν γε τὸ ἥμισυ πρὶν τὸ ὅλον, καὶ ἐν τῷ ἡμίσει τοῦ ἡμίσεος χρόνου τὸ ἥμισυ πάλιν τοῦ ἡμίσεος | μεγέθους μετέβαλλε, καὶ ἀεὶ οὕτως διὰ τὴν ἐπ' 232v ἄπειρον τοῦ χρόνου διαίρεσιν. τὸ δὲ κατὰ μόρια μεταβεβληκὸς οὐχ οἷόν τε ἀθρόως ὅλον μεταβεβληκέναι, ἀλλὰ διὰ τοῦ μεταβάλλειν εἰς τὸ μεταβεβληκέναι πρόεισι. μόνως γὰρ ἂν ἦν τὸ μεταβεβληκὸς οὐ διὰ τοῦ μεταβάλλειν μεταβεβληκός, εἰ ἀχρόνως ἐγίνετο ἡ μεταβολὴ καὶ ἦν τὸ μέγεθος ἐξ ἀτόμων συγκείμενον. πάσης δὲ μεταβολῆς ἐν χρόνῳ γινομένης ἀνάγκη πᾶν τὸ μεταβεβληκὸς ἔκ τινος εἴς τι διὰ τοῦ μεταβάλλειν πρότερον μεταβεβληκέναι.

p. 237a28 Ἔτι δὲ ἐπὶ τοῦ μεγέθους φανερώτερον ἕως τοῦ καθάπερ ἐπὶ τῶν αὐξανομένων καὶ καθαιρουμένων γραμμῶν.

Ἀπὸ τοῦ χρόνου ἐν ᾧ ἡ μεταβολὴ δείξας, ὅτι πρὸ τοῦ μεταβεβληκέναι ἐστὶ τὸ μεταβάλλειν, τὸ αὐτὸ ἐναργέστερον εἶναί φησιν ἀπὸ τοῦ μεγέθους καθ' ὃ ἡ μεταβολή, ἐπὶ τῶν κατὰ μέγεθος δηλονότι μεταβαλλόντων· ταῦτα δέ ἐστι τά τε κατὰ τόπον μεταβάλλοντα καὶ τὰ κατὰ αὔξησιν καὶ φθίσιν. τὰ γὰρ κατὰ ποιὸν μεταβάλλοντα οὐχ ὑποπίπτει ταύτῃ τῇ ἀπὸ τοῦ μεγέθους ἀποδείξει, ὥσπερ οὐδὲ τὰ γινόμενα καὶ φθειρόμενα. οὐδὲ γὰρ κατὰ ποσὸν ἡ τούτων μεταβολή, ὥστε οὐδὲ κατὰ συνεχὲς καὶ ἀεὶ διαιρετόν, ἐξ ὧν ἡ ἀπόδειξις γέγονεν. ὅτι δὲ φανερώτερον ἐπὶ τοῦ μεγέθους ἢ ἐπὶ τοῦ χρόνου τὸ προκείμενόν ἐστι, δῆλον, εἴπερ ἐν μὲν τῇ ἀπὸ τοῦ χρόνου ἀποδείξει καὶ τῷ μεγέθει προσεχρήσατο, ὅτε ἔλεγεν "ἐν τῷ ἡμίσει ἄλλο ἔσται μεταβεβληκὸς καὶ πάλιν ἐν τῷ ἐκείνου ἡμίσει ἄλλο." ἐν δὲ τῇ ἀπὸ τοῦ μεγέθους οὐ δεῖται τοῦ χρόνου. δείκνυσι δὲ αὐτὸ λαβὼν δύο μεγέθη ἢ τοῦ τόπου ἐπὶ τῆς κατὰ τόπον μεταβολῆς ἢ καθ' ὃ ἡ αὔξησις καὶ φθίσις, καὶ τὸ μὲν ἐξ οὗ μεταβάλλει, τὸ δὲ εἰς ὃ μεταβάλλει πρώτως, τὸ μὲν Γ τὸ δὲ Δ θέμενος. ἐφ' ὧν ἀνάγκη ἢ ἀδιαίρετον εἶναι ὅλον τὸ

2 ἐν post καὶ iterant CM   δυοῖν aFM   ἐχόμενά ἐστι aF   4 ἐν τῷ χρόνῳ a   7. 8 ἡμίσεως utrobique C   8 μετέβαλε F   9 κατὰ τὰ CM   10 ὅλως C: ὅσως M   11 μόνως] όνος lac. ιv litt. ante relicta M   12 εἰ in ras. A   ἀχρόνος (sic) ἐγένετο a   16. 17 καθάπερ — αὐξανομένων om. F   18. 19 βεβληκέναι A   21 τε om. CM   τὰ (ante κατὰ) om. M   22 φθίσειν F   κατὰ τὸ ποιὸν CM   24 οὐδὲ] οὐ aF   post κατὰ (alt.) supra add. τὸ A   24. 25 διαιρετὸν ACFM: διαιρετά εἰσιν a   25 ἡ om. F   26 τὸ προκείμενον post μεγέθους aF   τοῦ (post ἀπὸ) om. aF   27 ἀποδείξει, ἀπο in ras. A   ἔλεγεν] p. 237a26   30 post τόπου add. ὡς aF   ἡ (post ὁ) om. A   31 καὶ (ante τὸ) om. A   32 ἢ om. C[1]M

ΓΔ ἢ διαιρετόν. ἀλλὰ ἀδιαίρετον ἀδύνατον· ἀμερὲς γὰρ ἀμεροῦς ἔσται 232v ἐχόμενον τό τε ἐξ οὗ καὶ τὸ εἰς ὅ. εἰ δὲ διαιρετόν, μέγεθός ἐστι μεταξύ, οὗ τὸ μὲν ἐξ οὗ ἀρχή ἐστι, τὸ δὲ εἰς ὃ τελευτή. τὸ δὲ μέγεθος διαιρετὸν εἰς ἀεὶ διαιρετά. ὥστε εἰς τὰ μέρη μεταβάλλει πρότερον καὶ εἰς τὰ τῶν μερῶν μέρη. ταῦτα δὲ εἰπὼν κοινὸν ἐπάγει συμπέρασμα, ὅτι ἀνάγκη τὸ μεταβεβληκὸς μεταβάλλειν πρότερον. καὶ ἐπειδὴ ἡ προσεχὴς ἀπόδειξις ἡ ἀπὸ τοῦ μεγέθους ἤτοι τοῦ συνεχοῦς οὐκ ἐπέβαλλεν τοῖς κατὰ ποιότητα, ἅπερ εἶπεν ἐναντία, οὐδὲ τοῖς κατὰ γένεσιν καὶ φθορὰν μεταβάλλουσιν, ἅπερ ἐν ἀντιφάσει καλεῖ, καὶ ἐν τούτοις φησὶ τὴν αὐτὴν εἶναι ἀπόδειξιν ἀπὸ τοῦ χρόνου λαμβανομένην, ἐν ᾧ μεταβέβληκε. τοιαύτη δὲ ἦν ἡ πρὸ ταύτης ἀπόδειξις τῷ συνεχεῖ καὶ ἀεὶ διαιρετῷ τοῦ χρόνου ἐπὶ πάσης μεταβολῆς συγχρησαμένη. εἰκότως οὖν ἄμφω ὁμοῦ λοιπὸν καθόλου συνεπεράνατο, ὅτι καὶ τὸ μεταβεβληκὸς ἀνάγκη μεταβάλλειν πρότερον καὶ τὸ μεταβάλλον μεταβεβληκέναι, καὶ ἑκάτερον ἀεὶ πρὸ τοῦ ἑτέρου. οὐ γὰρ ἔστι τὸ πρῶτον καὶ τὴν ἀρχὴν τῆς μεταβολῆς λαβεῖν διὰ τὸ τὰ συνεχῆ ἐπ' ἄπειρον διαιρετὰ εἶναι καὶ μὴ συγκεῖσθαι αὐτὰ ἐξ ἀμερῶν· ἄπειρος γὰρ ἡ διαίρεσις ἐπὶ τῶν συνεχῶν καὶ καθάπερ, φησί, δῆλον ἐστὶ τοῦτο ἐπὶ τῶν αὐξομένων καὶ καθαιρουμένων γραμμῶν. ἂν γὰρ λάβωμέν τινα γραμμὴν καὶ διέλωμεν αὐτὴν δίχα, καὶ τὸ μὲν ἥμισυ ἀδιαίρετον φυλάξωμεν, τὸ δὲ ἥμισυ αὐτῆς διελόντες πάλιν διχῇ, τὸ ἕτερον αὐτοῦ προσθῶμεν τῷ ἀδιαιρέτῳ ἐξ ἀρχῆς ἡμίσει, καὶ ἀεὶ τὸ ἐξ ἀρχῆς αὐξήσωμεν τῇ τῶν ἡμίσεων τοῦ διαιρουμένου προσθήκῃ, ἐπ' ἄπειρον καθαίρεσις καὶ αὔξησις φανήσεται.

p. 237b9 Φανερὸν οὖν, ὅτι καὶ τὸ γεγονὸς ἀνάγκη γίνεσθαι πρότερον ἕως τοῦ ὥστε, ἐν ᾧ ἂν ᾖ, οὐκ ἂν εἴη ὡς πρώτῳ.

Πρότερον εἰπών, ὅτι ἡ αὐτὴ ἀπόδειξις ἡ πρὸ τοῦ μεταβεβληκέναι τὸ μεταβάλλειν δεικνῦσα καὶ τοῖς μὴ συνεχέσι προσήκει, τοῖς τε ἐναντίοις καὶ τοῖς κατὰ ἀντίφασιν, ὅταν ἀπὸ τοῦ χρόνου ληφθῇ ἡ | ἀπόδειξις, νῦν 233r δείκνυσιν ὅτι καὶ ἐπὶ τῶν κατὰ ἀντίφασιν μεταβαλλόντων, τουτέστι τῶν ἐκ τοῦ μὴ ὄντος εἰς τὸ ὂν ἢ ἐκ τοῦ ὄντος εἰς τὸ μὴ ὄν, τουτέστι τῶν γινομένων καὶ φθειρομένων ὅσα διαιρετὰ καὶ συνεχῆ ἐστιν, οὐ μόνον ἡ ἐκ τοῦ χρόνου ἀπόδειξις ἁρμόσει, ἀλλὰ καὶ ἡ ἀπὸ τοῦ μεγέθους. ὥστε τὸ γε-

1 ἔσται om., qui post γὰρ interp. ἂν ἦν a 3 οὗ (prius)] οὖν F 6 post πρότερον iterata ex 4. 5 καὶ εἰς τὰ τῶν μερῶν μέρη del. F 7 ἐπέβαλλεν A[1]: ἐπέβαλλε A[2]CMF[2]: ἐπιβάλλει aF[1] 9. 10 εἶναι τὴν αὐτὴν aF 11 καὶ ἀδιαιρέτω F 12 χρησαμένη F 14 τὸ om. A: superscr. F post μεταβεβληκέναι add. πρότερον CM 18 αὐξουμένων A: αὐξανομένων in lemmate ut Arist. 20 ἥμισυν M et sic deinceps αὐτῆς a: αὐτὴν F: αὐτοῦ ACM διχῇ πάλιν aF 22 αὐξήσομεν aF 25 ὥστε ἐν ᾧ ἂν ᾖ om. F πρῶτον F 26 ἀπόδοσις CM 27 μεταβάλλον C τε om. F 28 ἀπόδοσις CM 30 τοῦ prius om. CM ἢ] καὶ F ἐκ — μὴ ὄν] ἐκ τοῦ μὴ ὄντος εἰς τὸ ὄν C[1]F[1] 32 ἀπόδοσις ἁρμόττει CM

γονὸς μέγεθος ἀνάγκη γίνεσθαι πρότερον καὶ τὸ γινόμενον γεγονέναι. 233r καὶ οὐκ ἐπὶ τῶν γινομένων μόνον ἀληθὴς ὁ λόγος, ἀλλ' ἐπὶ πάντων τῶν ὁπωσοῦν μεταβαλλόντων. οὐ μέντοι ἀεὶ ὃ γίνεται τοῦτο καὶ γέγονε πρότερον, ἀλλά τι τῶν ἐκείνου μερῶν. γινομένης γὰρ ἔτι τῆς οἰκίας, γέγονέ τι αὐτῆς ἤδη ὁ θεμέλιος, ὅταν οἱ τοῖχοι καὶ ὁ κέραμος γίνηται. καὶ ἐπ' αὐτοῦ δὲ ἴσως τοῦ θεμελίου ἀληθὲς εἰπεῖν, ὅτι γινομένου ἀεί τι προγέγονε διὰ τὸν ἐπ' ἄπειρον μερισμόν. διὰ τί δὲ εἰπὼν ἀλλὰ ἄλλο προσέθηκε τὸ ἐνίοτε; ἀεὶ γὰρ ἐπὶ τοῦ ἔτι γινομένου μέρος τι αὐτοῦ προγέγονεν. ἢ τὸ ἐνίοτε πρόσκειται οὐχὶ ἐφ' ὧν τὸ γεγονέναι προηγεῖται τοῦ γίνεσθαι, ἀλλ' ἐφ' ὧν τὸ γίνεσθαι τοῦ γεγονέναι· καὶ γὰρ ἐνίοτε μὲν αὐτὸ τοῦτο ἐλέγετο γίνεσθαι, ὃ νῦν γεγονέναι λέγεται, οἷον ἡ οἰκία ἢ ὁ θεμέλιος, ἐνίοτε δὲ τὸ γινόμενον πρότερον οὐ τοῦτο ἦν ὃ νῦν γέγονεν, ἀλλὰ ἄλλο τι καὶ μέρος αὐτοῦ· εἰ γὰρ ἡ οἰκία γέγονεν, ἐγίνετο πρότερον· ἀλλ' ἐγίνετο μὲν καὶ ὅτε ἐτελειοῦτο ἡ σύμπασα οἰκία, οὐ μὴν ἀλλὰ καὶ ὅτε ὁ θεμέλιος αὐτῆς ἐγίνετο, τῆς οἰκίας τι ἦν τὸ γινόμενον. ὁμοίως δὲ ἔχει, φησί, καὶ ἐπὶ τοῦ ἐφθαρμένου ὥσπερ ἐπὶ τοῦ γινομένου. καὶ γὰρ τοῦ φθείρεσθαι τὸ ἐφθάρθαι προηγεῖται, καὶ τοῦ ἐφθάρθαι τὸ φθείρεσθαι. καὶ ἐπὶ τούτων οὐκ ἀνάγκη τὸ ἐφθαρμένον τοῦτο εἶναι, ὃ ἐφθείρετο πρότερον, οὐδὲ τὸ φθειρόμενον, ὃ ἔφθαρτο. ἀλλὰ δύναται καὶ μόριον τοῦ ὅλου τὸ ἡγούμενον εἶναι· ὡς γὰρ ἐπὶ γενέσεως οὕτως ἀνάγκη καὶ ἐπὶ φθορᾶς ἔχειν. καὶ τὴν αἰτίαν τοῦ προηγεῖσθαι ἀλλήλων ταῦτα ἐπί τε τῆς γενέσεως καὶ τῆς φθορᾶς προσέθηκε τὸ ἐνυπάρχειν τι ἄπειρον τοῖς γινομένοις καὶ φθειρομένοις. σωμάτων γάρ ἐστι καθ' αὑτὸ καὶ κυρίως ἡ γένεσις καὶ ἡ φθορά, τὰ δὲ σώματα ἐπ' ἄπειρον διαιρετά. καὶ τούτου δὲ αἴτιον τὸ συνεχῆ αὐτὰ εἶναι· πᾶν γὰρ συνεχὲς ἐπ' ἄπειρόν ἐστι διαιρετόν, ὅτι οὐ σύγκειται ἐξ ἀμερῶν τὰ συνεχῆ. καὶ ὁ χρόνος δὲ ἐν ᾧ γένεσίς ἐστι καὶ φθορὰ συνεχὴς ὢν ἐπ' ἄπειρόν ἐστι καὶ αὐτὸς διαιρετός. ὥστε καὶ διὰ τὴν ἀπὸ τοῦ χρόνου καὶ διὰ τὴν ἀπὸ τοῦ μεγέθους ἀπόδειξιν καὶ ἐπὶ γενέσεως καὶ ἐπὶ φθορᾶς ἀεὶ προηγήσεται τοῦ ἑτέρου τὸ ἕτερον.

Τὸ δὲ ἐν ἀρχῇ τῆς λέξεως τὸ ὅσα διαιρετὰ καὶ συνεχῆ προσκεῖσθαί φησιν ὁ Ἀλέξανδρος, ὅτι ἔστι τινά, ἐφ' ὧν τὸ γενέσθαι κατηγοροῦμεν, οὐ διὰ γενέσεως τὸ εἶναι ἔχοντα· τὰς γοῦν ἁφὰς γεγονέναι λέγομεν, οὐ

2 οὐκ om. F γινομένων aCM: κινουμένων AF μόνων C: om. M 3 ὁποσοῦν C μεταβαλόντων a 4 ἔτι post οἰκίας CM 6 γινόμενον F 7 post ἄλλο add. τι aF 9 ἢ] ἢ ὃ F[1]: ἢ ὅτι a οὐχὶ ////// A: οὐχὶ τὸ F 10 μὲν om. aF 11 ἔλεγε τὸ γίνεσθαι F 12 ἀλλὰ ἄλλο τι] ἀλλ' ἔτι F 13 ἡ om. CM οἰκία γέγονεν, α γ in ras. A 16 διεφθαρμένου CM καὶ ἐπὶ τοῦ φθειρομένου καὶ ἐφθαρμένου Arist., sic scripsit fortasse etiam Simplicius 16. 17 post φθείρεσθαι add. ἐπὶ ex ἐπεὶ correctum C 17 τοῦ supra add. A 19 ἔφθαρται aF δυνατὸν F 21 τε om. F τῆς om. utrobique aF 23 καὶ κυρίως om. F: κυρίως καὶ post ἐστι CM 25 διαιρετόν ἐστιν aF 27 ἐστι///// (post ἄπειρόν) C: om. F διαιρετὸς καὶ αὐτός aF 29 ἐπὶ alterum A: om. aCFM 30 ὅσα] τὰ F 31 τὸ] οὐ τὸ F 32 οὐ om. F ἔχειν M γοῦν ACM: γὰρ aF 32. p. 998,1 οὐ μὴν AM: οὐχὶ aCF

μὴν γίνεσθαι. καὶ δῆλον ὅτι ἐπὶ τῶν τοιούτων οὐ προηγεῖται τοῦ γεγονέναι τὸ γίνεσθαι οὐδὲ τοῦ γίνεσθαι τὸ γεγονέναι, εἴπερ μηδὲ ἔστιν ὅλως ἐν αὐτοῖς τὸ γίνεσθαι. ὅλως δὲ τὸ προηγεῖσθαι ἀεὶ τοῦ μὲν μεταβεβληκέναι τὸ μεταβάλλειν, τοῦ δὲ μεταβάλλειν τὸ μεταβεβληκέναι, ἐπὶ μὲν τῆς κατὰ τόπον μεταβολῆς γνωριμώτερόν ἐστι διὰ τὸ συνεχὲς εἶναι τὸ τοῦ τόπου διάστημα καὶ ὁμοίως διαιρεῖσθαι τῷ χρόνῳ, ἐπὶ δὲ τῶν ἄλλων μεταβολῶν διορίζεσθαι ἀσφαλές, ὡς εἰ μὲν ἅπασα μεταβολὴ ἐν χρόνῳ, ἀληθὲς ὅτι τοῦ μεταβεβληκέναι προηγεῖται κατὰ χρόνον τὸ μεταβάλλειν, καὶ τοῦ μεταβάλλειν τὸ μεταβεβληκέναι. εἰ δὲ καὶ ἀθρόως γίνονταί τινες μεταβολαί, οὐκέτι ἴσως τούτῳ συγχωρητέον. ἀθρόως δέ, οὐχ ὡς καθόλου τὰ μόρια μόνον, ὡς ἐπὶ τῆς πήξεως, ἀλλ' οὐχ ὡς ἐν χρόνῳ. ἐπὶ γὰρ τούτων οὐ προηγεῖται ἀλλήλων τό τε μεταβάλλειν καὶ τὸ μεταβεβληκέναι, ὅτι οὐδὲ ἔστιν ὅλως ἐπ' αὐτῶν τὸ μεταβάλλειν. δοκεῖ δὲ ὁ Θεόφραστος ἀπορεῖν, εἰ πᾶσα μεταβολὴ ἐν χρόνῳ, ὑφορώμενος ἴσως τὰς ἀπὸ σκότους εἰς φῶς μεταβολάς, ὅταν εἰσκομισθέντος εἰς τὸ δωμάτιον λύχνου πᾶς ἀθρόως ὁ οἶκος ἀναπλησθῇ τοῦ φωτὸς ἄνευ χρόνου. ἡ δὲ ἀφή, εἰ μὴ διὰ γενέσεως τὸ εἶναι ἔχει, οὐδὲ γεγονέναι λέγεται, ἀλλ' εἶναι ἄνευ γενέσεως. διὸ ἐν τῷ πρώτῳ τῆς Περὶ οὐρανοῦ ἓν τῶν τοῦ ἀγενήτου σημαινομένων τὸ κατὰ τὴν ἀφὴν Ἀριστοτέλης εἶναί φησιν. 233r

p. 237b23 Ἐπεὶ δὲ πᾶν τὸ κινούμενον ἐν χρόνῳ κινεῖται ἕως τοῦ ἐν πεπερασμένῳ ἂν χρόνῳ τὸ ΑΒ κινοῖτο. |

Πρόκειται μὲν αὐτῷ δεῖξαι, ὅτι οὔτε ἐν ἀπείρῳ χρόνῳ δυνατόν ἐστιν πεπερασμένην κινεῖσθαι γραμμὴν ἢ κίνησιν οὔτε ἐν πεπερασμένῳ ἄπειρον. καὶ πρῶτον τὸ πρῶτον ῥηθέν. πῶς δὲ λαμβανομένης τῆς πεπερασμένης γραμμῆς ἢ κινήσεως ἀληθές ἐστι τὸ ἀδύνατον εἶναι πεπερασμένην ἐν τῷ ἀπείρῳ χρόνῳ κινεῖσθαι, προδιορίζεται· ὥστε γὰρ τὴν ὅλην πεπερασμένην οὖσαν ἅπαξ λέγειν ἐν παντὶ τῷ ἀπείρῳ διελθεῖν, καὶ μὴ τὴν αὐτὴν πολλάκις, ὥσπερ ὁρῶμεν ἐπὶ τοῦ κυκλοφορητικοῦ σώματος γινόμενον, ἢ τῆς αὐτῆς τι πάλιν καὶ πάλιν· οὕτω γὰρ ἐνδέχεται. ὥστε δὲ ἅπαξ τὴν 233v

1. 2 τοῦ γεγονέναι τὸ γίνεσθαι οὐδὲ τοῦ γίνεσθαι τὸ γεγονέναι scripsi: τοῦ γεγ. τὸ γίν. οὐδὲ τὸ γίν. τὸ γεγ. sic A: τὸ γεγ. τοῦ γίν. οὐδὲ τοῦ γίν. τὸ γεγ. CM: τὸ γεγ. τοῦ γίν., οὐδὲ τὸ γίν. τοῦ γεγ. aF 2 ἔστιν om. aF 6 διαιρεῖσθαι ὁμοίως aF 8 ὅτι τὸ μεταβάλλειν κατὰ χρόνον προηγεῖται τοῦ μεταβεβληκέναι a: τὸ μεταβάλλειν om. F 9 ἀθρόαι M at cf. Themist. p. 389,4 10 τοῦτο ἴσως a συγκεχωρητέον F δέ om. a καθόλα M 11 οὐχ om. CM; ἀλλ' ὡς οὐκ ἐν χρόνῳ Themist. p. 389,6 Sp., qui cum continuet ἐφ' οὗ τοῦ μεταβεβληκέναι πρότερον τὸ μεταβάλλειν οὐκ ἔστιν, in proximis conicio ἐπὶ γὰρ τούτου 12 ἀλλήλων οὐ προηγεῖται τὸ μεταβάλλειν aF οὐδὲ] δὲ A[1] 13 Θεόφραστος] fr. LIV Wimmer, cf. Themist. p. 389,9 15 ἀθρόον M 16 ἡ] εἰ F 17 τῷ om. A 18 τῆς] τῶν aF Περὶ οὐρανοῦ] A 11. p. 280b6 19 post ἀφὴν add. ὁ CM 20 κινεῖται om. F 21 ἂν C: om. F 25 ἢ] καὶ aF ἐστι aA: ἔσται CFM 26 προσδιορίζεται CM γὰρ om. CM et nisi vitium latet, audacius est ellipsis genus statuendum 28 κυκλοφορικοῦ F: κυκλοφορ˜ M 29 δὲ om. F

αὐτὴν ἐν τῷ ἀπείρῳ κινηθῆναι χρόνῳ ἀδύνατον. καὶ φθάνει μὲν ἤδη δεδειχώς, ὅτι οὔτε ἐν ἀπείρῳ χρόνῳ πεπερασμένα τῷ πλήθει διέξεισιν οὔτε ἐν πεπερασμένῳ ἄπειρα, ὅτε πρὸς τὸν Ζήνωνος ἐνέστη λόγον. τὸ αὐτὸ δὲ νῦν τοῦτο δείκνυσι πρῶτον μὲν ἐπὶ μεγέθους, εἶτα καὶ ἐπ' αὐτῆς τῆς κινήσεως, καθολικωτέρᾳ τῇ ἀποδείξει χρώμενος. προλαμβάνει δὲ τῶν ἤδη ὁμολογηθέντων τινά, ὅτι τε πᾶν τὸ κινούμενον ἐν χρόνῳ κινεῖται καὶ ὅτι τὸ αὐτὸ ἐν πλείονι χρόνῳ μεῖζον κινεῖται μέγεθος καὶ δηλονότι καὶ πλείονα κίνησιν. τοῦ δὴ κινουμένου ἢ ἰσοταχῶς ἢ ἀνισοταχῶς κινουμένου, ἐπὶ πρώτου τοῦ ἰσοταχῶς κινουμένου δείκνυσι τὸ προκείμενον, ἐφ' οὗ καὶ προχειροτέρα ἐστὶν ἡ ἀπόδειξις. ληφθέντος γὰρ μορίου τινὸς τῆς ὅλης γραμμῆς ἢ τῆς ὅλης κινήσεως, ὃ καταμετρήσει τὴν ὅλην πεπερασμένην οὖσαν, ἔσται τι καὶ τοῦ χρόνου πεπερασμένον, ἐν ᾧ τὸ ληφθὲν μόριον ἐκινεῖτο τῆς γραμμῆς ἢ τῆς κινήσεως· εἰ γὰρ τὴν ὅλην ἐν τῷ ἀπείρῳ χρόνῳ ἐκινεῖτο, δῆλον ὅτι τὸ μέρος ἐν πεπερασμένῳ διὰ τὸ προληφθὲν ἀξίωμα τὸ λέγον, ὅτι τὸ αὐτὸ ἐν πλείονι χρόνῳ μεῖζον κινεῖται. ἐν ἴσοις οὖν τῷ ἀριθμῷ χρόνοις πεπερασμένοις, ὅσα τὰ μόριά ἐστι τῆς γραμμῆς καὶ τῆς κινήσεως, τὴν ὅλην κεκίνηται τὸ κινούμενον. εἰ οὖν τὰ μέρη τῆς γραμμῆς καὶ τῆς κινήσεως πεπέρανται καὶ τῷ μεγέθει καὶ τῷ ἀριθμῷ (τοῦτο γὰρ αὐτῷ σημαίνει τὸ τῷ πόσον ἕκαστον καὶ τῷ ποσάκις), καὶ τὰ τοῦ χρόνου μόρια ὁμοίως ἂν εἴη καὶ τῷ μεγέθει καὶ τῷ ἀριθμῷ πεπερασμένα· οὗ δὲ τὰ μόρια καὶ τῷ μεγέθει καὶ τῷ ἀριθμῷ πεπέρανται, τοῦτο καὶ αὐτὸ ὅλον ἂν εἴη πεπερασμένον· οὐκ ἄρα ἄπειρός ἐστιν ὁ χρόνος, ἀλλὰ πεπερασμένος, ἐν ᾧ τὴν πεπερασμένην γραμμὴν καὶ κίνησιν δίεισι τὸ κινούμενον.

Κἂν μὴ ἰσοταχῶς δέ, φησί, κινῆται τὸ κινούμενον, οὐδὲν διαφέρει πρὸς τὸ δεῖξαι, ὅτι τὸ πεπερασμένον μέγεθος καὶ τὴν πεπερασμένην κίνησιν οὐκ ἐν ἀπείρῳ χρόνῳ δίεισι τὸ κινούμενον, ἀλλ' ἐν πεπερασμένῳ ἑνὸς μόνου φυλαττομένου τοῦ ἐν πλείονι χρόνῳ ἄλλο προσλαμβάνειν διάστημα τὸ κινούμενον, ἄν τε ἰσοταχῶς κινῆται, ἄν τε παρὰ μέρος ἀνιῇ καὶ ἐπιτείνῃ, ἄν τε ἐπὶ τοῦ ἑτέρου τούτων μένῃ ἀεὶ ἢ τῆς ἀνέσεως ὡς ἀεὶ ἀνιέναι μόνον ἢ τῆς ἐπιτάσεως ὡς ἀεὶ ἐπιτείνειν. προστεθέντος γάρ τινος

1 κινηθῆναι post αὐτὴν aF 2 οὔτε a: οὐδὲ ACFM διέξεισιν] διελθεῖν δυνατὸν a post διέξεισιν iterat mox deleta οὔτε ἐν πεπερασμένα τ. π. διέξησιν C ὅτε] Z 2. 233a21 4 τοῦτο νῦν transponit a μὲν om. F ἐπὶ τοῦ μεγέθους aF 5 δείξει F 6 ὁμολογηθέτων M τε om. a: δὲ F 12 ἔστι F 13 ἐκινεῖτο AF: ἐκινοῖτο a: ἐκεῖνο CM τῆς (ante γραμμῆς) om. F 14 ἐν τῷ πεπερασμένῳ aF 14. 15 προσληφθὲν F 16 χρόνοις] Simpl. Aristotelei cod. E lectioni favet, ceteri ἐν ἴσοις τοῖς χρόνοις 19 τὸ τῶι A: τὸ τῷ (ex τὸ corr.) C: τὸ τὸ M: τὸ aF 19. 20 καὶ τῶι AC corr.: καὶ τὸ aC[1]FM 21 πεπερασ///////μένα, II litt. erasis C καὶ τῷ μεγέθει om. F 22 τοῦτο om. a: post καὶ ponit F ἂν εἴη ὅλον aF 24 καὶ κίνησιν post κινούμενον transponit F: utrobique exhibet a 25 δέ, φησί om. F 29 τὸ κινούμενον om. F post μέρος iterat ἄλλο προσλαμβάνη (sic) — μέρος servatis verbis τὸ κινούμενον F ἀνίῃ libri 30 ἀεὶ (ante ἀνιέναι) CFM: om aA 31 ὡς om. M προστιθεμένου a: προσέθετο F

χρόνου, ἐν ᾧ κεκίνηταί τι τοῦ ὁπωσοῦν κινουμένου, πάντως καὶ διάστημά 233r τι προστεθήσεται ἢ μεγέθους ἢ κινήσεως τῷ διαστήματι, ὃ φθάνει κεκινῆσθαι ἐν τῷ πρὶν ληφθέντι χρόνῳ. καὶ διαιρεῖται πάλιν καὶ ὁ χρόνος, κἂν εἰς ἄνισα τῇ γραμμῇ καὶ τῇ κινήσει, ἀλλ' εἰς πεπερασμένα γε τῷ ἀριθμῷ καὶ τῷ μεγέθει. δείκνυσι δὲ αὐτὸ προλαβὼν τὸ ἤδη δεδειγμένον, ὅτι πᾶν τὸ κινούμενον πρότερον ἄλλο μόριον τούτου κεκίνηται ἐν μορίῳ τοῦ παντὸς χρόνου· τῶν γὰρ τοῦ μεγέθους καὶ τῆς κινήσεως μορίων, ἃ κινεῖται, ἄλλο ἄλλου πρότερον κεκίνηται κατὰ τὰ μόρια τοῦ χρόνου τὰ πρῶτα καὶ τὰ ὕστερα τὴν τάξιν τῆς κινήσεως ποιούμενον τὸ κινούμενον· οὐ γὰρ ἅμα πᾶν τὸ διάστημα κεκίνηται. ἀλλὰ μὴν οὕτω γινομένης τῆς κινήσεως, ἂν τῷ τοσῷδε χρόνῳ τοσήνδε τινὰ ᾖ κεκινημένον εἴτε ἰσοταχῶς εἴτε ἀνισοταχῶς κινούμενον, προστεθέντος τινὸς χρόνου ἐν τῷ πλείονι πλείονα κινηθήσεται· οὐ γὰρ δὴ τὴν αὐτὴν καὶ ἐν τῷ πλείονι καὶ ἐν τῷ ἐλάττονι, εἴπερ ἀληθὲς ἐκεῖνο τὸ ἀξίωμα τὸ λέγον ἐν τῷ πλείονι χρόνῳ μεῖζον κινεῖσθαι διάστημα τὸ κινούμενον καὶ μὴ τὸ αὐτὸ ἔν τε τῷ πλείονι καὶ τῷ ἐλάττονι, πρὸς τὴν τοῦ χρόνου προσθήκην καὶ τῆς κινήσεως καὶ τοῦ μεγέθους προστιθεμένων. διὸ παρέλαβεν τὸ τὰ πρῶτα μόρια τοῦ μεγέθους ἢ τῆς κινήσεως κατὰ τὰ πρῶτα μόρια τοῦ χρόνου κινεῖσθαι τὸ κινούμενον. ἐὰν οὖν μόρια ἔχῃ τό τε διάστημα καὶ ἡ κίνησις οἷον τὸ ΑΒ, ὧν τὰ μὲν πρῶτα, τὰ δὲ ὕστερα κεκίνηται τὸ κινούμενον, ἐὰν ἀφέλωμέν τι μόριον τὸ ΑΕ, ὃ τὴν ὅλην τὴν ΑΒ πεπερασμένην καταμετρήσει, καὶ ἀπὸ τοῦ ΓΔ ἀπείρου χρόνου ἀφέλωμεν, ἐν ᾧ τὸ μόριον ἐκεῖνο ἀνισοταχῶς ἐκινήθη τὸ κινούμενον, ἔσται δηλονότι πεπερασμένον καὶ μόριον τοῦ παντός. κἂν πάλιν ἄλλο τοῦ διαστήματος καὶ τῆς κινήσεως ἀφέλωμεν καὶ λάβωμεν τὸν τούτου χρόνον πεπερασμένον, κἂν μὴ ἴσος ᾖ τῷ πρώτῳ ἀφαιρεθέντι χρόνῳ, πεπερασμένος ὅμως ἐστί, διότι τὸ ὅλον διάστημα τὸ πεπερασμένον ἐν τῷ ἀπείρῳ ἐκινεῖτο χρόνῳ τὸ κινούμενον. ἀδύνατον δὲ ἐν τῷ αὐτῷ τό τε ὅλον καὶ τὸ μέρος κινεῖσθαι, ἐὰν δὴ ἀφαιροῦντες ἀεὶ ἀπὸ τοῦ πεπερασμένου διαστήματος ἢ τοῦ μεγέθους ἢ τῆς κινήσεως ἴσα τῷ πρώτῳ ἀφαιρεθέντι δαπανήσωμεν αὐτό, καὶ καθ' ἕκαστον ἀπὸ τοῦ ἀπείρου χρόνου τοῦ ΓΔ πεπερασμένον ἀφέλωμεν, ἐν ᾧ κινεῖται τὸ ἀνισοταχῶς κινούμενον, τοσαῦτα ἔσται τὰ τοῦ ἀριθμοῦ μόρια, ὅσα καὶ τὰ τοῦ μεγέθους, πεπερασμένα δὲ τὸν ἀριθμὸν τὰ τοῦ μεγέθους· πᾶν γὰρ πεπερασμένον εἰς ἴσα ἀλλήλοις πεπερασμένα τῷ ἀριθμῷ διαιρεῖται. καὶ οἱ χρόνοι

---

1 τοῦ] τὸ A[1]F   ὁποσοῦν M   κινούμενον F   2 ὃ] καὶ F   5 μεγέθη C   8 ἄλλον F   τὰ πρότερα καὶ ὕστερα aF   9 πᾶν ἅμα aF   10 γενομένης F   11 τοσόνδε F   13 τῷ (prius) aAF: om. CM   καὶ ἐν τῷ aF: καὶ ἐν CM: καὶ A: fortasse καὶ τῷ ut v. 15   εἴπερ — ἐλάττονι (15) om. F   14 μείζω M   15 τὸ κινούμενον om. aF   τῶ αὐτῶ M   16 καὶ (post κινήσεως) om. M   20 ΑΕ] $\overline{αβ}$ F   21 τὴν $\overline{αβ}$ ὅλην καταμετρήσει πεπερασμένην aF   ΓΔ] $\overline{αδ}$ F   23 πεπερασμένον post μόριον CM   24. 25 τὸν τούτου ACM: τὸν τοῦ F: τὸ τοῦ a   25 χρόνου aF   ἦι A: ᾖ CM: εἴη aF   28 ἐὰν δὲ F   29 ἴσα A: ἶσα CFM: ἴσω a   30 δαπανήσομεν F   καὶ] κἂν F   32. 33 πεπερασμένα — τοῦ μεγέθους om. CM   34 τῷ ἀριθμῷ πεπερασμένα aF

ἄρα κατ' ἀριθμὸν πεπερασμένοι ἔσονται, ἐν οἷς τὸ πᾶν διάστημα διελεύσε- 233v ται τὸ κινούμενον. ὁ δὲ ἐκ πεπερασμένων τῷ ἀριθμῷ καὶ τῷ διαστήματι συγκείμενος χρόνος πεπερασμένος καὶ αὐτός ἐστιν. ἐν πεπερασμένῳ ἄρα χρόνῳ τὴν πεπερασμένην καὶ γραμμὴν καὶ κίνησιν κινήσεται τὸ κινούμενον καὶ οὐκ ἐν ἀπείρῳ. κἂν γὰρ μὴ ἴσα ᾖ τὰ τοῦ χρόνου διαστήματα διὰ τὸ ἀνισοταχὲς τῆς κινήσεως, ἀλλὰ πεπερασμένα γε ὄντα τῷ ἀριθμῷ καὶ ἕκαστον τῷ μεγέθει πεπερασμένον τὸ ὅλον πεπερασμένον ποιεῖ, κἂν τε ἴσα ᾖ κἂν τε ἄνισα. καὶ εἴη ἂν ὁ συλλογισμὸς ἐν δευτέρῳ σχήματι τοιοῦτος· ὁ χρόνος ἐν ᾧ τὸ κινούμενον | τὴν πεπερασμένην κινεῖται εἴτε γραμμὴν 234r εἴτε κίνησιν ὑπὸ μορίων ἀπαρτίζεται καὶ καταμετρεῖται τῷ ἀριθμῷ καὶ τῷ μεγέθει πεπερασμένων· ὁ ἄπειρος χρόνος ὑπὸ τοιούτων μορίων οὐκ ἀπαρτίζεται· ὁ ἄρα χρόνος, ἐν ᾧ τὴν πεπερασμένην δίεισι τὸ κινούμενον, οὐκ ἔστιν ἄπειρος. ἐπειδὴ δὲ τοῦ ἀπείρου χρόνου οὐκ ἦν ληφθῆναί τι μόριον, ὃ καταμετρήσει αὐτόν, καθ' ἕκαστον δὲ μόριον τοῦ μεγέθους, ὃ κινεῖται τὸ κινούμενον, ἢ τῆς κινήσεως, δύναταί τι ληφθῆναι τοῦ χρόνου μόριον πεπερασμένον, καὶ συναπαρτίζεται τὰ μόρια τοῦ χρόνου τοῖς μορίοις τοῦ μεγέθους ἢ τῆς κινήσεως, ἐάν τε ἴσα ᾖ ἀλλήλοις ἐάν τε ἄνισα, ὁ δὲ ἐκ πεπερασμένων καὶ τῷ μεγέθει καὶ τῷ ἀριθμῷ χρόνος πεπερασμένος ἐστὶ καὶ οὐκ ἄπειρος, διὰ τοῦτο οὕτω μετεχειρίσατο τὴν ἀπόδειξιν.

p. 238a18 Ὡσαυτως δὲ καὶ ἐπὶ ἠρεμήσεως.

Εἰ μὲν ἡ ἠρέμησις τὴν ἠρεμίαν αὐτῷ δηλοῖ τὴν ἀντικειμένην τῇ κινήσει, ἐπειδὴ καὶ τὸ ἠρεμοῦν ἐν χρόνῳ ἠρεμεῖ, λέγοι ἄν, ὅτι ὥσπερ κίνησιν πεπερασμένην ἀδύνατον ἐν ἀπείρῳ χρόνῳ γίνεσθαι, οὕτω καὶ ἠρεμίαν. εἰ δὲ ἠρέμησις καὶ τὸ ἠρεμίζεσθαι τὴν κίνησιν δηλοῖ τὴν ἐπὶ ἠρεμίαν, ὅπερ ἐν τοῖς ἑξῆς ἵστασθαι καλεῖ ὡς ἐπὶ στάσιν ἰόν, εἰκότως τὰ αὐτὰ καὶ ἐπὶ τῆς ἠρεμήσεως ἀξιοῖ, ἅπερ ἐπὶ τῆς κινήσεως. τὴν γὰρ κίνησιν διχῇ τεμὼν τὸ μὲν πρὸς τὸ ἐξ οὗ κινεῖται τὸ κινούμενον κινεῖσθαι καλεῖ, τὸ δὲ πρὸς τὸ εἰς ὃ ἵστασθαι καὶ ἠρεμίζεσθαι.

1 πεπερασμένοι κατ' ἀριθμὸν aF 2 ὁ δὲ — τὸ κινούμενον (4) om. F 4 καὶ (ante γραμμὴν) A: om. aCM 5 διαστήματα] μόρια a 6 γε] τε A[1] 7 ᾖ post ἄνισα a: om. F 8 ὁ (post ἂν) om. C[1]M 9 κινεῖται τὴν πεπερασμένην aF ποιεῖται M 10 τῷ ἀριθμῷ om. A[1] 11 τοιούτων om. F 12 post πεπερασμένην add. γραμμὴν ἢ κίνησιν A[2] 13 δὲ om. CM 14 ὃ om. F 20 περὶ CM post ἠρεμήσεως add. ὥστε — καὶ ἕν a ex Arist., quae obelo notavit Prantelius, sed cf. p. 1002,1 21 εἰ μὲν ἡ] ἡ μὲν F ἠρέμισις hic et deinceps a post δηλοῖ add. νῦν a 22 λέγει C 24 καὶ expunxit, idem post ἠρεμίζεσθαι addit C[2] τὴν prius om. A 24. 25 ἠρεμία aF 25 καλεῖ] δηλοῖ F τὰ αὐτὰ] τοιαῦτα a 26 καὶ ἐπὶ τῆς A : καὶ ἐπὶ aCFM ἅπερ καὶ a: ὅπερ καὶ F

p. 238a19 Ὥστε οὔτε γίνεσθαι οὔτε φθείρεσθαι οἷόν τε ἀεί τι τὸ αὐτὸ καὶ ἕν. 234r

Πόρισμά τι συνήγαγεν ἐκ τῶν εἰρημένων, τὸ μήτε γίνεσθαι μήτε φθείρεσθαι ἀεὶ τὸ αὐτὸ καὶ ἕν, τουτέστι τὸ πεπερασμένον ἐν ἀπείρῳ χρόνῳ· τοῦτο γὰρ σημαίνει τὸ ἀεί. εἰ γὰρ πᾶσα κίνησις καὶ πᾶσα μεταβολὴ πεπερασμένη ἐν πεπερασμένῳ γίνεται χρόνῳ, τὸ δὲ γίνεσθαι καὶ φθείρεσθαι μεταβάλλειν ἐστί, πᾶσα γένεσις καὶ φθορὰ πεπερασμένη ἐν πεπερασμένῳ γίνεται χρόνῳ· ἡ δὲ τοῦ πεπερασμένου γένεσις καὶ φθορὰ πεπερασμένη ἐστίν· ὥσπερ γὰρ κινεῖσθαι τὴν πεπερασμένην γραμμὴν ἐν ἀπείρῳ χρόνῳ ἀδύνατον πλὴν εἰ μὴ πάλιν καὶ πάλιν, οὕτως καὶ γίνεσθαι ἢ φθείρεσθαι τὸ πεπερασμένον ἐν ἀπείρῳ χρόνῳ ἀδύνατον.

p. 238a20 Ὁ δὲ αὐτὸς λόγος καὶ ὅτι οὐδὲ ἐν πεπερασμένῳ χρόνῳ ἕως τοῦ ὁ γὰρ αὐτὸς ἔσται λόγος.

Δείξας ὅτι μὴ οἷόν τε ἐν ἀπείρῳ χρόνῳ πεπερασμένον τι μέγεθος διεξιέναι ἢ πεπερασμένην εἶναι κίνησιν, νῦν τὸ ἀντίστροφον ἐκείνῳ δεικνυσιν, ὅτι μηδὲ τὸ ἄπειρον οἷόν τε διεξελθεῖν μηδὲ ἄπειρον εἶναι κίνησιν ἐν πεπερασμένῳ χρόνῳ. ἀλλ' οὐδὲ ἠρεμίζεσθαι ἄπειρον ἠρέμησιν ἐν πεπερασμένῳ χρόνῳ. καὶ εἰ τὸ ἠρεμίζεσθαι τὸ ἠρεμεῖν σημαίνει τὸ ἀντικείμενον τῷ κινεῖσθαι, λέγοι ἂν ὅτι μηδὲ ἄπειρον ἠρεμίαν οἷόν τέ τι ἠρεμεῖν ἐν πεπερασμένῳ χρόνῳ. τὸ δὲ οὔτε ὁμαλῶς κινούμενον οὔτε ἀνωμάλως εἰ μὲν κατὰ κοινοῦ ἐπῆκται τῷ κινεῖσθαι καὶ ἠρεμίζεσθαι, εἴη ἂν τὸ ἠρεμίζεσθαι σημαῖνον τὸ πρὸς ἠρεμίαν ἴεσθαι, εἰ δὲ πρὸς μόνον ἐπῆκται τὸ κινεῖσθαι, μᾶλλον ἂν ὑπὸ τοῦ ἠρεμίζεσθαι τὸ ἠρεμεῖν σημαίνοιτο. ἀποδείξει δὲ τῇ αὐτῇ χρῆται καὶ νῦν τὸ πεπερασμένον καὶ ἐνταῦθα διαιρῶν καὶ συνδιαιρῶν αὐτῷ τὸ ἄπειρον, πλὴν ὅτι πρότερον μὲν τὸ μέγεθος διελὼν (αὐτὸ γὰρ ἦν τὸ πεπερασμένον ὑποτεθέν) συνδιεῖλεν τὸν ἄπειρον ὑποτεθέντα χρόνον. νῦν δὲ τὸν χρόνον ὑποθέμενος πεπερασμένον καὶ ἀπ' αὐτοῦ μόριόν τι ἀφελών, ὃ καταμετρεῖ τὸν ὅλον, ἐπειδὴ ἐν ἑκάστῳ

1 ὥστε — ἕν (2) lemma agnovit M, ceteri continuare textui videntur. τὸ δὲ praefigit a τι om. F[1]: τε C 3 τι συνήγαγεν ACM: συνήγαγεν F: ἐστι συνηγμένον a μήτε γίνεσθαι om. F 6 τὸ δὲ — χρόνῳ (8) om. F 6. 7 καὶ τὸ φθείρεσθαι CM 9 πεπερασμένου ἐστίν C post ἐστίν interpolat ὥστε καὶ αὕτη ἐν πεπερασμένῳ γίνεται χρόνῳ a 11 πέπερασμένων A[1] 12 αὐτὸς δὲ transponit ex Arist. a οὐδὲ AC: οὐδὲν F: οὐδεῖ M: οὐδ' a 13 ἔστω F 15 διιέναι aF ἐκεῖνο M 17 ἀλλ' — χρόνῳ (20) iterata del. C: om. F οὐδὲ a: οὔτε ACM 18 post ἠρεμίζεσθαι add. καὶ F 19 τῷ] τὸ M μὴ δὲ ACM: οὐδὲ aF τι om. F 20 πεπερασμένῳ] ἀπείρῳ a 21 τῷ] τὸ M 22 ἴεσθαι aAM 23. 24 σημαίνῃ F 26 τὸν aAF: αὐτῷ τὸν CM 27 ante χρόνον add. ἄπειρον delevit F ὑποθέμενος] anacoluthon struxit, nisi hiatus est hoc loco 28 ἐν om. F

τούτων τῶν χρόνων πεπερασμένον τι κινεῖται τὸ κινούμενον (ἴσα μὲν ὅταν 234r ἰσοταχῶς κινῆται, ἄνισα δὲ ὅταν μὴ ἰσοταχῶς, ἀεὶ δὲ πεπερασμένα· οὐ γὰρ δὴ ἐν μορίῳ τοῦ ὅλου χρόνου τὴν ἄπειρον κινήσεται· ἐν γὰρ τῷ ὅλῳ χρόνῳ ὑπέκειτο τὴν ἄπειρον κινεῖσθαι), συνδαπανηθήσεται οὖν τῷ πεπερασμένῳ χρόνῳ καὶ τὸ ἄπειρον ὑποτεθὲν μέγεθος, εἴτε ἴσα εἴτε ἄνισα εἴη τὰ τμήματα. πεπερασμένης δὲ τῆς διαιρέσεως οὔσης ἐν τῷ χρόνῳ πεπερασμένῳ ὄντι ὁμοίως συμπερανθήσεται καὶ ἡ ἐν τῷ μεγέθει διαίρεσις καὶ τῷ ποσῷ καὶ τῷ ποσάκις, τουτέστι καὶ τῷ μεγέθει καὶ τῷ ἀριθμῷ. τὸ δὲ ἐκ πεπερασμένων καὶ τῷ μεγέθει καὶ τῷ ἀριθμῷ οὐκ ἔστιν ἄπειρον, ὥστε οὐ δίεισιν ἐν πεπερασμένῳ χρόνῳ τὸ ἄπειρον. προστίθησι δὲ ὅτι οὐδὲν πρὸς τὴν δεῖξιν διαφέρει τὸ ἐπὶ θάτερα λαβεῖν ἄπειρον τὸ μέγεθος ἢ ἐπ' ἀμφότερα· δῆλον δὲ ὅτι καὶ πρότερον τὸν χρόνον. κἂν γὰρ ἐπ' ἄμφω ληφθῇ, ἡ αὐτὴ προχωρεῖ δεῖξις· ἐν γὰρ τῷ τοῦ πεπερασμένου χρόνου μορίῳ τῷ πεπερασμένῳ ἀνάγκη μόριόν τι τοῦ μεγέθους τοῦ ἐπ' ἄμφω ὑποκειμένου ἀπείρου πεπερασμένον ληφθῆναι, καὶ τοσαυτάκις ληφθὲν τὸ πεπερασμένον μέρος, ὁσάκις καὶ ἐπὶ τοῦ χρόνου πεπερασμένου ὄντος, κἄν τε ἴσα κἄν τε ἄνισα ᾖ τὰ μέρη, πεπερασμένον δείξει τὸ ὑποτεθὲν ἄπειρον μέγεθος. καὶ πρότερον δὲ λαβὼν τὸν χρόνον ἐπὶ θάτερα πεπερασμένον ἔδειξεν, ὅτι τὸ μόριον τοῦ πεπερασμένου μεγέθους ἐν πεπερασμένῳ χρόνῳ κινηθήσεται τὸ κινούμενον, κἂν τὸ πᾶν εἴη κινεῖσθαι ἐν ἀπείρῳ. |

p. 238a32 Δεδειγμένων δὲ τούτων φανερὸν ἕως τοῦ ἔτι δὲ καὶ 234v τοῦ χρόνου ληφθέντος ἡ αὐτὴ ἔσται ἀπόδειξις.

Πρότερον δείξας καὶ προσεχῶς πάλιν, ὅτι τὸ κινούμενον οὔτε μέγεθος πεπερασμένον οὔτε κίνησιν πεπερασμένην ἐν ἀπείρῳ κινηθήσεται χρόνῳ, ὁμοίως δὲ καὶ τὸ ἀντίστροφον, ὅτι οὔτε μέγεθος οὔτε κίνησιν ἄπειρον ἐν πεπερασμένῳ χρόνῳ κινηθήσεται. τούτοις ὥσπερ πόρισμα τὰ ἑπόμενα ἐπάγει τὰ ἐπ' αὐτοῦ τοῦ κινουμένου συμβαίνοντα οὐκέτι ἀδιορίστως ὡς πρότερον λαμβανομένου, ἀλλὰ διοριζομένου, καὶ ποτὲ μὲν ἀπείρου, ποτὲ δὲ πεπερασμένου ὑποτεθέντος. δεδειγμένων γάρ, φησί, τῶν εἰρημένων ἐκ τῆς αὐτῆς ἀποδείξεως φανερόν ἐστιν ἐπὶ τοῦ κινουμένου, ὅτι εἴτε πεπερασμένον ὑποτεθείη, ἀδύνατον αὐτὸ ἄπειρόν τι μέγεθος ἐν πεπερασμένῳ

1 τούτων om. F τῶν om. F[1] 2 κινῆται aM: κινεῖται ACF 3 κινηθήσεται aFM 6 τὰ om. a χρόνῳ post ὄντι aF 7 ὄντι] οὔ τι M 9 δὲ post πεπερασμένων aF 10 ὥστε — τὸ ἄπειρον om. M οὐ δίεισι ante χρόνῳ aF 13 τῷ om. A 14 μορίῳ χρόνου aF 15 τοῦ καὶ ἐπ' aF πεπερασμένου M 16 post χρόνου add. τοῦ aF 18 πρότερον] c. 7 initio 19 πεπερασμένου μεγέθους CM: πεπερασμένου μορίου AF: ἀπείρου μεγέθους a 20 post κινηθήσεται quae incohaverat τούτου ὥσπερ πόρισμα ἐπάγει τὰ ἑ (cf. v. 27) del. F 22 Ἀποδεδειγμένων ex Arist. a 22. 23 ἔτι δὲ καὶ τοῦ χρόνου ληφθέντος om. F 27 πορίσματα ἑπόμενα C et eraso accentu super πο A

χρόνῳ διελθεῖν, εἴτε ἄπειρον ὑποτεθείη, εἰ κινοῖτο ὅλως τὸ ἄπειρον, οὔτε 234v τὸ πεπερασμένον ἐν πεπερασμένῳ διελεύσεται χρόνῳ οὔτε ἔτι μᾶλλον τὸ ἄπειρον. καὶ ὅτι μὲν πεπερασμένον τὶ ὂν οὐ διελεύσεταί τι ἄπειρον μέγεθος ἐν πεπερασμένῳ χρόνῳ, δείκνυσι διὰ τῆς αὐτῆς, ἧς καὶ πρότερον, ἀποδείξεως· διαιρουμένου γὰρ τοῦ πεπερασμένου χρόνου εἰς πεπερασμένα μόρια ἐν ἑκάστῳ πεπερασμένον τι τοῦ μεγέθους μέρος διιὸν τὸ κινούμενον ἀπαρτίζει τὸ ὅλον, ὥστε πεπερασμένον τι διιέναι καὶ οὐκ ἄπειρον ἐν τῷ πεπερασμένῳ χρόνῳ· εἰ δὲ ἄπειρον ὑποτεθείη τὸ κινούμενον, τὸ δὲ διάστημα δι' οὗ κινεῖται πεπερασμένον, οὐ κινηθήσεται τὸ ἄπειρον διὰ τοῦ πεπερασμένου ἐν πεπερασμένῳ χρόνῳ· οὐδὲν γὰρ διαφέρει, φησίν, ἢ τὸ κινούμενον ἄπειρον ποιεῖν, πεπερασμένον δὲ τὸ διάστημα, ἢ ἀνάπαλιν. ἐὰν γὰρ τὸ Α τὸ ἄπειρον κινῆται διὰ τοῦ Β πεπερασμένου, ἔσται τι τοῦ ἀπείρου μέρος ἐν τῷ Β οἷον τὸ ΓΔ καὶ πάλιν ἄλλο καὶ ἀεὶ οὕτως, ἕως ἂν πάντα τὰ τοῦ ἀπείρου μέρη τοῦ κινουμένου παρέλθῃ τὸ Β. ὥστε ἅμα συμβήσεται τό τε κινούμενον ἄπειρον ὂν διεληλυθέναι διὰ τοῦ Β καὶ τὸ Β πεπερασμένον ὂν διεληλυθέναι τὸ ἄπειρον. οὐδὲ γὰρ ἄλλως δυνατὸν τὸ ἄπειρον διιέναι λέγειν τὸ πεπερασμένον ἢ τῷ τὸ πεπερασμένον δι' ὅλου τοῦ ἀπείρου διελθεῖν. τὸ γὰρ ἄπειρον μέγεθος, εἴπερ ἄπειρον εἴη πανταχοῦ ὄν, αὐτὸ μὲν οὐκ ἔχει που μεταβῆναι, λέγοιτο δὲ ἂν κινεῖσθαι διά τινος πεπερασμένου μόνως οὕτως, εἰ τὸ πεπερασμένον διὰ πάντων αὐτοῦ τῶν μορίων διεξίοι· ὅπερ εἰ γίνοιτο, ἀναμετρηθήσεται τὸ ἄπειρον ὑπὸ τοῦ πεπερασμένου· οὐ γὰρ ἄλλως οἷόν τε διελθεῖν αὐτό. εἰ οὖν καὶ τοῦτο ἄτοπον καὶ πάλιν τὸ πεπερασμένον φαίνεται διὰ τοῦ ἀπείρου καὶ νῦν διιόν, ὅπερ ἀδύνατον ἐδείχθη, δῆλον ὅτι οὐκ ἂν διίοι τὸ ἄπειρον διὰ τοῦ πεπερασμένου ἐν πεπερασμένῳ χρόνῳ καὶ καλῶς εἶπε μηδὲν διαφέρειν ὁποτερονοῦν εἶναι τὸ κινούμενον.

Δείξας δὲ ὅτι οὔτε τὸ πεπερασμένον μέγεθος τὸ ἄπειρον διάστημα δίεισιν ἐν πεπερασμένῳ χρόνῳ οὔτε τὸ ἄπειρον μέγεθος τὸ πεπερασμένον διάστημα, νῦν δείκνυσιν ὅτι μηδὲ τὸ ἄπειρον μέγεθος τὸ ἄπειρον διάστημα δίεισιν ἐν πεπερασμένῳ χρόνῳ. εἰ γὰρ μέλλοι τὸ ἄπειρον ὅλον διεξιέναι διὰ τοῦ ἀπείρου, δεῖ τι μέρος αὐτοῦ πεπερασμένον πρότερον διελθεῖν αὐτό. καὶ οὐκ ἔστιν εἰπεῖν, ὅτι οὐκ ἔχει τὸ ἄπειρον μέρος πεπερασμένον· ἐνυπάρχει γὰρ τῷ ἀπείρῳ τὸ πεπερασμένον. εἰ οὖν δέδεικται

1 οὔτε] εἴτε F[1] 2 post ἐν add. τῷ aF 4 ἧς om. A[1] 6 διιὸν μέρος τοῦ μεγέθους aF 8 εἰ δὲ — χρόνῳ (10) iterat F 10 ἐν τῷ (sic) πεπ. χρόνῳ ante διὰ ponunt aF 11 post ἢ add. τὸ CM 12 Α τὸ om. F: τὸ om. a Β] ᾱ M πεπερασμένον A 13 ἄλλο καὶ ἄλλο Arist. 14 ἂν om. F 15 τε om. CM ὂν utrumque om. A 17 οὐδὲν A[1] τὸ ἄπειρον ACM: om. aF 18 ἐλθεῖν aF 20 λέγοι C μόνος a 21 πεπερασμένων C 22 περασμένου C post γὰρ add. ἂν a 23 αὐτὸν in iteratis οὐ (22) — πεπερασμένου (25), sed corr. F 25 τὸ ἄπειρον post πεπερασμένου aF 25. 26 καὶ καλῶς] καλῶς οὖν a 27 οὔτε a: οὐδὲ ACFM τὸ alt. om. aF 28 οὔτε — χρόνῳ (30) om. F πεπερασμένῳ a 30 δίεισιν post χρόνῳ a μέλλει F ὅλον om. F 31 πρότερον πεπερασμένον aM

ἀδύνατον τὸ πεπερασμένον ἐν ἀπείρῳ χρόνῳ διελθεῖν, δῆλον ὅτι οὐδὲ τὸ 234v ἄπειρον αὐτὸ διελεύσεται. καὶ ἀπὸ τοῦ χρόνου δέ, φησίν, ἀρξάμενοι τὸ αὐτὸ δείξομεν· καὶ δέδεικται πρότερον, ὅτι μὴ οἷόν τε τὸ ἄπειρον διελθεῖν ἐν πεπερασμένῳ χρόνῳ· ἐὰν γὰρ ἀπὸ τοῦ χρόνου μόριον ἀφέλωμέν τι καταμετροῦν τὸν ὅλον πεπερασμένον ὄντα, ἐν τούτῳ μόριόν τι κινηθήσεται τοῦ ἀπείρου, ἐπειδὴ τὸ ὅλον ἄπειρον ὑπέκειτο ἐν τῷ ὅλῳ χρόνῳ κινεῖσθαι τῷ πεπερασμένῳ. ἐὰν οὖν καθ' ἕκαστον τῶν τοῦ πεπερασμένου χρόνου μορίων λαμβάνωμέν τι τοῦ ἀπείρου μόριον, ἐπειδὴ τὰ τοῦ χρόνου μόρια πεπερασμένου ὄντος πεπερασμένα ἐστί, συναπαρτισθήσεται καὶ τὰ τοῦ ἀπείρου, καὶ οὐκέτι ἄπειρον ἔσται διιόν.

p. 238b17 Ἐπεὶ δὲ οὔτε τὸ πεπερασμένον τὸ ἄπειρον δίεισιν ἕως τοῦ καὶ θάτερον | εἶναι ἄπειρον. 235r

Δέδεικται μὲν ἤδη πρότερον μετὰ τοῦ μεγέθους, ἐφ' οὗ ἡ κίνησις, ὅτι οὐδὲ κίνησιν ἄπειρον ἐν πεπερασμένῳ χρόνῳ κινήσεται τὸ κινούμενον οὐδὲ ἐν ἀπείρῳ πεπερασμένην· κοινὴ γὰρ ἦν ἡ ἀπόδειξις· ὅσον γὰρ τὸ διάστημα τὸ δι' οὗ ἡ κίνησις, τοσαύτη καὶ ἡ κίνησίς ἐστι. διὸ καὶ ἐγὼ τὴν κίνησιν ἐν τῇ ἀποδείξει τῷ μεγέθει συμπαρελάμβανον, αὐτὸς δὲ ἐν ἀρχῇ μὲν τοῦ θεωρήματος εἰπὼν "ἀδύνατόν ἐστιν ἐν τῷ ἀπείρῳ χρόνῳ πεπερασμένην κινεῖσθαι, μὴ τὴν αὐτὴν ἀεὶ καὶ τῶν ἐκείνης τι κινούμενον" ἴσως μὲν ὡς περὶ γραμμῆς λέγων, δι' ἧς ἡ κίνησις, θηλυκὸν ὄνομα τέθεικεν, ἴσως δὲ τὴν κίνησιν ἐννοῶν. εἰ δὲ καὶ περὶ ἠρεμίας τῆς ἀντικειμένης τῇ κινήσει τὰ αὐτὰ ἠξίωσε, δῆλον ὅτι καὶ περὶ κινήσεως ἦν τὰ πρότερον ἀποδεδειγμένα· καὶ γὰρ εἰς τοῦτο ἔτεινεν ὁ λόγος αὐτῷ. νῦν μέντοι ἐκ τῶν περὶ τοῦ μεγέθους δειχθέντων, δι' οὗ ἡ κίνησις ἐπιτελεῖται, συνάγει τὸ μηδὲ κίνησιν ἄπειρον εἶναι ἐν πεπερασμένῳ χρόνῳ. τὸ δὲ μέγεθος, δι' οὗ ἡ κίνησις, τοπικόν ἐστιν, ἐφ' οὗ ἡ κατὰ τόπον κίνησις ἔχει τὸ διάστημα. ἐπειδὴ γάρ, φησίν, οὔτε τὸ ἄπειρον μέγεθος οὔτε τὸ πεπερασμένον τὴν κατὰ τόπον κίνησιν κινούμενον δίεισι τὸ ἄπειρον διάστημα ἐν πεπερασμένῳ χρόνῳ, φανερὸν ὅτι οὐδὲ κίνησις ἔσται ἄπειρος ἐν πεπερασμένῳ χρόνῳ, εἰ μὴ πάλιν καὶ πάλιν ἐπὶ τοῦ αὐτοῦ γίνοιτο. ἡ γὰρ ἄπειρος πᾶσα κίνησις ἡ κατὰ φορὰν ἐπὶ ἀπείρου διαστήματος τοπικοῦ γίνεται· πᾶσα γὰρ φορὰ κατὰ τόπον κίνησίς ἐστι. καὶ ἡ ἄπειρος μία

2 αὐτὸ om. a: post διελεύσεται F post διελεύσεται add. ἐν τῷ πεπερασμένῳ a 3 καὶ δέδεικται] δέδεικται γὰρ a τὸ om. a διεξελθεῖν CM 4 post μόριόν add. τι erasum post ἀφέλωμεν C 6 ἄπειρον ὅλον a 7 τὸ πεπερασμένῳ, sed corr. F 8 μορίων] μόριον A μόρια A: om. aCFM 12 post ἄπειρον lemma ex Arist. continuat πᾶσα γὰρ φορὰ ἐν τόπῳ a cf. v. 32 14 ἄπειρον om. M 15 ὅση F 17. 18 ἐν τῇ ἀρχῇ aF 18 μὲν om. M εἰπών] c. 7 p. 237b24 19 post πεπερασμένην additum κίνησιν del. F κινουμένων M 20 γραμμῇ M θηλυκῷ ὀνόματι F 22 τὰ αὐτὰ] ταῦτα CM ἦν om. A 24 τοῦ om. aF 24 οὗ CM: ὧν aAF 25 δὲ] γὰρ a τὸ post μέγεθος add. M 26 ante τοπικόν add. τὸ aA ἐφ' CM: ἀφ' aAF 28 δίεισι CM: οὐ δίεισι aAF

ἐπὶ ἀπείρου τόπου, ἐὰν μὴ πάλιν καὶ πάλιν ἡ αὐτή. εἰ οὖν δέδεικται, 235r ὅτι οὐκ ἔστιν ἄπειρον διάστημα κινεῖσθαι ἐν πεπερασμένῳ χρόνῳ, δῆλον ὅτι οὐδὲ κίνησιν ἄπειρον εἶναι δυνατόν. ἦν γὰρ ἂν καὶ τὸ διάστημα ἄπειρον, δι' οὗ ἡ κίνησις. ἀλλ' ὅσον ἐπὶ τὸ δεῖξαι μὴ οὖσαν ἄπειρον κίνησιν τίνα χρείαν παρέσχεν τὸ μηδὲ τὸ κινούμενον ἄπειρον εἶναι; ἢ ὅτι ἐὰν ᾖ ἄπειρον μέγεθος καὶ κινῆται ὅλως κἂν ἐφ' ὁσονοῦν χρόνον, ἄπειρος ἔσται ἡ κίνησις ὡς τῷ μεγέθει οὗ ἐστι συνεκτεινομένη. δέδεικται γὰρ ὅτι ἡ κίνησις καὶ τῷ μεγέθει συνδιίσταται, οὗ ἐστιν ἡ κίνησις, ὥσπερ καὶ τῷ διαστήματι, δι' οὗ δίεισι τὸ κινούμενον. καλῶς οὖν οὐ μόνον τῇ τοῦ διαστήματος ἀπειρίᾳ, δι' οὗ κινεῖται τὸ κινούμενον, συνανεῖλε τὴν ἐν πεπερασμένῳ χρόνῳ τῆς κινήσεως ἀπειρίαν, ἀλλὰ καὶ τῇ τοῦ κινουμένου μεγέθους ἀπειρίᾳ· εἰ γὰρ ἀμφοτέροις τούτοις συμπαρατείνεται ἡ κίνησις μηδετέρου τούτων ἀπείρου ὑπάρχοντος τῷ κινουμένῳ ἐν πεπερασμένῳ χρόνῳ, οὐδὲ κίνησις ἂν αὐτῷ ἄπειρος ὑπάρξοι.

p. 238b23 Ἐπεὶ δὲ πᾶν ἢ κινεῖται ἢ ἠρεμεῖ ἕως τοῦ οὐκ ἔσται ἐν ᾧ πρώτῳ ἵσταται.

Τὸ μὲν προκείμενόν ἐστιν αὐτῷ, κἂν παραδοξολογεῖν δοκῇ κατὰ τὸ φαινόμενον, δεῖξαι ὅτι τὸ ἱστάμενον ταὐτόν ἐστι τῷ κινουμένῳ, καὶ ὅτι ὅσα τῷ κινουμένῳ ὑπάρχει τοσαῦτα καὶ τῷ ἱσταμένῳ· λαβὼν δὲ ἄλλο μὲν τὸ ἠρεμοῦν τὸ τῷ κινουμένῳ ἀντικείμενον καὶ ἐν ταὐτῷ μένον, ἄλλο δὲ τὸ ἠρεμιζόμενον τὸ κινούμενον ἐπὶ τὸ ἠρεμεῖν ὥσπερ τὸ λευκαινόμενον ἐπὶ τὸ λευκὸν εἶναι, τῷ μὲν ἠρεμοῦντι ταὐτόν φησιν εἶναι τὸ ἑστώς, τῷ δὲ ἠρεμιζομένῳ τὸ ἱστάμενον, ὅπερ ἐστὶ τὸ ἐπὶ στάσιν ἰόν. καὶ πρῶτον δείκνυσιν, ὅτι κινεῖται τὸ ἱστάμενον, προλαβὼν ἀναγκαῖόν τι διαιρετικὸν τὸ λέγον, ὅτι πᾶν ἢ κινεῖται ἢ ἠρεμεῖ, τὸ πεφυκὸς δηλονότι· τὸ γὰρ ἀκίνητον φύσει οὔτε κινεῖται οὔτε ἠρεμεῖ, ἀλλ' ὅπερ κινεῖσθαι πέφυκε, τοῦτο καὶ ἠρεμεῖν, ἐπειδὴ στέρησις τοῦ κινεῖσθαι τὸ ἠρεμεῖν ἐστιν. στέρεταί τε τὸ πεφυκὸς ἔχειν, ὅτε πέφυκε μὴ ἔχον· οὐ γὰρ δὴ τὸ ἀρτιγενὲς σκυλάκιον ἠρεμεῖν ἂν λέγοιτο κατὰ τὸ μὴ ὁρᾶν, ὅτι τότε οὐδὲ πέφυκεν ὁρᾶν. ἀλλ' οὐδὲ ὁ ἐν τῷ στήθει μὴ ἔχων ὀφθαλμοὺς ἄνθρωπος ἐστερῆσθαι ἂν λέγοιτο τοῦ ἐν τῷ στήθει μὴ ἔχειν. ὅπου γὰρ ἐπεφύκει ἔχειν μὴ ἔχων, λέγοιτο ἂν ἐστερῆσθαι. οὐδὲ οἱ ἰχθύες τῆς ἐν ἀέρι κινήσεως ἐστερῆσθαι ἂν λέγοιντο, ὅτι μηδὲ ἐπεφύκεσαν ἐκεῖ κινεῖσθαι. ἀλλ' οὐδὲ τῆς κατὰ βάδισιν κινήσεως οἱ ἰχθύες ἐστέρηνται· νήχε-

4 ἐπὶ τῶι A κίνησιν om. aF 5 μηδὲ τὸ aAF: μηδὲ CM[2]: δὲ M[1] ᾖ] εἰς F 6 καὶ κινῆται] κεκίνηται F 7 ὅτι om. aF, qui ante καὶ inserunt ὡς 8 καὶ prius om. CM 9 οὖν om. M 11 δι'—κινούμενον om. a δι' οὗ κινεῖται] δείκνυται F 13 ἂν om. F αὐτὸ M ὑπάρξει CF: ὑπάρξῃ M 14 ante lemma τὸ μὲν—κἂν παρα (16) posita rubro del. C ἠρεμεῖν M 19 αὐτῶ C 21 ἑστός A[1]F[2] 22 ὅπερ] ὃ πέρας M 23 διαιρετὸν M: διαιρετικῶς F 24 λόγον a 27 ἐστέρηται aF 28 ὁρᾶν—πέφυκεν (29) om. F 29 τῷ om. CM 30 λέγοιτο τῶ F μή om. CM 31 ἐπεφύκει A: πέφυκεν aCFM ἰχθῦς aF 32 πεφύκασιν CM 33 βάσιν C[1] ἐστέρηται a

σθαι γάρ, ἀλλ' οὐχὶ βαδίζειν πεφύκασιν. ἀνάγκη οὖν πᾶν τὸ πεφυκὸς κινεῖσθαι, εἰ μὴ κινεῖται, ὅτε πέφυκε καὶ ὅπου πέφυκε καὶ ὥσπερ πέφυκεν. 235r ἐν στερήσει ὂν τοῦ κινεῖσθαί | ἠρεμεῖν αὐτό. τὸ οὖν ἱστάμενον, τουτέστι τὸ ἐπὶ στάσιν ἰόν, ἐπειδὴ πεφυκός ἐστι κινεῖσθαι, ἀνάγκη ἢ κινεῖσθαι 235v ἢ ἠρεμεῖν· ἀλλὰ μὴν οὐκ ἠρεμεῖ· τὸ γὰρ ἠρεμοῦν ἤδη οὐκέτι ἠρεμίζεται, τὸ δὲ ἱστάμενον ἠρεμίζεται· ὁδὸς γὰρ εἰς ἠρεμίαν, ὥσπερ τὸ ἠρεμίζεσθαι, οὕτως καὶ τὸ ἵστασθαί ἐστι· ταὐτὸν γὰρ ἄμφω. διὸ τὸ ἠρεμίζεσθαι μετέλαβεν εἰς τὸ ἵστασθαι. εἰ οὖν τὸ ἱστάμενον κινεῖται, τὸ δὲ κινούμενον ἐν χρόνῳ κινεῖται, φανερὸν ἐκ τῶν δεδειγμένων ὅτι τὸ ἱστάμενον ἐν χρόνῳ ἵσταται, εἴπερ τὸ ἱστάμενον πεφυκὸς κινεῖσθαι καὶ ἠρεμεῖν οὐκ ἠρεμεῖ ἀλλὰ κινεῖται, τὸ δὲ κινούμενον ἐν χρόνῳ κινεῖται. δείκνυσι δὲ τοῦτο καὶ ἄλλως· εἰ γὰρ ἵστασθαι ἔστι θᾶττον καὶ βραδύτερον (τὸ γὰρ ἐπὶ στάσιν ἰὸν ἢ θᾶττον ἄπεισιν ἢ βραδύτερον), πᾶν δὲ τὸ θᾶττον καὶ βραδύτερον ἐν χρόνῳ, τὸ ἄρα ἵστασθαι ἐν χρόνῳ. δείξας δὲ ὅτι τὸ ἱστάμενον καὶ κινούμενόν ἐστι καὶ ἐν χρόνῳ ἵσταται, δείκνυσιν ἐφεξῆς ὅτι καὶ τοῦτο ὑπάρχει τῷ ἱσταμένῳ ὥσπερ τῷ κινουμένῳ τὸ μὴ εἶναι πρῶτον λαβεῖν ἐν ᾧ ἵσταται τὸ ἱστάμενον, διότι πρὸ παντὸς τοῦ πρώτου τεθέντος ἔστι τι πρότερον, ὡς καὶ ἐπὶ τῆς κινήσεως ἐδείκνυτο, διὰ τὴν ἐπ' ἄπειρον τομὴν καὶ τοῦ χρόνου καὶ τοῦ διαστήματος, ὃ κινεῖται, καὶ τῆς κινήσεως αὐτῆς καὶ τοῦ καθ' ὃ κινεῖται τὸ κινούμενον, ὅταν κατὰ ποσὸν κινῆται. ὅτι δὲ οὐκ ἔστι πρῶτον λαβεῖν ἐν ᾧ ἵσταται τὸ ἱστάμενον, ἀλλ' ὅνπερ ἄν τις χρόνον ὡς πρῶτον λάβῃ, πρὸ τούτου ἄλλος εὑρεθήσεται, δείκνυσι πρότερον δείξας, ὅτι ἐν ᾧ χρόνῳ πρώτῳ ἵσταται, ἐν ὁτῳοῦν τούτου ἀνάγκη ἵστασθαι. διαιρεθέντος γὰρ τοῦ χρόνου, ἐν ᾧ πρώτῳ λέγεται ἵστασθαι τὸ ἱστάμενον, εἰ μὲν ἐν μηδετέρῳ τῶν μερῶν ἵσταται, οὐδὲ ἐν τῷ ὅλῳ· ὥστε οὐκ ἂν ἵσταιτο τὸ ἱστάμενον. εἰ δὲ ἐν τῷ ἑτέρῳ ἵσταται, καὶ πρῶτον δηλονότι ἐν τῷ πρώτῳ, οὐκ ἂν ἐν πρώτῳ τῷ ὅλῳ ἵσταιτο· ἐν γὰρ τῷ ὅλῳ οὕτως ἵσταται, ὡς καθ' ἑκάτερον τῶν μερῶν ἱστάμενον, ὥσπερ πρότερον ἐπὶ τοῦ κινουμένου ἐλέχθη· ὁμοίως γὰρ ἔχει τὸ κινούμενον καὶ τὸ ἱστάμενον, ὅτι καὶ τὸ ἱστάμενον κινούμενόν ἐστιν. ὡς οὖν τὸ κινούμενον, ἐν ᾧ ἂν πρώτῳ ὑποτεθῇ κινεῖσθαι, ἀνάγκη ἔν τινι τῶν τούτου αὐτὸ κινεῖσθαι, οὕτως ἔχει καὶ τὸ ἱστάμενον. τοῦτο οὖν προδείξας ἐφεξῆς δείκνυσιν ἐκ τούτου, ὅτι ὥσπερ τοῦ κινεῖσθαι οὐκ ἔστι πρῶτον λαβεῖν, ἐν ᾧ κινεῖταί τι, οὕτως οὐδὲ τοῦ ἵστασθαι. δείκνυσι δὲ καὶ τοῦτο διὰ τῆς εἰς ἀδύνατον ἀπαγω-

2 κινοῖτο aF καὶ ὅπου πέφυκε om. A 5 οὐκ ἠρέμει A ut v. 10 6 τὸ δὲ — ἠρεμίζεται om. aF 7 μετέβαλλεν M: μετέβαλεν C¹ 15 post ἵσταται iterata εἴπερ (9) — ἄλλως (11) del. F καὶ om. F 16 post κινουμένῳ add. ᾧ M 20 κατὰ] καὶ M κινῆται, η in ras. corr. A² 21 ὅπερ F χρόνος ὃς F λάβοι CM²: λαβεῖν F 23 ὁτοοῦν M ἀνάγκη τούτου Arist. 24 ἵστασθαι λέγεται F 25 ἵσταται] ἵστασθαι εἴποις a ἵσταται M 26 τὸ (ante ἱστάμενον) om. A 26 ἵσταται ACM: ἵσταιτο aF 27 ἐν τῶ πρώτω ἵσταιτο ὅλω ἵσταιτο F ἵστατο F ἵσταται ACM: ἵσταιτο F: ἵστατο a 28 καθ' ἕτερον ut Arist. codd. EF aF 28. 29 τῶν κινουμένων F 31 ἀνάγκη — κινεῖσθαι om. F 34 τοῦ] τὸ F

γῆς. ἔστω γάρ, φησίν, ἐν ᾧ πρώτῳ λέγεται ἵστασθαι τὸ ἐφ' ᾧ Α Β. 235v ὃ πρότερον μὲν εὐθὺς διεῖλεν, νῦν δὲ δείκνυσι πρῶτον, ὅτι διαιρετόν ἐστιν, ἐκ τοῦ μὴ εἶναι ἀμερές. ὅτι δὲ οὐκ ἔστιν ἀμερές, δείκνυσιν ἐκ τοῦ μὴ εἶναι κίνησιν ἐν τῷ ἀμερεῖ, ὥστε οὐδὲ τὸ ἵστασθαι, εἴπερ τὸ ἵστασθαι κινεῖσθαί τί ἐστιν. ὅτι δὲ κίνησις οὐκ ἔστιν ἐν τῷ ἀμερεῖ, διὰ τῶν ἤδη δειχθέντων ὑπέμνησεν. εἰ γὰρ ἀνάγκη τὸ κινούμενον κεκινῆσθαι πρότερον, οὐκ ἐν ἀμερεῖ ἡ κίνησις. οὐ γὰρ δυνατὸν ἐν τῷ αὐτῷ κινεῖσθαί τι καὶ κεκινῆσθαι, τὸ δὲ ἱστάμενον δέδεικται κινούμενον. ἐπεὶ τοίνυν διαιρετόν ἐστιν τὸ ΑΒ, ἐν ᾧ πρώτῳ λέγεται ἵστασθαι τὸ ἱστάμενον, ἐν ὁτῳοῦν αὐτοῦ τῶν μορίων ἵσταται· τοῦτο γὰρ προδέδεικται, ὅτι ἐν ᾧ πρώτῳ ἵστασθαί τι λέγεται, ἐν ὁτῳοῦν τῶν ἐκείνου μορίων ἵστασθαι ἀνάγκη. εἰ οὖν χρόνος ἐστὶν ἐν ᾧ πρώτῳ ἵστασθαι λέγεται, καὶ οὐκ ἄτομόν τι, χρόνος δὲ ἅπας ἐπ' ἄπειρον διαιρετός, οὐκ ἄρα ἔσται πρῶτόν τι αὐτοῦ· οὐδὲ τοῦ ἵστασθαι ἄρα ἔσται τις ἀρχή, ἐν ᾗ πρώτως ἵσταται τὸ ἱστάμενον. ὡς γὰρ ὁ χρόνος ἔχει, ἐν ᾧ τὸ ἵστασθαι, οὕτω καὶ τὸ ἐν αὐτῷ ἵστασθαι. ἀπὸ οὖν τοῦ ἐν ὁτῳοῦν τῶν μορίων τοῦ ἐπ' ἄπειρον διαιρουμένου ἵστασθαι ἔδειξεν, ὅτι οὐκ ἔστι τι πρῶτον ἐν ᾧ ἵσταται. οὐδὲ γὰρ ἔστι τι πρῶτον τοῦ ἐπ' ἄπειρον διαιρουμένου, ἀλλ' εἰ τὸ ἵστασθαι κινεῖσθαί ἐστιν, ἐπὶ δὲ τοῦ κινεῖσθαι δέδεικται ὅτι οὐκ ἔστι τι λαβεῖν, ἐν ᾧ πρώτῳ κινεῖται τὸ κινούμενον, δῆλον ὅτι οὐδὲ τοῦ ἵστασθαι ἔστι τι πρῶτον λαβεῖν. τίς οὖν χρεία τῆς καὶ ἐπὶ τούτου ἀποδείξεως τῷ βραχυλογοῦντι; ἢ πρῶτον μὲν βουλόμενος ἀποδεῖξαι, ὅτι τὸ ἵστασθαι τοῦτο κινεῖσθαί τί ἐστι, κἂν παρὰ τὴν συνήθειαν ᾖ τὸ λεγόμενον, εἰκότως προήχθη δεῖξαι, ὅτι ὅσα τῷ κινεῖσθαι ὑπάρχει, τοσαῦτα καὶ τῷ ἵστασθαι, καθ' ὅσον κινεῖσθαί τί ἐστι τὸ ἵστασθαι. ἔπειτα εἰ μὲν ταὐτὸν ἀπαραλλάκτως ἦν τὸ κινεῖσθαι καὶ τὸ ἵστασθαι, περιττὸς ἂν ἦν ὁ περὶ τοῦ ἵστασθαι λόγος· ἐπειδὴ δὲ οὐχ ἁπλῶς κινεῖσθαί ἐστι τὸ ἵστασθαι τοῦτο, ἀλλὰ τὸ ἐπὶ στάσιν κινεῖσθαι, ταὐτὸν ὄν, ὡς εἴρηται, τῷ ἠρεμίζεσθαι, εἰκότως καὶ ἐπὶ τοῦ τοιούτου κινεῖσθαι τὴν ἀπόδειξιν ἐποιήσατο, ἵνα ἔχῃ ἐπὶ πάσης κινήσεως ἀληθῆ τὸν λόγον, τῆς τε πρὸς τὸ ἐξ οὗ ἡ κίνησις καὶ τῆς πρὸς τὸ εἰς ὅ. καὶ ὅτι ταύτην ἔσχε τὴν ἔννοιαν ὁ Ἀριστοτέλης, τεκμαίρομαι ἐκ τοῦ περὶ τῆς ἠρεμίας τὰ αὐτὰ εὐθὺς ἐπαγαγεῖν τῆς ἀντικειμένης τῇ ὅλῃ κινήσει.

---

1 ἐφ' ᾧ τὸ ΑΒ Arist. 2 μὲν om. F καὶ διεῖλεν F δὲ om. F 5 δὲ ἡ κίνησις aF διὰ] ἐκ CM ἤδη om. M 6 ante πρότερον add. τι F 7 post οὐ γὰρ add. λέγεται ἵστασθαι τὸ ἱστάμενον (cf. v. 9) del. F 8 κενῆσθαι A[1] 9 τὸ ἱστάμενον — ἵστασθαί (11) om. CM 10 ὅτι A: om. F: ὡς a ᾧ a ex Arist.: ὁτωιοῦν AF 11 λέγεται om. CM 14 τοῦ] τὸ F ἔστι F ἐν ὧ πρώτω F 14. 15 ἵστασθαι ῥηθείη ἂν a 16 τὰ ἐν αὐτῶ F τοῦ (post οὖν) ACM: τῶν aF 18 ἔσται C πρῶτον] πρότερον M 19 κινεῖσθαι ἵστασθαι F: κινεῖσθαι om. M 21 τι] τὸ A καὶ τῆς transp. CM 22 μὲν om. F: μὴν a δεῖξαι CM 26 ὁ περὶ] περὶ A 27 ἐπεὶ δὲ aF 28 ὡς εἴρηται post ἠρεμίζεσθαι CM 28. 29 τοῦ τοιούτου CM: τούτοις οὐ τοῦ AF: τούτοις τοῦ a 30 τὰ ἐξ οὗ, itemque τὰ εἰς ὅ, ut videtur A[1] 32 ἐπαγαγεῖν om. C[1]M: δεικνύειν in mrg. C[2]

p. 239a10 Οὐδὲ δὴ τὸ ἠρεμοῦν ὅτε πρῶτον ἠρέμησέν ἐστιν ἕως 235v τοῦ ἅπαν γὰρ εἰς ἄπειρον μεριστόν.

Μετὰ τὸ δεῖξαι ἐπὶ πάσης κινήσεως τῆς τε ἁπλῆς καὶ τῆς κατὰ τὸ ἵστασθαι λεγομένης, ὅτι οὐκ ἔστι τὸ πρῶτον λαβεῖν αὐτῆς, ἀλλ' ὅπερ ἄν τις ὡς πρῶτον λάβῃ, ἔστι τι καὶ τούτου πρότερον, νῦν τὰ | αὐτὰ περὶ τῆς 236r ἠρεμίας δείκνυσι τῆς τῇ ὅλῃ κινήσει ἀντικειμένης. αἰτία δὲ ἡ αὐτὴ καὶ ἐπὶ τῆς ἠρεμίας, ἥτις καὶ ἐπὶ τῆς κινήσεως· διὸ καὶ ἀποδείξει τῇ αὐτῇ χρῆται. εἰ γὰρ στέρησίς ἐστιν ἡ ἠρεμία τῆς κινήσεως, στέρεται δὲ τὸ πεφυκὸς κινεῖσθαι, ἐν ᾧ πέφυκε κινεῖσθαι μὴ κινούμενον, ἐν χρόνῳ καὶ ἠρεμεῖν ἀνάγκη, καὶ οὐκ ἐν ἀτόμῳ, ὥσπερ οὐδὲ κινεῖσθαι ἐν ἀτόμῳ. ἔτι δὲ καὶ ἄλλως δείκνυσιν, ὅτι ἐν χρόνῳ τὸ ἠρεμεῖν ἐστιν καὶ οὐκ ἐν ἀτόμῳ, ὑπομιμνήσκων ἡμᾶς τοῦ πρόσθεν περὶ τῆς ἠρεμίας ῥηθέντος, ὅτι ἠρεμεῖν λέγεται τὸ ὁμοίως ἔχον αὐτὸ καὶ τὰ μέρη αὐτοῦ νῦν καὶ πρότερον. ὥστε ὑπὸ δυεῖν νῦν ὁρίζεσθαι τὴν ἠρεμίαν τοῦ τε νῦν καὶ τοῦ πρότερον· πάντων δὲ δυεῖν νῦν χρόνος μεταξύ ἐστιν· ἐν χρόνῳ οὖν πᾶσα ἠρεμία· καὶ γὰρ τὸ νῦν καὶ πρότερον χρόνου μέρη ἐστί· τοῦ δὲ χρόνου, ἐν ᾧ τὸ ἠρεμεῖν ἤρξατο τῆς ἠρεμίας, οὐκ ἔστι τι πρῶτον λαβεῖν· ὁ γὰρ χρόνος συνεχὴς καὶ ἐπ' ἄπειρον διαιρετός· οὐδὲν δὲ ἐν συνεχεῖ πρῶτον.

p. 239a23 Ἐπεὶ δὲ πᾶν τὸ κινούμενον ἐν χρόνῳ κινεῖται ἕως τοῦ συμβαίνει γὰρ τὸ φερόμενον ἠρεμεῖν.

Τὰ παράδοξα τῶν περὶ κινήσεως θεωρημάτων, ἅπερ οὐκ ἄν τις οὐδὲ ἐννοήσειε ῥᾳδίως οὐδὲ πιστεύσειε, ταῦτα μετὰ ἀποδείξεων ἐν τούτοις παραδίδωσιν ὁ Ἀριστοτέλης. καὶ ἦν μὲν καὶ ἐκεῖνα θαυμαστὰ τὰ προσεχῶς ἀποδεδειγμένα, ὅτι οὐκ ἔστιν ἀρχὴν λαβεῖν οὔτε κινήσεως οὔτε ἠρεμίας· δῆλον δὲ ὅτι οὐδὲ τέλος διὰ τὴν αὐτὴν αἰτίαν. ἔτι δὲ μᾶλλον ἀπεμφαίνει τὸ νῦν δεικνύμενον, ὅπερ καὶ διὰ τὸ λῦσαι τὸν Ζήνωνος περὶ κινήσεως λόγον ἔοικεν ἐν τούτοις παραδιδόναι. ἐπειδὴ γάρ, φησίν, ἐν χρόνῳ κινεῖται τὸ κινούμενον, ἐν ᾧ χρόνῳ κινεῖταί τι καθ' αὑτό, τουτέστιν ἐν ᾧ ὅλῳ, καὶ μὴ τῷ ἔν τινι τῶν ἐκείνου κινεῖσθαι, ὅπερ ἐν πρώτῳ πρόσθεν ἐλέγετο

1 ἐστιν om. F 2 ἄπειρα ex Arist. a 4 τὸ πρῶτον] τι πρῶτον CM λαβῇν C[1] 5 post νῦν erasum περὶ A 6 ἀντικειμένης τῇ ὅλῃ κινήσει CM 7 εἰ] ἡ F 9 ἠρεμοῦν M post ἀνάγκη add. ἐν χρόνῳ A[2] 12 λεχθέντος aF 13 ἔχον aAF: ἔχειν CM νῦν post αὐτὸ a: utrobique habet F δυοῖν aF itemque mox 15 οὖν αὖ CM 15. 16 καὶ τὸ πρότερον aF 16 εἰσί aF ἠρεμοῦν CM 17 ὁ γὰρ ACM: καὶ γὰρ F: καὶ γὰρ ὁ a 18 διαιρετὸς ὤν, οὐδὲν ἔχει πρῶτον CM οὐδ' ἐν συνεχεῖ F συνεχεῖ, εῖ in ras. A φερόμενον] κινούμενον F 21 ante ἅπερ add. καὶ CM 22 ἐννοήσει, sed corr. A[1]: ἐννούσῃ sic M ante ταῦτα add. καὶ F ἀποδείξεως a 23 κἀκεῖνα a 25 post αὐτὴν additum ταύτην del. C ἀποφαίνει F 26 τὸ (post διὰ) om. M[1] 27 ἔοικε παραδιδόναι ἐν τούτοις aF κινεῖται — χρόνῳ (28) bis scripsit M 28 τι om. a: ἤ F 29 ὥσπερ ἐν τοῖς πρόσθεν F

(ταὐτὸν γὰρ αὐτῷ ἐπὶ τοῦ χρόνου ταῦτα σημαίνει τὸ ἐν πρώτῳ καὶ τὸ 236r καθ' αὑτὸ καὶ τὸ μὴ τῷ ἐν ἐκείνου τινί), ἀδύνατον ἐν τούτῳ τῷ χρόνῳ κατά τι εἶναι τοῦ διαστήματος, ἐν ᾧ κινεῖται, ὥστε καὶ αὐτὸ τὸ κινούμενον καὶ τῶν μερῶν ἕκαστον αὐτοῦ ἐν τῷ αὐτῷ εἶναι καὶ ἴσῳ ἑαυτοῖς διαστήματι. δείκνυσι δὲ αὐτὸ οὕτως· εἰ τὸ κινούμενον ἐν χρόνῳ τινὶ πρώτῳ ἔστιν ἔν τινι τῷ αὐτῷ καὶ αὐτὸ καὶ τὰ μέρη αὐτοῦ, ἐπειδὴ πᾶς χρόνος διαιρεῖται εἰς πρότερον καὶ ὕστερον χρόνον, ἔσται ἔν τινι τῷ αὐτῷ νῦν καὶ πρότερον καὶ αὐτὸ καὶ τὰ μέρη· τὸ δὲ ἐν τῷ αὐτῷ χρόνον τινὰ ὂν καὶ αὐτὸ καὶ τὰ μέρη αὐτοῦ ἠρεμεῖ· τὸ ἄρα κινούμενον ἐν χρόνῳ τινὶ πρώτῳ, ἐὰν ᾖ ἔν τινι τῷ αὐτῷ καὶ αὐτὸ καὶ τὰ μέρη αὐτοῦ, ἠρεμεῖ· ἀλλὰ μὴν ἀδύνατον, ὅτε κινεῖταί τι, τότε ἠρεμεῖν αὐτό· οὐκ ἄρα τὸ ἐν πρώτῳ χρόνῳ κινούμενον ἔστιν ἔν τινι τῷ αὐτῷ καὶ αὐτὸ καὶ τὰ μέρη αὐτοῦ. ὅτι δὲ τοῦτό ἐστι τὸ ἠρεμεῖν, ἔδειξε διὰ τοῦ οὕτω γὰρ λέγομεν ἠρεμεῖν, ὅταν ἐν ἄλλῳ καὶ ἄλλῳ τῶν νῦν ἀληθὲς ᾖ εἰπεῖν, ὅτι ἐν τῷ αὐτῷ καὶ αὐτὸ καὶ τὰ μέρη. δέδεικται οὖν τὸ προκείμενον, ὅτι οὐκ ἐνδέχεται τὸ μεταβάλλον κατὰ τὸν πρῶτον χρόνον εἶναι κατά τι, καθ' ὃ μεταβάλλει αὐτὸ καὶ τὰ μέρη αὐτοῦ. τοῦτο γὰρ σημαίνει τὸ ὅλον. αἴτιον δέ, ὅτι πᾶς χρόνος διαιρετός ἐστιν, ὥστε ἐν ἄλλῳ καὶ ἄλλῳ αὐτοῦ μέρει προτέρῳ καὶ ὑστέρῳ ἀληθὲς ἔσται εἰπεῖν, ὅτι ἐν τῷ αὐτῷ ἐστι καὶ τὸ ὅλον καὶ τὰ μέρη. τοῦτο δὲ ἦν τὸ ἠρεμεῖν, ἀλλ' οὐχὶ κινεῖσθαι. ὥστε οὐκ ἂν ἐν πρώτῳ χρόνῳ μεταβάλλον τι ἔσται κατά τι αὐτὸ καὶ τὰ μέρη. ἀλλ' "εἰ ἐν μηδενὶ χρόνῳ τὸ κινούμενόν ἐστι κατά τι τοῦ διαστήματος ἐφ' οὗ κινεῖται, μηδὲ τὸν ἴσον αὑτῷ κατέχει τόπον, πῶς διανόει τὸ ὅλον ἐν τούτῳ τῷ χρόνῳ διάστημα καὶ διέξεισιν αὐτό; ἢ ὅτι ἐν τῷ νῦν ἐστι κατά τι τοῦ διαστήματος· τοῦτο δὲ πέρας τοῦ χρόνου·" ὥστε εἰ ἐν χρόνῳ λέγεται, οὐ πρώτῳ οὐδὲ καθ' αὑτό, ἀλλὰ καθ' ὅσον ἔν τινι τοῦ χρόνου οὐ μορίῳ, ἀλλὰ πέρατι. διὸ καὶ αὐτὸς ἀρχόμενος τοῦ λόγου εἶπεν μὴ τῷ ἐν ἐκείνου τινὶ εἰς τὸ πέρας αὐτοῦ τὸ νῦν ἀφορῶν. ἐν τῷ νῦν δὲ μόνῳ κατέχει τὸν ἴσον ἑαυτῷ τόπον, ἐν ᾧ δύναται καὶ ἠρεμῆσαι. οὐ μέντοι ἠρεμεῖ ἐν αὐτῷ τότε. πᾶν γὰρ τὸ ἠρεμοῦν ἐν χρόνῳ ἠρεμεῖ, οὐκ ἐν τῷ νῦν, ὥσπερ καὶ κινεῖται ἐν χρόνῳ· ἐν ᾧ γὰρ κινεῖται, ἐν τούτῳ καὶ ἠρεμεῖ. διὸ μὴ

1 ταῦτα ante ἐπὶ a καὶ τὸ om. M 2 post καθ' αὑτὸ add. καὶ τῶν del. F τῷ ἐν AF: ἐν τῷ a: ἐν CM 6 ἐπειδὴ — μέρη (pr. 8) iteravit F 6. 7 εἰς τὸ πρότερον F 7 χρόνον om. F 8 post μέρη add. αὐτοῦ aF cf. p. 1011,7 τὸ δὲ — μέρη om. M 9 τὸ ἄρα — ἠρεμεῖ (10) om. FM 10 καὶ αὐτὸ A: καὶ αὐτῶ C: om. a 11 τότε om. aF 14 τῶν — καὶ ἄλλῳ (18) om. F τῶν CM: τῷ aA ᾖ om. M post μέρη add. ἐστί a 15 μεταβάλλον] μᾶλλον a 17 post αὐτοῦ add. καὶ M 18 αὐτῶ M μέρη a 19 ἐστιν F ὅτι A: ὥστε CFM: ὡς a, cf. p. 1006,7 20 οὐχὶ] οὐ aF οὐκ ἂν F: οὐκὰν ACM: οὐκ a 21 ἔσται τι aF ante αὐτὸ add. καὶ M εἰ κτλ. ex Them. p. 391,21 Spengel 22 post κινεῖται add. εἰ κατὰ τόπον κινεῖται aCFM: om. A et Themistius 23 διανόειν M 24 αὐτὸ om. Themistius 25 πέρας ἐστὶ aF post οὐ octo fere litt. erasae C 27 αὐτὸς post λόγου aF ἀρχόμενον M τῷ ἐν] τῶ////ν C: τῶ M: τὸ ἐν F 28 ἐν τῷ om. M μόνον aF 29 τὸν] τὸ AM 30 τότε om. C

κινεῖσθαι μέν τι φάναι ἐν τῷ νῦν δυνατὸν ἀληθεύοντα, ἠρεμεῖν δὲ οὐχ 236r οἷόν τε ἐν τῷ νῦν. τὸ δὲ ἐν χρόνῳ δὲ οὐκ ἐνδέχεται εἶναι κατὰ τὸ ἠρεμοῦν περὶ τοῦ κινουμένου εἴρηται. διότι τὸ κινούμενον ἔστι μὲν κατὰ τὸ ἴσον αὐτῷ, ἐν ᾧ καὶ ἠρεμοῦν εἶναι δύναται· ἐν γὰρ τῷ ἴσῳ αὐτῷ ἠρεμεῖ. οὐ μὴν ἐν χρόνῳ ἐστὶν ἐν τῷ ἴσῳ αὐτῷ τὸ κινούμενον, ἀλλ' ἐν τῷ νῦν. εἰ γὰρ ἐν χρόνῳ, εἴη ἂν ἠρεμοῦν· τὸ γὰρ ἐν χρόνῳ τινὶ αὐτὸ καὶ τὰ μέρη ἔν τινι ὂν ἠρεμοῦν ἐδείχθη· ἔσται οὖν τὸ αὐτὸ ἠρεμοῦν τε καὶ κινούμενον. |

p. 239b5 Ζήνων δὲ παραλογίζεται ἕως τοῦ οὐδὲ ἄλλο μέγεθος οὐδέν. 236v

Αἱ τοῦ θεσπεσίου Ζήνωνος τοῦ Ἐλεάτου ἀπορίαι, περὶ οὗ ὁ σιλλογράφος εἶπεν τὸ

ἀμφοτερογλώσσοιο μέγα σθένος οὐκ ἀλαπαδνὸν
Ζήνωνος,

καὶ τῶν θαυμαστῶν τούτων περὶ κινήσεως θεωρημάτων τοῦ Ἀριστοτέλους γεγόνασιν ἡμῖν αἴτιαι· ὡς γὰρ χρήσιμον πρὸς λύσιν τοῦ Ζήνωνος λόγου τὸ προειρημένον ἡμῖν περὶ τῆς κινήσεως παραδέδωκε· διὸ καὶ τῆς ἀπορίας εὐθὺς ἐμνήσθη τῆς Ζήνωνος καὶ τὴν λύσιν αὐτῆς ἀπὸ τοῦ προσεχῶς ῥηθέντος ἐποιήσατο. ὁ δὲ Ζήνωνος λόγος προλαβών, ὅτι πᾶν ὅταν ᾖ κατὰ τὸ ἴσον ἑαυτῷ ἢ κινεῖται ἢ ἠρεμεῖ, καὶ ὅτι οὐδὲν ἐν τῷ νῦν κινεῖται, καὶ ὅτι τὸ φερόμενον ἀεὶ ἐν τῷ ἴσῳ αὐτῷ ἐστι καθ' ἕκαστον νῦν, ἐῴκει συλλογίζεσθαι οὕτως· τὸ φερόμενον βέλος ἐν παντὶ νῦν κατὰ τὸ ἴσον ἑαυτῷ ἐστιν, ὥστε καὶ ἐν παντὶ τῷ χρόνῳ· τὸ δὲ ἐν τῷ νῦν κατὰ τὸ ἴσον ἑαυτῷ ὂν οὐ κινεῖται, ἐπειδὴ μηδὲν ἐν τῷ νῦν κινεῖται· τὸ δὲ μὴ κινούμενον ἠρεμεῖ, ἐπειδὴ πᾶν ἢ κινεῖται ἢ ἠρεμεῖ· τὸ ἄρα φερόμενον βέλος, ἕως φέρεται, ἠρεμεῖ κατὰ πάντα τὸν τῆς φορᾶς χρόνον. οὗ τί ἂν εἴη παραδοξότερον; εἰπὼν δὲ ὅτι ἅπαν ἢ ἠρεμεῖ ἢ κινεῖται, ὅταν ᾖ κατὰ τὸ ἴσον, ἐπήγαγεν ἔστι δὲ ἀεὶ τὸ φερόμενον ἐν τῷ νῦν. ὅτι δὲ κατὰ τὸ ἴσον ἐστὶ τὸ φερόμενον ἐν τῷ νῦν, δῆλον. τὴν δὲ λύσιν αὐτὸς ἐπήγαγε πρὸς τὸ 'ἔστιν ἀεὶ τὸ φερόμενον κατὰ τὸ ἴσον ἑαυτῷ' ἐνιστάμενος. οὐ γὰρ εἰ ἐν παντὶ χρόνῳ ἐστὶ νῦν, ἐν δὲ τῷ νῦν ἐστι κατὰ τὸ

1 μέν τι] μηδέν τι M: μηδὲν C   φάναι, αν in litura corr. M[2]   ἠρεμεῖν — ἠρεμοῦν (3) ut lemma rubro M   2. 3 κατὰ τὸ] καθαυτὸ F   4 αὐτῶ ut deinceps ACF   ἐν (alt.)] οὐ F   5 αὐτὸ (ante τὸ) M   6 εἴη γὰρ ἔτι ἐν χρόνω ἂν F   7 post μέρη add. αὐτοῦ aF   11. 12 σιλλογράφος] Timon fr. 5 (Sillogr. rel. ed. Wachsmuth p. 97)   14 Ζήνωνος om. CM: ζεν ζήνωνος F   15 τούτων ACM: τούτου F: τούτω a: an τούτων ⟨τῶν⟩?   θεωρημάτων om. F   16 αἴτιαι C: αἰτίαι aAF: αἴτια M   τῶν ζήνωνος λόγων aF   17 τῆς (post περὶ) om. CM   19 ὅτι πᾶν om. M   21 αὐτῷ a: αὐτῶι ACFM   νῦν] οὖν F   22 παντὶ ⟨τῷ⟩ Brandisius (?)   24 post κινεῖται add. ἠρεμεῖ ἄρα a   ἐπειδὴ — κινεῖται om. M   μηδὲν] οὐδὲ F   28 τὸ φερόμενον ἀεὶ aF   29 δὲ om. A   post λύσιν add. τῶν ἀπόρων F: τῶν ἀποριῶν a   αὐτὸς om. F

ἴσον ἑαυτῷ, ἤδη καὶ ἐν χρόνῳ ἐστὶ καὶ ἀεί, διότι μὴ μόριον χρόνου τὸ 236v νῦν ἐστιν, ἀλλὰ πέρας, ἐν ᾧ δέδεικται τὸ κινούμενον ἐν τῷ ἴσῳ ἑαυτῷ ὄν, ἐν τῷ πρὸ τούτου θεωρήματι. εἰ οὖν ὁ χρόνος μὴ σύγκειται ἐκ τῶν νῦν τῶν ἀδιαιρέτων (τοῦτο δὲ προσέθηκεν, ἐπειδὴ καὶ χρόνον τινὰ ὡς ἐνεστῶτα νῦν καλοῦμεν), οὐδὲ τὸ φερόμενον βέλος τὸν χρόνον, ὃν φέρεται, ἐν τῷ ἴσῳ ἑαυτῷ ἐστιν· ὥστε οὐδὲ ἠρεμεῖ ἐν ἐκείνῳ τῷ χρόνῳ. καὶ ἐκεῖνο δὲ οὐκ ἀληθῶς εἴληπται, ὅτι πᾶν ἢ κινεῖται ἢ ἠρεμεῖ· ἐδείχθη γάρ, ὅτι ἐν τῷ νῦν οὔτε κινεῖταί τι οὔτε ἠρεμεῖ· οὐ γὰρ εἴ τι μὴ κινεῖται, τοῦτο ἠρεμεῖν ἀνάγκη. ὥστε ἐκ τοῦ προλεχθέντος θεωρήματος τοῦ δεικνύντος, ὅτι οὐκ ἔσται χρόνον οὐδένα κατά τι τὸ κινούμενον, ἀλλὰ κατὰ τὸ πέρας τοῦ χρόνου, ἔλυσεν τὸ ἀεὶ τὸ φερόμενον κατὰ τὸ ἴσον ἑαυτῷ εἶναι· οὐ γὰρ ἀεί. ἀλλ' ἐν τῷ νῦν, ὅτε συμβαίνει αὐτῷ μήτε κινεῖσθαι μήτε ἠρεμεῖν. τὸ δὲ νῦν τοῦτο, ἐν ᾧ τὸ ἴσον ἑαυτῷ κατέχει τὸ κινούμενον, ὡς δυνάμει μόνον ὑπάρχον ἐννοεῖν χρὴ ὥσπερ τὴν ἐν τῇ γραμμῇ στιγμήν· εἰ γὰρ ἐνεργείᾳ ληφθείη πανταχοῦ τοῦ χρόνου, εἰς τὰ ἀμερῆ ἂν διαιροῖτο ὁ χρόνος καὶ ἐκ τούτων συντιθοῖτο. καὶ ἔσται ἐνεργείᾳ τὰ ἄπειρα. ὁ δὲ Ζήνωνος λόγος ὡς ἐκ τῶν νῦν συγκειμένου τοῦ χρόνου τὴν ἀπορίαν ἐκίνησεν, ὡς εἴγε τοῦτο μὴ δοθείη αὐτῷ, οὐκ ἔστιν ἀληθές, ὅτι ἔστιν ἀεὶ ἐν τῷ ἴσῳ τὸ φερόμενον.

p. 239b9 Τέτταρες δέ εἰσιν οἱ λόγοι περὶ κινήσεως ἕως τοῦ περὶ οὗ διείλομεν ἐν τοῖς προτέροις λόγοις.

Τέτταρας εἶναί φησι τοὺς περὶ κινήσεως τοῦ Ζήνωνος λόγους, δι' ὧν γυμνάζων τοὺς ἀκροωμένους ἀναιρεῖν ἐδόκει τὸ ἐναργέστατον ἐν τοῖς οὖσι, τὴν κίνησιν. ὥστε καὶ Διογένη τὸν κύνα τῶν ἀποριῶν ποτε τούτων ἀκούσαντα μηδὲν μὲν εἰπεῖν πρὸς αὐτάς, ἀναστάντα δὲ βαδίσαι καὶ διὰ τῆς ἐναργείας αὐτῆς λῦσαι τὰ ἐν τοῖς λόγοις σοφίσματα. τέτταρας δὲ εἶναί φησι λόγους τοὺς δυσκολίας παρέχοντας τοῖς λύειν ἐπιχειροῦσιν, ἢ ὅτι τέτταρες ἦσαν πάντες οἱ περὶ κινήσεως λόγοι δυσαντίβλεπτοι πάντες τυγχάνοντες, ἢ ὅτι πλειόνων ὄντων τέτταρες ἦσαν οἱ πραγματειωδέστεροι. ἔπρεπε δὲ τῷ περὶ κινήσεως πραγματευομένῳ λύειν τοὺς ἀναιρεῖν αὐτὴν ἐπιχειροῦντας λόγους, καὶ μάλιστα τοὺς ἐκ τῶν φυσικῶν ἀρχῶν ἐπιχειρηθέντας, οἷοι

2 πέρας ἐν ᾧ a et in mrg. A[1]: πεπερασμένωι in textu A: πεπερασμένον FM: πέρας μόνον C δέδεικται δὲ CM ἑαυτῷ aF: ἑαυτοῦ ACM 4 πρόεθηκεν C[1]F: προὔθηκεν M 5 ἀκούομεν F ὃν] ἓν a 7 ἢ (ante κινεῖται) in ras. A ἐδείχθη ACM: ἐδείκνυε F: ἐδείκνυτο a ἐδείχθη — ἠρεμεῖ (8) in mrg. C 8 τι κινεῖται M 11 ἀεί τε A[1], corr. A[2] 12 αὐτὸ M 14 τῇ om. CM 15 χρόνου om. M 16 διαιρεῖτο C τὸ ἄπειρον F 17 ὡς om. F 18 μὴ τοῦτο aF: τοῦτο M 20 δέ εἰσιν οἱ ACFM: δ' εἰσὶ (ut Arist. cod. E) a 21 προτέροις ACM: προ^τρ F: πρόσθεν (ut Arist. codd. FHIK) a 23 συμνάζων M ἀνερεῖν M ἐναργέστερον C: ἐνεργέστερον M 24 διογένη A: διογένην aCFM. cf. Laert. D. VI 39 ἀπορῶν F 25 αὐτούς aF 26 ἐνεργείας a σαφίσματα M 26. 27 λόγους φησὶν aF 27 λόγοις C 29 ἦσαν] εἰσιν aF πραγματιωδέστεροι M

236v καὶ οἱ Ζήνωνος ἦσαν λόγοι τῇ ἐπ' ἄπειρον τομῇ τῶν μεγεθῶν ἀποχρώμενοι καὶ τῷ κινεῖσθαι πᾶν ἢ ἠρεμεῖν καὶ ὅσα τοιαῦτα.

Τῶν δὲ τεττάρων λόγων ἀδύνατά τινα ἕπεσθαι δεικνύντων τῷ εἶναι κίνησιν ὁ πρῶτος τοιοῦτός ἐστιν· εἰ ἔστι κίνησις ἀνάγκη τὸ κινούμενον ἐν πεπερασμένῳ χρόνῳ ἄπειρα διεξιέναι· τοῦτο δὲ ἀδύνατον· οὐκ ἄρα ἔστιν κίνησις. ἐδείκνυ δὲ τὸ συνημμένον ἐκ τοῦ τὸ κινούμενον διάστημά τι κινεῖσθαι· παντὸς δὲ διαστήματος ἐπ' ἄπειρον ὄντος διαιρετοῦ τὸ κινούμενον ἀνάγκη τὸ ἥμισυ πρῶτον διελθεῖν οὗ κινεῖται διαστήματος καὶ τότε τὸ ὅλον· ἀλλὰ καὶ πρὸ τοῦ ἡμίσεος ὅλου τὸ ἐκείνου ἥμισυ, καὶ τούτου πάλιν τὸ ἥμισυ· εἰ οὖν ἄπειρα τὰ ἡμίση διὰ τὸ παντὸς τοῦ ληφθέντος δυνατὸν εἶναι τὸ ἥμισυ λαβεῖν, τὰ δὲ ἄπειρα ἀδύνατον ἐν πεπερασμένῳ διελθεῖν χρόνῳ· τοῦτο δὲ ὡς ἐναργὲς ἐλάμβανεν ὁ Ζήνων (τούτου δὲ τοῦ λόγου πρότερον ἀπεμνημόνευσεν ὁ Ἀριστοτέλης λέγων ἀδύνατον εἶναι ἐν πεπερασμένῳ τὰ ἄπειρα διεξελθεῖν καὶ τῶν ἀπείρων ἅψασθαι)· ἀλλὰ μὴν πᾶν μέγεθος ἀπείρους διαιρέσεις ἔχει· ἀδύνατον ἄρα ἐν πεπερασμένῳ χρόνῳ μέγεθός τι διελθεῖν. ἔλυσε δὲ αὐτὸν εἰπὼν μὴ εἶναι ἐνεργείᾳ τὰ ἄπειρα ἐν τῷ διαστήματι, ἀλλὰ δυνάμει, καὶ ὅτι τὰ μὲν ἐνεργείᾳ ἡμίση ἢ ἄπειρα οὐδὲν οἷόν τε διεξελθεῖν ἐν πεπερασμένῳ χρόνῳ, τὰ δὲ δυνάμει οὐδὲν κωλύει· οὐδὲ γὰρ τὸ κινούμενον διαιροῦν | 237r εἰς ἄπειρα ἡμίση τὸ διάστημα δίεισιν, ἀλλ' ὡς ἓν καὶ συνεχές. διὸ οὐ κωλύεται διεξιέναι τὰ οὕτως ἄπειρα· εἰ γὰρ διέλοι εἰς τὰ ἡμίση, οὐκέτι ὡς ἐπὶ ἑνὸς καὶ συνεχοῦς κινηθήσεται, οὐδὲ ἡ κίνησις συνεχὴς ἔσται. οὕτω μὲν οὖν κατὰ τὸν τοῦ ἀπείρου διορισμὸν ἔλυσε τὸν λόγον. ἔτι δὲ καὶ ἐκ τοῦ ὁμοίαν εἶναι τὴν ἀπορίαν ἔν τε τῷ χρόνῳ καὶ ἐν τῷ διαστήματι. ὥστε οὐκ ἐν πεπερασμένῳ χρόνῳ τὸ ἄπειρον, ἀλλ' ἐν ὁμοίως ἀπείρῳ δίεισι· καὶ γὰρ καὶ ὁ χρόνος ἐπ' ἄπειρον διαιρετός. ἀλλὰ δυνάμει καὶ οὐκ ἐνεργείᾳ τὸ ἄπειρον. τὰ οὖν δυνάμει ἄπειρα τοῦ μεγέθους ἐν τοῖς δυνάμει ἀπείροις τοῦ χρόνου δίεισιν.

p. 239b14 Δεύτερος δὲ ὁ καλούμενος Ἀχιλλεὺς ἕως τοῦ οὗτοι μὲν οὖν δύο λόγοι.

Καὶ οὗτος ὁ λόγος ἐκ τῆς ἐπ' ἄπειρον διαιρέσεως ἐπικεχείρηται κατ'

1 καὶ om. F   ἦσαν post ζήνωνος aF   2 ἢ om. M   3 δὲ] δὴ a: om. F   3. 4 τῷ εἶναι κίνησιν om. F   6 ἐδείκνυε CM   9 ante ὅλου interpolant τοῦ aF   τὸ] τοῦ A[1](?)   τούτου om. M   10 ἥμισυν M   ἡμίσει C   τοῦ om. CM   11. 12 χρόνῳ διελθεῖν a   12 ὁ ζήνων ἐλάμβανε CM   post Ζήνων interpolat anacoluthi impatiens ἀδύνατον ἄρα κίνησιν εἶναι a   13 πρότερον om. F. cf. c. 2 p. 233a21 sqq.   ὑπέμνησεν F   16 ante τι add. ἄπειρόν F   αὐτὰ F   17 διαστήματι ACM: μεγέθει aF   ἀδυνάμει a   καὶ ὅτι om. aF   post μὲν add. οὖν a   ἢ] ἢ C   18 οὐδὲν ACM: οὐχ aF   21 διέλοι ACM: διέλοιτο F: διαιρεθήσεται a   23 τοῦ (post τὸν) om. aF   24 ὁμίαν C   ἀπειρίαν a   ἐν om. aF   26 καὶ (post γὰρ) AM: om. aCF   27 τὰ οὖν—δίεισιν (28) om. F   29 δεύτερον F   ἀχιλεὺς M   30 οὖν om. F   δύο λόγοι ACFM: λόγοι δύο (ut Arist. codd. HK) a: οἱ δύο λόγοι Arist. cod. E, οἱ λόγοι δύο Arist. cod. F

ἄλλην διασκευήν. καὶ εἴη ἂν τοιοῦτος· εἰ ἔστι κίνησις, τὸ βραδύτατον 237r ὑπὸ τοῦ ταχίστου οὐδέποτε καταληφθήσεται· ἀλλὰ μὴν τοῦτο ἀδύνατον· οὐκ ἄρα ἔστι κίνησις. καὶ τὸ μὲν συνημμένον ἐναργές ἐστι, τὴν δὲ πρόσληψιν κατασκευάζει τὴν λέγουσαν, ὅτι ἀδύνατον τὸ βραδύτατον ὑπὸ τοῦ ταχίστου καταληφθῆναι, βραδύτατον μὲν λαμβάνων τὴν χελώνην, ἣν καὶ ὁ μῦθος ὡς φύσει βραδεῖαν ἐν τῇ πρὸς τὸν ἵππον ἁμίλλῃ παρέλαβε, ταχύτατον δὲ τὸν Ἀχιλλέα, ὃς οὕτως ἐδόκει ποδωκέστατος, ὡς τὸ ποδάρκης ἴδιον αὐτοῦ δοκεῖν ὄνομα παρὰ τῷ Ὁμήρῳ διὰ τὸ καὶ αὐτῷ καὶ τοῖς συμμάχοις αὐτοῦ ἀρκεῖν τὴν ταχυτῆτα τῶν ποδῶν. Ἀχιλλεὺς οὖν ὁ λόγος ἀπὸ τοῦ παραληφθέντος ἐν αὐτῷ Ἀχιλλέως ἐκλήθη, ὃν ἀδύνατόν φησιν ὁ λόγος τὴν χελώνην διώκοντα καταλαβεῖν. καὶ γὰρ ἀνάγκη μὲν τὸ καταληψόμενον πρὸ τοῦ καταλαβεῖν εἰς τὸ πέρας ἐλθεῖν πρῶτον, ὅθεν ἐξώρμησε τὸ φεῦγον. ἐν ᾧ δὲ τὸ διῶκον ἐπὶ τοῦτο παραγίνεται, ἐν τούτῳ τὸ φεῦγον πρόεισί τι διάστημα, εἰ καὶ ἔλαττον οὗ προῆλθεν τὸ διῶκον τῷ βραδύτερον εἶναι· ἀλλ' οὖν πρόεισιν· οὐ γὰρ δὴ ἠρεμεῖ. καὶ ἐν ᾧ πάλιν χρόνῳ τοῦτο δίεισι τὸ διῶκον ὃ προῆλθε τὸ φεῦγον, ἐν τούτῳ πάλιν τῷ χρόνῳ δίεισί τι τὸ φεῦγον τοσούτῳ ἔλαττον οὗ πρότερον ἐκινήθη, ὅσῳ βραδύτερόν ἐστιν αὐτὸ τοῦ διώκοντος. καὶ οὕτως ἐν παντὶ χρόνῳ ἐν ᾧ τὸ διῶκον δίεισιν, ὃ προελήλυθε τὸ φεῦγον βραδύτερον ὄν, ἐν τούτῳ πρόεισί τι καὶ τὸ φεῦγον· κἂν γὰρ ἀεὶ ἔλαττον, ἀλλ' οὖν δίεισί τι καὶ αὐτὸ κινούμενον ὅλως. τῷ δὲ ἐπ' ἄπειρον ἔλαττον ἄλλο ἄλλου διάστημα λαμβάνειν διὰ τὴν ἐπ' ἄπειρον τῶν μεγεθῶν τομήν, οὐ μόνον Ἕκτωρ ὑπὸ τοῦ Ἀχιλλέως οὐ καταληφθήσεται, ἀλλ' οὐδὲ ἡ χελώνη. ὑποκείσθω γὰρ στάδιον εἶναι τὸ ὑποκείμενον καὶ προάγειν τὴν χελώνην τὸ ἥμισυ τοῦ σταδίου καὶ δεκαπλάσιον ἐν τῷ αὐτῷ χρόνῳ τῆς χελώνης κινεῖσθαι τὸν Ἀχιλλέα. ἀρξαμένου δὴ τοῦ Ἀχιλλέως ἀπὸ τῆς ἀρχῆς τοῦ σταδίου τὴν χελώνην διώκειν, ἐν ὅσῳ πρόεισι τὸ ἡμιστάδιον, ὡς ἐλθεῖν εἰς τὸ ἥμισυ ὅθεν ἡ χελώνη ἐξώρμησε, καὶ ἡ χελώνη ἔσται τὸ δέκατον διερχομένη τοῦ ὑπολειπομένου ἡμισταδίου. πάλιν δὲ ἐν ὅσῳ ὁ Ἀχιλλεὺς τὸ δέκατον τούτου τοῦ ἡμισταδίου δίεισι, τοῦ δεκάτου τοῦ ἡμισταδίου δέκατον ἡ χελώνη διέρχεται, καὶ εἰ ἐπὶ πᾶν τὸ λαμβανόμενον δέκατόν τινος διαστήματος καὶ αὐτὸ δέκατον

1 τοιοῦτον M ante τὸ add. καὶ F et intercidisse quaedam videntur βραδύτατον ACM ut v. 4 et Aristotelis codex E Vitellio accurate testante (om. Bekkerus): βραδύτερον aF 2 οὐκέτι ποτὲ F 3. 4 καὶ ἡ μὲν πρόσληψις ἐναργής ἐστιν. τὸ δὲ συνημμένον κατεσκεύασε, τὸ λέγον ὅτι εἰ ἔστι κίνησις ἀδύνατον a 4 κατεσκεύασει F 6 φύσει] φησὶ C παρέβαλλε CM 6. 7 ταχύτατον om. A; in mrg. add. τάχιστον A[1] 7 ἀχιλέα ut in proximis subinde M οὕτος A[1] πεδάρκης C 8 παρ' ὁμήρῳ a καὶ (post τὸ) A: om. aCFM αὐτὸ C[1] τοῖς] τῆς F 11 καὶ γὰρ a: εἰ γὰρ libri; fortasse ἀεὶ γὰρ 12 τὸ (ante πέρας) om. F ἐξόρμησε A 13 τούτω M 14 οὗ τὸ διῶκον προῆλθε aF τῷ] τὸ A[1] 17 τι aA: om. CFM τοσοῦτον M 19 ὄν om. CFM τι om. F 20 ἔλαττον om. F: post διάστημα a 23 οὐ om. M 24 προάγην M 25 κινεῖσθαι τῆς χελώνης CM 26 δὲ FM διώκειν τὴν χελώνην CM 27 ἡμιστάδιον A: ἥμισυ στάδιον aCFM 30 ἡ χελώνη δέκατον aF 30. 31 καὶ εἰ CM: ᾗι καὶ A: εἰ οὖν aF

ἔχει, ἀεί τε ἡ χελώνη ἔσται προάγουσά τι τὸν Ἀχιλλέα καὶ οὐδέποτε 237r οὐδέτερον αὐτῶν τὸ στάδιον διέξεισιν.

Ὁ μὲν οὖν λόγος καὶ οὗτος τοιοῦτος. τὸν αὐτὸν δέ φησιν αὐτὸν εἶναι τῷ πρὸ αὐτοῦ, διότι ἤρτηται καὶ τούτου ἡ πιθανότης ἐκ τῆς τοῦ μεγέθους ἐπ᾽ ἄπειρον διαιρέσεως. διαφέρειν δὲ ἐκείνου δοκεῖ τῷ μὴ κατὰ διχοτομίαν καὶ εἰς ἥμισυ διαιρεῖν ἀεί, ἀλλὰ κατ᾽ ἄλλον τινὰ λόγον, καθ᾽ ὃν ἡ τοῦ ταχίστου κίνησις ὑπερέχει τὴν τοῦ βραδυτάτου, εἴτε δεκαπλάσιος εἴτε ἄλλος τις ὁ λόγος εἴη. προστετραγῴδηται δὲ τούτῳ τῷ λόγῳ τὸ ὅτι οὐδὲ τὸ τάχιστον καταλήψεται τὸ βραδύτατον διῶκον, καὶ ὁ Ἀχιλλεὺς καὶ ἡ χελώνη ὡς ἐν τραγῳδίᾳ ἢ κωμῳδίᾳ παραγόμενα πρόσωπα. ἡ δὲ λύσις καὶ ἐνταῦθα ἡ αὐτὴ ἀπὸ τοῦ διορισμοῦ τῆς ἐπ᾽ ἄπειρον διαιρέσεως· οὐ γὰρ ἐνεργείᾳ τὰ ἄπειρα ἐπὶ τοῦ συνεχοῦς καὶ τῆς συνεχοῦς ἐπ᾽ αὐτοῦ κινήσεως. οὐ γὰρ ἔτι συνεχῆ μένει διαιρούμενα· καθὸ γὰρ διαιρεῖται αὐτό τε ἵσταται καὶ οὐ τηρεῖ συνεχὲς τὸ μέγεθος. τὸ δὲ βραδύτερον, ὅτε μὲν προέχει, οὐ καταλαμβάνεται, καταλαμβάνεται δ᾽ ὅμως. εἰ γὰρ δίδωσιν ὁ λόγος διεξιέναι τὴν πεπερασμένην ὥσπερ τὸ ἡμιστάδιον καὶ τὸ δέκατον τοῦ ἡμισταδίου, δῆλον ὅτι καὶ ὅλον τὸ στάδιον διελεύσεται, καὶ θᾶττον τοῦ βραδυτέρου κινουμένου ἐν τῷ αὐτῷ χρόνῳ, καὶ ὅπερ τὸ βραδύτερον διεξῆλθεν, ἐπιλήψεται· καὶ οὕτως καταλήψεται αὐτό. ὃ γὰρ ἐν ταῖς δέκα ὥραις κινεῖται τὸ βραδύτερον, ἐν μιᾷ ὥρᾳ διελθὸν τὸ ταχύτερον, εἰς τὸ αὐτὸ καταντήσει τῷ βραδυτέρῳ. ἡ δὲ ἀπορία καὶ ἐνταῦθα | γέγονε παρὰ τὸ 237v ἐνεργείᾳ τὰ ἄπειρα λαβεῖν, ὅπερ οὐκ ἔστιν ἀληθὲς καὶ μάλιστα συνεχῶν φυλαττομένων τοῦ τε μεγέθους καὶ τῆς κινήσεως. κἂν γὰρ ἀνάγκη κινεῖσθαί τι πρῶτον μέρος τὸ κινούμενον καὶ οὕτω τὸ ὅλον, ἀλλ᾽ οὐχ ὡρισμένον ἀνάγκη εἶναι τοῦτο. μᾶλλον δὲ ἀνάγκη μὴ εἶναι ὡρισμένον, ἵνα μὴ διαιρῆται τὸ συνεχές.

p. 239b30 Τρίτος δὲ ὁ νῦν ῥηθεὶς ἕως τοῦ οὐκ ἔσται συλλογισμός.

Τρίτον εἶναί φησιν τοῦ Ζήνωνος λόγον, ὃν πρὸ ὀλίγου διέλυσεν λέγοντα, ὅτι τὸ φερόμενον βέλος ἐν τῷ φέρεσθαι ἵσταται, εἴπερ ἀνάγκη πᾶν ἢ κινεῖσθαι ἢ ἠρεμεῖν, τὸ δὲ φερόμενον ἀεὶ κατὰ τὸ ἴσον ἑαυτῷ ἐστι. τὸ δὲ ἀεὶ κατὰ τὸ ἴσον ἑαυτῷ ὂν οὐ κινεῖται· ἠρεμεῖ ἄρα. ψεῦδος δὲ λαμβάνει

1 τι] τε CM 2 τὸ om. F 3 δ᾽ ἔφην C αὐτὸν om. aF post εἶναι add. τοῦτον a 4 διότι καὶ ἡ τούτου πιθανότης ἤρτηται aF ἤτηται C τούτου] αὐτοῦ CM 5 τῷ] τὸ A 5. 6 διχομίαν M 7 τὴν om. CM 8 δὲ om. F τὸ ὅτι] τῷ, ὅτι a 10 παραγόμενα] τὰ λεγόμενα M: διὰ τὰ λεγόμενα C 12 ἐπ᾽ αὐτῷ CM 13 ἔτι] ἐπὶ F μένει] ἢ F 14 τε] τι aF διίσταται CM 15 καταλαμβάνει F 17 καὶ (post ὅτι) om. F διελεύσονται A καὶ θᾶττον aA[1]FM: καὶ τὸ θᾶττον A[2]C 18 βραδύτερον aF[2] καὶ ante ὅπερ om. a 19 ἐπιλείψεται F[1] ταῖς om. F 25 τοῦτο εἶναι aF διώρισμένον CM 25. 26 διαιρεῖται CM et ut videtur A[1] 27 Τρίτον A ἔσται AF: ἔστι CM: ἔσται ὁ a 28 εἶναι] οὖν CM πρὸ ὀλίγου] p. 239b7 λέγοντα aCFM: ὁ λέγων A 30 ἀεὶ om. F 31 ψευδῶς δὲ λαμβάνεται F

ὁ λόγος οὗτος τὸ κατὰ τὸ ἴσον ἑαυτῷ εἶναι ἐν χρόνῳ· δέδεικται γάρ, ὅτι 237v ἐν τῷ νῦν μόνῳ κατὰ τὸ ἴσον ἑαυτῷ ἐστι τὸ φερόμενον. καὶ τοῦτο μὲν συγχωρεῖ, οὐκ ἐννοεῖ δέ, ὅτι ἐν τῷ νῦν οὐδὲν οὔτε ἠρεμεῖ οὔτε κινεῖται. ἐπειδὴ δὲ τὰ νῦν οὐκ ἐπιλείπει, διὰ τοῦτο νομίζει ἐν τῷ χρόνῳ τῆς φορᾶς ἑστάναι αὐτό, οὐδὲν ἐκ τούτου συλλογιζόμενος, εἴπερ μὴ ἔστι συνεχῆ ἀλλήλοις τὰ νῦν μηδὲ γίνεται ἐκ τῶν νῦν χρόνος.

p. 239b33 Τέταρτος δὲ ὁ περὶ τῶν ἐν τῷ σταδίῳ ἕως τοῦ συμβαίνει δὲ παρὰ τὸ εἰρημένον τὸ ψεῦδος.

Καὶ ὁ τέταρτος τῶν περὶ κινήσεως τοῦ Ζήνωνος λόγων εἰς ἀδύνατον ἀπάγων καὶ οὗτος τὸ εἶναι κίνησιν τοιοῦτός τις ἦν· εἰ ἔστι κίνησις, τῶν ἴσων μεγεθῶν καὶ ἰσοταχῶν τὸ ἕτερον τοῦ ἑτέρου ἐν τῷ αὐτῷ χρόνῳ διπλασίαν κίνησιν κινήσεται καὶ οὐκ ἴσην. καὶ ἔστι μὲν καὶ τοῦτο ἄτοπον, ἄτοπον δὲ καὶ τὸ τούτῳ ἑπόμενον τὸ τὸν αὐτὸν καὶ ἴσον χρόνον ἅμα διπλάσιόν τε καὶ ἥμισυ εἶναι. δείκνυσι δὲ αὐτὸ ὁμολογούμενον λαβὼν τὸ τὰ ἰσοταχῆ καὶ ἴσα ἐν τῷ ἴσῳ χρόνῳ ἴσον διάστημα κεκινῆσθαι· καὶ ἔτι μέντοι τῶν ἰσοταχῶν τε καὶ ἴσων, ἂν τὸ μὲν ἥμισυ, τὸ δὲ διπλάσιον ᾖ κεκινημένον, ἐν ἡμίσει μὲν χρόνῳ τὸ ἥμισυ, ἐν διπλασίῳ δὲ τὸ διπλάσιον εἶναι κεκινημένον. τούτων προληφθέντων στάδιον ὑπετίθετο οἷον τὸ ΔΕ, καὶ τέσσαρα μεγέθη ἢ ὁσαοῦν. ἄρτια μόνον, ὥστε ἔχειν ἥμισυ ἰσόογκα (ὡς δὲ ὁ Εὔδημός φησι, κύβους) ἐφ' ὧν τὰ Α, ὡς τὸ μέσον διάστημα ἐπέχειν τοῦ σταδίου ἑστῶτα ταῦτα. ὧν ἑστώτων πρῶτον ὁρίζει τὸ πρὸς τῇ ἀρχῇ τοῦ σταδίου τῇ κατὰ τὸ

Δ | A A A A | E
B B B B ⟫→
←⟪ Γ Γ Γ Γ

1 τὸ CM: om. A[1]F: ὅτι ἀεὶ aA[2] εἶναι ἐν χρόνῳ CFM: ἐστι τὸ φερόμενον a et A, qui εἶναι ἐν χρόνῳ — τὸ ἴσον ἑαυτῷ omittit 2 τὸ φερόμενον ACM: om. aF 5. 6 συνεχὴς ἀλλήλοις M: ἀλλήλοις συνεχῆ aF 7 τῶν σταδίων F τὸ (alt.) om. a ut Arist. 9 τοῦ Ζήνωνος om. CM 10 τὸ μὴ εἶναι F 12 διπλάσιον F οὐκ ἴσην] οὐκ///σιν A 14 εἶναι post τε CM ἥμισυν a τὸ τὰ] ὅτι τὰ F 15 κεκινεῖσθαι C: κεκίνηται F μέντοι] μὲν C 16 τε A: om. aCFM ᾖ ACM: εἴη aF 17 ἥμισυν M pro figuris in libris nonnullis adpictis veram imaginem Simplicianae explicationis ipse delineavi 19. 20 ὑποτίθεται aF 20 οἷον ACM: οὗ F: ἐφ' οὗ a 21 τέσσαρα] non mutavi orthographiam, quia constantia scribendi Alexandream originem (v. p. 1017,20) forsitan prodat cf. Prol. vol. IX, VIII[1] 22 μόνω M 23 ἥμισυν M: ἡμίση aF 24 ὁ om. CM Εὔδημος] fr. 68 p. 92,18 Spengel. 25 τὰ ᾱ ACF: τὰ ᾱβ M: τὰ ᾱᾱᾱᾱ a; qui similiter in proximis quaternas ponit litteras. Aristotelis E (itemque Philoponi in E scholia cf. Vitellii ed. p. 817,21) habet ᾱᾱ, ααα FHK, αααα I; in proximis vero litteris (p. 240a8 sqq.) singulares fere ponunt 27 πρώτω C[1]

Δ, ἔσχατον δὲ τὸ πρὸς τῷ Ε, καὶ λαμβάνει ἄλλους τέσσαρας ὄγκους 237v ἢ κύβους ἴσους τοῖς ἑστῶσι καὶ τὸ μέγεθος καὶ τὸν ἀριθμὸν ἐφ' ὧν τὰ Β, ἀρχομένους μὲν ἀπὸ ἀρχῆς τοῦ σταδίου, τελευτῶντας δὲ κατὰ τὸ μέσον τῶν τεσσάρων Α. κινουμένους δὲ τούτους ὡς ἐπὶ τὸ ἔσχατον τοῦ σταδίου τὸ Ε. διὸ καὶ πρῶτον λέγει τὸν κατὰ τὸ μέσον τῶν Α ὡς ἔμπροσθεν τῶν λοιπῶν ὄντα ἐν τῇ ἐπὶ τὸ Ε κινήσει. διὰ τοῦτο δὲ ἀρτίους ἔλαβε τοὺς ὄγκους, ἵνα ἔχωσιν ἥμισυ· δεῖται γὰρ τούτου, ὡς μαθησόμεθα. διὸ καὶ τὸ πρῶτον Β κατὰ τοῦ μέσου τῶν ἑστώτων Α τίθησιν, εἶτα καὶ ἄλλους ἴσους τῷ μεγέθει καὶ τῷ ἀριθμῷ, τοῖς Β, δῆλον δὲ ὅτι καὶ τοῖς Α, λαμβάνει ἐφ' ὧν τὰ Γ ἀντικινουμένους τοῖς Β. τῶν γὰρ Β ἀπὸ τοῦ μέσου τοῦ σταδίου, ἐν ᾧ καὶ τῶν Α τὸ μέσον ἦν, ἐπὶ τὸ ἔσχατον τοῦ σταδίου τὸ Ε κινουμένων οἱ Γ ἀπὸ τοῦ ἐσχάτου μέρους, ἐν ᾧ τὸ Ε, ἐπὶ τὸ Δ κινοῦνται τὸ ἐν τῇ ἀρχῇ τοῦ σταδίου, καὶ πρῶτον δηλονότι τῶν τεσσάρων Γ ὁ πρὸς τὸ Δ νενευκώς, ἐφ' ὃ ἡ κίνησις τοῖς Γ· τίθησιν δὲ τὸ πρῶτον Γ κατὰ τοῦ πρώτου Β. τοιαύτης οὖν τῆς ἐξ ἀρχῆς θέσεως ὑποτεθείσης ἐὰν τῶν Α ἑστώτων τὰ μὲν Β κινῆται ὡς ἀπὸ τοῦ μέσου τῶν τε Α καὶ τοῦ σταδίου ἐπὶ τὸ τέλος τοῦ σταδίου τὸ Ε, τὰ δὲ Γ ὡς ἀπὸ τοῦ ἐσχάτου τοῦ σταδίου ἐπὶ τὴν ἀρχὴν δηλονότι (οὐ γὰρ δὴ ὡς "ἀπὸ τοῦ ἐσχάτου Β," ὅπερ ὡς ἔοικεν ἔν τισιν ἀντιγράφοις εὑρὼν ὁ Ἀλέξανδρος ἠναγκάσθη λέγειν, ὅτι ὃ πρότερον εἶπεν πρῶτον Β, τοῦτο νῦν ἔσχατον ἐκάλεσε), συμβαίνει τὸ πρῶτον Β ἅμα ἐπὶ τῷ ἐσχάτῳ εἶναι τῆς ἑαυτοῦ κινήσεως καὶ τὸ πρῶτον Γ, παρ' ἄλληλα κινουμένων αὐτῶν καὶ ἰσοταχῶς ἢ ἐπὶ τῷ ἐσχάτῳ ἀλλήλων. τοῦ γὰρ πρώτου Γ κατὰ τοῦ πρώτου Β ὄντος ἐξ ἀρχῆς, ἀντικινουμένων αὐτῶν ἰσοταχῶς καὶ διε|ξελθόντων ἄλληλα, τὸ μὲν πρῶτον Β ἐπὶ τῷ ἐσχάτῳ ἔσται Γ, τὸ 238r δὲ πρῶτον Γ ἐπὶ τῷ ἐσχάτῳ Β. καὶ τοῦτο ἂν εἴη τὸ συμβαίνειν τὸ πρῶτον Β ἅμα ἐπὶ τῷ ἐσχάτῳ εἶναι καὶ τὸ πρῶτον Γ παρ' ἄλληλα κινουμένων· ἡ γὰρ παρ' ἄλληλα κίνησις ποιεῖ τὸ ἐν τοῖς ἐσχάτοις ἀλλήλων γίνεσθαι. συμβαίνει δέ, φησι, καὶ τὸ Γ, τὸ πρῶτον

---

1 τὸ] τῷ M πρὸς τὸ ε̄ AM 3 τὰ (τὸ C) β̄ ACFM et sic deinceps: τὰ ββ̄β̄β̄ a ἀπὸ τῆς ἀρχῆς aF 5 τὸν] τὸ β̄ τὸ CM 6 ἔμπροσθε A ὄντα τῶν λοιπῶν aF 7 ἡμίση a τούτων aF 8 μαθησόμενα F 9 τίθησι post μέσου aF 10 δὲ om. aF τὰ γ̄ CM: τὸ γ̄ AF: τὰ γ̄γ̄γ̄γ̄ a ἀντικεινουμένους C: ἀντικειμένους a 12 κινούμενον C[1] 13 ἐπὶ τοῦ δ̄ F[1] τὸ ἐν in τοῦ ἐν corr. F[2] πρῶτος M 14 δηλονότι om. F τὸ — νενευκὸς a πρὸς τῶι A 15 πρώτου β̄] αβ̄ CF[1]M 16 κινῆται C: κινεῖται aAFM ὡς om. CM 17 τὸ Ε] τοῦ ε̄ F 18 τοῦ om. aF ὡς om. F[1] 20 Β] α M τοῦτον β̄ M 22 ἑαυτοῦ ACM: αὐτοῦ F: αὑτοῦ a 23 ἢ ACM: ᾖ F: om. a 24 post ἀρχῆς add. καὶ a ἀντικειμένων F[1] post ἰσοταχῶς repet. ἢ ἐπὶ — πρώτου γ del. M 25 ἔσται] εἶναι. om. Γ — συμβαίνειν, F 26. 27 ἅμα post εἴη τὸ et συμβαίνειν post εἶναι transp. a 28 παράλληλος M 29 δέ aACM ut Alexander (infra p. 1019,27) et probi Aristotelis libri, etiam E[1]: γὰρ F: δὴ Arist. vulg. τὸ γ̄ Aristotelis probi libri, etiam E[1]: τὰ γ̄ habent E[2]I

δηλονότι, παρὰ πάντα τὰ Α διεληλυθέναι, τὸ δὲ Β παρὰ τὰ ἡμίση 238r Α. καὶ ὅτι μὲν τὸ Β τὸ ἀπὸ τοῦ μέσου τῶν Α ἀρχόμενον διὰ τῶν δύο Α ἐκινήθη ἢ διὰ τῶν ἡμίσεων, ὁπόσα ἂν ᾖ ἄρτια, ἐν ὅσῳ τὸ Γ διὰ τῶν διπλασίων Β δίεισι, δῆλον· τὸ γὰρ πρῶτον Β ἀπὸ τοῦ μέσου τῶν Α τὴν ἀρχὴν ἐποιήσατο. καὶ ἐν ὅσῳ τὸ Β παρὰ τὰ δύο Α τὰ ἔσχατα τὰ ἑστῶτα κινεῖται, τὸ Γ τὸ πρῶτον ἀντικινούμενον τοῖς Β διὰ τῶν τεσσάρων Β δίεισιν· αἱ γὰρ δύο κινήσεις τῶν ἀντικινουμένων διπλάσιον ἀνύουσι διάστημα τῆς μιᾶς, ἣν κινεῖται τὸ Β παρὰ τὰ ἱστάμενα Α. καὶ τοῦτο μὲν δῆλον. πῶς δὲ τὸ Γ παρὰ πάντα τὰ Α διελήλυθεν; οὔτε γὰρ παρὰ ταῦτα ἐκινεῖτο, ἀλλὰ παρὰ τὰ Β, οὔτε ἀπ' ἀρχῆς τῶν Α ἐκινεῖτο, ἀλλὰ ἀπ' ἀρχῆς τῶν Β, ἥτις ἦν κατὰ τὸ μέσον τῶν Α. ἢ ὅτι καὶ τὰ Β ἴσα ἦν τοῖς Α. τὸ οὖν Γ ἐν ὅσῳ χρόνῳ παρὰ τὰ Β κεκίνηται, εἴη ἂν καὶ παρὰ τὰ Α τὰ ἴσα τοῖς Β κεκινημένον. καὶ ὁ παραλογισμὸς ἐνταῦθά ἐστιν, ὅτι ἔλαβεν ἁπλῶς ἐν ἴσῳ χρόνῳ κινούμενον τὸ παρὰ ἴσα κινούμενον μὴ προσλογισάμενος, ὅτι τῶν ἴσων τὰ μὲν ἀντικινούμενα ἦν τὰ δὲ ἑστῶτα. λαβὼν δὲ ὅμως, ὅτι ἐν ἴσῳ χρόνῳ τά τε Β καὶ τὰ Α δίεισι τὰ Γ, ἐπειδὴ ἐν ὅσῳ χρόνῳ τὸ πρῶτον Β δίεισι τὰ δύο Α, ἐν τοσούτῳ τὸ Γ τὰ τέσσαρα Β ἤτοι τὰ τέσσαρα Α, συνήγαγεν ὅτι τὸ Β καίτοι ἰσοταχὲς ὂν τῷ Γ ἐν τῷ αὐτῷ χρόνῳ τὸ ἥμισυ κινεῖται, οὗ τὸ Γ κινεῖται, ὅπερ ἐστὶ παρὰ τὰ προομολογηθέντα καὶ τὰ ἐναργῆ· τὰ γὰρ ἰσοταχῆ ἐν ἴσῳ χρόνῳ τὸ ἴσον κινεῖται, ἀλλ' ὅταν ὁμοίως ἔχῃ, ὥστε ἢ ἄμφω παρὰ τὰ ἑστῶτα κινεῖσθαι, ἢ ἄμφω παρὰ τὰ κινούμενα, καὶ οὐχ ὅταν τὰ μὲν παρὰ τὰ ἑστῶτα ὡς τὸ Β, τὰ δὲ παρὰ τὰ ἀντικινούμενα ὡς τὸ Γ. ἔτι δὲ καὶ ὁ χρόνος, ἐν ᾧ κινεῖται τὸ Β διὰ τῶν δύο Α, ἡμισύς ἐστι τοῦ χρόνου, ἐν ᾧ κινεῖται τὸ Γ διὰ τῶν τεσσάρων Β, εἴπερ ἴσα τὰ Α τοῖς Β, καὶ ἰσοταχῆ τό τε Β καὶ τὸ Γ. ἐδόκει δὲ καὶ ἴσος εἶναι ὁ χρόνος ἤτοι ὁ αὐτός, ἐν ᾧ τὸ Β ἐκινεῖτο διὰ τῶν δύο Α, καὶ ἐν ᾧ τὸ Γ διὰ τῶν τεσσάρων Β. συμβήσεται οὖν καὶ μέγεθος τὸ αὐτὸ εἶναι διπλάσιόν τε καὶ ἥμισυ, εἴπερ ἐν τῷ αὐτῷ χρόνῳ τῶν ἰσοταχῶν τὸ μὲν Β τὰ δύο Α διήει, τὸ δὲ Γ τὰ

---

1 πάντα τὰ ᾱ libri Simplicii (cf. p. 1019,10 et Alexander ib. v. 28) et Aristotelis codd. FKE[2]: πάντα β̄ cod. E[1] διεξεληλυθέναι Aristotelis codd. [praeter H] cf. p. 1019,28 ἡμίση ᾱ Simplicius: ἡμίση Alexander infra p. 1019,30 et Aristotelis libri 2 τὸ (post B) om. CM ἀρχόμενον aM: ἀρχομένων ACF 3 εἴη F 5 τὰ ἑστῶτα aAF: ἑστῶτα C: om. M 6 τεττάρων aAF 7 αἱ] καὶ F 9 πῶς δὲ om. F[1]: ὡς οὐ F[2] τὸ Γ om. F: post A ponit a 10 τὰ B] τὸ β̄ F 11 post τῶν A add. πῶς οὖν τὸ γ̄ παρὰ πάντα τὰ ᾱ κεκίνηται a 12 post τοῖς add. δύο F[2] 13 καὶ ὁ μὲν M: ὡς ὁ μὲν C 14 ὅτε F 15 προσλογιζόμενος aF 16 τὰ Γ] τὸ γ̄ a 18 A om. F 20 τὸ προωμολογημένον καὶ τὸ ἐναργές a τὰ (post καὶ) om. F ἐναργῆ CM 20. 21 τὸ ἴσον κινεῖται ἐν τῷ (sic) ἴσῳ χρόνῳ aF 21 post ἔχῃ iteratum ὅταν del. F ἢ post ὥστ' om. F τὰ ante ἑστῶτα om. A 22 τὰ μὲν] τὸ μὲν aF τὰ (ante ἑστῶτα) om. AC 23 τὰ δὲ CM: τὸ δὲ aAF τὰ (ante ἀντικινούμενα) om. A κινούμενα F 24 δύο ᾱᾱ aF et sic infra ἥμισυ F 25 τῶν om. F τεσσάρων ᾱ a τοῖς] τῆς C 28 καὶ τὸ μέγεθος C ἥμισυν M 29 τὸ μὲν ᾱ C

τέσσαρα Β, ἴσων ὄντων τῶν Β τοῖς Α· καὶ χρόνον τὸν αὐτὸν διπλάσιόν 238r τε καὶ ἥμισυν, εἴπερ καὶ ἥμισυς ἦν ὁ χρόνος, ἐν ᾧ τὸ Β διὰ τῶν δύο Α διῄει, τοῦ χρόνου, ἐν ᾧ τὸ Γ διὰ τῶν τεσσάρων Β, καὶ ὁ αὐτός. τὸ δὲ ἴσον γὰρ ἑκάτερόν ἐστι παρ' ἕκαστον δηλοῖ ὅτι καὶ τὸ Β καὶ τὸ Γ ἰσοταχῆ ὄντα ἴσον χρόνον ποιεῖ παρ' ἕκαστον, δι' ὧν κινεῖται τῶν τε Β καὶ τῶν Α. εἰ δὲ ἴσον, δῆλον ὅτι διπλάσιός ἐστιν ὁ χρόνος, ἐν ᾧ τὸ Γ τὰ τέσσαρα Β δίεισιν, ἥμισυς δέ, ἐν ᾧ τὸ Β τὰ δύο Α, ἢ μᾶλλον, ἐν ᾧ τὸ Γ τὰ τέσσαρα Α δίεισι, τοῦ ἐν ᾧ τὸ Β τὸ ἰσοταχὲς αὐτῷ τὰ δύο Α. εἴρηται γάρ, ὅτι ἐν ᾧ τὰ Β δίεισι τὸ Γ, ἐν τούτῳ καὶ τὰ Α.

Εἰπὼν δὲ ὅτι συμβαίνει τὸ Γ παρὰ πάντα τὰ Α διεληλυθέναι, διότι παρὰ πάντα τὰ Β διέρχεται, καὶ μεταξὺ θεὶς τὰ ἑπόμενα ἄτοπα, τό τε ἥμισυ διάστημα τῷ διπλασίῳ διαστήματι ταὐτὸν εἶναι καὶ τὸν ἥμισυν χρόνον τῷ διπλασίῳ χρόνῳ, ἐπήγαγεν ὅτι ἅμα συμβαίνει καὶ τὰ Β παρὰ πάντα τὰ Γ παρεληλυθέναι, ὥσπερ τὰ Γ παρὰ τὰ Β. ἅμα γὰρ ἔσται τὸ πρῶτον Γ καὶ τὸ πρῶτον Β ἐπὶ τοῖς ἐναντίοις ἐσχάτοις, τὸ μὲν Γ ἐπὶ τῇ ἀρχῇ τοῦ σταδίου, τὸ δὲ Β ἐπὶ τῷ τέλει, ἅπερ ἄμφω ἔσχατά ἐστιν. ἀντικινούμενα γὰρ ἰσοταχῶς καὶ ἴσα ὄντα, καὶ ἀπὸ ἀρχῆς ἀλλήλων ἀρξάμενα ἅμα τὰ πέρατα ἀλλήλων καταλαμβάνει, ἴσον χρόνον παρ' ἕκαστον γινόμενον τῶν Β τὸ Γ, ὅσον παρ' ἕκαστον τῶν Α, κἂν μὴ κινῆται τὸ Γ παρὰ τὰ Α, διὰ τὸ ἀμφότερα τά τε Γ καὶ τὰ Β ἴσα ὄντα καὶ ἰσοταχῆ, ἴσον χρόνον παρὰ τὰ Α γίνεσθαι. διὰ δὲ τούτου ἅμα μὲν ἐνεδείξατο, διὰ τί ἔλαβεν τὰ Γ παρὰ τὰ Α κεκινῆσθαι καίτοι μὴ κεκινημένα, ὅτι διὰ τὴν πρὸς τὰ Β ἰσότητα καὶ ἰσοτάχειαν· ἅμα δὲ καί, ὅτι παρὰ τοῦτο γέγονεν ὁ παραλογισμός, ἐνεδείξατο διὰ τοῦ προσθεῖναι τὸ ὥς φησιν. οὐ γὰρ ἴσον χρόνον τὸ Γ παρ' ἕκαστον γίνεται τῶν ἀντικινουμένων καὶ τῶν Α τῶν ἑστώτων.

Δύναται δέ, φησὶν ὁ Ἀλέξανδρος, τῷ συμβαίνει δὲ τὸ Γ παρὰ πάντα τὰ Α διεληλυθέναι ἑξῆς εἶναι τὸ ἴσον χρόνον παρ' ἕκαστον γινόμενον τῶν Β, ὅσονπερ τῶν Α, εἶτα ἐφεξῆς τὸ δὲ Β παρὰ τὰ ἡμίση ἕως τοῦ ἅμα γὰρ ἔσται τὸ πρῶτον Γ καὶ τὸ πρῶτον Β ἐπὶ τοῖς ἐναντίοις ἐσχάτοις, ἐφεξῆς δὲ τούτοις τὸ διὰ τὸ ἀμφότερα ἴσον χρόνον κατὰ τὸ Α γίνεσθαι. ὁ μὲν οὖν λόγος τοιοῦτός ἐστιν

1 τοῖς] τῶ F 2 ὁ om. a 3 ante τοῦ erasum A 6 ὅτι δῆλον F ὁ χρόνος ἐστίν CM Γ] $\overline{\gamma\delta}$ M 7 τὰ (ante τέσσαρα) om. FM Β] α M 8 τὰ (post Γ) om. F ἐν ᾧ τὰ $\overline{\beta}$ CM τὰ (post αὐτῷ) in ras. M δύο $\overline{\alpha}\overline{\alpha}$ F 9 Β] τέσσαρα $\overline{\beta}$ a: τέσσαρα $\overline{\beta}\overline{\beta}\overline{\beta}\overline{\beta}$ F ἐν om. M τὰ Α] τὸ α A[1]FM 11 καὶ om. aF 12 post τε add. τὸ aF διαστήματι — χρόνῳ (13) om. C 13 χρόνῳ om. M 14 διεληλυθέναι CM Β] α superscripto $\overline{\beta}$ M 15 τὸ (post καὶ) om. aF 18 ἀρξάμενα ἀλλήλων, τὰ πέρατα ἅμα aF 19 γινόμενα τὰ $\beta\overline{\gamma}$ F τῶν] τῶ CM 20 κινεῖται ut p. 1020,2 C 21 ἰσοταχῆ ὄντα καὶ ἴσα CM 22 τὸ $\overline{\gamma}$ F 23. 24 ἅμα δὲ ὅτι καὶ περὶ τούτου F 24 τὸ ante ὡς om. aF 25 γίνεται ante παρ' CM ἀντικεινουμένων M: ἀντικειμένων C 27 τῷ] τὸ F περὶ F 28 τῶ ἴσω χρόνω F 29 ὅσων περ M: ὅσον παρὰ F εἶτα — ἐσχάτοις (31) ut lemma rubro M εἶτα τὰ CM 30 ἅμα — Β om. F

εὐηθέστατος ὤν, ὥς φησιν ὁ Εὔδημος, διὰ τὸ προφανῆ τὸν παραλογισμὸν ἔχειν, εἴπερ ἀξιοῖ τὰ ἴσα καὶ ἰσοταχῆ, ἐὰν τὸ μὲν παρὰ κινούμενον κινῆται, τὸ δὲ παρὰ ἠρεμοῦν, τὸ ἴσον διάστημα ἐν τῷ ἴσῳ χρόνῳ κινεῖσθαι, ὅπερ ἐστὶν ἐναργῶς ἄτοπον· τὰ γὰρ ἀντικινούμενα ἀλλήλοις ἰσοταχῆ διπλασίαν ἀφίσταται διάστασιν ἐν τῷ αὐτῷ χρόνῳ, ἐν ᾧ τὸ παρὰ ἠρεμοῦν κινούμενον τὸ ἥμισυ διίσταται, κἂν ἰσοταχὲς ἐκείνοις ᾖ. 238r

p. 240a19 Οὐδὲ δὴ κατὰ τὴν ἐν τῇ ἀντιφάσει μεταβολὴν ἕως τοῦ | ἐν οὐδετέρῳ δὲ ὅλον αἰεί. 238v

Διαλύσας τοὺς τοῦ Ζήνωνος λόγους τοὺς ἀναιρεῖν δοκοῦντας τὴν κίνησιν, παράγει καὶ ἄλλους λόγους εἰς τὸ αὐτὸ ἐρωτωμένους σοφιστικῶς, ἵνα καὶ αὐτῶν διαλύσῃ τοὺς σοφισμούς. ὧν ὁ πρῶτος ὁ ἐκ τῆς κατὰ ἀντίφασιν μεταβολῆς ἐπιχειρῶν τὴν κίνησιν ἀναιρεῖν ἐστι τοιοῦτος· ἐπειδὴ κεῖται τὸ κινούμενον καὶ ἔκ τινος εἴς τι μεταβάλλον ἐν μηδετέρῳ εἶναι, ὅτε κινεῖται, μήτε ἐν τῷ ἐξ οὗ (οὔπω γὰρ κινεῖται τότε) μήτε ἐν τῷ εἰς ὅ (οὐκέτι γὰρ κινεῖται τότε), ὡς καὶ αὐτὸς Ἀριστοτέλης ἐν τούτῳ τῷ βιβλίῳ διδάσκει, ἔστι δὲ καὶ κατὰ ἀντίφασιν μεταβολή, τὸ μεταβάλλον κατὰ ἀντίφασιν ἐν οὐδετέρῳ ἔσται μορίῳ τῆς ἀντιφάσεως, ὅπερ ἄτοπον· ἔσται γάρ τι μεταξὺ τῆς ἀντιφάσεως. ἢ εἰ μὴ τοῦτο, οὐκ ἀληθές, ὅτι τὸ μεταβάλλον οὔτε ἐν τῷ ἐξ οὗ μεταβάλλει ἐστίν, οὔτε ἐν τῷ εἰς ὃ μεταβάλλει, ἐν ᾧ μεταβάλλει χρόνῳ· καὶ γὰρ ἡ κατὰ ἀντίφασιν μεταβολὴ τὸ μὲν ἐξ οὗ ἔχει, τὸ δὲ εἰς ὅ· ἐκ γὰρ λευκοῦ εἰς μὴ λευκὸν καὶ ἐκ μὴ λευκοῦ εἰς λευκὸν μεταβάλλει καὶ ἐξ ὄντος εἰς μὴ ὂν καὶ ἐκ μὴ ὄντος εἰς ὄν. εἰ οὖν μεταβολῆς οὔσης ἀνάγκη ἐν μηδετέρῳ εἶναι τῆς ἀντιφάσεως τὸ μεταβάλλον, τοῦτο δὲ ἀδύνατον, διότι οὐδὲν ἐκφεύγει τὴν ἀντίθεσιν τῆς ἀντιφάσεως, οὐκ ἂν εἴη μεταβολή. τοῦτον δὴ λύων τὸν λόγον φησίν, ὅτι ὅλον μὲν τὸ μεταβάλλον κατὰ ἀντίφασιν ἐν οὐδετέρῳ μορίῳ τῆς ἀντιφάσεώς ἐστι, μέρος δέ τι ἐν ἑκατέρῳ. καὶ δέδεικται τοῦτο πρότερον, ὅτε ἔλεγεν ὅτι τοῦ μεταβάλλοντος ἀνάγκη τὸ μὲν ἐν τῷ ἐξ οὗ, τὸ δέ τι ἐν

---

1 ἀληθέστατος CF ὁ AF: om. aCM συλλογισμὸν F[1] 2 εἴπερ μὴ F καὶ] μὴ F μὲν τὸ transp. C[1] 3 παρὰ τὸ ἠρεμοῦν aF 4 ἐναργὲς F ἀντικείμενα F 6 ἐκείνης C 7 Οὐ] Τὸ M ἐν om. F 8 οὐδὲ ὅλον ἀεὶ M 9 τοῦ om. M 11 σολοικισμούς F ὁ (post ὧν) aCF: om. AM 12 ἀναιρεῖν τὴν κίνησιν CM 13 κεῖται CM: κινεῖται aAF et auctoris Themistii codd. p. 395,13 Sp. καὶ ACM Themist.: om. aF μεταβάλλειν C εἶναι] δέ ἐστιν a 14 μήτε] οὔτε utroque loco a οὔπω et οὐκέτι (15) mutat a τότε scripsi hic et v. 15: τοῦτο libri. om. parentheses Themistius p. 395,15, ubi contra Spengelii opinionem continuanda periodus et corrigendum ἡνίκα ἂν γίνηται 15 ὁ om. aF Ἀριστοτέλης] Z 4 p. 234b10; cf. etiam Simplicii interpretatio p. 1005,20 sqq. 17 μορίῳ ἔσται aF post ἀντιφάσεως addunt ἀλλ' ἐν τῷ μεταξὺ aF, ex qua interpolatione Themistium interpolabat Spengelius p. 395,19 ἔσται ACM: οὐκ ἔστι aF 18 μεταξύ τι aF 20 ἀντίφασι M 21 δὲ om. F 22 ἐκ τοῦ μὴ C 23 τῆς ἀντιφάσεως εἶναι aF 24 οὐδ' F 25 post εἴη additum η del. F 27 πρότερον] Z 4. 234b15 28 post τοῦ add. ᾱ F δέ τι, έ τι in ras. A

τῷ εἰς ὅ· εἰ δὲ τοῦτο, οὔτε ἐν τῷ ἑτέρῳ μέρει τῆς ἀντιφάσεως ἔσται 238v ὅλον τὸ μεταβάλλον οὔτε τῆς ἀντιφάσεώς τι μεταξὺ ἔσται, ἐν ᾧ αὐτὸ δεήσει εἶναι, ἀλλ' ἔστιν ἐν ἀμφοτέροις. τί οὖν ῥηθήσεται, λευκὸν ἢ οὐ λευκόν; ἀνάγκη γὰρ τὸ ἕτερον διὰ τὸ τῆς ἀντιφάσεως ἀξίωμα. εἴτε δὲ λευκὸν εἴτε οὐ λευκόν, οὐκ ἐν ἀμφοτέροις. ταύτην δὲ λύων τὴν ἔνστασίν φησιν, ὅτι οὐκ ἀνάγκη ὅλον ἐν ὁποτέρῳ εἶναι, ὥστε λευκὸν ἢ οὐ λευκὸν λέγεσθαι· καὶ γὰρ λευκὸν λέγεται οὐ μόνον τὸ ὅλον τοιοῦτον ὄν, ἀλλὰ καὶ τὸ τὰ πλεῖστα ἢ τὰ κυριώτατα μέρη τοιαῦτα ἔχον. ὁμοίως δὲ καὶ οὐ λευκὸν τὸ τὰ πλεῖστα ἢ τὰ κυριώτατα μὴ ἔχον λευκά. ὥστε ἐν ᾧ τὸ πλέον ἢ τὸ κυριώτερον, ἐκ τούτου ῥηθήσεται. ὅλον δὲ ἐν οὐδετέρῳ ἐν τῷ μεταβάλλειν ἔσται. πῶς οὖν τὸ αὐτὸ λευκὸν καὶ οὐ λευκόν, ἢ πρῶτον μὲν καὶ οὗτος ὁ διορισμὸς ἐπὶ τῇ βεβαιότητι τῆς ἀντιφάσεως παρηγγέλλετο τὸ μὴ κατ' ἄλλο καὶ ἄλλο, ἔπειτα τὸ μὲν ἁπλῶς μὴ εἶναι ἐν λευκῷ οὐ δύναται τῷ ἐν λευκῷ εἶναι συναληθεύειν, τὸ δὲ μὴ εἶναι ὅλον ἐν λευκῷ δύναται τῷ κατὰ μέρος λευκῷ συναληθεύειν. καὶ λέγεται λευκὸν ὃ μὴ ὅλον ἐστὶ λευκόν, ἐπειδὴ μὴ ταὐτόν ἐστι τὸ οὐ λευκὸν ἁπλῶς καὶ τὸ οὐχ ὅλον λευκόν. λαβὼν δὲ ἐπὶ τοῦ λευκοῦ καὶ οὐ λευκοῦ τὴν κατὰ ἀντίφασιν μεταβολήν, καὶ ἐπὶ ταύτης λύσας τὴν ἀπορίαν διὰ τῆς τοῦ ὅλου προσθήκης (οὐ γὰρ ἀληθὲς τὸ μὴ ἐν μηδετέρῳ ἁπλῶς εἶναι τῆς ἀντιφάσεως τὸ μεταβάλλον, ὡς ὁ ἀπορῶν ἠξίου, ἀλλὰ ἀληθὲς τὸ μὴ ὅλον εἶναι· οὐ ταὐτὸν γὰρ τὸ μὴ ὅλον εἶναι καὶ τὸ μὴ εἶναι), λύσας οὖν οὕτως ἐπὶ τοῦ λευκοῦ καὶ οὐ λευκοῦ ἐπήγαγεν, ὅτι ὁμοίως ἔχει καὶ ἐπὶ τοῦ ὄντος καὶ μὴ ὄντος, ἐφ' ὧν κυριώτερον ἔστιν ἰδεῖν τὴν κατὰ ἀντίφασιν μεταβολὴν μόνην οὖσαν· τὸ μὲν γὰρ λευκὸν καὶ εἰς τὸ ἐναντίον κυρίως μεταβάλλει τὸ μέλαν ἢ τὸ μεταξύ, τὸ δὲ ὂν εἰς τὸ μὴ ὂν μόνον καὶ τὸ μὴ ὂν εἰς τὸ ὄν. προσθεὶς οὖν καὶ τὸ ὂν καὶ τὸ μὴ ὂν κοινῶς ἐπήγαγεν, ὅτι κατὰ πᾶσαν ἀντίφασιν οὕτω λυτέον τὴν ἀπορίαν. ἔσται μὲν γὰρ καὶ τὸ μεταβάλλον ὥσπερ καὶ τὰ ἄλλα πάντα ἐξ ἀνάγκης ἐν θατέρῳ μέρει τῆς ἀντιφάσεως, ἀλλ' οὐκ ἀεὶ ὅλον· ἐν γὰρ τῷ μεταβάλλειν οὐχ ὅλον. διὸ ἁπλῶς μὲν λεγομένης τῆς ἀντιφάσεως αὕτη τῆς ἀπορίας ἡ λύσις ἡ διορίζουσα τοῦ μὴ εἶναι τὸ μὴ ὅλον εἶναι. εἰ δὲ μετὰ τῆς τοῦ ὅλου προσθήκης λέγοιτο ἡ πρότασις 'λευκόν ἐστιν ὅλον' ἀληθὴς ἐπὶ τούτων ἡ ἔχουσα τὸ οὐχ ὅλον ἀπόφασις.

---

1 ἐν τῷ μέρει τῷ ἑτέρῳ aF 2 ἔσται τι μεταξὺ (μεταξὸῦ C) CM 3 διήσει M 5 οὐκ] οὐδ' CM 7 λέγεσθαι aA: γίνεσθαι CFM τὸ τοιοῦτον ὅλον aF 8 τὰ κυριώτατα AM: καὶ κυριώτερα aF: κυριώτατα C 9 ἢ καὶ κυριώτερα aF λευκός a 10 ἢ τὸ] ἢ καὶ F δὲ om. M ἐν τῷ CM cf. v. 29: ἐν ᾧ A: ἐν ᾧ τὸ aF 11 αὐτὸ om. A καὶ οὐ λευκόν om. C 12 ὁρισμὸς F τοῦ βεβαιοτάτου F 14 τῷ om. F συναληθεύει F ὅλως F 15 οὐ δύναται M τῷ] τὸ C 16 τὸ (ante οὐ) om. CM 17 οὐ λευκοῦ] μὴ λευκοῦ aF 18 ταύτην M: ταῦτα C 19 μὴ om. CM 20 ὁ (post ὡς) om. FM οὐ — ὅλον εἶναι (21) om. C 21 γὰρ] δὲ a: om. F 22 καὶ ἐπὶ τοῦ μὴ ὄντος Arist. 24 ἢ] καὶ εἰς a 25 μόνον om. M 27 λεκτέον CM καὶ τὸ] κατὰ τὸ aF 29 μεταβάλλον F 30 ἡ (post λύσις) A: om. aCFM μὴ om. M 31 τοῦ om. AC: τῆς M 32 ἀληθῶς F

ἀλλ' ὅτι μὲν καὶ τὸ γινόμενον καὶ τὸ φθειρόμενον ἔστιν εἰπεῖν πῶς μὲν 238v ὂν πῶς δὲ μὴ ὄν, κατὰ τὸν συνεγγισμὸν τὸν πρὸς τὸ ὄν τε καὶ τὸ μὴ ὂν δῆλον. τίνα δὲ "ἄλλα" ἐστὶ κατὰ ἀντίφασιν; ἢ πάντα τὰ ὄντα, ὅταν καταφάσει καὶ ἀποφάσει τῇ ἀντιφατικῶς ἀντικειμένῃ διαιρῆται.

p. 240a29 Πάλιν δὲ ἐπὶ τοῦ κύκλου καὶ τῆς σφαίρας ἕως τοῦ καὶ 50 τῶν ἄλλων τῶν ἐν αὐτοῖς κινουμένων.

Ὅτι μὲν ἔτι πρὸς λόγον ἐνίσταταί τινα τῶν ἀναιρούντων τὴν κίνησιν, δῆλον ἐκ τοῦ καὶ τὸ πρὸ τούτου ἐπιχείρημα ὡς ἀκόλουθον τοῖς πρὸς τὸν Ζήνωνα εἰρημένοις οὕτως ἄρξασθαι· "οὐδὲ δὴ κατὰ τὴν ἐν τῇ ἀντιφάσει μεταβολὴν οὐδὲν ἡμῖν ἔσται ἀδύνατον" πρὸς τὸ εἶναι κίνησιν. δῆλον οὖν ὅτι καὶ νῦν ὡς περὶ τοῦ αὐτοῦ λέγων πάλιν φησὶν ἐπὶ τοῦ κύκλου καὶ τῆς σφαίρας καὶ τῶν ἐν αὐτοῖς κινουμένων, ὅτι συμβή|σεται 239r αὐτὰ ἠρεμεῖν, ὡς οἴονται οἱ σοφιζόμενοι, οὐδὲ τοῦτο ἀδύνατόν τι ἐπάγει τῷ εἶναι κίνησιν. καὶ ὁ Ἀσπάσιος δὲ τοῦτον ἔχειν τὸν σκοπὸν καὶ τοῦτόν φησι τὸν λόγον, καὶ πρὸ αὐτοῦ ὁ Εὔδημος. ὁ μέντοι Ἀλέξανδρος νομίζει τὸ νῦν λεγόμενον πρὸς τοὺς ἀναιροῦντας τὸν ἀποδοθέντα ὑπ' αὐτοῦ τῆς ἠρεμίας ὁρισμὸν λέγεσθαι· ἐπειδὴ γὰρ ἠρεμεῖν εἶπεν τὸ ἐν ταὐτῷ χρόνον τινὰ ὂν καὶ αὐτὸ καὶ τὰ μέρη, δείκνυσιν ὅτι οὐδὲ τοῦτο ἀναιρεῖται διὰ 5 τῶν ἐν τῷ αὐτῷ τόπῳ κινουμένων, ὡς οἴονταί τινες· τοιαῦτα δέ ἐστι τὰ περιφερόμενα, ἃ δοκεῖ ἐν τῷ αὐτῷ τόπῳ εἶναι χρόνον τινὰ καὶ αὐτὰ καὶ τὰ μέρη καίτοι κινούμενα. "δείκνυσιν οὖν, φησίν, ὅτι οὐχ ὑποπίπτει ταῦτα τῷ τῆς ἠρεμίας ὁρισμῷ." καὶ ὅτι μὲν τοῦτο δείκνυσι, δῆλον· δείκνυσι δὲ αὐτὸ οὐ τὸν τῆς ἠρεμίας ὁρισμὸν βεβαιούμενος, ἀλλὰ τὸ μηδὲ ἐκ ταύτης τῆς ἀπορίας ἀναιρεῖσθαι τὴν κίνησιν. ἐῴκει δὲ τοιαύτη τις εἶναι ἡ ἀπορία. εἰ τὰ δοκοῦντα τὴν πρώτην καὶ κυριωτάτην κίνησιν κι- 10 νεῖσθαι τὴν κυκλικὴν ταῦτα φαίνεται μὴ κινούμενα ἀλλ' ἠρεμοῦντα, οὐκ ἂν

---

1 τὸ (ante φθειρόμενον) om. aCM 2 συνεγγυσμὸν AF[1] τὸ (ante μὴ) om. FM 3 πάντως F 4 ἀντιφατικῇ F διαιρεῖται F[1]M 5 πάλιν δὲ ut Arist. cod. H ACFM: πάλιν ut Arist. vulg. a καὶ ἐπὶ τῆς ex Arist. a 5. 6 καὶ τῶν ἄλλων τῶν ACFM ut Arist. cod. F: καὶ τῶν (ex Arist. vulgata καὶ ἐπὶ τῶν ἄλλων τῶν) a 6 αὐτῷ F 8 τὸ om., sed supra add. A[1] τὸν om. C 9 οὐδὲ] οὔτε C cf. Arist. p. 240a19 τῇ om. aF ut Arist. cod. H 10 οὐδὲ F ἡμῖν ἔτι ἔσται (ἔστιν F) aF πρὸς τὸ εἶναι κίνησιν om. Arist. οὖν om. CM: fortasse ὅτι ⟨εἰ⟩ 11 τοῦ ACM: om. aF 12 καὶ ὅλως τῶν Arist. αὐτοῖς libri (ut Aristotelis E sec. Vitellium) sed cf. p. 1024,2 13 οἴονται] οἷόν τε F 13. 14 τι τῷ ἐπάγει εἶναι κίνησιν a: τι τὸ (F[1]: corr. F[2]) εἶναι ἐπάγει κίνησιν F 14 ἔχειν CM: ἔχει aAF 15 πρὸ] πρὸς M Εὔδημος fr. 69 p. 93,20 Spengel νομίζει om. M 16 ὑποτεθέντα a: ὑποθετ, superscr. τε et τ΄ F 16. 17 ὁρισμὸν τῆς ἠρεμίας aF 18 τινὰ aCFM: τιναοῦν A, quod dicendum saltem erat ὁντιναοῦν 19 αὐτῷ om. M 20 τόπῳ om. a 21 καίτοι aA: om. CFM φησιν] ἐφεξῆς F 22 τούτω' ex τοῦτο A 23 αὐτὸν F ὁρισμὸν om. M 24 ἐδόκει CM 25. 26 κινεῖσθαι, ει in ras. A

εἴη κίνησις. τοῦ δὲ συνημμένου εὐπαραδέκτου ὄντος (τίς γὰρ οὐχ ὁμολο- 239r γεῖ, ὅτι εἰ ἡ πρώτη καὶ κυριωτάτη τῶν κινήσεων μὴ ἔστι κίνησις ἀλλ' ἠρεμία, οὐκ ἂν εἴη κίνησις) τὴν πρόσληψιν ἐδόκουν ἀποδεικνύναι ὁμολογούμενον μὲν καὶ ἐκ τῶν δεδειγμένων λαμβάνοντες τὸ τὰ ἐν τῷ αὐτῷ τόπῳ χρόνον τινὰ ὄντα καὶ αὐτὰ καὶ τὰ μέρη ἠρεμεῖν, προσλαμβάνοντες δὲ τὸ τὰ κυκλικῶς καὶ σφαιρικῶς κινούμενα ἐν τῷ αὐτῷ τόπῳ χρόνον τινὰ εἶναι καὶ αὐτὰ καὶ τὰ μέρη, καὶ διὰ τούτων συνάγοντες ὅτι τὰ κυκλικῶς καὶ σφαιρικῶς κινεῖσθαι δοκοῦντα ἠρεμεῖ. λύει δὴ καὶ τοῦτον τὸν λόγον δεικνὺς ὅτι τὰ οὕτω κινούμενα οὔτε αὐτὰ οὔτε τὰ μέρη αὐτῶν ἐν τῷ αὐτῷ τόπῳ ἐστὶν οὐδένα χρόνον. καὶ πρῶτον, ὅτι τὰ μέρη οὐκ ἔστιν ἐν τῷ αὐτῷ οὐδένα χρόνον, φησίν· ἕκαστον γὰρ τῶν μορίων ἄλλοτε ἐν ἄλλῳ καὶ κατ' ἄλλο γίνεται τοῦ περιέχοντος· εἰ γὰρ μὴ τὴν αὐτὴν ἀεὶ θέσιν διαφυλάττει τὰ μέρη, δῆλον ὅτι ἄλλοτε ἐν ἄλλῳ τόπῳ ἕκαστόν ἐστιν. ἠρεμοῦν δὲ ἦν τὸ ὁμοίως ἔχον αὐτό τε καὶ τὰ μέρη χρόνον τινά. ἀλλ' οὐδὲ τὸ ὅλον ἐν τῷ αὐτῷ μένει· εἰ γὰρ τὰ μόρια πάντα, καὶ τὸ ὅλον κινεῖται κατὰ τὰ μόρια. αὐτὸς δὲ περιγεγονότως μᾶλλον οὐκ ἀπὸ τῶν μερῶν δείκνυσι τὸ ὅλον κινούμενον, ἀλλὰ καθ' ὅλον ἑαυτό. καὶ τὸ ὅλον γάρ, φησί, μεταβάλλει ἀεὶ εἰς ἕτερον δηλονότι τόπον, ὅπερ δοκεῖ θαυμαστόν. εἰ γὰρ ἄλλη ἐστὶ περιφέρεια ἡ ἀπὸ τοῦ Α λαμβανομένη μέχρι τοῦ Α καὶ ἄλλη ἡ ἀπὸ τοῦ Β μέχρι τοῦ Β καὶ καθ' ἕκαστον σημεῖον οὕτω, καὶ ἡ τοπικὴ περιφέρεια ὁμοίως εἰς τὰς ἀνὰ λόγον ταύταις διῄρηται. καὶ ἔστιν ἑκάστη περιφέρεια ὅλη καὶ τοῦ ἐν τόπῳ καὶ τοῦ τόπου. ἐπεὶ δὲ κινεῖται τὰ σημεῖα, τὸ ὅλον μεταβάλλει ἀεὶ εἰς ἑτέρου καὶ ἑτέρου ὅλου τόπον, εἴπερ μὴ ἔστιν ἡ αὐτὴ ἡ ἀπὸ τοῦ Α ἐπὶ τὸ Α περιφέρεια τῇ ἀπὸ τοῦ Β ἐπὶ τὸ Β μήτε ἐν τῷ τόπῳ μήτε ἐν τῷ ἐν τόπῳ, πλὴν εἰ μὴ κατὰ συμβεβηκός, ὅτι πᾶσαι τῆς αὐτῆς εἰσι περιφερείας· ὡς ὁ μουσικὸς ἄνθρωπος, ὅτι συμβέβηκε τῷ Ἀριστοξένῳ ἀνθρώπῳ ὄντι καὶ μουσικῷ εἶναι. ὥστε μεταβάλλοι ἂν ἀεὶ ἡ ἑτέρα εἰς τὴν ἑτέραν· τὰς γὰρ ἀλλήλων θέσεις μεταλαμβάνουσιν. ὅπου γὰρ νῦν ἦν ἡ ἀπὸ τοῦ Α ἐπὶ τὸ Α περιφέρεια, ἐκεῖ μετ' ὀλίγον ἔσται ἡ ἀπὸ τοῦ Β ἐπὶ τὸ Β. μεταβάλλοντα δὲ οὐκ ἔσται ἐν τῷ αὐτῷ χρόνον τινὰ οὐδὲ τὸ ὅλον. οὐδὲ ἠρεμήσει ἄρα. δείξας δὲ ἐπὶ τοῦ κύκλου τὸ μήτε τὰ μέρη μήτε τὸ ὅλον ἠρεμεῖν (μηδὲ

---

2 εἰ om. A: suppl. in mrg. A[1], ins. post κινήσεων A[2]: εἱ C τῆς πρώτης καὶ κυριωτάτης F 3 ἀποδεικνύναι om. F 4 καὶ om. aF 5 προλαμβάνοντες F 6 εἶναί τινα coll. CM 7 post μέρη iterat ἠρεμεῖν — μέρη (7) F τοῦτο F συνάγοντες aF: συναγαγόντες ACM 8 ἠρεμεῖν F δὴ AC: δὲ aFM 10 καὶ πρῶτον — χρόνον (11) om. A 11 ἄλλοτε] ἄλλο τι F 13 διαφυλάττοι aF 14 αὐτά F 16 περὶ γεγονότος FM 18 ἀεὶ om. CM 21 ἀναλόγους aF 22 ἑκάτη M post ὅλη add. ἄλλη a καὶ (post τόπῳ) om. F 22. 23 ἐπεὶ δὲ a: ἐπειδὴ ACFM 23 ante κινεῖται add. καὶ aF μεταβάλλον CM ἑτέρου καὶ] ἑτέρους M ἑτέρου alterum om. A[1] 25 μήτε ἐν τῷ ἐν τόπῳ om. F 26 ὅτι] ὥστε F πᾶσα aM 27. 28 καὶ μουσικῷ εἶναι ἀνθρώπῳ ὄντι aF 28 ἀεὶ om. F 31 χρόνον aCM: χρόνωι AF τινὰ (sc. σημεῖα) ACFM: τινὰ τὰ μέρη a 32 μήτε τὸ ὅλον μήτε τὰ μέρη aF

γὰρ ἐν τῷ αὐτῷ μένειν), τὸν αὐτὸν λόγον φησὶν ἔσεσθαι καὶ ἐπὶ 239r σφαίρας καὶ ἐπὶ τῶν ἄλλων τῶν ἐν ἑαυτοῖς κινουμένων καὶ μὴ ἐξισταμένων τοῦ ἑαυτῶν τόπου, οἷοι καὶ οἱ στρόμβοι εἰσὶ καὶ εἴ τι ἄλλο περιδινεῖται.

Ἰστέον δέ, ὅτι τοῦ Ἀριστοτέλους εἰπόντος μὴ τὴν αὐτὴν εἶναι περιφέρειαν [πρῶτον] τὴν ἀπὸ τοῦ πρώτου Α λαμβανομένην τῇ ἀπὸ τοῦ Β, ὁ φιλαλήθης Εὔδημος· "πότερον, φησί, τὴν αὐτὴν φατέον εἶναι περιφέρειαν τὴν ὅλην ὁποθενοῦν ἀρξαμένων ἢ ἑτέραν, ἔχει ζήτησιν."

p. 240b8 Ἀποδεδειγμένων δὲ τούτων ἕως τοῦ καθάπερ ἂν εἰ τὸν χρόνον ἐκ τῶν νῦν ἢ τὸ μῆκος ἐκ στιγμῶν. |

Δείξας πρότερον, ὅτι οὔτε κινεῖταί τι ἐν ἀμερεῖ οὔτε ἠρεμεῖ, ἀλλὰ 239v μὴ κινεῖσθαι μὲν ἀληθὲς εἰπεῖν ἐν ἀμερεῖ καὶ εἶναι κατά τι ἐν ἀμερεῖ, οὐ μέντοι ἠρεμεῖν, καὶ διὰ τοῦτο μνημονεύσας τοῦ Ζήνωνος λόγου ὡς παραλογιζομένου, ὅταν ἀξιοῖ πᾶν ἢ ἠρεμεῖν ἢ κινεῖσθαι, ὅταν ᾖ κατὰ τὸ ἴσον, καὶ διαλύσας τὸν ἀναιρεῖν ἐκ τούτου τὴν κίνησιν πειρώμενον λόγον, εἶτα καὶ τοὺς ἄλλους τοῦ Ζήνωνος παραγαγὼν τοὺς ἀναιρεῖν σοφιστικῶς πειρωμένους τὴν κίνησιν καὶ διαλύσας αὐτοὺς καὶ μνημονεύσας καὶ δυεῖν ἄλλων λόγων τὸν αὐτὸν ἐχόντων σκοπὸν καὶ διαλύσας καὶ ἐκείνους, ἀποδεδειγμένων φησὶ τῶν τε περὶ κινήσεως προσεχῶς ῥηθέντων καὶ τῶν πρότερον περὶ τοῦ μήτε κινεῖσθαί τι ἐν ἀμερεῖ μήτε ἠρεμεῖν, λέγωμεν ἐφεξῆς ἐκείνοις, ὅτι τὸ ἀμερὲς οὐκ ἐνδέχεται κινεῖσθαι πλὴν κατὰ συμβεβηκὸς τῷ εἶναι ἐν τῷ κινουμένῳ σώματι ἢ μεγέθει. πῶς δὲ λέγεται, ἐδήλωσεν ἐπὶ τοῦ κατὰ τὸ πλοῖον παραδείγματος· τὰ γὰρ ἐν αὐτῷ μὴ κινούμενα καθ' αὑτὰ τῷ ἐν κινουμένῳ εἶναι τῷ πλοίῳ καὶ αὐτὰ φέρεται κατὰ συμβεβηκός. τῷ δὲ σώματι τὸ μέγεθος προσέθηκεν, ὡς μὲν ὁ Ἀλέξανδρός φησι, μέγεθος τὴν γραμμὴν καὶ τὴν ἐπιφάνειαν λέγων, ἅπερ οὐκ ἔστι σώματα οὐδὲ χωριστὰ σώματος. ὁ δὲ Ἀσπάσιος ἐκ παραλλήλου ταῦτα λέγεσθαί φησιν· οὐδὲ γὰρ κινεῖταί τι καθ' αὑτὸ ἄλλο μέγεθος πλὴν

---

1 ἐπὶ ACM: ἐπὶ τῆς ut Aristoteles aF 2 σφαίραις M ἑαυτοῖς AM: αὐτοῖς CF: αὑτοῖς a 3 οἷον F 5. 6 περιφέρει A[1] 6 πρῶτον delevi πρώτου A: om. aCFM 7 πρότερον M 8 post τὴν ὅλην add. εἶναι A: del. A[2] ἀρξάμενων A[1]: ἀρξαμένην aA[2]CFM 9 καθάπερ — νῦν (10) om. F post εἰ littera erasa C 10 μῆκος ACFM ut Aristotelis cod. E sec. Vitellium: μέγεθος a et Arist. vulg. 12 μὴ] μηδὲ M ἀλληθὲς C: ἀληθές ἦν aF καὶ εἶναι κατά τι ἐν ἀμερεῖ CM: κατά τι F: om. A (si silentio fides) et a 13 οὐ] οὔτε a λόγων F 14 ἢ prius om. CM ἠρεμεῖ ἢ κινεῖται F 15 διαλύσας ἐκ τούτου τὸν ἀναιρεῖν πειρώμενον λόγον τὴν κίνησιν aF 16 post Ζήνωνος add. λόγους a σοφιστικῶς ACM: καὶ αὐτοὺς F: utramque lectionem copulavit a 17 καὶ δυεῖν ACM: δυοῖν aF 19 τε om. F 20 περί τε τοῦ CM μὴ κινεῖσθαι A λέγωμεν ACM [ut Arist. cod. E rec. man.]: λέγομεν aF Arist. vulg. 23 πλεῖον M et ante rasuram hic et in proximis C 25 ὁ AF: om. aCM 26 λέγειν F 27 σώματος] σώματα FM post δὲ rasuram II litt. habet C 28 οὐδὲ] οὐ aF

239v

τὸ σῶμα· καὶ γὰρ καὶ ἡ γραμμὴ καὶ ἡ ἐπιφάνεια κατὰ συμβεβηκὸς κινοῦνται τῷ ἐν κινουμένῳ εἶναι τῷ σώματι. μήποτε δὲ ὁρμήσας εἰπεῖν οἷον κινουμένου τοῦ σώματος τῷ ἐνυπάρχειν ἐπέστησεν, ὅτι οὐκ ἐν τῷ σώματι πρώτῳ τὸ ἀμερές ἐστιν, ἀλλ' ἐν τῇ γραμμῇ· διὸ προσέθηκεν ἢ τοῦ μεγέθους τῷ ἐνυπάρχειν ἐν κινουμένῳ μὲν τῷ τῆς γραμμῆς μεγέθει, καὶ αὐτῷ δὲ κατὰ συμβεβηκὸς κινουμένῳ τῷ ἐνυπάρχειν τῇ ἐπιφανείᾳ, ἥτις καὶ αὐτὴ κατὰ συμβεβηκὸς κινεῖται τῷ ἐνυπάρχειν τῷ καθ' αὑτὸ κινουμένῳ, τῷ σώματι. ταῦτα οὖν πάντα ἐνεδείξατο προσθεὶς τὸ ἢ τοῦ μεγέθους. εἰπὼν δὲ τὸ ἐν τῷ πλοίῳ ἠρεμοῦν κατὰ συμβεβηκὸς κινεῖσθαι τῷ ἐν κινουμένῳ εἶναι τῷ πλοίῳ προσέθηκεν ἢ τὸ μέρος τῇ τοῦ ὅλου κινήσει· καὶ γὰρ καὶ τὸ μέρος κατὰ συμβεβηκὸς κινεῖται, ὅταν τὸ ὅλον κινῆται τῷ ἐν κινουμένῳ εἶναι τῷ ὅλῳ. μέλλων δὲ δεικνύναι, ὅτι οὐχ οἷόν τε τὸ ἀμερὲς καθ' αὑτὸ κινεῖσθαι, ὁρίζεται πρῶτον τὸ ἀμερές, ὅτι ἔστι τὸ κατὰ ποσὸν ἀδιαίρετον. καὶ τοῦτον τὸν ὁρισμὸν μεταξὺ παρεμβαλὼν ἀκολούθως τῷ ἢ τὸ μέρος τῇ τοῦ ὅλου κινήσει ἐπάγει· καὶ γὰρ αἱ τῶν μερῶν κινήσεις ἕτεραί εἰσι κατ' αὐτά τε τὰ μέρη καὶ κατὰ τὴν τοῦ ὅλου κίνησιν ἔνστασιν λύων τινὰ φερομένην πρὸς τὸ κατὰ συμβεβηκὸς κινεῖσθαι τὰ μέρη. ὅτε γὰρ τὴν κίνησιν ἐδείκνυ μὲν διαιρετὴν οὖσαν οὐ μόνον κατὰ τὸν χρόνον, ἀλλὰ καὶ κατὰ τὰ τοῦ κινουμένου μόρια, τότε καὶ τῶν μορίων αὐτῶν καθ' αὑτὰ κίνησις ἐλαμβάνετο· νῦν δὲ κατὰ συμβεβηκός φησι κινεῖσθαι τὰ μόρια τῷ ἐν κινουμένῳ εἶναι τῷ ὅλῳ. λέγει οὖν, ὅτι διτταί εἰσιν αἱ τῶν μερῶν κινήσεις, αἱ μὲν αὐτῶν καθ' αὑτὰ κινουμένων τῶν μερῶν, αἱ δὲ κατὰ τὴν τοῦ ὅλου κίνησιν. ἅμα δὲ διὰ τούτου καὶ τὴν διαφορὰν δείκνυσι τῆς τε τῶν μερῶν ἐν τῷ ὅλῳ κινήσεως καὶ τῆς τοῦ ἀμεροῦς ἐν τῷ μεγέθει. ἐπειδὴ γὰρ εἶπεν ὅτι τὸ ἀμερὲς οὐκ ἐνδέχεται κινεῖσθαι πλὴν κατὰ συμβεβηκὸς τῷ ἐνυπάρχειν κινουμένῳ τῷ σώματι, ὥσπερ καὶ τὸ μέρος τῇ τοῦ ὅλου κινήσει κινεῖσθαι λέγεται, ἐπήγαγεν, ὅτι ἡ τοῦ μέρους κίνησις διττή ἐστι. ταύτῃ οὖν διαφέρει τοῦ ἀμεροῦς, ὅτι τὸ μὲν ἀμερὲς μόνως κατὰ συμβεβηκὸς κινεῖται, τὸ δὲ μέρος καὶ καθ' αὑτὸ καὶ κατὰ συμβεβηκός. ὅτι δὲ ἐν τῇ τοῦ ὅλου κινήσει εἰσὶ καὶ τῶν μερῶν ἑκάστου καθ' αὑτὰ κινήσεις, δείκνυσιν ἐναργῶς ἐπὶ τῆς περιφερομένης σφαίρας. ἄλλο γὰρ τὸ τάχος ἐστὶ τῶν πρὸς τῷ κέντρῳ μορίων αὐτῆς καὶ ἄλλο τῶν ἴσων

1 τὸ] τῶ C 2 post τῶ σώματι praecepit πρώτω τὸ ἀμερὲς ex v. 4 delevitque F εἶπεν M 3 τῷ] τὸ A ἐνέστησεν F 4 πρώτῳ] μόνω F δι' ὧν F 5 τὸ τ. γ. μέγεθος F 6 αὐτὸ aF κινούμενον F 8 τῷ A: om. aCFM 8. 9 προσθεὶς ἢ μεγέθει F 9 δὲ τὸ ἐν M: δὲ τῷ ἐν aAC: τὸ ἐν F 12 κινεῖται C ἐν om. F 13 τὸ om. F κινεῖσθαι καθ' αὑτὸ aF 14 τὸ κατὰ τὸ F διορισμὸν CM 16 τε AM: om. CF: τὸ a 17 τινα om. F 19 ἐδείκνυ μὲν libri (ἐδείκνυμεν C): cf. Index s. v. μέν 20 τό///τε C καθ' αὑτὸ F: καθ' αὑτὸν M ἡ κίνησις CM 22 εἶναι τῷ om. M γοῦν F 23 τῶν μερῶν κινουμένων C τοῦ om. M 24 τούτων F 25 ἀμεροῦς ACM: μέρους aF 26 γὰρ om. M 29 μόνος ut p. 1026,19 a 30 καὶ (ante καθ') om. aF 31 post ἑκάστου erasum C 31. 32 καθ' αὑτὸ F 32 καὶ ἐπὶ aF 33 τὸ κέντρον aF

τούτοις πρὸς τῇ ἐκτὸς ἐπιφανείᾳ· εἰ γὰρ μὴ πολλῷ θᾶττονα ἦν τὰ πρὸς 239v τῇ ἐκτὸς ἐπιφανείᾳ μόρια τῶν πρὸς τῷ κέντρῳ, οὐκ ἂν τοσούτῳ μεῖζον διάστημα ἐν τῷ αὐτῷ χρόνῳ διεξῄει κατὰ τὴν τῆς σφαίρας περιφοράν· συναποκαθίστανται γὰρ τὸ μὲν κατὰ τὸν μέγιστον, τὸ δὲ κατὰ τὸν ἐλάχιστον κύκλον περιφερόμενα. "δύναται δέ, φησὶν ὁ Ἀλέξανδρος, τὸ τῶν πρὸς τῷ κέντρῳ καὶ τῶν ἐκτὸς λέγειν περί τε τῶν διὰ τοῦ κέντρου γραφομένων μεγίστων κύκλων, ὡς τοῦ ἰσημερινοῦ καὶ τοῦ ζῳδιακοῦ, καὶ τῶν περὶ τοὺς πόλους· οὗτοι γὰρ ἐκτός εἰσι τοῦ κέντρου τῆς σφαίρας, καὶ δηλονότι ἀνάπαλιν ἐπὶ τούτων θάττονες μὲν ὡς μείζονες οἱ πρὸς τῷ κέντρῳ, βραδύτεροι δὲ οἱ ἐκτός, εἴπερ ἐν τῷ αὐτῷ χρόνῳ συναποκαθίσταται τὰ ἐν αὐτοῖς σημεῖα." οὕτω μὲν οὖν διαφέρουσιν ἀλλήλων αἱ τῶν μορίων κινήσεις, καὶ τῆς ὅλης δέ, ἣν ἡ ὅλη σφαῖρα κινεῖται, διαφέρουσιν, εἴπερ ἐκείνη μὲν ἐν τῷ αὐτῷ χρόνῳ πάντα δίεισι τὰ ἐν τῇ σφαίρᾳ διαστήματα, τῶν δὲ μερῶν ἕκαστον τὸ καθ' ἑαυτό· καὶ οὐδενὸς μέρους κίνησις ἡ αὐτή ἐστι τῇ ὅλῃ· ὥστε καὶ τὰ μόρια κινεῖταί τινα κίνησιν καθ' αὑτὰ παρὰ τὴν τοῦ ὅλου, καὶ οὐ μόνον κατὰ συμβεβηκὸς ἡ τούτων κίνησις ὡς ἡ τῶν ἀμερῶν.

Ταῦτα περὶ τῶν μερῶν δείξας μεταβαίνει λοιπὸν ἐπὶ τὸ ἀμερὲς καὶ λέγει, ὅτι τοῦτο κατὰ συμβεβηκὸς μόνως ἐνδέχεται κινεῖσθαι ὡς ὁ ἐν τῷ πλοίῳ καθήμενος τοῦ πλοίου θέοντος, καθ' ἑαυτὸ δὲ οὐκ ἐνδέχεται. καὶ δείκνυσι τοῦτο ἐπὶ πάντων τῶν τῆς μεταβολῆς εἰδῶν, κατὰ μέγεθος μὲν λέγων μεταβάλλειν τὸ αὐξόμενον καὶ μειούμενον καὶ τὸ κατὰ τόπον μεταβάλλον· μέγεθος γάρ τι καὶ ὁ τόπος. διὸ οὐδὲ ἐμνημόνευσε τοῦ τόπου ὡς ἐν τῷ μεγέθει συνειλημμένου. ἐξ εἴδους δὲ εἰς εἶδος τὴν κατὰ ποιότητα λέγει μεταβολήν· ποιότης γὰρ τὸ εἶδος. κατὰ ἀντίφασιν δὲ τὴν γένεσιν καὶ τὴν φθοράν. ἀπὸ γὰρ | τοῦ μὴ ὄντος εἰς 240r τὸ ὂν καὶ ἀπὸ τοῦ ὄντος εἰς τὸ μὴ ὂν αὗται. δείκνυσι δὲ αὐτὸ κατὰ τὴν εἰς ἀδύνατον ἀπαγωγὴν προσχρώμενος τοῖς ἔμπροσθεν δεδειγμένοις περὶ τοῦ πᾶν τὸ κινούμενον διαιρετὸν εἶναι. διὸ καὶ ἐκεῖ καθολικὴν ἐπὶ πάντων τῶν κινουμένων ἐδόκει ποιεῖσθαι τὴν ἀπόδειξιν καὶ οὐκ ἐπὶ μόνων τῶν κατὰ τόπον μεταβαλλόντων. λαβὼν δὲ ὅτι τὸ μεταβάλλον πόθεν ποῖ μεταβάλλει καὶ ἐν χρόνῳ συλλογίζεται δυνάμει οὕτως· εἰ τὸ ἀμερὲς μεταβάλλει καθ' αὑτό, τὸ δὲ μεταβάλλον ἐν τῷ μεταβάλλειν ἀνάγκη ἢ ὅλον ἐν ἐκείνῳ εἶναι ἐξ οὗ μεταβάλλει ἢ ὅλον ἐν ἐκείνῳ εἰς ὃ μεταβάλλει, ἢ τὸ μέν τι

---

1 θάττω a: θᾶττον F 2 τῶ πρὸς τὸ κέντρον F τοσοῦτον aF 4 συναποκαθίσταται a: συναποκαθίστατο F ἐλάττονα superscr. F 5 τῶ πρὸς F 8 τῆς σφαίρας τοῦ κέντρου aF 9 πρὸς τὸ κέντρον F 10 συναποκαθίστανται M 10. 11 ἐν αὐτοῖς] αὐτὰ F τούτω M 12 κινεῖται σφαῖρα a 14 καθ' αὐτὸ a κινήσεις (ut v. 16 A[1]) C[1] 18 περὶ] ἐπὶ F 18. 19 καὶ λέγει om. aF 19 ἐνδέδεται a 20 καθ' αὐτὸ a 21 καὶ ante δείκνυσι om., pro quo interpolat δὲ a εἰδῶν om. F 24 συνειλημμένου, ειλη in ras. A ante ἐξ add. καὶ M 29 καὶ om. M post ἐκεῖ add. ἔλεγε καὶ F καθολικωτέραν a 30 ποιεῖν a ἀπόφασιν F καὶ om. A 31 τὸ μεταβάλλον post πόθεν ποῖ CM 34 ἐξ οὗ et εἰς ὃ mutant aF

αὐτοῦ ἐν τούτῳ, τὸ δὲ ἐν ἐκείνῳ (τὸ γὰρ ἐν μηδετέρῳ ὡς ἐναργῶς ἄτοπον 240r παρῆκεν), ἀδύνατον δὲ ἐν τούτων εἶναί τινι τὸ ἀμερές, ἀδύνατον ἂν εἴη μεταβάλλειν αὐτὸ καθ' αὑτό. καὶ τὸ μὲν συνημμένον ὡς ἐναργὲς ἐκ τῆς διαιρέσεως ὂν ⟨τῆς⟩ καὶ πρότερον ῥηθείσης παρέλιπεν, τὴν δὲ πρόσληψιν καθ' ἕκαστον δείκνυσι. καὶ πρῶτον ὅτι οὐκ ἂν τὸ μέν τι αὐτοῦ ἐν τούτῳ εἴη, τὸ δὲ ἐν ἐκείνῳ, ἔδειξεν ἐκ τοῦ μεριστὸν εἶναι τὸ τοιοῦτο. εἶτα ὅτι οὐδὲ ἐν τῷ εἰς ὃ μεταβάλλει ἐστίν· τὸ γὰρ ἐν ἐκείνῳ ὂν μεταβεβληκός ἐστι· τοῦτο δὲ ὑπόκειται μεταβάλλον. καὶ τὸ λειπόμενον, ὅτι οὐδὲ ἐν τῷ ἐξ οὗ μεταβάλλει ἐστί, καθ' ὃν μεταβάλλει χρόνον· ἐν γὰρ τῷ ἐξ οὗ μεταβάλλει ὂν ἠρεμεῖ καὶ οὐ μεταβάλλει. τὸ γὰρ ἐν τῷ αὐτῷ εἶναι χρόνον τινὰ ἠρεμεῖν ἐλέγετο. ὥστε οὐκ ἐνδέχεται τὸ ἀμερὲς κινεῖσθαι οὐδὲ ὅλως μεταβάλλειν καθ' αὑτό.

Δείξας δὲ οὕτως, ὅτι ἀδύνατον εἶναι κίνησιν τοῦ ἀμεροῦς, ἀκριβεστέραν ἐπάγει κατανόησιν λέγων, ὅτι μόνως ἂν οὕτως ἦν αὐτοῦ κίνησις, εἰ ὁ χρόνος ἦν ἐκ τῶν νῦν. ἦν δὲ αὐτοῦ καὶ τότε κίνησις οὐχ ὡς κινουμένου ἀλλ' ὡς κεκινημένου· ἕκαστον γὰρ ἐν τῷ νῦν κεκίνηται, οὐ κινεῖται· εἰ γὰρ ἐκινεῖτο, ἔδει αὐτοῦ τὸ μὲν ἐν ἄλλῳ, τὸ δὲ ἐν ἄλλῳ εἶναι, ὥσπερ δέδεικται πρότερον· τὸ δὲ τοιοῦτον οὐκ ἀμερές. εἰ δὲ ἐκ τῶν νῦν ὁ χρόνος συγκείσεται, ἀκολουθεῖ καὶ τὴν κίνησιν ἐκ κινημάτων, ἅπερ ἐστὶ πέρατα κινήσεως ἀμερῆ, συγκεῖσθαι. εἰ γὰρ καθ' ἕκαστον τῶν νῦν κεκίνηται τὸ ἀμερές, ἐκ δὲ τῶν νῦν ὁ χρόνος, ἔσται καὶ ἡ κίνησις ἐκ τοσούτων κινημάτων καὶ περάτων κινήσεως συγκειμένη, ἐξ ὅσων καὶ ὁ χρόνος τῶν νῦν, ἐν ᾧ χρόνῳ λέγεται κεκινῆσθαι τὸ ἀμερές. ὅτι δὲ ἀδύνατον ἐξ ἀμερῶν συγκεῖσθαί τι συνεχές, δέδεικται διὰ πλειόνων. οὔτε γὰρ χρόνος οὔτε μέγεθος οὔτε κίνησις ἐξ ἀμερῶν δύναται συγκεῖσθαι· ὥστε οὐδὲ οὕτως ἂν ἔχοι κίνησιν τὸ ἀμερὲς ὡς κεκινημένον ἐν χρόνῳ· καὶ γὰρ καὶ ἄλλως τοῦτο ἀδύνατον. δέδεικται γὰρ ὅτι τὸ κεκινημένον ἀνάγκη κινεῖσθαι πρότερον, ὥσπερ καὶ τὸ κινούμενον πρότερον κεκινῆσθαι· εἰ δὲ ἦν κίνησις ἐν τῷ νῦν, ἐγίνετό τι κεκινημένον οὐ διὰ τοῦ κινεῖσθαι ἐπὶ τοῦτο ἐλθόν· κινεῖσθαι γὰρ οὐκ ἦν ἐν τῷ νῦν, ἀλλὰ κεκινῆσθαι μόνον· τὸ γὰρ πέρας ἐν τῷ πέρατι.

---

2 τούτοις F τινὶ εἶναι CM 3 ὡς ἐναργὲς om. F 4 ὂν ante ἐκ ponit a τῆς a: om. ACFM παρέλιπε CM: παρέλαβεν A[1]: παρέλαβε aA[2]F 5 οὐκὰν A: κἂν CM: εἰ aF 6 ἔδοξεν M: ἔδειξεν ἀδύνατον a 7 γὰρ] δὲ F 8 post μεταβάλλον add. εἶτα a 11 χρόνον εἶναι CM λέγεται aF τὸ om. A 13 τοῦ ex τὸ A[1] 14 μόνως ACFM: μόνος a: μοναχῶς Aristoteles et ipse Simplicius p. 1029,16 οὕτως ἦν A Aristoteles: ἦν οὕτως aCFM 15 δὲ] δ' ἂν a 17 μὲν ACMF: μέν τι aF ἐν (post μὲν) om. A[1] τὸ δὲ ἐν ἄλλῳ om. M εἶναι post ἄλλῳ prius ponit a 18 ἀμερὲς] ἀληθὲς F 20 ἀμερῆ post ἐστὶν CM 23 κεκινῆσθαι λέγεται aF 26 ἔχῃ aF 27 καὶ om. aF γὰρ om. M 29 τι] τὸ F post κεκινημένον add. ἐν αὐτῷ a 29 διὰ τοῦτο M

p. 241a6 Ἔτι δὲ καὶ ἐκ τῶνδε φανερὸν ἕως τοῦ καὶ τὸ κινεῖσθαι 240r τὸ ἀδιαίρετον ἀδύνατον.

Καὶ ἄλλως δείκνυσιν, ὅτι οὐχ οἷόν τε κινεῖσθαι τὸ ἀμερές. ἡ δὲ δεῖξις αὕτη, ὅτι μὴ κατὰ φορὰν κινεῖται, δείκνυσι καὶ ἐπὶ τούτοις γίνεται προομολογουμένοις ὅτι τὸ κινούμενον ἢ μεῖζόν τι τοῦ οἰκείου ὄγκου τοπικὸν διάστημα διεξέρχεται ἢ ἴσον ἢ ἔλαττον· οὐ γὰρ ἀδύνατον καὶ ἔλαττον ἑαυτοῦ κινηθῆναι διάστημα. τὸ γὰρ πηχυαῖον δύναται ἡμιπηχυαῖον διάστημα κινηθῆναι· κατέχειν μὲν γὰρ ἀεὶ ἴσον ἑαυτῷ ἀνάγκη, κινεῖσθαι δὲ ποτὲ μὲν ἴσον, ποτὲ δὲ μεῖζον, ποτὲ δὲ ἔλαττον. ὅταν μὲν γὰρ ἀπολίπῃ τὸν τόπον, ἐν ᾧ ἦν αὐτὸ μόνον ὅλον ἴσον ἑαυτῷ ὄντα καὶ τὸν ἐκείνῳ συνεχῆ ἐπιλάβῃ πάλιν ἴσον ἑαυτῷ, τότε ἴσον ἑαυτῷ κεκίνηται· εἰ δὲ μὴ ὅλον τὸν ἴσον ἑαυτῷ τόπον ἀπολίποι, ἔλαττον ἑαυτοῦ κινεῖται· εἰ δὲ μὴ μόνον τὸν ἴσον ἑαυτῷ ἀπολίποι, ἀλλὰ καὶ ἄλλον ἐκείνῳ συνεχῆ, τότε μεῖζον ἑαυτοῦ κινεῖται διάστημα. τοῦτό τε οὖν προειλῆφθαι χρὴ καὶ ὅτι ἀδύνατον τὸ κινούμενον μεῖζόν τι ἑαυτοῦ διάστημα τοπικὸν διελθεῖν, πρὶν ἴσον ἑαυτῷ ἢ ἔλαττον διέλθοι. τούτων οὖν προειλημμένων δῆλον, ὅτι καὶ ἡ στιγμὴ πρὸ τοῦ μεῖζον ἑαυτῆς κινηθῆναι ἢ ἴσον ἑαυτῇ ἀεὶ ἢ ἔλαττον ἑαυτῆς κινηθήσεται διάστημα. ἐπεὶ δὲ ἔλαττον ἀδύνατον (οὐδὲν γὰρ ἔλαττον τοῦ ἀμεροῦς), δῆλον ὅτι ἴσην ἑαυτῇ ἀεὶ διάστασιν κινεῖται ἡ στιγμή, εἴπερ κινεῖται, καὶ κἂν μείζονα κινηθῇ, ὡς ἐξ ἴσων πολλῶν συγκειμένην τὴν μείζονα κινεῖται. εἰ δὲ ἀεὶ κατὰ τὸ ἴσον ἑαυτῇ κινηθήσεται, ὅταν διεξέλθῃ τὴν γραμμήν, ἔσται αὐτὴν καταμεμετρηκυῖα. εἰ δὲ τοῦτο, ἔσται ἡ γραμμὴ ἐκ στιγμῶν τοσούτων ἀμερῶν συγκειμένη, ὁσάκις ἐπ' αὐτῆς κινούμενον τὸ ἀμερὲς κατὰ τὰ ἴσα ἑαυτῷ ἐγίνετο· πᾶν γὰρ τὸ καταμετρούμενον ὑπό τινος μόριόν τι ἔχει ἑαυτοῦ τὸ καταμετροῦν αὐτὸ τοσαυταπλάσιον αὐτοῦ ὄν, ὁσάκις ἂν ὑπ' αὐτοῦ καταμετρῆται· ἀδύνατον δὲ τὴν γραμμὴν ἐξ ἀμερῶν συγκεῖσθαι· ἀδύνατον ἄρα κινεῖσθαι τὸ ἀμερές. καὶ ἔστιν ἡ ὅλη τοῦ λόγου σύνθεσις καὶ αὐτὴ εἰς ἀδύνατον ἀπάγουσα τοιαύτη· εἰ κινεῖται ἡ στιγμὴ κατὰ φοράν, κατὰ τὸ ἴσον ἑαυτῇ ἀεὶ κινουμένη καταμετρήσει τὴν γραμμήν. καὶ ἔσται ἡ | γραμμὴ ἐκ στιγμῶν· ἀλλὰ μὴν τοῦτο ἀδύνατον· οὐκ ἄρα 240v κινεῖται ἡ στιγμή.

---

1 καὶ aA Aristoteles: om. CFM 3 ἄλλος C 4 γίνεται add. mrg. C 5 προομολογουμένοις CM: προομολογημένοις, alterum ο in ω corr., F: προομολογούμενον aA 7 δύναται ἡμιπηχυαῖον om F: καὶ ἔλαττον αὐτοῦ ἤτοι ἡπηχυαῖον (sic) δύναται a 8 κινεῖσθαι F: κινεῖται a κατέχει M 9 ποτὲ δὲ μεῖζον om. A 10 αὐτὸν CM 11 πάλιν ἐπιλάβῃ (ἐπιλαβοι sic F) aF 12 post κινεῖται add. διάστημα a εἰ δὲ μὴ — κινεῖται (14) om. F 14 χρὴ] γὰρ A 15 τὸ om. A διελθεῖν τοπικὸν aF 16 διέλθοι ACM: διελθεῖν AF 17 ἑαυτῇ CM 19 δῆλον] ἀλλ' F διάστασιν ἀεὶ aF 19. 20 ἡ στιγμή, εἴπερ κινεῖται καὶ aA: om. CFM 20 συγκειμένη M 21 διεξέλθοι F 23 τοσοῦτον C[1] ὁσάκης C 24 ἑαυτῷ aCFM: αὐτῶι A ἐγίνετο CM: ἐγένετο aAF 28 αὕτη A: αὐτη C 29 κινουμένη ἀεὶ aF 31 κι (extremo versu) κινεῖται A

p. 241a15 Ἔτι εἰ πᾶν ἐν χρόνῳ κινεῖται ἕως τοῦ τοῦ γὰρ αὐτοῦ ἐστι λόγου ἐν τῷ νῦν κινεῖσθαι καὶ ἀδιαίρετόν τι κινεῖσθαι. 240v

Τρίτος λόγος οὗτος δεικνύς, ὅτι τὸ ἀμερὲς ἀδύνατον κινεῖσθαι. καὶ πρόεισι μὲν καὶ οὗτος ὡς ἐπὶ στιγμῶν, ἡ δὲ δεῖξις ἐπὶ πάσης ἁρμόττει μεταβολῆς προλαμβάνουσα ὡς προδεδειγμένον, ὅτι πᾶν τὸ κινούμενον ἐν χρόνῳ κινεῖται, ἐν δὲ τῷ νῦν οὐδὲν κινεῖται, καὶ εἰς ἀδύνατον ἀπάγουσα καὶ αὕτη τὸ διαιρετὸν εἶναι τὸ ἀδιαίρετον, εἰ κινεῖται τὸ ἀμερές. ὁ δὲ λόγος τοιοῦτος· εἰ κινεῖται τὸ ἀμερές, ἐν χρόνῳ κινεῖται· πᾶς δὲ χρόνος διαιρετός· εἴη ἂν οὖν ἐπὶ παντὸς κινουμένου εἴτε μεριστοῦ εἴτε ἀμεροῦς ἐλάττων τις χρόνος τοῦ ἐν ᾧ τὸ ἴσον ἑαυτῷ κινεῖται τὸ κινούμενον, καὶ ἐν αὐτῷ ἔλαττον ἀνάγκη τι κινεῖσθαι· ὥστε ἔσται τι τοῦ ἀδιαιρέτου ἔλαττον, καὶ διαιρεθήσεται τὸ ἀδιαίρετον εἴς τε τὸ ἔλαττον καὶ τὴν ὑπεροχήν, ὥστε ἔσται διαιρετὸν τὸ ἀδιαίρετον· διαιρεθήσεται γὰρ τὸ κινούμενον εἰς ἔλαττόν τι καὶ αὐτὸ κινούμενον, ὥσπερ καὶ ὁ χρόνος εἰς ἐλάττονα χρόνον, ἐν ᾧ κινεῖται τὸ ἔλαττον. ὥσπερ δὲ πρότερον ἐπήγαγεν τῇ ἀποδείξει, ὅτι 'μοναχῶς ἂν οὕτως ἦν κίνησις τοῦ ἀμεροῦς, εἰ ὁ χρόνος ἦν ἐκ τῶν νῦν,' οὕτω νῦν λέγει, ὅτι μοναχῶς ἂν κινοῖτο τὸ ἀμερές, εἰ ἦν ἐν τῷ νῦν κινεῖσθαι δυνατὸν αὐτό· εἰ γὰρ ἦν ἐν τῷ νῦν κινεῖσθαι, τὸ ἀμερὲς ἂν ἦν τὸ κινούμενον ἐν αὐτῷ καὶ οὐκ ἄλλο. δῆλον δὲ ἐκ τῶν προειρημένων, ὅτι κινεῖσθαι μὲν οὐχ οἷόν τε ἐν τῷ νῦν, κεκινῆσθαι δὲ μόνον.

p. 241a26 Μεταβολὴ δὲ οὐκ ἔστιν οὐδεμία ἄπειρος ἕως τοῦ ὥστε μὴ ὡρίσθαι πέρασι, φανερόν.

Ἐπειδὴ δέδεικται πρότερον, ὅτι παντὸς τοῦ κινεῖσθαι προηγεῖται τὸ κεκινῆσθαι καὶ τοῦ κεκινῆσθαι τὸ κινεῖσθαι, καὶ ἐδόκει τοῦτο τοῖς προχείρως ἀκούουσιν ἄπειρον ἑκάστην ὑποτίθεσθαι μεταβολὴν διὰ τοῦτο τοῦτο

1 εἰ ACM: δὲ F: δ' εἰ ex Aristotele a   ἅπαν aM Aristoteles   τοῦ — νῦν κινεῖσθαι (2) om. F   2 ἐστι om. a Aristoteles   λόγου ἐκ τῶν νῦν συγκεῖσθαι CM   3 οὗτος λόγος aF: ὁ λόγος οὗτος M   4 καὶ om. F   ἐπὶ — δεῖξις om. A[1]: add. in mrg. A[2]   ἁρμόττειν A[2]   5 ὡς om. a: δὲ ὡς (δὲ postea additum) A   7 καὶ om. F   8 πᾶς (ut Aristotelis codd. FH(K) libri   9 οὖν] ὡς δὲ F   9. 10 ἕν τε ἀμεροῦς F   10 τοῦ om. F   11. 12 post ἀδιαιρέτου add. ἂν F   12 τὸ διαιρετὸν A   15 ἐπήγαγεν] p. 240b31   τῇ] τῶν M   16 ἦν οὕτως F: ἦν οὕτω a cf. p. 1027,14   17 λέγειν a   κινοῖ M   17. 18 εἰ ἐν τῷ νῦν δυνατὸν ἦν κινεῖσθαι αὐτό aC, et οὖν (pro ἦν omisso) transiecto post εἰ F: verum et Aristotelium ordinem servant AM nisi quod A post ἦν add. ἂν, M pro αὐτὸ scripsit αὐτῷ   post γὰρ ἦν add. δυνατὸν a   18. 19 τὸ ἀμερὲς κινεῖσθαι F   19 ἦν ἂν aF   ἄλλω F[1]   20 προειρημένων CFM: εἰρημένων aA   οἷόν τέ ἐστιν A   δὲ om. A[1]   22 ὥστε om. F   23 διωρίσθαι a: ὡρίζεσθαι M   24 Ἐπεὶ CM   25 κεκινεῖσθαι ut saepius C   26 ὑποθέσθαι CM   τοῦτο alterum om. M

προστίθησι τὸ θεώρημα δεικνύων, ὅτι οὐκ ἔστιν ἄπειρος μεταβολή. δεί- 240v κνυσι δὲ ἐκ τοῦ πᾶσαν μεταβολὴν εἶναι ἔκ τινος εἴς τι, ταῦτα δὲ ὡρίσθαι. καὶ γὰρ ἡ κατὰ ἀντίφασιν, κἂν μὴ ἐξ ὑποκειμένου εἰς ὑποκείμενον, ἀλλ' ἔκ τινος εἴς τι καὶ αὐτή· ἐκ γὰρ τοῦ μὴ ὄντος εἰς τὸ ὂν καὶ ἐκ τοῦ ὄντος εἰς τὸ μὴ ὄν. καὶ τὸ μὴ ὂν δέ τί ἐστι σημαινόμενον ὅλως. καὶ ἡ μὲν κατὰ ἀντίφασιν πέρατα καὶ ὅρους ἔχει τὰ μέρη τῆς ἀντιφάσεως τὸ εἶναι καὶ τὸ μὴ εἶναι, ἡ δὲ ἀλλοίωσις κίνησις οὖσα ἐξ ἐναντίου εἰς ἐναντίον ἐστί. τὰ δὲ ἐναντία ὥρισται οἷον λευκόν, μέλαν, θερμόν, ψυχρόν, ὑγεία, νόσος, ἀγαθόν, κακόν· τὰ γὰρ ἐναντία πλεῖστον διέστηκε, τὰ δὲ πλεῖστον διεστῶτα ὥρισται. καὶ ἡ αὔξησις δὲ καὶ ἡ μείωσις πέρατα ἔχει, ἡ μὲν τὸ κατὰ τὴν οἰκείαν φύσιν τέλειον μέγεθος, ἡ δὲ τὴν ἀπὸ τούτου ἔκστασιν. ἐπὶ δὲ τῆς φορᾶς οὐ πανταχοῦ ὡρισμένα τὰ πέρατά ἐστιν· ἐπὶ μὲν γὰρ τῆς κατ' εὐθεῖαν τὸ ἄνω καὶ τὸ κάτω ἐναντία τε καὶ ὡρισμένα ἐστίν, οὐκέτι δὲ καὶ ἡ τῶν ζῴων κίνησις, ἣν κινεῖται μεταβατικῶς, ὡρισμένα ἔχει τὰ πέρατα. καὶ ἡ ἐγκύκλιος δὲ φορὰ οὐκ ἐξ ἐναντίου εἰς ἐναντίον· οὐ γάρ ἐστι τι τῇ κύκλῳ φορᾷ ἐναντίον· ἀπὸ γὰρ τοῦ αὐτοῦ ἐπὶ τὸ αὐτὸ ἡ κυκλοφορία, ἀλλ' οὐκ ἀπὸ ἐναντίου εἰς ἐναντίον· οὐδὲν γὰρ αὐτὸ αὑτῷ ἐναντίον. εἰ οὖν μὴ ἔστιν ἐναντίωσις ἐν πάσῃ φορᾷ, κατὰ ταύτην μὲν οὐκ ἔστι δεῖξαι τὸν τῶν περάτων ὁρισμόν· κατ' ἄλλην δὲ μέθοδον δείκνυσιν ἐπὶ πάσης μεταβολῆς ἁρμόζουσαν, προλαβὼν ὅτι τὸ ἀδύνατον τμηθῆναι οὐκ ἐνδέχεται τέμνεσθαι. πολλαχῶς δὲ τοῦ ἀδυνάτου λεγομένου (καὶ γὰρ καὶ τὸ μόγις καὶ τὸ χαλεπῶς, ὡς ἐν τῇ τοῦ δυνατοῦ καὶ ἀδυνάτου διαιρέσει μεμαθήκαμεν, καὶ ὃ οὐκ ἐνδέχεται ὅλως) τοῦτο νῦν τοῦ ἀδυνάτου τὸ σημαινόμενον ἐκλέγεται. καὶ λέγει ὅτι τὸ οὕτως ἀδύνατον τμηθῆναι, ὡς μὴ ἐνδέχεσθαι τμηθῆναι, οὐκ ἐνδέχεται τέμνεσθαι. οὐδὲ τὸ ἀδύνατον γενέσθαι ἐνδέχεται γίνεσθαι· μάτην γὰρ ἂν γίνοιτο, εἰ μὴ δυνατὸν αὐτὸ γενέσθαι. οὐδὲν δὲ μάτην οὔτε ὁ θεὸς ποιεῖ οὔτε ἡ φύσις. τάχα δὲ ἀκριβέστερον ὁ Ἀριστοτέλης οὐδὲ γίνεσθαι ὅλως φησίν, ὃ μὴ ἐνδέχεται γενέσθαι. κἂν γὰρ ἔθεσαν | ἐκεῖνοι τὴν Ὄσσαν ἐπὶ τῷ Ὀλύμπῳ καὶ ἐπὶ τῇ Ὄσσῃ τὸ Πήλιον, οὐκ 241r ἦν γένεσις τοῦτο τῆς εἰς οὐρανὸν ἀναβάσεως, ἐπειδὴ μηδὲ γενέσθαι δυνατὸν ἦν ἐκείνην. τὸ γὰρ γινόμενόν τι καὶ γενέσθαι φύσιν ἔχει. εἰ δὲ ταῦτα ἀληθῆ, οὐδὲ τὸ μεταβαλεῖν ἀδύνατον ἐνδέχεται μεταβάλλειν εἰς ἐκεῖνο, εἰς ὃ ἀδύνατον μεταβαλεῖν, ὥστε καὶ τὸ τούτῳ ἀντίστροφον ἀληθές, ὅτι εἴ

1 δεικνύον aF 2 ὥρισται aF 4 τοῦ (ante μὴ) om. M τὸ om. a 4. 5 ὄντος εἰς τὸ om. A[1] 5 σημενόμενον C ἡ μὲν] εἰ μὲν C 7 τὸ om. F ἐξ ἐναντίων F 8 λευκὸν καὶ μέλαν et sic deinceps aF; extremum ἀγαθὸν καὶ κακὸν etiam CM 11 φύσει M 12 τὰ πέρατα ὡρισμένα aF 13 τε om. aF 15 φορὰν a: φθορᾷ C[1] 16 τι om. M 17 οὐδὲ aF 20 οὐκ om. F 21 πολλαχόθεν F καὶ alt. om. a τὸ om. F 22 τὸ om. CM τῇ τοῦ ἀδυνάτου διαιρέσει καὶ τοῦ δυνατοῦ aF 22 μεμαθήκαμεν] quo spectet nescio 24 τὸ om. A ἐνδέχεσθαι C: ἐνδέχεται aAFM 25 ante οὐκ suprascr. ὃ A 26 αὐτὸ ACM: αὐτῷ aF 27 θεὸν a 29 τὴν ὄσσα a ἐπὶ (ante τῷ) om. F 30 τῆς ὡς εἰς F ἐπεὶ F: ἐπὶ a μὴ CM γίνεσθαι M 31 ἐκείνω M: ἐκείνοις F τι] an τοῦ? 32 μεταβαλεῖν utroque loco CM: μεταβάλλειν aAF μεταβάλλειν] μεταβαλεῖν F 33 τούτων aF

τι μεταβάλλει εἴς τι, τοῦτο καὶ μεταβαλεῖν, τουτέστι μεταβεβληκέναι, εἰς 241r ἐκεῖνο δυνατὸν εἶναι. ὃ δὲ μεταβαλεῖν οἷόν τε εἴς τι, τουτέστι μεταβεβληκέναι, τοῦτο οὐκ ἂν ἄπειρον διάστημα κινοῖτο οὐδὲ ἄπειρον κίνησιν· ἐν γὰρ τῇ ἀπείρῳ κινήσει οὐδέν ἐστιν ἔσχατον, εἰς ὃ τὸ μεταβάλλον δυνατὸν ἔσται μεταβαλεῖν. πεπερασμένη ἄρα καὶ ἡ κατὰ τόπον κίνησις πᾶσα. καὶ γὰρ τῆς κύκλῳ ἔστι τι πέρας τὸ αὐτὸ ἀφ' οὗ ἤρξατο. δείξας οὖν ταῦτα, συνεπεράνατο τὸν λόγον φανερὸν εἶναι λέγων, ὅτι οὐκ ἔστιν οὕτως ἄπειρος μεταβολή, ὥστε μὴ ὡρίσθαι πέρασιν, εἴπερ τὸ μεταβάλλον ἀδύνατον μὴ μεταβαλεῖν εἰς ὃ μεταβάλλει.

p. 241b12 Ἀλλ' εἰ οὕτως ἐνδέχεται ἕως τοῦ τέλους.

Δείξας μηδεμίαν κίνησιν οὕτως ἄπειρον, ὡς μὴ ἔχειν πέρατα τό τε ἐξ οὗ καὶ τὸ εἰς ὅ, ἐπὶ τούτοις ζητεῖ, εἰ ἐνδέχεται τῷ χρόνῳ ἄπειρον κίνησιν γενέσθαι τὴν αὐτὴν καὶ μίαν κατ' εἶδος πάλιν καὶ πάλιν γινομένην. ἐπειδὴ τὸ ἐπ' εὐθείας ἄπειρον ἀδύνατον ἐδείχθη, μήποτε οὖν δυνατὸν μίαν κατ' ἀριθμὸν εἶναι συνεχῆ κίνησιν τῷ πάλιν καὶ πάλιν γίνεσθαι τὴν αὐτήν. καὶ ἐπέστησε καλῶς, ὅτι μὴ μίαν μὲν μηδὲ τὴν αὐτὴν οὐδὲν κωλύει εἶναι τῷ χρόνῳ ἄπειρον, εἰ ἄλλη ἄλλην διαδέχοιτο, οἷον εἰ μετὰ φορὰν ἀλλοίωσις εἴη καὶ μετὰ ταύτην αὔξησις καὶ πάλιν γένεσις. ἀλλ' οὐ γίνεται ἡ ἐκ τούτων μία οὔτε τῷ ἀριθμῷ οὔτε τῷ εἴδει, ὡς αὐτὸς δείξει. κοινότερον μὲν γὰρ ἂν λέγοιτο καὶ ἡ οὕτως γινομένη μία, κυρίως δὲ οὐκ ἔστι μία καὶ συνεχής. ἡμεῖς δὲ ζητοῦμεν, εἰ οἷόν τέ ἐστι μίαν καὶ συνεχῆ κίνησιν ἐπ' ἄπειρον γίνεσθαι τῷ πάλιν καὶ πάλιν τὴν αὐτὴν μὴ διαλαμβανομένην ὑπὸ στάσεών τινων μεταξὺ μηδὲ ἐξ ἀνομοειδῶν συγκειμένην, ἀλλὰ τὴν αὐτὴν μένουσαν κατὰ τὸ εἶδος. μίαν δέ φησιν μόνην δύνασθαι τοιαύτην γίνεσθαι τὴν κύκλῳ, διότι ἐν ταῖς ἄλλαις κινήσεσιν ἡ ἐπὶ τὰ αὐτὰ πάλιν καὶ πάλιν ἐπάνοδος στάσεσι διαλαμβάνεται· ἡ κύκλῳ ἄρα μόνη δύναται μία τε καὶ συνεχὴς γίνεσθαι ἄπειρος τῷ χρόνῳ. καλῶς δὲ τῷ χρόνῳ προσέθηκεν, ὅτι οὐ τῷ μεγέθει οὐδὲ τῇ ἐφ' ἓν τῆς κινήσεως ἐκτάσει. ἀλλὰ ταῦτα νῦν μὲν προανεφθέγξατο ὠδίνων ἤδη τὴν ἐπ' αὐτοῖς ἀλήθειαν, ὕστερον δὲ ἀποδείξει.

Ἡ μὲν οὖν τῶν κατὰ μέρος ἐν τούτῳ τῷ βιβλίῳ σαφήνεια κατά γε τὴν ἐμὴν δύναμιν οὕτως ἐχέτω· ἡ δὲ σύντομος ἐπὶ κεφαλαίων ἐπιδρομὴ τοιάδε τις ἔστω. τὸ συνεχές, ὅτι ποτέ ἐστιν, ἐκ τῶν προδιωρισμένων λαβὼν

1 μεταβαλεῖν CMF: μεταβάλλειν aA 2 μεταβάλλειν A 5 μεταβάλλειν aA 6 γὰρ om. F τι om. A 7 οὕτως om. aF 9 μεταβαλεῖν CM: μεταβάλλειν aAF 11 οὕτως aA: om. CFM 12 τῷ χρόνῳ post κίνησιν aF 13 γίνεσθαι a γενομένην F 15 εἶναι om. F 16 ἔστησε M 17 ἄλλη om. A[1] 17. 18 μετὰ τὴν φορὰν Aristoteles 18 μετ' αὐτὴν aF 19 ἡ om. CM 20 ἂν om. F ἡ om. F[1] 21 οὐκ ἔτι A εἰ om. M 23 διαλαμβανομένη M 24 μένουσαν] οὖσαν a 25 δύνασθαι om. F 27 μόνη ἄρα M τε om. aF 28 τῷ aAF: τὸ τῷ M: τῷ τε C 29 μὲν νῦν F 29. 30 ἐπ' αὐτῆς CM 30 ἀλήθειαν C[1] 32 παραδρομὴ F 33 ἔστω om. F προσδιωρισμένων aF

καὶ ὅτι τὸ μέγεθος συνεχὲς δείκνυσι πρῶτον ὡς ἐπὶ γραμμῆς, ὅτι οὐ σύγκειται ἐξ ἀμερῶν, τουτέστιν ἐκ στιγμῶν, οὐδὲ διαιρεῖται εἰς ταῦτα. εἶτα ὅτι καὶ ἡ κίνησις καὶ ὁ χρόνος ὁμοίως τῷ μεγέθει συνεχῆ ὄντα ὁμοίως ἔχει τὸ μήτε συγκεῖσθαι ἐξ ἀμερῶν μήτε διαιρεῖσθαι εἰς ἀμερῆ. πρῶτον δὲ τὴν τοῦ μεγέθους καὶ τῆς κινήσεως ὁμοιότητα δείξας τότε προστίθησι τὸν χρόνον. βουλόμενος δὲ καὶ δι' ἐκθέσεως δεῖξαι τὰ προειρημένα προδείκνυσιν, ὅτι τὸ θᾶττον ἐν τῷ ἴσῳ χρόνῳ μεῖζον δίεισι τοῦ βραδυτέρου καὶ ἐν τῷ ἐλάττονι καὶ ἴσον καὶ πλέον. δείκνυσι δὲ τοῦτο διά τε τοῦ ὁρισμοῦ τοῦ θάττονος καὶ διὰ τῆς ἐκθέσεως. τούτοις δὲ προσχρώμενος συνάγει δι' ἐκθέσεως, ὅτι καὶ τὸ μέγεθος καὶ ὁ χρόνος ἐπ' ἄπειρον διαιροῦνται, καὶ ὅτι τὸ μὲν θᾶττον διαιρεῖ τὸν χρόνον, τὸ δὲ βραδύτερον τὸ μέγεθος. τὰ δὲ αὐτὰ δείκνυσι καὶ ἐκ τοῦ τὸ ἰσοταχὲς ἀεὶ ἐν τῷ ἡμίσει χρόνῳ τὸ ἥμισυ διιέναι καὶ ἁπλῶς ἐν τῷ ἐλάττονι τὸ ἔλαττον. τῶν γὰρ αὐτῶν διαιρέσεων γινομένων, εἰ τὸ ἕτερον ἐπ' ἄπειρον διαιρετόν ἐστι, καὶ τὸ ἕτερον τοιοῦτον ἔσται. δείξας δὲ οὕτως, ὅτι ἡ διαίρεσις εἰς ἀεὶ διαιρετὰ γίνεται, λύει τὸν Ζήνωνος λόγον τὸν ἀναιρεῖν τὴν κίνησιν ἐπιχειροῦντα διὰ τῆς τῶν μεγεθῶν ἐπ' ἄπειρον διαιρέσεως. εἰ γὰρ ἔστι, φησί, κίνησις, ἀνάγκη ἐν πεπερασμένῳ χρόνῳ τὰ ἄπειρα διελθεῖν. δείκνυσιν οὖν ὅτι οὐκ ἐν πεπερασμένῳ τὰ ἄπειρα, ἀλλ' ἐν τῷ ὁμοίως ἔχοντι τὸ ἄπειρον χρόνῳ. καὶ γὰρ ὥσπερ τὸ μέγεθος, οὕτω καὶ ὁ χρόνος οὐκ ἐνεργείᾳ, ἀλλὰ τῷ κατὰ διαίρεσιν ἐπ' ἄπειρον τὸ ἄπειρον ἔχει. δείξας δὲ ὅτι τὰ μέρη τοῦ μεγέθους καὶ τοῦ χρόνου καὶ δηλονότι καὶ τῆς κινήσεως διαιρετά ἐστιν, ἐφεξῆς δείκνυσιν, ὅτι τὸ κυρίως νῦν, κἂν δοκῇ χρόνου μέρος εἶναι, οὐκ ἔστι μέρος ἀλλὰ πέρας καὶ ἀρχή, καὶ ὅτι ἓν καὶ ταὐτόν ἐστι τῷ ἀριθμῷ τό τε πέρας τοῦ παρεληλυθότος καὶ ἡ ἀρχὴ τοῦ μέλλοντος. δείκνυσι δὲ αὐτὸ διὰ τοῦ δεῖξαι, ὅτι οὐ δύναται ταῦτα δύο εἶναι οὔτε ὡς ἁπτόμενα (οὐ γὰρ ἅπτεται τἀμερῆ) οὔτε ὡς κεχωρισμένα (μεταξὺ γὰρ ἂν ἔχοι χρόνον). τῷ δὲ ἓν καὶ ταὐτὸν εἶναι τὸ νῦν ὡς ἀκόλουθον ἐπάγει τὸ καὶ ἀδιαίρετον αὐτὸ εἶναι, καὶ προσχρώμενος τοῖς δεδειγμένοις δείκνυσιν, ὅτι ἐν τῷ νῦν οὔτε κινεῖσθαί τι δυνατὸν οὔτε ἠρεμεῖν, ἀλλὰ καὶ τὸ κινούμενον ἐν χρόνῳ κινεῖται καὶ τὸ ἠρεμοῦν ἐν χρόνῳ ἠρεμεῖ. ἐφεξῆς δὲ δείκνυσι πάλιν, ὅτι οὐ μόνον ἡ κίνησις διαιρετὴ καὶ ὁ χρόνος, ἀλλὰ καὶ αὐτὸ τὸ κινούμενον μέγεθος κατ' ἄλλην ἐπιχείρησιν τοιαύτην· εἰ ἀνάγκη ἔκ τινος εἴς τι κινούμενον, τὸ μὲν ἑαυτοῦ ἐν τῷ ἐξ οὗ κινεῖται ἔχειν, τὸ δὲ ἐν τῷ εἰς ὃ κινεῖται, διαιρετὸν ἂν εἴη τὸ κινούμενον. καὶ τὴν κίνησιν δὲ διαιρετὴν δείκνυσιν οὐ μόνον κατὰ τὸν χρόνον ὡς πρότερον, ἀλλὰ καὶ κατὰ τὸ μέγεθος

241r

3 συνεχῆ ὄντα τῷ μεγέθει aF 4 τὸ ACM: τῷ aF 5 καὶ τὴν τῆς aF 6 καὶ om. F προδεῖξαι F 6. 7 δείκνυσιν F 8 δὲ καὶ τοῦτο A 9 διὰ om. F 11 ὅτι om. aF 15 ὅτι οὕτως aF 16 τὸν τοῦ F τὸν (post λόγον) om. F 18 τὸ ἄπειρον F 21 ἔχει τὸ ἄπειρον CM 22 καὶ (post χρόνου) om. M 23 κἂν] οὐ κἂν F[1] 26 δύο ταῦτα aF 27 τἀμερῆ] τὰ ἀμερῆ aA[2]C[2]: τὰ μέρη A[1]C[1]FM χωριζόμενα F ἔχῃ CM τῷ] τὸ F 31 ἠρεμεῖ] κινεῖται F 33 post ἀνάγκη add. τὸ CM 35 δὲ om. aF

τὸ προσεχῶς διαιρετὸν δεδειγμένον. καὶ οὕτω καὶ τὸ καθ' ὃ ἡ κίνησις, 241r εἴτε κατὰ τόπον εἴτε κατὰ ποσὸν εἴτε κατὰ ποιὸν καὶ τὴν κίνησιν καὶ τὸ κινεῖσθαι καὶ τὸν χρόνον διαιρετὰ δείξας, ἐφεξῆς δείκνυσιν, | ὅτι πάντων 241v τούτων αἱ αὐταὶ διαιρέσεις εἰσὶ καὶ ὁμοίως πάντα συνδιαιρεῖται ἀλλήλοις, καὶ πρῶτον ὅτι ὁ χρόνος καὶ ἡ κίνησις, εἶτα ὅτι ἡ κίνησις καὶ τὸ κινεῖσθαι, εἶτα ὅτι καὶ τὰ καθ' ἃ ἡ κίνησις. προθέμενος δὲ ἐφεξῆς δεῖξαι, ὅτι τὸ μεταβεβληκὸς οὐκ ἐν χρόνῳ μεταβέβληκεν, ἀλλ' ἐν τῷ νῦν ἀτόμῳ ὄντι πρῶτον δείκνυσιν, ὅτι τὸ μεταβεβληκὸς ἐν ἐκείνῳ ἐστίν, ἐν ᾧ πρώτῳ μεταβέβληκε, καὶ οὕτως ὅτι τὸ ἐν ᾧ πρώτῳ τι μεταβέβληκεν ἄτομόν ἐστι καὶ οὐ χρόνος. διαιρεῖ δὲ τὸ ἐν ᾧ πρώτῳ διχῶς, εἴς τε τὴν ἀρχὴν τῆς μεταβολῆς καὶ εἰς τὸ πέρας, καὶ δείκνυσιν ὅτι τὸ μὲν πέρας ἔστιν, ἡ δὲ ἀρχὴ οὐκ ἔστιν· οὐδὲ ἔστιν ἀρχὴ μεταβολῆς. ἀλλ' οὐδὲ τοῦ μεταβεβληκότος ἔστι τι πρῶτον ὃ μεταβέβληκε. τῶν δὲ καθ' ἃ ἡ μεταβολὴ ἐπὶ μὲν τοῦ τόπου καὶ τοῦ ποσοῦ οὐκ ἔστι τὸ πρῶτον λαβεῖν, διότι συνεχῆ ἐστιν, ἐπὶ δὲ τοῦ ποιοῦ καθ' αὑτὸ μὲν οὐκ ἔστι, κατὰ συμβεβηκὸς δὲ ἔστιν· ἀλλ' οὐδὲ ἐπὶ τοῦ χρόνου, ἐν ᾧ ἡ μεταβολή, ἔστι τὸ πρῶτον λαβεῖν. ὡς δὲ ἑπόμενον τοῖς εἰρημένοις ἐπάγει τὸ πᾶν τὸ κινούμενον κεκινῆσθαι πρότερον καὶ τὸ κεκινημένον πρότερον κινεῖσθαι. καὶ δείκνυσιν ὅτι καὶ ἐπὶ γενέσεως καὶ φθορᾶς ὁ αὐτὸς ἁρμόσει λόγος, καὶ συνάγει λοιπόν, ὅτι καὶ ἐπὶ πάσης μεταβολῆς. τούτοις δὲ ἐπάγει τὸ ἀδύνατον εἶναι ἐν ἀπείρῳ χρόνῳ πεπερασμένην γραμμὴν ἢ κίνησιν κινεῖσθαι, πλὴν εἰ μὴ τὴν αὐτὴν πάλιν καὶ πάλιν ὡς ἐπὶ τῆς κυκλοφορίας, ἀλλ' οὐδὲ γίνεσθαι ἢ φθείρεσθαι. ἀκόλουθον δὲ τούτῳ τὸ μηδὲ ἐν πεπερασμένῳ χρόνῳ ἄπειρον κινηθῆναι δυνατὸν ἢ ἠρεμίζεσθαι μήτε μέγεθος μήτε κίνησιν ἢ ἠρεμίαν. καὶ ἐφεξῆς δείκνυσιν, ὅτι οὐδὲ τὸ ἄπειρον μέγεθος δίεισι τὸ πεπερασμένον διάστημα ἐν πεπερασμένῳ χρόνῳ. καὶ οὕτω περὶ τῶν τελείων καὶ ἀπαρτιζομένων κινήσεων τεχνολογήσας τὰ ὑπάρχοντα λοιπὸν τὸ ἐπὶ στάσιν ἰὸν καὶ διὰ τοῦτο ἵστασθαι λεγόμενον παραδίδωσι δεικνύς, ὅτι κἂν ἵστασθαι λέγηται τοῦτο, ταὐτόν ἐστι τῷ κινουμένῳ, καὶ ὅσα τῷ κινουμένῳ ὑπάρχει, τοσαῦτα καὶ τῷ οὕτως ἵστασθαι λεγομένῳ ὑπάρξει, ὥστε καὶ τὸ ἐν χρόνῳ ἵστασθαι καὶ τὸ μὴ εἶναι τὸ πρῶτον λαβεῖν ἐν τῷ ἵστασθαι ὥσπερ οὐδὲ ἐν τῷ κινεῖσθαι. δείξας δὲ ταῦτα ἐπί τε τῆς ἁπλῶς κινήσεως καὶ τῆς κατὰ τὸ ἵστασθαι λεγομένης δείκνυσι καὶ ἐπὶ τῆς ἠρεμίας τῆς τῇ ὅλῃ κινήσει ἀντικειμένης, ὅτι καὶ ἐπὶ ταύτης τό τε ἐν χρόνῳ καὶ ὅτι οὐκ ἔστι τὸ πρῶτον λαβεῖν. τούτων δὲ ἔτι θαυμασιώτερον ἐφεξῆς δείκνυσιν, ὅτι τὸ κινούμενον,

1 καθ' οὗ M 4 εἰσί om. aF 6 καθ' ὃ F 7 ἀχρόνῳ ὄντι καὶ ἀτόμῳ aF 8 πρῶτον — πρώτῳ om. M ἐκείνῳ] ᾧ C 10 οὐ] ὁ C[1]M διαιρεῖται aF 12 ἀλλ' om. F ἔσται F 14 διότι — λαβεῖν (16) om. F 16 ἔστι τί πρῶτον CM 18 καὶ δείκνυσιν om. C[1] καὶ (post ὅτι) om. CFM 19 λόγος ἁρμόσει CM 20 post μεταβολῆς add. ὁ αὐτὸς ἁρμόσει λόγος a δὲ om. M ἀπείρῳ] πεπερασμένῳ F 20. 21 γραμμὴν πεπερασμένην aF 21. 22 καὶ πάλιν om. F 22 τῆς] τὴν a 26 ἀπηρτισμένων CM 28 παραδίδοσι C λέγοιτο F 28. 29 τοῦτο λέγηται CM 30 τὸ τῷ CM[1]

ἐν ᾧ χρόνῳ κινεῖται πρώτῳ, ἀδύνατον κατά τι εἶναι τοῦ διαστήματος, ἐν 241v ᾧ κινεῖται, ὥστε ἐν ὅλῳ τῷ χρόνῳ καὶ αὐτὸ καὶ τῶν μερῶν ἕκαστον αὐτοῦ ἐν τῷ αὐτῷ εἶναι καὶ ἴσῳ ἑαυτοῖς διαστήματι, ἀλλ' ἐν τῷ νῦν μόνῳ ἐστὶν ἐν τῷ ἴσῳ ἑαυτῷ διαστήματι. ἐκ δὲ τούτου καὶ τὸν Ζήνωνος ἔλυσε λόγον τὸν λέγοντα, εἰ τὸ φερόμενον βέλος ἀεὶ κατὰ τὸ ἴσον ἑαυτῷ ἐστι, τὸ δὲ κατὰ τὸ ἴσον ἑαυτῷ χρόνον τινὰ ὂν ἠρεμεῖ, τὸ φερόμενον βέλος ἕως ἂν κινῆται ἠρεμεῖ. λύει δὲ διὰ τοῦ μὴ ἐν χρόνῳ εἶναι κατὰ τὸ ἴσον ἑαυτῷ, ἀλλ' ἐν τῷ νῦν, ἐν ᾧ οὔτε κινεῖταί τι οὔτε ἠρεμεῖ. τεττάρων δὲ ὄντων τῶν περὶ κινήσεως τοῦ Ζήνωνος λόγων ὁ μὲν πρῶτος ἔλεγεν, εἰ ἔστι κίνησις, ἀνάγκη τὸ κινούμενον ἐν πεπερασμένῳ χρόνῳ ἄπειρα διεξιέναι, ὃν ἔλυσεν ἤδη. δεύτερος ὁ καλούμενος Ἀχιλλεὺς καὶ αὐτὸς λέγων, εἰ ἔστι κίνησις, τὸ βραδύτατον ὑπὸ τοῦ ταχίστου οὐ καταληφθήσεται διὰ τὴν ἐπ' ἄπειρον τῶν μεγεθῶν τομήν. ἐκ τῶν αὐτῶν δὲ ὡρμημένος τοῖς αὐτοῖς καὶ αὐτὸς λυθήσεται. τρίτος δὲ τοῦ Ζήνωνος λόγος ἐστὶν ὁ ἀπὸ τοῦ φερομένου βέλους, καὶ τέταρτος ὁ ἀπὸ τῶν ἐν τῷ σταδίῳ ἴσων καὶ ἰσοταχῶν μεγεθῶν, τῶν μὲν παρὰ ἑστῶτα κινουμένων τῶν δὲ παρὰ ἀντικινούμενα, καὶ ταύτῃ δοκούντων ἄτοπόν τι συνάγειν τὸ τῶν ἴσων καὶ ἰσοταχῶν μεγεθῶν ἐν τῷ αὐτῷ χρόνῳ τὸ ἕτερον τοῦ ἑτέρου διπλασίαν κίνησιν κινεῖσθαι καὶ τὸν αὐτὸν καὶ ἴσον χρόνον ἅμα διπλάσιόν τε καὶ ἥμισυν εἶναι. ἡ δὲ τούτου λύσις προφανεστέρα. ὁρμήσας δὲ ὅλως διαλῦσαι τοὺς ἐνισταμένους πρὸς τὴν κίνησιν λόγους μετὰ τοὺς Ζήνωνος καὶ ἄλλους παράγει καὶ διαλύει. ὧν πρῶτος ὁ ἀπὸ τῆς ἀντιφάσεως. εἰ γὰρ τὸ μεταβάλλον οὔτε ἐν τῷ ἐξ οὗ μεταβάλλει ἐστίν (οὔπω γὰρ ἂν μεταβάλλοι) οὔτε ἐν τῷ εἰς ὃ μεταβάλλει (οὐκέτι γὰρ ἂν μεταβάλλοι), εἰ ἔστι μεταβολή, ἔσται τι μεταξὺ τῆς ἀντιφάσεως τοῦ ὄντος καὶ μὴ ὄντος, λευκοῦ καὶ μὴ λευκοῦ, ὅπερ ἀδύνατον· οὐκ ἄρα ἔσται μεταβολή. λύει δὲ καὶ τοῦτον τὸν λόγον ἐκ τοῦ ὅλον μὲν ἐν οὐδετέρῳ εἶναι, ἀλλὰ τὸ μέν τι αὐτοῦ ἐν τῷ ἐξ οὗ, τὸ δὲ ἐν τῷ εἰς ὅ. δεύτερον δὲ ἄλλον τινὰ διαλύει λόγον οὕτως ἐνίστασθαι δοκοῦντα πρὸς τὴν κίνησιν· εἰ τὰ δοκοῦντα τὴν πρώτην καὶ κυριωτάτην κίνησιν κινεῖσθαι ὁ κύκλος καὶ ἡ σφαῖρα οὐ κινεῖται ἀλλ' ἠρεμεῖ, εἴπερ ἐν τῷ

---

1 κατά τι] κατὰ C[1]: κάτω M 2 καὶ αὐτὸ] ἑαυτὸ F 3 ἑαυτοῖς ACM: αὐτῷ a: αὐτῶ F ἀλλ' — διαστήματι (4) om. CM 4 αὐτῷ aF λόγον ἔλυσε aF 6 ὂν τινὰ a: τινὰ F τὸ ἄρα φερόμενον CM 6. 7 ἂν κινεῖται a, et om. ἂν F 7 κατ' ἴσον F 8 τι om. F 9 τῶν om. M 10 χρόνῳ iterat C 11 διέλυσεν F δεύτερος δὲ CM 12 βραδύτερον CFM τοῦ om. CM οὐ om. M 14 καὶ αὐτὸς post ὡρμημένος (ὁρμ. a) aF δὲ ACM: om. aF 15 ἐν om. F 16 τῶν δὲ παρὰ] τὸ δὲ περὶ F 17 συνεισάγειν CM 17. 18 post μεγεθῶν iterata τῶν μὲν — ἀντικινούμενα (16) del. C 18 κίνησιν διπλασίαν aF κινεῖσθαι ante κίνησιν CM 19 εἶναι om. F 20 λύσις τούτου CM 21 τοὺς AM: τοὺς τοῦ aF: τοῦ C ἄλλα F προσάγει M 21. 22 λύει F πρῶτος om. CFM post ἀντιφάσεως add. ὁ λέγων a 23 μεταβάλλει] μεταβάλλον M μεταβάλοι C 24 ἂν μεταβάλοι C: ἂν μεταβάλλειν M[1] εἰ ACM: εἰ δὲ F: ἐν τῷ μεταξὺ ἔσται. εἰ δὴ interpolate a μεταξύ post ἀντιφάσεως aF 25 inter ὄντος et λευκοῦ add. καὶ a 26 ἔστι CM 27 ὅλου M 28 ἄλλον om. A διαλύει (λύει F) λόγον ἄλλον τινὰ aF 29. 30 κίνησιν κινεῖσθαι aF 30 ante οὐ add. ταῦτα a: ταῦτα δὲ F

αὐτῷ τόπῳ ἐστίν, οὐκ ἂν εἴη κίνησις. λύει δὲ δεικνύς, ὅτι τὰ οὕτω 241v κινούμενα οὔτε αὐτὰ οὔτε τὰ μέρη αὐτῶν ἐν τῷ αὐτῷ τόπῳ ἐστὶν οὐδένα χρόνον. μετὰ δὴ ταῦτα δείκνυσιν, ὅτι τὸ ἀμερὲς οὐ κινεῖται πλὴν κατὰ συμβεβηκὸς τῷ εἶναι ἐν κινουμένῳ σώματι ἢ μεγέθει· δείκνυσι δὲ αὐτὸ διὰ τριῶν ἐπιχειρημάτων. ἐπὶ τούτοις δείκνυσιν, ὅτι οὐδεμία μεταβολὴ ἄπειρός ἐστι, κἂν ἀνάγκη ᾖ πρὸ τοῦ κινεῖσθαι εἶναι ἀεὶ τὸ κεκινῆσθαι καὶ πρὸ τοῦ κεκινῆσθαι τὸ κινεῖσθαι· δείκνυσι δὲ αὐτὸ καθ' ἕκαστον εἶδος μεταβολῆς ἐξ ὡρισμένου εἰς ὡρισμένον οὔσης τῆς μεταβάσεως. καὶ ἐπὶ τέλει ζητεῖ, εἰ ἐνδέχεται τῷ χρόνῳ ἄπειρον κίνησιν γενέσθαι τὴν αὐτὴν καὶ μίαν κατ' εἶδος πάλιν καὶ πάλιν γινομένην. καὶ λέγει ὅτι ἡ κύκλῳ μόνη δύναται τοιαύτη εἶναι, ὡς τοῦ πάλιν καὶ πάλιν ἐν αὐτῇ μὴ διαλαμβανομένου στάσει· ἀποδείξει δὲ τοῦτο ὕστερον.

1 αὐτῷ om. M ὅτι om. F 6 ᾖ addidi: om. libri εἶναι om. A κεκινῆσθαι] κινεῖσθαι C[1] 10 γινομένη A[1] 12 post στάσει add. καὶ aF

ΣΙΜΠΛΙΚΙΟΥ ΦΙΛΟΣΟΦΟΥ ΕΙΣ ΤΟ Η̄ ΤΗΣ ΑΡΙΣΤΟΤΕΛΟΥΣ ΦΥΣΙΚΗΣ ΑΚΡΟΑΣΕΩΣ ΥΠΟΜΝΗΜΑ Ο ΕΣΤΙ ΕΒΔΟΜΟΝ 242r

Ἔστι μὲν ἕβδομον τοῦτο τῆς Φυσικῆς ἀκροάσεως βιβλίον, ὅπερ Η̄ ἐπιγράφειν ἔθος ἐστὶ τοῖς ἐκ τοῦ Περιπάτου. διχῶς δὲ φέρεται κατὰ τὴν λέξιν μόνην ἔχον ὀλίγην τινὰ διαφοράν· τὰ γὰρ προβλήματα καὶ αἱ ἀποδείξεις αὐτῶν ἐπὶ τῆς αὐτῆς τάξεως ἐν ἀμφοτέροις τὰ αὐτὰ φέρεται. ὅπερ δὲ ἀμφοῖν οἱ τοῦ Ἀριστοτέλους ἐξηγηταὶ σαφηνίζουσι, τοῦτο καὶ ἐγὼ νῦν προεχειρισάμην. ἰστέον δὲ ὅτι τῶν ἐν τῷ ἑβδόμῳ τούτῳ βιβλίῳ κειμένων προβλημάτων τὰ κυριώτερα καὶ πρὸς τὴν προκειμένην πραγματείαν οἰκειότερα ἐν τῷ μετὰ τοῦτο βιβλίῳ τῷ τελευταίῳ τῆς ὅλης πραγματείας κεῖται μετὰ ἀκριβεστέρων ἀποδείξεων· διὸ καὶ παρέλκειν ἔδοξέ τισι τοῦτο τὸ βιβλίον ἐν τῇ πραγματείᾳ μαλθακωτέραις ἤ, ὥς φησιν Ἀλέξανδρος, λογικωτέραις χρώμενον ταῖς ἀποδείξεσι καὶ ὅ γε Εὔδημος μέχρι τοῦδε σχεδὸν τοῖς ὅλης τῆς πραγματείας κεφαλαίοις παρακολουθήσας τοῦτο παρελθὼν ὡς περιττὸν ἐπὶ τὰ ἐν τῷ τελευταίῳ βιβλίῳ μετῆλθεν. καὶ ὁ Θεμίστιος δὲ τὴν ὅλην πραγματείαν παραφράζων ἐν τούτῳ τῷ βιβλίῳ γενόμενος πολλὰ τῶν ἐν αὐτῷ κεφαλαίων κατενωτίσατο· ἀλλ' ἐπειδὴ φαίνεται καὶ τοῦτο μὴ πάνυ τι τῆς πρὸς τὰ ἄλλα βιβλία συγγενείας τὰ ἐν ταύτῃ τῇ πραγματείᾳ ἀπᾷδον μηδὲ τῆς Ἀριστοτέλους ἀγχινοίας ἀνάξιον, τάχα

---

1 Inscripsi ut exhibet A: ἀριστοτέλους φυσικῆς ἀκροάσεως ἦτα F: σιμπλικίου φιλοσόφου ἐξήγησις εἰς τὸ ἦτα τῆς τοῦ ἀριστοτέλους φυσικῆς ἀκροάσεως βιβλίον ἕβδομον rubr. mai. M: Σιμπλικίου ὑπόμνημα εἰς τὸ ἕβδομον τῆς ἀριστοτέλους φυσικῆς ἀκροάσεως a 3 μὲν aF: μὲν οὖν AM 4 διχῶς om. M in lac. III litt. 5 ἔχοντα M 7 δὲ A: δὲ ἐπ' aFM καὶ ἐγὼ A: κἀγὼ aF: καὶ ἐγὼ post νῦν transpos. M 8 ἑβδόμῳ aAM: ζ̄ F τούτῳ aAM: τούτω τῶ F βιβλίῳ om. M 11 ἀκριβεστέρων ἀποδείξεων AM: ἀποδείξεως ἀσφαλεστέρας F: ἀποδείξεων ἀσφαλεστέρων a διὸ aAM: διότι F παρέλκειν aA: παρέλκον FM 13 χρώμενον ταῖς AM: μένον ταῖς F: ταῖς a post ἀποδείξεσι add. χρώμενος (sic) a Εὔδημος fr. 70 p. 94,7 Sp. τοῦδε] τούτου δὴ M σχεδὸν τοῖς ὅλης scripsi: σχεδὸν τοῖς ὅλοις AM: τοῖς ὅλοις σχεδὸν F: τοῖς ὅλης σχεδὸν a παρακολουθήσας AM: ἀκολουθήσας aF 15 post βιβλίῳ add. κεφάλαια a 16 τούτῳ βιβλίῳ M 18 τι AFM: τοι a συγγενείας aAM: εὐγενείας F 19 τῆς AM: τῆς τοῦ aF

ἂν εἴποιμι πρότερον μὲν ὑπὸ τοῦ Ἀριστοτέλους γραφῆναι τοῦτο, ὕστερον 242r δὲ ἐν τῷ τελευταίῳ βιβλίῳ τῶν ἐν τούτῳ κεφαλαίων ἀκριβέστερον διαρθρωθέντων τινὰς ὡς οἰκεῖον αὐτὸ τῇ πραγματείᾳ συντάξαι. καὶ ἔχοι ἂν οἶμαι χρείαν οὐκ ἀπόβλητον προγυμνάζον ἡμᾶς καὶ συνεθίζον εἰς τὴν τῶν μεγάλων ὄντως καὶ συνεκτικῶν τῆς ὅλης φυσιολογίας θεωρημάτων κατανόησιν, ὧν ἐν τῷ τελευταίῳ βιβλίῳ παραδίδωσιν ὁ Ἀριστοτέλης. αὐτίκα γοῦν τὸ πρῶτον ἐν τούτῳ ὑπ' αὐτοῦ προβληθὲν τὸ πᾶν τὸ κινούμενον ὑπό τινος κινεῖσθαι. ἀκριβεστέρας ἐκεῖ τετύχηκεν ἀποδείξεως. ἀλλὰ τοῖς γε ἐνταῦθα παραδιδομένοις τέως παρακολουθοῦντες τὴν ἔννοιαν αὐτῶν ὡς δυνατὸν ἀνιχνεύσωμεν.

p. 241b24 Ἅπαν τὸ κινούμενον ἀνάγκη ὑπό τινος κινεῖσθαι ἕως τοῦ καὶ πότερον τὸ κινούμενον.

Τὸ μὲν προκείμενόν ἐστιν ὅτι 'πᾶν τὸ κινούμενον ὑπό τινος κινεῖσθαι', ἀφ' οὗ πάντα τὰ ἐφεξῆς ἤρτηται φυσικὰ θεωρήματα. ἐπειδὴ δὲ τῶν κινουμένων τὰ μὲν ἔξωθεν κινεῖται τὰ δὲ οὐκ ἔξωθεν (ἔξωθεν μὲν τὰ βίᾳ κινούμενα, οὐκ ἔξωθεν δὲ τά τε κατὰ φύσιν κινούμενα σώματα καὶ τὰ κατὰ ὁρμὴν ψυχικήν), ὅτι μὲν τὰ ἔξωθεν κινούμενα ὑπό τινος κινεῖται, οὐκ ἠξίωσε δεῖξαι προφανοῦς ὄντος τοῦ κινοῦντος ἢ τῷ ὠθεῖν ἢ τῷ ἕλκειν ἢ τῷ ὀχεῖν ἢ τῷ δινεῖν, ἐπὶ δὲ τοῦ δοκοῦντος ἐξ ἑαυτοῦ καὶ μὴ ἔξωθεν κινεῖσθαι δείκνυσι, διορίσας πρότερον τὸ καθ' αὑτὸ καὶ πρώτως κινούμενον ἀπὸ τῶν κατ' ἄλλο καὶ ὅλως κατὰ συμβεβηκὸς κινουμένων, οἷα καὶ τὰ κατὰ μόριον κινούμενά ἐστιν, ὡς ἐν ἀρχῇ τοῦ πέμπτου βιβλίου διήρηται. καὶ γὰρ ὁ τὴν χεῖρα κινῶν * * * αὐτὸς λέγεται, ἀλλὰ τῷ τῶν αὐτοῦ τι κινεῖσθαι λέγεται αὐτὸς κινεῖσθαι. τὸ δὴ καθ' αὑτὸ καὶ πρώτως ἐξ ἑαυτοῦ κινούμενον, ὃ οὔτε κατὰ συμβεβηκὸς οὔτε τῷ τῶν τούτου τι κινεῖσθαι κινεῖται, λαβὼν ἐν τῷ οὕτω κινουμένῳ δείκνυσιν ἄλλο μὲν εἶναι τὸ κινοῦν, ἄλλο δὲ τὸ κινούμενον. πρῶτον δὲ τὴν νόησιν ἡμῶν ἀπευθύνει διδάσκων μὴ διὰ τοῦτο νομίζειν τὸ ἐξ ἑαυτοῦ ὅλον κινούμενον ὑπὸ μηδενὸς κινεῖσθαι, ὅτι μὴ φαίνεται ἔξωθεν τὸ κινοῦν αὐτό. δύ-

2 κεφαλαίω F 3 αὐτὸ aA: αὐτῇ F: αὐτῷ M συντάξαι aAM: συνάψαι F ἔχει ἂν F 6 ὧν aAM: ὡς F 7 τὸ (ante πρῶτον) om. a τούτῳ aF: τούτοις AM 9 παραδεδομένοις M παρακολουθοῦντες τέως παραδιδομένοις aF 11 ὑπό τινος ἀνάγκη κινεῖσθαι Aristotelis principalis recensio (ed. R. Shute *Anecdota Oxoniensia* Class. Ser. I 3 p. 169 sqq.) quam sequi solet Simplicius 12 πρότερον FM 13 κινεῖσθαι sic aAF, fortasse κινεῖται ut p. 1038,24 et M 14 ἤρτηνται F ἐπειδὴ δὲ AM: ἐπειδὴ F: ἐπὶ δὲ a 17 τὰ (ante κατὰ) om. M ψυχὴν a 19 διώκειν M (sed in mg. γρ. δινεῖν) 20 καθ' ἑαυτὸ M 21 πρώτως] sic M, sed in mg. γρ. πρώτου 22 οἷον F 23 πέμπτου] E 1 p. 224a32 post κινῶν intercidisse videtur velut οὐ πρώτως κινεῖσθαι. lacunam sarciebat additis οὐκ post κινῶν et κινεῖσθαι post λέγεται F. hoc κινεῖσθαι etiam a addit, οὐκ M inserit αὐτὸς] αὐτοῦ M 24 τι supra add. A: post κινεῖσθαι M 25 τῷ om. M 26 τι supra add. A 27 τὸ κινοῦν, ἄλλο δὲ τὸ κινούμενον AM: τὸ κινούμενον, ἄλλο δὲ τὸ κινοῦν aF 28 ἡμᾶς ἀπεθύνει (sic) a

ναται γὰρ μὴ εἶναι φανερὸν τὸ κινοῦν καὶ ἐφ' ὧν προδήλως ἄλλο τί ἐστι 242r
τὸ κινοῦν καὶ ἄλλο τὸ ὑπὸ τούτου κινούμενον, ὡς ἐπὶ ἐκθετικοῦ παραδείγματος αὐτὸς δείκνυσιν. εἰ γὰρ εἴη τὸ ΚΜ κινούμενον ὅλον τῷ μέρος μὲν αὐτοῦ τὸ ΚΛ κινεῖν κινούμενον καὶ αὐτό, μέρος δὲ τὸ ὑπολειπόμενον αὐτοῦ τὸ ΛΜ ὑπὸ τοῦ ΚΛ κινεῖσθαι, οὐκ ἄν τις λέγοι δικαίως τὸ ΚΜ μὴ κινεῖσθαι ὑπό τινος διὰ τὸ μὴ φανερὸν εἶναι, πότερον ἐν αὐτῷ τὸ κινοῦν καὶ πότερον τὸ κινούμενον· καὶ γὰρ ἐπὶ τῶν ζῴων ὅλον μὲν ὁρᾶται κινούμενον τὸ ζῷον, ὁμολογεῖται δὲ ὑπὸ τῆς ψυχῆς τὸ σῶμα κινεῖσθαι. ἥτις τῷ κινεῖσθαι τὸ σῶμα συγκινεῖται αὐτῷ. διὸ κἂν μὴ φαίνηται, ὑπ' αὐτῆς λέγομεν κινεῖσθαι τὸ σῶμα. οὕτως οὖν καὶ τοῦ ΑΒ ὅλου κινουμένου, κἂν μὴ φαίνηται τὸ κινοῦν, οὐ διὰ τοῦτο χρὴ λέγειν ὑπὸ μηδενὸς κινεῖσθαι αὐτό. εἰ οὖν καὶ τὸ ἔξωθεν κινούμενον προδήλως ὑπό τινος κινεῖται καὶ τὸ ἐξ ἑαυτοῦ, κἂν μὴ φαίνηται τὸ κινοῦν, οὐδὲν κωλύει ὑπό τινος κινεῖσθαι, συνάγεται ὅτι πᾶν τὸ κινούμενον ὑπό τινος κινεῖται, τοῦ μὴ φαίνεσθαι τὸ κινοῦν οὐδὲν ἡμῖν ἐμποδίζοντος πρὸς τὸν λόγον. δῆλον δὲ ὅτι ἐκ τούτου τοῦ ἐπιχειρήματος οὐ δέδεικται μέν, ὅτι καὶ τὸ ἐξ ἑαυτοῦ δοκοῦν κινεῖσθαι ἐξ ἀνάγκης ὑπό τινος κινεῖται, ἔγνωμεν δὲ ὅτι, κἂν μὴ φαίνηται τὸ κινοῦν, οὐδὲν κωλύει ὑπό τινος κινεῖσθαι τὸ κινούμενον. τὸ δὲ ἐφεξῆς δείκνυσι τὸ προκείμενον οὕτως·

p. 241b33 Εἶτα τὸ μὴ ὑπό τινος κινούμενον ἕως τοῦ ἀνάγκη καὶ τὸ ὅλον ἠρεμεῖν. |

Δείξας ὅτι οὐκ ἀνάγκη, εἰ μὴ φαίνεται τὸ κινοῦν, ὑπὸ μηδενὸς κινεῖ- 242v
σθαι τὸ κινούμενον καὶ τὴν ἀπὸ τοῦ φαίνεσθαι πρόληψιν διαρθρώσας, δείκνυσι λοιπὸν τὸ προκείμενον, ὅτι πᾶν τὸ κινούμενον ὑπό τινος κινεῖται. δείκνυσι δὲ αὐτὸ προλαβὼν ὅτι εἴ τι ἠρεμεῖ τῷ ἄλλο πεπαῦσθαι κινούμενον, ἀνάγκη ὑπό τινος αὐτὸ κινεῖσθαι. τὸ μὲν γὰρ μὴ κινούμενον ὑπό τινος, οὐκ ἀνάγκη παύσασθαι κινούμενον ἄλλου τινὸς παυσαμένου. ἀπὸ τύχης μὲν γὰρ ἄν ποτε καὶ τὸ μὴ ὑπό τινος κινούμενον παυσαμένου τῆς κινήσεως ἐκείνου παύσαιτο ἂν κινούμενον καὶ αὐτό, οὐ μὴν ἐξ ἀνάγκης. εἰ οὖν τὸ μὴ ὑπό τινος κινούμενον οὐκ ἀνάγκη παύσασθαι ἄλλου τινὸς παυσαμένου, τὸ ἐξ ἀνάγκης παυσάμενον ἄλλου τινὸς παυσαμένου ἀνάγκη ὑπό τινος κινεῖσθαι.

---

1 τὸ κινοῦν AM: κινούμενον F: τὸ κινοῦν ὡς τὸ κινούμενον a   τί AM: om. aF   3 αὐτὸς δείκνυσιν A: αὐτὸ δείκνυσιν M: τοῦτο δείκνυσιν αὐτός aF   εἴη τὸ $\overline{\text{κμ}}$ κινούμενον ὅλον A: ἐν τῶ κμ' κινούμενον ὅλον F: ἦν τὸ $\overline{\text{κμ}}$ κινούμενον ὅλον M: τοῦ $\overline{\text{κμ}}$ κινουμένου ὅλου a   τῷ scripsi: τῶ A^2 in mg.: τὸ aA^1FM   4 κινεῖν M: κινεῖ aAF   5 κινεῖσθαι AM: κινεῖ F: κινεῖται a   δικαίως τὸ (A superscr. τῶι) $\overline{\text{κμ}}$ AM: τὸ $\overline{\text{κμ}}$ δικαίως a: τὸ $\overline{\text{κλ}}$ μὴ δικαίως (om. μὴ ante κινεῖσθαι) F   6 πρότερον M utroque loco   8 κινεῖσθαι τὸ σῶμα M   9 τῷ supra add. A   συγκεῖται a   10 τὸ σῶμα κινεῖσθαι M   11 οὐ διὰ — τὸ κινοῦν (13) om. F   15 ἡμῖν in ras. M   16 ἑαυτοῦ A: αὐτοῦ a: αὐτοῦ FM   20 μὴ] μὲν F ἔτι κτλ. sec. vers. vulg. (quam hinc fere neglego) a   23 πρόσληψιν F   διορθώσας AM cf. p. 1040,14   27 οὐκ om. M   28 κινουμένου M   παυσαμένου AFM: παυσαμένης a   30 παύσασθαι AM: πεπαῦσθαι aF   30. 31 τὸ ἐξ ἀνάγκης — παυσαμένου om. F: τὸ ἐξ ἄλλου παυσαμένου παυσόμενον τοῦ κινεῖσθαι τοῦτο M   31 ἀνάγκη om. A   κινεῖται AM

τοῦτο οὖν κατὰ τὸν δεύτερον τῶν ὑποθετικῶν συναγαγὼν καὶ προσλαβὼν 242v τὸ πᾶν τὸ κινούμενον διαιρετὸν εἶναι, ὅπερ ἔδειξε πρὸς τῷ τέλει τοῦ προλαβόντος βιβλίου, ἐκτίθεται τὸ ΑΒ κινούμενον διαιρετὸν ὄν, ὅτι κινούμενον, καὶ διαιρεῖ αὐτὸ κατὰ τὸ Γ καὶ λέγει ὅτι τοῦ ΓΒ μὴ κινουμένου, ὅ ἐστι μέρος τοῦ ΑΓΒ, οὐδὲ τὸ ΑΒ κινηθήσεται ὅλον ἔτι. εἰ γὰρ λέγοι τις τὸ ΑΒ κινεῖσθαι τοῦ ΓΒ μὴ κινουμένου ἀλλὰ τοῦ ΑΓ μόνου, οὐκέτι τὸ ΑΒ ὅλον ἔσται καθ' αὑτὸ κινούμενον οὐδὲ πρώτως, ἀλλὰ τῷ μόριον αὐτοῦ κινεῖσθαι τὸ ΑΓ. ἀλλ' οὐχ οὕτως ὑπέκειτο κινεῖσθαι, ἀλλὰ καθ' αὑτὸ καὶ πρώτως τὸ ΑΒ· μὴ κινουμένου ἄρα τοῦ ΓΒ, οὐδὲ τὸ ΑΒ ὅλον πρώτως κινηθήσεται· εἰ δὲ μὴ κινεῖται ἔτι τὸ ΑΒ τοῦ ΓΒ ἠρεμοῦντος, ὑπό τινος ἔσται κινούμενον· τοῦτο γὰρ ἦν κείμενον ὑπ' ἄλλου κινούμενον, ὃ τῷ στῆναί τι παύεται κινούμενον.

Ταύτην τὴν ἀπόδειξιν αἰτιᾶται μὲν καὶ ὁ φιλολογώτατος Γαληνός, αἰτιῶνται δὲ καὶ ἄλλοι ὡς ἀδυνάτῳ χρωμένην ὑποθέσει τῇ λεγούσῃ τοῦ ΑΒ πρώτως καὶ καθ' αὑτὸ κινουμένου τὸ ΓΒ μὴ κινεῖσθαι. ὁ δὲ Ἀλέξανδρος καίτοι πολλαχοῦ τὴν ἀπόδειξιν ὑποπτεύων εἵλετο λέγειν, ὅτι οὐκ ἔστι πρὸς ὑπόθεσιν ἀδύνατον τὸ τοῦ καθ' αὑτὸ καὶ πρώτως κινουμένου μέρος ὑποθέσθαι ἱστάμενον· "μόνα γάρ, φησίν, πρὸς ὑπόθεσίν ἐστιν ἀδύνατα τὰ ἀλλήλων ἀναιρετικά, ὡς τὸ διὰ πέτρας πλεῖν." μήποτε δὲ καὶ τοῦτο τοιοῦτόν ἐστιν· εἰ γὰρ τὸ καθ' αὑτὸ καὶ πρώτως κινούμενον τοῦτο ἦν τὸ ὅλον αὐτὸ κινούμενον, καὶ οὐχὶ τὸ τῷ μέρος τι αὐτοῦ κινεῖσθαι κινούμενον, πῶς δύναται τῷ καθ' αὑτὸ καὶ πρώτως κινουμένῳ συνυπάρχειν τὸ μέρος μέν τι αὐτοῦ κινεῖσθαι, μέρος δὲ μὴ κινεῖσθαι; ἀλλ' ἡ μὲν ἀκολουθία ὑγιής. εἰ γὰρ σταίη τι μόριον τοῦ καθ' αὑτὸ κινουμένου, καὶ τὸ ὅλον στήσεται, καὶ οὐκέτι ὅλον καθ' αὑτὸ κινήσεται καὶ πρώτως· τὸ δὲ τοῦ καθ' αὑτὸ κινουμένου στῆναί τι μόριον, ἕως ἂν καθ' αὑτὸ καὶ ὅλον κινούμενον ὑποκέηται, τοῦτο ἀδύνατον. ἐμοὶ δὲ καὶ τοῦτο ἄπορον δοκεῖ, πῶς εἴληπται τὸ ΑΓΒ κινούμενον· εἰ μὲν γὰρ ὡς σῶμα μόνον, τί ἂν εἴη ἐν αὐτῷ τὸ κινοῦν; εἰ δὲ ὡς ζῷον, τοῦ μὲν ΓΒ κινουμένου μόνον ὡς σώ-

2 ἔδοξε F 2. 3 τέλει τοῦ προλαβόντος βιβλίου] Z 10 p. 240b8 sqq. 4 ΓΒ] βγ̄ FM 5 τοῦ add. F ΑΓΒ] πρώτου$^{\alpha}$ τρίτου$^{\gamma}$ δευτέρου$^{\beta}$ F: $\overline{\alpha\beta}$ M ὅλον ἔτι κινηθήσεται a λέγει M 6 ΓΒ] βγ̄ F 7 ἔσται] ἐστὶ M post αὑτὸ add. τὸ F ἀλλὰ τὸ μόριον M 8 ὑπόκειται M 9 ΓΒ] βγ̄ F 9. 10 κινήσεται πρώτως M ΓΒ] δευτέρου$^{\beta\gamma}$ γ̄ F 13 φιλολογώτατος AM: φιλοπονώτατος aF: πολυμαθέστατος audit p. 718,13 14 ὡς om. F χρωμένων F 15 ΓΒ] βγ̄ F 16 πανταχοῦ F 17 τὸ τοῦ] τὰ τοῦ F 18. 19 ἀδύνατά ἐστιν M 19 τὰ A: ὅσα aFM post ἀλλήλων add. ἐστὶν a 20 τὸ corr. in τῷ F κινούμενον — πρώτως (22) om. F 21 τὸ τῷ] ταὐτὸ M 22 τῷ] τὸ M 23 μέν τοι F 24 τις F: τὸ M 25 στήσεται — καὶ ὅλον (26) om. M sed rest. in mrg. κινήσεται AM cf. p. 1053,14: κινηθήσεται aF 25. 26 τὸ δὲ καθ' αὑτὸ M 26. 27 καὶ ὅλον κινούμενον AM: κινούμενον καὶ ὅλον F: κινούμενον ὅλον a 27 ἄπειρον a 28 ΑΓΒ] αβ FM γὰρ om. F 29 τὸ κινούμενον F ΓΒ] βγ̄ F μόνον om. M

ματος ὄντος, τοῦ δὲ ΑΓ κατὰ τὴν ψυχὴν τοῦ ζῴου τεταγμένου καὶ διὰ 242v τοῦτο κινοῦντός τε ἅμα καὶ κινουμένου, πῶς τὸ ὅλον καθ' αὑτὸ καὶ πρώτως λέγεται κινεῖσθαι, εἴπερ τὸ ΑΒ, τουτέστιν ἡ ψυχή, κατὰ συμβεβηκὸς κινεῖται τῷ ἐν κινουμένῳ εἶναι τῷ σώματι; πῶς δὲ ὅλως τὸ ΑΓ κινοῖτο ἂν τοῦ ΓΒ ἠρεμοῦντος, εἴπερ ἡ ψυχὴ καθ' ἑαυτὴν μὲν ἀκίνητός ἐστι, κινεῖται δὲ τῷ ἐν κινουμένῳ εἶναι τῷ σώματι; ὥστε οὐδὲ κατὰ μέρος ἂν τὸ ΑΒ λέγοιτο κινεῖσθαι, ὡς τοῦ ΑΓ ἐν αὐτῷ κινουμένου· εἰ γὰρ τὸ ΓΒ ἠρεμεῖ κατὰ τὸ σῶμα τεταγμένον, καὶ τὸ ΑΓ ἠρεμοίη ἂν ἀντὶ τῆς ψυχῆς παρειλημμένον. ἐγκαλοῦσι δὲ τῷ λόγῳ καὶ ὡς τὸ ἐν ἀρχῇ αἰτοῦντι, εἴπερ διὰ τοῦ μὴ κινεῖσθαι τὸ μέρος δείκνυσι τὸ ὅλον μὴ καθ' αὑτὸ κινούμενον· ὁ γὰρ ὑποτιθέμενος μὴ κινεῖσθαι τὸ μέρος δι' αὐτοῦ τούτου ὑποτίθεται μηδὲ τὸ ὅλον κινεῖσθαι καθ' αὑτὸ καὶ πρώτως.

Ἐπειδὴ δὲ οὐδὲ ἀπόβλητόν τι τῶν Ἀριστοτέλους νοημάτων εἶναί μοι δοκεῖ οὔτε ὁ Ἀλέξανδρος καίτοι πολλαχῇ στραφεὶς διαρθρώσας φαίνεται τὸν λόγον ὡς ἄπταιστον, οὐδὲν ἴσως κωλύει καὶ τὴν ἐμὴν περὶ αὐτοῦ ὑπόνοιαν εἰς ἐξέτασιν προθεῖναι τοῖς ἐντυγχάνουσι. μήποτε οὖν ὁ Ἀριστοτέλης προθέμενος δεῖξαι, ὅτι τὸ καθ' αὑτὸ καὶ πρώτως κινούμενον τὸ σῶμα ὂν οὐκ ἐξ ἑαυτοῦ τὴν τοῦ εἶναι ἀρχὴν ἔχει, ἀλλ' ὑπό τινος κινεῖται, δείκνυσι τοῦτο προλαβών, ὅτι τὸ ἠρεμοῦν τῷ ἄλλο τι πεπαῦσθαι κινούμενον ὑπό τινος κινεῖται καὶ οὐκ ἐξ ἑαυτοῦ τὴν κίνησιν ἔχει οὐδὲ ἑαυτὸ κινεῖ. τοῦτο δὲ ἔδειξε διὰ τοῦ ἀντικειμένου αὐτῷ ἐναργεστέρου ὄντος σὺν ἀντιθέσει τὴν ἀντιστροφὴν ποιησάμενος. εἰ γὰρ τὸ μὴ ὑπό τινος κινούμενον οὐκ ἀνάγκη παύεσθαι κινούμενον τῷ ἄλλο τι ἠρεμεῖν, ὃ ἀνάγκη παύεσθαι κινούμενον τῷ ἄλλο τι ἠρεμεῖν ὑπό τινος κινεῖται. τὸ δὲ ἄλλο τὸ μέρος ἔλαβεν, οὗ παυομένου παύεσθαι τὸ ὅλον καθ' αὑτὸ καὶ πρώτως κινούμενον. διὸ καὶ ἐν τῷ τέλει τοῦ λόγου ἐπήγαγε τοῦ δὲ μέρους μὴ κινουμένου ἀνάγκη καὶ τὸ ὅλον ἠρεμεῖν. οὐχ ὡς κινοῦν οὖν ἔλαβεν ἐκεῖνο, οὗ παυομένου παύεται τὸ ὅλον κινούμενον, ἀλλ' ὡς καὶ αὐτὸ ἐν τῷ ὅλῳ κινούμενον καὶ τῇ ἑαυτοῦ κινήσει συμπληροῦν τὴν τοῦ ὅλου κίνησιν. καίτοι εἰ ἐξ ἑαυτοῦ τὸ ὅλον ἐκινεῖτο καὶ μὴ ὑπό τινος ἄλλου, ἀλλ' αὐτὸ ἦν καὶ τὸ κινοῦν καὶ τὸ κινούμενον, ἀνάγκη ἦν ὅλον ὅλῳ ἑαυτῷ ἐφαρμόττειν καὶ ἀμερὲς εἶναι καὶ ἀδιαίρετον, προσθήσω δὲ ὅτι καὶ ἀεὶ κινεῖ-

1 τοῦ ζώου ψυχὴν collocat a 2 τε om. M 3 λέγεσθαι F ΑΒ] $\overline{\alpha\gamma}$ aM 4 πῶς δὲ — σώματι (6) om. F ΑΓ] $\overline{\gamma\alpha}$ A 5 ΓΒ] $\overline{\beta\gamma}$ M 6 τῷ prius] τῶν M 6. 7 ἂν τὸ] αὐτὸ F 7 εἰ γὰρ τὸ $\overline{\gamma}\beta$ ($\overline{\beta\gamma}$ M) aAM: εἰς τὸ $\beta\overline{\gamma}$ F 9 προειλημμένον M τὸ ἐν] τῶ ἐν F 9. 10 ἥπερ διὰ τὸ F 11 ὑποτεθειμένος M 12 ὅλως F 13 ἐπεὶ a οὐδὲ AF: οὐκ aM τῶν] τοῦ F μοι] μὴ M 14 διαθρώσας M: διορθώσας a 15 τὸν λόγον] τοῦτο M 15. 16 ἔννοιαν F 16 προθῆναι A[1] 18 ἑαυτοῦ AM: αὐτοῦ a: αὑτοῦ F 21 αὐτῷ om. M 23 πεπαῦσθαι M ὃ — ἠρεμεῖν (24) om. F 24 τῷ ἄλλο τι ἠρεμεῖν post ὃ transponit a κινούμενον F 25 τὸ ὅλον — παυομένου παύεται (28) om. sed rest. in mrg. M 26 μὴ (post μέρους) om. M 30 ἐξ αὐτοῦ F 31 καὶ (post ἦν) om. M ἦν καὶ τὸ iterat F τὸ (ante κινοῦν) om. a τὸ (ante κινούμενον) om. aF ἦν] ἢ M 32 καὶ (ante ἀεὶ) om. F

σθαι· ὡς γὰρ μὴ ἀπολεῖπον ἑαυτὸ οὔποτε λήγει κινούμενον. εἰ δὲ διαιρετόν 242v ἐστιν, ἐπειδὴ μὴ ἐφαρμόττει ὅλον ὅλῳ ἑαυτῷ οὐ πάρεστιν ἀλλήλοις πανταχοῦ τὸ κινοῦν καὶ τὸ | κινούμενον, μᾶλλον δὲ οὐδαμοῦ πάρεστιν ἐν ταὐτῷ. 243r διὸ καὶ μέρος τι μὴ κινούμενον δυνατὸν ἐπὶ τούτου λαβεῖν καὶ διὰ τὸ μέρος καὶ τὸ ὅλον ἠρεμεῖν. εἰκότως οὖν καὶ αὐτὸς τὸ διαιρετὸν εἶναι τὸ κινούμενον αἴτιον εἶπεν εἶναι τοῦ τὸ ὅλον ἠρεμεῖν τοῦ μέρους μὴ κινουμένου, ὡς εἶναι τὴν τοῦ λόγου συναγωγὴν κατὰ μὲν τὸν Ἀλέξανδρον ἐν πρώτῳ σχήματι τοιαύτην· 'πᾶν τὸ καθ' αὑτὸ κινούμενον καὶ πρώτως ἐξ ἀνάγκης οὐ κινεῖται παυσαμένου τινὸς τῆς κινήσεως· ὃ ἐξ ἀνάγκης οὐ κινεῖται παυσαμένου τινὸς τῆς κινήσεως, τοῦτο ὑπό τινος κινεῖται.' τάχα δὲ ἐν δευτέρῳ σχήματι συνάγειν ἄμεινον οὕτως· 'τὸ καθ' αὑτὸ καὶ πρώτως κινούμενον διαιρετὸν ὂν μέρους ἠρεμοῦντος τὸ ὅλον ἠρεμεῖ· τὸ ἐξ ἑαυτοῦ κινούμενον οὐκ ἠρεμεῖ μέρους ἠρεμοῦντος ὅλον (οὐ γὰρ ἔχει μέρος τὸ τοιοῦτον)· τὸ ἄρα καθ' αὑτὸ καὶ πρώτως κινούμενον διαιρετὸν ὂν οὐκ ἐξ ἑαυτοῦ κινεῖται.' ὅπερ εἰς τὸ ὑπό τινος κινεῖσθαι μεταλαμβανόμενον καταφατικὸν ἐποίησε τὸν Ἀλέξανδρον συναγαγεῖν ἐν πρώτῳ σχήματι τὸ συμπέρασμα. ὅτι δὲ οὕτως ὡς εἶπον συνῆκται, τεκμαίρομαι ἐκ τοῦ τὴν ἐλάττονα πρότασιν ὅλην αὐτὸν τεθεικέναι πρὸς τῷ πέρατι τοῦ λόγου λέγοντα ἀεὶ μὲν γὰρ ἔσται τὸ κινούμενον διαιρετόν, τοῦ δὲ μέρους μὴ κινουμένου ἀνάγκη καὶ τὸ ὅλον ἠρεμεῖν, ὃ ταὐτόν ἐστιν ὡς οἶμαι τῷ 'τὸ κινούμενον διαιρετὸν ὂν τοῦ μέρους ἠρεμοῦντος τὸ ὅλον ἠρεμεῖ.' εἰ δὲ ἔτυχον ὁπωσοῦν ἐγὼ τοῦ σκοποῦ τῶν εἰρημένων, οὐκ ἀδύνατον οἶμαι τοῦ καθ' αὑτὸ καὶ πρώτως κινουμένου μέρος ὑποθέσθαι μὴ κινούμενον· καθ' αὑτὸ μὲν γὰρ καὶ πρώτως κινούμενον ὑπετέθη τὸ διαιρετὸν μὲν ὄν, οὔπω δὲ διῃρημένον· τὸ δὲ διαιρετὸν ὑποθέσθαι διῃρημένον οὐκ ἔστι τῶν ἀδυνάτων. καὶ διὰ τοῦτο καὶ ὁ Ἀριστοτέλης διαιρετὸν ὑποθέμενος τὸ καθ' αὑτὸ κινούμενον διεῖλεν αὐτό, καὶ τῇ διαιρέσει τῇ κατ' ἐνέργειαν ἠκολούθησεν τὸ μὴ καθ' αὑτὸ κινεῖσθαι. καὶ πρὸς τὴν ἐμὴν δὲ ἀπορίαν λέγω, ὅτι τὸ ΑΒ τὸ κινούμενόν ἐστι σῶμα, ὅπερ ὅτι οὐκ ἐξ ἑαυτοῦ κινεῖται, ἔδειξεν ἐκ τοῦ μερισθῆναι καὶ μέρους ἐν αὐτῷ ἠρεμεῖν ὑποτεθέντος τὸ ὅλον ἠρεμεῖν· ὅπερ τῷ ἐξ ἑαυτοῦ κινουμένῳ οὐχ ὑπάρχει διὰ τὸ μηδὲ ἔχειν μέρος. οὕτω δὲ ληφθεὶς ὁ λόγος οὐδὲ τὸ ἐν ἀρχῇ αἰτεῖν ἂν λέγοιτο. ἐλήφθη μὲν γὰρ

1 ἑαυτὸ AM: ἑαυτῇ F: ἑαυτοῦ a λήγει aA: λέγειν F: λήγειν M διαρετὸν M 2 μὴ AM: οὐκ a: om. F ἐφαρμόττειν A 3 ἐν αὐτῷ M 4 τοῦτον F[1] 5 αὐτὸ F 6 εἶναι εἶπεν aF τοῦ τὸ] τοῦτο F 7 ὡς οὖν τὴν τοῦ ὅλου F τὸν AM: om. aF 8. 9 ἐξ ἀνάγκης — κινούμενον (12) om. F 9. 10 τῆς κινήσεως] τοῦ κινεῖσθαι M utroque loco 12 μέρους ἠρεμοῦντος AM: ἠρεμοῦντος τοῦ μέρους aF ἠρεμεῖν F 13 ὅλον post ἠρεμεῖ collocat a τὸ ὅλον M 16 συναγαγεῖν post σχήματι collocant aF 18 ὅλην αὐτὴν M 19 μὲν om. Arist. 20 ἀνάγκη om. F ἐστιν supra add. A 21 ἠρεμεῖν F 22 ὁπωσοῦν om. M 23 ὑποθέσθαι AM: ὑποτιθέναι aF 24 μὲν prius om. M ὑπετέθη aAM: ἐτέθη F 26 καὶ (ante διὰ) om. M 29 ὅπερ ὅτι AM: ὅτι ὅπερ F: ὅπερ a κινεῖσθαι a 30 ἠρεμεῖν ὑποτεθέντος AM: ὑποτεθέντος ἠρεμεῖν aF τὸ ὅλον ἠρεμεῖν AM: ἠρεμεῖν τὸ ὅλον F: ἠρεμεῖ τὸ ὅλον a 31 αὑτοῦ M 32 ἂν post ἀρχῇ collocat M

τὸ ΑΒ, ἕως ἂν διαιρετὸν ᾖ καὶ μὴ διῃρημένον, καθ' αὑτὸ καὶ πρώτως 243r κινούμενον· διαιρεθέντος δὲ τοῦ διαιρετοῦ τῇ τοῦ μέρους ἠρεμίᾳ ἐδείχθη τὸ ὅλον ἠρεμοῦν, ὡς μηδὲ καθ' αὑτὸ καὶ πρώτως ἔτι κινούμενον εἶναι αὐτὸ μετὰ τὸ ἐνεργείᾳ διαιρεθῆναι. εἴτε γὰρ κινεῖται τὰ ἐνεργείᾳ γενόμενα μέρη, οὐκέτι πρώτως τὸ ὅλον κινεῖται, εἴτε ἠρεμεῖ τι τῶν μερῶν, οὐκέτι καθ' αὑτὸ κινεῖται τὸ ὅλον, ἀλλ' εἴπερ ἄρα, τῷ μέρος τι αὐτοῦ κινεῖσθαι. ἰστέον μέντοι ὅτι ἐν τῷ ἐφεξῆς βιβλίῳ προτίθεται πάλιν δεῖξαι τοῦτο τὸ πᾶν τὸ κινούμενον ὑπό τινος κινεῖσθαι, καὶ δείκνυσιν αὐτὸ ἀκριβέστερόν τε καὶ ἐνεργέστερον.

p. 242a15 Ἐπεὶ δὲ πᾶν τὸ κινούμενον ἀνάγκη ὑπό τινος κινεῖσθαι ἕως τοῦ τοῦτο δὲ ἀδύνατον.

Λαβὼν ὡς δεδειγμένον τὸ πᾶν τὸ κινούμενον ὑπό τινος κινεῖσθαι, τούτου κειμένου δείκνυσιν, ὅτι ἔστι τι τὸ πρῶτον κινοῦν καὶ οὐκ ἐπ' ἄπειρον ἄλλο ἄλλο κινεῖ, ἀλλ' ἔστι τι ὃ κινεῖ μὴ ὑπ' ἄλλου κινούμενον. δείκνυσι δὲ αὐτὸ ἐπὶ τῆς κατὰ τόπον κινήσεως. ἐπειδὴ γὰρ αὕτη πρώτη τῶν κινήσεων τῷ μὴ οὔσης ταύτης μηδὲ ἄλλην τινὰ κίνησιν εἶναι, ὡς ἐν τῷ ἑξῆς βιβλίῳ μαθησόμεθα, ἐὰν ἐπὶ ταύτης δειχθῇ τὸ εἶναι τὸ πρῶτον κινοῦν, καὶ καθόλου ἂν εἴη δεδειγμένον. ἡ δὲ δεῖξις διὰ τῆς εἰς ἀδύνατον ἀπαγωγῆς πρόεισιν. ὑποθέμενος γὰρ ἐπ' ἄπειρον ἄλλο ὑπ' ἄλλου κινεῖσθαι, δείκνυσιν ἑπόμενον τούτῳ τὸ ἐν πεπερασμένῳ χρόνῳ ἄπειρον γίνεσθαι κίνησιν, ὅπερ ἀδύνατον ἐν τῷ πρὸ τούτου δέδεικται βιβλίῳ. τὸ δὲ ὑπ' ἄλλου κινούμενον καλῶς εἴρηται, ἵνα μὴ μόνον ὑπ' ἄλλου εἰπὼν δόξῃ τὸ ἐν ἀρχῇ λαμβάνειν τὸ εἶναί τι τὸ πρῶτον κινοῦν· ὃ δείκνυσι διὰ τοῦ δεῖξαι ὅτι οὐκ ἐπ' ἄπειρον ἄλλο πρὸ ἄλλου κινούμενον κινεῖ. ἐπὶ τούτου οὖν τοῦ ⟨τὸ⟩ ὑπ' ἄλλου κινούμενον ἀεὶ κινεῖσθαι ποιεῖται τὴν δεῖξιν ἀναιρῶν τούτου τὸ ἐπ' ἄπειρον καὶ δεικνύς, ὅτι ἔστι τι πρῶτον κινοῦν μὴ ὑπ' | ἄλλου αὐτὸ κινούμενον. ὑποθέμενος οὖν τὸ κινούμενον ὑπ' ἄλλου 243v ἀεὶ κινουμένου καὶ αὐτοῦ ὑπ' ἄλλου κινεῖσθαι καὶ τοῦτο ἐπ' ἄπειρον, δείκνυσι τὸ ἑπόμενον ἀδύνατον τῇ ὑποθέσει. ἐπεὶ γὰρ τὸ κινοῦν ὑπόκειται

1 ᾖ] ἦν F 4 τὸ ἐνεργεία γινόμενα (sic) F 5 ἠρεμεῖν F 6 τὸ ὅλον κινεῖται aF τῷ] τὸ F 7 ὅτι ἐν τῷ] ὡς τὸ M προστίθεται F 8 κινεῖται M τε om. M 9 an ἐναργέστερον (cf. p. 209,5)? 11 τοῦτο δὲ AM: τοῦ τὸ F 12 post λαβὼν add. δὲ F 13 κειμένου] post ι duarum litterarum litura A τι om. F 15 τόπος a ἐπειδὴ γὰρ AM: ἐπεὶ γὰρ F: ἐπειδὴ a 16 τῷ] τὸ F ταύτης AFM: αὐτῆς a μηδὲ] οὐδὲ M ἐφεξῆς a 17 βιβλίῳ] Θ 7 p. 260b5 μαθησόμεθα hoc loco om. F post μαθησόμεθα inculcat τὸ δὲ ὑπ' ἄλλου (21) — κινεῖ (24) a, itemque F qui post κινεῖ iterat ὡς ἐν τῶ ἑξῆς βιβλίω μαθησόμεθα 17 ἐὰν οὖν ἐπὶ τῆς κατὰ τόπον κινήσεως δειχθῇ interpolat a 18 ἂν εἴη AM: εἴη ἂν aF 21 βιβλίῳ] Z 7 p. 238a32 sqq. τὸ δὲ — κινεῖ (24) post μαθησόμεθα (17) transiciunt aF 21. 22 τὸ δὲ ὑπ' ἄλλου ἀεὶ κινούμενον M 23 τῶ εἶναι τι πρῶτον F: τὸ εἶναι τι πρῶτον M 25 πρὸ ἄλλο F[1] τὸ ὑπ' ἄλλου κινούμενον a: ὑπ' ἄλλου κινουμένου AFM κινεῖσθαι ποιεῖται] ποιεῖ M cett. om. 28 καὶ (ante τοῦτο) om. M

κινούμενον αὐτὸ ὑπό τινος κινεῖν, δῆλον ὅτι ἅμα τε αὐτὸ ἔσται κινούμενον ὑπὸ τοῦ κινοῦντος αὐτὸ καὶ κινοῦν τὸ ὑφ' ἑαυτοῦ κινούμενον, εἴπερ τῷ κινεῖσθαι ὑπ' ἄλλου κινεῖ· ἐν τῷ αὐτῷ ἄρα χρόνῳ καὶ κατὰ τὸ αὐτὸ ἥ τε τοῦ κινοῦντος καὶ ἡ τοῦ κινουμένου κίνησις ἐπιτελεῖται (ὅτε γὰρ κινεῖται τὸ κινοῦν, τότε κινεῖ)· ὥστε ἅμα ἡ κίνησις ἔσται πάντων τῶν κινούντων τε καὶ κινουμένων. εἰ γὰρ τὸ μὲν Α ὑπὸ τοῦ Β κινοῖτο τὸ δὲ Β ὑπὸ τοῦ Γ τοῦτο δὲ ὑπὸ τοῦ Δ καὶ ἀεὶ τὸ ἐχόμενον ὑπὸ τοῦ ἐχομένου, φανερὸν ὅτι ἅμα ἔσται ἡ τοῦ Α καὶ ἡ τοῦ Β καὶ ἡ τοῦ Γ καὶ ἑκάστου τῶν κινούντων καὶ κινουμένων κίνησις, ἐπειδὴ ἕκαστον τῶν κινούντων καὶ κινουμένων ἕν κατ' ἀριθμόν ἐστι, τοῦ δὲ ἑνὸς κατ' ἀριθμὸν μία κατ' ἀριθμὸν ἡ κίνησις· κἂν γὰρ ἡ ἐκ πάντων μία καὶ συνεχὴς γίνηται, ἀλλ' ἡ μία αὕτη σύγκειται ἐκ τῶν κατ' ἀριθμὸν τοσούτων, ὅσα ἐστὶ τὰ κινοῦντα καὶ κινούμενα· κἂν γὰρ ἅμα πάντα κινῆται, ἀλλ' ἕκαστον αὐτῶν ἰδίαν κίνησιν κινεῖται διωρισμένα κατ' ἀριθμόν. τοῦ γὰρ ἀριθμῷ ἑνὸς μία ἡ κατ' ἀριθμὸν κίνησις καὶ ὡρισμένη τῷ ἑνί. πᾶσα γὰρ κίνησίς φησιν ἔκ τινος εἴς τι. τοῦτο γάρ ἐστι τὸ κινήσει εἶναι καὶ ὅλως μεταβολῇ τὸ εἶναι ἔκ τινος εἴς τι καὶ ὡρίσθαι τῷ ἐξ οὗ καὶ τῷ εἰς ὅ. εἰπὼν δὲ ὅτι ἑκάστου τῶν κινούντων καὶ κινουμένων μία τῷ ἀριθμῷ κίνησις, δείκνυσιν ὅτι 'ἡ ἐκ τοῦ αὐτοῦ εἰς τὸ αὐτὸ κατὰ ἀριθμὸν ἐν τῷ αὐτῷ κατ' ἀριθμὸν χρόνῳ γινομένη'. ἐκ τοῦ αὐτοῦ δὲ τὸ ἐξ οὗ λέγει καὶ εἰς τὸ αὐτὸ τὸ εἰς ὅ, εἴτε τὸ αὐτό ἐστιν εἴτε ἕτερον τὸ ἐξ οὗ καὶ εἰς ὅ. καὶ ὁ χρόνος δὲ ἂν μὴ εἷς ᾖ καὶ συνεχὴς τῆς ἀπό τινος εἴς τι κινήσεως ἀλλὰ διαλείπων, οὐκ ἔστι μία ἡ κίνησις· ἂν γὰρ ἐκ τοῦδε τοῦ λευκοῦ εἰς τόδε τὸ μέλαν μεταβάλλῃ μὴ ἐν ἑνὶ κατ' ἀριθμὸν καὶ συνεχεῖ χρόνῳ, ἀλλ' ἐν ἄλλῳ καὶ ἄλλῳ, εἰ καὶ ὅτι μάλιστα ἓν κατ' ἀριθμὸν εἴη τό τε ἐξ οὗ καὶ τὸ εἰς ὃ καὶ τὸ μεταβάλλον ἕν, οὐκ ἔσται κατ' ἀριθμὸν μία κίνησις ἡ διακεκομμένη, ἀλλ' εἴπερ ἄρα, μία τῷ εἴδει.

Εἰπὼν δὲ περὶ τῆς κατ' ἀριθμὸν μιᾶς κινήσεως ἐπάγει, ὅτι καὶ ἡ κίνησις ὥσπερ καὶ τὰ ἄλλα τριχῶς τὸ ἓν εἶναι ἔχει· ἢ γὰρ ἀριθμῷ, ὡς εἴρηται, ἢ γένει ἢ εἴδει. καὶ τὶς μὲν ἡ κατ' ἀριθμὸν μία εἴρηται, γένει δὲ μία κίνησίς ἐστιν ἡ τῆς αὐτῆς κατηγορίας οἷον οὐσίας ὡς ἡ γένεσις καὶ ἡ φθορά, ἢ ποιότητος ὡς ἀλλοίωσις, ἢ ποσότητος ὡς αὔξησις καὶ μείωσις,

2 εἴπερ τὸ M 3 κινεῖσθαι ὑπ' ἄλλου AM: ἄλλον κινεῖσθαι F: ὑπ' ἄλλου κινεῖσθαι a 4 ἡ κίνησις aAM: κίνησιν F 5 πάντων om. F 6 κινοῖτο] το supra add. A 8 ἑκάστου AM: ἑκάστης F: ἑκάστη a 9 ἐπειδὴ aM: ἐπεὶ δὲ AF κινούντων AM: κινούντων τε aF 12 τὰ om. M 13 κινεῖται M 14 ἀριθμῷ aAM: ἀριθμοῦ F 16 εἶναι post εἴς τι collocant aF 17 ὡρίσθη F τῷ ἐξ οὗ καὶ τῷ εἰς ὃ aFM: τὸ ἐξ οὗ καὶ τὸ εἰς ὃ A 18 τῷ] τῶν F[1] κίνησιν F 20 ἐκ τοῦ αὐτοῦ δὲ aAM: ἐκ τούτου οὖν τοῦδε F τὸ (post δὲ) a: τοῦ AFM 22 ἀπό A: ὑπό FM: ἐκ a οὐκ ἔστι AM: οὐκέτι aF: fortasse οὐκ ἔσται ut v. 26 vel οὐκέτι ἔσται ut Aristoteles p. 242b3 οὐκέτι ἔσται ἀριθμῷ μία κίνησις 24 συνεχὴ a: συνεχεῖς M 24. 25 εἰ καὶ AM: καὶ εἰ aF 26 οὐκ ἔστι M μία post ἔσται iterat a: om. utrobique F 29 ὡς] καὶ M 32 ποιότητος a: ποιότης A: ποιότης FM (το supra) ποσότης FM

ἢ τῆς ποῦ ὡς ἡ κατὰ τόπον. κατηγορίας γὰρ ταῦτα τὰ γένη λέγειν ἔθος 243v αὐτῷ. εἴδει δὲ αἱ αὐταὶ κινήσεις εἰσὶν αἱ ἐκ τῶν αὐτῶν τῷ εἴδει εἰς τὰ αὐτὰ πάλιν ἀλλήλοις τῷ εἴδει γινόμεναι, οἷον ἐκ λευκῶν εἰς μέλανα γινόμεναι· τοῦ γὰρ αὐτοῦ εἴδους ἐστὶ τὰ λευκὰ καὶ τοῦ αὐτοῦ τὰ μέλανα. εἴτε οὖν ἅμα γίνοιντο πλείονες κινήσεις ἐκ λευκῶν εἰς μέλανα εἴτε ἐν ἄλλῳ καὶ ἄλλῳ χρόνῳ, αἱ αὐταὶ τῷ εἴδει εἰσίν. εἰπὼν δὲ ἢ ἐξ ἀγαθοῦ εἰς κακόν ἐπήγαγεν ἐὰν ᾖ ἀδιάφορον τῷ εἴδει, τὸ ἀγαθὸν δηλονότι καὶ τὸ κακὸν ὡς σωφροσύνη καὶ ἀκολασία. εἰ μέντοι κατ' εἶδος διαφέρει τὰ ἀγαθά, τά τε ἐξ ὧν καὶ πάλιν τὰ εἰς ἃ ἡ μεταβολὴ ὡς σωφροσύνη ἀνδρίας καὶ ἀκολασία δειλίας, οὐκέτι ὁμοειδεῖς αἱ ἐν τοῖς τοιούτοις μεταβολαί, ἀλλ' εἴπερ ἄρα, ὁμογενεῖς κατὰ τὸ ἀγαθὸν καὶ κακόν. περὶ δὲ τῆς μιᾶς κατ' ἀριθμὸν κινήσεως προειρηκὼς ἔτυχον. καὶ χρὴ τοσοῦτον μόνον προσθεῖναι, ὅτι καὶ τὸ κινούμενον ἓν εἶναι χρὴ κατ' ἀριθμόν, εἰ μέλλοι μία κατ' ἀριθμὸν ἡ κίνησις εἶναι. εἴρηται δὲ περὶ τῆς μιᾶς κινήσεως καὶ ἐν τῷ πέμπτῳ τῆσδε τῆς πραγματείας, εἰς ἃ ἡμᾶς ἀναπέμπων εἶπεν ἐν τοῖς πρότερον εἰρῆσθαι.

Μετὰ δὲ τὸ συστῆσαι, ὅτι μίαν κατ' ἀριθμὸν κίνησιν ἕκαστον κινεῖται τῶν κινούντων τε καὶ κινουμένων, λαμβάνει τὸν χρόνον, ἐν ᾧ τὸ ἓν τῶν κινουμένων κινεῖται, οἷον τὸ Α πεπερασμένον ὄντα, ἐπειδὴ καὶ ἡ κίνησις ἡ ἑκάστου πεπερασμένη ὑπόκειται ἔκ τινος εἴς τι οὖσα. ἡ δὲ πεπερασμένη κίνησις ἐν πεπερασμένῳ δέδεικται χρόνῳ. καὶ τίθησι τὸν τῆς κινήσεως τοῦ Α χρόνον πεπερασμένον τὸν Κ. ἐπειδὴ δὲ ἄπειρά ἐστι τὰ κινοῦντα καὶ κινούμενα, κἂν ἡ ἑκάστου κίνησις πεπερασμένη ᾖ, ἀλλ' ἡ ἐξ ἁπασῶν ἀπείρων ὄντων ἄπειρος ἔσται. τὸ γὰρ συντιθέμενον μέγεθος ἐκ τῆς τῶν ἀπείρων τῷ πλήθει μεγεθῶν συνθέσεως ἀνάγκη ἄπειρον εἶναι, κἂν πεπερασμένον ἕκαστον ᾖ τῶν συντιθέντων. ἄπειρος οὖν ἡ ΕΖΗΘ ὡς τῷ λόγῳ εἰπεῖν κίνησις ἡ ἐκ τῶν ἀπείρων τῷ πλήθει κινήσεων συνεστῶσα. ἐπεὶ οὖν ἐν ᾧ τὸ Α κινεῖται χρόνῳ, τοῦτ' ἔστιν ἐν τῷ Κ, ἐν τούτῳ καὶ τῶν ἄλλων ἕκαστον τῶν κινουμένων ἀπείρων ὄντων τῷ πλήθει κινεῖται, συμβήσεται καὶ τὴν ὅλην τὴν ΕΖΗΘ

1 ταῦτα γένη M 2 κινήσεως a αἱ om. FM 3 γινόμενον M οἷον AM: οἷον αἱ a: εἰς F 3. 4 γινόμεναι om. FM 5 ἐκ] ἐυ sic M 6 ante αἱ M inser. καὶ εἰσὶ τῷ εἴδει M 7 εἰς κακοῦ superscr. ὀν F ἐὰν ᾖ om. Aristotelis codd. 9 τἀγαθὰ a 10 ἀνδρείας FM ἀκολασία littera in fine erasa A οὐκέτι AM: οὐκ ἔστιν F: οὐκ εἰσὶν a ὁμοειδεῖς, ει in lit. M τοῖς τούτοις M 11 εἴπερ] εἰ M 13 ἓν post χρὴ collocant aF 13. 14 εἰ μέλλοι AM: ἂν μέλλει F: ἂν μέλλῃ a 15 καὶ om. F πέμπτῳ] E 4 p. 227b3 sqq. ἀναπέμπων ἡμᾶς collocant aF 16 πρότερον aF: προτέροις AM 17 μετὰ aAM: κατὰ F 18 τε καὶ] καὶ M 19 ὄντα aA: ὄν FM καὶ om. M 20 ἔκ τινος om. M 21 ἐν πεπερασμένῃ a δέδεικται AM: om. F: post κίνησις collocat a 22 τὸ ᾱ χρόνου F πεπερασμένον om. F ἐστι aF: ἔσται AM 23 πεπερασμένη aAM: ἄπειρος F 24 ὄντων] οὐσῶν M 24. 25 συντιθέμενον AM: συντεθειμένον aF 26 συνθέτων M 27 post ὡς add. ἐν F 28 ἐν τῷ ᾱ M 29 τῷ] $\overset{α}{τ}$ corr. in τῶ F 30 τὴν (post ὅλην) om. F

κίνησιν ἄπειρον οὖσαν ἐν πεπερασμένῳ γίνεσθαι χρόνῳ τῷ Κ· ἀδύνατον 243v ἄρα τι ἠκολούθησε τὸ ἐν πεπερασμένῳ χρόνῳ ἄπειρον κινεῖσθαι κίνησιν· ἐδείχθη γὰρ τοῦτο ἀδύνατον ἐν τῷ πρὸ τούτου βιβλίῳ. ἠκολούθησε δὲ τῷ ἄπειρα τῷ πλήθει ὑποθέσθαι τὰ κινοῦντα καὶ κινούμενα· ἀδύνατον ἄρα 45 τὸ εἶναι ταῦτα ἄπειρα. ἔστιν ἄρα πρῶτόν τι ὃ κινεῖ μηκέτι ὑπ' ἄλλου κινούμενον. ἐπειδὴ δὲ τὸ ἐξ ἀπείρων τῷ πλήθει μεγεθῶν, κἄν τε ἴσα ᾖ τὰ μεγέθη κἄν τε ἄνισα, ἄπειρόν ἐστι, μέγεθος δέ τι καὶ ἡ κίνησις, εἰκότως προσέθηκεν, ὅτι εἴτε ἴσαι ἀλλήλαις εἰσὶν αἱ ἄπειροι τῷ πλήθει κινήσεις εἴτε ἄλλαι ἄλλων μείζους, ἀμφοτέρως ἄπειρος ἡ ὅλη.

p. 242b20 Οὕτω μὲν οὖν δόξειεν ἂν δεδεῖχθαι τὸ ἐξ ἀρχῆς ἕως τοῦ ἅμα δὲ πολλὰ κινεῖσθαι οὐκ ἀδύνατον.

Ἀδιορίστως ληφθέντος ἐν τῇ προειρημένῃ ἀποδείξει τοῦ ἄπειρα εἶναι 52 τῷ πλήθει τὰ κινοῦντα καὶ κινούμενα, ἐφιστάνει καλῶς, ὅτι μὴ τυγχάνων τοῦ προσήκοντος προσδιορισμοῦ ὁ λόγος δοκεῖ μὲν ἀποδεικνύναι τὸ ἐξ ἀρχῆς προτεθὲν τὸ εἶναί τι πρῶτον κινοῦν διὰ τοῦ ἀδύνατόν τι δεῖξαι ἑπόμενον τῷ ἀντικειμένῳ τῷ λέγοντι ἄλλο πρὸ ἄλλου ἐπ' ἄπειρον ἀεὶ κινεῖν 55 τε καὶ κινεῖσθαι καὶ διὰ τοῦτο ἀπείρους τὰς κινήσεις ὑποθεμένῳ, καὶ μίαν ἄπειρον τῷ μεγέθει τὴν ἐκ τῶν ἀπείρων τῷ πλήθει συστήσαντι καὶ συναγαγόντι ἀδύνατόν τι τὸ τὴν | ἄπειρον ταύτην ἐν πεπερασμένῳ χρόνῳ κινεῖσθαι. 244r ὅτι οὖν μὴ συνάγεται ἐκ τῶν κειμένων τούτων ἀδύνατόν τι, δείκνυσι. τὸ μὲν γὰρ κείμενον ἦν ἀπείρων τῷ πλήθει κινήσεις ἄπειροι καὶ αὐταὶ τῷ πλήθει. ἐνδέχεται δὲ τὰς ἀπείρους τῷ πλήθει ταύτας κινήσεις ἐν πεπερασμένῳ χρόνῳ γίνεσθαι ἅμα γινομένας, ὡς εἴρηται, τὴν τοῦ Α καὶ Β καὶ τῶν ἄλλων. καὶ οὐδὲν ἀδύνατον ἀκολουθεῖ. ἀλλὰ τὸ ἀδύνατον ἠκολούθησε τῷ μίαν ἄπειρον κίνησιν ἐν πεπερασμένῳ χρόνῳ κινεῖσθαι, ἐπεί τό 5 γε πλείους τῷ πλήθει καὶ ἀπείρους ἅμα ἐν πεπερασμένῳ γίνεσθαι οὐκ ἀδύνατον. εἰ οὖν μέλλει τὸ ἀδύνατον ἀκολουθεῖν, χρὴ δεῖξαι, πῶς αἱ ἄπειροι τῷ πλήθει κινήσεις εἰς μίαν κίνησιν ἄπειρον τῷ μεγέθει συντίθενται ἅμα γινομένην ἐν πεπερασμένῳ χρόνῳ, ἐν ᾧ καὶ μία τῶν πεπερα-

1 οὖσαν] τοὺς M   χρόνῳ γίνεσθαι M   2 τι om. M, sed ἠκολ in ras. est   3 βιβλίῳ] cf. ad p. 1042,21   4 θέσθαι F   5 μηκέτι] μὴ M   6 κἄν τι ἴσα F   τῷ μεγέθει M   7 ἐστι τὸ F   δέ τι om. F   7. 8 προστέθεικεν M   8 ἀλλήλαις AM: ἀλλήλοις aF   κινήσεις τῷ πλήθει aF   9 ἄλλαι om. M   ἀμφοτέρως, ρως in lit. M   10 δόξειεν ἂν A: δόξειε F: δόξειν M   11 πολλὰ] πολλάκις M   12 τοῦ] εἰ τοῦ M   13 τῶι A: τὰ aFM   14 διορισμοῦ M   15 προτιθὲν F   16 ἐπ' ἄπειρον post λέγοντι collocat a   17 καὶ (ante διὰ) om. F   τὰς AM: om. aF   18 τῶι πλήθει AM: om. aF   21 post ἦν add. τῶν a   τὸ πλήθει M   post πλήθει add. καὶ αἱ a: αἱ M   καὶ αὐταὶ AM: καὶ αὗται F: om. a   22 ταύτας post ἀπείρους collocant aFM, κινήσεις post ταύτας M   23 χρόνῳ om. M   τὴν AM: τήν τε aF   καὶ τοῦ β aFM   24. 25 ἠκολούθησε AFM: ἠκολούθησεν ἂν a   τῷ] τὸ F   26 ἅμα aM: om. aF   27 μέλλει . . . . . νατον M (τὸ ἀδύ om. in lac. V litt.)   ante πῶς habet ὅτι F   28 ἄπειρον κίνησιν M   27. 28 συντίθεται F

σμένων γίνεται· οὕτω γὰρ ἠκολούθει τὸ ἀδύνατον τὸ ἐν πεπερασμένῳ χρόνῳ 244r ἄπειρον εἶναι κίνησιν. τοῦτο οὖν ἐφεξῆς ποιεῖ δεικνὺς ὅπως μία ἄπειρος ἡ τοιαύτη κίνησις ἀποτελεῖται.

p. 242b24 Ἀλλ' εἰ τὸ κινοῦν πρῶτον κατὰ τόπον ἕως τοῦ οὐδὲν προσήκει διὰ τοῦτο γίνεσθαι ἀδύνατον.

Πολλῶν μὲν ὄντων καὶ ἀπείρων τῷ πλήθει τῶν κινούντων καὶ κινουμένων οὐδὲν ἀδύνατον ἕπεται τῷ τὰς ἀπείρους κινήσεις ἅμα ἐν πεπερασμένῳ γίνεσθαι χρόνῳ, ἀλλ' ἕν τι γίνεται, φησί, τὸ ἐκ πάντων τῶν κινούντων καὶ κινουμένων· τὸ γὰρ κινοῦν τι κατὰ τόπον πρῶτον, τοῦτ' ἔστι προσεχῶς καὶ μὴ δι' ἄλλου, καὶ σωματικὴν κίνησιν κινοῦν ἀνάγκη συνεχὲς ὂν τῷ κινουμένῳ ἢ ἁπτόμενον αὐτοῦ οὕτω κινεῖν αὐτό. σωματικὴν δὲ λέγει κίνησιν τὴν ἀντερειστικήν· κινεῖ μὲν γὰρ καὶ τὸ πρώτως κινοῦν καὶ τὸ ἐραστόν, καὶ κατὰ τόπον κινεῖ ταῦτα, ἀλλ' οὐ σωματικῶς· σωματικῶς γὰρ κινεῖ τὸ ὠθοῦν ἢ ἕλκον ἢ δινοῦν ἢ ὀχοῦν. τὰ δὴ τοιαῦτα ἅπτεσθαι ἀνάγκη τῶν ὑπ' αὐτῶν κινουμένων καὶ διὰ τῆς ἁφῆς τρόπον τινὰ ἑνοῦσθαι αὐτοῖς. κἂν πλείω οὖν κἂν ἄπειρα ᾖ τὰ κινοῦντα καὶ κινούμενα ἐκ διαδοχῆς, καὶ ταῦτα ἓν ἔσται κατὰ τὴν ἁφήν· 'εἴτε δὲ ἄπειρον, φησί, τὸ ἓν τοῦτο εἴτε πεπερασμένον, οὐδὲν διαφέρει,' οὐχ ὅτι ἀδύνατον ἐξ ἀπείρων τῷ πλήθει μεγεθῶν ἁπτομένων ἀλλήλων, κἂν τῶν Δημοκρίτου ἀτόμων εἴη τῷ μεγέθει βραχύτερα, πεπερασμένον τι ἓν γίνεσθαι, ἀλλ' ὅτι οὐ πρόκειται νῦν σκοπεῖν, εἴτε ἔστι τι ἄπειρον μέγεθος εἴτε οὐκ ἔστιν. κἂν γὰρ πεπερασμένον αὐτό τις ὑποθῆται, τῆς κινήσεως ἀπείρου οὔσης καὶ μιᾶς τῆς ἐκ τῶν ἀπείρων τῷ πλήθει κινήσεων συγκειμένης ἀκολουθήσει τὸ ἀδύνατον τὸ ἐν πεπερασμένῳ χρόνῳ ἄπειρον κίνησιν κεκινῆσθαι, εἴτε τὸ πεπερασμένον μέγεθος εἴτε τὸ ἄπειρον· ἀμφοτέρως γὰρ ἀδύνατον, ὡς δέδεικται ἐν τῷ πρὸ τούτου βιβλίῳ. καὶ νῦν δὲ ὑπέμνησεν, ὅτι ὅπως ἂν ληφθῶσιν αἱ ἄπειροι τῷ πλήθει κινήσεις, εἴτε ἴσαι εἴτε ἄνισοι μέγεθος

---

1 γίνεται aFM: ἐγίνετο A ἠκολούθει AM: ἠκολούθησε F: ἂν ἠκολούθησε a τὸ ἐν] τῷ ἐν F 2 πῶς μία ἄπειρον M 3 ἡ τοιαύτη aAM: αὐτὴ ἡ F 4 κινούμενον a πρώτως a 5 γενέσθαι M 6 μὲν aF: μὲν οὖν AM, at cf. p. 1038,21 et 1049,3 sim. τῷ πλήθει aFM: πλήθει A τῶν AM: om. aF καὶ AM: τε καὶ aF 7 ἀδύνατον aAM: ἄτοπον F τῷ τὰς aF: τὸ τὰς AM 8 γίνεται aA: γίνεσθαί FM (hic post φησί) 9 τῷ γὰρ κινοῦντι F 11 post κινουμένῳ add. κινεῖν a 13 καὶ κατὰ AFM: καὶ εἰ καὶ κατὰ a 13. 14 ἀλλ' οὐ σωματικῶς δὲ κινεῖ M 14 ἢ τὸ ἕλκον ἢ τὸ δινοῦν ἢ τὸ ὀχοῦν M δὴ A: δὲ aFM 15 ὑπ' ἀτῶν M 16 κἂν πλείω οὖν om. F κἄν τε ἄπειρα ᾖ κἄν τε μή, τὰ κινοῦντα F ᾖ om. aM 17 post ταῦτα add. γὰρ a 18 ἀδύνατον aF: δυνατὸν AM 20 βραχυτέρων ut videtur F 21 σκοπῶν F οὐκ ἔσται A[1] 21. 22 γὰρ πεπερασμένον AM: τὸ πεπερασμένον F: πεπερασμένον γὰρ a 22 μίαν F 23 κινήσεως M 24 κινεῖσθαι F 24. 25 εἴτε πεπερασμένον εἴη τὸ μέγεθος εἴτε ἄπειρον a 25 ἀμφότερα F γὰρ AM: γὰρ τὸ aF post ἀδύνατον add. ἔψεται a 26 ἐν om. F βιβλίῳ] cf. ad p. 1042,21 ὅτι AM: ἡμᾶς F: ἡμᾶς ὡς a

οὖσαι, ἄπειρον τὸ ὅλον τῷ μεγέθει ποιοῦσι, προσθεὶς νῦν, ὅτι καὶ μία γίνε- 244r
ται κίνησις διὰ τὴν τῶν κινούντων καὶ κινουμένων ἐπαφὴν ἓν ποιοῦσαν τὸ κινούμενον. ἡ δὲ τοῦ ἑνὸς κίνησις μία· τὸ δὲ ὃ γὰρ ἐνδέχεται, ληψόμεθα ὡς ὑπάρχον περὶ τοῦ ἴσας ἢ ἀνίσους λαβεῖν εἶπεν. ἐπεὶ γὰρ ἀμφοτέρως ἐνδέχεται, ὅπερ ἂν ὑποτεθῇ, τούτῳ ἕξομεν ἀκολουθοῦν τὸ ἀδύνατον. ἄπειρον δὲ ὑποθέμενος τὸ ἐκ τοῦ ΑΒΓΔ μέγεθος ἀπείρων ὄντων τῷ πλήθει μεγεθῶν ἐν τῇ συναγωγῇ τοῦ λόγου ἢ τὸ πεπερασμένον ἢ τὸ ἄπειρον εἶπεν ὡς καθ' ἑκάτερον τοῦ ἀδυνάτου ἀκολουθοῦντος. καὶ γὰρ ἄπειρον καὶ πεπερασμένον μέγεθος ἄπειρον κινεῖσθαι κίνησιν ἐν πεπερασμένῳ χρόνῳ ὁμοίως ἀδύνατον ἐδείχθη ἐν τῷ προλαβόντι βιβλίῳ. μετὰ δὲ τὸ διαλῦσαι τὴν ἐκ τοῦ ἀδιορίστως ὑποτεθέντος ἔνστασιν συμπεραίνεται λοιπὸν τὸν λόγον· ἀδυνάτου γὰρ δειχθέντος τοῦ ἐπ' ἄπειρον εἶναι τὰ κινοῦντα καὶ κινούμενα, εἴπερ ἀδύνατόν τι αὐτῷ ἠκολούθησεν, ἀνάγκη τὸ ἀντικείμενον τούτῳ ἀληθὲς εἶναι, τὸ ἵστασθαι τὴν πρόοδον ταύτην καὶ μὴ ἐπ' ἄπειρον ἰέναι ἀλλ' εἶναί τι τὸ πρώτως κινοῦν μηκέτι αὐτὸ ὑπ' ἄλλου κινούμενον. ἐπειδὴ δὲ οὐ δεικτικῶς ἀλλ' ἐξ ὑποθέσεως αὐτῷ προῆλθεν ὁ λόγος τῆς ἄπειρα τῷ πλήθει τὰ κινοῦντα καὶ κινούμενα ὑποθεμένης, καὶ ταύτῃ τὸ ἀδύνατον ἐπήγαγεν, ἵνα μή τις εἴπῃ μηδὲν εἶναι δεδειγμένον, εἴπερ ἐξ ὑποθέσεως τὸ ἀδύνατον ἠκολούθησε, καλῶς ἐπήγαγεν ὅτι 'ἡ ὑπόθεσις εἴληπται ὡς ἐνδεχομένη'. ὁ γὰρ μὴ συγχωρῶν εἶναί τι πρῶτον κινοῦν ὡς ἐνδεχομένου τοῦ ἐπ' ἄπειρον δύνασθαι λαμβάνειν ἄλλο πρὸ ἄλλου κινοῦν τε καὶ κινούμενον οὕτως ἐκεῖνο οὐ συγχωρεῖ, τῷ δὲ ἐνδεχομένῳ ὑποτεθέντι οὐδὲν ἀδύνατον ἀκολουθεῖ. ἀλλὰ ἀδύνατον μὲν ἀδυνάτῳ, δυνατὸν δὲ δυνατῷ, ὡς ἐν τοῖς Ἀναλυτικοῖς ἐδιδάχθημεν. ὥστε κἂν ὡς ἐνδεχόμενον ὑποτεθῇ, οὐκ ἦν ἐνδεχόμενον. ὅταν δὲ λέγῃ ἡ γὰρ ὑπόθεσις εἴληπται ἐνδεχομένη, ἀντὶ τοῦ ὡς ἐνδεχομένη ἀκουστέον. ὥστε κἂν ἐξ ὑποθέσεως συνέβη τὸ ἀδύνατον, ἐξ ὑποθέσεως συνέβη ὡς ἐνδεχομένης ὑποτεθείσης. καὶ εἴπερ ἦν ἐνδεχομένη, οὐκ ἐχρῆν ἀδύνατόν τι αὐτῇ ἀκολουθῆσαι.

p. 243a3 Τὸ δὲ πρῶτον κινοῦν, μὴ ὡς τὸ οὗ ἕνεκα ἕως τοῦ πρώτη γὰρ αὕτη τῶν κινήσεων. |

Ἵνα δείξῃ μίαν τῷ ἀριθμῷ γινομένην κίνησιν τὴν ἐκ τῆς ἐπ' ἄπειρον 244v

1 οὖσαι aF: ἔχουσαι AM ἄπειρον AM: καὶ ἄπειρον F: ἄπειρον καὶ a προθεὶς F νῦν ὅτι καὶ A: νῦν ὅτι F: νῦν καὶ ὅτι a: καὶ νῦν ὅτι M 2 διὰ AM: κατὰ aF ποιοῦσι F 3 ἡ γὰρ a 4 ὑπάρχει M εἶπεν aAM: ἐπῆγεν F 4. 5 ἀμφοτέρως AM: ἀμφότερα aF 5 ἕξωμεν a ἀκολουθοῦν AM: ἀκολουθεῖν F: ἀκόλουθον a 6 μέγεθος om. M 7 λόγου] ὅλου F 11 μετὰ δὲ τὸ aAM: τὸ δὲ F ἀδιορίστως AM: ἀορίστως aF 16 ἐπεὶ δὲ aF αὐτῷ aF: om. AM 17 τὰ om. M καὶ τὰ κινούμενα aF 18 μή τις εἴπῃι AM: μὴ εἴποι τις F: μὴ εἴπῃ τις a 20 ὡς post ἐπήγαγεν transponunt FM 22 ἐκεῖνα συγχωρεῖ M 24 Ἀναλυτικοῖς] velut B 14 p. 62b29 sqq. 27 τὸ ἀδύνατον — συνέβη om. M 28. 29 ἀκολουθεῖν F 30 δὲ F: δ' οὖν AM ἕνεκεν Arist. 32 τὴν] τῆς FM τῆς] τῶν M ἀπείρων A[1]

τῶν κινούντων καὶ κινουμένων ὑποθέσεως, καὶ τούτῳ τὸ ἀδύνατον ἐπαγάγῃ 244v τὸ ἐν πεπερασμένῳ χρόνῳ ἄπειρον κινεῖσθαι κίνησιν, ἐχρήσατο τῷ τὸ προσεχῶς κινοῦν ὀφείλειν ἅπτεσθαι τοῦ κινουμένου ἢ συνεχὲς αὐτῷ εἶναι. τοῦτο δὲ τότε μὲν ἀπὸ τῆς ἐπαγωγῆς ἐπιστώσατο εἰπὼν "καθάπερ ὁρῶμεν ἐπὶ πάντων", νῦν δὲ ἀποδεῖξαι αὐτὸ καθ' ἕκαστον κινήσεως εἶδος προτίθεται, ὅτι τὸ προσεχῶς κινοῦν ἀνάγκη ἅμα εἶναι τῷ κινουμένῳ. ἐπειδὴ δὲ τὸ κινοῦν διττόν, τὸ μὲν ὡς τὸ ὅθεν ἡ ἀρχὴ τῆς κινήσεως, τοῦτ' ἔστι τὸ ποιητικόν, τὸ δὲ ὡς τὸ οὗ ἕνεκεν, τοῦτ' ἔστι τὸ τελικόν, περὶ τοῦ ποιητικοῦ νῦν αὐτῷ ἡ ἀπόδειξις γίνεται. τὸ γὰρ ὡς τέλος κινοῦν καὶ ὅλως τὸ ὀρεκτὸν οὐχ ἅμα τῷ κινουμένῳ· ἡ γὰρ ὄρεξις μὴ παρόντος μάλιστά ἐστιν, ἔκτασις ἐπ' αὐτὸ οὖσα. πρῶτον δὲ κινοῦν λέγεται μὲν καὶ τὸ τὴν αἰτίαν ἐνδιδὸν τῆς κινήσεως κἂν δι' ἄλλων τινῶν μεταξὺ κινήσεων, ὡς ὁ διὰ σχοίνων ἕλκων ἢ διὰ ῥάβδου ὠθῶν. οὕτω δὲ καὶ τὸ πρώτιστον αἴτιον τῆς κινήσεως τὸ ἀκίνητον τὰ ἐνταῦθα λέγεται καὶ ὡς ποιητικὸν κινεῖν. πρῶτον δὲ κινοῦν λέγεται καὶ τὸ προσεχῶς κινοῦν, ὡς νῦν ἐχρήσατο τῷ ὀνόματι τὸ π ρ ῶ τ ο ν ο ὕ τ ω κ ι ν ο ῦ ν ἅ μ α λέγων τ ῷ κ ι ν ο υ μ έ ν ῳ. ὅπως δὲ τὰ ἅμα λέγει, αὐτὸς ἐξηγήσατο εἰπὼν λέγω δὲ τὸ ἅμα ὅ τ ι ο ὐ δ έ ν ἐ σ τ ι μ ε τ α ξ ύ, ὃ ταὐτόν ἐστι τῷ ἅπτεσθαι. ἅπτεσθαι γὰρ ἐκεῖνα ἐλέγετο, ὧν τὰ ἄκρα ἅμα, ὥστε μηδὲν ἔχειν μεταξύ. εἰπὼν δὲ ὅτι τ ο ῦ τ ο κ ο ι ν ό ν ἐ σ τ ι ν ἐ π ὶ π α ν τ ὸ ς κ ι ν ο υ μ έ ν ο υ κ α ὶ κ ι ν ο ῦ ν τ ο ς, δῆλον ὅτι τοῦ οὕτως, ὡς εἴρηται, ποιητικῶς κινοῦντος διαιρεῖ λοιπὸν τὰ εἴδη τῆς κινήσεως εἰς τὴν κατὰ τόπον καὶ κατὰ ποιὸν καὶ κατὰ ποσόν, καὶ τρία τὰ κινοῦντα λαβὼν τ ὸ φ έ ρ ο ν κ α ὶ τ ὸ ἀ λ λ ο ι ο ῦ ν κ α ὶ τ ὸ α ὖ ξ ο ν ἢ φ θ ί ν ο ν, ἐπὶ πρώτης τῆς φορᾶς ὡς πρώτης οὔσης τῶν κινήσεων, ὡς δείξει ἐν τῷ ἐφεξῆς βιβλίῳ, τὸν λόγον ποιεῖται.

---

1 καὶ τῶν κινουμένων aF τούτω aM: τοῦτο AF 2 τὸ ἐν aFM: τῶι ἐν A κίνησιν κινεῖσθαι collocant aF τῷ τὸ aF: τὸ A: τῷ M 2. 3 προσεχῆ M 3 ὀφείλειν A: ὀφεῖλον aFM 4 τότε δὲ τοῦτο colloc. M ἀπὸ] ἐκ M εἰπὼν] p. 242b26 5 εἶδος κινήσεως aF 5. 6 συντίθεται F 6 εἶναι τῶι κινουμένωι AM: τῶ κινουμένω F: τῷ κινουμένῳ εἶναι a ἐπειδὴ AM: ἐπεὶ aF 8 τὸ δὲ—τελικόν om. A¹F, add. in imo mrg. A² et in textu aM ἕνεκα A²M: ἕνεκεν a 9 ὡς τὸ τέλος M 11 μὲν ante λέγεται transponit F 12 ἐνδιδόν AM: ἐνδιδοῦν aF ὡς om. A¹F: add. aM et supra versum A² 13 σχοίνων AM: σχοίνου aF ῥάβδων M τὸ om. M 16 οὕτω] τῷ M λέγων ἅμα collocant aF 17 καὶ ante τὰ add. aF τὰ ἅμα AF: τὸ ἅμα fortasse recte aM δὲ τὰ ἅμα F: δὲ ἅμα M ὅτι] ὧν a οὐδέν ἐστι aA: οὐδὲ F: οὐδ' ἔστι M: οὐδέν ἐστιν αὐτῶν Arist. 20 παντὸς τοῦ aF οὕτως] ὄντος M 21 ποιητικοῦ M 21. 22 εἰς τὰ M 22 ποιὸν et ποσὸν mutat M κατὰ (ante ποσὸν) om. F τὸ ante ποσὸν add. M 23 τὸ φέρον om. Arist. codd. plerique καὶ (post φέρον) om. M 24 φθορᾶς M et ut videtur A¹, corr. A² ὡς πρώτης οὔσης iterat post βιβλίω F βιβλίῳ] Θ 7 p. 260a28 sqq.

p. 243a11 Ἅπαν δὴ τὸ φερόμενον ἢ αὐτὸ ὑφ' ἑαυτοῦ κινεῖται 241v ἕως τοῦ πλὴν ὅσαι ἐν γενέσει καὶ φθορᾷ εἰσί.

Φερόμενον μὲν λέγει τὸ κατὰ τόπον κινούμενον καὶ ἀπὸ τῆς φορᾶς οὕτω προσαγορευόμενον. ὅτι δὲ ὄντος τοῦ κινουμένου ἀνάγκη καὶ τὸ κινοῦν εἶναι, δῆλον, εἴπερ πᾶν τὸ κινούμενον ὑπό τινος ἐδείχθη κινεῖσθαι. διελὼν δὲ τὰ κατὰ τόπον κινούμενα εἴς τε τὰ ὑφ' ἑαυτῶν κινούμενα καὶ ἐν ἑαυτοῖς ἔχοντα τὸ κινοῦν, ὥσπερ τὰ ζῷα ἐν ἑαυτοῖς ἔχει τὴν ψυχὴν κινοῦσαν τὸ σῶμα, καὶ εἰς τὰ ἔξωθεν καὶ ὑπ' ἄλλου κινούμενα (παρὰ γὰρ τούτους τοὺς τρόπους οὐκ ἔστιν κινεῖσθαι) τὰ μὲν ὑφ' ἑαυτῶν κινούμενα φανερῶς, φησίν, ἐν ἑαυτοῖς ἅμα τὸ κινοῦν ἔχει τῷ κινουμένῳ, μὴ κεχωρισμένον αὐτοῦ μηδὲ διαλαμβανόμενον ὑπό τινος μεταξὺ παρεμπίπτοντος· οὕτω γὰρ ἡ ψυχὴ σύνεστι τῷ σώματι κινοῦσα αὐτό, κἂν μὴ σωματικῶς κινῇ. ἡ δὲ ὑπό τινος ἔξωθεν κινοῦντος γινομένη κίνησις, βίαιος οὖσα δηλονότι καὶ οὐ κατὰ φύσιν, τέτταρας ἔχει τὰς ἀνωτάτω διαφοράς· ἢ γὰρ ἕλκει τὸ κινοῦν ἢ ὠθεῖ ἢ ὀχεῖ ἢ δινεῖ. ὅτι δὲ οὗτοι μόνοι τρόποι τῆς ἔξωθεν καὶ ὑπ' ἄλλου γινομένης βιαίου κινήσεώς εἰσι, δείκνυσιν ἐκ τοῦ πάσας τὰς ὑπ' ἄλλου βίᾳ γινομένας κινήσεις ὑπό τινα τούτων ἀνάγεσθαι τῶν διαφορῶν. τὴν μὲν γὰρ ἔπωσιν καὶ τὴν ἄπωσιν ὑπὸ τὴν ὦσιν ἀνάγει. εἰ γάρ ἐστιν ἡ ὦσις, ὡς αὐτὸς μετ' ὀλίγον ὁρίζεται, ἢ ἀφ' ἑαυτοῦ πρὸς ἄλλο ἢ ἀπ' ἄλλου πρὸς ἄλλο, ἔπωσις δέ ἐστιν ὅταν καὶ ἀφ' ἑαυτοῦ τινι κινουμένῳ ἀκολουθοῦν τι ἐπωθῇ αὐτό, ἄπωσις δὲ ὅταν ἀφ' ἑαυτοῦ ἢ ἀπ' ἄλλου ὠθῆταί τι ὑπὸ τοῦ κινοῦντος μὴ ἐπακολουθοῦντος τῷ κινουμένῳ, κοινὴ οὖν ἀμφοῖν ἡ ὦσις, διαφέρουσι δὲ ἡ ἔπωσις καὶ ἡ ἄπωσις τῷ ἐπακολουθεῖν ἢ μή. καὶ τὴν ῥῖψιν δὲ εἰς τὴν ὦσιν ἀνάγεσθαί φησιν· ἕως γὰρ τότε ῥιπτεῖσθαι λέγεταί τι, ἕως ἂν ἡ σφοδρότης τῆς ὤσεως ἐπικρατῇ τῆς οἰκείας τοῦ ῥιπτουμένου κινήσεως· ὅταν δὲ ἐκείνης ἐκλυθείσης αὕτη ἐπικρατήσῃ, οἷον εἰ λίθος εἴη, οὐκέτι κατὰ τὴν ῥῖψιν φέρεται πλάγιος εἰ τύχοι ἢ πρὸς τὸ ἄνω, ἀλλὰ κατὰ τὴν οἰκείαν ῥοπὴν ἐπὶ τὸ κάτω. ὦσις οὖν τίς ἐστι καὶ ἡ ῥῖψις· κἂν γὰρ ἐπὶ τὸ κάτω τις ῥίψῃ τὸν λίθον, ἕως μὲν ἡ τοῦ ῥίψαντος ὦσις ἐπικρατεῖ τῆς κατὰ φύσιν κινήσεως, ῥῖψίς ἐστιν

1 δὴ] δὲ M αὐτὸ om. rec. principalis nostri codd. at cf. p. 1051,11 2 post ὅσα (sic FM) inser. τῷ sed delevit M 5 ἐδείχθη κινεῖσθαι] ἐνδέχεται M 6. 7 καὶ τὰ ἐν αὐτοῖς ἔχοντα M 10 φανερόν φησιν ὡς aM 12 αὐτῷ F 15 ὀχεῖ et ὠθεῖ mutat M 16 βιαίας FM 17 γινομένου βίᾳ a ὑπό τινος ut videtur F 18 γὰρ] οὖν M τὴν (ante ἄπωσιν) om. F 19 μετ' ὀλίγον] p. 244a7 20 ἔπωσις] οὔπωσις F καὶ om. aM 20. 21 κινουμένῳ τινὶ coll. M 21 ἀκολουθοῦν τι distinxi: ἀκολουθοῦντι A: ἀκολουθοῦντες F: ἐπακολουθοῦντι M: ἀκολουθοῦντος a 21. 22 ἀπ' ἄλλου aAM: κατ' ἄλλο aF 22 τι om. M τοῦ κινουμένου M 23 οὖν AFM: ἂν εἴη a τὸ A[1] 24 ἀκολουθεῖν F εἰς] ὑπὸ M 25 τι λέγεται aF τῆς om. A[1] 25. 26 ἐπικρατεῖ M 26 ἐκλυθείσης AM: λυθείσης aF 27 αὕτη aF: αὐτὴ AM 27 ἐπικρατήσοι F τὴν om. F πλαγίως M 28 τύχῃ M ἢ om. A[1] 29 οὖν τις AM: τὶς οὖν aF καὶ ἡ ῥῖψις — ῥῖψίς ἐστιν (30) om. F 30 ἐπικρατεῖ AM: ἐπικρατῇ a φύσιν, ιν om. lacuna II litt. rel. M

ἡ κίνησις, ἐκλυθείσης δὲ ἐκείνης καὶ τῆς κατὰ φύσιν κρατούσης, οὐκέτι 244v ῥῖψις οὐδὲ ὦσις. καὶ ἐπὶ τῆς ῥίψεως δέ, κἂν τὸ ῥῖψαν μηκέτι ἅπτηται τοῦ ῥιφθέντος, ἀλλ' ὅ γε ἀὴρ προσεχῶς αὐτὸ κινῶν τὴν ἀρχὴν ἀπὸ τοῦ πρώτου κινήσαντος λαβὼν καὶ εὐφυῶς ἔχων πρὸς τὴν ἐπὶ τὸ πλάγιον κίνησιν διὰ τὸ μήτε βαρὺς ἁπλῶς εἶναι μήτε κοῦφος ὠθεῖ τὸ ῥιφθὲν ἐφαπτόμενος αὐτοῦ, ὥσπερ αὐτὸν ὁ πρῶτος κινήσας ἄνθρωπος εἰ τύχοι ἢ ὁ παρ' ἐκείνου τὴν δύναμιν τοῦ κινεῖν κατὰ τὸ συνεχὲς διαδεξάμενος ἀήρ· οὕτω γὰρ αὐτὸς ἐν τῷ ἐφεξῆς βιβλίῳ τὴν ῥῖψιν αἰτιολογεῖ τὴν ἀντιπερίστασιν μὴ προσιέμενος. καὶ τὴν δίωσιν δὲ καὶ σύνωσιν τῇ ὤσει ὑπάγει καὶ ἕλξει· ἡ μὲν γὰρ δίωσις ἄπωσίς ἐστιν ἀπ' ἀλλήλων, ἡ δὲ ἄπωσις ὦσις, ἡ δὲ σύνωσις ἕλξις, ἡ δὲ ἕλξις ἢ πρὸς αὑτὸ ἢ πρὸς ἄλλο. δοκεῖ δὲ καὶ ἡ σύνωσις ὦσίν τινα δηλοῦν, ἀλλ' οὐ χωριστικὴν ὡς ἡ δίωσις, ἀλλὰ συναγωγὸν μᾶλλον καὶ συμπιλητικήν. καὶ | τὰ εἴδη δέ, φησίν, τῆς τε διώσεως καὶ τῆς συνώ- 245r σεως ὑπὸ τὴν ὦσιν καὶ τὴν ἕλξιν ἀναχθήσεται. εἴδη δὲ τῆς μὲν διώσεως κέρκισις καὶ πτύσις καὶ ἐκπνοὴ καὶ πᾶσα διακριτικὴ κίνησις, τῆς δὲ συνώσεως σπάθησις καὶ εἰσπνοὴ καὶ τῆς τροφῆς ἢ τοῦ πόματος ὁλκὴ καὶ ἁπλῶς πᾶσα συγκριτικὴ κίνησις. ἵνα γὰρ μὴ τοῖς καθ' ἕκαστον ἐπιὼν ἅμα μὲν μηκύνῃ τὸν λόγον, ἅμα δὲ ὑποψίαν ἐπὶ τοῖς παραλειπομένοις παρέχηται, εἰς σύγκρισιν καὶ διάκρισιν πάσας τὰς τοιαύτας ἀναγαγὼν τὴν μὲν διάκρισιν ὦσίν τινά φησιν εἶναι, τὴν δὲ σύγκρισιν ἕλξιν. εἰπὼν δὲ ὅτι πᾶσαι αἱ συγκρίσεις καὶ διακρίσεις ἔσονται συνώσεις καὶ διώσεις ἐπήγαγεν πλὴν ὅσα ἐν γενέσει καὶ φθορᾷ εἰσιν. ἐπειδὴ γὰρ τοῖς περὶ Ἀναξαγόραν καὶ Λεύκιππον καὶ Δημόκριτον πᾶσα γένεσις καὶ φθορὰ συγκρίσει καὶ διακρίσει γίνεσθαι ἐδόκει, αὐτῷ μὲν τοῦτο οὐκ ἀρέσκει. εἰ δὲ γίνεται ὅλως, φησί, τινὰ καὶ φθείρεται κατὰ σύγκρισιν καὶ διάκρισιν, οὐκ ἂν ἡ σύγκρισις αὕτη καὶ διάκρισις ἀνάγοιτο εἰς τὴν σύνωσιν καὶ δίωσιν οὐδὲ διὰ τούτων εἰς τὴν ἕλξιν καὶ τὴν ὦσιν. τὸ μὲν γὰρ συνωθούμενον καὶ διωθούμενον ὄντα κατὰ τὴν οὐσίαν καὶ μένοντα, ἅπερ ἐστί, διωθεῖσθαι καὶ συνωθεῖσθαι λέγεται καὶ ὅλως ὠθεῖσθαι καὶ ἕλκεσθαι, τὰ δὲ γινόμενα καὶ

---

3 ῥιφέντος M ὁ iterav. M post ἀὴρ αὐτὸ κινῶν AM: κινῶν αὐτὸ F: κινοῦν αὐτὸ a 4 ἔχον A[1] τὴν ἐπὶ τὸ] τὴν ἐκ M 5 ῥιφὲν M 6 πρῶτος A: πρώτως aFM ἄνθρωπος] ἂν F τύχῃ M 7 κινεῖν] κινῆσαι M συνεχῶς M 8 βιβλίῳ] Θ 10 p. 266b30 sqq. ἀντιπαράστασιν M 12 χωριστικὴν A: χωριστὴν aF: γνωριστικὴν M 13 συμπιλητικὴν A: συμπηλι (superscr. τῃ) terminatione incerta F: συμπιλητικόν aM 13. 14 τῆς τε συνώσεως καὶ τῆς διώσεως a 14 διώσεως aA: ὤσεως F: διώξεως M 16 καὶ ἡ τῆς aM τροφῆς ἡ τοῦ στόματος ὁλκοὶ F 18 μὲν om. M ὑποψίας F ἐπὶ scripsi: ὑπὸ AM: om. aF 18. 19 παρέχηται AM: παράσχηται aF 20 τινὰ ὦσιν collocat a 21 σύνωσις καὶ δίωσις aF 22 πλὴν om. a ὅσαι M 23 καὶ (ante Λεύκιππον) om. a 23. 24 διὰ συγκρίσεως καὶ διακρίσεως F 24 ἐδόκει γίνεσθαι M 24. 25 τοῦτο οὐκ ἀεὶ δὲ γίνεται ὅ ἐστι φησὶ κτλ. M 25 καὶ διάκρισιν om. F 26 αὐτὴ F ἡ διάκρισις M 27. 28 διωθούμενα καὶ συνωθούμενα M: διωθούμενον καὶ συνωθούμενον a 28 κατ' οὐσίαν a διαμένοντα F 29 λέγεται καὶ ὅλως] λέγονται καὶ ὅ ἐστιν ὡς M καὶ ὅλως ὠθεῖσθαι om. F

φθειρόμενα οὐ μένοντα ἐπὶ τῆς οἰκείας οὐσίας κατὰ γένεσιν καὶ φθορὰν 245r μεταβάλλει, ἐπειδὴ κατ' οὐσίαν εἰσὶν αἱ τοιαῦται μεταβολαί. διὸ οὐχ ἕλξεις οὐδὲ ὤσεις αἱ τοιαῦται συγκρίσεις καὶ διακρίσεις· οὐδὲ γὰρ κινήσεις ὅλως εἰσὶν αἱ γενέσεις καὶ αἱ φθοραί, οὐδὲ ἕλκεσθαι ἢ ὠθεῖσθαι οἷόν τε τὸ ἔτι γινόμενον καὶ μηδέπω ὄν. ἐπειδὴ δὲ ὁ Ἀλέξανδρος ἐν τῷ ἑτέρῳ ἑβδόμῳ βιβλίῳ τῷ κατὰ τὴν λέξιν ὀλίγον τι τούτου διαφέροντι καὶ τὴν σπάθησιν καὶ τὴν κέρκισιν τῇ ὤσει ὑπάγεσθαι λέγει, ἰστέον ὅτι ἐν οἷς ἔγνων ἐγὼ οὕτως ηὗρον γεγραμμένον καὶ ἡ σπάθησις δὲ καὶ ἡ κέρκισις· τὸ μὲν γὰρ αὐτῶν σύγκρισις, τὸ δὲ διάκρισις. ἰστέον δὲ ὅτι ὁ Θεμίστιος ἐν οἷς ἔγνων ἐγὼ βιβλίοις ἀπὸ ταύτης τῆς ῥήσεως τῆς λεγούσης ἅπαν δὴ τὸ φερόμενον ἢ αὐτὸ ὑφ' ἑαυτοῦ κινεῖται ἢ ὑπ' ἄλλου ἤρξατο τοῦτο τὸ βιβλίον παραφράζειν τῶν μέχρι τοῦδε ῥηθέντων ἐν αὐτῷ καταφρονήσας, καὶ οὐδὲ ἐν τοῖς ἑξῆς τὴν συνέχειαν φυλάττει.

p. 243b 10 Ἅμα δὲ φανερὸν ὅτι οὐδὲ ἔστιν ἄλλο τι γένος ἕως τοῦ ἅπασαι γὰρ πίπτουσιν εἰς τέτταρας ταύτας.

'Εἰπὼν τὰς συγκρίσεις καὶ διακρίσεις τὰς μὲν συνώσεις εἶναι τὰς δὲ διώσεις, καὶ διὰ τοῦτο τὰς μὲν ἕλξεις τὰς δὲ ὤσεις, ἐπειδή τινες τῶν φυσικῶν ἀρχὰς οὐ μόνον τῶν κατὰ τόπον κινήσεων ἀλλὰ καὶ πασῶν ἐτίθεντο τὴν σύγκρισιν καὶ διάκρισιν καὶ οὐ μόνον κινήσεων ἀλλὰ καὶ μεταβολῶν πασῶν, αὐτὸς οὐ τοῦτο μόνον ἀναιρεῖν δοκεῖ τὸ πασῶν ἀρχὰς αὐτὰς εἶναι τῶν κινήσεων, ἀλλ' οὐδὲ ἀρχαί, φησίν, εἰσὶ πρῶται οὐδὲ γένος τί ἐστιν ὅλως κινήσεως τοῦτο παρὰ τὰ τέτταρα τὰ εἰρημένα. ἀλλ' ὑπ' ἐκεῖνα καὶ ταῦτα ἀνάγεται καὶ τὰ τούτων εἴδη· καὶ γὰρ ἡ μὲν εἰσπνοὴ σύγκρισις οὖσα ἕλξις ἐστίν, ἡ δὲ ἐκπνοὴ διάκρισις οὖσα ὦσίς ἐστιν· ὁμοίως δὲ καὶ ἡ πτύσις. καὶ ὅσαι ἄλλαι, φησί, διὰ τοῦ σώματος ἐκκριτικαί εἰσιν ἢ ληπτικαὶ κινήσεις αἱ μὲν διακριτικαὶ οὖσαι αἱ δὲ συγκριτικαί, αἱ μὲν ὑπὸ τὴν ὦσιν ἀνάγονται, αἱ δὲ ὑπὸ τὴν ἕλξιν.' οὕτω μὲν οὖν τὴν ἀρχὴν ὁ Ἀλέξανδρος ἐξηγήσατο

---

1 οἰκείας aAM: ἀυ F (τ^ supra) 2. 3 οὐχ ἕλξεις οὐδὲ ὤσεις AM: οὐκ ἕλξις οὐδὲ ὦσις F: οὐκ ὤσεις οὐδὲ ἕλξεις a 3 ὅλα M 4 αἱ (post καὶ) om. aF οἷόν τέ ἐστι F 5 μηδέπω A: μήπω aF: τὸ μηδέπω M 6 σπάθισιν M 7 ὅτι om. F ἀνέγνων M 8 εὗρον aFM καὶ ἡ σπάθησις — διάκρισις (9) in nostris codd. alterius recensionis non servatur 9 δὲ om. F Θεμίστιος] p. 400,1 Sp. 10 ἔγνων AF et (ἔγ in ras.) M: ἀνέγνων a ἐγὼ om. M 11. 12 τούτου τοῦ βιβλίου F: τὸ βιβλίον τοῦτο M 12 μέχρις a 13 οὐδὲν F ἐν ταῖς M 15 ἅπασα γὰρ πίπτουσα F 17 τὰς μὲν ὤσεις τὰς δ' ἕλξεις a 18 τῶν κατὰ τόπον κινήσεων om. F ἔθεντο M 19 καὶ (ante οὐ) om. a 20 τὸ aFM: τοῦ A 21 post πρῶται add. M ἀλλ' ὑπεκεῖνα ex vers. seq. ἐστιν om. a 22 κινήσεως ὅλως παρὰ M (τοῦτο om.) τοῦτο μόνον ἀναιρεῖν δοκεῖ περὶ τὰ τέσσαρα F cf. ad v. 25 ἀλλ' ὑπεκεῖνα transponit M cf. ad v. 21 23 καὶ τὰ] καὶ διὰ F 24 ὦσιν ἐστίν· ὅμως δὲ F 25 διὰ τοῦ σώματος om. F qui pro his priora εἰσὶ πρῶται (21) — ὁμοίως δὲ (24) iterat correctis mendis praeter περὶ (ante τὰ τέσσαρα v. 22) 26 λι[illegible]πτικαὶ M 27 τὴν ἀρχὴν post ἀλέξανδρος colloc. M

τὴν σύγκρισιν καὶ διάκρισιν λέγων δεδεῖχθαι μὴ ἄλλο γένος οὔσας κινήσεως, 245r ἀλλ' ὑπαγομένας αὐτὰς ταῖς προειρημέναις τέτρασιν ὡς μέρη ἐκείνων οὔσας. ἐφεξῆς δὲ ἀναλαβὼν τὸν λόγον, εἴτε κατ' ἄλλην ἐπιβολὴν ὕστερον προσγραφεῖσαν εἴτε οὐκ οἶδα ὅπως, γενικωτάτας φησὶν ὑπ' αὐτοῦ κινήσεις δείκνυσθαι τήν τε σύγκρισιν καὶ τὴν διάκρισιν· "πάντα γάρ, φησί, τὰ εἴδη τῆς κινήσεως ὑπὸ ταῦτα εὑρεθήσεται· εἰ γὰρ πάντα μὲν ὑπὸ τὴν δίωσιν καὶ τὴν σύνωσιν, τούτων δὲ ἡ μὲν σύγκρισις ἡ δὲ διάκρισις, πάντα εἰς σύγκρισιν καὶ διάκρισιν ἀνάγοιτο ἄν." ταῦτα ὁ Ἀλέξανδρος αὐτῇ λέξει γέγραφεν, καίτοι τοῦ Ἀριστοτέλους εἰπόντος "ὁμοίως δὲ καὶ αἱ ἄλλαι συγκρίσεις καὶ διακρίσεις· ἅπασαι γὰρ ἔσονται διώσεις καὶ συνώσεις, πλὴν ὅσαι ἐν γενέσει καὶ φθορᾷ." ὥστε οὐχ ἡ σύνωσις σύγκρισίς τίς ἐστιν οὐδὲ ἡ δίωσις διάκρισίς τις, ὡς ὁ Ἀλέξανδρός φησιν, ἀλλὰ τοὐναντίον αἱ συγκρίσεις καὶ διακρίσεις συνώσεις καὶ διώσεις εἰσί. πῶς δὲ εἰς σύγκρισιν καὶ διάκρισιν πᾶσαι ἀνάγοιντο ἂν ἐκ τῶν νῦν εἰρημένων αἱ κινήσεις, εἴπερ πάσας εἰς τὰς εἰρημένας τέτταρας πίπτειν φησὶν ὁ Ἀριστοτέλης καὶ τὰς δύο πάλιν τῶν τεττάρων τὴν ὄχησιν καὶ τὴν δίνησιν εἰς τὰς δύο τὰς λοιπὰς ἀναγαγὼν τὴν ἕλξιν καὶ τὴν ὦσιν ἐπὶ τούτων ὡς κοινῶν συνήγαγε τὸν προκείμενον λόγον εἰπὼν "ὥστε εἰ τὸ ὠθοῦν καὶ τὸ ἕλκον ἅμα τῷ ὠθουμένῳ καὶ ἑλκομένῳ, φανερὸν ὅτι τοῦ κατὰ τόπον κινουμένου καὶ κινοῦντος οὐδέν ἐστι μεταξύ." ἀλλ' οὐκ εἶπεν 'ὥστε εἰ τὸ συγκρῖνον καὶ διακρῖνον'. ἐν μέντοι τῷ ἑτέρῳ ἑβδόμῳ βιβλίῳ οὕτως αὐτῇ λέξει γέγραπται· "καὶ πᾶσα δὴ κίνησις ἡ κατὰ τόπον σύγκρισις καὶ διάκρισίς ἐστι". καὶ ἀπὸ ταύτης ἴσως τῆς λέξεως ὁ Ἀλέξανδρος τὰ ὕστερον ῥηθέντα προσέθηκεν οὐ συμφωνοῦντα τοῖς ἐνταῦθα γεγραμμένοις, ὡς δοκεῖ. δυνατὸν δὲ ἴσως συμφώνους δεικνύναι τούτους τοὺς λόγους τοῦ Ἀριστοτέλους τὴν σύγκρισιν καὶ τὴν διάκρισιν οὐχ ἁπλῶς ὑπὸ τὴν σύνωσιν καὶ τὴν δίωσιν ἤτοι τὴν ἕλξιν καὶ τὴν ὦσιν ὡς ὑπὸ καθολικωτέρας ἀνάγοντος, ἀλλ' ὡς τὰς αὐτὰς ἐκείναις ταύτας λέγοντος. οὕτω γὰρ καὶ ὁ Ἀλέξανδρος ὕστερον διετάξατο λέγων "πᾶσαι ἂν ὑπάγοιντο ταῖς δύο ταύταις, τῇ τε ἕλξει καὶ τῇ ὤσει, ὧν ἡ μὲν σύγ-

---

1 οὖσαν F   2 ταῖς προηγουμέναις M   4 φησὶν aA: φύσεις compend. F: φασὶν M   4. 5 δείκνυσθαι AM: δεδεῖχθαι aF   5 τὴν (post καὶ) om. aF   8 ἀνάγοιντο M   αὐτῆι A: αὐτῇ τῇ aF: τῇ M   9 εἰπόντος] p. 243b7   δὲ om. F   9. 10 καὶ διακρίσεις om. F   10 διαιρέσεις M   συνώσεις καὶ διώσεις M   11 post σύνωσις add. καὶ F   τίς om. M   12 τις om. M   12. 13 ὡς αἱ συγκρίσεις καὶ αἱ διακρίσεις F   14 πᾶσα ἀνάγοιτο F   post ἂν duae litterae erasae A   ἐκ τῶν νῦν εἰρ.] αἱ τοῦ νῦν εἰρημέναι F   πᾶσαι corr. in πάσας A[1]   εἰς om. F   15 τέσσαρας τὰς εἰρημένας a   δύο καὶ τὰς F   τὰς (post δύο) om. M   16 ἀναγαγὼν AM: ἀναγάγη F: ἀνάγεσθαι a   17 ante ἐπὶ habet καὶ a   κοινὸν aFM   18 post λόγων littera erasa M   εἰπὼν] p. 244a4   18. 19 καὶ ἑλκομένωι A in mg. et M: om. aF: καὶ τῷ ἑλκομένῳ princ. rec. Arist.   21 ἑτέρῳ] p. 243b29   βιβλίω ἑβδόμω F   γέγραπται AM: γεγραμμένον ἐστίν aF   24 ἴσως συμφώνους aA[2]: ἰσοσυμφώνους A[1]F: ἴσως συμφώνως M   25. 26 τήν τε (τε om. M) σύγκρισιν καὶ διάκρισιν FM   26 τὴν (ante δίωσιν) expunctum A   27 καθολικωτέρου F   ταύσης a   καὶ om. a   29 ὑπάγοιντο, ν supra add. A   τε om. aF

κρισίς ἐστιν ἡ δὲ διάκρισις· καὶ οὕτω γενικώταται ἂν εἶεν κινήσεις σύγ- 215r
κρισίς τε καὶ διάκρισις.

p. 243b16 Τούτων δὲ πάλιν ἡ ὄχησις καὶ ἡ δίνησις ἕως τοῦ | οὕτω γὰρ συνεφέλκεται θάτερον. 215v

Δείξας ὅτι εἰς τὰς τέτταρας τὰς εἰρημένας πᾶσαι αἱ κατὰ τόπον ἀνά- 6
γονται κινήσεις, τὰς δύο πάλιν τήν τε ὄχησιν καὶ τὴν δίνησιν εἰς τὰς λοιπὰς ἀνάγει δύο τήν τε ὦσιν καὶ τὴν ἕλξιν. δείκνυσι γὰρ τὴν μὲν ὄχησιν ἢ κατὰ ἕλξιν ἢ κατὰ ὦσιν ἢ κατὰ δίνησιν γινομένην, τὴν δὲ δίνησιν συγκειμένην ἔκ τε ἕλξεως καὶ ὤσεως. καὶ ὅτι μὲν ἡ ὄχησις ὑπό τινα τῶν τριῶν ἐστι δεί-
κνυσι λαμβάνων τὸ μὲν ὀχούμενον μὴ καθ' αὑτὸ κινεῖσθαι, ἀλλὰ κατὰ συμ- 10
βεβηκός· τῷ γὰρ τὸ ὀχοῦν κινεῖσθαι τούτῳ κινεῖται τὸ ὀχούμενον, καὶ ὡς ἐκεῖνο καθ' αὑτὸ κινεῖται, οὕτω τοῦτο κατὰ συμβεβηκός. ὥστε τὰ ὀχοῦντα χρὴ ζητεῖν κατὰ πόσους κινεῖται τρόπους· κατὰ γὰρ τοὺς αὐτοὺς κινήσεται καὶ τὸ ὀχούμενον. τῶν δὲ ὀχούντων τὰ μὲν ἀφ' ἑαυτῶν κινούμενα ὀχεῖ, ὡς ὁ ἵππος τὸν ἀναβάτην καὶ ὅλως τὰ ἔμψυχα, τὰ δὲ ἔξωθεν καὶ αὐτὰ κινούμενα. ἀλλὰ περὶ μὲν τῶν ἐμψύχων καὶ ἐξ ἑαυτῶν κινουμένων δέδεικται πρότερον, ὅτι ἅμα ἔχουσιν ἐν ἑαυτοῖς καὶ τὸ κινοῦν καὶ
τὸ κινούμενον, τὰ δὲ ἄψυχα καὶ ἔξωθεν κινούμενα, ἐν οἷς τινα ὀχοῦντά 15
ἐστι, κατὰ τοὺς τρεῖς κινεῖται τρόπους· ἢ γὰρ ἑλκόμενα ὡς ἡ ναῦς ἡ ὀχοῦσα τοὺς ἐπιβάτας, ἢ ὠθούμενα ὡς ἡ πρὸς ἄνεμον πλέουσα, ἢ δινούμενα ὡς στρόμβοι καὶ μύλοι, οἵτινες καὶ ὀχοῦσιν ἔστιν ὅτε τινὰ αὐτοῖς ἐπικείμενα. ὥστε ἡ ὄχησις κοινὴ τῶν τριῶν ἐστι τρόπων· ἢ γὰρ ἕλξει ἢ ὤσει ἢ δινήσει κινεῖται τὸ ὀχούμενον. οὕτω μὲν ἡ ὄχησις. ἡ δὲ δίνησις, φησί, σύγκειται ἔκ τε ἕλξεως καὶ ὤσεως. ὁ γὰρ δινῶν ποτὲ μὲν ἐφ' ἑαυτὸν προσάγει τὸ δινούμενον, ποτὲ δὲ ἀφ' ἑαυτοῦ ἀπωθεῖ ὡς ἐπὶ τῶν ταῖς
χερσὶν ἀληθόντων· ὠθῶν γὰρ ἀφ' ἑαυτοῦ τὴν μύλην καὶ πάλιν ἕλκων 20
ποιεῖται τὴν δίνησιν.

Εἰ οὖν αἱ μὲν τέτταρες κινήσεις εἰς ἕλξιν ἀνάγονται καὶ ὦσιν, τὸ δὲ ἕλκον καὶ τὸ ὠθοῦν ἅμα τῷ ἑλκομένῳ καὶ ὠθουμένῳ ἐστί, φανερὸν ὅτι

1 ἐστιν om. M καὶ οὕτω — διάκρισις (2) om. M εἴη F 3 ὄχλησις aF καὶ om. F 4 συνεφέλκεται AM: συνεφέλκει F: συνεφέλκηται a 5 δὲ ὅτι M τὰς A: ταύτας τὰς FM: om. a 6 post ὄχησιν expuncta habet ἢ κατὰ ἕλξιν F εἰς] καὶ F 8. 9 ἔκ τε ἕλξεως καὶ ὤσεως AM: ἐκ τῆς ὤσεως καὶ ἕλξεως F: ἔκ τε ὤσεως καὶ ἕλξεως a 11 τῷ γὰρ — συμβεβηκός (12) M om. sed rest. in marg. γὰρ τῷ ὀχοῦντι κινεῖσθαι τοῦτο F 12 καὶ τοῦτο M 13 χρὴ] δεῖ M 14 κινήσεται AM cf. p. 1039,25: κινηθήσεται aF ἀφ'] ὑφ' F 15 ὁ om. F ὅλως] ὅ ἐστιν ὡς M 17 ἔχουσιν om. a καὶ (post ἑαυτοῖς) om. M 18 καὶ om. M 19 τοὺς A: τοῦ M: om. aF 19. 20 ἡ ἔχουσα M 21 ὡς οἱ F ὅτε om. M ἔστιν ὅτε post ἐπικείμενα transponunt aF 23 διώσει M μὲν ἡ] μὲν οὖν M 24 ἔκ τε] ἐκ τῆς M 24. 25 ἐφ' ἑαυτῶν A[1] 25 τὸ κινούμενον M 26 ἀληθόντων aF: ἀλούντων sed λ in duarum litt. litura A: ἀλανύτων M

τὰ κατὰ τόπον κινοῦντα ἅμα ἐστὶ τοῖς κατὰ τόπον ὑπ᾽ αὐτῶν κινουμένοις 245v καὶ οὐδέν ἐστιν αὐτῶν μεταξύ. λοιπὸν οὖν δεῖξαι, ὅτι τὸ ὠθοῦν καὶ τὸ ἕλκον ἅμα τοῖς ὑπ᾽ αὐτῶν κινουμένοις ἐστί. τοῦτο δὴ δείκνυσιν ἐκ τῶν ὁρισμῶν τῆς τε ὤσεως καὶ τῆς ἕλξεως. ὁ δὲ κυριώτατος τῶν ἀποδείξεων τρόπος ἐκ τῶν ὁρισμῶν ἐστιν. ὁρισμὸς δὲ τῆς μὲν ὤσεώς ἐστι κίνησις ἢ ἀφ᾽ ἑαυτοῦ πρὸς ἄλλο ἢ ἀπ᾽ ἄλλου πρὸς ἄλλο, τῆς δὲ ἕλξεως κίνησις ἀπ᾽ ἄλλου ἢ πρὸς ἑαυτὸ ἢ πρὸς ἄλλο, ὅταν, φησίν, θάττων ἡ κίνησις ᾖ τῆς χωριζούσης ἀπ᾽ ἀλλήλων τὰ συνεχῆ. τότε, φησί, τὸ ἕλκον ἐφέλκεται θάτερον ἢ πρὸς ἑαυτὸ ἢ πρὸς ἄλλο, ὅταν κατισχύῃ τὸ ἕλκον τῆς τοῦ ἑλκομένου οἰκείας κινήσεως τῷ θάττονα εἶναι τὴν τοῦ ἕλκοντος κίνησιν τῆς τοῦ ἑλκομένου, ἥτις ὅσον ἐφ᾽ ἑαυτῇ χωρίζει ἀπ᾽ ἀλλήλων τὰ συνεχῆ, τουτέστι τὰ ἑλκόμενα ἐπὶ τὸ ἅψασθαι καὶ ταύτῃ συνεχιζόμενα· ἡ γὰρ οἰκεία κίνησις ἑκάστου ὅσον ἐφ᾽ ἑαυτῇ χωρίζει καὶ ἀποσπᾷ τὰ ὑπὸ τοῦ ἕλκοντος βίᾳ συναπτόμενα ἀλλήλοις· πολλαχοῦ γὰρ τὰ ἁπτόμενα συνεχῆ καλεῖν εἴωθεν ὁ Ἀριστοτέλης. ὅταν δὲ ἡ τοῦ ἕλκοντος κίνησις θάττων ᾖ τῆς τοῦ ἑλκομένου τῆς χωριζούσης ἀπ᾽ ἀλλήλων τὰ συνεχῆ μέλλοντα γίνεσθαι ὑπὸ τῆς ὁλκῆς, τότε ἡ ὁλκὴ γίνεται καὶ συνεφέλκεται τὸ κινούμενον ὑπὸ τοῦ κινοῦντος· ἢ μᾶλλον ῥητέον, ὅταν θάττων ἡ κίνησις ᾖ τοῦ ἕλκοντος βίᾳ πρὸς τὸ ἀνόμοιον καὶ ἀποσπῶντος τὸ τέως ὂν συνεχὲς πρὸς τὸ ὅμοιον τῆς τοῦ ἑλκομένου κατὰ φύσιν κινήσεως τῆς χωριζούσης ἀπ᾽ ἀλλήλων τὰ ἀνόμοια συνεχῆ. αἱ γὰρ κατὰ φύσιν δυνάμεις ἕκαστα τοῖς ὁμοίοις συνεχίζουσαι ἐν τοῖς οἰκείοις φυλάττουσι τόποις, ὥσπερ αἱ βίᾳ ἕλκουσαι ἀποσπῶσαι τὰ τέως συνεχῆ ἐπὶ τοὺς ἀνομοίους ἕλκουσι τόπους. εἰ δὲ καὶ ἐπὶ τοὺς ὁμοίους, ὡς εἴ τις ἐπὶ τὸ κάτω λίθον ἕλκοι ἢ ἐπὶ τὸ ἄνω πῦρ, ἀλλὰ θάττονα εἶναι χρὴ τὴν τοῦ ἕλκοντος κίνησιν τῆς τοῦ ἑλκομένου, κἂν ἐπὶ τὰ αὐτὰ γίνηται, εἰ μέλλοι ἡ ὁλκὴ ἐπιτελεῖσθαι.

Ἰστέον δὲ ὅτι τὴν λέξιν ταύτην τὴν λέγουσαν ὅταν θάττων ἡ κίνησις ᾖ τῆς χωριζούσης ἀπ᾽ ἀλλήλων τὰ συνεχῆ ἔν τισιν ἀντιγράφοις ὁ Ἀλέξανδρος μὴ φέρεσθαί φησι. πῶς δὲ ἂν ἔχοι τοῦτο λόγον, εἴπερ ἀπὸ ταύτης τῆς προσθήκης ἔνστασιν εὐθὺς ὁ Ἀριστοτέλης ἐπάγει; ἐν μέντοι τῷ ἑτέρῳ ἑβδόμῳ βιβλίῳ ἡ λέξις αὕτη οὕτως ἔχει· ἡ δὲ ἕλξις

1 alterum κατὰ τόπον post κινουμένοις collocat a 2 ἐστιν αὐτῶν μεταξὺ AM: ἐστι μεταξὺ αὐτῶν a: μετ᾽ αὐτῶν μεταξὺ F 3 δὴ supra add. A: δὲ M 4 τῆς ὤσεως M ὁ δὲ] fortasse ὁ γὰρ 5 δὲ τῆς aAM: γὰρ τῆς F κίνησίς ἐστι colloc. M 6 πρὸς ἄλλου F τῆς δὲ ἕλξεως — πρὸς ἄλλο (7) om. M κίνησις aFA[2]: κινήσεως A[1] 7 ὅταν A: ὅταν γὰρ aF: ὅτε M ἡ κίνησις θάττων F: θάττω ἡ κίνησις M θᾶττον Aristoteles ἡ om. a 8 ᾖ τῆς] ἐστι τῷ M ἡ χωρίζουσα pars codd. Arist. 9 ὅτε κατάρχει M 10 τῷ] τὸ F θᾶττον M 12 τῶ ἑλκομένω M τῶι A ταῦτα F 13 ἀφ᾽ ἑαυτ᾽ F 13. 14 ὅσον τὰ ὑπ᾽ αὐτοῦ ἕλκοντα βία F 15 ὅτε δὴ M θᾶττον M 16 τῆς (ante τοῦ) om. F τὰ συνεχῆ καὶ μέλλοντα M 17. 18 τὸ κινοῦν ὑπὸ τοῦ κινοῦντος M 18 θᾶττον M 22 τόποις φυλάττουσιν collocat M 23 ἀποσπᾶσαι sic M τοὺς om. F 24 εἰ δὲ] εἴτε F ἕλκει aF 25 θάττον ut p. 1055,6 aM 26 μέλλει M 27 ὅταν] ὅτι F θᾶττον M 29 ἔχῃ M 31 βιβλίῳ aF: om. aM ἔχοι F ἡ δὲ ἕλξις om. F

ὅταν ἤτοι πρὸς αὐτὸν ἢ πρὸς ἕτερον θάττων ἡ κίνησις ἢ τοῦ ἕλκοντος μὴ χωριζομένη τῆς τοῦ ἑλκομένου. 245v

p. 244a11 Τάχα δὲ δόξειεν ἂν εἶναί τις ἕλξις καὶ ἄλλως ἕως τοῦ φανερὸν ὅτι τοῦ κατὰ τόπον κινοῦντος καὶ κινουμένου, οὐδέν ἐστι μεταξύ.

Τὸν λόγον ἀποδοὺς τῆς ἕλξεως καὶ θάττονα ἐν αὐτῷ ἀποδοὺς τὴν κίνησιν τοῦ ἕλκοντος τῆς τοῦ ἑλκομένου κατὰ φύσιν κινήσεως ἐπέστησεν. ὅτι τινὰ τῶν ἑλκόντων δοκεῖ ἕλκειν μὴ κινούμενα αὐτά, ὥσπερ τὸ ξύλον ἕλκειν δοκεῖ τὸ πῦρ πρὸς ἑαυτό, καὶ ἔτι μᾶλλον ἡ Ἡρακλεία λίθος τὸν σίδηρον καὶ τὸ ἤλεκτρον τὸ ἄχυρον οὐ κινούμενα αὐτά. πῶς οὖν θάττων ἡ τούτων κίνησις εἴη ἂν τῆς κατὰ φύσιν τῶν ἑλκομένων κινήσεως; ἢ καὶ ἐπὶ τούτων τὴν φυσικὴν δύναμιν ἐκείνην τὴν ἕλκουσαν βίᾳ ἰσχυροτέραν εἶναι χρὴ τῆς τῶν ἑλκομένων δυνάμεως, κἂν μὴ κινῆται τὰ ἕλκοντα. διό, φησίν, οὐδὲν διαφέρει, εἴτε κινουμένου τοῦ ἕλκοντος εἴτε μένοντος γίνεται ἡ ὁλκή. τὸ δὲ ὁτὲ μὲν γὰρ ἕλκει οὗ ἐστιν ὁτὲ δὲ οὗ ἦν ὁ Ἀλέξανδρος ἐξηγούμενος "τὸ μὲν οὗ ἐστι, φησί, σημαίνει τὸ ἀφ' οὗ ἐστι, τὸ δὲ οὗ ἦν τὸ ἀφ' οὗ ἦν· καὶ λέγει ὅτι τὸ μὲν ἀφ' ἑαυτοῦ πρὸς ἄλλο ἕλκον, ἀφ' οὗ ἐστιν αὐτὸ τὸ ἕλκον, ἀπὸ τούτου ἄγει τὸ ἑλκόμενον, τὸ δὲ ἀπ' ἄλλου πρὸς αὐτό, ἀφ' οὗ ἦν τὸ ἑλκόμενον, | ἀπάγει αὐτὸ προσάγων ἑαυτῷ". 246r ἀλλὰ ἀπίθανός μοι δοκεῖ ἡ μετάληψις τοῦ οὗ εἰς τὸ ἀφ' οὗ. κάλλιον οὖν οἶμαι προελθὼν ἐξηγήσατο ὅτι "εἰπὼν μηδὲν διαφέρειν ⟨μένον ἕλκειν τὸ ἕλκον⟩ ἢ κινούμενον ἐπήγαγεν, ὅτι τὸ μὲν μένον ἕλκει, ὅπου ἐστὶν αὐτό, τὸ δὲ κινούμενον ἐλθὸν ἐπὶ τὸ ἑλκόμενον ἄγει αὐτὸ εἰς τὸν ἑαυτοῦ τόπον, ἐν ᾧ ἦν πρὸ τοῦ ἐπὶ τὸ ἑλκόμενον κινηθῆναι." ζητεῖ δὲ ὁ Ἀλέξανδρος καλῶς, πῶς τὰ φυσικῶς ἕλκοντα οἷον ἡ Ἡρακλεία λίθος καὶ τὰ τοιαῦτα ἁπτόμενα τῶν ἑλκομένων ἕλκει αὐτά, καὶ λέγει ὅτι κἂν μὴ αὐτὰ αὐτῶν ἅπτηται, ἀλλὰ τῇ δυνάμει, δι' ἧς ἕλκει αὐτά, ἐκείνῃ αὐτῶν ἅπτεται. ἀλλ' οὐ τοῦτο ἦν τὸ προκείμενον τῷ Ἀριστοτέλει δεῖξαι ὅτι ἀσωμάτῳ δυνάμει ἅπτεται τὸ ἕλκον τοῦ ἑλκομένου, ἀλλὰ σωματικῇ, ὡς μηδὲν εἶναι μεταξὺ

---

1 αὐτὸν a θᾶττον M 3 δὲ om. M ἂν aF: om. AM 4 καὶ ὥσις ἄλλως F τοῦ κατὰ τόπον κινοῦντος καὶ κινουμένου AM: τοῦ κινοῦντος καὶ κινουμένου κατὰ τόπον F: τοῦ κατὰ τόπον κινουμένου καὶ κινοῦντος a 7 ἑλκομένου] κινουμένου M 10 ἔλεκτρον a 11 τούτου F ἂν om. F 14 εἴτε (ante μένοντος)] ἢ F γένηται M 15 γὰρ (post μὲν) om. M 17 καὶ λέγει δὲ a 19 ἕλκον M προσάγον M αὐτῷ a 20 πιθανῶς M τὸ οὗ M 21 οὖν om. M εἰπὼν ὅτι M διαφέρειν scripsi: διαφέρει aA: διαφ^ρ F 21. 22 μένον ἕλκειν τὸ ἕλκον add. Emendator Ambrosianus (cf. vol. IX p. VIII) 22 ἢ a: ἡ F: μὴ M: idem, sed in litura A ἀπήγαγεν F τὸ μὲν μέλλον ἕλκει M 23 ἐλθὼν F[1] αὐτὸν εἰς ἑαυτοῦ τόπον M 25 οἷον — τοιαῦτα om. M 26 ἕλκει αὐτό F 27 ἐκείνηι A: ἐκείνη aFM 28 ἀριστοτέλης a ἀσωμάτων δυναμέων F 29 τὸ ἕλκον post ἑλκομένου M σωματικῶν F μηδὲ F

σῶμα. κάλλιον οὖν τὸ ἐφεξῆς ὑπ᾽ αὐτοῦ λεγόμενον "ἢ γὰρ ἀπόρροιαί τινες 246r εἰσὶν ἀπὸ τῶν ἠρεμούντων καὶ οὕτως ἑλκόντων σωματικαί, δι᾽ ὧν ἁπτομένων καὶ ἐμπλεκομένων, ὥς τινες λέγουσιν, ἕλκεται τὰ ἑλκόμενα, ἢ οὐ περὶ τῶν οὕτως ἑλκομένων ὁ λόγος αὐτῷ νῦν (ἄδηλον γὰρ τὸ γινόμενον ἐπ᾽ ἐκείνων), ἀλλὰ περὶ τῶν ξύλων εἶπεν, ἃ μένοντα τὸ πῦρ κατέχει παρ᾽ αὐτοῖς ἕλκοντά πως αὐτὸ καὶ τὴν ἄνω φορὰν αὐτοῦ βιαζόμενα διὰ τὸ ἐξῆφθαι ἀπ᾽ αὐτῶν." ὁ δὲ Ἀλέξανδρος ἐπέστησεν, ὅτι ἐν ταύτῃ τῇ ῥήσει προστέθεικεν ὁ Ἀριστοτέλης τῇ λέξει τὸ ἀφ᾽ ἑαυτοῦ πρὸς ἄλλο, ὅπερ τῆς ὤσεως ἴδιον ἦν καὶ ἀπώσεως· μήποτε δὲ οὐ περὶ τοῦ ἕλκοντος ἄμφω εἶπεν τὸ ἀφ᾽ ἑαυτοῦ πρὸς ἄλλο ἢ ἀπ᾽ ἄλλου πρὸς ἑαυτό, ἀλλὰ τὸ μὲν ἀφ᾽ ἑαυτοῦ πρὸς ἄλλο περὶ τοῦ ὠθοῦντος, τὸ δὲ ἀπ᾽ ἄλλου πρὸς ἑαυτὸ περὶ τοῦ ἕλκοντος. διὸ τὰς τέτταρας κινήσεις εἰς ὦσιν καὶ ἕλξιν ἀναγαγὼν κοινῶς λοιπὸν συνεπεράνατο ὅτι τοῦ κατὰ τόπον κινουμένου καὶ κινοῦντος οὐδέν ἐστι μεταξύ.

Μετὰ δὲ ταύτην τὴν λέξιν ἔν τισιν ἀντιγράφοις ὁ Ἀλέξανδρος τοιαύτην τινὰ λέξιν γεγράφθαι φησίν· "ὁμοίως δὲ κἂν εἴ τι ἔστι ποιητικὸν καὶ γεννητικὸν τοῦ ποιοῦ, καὶ τοῦτο ἀνάγκη ποιεῖν ἁπτόμενον βαρὺ κοῦφον." ἐφεξῆς δὲ τούτῳ κεῖσθαί φησιν οὐχὶ τὸ "ἀλλὰ μὴν οὐδὲ τοῦ ἀλλοιουμένου", ὅπερ μετὰ τὰ πρότερον εἰρημένα ἐν τοῖς πλείστοις γέγραπται, ἀλλὰ τὸ μετ᾽ ὀλίγον τούτου τὸ "ἐν πᾶσι γὰρ συμβαίνει ἅμα εἶναι τὸ ἔσχατον ἀλλοιοῦν καὶ τὸ πρῶτον ἀλλοιούμενον". "καὶ λέγοι ἄν, φησί, διὰ τῆς τοιαύτης λέξεως ὅτι οὐ μόνον τὰ κυρίως κινοῦντα καὶ κινούμενα ἅμα ἐστὶν οἷον τὰ κατὰ τόπον καὶ ποιὸν καὶ ποσὸν μεταβάλλοντα καὶ μεταβαλλόμενα, ἀλλὰ καὶ τὰ κατ᾽ εἶδος, τοῦτ᾽ ἔστι τὰ κατ᾽ οὐσίαν, ἅπερ ἐστὶ γένεσις καὶ φθορά· καὶ ἐν τοῖς τοιούτοις γὰρ τὸ μεταβάλλον ἅμα τῷ μεταβαλλομένῳ ἐστὶν ὡς ἐπὶ τῶν βαρέων καὶ κούφων γινομένων ἔχει, τουτέστι τῶν σωματικῶν στοιχείων." τὰ οὖν ποιοῦντα καὶ γεννῶντα ταῦτα ποιοῦ τινός ἐστι γεννητικά· ποιὰ γὰρ τὸ βαρὺ καὶ κοῦφον. καὶ γὰρ ἐν τῷ ἐφεξῆς βιβλίῳ

---

1 τὸ ἐφεξῆς τὸ M λεγόμενον] κείμενον F 3 τινες — λόγος (4) om. M οὐ om. a 4 αὐτῶι νῦν A: αὐτῶ νῦν F: αὐτῶν ἦν a: οὕτως αὐτῷ M γὰρ] τὸ γὰρ M 5 ἐπ᾽] ὑπ᾽ F 6 ἕλκοντα om. F 8 προσέθηκεν F τῇ λέξει om. F τὸ ἀφ᾽ ἑαυτῆς a: τῇ ἀφ᾽ ἑαυτοῦ M post ἄλλο add. ὅτι M 9 ἴδιον ἦν AM: ἔργον ἦν F: ἴδιον ἔργον ἐστι a καὶ τῆς ἀπώσεως a μήποτε] ποτε M 10 ante ἢ add. ἔργον a 12 ἑαυτό AFM: αὐτὸ a ἕλξιν καὶ ὦσιν collocat F 13 ἂν ἀγαγὼν a: ἀνάγων M 15 τοιαύτην AM: τὴν αὐτὴν aF 16 κἂν AFM: καὶ a 16. 17 γεννητικὸν καὶ ποιητικὸν collocant aF 17 ποιοῦ] ποιητοῦ M καὶ τοῦτο om. M 17. 18 βαρὺ ἢ κοῦφον M Emendator Ambrosianus, fortasse β. καὶ κοῦφον cf. v. 26. 28 18 τοῦτο M οὐχὶ τῶ F ἀλλὰ μὴν κτλ.] p. 244b 2 ἀ.................. οὐδὲ (om. λλὰ μὴν in lac. XVIII litt.) M 19 πρότερα F 20 ὀλίγον τούτου τὸ AM: ὀλίγου τούτου F: ὀλίγον τοῦτο a ἐν πᾶσι] ἐν ἅπασι Aristotelis codd. p. 244b 3 21 τὸ om. M πρῶτον intercidit in Aristotelis codd. καὶ (ante λέγοι) om. M λέγει F 22 μόνως F καὶ κινούμενα om. F 23 ποσὸν καὶ ποιὸν collocant aM 24 καὶ κατ᾽ εἶδος M 26 γινόμενον M 27 ἐστι AM: εἰσὶ aF 28 καὶ τὸ κοῦφον a βιβλίῳ] Θ 4 255a 1 sqq. τῷ post βιβλίῳ M iter. sed del.

δείκνυσιν, ὅτι καὶ ταῦτα κινεῖται ὑπό τινος τοῦ ποιήσαντος αὐτὰ τοιαῦτα. 246r νῦν δὲ λέγει, ὅτι κἂν εἴ τι ἔστι ποιητικὸν καὶ γεννητικὸν βαρέος καὶ κούφου, καὶ τοῦτο ἀνάγκη ποιεῖν ἁπτόμενον· τὸ γὰρ ἐφεξῆς τὸ "συμβαίνει ἅμα εἶναι τὸ ἔσχατον ἀλλοιοῦν καὶ τὸ πρῶτον ἀλλοιούμενον" περιττὸν αὐτόθεν δοκεῖ καὶ μετακείμενον, ἐπειδὴ ἐφεξῆς περὶ τοῦ ἀλλοιουμένου καὶ ἀλλοιοῦντος λέγει, καὶ ἐν πᾶσι τοῖς ἀντιγράφοις ἡ ἐφεξῆς ῥηθησομένη λέξις γέγραπται.

p. 244b2 Ἀλλὰ μὴν οὐδὲ τοῦ ἀλλοιουμένου καὶ τοῦ ἀλλοιοῦντος ἕως τοῦ τοῦ ἀλλοιουμένου καὶ τοῦ ἀλλοιοῦντος.

Μετὰ τὰ κατὰ τόπον κινοῦντα καὶ κινούμενα καί, εἴπερ ἄρα, μετὰ τὰ κατὰ εἶδος περὶ τοῦ ἀλλοιουμένου καὶ ἀλλοιοῦντος προτίθεται εἰπεῖν, ὅτι καὶ ἐπὶ τούτων οὐδέν ἐστι μεταξύ. ὅπερ διὰ τῆς ἐπαγωγῆς γνώριμον εἶναί φησιν· ἐν πάσῃ γὰρ ἀλλοιώσει ἅμα εὑρίσκεται τό τε ἔσχατον ἀλλοιοῦν καὶ τὸ πρῶτον ἀλλοιούμενον. λέγει δὲ ἔσχατον ἀλλοιοῦν, ὃ μέχρι νῦν πρῶτον ἐκάλει τὸ προσεχῶς κινοῦν καὶ μεταβάλλον. τοῦτο δὲ πῇ μὲν πρῶτόν ἐστιν ὡς προσεχὲς τῷ κινουμένῳ, πῇ δὲ ἔσχατον ὡς ἔσχατον τῶν κινούντων, ὅταν διὰ μέσων τινῶν κινῇ τὸ πρώτως καὶ κυρίως κινοῦν. πρῶτον δὲ ἀλλοιούμενον λέγει, ὃ καθ' αὑτὸ ἀλλοιοῦται καὶ οὔτε κατὰ συμβεβηκὸς οὔτε τῷ τῶν τούτου τι ἀλλοιοῦσθαι· τῷ γὰρ οὕτως ἀλλοιουμένῳ ἅμα τὸ ἀλλοιοῦν. εἰπὼν δὲ ἐκ τῆς ἐπαγωγῆς δῆλον εἶναι, ὅτι οὐδέν ἐστι μεταξὺ τοῦ ἀλλοιοῦντος καὶ τοῦ ἀλλοιουμένου, ἐφεξῆς παρατίθεται ταῦτα δι' ὧν οἷόν τε ἐκ τῆς ἐπαγωγῆς τὸ προκείμενον λαμβάνειν. καὶ δείξας πρῶτον τῷ λόγῳ, ὑπὸ τίνων ἀλλοιοῦται τὰ ἀλλοιούμενα, ὑπ' ὄψιν ἄγει ταῦτα ἐπακτικῶς παραδεικνύων, ὅτι ἅμα ὄντων τούτων τοῖς ὑπ' αὐτῶν ἀλλοιουμένοις ἡ ἀλλοίωσις γίνεται. ὑπόκειται μὲν γὰρ ἡμῖν, φησί, τοῦτ' ἔστι κεῖται καὶ ὡμολόγηται, τὸ τὰ ἀλλοιούμενα κατὰ τὰς παθητικὰς καλουμένας ποιότητας πάσχοντα ἀλλοιοῦσθαι. εἶδος δὲ ποιότητος ἐν Κατηγορίαις τὸ κατὰ τὰς παθητικὰς ποιότητας ἔγνωμεν, τέταρτον τοῦτο μετὰ τὴν ἕξιν καὶ τὴν δύναμιν καὶ τὸ σχῆμα. | παθητικαὶ δὲ ποιότητές εἰσιν, ὧν 246v

1 αὐτὰ τοιαῦτα, νῦν δὲ AM: τοιαῦτα. ὃ νῦν F: ταῦτα. ὃ νῦν a 2 ὅτι om. F ποιητικὰ καὶ γεννητικὰ F 4 εἶναι post ἀλλοιοῦν collocant aF ἔσχατον] πρῶτον F 5 καὶ μάτην κείμενον M καὶ (post δοκεῖ) om. F ἀλλοιοῦντος καὶ ἀλλοιουμένου M ἀλλοιοῦντα F 6 λέγει AM: ἐστὶν ὁ λόγος F: ἐστιν ὀλίγος a 7 ἀλλὰ μὴν οὐδὲ iteravit F τοῦ (post καὶ) om. F τοῦ ἀλλοιοῦντος καὶ ἀλλοιουμένου M 8 τοῦ (post τοῦ et καὶ) om. M τοῦ ἀλλοιουμένου καὶ τοῦ ἀλλοιοῦντος om. F 9 εἴπερ] ἅπερ F 10 κατὰ AFM: αὐτὰ a post κατὰ habent τὸ AFM, lituram duarum litt. A περὶ om. M προστίθεται aFM 13 μέχρι AM: μέχρι τοῦ aF 15 προσεχὴς F ὡς ἔσχατον A: om. aFM 16 ὅτε M κινεῖ M 17 οὔτε M: οὐδὲ AF: οὐ a 18 τῷ (ante τῶν) om. F ὄντως F 19 ἅμα τῷ M εἶναι om. M 20 τοῦ (post καὶ) om. FM 22 καὶ τὰ F[1] τὸν ἀλλοιούμενον M 24 μὲν om. aM 25 ὡμολόγηται aA[2] M: ὁμολόγηται A[1]: ὁμολογεῖται F 25. 26 καλουμένας AM: λεγομένας aF 26 post δὲ add. τι a et supra versum A: om. FM Κατηγορίαις] c. 8 p. 9a28

ἡ ἀντίληψις διὰ πάθους γίνεται τοῖς αἰσθανομένοις, οἷαί εἰσι θερμότητες 246v ψυχρότητες ξηρότητες ὑγρότητες γλυκύτητες πικρότητες καὶ αἱ τοιαῦται. καὶ αἱ κατὰ τὰ χρώματα διαθέσεις ἐπιπολαιότεραι καὶ οὐκ εἰδοποιοί, ἃς πάσας οὐ τῷ πάθος ἐμποιεῖν τοῖς ἀντιλαμβανομένοις παθητικὰς ἔφη ποιότητας καλεῖσθαι, ἀλλὰ τῷ αὐτὰς ἀπὸ πάθους ἐγγίνεσθαι τοῖς λαμβάνουσιν αὐτάς. ἡ γὰρ τοῦ πυρὸς θερμότης πάθος μὲν ἐμποιεῖ τοῖς μετέχουσιν, οὐ μέντοι παθητικὴ λέγεται, ὅτι μὴ διὰ πάθους ἐνεγένετο, ὥστε διάθεσιν ἐπιπόλαιον εἶναι καὶ εὐμετάβλητον, ἀλλ' οὐσιώδης ἐστίν. εἰ οὖν τὰ ἀλλοιούμενα πάσχει, τὰ δὲ πάσχοντα ὑπὸ τῶν αἰσθητῶν πάσχει (τὰ γὰρ ποιοῦντα τὰ τοιαῦτα πάθη αἰσθητά ἐστι), τὰ ἄρα ἀλλοιούμενα ἀλλοιοῦται ὑπὸ τῶν αἰσθητῶν πάσχοντα. αἰσθητὰ δέ φησιν εἶναι, οἷς διαφέρει σῶμα σώματος. διαφέρει δὲ κατὰ τὰς ποιότητας· καὶ γὰρ καὶ αἱ ποσότητες ποιότητές πώς εἰσι. κοινὸν οὖν ἔχοντα τὸ σῶμα διαφέρει ταῖς ποιότησιν ἢ πλείοσιν ἢ ἐλάττοσιν ἢ τῷ τῶν αὐτῶν ποιοτήτων μᾶλλον καὶ ἧττον μετέχειν. εἰ οὖν σώματά ἐστι τὰ κατὰ τὰς παθητικὰς ποιότητας ἀλλοιοῦντα καὶ ἀλλοιούμενα, ἀνάγκη πελάζοντα ἀλλήλοις ἀλλοιοῦν καὶ ἀλλοιοῦσθαι. οὔτε γὰρ τὸ σῶμα δρᾷ τι εἰς ἄλλο σῶμα κεχωρισμένον οὔτε ἡ ποιότης χωριστὴ τοῦ σώματός ἐστιν οὔτε ἐνεργεῖ χωριστῶς. τὸ δὲ ταῦτα γάρ ἐστι πάθη τῆς ὑποκειμένης ποιότητος εἶπεν δηλῶν, ὅτι τοῦ τετάρτου ὑποτεθέντος εἴδους τῆς ποιότητος, ὃ παθητικὸν λέγεται, ταῦτά ἐστι τὰ πάθη. ἢ ὑποκειμένην ποιότητα τὴν αἰσθητὴν λέγει, περὶ ἧς ἦν ὁ λόγος, ὅτι ταῦτά ἐστιν αὐτῆς τὰ πάθη.

Ἐφεξῆς δὲ διαιρεῖ τὰ ἀλλοιούμενα σώματα εἴς τε τὰ ἔμψυχα καὶ τὰ ἄψυχα καὶ τῶν ἐμψύχων τὰ μέρη εἴς τε τὰ αἰσθητικά, οἷον σάρκας νεῦρα καὶ τὰ τοιαῦτα, καὶ εἰς τὰ ἀναίσθητα, ὀστᾶ καὶ τρίχας καὶ ὄνυχας, καὶ εἰς αὐτὰς τὰς αἰσθήσεις, αἷς ἔοικε καὶ τὰ αἰσθητικὰ συμπαραλαμβάνειν εἰπὼν τῶν ἐμψύχων τά τε μὴ αἰσθητικὰ τῶν μερῶν καὶ αὐτὰς τὰς αἰσθήσεις. ἀλλοιοῦνται γάρ, φησί, πως καὶ αἱ αἰσθήσεις αὐταὶ καὶ οὐ μόνα τὰ αἰσθητικὰ μόρια· οὐ μὴν ὡς τὰ σώματα ἀλλοιοῦνται. ὅτι δὲ ἀλλοιοῦνται καὶ αἱ αἰσθήσεις, ἔδειξεν εἰπών, πῶς γίνονται αἱ αἰσθήσεις αἱ κατ' ἐνέργειαν. τριττὴ γὰρ ἡ αἴσθησις, ἡ μὲν οὐσιώδης, ἡ δὲ δύναμις

---

1 ἡ] εἰ a πάθους, πα ex corr. A οἷαί εἰσι AM: οἷον aF 1. 2 θερμότης ψυχρότης ξηρότης ὑγρότης γλυκύτης πικρότης F 2 ὑγρότητες om. a 3. 4 ἃς πάσας οὐ τῷ aAM: ἁπάσας οὖν τὸ F 5 ἀλλ' οὐ τῷ F 6 μέντοι] μὴν M 7 λέγονται F μὴ AFM: οὐ a πάθος F ἐγένετο aFM 8 ἀμετάβλητον F οὐσιῶδες F 10 ἀλλοιοῦνται F 11 διαφέρει πῶς σῶμα M 12 ποσότητες A: ποιότητες aFM 13 ταῖς ποιότητες sic M 14 καὶ ἧττον AM: ἢ ἧττον aF 15 σώματος M ἐστι AM: εἰσὶ aF τὰ om. F 16 ἀνάγκη πελάζοντα] ἀναπελάζοντα M ἀλλοιοῦσθαι καὶ ἀλλοιοῦν aF 18 σώματος] πράγματος M 19 δηλοῖ a 20 τὰ om. M 21 ἢ] δὲ a ὑποκειμένων, sed supra corr. F 22 τὰ om. M 23 διαιρεῖται F διαιρεῖ — καὶ τῶν (24) om. M 24 σάρκας AM: σάρκες aF 25 καὶ (post ὀστᾶ) om. F 26 συμπαραβάλλειν F[1] 28 φησί om. M αἱ aM: om. AF αὐταὶ] αὗται aAFM 30 πῶς AM: πῶς γὰρ aF

τῆς τοιαύτης οὐσίας, ἡ δὲ ἐνέργεια τῆς οὐσίας κατὰ τὴν δύναμιν. αὕτη 246v οὖν ἡ κατ' ἐνέργειαν, φησίν, αἴσθησις, οἷον τὸ ὁρᾶν καὶ ἀκούειν, κίνησίς ἐστι διὰ τοῦ σώματος τοῦ αἰσθητικοῦ μορίου συγκρινομένου ἢ διακρινομένου. ἀλλ' οὔπω τοῦτο αἴσθησις (συγκρίνεται γὰρ καὶ διακρίνεται καὶ τὰ ἀναίσθητα σώματα), ἀλλ' ὅταν αὐτὴ ἡ κατ' οὐσίαν αἴσθησις πάθῃ τι πάθος οἰκεῖον, τότε ἡ κατ' ἐνέργειαν αἴσθησις ἐπιτελεῖται. τί δὲ τὸ πάθος, ἐν τῷ Περὶ αἰσθήσεως λέγει, ὅτι ἀντίληψίς ἐστι τοῦ αἰσθητοῦ εἴδους χωρὶς τῆς ὕλης, ἀντίληψις δὲ οὐ καθαρῶς ἐνεργητική, ὡς ἡ τοῦ νῦν ἔνδοθεν ὅλη οὖσα, ἀλλ' ἔχουσά τι καὶ παθητικὸν ὑπὸ τοῦ αἰσθητοῦ. διὸ μετὰ ἀλλοιώσεως γίνεται, καὶ ἀλλοιοῦσθαι λέγονται καὶ αἱ αἰσθήσεις αἱ οὐσιώδεις.

Εἰπὼν δὲ πῶς αἱ αἰσθήσεις ἀλλοιοῦνται, ὅτι τῷ ἔχειν τι παθητικὸν αὐτῶν τὴν ἐνέργειαν, ἐφεξῆς τὴν διαφορὰν τῆς ἀλλοιώσεως παραδίδωσι τῶν τε ἐμψύχων σωμάτων καὶ τῶν ἀψύχων. καὶ πρῶτον μὲν λέγει ταύτην, ὅτι καθ' ὅσα μὲν τὰ ἄψυχα σώματα ἀλλοιοῦται, κατὰ ταῦτα καὶ τὰ ἔμψυχα· καὶ γὰρ ψύχεται καὶ θερμαίνεται καὶ ὑγραίνεται καὶ ξηραίνεται, καὶ πάσας τὰς τοιαύτας ἀλλοιώσεις ἄμφω ὑφίσταται· οὐ μὴν καθ' ὅσα τὸ ἔμψυχον ἀλλοιοῦται, κατὰ τοσαῦτα καὶ τὸ ἄψυχον. τὴν γὰρ κατὰ τὰς αἰσθήσεις ἀλλοίωσιν οὐδὲν τῶν ἀψύχων ἀλλοιοῦται. ἔμψυχα δὲ νῦν λέγει κατὰ τὰς αἰσθήσεις ἀλλοιοῦσθαι οὐχὶ πάντα· οὐ γὰρ δὴ καὶ τὰ φυτὰ καίτοι ἔμψυχα ὄντα καὶ αὐτὰ κατὰ τὰς αἰσθήσεις ἀλλοιοῦται, ἀλλὰ τὰ ζῷα λέγει νῦν ἔμψυχα τὰ αἰσθήσει καὶ τῇ κατὰ τόπον κινήσει χαρακτηριζόμενα. δευτέραν δὲ λέγει διαφορὰν τῆς τῶν ἐμψύχων ἀλλοιώσεως πρὸς τὴν τῶν ἀψύχων, ὅτι τὰ μὲν ἄψυχα οὐ γνωρίζει οὐδὲ αἰσθάνεται πάσχοντα οὐδέποτε. τὰ δὲ ἔμψυχα, τοῦτ' ἔστι τὰ ζῷα ποτὲ μὲν αἰσθάνεται πάσχοντα, ὅταν κατὰ τὰς αἰσθήσεις πάσχῃ, ὥστε ὁρᾶν ἢ ἀκούειν ἢ κατά τινα ἄλλην αἴσθησιν αἰσθάνεσθαι, ποτὲ δέ, κἂν αἰσθητικὰ ᾖ, οὐκ αἰσθάνεται. καὶ γὰρ λευκαίνεται καὶ μελαίνεται τὰ ζῷα καὶ αὔξεται καὶ μειοῦται οὐκ αἰσθανόμενα τούτων.

Εἰπὼν δὲ ταύτας τὰς διαφορὰς ἐπάνεισιν ἐπὶ τὸ προκείμενον, ὑπ' ὄψιν ἄγων τὸ τὰ ὑπὸ τῶν αἰσθητῶν ἀλλοιούμενα ἅμα εἶναι. ἐν ἅπασι γάρ φησι, φανερόν, ὅτι ἅμα ἐστὶ τὸ ἔσχατον ἀλλοιοῦν καὶ τὸ

1 κατὰ δύναμιν M 2 καὶ τὸ ἀκούειν aF 3 τοῦ (post διὰ) om. F 3. 4 ἢ διακρινομένου om. F 5 αὐτὴ AM: αὕτη aF 6 τότε οἰκεῖον colloc. M 7 Περὶ αἰσθήσεως] 2. p. 438b22? cf. de anima Γ 4 ἐστι om. M 8 δὲ οὐ] ἐστι καὶ οὐ M νῦν] immo νοῦ vel νοεῖν 8. 9 ἔνθοδεν F 9 ὅλη om. M αἰσθητικοῦ aF διὸ καὶ a 10 λέγεται F 10. 11 αἱ οὐσιώδεις aM: καὶ (superscr. αἱ A[2]) οὐσιώδεις A: οὐσιώδεις F 12 ὅτι τῷ ἔχειν τι παθητικὸν aAM: καὶ τὰ ἔχοντα παθητικὴν F 13 τὴν ἐνέργειαν αὐτῶν aF παραδίδοσι A[1] 14 σωμάτων post ἀψύχων collocat F 18 κατὰ (ante τοσαῦτα) AM: om. aF 19 τῶν ἐμψύχων M ἔμψυχον a νῦν om. M 20 δὴ in litura A καίτοι om. F 20. 21 ὄντας ἔμψυχα a 21 νῦν λέγει aFM 23 τὴν ἀψύχων M 24 αἰσθάνονται F 26 ὥστε aAM: ὠ ὅταν sic F 27 αἰσθάνεται, sed corr. A[1] ᾖ AFM: εἴη a 31 ἄγων] ἔχων M 32 φησι supra add. A

πρῶτον ἀλλοιούμενον. καὶ δείκνυσιν αὐτὸ φανερὸν ὂν τῇ παραθέσει 246v τῶν καθ' ἑκάστην αἴσθησιν ἀλλοιούντων τε καὶ ἀλλοιουμένων. καὶ πρῶτον τῶν κατὰ τὴν ἁφήν. τῷ μὲν γὰρ αἰσθητῷ, φησί, τῷ ἀλλοιοῦντι συνεχής ἐστιν ὁ ἀήρ, τῷ δὲ ἀέρι τὸ σῶμα τὸ ἀλλοιούμενον. εἰ μὲν γὰρ μηδὲν ἦν μεταξὺ τοῦ ἀλλοιουμένου, δῆλον ἂν ἦν τὸ ἐξ ἀρχῆς. καὶ ἐφ' ὧν δὲ ὁ ἀήρ ἐστι μεταξὺ δείκνυσιν, ὅτι οὗτος ὢν τὸ ἔσχατον καὶ προσεχῶς ἀλλοιοῦν ἅμα ἐστὶ τῷ πρώτως ἀλλοιουμένῳ καὶ συνεχὴς αὐτῷ, συνεχὲς πάλιν τὸ ἁπτόμενον καλέσας. ἐπειδὴ δὲ τὸ ἁπτὸν αἰσθητόν, προστέθεικε καὶ τὴν ἁφήν, ἥτις οὐκ ἔστιν ἐν ἀποκεχωρισμένῳ τινὶ αἰσθητηρίῳ, ἀλλ' ἐν ὅλῳ τῷ σώματι. διὰ τοῦτο εἶπεν τῷ δὲ ἀέρι τὸ σῶμα· οὕτω γὰρ ψυχρότητος καὶ θερμότητος αἰσθανόμεθα καὶ τῶν τοιούτων, ὅταν μὴ ἀμέσως πελάζῃ τὸ ἀλλοιοῦν, ἀλλὰ διὰ μέσου τοῦ ἀέρος. ὁμοίως δὲ καὶ ἐπὶ τοῦ ὁρατοῦ· τὸ μὲν χρῶμα τὸ ὁρατὸν πελάζει τῷ φωτί, τοῦτ' ἔστι τῷ πεφωτισμένῳ ἀέρι· ἀδύνατον γὰρ ἄνευ φωτὸς αἰσθέσθαι τινὸς ὁρατοῦ. τὸ δὲ φῶς τῇ ὄψει, τοῦτ' ἔστι τῷ ὀπτικῷ αἰσθητηρίῳ. τὸ γὰρ χρῶμα κινητικόν ἐστι τοῦ κατ' ἐνέργειαν διαφανοῦς, ὅπερ προσεχῶς κινεῖ τὴν ὄψιν. τὸν αὐτὸν δὲ τρόπον καὶ ἡ ἀκοὴ καὶ ἡ ὄσφρησις τῷ πρώτῳ κινοῦντι πελάζει. πρῶτον δὲ πάλιν κινοῦν τὸ προσεχῶς κινοῦν λέγει, ὃ πρὸ ὀλίγου ἔσχατον ἐκάλει, καὶ τὴν αἰτίαν νῦν προσθεὶς τοῦ πρῶτον αὐτὸ λέγεσθαι· πρὸς γὰρ τὸ κινούμενον, φησί, τοῦτο πρῶτον λέγεται ὡς προσεχὲς αὐτῷ. ὅτι δὲ διὰ ἀέρος ἥ τε ἀκοὴ καὶ ἡ ὄσφρησις γίνεται ἐν τοῖς Περὶ | ψυχῆς ἀπεδείχθη. ἐπὶ μέντοι τῆς γεύσεως ἅμα τῇ γεύσει 247r ὁ χυμὸς ὁ γευστός, ὡς μὴ δεῖσθαι τῆς διὰ τοῦ μέσου τεχνολογίας. δείξας δὲ ἐπὶ τῶν αἰσθητικῶν ἀλλοιώσεων ἅμα τὸ πρῶτον κινοῦν καὶ τὸ κινούμενον, ὁμοίως φησὶ δειχθήσεσθαι καὶ ἐπὶ τῆς τῶν ἀψύχων ἀλλοιώσεως ἅμα ὂν τὸ πρῶτον καὶ προσεχῶς κινοῦν τῷ κινουμένῳ. οὔτε γὰρ θερμαίνεταί τι ἄψυχον σῶμα οὔτε ψύχεται οὔτε ξηραίνεται οὔτε ὑγραίνεται οὔτε ὅλως πάσχει τι καὶ ἀλλοιοῦται μὴ ἁπτομένου αὐτοῦ τοῦ ἀλλοιοῦντος. εἰ δὲ καὶ ἐπὶ τῶν ἐμψύχων καὶ ἐπὶ τῶν ἀψύχων ἡ ἀλλοίωσις γίνεται, ἅμα ὄντος τοῦ προσεχῶς ἀλλοιοῦντος τῷ ἀλλοιουμένῳ, ἀσφαλὲς καὶ καθόλου

---

1 καὶ δείκνυσιν — ἀλλοιουμένων (2) M om. sed restituit in margine 3 τὴν om. F 6 ὁ ἀήρ ἐστι AM: ἐστιν ὁ ἀὴρ a: ἐστιν (om. ὁ ἀὴρ) F post ὅτι add. καὶ a ὢν] ἦν F 7 συνεχὴς αὐτῷ om. M συνεχεῖ F 7. 8 post συνεχὲς add. δὲ aF 8 δὲ om. a 8. 9 προστέθεικε F: προτέθεικε A: προσέθηκε a 9 ἀποχωρισμένῳ F 9. 10 αἰσθη ..... ἀλλ' M (om. τηρίῳ in lac. v litt.) 11 θερμότητος καὶ ψυχρότητος M τοῖς τοιούτοις M 12 πελάζῃ superscr. ει M ἀλλ' ἐμμέσως, ἤγουν διὰ μέσως (sic) τοῦ ἀέρος a 13 μὲν γὰρ a χρῆμα F πελάζῃ F 14 ἀδύνατον AM: οὐ δυνατὸν aF αἰσθάνεσθαι M 16 κινητὸν FM 17 ὄσφρησις] αἴσθησις F 18 κινοῦν alt. om. F λέγει post πάλιν traiciunt aF 20 τοῦτο] τὸ F ὡς] δὲ ὡς F 21 προσεχὲς μὲν αὐτῷ M δὲ (post ὅτι) om. F 22 Περὶ ψυχῆς] B 8. 419a21 sqq. 23 ὁ χυμὸς ..... γευστὰ M (lac. v litt. interposita) τοῦ om. aFM 24 τῷ πρῶτον M (τῷ πρῶτ in ras.) τὸ (post καὶ) om. FM 25 δειχθήσεται aM 27 ἄψυχον om. F ὑγιαίνεται M 28 ὅλως — εἰ δὲ καὶ (28. 29) om. M 29 δὲ καὶ A: δὲ a: δ' F ἐμψύχων et ἀψύχων mutat M ἐπὶ alterum om. aF

λέγειν, ὅτι οὐδέν ἐστι μεταξὺ τοῦ ἀλλοιοῦντος καὶ ἀλλοιουμένου. ἀψύχων 247r δὲ εἰπὼν προσέθηκε καὶ ἀναισθήτων ἢ περὶ τῶν αὐτῶν λέγων (τὰ γὰρ ἄψυχα καὶ ἀναίσθητά ἐστιν), ἢ ἀναίσθητα λέγων τὰ ἐν τοῖς ἐμψύχοις μὴ αἰσθανόμενα μόρια. καὶ τὰ φυτὰ δὲ ἀναίσθητα μέν, οὐκ ἄψυχα δέ.

p. 245a11 Οὐδὲ μὴν τοῦ αὐξανομένου τε καὶ αὔξοντος ἕως τοῦ οὐδέν ἐστιν ἀνὰ μέσον.

Μετὰ τὰ κατὰ ἀλλοίωσιν κινοῦντα καὶ κινούμενα δείκνυσιν, ὅτι καὶ τοῦ αὔξοντος καὶ αὐξομένου προσεχῶς οὐδέν ἐστιν ἀνὰ μέσον οὐδὲ τοῦ μειοῦντος καὶ τοῦ μειουμένου. καὶ ἔστι ταῦτα ἐναργέστερα, εἴπερ τὸ προσεχῶς αὖξον προστιθέμενον τῷ αὐξομένῳ καὶ ἑνούμενον οὕτως αὐτὸ αὔξει καὶ τὸ μειούμενον τῷ ἀπορρεῖν τι αὐτοῦ φθίνει καὶ ἔλαττον γίνεται· τὸ δὲ ἀπορρέον συνεχὲς ἦν πρὸ τοῦ ἀπορρεῦσαι τῷ μειουμένῳ. εἰ οὖν τὸ μὲν αὖξον καὶ τὸ μειοῦν τὸ προστιθέμενόν ἐστι καὶ τὸ ἀπορρέον, ταῦτα δὲ συνεχῆ κυρίως ἦν τῷ αὐξομένῳ καὶ μειουμένῳ, τῶν δὲ συνεχῶν οὐδὲν ἀνὰ μέσον, τοῦ αὔξοντος ἄρα καὶ αὐξομένου καὶ τοῦ μειοῦντος καὶ μειουμένου οὐδέν ἐστιν ἀνὰ μέσον. δείξας δὲ ἰδίᾳ ἐπὶ ἑκάστου τῶν τῆς κινήσεως εἰδῶν καὶ κοινῶς λοιπὸν ἐπὶ πάντων συνεπεράνατο, ὅτι τοῦ κινουμένου καὶ τοῦ κινοῦντος πρώτου καὶ ἐσχάτου πρὸς τὸ κινούμενον οὐδέν ἐστιν ἀνὰ μέσον. τὸ δὲ προσεχῶς κινοῦν καὶ πρῶτον κινοῦν ὡς πρὸς τὸ κινούμενον λέγεται, ὅτι προσεχὲς ἐκείνῳ. καὶ ἔσχατον δὲ πρὸς αὐτὸ λέγεται, ὅτι πάντων τῶν κινούντων ἔσχατόν ἐστι τὸ προσεχὲς τῷ κινουμένῳ.

p. 245b3 Ὅτι δὲ τὸ ἀλλοιούμενον πᾶν λέγεται ἕως τοῦ φανερὸν ὅτι οὐκ ἂν εἶεν αἱ γενέσεις ἀλλοιώσεις.

Δεικνὺς ὅτι ἡ κατ' ἀλλοίωσιν κίνησις ἅμα ὄντων τοῦ τε ἀλλοιοῦντος καὶ τοῦ ἀλλοιουμένου γίνεται, συνεχρήσατο τῷ τὴν ἀλλοίωσιν κατὰ πάθος γίνεσθαι, πάσχειν δὲ τὰ πάσχοντα ὑπὸ τῶν αἰσθητῶν, ὥστε τὰ ἀλλοιούμενα ὑπὸ τῶν αἰσθητῶν ἀλλοιοῦσθαι· τούτῳ οὖν χρησάμενος τότε νῦν δείκνυσιν αὐτό. ὅτι γὰρ ἐν μόνοις τούτοις, φησί, λέγεται ἀλλοίωσις

1 λέγει F 3 καὶ om. F εἰσιν aM ἐν τοῖς om. F 5 μὴν AM: δὴ F: μὲν a αὐξομένου FM αὔξοντος aFM cf. codd. Arist.: αὐξάνοντος A 7 τὰ supra add. A κινοῦν, superscripto τα A 7. 8 τοῦ αὐξανου (ανου infra rasuram) F 8 οὐδέν ἐστιν AFM: οὐκ ἔστι τι a 9 τοῦ om. FM 10 προστίθεται a αὐξανομένῳ F καὶ οὕτως αὔξει ἑνούμενον (sic) αὐτῷ a αὔξει om. F 11 ἀπορεῖν, sed corr. A 12 ἦν aAM: ὂν F 13. 14 συνεχῶς F 15 τοῦ αὔξοντος — μέσον (16) om. M 16 ἐστιν post μέσον F 17 καὶ om. M 18 τοῦ om. F πρὸς τὸ κινουμενου A 19 καὶ — κινοῦν om. M πρῶτον A: πρώτως aF 20 λέγει M ὅτι πρὸς ἐκεῖνο F 23 τῷ ἀλλοιουμένῳ M πᾶν AFM: ἅπαν a Arist. 24 ὅτι om. F γενέσεις AFM (Arist. cod. H): γενέσεις αὗται a Arist. vulg. 26 τοῦ om. a 29 δείκνυσι νῦν M λεγέσθαι F[1]

ὅσα καθ' αὑτὰ πάσχει ὑπὸ τῶν αἰσθητῶν, καθ' αὑτὰ μὲν τὰ μὴ 247r κατὰ συμβεβηκὸς πάσχοντα λέγων (ὁ γὰρ Σωκράτης κατὰ συμβεβηκὸς ὁρατός, καθ' αὑτὸ δὲ τὸ χρῶμα), ὑπὸ τῶν αἰσθητῶν δὲ λέγει τῶν παθητικῶν ποιοτήτων, δῆλόν φησιν ἐκ τοῦ κατὰ μηδεμίαν ἄλλην ποιότητα ἀλλοίωσιν γίνεσθαι. ὅτι μὲν γὰρ κατὰ τὰς παθητικὰς ποιότητας ἀλλοίωσις γίνεται, ἐναργὲς καὶ ὁμολογούμενόν ἐστιν. ὅτι δὲ κατὰ μόνας ταύτας καὶ κατ' οὐδεμίαν ⟨ἑτέραν⟩ ποιότητα γίνεται ἀλλοίωσις, τοῦτο οὐκ ὂν ἐναργὲς δείκνυσιν ἐκ τοῦ μήτε τὰς κατὰ τὸ σχῆμα μεταβολὰς μήτε τὰς κατὰ ἕξιν ἀλλοιώσεις εἶναι. ἕξεις δέ εἰσιν αἵ τε ἐπιστῆμαι καὶ αἱ ἀρεταὶ καὶ ὑγεῖαι καὶ νόσοι καὶ τὰ τοιαῦτα. εἰπὼν δὲ ἐν τοῖς σχήμασι καὶ μορφαῖς καὶ ταῖς ἕξεσιν ὑπολαβεῖν ἄν τινα εἶναι τὴν ἀλλοίωσιν προσέθηκεν ἢ ταῖς τούτων λήψεσι καὶ ἀποβολαῖς. οὐ γὰρ ταὐτόν ἐστιν τὸ ποιότητα ἔχειν τῷ ἀλλοιοῦσθαι· ἐν γὰρ μεταβολῇ ἡ ἀλλοίωσις. δείκνυσιν οὖν ὅτι οὔτε ἐν τοῖς σχήμασιν ἢ ταῖς ἕξεσιν οὔτε ἐν ταῖς λήψεσιν αὐτῶν καὶ ἀποβολαῖς ἡ ἀλλοίωσίς ἐστι. καὶ πρῶτον ἐπὶ τοῦ σχήματος τὸν λόγον ποιεῖται, δεικνὺς ὅτι μὴ ἔστιν ἀλλοιοῦσθαι τὸ σχηματίζεσθαι ἢ κατὰ σχῆμα μεταβάλλειν. τῶν δὲ ἄλλων μάλιστα ἄν τις ὑπολάβοι, φησί, τὸ σχῆμα καὶ τὴν ἕξιν δέχεσθαι ἀλλοίωσιν, ἤτοι πάντων τῶν ἄλλων λέγων ἢ μᾶλλον τῶν ἐν τῇ ποιότητι. ἔστι γάρ τι καὶ ἄλλο ποιότητος εἶδος ἡ δύναμις καὶ ἐπιτηδειότης, καθ' ἣν πυκτικοὺς ἢ δρομικοὺς λέγομεν. περὶ δὲ τούτου τοῦ εἴδους τὸν λόγον οὐκ ἐποιήσατο τῷ μήτε, εἰ τὰ τοιαῦτα ποιότητές εἰσι, γνώριμον εἶναι τάς τε λήψεις καὶ ἀποβολὰς αὐτῶν ἔτι μᾶλλον ἀδήλους ὑπάρχειν. δείκνυσι δέ, ὅτι οὐκ ἀλλοιοῦται τὸ σχηματιζόμενον, ἐν δευτέρῳ σχήματι συλλογιζόμενος οὕτω· τὸ σχηματιζόμενον, ὅταν ἀπολάβῃ τὸ σχῆμα καὶ τελειωθῇ κατ' αὐτό, οὐκέτι λέγεται τῷ ὀνόματι ᾧ τὸ ὑποκείμενον καὶ σχηματιζόμενον ἐλέγετο· ὁ γὰρ ἀνδριὰς οὐκέτι λέγεται χαλκός, ἀλλὰ παρωνύμως χαλκοῦς· καὶ ἡ κλίνη οὐ λέγεται ξύλον, ἀλλὰ ξυλίνη· καὶ ἡ ἀπὸ τοῦ κηροῦ πυραμὶς οὐ κηρός, ἀλλὰ κηρίνη. τὸ δὲ ἠλλοιωμένον καὶ θερμὸν ἢ ψυχρὸν γεγονὸς ἤ τινα τοιαύτην ἠλλαχὸς ποιότητα, ἔτι τῷ αὐτῷ ὀνόματι καλεῖται· εἴτε χαλκὸς εἴτε ξύλον εἴη τὸ θερ-

1 πάσχει (ει in corr. A²) aAFM ut Arist. cod. E μὲν] δὲ M 3 δὲ post ὑπὸ ponunt AM: om. F λέγει AFM: conicio λέγων: delevit a 4 δῆλον φησὶν AM: φησὶ (φησὶν a) δῆλον aF 7 ἑτέραν a: om. AFM γίνεται ποιότητα aF 9 αἱ (ante ἀρεταὶ) om. aFM ὑγεία M 10 ἔν τε τοῖς Arist. (sed ἔν τε om. E) 10. 11 καὶ ταῖς μορφαῖς Arist. (codd. HE alii): καὶ ἐν ταῖς μορφαῖς Arist. vulg. 11 ὑπολάβοι ἄν τις M ἢ] καὶ Arist. 13 τῷ] τὸ A¹ μεταβολαῖς a 14 ὅτι om. M οὔτε (post ἕξεσιν) AM: ἢ aF 15 ἐστι om. F 15. 16 ποιεῖται τὸν λόγον aF 16 ὅτι οὐκ M τὸ μετασχηματίζεσθαι M 17 δὲ AFM: γὰρ a ὑπολάβῃ aFM 19 τῇ ἐν transponit a ἔστι aF: idem M post rasuram: καὶ a καὶ ἄλλο τι ποιότης M 20 καὶ] καὶ ἡ M πυητικοὶ ἢ δρομικοὶ λεγόμεθα a: ποιητικὸν ἢ δρομικὸν λέγομεν M 21 δὴ a εἰ ταῦτα a 22 λήψεις αὐτοῦ καὶ ἀποβολὰς ἔτι M 24 ἐν δευτέρῳ — τὸ σχηματιζόμενον om. F 27 χαλκὸς aAM: χαλκοῦς F παρώνυμος A 28 ἡ om. A¹M πηραμὶς M 29 ἠλλοιωμένον A: ἀλλοιούμενον aFM καὶ θερμὸν ἢ ψυχρὸν AM: ἢ ψυχρὸν ἢ θερμὸν aF τινος τοιαύτης μεταλαχὸν ποιότητος a 30 fortasse ⟨καὶ⟩ εἴτε χαλκὸς

μαινό|μενον ἢ ψυχόμενον ἢ λευκαινόμενον ἢ μελαινόμενον ἤ τι τοιοῦτον 247v πάσχον μένει χαλκὸς καὶ ξύλον λεγόμενον καὶ μετὰ τὸ πάθος· χαλκὸς γὰρ ὑγρὸς ἢ σκληρὸς καὶ ξύλον λέγεται. καὶ οὐ τοῦτο μόνον, ἀλλὰ καὶ ἀντιστρόφως τὸ ὑγρὸν τόδε χαλκὸν λέγομεν, ἂν τύχῃ κεχυμένος, καὶ τὸ θερμὸν ξύλον. ὥστε ὅθεν ἂν ἀρχοίμεθα, τὸ ἠλλοιωμένον ταὐτὸν εἶναι λέγεται, ὅπερ καὶ πρότερον ἦν. προσέθηκε δὲ τὴν ἀντιστροφήν, ἵνα κἂν βιάζοιτό τις ἐπὶ τῶν ἐσχηματισμένων ἀπὸ τοῦ ὑποκειμένου ἀρχόμενος, τῷ ⟨τῷ⟩ αὐτῷ καλεῖν ὀνόματι, οἷον ὁ κηρὸς τρίγωνόν ἐστιν ἢ ὁ χαλκὸς κύκλος, μηκέτι δύναιτο τὸ αὐτὸ φυλάττειν ὄνομα ἀρχόμενος ἀπὸ τοῦ σχήματος. οὐ γὰρ δυνατὸν λέγειν τὸ τρίγωνον κηρὸν ἢ τὸν ἀνδριάντα χαλκόν. ὁμωνύμως δὲ τῷ πάθει προσαγορεύειν τὴν ὕλην φησίν, ὅτι ὑγρὸν καὶ τὸ πάθος λέγομεν καὶ τὸν χαλκὸν καὶ θερμὸν τὸ πάθος καὶ τὸ ξύλον. κατασκευάσας δὲ διὰ πλειόνων τὰς προτάσεις εἶτα συνῃρημένως αὐτὰς ἐκθέμενος, καὶ πρώτην τὴν ἐλάττονα, ὅταν λέγῃ ὥστε εἰ κατὰ μὲν τὸ σχῆμα καὶ τὰ ἑξῆς, εἶτα τὴν μείζονα, ὅταν λέγῃ κατὰ δὲ τὰ πάθη καὶ τὰς ἀλλοιώσεις λέγεται, οὕτως ἐπιφέρει τὸ συμπέρασμα.

Καὶ ἦν μὲν τὸ προκείμενον εἰπεῖν, ὅτι αἱ σχηματίσεις οὐκ εἰσὶν ἀλλοιώσεις, ὁ δὲ ἐπήγαγεν ὅτι αἱ γενέσεις οὐκ εἰσὶν ἀλλοιώσεις δεικνύς, ὅθεν ἔχει τὴν ἰσχὺν ὁ λόγος, ὅτι ἐκ τοῦ τὰς μετασχηματίσεις γενέσεις ἤδη τινὰς εἶναι. δέδεικται δὲ ἐν τῷ πέμπτῳ βιβλίῳ, ὅτι αἱ γενέσεις οὐκ εἰσὶ κινήσεις, ὥστε οὐδὲ ἀλλοιώσεις. αἱ γὰρ ἀλλοιώσεις κινήσεις τινές εἰσιν. ὑπομιμνήσκει οὖν ἡμᾶς τῶν ἐκεῖ δειχθέντων, εἰ γὰρ τὸ μὲν ἀλλοιούμενον μένον ὅπερ ἐστὶν ἀλλοιοῦται, ὡς δηλοῖ καὶ ὄνομα τὸ αὐτὸ φυλάττον, τὸ δὲ γινόμενον οὐ μένον ὅπερ ἦν μεταβάλλει. ἀλλ' οὐδὲ τὸ σχηματιζόμενον μένει τελείως ὅπερ ἦν, ὡς δηλοῖ τὸ μὴ καλεῖσθαι τῷ αὐτῷ ὀνόματι, κἂν μὴ τελέως γινόμενον ᾖ. μέσην μὲν γὰρ ἔοικεν ἔχειν τινὰ φύσιν τὸ σχηματιζόμενον τῶν τε γινομένων καὶ τῶν ἀλλοιουμένων, πρὸς δὲ τὸ γινόμενον αὐτῷ δοκεῖ μᾶλλον ἀποκλίνειν, διότι μηδὲ τῷ αὐτῷ καλεῖται ὀνόματι, ὅπερ τοῖς γινομένοις ὑπάρχει. τὸ μέντοι παρωνυμιάζεσθαι δηλοῖ τὸ ἀποχωρεῖν αὐτὸ τῶν τελέως γινομένων. ἀπορήσοι δὲ ἂν τις ἴσως, μήποτε μᾶλλον δράττονται τοῦ ὑποκειμένου αἱ παθητικαὶ ποιότητες καὶ μᾶλλον μεταβάλ-

1 τοιοῦτο a   2 μένει γὰρ a   καὶ (ante μετὰ) om. M   3 καὶ ὑγρὸς M   3. 4 ἀντίστροφος M   4 τύχοι F   κεχυμένον M   5 ἀρχοίμεθα AFM: ἀρξοιώμεθα a (volebat ἀρξώμεθα)   6 ὅπερ AM: ὥπερ aF   7 βιάζηται a   τις om. F   8 τῷ addidi   10 ἢ aAM: οὐδὲ F   13 διὰ] κατὰ F   τὰς προτέρας F   προτάσεις ἢ εἶτα τὰς συνῃρημένας M   14 ἐλάσσονα aF   ὥστε — λέγῃ (15) om. M   μὲν κατὰ aF   14. 15 τὰ ἑξῆς A(F[1]?): τὰς ἕξεις aF[2]   15 τὰ πάθη AM: τὸ πάθος aF   17 ἐπεῖν M   20 πέμπτῳ] E 1. 225a26   21 αἱ γὰρ] οὐδὲ γὰρ αἱ M   22 οὖν AFM: δὲ a   ἡμᾶς ἐκ τῶν M   εἰ γὰρ AFM: καὶ γὰρ a   23 μένον om. M   καὶ AFM: τὸ a   24 μόνον aM   25 τὸ FM: τῷ aA   καλλεῖσθαι M   26 γὰρ om. F(?)   ἔοικεν ἔχειν A: ἔοικε, transposito ἔχειν post φύσιν (φύσει sic M) aFM   27 τῶν (post καὶ) om. F   28 αὐτὸ μᾶλλον δοκεῖ aF   ὀνόματι καλεῖται a   28. 29 ὅπερ ἐν τοῖς M   30 τελείως a   ἀπορήσειε δι' a: ἀπορήσειε δ' M   31 δράττωνται M

λουσιν αὐτὸ διὰ βάθους χωροῦσαι ἥπερ τὸ σχῆμα τὴν ἐπιφάνειαν μόνην 247v διατιθέν, ἢ κἂν διὰ βάθους πως χωρῶσιν αἱ παθητικαὶ ποιότητες, ἀλλ' ἐπεισοδιώδεις εἰσὶ καὶ συμβεβηκότα παράχρωσίν τινα ἀμυδρὰν καὶ εὐαπόβλητον ποιοῦσαι· κατὰ γὰρ τὰς τοιαύτας ἡ ἀλλοίωσις γίνεται· ἀλλοιοῦται γοῦν ὁ σίδηρος ἐπιπολαίως θερμαινόμενος, ἐὰν δὲ πυρακτωθῇ, οὐκέτι ἀλλοίωσις τοῦτο, ἀλλ' εἰς ἕτερον εἶδος μετάβασις. τοιγαροῦν καὶ ἐνεργείας ἔχει τότε πυρίους.

p. 246a4 Ἔτι δὲ καὶ εἰπεῖν οὕτως ἄτοπον ἕως τοῦ οὐδὲ ἡ γένεσις αὐτῶν ἀλλοίωσίς ἐστιν.

Δείξας μὴ ὁμοίως λέγεσθαι ἐπὶ τῶν κατὰ τὸ σχῆμα μεταβολῶν τό τε ὑποκείμενον καὶ τὸ ἐσχηματισμένον, καὶ ταύτῃ τοῖς γινομένοις ἐξομοιώσας τὰ σχηματιζόμενα, ἐπὶ τῆς γενέσεως δείκνυσιν ὅτι μὴ ἔστιν ἡ γένεσις ἀλλοίωσις, ὡς ἔχων λοιπὸν ὅτι οὐδὲ ἡ μετασχημάτισις ἀλλοίωσίς ἐστιν. ἄτοπον γάρ φησιν τὸν γεγονότα ἄνθρωπον, ἢ τὴν γεγονυῖαν οἰκίαν ἠλλοιῶσθαι λέγειν· ἄλλα γάρ τινα καὶ οὐκ ἀλλοῖα γέγονε· κατ' οὐσίαν γὰρ ἀλλ' οὐ κατά τι συμβεβηκὸς αὐτοῖς ἡ μεταβολὴ γέγονε. τὸ μὲν γὰρ ἀλλοιούμενον καὶ μένον ὅπερ ἦν καὶ μετὰ τὸ ἠλλοιῶσθαι οὕτως ἀλλοιοῦται, τὸ δὲ γινόμενον μήπω ὂν γίνεται. οὔτε γὰρ ὁ ἄνθρωπος ἦν πω οὔτε ἡ οἰκία· ὃ δὲ ἠλλοιοῦτο, τοῦτο καὶ ἠλλοίωται. εἰπὼν δὲ ἄτοπον εἶναι τὸ γεγονὸς ἠλλοιῶσθαι λέγειν, ἐπειδὴ φαίνεται ἀλλοίωσις ἐν τῇ γενέσει, καὶ οὐδ' ἂν γένοιτό τι μὴ οὔσης ἀλλοιώσεως, διορίζει τοῦτο καλῶς λέγων γίνεσθαι μὲν ἕκαστον τῶν γινομένων ἀλλοιουμένης τῆς ὑποκειμένης ὕλης· μένουσα γὰρ ἐκείνη ὅπερ ἐστὶν ὑπομένει τὰς μεταβολάς, οὐ μὴν ἡ γένεσις τοῦ γινομένου ἀλλοίωσίς ἐστιν· οὐ γὰρ ἂν ἀλλοιοῖτο τὸ μήπω ὄν· τὸ γὰρ γινόμενον οὔπω ἔστιν.

p. 246a10 Ἀλλὰ μὴν οὔτε αἱ ἕξεις οὔτε αἱ τοῦ σώματος ἕως τοῦ ὥστε οὐκ ἀλλοιώσεις.

Δείξας ὅτι ἡ κατὰ τὸ σχῆμα καὶ τὴν μορφὴν μεταβολὴ οὐκ ἔστιν ἀλλοίωσις, ἀλλὰ γένεσις μᾶλλον, δείκνυσιν ὅτι οὐδὲ ἡ κατὰ τὴν ἕξιν μεταβολή, ἥτις ἦν τὸ πρῶτον εἶδος τῆς ποιότητος, οὐδὲ αὕτη ἀλλοίωσίς ἐστιν,

1 μόνον a 2 χωροῦσιν F 4 τοιαύτας] ποιότητας M 7 ἔχει πυρειδοὺς τότε F πυρείους M 11 ταῦτα F ἐξωμοιώσας F: ἐξομοιοῦσθαι M qui ante ἐπὶ addit εἰπὼν 13 ἡ σχημάτισις M 14. 15 ἠλλοιῶσθαι aAF[2]: ἀλλοιοῦσθαι (ut deter. codd. Arist.) F[1]: ἀλλοιῶσθαι M 15 λέγειν om. F: ante ἠλλοιῶσθαι ponit a ἄλλα] ἅμα F 16 τι (post κατὰ) om. M 17 καὶ (ante μένον) om. a ἀλλοιοῦσθαι aF 18 γενόμενον M 19 ὃ δὲ — ἠλλοίωται om. a τοῦτο om. F 20 ἠλλοιοῦσθαι λέγει F 22 μὲν ἴσως Arist. 23 γὰρ om. M μὴν AM: μόνον F: μέντοι a 24 ἀλλοιοῖ τὸ μήπω a μήπως F 26 οὔτε (post μὴν) aAM: ὅτι F: οὐδ' Arist., legitque Simpl. cf. v. 29 et p. 1065,5 ἕως τοῦ om. M 27 ἀλλοίωσις FM 28 μεταβολὴν sed corr. M 29 οὐδὲ om. F 30 αὕτη ἡ ἀλλοίωσίς M

ἀλλὰ γένεσις μᾶλλον. διαιρεῖ δὲ τὰς ἕξεις εἴς τε τὰς ψυχικὰς ὡς ἀρετὴν 247v καὶ κακίαν καὶ εἰς τὰς σωματικὰς ὡς ὑγείαν καὶ νόσον, ὧν οὐδεμία αἰσθητή ἐστιν, ἵνα καὶ ταύτας δείξας μὴ οὔσας ἀλλοιώσεις κρατύνῃ τὸ τὰς ἀλλοιώσεις κατὰ τὰς παθητικὰς καὶ αἰσθητὰς ποιότητας γίνεσθαι μόνας, ὅπερ ἦν τὸ προκείμενον. οὐδὲ αἱ ἕξεις δέ φησιν ἀλλοιώσεις εἰσί, τουτέστιν αἱ κατὰ τὰς ἕξεις μεταβολαί. ἢ ὅτι οὐ δι' ἀλλοιώσεως αἱ ἕξεις παραγίνονται. ὅτι δὲ οὐκ εἰσὶν ἀλλοιώσεις, δείκνυσιν εἰς ἀρετὴν καὶ κακίαν πάσας ἀναγαγών· καὶ γὰρ καὶ ὑγεία καὶ νόσος ἀρετὴ καὶ κακία σώματός εἰσιν. εἰ οὖν τὸ εἰς τὴν ἀρετὴν τὴν ἑαυτοῦ μεταβάλλον εἰς τὸ κατὰ φύσιν τὸ ἑαυτοῦ μεταβάλλει, τὸ δὲ εἰς τὸ κατὰ φύσιν τὸ ἑαυτοῦ μεταβάλλον τὴν τελειότητα τότε τὴν οἰκείαν ἀπολαμβάνει, ὅτε δὲ τὴν τελειότητα τὴν οἰκείαν ἕκαστον ἀπολάβοι, τότε ἐστὶν ὅπερ ἐστίν, ὅτε δὲ εἰς τοῦτο | προέλθοι τὸ 248r εἶναι ὅπερ ἐστί, τότε γέγονεν ἀλλ' οὐκ ἠλλοίωται, καὶ τὸ συμπέρασμα δῆλον. αὐτὸς δὲ συμπέρασμα εἰπὼν τὸ 'ὅταν λάβῃ τὴν ἑαυτοῦ ἀρετήν, τότε μάλιστα κατὰ φύσιν ἐστίν. ὅτε δὲ μάλιστα κατὰ φύσιν ἐστί, τότε λέγεται τέλειον ἕκαστον. τὸ δὲ τὴν τελειότητα τὴν ἑαυτοῦ ἀπολαμβάνον οὐκ ἂν λέγοιτο ἀλλοιοῦσθαι· οὐδὲ γὰρ ὁ κεραμούμενος οἶκος ἀλλοιοῦσθαι λέγεται, ἀλλὰ γίνεσθαι μᾶλλον. ὥσπερ δὲ ἡ εἰς τὴν ἀρετὴν τὴν οἰκείαν ἑκάστου μεταβολὴ γένεσίς τίς ἐστιν αὐτοῦ, οὕτω καὶ ἡ εἰς τὴν οἰκείαν κακίαν φθορά'. θαυμαστῶς δὲ τὸ τοῦ κύκλου παράδειγμα παρέθετο δηλῶν ὅτι ὥσπερ λέγονται μέν τινες κύκλοι, οὐ μέντοι εἰσὶ κύκλοι, ἂν μὴ τὸ τέλειον ἔχωσιν, οὕτω καὶ ἐπὶ τῶν ἄλλων εἰδῶν ἁπάντων οὐκ ἔστι κυρίως τοῦτο ὃ λέγεται τὸ μὴ ἔχον τὴν ἑαυτοῦ τελειότητα. οὐδὲ γὰρ ἐπιδέχεται τὸν τοῦ εἴδους ὁρισμὸν τὸ ἀτελὲς κατὰ τὸ εἶδος. εἰ δέ εἰσιν αἱ μὲν εἰς τὰς ἀρετὰς μεταβολαὶ τελειώσεις, αἱ δὲ εἰς τὰς κακίας φθοραὶ καὶ ἐκστάσεις τῆς τελειότητος, γενέσεις ἂν εἶεν μᾶλλον καὶ φθοραὶ αἱ εἰς τὰς ἕξεις μεταβολαί, ἀλλ' οὐκ ἀλλοιώσεις. ἄτοπον γὰρ τὴν τοῦ θριγκοῦ περιβολὴν ἢ τὴν τοῦ κεράμου ἐπίθεσιν ἀλλοίωσιν λέγειν τῆς οἰκίας τῆς μηδέπω

1 ἀλλὰ] οὐδὲ F 3 ἐστὶν αἰσθητὴ M ἵνα δείξας καὶ ταύτας ἀλλοιώσεις μὴ οὔσας a οὔσης M 3. 4 τὸ τὰς] καὶ τὰς M 4 αἰσθητικὰς M μόνον aF 5 αἱ om. M δέ] αἵ F 8 πᾶσαν M καὶ γὰρ ὑγιεία M 9 εἰς τὴν ἑαυτοῦ ἀρετὴν aF: εἰς τὴν ἑαυτοῦ (om. ἀρετὴν) M 10 τὸ (ante ἑαυτοῦ) om. a: τὴν M
δὲ
τὸ δὲ — ἀπολαμβάνει (11) om. F κατὰ AM: om. a 11 ὅτε A: ὅτε καὶ F: ὅτι δὲ M: δὲ a 11. 12 τὴν τελειότητα τότε ἕκαστον τὴν οἰκείαν ἀπολαμβάνει ὅτε ἔστιν ὅπέρ ἐστιν F 12 πρόελθῃ F 13. 14 δῆλον δήπου τὸ συμπέρασμα (om. καὶ) a 14 εἶπε veri similiter a ὅταν γὰρ Arist., sed γὰρ om. aliquot libri. ceterum paraphrasin exhibet Simplicius λάβοι F 15 μάλιστα om. M 17 οὐδὲ γὰρ AFM: ὡς οὐδὲ a 18 λέγεται] γίνεται M τὴν οἰκείαν om. M 19 ἡ om. F 19. 20 οἰκείαν ʾ⁻ʿ in textu, cui respondet ʾ⁻ʿ κακίαν in mrg. A[1]: κακίαν FM: οὐκείαν a 20 δῆλον F[1] 21 ὥσπερ τινὲς λέγονται (om. μὲν) M λέγον a 21. 22 εἰσὶ τὸ τέλειον ἂν μὴ ἔχωσι κύκλοι οὕτω F μὴ ἔχωσι τὸ τέλειον a 23 αὐτοῦ F 25. 26 ἐκστάσεις] ἐκ πάσης F 26 τελειότητος AM: τελειώσεως aF 27 θριγγοῦ aF μεταβολὴν F 28 λέγει F: μόνην M τῆς (ante μηδέπω) om. a

οὔσης ἀλλ' ἔτι γινομένης. ὁμοίως δὲ καὶ ἡ εἰς τὴν ἀρετὴν μεταβολὴ 248r τελείωσίς ἐστιν· ἡ δὲ τελείωσις εἰς γένεσιν συντελεῖ.

Ἀλλὰ ζητήσοι ἄν τις οἶμαι, πῶς τὴν ἀρετὴν καὶ τὴν κακίαν γένεσιν καὶ φθορὰν τῆς ψυχῆς δυνατὸν λέγειν, ἥπερ ἔχουσα τὸ εἶδος τῆς ἀνθρωπίνης ψυχῆς καὶ ὑπομένουσα ἐν τῷ αὐτῷ ποτὲ μὲν ἀρετοῦται ποτὲ δὲ κακύνεται· διόπερ ὁ αὐτὸς ποτὲ μὲν φαῦλος ποτὲ δὲ σπουδαῖος γίνεται. πῶς δὲ ὁμοία ἡ τῆς ἀρετῆς πρόσληψις τῇ τοῦ κεράμου ἢ τοῦ περιβόλου; ταῦτα μὲν γὰρ μέρη τῆς οἰκίας ἐστὶ καὶ οὐχ ἕξεις· ἐκεῖνα δὲ οὐ μέρη· εἰ γὰρ μέρος ἦν ἡ ἀρετὴ τῆς ψυχῆς, ἀπολώλει ἂν ἡ τὴν ἀρετὴν ἀποβαλοῦσα. ὅλως δὲ διττὴ ἡ τελειότης, ἡ μὲν τῆς οὐσίας αὐτῆς οὖσα, καθ' ἣν πρώτοις καὶ μέσοις καὶ ἐσχάτοις ἑαυτῆς μέρεσι συμπεπλήρωται οὐκ οὖσα ἕξις αὐτή (τί γὰρ ἂν ἦν τὸ ἔχον μήπω τοῦ εἴδους ὄντος χωρὶς τῆς τοιαύτης τελειότητος;), ἡ δὲ κατὰ τὴν ἀρετὴν καὶ τὴν κακίαν καὶ ὅλως κατὰ τὴν ἕξιν ἐκείσακτός ἐστι τῷ ὅλῳ εἴδει καὶ ἐπισυμβαίνουσα· καὶ γὰρ γίνονται καὶ ἀπογίνονται αὗται χωρὶς τῆς τοῦ ὑποκειμένου φθορᾶς. πῶς οὖν εἰς παράδειγμα τῆς ἕξεως τὴν κατὰ τὰ μέρη τελειότητα παρέθετο ὡς ἐπὶ τῆς οἰκίας; μήποτε οὖν ἕκαστον εἶδος κατὰ φύσιν ἔχον οὐ μόνον τῇ τῶν μερῶν τῶν οἰκείων τελειότητι συμπεπλήρωται, ἀλλὰ καὶ τῇ οἰκείᾳ ἀρετῇ· τὸ γὰρ κατὰ φύσιν ἔχειν οὐδὲν ἄλλο ἐστὶν ἢ τὸ τὴν οἰκείαν ἔχειν ἀρετήν, ὥστε τὰς κατὰ φύσιν ἐνεργείας ἀποτελεῖν. καὶ διὰ τοῦτο ὁ Ἀριστοτέλης ἀπὸ τοῦ κατὰ φύσιν τὴν τελειότητα συνελογίσατο. ὥσπερ οὖν τὸ νοσοῦν σῶμα οὐκ ἂν εἴη τέλειον, ὅτι μὴ δύναται τὰς κατὰ φύσιν ἐνεργείας ἀποδιδόναι, κἂν πάντα ἔχῃ τὰ σωματικὰ μέρη (νεκρὰ γὰρ αὐτὰ ἔχει τοῦ κατὰ φύσιν ἐστερημένα καὶ τῷ νεκρῷ προσέοικεν), οὕτω καὶ ἡ λογικὴ ψυχὴ τὴν κατὰ φύσιν αὐτῇ προσήκουσαν ἀρετὴν ἀποβαλοῦσα καὶ μὴ δυναμένη τὰς κατὰ φύσιν αὐτῇ προσηκούσας ἐνεργείας ἀποτελεῖν οὐ ψυχὴ κυρίως οὐδὲ ζωὴ λογικὴ κατὰ φύσιν ἔχουσα, ἀλλὰ νενεκρωμένη τίς ἐστιν. ὡς μέρος οὖν τὸ κυριώτατον τῆς ὅλης ἑκάστου οὐσίας τὴν κατὰ φύσιν αὐτῷ προσήκουσαν ἀρετὴν προσλογιστέον, ἧς χωρὶς νεκρὸν τὸ λοιπόν ἐστι καὶ ὁμωνύμως λεγόμενον. δηλοῖ δὲ τὸ τὰς οἰκείας ἐνεργείας τοῦ εἴδους μὴ ἀποδιδόναι. καλῶς οὖν ὁ Ἀριστοτέλης τοῖς μέρεσι τῆς οἰκίας τὴν κατὰ τὴν ἕξιν τελειότητα ὡς μέρος οὖσαν τὸ κυριώτατον παρέβαλεν. οὐδὲ γὰρ συμ-

3 ζητήσειεν F τὴν (ante κακίαν) om. FM 4 λέγειν δυνατὸν M ἥπερ A: εἴπερ aFM 7 κεράμεως M περιβολαίου F 8 μὲν om. F εἰσὶ aM ἕξις A ἐκεῖναι a μέρος a 9 ἀπωλώλει AM ἡ (post ἂν) om. M ἀποβαλοῦσα AM cf. v. 25: ἀποβάλλουσα aF 11 συμπληροῦται M αὐτή a: αὕτη AFM 12 ἂν ἦν AM: om. aF χωρὶς τοιαύτης M 13 ἡ δὲ] εἰ δὲ M 16 τὴν] τῶν M κατὰ τὰ μέρη AM: κατὰ μέρος F: κατὰ μέρη a παρέθηκεν F ἐπὶ τῆς — ἀλλὰ καὶ (18) om. F 16. 17 ὡς ἐπὶ χωρὶς τῆς τοῦ οἰκίας M 18 συμπληροῦται M 19 τὸ τὴν οἰκείαν ἔχειν ἀρετὴν AM: τὸ τὴν τελειότητα ἔχειν ἀρετὴν οἰκείαν F: τὸ τὴν τελειότητα ἔχειν καὶ ἀρετὴν τὴν οἰκείαν a 24 οὕτω om. F 25 ἀποβάλλουσα aF 26 προσηκούσας ἀρετὰς ἐνεργείας M 28 ἑκάστου supra addit A τὴν (ante κατὰ) om. F αὐτῷ] αὐτῇ M 30 τὸ om. A[1] 32 παρέλαβεν FM γὰρ συμβεβηκὸς — ὑποκείμενον (p. 1067,1. 2) om. M

βεβηκός ἐστι κατὰ ἀλήθειαν ἡ ἕξις καὶ ἡ ἀρετή (φθείρει γὰρ τὸ ὑπο- 248r
κείμενον ἀποχωροῦσα), ὥσπερ οὐδὲ ἡ ψυχὴ συμβεβηκὸς τῷ ἐμψύχῳ σώματι.

p. 246b3 Ἔτι καί φαμεν ἁπάσας εἶναι τὰς ἀρετὰς ἕως τοῦ ἢ ἐναντίως ἀπαθές.

Ὅτι μή εἰσιν ἀλλοιώσεις αἱ κατὰ τὰς ἀρετὰς καὶ τὰς κακίας μεταβολαί, δείκνυσιν ἐκ τοῦ μηδὲ ποιότητας αὐτὰς εἶναι, ἀλλ' ὑπὸ τὰ πρός τι ἀνάγεσθαι· κατὰ δὲ τὰ πρός τι δέδειχεν αὐτὸς ἐν τῷ πέμπτῳ βιβλίῳ μήτε ἀλλοίωσιν γίνεσθαι μήτε ὅλως μεταβολήν. ὅτι δὲ αἱ ἀρεταὶ καὶ αἱ κακίαι ὑπὸ τὰ πρός τι, δείκνυσι πρῶτον μὲν ἐπὶ τῶν τοῦ σώματος ποιούμενος τὸν λόγον, εἶτα ἀπὸ τούτων μεταβαίνων ἐπὶ τὰς τῆς ψυχῆς. ἡ γὰρ ὑγεία, φησί, καὶ ἡ εὐεξία σώματος οὖσαι ἀρεταὶ ἐν συμμετρίᾳ εἰσὶ τῶν σωματικῶν ποιοτήτων καὶ τῶν πρώτων δυνάμεων, θερμοτήτων ψυχροτήτων ξηροτήτων ὑγροτήτων, ἤτοι πρὸς ἀλλήλας αὐτῶν τὸ σύμμετρον ἐχουσῶν ἢ καὶ πρὸς τὸ περιέχον, ὡς διὰ τὴν τοιαύτην συμμετρίαν μὴ εἶναι εὔτρεπτα καὶ εὐπαθῆ τὰ σώματα ὑπὸ τοῦ περιέχοντος. καὶ τὸ κάλλος δὲ ἀρετὴ καὶ καὶ τοῦτο σώματος ὂν ἐν συμμετρίᾳ τῶν τε μερῶν ἐστι τῶν ἀνομοιομερῶν μάλιστα καὶ τοῦ χρώματος. καὶ ἡ ἰσχὺς δὲ ἀρετὴ καὶ αὐτὴ οὖσα σώματος ἐν συμμετρίᾳ τῶν ὁμοιομερῶν ἐστι νεύρων μάλιστα καὶ ὀστῶν· ἡ δὲ συμμετρία τῶν πρός τι. ἑκάστη οὖν τῶν ἀρετῶν τῶν σωματικῶν ἐν τῷ πρός τί πως ἔχειν, εἴπερ συμμετρία ἐστίν. ὁμοίως δὲ καὶ αἱ κακίαι ταῖς ἀρεταῖς ἀντικείμεναι ἐν | ἀσυμμετρίᾳ τῶν αὐτῶν εἰσι παθῶν· ἐν γὰρ 248v
ὑπερβολῇ ἢ ἐλλείψει. καὶ ἡ μὲν ἀρετὴ ἑκάστη εὖ διατίθησι περὶ τὰ οἰκεῖα πάθη τὸν ἔχοντα αὐτήν· οἰκεῖα δὲ πάθη ἐστίν, ὑφ' ὧν συμμέτρως μὲν ἐχόντων γίνονται καὶ εὐθημονοῦσι, θερμότητες ψυχρότητες ξηρότητες ὑγρότητες καὶ τὰ τοιαῦτα, ἀσυμμέτρως δὲ ἐχόντων φθείρονται καὶ κακύνονται τὰ σώματα, εὐπαθέστερα γινόμενα καὶ εὐμετάβολα ἐν τοῖς οἰκείοις πάθεσιν ὑπό τε τοῦ περιέχοντος καὶ ὑπ' ἀλλήλων· εἰ οὖν αἱ ἀρεταὶ καὶ αἱ κακίαι τοῦ σώματος ἐν τῷ πρός τί πως ἔχειν εἰσί, δέδεικται δὲ ἐν

2 ὑποχωροῦσαι a: ἀποχωροῦντα M ὥσπερ — σώματι om. F ἡ aM: om. A 3 Ἔτι δὲ ex Arist. aM καὶ om. F 3. 4 ἢ ἐναντίως ἀπαθῶς M: μὲν ἐναντίως καὶ ἀπαθές cum aliquot libris Arist. a 5 ἔστιν A 6 ὑπὸ τὰ aFM: ὑπὸ τὸ A 7 ἔδειξεν a αὐτὸς] αὐτὰ M ἐν τῷ πέμπτῳ] E 2. 225b11 8 ὅλως post ἀλλοίωσιν addit M μεταβολή F αἱ (post καὶ) om. M 9 μὲν πρῶτον a 9. 10 ἐπὶ τὸν τοῦ σώματος ποιούμενος λόγον M 12 τῶν om. M θερμότητος ψυχρότητος F 13 ξηροτήτων om. F: post ὑγροτήτων a ὑγρότητος F ἀλλήλας om. F 14 καὶ om. F μὴ om. M 16 καὶ τοῦτο AM: τοῦ aF τῶν τε μερῶν — ἐν συμμετρίᾳ (18) om. F ἐστι καὶ τῶν M 17 αὕτη a οὖσα ante καὶ ponit M 18 ἐστιν om. F: post μάλιστα a 19 ἐν om. Arist. 20 συμμέτρων (ων in ras.) M 21 ἐν] καὶ F 23 ἐστίν] εἰσὶν M 24 γίνεται aM εὐθυμονοῦσι F: εὐθημονεῖ a ψυχρότητες ante θερμότητες F: post ξηρότητες M 24. 25 θερμὸν, ψυχρὸν, ξηρὸν, ὑγρὸν a 25 ἰσχόντων AM 27 τε om. F καὶ om. F 28 αἱ om. aF ἐν τῷ — σωμάτων (p. 1068,5) om. F

τῷ πέμπτῳ βιβλίῳ, ὅτι ἐν τῷ πρός τι οὐκ ἔστιν κίνησις καθ' αὑτὸ οὐδὲ 248v μεταβολὴ ὅλως, δῆλον ὅτι οὐδὲ ἀλλοίωσις εἴη ἄν. ἐδείχθη γὰρ πᾶσα μεταβολὴ ἢ κατ' οὐσίαν γινομένη ὡς γένεσις καὶ φθορά, ἢ κατὰ ποσὸν ὡς αὔξησις καὶ μείωσις, ἢ κατὰ ποιὸν ὡς ἀλλοίωσις, ἢ κατὰ τόπον ὡς ἡ φορά. εἰ οὖν αἱ μὲν ἀρεταὶ καὶ αἱ κακίαι τῶν σωμάτων ἐν τῷ πρός τί εἰσιν ὡς συμμετρίαι καὶ ἀσυμμετρίαι, τὰ δὲ πρός τι οὐκ ἔστιν ἐν ποιότητι, τῶν δὲ μὴ ἐν ποιῷ ὄντων οὐ κατὰ ἀλλοίωσιν ἡ μεταβολή, δῆλον ὅτι ἡ κατὰ τὰς ἀρετὰς καὶ τὰς κακίας μεταβολὴ οὐκ ἔστιν ἀλλοίωσις.

Δείξας δὲ ὅτι αἱ ἀρεταὶ καὶ αἱ κακίαι καὶ ὅλως αἱ ἕξεις αἱ σωματικαὶ ἐν τῷ πρός τί εἰσιν, ἐπάγει ὅτι τὰ πρός τι οὔτε αὐτά ἐστιν ἀλλοιώσεις, ὡς ἡ θέρμανσις, ὥστε τὸ μετέχον αὐτῶν ἀλλοιοῦσθαι. τὸ μὲν γὰρ θερμαινόμενον ἢ ψυχόμενον ἀλλοιοῦσθαι λέγομεν, τὸ δὲ διπλάσιον ἢ δεξιὸν ἢ σύμμετρον ἢ ὅμοιον ἢ ἴσον γινόμενον οὐ λέγομεν ἀλλοιοῦσθαι. ἀλλ' οὐδὲ τῶν πρός τι ἀλλοίωσίς ἐστιν ὥσπερ τῆς οὐσίας, ὥστε τὰ πρός τι γινόμενα καὶ σχέσιν λαμβάνοντα πρός τι καὶ ἀλλοιοῦσθαί ποτε λέγειν· οὐ γὰρ τὸ διπλάσιον μέγεθος ἴσον γινόμενον ἀλλοιοῦται ὥσπερ τὸ θερμαινόμενον. διαφέρει δὲ τὸ ἀλλοίωσις εἶναι τοῦ ἀλλοιουμένου, ὅτι ἡ μὲν ἀλλοίωσις μετέχεται ὑπὸ τοῦ ἀλλοιουμένου ὡς ἡ θέρμανσις ὑπὸ τοῦ θερμαινομένου, τὸ δὲ ἀλλοιούμενον ἀλλοιώσεως μετέχον ἀλλοιοῦται. τὸ οὖν πρός τι, φησίν, οὔτε ἀλλοίωσίς ἐστιν οὔτε ἀλλοιοῦται. ἔδειξε δὲ ἐν τῷ πέμπτῳ βιβλίῳ, ὅτι οὔτε γένεσις οὔτε κίνησις οὔτε ὅλως μεταβολή ἐστι κατὰ τὰ πρός τι ἐκ τοῦ μηδὲν αὐτό τι μεταβάλλον ἀλλοίου τινὸς μεταβάλλοντος ποτὲ μὲν διπλάσιον εἶναι, ποτὲ δὲ οὔ. φανερὸν οὖν ἐκ μὲν τῶν πρότερον εἰρημένων, ὅτι ἡ κατὰ τὸ σχῆμα μεταβολὴ οὐκ ἔστιν ἀλλοίωσις, ἐκ δὲ τῶν νῦν, ὅτι οὐδὲ ἡ κατὰ τὰς ἕξεις· μόνως ἄρα ἀλλοίωσίς ἐστιν ἡ κατὰ τὰς παθητικὰς καλουμένας ποιότητας μεταβολή.

Δείξας δὲ ὅτι αἱ κατὰ τὰς ἀρετὰς καὶ τὰς κακίας τοῦ σώματος μεταβολαὶ καὶ ὅλως αἱ τῶν ἕξεων ἀποβολαὶ καὶ λήψεις οὐκ εἰσὶν ἀλλοιώσεις ἐφεξῆς τὴν αἰτίαν διδάσκει, δι' ἣν ἀλλοιοῦσθαι δοκεῖ τὰ κατ' αὐτὰς μεταβάλλοντα καὶ λέγει ὅτι γίνεσθαι καὶ φθείρεσθαι αὐτὰς ἀλλοιουμένων

---

1 πέμπτωι AM: ἑβδόμῳ a; cf. p. 1067,7 2 ὅλως — μεταβολὴ (3) om. M 3 γενομένη M 4 ὡς alterum] ὡς ἡ M τόπον A: τόπου M: τὸ ποῦ a. sed obstat articulus 5 φθορὰ M αἱ (ante κακίαι) om. a 6 συμμετρία καὶ ἀσυμμετρία FM τὸ δὲ AM 7 μὴ] μηδὲ F: post ἐν M ὄντων ὧν οὐ M αἱ μεταβολαὶ M 8 τὰς (ante κακίας) om. M οὐκ — ἀλλοίωσις om. M 9 αἱ (ante κακίαι) om. a 10. 11 ἀλλοίωσις M 11 θέρμασις sed corr. M ὥστε] οὔτε M ἀλλοιοῦται M 14 οὐδὲ τῶν] οὐδὲ τῆς M 15 σχέσιν M: σχέσι^ν A: σχέσεις aF 17 ἀλλοίωσις a: ἀλλοιώσεις F: ἀλλοίωσιν AM ὅτι ἀλλοιουμένου (18) om. M 18 κατέχεται F 19 τὸ οὖν] conicio τὰ οὖν 20 πέμπτωι AM: ε̅ F: ἑβδόμῳ a; cf. v. 1 22 ἄλλου a 23 μὲν (post ἐκ) AM: om. aF προτέρων F 25 τὰς ἕξεις — ὅτι αἱ κατὰ (27) om. a μόνως AM: μόνη F 26 ποιότητας καλουμένας F 27 τὰς (ante κακίας) om. F 27. 28 μεταβολὴ a 28 μεταβολαὶ F λείψεις M 29 ἐφεξῆς δὲ a 30 μεταβάλλοντα — αὐτὰς om. M καὶ φθείρεσθαι om. F

τινῶν ἀνάγκη· ὑγεία γὰρ γίνεται θερμαινομένων τινῶν τοῦ σώματος καὶ 248v ψυχομένων, τουτέστιν ἀλλοιουμένων. ἀλλ' οὔτε ἡ ἀλλοίωσις ἡ ὑγεία ἦν οὔτε ἡ ὑγεία ἡ ἀλλοίωσις, ἀλλ' ἐπιγίνεται τῇ ἀλλοιώσει ἡ συμμετρία τῶν ἀλλοιουμένων, καθ' ἣν ἡ ὑγεία θεωρεῖται. ὁ δὲ αὐτὸς λόγος καὶ ἐπὶ ἰσχύος καὶ ἐπὶ κάλλους· εἰ γάρ τινων ἀλλοιουμένων ἐπιγίνεται ταῦτα, πῶς ἄν τις λέγοι τὰ ἐπιγινόμενα καὶ μηδέπω ὄντα ἀλλοιοῦσθαι; οὐ γὰρ τὸ εἰς ὑγείαν μεταβάλλον κατ' αὐτὸ τοῦτο ἀλλοιοῦται, ἀλλὰ διὰ τοῦ ἀλλοιοῦσθαι μεταβάλλει. εἰ μὲν γὰρ ἐν τῷ θερμὸν ἢ ψυχρὸν εἶναι τὸ ὑγιαίνειν ἦν ἡ εἰς ὑγείαν μεταβολή, ἦν ἂν ἀλλοίωσις· ἐπειδὴ δὲ τούτων οὐδὲν ἦν ἡ ὑγεία, ἐν δὲ τῇ τούτων συμμετρίᾳ τὸ εἶναι ἔχει, δῆλον ὡς ἀλλοίωσις μὲν οὐκ ἔστιν ἡ εἰς ὑγείαν μεταβολή, δι' ἀλλοιώσεως δὲ ἐπιγίνεται. τὸ δὲ καθάπερ τὸ εἶδος καὶ τὴν μορφὴν εἶπεν δηλῶν, ὅτι ὥσπερ ἡ γένεσις (αὕτη γάρ ἐστιν ἡ εἰς τὸ εἶδος καὶ τὴν μορφὴν μεταβολή) κατά τε τὴν τοῦ εἴδους λῆψιν καὶ ἀποβολὴν οὐκ ἔστι μὲν ἀλλοίωσις, ἀλλοιουμένων δὲ γίνεταί τινων, οὕτως ἔχει καὶ ἐπὶ τῆς κατὰ τὴν ἕξιν μεταβολῆς· καὶ γὰρ αὕτη ἀλλοίωσις μὲν οὐκ ἔστιν, ἀλλοιουμένων δέ τινων ἐπιγίνεται. ἢ τὸ εἶδος καὶ τὴν μορφὴν εἶπεν, τὸ σχῆμα δηλῶν καὶ τὴν κατ' ἐκεῖνο μεταβολήν· εἶπεν γὰρ καὶ ἐπ' ἐκείνου γίνεσθαι ἴσως ἕκαστον ἀλλοιουμένου τινὸς οἷον τῆς ὕλης πυκνουμένης ἢ μανουμένης.

Εἰπὼν δὲ ὅτι αἱ ἕξεις ἐγγίνονται ἀλλοιουμένων τινῶν οἷον θερμῶν καὶ ψυχρῶν ξηρῶν καὶ ὑγρῶν, ἐπήγαγεν ἢ ἐν οἷς τυγχάνουσιν οὖσαι πρώτοις, ὡς οὐ προκείμενον αὐτῷ νῦν ζητεῖν, περὶ τὰ τίνων πάθη καὶ κατὰ τίνας μεταβολὰς πρώτας καὶ ἀλλοιώσεις αἱ ἕξεις ἐγγίνονται, εἴτε τὰ τῶν ὁμοιομερῶν, ὡς Ἀναξαγόρας, εἴτε τὰ τῶν ἀτόμων, ὡς Δημόκριτος, εἴτε τὰ τῶν ποιοτήτων, ὡς Ἀριστοτέλης. ὅτι μὲν γὰρ ἀλλοιουμένων τινῶν ἐγγίνονται, πρόδηλον, τίνων δὲ ζητείσθω. πιστοῦται δὲ τὸν λόγον καὶ ἐκ τοῦ τὴν κακίαν καὶ τὴν ἀρετὴν περὶ τὰ πάθη λέγεσθαι, ὑφ' ὧν ἀλλοιοῦσθαι πέφυκε τὸ ἔχον. ἥ τε γὰρ ἀρετὴ ἐγγινομένη ἢ τελέως ἀπαθὲς ποιεῖ, εἴ γε πάθη μόνα τὰ μοχθηρὰ καλοῦμεν, ἢ ᾠδὶ παθητικόν, τουτέστι μεμετρημένως, εἰ μὴ ἐν ἀπαθείᾳ, ἀλλ' ἐν συμμετρίᾳ παθῶν τὴν ἀρετὴν θεωροῦμεν. τοιαῦται γάρ εἰσιν ἐπὶ τῆς ψυχῆς αἱ

---

1 ὑγίεια M ut solet καὶ θερμαινομένων M 2 ψυχωμένων M ἀλλ'— ἀλλοιουμένων (4) om. F ἡ ante ὑγεία om. aM 3 ἡ ante ἀλλοίωσις om. aM 5 ἐπὶ om. F 7 διὰ τὸ F 8 τὸ] τοῦ M ἦν ἡ om. F 11 καθάπερ καὶ Arist. 12 τὸ om. M δηλονότι F 14 λεῖψιν καὶ τὴν ἀποβολὴν M ἔστιν ἐν ἀλλοιώσει M δὲ γίνεται — ἀλλοιουμένων (16) om. F 15 κἂν γὰρ αὕτη ἡ M 16 γίνεται M εἶδος AFM: σχῆμα a 17 δηλῶν τὸ σχῆμα καὶ κατ' ἐκεῖνο M 20. 21 ψυχρῶν θερμῶν ξηρῶν ὑγρῶν aF 21 post ψυχρῶν addit ἢ Arist. 22 οὖσα F αὐτῶν F 23 γίνονται M 24 εἴτε περὶ τῶν M τὰ ante τῶν ὁμοιομερῶν et ante τῶν ἀτόμων om. F ὁ ἀναξαγόρας M 24. 25 ὡς ὁ δημόκριτος aF 25 τὰ om. F ὡς ὁ ἀριστοτέλης FM 26 γίνονται F 28 ἥ τε scripsi: ἤτε libri ἐγγενομένη A 29 μόνα πάθη F ᾠδὶ A ut Arist. codd. HI e h et altera recensio p. 247a23: ᾠδὶ aFM: ὡς δεῖ Arist. vulg. 30 παθητικὰ F 31 τῆς ψυχῆς aF: ψυχῆς AM

τε ἠθικαὶ καὶ αἱ πολιτικαὶ ἀρεταὶ οὐκ ἐκκόπτουσαι τελέως τῆς ψυχῆς τοὺς 248v θυμοὺς καὶ τὰς ἐπιθυμίας, ἀλλὰ μετροῦσαι αὐτῶν τὰ κινήματα. καὶ ἐπὶ τοῦ σώματος οὐκ ἀπαθὲς ποιεῖ τὸ σῶμα ὑπὸ τῶν θερμῶν καὶ ψυχρῶν, ἀλλὰ μετρεῖ αὐτῶν τὰ πάθη ἡ σωματικὴ ἀρετή, τουτέστιν ἡ ὑγεία, ὥσπερ ἡ κακία καὶ ἡ νόσος ἡ ἀμετρία αὐτῶν ἐστιν. εἰ οὖν περὶ ταῦτα αἱ ἀρεταὶ καὶ αἱ κακίαι εἰσίν, ὑφ' ὧν καὶ καθ' ἃ τὸ ἔχον αὐτὰς ἀλλοιοῦσθαι πέφυκε, κατὰ δὲ τὰς παθητικὰς ποιότητας αἱ ἀλλοιώσεις, περὶ τὰ πάθη ἂν καὶ τὰς παθητικὰς τοῦ σώματος ποιότητας εἶεν αἱ ἀρεταὶ καὶ αἱ κακίαι τοῦ σώματος· ὥστε ἐκείνων ἀλλοιουμένων ταύτας ἐγγίνεσθαι. περὶ τίνα δὲ πάθη ἑκάστη τῶν τοῦ σώματος ἀρετῶν οἷον ὑγεία καὶ ἰσχὺς καὶ κάλλος, οὐκ ὂν προκείμενον νῦν παρῆκε ζητεῖν. ὥσπερ δὲ ἡ ἀρετὴ τῶν μὲν μοχθηρῶν παθῶν ἀπαθεῖς ποιεῖ, τῶν δὲ μεμετρημένων (ἅπερ οὐδὲ πάθη καλεῖν ἀξιοῦσι τινές) παθητικούς, οὕτως ἡ κακία τῶν μὲν μοχθηρῶν παθῶν παθητικοὺς ποιεῖ, τῶν δὲ μεμετρημένων ἀπαθεῖς· ὥστε περὶ πάθη ἡ ἀρετὴ καὶ ἡ κακία καὶ τῇ κατὰ ταῦτα ἀλλοιώσει ἐγγίνονται τῇ μὲν συμμετρίᾳ αὐτῶν ἡ ἀρετή, τῇ δὲ ἀμετρίᾳ ἡ κακία· ὥστε οὔτε αἱ ἕξεις ἀλλοιώσεις εἰσὶν οὔτε αἱ κατὰ τὰς ἕξεις μεταβολαί. ἐπειδὴ δὲ καὶ | ἐν τούτοις ὁ 249r Ἀριστοτέλης λέγει, ὅτι τῶν πρός τι οὐκ ἔστιν ἀλλοίωσις οὔτε γένεσις οὔτε ὅλως μεταβολὴ οὐδεμία, ἐπιστῆσαι χρὴ ὅτι τὰς ἀρετὰς καὶ τὰς κακίας εἰπὼν τῶν πρός τι εἶναι (ἑκάστη γάρ φησιν ἐστὶ τῷ πρός τί πως ἔχειν) γίνεσθαι καὶ φθείρεσθαι λέγει αὐτὰς ἀλλοιουμένων τινῶν. πῶς οὖν τῶν πρός τι οὐκ ἔστι γένεσις οὐδὲ ὅλως μεταβολή; ἢ γίνεται μὲν πάντως καὶ φθείρεται καὶ τὰ πρός τι· τὸ γὰρ μὴ ὂν πρότερον διπλάσιον ὕστερόν ἐστι καὶ πάλιν οὐκ ἔστιν· ὃ δὲ πρότερον μὴ ὂν ὕστερόν ἐστι, τοῦτο γίνεται, καὶ ὃ πρότερον ὂν ὕστερον οὐκ ἔστι, τοῦτο φθείρεται· ἀλλ' οὐ καθ' αὑτὰ γίνεται καὶ φθείρεται, ἀλλ' ὡς ἐνταῦθα διώρισεν, ἀλλοιουμένων τινῶν ἢ ὅλως μεταβαλλόντων γίνεται ταῦτα καὶ φθείρεται. "ἐνδέχεται γάρ, φησὶν ἐν τῷ πέμπτῳ βιβλίῳ, θατέρου μεταβάλλοντος ἀληθεύεσθαι θάτερον μηθὲν μεταβάλλον, ὥστε κατὰ συμβεβηκὸς ἡ κίνησις αὐτῶν."

---

1 καὶ αἱ A: καὶ aFM 1. 2 τοὺς θυμοὺς τῆς ψυχῆς ἐπιθυμίας M 3 ψυχρῶν καὶ θερμῶν M 4 τουτέστιν ἡγία a 5 εἰ οὖν] εἰ μὲν M 8 ποιότητας τοῦ σώματος aF αἱ (post εἶεν) om. a αἱ (ante κακίαι) om. aF 9 ταύτης a 10. 11 προσκείμενον οὐκ ὂν a 11 παρῆξε F 12 ἅπερ — μεμετρημένων (14) om. F 12. 13 τινὲς ἀξιοῦσι καλεῖν a 13 ἀξιῶσι M οὕτως] δὲ τούτους M post κακία (15) iterat οὕτως ἡ κακία (13) usque ad καὶ ἡ κακία (15) F 14 πάθος utrobique F 15 ἡ om. M ταύτην F: ταύτη M τῇ μὲν οὖν συμμετρίᾳ M 16 ἀσυμμετρία FM 17 δὲ om. F 18 τῶν om. F οὔτε] οὐδὲ M priore loco 19 τὰς (ante κακίας) om. F 22 οὖν] δὲ M 23 πάντως post φθείρεται M καὶ τὰ] ἢ τὰ F 24 post ὂν (sic) add. τοῦτο a 25 ὂν a τοῦτο alt.] γίνεται F φθείρεται — γίνεται (27) om. F 26 δώρεισεν a 27 ἢ AM: καὶ a μεταβαλόντων M 28 ἐν τῷ πέμπτῳ βιβλίῳ] E 2. 225b11; cf. Simpl. p. 409,2. 834,20 θατέρου] θάτερον οὗ F ἀληθεύοντος F 29 μηθὲν A: μηδὲν aFM Arist. μεταβάλλον AM Arist.: μεταβάλλειν F: μεταβάλλει a ὥστε καὶ F ἡ et αὐτῶν om. F

τὴν δὲ κατὰ συμβεβηκὸς μεταβολὴν ἀφῆκεν ἐν ἐκείνοις ὡς ἀόριστον. "ἐν 249r ἅπασι γάρ, φησίν, ἐστὶ καὶ ἀεὶ καὶ πάντων." εἰ οὖν τὰ πρός τι μή ἐστι καθ' αὑτά, ἀλλ' ἐν ἄλλοις τὸ εἶναι ἔχει, ἐκείνων μεταβαλλόντων καὶ τὰ πρός τι μεταβάλλει οὐ καθ' αὑτά, ἀλλὰ κατὰ συμβεβηκός.

p. 246b20 Ὁμοίως δὲ καὶ ἐπὶ τῶν τῆς ψυχῆς ἕξεων ἕως τοῦ αὐτὴ δὲ οὐκ ἔστιν ἀλλοίωσις.

Δείξας ὅτι αἱ ἀρεταὶ καὶ αἱ κακίαι τοῦ σώματος καὶ ὅλως αἱ ἕξεις αἱ σωματικαὶ οὐ δι' ἀλλοιώσεως γίνονται καὶ ἀπογίνονται, εἴπερ αἱ μὲν ἀρεταὶ τελειότητές εἰσι κατὰ φύσιν, αἱ δὲ κακίαι παρὰ φύσιν, τὰ δὲ εἰς τὸ κατὰ φύσιν ἰόντα γίνεται ἀλλ' οὐκ ἀλλοιοῦται καὶ τὰ εἰς τὸ παρὰ φύσιν φθείρεται, καὶ εἴπερ ἐν τῷ πρός τί εἰσι, μετέβη λοιπὸν ἐπὶ τὰς τῆς ψυχῆς ἕξεις. καὶ δείκνυσιν ὅτι οὐδὲ αἱ κατὰ ταύτας μεταβολαὶ ἀλλοιώσεις εἰσίν, εἴπερ καὶ αὗται ὥσπερ καὶ αἱ σωματικαὶ τελειότητές εἰσι τῆς ψυχῆς καὶ ἐν τῷ πρός τί πως εἶναι τὴν ὑπόστασιν ἔχουσιν. ὡς οὖν τελειότητος γενέσεις μᾶλλον αἱ λήψεις αὐτῶν καὶ φθοραὶ αἱ ἀποβολαί, ἀλλ' οὐκ ἀλλοιώσεις· ἕκαστον γὰρ τῶν ὄντων, ὅταν τέλειον ᾖ καὶ κατὰ φύσιν, τότε μάλιστά ἐστιν ὅπερ λέγεται εἶναι· καὶ γὰρ ἵππος μάλιστα ὁ τὴν ἵππου ἀρετὴν ἔχων καὶ τῶν ἄλλων ἕκαστον. ὅτι δὲ καὶ αἱ τῆς ψυχῆς ἀρεταὶ ⟨τῶν⟩ πρός τι δῆλον, εἴπερ καὶ αὗται συμμετρίαι εἰσὶν ἐκείνων, ἐν οἷς ἐγγίνονται, θυμῶν καὶ ἐπιθυμιῶν καὶ τῶν τοιούτων ὥσπερ αἱ σωματικαὶ θερμῶν καὶ ψυχρῶν καὶ τῶν τοιούτων. αὐτὸς δὲ τὸ πρός τι αὐτῶν ἐδήλωσε διὰ τοῦ ἡ μὲν ἀρετὴ εὖ διατίθησι πρὸς τὰ οἰκεῖα πάθη, ἡ δὲ κακία κακῶς. ὡς γὰρ ταῖς σωματικαῖς ἕξεσι πρός τι οὔσαις ὑπῆρχε τὸ ἑκάστην αὐτῶν περὶ τὰ οἰκεῖα πάθη εὖ ἢ κακῶς διατιθέναι τὸ ἔχον αὐτὴν ⟨καὶ⟩ ἡ μὲν ἀρετὴ διὰ συμμετρίαν ἡ δὲ κακία διὰ ἀσυμμετρίαν ἢ ἀπαθὲς ἢ παθητικὸν ὡδὶ ποιοῦσιν, οὕτω καὶ αἱ ἀρεταὶ εὖ διατιθέασι πρὸς τὸ οἰκεῖα πάθη τὰ ἔχοντα καὶ αἱ κακίαι κακῶς, ὥστε καὶ αὗται τῶν πρός τί εἰσι συμμετρίαι τινὲς οὖσαι καὶ ἀσυμμετρίαι. εἰ οὖν τὰ πρός τι μήτε αὐτὰ ἀλλοιώσεις

---

1 ἐν om. FM ἐν ἐκείνοις] Phys. E 1. 224b27 1. 2 ἐν πᾶσι F cf. p. 810, 10 2 γάρ libri: τε γὰρ Arist. (sed γὰρ τὲ codd. EH) 4 καὶ οὐ F 5. 6 αὐτὴ δὲ scripsi cf. p. 249v15: αυτη δὲ (sic) A: αὕτη δὲ (δ' a) aFM: αὗται δ' et ἀλλοιώσεις Arist. (sed ut a codd. bc et Shutiani) 7 Δείξας δὲ M αἱ alterum om. aF καὶ ὅλως καὶ a 8 καὶ οὐκ ἀπογίνονται M 10 γίνονται a ἀλλοιοῦνται a τὰ supra addit A τὸ om. F 11 καὶ om. aF μετέβη AM; cf. p. 254av14: μέτεισι F: μεταβαίνει a 12 ἕξεις] ὀρέξεις M οὐδὲ αἱ aA²M: οὐδὲν A¹: αἱ F post μεταβολαὶ add. οὐδὲ F 14 τελειότητος aA²: τελειοτήτων A¹M: τελειο^τ F 15 ἀλλ' AM: om. aF 17 ἵππου] ἵππον a: τοῦ ἵππου M 18 δὲ om. F αἱ τῆς] αὐτῆς F τῶν a cf. v. 28: om. AFM 20 καὶ θερμῶν M 20. 21 ψυχρῶν καὶ θερμῶν F 23 ὡς] ἐν F ἑκάστη FM 24 τὸ ἔχον τὰ (τὰ in ras.) M (αὐ supra) καὶ addidi 25 ἀπαθῶς F 26 ὡδὶ post ποιοῦσιν aF: ὡδὶ sic ante παθητικὸν M: cf. p. 1069,29

μήτε ἐστὶν αὐτῶν ἀλλοίωσις, οὔτε αἱ ψυχικαὶ ἕξεις ἀλλοιώσεις εἰσὶν οὔτε 249r
ἀποβολαὶ καὶ λήψεις αὐτῶν· γίνεσθαι μέντοι καὶ ταύτας ἀναγκαῖον
ὥσπερ τὰς σωματικὰς ἀλλοιουμένου τινός. αἱ μὲν γὰρ σωματικαὶ ἕξεις
γίνονται ἀλλοιουμένων τινῶν "ἐν οἷς τυγχάνουσιν οὖσαι πρώτως", θερμῶν
καὶ ψυχρῶν καὶ τῶν τοιούτων, αἱ δὲ ψυχικαὶ ἀλλοιουμένου τοῦ αἰσθη-
τικοῦ μέρους· ἀλλοιωθήσεται δὲ τοῦτο δηλονότι ὑπὸ τῶν αἰσθητῶν,
πρὸς ἃ πέφυκεν. τοῦ δὲ αἰσθητικοῦ ἀλλοιουμένου εἶπεν, ὡς τοῦ παθητικοῦ·
τὰ γὰρ πάθη, ὥς φησιν ὁ Πλωτῖνος, ἢ αἰσθήσεις εἰσὶν ἢ οὐκ ἄνευ αἰσθή-
σεων.

Εἰπὼν δὲ πρότερον κοινῶς περὶ τῶν ψυχικῶν ἕξεων, ὅτι καὶ αὗται
τελειώσεις εἰσὶ καὶ ἐν τῷ πρός τι συμμετρίαι τινὲς οὖσαι καὶ ἀσυμμετρίαι
καὶ ὅτι γίνονται ἀλλοιουμένου τοῦ αἰσθητικοῦ, διαιρεῖ λοιπὸν τὰς ψυχικὰς
ἀρετὰς εἴς τε τὰς ἠθικὰς καὶ τὰς νοητικὰς καὶ ἐφ' ἑκατέρων δείκνυσι,
πῶς ἐν τῷ πρός τί εἰσι καὶ πῶς ἀλλοίωσις μὲν οὐδετέρα οὐδὲ ἔστιν αὐτῶν
ἀλλοίωσις, γίνονται δὲ ἀλλοιουμένων τινῶν. καὶ ὅτι μὲν ἡ ἠθικὴ ἀρετὴ
ἀλλοιουμένου τοῦ αἰσθητικοῦ γίνεται, δείκνυσιν ἐκ τοῦ πᾶσαν τὴν ἠθικὴν
ἀρετὴν περὶ ἡδονὰς εἶναι καὶ λύπας τὰς σωματικάς, ὡς ἐν τοῖς Ἠθικοῖς
ἀποδέδεικται. αἱ δὲ ἡδοναὶ καὶ αἱ λῦπαι αἱ σωματικαὶ [καὶ] ἀλλοιουμένου
τοῦ αἰσθητικοῦ ὑπὸ τῶν αἰσθητῶν γίνονται, ὥστε ἡ ἠθικὴ ἀρετὴ ἀλλοιου-
μένου τοῦ αἰσθητικοῦ ὑπὸ τῶν αἰσθητῶν γίνεται. ὅτι δὲ αἱ ἡδοναὶ καὶ
αἱ λῦπαι ἀλλοιουμένου τοῦ αἰσθητικοῦ γίνονται, δείκνυσιν ἐκ διαιρέσεως.
ἡδόμεθα γὰρ ἢ λυπούμεθα ἢ ἐν τῷ πράττειν τι ἢ ἐν τῷ μεμνῆσθαι
(καὶ γὰρ ἡ μνήμη τῶν ἡδέων ἡδονὴν | ποιεῖ καὶ τῶν λυπηρῶν λύπην) 249v
ἢ ἐν τῷ ἐλπίζειν (καὶ γὰρ καὶ ἐλπίδες αἱ μὲν τῶν ἡδέων ἥδουσιν, αἱ
δὲ τῶν λυπηρῶν λυποῦσιν). εἰ οὖν καὶ αἱ ἐν τῷ πράττειν ἡδοναὶ καὶ
λῦπαι αἰσθηταί τέ εἰσι καὶ ὑπὸ αἰσθητῶν γίνονται καὶ αἱ ἐν τῷ μεμνῆσθαι
δὲ ἢ ἐλπίζειν γινόμεναι ὑπὸ αἰσθητῶν γίνονται (ἢ γὰρ οἷα ἐπάθομεν καὶ
ὧν ᾐσθόμεθα μεμνημένοι ἡδόμεθα ἢ λυπούμεθα ἢ οἷα πεισόμεθα καὶ οἵων
αἰσθησόμεθα ἐννοοῦντες) δῆλον ὅτι αἱ ἡδοναὶ καὶ λῦπαι ἡμῖν συμβαίνουσιν
ἀλλοιουμένου τοῦ αἰσθητικοῦ ὑπὸ τῶν αἰσθητῶν. ὅτι δὲ ἡ ἠθικὴ ἀρετὴ
περὶ ἡδονάς ἐστι καὶ λύπας, δέδεικται μὲν ὥσπερ εἶπον ἐν τοῖς Ἠθικοῖς

---

4 τινῶν AM: τῶν aF πρώτοις Arist. p. 244b17 (p. 1069,22) καὶ (post ψυχρῶν) om. M 7 ὡς om. M 8 Πλωτῖνος] cf. Enn. IV 6, 2 13 καὶ εἰς F νοητικὰς AFM: διανοητικὰς a, sed cf. p. 249v23. 29. 32 ἐφ' ἑκάτερα F 14 ἀλλοιώσεις M οὐδετέρου F 15 γίνεται a 16. 17 πᾶσαν ἀρετὴν ἠθικὴν F 17 εἶναι om. M Ἠθικοῖς] Nicom. B 2. 1104b5 sqq. 18 αἱ (post καὶ) om. aM αἱ (post λῦπαι) om. F καὶ post σωματικαὶ AF: om. aM 19 ὥστε — γίνεται (20) om. FM 22 τι AM: om. aF Arist. 24 καὶ γὰρ αἱ M 25 αἱ om. aFM (M etiam καὶ omittit) πράττεσθαι F 26 τέ om. a ὑπὸ A: ὑπὸ τῶν aF: ὑπὸ τοῦ M αἰσθητοῦ M αἱ om. M 26. 27 μεμνῆσθαι et ἐλπίζειν mutat M 27 δὲ ἢ AM: ἢ F: δὲ a ὑπὸ scripsi: ἀπὸ aAM: ἀπὸ τῶν F 27. 28 ἐπάθομεν καὶ ὧν om. F 28 ante μεμνημένοι add. καὶ F οἵων A: οἷον F: ὅσων a: ὧν M 30 αἰσθητοῦ M[2] rubro emendabat 31 ὡς M εἶπον om. F cf. v. 17

διὰ πλειόνων, λεγέσθω δὲ καὶ νῦν συντόμως, ὅτι συνεθισμὸς τοῦ ἥδεσθαι 249v καὶ λυπεῖσθαι μὴ ὡς ἔτυχεν, ἀλλ' ἐφ' οἷς δεῖ καὶ ὅτε δεῖ καὶ ἐφ' ὅσον δεῖ, οὗτος τὴν ἠθικὴν ἀρετὴν ποιεῖ. καὶ ταῦτα καὶ ὁ Πλάτων ἐν Νόμοις διδάσκει περὶ τῆς ἡδονῆς καὶ τῆς λύπης λέγων "δύο γὰρ αὗται πηγαὶ μεθεῖνται ῥεῖν, ὧν ὁ μὲν ἀρυτόμενος ὅθεν τε δεῖ καὶ ὁπότε καὶ ὁπόσον εὐδαιμονεῖ καὶ πόλις καὶ ζῷον ἅπαν."

Ἀποδείξας δὲ τὰς προτάσεις συνῃρημένως ἐκτίθεται τὸν συλλογισμὸν οὕτως· ἀρετὴ ψυχῆς καὶ κακία ἐγγίνεται ἡδονῆς καὶ λύπης ἐγγινομένης, ἡδοναὶ δὲ καὶ λῦπαι ἀλλοιώσεις εἰσὶν τοῦ αἰσθητικοῦ, φανερὸν ἄρα ὅτι ἀρετὴ καὶ κακία ἐγγίνονται καὶ φθείρονται, ἀλλοιουμένου τοῦ αἰσθητικοῦ, ὥστε τότε ἀποβάλλειν αὐτὰς καὶ λαμβάνειν. δῆλον οὖν ἐκ τῶν εἰρημένων ὅτι ἡ μὲν γένεσις τῆς ἀρετῆς καὶ κακίας ἀλλοιουμένων τινῶν ἕπεται, αὐτὴ δὲ ἡ γένεσις αὐτῶν οὐκ ἔστιν ἀλλοίωσις, ἀλλ' ἐπιγίνεται τῇ κατὰ τὴν ἡδονὴν καὶ λύπην ἀλλοιώσει τοῦ αἰσθητικοῦ, ἡ μὲν ἀρετὴ κατὰ τὸ ἐγγινόμενον τῇ ἀλλοιώσει ταύτῃ μέτρον, ἡ δὲ κακία κατὰ τὴν ἀμετρίαν. τὸ δὲ αἱ ἡδοναὶ καὶ αἱ λῦπαι ἀλλοιώσεις εἰσὶ τοῦ αἰσθητικοῦ εἶπεν ἀντὶ τοῦ ἀλλοιουμένου τοῦ αἰσθητικοῦ γίνονται. ἡ μὲν γὰρ ἀλλοίωσις τοῦ αἰσθητικοῦ, οἷον θέρμανσις ἢ ψῦξις ἢ διάκρισις ἢ σύγκρισις ἢ ὅπως ἄν τις αὐτῶν τὰς ἰδιοτροπίας ὀνομάζειν δύναιτο, πάθη τοῦ αἰσθητικοῦ ἐστιν ὑπὸ τῶν αἰσθητῶν ἐγγινόμενα· τούτοις δὲ ἐπιγίνεται ποτὲ μὲν ἡδονή, ποτὲ δὲ λύπη· τούτων δὲ συμμέτρων μὲν ἐγγινομένων ἀρετὴ ἀκολουθεῖ, ἀσυμμέτρων δὲ κακία.

p. 247b1 Ἀλλὰ μὴν οὐδὲ ἡ τοῦ νοητικοῦ μέρους ἕξις ἕως τοῦ ἐπίσταταί πως τῇ καθόλου τὰ ἐν μέρει.

Δείξας ὅτι αἱ ἠθικαὶ ἀρεταὶ καὶ κακίαι καὶ αἱ τούτων λήψεις τε καὶ ἀποβολαὶ οὐκ εἰσὶν ἀλλοιώσεις, ἐφεξῆς δείκνυσιν ὅτι οὐδὲ αἱ τοῦ νοητικοῦ

1 λεγέσθω δὲ] λόγων οὕτω F 2 ὅτε et ἐφ' ὅσον mutat M ἐφ' ὅσων F 3 οὗτος aAM: καὶ ὅτε δεῖ οὕτως F τὰ ἠθικὴν M ἐν Νόμοις] I 8 p. 636 D 4 τῆς (ante ἡδονῆς et λύπης) om. F πηγαὶ] πῶς compendiose F 5 μεθεῖνται] in mrg. explicat ἀφίενται A[1]. φύσει quod in Platone sequitur omisit etiam Aspasius in Eth. p. 46,7 Heylbut ῥεῖν ὧν] ῥινῶν F ἀναρυττόμενος F: ἀρυόμενος M τε δεῖ] τερεῖν sic M 7 τὰς προτάσεις om. M 8 κακίας ἐγγίνεσθαι F 10 ἐγγίνεται καὶ φθείρεται F καὶ φθείρονται om. M 12 ἡ μὲν μένεσις M τῆς κακίας M 13 αὕτη M 14 τῇ] τι F λύπη M 15 τῇ om. F μέτρῳ F 16 ἡ ἡδονὴ M: αἱ δ' ἡδοναὶ Arist. αἱ (ante λῦπαι) om. FM (ut Arist. codd. HIcb) 17 εἶπεν — αἰσθητικοῦ om. F 18 οἷον om. F ἢ ante ψύχρανσις (sic) om. F 19 ἰδιότητας F 20 αἰσθητικῶν ἐγγινομένου F ἐπιγίνονται M 21 μὲν (alt.) superscr. A ἐγγενομένων, ε (post γ) ex ι corr. A 22 ἡ κακία F 23 ἡ τοῦ νοητικοῦ (νοητοῦ F) μέρους ἕξις AF (cf. p. 1074,6. 20): τοῦ νοητικοῦ μέρους ἕξεις M: αἱ τοῦ νοητικοῦ (νοητοῦ (?) Shutiani) μέρους ἕξεις Arist. (Themist. p. 403,14): alteram rec. p. 247a28 — b22 exhibet a τὰ etiam Ar. cod. d: τὸ c et Shutiani: τὲ b: τῷ ceteri 25 post δείξας addunt ἐν μέρει (μέρη F) aF ex lemmate extremo interpolatum τε om. a 26 οὐδὲ aF: οὔτε AM νοητοῦ F

μέρους οὔτε αἱ τούτων λήψεις καὶ ἀποβολαὶ ἀλλοιώσεις εἰσίν. ὥσπερ δὲ 249v ἠθικαὶ ἦσαν ἀρεταὶ αἱ περὶ τὸ ἄλογον τῆς ψυχῆς, ἐν ᾧ ἡδοναὶ καὶ λῦπαι κοινῶς αὗται καὶ τοῖς ἀλόγοις ζῴοις ὑπάρχουσαι (πολλὰ γάρ ἐστι καὶ ἐν τούτοις διὰ συνεθισμοῦ κατορθούμενα), οὕτω νοητικαὶ ἢ διανοητικαί (γράφεται γὰρ ἑκατέρως), αἳ περὶ τὸ λογικόν εἰσι τῆς ψυχῆς, περὶ ὃ ἐπιστήμη συνίσταται καὶ ἡ κατ' αὐτὴν ἀρετή. οὐδὲ ἡ τούτου οὖν, φησίν, ἕξις ἀλλοίωσίς ἐστιν, οὐδὲ ἔστιν αὐτῆς ἀλλοίωσις οὐδὲ γένεσις, ἅπερ εἰς τὰ πρός τι καὶ ταύτην ἀνάγει. τὰ γὰρ πρός τί ἐστι, περὶ ὧν εἶπεν πρὸ ὀλίγου, ὅτι "οὔτε αὐτά ἐστιν ἀλλοιώσεις οὔτε ἔστιν αὐτῶν ἀλλοίωσις οὔτε γένεσις οὔτε ὅλως μεταβολή" καθ' αὑτὸ δηλονότι, ἐπεὶ καὶ τὰ πρός τι κατὰ συμβεβηκὸς καὶ γίνεσθαι βούλεται καὶ μεταβάλλειν. εἰ οὖν ἐν τῷ πρός τί ἐστι τὸ ἐπιστῆμον, τοῦ δὲ πρός τι οὐκ ἔστιν ἀλλοίωσις, οὐδὲ τῆς ἕξεως τῆς ἐπιστήμονος ἔστιν ἀλλοίωσις οὔτε γένεσις οὔτε ὅλως μεταβολὴ καθ' αὑτό. ὅτι δὲ ἡ κατὰ τὴν ἐπιστήμην ἕξις ἐν τῷ πρός τί ἐστι κατασκευάζων ἐκ τοῦ μᾶλλον τὴν ἀρχὴν ὑπέμνησε, πολὺ μᾶλλον [ἐκ] τῶν ἠθικῶν ἕξεων τὸ ἐπιστῆμον ἐν τῷ πρός τί πως ἔχειν λεγόμενον παραδεικνύς. ἐναργέστερον γὰρ ἔχει τὸ πρός τι ἡ ἐπιστήμη τῶν ἐν τῷ ἠθικῷ ἀρετῶν, σωφροσύνης καὶ δικαιοσύνης. ἐκεῖναι μὲν γὰρ διὰ τῆς συμμετρίας εἰς τὸ πρός τι ἀνήγοντο, ἡ δὲ ἐπιστήμη ἐπιστητοῦ ἐστι καὶ πᾶσα γνῶσις τοῦ γνωστοῦ. δεύτερον δείκνυσιν ὅτι αἱ τοῦ νοητικοῦ ἕξεις ἐν τῷ πρός τί εἰσι διὰ τοῦ μὴ εἶναι γένεσιν αὐτῶν. τοῦτο γὰρ ἴδιον ἦν τῶν πρός τι τὸ τὸ δυνάμει ἐν αὐτοῖς ἐνεργείᾳ γίνεσθαι μηδὲν αὐτὸ καθ' αὑτὸ μεταβάλλον. δεῖ γὰρ τούτου μεμνῆσθαι πανταχοῦ, ὅτι τὴν καθ' αὑτὸ γένεσιν καὶ μεταβολὴν ἀποφάσκει τῶν πρός τι ὁ Ἀριστοτέλης κατὰ συμβεβηκὸς αὐτὸ καὶ γίνεσθαι καὶ μεταβάλλειν συγχωρῶν. ὃ μέντοι μηδὲν αὐτὸ καθ' αὑτὸ μεταβάλλει, δῆλον ὅτι οὐδὲ γίνεται καθ' αὑτό· πᾶσα γὰρ γένεσις μεταβολή. εἰ οὖν τὸ κατὰ δύναμιν ἐπιστῆμον τὸ ἐν τῷ νοητικῷ ἐνεργείᾳ γίνεται καὶ συνίσταται, τότε ἡ ἐπιστήμη τοῦ καθόλου γνῶσις οὖσα, ὅταν ἐξ αἰσθήσεως ἐμπειρία τις τῶν καθ' ἕκαστα γνώσεων συναχθῇ. ὅτι γὰρ πᾶς ἄνθρωπος λογικός, ἐπιστημονικῶς γνωρίζομεν ἐκ τῆς τῶν καθ' ἕκαστα ἐφόδου καὶ

---

1 δὴ F 2 ἀρεταὶ ἦσαν aF 3 ἐστι καὶ] εἰσιν FM 4 καὶ διανοητικαὶ ἢ νοητικαι M γὰρ AM: γὰρ καὶ a: δὲ F 6 κατ' αὐτῆς M 7 αὐτοῖς F εἰς τὰ F: εἰς τὸ AM: εἰς τὰς a 8 ἐστι om. F πρὸ ὀλίγου] p. 246b11 9 ἀλλοιώσεις] ἀλλοίωσις F ἐστὶν αὐτῶν aAFM ut H Arist.: αὐτῶν ἐστιν Arist. vulg. 10. 11 κατὰ συμβεβηκὸς καὶ τὰ πρός τι a: καὶ κατὰ συμβ. τὰ πρός τι F 12 τοῦ ἕξεως M 12. 13 ἐπιστήμονος AM: ἐπιστήμης aF 14 ἕξιν a 15 πολλῷ μᾶλλον M ἐκ AFM: om. a: fortasse latet ἔτι ἕξεως a 17 τῶν ἐν om. M ἠθικῶι AM: ἠθικῶν aF 19. 20 δεύτερον δὲ a 20 νοητοῦ F ἐστὶ M διὰ τὸ F 21 ἦν ἴδιον aFM τῶν] τῷ ex τὸ F τὸ prius post τι om. F 22 μηδὲν AM (cf. v. 25 et p. 1075,23): μὴ δὲ aF 24 ὁ ἀριστοτέλης post ἀποφάσκει aF καὶ om. M 25 μὴ δὲ F μεταβάλλη F 27 δύναμιν om. M τὸ ἐν] τῶν ἐν F 28 τοῦ AM: τῶν aF post οὖσα add. γίνεται a, et aegre desideratur 29 τῶν om. F ὅτι AM: ὅτι μὲν aF 30 ἐπιστημονικὸς F ἐπιστημονικῶς — φανταστικῷ (p. 1075,1. 2) omisit sed in marg. restituit M

πείρας, ἥτις οὐκ ἐν τῷ νοητικῷ γίνεται, ἀλλ' ἐν τῷ αἰσθητικῷ καὶ φαν- 249v ταστικῷ. ἐν τούτοις οὖν τῆς τοῦ κατὰ μέρος πείρας συναχθείσης τὸ δυνάμει ἐπιστῆμον τὸ ἐν τῷ νοητικῷ ἐνεργείᾳ ἐγένετο οὐδὲν αὐτὸ κινηθέν.

Οὕτω μὲν οὖν ὁ Ἀλέξανδρος ἐξηγήσατο ἐκ τῶν κατὰ μέρος συνάγεσθαι τὸ καθόλου καὶ τὴν τοῦ καθόλου γνῶσιν βουλόμενος. καὶ τὸ ἐπίσταται [γάρ] πως | τῇ καθόλου τὰ ἐν μέρει ὡς σημεῖον εἶπεν 250r εἰρῆσθαι τοῦ διὰ τῶν ἐν μέρει τὴν τοῦ καθόλου γνῶσιν ἀθροίζεσθαι, εἴπερ ἡ καθόλου ἐπιστήμη ἑκάστου τῶν ὑπὸ τὸ καθόλου ἐστίν, ἐξ ὧν ἠθροίσθη· περιείληπται γὰρ ἐν τῇ τοῦ καθόλου ἐπιστήμῃ τὰ ἐν μέρει ὡς ἐκ τούτων καὶ ἐπὶ τούτοις ἐκείνης γινομένης. εἰ δὲ μὴ δυνατὸν ἐκ τῶν κατὰ μέρος ἀπείρων ὄντων τὰ καθόλου συνάγεσθαι μήτε τὴν ἐν τῷ αἰσθητικῷ καὶ φανταστικῷ γνῶσιν τῆς ἐν νῷ ἐπιστήμης ὑποστατικὴν εἶναι χείρονα οὖσαν πολλῷ κρείττονος, ἁπλοϊκώτερον καὶ ἀληθέστερον οἶμαι μᾶλλον ἐξηγητέον τὸ ὑπὸ τοῦ Ἀριστοτέλους εἰρημένον. ὁ γὰρ νοῦς ἐπιστήμην ἔχων τῶν μὲν καθόλου ἀεὶ κατ' ἐνέργειαν εἴτε πρόχειρον εἴτε μή, τῶν δὲ ἐν μέρει δυνάμει, ὅταν ἡ αἴσθησις προσβάλλῃ τῷ μερικῷ, τότε οὖν ὁ νοῦς ἐνεργείᾳ γινώσκει τῷ καθόλου τὰ ἐν μέρει· "ὁ γάρ τὶς ἄνθρωπος καὶ ἄνθρωπος", ὡς αὐτὸς ἐν ἄλλοις εἶπεν. καὶ διὰ τοῦτο τὸ πῶς προσέθηκεν, ὅτι οὐκ ἔστι σύστοιχος ἡ τοῦ καθόλου γνῶσις τῇ τοῦ μερικοῦ, ἀλλὰ γινώσκεται τῇ καθόλου τὸ μερικὸν τῷ περιέχεσθαι ὑπὸ τοῦ καθόλου τὸ ἐν μέρει.

p. 247b 7 Πάλιν δὲ τῆς χρήσεως καὶ τῆς ἐνεργείας ἕως τοῦ τὸ γὰρ χρῆσθαι καὶ τὸ ἐνεργεῖν ὅμοιον τούτοις.

Δείξας ὅτι τὸ δυνάμει ἐπιστῆμον τοῦ μερικοῦ καὶ αἰσθητοῦ μηδὲν αὐτὸ κινούμενον, ὅταν γένηται τὸ μερικὸν καὶ εἰς αἴσθησιν ἔλθῃ, γινώσκει αὐτὸ τῇ καθόλου, ἐξ οὗ συνῆκται ὅτι τῶν πρός τί ἐστι καὶ διὰ τοῦτο οὔτε ἀλλοίωσις οὔτε γένεσίς ἐστιν αὐτοῦ καθ' αὑτὸ οὔτε ὅλως μεταβολή,

---

1 ἥτις AM: τις F: ἡ δὲ πεῖρα a οὐκ om. M 2 τούτω F τῆς τῶν a: τῆς τε M συναχθήσεις F 3 τὸ] τῶ corr. F ἐγίνετο F οὐδὲ FM 5 καὶ τὴν τοῦ καθόλου om. F 6 γὰρ delevi cf. p. 1073,23. 24 τῆι A (cf. lemma): α infra rasuram F (τὰ Arist. vulg. codd.): τῷ (ut Arist. cod. d) a: τὸ M τὰ ἐν μέρει — καθόλου (7) om. F τῶ ἐν μέρει M 8 ἡ τοῦ καθόλου M ὑπὸ] ἐπὶ F 9 τοῦ om. F 11 τὴν om. a 13 ἁπλοϊκώτερα καὶ ἀληθέστερα F 14 ὁ μὲν γὰρ F νοῦς ἐπιστήμων τῶν κτλ. M 16 προσβάλῃ A: προβάλλῃ M οὖν F: αὖ a: om. AM ὁ νοῦς γινώσκει ἐνεργεία τῶ καθόλου τὰ ἐν τῶ τοῦ μερικοῦ· ἀλλὰ γινώσκει τῶ καθόλου τὰ μέρη. ὁ γάρ τις κτλ. F: ὁ νοῦς οὐ γινώσκει τὸ καθόλου ἐνεργεία ἐν τῷ μερικῷ, ἀλλὰ γινώσκει τῷ καθόλου τὰ ἐν μέρει. ὁ γὰρ τὶς a. ego secutus sum AM 18 εἶπεν ἐν ἄλλοις aF ἐν ἄλλοις] Cat. 5 p. 2a25 τὸ ante πως om. AM 19. 20 γινώσκει τὸ καθόλου F 20 ὑπὸ τὸ a 21 πάλιν — ἕως τοῦ bis M sed priora delevit σχέσεως M utrobique 21. 22 τὸ γὰρ χρῆσθαι AFM (cf. p. 1079,28): om. a et Arist. [sed τὸ γὰρ οἴεσθαι Hch] 22 καὶ τὸ om. F ἐνεργεῖν] ἠρεμεῖν M τούτω F 23 καὶ scripsi: καὶ ////////// (fuisse videtur καὶ τοῦ) A: τοῦ F: om. a 24 τὸ μερικὸν post ἔλθοι (sic) posuit M εἰς αἴσθησιν] ἡ αἴσθησις F 25 τῆι AM: τῷ aF 26 ἐστὶν αὐτοῦ καθ' αὑτὸ οὔτε γένεσις aF

νῦν δείκνυσιν ὅτι καὶ ὑπάρχοντος τοῦ ἐπιστητοῦ εἴτε μερικοῦ εἴτε καθόλου, 250r ὅταν τὸ ἐπιστῆμον ἐνεργῇ περὶ αὐτὸ χρώμενον τῇ ἐπιστήμῃ, οὐ διὰ γενέσεως ἐπιτελεῖται ἡ τοιαύτη ἐνέργεια οὐδὲ ἔστι τῆς τοιαύτης χρήσεως γένεσις. δι᾽ ὃ δὲ γένεσις οὐκ ἔστιν αὐτῆς, διὰ τοῦτο οὐδὲ ἀλλοίωσις ἔστι· γένεσις δὲ οὐκ ἔστιν αὐτῆς, διότι ἐνέργειά ἐστιν· ἡ μὲν γὰρ γένεσις ἐν χρόνῳ· ἡ δὲ ἐκ τοῦ μὴ ἐνεργεῖν εἰς τὸ ἐνεργεῖν μεταβολὴ ἀχρόνως γίνεται ὥσπερ καὶ ἡ ἀνάβλεψις καὶ ἡ ἁφή. ὅτι δὲ ἀχρόνως ἡ εἰς ταῦτα μεταβολὴ γίνεται, δῆλον ἐκ τοῦ παντὸς τοῦ ὑποτεθέντος χρόνου ὡς ἐλαχίστου, ἐν ᾧ ἀπὸ τοῦ μὴ ἅπτεσθαι καὶ μὴ ὁρᾶν ἡ μεταβολὴ εἰς τὸ ἅπτεσθαι καὶ τὸ ὁρᾶν γίνεται, ἐλάττονα εὑρίσκεσθαι χρόνον, ὥστε οὐδὲ ἀλλοίωσις ἂν εἴη ἡ τοιαύτη μεταβολή· καὶ γὰρ ἡ ἀλλοίωσις ἐν χρόνῳ. ἔτι δὲ εἰ ἡ μὲν ἀνάβλεψις καὶ ἡ ἁφὴ ἐνέργειαί εἰσιν, ἡ δὲ ἀλλοίωσις πάθος, οὐκ ἄν εἴη τῆς ἐνεργείας πάθος καθὸ ἐνέργεια. ὁμοίως δὲ καὶ ἡ ἐκ τοῦ μὴ ἐνεργεῖν κατὰ τὴν ἐπιστήμην εἰς τὸ ἐνεργεῖν μεταβολὴ οὐ διὰ γενέσεως οὐδὲ δι᾽ ἀλλοιώσεως γίνεται.

p. 247b9 Ἡ δὲ ἐξ ἀρχῆς λῆψις ἕως τοῦ καθάπερ εἴρηται πρότερον.

Οὐ μόνον ἡ χρῆσις καὶ ἡ ἐνέργεια ἡ κατὰ τὴν ἐπιστήμην τὴν κατὰ τὴν ἕξιν ἐνοῦσαν, οὐ διὰ γενέσεως οὐδὲ δι᾽ ἀλλοιώσεως ἀπὸ τοῦ μὴ ἐνεργεῖν εἰς τὸ ἐνεργεῖν μεταβάλλει, ἀλλὰ καὶ ἡ ἐξ ἀρχῆς λῆψις τῆς ἐπιστήμης. αὕτη δέ ἐστιν ἡ ἐκ τῆς πρώτης δυνάμεως εἰς τὴν ἕξιν μεταβολὴ τὴν δυναμένην λοιπὸν ἐνεργεῖν, καθ᾽ ἣν οὐδέπω οἷοί τε ὄντες ἐπιστήμην ἔχειν μεταβάλλομεν εἰς τὸ δύνασθαι λοιπὸν τὴν ἐπιστήμην ἔχειν. τοιαύτη δὲ γίνεται κατάστασις μετὰ τὴν πρώτην ἡλικίαν ἠρεμιζομένης καὶ ἡσυχαζομένης τῆς διανοίας ἀπὸ τῆς πολλῆς ταραχῆς, ἣν ὑπομένει διὰ τὰς πολλὰς προσκρίσεις τε καὶ ἀποκρίσεις τοῦ σώματος τὰς διὰ τὴν τροφὴν καὶ αὔξην γινομένας ἀτονωτέρας ἔτι τῆς φύσεως οὔσης. καὶ τὴν τοιαύτην οὖν μεταβολήν φησι μήτε ἀλλοίωσιν εἶναι μήτε γένεσιν. ἡ γὰρ ἠρέμησις, τουτέστιν ἡ εἰς ἠρεμίαν μεταβολή, κίνησίς ἐστιν, ὡς δέδεικται πρότερον· 'κινήσεως δὲ κίνησις οὐκ ἔστιν, οὐδὲ γενέσεως γένεσις οὐδὲ ὅλως μεταβολῆς μεταβολή'. ὡς καὶ ταῦτα προδέδεικται καὶ νῦν ὑπέμνησται διὰ

---

1 ὑπάρχει F ἐπιστατοῦ F 2 οὐ] καὶ M 2. 3 γενέσε sic F: γνώσεως M
4 διὸ AM: διότι aF ἔστι AM: om. aF 5 ἐνέργειά AM: ἐνεργεία aF (cf. v. 12)
ἂν
9 ἡ μεταβολὴ om. a 10 ἐγγίνεται ἔλαττον M ἂν εἴη aF: εἴη A: εἴη ἂν M
12 ἐνεργεία F: ἐνεργείας M 17 τὴν (ante κατὰ) om. M 17. 18 κατὰ τὴν aFM: κατὰ A 19 εἰς τὸ ἐνεργεῖν om. M 21 οὐδέπω] τὴν πω F 22 μεταβάλλομεν — ἔχειν om. M μεταβαλλομένης τῶ δύνασθαι F 23 γίνεται] γένεσις F[1]
25 πολλὰς AM: om. aF προκρίσεις F 26 αὔξην A (cf. p. 1078,29 et 1077,13): αὔξησιν aFM 27 ἀλλοίωσις et γένεσις M 29 πρότερον] E 6. 230a4
30 μεταβολῆς μεταβολὴ A ut p. 409,7 et 838,28: μεταβολῇ μεταβολὴ M: μεταβολὴ μεταβολῆς aF ὡς — μεταβολή (p. 1077,1) om. M προδέδεικται] E 2. 225b15

τοῦ γενέσεως γὰρ οὐδεμία μεταβολή, καθάπερ εἴρηται πρότερον. 250r

Καλῶς δὲ ἀπὸ τοῦ στῆναι τὴν διάνοιαν τὸ ἐπίστασθαι ὁ Ἀριστοτέλης ἐτυμολογεῖ σύμφωνα κἀνταῦθα τῷ σφετέρῳ καθηγεμόνι φθεγγόμενος· καὶ γὰρ ὁ Πλάτων ἐν Τιμαίῳ ταύτας αἰτίας εἶναί φησι τῆς ἐξ ἀρχῆς τῶν ἀνθρωπίνων ψυχῶν ἀνοίας καὶ τοιαύτην τῆς ἐπιστήμης ἀπόληψιν· μετὰ γὰρ τὴν τῶν αἰδίων δημιουργίαν οἱ τὰ θνητὰ διακοσμοῦντες, φησί, "τὰς τῆς ἀθανάτου ψυχῆς περιόδους ἐνέδουν εἰς ἐπίρρυτον σῶμα καὶ ἀπόρρυτον. αἱ δὲ εἰς ποταμὸν ἐνδεθεῖσαι πολὺν οὔτε ἐκράτουν οὔτε ἐκρατοῦντο, βίᾳ δὲ ἐφέροντο καὶ ἔφερον." καὶ πολλὰ περὶ τῆς τοιαύτης καταστάσεως εἰπὼν ἐπάγει· "διὰ δὴ πάντα ταῦτα τὰ πάθη νῦν κατ' ἀρχάς τε ἄνους ψυχὴ γίνεται τὸ πρῶτον, ὅταν εἰς σῶμα ἐνδεθῇ θνητόν. ὅταν δὲ τὸ τῆς αὔξης καὶ τροφῆς ἔλαττον ἐπίῃ ῥεῦμα, πάλιν δὲ αἱ περίοδοι λαμβανόμεναι γαλήνης, τὴν αὑτῶν ὁδὸν ἴωσι καὶ καθιστῶνται μᾶλλον ἐπιόντος τοῦ χρόνου, τότε ἤδη πρὸς τὸ κατὰ φύσιν ἰόντων σχῆμα ἑκάστων τῶν κύκλων αἱ περιφοραὶ κατευθύνονται." εἰ γὰρ καὶ τοῖς τελείοις ἀφροσύνης αἴτιαι γίνονται αἵ τε τοῦ σώματος καὶ αἱ τῶν ἀλόγων ὀρέξεων κινήσεις, πόσῳ μᾶλλον τοῖς νέοις ἐν οἷς καὶ σφοδρότερα τὰ σωματικὰ κινήματα καὶ ἡ φύσις ἀτονωτέρα καὶ ὁ λόγος ἀγύμναστός τε καὶ ἄπειρός ἐστι. προστίθησι δὲ καὶ ταῦτα ὁ Πλάτων· "ἂν μὲν οὖν συνεπιλαμβάνηταί τις ὀρθὴ τροφὴ παιδεύσεως, ὁλόκληρος ὑγιής τε παντελῶς, τὴν μεγίστην ἀποφυγὼν νόσον γίνεται, καταμελὴς δὲ | χωλὴν τοῦ βίου διαπορευθεὶς ζωὴν 250v ἀτελὴς καὶ ἀνόητος εἰς Ἅιδου πάλιν ἔρχεται."

Ὁ δὲ ὅλος λόγος τῷ Ἀριστοτέλει συνῆκται οὕτως· ἡ ἐξ ἀρχῆς λῆψις τῆς ἐπιστήμης διὰ τοῦ ἠρεμίζεσθαι γίνεται· τοῦ δὲ ἠρεμίζεσθαι οὐκ ἔστιν κίνησις οὐδὲ μεταβολή, ἐπειδὴ τὸ ἠρεμίζεσθαι μεταβολή ἐστι. μεταβολῆς δὲ οὐκ ἔστι μεταβολή. εἴη γὰρ ἂν εἴς τε τὰ ἀντικείμενα ἅμα τι μεταβάλλον καὶ ἅμα ἐν τοῖς ἀντικειμένοις γινόμενον. ἔτι τε ἐπ' ἄπει-

ε´
1 γενέσεως γὰρ οὐδεμία μεταβολή (μεταβολῆς a) aA: γ γὰρ οὐδὲ ζημία μεταβολῆς F: ὅλως γὰρ οὐδεμιᾶς μεταβολῆς Arist. (sed οὐδεμία μεταβολὴ Hlcb) 3. 4 ὁ ἀριστοτέλης τὸ ἐπίστασθαι aF 3 ὁ om. M 4. 5 φθεγγόμενα F 5 ἐν τῷ aF Τιμαίῳ] p. 43. 44 6 τοιαύτης F τὴν τῆς a 7 φησί] p. 43 A φησίν post ἀθανάτου a: om. F 8 ἐνδοῦναι F σῶμα] αἰῶνα F 9 ἐνδεδεῖσθαι F οὔτε ἐκράτουν om. F 9. 10 ἐκραταιοῦντο F 10 post ἐφέροντο add. τε a 11 εἰπὼν om. F ἐπάγει] p. 44 AB διὰ δὴ] δεῖ δὲ M πάντα post πάθη F παθήματα Plato 13 αὔξις M 14 αὐτῶν A^{1}FM ὁδὸν ἴ////ωσι (fuerit ἴσωσι) A: ἡδονὴν ἴσως F καὶ om. F προϊόντος F 15 ἰόντων] αὐτῶν F 15. 16 ἕκαστον τῶν κύκλω F: τῶν κύκλω (om. ἑκάστων) M 17 αἴτια F: αἰτίαι a γίνεται aF αἱ (post καὶ) om. M 20 Πλάτων] Tim. p. 44 BC post οὖν habet δὴ καὶ Plato συνεπιλαμβάνηται aA: ἀντιλαμβάνηται F: ξυνεπιλαμβάνηται Plato: συνόλως λαμβάνηται M 22 καταμελὴς a et si silentio fides AFM: καταμελήσας Plato δὲ om. F χῶλον M: om. F τὴν τοῦ aF διαπεραιωθεὶς M 25 εἰρημίζεσθαι A^1 τοῦ δὲ ἠρεμίζεσθαι om. F 27 ἅμα post μεταβάλλον F 28 ἐν om. F ἔτι aA^{2}M: ὅτι A^{1}F τε] τὸ F

ρον ἡ πρόοδος ἔσται τῆς μεταβολῆς καὶ γενέσεως, ὡς δέδεικται πρότερον· 250v διὰ δὲ ταῦτα οὐδὲ τοῦ ἠρεμίζεσθαι εἴη ἂν μεταβολή. τὸ δὲ γένεσις μὲν οὐκ ἔστιν εἴρηκε μὲν ὡς ἀνταποδώσων τι, οὐ φαίνεται δέ τι ἀνταποδιδούς, εἰ μὴ ἄρα τὸ μετὰ πολλὰ ῥηθὲν τὸ "ἐν ἀμφοτέροις δὲ ἀλλοιουμένων τινῶν τῶν ἐν τῷ σώματι" καὶ πρὸς τοῦτο ἀποδέδοται, ὡς Ἀλέξανδρός φησι. μήποτε δὲ τὴν γραφὴν εὑρὼν ὁ Ἀλέξανδρος ἔχουσαν τῷ γὰρ ἠρεμῆσαι καὶ στῆναι τὴν διάνοιαν ἐνόμισεν ἐλλιπῆ τὸν λόγον εἶναι, ὡς τοῦ ‚δέ' τῷ ‘μέν' μὴ ἀποδεδομένου. ἀλλὰ πρῶτον μὲν καὶ ὁ ‘γάρ' τὴν αἰτίαν λέγων ἀποδέδοταί πως οἶμαι πρὸς τὸν ‘μέν.' ἔπειτα δὲ ἔν τισι τῶν ἀντιγράφων τῷ δὲ ἠρεμῆσαι καὶ στῆναι γέγραπται καὶ εἴη ἂν ἀποδεδομένον.

p. 247b13 Ἔτι δὲ ὥσπερ ἐκ τοῦ μεθύειν ἢ καθεύδειν ἕως τοῦ πολλὴ γὰρ ἡ ταραχὴ καὶ ἡ κίνησις.

Δείξας ὅτι καὶ ἡ ἐξ ἀρχῆς λῆψις τῆς ἐπιστήμης, τουτέστι τοῦ δύνασθαι τὴν ἐπιστήμην ἔχειν καὶ ἐν ἕξει γίνεσθαι αὐτῆς, οὐ διὰ γενέσεως τῆς ἐπιστήμης οὐδὲ δι' ἀλλοιώσεως τοῦ ἐπιστήμονος ἐσομένου γίνεται, εἴπερ διὰ τοῦ ἠρεμίζεσθαι τὴν ἐν τῷ σώματι ταραχὴν προσγίνεται, τὸ δὲ ἠρεμίζεσθαι οὐ διὰ κινήσεως, εἴπερ κίνησις μὲν τὸ ἠρεμίζεσθαι, κίνησις δὲ κινήσεως οὐκ ἔστι, καὶ διὰ παραδείγματος νῦν δείκνυσι τοῦ μεθύοντος ἢ καθεύδοντος ἢ νοσοῦντος, ὅτι οὐκ ἀλλοιουμένου τι τοῦ ἐπιστήμονος ἡ εἰς τὴν χρῆσιν καὶ ἐνέργειαν τῆς ἐπιστήμης μεταβολὴ γίνεται οὐδὲ γινομένου ἐπιστήμονος, κἂν ἀδύνατος ἦν τῇ ἐπιστήμῃ χρῆσθαι ἐν τῷ καθεύδειν ἢ μεθύειν ἢ νοσεῖν ὁ ἐπιστήμων· ἀρκεῖ γὰρ ἡ τοῦ ἐμποδίζοντος ἐξαίρεσις. οὕτω, φησίν, οὐδ' ἐν τῷ ἐξ ἀνεπιστημοσύνης εἰς τὸ φρονεῖν μεταβάλλοντι ἐγγίνεταί τι ὃ μὴ πρότερον ἐνῆν, οὐδὲ ἀλλοιοῦται ὁ νοῦς, ἀλλὰ στάσις μόνη γίνεται τῆς φυσικῆς ταραχῆς καὶ γαλήνη· καὶ ἀρκεῖ τοῦτο πρὸς τὸ δύνασθαι φρονεῖν καὶ ἐπίστασθαι. διὰ γὰρ τὴν ταραχὴν ταύτην, φησί, καὶ τὰ παιδία οὔτε μανθάνειν δύναται οὔτε ὁμοίως τοῖς τελείοις αἰσθάνεσθαι καὶ κρίνειν ἀκριβῶς τὰ αἰσθητά. πολλὴ γάρ, φησίν, ἡ ταραχὴ καὶ ἡ κίνησις ἐν τοῖς παιδίοις διά τε τὴν τροφὴν καὶ τὴν αὔξην. ὡς οὖν πρὸς τὸ αἰ-

1 ἐστὶ F καὶ γενέσεως om. M πρότερον] E 2. 225b33 2 διὰ δὴ M μὲν om. Arist. vulg., habent codd. HIeh 5 τινῶν om. M τῷ om. F ut Arist. codd. cd ὁ Ἀ. M 6. 7 τὸ γὰρ ἠρεμίσαι F (τὸ M quoque) 7 ἐνόμισαν FM ἐλλειπῆ A εἶναι om. M 8 μὴ om. M ἀποδιδομένου M 9 τὸν] τὸ F 10 τῷ δὲ] τὸ δὲ M 11 ἐκ A: ἐπὶ F: ἐν M: ὅταν ἐκ a ex Arist. (sed ὅταν om. cod. h). an continuabatur μεταστάντα τινά? τῷ M 14 ἕξεσι M γίνεσθαι a: γενέσθαι AFM 18 νῦν] δὲ M 19 τοῦ ἐπιστήματος M καὶ τὴν aF 21 χρήσασθαι F 22 οὕτως οὖν a οὐδὲν M 23 ἐν τῷ a: ἐκ τοῦ AFM ἀνεξεπιστήμονος (praep. ἐξ om.) M μεταβάλλοντι a: μεταβάλλοντος AFM 23. 24 πρότερον ὃ μὴ collocat F 24 οὐδὲ AM: οὔτε aF 25 γαλήνης F ante φρονεῖν addit καὶ F 26 ταραχὴν] ἀρχὴν M οὔτε AFM: οὐδὲ a 27 δύνανται aFM οὔτε om. F 28 αἰσθητικὰ M 29 ἐν τοῖς παιδίοις post φησιν M τε om. a αὔξησιν aFM cf. p. 1076,26 29. p. 1079,1 αὐξάνεσθαι F

σθάνεσθαι γίνεται ἐπιτήδεια τὰ παιδία παυομένης τῆς ταραχῆς, οὕτω καὶ 250v πρὸς τὸ μανθάνειν καὶ τὸ φρονεῖν καὶ τὸ ἐπίστασθαι ἀρκούσης τῆς τῶν ταραττόντων ἠρεμίσεως. ἀλλ' οἱ μὲν μεθύοντες καὶ καθεύδοντες καὶ νοσοῦντες τὴν ἕξιν ἔχοντες καὶ πρὸς μόνην τὴν ἐνέργειαν ἐμποδιζόμενοι εἰκότως οὔτε γίνεσθαι ἐπιστήμονες λέγονται οὔτε ἀλλοιοῦσθαι εἰς ἐπιστήμονας.

Τὰ δὲ παιδία, εἰ λαμβάνει ποτὲ τὴν ἕξιν τῆς ἐπιστήμης καὶ φρονήσεως μὴ πρότερον ἔχοντα, πῶς οὐκ ἐπιστήμονα γίνεται ἐξ ἀνεπιστημόνων; ἢ πῶς ὅμοιον τὸ ἀπὸ τοῦ μεθύοντος καὶ καθεύδοντος καὶ νοσοῦντος παράδειγμα τοῖς τὴν ἕξιν, ἣν μὴ εἶχον, λαμβάνουσι; μήποτε οὖν, εἰ ὁμοίως ἔχει ὁ ἐξ ἀρχῆς λαμβάνων τὴν ἕξιν τῷ μεθύοντι καὶ καθεύδοντι, ἀεὶ ἡ ψυχὴ τὴν ἕξιν ἔχει καὶ αἱ μαθήσεις ὄντως ἀναμνήσεις εἰσίν, ὡς ὁ τοῦ Πλάτωνος βούλεται λόγος. ἀλλ' ἔστι "καὶ ἔχειν, ὥς φησιν ὁ Πλωτῖνος, καὶ μὴ πρόχειρον ἔχειν", καὶ τοῦ προχείρου καὶ τοῦ μὴ προχείρου πολλαὶ αἱ διαφοραί. καὶ τὰ μὲν παιδία οὕτως ἔχει τὴν ἕξιν τῆς ἐπιστήμης καὶ τῆς φρονήσεως ὡς ἐν τῇ οὐσίᾳ οὖσαν τέως ἀκίνητον. διὸ καὶ λήψεως ταῦτα δεῖσθαι δοκεῖ τῆς ἐπιστήμης. καὶ μανθάνειν αὐτά φαμεν τῆς μαθήσεως νύξεως οὔσης τινὸς καὶ τῆς λήψεως κινήσεως ἤδη καὶ παρασκευῆς εἰς ἐνέργειαν, ἅπερ οὐδὲ αὐτὰ ὑπάρχει τοῖς παισίν, ἀλλ' ὅταν ἡ ταραχὴ τοῦ σώματος ἤδη παύηται, ὡς πρότερον ἔτι μᾶλλον κατακεχωσμένης τῆς ἕξεως καὶ πολλῆς βοηθείας δεομένης πρὸς ἔκφανσιν. ὁ δὲ μεθύων καὶ καθεύδων γραμματικὸς προκεχείρισται μέν πως τὴν ἕξιν, ἐμπεπόδισται δὲ ἔτι πως ὁ προκεχειρισμένος. ὁ δὲ νήφων καὶ ἐγρηγορὼς καὶ ὑγιαίνων προχειροτέραν μὲν καὶ ἑτοιμοτέραν ἔχει τὴν ἕξιν, ἔτι δέ πως καὶ οὗτος ἐπεχομένην, κἂν ἡ δύναμις ἐν τούτῳ παρεσκεύασται, πρὸς ἄλλοις δέ ἐστιν, ἢ τὸ γνωστὸν οὔπω πάρεστιν, ὡς ὅ γε ἐνεργῶν κατὰ τὴν ἕξιν ἤδη τελέως αὐτὴν καὶ εἰς ἐνέργειαν προκεχείρισται. ὁ δὲ Ἀριστοτέλης ἤρξατο μὲν ἀπὸ τοῦ πρόχειρον μὲν ἔχοντος τὴν ἕξιν, διὰ δὲ τὸ μὴ παρεῖναι τῇ αἰσθήσει τὸ γνωστὸν μὴ ἐνεργοῦντος, εἶτα ἐπήγαγεν τὸν χρώμενον καὶ ἐνεργοῦντα, εἶτα τὸν λαμβάνοντα τὴν ἐπιστήμην. καὶ ἴσως ἀπὸ τοῦ ἐναργεστέρου τὴν ἀρχὴν ἐποιήσατο. ὁ γὰρ τῷ τὸ ἐπιστητὸν γενέσθαι ἐπιστάμενος οὐδὲν αὐτὸς κινηθείς, ἀλλὰ τῷ ἄλλο τι γενέσθαι ἐπιστήμων γίνεται κατ' ἐνέργειαν. καὶ ἡ ἐνέργεια δὲ ἡ κατὰ τὴν ἐπιστήμην οὐκ ἔστιν ἀλλοίωσις τοῦ ἐπιστήμονος οὐδὲ γένεσις, ἀλλ' οὐδὲ ἡ λῆψις τῆς ἐπιστήμης δοκοῦσα ἀλλοιουμένου τοῦ λαμβάνοντος γίνεται. |

1 τὰ παιδία om. M 2 τὸ (ante ἐπίστασθαι) om. F 3 ἠρεμήσεως M post νοσοῦντες add. καὶ F 4 ἔχοντες πρὸς μόνην δὲ M 4. 5 οὐδὲ γίνεσθαι aF 5 λέγεται F ἐπιστήμονα F 6 δὲ om. F καὶ τῆς aF 7 ἐπιστήμονες F γίνονται M 8 τὸ] τι F 10 λαμβανόμενος F Πλωτῖνος] Enn. I 1,9 13 μὴ πρότερον M καὶ τοῦτο M τοῦ (post καὶ) om. F 15 διὸ δὴ καὶ M 16 δοκεῖ δεῖσθαι aFM 19 κατακεχωρισμένης F 21 πως om. A[1] 21. 22 ἐμποδίστους δέ πως ὁ M 22 προκεχειρισμένος M: προκεχειρισμός aA: κεχωρισμός F 22. 23 προτιμοτέραν F 23 ἔχειν M οὕτως FM 24 πρὸς ἄλλοις δέ ἐστιν om. F 25 ὅτε M 27 μὲν om. a 28 χρόνον F 30 τὴν—ἐποιήσατο om. M τῷ om. F: τὸ M οὐδὲ F 31 ἐπιστήμων γενέσθαι (om. γίνεται) M

p. 248a2 Καθίσταται δὲ καὶ ἠρεμίζεται ἕως τοῦ ὅταν νήφων γένηται καὶ ἐγερθῇ. 251r

Εἰπὼν ὅτι καθισταμένης τῆς τῶν ἐμποδιζόντων ταραχῆς καὶ αἰσθητικοὶ γίνονται καὶ φρόνιμοι καὶ ἐπιστήμονες ἐπάγει ὅτι πρὸς ἔνια μὲν ὑπὸ τῆς φύσεως καθίσταται, τουτέστι πρὸς τὸ τὰς αἰσθήσεις ἀκριβέστερον ἐνεργεῖν, πρὸς ἔνια δὲ ὑπὸ ἐθῶν καὶ διδασκαλίας ὥσπερ πρὸς τὰς ὀρέξεις βοηθούσης καὶ πρὸς ταύτας τῆς φύσεως. μήποτε δὲ πρὸς μὲν τὰς φυσικὰς κινήσεις τάς τε αἰσθητικὰς καὶ τὰς ὀρεκτικὰς ὑπὸ τῆς φύσεως καθίστανται, πρὸς δὲ τὰς τεχνικὰς καὶ λογικὰς ὑπὸ τοῦ λόγου. καθίστανται δέ, φησίν, ἐν ἀμφοτέροις ἀλλοιουμένων τινῶν. ἐν ἀμφοτέροις δὲ ἂν λέγοι τοῖς τε ὑπὸ τῆς φύσεως ἔνδοθεν καθισταμένοις καὶ τοῖς ἔξωθεν ὑπὸ ἐθῶν καὶ διδασκαλίας. ἢ ἐν ἀμφοτέροις εἶπεν τοῖς τε ἐξ ἀρχῆς λαμβάνουσι τὴν ἕξιν καὶ τοῖς μετὰ μέθην ἢ ὕπνον ἢ νόσον ἀποκαθισταμένοις. ἀλλοιουμένων δέ τινων ἐν τῷ σώματι καθίστανται ἄμφω οἵ τε ἔνδοθεν καὶ ἔξωθεν καθιστάμενοι· ὑγροτέρων γὰρ ἢ ξηροτέρων ἢ θερμοτέρων ἢ ψυχροτέρων ⟨τῶν⟩ σωμάτων γινομένων, ὡς ἔχει ἐπὶ τοῦ ἐκ τοῦ μεθύειν εἰς τὸ νήφειν μεταβάλλοντος, ἐξ ὑγρότητος καὶ θερμότητος ἀσυμμέτρου εἰς τὸ κατὰ φύσιν ἀποκαθισταμένου τοῦ πνεύματος καὶ διὰ τοῦτο χρωμένου πάλιν τῇ ἐπιστήμῃ, τοῦ πρότερον ἀδυνατοῦντος χρῆσθαι διὰ τὴν μέθην καὶ τὴν ἀπ' αὐτῆς δυσκρασίαν. ὥσπερ οὖν ἐπὶ τούτου οὐκ ἀναλαμβάνεται ἡ ἕξις, ὅταν νήψῃ, ἀλλὰ παυσαμένου τοῦ ἐνοχλοῦντος διὰ τῆς τινων ἐν τῷ σώματι ἀλλοιώσεως ἕτοιμος ἡ χρῆσις, οὕτω καὶ ἐπὶ τοῦ τὴν ἕξιν ἐξ ἀρχῆς ἀναλαμβάνειν δοκοῦντος.

p. 248a6 Φανερὸν οὖν ἐκ τῶν εἰρημένων ἕως τοῦ ἐν ἄλλῳ δὲ οὐδενὶ πλὴν κατὰ συμβεβηκός.

Ὑπομιμνήσκει λοιπὸν ἡμᾶς, οὗ χάριν ἐλέχθη πάντα τὰ προειρημένα. προὔκειτο γὰρ αὐτῷ δεῖξαι, ὅτι ἡ ἀλλοίωσις κατὰ τὰς παθητικὰς ποιότητας γίνεται· αὗται δέ εἰσιν αἱ αἰσθηταί, ὑφ' ὧν ἡ αἴσθησις ἀλλοιοῦται·

---

1 ἠρεμίζει a ut Arist. codd. bc 4 γινόμενοι F 5 καθίστανται a post καθίστανται M τουτέστι πρὸς ταῦτα (sic) τῆς — φυσικὰς ex vers. 7 addidit sed delevit πρὸς τὸ, ὸ in rasura corr. ex τὰ A 6 δὲ, ε in ras. A ὑπὸ τῶν ἐθῶν καὶ διδασκάλων F 7 βοηθοῦς F ταῦτα F^1M μηδέποτε utrobique M 8 κινήσεις om. M τὰς (post καὶ) om. F 8. 9 καθίσταται M 10. 11 φησιν ἀμφοτέρων
σαν τοῖς
ἀλλοιουμένων τινῶν καθίστανται δέ φη τῆς τε ὑπὸ τῆς τε κτλ. F 11 τοῖς τε] τότε M 12 διδασκάλων F ἀμφοτέρων M 14 οἵ τε] εἴτε M 14. 15 καὶ οἱ ἔξωθεν M 16 τῶν a: om. AFM γενομένων F ἐπὶ τοῦ om. M 17 μεταβάλλοντα F εἰς τὰ F 20 οὖν aA^2: om. A^1FM 21 ἐν σώματι M 22 ἑτοίμως M 26 ἠλέχθη M 28 αὐτὰ F

ὥστε τῆς ψυχῆς τὸ αἰσθητικὸν μόνον ἀλλοιοῦται καθ' αὑτό, ἤτοι τὸ ἔχον 251r τὴν ψυχὴν κατὰ τὸ αἰσθητικὸν ἀλλοιοῦται, οὐ μέντοι ὁ νοῦς οὐδὲ τὸ θεωρεῖν καὶ φρονεῖν δι' ἀλλοιώσεως ἐπιτελεῖται πλὴν κατὰ συμβεβηκός· "ἀλλοιουμένων" γάρ "τινῶν ⟨τῶν⟩ ἐν τῷ σώματι" ὡς ἐπὶ τοῦ μετὰ μέθην νήφοντος εἴρηται, καὶ μέντοι τῷ εἶναι ἐν τῷ αἰσθανομένῳ καὶ ἀλλοιουμένῳ, κατὰ δὲ τὴν ἐπιστήμην αὐτὴν οὐκ ἔστιν ἀλλοίωσις. καὶ ὅτι τελειότης ἐστίν, ἡ δὲ εἰς τελειότητα μεταβολὴ γένεσις δοκεῖ μᾶλλον καὶ οὐκ ἀλλοίωσις. καὶ ὅτι τῶν πρός τι ἡ ἐπιστήμη, ἐν δὲ τοῖς πρός τι κίνησις οὐκ ἔστι καθ' αὑτό.

Ζητεῖ δὲ ὁ Ἀλέξανδρος· εἰ ἡ κατὰ ποιότητα μεταβολὴ ἀλλοίωσίς ἐστι, ποιότητος δὲ πρῶτον μὲν εἶδος ἐν Κατηγορίαις ἕξις καὶ διάθεσις ἀπηρίθμηται, τέταρτον δὲ γένος ποιότητος σχῆμά τε καὶ ἡ περὶ ἕκαστον μορφή, πῶς ἡ κατὰ τὴν ἕξιν καὶ τὸ σχῆμα μεταβολὴ οὐκ ἔστιν ἀλλοίωσις; καὶ λύει καλῶς ἐκ τῶν Ἀριστοτέλους· κατὰ γὰρ τὰς παθητικὰς μόνας ποιότητας τὴν ἀλλοίωσιν γίνεσθαί φησιν ὁ Ἀριστοτέλης, τὸν δὲ πρῶτον καὶ τέταρτον τρόπον τῆς ποιότητος ἐλέγχει ὡς οὐ ποιοῦντας ἀλλοίωσιν· ὅσαι γὰρ ποιότητες εἰς τὴν οὐσίαν καὶ τὴν τελειότητα συντελοῦσιν καὶ εἶδος γίνονται τοῦ μετέχοντος, οὐ ποιοῦσιν ἀλλοῖα τὰ κατ' αὐτὰς μεταβάλλοντα, ἀλλὰ μᾶλλον ἄλλα. τοιαῦται δέ εἰσιν αἵ τε ἕξεις, τελειότητες οὖσαι καὶ εἶναι ποιοῦσαι τοῦτο ὅπερ λέγεται, καὶ τὰ σχήματα. διὸ τὸ σχηματισθὲν οὐκέτι λέγεται τῷ τῆς ὕλης ὀνόματι ξύλον ἢ χαλκός. ἀλλ' οὐδὲ ἡ κατὰ θερμότητα καὶ ψυχρότητα καὶ ξηρότητα καὶ ὑγρότητα μεταβολὴ ἀεὶ ἀλλοίωσίς ἐστιν· ὅταν γοῦν ἐξ ὕδατος πῦρ γένηται μεταβαλούσης τῆς ὑγρότητος καὶ ψυχρότητος εἰς ξηρότητα καὶ θερμότητα, οὐ λέγεται ἀλλοίωσις ἡ τοιαύτη μεταβολή, ὅτι οὐσιώδης καὶ εἰδοποιός ἐστιν ἡ μεταβολή. καὶ αἱ κατὰ τὰς ἀρετὰς οὖν μεταβολαὶ τελειοῦσαι τὸ ὑποκείμενον καὶ εἰς τὸ τί ἦν εἶναι συντελοῦσαι οὐκ εἰσὶν ἀλλοιώσεις οὐδὲ αἱ κατὰ τὰ σχήματα καὶ τὰς μορφάς. ἀλλ' ἐκεῖναι μόναι αἱ κατὰ τὰς συμβεβηκυίας ποιότητας, αἵτινες πάθη μόνον ἐμποιοῦσι τοῖς μετέχουσι καὶ οὐκ οὐσιοῦσιν οὐδὲ εἰδοποιοῦσιν αὐτά.

---

1 αἰσθητὸν M καθ' αὑτὸ — ἀλλοιοῦται (2) om. M 2. 3 θεωρεῖν καὶ aA²M: om. F: καὶ om. A¹ 3 τὸ φρονεῖν M 4 τῶν addidi: om. libri 5 εἴρηται supra p. 248a4 τὸ εἶναι FM 6 δὲ post ἐπιστήμην F αὐτοῦ F 8 τῶν] τῷ a 11 μὲν post εἶδος F ἐν Κατηγορίαις] 8. 8b26 sqq. ἐν ταῖς κατηγορίαις M 12 γένος] εἶδος M ἑκάστου a 13 τὴν om. M 14 καὶ καὶ λύει M 15 μόνας om. M 16 καὶ τὸν a ποιοῦντος aM 17 τελείωσιν F 19 τοιαῦται δέ εἰσιν A: τοιαῦτα δέ εἰσιν M: ποιοῦσαι δὲ εἰσὶν F: ποιοῦνται δίεισιν a τελειότατοι F 20 τοῦτο ποιοῦσαι a: ποιοῦσαι om. F 21 οὐ F 23 ἀεὶ om. F μεταβαλούσης a: μεταβαλλούσης AFM 24 καὶ ψυχρότητος om. F εἰς θερμότητα καὶ ξηρότητα F ξηρότητας a 25 ὅτι — μεταβολὴ om. F 27 καὶ om. F τί εἶναι συντελοῦσιν F τὰ aM: om. AF 28 σχῆμα F ἐκεῖναι] εἶναι F τὰς alterum om. F 29 ποιότητες M μόνον om. M 29. 30 οὖσιν οὖσιν οὐδὲ εἶδος ποιοῦσιν F 30 αὐτάς M

p. 248a10 Ἀπορήσειε δ' ἄν τις πότερόν ἐστι κίνησις πᾶσα ἕως τοῦ ὥστε οὐ πᾶσα συμβλητή. 251r

Συμπερανάμενος τὸν ἐξ ἀρχῆς λόγον τὸν δεικνύντα, ὅτι τὸ πρώτως κινοῦν μὴ ὡς τὸ οὗ ἕνεκα ἀλλὰ τὸ ὅθεν ἡ ἀρχὴ τῆς κινήσεως καὶ τὸ προσεχῶς ὑπ' αὐτοῦ κινούμενον κατὰ πᾶν εἶδος κινήσεως ἅμα ἐστὶ καὶ οὐδέν ἐστι μεταξύ, καὶ ἕκαστον εἶδος κινήσεως μέχρι νῦν καθ' ἑαυτὸ ἐπισκεψάμενος καὶ τὰ ὑπάρχοντα αὐτῷ παραδούς, ἀπορεῖ καὶ ζητεῖ ἐντεῦθεν εἰ πᾶσα κίνησις πάσῃ ἐστὶ συμβλητὴ κατὰ τὰς ἰδίας τῆς κινήσεως διαφοράς, τό τε θᾶττον καὶ τὸ βραδύτερον. ὥστε μὴ μόνον τὰς ὁμοειδεῖς ἀλλήλαις συμβάλλειν οἷον ἀλλοίωσιν ἀλλοιώσει, ὡς εἶναι αὐτῷ τὴν μὲν θάττω τινὸς ἀλλοιώσεως, τὴν δὲ | βραδυτέραν, τὴν δὲ ἴσην· ἀλλ' εἰ 251v καὶ ἀλλοίωσιν φορᾷ συμβάλλειν δυνατόν ἐστιν ἢ αὐξήσει καὶ μειώσει, ὡς ἢ ἰσοταχεῖς αὐτὰς λέγειν ἢ τὴν μὲν θάττω, τὴν δὲ βραδυτέραν (ἰστέον δὲ ὅτι τὸ συμβάλλειν ταὐτὸν σημαίνει τῷ παραβάλλειν καὶ συγκρίνειν καὶ ὅλως συνεξετάζειν. ἀλλ' οἱ μὲν ἀρχαῖοι παραβάλλεσθαι ταῦτα ἀλλήλοις ἔλεγον, οἱ δὲ νεώτεροι συγκρίνεσθαι, τῶν ἀρχαίων φυσικῶν τῷ τῆς συγκρίσεως ὀνόματι κεχρημένων ἐπὶ τοῦ συνάγοντος εἰς ταὐτὸ τὰ κεχωρισμένα). ἀπορήσας δὲ τοῦτο δείκνυσιν, ὅτι οὐκ ἔστι πᾶσα κίνησις πάσῃ συμβλητή (οὐ γάρ ἐστι πασῶν κοινόν τι μέτρον), ἀλλ' αἱ ὁμοειδεῖς μόνον ἀλλήλαις. δείκνυσι δὲ αὐτὸ δι' ἀδυνάτου ἐπὶ δυεῖν φορῶν πρῶτον, τῆς τε ἐπ' εὐθείας καὶ τῆς κύκλῳ, προλαβὼν τὸ ἤδη δεδειγμένον αὐτῷ τὸ ὁμοταχῆ εἶναι τὰ ἐν ἴσῳ χρόνῳ ἴσον κινούμενα καὶ ἐπιφέρων ἀδύνατον τῷ συμβλητὰς εἶναι τὸ ἴσην ἔσεσθαι εὐθεῖαν γραμμὴν περιφερεῖ. εἰ γὰρ εἴη ἰσοταχῆ τινα τὸ μὲν ἐπ' εὐθείας τινὸς κινούμενον τὸ δὲ ἐπὶ περιφεροῦς (ἰσοταχῆ δέ ἐστι τὰ ἐν ἴσῳ χρόνῳ ἴσον κινούμενα), ἴση ἔσται ἡ εὐθεῖα τῇ περιφερεῖ. τοῦτο δὲ ἐζητεῖτο μὲν ἔτι, εἰ δυνατὸν εὐθεῖαν ἴσην εἶναι περιφερείᾳ, ἀπέγνωστο δὲ μᾶλλον· καὶ διὰ τοῦτο οὐδὲ ὁ τοῦ κύκλου τετραγωνισμὸς ηὕρητό πω, καὶ νῦν δὲ κἂν δοκῇ ηὑρῆσθαι, ἀλλὰ μετά τινων ὑποθέσεων ἀντιλεγομένων. αἴτιον δὲ τοῦ καίτοι μήπω εὑρεθέντα τὸν τοῦ κύκλου τετραγωνισμὸν

---

1 Ἀπορήσει A[1] πρότερον M ἔσται a 2 ὥστε om. M συμβλητή] μεταβολή F 4 ἕνεκεν F 5 ἅμα—κινήσεως (6) om. F 6. 7 ἐπισκεψάμενος καθ' αὑτὸ a 6 αὑτὸ aFM 8 post πάσῃ add. κινήσει F κατὰ om. M 10 post συμβάλλειν add. ἀλλὰ καὶ τὰς ἀνομοειδεῖς F. eadem videtur in mrg. scripsisse A[2] nunc erasa οἷον μὴ μόνον ἀλλοίωσιν ἀλλοιώσει αὐτῷ μὲν κτλ. F αὐτῶν a: αὐτῇ M τὴν] τῇ sed rubr. corr. M 11 ἀλλ' εἰ aAM: ἀλλὰ anacoluthian vitans F 14 συμβάλλον F post ταὐτὸν add. ἐστι καὶ F ταυτὸν δύναται τῷ προβάλλειν M 17 ταὐτὸν F 20 δυοῖν FM 21 δεδειγμένον] Z 4 sqq. 22 κινούμενα ἴσον F ἐπιφέρων aA[2]: ἐπιφων A[1]: ἐπὶ σφῶν F: ἐφ' ὧν M 23 τοῦ ἴσην εἶναι F 23 περιφερῆ F 24 δέ ἐστι] εἶναι F 25 κινούμενον a 26 περιφερεία' A (cf. p. 1084, 22 sqq.): περιφέρειαν F: περιφερεῖ aM ἀπέγνω (seq. III litt. lac.) M 27 ηὕρητό πω A: ἥυρη τόπῳ a: εὕρη τόπω FM 28 εὑρῆσθαι M 29 δὲ om. F τοῦ] τὸ M εὑρεθέντος F

ζητεῖσθαι ἔτι καὶ τὸ εἰ ἔστιν εὐθεῖα περιφερεῖ ἴση τὸ μηδὲ ὅτι ἀδύνατα 251v ταῦτά ἐστιν ηὑρῆσθαί πω ὥσπερ τὸ τὴν διάμετρον ἀσύμμετρον εἶναι τῇ πλευρᾷ. διὸ τοῦτο οὐδὲ ζητεῖται ἔτι.

Δείξας δὲ τὰς ἐπὶ τῶν γραμμῶν τούτων κινήσεις ἀσυμβλήτους διὰ τὸ ἕπεσθαί τι ἀδύνατον δοκοῦν τῷ συμβλητὰς αὐτὰς ὑποτιθεμένῳ, δείκνυσιν ἐφεξῆς ἐπὶ τῶν ἀνομοειδῶν κινήσεων ἀλλοιώσεώς τε καὶ φορᾶς, ὅτι καὶ αὗται ἔτι μᾶλλον ἀσύμβλητοί εἰσι. δείκνυσι δὲ καὶ τοῦτο δι' ἀδυνάτου. εἰ γάρ τις λέγοι ἴσην ἀλλοίωσιν φορᾷ, τουτέστιν ἰσοταχῆ, ὅταν ἐν ἴσῳ χρόνῳ τὸ μὲν ἀλλοιωθῇ τὸ δὲ ἐνεχθῇ, συμβήσεται ἴσον εἶναι τὸ πάθος τὸ κατὰ τὴν ἀλλοίωσιν τῷ μήκει τῷ κατὰ τὴν φοράν. ἰσοταχῆ γὰρ ἦν τὰ ἐν ἴσῳ χρόνῳ ἴσον κινούμενα. ἀλλὰ ἀδύνατον ἴσον εἶναι πάθος μήκει· ἀσύμβλητα γὰρ τὸ ποσὸν καὶ τὸ ποιόν, ὅτι τοῦ μὲν τὸ ἴσον, τοῦ δὲ τὸ ὅμοιον κατηγορεῖται. καὶ δῆλον ὅτι μὴ δυνατὸν τὸ ἴσον κατηγορῆσαι οὐδ' ἂν τὰ κινούμενα κατ' αὐτὰ ἰσοταχῆ λέγεσθαι δυνατόν. πῶς γὰρ οἷόν τε θερμότητα ἢ λευκότητα ἴσην λέγειν μήκει; εἰ οὖν μὴ ἔστιν ἴσον πάθος μήκει μηδὲ συμβλητὰ ταῦτα ἀλλήλοις, οὐδὲ αἱ κατ' αὐτὰ κινήσεις ἴσαι ἔσονται οὐδὲ συμβληταί· εἰ γὰρ ἐκεῖναι, καὶ ταῦτα διὰ τὸ ἰσοταχῆ εἶναι τὰ ἐν ἴσῳ χρόνῳ ἴσον κινούμενα. εἰπὼν δὲ ὅτι ἔσται ἄρα ἴσον πάθος μήκει, τὴν αἰτίαν τούτου τὸ εἶναι ἀδύνατον ἐπήγαγεν. τότε γὰρ ἰσοταχῆ λέγομεν, ὅταν ἐν ἴσῳ χρόνῳ ἴσον κινηθῇ. τὸ δὲ ἢ ἐλάττων προσκείμενον τὸ ὅλως αὐτὰς εἶναι συμβλητὰς ἀναιρεῖ, εἰ μήτε ἴση μήτε ἐλάττων. δῆλον γὰρ ὅτι οὐδὲ μείζων· ὅπου γὰρ ἡ μείζων, καὶ ἡ ἐλάττων. δείξας δὲ ὅτι οὐδὲ φορὰ πᾶσα πάσῃ συμβλητὴ οὐδὲ ἡ ἀλλοίωσις ὅλως τῇ φορᾷ, εἰκότως συνεπεράνατο, ὅτι οὐ πᾶσα κίνησις πάσῃ συμβλητή.

p. 248a18 Ἐπὶ δὲ τοῦ κύκλου καὶ τῆς εὐθείας ἕως τοῦ ἀλλ' οὐ συμβλητά· οὐδὲ ἄρα αἱ κινήσεις.

Δείξας ὅτι οὔτε ἡ κύκλῳ τῇ ἐπ' εὐθείας συμβλητὴ οὔτε ἡ ἀλλοίωσις τῇ φορᾷ, ἀπορεῖ διὰ τί οὐ συμβλητὴ ἡ κύκλῳ τῇ ἐπ' εὐθείας καὶ αὐτὴ ἡ εὐθεῖα τῇ περιφερεῖ. πρῶτον μὲν γὰρ ἄτοπόν φησι τὸ ἀδύνατον νομίζειν ὁμοίως καὶ ἰσοταχῶς τοῦτο μὲν ἐπὶ τῆς εὐθείας κινεῖσθαι, τοῦτο δὲ ἐπὶ τοῦ κύκλου, ἀλλ' εὐθὺς οἴεσθαι ἀνάγκη εἶναι θᾶττον κινεῖσθαι τὸ ἐπὶ

1 μηδὲ] μὴ F ἀδύνατον M 3 διὸ A: δι' ὃ a: διὰ FM 4 ἀσυγκλήτους F 5 δοκεῖ M 6 φ////ορᾶς A 7 καὶ om. M 8 λέγει F 9 δ' F εἶναι om. F 10 τὸ om. M 11 ἀλλ' FM 12 τὸ πάθος F συμβλητὰ F: ἀσύμβλητον M ὅτι] τι F τὸ (post μὲν) om. a 13 ὅτι εἰ μὴ M τὸ om. F 13. 14 τὸ ἴσον τοῦ ὁμοίου κατηγορεῖν M 15 τε om. F 17 αὐτὰς a καὶ] ὡς F 18 ἴσον om. F 18. 19 δὲ ἄρα ὅτι ἔστι πάθος ἴσον μήκει F 20 ὅταν ἴσον ἴσω χρόνῳ F ἔλαττον F 21 ὅλον F 22 ἐλάττω et μείζω M (priore loco) ἡ (ante μείζων sic) om. M 23 πάσῃ om. F ἡ om. F 24 ὅλως om. F 26 ἀλλ' οὐδὲ FM 27 συμβλητή M 28 ἐπ' εὐθεία FM 29 ἐξαπορεῖ M οὐ om. F τῆς ἐπ' εὐθείας M 32 ἀνάγκην probabiliter M

τοῦ ἑτέρου αὐτῶν κινούμενον, παρὰ τοῦ ὑποκειμένου δηλονότι τὴν διαφορὰν 251v λαμβάνον, ὡς ἂν εἰ τὸ μὲν ἐπὶ κατάντους ἐκινεῖτο, τὸ δὲ ἐπὶ ἀνάντους. ἐπὶ μὲν γὰρ τῶν οὕτως ἐχόντων οὐδὲν ἄτοπον καὶ τῶν φύσει ἰσοταχῶν ἀνισοταχῆ γίνεσθαι τὴν κίνησιν διὰ τὴν τῶν ὑποκειμένων διαφοράν. ὁ δὲ κύκλος καὶ ἡ εὐθεῖα τίνα ἔχει τοιαύτην πρὸς ἄλληλα διαφοράν; καὶ μάλιστα εἰ μὴ ὀρθὸς ὁ κύκλος ἑστήκοι, ὥστε δοκεῖν ἀναβαίνειν καὶ καταβαίνειν τὸ κινούμενον, ἀλλ' ὕπτιος ἐν ἐδάφει κέοιτο. ἐφεξῆς δὲ πειρᾶται δεικνύναι ὅτι, κἂν ὑποτεθῇ ἐπὶ τῆς ἑτέρας αὐτῶν ἀεὶ θάττω γίνεσθαι τὴν κίνησιν εἴτε παρὰ τὰς ὑποκειμένας γραμμὰς εἴτε παρὰ ἄλλην αἰτίαν, καὶ εἴτε τὸ αὐτὸ εἴη τὸ ἐφ' ἑκατέρας κινούμενον εἴτε ἕτερον καὶ ἕτερον, οὐδὲ οὕτως συμβαίνει τὸ ἀσυμβλήτους αὐτὰς εἶναι· ἔσται γὰρ ἡ μὲν μείζων αὐτῶν, ἐφ' ἧς ἐν τῷ ἴσῳ χρόνῳ θᾶττον κινεῖσθαι τὸ κινούμενον ἐτέθη, ἡ δὲ ἐλάττων, ἐφ' ἧς τὸ βραδύτερον. ἐν αἷς δὲ τὸ μεῖζον καὶ τὸ ἔλαττόν ἐστιν, ἐν ταύταις οἷόν τέ ἐστι καὶ τὸ ἴσον λαβεῖν, ὥστε ἔσται τις περιφερῆς εὐθείᾳ ἴση. τὸ δὲ ἔσται γὰρ μείζων καὶ ἐλάττων ἡ περιφερὴς | τῆς εὐθείας εἶπεν ἀντὶ τοῦ 'ἔσται γὰρ ποτὲ μείζων ποτὲ δὲ 252r ἐλάττων', μείζων μέν, ἂν τὸ ἐπ' αὐτῆς κινούμενον θᾶττον ὑποτεθῇ κινεῖσθαι, ἐλάττων δέ, ἂν βραδύτερον· τὸ γὰρ θᾶττον κινούμενον ἐν τῷ ἴσῳ χρόνῳ μεῖζον κινηθήσεται, καὶ τὸ βραδύτερον ἔλαττον.

Δείκνυσι δὲ αὐτὸ καὶ δι' ἐκθέσεως. εἰ γὰρ ἐν τῷ αὐτῷ χρόνῳ τῷ Α τὸ μὲν θᾶττον κινούμενον τὴν Β τὴν περιφερῆ διελήλυθε, τὸ δὲ βραδύτερον τὴν Γ τὴν εὐθεῖαν, δῆλον ὡς μείζων ἔσται ἡ Β περιφέρεια τῆς Γ εὐθείας, εἴπερ θᾶττον ὡριζόμεθα πρότερον τὸ ἐν ἴσῳ χρόνῳ μεῖζον κινούμενον. ἀλλὰ μὴν θᾶττόν ἐστι καὶ τὸ ἐν ἐλάττονι χρόνῳ ἴσον κινούμενον. ὥστε τὸ θᾶττον ἐν μέρει τινὶ τοῦ Α χρόνου μέρος τι τῆς Β περιφερείας κινήσεται ὃ ἴσον ἐστὶ τῇ Γ εὐθείᾳ, ἣν ἐν παντὶ τῷ Α χρόνῳ κεκίνηται τὸ βραδύτερον κινούμενον· ἴση ἄρα καὶ οὕτως ἔσται ἡ εὐθεῖα τῇ περιφερείᾳ, ὃ δεδήλωκεν διὰ τοῦ ἔσται τι μέρος τοῦ Α ἐν ᾧ τὸ Β τοῦ κύκλου δίεισι. λαμβάνει δὲ τὸ Β τὸ μέρος τοῦ κύκλου, ὃ ἴσον ἐστὶ τῇ Γ. τὸ δὲ καὶ τὸ Γ ἐν ὅλῳ τῷ Α τὴν Γ ἀσάφειαν ἔσχε, διότι καὶ

1 τοῦ (ante ἑτέρου) om. F αὐτῶ F 2 ὡς ἂν εἰ] haec paraphrasis cum lectione Shutianorum codicum ὥσπερ ἂν εἰ conferenda cf. Shute p. 159 3 μὲν om. M 5 τινὰ F qui om. τοιαύτην 6 ὀρθῶς F: ὀρθωθεὶς M ἕστηκεν F ἀναβαίνειν δοκεῖ M 8 ἐπιτεθῇ M 9 εἴτε (ante παρὰ τὰς)] οὔτε F παρὰ (ante τὰς)] περὶ M 10 εἴη τὸ om. M 10. 11 οὐδὲν οὕτω M 11 ἔστι F 13 τὸ (ante ἔλαττον) om. F 14 ἐν ταύταις — εἶπεν (16) om. F 15 εὐθεῖα aM 16 ποτὲ μὲν F 17 μεῖζον FM 18. 19 ἐν τῷ ἴσῳ θᾶττον κινηθήσεται M 20 τῷ (post χρόνῳ)] τὸ F 21 περιφέρειαν F διελήλυθε ut Arist. codd. HI Shutiani 22 τρίτην M τὴν (post Γ) om. F εὐθειῶν M μείζων aFM: μεῖζον A 23 ὁριζόμεθα FM ἐν om. M μεῖζον — χρόνῳ (24) om. F 25 χρόνου ᾱ F 26 κινηθήσεται ὃ ἴσα ἐστὶ τῆς γ̄ εὐθείας τὴν ἐν F τὸ ᾱ F 27 οὕτως] τοῦ M 28 ἔστι F 29 τί (post κύκλου) add. M δίεισι] τὸ ἴσον δίεισι Arist. [praeter codd. EHIK] τὸ β̄ μέρος M 30 τὸ Γ] τὸ τρίτον F Α] πρώτῳ M τὴν Γ] τῶ τρίτω F

τὸ κινούμενον κατὰ τῆς εὐθείας ἐκάλεσε νῦν Γ μὴ πρότερον καλέσας. 252r παραστὰς δὲ οὕτω τῷ λέγοντι λόγῳ συμβλητὰ εἶναι καὶ τὴν εὐθεῖαν τῇ περιφερείᾳ καὶ τὰς ἐπ' αὐτῶν κινήσεις (ἑκατέρῳ γὰρ θάτερον ἕπεται), τὸ μὲν ἐλέγξαι τὸν παραλογισμὸν τῆς συνηγορίας παρῆκε νῦν, ὡς τελειότερον μέλλων τὴν διακριτικὴν αἰτίαν ἐπάγειν τῶν τε συμβλητῶν καὶ τῶν μή, εἰς δὲ τὸ αὐτὸ ἀδύνατον ἀπαγαγὼν πάλιν ἀναιρεῖ τὸ εἶναι συμβλητὰς τὰς κινήσεις καὶ τὰς γραμμάς, τὴν εὐθεῖαν τῇ περιφερεῖ. εἰ γάρ εἰσι συμβληταὶ αἱ γραμμαί, φησί, συμβαίνει τὸ ἀρτίως ῥηθὲν ἀδύνατον τὸ ἴσην εἶναι εὐθεῖαν κύκλῳ. εἰ οὖν τοῦτο ἀδύνατον, οὐκ ἔστι συμβλητὰ ἥ τε εὐθεῖα καὶ ἡ περιφερής· εἰ δὲ μὴ ταῦτα συμβλητά, οὐδὲ αἱ ἐπ' αὐτῶν κινήσεις· ἕπεται γὰρ ἀλλήλοις, ὡς καὶ ὁ τῶν ἰσοταχῶν ὁρισμὸς δηλοῖ, εἴ γε ἰσοταχῆ τὰ ἐν ἴσῳ χρόνῳ ἴσον κινούμενα. εἴτε γὰρ αἱ κινήσεις συμβληταί, καὶ τὰ διαστήματα ἐφ' ὧν αἱ κινήσεις συμβλητὰ καὶ ἴσα· εἴτε ταῦτα ἴσα ἃ ἐν τῷ ἴσῳ χρόνῳ κινεῖται, καὶ αἱ κινήσεις ἰσοταχεῖς εἰσιν.

p. 248b6 Ἀλλ' ὅσα μὴ ὁμώνυμα, ἅπαντα συμβλητά ἕως τοῦ πολὺ δ' ἔτι ἧττον ἐν ἀλλοιώσει καὶ φορᾷ.

Ἀπορήσας ἐφ' ἑκάτερα περὶ τοῦ συμβλητὰς εἶναι ἢ οὔ τάς τε γραμμάς, τήν τε εὐθεῖαν καὶ τὴν περιφερῆ, καὶ τὰς ἐπ' αὐτῶν κινήσεις, βούλεται λοιπὸν φιλοσόφως κανόνα τινὰ εὑρεῖν, καθ' ὃν δυνατὸν ἔσται τάς τε συμβλητὰς πάσας καὶ τὰς ἀσυμβλήτους διακρίνειν κινήσεις, κἂν ἐπὶ πασῶν κινήσεων τὸ ταχέως καὶ βραδέως κατηγορεῖται. καὶ πρῶτον λέγει, ὅτι τὰ μὴ ὁμωνύμως ἔχοντα τὸ αὐτὸ ὄνομα, τὸ ταχὺ καὶ βραδύ, ἀλλὰ δηλονότι συνωνύμως, ταῦτα συμβλητά ἐστι. τὰ δὲ ὁμωνύμως λεγόμενα οὐ συμβλητά. ὥσπερ τὸ ὀξὺ τῷ ὀξεῖ τὸ ὁμωνύμως λεγόμενον οὐ συμβλητόν· οὐ γάρ ἐστι συμβλητὰ τὸ ἐν χυμοῖς ὀξὺ καὶ τὸ ἐν ὄγκοις καὶ ἐν φθόγγοις οὐδὲ ἔστι συγκρίνοντα εἰπεῖν, πότερον ὀξύτερόν ἐστι τὸ γραφεῖον ἢ τὸ ὄξος ἢ ἡ νήτη· ἀλλὰ δῆλον ὅτι τὸ μὲν ἐν φθόγγοις ὀξὺ τῷ ἐν φθόγγοις συμβλητόν ἐστι, καὶ ἡ νήτη τῆς παρανήτης ἐστὶν ὀξυτέρα· ταὐτὸν γὰρ ἐπ' ἀμφοῖν τὸ ὀξὺ σημαίνει. καὶ τὰ ἐν ὄγκοις ὁμοίως συμβλητὰ καὶ τὰ ἐν

1 καὶ τὴν εὐθείαν sic M Γ] τρίτον F 2 τῶ initio versiculi iterat F συμβλητὴν F 3 γὰρ — ἐπάγειν (5) om. F 6 ἐπαγαγὼν FM 7 περιφερεία F 8 αἱ γραμμαὶ συμβληταί a 8. 9 ἀδύνατον εἶναι εὐθεῖαν ἴσην F 9 εἶναι post εὐθεῖαν Arist. vulg., sed Simplicio consentiunt H et Shutiani οὐκέτι M 10 ἥ τε — συμβλητὰ om. M 10. 11 οὐδὲ ἐπ' αὐτῶ F 12 ἐν τῶ ἴσω F χρόνον A[1] γὰρ om. M 13 συμβληταίον sic M 14 αἱ om. F 15 πάντα Arist. (praeter H) ξυμβλητὰ a 16 δέ ἐστι ἧττον A[1]M: δέ τι ἧττον aA[2] [ut Arist. E]: δὲ ἥττων ἐστιν F: scripsi δ' ἔτι ἧττον ut Arist. vulg. et Simpl. p. 1086,15 καὶ φορᾷ aA[2]M: om. A[1]F: sed cf. p. 1086,15 17. 18 post γραμμὰς add. καὶ F 18 τε om. M περιφέρειαν F αὐταῖς M 21 βραδέως et ταχέως mutat M καὶ τὸ FM κατηγορῆται a, fortasse recte cf. p. 1086,1. 8 22 καὶ τὸ M 24 ὥσπερ] ὡς καὶ F 25 καὶ τὸ ἐφθόγκοις M 26 συγκρίνονται F, unde συγκρίνοντι cave commendes cf. p. 1090,2 post ἐστι add. τῶ ναφεῖ M τὸ ὄξος] ὁ οἶνος Arist. Themist. p. 404,7 27 νήττη ut in sequentibus F

χυμοῖς. καὶ τὸ ταχὺ οὖν καὶ τὸ βραδύ, κἂν ἀμφοῖν κατηγορῆται τῶν κινή- 252r σεων, τῆς τε ἐπ' εὐθείας καὶ τῆς ἐπὶ τοῦ κύκλου, οὐκ ἔσται συμβλητὸν διὰ τὸ ὁμωνύμως αὐτὰ κατηγορεῖσθαι· καὶ γὰρ ἐπὶ τῶν ἀνομοειδῶν κινήσεων κατηγορεῖται τὸ ταχύ· καὶ γὰρ ἀλλοίωσις ταχεῖα λέγεται καὶ φορά. ἀλλ' οὐ διὰ τοῦτο συμβλητὸν τὸ ταχὺ τῷ ταχεῖ· ὁμώνυμον γὰρ ἐπ' αὐτῶν τὸ ταχύ, εἴπερ καὶ τὰ ἐφ' ὧν λέγονται μή ἐστι συμβλητὰ ἀλλήλοις· τὸ γὰρ ποιὸν οὐκ ἔστι τῷ ποῦ συμβλητόν. εἰ οὖν καὶ ἡ εὐθεῖα καὶ ὁ κύκλος, κἂν μᾶλλον ἐκείνων ἔχῃ τι κοινόν, ἀσύμβλητα ὅμως ἐστί (τοῦτο γὰρ ὡς ἀξίωμα λαμβάνει), καὶ αἱ ἐπ' αὐτῶν κινήσεις ἀσύμβλητοι ἂν εἶεν, ὡς ὁμωνύμως λεγομένου τοῦ ταχέος τούτου καὶ βραδέος.

Εἰπὼν δὲ ὅτι ἡ νήτη τῇ παρανήτῃ συμβλητή, διότι τὸ αὐτὸ σημαίνει τὸ ὀξὺ ἐπ' ἀμφοῖν, ἐπήγαγεν ἆρα οὖν οὐ ταὐτὸν τὸ ταχὺ ἐνταῦθα κἀκεῖ; ὡς εἰ ἔλεγεν 'οὐ ταὐτὸν ἄρα τὸ ταχὺ ἐνταῦθα κἀκεῖ', τουτέστιν ἐπί τε τῆς ἐπ' εὐθείας καὶ τῆς ἐπὶ κύκλου κινήσεως. πολὺ δ' ἔτι ἧττον, φησί, τὸ ταὐτὸν τοῦ ταχέος ἐν ἀλλοιώσει καὶ φορᾷ· πλείων γὰρ ἐνταῦθα ἡ διαφορά, εἴπερ ἡ μὲν ἀλλοίωσις ποιότητος, ἡ δὲ φορὰ τῆς ποῦ κατηγορίας ἐστίν, ἡ δὲ εὐθεῖα καὶ ἡ περιφερὴς ποσὰ ἄμφω καὶ ἄμφω συνεχῆ ποσὰ καὶ γραμμαὶ ἄμφω. τοῦτο δὲ προσέθηκε διὰ τὸ μετ' ὀλίγον ῥηθησόμενον, ὅτι "εἰσὶ τῶν ὁμωνυμιῶν αἱ μὲν πολὺ ἀπέχουσαι, αἱ δὲ ἔχουσαί τινα ὁμοιότητα." ἰστέον δὲ ὅτι ἡ γραφὴ τοῦ ῥητοῦ τούτου διάφορος φέρεται, ὅπου μὲν ἀλλ' ὅσα μὴ ὁμώνυμα, ἅπαντα συμβλητά, ὡς καὶ ὁ Ἀλέξανδρος ἔγραφεν, ὅπου δὲ ἀλλ' ὅσα μὴ συνώνυμα ἅπαντα ἀσύμβλητα. τινὲς δὲ τὴν ἐν τῷ ἑτέρῳ ἑβδόμῳ βιβλίῳ γραφὴν ἐνταῦθα μετατεθείκασιν ἔχουσαν οὕτω· ἀλλὰ ἆρά γε ὅσα μὴ ὁμώνυμα ἅπαντα συμβλητά. δῆλον δὲ ὅτι πάντα τὴν αὐτὴν ἔννοιαν ἔχει.

p. 248b12 Ἢ πρῶτον μὲν τοῦτο οὐκ ἀληθὲς ἕως τοῦ δύο γὰρ πρὸς ἓν καὶ οὐ συμβλητά. |

Εἰπὼν ὅτι τὰ μὲν μὴ ὁμώνυμα συμβλητά ἐστι, τὰ δὲ ὁμώνυμα οὐ 252v συμβλητά, ἐνίσταται πρὸς τοῦτο παρατιθέμενος τὸ πολὺ συνωνύμως δοκοῦν κατηγορεῖσθαι ἐπί τε ὕδατος καὶ ἀέρος. οὐ γὰρ ὥσπερ τοῦ ὀξέος ἄλλος

---

1 κἂν ἐπ' ἀμφοῖν M 2 οὐκ ἔστι M 3 διὰ τὸ] διὰ τοῦτο M 5 ἐπ' αὐτοῖς M 6 λέγεται F 7 εἰ] ἡ sed corr. rubro M καὶ (ante ὁ) om. F 8 κἂν κἂν ἔτι τι κοινὸν ἐκείνων ἀσύμβλητα F 9 αἱ om. F 10 καὶ τοῦ F et M qui τούτου omisit 11 ταυτὸ a 12 ἆρα aA[1]FM: ἄρα A[2] οὐ om. M ταυτὸ F 13 ὡς — κακεῖ om. a 14 καὶ ἐπὶ τῆς M 14. 15 δέ τι AF: δὲ ἔτι a: δέ ἐστιν M 15 ἧσσον τὸ ταὐτὸν φησὶ F ἐν] καὶ M 18 ἄμφω (post καὶ) om. M 19 μετ'] ἐπ' F μετ' ὀλίγον] p. 249a23 ὁμωνύμων F 21. 22 ὡς καὶ — ἀσύμβλητα (23) om. M 22 συνώνυμα sic Arist. EH et Shutiani 23 ἀσύμβλητα, ut Ar. EaHI Shutiani: συμβλητὰ F βυβλίῳ a ut solet 24 μετ' ἐθήκ/ F: μετατεθήκασι M οὕτως ἔχουσαν M ἀλλὰ ἄρα γε AF: ἀλλὰ ἄρα τε M 25 ἔχει ἔννοιαν M 30 ὀξέως a

μὲν ἦν λόγος τοῦ ἐν χυμοῖς καὶ ἄλλος δὲ τοῦ ἐν ὄγκοις καὶ ἄλλος τοῦ ἐν 252v φθόγγοις, οὕτω καὶ τοῦ πολλοῦ ἄλλος μὲν λόγος τοῦ ἐν ὕδατι, ἄλλος δὲ τοῦ ἐν ἀέρι, ἀλλὰ τὸ αὐτὸ σημαίνει τὸ πολὺ ἐν ἑκατέρῳ αὐτῶν. καὶ ὅμως οὐ συμβλητὰ τὸ ἐν ὕδατι πολὺ καὶ τὸ ἐν ἀέρι. τοῦτο δὲ λέγει ὅτι μὴ τοῖς ὄγκοις αὐτῶν καὶ αἱ δυνάμεις ἀκολουθοῦσιν, ἀλλ' ἡ τοῦ τοσοῦδε ὕδατος δύναμις πολλαπλασία τῆς τοῦ τοσούτου ἀέρος. εἰ οὖν πολὺ ἦν τὸ τοσοῦτον ὕδωρ τῷ πολὺ δύνασθαι σὺν τῷ τηλικούτῳ ὄγκῳ (ἐν γὰρ τῇ δυνάμει μετὰ τοῦ ὄγκου ἦν τὸ ὕδατι εἶναι), οὐκέτι ὁ τοσοῦτος ἀὴρ πολὺς ἔσται, κἂν πλείων εἴη τοῦ κατὰ τὸν ὄγκον ἐλαττουμένου ὕδατος τῷ κατὰ τὴν δύναμιν ἐλαττοῦσθαι αὐτοῦ. ἀσύμβλητα ἄρα τό τε ἐν ὕδατι καὶ τὸ ἐν ἀέρι πολύ. ὁ γὰρ πλείων δοκῶν ἀὴρ τῷ ὄγκῳ ἐλάττων ἔσται τῇ δυνάμει, καίτοι τοῦ πολλοῦ συνωνύμως κατ' ἀμφοῖν δοκοῦντος κατηγορεῖσθαι. ἢ φαίη τις ἂν καταλλήλως δεῖν τὸ πολὺ συγκρίνειν τὸν μὲν ὄγκον πρὸς τὸν ὄγκον παραβάλλοντα, τὴν δὲ δυνάμιν πρὸς τὴν δυνάμιν. ὁ δὲ τῇ παραλλαγῇ ταύτῃ ἀποχρησάμενός τι ἀσύμβλητον ἔδειξε, καίτοι τῆς συνωνυμίας κατὰ τὸ ἐν τοῖς ὄγκοις πολὺ καὶ ὀλίγον ληφθείσης, ὑπόπτου δὲ ὄντος τοῦ τὸ πολὺ συνωνύμως κατηγορεῖσθαι διὰ τὰ εἰρημένα τοῦ τε ὕδατος καὶ τοῦ ἀέρος 'εἰ δὲ μὴ τὸ πολύ, φησί, συνωνύμως κατηγορεῖται, ἐπὶ τοῦ διπλασίου ποιητέον τὸν λόγον.' καὶ γὰρ καὶ ἐν ὕδατι καὶ ἐν ἀέρι τὸ αὐτὸ σημαίνει τὸ διπλάσιον ἑκατέρῳ, εἰ γὰρ διπλάσιόν ἐστι τὸ λόγον ἔχον ὃν τὰ δύο πρὸς ἕν, ὥστε καὶ λόγος ὁ αὐτὸς τοῦ διπλασίου ἐπ' ἀμφοτέρων. καὶ ὅμως οὐκ ἔστι συμβλητὰ τὸ ὕδωρ καὶ ὁ ἀὴρ κατὰ τὸ διπλάσιον· οὐ γὰρ ὁ τοῦ τοσοῦδε ἀέρος διπλάσιος ἀὴρ ἔσται καὶ τοῦ τοσούτου ὕδατος διπλάσιος. τοῦτο δὲ πάλιν διὰ τὰς δυνάμεις, ἐν αἷς ἐστι τὸ εἶναι ὕδατι ἢ ἀέρι. εἰ γὰρ ὁ διπλάσιος ἀὴρ τοῦ ἡμίσεος τῷ ὄγκῳ ἀέρος πρός τῷ ὄγκῳ καὶ τὴν δύναμιν ἔχει διπλασίαν, ἐν τῷ λόγῳ τῷ δύο πρὸς ἕν ἐστιν· οὐκέτι δὲ τὸ τῷ ὄγκῳ ἥμισυ ὕδωρ τοῦ τοσούτου ἀέρος καὶ τῇ δυνάμει ἥμισύ ἐστιν οὐδὲ ἔλαττον ἴσως, ἀλλ' ἐνίοτε καὶ ὑπερέχει τῆς ἐν τῷ διπλασίῳ ἀέρι δυνάμεως. οὐκ ἂν εἴη οὖν τὸ ἐν ἀέρι καὶ ὕδατι διπλάσιον συμβλητά. ἐὰν γὰρ πάλιν κατὰ τὴν δύναμιν ληφθῇ τὸ ἕτερον τοῦ ἑτέρου διπλάσιον, οὐκέτι κατὰ τὸν ὄγκον ἔσται διπλάσιον. ἄλλο οὖν τι τὸ διπλάσιον ἔσται, ὅταν ἀὴρ καὶ ὕδωρ συμβάλλωνται, ἀλλ' οὐχ ὃ καθ'

---

1 ὁ λόγος F καὶ (post χυμοῖς) om. FM 2 καὶ (ante τοῦ) om. F ὕδασιν F 3 πολὺ] ταχὺ M 6 τῆς τοῦ scripsi: τῇ' τοῦ A: τῆς aFM 7 τῷ (prius)] τὸ F 8 ἐν ὕδατι F 9 εἴη] ἢ M ὕδατος om. M 10 αὐτόν M 11 ἔστι F 13 τὸ πολὺ F: τὰ (?) πολὺ AM: τὰ πολλὰ a 15 τι] fortasse αὐτὸ cf. p. 1088,11 καίτοι] καὶ τοῖς F 16 κατὰ om. F τὸ — ὄγκοις om. M λιφθείσης M 19 διπλάσιον F καὶ (post γὰρ) om. a 20 τὸ (ante διπλάσιον)] τοῦ F 21 ὃν AF: ἓν a: ὧν M λόγος ὁ aA cf. p. 1088,13: ὁ λόγος F: ὁ λόγος ὁ M 22 ἀμφοτέροις F ὁ om. F 23 οὐ] ὁ F ὁ τοσούτου F καὶ τοῦ a: καὶ AM: τοῦ F 24 διπλάσεος M διὰ] κατὰ F 25 ἡμίσεως aA' 26. 27 τὰ δύο προσένεστιν a 27 τὸ (post δὲ) om. F 27. 28 ἥμισυν ὕδωρ τοσούτου ἀέρος ἐν τῇ δυνάμει M 29 διπλασίονι M εἴη om. F 30 συμβλητόν M πάλιν ante ληφθῇ F 31 ἔστι F 32 ἔστιν F συμβάλλωνται aM: συμβάλλονται A: συμβάλλοιντο F οὐχ ὃ scripsi: οὐχ ὁ aAM: οὐχὶ F

ἑκατέρου αὐτῶν κατηγορεῖται. καίτοι ταὐτὸν ἐδόκει σημαίνειν ἐφ' ἑκα- 252v
τέρου αὐτῶν. ὥστε οὐδὲ τὰ συνωνύμως κατηγορούμενα ἅπαντα συμβλητά·
τοῦτο γὰρ βούλεται προσθεῖναι τοῖς ἐπὶ τῶν ὁμωνύμων εἰρημένοις, ἵνα κἂν
φανῇ συνωνύμως κατηγορούμενον τὸ ταχὺ ἐπί τε τῆς κυκλοφορίας καὶ
τῆς εὐθυφορίας, μὴ ἤδη ἀκολουθῇ τὸ καὶ συμβλητὰς εἶναι ταύτας τὰς
κινήσεις.

p. 248b15 Ἢ καὶ ἐπὶ τούτων ὁ αὐτὸς λόγος ἕως τοῦ ἀλλὰ κατὰ 30
τὸ λευκόν.

Συγκρούσας τοὺς δύο λόγους τόν τε λέγοντα τὰ ὁμώνυμα πάντα μὴ 40
εἶναι συμβλητὰ καὶ τὸν λέγοντα τὰ συνώνυμα συμβλητὰ εἶναι, καὶ δείξας
ὅτι ἐπὶ ἀέρος καὶ ὕδατος τὸ πολὺ καίτοι συνωνύμως ἀμφοῖν κατηγορεῖσθαι
δοκοῦν ὅμως οὐκ ἔστι συμβλητόν, εἰ δὲ μὴ τοῦτο, ἀλλὰ τό γε διπλάσιον
ἐναργέστερον καὶ λόγον ἔχει τὸν αὐτὸν ἐν ἀμφοτέροις καὶ ὅμως οὐκ ἔστι
συμβλητὸν διὰ τὴν παράλλαξιν τοῦ ὄγκου πρὸς τὰς δυνάμεις, καὶ ποιήσας
οὕτως ἀπορώτερον τὸν λόγον λέγει, ὅτι καὶ ἐπὶ τοῦ ὕδατος καὶ τοῦ ἀέρος 45
ὀρθῶς ἔχει ὁ πρότερον ἀποδοθεὶς διορισμός, ὅτι τὰ μὲν ὁμώνυμα οὐ συμ-
βλητά, τὰ δὲ συνώνυμα συμβλητά. καὶ γὰρ τὸ πολὺ καὶ τὸ διπλάσιον
ἀσύμβλητά ἐστιν ἐπὶ τοῦ ὕδατος καὶ τοῦ ἀέρος, διότι καὶ αὐτὰ ὁμωνύμως κατὰ
ἀλήθειαν κατηγορεῖται· οὐ δοκεῖ δέ, ἐπειδὴ καὶ ὁ λόγος αὐτῶν ὁμώνυμος
ὢν κατ' ἀμφοτέρων λέγεται, καθ' ὧν καὶ τὸ ὄνομα. ὁ γὰρ λόγος τοῦ
πολλοῦ ὁ λέγων ὅτι πολύ ἐστι τὸ τοσοῦτον καὶ ἔτι ὁμώνυμος καὶ
αὐτός ἐστιν. ἄλλο γὰρ τῷ εἴδει τὸ ἐν ὕδατι τοσοῦτον καὶ ἔτι καὶ ἄλλο
τὸ ἐν ἀέρι. καὶ τῶν ἴσων δὲ λόγος τὸ τῶν αὐτῶν μέτρων ἢ τῶν αὐτῶν 50
ἀριθμῶν εἶναι, ἀλλὰ καὶ τούτων καὶ τὸ ὄνομα καὶ ὁ λόγος ὁμωνύμως
κατηγορεῖται, ὧν κατηγορεῖται. διὸ οὐ συμβλητὰ οὐδὲ κατὰ τὸ ἴσον τὸ ὕδωρ
καὶ ὁ ἀήρ. οὐδὲ γὰρ εἰ τοῖς ὄγκοις ἴσα, καὶ ταῖς δυνάμεσιν ἴσα ἐστίν. καὶ
ὁ τοῦ διπλασίου δὲ λόγος ὁ λέγων δύο πρὸς ἓν ὁμώνυμός ἐστι. καὶ γὰρ καὶ
τὸ ἓν αὐτὸ ὁμώνυμόν ἐστιν, εἴπερ ἄλλως μὲν κατηγορεῖται κατὰ οὐσίας
ἄλλως δὲ κατὰ ποιότητος. εἰ δὲ τὸ ἓν ὁμώνυμον, καὶ τὰ δύο. ὁ δὲ ἐξ ὁμω-

1 ἑτέρου aF 2 αὐτ^ F οὐδὲ om. F κατηγορούμενα] λεγόμενα M 3 τοῖς ἐπὶ τῶν εἰρημένων εἰρημένοις M κἂν F: καὶ aA[1]: μὲν A[2]: καὶ εἰ M 5 ἀκολουθεῖν F τῷ καὶ M 7 Ἢ om. F ἐπί τε F post ἕως τοῦ ante ἀλλὰ add. μὴ κατά τι χρῶμα ἀλλ' ᾗ χρῶμα F 9 Ἢ τρὶς δύο λόγους συγκρίνουσα M 11 καίτοι] καὶ τοῖς F ἀμφοῖν] αὐτῶν M 14 τὸν ὄγκον F: τοῦ ὄκου M 15 καὶ ἐπὶ τοῦ ὕδατος καὶ τοῦ ἀέρος scripsi: τοῦ prius om. M: ὕδατος om. A: ὕδατος καὶ τοῦ om. aF 16 πρότερος a ὁρισμός F: περιορισμός M οὐ om. F 18 post ἐπὶ add. μὲν M ὁμωνύμως] συνωνύμως M 19 ὁμωνύμως A[1] 21 ὅτι τὸ πολὺ τὸ [τὸ om. E] τοσοῦτον καὶ ἔτι ἄλλο τὸ [om. E] τοσοῦτον Arist. (aliter Shutiani). etiam Simplicium hic continuasse καὶ ἔτι ἄλλο τοσοῦτον ex v. 22 verisimile 22 αὐτόν F 23 καὶ τῶν] καὶ τοῦτο M τῶν ἴσων λόγων F μερῶν F 24 εἶναι om. M 25 διὸ καὶ οὐ M 26 οὐ F εἰ] ἐν M ταῖς] τοῖς F 27 δὲ om. F ἐστι om. F καὶ (ante τὸ) om. F 28 αὐτῷ F κατὰ οὐσίας κατηγορεῖται a 29 τὰ δύο. ὁ δὲ ἐξ ὁμωνύμων] ὁ F τὰ δύο] τὰ β̄ M

νύμων συγκείμενος λόγος | καὶ αὐτὸς ὁμώνυμός ἐστιν. ὡς οὖν εὐλόγως 253r
εἰπὼν καὶ ταῦτα ὁμωνύμως κατηγορεῖσθαι ἐπήνεγκε τὸ ἐπεὶ διὰ τί τὰ μὲν συμβλητὰ τὰ δὲ οὔ. εἴπερ ἦν μία φύσις; εἰ γὰρ τὸ διπλάσιον τὸ αὐτὸ ἦν ἐπί τε ἀέρος καὶ ὕδατος, ὡς ἔστιν ἐπὶ ἀέρος καὶ ἀέρος καὶ ὕδατος καὶ ὕδατος, διὰ τί ἀὴρ μὲν ἀέρος διπλάσιος καὶ ἥμισυς καὶ συμβλητοὶ καὶ ὕδωρ ὕδατι, ἀὴρ δὲ ὕδατι οὐκέτι συμβλητός, ὥστε τὸν τοσόνδε ἀέρα τοῦ τοσοῦδε ὕδατος εἶναι διπλάσιον, εἴπερ ἦν μία φύσις τοῦ διπλασίου ἐν ἀέρι καὶ ὕδατι, ὡς ἐν ἀέρι καὶ ἀέρι καὶ ὕδατι καὶ ὕδατι; ἀπορήσας δὲ οὕτω πρὸς τὴν συνώνυμον ῥηθεῖσαν εἶναι τοῦ πολλοῦ καὶ τοῦ διπλασίου κατηγορίαν ἐπὶ ἀέρος καὶ ὕδατος καὶ διὰ τοῦτο ὁμώνυμον αὐτὴν εἰπὼν ἐπάγει καὶ ἄλλην αἰτίαν τοῦ, κἂν συνωνύμως κατηγορῆται, μὴ εἶναι αὐτὰ συμβλητὰ τὸ ἄλλο καὶ ἄλλο εἶναι τὰ πρῶτα δεδεγμένα αὐτὰ σώματα· ἄλλο γὰρ ὕδωρ καὶ ἄλλο ἀήρ, κἂν τὸ πολὺ καὶ τὸ διπλάσιον ταὐτὸν ἐφ' ἑκατέρου σημαίνει ὡς συνωνύμως κατηγορούμενα. ἐπεὶ ὅπου τὸ πρῶτον δεδεγμένον τὰ συνωνύμως κατηγορούμενα ταὐτόν ἐστι τῷ εἴδει, κἂν τὰ ἐν οἷς ἐστι διαφέρῃ, συμβλητά ἐστιν ἐκεῖνα. καὶ δῆλον ἐκ τοῦ τὸν ἵππον καὶ τὸν κύνα καίτοι διαφέροντα κατ' εἶδος συμβλητὰ ὅμως εἶναι κατὰ τὸ λευκόν. λέγομεν γὰρ πότερον λευκότερον ὁ ἵππος ἢ ὁ κύων ἐπὶ ἀτόμων ζητοῦντες, ἢ τὸ ψιμύθιον καὶ τὴν χιόνα παραβάλλομεν, διότι τὸ πρώτως δεξάμενον τὸ λευκὸν ἐν ἀμφοτέροις ταὐτόν ἐστιν, ἡ γὰρ ἐπιφάνεια. ὁμοίως δὲ καὶ κατὰ τὸ μέγεθος συμβλητά ἐστιν ἵππος καὶ κύων συνωνύμως αὐτῶν κατηγορούμενον καὶ τὴν αὐτὴν ἔχον ἐν ἑκατέρῳ φύσιν, διότι τὸ ἐν αὐτοῖς πρῶτον δεκτικὸν τοῦ μεγέθους ταὐτόν ἐστι τῷ εἴδει τὸ σῶμα. ὕδωρ δὲ καὶ φωνὴ οὐ συμβλητὰ οὔτε κατὰ τὸ λευκὸν οὔτε κατὰ τὸ μέγεθος, ὅτι ἐν μὲν ὕδατι τοῦ λευκοῦ ἡ ἐπιφάνειά ἐστι δεκτική, τοῦ δὲ μεγέθους τὸ σῶμα· ἐν δὲ φωνῇ οὔτε ἐπιφάνειά ἐστιν οὔτε σῶμα. ὡς εἴ γε καὶ τὸ πολὺ καὶ τὸ διπλάσιον μὴ τοῦ ὕδατος καὶ τοῦ ἀέρος κατηγοροῖτο πρώτως, ὧν ἑκάτερον καὶ κατὰ τὸν ὄγκον ἅμα καὶ κατὰ τὴν δύναμιν εἰδοποιεῖται, ἀλλ' ἢ κατὰ τοῦ ὄγκου ἀμφοῖν λέγοιτο τὸ πολὺ ἢ τὸ διπλάσιον ἢ κατὰ τῆς δυνάμεως, συμβλητὰ ἂν εἴη, πότερος πλείων ἢ μείζων ὄγκος ὁ τοῦ ἀέρος ἢ ὁ τοῦ ὕδατος, καὶ ὅτι διπλάσιος καὶ ἥμισυς. καὶ ἐπὶ τῆς δυνάμεως ὁμοίως.

1 καὶ om. F   αὐτοῦ F   2 διὰ τί] διὰ τὸ M   3 φύσιν a   4 ἦν om. M   καὶ ἀέρος om. F   5 καὶ ὕδατος om. FM   διὰ τὸ M   ἀέρος] ὅλος F   5. 6 συμβλητὸς F   6 οὐκ ἔστι FM   συμβλητοί a   7 τοῦ (post ἀέρα) om. M   8 ὡς—ὕδατι καὶ ὕδατι om. F   καὶ ἀέρι postea add. A: om. M   9 τοῦ πολλοῦ καὶ om. M   11 κατηγορεῖσθαι F[1]   12 τῷ ἄλλο FM   δεδειγμένα αὐτῷ F: δεδειγμένα τῷ M   σώματι M   13 κἂν] καὶ F   14 σημαίνει sic libri   ὡς om. M   ὁμωνύμως F   ἐπεὶ καὶ F   15 δεδειγμένον FM   18 λευκότερος M   ἐπὶ τῶν a   19 ψιμύθιον A (cf. p. 119,16): ψιμμίθιον aF: ψιμμύθιον M   παραβάλλοντε F: παραλαμβάνομεν M   21 δὲ καὶ om. F   κατὰ om. M   22 συνωνύμως om. M   24 δὲ om. F   27 καὶ (post εἴ γε) om. M   28 κατηγορεῖται F   καὶ τὸ κατὰ F   29. 30 τὸ διπλάσιον ἢ τὸ πολὺ F   30. 31 πότερον μείζων ὁ ὄγκος ἢ πλείων F   31 ὁ (post ἢ) om. F   32 τοῖς δυνάμεσι corr. F

Ἀλλ' ἥ γε τοῦ Ἀριστοτέλους ἀγχίνοια καὶ πρὸς τοῦτον ἐνίσταται τὸν 253r λόγον ἐντρεπτικῶς. τούτῳ γὰρ χρώμενον, φησίν, ἔστιν ἀναιρεῖν ἐκ τῶν ὄντων τὴν τῶν ὁμωνύμων φύσιν λέγοντα καὶ τὰ ὁμολογουμένως ὁμώνυμα μὴ εἶναι ὁμώνυμα, ἀλλ' ἕν τι καὶ ταὐτὸ σημαίνειν. μὴ παραβάλλεσθαι δὲ πρὸς ἄλληλα διὰ τὸ ἐν διαφόροις εἶναι τοῖς δεκτικοῖς τὸ αὐτό. οἷον λευκὸν ταὐτὸν μὲν καὶ τὸ ἐν φωνῇ καὶ τὸ ἐν σώματι σημαίνειν, μὴ εἶναι δὲ συμβλητὰ τὴν φωνὴν καὶ τὸ σῶμα κατὰ τὸ λευκόν, διότι ἄλλο τῷ εἴδει ἑκάτερον τῶν δεδεγμένων αὐτό ἐστιν· ἄλλο γὰρ τῷ εἴδει φωνὴ καὶ ἄλλο σῶμα. ὁμοίως δὲ καὶ τὸ γλυκὺ ταὐτὸν μὲν ἐρεῖ τις σημαίνειν ἐν φωνῇ καὶ ἐν χυμῷ, μὴ συγκρίνεσθαι δὲ φωνὴν καὶ χυμὸν κατὰ τὸ γλυκύ, ὅτι τὰ δεκτικὰ αὐτῶν ἕτερα τὴν φύσιν ἀλλήλων ἐστίν. ὁμοίως δὲ καὶ τὸ ἴσον ταὐτὸν μὲν ἐπί τε ὕδατος καὶ ἀέρος, οὐ συμβλητὰ δὲ τὸ ὕδωρ καὶ ὁ ἀὴρ κατὰ τὸ ἴσον, ὅτι διαφέροντα ὄντα τὸ αὐτὸ δέδεκται.

Προστίθησι δὲ καὶ ἄλλο ἐπιχείρημα τοῦ αὐτοῦ δεικτικόν, ὅτι οὐκ ὀρθῶς λέγει ὁ λέγων τὰ αὐτὰ τῇ φύσει μὴ συγκρίνεσθαί ποτε διὰ τὸ ἐν διαφόροις εἴδεσιν εἶναι, καὶ φησὶν ὅτι οὐκ ἔστι τὸ τυχὸν τοῦ τυχόντος δεκτικὸν καὶ μάλιστα τὸ πρῶτον, ἀλλ' ἓν ἑνὸς φύσει δεκτικὸν καὶ τοῦ αὐτοῦ τῷ εἴδει, ὡς χρωμάτων ἐπιφάνεια, χυμῶν γεῦσις. καὶ ἀδύνατον ἢ τὰ αὐτὰ ὄντα ἐν διαφέρουσιν εἶναι πρώτως ἢ διαφέροντα ἐν τῷ αὐτῷ. ὥστε ὅταν ἐν διαφέρουσιν ᾖ τι πρώτως, ὁμώνυμόν ἐστι, καὶ οὐ παρὰ τὸ ἄλλο εἶναι τὸ ὕδωρ καὶ ἄλλο τὸν ἀέρα ἄλλο ἔσται τὸ πολὺ καὶ τὸ διπλάσιον τὸ ἐν ἑκατέρῳ αὐτῶν τὰ αὐτὰ ὄντα τὴν φύσιν, ὥς φησιν ὁ ἀπορήσας, ἀλλὰ καὶ αὐτὰ διάφορα τὴν φύσιν ἐστὶ καὶ ὁμώνυμα· διὸ ἐν διαφόροις τῷ εἴδει δεκτικοῖς ἐνεγένετο. ἀσφαλῶς δὲ καὶ ἐνταῦθα τὸ πρῶτον προσέθηκεν εἰπὼν ἀλλ' ἓν ἑνὸς τὸ πρῶτον· δύναται γάρ τινα δευτέρως ὄντα δεκτικά τινος διαφέροντα ἀλλήλων κατ' εἶδος συμβλητὰ ἀλλήλοις εἶναι κατ' ἐκεῖνο, ὃ δευτέρως ἐδέξατο, διότι τὸ πρώτως αὐτὸ δεδεγμένον ἕν τι ὂν αὐτὸ τὴν φύσιν τῶν διαφερόντων ἐστί. καὶ γὰρ ἄνθρωπος καὶ ἵππος ἕτερα τῷ εἴδει ὄντα συγκρίνεται κατὰ τὸ λευκὸν τὸ ἐν αὐτοῖς, ὅτι τὸ πρῶτον αὐτὸ δεδεγμένον ἐν ἀμφοτέροις ἓν τὴν φύσιν ἡ ἐπιφάνεια. εἰπὼν δὲ ἓν ἑνὸς δεκτικὸν τὸ πρῶτον καὶ διὰ τοῦτο συγκρίνεσθαι ἀλλήλοις ὡς μὴ ὄντα ὁμώνυμα τὰ ἑνὸς εἴδους ὄντα, ἐπέστησεν ὅτι οὐκ ἀρκεῖ τὸ μὴ ὁμώ-

---

2 ἐντρεπτικός A[1] ἔστιν om. F 4 παραβάλεσθαι F: παραλαμβάνεσθαι M 6 λευκὸν μὲν ταυτὸν μὲν M μὲν οὐ τὸ F σημαίνει a: σημαίνῃ compend. F 7 συμβλητὸν M κατὰ] καὶ M 8 δεδειγμένων M αὐτῷ ἐστιν F 8. 9 ἄλλο τὸ σῶμα M 9 σημαίνει aM 10 θυμῷ F μὴ om. M χυμὸν καὶ φωνὴν M 12 μὲν — ὕδατος om. M μὲν] ἐστιν compend. F τό τε ὕδωρ F 13 δέδεικται F[2] 14 δεκτικόν F[1] 16 τοῦ τυχόντος] οὐ δεκτικόν ἐστιν Arist. Shutiani ABC: om. Arist. vulg. sed cf. p. 1096,2 17 ἓν om. M 18 καὶ ante χυμῶν add. M γεῦσις scripsi: χυμοὶ aA[1]: ἡ γεῦσις A[2]F: ὑγρὸν M 22 τὰ ἐν F ὄντα om. M ὁ om. F 23 διαφέροντα M διὸ FM: διο sic A: δι' ὃν a 24 ἐγένετο FM πρώτως F 26 διαφέρον F 27 δεδειγμένον FM 29 καὶ ἕτερα F κατὰ om. F τὸ (post ὅτι) om. M 30 αὐτὸ δεδεγμένον om. F post φύσιν add. ἐστὶν M

νυμα εἶναι πρὸς τὸ συμβλητὰ εἶναι· ἡ γὰρ ἐπιφάνεια χρωμάτων ἐστὶ 253r δεκτικὴ πρώτως λευκοῦ καὶ μέλανος, ἀλλ' οὐ τῶν ὁμωνύμως λεγομένων χρωμάτων· οὐ γὰρ δὴ καὶ τῶν ἐν μουσικῇ. καὶ ὅμως οὐκ ἔστι συμβλητὸν τὸ λευκὸν τῷ μέλανι κατὰ τὸ χρῶμα. οὐ γὰρ λέγει τις μᾶλλον εἶναι χρῶμα ἢ ἧττον τὸ ἕτερον τοῦ ἑτέρου, ἀλλὰ δεῖ πρὸς τῷ μὴ εἶναι ὁμώνυμα τὰ συμβλητὰ ὁμογενῆ ὄντα μηδὲ τὴν κατ' εἶδος ἔχειν διαφοράν, ἀλλ' ἓν εἶναι καὶ τῷ εἴδει ἀτόμῳ ὄντι, καὶ μὴ μόνον τῷ γένει καὶ ἐν ἑνὶ τῷ εἴδει δεκτικῷ· τοῦτο γὰρ σημαίνει τὸ μὴ ἔχειν διαφοράν, μήτε ὃ μήτε ἐν οἷς· τὸ μὲν γὰρ ὃ τὸ εἶδος αὐτὸ τὸ συγκρινόμενον λέγει οἷον τὸ πολὺ ἢ τὸ διπλάσιον, τὸ δὲ ἐν οἷς τὸ ἐφ' οὗ τὸ καθ' ὃ ἡ σύγκρισις οἷον ὕδωρ ἢ ἀέρα ἢ ὄγκον ἢ δύναμιν. τὰ γὰρ κατὰ τὸ γένος τὰ αὐτὰ καὶ οὕτω συνώνυμα, διαφορὰς δὲ ἔχοντα οὐκ ἔστι συμβλητά. πότερον μᾶλλον χρῶμά ἐστι τὸ λευκὸν ἢ τὸ μέλαν ἢ τὸ φαιόν; ἢ πότερον τῶν ἐχόντων αὐτὰ μᾶλλον κέχρωσται; τὰ μέντοι τοῦ λευκοῦ χρώματος μετέχοντα συγκρίνεται ἀλλήλοις, πότερον αὐτῶν μᾶλλον λευκὸν χιὼν ἢ κύκνος. |

p. 249a8 Οὕτω καὶ περὶ κίνησιν ὁμοταχὲς ἕως τοῦ καὶ γὰρ ἡ 253v φορὰ εἴδη ἔχει ἂν ἐκεῖνο ἔχῃ εἴδη, ἐφ' οὗ κινεῖται.

Διαρθρώσας οὕτω τὸν λόγον καὶ δείξας ὅτι, εἰ μέλλοι τινὰ συμβλητὰ εἶναι, οὐ μόνον χρὴ αὐτὰ μὴ εἶναι ὁμώνυμα, ἀλλὰ μηδὲ κατ' εἶδος ἔχειν διαφορὰν μήτε αὐτὰ καθ' ἃ ἡ σύγκρισις γίνεται (οἷον τὰ λευκὰ μήτε ἐν οἷς ἐστι ταῦτα οἷον αἱ ἐπιφάνειαι αἱ κατὰ τὰ λευκὰ συγκρινόμεναι), ἀλλ' ἓν εἶναι τῷ εἴδει καὶ τὸ λευκὸν καὶ τὴν ἐπιφάνειαν. ἐπάνεισι λοιπὸν ἐπὶ τὸν προκείμενον λόγον τὸν περὶ κινήσεως, οὗ χάριν αἱ προειρημέναι ζητήσεις ἐκινήθησαν. προθέμενος γὰρ δεῖξαι ὅτι οὐ πᾶσα κίνησις πάσῃ συμβλητή ἐστιν (οὐδὲ γὰρ ἡ ὁμοειδὴς πᾶσα· οὐδὲ γὰρ ἡ φορὰ ἡ ἐπὶ κύκλου τῇ ἐπ' εὐθείας), ἵνα μὴ ἀδύνατον ἀκολουθήσῃ τι τὸ εἶναι εὐθεῖαν ἴσην περιφερείᾳ, καὶ διορίσας ἐπ' ἄλλων παραδειγμάτων τὸ ζητούμενον, ὁμοίως ἔχειν φησὶ καὶ ἐπὶ τῶν κινήσεων. τῷ γὰρ πλείω εἴδη κινήσεως εἶναι οὐ μόνον τὰ κοινὰ οἷον φορὰν ἀλλοίωσιν αὔξησιν μείωσιν, ἀλλὰ καὶ καθ' ἑκάστην τούτων, οὐ πᾶσα πάσῃ ἐστὶ συμβλητή, ἀλλὰ μόναι αἱ κατὰ τὸ

1 χρώματος F 4 τὸν λευκὸν a κατὰ om. F 5 ἢ] καὶ F τῶι μὴ AM: τῶ F: τὸ μὴ a 7 καὶ ἐν] ἀλλ' ἐν M 8 δεκτικῶς F 9 οἷς aAM: ὧ F itemque v. 10 τὸ (post αὐτὸ) om. F λέγει om. F 10 δὲ om. FM 11 τὸ om. aF 12 διάφορα a 13 πρότερον A 14 μετέχοντα μᾶλλον F 15 λευκὸν μᾶλλον F 16 κινήσεως M 17 ἔχει εἴδη· καὶ ἐκεῖνο ἐφ' οὗ κινεῖται F εἴδη ἔχῃ collocat M 18 διαρθρῶν F μέλλει FM 20 καθ' ἅ, ἃ in lit. II litt. M μήτε τὰ F 21 αἱ prius om. F αἱ alterum om. M 22 τὸ (post καὶ) om. F 23. 24 ἐκινήθησαν ζητήσεις F γὰρ] δὲ F 25 γὰρ ὁμοειδὴς πᾶσα M 26 τὸ γὰρ εἶναι M 26. 27 $\overset{\text{ερ}}{\text{περιφ}}$ F 27 ἀλλήλων F ὁμοίως om. F 28 εἴδη, η in ras. A 29 post ἀλλοίωσιν add. καὶ quod om. post ἀλλὰ F 30 ἕκαστον M ἐστὶ AM: post συμβλητή F: om. a 30. 1092,1 μόναι κατὰ τὰ εἶδος cett. om. M

αὐτὸ εἶδος τὸ ἔσχατον γινόμεναι· ὃ οὐκέτι καὶ γένος ἐστί. καὶ τοῦτο δὲ 253v ὁδῷ προϊὼν διαρθροῖ. τὰ γὰρ ἐν ἴσῳ χρόνῳ ἴσα μήκη κινηθέντα ἰσοταχῆ ῥηθήσεται καὶ συμβλητὰ ἔσται· τὰ γὰρ μήκη ἓν εἶδός ἐστιν ἐπ᾽ εὐθειῶν λεγόμενα. καὶ οὐκ ἔχει εἴδη πλείω ἡ εὐθεῖα οὐδὲ ἡ ἐπ᾽ εὐθείας κίνησις, ὥσπερ οὐδὲ τὸ λευκὸν χρῶμα, εἰ ἔσχατον εἶδος εἴη, καὶ ἡ ἐπιφάνεια. εἰ μέντοι ἐν τῷ αὐτῷ χρόνῳ τὸ μὲν ὑποκείμενον ἓν εἴη ἡ εὐθεῖα, αἱ δὲ κινήσεις διάφοροι, ὥστε κατὰ μὲν τὸ ἥμισυ τοῦ μήκους, τουτέστι τῆς εὐθείας, παρατεταμένον τι ἢ αὐτὸ τὸ ἥμισυ τοῦ μήκους ἀλλοιωθῆναι, κατὰ δὲ τὸ λοιπὸν ἐνεχθῆναί τι κατὰ φορὰν κινούμενον, οὐκέτι ἰσοταχὴς ῥηθήσεται ἡ ἀλλοίωσις τῇ φορᾷ, κἂν ἄμφω κινήσεις, κἂν ἐν τῷ αὐτῷ χρόνῳ, διότι ἡ κίνησις ἡ ἐπὶ τῆς εὐθείας διάφορα εἴδη ἔχει· ἄλλο γὰρ ἀλλοίωσις καὶ ἄλλο φορά. κἂν ταὐτὸν οὖν ᾖ τὸ μῆκος ἢ ἴσον ἐφ᾽ οὗ ἡ κίνησις, ἀλλὰ δεῖ καὶ τὴν κίνησιν τὴν ἐπὶ τῶν ἴσων εὐθειῶν ἐν τῷ αὐτῷ χρόνῳ γινομένην τὸ αὐτὸ εἶδος ἔχειν τῆς κινήσεως, εἰ μέλλοι ἰσοταχῆ εἶναι τὰ κινούμενα. ὡς δὲ αἱ διαφέρουσαι τῷ εἴδει κινήσεις ἐπὶ τοῦ αὐτοῦ ὑποκειμένου γινόμεναι οὐ συμβληταί, οὐδὲ αἱ ἀδιάφοροι κατ᾽ εἶδος κινήσεις συμβληταὶ ἔσονται, ἂν ᾖ τὰ ὑποκείμενα αὐταῖς κατ᾽ εἶδος διάφορα. ὥστε τὰ ἐν ἴσῳ χρόνῳ ἴσον μῆκος κατὰ φορὰν ἄμφω κινηθέντα ἰσοταχῆ ἂν εἴη καὶ συμβλητά. εἰ οὖν λέγοι τις ἰσοταχῆ τὰ ἐπὶ εὐθείας καὶ περιφερείας, ἴση ἔσται ἡ εὐθεῖα τῇ περιφερεῖ. εἰ οὖν τοῦτο ἀδύνατον, τί τὸ αἴτιον τοῦ ἀδύνατον ἀκολουθῆσαι τῷ λέγοντι συμβλητὰς εἶναι ταύτας τὰς κινήσεις; ἆρα ὅτι ἡ φορὰ οὐκ ἔστιν ἔσχατον εἶδος ἀλλ᾽ ἔτι γένος ἐστὶν ὡς διαιρεῖσθαι εἰς εἴδη τήν τε ἐπ᾽ εὐθείας καὶ τὴν ἐπὶ κύκλου, ἢ ἆρά ἐστιν ἡ γραμμὴ γένος διαιρούμενον εἰς εὐθεῖαν καὶ περιφερῆ; εἴτε γὰρ αἱ κινήσεις αὗται διάφοροι τῷ εἴδει, κἂν ἄμφω φοραί, εἴτε τὰ ἐφ᾽ ὧν αἱ κινήσεις διάφορα, κἂν ἄμφω γραμμαί, οὐκ ἂν εἶεν συμβληταὶ αἱ κινήσεις· ἔδει γὰρ ἐπὶ τῶν συμβλητῶν τήν τε κίνησιν ὁμοειδῆ εἶναι καὶ τὰ ἐν οἷς ἡ κίνησις.

Πλὴν αὐτὸς ζητεῖ, πότερον ἄρα τῷ ἑτέρῳ τῆς διαφορᾶς αἴτιόν ἐστιν ἡ φορὰ γένος ἔτι οὖσα ἢ ἡ γραμμὴ γένος οὖσα· ὁ μὲν γὰρ χρόνος ὁ αὐτὸς ὤν, οὐ τῷ εἴδει μόνον ὁ αὐτὸς ἀλλὰ τῷ ἀριθμῷ, οὐκ ἂν εἴη ταύτης τῆς διαφορᾶς αἴτιος. ἀλλ᾽ ἔοικεν τὴν τῶν γραμμῶν διαφορὰν αἰτιᾶσθαι τῆς τῶν κινήσεων διαφορᾶς· τὸ γὰρ ἂν δὲ τῷ εἴδει ἢ ἄλλα

3 μήκει M ἐπ᾽ om. M εὐθείας F: εὐθει seq. lac. II l. M 4 πλείω εἴδη F ἡ (ante ἐπ᾽) om. M 7 τουτέστι — μήκους (8) om. M 8 παρατεταγμένον F 9 ἰσοταχὲς M 10 τῆς φορᾶς M ἡ om. F 11 ἐπ᾽ εὐθείας E ἔχει τὰ εἴδη F 12 οὖν om. F 14 μέλλει FM 15 δὲ om. F 16 οὐ συμβληταὶ om. M διαφοραὶ F: διάφοροι M 17 κἂν F ᾖ (post ἂν) om. M ἀδιάφορα F 18 φορὰν om. M καὶ om. M 19 λέγοι — εἰ οὖν (20) om. F λέγει M 20 post ἀδύνατον (alt.) iter. τί τὸ sed del. M 23 ἡ om. et γραμμῆς F 25 φοραί] διάφοροι F 28 ἐστιν αἴτιον M 29 διαφορὰ F ἔτι οὖσαι a (et AF?) γὰρ om. F (ut Arist. A Shutianus) 30 ὁ post χρόνος om. M οὕτω M ὁ (post μόνον) om. F ἀλλὰ καὶ aM ὁ αὐτὸς libri: ὁ αὐτὸς ἀεὶ Aristotelis cod. F: αὐτὸς ἀεὶ Shutiani: ἀεὶ Ar. vulg. 31 ταύτης post διαφορᾶς coll. M 32 τῆς διαφορᾶς τῶν κινήσεων F ἂν δὲ τῷ εἴδει ᾖ ἄλλα (ἀλλὰ AF) libri: ἄτομος Aristoteles vulg., sed ἀν δὲ (sic) superscr. E[2] (auctore Vitellio): ἄτομος ἓν δὲ (sic) K

περὶ τῶν γραμμῶν εἰπὼν ἐπήνεγκε κατ' ἐκεῖνα εἴδει διαφέρει ἥ τε ἐπ' 253v εὐθείας φορὰ καὶ ἡ ἐπὶ κύκλου ὡς δηλοῖ τὰ ἐφεξῆς· καὶ γὰρ ἡ φορά, φησίν, εἴδη ἔχει, ἂν ἐκεῖνο εἴδη ἔχῃ ἐφ' οὗ κινεῖται. ὁ δὲ Ἀλέξανδρος εὑρὼν γεγραμμένον ἂν δὲ τῷ εἴδει ᾖ, καὶ ἐπ' ἐκεῖνα εἴδει διαφέρει ἐλλείπειν φησὶ τῷ ἂν δὲ τῷ εἴδει ᾖ τὸ 'ἕτερα'. ἐγὼ μέντοι ἐν διαφόροις ἀντιγράφοις οὕτως ηὗρον τὴν γραφήν· ἂν δὲ τῷ εἴδει ᾖ ἄλλα, καὶ ἐκεῖνα εἴδει διαφέρει.

Καὶ ἄλλην δὲ γραφὴν φέρεσθαί φησιν ὁ Ἀλέξανδρος ἔχουσαν οὕτως· ὁ μὲν γὰρ χρόνος ὁ αὐτὸς ἀεὶ ἄτομος τῷ εἴδει. ᾗ ἅμα κἀκεῖνα εἴδει διαφέρει. ἀλλὰ τὴν μὲν γραφὴν ταύτην ἐκ τοῦ ἑτέρου ἑβδόμου βιβλίου ἐνταῦθά τις μετατέθεικε. καὶ οὐδὲν ἔδει πολυπραγμονεῖν αὐτὴν νῦν ὥσπερ οὐδὲ τὰ ἄλλα τὰ ἐκεῖ γεγραμμένα. πλὴν ἐπειδὴ ἀσαφῶς προῆκται, οὐδὲν κωλύει τὴν ἐπ' αὐτῇ τοῦ Ἀλεξάνδρου ἐξήγησιν παραγράψαι. "παρεμβεβλημένου, γάρ φησι, τοῦ πάντα χρόνον, ἐν ᾧ τὰ ἅμα κινούμενα κινεῖται, τὸν αὐτὸν τῷ ἀριθμῷ καὶ ἄτομον εἶναι συναπτέον τῷ πότερον οὖν αἴτιον, ὅτι ἐστὶν ἡ φορὰ γένος ἢ ὅτι ἡ γραμμή γένος· τὸ ᾗ ἅμα κἀκεῖνα εἴδει διαφέρει· τῇ γὰρ ἀπορίᾳ ὑποφέρει τὸ ᾗ ἅμα κἀκεῖνα εἴδει διαφέρει, τουτέστιν ἀκολουθεῖ θατέρῳ θάτερον. πόθεν δὲ ἀρχομένης τῆς διαφορᾶς ἀκολουθεῖ ἡ τοῦ ἑτέρου διαφορά, ἐδήλωσε προσθεὶς καὶ γὰρ ἡ φορὰ εἴδη ἔχει, ἂν ἐκεῖνο ἔχῃ εἴδη. ἂν μὲν γὰρ τὰ ὑποκείμενα ᾖ τῷ εἴδει διαφέροντα, ἀνάγκη καὶ τὰς ἐν αὐτοῖς κινήσεις εἴδει διαφέρειν. οὐ μὴν ἀνάπαλιν, φησὶν ὁ Ἀλέξανδρος, ἐπὶ πάντων ἀληθές· οὐ γὰρ αἱ κατ' εἶδος διαφέρουσαι κινήσεις ἀεὶ ἐπὶ διαφόρων κατ' εἶδος ὑποκειμένων γίνονται. αἱ γοῦν κατὰ τὰ χρώματα μεταβολαὶ αἱ κατ' εἶδος διαφέρουσαι ἐπὶ ὁμοειδοῦς ὑποκειμένου γίνονται τῆς ἐπιφανείας· ὁμοίως δὲ κἂν αἱ γραμμαὶ εἴδει διαφέρωσιν, ἀκολουθεῖ καὶ τὴν ἐπ' αὐτῶν κίνησιν εἴδει διαφέρειν. μήποτε δέ, φησὶν ὁ Ἀλέξανδρος, ἐπὶ τῆς φορᾶς καὶ ἀντιστρέφει· καὶ γὰρ τῶν φορῶν εἴδει διαφερουσῶν καὶ τὰ ὑποκείμενα εἴδει διοίσει. ἢ ὁ αὐτός, φησί, λόγος καὶ ἐπὶ ἀλλοιώσεως καὶ ἐπὶ φορᾶς. ὃν

1 κατ' ἐκεῖνα libri: καὶ ἐκεῖνα voluisse Simplicium credo cf. v. 7: κἀκεῖνα Arist. (sed κα in rasura E[1]) εἴδη διαφέρειν M 2 ἑξῆς F 3 φησὶν ἔχοι (om. εἴδη) F εἴδη ἔχῃ aAM (ut Ar. H): ἔχῃ εἴδη Arist. vulg. cf. v. 20: ἔχῃ om. F 4 εὗρον F τῶι εἴδει ∼ ἧι καὶ ἐπ' ἐκεῖνα A: τῶ εἴδει ἡ καὶ ἐκεῖνα M: τῷ εἴδει ᾗ ἐπ' ἐκεῖνα F 5 διαφέρῃ F[2] ἐλλείπει M φησὶ τὸ F ἢ τῶ ἑτέρω F 6 ἐν om. F ἀντιγράφοις ἑτέροις οὕτως εὑρὼν F εὑρών M 7 ἀλλὰ A 8 δέ φησιν ὁ ἀλ. γρ. φέρ. a 9 ὁ (post χρόνος) om. M 10 ἐκ τῆς ἑτέρου M 11 μετέθηκε F simili qua Alexandri nostri codices interpolatione laborant cf. ad p. 1092,30 11. 12 νῦν αὐτὴν F: αὐτὸν νῦν M 12 σαφῶς M 13 προείρηται F οὐδὲ M 14 χρόνου M 15 ἀριθμὸν M 16 τὸ ᾗ] τῶ ἢ M 17 τῇ γὰρ — διαφέρει (18) om. a τὸ ᾗ] τὸ M 19 ἐδήλωσεν εἰπὼν M 20 διαφορὰ M εἴδη ἔχῃ M: εἴδη ἔχει F cf. ad v. 3 et p. 1095,26 23 ἀεὶ κινήσεις F 24 ὑποκείμενον A[1] γίνεται M κατὰ χρῶμα F τὰ superscr. A[1] 26 διαφέρουσιν aFM 27 καὶ om. F 28 post τὰ ὑποκείμενα add. καθ' ἃ ἡ φορά, τοῦτον ἐπὶ ἀλλοιώσεως, sed punctis notavit F 29 καὶ φορᾶς (om. ἐπὶ) M

γὰρ ἔχει λόγον ἐπὶ τῆς | φορᾶς τὰ ὑποκείμενα καθ' ἃ ἡ φορά, τοῦτον 254r ἐπὶ ἀλλοιώσεως τὰ χρώματα, καθ' ἃ ἡ κατὰ ἀλλοίωσιν μεταβολὴ ἡ ἐν τῇ ἐπιφανείᾳ· ὡς καὶ τῇ φορᾷ κατὰ τὰ ὑποκείμενα καθ' ἃ ἡ φορά, ἐπεὶ καὶ ἐπὶ τῆς φορᾶς ἡ εὐθεῖα καὶ ἡ περιφερὴς ἐν ἐπιφανείᾳ ὡς ἐκεῖ τὸ λευκὸν καὶ μέλαν. ἐρεῖ δέ, φησίν, καὶ αὐτὸς προελθὼν περὶ τούτου· καὶ γὰρ τῷ ὄντι, ὥσπερ τὰ ἀλλοιούμενα τὴν διαφορὰν ἔχει κατὰ τὴν τῶν χρωμάτων διαφορὰν καθ' ἃ ἀλλοιοῦται, οὕτω καὶ τὰ φερόμενα διαφέρει κατὰ τὴν διαφορὰν τῶν διαστάσεων καθ' ἃς φέρονται."

Ἐν δὲ τῇ λέξει ταύτῃ ἀσάφειαν ἔχειν ἐκεῖνό μοι δοκεῖ τὸ ῥητόν εἰ δὴ τοῦ μήκους ἐν τῳδὶ τὸ μὲν ἠλλοιώθη τὸ δὲ ἠνέχθη. πῶς γὰρ λέγεται ἀλλοιωθῆναί τι ἐν τῷ ἡμίσει εἰ τύχοι τῆς εὐθείας; εἰ μὴ ἄρα τὸ φερόμενον ἐν μὲν τῷ ἡμίσει τῆς εὐθείας φερόμενον ἅμα καὶ ἀλλοιοῖτο, ἐν δὲ τῷ ἡμίσει φέροιτο μόνον ἢ αὐτὸ ἢ ἄλλο· ἢ εἴ τι σῶμα συμπαρατεταμένον τῷ ἡμίσει τοῦ μήκους, κατὰ μὲν τὸ τοσοῦτον μῆκος ἠλλοιώθη, κατὰ δὲ τὸ ἕτερον ἥμισυ ἠνέχθη ἐν τῷ ἴσῳ χρόνῳ ἑκάτερον. οὐ γάρ ἐστιν εἰπεῖν τότε, ὅτι ἡ ἀλλοίωσις ὁμοταχής ἐστι τῇ φορᾷ, κἂν ὁ χρόνος ἴσος ᾖ, κἂν τὰ διαστήματα ἴσα ᾖ τοῦ μήκους τό τε καθ' ὃ ἀλλοιοῦται καὶ τὸ καθ' ὃ φέρεται. καὶ ἴσως διὰ τοῦτο εἶπεν τοῦ μήκους ἐν τῳδὶ τὸ μὲν ἀλλοιοῦσθαι τὸ δὲ φέρεσθαι, ἵνα δείξῃ ὅτι, κἂν τὸ μῆκος ἴσον τις ὑποθῆται τῆς ἀλλοιώσεως, οὐδὲ οὕτως συμβληταί εἰσιν αἱ κινήσεις.

p. 249a17 Ὅτι δὲ ἐὰν δι' οὗ. οἷον, εἰ πόδες, βάδισις ἕως τοῦ ὥστε σκεπτέον, τίς διαφορὰ κινήσεως.

Εἰπὼν διάφορον γίνεσθαι κατ' εἶδος φοράν, ὅταν τὸ ἐφ' οὗ ἡ φορὰ διάφορον ᾖ κατ' εἶδος, προστίθησιν ὅτι κἂν τὸ δι' οὗ ἡ φορὰ γίνεται διάφορον ᾖ κατ' εἶδος, διάφορον καὶ ἡ φορὰ κατ' εἶδος ἔσται· οἷον ἐὰν τὸ μὲν διὰ ποδῶν κινῆται τὸ δὲ διὰ πτερύγων, καὶ τῶν κινήσεων γίνεται διαφορά· καὶ γὰρ ἡ μὲν διὰ ποδῶν βάδισίς ἐστιν. ἡ δὲ διὰ πτερύγων πτῆσις· καίτοι ἐπ' εὐθείας γίνεσθαι δυνατὸν ἄμφω. τοῦτο δὲ εἰπὼν ἐπι-

---

1 λόγον ἔχει M τὰ] τὰς F ἡ φορὰ om. M 2 ἡ (ante ἐν) om. M 3 ὥσπερ M 4 καὶ ὑπεριφερὴς (om. ἡ) M ἐκεῖ] ἔχει F 5 καὶ τὸ μέλαν F ἐρεῖ — φέρονται (8) om. M 9. 10 εἰ δὴ] εἰ μὴ M 10 δ' F 11 τύχῃ F: τύχει (!) M 11. 12 εἰ δὲ μὴ ἄρα M 13 δὲ (post ἐν) om. F 13. 14 συμπαρατεταμμένον M 14 τὸ om. M 15 ἥμισυν M ut saepe 19 τὸ aA[2]FM: τῶι A μῆκος AFM: μήκει a 20 συμβλητά M 21 ὅτι δὲ ἐὰν δι' οὗ AFM: ἔτι (ex Ar. vulg.) δὲ ἂν δι' οὗ a: in mrg. γρ. ὅτε δὲ ἐν ὧι A[1] (ut Ar. cod. F): ὅτε δὲ ἐν ὧι Arist. E[2] (ν ὧι in rasura, videtur habuisse ὅτε δὲ ἐὰν δι' οὗ ut corr. l): ὅτε δ' ἂν δι' οὗ K: ὅτε δ' ἐν ᾧ οὗ Shutiani (om. οἷον — ἢ οὗ) οἷον εἰ πόδες om. M in lac. XV litt. 22 ὥστε AF cf. p. 1096,3: ὥστε τοῦτο ut Arist. vulg. et aA[2]: τοῦτο M qui ante τοῦτο lacun. XXII l. exhib. τίς] τίς ἡ M 23 γίνεσθαι διάφορον F διαφορὰν aM 24 διάφορος ἐστὶ κατ' F γίνεται aM: γίνηται AF 25 καὶ ἡ φορὰ ἔσται κατ' εἶδος διάφορον F 26 πολλῶν F κινεῖται A 26. 27 τῶν κινήσεων γίνεται [κινῆται A] διάφορα [φορά F] AF: ταῦτα διάφορα ἔσται a: τὰ τῶν κινήσεων εἴδη διάφορα M 27 ἡ δὲ] ἦν F

φέρει· ἢ οὔ, ἀλλὰ τοῖς σχήμασιν ἡ φορὰ ἄλλη. οὐ βουλόμενος διάφορον κατ' εἶδος γίνεσθαι κίνησιν, ἂν τὰ ὄργανα δι' ὧν ἡ κίνησις κατ' εἶδος διαφέρῃ, μηκέτι δὲ τὰ ἐφ' ὧν γίνεται. τῷ γὰρ σχήματι μόνῳ, φησίν, ἕτεραί εἰσι κινήσεις ἥ τε πτῆσις καὶ ἡ βάδισις καὶ οὐ τῷ εἴδει, ὅταν ἀμφότεραι ἐπ' εὐθείας γίνωνται. διὸ καὶ συμβληταὶ αὗται· καὶ γὰρ θᾶττον κινεῖσθαι τοῦ βαδίζοντος τὸ ἱπτάμενόν φαμεν καὶ τὴν οὐριοδρομοῦσαν ναῦν. ἀλλὰ πῶς οὐ μᾶλλον κατ' εἶδος διαφέρει πτῆσις βαδίσεως ἢ βάδισις ἡ ἐπ' εὐθείας τῆς ἐπὶ κύκλου; ἢ κατ' ἄλλο μὲν ἴσως μᾶλλον διαφέρει, κατὰ δὲ τὸν νῦν διορισμὸν οὐ διαφέρει. εἰ γὰρ αἱ κατ' εἶδος διαφέρειν ἐλέγοντο, ἐὰν τὰ ἐφ' ὧν διάφορα εἴδη γραμμῆς ᾖ, τὸ μὲν εὐθεῖα τὸ δὲ κύκλος, δῆλον ὅτι ἐὰν μὴ διάφορα ᾖ τὰ ἐφ' ὧν ἡ φορά, οὐδὲ ἡ φορὰ διάφορος ἔσται κατὰ τὴν νῦν ζητουμένην διαφοράν, καθ' ἣν ἀσύμβλητοί εἰσιν αἱ κινήσεις. καὶ γὰρ τὴν ἀρχὴν προθέμενος ζητῆσαι, τίνες τῶν κινήσεων συμβληταί εἰσι κατὰ τὸ θᾶττον καὶ βραδύτερον καὶ ἴσον καὶ τίνες οὔ, τὰς κατ' εἶδος διαφόρους ἔλεγε μὴ εἶναι συμβλητὰς καὶ κατ' εἶδος διαφέρειν τὰς ἐπὶ διαφερόντων κατ' εἶδος γινομένας. ἡ δὲ πτῆσις καὶ ἡ βάδισις οὐκ ἐπὶ διαφερόντων κατ' εἶδος γίνεται· δύνανται γὰρ ἄμφω ἐπ' εὐθείας καὶ ἄμφω ἐπὶ κύκλου γίνεσθαι. συμπεραίνεται δὲ λοιπόν, τίνα ἐστὶ τὰ ἰσοταχῆ καὶ συμβλητὰ ὅλως, ὅτι τὰ ἐν ἴσῳ χρόνῳ τὸ αὐτὸ διάστημα κινούμενα κατὰ φοράν, δηλονότι ταῦτα ἰσοταχῆ ἐστι. τὸ αὐτὸ δὲ μέγεθος οὐ τῷ ἀριθμῷ πάντως, ἀλλὰ τῷ εἴδει. ὥστε εἴδει ἀδιάφορον αὐτὸ εἶναι. τοιοῦτον δὲ τὸ εὐθὺ πρὸς τὸ εὐθὺ καὶ τὸ περιφερὲς πρὸς τὸ περιφερές. εὐθὺς μέντοι τὸ τῷ μεγέθει ἀδιάφορον εἴδει καὶ τῇ κινήσει ἀδιάφορον κατ' εἶδός ἐστιν.

Εἰπὼν δὲ πρότερον μὲν ὅτι 'ἐὰν ἔχῃ εἴδη τὸ ἐφ' οὗ κινεῖται, καὶ ἡ φορὰ εἴδη ἔχει' τουτέστι διαφορὰς κατ' εἶδος, νῦν δὲ ὅτι, ἐὰν τὸ ὑποκείμενον ἀδιάφορον ᾖ τῷ εἴδει, καὶ ἡ κίνησις ἀδιάφορός ἐστι, συντομωτέραν ποιῶν τὴν θεωρίαν· ὅταν, φησί, ζητῶ μὲν ποῖαι κινήσεις συμβληταὶ καὶ ποῖαι ἀσύμβλητοι, οὐκ ἀνάγκη τὸ ὑποκείμενον σκοπεῖν, ἀλλ' ἀρκεῖ τὴν κίνησιν αὐτήν, περὶ ἧς ζητοῦμεν, ἢ συμβλητὴν ἢ οὔ πρόχειρον ἡμῖν οὖσαν σκοπεῖν, εἰ ἔχει διαφορὰς κατ' εἶδος· πάντως γὰρ ὁμοίως ἔχει καὶ τὸ ὑποκείμενον, καὶ οὐδὲν δεόμεθα εἰς ἄμφω βλέπειν. ὥστε καὶ ὅτε ἐζητοῦμεν, πότερον αἴτιόν ἐστι τοῦ διαφορὰς ἔχειν, ἆρα ὅτι ἡ φορὰ γένος ἢ ὅτι ἡ γραμμὴ γένος, μάτην ἐζητοῦμεν. οὐ γὰρ διαφωνεῖ τὸ ὑποκείμενον

---

1 ἄλλο M οὐδὲ F 3 διαφέρει F 4 κινήσεις εἰσὶ F οὐ] ἐν a 4. 5 ἀμφότερα F 5 γίνονται A[1] 7 ἢ] ἡ F 8 μᾶλλον om. M 9 οὐ om. M 10 ἐφ' ὃν A[1] γραμμῆς εἴδη ἢ τὸ μὲν F 11 ἐφ' ὧν ἡ eras. in V litt. litura M 12 ἔστι F 13 ζητεῖ M 15 διαφορὰς F καὶ FA[2]: om. aA[1]M 16 ἐπὶ διαφόρων ut v. 17 F 17 γίνονται F 18. 19 εἰσὶ καὶ ἰσοταχῆ F 20 τὸ δὲ αὐτὸ F 21 διάφορον (omissis ὥστε εἴδει F) FM αὐτὸ] μὲν τὸ M 23 τὸ τῷ] πρὸς τῷ F ἤδη F 25 πρότερον μὲν om. F cf. p. 249a16: post ὅτι M 26 διαφορὰ M ἔχει εἴδη FM 27 συντομωτέρων M 28 ποιός F[1] 30 εἰ συμβλητὴ M συμβλητὴν Brandis: συμβλητὴ libri 31 σκοπὴν F διαφορὰν F πᾶν F 32. 33 ζητοῦμεν F; cf. p. 249a14 33 ἐστιν αἴτιον M

τῇ κινήσει τῇ ἐπ' αὐτοῦ, ὡς τὸ μὲν διαφορὰς ἔχειν, τὸ δὲ ἀδιάφορον 254r εἶναι· καὶ γὰρ εἴρηται ὅτι "οὐ τὸ τυχὸν τοῦ τυχόντος δεκτικόν, ἀλλ' ἓν ἑνὸς τὸ πρῶτον." ἢ τὸ ὥστε σκεπτέον, τίς διαφορὰ κινήσεως ἐπήγαγεν, ὡς δέον ὂν τὸν μέλλοντα γινώσκειν, ποία κίνησις συμβλητὴ καὶ ποία ἀσύμβλητος, τὰς διαφορὰς τῶν κινήσεων πρότερον παρ' ἑαυτῷ διῃρηκέναι. αἱ γὰρ τῶν γραμμῶν διαφοραὶ πρόδηλοι καὶ τοῖς ἰδιώταις.

Πλείονα δέ φησιν αὐτὸν ὁ Ἀλέξανδρος εἰρηκέναι περὶ τῆς ἀσυμβλήτου κινήσεως, διότι οὔπω δέδεικται ὅτι οὐκ ἔστιν εὐθεῖα ἴση περιφερείᾳ, ἀλλὰ μεμένηκε ζητούμενον. διὸ καθόλου λέγει τῇ κατ' εἶδος διαφορᾷ τῶν γραμμῶν τὴν κατ' εἶδος διαφορὰν τῶν κινήσεων ἀκολουθεῖν.

p. 249a 21 Καὶ σημαίνει ὁ λόγος οὗτος, ὅτι τὸ γένος οὐχ ἕν τι ἕως τοῦ διὸ οὐ δοκοῦσιν ὁμωνυμίαι εἶναι οὖσαι.

Δείξας ὅτι αἱ μὲν ὁμοειδεῖς κινήσεις, ὧν τὸ εἶδος οὐκέτι διαιρεῖται εἰς ἄλλα εἴδη, διὰ τὸ μία φύσις εἶναι | συμβληταί εἰσιν, αἱ δὲ διαφέ- 254v ρουσαι κατ' εἶδος ἀσύμβλητοι, ὥσπερ πόρισμα ἐκ τῶν εἰρημένων συνάγει, ὅτι τὰ ὁμογενῆ οὐκ ἔστι συμβλητά, διότι οὐκ ἔστιν ἐν τῷ εἴδει ἀλλὰ τῷ γένει. τὸ δὲ γένος οὐκ ἔστιν ἕν τι εἶδος ὥσπερ τὸ ἔσχατον εἶδος, ὃ μηκέτι διαιρεῖται εἰς εἴδη (γένος γάρ ἐστι τὸ εἰς πλείονα εἴδη διαιρούμενον), ὥστε τὰ ὁμογενῆ καὶ μὴ ὁμοειδῆ οὐκ ἔστι συμβλητά. καὶ παρὰ τοῦτο, φησί, πολλὰ λανθάνει μὴ ὄντα μέν, νομιζόμενα δὲ συμβλητά· ὡς ἡ εὐθεῖα καὶ ἡ περιφερής, ὅτι γένος οὖσαν τὴν γραμμὴν καὶ διαιρουμένην εἰς ταύτας ὡς μίαν τινὰ φύσιν ἔχον τὸ γένος λαμβάνοντες καὶ τὴν εὐθεῖαν καὶ περιφερῆ ὡς ὁμοφυεῖς συμβλητὰς νομίζουσιν.

Εἰπὼν δὲ αἴτιον εἶναι τοῦ τὰ ὁμογενῆ τινας συμβλητὰ νομίζειν τὸ ἕν τι ἡγεῖσθαι τὸ γένος, ἐπάγει καὶ τὴν περὶ τὰ ὁμώνυμα συμβαίνουσαν ἀπάτην, δι' ἥν, καίτοι πάντων τῶν ὁμωνύμων ἑτεροφυῶν ὄντων, εἴπερ ὄνομα μόνον κοινὸν ἔχουσι τὴν δὲ οὐσίαν διάφορον, καὶ ἀσυμβλήτων ὄντων, τινὰ ὅμως αὐτῶν συμβλητὰ δοκεῖ. τῶν γὰρ ὁμωνύμων, φησί, πολλή τίς ἐστι διαφορά· καὶ γὰρ αἱ μὲν πολὺ ἀπέχουσιν ὥσπερ αἱ ἀπὸ τύχης, αἱ δὲ ἔχουσί τινα ὁμοιότητα ὡς αἱ εἰκόνες πρὸς τὰ πρωτότυπα, αἱ δὲ ἐγγύς εἰσιν ἢ γένει ἢ ἀναλογίᾳ, γένει μὲν τὰ ἀφ' ἑνὸς καὶ πρὸς ἓν λεγόμενα· κοινὸν γάρ τι αὐτοῖς τό τε ἀφ' οὗ καὶ τὸ πρὸς ὃ φαντασίαν

1 ἔχει F 2 εἴρηται] p. 249a 2 cf. supra p. 1090,16 τὸ τυχεῖν F 4 δέον] δὲ F ὂν om. M 5. 6 διῃρηκέναι παρ' αὐτῷ F 11 γε ὁ a ut cod. F Arist. οὗτος om. M 12 ὁμωνυμία M: ὁμωνύμως F εἶναι οὖσαι A: οὖσαι εἶναι F: οὖν οὖσαι a: οὖσαι M 13 κινήσεις om. F 14 ἄλληλα F et ante ras. A συμβλητὰ F 16 ἐν aAM: ἓν F 16. 17 τῷ γένος M 18 τὸ] ὅπερ F διαιρεῖται F 19 μὴ om. M περὶ F 20 λανθάνει πολλὰ Arist. λανθάνειν FM 22 ταῦτα F: ταύτην M τὸ γένος ἔχον F 24 τινὰ FM 25 τὸ γένος om. F 27 ἔχουσι κοινὸν F ἀσύμβλητον ὄντων M 28 ὁμωνυμιῶν a ut Arist. [praeter E[1]] διαφορά ἐστι F 29 ἐπέχουσιν a 30 ἔχουσαι F ut Arist. 31 γένη μὲν M 32 ἐφ' οὗ M τὸ (ante πρὸς) om. F

ἀποτελοῦν γένους. ἀναλογίᾳ δὲ ὁμώνυμά ἐστι τὰ τὴν ἐν τῷ λόγῳ καὶ τῇ 254v χρείᾳ ὁμοιότητα σῴζοντα ὡς ἡ ἀρχή· καὶ γὰρ ἡ πηγὴ καὶ ἡ καρδία καὶ μονὰς καὶ σημεῖον καὶ τὸ ἡγούμενον ἐν πόλει ἀρχὴ λέγεται τοσοῦτον ἀλλήλων τῇ φύσει διαφέροντα. τὰ οὖν ἐγγὺς ὄντα καὶ ὅμοια ὡς ὁμοφυῆ λαμβάνοντες συμβλητὰ ἡγοῦνται, ὡς τὸ πολὺ καὶ διπλάσιον ἐπὶ ὕδατος καὶ ἀέρος. δύναται δὲ τὸ καὶ σημαίνει ὁ λόγος οὗτος ὅτι τὸ γένος οὐχ ἕν τι ἐπὶ τῆς κινήσεως εἰρῆσθαι. καὶ γὰρ εἶπεν πρότερον, ὅτι αἴτιον τοῦ μὴ συμβλητὰς εἶναι τήν τε φορὰν καὶ τὴν ἀλλοίωσιν κινήσεις οὔσας τὸ τὴν κίνησιν ἔχειν εἴδη καὶ μὴ εἶναι ἕν τι αὐτὴν εἶδος μηδὲ μίαν φύσιν ὥσπερ οὐδὲ ἡ γραμμή. ὁ δὲ ἕν τι νομίζων τὴν κίνησιν εἶδος ἄτομον καίτοι γένος οὖσαν κατὰ ἀλήθειαν, ὁμοφυεῖς πάσας τιθεὶς τὰς κινήσεις, συμβλητὰς πάσας νομίζει καὶ τὰς οὐ συμβλητὰς νομιζομένας. ἔοικε δὲ τὴν κίνησιν γένος οὕτω λαμβάνειν ὡς κοινότητα ὁμωνύμως κατηγορουμένην τῶν διαφόρων κινήσεων, διότι ἄλλη μὲν ἡ κατὰ τόπον, ἄλλη δὲ ἡ κατὰ ποιότητα, καὶ ἄλλη ἡ κατὰ ποσότητα τῷ καὶ τὰ γένη ταῦτα διαφέρειν ἀλλήλων. καὶ διὰ τοῦτο ἐπιφέρει τὴν τῶν ὁμωνυμιῶν διαφορὰν αἰτίαν τῆς πλάνης τῆς περὶ τὰς συμβλητὰς καὶ ἀσυμβλήτους κινήσεις λέγων τὸ τινὰς τῶν ὁμωνύμων κινήσεων δι' ὁμοιότητα ὁμοφυεῖς δοκεῖν καὶ διὰ τοῦτο συμβλητάς.

p. 249a25 Πότε οὖν ἕτερον τὸ εἶδος ἕως τοῦ ἴση δὲ ἢ ἄνισος, ἢ ἐκεῖνο ἄνισον.

Εἰπὼν τὰ μὲν διαφέροντα κατ' εἶδος ἀσύμβλητα εἶναι, τὰ δὲ ἀδιάφορα συμβλητά, ζητεῖ λοιπὸν πότε ἕτερον τὸ εἶδος καὶ διάφορον. ἆρα ὅταν τὰ ὑποκείμενα διαφέρῃ καὶ τὸ εἶδος ἕτερόν ἐστι τὸ ἐν τοῖς διαφόροις ὑποκειμένοις; οἷον τὸ λευκὸν τό τε ἐν ἵππῳ καὶ ἐν ἀνθρώπῳ ἆρα ἕτερόν ἐστι κατ' εἶδος διὰ τὴν τῶν ὑποκειμένων διαφορὰν ἢ οὐκ ἀρκεῖ τὸ ὑποκείμενον μόνον διαφορὰν ἔχειν, ἀλλὰ χρὴ πρὸς τῇ τοῦ ὑποκειμένου διαφορᾷ καὶ τὸ εἶδος αὐτὸ διάφορον εἶναι, ὥστε ἄλλο εἶδος ἐν ἄλλῳ ἔχειν ὑποκειμένῳ τὰ διαφέρειν κατ' εἶδος λεγόμενα; καὶ γὰρ εἴρηται ἤδη, ὅτι ἓν ἑνὸς δεκτικόν ἐστι, καὶ ὅτι ἀντακολουθεῖ ἀλλήλοις τά τε ὑποκείμενα καὶ

1 ἀποτελοῦν M: ἀποτελῶν F: ἀποστέλλον aA[1], sed τ et ` (ον) superscr. A[2] ἐστι om. F 2 καὶ γὰρ καὶ M καὶ ἡ καρδία om. F 2. 3 ἡ μονὰς καὶ τὸ σημεῖον M 3 καὶ (post μονὰς) om. F ἀρχὴ λέγεται] λέγεται ἓν κατὰ τὴν ἀρχὴν F 4 καὶ τὰ ὅμοια F 5 καὶ τὸ διπλάσιον M 7 πρότερον] p. 249a11 9 ἤδη aM αὐτὸ F post εἶδος add. ἕως τοῦ ἴση F 10 ὁ δὲ] οὐ δὲ F 11 τὰς κινήσεις om. F 12 τὰς οὐ συμβλητὰς νομιζομένας F, γρ. A[2]: τῶν ὡς συμβλητὰ νομιζόμενα AM: τῷ νῦ συμβλητὰ νομιζομένα a 15 τῷ καὶ τῷ γένει M 16 ἐστὶ post ἀλλήλων add. M τὴν ὁμώνυμον F 17 τῆς πλάνης om. F κινήσεις — Πότε οὖν (20) om. F 20 ἢ] ἡ AM ἢι ex ἢ A: ἡ F: εἰ ut Arist. a 21 κἀκεῖνο F 22 ἀδιάφορα aM, ἀ postea adscripto A: μὴ διαφέροντα F 23 ἀδιάφορον M 24 ἀρα AM: ἄρα a: ἅμα F τὸ ὑποκείμενον F 25 ὑποκείμενον M ἐν (post καὶ) om. F: τὸ ἐν M 27 μόνον om. M 29 εἴρηται] p. 249a3 ἓν om. F 30 δεκτικὸν M: δεικτικὸν aAF

τὰ ἐν αὐτοῖς εἴδη. καὶ κἄν τε ἕτερα ᾖ τὰ δεκτικά, καὶ τὰ ἐν αὐτοῖς 254v ἕτερά ἐστι· κἄν τε ὁμοειδῆ τὰ ὑποκείμενα, καὶ τὰ ἐν αὐτοῖς τῆς αὐτῆς ἐστι φύσεως. ὧν γὰρ ἡ ἐπιφάνεια ὁμοειδὴς οὖσα δεκτική ἐστι πρώτων, ταῦτα τῆς αὐτῆς ἐστι φύσεως ἀλλήλοις, κἂν μὴ ὁμοειδῆ τυγχάνῃ ὥσπερ τὰ χρώματα.

Ζητεῖ οὖν τίς ὅρος καὶ τίνι κρινοῦμεν, πότε ταὐτὸν σημαίνει τὸ λευκὸν ἢ τὸ γλυκὺ ὡς μίαν καὶ τὴν αὐτὴν ἔχον φύσιν, οἷον ὅταν ἐν ἵππῳ καὶ κυνὶ τὸ λευκὸν θεωρῆται, ἢ ἕτερον καὶ ἕτερον, ὅταν ἐν ἐπιφανείᾳ καὶ ἐν φωνῇ καὶ τὸ γλυκὺ τὸ ἐν χυμῷ καὶ ἐν φωνῇ· ἵνα οὖν μὴ ἐν τοῖς κατὰ μέρος περιπλανώμεθα, τίς ὅρος καὶ κριτήριον ἂν εἴη τῆς τοιαύτης διακρίσεως; ἆρα οὖν, ὥσπερ ἐδόκει Πρωταγόρᾳ, ἡ αἴσθησις κριτήριον ἱκανὸν τῶν τοιούτων ἐστίν, ὥστε τὸ ἑκάστῳ φαινόμενον κατὰ τὴν αἴσθησιν τοῦτο καὶ ἀληθὲς νομίζειν, εἴτε ταὐτὸν εἴτε ἕτερον ἡ αἴσθησις ἀπαγγέλλει; ἢ οὐ χρὴ τῇ αἰσθήσει καὶ τῇ ἀπ' αὐτῆς | φαντασίᾳ τὴν κρίσιν ἐπι- 254ar τρέπειν, πολλαχοῦ διαψευδομέναις, ἀλλὰ τῷ λόγῳ τὴν φύσιν καὶ τὴν ὕπαρξιν τῶν πραγμάτων ζητεῖν; ἐπεὶ ἥ γε αἴσθησις τὸ ταχὺ καὶ βραδὺ τῆς κινήσεως ἐπί τε τῆς εὐθείας καὶ ἐπὶ τοῦ κύκλου ὡς ὁμοφυῆ κρίνει.

Ταῦτα ἐπὶ τῆς κατὰ τὴν φορὰν ἐννοίας ἀπορήσας, κἂν μὴ ὀνομάζῃ τὴν φοράν, ἀλλὰ λευκοῦ καὶ γλυκέος ἐμνημόνευσεν, ἐκτείνει τὴν ζήτησιν καὶ ἐπὶ τὰς ἄλλας κινήσεις καὶ μεταβολὰς ζητῶν, πῶς χρὴ καὶ ἐπ' ἐκείνων εὑρίσκειν τὰ συμβλητὰ καὶ ἀσύμβλητα, τὸ ταὐτὸν καὶ μὴ ταὐτὸν διορίζοντας. καὶ πρῶτον τῆς ἀλλοιώσεως μνημονεύσας δείκνυσιν, ὅτι καὶ ἀλλοιώσεις εἰσὶ συμβληταί· ἔστι γὰρ τὸν μὲν ταχέως ἰαθῆναι τὸν δὲ βραδέως καὶ δηλονότι καὶ ἅμα τινάς. εἰ οὖν τὸ ὑγιάζεσθαι ἀλλοιοῦσθαί ἐστιν, ἔσται ἀλλοίωσις ἰσοταχὴς ἡ ἐν ἴσῳ χρόνῳ γινομένη. ἀλλ' οὐκ ἦν ἁπλῶς ἰσοταχῆ ἐν φορᾷ τὰ ἐν ἴσῳ χρόνῳ κινούμενα, ἀλλ' ὅταν τὸ ἴσον ἐν ἴσῳ κινῆται· ἴσα δέ ἐστι διαστήματα τὰ τῶν αὐτῶν ὄντα μέτρων. ἀλλ' ἐπὶ ἀλλοιώσεως τί ἂν εἴη τὸ καθ' ὃ ἀλλοιοῦται τὸ ἀλλοιούμενον; δηλονότι ποιότης· ἡ γὰρ κατὰ ποιότητα μεταβολὴ ἀλλοίωσις λέγεται· τὸ δὲ ἴσον οὐκ ἔστιν ἐπὶ ποιότητος λεγόμενον, ἀλλ' ὡς ἐν τῷ ποσῷ ἰσότης λέγεται, οὕτως ἐν τῷ ποιῷ ὁμοιότης, ὡς καὶ ἐν Κατηγορίαις διώρισται. τούτοις οὖν καλῶς ἐπιστήσας ἔστω, φησίν, ἰσοταχὲς εἶναι ἐπὶ ἀλλοιώσεως τὸ τὸ αὐτὸ μεταβάλλειν ἐν τῷ ἴσῳ χρόνῳ, κοινὸν

---

1 ᾖ] ἐστι M 2 ἔσται ἕτερα M 3 ἔσται φύσεως M 6 πότερον F 8 θεωρεῖται A καὶ ἕτερον om. M 9 ἐν (ante φωνῇ) utrobique om. F, altero loco M quoque γλυκὺ τῶι A 10 ἂν om. F τῆς om. M 13 εἴτε (post ταὐτὸν)] ἢ F ἐπαγγέλλει FM 14 οὐ χρὴ] οὐ χρῆται F: οὐχὶ M 16 ἐπιζητεῖν F βραδὺ καὶ ταχὺ F 17 ἐπὶ (ante τοῦ) om. F 18 τὴν om. F κἂν aA[1]A[2]: οἷαν FM ὀνομάζειν F: ὀνομάζει M 19 γλυκέος καὶ λευκοῦ M 21 τὰ ἀσύμβλητα M 21. 22 διορίζοντα F 23 τὸ μὲν FM τὸ δὲ FM 25 ἔσται ut Arist. H et Shutiani: ἔστιν Ar. vulg. ἡ ante ἀλλοίωσις M 27 τὸ ἴσον om. F 28 μερῶν F 31 καὶ om. FM 31. 32 ἐν Κατηγορίαις] c. 6 p. 6a34. 8 p. 11a15 32 διώρισται om. M οὖν om. F 33 τὸ (ante τὸ) om. F

ὄνομα τὸ τοῦ ταὐτοῦ καὶ τῆς ἰσότητος εὑρὼν καὶ τῆς ὁμοιότητος. καὶ 254ar ἀπορεῖ λοιπὸν τὸ ἐν ταῖς συμβληταῖς ἀλλοιώσεσι ταὐτὸν πότερον ἐν τῷ ὑποκειμένῳ δεῖ ζητεῖν, ἐν ᾧ τὸ πάθος ἢ ἐν αὐτῷ τῷ πάθει, τουτέστι ποτέρας ἰσοταχεῖς ῥητέον ἀλλοιώσεις τὰς ἐν τῷ ἴσῳ χρόνῳ τὰ αὐτὰ ὑποκείμενα ἐχούσας ἠλλοιωμένα, ἢ τὰς ἐν τῷ ἴσῳ χρόνῳ κατὰ τὰ αὐτὰ πάθη μεταβεβληκυίας. καί φησιν, ὅτι ἐπὶ μὲν τοῦ προτεθέντος παραδείγματος τοῦ τῆς ὑγείας ἰσοταχὴς ἡ ὑγίανσίς ἐστι τῷ τὸ πάθος, τουτέστι τὴν ὑγείαν καθ' ἣν ἡ μεταβολὴ τοῖς ὑγιαζομένοις γίνεται, τὴν αὐτὴν εἶναι τῷ εἴδει (οἷον ὀφθαλμῶν φέρε εἰπεῖν καὶ μὴ ἄλλου μορίου) ἢ τῷ ὑγείαν ἁπλῶς ἀλλὰ μὴ ἄλλο πάθος εἶναι.

Καὶ τοῦτο δὲ χρὴ προσεῖναι ταῖς ἰσοταχέσιν ὑγείαις τὸ μήτε μᾶλλον μήτε ἧττον ἀλλ' ὁμοίως ὑπάρχειν. ὃ γάρ ἐστιν ἐπὶ τῶν μὴ ἰσοταχῶν φορῶν τὸ ποτὲ μὲν θᾶττον ποτὲ δὲ βραδύτερον φέρεσθαι, τοῦτο ἐπὶ τῶν μὴ ἰσοταχῶν ἀλλοιώσεων δοκεῖ τὸ ποτὲ μὲν μᾶλλον ποτὲ δὲ ἧττον ἀλλοιοῦσθαι. ἐὰν δὲ τὸ πάθος μὴ τὸ αὐτὸ ᾖ, ἀλλὰ τὸ μὲν ἄλλο τὸ δὲ ἄλλο, ὥστε τὸ μὲν λευκαίνεσθαι τὸ δὲ ὑγιάζεσθαι, οὐδέν ἐστιν ἐν τούτοις, καθ' ὃ συγκριθήσονται· οὔτε γὰρ ἴσον ὡς ἐπὶ τῶν ποσῶν, οὔτε ὅμοιον ὡς ἐπὶ τῶν ποιῶν, οὔτε ταὐτόν, ὅπερ κοινῶς ἐπ' ἀμφοῖν λέγεται. καὶ τὴν αἰτίαν ἐπήγαγεν· καθ' ὃ γὰρ ἡ τῶν παθῶν διαφορά, καθ' ἃ ἡ ἀλλοίωσις, εὐθὺς εἴδη ποιεῖ διάφορα ἀλλοιώσεως, κἂν περὶ ταὐτὸν ὑποκείμενον γίνηται. καὶ χρὴ ἐν τῷ ᾗ ἤδη ταῦτα τὸ ᾗ δασύνειν. ἐρρήθη γὰρ καὶ ἐπὶ τῆς φορᾶς, ὅτι αἱ ἀνομοειδεῖς κινήσεις οὐκ εἰσὶ συμβληταί· ὥστε οὐδὲ ἐπὶ ἀλλοιώσεως αἱ κατὰ τὰ διαφέροντα τῷ εἴδει πάθη γινόμεναι συμβληταί εἰσιν.

Εἰ οὖν αἱ κατ' εἶδος διαφοραὶ τῆς τε φορᾶς καὶ τῆς ἀλλοιώσεως αἴτιαι τοῦ ἀσυμβλήτου εἰσί, δεῖ διῃρηκέναι παρ' ἑαυτῷ πόσα φορᾶς εἴδη καὶ πόσα ἀλλοιώσεως, ἵνα τὰς προτιθεμένας γνωρίζωμεν, πῇ τε διαφέρουσιν ἀλλήλων καὶ πῇ οὔ. ἀλλὰ τὴν μὲν εἰς τὰ ἄτομα εἴδη διαίρεσιν ἑκάστης τῶν κινήσεων νῦν παρατρέχει. κοινὴν δὲ μέθοδον παραδίδωσιν ἀπὸ τῆς τῶν διαφορῶν κοινότητος εἰλημμένην. τὰ γὰρ διαφέροντα, ὡς αὐτὸς ἐδίδαξεν, ἢ γένει διαφέρει ἢ εἴδει ἢ ἀριθμῷ. καθ' ἣν οὖν διαφορὰν τὰ κινούμενα διαφέρει ἀλλήλων, οὐ κατ' ἄλλο τι ἀλλὰ καθ' ἃ κινεῖται (ταῦτα

1 τὸ τοῦ αὐτοῦ M καὶ (ante ἀπορεῖ) om. F 5 ἠλλοιωμένα om. F 5. 6 ἢ τὰς μεταβεβληκυίας κατὰ τὰ αὐτὰ πάθη ἐν τῷ ἴσῳ χρόνῳ F 6 φασὶ M προτεθέντος F: προθέντος M 7 ἡ om. M ὑγίαν a ut in proximis saepe A[1] 8 γίνεται] λέγεται F 9 ὀφθαλμὸν F ἢ τὸ F 11 προσθεῖναι F ὑγιείαις M ut saepe 12 μὴ om. M 15 τὸ δὲ ἄλλο om. F 17 οὐδὲ γὰρ F 18 τῶν ποιῶν FM: ποιῶν aA ταυτὸν a: ὅμοιον AFM 19 ἃ ἡ] ὃ F 20 γίνεται M 21 ἤδη] εἴδη F ᾗ δασύνειν] ἢ δι' ἃ sic M ἐρρέθη F καὶ om. M 22 αἱ μὲν FM ἀνομοειδῆς M 23 τὰ om. F 24 ἐὰν οὖν M 25 ἀσυμβλήτοις M εἰσί, δεῖ] εἰς εἴδη F πόσω διαφορᾶς M 25. 26 εἴδει καὶ πόσα καὶ τῆς F 26 προστιθεμένας F 26. 27 διαφέρει F 28 κοινήσεων M παραδείκνυσιν F 29 κοινώτητος A[1] 29. 30 ἐδίδαξεν p. 249b12 cf. Top. A 7. 103a7 30 γενέσει F διαφέρειν A ἢ (ante εἴδει) om. A (add. A[1]) καθ' ἣν] anacoluthia statuenda est; respondet αὕτη p. 1100,1 31 καθ' ἃ] κατὰ τὸ M

γὰρ εἶπεν, ὧν αἱ κινήσεις), εἰ μὲν κατὰ γένος εἴη αὕτη, καὶ αἱ κινήσεις κατὰ γένος διοίσουσιν ἀλλήλων· οἷον εἰ τὸ μὲν αὔξεται, τὸ δὲ λευκαίνεται, καὶ ἡ αὔξησις τῆς λευκάνσεως γένει διοίσει· καὶ γὰρ ἡ μὲν κατὰ τὸ ποσόν, ἡ δὲ κατὰ τὸ ποιόν, ἅπερ γένει διαφορά ἐστι τοῦ ὄντος. εἰ δὲ εἴδει διαφέρει τὰ κινούμενα, καθ' ὃ κινοῦνται, εἴδει καὶ αἱ κινήσεις διοίσουσιν, ὡς ἡ λεύκανσις τῆς μελάνσεως. εἰ δὲ μὴ εἴδει ἀλλ' ἀριθμῷ μόνῳ τοῖς κινουμένοις ἡ διαφορὰ καθ' ὃ κινοῦνται, καὶ αἱ κινήσεις αὗται ἀλλήλων ἀριθμῷ διοίσουσι. καὶ αὗται μόναι ἔσονται συμβληταὶ αἱ ἀριθμῷ μόνῳ διαφέρουσαι ὁμοειδεῖς καὶ ὁμογενεῖς κινήσεις. ὥστε ὅπερ ἐπὶ τῆς φορᾶς οὐ διήθρωσε, τοῦτο νῦν σαφέστερον πεποίηκεν, ὅτι τῇ ἑτερότητι καὶ ταυτότητι τῶν καθ' ἃ ἡ κίνησις γίνεται χρὴ κρίνειν τὰ ἀσύμβλητα καὶ τὰ συμβλητά. τὸ δὲ ὧν εἰσιν αἱ κινήσεις εἶπεν εἴδει διαφέρειν δεῖν ἐν τοῖς κινουμένοις καθ' αὑτὸ καὶ μὴ κατὰ συμβεβηκός, ἵνα τὰ κινούμενα κατ' ἐκεῖνα καθ' ἃ κινεῖται εἴδει διαφέρῃ, τὸ μὲν εἰ τύχοι λευκαινόμενον, τὸ δὲ ὑγιαζόμενον (τούτων γάρ εἰσιν αἱ κινήσεις τῆς λευκότητος καὶ τῆς ὑγείας) καὶ καθ' αὑτὸ διαφέρῃ τούτοις εἴδει, τουτέστι κατὰ τὴν λεύκανσιν καὶ ὑγίανσιν, ἀλλὰ μὴ κατὰ συμβεκηκὸς τῷ τὴν μὲν εἰ τύχοι ἵππου εἶναι τὴν δὲ ἀνθρώπου. τοῦτο γὰρ οὐκ ἔστι καθ' ὃ κινοῦνται εἴδει διαφέρειν, ἀλλὰ καθ' ὃ εἰσί. διὸ καὶ δοκεῖ πολλάκις τῷ τὰ ὑποκείμενα τοῖς καθ' ἃ ἡ κίνησις γίνεται εἴδει διαφέρειν καὶ αὐτὴ ἡ κίνησις εἴδει διαφέρειν οὐ διαφέρουσα τῷ μηδὲ ἐκεῖνα διαφέρειν καθ' ἃ ἡ κίνησις γίνεται.

Οὕτως τῇ διαφορᾷ καὶ ταυτότητι τοῦ πάθους τὸ ἀσύμβλητον καὶ συμβλητὸν ἐπὶ τῶν ἀλλοιώσεων χαρακτηρίσας, ὡς τῆς ἀλλοιώσεως κατὰ πάθος γινομένης, καὶ βουλόμενος προσθεῖναι καὶ τὴν κατὰ τὸ ὑποκείμενον διαφορὰν ἐρωτᾷ πάλιν πότερον, ἐὰν ἰσοταχεῖς αἱ ἀλλοιώσεις ὦσι, τὸ πάθος δεῖ μόνον αἰτιάσασθαι ὅτι τὸ αὐτὸ ἢ μᾶλλον ὅτι ὅμοιον (τοῦτο γὰρ οἰκειότερον ὄνομα τῆς ποιότητος καὶ τῆς ἀλλοιώσεως, ὥσπερ | τὸ 254av ταὐτὸν τῆς οὐσίας), ἢ καὶ τὸ ὑποκείμενον καὶ ἀλλοιούμενον, ὅταν ἐν ἑκάστῳ τῶν ἀλλοιουμένων ἴσον ᾖ τὸ ἀλλοιούμενον, οἷον τῆς ἐπιφανείας τὸ εἰς τὸ λευκὸν μεταβεβληκὸς ἴσον ᾖ ἐν τῷ ἴσῳ χρόνῳ. καὶ πρὸ ὀλίγου δὲ τοῦτο ἀπορήσας, ὅτε ἔλεγε πότερον οὖν ἐν ᾧ τὸ πάθος ἢ τὸ πάθος δεῖ συμβαλεῖν, καὶ τὸ πάθος αἰτιασάμενος, νῦν προστίθησι τὸ ἐν ᾧ τὸ πάθος πρὸς ἄμφω λέγων χρῆναι βλέπειν καὶ πρὸς τὸ πάθος εἰ ταὐτὸν ἢ ὅμοιον

1 αὐτὴ F 4 τὸ (ante ποσὸν et ποιόν) om. F γένει AF: γένη aM 6 εἴδει post κινήσεις Arist. 8 αἱ om. M 9 ὅπερ om. F 10 διήρθρωται F 11 καθ' ὃ FM 11. 12 τὰ συμβλητὰ καὶ ἀσύμβλητα F 12 αἱ om. F 13 καθ' αὑτὸ Ar. cod. F: καθ' αὑτὰ Ar. vulg. post καὶ μὴ inser. συ· seq. 1 litt. litura M 14 εἴδει om. M εἰ τύχῃ M 16 διαφέρει M 18 τύχῃ FM[1] 19 τῷ (ante τὰ) om. M 20 εἴδει — γίνεται (22) om. M αὕτη F 24 καθὰ A[1] 26 ὦσι] ὡς F 27 δεῖ] δὴ M 29 ἢ om. M καὶ (ante τὸ) om. F ἐν om. M 30 post ἐπιφανείας add. ἂν a 30. 31 τὸ εἰς λευκὸν M 31 ὀλίγον FM 34 λέγων om. M εἰ] ἢ F

εἴη, καὶ πρὸς τὸ ὑποκείμενον ᾖ ἴσον· καὶ ἄμφω μὲν συμβλητὰ νομίζειν, 254av ἀλλὰ κατὰ μὲν τὸ πάθος ὅμοια ἢ ἀνόμοια ἢ ταυτὰ ἢ ἕτερα, κατὰ δὲ τὸ ὑποκείμενον ἴσα ἢ ἄνισα. οὕτω δὲ ἔσται τις ἀλλοίωσις ἡ αὐτὴ μέν, ἂν ᾖ κατὰ ταὐτὸν πάθος, ἄνισος δέ, ἂν ᾖ τὰ δεδεγμένα τὸ πάθος ἄνισα, καὶ ἀνάπαλιν ἴση μέν τις οὐχ ἡ αὐτὴ δὲ ἢ οὐχ ὁμοία.

p. 249b19 Καὶ ἐπὶ γενέσεως δὲ καὶ φθορᾶς τὸ αὐτὸ σκεπτέον ἕως τοῦ τὸ δὲ ποσὸν μεῖζον.

Τὰς αἰτίας τῶν συμβλητῶν καὶ ἀσυμβλήτων μεταβολῶν ἐπί τε φορᾶς παραδοὺς καὶ ἐπὶ ἀλλοιώσεως τὴν αὔξησιν καὶ τὴν μείωσιν παρεὶς ἐπὶ τὴν γένεσιν μετέβη καὶ τὴν φθοράν, ὡς γνώριμον δὲ ὂν ἐκ τῶν προειρημένων παρῆκε τὴν αὔξησιν καὶ τὴν μείωσιν. ἡ γὰρ τοῖς ὁμοειδέσιν ἐν ἴσῳ χρόνῳ ἴση γινομένη προσθήκη δι' ὅλου ἰσοταχὴς αὔξησις καὶ ἡ ἀφαίρεσις ἡ τοιαύτη μείωσις ἰσοταχής· τὸ γὰρ ἴσον καὶ ἐπὶ τῆς αὐξήσεως καὶ μειώσεως οὕτω λέγεται ὡς καὶ ἐπὶ τῆς φορᾶς. ἀλλὰ τοῦτο μὲν ὡς σαφὲς παρῆκε, ζητεῖ δὲ ἐπὶ γενέσεως καὶ φθορᾶς, πῶς γένεσις γενέσει καὶ φθορὰ φθορᾷ ἰσοταχὴς λέγεται. καὶ ὥσπερ διαπορῶν καὶ ἐρωτῶν· ἆρα, φησίν, ἰσοταχὴς λέγεται γένεσις, εἰ ἐν ἴσῳ χρόνῳ τὰ αὐτὰ τῷ εἴδει καὶ ἄτομα κατὰ τὸ εἶδος γίνοιτο οἷον ἄνθρωπος, ἀλλὰ μὴ κατὰ γένος τὸ αὐτὸ οἷον ζῷον; θάττων δὲ γένεσις, ὅταν ἐν τῷ αὐτῷ ἴσῳ χρόνῳ μὴ τὸ αὐτὸ ᾖ τὸ γεγονός, ἀλλὰ ἕτερον, οἷον εἰ ἀνθρώπων γινομένων ὁ μὲν ἤδη γεγονὼς εἴη ἄνθρωπος ἐν τῷ ἴσῳ ἢ τῷ αὐτῷ χρόνῳ, ὁ δὲ μηδέπω, ἀλλά τι μέρος εἴη τῶν ἐν αὐτῷ γεγονός, μηδέπω δὲ αὐτός.

Εἰπὼν δὲ θάττω, εἰ ἐν ἴσῳ χρόνῳ ἕτερον εἴη γεγονός τι καὶ μὴ τὸ αὐτό, ἀπολογεῖται ὑπὲρ τοῦ ἕτερον εἰπεῖν καὶ μὴ θεῖναί τι ἴδιον ὄνομα. οὐ γὰρ ἔχομεν, φησί, τινὰ δύο, ἃ ἡ ἐπὶ τῆς κατ' οὐσίαν μεταβολῆς ἑτερότης σημαίνει. ὥσπερ ἐπὶ τῆς κατὰ ποιότητα μεταβολῆς ἡ ἀνομοιότης τὸ μᾶλλον καὶ τὸ ἧττον σημαίνει. καὶ ἐπὶ τῆς κατὰ ποσότητα κοινὸν μὲν ἡ ἀνισότης, δύο δὲ σημαίνει τὸ μεῖζον καὶ τὸ ἔλαττον. οὐχ οὕτω, φησίν,

1 εἴη] ἢ M   ᾖ ἴσον scripsi cf. in lemmate ᾖ ἐκεῖνο ἄνισον: ἢ ἴσον A: καὶ ἴσον F: εἰ ἴσον ex Arist. aM   2 ante ὅμοια et ἴσα add. ἢ M   3 τις ἀλλοίωσις aA²M: τις ἀλλοίω A¹: τοῖς ἄλλοις F   4 δεδειγμένα FM   5 ἢ] ἡ A   6 δὲ om. F   8 post αἰτίας add. ὡς M   τῶν ἀσυμβλήτων καὶ συμβλητῶν F   μεταβαλὼν M   9 ἐπὶ (post καὶ) om. aM   10 μεταβέβηκε a   φοράν M   12 ἴση om. M   γενομένη F   προσθήκη] προσθέσθαι M   ἡ superscr. A   13 μειώσεις ἰσοταχεῖς M   καὶ ἐπὶ τῆς μειώσεις M   14 καὶ om. FM   15 πῶς δὲ F   φθορὰ om. M   16 ἰσοταχῶς F   λέγεται — ἰσοταχὴς (17) om., sed add. in mrg. A¹   18 γένοιτο a   19 θᾶττον A¹M (similiter errant Aristot. codd. EK)   αὐτῷ om. F   21 γεγονὼς M: γεγονὸς aAF   21 ἢ ἐν τῷ χρόνῳ αὐτῷ ὁ μηδέπω F   τῷ (post ἢ) om. M   22 δὲ om. F   23 θᾶττον M cf. p. 1102,4   γεγονότι καὶ M   24 εἰπὼν F   θεῖναί τι scripsi: θεῖναι ἢ A: θεῖναι aFM   25 ἃ aA²: om. A¹FM   ἡ] ἢ M   μεταβολῇ M   26 σημαίνειν M   ὥσπερ παὶ ἐπὶ M   ποιότητος μεταβολῇ M   27 τὸ (post καὶ) om. F   ἐπὶ τῇ M   28 τὸ οὖν μεῖζον F

ἡ ἐπὶ τῆς γενέσεως κοινῶς λαμβανομένη ἑτερότης [ἔχομέν τινα] δύο σημαίνει. βουλόμενος δὲ καὶ ἐπὶ τῆς κατ' οὐσίαν μεταβολῆς εὑρεῖν ὀνόματα οἰκεῖα· ἐπειδή, φησίν, ἡ οὐσία, ἧς ἡ γένεσίς ἐστιν, ἐξ ἀριθμῶν σύγκειται, θάττω γένεσιν ῥητέον καὶ βραδυτέραν καὶ ὅλως ἀνισοταχῆ, ὅταν ἐν τῷ αὐτῷ ἢ τῷ ἴσῳ χρόνῳ τοῦ μὲν πλείων τοῦ δὲ ἐλάττων ἀριθμὸς ὁμοειδὴς γίνοιτο, ὡς ὅταν ἀνθρώπων γινομένων ἐν τῷ αὐτῷ ἢ τῷ ἴσῳ χρόνῳ τοῦ μὲν πλείων ἀριθμὸς γίνηται, οἷον πλείονα τῷ ἀριθμῷ μόρια, τοῦ δὲ ἐλάττων· ὅταν δὲ συμπληρωθῶσιν, ἔσται ὁ μὲν θᾶττον γεγονώς, ὁ δὲ βραδύτερον, ἐκ τῶν ἴσων ἀριθμῶν τῶν ἀνθρωπείων ἄμφω συγκείμενοι. ἀλλ' ἐπὶ μὲν τῆς κατὰ πάθος μεταβολῆς καὶ τὸ κοινὸν τῆς συγκρίσεως τῶν ἀνισοταχῶν ὠνόμασται ἀνομοιότης λεγόμενον καὶ ἑκάτερον τῶν ὑπὸ τὸ κοινὸν τὸ μὲν μᾶλλον τὸ δὲ ἧττον, καὶ ἐπὶ τῆς κατὰ ποσὸν κοινὸν μὲν τὸ ἄνισον, τῶν δὲ ὑπ' αὐτὸ τὸ μὲν μεῖζον τὸ δὲ ἔλαττον. αὐτὸς δὲ καίτοι ἑκάτερον προθεὶς εἰπεῖν ἠρκέσθη τὰ ὑπερέχοντα ὀνομάσαι τὸ μᾶλλον καὶ τὸ μεῖζον. ἀλλὰ πῶς καὶ τὸ κοινὸν ἀνώνυμον εἶπεν ἐπὶ τῆς γενέσεως, εἴπερ τὸ ἕτερον αὐτῷ ἁρμόττει; ἢ ὅτι κοινόν ἐστι τὸ ἕτερον. καὶ γὰρ τὸ ἀνόμοιον καὶ τὸ ἄνισον ἕτερά ἐστιν. ἀριθμὸν δὲ τὴν οὐσίαν εἶπεν ἢ τοῖς Πυθαγορείοις ἀκολουθῶν ἀρχὰς τῶν ὄντων λέγουσιν τοὺς ἀριθμούς

κέκλυθι, κύδιμ' ἀριθμέ, πάτερ μακάρων, πάτερ ἀνδρῶν

καὶ

ἀριθμῷ δέ τε πάντ' ἐπέοικεν,

ἢ ὅτι κατ' ἀριθμούς τινας ὡρισμένους τῶν τε στοιχείων καὶ τῶν μερῶν ἁπάντων γενέσεις καὶ συστάσεις ἐπιτελοῦνται· διὸ οὐδὲ τῶν ἀνθρωπίνων τεχνῶν τῶν τὴν ὅλην δημιουργίαν μιμουμένων οὐδεμία δύναται χωρὶς ἀριθμοῦ συστῆναι.

p. 249b 27 Ἐπεὶ δὲ τὸ κινοῦν κινεῖ τι αἰεὶ καὶ ἔν τινι ἕως τοῦ καὶ τὴν ἡμίσειαν τῆς Γ ἐν τῷ ἡμίσει τοῦ Δ χρόνου κινήσει.

Οἰκεῖος καὶ αὐτὸς ὁ λόγος ἐστὶ τῷ περὶ τῆς τῶν κινήσεων συγκρί-

---

1 ἔχομέν τινα aAF: in lac. litt. XII vel XIII om. M 3 ἡ (post ἧς) om. F 4 θάττων M ῥητέον τε καὶ βραδυτέρων M 5 ἢ] ἡ F 5. 6 ὁμοειδὴς ἀριθμὸς M 6 γένοιτο FM[2]: γίνηται M[1] ὅταν] ὁ τῶν F τῷ (post ἢ) om. a 7 γίνηται scripsi: γένηται libri 8 ἐλάττω F θάττων F 9 βραδύτερος F ἀνθρωπωπείων M 10 κατὰ τὸ a πάθος] πλῆθος M 10. 11 τῶν συγκρίσεων M 12 καὶ ἐπὶ—ἔλαττον (13) om. M 13 αὐτοῦ F 14 τῷ ὑπερέχοντι F 15. 16 εἶπεν ἀνώνυμον F 18 πυθαγορ[illegible]ίοις A 19 τοὺς ἀριθμοὺς om. F 20 κέκλυθι F: κύκλυθι (post lac. IV litt.) M; cf. Pythagoreorum versuum fr. IX et X sylloges Nauckianae (post Iambl. V. Pyth. Petrop. 1884 p. 234) δ' ἀνδρῶν (!) M 22 τε πότ' ἔοικεν F: τε πάντ' ἐπεποίηκας M 23 ὡρισμοὺς a τε om. F 24 τῶν om. FM 25 μεμυημένων F 27 κινεῖ τι αἰεὶ a: κινεῖ τι ἀεὶ F: κινεῖ τε (ε in rasura) αἰεὶ τι (τι postea insertum) A (ut Arist. F) quod fuerit olim κινεῖται αἰεὶ (ut Arist. E): κινεῖ ἀεί τι Shutiani: κινεῖται ἀεί M 27. 28 καὶ τὴν ὑμίσειαν (sic) ἐν τῷ ἡμίσει a ex Arist. vulg., plenius lemma Shutianis respondet 29 Οἰκεῖος οὗτος ὁ λόγος M

σεώς τε καὶ παραβολῆς· καὶ γὰρ ἐνταῦθα παραβάλλων τό τε κινοῦν καὶ 254a^v τὸ κινούμενον τὰς πρὸς ἄλληλα αὐτῶν ἀναλογίας ἐπιζητεῖ ἐπί τε φορᾶς καὶ ἀλλοιώσεως καὶ αὐξήσεως καὶ μειώσεως. ζητεῖ γὰρ εἰ, ὥσπερ ἡ πολλαπλασία δύναμις τινος δυνάμεως κινούσης τι πολλαπλάσιον κινεῖ ἐκείνου, οὕτω καὶ τὸ πολλοστημόριον τῆς κινούσης τι δυνάμεως πολλοστημόριον κινήσει τοῦ ὑπ' ἐκείνης κινουμένου. οἷον εἰ οἱ ἑκατὸν ἄνθρωποι τὴν | ναῦν κινοῦσιν, εἰ καὶ ὁ εἷς τὸ ἑκατοστὸν τῆς νεὼς κινήσει. παραβάλλει 254b δὲ καὶ πρὸς τὸν χρόνον καὶ πρὸς τὸ τῆς κινήσεως διάστημα τήν τε κινοῦσαν δύναμιν καὶ τὸ κινούμενον· οἷον εἰ ἡ κινήσασα δύναμις τόδε τι, οἷον τήνδε τὴν ναῦν, ἐν τοσῷδε χρόνῳ τοσόνδε διάστημα, τὸ ἥμισυ τῆς νεὼς ἐν τῷ αὐτῷ χρόνῳ διπλάσιον διάστημα κινήσει· καὶ εἰ ἡ ἡμίσεια δύναμις τὸ αὐτὸ διάστημα ἐν τῷ αὐτῷ χρόνῳ τὸ ἥμισυ τοῦ κινηθέντος ὑπὸ τῆς ὅλης κινήσει· ἔτι δὲ εἰ ὡς ἡ ὅλη δύναμις τὸ ἥμισυ τοῦ ὑπ' αὐτῆς κινηθέντος ἔν τινι χρόνῳ διάστημά τι ἐν ἡμίσει τοῦ χρόνου τὸ αὐτὸ διάστημα κινεῖ, οὕτω καὶ τὸ ἥμισυ τῆς δυνάμεως ὅλον τὸ ὑπὸ τῆς ὅλης κινηθὲν ἔν τινι χρόνῳ ἐν διπλασίῳ τούτου τοῦ χρόνου κινήσει. ταῦτα γὰρ φαντασίαν μέν τινα παρέχεται ὡς ἀναλογίαν διασῴζοντα, οὐχ οὕτω δὲ ἔχει, ὡς φαίνεται. πρῶτον δὲ ἐπὶ τῆς φορᾶς τὸν λόγον ποιεῖται, καὶ οὕτω τὰ ἐπὶ ταύτης δεικνύμενα καὶ ἐπὶ τῶν ἄλλων κοινοποιήσει κινήσεων.

Προλαμβάνει δὲ ὡς ἐναργῆ τὸ πᾶν τὸ κινοῦν τὶ κινεῖν· οὐ γὰρ οἷόν τε κινεῖν μέν, μηδὲν δὲ κινεῖν, ἀλλ' ὥσπερ πᾶν τὸ κινούμενον ὑπό τινος κινεῖται, οὕτω καὶ πᾶν τὸ κινοῦν τὶ κινεῖ. καὶ ὅτι ἔν τινι χρόνῳ κινεῖ τὸ κινοῦν· οὐ γὰρ οἷόν τε κίνησιν ἄνευ χρόνου γενέσθαι. καὶ ἔτι μέντοι μέχρι του κινεῖ· τοσονδὶ γὰρ μῆκος κινεῖ τὸ κατὰ φορὰν κινοῦν. καὶ τὰ μὲν ἄλλα ὡς ἐναργῆ παρέλαβεν, τούτου δὲ καὶ ἀπόδειξιν ἐπήγαγεν ἐκ τῶν πρότερον δεδειγμένων αὐτὴν ὑπομιμνήσκων. εἰ γὰρ πᾶν τὸ κινούμενον κεκίνηται ἤδη καὶ τὸ κινοῦν κεκίνηκεν ἤδη διὰ τὸ ἐπ' ἄπειρον τεμνομένης τῆς κινήσεως μὴ οἷόν τε εἶναι ἀρχὴν κινήσεως λαβεῖν, εἰ δὴ τὸ κινοῦν κεκίνηκε, τὸ δὲ κεκινηκὸς ποσόν τι διάστημα κεκίνηκε, τὸ κινοῦν ἂν εἴη πᾶν ποσόν τι διάστημα κεκινηκὸς ἤδη· οὐ γὰρ δύναται κεκινῆσθαι μέν τι, μὴ τοσόνδε δέ. ὥστε πᾶν τὸ κινοῦν τί τε κινεῖ καὶ ἐν χρόνῳ τινὶ καὶ διαστήματι.

Ταῦτα προλαβὼν ὡς ἀξιώματα ἐπὶ τὰς ἀναλογίας ἔρχεται λοιπὸν τοῦ τε κινοῦντος κατὰ φορὰν καὶ τοῦ κινουμένου ὑπ' αὐτοῦ καὶ τοῦ χρόνου

---

1 περιβολῆς M 3 εἰ om. F 4 κινούσης τῆς πολλαπλασίας ἐκείνου κινεῖ F ἐκείνης κινεῖ M 5 τῆς — πολλοστημόριον om. F 6 ἐκείνου M οἱ om. F ἄνθρωποι] ἄνδρες M 7 νηὸς F: νεὸς M κινήσει ante τῆς νεὸς M 9 τόδε τί scripsi: τὸ δέ τι aAM: τὸ τέ τι F 10 τόσῳ M νεὸς M 10. 11 ἐν τῶ αὐτῶ χρόνω post τοσόνδε διάστημα F 11 εἰ ἡ A: ἡ M: εἰ a: om. F 13 ἡ ὅλη ἡ a 16 διπλασίονι M 18 ποιεῖται τὸν λόγον M 20 προσλαμβάνει F ἐναργῶς F: ἐνεργῆ M τὶ κινεῖ M γὰρ post οἷόν τε F 22 κινεῖ τί a ὅτι om. M 23 post κινοῦν add. μένον F κίνησιν ante γενέσθαι F 25 καὶ om. F 26 προτέρων F: πρώτων M αὐτῷ a 27 κεκίνηται — κινοῦν om. F 28 εἶναι om. M ἀρχὴν τῆς F 29 κινοῦν] κινεῖν M 30 τι om. M 31 μέν τι] μέντοι M

καὶ τοῦ διαστήματος. λαμβάνει δὲ τὴν μὲν κινοῦσαν δύναμιν τὸ Α, τὸ 254b^{r} δὲ κινούμενον ὑπ᾽ αὐτῆς βάρος τὸ Β, τὸ δὲ μῆκος καὶ διάστημα τῆς κινήσεως, ὃ κεκίνηκεν ἡ Α δύναμις τὸ Β βάρος, τίθησι τὸ Γ, χρόνον δὲ ἐν ᾧ τὴν Δ. τούτων δὲ κειμένων τὸ βάρος πρῶτον διελών φησι τὴν ἴσην δύναμιν ἢ τὴν αὐτὴν τὸ ἥμισυ τοῦ βάρους διπλάσιον διάστημα κινεῖν ἐν τῷ αὐτῷ χρόνῳ. εἶτα καὶ τὸν χρόνον διελὼν ἐν τῷ ἡμίσει τοῦ χρόνου φησὶ τὸ ἥμισυ τοῦ βάρους τὸ αὐτὸ τοῦ μήκους διάστημα τὸ ἐξ ἀρχῆς κινηθήσεσθαι τὸ Γ ὑπὸ τῆς αὐτῆς δυνάμεως· οὕτω γὰρ ἡ ἀναλογία σῴζεται. εἰ γάρ τι εἴη δεκατάλαντον βάρος κινοῦν ἐν ὥρᾳ σταδιαῖον διάστημα, τοῦτο τὸ πεντετάλαντον ἐν ὥρᾳ δύο στάδια κινήσει, ἐν ἡμιωρίῳ δὲ τὸ στάδιον μόνον. εἶτα τὸ διάστημα διελὼν τοῦ βάρους τοῦ ἐξ ἀρχῆς μένοντος συνδιαιρεῖ τὸν χρόνον· τῶν γὰρ αὐτῶν ὑποκειμένων ἡ Α δύναμις τὸ Β βάρος τὸ ἥμισυ τοῦ Γ διαστήματος κινήσει ἐν τῷ ἡμίσει τοῦ Δ χρόνου· εἰ γάρ τις δύναμις πάλιν δεκατάλαντον βάρος κινεῖ σταδιαῖον διάστημα ἐν ὥρᾳ μιᾷ, τὸ αὐτὸ βάρος ἡμιστάδιον κινήσει ἐν ἡμιωρίῳ. αἱ δὲ τρεῖς ἀναλογίαι αὗται οὕτω σῴζονται. ἐν τῷ αὐτῷ χρόνῳ ἡ αὐτὴ δύναμις τὸ ἔλαττον φορτίον μεῖζον διάστημα κινεῖ, καὶ τοσούτῳ μεῖζον, ὅσῳ ἔλαττον τὸ βάρος. ὡς οὖν τὸ ἥμισυ τοῦ βάρους πρὸς τὸ ὅλον βάρος, οὕτω τὰ δύο στάδια πρὸς τὸ ἕν, εἴπερ τοσούτῳ μεῖζον τὸ διάστημα, ὅσῳ ἔλαττον τὸ βάρος. καὶ ἐναλλὰξ οὖν ὡς τὸ ὅλον βάρος πρὸς τὸ στάδιον, οὕτω τὸ ἥμισυ τοῦ βάρους πρὸς τὸ διπλάσιον τοῦ διαστήματος. ἡ δὲ δευτέρα ἀναλογία ἡ τὸ ἥμισυ τοῦ βάρους τὸ σταδιαῖον διάστημα λέγουσα ἐν τῷ ἡμίσει χρόνῳ κινεῖσθαι οὕτως ἔχει τὸ ἀναγκαῖον· ὡς τὸ ὅλον βάρος πρὸς τὸ ἥμισυ, οὕτως ὁ ὅλος χρόνος πρὸς τὸν ἥμισυν, καὶ ἐναλλὰξ ὡς τὰ δέκα τάλαντα πρὸς ὥραν, οὕτω τὰ πέντε πρὸς ἡμιώριον.

Ταύτην ὁ Ἀλέξανδρος πρώτην τέθεικε τὴν ἀναλογίαν, τὴν πρώτην οἶμαι παρείς. δευτέραν δὲ τέθεικε τὴν λέγουσαν· εἰ ἡ ὅλη δύναμις τὸ ἥμισυ τοῦ βάρους ἐν τῷ ἡμίσει χρόνῳ τὸ σταδιαῖον ἐκίνησε διάστημα, ἐν τῷ ὅλῳ χρόνῳ διπλάσιον κινήσει τοῦ σταδιαίου διαστήματος. καὶ ἡ ἀναλογία δήλη· ὡς γὰρ τὸ ἡμιώριον πρὸς τὴν ὥραν, οὕτω τὸ στάδιον πρὸς τὰ δύο, καὶ ἐναλλὰξ ὡς τὸ ἡμιώριον πρὸς τὸ στάδιον, οὕτω τὰ δύο στάδια πρὸς τὴν ὥραν· καὶ ἔστι μὲν τῇ πρὸ αὐτῆς ἀκόλουθός πως αὕτη τὸ μὲν διάστημα φυλάττουσα τὸ αὐτό, τὸν δὲ χρόνον μερίζουσα, οὐ μέντοι αὐτὴν

1 μὲν om. F 2 βάρος] μέρος F 3 Α] πρώτη M τὸ γ̄ FM: γ̄ aA χρόνω M: χρόνος a 4 τὴν] τὸ a 5 ἢ (ante τὴν) om. F κινεῖν scripsi: κινεῖ aAFM 7 τὸ ἐξ] τῶ ἐξ M 8 κινηθήσεται aF 9 διάστημα om. M 10 τούτω τὸ πενταταλαντον M ἡμιορίωι A[1] 12 ἡ Α δύναμις om. M 14 εἰ] ἡ F 16 αὐτὴ] τοιαύτη M 17 τοσοῦτον M ὅσω aF: ὅσον A[2]M: ὅσον om. A[1] 18 ὡς οὖν] ὅσον F 19 τοσοῦτον μεῖζον et ὅσον ἔλαττον M 22 ἡ om. F 23 ὡς καὶ τὸ M 24 τὸ ἥμισυν et mox τὸν ἥμισυ M ὁ (ante ὅλος) om., sed add. A[1] 25 πρὸς τὸ ἡμιώριον F 26 τὴν ἀναλογίαν πρώτην τέθεικε F 28 ἐν — χρόνῳ om. M 30 δήλη] ὅλη M 32 στάδια] διαστήματα M πρὸς τὴν ὥραν post οὕτω ponit F ἀκολούθως F 33. p. 1105, 1 αὐτὴν οἶμαι om. M 33 αὐτὸ F

οἶμαι παρὰ τῷ Ἀριστοτέλει κεῖσθαι. ἡ δὲ τρίτη ἀναλογία ἡ τὸ διά- 254b[r] στημα διαιροῦσα τοῦ βάρους τοῦ ἐξ ἀρχῆς μένοντος λέγει, ὅτι ὡς τὸ διάστημα τὸ σταδιαῖον πρὸς τὸ ἡμιστάδιον, οὕτως ἡ ὥρα πρὸς τὸ ἡμιώριον, καὶ ἐναλλὰξ ὡς ἡ ὥρα πρὸς τὸ στάδιον, τὸ ἡμιώριον πρὸς τὸ ἡμιστάδιον. ὥστε εἰ ἡ ὅλη δύναμις τὸ ὅλον βάρος τὸ στάδιον ἐν ὥρᾳ ἐκίνει, τὸ ἡμιστάδιον ἐν ἡμιωρίῳ κινήσει.

p. 250a6 Καὶ ἡ ἡμίσεια ἰσχὺς τῆς Α τὸ ἥμισυ κινήσει ἕως τοῦ τὴν ἡμίσειαν τῆς Γ, τοῦ μήκους.

Τετάρτην ἀναλογίαν ἐπάγει νῦν πρώτως τὴν δύναμιν μερίζων. ἅμα δὲ καὶ τὸ βάρος, καὶ δεικνὺς ὅτι ἡ ἡμίσεια δύναμις τὸ ἥμισυ βάρος ἐν τῷ ὅλῳ χρόνῳ, ᾧ ἡ ὅλη δύναμις τὸ ὅλον βάρος ἐκίνει, τὸ ἴσον διάστημα τῷ ἐξ ἀρχῆς κινήσει· ἡ γὰρ αὐτὴ ἀναλογία μένει τῆς δυνάμεως πρὸς τὸ βάρος, ὃ καὶ | αὐτὸς ᾐτιάσατο. ὡς γὰρ ἡ Α ἰσχὺς πρὸς τὸ Β βάρος, 254b[v] οὕτω τὸ ἥμισυ πρὸς τὸ ἥμισυ, ὥστε ἴσον ἐν ἴσῳ χρόνῳ κινήσουσιν. εἶτα καὶ πέμπτην προστίθησιν, ἐν ᾗ τῆς μὲν δυνάμεως πάλιν τὸ ἥμισυ λαμβάνει, βάρος δὲ τὸ ἐξ ἀρχῆς, καὶ χρόνον ἐκεῖνον τὸν Δ. καὶ λέγει ὅτι τὸ ἥμισυ κινήσει τοῦ Γ μήκους. εἰ γὰρ ἡ ὅλη δύναμις τὸ ὅλον βάρος ἐν τῷδέ τινι τῷ χρόνῳ τοσόνδε διάστημα ἐκίνει, τὸ ἥμισυ τῆς δυνάμεως ἐν τῷ αὐτῷ χρόνῳ τὸ αὐτὸ βάρος τὸ ἥμισυ κινήσει τοῦ διαστήματος. ὡς γὰρ ἡ ὅλη δύναμις πρὸς τὸ ὅλον διάστημα, καὶ τὸ ἥμισυ πρὸς τὸ ἥμισυ καὶ ἐναλλάξ· καὶ γὰρ ἐν τῷ αὐτῷ χρόνῳ ἡ ἐλάττων δύναμις ἔλαττον διάστημα κινεῖ καὶ τοσούτῳ ἔλαττον, ὅσῳ αὐτὴ ἐλάττων. τοῦ δὲ αὐτοῦ διαστήματος ὄντος πρὸς τὸν χρόνον ἀντικειμένην ἀναλογίαν ἔχει ἡ δύναμις. ἡ γὰρ ἐλάττων δύναμις τὸ αὐτὸ διάστημα ἐν πλείονι χρόνῳ κινεῖ τῆς μείζονος καὶ τοσούτῳ πλείονι, ὅσῳ αὐτὴ ἐλάττων ἐστίν. τὴν δὲ νῦν προτεθεῖσαν ἀναλογίαν, ἐν ᾗ τῇ δυνάμει ἀνάλογον ἐλαττοῦσθαι τὸ διάστημα ἔδειξε, προϊὼν διελέγξει διὰ τῆς ἐφεξῆς ῥήσεως ὡς οὐκ ἀεὶ τὸ ἀραρὸς ἔχουσαν. ἔστι γάρ τι μόριον τῆς κινούσης τὴν ναῦν δυνάμεως, εἰ ἑκατὸν ἄνδρες ἕλκουσιν αὐτὴν σταδίου διάστημα, ἡ τοῦ ἑνὸς ἀνδρὸς δύναμις, ἥτις οὐ μόνον τὸ ἑκατοστὸν μέρος τοῦ σταδίου ἀδυνατεῖ τὴν ναῦν ἑλκύσαι, ἀλλὰ καὶ τὸ ὁποσονοῦν ἐλάχιστον.

1 παρὰ] περὶ τῶν sic F τρίτη] μετρητὴ F 2 τὸ βάρος F[1] λέγει ὅτι om. F 3 ἡμιστάδιον AFM: ἥμισυ στάδιον a 4 πρὸς τὸ ἡ sic F 5 εἰ om. F τὸ βάρος ὅλον F 7 τῆς α AF et Arist. Shutiani: τῆς πρώτης M: om. a et Arist. vulg. 8 τοῦ μήκους om. a ut Arist. cf. p. 1106,3 9 τετάρτην τὴν F πρῶτος corr. ex πρῶτος M δὲ om. F 11 ἐν ᾧ M ὅλη post δύναμις F 11. 12 τὸ ἐξ M 13 ἠτήσατο F Α] πρώτη FM Β] δεύτερον FM (sed in mg β M) 15 πέμπτον F ἐν ᾧ F 17 τοῦ μήκους γ̄ F 18 τοσόνδε] τὸ ὅλον F ἐκίνει—χρόνῳ (19)] ////λεισιν ἡ ἡμίσεια δύναμις F 22 αὐτὴ ἔλαττον F[1] 23 ἀνακειμένην F 24 τῆς] τοῦ F 25 πλείονι aA[2]: πλεῖον A[1]: πλείων F: πλέον M αὕτη M νῦν om. M 26 τῇ om. F τὸ ἀνάλογον F 27 ἐξῆς F[1] 28 ἀραρὸς a: ἀρα⁓ρὸς sic A: βάρος FM τῆς κινήσεως F τῆς ναῦν M 29 διάστημα σταδίου F 31 ἑλκύσαι] ἕλκουσαν M καὶ ὁποσωνοῦν F

Φέρεται δέ τις καὶ τοιαύτη γραφὴ ταύτης τῆς λέξεως· καὶ εἰ τὸ Ε 254b^{v} τὸ Ζ κινεῖ ἐν τῷ Δ χρόνῳ τὴν Γ, οὐκ ἀνάγκη ἐν τῷ ἴσῳ χρόνῳ τὸ ἐφ' οὗ τὸ Ε διπλάσιον τοῦ Ζ βάρους κινεῖν τὴν ἡμίσειαν τῆς Γ. καὶ ἔστι τὸ ὑπὸ ταύτης τῆς γραφῆς λεγόμενον ἀληθέστερόν τε καὶ τοῖς ἐπιφερομένοις συνᾷδον.

p. 250a12 Εἰ δὲ τὸ Α τὴν τὸ Β κινήσει ἐν τῷ Δ ὅσην ἡ τὸ Γ ἕως τοῦ καὶ τὸ μῆκος ὃ πάντες ἐκίνησαν.

Διὰ μὲν τῆς πρὸ ταύτης λέξεως ἔδειξεν, ὅτι ἐὰν ἡ ἡμίσεια ἰσχὺς τὸ ἥμισυ τοῦ βάρους κινῇ διάστημά τι ἔν τινι χρόνῳ, καὶ τὸ διπλάσιον βάρος κινήσειν τὴν αὐτὴν ἰσχὺν τὸ ἥμισυ τοῦ διαστήματος ἐν τῷ αὐτῷ χρόνῳ· διὰ δὲ ταύτης ἀναιρεῖ τὸ τὴν ἡμίσειαν ἰσχὺν δύνασθαι τὸ ὅλον βάρος κινεῖν ἐν τῷ αὐτῷ χρόνῳ τὸ ἥμισυ τοῦ διαστήματος. ἔοικεν οὖν τὸ πρότερον εἰρημένον ἐπ' ἐκείνων μόνων εἰρῆσθαι, ἐφ' ὧν συγχωρεῖται τὰ μὲν κινεῖν, τὰ δὲ κινεῖσθαι· ἔστι γάρ τινα οὕτως ἔχοντα πρὸς ἄλληλα, ὡς καὶ τὸ ὅλον τοῦ ὅλου κινητικὸν εἶναι, καὶ τὸ ἥμισυ τοῦ ἡμίσεος ἀναλόγως καὶ τὸ ἥμισυ τοῦ ὅλου, ἢ τοῦ διαστήματος ἐλαττουμένου ἢ τοῦ χρόνου πλεοναζομένου. καὶ δῆλον ὅτι ἐπὶ τῶν τοιούτων ἀληθὲς εἰπεῖν, ὅτι ἐν ᾧ χρόνῳ ἡ ὅλη δύναμις τὸ ὅλον βάρος κινεῖ τοσόνδε τι διάστημα, ἐν τούτῳ τῷ χρόνῳ τὸ ἥμισυ τοῦ βάρους ὑπὸ τῆς ἡμισείας δυνάμεως τὸ αὐτὸ διάστημα κινηθήσεται, καὶ τὸ αὐτὸ βάρος ὑπὸ τῆς ἡμισείας δυνάμεως ἐν τῷ αὐτῷ χρόνῳ τὸ ἥμισυ τοῦ διαστήματος, ἢ τὸ ὅλον διάστημα ἐν διπλασίῳ χρόνῳ· οὐ γὰρ περὶ τοῦ πάντως κινήσειν ἐκεῖνο εἴρηται, ἀλλ' ὅτι, ἂν κινῇ, κατὰ τὴν ἐκκειμένην ἀναλογίαν κινήσει. οὐ γὰρ πάντως τὸ ἥμισυ τῆς δυνάμεως κινητικὸν ἔσται τοῦ διπλασίου βάρους. ἔτι δὲ μᾶλλον οὐ πᾶν μόριον δυνάμεως πᾶν βάρος ὁποσονοῦν ἐλάχιστον διάστημα κινήσει ἐν ὁποσῳοῦν πλείστῳ χρόνῳ. λέγει οὖν ὅτι ἂν ἡ ὅλη δύναμις οἷον ἡ Α κινῇ βάρος τι τὸ Β διάστημά τι τὸ Γ ἐν χρόνῳ τινὶ τῷ Δ, οὐκέτι τὸ ἥμισυ τῆς Α δυνά-

---

1 γραφή] haec recepta est in Arist. 2 κινεῖ F: κινοῖ aA: κινοῖτο M χρόνῳ Shutiani BC: om. Ar. vulg. 3 τῷ ἐφ' οὗ M τὸ ε̄ aA (Arist. Shutiani BC): ε̄ F Arist. vulg.: τὸ β̄ M (Shutianus D) ἡμίσει αὐτῆς a 5 ἐπιφερομένοις] ἑξῆς F: λεγομένοις M 6 δὲ F (ut Arist. codd. EK) ἡ τὸ aM superscr. A^{2}: om. A^{1}F 7 καὶ AM: καὶ εἰς aF μῆκος] μὴ ὃ F ἐκίνησε F 8 Διὰ τῆς μὲν F ἐὰν om. F 9 κινεῖ F 10 κινήσει ἡ αὐτὴ ἰσχὺς τῷ ἡμίσει F 11 διὰ δὲ — χρόνῳ (12) om. F 12 ἔοικεν οὖν] ἔ........ εἶναι M (lac. VIII litt. interpos.) 13 μένων M ἐφ' ᾧ M 15 ἀνάλογον F 15. 16 τοῦ ἥμισυ M 16 ἐλαττομένου FM 18. 19 ἐν τούτῳ χρόνῳ M 21 διπλασίονι M 19 post χρόνῳ addita ἡ ὅλη δύναμις τὸ ὅλον βάρος τοῦ β̄ delet F 22 περὶ τῆς τοῦ παντὸς κινήσεως F πάντως aM: παντὸς A (sed corr. A^{1}) F ἂν] ἐὰν F κινῇ, η in ras. A^{1} 23 ἐγκειμένην FM 23. 24 οὐ γὰρ πάν^{τ} κινητικὸν ἔστι τὸ ἥμ. τ. δ. τοῦ διπλασίου β. F 25 ὁπωσοῦν F κινήσει διάστημα M ὁποσωνοῦν a: ὁποσοοῦν M 26 ἐὰν FM οἷον om. M 27 τῷ β̄ F post τινὶ add. οἷον F A om. F

μεως οἷον τὸ Ε τὸ ὅλον βάρος τὸ Β ἐν τῷ Δ χρόνῳ ἢ ἐν μορίῳ τινὶ 254bv αὐτοῦ κινήσει μόριόν τι τοῦ Γ διαστήματος, ὅπερ πρὸς ὅλον τὸ Γ ἐν τῷ αὐτῷ λόγῳ ἔσται, ἐν ᾧ ἡ ὅλη δύναμις ἡ Α πρὸς ἑαυτῆς μόριον, ὃ Ζ ὠνόμασε· τὸ μὲν γὰρ Ε ἔκειτο αὐτῆς ἥμισυ εἶναι. οὐ βούλεται δὲ ἐπὶ τοῦ ἡμίσεος μόνου τὸν λόγον ποιήσασθαι, ἀλλ' ἐφ' οὗ δή ποτε οὖν μορίου. διὸ οὐ τῷ Ε ἐχρήσατο, ἀλλὰ τῷ Ζ, ἵνα ᾖ ὡς ἡ ὅλη δύναμις ἡ Α πρὸς μόριον ἑαυτῆς ὁποσονοῦν τὸ Ζ, οὕτω τὸ ὅλον διάστημα τὸ Γ πρός τι μόριον τῶν ἐν αὐτῷ. οὔτε οὖν τὸ Ε, φησίν, ὅ ἐστιν ἥμισυ τῆς Α δυνάμεως, κινήσει τὸ Β βάρος ἐν τῷ Δ χρόνῳ οὔτε ἔν τινι τοῦ Δ χρόνου μορίῳ μέρος τοῦ Γ διαστήματος, ὃ τὸν αὐτὸν ἕξει λόγον πρὸς ὅλον τὸ Γ διάστημα, ὃν ἔχει τὸ εἰλημμένον μόριον τῆς Α δυνάμεως πρὸς ὅλην τὴν Α· οὐδὲ γὰρ μόριον τῆς Α ὅλον τὸ Β κινήσει μόριον τοῦ Γ οὔτε ἐν τῷ Δ χρόνῳ οὔτε ἐν μορίῳ αὐτοῦ· ἐνδέχεται γὰρ τὸ μόριον τῆς Α δυνάμεως μηδὲ ὅλως κινεῖν τὸ Β μηδὲ ἐν πολλαπλασίῳ τοῦ Δ χρόνῳ τὸ τυχὸν διάστημα. εἰ γὰρ ἡ κινοῦσα ἰσχὺς ἀναλόγως τῷ διαστήματι ἐφ' οὗ ἡ κίνησις διαιροῖτο, ⟨ὥστε⟩ ὡς ἡ ὅλη τὸ ὅλον βάρος τὸ ὅλον διάστημα κεκίνηκε, καὶ τὴν ἡμίσειαν τῆς ἰσχύος τὸ αὐτὸ βάρος τὸ ἥμισυ κινεῖν διάστημα καὶ τὴν τρίτην τὸ τρίτον, ἡ ναῦς ἂν ἡ ὑπὸ ἑκατὸν ἀνδρῶν νεωλκουμένη τοσόνδε διάστημα καὶ ὑπὸ ἑνὸς ἂν ἕλκοιτο τὸ ἑκατοστὸν τοῦ διαστήματος, οὗ οἱ ἑκατὸν ἐκίνησαν νεωλκοί· ὅπερ ἀδύνατον ὁρᾶται.

"'Εκ δὲ τοῦ παραδείγματος δῆλον, ὅτι τὸ Α καὶ τὸ Ζ ἐπὶ τῆς κινούσης δυνάμεως τέθεικε, τὸ μὲν Α ἀντὶ τῆς ὅλης, τὸ δὲ Ζ ἀντὶ τῆς ὁποσησοῦν, ὅπερ ἀντὶ τοῦ Ε παρέλαβε, διότι τὸ Ε ὡρισμένως τὸ ἥμισυ ἐδήλου. ἀσάφειαν δὲ ἐποίησεν εἰπὼν 'ὡς γὰρ τὸ μέρος τῆς Γ πρὸς ὅλην αὐτήν, οὕτω τὸ Ζ πρὸς τὸ Α,' ἀλλ' οὐ τὸ Α πρὸς τὸ Ζ. εἰ δὲ τὸ Ζ μὴ ὡς μέρος ὁποσονοῦν τῆς δυνάμεως ἔλαβεν, ἀλλ' ὡς τὸ ἥμισυ τοῦ βάρους, ὡς πρότερον ὅτε ἔλεγε "καὶ τοῦ Β βάρους τὸ Ζ ἥμισυ", ἐπειδὴ ἡ Α | δύναμις τὸ Β βάρος ἐν τῷ Δ χρόνῳ τὸ Γ διάστημα ἐκίνει. 255r δῆλον ὅτι ἐν τῷ αὐτῷ χρόνῳ τὸ ἥμισυ τοῦ Β βάρους, τουτέστι τὸ Ζ,

---

1 Β ἐν — ὅλον τὸ (2) om. M 2 τι μόριον F 3 περὶ τὸ ἑαυτῆς F 4 ὠνόμασται F Ε om. F 5 ἡμίσεως a ποιεῖσθαι F οἱουδηποτοῦν F 7 οὕτως F καὶ τὸ ὅλον M 8 Α om. F ut v. 11 et 13 11. 12 τὴν Α] τὴν β̄ M 12 post ὅλον add. οὐ γὰρ μόριον τῆς ᾱ δυνάμεως πρὸς ὅλην τὴν α F 13 Δ] τετάρτω F Α om. M quoque 14 μηδὲν ἐν M πολλαπλασίονι M τοῦ] τῶ F χρόνῳ τοῦ δ̄ M 15 εἰ] ἡ F 16 διαιρεῖται F ὥστε addidi τὸ ὅλον om. M 17 καὶ τὴν — διάστημα (17. 18) om. M τῆς] αὐτῆς F κινεῖ F 18 οἷον ναῦς ἂν ᾖ F ἡ (post ἂν) om. M 18. 19 νεολκουμένη F 19 ἂν ἕλκοιτο aFM: ἀνέλκοιτο A τὸ] καὶ F 20 οὗ] οἷον F οἱ om. M νεολκοί F ὁρᾶται om. F 22. 23 ὁπωσοῦν M 24 εἰπὼν] cf. p. 250a14. 15 γ̄] τρίτης F 25 οὕτω τὸ Ζ πρὸς τὸ Α] Alexander legit ὡς τὸ Ζ πρὸς τὸ Α cf. p. 1108,5. eius mutatio ὡς τὸ Α πρὸς τὸ Ζ ut p. 1108,3 in Simplicium, sic in Aristotelem irrepsit (ubi E Vitellio auctore exhibet ὡς τὸ ᾱ πρὸς τὸ ζ̄ (Bekkerus falso ς̄] itemque K. vulgata inde fecit ὡς τὸ α πρὸς τὸ ε̄) ἀλλ' — τὸ Ζ om. M 27 ὅτε om. F ἔλεγε] p. 250a7 βάρους τοῦ ζ̄ ἥμισυν ἡ α M 28 ἡ (ante Α) om. F τοῦ β̄ M 29 βάρους β̄ F

διπλάσιον διάστημα τοῦ Γ κινήσει. ἀντὶ οὖν τοῦ εἰπεῖν, ὅτι ὃν ἕξει λόγον 255r τὸ μόριον τοῦ Γ διαστήματος πρὸς τὸ ὅλον Γ ἢ τὸ ὅλον Γ πρὸς τὸ διπλάσιον αὐτοῦ, εἶπεν ὡς τὸ Α πρὸς τὸ Ζ.'' οὕτως ὁ Ἀλέξανδρος βουλόμενος τὸ Ζ μὴ καινοπρεπῶς ἐνταῦθα παρειλῆφθαι μηδὲ ἀκαίρως εἰρῆσθαι τὸ ὡς τὸ Ζ πρὸς τὸ Α ἀντὶ τοῦ ὡς τὸ Α πρὸς τὸ Ζ, ἀπιθανωτέραν οἶμαι ἐξήγησιν ἐπενόησεν· οὐ γὰρ ἂν εἶπεν ὁ Ἀριστοτέλης, ὅτι οὐδὲ ἔν τινι τοῦ Δ τὴν Γ ἢ τὴν διπλασίαν αὐτῆς τὸ ἥμισυ τῆς Α δυνάμεως κινήσει. εἰ γὰρ τὸ Γ διάστημα μὴ δύναται κινῆσαι τὸ Β βάρος ἡ ἡμίσεια τοῦ Α δύναμις ἡ Ε ἐν τῷ Δ χρόνῳ πολλῷ μᾶλλον τὸ διπλάσιον τοῦ Γ μήκους οὐκ ἂν κινήσοι. κάλλιον οὖν τὸ ἢ ἀνάλογον πρὸς τὴν ὅλην Γ ἐπὶ μέρους τῆς Γ ἀκούειν, ὡς εἴρηται πρότερον.

p. 250a19 Διὰ τοῦτο ὁ Ζήνωνος λόγος οὐκ ἀληθής ἕως τοῦ τὸ ἴσον κινήσουσι μῆκος καὶ ἐν ἴσῳ χρόνῳ.

Εἰπὼν ὅτι οὐκ ἄν, εἰ ἡ ὅλη δύναμις τὸ ὅλον βάρος ἐκίνει ἔν τινι χρόνῳ διάστημά τι, ἤδη καὶ ἡ ἡμίσεια τῆς δυνάμεως τὸ ὅλον βάρος ἐν τῷ αὐτῷ χρόνῳ κινήσει ἥμισυ ἢ μόριόν τι τοῦ διαστήματος (οὐδὲ γὰρ πᾶν μόριον τῆς κινούσης δυνάμεως τὸ ὅλον βάρος κινητικὸν τοῦ ὅλου ἔσται οὐδὲ ἐν ὁσῳοῦν χρόνῳ οὐδὲ ὁσονοῦν διάστημα), διὰ τοῦτο λύει καὶ τὸν Ζήνωνος τοῦ Ἐλεάτου λόγον, ὃν ἤρετο Πρωταγόραν τὸν σοφιστήν. ''εἰπὲ γάρ μοι, ἔφη, ὦ Πρωταγόρα, ἆρα ὁ εἷς κέγχρος καταπεσὼν ψόφον ποιεῖ ἢ τὸ μυριοστὸν τοῦ κέγχρου;'' τοῦ δὲ εἰπόντος μὴ ποιεῖν ''ὁ δὲ μέδιμνος, ἔφη, τῶν κέγχρων καταπεσὼν ποιεῖ ψόφον ἢ οὔ;'' τοῦ δὲ ψοφεῖν εἰπόντος τὸν μέδιμνον ''τί οὖν, ἔφη ὁ Ζήνων, οὐκ ἔστι λόγος τοῦ μεδίμνου τῶν κέγχρων πρὸς τὸν ἕνα καὶ τὸ μυριοστὸν τὸ τοῦ ἑνός;'' τοῦ δὲ φήσαντος εἶναι ''τί οὖν, ἔφη ὁ Ζήνων, οὐ καὶ τῶν ψόφων ἔσονται λόγοι πρὸς ἀλλήλους οἱ αὐτοί; ὡς γὰρ τὰ ψοφοῦντα, καὶ οἱ ψόφοι· τούτου δὲ οὕτως ἔχοντος, εἰ ὁ μέδιμνος τοῦ κέγχρου ψοφεῖ, ψοφήσει καὶ ὁ εἷς κέγχρος καὶ τὸ μυριοστὸν τοῦ κέγχρου''. ὁ μὲν οὖν Ζήνων οὕτως ἠρώτα τὸν λόγον.

Ὁ δὲ Ἀριστοτέλης λύει λέγων μὴ πᾶσαν δύναμιν παντὸς μεγέθους κινητικὴν εἶναι μηδὲ ἐν ὁσῳοῦν χρόνῳ· κἂν ὁ μέδιμνος οὖν κινῇ τὸν τοσοῦτον

1 διάστημα om. F τῆς γ̄ M οὖν post εἰπεῖν F: om. M 2 ἢ τὸ ὅλον Γ πρὸς om. F 3 ὡς τὸ Α πρὸς τὸ Ζ sic libri: scribendum ὡς τὸ Ζ πρὸς τὸ Α 4 καινοπρεπὲς F μηδὲ] μὴ M 5 ἀντὶ—Ζ om. F 7 διπλάσιον M Α om. FM 8 Β] δεύτερον M 9 Ε om. F 10 κινήσῃ M ἢ] ἢ F: om. M 10. 11 ὅλην τὴν γ̄ ὑπὸ μέρους F (τὴν M quoque) 12 λόγος om. M post ἕως τοῦ lacuna VIII litt. apparet in M 13 post χρόνῳ ex Arist. add. ἀνάλογον γάρ a: om. AFM sed cf. p. 1109,18 14 εἰ ἡ scripsi: ἡ F: εἴη εἰ ἡ aA: εἴη ἡ M 15 τῆς δυνάμεως om. M 15. 16 ἐν τῷ—βάρος (17) om. F 16 conicio κινήσοι γὰρ (post οὐδὲ) om. M 18 τὸν] τοῦ F 19 ἐλεάττου λόγου M 20 ψόφον ποιεῖ—καταπεσὼν (22) om. M 21 δὲ (post ὁ) om. F 24 τὸν om. F 27 ἔχοντος om. M 30 ἐν ὁσονοῦν χρόνον F ὁποιωοῦν M 30. p. 1109,1 τὸν τοσοῦτον κινῇ ἀέρα, ὅσον ὁ κινούμενος M

ἀέρα, ὅσος κινούμενος ψόφον ποιήσει, οὐκ ἀνάγκη καὶ τὸ μόριον τοῦ 255r μεδίμνου δύνασθαι τοσοῦτον κινεῖν ἀέρα, ὅσος ψοφήσει. ἀλλὰ καὶ τὸ τοσοῦτον μόριον τοῦ ἀέρος ἢ βάρους οὑτινοσοῦν, ὅσον ἂν κινήσῃ μόριον δυνάμεως μετὰ τῆς ὅλης δυνάμεως ὄν, εἰ καθ' ἑαυτὸ εἴη τὸ μόριον τῆς δυνάμεως, οὐ κινήσει τὸ τοσοῦτον τοῦ βάρους μόριον. οἷον εἰ τὸ ἑκατοστὸν τῆς νεὼς εἷς τῶν ἑκατὸν σὺν τοῖς ἄλλοις κινοῦσι καὶ αὐτοῖς τὰ καθ' ἑαυτοὺς ἑκατοστὰ ἐκίνει, οὐκ ἤδη καὶ ὁ εἷς νεωλκὸς καθ' ἑαυτὸν τὸ ἑκατοστὸν τῆς νεὼς διῃρημένον κινήσει, κἂν ἐδόκει τὸ τοσοῦτον μόριον τοῦ βάρους ὑφ' ἑκάστου μορίου τῆς δυνάμεως ἅμα ὅλης οὔσης κινεῖσθαι. τούτου δὲ αἰτίαν ἀποδέδωκεν, ὅτι οὐκ ἔστιν ἐν τῷ ὅλῳ τὰ μέρη ἐνεργείᾳ ἀλλὰ δυνάμει, ὅτε ἔστιν ὅλον. ὥστε οὐδὲ τότε τὰ ἑκατοστὰ τῆς δυνάμεως ἐκίνει τὰ ἑκατοστὰ τοῦ βάρους. ὃ γὰρ μὴ ἔστιν ἐνεργείᾳ, τοῦτο οὐδ' ἂν κινοῖ οὐδὲ κινοῖτο ἐνεργείᾳ. ἀλλὰ μερισθείσης μέν, φησί, τῆς δυνάμεως οὐ σῴζεται ἡ ἀναλογία, συντιθεμένης δὲ σῴζεται. εἰ γὰρ δύο τινά, φησί, κεχωρισμένα ἀπ' ἀλλήλων ἑκάτερον αὐτῶν ἑκάτερον κινοίη βάρος καὶ αὐτὰ κεχωρισμένα ἀλλήλων διάστημά τι ἐν χρόνῳ τινί, καὶ συντιθέμεναι αἱ τῶν δύο τῶν κινούντων δυνάμεις συντεθέντα τὰ δύο βάρη τὸ αὐτὸ διάστημα κινήσουσιν ἐν τῷ αὐτῷ χρόνῳ. ἀνάλογον γάρ ἐστιν ὡς ἑκάτερον τῶν κινούντων πρὸς ἑκάτερον τῶν κινουμένων, οὕτω καὶ ἄμφω τὰ κινοῦντα πρὸς ἄμφω τὰ κινούμενα, ὥστε καὶ τὸ συναμφότερον ἐν τῷ αὐτῷ χρόνῳ τόσον διάστημα κινήσει.

Ἀλλ' ὅτι μὲν οὔτε ὁ εἷς κέγχρος (ἢ ἡ μία κέγχρος) οὔτε τὸ μυριοστὸν τοῦ κέγχρου ψοφήσει οὔτε ὁ εἷς νεωλκὸς τὴν ὅλην ναῦν κινήσει τὸ ὁσονοῦν ἐλάχιστον διάστημα ἐν ὁποσῳοῦν πλείστῳ χρόνῳ, δῆλον· τὴν δὲ αἰτίαν ζητεῖν ἄξιον, δι' ἣν ἐπὶ μὲν τοῦ ἡμίσεος εἰ τύχοι τῆς δυνάμεως καὶ τοῦ βάρους σῴζεται ἡ ἀναλογία, οὐ μέχρι δὲ παντὸς προχωρεῖ. τὸ γὰρ τὰ μέρη δυνάμει εἶναι ἐν τῷ ὅλῳ καὶ οὐκ ἐνεργείᾳ οὐ τὴν αἰτίαν ἀποδίδωσιν οἶμαι τὴν ζητουμένην, ἀλλὰ τοσοῦτον λέγει μόνον, ὅτι δυνάμει ὄντα ἐν τῷ ὅλῳ τὰ μέρη οὔτε ἐκίνει οὔτε ἐκινεῖτο· ὥστε οὐκ ἔστιν ἐκ τῶν συνεχῶν μερῶν ἀναγκάσαι τὸ καὶ διαιρεθέντα κινεῖν καὶ κινεῖσθαι. οὔπω δὲ δῆλον διὰ τί μὴ μέχρι παντὸς ἡ ἀναλογία ἰσχύει. ἂν δὲ ἰσχύειν τις λέγῃ μέχρι παντός, ἔτι τούτου ἀπορώτερον ὑπαντήσει τὸ τὸν ἕνα ἄνδρα τὸν Ἄθων κινεῖν, εἰ ἔτυχε διῃρημένος τῆς γῆς. εἰ γὰρ λίθον ἕνα τοῦ Ἄθω κινεῖ

2 ψοφήσει] κινούμενος ψόφον ποιήσει M τὸ (post καὶ) om. M 3 ὁτινοσοῦν M 4 μετὰ om. M ἑαυτὸν F εἴη om. M 5 τὸ (ante τοσοῦτον) om. M μόριον] μέρος M 6. 7 ἑαυτοῖς F 7 ὁ αὐτὸς νεολκὸς F ἑαυτὸ M 8 post νεὼς iterat καθ' ἑαυτὸν F τὸ om. FM 10 ἐνεργείᾳ τὰ μέρη a 12 οὐκ ἂν κινῆται οὐδὲ κινοῖτο F κινοῖ οὐδὲ om. M 13 μέν om. a post σῴζεται iterat ἡ ἀναλογία M 14 φησί τινα M 15 κινήσῃ M 17 συντεθέντα Kalbfleisch: συντιθέντα libri 20 τόσον] τὸ ἴσον F, fortasse recte: τὸ ἴσόν γε M 21 οὔτε om. F ἢ — κέγχρος om. F: addidit Simplicius, ut Zenonis illud ὁ κέγχρος cum Aristoteleo ἡ κέγχρος componeretur 22 νεολκὸς F 23 διάστημα ἐλάχιστον F 24 ἐπὶ μὲν ἡμίσεος τύχῃ (corr. in τύχοι) M 25 πάντως F 26 τὰ μόρια M εἶναι ante δυνάμει F οὐ] οὗ F 28 τὰ μέρη om. a κινεῖ οὔτε κινεῖται F 30 διατὸ F 30. 31 ἰσχύειν, ἂν δὲ ἰσχύῃ τίς λέγοι μ. π., ἔ. τ. ἀτοπώτερον ἀπαντήσει F 30 ἂν] ἐὰν M 31 ἄθω M 32 κινεῖ τοῦ ἄθω F

τοσόνδε τι διάστημα ἐν τοσῷδε χρόνῳ, διὰ τί μὴ καὶ τὸν ὅλον ἐν πολλαπλασίῳ 255r χρόνῳ πολλοστημόριόν τι κινήσει διαστήματος; ταύτῃ δὲ τῇ ἀναλογίᾳ τοῦ κινοῦντος καὶ τοῦ κινουμένου καὶ τοῦ διαστήματος τὸ σταθμιστικὸν ὄργανον τὸν καλούμενον χαριστίωνα συστήσας ὁ Ἀρχιμήδης ὡς μέχρι παντὸς τῆς ἀναλογίας προχωρούσης ἐκόμπασεν ἐκεῖνο τὸ "πᾶ βῶ καὶ κινῶ τὰν γᾶν;" ῥητέον οὖν ὅπερ καὶ πρότερον συντόμως ἐρρήθη, ὅτι οὐ πᾶσα δύναμις πᾶν βάρος πέφυκε κινεῖν οὔτε ὁσονοῦν ἐλάχιστον διάστημα οὔτε ἐν ὁποσῳοῦν | πλείστῳ χρόνῳ, ἀλλ' οὐδὲ πᾶν μέγεθος ψοφεῖν πέφυκεν, ἀλλ' ἔστι τις 255v ὅρος καὶ τῆς δυνάμεως τῆς ἐλαχίστης, ἥτις διαιρουμένη οὐκέτι δύναται κινεῖν οὐδὲ ὁσονοῦν διάστημα οὐδὲ ὁτιοῦν βάρος, καὶ τοῦ κινουμένου βάρους τοῦ μεγίστου, ὅπερ αὐξόμενον οὐκέτι δύναται κινεῖσθαι οὐδὲ ὁσονοῦν διάστημα, οὐδὲ ὑφ' ἧστινοσοῦν τῶν σωματικῶς κινουσῶν δυνάμεων. ἐν μέσῳ δέ εἰσιν ὅροι τῶν δυνάμεων πρὸς τὰ βάρη καὶ τὰ διαστήματα καὶ τοὺς χρόνους, ἐν οἷς καὶ διαιρεῖσθαι δυνατὸν ἀναλόγως καὶ συντίθεσθαι. τῆς γὰρ τοσῆσδε δυνάμεως τὰ μέρη πάντα μέχρι τοῦ πρὸς τοῦτο ἐλαχίστου ἕκαστον καὶ τὸ ὅλον βάρος δύναται κινεῖν, ὅπερ ἡ ὅλη ἐκίνει, μειουμένου τοῦ διαστήματος ἢ αὐξομένου τοῦ χρόνου ἀναλόγως. δῆλον δὲ ὅτι καὶ τῶν κινεῖν ἰσχυουσῶν δυνάμεων καὶ τῶν κινεῖσθαι πεφυκότων βαρῶν καὶ τῶν διαστημάτων καὶ τῶν χρόνων συμμετρίαι τινές εἰσιν καὶ ἀσυμμετρίαι πρὸς ἄλληλα. ἥδε γὰρ ἡ δύναμις τόδε τὸ βάρος τοσόνδε διάστημα ἐν τοσῷδε χρόνῳ πέφυκε κινεῖν, καὶ πλέον τι βάρος ἔλαττον διάστημα ἐν πλείονι χρόνῳ, τόδε δὲ τὸ βάρος οὐ πέφυκεν οὐδὲ ὁσονοῦν διάστημα οὐδὲ ἐν ὁσῳοῦν χρόνῳ. παρὰ ταύτας οὖν τὰς διαφορὰς τὰ μὲν ἀναλόγως ἔχει πρὸς ἄλληλα, τὰ δὲ οὔ· ἡ δὲ αὐτὴ αἰτία καὶ τοῦ ψόφου πρὸς τὰ ψοφοῦντα μέχρι τινὸς τὴν ἀναλογίαν προχωρεῖν ἀναγκάζει. οὐ γὰρ πᾶν μέγεθος δύναται πλήττειν τοσοῦτον, ὡς καὶ ψόφον ἀποτελεῖν, ἀλλὰ ἀπολείπει τὸ μέγεθος ὁ ψόφος. ὥστε τὰ μὲν μεγέθη ἀνάλογον εἶναι ὁπόσον ἂν ᾖ τὸ ἐλάχιστον, τοὺς δὲ τῶν μεγεθῶν ψόφους οὐκέτι. ἀλλὰ ταῦτα μὲν καθ' ἑαυτὰ θεωρίαν ἔχει τινὰ καὶ ζήτησιν ἀξιόλογον. ἐπὶ δὲ τὰ ἑξῆς ἰτέον.

p. 250a 28 Ἆρα οὖν οὕτω καὶ ἐπὶ ἀλλοιώσεως καὶ αὐξήσεως ἕως τοῦ τέλους.

Δείξας ἐπὶ τῆς φορᾶς τὰς τῶν κινούντων καὶ κινουμένων ἀναλογίας

---

1 τι] τὸ M: om. F 1. 2 πολλαπλασίονι M 2 πολοστημόριον F διάστημα F τουτὶ F 3 τοῦ (ante κινουμένου) om. FM σταθμικὸν aM 4 χαριστίωνα] cf. Heiberg Quaest. Archimed. Haun. 1879 p. 37 5 πᾶι A: πᾶ aFM πᾶ βῶ iterat F 11 αὐξανόμενον F ὁποσονοῦν F 12 ὑφ'] ἐφ' M τῶν om. F σωματικῆς κινούσης δυνάμεως F 14 καὶ (post οἷς) om. M γὰρ om. M 15 πρὸς τοῦ (τοῦ om. M) τὸ ἐλάχιστον FM 16 τὸ (ante ὅλον) om. F 18 τῶν alterum om. F 19 συμμετρίαι] οὐ μετρίους M τῶν πρὸς M 21 πλέονι F 22 ὁ νοσοῦν διάστημα M ἐν om. F 23 περὶ F ἔχει om. F 26 καὶ τὸν F 29 τινὰ post ζήτησιν F 30 καὶ (post οὕτω)] κἂν F ἀλλοιώσεως et αὐξήσεως mutat M ante αὐξήσεως add. ἐπὶ a; sed cf. p. 1111,2. 3 31 ἕως τέλους F; lemma perscribit a 32 τὰς om. F

μέχρι τινὸς προϊούσας, οὐ μέντοι μέχρι παντός, ζητεῖ λοιπὸν εἰ οὕτως 255v ἕξουσι καὶ ἐπὶ τῶν ἄλλων κινήσεων, τουτέστιν ἐπ᾽ ἀλλοιώσεως καὶ αὐξήσεως. καὶ δείκνυσιν ὅτι τῶν ἄλλων τῶν αὐτῶν ὄντων ἀναγκαῖον καὶ τὰς συμμετρίας καὶ ἀναλογίας καὶ ἐπὶ τούτων μέχρι τινὸς προϊέναι. καὶ γὰρ ὥσπερ ἐπὶ τῆς φορᾶς τὸ μὲν ἦν κινοῦν τὸ δὲ κινούμενον, οὕτω καὶ τὸ μὲν ἀλλοιοῖ τὸ δὲ ἀλλοιοῦται, καὶ τὸ μὲν αὔξει τὸ δὲ αὔξεται. καὶ ἐν χρόνῳ μέντοι τό τε ἀλλοιοῦν ἀλλοιοῖ καὶ τὸ αὖξον αὔξει, καὶ ποσόν τι τὸ μὲν αὔξει τὸ δὲ αὔξεται, καὶ τὸ μὲν ἀλλοιοῖ τὸ δὲ ἀλλοιοῦται· ἀλλὰ τούτου τὸ ποσὸν κατὰ τὸ μᾶλλον καὶ ἧττον μετρεῖται, ὅταν τὸ ἀλλοιοῦν ἢ πλέον ἢ ἔλαττον ᾖ κατὰ τὴν δύναμιν, καθ᾽ ἣν ἀλλοιοῖ. εἰ οὖν τὰ αὐτὰ ἀξιώματα καὶ ἐπὶ τούτων ἐστίν, ἅπερ ἐπὶ τῆς κατὰ τόπον κινήσεως, καὶ τὰ ἀπὸ τῶν ἀξιωμάτων τὰ αὐτὰ ἔσται. εἰ γὰρ ὑπὸ τοῦ Α τὸ Β ἀλλοιοῦται ὅσον τὸ Γ ἐν τῷ Δ χρόνῳ, ἐν διπλασίῳ χρόνῳ διπλάσιον ἀλλοιωθήσεται τὸ αὐτὸ ὑπὸ τοῦ αὐτοῦ ἀλλοιωτικοῦ καὶ τὸ διπλάσιον ἐν διπλασίῳ καὶ τὸ ἥμισυ ἐν ἡμίσει χρόνῳ καὶ ἐν τῷ ἡμίσει τὸ ἥμισυ, ἢ αὐξηθείσης τῆς δυνάμεως ἐν ἴσῳ χρόνῳ διπλασίων δύναμις διπλάσιον ἀλλοιώσει· ὁμοίως δὲ καὶ ἐπὶ αὐξήσεως. οὕτω γὰρ ἐδείχθη καὶ ἐπὶ τῆς κατὰ τόπον κινήσεως. οὐκέτι μέντοι εἰ τὸ τοσόνδε ὑπὸ τοῦ τοσοῦδε ἠλλοίωται τήνδε τινὰ τὴν ἀλλοίωσιν ἢ ηὔξηται τήνδε τὴν αὔξησιν, ἀνάγκη καὶ τὸ ἥμισυ ἐν ἡμίσει ἢ ἐν ἡμίσει ἥμισυ ἀλλοιοῦσθαι ἢ αὔξεσθαι ὑπὸ τῆς ἡμισείας δυνάμεως ἢ ὑπὸ τῆς ἡμισείας τὸ ὅλον ἐν διπλασίῳ χρόνῳ ἀλλοιωθήσεται. οὐδὲ γὰρ τοῦ ὅλου πάντως κινητικὴ ἡ ἡμίσεια δύναμις, ἀλλ᾽ εἰ ἔτυχε τοσαύτη ἐστὶν ἡ ἡμίσεια, ὡς μὴ ἰσχύειν ἔτι ἀλλοιοῦν ὅλως ἢ αὔξειν. ἀλλ᾽ ἐν ὅσοις μὲν ἐπὶ τῆς φορᾶς ἐσῴζετο ἡ ἀναλογία, ἐν τούτοις καὶ ἐπὶ τούτων σωθήσεται τῶν κινήσεων, ἐν ὅσοις δὲ ἐπ᾽ ἐκείνης ἐδείχθη μὴ προϊοῦσα ἡ ἀναλογία, ἐν τούτοις καὶ ἐπὶ ταύτης οὐ προελεύσεται. τοῦτο μὲν οὖν ἔστω τέλος καὶ τῆς τοῦ ἑβδόμου τοῦδε βιβλίου κατὰ τὸ δυνατὸν ἐξηγήσεως.

Οὐ χεῖρον δὲ ἴσως καὶ τοῦτο διὰ κεφαλαίων ἐπιδραμεῖν. δείκνυσιν οὖν εὐθὺς ἐν ἀρχῇ, ὅτι πᾶν τὸ κινούμενον ὑπό τινος ἄλλου παρ᾽ ἑαυτὸ κινεῖται εἴτε ἔμψυχον εἴη εἴτε ἄψυχον, εἶτα ὅτι ἔστι τὸ πρώτως κινοῦν,

1 τινὰς προϊούσας μέχρι τινὸς F 2 καὶ ἐπ᾽ Arist. 3 αὐτῶ μὲν ὄντων ἀνάγκη F 4 καὶ (ante τὰς) om. M καὶ (ante ἐπὶ) om. M 8 αὐξάνεται Arist. 13 Α] πρώτου F 13 διπλασίονι M ut in proximis saepius 14 καὶ post αὐτὸ add. M ἀλλοιωτικόν F 15 ἐν primum om. M 15. 16 καὶ τὸ ἥμισυ τῶ ἡμίσει F 16 αὐξηθείσης] desidero ἀλλοιωθείσης ἐν τῶ ἴσω F 16. 17 διπλασίων δύναμις om. F διπλάσιον M 17 οὕτω] τοῦτο M 18 εἰς τοσόνδε M 19 τοσούτου ἀλλοίωται τήνδε τινὸς M 20 τὸ ἥμισυν ἐν ἡμίσει ἢ ἐν ἡμίσει ἢ ἥμισυν M 23 εἰ] οἱ sic M 24 ἢ αὔξειν ὅλως F 26 post δὲ add. καὶ M μὴ om. F ἐν om. M 27 μὲν om. F ἔσται FM 27. 28 τέλος ἡ τῆς τοῦ ζ τούτου M 28 βυβλίου a ut solet 29 κεφαλαίων, αι in ras. A 30 ἀλλ᾽ οὐ παρ᾽ ἑαυτοῦ F 31 ἔστι τὸ] ἔστι τι τῷ M

καὶ οὐκ ἐπ' ἄπειρον ἄλλο ἄλλο κινεῖ, ἀλλ' ἔστι τι ὃ κινεῖ μὴ ὑπ' ἄλλου κι- 255v νούμενον. δείκνυσι δὲ αὐτὸ ἐκ τοῦ, εἰ ἄπειρα εἴη τὰ κινοῦντα καὶ κινούμενα ἅμα καὶ ἐν τῷ αὐτῷ, συμβαίνειν τὴν τῶν ἀπείρων κίνησιν ἐν πεπερασμένῳ γίνεσθαι χρόνῳ, ὅπερ ἀδύνατον ἐδείχθη ἐν τῷ πρὸ τούτου βιβλίῳ· εἶτα ἐφιστάνει τῷ εἰρημένῳ, ὡς οὐδὲν κωλύει τὰς τῶν ἀπείρων κινήσεις ἅμα γίνεσθαι ἐν πεπερασμένῳ χρόνῳ, ἀλλὰ χρὴ δεῖξαι ὅτι μία ἄπειρος ἡ ἐκ πασῶν γίνεται κίνησις· οὕτω γὰρ συναχθήσεται τὸ ἀδύνατον. δείκνυσιν οὖν ὅτι τὸ κατὰ τόπον κινοῦν προσεχῶς τὴν σωματικὴν κίνησιν καὶ μὴ δι' ἄλλου ἀνάγκη ἢ συνεχὲς ὂν τῷ κινουμένῳ ἢ ἁπτόμενον κινεῖν, ὥστε ἓν εἶναί πως πάντα καὶ μίαν τὴν τοῦ ἑνὸς κίνησιν. ἐπειδὴ δὲ τῇ ὑποθέσει τῇ λεγούσῃ ἄπειρα εἶναι τὰ κινοῦντα καὶ κινούμενα ἠκολούθησε τὸ ἀδύνατον, ἵνα μή τις εἴπῃ μηδὲν εἶναι δεδειγμένον, εἰ ὑποθέσει τὸ ἀδύνατον ἠκολούθησε, καλῶς ἐπήγαγεν ὅτι ἡ ὑπόθεσις ὡς ἐνδεχομένη εἴληπται· τοῦ δὲ ἐνδεχομένου | τεθέντος οὐκ ἔδει τι ἀδύνατον ἀκολουθεῖν· εἰ οὖν ἀδύνατόν τι ἠκολού- 256r θησεν, οὐκ ἦν ἐνδεχόμενον τὸ ἄπειρα εἶναι τὰ κινοῦντα καὶ κινούμενα.

Χρησάμενος δὲ τῷ τὸ προσεχῶς κινοῦν τὴν σωματικὴν κίνησιν ἢ ἅπτεσθαι ἢ συνεχὲς εἶναι τῷ κινουμένῳ καὶ ἐκ τούτου λαβὼν ἓν εἶναί πως τὰ κινοῦντα καὶ κινούμενα καὶ διὰ τοῦτο καὶ τὴν κίνησιν μίαν καὶ ἄπειρον, ᾧ τὸ ἀδύνατον ἀκολουθεῖ, ἐφεξῆς αὐτὸ τοῦτο δείκνυσιν ἐπὶ τῶν τριῶν εἰδῶν τῆς κινήσεως, ὅτι ἅμα ἐστὶ τὸ κινοῦν καὶ κινούμενον ὡς μηδὲν αὐτῶν εἶναι μεταξύ. καὶ πρῶτον ἐπὶ τῆς φορᾶς· τῶν γὰρ κατὰ τόπον κινουμένων τὰ μὲν ὑφ' ἑαυτῶν κινεῖται, τὰ δὲ ὑπ' ἄλλων· καὶ τὰ μὲν ὑφ' ἑαυτῶν κινούμενα ὡς τὰ ἔμψυχα ἐναργῶς ἅμα ἔχει τὸ κινοῦν καὶ τὸ κινούμενον (οὐ γὰρ ἔστι ⟨τι⟩ μεταξὺ ψυχῆς καὶ σώματος), τὰ δὲ ἔξωθεν καὶ βίᾳ κινοῦντα ἢ ὠθεῖ ἢ ἕλκει ἢ ὀχεῖ ἢ δινεῖ· καὶ γὰρ αἱ ἄλλαι πᾶσαι κινήσεις εἰς ταύτας ἀνάγονται. καὶ τῶν τεττάρων δὲ τὴν ὄχησιν καὶ τὴν δίνησιν ὑπὸ τὴν ὦσιν καὶ τὴν ἕλξιν ἀναγαγὼν ἐπὶ τούτων δείκνυσιν, ὅτι τοῦ κατὰ τόπον κινοῦντος καὶ κινουμένου οὐδέν ἐστι μεταξὺ ἀπὸ τοῦ ὁρισμοῦ τῆς ὤσεως καὶ τῆς ἕλξεως τὴν ἀπόδειξιν ποιούμενος. εἶτα ὅτι καὶ τοῦ ἀλλοιοῦντος καὶ ἀλλοιουμένου οὐδέν ἐστι μεταξὺ δείκνυται· εἰ γὰρ τὰ σώματά ἐστι τὰ κατὰ τὰς παθητικὰς ποιότητας ἀλλοιοῦντα καὶ ἀλλοιούμενα, οὔτε δὲ τὸ σῶμα εἰς κεχωρισμένον σῶμα δρᾷ οὔτε ἡ ποιότης χωρὶς τοῦ σώματος ἐνεργεῖ, οὐκ ἂν εἴη τι μεταξὺ τῶν ἀλλοιούντων καὶ ἀλλοιουμένων. κἂν γὰρ ὁ ἀὴρ ᾖ μεταξύ, οὗτός ἐστι τὸ προσεχῶς κινοῦν.

---

1 ἐπ' om. M κινεῖται ἀλλ' M 2 ἐκ τοῦ om. M εἰ] εἰς F 3 συμβαίνειν M: συμβαίνει aAF 4 χρόνῳ γίνεσθαι F 6 ἡ (ante ἐκ) om. F 7 κινεῖν F 8 κινούμενον F 9 ὂν] ᾗ M 10 τὴν] τὸν a δὲ καὶ a 11 τὸ ἀδύνατον — ἠκολούθησε (12) om. F 15 οὐκ om. M τὰ κινοῦν τὰ κινούμενα M post κινούμενα add. sed del. ἠκολούθησε F 16 δὲ τῷ] οὖν F προσεχὲς M 18 καὶ ante τὴν] κατὰ M: om. a 22 ἀφ' F κινοῦνται F ἀπ' ἀλλήλων F 23 ἐναργὲς F 24 καὶ τὸ superscr. A[1] τι a: om. AF: post μεταξὺ M ψυχῇ M 25 καὶ om. a κινούμενα M ἢ δινεῖ ἢ ὀχεῖ F 27 ὦσιν] ὅσην M ἕξιν aM τούτων FM: abscissa A: ταύτης a 29 τῆς (post καὶ) om. F 30 καὶ ἀλλοιουμένου om. M καὶ τοῦ a 32 οὔτε δὲ] οὔτε γὰρ M

ἐφεξῆς δὲ ὅτι καὶ τοῦ πρώτως αὔξοντος καὶ αὐξομένου οὐδέν ἐστι μεταξὺ 256r ἀλλὰ τοῦ μειοῦντος καὶ μειουμένου, εἴπερ πρώτως αὔξει τὸ προστιθέμενον καὶ πρώτως μειοῖ τὸ ἀφαιρούμενον· ταῦτα δὲ συνεχῆ ἐστι τῷ αὐξομένῳ καὶ μειουμένῳ· τῶν δὲ συνεχῶν οὐδέν ἐστι μεταξύ.

Χρησάμενος δὲ τῷ τὸ ἀλλοιούμενον ὑπὸ τῶν αἰσθητῶν ἀλλοιοῦσθαι κατὰ τὰς παθητικὰς ποιότητας δείκνυσι τοῦτο ἐκ τοῦ κατὰ μηδεμίαν ἄλλην ποιότητα γίνεσθαι ἀλλοίωσιν· οὔτε γὰρ ἡ κατὰ τὸ σχῆμα μεταβολὴ οὔτε ἡ κατὰ τὴν ἕξιν ἀλλοιώσεις εἰσίν, ἀλλὰ γενέσεις μᾶλλον. ἔτι δὲ καὶ ἄλλως δείκνυσιν ὅτι ἡ κατὰ τὴν ἕξιν μεταβολὴ οὐκ ἔστιν ἀλλοίωσις· αἱ γὰρ ἀρεταὶ καὶ αἱ κακίαι συμμετρίαι καὶ ἀσυμμετρίαι εἰσί· ταῦτα δὲ πρός τι, τῶν δὲ πρός τι οὐκ ἔστιν ἀλλοίωσις οὐδὲ κίνησις ὅλως ἢ μεταβολὴ καθ' αὑτό· ὥστε κατὰ τὰς ἕξεις οὐκ ἔστιν ἀλλοίωσις, ἀλλοιουμένων δέ τινων ἐπιγίνονται. δείξας δὲ ταῦτα πρῶτον ἐπὶ τῆς σωματικῆς ἀρετῆς καὶ κακίας μεταβαίνει καὶ ἐπὶ τὰς τῆς ψυχῆς ἕξεις καὶ δείκνυσιν, ὅτι καὶ αὗται πρός τί εἰσι καὶ ὅτι γίνονται ἀλλοιουμένου τοῦ αἰσθητικοῦ καὶ αἱ ἠθικαὶ ἀρεταὶ καὶ αἱ τοῦ νοητικοῦ μέρους. καὶ συμπεραίνεται λοιπόν, ὅτι ἡ ἀλλοίωσις ὑπὸ τῶν αἰσθητῶν ἐν τῷ αἰσθητικῷ μορίῳ γίνεται τῆς ψυχῆς κατὰ τὰς παθητικὰς ποιότητας.

Δείξας δὲ οὕτως, ὅτι οὐδέν ἐστι μεταξὺ τοῦ τε κινοῦντος καὶ τοῦ κινουμένου κατά τε φορὰν καὶ κατὰ αὔξησιν καὶ μείωσιν καὶ κατὰ ἀλλοίωσιν, ἐφεξῆς ζητεῖ, εἰ πᾶσα κίνησις πάσῃ συμβλητή ἐστι κατὰ τὰς ἰδίας τῆς κινήσεως διαφοράς, τό τε θᾶττον καὶ τὸ βραδύτερον· καὶ δείκνυσιν, ὅτι οὐ πᾶσαι, ἀλλ' αἱ κατὰ τὸ ἄτομον εἶδος ὁμοειδεῖς, αἵτινες μόνῳ τῷ ἀριθμῷ διαφέρουσι. δείκνυσι δὲ τοῦτο καθ' ἑκάστην κίνησιν καὶ μεταβολήν· καὶ πρῶτον ἐπὶ τῆς φορᾶς, ὅτι ἡ κύκλῳ τῇ ἐπ' εὐθείας οὐκ ἔστι συμβλητή, ἐπεὶ ἔσται ἴση εὐθεῖα περιφερεῖ, ὅπερ ἀδύνατον. ἔτι δὲ μᾶλλον φορὰ ἀλλοιώσει οὐκ ἔσται συμβλητή, ἐπεὶ ἔσται ἴσον πάθος μήκει. εἶτα ἐνίσταται πρὸς τὸ μὴ εἶναι συμβλητὰς τὰς φορὰς τήν τε ἐπὶ τῆς εὐθείας καὶ τὴν ἐπὶ τῆς περιφερείας μηδὲ αὐτὰς τὰς γραμμάς. καὶ λύει τὴν ἔνστασιν εἰς τὸ αὐτὸ ἀδύνατον ἀπαγαγὼν τὸ ἴσην ἔσεσθαι εὐθεῖαν περιφερείᾳ. ἀπορήσας δὲ ἐφ' ἑκάτερα περὶ τοῦ συμβλητὰς εἶναι ἢ μὴ τάς τε γραμμὰς τήν τε εὐθεῖαν καὶ τὴν περιφέρειαν καὶ τὰς ἐπ' αὐτῶν κινήσεις καθολικόν τινα κανόνα παραδίδωσιν, καθ' ὃν δυνατὸν τάς τε συμβλητὰς καὶ τὰς ἀσυμβλήτους κινήσεις διακρίνειν, τὰς μὲν ὁμώνυμον ἐχούσας τὸ ταχὺ καὶ βραδὺ ἀσυμβλήτους λέγων, τὰς δὲ μὴ ὁμώνυμον ἀλλὰ συνώνυμον συμβλητάς. εἶτα ἐνίσταται πρὸς τοῦτον τὸν κανόνα τὸ πολὺ καὶ τὸ διπλάσιον παρα-

1 ἐστι om. F 2 ἄξει F προτιθέμενον M 3 συνεχῶς F 5 τῷ om. F αἰσθητῶν] συνεχῶν F 6 δείκνυσι aM: δεικνὺς AF ἄλλων (compend.) F 11 οὐδὲ κίνησις om. M ἢ] ἡ M κατὰ] καὶ ut v. 17 F 13 δὲ ὅτι ταῦτα M post μεταβαίνει add. δὴ M 14 καὶ (post ὅτι) om. F ὅτι post καὶ om. sed in marg. supplevit M 15 διανοητικοῦ F 17 γίνονται M 18 οὕτως om. F ὅτι] ὡς M 19 κατά primum om. F φθορὰν M ante αὔξησιν add., sed del. τὴν F 21 τὸ (post καὶ) om. F 24 τῆς ἐπ' εὐθείας M 25 ἔτι] ὅτι M 26 ἐπεὶ ἔστι F 27 διαφορὰς FM ἐπ' εὐθείας F 29 αὐτὸ om. M 30 ἐφ' om. M 31 τήν τε] καὶ τὴν F περιφερῆ M καθόλον M 32 παραδίδωσι κανόνα a τὰς (post καὶ) om. F 33 μὲν οὖν M

τιθεὶς ἐπὶ ὕδατος καὶ ἀέρος συνωνύμως λεγόμενα καίτοι ἀσυμβλήτων κατὰ ταῦτα ὄντων τοῦ ὕδατος καὶ τοῦ ἀέρος, διότι ὁ δοκῶν πλείων εἶναι ἢ διπλάσιος ἀὴρ κατὰ τὸν ὄγκον ἐλάττων ἐστὶ κατὰ τὴν δύναμιν. καὶ ἐφιστάνει, ὅτι καὶ τὸ πολὺ καὶ τὸ διπλάσιον ὁμωνύμως καὶ οὐ συνωνύμως τοῦ ἀέρος καὶ τοῦ ὕδατος κατηγορεῖται, οὐ δοκεῖ δὲ ὁμώνυμα, ὅτι καὶ οἱ ὁρισμοὶ αὐτῶν ἐξ ὁμωνύμων σύγκεινται. εἶτα καὶ ἄλλον διορισμὸν ἐπάγει τῶν συμβλητῶν τὸ δεῖν τὸ πρῶτον δεδεγμένον τὰ συνωνύμως κατηγορούμενα ταὐτὸν εἶναι τῷ εἴδει. οὕτω γὰρ ἵππον κυνὸς λευκότερον λέγομεν, καίτοι διαφέροντα κατ' εἶδος, διότι τὸ πρώτως δεξάμενον τὸ λευκὸν ἡ ἐπιφάνεια ταὐτόν ἐστιν ἐν ἀμφοτέροις τῷ εἴδει. καὶ πρὸς τοῦτον δὲ ἐνίσταται τὸν λόγον λέγων οὕτω πάντα δυνατὸν εἶναι τὰ ὁμώνυμα ἐκβάλλειν, εἰ διὰ τὴν διαφορὰν τῶν δεχομένων διάφορα γίνεται τὰ ἐνυπάρχοντα τὰ αὐτὰ ὄντα τῇ φύσει. καὶ ἐφίστησιν, ὅτι οὐδὲ δυνατὸν τὰ αὐτὰ τῇ φύσει ἐν διαφόροις εἴδεσιν ὑπάρχειν· ἓν γὰρ ἑνὶ ὑπάρχει πρώτως οἷον τὸ χρῶμα τῇ ἐπιφανείᾳ. εἶτα διδάσκει, ὅτι οὐκ ἀρκεῖ τὸ μὴ εἶναι ὁμώνυμα πρὸς τὸ συμβλητὰ εἶναι, ἀλλὰ χρὴ τοῦ αὐτοῦ εἴδους εἶναι τοῦ ἐσχάτου καὶ αὐτὰ καὶ τὰ ἐν οἷς ἐστι· τὸ γὰρ λευκὸν καὶ τὸ μέλαν οὐκ ἔστιν ὁμωνύμως χρώματα, ἀλλὰ συνωνύμως. καὶ | ὅμως οὐ συγκρίνεται, πότερον αὐτῶν 256r μᾶλλον χρῶμα, ἐπειδὴ μὴ τοῦ αὐτοῦ ἐστιν εἴδους, ἀλλ' ὁμογενῆ μόνον. 256v ὥστε, φησί, καὶ ἐπὶ κινήσεως μόναι εἰσὶ συμβληταὶ κινήσεις αἱ κατὰ τὸ αὐτὸ εἶδος τὸ ἔσχατον, ὃ οὐκέτι καὶ γένος ἐστί, γινόμεναι ἐν τῷ αὐτῷ κατ' εἶδος ὑποκειμένῳ. προστίθησι δὲ καὶ τὴν αἰτίαν, δι' ἣν τῶν ὁμωνύμων τινὰ συμβλητὰ δοκεῖ εἶναι ὥσπερ τὸ πολὺ καὶ τὸ διπλάσιον· διότι γάρ, φησί, τῶν ὁμωνύμων τὰ μὲν πολὺ ἀπέχει τοῦ φύσει τὰ αὐτὰ εἶναι ὡς τὰ ἀπὸ τύχης καὶ κατὰ ἀναλογίαν, τὰ δὲ ἐγγυτέρω ἐστίν. ἐπειδὴ δὲ συμβλητὰς εἶπεν κινήσεις τὰς τῶν ἐν ἴσῳ χρόνῳ ἴσα κινουμένων, ἐπὶ δὲ ἀλλοιώσεως κατὰ ποιότητα γινομένης τῆς παραβολῆς οὐκ ἔστιν εἰπεῖν τὸ ἴσον, ζητεῖ, πῶς ἐπὶ τούτων τὰς συμβλητὰς ῥητέον, καὶ λέγει ὅτι ἀντὶ τοῦ ἴσου καὶ ἀνίσου τὸ ταὐτὸν καὶ ἕτερον καὶ τὸ ὅμοιον καὶ ἀνόμοιον ληπτέον, ὥστε τὰ ὡσαύτως ἢ ὁμοίως μεταβάλλοντα ἐν ἴσῳ χρόνῳ ἰσοταχῶς λέγεσθαι ἀλλοιοῦσθαι. ὅταν δὲ τὸ μὲν πάθος ὅμοιον ἢ οἷον λεύκανσις, αἱ δὲ λευκαινόμεναι ἐπιφάνειαι ἴσαι ἢ ἄνισοι, τότε συμβαίνει τὴν ἀλλοίωσιν κατὰ μὲν τὸ πάθος ὁμοίαν ἢ ἀνομοίαν εἶναι, κατὰ δὲ τὸ ὑπο-

---

1. 2 κατ' αὐτὰ F   2 τοῦ ἀέρος καὶ τοῦ ὕδατος F   ἢ om. F   3 κατὰ alt. om. F   4 οὐ om. F   5 καὶ τοῦ ὕδατος καὶ τοῦ ἀέρος M   6 σύγκειται M: idem, sed corr. A[1]   διο//////ρισμὸν A: ὁρισμὸν M   7 δεδειγμένον FM   8 ταῦτα F   9 διότι τὸ] διότι τὲ F   10 ἐν ἀμφοτέροις ταυτόν ἐστιν F   ἐν om. M   10. 11 ἐνίστανται M   11 βάλλειν M   13 ἐφίσταται F   τῇ] τὰ A   14 πρώτως ὑπάρχει F   15 τῇ om. F   16 εἴδους εἶναι] εἰδέναι M   17 καὶ (ante τὰ) om. M   ἐστι om. F   ὁμώνυμα F   21 αὐτὸ om. F   ἔσχατον καὶ οὐκ ἐπὶ γένος F   23 ὥσπερ] ὡς πρὸς F   25 ὡς τὰ] ὡς τὸ M   καὶ (ante κατὰ) om. M   ἐγγύτερον F   26 τὰς κινήσεις τὰς M   27 μεταβολῆς M   28 ζητεῖν ἐπὶ F   29 ἴσου καὶ om. M   τὸ (ante ὅμοιον) om. a   30 τὰ om. a   31 λέγεται F   32 ἴσοι M

κείμενον ἴσην ἢ ἄνισον. παραδοὺς δὲ οὕτω τὴν διάρθρωσιν τῶν συμβλητῶν κινήσεων ἐπί τε φορᾶς καὶ ἀλλοιώσεως καὶ τὴν αὔξησιν καὶ μείωσιν ὡς ἐκ τούτων δήλας παραδραμὼν (ἡ γὰρ τοῖς ὁμοειδέσιν ἐν ἴσῳ χρόνῳ ἴση γινομένη δι' ὅλου προσθήκη ἰσοταχὴς αὔξησίς ἐστι καὶ ἡ ἀφαίρεσις ἡ τοιαύτη μείωσις ἰσοταχής), ταύτας οὖν παραδραμὼν ἐπὶ τὴν γένεσιν ἦλθε καὶ φθοράν. καὶ ζητεῖ, ποία γένεσις γενέσει ἰσοταχὴς λέγεται ἢ ἀνισοταχής· καί φησιν ἀνισοταχεῖς εἶναι, ὅταν ἐν τῷ αὐτῷ ἴσῳ χρόνῳ τοῦ μὲν πλείων τοῦ δὲ ἐλάττων ἀριθμὸς μορίων ἐν ὁμοειδέσι γίνηται. 256v

Καὶ ἐπὶ τούτοις ἄλλο τι προστίθησι θεώρημα οἰκεῖον τῷ περὶ τῆς τῶν κινήσεων συγκρίσεως λόγῳ· παραβάλλει γὰρ τό τε κινοῦν καὶ τὸ κινούμενον καὶ τὸν χρόνον καὶ τὸ διάστημα καὶ τὰς πρὸς ἄλληλα αὐτῶν ἀναλογίας ἐπιζητεῖ, εἰ ὥσπερ ἡ πολλαπλασία δύναμίς τινος δυνάμεως κινούσης τι πολλαπλάσιον ἐκείνου κινεῖ, οὕτω καὶ τὸ πολλοστημόριον τῆς κινούσης τι δυνάμεως τὸ πολλοστημόριον τοῦ ὑπ' ἐκείνης κινουμένου κινήσει ⟨καὶ⟩ εἰ ἑκατὸν ἄνθρωποι τὴν ναῦν κινοῦσιν, εἰ καὶ ὁ εἷς τὸ ἑκατοστὸν τῆς νεὼς κινήσει ἐν τῷ αὐτῷ χρόνῳ τὸ αὐτὸ διάστημα ἢ τὴν ὅλην ναῦν τὸ ἑκατοστὸν τοῦ διαστήματος. ποιεῖται δὲ τὸν λόγον ἐπὶ πρώτης τῆς φορᾶς, προλαβὼν ὡς ἀξιώματα τὸ πᾶν τὸ κινοῦν τὶ κινεῖν καὶ ἐν χρόνῳ καὶ ἐπὶ τοσόνδε. διελὼν δὲ πρῶτον τὸ βάρος τὴν αὐτὴν δύναμιν τὸ ἥμισυ τοῦ βάρους ἐν τῷ αὐτῷ χρόνῳ διπλάσιον διάστημα κινεῖν φησιν. εἶτα τὸν χρόνον διελὼν διῃρημένου τοῦ βάρους τὸ ἥμισυ τοῦ βάρους ἐν τῷ ἡμίσει χρόνῳ ὑπὸ τῆς αὐτῆς δυνάμεως τὸ ἥμισυ τοῦ διαστήματος κινήσεσθαί φησιν. εἶτα τὸ διάστημα διελὼν τοῦ βάρους τοῦ ἐξ ἀρχῆς μένοντος συνδιαιρεῖ τὸν χρόνον. καὶ τότε τετάρτην ἀναλογίαν ἐπάγει τὴν δύναμιν μερίζων καὶ τὸ βάρος, καὶ λέγει ὅτι ἡ ἡμίσεια δύναμις τὸ ἥμισυ τοῦ βάρους ἐν τῷ ἐξ ἀρχῆς χρόνῳ τὸ ἐξ ἀρχῆς διάστημα κινήσει· εἶτα τῆς μὲν δυνάμεως τὸ ἥμισυ λαμβάνει, βάρος δὲ τὸ ἐξ ἀρχῆς καὶ χρόνον ἐκεῖνον, καὶ λέγει ὅτι τὸ ἥμισυ κινήσει τοῦ διαστήματος. ταύτην δὲ τὴν ἀναλογίαν εὐθὺς ἀναιρεῖ· εἰ γὰρ μέρος τι τῆς δυνάμεως τὸ ὅλον βάρος ἐν ὁσῳοῦν χρόνῳ διάστημά τι κινήσει, ἡ ναῦς ἂν ἡ ὑπὸ ἑκατὸν ἀνδρῶν νεωλκουμένη τοσόνδε διάστημα καὶ ὑπὸ ἑνὸς ἕλκοιτο ἂν ἐν τῷ αὐτῷ χρόνῳ τὸ ἑκατοστὸν τοῦ διαστήματος, ὃ ἐκίνησαν οἱ ἑκατὸν νεωλκοί, ἢ καὶ τὸ αὐτὸ διάστημα ἐν ἑκατονταπλασίῳ χρόνῳ. εἰπὼν δὲ μὴ πάσης δυνάμεως τὴν ἡμίσειαν δυνα-

3 τούτου M 4 καὶ ἡ] ἡ om. a 5 τὴν] τε F 6 καὶ τὴν M ποῖα γένεσις ποία γενέσει συμβλητὴ F 7 αὐτῷ om. M πλείω M 8 μόριον M γίνεται F 9 τι om. a οἰκεῖον post λόγῳ F: ante θεώρημα M 10 τὸ (post καὶ) om. F 12 ζητεῖν M 13 τῆς κινούσης — πολλοστημόριον (14) om. F 14 πολλαστημόριον sic M ὑπ'] ἐπ' M καὶ a: om. AFM 15 εἰ καὶ] καὶ M νηός F 17 τῆς πρώτης M 18 ὡς om. FM fortasse ἀξίωμα 19 ἐν τῷ — βάρους (21) om. F 21 διῃρημένον M τοῦ χρόνου F 24 τότε a: τὸ AF: om. M τέταρτον τὴν F τετάρτη ἀναλογία M 25 ἡμίσει, sed corr. A[1] 28 ἥμησι M

ήσ μτ´
κινει A διαστη (omisso τοῦ) F 29 μέρει τι M 30 ἂν ἢ F νεουλκουμένη F 32 ὃ] ὃ οὐκ M ἢ om. FM 33 δὲ (ante μὴ) om. M μὴ om. F

σθαι τὸ αὐτὸ τῇ ὅλῃ βάρος κινεῖν ἢ ὅλως κινεῖν τι βάρος, διὰ τούτου 256v καὶ τὸν Ζήνωνος λύει λόγον τὸν ἐπὶ τοῦ κέγχρου. εἰ γὰρ ὁ μέδιμνος, φησί, τοῦ κέγχρου καταπεσὼν ψοφεῖ, καὶ ὁ εἷς κέγχρος ψοφήσει καὶ τὸ μυριοστὸν τοῦ κέγχρου. λύει οὖν τοῦτον τὸν λόγον λέγων μὴ πᾶσαν δύναμιν παντὸς βάρους κινητικὴν εἶναι μηδὲ ἐν ὁσῳοῦν χρόνῳ. οὕτω δὲ μηδὲ πᾶν μέγεθος ψοφεῖν. καὶ συνελὼν τὸν λόγον λέγει ὅτι μερισθείσης μὲν τῆς δυνάμεως οὐ σῴζεται ἡ ἀναλογία, ἐπειδὴ μὴ πᾶσα δύναμις καὶ ἡ ἐλαχίστη κινεῖν ἢ ψοφεῖν δύναται, συντιθεμένης δὲ σῴζεται. δείξας οὖν ἐπὶ τῆς φορᾶς ταῦτα, λέγει ὅτι καὶ ἐπὶ τῶν ἄλλων κινήσεων, ἐπειδὴ αἱ ἀρχαὶ αἱ αὐταί εἰσι, τό τε κινοῦν καὶ τὸ κινούμενον καὶ ὁ χρόνος καὶ τὸ διάστημα, καὶ τὰ ἀπὸ τούτων συμβαίνοντα τὰ αὐτὰ ἔσται· ὥστε ἐν ὅσοις μὲν ἐπὶ τῆς φορᾶς σῴζεται ἡ ἀναλογία, ἐν τούτοις καὶ ἐπὶ τῶν ἄλλων κινήσεων σωθήσεται, ἐν ὅσοις δὲ ἐπ' ἐκείνης οὐ προεχώρει ἡ ἀναλογία, ἐν τούτοις καὶ ἐπὶ τούτων οὐ προχωρήσει.

---

1 τοῦ ὅλου F   κινεῖν ἢ — βάρος om. FM   τοῦτο FM   2 τῆς κέγχρου FM 3 τῆς κέγχρου FM   4 τῆς κέγχρου M   5 κινητικὸν a   ὁσωνοῦν M   μηδὲ] μὴ F   7 καὶ (post δύναμις) om. M   8 ψοφεῖν ἢ κινεῖν FM   συντιθεμένη M   συντιθεμένης — δείξας om. F   οὐκοῦν F   11 σημαίνοντα M   ἐστι F   13 ἐπ'] πρὸ a   ἐκείνοις M   προχωρεῖ FM   14 sequitur in M: σιμπλικίου φιλοσόφου εἰς τὸν ζον τῆς τοῦ ἀριστοτέλους φυσικῆς ἀκροάσεως τέλος

ΣΙΜΠΛΙΚΙΟΥ ΦΙΛΟΣΟΦΟΥ ΕΙΣ ΤΟ Θ ΤΗΣ ΑΡΙΣΤΟΤΕΛΟΥΣ ΦΥΣΙ- 257r ΚΗΣ ΑΚΡΟΑΣΕΩΣ ΥΠΟΜΝΗΜΑ Ο ΕΣΤΙΝ ΟΓΔΟΟΝ.

Τῆς Φυσικῆς ἀκροάσεως τοῦ Ἀριστοτέλους τὸ τελευταῖον βιβλίον, ὃ κατὰ μὲν τὸν ἀριθμὸν ὄγδοον τῆς ὅλης πραγματείας ἐστί, κατὰ δὲ τὴν τῶν στοιχείων τάξιν Θ τοῖς Περιπατητικοῖς ἐπιγράφειν ἔθος, πολλῶν καὶ καλῶν ἐστι θεωρημάτων μεστόν· τῇ τε γὰρ περὶ τῶν φυσικῶν ἀρχῶν πραγματείᾳ τέλος ἄριστον ἐπιτίθησιν ἀίδιον οὖσαν τὴν πρώτην φυσικὴν κίνησιν ἀποδεικνύον καὶ τὴν ἀιδιότητα τοῦ παντὸς διὰ τῆς ἀιδίου κινήσεως λαμπρῶς ἀνακηρῦττον καὶ τὸ δὴ μέγιστον τὴν φυσικὴν ἅπασαν θεωρίαν τῆς πρώτης ἐξάπτον φιλοσοφίας, καὶ πᾶσαν τὴν φυσικὴν ὕπαρξιν τῆς ὑπερφυοῦς αἰτίας ἐξηρτημένην ἀποδεικνύον, ὅταν καὶ κινούμενον πᾶν τὸ σῶμα τὸ φυσικὸν ἀποδείξῃ καὶ πᾶν τὸ κινούμενον ὑπό τινος κινεῖσθαι. καὶ τὸ πρώτως καὶ κυρίως κινοῦν τῆς ἀκινήτου καὶ ἀεὶ κατὰ τὰ αὐτὰ καὶ ὡσαύτως ἐχούσης οὐσίας ἐκφαίνῃ. τοιοῦτον οὖν ἔχον σκοπὸν τὸ βιβλίον, εἰκότως ἂν εἴη πάσης ἀντιληπτικῆς προθυμίας ἐπάξιον. ἐπειδὴ δὲ τῶν ἐφ᾽ ἡμῶν τις γεγονότων τελχίνων, οὐδὲν ἡγούμενος νεανικὸν ἀνθρώποις μόνοις βασκαίνειν καὶ διὰ τοῦτο πρὸς τὸν οὐρανὸν αὐτὸν καὶ τὸν ὅλον κόσμον τὴν ἑαυτοῦ βασκανίαν ἐκτείνων, δεινὸν ἡγεῖται τὴν τούτων ἀιδιότητα. καὶ παρακουσμάτων τινῶν οὐκ εὐτυχῶς οὐδὲ εὐγνωμόνως ἀπὸ φιλοσοφίας μετασχὼν πρός τε

1 Titulum dedi ex A: σιμπλικίου φιλοσόφου ἐξήγησις εἰς τὸν τῆς τοῦ ἀριστοτέλους φυσικῆς ἀκροάσεως βιβλίον ὄγδοον rubr. M: ὑπόμνησις σιμπλικίου φιλοσόφου εἰς τὸ θ τῆς τοῦ ἀριστοτέλους φυσικῆς ἀκροάσεως ὅ ἐστιν ὄγδοον F: *ΣΙΜΠΛΙΚΙΟΥ ΥΠΟΜΝΗΜΑ ΕΙΣ ΤΟ ΟΓΔΟΟΝ ΤΗΣ ΑΡΙΣΤΟΤΕΛΟΥΣ ΦΥΣΙΚΗΣ ΑΚΡΟΑΣΕΩΣ* a 3 τὸ] τόδε M βυβλίον a (ut solet): om. M 4 τῶν] πάντων M 5 ἐπιγράφειν τοῖς περιπατητικοῖς ἔθος ἐστὶ F ἐπιγράφειν ex ἐπιγράφεται ut videtur A[1] 6 ἐστι post θεωρημάτων F: om. M πραγματείας M 7. 8 post ἀποδεικνύον add. ὅταν καὶ κινούμενον ἅπαν (cf. v. 11) F 9 ἀνακηρύττον aAM: ἀποδείκνυται F 10 ἐξάπτων F 11 ἅπαν F τὸ φυσικὸν σῶμα FM 12 post πρώτω (sic) καὶ in lac. III litt. omisit M 14 οὐσίας] αἰτίας F οὖν om. F ἂν M: om. aAF 15 ἐπειδή τις τῶν ἐφ᾽ ἡμῶν M τις] in mrg. τὸν φιλόπονον φησί recte A 16 νεσανικὸν M; an ἱκανὸν βασκαίνειν in lac. VI litt. om. M 18 τούτου F

τὰ ἐν τῇ Περὶ οὐρανοῦ δεδειγμένα περὶ ἀιδιότητος αὐτοῦ πέντε γέγραφε 257r πολύστιχα βιβλία, ὧν τὸ σαθρὸν καὶ πρὸς ἀνοήτους μόνους ἀκροατὰς τεθαρρηκὸς ἐπειράθην ἐπιδεῖξαι τὸ πρῶτον τῆς Περὶ οὐρανοῦ πραγματείας ἐξηγούμενος, τὸ δὲ ἕκτον αὐτοῦ βιβλίον πρὸς τὴν αἴδιον ἐνταῦθα δεδειγμένην κίνησιν καὶ τὸν αἴδιον χρόνον ἀνεζώσατο, διότι τούτων ἀνελέγκτων μενόντων ἀνάγκη πάντως ἦν αἴδιον εἶναι καὶ αὐτὸ τὸ τὴν αἴδιον κίνησιν ἐν χρόνῳ αἰδίῳ κινούμενον, ἔδοξέ μοι τοῦτο τὸ βιβλίον ἐπερχομένῳ καὶ τὰς πρὸς αὐτὸ γενομένας ἀντιλογίας, ὁποῖαί τινές εἰσι καὶ ἀπὸ ποίας ἕξεως προαγόμεναι, τοῖς φιλομαθεστέροις ἐπιδεῖξαι. πειράσομαι δὲ κἀνταῦθα μετὰ τὴν ἐξήγησιν τῶν Ἀριστοτέλους λόγων τὰς πρὸς αὐτοὺς ἐνστάσεις παρατιθεὶς οὕτω τὴν βάσανον αὐταῖς προσάγειν.

p. 250b11 Πότερον γέγονέ ποτε κίνησις οὐκ οὖσα πρότερον ἕως τοῦ οἷον ζωή τις οὖσα τοῖς φύσει συνεστῶσι πᾶσιν.

Ὅτι μὲν ὁ περὶ κινήσεως λόγος ἀναγκαῖος τῷ φυσικῷ, διὰ πολλῶν ἤδη πρότερον ἐπιδέδεικται· ὅτι δὲ τῷ περὶ κινήσεως λέγοντι προσήκει ζητεῖν, εἰ ἔστιν αἴδιος κίνησις ἢ οὕτως ἔχει, ὥστε ποτὲ γεγονέναι μὴ πρότερον οὖσαν καὶ φθείρεσθαι πάλιν, ὥστε μηκέτι εἶναι κίνησιν, οὐδεὶς ἂν ἀμφισβητήσοι· δῆλον δὲ ὅτι οὐ περὶ τῶν ὑπὸ σελήνην καθ' ἕκαστα κινήσεών τινος ζητεῖ (τούτων γὰρ ἑκάστη καὶ ἀρχὴν ἔχει καὶ τέλος), οὔτε εἰ ὡς μία καὶ συνεχής ἐστι κίνησις αἴδιος νῦν ζητεῖ (ὅπερ ὕστερον εὑρήσει), ἀλλὰ καθόλου περὶ κινήσεως, εἰ ἦν τις χρόνος ὅτε οὐκ ἦν κίνησις ὁποιαοῦν οὐδὲ ὅλως ἐκινεῖτό τι τῶν ὄντων, ἢ ἔσται τις χρόνος ὅτε οὐδὲν κινήσεται, ἢ ταῦτα μὲν ἀδύνατα φανεῖται, ἦν δὲ ἀεὶ καὶ ἔσται κίνησις, ὥστε τοῦτο, τουτέστι τὴν κίνησιν, ἀθάνατον καὶ ἄπαυστον ὑπάρχειν τοῖς οὖσιν. ἡ γὰρ κίνησις οὐ τῶν καθ' αὑτὰ ὑφεστηκότων, ἀλλὰ τῶν ἄλλοις ὑπαρχόντων ἐστί, τουτέστι ταῖς οὐσίαις, αἵπερ ὄντα κυριώτερόν εἰσι τῶν ἐν αὐταῖς τὸ

1 ἐν τῇ om. M post οὐρανοῦ add. οὐ M αὐτοῦ ut v. 4 libri 2. 3 τεθαρρηκὸς aM[2]: τεθαρρηκὼς AFM[1] 3 ἐπειράθη F ἀποδεῖξαι F 3. 4 τὸ πρῶτον τῆς Περὶ οὐρανοῦ πραγματείας ἐξηγούμενος] cf. Indices Heibergianae editionis et huius s. v. Ioannes 4 ἄιον, sed corr. A[1] ἐνταῦθα αἴδιον F 5 τὸν] τὸ a ἀνελέκτων F 6 καὶ om. M αἴδιον] αὐτὴν F 7 μοι] μέντοι F τὸ βιβλίον τοῦτο F: τούτω τῶ βιβλίω M 8 ἀντιλογίας γενομένας F ante τινές habet τι F 11 προσάγειν aM, corr. A[1]: προάγειν A[1]F 12 post Πότερον add. δὲ ex Arist. a: om. (ut Arist. K et Barber. I 136) AFM κίνησίς ποτε F 13 post τοῦ lac. 18 fere litt. relinquit M 14 ὁ om. M λόγω F φυσικῶν F 15 ἀποδέδεικται a 16 ἔστιν αἴδιος aM: ἐστινδιος (ιο in ras., αἰ super ν scriptis) A, in mrg. δέ A[1]: ἔστιν (om. αἴδιος) F ἔχειν a γέγονε ποτὲ M 17 οὖσα M φθείρεται F 17. 18 οὐδεὶς ἀμφισβητήσει F 18 ἀμφισβητήση M 19 ζητεῖ τινος M καὶ (post ἑκάστη) om. M εἰ aA[2]FM: om. A[1] 20 ὡς om. a καὶ om. F post αἴδιος iterat ἐστὶ F post ὅπερ add. ἐς F 21 εἰ εἴη χρόνος τις F 22 οὐδὲ κινηθήσεται F 25 γὰρ] δὲ M οὐ τῶν] αὐτῶν F αὐτὰ aM: αὐτὸ AF ἀλλὰ—ὑπαρχόντων om. F 26 τῶν οὐσιῶν F

εἶναι ἐχόντων. διὸ τοῖς οὖσιν ὑπάρχειν τὴν κίνησίν φησιν, οὐχ ὅτι μὴ 257r ὄν ἐστιν ἡ κίνησις, ἀλλ' ὅτι κυρίως ὄντα αἱ οὐσίαι καὶ δι' αὐτὰς τὰ συμβεβηκότα τοῦ εἶναι μετέχουσι. τὸ δὲ οἷον ζωή τις οὖσα τοῖς φύσει συνεστῶσι πᾶσι κατὰ τὴν Ἀριστοτέλους ἀκρίβειαν εἴρηται συμφωνοῦσαν τῷ Πλάτωνι· ζῆν γὰρ ἐκεῖνά φαμεν, ὅσα ἔνδοθεν ἀφ' ἑαυτῶν κινεῖται· εἰ οὖν καὶ τὰ φυσικὰ πάντα ἀρχὴν κινήσεως ἐν ἑαυτοῖς ἔχει τὴν φύσιν, ζῆν καὶ ταῦτα εἰκότως ἂν λέγοιτο κατὰ τὴν ἔνδοθεν ἐπιτηδειότητα πρὸς κίνησιν. καὶ γὰρ ἐσχάτη τῶν ζωῶν ἡ φύσις. διὸ καὶ ἐν ὑποκειμένῳ τῷ φυσικῷ σώματι τὸ εἶναι ἔχει καὶ οἷον ζῶν μᾶλλόν ἐστιν ἢ ζωὴ κυρίως. καὶ ἡ κατ' αὐτὴν κίνησις ἐπιτηδειότης ἐστὶ πρὸς κίνησιν, ὡς μαθησόμεθα ἐν τούτῳ τῷ βιβλίῳ· ὅτι δὲ καὶ τοῦτο τῷ Πλάτωνι συμφώνως ὁ Ἀριστοτέλης ἐφθέγξατο 'οἷον ζωὴν' εἰπὼν τὴν ὡς φυσικὴν ἔνδοθεν κίνησιν, ἄκουε τῶν ἐν τῷ δεκάτῳ τῶν Νόμων γεγραμμένων περὶ τῆς ἔνδοθεν κινήσεως· "ἐὰν ἴδωμέν που ταύτην γενομένην ἐν τῷ γηίνῳ ἢ ἐνύδρῳ ἢ πυροειδεῖ κεχωρισμένῳ ἢ καὶ ξυμμιγεῖ, τί ποτε φήσομεν ἐν τῷ τοιούτῳ πάθος εἶναι. μῶν ἄρα με ἐρωτᾷς, εἰ ζῆν αὐτὸ προσεροῦμεν, ὅταν αὐτὸ αὑτὸ κινῇ". ἀλλὰ ταῦτα περὶ τῆς κυρίως αὐτοκινήτου ζωῆς εἴρηται τῆς ψυχικῆς. διὸ καλῶς ὁ Ἀριστοτέλης οἷον ζωὴν εἶπεν εἶναι τὴν φυσικὴν κίνησιν καὶ οὐχ ἁπλῶς ζωήν, ὅτι ὃν ἔχει λόγον ἡ ψυχὴ πρὸς φύσιν, τοῦτον ἔχει τὸν λόγον ἡ κυρίως ζωὴ πρὸς τὴν φυσικὴν κίνησιν. ὁ δὲ Ἀλέξανδρος τὸ οἷον ζωή τις οὖσα τοῖς φύσει συνεστῶσι πᾶσιν ὡς δει|κτικὸν τοῦ ἀθάνατον 257v καὶ ἄπαυστον εἰρῆσθαι τὴν κίνησίν φησιν. εἰ γὰρ οὕτως ἔχει ἡ κίνησις πρὸς τὰ φυσικὰ ὡς ἡ ζωὴ πρὸς τὰ ἔμψυχα, ὡς ἀδύνατόν ἐστιν ἄνευ ζωῆς ἔμψυχα εἶναι, οὕτω καὶ φυσικὰ χωρὶς κινήσεως. εἰ οὖν ἀίδια τὰ φυσικὰ καθὸ φυσικά (οὔτε γὰρ ἤρξατό ποτε οὔτε εἰς τὸ μὴ εἶναι φθαρήσεται, εἴπερ ἡ τῶν φυσικῶν φθορὰ μεταβολή ἐστιν εἰς ἄλλο τι φυσικόν· ὕδατος γὰρ φθαρέντος ἀὴρ γίνεται), δῆλον ὅτι καὶ ἡ κίνησις, καθ' ἣν ἐστι φυσικά, ἀίδιός ἐστι. μήποτε δὲ ὁ Ἀριστοτέλης οὐκ ἀπὸ τῆς τῶν φυσικῶν ἀιδιότητος τὸ ἀίδιον τῆς κινήσεως ἔδειξεν. οὐδὲ γὰρ ἀποδέδεικταί που τέως ἀίδια τὰ φυσικά, ἀλλὰ ἀπ' αὐτοῦ τοῦ τῆς φυσικῆς κινήσεως ὁρισμοῦ, ὡς μαθησόμεθα, τὴν φυσικὴν κίνησιν ἀίδιον δείξει, καὶ ἀπὸ ταύτης τὸ φυσικὸν σῶμα. πᾶσι δὲ τοῖς φύσει συνεστῶσιν εἶπεν, διότι οὐχ ὡς ὕδατος ἢ ὡς ἀέρος

1 διὸ A^{2}FM: δι' ὃ a: διο////// (fuit fortasse διότι) A^1 τοῖς οὖσι τὴν κίνησιν ὑπάρχειν φησίν F 2 ἑαυτὰς M: αὐτὰ F 4 τὴν τοῦ M 5 ὅσα supra add. A^1 6 καὶ (ante τὰ) om. F αὐτοῖς M 7 πρὸς κίνησιν ἐπιτηδειότητα M 8 τῶν M: τὴν a(AF?) ζώων aFM 9 ἐστι μᾶλλον F 10 κατ' αὐτὴν] κατὰ τόπον F 11 ὁ ἀριστοτέλης συμφώνως M 12 οἷον — κίνησιν post κινήσεως (13) ponit F ὡς om. M 13 Νόμων] Legg. X p. 895 C 14 που] πως compendiose F γενόμεν[ο] F ἐνύδρῳ] γηίνῳ F 14. 14 κεχωρισμένην ἢ καὶ ξυμμιγῆ F 15 φύσομεν M 16 προσεροῦμαι F 18 εἶπεν supra add. A^1 καὶ οὐχ — κίνησιν (20) om. M 19 λόγον ἔχει F 22 φησὶ τὴν κίνησιν F εἰ] οὐ M 24 ἔμψυχον M 25 γὰρ om. F 26 τι om. M ante ὕδατος add. οἷον, omisso γὰρ F 27 γίνεται ἀὴρ M φυσικὴ F 29 οὐδὲ] οὐ M γὰρ om. F που τέως] ποτὲ ὡς F 32 ἢ ὡς] ἢ M: καὶ F

ζωή ἐστιν ἡ κίνησις, ἀλλ' ὡς φυσικῶν πάντων καθὸ φυσικὰ καὶ καθὸ 257v ἀρχὴν ἐν ἑαυτοῖς ἔχει κινήσεως· διὸ καὶ ἀίδιός ἐστιν ἡ κατὰ τὸ κοινὸν λαμβανομένη κίνησις.

p. 250b15 Εἶναι μὲν οὖν κίνησιν πάντες φασὶν ἕως τοῦ μὴ κινήσεως οὔσης. 11

Ἐπειδὴ τὸ ἀίδιον εἶναι κίνησιν τοῦ ὁποῖόν τι σημαντικὸν ὑπάρχει, προηγεῖται δὲ ἐν τοῖς προβλήμασι τοῦ ὁποῖόν τι καὶ τὸ τί ἐστι καὶ τὸ εἰ ἔστιν ὅλως, καὶ τὸ μὲν τί ἐστιν ἡ κίνησις ἐν τῷ τρίτῳ τῆς πραγματείας ὑπέδειξε, τὸ δ' εἰ ἔστιν οὐ φαίνεται δεδειχώς. διὸ τὸ περὶ τοῦ ὁποῖόν τι νῦν προθέμενος εἰς ἀπόδειξιν εἰκότως τὴν αἰτίαν διδάσκει τοῦ λαβεῖν ὁμολογούμενον, ὅτι ἔστιν ἡ κίνησις. εἰ γὰρ περὶ τὸ εἶναι τὴν κίνησιν πάντες ἀλλήλοις συμφωνοῦσιν οἱ φυσικοί, καίτοι περὶ τὸ ἀίδιον ἢ μὴ διαφερόμενοι, οὐδὲν ἂν ἄτοπον εἴη τὸ λαβεῖν ὁμολογούμενον, ὅτι ἔστιν ἡ κίνησις· τοὺς γὰρ ἀναιροῦντας τὴν κίνησιν ἔδειξεν μηδὲ φυσικοὺς ὄντας μηδὲ προσήκειν τῷ φυσικῷ τὸν πρὸς αὐτοὺς λόγον ὡς τὰς ἀρχὰς ἀναιροῦντας τὰς φυσικάς. αἴτιον δὲ τοῦ πάντας τοὺς φυσικοὺς περὶ κινήσεως λέγειν τὸ κοσμοποιεῖν, καὶ περὶ γενέσεως καὶ φθορᾶς εἶναι τὴν θεωρίαν πᾶσιν αὐτοῖς. κοσμοποιεῖν δὲ λέγει τοὺς φυσικοὺς οὐχ ὡς γενητὸν ἀπὸ χρόνου τὸν κόσμον λέγοντας, ἀλλ' ὡς τὴν σύστασιν αὐτοῦ διὰ κινήσεως παραδιδόντας. οὕτω γὰρ καὶ Δημόκριτος κοσμοποιεῖ καὶ Ἐμπεδοκλῆς καὶ Ἀναξαγόρας, οἱ μὲν συγκρίνεσθαι καὶ διακρίνεσθαι τὰ ἄτομα σώματα καὶ τὰ τέτταρα στοιχεῖα λέγοντες, Ἀναξαγόρας δὲ ἐκκρίνεσθαι τὰς ὁμοιομερείας ἀπὸ τοῦ μίγματος λέγων· καὶ ἡ σύγκρισις δὲ καὶ ἡ διάκρισις καὶ ἡ ἔκκρισις κινήσεις τινές εἰσι. καὶ περὶ γενέσεως δὲ καὶ φθορᾶς διαλέγονται πάντες, αἵτινες κἂν μὴ κινήσεις ὦσιν, ἀλλ' οὐκ ἄνευ γίνονται κινήσεως· καὶ γὰρ κατὰ τόπον κινήσεις καὶ ἀλλοιώσεις καὶ αὐξήσεις καὶ μειώσεις τῶν γενέσεων προηγοῦνται καὶ τῶν φθορῶν.

p. 250b18 Ἀλλ' ὅσοι μὲν ἀπείρους κόσμους εἶναί φασιν ἕως τοῦ καὶ περὶ τῆς κινήσεως ὑποτίθενται κατὰ λόγον. 31

Τοῦ τὴν κίνησιν ὡς οὖσαν παραλαβεῖν ἀπολογίαν ἑαυτῷ πορίσας τὴν

1 ἀλλ' ὡς] ἀλλὰ F 2 ἐν αὐτοῖς F 4 πάντες φασὶν om. F 6 ποιόν τι M ὑπάρχειν F 7 post ὁποῖόν τι add. ἐστὶ F εἰ om. F 8 ἡ om. F ἐν τῷ γ̄ ταύτης τῆς F 9 διὸ τὸ AFM: διὰ τοῦτο a τι] τὸ M 10 προθεμένου F 10. 11 ὁμολογούμενος a 11 εἰ γὰρ — κίνησις (13) om. M 12 συμφωνοῦσιν ἀλλήλοις F ἀίδιον φερόμενοι F 13 οὐδὲν οὖν εἴη ἄτοπον λαβεῖν F ἔστι κίνησις F 14 γὰρ] δὲ M μηδὲ] μὴ F 15 τῶν φυσικῶν F 17 γενέσεως] κινήσεως F αὐτοῖς πᾶσαν F 18 δὲ in lac. om. M 21 τέτταρα om. F 24 δὲ om. F 25 γίνονται post κινήσεως M: om. F 26 post κινήσεις add. εἰσὶ M γενέων M 27 προηγούμεναι M 28 ὅσοι AFM: ὁπόσοι a (ut Arist. FHI) post κόσμους add. τε a (quod post ἀπείρους Aristoteles exhibet omissum in codd. FK, Barb. I 136) φασὶν εἶναι F qui continuat lemma usque ad τοὺς δὲ φθείρεσθαι 29 τῆς om. F 30 τοῦτο τὴν F

τῶν φυσικῶν περὶ τοῦτο συμφωνίαν ἐκ τῆς περὶ τὴν ἀιδιότητα τῆς κινή- 257v σεως διαφωνίας αὐτῶν, πάλιν ὅτι ἀναγκαία ἡ περὶ τῆς ἀιδιότητος ζήτησις παραδείκνυσι λέγων, τίνες μὲν τῶν φυσικῶν αἴδιον ὑπέθεντο τὴν κίνησιν, τίνες δὲ οὐκ αἴδιον, πρὸς τὰς περὶ τῶν κόσμων ὑποθέσεις καὶ τὰ περὶ τῆς κινήσεως προσαρμόσαντες. οἱ μὲν γὰρ ἀπείρους τῷ πλήθει τοὺς κόσμους ὑποθέμενοι, ὡς οἱ περὶ Ἀναξίμανδρον καὶ Λεύκιππον καὶ Δημόκριτον καὶ ὕστερον οἱ περὶ Ἐπίκουρον γινομένους αὐτοὺς καὶ φθειρομένους ὑπέθεντο ἐπ' ἄπειρον ἄλλων μὲν ἀεὶ γινομένων ἄλλων δὲ φθειρομένων, καὶ τὴν κίνησιν αἴδιον ἔλεγον· ἄνευ γὰρ κινήσεως οὐκ ἔστι γένεσις ἢ φθορά. τῶν δὲ ἕνα μόνον κόσμον λεγόντων οἱ μὲν ἀγένητόν τε ἀπὸ χρόνου καὶ ἄφθαρτον αὐτὸν λέγοντες αἴδιον καὶ τὴν κίνησιν ὑπετίθεντο, ὥσπερ Πλάτων καὶ Ἀριστοτέλης· γενητὸν δὲ καὶ φθαρτὸν τὸν ἕνα κόσμον ποιοῦσιν, ὅσοι ἀεὶ μέν φασιν εἶναι κόσμον, οὐ μὴν τὸν αὐτὸν ἀεί, ἀλλὰ ἄλλοτε ἄλλον γινόμενον κατά τινας χρόνων περιόδους, ὡς Ἀναξιμένης τε καὶ Ἡράκλειτος καὶ Διογένης καὶ ὕστερον οἱ ἀπὸ τῆς Στοᾶς. καὶ δῆλον ὅτι καὶ περὶ κινήσεως οὗτοι τὴν αὐτὴν ἔχουσι δόξαν· ὅτε γὰρ ‸ κόσμος ἦν, τότε κίνησιν ἀναγκαῖον εἶναι. Ἐμπεδοκλῆς δέ, εἰ μὲν κατὰ τὸ σχῆμά τις ἀκούοι τοῦ λόγου, ὡς ποτὲ μὲν σφαῖρον ποτὲ δὲ κόσμον λέγοντος, δῆλον ὅτι καὶ τὴν κίνησιν ἐν τῇ γενέσει τοῦ κόσμου θεωρῶν γινομένην καὶ φθειρομένην ὑπετίθετο ἀεί, εἰ δὲ καὶ τὸν σφαῖρον εἶναι βούλεται καὶ τὸν κόσμον ἀεί, καὶ κίνησιν ἐνόμιζεν ἐν τῷ κόσμῳ ⟨ἀεί⟩ εἶναι. ἀπ' ἀρχῆς δὲ χρόνου δοκοῦσι λέγειν γεγονέναι τὸν κόσμον Ἀναξαγόρας τε καὶ Ἀρχέλαος καὶ Μητρόδωρος ὁ Χῖος· οὗτοι δὲ καὶ τὴν κίνησιν ἄρξασθαί φασιν· ἠρεμούντων γὰρ τὸν πρὸ τοῦ χρόνον τῶν ὄντων κίνησιν ἐγγενέσθαι φασὶν ὑπὸ τοῦ νοῦ, ὑφ' ἧς γεγονέναι τὸν κόσμον. φαίνονται δὲ καὶ οὗτοι τάξεως ἕνεκα διδασκαλικῆς ἀρχὴν τῆς κοσμοποιίας ὑποθέμενοι. καὶ ὅ γε Ἀναξαγόρας σαφῶς ἀπὸ τῆς νοητῆς ἑνώσεως, ἐφ' ἧς ἦν "ὁμοῦ πάντα χρήματα", ὥς φησι, τὴν κοσμικὴν διάκρισιν ὑποστῆσαι τὸν νοῦν λέγει. ὁ μέντοι Ἀλέξανδρος καὶ τὸν Πλάτωνά φησιν ἀπ' ἀρχῆς χρόνου τὸν κόσμον ὑφιστάνειν, πλὴν ὅτι καὶ πρὸ τῆς τοῦ κόσμου γενέσεως κίνησιν ἐν τοῖς οὖσι πλημμελῆ καὶ

1 τούτων M 2 διαφωνίας] διαφωνίαν M 3 τὴν (ante κίνησιν) om. F 4 περὶ τῶν κόσμων A: περὶ τὸν κόσμον FM: om. a τὰ om. M τῆς (post περὶ) om. F 5 γὰρ om. F ἀπείρω M τοὺς om. F 6 ὡς οἱ] ὅσοι F 7 γενομένους F 9 ἀιδίαν M 10 μόνον om. F: μὲν τὸν M οἱ] εἰ A[1]: corr. A[2] ἀγέννητον FM post τε add. καὶ M 11 ὑπέθεντο M 12 γεννητὸν FM τὸν om. FM 13 μὲν ἀεὶ F 13. 14 ἄλλο γενόμενον F 14. 15 διογένης καὶ ἡράκλειτος ponit M 16 οὗτοι post δόξαν ponit F 17 καὶ κίνησιν a: καὶ ἡ κίνησις M δέ, εἰ μὲν] μὲν εἰ F ἀκούει F 18 λέγοντες M 20 εἰ δὲ M, in mrg. A[1]: ἐπεὶ a: om. A[1]F καὶ (post δὲ) om. M 21 ἀεὶ addidi cf. 1122,18 22 λέγειν om. F τὸν] τὰ M 24 τῶν πρὸ τοῦ τῶν ὄντων χρόνον F τῷ νῷ F[1] 25 καὶ om. F 26 σοφῶς F 27 ἀφ' ἧς M: ἔφησεν F φησι] fr. 1 cf. supra p. 34,20 alias 28 τῶν κοσμικῶν F ὑποστῆναι F Ἀλέξανδρος] cf. Philoponus contra Proclum VI 27 (fol. D 8 E) 29 τὸν om. M ὑφιστάνειν a: ὑφεστάνειν A: ὑφεστᾶναι FM 30 post οὖσι add. καὶ F πλημμελεῖ M

ἄτακτον ἔλεγε. ‘παραλαβὼν γάρ, φησίν, ὁ θεὸς πᾶν ὅσον ἦν ὁρατὸν οὐχ 257v ἡσυχίαν | ἔχον, ἀλλὰ κινούμενον πλημμελῶς καὶ ἀτάκτως αὐτὸ ἤγαγεν 258r ἐκ τῆς ἀταξίας.’ ἀλλ’ ὅτι μὲν οὐχ οὕτως ἀπ’ ἀρχῆς χρονικῆς ὡς προϋπάρχοντος χρόνου γεγονέναι τὸν κόσμον ὁ Πλάτων φησί, δῆλός ἐστι σαφῶς εἰπών, ὅτι ὁ χρόνος μετ’ οὐρανοῦ γέγονεν· ὥστε οὐδὲ τὸ πλημμελὲς καὶ ἄτακτον χρόνῳ προϋπάρχειν κατ’ αὐτὸν νομιστέον. ἀλλ’ ἵνα καὶ τὴν γενεσιουργὸν ἐνδείξηται πλημμέλειαν κατὰ τὴν ἀπὸ τοῦ ὄντος ὕφεσιν ὑποστᾶσαν καὶ τὴν ἀπὸ τοῦ δημιουργοῦ τάξιν ἀεὶ διακοσμοῦσαν αὐτήν, χωρὶς ἑκάτερον ὑπέδειξε τῷ λόγῳ. ὅπερ ἐν τῷ Πολιτικῷ πεποίηκεν ἀποστήσας τοῦ κόσμου τῷ λόγῳ τὸν δημιουργὸν καὶ θεασάμενος αὐτὸν ‘εἰς τὸν τῆς ἀνομοιότητος πόντον’ ὑποφερόμενον. τοιαύτης οὖν οὔσης διαιρέσεως τῶν περὶ κόσμου δοξασμάτων οἱ μὲν ἀπείρους λέγοντες ὡς ἄλλων ἀεὶ γινομένων ἄλλους φθείρεσθαι ἀίδιον τὴν κίνησιν ἔλεγον, ὅσοι δὲ ἕνα τὸν αὐτὸν ἀεὶ ἢ ἕνα μὲν μὴ τὸν αὐτὸν δὲ ἀεί, οὗτοι καὶ περὶ τῆς κινήσεως οἰκείως ὑπέθεντο τῇ περὶ τοῦ κόσμου δόξῃ. οἵ τε γὰρ ἕνα ἀεὶ τὸν αὐτὸν λέγοντες ἀίδιον καὶ τὴν κίνησιν λέγουσιν, ὁμοίως δὲ καὶ οἱ ἄλλοτε ἄλλον ἕνα λέγοντες, ὅταν τῇ τοῦ ἑτέρου φθορᾷ ἡ τοῦ ἑτέρου γένεσις ἕπηται, καὶ οὗτοι ἀίδιον τὴν κίνησίν φασιν· ἀεὶ γὰρ ὄντος κόσμου ἀνάγκη καὶ κίνησιν ἀεὶ εἶναι. εἰ δὲ ἕνα λέγοντες ἀπ’ ἀρχῆς τινος χρόνου τοῦτον γεγονέναι φασίν, ὡς ἀληθὲς εἶναι λέγειν, ὅτι ἦν ὅτε οὐκ ἦν κόσμος, καὶ φθειρόμενον ἔν τινι χρόνῳ μηκέτι γίνεσθαι, δῆλον ὅτι καὶ ἡ κίνησις ἀρχὴν ἕξει καὶ τέλος. ἀλλὰ γεγονέναι μὲν τὸν ἕνα πολλοὶ λέγουσι κοσμοποιοῦντες καὶ τῷ λόγῳ τὴν τάξιν τῆς δημιουργίας παραδιδόναι βουλόμενοι, γίνεσθαι δὲ καὶ φθείρεσθαι τὸν ἕνα κόσμον, ὡς μηκέτι εἶναι κόσμον, οὐδένα τῶν φυσιολόγων ἴσμεν λέγοντα.

Ἐλλιπὴς δὲ ἡ λέξις δοκεῖ διὰ βραχυλογίαν ἡ λέγουσα ὅσοι δὲ ἢ ἕνα ἢ μὴ ἀεί· τῷ μὲν γὰρ ἕνα ἐλλείπει τὸ ‘καὶ ἀεί’, τῷ δὲ μὴ ἀεὶ τὸ ‘καὶ ἕνα’, ὡς εἶναι τὸ τέλεον οὕτως· ‘ὅσοι δὲ ἢ ἕνα καὶ ἀεὶ τὸν αὐτὸν ἢ ἕνα

---

1 παραλαβὼν κτλ.] contracta ex Timaeo p. 30 A   post ἦν littera erasa A
2 ἔχον a (AM e silentio): ἄγον (ut Plato et Simplicius supra p. 704,16) F²: ἄγων F¹   κινούμενον post ἀτάκτως ponit F   αὐτὸν F: αὐτὸ post ἤγαγεν a   3 post τῆς add. οἰκείας F   3. 4 προϋπάρχοντα τοῦ χρόνου F   4 δῆλον M   5 ὁ om. M
6 ὑπάρχειν F   νομισθέον F¹   7 ἐνδείξῃ F   9. 10 τῷ λόγῳ τοῦ κόσμου F
11 πόντον] λόγον F: τόπον codices Platonis Polit. p. 273 D; sed πόντον (quamvis surdis editoribus) ex Neoplatonicis Platoni restituit Albertus Iahn (*Zeitschr. f. Alterthumsk.* 1842 p. 548 sqq., ubi addas Proclum in Tim. p. 85 Bas. [E, p. 127 Schneider] et Mich. Ephes. in Eth. Arist. p. 480,17 ed. Heylbut)   φερόμενον F   περὶ] τοῦ F: περὶ τοῦ M
12 ὡς ἀεὶ ἄλλων F   14 τῆς (post περὶ) om. FM   οἰκείως om. M   fortasse ὑπετίθεντο ut p. 1121,20   15 ἀεὶ ante λέγοντες M: ἢ F   λέγοντες M
16 ὅταν — λέγοντες (19) om. M   17 φθορᾷ om. a   ἐπιτελῆται F   18 ἀεὶ (ante εἶναι) om. F   εἰ] οἱ F   19 τοῦτον om. F   21 ἡ (post καὶ) om. M   22 τὸν] τὸ a
26 ἐλλειπὴς aA ut p. 1123,2   ἡ λέγουσα] λήγουσα M   ἢ om. F (et Aristoteles, sed habet sec. Vitellium E prima m. οσοιδεηεναημη, altera recenti ὅσοι δὲ εἶεν ἀεὶ μὴ)
27 τῷ μὲν] τὸ F   post τῷ δὲ add. ἢ M   καὶ (ante ἕνα) om. F   28 εἶναι] οὖν F   οὕτως] τοῦ M   ὅσοι, οι in ras. A   ἢ (post δὲ) om. F

μέν, οὐκ ἀεὶ δέ.᾽ τοῦτο δὲ διχῶς ἂν διαιρεθείη· ἢ γὰρ ὡς μὴ ἀεὶ μὲν 258r τοῦ αὐτοῦ, ὄντος δὲ ἀεὶ κόσμου, ἢ ὡς μηδὲ ὄντος ἀεί. τὸ δὲ ἐλλιπὲς ἐθεράπευσεν ἡ ἀσφαλὴς ἐπαγωγή· ὡς γὰρ ἂν ἀποφαίνωνται, φησί, περὶ τοῦ κόσμου, κατὰ τὸν αὐτὸν λόγον καὶ περὶ τῆς κινήσεως ὑποτίθενται. καὶ γὰρ ὄντος μὲν κόσμου καὶ γινομένου καὶ φθειρομένου ἀνάγκη κίνησιν εἶναι, μὴ ὄντος δὲ μηδὲ γινομένου ἢ φθειρομένου, ἀνάγκη μὴ εἶναι κίνησιν.

p. 250b23 Εἰ δὴ ἐνδέχεταί ποτε μηδὲν κινεῖσθαι ἕως τοῦ ἢ δὲ τάδε ἐνθένδε ἀλλάσσοντα.

Εἰπὼν ὅτι τῶν φυσικῶν οἱ μὲν αἴδιον ὑπέθεντο τὴν κίνησιν, οἱ δὲ οὐκ αἴδιον, οἰκείως ἑκάτεροι ταῖς ἑαυτῶν περὶ τοῦ κόσμου δόξαις, ἀνελεῖν προτίθεται τοὺς μὴ αἴδιον αὐτὴν λέγοντας λόγους, ἀλλ᾽ οὕτως ἔχειν ὡς ἐνδέχεταί ποτε μηδὲν κινεῖσθαι. καὶ δύο τρόπους ἐκθέμενος, καθ᾽ οὓς δυνατόν ποτε μηδὲν κινεῖσθαι, καὶ τοὺς προϊσταμένους αὐτῶν προσπαραγράψας Ἀναξαγόραν τε καὶ Ἐμπεδοκλέα, διὰ τοῦ τούτους ἀνελεῖν τοὺς τρόπους εἰσάγει τὸ δεῖν πάντως αἴδιον εἶναι τὴν κίνησιν. δύο δὲ οἱ τρόποι, διότι κινήσεως νῦν φαινομένης, εἰ ἐνδέχεταί ποτε μηδὲν κινεῖσθαι, ἀνάγκη ἢ ὡς πρότερον μὴ οὔσης κινήσεως, ὡς ἐδόκει λέγειν Ἀναξαγόρας τὴν ἀεὶ συνυπάρχουσαν τῶν δευτέρων ἀπὸ τῶν προτέρων ὑπόστασιν διὰ τῆς κατὰ χρόνον λέγεσθαι δοκούσης ἐκφάνσεως σαφεστέραν ποιῶν (ὁ δὲ αὐτὸς τρόπος τῆς ὑποθέσεώς ἐστι, κἂν ὕστερον μὴ εἶναί τις κίνησιν ὑπόθηται· διόπερ οὐδὲ ἐμνημόνευσε τούτου)· ἐδόκει δὲ λέγειν ὁ Ἀναξαγόρας, ὅτι ὁμοῦ πάντων ὄντων χρημάτων καὶ ἠρεμούντων τὸν ἄπειρον πρὸ τοῦ χρόνον, βουληθεὶς ὁ κοσμοποιὸς νοῦς διακρῖναι τὰ εἴδη, ἅπερ ὁμοιομερείας καλεῖ, κίνησιν αὐταῖς ἐνεποίησεν· οὐ γὰρ ἦν διάκρισιν σωματικὴν ἄνευ κινήσεως γενέσθαι. δεύτερος δὲ τρόπος ὁ κατ᾽ Ἐμπεδοκλέα παρὰ μέρος κίνησιν ποιοῦντα καὶ ἠρεμίαν. ὑπέθετο γὰρ οὗτος τόν τε νοητὸν καὶ τὸν αἰσθητὸν κόσμον ἐκ τῶν αὐτῶν στοιχείων τῶν τεττάρων συνεστῶτας, τὸν μὲν παραδειγματικῶς δηλονότι τὸν δὲ εἰκονικῶς, καὶ ποιητικὰ αἴτια τοῦ μὲν νοητοῦ

1 διχῶς] δικαίως (καί compendio) M 2 δὲ (ante ἀεὶ) om. F 3 ἀποφαίνονται F 4 τῆς om. F 5 post μὲν add. τοῦ M ἀνάγκη — φθειρομένου om. M 7 μηδὲ F 7. 8 τὸ γὰρ ἧδε τάδ᾽ ἀλλάσσοντα, ἐνθένδε ἐκεῖσε λέγειν αὐτὸν ὑποληπτέον ex altera Aristotelis recensione (codd. FHI Barb. I 136) a 8 ἐνθένδε A: ἔνθ᾽ (ut videtur) F: om. M: ἐνθένδε τὰ Aristoteles (E) cf. p. 1125,5 ἀλλάσσονται F 10 ἑκάτεροι//// A: ἑκάτερον ὑπὸ F: ἑκάτερον M τοῦ om. F προτίθενται F 11 τοὺς] τὰς F αὐτὸν M λόγον F ἐνδέχεται aA[1]F: ἐνδέχεσθαι corr. A[1]M 12 μηδὲν] μὴ F καὶ δύο — κινεῖσθαι (13) om. M 13 μηδὲν] μὴ F προσπαραγράψαι F: παραγράψας M 14 διὰ τοῦ] διὰ τὸ F: διὰ τοῦτο M τόπους M 16. 17 ἢ ἀνάγκη ἢ F 17 ὡς (ante ἐδόκει) om. F λέγων F 19 δοκούσης ἐκφάνη ὑφεστέραν M 20 ἐστι om. M ὑποτίθηται M 22 ὄντων τῶν F πρὸ τοῦ ante ἄπειρον F 23 βουληθεὶς ὁ , εις ο in lac. om. M 24 διάκρισις σωματικὴ F 26 τὸν (post καὶ) om. FM 27 κόσμον om. F τεσσάρων στοιχείων (om. τῶν) F συνεστῶτα M

τὴν Φιλίαν διὰ τῆς ἑνώσεως τὸν σφαῖρον ποιοῦσαν, ὃν καὶ θεὸν ἐπονομάζει 258r (καὶ οὐδετέρως ποτὲ καλεῖ "σφαῖρον ἔην"), τοῦ δὲ αἰσθητοῦ τὸ Νεῖκος, ὅταν ἐπικρατῇ μὴ τελέως, διὰ τῆς διακρίσεως τὸν κόσμον τοῦτον ποιοῦν. δυνατὸν δὲ καὶ ἐν τούτῳ τῷ κόσμῳ τήν τε ἕνωσιν ὁρᾶν καὶ τὴν διάκρισιν, τὴν μὲν κατὰ τὸν οὐρανόν, ὃν ἄν τις καὶ σφαῖρον καὶ θεὸν εἰκότως καλέσειε, τὴν δὲ κατὰ τὸ ὑπὸ σελήνην, ὃ μάλιστα τοῦ κοσμεῖσθαι δεόμενον κόσμος καλεῖται κυριώτερον. δυνατὸν δὲ καὶ ἐν τῷ ὑπὸ σελήνην ἄμφω θεωρεῖν τήν τε ἕνωσιν καὶ τὴν διάκρισιν ἀεὶ μὲν ἄμφω, ἄλλοτε δὲ ἄλλην ἐν ἄλλοις καὶ ἄλλοις μέρεσιν ἢ ἐν ἄλλοις καὶ ἄλλοις χρόνοις ἐπικρατοῦσαν. καὶ γὰρ καὶ ἐνταῦθα τὸ Νεῖκος καὶ τὴν Φιλίαν παρὰ μέρος ἐπικρατεῖν ἐπί τε ἀνθρώπων καὶ ἰχθύων καὶ θηρίων καὶ ὀρνέων ὁ Ἐμπεδοκλῆς φησι τάδε γράφων·

† τοῦτον μὲν ἂν βροτέων μελέων ἀριδείκετον ὄγκον·
ἄλλοτε μὲν Φιλότητι συνερχόμεν' εἰς ἓν ἅπαντα
γυῖα, τὰ σῶμα λέλογχε βίου θαλέθοντος ἐν ἀκμῇ·
ἄλλοτε δ' αὖτε κακῇσι διατμηθέντ' Ἐρίδεσσι
πλάζεται ἄνδιχ' ἕκαστα περὶ ῥηγμῖνι βίοιο·
ὡσαύτως θάμνοισι καὶ ἰχθύσιν ὑδρομελάθροις |
θηρσί τ' ὀρειμελέεσσιν ἰδὲ πτεροβάμοσι κύμβαις. 258v

Παραθέμενος δὲ ὁ Ἀριστοτέλης τὰ τοῦ Ἐμπεδοκλέους ἔπη, ἐν οἷς αὐτὸν οἴεται τήν τε κίνησιν καὶ τὴν ἀκινησίαν παραδιδόναι, τὴν μὲν κίνησιν κατὰ τὴν γένεσιν θεωρεῖ τοῦ τε ἑνὸς ἐκ τῶν πολλῶν καὶ τῶν πολλῶν ἐκ τοῦ ἑνός, σαφῶς καὶ τοῦ Ἐμπεδοκλέους εἰπόντος

τῇ μὲν γίνονταί τε καὶ οὔ σφισιν ἔμπεδος αἰών.

ὅτι γὰρ τῇ γενέσει κίνησις σύνεστιν εἴρηται πρότερον, τὴν δὲ ἀκινησίαν ἔοικεν ὁ Ἐμπεδοκλῆς ἐνορᾶν κατὰ τὴν ἀίδιον ταυτότητα τῆς εἰς ἄλληλα τοῦ ἑνὸς καὶ τῶν πολλῶν μεταβολῆς· τοιοῦτον γὰρ τὸ

---

2 σφαῖρον ἔην] v. 134 Stein., 64 Karsten   καλεῖ ποτε F   ἔην om. F   3 ἐπικρατῆι, ῆι in ras. A[1]   κρίσεως F   ποιῶν M   4 ἐν τῷ κόσμῳ τούτῳ a   5 τὴν μὲν — διάκρισιν (8) AFM: om. a   ὃν ἄν — τὴν δὲ (6) om. M   ὃν ἄν] ὁρᾶν F   6 κατὰ] καὶ M   8 τε (post τήν) om. F   9 καὶ γὰρ — μέρος (10) om. M   10 ἐπικρατεῖ F: ἐπικρατεῖν δὲ M   11 καὶ ἰχθύων καὶ om. F   ὁ om. a   τάδε] ταῦτα F   γράφων] v. 247—251 St., 335—339 Karst.   12 τοῦτον (sed o alterum in rasura A[1]) μὲν ἂν βροτέων AF: τοῦτον μὲν ἀμβροτέρων M: τοῦτον μὲν βροτέων a. lege τοῦτο μὲν: *hoc* (scil. Concordiae et Discordiae certamen) *manifestum est in corpore humano*   13 συνεργχόμενα F   14 σῶμα aA: σώματα FM   λέλεγχε F   θαλέθοντος aAM: θαλέοντος F: θαλέθουσιν perperam Karsten   15 διατμηθὲν π' M   ἐρίδεσσι a: ἐρίδεσι A: ἐρίδεσιν F: ἐργϊδέσιος M   16 πλάζετ M. de anacoluthia cf. v. 101 St.   ἄνδιχ' aA[1]: δίχ' AF: ἄνδεχ' M   περὶ ῥηγμῖνι a: περὶρρηγμῖνι A: περὶ ῥηγμῆνι M: περὶ ῥηγμήνεσι F   βίοις F   17 ὑδρομελάκροις M   18 θερσί τε ῥημελέεσσιν F. pro ὀρειμελέεσσιν (sic aAM) emendavit Schneider ὀρειλεχέεσσιν ex v. 438 St.   ἰδὲ πτεροβάμοσι κύμβαις aA: ἠδὲ πτεροβάσι κύμβαις M: ἠδέπερ κύμβαις F: ἰδὲ πτεροβήμοσι κ. Merzdorf   19 δὲ om. F   20 ἑαυτὸν F[1]   τε om. F   21. 22 τῶν πολλῶν ἐκ τοῦ ἑνός] τοῦ ἐξ ἑνὸς πολλὰ M   22 καὶ iterat F   εἰπόντος] v. 71 St., 97 K.   23 οὔ σφισιν] οὖς φησιν M   ἔμπαιδος F   24 νέστιν M   25 ὁ om. FM   26 τοιοῦτο a

ἡ δὲ τάδ' ἀλλάσσοντα διαμπερὲς οὐδαμὰ λήγει, 258v
ταύτῃ δ' αἰὲν ἔασιν ἀκίνητοι κατὰ κύκλον·

ὁ δὲ Ἀλέξανδρος οἶδεν μὲν καὶ τοῦτον τὸν νοῦν, φησὶ δὲ μὴ κατὰ τοῦτον ἐκδέχεσθαι τὸν Ἀριστοτέλην, ἀλλὰ καὶ ταῦτα περὶ τῆς μεταβολῆς ἀκούειν, ὅταν λέγῃ· ἡ δὲ τάδ' ἐνθένδ' ἀλλάσσοντα, τουτέστιν εἰς τάδε ἐκ τῶνδε μεταβάλλοντα οὐ λήγει. "κατὰ τὴν ἄμειψιν ταύτην καὶ τὴν εἰς ἄλληλα ἐν μέρει μεταβολὴν καὶ ταύτῃ αἰδιά ἐστι, τουτέστιν αἴδιος αὐτῶν ἡ εἰς ἄλληλα μεταβολή. ἰδίᾳ μὲν γὰρ οὐθέτερον τῶν γινομένων ὑπὸ τοῦ Νείκους καὶ τῆς Φιλίας ἐκ τῶν στοιχείων αἴδιόν ἐστιν οὐδὲ ἔμπεδος αὐτοῖς ὁ αἰών, ἡ μέντοι εἰς ἄλληλα αὐτῶν μεταβολὴ αἴδιος· τοῦτο γὰρ σημαίνει τὸ αἰὲν ἔασι." ταῦτα κατὰ λέξιν εἰπὼν ὁ Ἀλέξανδρος ἐπάγει· "εἶτα ἐπὶ τούτοις εἴη ἂν ἰδίᾳ λεγόμενον τὸ ἀκίνητοι κατὰ κύκλον, τουτέστιν ἀκίνητα γενόμενα καθ' ἑκάστην περίοδον καὶ καθ' ἑκάστην τελειότητα, ἣν κύκλον λέγει." μήποτε δὲ ἀπίθανος ἡ ἀπόστασις τοῦ ἀκίνητοι κατὰ κύκλον, ἅμα δὲ καὶ ἀδιανόητος· δεῖται γὰρ τοῦ αἰὲν ἔασιν. ἀλλὰ μᾶλλον ῥητέον οὕτως ἀκούειν τὸν Ἀριστοτέλην, ὅτι καθ' ὅσον μὲν εἰς ἄλληλα ἀεὶ μεταβάλλει, αἴδιος αὐτῶν ἡ μεταβολὴ καὶ ἡ κίνησις, καθ' ὅσον δὲ ἐνθένδε ἐκεῖσε μεταβάλλοντα τάδε γίνεται, οἷον ἐκ πολλῶν ἓν ἢ ἐξ ἑνὸς πολλά, καὶ μετὰ τὴν μεταβολὴν ἵσταται ποτὲ μὲν εἰς τὸ ἓν εἶναι ποτὲ δὲ εἰς τὸ πολλά, ταύτῃ κατὰ περιόδους ἀεὶ μετὰ τὴν μεταβολὴν ἀποκαθιστάμενα εἰς τὸ τοῦ ἑνὸς ἢ τὸ τῶν πολλῶν εἶδος ἀκίνητά ἐστι κατὰ τὴν περίοδον ἐκείνην, ἕως ἂν πάλιν μεταβάλλειν ἄρξηται. φαίνεται δὲ καὶ ὁ Θεμίστιος ταύτης τῆς ἐννοίας ἐχόμενος· τὴν γὰρ ἠρεμίαν ἐν τοῖς μεταξὺ τῶν μεταβολῶν χρόνοις γίνεσθαί φησι.

p. 251a5 Σκεπτέον δὴ περὶ τούτου πῶς ἔχει ἕως τοῦ τὴν περὶ τῆς ἀρχῆς τῆς πρώτης.

Ἡ περὶ τῆς αἰδίου κινήσεως ζήτησις ὅπως ἀναγκαία, δείκνυσιν, εἴπερ συντελεῖ μὲν καὶ πρὸς τὴν φυσικὴν θεωρίαν (εἰ γὰρ αἴδιος ἡ φυσικὴ κίνησις, ἡ μὲν κατὰ συνέχειαν, ἡ δὲ κατὰ τὴν ἀνέκλειπτον μεταβολήν, δῆλον ὅτι καὶ τὰ φυσικὰ αἴδιά ἐστι τὰ μὲν τῷ ἀριθμῷ τὰ αὐτὰ μένοντα, τὰ δὲ τῷ τὴν ἄλλου φθορὰν ἄλλου γένεσιν ὑπάρχειν), συντελεῖ δὲ καὶ πρὸς τὴν

---

1 v. 72. 73 St., 99. 100 K. cf. p. 34,3. 158,12. 160,21 οὐδ' ἅμα AF λήγοι, τοιαύτη F 2 ἔασσιν ut v. 11 et 17 a 3 εἶδε ex ἴδεν corr. A[1] κατὰ τοῦτο M 4 ἐνδέχεσθαι F 5 ἐνθένδ' om. M: ἔνθ' F cf. lemma 6 post ἄλληλα iterat τοῦ ἑνὸς - ἀλλάσσοντα ex v. 1 omissis ἐν μέρει (7) — μεταβολὴ (8) F 8 οὐ θάτερον M: οὐ θάτερα F 9 στοιχείων] τοιούτων F 11 κατὰ τὴν λέξιν F ὁ ἀλ. εἰπὼν M 12 τούτων M 14 ἀπόδειξις compendiose F 17 ἡ κίνησις] ἀκίνητος M ἐνθένδε om. F 18 ἐκεῖ F 19 τὸ (ante πολλὰ) om. FM 20 ταῦτα M: ταύτῃ δὲ F ἀποκαθισταμένη F 21. 22 ἐκείνη F 22 Θεμίστιος] p. 409,6 Spengel. 23 ἐννοίας] κοινωνίας F 25 δὲ F (ut Arist. codd. E et Barber. I 136) τούτου AFM (ut Arist. HIK): τούτων ex Arist. vulg. a 29 ἀνέκληπτον (om. τὴν) M 31 ἄλλου εἶναι γένεσιν F: ἄλλο γ. M ὑπάρχειν om. F

ἐπὶ τὴν πρώτην ἀρχὴν ἄνοδον, ἧς ἡ θεωρία οὐκέτι φυσικῆς ἐστι πραγματείας, ἀλλὰ τῆς πρώτης φιλοσοφίας· συντελεῖ δὲ καὶ πρὸς ἐκείνην, ὅτι δειχθήσεται ἡ ἀίδιος κίνησις ὑπὸ ἀκινήτου αἰτίου γινομένη παντελῶς τῆς φυσικῆς οὐσίας ἐξῃρημένου. 258v

p. 251a8 Ἀρξώμεθα δὲ πρῶτον, ἐκ τῶν διωρισμένων ἡμῖν ἕως τοῦ καὶ καυστικόν, πρὶν κάειν.

Ὁρμήσας ἀποδεῖξαι τὴν κίνησιν ἀίδιον οὖσαν διὰ πλειόνων ἐπιχειρημάτων τὸ πρῶτον ἀπὸ τοῦ ὁρισμοῦ ποιεῖται τῆς κινήσεως, ὃν ἐν τοῖς Φυσικοῖς διορισθῆναί φησι, Φυσικὰ καλῶν τὰ πρῶτα τῆς Φυσικῆς ἀκροάσεως πέντε βιβλία, ἅπερ καὶ Περὶ ἀρχῶν ὀνομάζει πολλάκις. ἐν γὰρ τῷ τρίτῳ τὸν τῆς κινήσεως ὁρισμὸν ἀποδέδωκεν, οὗ καὶ νῦν ὑπομιμνήσκει, ὅτι ἔστιν ἡ κίνησις ἐνέργεια τοῦ κινητοῦ ᾗ κινητόν, τουτέστι μένοντος δυνάμει τοῦ κινουμένου, ἕως ἂν κινῆται. ἀποβαλὸν γὰρ τελέως τὸ δυνάμει καὶ ἐνεργείᾳ γενόμενον κατ' ἐκεῖνο, καθ' ὃ ἐλέγετο δυνάμει, οὐκέτι κινεῖται, ἀλλ' ἕστηκεν ἐν τῷ ἐνεργείᾳ· κινεῖται δὲ ἀεὶ καθ' ὃ ἔχει τι δυνάμει ἐπὶ τὸ ἐνεργείᾳ μεταβαῖνον. ἐκ δὴ ταύτης τῆς ἐννοίας τῆς κινήσεως ἀίδιον δείκνυσι τὴν κίνησιν, οὐ τὴν κυρίως λεγομένην μόνην, ἀλλὰ τὴν μεταβολήν, ὑφ' ἣν καὶ γένεσίς ἐστι καὶ φθορά· τῆς γὰρ τοιαύτης ὁρισμός ἐστιν οὗτος. ἀίδιον δὲ δείκνυσιν οὐ τήνδε τινὰ τὴν κίνησιν τὴν ἄτομον, οἷον τήνδε τὴν λεύκανσιν (τοῦτο γὰρ αὐτόθεν ψεῦδος· ἀρχὴν γὰρ ἔχει καὶ τελευτὴν ἡ ἄτομος), ἀλλὰ ἁπλῶς κίνησιν· ὥστε πάσης κινήσεως λαμβανομένης ἀεὶ δείκνυσθαι προϋπάρχουσαν ἄλλην κίνησιν τὴν ὁποιανοῦν καὶ μετ' αὐτὴν ὑπάρχουσαν ἄλλην, ὥστε μήτε τὴν πρώτην κίνησιν δυνατὸν εἶναι λαβεῖν, ὡς εἶναί ποτε ὅτε οὐκ ἦν κίνησις μηδενὸς κινουμένου πρὸ τῆς πρώτης κινήσεως, μήτε τὴν ἐσχάτην, ὡς πάλιν μετὰ ταύτην μὴ εἶναι κίνησιν διὰ τὸ μηδὲν κινεῖσθαι. καὶ δῆλον ὅτι ἡ οὕτως ἀίδιος κίνησις οὔτε μία οὔτε συνεχής ἐστιν, ἀλλ' ἐφεξῆς. λαβὼν οὖν ἐκ τοῦ ὁρισμοῦ τῆς κινήσεως, ὅτι ἀνάγκη τὸ μέλλον κινεῖσθαι κινητὸν εἶναι πρότερον κατὰ φύσιν καὶ τοιοῦτον ὡς δύνασθαι κινεῖσθαι, διότι πᾶσα ἐνέργεια γενητὴ ἀπὸ δυνάμεως προχωρεῖ, | καὶ οὐκ ἂν γένοιτό τι, ὃ μὴ ἠδύνατο γενέσθαι, οὐδ' ἂν ἐκινήθη τι φυσικῶς μὴ δύναμιν ἔχον τοῦ κινηθῆναι (πρῶτον γὰρ ἐν τοῖς γενητοῖς τῷ χρόνῳ τὸ δυνάμει τοῦ ἐνεργείᾳ, διότι ἐξ ἀτελοῦς ἐπὶ τὸ τέλειον τὰ γινόμενα προκόπτει), τοῦτο οὖν ἐκ τοῦ ὁρισμοῦ δι' ὀλίγου ῥήματος ὑπομνήσας 259r

1 ἐπὶ] περὶ F 1. 2 φυσικοῦ ἐστι πράγματος F 4 ἐξῃρημένης F 5 ἀρξόμεθα A ἡμῖν] εἰδεῖν M 10 βυβλία a τρίτῳ] c. 1 p. 201a10. 27 11 τῆς] περὶ F 13 κινουμένου] κινοῦντος καὶ F ἀποβαλὼν F: ἀποβάλλον (om. γὰρ) M 14 οὐκέτι — δυνάμει (15) om. M 15 ἀεὶ om. F ἐπὶ τοῦ M 16 post μεταβαῖνον add. οὐκέτι κινεῖται M 20 αὐτόθι FM 22 ἄλλην — ὑπάρχουσαν (23) om. F με/////τ' A τὴν ὁποιανοῦν — κίνησις (24) om. M 25 μήτε] μὴ M ταῦτα M 26 μηδὲ F ὅτι ἡ om. A: add. supra A[1] 29 γενητὴ] κινητὴ F 30 ἠδύνατο F: ἐδύνατο aA[2]M: δύνατο A[1] τι om. M 32 τῇ δυνάμει M τὰ τέλεια M: τὸ τέλος F 32. 33 τὰ γινόμενα ante ἐπὶ collocat M 33 τούτου FM

τοῦ λέγοντος ἀναγκαῖον ἄρα ὑπάρχειν τὰ πράγματα τὰ δυνάμενα 259r κινεῖσθαι καθ' ἑκάστην κίνησιν ἐπέστησε καλῶς, ὅτι καὶ χωρὶς τοῦ ὁρισμοῦ πᾶς ἂν ὁμολογήσειεν ἀναγκαῖον εἶναι ἐκεῖνο κινεῖσθαι, τὸ δυνατὸν κινεῖσθαι καθ' ἑκάστην κίνησιν· ὅπερ καὶ ἐπὶ ἑκάστου εἴδους τῆς κινήσεως παραδείκνυσιν ἀλλοιοῦσθαι μὲν τὸ ἀλλοιωτὸν λέγων, κατὰ τόπον δὲ κινεῖσθαι τὸ φορητὸν καὶ πρὶν καίεσθαι καυστὸν ὑπάρχειν. ἐπειδὴ δὲ ἐν τοῖς φυσικοῖς καὶ γενητοῖς οὐ μόνα τὰ πάσχοντα κινούμενα πάσχει, ἀλλὰ καὶ τὰ ποιοῦντα κινούμενα ποιεῖ, καὶ δεῖ καὶ ἐπὶ τούτων προϋπάρχειν τοῦ κινοῦντος τὸ κινητικόν, διὰ τοῦτο προσέθηκε καὶ καυστικὸν πρὶν κάειν. δῆλον δὲ ὅτι ταῦτα οὐκ ἐπὶ πάσης ἐνεργείας ἐστὶν ἀληθῆ· οὐ γὰρ ἐπὶ τῶν τελείων καὶ ὑπὲρ τὸ γενητόν, ἀλλ' ἐπὶ τῶν ἀτελῶν, ἐφ' ὧν ἀεὶ σύνεστι τὸ δυνάμει τῷ ἐνεργείᾳ, τοιαύτη δέ ἐστιν ἡ κίνησις ἀμφοῖν οὖσα μῖγμα. ὥστε ἐπὶ κινήσεως μεταβολικῆς οὔσης ἀληθὴς λόγος, ὅτι δεῖ προϋπάρχειν τὸ πεφυκὸς κινεῖσθαι τῆς κινήσεως, εἴτε παθητικῶς εἴτε ποιητικῶς κινεῖται.

p. 251a16 Οὐκοῦν καὶ ταῦτα ἀναγκαῖον ἕως τοῦ ὥστε πρὸ τῆς πρώτης μεταβολῆς. ἔσται μεταβολὴ προτέρα.

Λαβὼν ὅτι προϋπάρχειν ἀνάγκη τῆς κινήσεως τό τε κινητὸν καὶ τὸ κινητικὸν καὶ λαβὼν αὐτὸ ἀπό τε τοῦ ὁρισμοῦ τῆς κινήσεως καὶ ἀπὸ τῆς ἐναργείας, ἐφεξῆς λοιπὸν ἐκ διαιρέσεως ἐρωτᾷ, ὅτι ἀναγκαῖον ταῦτα ἢ γενέσθαι ποτὲ οὐκ ὄντα πρότερον ἢ ἀγένητα εἶναι. ἀλλ' εἰ μὲν γέγονε τὸ κινητὸν καὶ τὸ κινητικόν, ἐπεὶ πᾶσα γένεσις διὰ κινήσεως, ἀνάγκη πρὸ τοῦ τὸ μὲν κινῆσαι τὸ δὲ κινηθῆναι κίνησιν εἶναι, καθ' ἣν ταῦτα γέγονεν (ἄλλως γὰρ ἀδύνατον γενέσθαι τι), ὥστε πρὸ τοῦ τὸ μὲν κινῆσαι τὸ δὲ κινηθῆναι ἀναγκαῖον εἶναι κίνησιν. ὥστε οὐκ ἦν ἀρχὴ κινήσεως ἡ ληφθεῖσα. εἰ δὲ μὴ ἐγένετο τὸ κινητὸν καὶ τὸ κινητικόν, ἀλλ' ὄντα προϋπῆρχεν ἀεὶ κινήσεως μὴ οὔσης, ἄλογον μέν φησι καὶ αὐτόθεν ἐπιστήσαντι φανεῖται, τὸ ἀμφοῖν ἀιδίων ὑποκειμένων, τοῦ τε κινητοῦ καὶ τοῦ κινητικοῦ, κατὰ τὸν ἄπειρον τὸν πρὸ τοῦ χρόνον μὴ ἐνεργήσαντα αὐτὰ κατὰ τὰς δυνάμεις, ἃς ἔχουσι, νῦν ἄρχεσθαι ταύτης τῆς ἐνεργείας ἀναιτίως· οὐ γὰρ ἔχομεν

1 ἀνάγκη ἄρα ὑπάρχει F 3 ἀνάγκη F 4 δυνάμενον a 5 μὲν] μέντοι M 6 κάεσθαι F 7 γεντικοῖς F μόνον M: μόνην F 8 ποιοῦντα] κινοῦντα a δεῖ] δὴ F καὶ (post δεῖ) om. M 9 προυπάρχει F τὸ κινητὸν M 10 καυστὸν πρὶν κάει M 11 ἀληθῆ εἰσί M οὐ] καὶ M ἀλλ' ὑπὲρ FM 12 τῶ δυνάμει τὸ ἐνεργεία M ἡ om. F 13 post κινήσεως initio folii repetit post lac. ὥστε ἐπὶ κινήσεως F μεταβολῆς M 14 τὸ om. F 14. 15 παθητικὸς A[1]: corr. A[2] 16 καὶ om. M post ὥστε add. καὶ FM 17 πρώτης om. M πρότερον M 18 προϋπάρχων M τὸ (post καὶ) om. F 19 αὐτὸ] τοῦτο F post ὁρισμοῦ add. καὶ M 22 τὸ κινητικὸν καὶ κινητὸν F ἐπειδὴ M ἀνάγκη διὰ κινήσεως M πρὸ] πρὸς sed corr. A[1] 25 ἀναγκαῖον om. M: ἀνάγκη F κινήσεως ἀρχὴ F 27 αὐτόθι ἐπιστήσαντα F 28 αἴδιον a τοῦ (post καὶ) om. F 29 τὸν (post ἄπειρον) om. F

αἰτίαν ἀποδοῦναι, διὰ τί νῦν ἀλλὰ μὴ πρότερον. ἔτι δὲ μᾶλλον, φησί, τὸ 259r ἄτοπον φανήσεται προϊοῦσι κατὰ τὸν λόγον. εἰ γὰρ ὄντων τῶν μὲν κινητῶν τῶν δὲ κινητικῶν καὶ ἠρεμούντων τὸν πρὸ τοῦ πάντα χρόνον, ὡς μὴ εἶναι τότε κίνησιν, νῦν ἤρξατο τὸ μὲν κινεῖν τὸ δὲ κινεῖσθαι, ἀναγκαῖον μεταβολήν τινα περὶ αὐτὰ πρότερον γενέσθαι τῆς αἰτίας, δι' ἣν τὸν ἄπειρον πρὸ τοῦ χρόνον ἠρεμοῦντα νῦν ἤρξατο τὸ μὲν κινεῖν τὸ δὲ κινεῖσθαι· εἰ δὲ μεταβολήν, δῆλον ὅτι κίνησιν· πᾶσα γὰρ μεταβολὴ κίνησις ἢ μετὰ κινήσεως. τῶν γὰρ αὐτῶν περὶ αὐτὰ μενόντων οὐκ ἂν πρότερον μὲν ἠρέμει, νῦν δὲ ἐκινεῖτο ἀπό τινος ἀρξάμενα χρόνου, ἀλλὰ πάντως τι γέγονεν αἴτιον, ὃ πρότερον οὐκ ἦν, τοῦ τὸν ἄπειρον πρὸ τοῦ χρόνον μὴ ἐνεργοῦντα πρὸς ἄλληλα νῦν ἐνεργῆσαι. ἢ γὰρ πρότερον ἀλλήλων ἀφεστηκότα νῦν ἐπλησίασαν, ἢ μεταξύ τι ἦν τὸ κωλύον, ὃ νῦν ἀνῄρηται, ἢ μηδὲ ἐπιτήδεια ὄντα πρότερον ὕστερον γέγονεν ἐπιτήδεια. ὅτι δὲ ἂν τούτων γένηται, δεῖ μεταβολῆς πρώτης καὶ κινήσεως, ἵνα δυνηθῇ κατ' ἐνέργειαν τούτων τὸ μὲν κινεῖν, τὸ δὲ κινεῖσθαι· ὥστε ἔσται πάλιν κίνησις πρὸ τῆς πρώτης κινήσεως. εἰπὼν δὲ ἦν γάρ τι αἴτιον τῆς ἠρεμίας τὴν αἰτίαν τούτου προσέθηκεν ἐπενεγκὼν ἡ γὰρ ἠρεμία στέρησις κινήσεως, ὅπερ ἦν δεδειγμένον ἐν τοῖς ἔμπροσθεν. πᾶσα δὲ στέρησις ἐξ αἰτίας γίνεταί τινος, ὥσπερ καὶ ἡ ἕξις, καὶ μάλιστα ἡ κατὰ τὴν ἠρεμίαν· οὐ γὰρ τοιαύτη στέρησίς ἐστιν ἡ ἠρεμία, οἷαί εἰσιν αἱ παρὰ φύσιν στερήσεις· ἡ γὰρ φύσις ὥσπερ κινήσεως ἀρχὴ οὕτω καὶ ἠρεμίας λέγεται. εἰ οὖν πάντα τὰ κατὰ φύσιν γινόμενα κατὰ αἰτίας γίνεταί τινας, δῆλον ὅτι καὶ τῆς ἠρεμίας ἀνάγκη τι αἴτιον ὑπάρχειν. στέρησις δὲ ἡ ἠρεμία ὡς ἡ κατὰ τὴν δύναμιν ἐπιτηδειότης στέρησις λέγεται· διὸ καὶ αὐτὴ ἀρχή πώς ἐστι τῶν ἐν γενέσει καὶ πρώτη κατὰ χρόνον τῆς ἕξεως καὶ τῆς τελειότητος.

p. 251a28 Τὰ μὲν γὰρ κινεῖ μοναχῶς ἕως τοῦ | ἔσται ἄρα τις 259v προτέρα μεταβολὴ τῆς πρώτης.

Δείξας ὅτι κἂν γενητὰ ὑποτεθῇ τό τε κινοῦν καὶ τὸ κινούμενον, κἂν ἀίδια μέν, ἀπὸ ἀρχῆς δὲ χρόνου τὸ κινεῖν καὶ τὸ κινεῖσθαι λαβόντα, ἀνάγκη πρὸ τῆς ὑποτεθείσης ἀρχῆς τῆς κινήσεως ἄλλην λαμβάνεσθαι κίνησιν, ὥστε τῆς πρώτης δοκούσης μεταβολῆς εἶναι πάντως ἀεὶ προτέραν, καὶ οὕτως ἀίδιον δείκνυσθαι τὴν κίνησιν τῷ μὴ εἶναι τὴν πρώτην λαβεῖν· ταῦτα οὖν δείξας ἀπὸ τοῦ κινουμένου μάλιστα ἐφεξῆς καὶ ἀπὸ τοῦ κινοῦντος

1 διότι M, sed corr. M[2]: διὰ τί μὴ F 2 τὸν om. M 4 ποτὲ M ἤρξατο νῦν M ἀναγκαῖον — κινεῖσθαι (6) om. F 5 μεταβολὴ M 9 ἀρξάμενα ἀπό τινος F 9. 10 τι γεγονέ τι ὂν ὃ F 10 τοῦ τὸν] τῷ τὸν F χρόνου M 11 ὑφεστηκότα M νῦν] ὕστερον F 11. 12 ἐπλησίασεν F 12 τι om. M 14 μεταβολῇ M ἵνα — κινήσεως (16) om. M τούτου F 15 ἔστι F 16 τὴν αἰτίαν] ὃ ἦν αἴτιον F 17 post στέρησις add. τῆς Arist. meliores codd. κινήσεως ἐστὶν M 18 ἔμπροσθε A γέγονε FM 19 τοιαύτης a 20 περὶ F 21 πάντα] πρός τι M 22 καὶ ἡ τῆς M 23 αἴτιον] ἕτερον M post ὡς add. καὶ F τὴν om. M 25 τῆς alt. om. M 26 post μοναχῶς add. τὰ δὲ F 27 μεταβολὴ προτέρα M 31 ἀεὶ om. M πρότερον FM

τὸ αὐτὸ δείκνυσι. τὸ γὰρ κινητικόν τινος δυνάμει εἰ μέλλοι καὶ ἐνεργείᾳ 259v κινεῖν, μεταβάλλειν αὐτὸ πρῶτον ἀνάγκη τοῦ κινητοῦ ὡσαύτως ἔχοντος ὑποκειμένου. καὶ ἦν μὲν τοῦτο καὶ αὐτόθεν ἐναργές· τοῦ γὰρ κινητοῦ ὁμοίως ἔχοντος, εἰ καὶ τὸ κινητικὸν ὁμοίως εἶχε, διὰ τί ποτὲ μὲν δυνάμει μόνον ἦν, ποτὲ δὲ ἐνεργείᾳ κινητικόν; αὐτὸς δὲ καὶ κατ' ἄλλην μέθοδον αὐτὸ δείκνυσι· προλαβὼν γὰρ δυνάμει, ὅτι τὰ τὰς ἐναντίας κατὰ φύσιν κινοῦντα κινήσεις τῶν κινουμένων τῶν αὐτῶν μενόντων ἀνάγκη αὐτὰ μεταβάλλοντα τὰς ἐναντίας κινεῖν, ἐκ διαιρέσεως λοιπὸν λαμβάνει, ὅτι τῶν κινούντων τὰ μὲν μίαν ἁπλῆν κίνησιν κινεῖ ὡς τὸ πῦρ θερμαίνει καὶ ἡ χιὼν ψύχει, τὰ δὲ τὰς ἐναντίας ὡς ἡ ἐπιστήμη τὴν ψυχὴν πρὸς τὸ ἀληθὲς καὶ τὸ ψεῦδος, ὅταν ἑκὼν ὁ σπουδαῖος διαμαρτάνῃ πρὸς ἀπάτην τινός. καὶ ἐφιστάνει, ὅτι καὶ τὰ δοκοῦντα μοναχῶς κινεῖν καὶ ταῦτα τὰς ἐναντίας ἐμποιεῖ διαθέσεις, ὥσπερ τὸ ψυχρὸν θερμαίνει κατὰ συμβεβηκὸς τῷ ἀποστῆναι. οὕτω δὲ καὶ τὸ κατὰ τόπον κινοῦν ἠρεμίζει τῷ ἀποστῆναι, τουτέστιν τῷ αὐτὸ ἀλλοίως διατεθῆναι. ὥστε πάντα τὰ κινοῦντα οὐκ ἀεὶ δύναται κινεῖν οὐδὲ ἀεὶ ἠρεμίζειν, ἀλλὰ πλησιάζοντα μὲν εἰ τύχοι κινεῖν, ἀφιστάμενα δὲ ἠρεμίζειν. ὥστε ὅταν οὕτως ἔχῃ, ὡς τὸ μὲν μὴ κινεῖν τὸ δὲ μὴ κινεῖσθαι, εἶτα ὕστερον τὸ μὲν κινῇ τὸ δὲ κινῆται, δῆλον ὅτι μεταβολή τις γέγονεν ἢ περὶ ἄμφω ἢ περὶ θάτερον· πάντα γὰρ τὰ πρός τι οὕτως ἐκ τοῦ δυνάμει γίνεται ἐνεργείᾳ, ἢ ἑτέρου μεταβάλλοντος ἢ ἀμφοῖν. πρός τι δὲ καὶ τὸ κινοῦν καὶ τὸ κινούμενον. εἰκότως οὖν πάλιν συμπεραινόμενος τὸν λόγον ἐπήγαγεν· ἔσται ἄρα τις προτέρα μεταβολὴ τῆς πρώτης. καὶ περὶ ταύτης πάλιν τὰ αὐτὰ ἐρωτητέον, ἣν κινεῖται τὸ κινοῦν ἵνα ἐνεργείᾳ δυνηθῇ κινεῖν. διὰ τί γὰρ πάλιν ἐκείνην τὴν κίνησιν νῦν, ἀλλὰ μὴ πρότερον ἐκινήθη; ἔσται γὰρ πάλιν τὸ τοῦ κινοῦντος κινητικὸν πρότερον αὐτὸ κινούμενον, ἵνα τοῦτο κινήσῃ μὴ πρότερον κινοῦν αὐτό. ταῦτα μὲν οὖν τὰ τοῦ Ἀριστοτέλους ἐν τῇ πρώτῃ τῶν ἀποδείξεων κατὰ τοιαύτας ἐννοίας ὡς οἶμαι ῥηθέντα.

Ἐπειδὴ δὲ πολὺν συρφετὸν ὁ Γραμματικὸς ἐκεῖνος κατ' αὐτῶν μὲν

---

1 μέλλει (F?) M κινητὸν et sic saepe M δυνάμεως comp. F 2 ἔχοντος aA²: ἔχειν A¹FM 3 καὶ γὰρ ἦν F 7 κινήσεις F 8 λοιπὸν] αὐτὰ M λαμβάνειν F 9 κινεῖ om. F 11 ἁμαρτάνῃ M. 12 ἐφιστάνῃ M 13 συμβὰν M 14 δὲ om. F τὸ] τῷ M κινεῖν ἠρεμίζει τὸ ἀ. τ. τὸ M 16 δύνανται M 18 κινεῖ FM κινεῖται FM 20 ἄμφω om. in lac. VIII litt. M 22 προτέρα τις M 23 ταῦτα M 26 αὐτὸ κινοῦν a 27 οὖν τὰ τοῦ] τὰ παρὰ F: τὰ om. A¹M ἐν τῷ F post κατὰ add. τὰς M 28 ὡς οἶμαι A: οἶμαι aM: ἅμα F ῥηθήσεται F 29 ἐπεὶ M Γραμματικὸς] sc. Ioannes Philoponus, contra cuius perditos sex in Aristotelis de mundi aeternitate libros (cf. p. 1117,15. 1118,3 c. not.), diversos a servato contra Proclum opere, quod ante illos quidem conscriptum (cf. Philop. c. Procl. I 3. A III r 29 cf. XVIII 12), sed aeque atque eiusdem *De mundi creatione* libri VII (ed. Viennae 1630) spretum est a Simplicio (cf. p. 1141,9: f. 266r 48 et De caelo p. 135,27 Heiberg.), in octavo Physicorum et in primo De caelo pugnavit vehementissime commentator κατ' αὐτὸν M

οὐχί, κατὰ δὲ τῶν ἀνοήτων ἀνθρώπων ἐπεσώρευσεν, φέρε τὸν Ἀλφειὸν 259v μεθ' Ἡρακλέους παρακαλέσαντες τῶν εἰσδεξαμένων αὐτὸν ψυχῶν κατὰ τὸ δυνατὸν ἐκκαθάρωμεν. προθεὶς δὴ τὴν Ἀριστοτέλους ῥῆσιν καὶ τοῦ τε Ἀλεξάνδρου τὴν ἐξήγησιν πᾶσαν καὶ τοῦ Θεμιστίου τὴν παράφρασιν ἐπενεγκών, ἵνα πολύστιχα μᾶλλον αὐτοῦ γενόμενα τὰ συγγράμματα τῷ πλήθει καταπλήττῃ τοὺς ἰδιώτας, ἐπάγει λοιπὸν τὰς ἑαυτοῦ ἐνστάσεις τῷ λόγῳ πρώτην τοιάνδε· "ἐπειδή, φησίν, ὁ Ἀριστοτέλης τὴν κίνησιν ὁριζόμενος ἐντελέχειαν εἶναι τοῦ κινητοῦ ᾗ κινητὸν κοινῶς πᾶσαν κίνησιν διὰ τοῦ ὁρισμοῦ περιείληφεν, ἀλλὰ δὴ καὶ τῶν κινήσεων τὰς μὲν ἀιδίους εἶναι, τὰς δὲ καὶ ἀρχὴν καὶ πέρας ἔχειν ὑποτίθεται, πόθεν ὡς ἑπόμενον τῷ ὁρισμῷ τῆς κινήσεως εἴληφε τὸ τῆς μὴ ἀιδίου κινήσεως, ἀλλ' ἀρχὴν ἐχούσης τοῦ εἶναι προϋπάρχειν ἐξ ἀνάγκης κατὰ χρόνον τὰ κινεῖσθαι μέλλοντα μόνην τὴν δύναμιν τῆς κινήσεως χωρὶς τῆς ἐνεργείας ἔχοντα;" τοῦτο γάρ, ὅτι μὴ ἔστιν ἀληθές, πειρᾶται κατασκευάζειν οὕτω· "πᾶς ὁρισμός, φησίν, ἰσοτίμως τοῦ ὁριστοῦ παντὸς κατηγορεῖται", καὶ μηκύνει κἀνταῦθα τὸν λόγον τοῖς παραδείγμασιν. "ὥστε, φησί, καὶ ὁ τῆς κινήσεως ὁρισμὸς ὁμοίως ἐφαρμόττει καὶ τῇ ἀνάρχῳ κινήσει, εἴ τις εἴη τοιαύτη, καὶ τῇ ἀρχὴν ἐχούσῃ. εἰ οὖν ἐπὶ τῆς μὴ ἀιδίου ἕπεται τῷ ὁρισμῷ τὸ προϋπάρχειν δεῖν κατὰ χρόνον τῆς κινήσεως τὸ κινούμενον, ἕψεται τὸ αὐτὸ καὶ ἐπὶ τῆς ἀιδίου. εἰ οὖν ταῦτα ἀληθῆ, ἀνάγκη ἢ μὴ ἀληθεύειν τὸν ὁρισμὸν καὶ ἐπὶ τῆς ἀιδίου κινήσεως, καίτοι ὡς κοινὸν ἀποδοθέντα, ὅπερ ἄτοπον· ἢ εἰ καὶ ἐπὶ ταύτης ἀληθεύοι τὸ κατὰ χρόνον προϋπάρχειν τῆς κινήσεως τὸ κινούμενον, ὥστε καὶ τῆς κυκλοφορίας προϋπάρχειν κατὰ χρόνον τὴν τοῦ οὐρανοῦ οὐσίαν, οὐδὲν δὲ τῶν ἐχόντων τι κατὰ χρόνον ἑαυτοῦ προϋπάρχον ἀίδιόν ἐστιν, οὐδὲ ἡ κατ' αὐτὸν ἀίδιος κίνησις ἀίδιος ἔσται, καὶ εἰς τοὐναντίον ὁ λόγος | αὐτῷ περιτέτραπται. ἢ εἰ βούλονται, φησίν, ἀίδιον κίνησιν 260r εἶναι, οὐκ ἔστιν ἀληθὲς τὸ τῷ ὁρισμῷ τῆς κινήσεως ἐξ ἀνάγκης ἕπεσθαι τὸ προϋπάρχειν κατὰ χρόνον τῆς κινήσεως τὸ κινητόν· ἐπὶ γὰρ τῆς ἀιδίου κινήσεως οὐ προϋπάρχει." εἶτα ἐφεξῆς σπουδάζει δεικνύναι, ὅτι ὅτε τὸν ὁρισμὸν ἀπεδίδου τῆς κινήσεως ὁ Ἀριστοτέλης, οὐ ταύτην εἶχε τὴν ἔννοιαν περὶ τοῦ δυνάμει, ὡς δυναμένου χωρίζεσθαι τῆς ἐνεργείας, τουτέστι τῆς κινήσεως, ἀλλ' ὡς καὶ τῆς κινήσεως ἕως τότε οὔσης, ἕως ἔνεστι τὸ δυνάμει, καὶ τοῦ δυνάμει ἕως τότε ὄντος, ἕως ἐστὶν ἡ κίνησις· παυσαμένης

---

1 ἀνδρῶν F Ἀλφειὸν] cf. Simpl. De caelo p. 119,12. 136,1 Heiberg. 2 ἡρακλέα M αὐτῶν M: αὐτὰ F κατὰ ////// A 3 προσθεὶς FM δὲ F: om. M τὴν τοῦ M 4. 5 ἀλεξάνδρου καὶ τοῦ θεμιστίου ἐξήγησιν πᾶσαν εἰσενεγκὼν F 4 παράφασιν M 5 γινόμενα F πλάτει a 6 καταπλήττει A 7 ⟨καὶ⟩ πρώτην? 8 κινητοῦ ἡ κινητὴ F 8. 9 δι' ὁρισμοῦ παρείληφεν F 10 καὶ (ante ἀρχὴν) om. M ὑποτίθεται ἔχειν F 11 τοῦ] τὸ M 12 τὸ κινεῖσθαι M μόνον M: μόνην δὲ F κατ' παντὸς ponit F 17 ἥτις M 18 δεῖ M 19 ἕπεται F 20 ἀληθῶς F καὶ om. a 22 καὶ om. M ἀληθεύει M προϋπάρχειν om. M 23 κατὰ χρόνον τι αὐτοῦ M 24 οὐδὲ A: οὔτε aFM αὐτοῦ F 26 εἰ] οὐ M 27 τὸ om. M 29 ὅτι om. F 31 περὶ AF: om. aM τῆς δυνάμεως F 32 καὶ om. F ἕως alterum] ἕως οὗ hic et v. 33 F

γὰρ τῆς κινήσεως, ὅταν εἰς τέλος ἔλθῃ τὸ κινούμενον, παύεσθαι καὶ τὸ 260r δυνάμει. καὶ παρατίθεται τοῦ Ἀριστοτέλους λέξιν λέγοντος "ἀλλ' ὅταν ᾖ οἰκία, οὐκέτι οἰκοδομητόν ἐστιν· οἰκοδομεῖται δὲ τὸ οἰκοδομητόν", καὶ τοὺς ἐξηγητὰς τῶν ἐκεῖ λεγομένων προσμαρτύρεται, ὅτι ὡς συνοῦσαν τῇ κινήσει τὴν δύναμιν ἐν ἐκείνοις ἔλαβεν ὁ Ἀριστοτέλης καὶ οὐχ ὡς κεχωρισμένην τῆς ἐνεργείας, ὡς νῦν 'παραλογίσασθαι', φησί, βουλόμενοι κέχρηνται. τοιαύτη μὲν ἡ πρώτη τοῦδε τοῦ ἀνδρὸς ἔνστασις σπουδάζοντος δεικνύναι, ὅτι μὴ καλῶς εἴρηται προϋπάρχειν κατὰ χρόνον τῆς κινήσεως τὰ δυνάμενα κινεῖσθαι. ῥητέον δὲ πρὸς αὐτὰ πρῶτον μέν, ὅτι ὁ τῆς κινήσεως ὁρισμὸς πάσης ὁμοίως ἐστὶ κινήσεως τῆς τε αἰδίου καὶ τῆς ἀρχὴν καὶ τέλος ἐχούσης· πᾶσα γὰρ κίνησις ἐνέργειά ἐστι τῶν μετὰ τοῦ ἐνεργεῖν καὶ τὸ δυνάμει ἔτι τὸ πρὸς τὸ ἐνεργεῖν ἐχόντων. διὸ καὶ ἀτελὴς ἐνέργεια ἡ κίνησις λέγεται, ὅτι τῷ δυνάμει ἀεὶ συνυπάρχει. δεύτερον δὲ ὅτι καὶ τὸ προϋπάρχειν τῆς κινήσεως τὸ δυνάμενον κινεῖσθαι ἐπὶ πάντων μὲν καὶ αὐτὸ τῶν κινουμένων ἀληθές, ἀλλ' ἐπὶ μὲν τῶν ἀρχὴν καὶ τέλος ἐχόντων τῆς κινήσεως οὕτω προϋπάρχειν τῆς κινήσεως τὸ δυνάμενον κινεῖσθαι, ὡς καὶ μήπω κινήσεως οὔσης ὑπάρχειν ἐκεῖνα· ἐπὶ δὲ τῶν αἰδίον κίνησιν κινουμένων ἀεὶ μέν ἐστι κίνησις, ἄλλοτε δὲ ἄλλη δηλονότι. ἀεὶ δὲ τὸ πρὸς ἑκάστην κίνησιν δυνάμει προϋπάρχει τῆς κινήσεως· ὁ γὰρ ἥλιος, ὅτε τὸν κριὸν κινεῖται, δύναμιν ἔχει τοῦ καὶ τὸν ταῦρον μετὰ τὸν κριὸν διελθεῖν. καὶ δῆλον ὅτι τὸν κριὸν διερχόμενος προϋπάρχει μετὰ τοῦ δυνάμει τῆς κατὰ τὸν ταῦρον κινήσεως." τούτων οὖν οὕτως ἐχόντων, ὅρα, ὅπως ἢ τοῖς ἄλλοις οὗτος ὡς ἀναισθήτοις προσφέρεται ἢ ἑαυτὸν παραλογιζόμενος οὐκ αἰσθάνεται. εἰ γὰρ τῆς κυκλοφορίας προϋπάρχει, φησί, κατὰ χρόνον ὁ οὐρανὸς οὐκ ἂν εἴη αἴδιος ἡ κυκλοφορία· παρελογίσθη δὲ τὴν αἴδιον κυκλοφορίαν ἅμα πᾶσαν ὑφεστῶσαν τὴν ἄπειρον λαβὼν καὶ οὕτω προϋπάρχειν αὐτῆς κατὰ χρόνον τὸν οὐρανὸν ὑποθέμενος καὶ συνάγειν οἴεται, ὅτι οὐκ ἔστιν αἴδιος ἡ κυκλοφορία, εἴπερ ἔχει τι κατὰ χρόνον προϋπάρχον ἑαυτῆς. ἔδει δὲ μὴ ὡς ἅμα ὑφεστῶσαν ἄπειρον τὴν αἴδιον κίνησιν ὑποθέσθαι, ἀλλ' ὡς ἐν τῷ γίνεσθαι ἐπ' ἄπειρον αἴδιον ἔχουσαν τὸ εἶναι·

---

2 παρατίθησι τὴν τοῦ ἀ. λέξιν λέγουσαν F λέξεις M 2. 3 οἰκία ᾖ Aristoteles Phys. Γ 1 p. 201b11. sed transpositionem etiam in libro De aeternitate mundi IV 6 exhibet Philoponus 3 δὲ] γὰρ M 4 προμαρτύρεται M 4. 5 τῶ κινη// F[1] 6 βουλόμενος F 7 πρώτη om. M τοῦ δὲ (sic) post ἔνστασις transp. F 8 προϋπάρχει M 9 ὅτι ὁ om. F 10 πάσης — κινήσεως om. F κινήσεως] ὁρισμὸς M κινήσεως post αἰδίου M 12 τὸ (post ἔτι) om. aF 13 ὅτι τῷ aA: ὅτι τὸ M: ὡς ὅτι τὸ F δεύτερον — προϋπάρχειν (13. 14) om. M δὲ om. F 13. 14 προυπᾶρχον F 14 δυνάμει F ἐπὶ πάντων — κινεῖσθαι (16) om. F 17 αἰδίως F 18 μέν ἐστι κίνησις] μέν τι κινεῖται F ἄλλο F δὲ (ante τὸ)] γὰρ F 19 προϋπάρχον F 20 δυνάμει FM 21 δηλοῖ ὅτι F προϋπαρχειν F τοῦ δυνάμει om. M[1] 22 κατὰ] καὶ// M οὖν om. M πῶς M ἢ om. F 23 ἀναισθήτως οὗτος (om. ὡς) M προσέρχεται ἢ αὐτὸν F 24 φησὶ προϋπαρχει M 25 εἴη] ἡ F ἡ κυκλοφορία] κίνησις αὕτη F 27 καὶ om. M 28 τι — ἑαυτῆς (29)] τι προϋπάρχον αὐτῇ ὁ κατὰ χρόνον F 29 τὴν αἴδιον κίνησιν ἄπειρον ὑποστῆσαι F

αὕτη γὰρ ἡ τῆς κινήσεως φύσις οὐχ ἅμα ὑφεστώσης, ἀλλ' ἐν τῷ γίνεσθαι 260r τὸ εἶναι ἐχούσης· ὥστε τῆς ἀεὶ ὑπαρχούσης κινήσεως ἄλλοτε ἄλλης οὔσης προϋπάρχει πάντως ἀεὶ τὰ δυνάμενα κινεῖσθαι. μάτην ἄρα οὗτος νεανιεύεται ὡς εἰς τοὐναντίον περιτρέψας τὸν λόγον, ἔτι δὲ μάτην παραλογίζεσθαι τὸν Ἀριστοτέλην φησὶ καὶ τοὺς τοῦ Ἀριστοτέλους ἐξηγητὰς τῷ ὁρισμῷ τῆς κινήσεως ἀκολουθεῖν λέγοντας τὸ προϋπάρχειν τῆς κινήσεως τὸ δυνάμενον κινεῖσθαι. κἂν γὰρ εἶπεν ὁ Ἀριστοτέλης, ὅτι μετὰ τῆς κινήσεώς ἐστι τὸ δυνάμει καὶ παυσαμένης τῆς κινήσεως, ὅταν εἰς τέλος ἔλθῃ τὸ κινούμενον καὶ γένηται ἡ οἰκία, παύεται καὶ τὸ οἰκοδομητόν, τουτέστι τὸ δυνάμει· ἀλλ' οὐκέτι καὶ ἐκεῖνο εἶπεν, ὅτι μήπω οὔσης τῆς κινήσεως οὐδὲ τὸ δυνάμει ἐστίν, ὅπερ ἐμάχετο ἂν τῷ λέγοντι λόγῳ προϋπάρχειν τῆς κινήσεως τὸ δυνάμενον κινεῖσθαι. ἀλλ' οὗτος οὐδὲν τῶν λεγομένων συνιεὶς σπουδάζει δεικνύναι τὸν Ἀριστοτέλην καὶ τοὺς τοῦ Ἀριστοτέλους ἐξηγητὰς καὶ συνυπάρχειν καὶ συναποπαύεσθαι τὸ δυνάμει καὶ τὴν κίνησιν λέγοντας, οὐκ ἐφιστάνων ὅτι, κἂν συνυπάρχῃ καὶ συναποπαύηται, οὐδὲν κωλύει καὶ προηγεῖσθαι· τοῦτο γὰρ ἐπὶ τῶν ἀρχὴν καὶ τελευτὴν ἐχουσῶν κινήσεων καὶ ἐναργέστατα φαίνεται γινόμενον. τὸ γὰρ δυνάμενον κινεῖσθαι καθ' ἑκάστην κίνησιν τέως ἠρεμοῦν ὀλίγον ὕστερον κινεῖται. πῶς δὲ ὁ ταύτας τοῦ Ἀριστοτέλους τὰς ῥήσεις παραγράφειν φιλοτιμούμενος, ἐν αἷς λέγει συνυπάρχειν καὶ συναποπαύεσθαι τῇ κινήσει τὸ δυνάμει, ἐκείνας οὐκ ἐνενόησεν, ἐν αἷς λέγει μὴ κατὰ ταὐτὸν ὑπάρχειν τὸ δυνάμει καὶ τὸ ἐνεργείᾳ μηδὲ ἅμα, ὅταν ἐν τῷ τρίτῳ λέγῃ· "ἐπεὶ δὲ ἔνια ταὐτὰ καὶ δυνάμει καὶ ἐνεργείᾳ ἐστίν, οὐχ ἅμα δὲ ἢ οὐ κατὰ ταὐτόν, ἀλλ' οἷον θερμὸν μὲν ἐντελεχείᾳ, ψυχρὸν δὲ δυνάμει;" καὶ πάλιν αὐτός ἐστιν ὁ λέγων "ἐνδέχεται γὰρ ἕκαστον ὁτὲ μὲν ἐνεργεῖν, ὁτὲ δὲ μή", τῶν δυνάμει ὄντων δηλονότι. παραθέμενος δὲ καὶ τοῦ Θεμιστίου τὴν παράφρασιν ταύτης τῆς λέξεως λέγουσαν· "ἐνδέχεται γὰρ ἕκαστον ὁτὲ μὲν ἐνεργεῖν καθ' ὃ δύναται, ὁτὲ δὲ μήπω, οἷον τὸ οἰκοδομητὸν ⟨ὃ⟩ ἐστιν δυνάμει, ποτὲ μὲν ἐνεργεῖν ὡς οἰκοδο-

---

1 οὐχ in lac. III litt. om. M 2 τῆς] τὰ F 3 παντὸς ἀεὶ F: πάντων ἂν M 4 περιτρέπω M 5 τοῦ om. a 6 προϋπάρχον F 6. 7 δυνάμει F 7 κἂν] καὶ F 8 εἰς τὸ F 9 γένηται aF: γένηται καὶ M: γίνεται A ἡ] οἱ F 10 οὐδὲ om. M: οὐδὲν F 11 ἂν om. F 11. 12 τῆς προϋπάρχειν κινήσεως M 12 δυνάμει F οὕτως M[2] συνεὶς M 13 τοὺς add. A[2] 15 καὶ (post κωλύει) om. F 16 post γὰρ add. καὶ a 17 καὶ om. F ἐναργέστερον F τὸ γὰρ δυνάμενον om. F 18 ἠρεμοῦντος F 19 τὰς om. F βουλόμενος M 20. 21 ἐκείνας οὐκ ἐνενόησεν M: ἐκείνας ἐνενόησεν A[1]F, sed οὐκ mrg. adscr. A[1]: οὐκ ἐκ. ἐνεν. a 21 ὑπάρχειν AFM: συνυπάρχειν a τὸ (ante ἐνεργείᾳ) om. F 22 ὅταν et λέγῃ om. F λέγῃ] Γ 1 p. 201a19 ἔνι F 23 οὐ om. F 24 ἐντελεχείᾳ et δυνάμει commutata habet Aristoteles l. c., sed consentit cum Simplicii ordine verso quem tuetur etiam p. 1138, 8. 25, codex Arist. Barber. I 136 ὁ post πάλιν transponit F λέγων] l. c. p. 201b7 25 ἐναργῶς F δυνάμεων F 26 τὴν ante τοῦ M 26 Θεμιστίου] p. 209, 9 sqq. Spengel παράφασιν M 27 ἐνδέχεται γὰρ ἕκαστον om. M 28 μηδέπω Themistius ὃ ex Them. addidi ἐνεργεῖς M: ἐνεργῇ ἂν vel ἐνεργεία ἂν Them. codd., unde ἐνεργοίη ἂν Victorius. si ἐνεργεῖν verum est, pendet ab ἐνδέχεται

μητὸν ὅταν οἰκοδομῆται, ποτὲ δὲ οὔ, οἷον | εἰ κέοιντο ἁπλῶς λίθοι καὶ 260v ὁ πηλὸς μήπω κινούμενοι ὑπὸ τοῦ τεχνίτου", οὐκ ἐπέστησεν, ὅτι προϋπάρχειν οὗτοι λέγουσιν οἱ λόγοι τῆς κινήσεως τὸ δυνατὸν κινεῖσθαι. τοιοῦτον μὲν οὖν τὸ πρῶτον τοῦδε τοῦ ἀνδρὸς πάλαισμα παρὰ ὀρθῷ κριτῇ πολλὴν οἶμαι ἀλογιστίαν ἐμφαῖνον, ἵνα τὰ μεταξὺ πολλὰ θρασέως ἀποφανθέντα παραλείπω· ὧν τάχα οὐδὲν κωλύει κἂν ἑνὸς μνημονεῦσαι πρὸς τὴν τῆς ἕξεως αὐτοῦ κατανόησιν. "πᾶς, φησίν, ὁρισμὸς ἰσοτίμως τοῦ ὁριστοῦ κατηγορεῖται, ὥσπερ ὁ τῆς οὐσίας ὁρισμὸς οὐκ ἄλλως μὲν ἐπὶ τῶν ἀιδίων οὐσιῶν, ἄλλως δὲ ἐπὶ τῶν ἐν γενέσει καὶ φθορᾷ νοεῖται." καίτοι τίς οὕτως ἐστὶν ὀψιμαθής, ὡς ἀγνοεῖν ὅτι κατὰ τὴν ἀφ' ἑνὸς πρόοδον ἀπὸ τῆς ἀιδίου οὐσίας ἡ γενητὴ πρόεισιν οὐσία, καὶ κἂν ᾖ τις ὁρισμὸς κοινὸς τῆς οὐσίας, καὶ οὗτος ὡς ἀφ' ἑνὸς προϊών, ἀλλ' οὐκ ἰσοτίμως, ὡς οὗτός φησι, ταῖς διαφόροις οὐσίαις ἐφαρμόσει; ἀλλ', ὡς ἔοικεν, ἀκούσας ἐν εἰσαγωγαῖς ἐπ' ἴσης τὰ γένη τῶν εἰδῶν κατηγορεῖσθαι ἐνόμισε καὶ τοῖς ὁρισμοῖς τοῦτο προσήκειν.

Δεύτερον δ' ἐπιχείρημα προσάγει τοῖς ὑπὸ τοῦ Ἀριστοτέλους εἰρημένοις τοιοῦτον· "καὶ ἐπὶ τῶν κινήσεων, φησί, τῶν ὁμολογουμένως ἀρχὴν ἐχουσῶν τοῦ εἶναι καὶ πέρας εἰ δειχθείη τινὰ τῶν οὕτω κινουμένων ἅμα τε εἰς τὸ εἶναι παραγόμενα καὶ εὐθὺς συνεπομένην τὴν ἐκ φύσεως αὐτοῖς προσοῦσαν κίνησιν ἔχοντα, δῆλον οἶμαι παντὶ γένοιτο ἄν, ὡς ἐφαρμόσει καὶ τῇ αὐτῶν κινήσει ὁ ὁρισμός· κινητὰ γὰρ ὄντα καὶ δυνάμενα κινεῖσθαι οὕτω κινεῖται μενούσης ἔτι τῆς δυνάμεως καὶ οὐ προϋπάρχει τῆς κινήσεως τὰ πράγματα δυνάμει μόνον ὄντα." οὕτως οὖν τὴν ἅμιλλαν προβαλλόμενος πειρᾶται δεικνύναι, ὅτι τινὰ τῶν γενητῶν ἅμα τε γέγονε καὶ τὴν κατὰ φύσιν εὐθὺς κινεῖται κίνησιν. καί φησιν, ὅτι τὸ πῦρ, εἰ κάτω συνίσταιτο, ἅμα τε πῦρ γίνεται καὶ σύνδρομον ἴσχει τῇ οὐσίᾳ τὴν ἐπὶ τὸ ἄνω φοράν, ὁμοίως καὶ τὸ ἐν τοῖς νέφεσι συνιστάμενον ὕδωρ ἅμα τῷ συστῆναι, εἰ μή τι κωλύσει, ἐπὶ τὸ κάτω φέρεται. εἶτα ὥσπερ ἔνστασιν λύων τὴν λέγουσαν, ὅτι προϋπάρχει τὸ ξύλον δυνάμει ὂν πῦρ τῆς τοῦ πυρὸς ἐπὶ τὸ ἄνω κινήσεως, ὅτε ἐκ ξύλου τὸ πῦρ γέγονεν "οὐ τὸ ξύλον, φησίν, ἦν τὸ τὴν δύναμιν ἔχον τῆς ἐπὶ τὸ ἄνω φορᾶς· γένεσις γὰρ ἡ εἰς τὸ πῦρ τοῦ ξύλου μεταβολή, καὶ οὐ κίνησις. ὁ δὲ εἰρημένος ὁρισμὸς οὐ γενέσεώς ἐστιν, ἀλλὰ κινήσεως (ἐντελέχεια γάρ, φησί, τοῦ κινητοῦ ᾗ κινητόν). οὐκοῦν εἰ ἡ

1 ὅτε δὲ οὔ, εἰ κέοιντο F κέειντο M 2 ὁ om. M κινούμενα F 4 οὖν om. F τοῦδε] τὸ δὲ M ante παρὰ add. τὸ F 5 ἀναλογίαν F[1] 6 παραλίπω F κἂν ἑνὸς] τὸ F 8 ἄλλος A, sed corr. A[1] 9 οὐσῶν M ἄλλος F οὕτως, ω ex ο corr. A[1] 10 ἐστὶν om., ἦν post τίς (9) inserto F 11 ἡ γενητὴ] εἰ γένοιτο F 11. 12 in mrg. ὡς ἡ αἰσθητὴ οὐσία ἐκ τῆς νοητῆς πρόεισιν ὡς ἀφ' ἑνός A[2] 11 καὶ om. M τῆς οὐσίας κοινός F: οὐσίας κοινὸς M 12 καὶ οὗτος aF: καὶ οὕτως AM ἀλλ' om. F 13 εἰσαγωγῇ F 15 προάγει M 16 ὑπὸ τοῦ om. F 17 ὁμολογουμένων F 18 δείχθη M 21 ἑαυτῶν F 22 προϋπαρχούσης F 23 an προβαλόμενος? ὄντα μόνον a οὕτω μὲν οὖν F immo προβαλόμενος (cf. f. 321v21) 25 τὸ] ὁ in ras. A συνίσταται FM 26 τῷ ἅμα τε π. γίνεσθαι σύνδρομον F 28 κωλύει M 29 δυνάμει τὸ ξύλον M 32 μεταβολή ἐστι καὶ κινήσεις M οὐ a: οὔτε AFM 33 εἰ ἡ AFM: εἴη a

μὲν ἐπὶ τὸ ἄνω φορὰ κίνησίς ἐστι καὶ οὐ γένεσις, ἡ δὲ εἰς τὸ πῦρ τοῦ 260v ξύλου μεταβολὴ γένεσίς ἐστι καὶ οὐ κίνησις, εἰ καὶ μὴ ἄνευ κινήσεως ἡ γένεσις, οὐκ ἄρα ἡ ἐπὶ τὸ ἄνω φορὰ τοῦ πυρὸς ἐντελέχεια ἦν τῆς τοῦ ξύλου δυνάμεως. τὰ μὲν γὰρ κινούμενα καθ' ἕκαστον εἶδος κινήσεως μένοντα ἐπὶ τῆς αὐτῶν οὐσίας καὶ μὴ φθειρόμενα κινεῖται, τὸ δὲ ξύλον οὐ μένον ξύλον ἐπὶ τὸ ἄνω φέρεται, ἀλλὰ φθαρὲν καὶ εἰς πῦρ μεταβεβληκὸς οὐκ αὐτὸ κινεῖται (πῶς γὰρ τὸ φθαρὲν καὶ μηκέτι ὄν;), ἀλλὰ τὸ ἐξ αὐτοῦ γινόμενον πῦρ." οὐκ ἀρκεσθεὶς δὲ τούτοις καὶ ἄλλα ἐπάγει ἐπιχειρήματα δεικνύναι πειρώμενος, ὅτι οὐ τὸ ξύλον ἐστὶ τὸ τὴν δύναμιν ἔχον τοῦ ἄνω φέρεσθαι, ἀλλὰ τὸ πῦρ, ἐκ τούτου δεικνύναι νομίζων, ὅτι οὐκ ἔστιν ἀληθὲς τὸ προϋπάρχειν τῆς κινήσεως τὸ δυνάμενον κινεῖσθαι, ἐξ οὗ δέδεικται ἡ τῆς κινήσεως ἀιδιότης. "τὸ μὲν γὰρ ξύλον, φησί, προϋπάρχει τῆς τοῦ πυρὸς ἐπὶ τὸ ἄνω κινήσεως, ἐπειδὴ καὶ τοῦ πυρὸς τοῦ ἐξ αὐτοῦ γινομένου προϋπάρχει· τὸ δὲ πῦρ ἅμα πῦρ ἐστι καὶ ἐπὶ τὸ ἄνω κινεῖται." διὰ τοῦτο οὖν ἐπιμένει δεικνύς, ὅτι οὐ τὸ προϋπάρχον ἐστὶ τὸ δυνάμενον κινεῖσθαι οἷον τὸ ξύλον, ἀλλ' αὐτὸ τὸ κινούμενον οἷον τὸ πῦρ τὸ συνυπάρχον τῇ κινήσει αὐτὸ καὶ δυνάμενόν ἐστι κινεῖσθαι. "εἰ γὰρ τοῦ ξύλου, φησίν, ἐντελέχειάν τις λέγοι τὴν ἐπὶ τὸ ἄνω φοράν, πρῶτον μὲν τῶν ἐναντίων ἡ αὐτὴ ἔσται ἐνέργειά τε καὶ κίνησις· τὸ μὲν γὰρ ξύλον βαρύ, τὸ δὲ πῦρ κοῦφον. εἰ οὖν ἡ ἐπὶ τὸ ἄνω κίνησις καὶ τοῦ πυρός ἐστιν ἐνέργεια καὶ τοῦ εἰς αὐτὸ μεταβεβληκότος ξύλου, τῶν ἐναντίων ἡ αὐτὴ ἔσται ἐνέργεια καὶ κίνησις, καὶ οὐ κατ' ἄλλο τι, ἀλλὰ καθ' ὃ τῶν ἐναντίων μετέχουσιν· ἐναντία δὲ κουφότης καὶ βαρύτης. οὐ μόνον δὲ τοῦτο, ἀλλὰ καὶ τοῦ αὐτοῦ ἑκατέρα τῶν ἐναντίων κινήσεων ἐντελέχεια ἔσται καὶ ἐνέργεια, εἴπερ τοῦ ξύλου καὶ ἡ ἐπὶ τὸ κάτω φορὰ ἐντελέχεια καὶ ἡ ἐπὶ τὸ ἄνω, ἣν τὸ πῦρ φέρεται τὸ ἐξ αὐτοῦ γενόμενον. εἰ οὖν μὴ πέφυκε, φησί, τὸ ξύλον, ἕως ἂν ᾖ ξύλον, τὴν ἄνω φορὰν φυσικῶς κινεῖσθαι, οὐδὲ δύναμιν ἕξει τῆς ἐπὶ τὸ ἄνω φορᾶς, οὐδὲ ἔστιν αὐτοῦ ἐνέργεια καὶ τελείωσις ἡ ἐπὶ τὸ ἄνω τοῦ πυρὸς κίνησις." εἶτα καὶ τρίτον ἐπιχείρημα πρὸς τὸ αὐτὸ τοιοῦτον ἐπάγει· εἰ πάντα τὰ στοιχεῖα καὶ τὰ ἐξ αὐτῶν σύνθετα σώματα εἰς ἄλληλα μεταβάλλειν δύναται, ἢ ἀμέσως ἢ καὶ διὰ μέσων ἑτέρων (τὸ γὰρ ὕδωρ διὰ μέσου ἀέρος μεταβάλλοι ἂν εἰς πῦρ), συμβήσεται πᾶσαν κίνησιν παντὶ κατὰ φύσιν εἶναι καὶ τῶν κούφων ἑκάστῳ καὶ τῶν βαρέων. καὶ τέταρτον· "εἴπερ ἡ αὔξησις, φησίν, ἐντελέχειά ἐστι τοῦ αὐξητοῦ ᾗ τοιοῦτόν ἐστιν οἷον

1 μὲν om. F οὐ om. M 2 καὶ οὐ om. M 3 ἦν om. F 4 κινήσεως om. F 5 αὐτῶν a: αὐτῶν AFM 8 ἀρκεσθῇ καὶ τούτοις F ἄλλως M 9 ἀναφέρεσθαι F 11 ἡ in ras. superscr. M 12 ἀϊδιότητος M προϋπάρχειν F 16 τῷ συνυπάρχειν F: καὶ συνυπάρχον M 17 αὐτὸ] τὸ M ἐστί post κινεῖσθαι M: om. F 18 λέγει a αὐτή ἐστιν F: αὐτὴ M 20 ἡ aF: om. AM ἐστιν ἐνέργειά τε M: ἐνέργειά ἐστιν F 21 ἐστι F ἐνέργειά τε καὶ M 22 οὐ κἄλλο τι M 28 ἡ τοῦ ἐπὶ M 30 συνθέντα M 30. 31 εἰς ἄλλα μεταβαίνειν F 31 ἢ καὶ] ἢ FM 32 μεταβάλλει (om. ἂν) F 33 τετάρτων M: τετρ^{α} F 34 τοῦ — ἐστιν] τοῦ κινητοῦ ἢ αὐξητοῦ ἢ αὐξητόν M

φέρε τῆς σαρκός, δύναται δὲ ὁ ἄρτος καὶ ὁ οἶνος ἐν ζῴῳ μεταβληθέντα 260v γενέσθαι σάρξ. εἴη ἂν ἡ αὔξησις ἐνέργειά τε καὶ ἐντελέχεια τοῦ ἄρτου τε καὶ | τοῦ οἴνου. ὅπερ ἀδύνατον· αὔξεται μὲν γὰρ τὰ τρεφόμενα, τρέ- 261r φεται δὲ τὰ ἔμψυχα, ἡ δὲ τροφὴ τρέφει, οὐ τρέφεται. οὐκ ἄρα ἡ τῆς σαρκὸς αὔξησις ἐντελέχεια τροφῆς ἐστιν, ἧς μεταβαλλούσης σὰρξ γέγονεν. ὥστε οὐδὲ ἡ ἐπὶ τὸ ἄνω τοῦ πυρὸς κίνησις τοῦ ξύλου ἐστὶν ἐνέργεια καὶ κίνησις, ἀλλὰ τὸ προσεχῶς κινεῖσθαι πεφυκὸς τήνδε τὴν κίνησιν, φησίν, ἐπὶ τῆς ἑαυτοῦ μόνον φύσεως καὶ μὴ φθειρόμενον τοῦτο λέγομεν δυνάμει εἶναι κινητὸν ἐκείνην τὴν κίνησιν, οἷον τὸν ἄνθρωπον βαδιστικόν, οὐ τὰ στοιχεῖα· καὶ τὴν κίνησιν δὲ τῆς προσεχοῦς δυνάμεως ἐντελέχειαν εἶναί φαμεν. εἰ οὖν τὸ πῦρ ἐστι, φησί, τὸ δυνάμει κινητὸν καὶ οὐ τὸ ξύλον, ἅμα δὲ πῦρ γίνεται καί, εἰ μή τις βία κωλύσειεν, ἐπὶ τὸ ἄνω φέρεται, ὁμοίως καὶ τὸ ἐν ταῖς νεφέλαις ὕδωρ, οὐκ ἀληθὲς τὸ μὴ ἐπὶ τῶν αἰδίων κινήσεων προϋπάρχειν κατὰ χρόνον τῆς κατ' ἐνέργειαν κινήσεως τὸ δυνάμει κινητόν." ἐν δὴ τούτοις πρῶτον μὲν τῷ σκοπῷ τῶν λεγομένων ἐπιστῆσαι χρή, ὅτι πρὸς ἀντιλογίαν μόνην παρεσκεύασται τῆς ἀληθείας οὐδὲν πεφροντικώς. εἰ γὰρ ὁ Ἀριστοτέλης τοῦτο δεῖξαι προτίθεται, ὅτι οὐκ ἔστι πρώτη κίνησις, ἀλλὰ πρὸ πάσης τῆς λαμβανομένης ἔστι τις ἄλλη, ᾧ ἕπεται τὸ αἰδιον εἶναι τὴν κίνησιν ἄλλης πρὸ ἄλλης ἐπ' ἄπειρον ἀεὶ λαμβανομένης (δείκνυσι δὲ αὐτὸ προλαβών, ὅτι προϋπάρχει τῆς κινήσεως τὸ δυνάμενον κινεῖσθαι), εἰ ἀληθές ἐστι τὸ μὴ εἶναι πρώτην κίνησιν, ψευδὲς δὲ τὸ προϋπάρχειν τὸ δυνάμενον κινεῖσθαι τῆς κινήσεως, τὸ μὲν δόγμα αὐτὸ τὸ αἰδιον εἶναι τὴν κίνησιν οὐκ ἐλέγχεται, ὁ δὲ τρόπος, εἰ ἄρα, τῆς ἀποδείξεως ἀδόκιμος φανεῖται. οὗτος οὖν ἀνελεῖν προθέμενος τὸ προϋπάρχειν τὸ δυνάμει κινούμενον τῆς κινήσεως κινήσεις ἔλαβε πυρὸς καὶ ὕδατος, ὧν ὁμολογεῖ προϋπάρχειν τὰς ἐξ ἄλλων γενέσεις αὐτῶν, ὥστε ἀεὶ πρὸ κινήσεως κίνησιν εἶναι.

Καὶ τί λέγω ταῦτα; ὅτε σαφῶς οὗτος ὑπὸ τῆς ἀντιλόγου φιλονεικίας ἐσκοτωμένος· "τέως γὰρ νῦν, φησίν, οὐ ζητοῦμεν, εἴτε ἐξ ὄντων τὰ γινόμενα γίνεται εἴτε ἐκ μὴ ὄντων, οὐδὲ εἰ ἔστι τις πρώτη κίνησις ἢ μὴ ἔστιν, ἀλλ' ὅτι οὐκ ἀληθὲς τὸ ἐκ τοῦ ὁρισμοῦ δῆθεν τῆς κινήσεως εἰλημμένον ἀξίωμα". καίτοι εἰ μὴ ἔστι πρώτη κίνησις, κἂν μὴ ἀληθὲς ᾖ τὸ ἀξίωμα, οὐδὲν βέβλαπται τὸ δόγμα τὸ περὶ τῆς αἰδίου κινήσεως. ταῦτα μὲν οὖν ἐμήκυνα τὸν σκοπὸν τοῦ ἀνδρὸς παραγυμνῶσαι βουλόμενος· ὅτι δὲ οὐδὲ τὸ ἀξίωμα σαλεύει τὰ ὑπὸ τούτου λεγόμενα οὐδὲ νοήσας φαίνεται

1 post ἐν add. τῷ a 2 τε (alterum) om. F 3 τοῦ om. FM 4 τρέφει om. a 6 τοῦ (post ἄνω) om. M 7 πέφυκε τὴν δὲ κίνησιν ἐπὶ F 8. 9 εἶναι δυνάμει F 12 δὲ τὸ πῦρ F 13 μὴ om. M 14 προυπάρχον κατὰ τὸν χρόνον M 15 ἀκίνητον F 15. 16 ἐπιστῆναι M 16 μόνον F 18 πρώτως F ᾧ] ὡς FM 19 πρὸ] ἐπ' M 20. 21 τὸ δυνάμενον — προϋπάρχειν (22) om. M 21 post εἰ add. οὖν a 24 οὖν om. M 26 ἀλλήλων F 26. 27 κινήσεως] αὐτῆς F 29 τέως] τε ὢν. ὡς F φησὶ νῦν M 30 οὐδὲ om. F 32 ᾖ] ꞔ [i. e. εἶναι] F 35 δὲ om. F

τὰ εἰρημένα, ὧδε ἂν μάθοις· τὸ δυνάμενον κινεῖσθαι διττόν ἐστιν, ὅπερ 261r οὗτος ἀγνοήσας ἑαυτόν τε συνέχεε καὶ τοὺς ἀγνοοῦντας αὐτοῦ τὴν ἕξιν. λέγομεν γὰρ δύνασθαι κινεῖσθαι τὸ τὴν τελείαν ἔχον δύναμιν τὴν προβλητικὴν τῆς ἐνεργείας, ᾗ σύνεστιν ἡ ἐνέργεια (οὕτω γὰρ τὸ μὲν πῦρ ἐπὶ τὸ ἄνω δύναται κινεῖσθαι, τὸ δὲ ὕδωρ ἐπὶ τὸ κάτω συνούσης ἀεὶ τῇ δυνάμει ταύτῃ τῆς ἐνεργείας καὶ ἀπ' αὐτῆς προαγομένης)· λέγομεν δὲ δυνάμενον κινεῖσθαι καὶ τὸ δυνάμει κινητόν, ὃ οὔπω μὲν τὴν τελείαν ἔχει δύναμιν τὴν οἰστικὴν τῆς ἐνεργείας, πέφυκε δὲ ἴσχειν. οὕτω δυνάμει λέγομεν κινεῖσθαι τὸ πεφυκὸς μὲν κινεῖσθαι, μήπω δὲ πρόχειρον ἔχον τὴν τελείαν δύναμιν τὴν οἰστικὴν τῆς ἐνεργείας. τοῦ οὖν Ἀριστοτέλους προϋπάρχειν εἰπόντος τῆς κινήσεως τὸ δυνάμενον κινεῖσθαι οὕτως, ὡς τὸ πεφυκὸς μέν, μήπω δὲ κινούμενον ἢ μὴ ἐκεῖνο τῆς κινήσεως τὸ μέρος κινούμενον (καὶ γὰρ τὸν ἥλιον δυνάμει ἐν ταύρῳ κινεῖσθαι λέγομεν, ὅταν τὸν κριὸν κινῆται) καὶ ἐπὶ τούτων προϋπάρχειν εἰπόντος τὸ δυνάμενον κινεῖσθαι τῆς κινήσεως, οὗτος ἐλέγχειν οἴεται τὸν Ἀριστοτέλους λόγον ἐπὶ τοῦ πυρὸς καὶ τοῦ ὕδατος δεικνὺς συνυπάρχουσαν τὴν κίνησιν τῷ δυναμένῳ κινεῖσθαι κατὰ τὴν τελείαν δύναμιν τὴν οἰστικὴν τῆς ἐνεργείας. ταύτην οὖν ἀγνοήσας τὴν διαφορὰν μάτην πάντα τὰ ἐφεξῆς ἐρραψῴδησε δεικνύναι φιλονεικῶν, ὅτι τὴν δύναμιν τῆς ἐπὶ τὸ ἄνω κινήσεως τὸ πῦρ ἔχει τὸ ἤδη κινούμενον ἐπὶ τὸ ἄνω, ἀλλ' οὐ τὸ ξύλον τὸ πεφυκὸς γίνεσθαι πῦρ, οὐκ ἐννοῶν ὅτι ἄλλην μὲν ἔχει τὸ πῦρ τὴν τελείαν, ἄλλην δὲ τὸ ξύλον τὴν ἀτελῆ καὶ κατὰ τὸ δυνάμει λεγομένην, καθ' ἣν πέφυκε πῦρ γενόμενον καὶ αὐτὸ ἐπὶ τὸ ἄνω φέρεσθαι. ὅλως γάρ, εἰ πῦρ μέν ἐστι δυνάμει τὸ ξύλον, τῷ δὲ πυρὶ συμπέφυκε κατ' ἐνέργειαν ἡ ἐπὶ τὸ ἄνω κίνησις, πῶς οὐχὶ καὶ τῷ ξύλῳ ὥσπερ τὸ πυρὶ εἶναι, οὕτω καὶ τὸ ἐπὶ τὸ ἄνω κινεῖσθαι δυνάμει ὑπάρχει; ἀλλ' 'ἡ εἰς τὸ πῦρ, φησί, τοῦ ξύλου μεταβολὴ οὐκ ἔστι κίνησις ἀλλὰ γένεσις. ὁ δὲ εἰρημένος ὁρισμὸς οὐ γενέσεώς ἐστιν, ἀλλὰ κινήσεως (ἐντελέχεια γάρ, φησί, τοῦ κινητοῦ ᾗ κινητόν).' ὥστε, φαίη ἄν, τὸ ξύλον γενέσεως προϋπάρχειν, οὐ μέντοι κινήσεως εἶπεν ὁ Ἀριστοτέλης. ἆρα οὖν οἷος ἀνήρ ἐστιν οὗτος πρὸς Ἀριστοτέλη διατεινόμενος ὁ μηδὲ γινώσκων τὰ ὑπὸ τοῦ Ἀριστοτέλους εἰρημένα; αὐτίκα γοῦν τὸν ὁρισμὸν τὸν λέγοντα "ἐντελέχεια τοῦ κινητοῦ ᾗ κινητόν" κινήσεως εἶναί φησιν ἀλλ' οὐ γενέσεως, ἀγνοῶν ὅτι τὸν ὁρισμὸν τοῦτον ἀποδέδωκεν Ἀριστοτέλης μήπω διακρίνας τὴν γένεσιν καὶ φθορὰν ἀπὸ τῆς κυρίως κινήσεως· τοῦτο γὰρ ἐν τῷ πέμπτῳ βιβλίῳ πεποίηκεν. ἔτι δὲ μᾶλλον

2 λέξιν FM cf. p. 1137,22 3 κινεῖσθαι — δυνάμενον (6) om. F τὴν (ante τελείαν) om. M 3. 4 προβλεπτικὴν M 7 ὅπερ M 14 τούτω F 15 ἔλεγχον F 16 πυρὸς om. M 18 ἐρραψῴδησε] mrg. ἐφλυάρησεν, ἐψεύσατο, ἠδολεσχήσθη A 19 ἄνω] ἄλλω M κινήσεως — ἄνω (20) om. F 22 λεγόμενον F καθ' ὃν M 23 εἰ om. F 25 τῶ πυρὶ F τὸ (post καὶ) om. F 25. 26 δυνάμει κινεῖσθαι F 26 φησί] cf. p. 1133,30 26. 27 οὐκ ἔστι γενέσεως M 28 ᾗ om. in lac. III litt. M 29 προϋπάρχει A ὁ om. A 30 οὖν om. F ὁ πρὸς M 31 τοῦ om. F οὖν F 32 ἐντελέχειαν a: om. F 34 ὁ ἀρ. FM καὶ τὴν M 35 πέμπτῳ βιβλίῳ] E 1. 224b 8 sqq. 2. 226a 12 al. ὅτι δὲ M: καὶ ἔτι F

ἠγνόησεν, ὅτι σαφῶς καὶ ὡς γενέσεως καὶ φθορᾶς τὸν ὁρισμὸν τῆς κινή- 261r σεως ἀποδέδωκεν. καὶ πρὸ ὀλίγου μέν (καὶ ἐν τούτοις δὲ ἔτι σαφέστερον τοῖς ῥητοῖς)· 'διῃρημένου καθ' ἕκαστον γένος τοῦ μὲν ἐντελε|χείᾳ, τοῦ 261v δὲ δυνάμει, τὴν τοῦ δυνάμει ὄντος ἐνέργειαν ᾗ τοιοῦτόν ἐστιν λέγω κίνησιν εἶναι, οἷον τοῦ μὲν ἀλλοιωτοῦ ᾗ ἀλλοιωτὸν ἀλλοίωσιν, τοῦ δὲ αὐξητοῦ καὶ τοῦ ἀντικειμένου φθιτοῦ (οὐδὲν γὰρ ὄνομα κοινὸν ἐπ' αὐξήσει καὶ φθίσει) αὔξησιν καὶ φθίσιν, τοῦ δὲ γενητοῦ καὶ φθαρτοῦ γένεσιν καὶ φθοράν, τοῦ δὲ φορητοῦ φοράν.' πῶς οὖν οὗτος τὴν εἰς τὸ πῦρ τοῦ ξύλου μεταβολὴν γένεσίν φησι καὶ οὐ κίνησιν; ἵνα πρὸ γενέσεως μὲν εἴη τὸ γενητόν, μὴ μέντοι πρὸ κινήσεως τὸ κινητόν. ἀλλ' ὅτι μὲν καὶ ἡ γένεσις κίνησίς ἐστι κατὰ τὸ κοινὸν τῆς κινήσεως καὶ τῷ ὁρισμῷ τῆς κοινῆς κινήσεως ὑποβέβληται, πρόδηλον, καὶ ὅτι ἡ τοῦ ξύλου τοῦ μεταβάλλοντος εἰς πῦρ κίνησις ἡ γένεσίς ἐστι καὶ μεταβολὴ ἡ εἰς πῦρ, καὶ ταύτης προσεχῶς προϋπάρχει τὸ ξύλον, πρὸς ἣν καὶ δυνάμει ἦν, ἀλλ' οὐχὶ τῆς ἐπὶ τὸ ἄνω φορᾶς τοῦ πυρός· οὐδὲ αὕτη ἐστὶν ἡ τοῦ ξύλου ἐντελέχεια καὶ κίνησις, ἀλλ' ἡ εἰς τὸ πῦρ μεταβολή. οὗτος δὲ ὡς τοῦ Ἀριστοτέλους λέγοντος, ὅτι τὸ δυνατὸν κινεῖσθαι προϋπάρχει τῆς κινήσεως, οὐχὶ ταύτης, πρὸς ἣν ἐλέγετο δυνατόν, ἀλλὰ τῆς ἐκείνου κινήσεως, εἰς ὃ μεταβέβληκεν, οἷον τὸ ξύλον τὸ δυνατὸν εἰς πῦρ μεταβάλλειν οὐχ ὅτι τῆς εἰς πῦρ μεταβολῆς προϋπάρχει, ἀλλὰ τῆς ἐπὶ τὸ ἄνω κινήσεως τοῦ πυρός, οὗτος εὐθύνειν ἐπιχειρεῖ τὸν λόγον διὰ πλειόνων ἐπιχειρημάτων. καὶ δῆλον μέν, ὅτι παρὰ θύρας ὑπαντῶντος πάντα ἐστὶ περιττά· πλὴν ἵνα καὶ τὴν ἐν τούτοις ἕξιν τοῦ ἀνδρὸς ἀποκαλύψω, ποιήσομαι καὶ τούτων λόγον τινά.

"Εἰ γὰρ τοῦ ξύλου, φησίν, ἐντελέχειάν τις λέγοι τὴν ἐπὶ τὸ ἄνω φοράν, καὶ τῶν ἐναντίων ἡ αὐτὴ ἔσται ἐνέργεια, καὶ τοῦ αὐτοῦ ἑκατέρα τῶν ἐναντίων κινήσεων ἐντελέχεια ἔσται καὶ ἐνέργεια', καὶ παρεθέμην αὐτοῦ πρὸ ὀλίγου τὴν ταῦτα δηλοῦσαν λέξιν. τί δὴ ἄτοπον, ὦ τάν, εἰ τὴν ἐπὶ τὸ ἄνω κίνησιν τὸ μὲν ξύλον δυνάμει ἔχει ὡς πεφυκὸς γίνεσθαι πῦρ,

---

1 καὶ ὡς M 2 παραδέδωκε F ὀλίγου] cf. Γ 1. 201a9 δὲ om. F 3 διῃρημένοις M 5 ᾗ ἀλλοιωτὸν om. M ἀλλοίωσις a 6 οὐθὲν a: οὐδὲ F ἐπ' αὐξ. κ. φ.] αὐτοῖς M 9 μὴ — κινήσεως (10)] πρὸ κιν. δ' οὐ μέντοι F 13 προϋπάρχειν F 15 καὶ om. M 16 λέγοντος, έγοντ om. in lac. VIII litt. M 17 οὐχὶ] ἀλλ' οὐ F πρὸς] καθ' F 20 ἄνω om. lac. relicta M οὗτος AM: οὕτως aF ἰθύνειν M 21 ὑπαντῶντος A: ἀπαντῶντος aFM: eadem varietas f. 1145,21. 1147,33 f. 312rm et p. 648,34 E., cf. Arist. Phys. Δ 6. 213b2. proverbium in mrg. expl. σῃ παροιμία ἐπὶ τῶν παρὰ σκοπὸν βαλλόντων. ἡ του [sic, τ superscr. υ; fortasse ἀπὸ τοῦ] κατὰ θύρας κατὰ σκοπὸν A 22 ἵνα μὴ καὶ F λέξιν M 23 ποιήσομεν καὶ τοῦτον τὸν λόγον τινά F 24 λέγοι aA: λέγει FM 25 ἐστιν M 27 πρὸ ὀλίγου] p. 1134,23 ὦ τάν] ὅταν F. in mrg. A: ὦ τάν. ὦ οὗτος. ὦ τάλαν. ὦ μελέ. ταῦτα γὰρ παρὰ τοῖς νεωτέροις ὑπὸ μόνων λέγεται γυναικῶν, παρὰ δὲ τοῖς παλαιοῖς καὶ ὑπὸ ἀνδρῶν. πολλάκις δὲ καὶ ἐπὶ πλήθους φασὶν τὸ ὦ τάν ὡς παρὰ κτησιφῶντι. οἱ γὰρ ἀττικοὶ τὴν πρώτην συλλαβὴν περισπῶσι· τὴν δὲ δευτέραν βαρύνουσι. καὶ βέλτιον. ἀδύνατον γὰρ εὑρεθῆναι μίαν λέξιν δύο ἔχουσαν περισπωμένας. δίδυμος [p. 403 Schmidt] δὲ τὸ πλῆρες εἶναί φησι ὦ ἔταν (sic). ἀγνοῶν ὡς ἄρα (sic) τοῦ ἔτης ἡ κλητική ἐστιν ἔτα. καὶ δωρικῶς ἔταν cf. Schol. Plat. Apol. p. 25 C et Suidas s. v. ὦ τάν εἰ om. F 28 τὴν μὲν F ἔχῃ F: ἔχειν M

τὸ δὲ πῦρ κατ' ἐνέργειαν· καὶ αὖ πάλιν τοῦ ξύλου κατ' ἐνέργειαν μὲν ἡ 261v ἐπὶ τὸ κάτω φορά, κατὰ δύναμιν δὲ ἡ ἐπὶ τὸ ἄνω, ὅτι δυνάμει πῦρ ἐστι, δυνατὸν δὲ καὶ τῷ καθ' αὑτὸ καὶ κατὰ συμβεβηκὸς ταῦτα διαιρεῖν. ἢ οὐκ ἀληθὲς εἰπεῖν καὶ τὸ ὕδωρ ἐνεργείᾳ μὲν καὶ καθ' αὑτὸ ψύχειν, δυνάμει δὲ καὶ κατὰ συμβεβηκὸς θερμαίνειν, ὅτι μεταβάλλειν ποτὲ πέφυκε τὸ ὕδωρ εἰς πῦρ. καὶ ἔδει τοῦ Ἀριστοτέλους ἀκοῦσαι λέγοντος ἐν ἐκείνοις τοῖς περὶ κινήσεως λόγοις· "ἐπεὶ δὲ ἔνια ταὐτὰ καὶ δυνάμει καὶ ἐντελεχείᾳ ἐστίν, οὐχ ἅμα δὲ ἢ οὐ κατὰ ταὐτόν, ἀλλ' οἷον θερμὸν μὲν ἐντελεχείᾳ, ψυχρὸν δὲ δυνάμει", ψυχρὸν καὶ δυνάμει κατώφορόν ἐστι. δῆλον δέ, ὅτι τὸ ξύλον, ἕως ἂν ᾖ ξύλον τὴν μὲν οἰστικὴν δύναμιν τῆς ἐπὶ τὸ ἄνω φορᾶς οὐκ ἔχει, δυνάμει μέντοι καὶ κατ' ἐπιτηδειότητα πῦρ ἐστι καὶ ἐπὶ τὸ ἄνω φέρεται τὸ ξύλον. καὶ τὸ τρίτον δὲ ἀπὸ τῆς αὐτῆς ἀγνοίας ἐπαχθὲν ὁμοίως ἐστὶν εὐαπόλυτον. πᾶσα γὰρ κίνησις καὶ ἡ ἐπὶ τὸ ἄνω καὶ ἡ ἐπὶ τὸ κάτω παντὶ στοιχείῳ προσήκει καὶ κούφῳ καὶ βαρεῖ καὶ κατὰ φύσιν, εἰ βούλει· πλὴν οὕτω τὸ κατὰ φύσιν, ὡς ποτὲ μὲν δυνάμει ποτὲ δὲ ἐνεργείᾳ· καὶ γὰρ τῷ ὕδατι ἡ ἐπὶ τὸ ἄνω φορὰ δυνάμει προσήκει, ὅτε δύναται γενέσθαι πῦρ.

Καὶ πρὸς τὸ τέταρτον δὲ τὸ αὐτὸ ῥητέον, ὅτι καὶ ὁ ἄρτος δυνάμει σάρξ ὢν λέγοιτο ἂν αὔξεσθαι δυνάμει. κἂν γὰρ ἡ προσεχὴς ἐπιτηδειότης τῷ ἄρτῳ τῆς εἰς σάρκα μεταβολῆς ἐστιν, ἀλλὰ μεταβάλλων εἰς σάρκα αὔξεσθαι ἐνεργείᾳ πέφυκεν. ἐπειδὴ δὲ καὶ νομοθετῶν οὗτος ὁ χρηστὸς ἀποφαίνεται, ὅτι τὸ προσεχῶς κινεῖσθαι πεφυκὸς τήνδε τὴν κίνησιν ἐπὶ τῆς ἑαυτοῦ μένον φύσεως καὶ μὴ φθειρόμενον, τοῦτο λέγομεν δυνάμει εἶναι κινητὸν ἐκείνην τὴν κίνησιν, οἷον τὸν ἄνθρωπον βαδιστικόν, οὐ τὰ στοιχεῖα, ἐρωτητέον αὐτὸν πρῶτον μέν, πῶς εἶπεν Ἀριστοτέλης "θερμὸν μὲν ἐντελεχείᾳ, ψυχρὸν δὲ δυνάμει". ἆρα οὐχ ὡς τοῦ δυνάμει ψυχροῦ μεταβάλλειν εἰς τὸ ψυχρὸν πεφυκότος; ἔπειτα, εἰ μηδέποτε αὐτὸς δυνάμει σάρκα τὸν ἄρτον εἶπεν ἢ τὸ σπέρμα δυνάμει ζῷον· καίτοι σπέρμα οὐκ ἐπὶ τῆς ἑαυτοῦ μένον φύσεως ἀνθρωπίζεται. ἀλλὰ κἀνταῦθα ταὐτὸν πέπονθεν οὗτος. ἀγνοῶν γὰρ τὴν διαφορὰν τῆς τελείας δυνάμεως πρός τε τὸ δυνάμει τὸ ἀτελὲς καὶ τὰς μεταξὺ διαθέσεις τὰς τῆς τελείας δυνάμεως τῷ δυνάμει τῷ ἀτελεῖ προσάπτει. τὸ γὰρ ἄνευ μεταβολῆς ἐνεργοῦν κατὰ τὴν τελείαν δύναμιν ἐνεργεῖ τὴν τῆς ἐνεργείας προβλητικήν, τὸ δὲ ἀτελὲς

---

1 τὸ δὲ πῦρ om. M   3 τῷ] τοῦ F: τὸ M   συμβὰν M   5 καὶ utrobique om. F   7 λόγοις] Γ 1 p. 201a19 cf. supra p. 1132,24   δὲ om. F   ἐστὶν — κατώφορόν (9) om. F   8 ψυχρὸν AM: om. a   9 δυνάμει μὲν κατόφορόν M   11 ἐπιδειότητα F   12 τὸ om. A, restituit A[1]   ἐννοίας ἀπαχθὲν M   13 ἡ (post καὶ) om. M   14 οὕτω τὸ aAM: οὕτω F   16 προσήκει δυνάμει M   ὅτι M   18 ἂν om. F   19 μεταβάλλον M   20 ἐνεργεία αὔξεσθαι F   ἐπεὶ δὲ a   21 πεφυκὸς om. M   22 μένει M: μὲν F   23 κινητὴν F   βαδιστικὸν om. a   24 μὲν — θερμὸν om. F   26 αὐτὸς om. M   27 τὸ (post ἢ) om. F   28 ταὐτὸν scripsi: τοῦτον A: τοῦτο FM: τοιοῦτόν τι a   29 πεπόμεθα F   διάφορον F   30 τὸ (post δυνάμει) om. F   31 τῶι δυνάμει AFM: τὸ δυνάμει a   τῷ ἀτελεῖ] πῶς ἀ. M   μεταβολῇ M   ἐνεργεῖν F

δυνάμει μεταβάλλοντος τοῦ δυναμένου γίνεται ἐνεργείᾳ, γινομένου μὲν τοῦ 261v γενητοῦ, αὐξομένου δὲ τοῦ αὐξητοῦ, ἀλλοιουμένου δὲ τοῦ ἀλλοιωτοῦ. ἔστι δέ τις καὶ μέση διάθεσις, ἐν ᾗ τὸ δυνάμει συντρέχει πως τῇ τελείᾳ δυνάμει, ὅπερ ἐν τοῖς κατὰ τόπον κινουμένοις ὁρᾶται, διότι τελειότατα τῶν ἄλλων ἐστὶ τὰ κατὰ τόπον κινούμενα. τὸ γοῦν πῦρ κινητὸν ἐπὶ τὸ ἄνω λέγομεν συνούσης ἀεὶ τῆς τελείας δυνάμεως τῷ ἀτελεῖ δυνάμει καὶ τῇ φύσει πλησιάζοντι. διότι χωρὶς τῆς τοῦ κινουμένου μεταβολῆς ἡ κατὰ τόπον μετάστασις γίνεται· τὸ μέντοι γινόμενον μεταβάλλον αὐτὸ τό τε δυνάμει ἀτελέστερον ἔχει καὶ τὴν δύναμιν αὐτήν, καθ' ἣν μεταβάλλει, τῆς κατὰ τόπον κινούσης ἀτελεστέραν. τοιούτων οὖν οὐσῶν διαφορῶν ἔν τε τῷ δυνάμει καὶ ἐν τῇ δυνάμει αὐτὸς ἐπὶ τῶν κατὰ τό|πον κινουμένων ἀξιοῖ 262r πάντα τὰ δυνάμει ἐπὶ τῆς ἑαυτῶν μένοντα φύσεως καὶ μὴ φθειρόμενα, λέγεσθαι δυνάμει εἶναι κινητά. ἔδει δὲ καὶ τὸ ἐπὶ τῆς γενέσεως δυνάμει θεάσασθαι κατὰ τὴν τῆς οὐσίας μεταβολὴν εἰς τὸ ἐνεργείᾳ μεταβάλλον, ὥσπερ τὸ ἐπὶ τῆς αὐξήσεως κατὰ τὴν τῆς ποσότητος καὶ ἐπὶ τῆς ἀλλοιώσεως κατὰ τὴν τῆς ποιότητος. καὶ κάλλιον ἦν ἐπὶ μὲν τοῦ ξύλου μεταβάλλοντος εἰς πῦρ τὴν κατὰ γένεσιν κίνησιν ἰδεῖν καὶ ὅπως προϋπάρχει καὶ φύσει καὶ χρόνῳ τῆς τοιαύτης κινήσεως τὸ δυνάμενον αὐτὴν κινηθῆναι ξύλον, ἐπὶ δὲ τοῦ πυρὸς τὴν κατὰ τόπον καὶ ὅπως καὶ τοῦτο τῇ οὐσίᾳ προϋπάρχει τῆς ἀνωφόρου ἐνεργείας· δεῖ γὰρ πῦρ γενόμενον οὕτως ἐπὶ τὸ ἄνω κινηθῆναι, κἂν εὐθὺς ἅμα τῷ γενέσθαι πῦρ κινῆται. εἰ δὲ καὶ τὸ ξύλον τις, ὥσπερ τῆς εἰς πῦρ μεταβολῆς, οὕτω καὶ τῆς ἐπὶ τὸ ἄνω φορᾶς προϋπάρχειν λέγοι, οὐκ ἂν διαμαρτάνοι. ὥστε ἐπὶ μὲν τῶν ἄλλων τῶν τριῶν κινήσεων, γενέσεώς φημι καὶ ἀλλοιώσεως καὶ αὐξήσεως, καὶ οὗτος ἂν οἶμαι ὁμολογήσειε προϋπάρχειν τῆς κινήσεως τὸ δυνάμενον κινεῖσθαι, οἷον τὸ σπέρμα καὶ τὸ ἐπιδιδὸν κατὰ ποσότητα καὶ τὸ μεταβάλλον κατὰ ποιότητα· καὶ ἐπὶ τῆς κατὰ τόπον δὲ μεταβολῆς, ἐφ' ἧς οὗτος μάλιστα νομίζει τὸν λόγον ἐλέγχειν, εἴπερ ὁμολογεῖ καὶ οὗτος ἐνυπάρχειν τῷ κινουμένῳ τὸ δυνάμει (προϋπάρχει δὲ πανταχοῦ τὸ δυνάμει τοῦ ἐνεργείᾳ, κἂν ἡ δύναμις τῇ ἐνεργείᾳ συνυπάρχῃ), δῆλον ὅτι καὶ τὸ δυνάμενον προϋπάρχει τοῦ κατ' ἐνέργειαν. καὶ γὰρ καὶ τὸ πῦρ, κἂν εὐθὺς πῦρ γενόμενον ἐπὶ τὸ ἄνω κινῆται, ἀλλ' ἐν τῇ μεταβάσει τὸ δυνάμει, φέρε εἰπεῖν ἐν τῷ

1 τοῦ δυνάμει M 2 αὐξανομένου F ἀλλοιωμένου F 3 πως] πρὸς M 4 τελειότης F 5 τί γοῦν πῦρ ἐπὶ τὸ ἄνω κινητὸν F 6. 7 τὴν φύσιν F 8 αὐτῶ F 9 ἐντελέστερον M ταύτην M 10 κινήσεως M τούτων M οὖν] γὰρ F 11 ἐν om. M τῇ] τῶ F δυνάμει] ἐνεργεία M 12 τῆς] τῶν F 14 κατὰ τὴν] καὶ M μεταβολὴν om. M ἐνεργεῖν M 15 τὸ om. F 15. 16 ἀλλοιό (superscr. ττ) F 16 τὴν om. F ἣν om. F 17 κατὰ τὴν γένεσιν ponit M προυπάρχειν M 18 αὐτὸ M 19 τῇ οὐσίᾳ om. a 20 ἀνωφεροῦς M: ἄνω φορᾶς F ἐνεργεία F 21 πῦρ om. M 22 ἐπὶ τῆς τὸ M 23 λέγει M 24 καὶ (post φημι) om. M οὗτος aA[2]: οὕτως A[1]FM 25 κινεῖσθαι — τόπον δὲ (27) om. F 26 ἐπιδίδο// A: ἐπιδίδον M 27 ἐφ'] ὑφ' M 28 νομίζει super vers. add. A[1]: νομίζειν M 29 τὸ prius] τῇ M 30 ἐνερ cum lac. ἂν ἡ M συνυπάρχει M 31 καὶ (post γὰρ) om. M

ἀέρι γενέσθαι, προϋπάρχον ἔχει τοῦ ἐνεργείᾳ καὶ τὸ δυνάμει ἐν τῷ ὑπεκ- 262r καύματι προϋπάρχει τοῦ ἐνεργείᾳ. καὶ ἔστι διὰ πάντων ἀνέλεγκτος ὁ Ἀριστοτέλους λόγος ὁ λέγων ἀναγκαῖον εἶναι προϋπάρχειν τὰ πράγματα τὰ δυνάμενα κινεῖσθαι καθ' ἑκάστην κίνησιν. ὥστε μάτην οὗτος ἐπὶ τῷ τέλει τοῦ λόγου μεγαλαυχούμενος· 'εἰ ψεῦδος, φησί, δέδεικται τὸ προϋπάρχειν τῆς κινήσεως τὰ δυνάμενα κινεῖσθαι, καὶ τὸ ἐκ τούτου ἄρα συγκατασκευαζόμενον, ὡς ὁ Γραμματικὸς ἔφρασε, τὸ ἄναρχον εἶναι τὴν κίνησιν συνελέγχεται.' δικαιότερον γὰρ οἶμαι λέγειν, ὡς εἰ τοῦτο διὰ πάντων ἀληθὲς ἀποδέδεικται, καὶ τὸ ἐκ τούτου δεικνύμενον ἀληθὲς ἂν εἴη μηδὲν ὑπὸ τοῦ θορύβου τῶν κολοιῶν ταραττόμενον.

Οὗτος μέντοι τὰς Ἀριστοτέλους ἀρχὰς τῆς ἀποδείξεως περιπτύσας αὐτὸς ἡμῖν οἰκείαν εἰσηγήσασθαι βούλεται μέθοδον "μόνως ἂν οὕτω, λέγων, ἄναρχος εἶναι ἡ κίνησις ἀπεδείκνυτο, εἴπερ ἦν ἀληθὲς τὸ πολυθρύλητον τῶν φυσικῶν, ὡς αὐτοί φασιν, ἀξίωμα τὸ 'μηδὲν ἐκ τοῦ μηδαμῇ μηδαμῶς ὄντος γίνεσθαι', ἀλλὰ πᾶν ἐκ προϋπάρχοντος ἔχειν τὴν γένεσιν." καὶ μέμφεται τῷ Ἀριστοτέλει μὴ τοῦτο λαβόντι τὸ ἀξίωμα εἰς τὸ συλλογίσασθαι, ὅτι ἄναρχός ἐστιν ἡ κίνησις, ἀγνοῶν οὗτος ἀνήρ, ὅσον τῆς Ἀριστοτέλους ἀγχινοίας διέστηκεν, ἀγνοῶν δὲ καὶ ὅτι τῆς Ἀριστοτέλους ἐπιστήμης ἴδιόν ἐστι τὸ προσεχεῖς ἀρχὰς ἀεὶ τῶν ἀποδείξεων λαμβάνειν καὶ μὴ κοινάς. ἐν μὲν γὰρ τῷ πρώτῳ τῆς Φυσικῆς ἀκροάσεως τὰς τῆς γενέσεως ἀρχὰς ζητῶν ἐμνημόνευσεν ἀπορίας τινὸς πειρωμένης ἀναιρεῖν τὴν γένεσιν διὰ τὸ δεῖν πᾶν τὸ γινόμενον ἢ ἐξ ὄντος γενέσθαι ἢ ἐκ μὴ ὄντος· ἑκάτερον δὲ ἀδύνατον εἶναι· "οὔτε γὰρ τὸ ὂν γίνεσθαι (εἶναι γὰρ ἤδη) ἔκ τε μὴ ὄντος οὐδὲν ἂν γενέσθαι (ὑποκεῖσθαι γάρ τι δεῖν)", καὶ λύει τὴν ἀπορίαν ἐκ μὲν τοῦ ἁπλῶς μὴ ὄντος μηδὲν γίνεσθαι λέγων, ἐκ δὲ τοῦ μὴ ὄντος κατὰ συμβεβηκὸς γίνεσθαι, διότι ἐκ τῆς στερήσεως οὐ καθ' αὑτήν, ἀλλ' ἐν τῷ ἐστερημένῳ οὔσης, καὶ κατ' ἐκεῖνον τὸν λόγον καὶ εἶναι γένεσις καὶ ἀίδια καὶ ἀνέκλειπτα δείκνυται τὰ γινόμενα, εἴπερ παντὸς τοῦ γινομένου προϋπάρχει τι ἄλλο καὶ αὐτὸ γενητόν, καὶ μετὰ τὸ φθειρόμενον ὑπολείπεταί τι καὶ αὐτὸ φθαρτόν. ἐνταῦθα μέντοι οὐ τὰ κινούμενα, ἀλλὰ τὴν κίνησιν ἀίδιον δεῖξαι προθέμενος, ἐξ αὐτοῦ τοῦ ὁρισμοῦ

---

1 γενέσθαι om. F τοῦ ἐνεργείᾳ — προυπάρχει (2) om. F τὸ ἐνεργείᾳ M 2. 3 ὁ ἀριστοτέλης λέγων προϋπάρχειν ἀνάγκη εἶναι τὰ πρ. F 5 μεγαλαυχώμενος F τὸ προυπάρχειν iterat F: καὶ τ. πρ. M 7 ἔφρασε, ras. inter α et σ, A[1]: ἔγραψε M 8 ἀληθὲς om. M 9 δέδεικται M 10 τὸν κολοιὸν F 11 καὶ οὕτως F 12 οἰκείας F μέθοδον βούλεται M μόνος M: μόν F (ο supra) 13. 14 πολυθρύλλητον ut solent aFM 15 ante γίνεσθαι habet δείκνυσθαι F 17 ἀνὴρ scripsi: ὁ ἀνὴρ FM: ἀνὴρ aA 18 καὶ (ante ὅτι in ras.) om. M 19 ἴδιόν] ἴ cum lac. IV litt. M τὸ προσεχεῖς] in fenestra εἰς rel. M 20 ἀλλὰ μὴ M Φυσικῆς ἀκροάσεως] A 8 p. 191a24 sqq. 21 πειρώμενος F 22 μὲν πᾶν F γενέσθαι AF: γίνεσθαι aM Arist. l. c. 24 μὴ ὄντος — ἐκ δὲ τοῦ (25. 26) om. F 26. 27 στερήσεως οὐ καθ' αὐτὴν] in lac. rel. στερ. M 28 γένεσιν FM ἀνέκλειπται a δείκνυται] γίνεται F 31 ἀΐ, ceteris διον δεῖξαι in lac. om., M προθέμενος] βουλόμενος F

τῆς κινήσεως ἐπεχείρησε καὶ τοῦ ὁρισμοῦ αὐτῆς προϋπάρχειν ἀεὶ τῆς 262r κινήσεως ἐνδεικνυμένου τὸ κινεῖσθαι δυνάμενον ὡς ἡ οὐσία πανταχοῦ προϋπάρχει τῆς ἐνεργείας. ἆρα οὖν ἐθελήσοι τις ἂν νοῦν ἔχων τὴν Ἀριστοτέλους μέθοδον ἀφεὶς ταῖς προπετέσι τούτου φαντασίαις ἀκολουθεῖν;

Πλὴν ἐπειδὴ ῥᾳδίως ἀποδεικνύναι νομίζων ψευδῆ τὸν λέγοντα λόγον 'μηδὲν ἐκ τοῦ μηδαμῆ μηδαμῶς ὄντος γίνεσθαι' διατείνεται μόνως ἂν οὕτως ἀίδιον εἶναι τὴν κίνησιν, εἰ ἀληθὲς ἀποδειχθείη τὸ μηδὲν ἐκ τοῦ μηδαμῆ μηδαμῶς ὄντος γίνεσθαι, φέρε καὶ ταύτας αὐτοῦ τὰς ἀδολεσχίας ἐπισκεψώμεθα, ἃς τελέως μὲν ἐν τῷ ἐνάτῳ καὶ ἑνδεκάτῳ τῶν Πρὸς Πρόκλον εἶπεν ἑαυτῷ γεγράφθαι ἀριθμοῖς ἡμᾶς βιβλίων καταπλήττων πρὸς ἄνδρας εὐκλεεῖς ἀντιγεγραμμένων, καὶ νῦν δὲ οὐ δι' ὀλίγων ἐκτίθεται· "πρῶτον μέν, λέγων, εἰ καὶ ἡ φύσις ἐξ ὄντων ποιεῖ τὰ ὑπ' αὐτῆς δημιουργούμενα διὰ τὸ καὶ τὴν οὐσίαν αὐτῆς καὶ τὴν ἐνέργειαν ἐν ὑποκειμένῳ ἔχειν καὶ χωρὶς ἐκείνου μήτε εἶναι μήτε ἐνεργεῖν δύνασθαι, οὐκ ἀνάγκη καὶ τὸν θεὸν τὸν ἐξῃρημένην ἔχοντα τῶν ὄντων ἁπάντων καὶ τὴν οὐσίαν καὶ τὴν ἐνέργειαν ἐξ ὄντων δημιουργεῖν. οὕτω γὰρ οὐδὲν ἕξει πλέον τῆς φύσεως, καίτοι γε οὐ μόνον τὰ εἴ|δη τῶν ἀμέσως ὑπ' αὐτοῦ δημιουργουμένων ποιεῖ 262v ὁ θεός, ἀλλὰ καὶ αὐτὴν τὴν ὕλην παράγειν καὶ δημιουργεῖν πεπίστευται· μόνον γὰρ τὸ πρῶτον ἀγένητόν ἐστι καὶ ἀναίτιον. εἰ οὖν καὶ τὴν ὕλην ὁ θεὸς ὑφίστησιν (οὐ δεῖται δὲ ἡ ὕλη ἑτέρας ὕλης εἰς ὕπαρξιν· αὐτὴ γάρ ἐστι τὸ πρῶτον ἁπάντων τῶν φυσικῶν ὑποκείμενον)· οὐκ ἄρα πᾶν τὸ γινόμενον ἐξ ὄντος γίνεται. εἴτε γὰρ ἀεὶ ὑπὸ θεοῦ γίνεται ἡ ὕλη εἴτε ποτέ, οὐ δεήσεται δήπουθεν ἑτέρας ὕλης, αὐτὴ τὸ πρῶτον οὖσα τῶν σωμάτων ὑποκείμενον· οὐκ ἄρα, εἰ τὰ γινόμενα ὑπὸ φύσεως ἐξ ὄντων γίνεται, ἀνάγκη καὶ τὰ ἀμέσως ὑπὸ θεοῦ γινόμενα ἐξ ὄντων γίνεσθαι, εἴπερ ἡ μὲν φύσις καὶ χρόνου δεῖταί τινος καὶ γενέσεως, ἵνα ἕκαστον δημιουργήσῃ τῶν φυσικῶν, ὁ δὲ θεὸς ἀχρόνως καὶ ἄνευ γενέσεως, τουτέστι διαπλάσεως τῶν κατὰ μέρος καὶ διαμορφώσεως, τὰ ἀμέσως ὑπ' αὐτοῦ γινόμενα ὑφίστησιν· ἀρκεῖ γὰρ αὐτῷ μόνον τὸ θέλειν εἰς τὴν τῶν πραγμάτων οὐσίωσιν."

---

1 ὁριστικοῦ superscr. A[2] 2 τὸ] τοῦ F 3 προϋπάρχειν M ἐθελήσει M 4 προτάσεσι M 6 μηδὲν om. M διατείνεσθαι M οὕτως] τοῦ M 8 post γίνεσθαι iterat διατείνεσθαι—ἀίδιον (7), sed del. M 8 καὶ τὰς αὐτοῦ ἀ. F 9 τελέως μὲν om. F ἐν τῷ ἐνάτῳ καὶ ἑνδεκάτῳ τῶν Πρὸς Πρόκλον] cf. de aetern. mundi IX 8 sqq. XI 3 sqq. cf. Simpl. De caelo p. 135,28 ἐννάτῳ AM τῶν πρὸς Πρόκλον post γεγράφθαι a 9. 10 εἶπεν ἑαυτῷ A[2] (cf. 1147,10): εἶπεν τῶι A[1]: εἶπε τῷ FM: εἶπε a 11 ἀντιγραψαμένων F δὲ δι' ὀλίγου F οὐ om. etiam M 12 ποιεῖται F 14 μήτε ἐνεργεῖν μήτε δύνασθαι εἶναι F ἀνάγκη καὶ] ἀναγκαῖον F τὸν (post θεὸν) om. F 15 ἐξῃρημένον M ἁπάντων om. F: post ἔχοντα M 16 δημιουργεῖ F 17 αὐτῶν M 18 ὅλην F καὶ δημιουργεῖν om. M πεπίστωται a 20 ἐφίστησιν F αὐτὴ ut v. 23 F: αὕτη aAM 22 ἀπὸ θεοῦ ἀεὶ F 23 δεήσει M 24 ὑπὸ τῆς φύσεως F 25 γίνεται F 27. 28 τουτέστιν ἄνευ διαπλάσεως M διάπλασιν F 28 διαμορφώσεων M: διαμόρφωσιν F 29 αὐτὸ aF μόνον post γὰρ ponit F

Εἶτα καὶ ἄλλης ἀποδείξεως ἡμᾶς ὑπομιμνήσκει ἐν τῷ ἑνδεκάτῳ τῶν 262v πρὸς Πρόκλον ῥηθείσης, δι' ἧς ἔδειξεν, ὡς οἴεται, ὅτι καὶ τὰ ὑπὸ φύσεως καὶ τὰ ὑπὸ τέχνης γινόμενα ἐκ μὴ ὄντος ὑφίσταται καὶ εἰς τὸ μὴ ὂν φθείρεται. "συνθέτων γάρ, φησίν, ὄντων τῶν οὕτω γινομένων ἐξ ὕλης καὶ εἴδους, καὶ τῆς μὲν πρώτης ὕλης οὔτε γινομένης ὑπὸ τῆς φύσεως οὔτε φθειρομένης, οὐδὲ μὴν τοῦ ἐξ ὕλης καὶ εἴδους συνθέτου καθ' ὅλον αὐτό (οὕτω γὰρ ἂν καὶ τὴν ὕλην γίνεσθαι συνέβαινε καὶ φθείρεσθαι), λείπεται τοῦ εἴδους μόνου τὴν γένεσιν εἶναι καὶ τὴν φθοράν. εἰ οὖν τά τε χρώματα καὶ τὰ σχήματα καὶ αἱ τῆς ψυχῆς ἄλογοί τε καὶ φυσικαὶ δυνάμεις, καὶ ἁπλῶς εἰπεῖν τὰ ἔνυλα εἴδη ἐν μέρει χρόνου τὴν ὕπαρξιν ἔχει (φημὶ δὲ τὰ ἐν ἑκάστῳ φυσικῷ πράγματι ἄτομα εἴδη· τούτων γὰρ ἡ γένεσίς ἐστι καὶ ἡ φθορά), εἰ οὖν ταῦτα ἐν τῇ τῶν σωμάτων φθορᾷ εἰς τὸ μηδαμῶς ὂν μεθίσταται, δῆλον ὅτι καὶ πρότερον οὐδαμῶς ὄντα τὴν ὕπαρξιν ἐκ μὴ ὄντων εἴληφεν." εἶτα ἐπὶ τούτοις ἐπήγαγε· "τοῦτο δὲ ἴσως οὐδὲν ἡμῖν πρὸς τὴν προκειμένην συνοίσει ὑπόθεσιν. κἂν γὰρ ἐκ μὴ ὄντων τὰ ἔνυλα εἴδη εἰς τὸ εἶναι παράγηται, ἀλλ' οὖν οὐδεμία φυσικὴ γένεσις ἄνευ κινήσεως ὑφίσταται. μετὰ κινήσεως γὰρ πάντως ἡ γένεσις, ὥστε ἀεὶ οὔσης γενέσεως ἀεὶ καὶ κίνησις ἦν. ἀλλὰ πόθεν, ὅτι ἀεὶ ἦν γένεσις; ὁ γὰρ λέγων, ὅτι ἀεὶ ἦν γένεσις, οὐδὲν ἕτερόν φησιν ἢ ὅτι ἀεὶ ἦν κίνησις· ὥστε τὸ ἐξ ἀρχῆς αἰτεῖ καὶ τὸ ζητούμενον λαμβάνει ὁμολογούμενον." εἶτα ἐφεξῆς ἀλλοκότως οἶμαι συνάπτει τούτοις· "οὔτε γὰρ ἐκ προϋποκειμένου τινὸς τὰ ἀμέσως ὑπὸ θεοῦ δημιουργούμενα γίνεται οὔτε διὰ γενέσεως ἢ χρονικῆς παρατάσεως· καὶ τὴν ὕλην γὰρ αὐτὴν καὶ τὸν χρόνον ἅμα τῷ παντὶ συνυπέστησεν ὁ θεός, ὥστε οὐ προϋπῆρξε τοῦ κόσμου κίνησις. δῆλον οὖν ἐντεῦθεν, ὡς εἰ μή τις δείξειε λόγος τὸν κόσμον ἄναρχον εἶναι καὶ ἀτελεύτητον, ἀδύνατον τὴν κίνησιν ἀίδιον ἀποδεῖξαι. τῶν λόγων οὖν ἁπάντων, ἐξ ὧν ἀίδιον εἶναι τὸν κόσμον κατασκευάζουσιν ἐλεγχομένων, καὶ τὸ ἑπόμενον ἐξ ἀνάγκης συνελέγχεται." ἀλλ' εἰ τοσαῦτα καὶ τοιαῦτα παραγράφειν αὐταῖς λέξεσιν ἐκαρτέρησα, μή τις τῶν εὐφυεστέρων ἄμουσόν μου σχολὴν καταψηφίσεται· οἶδα γὰρ καὶ αὐτός, ὅτι τοῖς ὁπωσοῦν ἡγμένοις εὐσύνοπτος ἡ τῶν λόγων τούτων ἐστὶν ἀλλοκοτία. ἀλλ' ἐπειδὴ τοῖς ἀπαιδεύτοις οὗτος ἀκροαταῖς ἁρμοζόμενος καὶ μακρὰ γράφει,

---

1 ἑνδεκάτῳ] error sive Simplicii utpote qui librum contra Proclum se non legisse testetur De caelo p. 135,27 Heiberg (cf. Phys. supra p. 1129,29. 1141,9) sive librariorum. ex undecimo enim nihil fere, ex nono quadrat velut cap. 11 cf. index f. F VIv15 τῶν] τῷ M 2. 3 ὑπὸ] ἀπὸ utrobique F 3 ἐκ τοῦ μὴ F 4 φησίν] locum non ex libro contra Proclum, sed ex eodem unde cetera excerpsit sumpsit Simpl. 5 post εἴδους add. συνθέτου F γινομένη F 6 φθειρομένη F 10 μέρη F 11 φησὶ F πράγματα M 14 ὄντος M ἐπὶ τούτοις om. F 15 ὑπόθεσιν συνοίσει F 16. 17 ἀλλ' οὖν ἡ δὲ μία γένεσις φυσικὴ F 17 συνίσταται M 18 ἦν prius om. F 18. 19 γένεσις ἦν M 19 ὁ γὰρ — γένεσις om. F ἢ om. M 20 αἰτεῖται M post λαμβάνει add. καὶ M 24 συνέστησεν F προϋπῆρχε F 25 δείξει M 25. 26 τὸν ἄναρχον κόσμον F 26 ὑποδεῖξαι F 27. 28 ἐλεγχόμενοι F 29 τοιαύτην M 30 μου om. F καταψηφίσεται F 31 ἐστιν post εὐσύνοπτό (sic) M 32 μακρᾷ γραφῇ F

καὶ ὡς ἀποδεδειγμένα συμπεραίνεται τὰ μηδὲ εἰς νόησιν αὐτῷ ἀφιγμένα 262v φιλάνθρωπον οἶμαι καὶ τούτοις ὡς δυνατὸν ὑποδεῖξαι τὴν ἕξιν τοῦ ἀνδρός. καὶ δὴ τούτῳ πρῶτον ἐπιστήσωμεν, ὅθεν οὗτος ὁ μακρὸς ἤρξατο λόγος· ὁ γὰρ εἰπὼν ἐν ἀρχῇ, ὅτι μόνως ἂν οὕτως ἄναρχος εἶναι ἡ κίνησις ἀπεδείκνυτο, εἴπερ ἦν ἀληθὲς τὸ πολυθρύλητον τῶν φυσικῶν, ὡς αὐτοί φασιν, ἀξίωμα τὸ 'μηδὲν ἐκ τοῦ μηδαμῇ μηδαμῶς ὄντος γίνεσθαι', καὶ διατεινάμενος, ὅτι τούτου οὕτως ἔχοντος ἀδύνατον μὴ ἀεὶ εἶναι κίνησιν καὶ μετ' ὀλίγα ἀποκομπάσας, ὅτι τοῦτο μόνον ἤρκει λαβεῖν τῷ Ἀριστοτέλει τὸ ἀξίωμα εἰς τὸ συλλογίσασθαι, ὅτι ἄναρχός ἐστιν ἡ κίνησις, ἄκουσον οἷα τούτων ἐπιλαθόμενος ἐν τοῖς ἑξῆς ὁ σοφὸς οὗτος ἐπήγαγε. δείξας γάρ, ὡς οἴεται, ὅτι ἐκ μὴ ὄντων ἡ γένεσις, ὅπερ αὐτῷ προέκειτο ὡς ἀναιρετικὸν τοῦ ἐξ ὄντων, ᾧ μόνως ἀκολουθεῖν τὸ αἴδιον εἶναι τὴν κίνησιν ἔλεγεν, ἐπάγει· "τοῦτο δὲ ἴσως οὐδὲν ἡμῖν πρὸς τὴν προκειμένην συνοίσει ὑπόθεσιν" καὶ τὰ ἑξῆς, ἵνα μὴ πάλιν τὴν αὐτὴν ἀνακινῶ κόνιν. εἰ οὖν μηδὲν ἡμῖν συντελεῖ πρὸς τὴν ὑπόθεσιν, βέλτιστε, πῶς ἔλεγες, ὅτι μόνως ἂν οὕτως ἄναρχος ἡ κίνησις ἀπεδείκνυτο, εἴπερ ἦν ἀληθὲς τὸ νῦν μηδὲν λεγόμενον συνοίσειν πρὸς τὴν προκειμένην ὑπόθεσιν; πῶς δὲ "τοῦτο μόνον, ἔλεγες, ἤρκει τῷ Ἀριστοτέλει λαβεῖν τὸ ἀξίωμα", ὃ μηδὲν ἐφάνη συνοῖσον.

Ἀλλ' ἴδωμεν, ὅπως τὸ πολυθρύλητον ἀξίωμα τῶν φυσικῶν ἀνατρέπει δεικνὺς αὐτός, ὅτι ἐκ τοῦ μηδαμῇ μηδαμῶς ὄντος γίνεται τὰ γινόμενα καὶ εἰς τὸ μηδαμῇ μηδαμῶς ὂν φθείρεται. καὶ τούτῳ δὲ πρῶτον ἐπιστήσωμεν, εἰ δοκεῖ, εἰ ἐνενόησεν ὅλως ἀνὴρ οὗτος, πῶς εἴρηται τὸ ἐξ ὄντος ἢ ἐκ μὴ ὄντος γίνεσθαι τὸ γινόμενον· φαίνεται γὰρ οὕτως ἀκούων ὡς τοῦ αὐτοῦ εἴδους προϋπάρχειν ὀφείλοντος, ἵνα ἐξ αὐτοῦ γίνηται τὸ γινόμενον, οἷον τὴν ὕλην ἐξ ὕλης καὶ τὰ ἄτομα εἴδη ἐκ τῶν ὁμοίων. λέγει γοῦν· "εἰ οὖν καὶ τὴν ὕλην ὁ θεὸς ὑφίστησιν, οὐ δεῖται δὲ ἡ | ὕλη ἑτέρας ὕλης 263r εἰς ὕπαρξιν, οὐκ ἄρα πᾶν τὸ γινόμενον ἐξ ὄντος γίνεται." καὶ περὶ τῶν ἀτόμων δὲ εἰδῶν, ὧν τὴν γένεσιν εἶναι καὶ τὴν φθοράν φησιν. εἰ οὖν

1 ἀποδεδειγμένην M: οὐ δεδειγμένα F ὄνησιν F αὐτῶν M 2 οἶμαι] εἶναι F ἀποδεῖξαι F 3 τούτῳ aA: τοῦτο M: τούτου F ἐπιστήσομαι ὅθεν ὁ μακρὸς οὗτος ἤ. λ. F 5 ὡς αὐτοί φασιν post ἀληθὲς, sed ὡς αὐτὸς φησὶν post φυσικῶν F 6. 7 διατεινόμενος M 8 ὀλίγον F 10 post τούτων add. ὥσπερ F 13 οὐδὲν post δὲ M 14 πάλιν μὴ M κόνιν] in mrg. σ̄η̄ παροιμία ἐπὶ τῶν ἐν παλαίστρα δεύτερον εἰς συμπλοκὴν ἀφιγμένων καὶ πάλιν κονιζομένων A οὐδὲν F: μηδεὶς M 15 ἡμῖν πρὸς τὴν προκειμένην συντελεῖ (om. πρὸς τὴν ὑπόθεσιν F) ὦ βέλτιστε M 16 ἄναρχος] ἄλλος M εἴπερ a: ὅπερ AFM 16. 17 λεγόμενον, μηδὲν a 18 ἔφη (comp.) F 20 πῶς M 21 ὄντος — μηδαμῶς (22) om. M γίνεσθαι F 22 τοῦτο FM 23 ἐνόησεν M ἀνὴρ scripsi: ὁ ἀνὴρ M: ἀνὴρ aAF οὗτος M 25 ὀφείλοντος ἵνα] ὁ omissis in fenestra ceteris M αὐτῶν γένηται F τὰ γινόμενα M 26 τὴν om. M γοῦν] οὖν FM 27 εἰ οὖν aA: εἰ M: οἷον F ὑφίστη lacuna apta relicta M 28 εἰς σύστασιν M: πρὸς ὕπαρξιν F ὄντων M 29 εἰδῶν ὧν om. lac. rel. M post εἰδῶν ex v. 26 supplendum λέγει (cf. p. 1144,20) φασιν M

ταῦτα πάντα ἐν τῇ τῶν σωμάτων φθορᾷ εἰς τὸ μηδαμῶς ὂν μεθίσταται, 263r δῆλον ὅτι καὶ πρότερον οὐδαμῶς ὄντα τὴν ὕπαρξιν ἐκ μὴ ὄντων εἴληφεν. εἰ γὰρ διὰ τοῦτο ἐκ μὴ ὄντος, ὅτι οὐκ ἦν αὐτὰ πρότερον, δῆλον ὅτι ἐξ ὄντος αὐτὰ ἂν ἦν πρότερον. καὶ οὐδὲ τοῦ Ἀριστοτέλους ἤκουσεν ἐν τῷ πρώτῳ τῆς Φυσικῆς ἀκροάσεως τὴν τῶν φυσικῶν ἀπορίαν ἐκτιθεμένου καὶ λέγοντος· "οὔτε γὰρ τὸ ὂν γίνεσθαι (εἶναι γὰρ ἤδη) ἔκ τε μὴ ὄντος οὐδὲν ἂν γενέσθαι (ὑποκεῖσθαι γάρ τι δεῖν)"· οὐ γὰρ ἂν αὐτὸ ἑαυτῷ ὑποκεῖσθαι ἐνόμισεν. ἀλλ' ἆρα τοῦτο μὲν τὸ ἐξ ὄντος ἢ ἐκ μὴ ὄντος γίνεσθαι τὰ γινόμενα ἀγνοεῖ ὅπως λέγεται παρὰ τοῖς φυσικοῖς, τὴν δε γένεσιν ἥτις ποτέ ἐστι γινώσκει, ἢ ταύτην ἔτι μᾶλλον ἀγνοῶν φαίνεται; καὶ γὰρ καὶ Ἀριστοτέλης καὶ οἱ ἄλλοι φυσικοὶ γίνεσθαι λέγουσιν οὐ τὸ ἀπ' αἰτίας ὁπωσοῦν ὑφιστάμενον, ἀλλὰ τὸ ἐν μέρει χρόνου τὴν εἰς τὸ εἶναι πάροδον λαχόν. διόπερ οὐδὲ ἐξ ὄντος ἔλεγον δυνατὸν γενέσθαι τὸ ὄν (προϋπάρχειν γὰρ τὸ ὄν) οὔτε ἐκ μὴ ὄντος (ὑποκειμένου γὰρ δεῖν τινος), ἅπερ ἄμφω ἐπὶ τῶν ποτὲ γινομένων ἁρμόττει. τὸ γὰρ ἀίδιον καὶ ἀεὶ ὂν πῶς ἂν ἐξ ὄντος ἢ ἐκ μὴ ὄντος; ὁ δὲ Ἀριστοτέλης καίτοι αἴτιον τοῦ οὐρανοῦ καὶ τῆς ἀιδίου κινήσεως αὐτοῦ τὸν θεὸν λέγων, ὅμως ἀγένητον αὐτὸν καὶ ἄφθαρτον ἀποδείκνυσιν. καὶ μέντοι τὴν ἀπορίαν λύων τῶν φυσικῶν ἐκ τῆς στερήσεως τῆς ἑαυτοῦ γίνεσθαί φησι τὸ γινόμενον. πῶς δὲ ἂν εἴη τοῦ ἀιδίου στέρησις; καὶ τί λέγω τοὺς ἄλλους, ὅτε καὶ αὐτὸς οὗτος τὴν γένεσιν καὶ τὴν φθορὰν τῶν ἀτόμων εἶναί φησι καὶ ἐν μέρει χρόνου τὴν ὕπαρξιν ἐχόντων; ὁ δὴ ταῦτα λέγων καὶ τὴν ὕλην ἀίδιον οὖσαν γενητήν φησι, καὶ ἐπ' αὐτῆς πειρᾶται δεικνύναι, ὅτι οὐκ ἐξ ὄντος, ἀλλ' ἐκ μὴ ὄντος γίνεται τὸ γινόμενον. καὶ οὐ τὴν ὕλην μόνην, ἀλλὰ καὶ τὰ ἄλλα πάντα πλὴν τοῦ πρώτου γενητά φησι, καὶ ἀποφαίνεται σαφῶς, ὅτι μόνον τὸ πρῶτον ἀγένητόν ἐστι καὶ ἀναίτιον. ὅρα οὖν, ὅτι πρότερον τὰ ἄτομα λέγων γενητὰ τὰ ἐν μέρει χρόνου τὴν ὕπαρξιν ἔχοντα ἐν τούτοις γενητὰ λέγει τὰ ἀπ' αἰτίας, εἴπερ καὶ τὴν ὕλην ἀίδιον λέγων γίνεσθαί φησιν αὐτὴν ἐκ μὴ ὄντος καὶ εἴπερ τὸ πρῶτον μόνον ἀγένητόν καὶ ἀναίτιον φησι, συντάξας τῷ ἀγενήτῳ τὸ ἀναίτιον, καὶ μηδὲ τοὺς ὁμοδόξους εὐλαβηθεὶς γινόμενον καὶ ποιούμενον δηλονότι καὶ τὸ μετὰ τὸ πρῶτόν φησι· τὸ γὰρ γινόμενον καὶ δημιουργούμενον καὶ αὐτός φησιν, ἀλλ' οὐχὶ τὸ γεννώμενον. καὶ οὐ περὶ ἄλλων καὶ ἄλλων ποιούμενος τὸν λόγον τοὺς εὐρίπους στρέφεται τούτους, ἀλλ' ἐν

---

1 εἰς τὰ μ. ὄντα M 3 ὄντων F et ante ras. ut vid. M ταῦτα F 3. 4 ἐξ — πρότερον] καὶ πρότερον οὐδαμῶς ὄντα F ἤκουσαν M τῷ (post ἐν) aFM: om. A 5 Φυσικῆς ἀκροάσεως] A 8. 191a30 cf. p. 1140,23 6 ἂν aM: ἀεὶ A: ἂν εἴη F 7 δεῖ F 7. 8 ἐνόμισεν ὑποκεῖσθαι M 10 ἔτι post ἀγνοῶν FM 10. 11 καὶ Ἀρ.— χρόνου τὴν (12) om. F καὶ Ἀρ.] ὁ ἀρ. M 11 οἱ om. M γενέσθαι M 12 τῷ ἐν M 13 δύναται F γὰρ om. M 14 ὄν] μὴ ὄν F 15 ἂν om. M ante ἢ add. ἢ a 16 καίτοι] καὶ τὸ a 18 τῶν φυσικῶν λύων M 19 τῆς ἑαυτοῦ] αὐτοῦ F post φησι add. τὸ γινόμενον F 22 δὴ] δὲ F γενητόν M 23. 24 τὰ γινόμενα M 25 γενητοί φησι F post ὅτι add. οὐ a 29 ἀναίτιον καὶ ἀγένητον a ἀναίτιον] ἀίδιον M 30 καὶ μὴ τοὺς ὁμοδούλους F 31 δηλονότι om. F 32 γενόμενον F 33 τοὺς λόγους M τρέφεται F

τῷ ἑνὶ τῶν λεγομένων εἱρμῷ. ἆρα οὖν ὁποῖόν τινα τοῦτον χρὴ νομίζειν, 263r εἰ μηδὲ γινώσκων, περὶ τίνος ποιεῖται τοὺς λόγους, πρὸς τοὺς κορυφαίους τῶν φιλοσόφων ἀντιλέγειν φιλοτιμεῖται ἀτιμώρητον αὐτῷ νομίζων ἔσεσθαι τὴν γιγαντικὴν ταύτην θρασύτητα; ἀλλ' ἴδωμεν λοιπόν, ὅπως ἀποδείκνυσιν, ὅτι οὐκ ἐξ ὄντος ἀλλ' ἐκ μὴ ὄντος γίνεται τὰ γινόμενα, κἀνταῦθα δὲ πάλιν τὴν αὐτοῦ πρὸς αὐτὸν ὅρα διαφωνίαν τῶν λόγων.

Ἀρχόμενος μὲν γὰρ τῆς ἀποδείξεως τὴν φύσιν ἐξ ὄντων ποιεῖν τὰ γινόμενα συγχωρεῖ καὶ τὴν αἰτίαν ἐπάγει τὸ καὶ τὴν οὐσίαν αὐτῆς καὶ τὴν ἐνέργειαν ἐν ὑποκειμένῳ ἔχειν, καὶ τὸν θεὸν ταύτῃ διαφέρειν τῆς φύσεώς φησι, καθ' ὅσον αὕτη μὲν ἐξ ὄντων, ὁ δὲ θεὸς ἐκ μὴ ὄντων ποιεῖ τὰ γινόμενα· προελθὼν δὲ ἀποδείξεως ἡμᾶς ἀναμιμνήσκει. ἐφ' ᾗ σεμνύνεται, δεικνύσης, ὅτι καὶ ἡ φύσις καὶ ἡ τέχνη ἐκ μὴ ὄντων ποιοῦσιν, ὥσπερ καὶ τὸν θεὸν ἔλεγε ποιεῖν. καίτοι πρότερον ταύτῃ διαφέρειν τῆς φύσεως τὸν θεὸν εἰπὼν τῷ τὴν μὲν ἐξ ὄντων, τὸν δὲ ἐκ μὴ ὄντων ποιεῖν, καὶ δυσχεραίνων ἔλεγεν· "εἰ καὶ ὁ θεὸς ἐξ ὄντων ποιεῖ, οὐδὲν ἕξει πλέον τῆς φύσεως ὁ θεός". ἐπειδὴ δὲ τὴν ὕλην αἴδιον ὁμολογῶν ὑπὸ τοῦ θεοῦ γίνεσθαί φησιν ἐκ μὴ ὄντος καὶ τὰ εἴδη τὰ ἀμέσεως ὑπ' αὐτοῦ παραγόμενα, δηλονότι καὶ ταῦτα αἴδια ὄντα, εἴπερ τὰ γινόμενα καὶ φθειρόμενα καὶ ὑπὸ φύσεως καὶ κατ' αὐτὸν γίνεται, φανερὸν ὅτι τὰ αἴδιά φησιν ἐκ μὴ ὄντων γίνεσθαι, ἅπερ ἀγένητα παντελῶς ὁ Ἀριστοτέλης ἀποδείκνυσι. καὶ παρὰ θύρας ὑπαντῶν φαίνεται. τοῦ γὰρ Ἀριστοτέλους καὶ γεννητὰ λέγοντος τὰ ἐν μέρει χρόνου τὴν ὑπόστασιν ἔχοντα καὶ ταῦτα ἐξ ὄντος τὴν γένεσιν ἴσχειν ἀποδεικνύντος, οὗτος τὰ αἴδιά φησιν ἐκ μὴ ὄντων γίνεσθαι, ἅπερ Ἀριστοτέλης οὐδὲ γίνεσθαι ἀξιοῖ. ἀλλὰ κατ' ἄλλον τρόπον ὑπὸ θεοῦ παράγεσθαί φησι· τὰ γὰρ γινόμενα πάντως καὶ φθείρεσθαι νομίζει. κἂν ἀληθὲς οὖν, ὅτι ἐκ μὴ ὄντων ὁ θεὸς τὰ αἴδια καθ' ὀντιναδήποτε τρόπον εἰς τὸ εἶναι παράγει, οὐδὲν τοῦτο πρὸς τὸν Ἀριστοτέλους λόγον ἐνίσταται. ὅλως γὰρ εἰ ὁ θεός, ὥς φησιν, ἀχρόνως καὶ ἄνευ γενέσεως τὰ ἀμέσως ὑπ' αὐτοῦ γινόμενα ὑφίστησι, δῆλον ὅτι οὐκ ἔστι ταῦτα τὰ διὰ γενέσεως τὸ εἶναι λαχόντα.

1 χρὴ νομίζειν τοῦτον a τίνος AM: τινα F: τινων a 2 ποιεῖ A, sed corr. A[1] τὸν λόγον F 3 ἀτιμόρητον A, sed corr. A[1] γὰρ νομίζων ἑαυτῷ F 4 πῶς M 5 ἐξ οὐκ transp. M γίνηται F γινόμενα, ι in ras. A κἀντεῦθεν (om. δὲ) F 7 μὲν aA[2]: om. A[1]FM cf. p. 1146,28 ποιεῖ F 10 φησι om. M 11 δὲ] γὰρ F ᾗ aF: ἣ A: ἧς M 12 δεικνυούσης M: δεικνύσῃ a 14 τῷ] τὸ F: ὡς M τὸν δὲ] τὴν δὲ aF 15 ὄντος FM ἕξει om. F 16 ὁμολογῶν om., inserto post θεοῦ ὁμολογεῖ F 17 ὄντων FM 17. 18 παρ' αὐτοῦ] γινόμενα M 18 αἰδίως M 19 καὶ ante ὑπὸ om. a ὑπὸ τῆς φ. κατ' αὐτὸν F 20 post ὄντων add. φαίνεσθαι καὶ τὰ εἴδη — μὴ ὄντων, ab editis non diversa nisi in αἰδίως (18), M γίνεσθαι FM: ex γίνεται A[1]: γίνεται a ἅπερ] εἴπερ M 21 ὑπαντῶν AF: ἀπαντῶν aM cf. ad p. 1137,21 τοῦ] τοῦτο M 22 χρόνου μέρει F 23 τὴν ὑπόστασιν ἔχοντα M 23 οὕτω M ἅπερ ὁ F 24. 25 παραγενέσθαι F 25 ἀληθὴς ἦν M 26 εἰς τὸ εἶναι καθ' ὅν τινα τρόπον, om. δήποτε et collocato παράγει post θεὸς F οἱονδήτινα (om. δήποτε) M 27 οὐδὲ F ἐπίσταται F γάρ φησιν F 28 ὥς φησιν] παράγει τὰ αἴδια εἰς τὸ εἶναι F γενόμενα FM 29 τὰ om. F ἔχοντα F

'ἀλλὰ δὴ τὰ χρώματα, φησί, καὶ τὰ σχήματα καὶ ἁπλῶς εἰπεῖν τὰ 263r ἔνυλα καὶ ἄτομα εἴδη, ὧν ἡ γένεσίς ἐστι καὶ ἡ φθορά, εἰς τὸ μηδαμῶς ὂν μεθίσταται· δῆλον οὖν ὅτι καὶ πρότερον οὐδαμῶς ὄντα τὴν ὕπαρξιν ἐκ μὴ ὄντων εἴληφε.' καίτοι ποῖον χρῶμα ἢ ποῖον σχῆμα φθαρὲν οὐχ οὕτως ἐφθάρη, ὥστε εἰς ἄλλο χρῶμα καὶ σχῆμα μεταβαλεῖν; εἰ γὰρ τὸ σῶμα ὑπομένει ἐν ταῖς μεταβολαῖς, ὡς οὗτος ὁμολογεῖ τοῦτο νομίζων εἶναι τὴν πρώτην ὕλην, πᾶν δὲ σῶμα φυσικὸν μετὰ χρώματός ἐστι, δῆλον ὅτι τὸ λευκὸν σῶμα μεταβαλεῖ χρῶμα ἔχον ἄλλο· καὶ ἐπὶ τοῦ σχήματος ὁ αὐτὸς λόγος· ἀδύνατον γὰρ σῶμα πεπερασμένον μὴ ἔχειν σχῆμα μετὰ τοῦ χρώματος. ἀλλ' οὗτος ἀνὴρ ὡς καὶ πρότερον εἶπον, παντελῶς ἀγνοεῖν μοι δοκεῖ, πῶς λέγεται τὸ ἐξ ὄντος γίνεσθαι | τὰ γινόμενα καὶ 263v φθείρεσθαι εἰς ὄν· φαίνεται γὰρ οἰόμενος λέγεσθαι, ὅτι ἐξ ὄντος τοῦ αὐτοῦ τῷ εἴδει καὶ εἰς ὂν τὸ αὐτό. τοιαύτην γὰρ ἔννοιαν ἐμφαίνει λέγων, ὅτι ἡ ὕλη οὐ δεήσεται ἑτέρας ὕλης, καὶ ὅτι οὐδαμῶς ὄντα τὰ εἴδη πρότερον τὴν ὕπαρξιν ἐκ μὴ ὄντων εἴληφε, καίτοι τοῦ Ἀριστοτέλους μυριάκις τὰ αὐτὰ ἀποδείξαντος, ὅτι ἐξ ἐναντίων ἡ γένεσις καὶ ἡ φθορὰ εἰς τὰ ἐναντία. θαυμαστὸν δέ, ὅπως ὁμολογῶν τὰ ἀμέσως ὑπὸ θεοῦ παραγόμενα, οἷον εἶναι καὶ τὸν κόσμον νομίζει, μήτε διὰ γενέσεως μήτε διὰ χρονικῆς παρατάσεως ὑφίστασθαι, τοσούτους δαπανᾷ λόγους καὶ οὕτως ἀσεβῆ σκοπὸν ἐνεστήσατο σπουδάζων δεῖξαι τὰ ἀμέσως ὑπὸ τοῦ πρώτου θεοῦ παραγόμενα ἀρχήν τε ἔχειν χρονικὴν καὶ πέρας. "ἐπειδὴ δέ, φησί,, κίνησις οὐ προϋπῆρξε τοῦ κόσμου, ἂν μή τις δείξῃ τὸν κόσμον ἀίδιον, ἀδύνατον τὴν κίνησιν ἀίδιον ἀποδεῖξαι". ἐλέγξας οὖν, ὡς οἴεται, τοὺς ἀίδιον εἶναι τὸν κόσμον κατασκευάζοντας λόγους, συνήλεγξε καὶ τὸ ἀίδιον εἶναι τὴν κίνησιν. ἀλλ' ὅτι μὲν οὔτε τοῖς περὶ τῆς ἀιδιότητος τοῦ κόσμου δεδειγμένοις ὑπὸ τοῦ Ἀριστοτέλους φαίνεται παρακολουθήσας οὗτος οὔτε σαλεύσας τι τῶν ἀποδειχθέντων, ἐν τοῖς εἰς τὸ πρῶτον τῆς Περὶ οὐρανοῦ γεγραμμένοις ὡς οἶμαι μετρίως ὑπέδειξα. καὶ νῦν δέ, ὅτι ἀρχόμενος μὲν τοῦ λόγου μόνως εἶπεν τὴν ἀιδιότητα δείκνυσθαι τῆς κινήσεως, εἴ τις ἀποδείξοι τὰ γινόμενα ἐξ ὄντων γινόμενα, προελθὼν δὲ οὐδὲν τοῦτο συντελεῖν φησι πρὸς τὴν τῆς ἀιδιότητος ἀπόδειξιν· ἐπὶ τέλει δέ· "ἂν μή τις δείξῃ, φησί, τὸν κόσμον ἀίδιον, ἀδύνατον τὴν κίνησιν ἀίδιον ἀποδεῖξαι" ἀγνοῶν, ὅτι τῆς μὲν αὐτοῦ

---

1 φησί] cf. p. 1142, 8 3 καὶ τὸ πρότερον F 4 σχῆμα — χρῶμα καὶ (5) om. M 5 μεταβάλλειν F 6 τοῦτον νομίζων F εἶναι post ὕλην F 8 μεταβαλεῖ aA: μεταβάλειν sic F: μεταβάλλει M 9 γὰρ] δὲ F 10 τοῦ om. A, rest. A[1] ἀνὴρ scripsi: ἀνὴρ aA: ὁ ἀνὴρ FM cf. p. 1140,17 καὶ om. F 10. 11 ἀγνοεῖν δοκεῖ μοι παντελῶς λέγεται F 14 δέεται M οὐδὲν ὡς M ὄντος F 15 post Ἀριστοτέλους add. πρὸς αὐτὸν F 18 νομίζειν M χρονικῆς παρατάσεως in lacuna pleraque omissa M παρατάξεως F 19 δαπανῶν F 22 χρονισμοῦ F 23 ὡς οἷόν τε a εἶναι — τὸν κόσμον] τὴν κίνησιν M 25 τῆς om. FM κόσμου δεδειγμένοις partim in fenestra om. M 26 τι] ὅτι M 27 Περὶ οὐρανοῦ] videatur Heibergianae editionis Index nominum s. v. Ἰωάννης ὡς om. F 28 ὑπέδειξε M δὲ om. M μὲν om. M μόνως aA[2]M: μόνος A[1]F 29 τῆς κινήσεως om. M ἥτις F ἀποδείξει F: ἀποδεῖξαι lac. rel. M 30 οὐδὲ F συντελεῖ a 31 φησὶ δεῖξαι, superscr. η F ἀδύνατον om., sed rest. A[1]

παχύτητος ὁ τρόπος ἦν οὗτος τῆς ἀποδείξεως εἰκότως. ἀιδίου γὰρ τοῦ 263v κόσμου δειχθέντος, τίς ἔτι λοιπὸν ἐζήτει νοῦν ἔχων, εἰ ἀίδιος ἡ τοῦ ἀιδίου κόσμου κίνησις; μὴ κινουμένου γὰρ διηνεκῶς τοῦ οὐρανοῦ οὔτ' ἂν αὐτὸς ἦν ἀεικίνητον ἔχων τὴν φύσιν οὔτ' ἂν τὰ ὑπὸ σελήνην διέμενε συνεχῶς μεταβάλλοντα. τῆς μέντοι τοῦ Ἀριστοτέλους μεγαλονοίας ἦν καὶ τὸν κόσμον ἀίδιον δεικνύναι καὶ τὴν κίνησιν αὐτὴν ἐφ' ἑαυτῆς καὶ ἀπὸ τῆς οἰκείας φύσεως τὸ ἀίδιον ἔχουσαν, ὥσπερ καὶ τὸν χρόνον ἐπιδείξει. μηκύνειν δὲ οὗτος τοὺς ἑαυτοῦ λόγους μηχανώμενος, ἵνα τούτῳ τοὺς ἀνοήτους ἐκπλήττῃ, προφανεστέραν ἔτι μᾶλλον τὴν ἑαυτοῦ δυσσυνεσίαν ποιεῖ.

Πάλιν γὰρ εἰς τοὐπίσω μεταχωρήσας ἀποδεδεῖχθαί τε αὐτῷ φησί τινα τῶν γενητῶν μὴ χρόνῳ προϋπάρχειν τῆς κατὰ φύσιν ἑαυτῶν κινήσεως, ὅπερ ὡς ἐμάθομεν οὐκ ἀπέδειξε, καὶ τὸ αὐτὸ πάλιν ἀποδεικνύναι πειρᾶται καὶ τὸν Ἀριστοτέλους διελέγχειν λόγον τὸν λέγοντα, ὡς ἀνάγκη ἐν τοῖς πρός τι ἢ ἄμφω ἢ θάτερον κινεῖσθαι, ἵνα τὴν πρὸς ἄλληλα δέξηται σχέσιν. "λαβὼν γάρ, ὥς φησιν οὗτος, ὁ Ἀριστοτέλης ὁμολογούμενον, ὅτι δεῖ προϋπάρχειν πρότερον τὰ πρός τι, εἶτα τὴν πρὸς ἄλληλα σχέσιν ἀναδέχεσθαι, ὡς οὐκ ἐνδεχόμενον ἅμα τε εἶναί τινα καὶ πρός τι εἶναι, οὕτω συνήγαγε τὸ δεῖν πάντως ἢ ἄμφω κινηθέντα ἢ θάτερον τὴν πρὸς ἄλληλα σχέσιν ἀναδέξασθαι." καὶ πάλιν τήν τε Ἀριστοτέλους ῥῆσιν καὶ τὴν Ἀλεξάνδρου ἐξήγησιν παραθέμενος τὰ αὐτὰ δεικνύειν ἐπιχειρεῖ, ὅτι τὸ πῦρ κάτω γενόμενον καὶ τὸ ὕδωρ ἄνω συστὰν εὐθὺς ἅμα τῷ γενέσθαι τὴν ἑαυτῶν ἔχει κίνησιν, καὶ οὐ προϋπάρχει αὐτῆς κατὰ χρόνον ἡ κινητικὴ τοῦ ὑποκειμένου φύσις. "εἰ οὖν κινητικὸν μέν, φησίν, ἡ ἐν αὐτῷ φυσικὴ δύναμις, κινητὸν δὲ τὸ ὑποκείμενον αὐτῇ σῶμα, πρός τι δέ ἐστι τὸ κινητὸν καὶ τὸ κινητικόν, καὶ προϋπάρχειν ἀνάγκη ταῦτα κατὰ χρόνον, ὥς φησιν Ἀριστοτέλης, τῆς πρὸς ἄλληλα σχέσεως, οὐκ εὐθὺς τὸ πῦρ ἅμα τῷ πῦρ εἶναι κινήσεται ἐπὶ τὸ ἄνω, εἴπερ κάτω τύχοι γεγονός, ὅπερ παρὰ τὰ ἐναργῆ φαίνεται. καὶ ἐπὶ τῶν μορίων δέ, φησί, τῶν ζῴων ἅμα τε διαμεμόρφωται καὶ τὴν τοῦ δεξιοῦ καὶ ἀριστεροῦ σχέσιν ἀναλαμβάνει, καὶ οὐ πρότερον μόρια γέγονεν, εἶθ' οὕτως ἀνείληφε τὴν σχέσιν." ἀλλὰ τί μοι τὰς τούτου ληρῳδίας ἀναμετρεῖσθαι μηδὲν νοήσαντος, ὡς οἶμαι, τὰ ὑπὸ τοῦ Ἀριστοτέλους εἰρημένα καὶ διὰ τοῦτο παρὰ θύρας πρὸς αὐτὸν ὑπαντήσαντος; ὁ μὲν γὰρ Ἀριστοτέλης εἰπὼν προϋπάρ-

1 ἀποφάσεως M 2 τίς τι M ζητήσει F 3 κίνησις κόσμου M 4 ἦν post ἀεικίνητον F: post τὴν φύσιν, quod ante ἔχων M ἔμενε M 7 ἰδίας M ἀποδείξει M 8 ἑαυτῶν F 9 ἐκπλήττει A ποιῶν, sed corr. F[1] 10 φησί τινα post τῶν γενητῶν F 11 τινα om. M 13 ὡς om. a 14 κινεῖσθαι post ἄμφω F 15 δείξηται F[1] ὡς om. M 15. 16 ὁμολογούμενα M 17 ἅμα om. a τε om. M 18 ἄμφω] ἅμα M 19 τε om. F 21 δεικνύναι M ἐπιχειρεῖ, sub ει et post rasum A . γενόμενον om. M 22 ἔχειν F αὐτοῖς F 23. 24 μέν ἐστί φησιν ἡ αὐτ^ κινητικὴ δύναμις F 25 τὸ (post καὶ) om. F 26 φησιν ὁ M 27 ἅμα τῷ πῦρ om. F κινηθήσεται F 28 τύχῃ F γεγονὼς sed corr. A[1] 29 τε om. M μεμόρφωται F 31 μὴ M 32 ὑπὸ] παρὰ M 33 ὑπαντήσαντος AF: ἀπαντήσαντος aM cf. p. 1137, 21

χειν τῆς κινήσεως τὰ πράγματα τὰ δυνάμενα κινεῖσθαι καθ' ἑκάστην κίνησιν, 263v ἐκ διαιρέσεως λοιπὸν ἐρωτᾷ τὸν λόγον λέγων· 'οὐκοῦν καὶ ταῦτα ἀναγκαῖον ἢ γενέσθαι ποτὲ οὐκ ὄντα ἢ ἀίδια εἶναι. εἰ μὲν τοίνυν ἐγένετο, ἀναγκαῖον πρότερον τῆς ληφθείσης ἄλλην γενέσθαι μεταβολὴν καὶ κίνησιν. εἰ δὲ ὄντα προϋπῆρχεν ἀεὶ κινήσεως μὴ οὔσης, δῆλον ὡς οὐχ οὕτως εἶχον ὡς ἦν δυνάμενα τὸ μὲν κινεῖσθαι τὸ δὲ κινεῖν, ἀλλὰ μετέβαλλε θάτερον αὐτῶν. ἀνάγκη γὰρ ἐν τοῖς πρός τι τοῦτο συμβαίνειν, οἷον εἰ μὴ ὂν διπλάσιον νῦν διπλάσιον, μεταβάλλειν, εἰ μὴ ἀμφότερα, θάτερον'. ὁρᾷς, ὅτι κατὰ τὴν ἀκολουθίαν τῆς διαιρέσεως τὰ δυνάμενα κινεῖν καὶ κινεῖσθαι ἢ ποτὲ γινόμενα ἢ ἀεὶ ὄντα ὑποθέμενος, εἰπὼν τὸ ἑπόμενον τῷ γίνεσθαι τὰ λοιπὰ πάντα ἐπὶ τῆς ἀεὶ εἶναι λεγούσης ὑποθέσεως τίθησιν. ὥστε καὶ τῶν πρός τι, κἂν προϋπάρχῃ κατὰ τὸ ἀληθὲς πανταχοῦ τῆς σχέσεως ἡ οὐσία, ἀλλ' οὐ νῦν τοῦτό φησιν ὁ Ἀριστοτέλης· ἀλλ' ὅτι ὑποκειμένων μὲν ἀεὶ εἶναι τῶν δυναμένων κινεῖν καὶ κινεῖσθαι, ἠρεμούντων δέ, δῆλον ὡς οὐχ οὕτως εἶχον, ὡς ἦν δυνάμενα τὸ μὲν κινεῖσθαι ἐνεργείᾳ, τὸ δὲ κινεῖν (οὐ γὰρ ἂν ἠρέμει), ἀλλὰ τὸ μὲν ἐκίνει, τὸ δὲ ἐκινεῖτο. εἰ οὖν μέλλει τὸ μὲν κινεῖν, τὸ δὲ κινεῖσθαι, δεῖ μεταβάλλειν ἢ ἄμφω ἢ θάτερον ἢ προσθήκην ἢ ἀφαίρεσιν λαμβάνοντα, ἵνα γένηται τὸ μὲν διπλάσιον τὸ δὲ ἥμισυ, ἢ πλησιάζοντα, εἰ πρότερον διειστήκει. τίς οὖν ἦν χρεία σοι τοσούτους δαπανᾶν λόγους δεικνύντι, ὅτι τὰ πρός τι οὐ προϋπάρχει τῆς σχέσως, καὶ τὸν Ἀριστοτέ|λη συκοφαντεῖν ⟨καὶ⟩ γράφειν· "οὐκ ἄρα ἐστὶν ἀληθὲς τὸ δεῖν 264r πάντως τὰ πρός τι, εἰ μὴ τῶν ἀεὶ ὄντων εἴη, προϋπάρχειν κατὰ χρόνον τῆς αὐτῶν σχέσεως", τοῦ τε Ἀριστοτέλους σαφῶς εἰπόντος "εἰ δὲ ὄντα προϋπῆρχεν ἀεὶ κινήσεως μὴ οὔσης" καὶ ἐπὶ τούτου τοῦ τμήματος τῆς διαιρέσεως τὴν ἀπὸ τῶν πρός τι μαρτυρίαν προσλαβομένου; ἀλλ' ἐπειδὴ καὶ νῦν ὡς ἀποδεδειχὼς φρυάττεται, ὅτι οὐκ ἔστιν ἀληθὲς τὸ ὑπὸ τοῦ Ἀριστοτέλους εἰρημένον τὸ προϋπάρχειν τῆς κινήσεως τὰ δυνάμενα κινεῖσθαι καὶ πρὸς ταῖς προτέραις ἄλλην ἐπιχείρησιν κομίζειν δοκεῖ, μηδὲ ταύτην ἀνεπίκριτον καταλίπωμεν. "εἰ γάρ ἐστι, φησί, κινητικὸν μὲν ἡ ἐν τῷ πυρὶ

---

1 κινήσεως δυνάμενα τὰ πρ. κιν. καὶ καθ' F 2 λέγων] Phys. Θ 1. 251a16 3 ἢ (post ἀναγκαῖον) om. F post ἐγένετο habent τὸ F: οὐκ M: omissa Aristotelea τῶν κινητῶν ἕκαστον post κίνησιν om. καθ' ἣν ἐγένετο τὸ δυνατὸν κινηθῆναι ἢ κινῆσαι Aristotelea Simplicius 5 προυπάρχει M κινήσεως ἀεὶ F μὴ om. a post οὔσης intercepta sunt Aristotelea 251a21—b5 6 ὡς ἦν F (cf. v. 15; sic Arist. codd. EK): ὡς ἢ A: ἢ M: ὡς a μετέβαλλε M (ut Arist. cod. K): μετέβαλε aAF (ut Arist. cod. E): ἔδει μεταβάλλειν Arist. vulg. θάτερον FM: θάτερα aA 8 μεταβάλλειν F: μεταβάλλει aAM 9 τὰ δυνάμενα iteravit F καὶ om. M 10 ἀεὶ om. F τῷ om. M: τὸ F 12 πανταχοῦ om. F 15 εἶπον F ἦν] εἶναι a 15. 16 τὸ μὲν κινεῖν τὸ δὲ κινεῖσθαι ἐνεργείᾳ οὔτε ἂν ἠρεμεῖ F 19 εἰ] δὲ F ἦν om. F: ἡ M 20 οὐ om. F 21 συκοφαντεῖν M: συκοφάντην F: συκοφαντεῖ A: συκοφαντοῦντι a καὶ addidi οὐκ ἄρα aAM: οὐκ F 23 αὐτῶν AFM τοῦ τε scripsi: τοῦτο A: τοῦτο τοῦ F: τοῦ aM Ἀριστοτέλους] cf. p. 251a20 ἀριστοτέλης (?) A[1], sed corr. A[1] 24 ἀεὶ post κινήσεως iterat F 24. 25 τῆς διαιρέσεως AM: τίς διὰ F: διαιρέσεως a 25 προσλαβόμενος F 26 φαίνεται M 28 ἑτέραις F καὶ μηδὲ F 29 καταλείπωμεν F κινητικὴ F

φυσικὴ δύναμις, κινητὸν δὲ τὸ ὑποκείμενον αὐτῇ σῶμα, κἂν ἅμα πῦρ γένηται, τὸ μὲν κινεῖ τὸ δὲ κινεῖται, οὔτε τὸ δυνάμενον κινεῖν καὶ κινεῖσθαι προϋπάρχει κατὰ χρόνον τῆς κινήσεως οὔτε τὰ πρός τι τῆς πρὸς ἄλληλα σχέσεως, εἴπερ πρός τι τὸ κινοῦν ἐστι καὶ τὸ κινούμενον". πρὸς δὴ ταῦτα εἴρηται μὲν καὶ πρότερον, ὡς εἰ τὸ μὲν κινούμενον οὐσία ἐστίν, ἡ δὲ κίνησις ἐνέργεια, καὶ προϋπάρχει πανταχοῦ κατὰ χρόνον ἡ οὐσία τῆς γενητῆς καὶ φθαρτῆς ἐνεργείας, δῆλον ὅτι καλῶς εἶπεν ὁ Ἀριστοτέλης. γεγονέτω γὰρ πῦρ κάτω καὶ κινείσθω ἐπὶ τὸ ἄνω· εἰ μὲν γὰρ μὴ ἀπέλαβε κάτω τὸ τοῦ πυρὸς εἶδος, οὐδ' ἂν τὸ ἄνω κινεῖσθαι εἶχεν. εἰ δὲ πῦρ ὂν μὴ εὐθύς ἐστιν ἢ ἐν τῷ μέσῳ ἢ ἐν τῷ ἄνω τόπῳ, δῆλον ὅτι προϋπάρχει ἡ οὐσία τοῦ πυρὸς κατὰ χρόνον τῆς κατὰ τόπον κινήσεως καὶ τῆς ἀεὶ γενησομένης κινήσεως, κἂν ὡς συνεχῆ διέλῃς αὐτὴν ἐπ' ἄπειρον, προϋπάρχει κατὰ χρόνον ἀεὶ τὸ δυνάμενον κινεῖσθαι τῆς κινήσεως συνδιαιρουμένου δηλονότι καὶ τοῦ χρόνου· ὥστε κἂν κινοῦν ἅμα καὶ κινούμενον ᾖ τὸ φυσικὸν σῶμα, προϋπάρχει ἡ τοῦ κινοῦντος καὶ κινουμένου οὐσία τῆς ἐνεργείας αὐτοῦ. ἀλλὰ τοῦτο μὲν καὶ ἤδη εἴρηται· γινωσκέτω δὲ καὶ τοῦτο ὁ τὰ τοιάδε ἀντιλέγων, ὅτι ἡ ἐν τῷ κινουμένῳ ἐνυπάρχουσα φυσικὴ δύναμις οὐ κατὰ τὸ κινεῖν κυρίως θεωρεῖται, ἀλλὰ κατὰ τὸ κινεῖσθαι, εἴπερ δυνάμει ἐστὶ καὶ ἀτελής. καὶ οὕτω λέγεται ἀρχὴ κινήσεως ἐν ᾧ ἐστιν, ὡς κατὰ τὸ κινεῖσθαι ἀρχὴ οὖσα. τὸ γὰρ κυρίως κινοῦν τέλειόν τέ ἐστι καὶ ἐξῃρημένον εἶναι βούλεται τοῦ κινουμένου ὡς τοῦ δυνάμει τὸ ἐνεργείᾳ. διὸ καὶ προϋπάρχειν ἀνάγκη τοῦ κινουμένου τὸ κινοῦν, εἴπερ τὸ κινοῦν ἐκ τοῦ δυνάμει εἰς τὸ ἐνεργείᾳ ἄγει τὸ κινούμενον. καὶ οὐχ ἐμαυτοῦ ταῦτα λέγω, ἀλλ' ὁ Ἀριστοτέλης ἐν τῷ τρίτῳ τῆς Φυσικῆς οὐ τὴν ἐν τῷ γινομένῳ ἀνθρώπῳ φύσιν ποιεῖν τὸν ἄνθρωπόν φησι κυρίως· ἐκείνη γὰρ γίνεται μᾶλλον ἢ ποιεῖ, ἀλλ' ὅτι "ὁ ἐντελεχείᾳ ἄνθρωπος ποιεῖ ἐκ τοῦ δυνάμει ὄντος ἀνθρώπου ἄνθρωπον." καὶ ἐν τούτῳ δὲ τῷ βιβλίῳ ἐρεῖ σαφῶς περὶ τῶν φυσικῶν σωμάτων, ὅτι "οὐδὲν τούτων κινεῖ ἑαυτό, ἀλλὰ κινήσεως ἀρχὴν ἔχει, οὐ τοῦ κινεῖν οὐδὲ τοῦ ποιεῖν, ἀλλὰ τοῦ πάσχειν." οὕτω δὲ καὶ ἐπὶ τῶν κατὰ τόπον κινουμένων ζητήσας τι τὸ κυρίως κινοῦν οὐ τὴν ἐν τῷ κινουμένῳ φύσιν ᾐτιάσατο, διότι κινουμένη μᾶλλόν ἐστιν αὕτη ἢ κινοῦσα, ἀλλὰ τὸ τοῦ εἴδους ἐκείνου ποιητικόν· τὸ γὰρ ποιοῦν πῦρ τοῦτο τῆς ἐπὶ τὸ ἄνω

1 φυσικὴ] κινητικὴ M κἂν scripsi cf. v. 14: καὶ libri ἅμα AFM: ἐπειδὰν a 5 εἰ μὲν τὸ κινούμενον οὐσία εἴη M 6 πανταχοῦ post οὐσία F 7. 8 γέγονε τὸ πῦρ F 8 κάτω om. M κινεῖσθαι F 10 ἢ prius om. M 11 τ.. κατὰ τούτων κιν. M 11 καὶ — κινήσεως (12) om. F 12 αὐτὰ M προυπάρχειν, sed corr. A[1] 13 δυνάμει F 13. 14 συνδιαιρουμένης ἀεὶ καὶ τοῦ χ. F 16 καὶ (ante ἤδη) om. M καὶ τόδε ὁ F 17 ἡ om. M κινοῦν F 22 post κινοῦν alterum lac. VI litt. rel. M 22. 23 τὸ ἐνεργεῖν τὸ κινούμενον ἄγει F 23 οὐχ ἐμαυτοῦ M: οὐ κατ' ἐμαυτοῦ F. fortasse οὐκ ἀπ' ἐμαυτοῦ 24 Φυσικῆς] Γ 2. 202a11 25 κυρίως φησί M 25. 26 ὅτι ἡ ἐντελέχεια ἄνθρωπον M 26 ὄντος om. F 26. 27 ἄνθρωπον καὶ om. M 27 post ἐρεῖ lac. III litt. M περὶ om. F 28 οὐδὲν κτλ.] Phys. Θ 4. 255b29 αὐτὸ κινεῖ ἑαυτὸ Aristoteles, sed constat sibi Simpl. p. 287,32 30 ζητήσει τις F 31 φησὶν M

κινήσεως αἴτιον ποιητικὸν εἶπεν. ὥστε καὶ κατὰ τούτους οἶμαι τοὺς λόγους 264r ἡ ἀπὸ τῆς φύσεως καὶ τοῦ ὑποκειμένου σώματος ἔνστασις ὑπὸ τούτου προβληθεῖσα οὐδὲν τὸν Ἀριστοτέλους λόγον ὀχλήσει λέγοντα, ὅτι πάντα μὲν τὰ δυνάμενα κινεῖν καὶ κινεῖσθαι προϋπάρχει τῷ χρόνῳ τῆς κινήσεως. καὶ γὰρ ἐπὶ μὲν γενέσεως καὶ αὐξήσεως καὶ ἀλλοιώσεως προϋπάρχει σαφῶς τὸ ποιοῦν καὶ τὸ γινόμενον, οἷον τὸ σπέρμα καὶ τὸ καταμήνιον καὶ οἱ λίθοι καὶ τὰ ξύλα τῆς τοῦ ἀνθρώπου καὶ τοῦ οἴκου γενέσεως καὶ ὁ ἄρτος καὶ ἡ σὰρξ τῆς αὐξήσεως καὶ τὸ σῶμα καὶ ὁ ἥλιος τῆς μελάνσεως. δέδεικται δὲ οἶμαι καὶ ἐπὶ τῆς κατὰ τόπον μεταβολῆς τοῦτο οὕτως ἔχον. ἐπὶ δὲ τῶν πρός τι ὅτι μάτην ἐνέστη πρὸς τὸν Ἀριστοτέλην ὡς ἐπὶ πάντων τῶν πρός τι λέγοντα προϋπάρχειν τὰ πρός τι τῆς σχέσεως, καὶ ὅτι τὸ κινοῦν καὶ κινούμενον καὶ † τὰ οὕτω πρός τι, δέδεικται.

Καὶ τὰ ἀπὸ τῶν μορίων οὖν τῶν ζῴων ἀπορηθέντα μάτην ἠπόρηται. κἂν γὰρ συνυπάρχῃ ἐπ' αὐτῶν ἡ σχέσις, οὐδὲν ὁ Ἀριστοτέλους λόγος ἐμπεπόδισται· αὐτὸς γὰρ τῶν ἐνεργητικῶν σχέσεων προϋπάρχειν τὰς οὐσιώδεις ὑπάρξεις φήσειεν ἄν. ἐπὶ τέλει δὲ ἔνστασιν ἑαυτῷ προβαλόμενος, ὡς εἰ καὶ μὴ πάντως ἐπὶ τῶν πρός τι προϋπάρχει τὰ πράγματα τῆς σχέσεως, ἀλλ' οὖν διὰ κινήσεως εἰς τὸ εἶναι παρῆλθε (κινηθέντος γὰρ τοῦ σπέρματος τὰ μόρια γέγονε, καὶ ἄλλου τινὸς πάλιν προκινηθέντος τὸ σπέρμα· ὁμοίως καὶ ἐπὶ πυρὸς καὶ τῶν ἄλλων, ὥστε οὐκ ἔστι λαβεῖν πρώτην κίνησιν), οὕτω δ' οὖν ἐνστὰς πάλιν λύει λέγων ὅτι 'καὶ εἰ ἡ φύσις ἐξ ὄντων δημιουργεῖ, οὐκ ἤδη καὶ τὸν θεὸν ἀνάγκη. εἰ γὰρ μὴ ἀεὶ ἦν ὁ κόσμος, δῆλον ὡς ἐκ μὴ ὄντων αὐτὸν ἐδημιούργησεν ὁ θεός, καὶ ὅτι εἰ ὁμοίως τῇ φύσει ποιεῖ, οὐδὲν διοίσει τῆς φύσεως. καὶ ὅτι καὶ τὴν ὕλην τῶν σωμάτων ἐκ μὴ ὄντων παρήγαγεν· οὐ γὰρ δὴ ἐξ ὑποκειμένου'. καὶ εἴρηται μὲν ταῦτα καὶ πρότερον παρ' αὐτοῦ καὶ διὰ πλείστων, καὶ διαλέλυται, ὡς οἶμαι, καὶ νῦν δὲ διὰ τοὺς ἄλλοτε ἄλλοις χωρίοις ἐντυγχάνοντας ἀνάγκη τι συντόμως εἰπεῖν. καὶ ὅτι μὲν περὶ κινήσεως ζητούντων ἡμῶν, εἴτε αἴδιος εἴτε μή, τὸ λέγειν 'εἰ γὰρ μὴ ἀεὶ ἦν ὁ κόσμος, δῆλον ὡς ἐκ μὴ ὄντων αὐτὸν ὁ θεὸς ἐδημιούργησε' τῶν λίαν οἶμαι ἀνοήτων ἐστίν· ὅτι δὲ τὰ ἀμέσως ὑπὸ τοῦ θεοῦ παραγόμενα αἴδια πάντως ὄντα οὐδὲ γίνεσθαί φησιν Ἀριστοτέλης (γίνεσθαι γὰρ ἐκεῖνα μόνα τὰ ἐν μέρει χρόνου, ὅσα φθορὰ διαδέχεται). κἂν τὴν ὕλην οὖν παρήγαγεν ὁ θεός, οὐκ ἐξ ὑποκειμένου

---

1 τοῦτον οἰμ. τὸν λόγον M 3. 4 πάντα μὲν om. F 4 τῷ χρόνῳ] κατὰ χρόνον F 5 καὶ (ante αὐξήσεως) om. F προϋπάρχον M 6 καὶ γινόμενον FM 7 τῆς om. F καὶ τῆς τοῦ FM 9 τοῦτο οὕτως ἔχον a: om. M: τὸ οὕτως ἔχον AF 10 δὲ om. F 12 καὶ τὸ κινούμενον M conicio καὶ ταῦτα τῶν πρός τι 16 ἂν om. M ἐπὶ τέλει] ἐπεὶ τελείαν F προβαλόμενος scripsi cf. ἐνστὰς (21): προβαλλόμενος libri cf. p. 1133,23 18 προήχθη in παρήχθη corr. F 20 τοῦ πυρὸς F 21 ὅτι εἰ καὶ φύσις F 22 εἰ] καὶ, in marg. κἂν M ἀεὶ om. M 23 ὡς om. M εἰ ὅτι F 24 τὴν φύσιν δημιουργεῖ F 25 οὐδὲ γὰρ F δὴ] μὴ M 29 τῷ λέγειν F 30 ante τῶν add. καὶ F 31 δὲ om. F τὰ om. M τοῦ om. FM πάντα F οὐδὲν MF 32 γίνεται a ἐκεῖνα om., sed suppl. A[1] 33 post διαδέχεται add. καὶ τοῦτο δῆλον probabiliter a

ἀλλὰ ἀίδιον αὐτὴν | παρήγαγεν, ὥσπερ καὶ τὸ εἶδος τὸ κοινόν. εἰ οὖν 264v ἐν τῇ φυσικῇ γενέσει ἀεί τι ὕστερον ἐκ προτέρου γίνεται (τοῦτο γὰρ οὗτος ὁμολογεῖ), ἀνάγκη ἐπ' ἄπειρον προϊέναι ἄλλο πρὸ ἄλλου τιθέντα. εἰ γὰρ ὑποθώμεθά τι πρῶτον, ὃ ὑπὸ θεοῦ ἀμέσως ἐγένετο καὶ οὐχ ὑπὸ φύσεως, πρῶτον μὲν ἀίδιον ἀνάγκη εἶναι ἐκεῖνο καὶ οὐ γινόμενον. ἔπειτα πῶς ἂν ὁμοφυὲς εἴη τὸ ὑπὸ θεοῦ ἀμέσως γινόμενον τοῖς ἐκ φύσεως γινομένοις. τάχα δὲ καὶ χεῖρον, εἴπερ ἐξ ὑποκειμένου ἐκείνου ἡ φύσις τὸ ἑαυτῆς ἀποτέλεσμα ποιεῖ. "ὥσπερ δέ, φησίν, ἤδε τυχὸν ἡ ὕλη ἐκ προϋποκειμένου πυρὸς ἐγένετο πῦρ κἀκεῖνο ἐξ ἄλλου, ἐνδέχεται δὲ στῆναί ποτε ἀνιόντων εἴς τι πῦρ, ὃ μὴ ἐξ ἄλλου πυρὸς ἐξαφθείσης αὐτοῦ τῆς ὕλης γέγονεν, ἀλλ' ἢ ἐκ παρατρίψεως ἢ ἐξ ἄλλης τινὸς αἰτίας, οὐ μὴν ἐκ πυρός, οὕτω δὴ καὶ ἐπὶ τῆς τῶν πραγμάτων ἐξ ἀλλήλων γενέσεως οὐκ ἔστιν ἀδύνατόν, φησί, τὸ παραπλήσιον ὁρᾶν γινόμενον. νῦν μὲν οὖν, φησίν, ἅτε δὴ ὑπὸ φύσεως αὐτῶν γινομένων ἄλλο ἐξ ἄλλου τὴν γένεσιν ἴσχει, ἀρχὴν δὲ ὅμως ἔχειν αὐτὰ τῆς ὑπάρξεως ἐνδέχεται καὶ εἶναί τι πρῶτον καθ' ἕκαστον εἶδος, ὃ μὴ ἐξ ἄλλου προϋπάρχοντος ὁμοίου ἢ ἀνομοίου τὴν γένεσιν εἴληφε, καὶ μάλιστα ἐπ' αὐτῶν τῶν πρώτων στοιχείων, ἀλλὰ τῇ ἐκ θεοῦ πρώτῃ τοῦ κόσμου συστάσει συνυπέστη· τὰ γὰρ ἐκ τῶν στοιχείων, εἰ καὶ τότε πρώτως, ἀλλ' οὖν ἐξ αὐτῶν δηλονότι καὶ οὕτω γέγονεν. οὐκοῦν, ὅπερ καὶ πρότερον ἐλέγομεν, εἰ μὴ ὁ κόσμος ἄναρχον ἔχων κατὰ χρόνον δεικνύοιτο τὴν ὑπόστασιν, οὐχ ὅτι ἡ κίνησις ἄναρχός ἐστι δειχθῆναι δύναται." ταῦτα μὲν οὖν αὐτοῖς οὗτος τοῖς ῥήμασιν ἔγραψεν. ἴδωμεν δὲ τῶν εἰρημένων ἕκαστον. τὸ γὰρ πρῶτον, ὃ λέγει, πῦρ κἂν μὴ ἐκ πυρὸς ἀλλ' ἐκ παρατρίψεως ἔσχεν τὴν γένεσιν, ἀνάγκη προϋπάρχειν, καὶ ἐκείνου τὸ ἐξ οὗ γέγονεν, οἷον ἀέρα τὸν παρατριβέντα· καὶ πάλιν καὶ τοῦ πρώτου πυρὸς ἐξ ὄντος ἡ γένεσις· ὥστε εἰ τὸ ὅμοιόν τις καὶ ἐπὶ τῶν ἄλλων φυλάξειεν, ἀνάγκη πάντως καὶ τοῦ πρώτου λεγομένου γίνεσθαι προϋπάρχειν τι τὸ ἐξ οὗ γέγονε. τὸ δὲ λέγειν, ὅτι νῦν μὲν ὑπὸ τῆς φύσεως γινόμενα τὰ στοιχεῖα ἐξ ἀλλήλων γίνεται, ἐν ἀρχῇ δὲ ὑπὸ τοῦ θεοῦ ἐγένετο, θαυμαστῶς ἀταλαιπώρου ψυχῆς ἐστι πρὸς τὴν τῆς ἀληθείας ζήτησιν. πόθεν γὰρ ἄλλοθεν ἔχει τοῦτο τὸ ἐξ ἀλλήλων γίνεσθαι εἰ μὴ ὑπὸ θεοῦ; πῶς δὲ ἄν τις νοῦν ἔχων τοσαύτην περὶ τὸν θεὸν μεταβολὴν ἐννοήσειεν, ὡς πρότερον μὴ ποιοῦντα ἐν ἐλαχίστῳ τινὶ χρόνῳ ποιητὴν στοιχείων μόνων γενέσθαι, καὶ

---

2 ἐκ τοῦ προτέρου a 3 ὁμολογεῖν M ἄλλο προιέναι F 4 ὃ] ἢ M 5 ἀναγκαῖον ἀίδιον M ἐκεῖνο om. M 6 φύως A, sed corr. A[1] 7 ἐκείνου] μόνου F 8 ποιεῖ om. M ἤδη M ἐκ τοῦ προκειμένου F 10 τι om. M αὐτῆς F 13 δὴ om. M 16 ὑπάρχοντος F 17 πρώτῃ] πρὸ F 18 συνεπέστη F: συνυπεστήσατο M τὰ γὰρ om. in lac. M καὶ om. in lac. M 20 εἰ μὴ aA: εἰ καὶ μὴ F: μὴ καὶ M ἔχον (om. κατὰ χρόνον) F 21 οὐχ AFM: οὐδ' a δεικνύναι F 22 οὕτως M 23 post πυρὸς add. εἴη F 24 ἐσχάτην γ. F ἐκεῖνο F 26 τις om. M φυλάξει M 27 παντὸς a τι τὸ] δὴ τὸ F: τι M 28 νῦν μὲν ὅτι F 29 ὑπὸ θεοῦ F 31 ἔχειν F τὸ om. F εἴ μοι F 32 περὶ τὸν θεὸν post τοσαύτην μεταβολήν, quorum loco in fenestra xii litt. relictum est τοσα et λην, ponit M 33 ποιητὴν τῶν στοιχείων μόνον F

πάλιν παύσασθαι τῆς ποιήσεως τῇ φύσει παραδεδωκότα τήν τε τῶν στοι- 264v χείων ἐξ ἀλλήλων γένεσιν καὶ τῶν ἄλλων ἐκ τῶν στοιχείων. δῆλον δὲ ὅτι κατὰ τὴν τοῦ καλοῦ τοῦδε διδασκαλίαν οὐ τοῦ κόσμου οὐδὲ τῶν ἐν αὐτῷ πάντων, ἀλλὰ τῶν στοιχείων μόνων ὁ θεὸς αἴτιος καὶ τούτων φθαρτῶν, εἴπερ εἰς ἄλληλα μεταβάλλουσι. καίτοι, ὅπερ εἶπον, τὰ ἀμέσως ὑπὸ τοῦ θεοῦ γινόμενα, ἅτε ὑπ' αὐτοῦ μόνου ἀμεταβλήτου ὄντος καὶ ἀεὶ κατὰ τὰ αὐτὰ καὶ ὡσαύτως ἔχοντος γινόμενα, αἴδια καὶ αὐτά ἐστι. διὸ καὶ τὰ οὐράνια προσεχῶς ὑπ' αὐτοῦ παραχθέντα αἴδιον ἔσχε καὶ κατ' ἀριθμὸν τὴν ὑπόστασιν καὶ τῶν ὑπὸ σελήνην αἱ κοινότητες κατ' εἶδος ἔσχον τὴν αἰδιότητα, διότι κατ' αὐτὸ ὑπ' αὐτοῦ προσεχῶς παρήχθη. τὸ δὲ γινόμενον καὶ φθειρόμενον αὐτοῖς ἀπὸ τῶν ἐν οὐρανῷ αἰδίων μὲν κινουμένων δὲ αἰτίων προσυφάνθη· καὶ τοῦτό ἐστιν, ὃ πρὸς τοὺς νέους θεοὺς ὁ παρὰ Πλάτωνι δημιουργὸς εἶπεν· "τὸ δὲ λοιπὸν ὑμεῖς ἀθανάτῳ θνητὸν προσυφαίνοντες ἀπεργάζεσθε ζῷα καὶ γεννᾶτε τροφήν τε διδόντες αὐξάνετε καὶ φθίνον πάλιν δέχεσθε." ἀλλ' ὅσα μὲν οὗτος πρὸς τὴν πρώτην τοῦ Ἀριστοτέλους ἐπιχείρησιν περὶ τῆς κατὰ τὴν κίνησιν αἰδιότητος ἐτόλμησεν ἀντειπεῖν, μετρίας οἶμαι τετύχηκεν ἐπικρίσεως· ἐπὶ δὲ τὸ δεύτερον ἐλθὼν ἐπιχείρημα σαφηνίζειν τε αὐτὸ πειράσομαι, καὶ τότε τὰς πρὸς αὐτὸ ἐνστάσεις ἐκθήσομαι, καὶ πῇ σαθρὸν ἐκεῖναι φθέγγονται παραστήσω.

p. 251b10 Πρὸς δὲ τούτοις τὸ πρότερον καὶ ὕστερον ἕως τοῦ τὸν γὰρ χρόνον ἀγένητον εἶναι.

Πάνυ ἐναργῆ καὶ ταύτην ⟨τὴν⟩ ἀπόδειξιν κομίζει τοῦ τὴν κίνησιν μήτε γίνεσθαι μήτε φθείρεσθαι, ἀλλὰ αἴδιον ὑπάρχειν, ἀπὸ τοῦ χρόνου κατασκευάζων αὐτὴν διὰ συνημμένου τοιούτου· εἰ αἴδιος ὁ χρόνος, αἴδιος καὶ ἡ κίνησις· ἀλλὰ μὴν τὸ ἡγούμενον, τὸ ἄρα λῆγον. καὶ τὸ μὲν συνημμένον καὶ νῦν δείξει καὶ ὕστερον ἐκ τοῦ τὸν χρόνον κίνησιν εἶναι, ὥς τινες ἐνόμισαν, ἢ ἀριθμὸν ἢ πάθος τι τῆς κινήσεως· ὅτι δὲ ὁ χρόνος αἴδιος, καὶ ἐκ τῶν γενητὴν τὴν κίνησιν λεγόντων πειρᾶται δεικνύναι μετὰ τοῦ καὶ περιτρέπειν τὸν λόγον. εἰ γὰρ γίνεται, φησίν, ἡ κίνησις πρότερον μὴ οὖσα καὶ εἰ φθείρεται ὕστερον μηκέτι οὖσα, δῆλον ὅτι καὶ τὸ πρότερόν ἐστι πρὸ

---

1 παύεσθαι F παραδεδωκότος M 3 ὅτι κατὰ τὴν] ὅτι F: ὃ cum lac. xii litt. M διδασκάλου F οὐ τοῦ κόσμου om. F οὐ] καὶ M οὐδὲν M 4 αὐτῶν M 5. 6 ὑπὸ θεοῦ FM 7 τὰ (ante αὐτὰ) iterat A ἔχοντα F 8 ταραχθέντα F[1] καὶ om. FM 9 ἔσχον post αἰδιότητα F 10 προσεχῶς ὑπ' αὐτοῦ F 11 ante αὐτοῖς add. ὑπ' M κιν. δι' αἰτιῶν F 12 τοῦτο aA[2]M: τὸ A[1]F Πλάτωνι] Tim. p. 41 D 13 ἡμεῖς F 14 ἀπεργάζεται F γεννᾶται F αὐξάνεται F φθίνον AF: φθίνειν M: φθίνοντα a Plato 15 πάλιν ante φθίνειν M δέχεσθαι FM οὕτω F 16 εἰπεῖν F 17 οἶμαι] ὁ μὲν F 18 τε om. M αὐτὸ (post πρὸς) aM: αὐτὸν AF 19 σαθρὰ F 20 τούτοις] τοῖς M τὸ AFM: om. (ut Arist. cod. E[1]) a καὶ ὕστερον om. M 20. 21 τὸ γὰρ a: τὸν γὰρ om. F 22 ἐναργῶς F τὴν post ταύτην addidi κομίζει om. F τοῦ] τοῦτο a 24 εἰ] εἰς M 28 κινητὴν F ἐχόντων M 29 μὴ οὖσα πρότερον a 30 εἰ om. FM καὶ ὕστερον F

τῆς κινήσεως καὶ τὸ ὕστερον μετὰ τὴν κίνησιν· εἰ δὲ τὸ πρότερον καὶ 264v τὸ ὕστερον, ἀνάγκη καὶ χρόνον εἶναι πρὸ τῆς κινήσεως καὶ μετὰ τὴν κίνησιν· τὸ γὰρ πρότερον καὶ τὸ ὕστερον τοῦτο, καθ' ὃ λέγουσιν πρότερον μὴ οὖσαν κίνησιν ὕστερον γίνεσθαι καὶ πρότερον οὖσαν ὕστερον μὴ εἶναι, τάξιν τῶν τοῦ χρόνου μερῶν δηλοῖ· μέρη γὰρ ταῦτα χρόνου. καὶ εἰς αὐτὰ διαιρεῖται ὁ χρόνος. εἰ δὲ χρόνον ἀνάγκη πρὸ τῆς κινήσεως εἶναι καὶ μετὰ τὴν κίνησιν, ὁ δὲ χρόνος ἡ κίνησίς ἐστιν ἢ | ἀριθμὸς κινήσεως, 265r ὡς δέδεικται, ἀνάγκη καὶ κίνησιν εἶναι πρὸ τῆς κινήσεως καὶ μετὰ τὴν κίνησιν. ὥστε τοῖς λέγουσιν, ὅτι μὴ οὖσα πρότερον κίνησις ὕστερόν ἐστι καὶ οὖσα πρότερον ὕστερον οὐκ ἔσται, ἕπεται τὸ λέγειν ὅτι ἦν ποτε κίνησις, ὅτε οὐκ ἦν κίνησις, καὶ ἔσται ποτὲ κίνησις, ὅτε οὐκ ἔσται κίνησις. ἀλλὰ τοῦτο μὲν αὐτὸς παρῆκεν ἐπαγαγεῖν. λαβὼν δὲ ὅτι ὁ χρόνος ἢ κίνησίς ἐστιν ἢ ἀριθμὸς κινήσεως, ὡς ἀεὶ χρόνου ὄντος εἶναι κίνησιν, καὶ ὅτι ἀίδιός ἐστιν ὁ χρόνος, ἐπήγαγεν ὅτι ἀνάγκη καὶ κίνησιν ἀίδιον εἶναι. ὅτι δὲ ἀίδιος ὁ χρόνος ᾐνίξατο μὲν διὰ τοῦ προτέρου καὶ ὑστέρου. εἰ γὰρ ὁ μὲν χρόνος τὸ πρότερον καὶ ὕστερόν ἐστι, τὸ δὲ πρότερον καὶ ὕστερον ἀίδιόν ἐστιν (εἰ γάρ τι εἴη πρὸ τοῦ προτέρου, καὶ αὐτὸ πρότερόν ἐστι, καὶ εἰ μετὰ τὸ ὕστερον, καὶ αὐτὸ ὕστερον), καὶ ὁ χρόνος ἄρα ἀίδιος. καὶ δείκνυσι δὲ πρῶτον μὲν ἐκ τῆς κοινῆς τῶν φυσικῶν περὶ τούτου δόξης. πάντας γὰρ ἀίδιον οἴεσθαι τὸν χρόνον πλὴν τοῦ Πλάτωνος· οὗτος γὰρ ἅμα τῷ κόσμῳ γενέσθαι φησὶν αὐτόν· ὅπως δὲ τοῦτο λέγει Πλάτων, μετ' ὀλίγον εἰσόμεθα. ὁ μέντοι Δημόκριτος οὕτως ἀίδιον ἐπέπειστο εἶναι τὸν χρόνον, ὅτι βουλόμενος δεῖξαι μὴ πάντα γενητὰ ὡς ἐναργεῖ τῷ τὸν χρόνον μὴ γεγονέναι προσεχρήσατο. καὶ Ἀναξαγόρας δέ, ὅταν λέγῃ "ἦν ὁμοῦ πάντα χρήματα", χρόνον ἐνδείκνυται πρὸ τῆς κοσμοποιοῦ διακρίσεως· καὶ γὰρ τὸ "ἦν" χρονικόν, καὶ ἀδιάκριτα ὄντα τὸν ἄπειρον πρὸ τοῦ χρόνου ὕστερον διακρῖναι καὶ κοσμῆσαι τὸν νοῦν φησι, καὶ Ἐμπεδοκλῆς δὲ ἐξ αἰδίου λέγων ἀνὰ μέρος τὴν ἐπικράτειαν γίνεσθαι ποτὲ μὲν τῆς Φιλίας ποτὲ δὲ τοῦ Νείκους δῆλός ἐστιν ἀίδιον τὸν χρόνον οἰόμενος· εἰ δὲ ὁ χρόνος ἀίδιος, καὶ ἡ κίνησις.

1 καὶ τὸ ὕστερον — πρότερον (3) om. F 2 τὸ om. M 4 γενέσθαι F 6 post ἀνάγκη add. καὶ F 8 καὶ πρὸ τῆς κινήσεως κίνησιν εἶναι M 9 λέγουσι μὴ οὖσαν πρ. κίνησιν M πρότερον — καὶ οὖσα (10) om. sed in mrg. add. A[1] 9. 10 ἐστι καὶ — οὐκ ἔσται] γέγονεν F 10 οὐκ ἔ. ὕ. transp. M 12 ἢ] ἡ M 15 πρότερον καὶ ὕστερον F 16 μὲν om. M καὶ τὸ ὕστ. ἐστι M 17 πρὸ] ἐκ M 18. 19 δείκνυσι πρότερον μὲν M: δ. μὲν πρότερον F 19 κοινῆς] κινήσεως M 21 λέγει τοῦτο F 22 τὸν χρόνον εἶναι M 23 ἐναργῆ F: ἐνεργεῖ M 24 καὶ — χρονικὸν (26) om. F Ἀναξαγόρας] fr. 1 25 δεικνύει M 26 ἀδιάκριτον M post πρὸ τοῦ addendum esse νοῦ dubitanter coniecerat Brandisius (in Simplicii Aldina), sed recte in Scholiis suis p. 426b20 sprevit

p. 251b17 Πλάτων δὲ γεγονέναι μόνος. ἅμα γὰρ αὐτὸν τῷ 265r
οὐρανῷ γεγονέναι, τὸν δὲ οὐρανὸν γεγονέναι φησί.

Τὰ πολλάκις ἐν ἄλλοις εἰρημένα πρὸς ἐμοῦ καὶ νῦν ἀναγκαῖον εἰπεῖν, ὅτι πολλαχῶς τοῦ γενητοῦ καὶ ἀγενήτου λεγομένων ἄλλως μὲν ὁ Πλάτων ἄλλως δὲ ὁ Ἀριστοτέλης αὐτῷ χρώμενοι δοκοῦσιν ἐναντιοῦσθαι πρὸς ἀλλήλους οὐκ ἐναντιούμενοι. καὶ γὰρ γενητὸν λέγεται τὸ πρότερον μὲν μὴ ὄν, ὕστερον δὲ ὄν, καὶ ἐν μέρει χρόνου τὴν ὑπόστασιν ἔχον, καθ' ὃ σημαινόμενον Ἀριστοτέλης χρῆται τῷ γενητῷ πρὸς τὸ ἀίδιον ἀντιδιαιρῶν αὐτό. ἄλλο δὲ τοῦ γενητοῦ σημαινόμενον τὸ πρὸς τὸ ὄντως ὂν τὸ αἰώνιον καὶ αὐθυπόστατον ἀντιδιῃρημένον, ὅπερ ἐν τῷ γίνεσθαι τὸ εἶναι ἔχον ἀπ' αἰτίας ἄλλης ὑφίσταται καὶ οὐχ ὑφ' ἑαυτοῦ. καὶ δι' ἄμφω ταῦτα διά τε τὴν πρὸς τὸ ὄντως ὂν καὶ ἅμα ὅλον ὂν καὶ τὴν πρὸς τὸ αὐθυπόστατον ἀντίθεσιν γενητὸν λέγεται, κἂν ἀίδιον ᾖ. καὶ κατὰ τοῦτο τὸ σημαινόμενον ὁ Πλάτων πᾶσαν τὴν αἰσθητὴν καὶ σωματικὴν σύστασιν γενητὴν καλεῖ· τὸ γὰρ σωματικὸν πᾶν διεσπασμένον οὔτε αὐτὸ ὑφιστάνειν ἑαυτὸ δύναται οὔτε ἅμα ὅλον συνῆχθαι οὔτε κατὰ τὴν οὐσίαν οὔτε κατὰ τὸ εἶναι τῆς οὐσίας· καὶ δῆλός ἐστιν εὐθὺς τῷ ὄντι τὸ γενητὸν ἀντιτιθείς, ἐν οἷς φησι· "τί τὸ ὂν μὲν ἀεί, γένεσιν δὲ οὐκ ἔχον, καὶ τί τὸ γινόμενον μέν, ὂν δὲ οὐδέποτε." κατὰ δὴ τοῦτο τὸ γενητὸν καὶ οὐχὶ τὸ ὑπὸ τοῦ Ἀριστοτέλους λεγόμενον καὶ τὸν κόσμον γενητὸν ὁ Πλάτων φησὶ καὶ τὸν χρόνον. ἐρωτήσας γοῦν περὶ τοῦ κόσμου "πότερον ἦν ἀεὶ γενέσεως ἀρχὴν ἔχων οὐδεμίαν, ἢ γέγονεν ἀπ' ἀρχῆς τινος ἀρξάμενος" ἀπεκρίνατο· "γέγονεν· ὁρατὸς γὰρ ἁπτός τέ ἐστι καὶ σῶμα ἔχων, πάντα δὲ τὰ τοιαῦτα αἰσθητά, τὰ δὲ αἰσθητὰ δόξῃ περιληπτὰ μετ' αἰσθήσεως, γινόμενα καὶ γενητὰ ἐφάνη." ὁρᾷς, ὅτι τὴν αἰτίαν ἀποδιδοὺς τοῦ γενητὸν εἶναι τὸν κόσμον οὐκ εἶπεν, ὅτι 'πρότερον γὰρ μὴ ὂν ὕστερον ἔστιν', ἀλλ' ὅτι "ὁρατὸς γὰρ ἁπτός τέ ἐστι καὶ σῶμα ἔχων." ἀλλὰ καὶ τὸν χρόνον γενητὸν εἶναι βούλεται "χρόνος δ' οὖν μετ' οὐρανοῦ γέγονε" λέγων. καὶ τούτου δὲ αἴτιον οὐ τὸ πρότερον ὄντα τὸν χρόνον ὕστερον μὴ εἶναι· ἀίδιον γὰρ αὐτὸν εἶναι λέγει, εἰ καὶ μὴ οὕτως ὡς τὸν αἰῶνα, ἀλλ' ὅτι εἰκών ἐστιν αἰῶνος καὶ κατὰ κίνησιν ὑφέστηκε. λέγει γοῦν ὁ παρὰ Πλάτωνι Τίμαιος μετὰ τὴν τοῦ σωματοειδοῦς ψύχωσιν· "ὡς δὲ κινηθὲν αὐτὸ καὶ ζῶν ἐνόησεν τῶν ἀιδίων θεῶν γεγονὸς

---

1 γεγονέναι AFM: αὐτὸν γεννᾷ a ex Aristotele (ubi tamen αὐτὸν sec. Vitellium om. E) post μόνος incipit demum lemma in F, quod sic legitur πλάτων ἅμα τῷ οὐρανῷ φησὶ γεγονέναι 3 codices FM, quia finem versus magis magisque mendose et lacunose scripti sunt, nisi gravioribus locis non iam adnotabuntur et desinunt f. 291r40 F, f. 295v2 M 8 post σημαινόμενον add. ὁ FM 9. 10 ὂν — αὐθυπόστατον FM: om., sed in mrg. suppl. A[1]: ὂν ceteris omissis a post ὂν add. καὶ F 11 οὐχ ὑφ' ἑαυτοῦ a: οὐκ ἀφ' ἑαυτοῦ F 17 φησι] Tim. p. 27 D 18 μὲν (post ὂν) om. Plato cf. Simpl. p. 135,10 μὲν ἀεὶ Plato, at cf. Simpl. l. c. 20 ἐρωτήσας] Tim. p. 28 B 22 ἀρξάμενον a 28 λέγων] Tim. p. 38 B 31 Τίμαιος] p. 37 CD cf. p. 703,30. 1159,16 32 ζῶν AM: ζῶον aF γεγονὸς aF: γεγονὼς AM

ἄγαλμα ὁ γεννήσας πατήρ, ἠγάσθη τε καὶ εὐφρανθεὶς ἔτι δὴ μᾶλλον ὅμοιον 265r πρὸς τὸ παράδειγμα ἐπενόησεν ἀπεργάσασθαι. καθάπερ οὖν αὐτὸ τυγχάνει ζῷον ἀίδιον ὂν καὶ τόδε τὸ πᾶν οὕτως εἰς δύναμιν ἐπεχείρησε τοιοῦτον ἀποτελεῖν. ἡ μὲν οὖν ζῴου φύσις ἐτύγχανεν οὖσα αἰώνιος. καὶ τοῦτο μὲν δὴ τῷ γενητῷ παντελῶς προσάπτειν οὐκ ἦν δυνατόν· εἰκὼ δὲ ἐπενόει κινητόν τινα αἰῶνος ποιῆσαι. καὶ διακοσμῶν οὐρανὸν ἅμα ποιεῖ μένοντος αἰῶνος ἐν ἑνὶ κατ' ἀριθμὸν ἰοῦσαν αἰώνιον εἰκόνα, τοῦτον δν δὴ χρόνον ὠνομάκαμεν'' ἐπίστησον οὖν, ὅτι καὶ τόδε τὸ πᾶν ὡς δυνατὸν ἀίδιον εἶναι βουλόμενος ὁ δημιουργὸς εἰκονικῷ ὄντι τούτῳ εἰκόνα τοῦ αἰῶνος αὐτῷ τὸν χρόνον ἐδωρήσατο, 'ἵνα ὡς ὁμοιότατος, φησίν, ὁ κόσμος τῷ παραδείγματι κατὰ δύναμιν ᾖ. τὸ μὲν γὰρ δὴ παράδειγμα πάντα αἰῶνά ἐστιν ὄν, ὁ δὲ αὖ διὰ τέλους τὸν ἅπαντα χρόνον γεγονώς τε καὶ ὢν καὶ ἐσόμενος.' εἰ οὖν ἐν παντὶ χρόνῳ καὶ γεγονώς ἐστιν ὁ κόσμος καὶ ὢν καὶ ἐσόμενος, δῆλον ὅτι ἀίδιός ἐστι καὶ αὐτός, οὐχ ὡς αἰώνιος δέ. τὸ γὰρ αἰώνιον ἅμα πᾶσαν ἑαυτοῦ καὶ τὴν οὐσίαν ἔχει καὶ τὴν δύναμιν καὶ τὴν ἐνέργειαν, ὅτι καὶ ὁ αἰὼν τὸ ἀεὶ τῷ ὄντι συνήρηκεν. ὁ δὲ χρόνος καὶ τὸ ἔγχρονον ἐν τῷ γίνεσθαι τὸ εἶναι ἔχοντα τὸ ὁλοτελὲς ἐκείνων κατὰ κίνησιν καὶ γένεσιν ἐκμηρύονται. εἰ οὖν καὶ Πλάτων διὰ τὸν χρόνον φησὶ τῆς δυνατῆς ἀιδιότητος τὸ πᾶν μετέχειν, | δῆλον ὅτι καὶ κατ' αὐτὸν ἀίδιός 265v ἐστιν ὁ χρόνος, εἰ καὶ μὴ οὕτως ὡς ὁ αἰών. μηδεὶς οὖν πρὸς τὰ ῥήματα βλέπων ἐναντιοῦσθαι νομιζέτω τοὺς φιλοσόφους. εἰ μὲν γὰρ τὰ αὐτὰ σημαινόμενα τοῦ γενητοῦ καὶ ἀγενήτου λαμβάνοντες ὁ μὲν γενητόν, ὁ δὲ ἀγένητον ἔλεγε τὸν χρόνον καὶ τὸν κόσμον, ἐναντίως ἂν ἔλεγον· νῦν δὲ ταῖς μὲν ἐννοίαις συμφέρονται. εἰ γὰρ ὁ μὲν Ἀριστοτέλης ἀριθμὸν κινήσεως λέγει τὸν χρόνον, ὁ δὲ Πλάτων κατ' ἀριθμὸν ἰοῦσαν αἰώνιον εἰκόνα, τί ἄρα ταῦτα ταῖς ἐννοίαις διαφέρετον, ὁπότε καὶ μέχρι τῶν ὀνομάτων συμφέρονται; καὶ εἰ ὁ μὲν Ἀριστοτέλης ἀίδιον τὸν χρόνον φησίν, ὁ δὲ Πλάτων ἀίδιον τὸν κόσμον διὰ τῆς τοῦ χρόνου μεθέξεως γεγονέναι λέγει, καὶ εἰ σαφῶς ὁ Πλάτων τὸν μὲν κόσμον γενητὸν ὡς σωματικόν φησι, τὸν δὲ χρόνον ὡς ἐν κινήσει καὶ τῷ γίνεσθαι τὸ εἶναι ἔχοντα, ἅπερ καὶ Ἀριστοτέλης ἐπ' ἀμφοῖν ὁμολογεῖ, πῶς ἔτι τὸ γενητὸν τοῦ Πλάτωνος πρὸς τὸ ἀγένητον τοῦ Ἀριστοτέλους ταῖς ἐννοίαις καὶ οὐχὶ τοῖς ὀνόμασι μόνοις ἀντιφάσκειν νομίζομεν; διὰ τί οὖν, φαίη τις ἄν, ὁ Ἀριστοτέλης ἔξω ἑνὸς πάντας φησὶ τὸν χρόνον ἀγένητον λέγειν τὴν μὲν ἀρχὴν αἰνιξάμενος, ὕστερον δὲ καὶ ὀνομαστὶ προσθείς, ὅτι Πλάτων μόνος γεγονέναι φησὶ καὶ τὴν αἰτίαν τοῦ γεγονέναι προσθείς· ἅμα γὰρ αὐτὸν τῷ οὐρανῷ γεγονέναι, τὸν δὲ οὐρανὸν γεγονέναι φησίν; ἢ ὅτι παλαιὸν ἔθος ἦν καὶ πρὸς τὸ φαινόμενον ἀντιλέγειν φειδοῖ τῶν ἐπιπολαιοτέρων τὰς γνώμας. ἐπειδὴ οὖν τὸ γενητὸν συνηθέστερον ἐπὶ τῶν πρότερον μὴ ὄντων ὕστερον δὲ ὄντων ἐλέγετο, διὰ τοῦτο πρὸς ταύτην τὴν σημασίαν τοῦ ὀνόματος ἀντιλέγων ὁ

3 ὂν supra v. add. A[1] 4 τοῦ ζῴου Plato [cf. Simpl. l. c.] 10 φησίν] Tim. p. 38 B ἵν' ὡς ὁμοιότατος αὐτῷ κατὰ δύναμιν ᾖ τὸ μὲν γὰρ κτλ.

Ἀριστοτέλης δοκεῖ μὲν εὐθύνειν τὸν Πλάτωνα ὡς γενητὸν εἰπόντα, εὐθύνει 265v δὲ κατὰ τὸ ἀληθὲς οὐ τὸν Πλάτωνα, ἀλλὰ τοὺς ἐπὶ τούτου τοῦ σημαινομένου τὸ γενητὸν τῷ χρόνῳ καὶ τῷ κόσμῳ προσάψαντας.

p. 251b19 Εἰ οὖν ἀδύνατον εἶναι καὶ νοῆσαι χρόνον ἄνευ τοῦ νῦν ἕως τοῦ εἴπερ ὁ χρόνος πάθος τι κινήσεως.

Ἐπειδὴ ὁ χρόνος ἢ κίνησίς ἐστιν ἢ ἀριθμὸς ἢ πάθος τι τῆς κινήσεως ἢ ἁπλῶς τῇ κινήσει τι πάντως συνυπάρχον, εἰ αἴδιος ὁ χρόνος, αἴδιος πάντως ἐστὶν καὶ ἡ κίνησις. δείξας οὖν πρότερον, ὅτι αἴδιος ὁ χρόνος ἔκ τε τοῦ προτέρου καὶ ὑστέρου καὶ ἐκ τῆς πάντων τῶν φυσικῶν πλὴν ἑνός, ὥς φησιν, περὶ τούτου δόξης, τὸ αὐτὸ καὶ δι' ἄλλης ἐπιχειρήσεως ἔτι μᾶλλον τῷ χρόνῳ προσηκούσης ἀποδείκνυσιν. ἡ δὲ ἀπόδειξις δοκεῖ μοι τοιαύτη· ὁ χρόνος κατὰ τὸ νῦν ἔστι τε καὶ νοεῖται· τοῦ γὰρ χρόνου τὸ νῦν μόνον ἐν ὑποστάσει ἐστί, διότι τὸ μὲν παρεληλυθὸς οὐκέτι ἐστί, τὸ δὲ μέλλον οὔπω· τὸ κατὰ τὸ νῦν ὑφεστὸς κατὰ μεσότητα ὑφέστηκεν, ἥτις ἀρχὴ μέν ἐστι τοῦ ἐσομένου χρόνου, τελευτὴ δὲ τοῦ παρελθόντος. τὸ κατὰ μεσότητα τοιαύτην ὑφεστός, ὡς καὶ πρὸ τοῦ ληφθέντος ἀεὶ καὶ μετὰ τὸ ληφθὲν εἶναί τι, τοιοῦτον· πᾶν γὰρ τὸ ἐν ὑποστάσει νῦν μέσον ἐστὶ χρόνων καὶ τῶν ἐν αὐτοῖς νῦν· τὸ οὖν τοιοῦτον αἴδιόν ἐστιν· ὃ γὰρ ἂν ὑποθῆταί τις ὡς ἔσχατον νῦν, καὶ αὐτὸ μέσον ἐστὶ καὶ ἔχει μεθ' ἑαυτὸ χρόνον, ὥστε μὴ εἶναι ἔσχατον νῦν μηδὲ χρόνον· εἰ γὰρ χρόνον, καὶ νῦν, εἰ τὸ πέρας τοῦ χρόνου νῦν ὥσπερ τῆς γραμμῆς στιγμή. ὁμοίως δὲ οὐδὲ ἀρχὴν ἕξει· καὶ γὰρ τὸ ἐν ἀρχῇ δοκοῦν νῦν μέσον καὶ αὐτό ἐστιν, ὥσπερ ἀρχὴ τοῦ μέλλοντος, οὕτω πέρας ὂν τοῦ παρεληλυθότος. ὁ χρόνος ἄρα αἴδιός ἐστιν οὔτε ἀρχὴν ἔχων οὔτε τέλος. εἰ δὲ ὁ χρόνος ἀεί ἐστι, δῆλον ὅτι καὶ ἡ κίνησις ἀεὶ ἔσται, εἴπερ ὁ χρόνος ἀριθμὸς ἢ πάθος ἐστὶ τῆς κινήσεως. καὶ ὥσπερ οὐδὲ κίνησιν ἄνευ χρόνου λαβεῖν δυνατόν, οὐδὲ χρόνον ἄνευ κινήσεως.

Τὰ μὲν οὖν ὑπὸ τοῦ Ἀριστοτέλους κἀνταῦθα νοερῶς καὶ θείως εἰρημένα πρὸς ἀπόδειξιν τοῦ αἴδιον εἶναι τὴν κίνησιν τῆς δυνατῆς ὑπὸ τῶν ἐξηγητῶν σαφηνείας τετύχηκεν. ὁ δὲ Γραμματικὸς πάλιν καὶ τούτοις ἀντιλέγειν πειραθεὶς ἴδωμεν, ὁποῖος ἄρα φανεῖται βασανιζόμενος. συγχωρήσας δὴ οὗτος ὁμοίως ἔχειν τῷ χρόνῳ τὴν κίνησιν αἰδιότητός τε πέρι καὶ γενέσεως καὶ φθορᾶς πρὸς τὴν αἰδιότητα μάχεται τοῦ χρόνου καὶ τοὺς κατασκευάζοντας αὐτὴν λόγους ἀνατρέπειν φιλονεικεῖ τριχῇ διῃρημένους, ὧν ὁ πρῶτος εὐθὺς ἀπὸ τοῦ προτέρου καὶ ὑστέρου τὴν ἐπιχείρησιν ἐποιήσατο. ὁ γὰρ λέγων τὴν κίνησιν γενητὴν εἶναι οὐδὲν ἄλλο λέγει ἢ ὅτι πρότερον μὴ οὖσα ὕστερον ἔστι, καὶ ὁ λέγων φθαρτὴν οὐδὲν ἄλλο λέγει ἢ ὅτι πρότερον οὖσα ὕστερον οὐκ ἔστιν. εἰ οὖν τὸ πρότερον καὶ τὸ ὕστερον

---

4 ἀδύνατον AFM: ἀδύνατόν ἐστι καὶ ex Aristotele a 7 ὁ om. a 30 Γραμματικὸς] cf. ad p. 1117,12 et inprimis 1129,29

χρόνου μέρη ἐστίν, καὶ πρὸ κινήσεως ἔσται χρόνος καὶ μετὰ τὴν κίνησιν· 265v ὅπου δὲ χρόνος, πάντως καὶ κίνησις. ὥστε καὶ πρὸ τῆς πρώτης δοκούσης κινήσεως ἔσται κίνησις ἀεί, καὶ μετὰ τὴν ἐσχάτην δοκοῦσαν πάλιν ἔσται κίνησις· ἀίδιος ἄρα ἡ κίνησις. πρὸς δὴ τοῦτον τὸν λόγον ἀπαντῶν οὗτος τρία τινὰ προείληφεν οἷον ἀξιώματα πρὸς τὴν θαυμαστὴν αὐτοῦ κατασκευήν, πρῶτον ὅτι ὁ χρόνος τρίτην ἀπὸ σωμάτων ἔχει τὴν ὕπαρξιν ἢ τετάρτην, ὡς ὕστερον ἐπιδιορθούμενος λέγει. εἶναι γὰρ πρῶτον τὸ σῶμα καὶ δευτέραν τὴν κινητικὴν αὐτοῦ δύναμιν καὶ τρίτην τὴν κίνησιν, καὶ οὕτως ἐπὶ τῇ ἐνεργητικῇ κινήσει τὸν χρόνον ἀριθμὸν ὄντα κινήσεως. δεύτερον δὲ τὰς νοερὰς οὐσίας παντὸς ἐξῃρῆσθαί φησι σώματος καὶ τῇ οὐσίᾳ | 266r καὶ τῇ ἐνεργείᾳ καὶ ἐπαινεῖ καὶ τὸν Πλάτωνα καὶ τὸν Ἀριστοτέλην καὶ τοὺς ἄλλους φιλοσόφους τοὺς τοῦτο ἀποδείξαντας. καὶ τρίτον "συνωμολόγηται, φησί, περὶ τοῦ νῦν, ὡς εἰ ἀμερὴς αὐτοῦ καὶ ἀδιάστατος ἡ πρὸς τὰ νοητὰ τυγχάνει ἐπιβολὴ καὶ μὴ δεομένη συλλογισμῶν εἰς τὴν τοῦ νοητοῦ κατάληψιν ὡς διανοίᾳ μεταβαίνουσα ἐπὶ προτάσεις ἀπὸ προτάσεων, ἀλλ' ἢ ἅπτεται ἢ οὐχ ἅπτεται. ἀλλ' οὖν γε πάλιν καὶ τοῦτο περὶ τῆς τοῦ νοῦ ἐνεργείας προσωμολόγηται, ὡς οὐκ ἀθρόαν ἅμα πάντων τῶν ὄντων ἴσχει τὴν νόησιν· οὐδὲ γὰρ καὶ θεὸν ἅμα καὶ ἄγγελον καὶ τὰς τῶν ψυχῶν διαφοράς τε καὶ κοινωνίας καὶ σώματα καὶ χρόνον καὶ αἰῶνα καὶ τὰ λοιπὰ τῶν ὄντων νοεῖν δύναται· τοῦτο γὰρ τῆς θείας μόνης, ἵνα οὕτως εἴπω, νοήσεώς ἐστιν ἴδιον, ἡ ἀμερὴς ἁπάντων τῶν ὄντων καὶ τῶν παρῳχηκότων ἅμα καὶ τῶν μελλόντων γνῶσις. οὐ περὶ τοῦ θείου δέ, φησί, νοῦ τὸν λόγον νῦν ποιούμεθα, ἀλλὰ περὶ τοῦ μετ' ἐκεῖνον, εἴτε ἀγγελικὸς εἴη εἴτε ψυχικὸς εἴτε ὁποιοσοῦν ἄλλος. ὁ τοίνυν νοῦς, φησί, μεταβατικῶς ἀπὸ νοήματος εἰς νόημα προϊὼν δύο ἅμα νοήματα κατὰ ταὐτὸν οὐκ ἐπιδέχεται, ἀλλὰ τὸ μέν τι πρῶτον ἐνόησε, τὸ δὲ δεύτερον, τὸ δὲ τρίτον." ταῦτα ὥσπερ ἀξιώματα προλαβὼν ἐπήγαγεν αὐτοῖς· "εἰ ὁ νοῦς τῆς πρὸς τὰ σώματα σχέσεως καὶ τῇ οὐσίᾳ καὶ τῇ ἐνεργείᾳ κεχώρισται, δῆλον ὅτι καὶ τῆς τῶν σωμάτων κινήσεως πολλῷ μᾶλλον ἐστέρηται καὶ τοῦ χρόνου. εἰ οὖν ἄσχετος μὲν ὁ νοῦς καθὸ νοῦς ἐστι πρὸς τὸν χρόνον, οὐχ ἅμα δὲ πάντων τῶν νοητῶν ἴσχει τὴν νόησιν, ἀλλὰ τόδε τυχὸν πρότερον νοήσας ἐφεξῆς εἰς ἕτερον μετέρχεται νόημα κἀξ ἐκείνου πάλιν εἰς ἄλλο, ἔστιν ἄρα ἐν ταῖς νοήσεσι τοῦ νοῦ τὸ πρότερον νόημα καὶ τὸ ὕστερον, καίτοι χρονικῆς ἁπάσης ἠλλοτριωμένου σχέσεως. οὐκ ἄρα τὸ ὁπωσοῦν νοούμενον ἢ λεγόμενον πρότερόν τε καὶ ὕστερον εὐθὺς καὶ χρόνου δηλωτικόν ἐστιν. εἰ δὲ καὶ χρόνος, φησί, μετ' οὐρανοῦ γέγονε κατὰ τὸν Πλάτωνα, εἴ τις ἀνέλοι τὰ σώματα, ἀναιρεῖ καὶ τὸν χρόνον, οὐ μέντοι τὸν νοῦν ἀναιρεῖ. εἰ οὖν μεταβατική ἐστιν ἡ τοῦ νοῦ ἐνέργεια καὶ χρόνου μὴ ὄντος, ἀνάγκη τὸ μὲν πρῶτον νοεῖν τὸ δὲ δεύτερον· τοῦτο γὰρ αὐτῷ, φησί, κατ' οὐσίαν ὑπάρχει. οὐκ ἄρα τὸ ὁπωσοῦν πρότερον εἶναι καὶ ὕστερον λεγόμενον εὐθὺς καὶ

14 συλλογισμοῦ a 17 τῶν ὄντων om. a 38 ἡ τῷ νοῦ a καὶ χρόνου μὴ ὄντος om. a

χρόνου δηλωτικόν ἐστιν. ἀλλὰ γὰρ εἴ τις, φησί, μηδὲ τὰς νοερὰς οὐσίας 266r ἐλευθέρας εἶναι τῆς πρὸς τὸν χρόνον σχέσεως συγχωρήσειε, πάντως γοῦν τὸν τοῦ χρόνου δημιουργὸν παντὸς ὑπέρτερον εἶναι καὶ ἐπέκεινα χρόνου τις ἀξιώσειεν. εἰ οὖν ἀμέσως δημιουργεῖ τὸν οὐρανὸν ὁ θεός, καὶ τὸ τοιῶσδε κινεῖσθαι αὐτῷ δέδωκεν· ἀνισοταχὴς δὲ τῶν οὐρανίων ἐστὶν ἡ κίνησις. εἴ τις οὖν ὑπὸ τὴν αὐτὴν τοῦ ζῳδιακοῦ μοῖραν τοὺς πλανωμένους τῶν ἀστέρων συνεληλυθότας ἐπινοήσειε, δῆλον ὅτι οὐκ ἐν τῷ αὐτῷ χρόνῳ εἰς τὸ αὐτὸ σημεῖον ἕκαστος αὐτῶν ἐπαναστρέψει. οὐκοῦν ὅτε εἰς τὸ αὐτὸ σημεῖον ἡ σελήνη τὸν ἑαυτῆς ἀνύσασα κύκλον πάλιν κατήντησεν, ἐν ᾧ πάντες ἅμα ὄντες ἐτύγχανον πρότερον, ἔγνω δήπουθεν ὁ ταῦτα διαταξάμενος θεός, ὡς αὕτη μὲν τὸν ἑαυτῆς ἤνυσε κύκλον, οἱ λοιποὶ δὲ οὐδέπω· ὥστε εἰ τὸν μὲν ἔγνω πρότερον ἀποκαταστάντα τῶν ἀστέρων, τὸν δὲ ὕστερον, ἔστιν ἄρα, ὅσον ἐπὶ ταῖς Ἀριστοτέλους ἐπιχειρήσεσι, καὶ ἐν ταῖς θείαις νοήσεσι τὸ μὲν πρότερον τὸ δὲ ὕστερον, διὰ τοῦτο δὲ καὶ ὁ χρόνος· οὐ γὰρ δὴ ἀγνοεῖν αὐτὸν ταῦτα φήσουσιν, ὧν αὐτός ἐστιν ἀμέσως δημιουργός· καὶ οὐκ ἐν ταῖς νοήσεσι μόνον, ἀλλὰ καὶ ἐν ταῖς βουλήσεσιν. ὅτε γὰρ ἡ σελήνη τὸ αὐτὸ κατειλήφει σημεῖον, ἐβούλετο δήπουθεν αὐτὴν οὕτως ἔχειν ὁ θεός, τοὺς δὲ λοιποὺς οὐδέπω ἐβούλετο. καὶ ὅτε τὸν ἥλιον ὑπομένειν ἤθελε, τοῦτο οὔπω τὸν στίλβοντα φέρε ἢ τῶν ἄλλων τινά. ἔστιν ἄρα καὶ ἐν ταῖς βουλήσεσι τοῦ θεοῦ προτέρα τις καὶ δευτέρα βούλησις καὶ τρίτη, καὶ διὰ τοῦτο χρόνος. ἔτι τῶν μελλόντων τὴν γνῶσιν ἔχει ὁ θεός· μέλλοντα δέ ἐστιν οὐ τὰ καθόλου, ἀλλὰ τὰ καθ' ἕκαστα καὶ ἄτομα οἷον Σωκράτης, πρὶν γενέσθαι, καὶ Πλάτων. οὐκοῦν εἰ οἶδεν τὸ μέλλον ὁ θεός, οἶδεν ὡς οὔπω ἐνέστηκεν· ὅταν δὲ πάλιν ἐνστῇ, οἶδεν ὅτι ἐνέστηκε· καὶ ἐπειδὰν φθαρῇ, οἶδεν ὡς παρῴχηκε καὶ οὐκέτι τῶν ὄντων ἐστίν. ὥστε ἡ γνῶσις, καθ' ἣν ᾔδει ὅτι μέλλει, προτέρα ἐστὶν τῆς καθ' ἣν γινώσκει, ὅτι οὐκέτι τῶν ὄντων ἐστίν. εἰ οὖν διὰ τὴν τοῦ προτέρου καὶ ὑστέρου λέξιν εὐθὺς καὶ χρόνος ἐμφαίνεται παρυφιστάμενος, οὐδὲ τὸν τοῦ χρόνου δημιουργὸν ἔξω τῆς τοῦ χρόνου ποιήσομεν σχέσεως." ταῦτα εἰπὼν ἐφεξῆς διὰ πολλῶν πειρᾶται κατασκευάζειν, ὅτι τὰ ὑπέρχρονα μήτε νοῆσαι μήτε ἑρμηνεῦσαι δυνάμενοι χρονικοῖς κεχρήμεθα ῥήμασιν. ὡς γὰρ ὁ θεὸς ἀχρόνως τὰ ὑπὸ χρόνον νοεῖ, οὕτως ἡμεῖς τὰ ὑπὲρ χρόνον χρονικῶς. εἰ οὖν λέγομεν 'οὐκ ἦν ἀεὶ χρόνος' ἢ 'οὐκ ἦν πρὶν γενέσθαι' ἢ ἄλλῃ τινὶ λέξει χρώμεθα χρονικὴν ἔννοιαν σημαινούσῃ, οὐκ εὐθὺς ἀνάγκη καὶ χρόνον συνεπινοεῖσθαι ταῖς λέξεσιν, ἀλλὰ μόνον τὸ μὴ ἀεὶ τὸν χρόνον εἶναι. ὅτι γὰρ

---

1 οὐσίας in mrg. A[1] (cf. p. 1162,14. 1159,28): om. aAFM 4 τις] l. οὗτος ex p. 1162,15 5 ἀνισοταχὴς FM: ἀνισοταχεῖς a et (si silentio fides) A ἐστὶν ἡ AM: εἰσὶν αἱ a: om. F 6 κίνησις AFM: κινήσεις a τις] τι a 11 οἱ λοιποὶ aM et corr. A[1]: λοιποὶ A[1]: λοιπὸν F 18 οὐδέποτε a 19 τοῦτο (scil. ὑπομένειν ἤθελε) AFM: τότε a 21 post καὶ add. οὐ a 22. 23 σωκράτην a 25 ὡς] ὅτι a (ut p. 1162,36) 28 τοῦ om. a 29 ποιήσομεν AM (cf. p. 1162,26): ποιήσομαι F: ποιησόμεθα a 31 κεχρήμεθα FM: κεκτήμεθα A: ἑρμηνεύομεν a 32 ὑπὸ a (cf. p. 1163,19): ὑπὲρ AFM: in mrg. γρ. τὰ ἀπὸ χρόνου A[2]

αἱ χρονικαὶ λέξεις οὐ πάντως καὶ χρόνον, ὅπως ἂν λέγωνται, σημαίνουσιν, 266r ἐν τῷ πέμπτῳ τῶν Πρὸς Πρόκλον ἀποδεδειχέναι φησί. καὶ ἐκεῖθεν τὰς περὶ τούτου πίστεις ἐκλέγεσθαι τοὺς ἐντυγχάνοντας παραιτεῖται, ὥς λέγει ὁ Γραμματικός, ἵνα τὸ παλιλλογεῖν (ᾧ μάλιστα γέγηθεν) ἐκφύγῃ. τούτων αὐτῇ λέξει τὰ πλεῖστα γεγραμμένα παρεθέμην πολλοὺς ἐλπίζων ἀπιστεῖν, εἰ τοιαῦτά τις ἐννοῶν καὶ γράφων πρὸς τοὺς κορυφαίους τῶν φιλοσόφων ἀντιλέγειν ἐτόλμησεν.

Ἀλλ' ἴδωμεν τὰ ὑπ' αὐτοῦ ῥηθέντα ἀπὸ τῶν ὑπ' αὐτοῦ προληφθέντων ὡς ἀξιωμάτων ἀρξάμενοι. τὸ δὴ πρῶτον ἔλεγε τὸν χρόνον τρίτην ἢ τετάρτην ἀπὸ σωμάτων ἔχειν τὴν ὕπαρξιν μόνον τὸν τῆς ἐνεργείας μετρητικὸν χρόνον θεασάμενος. | καίτοι τῶν γε μεριστῶν καὶ γενητῶν 266v καὶ ὅλως τῶν τοῦ ὄντως ὄντος ἐκβεβηκότων οὐ τὴν ἐνέργειαν μόνην, ἀλλὰ καὶ τὴν τοῦ εἶναι παράτασιν καὶ τὴν κατὰ τὰς ποιότητας μετρεῖ ὁ ὁ χρόνος. ἔπειτα ὁ πολλαχοῦ τὸν Πλάτωνα παράγων οὐκ ἐνενόησεν, ὅτι διὰ τὴν τοῦ χρόνου μέθεξιν ὁμοιότερον γενέσθαι τῷ παραδείγματι τὸν κόσμον φησίν, ἐν οἷς γράφει "ὡς δὲ κινηθὲν αὐτὸ καὶ ζῶν ἐνόησε τῶν αἰδίων θεῶν γεγονὸς ἄγαλμα ὁ γεννήσας πατήρ" καὶ τὰ ἐφεξῆς, ἃ πρὸ ὀλίγου παραθέμενος οὐ δέομαι πάλιν ἐνοχλεῖν. εἰ οὖν τῆς αἰδιότητος, ἣν οὗτος μόνῳ τῷ θεῷ προσήκειν οἴεται, διὰ τὸν χρόνον ὁ κόσμος μετέσχε καὶ τῆς μᾶλλον πρὸς τὸ παράδειγμα ὁμοιότητος ἤπερ ὅτε σωματικὸς μόνον ἦν καὶ ἔμψυχος, πῶς αὐτὸν ἀμενηνὸν οὗτος ἐνόμισεν; εἰ δὲ καὶ τὴν αὐτὴν ἀναλογίαν ἔχει πρὸς τὸν κόσμον, ἣν ὁ αἰὼν ἔχει πρὸς τὸ παράδειγμα τοῦ κόσμου (ὡς γὰρ ἐκεῖνο διὰ τὴν τοῦ αἰῶνος μέθεξιν ὑπερτέραν ἔχοντος τάξιν αἰώνιόν ἐστιν, οὕτω καὶ ὁ κόσμος διὰ τὴν τοῦ χρόνου μέθεξιν αἴδιος ὢν ὡς ὑπερτέρου μετέχει τοῦ χρόνου) * * * ἀλλὰ τοῦτο μὲν οὐδὲν θαυμαστόν, εἰ λέληθε τούτου τὴν περίεργον ἀδολεσχίαν τοῖς κλεινοῖς τῶν φιλοσόφων πεπιεσμένον.

Τὸ δὲ δεύτερον αὐτοῦ τῶν ἀξιωμάτων τὸ λέγον τὰς νοερὰς οὐσίας πάντως ἐξῃρῆσθαι σώματος καὶ τῇ οὐσίᾳ καὶ τῇ ἐνεργείᾳ εἴρηται καλῶς, κἂν δῆλος ᾖ οὗτος παντελῶς ἀγνοῶν τὴν νοερὰν οὐσίαν, ὡς ἐκ τοῦ τρίτου μαθησόμεθα. ὁ γὰρ αὐτὸς ἐν τῷ τρίτῳ λέγει, καὶ ὅτι ἀμερὴς αὐτοῦ καὶ ἀδιάστατος ἡ πρὸς τὰ νοητὰ τυγχάνει ἐπιβολή, καὶ ὅτι οὐχ ἅμα θεὸν καὶ ἄγγελον καὶ τὰς τῶν ψυχῶν διαφορὰς καὶ κοινωνίας καὶ τὰ ἄλλα γινώσκει, ἀλλὰ μεταβατικῶς ἀπὸ νοήματος εἰς νόημα προϊὼν καὶ δύο ἅμα νοήματα κατὰ ταὐτὸν μὴ καταδεχόμενος. τοῦτο γὰρ θεοῦ φησιν ἴδιον, ἀλλ' οὐ τοῦ ἀγγελικοῦ ἢ τοῦ ψυχικοῦ νοῦ· οὗτος γὰρ τὸ μέν τι πρῶτον ἐνόησε, τὸ δὲ δεύτερον, τὸ δὲ τρίτον. πῶς οὖν ἀμερὴς αὐτοῦ καὶ ἀδιάστατός ἐστιν ἡ ἐπιβολή, εἰ μὴ δύο ἅμα νοεῖ, ἀλλὰ τὸ μὲν πρῶτον, τὸ δὲ δεύτερον, τὸ δὲ τρίτον, καὶ μεταβαίνει ἀπ' ἄλλου εἰς ἄλλο; τίνα δὲ καὶ λέγει τὸν νοῦν

1 λέγονται A: corr. A[1] 2 ἐν τῷ πέμπτῳ τῶν πρὸς Πρόκλον] de mundi aetern. V 2 10 ἀπὸ τῶν σωμάτων a 16 γράφει] cf. p. 1154,32 25 lacunae signum non extat in AM (lacunosus totus locus in F): explet πῶς αὐτὸς ἔσχατον τοῦτον ἡγεῖται a 29 παντὸς F σώματα a

τοῦτον; ἢ γὰρ τὴν λογικὴν ψυχὴν ἢ τὸ ἄκρον ταύτης ἤ τινα ἄλλην οὐσίαν 266v ὑπὲρ ψυχήν; εἰ μὲν γὰρ τὴν λογικὴν ψυχὴν νοῦν καλεῖ (ταύτης γὰρ ἴδιοί εἰσιν αἱ συλλογιστικαὶ καὶ μεταβατικαὶ ἀπ' ἄλλων εἰς ἄλλα νοήσεις), οὐκ ἔστιν ἄσχετος αὕτη οὔτε πρὸς σώματα οὔτε πρὸς χρόνον. πῶς γὰρ οἷόν τε μετάβασιν ἀπ' ἄλλου εἰς ἄλλο ἀχρόνως γενέσθαι; πῶς δὲ τὸ μὴ ἅμα νοοῦν οὐ τὸ μὲν ἐν προτέρῳ χρόνῳ νοεῖ, τὸ δὲ ἐν ὑστέρῳ; λεγέτω γὰρ ἡμῖν ὁ Γραμματικός, τί τὸ ἅμα σημαίνει καὶ τί τὸ οὐχ ἅμα, εἰ μὴ ἄρα τὸ ἅμα ὡς ταὐτὸν τῷ ὁμοῦ τέθεικε καὶ τὴν τούτων διαφορὰν ἀγνοήσας. αἰσθάνομαι γάρ, ὅτι κατὰ τὸν μῦθον ὡς κεράτων οὗτος τῆς ἐν φιλοσοφίᾳ μεγαλαυχίας ἐπιθυμήσας καὶ τῶν ὤτων ἀπεστερήθη, τῆς προσηκούσης αὐτῷ κατὰ τὴν γραμματικὴν συνασκήσεως, εἴπερ τὸ μὴ ἅμα γινῶσκον, ἀλλ' ἀπ' ἄλλου εἰς ἄλλο μεταβαῖνον καὶ τὸ μὲν πρότερον νοοῦν τὸ δὲ ὕστερον, νομίζει μὴ κατὰ χρόνον νοεῖν. εἰ δὲ τὸ ἄκρον τῆς λογικῆς ψυχῆς νομίζει νοῦν ἤ τινα ὑπὲρ ψυχὴν οὐσίαν, εἰ μὲν μεταβατικὴν ποιεῖται τὴν νόησιν, ὡς οὗτος ἀξιοῖ, πλὴν τοῦ θεοῦ, εἴπερ ἄρα, πάντα οὕτω γινώσκειν λέγων, οὔτε ὑπὲρ ψυχήν ἐστιν ἐκεῖνο οὔτε ὑπὲρ χρόνον. εἰ δὲ ἀθρόαν πάντων καὶ ἀμετάβατον, ὅπερ προσήκει τῷ κατ' οὐσίαν νῷ, οὐκέτι τὸ πρότερον καὶ τὸ ὕστερον, οὐδὲ τὸ εἰς ἕτερον ἐξ ἑτέρου μετερχόμενον ἔχει χώραν. ὥστε οὐκ ἂν εὕροι πρότερόν τι καὶ ὕστερον τοιοῦτον μὴ κατὰ χρόνον λεγόμενον, ὅπερ σπουδάζων ἀποδεῖξαι τὴν ἀδιάρθρωτον ἑαυτοῦ περὶ τῆς νοερᾶς οὐσίας ἔννοιαν ἀπεγύμνωσεν, ἔδει γὰρ τὰ τοῦ προτέρου καὶ ὑστέρου σημαινόμενα ἢ ὑπὸ τοῦ Ἀριστοτέλους ἔν τε Κατηγορίαις καὶ μετ' ὀλίγον διαιρούμενα ἀκοῦσαι, ἢ αὐτὸν διελόμενον δεῖξαι, ποῖα μὲν ἐπιβάλλει τῷ χρόνῳ, ποῖα δὲ οὔ. λεγέσθω δὲ ὅμως πρὸς διάρθρωσιν τῆς ἐκείνου συγχύσεως, ὅτι τὸ 'πρῶτον' τάξιν δηλοῦν τριχῶς ὡς ἐν τοῖς παροῦσιν ἂν εἴη λεγόμενον, ἢ γὰρ τῇ θέσει (ὡς πρῶτον ἄνωθεν τὸν ἀπλανῆ λέγομεν οὐρανόν) ἢ τῇ φύσει καὶ τῇ οὐσίᾳ (ὡς τὸ συναναιροῦν μὲν μὴ συναναιρούμενον δέ, καὶ συνεπιφερόμενον μὲν μὴ συνεπιφέρον δέ, ὡς ἔχει τὰ γένη πρὸς τὰ εἴδη) ἢ τὸ χρόνῳ πρότερον, ὡς τὰ Τρωικὰ τῶν Πελοποννησιακῶν. λεγέτω τοίνυν ἡμῖν, εἰ μὴ κατὰ χρόνον ἐστὶ τὸ πρότερον καὶ ὕστερον ἐν τοῖς νοήμασι τοῦ παρ' αὐτοῦ λεγομένου νοῦ, κατὰ τί ἂν ἄλλο εἴη; θέσις μὲν γὰρ ἐν τοῖς νοητοῖς οὐκ ἔστιν, εἰ μὴ κατὰ μεταφορὰν λέγοιτο· εἰ δὲ καὶ ἦν, οὐδὲν ἐκώλυεν ἅμα νοεῖν τὸ πρότερον καὶ τὸ ὕστερον· ἅμα γοῦν οἶμαι νοεῖ τῆς σφαίρας τό τε κέντρον καὶ τὴν περιφέρειαν. ἀλλὰ καὶ τὸ φύσει πρότερον καὶ ὕστερον, ὥσπερ τὸ αἴτιον καὶ αἰτιατόν, ἅμα οὐ μόνος ὁ νοῦς, ἀλλὰ καὶ ἡ ψυχὴ νοεῖν ἀναγκάζεται διὰ τὴν πρὸς ἄλληλα σχέσιν. τὸ δὲ κατὰ μετάβασιν πρότερον καὶ ὕστερον καὶ μὴ ἅμα πάντως ἔχει συνυπάρχοντα χρόνον καὶ κίνησιν. καὶ τό γε ἐν τῇ γνώσει πρότερον καὶ ὕστερον τὸ μὴ ἅμα ὑπάρχον οὐδὲ ἐπινοῆσαι δύναμαι, πῶς ἂν κατ' ἄλλο σημαινόμενον ἢ τὸ κατὰ χρόνον λέγοιτο. ἀλλὰ λόγους οὗτος ἐκφυσᾷ

---

3 ἀπ' ἄλλων εἰς ἄλλα a: ἀπ' ἀλλήλων εἰς ἄλληλα AFM 9 μῦθον] 184 Aesopi Halmiani de camelo et Iove κράτων a 11 τὴν om. a 15 γιγνώσκει aM 22 Κατηγορίαις] c. 12 p. 14a26 sqq. 34 ἀλλὰ] ἅμα a

κενοὺς εἰς σύννοιαν αὐτῶν οὐκ ἐρχόμενος, ὅς γε τὸν νοῦν ὑπὲρ χρόνον 266v θεὶς μεταβατικὰς αὐτῷ δέδωκεν ἐνεργείας. ‘τόδε, γάρ φησι, νοήσας ἐφεξῆς εἰς ἕτερον μετέρχεται νόημα, οὐχ ἅμα νοῶν’, καὶ τοῦτο θεὶς ὑπὲρ χρόνον εἶναί φησι τὴν τοιαύτην ἐνέργειαν, σαφῶς ἐνδεικνύμενος τοῖς δυναμένοις παρακολουθεῖν, ὅτι οὔτε τῆς νοερᾶς οὐσίας ἢ γνώσεως οὔτε τῆς τοῦ χρόνου φύσεως ἔννοιαν ἔχει διηρ|θρωμένην. διὸ προθέμενος δεῖξαι πρό- 267r τερόν τι καὶ ὕστερον μὴ κατὰ χρόνον ὑπάρχον, προεβάλετο μὲν τὸν νοῦν ὡς ὑπὲρ χρόνον ὄντα καὶ ἐνεργοῦντα κατ᾽ ἄλλο τι πρότερον καὶ ὕστερον· τὸ δὲ πρότερον καὶ ὕστερον τὰ χρονικὰ λαβὼν ἐπ᾽ αὐτοῦ πάντα συνέφυρεν. εἰ γὰρ ἀπ᾽ ἄλλου εἰς ἄλλο μετέρχεται, δῆλον ὅτι κινεῖται, ὅπου δὲ κίνησις, ἐκεῖ καὶ χρόνος, ὡς καὶ αὐτὸς τῆς ἀντιλογίας ἀρχόμενος ὡμολόγησεν ἀριθμὸν κινήσεως τιθεὶς τὸν χρόνον. κἂν μὴ πᾶν οὖν τὸ πρότερον καὶ ὕστερον ὁπωσοῦν λεγόμενον εὐθὺς καὶ χρόνου δηλωτικόν ἐστιν (οὐ γὰρ δὴ τὸ κατὰ φύσιν ἢ τὸ κατὰ θέσιν), ἀλλά τό γε ἐν τῇ μεταβατικῇ νοήσει πρότερον καὶ ὕστερον, καθ᾽ ὃ τόδε πρότερον νοήσας ἐφεξῆς εἰς ἕτερον μετέρχεται κἀξ ἐκείνου πάλιν εἰς ἄλλο, ὅτι ποτὲ ἂν ᾖ τὸ οὕτω νοοῦν, τοῦτο τὸ πρότερον καὶ ὕστερον κατὰ χρόνον καὶ οὐ κατ᾽ ἄλλο τι τοῦ προτέρου καὶ ὑστέρου σημαινόμενον κίνησίς ἐστιν ἢ μετὰ κινήσεως. ἡ γὰρ μετάβασις, ὅπερ εἶπον, κίνησις· ὅπου δὲ κίνησις, ἐκεῖ καὶ χρόνος· ὥστε καὶ πάντα αὐτοῦ τὰ ἐφεξῆς ἐπιχειρήματα τὰ λέγοντα μεταβατικὴν μέν, ἄχρονον δὲ τὴν τοῦ νοῦ καὶ τοῦ θεοῦ ἐνέργειαν ματαίως ἐπικεχείρηται. μάταιος δὲ καὶ ἡ κατ᾽ ἐπίνοιαν ἀναίρεσις τῶν σωμάτων καὶ τοῦ χρόνου συναναίρεσις. ‘εἰ γὰρ ἀνέλοι, φησί, τὶς τὰ σώματα, καὶ τὸν χρόνον συναναιρεῖ, εἴπερ χρόνος μετ᾽ οὐρανοῦ γέγονεν, ὥς φησιν ὁ Πλάτων, οὐ μέντοι τὸν νοῦν ἀναιρεῖ. εἰ οὖν μεταβατική, φησίν, ἐστὶν ἡ τοῦ νοῦ ἐνέργεια καὶ χρόνου μὴ ὄντος, καὶ ἀνάγκη τὸ μὲν πρότερον νοεῖν, τὸ δὲ δεύτερον, οὐ πᾶν τὸ πρότερον καὶ ὕστερον λεγόμενον εὐθὺς καὶ χρόνου δηλωτικόν ἐστιν.’ ἐνταῦθα δὲ καὶ προσέθηκε τὸ τὸ μὲν πρότερον νοεῖν, τὸ δὲ δεύτερον, κατ᾽ οὐσίαν ὑπάρχει τῷ νῷ. καὶ ὅτι μὲν ὁ νοῦς νοεῖ τὸ πρότερον καὶ τὸ δεύτερον καὶ τὸ κατὰ φύσιν καὶ τὸ κατὰ θέσιν καὶ τὸ κατὰ χρόνον, πρόδηλον (τί γὰρ ἂν ἀγνοήσοι νοῦς ὤν), οὐ μέντοι μεταβατικῶς τὸ μὲν πρότερον νοεῖ, τὸ δὲ ὕστερον. καὶ τάχα τοῦτο ἔσφηλε τὸν Γραμματικόν. ἀκούσας γὰρ ἴσως τῶν φιλοσόφων λεγόντων, ὅτι ὁ νοῦς τὴν πρώτην ἐν ἑαυτῷ διάκρισιν ἀναφήνας καὶ παράγει διακεκριμένα τὰ πράγματα καὶ νοεῖ διακεκριμένως μὲν ἀμεταβάτως δὲ τὰ μὲν πρῶτα ὄντα τὰ δὲ δεύτερα ὡς διακεκριμένα, οὗτος μὴ νοήσας τὸ λεγόμενον ἐνόμισε λέγεσθαι, ὅτι τὰ μὲν πρῶτα νοεῖ, τὰ δὲ μεταβατικῶς εἰς ἕτερον ἐξ ἑτέρου νόημα μετερχόμενος.

1 ὥς γε a 2 φησι] cf. p. 1157,31 3 ἔρχεται a 11 ἀρχόμενον a 17 post χρόνον add. ὂν a 19. 20 καὶ post ὥστε aM, supra add. A[1]: om. F 20 ἐπικεχείρηται a: ἐπιχείρηται A (κε supra): ἐπιχειρεῖται F: ἐπι////κεχείρηται M 22 ante τοῦ add. ἡ a 23 φησί] cf. p. 1157,36. 37 26 καὶ (ante ἀνάγκη) om. FM. diversa est structura l. priore

τοῦτο δὲ διὰ τὴν ἄγνοιαν πέπονθεν τῶν περὶ τοῦ νοῦ καλῶς πεπιστευμένων. 267r εἰ γὰρ ἤκουσεν Ἀριστοτέλους λέγοντος περὶ τοῦ νοῦ "τῇ οὐσίᾳ ὢν ἐνέργεια" καὶ ὅτι ὁ νοῦς τὰ πράγματά ἐστι, καὶ ἀκούσας ἐνόησε τὰ λεγόμενα, οὐκ ἂν μεταβατικὰς ἐνόει τὰς ἐνεργείας τοῦ νοῦ. εἰ γὰρ ἡ ἐνέργεια τοῦ νοῦ καὶ τῇ οὐσίᾳ αὐτοῦ συμπέπηγε καὶ τοῖς πράγμασι, δῆλον ὅτι ἀμετάβατος ἂν εἴη. ἀλλὰ τοῦτο μέν, ὅπερ εἶπον, ἔστω πολὺ τὴν τούτου διάνοιαν ὑπερβαίνειν περὶ σκιὰς καὶ εἴδωλα τὰ πρὸς ἀντιλογίαν αὐτῷ χρήσιμα διατρίβοντος, τὸ δὲ μὴ ἐφιστάνειν, ὅτι τὰ κατὰ μετάβασιν ἐνεργοῦντα, ὡς εἰς ἕτερον ἐξ ἑτέρου νόημα μετιέναι ἀπὸ προτέρου εἰς ὕστερον καὶ μὴ ἅμα ἄμφω συναιρεῖν, † τοῦτο κατὰ χρόνον ἐνεργοῦν χρονικὸν ἔχει τὸ πρότερον καὶ τὸ ὕστερον, τοῦτο τῶν ἄγαν ἀνοήτων μοι δοκεῖ, ὥσπερ καὶ τὰ ἐφεξῆς αὐτῷ γεγραμμένα. οὐ γὰρ ἀρκεσθεὶς οἷς εἰς τὸν νοῦν πεπαρῴνηκεν μεταβατικὰς αὐτοῦ τὰς ἐνεργείας νομίζων· "εἴ τις, φησί, μηδὲ τὰς νοερὰς οὐσίας ἐλευθέρας εἶναι τῆς πρὸς τὸν χρόνον σχέσεως συγχωρήσειεν, ἀλλὰ τόν γε τοῦ χρόνου δημιουργὸν παντὸς ὑπέρτερον εἶναι χρόνου καὶ οὗτος ἀξιώσειεν. εἰ οὖν ἀμέσως, φησί, δημιουργεῖ τὸν οὐρανὸν ὁ θεός" (καὶ ὅσα τούτοις ἐπήγαγεν, ἵνα μὴ δὶς τὰ αὐτὰ γράφω), 'ἐπειδὴ καὶ γινώσκει τὰς τῶν ἀστέρων ἀποκαταστάσεις ὁ θεός, ὅτι ὁ μὲν πρότερος ἀποκαθίσταται, ὁ δὲ ὕστερος, καὶ βούλεται οὕτως, ἀλλὰ μὴν καὶ τὸ μέλλον οἶδεν ὅτι μέλλει καὶ τὸ ἐνεστὸς ὅτι ἐνέστηκε καὶ τὸ παρῳχηκὸς ὅτι παρῴχηκεν, ἔστιν ἄρα καὶ ἐν ταῖς θείαις νοήσεσι καὶ βουλήσεσι τὸ μὲν πρότερον τὸ δὲ ὕστερον, καὶ ἡ γνῶσις, φησί, καθ' ἣν ᾔδει ὅτι μέλλει, προτέρα ἐστὶ τῆς καθ' ἣν ᾔδει ὅτι ἐνέστηκε, ταύτης δὲ πάλιν ὑστέρα, καθ' ἣν γινώσκει ὅτι οὐκέτι τῶν ὄντων ἐστίν. εἰ οὖν διὰ τὴν τοῦ προτέρου καὶ ὑστέρου λέξιν εὐθὺς δοκεῖ τῷ Ἀριστοτέλει καὶ χρόνος ἐμφαίνεσθαι, οὐδὲ τὸν τοῦ χρόνου δημιουργὸν ἔξω τῆς τοῦ χρόνου ποιήσομεν σχέσεως'. λεγέτω τοίνυν τὸ ἐν ταῖς νοήσεσι καὶ βουλήσεσι πρότερον καὶ ὕστερον, πότερον κατὰ μετάβασιν θεωρεῖ γινόμενον, ὅτι νοήσας τόδε τι πρότερον καὶ ἐφεξῆς εἰς ἕτερον μετέρχεται νόημα κἀξ ἐκείνου πάλιν εἰς ἄλλο, ἢ κατά τι ἄλλο σημαινόμενον τοῦ προτέρου καὶ ὑστέρου; εἰ μὲν γὰρ κατὰ μετάβασιν καὶ κίνησιν αὐτὸ θεωρεῖ, αὐτός ἐστιν ὁ μετὰ τὰς τοῦ νοῦ ἐνεργείας καὶ τὰς τοῦ θεοῦ τοῦ τὸν χρόνον δημιουργήσαντος ὑπὸ χρόνου μετρεῖσθαι λέγων. καὶ ὅτι οὕτω μᾶλλον τὸ πρότερον καὶ ὕστερον νοεῖ, δῆλός ἐστιν ἐκ τοῦ "ὅταν δὲ πάλιν ἐνστῇ, οἶδεν ὅτι ἐνέστηκε, καὶ ἐπειδὰν φθαρῇ, οἶδεν ὅτι παρῴχηκεν." εἰ οὖν ὅταν ἐνστῇ, τότε οἶδεν ὅτι ἐνέστηκε, καὶ ἐπειδὰν φθαρῇ, τότε οἶδεν ὅτι παρῴχηκε, καὶ οὔτε πρότερον οἶδε ταῦτα οὔτε ὕστερον, τὸ δὲ

2 λέγοντος] De anima Γ 5. 430a 19 3 ἐνέργεια A (ut nunc tandem Torstrikio praeeunte Aristoteli restitutum est a Belgero ad Trendelenburgii editionem alt. p. 402[1]): ἐνεργείᾳ aFM Arist. codd. 4 οὐκ ἂν a: οὔκουν M et A (sed ν in ras.): οὐκ εἰς F 9 μετιέναι M: μετεῖναι a et (si silentio fides) AF 10 τοῦτο γὰρ κ. χρ. ἐνεργεῖ F. fortasse τῷ κ. χ. ἐνεργεῖν 13 φησί] p. 1158, 1 14. 15 ἀλλὰ τόν γε] πάντως γοῦν τὸν l. c. 15 καὶ οὗτος] τις male l. c. 19 οὗτος (sic) A[1] 33 ἐκ τοῦ] cf. p. 1158, 24

παρῳχηκὸς καὶ τὸ ἐνεστηκὸς καὶ τὸ μέλλον οὐχ ἅμα ἐστίν, ἀλλὰ κατὰ 267r τὸν ῥέοντα χρόνον τὸ μὲν οὐκέτι τὸ δὲ ἔστιν τὸ δὲ οὐδέπω, δῆλον ὡς τὴν ῥοὴν ταύτην καὶ ἐν ταῖς τοῦ θεοῦ νοήσεσιν οὗτος φαντάζεται. καὶ τὸ ‘ὅτε’ δὲ καὶ ‘τότε’ εἰ μὴ χρονικά ἐστιν ἐπιρρήματα, λεγέτω οὗτος ὁποῖα χρὴ νομίζειν αὐτά, εἰ δὲ κατ' ἄλλο τι σημαινόμενον τοῦ προτέρου καὶ ὑστέρου τὴν μέν τινα προτέραν ἐν τῷ θεῷ γνῶσίν φησι, τὴν δὲ ὑστέραν (ποιήσωμεν γὰρ | αὐτὸν εἰ δοκεῖ κἂν τῷ λόγῳ καλλίονα, ἐπειδὴ τῷ ἔργῳ 267v τέως οὐκ ἰσχύομεν), εἰ μὲν οὕτω προτέραν λέγει καὶ ὑστέραν, ὡς προτέρου καὶ ὑστέρου τῶν κατὰ χρόνον ἔχοντος γνῶσιν τοῦ θεοῦ καὶ γινώσκοντος, ὅτι τὸ μὲν πρότερον γέγονε, τὸ δὲ ὕστερον, οὐ πάνυ ἄτοπον· οὐδὲ συνεισέρχεται χρόνος τῇ τοῦ προτέρου καὶ ὑστέρου γνώσει, ὥσπερ οὐδὲ τῇ αἰτίᾳ αὐτοῦ τῇ θείᾳ· οὔτε Ἀριστοτέλης τὸ τοιοῦτον πρότερον καὶ ὕστερον ἠνάγκασε χρονικῶς ἀκούειν. μὴ μέντοι τολμάτω τις τὸ τοῦ γνωστοῦ πρότερον καὶ ὕστερον εἰς τὴν τοῦ θεοῦ γνῶσιν ἀναφέρειν καὶ κατὰ τοῦτο λέγειν, ὅτι ἡ γνῶσις, καθ' ἣν ᾔδει ὅτι μέλλει, προτέρα ἐστὶ τῆς καθ' ἣν ᾔδει, ὅτι ἐνέστηκε, ταύτης δὲ ὑστέρα, καθ' ἣν γινώσκει, ὅτι οὐκέτι τῶν ὄντων ἐστίν. ἅμα γάρ ἐστιν ἐν αὐτῷ τούτων ἡ γνῶσις καὶ οὐχὶ ἡ μὲν προτέρα ἡ δὲ ὑστέρα, καὶ ἀναμιμνῃσκέσθω τῶν ἑαυτοῦ λόγων, ἐν οἷς ἔλεγε καὶ τὰ ὑπὸ χρόνον ἀχρόνως γινώσκειν τὸν θεόν. ἀλλ' ὡς ἔοικεν ἠγνόει, τί τότε ἔλεγεν. εἰ δὲ τὸ πρότερον καὶ ὕστερον ὡς κατὰ θέσιν ἤ, ὡς ἂν ἐκεῖ τις εἴποι κυριώτερον, κατὰ τάξιν αἰτιώδη ἢ κατὰ φύσεως ὑπεροχὴν ἐν ταῖς νοήσεσιν ἢ βουλήσεσί τις ὁρᾷ τοῦ θεοῦ, οὐδὲν ταῦτα πρὸς τὸν Ἀριστοτέλους λόγον τὰ σημαινόμενα, ἀλλ' ἔστι παίδων παιζόντων τὸ ἀπὸ τοῦ ἀδιορίστου τῆς ὁμωνυμίας ἀντιλέγειν ἐπιχειρεῖν.

Προελθὼν δὲ ἀξιοῖ τὸν ἀκούοντα, ὅτι πρὶν γενέσθαι οὐκ ἦν χρόνος, μὴ χρονικῶς τὸ ‘πρίν’ ἐννοεῖν· “πολλαὶ γὰρ λέξεις χρονικαί, φησίν, οὐ πάντως χρόνον σημαίνουσιν, ἀλλὰ μόνον τὸ μὴ ἀεὶ τὸν χρόνον εἶναι νοεῖν ἐκ τῆς λέξεως.” ὁ δὴ ταῦτα λέγων δῆλός ἐστιν οὐ βουλόμενος νοεῖν ἃ λέγει. εἰ γὰρ ἀξιοῖ μὴ κατὰ χρόνον τὸ πρότερον τοῦτο καὶ ὕστερον ἐννοεῖν, ἐζήτησεν ἄν, πῶς ἄλλως αὐτὸ δυνατὸν ἐκλαμβάνειν, καὶ εὑρών, ὅτι οὐ δυνατὸν ἄλλως, ἀπέστη τῆς ἀκαίρου ἀντιλογίας. ὁ γὰρ λέγων, ὅτι πρὸ ἑξακισχιλίων εἰ τύχοι ἐτῶν οὐκ ἦν ὁ κόσμος, τί διάφορον λέγει τοῦ λέγοντος, ὅτι πρὸ τοσῶνδε ἐτῶν οὐκ ἦν γραμματικὴ τέχνη; ὁ δὲ τοῦτο λέγων τί ἄλλο λέγει ἢ ὅτι ἐν τῷ πρὸ ἐκείνων τῶν ἐτῶν χρόνῳ οὐκ ἦν; τὸ γὰρ τοιοῦτον πρότερον οὔτε τῇ θέσει ἐστίν, ὡς εἰ ἔλεγον ‘πρὸ τοῦδε τοῦ κίονος οὐκ ἔστιν ἄλλος’ (καὶ γὰρ θέσις κειμένων ἐστίν) οὔτε τῇ φύσει, ὡς καὶ πρότερον εἶπον· καὶ τοῦτο γὰρ ἀπαιτεῖ τι εἶναι τὸ πρότερον, ὅταν λέγωμεν πρότερον εἶναι τὸ γένος τοῦ εἴδους. ὅλως δὲ τὸ πρὸ ἑξακισχιλίων ἐτῶν ὕστερα ἑαυτοῦ ἔχει τὰ ἑξακισχίλια ἔτη· τὸ γὰρ πρότερον ὑστέρου πρότερον. εἰ οὖν χρόνος ὁ ὕστερος, χρόνος ἂν εἴη καὶ ὁ πρότερος ἢ ἐν χρόνῳ. ἀλλὰ

2 οὐκέτι A: οὐκ ἔστι aFM   οὔπω a   7 κἂν aM: καν A: κὰν F   18 λόγων aFM: (cf. p. 1158,32): λόγων ἐστίν A   39 ἑαυτοῦ supra add. A[1]: αὐτοῦ M

τοῦτο, φησί, νόησον μόνον, ὅτι οὐκ ἀεί ἐστιν ὁ χρόνος. τί οὖν τοῦτο ἄρα 267v σημαίνει; οὐχὶ ὅτι ποτὲ μὲν ἔστι, ποτὲ δὲ οὐκ ἔστι; τὸ δὲ ποτὲ ἄρα οὐδὲ αὐτὸ χρόνον δηλοῦν ὁ Γραμματικὸς ἐρεῖ; δίκαιος οὖν λέγειν αὐτός, τί ποτε ἄλλο σημαίνει. οὐ γὰρ ἄσημος ἡ λέξις φαίνεται, ἀλλὰ κινεῖ τινα τοῦ ἀκούοντος γνῶσιν καὶ διατίθησί πως αὐτόν. ταῦτα μὲν οὖν πρὸς τὸ πρῶτον τῶν νῦν ῥηθέντων ἐπιχειρημάτων εἶπέν τε καὶ ἤκουσεν ὁ Γραμματικός.

Πρὸς δὲ τὸ δεύτερον τῶν Ἀριστοτέλους ἐπιχειρημάτων τὸ πιστούμενον αἴδιον εἶναι τὸν χρόνον, ἐκ τοῦ πάντας τοὺς φυσικοὺς πλὴν ἑνὸς τοῦ Πλάτωνος ὁμονοητικῶς ἔχοντας φαίνεσθαι περὶ τὴν αἰδιότητα τοῦ χρόνου καὶ τὸ ἀγένητον εἶναι, ἄκουσον οἷα πάλιν οὗτος ἀντιλέγειν προείλετο. πρῶτον μὲν γὰρ 'οὐκ ἐπειδή, φησί, συμφωνοῦσι πρὸς ἀλλήλους οἱ παρὰ τὸν Πλάτωνα, πέντε τυχὸν ἢ δέκα ἄνδρες, ἀγένητον λέγοντες τὸν χρόνον ἤδη διὰ τοῦτο προκρίνειν ἄξιον αὐτοὺς τοῦ Πλάτωνος· οὐ γὰρ πλήθει δεῖ τῶν ἀποφηναμένων κρίνεσθαι τὴν ἀλήθειαν, ἐπεὶ οὕτω γε μόνος Ἀριστοτέλης τὴν πέμπτην οὐσίαν τοῦ σώματος εἰσάγων τὴν χείρονα ψῆφον ἀποίσεται πάντων ἢ τῶν γε πλείστων ἀρχὰς τοῦ κόσμου τὰ τέτταρα στοιχεῖα ἢ πάντα ἢ τούτων τινὰ λεγόντων. ὅλως δὲ εἰ χρὴ τῷ πλήθει τῶν φυσικῶν ἀκολουθεῖν, πῶς, ὡς αὐτὸς ἐν τῷ πρώτῳ τῆς Περὶ οὐρανοῦ φησι, τὸν κόσμον ἐκεῖνοι μὲν γενόμενον ἅπαντες εἶναί φασιν, αὐτὸς δὲ ἀγένητον ἀποδείκνυσιν; ἐκ τρίτων δέ, εἰ μᾶλλον χρὴ πείθεσθαι τοῖς σύμφωνα πρὸς ἑαυτοὺς λέγουσιν ἢ τοῖς καὶ πρὸς ἑαυτοὺς ἀσυμφωνοῦσι, σύμφωνα δὲ μᾶλλον ὁ Πλάτων ἑαυτῷ λέγει "χρόνος δ' οὖν μετ' οὐρανοῦ γέγονεν" εἰπὼν τῶν ἄλλων τὸν μὲν κόσμον γενητόν, τὸν δὲ χρόνον ἀγένητον εἰπόντων, καίτοι μηδετέρου τούτων χωρὶς θατέρου τὴν ὑπόστασιν ἔχοντος, τῷ Πλάτωνι μᾶλλον πειστέον μετὰ τοῦ κόσμου καὶ τὸν χρόνον γενητὸν εἶναι λέγοντι. 'ἔτι, φησίν, εἰ ἐν τοῖς ἄλλοις ἅπασι φυσικοῖς μακρὰν ἀποπλανηθέντας τῆς ἀληθείας τοὺς ἄλλους φυσικοὺς ἔδειξε, πῶς τὴν περὶ τοῦ ἀγένητον εἶναι τὸν χρόνον μαρτυρίαν αὐτῶν ὡς ἀξιόπιστον εἶναι παραδεξόμεθα;' καὶ ἐπὶ τούτοις πλείονας καὶ ἀρχαιοτέρους καὶ τὸ ἀξιόπιστον πολλαχόθεν ἔχοντας ἀντιδιαταττομένους τοῖς ἀγένητον λέγουσι τὸν χρόνον δεικνύειν ἔχειν φησί. ῥητέον τοίνυν καὶ πρὸς ταύτας αὐτοῦ τὰς ἀντιρρήσεις, ὅτι τὰς τῶν ἄλλων μαρτυρίας οὐχ ὡς ἀποδεικτικὰς ὁ Ἀριστοτέλης παρατίθεται, ἀλλὰ μετὰ τὰς ἀποδείξεις ὡς τὰ πολλά, εἴ τινας καὶ τῶν προτέρων εὕροι τοῖς ἀποδεδειγμένοις σύμφωνα λέγοντας, μνήμην αὐτῶν ποιεῖται πρῶτον μὲν εὐγνώμονα χάριν ἀποδιδούς, ὅτι πρῶτοι τὴν τοιαύτην εἶδον ἀλήθειαν, ἔπειτα καὶ τοῖς μανθάνουσι πειθὼ μετὰ τῆς ἀποδεικτικῆς ἀνάγκης προσφέρων· ἀναμφισβητότερα γὰρ δοκεῖ τὰ παρὰ τοῖς πλείοσι καὶ σοφωτέροις ὁμολογούμενα ὥσπερ τὰ παρὰ πᾶσι παντελῶς ἀναμφίλεκτα διὰ τὸ μὴ ἔχειν ἀλλαχόσε ποι πρὸς ἀντικείμενον τὴν διάνοιαν ἀποκλῖναι. οὗτος δὲ ὁ Γραμματικὸς τοῦ τοιού-

1 ἆρα a corr. A[1]: ἄρα AFM 8 τοῦ (post ἑνὸς)] τῷ a 18 Περὶ οὐρανοῦ] A 10 p. 279b12 22 εἰπὼν] Tim. p. 38 B cf. p. 1154,27 33 τινας aA[1]M: τινος A (?) et F 35 ἴδον A

του σκοποῦ τῶν λόγων μὴ συναισθόμενος ὡς πρὸς ἀποδεικτικὴν τὴν μαρτυρίαν 267v ἀντιλέγων "οὐ δεῖ, φησί, ταῖς ἀναποδείκτοις αὐτῶν ἀποφάνσεσι δίκην ἀλόγων | καταχολουθεῖν". ὅτι δὲ ὁ Πλάτων γενητὸν τόν τε κόσμον 268r εἶπεν καὶ τὸν χρόνον οὐ κατὰ τὸ αὐτὸ τῷ Ἀριστοτέλει σημαινόμενον, καὶ ὅπως ὁ Ἀριστοτέλης παλαιὰν συνήθειαν διασῴζων οὐ πρὸς τὸν Πλάτωνα, ἀλλὰ πρὸς τοὺς κατὰ τὴν πρόχειρον ἐκδοχὴν τὸ γενητὸν ἀκούοντας ἀντιλέγει, οὐ δέομαι πάλιν λέγειν πρὸ ὀλίγου ταῦτα κατὰ τὴν τῶν Ἀριστοτέλους ἐξήγησιν ὡς οἶμαι διασαφήσας. ὥστε καὶ εἴ τινας ἄλλους τῶν φυσικῶν ὡς γενητὸν λέγοντας τὸν κόσμον ὁ Ἀριστοτέλης εὐθύνει, καὶ ἐκείνων πρὸς τὸ φαινόμενον ὑπαντᾷ. καὶ τί θαυμαστόν, εἴ τινας ἐνόμισεν Ἀριστοτέλης κατὰ τὸ πρόχειρον ἀποδέξασθαι τὸ τοῦ Πλάτωνος καὶ τῶν ἄλλων γενητόν, ὅτε μετὰ τοσούτους τοῦ Πλάτωνος ἐξηγητὰς τοὺς τὸ γενητόν, ὅπως εἴρηται παρὰ τῷ Πλάτωνι, διαρθρώσαντας ὁ Γραμματικὸς οὗτος συμφωνεῖν ἑαυτῷ τὸν Πλάτωνα νομίζει τὸν κόσμον καὶ τὸν χρόνον γενητὸν οὕτως, ὡς οὗτος βούλεται, λέγοντα, ὡς πρότερον μὲν μὴ ὄντα ὕστερον δὲ εἰς τὸ εἶναι παρελθόντα, καὶ οὐκ ἤκουσε τοῦ Πλάτωνος λέγοντος, ὅτι ὅμοιον τὸν κόσμον τῷ παραδείγματι καὶ κατὰ τὴν ἀιδιότητα βουλόμενος ὁ θεὸς ἀπεργάσασθαι ἀντὶ τοῦ ἐκεῖ αἰῶνος τοῦ τὴν αἰώνιον ἀιδιότητα παρεχομένου τῷ παραδείγματι εἰκόνα τοῦ αἰῶνος τὸν χρόνον τῷ κόσμῳ παρέσχε, τὴν χρονικὴν ἀιδιότητα διδόντα; καὶ παρεθέμην πρὸ ὀλίγου τὰ τοῦ Πλάτωνος αὐτὰ ῥήματα. ἀλλ' οὐδὲ τὴν πέμπτην οὐσίαν εἰσαγαγὼν ὁ Ἀριστοτέλης κατὰ τὴν ἔννοιαν διαφέρεται πρὸς τοὺς ἄλλους καὶ μάλιστα πρὸς τὸν Πλάτωνα. εἰ γὰρ διὰ τοῦτο φαίη ἂν ὁ Πλάτων καὶ τὸν οὐρανὸν ἐκ πυρὸς καὶ γῆς εἶναι καὶ τῶν μεταξύ, ὅτι ὁρατὸς καὶ ἁπτός ἐστιν, οὐδὲν δὲ ὁρατὸν ἄνευ πυρὸς οὐδὲ ἁπτὸν ἄνευ γῆς, ἐρωτητέον καὶ τὸν Ἀριστοτέλην, εἰ μὴ καὶ αὐτὸς ἄμφω ταῦτα ὁμολογήσοι, καὶ τὸ ὁρατὸν καὶ ἁπτὸν εἶναι τὸν οὐρανὸν καὶ τὸ ταῦτα τῷ πυρὶ καὶ τῇ γῇ πρώτως ὑπάρχειν. διὰ τί οὖν οὗτος πέμπτην οὐσίαν αὐτὸν καλεῖ; ἢ ὅτι καὶ ὁ Πλάτων ἄλλην τοῦ οὐρανοῦ τὴν οὐσίαν παρὰ τὰ τέτταρα στοιχεῖα τὰ ὑπὸ σελήνην φησίν, εἴπερ τῷ μὲν οὐρανῷ τὸ δωδεκάεδρον ἀποδέδωκε σχῆμα, τῶν δὲ τεττάρων ἕκαστον ἄλλῳ καὶ ἄλλῳ διεζωγράφησεν σχήματι. πέμπτην οὖν καὶ οὗτος οὐσίαν τὴν τοῦ οὐρανοῦ φησιν· ἄλλην γὰρ παρὰ τὰ τέτταρα τὰ ὑπὸ σελήνην στοιχεῖα, εἴπερ πέμπτον ἐστὶ τὸ δωδεκάεδρον σχῆμα, καὶ οὐσιώδη τὰ σχήματά ἐστιν. ἔτι δὲ τοῦτο σαφέστερον πεποίηκε Ξενοκράτης ὁ γνησιώτατος τῶν Πλάτωνος ἀκροατῶν ἐν τῷ Περὶ τοῦ Πλάτωνος βίου τάδε γεγραφώς· "τὰ μὲν οὖν ζῷα πάλιν οὕτω διῄρειτο εἰς ἰδέας τε καὶ μέρη πάντα τρόπον διαιρῶν, ἕως εἰς τὰ πάντων στοιχεῖα ἀφίκετο τῶν ζῴων, ἃ δὴ πέντε σχήματα καὶ σώματα ὠνόμαζεν, εἰς αἰθέρα καὶ πῦρ καὶ ὕδωρ καὶ γῆν καὶ ἀέρα"· ὥστε ὁ αἰθὴρ πέμπτον ἄλλο τι σῶμα ἁπλοῦν ἐστι καὶ αὐτῷ παρὰ τὰ τέτταρα στοιχεῖα.

Ἀλλ' οὐδὲ ἀσύμφωνα πρὸς ἑαυτοὺς λέγουσιν οἱ τὸν μὲν κόσμον γενη-

---

9 ἐκείνων, ω ex ο A[1]   10 ἀπαντᾶ a   12 γενητόν scripsi: γένη) a(AFM?)   14 τὸν (ante χρόνον) supra add. A[1]   34 Ξενοκράτης] cf. Zelleri H. Ph. II 1[4] 389[1]

τὸν κατ' ἄλλο σημαινόμενον λέγοντες ἢ ὡς ἀπ' αἰτίας ἢ ὡς καθ' ὑπόθεσιν, 268r τὸν δὲ χρόνον ἀγένητον, ὡς οὐχὶ πρότερον μὲν μὴ ὄντα ὕστερον δὲ ὄντα, κἂν ἀεὶ συνυπάρχωσιν, ὅ τε χρόνος καὶ ὁ κόσμος. ὁ μὲν γὰρ κόσμος διὰ τὴν τῶν προτέρων ἐν αὐτῷ καὶ ὑστέρων φύσιν ἐδέχετο τὴν καθ' ὑπόθεσιν γένεσιν, ὁ δὲ χρόνος καὶ τὸ πρότερον ἐν ἑαυτῷ καὶ τὸ ὕστερον χρόνον ἔχων οὐδὲ καθ' ὑπόθεσιν ἐδύνατο λέγεσθαι γενητὸς οὕτως. εἰ γὰρ γενητὸν τὸ πρότερον μὲν μὴ ὂν ὕστερον δὲ ὄν, τὸ δὲ πρότερον χρόνος, πῶς οἷόν τε γενητὸν τὸν χρόνον ἐννοεῖν; ἀλλ' οὐδὲ ἐν πᾶσιν, ὡς οὗτός φησι, τοῖς φυσικοῖς σκέμμασι "μακρὰν ἀποπλανηθέντας τῆς ἀληθείας τοὺς ἄλλους φυσικοὺς" ὁ Ἀριστοτέλης ἐπέδειξεν, ὅς γε καὶ νῦν καὶ ἐν ἄλλοις πλείστοις ἀγαπᾷ τὴν ἑαυτοῦ πρὸς ἐκείνους συμφωνίαν. ἢ οὐχὶ πολλοὺς ἐδαπάνησε λόγους δεικνὺς πάντας σχεδὸν τοὺς φυσικοὺς ἐξ ἐναντίων καὶ ὑποκειμένου τινὸς τὴν γένεσιν λέγοντας, εἰ καὶ ἄλλος κατ' ἄλλην ἐπιβολὴν εἰς ταύτην ἠνέχθη τὴν ἔννοιαν; καὶ οὐχὶ τοῦτο λέγω, ὅτι πάντες ἐν πᾶσι συμφώνως περὶ τῶν φυσικῶν μάλιστα πραγμάτων ἀπεφήναντο, ἀλλ' ὅτι τὰ πλεῖστα ταῖς ἐννοίαις συμφωνήσαντες τῷ φαινομένῳ τῶν ὀνομάτων διήνεγκαν, πρὸς ὃ τὰς πολλὰς ἀντιλογίας ὁ Ἀριστοτέλης πεποίηται. ἐπειδὴ δὲ πλείονάς φησιν ἔχειν ἐπιδεικνύναι καὶ ἀρχαιοτέρους καὶ μᾶλλον ἀξιοπίστους τοὺς τὸν χρόνον γενητὸν λέγοντας, ἆρα ἐφθόνησεν ἡμῖν τούτους μαθεῖν, οὓς Ἀριστοτέλης ἠγνόησε σαφῶς εἰπὼν "ἔξω ἑνὸς ὁμονοητικῶς" πάντας ἀγένητον λέγειν τὸν χρόνον, ἢ μηδένα ἔχων εἰπεῖν τῇ δῆθεν ἀποσιωπήσει τὴν ἄγνοιαν συνεκάλυψεν; εἰ δὲ τὸν τῶν Ἰουδαίων νομοθέτην ἐνδείκνυται λέγοντα "ἐν ἀρχῇ ἐποίησεν ὁ θεὸς τὸν οὐρανὸν καὶ τὴν γῆν, ἡ δὲ γῆ ἦν ἀόρατος καὶ ἀκατασκεύαστος, καὶ σκότος ἐπάνω τῆς ἀβύσσου, καὶ πνεῦμα θεοῦ ἐπεφέρετο ἐπάνω τοῦ ὕδατος", εἶτα ποιήσαντος αὐτοῦ τὸ φῶς καὶ διαχωρίσαντος ἀνὰ μέσον τοῦ φωτὸς καὶ ἀνὰ μέσον τοῦ σκότους ἐπήγαγε "καὶ ἐκάλεσεν ὁ θεὸς τὸ φῶς ἡμέραν καὶ τὸ σκότος νύκτα, καὶ ἐγένετο ἑσπέρα καὶ ἐγένετο πρωὶ ἡμέρα μία", εἰ οὖν ταύτην τοῦ χρόνου νομίζει γένεσιν τὴν ἀπὸ χρόνου, ἐννοείτω ὅτι μυθική τίς ἐστιν ἡ παράδοσις καὶ ἀπὸ μύθων Αἰγυπτίων εἱλκυσμένη. ἐπεὶ πῶς εἶχε λόγον τὸν ἥλιον τὸν τῆς ἡμέρας αἴτιον, ὡς καὶ αὐτὸς ὁ Μωϋσῆς φησι, τῇ τετάρτῃ τῶν ἡμερῶν γεγονέναι;

Τὸ δὲ τρίτον τῶν τοῦ Ἀριστοτέλους ἐπιχειρημάτων τὸ λέγον 'εἰ ἀδύνατον εἶναι καὶ νοῆσαι χρόνον ἄνευ τοῦ νῦν, διότι μηδὲν ἔστι λαβεῖν ἐν τῷ χρόνῳ παρὰ τὸ νῦν, τὸ δὲ νῦν ἔστι μεσότης ἀρχὴν μὲν ἔχον τοῦ ἐσομένου χρόνου τελευτὴν δὲ τοῦ παρελθόντος, ἀνάγκη ἀεὶ εἶναι χρόνον, εἰ δὲ χρόνον, φανερὸν ὅτι ἀνάγκη εἶναι καὶ κίνησιν, εἴπερ ὁ χρόνος πάθος τι κινήσεως', πρὸς δὴ τοῦτο λέγειν ἀρξάμενος "ἐμοί, φησί, λίαν θαυμάζειν

---

7 δὲ (post τὸ) supra add. A[1] 8 φησι] cf. p. 1164,25 10 ὁ (ante Ἀριστοτέλης) om. a ἐπέδειξεν A: ἀπέδειξεν aFM: ἔδειξεν l. c. 17 ὁ om. a δὲ om. A (sed F restituit A[1]) 20 εἰπὼν] Θ 1. p. 251b14 22 Ἰουδαίων] Gen. 1,1 sqq. in mrg. σῆ περὶ μωσέως τοῦ προφήτου A: τὸν κῦνα (!) σιμπλίκιον ὧδε (!) μοι σκόπει φάσκοντα μύθους τοὺς λόγους μωϋσέος F[1] (cf. I Praef. p. XIV) 27 post σκότος add. ἐκάλεσε M ex Genesi 29 μύθων, ω ex ο A[1] 32 τοῦ om. a 33 εἶναι] ἔστι a 37 θαυμάζειν λίαν a

τὸν φιλόσοφον ἔπεισιν, εἰ μὴ συνεώρακεν οὐκ ἀποδεικνύς, ἀλλ' αἰτησάμενος 268r τὸ ζητούμενον. ζητουμένου γάρ, εἰ τῶν ἀεὶ ὄντων ἐστὶν ὁ χρόνος, ἀξιώματι πρὸς | τὴν τούτου δεῖξιν ἐχρήσατο τῷ εἶναι τὸ νῦν μεσότητα 268v χρόνου. τοῦτο δὲ ταὐτόν ἐστι τῷ λαβεῖν, ὅτι ὁ χρόνος ἐστὶν αἴδιος, ὥσπερ εἴ τις γραμμήν τινα ἐπὶ μήκιστον ἐκτεταμένην διάστημα, ἧς τὰ πέρατα οὐχ ὁρᾶται, ζητῶν εἰ πεπερασμένη ἐστὶν ἢ ἄπειρος, λαμβάνοι ὅτι πᾶν τὸ ἐν τῇ ζητουμένῃ γραμμῇ σημεῖον μεσότης ἐστὶ γραμμῆς· εἰ γὰρ τοῦτο, πρὸ παντὸς τοῦ λαμβανομένου σημείου καὶ μετ' αὐτὸ γραμμή ἐστιν, εἰ δὲ τοῦτο, ἄπειρος ἡ ζητουμένη γραμμή. ὥσπερ οὖν, φησίν, ἐπὶ τούτου τοῦ ὑποδείγματος ὁ λαμβάνων παντὸς τοῦ ἐν τῇ ζητουμένῃ γραμμῇ σημείου ἐφ' ἑκάτερα εἶναι γραμμὴν οὐδὲν ἕτερον ἢ ὅτι ἄπειρός ἐστιν ἡ γραμμὴ λαμβάνει καὶ αὐτὸ τὸ ζητούμενον ἐν τῇ τοῦ συλλογισμοῦ προτάσει παρείληφεν, οὕτω καὶ ὁ τὸν χρόνον αἴδιον δεῖξαι βουλόμενος, εἶτα λαμβάνων ἀξίωμα καὶ πρότασιν, ὅτι παντὸς νῦν ἐφ' ἑκάτερα χρόνος ἐστίν, αὐτὸ δὴ τοῦτο λαμβάνει τὸ ζητούμενον, ὅτι ὁ χρόνος ἄναρχός ἐστι καὶ ἀτελεύτητος". τοῦτο μὲν οὖν αὐτοῦ τὸ πρῶτον ἀντιλογικόν ἐστιν ἐπιχείρημα.

Καὶ οὗτος μέν, ὡς λέγει, τὸν Ἀριστοτέλην τεθαύμακε μὴ συνεωρακότα, ὅτι οὐκ ἀποδείκνυσιν, ἀλλ' αἰτεῖ τὸ ζητούμενον. τίς δὲ οὐκ ἂν τοῦτον θαυμάζοι δικαίως, εἰ μηδὲ τὰ πρόχειρα τῶν λογικῶν μεθόδων ἐπιστάμενος ἀντιλέγειν τολμᾷ πρὸς Ἀριστοτέλη περὶ ὧν αὐτὸς Ἀριστοτέλης ηὗρέ τε καὶ ἐτελεώσατο. ἔστι μὲν γὰρ τὸ ἐν ἀρχῇ αἰτεῖσθαι τὸ δι' αὐτοῦ δεικνύναι τὸ μὴ δι' αὐτοῦ δῆλον· τοῦτο δὲ γίνεται ἢ ἄντικρυς καὶ φανερῶς ἀξιούντων τὸ προκείμενον, ὥσπερ ἡμῶν λεγόντων τινὰ ἀγαθὰ μὴ εὐθὺς ἀγαθοὺς ποιεῖν, οἷον τὰς δυνάμεις, αἷς ἔστιν εὖ καὶ κακῶς χρῆσθαι (ἀγαθὴ μὲν γὰρ ἡ ἐφ' ἑκάτερα δύναμις, ἀγαθὸν δὲ οὐ ποιεῖ, εἰ μὴ τὸ εὖ χρώμενον αὐτῇ) οἱ Στωϊκοὶ τοῦτο ἀναιροῦντες 'πᾶν, φασί, τὸ ἀγαθὸν ἀγαθοὺς ποιεῖ' τὸ ἐν ἀρχῇ λαμβάνοντες. ποτὲ δὲ οὐκ ἄντικρυς μὲν αὐτὸ τὸ ἐν ἀρχῇ αἰτοῦσί τινες, ἀλλ' εἰς προτάσεις μεταβαίνειν σχηματιζόμενοι λαμβάνουσιν ὡς ἐναργῆ ἐκεῖνα, ἃ οὐχ οἷόν τε ἄλλως ἢ διὰ τοῦ ζητουμένου ἀποδειχθῆναι. οἷον εἰ προθέμενοι ἀποδεῖξαι, ὅτι τὸ τρίγωνον δυσὶν ὀρθαῖς ἴσας ἔχει τὰς τρεῖς γωνίας, λάβοιεν, ὅτι τὸ τετράγωνον τέτταρσιν, ὅπερ ἐστὶ διὰ τοῦ τριγώνου δεικνύμενον. τρίτος δὲ τρόπος τοῦ τὸ ἐν ἀρχῇ αἰτεῖσθαι, ὅταν τῶν ἀλλήλοις ἀντιστρεφόντων τοῦ ἑτέρου ζητουμένου τὸ ἕτερόν τις λαμβάνοι, οἷον εἰ ζητούντων ἡμῶν, εἰ ἡ διάμετρος σύμμετρος τῇ πλευρᾷ, λαμβάνοι τις, ὅτι ἡ πλευρὰ τῇ διαμέτρῳ ἀσύμμετρος. μήποτε δὲ οὐχ ἁπλῶς ὁ τὸ ἀντίστροφον λαμβάνων τὸ ἐν ἀρχῇ αἰτεῖ, εἴπερ ἐκ τῶν ὁρισμῶν αἱ κυρίως ἀποδείξεις γίνονται, ἀλλὰ τότε μόνον, ὅταν ὁμοίως ἄδηλον ᾖ καὶ τὸ ἀντιστρέφον. τοῦ οὖν Ἀριστοτέλους ἐκ τῆς ἐναργείας λαβόντος, ὅτι τὸ νῦν μεσότης ἐστὶ χρόνου, καὶ ἐκ τούτου δείξαντος, ὅτι αἴδιος ὁ χρόνος, οὗτος ταὐτὸν εἶναί φησιν ἄμφω. καὶ ὅτι μὲν οὐκ ἔστι

8 τοῦ om. a 10 τοῦ (ante ὑποδείγματος) supra add. A[1] 21 et 22 [illegible] AFM 34 ἀσύμμετρος a

ταὐτόν, πρόδηλον, οὔτε τῇ λέξει οὔτε τῷ σημαινομένῳ. οὐ γάρ ἐστι τὸ 268v μέσον νῦν ὁ αἴδιος χρόνος, εἴπερ ὁ χρόνος πᾶς καὶ ἐκ τοῦ παρεληλυθότος καὶ ἐκ τοῦ μέλλοντος συμπληροῦται. οὐ μέντοι οὔτε διὰ τὸ αἴδιον εἶναι τὸν χρόνον δείκνυται τὸ νῦν μέσον, ἀλλὰ καὶ ἐκ τῆς τοῦ νῦν ἐννοίας. ἀλλ' οὐδὲ ὁμοίως δῆλά ἐστι τὸ αἴδιον εἶναι τὸν χρόνον καὶ τὸ μεσότητα εἶναι τὸ νῦν. εἰ δὲ τὰ ἐξ ἀνάγκης ἑπόμενα τὰ αὐτὰ νομίζει οὗτος, ὥρα λέγειν αὐτῷ, ὅτι αἱ διὰ τῶν ἐξ ἀνάγκης ἑπομένων γινόμεναι ἀποδείξεις διὰ τῶν αὐτῶν γίνονται καὶ τὸ ἐν ἀρχῇ αἰτοῦσι, τοιαῦται δὲ αἱ ἐκ τῶν καθ' αὑτὰ ὑπαρχόντων, τοιαῦται δὲ αἱ κυρίως ἀποδείξεις.

Ἴδωμεν δὲ καὶ τὸ ἀπὸ τοῦ κατὰ τὴν γραμμὴν σημείου ληφθὲν ἐπιχείρημα· κἀνταῦθα γὰρ τὸ κοινὸν ἔλαβεν τοῦ τε σημείου καὶ τοῦ νῦν τὸ ἀμερές, καθ' ὃ ἀρχαὶ καὶ πέρατα γίνονται τὸ μὲν γραμμῆς τὸ δὲ χρόνου, οὐκέτι προσλογισάμενος, ὅτι τὸ μὲν σημεῖον καὶ πεπερασμένης γραμμῆς ἀρχὴ καὶ πέρας εἶναι δύναται μὴ ἐμφαῖνον μεσότητα, ἀλλὰ μόνον τὸ ἀμερὲς ἐν τοῖς θέσιν ἔχουσι, τὸ δὲ νῦν οὐχ ἁπλῶς ἀμερές ἐστιν, ἀλλ' οὕτως ὡς τὸ ἐνεστὸς τοῦ χρόνου· τοῦτο δὲ εὐθὺς συναναφέρει τὸν παρεληλυθότα καὶ τὸν μέλλοντα, διότι οὔτε πρότερόν ἐστιν οὔτε ὕστερον, ἀλλὰ νῦν. ὥστε ὁ παντὸς τοῦ νῦν ἐφ' ἑκάτερα χρόνον εἶναι λέγων καὶ διὰ τοῦτο αἴδιον εἶναι τὸν χρόνον ἀποδεικνὺς οὐ τὸ ἐν ἀρχῇ αἰτεῖ οὐδὲ τὸ ζητούμενον λαμβάνει, ἀλλὰ τὸ ἐξ ἀνάγκης ἑπόμενον τῇ ἐναργεῖ τοῦ νῦν μεσότητι λαμβάνει. τίς δὲ ἂν ἤλπισεν, ὅτι γραμματικός τις εἶναι βουλόμενος ἀντείποι ἂν πρὸς ⟨τὸ⟩ τὸν ἐνεστῶτα χρόνον ἀεὶ μέσον εἶναι παρεληλυθότος καὶ μέλλοντος, καὶ λέγοι ἂν ἅπερ οὗτος, ὅτι ὁ μὲν παρ' ἡμῖν ἐνεστὼς τοιοῦτός ἐστιν, ἦν δέ ποτε ἐνεστὼς καὶ ἔσται μὴ τοιοῦτος. ὅμοιον γάρ μοι δοκεῖ λέγειν τῷ λέγοντι 'νῦν ἡ δεκὰς πέρας μέν ἐστι τῶν μοναδικῶν ἀριθμῶν, ἀρχὴ δὲ τῶν δεκαδικῶν· ἦν δὲ ὅτε οὐκέτι ἡ δεκὰς ἕξει πρὸ ἑαυτῆς τοὺς μοναδικοὺς ἀριθμούς, καὶ ἔσται ὅτε οὐχ ἕξει μεθ' ἑαυτὴν τοὺς δεκαδικούς, καίτοι ὡς δεκὰς ἀεὶ ἀμφότερα ἔχει'. οὕτω δὲ καὶ ὁ ἐνεστὼς καθὸ ἐνεστὼς πέρας μέν ἐστι τοῦ παρεληλυθότος, ἀρχὴ δὲ τοῦ μέλλοντος. ὡς εἴ γε οὗτος κατὰ τὸ ἐν ἀρχῇ νῦν ἐκεῖνο, ὅ φησι, γραμματικευόμενος ἐτεχνολόγει, τὸν ἐν τοῖς ῥήμασι παρεληλυθότα χρόνον οὐ παρελάμβανεν. ἀλλ' οὐδὲ τοὺς παρατατικοὺς καὶ παρακειμένους καὶ ὅλως τοὺς συντελικοὺς ἐνεστῶτας χρόνους ἔχειν τινὰ τότε φύσιν εἶπεν ἄν, εἴπερ ἐπικοινωνοῦσί πως οὗτοι πρὸς τὸν παρεληλυθότα. ἀλλ' ὡς ἔοικεν ὑπόθεσιν οἰκείαν περαίνειν βουλόμενος οὗτος καὶ τὰς κοινὰς τῶν ὀνομάτων ἐννοίας ἐν ἑαυτῷ διαφθείρει. 'καὶ οὐκ ἔστι, φησί, δεῖξαι τὸ νῦν μεσότητα χρόνου, εἰ μὴ προαποδειχθείη ὅτι αἴδιός ἐστιν ὁ χρόνος'. καίτοι εἰ ἀπὸ τῶν σαφεστέρων χρὴ τὰς ἀποδείξεις εἶναι (πολὺ δὲ σαφεστέρα ἡ τοῦ νῦν μεσότης τοῦ αἴδιον εἶναι | τὸν χρόνον· τίς γὰρ οὐκ οἶδε καὶ μὴ γραμματικὸς 269r

16 οὗτος A[1] ἐνεστὼς aM τοῦτο, τοῦ supra add. A[1] 22 τὸ om. libri 26 μονάδων A, sed corr. A[1] 27 an εἶχε πρὸ (cf. p. 1153,11)? 33 φύσιν τότε aM: τότε om. F 36 καὶ] ἀλλ' a 37 εἰ (post καίτοι) om. A: restituit A[1]

ὧν, ὅτι ὁ ἐνεστὼς χρόνος μέσος ἐστὶ τοῦ παρεληλυθότος καὶ μέλλοντος). 269r καλῶς ὁ Ἀριστοτέλης ἐκ τῆς τοῦ νῦν μεσότητος ἀπέδειξε τὸ ἀίδιον. "ἐπειδὴ δέ, φησί, τῷ οὐρανῷ καὶ τῷ κόσμῳ συνυφέστηκεν ὁ χρόνος, οὐδεὶς δὲ λόγος τῶν ἀίδιον δεικνύντων τὸν κόσμον ἀνέλεγκτος ἔμεινε, συναπελέγχοιτο ἂν καὶ ἡ περὶ τῆς τοῦ χρόνου ἀιδιότητος ὑπόληψις." εἰ οὖν, ὡς ἐγὼ νομίζω, πάντας αὐτοῦ τοὺς τὴν ἀιδιότητα ἐλέγχειν ἐπιχειροῦντας λόγους ἔδειξα σαθροὺς τὸ πρῶτον τῆς Περὶ οὐρανοῦ τοῦ Ἀριστοτέλους πραγματείας ἐπισκεπτόμενος, δῆλον ὅτι κενὸν ἂν εἴη αὐτοῦ καὶ τοῦτο τὸ νεανίευμα.

p. 251b28 Ὁ δὲ αὐτὸς λόγος καὶ περὶ τοῦ ἄφθαρτον εἶναι τὴν κίνησιν ἕως τοῦ ἡ γὰρ φθορὰ μεταβολή τις.

Προθέμενος δεῖξαι, ὅτι οὐδὲ ἐγένετο κίνησίς ποτε μὴ καὶ πρότερον οὖσα οὔτε φθείρεται, ὡς μὴ καὶ ὕστερον εἶναι, δυσὶν ἐχρήσατο ἐπιχειρήμασιν, ἑνὶ μὲν τῷ ἀπὸ τοῦ ὁρισμοῦ τῆς κινήσεως, ἑτέρῳ δὲ τῷ ἀπὸ τοῦ χρόνου διχῶς ἐκ τούτου τὸ ζητούμενον κατασκευάσας, ἔκ τε τοῦ προτέρου καὶ ὑστέρου καὶ ἐκ τοῦ νῦν τοῦ ἀεὶ ἐν μέσῳ ὄντος τοῦ τε παρεληλυθότος καὶ τοῦ μέλλοντος, ἀλλ' ἐν μὲν τοῖς ἀπὸ τοῦ χρόνου ἐπιχειρήμασιν ἀμφοτέροις ἀμφότερα ἔδειξε, καὶ ὅτι οὐκ ἦν ὅτε οὐκ ἦν κίνησις, καὶ ὅτι οὐκ ἔσται ὅτε οὐκ ἔσται κίνησις. ἐν δὲ τῷ ἀπὸ τοῦ ὁρισμοῦ τὸ ἕτερον δείξας, ὅτι ἀγένητός ἐστιν ἡ κίνησις καὶ οὐκ ἦν ὅτε οὐκ ἦν κίνησις, καὶ μεταβὰς ἐπὶ τὸ ἀπὸ τοῦ χρόνου ἐπιχείρημα τὰ νῦν προστίθησι τὸ λεῖπον τῷ ἀπὸ τοῦ ὁρισμοῦ ἐπιχειρήματι τὸ ὅτι καὶ ἄφθαρτός ἐστιν ἡ κίνησις. ὥσπερ γὰρ ἀγένητον ἔδειξεν ἐν ἐκείνοις τὴν κίνησιν διὰ τοῦ προϋπάρχειν ἀεὶ τὸ δυνάμενον κινεῖσθαι τῆς κινήσεως, οὕτως ἐν τούτοις ἄφθαρτον αὐτὴν δείκνυσι διὰ τοῦ μεθυπάρχειν ἀεὶ τὸ δυνάμενον κινεῖσθαι τῆς κινήσεως. τοῦτο γάρ ἐστι τὸ οὐ γὰρ ἅμα παύσεται κινούμενον καὶ κινητὸν ὂν οὐδὲ κινοῦν καὶ κινητικὸν ὄν. εἰ μὲν γὰρ παυσάμενον τοῦ κινεῖν ἢ τοῦ κινεῖσθαι καὶ ἐφθείρετο εὐθέως, οὐκ ἂν ὑπέμενε μετὰ τὴν κίνησιν τὸ δυνάμενον κινεῖσθαι. εἰ δὲ καὶ μὴ κινούμενον, ἀλλ' ἠρεμοῦν εἶναι δυνατόν, διότι καὶ ἠρεμίας ὥσπερ καὶ κινήσεώς ἐστιν ἀρχὴ ἡ φύσις, οὐκ ἐν τῷ παύεσθαί τι τοῦ κινεῖσθαι ἤδη καὶ τοῦ κινητὸν εἶναι πέπαυται. ὅταν ἡ κίνησις κίνησις ᾖ κυρίως, ἀλλὰ μὴ φθορὰ τοῦ κινουμένου. ἐπὶ κινήσεως γὰρ τοῦτον τὸν λόγον ἐρωτᾷ, ὡς ὁ Ἀλέξανδρος βούλεται. εἰ οὖν παυσάμενον τοῦ κινεῖσθαι μένει κινητὸν ὄν, δῆλον ὅτι πάλιν κινήσεται, καὶ

1 μέσως a 4 ἐνέλεγκτος a 5 ἂν aM: om. AF 7 τὸ πρῶτον τῆς Περὶ οὐρανοῦ] cf. editionis Heiberg. Index s. v. Ἰωάννης 10 φθαρτὸν A: corr. A[2] 11 καὶ γὰρ ἡ φθορὰ μεταβολή τίς ἐστιν ex Aristotele a, quae falso continuat lemma usque ad ὁτὲ δὲ οὔ (p. 252b4): ipse infra citat καὶ γὰρ ἡ φθορὰ μεταβολή τις p. 1170,34 et καὶ γ. ἡ φθ. μ. τίς ἐστι p. 1173,16; 1174,9 12 οὐδὲ] melius οὔτε 16 ὄντως a τοῦ τε aM: τοῦ τε τοῦ A: om. F 18 οὐκ ἦν ὅτε om. A: suppl. A[2] 21 καὶ om. a 26 παύσεται etiam Aristotelis libri FHI, Barber. I 136: παύεται Ar. vulg. 30 ἠρεμίαν a

οὐκ ἦν ἐσχάτη κίνησις ἐκείνη, ἧς ἐπαύσατο. καὶ αὐτὸς μὲν ὡς σαφεῖ 269r ἠρκέσθη, ὁ δὲ ἐξηγητὴς προσέθηκε καὶ τὰς αἰτίας· τὸ γὰρ κινητικὸν καὶ τὸ κινητὸν ἤτοι φθαρτά ἐστιν ἢ ἀίδια· καὶ εἰ μὲν φθαρτά, κἂν φθαρείη πᾶσα φθορὰ διὰ κινήσεως, ὥστε ὑστέρα πάλιν ἔσται κίνησις τῆς ὑστάτης ῥηθείσης· εἰ δὲ ἄφθαρτα, εἰ τὸ μὲν κινητικὸν εἴη, τὸ δὲ κινητὸν τὸν ἄπειρον χρόνον, πάλιν αὐτῶν τὸ μὲν κινήσει, τὸ δὲ κινήσεται· τοῦτο γάρ ἐστι τὸ δυνατόν, ὃ γένοιτο ἄν, εἰ μὴ φθαρῆναι φθάσοι τὸ λεγόμενον δύνασθαι.

Εἰς πίστιν δὲ τοῦ μὴ παύεσθαι ἅμα τάς τε ἐνεργείας τῶν κινουμένων καὶ κινούντων καὶ τὰς δυνάμεις παρέθετο τὸ μὴ ἀνάγκην εἶναι ἅμα παύεσθαι καιόμενον καὶ καυστὸν ὄν. καὶ δοκεῖ μὲν ἀσάφειαν ἐμποιεῖν τῷ λόγῳ τὸ καιόμενον λαβὼν εἰς παράδειγμα, ὃ καὶ φθείρεσθαι ἅμα τῷ κινεῖσθαι δοκεῖ, καίτοι τοῦ λόγου οὐκ ἐπὶ τῶν φθειρομένων, ἀλλ' ἐπὶ τῶν κινουμένων ἀληθεύοντος, ὡς ὁ ἐξηγητής φησι. τὰ γὰρ κινούμενα σῴζεται ἐν τῷ κινεῖσθαι, καὶ οὐκ ἔστιν αὐτῶν ἡ κίνησις φθορά· καὶ τούτῳ διαφέρει τῆς κινήσεως ἡ φθορά, ὅτι τὸ μὲν κινούμενον ὑπομένει, τὸ δὲ φθειρόμενον οὐχ ὑπομένει. πῶς οὖν τὸ καιόμενον παρέθετο, ὃ φθείρεται ὡς ἐπίπαν; ἢ δυνατὸν μὲν λέγειν, ὅτι ἀντὶ κινουμένου παρέλαβεν αὐτό. ἢ ὅτι ἐνδέχεται καὶ καυθέντα τινὰ μὴ ἐφθάρθαι, ὡς τὰ χεόμενα οἷον χρυσόν, μόλυβδον, χαλκὸν καὶ τὰ τοιαῦτα. ἢ οὐ μάτην τὸ καυστὸν παρέθετο, ἀλλ' ἐνδεικνύμενος, ὅτι καὶ τὰ οὕτω κινούμενα ὡς τὰ καιόμενα καὶ φθείρεσθαι δοκοῦντα καὶ αὐτὰ μετὰ τὴν κίνησιν ἀπολείπει τι κινητὸν καὶ μετὰ τὴν καῦσιν καυστόν, ὃ πάλιν καυθήσεται. κἂν γὰρ εἰς πῦρ ἡ μεταβολὴ γένηται τοῦ καιομένου, ἐπειδὴ καὶ τὸ πῦρ εἰς ἄλλο στοιχεῖα μεταβάλλει, ἔχει καὶ αὐτὸ τὸ καυστόν, εἰ καὶ μὴ προσεχῶς. ὅτι δὲ κατὰ ταύτην μᾶλλον τὴν ἔννοιαν ὁ Ἀριστοτέλης τὸ καυστὸν παρέθετο, ὡς καὶ ἐπὶ τοῦ φθαρτοῦ ἀληθῶς ἔχοντος τοῦ λόγου, δηλοῖ ἐπαγαγών· καὶ τὸ φθαρτικὸν δὲ δεήσει φθαρῆναι, ὡς φθαρτὸν λαβὼν τὸ καυστὸν καὶ δεικνύς, ὅτι καὶ ἀπὸ τούτου τὸ αὐτὸ φανήσεται τὸ μὴ εἶναι κίνησιν ἐσχάτην ὥσπερ οὐδὲ πρώτην. ὡς γὰρ τὸ κινούμενον πᾶν ὑπό τινος κινεῖται, οὕτω καὶ τὸ καιόμενον ὑπό τινος καίεται καὶ τὸ φθειρόμενον ὑπό τινος φθείρεται. τὸ δὴ φθεῖραν οὐ δήπου καὶ αὐτὸ συνέφθαρται τῷ φθαρέντι ὑπ' αὐτοῦ, ὑπομεῖναν δὲ δῆλον ὡς ὕστερον φθαρήσεται καὶ αὐτὸ φθαρτὸν ὄν, καὶ πάλιν τὸ τοῦτο φθεῖραν ὕστερον. εἰ οὖν ἡ φθορὰ διὰ κινήσεως καὶ κίνησις ἤτοι μεταβολή, ὅπερ ἐδήλωσεν εἰπών· καὶ γὰρ ἡ φθορὰ μεταβολή τις, δῆλον ὅτι οὐκ ἔσται τις ὑστάτη μεταβολή, ἀλλ' ἀεὶ τῆς λαμβανομένης ἔστιν ὑστέραν λαβεῖν· ὥστε καὶ ἡ κίνησις ἀνέκλειπτός ἐστιν. ἀλλὰ πῶς ἔλαβεν, ὅτι τὸ φθαρτικόν τινος καὶ αὐτὸ φθαρτόν ἐστι; φθείρεται γὰρ ἀσθενὴς ὀφθαλμὸς ἀτενίζων πρὸς ἥλιον, καὶ ξηραίνεται πολλὰ τῶν φυτῶν ὑπὸ τοῦ ἡλίου ἄφθαρτον τὴν οὐσίαν ἔχοντος. ἢ πρῶτον μὲν οὐχ | ὑπὸ τοῦ ἡλίου 269v

1 post μὲν aegre desideres τούτῳ 2 κινητικὸν corr. ex κινητὸν A[1] 8 τε om. a 18 μόλυβδον a: μόλιβδον AFM 26 φθαρτικὸν libri ut Arist. EK: φθαρτὸν Arist. vulg.

φθείρεται τὰ εἰρημένα, ἀλλ' ὑπὸ τῆς ἐν τῷ ἀέρι γενομένης ἐκ τοῦ ἡλίου 269v διαθέσεως. εἰ γὰρ ἐξ ἐναντίων φθείρεται τὰ φθειρόμενα, τὰ δὲ ἐναντία ὑπὸ τὸ αὐτὸ γένος ἐστὶ καὶ ἐν τῷ αὐτῷ ὑποκειμένῳ καὶ πανταχόθεν ὁμόφυλα, οὐκ ἂν ὑφ' ἡλίου φθείροιτο τὰ ἐν γενέσει προσεχῶς. ἔπειτα εἰ μὴ γίνεται προσεχῶς ὑπὸ ἡλίου τὰ γινόμενα, ἀλλὰ διὰ μέσων (ἄνθρωπον γὰρ ἥλιος γεννᾷ, ἀλλὰ δι' ἀνθρώπου), πολὺ μᾶλλον οὐκ ἂν φθείροιτο προσεχῶς. ἀρκεῖ δὲ τῷ λόγῳ καὶ ἡ τῶν ὑπὸ σελήνην εἰς ἄλληλα μεταβολὴ καὶ τὰ ἐνταῦθα φθείροντα καὶ φθειρόμενα ἀνέκλειπτον δεικνύντα τὴν κίνησιν. ἐπισημαίνομαι δὲ πρὸς τὸ ὑπὸ τοῦ Ἀλεξάνδρου ῥηθὲν ἐν τούτοις, ἐν οἷς φησιν "ὡς γινομένης μὲν τῆς φθορᾶς ὑπ' ἐναντίου ἢ ὑπὸ ὁμοίου, ὡς ἡ κατὰ μάρανσιν καὶ σβέσιν γινομένη." λέγει μὲν γὰρ ὡς ἔοικε τοῦτο ἐπὶ τῆς ἐλάττονος φλογὸς τῆς μαραινομένης καὶ σβεννυμένης ὑπὸ τῆς πλείονος· μαραίνεται δὲ καὶ σβέννυται οὐχ ὡς φλὸξ ὑπὸ φλογός, ἀλλ' ὡς ἐλάττων ὑπὸ πλείονος, ἅπερ πάλιν ἐναντία ἐστίν. ἐπιστῆσαι δὲ ἄξιον, ὅτι δείξας ἀγένητον τὴν κίνησιν ὁ Ἀριστοτέλης καὶ δυνάμενος ἐκ τοῦ ἀγενήτου δεῖξαι, ὅτι καὶ ἄφθαρτος, εἴπερ μηδεὶς μέχρι νῦν ἐκαρτέρησεν ἀγένητόν τι φθαρτὸν εἰπεῖν, οὐκ ἠξίωσεν ἐκ τούτου ποιήσασθαι τὴν ἀπόδειξιν, ὅτι μήπω μηδὲ ἔδειξεν, ὅτι ἀντιστρέφει ταῦτα ἀλλήλοις τὸ γενητὸν καὶ φθαρτὸν καὶ τὸ ἀγένητον καὶ ἄφθαρτον, ἅπερ ὕστερον ἀποδείκνυσιν ἐν τῷ πρώτῳ τῆς Περὶ οὐρανοῦ πραγματείας.

p. 252a3 Εἰ δὴ ταυτ' ἀδύνατα ἕως τοῦ ὁτὲ δὲ οὔ.

Ἀποδείξας, ὅτι ἀδύνατον γενητὴν ἢ φθαρτὴν εἶναι τὴν κίνησιν τὸ μὲν ἐκ τοῦ πάσης τῆς λαμβανομένης ὡς πρώτης προϋπάρχειν πάντως ἄλλην κίνησιν, τὸ δὲ ἐκ τοῦ πάσης τῆς ὡς ὑστέρας λαμβανομένης ἄλλην μεθυπάρχειν, δείξας δὲ ταῦτα καὶ ἐκ τῆς τοῦ χρόνου αἰδιότητος, ὃς κινήσει πάντως σύνεστιν, εἰκότως συμπεραινόμενος εἶπεν, ὅτι εἰ ταῦτα ἀδύνατα τὸ γενητήν τε καὶ φθαρτὴν εἶναι τὴν κίνησιν, τουτέστι τὸ ἀρχὴν ἢ τέλος ἔχειν, ὅπερ ταὐτὸν τῷ εἶναι πρώτην καὶ ὑστάτην, ἀνάγκη ἀΐδιον αὐτὴν εἶναι καὶ μὴ οὕτως ἔχειν ὡς ποτὲ μὲν εἶναι, ποτὲ δὲ μὴ εἶναι.

Ὁ δὴ Γραμματικὸς καὶ ἐν τούτοις αὐθαδιζόμενος· "εἰ δι' ὧν, φησίν, ἐπεχείρησεν ὁ φιλόσοφος ἀποδεῖξαι, ὅτι ἀγένητος ἡ κίνησις, διὰ τούτων καὶ ὅτι ἄφθαρτος κατασκευάζει, δι' ὧν ἄρα, φησί, καὶ ἡμεῖς ἐκείνους τοὺς λόγους διελυσάμεθα, δι' αὐτῶν καὶ τοὺς προκειμένους εὐθύνομεν". ῥητέον οὖν πρὸς αὐτὸν κατὰ τὴν διὰ τριῶν λεγομένην παρὰ τοῖς νεωτέροις ἀγωγήν. ὡς εἰ δι' ὧν λόγων οὗτος ἀνατρέπειν ἐπεχείρησε τὸ ἀγένητον εἶναι τὴν

1 γινομένης aM   4. 5 γίνηται sed corr. A[1]   5 γινόμενα aFM: γενόμενα A
10 φησιν] plenius p. 1175,13   16 μέχρι ~~ νῦν sic A (videtur olim lectum esse μέχρι τοῦ νῦν ut in F p. 1180,7. 10): μέχρι νῦν FM: μέσως νῦν a   19 ἅπερ] ὅπερ a
20 Περὶ οὐρανοῦ] A 12. 282a30   21 lemma om. a   δὴ] δὲ F   22 ἀποδείξας δὲ a
24 ὡς om., sed suppl. A[1]   32 κατασκευάζει aFM: κατασκευάσει A   35 ἐπεχείρησες a

κίνησιν, οὗτοι περικρουσθέντες σαθρὸν ἐφάνησαν παντοίως φθεγγόμενοι, καὶ 269v οἱ τὸ ἄφθαρτον εὐθύνοντες τὰ αὐτὰ πείσονται βασανισθέντες. ἐπειδὴ δὲ ὡς νικήσας τὸ πρῶτον πάλαισμα λοιπὸν ἐπ' ἀδείας καὶ κουφοτέροις ἐπιχειρήμασιν οὐκ ὀκνεῖ χρήσασθαι. φέρε καὶ ταῦτα παραθέντες ἐπισκεψώμεθα· "οἷς γὰρ ἐν κινήσει, φησί, τὸ εἶναι ἢ ἁπλῶς ὅσα σωστικὴν καὶ τελειωτικὴν τοῦ εἶναι ἔχει τὴν κίνησιν αὐτῶν τὴν κατὰ φύσιν, ταῦτα παυσάμενα τοῦ κινεῖσθαι καὶ τοῦ εἶναι παύεται. καρδία γοῦν καὶ ἀρτηρίαι καὶ πνεύμων ἅμα τῇ φθορᾷ τῆς κινήσεως συνεφθαρμένην ἔχουσι καὶ τοῦ κινεῖσθαι τὴν δύναμιν, μᾶλλον δὲ καὶ αὐτὸ τὸ εἶναι ταῦτα, ἅπερ καλεῖται, καὶ τῶν λοιπῶν δὲ τοῦ ζῴου μορίων ἕκαστον. καὶ τὸ πῦρ, φησίν, ἔστ' ἂν ᾖ κινούμενον, παυσάμενον τῆς κινήσεως καὶ τοῦ πῦρ εἶναι παύεται· οὐκ ἄρα ἀνάγκη, φησί, μετὰ πᾶσαν τὴν ὑποτεθεῖσαν φθορὰν τῆς ἐσχάτης κινήσεως ἄλλην ὑστέραν τῆς ἐσχάτης ὑπολείπεσθαι κίνησιν." ἆρα καὶ ἐνταῦθα παρακολουθεῖν οὗτος δόξει τοῖς εἰρημένοις; ὅτε ὁ Ἀριστοτέλης "οὐ γὰρ ἅμα παύεται, φησί, κινούμενον καὶ κινητὸν ὄν", τουτέστι δυνάμενον κινεῖσθαι οὐ τὴν αὐτὴν πάντως κίνησιν, ἀλλὰ τὴν ὁποιανοῦν. οὐ γὰρ τοῦτο προὔκειτο δεῖξαι, ὅτι αἴδιος ἡ τῶν ἐν γενέσει ἑκάστου κίνησις, ὧν οὐδὲ τὴν οὐσίαν αἴδιόν φησιν, ἀλλ' ὅτι ἀεί ἐστι καὶ ἐν τοῖς ὑπὸ σελήνην κίνησις καὶ οὐκ ἔστι τις ὑστέρα κίνησις, ἀλλὰ καὶ μετὰ ταύτην ἔστι τις, κἂν ἄλλην ἄλλη ἀεὶ διαδέχηται. οὗτος δὲ καρδίαν φησὶ καὶ πῦρ καὶ τὰ τοιαῦτα παυόμενα τοῦ κινεῖσθαι καὶ τοῦ εἶναι παύεσθαι, καὶ οὐκ ἐνενόησεν, ὅτι τοῦ μὲν εἶναι καρδία καὶ πῦρ παύεται καὶ τοῦ δύναμιν ἔχειν, καθ' ἣν κινήσεται τὴν αὐτὴν κίνησιν, οὐ μέντοι τοῦ κινητὰ εἶναι· ἡ γὰρ καρδία φθαρεῖσα δηλονότι εἰς τὰ στοιχεῖα, ἐξ ὧν συνετέθη, διαλύεται καὶ τὸ πῦρ εἰς ἀέρα μεταβάλλει· τὰ δὲ στοιχεῖα καὶ τὰ ἄλλα καὶ ὁ ἀὴρ ὅτι κινητά ἐστι, καὶ οὐ τοῦτο μόνον, ἀλλὰ καὶ κινούμενα, οὐδὲ οὗτος οἶμαι διαμφιβάλλει. καὶ ὅρα ὅπως καὶ προανελόντος τοῦ Ἀριστοτέλους τὴν τοιαύτην παράνοιαν δι' ὧν φησιν "οἷον καιόμενον καὶ καυστὸν ὄν" οὐκ ἴσχυσεν οὗτος παρακολουθῆσαι τῷ εἰρημένῳ, ἀλλ' ἐνόμισε λέγειν αὐτόν, ὅτι παυσαμένης τῆς κινήσεως αὐτὸ ἐκεῖνο μένει κινητὸν ὂν κατὰ τὴν αὐτὴν κίνησιν, καίτοι ἔδει κἂν ἀπὸ τῆς πρὸς τὴν γένεσιν παραβολῆς ἐπιστῆσαι. "καθάπερ γάρ, φησίν, ἐπὶ τοῦ γενέσθαι κίνησιν συνέβαινε προτέραν τινὰ εἶναι μεταβολὴν τῆς πρώτης, οὕτως ἐνταῦθα ὑστέραν τῆς τελευταίας. ὥσπερ οὖν ἐκεῖ τῆς πρώτης ὑποτιθεμένης προτέρα ἐδείκνυτο ἐκείνη, καθ' ἣν τὸ πρώτως κινηθὲν ἢ γενητὸν ὂν ἐγένετο ἢ αἴδιον ὂν μετέβαλεν εἰς τὸ δύνασθαι κινεῖσθαι, οὕτω καὶ ἐνταῦθα τῆς τελευταίας ὑποτεθείσης ἔστιν ἄλλη ὑστέρα, καθ' ἣν τὸ ὑπολειφθὲν κινηθήσεται, ἢ καθ' ἣν τὸ φθεῖραν φθαρήσεται". ἀλλ' οὔτε ἐκείνοις οὔτε τούτοις ὁ Γραμματικὸς φαίνεται παρακολουθήσας.

Ἀλλ' ἴδωμεν τὸ μετὰ τοῦτο ἔτι σοφώτερον αὐτοῦ δοκοῦν ἐπιχείρημα·

---

7 ἀρτηρίαι A: ἀρτηρία aFM   14 δόξη a   15 φησί] p. 251b31   18 καὶ οὐκ — κίνησις (19) om. A[1]F sed in mrg. suppl. A[1]   19 ἔστι τις AM: ἔστιν aF   21 ἐνόησεν aM   28 φησιν] Θ 1. p. 251b32   καιόμενον] κινούμενον a   39 ἴδομεν A: corr. A[1]

"ἀλλ' οὐδὲ εἰ ἀληθές, φησί, τὸ μετὰ τὸ παύσασθαι τῆς κινήσεως ὑπομένειν τι τὴν τοῦ κινεῖσθαι δύναμιν ἔχον, οὐδὲ οὕτω καλῶς τὸ ἑξῆς ὁ φιλόσοφος συλλογίζεται. εἰ γὰρ μὴ πάντα διὰ κινήσεως γίνεται τὰ | γινόμενα, ἀλλ' ἔστιν ἀθρόα γένεσις κατὰ Ἀριστοτέλη χωρὶς κινήσεως καὶ χρονικῆς παρατάσεως, ἔστι καὶ φθορὰ τοιαύτη, ὡς ἡ τῶν τελείων εἰδῶν ἐν τοῖς ὑποκειμένοις παρουσία τε καὶ ἀναχώρησις καὶ ὡς τὰ σημεῖα γίνεται ἐν τῇ ἑνώσει καὶ ὡς αἱ ἁφαὶ καὶ ἀστραπαὶ καὶ ἡ τῆς ὀπτικῆς αἰσθήσεως ἀντίληψις. οὐ πᾶν ἄρα τὸ φθειρόμενον διὰ κινήσεως φθείρεται". ὥστε φαίη ἂν (αὐτὸς γὰρ ἀσυμπέραντον, ὡς ἐμοὶ δοκεῖ, καταλέλοιπε τὸν λόγον), ὅτι κἂν φθείρηται τὸ φθεῖρον, οὐ πάντως διὰ κινήσεως φθείρεται. "καὶ εἰ ὁ θεός, φησίν, ὁ δημιουργὸς ἄνευ χρονικῆς παρατάσεως παράγει τὸν οὐρανὸν καὶ τὸν κόσμον ἀμέσως ὑπ' αὐτοῦ παραγόμενα, καὶ ὅτε φθεῖραι τὸν κόσμον θελήσοι, ἄχρονος, φησίν, ἔσται αὐτοῦ καὶ ἡ φθορά". ταῦτα μὲν οὖν εἶπεν οὗτος βουλόμενος μὴ πᾶν τὸ φθειρόμενον διὰ κινήσεως φθείρεσθαι. ἔδει δὲ καὶ τῶν ἐνταῦθα λεγομένων ὑπὸ τοῦ Ἀριστοτέλους ἀκούσαντα, ἐν οἷς φησι "καὶ γὰρ ἡ φθορὰ μεταβολή τίς ἐστι", καὶ τῶν ἐν τῷ πέμπτῳ τῆσδε τῆς πραγματείας, ἐν οἷς φησι· "πᾶσα μεταβολὴ ἔκ τινος εἴς τι· δηλοῖ δὲ καὶ τοὔνομα (μετ' ἄλλο γάρ τι καὶ τὸ μὲν πρότερον δηλοῖ, τὸ δὲ ὕστερον)" καὶ ὅτι ἡ γένεσις καὶ φθορὰ μεταβολαὶ κατ' οὐσίαν εἰσί, τούτων οὖν ἀκούσαντα ἐχρῆν ἐννοεῖν, ὅτι ὅταν ὁ Ἀριστοτέλης ἀθρόαν τινὰ λέγῃ γένεσιν ἢ φθορὰν ἢ ἀλλοίωσιν, οὐχ οὕτω λέγει ὡς ἄνευ μεταβολῆς γινομένην καὶ χρόνου (ἄλλο γὰρ μετ' ἄλλο καὶ ἐν ταύταις, καὶ πρότερον καὶ ὕστερον καὶ παράτασις ἔνεστι καὶ ἐκ τοῦ μὴ ὄντος εἰς τὸ ὄν, καὶ ἐκ τοῦ ὄντος εἰς τὸ μὴ ὂν μετάβασις), ἀλλὰ συνῃρημένη ἐν τούτοις ἡ παράτασις καὶ ἡ μεταβολὴ καὶ ὁ χρόνος. διὸ καὶ τὸ ἀθρόον αὐτοῖς προσεῖναι δοκεῖ οὐ κατὰ τὴν ὅλην μεταβολὴν ἐν τούτοις θεωρούμενον, ἀλλὰ κατὰ τὸ τέλος αὐτῆς. τίς γὰρ ἂν τὴν τῆς οἰκίας οἰκοδόμησιν ἄχρονον λέγοι; ἀλλὰ τὸ τέλος τοῦ εἴδους, οὐχὶ τὸ εἶδος ἁπλῶς, ἡ τῆς ἐσχάτης κεραμίδος ἐπίθεσις παρέχεται, ὥσπερ καὶ τὴν ἀρχὴν τῆς φθορᾶς ἡ ἀφαίρεσις αὐτῆς· καὶ οὕτω τὸ εἶδος ἀχρόνως παραγίνεσθαι καὶ ἀπογίνεσθαι λέγεται· καὶ ἡ τῆς γραμμῆς δὲ διαίρεσις καὶ ἕνωσις καὶ τὰ ἄλλα τὰ παρατεθέντα οὐκ ἂν γένοιτο μὴ πρότερον κινηθέντων τινῶν τινα κίνησιν, ἧς ἐν τῷ πέρατι ταῦτα ὑφίσταται. καὶ εἴ τις εἰς τὰ ἐκφανῆ πέρατα ἀποβλέπων ἄχρονα νομίζοι, καὶ τὰ ζῷα ἂν ἀχρόνως γίνεσθαι λέγοι καὶ τὰ φυτὰ τῷ τέλει τὴν κίνησιν χαρακτηρίζων· καίτοι ἄλλο τὸ γίνεσθαί ἐστι καὶ ἄλλο τὸ γεγονέναι. καὶ ἐν τῷ γίνεσθαι μάλιστα ἡ γένεσις θεωρεῖται, ἀλλ' οὐκ ἐν τῷ γεγονέναι, καὶ ἐν τῷ κινεῖσθαι ἡ κίνησις, ἀλλ' οὐκ ἐν τῷ κεκινῆσθαι. εἰ δὲ ἔν τισι συνῄρηται μᾶλλον ἡ τῆς γενέσεως καὶ ἀλλοιώσεως παράτασις ὡς ἐπὶ τῆς ἀστραπῆς καὶ τῆς ἁφῆς καὶ τῆς τοῦ γάλακτος πήξεως λέγεται

269v at line 1; 270r at line 4.

8 ἀντίληψις, ψ in ras. M: ἀντίλησις aAF   10 φθείρεται A   12 φθεῖρ-αι A
16 φησι] Θ 1. 252a2   17 πέμπτῳ] E 1. 225a1   μεταβολή ἐστιν Aristoteles
27 οἰκείας a   34 νομίζει aM   37 κινῆσθαι A, sed corr. A[1]

καὶ τοῦ ὕδατος, ἐφ' ὧν ἀθρόα λέγεται ἡ μεταβολή, οὐ κατὰ τὸ ἄχρονον 270r λέγεται τὸ ἀθρόον, ἀλλὰ κατὰ τὸ καθ' ὅλον αὐτὴν γίνεσθαι καὶ μὴ κατὰ μέρος. ὅλως δὲ οὐ δεῖ νομίζειν ἄνευ τοῦ γίνεσθαι γεγονέναι· καίτοι καὶ τὸ γεγονέναι, εἰ μὴ ὄνομα μόνον ἐστὶν ἄσημον, τὸ διὰ γενέσεως ὑποστῆναι δηλοῖ καὶ τὸ ἐφθάρθαι τὸ διὰ φθορᾶς ὁδεῦσαι.

Μήποτε δὲ οὗτος τὸ μὲν διὰ γενέσεως καὶ φθορᾶς δίδωσι, τὸ δὲ διὰ κινήσεως οὐ συγχωρεῖ μὴ ἐννοῶν, ὅτι τὴν κίνησιν αἴδιον ὁ Ἀριστοτέλης φησὶν ἐν τούτοις τὴν κοινῶς καὶ τῆς γενέσεως καὶ τῆς φθορᾶς κατηγορουμένην καὶ εἰς ταὐτὸν ἰοῦσαν τῇ μεταβολῇ. διὸ καὶ οὕτως εἶπεν "καὶ γὰρ ἡ φθορὰ μεταβολή τίς ἐστι" καὶ πρὸ τούτου "καθάπερ γὰρ ἐπὶ τοῦ γενέσθαι κίνησιν συνέβαινε προτέραν τινὰ εἶναι μεταβολὴν τῆς πρώτης, οὕτως ἐνταῦθα ὑστέραν τῆς τελευταίας", ἀδιαφόρως χρώμενος τῷ τῆς κινήσεως καὶ τῆς μεταβολῆς ὀνόματι, μᾶλλον δὲ ἐνδεικνύμενος, ὅτι κἂν ἄλλο τι κινήσεως εἶδος ᾖ τὸ πρῶτον ἢ ὕστερον ὑποτιθέμενον, ἄλλο δὲ μεταβολῆς ὁποιονοῦν εἶδος τὸ πρὸ τῆς πρώτης καὶ μετὰ τὴν ὑστέραν, καὶ οὕτως αἴδιος ἡ κίνησις, κἂν ἐν ἄλλῳ καὶ ἄλλῳ εἴδει ὑφεστήκῃ. εἰ δὲ ὁμολογεῖ τὸν δημιουργὸν οὗτος ἀχρόνως παράγειν τὸν οὐρανὸν καὶ τὸν κόσμον, πῶς πρότερον μὴ παράγοντα ὕστερον παράγειν φησὶ καὶ παραγαγόντα μετὰ τοῦτο παύσασθαι τοῦ παράγειν. οὐ γὰρ νομίζει νῦν παράγειν αὐτὸν ἤδη παραγαγόντα καὶ ἔτι μετὰ τοσάδε ἔτη φθείρειν αὐτόν. πῶς οὖν ἀχρόνως παράγει καὶ φθείρει τὸν κόσμον κατὰ τὴν τοῦ χρόνου παράτασιν εἰς αὐτὸν ἐνεργῶν; εἴπερ ποτὲ μὲν παράγει, ποτὲ δὲ φθείρει, καὶ παράγει τὰ μὲν πρότερον, τὰ δὲ ὕστερον, ὡς οὗτος ὁμολογεῖ, καὶ ποτὲ μὲν τάδε, ποτὲ δὲ ἐκεῖνα, ὥστε ἐν ἓξ ἡμέραις ποιήσαντα τὸν κόσμον ἄλλο τι κατ' ἄλλην τῶν ἡμερῶν ἀπεργάσασθαι. ἕως γὰρ ἂν χρονικὴν ταῦτα καὶ οὐκ ἄλλην σημασίαν ἐμφαίνῃ, οὐ δυνατὸν τὸν κατὰ ταῦτα ἐνεργοῦντα μὴ χρονικῶς ἐνεργεῖν. ἀλλ' εἴπερ ἀχρόνως παράγει (τοῦτο γὰρ ἀληθές), ἀεὶ παράγει καὶ οὐ ποτὲ μὲν ποτὲ δὲ οὔ· ταῦτα γὰρ χρονικά. οὗτος δὲ οὐκ ἐφιστάνει τὰ ἀσύνακτα συνάγων τὸ ἄχρονον καὶ τὸ ποτὲ μὲν ποτὲ δὲ οὔ. καίτοι καὶ τοῦτο μόνον αὔταρκες ἦν τὴν αἰδιότητα τοῦ κόσμου δεικνύναι, ὅπερ οὗτος ὁμολογεῖ, τὸ τὸν θεὸν ἀμέσως αὐτὸν παράγοντα καὶ μὴ διὰ μέσου τινὸς ἀχρόνως παράγειν. εἰ γὰρ ἀχρόνως αὐτὸν παράγει, οὐ ποτὲ μὲν παράγει, ποτὲ δὲ οὔ· εἰ δὲ τοῦτο, δῆλον ὅτι ἀεὶ παράγει. ὁ δὲ ὡς ἤδη δεδομένον αὐτῷ τὸ ποτὲ μὲν ⟨ποτὲ δὲ οὔ⟩ (ταυτὸν δὲ εἰπεῖν ἐν μέρει χρόνου) ἀχρόνως εἶναι παράγειν τὸν θεόν, "καὶ ὅτε, φησί, φθεῖραι τὸν κόσμον θελήσει, ἀχρόνως αὐτὸν φθείρει". εἰ οὖν καὶ τὸ 'ὅτε' χρόνον σημαίνει, πάλιν ἂν εἴη λέγων, ὅτι ἐν μέρει χρόνου ἀχρόνως αὐτὸν φθείρει, καὶ † τό, εἰ ἐν μέρει χρόνου ποιεῖ, ἀνάγκη τὰ μὲν πρότερα ποιεῖν, τὰ δὲ ὕστερα, καὶ τὰ μὲν ἐν ἄλλῳ, τὰ δὲ ἐν ἄλλῳ χρόνῳ. πῶς γὰρ δυνατὸν

1 λέγεται] γίνεται a 7 κίνησις a 9 εἶπεν] cf. p. 1173,16 10 πρὸ τούτου] p. 251b29 11 εἶναί τινα Arist. vulg., sed cum Simpl. consentiunt FHIK
31 ὁμολεῖ A, sed corr. A[1] 34 ποτὲ μὲν AFM: ποτὲ a ποτὲ δὲ οὔ addidi (scil. παράγειν) cf. v. 29 35 εἶναι] τὸν κόσμον F 36 φθείρει aA: φθείρειν F: φθερεῖ M 38 τὸ] fortasse ὅτι πρότερον et ὕστερον F

πᾶσιν ἅμα τοῖς τοῦ ζῳδιακοῦ τόποις ἐνυπάρχοντας ποιῆσαι τοὺς πλανω- 270r
μένους ἀστέρας; ἢ πόθεν ἀρξάμενον ἕκαστον τῆς κινήσεως ἐποίησεν; ἢ
ποίαν | θέσιν ἔχοντα τὸν οὐρανόν; εἰ δὲ παρ' ἡμῖν ἔαρ πρῶτον ποιήσας 270v
ἐπαύσατο τῆς ποιήσεως ἐν ἓξ ἡμέραις ἢ ὁσαισοῦν ποιήσας, δῆλον ὅτι θέρους καὶ χειμῶνος κατ' αὐτοὺς οὐκ ἔσται δημιουργός. τούτων δὲ καὶ τῶν ἄλλων τῶν τοιούτων ἀποριῶν αἴτιον τὸ τὸν θεὸν ὁμοίως τοῖς ἀνθρώποις ἐνεργεῖν νομίζειν καὶ μέχρι ὀνόματος μόνον τὸ ἄχρονον διδόντας χρονικὰς ἄντικρυς αὐτοῦ τὰς ἐνεργείας ὑποτίθεσθαι, ποτὲ μὲν ποιεῖν ποτὲ δὲ μὴ ποιεῖν καὶ ποτὲ μὲν φθείρειν ποτὲ δὲ μὴ λέγοντας, δέον ἀχρόνως ποιεῖν αὐτὸν λέγοντας συνορᾶν, ὅτι ἀεὶ ποιεῖν ἀνάγκη.

Εἶτα ἐφεξῆς συμπεφυρμένως, ὡς οἶμαι, καὶ πρὸς τὸν Ἀριστοτέλην ἀντιλέγων εἰπόντα "καὶ τὸ φθαρτικὸν δὴ δεήσει φθαρῆναι, ὅταν φθείρῃ", καὶ πρὸς τὸν Ἀλέξανδρον εἰπόντα "ἔλαβεν δέ, ὅτι τὸ φθαρτικόν τινος καὶ αὐτὸ φθαρτόν, ἴσως ὡς γινομένης τῆς φθορᾶς ἢ ὑπ' ἐναντίου ἢ ὑπὸ ὁμοίου", καὶ ὅτι τὸ φθεῖρον, εἰ μὲν ἀίδιον μένοι, πάλιν κινηθήσεται, εἰ δὲ φθείροιτο διὰ κινήσεως, φθαρήσεται· πρὸς ταῦτα οὖν ἀντιλέγων ἐν τῷ τετάρτῳ λόγῳ δεδειχέναι φησίν, ὅτι οὐ πάντως ἐκ τοῦ ἐναντίου τὰ γινόμενα γίνεται οὐδὲ εἰς τὸ ἐναντίον αὐτοῖς μεθίσταται τὰ φθειρόμενα οὐδὲ ὑπὸ τοῦ ἐναντίου τὴν φθορὰν ὑπομένει, ἐπεὶ μηδὲ παντὶ γινομένῳ καὶ φθειρομένῳ ἔστι τι ἐναντίον· ἀλλ' ἔστι τινὰ τῶν φθειρομένων οὐκ ἔξω τὸ τῆς φθορᾶς αἴτιον ἔχοντα, ἀλλὰ διὰ τὸ μεμετρημένον τῆς φυσικῆς αὐτῶν δυνάμεως τῷ χρόνῳ κατὰ μέρος ἀπορρεῖ κάμνοντα, εἰ καὶ μηδὲν ἦν αὐτὰ τὸ λυμαινόμενον ἔξωθεν. "οὐκ ἄρα, φησίν, ἐπὶ πάντων ἔδει τῶν φθειρομένων ζητεῖν, εἰ τὸ τῆς φθορᾶς αἴτιον ὑπομένει μετὰ τὸ φθεῖραι τὴν δύναμιν ἔχον τοῦ φθείρειν, καὶ εἴτε ἀίδιον τοῦτό ἐστιν εἴτε φθαρτόν, καὶ οὕτως εἰς τὸ ἄπειρον τῷ σωρίτῃ λόγῳ ἀπάγει τὸ ἄτοπον". πρὸς δὴ ταῦτα ὅτι μὲν τὰ γινόμενα (ταῦτα δέ ἐστι κατὰ τὸν Ἀριστοτέλην, ὡς πολλάκις δέδεικται, ἃ πρότερον μὴ ὄντα ὕστερον ἔστιν), ὅτι οὖν ταῦτα ἐξ ὄντων γίνεται ἢ ἐξ ἐναντίων ἢ ἐκ τῶν οἰκείων στερήσεων καὶ φθείρεται ἢ εἰς ἐναντία ἢ εἰς στέρησιν, πάλιν δὲ εἰς ὄντα, δέδεικται μὲν προηγουμένως ἐν τοῖς εἰς τὸ πρῶτον τῆς Φυσικῆς ἀκροάσεως εἰρημένοις, δέδεικται δὲ καὶ ἐν οἷς τὰ τολμηρῶς ὑπὸ τούτου ῥηθέντα πρὸς τὰ πρῶτα τῆς Περὶ οὐρανοῦ βασανίζειν ἐπειράθην τὸ τέταρτον αὐτοῦ βιβλίον, οὗ νῦν ἐμνημόνευσε, περικρούων. εἴρηται δὲ περὶ τούτων καὶ πρὸ ὀλίγου τὰ σύμμετρα, εἰ δὲ χρὴ καὶ νῦν ἅψασθαι τοῦ λόγου· εἰ μὴ πρότερον ὄντα ὕστερον ἔστιν, ἀδύνατον ἐκ μὴ ὄντων γίνεσθαι. τὰ μὲν γὰρ ἐξ ὄντων γινόμενα κατὰ τὸν εἱρμὸν τῶν τε προηγησαμένων καὶ τῶν ἑπομένων ἀναφαίνεται. τὰ γὰρ

6 τὸ (ante τὸν) om. aF 9 αὐτὸν ποιεῖν aF 11 συμπεφυρμένος A 12 φθαρτικὸν] cf. ad p. 1170,26 δὴ sic libri h. l. φθείρῃ aAM ut Arist. K [φθειρῇ Ea]: φθείρηται F ut Arist. vulg.: φθαρῇ Arist. E1 et Barb. I 136 13 εἰπόντα] cf. p. 1171,10 26 σωρίτῃ A: σωρείτῃ aF2M; similiter p. 1176,36 sqq. 33 τέταρτον] huius nisi fallor illic non meminit Simplicius. sed cf. ad f. 313r5 34 πρὸ ὀλίγου] cf. p. 1140,20 sqq. 35 post λόγου intercidisse velut λέγω vix opus sumere εἰ μὴ aAFM: ἃ μὴ A2

Τρωικά, εἰ τύχοι, τότε καὶ οὐκ ἄλλοτε δυνατὸν ἦν γενέσθαι διὰ τὸν εἱρμὸν 270v τῶν τε προηγουμένων καὶ τῶν συνιστάντων ἐκεῖνα τὰ πράγματα καὶ τῶν ἑπομένων αὐτοῖς, τὰ δὲ ἐκ τοῦ μὴ ὄντος ὑφιστάμενα, τί μᾶλλον ἐν τῷδε ἢ ἐν τῷδε τῷ χρόνῳ γένοιτο ἄν; ἐῶ λέγειν, ὅτι σαφῶς αἱ γενέσεις καὶ αἱ φθοραὶ μεταβολαί τινές εἰσιν ἄλλου μετ' ἄλλο τὴν ὑπόστασιν ἴσχοντος. εἰ οὖν τὸ γινόμενον ἔκ τινος γίνεται, ἢ ἐξ ὁμοίου γίνεται ἢ ἐξ ἐναντίου ἤτοι τῆς οἰκείας στερήσεως. ἀλλὰ τὸ ἐξ ὁμοίου καὶ οὗτος ἀποδοκιμάζων φαίνεται. ἢ οὖν ἐξ ἐναντίου ἢ ἐκ τῆς στερήσεως διὰ τὸ μὴ εἶναι τῇ οὐσίᾳ ἐναντίον. ὥστε ἐφ' ὧν οὐκ ἔστιν ἐναντίον, ἐκ τῆς στερήσεως ἡ γένεσις, καίτοι καὶ ἐπὶ τούτων τῷ ἐπιβλέποντι κατὰ τὴν τῶν ἐναντίων εἰς ἄλληλα μεταβολὴν αἱ γενέσεις ἐπιτελοῦνται καὶ αἱ φθοραί· ὅταν γὰρ ἐξ ἄρτου (ὃς οὐκ ἔστι σάρξ, ἐπιτηδείως δὲ ἔχει πρὸς σάρκα) γίνηται σάρξ, κατὰ τὴν τῶν ἐναντίων ποιοτήτων εἰς ἀλλήλας δρᾶσίν τε καὶ πεῖσιν ἡ μεταβολὴ γίνεται. 'ἀλλ' οὐκ ἀνάγκη, φησίν, ἔξωθεν εἶναι τὸ τῆς φθορᾶς αἴτιον, ἀλλ' ἀρκεῖ ποτε τὸ μεμετρημένον τῆς τῶν φθειρομένων δυνάμεως πρὸς τὸ ἀπορρεῖν, κἂν μηδὲν ᾖ τὸ λυμαινόμενον.' πάλιν οὖν ὁ αὐτὸς ἥξει λόγος, ὃν ἀγνοήσας οὗτος πολλὰ λέγειν καὶ ἀκούειν ἠνάγκασται. καὶ γὰρ εἰ μὲν εἰς τὸ μηδαμῇ μηδαμῶς ὂν ἐγίνετο ἡ ἀπόρροια, τάχα ἂν ἀπέρρει καὶ μηδενὸς ἐνοχλοῦντος τὸ ὑποκείμενον. εἰ δὲ εἰς θερμὸν ἐκ ψυχροῦ μεταβάλλειν ἀνάγκη, δῆλον ὅτι οὐχ ὑφ' ἑαυτοῦ μεταβάλλοι ἂν εἰς τοὐναντίον, ἀλλ' ὑπὸ τοῦ ἐνεργείᾳ θερμοῦ τὸ τέως μὲν ψυχρόν, δυνάμει δὲ θερμόν, μεταβάλλεται. πῶς δὲ καὶ δυνατὸν τὰ ἐν γενέσει πάντα ἐξ ἐναντίων ποιοτήτων συνεστῶτα καὶ πλησιάζοντα μὴ δρᾶν εἰς ἄλληλα καὶ πάσχειν ὑπ' ἀλλήλων, ἀλλ' ἀνενοχλήτως τὴν δύναμιν ἀπορρεῖν; ἐγὼ μὲν οὖν οἶμαι συντρέχειν τὰ μέτρα τῆς δυνάμεως πρὸς τὴν δρᾶσιν καὶ τὴν πεῖσιν τῶν ἐναντίων ποιοτήτων. τοιγαροῦν τὸ αὐτὸ τοιᾶσδε μὲν τυχὸν ὁμιλίας θᾶττον φθείρεται, τοιᾶσδε δὲ ἧττον. πρὸς δὲ τὸν τούτου λόγον εἴποιμι ἄν, ὅτι εἰ μὴ τὸ δραστικὸν τοῦτο καὶ παθητικὸν ἦν τῶν ἐν γενέσει ποιοτήτων τὸ φθεῖρόν τε καὶ φθειρόμενον, ἀλλ' ἦσαν τελεσιουργῶς μόνον καὶ ζωτικῶς μεταδιδοῦσαί τε καὶ μεταλαμβάνουσαι ὡς ἐν τοῖς οὐρανίοις, οὐκ ἂν ἦν αὐτῶν ἡ δύναμις τῆς οὐσίας ἀπορρέουσα οὐδὲ μέρει χρόνου μεμετρημένη. καλῶς οὖν ἔξω τοῦ φθειρομένου τὸ φθεῖρον ὑπέθετο καὶ ὁ ἐξηγητής, καὶ εἴτε ἀίδιον εἴτε φθαρτὸν εἴη τοῦτο, συνελογίσατο, ὅτι ἔσται κίνησις μετὰ τὴν ὑστέραν ὑποτιθεμένην. ἀλλ' εἰ χρὴ καὶ τούτῳ ἐφιστάνειν διὰ τοὺς ἀνεξετάστως τῷ πλήθει τῶν τούτου λόγων ἠπατημένους, δοκεῖ μοι νομίζειν οὗτος τὸν σωρίτην λόγον εἰς τὸ ἄπειρον ἁπλῶς ἀπάγειν καὶ ἀρκεῖν οἶμαι τὸ δειχθῆναι τοῦτον μηδὲ τὴν τούτων διάκρισιν ἐπιστάμενον. ἡ μὲν γὰρ εἰς τὸ ἄπειρον ἀπαγωγὴ ἀποδεικτικὴ οὖσα οὐδαμοῦ στάσιν ἔχει τῆς προβάσεως, ὡς εἴ τις λέγοι πᾶν τὸ κινοῦν καὶ αὐτὸ κινεῖσθαι καὶ πᾶν τὸ

---

4 ἢ ἐν τῷδε post χρόνῳ M: om. a 13 ἄλληλα aFM 14 φησίν] cf. p. 1175,20 24 ἀλλ' om. a 31 χρόνου μετρημένη A, sed corr. A[1] 36 οὗτος aA[2]M: οὕτως A[1]F

κινούμενον ὑπό τινος ἔξωθεν κινεῖσθαι· τούτων γὰρ τεθέντων ἀνάγκη ἐπ' 270v ἄπειρον ἰέναι κινοῦν πρὸ | κινοῦντος τιθέντα. ὁ μέντοι σωρίτης σοφιστικός 271r ἐστι λόγος ἐκ τῆς παρὰ μικρόν, ὥς φασιν, ἐρωτήσεως ἀπάγων κατὰ τὴν ἔκλυσιν τῶν φαντασιῶν ἐπ' ἄδηλον ἢ ψεῦδος ἐκφανές. ἐρωτῶσι γὰρ πότερον ἡ πρώτη ῥανὶς ἔδρασέ τι εἰς τὴν πέτραν ἢ οὔ· εἰ μὲν γὰρ ἔδρασε, πῶς οὐχ ὁρᾶται τὸ πάθος; εἰ δὲ μή, οὔτε ἡ δευτέρα οὔτε ἡ ἐσχάτη· πῶς οὖν ἡ κοιλότης ἐγένετο τῆς πέτρας; ὁρᾷς, ὅτι οὗτος οὐκ εἰς τὸ ἄπειρον ἀπάγει. πῶς οὖν τῷ σωρίτῃ φησὶν εἰς τὸ ἄπειρον ἀπάγειν; ἀλλὰ ταῦτα μὲν τοῖς ⟨τὴν⟩ ἕξιν τἀνδρὸς κρίνειν βουλομένοις γεγράφθω. τί γὰρ ὅλως νῦν ἐδεῖτο τοῦ σωρίτου λόγου, εἰ μὴ πρὸς ὀνομάτων ἐπίδειξιν. εἰπόντος δὲ τοῦ Ἀλεξάνδρου, ὅτι τὰ φθειρόμενα κινουμένων τινῶν φθείρεται, τῶν φθειρόντων δηλονότι (οὕτω γὰρ καὶ ὁ Ἀριστοτέλης εἶπεν), καὶ εἰ μὲν ἄφθαρτα ταῦτα, πάλιν κινηθήσεται, εἰ δὲ φθαρτά, ἔσται καὶ οὕτω πάλιν ὑστέρα τις τῆς τελευταίας κινήσεως ἡ κατὰ τὴν τούτων γινομένη φθοράν, οὗτος μὴ νοήσας οὐ τὰ φθείροντα, ἀλλὰ τὰ φθειρόμενα νομίζων λέγεσθαι νῦν ὑπὸ τοῦ Ἀλεξάνδρου κινούμενα, "οἷον φέρε, φησί, τὰ στοιχεῖα καὶ αὐτὰ φθαρτὰ ὄντα πάλιν ἄλλων κινουμένων καὶ αὐτὰ φθείρεται, τῆς ὕλης φέρε καὶ τοῦ εἴδους, ἡ δὲ ὕλη οὐκέτι συμφθειρομένη τοῖς πράγμασι μένει τὴν δύναμιν ἔχουσα τοῦ κινεῖσθαι." οὕτως οὖν οὗτος παρανοήσας καὶ μήτε τοῦ Ἀριστοτέλους ἀκούσας λέγοντος "καὶ τὸ φθαρτικὸν δὴ δεήσει φθαρῆναι, ὅταν φθείρῃ, καὶ τὸ τούτου φθαρτικὸν πάλιν ὕστερον," λῦσαι ταύτην φησὶ πολλαχοῦ τὴν ἀπορίαν. "κἂν γὰρ ἡ φύσις, φησί, μὴ ποιῇ τὴν πρώτην ὕλην, ἀλλ' ὁ θεὸς ποιεῖ αὐτὴν οὐκ ἐξ ὕλης, ὥστε καὶ φθείρει αὐτήν, ὅταν θελήσῃ εἰς τὸ μὴ ὄν, ἐξ οὗ γέγονεν, ὥσπερ, φησί, καὶ τὸ εἶδος οὐκ εἰς ἄλλο εἶδος μεθίσταται, ἀλλ' εἰς τὸ πάντῃ μὴ ὂν ἐξ οὗ καὶ γέγονεν ἀνατρέχει". δέδεικται δὲ πολλάκις, ὡς οἶμαι, ὅτι τὰ μὲν ἐξ οὐκ ὄντων ὑπὸ τοῦ δημιουργοῦ παραγόμενα οὐκ ἔστι γενητὰ κατὰ τοῦτο τοῦ γενητοῦ τὸ σημαινόμενον, καθ' ὃ τὸ πρότερον μὴ ὂν ὕστερον ἔστιν, ἀλλὰ αἴδιον ἔχει τὴν ὑπόστασιν· οὐ γάρ ἐστι τὰ ἐξ οὐκ ὄντων παραγόμενα διὰ τί τότε, ἀλλὰ μὴ ἄλλοτε, παρῆλθεν εἰς τὰ ὄντα, ὥσπερ τὰ ἐξ ὄντων γινόμενα εὐσύνοπτον ἔχει τὴν αἰτίαν τοῦ τότε γενέσθαι διὰ τὸν εἱρμόν, ὡς εἶπον, τῶν τε προηγησαμένων καὶ τῶν ἑπομένων. ταῦτα μὲν οὖν αἴδια ἐξ ἀνάγκης ἐστί, τὰ μέντοι γενητὰ κατὰ τὸν εἰρημένον τρόπον ἐξ ὄντων τε τὴν γένεσιν ἔχει καὶ εἰς ὄντα τὴν φθορὰν μεταβολῆς οὔσης τῆς γενέσεως καὶ τῆς φθορᾶς. καὶ ποῖον γὰρ εἶδος οὐκ ἀπὸ τοῦ δυνάμει πρότερον ὄντος εἰς τὸ ἐνεργείᾳ μετέβαλε καὶ ἀπὸ τοῦ ἐνεργείᾳ εἰς τὴν ἑαυτοῦ στέρησιν, ἀλλ' εἰς τὸ πάντῃ μὴ ὄν, ὡς οὗτός φησιν, ἀνατρέχει;

Ταῦτα εἰπὼν ἐπαγγέλλεται δείξειν, ὅτι οὐκ εἰς ἀνυπαρξίαν παντελῆ, ἀλλ' εἰς ἄλλο τι κρεῖττον καὶ θειότερον ἡ τοῦ κόσμου μεταβολὴ γίνεται.

9 τὴν ἕξιν τἀνδρὸς scripsi (cf. f. 314r2 et p. 1143,2): ἕξιν ἀνδρὸς libri 14 γινομένην A ante ras., sed corr. A[1] 20 λέγοντος] p. 252a1 cf. ad p. 1175,12 23 ποιεῖ (post θεὸς) AFM: ποιῇ a 24 φθείρει F: φθείρηι A: φθειρεῖ M: φθείροι ἂν a. cf. p. 1174,21. 36 32 εἶπον] p. 1175,37 35 καὶ (ante τῆς) om. A: suppl. A[1] καὶ (ante ποῖον) otiosum 38 δεῖξιν a

καὶ θαυμαστόν, ὅτι τὴν μὲν φθορὰν τοῦ κόσμου μεταβολὴν εἰς ὄν τι καὶ 271r
θειότερον οἴεται, τὴν δὲ γένεσιν οὐκ ἐξ ὄντος ἔχειν φησίν· ἐνδείκνυται δέ, ὅπερ ἐν τοῖς ἑξῆς βιβλίοις πραγματεύεται, ὅτι ὁ κόσμος οὗτος εἰς ἄλλον τινὰ κόσμον μεταβάλλει θειότερον, οὐκ ἐφιστάνων ὅτι τοῦτο οὐκ ἔστι φθορὰ τοῦ κόσμου, ἀλλὰ τελείωσις. συμπεραινόμενος δὲ τὰ πρὸς τοὺς ἀγένητον καὶ ἄφθαρτον τὴν κίνησιν δεικνύντας λόγους ἐπιχειρήματα, ἱκανῶς αὐτοὺς ἀπελεγχθῆναί φησιν ἐκ τῶν οὕτω σαθρῶν αὐτοῦ τερετισμάτων. καὶ ὡς ἐκείνους διελέγξας τολμᾷ καὶ αὐτὸς καθ' αὑτὸν ἀποδεικνύναι, ὅτι ἀδύνατον ἀγένητον εἶναι τὴν κίνησιν. ἀξιώματα δὲ πρὸς τὴν ἀπόδειξιν προλαμβάνει τρία, ἓν μέν, ὡς εἴ τι τῶν γινομένων ἀναγκαίως δεῖται προϋπάρχοντός τινος, ἵνα γένηται, οἷον ναῦς ξύλων, οὐκ ἂν γένοιτο μὴ προγενομένων ἐκείνων· δεύτερον ὅτι ἀριθμὸν ἄπειρον ὑποστῆναι ἐνεργείᾳ ἀδύνατον ἢ διεξελθεῖν τινα ἀριθμοῦντα τὸν ἄπειρον, καὶ ὅτι μεῖζον εἶναι τοῦ ἀπείρου ἢ αὐξηθῆναι τὸ ἄπειρον ἀδύνατον· τρίτον ὡς, εἴ τινος εἰς γένεσιν ἄπειρα δέοι προϋποστῆναι ἓν ἐξ ἑνὸς γινόμενον, τοῦτο ἀδύνατον γενέσθαι. "ἐκ τούτου γάρ, φησί, καὶ Ἀριστοτέλης ἐν τῇ Περὶ γενέσεως ἔδειξεν, ὅτι ἀδύνατον ἄπειρα εἶναι καὶ κατ' ἀριθμὸν τὰ τῶν σωμάτων στοιχεῖα, εἴπερ ἐξ ἀλλήλων αὐτοῖς ἡ γένεσις· τὸ γὰρ ἄπειρον ἀδιεξίτητον, ὥστε οὐ φθάσει τὸ πῦρ, εἰ τύχοι, γενέσθαι, εἰ ἀπείρων προγενομένων γένοιτο ἄν. τούτων οὖν, φησί, προωμολογημένων, εἰ ἡ τοῦδε τοῦ πυρὸς μερικὴ κίνησις ἀρχὴν τοῦ εἶναι καὶ πέρας ἔχει, ἵνα δὲ αὕτη γένηται, ἔδει πρὸ αὐτῆς ἄλλην γενέσθαι κίνησιν, καθ' ἣν ἐξ ἀέρος φέρε μεταβάλλοντος ἔδει τὸ τοῦ πυρὸς σῶμα γενέσθαι, καὶ πάλιν πρὸ τῆς τοῦ ἀέρος κινήσεως τοῦ εἰς πῦρ μεταβεβληκότος προϋπῆρξεν ἑτέρα κίνησις ἡ τοῦ ὕδατος, εἰ τύχοι, καθ' ἣν εἰς ἀέρα μετέβαλε, καὶ πρὸ ἐκείνης ἄλλη καὶ τοῦτο ἐπ' ἄπειρον, εἴπερ οὐκ ἔσχεν ἀρχὴν οὔτε ὁ κόσμος οὔτε ἡ τῶν πραγμάτων εἰς ἄλληλα μεταβολή, ἀπείρους ἄρα ἔδει προϋπάρξαι κινήσεις, ἵνα τόδε τὸ πῦρ τὸ μερικὸν γένηται· οὐ γὰρ ἂν ἐγένετο, εἰ μὴ ἄπειροι προϋπῆρξαν, διὰ τὸ πρῶτον, ὡς λέγει, τῶν ἀξιωμάτων. εἰ οὖν ἀδύνατον ἀπείρους κατ' ἐνέργειαν γεγονέναι κινήσεις διὰ τὸ τῶν ἀξιωμάτων δεύτερον, οὐδὲ ἄρα τὴν τοῦ μερικοῦ πυρὸς ὑποστῆναι κίνησιν δυνατὸν ἦν διά τε ταῦτα καὶ διὰ τὸ τρίτον ἀξίωμα τὸ λέγον, ὅτι οὐ πρὸ τῆς γενέσεως ἄπειρα προϋποστῆναι ἀνάγκη, τοῦτο οὐκ ἂν γένοιτο. εἰ οὖν ἡ τοῦ μερικοῦ πυρὸς κίνησις γέγονεν, οὐκ ἂν προϋπῆρξαν αὐτῆς ἄπειροι κινήσεις κατὰ τὴν τῆς σὺν ἀντιθέσει ἀντιστροφῆς ἀνάγκην, (ὡς φησιν οὗτος ὁ καὶ τὴν σὺν ἀντιθέσει ἀντιστροφήν, ἥτις ποτέ ἐστιν, ἀγνοῶν, ὡς ἔδειξα οἶμαι τὰ πρὸς τὸ πρῶτον τῆς Περὶ οὐρανοῦ ῥηθέντα αὐτῷ βασανίζων)· εἰ οὖν διὰ πεπερασμένων, φησί, κινήσεων ἦλθεν
ἡ | φύσις, ἵνα τὴν τοῦ μερικοῦ πυρὸς ποιήσῃ κίνησιν, ἔστιν ἄρα τις πρώ- 271v

4 μεταβαλεῖ a, at cf. ad p. 1174,36   11 προγενομένων aF (cf. v. 19; p. 1179,14): προγινομένων A: προτεινομένων M   15 γενόμενον FM   16 Περὶ γενέσεως] B 5. 332b30 sqq.   17 καὶ (ante κατ') om. a   20 προ//ομολογημένων altero ο in ω correcto A[1]   21 αὕτη FM: αὐτὴ aA   24 ἑτέρα, ἑ in ras. A   36 Περὶ οὐρανοῦ] cf. Simpl. comm. p. 28,7 sqq. ed. Heiberg.

τη κίνησις, ἧς μὴ προϋπῆρξεν ἄλλη, καὶ ἐπὶ ἄλλων τῶν καθ' ἕκαστα 271v κινήσεων ὁ αὐτὸς λόγος, καὶ τοῦτο, φησί, τῷ φυσικῷ λόγῳ σύμφωνόν ἐστι. τὰ γὰρ τέλεια τῶν ἀτελῶν καὶ τὰ ἐνεργείᾳ τῶν δυνάμει πρῶτά ἐστιν. εἰ μὲν οὖν ἐπ' ἄπειρον ἡ ἄνοδος γένοιτο, οὔτε τὰ τέλεια τῶν ἀτελῶν οὔτε τὰ ἐνεργείᾳ τῶν δυνάμει προηγήσεται, εἰ δὲ πεπερασμέναι, ἡ πρώτη δηλονότι ἅμα τῷ παντὶ συνυποστᾶσα ἐκ τοῦ ἐνεργείᾳ καὶ τοῦ τελείου τὴν ἀρχὴν τῶν ἑξῆς πεποίηται κινήσεων. εἰ δὲ τῶν μερικῶν, φησί, κινήσεων ἀρχή τίς ἐστι καὶ οὐχ οἷόν τε ἐπ' ἄπειρον ἄλλην πρὸ ἄλλης ἐπινοεῖν κίνησιν, ἀνάγκη καὶ τὴν ἐγκύκλιον τῶν οὐρανίων κίνησιν ἀπό τινος ἀρχῆς ἄρξασθαι πρότερον οὐκ οὖσαν. οὐ γὰρ ἐνδέχεται τὸν μὲν οὐρανὸν ἀεὶ ὡσαύτως ἔχειν, τὰ δὲ ἐντὸς γενητὰ καὶ φθαρτὰ μὴ ἐν τῷ γίνεσθαι καὶ φθείρεσθαι τὸ εἶναι ἔχειν." τέταρτον καὶ τοῦτο προστίθησιν· "εἰ ταῖς γινομέναις κινήσεσιν αἱ γενησόμεναί προστιθέμεναι αὔξουσιν αὐτῶν τὸν ἀριθμόν, τὸ δὲ ἄπειρον αὔξειν ἀδύνατον, οὐκ ἂν ἄπειροι εἶεν αἱ προγενόμεναι κινήσεις." πέμπτον δέ· "εἰ οὐκ ἰσοχρόνως, φησίν, αἱ σφαῖραι κινοῦνται, ἀλλ' ἡ μὲν διὰ τριάκοντα ἐτῶν, ἡ δὲ διὰ δώδεκα καὶ ἐφεξῆς δι' ἐλάττονος χρόνου, ὥστε τὴν τῆς σελήνης διὰ μηνὸς καὶ τὴν τῆς ἀπλανοῦς διὰ ἡμερονυκτίου, ἄναρχος δέ ἐστιν ἡ τοῦ οὐρανοῦ κίνησις, ἀνάγκη τὴν τοῦ Κρόνου σφαῖραν ἀπείρους περιεληλυθέναι περιφοράς, τὴν δὲ τοῦ Διὸς ἐγγὺς τριπλασίους τούτων, αἱ δὲ τοῦ ἡλίου τριακονταπλασίους ἔσονται τῶν τοῦ Κρόνου, αἱ δὲ τῆς σελήνης τριακοσιοεξηκονταπλασίονες, αἱ δὲ τῆς ἀπλανοῦς πλέον ἢ μυριοπλάσιοι. πῶς οὖν οὐκ ἀτόπου παντὸς ἐπέκεινα, εἰ μηδὲ ἅπαξ διεξιτητὸν ἐνδέχεται εἶναι τὸ ἄπειρον, μυριοπλάσιον τοῦ ἀπείρου, μᾶλλον δὲ ἀπειράκις τὸ ἄπειρον ὑποτίθεσθαι, ὥστε ἀνάγκη, φησί, καὶ τὴν τῶν οὐρανίων κυκλοφορίαν ἄρξασθαι τοῦ εἶναι πρότερον οὐκ οὖσαν, ὅτε καὶ αὐτὸς ὁ οὐρανός (ὡς οὗτός φησι, μὴ γὰρ ἐμὸς λόγος) τοῦ εἶναι ἤρξατο."

Ἐν δὴ τούτοις τὰ μὲν ἀξιώματα δυνατὸν ἀληθῶς εἰλῆφθαι, ἓν δὲ οὗτος ἀγνοήσας, ὡς οἶμαι, πολὺν συρφετὸν ἀντιλογιῶν ἐσώρευσεν, ἑαυτὸν μὲν πρῶτον παραλογιζόμενος, εἶτα καὶ τοὺς οἰομένους τῆς σφῶν αὐτῶν δόξης βεβαιωτικὴν ὑπάρχειν τὴν τοῦ κόσμου φθοράν. τὸ δὲ ἕν, ὃ λέγει, τόδε ἐστί· τὸ κατ' ἐνέργειαν καὶ κυρίως ἄπειρον, εἴτε κατ' ἀριθμὸν εἴτε κατὰ μέγεθος ὑποτίθεται ἄπειρον, οὐ κατά τι μὲν ἄπειρον, κατά τι δὲ πεπερασμένον ἐστί· τὸ γὰρ τοιοῦτον οὐ μᾶλλον ἄπειρόν ἐστιν ἢ πεπερασμένον, ἀλλ' οὐδὲ τὸ ἐπ' ἄπειρον προϊὸν ἄπειρόν ἐστιν ἢ λέγεται κυρίως. τὸ γὰρ προϊὸν εἰς ἄπειρον οὔπω τὸ ἄπειρον ἀπείληφε, κἂν ἀεὶ προϊὸν ἐπὶ τοῦτο μὴ παύσηται, οὐδέποτε τὸ ἄπειρον ἀπολήψεται. οὗτος δὲ τὰ ἀξιώματα

6 συνυποστᾶσαι a 8 τίς] τι a 14 εἶεν a: εἰσιν AF: ὦσιν M προγενόμεναι a, corr. A[1]: προγινόμεναι (ante rasuram) A et FM 17 τὴν σελήνην F, unde τὴν τῆς σελήνην (sic) γίνεσθαι a 18 Κρόνου a et corr. A[1]: χρόνου M et ante ras. A: οὐρανοῦ (comp.) F 19. 20 τριπλασία a 20 τριακονταπλάσιοι F: τριακονταπλασίως M 21 τριακοσιοεξηκονταπλασίονες a: item (sed -άσιοι) in textu F: τριακοσιονταεξηκονταπλασίονες A: τριακονταεξηκονταπλάσιοι in mrg. γρ. F[1]: τριακονταεξηκονταδιπλασίονες M 26 ἐμὸς λόγος] cf. Nauck Fr. Trag. p. 512 ad Eurip. fr. 481 29 οἰομένους] scil. christianos 32 post οὐ add. τὸ omisso in fine v. 33 ἐστί a 34 ἢ om. a

ἐπὶ τῶν κατ' ἐνέργειαν λαβὼν ἀπείρων, ἐφ' ὧν ἀληθὲς ὅτι ἀριθμὸν 271v ἄπειρον ὑποστῆναι ἀδύνατον ἢ διεξελθεῖν ἀριθμοῦντα τὸ ἄπειρον ἢ αὐξηθῆναι τὸ ἄπειρον ἢ προϋποστῆναι γενέσεώς τινος τὸν ἐνεργείᾳ ἄπειρον ἀριθμόν, ὡς ἐπὶ τῶν στοιχείων ἔδειξεν Ἀριστοτέλης, οὐκέτι ἐπὶ τοῦ τοιούτου ἀπείρου τὰς ἀποδείξεις προήγαγε τοῦ ἅμα ὄντος, ἀλλ' ἐπὶ τοῦ ἐπ' ἄπειρον γινομένου, οἵαν εἶναι τὴν κίνησίν φαμεν, οὐκ ἐννοήσας, ὅτι κἂν ἄναρχον καὶ ἀτελεύτητον τὴν κίνησιν εἶναι λέγωμεν, ἀλλ' ἥ γε μέχρι νῦν οὐκ ἔστιν ἄπειρος· πέρας γοῦν αὐτῆς τὸ νῦν ὑποτιθέμεθα. ὥστε τῆς τοῦ μερικοῦ τοῦδε πυρὸς κινήσεως οὐ προϋπάρχει ἄπειρος ἐνεργείᾳ κίνησις· πεπέρανται γοῦν ἡ μέχρι νῦν τῷ νῦν τούτῳ. οὐδὲ κωλύεται γίνεσθαι τοδὶ τὸ πῦρ διὰ τὰς προϋπαρχούσας κινήσεις, ὅτι πεπερασμέναι εἰσὶν ἐπὶ τὸ γινόμενον· καὶ οὐ τοῦτο μόνον, ἀλλὰ καὶ τὰ ὑπάρχοντα αἴτια τοῦ πυρὸς πεπερασμένα ἐστίν, εἴπερ ἡ γένεσις τοῖς τέτρασι στοιχείοις ἐξ ἀλλήλων ἐστὶ κύκλῳ περιιοῦσα. πῦρ γὰρ ἐξ ἀέρος καὶ ἀὴρ ἐξ ὕδατος καὶ ὕδωρ ἐκ γῆς καὶ γῆ ἐκ πυρός, καὶ πάλιν πῦρ ἐξ ἀέρος καὶ τοῦτο ἐπ' ἄπειρον. ἔδει δὲ τὴν τοῦ ἐπ' ἄπειρον φύσιν, καὶ τίνι διαφέρει τοῦτο τοῦ κατ' ἐνέργειαν ἀπείρου παρὰ τοῦ Ἀριστοτέλους μαθόντα, οὕτως εἴ τι πρὸς αὐτὴν εἶχεν ἀπορεῖν, ἀλλ' οὐχὶ τὰ ἐπὶ τοῦ κατ' ἐνέργειαν ἀπείρου συναγόμενα ἄτοπα τῷ ἐπ' ἄπειρον προσάγειν. λέγει δὲ περὶ τοῦ τοιούτου ἀπείρου τοῦ ἐπ' ἄπειρον ὁ Ἀριστοτέλης ἐν τῷ τρίτῳ ταύτης τῆς πραγματείας τάδε· "ὅλως μὲν γὰρ οὕτως ἐστὶ τὸ ἄπειρον τῷ ἀεὶ ἄλλο καὶ ἄλλο λαμβάνεσθαι, καὶ τὸ λαμβανόμενον μὲν ἀεὶ πεπερασμένον, ἀλλ' ἀεί γε ἕτερον καὶ ἕτερον." ἔτι τὸ εἶναι πλεοναχῶς λέγεται. "ὥστε τὸ ἄπειρον οὐ δεῖ λαμβάνειν ὡς τόδε τι, οἷον ἄνθρωπον ἢ οἰκίαν, ἀλλ' ὡς ἡ ἡμέρα λέγεται καὶ ὁ ἀγών, οἷς τὸ εἶναι οὐχ ὡς οὐσία γέγονεν, ἀλλ' ἀεὶ ἐν γενέσει καὶ φθορᾷ πεπερασμένον, ἀλλ' ἀεὶ ἕτερον καὶ ἕτερον." κἂν πρὸ ἐμοῦ οὖν ὁ πατήρ, καὶ πρὸ τοῦ ἐμοῦ πατρὸς ὁ ἐκείνου, καὶ τοῦτο ἐπ' ἄπειρον ἀναλύοιμεν ὡς μὴ οὔσης ἀρχῆς, ἀλλ' οὐκ ἔστιν ἄπειρα τὰ προγεγονότα· πεπέρανται γοῦν τέως εἰς ἐμὲ ἀλλ' οὐκ ἔστη, ἀλλ' ἀεὶ ἕτερον καὶ ἕτερον διαδέχεται ἀεὶ πεπερασμένον.

Τοιαύτη μὲν οὖν ἐστιν ἡ τῶν ἀτόμων γένεσις καὶ φθορὰ οὐδέποτε μὲν ἐπιλείπουσα, ἀεὶ δὲ ἐν πέρατι οὖσα διὰ τὴν τοῦ ἐπ' ἄπειρον φύσιν. ὁ δὲ Γραμματικὸς ἐπὶ τοῦ κατ' ἐνέργειαν ἀπείρου τὰ ἀξιώματα λαβὼν ἀληθεύοντα τοῦ μηδὲ ὑφεστηκότος ὅλως, ὡς καὶ αὐτὸς ὁμολογεῖ· "εἴ τινος, φησίν, εἰς γένεσιν ἄπειρα δέοι προϋποστῆναι ἓν ἐξ ἑνὸς γινόμενον, τοῦτο ἀδύνατον γενέσθαι, ὅτι ἀπείρους αὐτῆς κινήσεις ἀναγκαῖον ἦν προϋπάρχειν", σαφῶς τὸ ἀδύνατον τὸ τῷ ἐνεργείᾳ ἅμα ὄντι ὅλῳ ἀπείρῳ καὶ πανταχόθεν ἀπείρῳ ἑπόμενον τῷ ἐπ' ἄπειρον προσάγων, ἐν ᾧ πᾶν τὸ λαμβανόμενον

---

4 Ἀριστοτέλης] loco ad p. 1178,16 indicato 16 διαφέρη a 20 τρίτῳ] Phys. Γ 6. 206a27 21 γὰρ om. a 22 ἀεὶ εἶναι πεπ. Arist., cf. Simpl. p. 782,3 25 οὐσία τις Arist., at τις om. Simpl. l. c. et alias post φθορᾷ om. Aristotelea εἰ καὶ ut alias Simpl. 26 ἀεί γε Arist., sed γε ignorat Simpl. 27 πατρὸς] πυρὸς a 35 φησίν] 271r38 sqq. 36 αὐτοῦ a

ἐστὶ πάντως. | ἀλλ' ἀεὶ ἕτερον καὶ ἕτερον. ἀπείρων μὲν γὰρ ὄντων κατ' 272r ἐνέργειαν τῶν προγεγονότων οὐκ ἄν τι ὄντως ἐξ αὐτῶν γένοιτο οὐ μόνον, ὅτι οὐδέν ἐστιν ἔξω τοῦ ἀπείρου, ἀλλ' ὅτι οὐκ ἔστι συναφθῆναι τῷ ἀπείρῳ τὸ γινόμενον μήτε ἀρχὴν ἔχοντι μήτε τέλος. ὁ δὲ Ἀριστοτέλης ἐν τῷ δευτέρῳ τῆς Περὶ γενέσεως, ἐπειδὴ καὶ ἐκείνων οὗτος ἐμνήσθη, μηδὲν τῶν ἐκεῖ λεγομένων νοήσας, οὐχὶ τῇ ἐπ' ἄπειρον ὑποτιθεμένῃ τῶν γινομένων καὶ φθειρομένων προόδῳ ἀκολουθεῖν φησι τὸ μὴ γίνεσθαι τὰ στοιχεῖα, ὡς οὗτος ᾠήθη, μηδὲ τοῦτο δυνηθεὶς ἐννοῆσαι, ὅτι αὐτὸ τοῦτο προὔκειτο ἐν ἐκείνοις τῷ Ἀριστοτέλει ἐπ' ἄπειρον μὲν καὶ ἀίδιον δεῖξαι τῶν στοιχείων τὴν εἰς ἄλληλα μεταβολὴν ἀνακυκλουμένην, ἀλλ' οὐ τῷ ἀπείρους κατ' ἐνέργειαν ὑποτεθῆναι τὰς εἰδοποιοὺς τῶν στοιχείων ἐναντιώσεις. τοῦτο δὲ ἀκολουθεῖ τοῖς λέγουσιν οὐκ ἐπ' ἄπειρον ἁπλῶς, ὥσπερ ἡμεῖς λέγομεν, ἀνακυκλούμενα τῷ εἴδει, ἀλλὰ κατ' εἶδος ἐπ' ἄπειρον ἐξαλλάττεσθαι τὰ γινόμενα ἐπ' εὐθείας προϊόντα, οἷον ἐκ πυρὸς ἀέρα καὶ ἐξ ἀέρος ὕδωρ καὶ ἐξ ὕδατος γῆν καὶ ἐκ γῆς ἄλλο τι κἀξ ἐκείνου πάλιν ἄλλο ἐπ' ἄπειρον, οὕτω τῷ εἴδει διαφέροντα. εἰ δὲ τοῦτο, ἀνάγκη ἀπείρους εἶναι κατ' ἐνέργειαν ἐν τῇ φύσει τῶν ὄντων τὰς εἰδοποιοὺς τῶν στοιχείων ἐναντιώσεις, καθ' ἃς ἡ μεταβολὴ γίνεται· ὡς γὰρ οὐκ ἂν ἦν τοῦ λευκοῦ εἰς τὸ μέλαν μεταβολή, εἰ μὴ ἦν τὸ μέλαν ἐν τοῖς οὖσιν, οὕτως οὐκ ἂν ἦν ἐπ' ἄπειρον κατ' εἶδος ἐξαλλάττεσθαι, εἰ μὴ ἦν ἄπειρα τῷ ἀριθμῷ εἴδη. πεπερασμένων γὰρ ὄντων ἀδύνατον ἦν ἐπ' ἄπειρον τὴν κατ' εἶδος ἐξαλλαγὴν γίνεσθαι· ἐπέλιπε γὰρ ἄν. τῇ οὖν ἐπ' ἄπειρον ὑποτεθείσῃ κατ' εἶδος μεταβολῇ τῶν στοιχείων ἠκολούθησε τὸ ἀπείρους εἶναι κατ' ἐνέργειαν τὰς ἐναντιώσεις, ὅπερ ἡμῖν οὐκ ἀκολουθεῖ τοῖς ἐπ' ἄπειρον μὲν λέγουσι προϊέναι τὴν γένεσιν καὶ τὴν κίνησιν, οὐ μέντοι κατ' εἶδος ἐξαλλαττομένην, ἀλλὰ ἀνακυκλουμένην. ὅπερ καὶ αὐτὸς εἰσαγαγεῖν βούλεται διὰ τοῦ ἀνελεῖν τὴν ἐπ' ἄπειρον ἐπ' εὐθείας κατ' εἶδος πρόοδον. ἀναιρεῖ δέ, ταύτῃ μὲν ἀκολουθεῖν λέγων τὸ ἀπείρους εἶναι ἐνεργείᾳ κατ' εἶδος τὰς ἐναντιώσεις, τούτῳ δὲ ἄτοπα ἀκολουθεῖν τὸ μὲν τὴν ἡμετέραν περὶ τῶν ὄντων γνῶσιν ἀναιροῦν, τὸ δὲ τὴν γένεσιν· ἡ μὲν γὰρ τοῦ τί ἐστιν ἕκαστον γνῶσις ἐν ἡμῖν διὰ τῶν ὁρισμῶν ἐστιν· ἀπείρων δὲ κατ' ἐνέργειαν οὐσῶν τῶν εἰδοποιῶν διαφορῶν, καθ' ἃς εἰδοποιεῖται τὰ στοιχεῖα, εἴπερ ἄπειρος ἐπ' εὐθείας ἐστὶν ἡ τῶν στοιχείων ἐξαλλαγή, ἄλλου εἴδους ἐξ ἄλλου ἐπ' ἄπειρον γινομένου, ὡς εἶπον, οὐκ ἔστιν ὁρίσασθαι, εἴπερ ἐκ γένους καὶ διαφορῶν ὡρισμένων εἰσὶν οἱ ὁρισμοί. ἀλλ' οὐδὲ γενέσθαι τι δυνατὸν ἀπείρων ὄντων κατ' ἐνέργειαν καὶ ἀδιεξιτήτων τῶν μεταξύ· εἰ γὰρ πεπερασμένα ταῦτα, καὶ τὰ ἄκρα πεπερασμένα εἶναι ἀνάγκη. ἄλλο οὖν ἐστιν ἐκεῖνο τὸ ἄπειρον τὸ ἅμα ὅλον ὑποτιθέμενον καὶ ἄλλο τὸ ἐπ' ἄπειρον ἐν τῷ γίνεσθαι καὶ φθείρεσθαι τὸ εἶναι ἔχον, ὡς εἴρηται· καὶ τὸ μὲν ληφθὲν ἀεὶ πεπερασμένον τούτου, ἕτερον δὲ καὶ ἕτερον, οὐκ ἐμποδιζομένης ἐκ τούτου τῆς γενέσεως, ἀλλὰ συνεργουμένης μᾶλλον· ὥστε

5 Περὶ γενέσεως] B 5. 332b30 sqq. cf. p. 1178,15 27 ἀνελεῖ a 41 συνεργουμένη a

καὶ γέγονεν ἡ τοῦ μερικοῦ πυρὸς καὶ τῶν ἄλλων κίνησις. καὶ οὐ 272r προϋπῆρξαν αὐτῶν ἄπειροι κινήσεις, αἵ γε πεπερασμέναι νῦν εἰσι, καὶ πρώτη κίνησις οὐκ ἔστιν, ἀλλ' ἀεὶ τῆς πρώτης ὑποτιθεμένης ἔστι προτέραν λαβεῖν. εἰ δὲ τοῦτο, ἀνάγκη καὶ τὴν ἐγκύκλιον τῶν οὐρανίων κίνησιν ἄναρχον εἶναι, ἀφ' ἧς ἡ τῶν ὑπὸ σελήνην ἀνέκλειπτος κίνησις διασῴζεται. ἀλλ' οὐδὲ αἱ προστιθέμεναι κινήσεις τὸν ἄπειρον κατ' ἐνέργειαν τῶν κινήσεων ἀριθμὸν αὔξουσιν, ὡς οὗτός φησιν, ἀλλὰ τὸν πεπερασμένον. πεπέρανται γὰρ ὁ μέχρι νῦν καὶ ὁ ἀεὶ προστιθέμενος πεπερασμένος, ἀλλ' οὐκ ἄπειρος, κἂν ἐπ' ἄπειρον προστιθῆται. ὥστε κἂν ἀνισοταχεῖς αἱ σφαῖραι καὶ ἄναρχος ἑκάστων ἡ ἀποκατάστασις, ἀλλ' οὐκ ἄπειροι αἱ μέχρι νῦν οὐδὲ γενήσονται ἄπειροί ποτε ὑπ' αὐτοῦ τούτου τοῦ ἐπ' ἄπειρον προϊέναι κωλυόμεναι ἄπειροι γενέσθαι· τὸ γὰρ ἐπ' ἄπειρον ἔχει τι ἀεὶ ἐλλεῖπον (ἐνυπάρχει γὰρ αὐτῷ ἀεὶ τὸ δυνάμει), τὸ δὲ ἄπειρον, εἴπερ εἴη τι τοιοῦτον, κατ' ἐνέργειαν ἀνελλιπές ἐστιν. ἀλλ' οὐδὲ τῷ φυσικῷ λόγῳ τὰ ὑπ' αὐτοῦ λεγόμενα συμφωνεῖ τῷ λέγοντι τὰ τέλεια προηγεῖσθαι τῶν ἀτελῶν καὶ τὰ ἐνεργείᾳ τῶν δυνάμει, ὁπότε οὐδὲ ἐφ' ὧν ταῦτα ἀληθεύει, γινώσκειν οὗτος ἔοικεν. ἐπὶ μὲν γὰρ τῶν ὅλων ἀληθές, ἐν μέντοι τῇ γενέσει μᾶλλον ἐπὶ τοῦ αὐτοῦ τὰ ἀτελῆ τῶν τελείων καὶ τὰ δυνάμει προϋπάρχει τῶν ἐνεργείᾳ, εἰ καὶ κατὰ ἀλήθειαν ἐξ ἀλλήλων τὴν γένεσιν ἔχουσι· καὶ γὰρ ἐκ σπέρματος ἄνθρωπος καὶ ἐξ ἀνθρώπου σπέρμα. καὶ ταῦτα μὲν ὡς πρὸς τὴν χρονικὴν προϋπαρξιν εἶπον, ἣν μόνην, ὡς ἔοικεν, οὗτος γινώσκει· ἐπεὶ τῇ γε δυνάμει καὶ αἰτίᾳ καὶ τῇ τῆς ἀξίας ὑπεροχῇ προϋπάρχει πάντως τῶν ἀτελῶν τὰ τέλεια καὶ τῶν δυνάμει τὰ ἐνεργείᾳ, καὶ τῷ χρόνῳ δὲ τὰ ποιοῦντα τῶν πασχόντων. ἐν μέντοι τῇ γενέσει, ὅπερ εἶπον, μὴ οὔσης ἀρχῆς χρονικῆς, οὐκ ἄν τις χρόνῳ προϋπάρχειν ἁπλῶς φαίη τὸ ἐνεργείᾳ τοῦ δυνάμει· τὸ γὰρ ἐν ἑκάστῳ δυνάμει τοῦ κατ' αὐτὸ ἐνεργείᾳ προϋπάρχει τῷ χρόνῳ ὥσπερ τὸ ᾠὸν τῆς ὄρνιθος.

Ταῦτα μὲν οὖν εἰρήσθω πρὸς τὸ ἕκτον τοῦ Γραμματικοῦ βιβλίον, ὃ τὴν ἀιδιότητα τῆς κινήσεως ἀνελεῖν ἐπειρᾶτο, ἵνα μὴ δι' αὐτὴν ἀίδιος ὁ κόσμος ἀποδεικνύηται· σκοπὸν γὰρ ἕνα προὐβάλετο μήτε τὸν θεὸν ἀμετάβλητον μήτε τὸν κόσμον ἀίδιον ὑπὸ τῶν δυστυχῶς αὐτῷ πειθομένων νομίζεσθαι· μέχρι δὲ τῶν εἰρημένων προελθὼν τέλος ἔχειν ἐνόμισεν αὐτῷ τὴν ἀντιλογίαν τὴν πρὸς τὴν ἀιδιότητα τῆς κινήσεως οὐδὲ τούτῳ ἐπιστῆσαι δυνηθείς, ὅτι τὰ κυριώτατα τῆς ἀποδείξεως ἐν τοῖς ἐφεξῆς παραδίδοται, ἐν οἷς | δείκνυσιν ὁ Ἀριστοτέλης, ὅτι τῶν ὄντων τὰ μὲν ἀκίνητά 272v ἐστι, τὰ δὲ ἀεὶ κινούμενα, τὰ δὲ ποτὲ μὲν κινούμενα, ποτὲ δὲ ἠρεμοῦντα. ἀλλ' εἰ δοκεῖ λοιπὸν ἐπὶ τὸ συνεχὲς τῶν Ἀριστοτέλους ῥήσεων ἐπανιτέον, ὅτε τῆς ἀπαιδεύτου προσυλακτήσεως ἐκείνης τοὺς τοῖς προλαβοῦσιν ἐντυγχάνοντας ἀπηλλάξαμεν.

---

3 ὑποτιθεμένη a 9 κἂν ἀνισοταχεῖς A²: κἂν ἰσοταχεῖς AM: ἀνισοταχεῖς F: κἂν μὴ ἰσοταχεῖς a 14 ἀνελλειπές aA 23 πάντων a 25 τις lineola notavit A² 26 φαίη M: εἴποι a: om. AF 32 αὐτῷ F: αὑτῷ aAM

p. 252a4 Καὶ γὰρ ἔοικε τὸ οὕτω λέγειν πλάσματι μᾶλλον. 272v

Δείξας, ὅτι αἴδιος ἡ κίνησις διὰ τῆς τοῦ χρόνου αἰδιότητος καὶ ὅτι ἀδύνατον κίνησιν ἢ χρόνον γινόμενα ἢ φθειρόμενα ὑποτίθεσθαι, νῦν φησιν ὅτι καὶ ἐκ τούτου αἴδιος ἡ κίνησις καὶ ὁ χρόνος δείκνυται ἐκ τοῦ τὸ μὴ οὕτω λέγειν, ἀλλὰ ποτὲ μὲν εἶναι ποτὲ δὲ μὴ εἶναι κίνησιν ἢ χρόνον, πλάσματι μᾶλλον ἐοικέναι. τί γὰρ ἂν εἴη πλασματωδέστερον τοῦ λέγειν, ὅτι μὴ οὖσα κίνησις μηδὲ χρόνος πρότερον τότε γεγόνασι; διὰ τί γὰρ τότε, ἀλλὰ μὴ πρότερον ἢ ὕστερον, πλάσματι μᾶλλον ἔοικε; λέγοι δὲ ἂν ἴσως πλασματῶδες καὶ τὸ λέγειν εἶναι χρόνον, ὅτε χρόνος οὐκ ἦν· ὁ δὲ λέγων ὅτι ὁτὲ μὲν ἦν χρόνος, ὁτὲ δὲ οὔ, τοῦτο λέγει. τὸ αὐτὸ δὲ πλάσμα καὶ ἐπὶ κινήσεως, εἴπερ ἀριθμὸς κινήσεως ὁ χρόνος. εἰ γὰρ ἦν χρόνος, ὅτε οὐκ ἦν κίνησις, ὅτε δὲ κίνησις, οὐκ ἦν οὐδὲ χρόνος, δῆλον ὅτι ὁ τοῦτο λέγων οὐδὲν ἄλλο λέγει ἢ ὅτι ἦν χρόνος ὅτε οὐκ ἦν χρόνος. "λέγοι δὲ ἄν, ὥς φησιν Ἀλέξανδρος, πλάσματι μᾶλλον ἐοικέναι τὸ οὕτω λέγειν, καὶ διότι χωρὶς ἀποδείξεως καὶ λόγων εἰκότων οἱ ταῦτα λέγοντες ἔλεγον, ἢ ὅτι ἀκινήτου τῆς κινήσεως δεδειγμένης τὸ φθαρτὴν αὐτὴν λέγειν ἀπίθανον." εἰ μὴ ἄρα τὸ πλασματῶδες οὐ πρὸς τὸ φθαρτὴν μόνον λέγειν, ἀλλὰ καὶ πρὸς τὸ γενητὴν ἀποδέδοται.

p. 252a5 Ὁμοίως δὲ καὶ τὸ λέγειν, ὅτι πέφυκεν οὕτως ἕως τοῦ ἢ λόγον ἔχειν τὸ μὴ ἁπλοῦν.

Πλάσματι ἐοικέναι εἰπὼν τὸ λέγειν, ὅτι ὁτὲ μὲν ἦν κίνησις, ὁτὲ δὲ οὔ, διὰ τὸ μὴ ἔχειν αἰτίαν ἀποδοῦναι τούτου, ἐφεξῆς φησιν ὅτι καὶ τὸ λέγειν ὅτι πέφυκεν οὕτω, καὶ ταύτην ὡς ἀρχὴν καὶ αἰτίαν ἀποδιδόναι, ὁμοίως πλασματῶδές ἐστιν. τοῦτο δὲ ἔοικεν Ἐμπεδοκλῆς ἂν εἰπεῖν, ὅτε λέγει ὅτι τὸ κρατεῖν καὶ κινεῖν ἐν μέρει τὴν Φιλίαν καὶ τὸ Νεῖκος ἐξ ἀνάγκης ὑπάρχει τοῖς πράγμασιν, εἰ δὲ καὶ τοῦτο, καὶ τὸ ἠρεμεῖν ἐν τῷ μεταξὺ χρόνῳ· τῶν γὰρ ἐναντίων κινήσεων ἠρεμία μεταξύ ἐστιν. Εὔδημος δὲ τὴν ἀκινησίαν ἐν τῇ τῆς Φιλίας ἐπικρατείᾳ κατὰ τὸν Σφαῖρον ἐκδέχεται, ἐπειδὰν ἅπαντα συγκριθῇ.

ἔνθ᾽ οὔτ᾽ ἠελίοιο διείδεται ὠκέα γυῖα,

ἀλλ᾽, ὥς φησιν,

οὕτως Ἁρμονίης πυκινῷ κρυφῷ ἐστήρικται

14 ὥς om. A 19 οὕτω a ut Simpl. v. 29. 44. 46 20 ἔχειν aAF (ut Arist. corr. E): ἔχει M (Arist. vulg., etiam E[1]) 26 ἐξ ἀνάγκης post τοῖς πράγμασιν Aristoteles καὶ (ante τοῦτο) om. FM 28 Εὔδημος] fr. 71 p. 95 Sp. 29 συγκραθῇ F 30 ἔνθ᾽] Empedocles v. 135 Stein, 72 Karst. διείδεται aAF: διείεται (intellegebat διίεται) M: δεδίττεται ἀγλαὸν εἶδος interpolato Plutarchus γυῖα] βία F 32 οὕτως] Emped. v. 137. 138 Stein., 74. 75 Karst. οὕτως AM: οὗτος aF ἁρμονίας M: ἁρμονίως F κρυφωι A: κρυφῶ M: κρύφει F: κρύφα a. accentum posui Herodianum secutus ἐστήρικτο F

Σφαῖρος κυκλοτερὴς μονίῃ περιγηθέι γαίων· 272v

ἀρξαμένου δὲ πάλιν τοῦ Νείκους ἐπικρατεῖν τότε πάλιν κίνησις ἐν τῷ Σφαίρῳ γίνεται·

πάντα γὰρ ἑξείης πελεμίζετο γυῖα θεοῖο.

Τί δὲ διαφέρει τοῦ ὅτι πέφυκεν οὕτως τὸ ἐξ ἀνάγκης λέγειν αἰτίαν μὴ προστιθέντα; ταῦτα δὲ Ἐμπεδοκλῆς ἔοικε λέγειν ἐν τῷ·

ἐν δὲ μέρει κρατέουσι περιπλομένοιο χρόνοιο·

καὶ ὅτ' ἀνάγκην τῶν γινομένων αἰτιᾶται·

ἔστιν ἀνάγκη χρῆμα θεῶν σφρήγισμα παλαιόν,
ἀίδιον πλατέεσσι κατεσφρηγισμένον ὅρκοις·

διὰ γὰρ τὴν ἀνάγκην καὶ τοὺς ὅρκους τούτους ἑκάτερον παρὰ μέρος ἐπικρατεῖν φησι. λέγει δὲ καὶ ταῦτα Ἐμπεδοκλῆς ἐπὶ τῆς τοῦ Νείκους ἐπικρατείας·

αὐτὰρ ἐπεὶ μέγα Νεῖκος ἐνὶ μελέεσσιν ἐρέφθη
ἐς τιμάς τ' ἀνόρουσε τελειομένοιο χρόνοιο,
ὅς σφιν ἀμοιβαῖος πλατέος παρελήλαται ὅρκου.

ταῦτα οὖν φησι χωρίς αἰτίας λεγόμενα οὐδὲν ἄλλο λέγειν ἐστὶν ἢ πέφυκεν οὕτω.

Τάχα δέ, φησί, καὶ Ἀναξαγόρας ὁ μίαν ἀρχὴν κινήσεως τῶν πρότερον ἠρεμουσῶν ὁμοιομερειῶν τὸν νοῦν λέγων καὶ μὴ προστιθεὶς αἰτίαν, δι' ἣν τότε ἐκίνησεν, ἀλλὰ μὴ καὶ πρότερον, οὐδὲν ἄλλο λέγει ἢ τὸ πλασματῶδες τοῦτο ὅτι πέφυκεν οὕτω. καίτοι γε τὸ ἀναίτιον καὶ ἄτακτον μάλιστα ἐπὶ τῆς φύσεως καὶ τῶν φύσει γινομένων φυλακτέον, διότι ἡ φύσις λόγος οὖσα αἰτία πᾶσι τάξεώς ἐστι καὶ λόγου. ὁ δὲ χρόνος, ὃν ἠρέμουν πρότερον, ἄπειρος ὢν πρὸς τόν, ἀφ' οὗ ἤρξαντο κινεῖσθαι, οὐδένα λόγον ἔχει. τὸ γὰρ ἄπειρον πρὸς τὸ ἄπειρον οὐδένα λόγον ἔχει· ἀλλ' οὐδὲ πρὸς τὸ πεπερασμένον. συνάγεται ἄρα ἐν δευτέρῳ σχήματι, ὅτι ἡ ἄπειρος ἠρεμία πρὸς τὴν ἄπειρον ἢ τὴν πεπερασμένην κίνησιν οὐκ ἔστι φύσει. καὶ τὸ ἄπειρον δὲ χρόνον ἠρεμεῖν, εἶτα κινηθῆναί ποτε, καὶ τούτου μηδεμίαν λέγειν διαφοράν, δι' ἣν νῦν μᾶλλον ἢ πρότερον κινοῦνται, μηδὲ ἔχειν τινὰ τάξιν, οὐκ ἔστι φύσεως ἔργον, διότι τὰ φύσει οὐχ ὁτὲ μὲν οὕτως ὁτὲ δὲ ἄλλως ἔχει ἄνευ λόγου καὶ αἰτίας, ἀλλ' ἢ ἁπλῶς καὶ ὁμοίως ἔχει πάντα

1 μονιηιπεριγηθει A: μονιῆ περιγηθέϊ aM: μονη, lac. IV litt., περιγήθει F: μονίῃ περιγηθέι exhibet etiam De caelo p. 591,5 Heiberg. Simplicius γαίων Simpl. De caelo, alii: αἰών hoc loco Simplicii libri 4 πάντα κτλ.] Emped. 142 St., 70 K. γὰρ δὲ] F πελεμίζετο A: πολεμίζετο FM: τελεμίζετο a γαῖα F 7 ἐν δὲ κτλ.] Emp. v. 112 St., 138 K., cf. supra p. 33,19, infra 273r23 κρατοῦσι F: κρα (τέουσι om. in lac.) M χρόνοιο] κύκλοιο ceteris locis Simpl. libri 8 ὅταν M 9 ἔστιν κτλ.] Emp. v. 369. 370 St., 1. 2 K. ἀνάγκης Plutarchus alii χρῆμα] ῥῆμα Bernaysius θεῷ F σφρήγισμα A: σφράγισμα aFM 14 αὐτὰρ κτλ.] Emp. v. 139—141 St., 66—68 K. ἀλλ' ὅτε δὴ Arist. Metaph. B 4. 1000b 14 ἐνὶ μελέεσσιν aM: ἐνὶμμελέεσσιν A: ἐν μελέεσσιν F ἐθρέφθη Arist. 15 τ' om. MA 16 ὅσσφιν A: ὅσφιν a: ὃ σφῖν F: ὅφις M ἀμοιβαῖς F παρ' ἐλήλαται Sturz 17 λέγειν aM: λέγει A: λέγων F 19 πρότερον scripsi: προτέρων libri 23 λόγος AF: ἄλογος corr. A[1]M: ἔλλογος a

τὰ φύσει. οἷον τὸ πῦρ ἄνω φύσει φέρεσθαι | λέγομεν, διότι οὐχ ὁτὲ 273r μὲν ὁτὲ δὲ οὔ, ἀλλὰ ἁπλῶς ἄνω φέρεται καθόλου καὶ ἀεὶ ὁμοίως· ἡ δὲ γῆ κάτω καὶ αὕτη ἁπλῶς. εἰ δέ τι τῶν φύσει μὴ ἀεὶ ὁμοίως ἔχει, ἀλλ' ὁτὲ μὲν ὁτὲ δ' οὔ, ἔστι λόγος τις καὶ αἰτία τοῦ μὴ ἁπλοῦ, ἀλλὰ διαφόρου, οἷον τοῦ μὴ ἀεὶ θέρος εἶναι ἢ ἀεὶ χειμῶνα, ἀλλὰ παρὰ μέρος, αἰτία ἥ τε τοῦ ζῳδιακοῦ ἔγκλισις καὶ ἡ τοῦ ἡλίου ἐπ' αὐτοῦ κίνησις· καὶ τοῦ μὴ ἀεὶ γεννᾶν τὰ ζῷα αἴτιον τὸ τελείων εἶναι τὸ δύνασθαι ὅμοια ποιεῖν ἑαυτοῖς.

Ὁ δὲ Εὔδημος μέμφεται τῷ Ἀναξαγόρᾳ οὐ μόνον, ὅτι μὴ πρότερον οὖσαν ἄρξασθαί ποτε λέγει τὴν κίνησιν, ἀλλ' ὅτι καὶ περὶ τοῦ διαμένειν ἢ λήξειν ποτὲ παρέλιπεν εἰπεῖν, καίπερ οὐκ ὄντος φανεροῦ. "τί γὰρ κωλύει, φησί, δόξαι ποτὲ τῷ νῷ στῆσαι πάντα χρήματα, καθάπερ ἐκεῖνος εἶπεν κινῆσαι." καὶ τοῦτο δὲ αἰτιᾶται τοῦ Ἀναξαγόρου ὁ Εὔδημος· "πῶς ἐνδέχεται στέρησίν τινα προτέραν εἶναι τῆς ἀντικειμένης ἕξεως· εἰ οὖν ἡ ἠρεμία στέρησις κινήσεώς ἐστιν, οὐκ ἂν εἴη πρὸ τῆς κινήσεως."

p. 252a19 Διόπερ ἄμεινον ὡς Ἐμπεδοκλῆς ἕως τοῦ τῶν μέντοι ἀρχῶν, οὐκ ἔστιν ἕτερον αἴτιον, ἀιδίων οὐσῶν.

Κἂν μὴ κατορθοῖ τελέως Ἐμπεδοκλῆς εἰπὼν ἄνευ αἰτίας,

ἐν δὲ μέρει κρατέουσι περιπλομένοιο κύκλοιο,

ὥστε καὶ ἐν μέρει τὸ πᾶν ἠρεμεῖν τε καὶ κινεῖσθαι, ἀλλ' ὅμως, καθ' ὅσον τὸ ἐν μέρει τάξιν τινὰ ἐμφαίνει τοῦ ὡρισμένου πρὸς τὸ ὡρισμένον, φυσικώτερον δοκεῖ λέγειν. τῶν γὰρ μερῶν τοῦ χρόνου πρὸς ἄλληλα πεπερασμένων ὄντων λόγος τίς ἐστι, τοῦ δὲ ἀπείρου πρὸς τὸν ἄπειρον, ᾧ Ἀναξαγόρας χρῆσθαι δοκεῖ, οὐδείς ἐστι λόγος. πλήν, φησίν, οὐκ ἀρκεῖ τῷ Ἐμπεδοκλεῖ καὶ τοῖς οὕτω λέγουσι τὸ παρὰ μέρος φάναι, ἀλλ' ἐχρῆν καὶ τὴν αἰτίαν τούτου προσθεῖναι καὶ μὴ τίθεσθαι μηδὲν μηδὲ ἀξιοῦν ἄνευ αἰτίας, ἀλλ' εἰ μὲν περὶ ἀρχῆς τινος ὁ λόγος, δι' ἐπαγωγῆς αὐτὴν πιστοῦσθαι (τὰς γὰρ ἀρχὰς ἀπὸ τῶν ὑστέρων ἀνάγκη βεβαιοῦσθαι), εἰ δὲ περὶ τῶν μετὰ τὰς ἀρχάς, δι' ἀποδείξεως· ὥσπερ καὶ νῦν. ἡ γὰρ Φιλία καὶ τὸ Νεῖκος οὐκ εἰσὶν ἀρχαὶ καὶ αἰτίαι τοῦ παρὰ μέρος καὶ ἐν ἴσῳ χρόνῳ κρατεῖν καὶ κινεῖν. ἢ γὰρ ἂν ταὐτὸν ἦν τὸ Φιλότητι καὶ Νείκει εἶναι, ἀλλὰ τῆς μὲν Φιλίας ἴδιόν ἐστι τὸ συνάγειν εἰς ἓν τὰ διῃρημένα, τοῦ δὲ Νείκους τὸ διακρίνειν καὶ χωρίζειν. τοῦ δὲ ἐν μέρει καὶ ἐν ἴσῳ χρόνῳ ἄλλο ἂν εἴη τὸ αἴτιον, ὅπερ ἐχρῆν προσαποδιδόναι τοὺς οὕτω λέγοντας, προστιθέντας καὶ ἐφ' ὧν τινων ἄλλων οὕτως ἔχει καὶ γίνεται· πιστὸς γὰρ ἂν ἦν ὁ λόγος ἀπὸ τῶν

---

3 αὐτὰ a 5 χειμὼν A 6 ἔγκλισις F: ἐγκύκλησις aAM 9 Εὔδημος] fr. 71 p. 95,18 Spengel. 13 Εὔδημος] fr. 71 p. 95,22 Sp. 16 ἄμεινον AFM (ut Arist. cod. K): βέλτιον a ex Ar. vulg. 18 Ἐμπεδοκλῆς] v. 112 St. cf. f. 272v38 31 ταὐτὸν] legit igitur Simpl. quod secundum Vitellium Aristotelis cod. E[1] habet ταυτ et falso interpretatus est ut E[2] ταὐτὸ: τοῦτο Arist. vulg. 35 προστιθέντας M: προστιθέντα aAF

ἐναργῶν μαρτυρούμενος, ὥσπερ τὸ ἐν τῷ ὅλῳ τὴν μὲν Φιλίαν συναγωγὸν 273r εἰς ἓν εἶναι, τὸ δὲ Νεῖκος διακριτικὸν καὶ σκορπιστικὸν πιστὸν δοκεῖ ἐκ τοῦ καὶ παρ' ἡμῖν τὴν μὲν φιλίαν συνάγειν τοὺς ἀνθρώπους, τὴν δὲ ἔχθραν διιστάνειν ἀπ' ἀλλήλων. ἐπειδὴ γὰρ τοῦτο φαίνεται ἐπί τινων πιστόν, δοκεῖ καὶ ἐπὶ τοῦ ὅλου. ἔδει οὖν καὶ ἐπὶ τοῦ ἐν μέρει καὶ δι' ἴσου ἐν τῷ παντὶ κρατεῖν ἀπ' ἄλλου τινὸς τὴν πίστιν κομίζειν. ὡς δέ τινος ῥᾳδίως τοῖς εἰρημένοις ὑπαντήσοντος, ὅτι ὥσπερ ἡ μὲν φιλία ἀεὶ συνάγει, ἡ δὲ ἔχθρα διακρίνει, καὶ οὐ χρὴ τούτου ζητεῖν αἰτίαν, οὕτω καὶ ἀεὶ ἐν μέρει καὶ παρ' ἡμῖν αἱ συγκρίσεις καὶ αἱ διακρίσεις ἐπικρατοῦσι, λέγει αὐτός, ὅτι οὐκ ὀρθῶς ἔχει, τὸ ἀεὶ οὕτως ἔχειν τι καὶ πανταχοῦ ὡς ἀρχὴν λαμβάνειν ἀναπόδεικτον· πολλὰ γὰρ τῶν ὄντων ἀίδια μέν ἐστιν καὶ πανταχοῦ οὕτως ἔχει, οὐ μὴν ἀρχαὶ καὶ ἀναπόδεικτα, ἀλλ' ἔχει τοῦ εἶναι τοιαῦτα αἰτίας τινὰς καὶ ἀρχάς, ὥσπερ ἐν τοῖς μαθήμασι τὸ τοῦ τριγώνου τὰς ἐντὸς τρεῖς γωνίας δυσὶν ὀρθαῖς ἴσας εἶναι ἀίδιον μέν ἐστι καὶ ἐν παντὶ τριγώνῳ οὕτως ἔχει, οὐ μέντοι ἀρχὴ καὶ ἀναπόδεικτον. ἀλλ' ἔστιν τις ἀρχὴ τούτου, ἐξ ἧς ἀποδείκνυται. ὁμοίως δὲ τὸ παρὰ μέρος θέρος καὶ χειμῶνα γίνεσθαι ἀίδιον μὲν καὶ πανταχοῦ οὕτως, οὐ μέντοι ἀρχή, ἀλλὰ ἀρχὰς ἔχει καὶ αἰτίας τῆς τοιαύτης κινήσεως. διὸ οὐκ ἀποδέχεται Δημόκριτον τὰς περὶ φύσεως αἰτίας εἰς ἀρχὴν ἀνάγοντα ταύτην, ὅτι οὕτω καὶ τὰ πρότερον ἐγίνετο, καὶ μηκέτι ἀξιοῦντα τῶν ἀεὶ ὁμοίως γινομένων ἀρχὴν καὶ αἰτίαν ζητεῖν καὶ μὴ ἐννοοῦντα, ὅτι ἐφ' ὧν μὲν τὸ ἀίδιον ἀρχή ἐστιν αὐτόπιστος καὶ ἀναπόδεικτος, ἐπὶ τούτων ὀρθῶς ἔχει τὸ μὴ ζητεῖν αἰτίαν τοῦ ἀεὶ οὕτως ἔχοντος, ἐφ' ὧν δὲ οὐκ ἔστιν ἀρχὴ τὸ ἀίδιον, ἐπὶ τούτων ἀρχὰς καὶ αἰτίας ἀποδοτέον. οὐ γὰρ πᾶν ἀίδιον ἀρχή, κἂν ἡ ἀρχὴ πάντως καὶ ἀίδιός ἐστιν· ἐπὶ πλέον γὰρ τὸ ἀίδιον τῆς ἀρχῆς. διὸ καὶ ὁ γεωμέτρης ἀπαιτούμενος δεῖξαι, ὅτι δυσὶν ὀρθαῖς εἰσιν ἴσαι, οὐκ ἀρκεῖται εἰπεῖν, ὅτι ἀίδιον τοῦτό | ἐστι καὶ ἀρχὴ 273v καὶ ἀναπόδεικτον, ἀλλὰ τὴν ἀπόδειξιν ἐπάγει. μὴ τοίνυν ὁ Δημόκριτος αἰτίαν τῆς τῶν ἀτόμων συνόδου τε καὶ περιπλοκῆς ἀρκοῦσαν ἡγείσθω τὸ οὕτως ἀεὶ γίνεσθαι τὰ γινόμενα. εἴρηται δὲ πολλάκις, ὅτι καὶ Ἐμπεδοκλῆς καὶ Ἀναξαγόρας ἡνωμένον μὲν τὸν νοητὸν ἔλεγον κόσμον, διακεκριμένον δὲ τὸν αἰσθητόν. ἀμφοῖν δὲ ἀεὶ ὄντων τὴν κατὰ χρόνον μεταβολὴν εἰς ἔνδειξιν ἐλάμβανον τῆς τάξεως αὐτῶν καὶ τῆς τοῦ αἰσθητοῦ γενέσεως ἀπὸ τοῦ νοητοῦ, Ἐμπεδοκλῆς δὲ καὶ τῆς τοῦ αἰσθητοῦ πρὸς τὸ νοητὸν ἐπιστροφῆς.

p. 252b7 Ὅτι μὲν οὖν οὐδεὶς ἦν χρόνος ἕως τοῦ εἴπερ ἐνδέχεται κινεῖσθαι τὸ ἄπειρον καὶ ἠρεμεῖν ὅλον.

Τριχῶς ἀεὶ τῶν προβλημάτων βεβαιουμένων διά τε τῆς προηγου-

---

7 ἀπαντήσοντος a   8 αἰτίαν M: αἰτίαι aAF   15 ἀρχὴ—τις (16) om. A, suppl. A[1]   20 τὰ πρότερον aAM (Arist. Barber. I 136 τὰ προ^τρ'): τὰ πρότερα F (Arist. K): τὸ πρότερον Arist. vulg.   32 τῶν αἰσθητῶν sed corr. A[1]   34. 35 τὸν νοητὸν aF

μένης αὐτῶν ἀποδείξεως καὶ διὰ τοῦ τῶν ἐναντίως λεγόντων ἐλέγχου καὶ 273v διὰ τῆς τῶν πρὸς τὰ προβλήματα ἐνστάσεων διαλύσεως κατασκευάσας διὰ προηγουμένων λόγων, ὅτι ἡ κίνησις ἀίδιός ἐστι, καὶ διελέγξας τοὺς δοκοῦντας μὴ ἀίδιον λέγειν ὡς πλασματώδη καὶ οὐ φυσικὰ λέγοντας, ἐπὶ τὸ τρίτον μέτεισι νῦν τὸ τὰς ἐνστάσεις τὰς δοκούσας σαλεύειν τὸν λόγον αὐτοῦ διελέγχειν καὶ ψευδεῖς ἀποδεικνύναι. τριῶν δὲ οὐσῶν ἐνστάσεων ἡ πρώτη τοιαύτη ἐστίν· οὐδεμία μεταβολὴ ἀίδιός ἐστιν. ἀπόδειξις δὲ τοῦ λόγου ἥδε· πᾶσα μεταβολὴ ἔκ τινος εἴς τι· μετ' ἄλλο γὰρ εἰς ἄλλο ἡ μεταβολὴ καὶ ἐκ τοῦ ἐναντίου εἰς τὸ ἐναντίον· ἡ δὲ ἐκ τοῦ ἐναντίου εἰς τὸ ἐναντίον πέρατα καὶ ὅρους ἔχει τὰ ἐναντία· ἡ πέρατα ἔχουσα εἰς ἄπειρον οὐκ ἂν γίνοιτο· πᾶσα ἄρα μεταβολὴ καὶ κίνησις εἰς ἄπειρον οὐκ ἂν γίνοιτο, ταὐτὸν δὲ εἰπεῖν, οὐδεμία μεταβολὴ μία καὶ συνεχὴς οὖσα ἀίδιός ἐστιν. ἰσοδυναμεῖ γὰρ τῷ 'πᾶς οὐκ ἔστι' τὸ 'οὐδείς ἐστιν.' εἰ δὲ μηδεμία κίνησις μία οὖσα ἀίδιός ἐστιν, οὐδ' ἂν ὅλως κίνησις ἀίδιος εἴη. καὶ ἔοικεν αὕτη ἡ ἔνστασις οὐ τὸ ἀεὶ εἶναι κίνησιν ἀναιρεῖν (τί γὰρ κωλύει πρὸ ἑκάστης μεταβολῆς πεπερασμένης οὔσης εἶναι ἄλλην καὶ μετὰ ἑκάστην ἄλλην;), ἀλλὰ τὸ μίαν εἶναι συνεχῆ καὶ ἀίδιον κίνησιν ἡ ἔνστασις αὕτη ἐπιχειρεῖ ἀναιρεῖν.

Δευτέρα δὲ ἔνστασις πρὸς τὸ ἀγένητον εἶναι τὴν κίνησιν ἐκ τῆς ἐναργείας ἐπιχειροῦσα. ὁρῶμεν γὰρ πολλὰ μὴ πρότερον κινούμενα μήτε ἔχοντα ἐν ἑαυτοῖς μηδεμίαν κίνησιν μήτε καθ' ὅλον μήτε κατὰ μέρος εἰς τὸ κινεῖσθαι μεταβάλλοντα, οἷον ἐπὶ τῶν ἀψύχων ὁρᾶται· λίθοι γὰρ καὶ ξύλα μήτε καθ' ὅλα μήτε κατὰ μέρη κινούμενα, ἀλλ' ἠρεμοῦντα τέως, κινεῖταί ποτε καὶ ἄρχεται τοῦ κινεῖσθαι ἐξ ἠρεμίας παντελοῦς εἰς τὸ κινεῖσθαι μεταβαλλόμενα. καίτοι εἰ ἦν ἀίδιος ἡ κίνησις, ἢ ἀεὶ κινεῖσθαι ἔδει ταῦτα ἢ μηδέποτε κινεῖσθαι, ἵνα μὴ ἐκ τοῦ μὴ εἶναι μεταβάλλουσα ἡ κίνησις γενητὴ καὶ μηκέτι ἀίδιος εἴη. νῦν δὲ ταῦτα καὶ ἄρχεται τοῦ κινεῖσθαι καὶ πάλιν παύεται. καὶ αὕτη δὲ ἡ ἔνστασις πρὸς τὸ ἀγένητον εἶναι τὴν κίνησιν ἐνισταμένη καὶ ἡ μετ' αὐτὴν τοσοῦτον μόνον δεικνύουσιν, ὅτι γίνονταί τινες κινήσεις μὴ πρότερον οὖσαι, οὐ μέντοι ὅτι οὐκ ἔστι πρὸ ἐκείνων ἄλλη κίνησις οὐδὲ μετ' ἐκείνας ἄλλη.

Τρίτον δὲ καὶ πολὺ μᾶλλον ἐπὶ τῶν ἐμψύχων φανερὸν δοκεῖ τὸ γίνεσθαι κίνησιν μὴ πρότερον οὖσαν. τὰ μὲν γὰρ ἄψυχα, εἰ καὶ ἠρεμοῦντα πρότερον εἰς τὸ κινεῖσθαι μεταβάλλει, ἀλλὰ τὸ κινοῦν αὐτὰ ἔξωθέν ἐστι κινούμενον καὶ αὐτό, ὡς μὴ δείκνυσθαι γενητὴν ὑπὸ τῶν ἀψύχων τὴν κίνησιν ἁπλῶς διὰ τὸ προϋπάρχειν ἄλλην κίνησιν τῆς γενητῆς τούτων κινήσεως· ἐπὶ δὲ τῶν ζῴων οὐ δυνατὸν τοῦτο λέγειν, ὅταν φαίνηται ταῦτα ἐκ παντελοῦς ἠρεμίας ἐξ ἑαυτῶν κινούμενα οὐδενὸς ἔξωθεν κινοῦντος, ὅπερ κινούμενον ἐδύνατο κινεῖν. δοκεῖ γὰρ ἐναργῶς τότε γεννᾶσθαι κίνησις μὴ πρότερον οὖσα, εἰ ἐξ αὐτοῦ κινεῖται μὴ πρότερον κινουμένου.

---

1 ἐλέγχει A, sed corr. A[1] 8 εἴς τι ut videtur ex ἐστι A[1] 11 πᾶσα — γίνοιτο (12) A: om. aFM 29 με//τ' A

εἰ δὲ ἐν ζῴῳ δυνατὸν ἄρχεσθαι κίνησιν μὴ πρότερον οὖσαν (βαιὸς δὲ 273r κόσμος τὸ ζῷον κατὰ τάξιν τινὰ καὶ φύσιν διακεκοσμημένον καὶ διοικούμενον), τί κωλύει τὸ αὐτὸ συμβῆναι καὶ κατὰ τὸν ὅλον κόσμον, ὡς ἐξ ἀκινησίας αὐτὸν παντελοῦς εἰς τὸ ἐξ ἑαυτοῦ κινεῖσθαι μεταβαλεῖν. καὶ οὕτω μὴ πρότερον οὖσαν κίνησιν γενέσθαι. εἰ δὲ ἐν τῷ κόσμῳ φησὶ τοῦτο δυνατόν, καὶ ἐν τῷ ἀπείρῳ δυνατόν, ἤτοι τῷ Ἀναξαγόρου (ὡς ἤκουσεν ὁ Ἀλέξανδρος, διότι τὸ μῖγμα τὸ ἐκ τῶν ὁμοιομερειῶν ἀπείρων οὐσῶν ἄπειρον ἀνάγκη εἶναι) ἢ τῷ Ἀναξιμένους καὶ Ἀναξιμάνδρου καὶ ὅλως τῶν ἓν τὸ στοιχεῖον | ἄπειρον κατὰ μέγεθος ὑποθεμένων, ἢ καὶ 274r τούτου καὶ ἐκείνου. προσέθηκε καὶ τὸ εἴπερ ἐνδέχεται κινεῖσθαι τὸ ἄπειρον καὶ ἠρεμεῖν ὅλον, ὅτι δέδεικται τὸ ἄπειρον κατὰ μέγεθος μὴ δυνατὸν ὂν κινηθῆναι τὴν τοπικὴν κίνησιν, ἣν κινεῖται τὰ αὐτοκίνητα· μήτε γὰρ ἐπ' εὐθείας, εἰ μὴ ἔστιν ὅπου προβήσεται τὸ ἄπειρον, μήτε κύκλῳ, εἴπερ μὴ ἔστι τοῦ ἀπείρου τὸ μὲν ἄνω τὸ δὲ κάτω, ἢ τὸ ἔσχατον καὶ μέσον. πολλὰ δὲ καὶ ἄλλα περὶ τούτου γέγραπται ἐπιχειρήματα ἐν τῷ τρίτῳ τῆσδε τῆς πραγματείας.

p. 252b28 Τούτων δὴ τὸ μὲν πρῶτον λεχθὲν ἕως τοῦ δῆλον δ' ἔσται μᾶλλον ἐκ τῶν ὕστερον.

Τὰς τρεῖς ἐνστάσεις ἐκθέμενος τὰς πρὸς τὸ ἀγένητον καὶ ἀίδιον εἶναι τὴν κίνησιν πρὸς τὴν πρώτην ὑπαντᾷ τὴν λέγουσαν μηδεμίαν εἶναι κίνησιν ἀγένητον καὶ ἀνέκλειπτον, εἴπερ πᾶσα κίνησις ἐξ ἐναντίου εἰς ἐναντίον καὶ ἐκ πέρατος εἰς πέρας. ὥστε καὶ εἰ ἀεὶ κινοῖτό τι ἀπὸ τοῦ ἐναντίου εἰς τὸ ἐναντίον, μὴ εἶναι ταύτην μίαν μηδὲ ἀδιάκοπον κίνησιν, ἀλλ' ἀεὶ ἄλλοτε ἄλλην ἐκ τῆς μεταξὺ ἠρεμίας γίνεσθαι. τοῦτον οὖν διαλύων τὸν λόγον τὸ μὲν μὴ δύνασθαι μίαν εἶναι καὶ συνεχῆ τὴν εἰς τὰ ἀντικείμενα γινομένην κίνησιν ἀληθὲς εἶναί φησι· κἂν γὰρ πάλιν καὶ πάλιν κατὰ τὰ ἐναντία γένηται τῷ κινουμένῳ ἡ μεταβολή, ἀλλ' ἀδύνατον τὴν οὕτω γινομένην κίνησιν μίαν εἶναι καὶ συνεχῆ. ὥστε τοῦτό φησιν ἴσως ἀναγκαῖον τὸ μὴ ἀγενήτους μηδὲ ἀιδίους εἶναι τὰς τοιαύτας κινήσεις, εἴπερ μὴ ἀεὶ μίαν καὶ τὴν αὐτὴν εἶναι δυνατὸν τὴν τοῦ αὐτοῦ καὶ ἑνὸς τοιαύτην κίνησιν. ἐὰν γὰρ τοῦτο δειχθῇ, ὅτι ἀδύνατον τὴν εἰς τὰ ἀντικείμενα γινομένην κίνησιν μίαν εἶναι καὶ συνεχῆ, ὅπερ οὔπω δέδεικται, εἴη ἂν δεδειγμένον τὸ μηδεμίαν τῶν εἰς τὰ ἀντικείμενα κινήσεων ἀίδιον εἶναι. δειχθήσεται δέ, ὅτι ἀνάγκη τοῦ αὐτοῦ ὄντος τοῦ κινουμένου τὰς ἀντικειμένας κινήσεις στάσει διαλαμβάνεσθαι. διὰ τοῦτο τέως νῦν τὸ ἴσως προστέθεικεν, καὶ μετ' ὀλίγον τὸ ἀλλ' ὅμως ὁποτέρως ποτὲ ἔχει, διότι μήπω τοῦτο δέδεικται. εἰπὼν δὲ εἴπερ μὴ ἀεὶ μίαν καὶ τὴν αὐτὴν εἶναι δυνα-

1 βίαιος A, sed corr. A[1] 7 ὁ om. a 10 fortasse τούτων post προσέθηκε add. δὲ a 12 ὂν om. suppl. A[1] 16 τρίτῳ] Phys. Γ 5 18 ὑστέρων aM 20 ἀπαντᾷ a 22 πέρατος ex πέρας A[1] 24 τούτων M et ante corr. A[1] 27 γινομένῳ a

τὸν ἐπὶ παραδείγματος σαφὲς ποιεῖ τὸ λεγόμενον· οἷον τῆς χορδῆς πάλιν 274r καὶ πάλιν κρουομένης καὶ εἰς τἀναντία μεταχωρούσης καὶ ὁμοίως κινουμένης πότερον εἷς καὶ συνεχὴς ὁ αὐτὸς φθόγγος ἐστὶν ἢ ἀεὶ ἕτερος καὶ ἕτερος; καὶ γὰρ εἰ φθόγγος, οὗ μάλιστα αἰσθανόμεθα, ὁ αὐτὸς καὶ εἷς, καὶ ἡ κίνησις μία καὶ συνεχής ἐστιν· ἀκολουθεῖ γὰρ τῇ κινήσει ὁ φθόγγος, καὶ εἰ ἕτερος καὶ ἕτερος (ὅπερ δειχθήσεται), ὁμοίως καὶ ἡ κίνησις ἕξει. διορίσας οὖν οὕτω τὴν ζήτησιν ἐπὶ τῆς χορδῆς, ὁποτέρως ἂν ἔχῃ, φησίν, ἐπὶ τῶν τοιούτων κινήσεων τῶν ἐξ ἐναντίου εἰς ἐναντίον, εἴτε μία ἐστὶν ἐπὶ τούτων ἡ κίνησις εἴτε οὐ μία, οὐδὲν κωλύει εἶναί τινα ἄλλην κίνησιν παρὰ τὰς εἰς τὰ ἐναντία γινομένας συνεχῆ καὶ μίαν καὶ διὰ τοῦτο ἀΐδιον, ἥν φησιν ἐκ τῶν μετὰ ταῦτα ῥηθησομένων δήλην ἔσεσθαι. λέγει δὲ περὶ τῆς κυκλοφορίας· ταύτην γὰρ μόνην δείξει μὴ γινομένην εἰς τὰ ἐναντία, ὡς αἱ λοιπαί, καὶ διὰ τοῦτο μίαν καὶ συνεχῆ καὶ ἀΐδιον. τοῦ δὴ πρώτου λόγου ἀληθὲς μέν φησι τὸ τὰς εἰς ἐναντία γινομένας κινήσεις μήτε συνεχεῖς μήτε ἀϊδίους εἶναι, οὐκ ἀληθὲς δὲ τὸ πᾶν τὸ |κινούμενον ἐξ ἐναντίου καὶ εἰς ἐναντίον κινεῖσθαι. δειχθήσεται γάρ, ὅτι ἔστι τις μία καὶ συνεχὴς κίνησις. καὶ ὅρα, ὅπως δυνάμενος λῦσαι τὴν ἔνστασιν ἐκ τοῦ μὴ ἀναιρεῖν τὸ εἶναι κίνησιν ἀλλὰ τὸ μίαν καὶ συνεχῆ εἶναι (καὶ γὰρ ἤρκει τοῦτο ἀνενόχλητον φυλάττειν τὸ ἀεὶ εἶναι κίνησιν), ἀλλὰ πρὸς τὴν ἔννοιαν αὐτῆς ἀποτεινόμενος ἔδειξεν, ὅτι κἂν μὴ πᾶσα συνεχής, οὐδὲν κωλύει τινὰ συνεχῆ εἶναι.

p. 253a2 Τὸ δὲ κινεῖσθαι μὴ κινούμενον ἕως τοῦ διὰ τί τὰ μὲν ἠρεμεῖ τῶν ὄντων, τὰ δὲ κινεῖται.

Ἐπὶ τὴν λύσιν τῆς δευτέρας ἐνστάσεως ἐλθὼν τῆς τὸ ἀγένητον τῆς κινήσεως ἀναιρούσης ἐκ τοῦ τὰ ἄψυχα ἠρεμοῦντα πρότερον ἄρχεσθαί ποτε κινεῖσθαι καὶ παύεσθαί ποτε τῆς κινήσεως, καὶ διὰ τοῦ τὸ γίνεσθαι καὶ φθείρεσθαι τὴν κίνησιν λύει λέγων, ὅτι τὸ κινεῖσθαι μὴ κινούμενον πρότερον τὸ ἄψυχον οὐκ ἔστι δεικτικὸν τοῦ γενητὴν εἶναι τὴν κίνησιν· οὐ γὰρ ἐν τῷ ταῦτα ἄρχεσθαί τε τοῦ κινεῖσθαι καὶ παύεσθαι δείκνυται καὶ καθόλου ἡ κίνησις γενητή· ἄλλα γάρ τινα ἔξωθεν ὄντα καὶ κινούμενα, ὅταν παρῇ, τῆς τούτων κινήσεώς ἐστιν αἴτια. ὥστε προϋπάρχει τῆς τούτων κινήσεως ἡ τῶν κινούντων αὐτὰ κίνησις καὶ τῆς ἐκείνων ἡ τῶν ἐκεῖνα κινούντων καὶ ἐφεξῆς. εἰπὼν δὲ τοῦτο κελεύει ζητεῖν ὡς ἄξιον ζητήσεως, πῶς τὸ αὐτὸ κινητὸν ὑπὸ τοῦ αὐτοῦ κινητικοῦ ὁτὲ μὲν κινεῖται ὁτὲ δὲ οὔ. εἰ γὰρ ὑπὸ τῶν ἀεὶ κινουμένων τὰ ἄλλα κινεῖται, τί δήποτε ὄντων ἀεὶ κινουμένων τῶν κινούντων οὐκ ἀεὶ κινεῖται τὰ ὑπ᾽ αὐτῶν κινούμενα, ἀλλ᾽ ὁτὲ μὲν κινεῖται ὁτὲ δὲ οὔ; ὁ γὰρ τοῦτο ἀπορῶν, οὐ τὴν κίνησιν |

2 κινουμένης aM 9 οὐ////μία A 17 ὅπως a corr. A[1]: πῶς FM 22 post τί suppl. ex Arist. οὐκ ἀεὶ a 23 κινεῖσθαι A 28 τοῦ aFM: τοῦ τε A 31 τῆς τούτων — προυπάρχει om., sed suppl. A[1]

γενητὴν εἶναι κατασκευάζει, ἀλλὰ ἀρχὴν ζητεῖ τῶν νῦν προκειμένων εἰς 274v ἐπίσκεψιν· αὕτη δέ ἐστιν 'οὐ πᾶν τὸ κινούμενον ἀεὶ κινεῖται καὶ πᾶν τὸ ἠρεμοῦν ἀεὶ ἠρεμεῖ', εἴ γε τὰ ὑπ' ἄλλου κινούμενα ἀεὶ τὸ κινῆσον ἔχει, ἀλλ' ἔστιν ἃ παρὰ μέρος ἠρεμεῖ τε καὶ κινεῖται. ταῦτα δὲ μετ' ὀλίγον διαρθρωθήσεται.

p. 253a7 Μάλιστα δὲ ἂν δόξειε τὸ τρίτον ἔχειν ἀπορίαν ἕως τοῦ ἀλλὰ γὰρ φανερόν ἐστι καὶ περὶ τούτων ἐκ τῶν ἑπομένων.

Λύσας τὴν δευτέραν ἔνστασιν τὴν ἀπὸ τῶν ἀψύχων καὶ ἔξωθεν κινουμένων ἐκ τοῦ μηδὲν ἄτοπον εἶναι ποτὲ μὲν κινεῖσθαι αὐτὰ τῇ τοῦ κινοῦντος παρουσίᾳ καὶ αὐτοῦ κινουμένου καὶ δεικνύντος προϋπάρχειν ἄλλην κίνησιν τῆς νῦν γινομένης, ποτὲ δὲ ἠρεμεῖν, ὅταν μὴ παρῇ τὸ κινοῦν, ἐπὶ τὴν τρίτην ἐλθὼν καὶ σαφῶς αὐτὴν ἐκθέμενος, ὅτι τὸ ἔμψυχον ἠρεμοῦν πρότερον καὶ μετὰ ταῦτα βαδίζον μηδενὸς ἔξωθεν αὐτὸ κινοῦντος, ὡς δοκεῖ, γενητὴν τὴν κίνησιν ἀποφαίνει, καὶ μαρτυρήσας τῇ ἐνστάσει ταύτῃ ὡς μᾶλλον τῶν ἄλλων ἀπορίαν κινούσῃ λύει αὐτὴν ψευδῶς εἰπὼν λαμβάνειν τὸ μηδενὸς ἔξωθεν κινοῦντος ἀφ' ἑαυτῶν κινεῖσθαι τὰ ζῷα τὰ πρότερον ἠρεμοῦντα· ὁρῶμεν γάρ, φησίν, ἀεί τι κινούμενον ἐν τῷ ζῴῳ τῶν συμφύτων, τουτέστι τῶν φυσικῶς αὐτῷ συνόντων· ἢ γὰρ θερμαίνεται ἢ ψύχεται ἢ ξηραίνεται ἢ ὑγραίνεται ἢ κατ' ἄλλην τινὰ τῶν φυσικῶν ποιοτήτων παθητικῶς μεταβάλλει. τάχα δὲ ἂν συμφύτους λέγοι τὰς φυσικὰς καὶ παρὰ τοῖς ὕστερον καλουμένας δυνάμεις, ἑλκτικὴν καὶ καθεκτικήν, ἀλλοιωτικὴν καὶ ἀποκριτικήν· ἀεὶ γὰρ αὗται ἐνεργοῦσιν ἐν τοῖς σώμασι τῶν ἐμψύχων καὶ μάλιστα τῶν ζῴων οὐ κατὰ τὸ αὐτοκίνητον ταύτας ἐχόντων τῶν ζῴων· τοπικὴ γὰρ ἐκείνη μόνως ἡ κίνησις. τῶν δὲ συμφύτων κινήσεων τὸ περιέχον αἴτιον εἰπὼν προσέθηκε τὸ ἴσως καὶ νῦν καὶ μετ' ὀλίγον, ἢ ὅτι χωρὶς ἀποδείξεως εἴρηται τὸ τῶν συμφύτων κινήσεων, ἢ ὅτι οὐ πᾶσαί εἰσιν ἐκ τοῦ περιέχοντος· καὶ γὰρ τρεφόμενα καὶ αὐξόμενα κινεῖται καὶ πάλιν μειούμενα καὶ ἀεὶ κινεῖται κατὰ ταῦτα, οὔτε ὑπὸ τοῦ περιέχοντος ἁπλῶς οὔτε κατὰ τοπικὴν τῶν ζῴων κίνησιν· τὰς μέντοι κατὰ τὰς παθητικὰς ποιότητας κινήσεις, θερμότητας, ὡς εἶπον, καὶ ψυχρότητας καὶ διακρίσεις καὶ συγκρίσεις καὶ τὰς τοιαύτας ἐκ τοῦ περιέχοντος ἔχει μάλιστα. οὐδὲν οὖν κωλύει, φησί, μᾶλλον δὲ ἴσως ἀναγκαῖον τούτων μὲν τῶν φυσικῶν κινήσεων πολλὰς ἀπὸ τῆς τοῦ περιέχοντος κινήσεως ἐγγίνεσθαι ἐν τῷ σώματι, ἐνίας δὲ αὐτῶν κινεῖν ποτὲ μὲν τὴν διάνοιαν, ποτὲ δὲ τὴν ὄρεξιν· διὰ γὰρ τῆς αἰσθήσεως ἡ μὲν διάνοια γνωρίσασα τὸ πάθος βουλεύεται περὶ αὐτοῦ, εἴτε ἐκκλίνειν εἴτε ὑπομένειν αὐτὸ χρή. καὶ οὕτω κινεῖ τὸ ζῷον τὴν τοπικὴν κίνησιν ἐξ αὑτοῦ

---

4 ὀλίγου a 7 γὰρ A: om. aFM ἐστι om. a: ἔσται Arist. 21 ἢ (om. M) ἑλκτικὴν ἢ κ. FM 22 ἢ ante ἀλλοιωτικὴν FM καὶ aM: om. A: ἢ F 26 μετ' ὀλίγον] 253a15 37 αὐτοῦ A[1]FM

δοκοῦσαν. ποτὲ δὲ ὅταν ἡδέος ἢ λυπηροῦ γένηται συναίσθησις, ἡ ὄρεξις 274v κινεῖται καὶ ἡ ἔκκλισις ὡς καὶ ἐπὶ τῶν ἀλόγων ζῴων, καὶ αὗται κινοῦσι κατὰ τόπον τὸ ζῷον οἷον ἐπὶ ποτὸν ἢ βρῶσιν, οὐκ οὔσης πρώτης, ὡς δοκεῖ, ταύτης τῆς κινήσεως, ἀλλὰ προηγουμένων αὐτῆς τῆς τε κατὰ τὴν διάνοιαν ἢ τὴν ὄρεξιν, καὶ πρὸ τούτων τῆς ἐν τῷ σώματι παθητικῆς, ἣν τὸ περιέχον καὶ αὐτὸ κινούμενον κινεῖ. ἀκριβέστερον δὲ ἐν τῷ Περὶ ζῴων κινήσεως τὴν αἰτίαν λέγει τῆς κατὰ τόπον κινήσεως. πιστοῦται δὲ τὸ ἀεὶ εἶναί τινα κίνησιν ἐν τοῖς ζῴοις, οὐκ ἐξ αὑτῶν, ἀλλ' ἐκ τοῦ περιέχοντος, ἥτις αἰτία γίνεται τῆς κατὰ τόπον κινήσεως τοῖς ζῴοις, ἐκ τοῦ κατὰ τοὺς ὕπνους συμβαίνοντος. οἱ γὰρ κοιμώμενοι μήτε τὴν κατὰ τόπον κίνησιν κινούμενοι μήτε αἰσθανόμενοι, ἅπερ ἴδια τῶν ζῴων ὡς ζῴων ἐστί, πολλὰς ὅμως κινοῦνται κινήσεις, τάς τε τῆς ἀναπνοῆς καὶ τὰς ἄλλας συμφύτους καὶ τὰς κατὰ τὴν πέψιν, καὶ ἔτι τὰς φαντασίας καὶ τὰς ἀπὸ τοῦ περιέχοντος παθητικὰς θερμαινομένου τινὸς ἐν αὐτοῖς ἢ ψυχομένου. ἀλλ' ὅταν μὲν αἱ ἀπὸ τῆς τροφῆς ἀναθυμιάσεις ἀθρόαι καταλάβωσιν τὸν ἐγκέφαλον ἢ τὴν καρδίαν καὶ ψυχθῶσιν, ὕπνου γίνονται αἴτιαι· θερμαινόμεναι δὲ καὶ διακρινόμεναι καὶ λεπτυνόμεναι τοῦ διανίστασθαι, ὡς ἐν τῷ Περὶ ὕπνου δείκνυσι. καὶ πάλιν αἰσθάνονται τὰ ζῷα καὶ κινοῦνται κατὰ τόπον, τὴν ἀρχὴν ταύτης τῆς κινήσεως λαβόντα παρά τινων κινήσεων, ἃς ἐκινοῦντο κοιμώμενα, ὡς εἴ γε ἦν παντελὴς ἀκινησία τότε, οὐδ' ἂν ἐπανίσταντο τὴν ἀρχήν. ὥστε καὶ ἐν τοῖς ζῴοις αἱ ἔξωθεν κινήσεις αἴτιαι τῆς τοπικῆς κινήσεώς εἰσιν, ἥτις ὡς ἐξ αὑτῶν ἀρχομένη πρώτως τῶν ζῴων χώραν τῇ ἀπὸ τῶν ζῴων ἐνστάσει παρέσχεν. ὅπως δὲ ταῦτα ἔχει τε καὶ γίνεται, φανερὸν ἔσται, φησίν, ἐκ τῶν ἑπομένων. δείξει γάρ, πῶς κινεῖται τὰ ζῷα καὶ ὑπὸ τίνος καὶ τίνα τρόπον ὅλως κινεῖται τὰ αὐτοκίνητα.

Ἐπιστῆσαι δὲ ἄξιον ἐν τούτοις, εἰ μηδεμιᾶς κινήσεως τοπικῆς ἀρχὴ τὸ ζῷόν ἐστιν, ἀλλ' ἔξωθεν τὴν ἀρχὴν ἔχουσι πᾶσαι· οὐ γὰρ μόνον ἐπὶ ποτὸν ἢ βρῶσιν ἤ τι τῶν τοιούτων κινούμεθα διὰ τὴν ἐν τῷ σώματι θερμότητα καὶ διαφόρησιν, ἀλλὰ καὶ μαθημάτων ἕνεκα καὶ χρηματισμοῦ καὶ τιμῆς καὶ δυναστείας καὶ διὰ καθήκοντος ἀποπλήρωσιν κινούμεθα πολλὰς κινήσεις κατὰ τόπον, καὶ οὐχ ἡμεῖς | μόνον, ἀλλὰ καὶ τὰ ἄλογα ζῷα 275r φαντασίας κινηθείσης ἐπὶ τόπους ὁρμᾷ τινας. ἀλλὰ καὶ τούτων, φαίη ἄν τις, ἔξωθέν ἐστιν ἡ ἀρχὴ τῆς κινήσεως· τὸ γὰρ ὀρεκτὸν κινοῦν τὴν φαντασίαν ἢ τὴν διάνοιαν ἐγείρει πρὸς τὴν κατὰ τόπον τοῦ ζῴου κίνησιν, τὸ δὲ ὀρεκτὸν ἀκίνητον ὂν κινεῖ. ὅλως δὲ ὁ τὴν ἀπὸ τῶν ζῴων ἔνστασιν λύσας τί ἄρα βούλεται δεῖξαι; ὅτι τῆς κατὰ τόπον τῶν ζῴων κινήσεως προηγεῖται ἄλλη κίνησις, ἡ τῆς διανοίας ἢ φαντασίας καὶ ἐκείνης ἡ ἐν τῷ σώματι καὶ ἐκείνης ἡ τοῦ περιέχοντος; καὶ τί τοῦτο; οὐδὲ γὰρ μία καὶ συνεχὴς ἡ τοιαύτη κίνησις ἐκ διαφόρων εἰδῶν συνεστῶσα. τῆς κατὰ τόπον

8 αὐτῶν ante corr. AFM 16 θερμαινόμενα et διακρινόμενα (17) a 17 Περὶ ὕπνου] cf. c. 3 p. 456b 21 sqq. 21 αἱ a: καὶ AF: om. M 22 αὐτῶν a 23 ὅπως] ὅπερ a τε om. M καὶ om. a 27 μόνην a 30 πολλὰ a 33 post τις add. ὡς a

καὶ τῆς φανταστικῆς καὶ ἀλλοιωτικῆς· οὔτε μέντοι αἴδιος ἡ τοιαύτη· οὐ 275r πάντως γὰρ ἡ τοῦ σώματος ἀλλοίωσις κινεῖ τὴν διάνοιαν ἢ τὴν ὄρεξιν, οὐδὲ αὕτη κινηθεῖσα πάντως κινεῖ κατὰ τόπον τὸ ζῷον, οὐδὲ ἡ κατὰ τόπον τούτου κίνησις πάντως ἄλλο τι κινεῖ. πῶς οὖν ἐκ τούτων βεβαιοῦται τὸ ἀγένητον καὶ αἴδιον εἶναι τὴν κίνησιν μίαν οὖσαν καὶ συνεχῆ; μήποτε οὖν οὐ τοῦτο πρόκειται διὰ τῆς τῶν ἐνστάσεων τούτων λύσεως τὸ τὰς μερικὰς πάσας κινήσεις μίαν συνεχῆ δεῖξαι κίνησιν ἀγένητον καὶ ἀνέκλειπτον· καὶ γὰρ σαφῶς ἐν τῇ λύσει τῆς προτέρας ἐνστάσεως ἐνδέδωκε μὴ εἶναι τῷ ἀριθμῷ μίαν τὴν εἰς τὰ ἐναντία κίνησιν, καὶ ἀναγκαῖον εἰπὼν εἶναι τοῦτο, εἴπερ μὴ ἀεὶ μίαν καὶ τὴν αὐτὴν εἶναι δυνατὸν τὴν τοῦ ἑνὸς κίνησιν. ἀλλ' ἐπειδὴ αἱ πρὸς τὸ ἄναρχον τῆς κινήσεως ἐνστάσεις μερικάς τινας κινήσεις προέφερον ἀπ' ἀρχῆς τινος γινομένας, τὰς λύσεις, οἶμαι, πρὸς τοῦτο μόνον ὑπαντῆσαι δεικνύσας, ὅτι αἱ προβληθεῖσαι ὡς ἄναρχοι κινήσεις οὐκ εἰσὶν ἄναρχοι, ἀλλ' ἔχουσί τινας ἀρχάς, οὐ μέντοι ὅτι εἰς μίαν ἄναρχόν εἰσι συντεταγμέναι· οὐδὲ γὰρ τὴν ἐκ τούτων βούλεται ἀγένητον καὶ ἄφθαρτον δεῖξαι, ἀλλ' ἐκείνην, ἣν ἐνδείκνυται, ὅτε ἔλεγεν, ὅτι κἂν αἱ εἰς τὰ ἐναντία κινήσεις μὴ ὦσι συνεχεῖς καὶ μία, ἀλλ' ὅμως οὐδὲν κωλύει εἶναί τινα τὴν αὐτὴν τῷ συνεχῆ εἶναι καὶ αἴδιον. αὕτη δέ ἐστιν ἡ κυκλοφορία, εἰς ἣν ὁ πᾶς αὐτῷ λόγος τείνει ὁ περὶ τῆς μιᾶς ἀνάρχου καὶ ἀτελευτήτου κινήσεως, ὡς ἐκείνης προηγουμένης πασῶν τῶν ἐχουσῶν ἀρχὴν κινήσεων, καὶ δι' ἐκείνην καὶ πρὸ πάσης μερικῆς κινήσεως καὶ μετὰ πᾶσαν οὔσης ἄλλης κινήσεως, διότι εἰς ἐκείνην ἀναφέρονται, ἔσται δὲ τοῦτο ἐν τοῖς ἑξῆς σαφέστερον, ὅταν ἡ μία κίνησις ἡ αἴδιος ζητῆται. τέως δὲ ἀγένητον καὶ ἄναρχον μέχρι νῦν τὴν κίνησιν ἔδειξεν οὐχ ὡς μίαν οὖσαν καὶ συνεχῆ, ἀλλ' ὅτι πρὸ πάσης κινήσεώς ἐστιν ἄλλη καὶ μετὰ πᾶσαν ἄλλη. ἀπὸ ταύτης δὲ ὁρμώμενος ἐν τοῖς ἑξῆς εὑρήσει τὴν μίαν καὶ συνεχῆ καὶ αἴδιον τὴν τῆς κυκλοφορίας, ἥτις καὶ τούτων τῶν ἀδιαλείπτων κινήσεών ἐστιν αἰτία. ἀλλὰ διὰ τί περὶ κινήσεως μὲν προὐβάλετο ζητεῖν, εἴτε αἴδιος ἡ κίνησις εἴτε οὔ, περὶ δὲ ἠρεμίας οὐκέτι; ἢ ὅτι ἡ ἠρεμία στέρησίς ἐστι κινήσεως, οὐδεμία δὲ στέρησις αἴδιος, ὅτι μηδὲ αἰδίου πράγματος εἶναι δύναται· οὐδὲ γὰρ συνυπάρχει ἡ στέρησις τῇ ἕξει, ἀλλὰ τὰς γινομένας καὶ φθειρομένας κινήσεις διαδέχεται. ἡ μέντοι στάσις καὶ μονὴ οὐκέτι στέρησις οὖσα, ἀλλ' ἐναντία τῇ κινήσει, ἄναρχός ἐστι καὶ αὕτη καὶ αἴδιος ὥσπερ ἡ κύκλῳ κίνησις. περὶ μένον γὰρ αὕτη γίνεται πάντως.

---

5 post αἴδιον add. τον (deletum ut videtur) A 8 ἐνδέδοκε sed corr. A[1] 13 ἀπαντῆσαι a 15 συντεταγμένοι a 16 ἔλεγεν] ubi? 17 ὅτι om. a 20 προ////ηγουμένης A 22 ἔσται aA[2]: ἔστι A[1]FM 25 post ὅτι add. καὶ A[2]F 29 οὔ] ὄν a

p. 253a22 Ἀρχὴ δὲ τῆς σκέψεως ἥπερ καὶ περὶ τῆς λεχθείσης 275r ἀπορίας ἕως τοῦ καὶ τέλος ἡμῖν ταύτης τῆς πραγματείας ἐστί.

Τῆς ἀκριβεστέρας τῶν προειρημένων διαρθρώσεως ἀρχὴν εἶναί φησι τὴν αὐτήν, ἣν καὶ περὶ τῆς προειρημένης ἀπορίας τῆς ζητούσης, πῶς τὸ αὐτὸ κινητὸν ὑπὸ τοῦ αὐτοῦ κινητικοῦ ὁτὲ μὲν κινεῖται, ὁτὲ δὲ οὔ. ἔλεγε δὲ ὅτι οὐδὲν ἄλλο ἀπορεῖ ὁ τοῦτο λέγων ἢ διὰ τί οὐκ ἀεὶ τὰ μὲν ἠρεμεῖ τῶν ὄντων τὰ δὲ κινεῖται, ἀλλ' ἔστι τὰ ποτὲ μὲν ἠρεμοῦντα ποτὲ δὲ κινούμενα. καὶ τῆς ἀπορίας οὖν ἐκείνης καὶ τοῦ πῶς τὰ ζῷα κινεῖται τὴν αὐτὴν ἀρχὴν ταύτην εἶναί φησι. καὶ ἔτι πρὸς τὴν ἐξ ἀρχῆς ζήτησιν, εἰ ἀίδιος ἡ κίνησίς ἐστι, καὶ πρὸς τοὺς ἐνισταμένους τῇ ἀιδιότητι τῆς κινήσεως λόγους χρήσιμόν φησι τὸ ἄνωθεν διελομένους ἰδεῖν, πῶς ἔχει τὰ ὄντα πρὸς κίνησιν καὶ πρὸς ἀκινησίαν. ἄνωθεν οὖν ἀρξάμενος διαιρέσει χρῆται ἀπαραλείπτῳ δι' ὅλων χωρούσῃ τῶν ὄντων. ἀνάγκη γὰρ ἢ πάντα ἠρεμεῖν ἀεὶ ⟨τὰ⟩ ὄντα ἢ πάντα ἀεὶ κινεῖσθαι· καὶ ἔστιν ἐπὶ πάντων ἀντιφατικὴ ἡ διαίρεσις. ἢ γὰρ κινεῖσθαι πάντα ἢ μὴ κινεῖσθαι ἀεί, ἢ τὰ μὲν κινεῖσθαι, τὰ δὲ ἠρεμεῖν. καὶ τοῦτο τριχῶς, ἤτοι τὰ μὲν κινούμενα κινεῖσθαι ἀεί, τὰ δὲ ἠρεμοῦντα ἀεὶ ἠρεμεῖν. ἢ πάντα τὰ ὄντα καὶ κινεῖσθαι καὶ ἠρεμεῖν ἐν μέρει. ἢ τὸ λοιπόν φησι καὶ τρίτον τὰ μὲν ἀεὶ τῶν ὄντων ἀκίνητα εἶναι, τὰ δὲ ἀεὶ κινούμενα, τὰ δὲ ποτὲ μὲν κινούμενα ποτὲ δὲ ἠρεμοῦντα. τρίτον δὲ εἶπεν τοῦτο ἐπὶ πρώτῳ μὲν τῷ ἢ πάντα ἠρεμεῖν ἢ πάντα κινεῖσθαι, δευτέρῳ δὲ τῷ ἢ τὰ μὲν κινεῖσθαι τὰ δὲ ἠρεμεῖν. ὅπερ τριχῇ διεῖλεν. μετ' ἐκεῖνα οὖν τὰ δύο τρίτον τοῦτό φησιν, ὅπερ αὐτῷ λεκτέον εἶπεν, τουτέστι δεικτέον καὶ κατασκευαστέον. πάντα γὰρ τὰ ἀπορεῖσθαι δοκοῦντα τούτου φανερωθέντος λυθήσεται· οὔτε γὰρ διὰ τὸ πᾶσαν κίνησιν πόθεν ποὶ εἶναι τὸ ἀίδιον ἀναιρεθήσεται τῆς κινήσεως, ἐὰν δειχθῇ, ὅτι οὐ πᾶσα κίνησις τοιαύτη. οὔτε τὸ γίνεσθαι | κίνησιν ἐν ἀκινήτῳ δεικτικόν ἐστι 275v τοῦ γένεσιν εἶναι κινήσεως, εἴπερ μὴ πανταχοῦ γίνεται κίνησις μὴ οὖσα. καὶ ἡ ἀπορία δὲ λυθήσεται ἡ ζητοῦσα, διὰ τί οὐχὶ τὰ μὲν κινούμενα ἀεὶ κινεῖται, τὰ δὲ ἠρεμοῦντα ἀεὶ ἠρεμεῖ, ἐὰν εὑρεθῇ καὶ ἀεί τι ἀκίνητον ὂν καὶ ἀεί τι κινούμενον, καὶ ἄλλα ποτὲ μὲν κινούμενα ποτὲ δὲ ἠρεμοῦντα. καὶ τέλος οὕτω τὸ ἄριστον ἐπιτεθήσεται τῇ περὶ κινήσεως πραγματείᾳ ἀπὸ ἀρχῆς διὰ τῶν μέσων ἀποδεικτικῶς ἐπὶ τὸ τέλος πορευομένῃ. τέλος δέ φησιν ὁ Ἀλέξανδρος τὸ εὑρεῖν τι ἀεὶ καὶ συνεχῶς κινούμενον ὑπὸ ἀιδίου τε καὶ ἀκινήτου. μήποτε δὲ ὁ Ἀριστοτέλης τὸ αὐτὸ καὶ λύσιν τῶν ἀπορουμένων καὶ τέλος τῆς πραγματείας εἶπε τὸ βεβαιώσασθαι τὸ τρίτον ἐκεῖνο, ὅτι τῶν ὄντων τὰ μὲν ἀκίνητά ἐστι, τὰ δὲ ἀεὶ κινούμενα,

1 post σκέψεως add. ἔσται ex Arist. vulg. (sed om. cod. E) 5 αὐτοκίνητον AF 8 ἐκείνη a 10 τῇ ἀϊδιότη~~~ τι τῆς (signa inter η et τι posita rasuram tegunt) A: ἀϊδιότη τῆς sic a: τῶν F: toto hoc loco deficit M 14 τὰ (post ἀεὶ) a: om. AF 22 διεῖλον a 36 τῇ πραγματείᾳ a

τὰ δὲ ἀμφοτέρων μεταλαμβάνει. δυνατὸν δὲ καὶ οὕτως, οἶμαι, τῆς τῶν 275v ὄντων πρὸς κίνησιν καὶ ἠρεμίαν σχέσεως τριπλῆν ποιήσασθαι τὴν διαίρεσιν· τριῶν γὰρ ὄντων τούτων τοῦ τε ἀεὶ κινεῖσθαι καὶ τοῦ ἀεὶ ἠρεμεῖν καὶ τρίτου τοῦ ποτὲ μὲν κινεῖσθαι ποτὲ δὲ ἠρεμεῖν εἰς τρία τριχῶς αἱ σχέσεις διαιρεθήσονται ἢ πάντων τῶν ὄντων τὴν αὐτὴν ἐχόντων κατάστασιν ἢ διχῇ διῃρημένων ἢ τριχῇ εἰς ἀρχὰς καὶ μέσα καὶ τέλη. τί γὰρ ἂν εἴη περαιτέρω; καὶ εἰ μὲν τὴν αὐτὴν ἔχει πάντα κατάστασιν, ἢ πάντα ἠρεμεῖ ἀεὶ ἢ πάντα ἀεὶ κινεῖται ἢ πάντα ποτὲ μὲν ἠρεμεῖ ποτὲ δὲ κινεῖται παρὰ μέρος. εἰ δὲ διχῇ διῄρηται τὰ ὄντα, ἢ τὰ μὲν ἀεὶ ἠρεμεῖ τὰ δὲ ἀεὶ κινεῖται, ἢ τὰ μὲν ἀεὶ ἠρεμεῖ τὰ δὲ ποτὲ μὲν κινεῖται ποτὲ δὲ ἠρεμεῖ, ἢ ἀνάπαλιν τὰ μὲν ἀεὶ κινεῖται, τὰ δὲ ποτὲ μὲν κινεῖται ποτὲ δὲ ἠρεμεῖ. ὥστε τριχῇ καὶ τοῦτο διῄρηται τὸ τμῆμα. τὸ δὲ τρίτον καὶ ἀληθὲς τῷ σωρίτῃ· εἰ τριχῇ διῄρηται τὰ ὄντα, ἀνάγκη τὰ μὲν ἀεὶ ἠρεμεῖν, τὰ δὲ ἀεὶ κινεῖσθαι, τὰ δὲ ποτὲ μὲν ἠρεμεῖν ποτὲ δὲ κινεῖσθαι. καὶ παρὰ ταῦτα τὰ ἐννέα τμήματα οὐκ ἔστιν, οἶμαι, τῶν ὄντων σχέσις ἄλλη πρὸς κίνησιν καὶ ἠρεμίαν, εἴπερ ἀνάγκη ἢ κινεῖσθαι ἢ ἠρεμεῖν ἢ ἅμα καὶ κινεῖσθαι καὶ ἠρεμεῖν. κυριώτερον δὲ ἐπὶ τῶν μηδέποτε κινουμένων εἶπεν τὸ ἀκίνητα εἶναι ἤπερ τὸ ἠρεμεῖν. ἡ γὰρ ἠρεμία στέρησις οὖσα κινήσεως, τοῖς καὶ κινεῖσθαι ποτὲ πεφυκόσιν ὑπάρχει. οὕτω δὲ καὶ ἀντιφατικὴ ἡ διαίρεσις γίνεται εἰς τὰ ἀεὶ κινούμενα, καὶ τὰ μηδέποτε κινούμενα μεριζομένη.

p. 253a32 Τὸ μὲν οὖν πάντα ἠρεμεῖν καὶ τούτου ζητεῖν λόγον ἕως τοῦ ὑπόθεσις γὰρ ὅτι ἡ φύσις, ἀρχὴ τῆς κινήσεως.

Ἐκθέμενος οὕτω τὴν τῶν ὄντων διαίρεσιν κατά τε κίνησιν καὶ ἀκινησίαν πᾶσιν ἐπεξέρχεται τοῖς ἀδοκίμοις τῆς διαιρέσεως τμήμασιν ἐπιμελῶς οὕτως, ὡς καὶ πάλιν ἀναλαβεῖν τὸν λόγον, διότι ἡ ἔφοδος αὕτη μετὰ ἀκριβοῦς ἀποδείξεως γινομένη τῶν τε ἀπορουμένων, ὡς αὐτὸς εἶπεν, λύσιν παρέχεται καὶ τέλος ἄριστον ἐπιτίθησι τῇ φυσικῇ πραγματείᾳ, τὰ μὲν ἔσχατα τῶν φυσικῶν εἰς τὰ πρῶτα τῶν τοιούτων ἀνάγουσα, ταῦτα δὲ εἰς τὰς ὑπερφυεῖς τῶν ὄντων ἀρχὰς ἀποκορυφοῦσα. πρῶτον τοίνυν εὐθύνει τὸ πρῶτον ἐν τῇ διαιρέσει κείμενον τὸ πάντα ἠρεμεῖν λέγον καὶ τέτρασιν ἐπιχειρήμασι συντόμως χρῆται πρὸς τοῦτο· ἑνὶ μέν, ὅτι τὸ ζητεῖν ἀποδεικτικὸν λόγον τοῦ πάντα ἠρεμεῖν ἀφέντας τὴν αἴσθησιν οὕτως ἐναργῶς ἀντιφθεγγομένην καὶ πολλὰ κινεῖσθαι λέγουσαν ἀσθένεια διανοίας ἐστί, δι' ἣν ἀγνοεῖ τις, ὅτι οὐκ εἰσὶν ἐπὶ τῶν τοιούτων προβλημάτων λόγοι τῆς αἰσθήσεως πιστότεροι· ἀγνοεῖ δὲ καὶ τίνα χρὴ ζητεῖν, ὅτι οὐχὶ τὰ προφανέστατα, καὶ τίσιν ἐπὶ τίνων κριτηρίοις δεῖ κεχρῆσθαι, ὅτι ἐπὶ τῶν αἰσθητῶν τῇ αἰσθήσει μάλιστα καὶ ταύτην ἀρχὴν ποιεῖσθαι τῶν ἀποδείξεων,

---

13 σωρίτηι A[1]: σωτῆρι A[2]: σωρείτη a (σωρίτη εἰ om. F) 19 ποτὲ F: ποτὲ δὲ aA 27 τε om. a

δεύτερον, ὅτι ὁ τὴν κίνησιν ἀναιρῶν δοκεῖ μὲν μέρος τι τῶν ὑπαρχόντων 275v τοῖς φυσικοῖς πράγμασι τὴν κίνησιν ἀναιρεῖν, ἀγνοεῖ δὲ μὴ περὶ μέρους ἀλλὰ περὶ τοῦ ὅλου ἀμφισβητῶν. εἰ γὰρ ἐν τούτῳ ἔχει τὸ εἶναι ἡ φύσις ἐν τῷ ἀρχὴ κινήσεως τοῖς φυσικοῖς εἶναι, ἀναιρουμένης κινήσεως ἀναιρεῖται ἡ φύσις· ταύτης δὲ ἀναιρουμένης ἀναιρεῖται τὰ φυσικά, οἷς τὸ εἶναι ἐν τούτῳ ἐστὶν ἐν τῷ φύσιν ἔχειν. τρίτον, ὅτι οὐ τὴν φύσιν μόνον ἀναιρεῖ καὶ τὰ φυσικὰ ὁ πάντα ἠρεμεῖν λέγων οὐδὲ πρὸς τὸν φυσικὸν ἐνίσταται μόνον, ἀλλὰ καὶ πρὸς τὰς τέχνας πάσας καὶ τὰς ἐπιστήμας τὰς πρακτικάς, δηλονότι τὰς μετὰ κινήσεως ἐνεργούσας· ἡ γὰρ θεωρητική τινος δεῖται φυσικῆς κινήσεως. διὸ καὶ εἰπὼν πρὸς ἁπάσας τὰς ἐπιστήμας τὸ ὡς εἰπεῖν προσέθηκεν. καὶ πρὸς τὰς δόξας δὲ πάσας τῶν φυσικῶν ἢ καὶ πάντων ἀνθρώπων ἐναντιοῦται διὰ τὸ κινήσει χρῆσθαι πάσας. καὶ ἐπιστῆσαι χρὴ καὶ ἐντεῦθεν ὡς οἶμαι, ὅτι οὐδὲ τοὺς περὶ Παρμενίδην καὶ Μέλισσον πᾶν τὸ ὂν ἀκίνητον νομίζει δοξάζειν ὁ Ἀριστοτέλης, ἀλλὰ τὸ ὄντως ὂν καὶ νοητὸν μόνον. τέταρτον δὲ ἐπάγει, ὅτι ὥσπερ οὐκ ἔστι μαθηματικοῦ τὸ πρὸς τοὺς ἀναιροῦντας τὰς τῶν μαθημάτων ἀρχὰς ἀντιλέγειν οὐδὲ ἰατροῦ πρὸς τοὺς ἀναιροῦντας τὰς ἰατρικὰς ἀρχὰς οὐδὲ τῶν ἄλλων τινὸς πρὸς τοὺς ἀναιροῦντας αὐτοῦ τὰς ἀρχάς, οὕτως οὐδὲ τὸ νῦν ῥηθὲν τὸ πάντα ἠρεμεῖν τοῦ φυσικοῦ ἐστιν ἀνασκευάζειν. ὡς γὰρ ἀρχὴ τοῖς φυ|σικοῖς ὑπόκειται τὸ τὴν φύσιν ἀρχὴν κινή- 276r σεως εἶναι. ταῦτα δὲ καὶ ἐν τῷ πρώτῳ τῆσδε τῆς πραγματείας εἶπεν πρὸς τοὺς ἀκίνητον τὸ ὂν δοκοῦντας λέγειν. ὑποθέσεις δὲ τὰς ἀρχὰς καλεῖν ἔθος ὡς ἄνευ ἀποδείξεως τιθεμένας καὶ ὑποτιθεμένας ταῖς ἐξ αὐτῶν ἀποδείξεσιν· ὁ γὰρ ἀποδεικνὺς τὰς ἀρχάς, ὅτι μὴ ἀρχαί εἰσιν ὁμολογεῖ· ἐκ προτέρων γὰρ αἱ ἀποδείξεις.

p. 253b6 Σχεδὸν δέ τι καὶ τὸ φάναι κινεῖσθαι πάντα ψεῦδος ἕως τοῦ ἐκ τούτων καὶ ἄλλων τοιούτων πιστεύσειεν ἄν τις.

Ἐπὶ τὸ δεύτερον τμῆμα μετέβη τῆς πρώτης διαιρέσεως τὸ λέγον πάντα κινεῖσθαι καί φησιν, ὅτι καὶ τοῦτο ἐγγὺς καὶ ὅμοιόν ἐστί πως ψεῦδος τῷ λέγειν πάντα ἠρεμεῖν· καὶ γὰρ καὶ ἐπὶ τούτου ἡ αἴσθησις ἀντιφθέγγεται ἐναργῶς τινων ἠρεμούντων· πλὴν ἧττον τὸ πάντα κινεῖσθαι τοῦ πάντα ἠρεμεῖν παρὰ τὴν μέθοδόν ἐστι, φησί, τὴν φυσικήν. ἧττον γὰρ τοῦτο ἀναιρετικόν ἐστι τῆς φύσεως. κἂν γὰρ καθ' ὅσον ἡ φύσις ἐν τοῖς φυσικοῖς ἐτέθη ὥσπερ κινήσεως οὕτω καὶ ἠρεμίας ἀρχή, κατὰ τοσοῦτον καὶ ὁ τὴν ἠρεμίαν ἀναιρῶν ἀναιρεῖ τὴν φύσιν, ἀλλὰ καθ' ὅσον ἡ κίνησις οἰκειοτέρα τῇ φύσει μᾶλλον τῆς ἠρεμίας, κατὰ τοσοῦτον ἧττον παρὰ τὴν φυσικὴν μέθοδον οὗτοι λέγουσι· καὶ ὅτι ἐκεῖνοι μὲν οὐ

16. 17 τῶν μαθημάτων AM: τῶν μαθηματικῶν a: om. F 21 πρώτῳ] Phys. A 2. 185a1 26 πάντα κινεῖσθαι ex Arist. vulg. a 30 καὶ alt. om. A[1]FM: supra add. A[1] 34 καὶ ante οὕτω iterat A

κίνησιν μόνον ἀλλὰ καὶ ἠρεμίαν ἀναιροῦσιν (ἠρεμεῖ γὰρ τὰ καὶ κινεῖσθαι 276r πεφυκότα), οὗτοι δὲ τὴν ἠρεμίαν μόνην· ἔτι δὲ ἐπειδὴ ἔστι μέν τινα τῶν φυσικῶν τὰ μηδέποτε ἠρεμοῦντα, οὐδὲν δέ ἐστι τῶν φυσικῶν παντελῶς ἀκίνητον. διὰ τοῦτο ἧττον παρὰ τὴν φυσικὴν μέθοδον τὸ πάντα κινεῖσθαι λέγειν τοῦ πάντα ἠρεμεῖν. καὶ τοῦτο δὲ σημεῖον τοῦ μὴ πάντῃ τῶν φυσικῶν ἀπᾴδειν τὴν πάντα κινεῖσθαι λέγουσαν δόξαν τὸ καὶ δοξάζειν τινὰς αὐτῶν τὸ πάντα ἀεὶ κινεῖσθαι τὰ ὄντα, ἀλλ' οὐχὶ τὰ μὲν τὰ δὲ οὔ, μὴ δοκεῖν δὲ ἡμῖν διὰ τὸ τὴν αἴσθησιν διαλανθάνειν. πάντα δὲ κινεῖσθαι ἔλεγον οἱ Ἡρακλείτειοι, ὧν καὶ Πλάτων ἐν τῷ Κρατύλῳ τῆς δόξης οὕτως ἀπεμνημόνευσεν. ὁ δὲ Ἀλέξανδρος τὰς ἀτόμους φησὶ κατὰ τοὺς τιθεμένους αὐτὰς ἀεὶ κινουμένας αἰτίας καὶ τοῖς ἐξ αὐτῶν συγκρίμασι γίνεσθαι, κἂν μὴ αἰσθητῶς, "καὶ κατὰ τούτους δέ, φησί, τὸ κενὸν ἀκίνητόν ἐστιν". πρὸς τούτους οὖν, φησί, τοὺς πάντα λέγοντας κινεῖσθαι, καίπερ οὐ διορίζοντας ποίαν κίνησιν πάντα λέγουσι κινεῖσθαι, ἢ ἄρα πάσας πάντα, οὐ χαλεπὸν ὑπαντῆσαι, διορίζοντα τὰ τῶν κινήσεων εἴδη καὶ δεικνύντα, ὅτι κατ' οὐδεμίαν δυνατὸν ἀεὶ πάντα κινεῖσθαι. πρῶτον οὖν αὐτοῖς ἔγκλημα ἐπάγει τὸ ἀδιορίστως λέγειν καὶ μὴ διασαφεῖν, κατὰ ποῖον εἶδος κινήσεως πάντα τὰ ὄντα ἀεὶ κινεῖται. εἶτα δείκνυσιν ἐφ' ἑκάστης τῶν τριῶν κινήσεων, ὅτι κατ' οὐδεμίαν οἷόν τε πάντα ἀεὶ κινεῖσθαι, εἰ δὲ κατὰ μηδεμίαν, δῆλον ὡς οὐδὲ κατὰ πάσας. καὶ πρῶτον δείκνυσιν, ὅτι οὔτε αὔξεσθαι οἷόν τέ τι συνεχῶς, οὔτε πάλιν συνεχῶς μειοῦσθαι, οὔτε συνάπτειν τὴν αὔξησιν τῇ μειώσει, ἀλλ' ἔστι στάσις καὶ ἠρεμία ἐν μέσῳ τῷ καθ' ἑκατέραν τούτων τῶν κινήσεων κινουμένῳ· οὔτε γὰρ τὸ αὐξόμενον εἰς τὸ μειοῦσθαι μεταβάλλει οὔτε τὸ μειούμενον εἰς τὸ αὔξεσθαι, ἀλλὰ τὸ μὲν εἰς ἐπίδοσιν τὸ δὲ εἰς φθίσιν. ὅταν οὖν γένηται ἐν ἐκείνοις εἰς ἃ μετέβαλλε, δῆλον ὡς ἵσταται, εἶθ' οὕτως εἰς τὸ μειοῦσθαι μεταβάλλει. δείξει δὲ τοῦτο οὕτως ἔχον ἐν τοῖς ἑξῆς. εἰπὼν δὲ λέγειν τινὰς πάντα κινεῖσθαι, λανθάνειν δὲ τοῦτο τὴν ἡμετέραν αἴσθησιν, καὶ προβαλλόμενος τὴν αὔξησιν καὶ τὴν μείωσιν, ὡς καὶ ἐπὶ τούτων τὰ αὐτὰ λεγόντων αὐτῶν, πρῶτον ἱστορεῖ, τίνι δόξῃ τὸ λεγόμενον ὑπ' αὐτῶν ὅμοιόν ἐστιν, ἣν δείξας ψευδῆ συναναιρεῖ καὶ τὸ ὑπὸ τούτων | λεγόμενον. 276v τὸ γὰρ λέγειν, φησίν, ὅτι κινεῖται μὲν ἀεὶ πάντα, λανθάνει δὲ ἡμᾶς τῷ κατ' ὀλίγον, ὅμοιόν ἐστιν ἐκείνῳ τῷ λόγῳ τῷ περὶ τοῦ τὸν συνεχῆ τοῦ ὕδατος σταλαγμὸν κοιλαίνειν τὴν πέτραν·

πέτρην κοιλαίνει ῥανὶς ὕδατος ἐνδελεχείῃ,

φησὶν ὁ Χοιρίλος, ὡς ὑπὸ ἑκάστου μὲν σταλαγμοῦ μειουμένης τῆς πέτρας, ἀδήλου δὲ ἡμῖν οὔσης τῆς κατ' ὀλίγον μειώσεως, ὁμοίως δὲ καὶ ὑπὸ τῆς ἐκφυομένης ἐν ῥαγάδι λίθου συκῆς, εἰ τύχοι, διίσταταί ποτε ὁ

15 ὑπαντῆσαι AFM Simplicii more: ἀπαντῆσαι a et Aristoteles τὰ aM: om. AF 21 συνεχῶς οὔτε πάλιν om. A, sed suppl. in marg. A[1] 22 στάσεις a 36 Χοιρίλος] fr. 9 p. 169 Naek., fr. 10 p. 271 Kinkel. Moscho idem tribuit Philoponus p. 826,14 haud scio an recordatus Bionis fr. 15 (11) ex Stob. flor. XXIX 52 38 post ῥαγάδι add. τοῦ a

λίθος καὶ ῥήγνυται. ὡς καὶ ἐν τῷ πρὸ τοῦ χρόνῳ παντὶ κατ' ὀλίγον μὲν 276v διισταμένου, λανθάνοντος δὲ τῷ κατ' ὀλίγον τὴν ἡμετέραν αἴσθησιν. ὡς οὖν οἱ ταῦτα λέγοντες κινεῖσθαι μὲν συνεχῶς φασιν ἐν τῷ πρὸ τοῦ παντὶ χρόνῳ τὴν μὲν πέτραν μειουμένην, τὸν δὲ λίθον ῥηγνύμενον, λανθάνειν δὲ τῷ κατ' ὀλίγον τὴν ἡμετέραν αἴσθησιν, οὕτω καὶ οἱ πάντα κινεῖσθαι λέγοντες ἀεὶ συνεχῆ μὲν αὐτῶν ἀεί φασιν εἶναι τὴν κίνησιν, ἡμᾶς δὲ τῷ κατ' ὀλίγον διαλανθάνειν· οὕτω δὲ καὶ τὰ αὐξανόμενα καὶ μειούμενα. παραθεὶς οὖν οὕτω τὴν ὁμοίαν δόξαν δείκνυσιν αὐτὴν ψευδῆ, καὶ ὅτι μὴ συνεχὴς ἥ τε τῆς πέτρας μείωσις καὶ ἡ τοῦ λίθου διάστασις. οὐ γὰρ εἰ σπιθαμὴν ἐν ἐνιαυτῷ διέστησεν τὸν λίθον ἡ συκῆ, καὶ τὸ ἐκ τῆς κεγχραμίδος φυὲν ἐν τῇ πρώτῃ ἡμέρᾳ μέρος τι διέστησεν, οὐδὲ εἰ τὴν πέτραν ἐκοίλαναν χίλιοι σταλαγμοί, καὶ ὁ εἷς σταλαγμὸς μέρος τι πάντως ἐκοίλανεν, ἀλλ' οὕτως ἔχει ταῦτα, φησίν, ὥσπερ ἡ νεωλκία· καὶ γὰρ ἐπὶ ταύτης οἱ μὲν ἑκατὸν ἅμα καθέλκουσι τὴν ναῦν, εἷς δὲ ἕκαστος οὐδ' ἂν σαλεύσειε προελθών. οὕτω δὲ καὶ οἱ μὲν τοσοίδε σταλαγμοὶ τοσόνδε μέρος τῆς πέτρας ἀφεῖλον, εἷς δὲ σταλαγμὸς οὐδ' ὁτιοῦν μέρος ἂν ἀφέλοι. κἂν γὰρ διαιρετὸν ᾖ τὸ ἀφαιρεθὲν ἀπὸ τῆς πέτρας μέγεθος, ἀλλ' οὐκ ἀνάγκη ἕκαστον σταλαγμὸν τὸ τοσοῦτον μέρος ἀφελεῖν, ὅσον αὐτός ἐστι τῶν πάντων· ὑπὸ γὰρ τῶν ὅλων τὸ ὅλον ἀφῃρέθη. καὶ ὥσπερ ἐπὶ τῆς νεωλκίας ὑπὸ πεντήκοντα ἀνδρῶν ἡ ναῦς τέως μὴ κινουμένη ἑνὸς ἐνίοτε προσελθόντος ἐσαλεύθη, καὶ ἐπὶ ζυγοῦ τὰ μὲν δέκα τάλαντα, εἰ τύχοι, οὐκ ἐποίησε ῥοπήν, δραχμὴ δὲ προστεθεῖσα καθείλκυσεν, οὕτως οἱ μὲν τοσοίδε σταλαγμοὶ οὔπω δύναμιν ἔσχον κοιλᾶναι τὴν πέτραν, προσελθόντος δὲ ἑνὸς ἠδυνήθησαν. ὥστε καὶ ἐπὶ τῶν αὐξομένων καὶ μειουμένων, κἂν ἐπ' ἄπειρον ᾖ διαιρετὸν τὸ προσιὸν καὶ τὸ ἀπιόν, οὐκ ἀνάγκη κατὰ τὸ συνεχὲς ἀεί τι προστίθεσθαι ἢ ἀεὶ ἀφαιρεῖσθαι χωρίς, ἀλλ' ὅλον τι προστίθεταί ποτε καὶ ὅλον ἀφαιρεῖται. οὐ γὰρ ἐπειδὴ τὸ ὅλον ὕδωρ τὸ τοσοῦτον ἐκοίλανεν, καὶ τὸ ἥμισυ αὐτοῦ τὸ ἥμισυ κοιλανεῖ, ἢ ὅλως τὸ τοσόνδε μέρος τοῦ ὕδατος τὸ τοσόνδε τοῦ ἀφαιρεθέντος ἀφελεῖ· οὐδὲ γάρ ἐστιν ἐνεργείᾳ τὰ μέρη ἐν τῷ ἀφαιρουμένῳ, ὥστε καὶ χωρὶς ἕκαστον κινεῖσθαι, ἀλλ' ἅμα ὅλον κινεῖται. φθίσιν δὲ λέγει τὸ ἀπιόν, καθ' ὃ ἡ φθορὰ γίνεται. δῆλον οὖν ὅτι εἴ τι πάσχει ὑπό τινος, οὐχὶ καὶ ὑπὸ τοῦ τυχόντος αὐτοῦ μορίου πείσεται, καὶ εἴ τι ἐν χρόνῳ τινὶ πάσχει ὑπό τινος, οὐχὶ καὶ ἐν ἅπαντι μορίῳ τοῦ χρόνου πάσχει, ἀλλ' ἔν τινι ἀθρόον. ἐπιστῆσαι δὲ ἐν τούτοις χρή, πότερον ἐκείνου μνημονεύει νῦν τοῦ σωρίτου καλουμένου παρὰ τοῖς σοφισταῖς λόγου, ὡς ἐπὶ τῶν καταφερομένων τοῦ ὕδατος ῥανίδων ἐρωτᾶται. εἰ γὰρ ἡ πρώτη μηδὲν ἔδρασε, φασίν, εἰς τὸ κοιλᾶναι τὴν πέτραν, οὐδὲ ἡ δευτέρα· εἰ δὲ μὴ αὕτη, οὐδὲ ἡ τρίτη, ὥστε οὐδὲ ἡ ἐσχάτη. πῶς οὖν "πέτρην κοιλαίνει ῥανὶς ὕδατος ἐνδε-

15 προελθών aAM: προσέλθῃ F: cave conicias προσελθών; diversum quidem est προσελθόντος v. 21 21 προσελθόντος A: προελθόντος aFM ζυγοῦ] ζητοῦ a 26 ἀεὶ (post ἢ) om. aM 31 λέγει] p. 253b22 35 δὲ om. A σωρείτου aFM 37 φασιν A: φησιν aFM

λεχείη”; τούτου οὖν ἄρα μέμνηται, ὅταν λέγῃ· ὅμοιος ὁ λόγος τῷ 276v περὶ τοῦ τὸν σταλαγμὸν κατατρίβειν. ἢ ἄλλου ἐπὶ ἀθρόας ὕδατος καταφορᾶς ἐρωτωμένου οὕτως· εἰ τὸ τοσόνδε ὕδωρ ἅμα κατενεχθὲν τοσόνδε τῆς πέτρας ἀφεῖλεν, ἆρα καὶ τὸ ἥμισυ αὐτοῦ τὸ ἥμισυ ἀφεῖλε, καὶ ὁ εἷς σταλαγμὸς τὸ ἀνάλογον. οὕτω γὰρ ὁ Ἀλέξανδρος ἀκούσας φαίνεται τοῦ λόγου. “τῇ γὰρ λεγούσῃ, φησί, δόξῃ, ἐπεὶ ὑπὸ τοῦ τοσοῦδε ὕδατος τοῦ καταράξαντος ἐπὶ τὴν πέτραν ἡ πέτρα κεκοίλανται (ὃ σταλαγμὸν ὀνομάζει ἴσως ἀπὸ τοῦ καταστάζειν), καὶ ὑπὸ ἑκάστου τῶν ἐπιπιπτόντων μορίων αὐτοῦ ἐκοιλαίνετο, ἄδηλος δὲ ἡμῖν ἡ κατὰ τοσοῦτον κίνησις καὶ μείωσις αὐτῆς.” ἔοικε δὲ ὁ Ἀλέξανδρος τῷ κατὰ τὴν νεωλκίαν παραδείγματι ἀκολουθήσας, ἐφ’ οὗ ἅμα ἦσαν πάντες οἱ νεωλκοί, καὶ τὸν σταλαγμὸν ἐπὶ ἀθρόου ὕδατος ἀκοῦσαι. ἐπεὶ ὅτι ὁ σταλαγμὸς ἐπὶ τῆς ῥανίδος λέγεται κυρίως, πρόδηλον, οἶμαι, ἐστί· δηλοῖ δὲ καὶ τὸ οἱ σταλαγμοὶ οἱ τοσοίδε ὑπὸ τοῦ Ἀριστοτέλους εἰρημένον ὡς διῃρημένων καὶ ἠριθμημένων τῶν σταλαγμῶν. τοῦ δὲ Ἀριστοτέλους ἐπὶ τῶν μερῶν τοῦ ἀφαιρεθέντος ἀπὸ τῆς πέτρας εἰπόντος ἀλλ’ οὐδὲν αὐτῶν ἐκινήθη χωρὶς ἀλλ’ ἅμα ὁ Ἀλέξανδρος καὶ ἐπὶ τοῦ κινοῦντος ὕδατος ἀκούων τοῦτο “οὐδὲ γὰρ ἦν ἐνεργείᾳ, φησί, τὰ μέρη τοῦ κινοῦντος ἐν τῷ ὅλῳ, ὡς κινεῖν καθ’ αὑτά”, ὡς ἀθρόον λαβὼν τὸ κατενεχθὲν ὕδωρ καὶ ἀφελόν τι τῆς πέτρας. μήποτε δέ, ὅπως μὲν ἂν ἐρωτηθῇ ὁ λόγος, εἰς τὸ αὐτὸ τείνει τὸ τῷ κατ’ ὀλίγον λανθάνειν τὴν αἴσθησιν, εἴτε ἐν τῷ αὐτῷ νῦν ὁ εἰς τὸ κατ’ ὀλίγον ἐπιμερισμὸς γίνεται ὡς ἐπὶ τῆς νεωλκίας καὶ τοῦ ἀθρόου ὕδατος τοῦ ἀφελόντος, εἴ τε ἐν ἄλλῳ καὶ ἄλλῳ ὡς ἐπὶ τῶν ῥανίδων τῶν ἐν χρόνῳ πλείονι τῇ ἐνδελεχείᾳ κοιλαινουσῶν τὴν πέτραν. τοῦτο δὲ οἰκειότερον οἶμαι τοῖς προκειμένοις τὸ παράδειγμα, διότι καὶ ἡ κίνησις οὐχ ἅμα πᾶσα οὖσα τῷ μερισμῷ λανθάνει τὴν αἴσθησιν· οὔτε γὰρ ἡ αὔξησις καὶ ἡ μείωσις ἅμα οὔτε ἡ ἀλλοίωσις οὔτε ἡ κατὰ τόπον μεταβολή. τὸ δ’ οὖν λεγόμενόν ἐστιν, ὅτι κἂν τὸ ἀπιὸν ἐν τῇ φθίσει καὶ τὸ προσιὸν ἐν τῇ αὐξήσει με|γέθη ὄντα ἐπ’ ἄπειρόν ἐστι διαιρετά, ἀλλ’ 277r οὐκ ἀνάγκη τὴν ἀποχώρησιν καὶ τὴν πρόσθεσιν κατὰ ἐλάχιστα γίνεσθαι· ἀλλὰ ἀθρόον ποτὲ ἄπεισι καὶ ἀθρόον προστίθεται. οὐκ ἄρα τῷ κατ’ ὀλίγον λανθάνει ταῦτα ἡμᾶς ἐπ’ ἄπειρον, ὥς φασι, μειούμενα ἢ αὐξόμενα. εἰ δέ, ὡς εἶπεν, ἔστι τι καὶ τὸ μέσον, ἐν ᾧ ἵσταται τὰ αὐξόμενα, ὅταν ἀπολάβῃ τὸ μέτρον, οὐκ ἀνάγκη ἐπ’ ἄπειρον αὔξεσθαι ἢ ἐπ’ ἄπειρον μειοῦσθαι. κἂν γὰρ τρέφηται ἐν τῷ μέσῳ, ἀλλὰ ἄλλο τὸ τρέφεσθαί ἐστι, καὶ ἄλλο τὸ αὔξεσθαι, δῆλον δέ, ὅτι κἂν ἀθρόον ἀφῃρέθη τι τῆς πέτρας μέρος, ἀλλ’ ἑκάστη ῥανὶς ἔδρασέ τι πάντως εἰς τὴν πέτραν ἀσθενεστέραν ποιοῦσα, καὶ τῶν νεωλκῶν ἕκαστος εἰσήγαγε τὴν καθ’ ἑαυτὸν δύναμιν τῇ ὅλῃ. καὶ ἡ τῆς πέτρας διάστασις ποτὲ μὲν καὶ κατ’ ὀλίγον ἀνεπαισθή-

---

9 post δὲ add. ἦν a 13. 14 οἱ δὲ σταλαγμοὶ a 14 οἱ om., sed suppl. A[1] τοσοίδε aFM: τοσοῖδε A: τοσοιδὶ Arist. vulg. (sed τοσοίδε FH codd.) 17 καὶ om. aM 21 τείνει] πίπτει a τὸ τῶι AF: τῷ a: τὸ M 26 πᾶσαν a 27 ἡ (ante ἀλλοίωσις) om. A 31 ἀλλὰ ἀθρόου a, item p. 1199,3 33 τι om. Aristoteles

τως γίνεται. ποτὲ δὲ ῥήγνυται μὲν ἀθρόως, ἡ δὲ κατ' ὀλίγον ὑποτροφὴ 277r τῆς συχνῆς προοδοποιεῖ τῇ ῥήξει τὴν τῆς πέτρας ἀσθένειαν. κἂν κατ' ὀλίγον δὲ μέχρι τινὸς ἀνεπαισθήτως πρόεισιν, ἀλλ' ἀθρόον ἐπὶ τέλει γενόμενον ἵσταται, ὅταν εἰς τοῦτο ἔλθῃ, εἰς ὃ ἔσπευδε, καὶ ἡ αὔξησις καὶ ἡ μείωσις.

Δείξας δὲ ὁ Ἀριστοτέλης ἐπὶ τῆς αὐξήσεως καὶ τῆς μειώσεως, ὅτι μὴ ἐπ' ἄπειρον ἡ αὔξησις καὶ ἡ μείωσις γινομένη τῷ κατ' ὀλίγον διαλανθάνει, εἴπερ μὴ κατὰ συνέχειαν ἡ πρόσθεσις καὶ ἡ ἀφαίρεσις, ἀλλὰ καὶ ἀθρόαι γίνονται, τὸν αὐτὸν λόγον φησὶ καὶ ἐπὶ ἀλλοιώσεως πάσης ἁρμόττειν. οὐ γὰρ εἰ τὸ ἀλλοιούμενον μέγεθός τί ἐστιν ἐπ' ἄπειρον μεριστόν (τοῦτο γὰρ σημαίνει τὸ μεριστὸν εἰς ἄπειρα), διὰ τοῦτο καὶ ἡ ἀλλοίωσις αὐτοῦ κατὰ μόρια γίνεται κατὰ τὸ πρότερον καὶ ὕστερον, ἀλλ' ἀθρόον ἅμα ἀλλοιοῦται· καὶ ἡ ἀλλοίωσις ἀθρόα γίνεται, ὥσπερ ἡ πῆξις τοῦ γάλακτος καὶ τοῦ ὕδατος καὶ τῶν τοιούτων, ἅπερ κἂν μεριστὰ ᾖ, ἀλλ' οὐ πήγνυται κατ' ἐλάχιστα μόρια, ἀλλ' ἀθρόα μεταβάλλει καὶ συνίσταται. "ἔδειξε δέ, φησίν, ὁ Ἀλέξανδρος, διὰ τοῦ νῦν εἰρημένου, πῶς ἐν τῷ πρώτῳ τῆσδε τῆς πραγματείας πρὸς Μέλισσον ἀντιλέγων εἶπεν· "ὥσπερ οὐκ ἀθρόας γινομένης μεταβολῆς." οὐ γὰρ ἀθρόαν ὡς ἄχρονον εἶπεν (ψεῦδος γὰρ τοῦτο), ἀλλὰ τὴν ἀθρόου τοῦ μεταβάλλοντος εἰς τὸ μεταβάλλειν ἀρχήν, καὶ οὐ κατὰ μόρια. ὅτι δὲ τὸ ἀλλοιούμενον οὐκ ἐπ' ἄπειρον συνεχῶς οἷόν τε κινεῖσθαι, ὡς ἔλεγον οἱ πάντα ἀεὶ κινεῖσθαι λέγοντες, δείκνυσι καὶ ἐκ τοῦ ἐξ ἐναντίου εἰς ἐναντίον τὴν μεταβολὴν τοῖς ἀλλοιουμένοις γίνεσθαι, καὶ ἐν χρόνῳ μὲν αὐτῶν γίνεσθαι τὴν μεταβολήν, εἶναι δέ τι ὡρισμένον, εἰς ὃ μεταβάλλουσι, καὶ ὅταν εἰς ἐκεῖνο ἔλθωσιν ἵστανται· εἰς τοῦτο γὰρ τέταται ἡ μεταβολή· τὸ γοῦν νοσοῦν καὶ μεταβάλλον ἐκ τῆς νόσου καθ' ὅσον ἐκ νόσου μεταβάλλει, οὐκ εἰς ἄλλο τι μεταβάλλει ἢ εἰς ὑγίειαν (τοῦτο γὰρ ἐναντίον τῇ νόσῳ), καὶ ἐν χρόνῳ γε ἡ μεταβολὴ γίνεται αὐτῷ, ἀλλ' οὐκ ἐν πέρατι χρόνου, διότι πᾶσα κίνησις ἐν χρόνῳ καὶ τὸ πέρας τῆς κινήσεως ἐν τῷ πέρατι τοῦ χρόνου. ὅταν οὖν ὑγιαῖνον ἐκ νοσοῦντος γένηται, ἵσταται ἐν τῇ ὑγείᾳ. οὐ γάρ ἐστιν ἄλλο, εἰς ὃ κινήσεται τὸ νοσοῦν· οὐδὲ γὰρ ἦν ἄλλο τι τῇ νόσῳ ἐναντίον. εἰ οὖν μὴ ἔχει λοιπόν, ἐφ' ὃ κινήσεται, τὸ λέγειν συνεχῶς ἀλλοιοῦσθαι, λίαν ἐστὶ τοῖς φανεροῖς ἀμφισβητεῖν. ἐπὶ τί γὰρ ἔτι κινήσεται τὸ καταλαβὸν ἐκεῖνο, οὗ ἕνεκα ἐκινεῖτο; διὰ δὲ τοῦ εἰπεῖν ἀνάγκη χρόνον γενέσθαι, ἐν ᾧ ὑγιασθήσεται, καὶ μὴ ἐν πέρατι χρόνου ἔδειξεν ὅτι κίνησις τίς ἐστιν ἡ ἐκ νόσου εἰς ὑγείαν μεταβολή· οὐ γὰρ ἀχρόνως γίνεται, οὐδὲ ἐν πέρατι χρόνου, οὐ μὴν διὰ τοῦτο ἤδη καὶ ἐπ' ἄπειρον γίνεται. τὸ δὲ ἐπιχείρημα τοῦτο καὶ ἐπὶ τῶν ἄλλων ἁρμόττει μεταβολῶν, εἴπερ πᾶσαι ἐξ ἐναντίου εἰς ἐναντίον γίνονται καὶ πρὸς τέλος

---

1 ὑποστροφὴ aF: item, sed corr. A[1]M 2 προδοποιεῖ, sed corr. AM 3 μέχρι] μέσων a 11 ἄπειρον Simplicius supra p. 107,10 12 καὶ ὕστερον a, mrg. A[2]: πρότερον iteravit A[1]: om. F et uno versu vacuo M 17 εἶπεν] A 3. 186a15 cf. p. 966,15 978,35 989,23 36 τίς om. a ὑγίειαν a

τι σπεύδουσι τὸ ἐναντίον, ἀφ' οὗ καὶ ὀνομάζονται, γένεσις μὲν ἀπὸ τοῦ 277r ὄντος, αὔξησις δὲ ἀπὸ τῆς προσθέσεως, καὶ λεύκανσις ἀπὸ τοῦ λευκοῦ, καὶ ἀναφορὰ ἀπὸ τοῦ ἄνω. ὅτι δὲ μὴ ἔστι συνεχὴς ἡ κατὰ τὴν ἀλλοίωσιν κίνησις, δείκνυσι καὶ ἐκ τῆς ἐναργείας· ὁ γὰρ λίθος ἐν πολλῷ χρόνῳ οὔτε σκληρότερος γίνεται οὔτε μαλακώτερος, ἀλλ' "οὐδὲ ἑκάστης ἡμέρας ἀπορρεῖ τι αὐτοῦ," ὥς φησιν Εὔδημος· "ἐν πολλοῖς γὰρ ἔτεσι πλείων ἔσται ἡ ἀπόρροια τοῦ σώματος, ἀφ' οὗ ἀπορρεῖ, καίτοι διαμένοντα, φησί, φαίνεται πολλὰ καὶ μικρὰ παμπληθῆ χρόνον ἄψαυστα κείμενα."

Μνημονεύσας δὲ τοῦ λίθου ὡς οὐκ ἀλλοιουμένου συνεχῶς, ἐπάγει, ὅτι καὶ κατὰ τὸ φέρεσθαι, τουτέστι κινεῖσθαι κατὰ τόπον, οὐκ ἔστι κίνησις τῷ λίθῳ συνεχὴς καὶ ἀνέκλειπτος. κἂν γὰρ αἱ αὐξήσεις καὶ ἀλλοιώσεις λελήθασιν ἡμᾶς, ἀλλ' ὅ γε λίθος οὐ λέληθεν ἡμᾶς ὁτὲ μὲν κάτω φερόμενος, ὁτὲ δὲ μένων ἐπὶ τῆς γῆς. ὅλως δὲ ἡ γῆ καὶ καθόλου πάντα τὰ ὑπὸ σελήνην (κοινῶς γὰρ ἐπὶ πάντων δείκνυσιν, ὅτι οὐκ ἔστιν αὐτοῖς συνεχὴς ἡ κατὰ τόπον κίνησις), εἰ ὁρᾶταί ποτέ τινα αὐτῶν ἐν τοῖς οἰκείοις τόποις, ἀνάγκη μὴ κινεῖσθαι αὐτὰ τότε κατὰ τόπον. καὶ δείκνυσιν αὐτὸ οὕτως· τὰ φυσικὰ πάντα σώματα μένει μὲν ἐν τοῖς οἰκείοις τόποις. κινεῖται δὲ κατὰ φύσιν μὲν ἐπὶ τοὺς οἰκείους τόπους, παρὰ φύσιν δὲ καὶ βίᾳ ἐκ τούτων. εἴ τινα ἄρα αὐτῶν ἐν τοῖς οἰκείοις εἴη ποτὲ τόποις, ταῦτα ἀδύνατον κατὰ τόπον τότε κινεῖσθαι. εἰ γὰρ ἀνάγκη τὸ κινούμενον ἢ βίᾳ ἢ κατὰ φύσιν κινεῖσθαι, οὐδετέρως δὲ ταῦτα κινεῖται κατὰ τόπον, τὰ ἐν τοῖς οἰκείοις ὄντα τόποις οὐδ' ἂν κινοῖντο κατὰ τόπον. καὶ συμπεραίνεται λοιπὸν τὰ δύο πρῶτα τμήματα τῆς διαιρέσεως, ὧν τὸ μὲν μὴ πάντα ἠρεμεῖν ἀεὶ ἐκ τῆς ἐναργείας κατεσκεύασε. | τὸ 277v δὲ μὴ πάντα ἀεὶ κινεῖσθαι καὶ προσκατεσκεύασεν.

p. 254a3 Ἀλλὰ μὴν οὐδὲ τὰ μὲν ἀεὶ ἐνδέχεται ἠρεμεῖν ἕως τοῦ τὰ μὲν κινεῖται, τὰ δὲ ἠρεμεῖ ἐνίοτε.

Ἐπὶ τὸ δεύτερον τμῆμα τῆς διαιρέσεως προελθὼν τὸ λέγον τὰ μὲν κινεῖσθαι τῶν ὄντων, τὰ δὲ ἠρεμεῖν, καὶ τούτου πάλιν τὸ πρῶτον διαιρετικὸν προχειρίζεται τὸ λέγον τά τε κινούμενα ἀεὶ κινεῖσθαι, καὶ τὰ ἠρεμοῦντα ἀεὶ ἠρεμεῖν, καὶ δείκνυσιν, ὅτι καὶ τὸ οὕτως ἔχειν τὰ ὄντα, ὥστε τὰ μὲν ἀεὶ κινεῖσθαι, τὰ δὲ ἀεὶ ἠρεμεῖν, τὸ δὲ ποτὲ κινεῖσθαι καὶ ποτὲ ἠρεμεῖν μηδενὶ ὑπάρχειν ἀδύνατόν ἐστι, καὶ ὁμοίως ἀδύνατον ὥσπερ τὰ πρότερον ῥηθέντα. καὶ γὰρ καὶ τοῦτο ἐναργές, ὅτι τὰ αὐτὰ ὁρῶμεν ποτὲ μὲν ἐκ κινήσεως εἰς ἠρεμίαν μεταβάλλοντα, ποτὲ δὲ ἐξ ἠρεμίας εἰς κίνησιν. αὗται δέ εἰσιν αἱ εἰρημέναι μεταβολαί, δι' ἅς τινα ποτὲ μὲν ἠρεμεῖ,

---

6 Εὔδημος] fr. 72 p. 96,9 Spengel. 8 σμικρὰ a 23 κινοῖτο FM 24 πρώτω a 27 μὲν a οὐδὲ τὰ AF: οὔτε τὰ a (ut Arist. FHI): οὐ πάντα M 33 τὸ] immo τὰ 34 μηδενὶ ὑπάρχειν AM: μηδὲν ὑπάρχον F: om. a

ποτὲ δὲ κινεῖται. δεύτερον ἐπάγει τῷ λόγῳ τὸ μάχεσθαι τοῖς φανεροῖς 277v τὸν ταῦτα ἀμφισβητοῦντα, καὶ κατὰ τί, προσέθηκεν. εἰ γὰρ μὴ ἔστι τὸ ποτὲ μὲν ἠρεμεῖν ποτὲ δὲ κινεῖσθαι, οὔτε ἡ αὔξησις οὔτε ἡ βίαιος ἔσται κίνησις, ἀλλὰ καὶ γένεσις ἀναιρεθήσεται καὶ φθορά, καὶ σχεδὸν πᾶσα κίνησις καὶ ἡ κατὰ φύσιν καὶ ἡ παρὰ φύσιν, ὡς μαθησόμεθα. εἰ οὖν φανερόν, ὅτι καὶ αὔξησίς ἐστι καὶ βίαιος κίνησις καὶ ἄλλαι μεταβολαί, δῆλον ὅτι τοῖς φανεροῖς μάχεται ἀναιρῶν τὸ ποτὲ μὲν ἠρεμεῖν τινα τῶν ὄντων, ποτὲ δὲ κινεῖσθαι. καὶ ὅτι μὲν βίαιος οὐκ ἔσται κίνησις, ἔδειξε διὰ τοῦ εἰ μὴ κινήσεται παρὰ φύσιν ἠρεμοῦν πρότερον· τὸ γὰρ βίᾳ κινούμενον παρὰ φύσιν κινεῖται, τὸ δὲ παρὰ φύσιν κινούμενον ἐκ τοῦ οἰκείου καὶ κατὰ φύσιν αὐτῷ τόπου, ἐν ᾧ πέφυκεν ἠρεμεῖν, ἐξίσταται· εἰ οὖν μὴ πρότερον ἠρεμοῦν κινεῖται, οὐκ ἂν εἴη παρὰ φύσιν καὶ βίαιος κίνησις. πῶς δὲ ἡ αὔξησις ἐκ τῆς τοιαύτης θέσεως ἀναιρεῖται, δοκεῖ παραλιμπάνειν. καλῶς δὲ ὁ Ἀλέξανδρος καὶ τοῦτο διὰ τοῦ αὐτοῦ δείκνυσθαί φησιν. οὐ γὰρ ἔσται αὔξησις, εἰ μὴ κινήσεται παρὰ φύσιν τὸ ἠρεμοῦν πρότερον· ἡ γὰρ τροφὴ ἠρεμήσασα πρότερον. εἶτα ἀλλοιωθεῖσα. ἀναφέρεται εἰς τοὺς ἄνω τόπους καὶ τοὺς πλαγίους, εἰς οὓς οὐ πέφυκε φέρεσθαι κατὰ φύσιν, καὶ ἐξομοιωθεῖσα προσκρίνεται, καὶ ὅταν πλείων ᾖ τοῦ ἀπορρεύσαντος, αὔξεσθαι ποιεῖ τὸ δεξάμενον. ἔστι δὲ καὶ ἀπὸ τῶν πρότερον ῥηθέντων δεικνύναι, ὅτι εἰ μὴ ἔστι μετὰ κίνησιν ἠρεμεῖν, οὐκ ἔστιν αὔξεσθαι. τὸ γὰρ αὐξόμενον οὔτε συνεχῶς αὔξεται οὔτε συνάπτει τῇ μειώσει τὴν αὔξησιν. ἀλλ' ὅταν ἔλθῃ εἰς τὸν ὅρον, ἐφ' ὃν ἡ αὔξησις ἔσπευδεν, ἵσταται, καὶ τότε μεταβαίνει ἐπὶ τὴν μείωσιν. ὥστε διὰ μὲν τῆς αὐξήσεως ἀναιρεῖται τὸ τὸ κινούμενον πᾶν ἀεὶ κινεῖσθαι, διὰ δὲ τῆς βιαίου κινήσεως τὸ πᾶν τὸ ἠρεμοῦν ἀεὶ ἠρεμεῖν. οὐ μόνον δὲ ἡ αὔξησις καὶ ἡ βίαιος κίνησις ἀναιρεῖται, εἰ μὴ εἴη τινὰ δυνάμενα παρὰ μέρος ἠρεμεῖν τε καὶ κινεῖσθαι, ἀλλὰ καὶ γένεσις ἀναιρεῖται καὶ φθορά, ὥς φησιν, ὑπὸ τούτου τοῦ λόγου· ὡς γὰρ τὸ αὐξόμενον κινεῖται τότε τὴν κατὰ τὸ αὔξεσθαι κίνησιν, ἣν οὐκ ἐκινεῖτο πρὸ τοῦ αὔξεσθαι, οὕτω καὶ τὸ γινόμενον καὶ φθειρόμενον· τό τε γὰρ αὐξόμενον, εἰ καὶ πρὸ τοῦ αὔξεσθαι τὴν αὐτὴν ἐκινεῖτο κίνησιν, ἣν καὶ ὅτε αὔξεται, ἤτοι οὐδὲ νῦν τὴν αὐξητικὴν κινεῖται, ὥστε οὐδὲν αὔξεται αὐξόμενον, ἢ καὶ πρότερον ἦν αὐξόμενον, ὅτε οὔπω ηὔξετο. καὶ τὰ γινόμενα ὁμοίως καὶ φθειρόμενα ἔχει καὶ ἀρχὴν τῆς γενέσεως καὶ παῦλαν, ὅταν γένηται, καὶ ἐπὶ τῆς φθορᾶς ὁμοίως· ὥστε εἰ ἀεὶ δεῖ κινεῖσθαι τὰ κινούμενα καὶ ἀεὶ ἠρεμεῖν τὰ ἠρεμοῦντα, οὔτε αὔξησις οὔτε μείωσις οὔτε γένεσις ἔσται οὔτε φθορά. αἱ γὰρ κατὰ ταῦτα μεταβολαὶ καὶ ἀπὸ ἠρεμίας ἄρχονται τῆς κατ' αὐτὰ καὶ τέλος ἔχουσιν. ἔτι δὲ ὃ μὴ δύναται γενέσθαι, οὐδὲ τὴν ἀρχὴν γίνεται· οὗ δὲ οὐχ ὥρισται ἡ γένεσις οὐδὲ ἔστιν αὐτὸ ἐπὶ τέλος ἐλθεῖν, τοῦτο οὐ δύναται γενέσθαι· τὸ γὰρ γενόμενον ἵσταται καὶ παύεται τῆς κατὰ τοῦτο κινήσεως.

Ἔτι δὲ γένεσιν καὶ φθορὰν ἀναιρεῖ ὁ λόγος ὁ ἀναιρῶν τὴν παρὰ φύσιν

29 post ἐκινεῖτο add. τότε a

κίνησιν· ἡ γάρ τινων γένεσις ἄλλων ἐστὶ φθορά· φθείρεται δὲ ἕκαστον 277v
οὐκ ἐν τῷ κατὰ φύσιν μένον, ἀλλὰ παρὰ φύσιν κινούμενον. ἀλλὰ καὶ ἐν τῷ γινομένῳ ἕκαστον οὐκ ἔχει τὴν οἰκείαν χώραν. διὸ καὶ λύεται τὰ γινόμενα. τὸ δὲ γένεσιν οὖν καὶ φθορὰν ἀναιρεῖ οὗτος ὁ λόγος δύναται, ὡς ἴσον εἰρῆσθαι τῷ ‘ἔτι γένεσιν καὶ φθορὰν ἀναιρεῖ οὗτος ὁ λόγος ὁ λέγων μὴ μεταβάλλειν ἐξ ἠρεμίας εἰς κίνησιν καὶ ἐκ κινήσεως εἰς ἠρεμίαν’. ἔσται γὰρ τό τε γινόμενον πᾶν ἐπ' ἄπειρον γινόμενον καὶ τὸ φθειρόμενον ὁμοίως· οὕτω δ' ἂν ἀδύνατον εἴη ἢ γενέσθαι τι ἢ φθαρῆναι. εἰ δὲ γένεσιν καὶ φθορὰν οὗτος ὁ λόγος ἀναιρεῖ, καὶ πᾶσαν ἂν εἴη κίνησιν ἀναιρῶν, ἵνα μὴ καθ' ἕκαστον εἶδος τῆς κινήσεως ἤτοι τῆς μεταβολῆς διατρίβωμεν· τὸ γὰρ κινεῖσθαι κοινῶς λεγόμενον σχεδὸν πᾶσι γίνεσθαι καὶ φθείρεσθαι δοκεῖ. οὐ γὰρ δὴ τοῦτο ἦν ἀκριβῶς εἰπεῖν, ὅτι πᾶσιν οὕτω δοκεῖ. τὴν δὲ αἰτίαν τοῦ πᾶσι σχεδὸν | δοκοῦντος ἢ τοῦ τὸ κινεῖ- 278r
σθαι σχεδὸν γίνεσθαί τι καὶ φθείρεσθαι εἶναι (δύναται γὰρ καὶ οὕτω τὸ σχεδὸν συνταχθῆναι), αὐτὸς ἐπάγει κοινὴν ἐπὶ πάσης κινήσεως. ἐπειδὴ γὰρ πᾶσα κίνησις καὶ πᾶσα μεταβολὴ ἔκ τινος εἴς τι (ἄλλου γὰρ μετ' ἄλλο), εἰς ὃ μὲν μεταβάλλει, γίνεται τοῦτο, εἴτε κατ' οὐσίαν οἷον ἄνθρωπος, εἴτε κατὰ ποσότητα οἷον μείζων ἢ ἐλάττων, εἴτε κατὰ ποιότητα λευκὸς ἢ θερμός· εἰ δὲ κατὰ τόπον ἡ μεταβολή, τὸ μεταβάλλον οὐ γίνεται τὸ εἰς ὃ μεταβάλλει, τουτέστι τὸ ἄνω ἢ τὸ κάτω ἢ ὅλως ὁ τόπος, ἀλλὰ γίνεται ἐν τούτῳ. ἐξ οὗ δὲ μεταβάλλει ἢ ἐξ οὐσίας ἢ μείζονος ἢ λευκοῦ, φθείρεται τοῦτο· ἄνθρωπος γὰρ φθείρεται καὶ μείζων καὶ λευκός, ὅταν εἰς τἀναντία τούτοις μεταβάλλῃ. εἰ δὲ ἐκ τόπου, φθείρεται ἐντεῦθεν τὸ ἐκεῖθεν ἐξιστάμενον. καλῶς οὖν εἶπεν, ὅτι ὁ γένεσιν καὶ φθορὰν ἀναιρῶν λόγος καὶ κίνησιν ἀναιρεῖ πᾶσαν· αὐτὸς δὲ τοῦτο μὲν παρῆκεν ὡς ἐναργὲς συμπεράνασθαι, τὸ δὲ τῇ ἀναιρέσει τοῦ τὰ μὲν ἀεὶ κινεῖσθαι (ἕως ἂν ᾖ δηλονότι), τὰ δὲ ἀεὶ ἠρεμεῖν ἑπόμενον τοῦτο ἐπάγει λέγων· ὥστε δηλονότι τὰ μὲν κινεῖται τὰ δὲ ἠρεμεῖ ἐνίοτε. λέγει δέ, ὅτι ἔστι τινά, ἃ παρὰ μέρος κινεῖται καὶ ἠρεμεῖ καὶ οὐκ ἀεὶ τὸ ἕτερον· δῆλον γὰρ ὅτι καὶ τὰ ἐνίοτε κινούμενα ἐνίοτε ἠρεμεῖ καὶ τὰ ἐνίοτε ἠρεμοῦντα ἐνίοτε κινεῖται, καὶ οὔτε τὰ ἐνίοτε κινούμενα χρὴ νομίζειν ἀεὶ κινεῖσθαι οὔτε τὰ ἐνίοτε ἠρεμοῦντα ἀεὶ ἠρεμεῖν, ἀλλ' ἄμφω ποτὲ μὲν κινεῖσθαι, ποτὲ δὲ ἠρεμεῖν.

p. 254a15 Τὸ δὲ πάντα ἀξιοῦν ὁτὲ μὲν ἠρεμεῖν ἕως τοῦ τὰ δὲ ὁτὲ μὲν ἠρεμεῖν ὁτὲ δὲ κινεῖσθαι.

Τοῦ τμήματος τοῦ λέγοντος τὰ μὲν κινεῖσθαι τὰ δὲ ἠρεμεῖν τριχῇ διαιρεθέντος εἴς τε τὸ τά τε κινούμενα ἀεὶ κινεῖσθαι καὶ τὰ ἠρεμοῦντα ἀεὶ ἠρεμεῖν, καὶ εἰς τὸ τὰ πάντα ποτὲ μὲν κινεῖσθαι ποτὲ δὲ ἠρεμεῖν, καὶ

---

3 καὶ λύεται aA[1]M: κωλύεται A[2]: καὶ κωλύεται F 5 ἀναιρεῖ post οὖν Aristoteles, post λόγος F 28 ἠρεμεῖν A 38 τὸ τὰ πάντα aM: τὸ πάντα A: τὰ πάντα F

278r τρίτον εἰς τὸ τὰ μὲν ἀεὶ ἀκίνητα εἶναι τὰ δὲ ἀεὶ κινούμενα, τὰ δὲ ἀμφοτέρων μεταλαμβάνειν, ἐλέγξας τὸ πρῶτον τμῆμα τὸ λέγον τά τε κινούμενα ἀεὶ κινεῖσθαι καὶ τὰ ἠρεμοῦντα ἀεὶ ἠρεμεῖν, μηδὲν δὲ ἀπὸ τοῦ κινεῖσθαι εἰς τὸ ἠρεμεῖν ἢ ἀπὸ τοῦ ἠρεμεῖν εἰς τὸ κινεῖσθαι μεταβάλλειν, καὶ μέλλων ἐπὶ τὸ δεύτερον μετιέναι τμῆμα τούτου τοῦ διαιρετικοῦ τὸ λέγον πάντα τὰ ὄντα ποτὲ μὲν κινεῖσθαι ποτὲ δὲ ἠρεμεῖν, καὶ προβαλλόμενος εἰς ἔλεγχον αὐτό, πάλιν ἐπὶ τὴν ἐξ ἀρχῆς διαίρεσιν ἐπανέρχεται ὑπομιμνήσκων τε ἡμᾶς καὶ τῶν προτέρων τῆς διαιρέσεως τμημάτων καί τινα καὶ προσεξευπορῶν τοῖς προτέροις πρὸς αὐτὰ ῥηθεῖσιν. μετὰ δὲ τὰ νῦν διορισθέντα, φησίν, ἀρχὴν πάλιν ποιητέον τὴν αὐτήν, ἥνπερ ἠρξάμεθα πρότερον, καὶ τὴν διαίρεσιν τὴν αὐτὴν ἐπαναληπτέον, ἣν ἐκτίθεται μὲν σαφῶς, ἐλλείπουσαν δὲ ἑνὶ τμήματι τῷ προσεχῶς ἐλεγχθέντι καὶ διὰ τοῦτο ἴσως νῦν παραλειφθέντι· τοῦτο δὲ ἦν τὸ λέγον τὰ μὲν ἀεὶ κινεῖσθαι τῶν ὄντων τὰ δὲ ἠρεμεῖν, τὰ δὲ ποτὲ μὲν κινούμενα καὶ ποτὲ ἠρεμοῦντα μὴ εἶναι. δύναται δὲ καὶ διὰ τοῦτο παραλελεῖφθαι τοῦτο νῦν, ὅτι ὁμοίως ἀδύνατόν ἐστι τῷ πάντα ἀεὶ κινεῖσθαι ἢ πάντα ἀεὶ ἠρεμεῖν, καὶ ὁμοίως ἐκείνοις ἀναιρεῖται, ὡς προελθὼν ἐρεῖ.

p. 254a22 Ὅτι μὲν τοίνυν οὐχ οἷόν τε πάντα ἠρεμεῖν ἕως τοῦ τῷ τὰ μὲν ἀεὶ κινεῖσθαι, τὰ δὲ ἠρεμεῖν ἀεί.

“Πρὸς τοὺς πάντα ἠρεμεῖν λέγοντας ὑπαντῶν πρότερον ἀρρωστίαν ἔλεγεν διανοίας τὸ ἀφέντας τὸ οἰκεῖον τῶν αἰσθητῶν κριτήριον, τὴν αἴσθησιν, διὰ λόγων πειρᾶσθαι ἀναιρεῖν τὰ τῇ αἰσθήσει φαινόμενα, καὶ ὅτι ὁ τὴν κίνησιν ἀναιρῶν οὐ περὶ μέρους τινός, ὡς δοκεῖ, τῶν φυσικῶν τῆς κινήσεως ἀμφισβητεῖ, ἀλλὰ περὶ πάσης τῆς φυσικῆς συστάσεως, εἴπερ ἡ φύσις κινήσεώς ἐστιν ἀρχή. καὶ ὅτι οὐ τὴν φύσιν μόνον ἀναιρεῖ καὶ τὰ φυσικά, ἀλλὰ καὶ τὰς τέχνας πάσας καὶ τὰς ἐπιστήμας τὰς μὲν κινήσει χρωμένας ἐν τοῖς ἔργοις, τὰς δὲ κίνησιν ὁμολογούσας εἶναι καὶ διὰ κινήσεως τὰς αἰτίας τῶν γινομένων ἀποδιδούσας· καὶ ἐπὶ πᾶσιν ὅτι οὐδὲ ἔστι τῷ φυσικῷ λόγος πρὸς τὸν ἀναιροῦντα τὴν κίνησιν, διότι τὴν ἀρχὴν τῶν φυσικῶν ἀναιρεῖ. νῦν δὲ πάλιν ἀναλαβὼν τὸν πρὸς ἐκείνους λόγον προστίθησιν, ὅτι καὶ τοῖς ἀναιροῦσι τὴν κίνησιν ἕπεται τὸ κίνησιν εἶναι· κἂν γὰρ ἀληθὲς ᾖ ὅ φασιν, | 278v ὅτι τὸ ὂν ἄπειρόν τε καὶ ἀκίνητόν ἐστιν, ὡς ἱστόρησεν ἐν τῷ πρώτῳ τῆσδε τῆς πραγματείας Μέλισσον τίθεσθαι, ἀλλ' οὐ φαίνεσθαί γε τοῦτο οὕτως ἔχειν κατὰ τὴν αἴσθησιν, ἀλλὰ πολλὰ τῶν ὄντων κινεῖσθαι δοκεῖ. εἰ δὲ ἔστι δόξα ψευδὴς καὶ φαντασία, δῆλον ὡς καὶ κίνησις ἔστιν. ἥ τε γὰρ φαντασία ⟨μονὴ⟩ τῆς κατ' ἐνέργειαν αἰσθήσεως καὶ ἡ

6 fortasse προβαλόμενος 8. 9 προεξευπορῶν, sed corr. A[1] 9 πρότερον bene F 13 παραλειφθέντι, ει in ras. A[1] 18 μὲν AF: μὲν οὖν aM (ut Arist. codd. HI) 19 ἀεὶ ἠρεμεῖν F (ut codd. HI) 20 ἀπαντῶν a ἔλεγεν] c. 3 p. 253a33 sqq. 26 πάσης a 27 ὁμολογοῦντας M: λεγούσας a 32. 33 ἐν τῷ πρώτῳ] A 2. 185a32 sqq. 36 μονὴ addidi ex p. 1201,35: om. libri

δόξα συγκατάθεσις φαντασίας, καὶ ἡ αἴσθησις δὲ κίνησις καὶ διὰ κινήσεως. 278v εἰπὼν δέ εἴπερ οὖν ἔστι δόξα ψευδὴς προσέθηκε τὸ ἢ ὅλως δόξα· οὐ γὰρ ἡ ψευδὴς δόξα καὶ φαντασία κινήσεις, διότι ψευδεῖς· πᾶσα γὰρ φαντασία καὶ δόξα κίνησις. ὥστε καὶ οἱ οὕτως ἀποφαινόμενοι, εἰ καὶ ἀληθῆ ἔλεγον, ἐτίθεντο δὲ τὸ φαινόμενον αὐτοῖς καὶ δοκοῦν, ἐκινοῦντο. δι' ὧν ἄρα ἀπεφαίνοντο κίνησιν ἀναιροῦντες, ἠκολούθει αὐτοῖς τὸ εἶναι κίνησιν."

Οὕτω μὲν οὖν ὁ Ἀλέξανδρος καὶ αὐτοῖς τούτοις τοῖς ῥήμασιν ἐξηγήσατο τὰ προκείμενα· ἐπιστάσεως δέ, οἶμαι, ἄξιόν ἐστι, πῶς εἰ κατὰ ἀλήθειαν οὕτως ἔχει, ὥστε ἀκίνητον εἶναι τὸ ὄν, οὐ φαίνεται κατὰ τὴν αἴσθησιν οὕτως, ἀλλὰ κινεῖται πολλὰ τῶν ὄντων. πῶς γὰρ τῇ ἀληθείᾳ ἡ αἴσθησις ἡ ἀληθὴς ἀντιφθέγγεται; ἔτι δὲ εἰ κατὰ ἀλήθειαν οὕτως ἔχει, ὡς λέγουσι, πῶς ψευδής ἐστι δόξα; ὡς γὰρ τοῖς προτέροις ἑπόμενον εἰρῆσθαι δοκεῖ τὸ εἴπερ οὖν ἔστι δόξα ψευδής. μήποτε οὖν τοῖς μὲν περὶ Μέλισσον ἀληθῶς λέγειν ἀκίνητον τὸ ὂν συγχωρεῖ, τὴν δὲ φαινομένην τῇ αἰσθήσει κίνησιν ψευδῶς ὑποθέμενος δοξάζεσθαι ὡς ἀκόλουθον τῷ ἀληθὲς εἶναι τὸ μὴ κινεῖσθαι τὸ ὄν (εἰ γὰρ τοῦτο ἀληθές, ψεῦδος τὸ κινεῖσθαι), περιτρέπει τὸν λόγον αὐτοῖς συνάγων, ὅτι εἰ ἀληθὲς τὸ ἀκίνητον εἶναι τὸ ὄν, ἔστι κίνησις. καὶ οἶμαι τοιαύτην εἶναί τινα τὴν τοῦ λόγου συναγωγήν· εἰ ἀληθὲς τὸ ἀκίνητον εἶναι τὸ ὄν, ψευδής ἐστι δόξα τῶν οἰομένων φαίνεσθαι κατὰ τὴν αἴσθησιν πολλὰ τῶν ὄντων κινούμενα. εἰ δὲ ἔστι ψευδὴς δόξα, καὶ κατ' ἐκείνους ἔστι δηλονότι τὸ μὴ ὄν, εἰ δὲ ἔστι τὸ μὴ ὄν, ἔστι τὸ κενόν, εἰ δὲ τοῦτο, ἔστι κίνησις. ἀνάπαλιν γὰρ οὗτος ὁ λόγος ὁδεύει τῷ παρ' ἐκείνων ἐρωτωμένῳ. ἐπειδὴ γὰρ τὸ μὴ ὂν ἐν τῷ ὄντι φασὶν οὐκ ἔστιν, οὐκ ἂν εἴη τὸ κενόν, εἰ δὲ τὸ κενὸν μὴ ἔστιν, οὐκ ἔστι κίνησις· ἀνάγκη γὰρ ἢ διὰ πλήρους ἢ διὰ κενοῦ κινεῖσθαι· τὸ δὲ διὰ πλήρους ἀδύνατον. εἰ οὖν ἔστι ψευδὴς δόξα, ἔστι τὸ μὴ ὄν· εἰ δὲ ἔστι τὸ μὴ ὄν, οὐκ ἀναιρεῖται τὸ μὴ ὄν· τοῦ δὲ κενοῦ ὄντος οὐκ ἀναιρεῖται ἡ κίνησις. εἰς ταύτην δέ με τὴν ἔννοιαν τῆς ἐξηγήσεως ἐνήγαγε τὸ μὴ ἂν μάτην τὸν Ἀριστοτέλη εἰπεῖν εἴπερ οὖν ἔστι δόξα ψευδής, καὶ τότε ἐπαγαγεῖν τὸ ἢ ὅλως δόξα. ἀλλὰ πῶς εἰ δόξα καὶ φαντασία ἔστι, καὶ κίνησις ἔστι φυσικὴ καὶ σωματική, περὶ ἧς νῦν ζητοῦμεν; οὐ γάρ εἰσιν ἐκεῖναι κινήσεις κατὰ τὸν Ἀριστοτέλη. ταύτην δὴ τὴν ἔνστασιν καλῶς ἔλυσεν ὁ Ἀλέξανδρος εἰπὼν κίνησιν εἶναι τὴν αἴσθησιν, τὴν δὲ φαντασίαν μονὴν τῆς κατ' ἐνέργειαν αἰσθήσεως καὶ τὴν δόξαν συγκατάθεσιν τῆς φαντασίας. εἰ οὖν ἔστι δόξα, ἔστι φαντασία καὶ ἐνέργεια αἰσθητική, εἰ δὲ αὕτη, καὶ φυσικὴ κίνησις. "εἰ δὲ καὶ ποτὲ μὲν οὕτω, φησί, ποτὲ δὲ ἄλλως δοκεῖ περί τινων τοῖς ἀνθρώποις (καὶ γὰρ ἀνακυκλεῖσθαι τὰς περὶ τῶν ὄντων δόξας ἐν τοῖς ἀνθρώποις τῷ Ἀριστοτέλει δοκεῖ), καὶ οὕτως ἔστι κίνησις τῷ καθόλου τὸ δοξάζειν μὴ γίνεσθαι χωρὶς κινήσεως, εἴ γε ἐπὶ

---

4 οἱ aA¹M: om. AF 25 φασὶν AF: φησὶν aM 28 οὐκ prius] οὐκὰν A 31 εἰ a: ἡ AFM 34 εἰπὼν] supra v. 1 et p. 1203,36

φαντασίᾳ, αὕτη δὲ ἐπὶ αἰσθητικῇ κινήσει"· καὶ συνάγει καλῶς, οἶμαι, λοιπὸν 278v ἐνταῦθα τὸν λόγον ὁ Ἀλέξανδρος οὕτως· "εἰ μηδὲν κινεῖται τῶν ὄντων μηδὲ ἔστι κίνησις, φαίνεται δὲ κινεῖσθαί τινα, φαντασία ἐστίν· εἰ δὲ φαντασία ἔστι, κίνησις ἔστι καὶ κινεῖταί τινα τῶν ὄντων· εἰ ἄρα μηδὲν τῶν ὄντων κινεῖται μηδὲ ἔστι κίνησις, ἔστι κίνησις." καὶ ἡ περιτροπὴ τοῦ λόγου ἐκ τῶν κειμένων, πλὴν ὅτι ἀντὶ τῆς ψευδοῦς δόξης τὴν φαντασίαν ὁ Ἀλέξανδρος ἔλαβεν. ἐπιστῆσαι δὲ χρή, ὅτι σαφῶς ὁ Ἀριστοτέλης εἶπεν ἐν τούτοις, ὅτι ἡ φαντασία καὶ ἡ δόξα κινήσεις τινὲς εἶναι δοκοῦσι καὶ οὐχὶ κινήσεσιν ἀκολουθοῦσιν, εἰ μὴ ἄρα τὸ δοκοῦσι προσκείμενον τὸ κατὰ δόξαν ἄλλων εἰρῆσθαι σημαίνει.

Εἰπὼν δὲ ταῦτα πρὸς τοὺς πάντα ἠρεμεῖν λέγοντας ἐπάγει καὶ τῶν πρότερον εἰρημένων τινὰ μετὰ πλείονος διαρθρώσεως. διδάσκει δὲ ἡμᾶς τῶν γνώσεων τὴν διαφοράν, ὅτι ἡ μέν ἐστιν αὐτόπιστος καὶ ἄπιστος οὐ δεομένη διὰ αἰτιώδους λόγου τὸ πιστὸν λαβεῖν. τοιαῦται δέ εἰσιν αἱ ἄμεσοι λεγόμεναι προτάσεις αἱ ἀπὸ κοινῶν ἐννοιῶν εἰλημμέναι, ἡ δέ τίς ἐστι γνῶσις τὴν πίστιν διὰ μέσου τοῦ αἰτιώδους λόγου λαμβάνουσα· τοιοῦτος δέ ἐστιν ἐν τοῖς συλλογισμοῖς ὁ μέσος ὅρος. καὶ δῆλον ὅτι κρείττων ἐστὶν ἡ αὐτόπιστος καὶ ἐναργὴς γνῶσις τῆς τοῦ αἰτιώδους λόγου δεομένης. καὶ γὰρ κατὰ μὲν τὴν ἐναργῆ γινώσκομεν ἤδη καὶ βέλτιον ἔχομεν ἢ κατὰ τὸ δεῖσθαι λόγου καὶ αἰτίας, κατὰ δὲ τὴν ἑτέραν ζητοῦμεν ἔτι καὶ πίστεως δεόμεθά τινος. ὅταν οὖν τῶν αὐτοπίστων αἰτίας καὶ λόγους ζητῶμεν, τῆς βελτίονος γνώσεως τὴν χείρονα σπουδάζομεν ἀνταλλάξασθαι διὰ τὸ ἀγνοεῖν, τί μὲν τὸ βέλτιον, τί δὲ τὸ χεῖρόν ἐστιν ἐν ταῖς γνώσεσιν, καὶ τί μὲν τὸ πιστὸν ἀφ' ἑαυτοῦ, τί δὲ τὸ μὴ τοιοῦτον. ἀποδεικνύντος γοῦν, φασί, γυμναστικῶς τινος κατὰ τὸν Ζήνωνος λόγον ἐκ τῆς ἐπ' ἄπειρον διχοτομίας, ὅτι οὐκ ἂν εἴη κίνησις, Διογένης παρὼν ἀναστὰς ἐβάδισε, τοῦτο ἐκεῖνο τὸ τοῦ Ἀριστοτέλους συμβουλεύων, ἐν οἷς ἔχομεν αὐτόπιστον γνῶσιν μὴ δεῖσθαι περινοίας λογικῆς. ἀγνοεῖ δέ, φησίν, ὁ τοιοῦτος καὶ τὰ οἰκεῖα τῶν πραγμάτων κριτήρια. ὥσπερ γὰρ ὁ ἐπὶ τῆς τῶν νοητῶν γνώσεως κριτήριον τὴν αἴσθησιν προβαλλόμενος ἄτοπός ἐστι καὶ παραλλάττει, οὕτω καὶ ὁ ἐπὶ τῶν αἰσθητῶν τὴν αἴσθησιν εἰς κριτήριον ἀτιμάζων καὶ λόγον ζητῶν, ἄτοπος ἂν εἴη· ἀγνοεῖ δὲ καὶ τὸ πιστὸν καὶ τὸ μὴ πιστόν, εἴ γε τὸ πεπιστευμένον ζητεῖ, ζητήσει δὲ οὕτω πάλιν καὶ τὸ διὰ | τῆς 279r ζητήσεως εὑρεθὲν καὶ πιστωθέν, εἰ μὴ αὔταρκες αὐτῷ τὸ πιστὸν πρὸς τὸ μὴ ζητεῖν. ἀλλ' οὐδὲ ἀρχῆς πρὸς μὴ ἀρχὴν διαφορὰν οἶδεν ὁ περὶ τῶν ἐναργῶν ζητῶν. ταύτῃ γὰρ αἱ ἀρχαὶ τῶν μετ' αὐτὰς διαφέρουσι τῷ αὐτόπιστοι εἶναι καὶ μὴ δεῖσθαι ζητήσεως. ὁμοίως δέ, φησίν, ἀδύνατα λέγειν τοῖς πάντα ἠρεμεῖν λέγουσι καὶ τοὺς πάντα κινεῖσθαι λέγοντας καὶ τοὺς τὰ μὲν ἀεὶ κινεῖσθαι τῶν ὄντων λέγοντας, τὰ δὲ ἀεὶ ἠρεμεῖν, καὶ τὴν αἰτίαν τῆς ὁμοιότητος ἐπάγει, ὅτι μία πίστις ἐπὶ πάντων

3 δὲ (ante κινεῖσθαί)] τὸ a   9. 10 προκείμενον a   12 ἡμῶν a: ὅμως M   13 καὶ ἄπιστος om. M fortasse recte ut var. lectionem, velut ἄπιστοι ipse M v. 37 dedit pro αὐτόπιστοι   29 κριτήρια prius ι in litura A   ὁ om. a   32 τὸ μὴ F: ./μὴ A: μὴ aM

τούτων ἱκανὴ τὸ ὁρᾶσθαι τῶν ὄντων ἔνια ποτὲ μὲν κινούμενα, ποτὲ δὲ 279r ἠρεμοῦντα. τούτου γὰρ ὄντος ἐναργοῦς ὡς ἀδύνατα ἐκεῖνα πάντα ἐλέγχεται. ἐν δὲ τῇ ἀναιρέσει καὶ ἐκεῖνα τέθεικεν, ἃ παραλέλοιπεν ἐν τῇ προσεχεῖ διαιρέσει, εἰπών· ἢ τὰ μὲν ἀεὶ κινεῖσθαι, τὰ δὲ ἀεὶ ἠρεμεῖν· καὶ τότε διὰ τοῦτο παραλιπὼν ἴσως αὐτὰ διὰ τὸ ὁμοίως τοῖς ἄλλοις ἀναιρεῖσθαι καὶ διὰ τῆς αὐτῆς ἐναργείας, δι' ἧς καὶ οὗτος φανερὰν εἶναί φησι τὴν ὁμοιότητα.

p. 254b4 Λοιπὸν οὖν θεωρῆσαι, πότερον πάντα τοιαῦτα ἕως τοῦ τοῦτο γὰρ δεικτέον ἡμῖν.

Ληφθέντος ὡς ἐναργοῦς τοῦ ἔνια τῶν ὄντων ὁτὲ μὲν κινούμενα φαίνεσθαι, ὁτὲ δὲ ἠρεμοῦντα, καὶ διὰ τούτου τῶν ἄλλων τῆς διαιρέσεως τμημάτων ἐλεγχθέντων δύο ἔτι λείπεται, ἐν οἷς τοῦτο τὸ ἐναργῶς ὁρώμενόν ἐστιν· ἢ γὰρ πάντα τὰ ὄντα τοιαῦτά ἐστιν, ὥστε ποτὲ μὲν κινεῖσθαι, ποτὲ δὲ ἠρεμεῖν, ἢ τὸ τρίτον ἐκεῖνο τῆς ὅλης διαιρέσεως τμῆμα ἀληθές ἐστι τὸ λέγον τὰ μὲν οὕτως ἔχειν, ὡς εἴρηται νῦν, ὥστε ποτὲ μὲν ἠρεμεῖν ποτὲ δὲ κινεῖσθαι, τὰ δὲ ἀεὶ ἠρεμεῖν, τὰ δὲ ἀεὶ κινεῖσθαι. τοῦτο γὰρ ἦν τὸ τρίτον τμῆμα τῆς ἐξ ἀρχῆς διαιρέσεως, καὶ τοῦτο προτίθεται δεῖξαι ὡς ἀληθὲς ὄν· δειχθέντος γὰρ ἀληθοῦς τούτου, καὶ τὰ πρότερον ἐλεγχθέντα πάντα καὶ τὸ τούτῳ συμπροβληθὲν τὸ λέγον ἢ οὕτως ἔχειν πάντα, ὥστε ποτὲ μὲν ἠρεμεῖν ποτὲ δὲ κινεῖσθαι, ὡς ψευδόμενα ἐκβληθήσεται τῷ ἀληθεῖ συνυπάρχειν μὴ δυνάμενα. δειχθέντος δὲ τούτου, συναποδειχθήσεται καὶ ὅτι οὐκ ἔστιν ἡ κίνησις γενητή, καὶ αἱ ἀπορίαι λυθήσονται αἱ πρὸς τὸ ἀγένητον τῆς κινήσεως ἐνιστάμεναι. χρὴ δὲ ἐφιστάνειν, ὅτι καὶ ἄλλα δύο τμήματα δυνατὸν ἦν ἐκ τῆς διαιρέσεως ἀναφαίνεσθαι διχῇ τέμνοντα τὰ ὄντα, τῶν μὲν ἐπαμφοτεριζόντων καὶ ποτὲ μὲν κινουμένων ποτὲ δὲ ἠρεμούντων, τῶν δὲ λοιπῶν ἢ ἀεὶ κινουμένων ἢ ἀεὶ ἠρεμούντων. καὶ ὅ γε Εὔδημος παραφράζων σχεδὸν καὶ αὐτὸς τὰ Ἀριστοτέλους, τίθησι καὶ ταῦτα τὰ τμήματα συντόμως λέγων· "ἢ πάντα ἐπαμφοτερίζει ἢ τινὰ αὐτῶν, τὰ δὲ λοιπὰ κινεῖται ἢ ἠρεμεῖ." δῆλον δὲ ὅτι τῆς τριχῇ ταύτης διαιρέσεως δεικνυμένης ἀληθοῦς, καὶ τὰ νῦν διχῇ διαιρεθέντα ἐλέγχεται.

p. 254b7 Τῶν δὴ κινούντων καὶ κινουμένων ἕως τοῦ καὶ οὕτως τὸ πᾶν αὐτὸ αὐτὸ κινεῖν.

Πρὸς τὴν ἀπόδειξιν τοῦ τὰ μὲν ἀεὶ ἀκίνητα εἶναι (ὅπερ νῦν αὐτὸς ἀεὶ ἠρεμεῖν εἶπεν, οὐ κυρίως τοῦ ἠρεμεῖν ἐπὶ τῶν ἀεὶ ἀκινήτων λεγομέ-

---

4 ἀεὶ ἠρεμεῖν aA: ἠρεμεῖν FM: ἠρεμεῖν ἀεὶ Aristoteles 5 τοῦτο ex τοῦ corr. A[1]
8 θεωρῆσαι AFM: θεορητέον (sic) a (cf. Arist. codd. FHI) 12 τὸ om. a
13 ὡς aF 22 γενητὰ a 27 Εὔδημος] fr. 73 p. 97,5 Spengel. 33 ἅπαν Aristoteles ἑαυτὸ aM

νου), τὰ δὲ ἀεὶ κινούμενα, τὰ δὲ ποτὲ μὲν ἠρεμοῦντα ποτὲ δὲ κινούμενα, 279r διαιρεῖ τά τε κινούμενα καὶ κινοῦντα εἴς τε τὰ καθ' αὑτὰ κινοῦντά τε καὶ κινούμενα καὶ εἰς τὰ κατὰ συμβεβηκός· ὅτι γὰρ καὶ κατὰ συμβεβηκὸς κινεῖ τινα καὶ κινεῖται, δέδεικται πρότερον, τῇ δὲ κατὰ συμβεβηκὸς κινήσει νῦν ὑποτάσσει καὶ τὴν κατὰ μόριον, ὅταν μορίου τινὸς αὐτῶν κινοῦντος ἢ κινουμένου τὰ ὅλα κινεῖν ἢ κινεῖσθαι λέγηται, καίτοι πρότερον ἐν τῇ τῶν κινούντων τε καὶ κινουμένων διαιρέσει τὰ κατὰ μόριον ταῦτα κινοῦντά τε καὶ κινούμενα ἀντιδιεῖλε τοῖς τε καθ' αὑτὸ καὶ τοῖς κατὰ συμβεβηκός· ἀντίκειται γὰρ τοῖς μὲν κατὰ μόριον κινοῦσιν ἢ κινουμένοις, τουτέστι τοῖς κατ' ἄλλο, τὰ πρώτως, τοῖς δὲ κατὰ συμβεβηκὸς τὰ καθ' αὑτό. νῦν μέντοι πᾶν, ὃ μὴ κυρίως καὶ πρώτως καὶ καθ' αὑτὸ κινεῖ καὶ κινεῖται, κατὰ συμβεβηκὸς ὀνομάζει, διελὼν δὲ οὕτως τὴν πρώτην τὰ μὲν κατὰ συμβεβηκὸς παρῆκεν ὡς οὐδὲν αὐτῷ συντελοῦντα πρὸς τὴν τῶν προκειμένων ζήτησιν, καὶ ὅτι τὰ οὕτως κινοῦντα καὶ κινούμενα καὶ αὐτὰ τὴν ἀναφορὰν ἐπὶ τὰ καθ' αὑτὰ ἔχει. τὰ γὰρ ὑπάρχοντα τοῖς καθ' αὑτὸ κινοῦσιν ἢ κινουμένοις ἢ ὡς μέρη ἢ ὡς | πάθη ἢ ὡς ἕξεις ἢ ὡς ὄργανα 279v ἢ ἄλλως ὁπωσοῦν, ταῦτα λέγεται κατὰ συμβεβηκὸς κινεῖν ἢ κινεῖσθαι. προσθεὶς δὲ τὰ καθ' αὑτὰ κινοῦντά τε καὶ κινούμενα, ἅπερ τίνα ἐστίν, ἐδήλωσε διὰ τῆς τῶν κατὰ συμβεβηκὸς ἀποφάσεως, πάλιν ταῦτα διαιρεῖ εἴς τε τὰ ὑφ' ἑαυτῶν κινούμενα καὶ τὰ ὑπ' ἄλλου. καὶ ταῦτα ἄμφω συνελὼν διαιρεῖ εἴς τε τὰ φύσει κινούμενα, καὶ εἰς τὰ βίᾳ καὶ παρὰ φύσιν. διότι τὰ μὲν ὑφ' ἑαυτῶν κινούμενα ἅπαντα κατὰ φύσιν κινεῖται, τῶν δὲ ὑπ' ἄλλων κινουμένων τὰ μὲν κατὰ φύσιν κινεῖται, ὡς τὸ πῦρ ὑπὸ τοῦ μεταβάλλοντος αὐτὸ καὶ ποιοῦντος πῦρ, ὡς μαθησόμεθα, τὰ δὲ βίᾳ, ὥστε ὑπ' ἄλλου κινεῖται τά τε βίᾳ καὶ τῶν μὴ ἐμψύχων τὰ κατὰ φύσιν κινούμενα. καὶ πρῶτον δείκνυσιν, ὅτι τὰ ὑφ' ἑαυτῶν καὶ ἐξ αὑτῶν κινούμενα (τοιαῦτα δέ ἐστι τὰ ζῷα) φύσει κινεῖται. κεῖται μὲν γὰρ φύσει κινεῖσθαι, ὅσα κατὰ τὴν ἐν αὐτοῖς ἀρχὴν τῆς κινήσεως κινεῖται καθ' αὑτὰ καὶ μὴ κατὰ συμβεβηκός, τὰ δὲ ἑαυτὰ κινοῦντα δῆλον ὡς ἐν αὐτοῖς ἔχει τὴν ἀρχὴν τῆς κινήσεως. ἐπειδὴ δὲ πολλάκις τὸ σῶμα τοῦ ζῴου ἐν τῇ τοῦ ζῴου ἐξ αὐτοῦ κινήσει οὐχ ἣν πέφυκεν αὐτὸ κινεῖται κίνησιν, οἷον εἰ τὸ μὲν σῶμα βαρὺ εἴη, τὸ δὲ ζῷον ἄνω κινοῖτο ἁλλόμενον ἢ ἀναρριχώμενον, καὶ ταύτης τῆς κινήσεως ἐν ἑαυτῷ τὴν ἀρχήν πως τούτῳ συμβαίνειν διεστείλατο τὸ μὲν ζῷον λέγων φύσει αὐτὸ ἑαυτὸ τότε κινεῖν, μηδὲν δὲ κωλύειν τὸ σῶμα τοῦ ζῴου ποτὲ μὲν παρὰ τὴν ἑαυτοῦ κινεῖσθαι φύσιν, ποτὲ δὲ κατὰ φύσιν. ἡ δὲ διαφορὰ γίνεται τοῦ κατὰ φύσιν τότε καὶ παρὰ

1 μὲν om., sed suppl. A[1] 6 λέγη////ται A: λέγεται FM 8 κινοῦντα τὲ καὶ in mrg. suppl. A[1] 12 πρώτην] sc. διαίρεσιν 13 αὐτῶι ex αὐτὸ corr. A[1] 18 προσθείς, eraso priore σ A 22 τῶν δὲ — κατὰ φύσιν (23) om. A, in mrg. suppl. A[1] 23 μὲν] μέρη a 24 τὰ δὲ βίᾳ om. a 28 ἐν αὑτοῖς a 29 ἐν αὑτοῖς AFM 31 αὐτοῦ ex αὑτοῦ A: αὑτοῦ M: ἑαυτοῦ aF εἰ om., sed suppl. supra A[1] 32 post κινοῖτο add. οἷον F ad ἀναρριχώμενον mrg. adscripta glossa: ἀναβαῖνον εἰς ὕψος ἀντερεῖδον τοῖς ποσὶ καὶ ταῖς χερσίν· ἢ ἀνασκάπτον A[1] 33 τούτῳ a: τοῦτο AFM

φύσιν κινεῖσθαι τὸ σῶμα τοῦ ζῴου ἀπό τε τῆς ζῴου ὡς ζῴου κινήσεως 279v οὐ τὴν αὐτὴν ἀεὶ κινουμένου κίνησιν, ἀλλὰ καὶ τὰς ἐναντίας πολλάκις, καὶ ἀπὸ τῆς τοῦ πλεονάζοντος ἐν τῷ σώματι στοιχείου φύσεως. οὐ γάρ ἐστιν ἁπλοῦν τὸ σῶμα τοῦ ζῴου· διὸ ὅταν μὲν τὸ κοῦφον ἐν τῷ σώματι πλεονάζῃ, τὸ δὲ ζῷον ἐπὶ τὸ ἄνω κινῆται, τότε καὶ τῷ σώματι κατὰ φύσιν ἡ ἐπὶ τὸ ἄνω γίνεται κίνησις, καὶ συνεργεῖ καὶ αὐτὸ τῇ ὁρμῇ τοῦ ζῴου· εἰ δὲ τὸ ζῷον ἐπὶ τὸ κάτω κινοῖτο τοῦ κούφου ἐπικρατοῦντος ἐν τῷ σώματι, παρὰ φύσιν καθέλκεται τὸ σῶμα. εἰπὼν δὲ περὶ τῶν ὑφ' ἑαυτῶν κινουμένων, τουτέστι τῶν ζῴων, ὅτι ταῦτα κατὰ φύσιν ἀεὶ κινεῖται κατὰ τὴν ἐν ἑαυτοῖς ἀρχὴν κινούμενα, καὶ περὶ τοῦ σώματος αὐτῶν, πότε μὲν κατὰ φύσιν κινεῖται, πότε δὲ παρὰ φύσιν, ἐφεξῆς περὶ τῶν ὑπ' ἄλλου κινουμένων λέγει, ὅτι τούτων τὰ μὲν φύσει κινεῖται, τὰ δὲ παρὰ φύσιν. καὶ πρῶτον λέγει, τίνα ἐστὶ τῶν ὑπ' ἄλλου κινουμένων τὰ παρὰ φύσιν κινούμενα· ἐκ γὰρ τούτων λήψεται καὶ τὰ κατὰ φύσιν. τὰ γὰρ βίᾳ κινούμενα εἰς τοὺς ἐναντίους ἢ πέφυκε τόπους ταῦτα κινεῖται παρὰ φύσιν, οἷον ὅταν τὰ γεηρὰ ἄνω καὶ τὸ πῦρ κάτω. ἀλλὰ καὶ τὰ μόρια, φησί, τῶν ζῴων πολλάκις κινεῖται παρὰ φύσιν παρά τε τὰς θέσεις καὶ τοὺς τρόπους τῶν κινήσεων, παρὰ μὲν τὰς θέσεις, εἴ τις μὴ τοῖς κάτω κώλοις ἀλλὰ ταῖς χερσὶ βαδίζειν ἐπιχειρεῖ, παρὰ δὲ τὸν τρόπον τῆς κινήσεως, ὅταν μὴ βαδίζῃ τις ἀλλὰ κυλίηται. τότε γάρ, κἂν τὸ ὅλον ζῷον ἐξ ἑαυτοῦ καὶ φύσει κινῆται, ἀλλὰ τοῖς μορίοις παρὰ φύσιν ἡ κίνησις. εὑρὼν δὲ τοῦτον τὸν τρόπον, καθ' ὃν καὶ τὰ ὑφ' ἑαυτῶν κινούμενα παρὰ φύσιν ποτὲ τοῖς μορίοις δοκεῖ κινεῖσθαι, ἐπάγει, ὅτι ἐν τοῖς παρὰ φύσιν κινουμένοις οὐχὶ τὸ ὑφ' ἑαυτοῦ ἀλλὰ τὸ ὑπ' ἄλλου κινεῖσθαι μάλιστα φανερόν ἐστιν· ἐπὶ γὰρ τῶν βίᾳ κινουμένων φανερόν ἐστιν ἄλλο ὂν τοῦ κινουμένου τὸ κινοῦν. μετὰ δὲ τὰ παρὰ φύσιν πάντα ἔκδηλον ἔχοντα τὴν διαφορὰν τοῦ κινοῦντος πρὸς τὸ κινούμενον, καὶ τῶν κατὰ φύσιν τὰ αὐτὰ ὑφ' ἑαυτῶν κινούμενα, οἷον τὰ ζῷα, καὶ αὐτὰ φανερὸν ἔχει τὸ κινοῦν ἄλλο ὂν παρὰ τὸ κινούμενον· οὐ γὰρ τοῦτο φησὶν ἄδηλον εἰ ὑπό τινος κινεῖται τὰ ζῷα. προφανὲς γάρ ἐστιν, ὅτι ὑπὸ τῆς ψυχῆς κινεῖται τὴν ὡς ζῴων κίνησιν. ἀλλὰ ζητεῖται, πῶς χρὴ διαλαβεῖν ἀπ' ἀλλήλων ἐν αὐτοῖς τό τε κινοῦν καὶ τὸ κινούμενον, πότερον ὡς κεχωρισμένα πάντῃ καὶ φύσει καὶ τόπῳ ἢ τρόπον ἄλλον. ἔοικε γὰρ ἐπὶ τῶν ζῴων τὸ κινοῦν πρὸς τὸ κινούμενον οὕτως ἔχειν, ὡς ἐπὶ τῶν μὴ φυσικῶν, ἀλλὰ κατὰ τέχνην κινουμένων καὶ ἐν ἑαυτοῖς τὸ κινοῦν ἐχόντων, ὡς ἔχει ἐπί τε τῶν πλοίων καὶ τῶν ἁρμάτων· καὶ γὰρ ταῦτα ἐν ἑαυτοῖς μὲν ἔχει τὴν τῆς κινήσεως αἰτίαν, τὸν κυβερνήτην καὶ τὸν ἡνίοχον, διῃρημένους μέντοι καὶ ἐπ' οἰκείας ὄντας φύσεως. οὕτω δὲ δοκεῖ καὶ ἐν τοῖς ζῴοις διῃρημένα εἶναι κατὰ φύσιν, εἰ καὶ μὴ τόπῳ, τό τε κινοῦν καὶ τὸ κινούμενον, καὶ οὕτω τὸ πᾶν ζῷον

---

5 κινῆται aM: κινεῖται AF 15 ἢ A 16 γε////ηρὰ A 21 κἂν om. supra add. A[1] 29 παρὰ τὸ κινούμενον AF: τοῦ κινουμένου a (τὸ κινούμενον ἄλλο ὂν τὸ κινοῦν M)

αὐτὸ αὐτὸ κινεῖν, οὐ μέντοι ἐπειδὴ καὶ ταῦτα ὑπό τινος, διὰ τοῦτο οὐχ 279v ὑφ' ἑαυτῶν.

p. 254b32 Μάλιστα δὲ ἀπορεῖται τὸ λοιπὸν ἕως τοῦ | διαιροῦσι 280r τὰς αἰτίας.

Εἰπὼν ὅτι καὶ ἐν τοῖς ὑπ' ἄλλων κινουμένοις φανερόν ἐστι τό τε κινοῦν καὶ τὸ κινούμενον καὶ ἐν τοῖς ὑφ' ἑαυτῶν, τουτέστιν ἐν τοῖς ζῴοις, εἰπὼν δὲ ἔτι πρότερον τὰ μὲν ὑφ' ἑαυτῶν κινούμενα πάντα φύσει κινεῖσθαι, τῶν δὲ ὑπ' ἄλλων κινουμένων τὰ μὲν φύσει τὰ δὲ βίᾳ καὶ παρὰ φύσιν, καὶ περὶ μὲν τῶν ὑπ' ἄλλων βίᾳ κινουμένων εἰπών, τίνα τέ ἐστι καὶ ὅτι φανερὸν ἔχει τό τε κινοῦν καὶ τὸ κινούμενον, τὸ λοιπὸν ἀπορεῖσθαί φησι τῆς διαιρέσεως ταύτης, λέγει δὲ τῶν ὑπ' ἄλλων κινουμένων τὰ φύσει καὶ κατὰ φύσιν κινούμενα· ταῦτα γὰρ μόνα ἀπορίαν παρέχειν φησίν, ὑπὸ τίνος κινεῖται, εἴπερ καὶ τὰ ὑφ' ἑαυτῶν κινούμενα καὶ τῶν ὑπ' ἄλλων κινουμένων τὰ βίᾳ κινούμενα φανερὸν εἶχε τό τε κινοῦν καὶ τὸ κινούμενον. εἰκότως οὖν ἀπορίαν ταῦτα παρέχει τῆς κατὰ φύσιν κινήσεως τὸ αἴτιον ἄδηλον ἔχοντα οἷον τὰ κοῦφα καὶ τὰ βαρέα. ταῦτα γὰρ εἰς μὲν τοὺς ἀντικειμένους τόπους βίᾳ κινούμενα φανερὸν ἔχει τὸ κινοῦν, εἰς δὲ τοὺς οἰκείους τὸ μὲν κοῦφον ἄνω, τὸ δὲ βαρὺ κάτω, φύσει. τὸ δὲ ὑπὸ τίνος οὐκέτι φανερόν, ὥσπερ ἐστὶ φανερόν, ὅταν κινῶνται παρὰ φύσιν. ἄπορον δὲ ἐπὶ τούτων ἐστί, διότι καὶ τὸ ὑφ' ἑτέρου κινεῖσθαι αὐτὰ τὴν κατὰ φύσιν κίνησιν ἄτοπον δοκεῖ, εἴπερ ἐν ἑαυτοῖς ἔχειν λέγεται τὴν τῆς κινήσεως ἀρχήν· διὰ τοῦτο γὰρ καὶ τὰ ζῷα ὑφ' ἑαυτῶν ἐλέγετο κινεῖσθαι, καὶ τὸ ὑφ' ἑαυτῶν αὐτὰ φάναι κινεῖσθαι ἀδύνατόν τι λέγειν ἐστί· καὶ δείξας τοῦτο ἀδύνατον ἔχει λοιπὸν ὅτι ὑπ' ἄλλου κινεῖται. καὶ ζητεῖ τὸ κινοῦν αὐτὰ τὴν κατὰ φύσιν κίνησιν ἄλλο παρ' αὐτὰ ὄν. ὅτι δὲ ἀδύνατον ὑφ' ἑαυτῶν κινεῖσθαι ταῦτα, δείκνυσι διὰ πλειόνων ἐπιχειρημάτων, ὧν τὸ μὲν πρῶτον, ὅτι τὸ ἐξ ἑαυτοῦ κινεῖσθαι ζωτικόν ἐστι· τὸ γὰρ ἐξ ἑαυτοῦ κινούμενον ζῆν πάντες λέγομεν, ὡς καὶ ὁ Πλάτων ἐν τῷ δεκάτῳ τῶν Νόμων φησὶ λέγων· "μῶν ἄρα με ἐρωτᾷς, εἰ ζῆν αὐτὸ προσεροῦμεν, ὅταν αὐτὸ αὐτὸ κινῇ; ναὶ ζῆν." καὶ τῶν ἐμψύχων ἴδιόν ἐστι, φησί, τὸ ἐξ ἑαυτοῦ κινεῖσθαι καὶ τοῦτο ὑπὸ τοῦ Πλάτωνος ἐν Φαίδρῳ λεγόμενον· "ᾧ γὰρ ἔξωθεν, φησί, τὸ κινεῖσθαι ἄψυχον, ᾧ δὲ ἔνδοθεν αὐτῷ ἐξ ἑαυτοῦ ἔμψυχον." εἰ οὖν τὰ μὲν σώματα ταῦτα ἄψυχα, τὰ δὲ ἐξ ἑαυτῶν κινούμενα ἔμψυχα, οὐκ ἂν εἴη ταῦτα ἐξ ἑαυτῶν κινούμενα· ἐν δευτέρῳ σχήματι ἡ συναγωγή.

Δεύτερον δὲ ἐπάγει πρὸς τοῦτο, ὅτι εἰ κινεῖν ἑαυτὸ ἐδύνατο, καὶ ἱστάνειν ἂν ἐδύνατο ἑαυτό· τὸ γὰρ τοῦ κινεῖν ἑαυτὸ κύριον, καὶ τοῦ ἱστάνειν

10. 11 ἀπο//////////////ρεῖσθαι A 19 ἔστι a: εἴς τι AFM 27 τὸ (post ὅτι) scripsi: om. AF: ὃ a, corr. A[1]: ὂν M κινεῖσθαι A: κινεῖται aFM 29 ἐν τῷ δεκάτῳ τῶν Νόμων] p. 895 C. cf. supra p. 286,2 30 κινεῖ aF 31 ἴδιον A: ἀίδιον F 32 Φαίδρῳ] p. 245 E cf. supra p. 285,35 γὰρ] μὲν Plato

ἑαυτὸ τὴν ἐξουσίαν ἔχει· εἰ γὰρ τοῦ βαδίζειν καὶ τοῦ μὴ βαδίζειν, ὡς ὁρῶμεν ἐν τοῖς ζῴοις τοῖς ἀφ' ἑαυτῶν κινουμένοις· ὡς γὰρ βαδίζει θελήσαντα, 280r οὕτω καὶ ἵσταται πάλιν, ὅταν θέλῃ. οὐ μόνον δὲ τοῦ στῆναι κύρια τὰ αὐτά ἐστιν, ἀλλὰ καὶ τοῦ τὰς ἐναντίας κινηθῆναι κινήσεις, ἀπὸ τῶν δεξιῶν ἐπὶ τὰ ἀριστερὰ καὶ ἔμπαλιν, καὶ ἐπὶ τῶν ἄλλων τοπικῶν διαστάσεων ὁμοίως, ὅπερ αὐτόθεν μὲν οὐ προστέθεικεν ὁ Ἀριστοτέλης, ἐνεδείξατο δὲ αὐτὸ ἐπὶ τοῦ πυρὸς εἰπών· ὥστε εἰ ἐπ' αὐτῷ τὸ ἄνω φέρεσθαι τῷ πυρί, δῆλον ὅτι καὶ τὸ κάτω. καὶ διὰ τῶν ἑξῆς δὲ τὸ αὐτὸ ἐνεδείξατο εἰπών· ἄλογον δὲ καὶ τὸ μίαν κίνησιν κινεῖσθαι μόνην ὑφ' ἑαυτῶν, εἴ γε ἑαυτὰ κινοῦσιν, ὡς τῶν ἐξ ἑαυτῶν κινουμένων μὴ μίαν καὶ ἁπλῆν, ἀλλὰ πλείους καὶ τὰς ἐναντίας δυναμένων κινεῖσθαι. "τὸ δὲ ἄλογον δέ, φησὶν Ἀλέξανδρος, ἀντὶ τοῦ 'ἄλογον γάρ' εἴρηται, ὡς τὴν αἰτίαν ἐπάγον τοῦ προρρηθέντος".

Εἶτα τρίτον ἐπιχείρημα ἐπάγει δεικνύς, ὅτι τὰ τῶν στοιχείων σώματα τὰς κατὰ φύσιν κινήσεις οὐ κινεῖται ὑφ' ἑαυτῶν. ὁ δὲ συλλογισμὸς τοιοῦτος· τὰ στοιχεῖα συμφυῆ πρὸς ἑαυτά ἐστι καὶ συνεχῆ κυρίως, ἀλλ' οὐχ οὕτως ὡς καὶ τὰ κατὰ ἁφὴν πλησιάζοντα συνεχῆ καταχρηστικῶς λέγεται· τὰ συνεχῆ κυρίως ἑαυτοῖς ἀπαθῆ ὑφ' ἑαυτῶν ἐστι (καὶ τοῦτο ὑπέμνησεν ἐκ τοῦ ἀντικειμένου· καθ' ὃ γὰρ κεχώρισται τὸ ποιοῦν καὶ τὸ πάσχον, ταύτῃ τὸ μὲν πέφυκε ποιεῖν, τὸ δὲ πάσχειν)· τὰ δὲ ἀπαθῆ ὑφ' ἑαυτῶν οὐκ ἂν κινοῖτο ὑφ' ἑαυτῶν· τὸ γὰρ κινεῖσθαι πάσχειν τί ἐστι. καὶ τὸ συμπέρασμα δῆλον, ὅτι τὰ στοιχεῖα οὐκ ἂν κινοῖτο ὑφ' ἑαυτῶν. καὶ προσέθηκεν ὅτι οὐδὲ ἄλλο συνεχὲς οὐδέν. εἰκότως, εἴπερ καὶ τὰ στοιχεῖα διὰ τὸ συνεχῆ εἶναι ἀπαθῆ ὑφ' ἑαυτῶν ἐστι· τὰ γὰρ ποιοῦντα καὶ πάσχοντα οὐ συνεχῆ εἶναι, ἀλλὰ ἅπτεσθαι ἀλλήλων ἀνάγκη, ὡς ἔδειξεν ἐν τῷ πρὸ τούτου βιβλίῳ· κεχώρισται γὰρ τῇ οὐσίᾳ τὸ ποιοῦν τοῦ πάσχοντος, εἴπερ τὸ μὲν δυνάμει τὸ δὲ ἐνεργείᾳ ἐστί. τὸ δὲ δυνάμει τι ὂν ἄλλο τί ἐστι κατ' ἐνέργειαν· ποιεῖ γὰρ τὸ πῦρ εἰς τὸν ἀέρα δυνάμει ὄντα πῦρ, ἐνεργείᾳ δὲ ἀέρα. "πῶς οὖν, φησὶν ὁ Ἀλέξανδρος, τὰ ζῷα ἑαυτὰ κινεῖ συνεχῆ ὄντα;" καὶ λύει προχείρως, ὅτι τὸ κινοῦν ἐν τοῖς ζῴοις οὐκ ἔστι συνεχὲς τῷ κινουμένῳ· οὔτε γὰρ σῶμα ἡ ψυχὴ οὔτε ποσὸν ὅλως· διὸ οὐδὲ ἅπτεται ἀλλήλων. καὶ εἶπεν καὶ ὁ Ἀριστοτέλης πρὸ ὀλίγου, ὅτι ὥσπερ ἐν τοῖς πλοίοις, οὕτω καὶ ἐν τοῖς ζῴοις διῃρημένον ἐστὶ φύσει τὸ κινοῦν καὶ τὸ κινούμενον. ὅτι δὲ ἀνάγκη διῃρῆσθαι τὸ κινοῦν πρὸς τὸ κινούμενον, ἐναργῶς ὁρᾶται ἐπὶ τῶν ἀψύχων, ὅταν ὑπὸ ἐμψύχων ταῦτα κινῆται. καὶ τὰ ἔμψυχα δέ, φησίν, ὑπό τινος ἀεὶ κινεῖται· πᾶν γὰρ τὸ κινούμενον ὑπό τινος κινεῖται, καὶ ἔστιν ἄλλο τὸ κινοῦν διῃρημένον τοῦ κινουμένου καὶ οὐ συνεχὲς αὐτῷ, ὅτι μηδὲ τὴν ἀρχὴν ποσόν. καλῶς δὲ οἶμαι ἐπέβαλεν ὁ Ἀλέξανδρος, ὅτι τὸ ἀλλὰ συμβαίνει καὶ ταῦτα ὑπό

---

3 οὐ ante θέλῃ transponit a τὰ ////// αὐτά A 7 εἰ] ἐπεὶ Arist. praeter E vulg. 8 post ὅτι add. ἐπ' αὐτῷ Aristoteles 9 μόνην ante κίνησιν a αὐτὰ ἑαυτὰ Aristoteles 13 προρηθέντος A[1]M 23 οὐδὲ] οὔτε Aristoteles 26 βιβλίῳ] H 1. 242b25; clarius De gen. et int. A 6. 322b24

τινος ἀεὶ κινεῖσθαι δύναται μὴ περὶ τῶν ἐμψύχων εἰρηκέναι, ἀλλὰ περὶ 280r τῶν κατὰ φύσιν κινουμένων· καὶ γὰρ καὶ ταῦτα δειχθήσεται ὑπό τινος τὴν κατὰ φύσιν κίνησιν κινούμενα, κἂν μὴ ὁρᾶται τὸ κινοῦν αὐτὰ ταύτην τὴν κίνησιν, ὥσπερ ὁρᾶται τὸ κινοῦν τὴν βίαιον κίνησιν. ὡς γὰρ ἐπὶ τούτων ὁρῶμεν | διῃρημένον τὸ κινοῦν καὶ τὸ κινούμενον, οὕτω καὶ τὰ φυσικὰ 280v σώματα τὰς κατὰ φύσιν κινήσεις ὑπὸ διῃρημένων αἰτιῶν δειχθήσεται κινούμενα. καὶ τοῦτο, φησί, γένοιτο ἂν φανερὸν διαιροῦσι τὰς κινητικὰς αἰτίας· δείξει γάρ, ὅτι τῶν κινούντων τὰ μὲν ἐχόμενα τῶν κινουμένων κινεῖ αὐτὰ τῇ ἁφῇ, τὰ δὲ τῷ ποιῆσαι ἐνεργείᾳ τὸ πρότερον ὂν δυνάμει, ὃ γενόμενον ἐνεργείᾳ ἐξ ἀέρος, εἰ τύχοι, ὕδωρ καὶ μὴ δυνάμενον ἔτι μένειν ἐν τῷ τοῦ ἀέρος τόπῳ ἐπὶ τὸν τοῦ ὕδατος οἰκεῖον φέρεται τρόπον τινὰ ὑπὸ τοῦ ποιήσαντος αὐτὸ ὕδωρ φερόμενον.

p. 255a20 Ἔστι δὲ καὶ ἐπὶ τῶν κινούντων λαβεῖν τὰ εἰρημένα ἕως τοῦ δυνάμει ὄντα.

Βουλόμενος δεῖξαι, ὅτι τῶν ἀψύχων σωμάτων καὶ τὰ κατὰ φύσιν κινούμενα ὑπό τινος ἔξωθεν κινεῖται καὶ οὐχ ὑφ' ἑαυτῶν, συνίστησι τοῦτο διελὼν καὶ τὰ κινοῦντα ὥσπερ τὰ κινούμενα εἴς τε τὰ κατὰ φύσιν κινοῦντα καὶ εἰς τὰ παρὰ φύσιν. εἰ γὰρ καὶ ταῦτα οὕτως ἔχει, δῆλον ὅτι τὰ μὲν τῆς παρὰ φύσιν κινήσεως κινητικὰ κινοίη ἂν τὰ βίᾳ καὶ παρὰ φύσιν κινούμενα, τὰ δὲ τῆς κατὰ φύσιν τὰ κατὰ φύσιν κινούμενα. ἓν δὲ τῶν παρὰ φύσιν κινούντων παρήγαγε τὸν μοχλόν· οὐδὲν γὰρ τῶν κατὰ φύσιν κινουμένων μοχλῷ κινεῖται, ἀλλ' ἔστι βίᾳ ὡς ἡ τοιαύτη κίνησις. τὰ γὰρ βάρος ἔχοντα τὴν παρὰ φύσιν ἑαυτοῖς κίνησιν τὴν ἐπὶ τὸ ἄνω ὑπὸ τοῦ μοχλοῦ κινεῖται, καὶ διὰ τοῦτο δὲ ὁ μοχλὸς παρὰ φύσιν κινεῖ, ὅτι οὐ κατὰ τὴν ἐν ἑαυτῷ ἀρχὴν κινεῖ (κάτω γὰρ ἂν ἐκίνει), ἀλλὰ παρ' ἄλλου ἔξωθεν ἔχει τὴν αἰτίαν τῆς κινήσεως. τὰ μὲν οὖν παρὰ φύσιν κινοῦντα τοιαῦτα. κατὰ φύσιν δὲ κινεῖν λέγεται τὸ ἐνεργείᾳ τι ὂν τοῦ δυνάμει τοιούτου· τῆς τε γὰρ κατὰ φύσιν κινήσεως αἴτιον τοῖς οὕτω κινουμένοις τὸ οὕτω κινοῦν καὶ κατὰ τὴν ἐν ἑαυτῷ ἀρχήν τε καὶ αἰτίαν κινεῖ. τὸ γὰρ ἐνεργείᾳ θερμόν, ὅταν θερμαίνῃ τὸ δυνάμει τέως θερμόν, ἐν αὑτῷ τὴν αἰτίαν τοῦ κινεῖν ἔχον οὕτω κινεῖ. παραθεὶς δὲ καὶ τὸ φύσει κινητὸν εὐθὺς σαφέστερον ἐποίησε τὸν λόγον. ὥσπερ γὰρ κινητικὸν φύσει τὸ ἐνεργείᾳ τοῦ δυνάμει, οὕτω καὶ κινητὸν φύσει τὸ δυνάμει ὑπὸ τοῦ ἐνεργείᾳ. καὶ ὥσπερ τὸ δυνάμει κινητικὸν ἐν ἑαυτῷ τὴν ἀρχὴν καὶ δύναμιν τοῦ κινεῖν ἔχει, οὕτω καὶ φύσει κινητόν ἐστιν, ὅταν ἐν ἑαυτῷ τὴν ἀρχὴν ἔχῃ οὐκέτι ἐνεργητικήν, ὡς τὸ φύσει κινητικόν, ἀλλὰ κατ' ἐπιτηδειότητα καὶ κατὰ τὸ δυνάμει· ὥστε δυνάμει ποιὸν τοιόνδε ἢ ποσὸν τοσόνδε ἢ ἄνω δυνάμει ἢ κάτω· τούτων δὲ ἐμνήσθη τῶν κατηγοριῶν, ὅτι κατὰ

1 κινῆσθαι a 6 αἰτίων aAM 9 ὂν om. A, sed suppl. A[1] 30 αὐτῶι AF: ἑαυτῷ aM 37 τοσόνδε] τοιόνδε a

ταύτας οἴεται μόνας τὴν κίνησιν γίνεσθαι. εἰπὼν δὲ ὅταν ἔχῃ τὴν ἀρχὴν 280v τὴν τοιαύτην ἐν ἑαυτῷ, προσέθηκε καὶ ταύτην μὴ κατὰ συμβεβηκός. κἂν γὰρ τὸ ποιὸν δυνάμει καὶ ποσὸν ᾖ δυνάμει, ἀλλ' εἰς τὸ ποιὸν μεταβάλλει καθ' αὑτό, καθ' ὃ δυνάμει ποιόν ἐστιν. ἐπειδὴ δὲ καὶ δυνάμει ποσὸν ἦν, εἴ τις λέγοι τὸ δυνάμει ποσὸν εἰς τὸ ποιὸν μεταβάλλειν, κατὰ συμβεβηκὸς ἡ τοιαύτη μεταβολή, ὅτι συνέβαινεν αὐτῷ καὶ ποσὸν εἶναι δυνάμει. καθ' αὑτὸ δὲ τὸ μὲν δυνάμει ποιὸν εἰς ποιὸν μεταβάλλει, τὸ δὲ δυνάμει ποσὸν εἰς ποσόν, ἡ δὲ παράλλαξις κατὰ συμβεβηκὸς γίνεται.

Τίνα μὲν οὖν ἐστι τὰ κατὰ φύσιν κινητά, ἀποδέδωκε διὰ τῶν εἰρημένων ἐπὶ τῶν τριῶν κατηγοριῶν ποιησάμενος τὸν λόγον. οὐκέτι δὲ προσέθηκε τίνα τὰ παρὰ φύσιν ἐστὶ κινητὰ ἐπὶ τῶν τριῶν κατηγοριῶν. ἐπὶ μὲν γὰρ τῶν κατὰ τόπον, ἐπεὶ ἔστιν ἑκάστῳ τῶν σωμάτων καὶ κατὰ φύσιν καὶ παρὰ φύσιν κίνησις κατὰ τόπον ἡ εἰς τὸν ἐναντίον τῷ κατὰ φύσιν, δῆλά ἐστι τὰ κινητὰ κατὰ τόπον παρὰ φύσιν· οὐ γὰρ ἔχει τοῦ οὕτω κινεῖσθαι τὴν ἀρχὴν ἐν αὑτοῖς. ἐπὶ δὲ αὐξήσεως καὶ ἀλλοιώσεως οὐκέτι πρόδηλος ἡ παρὰ φύσιν κατὰ ταῦτα κίνησις· ἣ καὶ τούτων εἶπεν αὐτὸς ἐν τοῖς προλαβοῦσι τὰς παρὰ φύσιν κινήσεις ἐπὶ μὲν αὐξήσεως τοῦ σίτου μνημονεύσας τοῦ ἐν τοῖς καλουμένοις Ἀδώνιδος κήποις παρὰ φύσιν αὐξομένου δι' ἐπιτηδεύσεως τοιαύτης, δι' ὃ οὐδὲ τελειοῦνται, καὶ οἱ θᾶττον δὲ δι' ἀκολασίαν ἡβάσκοντες ἢ γηράσκοντες καὶ αὔξοιντο ἂν καὶ μειοῖντο παρὰ φύσιν· καὶ γὰρ τὴν κρᾶσιν μεταβάλλουσιν εἰς τὸ παρὰ φύσιν ὁ μὲν θερμότερος, ὁ δὲ ψυχρότερος θᾶττον τοῦ δέοντος γινόμενος. οὐ περὶ τούτων δὲ νῦν ἡ ζήτησις αὐτῷ, ἀλλὰ περὶ τῶν ἁπλῶν σωμάτων, ὑπὸ τίνος κινοῦνται τὰς κατὰ φύσιν κινήσεις. εἰπὼν δὲ ποῖα τὰ φύσει κινητικὰ καὶ κινητὰ παράγει λοιπὸν ἐκεῖνα, ὧν ἕνεκεν ἐπὶ τοῦτον ἦλθε τὸν λόγον, καὶ λέγει, ὅτι τὸ πῦρ καὶ ἡ γῆ καὶ ὅλως τὰ ἁπλᾶ σώματα κινοῦνται μέν, ὅταν κινῶνται πάντως ὑπ' ἄλλων, ἀλλὰ βίᾳ μέν, ὅταν παρὰ φύσιν ἀπὸ τῶν οἰκείων τόπων ἐπὶ τοὺς ἐναντίους κινῶνται, φύσει δέ, ὅταν εἰς τοὺς οἰκείους τόπους, ἐφ' οὓς πεφύκασι φέρεσθαι κατὰ φύσιν. αὐτὸς δὲ εἶπεν· ὅταν εἰς τὰς ἑαυτῶν ἐνεργείας δυνάμει ὄντα πρότερον μεταβάλῃ, τουτέστιν ὅταν ἐνεργείᾳ γένηται, ὅπερ ἦν πρότερον δυνάμει, καὶ ἀπολάβῃ τὰς οἰκείας ἐνεργείας. τὸ γὰρ πῦρ, ὅταν ἐνεργείᾳ γένηται πῦρ, δυνάμει ὂν πρότερον, τότε ἐνεργεῖ κατὰ τὰς τοῦ πυρὸς ἐνεργείας καὶ κινεῖται τὴν κατὰ φύσιν | τοῦ πυρὸς κίνησιν. οὐ λέγει οὖν εἰς τὰς ἐνεργείας 281r εἰς τὸ ἐνεργείᾳ κατ' οὐσίαν (τοῦτο γὰρ γένεσις κατὰ φύσιν ἐστίν, ἀλλ' οὐ κίνησις), ἀλλ' ὅταν γενόμενον ὑπό τινος ἀπολάβῃ τὰς οἰκείας ἐνεργείας, καθ' ἃς λοιπὸν ὑπ' ἐκείνου κινεῖται κατὰ φύσιν ἐπὶ τὸν οἰκεῖον

---

1 ἔχει a 3 καὶ ///// ποσὸν A εἰς] εἰ a 6 αὐτῷ aF: αὐτὸ AM 15 αὐτοῖς] αὐτοῖς A: ἑαυτοῖς aFM 18 μνημονεύσας] E 6. 230b2 cf. supra p. 911,13 22. 23 οὐ περὶ τούτων δὲ aF: οὔτε π. τ. δὲ A: οὕτω δὲ π. τ. M 23 ἡ om., supra suppl. A[1] 24. 25 κινητικὰ ex κινητὰ A[1] 31 μεταβάλῃ AF: μεταβάλλῃ aM. πρότερον μεταβάλῃ, quod hodie non invenimus in Aristotele, videtur tamen legisse Simplicius 34 κατὰ ex /////τὰ corr. A[1]

τόπον φερόμενον. τὴν γὰρ ἐνέργειαν καὶ κίνησιν ταύτην τὴν ἐπὶ τὸν οἰ- 281r κεῖον τόπον ὑπ' ἐκείνου δεδόσθαι φησὶν αὐτῷ, ὑφ' οὗ καὶ τὴν οὐσίαν· καὶ τοῦτό ἐστι τὸ ὑπ' ἐκείνου κινεῖσθαι. ὁ δὲ Ἀλέξανδρος τοὺς κατὰ φύσιν τοῖς σώμασι τόπους *ἐνεργείας* αὐτῶν εἰρῆσθαί φησι, τουτέστι τελειότητας. "τότε γὰρ αὐτῷ δοκεῖ, φησίν, ἕκαστον τῶν σωμάτων ἐνεργείᾳ βαρὺ ἢ κοῦφον εἶναι, ὅταν ἐν τῷ οἰκείῳ τόπῳ ᾖ· οὐ γὰρ πῦρ ἢ ὕδωρ ἢ γῆ ἢ ἀὴρ δυνάμει λέγεται εἶναι πρὸ τοῦ ἐν τοῖς οἰκείοις εἶναι τόποις· εἰ γὰρ δυνάμει τι τούτων ἦν, οὐκέτι κινούμενα ἦν, ἀλλὰ γινόμενα". ἀλλὰ ταῦτα μὲν ἐνεργείᾳ ἐστὶ καὶ ἐν ἀλλοτρίοις ὄντα τόποις, τὴν δὲ κατὰ τόπον τελειότητα τότε λαμβάνει, ὅταν ἐνεργῇ καθ' ὅ ἐστιν· ἐνέργεια δὲ τοῦ κούφου τὸ ἄνω φέρεσθαι· φέρεται γὰρ ἐπὶ τοῦτο, ἐν ᾧ δυνάμει ἐστὶν ὥσπερ τὸ θερμαινόμενον· κατὰ φύσιν ἄρα ἐστὶ καὶ ἡ ἐπὶ τὴν τελειότητα κίνησίς τε καὶ μεταβολή, ἥτις τελειότης ἦν ἐν τῷ οἰκείῳ τόπῳ εἶναι. ὥστε, εἰ μὴ πλανῶμαι, καὶ κατ' αὐτὸν οὐχὶ ὁ τόπος ὁ οἰκεῖός ἐστιν ἡ οἰκεία ἐνέργεια, ὡς ἤρξατο λέγειν, ἀλλ' ἡ ἐπὶ τὸν τόπον τὸν οἰκεῖον κίνησις. φύσει οὖν κινεῖται τὰ τὸ εἶδος τὸ οἰκεῖον ἀπολαβόντα, καθ' ὃ ἦν πρότερον δυνάμει, καὶ συναπολαβόντα τῷ ἐνεργείᾳ εἴδει τὴν κατὰ τὸ εἶδος ἐνέργειαν.

p. 255a30 Ἐπεὶ δὲ τὸ δυνάμει πλεοναχῶς λέγεται ἕως τοῦ καὶ τὸ ποσὸν ἐκτείνεται, ἐὰν μή τι κωλύῃ.

Εἰπὼν κατὰ φύσιν κινεῖσθαι τὰ εἰς τὰς ἑαυτῶν ἐνεργείας κινούμενα δυνάμει ὄντα ἤτοι δυνάμει ὄντα ἐν τοῖς οἰκείοις τόποις ἢ ἔχοντά τι ἔτι δυνάμει, διότι ἡ κίνησις ἐντελέχεια τοῦ δυνατοῦ ἐστιν ᾗ δυνατόν, ἐπάγει ὅτι τὸ δυνάμει τοῦτο τὸ ἐν τοῖς κινουμένοις πλεοναχῶς λέγεται καὶ τοῦτο αἴτιόν ἐστι τοῦ μὴ φανερὸν εἶναι τὸ νῦν ζητούμενον, ὑπὸ τίνος τὰ τοιαῦτα κινεῖται, οἷον τὸ πῦρ ἄνω καὶ ἡ γῆ κάτω· δεῖ μὲν γὰρ τὸ ὑπό τινος κινούμενον αὐτὸ μὲν κινητόν τε εἶναι καὶ δυνάμει, ὑφ' οὗ δὲ κινεῖται κινητικόν τε καὶ ἐνεργείᾳ. ἀδήλου δὲ ὄντος ἐν τῷ πυρὶ καὶ τῇ γῇ τοῦ δυνάμει διὰ τὸ πλεοναχῶς λέγεσθαι τὸ δυνάμει, ἄδηλον καὶ τὸ κινητικὸν αὐτοῦ ἐνεργείᾳ ὄν. διαιρεῖται τοίνυν τὸ δυνάμει εἴς τε τὸ κατ' ἐπιτηδειότητα μόνην τέως μήπω μηδαμῶς γενόμενον τοῦτο ὃ λέγεται (ὡς δυνάμει γραμματικὸν ἢ μουσικὸν τὸ παιδίον, ὅτι δύναται γενέσθαι) καὶ εἰς τὸ γενόμενον μὲν ἤδη καὶ τὴν ἕξιν τελείαν ἔχον, μὴ ἐνεργοῦν δὲ κατ' αὐτήν, ὡς δυνάμει μουσικὸν τὸν Ἀριστόξενον λέγομεν, ὅταν μὴ κιθαρίζῃ, ἀλλ' ἢ καθεύδῃ ἢ ἄλλο τι ἐνεργῇ. καὶ ἔστι μέσον τὸ δυνάμει τοῦτο τῶν τελέως δυνάμει ὄντων καὶ δυνάμει μόνον καὶ τῶν τελέως καὶ μόνως ἐνεργείᾳ ὄντων, ἅτε ἀμφοτέρων μετέχον καὶ τὸ ἕτερον ὑπάρχον πρὸς ἑκάτερον. δείξας οὖν τὰ φυσικὰ σώματα ταῦτα ἔχοντα τὰ δυνάμει ἐν ταῖς κατὰ φύσιν κινήσεσιν εὑρήσει τὰ κινητικὰ αὐτῶν καθ' ἑκάτερον δυνάμει.

---

16 τὰ om. A, sed suppl. A[1]   26 τε εἶναι A: εἶναι FM: θεῖναι a   27 πυρὶ] περὶ a   34. 35 fortasse τῶν τε τελέως   35 μόνον AFM: μόνων a

λέγει δὲ πρῶτον, πῶς καθ' ἑκάτερον τῶν δυνάμει εἰς τὸ ἐνεργείᾳ γίνεται 281r ἡ μεταβολὴ καὶ ὑπὸ τίνος. ὅταν γάρ, φησίν, ἅμα ᾖ τὸ ποιητικὸν καὶ τὸ παθητικόν, τὸ μὲν πρῶτον δυνάμει τὸ ἀτελὲς ὑπὸ τοῦ ἐνεργείᾳ ὄντος μεταβάλλει προσεχῶς εἰς τὸ ἐνεργείᾳ τὸ κατὰ τὴν ἕξιν, ὃ καὶ αὐτὸ δυνάμει πως ἔτι ἐστὶ κατὰ τὸ ἕτερον δυνάμει τὸ μήπω ἐνεργοῦν. τοῦ δὲ ἐνεργεῖν τοῦτο τὸ δυνάμει, ὥστε τελέως ἐνεργείᾳ εἶναι, ἔστι μὲν καὶ ἡ ἕξις αἰτία, αἴτιος δὲ καὶ ὁ τὸ ἐμπόδιον ἀφελών, ὡς ῥηθήσεται, καὶ πρῶτόν γε καὶ κυριώτατον αἴτιον καὶ τούτου τὸ τὴν ἕξιν ἐμποιῆσαν. ἐν δὲ τῇ λέξει τῇ λεγούσῃ ἀεὶ δὲ ὅταν ἅμα τὸ ποιητικὸν καὶ παθητικὸν ὦσι, γίνεται ἐνίοτε ἐνεργείᾳ τὸ δυνατὸν | τὸ ἐνίοτε ἔν τισι 281v μὲν ἀντιγράφοις μηδὲ προσκεῖσθαί φησιν ὁ Ἀλέξανδρος. καὶ προσκείμενον δὲ ἀληθείας ἀσφαλοῦς ἐνδεικτικόν ἐστι, πρῶτον μὲν ὅτι, κἂν ἅμα ᾖ τὸ ποιητικὸν τῷ παθητικῷ, εἰ μὴ τελέως ἐνεργείᾳ ᾖ τὸ ποιητικόν, ὥστε καὶ τὴν ἕξιν ἔχειν καὶ ἀνεμποδίστως ἐνεργεῖν, οὐ γίνεται ἐνεργείᾳ τὸ δυνατόν. τοιγαροῦν καὶ αὐτὸς τὸ ἐνίοτε ἐξηγούμενος ὅταν δέ φησιν οὕτως ἔχῃ, ἂν μή τι κωλύῃ, ἐνεργεῖ καὶ θεωρεῖ. ἔπειτα ἐπὶ μὲν τῶν σωμάτων καὶ σωματικῶν παθῶν ἀρκεῖ τὸ γειτνιάσαι καὶ ἅμα γενέσθαι τὸ ποιητικὸν τῷ παθητικῷ πρὸς τὸ γενέσθαι ἐνεργείᾳ τὸ δυνατόν, ἐπὶ δὲ τῶν μαθήσεων καὶ διδασκαλιῶν οὐκ αὔταρκες τὸ ἅμα γενέσθαι τὸ διδάσκον καὶ τὸ μανθάνον πρὸς τὸ τὸ μὲν διδάξαι τὸ δὲ μαθεῖν, εἰ μὴ καὶ προαίρεσις εἴη καὶ χρόνος· ὥστε χρεία τῆς τοῦ ἐνίοτε προσθήκης. ἀλλ' ὅτι μὲν τὸ ἐκ τοῦ προτέρου δυνάμει μεταβάλλον εἰς τὴν ἕξιν ὑπ' ἄλλου πάντως μεταβάλλει τοῦ κατ' ἐνέργειαν ὄντος, πρόδηλον. τοῦτο δὲ γενέσεως καὶ οὔπω κινήσεως τῆς κυρίως ἔργον ἐστίν. ὅταν δέ, φησίν, ἀπολάβῃ τὴν ἕξιν, ἐὰν μή τι κωλύῃ, ἐνεργεῖ καὶ θεωρεῖ ἤδη συνάπτων τῇ ἕξει τὴν ἐνέργειαν· εἰ γὰρ ὑπὸ μηδενὸς κωλυόμενον μὴ ἐνεργοίη, εἴη ἂν ἐν ἀντιφάσει καὶ οὐχ ἁπλῶς ἐν ἀγνοίᾳ, ὡς γράφει ὁ Ἀλέξανδρος. εἰ γὰρ μεταβέβληκε μὲν εἰς ἐπιστήμην καὶ ἔχει τὴν τοῦ εἰδέναι ἕξιν παρὰ τοῦ διδάξαντος, μηδενὸς δὲ ἐμποδίζοντος αὐτῷ μὴ ἐνεργεῖ κατὰ τὸ εἰδέναι, οὐχ ἁπλῶς ἐν ἀγνοίᾳ ἐστὶν ὁ τοιοῦτος, ἀλλ' ἐν ἀντιφάσει. εἰδὼς μὲν καθ' ὅσον ἔχει τὴν ἐπιστήμην, μὴ εἰδὼς δὲ καθ' ὅσον καὶ μηδενὸς ἐμποδίζοντος οὐκ ἐνεργεῖ κατ' αὐτήν. καὶ δῆλον ὅτι τὸ μὲν ἁπλῶς ἐν ἀγνοίᾳ εἶναι οὐκ ἀδύνατόν ἐστι, τὸ δὲ ἐν ἀντιφάσει εἶναι ἀδύνατον. εἰ μέντοι εἴη γεγραμμένον, ὡς ἐν τοῖς πλείστοις ἀντιγράφοις, καὶ ἔσται ἐν τῇ ἀντιφάσει καὶ ἐν ἀγνοίᾳ, τὸ αὐτὸ μέν πώς ἐστι τὸ λεγόμενον, λέγει δὲ ὅτι ὁ τὴν ἕξιν ἔχων καὶ εἰδὼς κατ' αὐτήν, μηδενὸς δὲ κωλύοντος μὴ ἐνεργῶν ἔσται ἐν τῇ ἀντιφάσει, διότι καὶ ἐν ἀγνοίᾳ ἐστὶ καὶ ἐν τῷ εἰδέναι. οἶδεν δὲ καὶ ταύτην τὴν γραφὴν ὁ Ἀλέξανδρος. εἰ οὖν ἀδύ-

6 τοῦτο τὸ a: τούτωι τωι AFM 9 ante παθητικὸν add. τὸ Arist. vulg. (sed om. E[1]) 11 ἀντιγράφοις] ut in nostris codd. F[1]I 29 αὐτὸ a 34 ᾖ ἔσται Aristotelis libri 35 καὶ ἐν ἀγνοίᾳ aAM et Aristotelis E[1]H: καὶ ἀγνοίᾳ F et Arist. vulg. 36 ὅτι supra add. A[1] εἰδὸς A, corr. A[1] 37 ἐν (ante ἀγνοίᾳ) om. a

νατον μὴ ἐνεργεῖν τὸ τὴν ἕξιν ἔχον παρά τινος κατὰ τὴν ἕξιν, εἰ μηδὲν 281v αὐτὸ κωλύοι, ἀλλὰ συνῆπται τῇ ἕξει ἡ ἐνέργεια καὶ ἡ κίνησις, ἣν κινεῖται κατὰ τὴν ἕξιν, εἰκότως ἂν λέγοιτο ὑπὸ τοῦ τὴν ἕξιν αὐτῷ ἐμποιήσαντος αὐτὸ κινεῖσθαι.

Οὕτως οὖν καθόλου τὴν ἀπὸ τῶν δύο δυνάμει μεταβολὴν εἰς τὸ ἐνεργείᾳ δείξας καὶ τῷ δευτέρῳ δυνάμει συμφυῆ τὴν ἐνέργειαν ὑποδείξας, εἰ μή τι κωλύοι, μέτεισιν ἐπὶ τὰ φυσικὰ σώματα καὶ δείκνυσι καὶ ἐν τούτοις κοινῶς πρῶτον κινούμενον ἕκαστον τὴν κατὰ φύσιν ἐν αὐτῷ κίνησιν ὑπὸ τοῦ μεταβάλλοντος αὐτὸ ἐκ τῆς πρώτης δυνάμεως εἰς τὸ δεύτερον δυνάμει, διότι πρόχειρός ἐστιν ἡ ἐνέργεια τῇ ἕξει μηδενὸς ἐμποδίζοντος. γενόμενον γὰρ ἐκ ψυχροῦ θερμὸν καὶ ἐξ ὕδατος πῦρ ἐνεργεῖ λοιπόν, καθ' ὃ πῦρ ἐστι. καὶ καίει καὶ ἄνω φέρεται, ἂν μή τι κωλύσῃ· ὥστε ὑπὸ τοῦ ποιήσαντος αὐτὸ ἐνεργείᾳ πῦρ καὶ τὸ ἐνεργεῖν ἔχει. οὐ γὰρ μετὰ τὸ γενέσθαι πῦρ προσλαμβάνει τὸ καίειν τε καὶ μὴ καίειν, ἀλλὰ τῇ εἰς πῦρ μεταβολῇ αὐτοῦ, ἣν ὑπὸ τοῦ ποιήσαντος ἔσχεν, ἡ ἐνέργεια συνῆπται. δείξας δὲ τοῦτο κοινῶς οὕτως ἐπὶ τῶν φυσικῶν σωμάτων, ὅπως ἀπὸ τοῦ πρώτου δυνάμει εἰς τὸ δεύτερον τὸ κατὰ τὴν ἕξιν ἡ μεταβολὴ γίνεται, καὶ ὅπως τούτῳ σύνεστιν ἡ ἐνέργεια καὶ ἡ κίνησις, ἂν μή τι κωλύῃ, μερίζει λοιπὸν τὸν λόγον ἐπὶ τῶν διαφόρων κινήσεων. καὶ πρῶτον μὲν συνῃρημένως, εἶτα καὶ ἀνηπλωμένως αὐτὸν παραδίδωσι. γίνεται γάρ, φησίν, ἐκ τοῦ ἐνεργείᾳ μὲν βαρέος, δυνάμει δὲ κούφου, κατὰ τὸ πρότερον δυνάμει τὸ κοῦφον· οἷον ἐξ ὕδατος βαρέος μὲν ὄντος ἐνεργείᾳ, κούφου δὲ δυνάμει, γίνεται ὁ ἀὴρ κοῦφος ὢν ἐνεργείᾳ. καὶ ἐ ν ε ρ γ ή σ ε ι γ ε ε ὐ θ ύ ς, ἂ ν μ ή τ ι κ ω λ ύ ῃ. τὸ δὲ τ ο ῦ τ ο γ ὰ ρ δ υ ν ά μ ε ι π ρ ῶ τ ο ν κ α ὶ ἤ δ η κ ο ῦ φ ο ν ὁ Ἀλέξανδρος ἐπὶ τοῦ ἀτελοῦς δυνάμει καὶ κατ' ἐνέργειαν βαρέος ἀκούει. "τὸ γὰρ τοιοῦτο, φησί, καὶ οὕτως ἔχον ὡς ἐνεργείᾳ ἔτι βαρὺ εἶναι κατὰ τὴν πρώτην ῥηθεῖσαν δύναμιν δυνάμει κοῦφόν ἐστι, μεταβληθὲν δὲ καὶ γενόμενον κοῦφον εὐθὺς ἐνεργήσει τὴν τοῦ κούφου ἐνέργειαν". ὁ δέ γε Ἀριστοτέλης τὸ κ α ὶ ἤ δ η κ ο ῦ φ ο ν οὐ περὶ τοῦ κατ' ἐνέργειαν μὲν βαρέος, δυνάμει δὲ κούφου, κατὰ τὸ ἀτελὲς δυνάμει δοκεῖ μοι λέγειν· οὐ γὰρ ἁρμόττει ἐκείνῳ τὸ ἤ δ η κ ο ῦ φ ο ν, ἀλλὰ τῷ κατ' ἐνέργειαν ἤδη γενομένῳ κούφῳ· ἀλλ' οὐδὲ τὸ ἐπαχθὲν τὸ κ α ὶ ἐ ν ε ρ γ ή σ ε ι γ ε ε ὐ θ έ ω ς, ἂ ν μ ή τ ι κ ω λ ύ ῃ τῷ ἀτελεῖ δυνάμει ἁρμόττει, ἀλλὰ τῷ κατὰ τὴν ἕξιν. εἰ τοίνυν περὶ τοῦ αὐτοῦ εἴρηται τὸ ὅλον τοῦτο τ ο ῦ τ ο γ ὰ ρ δ υ ν ά μ ε ι π ρ ῶ τ ο ν κ α ὶ ἤ δ η κ ο ῦ φ ο ν κ α ὶ ἐ ν ε ρ γ ή σ ε ι γ ε ε ὐ θ ύ ς, ἂ ν μ ή τ ι κ ω λ ύ ῃ, τὸ δὲ ἤ δ η κ ο ῦ φ ο ν καὶ τὸ ἐ ν ε ρ γ ή σ ε ι γ ε ε ὐ θ ὺ ς τῷ τελειοτέρῳ δυνάμει τῷ κατὰ τὴν ἕξιν προσήκει, ἀνάγκη καὶ τὸ τ ο ῦ τ ο γ ὰ ρ δ υ ν ά μ ε ι π ρ ῶ τ ο ν ἐπὶ τοῦ αὐτοῦ ἀκούειν, οὐ τὴν κατὰ γένεσιν τάξιν δηλοῦντος τοῦ πρώτου, ἐφ' ἧς πρῶτόν ἐστι τὸ ἀτελέστερον, ἀλλὰ τὴν τελειότητα τελειό-

1 εἰ μηδὲν aM: μηδὲ AF 18 ἡ (ante κίνησις) om. a 22 τὸ κοῦφον] τοῦ κούφου a 24 κωλύσῃ a 32 τὸ///ἐπαχθὲν A εὐθέως sic hoc loco libri 35 γε om. aF 36 γε om. a 38 τὴν κατὰ aF et corr. A[2]: κατὰ τὴν A[1]M

τερον γὰρ τὸ κατὰ τὴν ἕξιν δυνάμει τοῦ κατὰ τὴν ἐπιτηδειότητα· ἐνέρ- 281v γεια δέ, φησί, τοῦ κούφου τὸ ἐν τῷ ἄνω τόπῳ εἶναι· τοῦτο γὰρ σημαίνει τὸ ποῦ καὶ ἄνω, καὶ τὸ ἐπιπολάζειν τοῖς ἄλλοις· καὶ γὰρ καὶ τοῦτο ἐνέργειά ἐστι. καὶ τοῦ βαρέος δηλονότι ἐνέργεια τὸ κάτω εἶναι καὶ ὑφίστασθαι τοῖς ἄλλοις. καὶ αὗταί εἰσιν αἱ κυρίως ἐνέργειαι τοῦ κούφου καὶ βαρέος τὸ ἐν τῷ ἄνω καὶ τῷ κάτω εἶναι, διότι καὶ τὸ κυρίως ἐνεργείᾳ καὶ τὴν κατὰ τὸ εἶδος τελειότητα τότε ἀπολαμβάνουσιν· ἡ γὰρ ἐπὶ τὸ ἄνω καὶ τὸ κάτω κίνησις ἀτελῶν ἔτι ὄντων ἐστὶν αὐτῶν καὶ οὔπω τὴν κατὰ τὸ εἶδος ἀπειληφότων τελειότητα. εἰπὼν δὲ περὶ τῆς κατὰ τόπον κινήσεως, ὁμοίως φησὶν ἔχει καὶ ἐπὶ τοῦ ποσοῦ καὶ ἐπὶ τοῦ ποιοῦ. καὶ γὰρ τὸ αὐξητόν, | ὅταν ἐνεργείᾳ τηλικοῦτον γένηται, ὁπηλίκον ἦν 282r δυνάμει ὑπὸ τοῦ αὔξοντος αὐτό, τότε εὐθέως ἐνεργεῖ τὰς καθ' ὃ τηλικοῦτόν ἐστιν ἐνεργείας. ἐκτείνεται γάρ, μᾶλλον δὲ ἐκτέταται καὶ διέστηκεν ἐνεργείᾳ τοσοῦτον, ὅσον ἦν αὐτοῦ τὸ μέγεθος δυνάμει, καὶ αὕτη ἐστὶν ἡ ἐνέργεια αὐτοῦ ἡ τελεία, τὸ ἐκτετάσθαι καὶ διεστάναι τοσοῦτον. τὸ γὰρ ἐκτείνεσθαι καὶ διίστασθαι ἀτελοῦς ἔτι ὄντος ἀτελής ἐστιν ἐνέργεια. ὁμοίως δὲ καὶ τὸ ποιὸν ἀπὸ τοῦ ἀτελοῦς δυνάμει εἰς τὸ τέλειον μεταβάλλει καὶ τὴν ἕξιν, καὶ ἡ ἐνέργεια εὐθὺς ἀκολουθεῖ ἡ τελεία. θεωρεῖ γὰρ τὸ ἐπιστῆμον, ἂν μή τι κωλύῃ. καὶ ἔστιν αὕτη ἡ τελεία τῆς ἐνεργείᾳ ἐπιστήμης ἐνέργεια· τὸ γὰρ μανθάνειν ἀτελὴς ἔτι καὶ ἀτελές ἐστιν.

Εἰπὼν δὲ κινητικὸν αἴτιον τῶν κατὰ φύσιν κινουμένων τὸ ἐνεργείᾳ ποιοῦν αὐτὰ ἐκ τοῦ δυνάμει τοῦ ἀτελοῦς ὑπομιμνῄσκει ἡμᾶς, ὅτι τοῦτο ἦν τὸ ζητούμενον, διὰ τί καὶ ὑπὸ τίνος αἰτίας τὰ φυσικὰ σώματα ἐπὶ τοὺς οἰκείους κινεῖται τόπους, ὅπερ ηὕρηται οὐκ ἐπὶ τῶν κατὰ τόπον μόνον κινουμένων, ἀλλὰ καὶ ἐπὶ τῶν κατὰ ποσὸν καὶ ἐπὶ τῶν κατὰ ποιόν. αἴτιον γάρ ἐστι τὸ ποιῆσαν αὐτὰ τοιαῦτα, οἵοις οὖσιν αὐτοῖς ἐξ ἀνάγκης ἕπεται ἡ τοιαύτη κίνησις. "δύναται δέ, φησὶν Ἀλέξανδρος, τὸ καὶ τοῦτο ζητεῖται οὐχ ὡς νῦν ἀπορηθὲν μόνον, ἀλλ' ὡς καὶ καθόλου ζητούμενον εἰρῆσθαι". ζητεῖται γὰρ ὄντως, τί ποτέ ἐστιν αἴτιον τῆς ἐπὶ τοὺς οἰκείους τόπους φορᾶς τοῖς σώμασιν, ηὕρηται δὲ τὸ αἴτιον, ὅτι πέφυκε μέν που εἶναι· τοῦτο γάρ ἐστι τὸ κούφῳ καὶ βαρεῖ εἶναι τὸ τὸ μὲν ἄνω τὸ δὲ κάτω εἶναι καὶ εἰ μὲν ἦν εὐθὺς οἷά περ ἐστὶ τέλεια, παρ' ἑαυτῶν ἔχοντα τὴν τελειότητα, αὐτὰ ἂν ἦν καὶ τῆς ἐνεργείας αὐτῶν αἴτια. ἐπειδὴ δὲ πρὸ τοῦ εἶναι ἅπερ ἐστὶν ἐνεργείᾳ, δυνάμει πρότερόν ἐστι τοιαῦτα, καὶ τὸ δυνάμει διττόν, ὡς εἴρηται· καὶ γὰρ ὅταν ᾖ ὕδωρ βαρὺ κατ' ἐνέργειαν ὄν, δυνάμει πως. κατὰ γὰρ τὸ ἀτελὲς δυνάμει ἀήρ ἐστι καὶ διὰ τοῦτο κοῦφον, καὶ ὅταν γένηται ἀήρ, καὶ τότε κατά τινα τρόπον ἔτι δυνάμει ἐστὶ διὰ τὸ ἐμποδιζόμενον ἐνίοτε μήπω ἐνεργεῖν τὴν κατὰ τὸ εἶδος ἐνέργειαν, καθ' ἣν ἄνω ἐστὶ τὸ κοῦφον, ἀλλὰ ἂν ἀφαιρεθῇ τὸ ἐμποδίζον, ἐνεργεῖ

3 καὶ (post γὰρ) om. aM 6 τῷ κάτῳ aM: τὸ A: om. F αὐτῶν ἐστιν a 20 ἀτελὴς (scil. ἐνέργεια) AFM: ἀτελοῦς a 25 τῶν κατὰ] τῶν κα om., sed suppl. A[1] 27 καίτοι τοῦτο Aristoteles 30 εὕρηται aFM που] ποι Aristoteles τὸ////κούφωι A 33 δὲ om. F 36 πῶς A: πῶς FM: πῶς ἀήρ otiose a 38 διὰ τὸ τὸ a

ἀπὸ ἀτελοῦς ἐνεργείας εἰς τελειοτέραν ἀεὶ προκόπτον καὶ ἀεὶ ἀνωτέρω γινόμενον, ἕως ἂν ἀνωτάτω γινόμενον τὴν τελειοτάτην ἀπολάβῃ ἐνέργειαν τὸ ἀνωτάτω εἶναι. ὁμοίως δέ φησι καὶ τὸ ποιὸν καὶ τὸ ποσὸν εἰς τὸ ἐνεργείᾳ μεταβάλλειν, ἂν μή τι κωλύῃ. ἔστι γάρ τινα αὐξηθέντα μὲν καὶ τὸ εἶδος ἀπολαβόντα, οὐδέπω δὲ τοσοῦτον κατέχοντα τόπον, ὅσον δύναται κατέχειν, διὰ τὸ κωλύεσθαι ὥσπερ ὁ ἐξ ὕδατος γινόμενος ἀὴρ ἐν μικρῷ τινι οἰκήματι· ἐξετάθη γὰρ ἂν πλέον, εἰ μὴ συνεπιλεῖτο καὶ ἐπυκνοῦτο ὑπὸ τοῦ οἰκήματος. 282r

p. 255b24 Ὁ δὲ τὸ ὑφιστάμενον καὶ κωλῦον κινήσας ἕως τοῦ οὐδὲ τοῦ ποιεῖν, ἀλλὰ τοῦ πάσχειν.

Τῆς κατὰ φύσιν κινήσεως καὶ ἐνεργείας αἴτιον μέχρι νῦν, ὡς ἐμοὶ δοκεῖ, τὴν τοῦ εἴδους λέγει τελειότητα, ἣν ἀπολαβὼν εὐθὺς ἐνεργεῖ καθ' αὑτό, εἰ μή τι κωλύσοι· τὸ γὰρ διὰ τὸ οὕτω πεφυκέναι οὕτω κινεῖσθαι, τὴν φύσιν ἐστὶ καὶ τὸ εἶδος αἰτιωμένου. προελθὼν δὲ ὀλίγον καὶ τὸ γεννῆσαν καὶ ποιῆσαν τοιοῦτον οἷόν ἐστιν αἴτιον τῆς τοιαύτης λέγει κινήσεως, ὅπερ οἱ ἐξηγηταὶ καὶ ἐν τοῖς πρόσθεν εἰρημένοις αὐτὸν αἰτιᾶσθαι νομίζουσι. πολλαχοῦ δὲ τὸ τὴν ἕξιν ἀπολαβὸν εὐθὺς ἐνεργεῖν λέγων καὶ προστιθεὶς ἂν μή τι κωλύῃ, λέγει νῦν ὅτι καὶ ὁ τὸ ὑφιστάμενον καὶ κωλῦον ἀφαιρῶν ἔστιν ὡς κινεῖ, ἔστι δὲ ὡς οὔ· καθ' αὑτὸ μὲν γὰρ οὐ κινεῖ· ἄλλο γάρ τι προηγουμένως ἐνεργεῖ, κατὰ συμβεβηκὸς δὲ κινεῖ. ὁ γὰρ τὸν κίονα ὑποσπάσας καθ' αὑτὸ μὲν τοῦτον κινεῖ, κατὰ συμβεβηκὸς δὲ καὶ τὸ ὑπὸ τοῦ κίονος ἀνεχόμενον μέλαθρον καὶ κωλυόμενον κατὰ τὴν αὑτοῦ φύσιν ἀνεχθῆναι κάτω. ὁμοίως δὲ καὶ ὁ τὸν ἐπικείμενον τῷ πεφυσημένῳ ἀσκῷ λίθον ἀφελών, δι' ὃν ἐβυθίζετο καὶ οὐκ ἐπεπόλαζεν τῷ ὕδατι, προηγουμένως μὲν τὸν λίθον ἐκίνησε, κατὰ συμβεβηκὸς δὲ καὶ αὐτὸν τὸν ἀσκόν. ὃς ἀφαιρεθέντος τοῦ κατέχοντος αὐτὸν λίθου ἀνηνέχθη. ἔτι δὲ μᾶλλον τὴν ἀνομοιότητα τῆς κινήσεως τὴν γινομένην ὑπό τε τῶν καθ' αὑτὰ κινούντων καὶ τῶν τὰ κωλύοντα κινεῖσθαι ἀφαιρούντων ἐπὶ τῆς σφαίρας ἔδειξεν τῆς ἀποπαλλομένης ἀπὸ τοῦ τοίχου· ὡς γὰρ ταύτην προηγουμένως μὲν κινεῖ ὁ τὴν ἀρχὴν ἀφείς, κατὰ συμβεβηκὸς δὲ καὶ ὁ τοῖχος, ἀφ' οὗ ἀποπάλλεται, οὕτω καὶ τὰ φυσικὰ σώματα προηγουμένως μὲν ὑπὸ τῶν μεταβαλλόντων αὐτὰ καὶ ποιησάντων τοιαῦτα κινεῖται, κατὰ συμβεβηκὸς δὲ καὶ ὑπὸ τῶν ἀφαιρούντων τὰ ἐμποδίζοντα πρὸς τὴν κίνησιν. συναγομένου οὖν ἐκ τῶν εἰρημένων τοῦ μηδὲν τούτων ὑφ' ἑαυτοῦ κινεῖσθαι, ἀλλ' ὑπ' ἄλλου, ἔνστασίς τις ἀναφύεται ζητοῦσα, πῶς λέγεται τὰ φυσικὰ ἀρχὴν κινήσεως ἐν ἑαυτοῖς ἔχειν τὴν φύσιν, εἰ μὴ ὑφ' ἑαυτῶν ἔνδοθεν, ἀλλ' ἔξωθεν ὑπ' ἄλλου κινοῦνται. καὶ λύει ταύτην τὴν ἔνστασιν

3 τὸ (ante ἀνωτάτω)] τῷ a   12. 13 κατ' αὐτὸ libri   16 ἔμπροσθεν (om. εἰρημένοις) a   19 ἔστιν] ἔστιν μὲν Aristoteles   20 κατὰ συμβεβηκὸς iteratum del. A   36 ἔχειν ex ἔχει A[1]

λέγων, ὅτι κινήσεως ἀρχὴν ἔχειν λέγεται ταῦτα οὐχ ὡς τοῦ κινεῖν 282r οὐδὲ τοῦ ποιεῖν, ἀλλὰ τοῦ κινεῖσθαί τε καὶ πάσχειν. οὐ γὰρ μόνον τὸ κινοῦν ἀφ' ἑαυτοῦ ἀρχὴν ἔχειν κινήσεως λέγεται, ἀλλὰ καὶ τὸ κινεῖσθαι πεφυκὸς καὶ αὐτὸ κινήσεως ἀρχὴν ἔχει. τὸ γὰρ τῆς κινήσεως ὄνομα κοινόν ἐστι καὶ τοῦ κινοῦντος καὶ τοῦ κινουμένου. εἰ δὲ ἡ κίνησις ἐν τῷ κινουμένῳ ἐστίν, ὡς δέδεικται πρότερον, | οἰκειοτέρα ἂν εἴη τῷ κινου- 282v μένῳ ἡ κίνησις. ἀρχὴν δὲ ἔχειν τοῦ κινεῖσθαι λέγεται τὰ φυσικὰ σώματα τῷ δύναμιν ἔχειν καὶ ἐπιτηδειότητα πρὸς τὸ εἰς τοῦτο μεταβάλλειν, εἰς ὃ μεταβάλλειν ὑπό τινος κινήσεται τήνδε τὴν κίνησιν, ἧς λέγεται ἀρχὴν ἔχειν· τὸ γὰρ πεφυκέναι κινεῖσθαι κατά τινα κίνησιν ἀρχὴν ἔχειν ἐστὶ τῆς τοιαύτης κινήσεως, ὡς ὁ εὐφυὴς ὢν πρὸς φιλοσοφίαν ἀρχὴν ἔχει φιλοσοφίας, οὐ τοῦ ποιῆσαι φιλόσοφον ἄλλον, ἀλλὰ τοῦ αὐτὸς γενέσθαι φιλόσοφος. εἰ οὖν ἡ τῶν σωμάτων φύσις μὴ ἔστιν ἀρχὴ τοῦ κινεῖν καὶ ποιεῖν, ἀλλὰ τοῦ κινεῖσθαι καὶ πάσχειν, ὅταν ὁ Ἀριστοτέλης ποιητικὸν αἴτιον λέγῃ τὴν φύσιν πῇ μὲν λέγων, ὅτι οὐδὲν μάτην ποιεῖ οὔτε ὁ θεὸς οὔτε ἡ φύσις, πῇ δὲ δεικνύς, ὅτι κατὰ λόγους ἡ φύσις καὶ ἕνεκά του ποιεῖ, ἢ ἄλλην τινὰ τὴν φύσιν ἐκείνην οἰητέον τὸν διὰ πάντων διήκοντα δημιουργικὸν ⟨νοῦν⟩ ἢ εἰ περὶ τῆς αὐτῆς λέγει φύσεως, ὑλικῶς καὶ παθητικῶς ἀκουστέον τοῦ λεγομένου, ὡς καὶ τῆς ἀρχῆς ἠκούομεν.

Ἐπιζητεῖ δὲ ὁ Ἀλέξανδρος ἐν τούτοις, πῶς ἔτι τὸ κυκλοφορητικὸν σῶμα φυσικὸν ἔσται, εἰ τὸ μὲν φυσικόν, ὡς ὁ Ἀριστοτέλης φησίν, ἀρχὴν τοῦ πάσχειν ἔχει, τὸ δὲ κυκλοφορητικὸν ἀπαθές ἐστι. καὶ λύει πρῶτον μὲν λέγων, ὅτι κἂν ἀεικίνητον ᾖ τὸ κυκλοφορητικόν, ἀλλὰ ἄλλοτε ἀπ' ἄλλου καὶ ἐπ' ἄλλο κινούμενον ἔχει τὰ δυνάμει ἐν ἑαυτῷ· ἐφ' ὅσον δὲ τοῦ δυνάμει κεκοινώνηκεν, ἐπὶ τοσοῦτον καὶ παθητόν πώς ἐστι· πᾶν γὰρ τὸ δυνάμει ὑλικόν πώς ἐστιν· ἔχει οὖν καὶ ἐκεῖνο ἀρχὴν κινήσεως τῆς κατὰ τὸ κινεῖσθαι ἐν αὑτῷ, καὶ κατὰ τοῦτο φυσικόν ἐστιν. "ἢ ἄμεινον, φησίν, ἐπὶ τοῦ θείου ἀκούειν μὴ ὡς ἐπὶ τῶν ἀψύχων σωμάτων τὴν κατὰ φύσιν κίνησιν, ἀλλ' ὡς ἐπὶ τῶν κατὰ ψυχὴν κινουμένων, ἃ οὐχ ὑπό τινος ἔξωθεν κινεῖται, ἀλλ' ἐν αὑτοῖς ἔχει τὴν κινητικὴν ἀρχήν τε καὶ αἰτίαν. ἀλλ' εἰ τοῦτο, φησί, πῶς οὐχὶ καὶ στάσεως ἀρχὴν ἔχει καὶ τῆς εἰς τὰ ἐναντία κινήσεως; ἢ εἰς τὰ ἐναντία μέν, φησίν, οὐ κινήσεται, ὅτι μὴ ἔστι τις ἐναντία κίνησις τῇ κυκλοφορίᾳ· οὐκ ἠρεμεῖ δέ, ὅτι μήτε ἐπὶ τοιαῦτα κινεῖται, ἐν οἷς ἀνάγκη στῆναι τὸ γενόμενον, μήτε δεῖται στάσεως· ὅσα γὰρ τῶν κινουμένων ὑφ' ἑαυτῶν καὶ ἵστασθαι πέφυκε, ταῦτα καὶ τοῦ ἵστασθαι ἐξ αὑτῶν ἔχει τὴν δύναμιν". ταῦτα μὲν ὁ Ἀλέξανδρος. τί δὲ τὸ λεγόμενόν ἐστι τὸ μὴ ὡς ἐπὶ τῶν ἀψύχων σωμάτων ἐπὶ τοῦ οὐρανοῦ τὴν κατὰ φύσιν κίνησιν λαμβάνειν, ἀλλ' ὡς ἐπὶ τῶν κατὰ ψυχὴν κινουμένων, εἰσόμεθα σαφέστερον ὑπομνησθέντες τῆς δόξης αὐτοῦ, ἣν ἔχει

3 ἔχειν post ἑαυτοῦ a: om. F   15 οὐδὲν μάτην κτλ.] de caelo A 4. 271a33   16 ἕνεκά του] cf. Phys. B 8. 199a17 alias cf. Index Bonitzii p. 836b   18 νοῦν a: om. AFM   αὐτῆς aA¹M: τοιαύτης A²F   21 ὁ om. aM   25 κεκίνηκεν a   28 ὡς ἐπὶ aAM: ὑπὸ A¹F   39 αὐτοῦ] Alexandri

περὶ τῆς τοῦ οὐρανοῦ ψυχῆς· τὴν γὰρ αὐτὴν οἴεται ψυχὴν εἶναι καὶ 282v φύσιν ἐν τῷ οὐρανῷ. καὶ γράφει γε ἐν τῷ εἰς τὸ δεύτερον τῆς Περὶ οὐρανοῦ ὑπομνήματι ταῦτα· "ἡμεῖς δὲ ἐπιχειροῦμεν δεικνύναι τοῦ θείου σώματος οὐκ ἄλλην μὲν τὴν φύσιν, ἄλλην δὲ τὴν ψυχήν, ἀλλ' ὡς ἡ βαρύτης τῆς γῆς καὶ τοῦ πυρὸς ἡ κουφότης" καὶ μετ' ὀλίγα· "τίς γὰρ ἄλλη παρὰ ταύτην ἂν εἴη φύσις αὐτοῦ; τελειοτέρα γὰρ φύσις ἡ ψυχή· εὔλογον δὲ τοῦ τελειοτέρου σώματος καὶ τὴν φύσιν εἶναι τελειοτέραν". τοῦτο οὖν ἐστι καὶ τὸ νῦν ῥηθὲν ὑπ' αὐτοῦ τὸ τὴν κατὰ φύσιν κίνησιν τοῦ οὐρανοῦ ὡς ὑπὸ τῶν κατὰ ψυχὴν κινουμένων εἶναι. δῆλον δὲ ὅτι ταῦτα συμφώνως τῇ περὶ ψυχῆς ἑαυτοῦ δόξῃ λέγει ἐντελέχειαν ἀχώριστον τῶν σωμάτων οἰόμενος τὴν ψυχὴν εἶναι, ὁποία τίς ἐστι καὶ ἡ φύσις.

p. 255b31 Εἰ δὴ πάντα τὰ κινούμενα ἕως τοῦ ἅπαντα ἂν τὰ κινούμενα ὑπό τινος κινοῖτο.

Δείξας προσεχῶς, ὅτι τὰ φύσει λεγόμενα κινεῖσθαι, οὐχ ὑφ' ἑαυτῶν ἀλλ' ὑπ' ἄλλων κινεῖται, ἔχων δὲ ὁμολογούμενον τὸ καὶ τὰ βίᾳ καὶ παρὰ φύσιν κινούμενα ὑπό τινος κινεῖσθαι (ἐναργὲς γὰρ τοῦτο), λαβὼν δὲ ὅτι καὶ ἐπὶ τῶν ζῴων τὸ μὲν ὑπό τινος αὐτὰ κινεῖσθαι ἐναργές ἐστι καὶ ὁμολογούμενον, ζητεῖται δὲ μόνον ἐπ' αὐτῶν, πῶς δεῖ χωρίσαι τὸ κινοῦν τοῦ κινουμένου. ταῦτα οὖν προομολογησάμενος συνάγει λοιπὸν ἐκ τῶν κειμένων, ὅτι πάντα τὰ κινούμενα ὑπό τινος κινεῖται. εἰ γὰρ τῶν κινουμένων τὰ μὲν φύσει κινεῖται, τὰ δὲ παρὰ φύσιν καὶ βίᾳ, καὶ τά τε βίᾳ καὶ παρὰ φύσιν πάντα ὑπό τινος ἄλλου κινεῖται ἔξωθεν κινοῦντος, καὶ τῶν φύσει τὰ μὲν ὑφ' ἑαυτῶν ὡς τὰ ζῷα, τὰ δὲ οὐχ ὑφ' ἑαυτῶν ὡς τὰ κοῦφα καὶ τὰ βαρέα καὶ ὅλως τὰ ἁπλᾶ τῶν σωμάτων, περὶ ὧν δέδεικται ὅτι καθ' αὑτὸ μὲν ὑπὸ τοῦ γεννήσαντος καὶ ποιήσαντος κοῦφον ἢ βαρύ, καὶ ὅλως τοιοῦτον οἷον γενόμενον ἐπὶ τὸ ἄνω ἢ ἐπὶ τὸ κάτω κινεῖται, κατὰ συμβεβηκὸς δὲ ὑπὸ τοῦ τὰ ἐμποδίζοντα καὶ κωλύοντα ἀφαιροῦντος, δῆλον ὅτι πάντα τὰ κινούμενα ὑπό τινος κινεῖται. οὐ γὰρ ἔστιν ἄλλα κινούμενα παρὰ τὰ εἰρημένα τά τε παρὰ φύσιν καὶ τὰ κατὰ φύσιν, καὶ τούτων ἡ διττὴ διαφορά. καὶ ἔστιν ὁ συλλογισμὸς τοιοῦτος· πάντα τὰ κινούμενα ἢ κατὰ φύσιν ἢ παρὰ φύσιν κινεῖται· πάντα δὲ τὰ παρὰ φύσιν καὶ κατὰ φύσιν κινούμενα ὑπό τινος κινεῖται· πάντα ἄρα τὰ κινούμενα ὑπό τινος κινεῖται. δύναται δὲ καὶ ὑποθετικῶς συνάγεσθαι, ὥσπερ καὶ δοκεῖ συνάγειν ὁ Ἀριστοτέλης· εἰ γὰρ πάντα τὰ κινούμενα ἢ φύσει ἢ παρὰ φύσιν κινεῖται καὶ τά τε φύσει καὶ τὰ παρὰ φύσιν ὑπό τινος κινεῖται, πάντα τὰ κινούμενα ὑπό τινος κινεῖται, τὸ δὲ πρῶτον (δέδεικται γάρ), τὸ ἄρα δεύτερον. φυσικώτερον δὲ νῦν ἔδειξεν, ὅτι πᾶν τὸ κινούμενον ὑπό τινος κινεῖται, ἤπερ ἐν τῷ πρὸ τούτου βιβλίῳ. ὁ δὲ Εὔδημος, ὅτι τὸ κινούμενον | ὑπό τινος 283r

---

2 γε] δὲ a 6 ἂν post γὰρ a: post εἴη F 18 ζητεῖ A, corr. A[1] χωρίζαι a 38 Εὔδημος] fr. 74 p. 98,14 Sp.

κινεῖται, δείκνυσι καὶ ἐκ τῆς τῶν πρός τι συνυποστάσεως· "ὡς γὰρ τὸ 283r τεμνόμενον, φησίν, ἄλογον μὴ ὑπό τινος τέμνεσθαι καὶ τὸ ἑλκόμενον μὴ ὑπό τινος ἕλκεσθαι καὶ ὅλως τὸ ποιούμενον μὴ ὑπό τινος ποιεῖσθαι, οὕτω καὶ τὸ κινούμενον μὴ ὑπό τινος κινεῖσθαι".

Ἀπορήσοι δ' ἄν τις, ὡς οἶμαι, πῶς τὰ κατὰ φύσιν κινούμενα τὴν τοπικὴν κίνησιν ὑπὸ τοῦ κινήσαντος αὐτὰ καθ' αὑτὰ κινεῖσθαί φησιν, εἴπερ τὸ μὲν γεννῆσαν καὶ ποιῆσαν τὴν οὐσίαν καὶ τὸ εἶδος ποιεῖ, καὶ τῆς κατὰ γένεσιν μεταβολῆς ἐστιν αἴτιον, ἄλλη δὲ ἡ κατὰ γένεσιν μεταβολὴ καὶ ἄλλη ἡ τοπικὴ κίνησις. καὶ ὅλως, εἰ τὸ γεννῆσαν καὶ ποιῆσαν πῦρ πέπαυται ἐνίοτε καὶ οὔτε πάρεστιν οὔτε ἐφάπτεται τοῦ κινουμένου, πῶς ὑπ' ἐκείνου λέγεται κινεῖσθαι τὸ πῦρ; ὥστε καὶ συναγαγεῖν, ὅτι πᾶν τὸ κινούμενον ὑπό τινος ἄλλου παρ' αὐτὰ κινεῖται. καὶ ζητείσθω μὲν ἐπὶ πλέον τοῦτο, λεγέσθω δὲ τέως τὸ νῦν ἐπελθόν, ὅτι ἔστι μέν πως κινητικὸν καὶ τὸ τοῦ εἴδους ποιητικὸν τοῦ πεφυκότος κινεῖσθαι κατ' ἐκείνην τὴν κίνησιν· ποιεῖ γὰρ καὶ τὴν κίνησιν καὶ ἐνέργειαν τοῦ εἴδους μετ' αὐτοῦ, ὡς ὁ τὸν ἀμφορέα ποιῶν καὶ τὸ δέχεσθαι τὸν οἶνον ποιεῖ. οὐ μέντοι ὁ τὴν κίνησιν μετὰ τοῦ εἴδους ποιῶν κινεῖ κυρίως τὸ εἶδος κατ' ἐκείνην τὴν κίνησιν, ὡς ὁ τὸν λίθον τῇ χειρὶ κινῶν, εἴπερ μηδὲ πάρεστιν ἔτι κινουμένῳ αὐτῷ τὸ ποιοῦν, ἀλλὰ ἄλλη αὕτη φαίνεται κινοῦντος διαφορά, καθ' ἣν τὸ εἶδος ποιεῖ πεφυκὸς κινεῖσθαι καὶ κινούμενον, ἂν μή τι κωλύῃ. καὶ θαυμαστῶς ηὗρεν καὶ ἐν τοῖς κατὰ φύσιν κινουμένοις τὸ ὑπό τινος κινεῖσθαι τὸ κινούμενον, ἐπειδὴ τὸ κινεῖσθαι πάσχειν τί ἐστι, τὸ δὲ πάσχον δεῖται τοῦ ποιοῦντος. ἡ μὲν γὰρ τελεία ἐνέργεια ἐκ τῆς τελείας οὐσίας προϊοῦσα οὐ δεῖταί τινος ἄλλης τῆς παραγούσης αἰτίας, ἡ δὲ κίνησις ἀτελὴς οὖσα ἐνέργεια καὶ πάθος μᾶλλον καὶ πολλῷ τῷ δυνάμει συγκεκραμένη δεῖται τοῦ ποιοῦντος αὐτήν.

p. 256a4 Τοῦτο δὲ διχῶς. ἢ γὰρ οὐ δι' ἑαυτὸ τὸ κινοῦν ἕως τοῦ ἀνάγκη αὐτὸ ὑφ' ἑαυτοῦ κινεῖσθαι.

Δείξας ὅτι πᾶν τὸ κινούμενον ὑπό τινος κινεῖται, ἐφεξῆς ἀκολούθως ἂν ἐζήτει, πότερον ὑπὸ κινουμένου κινεῖται τὸ κινούμενον ἢ ὑπὸ ἀκινήτου· διὰ δὲ τὸ πᾶσι σχεδόν, ὥς φησιν Εὔδημος δοκεῖν τὸ κινοῦν κινεῖσθαι καὶ αὐτό, τῶν δὲ κινούντων ἅμα καὶ κινουμένων τὸ μὲν αὐτοκίνητόν ἐστι, τὸ δὲ ὑπ' ἄλλου ἔξωθεν κινεῖται, δύο ὄντων ἀρχικῶν τῆς κινήσεως τοῦ τε ἀκινήτου καὶ τοῦ αὐτοκινήτου, τὸ αὐτοκίνητον πρῶτον παραδίδωσι καὶ δείκνυσιν, ὅτι ἔστι τι πρῶτον ἐν τοῖς κινοῦσί τε καὶ κινουμένοις, ὃ κινεῖ μὴ ὑπ' ἄλλου ἔξωθεν κινούμενον. διαιρεῖ δὲ πάλιν τὸ κινοῦν καθ' αὑτὸ

---

5 ἀπορήσοι AM: ἀπορήσει F: ἀπορήσειε a 6 κινήσαντος a: γεννήσαντος AFM
22 δεῖ in δεῖται mut. A[1] 27 ἑαυτὸ AF: αὐτὸ aM 28 αὐτοῦ a 30 ἂν ἐζήτει F: ἀνεζήτει A: ἀναζητεῖ aM ὑπὸ //// A 31 Εὔδημος] fr. 75 p. 98,22 Sp. δοκεῖν AM: δοκεῖ aF 33 post ὄντων addit τῶν F, quod recepit Brandisius in Scholiis
34 τοῦ om. A

κατ' ἄλλην διαίρεσιν εἴς τε τὸ μὴ δι' ἑαυτὸ κινοῦν, ἀλλὰ δι' ἕτερον ἔξωθεν αὐτὸ κινοῦν καὶ εἰς τὸ δι' ἑαυτὸ κινοῦν. 283r καὶ λέγει δι' ἕτερον μὲν ὡς τὸ κινοῦν τι τῷ ὑπ' ἄλλου κινεῖσθαι, ὡς ὁ μοχλὸς κινεῖ τὸ βάρος ἢ ὡς ἡ βακτηρία τὸν λίθον ἄλλου κινοῦντος αὐτήν. δι' ἑαυτὸ δὲ κινεῖ τὸ τὴν αἰτίαν ἐν ἑαυτῷ τοῦ κινεῖν ἔχον, ὥσπερ τὰ ζῷα καθ' ὁρμὴν οἰκείαν κινεῖ. καὶ πάλιν διαιρεῖ τὸ δι' ἑαυτὸ κινοῦν εἴς τε τὸ πρῶτον κινοῦν μετὰ τὸ ἔσχατον, ὅπερ ἐστὶ μόνως κινούμενον, ὥσπερ ὅταν ὁ ἄνθρωπος δι' ἑαυτὸν κινῶν ἅτε παρ' ἑαυτοῦ τὸ κινεῖν ἔχων κινῇ τὸν λίθον πρῶτος ὢν μετὰ τὸ ἔσχατον, ὅπερ ἐστὶν ὁ λίθος κινούμενος μέν, μηκέτι δὲ ἄλλο τι κινῶν αὐτός, ὡς προσεχῶς τὸν λίθον ὑπὸ τοῦ ἀνθρώπου κινεῖσθαι. εἴς τε οὖν τοῦτο διαιρεῖ τὸ δι' ἑαυτὸ κινοῦν καὶ εἰς τὸ διὰ πλειόνων μέσων κινεῖν τὸ ἔσχατον, ὡς ὁ ἄνθρωπος ὁ δι' ἑαυτὸν κινῶν διὰ πλειόνων μέσων κινεῖ τὸν λίθον, ὃς ὑπόκειται ἔσχατος εἶναι κινούμενος, ὥσπερ ὅταν ὁ μὲν ἄνθρωπος κινῇ τὴν χεῖρα, ἡ δὲ χεὶρ τὴν βακτηρίαν, ἡ δὲ βακτηρία τὸν λίθον· ἔστω γὰρ καὶ ἡ χεὶρ τῶν μέσων. καὶ ὁ μὲν ἄνθρωπος κινεῖ οὐ τῷ ὑπ' ἄλλου κινεῖσθαι, ὁ δὲ λίθος κινεῖται μηκέτι ἄλλο τι αὐτὸς κινῶν. τὰ δὲ οὕτω κινοῦντα, φησί, κἂν ἄμφω κινῇ, τό τε προσεχὲς τῷ ἐσχάτῳ ὥσπερ ἡ βακτηρία καὶ τὸ πρῶτον κινοῦν ὥσπερ ὁ ἄνθρωπος, ἀλλὰ μᾶλλον καὶ κυριώτερον τὸ πρῶτόν ἐστι κινητικόν, τουτέστιν ὁ ἄνθρωπος, διότι ἐκεῖνος καὶ τὴν βακτηρίαν κινεῖ, ἀλλ' οὐχ ἡ βακτηρία τὸν ἄνθρωπον· καὶ ἄνευ μὲν τοῦ ἀνθρώπου ἡ βακτηρία οὐ κινήσει, ὁ δὲ ἄνθρωπος καὶ ἄνευ τῆς βακτηρίας κινεῖ. καὶ διὰ ταῦτα μᾶλλον ὁ ἄνθρωπος κινεῖ τῆς βακτηρίας, εἴπερ ὁ μὲν ἄνθρωπος οὐ δεῖται ἄλλου τοῦ κινοῦντος αὐτὸν πρὸς τὸ κινῆσαι, ἡ δὲ βακτηρία δεῖται· ὥστε πᾶν τὸ κινούμενον ὑπό τινος δεῖται τοῦ δι' ἑαυτὸ κινοῦντος, εἴ γε τὰ μὲν οὐ δι' ἑαυτὰ κινοῦντα, ἀλλὰ ὑπ' ἄλλων κινούμενα καὶ οὕτω κινοῦντα, δεῖται πάντως τοῦ δι' ἑαυτὸ κινοῦντος, καὶ οὐκ ἂν ἄλλως κινήσοι, τὰ δὲ δι' ἑαυτὰ κινοῦντα οὐ δεῖται τῶν οὐ δι' ἑαυτὰ κινούντων. πᾶν οὖν τὸ κινούμενον ὑπό τινος δι' ἑαυτὸ κινοῦντος ἀνάγκη κινεῖσθαι, ἢ προσεχῶς δὲ ἢ διὰ μέσου τινὸς τῶν ὑπ' ἄλλου κινουμένων, καὶ εἰ προσεχῶς, τουτέστιν εἰ πρῶτον εὐθὺς μετὰ τὸ μόνως κινούμενόν ἐστι τὸ δι' ἑαυτὸ κινοῦν, οὐκ ἀνάγκη θάτερον ἔτι εἶναι τὸ μέ|σον 283v γινόμενον τοῦ τε ἑαυτὸ κινοῦντος καὶ τοῦ ἐσχάτου κινουμένου. ἀρκεῖ γὰρ τὸ ἑαυτὸ κινοῦν προσεχὲς ὂν τῷ κινουμένῳ καὶ πρῶτον μετ' αὐτὸ εἰς τὸ κινῆσαι αὐτό. εἰ οὖν ἀνάγκη τὸ ὑπό τινος κινούμενον ἢ προσεχῶς ἢ διὰ μέσου ὑπὸ τοῦ δι' ἑαυτὸ κινοῦντος, τουτέστι τοῦ αὐτοκινήτου, κινεῖσθαι, ἀνάγκη τῶν κινητικῶν πρῶτον εἶναι τὸ αὐτοκίνητον. καὶ δείκνυσι λοιπόν, ὅτι ἔστι τι τοιοῦτον ἐν τοῖς οὖσιν, ὃ κινεῖ κινούμενον αὐτὸ οὐχ ὑπό τινος ἔξωθεν, ἀλλ' ὑφ' ἑαυτοῦ. εἰ γὰρ πᾶν τὸ κινούμενον καὶ οὕτω κινοῦν ὑπό τινος ἔξωθεν ἄλλου κινήσεται καὶ ἐκεῖνο ὑπ' ἄλλου καὶ τοῦτο ἀεὶ οὕτως, εἰς ἄπειρον ἀνάγκη ἰέναι· ἀλλὰ μὴν τοῦτο ἀδύνατον· οὐ γὰρ ἔσται, φησί,

8 ἔχον a 18 ὥσπερ (ante ἡ) aM: om., sed suppl. A[1]: οἷον F 23 fortasse ἄλλου τοῦ 32 ἑαυτὸ / itemque ante κινοῦν (33) A 34 τὸ iterat a διὰ ~~ (erasum) A

τὸ πρῶτον κινοῦν λαβεῖν, μὴ ὄντος δὲ τοῦ πρώτου κινοῦντος οὐδὲ τὸ τε- 283v λευταῖον ἂν εἴη τὸ προσεχὲς τῷ κινουμένῳ μέν, μηκέτι δὲ κινοῦντι. εἰ οὖν μήτε πρῶτον μήτε τελευταῖόν ἐστι κινοῦν, οὐκ ἔστι κίνησις· μὴ ὄντος γὰρ τοῦ κινοῦντος οὐδὲ τὸ κινούμενον ἔσται· οὐκ ἄρα εἰς ἄπειρον ἰέναι χρὴ ἄλλο πρὸ ἄλλου τιθέντα κινοῦν τε καὶ κινούμενον. ἔστιν ἄρα τὸ πρῶτον κινοῦν μὴ ὑφ' ἑτέρου κινούμενον. καὶ συνάγει λοιπὸν τὰ δεδειγμένα, δέδεικται δέ, ὅτι πᾶν τὸ κινούμενον ὑπό τινος κινεῖται, καὶ προσετέθη ὅτι τὸ ὑπό τινος κινούμενον ὑπὸ πρώτου κινοῦντος κινεῖται, ᾧ προσελήφθη ὅτι τὸ πρῶτον κινοῦν κινεῖται μέν, οὐχ ὑπ' ἄλλου δέ (οὐ γὰρ ἂν ἔτι πρῶτον ἦν, καὶ εἰς ἄπειρον ἀνάγκη προϊέναι τὰ κινοῦντα καὶ κινούμενα, καὶ οὕτως ἀνῃρεῖτο ἡ κίνησις), ὥστε πᾶν τὸ κινούμενον ὑπὸ πρώτου κινεῖται τοῦ αὐτοκινήτου. καὶ γὰρ ἀναιρουμένου μὲν τούτου ἀναιρεῖται καὶ τὰ μὴ οὕτω κινοῦντα, ἐκείνων δὲ ἀναιρουμένων, τοῦτο οὐ συναναιρεῖται. ὅλως δὲ τὸ ὑπ' ἄλλου κινούμενον ὕστερόν ἐστι τοῦ κινοῦντος κινουμένου καὶ αὐτοῦ, πρῶτον ἄρα τοῦτο. ἔτι δὲ τὸ κινοῦν τῷ κινουμένῳ αἴτιόν ἐστι τοῦ κινεῖσθαι. τὸ δὲ αἰτιατὸν ὕστερον τοῦ αἰτίου, πρῶτον ἄρα κινεῖ κινούμενον τὸ αὐτὸ κινοῦν. προστίθησι δὲ ὁ Εὔδημος, ὅτι καὶ τῶν ἐνταῦθα κινήσεων αἱ ζωτικαὶ φαίνονται κινήσεις αἴτιαι, καὶ ἡ οὐρανία τῆς τῶν στοιχείων δηλονότι μεταβολῆς. δοκεῖ δὲ καὶ αὕτη ζωτική πως εἶναι· οὐ γὰρ ὑπ' ἄλλου κινεῖται ὁ οὐρανός, ἀλλ' ὑφ' ἑαυτοῦ.

p. 256a21 Ἔτι δὲ καὶ ὧδε τὸν αὐτὸν τοῦτον λόγον ἔστιν ἐπελθεῖν ἕως τοῦ ἢ ἔρχεταί ποτε εἰς τὸ τοιοῦτον.

Ὅτι μὲν γὰρ ὁ αὐτός ἐστι λόγος οὗτος τῷ πρὸ αὐτοῦ, καὶ αὐτὸς λέγει. "διαφέρει δέ, φησὶν ὁ Ἀλέξανδρος, τῇ ἐφόδῳ, ὅτι ἐκεῖ μὲν ἡ ἀρχὴ τῆς δείξεως ἀπὸ τοῦ τὸ κινούμενον ἢ ὑπὸ αὑτῷ κινοῦντος κινεῖσθαι ἢ οὐχ αὑτῷ ἀλλ' ὑπ' ἄλλου, ἐνταῦθα δὲ ἀπὸ τοῦ κινοῦντος ἡ δεῖξις αὐτῷ πρόεισι· λαμβάνει γὰρ πᾶν τὸ κινοῦν, ὥσπερ τι κινεῖ (ἀδύνατον γάρ τι κινεῖν μέν, μηδὲν δὲ κινεῖν), οὕτω καὶ τινὶ κινεῖν." μήποτε δὲ οὐ ταύτῃ διενηνόχασιν οἱ λόγοι· καὶ γὰρ καὶ ὁ ἤδη ῥηθεὶς ἀπὸ τοῦ κινοῦντος ἐπεχειρήθη λέγων 'ἢ γὰρ οὐ δι' ἑαυτὸ τὸ κινοῦν, ἀλλὰ δι' ἕτερον ὃ κινεῖ τὸ κινοῦν ἢ δι' ἑαυτό', ἀλλ' ᾧ διαφέρει τὸ δι' ἑαυτὸ κινεῖν τοῦ ἑαυτῷ κινεῖν καὶ τὸ δι' ἕτερον τοῦ ἄλλῳ, ταύτῃ διενηνόχασιν οἱ λόγοι. διαφέρει δὲ ταῦτα τῷ τὸ μὲν δι' ἑαυτὸ κινοῦν ὡς ἐν αὑτῷ τὴν ἀρχὴν τῆς κινήσεως ἔχον κινεῖν, τὸ δὲ αὑτῷ κινοῦν ὡς προσεχῶς ἐφαπτόμενον τοῦ κινουμένου τὸ τὴν ἀρχὴν τῆς κινήσεως ἐν αὑτῷ ἔχον. τοῦτο γὰρ σημαίνει τὸ ῥηθὲν ὑπ' αὐτοῦ οἷον ἄνθρωπος ἢ αὐτὸς ἢ τῇ βακτηρίᾳ καὶ ὁ ἄνεμος κατέβαλεν ἢ αὐτὸς ἢ ὁ λίθος, ὃν ἔωσεν. ὥσπερ οὖν πρότερον τὸ

9 οὐδὲ γὰρ a 11 ἀναιρεῖται F. fortasse ⟨ἂν⟩ ἀνῃρεῖτο 17 Εὔδημος] fr. 70 p. 99,27 Spengel. 19 εἶναι om. a 23 γὰρ AFM: om. recte, ut videtur, a 25 αὑτῷ κινοῦντος aM: αυτῶι (sic) κινοῦντος A: αὑτῷ κινοῦντι F: τοῦ αὑτῷ κινοῦντος in Aldina corrigebat Brandisius 33 τῶι τῶι τὸ A

δι' ἕτερον κινοῦν ἀνήγαγεν εἰς τὸ δι' ἑαυτὸ κινοῦν καὶ ἔδειξεν, ὅτι ἐὰν ᾖ 283v τὸ δι' ἕτερον κινοῦν, ἀνάγκη τὸ δι' ἑαυτὸ κινοῦν προϋπάρχειν, οὕτως τὸ ᾧ κινεῖ τὸ κινοῦν μέσον ὂν τοῦ τε πρώτου κινοῦντος καὶ τοῦ ἐσχάτου κινουμένου ἀνάγει εἰς τὸ αὑτῷ κινοῦν καὶ δείκνυσιν, ὅτι ὅταν τινὶ κινῇ, ἀεὶ ἕτερον ἀνάγκη εἶναι πρότερον τὸ αὐτὸ ἑαυτῷ κινοῦν, ὃ καὶ τὴν ἀρχὴν ἐν ἑαυτῷ τῆς κινήσεως ἔχει καὶ προσεχές ἐστι τῷ κινουμένῳ, καὶ οὐ δι' ἄλλου αὐτὸ κινεῖ. τοὺς μὲν οὖν λόγους οὕτως οἶμαι χρὴ διακρίνειν, τοῦ Εὐδήμου καὶ συνάψαντος αὐτοὺς ἐν οἷς φησι· "τὸ δὴ κινοῦν ἢ δι' αὑτὸ κινεῖ ἢ δι' ἄλλο καὶ ἑαυτῷ ἢ ἄλλῳ."

Λαβὼν δὲ τὸ πᾶν τὸ κινοῦν τινὶ κινεῖν διαιρεῖ τὸ τινὶ κινοῦν εἴς τε τὸ αὑτῷ κινοῦν καὶ τὸ ἄλλῳ· καὶ γὰρ ὁ δι' αὑτοῦ τι καὶ μὴ διὰ μέσου τινὸς κινῶν τινὶ κινεῖ, ὡς ὁ ἄνθρωπος ὅταν αὐτὸς κινῇ τὸν λίθον· τῷ γὰρ αὑτοῦ σώματι κινεῖ αὐτὸν ἁπτομένῳ αὐτοῦ. ἀλλὰ καὶ εἰ διὰ τῆς βακτηρίας κινοίη αὐτόν, τινὶ καὶ τότε κινεῖ· τὶ γὰρ καὶ ἡ βακτηρία. εἶτα προσλαμβάνει τῇ διαιρέσει ταύτῃ τὸ ἀδύνατον εἶναι τὸ δι' οὗ κινεῖ τὶ ἄλλο ὂν χωρὶς τοῦ αὑτῷ κινοῦντος κινεῖν. μὴ γὰρ κινοῦντος τοῦ ἀνθρώπου, ὃς αὑτῷ κινεῖ, οὐκ ἂν ἡ βακτηρία ποτὲ κινήσοι τὸν λίθον· οὐδὲ γὰρ ἂν τὴν ἀρχὴν αὐτὴ κινοῖτο. τὸ μὲν γὰρ αὑτῷ κινοῦν, οὐκ ἐξ ἀνάγκης προσδεῖται τοῦ δι' οὗ κινήσει. αὔταρκες γὰρ καὶ δι' αὑτοῦ τοῦτο ποιεῖν, τὸ δὲ μέσον δι' οὗ κινεῖταί τι τοῦτο πάντως δεῖται τοῦ αὑτῷ κινοῦντος, ἵνα κινηθὲν ὑπ' ἄλλου κινήσῃ. εἰ γὰρ μὴ εἴη τοιοῦτόν τι, ἀλλ' ἀεὶ τὸ λαμβανόμενον ὑπό τινος ἄλλου κινοῖτο, ἔξωθεν καὶ αὐτοῦ κινουμένου καὶ τοῦτο ἀεί, | εἰς ἄπειρον πάλιν ἡ πρόοδος γίνοιτο ἂν τῶν κινούντων τε καὶ κι- 284r νουμένων· τοῦτο δὲ ἄτοπον· καὶ ἁπλῶς μέν· εἰ γὰρ μὴ εἴη, ὅθεν ἡ ἀρχὴ τῆς κινήσεως, οὐδ' ἂν κίνησις εἴη· οὐ μὴν ἀλλὰ καὶ διὰ τὸ δειχθὲν ἐν τῷ πρὸ τούτου βιβλίῳ. ἔσται γὰρ ἐν πεπερασμένῳ χρόνῳ ἄπειρος κίνησις ἀπείρου γινομένου τοῦ κινουμένου μεγέθους. εἰ γὰρ ἄπειρα εἴη τὰ κινοῦντά τε καὶ τὰ κινούμενα, ἀναγκαῖον ἕν τι μέγεθος ἐξ αὐτῶν γίνεσθαι, κἂν μὴ συνεχές, ἀλλὰ τῷ ἅπτεσθαι· πάντα γὰρ τὰ κατὰ τόπον κινοῦντα τῷ αὐτὰ κινεῖσθαι ἁπτόμενα κινεῖ. ἀνάγκη ἄρα στῆναι· ὥστε εἰ πᾶν τὸ κινοῦν τινὶ κινεῖ καὶ ἢ αὑτῷ ἢ ἄλλῳ, τὸ δὲ ἄλλο, ᾧ κινεῖ τὸ κινοῦν, δεῖται πρὸ τούτου ἑαυτῷ κινοῦντος, πρῶτον ἂν εἴη τῶν οὕτω κινούντων τὸ αὑτῷ κινοῦν. τὸ δὲ αὑτῷ κινοῦν κινεῖται μέν, οὐχ ὑπ' ἄλλου δέ· ὑφ' ἑαυτοῦ ἄρα· τὸ ἄρα πρῶτον κινοῦν καὶ κινούμενον αὐτοκίνητον. κἂν γὰρ μὴ εὐθὺς τὸ κινούμενον ὑπὸ αὐτοκινήτου κινῆται, ἀλλὰ δι' ἄλλων μέσων, ὑπὸ τοῦ αὐτοκινήτου κυρίως ἔσται κινούμενον, οὗ χωρὶς οὐδὲ τὸ μεταξὺ κινεῖσθαι ἢ κινεῖν ἐδύνατο. καὶ τὸ ἀναγκαῖον ἐδήλωσεν τοῦ λόγου διὰ τοῦ

7 αὐτὸ AFM: αὑτὸ a 8 Εὐδήμου] fr. 77 p. 101,20 ἐν.. / οἷς A 17 κινήσοι aF (cf. p. 1221,27. 1226,31): κινήσει A: κινήση M 18 ἐξ.../ A 20 πάντος a αὑτῷ] αυτῶι (sic) A: αὑτῷ a: αὑτοῦ FM 21 κινήσει a 26 πρὸ τούτου βιβλίῳ] H 1. 242b30 sqq. 27 εἰ γὰρ κτλ.] cf. Themist. p. 426,6 sqq. 32 τούτου AM: τούτου τοῦ aF, at cf. p. 1222,25 34 καὶ om. a 35 κινῆται FM: κινεῖται aA μέσον a

ὅταν δή τινι κινῇ ἀεὶ ἕτερον καὶ τῶν ἑξῆς. ὅταν γὰρ τὸ κινοῦν διὰ 284r μέσου τινὸς κινῇ ἕτερόν τι, τότε ἀνάγκη εἶναι πρῶτον τὸ αὐτὸ ἑαυτῷ κινοῦν, ἵνα μὴ ἐπ' ἄπειρον ἴωμεν πρὸ μέσου μέσον ἀεὶ τιθέντες. νῦν δὲ τῷ τινὶ ἐπὶ τοῦ ἄλλῳ κινοῦντος ἐχρήσατο, καίτοι πρότερον καὶ τὸ αὐτῷ κινοῦν τινὶ κινεῖν εἶπεν.

Ἐν δὴ τούτοις δύο μοι πρόσεισιν ἀπορεῖν, ἓν μὲν πῶς ὡς ἄτοπον εἶπεν τὸ μὴ εἶναί τι πρῶτον κινοῦν μηδὲ ἔσχατον, εἴπερ καὶ ἡμεῖς λέγομεν τῶν στοιχείων ἐξ ἀλλήλων γινομένων μὴ εἶναί τι τὸ πρώτως κινοῦν ἢ τελευταίως, ἀλλ' ἐπ' ἄπειρον τὴν κίνησιν εἶναι κύκλῳ περιοῦσαν; ἐκ γὰρ γῆς ὕδωρ καὶ ἐξ ὕδατος ἀέρα καὶ ἐξ ἀέρος πῦρ καὶ ἐκ πυρὸς πάλιν ἀέρα καὶ γῆν ἐν τῇ Περὶ γενέσεως ἐμάθομεν γίνεσθαι. δεύτερον δὲ ἀπορήσειεν ἄν τις, πῶς πᾶν τὸ κινούμενον ὑπὸ πρώτου τοῦ αὐτοκινήτου κινεῖσθαι λέγεται, εἴπερ τὰ στοιχεῖα ὑπ' ἀλλήλων κύκλῳ κινεῖσθαί φαμεν φυσικῶς, καὶ οὐχ ὡς τὰ ζῷα κινοῦντα ἄλληλα. μήποτε οὖν πρὸς ἄμφω ῥητέον τὰς ἀπορίας, ὅτι τὰ μὲν στοιχεῖα ἐξ ἀλλήλων ὡς ὑλικῶν γίνεται ἄλλο ἐξ ἄλλου, καὶ οὕτως εἰς κύκλον ἀνακάμπτει ἡ γένεσις αὐτῶν· ἐκ γὰρ ὕδατος ἀήρ, οὐχ ὅτι τὸ ὕδωρ ποιεῖ τὸν ἀέρα ἢ κινεῖ, ἀλλ' ὅτι μεταβάλλεται τὸ ὕδωρ εἰς ἀέρα. νῦν δὲ κινοῦν ζητεῖ ὁ λόγος τὸ ποιοῦν κινεῖσθαι τὸ κινούμενον, ὡς ἐπὶ τῶν κατὰ τόπον κινουμένων καὶ κινούντων, ἐφ' ὧν ἀνάγκη εἶναί τι πρῶτον κινοῦν καὶ ἔσχατον κινούμενον καὶ τὸ πρώτως κινοῦν αὐτοκίνητον, ἵνα μὴ ἐπ' ἄπειρον ὁ λόγος προΐῃ πᾶν τὸ κινοῦν ἔξωθεν καὶ αὐτὸ λέγων κινεῖσθαι ὑπ' ἄλλου. ἀλλὰ τοῦτο μὲν καὶ ἔτι πλέον διαρθρωτέον, τοῖς δὲ ἑξῆς τῆς λέξεως ἐφεπώμεθα.

p. 256b3 Πρὸς δὲ τοῖς εἰρημένοις καὶ ὧδε σκοποῦσι ἕως τοῦ δέδεικται γὰρ πρότερον ὅτι ἀνάγκη κίνησιν ἀεὶ εἶναι.

Αὕτη ἡ ἐπιχείρησίς τισι μὲν ἔδοξεν, ὡς ὁ Ἀλέξανδρός φησι, τῇ μετ' αὐτὴν ἀκολουθεῖν ἐπιχειρήσει τῇ δεικνύσῃ, ὅτι τοῦ αὐτοκινήτου τὸ μέν ἐστι κινούμενον, τὸ δὲ κινοῦν ἀκίνητον ὄν, ἧς ἐπιχειρήσεως ἀρχή· "ἀλλὰ μὴν εἴ γε δέοι σκοπεῖν πότερον αἴτιον κινήσεως καὶ ἀρχή." δοκεῖ γὰρ ταύτῃ μὲν ἕπεσθαι ἡ δεῖξις τοῦ τὸ πρῶτον κινοῦν ἀκίνητον εἶναι τέλος ἔχουσα τό· "ἔτι εἴπερ ἡ ὅλη αὐτὴ αὑτὴν κινεῖ, τὸ μὲν κινήσει αὑτῆς, τὸ δὲ κινήσεται· ἡ ἄρα AB ὑφ' ἑαυτῆς τε κινήσεται, καὶ ὑπὸ τῆς A." τούτοις δὲ ἀκολουθεῖν δοκεῖ τὸ νῦν λεγόμενον διὰ τοῦ πρὸς δὲ τοῖς εἰρημένοις καὶ ὧδε σκοποῦσι καὶ τῶν ἑξῆς· προσκατασκευάζεσθαι γὰρ διὰ τούτων τὰ δι' ἐκείνων ἀποδεδειγμένα. διὸ καὶ ἀξιοῦσί τινες ἐκεῖνα προγεγράφθαι τε καὶ προαναγινώσκεσθαι. εἰ μέντοι ἡ νῦν γεγραμμένη τηροῖτο τάξις, ὅπερ ὑγιέστερον καὶ ὁ Ἀλέξανδρος ἐγκρίνει, ἐπαγγέλλεται

4 τὸ αὐτῷ aF²M: τῶι αυτῶι A: τῶ αὐτῶ F¹ 10 πάλιν, πάλι in rasura, A 11 Περὶ γενέσεως] B 3. 5. 332b30 25 γὰρ AFM: γὰρ τοῦτο (ut Arist. codd. FI) a 26 τισι] cf. Themistius p. 426,10 sqq. Speng. 28. 29 ἀλλὰ μὴν κτλ.] p. 257a27 32 AB scripsi coni. f. 288v33: β libri

κατ' ἄλλον τρόπον ἀποδείξεως τὸ αὐτὸ δεῖξαι τοῖς φθάσασιν, ὅτι ἐν τοῖς 284r κινουμένοις καὶ κινοῦσι πρῶτόν ἐστι κινοῦν τὸ αὐτοκίνητον. μεταξὺ δὲ παρεμβαλών, ὅτι τὸ πρῶτον ἁπλῶς κινοῦν ἀκίνητον ἀνάγκη εἶναι, συνάπτει τὸν περὶ τοῦ αὐτοκινήτου λόγον τοῦ πρώτου. οὐχὶ τῶν ἁπλῶς κινούντων, ἀλλὰ τῶν μετὰ τοῦ κινεῖσθαι καὶ αὐτὰ κινούντων, ζητῶν, τίς ὁ τρόπος τῆς ἐν τούτῳ κινήσεως, καὶ δεικνύς, ὅτι τὸ κινοῦν ἐν αὐτῷ ἀκίνητον ὂν κινεῖ. ἢ καὶ τοῦτο μὲν δείκνυσιν, οὐ μὴν ἀλλὰ καὶ συναποδείκνυσιν αὐτῷ τὸ ἀρχὴν κινήσεως ἢ τὸ ἀκίνητον ἢ τὸ αὐτοκίνητον εἶναι. τοῦτο δὲ συναποδείκνυται δειχθέντι τῷ μὴ πᾶν τὸ κινούμενον ὑπό τινος ἔξωθεν κινεῖσθαι, καὶ αὐτοῦ ὑπό τινος ἔξωθεν κινουμένου. τοῦτο δέδεικται μὲν ἤδη δι' ἄλλων ἐπιχειρημάτων, δείκνυσι δὲ καὶ νῦν τῷ ἐξ ἀκολουθίας καὶ διαιρέσεως ἀνασκευαστικῷ τόπῳ χρώμενος. καὶ ἔστιν ἡ ἐπιχείρησις τοιαύτη· εἰ πᾶν τὸ κινούμενον ὑπὸ κινουμένου τινὸς ἔξωθεν καὶ αὐτοῦ κινεῖται, ἢ κατὰ συμβεβηκὸς τὸ κινούμενον κινεῖ ἢ καθ' αὑτό· κατὰ συμβεβηκὸς δὲ τὸ κινούμενον κινεῖ, ὅταν μὴ τῷ κινεῖσθαι κινῇ, ἀλλ' ἐνδέχηται αὐτὸ καὶ κινεῖσθαι κινοῦν, καὶ μὴ κινεῖσθαι. εἰ οὖν μήτε καθ' | αὑτὸ μήτε κατὰ 284v συμβεβηκὸς πᾶν τὸ κινοῦν ὑπό τινος ἔξωθεν καὶ αὐτὸ κινεῖται, ὡς δείξει, δῆλον ὅτι οὐ πᾶν τὸ κινούμενον ὑπὸ κινουμένου τινὸς ἔξωθεν καὶ αὐτοῦ κινεῖται, ἀλλ' ὑπό τινος μὲν κινεῖται πάντως τὸ κινούμενον, ἢ αὐτοκινήτου δὲ ἢ ἀκινήτου τοῦ πρώτως κινοῦντος. καὶ εἰ μὲν ὑπό τινος ἔξωθεν πρώτως κινοῦντος κινοῖτο τὸ κινούμενον, ἀκίνητόν ἐστι τὸ κινοῦν· εἰ δὲ ὑπὸ μηδενὸς ἔξωθεν τὸ πρώτως κινούμενον κινεῖται, αὐτοκίνητον ἔσται. καὶ ὅτι μὲν κατὰ συμβεβηκὸς οὐχ οἷόν τε τὸ κινοῦν κινεῖσθαι δείκνυσιν οὕτως· εἰ τὸ κινοῦν κατὰ συμβεβηκὸς κινοῖτο κινούμενον καὶ μὴ καθ' αὑτὸ καὶ αὐτὸ κινεῖται, οὐκ ἐξ ἀνάγκης κινεῖται τὸ κινοῦν· εἰ δὲ μὴ ἐξ ἀνάγκης, ἐνδέχεται τὸ κατὰ συμβεβηκὸς κινούμενον καὶ οὕτως κινοῦν μὴ κινεῖσθαί ποτε. ἐὰν οὖν ὑποθώμεθα τὸ ἐνδεχόμενον γενέσθαι γενόμενον, τοῦτο δέ ἐστι τὸ κατὰ συμβεβηκός ποτε τῷ κινεῖσθαι κινοῦν, ψεῦδος μὲν δυνατὸν ἀκολουθῆσαι, ἐὰν μήπω τότε μὴ κινούμενον κινῇ, ὅτε καὶ ἡ ὑπόθεσις ψευδής· οὐ μὴν ἀδύνατον τὸ μὴ κινούμενον κινῆσαι. καὶ γὰρ ἡ κατὰ συμβεβηκὸς κινεῖσθαι λέγουσα ὑπόθεσις οὐκ ἀδύνατον, ἀλλὰ δυνατὸν ἐτίθει τὸ μὴ κινεῖσθαι. ἐδείχθη δὲ ἐν τοῖς Ἀναλυτικοῖς, ὅτι δυνατῷ ἀδύνατον οὐχ ἕπεται. εἰ οὖν ὑποτεθέντος τοῦ μὴ κινεῖσθαι κινοῦν ἀδύνατον ἀκολουθεῖ τι τὸ μὴ εἶναι κίνησιν, ἀδύνατος ἡ τοῦ κατὰ συμβεβηκὸς ὑπόθεσις, ἀκολουθεῖ δὲ τὸ μὴ εἶναι κίνησιν τῷ πᾶν τὸ κινούμενον ὑπὸ κινουμένου κινεῖσθαι, εἰ κατὰ συμβεβηκὸς τεθείη κινούμενον. εἰ γὰρ μὴ κινοῖτο τὸ κινοῦν, οὐδ' ἂν κινοίη διὰ τὴν ὑπόθεσιν τὴν λέγουσαν πᾶν τὸ κινούμενον ὑπὸ κινουμένου κινεῖσθαι. μὴ ὄντος δὲ τοῦ κινοῦντος, οὐδὲ κινούμενον ἂν εἴη, τοῦ δὲ κινουμένου μὴ ὄντος οὐδὲ κίνησις περιλείπεται.

1 δείξειν a 5 αὐτὰ AFM 10 τοῦτο δὲ a 15 κινῇ] κινεῖ a ἐνδέχηται aF: ἐνδέχεται AM 24 κινοῖτο a: κινεῖ τὸ AFM καθ' αὑτὸ a: καθὸ AFM 28 τὸ τὸ κ. σ. κινούμενόν ποτε μὴ κινεῖσθαι κινοῦν a 32 Ἀναλυτικοῖς] A 13. 32a 18: cf. Zeller *Sitzungsber. d. Berl. Akad.* 1882, 155 39 περιλίπεται, sed corr. A[1]

ἐν γὰρ τῷ κινουμένῳ ἐστὶν ἡ κίνησις, τὸ δὲ μὴ εἶναι κίνησιν ἀδύνατόν 284v ἐστι· δέδεικται γὰρ καὶ ἐναργές ἐστιν, ὅτι κίνησις ἀεί ἐστι. τὸ δὲ ψεῦδος δὲ ἴσως ὁ Ἀλέξανδρος εἰρῆσθαί φησιν, ὅτι οὐκ ἀνάγκη, εἰ ψευδὴς ἡ πρότασις, καὶ τὸ συμπέρασμα ψευδὲς εἶναι· δέδεικται γάρ, ὅτι καὶ ἐκ ψευδῶν ἀληθές τι συνάγεται. μήποτε δὲ οὐ διὰ τοῦτο νῦν πρόσκειται τὸ ἴσως, ἀλλ' ὅτι ἂν κατὰ συμβεβηκὸς ὑποτεθῇ κινεῖσθαι τὸ κινοῦν, ληφθῇ δὲ μὴ κινούμενον, ψεῦδος μὲν ἐνίοτέ ἐστι τὸ ληφθέν, ἐὰν τύχῃ κινούμενον, οὐ μέντοι ἀδύνατον, ὅτι τὸ κατὰ συμβεβηκὸς ὑποτεθὲν κινεῖσθαι, δύναταί ποτε καὶ μὴ κινεῖσθαι.

p. 256b13 Καὶ εὐλόγως δὲ τοῦτο συμβέβηκεν ἕως τοῦ καὶ κρατοίη ἂν ἀμιγὴς ὤν.

Ἐλέγξας τὸν λέγοντα λόγον, ὅτι πᾶν τὸ κινούμενον καὶ αὐτὸ κατὰ συμβεβηκὸς οὕτως κινεῖ, δέον μεταβῆναι ἐπὶ τὸ δεικνύναι, ὅτι μηδὲ καθ' αὑτὸ κινούμενον τὸ κινοῦν κινεῖ, πρῶτον τὴν ὅλην ὑπόθεσιν ἀναιρεῖ τὴν πρὸ τῆς διαιρέσεως τῆς εἰς τὸ κατὰ συμβεβηκὸς καὶ τὸ καθ' αὑτό. ἦν δὲ ἡ ὑπόθεσις ἡ λέγουσα πᾶν τὸ κινοῦν καὶ αὐτὸ κινούμενον ὑπ' ἄλλου κινεῖν· ἀναιρεῖ δὲ αὐτὴν δεικνύς, ὅτι πρὸ τῶν κινουμένων καὶ οὕτω κινούντων ἔστιν, ὃ ἀκίνητον ὂν οὕτω κινεῖ. καὶ τότε τὸ ἕτερον τμῆμα τῆς διαιρέσεως ἐλέγχει τὸ λέγον, ὅτι πᾶν τὸ κινοῦν καθ' αὑτὸ κινούμενον καὶ αὐτὸ κινεῖ. τέως δὲ καθόλου δείκνυσιν, ὅτι μὴ πᾶν τὸ κινοῦν κινούμενον καὶ αὐτὸ κινεῖ διὰ τοῦ δεῖξαι, ὅτι εὔλογόν ἐστι τὸ πρῶτον κινοῦν ἀκίνητον εἶναι, καὶ ὅτι ἔστι τι ὃ κινεῖ ἀκίνητον ὄν. τοῦτο δὲ δείκνυσι λαβών, ὅτι ἀνάγκη τρία εἶναι ἐν τῇ κινήσει τὸ κινούμενον, ὅπερ ἐναργῶς ὁρᾶται, καὶ τὸ κινοῦν (πᾶν γὰρ τὸ κινούμενον ὑπὸ κινοῦντος κινεῖται) καὶ μέσον ἀμφοῖν τὸ ᾧ κινεῖ τὸ κινοῦν. κεῖται γὰρ ὅτι πᾶν τὸ κινοῦν τί τε κινεῖ, τουτέστι τὸ κινούμενον, καὶ τινί, τουτέστι τῷ ᾧ κινεῖ. τριῶν οὖν τούτων ὄντων τὸ μὲν κινούμενον ὑπὸ τοῦ κινοῦντος κινεῖσθαι μὲν ἀνάγκη, οὐ μὴν καὶ κινεῖν· οὐ γάρ, εἴ τι κινεῖται, τοῦτο ἀνάγκη ἄλλο τι κινεῖν· τὸ γὰρ ἔσχατον κινούμενον κινεῖται μέν, οὐκέτι δὲ ἄλλο κινεῖ· τὸ δὲ ᾧ κινεῖ τὸ κινοῦν ἀνάγκη καὶ κινεῖσθαι καὶ κινεῖν. τὸ γὰρ διά τινος κινοῦν τι τρίτον, οὐκ ἂν ἐκεῖνο κινήσοι, εἰ μὴ πρῶτον κινήσει τὸ δι' οὗ κινεῖ. ὁ γὰρ τὸν λίθον τῇ ῥάβδῳ καὶ διὰ μέσης τῆς ῥάβδου κινῶν, πρώτην κινεῖ τὴν ῥάβδον· τὰ γὰρ μεταξὺ τῶν τε πρώτων κινούντων καὶ τῶν ἐσχάτων κινουμένων καὶ κινεῖν ἀνάγκη καὶ κινεῖσθαι. καὶ τὴν ἀνάγκην αὐτὸς ἔδειξεν εἰπών· συμμεταβάλλει γὰρ τοῦτο ἅμα καὶ κατὰ τὸ αὐτὸ τῷ κινουμένῳ ὄν. τὸ γὰρ προσεχῶς κινοῦν τῷ ἁπτόμενον κινεῖν ἀνάγκη συμμεταβάλλειν τῷ ὑπ' αὐτοῦ κινουμένῳ, ὡς ἔδειξεν ἐν τῷ πρὸ τούτου βιβλίῳ· εἰ δὲ

5 πρόκειται aM 10 δὲ om. aF (ut Ar. FHI) 11 ἂν om. a cum Aristotele 20 κινοῦν om., sed rest. A[1] 26 τῷ om. A, sed suppl. A[1] 33 πρώτων M et (ex πρῶτον) A[1]: πρῶτον F: πρώτω a 34 καὶ (ante κινεῖν) om. a 37 πρὸ τούτου βιβλίῳ] cf. H 2 p. 243a3 sqq. Θ 5. 257a17

συμμεταβάλλει, δῆλον ὡς καὶ αὐτὸ κινεῖται. καὶ ὅτι μὲν οὐ μόνον τὰ 284v κατὰ τόπον προσεχῶς κινοῦντα ἅπτεται τῶν ὑφ' ἑαυτῶν κινουμένων, ἀλλὰ καὶ τὰ κατὰ τὰς ἄλλας κινήσεις, ἔδειξεν ἐν τῷ πρὸ τούτου βιβλίῳ· νῦν δὲ ὡς ἐπὶ ἐναργεστέρων αὐτὸ τῶν κατὰ τόπον κινούντων ἀξιοῖ θεωρεῖν. προ|σέθηκε δὲ τὸ μέχρι τινὸς ἅπτεσθαι ἀλλήλων τὰ κατὰ τόπον κινοῦντα 285r καὶ κινούμενα διὰ τὰ ῥιπτοῦντα καὶ ῥιπτούμενα. τὸ γὰρ ῥιπτοῦν ἐξ ἀνάγκης μὲν ἅψασθαι δεῖ τοῦ ῥιπτουμένου καὶ συγκινηθῆναι αὐτῷ, οὐ μὴν ἀεὶ παρεῖναι καὶ συμμεταβάλλειν ἀεὶ δυνατόν. μετὰ γὰρ τὸ ῥῖψαι καὶ ἀφεῖναι αὐτὸ μὲν οὐκέτι ἅπτεται αὐτοῦ, ἅπτεται δὲ ὁ φέρων αὐτὸ ἀήρ. δυοῖν οὖν ὄντων τοῦ τε κινουμένου μόνως καὶ τοῦ ᾧ κινεῖ τὸ κινοῦν, ὅπερ κινούμενον κινεῖ, δεῖ εἶναι καὶ τὸ κινοῦν οὐχ οὕτως ὡς τὸ ᾧ κινεῖ τὸ κινοῦν, ὅπερ κινούμενον κινεῖ, ἀλλὰ τὸ μόνως κινοῦν ἀκίνητον ὄν, ὥσπερ ἦν τὸ μόνως κινούμενον, οὐκέτι δὲ κινοῦν ἄλλο. ὄντων γὰρ ἀμφοῖν τοῦ τε κινουμένου ὁμοῦ καὶ κινοῦντος ἐν τῷ μέσῳ τῷ κινουμένῳ ὁμοῦ καὶ κινοῦν τι, εἰ ἔστι καὶ καθ' αὑτὸ τὸ κινούμενον, ὥστε μηκέτι τοῦτο κινεῖν, εὔλογον καὶ τὸ λοιπὸν τὸ μόνως κινοῦν, οὐκέτι δὲ καὶ κινούμενον εἶναι καθ' αὑτό. εὔλογον δέ, ὅτι εἰ τὸ μέσον ἀμφοῖν μετέχει καὶ σύγκειται ἔκ τε κινοῦντος καὶ κινουμένου, καὶ ἔστι τὸ ἕτερον τῶν ἁπλῶν ἐξ ὧν σύγκειται καθ' αὑτό, εὔλογον καὶ τὸ ἕτερον τῶν ἐν τῇ συνθέσει ἁπλοῦν τε εἶναι καὶ καθ' αὑτό. ἑκάτερον γὰρ τῶν ἄκρων, ἐξ ὧν τὸ μέσον ἐστίν, εὔλογον τὴν αὐτὴν ἔχειν πρὸς τὸ μέσον ἀναλογίαν. ὡς γὰρ ἐπὶ τοῦ οἰνομέλιτος μεμιγμένου ἐξ οἴνου καὶ μέλιτος, ἐπειδή ἐστι καθ' αὑτὸ τὸ μέλι, ἀνάγκη καὶ τὸν οἶνον εἶναι καθ' αὑτό, οὕτω καὶ ἐπὶ τοῦ κινοῦντος καὶ κινουμένου εὔλογον, εἰ θάτερόν ἐστι καθ' αὑτό, καὶ τὸ ἕτερον εἶναι. εὔλογον δέ, εἰ καὶ μὴ ἀναγκαῖον εἶπεν, ὅτι ἐξ ἀκολουθίας δοκεῖ συνῆχθαί τινος τὸ ῥηθὲν καὶ οὐκ ἐξ ἀποδεικτικῆς ἀνάγκης, μήποτε δὲ καὶ ἀναγκαῖόν ἐστι τὸ τοῦ ἑτέρου τῶν ἐν τῷ μίγματι ὄντος καθ' αὑτό που εἶναι καὶ τὸ ἕτερον καθ' αὑτό· εἰ μὴ ἄρα ἐπὶ τῶν τοῦ λόγου στοιχείων τις ἐννοήσειεν, ὅτι τὰ μὲν φωνήεντά ἐστι καθ' ἑαυτὰ ἐκφωνούμενα, τὰ δὲ σύμφωνα καλούμενα καθ' αὑτὰ μὲν οὐκ ἔχει τινὰ φύσιν ἐκφωνήσεως, μετὰ δὲ τῶν φωνηέντων συντιθέμενα ἐκφωνεῖται καὶ αὐτά. ἀκριβῶς οὖν ὁ Ἀριστοτέλης εὔλογον, εἰ καὶ μὴ ἀναγκαῖον εἶπεν, ὅτι ἐπὶ μὲν τῶν πλείστων οὕτως ἔχει, ἐπ' ὀλίγων δὲ παραλλάττει. συνίστησι δὲ καὶ δι' ἐνδόξου πίστεως τὸ ἀκίνητον εἶναι τὸ πρώτως κινοῦν τὴν Ἀναξαγόρου δόξαν ἐπαινέσας, ὃς τὸν νοῦν τὸ πρῶτον κινοῦν ὑποθέμενος ἀκίνητον αὐτὸν καὶ ἀμιγῆ καὶ ἁπλοῦν ὑπέθετο, ὡς οὕτως μόνως δυναμένου τοῦ πρώτως κινοῦντος κρατεῖν τῶν ὅλων, εἰ ἀκίνητος εἴη καὶ ἀπαθής· εἰ γὰρ κινούμενος κινήσει, ἢ καθ' αὑτὸ ἢ κατὰ συμβεβηκὸς κινούμενος, ὧν τὸ μὲν κατὰ συμβεβηκὸς ἀδύνατόν τι ἔχον ἑπόμενον ἐφάνη τὸ μὴ εἶναι κίνησιν, τὸ δὲ καθ' αὑτὸ δειχθήσεται ἐφεξῆς ἀδύνατον.

3 πρὸ τούτου βιβλίῳ] II 2. 244b2 sqq. 15 τὸ om. a 30 καθεαυτὰ A: καθ' αὑτὰ aFM 37 εἰ καὶ ἀκίνητος a

p. 256b27 Ἀλλὰ μήν, εἰ μὴ κατὰ συμβεβηκός ἕως τοῦ τὸν αὐτὸν τρόπον τῆς ῥίψεως. 285r

Ἀντειπὼν πρὸς τὴν ὅλην ὑπόθεσιν τὴν λέγουσαν πᾶν τὸ κινοῦν καὶ αὐτὸ κινούμενον κινεῖν καὶ ἐλέγξας τέως αὐτὴν διά τε τοῦ μὴ κατὰ συμβεβηκὸς πᾶν κινούμενον κινεῖν καὶ διὰ μέσου διὰ τοῦ δεῖξαι εὔλογον τὸ εἶναί τι κινοῦν ἀκίνητον, ὅπερ μέλλει μετ᾽ ὀλίγον δι᾽ ἀποδεικτικῆς ἀνάγκης βεβαιοῦν, μέτεισιν ἐπὶ τὸ ἕτερον τμῆμα τῆς λεγούσης διαιρέσεως· εἰ πᾶν τὸ κινοῦν κινούμενον καὶ αὐτὸ κινεῖ ἢ κατὰ συμβεβηκὸς κινούμενον ἢ καθ᾽ αὑτό, ὧν τῷ κατὰ συμβεβηκὸς ἀδύνατον ἀκολουθοῦν ἐδείχθη τὸ μὴ εἶναι κίνησιν. εἰ δὲ μὴ κατὰ συμβεβηκός, φησίν, ἀλλ᾽ ἐξ ἀνάγκης κινεῖται τὸ κινοῦν, ὡς εἰ μὴ κινοῖτο, οὐκ ἂν κινοίη· δι᾽ ὧν ἐδήλωσε, τί τὸ καθ᾽ αὑτὸ σημαίνει, ὅτι τὸ οὕτως ἐξ ἀνάγκης, ὡς εἰ μὴ κινοῖτο, μὴ κινεῖν. ἐξ οὗ καὶ τὸ κατὰ συμβεβηκὸς ὁποῖόν ἐστι, δῆλον, ὅτι οὐκ ἀνάγκη, εἰ μὴ κινοῖτο, μὴ κινεῖν, ἀλλὰ δυνατὸν κινεῖν τὸ τοιοῦτον καὶ μὴ κινεῖσθαι. δείκνυσι δέ, ὅτι οὐδὲ ἐξ ἀνάγκης, τουτέστιν οὐδὲ καθ᾽ αὑτὸ κινούμενον, τὸ κινοῦν κινεῖ, διελὼν τὸ καθ᾽ αὑτὸ κινούμενον καὶ οὕτω κινοῦν εἴς τε τὰ τὸ αὐτὸ εἶδος τῆς κινήσεως, ἣν κινεῖ, κινούμενα (οἷον τὸ θερμαῖνον καὶ αὐτὸ θερμαίνεσθαι καὶ τὸ ὑγιάζον ὑγιάζεσθαι καὶ τὸ φέρον φέρεσθαι) καὶ εἰς τὰ μὴ τὸ αὐτό, ἀλλ᾽ ἕτερον (οἷον τὸ ὑγιάζον φέρεσθαι, τὸ δὲ φέρον αὐξάνεσθαι), καὶ δείξας ἄμφω ταῦτα ἀδύνατα, ἔχει λοιπὸν συνηγμένον, ὅτι οὐδὲ καθ᾽ αὑτὰ πάντως κινούμενα τὰ κινοῦντα κινεῖ. τὸ δὲ ἀλλὰ φανερὸν ὅτι ἀδύνατον προηγουμένως μὲν ἐπῆκται τῷ κατὰ ταὐτὸν εἶδος λέγοντι κινεῖν τε καὶ κινεῖσθαι τὸ κινοῦν, ὡς δῆλον ἐκ τοῦ δεῖ γὰρ μέχρι τῶν ἀτόμων διαιροῦντα λέγειν καὶ τῶν ἐφεξῆς, ἅπερ ἐπὶ τῶν κατὰ ταὐτὸν εἶδος τῆς κινήσεως κινούντων τε καὶ κινουμένων ἁρμόττει. διὰ μέσου δὲ τούτου τὸ ἀδύνατον δείξει καὶ τῷ κατ᾽ ἄλλο μὲν εἶδος κινοῦντι, κατ᾽ ἄλλο δὲ κινουμένῳ. δείξει γάρ, ὅτι καὶ τοῦτο ἐλεύσεται ἐπὶ τὸ κατὰ ταὐτὸν εἶδος κινοῦν τε καὶ κινούμενον. τὸ δὲ ἄτοπον τοῦ κατὰ ταὐτὸν εἶδος κινεῖν τε καὶ κινεῖσθαι ἐπὶ τῶν ἀτόμων μάλιστα φαίνεσθαί φησιν. εἰ γὰρ τὸ διδάσκον γεωμετρεῖν τὸ αὐτὸ τοῦτο, ὃ διδάσκει, μανθάνει, καὶ τὸ ῥιπτοῦν, ὅτε ῥιπτεῖ τὸν αὐτὸν τρόπον τῆς ῥίψεως ῥιπτεῖται, ἕπεταί τι ἄτοπον τὸ τὰ ἐναντία ἅμα εἶναι, ὃ μετ᾽ ὀλίγον ἐπάγει. εἰ γὰρ διδάσκων ἅμα καὶ μανθάνει τὸ αὐτό, | ἔχει τε ἅμα ἐπιστήμην τοῦ αὐτοῦ καὶ οὐκ ἔχει, καὶ 285v τὸ ῥιπτοῦν ἅμα καὶ ῥιπτούμενον κατὰ τὸ αὐτὸ εἶδος ἐνεργείᾳ τε ἅμα ἔσται καὶ δυνάμει· τὸ μὲν γὰρ ῥιπτοῦν ἐνεργεῖ κατὰ τὸ εἶδος, τὸ δὲ ῥιπτούμενον πάσχει, καὶ τὸ μὲν ῥιπτικόν ἐστι, τὸ δὲ ῥιπτόν. μέχρι δὲ τῶν ἀτόμων εἶπεν δεῖν διαιροῦντα λέγειν οὐ τῶν κυρίως λεγομένων

9 τῶι AF: τὸ aM 20 αὔξεσθαι Arist. vulg., sed αὐξάνεσθαι etiam EK 29 post ἄτοπον add. ἐπὶ a

ἀτόμων, ἀλλὰ τῶν κατ' εἶδος, ὡς ἀπὸ γένους διαιρουμένων, τῶν κατὰ τὸ 285v αὐτὸ εἶδος κινούντων τε καὶ κινουμένων· τοιαῦτα γὰρ καὶ τὰ παραδείγματα· εἴ τι διδάσκει γεωμετρεῖν, τοῦτο διδάσκεσθαι γεωμετρεῖν τὸ αὐτό, ἢ εἰ ῥιπτεῖ ῥιπτεῖσθαι τὸν αὐτὸν τρόπον τῆς ῥίψεως. εἴδη γὰρ ταῦτα κινήσεως.

p. 257a3 Εἰ δὲ οὕτω μὲν μή, ἄλλο δὲ ἐξ ἄλλου γένους ἕως τοῦ ὧν τὸ μὲν μὴ ἔχειν, τὸ δὲ ἔχειν ἐπιστήμην ἀναγκαῖον.

Ἐνδειξάμενος ἐκ τῶν παραδειγμάτων τὸ ἑπόμενον ἄτοπον τῇ ὑποθέσει τῇ λεγούσῃ πᾶν τὸ κινοῦν κινεῖσθαι κατὰ τὸ αὐτὸ εἶδος ὃ κινεῖ, καὶ μέλλων μετ' ὀλίγον κοινὸν τὸ ἄτοπον ἐπάγειν, ἐπὶ τὸ ἕτερον τμῆμα μετέβη τὸ λέγον κινεῖσθαι μὲν πᾶν τὸ κινοῦν, μὴ τὴν αὐτὴν δὲ κίνησιν ἣν κινεῖ, ἀλλὰ ἄλλην· οἷον εἰ τὸ μὲν Α ὑπὸ τοῦ Β φέροιτο, τὸ δὲ Β φέρον τὸ Α αὔξοιτο ὑπὸ τοῦ Γ, τὸ δὲ Γ αὖξον τὸ Β ἀλλοιοῖτο ὑπὸ τοῦ Δ, καὶ τὸ Δ ἄλλην τινὰ κίνησιν ὑπ' ἄλλου κινοῖτο. καὶ δείκνυσιν, ὅτι καὶ αὕτη ἡ ὑπόθεσις εἰς τὴν πρὸ αὐτῆς μεταβήσεται τὴν λέγουσαν πᾶν τὸ κινοῦν κινεῖσθαι τὴν αὐτὴν κίνησιν ἣν κινεῖ. προάγει δὲ τὸν λόγον ἐπ' ἀξιώματι τῷ λέγοντι, πεπερασμένα εἶναι καὶ οὐκ ἄπειρα τὰ τῆς κινήσεως εἴδη· ἐν τρισὶ γὰρ ἦσαν αἱ κινήσεις, τόπῳ καὶ ποιῷ καὶ ποσῷ, καὶ ἐν ἑκάστῳ δὲ τούτων τὰ ὡς εἴδη ἄτομα πεπερασμένα· οὐ γὰρ ἄπειρα τὰ εἴδη τῶν κατὰ τόπον κινήσεων οὔτε τῶν ἀψύχων οὔτε τῶν ἐμψύχων· ὡρισμένοι γὰρ οἱ τόποι, εἴπερ γε ἕξ, καὶ ἔτι τῶν ζῴων αἱ φοραὶ τῶν μὲν πτῆσις καὶ νεῦσις, τῶν δὲ πεζῶν βάδισις, ἕρψις, εἵλυσις καὶ τὰ τοιαῦτα· ὡρισμέναι δὲ καὶ αἱ ἀλλοιώσεις, εἴπερ καὶ αἱ ποιότητες· αὗται δέ, εἴπερ αἰσθηταί· αἱ δὲ αἰσθήσεις γνώσεις πεπερασμένων· ἀλλὰ μὴν καὶ αἱ αὐξήσεις, ὅτι οὐκ ἦν ἐπ' ἄπειρον αὔξεσθαι. τὸ οὖν Δ τὸ κινοῦν τὸ Γ ἤτοι οὐκέτι κινηθήσεται, εἰ ταῦτα εἴη μόνα τὰ εἴδη τῆς κινήσεως τῷ δεῖν τὸ κινοῦν ἄλλο εἶδος κινήσεως κινεῖσθαι, παρ' ἣν αὐτὸ κινεῖ, μηκέτι δὲ εἰς ἄλλο εἶδος εἶναι μετάβασιν παρὰ τὰ εἰλημμένα, καὶ οὕτως ἢ κινήσει μὴ κινούμενον ἢ οὐδὲ κινήσει, μὴ κινοῦντος δὲ τούτου, οὐδὲ τὰ μετ' αὐτὸ ἂν κινοῖτο, καὶ οὕτω πάλιν ἀναιρεθήσεται ἡ κίνησις. ἢ εἰ χρὴ αὐτὸ κινεῖσθαι, ἵνα κινῇ, κινηθήσεταί τινα κίνησιν, ἣν τὰ πρὸ αὐτοῦ κινεῖται, καὶ ἀνακάμψει πάλιν ἐπὶ τὰ αὐτὰ εἴδη τῆς κινήσεως· ὥστε τὸ Δ ἀλλοιοῦν τὸ Γ δεήσει φέρεσθαι, ἂν οὕτω τύχῃ, ὑπό τινος ἄλλου τοῦ Ε. ἀλλὰ τὸ τὸ ἀλλοιοῦν φέρεσθαι λέγειν πάλιν ταὐτόν ἐστι ποιεῖν τῷ τὸ κινοῦν τι τὸ αὐτὸ εἶδος λέγειν τῆς κινήσεως ἅμα κινεῖν τε καὶ κινεῖσθαι· τὸ γὰρ Α τὸ πρῶτον φερόμενον οὐδὲν μᾶλλον ὑπὸ τοῦ Β τοῦ προσεχῶς αὐτὸ κινοῦντος κινεῖται ἢ ὑπὸ τοῦ Ε τοῦ πρώτου, ἀλλὰ καὶ μᾶλλον ὑπ' ἐκείνου. δέδεικται γάρ, ὅτι τὸ

5 γὰρ καὶ a 6 Εἰ δὲ (ut Arist. E^2) AFM: εἰ a: ἢ Arist. vulg. et E^1 21 ante καὶ ἔτι iterat καὶ ἔτι τῶν ζῴων αἱ διαφοραὶ (sic), εἴπερ γε ἕξ a 22 εἵλυσις A: εἴλυσις a: εἴλησις F: ἤλυσις M 24 καὶ αἱ F: καὶ aAM 36 κινεῖται aM: κινεῖ AF

πρῶτον κινοῦν καὶ τὸ ἐγγυτέρω τοῦ πρώτου κινοῦντος μᾶλλον κινεῖ τὰ τε- 285v λευταῖα τῶν προσεχῶς αὐτὰ κινούντων, ὅτι καὶ τούτοις παρ' ἐκείνων ἡ αἰτία τοῦ κινεῖν. ἐπὶ τὸ αὐτὸ ἄρα ἐλεύσεται καὶ ἔσται ἅμα τὸ φέρον καὶ φερόμενον, εἰ τὸ Α τὸ φερόμενον κινεῖται ὑπὸ τοῦ Δ φερομένου καὶ αὐτοῦ ὑπὸ τοῦ Ε. τούτοις δὲ ἐπήγαγεν ὁ Ἀριστοτέλης ἀλλὰ μὴν τοῦτό γε ἀδύνατον, διότι τὸ ἀδύνατον ἀκολουθεῖ πρώτως μὲν τοῖς κατὰ ταὐτὸν εἶδος ὑποθεμένοις κινεῖν τε καὶ κινεῖσθαι συνιούσης εἰς ταὐτὸ τῆς ἀντιφάσεως, διὰ μέσων δὲ τούτων καὶ τοῖς καθ' ἕτερον εἶδος λέγουσι τὸ κινοῦν κινεῖσθαι. ἀνακάμπτει γὰρ καὶ αὕτη ἡ ὑπόθεσις πάλιν ἐπὶ τὴν κατὰ ταὐτόν, ὡς δέδεικται, καὶ λοιπὸν ἐπάγει κοινῶς τὸ ἑπόμενον ἀδύνατον τῷ οὕτως κινεῖν καὶ κινεῖσθαι, ὡς καθ' αὑτὸ κινούμενον τὸ κινοῦν κινεῖν, εἴτε τὴν αὐτὴν κίνησιν κινούμενον εἴτε ἑτέραν. ἔστι δὲ τὸ ἀδύνατον, ὅτι τὸ μὲν κινοῦν ἐνεργείᾳ ὄν τι κινεῖ, τὸ δὲ κινούμενον δυνάμει, εἰ δὴ κατὰ ταὐτὸν εἴη κινοῦν τε καὶ κινούμενον, ἔσται ἅμα καὶ ἔχον ἐκεῖνο, καθ' ὃ κεῖται κινεῖν τε καὶ κινεῖσθαι, καὶ μὴ ἔχον, ἔχον μὲν καθ' ὅσον κινεῖ, μὴ ἔχον δὲ καθ' ὅσον κινεῖται· τὸ γὰρ διδάσκον ἃ οἶδεν διδάσκει, καὶ τὸ θερμαῖνον θερμὸν ὂν θερμαίνει. εἰ δὴ ἅμα καὶ τὸ μὲν θερμαίνοιτο τὸ δὲ μανθάνοι, τὸ μὲν θερμαινόμενον οὐκ ἔσται θερμὸν ἤδη, τὸ δὲ μανθάνον οὔπω ἐπιστάμενον· ὥστε ἅμα ἔσται ἐν τῇ ἀντιφάσει. εἰ δέ τις λέγει δύνασθαι τὸ θερμαινόμενον θερμαίνειν, οὗτος οὐ τὸ θερμαινόμενον λαμβάνει, ἀλλὰ τὸ δι' οὗ θερμαίνει· τὸ γὰρ ἑαυτῷ θερμαῖνον, ὃ καὶ τοῖς μεταξὺ τοῦ θερμαίνειν παρέχει τὴν αἰτίαν, ἐνεργείᾳ τοιοῦτον ὂν θερμαίνει ἢ διδάσκει ἢ ὅλως κινεῖ· μηδενὸς γοῦν ὄντος τοιούτου, οὐδ' ἂν τούτων τι κινοίη. ἔτι καὶ τὰ οὕτω θερμαίνοντα κατὰ συμβεβηκὸς κινούμενα κινεῖ· οὐ γὰρ τῷ θερμαίνεσθαι θερμαίνει, ἀλλὰ τῷ θερμότητα ἔχειν. ἐνδέχεται γοῦν αὐτὰ καὶ μὴ θερμαινόμενα θερμαίνειν. οὕτως δὲ ἔσται κατὰ συμβεβηκὸς τῷ κινεῖσθαι κινούμενα. οὐκέτι δὲ συντρέχει ἡ ἀντί|φασις, εἰ μὴ 286r εἴη κείμενον τὸ πᾶν τὸ κινούμενον ὑπὸ κινουμένου κινεῖσθαι. καὶ γὰρ εἰ ἔνια ὑπὸ κινουμένων κινεῖται, ἀλλὰ τό γε πρῶτον αἴτιον τοῖς οὕτω κινοῦσί τε καὶ κινουμένοις οὐ κινούμενον κινεῖ.

p. 257a14 Ἔτι δὲ μᾶλλον τούτων ἄλογον ἕως τοῦ ἢ αὐτὸ ἢ ἑαυτὸ κινήσει.

Δείξας πρῶτον ἀπὸ τῶν τῆς κινήσεως τρόπων τοῦ τε κατὰ συμβεβηκὸς καὶ τοῦ καθ' αὑτό, καὶ τούτου τῶν τε κατὰ τὸ αὐτὸ εἶδος κινούντων τε καὶ κινουμένων καὶ τῶν καθ' ἕτερον, ὅτι ἀδύνατόν ἐστι πᾶν τὸ κινοῦν ὑφ' ἑτέρου καὶ αὐτὸ κινούμενον κινεῖν, νῦν ταὐτὸ τοῦτο καθολικώτερον δείκνυσι, καὶ διὰ τοῦτο μᾶλλον ἄλογον φαίνεσθαι τὸ οὕτω δεικνύμενόν

4 ante φερόμενον duae litt. erasae A 6 καταυτὸν A, corr. A[1] 17 καὶ om. bene F 19 λέγει AM: λέγοι aF verisimiliter 31 ἢ alterum om. cum Aristotele a et cf. infra p. 1232,8. 9 33 τρόπον a, in τρόπων corr. A[1]

φησιν, ὅτι τὰ καθόλου δεικνύμενα τῶν ἐπὶ μέρους ἐστὶν ἀναγκαστικώτερα. 286r εἰ γὰρ πᾶν, φησί, τὸ κινοῦν κινούμενον κινεῖ, συμβήσεται τὸ κινοῦν καθ' ὃ κινητικόν ἐστι καὶ κινητὸν εἶναι καὶ καθ' ὃ κινεῖ κινεῖσθαι, καὶ τῇ αὐτῇ δυνάμει κινητικόν τε καὶ κινητὸν εἶναι, ὅπερ ἐστὶν ἀλογώτατον. εἰ γὰρ τὸ μὲν κινεῖν ποιεῖν τί ἐστι, τὸ δὲ κινεῖσθαι πάσχειν, ταῦτα δὲ ἀδύνατον ἅμα περὶ ταὐτὸν κατὰ ταὐτὸν ἐν τῷ αὐτῷ χρόνῳ εἶναι, ἀδύνατον ἂν εἴη πᾶν τὸ κινοῦν κινούμενον κινεῖν. καὶ πιστοῦται πάλιν τὸ καθόλου διὰ τῶν κατὰ μέρος παραδειγμάτων, ἐφ' ὧν πρότερον ἐποιήσατο τὴν ἀπόδειξιν. οὐ γὰρ οἷόν τε τὸ αὐτό, καθ' ὃ ὑγιαστικόν ἐστιν, ὑγιαστὸν εἶναι καὶ τὸ οἰκοδομικὸν οἰκοδομητόν. τοῦτο δὲ συμβαίνει τοῖς λέγουσι πᾶν τὸ κινοῦν κινούμενον κινεῖν· ἀλλ' ἢ εὐθὺς αὐτοῖς συμβαίνει, ὅταν κατὰ ταὐτὸν εἶδος λέγωσι κινεῖν τε καὶ κινεῖσθαι, ἢ διὰ πλειόνων, ὅταν κατ' ἄλλο μὲν εἶδος κινεῖν λέγωσιν οἷον κατὰ τὴν ὑγείαν ὑγιάζειν, κατ' ἄλλο δὲ κινεῖσθαι ὡς κατὰ τὴν ἀλλοίωσιν ἀλλοιοῦσθαι· καὶ τούτοις γὰρ τὸ αὐτὸ ἀκολουθεῖ πάλιν τὸ κατὰ τὸ αὐτὸ λέγειν κινεῖν καὶ κινεῖσθαι. διοίσει δὲ τῷ διὰ πλειόνων μέσων εἰς τοῦτο καταντᾶν πεπερασμένων ὄντων τῶν εἰδῶν τῆς κινήσεως, ὡς δέδεικται πρότερον, εἴπερ τὸ ἔσχατον κινούμενον ὑπὸ τοῦ πρώτου κινοῦντος μᾶλλον κινεῖται ἢ ὑπὸ τοῦ προσεχοῦς. τούτοιν δὲ ἀμφοῖν, τοῦ τε κατὰ τὸ εἶδος καὶ τοῦ καθ' ἕτερον, τὸ μὲν ἀδύνατόν ἐστι, φησί, τὸ δὲ πλασματῶδες. καὶ ὡς μὲν ὁ Ἀλέξανδρός φησιν "οὐ τοῦτο λέγει, ὅτι τὸ πλασματῶδες αὐτῶν οὐκ ἀδύνατον (ἄμφω γὰρ ἀδύνατα· ἐπὶ γὰρ ταὐτὸν ἄτοπον ἄμφω πρόεισιν), ἀλλ' ἔστιν ὃ λέγει, ὅτι τὸ μὲν ἀδύνατον αὐτῶν, τὸ δὲ πρὸς τῷ ἀδυνάτῳ καὶ πλασματῶδες καὶ ἀπίθανον. ἔστι δὲ τὸ ἄμφω ἔχον, τὸ κατ' ἄλλο μὲν εἶδος κινήσεως ἀξιοῦν τὸ κινοῦν κινεῖν, κατ' ἄλλο δὲ κινεῖσθαι ἐξ ἀνάγκης· ἄτοπος γὰρ ἡ ὑπόθεσις τὸ λέγειν ἐξ ἀνάγκης τὸ ἀλλοιοῦν τι ἀλλοιοῦν αὐξόμενον αὐτό, ἄλλως δὲ μὴ δύνασθαι." οὕτω μὲν ὁ Ἀλέξανδρος. μήποτε δὲ κυριώτερον ὁ Ἀριστοτέλης ἐπεμέρισεν τὸ μὲν κατὰ τὸ αὐτὸ εἶδος ἀδύνατον εἰπών (ἀδύνατον γὰρ τὸ ποιεῖν καὶ τὸ πάσχειν εἰς ταὐτὸν συνδραμεῖν)· τὸ δὲ κατ' ἄλλο μὲν κινεῖσθαι κατ' ἄλλο δὲ κινεῖν δυνατὸν μὲν ἂν ἦν, μὴ πεπερασμένων τῶν εἰδῶν τῆς κινήσεως, μηδὲ τοῦ πρώτου κινουμένου μᾶλλον ὑπὸ τοῦ πρώτου κινοῦντος κινουμένου ἢ ὑπὸ τοῦ προσεχοῦς. τὸ δὲ τὰ πεπερασμένα ἄπειρα ὑποθέσθαι πλασματῶδες ὄντως ἐστί, κενὰς μακαρίας ἀναπλάττοντος τὸ δύνασθαι ἄλλην κίνησιν ἀεὶ μετ' ἄλλην λαμβάνειν. οὕτω δὲ καὶ τὴν καθολικὴν ἀπόδειξιν προαγαγὼν ὁ Ἀριστοτέλης, συμπέρασμα ἐπήγαγεν, ὅτι οὐκ ἄρα ἀνάγκη κινεῖσθαι τὸ κινούμενον ὑπ' ἄλλου, καὶ τούτου κινουμένου, οὐ τοῦτο λέγων, ὅτι οὐκ ἀνάγκη ἀεὶ ὑπ' ἄλλου κινεῖσθαι τὸ κινούμενον (τὸ γὰρ κινούμενον ὑπ' ἄλλου τινὸς δέδεικται κι-

10 οἰκοδομικὸν aAM (Arist. E[2]): οἰκοδομητικὸν F (Arist. vulg., sed om. E[1]) 15 τὸ ante κατὰ om., sed suppl. A[1] 19 τὸ εἶδος aM(F deficit): τοῦ εἴδους A 22 τὸ om., suppl. A[2] 29 ταυτὸ ////// A 30. 31 post πεπερασμένων add. ὄντων a 33. 34 ἀναπλάττοντος AM: ἀναπλάττονται F: ἀναπλάττον a 36 ἀεὶ κινεῖσθαι Aristoteles cf. p. 1232,2. 3 37 τοῦτο] το, sed corr. A[1]

νούμενον), οὐδὲ ὅτι οὐχ ὑπ' ἄλλου μέν τινος κινουμένου δὲ καὶ αὐτοῦ κι- 286r νήσεται (δείξει γὰρ ὅτι ὑπὸ τοῦ αὐτοκινήτου κινεῖται), ἀλλ' ὅτι οὐκ ἀνάγκη τὸ κινούμενον ὑπό τινος κινεῖσθαι, καὶ αὐτοῦ ἀεὶ ὑπ' ἄλλου κινουμένου. διὸ καὶ συνάγει λοιπὸν τὸ τὸ πρώτως κινοῦν ἢ ἀκίνητον εἶναι ἢ αὐτοκίνητον ἐξ αὐτοῦ καὶ μὴ ὑπ' ἄλλου κινούμενον. κἂν γὰρ ᾖ τινα τὰ κινούμενα ὑπό τινων ἔξωθεν καὶ αὐτῶν κινουμένων, ὡς ὁ λίθος ὑπὸ τῆς βακτηρίας τῆς ὑπὸ χειρὸς κινουμένης, ἀλλ' οὐκ ἐπ' ἄπειρον τοῦτο προελεύσεται, ἀλλὰ στήσεται, ὡς μηκέτι τὸ κινοῦν ὑπ' ἄλλου κινεῖσθαι, ἀλλ' ἢ ἀκίνητον εἶναι ἢ αὐτοκίνητον.

"Δεδειγμένου δὲ τοῦ μήτε κατὰ τὸ αὐτὸ εἶδος ἀεὶ κινούμενον τὸ κινοῦν κινεῖν μήτε καθ' ἕτερον, εἵπετο, φησὶν ὁ Ἀλέξανδρος, τὸ τὸ πρώτως κινοῦν ἀκίνητον εἶναι, εἴπερ ἀνῄρηται τὸ πᾶν τὸ κινούμενον ὑπὸ κινουμένου κινεῖσθαι. ὁ δὲ τοῦτο οὐδέπω λαμβάνει, ὡς μὴ προηγουμένως αὐτὸ δείξας." μήποτε δὲ τοῦ μὴ ὑπ' ἄλλου κινούμενον τὸ κινοῦν κινεῖν δεδειγμένου, ἀλλ' οὐχὶ τοῦ μὴ ὑπὸ κινουμένου ἁπλῶς, ἕπεται οὐχὶ τὸ ἀκίνητον μόνως εἶναι τὸ πρώτως κινοῦν, ἀλλ' ἢ ἀκίνητον ἢ αὐτοκίνητον, ᾧ καὶ αὐτὸς προελθὼν ἐπέστησεν ὁ Ἀλέξανδρος. ἀπορήσοι δὲ ἄν τις, ὡς οἶμαι, τὴν τῶν στοιχείων μεταβολὴν ὁρῶν, πῶς ἀδύνατον τὸ τὸ κινούμενον ὑπὸ κινουμένου ἔξωθεν καὶ αὐτοῦ κινεῖσθαι· τὸ γὰρ γινόμενον πῦρ ὑπὸ πυρὸς γίνεται καὶ αὐτοῦ τὴν γένεσιν ἔχοντος ἐξ ἄλλου πυρὸς ἢ ὑπὸ ἀέρος παρατριβομένου καὶ ἐξαπτομένου. καὶ γὰρ δέδεικται ἐν τῷ Περὶ γενέσεως, ὅτι ἐξ | ἀλλήλων ἀεὶ γίνεται τὰ στοιχεῖα ἀνακυκλούμενα. ὥστε τὸ κι- 286v νούμενον πᾶν ἐν τοῖς ὑπὸ σελήνην ὑπὸ κινουμένου καὶ αὐτοῦ ἔξωθεν κινεῖσθαι, ἐπ' ἄπειρον ἀεὶ κατὰ κύκλον προϊούσης τῆς τοιαύτης κινήσεως, ὥσπερ καὶ τῆς γενέσεως, κἂν πεπερασμένα ᾖ τὰ τῆς κινήσεως εἴδη. μήποτε οὖν ῥητέον πρὸς ταῦτα, ὅτι νῦν ὁ λόγος οὐ τὸ ὑλικὸν αἴτιον τῆς γενέσεως ζητεῖ, καθ' ὃ ἐξ ἀλλήλων γίνεται, ἀλλὰ τὸ ποιητικόν, καθ' ὃ ὑπ' ἀλλήλων. τὸ οὖν γινόμενον πῦρ ὑπὸ πυρὸς ἤδη ὄντος καὶ οὐ γινομένου πυρὸς γίνεται, ὥστε οὐχ ὑπὸ κινουμένου ἔξωθεν κινεῖται, τὸ δὲ ὑπὸ τοῦ παρατριβομένου ἀέρος ἐξαπτόμενον πῦρ κατὰ συμβεβηκὸς καὶ οὐ καθ' αὑτὸ γίνεται· πᾶν γὰρ τὸ καθ' αὑτὸ ποιοῦν ὅμοιον ἑαυτῷ ποιεῖ τὸ γινόμενον.

p. 257a27 Ἀλλὰ μὴν καὶ εἴ γε δέοι σκοπεῖν ἕως τοῦ λαβοῦσιν ἄλλην ἀρχήν.

Δείξας ὅτι τὸ πρῶτον κινοῦν ἢ ἀκίνητον ἢ αὐτοκίνητον εἶναι ἀνάγκη, εἴπερ μὴ ἀεὶ ὑπὸ κινουμένου ἔξωθεν κινεῖται τὸ κινούμενον, νῦν τέως ὅτι τὸ αὐτοκίνητον ἀρχὴ κινήσεώς ἐστιν ἤπερ τὸ ὑπ' ἄλλου κινούμενον καὶ

---

8 ἀλλὰ στήσεται aA[1]M: om. AF 21 Περὶ γενέσεως] B 5. 332b30 sqq.
26. 27 ζητεῖ τῆς γενέσεως aM 29 τὸ δὲ A[2]F: τὸ AMF: καὶ τὸ a 34 post ἀρχὴν lemma in AFM omissum εἴ τι κινεῖ αὐτὸ αὑτό, πῶς κινεῖ καὶ τίνα τρόπον continuat a
37 post αὐτοκίνητον desideres μᾶλλον

οὕτω κινοῦν, δείκνυσιν διὰ τοιούτου τινὸς συλλογισμοῦ· τὸ αὐτοκίνητον 286v καθ' αὑτὸ αἴτιον κινήσεως, ὥσπερ τὸ ὑπ' ἄλλου κινούμενον καὶ ταύτῃ κινοῦν καθ' ἕτερον· τὸ καθ' αὑτὸ αἴτιον κινήσεως πρότερον καὶ ἀρχικώτερόν ἐστι τοῦ καθ' ἕτερον. καὶ ὅτι μὲν τὸ αὐτοκίνητον καθ' αὑτὸ αἴτιον τοῦ κινεῖσθαι, εἴπερ ἐξ ἑαυτοῦ καὶ τὸ κινεῖν ἔχει καὶ τὸ κινεῖσθαι, πρόδηλον· καθ' ἕτερον δὲ τὸ ὑπ' ἄλλου κινούμενον, ἵνα κινήσῃ. ὅτι δὲ τὸ καθ' αὑτὸ αἴτιον κινήσεως τοῦ καθ' ἕτερον ἀρχικώτερον καὶ αἰτιωδέστερόν ἐστι, καὶ τοῦτο δῆλον. τοῦ γὰρ 'καθ' ἕτερον' διχῶς λεγομένου ἢ κατὰ συμβεβηκὸς ἢ δι' ἄλλο, οὔτε τὸ κατὰ συμβεβηκός ἐστι μὴ προτερεύοντος τοῦ καθ' αὑτό, οὔτε τὸ δι' ἄλλο μὴ πρότερον ὄντος τοῦ δι' αὑτό, ὅπερ ἐστὶ τὸ καθ' αὑτό. ὥστε τὸ αὐτοκίνητον πρῶτον αἴτιον καὶ ἀρχὴ τῶν κινούντων τε καὶ κινουμένων. ζητῶν δὲ ἐφεξῆς, πῶς τοῦτο κινεῖ ἑαυτὸ ἐκ τῆς διαιρέσεως αὐτοῦ τῆς εἰς τὸ κινοῦν καὶ κινούμενον εὑρήσει τε καὶ δείξει πάλιν τὸ πρῶτον κινοῦν ἀκίνητον. ἄλλην δὲ ἀρχὴν λαμβάνειν λέγει τὴν ὅτι πᾶν τὸ κινούμενον διαιρετόν ἐστιν, ἣν ἀπέδειξε μὲν ἐν τῷ πέμπτῳ βιβλίῳ ταύτης τῆς πραγματείας, οὐ μέντοι ταύτῃ προσεχρήσατο ἐν τοῖς προλαβοῦσιν, ἀλλὰ τῇ λεγούσῃ πᾶν τὸ κινούμενον ὑπό τινος κινεῖσθαι καὶ τῇ πᾶν τὸ κινούμενον ἢ κατὰ φύσιν ἢ παρὰ φύσιν κινεῖσθαι. διὰ τοῦτο οὖν εἶπεν λαβοῦσιν ἄλλην ἀρχήν. ζητεῖ δέ, πῶς τὸ αὐτοκίνητον κινεῖται καὶ τίς ὁ τρόπος αὐτῷ τῆς κινήσεως, εὑρίσκων ἐκ τούτου, ὅτι τῶν ὄντων τὰ μέν ἐστιν ἀκίνητα, τὰ δὲ ἀεικίνητα, τὰ δὲ ποτὲ μὲν κινούμενα ποτὲ δὲ ἠρεμοῦντα.

p. 257a33 Ἀναγκαῖον δὴ τὸ κινούμενον ἅπαν ἕως τοῦ ὅτι πᾶν τὸ κινούμενον καθ' αὑτὸ συνεχές.

Ἐν τῷ πέμπτῳ ταύτης τῆς πραγματείας ἔδειξεν, ὅτι πᾶν τὸ κινούμενον καθ' αὑτὸ συνεχές τέ ἐστι καὶ διαιρετόν. ἐδείχθη δὲ τῷ τὸ κινούμενον μήτε ἐν τούτῳ εἶναι, εἰς ὃ κινεῖται, μήτε ἐν τούτῳ ἔτι, ἐξ οὗ κινεῖται, ἀλλὰ τὸ μέν τι αὐτοῦ ἐν τούτῳ, τὸ δὲ ἐν ἐκείνῳ, τὸ δὲ τοιοῦτον διαιρετόν. τοῦτο οὖν ἀρχὴν νῦν ποιεῖται τῆς περὶ τοῦ αὐτοκινήτου ζητήσεως. ἔνεστι δὲ καὶ ἐντεῦθεν συλλογίζεσθαι, ὅτι ἐπειδὰν μὲν ἐν τοῖς Περὶ φύσεως εἰρῆσθαί τι αὐτῷ λέγῃ, τὰ πέντε λέγει τὰ πρῶτα τῆσδε τῆς πραγματείας βιβλία· ἐπειδὰν δὲ ἐν τοῖς Περὶ κινήσεως, τὰ τρία ἂν λέγοι τὰ τελευταῖα.

p. 257b2 Ἀδύνατον δὴ τὸ αὐτὸ κινοῦν ἕως τοῦ καὶ ὑγιάζοι καὶ ὑγιάζοιτο τὴν αὐτὴν ὑγείαν.

Ὁ μὲν οὖν Εὔδημος προϊστορήσας, ὅτι τὸ αὐτὸ κινοῦν ὑπὸ Πλάτωνος διεδόθη, διαιρεῖ πρῶτον τοὺς τρόπους, καθ' οὓς ἐνδέχεταί τι αὐτοκίνητον

10 προτέρου aF 15. 16 πέμπτῳ βιβλίῳ] E 4. 228a20sqq. 24 καθ' αὑτὸ κ. ex Ar. a 25 πέμπτῳ] cf. ad v. 15. 16 27 ἔτι om. A, sed suppl. A[1] 34 αὑτὸ ex αὐτὸ corr. A: αὐτὸ FM: αὐτὸ αὑτὸ ex Arist. a 35 ὑγίειαν aM 36 οὖν om. a Εὔδημος] fr. 78 p. 102,6 Sp.

λέγεσθαι, γράφων οὕτως· "ἤτοι γὰρ ὅλον ὅλον κινεῖ ἢ μέρος ὅλον ἢ ἀνά- 286v πάλιν, ἢ μέρος μέρος. κινεῖν δὲ λέγομεν πρώτως τὸ αὐτῷ κινεῖν οὐ τὸ ἑτέρῳ καὶ τὸ δι' αὐτὸ καὶ οὐ δι' ἄλλο." καὶ οὕτω τοὺς τρεῖς τρόπους καθ' ἕκαστον ἀνελὼν μόνον δείκνυσιν αὐτοκίνητον δυνάμενον εἶναι τὸ μέρει μὲν κινοῦν, μέρει δὲ κινούμενον, καὶ τούτου τὸ ἔχον ἐν αὐτῷ τὸ μέν τι κινοῦν ἀκίνητον ὂν καθ' αὑτό, τὸ δὲ κινούμενον. ὁ δέ γε Ἀριστοτέλης οὐ προσέλαβε μὲν τὴν διαίρεσιν ταύτην, προελθὼν δὲ τίθησιν αὐτὴν συντόμως, ὅταν λέγῃ· "τὸ γὰρ ὅλον εἰ κινεῖται αὐτὸ ὑφ' ἑαυτοῦ, ἤτοι ὑπὸ τῶν αὑτοῦ τινος κινήσεται ἢ ὅλον ὑπὸ ὅλου." νῦν δὲ εὐθὺς ἕνα ἕκαστον προχειριζόμενος τῶν τρόπων τὰ ἑπόμενα ἄτοπα δείκνυσι. καὶ πρῶτον τὸ τὸ ὅλον ὑφ' ὅλου ἑαυτοῦ κινεῖσθαι διὰ παραδειγμάτων ἀπεμφαῖνον δείξας, ἐφεξῆς ὅτι ἀδύνατόν ἐστιν ἐπιδείκνυσι. τὰ δὲ παραδείγματα· φέροι γὰρ ἄν, φησίν, ὅλον καὶ φέροιτο τὴν αὐτὴν φοράν, ἓν ὂν καὶ ἄτομον τῷ εἴδει, ἢ ἀλλοιοῖτο καὶ ἀλλοιοῖ, ὥστε διδάσκοι ἂν καὶ μανθάνοι ἅμα, καὶ ὑγιάζοι καὶ ὑγιάζοιτο τὴν αὐτὴν ὑγείαν· ἅπερ ὁ Εὔδημος διὰ τῶν αὐτῶν ὀνομάτων σαφέστερα πεποίηκε γράφων οὕτως· "ἆρα οὖν ἐνδέχεται φέρειν ὅλον ὅλον εἰπεῖν ἐπὶ τοῦ ὤμου, καὶ ἅμα τὸ αὐτὸ καὶ ἓν ἐπὶ τοῦ ὤμου φέρεσθαι καὶ εἶναι καὶ ἐπὶ τοῦ ὤμου φέρειν καὶ ἔχειν; ἢ τοῦτο μὲν οὐχ οἷόν τε, θερμαίνεσθαι δὲ ὅλον ὑφ' ὅλου; καὶ πῶς; τὸ μὲν γὰρ θερμαῖνον θερμαίνει θερμὸν δηλονότι ὄν, τὸ δὲ θερμαινόμενον εἰς τὸ θερμὸν μεταβάλλει· εἰς ὃ δὲ μεταβάλλει, οὔπω ἐστὶν ἐκεῖνο, ἅμα | δὲ εἶναι τὸ αὐτὸ θερμόν τε καὶ μὴ θερμὸν ἀδύνατον." 287r

"Τῷ δὲ ἓν ὄν προσέθηκεν ὁ Ἀριστοτέλης τὸ καὶ ἄτομον τῷ εἴδει, ἤτοι, ὥς φησιν ὁ Ἀλέξανδρος, καὶ αὐτὸ ἐπὶ τοῦ κινουμένου λεγόμενον, ὥσπερ καὶ τὸ ἓν ὄν. ὡς ἴσον δυνάμενον τῷ ἓν τὸ ἐν ἀτόμῳ εἴδει· τὸ γὰρ ἐν ἀτόμῳ εἴδει ὂν κατὰ ἀριθμόν ἐστιν ἕν. ἢ τὸ μὲν ἐπὶ τοῦ κινουμένου εἴρηται, τὸ δὲ ἄτομον τῷ εἴδει ἐπὶ τῆς κινήσεως, ἵνα ᾖ τὸ ἑξῆς· κινήσει καὶ κινηθήσεται ἅμα ἓν ὂν τὴν αὐτὴν φορὰν καὶ ἄτομον τῷ εἴδει." ταῦτα τοῦ Ἀλεξάνδρου λέγοντος μήποτε ἄμεινον ἄμφω τό τε ἓν ὂν καὶ τὸ ἄτομον τῷ εἴδει, ἐφ' ὅλου τοῦ αὐτοκινήτου ἀκούειν, τὸ δὲ ἄτομον τῷ εἴδει δηλοῦν, ὅπως εἴρηται τὸ ἓν ὄν, ὅτι οὐκ ἀριθμῷ ἓν ἀλλ' εἴδει ἕν, τοῦ ἀτόμου ἀντὶ τοῦ ἑνὸς εἰλημμένου. τὸ γὰρ ὅλον φέρον ἑαυτὸ καὶ ὅλον φερόμενον, καὶ ἀλλοιοῦν καὶ ἀλλοιούμενον τῷ εἴδει ἐστὶν ἕν, ἀλλ' οὐχὶ τῷ ἀριθμῷ, ὡς ὁδὶ ὁ χαμαιλέων, εἰ τύχοι, ὁ ἄτομος ἑαυτὸν χρωματίζων. ἐφιστάνω δὲ καί, πῶς ὁ Ἀλέξανδρος τὸ ἐν ἀτόμῳ εἴδει ὂν κατὰ ἀριθμὸν ἓν εἶναί φησι. τὸ μὲν γὰρ 'ἐν ἀτόμῳ' τὸ ἓν σημαίνειν ὁμολογῶ, ἄλλο μέντοι φημὶ τὸ κατ' ἀριθμὸν ἓν εἶναι καὶ ἄλλο τὸ κατὰ εἶδος, καὶ ἀσφαλῶς τὸν Ἀριστοτέλη δηλῶσαι, πῶς εἶπεν τὸ ἓν ὄν, ὅτι οὐ κατ' ἀριθμόν,

---

2. 3 τὸ ἑτέρωι A: τῷ ἑτέρῳ aFM 6 γε om. a 7 προέλαβε aF 8 λέγῃ] p. 257b28 10 τῶν τρόπων aM: τὸν (sed corr.) τρόπων A[1]: τρόπον F 12. 13 φέροι et φέροιτο mutant Arist. codd. vulg. et Simplicius infra p. 1249,27, sed consentit E 16 Εὔδημος] fr. 78 p. 102,26 Sp. 17 ὅλον alterum male om. F 24 ὁ om. a 25 aut τῷ ἑνὶ τὸ aut τὸ ἓν τῷ corrigendum videtur 28 κινήσεται a ἅμα om. a

ἀλλὰ κατ᾽ εἶδος. τὸ δὲ αὐτὸ καὶ πρὸ ὀλίγου ἐσήμανεν εἰπών· "δεῖ γὰρ 287r μέχρι τῶν ἀτόμων διαιροῦντα λέγειν," ἄτομα καὶ ἐκεῖ τὰ ἔσχατα εἴδη λέγων, ἀλλ᾽ οὐ τὰ κατ᾽ ἀριθμὸν ἀφοριζόμενα. καλῶς δὲ ὑγιάζειν καὶ ὑγιάζεσθαι τὴν αὐτὴν ὑγείαν εἶπεν· εἰ μὲν γὰρ ἄλλο τὸ ὑγιάζον ἦν, καὶ ἄλλο τὸ ὑγιαζόμενον, ἄλλη ἂν ἦν ἡ ἐν τῷ ἐνεργοῦντι ὑγεία καὶ ἄλλη ἡ ἐν τῷ πάσχοντι. ἐπειδὴ δὲ τὸ αὐτό ἐστι τὸ ὑγιάζον καὶ ὑγιαζόμενον, καὶ ἡ ὑγεία μία ἂν καὶ ἡ αὐτὴ εἴη. τοῦτο δὲ ἄτοπον τὴν αὐτὴν ἐνεργητικήν τε καὶ παθητικὴν εἶναι. ὅπερ ἐφεξῆς σαφέστερον ἀποδείκνυσιν.

p. 257b6 Ἔτι διώρισται ὅτι κινεῖται τὸ κινητὸν ἕως τοῦ τὸ μὲν ἄρα κινεῖ τὸ δὲ κινεῖται τοῦ αὐτὸ αὑτὸ κινοῦντος.

Ὑποδείξας ἀπεμφαίνοντα τὸν λόγον τὸν λέγοντα ὅλον τι ὑφ᾽ ὅλου ἑαυτοῦ κινεῖσθαι νῦν ὅτι καὶ ἀδύνατόν ἐστι τοῦτο, ὡς προεῖπεν, ἀποδείκνυσι. δείκνυσι δὲ αὐτὸ τῷ τῆς κινήσεως ὁρισμῷ προσχρώμενος καὶ τῷ τοῦ κινουμένου. κινούμενον γάρ φαμεν τὸ κινητὸν καὶ ἔτι ἐν τῷ δυνάμει ὂν καὶ εἰς ἐντελέχειαν βαδίζον τὴν τελείαν, ἐπειδὴ ἡ κίνησις, κἂν ἐντελέχεια τοῦ κινητοῦ ᾖ, ἀλλὰ ἀτελὴς ἐντελέχεια ὡς ἔτι ἐν τῷ δυνάμει ὄντος τοῦ κινουμένου, τὸ μέντοι κινοῦν ἐνεργείᾳ ἔστιν ἤδη. τὸ γὰρ θερμαῖνον θερμὸν εἶναι χρὴ κατ᾽ ἐνέργειαν, καὶ τὸ μεταδιδὸν ἄλλῳ τινός, ὅπερ αὐτὸς γεννᾶν εἶπεν, αὐτὸ πρότερον ἔχειν ἐκεῖνο, οὗ μεταδίδωσι. τούτων οὖν ἐναργῶν ὄντων, ἐὰν ὅλον τι ὑφ᾽ ὅλου ἑαυτοῦ θερμαίνηται, καθ᾽ ὅσον μὲν θερμαίνει, θερμὸν ἤδη ἐστὶν ἐνεργείᾳ, καθ᾽ ὅσον δὲ θερμαίνεται καὶ ἐπὶ τὸ θερμὸν εἶναι βαδίζει, δυνάμει μόνον ἔχον τοῦτο τέως οὔπω θερμόν ἐστιν, ὥστε ἅμα τὸ αὐτὸ καὶ κατὰ τὸ αὐτὸ θερμὸν ἔσται καὶ οὐ θερμόν, ὅπερ ἀδύνατον, εἴπερ ἀδύνατόν ἐστι τὸ τὴν ἀντίφασιν συναληθεύειν. ὡς δὲ καὶ ἐπὶ τοῦ θερμοῦ οὕτω καὶ ἐπὶ τῶν ἄλλων κινήσεων, ἐφ᾽ ὧν τὸ κινοῦν συνώνυμον ἴσχει ἑαυτῷ τὸ κινούμενον, οἷον τὸ φέρον φέρεσθαι ποιεῖ καὶ τὸ αὖξον αὔξεσθαι καὶ τὸ ἐπιστῆμον ποιεῖ ἐπιστῆμον, ἀνάγκη τὴν ἀντίφασιν συναληθεύειν, εἰ αὐτό τι ὑφ᾽ ἑαυτοῦ κινοῖτο. εἰ δὲ τοῦτο ἀδύνατον, ἀδύνατόν τι ὅλον ὑφ᾽ ὅλου ἑαυτοῦ κινεῖσθαι. συνάγεται δὲ καὶ ἐν δευτέρῳ σχήματι τὸ ἀδύνατον οὕτω· πᾶν τὸ κινούμενον, καθ᾽ ὃ κινεῖται, ἀτελές· οὐδὲν κινοῦν, καθ᾽ ὃ κινεῖ, ἀτελές· οὐδὲν ἄρα κινοῦν, καθ᾽ ὃ κινεῖ, κινεῖται. προαγαγὼν δὲ ἐπὶ τοῦ θερμοῦ τὸν λόγον ὁ Ἀριστοτέλης ἐπήγαγεν ὁμοίως δὲ καὶ τῶν ἄλλων ἕκαστον, ὅσων τὸ κινοῦν ἀνάγκη ἔχειν τὸ συνώνυμον, τουτέστιν εἰς συνώνυμον αὐτῷ ἄγειν τὸ κινούμενον ὑπ᾽ αὐτοῦ, οἷον τὸ θερμαῖνον θερμὸν ὂν θερμὸν ποιεῖν τὸ θερμαινόμενον καὶ τὸ διδάσκον ἐπιστῆμον ὂν ἐπιστῆμον ποιεῖν τὸ διδασκόμενον. τοῦτο δὲ λέγει, ἐπεὶ μὴ πάντα τὰ ποιοῦντα ὅμοια αὐτοῖς ποιεῖ· ἡ γὰρ μάστιξ τοὺς μώλωπας ποιεῖ οὐκ ἔχουσα αὐτὴ μώλωπας.

1 ἐσήμανεν FM: ἐσήμαινεν aA εἰπών] c. 5. p. 256b34 8 τε om. a 9 κινητὸν a: κινητικὸν AFM 12 προεῖπεν] p. 257b1 26 supra οἷον add. εἰ A² 36 ποιεῖ aF

Διαιρεῖ δὲ ὁ Θεόφραστος ἐν τρίτῳ τῶν Φυσικῶν ἢ Περὶ οὐρανοῦ τὰ 287r γινόμενα οὕτως· "ἢ γὰρ ὑπὸ ὁμοίου γίνεται, φησίν, ὡς ἄνθρωπος ὑπὸ ἀνθρώπου καὶ θερμὸν ὑπὸ θερμοῦ, ἢ ὑπὸ ἐναντίου, ὡς ὁρῶμεν τοὺς κεραυνοὺς καὶ τὰς ἀστραπάς· ὑπὸ γὰρ ψυχρότητος ἡ τούτου τοῦ πυρὸς ἐν τῷ ἀέρι γένεσις ἀθροίζοντος εἰς ἓν τὸ ἐν αὐτοῖς θερμὸν καὶ ἐκπυροῦντος. ἢ τρίτον ὑπὸ ἐντελεχείᾳ ὅλως ὄντος, ὡς καὶ ὁ μώλωψ· ὑπὸ γὰρ ἐντελεχείᾳ οὔσης τῆς μάστιγος γίνεται, οὔτε δὲ ὁμοίας ἔτι οὔτε ἐναντίας τῷ γινομένῳ. καὶ τὰ ὑπὸ τοῦ ἡλίου δέ, φησί, γινόμενα ὑπὸ ἐντελεχείας γίνεται· καὶ γὰρ αὐτὸς οὔτε ὅμοιος οὔτε ἐναντίος τοῖς γινομένοις ὑπ' αὐτοῦ." ἐφιστάνει δὲ ὁ Ἀλέξανδρος, ὅτι ὑπὸ ἐντελεχείας λέγεται γίνεσθαι τὰ ὑπὸ τῆς μάστιγος ἀντὶ τοῦ ὑπὸ ἐνεργείας καὶ πληγῆς, καὶ δῆλον δὲ ὅτι καὶ τὰ ἄλλα πάντα τὰ γινόμενα ὑπὸ ἐντελεχείας γίνεται, εἴτε τὸ ἐνεργείᾳ εἶναι, ὅ ἐστιν, εἴτε τὴν ἐνέργειαν δηλοῖ ἡ ἐντελέχεια. μήποτε οὖν ὡς τῶν μὲν ἄλλων καὶ ἰδίῳ τινὶ χαρακτῆρι κρατουμένων, τούτων δὲ μόνον τὸ ἐνεργεῖν ἐχόντων, οὕτως ὠνόμασεν αὐτά. ἐφιστάνειν δὲ ἀξιῶ τῇ τῶν ποιούντων καὶ γινομένων διαιρέσει, μήποτε πάντα τὰ καθ' αὑτὸ ποιοῦντα καὶ γινόμενα φυσικῶς ὅμοια ποιεῖ καὶ ὅμοια γίνεται. ἐκ μὲν γὰρ τῶν ἐναντίων ὡς ἐξ ὕλης γίνεται πάντως τὰ γινόμενα, ὑπὸ δὲ τῶν ἐναντίων ὡς ὑπὸ ποιητικῶν αἰτίων οὐδὲν | γίνεται καθ' αὑτό. δρᾷ μὲν γὰρ εἰς ἄλληλα 287v τὰ ἐναντία, γίνεται δὲ οὐ τὸ ἐναντίον ὑπὸ τοῦ ἐναντίου, ἀλλὰ τὸ ὅμοιον. καὶ τοῦτο καὶ τῷ Ἀριστοτέλει δοκεῖ ἐν πρώτῳ τῆς Περὶ γενέσεως γράφοντι οὕτως· "διὸ καὶ εὔλογον ἤδη τό τε πῦρ θερμαίνειν καὶ τὸ ψυχρὸν ψύχειν, καὶ ὅλως τὸ ποιητικὸν ὁμοιοῦν αὑτῷ τὸ πάσχον· τό τε γὰρ ποιοῦν καὶ τὸ πάσχον ἐναντία ἐστί, καὶ ἡ γένεσις εἰς τοὐναντίον, ὥστε ἀνάγκη τὸ πάσχον εἰς τὸ ποιοῦν μεταβάλλειν." καὶ τὸ πῦρ δὲ ὑπὸ τοῦ ψυχροῦ κατὰ συμβεβηκὸς γίνεται καὶ οὐ καθ' αὑτό· οὐ γὰρ καθ' ὃ ψυχρὸν πυρός ἐστι ποιητικόν, ἀλλὰ καθ' ὃ ψυχρὸν πυκνοῖ καὶ συνάγει τὰ τέως ἐσκορπισμένα πυρὰ καὶ παρατριβόμενα ἀλλήλοις ἔτι μᾶλλον ἐκπυροῦσθαι ποιεῖ, μεταβάλλοντα εἰς ἑαυτὰ τὰ πλησιάζοντα, καὶ ἡ μάστιξ δὲ καθ' αὑτὸ μὲν ὅμοιον ἑαυτῇ τύπον ἐμποιεῖ τῷ μαστιζομένῳ, βιαίως ἐπωθοῦσα διὰ τὴν κίνησιν, οἱ δὲ μώλωπες κατὰ συμβεβηκὸς ἐπιγίνονται συχνῶν μικρῶν ἀγγείων ῥηγνυμένων καὶ χεομένου τοῦ αἵματος ἔνδον. εἰ οὖν ταῦτα ἀληθῆ λέγω, ἔοικεν ὁ Ἀριστοτέλης τὸ ὅσων τὸ κινοῦν ἀνάγκη ἔχειν τὸ συνώνυμον κινούμενον εἰπεῖν ἀντὶ τοῦ 'ὅσα καθ' αὑτὸ κινεῖ', ὡς ἀπὸ τεκμηρίου τοῦ συνωνύμου δηλῶν αὐτὸ καὶ ἐπὶ τούτων βουλόμενος τὴν ἀντίφασιν συναληθεύειν, εἴ τις αὐτό τι ὑφ' ἑαυτοῦ λέγοι κινεῖσθαι, ἀλλ' οὐκ ἐπὶ τῶν κατὰ συμβεβηκὸς κινούντων τε καὶ κινουμένων. δείξας δέ, ὅτι ἀδύνατον αὐτοκίνητόν τι εἶναι οὕτως, ὡς ὅλον ὑφ' ὅλου ἑαυτοῦ κινεῖ-

---

1 Θεόφραστος] fr. 16 p. 163 Wimmer   5 αὐτοῖς AFM: αὑτοῖς a: conicias αὐτῷ, scil. ἀέρι. quamquam cf. Simplicii rationes v. 27. 28   21 Περὶ γενέσεως] A 7. 324a9   22 τό τε] τὸ a   23 ὁμοιοῦν ex Arist. a: ὅμοιοι (sic) A: ὅμοιον (ιν) FM   post αὑτῷ add. ποιεῖν F   31 οἱ δὲ] οἱ δὲ αι sic A   33 ὁ om. a   δηλῶν a: δῆλον AFM

σθαι, καὶ συνεπεράνατο, ὅτι εἴπερ ὅλως ἔστι τι αὐτοκίνητον, ἀνάγκη τὸ 287v μέν τι αὐτοῦ κινεῖν, τὸ δὲ κινεῖσθαι.

p. 257b13 Ὅτι δὲ οὐκ ἔστι τὸ αὐτὸ αὑτὸ κινοῦν οὕτως ἕως τοῦ ἐγγύτερον δὲ τὸ πορρώτερον τοῦ κινουμένου τῆς ἀρχῆς ἢ τὸ μεταξύ.

Συμπερανάμενος ʻεἰ ἔστι τι αὐτοκίνητον, ἀνάγκη τὸ μέν τι αὐτοῦ κινεῖν, τὸ δὲ κινεῖσθαιʼ δέδωκε πάλιν ἡμῖν καὶ τούτου τὴν διαίρεσιν ἐννοεῖν. εἰ γὰρ τὸ μέν τι κινεῖ τὸ δὲ κινεῖται, ἢ μέρος μὲν κινεῖ τὸ δὲ ὅλον κινεῖται, ἢ τὸ μὲν ὅλον κινεῖ μέρος δὲ κινεῖται, ἢ μέρος μέν τι κινεῖ, μέρος δὲ κινεῖται. διαιρεῖ δὲ καὶ τοῦτο ὁ Εὔδημος οὕτως· "τὸ γὰρ κινοῦν, φησί, μέρος ἢ ἀκίνητον ὂν κινήσει ἢ κινούμενον· ἀλλʼ εἰ μὲν ἀκίνητον, δέδεικται ὃ βουλόμεθα, ὅτι τὸ αὐτοκίνητον σύγκειται ἐκ κινουμένου καὶ ἀκινήτου τοῦ κινοῦντος. εἰ δὲ τὸ κινοῦν μέρος κινούμενον καὶ αὐτὸ κινεῖ, ἐπειδὴ πᾶν τὸ κινούμενον ὑπό τινος κινεῖται καὶ τοῦτο ὑπό τινος κινηθήσεται, οὐκοῦν ἔξωθεν μὲν οὐχ οἷόν τε εἶναι τὸ κινοῦν αὐτό· οὐ γὰρ ἂν ἔτι ὑφʼ ἑαυτοῦ λέγοιτο κινεῖσθαι τὸ ὅλον, ἀλλʼ ὑπʼ ἄλλου τοῦ τὸ κινοῦν αὐτὸ μέρος κινοῦντος· ὑπό τινος ἄρα τῶν ἐν τῷ αὐτοκινήτῳ κινήσεται. ἢ οὖν ὑπό τινος τῶν ἑαυτοῦ μορίων κινήσεται τὸ κινοῦν μέρος ἢ ὑπὸ τοῦ κινουμένου. καὶ τοῦτο πάλιν τὸ κινοῦν ἢ ἀκίνητον ὂν κινεῖ, καὶ ἔσται τὸ πρώτως κινοῦν ἀκίνητον, ἢ κινούμενον· καὶ πάλιν ἢ ὑπὸ μέρους ἑαυτοῦ ἢ ὑπὸ τοῦ κινουμένου. ἀνταναιροῦντες δέ, φησὶν ὁ Εὔδημος, οὕτως ἥξομέν ποτε εἰς τὰ πρώτως κινοῦντα· ταῦτα δὲ ἦν, ἃ μὴ τινὶ ἐκίνει, ἀλλʼ ὅλα ὅλοις· οὐ γὰρ ἐνδέχεται τὴν ἀνταναίρεσιν ἄπειρον εἶναι· οὐ γὰρ ἂν κινοῖντο μὴ ὄντος πρώτου. δέδεικται δέ, ὅτι ὅλον ὑπὸ ὅλου ἀδύνατον κινεῖσθαι ἑαυτοῦ· ὥστε ἀνάγκη τὸ πρώτως κινοῦν ἀκίνητον ὂν κινεῖν." οὕτω μὲν οὖν ὁ Εὔδημος διαιρεῖ· ὁ δὲ Ἀριστοτέλης πρῶτον ἀναιρεῖ τὸ μόριον μέν τι κινεῖν, μόριον δέ τι κινεῖσθαι οὕτως, ὥστε καὶ τὸ κινούμενον κινεῖν πάλιν τὸ κινοῦν αὐτὸ καὶ τὸ κινοῦν κινεῖσθαι ὑπὸ τοῦ κινουμένου ὑπʼ αὐτοῦ· συμβαίνει γὰρ οὕτως ἑκάτερον ὑφʼ ἑκατέρου κινεῖσθαι ὑπό τε τοῦ κινουμένου ὑπʼ αὐτοῦ καὶ ὑφʼ ἑαυτοῦ. εἰ γὰρ τὸ Α κινεῖ τὸ Β, τὸ δὲ Β κινεῖ τὸ Α, καὶ ὑφʼ ἑαυτοῦ ἄρα κινεῖται τὸ Α καὶ μᾶλλον ἢ ὑπὸ τοῦ Β· μᾶλλον γὰρ ὑπὸ τοῦ πρώτου κινοῦντος κινεῖται τὸ κινούμενον ἢ ὑπὸ τοῦ προσεχοῦς, ὡς δέδεικται πρότερον. ταύτην οὖν ἐλέγχει τὴν ὑπόθεσιν ὁ Ἀριστοτέλης πρώτην εἰς ἀδύνατον ἀπάγων αὐτὴν τὸ μηδὲν ἔσεσθαι πρῶτον κινοῦν, ὡς τὸ μὲν εἶναι κινοῦν αὐτῶν, τὸ δὲ κινούμενον ὑπʼ ἐκείνου.

1 καὶ om. a   3 τὸ om. et κινεῖν Arist. vulg., sed κινοῦν EK   6 εἰ AF: ὡς εἰ M: om. a   9 ἢ μέρος — κινεῖται (10) om. a   10 Εὔδημος] fr. 79 p. 103,22 Sp.   13 κινοῦν] κινούμενον a   16 τοῦ τὸ] του F   17 ἢ οὖν a: εἰ οὖν AFM   21 ἥξωμεν a   23 κινοῖντο aAM: κινοῖτο F Spengel   27 κινεῖν a corr. A[1]: κινεῖ A[1]FM   29 οὕτως, ω ex ο corr. A[1]   33 πρότερον] c. 5. 256a10   34 πρώτην om., sed suppl. A[1]

ἔδει γάρ, ⟨εἰ⟩ μὴ ὅλον αὐτὸ αὑτὸ κινεῖ, τὸ μέν τι εἶναι κινοῦν πρώτως, 287v τὸ δὲ ὑπ' ἐκείνου κινούμενον· ὅτι δὲ μηδὲν ἔσται πρώτως κινοῦν ἐν τῷ οὕτως αὐτοκινήτῳ, δείκνυσιν ἐκ τοῦ ἑκάτερον τῶν μορίων πρῶτον εὑρεθήσεσθαι κινοῦν· εἰ δὲ πάντα πρῶτα ὁμοίως, οὐδὲν ἂν εἴη πρῶτον. ὅτι δὲ ἑκάτερον πρῶτον, δείκνυσιν ἐκ τοῦ ἑκάτερον μὴ μόνον τὸ ἕτερον κινεῖν, ἀλλὰ καὶ ἑαυτό, καὶ μᾶλλον ὑφ' ἑαυτοῦ κινεῖσθαι ἢ ὑπὸ τοῦ κινουμένου ὑπ' αὐτοῦ. τὸ δὲ μᾶλλον κινοῦν τὸ πρῶτον κινοῦν ἐστιν. ὅτι δὲ καὶ ἑαυτὸ κινεῖ ἑκάτερον, δείκνυσι διὰ τοῦ τὸ γὰρ πρότερον αἰτιώτερον τοῦ κινεῖσθαι τοῦ ἐχομένου [μὲν ᾧ] καὶ κινήσει μᾶλλον. εἰ γάρ, ὡς εἴρηται, τὸ μὲν Α κινεῖ τὸ Β, τὸ δὲ Β κινεῖ τὸ Α, ἔσται τὸ Α τὸ πρῶτον κινοῦν καὶ ἑαυτὸ κινοῦν, καὶ μᾶλλον ἢ ὑπὸ τοῦ Β κινεῖται· ὁμοίως δὲ καί, εἰ τὸ Β κινεῖ τὸ Α, τὸ δὲ Α κινεῖ τὸ Β, τὸ Β πάλιν πρῶτον κινοῦν καὶ ἑαυτὸ κινήσει, καὶ μᾶλλον ἢ τὸ Α τὸ προσεχῶς αὐτὸ κινοῦν, ὥστε ἑκάτερον καὶ πρῶτον ἔσται καὶ ἑαυτὸ κινήσει καὶ ὅλον ὑφ' ὅλου ἑαυτοῦ κινήσεται· ὅπερ ἐδείχθη ἀδύνατον. τοῦ δὲ μᾶλλον ὑφ' ἑαυτοῦ κινεῖσθαι τὸ Α ἢ ὑπὸ τοῦ Β ἐν τοῖς ἀντικινουμένοις δεικτικὸν παρήγαγεν τὸ τὸ μὲν Α ἑαυτῷ κινεῖν, τὸ δὲ Β κινούμενον ὑπὸ τοῦ Α κινεῖν τὸ Α· μᾶλλον γὰρ κινεῖ τὸ ἑαυτῷ κινοῦν ἢ τὸ τῷ ὑφ' ἑτέρου κινεῖσθαι κινοῦν. τὸ δὲ ἐγγύτερον δὲ τὸ πορρώτερον τοῦ κινουμένου τῆς ἀρχῆς ἢ τὸ μεταξύ εἴρηκεν ἀντὶ τοῦ | συγγενέστερον καὶ οἰκειότερον εἰς ἀρχῆς 288r λόγον ἐστὶ τὸ πορρώτερον τοῦ ἐσχάτου κινουμένου ἤπερ τὸ μεταξὺ τούτου τε καὶ τοῦ πορρώτερον ὄντος. εἰ γὰρ κινούμενον μὲν ἔσχατόν ἐστι τὸ Γ, προσεχὲς δὲ κινοῦν αὐτὸ τὸ Β καὶ πορρώτερον τὸ Α, ἀρχοειδέστερόν ἐστι τὸ Α τοῦ Β εἰς τὸ κινεῖν τὸ Γ πορρώτερον ὂν τοῦ Γ ἤπερ τὸ Β. καὶ εἰ μηδὲν ἔχοι πρὸ ἑαυτοῦ κινοῦν τὸ Α, αὐτὸ ἂν εἴη ἀρχὴ τῆς κινήσεως. ὁμοίως δὲ καὶ δυεῖν ὄντων, ἐὰν τὸ μὲν Α κινῇ τὸ Β, τὸ δὲ Β κινῇ τὸ Α, ἀρχοειδέστερον πρὸς τὴν τοῦ Α κίνησίν ἐστι τὸ Α ἤπερ τὸ Β, πορρώτερον ἑαυτοῦ ὄν· ⟨τὸ δ' αὐτὸ καὶ ἐπὶ⟩ τοῦ Β ῥητέον· ὥστε πάντα ὁμοίως πρῶτα, καὶ διὰ τοῦτο οὐδὲν πρῶτον. ὁ δὲ Ἀλέξανδρος διὰ τῶν εἰρημένων δεδεῖχθαί φησι τὸ μηδέτερον αὐτῶν ὑπό τινος ἔξωθεν καὶ ἄλλου κινηθήσεσθαι, ἀλλ' αὐτὰ ὑφ' αὑτῶν. ἄμεινον δὲ οἶμαι λέγειν, ὅτι τὸ μηδὲν εἶναι πρῶτον κινοῦν ἀποδέδεικται. καὶ πρὸς τὴν τούτου κατασκευὴν παρείληπται τὸ ἑκάτερον αὐτῶν καὶ ἑαυτὸ κινεῖν, ἵνα διὰ τούτου ἀρχοειδέστερον καὶ πρῶτον δειχθῇ.

p. 257b20 Ἔτι οὐκ ἀνάγκη τὸ κινοῦν κινεῖσθαι, εἰ μὴ ὑφ' αὑτοῦ ἕως τοῦ τὸ δὲ κινοῦν ἀκίνητον.

Δεύτερον ἐπιχείρημα δεικνύον, ὅτι τὸ αὐτοκίνητον οὐκ ἂν εἴη τοιοῦ-

---

1 εἰ addidi κινεῖ A1: κινεῖν aA2FM 3. 4 εὑρεθήσεται a 9 μὲν, ᾧι A1: μὲν ᾧ FM: del. lineola A2 (credo relictum ex corrupta lectione τῷ ἐχομένῳ): δι' ὃ a 18 κινοῦν (alterum) a: κινεῖν AFM 24 ἤπερ aA2FM: εἴπερ A1 26 δυεῖν A: δυοῖν aFM 28 τὸ δ' αὐτὸ καὶ ἐπὶ omissa in AFM, sensui certe apta rest. a

τον, ὡς ἑκάτερον τῶν μερῶν κινεῖν θάτερον. δέδεικται γὰρ ἐν τοῖς ἔμ- 288r προσθεν, ὅτι οὐκ ἀνάγκη πᾶν τὸ κινοῦν ὑπ' ἄλλου τινὸς ἔξωθεν κινεῖσθαι, ἀλλὰ τὸ πρῶτον κινοῦν, εἰ ἀνάγκη κινεῖσθαι, ὑφ' ἑαυτοῦ κινεῖται. ἐὰν οὖν ὑποτεθῇ τὸ Β κινούμενον ὑπὸ τοῦ Α, ἀληθὲς εἰπεῖν ὅτι τὸ Α οὐκ ἐξ ἀνάγκης ὑπό τινος ἔξωθεν κινήσεται. ἐὰν γὰρ ἀντικινῆταί ποτε ὑπὸ τοῦ Β, κατὰ συμβεβηκὸς κινεῖ τὸ Β, ὅτι συνέβη τὸ Α τῶν κινουμένων ὑπ' ἄλλου εἶναι καὶ οὕτω κινούντων. τὸ δὲ κατὰ συμβεβηκὸς κινοῦν δύναται καὶ μὴ κινεῖν. ἐὰν οὖν ληφθῇ τὸ Β κινοῦν, οὐδὲ τὸ Α κινεῖται. ἔσται οὖν τὸ μὲν Β κινούμενον, τὸ δὲ Α κινοῦν ἀκίνητον ὄν. οὐκ ἄρα ὑπ' ἀλλήλων ἀντικινεῖσθαι ἀνάγκη τὰ τοῦ αὐτοκινήτου μόρια. "φέρεται δέ, φησὶν ὁ Ἀλέξανδρος, καὶ ἄλλη γραφὴ τοιαύτη· ἔτι οὐκ ἀνάγκη τὸ κινούμενον κινεῖν." καὶ ἀρέσκει μᾶλλον αὐτῷ αὕτη ἡ γραφή· τὸ γὰρ ἔλαβον τοίνυν ἐνδέχεσθαι μὴ κινεῖν ὑπὸ τοῦ Ἀριστοτέλους ῥηθὲν ἀκολουθεῖν μᾶλλον τῷ οὐκ ἀνάγκη τὸ κινούμενον κινεῖν. ἀλλ' εἰ οὕτως εἴη γεγραμμένον οὐκ ἀνάγκη τὸ κινούμενον κινεῖν, πῶς συνάγει τὸ ἐπαγόμενον τὸ εἰ μὴ ὑφ' ἑαυτοῦ, εἰ μὴ ἄρα πρὸς τὸ κινούμενον συντάττοιτο τὸ ὑφ' ἑαυτοῦ. ἀλλ' ἔοικεν ὁ Ἀριστοτέλης βούλεσθαι δεῖξαι τὰ συντρέχοντα ἀλλήλοις τὸ μήτε τὸ Α ἐξ ἀνάγκης κινεῖσθαι ὑπὸ τοῦ Β μήτε τὸ Β ἐξ ἀνάγκης κινεῖν τὸ Α. καὶ ἀρχόμενος μὲν περὶ τοῦ Α εἶπεν, ὅτι οὐκ ἀνάγκη τὸ κινοῦν κινεῖσθαι, προϊὼν δὲ περὶ τοῦ Β, ὅτι ἐνδέχεται μὴ κινεῖν.

p. 257b23 Ἔτι οὐκ ἀνάγκη τὸ κινοῦν ἀντικινεῖσθαι ἕως τοῦ εἴπερ ἀνάγκη ἀεὶ κίνησιν εἶναι.

Τὸ τρίτον ἐπιχείρημα τὸ δεικνύον, ὅτι οὐκ ἀντικινεῖται ὑπ' ἀλλήλων τὰ τοῦ αὐτοκινήτου μέρη, ἐφόδῳ μὲν χρῆται τῇ αὐτῇ, ὅτι οὐκ ἀνάγκη πᾶν τὸ κινοῦν ἀντικινεῖσθαι, εἴπερ δέδεικται, ⟨ὅτι⟩ τὸ πρώτως κινοῦν ἢ ἀκίνητον ὂν κινεῖ ἢ αὐτὸ ὑφ' ἑαυτοῦ κινούμενον. ὑπομιμνῄσκει δὲ τῆς αἰτίας ἡμᾶς, δι' ἣν ἀπεδείχθη τοῦτο οὕτως ἔχον· δεῖ γὰρ εἶναι τὸ πρώτως κινοῦν ἢ ἀκίνητον ἢ αὐτοκίνητον, εἴπερ ἀνάγκη ἀεὶ κίνησιν εἶναι, ὡς δέδεικται πρότερον. εἰ γὰρ ἐπ' ἄπειρον ἄλλο ὑπ' ἄλλου ἔξωθεν κινούμενον ὑποθώμεθα, οὐκ ἔσται κίνησις· δεῖ γὰρ εἶναι τὸ πρῶτον κινοῦν, τῶν δὲ ἀπείρων οὐδέν ἐστι πρῶτον.

p. 257b25 Ἔτι ἣν κινεῖ κίνησιν κινοῖτο ἄν, ὥστε τὸ θερμαῖνον θερμαίνεται.

Δέδεικται πρότερον, ὅτι εἰ καθ' αὐτό τι κινοῦν κινοῖτο, κατὰ τὸ αὐτὸ

5 ἀντικινεῖται A 6 B (alterum)] β aA¹M: α A²F 7 οὕτω] οὐ τῶν F 8 τὸ β μὴ κινοῦν a. sensus: *non, si sumatur movens B, propterea etiam A movebitur* 14 τῷ ex τὸ corr. A¹ 26 ὅτι addidi, post κινοῦν a 27 κινεῖ] κινεῖν F ὑφ' ἑαυτὸ A 30 πρότερον] c. 1. 251b13 sqq. 31 ὑποθώμεθα AFM: ὑποθοίμεθα a 33 [illegible] κινοῖτ' a (ut Arist. vulg., sed καὶ om. EK) 35 πρότερον] c. 5. 256b30 sqq.

εἶδος κινήσει τε καὶ κινηθήσεται, ὥστε τὸ θερμαῖνον θερμανθήσεται· 288r τοῦτο δέ ἐστιν ἀδύνατον. τὸ μὲν γὰρ θερμαῖνον θερμὸν ἤδη ὂν ἐνεργείᾳ θερμαίνει, τὸ δὲ θερμαινόμενον οὔπω θερμόν ἐστιν ἐνεργείᾳ. ὥστε τὸ αὐτὸ κατὰ τὸ αὐτὸ καὶ θερμὸν ἔσται καὶ οὐ θερμόν, ὅπερ ἀδύνατον. τοῦτο οὖν συμβαίνειν φησίν, ἐὰν ἐν τῷ αὐτοκινήτῳ τὸ μέν τι μέρος θερμαίνῃ, τὸ δὲ θερμαίνηται. μιᾶς γὰρ οὔσης τῆς τοῦ αὐτοκινήτου κινήσεως θερμόν τε εἶναι καὶ οὐ θερμὸν αὐτὸ ἀνάγκη, ὅπερ ἀδύνατον. εἰ μὲν γὰρ ὡς διακεκριμένα λαμβάνοιτο τὰ μέρη καὶ μὴ ἀντικινούμενα ὑπ' ἀλλήλων, οὐδὲν θαυμαστὸν τὸ μὲν θερμαίνειν, τὸ δὲ θερμαίνεσθαι, ὡς θερμαίνει μὲν τὸ ἧπαρ, θερμαίνεται δὲ ἡ γαστὴρ ἐν τῷ σώματι, καὶ τὸ μὲν ποιεῖ, τὸ δὲ πάσχει· εἰ δὲ ὡς ἓν τὸ αὐτοκίνητον μίαν ἐνέργειαν ἐνεργοῦν κινεῖ καὶ κινεῖται, ἄτοπον ἐπὶ τοῦ ἑνὸς κατὰ ταὐτὸν τὴν ἀντίφασιν συντρέχειν. συνδραμεῖται δέ, ἐὰν ἀντικινοῦντα ἄλληλα τὰ μόρια ἐν τῷ αὐτοκινήτῳ καὶ ἑαυτὰ κινεῖν ἀναγκάζηται, ἣν ἄλληλα κινεῖ κίνησιν. καὶ τοῦτο οὖν τέταρτον ἐπιχείρημα προστέθεικε δεικνύον, ὅτι ἀδύνατον οὕτως αὐτοκίνητόν τι εἶναι, ὡς τῶν μερῶν ἄλληλα ἀντικινούντων διὰ τὸ συμβαίνειν καὶ τῶν μερῶν ἕκαστον αὐτοκίνητον εἶναι καὶ συντρέχειν ἐπ' αὐτοῦ τὴν ἀντίφασιν. ὁ δὲ Ἀλέξανδρος τὴν ῥῆσιν ταύτην οὕτως ἔγραφεν ὅτι ἣν κινεῖται κίνησιν κινοίη ἄν, οὐδὲν τῆς ἐννοίας διαφερούσης.

p. 257b26 Ἀλλὰ μήν, οὐδὲ τοῦ πρώτως αὐτὸ αὐτὸ κινοῦντος ἕως τοῦ | τῆς ὅλης ἄρα, τὸ μὲν κινήσει ἀκίνητον ὄν, τὸ δὲ 288v κινηθήσεται.

Δείξας, ὅτι τῷ λέγοντι τὸ αὐτοκίνητον οὕτως, ὡς τῶν μερῶν αὐτοῦ κινούντων ἄλληλα συμβαίνει τὸ καὶ ἕκαστον τῶν τοῦ αὐτοκινήτου μερῶν αὐτοκίνητον λέγειν, καὶ τὰ ἑπόμενα ἄτοπα τῷ λόγῳ συναγαγὼν κατὰ πλείονας ἐφόδους, προστίθησι καὶ τοῦτο τοῖς προδεδειγμένοις καθόλου, ὅτι μὴ οἷόν τε αὐτοκίνητόν τι εἶναι οὕτως, ὡς ἕν τι μόριον αὐτοῦ ἢ πλείω αὐτὰ ἑαυτὰ κινεῖν. εἰ γὰρ εἴη τὸ ὅλον αὐτοκίνητον, καὶ ἔχοι ἢ ἓν μέρος αὐτοκίνητον ἢ πλείω, ἢ ὑπὸ τῶν αὐτοκινήτων ἐν αὐτῷ μερῶν κινήσεται, ἢ ὅλον ὑπὸ ὅλου. ἀλλ' εἰ μὲν τῷ αὐτοκίνητόν τι μόριον ἔχειν τὸ ὅλον αὐτοκίνητόν ἐστι, τὸ μόριον ἂν ἐκεῖνο εἴη τὸ πρώτως αὐτοκίνητον, οὐ τὸ ὅλον· πίστις δὲ τούτου, ὅτι χωρισθὲν τὸ μόριον αὐτὸ μὲν αὐτοκίνητον ἔσται, τὸ δὲ ὅλον οὐκέτι. εἰ δὲ ὅλον ὑφ' ὅλου κινεῖται, ἔχον ἐν ἑαυτῷ ἢ ἓν ἢ πλείω μόρια αὐτοκίνητα, ἦν μὲν εἰπεῖν, ὅτι ἀδύνατον δέδεικται τὸ ὅλον ὑφ' ὅλου ἑαυτοῦ κινεῖσθαι, ἵνα μὴ συνδράμῃ ἡ ἀντίφασις. νῦν δὲ οὐ τοῦτο πρόκειται, ἀλλὰ τὸ δεῖξαι, ὅτι ἀδύνατον τὸ ὅλον αὐτοκίνητον ἢ ἓν ἢ πλείω μέρη ἔχειν ἐν ἑαυτῷ αὐτοκίνητα. εἰ οὖν ὅλον ὑφ' ὅλου ἑαυ-

---

8 οὐθὲν a 11 τὸ αὐτὸ | κίνητον sic a 18. 19 Alexandri lectionem Aristotelis codici E obtrusit corrector (E[2]) 23 μόνως γὰρ οὕτως οἷόν τέ τι αὐτοκίνητον εἶναι, quod in lemmate om. Simpl. (sed cf. p. 1241,24), restituit a 24 κινούντων, ούντων in ras., A 35 κινεῖσθαι ἵνα] σθαι ἕνα om. A: suppl. A[1]

τοῦ καθ' αὑτὸ κινεῖται, τὰ μέρη κατὰ συμβεβηκὸς ἂν αὐτὰ ἑαυτὰ κινοῖ. 288v ὡς γὰρ ἐν τῷ ὅλῳ κινουμένῳ τὰ μέρη τὰ συνεχῆ κατὰ συμβεβηκὸς κινεῖται, οὕτως καὶ τὰ τοῦ αὐτοκινήτου μόρια κατὰ συμβεβηκὸς ἂν εἴη ἑαυτὰ κινοῦντα· εἰ δὲ κατὰ συμβεβηκός, οὐκ ἐξ ἀνάγκης, ὥστε ἐὰν ὑποτεθῇ μὴ κινεῖν ἑαυτά, οὐδὲν ἀδύνατον ὑποτεθήσεται. καὶ ἐγὼ μὲν οἶμαι μέχρι τοῦδε τὴν ἀπόδειξιν προαγαγεῖν τὸν Ἀριστοτέλην δεικνύντα, ὅτι οὐκ ἀνάγκη οὕτως αὐτοκίνητον εἶναι τὸ ὅλον, ὡς ἢ ἓν ἢ πλείω μόρια ἐν ἑαυτῷ αὐτοκίνητα ἔχον· εἴτε γὰρ ὑπὸ τῶν μερῶν κινοῖτο, οὐκ ἔστι τὸ ὅλον πρώτως αὐτοκίνητον, εἴτε ὅλον ὑφ' ὅλου ἑαυτοῦ κινεῖται, οὐκ ἀνάγκη ἔχειν ἐν ἑαυτῷ ἢ ἓν ἢ πλείω μόρια αὐτοκίνητα, ὅπερ ἔδει δεῖξαι. ὁ δὲ Ἀλέξανδρος· "ἐὰν ὑποτεθῇ, φησίν, τὰ κατὰ συμβεβηκὸς αὐτοκίνητα μόρια μὴ ὄντα αὐτοκίνητα, ἀδύνατον μὲν οὐδὲν ὑποτεθήσεται. οὐκέτι δέ, φησίν, ἔσται τὸ ὅλον κινούμενον, εἰ οὕτως ἦν αὐτοκίνητον, διότι τὰ μόρια αὐτοῦ αὐτὰ ἐκίνει. ἀλλ' εἰ ἡ ὑπόθεσις καὶ ὅλον ὑφ' ὅλου κινούμενον ἐλάμβανε τὸ ἓν ἢ πλείω μέρη αὐτοκίνητα ἔχον, ταύτης μενούσης τὸ ἀδύνατον ἐπὶ τῶν μερῶν χρὴ συνάγειν." τοῦτο γὰρ καὶ πρόκειται δεῖξαι, ὅτι τὸ αὐτοκίνητον οὐκ ἀνάγκη οὕτως εἶναι αὐτοκίνητον, ὡς ἓν ἢ πλείω μέρη ἔχειν αὐτοκίνητα. εἰ οὖν εἶναι μὲν χρὴ πάντως τὸ αὐτοκίνητον μεταξὺ τοῦ ἀκινήτου καὶ ἑτεροκινήτου, ἀνάγκη δὲ ἢ οὕτως αὐτὸ εἶναι ὡς ὅλον ὑφ' ὅλου ἑαυτοῦ κινεῖσθαι, ἢ ὡς ὅλον ὑπὸ μέρους, ἢ μέρος ὑπὸ ὅλου, ἢ ὡς ἓν ἢ πλείω μέρη ἔχον ἐν ἑαυτῷ αὐτοκίνητα, ἢ ὡς τὸ μέν τι ἔχον κινοῦν ἀκίνητον ὂν τὸ δὲ κινούμενον, ἀνῄρηται δὲ τὰ ἄλλα πάντα, εἰκότως συμπεραινόμενος ὡς ἐπὶ γραμμῆς εἶπεν, ὅτι τῆς ὅλης ἄρα τὸ μὲν κινήσει ἀκίνητον ὄν, τὸ δὲ κινηθήσεται. μόνως γὰρ οὕτως οἷόν τέ τι αὐτοκίνητον εἶναι, εἰ μέρος μέν τι αὐτοῦ εἴη κινοῦν ἀκίνητον ὄν, μέρος δὲ ὑπ' ἐκείνου κινούμενον.

p. 258a3 Ἔτι εἴπερ ἡ ὅλη αὐτὴ αὑτὴν κινεῖ, τὸ μὲν κινήσει αὐτῆς, τὸ δὲ κινήσεται. ἡ ἄρα ΑΒ ὑπ' αὐτῆς τε κινηθήσεται καὶ ὑπὸ τῆς Α.

Ταύτην τὴν ῥῆσιν ὁ Ἀλέξανδρος ἔδοξέν μοι καινοπρεπῶς ἐξηγεῖσθαι· σκοπὸν μὲν γὰρ αὐτῆς εἶναί φησιν ἄλλο ἄτοπον προσθεῖναι τῷ ὅλον αὐτὸ αὑτὸ κινεῖν λέγοντι λόγῳ οὕτως ὡς ἑκάστου τῶν μερῶν αὐτοῦ αὐτοκινήτου ὄντος. τὸ δὲ ἄτοπον τοιοῦτον εἰ οὕτως ἔχει, δῆλον ὅτι τῶν μερῶν ἕκαστον ἐξ ἑαυτοῦ κινούμενον καὶ ἄλλο κινήσει· οὕτω γὰρ ἔσται τὸ ὅλον αὐτοκίνητον, εἰ καὶ ἄλληλα κινοίη τὰ μέρη αὐτοῦ ὄντα αὐτοκίνητα. εἰ γὰρ μὴ συμπράττοι τι ἀλλήλοις τὰ μέρη πρὸς τὴν κίνησιν, ἀλλ' ἐφ' ἑαυτῶν εἴη κινούμενα, οὐκ ἂν εἴη τὸ ὅλον αὐτοκίνητον, ἀλλ' ἕκαστον τῶν

9 ὅλον] ὅλου a ἀνάγκη aF: ἀνάγκην AM 16 συναγαγεῖν a 19 ἀκινήτου aM: ἀ[illegible]κινήτου A: αὐτοκινήτου F 31 τῷ] τὸ A: corr. A[1] 36. 37 ἐφ' ἑαυτῶν a: ἐφ' ἑαυτὸν A: ὑφ' ἑαυτῶν FM

μερῶν, τὸ δὲ ὅλον ἄθροισμα ἂν εἴη πολλῶν αὐτοκινήτων. εἰ οὖν καὶ 288v ἄλληλα κινεῖ τὰ μέρη, ἕκαστον αὐτῶν ἅμα μὲν ἑαυτὸ κινήσει, ἅμα δὲ καὶ ὑπ' ἄλλου κινηθήσεται, καὶ εἰ μία ἡ ὅλου τοῦ αὐτοκινήτου κίνησις, δῆλον ὡς τὴν αὐτὴν κίνησιν ἔσται πάντα τὰ μόρια κινούμενά τε καὶ κινοῦντα, ὥστε ἕκαστον αὐτῶν πλεονάκις ἔσται τὴν αὐτὴν κίνησιν κινούμενον ὑφ' ἑαυτοῦ τε καὶ ὑπ' ἄλλων, ὅ ἐστιν ἄτοπον· ἄτοπον γὰρ τὸ λέγειν, ἣν ἐξ αὑτοῦ τι κινεῖται κίνησιν, ταύτην αὐτὸ καὶ ὑπ' ἄλλου κινεῖσθαι. εἰ 45 δὲ ἄλλην μὲν εἴη κίνησιν ὑφ' ἑαυτοῦ κινούμενον, ἄλλην δὲ ὑπὸ τοῦ μέρους, ἔτι ἀτοπώτερον· ἀδύνατον γὰρ τὸ αὐτοκίνητον μίαν οὕτω κινηθῆναι κίνησιν. "αὐτὸς δέ, φησί, διὰ βραχέων θεὶς τὴν ἐπιχείρησιν καὶ χωρὶς ἐξεργασίας ἐπαύσατο". οὕτω μὲν ὁ Ἀλέξανδρος, οὐδαμοῦ τοῦ Ἀριστοτέλους, ὅσον ἐμὲ γινώσκειν, ὑποθεμένου τὰ μέρη κινεῖν ἄλληλα, ἀλλὰ τὴν ΑΒ ὑφ' ἑαυτῆς κινεῖσθαι λέγει καὶ ὑπὸ τοῦ Α. μήποτε οὖν ἄμεινον ἀφελέστερον ἀκούειν τοῦ εἰρημένου, ὅτι εἰπὼν "τῆς ὅλης ἄρα τὸ μὲν κινήσει 50 ἀκίνητον ὄν, τὸ δὲ κινηθήσεται" ἐπιστώσατο διὰ τοῦ ἐφεξῆς τὸ εἰρημένον. εἴπερ γὰρ ἡ ὅλη αὐτὴ αὑτὴν κινεῖ, ἀνάγκη οὕτως ἔχειν ὡς τὸ μὲν κινεῖν αὐτῆς, τὸ δὲ κινεῖσθαι· ἡ ἄρα ΑΒ ὅλη ὑφ' ἑαυτῆς οὕτω λέγεται κινεῖσθαι, ὡς τῆς Α τῆς ἀκινήτου ἐν αὐτῇ κινούσης, τῆς δὲ Β δηλονότι κινουμένης. ὡς ἐκ κινοῦντος οὖν ἀκινήτου καὶ κινουμένου τὸ ὅλον αὐτοκίνητον λέγεται· τοῦτο δὲ καὶ ἐφεξῆς ἀναπτύξει. |

p. 258^{a}5 Ἐπεὶ δὲ κινεῖ τὸ μὲν κινούμενον ὑπ' ἄλλου ἕως τοῦ 289r ἢ θατέρου θάτερον. 10

Ὁ μὲν Ἀλέξανδρος "δείξας, φησίν, ὅτι τὸ αὐτοκίνητον ἔχει τὸ μέν τι κινοῦν ἀκίνητον, τὸ δὲ ὑπ' ἐκείνου κινούμενον, διὰ τούτων δείκνυσιν, ἐκ τίνων ἀνάγκη συγκεῖσθαι τὸ αὐτοκίνητον, ὅτι ἐξ ἀκινήτου μέν, κινοῦντος δέ, καὶ κινουμένου ὑπὸ τούτου οὐκ ἐξ ἀνάγκης δὲ κινοῦντος," ἐγὼ δὲ τί ταῦτα διαφέρει ἀλλήλων ἁπλῶς οὕτω λεγόμενα, οὐκ ἐφιστάνω. μήποτε οὖν τὸ πρότερον συντόμως εἰρημένον ἐξαπλοῖ νῦν ὁ Ἀριστοτέλης διελὼν 15 πρῶτον εἰς τρία τὰ κατὰ κίνησιν ποιοῦντα ἢ πάσχοντα. ἐπειδὴ γὰρ δυεῖν ὄντων τούτων, τοῦ τε κινοῦντος καὶ τοῦ κινουμένου, καὶ τὸ κινοῦν ἀκίνητον ὂν κινεῖ ἢ κινούμενον ὑπ' ἄλλου, καὶ τὸ κινούμενον ἢ καὶ αὐτὸ κινοῦν κινεῖται ἢ οὐδὲν κινοῦν, δύο μὲν ἄκρα ἔσται τό τε κινοῦν ἀκίνητον ὂν καὶ τὸ κινούμενον μέν, μὴ κινοῦν δὲ ἕτερον, μέσον δὲ ἀμφοῖν καὶ κοινὸν τὸ κινούμενον μὲν ὑπ' ἄλλου, κινοῦν δὲ ἕτερον· καὶ γὰρ καὶ ἐν τῷ κινοῦντι ἦν τὸ κινοῦν μετὰ τοῦ κινεῖσθαι καὶ ἐν τῷ κινουμένῳ ἦν τὸ κι- 20 νούμενον μετὰ τοῦ κινεῖν. ταῦτα οὖν τὰ τρία διαστησάμενος καὶ ἐπὶ μιᾶς ἐκθέμενος γραμμῆς δείκνυσιν, ἐν τίσι τούτων πρώτως ἐστὶ τὸ αὐτοκίνητον. ὅτι μὲν γὰρ ὅλον τὸ ΑΒΓ αὐτοκίνητόν ἐστι, δῆλον, εἴπερ ἔχει ἐν ἑαυτῷ

13 ὑφ' ἑαυτοῦ M: ὑφ' αὑτοῦ a   13. 14 ἀσφαλέστερον a   21 ἐπειδὴ (ut Arist. codd. FHIK) a   29 δυοῖν aF   32 κινοῦν alterum om. A: in mrg. suppl. A^1

τό τε κινεῖν ἑαυτὸ καὶ τὸ κινεῖσθαι ὑφ' ἑαυτοῦ. ἀλλ' ἐὰν ἀφέλω, 289r φησί, τὸ Γ, ὃ κινούμενον ἦν μηκέτι δὲ κινοῦν, τὸ λοιπὸν τὸ ΑΒ κινήσει ἑαυτό, εἴπερ τὸ μὲν Α κινοῦν ἦν ἐν αὐτῷ, τὸ δὲ Β κινούμενον· τὸ δὲ Γ οὐ κινήσει ἑαυτὸ οὐδὲ ὅλως κινήσεται καθ' αὑτὸ ὄν· ἀλλ' οὐδὲ τὸ ΒΓ κινήσει ἑαυτὸ τοῦ Α ἀφαιρεθέντος· κἂν γὰρ κινῇ τὸ Β, ἀλλ' οὐχ ἑαυτῷ κινεῖ, ἀλλὰ τῷ ὑπ' ἄλλου κινεῖσθαι τοῦ Α. τὸ ΑΒ ἄρα μόνον ἐν τούτοις αὐτὸ αὑτὸ κινεῖ. ἀνάγκη οὖν τὸ αὐτοκίνητον συγκεῖσθαι ἔκ τε τοῦ κινοῦντος μὲν ἀκινήτου δὲ ὄντος, καὶ τοῦ κινουμένου μὲν μὴ ἐξ ἀνάγκης δὲ κινοῦντος, ἀλλὰ κἂν κινῇ, ἄλλο ὡς κινουμένου λαμβανομένου. ζητήσοι δὲ ἄν τις, ὡς οἶμαι, διὰ τί μὴ τὸ ΑΓ μᾶλλον αὐτοκίνητον πρώτως ἀπέδειξεν, εἴπερ τὸ μὲν Α κινεῖ μόνον μηκέτι καὶ αὐτὸ κινούμενον, τὸ δὲ Γ κινεῖται μόνον μηκέτι καὶ αὐτὸ κινοῦν· ταῦτα γὰρ ἦν ἐξ ὧν σύγκειται τὸ αὐτοκίνητον. μήποτε οὖν ἐν τῷ ζῴῳ πρώτως τὸ αὐτοκίνητον θεασάμενος, ἐν ᾧ κινοῦν μέν ἐστιν ἡ ψυχή, κινούμενον δὲ τὸ σῶμα, ὅπερ καὶ αὐτό ποτε κινούμενον κινεῖ, ἅτε προσεχῶς τῆς τοῦ κινοῦντος ἀπολαῦον δυνάμεως, διὰ τοῦτο ἐν τῷ ΑΒ πρώτως ἔθετο τὸ αὐτοκίνητον, ἐν ᾧ τὸ Β οὐκ ἀεὶ μὲν οὐδὲ ἐξ ἀνάγκης κινεῖ, ἀλλ' ὡς κινούμενον λαμβάνεται· πέφυκε δὲ ὅμως ποτὲ καὶ αὐτὸ κινεῖν πρώτως καὶ κυρίως κινοῦντι προσεχῶς συνηρτημένον· εἰπὼν δέ, ὅτι ἀνάγκη τὸ αὐτοκίνητον ἔχειν τὸ κινοῦν μὴ κινούμενον δέ, καὶ τὸ κινούμενον μηδὲν δὲ κινοῦν ἐξ ἀνάγκης ἀλλ' ὁπότερα ἔτυχεν, ἐπάγει ὅτι ταῦτα ἔχει τὸ αὐτοκίνητον ἁπτόμενα ἤτοι ἄμφω ἀλλήλων ἢ θατέρου θάτερον. εἰ μὲν γὰρ εἴη καὶ τὸ κινοῦν σῶμα καθ' ὑπόθεσιν, ὥσπερ καὶ τὸ κινούμενον ὑπ' αὐτοῦ, ἀμφότερα ἀλλήλων ἅψεται· ἅμα γὰρ αὐτῶν ἔσται τὰ πέρατα· ταῦτα δέ ἐστι τὰ ἁπτόμενα, ὧν ἅμα τὰ πέρατά ἐστιν. εἰ δὲ τὸ μὲν κινούμενον σῶμα πάντως ἀνάγκη εἶναι, τὸ δὲ κινοῦν ἀσώματόν ἐστι καὶ ἀμέγεθες, οὐκέτι ἄμφω ἅψεται ἀλλήλων, ἀλλὰ θατέρου θάτερον, καὶ οὐ κυρίως ἀλλὰ μεταφορικῶς· τοῦ γὰρ σώματος ἅπτεται τὸ ἀσώματον, ὡς εἴρηται ἐν τῷ πρώτῳ τῶν Περὶ γενέσεως, ἐν οἷς φησιν· "ὥστε εἴ τι κινεῖ ἀκίνητον ὄν, ἐκεῖνο μὲν ἅπτοιτο ἂν τοῦ κινητοῦ, ἐκείνου δὲ οὐθέν· φαμὲν γὰρ ἐνίοτε τὸν λυποῦντα ἅπτεσθαι ἡμῶν, ἀλλ' οὐκ αὐτοὶ ἐκείνου." τὸ γὰρ ἐνεργοῦν ἅπτεσθαι λέγοιτο μᾶλλον ἤπερ τὸ πάσχον. ταῦτα δὲ εἶπεν οἶμαι ἐνδείξασθαι βουλόμενος, ὅτι συνεχῆ μὲν οὐδαμῶς ἂν εἴη τό τε κινοῦν καὶ τὸ κινούμενον, ἀλλ' εἰ μὲν ἄμφω σώματα, ἁπτόμενα ἂν ἀλλήλων εἴη κυρίως, εἰ δὲ τὸ μὲν σῶμα τὸ δὲ ἀσώματον, ἅπτεσθαι ἂν λέγοιτο μεταφορικῶς τὸ κινοῦν τοῦ κινουμένου ἀσώματον ὂν σώματος. ἐγὼ μὲν οὖν τὴν γραφὴν οὕτως ηὗρον· καὶ τὸ κινούμενον μὲν μηδὲν δὲ κινοῦν ἐξ ἀνάγκης, ἁπτόμενα δὲ ἤτοι ἄμφω ἀλλήλων ἢ θατέρου θάτερον. ὁ δὲ Ἀλέξανδρος τὸ ἐξ ἀνάγκης τοῖς ἐφεξῆς προστίθησι γράφων οὕτως· ἁπτό-

8 μὲν (alt.) aM: om. AF 15 ἀπολαύων FM itemque A, sed corr. A[1] 26 ἀμέγεθος a 29 Περὶ γενέσεως] A 6. 323a31 30 ἂν ἅπτοιτο Aristoteles 37 εὗρον aM: εὑρὼν F μὲν et δὲ non solum in Aristotele desiderantur, sed etiam in Simplicii paraphrasi v. 20. fortasse ipse adiecit, ut Alexandreae lectionis differentiam clariorem exhiberet

μενα ἐξ ἀνάγκης ἤτοι ἄμφω ἀλλήλων ἢ θατέρου θάτερον. καὶ 289r
δύναται μὲν ἑκάτερον οἰκείαν τοῖς προκειμένοις ἀποσῴζειν ἔννοιαν, οἰκειότερον δὲ οἶμαι τὸ ἐξ ἀνάγκης τῷ μηδὲν κινοῦν προσάπτειν, διότι τὸ ἐν τῷ αὐτοκινήτῳ κινούμενον, οἷον τὸ σῶμα ἐν τῷ ζῴῳ, κινοῦν καὶ αὐτὸ πολλάκις φαίνεται, οὐ μέντοι ἐξ ἀνάγκης κινοῦν. εἰ τοίνυν μὴ προστεθείη τὸ ἐξ ἀνάγκης τῷ κινούμενον μὲν μηδὲν δὲ κινοῦν, ἵνα σημαίνῃ τὸ μὴ ἐξ ἀνάγκης κινεῖν, νομισθήσεται τὸ κινούμενον ἐν τῷ αὐτοκινήτῳ ὑπὸ τοῦ ἀκινήτου αἰτίου μηδὲν ὅλως μηδαμῶς κινεῖν, ὅπερ οὐκ ἔστιν | ἀληθές· προσεχὲς γὰρ ὂν τῷ πρώτως κινοῦντι δέχεταί τινα καὶ αὐτὸ 289v
κινητικὴν ὑπ' αὐτοῦ δύναμιν, ὡς εἴρηται πρότερον.

p. 258a21 Εἰ μὲν οὖν συνεχές ἐστι τὸ κινοῦν ἕως τοῦ ὥστε οὐδὲν κωλύει ἐν διαιρετοῖς δυνάμει πρώτως ἐνεῖναί τι.

Ἡ ἐν ἀρχῇ τῆς ὅλης ταύτης ῥήσεως λέξις ἡ λέγουσα εἰ μὲν οὖν συνεχές ἐστι τὸ κινοῦν, τὸ μὲν γὰρ κινούμενον καὶ τὰ ἑξῆς ἀκαταλληλότερον ἔχειν δοκεῖ τῷ Ἀλεξάνδρῳ· "ὡς γὰρ ἀνταποδώσων, φησί, τό 'εἰ δὲ μὴ συνεχές' οὕτως εἶπεν, οὐδὲν δὲ ἀνταποδίδωσι. μήποτε οὖν, φησί, τὸ λεγόμενον τοιοῦτόν ἐστιν· εἰ μὲν οὖν συνεχές ἐστι τὸ κινοῦν, ἔτι ἄδηλον. ἐπεὶ μέντοι τὸ κινούμενον τὸ ἐν τῷ αὐτοκινήτῳ συνεχές ἐστι, δῆλον ὅτι τὸ πᾶν τὸ ἐκ τοῦ κινοῦντος καὶ τοῦ κινουμένου, ὅπερ ἐστὶ τὸ αὐτοκίνητον, αὐτὸ ἑαυτὸ κινεῖ." οὕτω μὲν ὁ Ἀλέξανδρος. μήποτε δὲ ὡς ἐπὶ γραμμῶν ποιησάμενος τὴν ἀπόδειξιν, ἐξ ὑποθέσεως καὶ τὸ κινοῦν συνεχὲς λαμβάνει. δηλοῖ δὲ καὶ ἡ ἐπαγομένη ἀπορία, ὅτι συνεχὲς ὑπέθετο καὶ τὸ κινοῦν, λέγουσα· ἀπορίαν δὲ ἔχει, ἐὰν ἀφέλῃ τις ἢ τῆς Α, εἰ συνεχὲς μὲν τὸ κινοῦν ἀκίνητον δέ. βούλεται οὖν διὰ τοῦ νῦν λεγομένου τὸν τρόπον δεῖξαι τῆς τοῦ αὐτοκινήτου κινήσεως προειπών, ὅτι ἐκ κινοῦντος ἀκινήτου σύγκειται, καὶ ἐκ κινουμένου μέν, μὴ ἐξ ἀνάγκης δὲ κινοῦντος. καὶ τοῦτο πάλιν αὐτὸ βεβαιούμενος λέγει, ὅτι τοῦ μὲν κινουμένου ἐξ ἀνάγκης συνεχοῦς ὄντος, ὡς δέδεικται πρότερον, τοῦ δὲ κινοῦντος ὑποτιθεμένου συνεχοῦς, δῆλον ὅτι αὐτοκίνητον λέγεται, ὡς πᾶν αὐτὸ ἑαυτὸ κινοῦν. πᾶν δὲ αὐτό τι ἑαυτὸ κινεῖν λέγεται οὐ τῷ αὐτοῦ τι εἶναι τοιοῦτον μέρος, οἷον αὐτὸ αὐτὸ κινοῦν, ὡς ὑποτεθὲν πρότερον ἠλέγχθη (οὐκ ἄρα οὕτως αὐτοκίνητον τὸ ζῷον, ὡς αὐτοκίνητον ἐν αὐτῷ τὴν ψυχὴν ἔχον), ἀλλ' ὅλον κινοῦν αὐτὸ αὐτὸ καὶ ὅλον κινούμενόν τε καὶ κινοῦν, οὐ μέντοι καθ' ὅλον ἑαυτὸ κινοῦν καὶ καθ' ὅλον κινούμενον, ἀλλὰ τῷ αὐτοῦ τι εἶναι τὸ κινοῦν καὶ ἄλλο τὸ κινούμενον. οὐ γὰρ ὅλον κινεῖ τὸ ΑΒ οὐδὲ ὅλον κινεῖται, ἀλλὰ κινεῖ μὲν μόνον ἡ τὸ Α,

3 τῷ] τὸ A 4 ἐν τῶι αὐτ.] τῶι ex τὸ A[1] 12 πρώτως aM cf. p. 1246,11: πρώτοις AF τι AF (ut Arist. codd. EK): om. cum Arist. vulg. aM 14 μέν, quod habent etiam EK codd. Arist., om. vulgata 22 ὅτι om. a 24 τὸ κινοῦν μὲν collocat Aristoteles 27 λέγει aF: λέγει δὲ AM 30 τι deleam 33 αὐτό om. a 36 ἡ ante τὸ ut bis 1245,1) om. aM: ἢ A: recte F (scil. ἡ τὸ A ἔχουσα γραμμή)

κινεῖται δὲ μόνον ἡ τὸ Β. κἂν γὰρ κινῇ ποτε ἡ τὸ Β, ἀλλ' οὐκ ἐξ 289v ἀνάγκης. κατὰ κοινοῦ δὲ τὸ μόνον ἀκουστέον. ἔν τισι δὲ ἀντιγράφοις μετὰ τὸ κινεῖται δὲ ἡ τὸ Β μόνον πρόσκειται τὸ δὲ Γ ὑπὸ τοῦ Α οὐκέτι· ἀδύνατον γάρ. οὐκ οἶδε δὲ τὴν προσθήκην ταύτην ὁ Ἀλέξανδρος, οὐδὲ τὰ πλείονα, ὡς ἔοικε, τῶν ἀντιγράφων. εἰ δὲ ἐξ ἀρχαίου γεγραμμένον εἴη, λέγοι ἄν, ὅτι ἡ πρώτη σύστασις τοῦ αὐτοκινήτου ἐκ κινοῦντός ἐστιν ἀκινήτου καὶ κινουμένου, ὃ κινεῖν μέν ποτε καὶ αὐτὸ κινούμενον πέφυκεν, οὐ μέντοι ἐξ ἀνάγκης κινεῖν. τὸ δὲ μόνως κινούμενον, μηκέτι δὲ κινοῦν ἕτερον οἷον τὸ Γ (τοιοῦτον γὰρ ἐξ ἀρχῆς ὑπετέθη τὸ Γ), καίτοι κινούμενον καὶ αὐτὸ ὑπὸ τοῦ Α διὰ τοῦ Β, καὶ μᾶλλον ὑπὸ τοῦ Α κινούμενον ἢ ὑπὸ τοῦ Β, ὡς δέδεικται πρότερον, ὅμως οὐ κινεῖται ὑπὸ τοῦ Α οὕτως, ὡς συμπληροῦν τὸ αὐτοκίνητον. ἐκεῖνο γὰρ τὸ κινούμενον συμπληροῖ τὸ αὐτοκίνητον, ὃ προσεχῶς ὑπὸ τοῦ ἀκινήτου κινούμενον δύναμιν ἔχει καὶ αὐτὸ τοῦ ποτε κινεῖν.

Εἰπὼν δέ, ὅτι τὸ αὐτοκίνητον οὐ τῷ μόριον ἔχειν ἑαυτὸ κινοῦν αὐτοκίνητόν ἐστιν, ἀλλὰ τῷ τὸ ὅλον εἶναι τοιοῦτον, ἐφεξῆς ἀπορεῖ πρὸς τὸ τὸ ὅλον αὐτοκίνητον εἶναι πρώτως. ἐὰν γὰρ ἀφέλῃ τις, φησίν, ἡ τῆς Α, εἰ συνεχὲς ὑποτεθείη τὸ κινοῦν, ἀκίνητον δέ, ἢ τῆς Β τῆς κινουμένης συνεχοῦς οὔσης ἢ καὶ ἀμφοῖν, δῆλον ὅτι ⟨τῆς Α καὶ τῆς Β⟩, ἡ λοιπὴ ἄρα τῆς Α κινήσει ἢ τῆς Β κινηθήσεται ἢ οὔ; ἑκατέρως γὰρ ἄτοπον ὑπαντᾶν τι δοκεῖ. εἰ μὲν γὰρ μὴ κινεῖ ἢ μὴ κινεῖται μορίου ἀφαιρεθέντος τὸ λοιπόν, ἄτοπον, εἴπερ μὴ μόριον ἦν ἐν αὐτῷ τὸ κινούμενον, ἀλλὰ τὸ ὅλον. τοῦτο δὲ αὐτὸς παρῆκε διελεῖν καὶ ἐλέγξαι ὡς πρόχειρον ὄν. εἰ δὲ κινεῖ τὸ λοιπὸν τῆς Α ἢ κινεῖται τὸ λοιπὸν τῆς Β, οὐκ ἂν εἴη πρώτως ὑφ' ἑαυτῆς κινουμένη ἡ ΑΒ, εἴπερ ἀφαιρεθείσης ἀπὸ τῆς ΑΒ ἔτι κινήσει ἑαυτὴν ἡ λοιπὴ ἡ μετὰ τὴν ἀφαίρεσιν ΑΒ. ταύτῃ δὲ τῇ ἐπιχειρήσει καὶ ἐν τῷ πρὸ τούτου βιβλίῳ κατὰ τὴν ἀρχὴν ἐχρήσατο, βουλόμενος δεῖξαι ὅτι τὸ αὐτοκίνητον ὑπό τινος κινεῖται. λαβὼν γὰρ ὡς ἐναργὲς τὸ τὸ ἱστάμενον τῷ ἄλλο παύσασθαι κινούμενον ὑπ' ἄλλου κινεῖσθαι καὶ ὑποτιθέμενος τὸ πρώτως αὐτοκίνητον καὶ ἀφελών τι μόριον ἀπ' αὐτοῦ (συνεχὲς γὰρ πᾶν τὸ κινούμενον) καὶ στήσας αὐτὸ καὶ εὑρὼν τῇ τοῦ μέρους ἀφαιρέσει καὶ στάσει ἱστάμενον τὸ πρώτως αὐτοκίνητον, ἔδειξεν ὅτι ὑπό τινος κινεῖται. ἐνταῦθα δὲ ὁ ἀπορῶν κινούμενον ὑποθέμενος τὸ λοιπὸν ἔδειξεν, ὅτι οὐκ ἔστι πρώτως αὐτοκίνητον. λύει δὲ τὴν ἀπορίαν ὑποθέμενος ἔτι δύνασθαι εἶναι συνεχὲς καὶ διαιρετὸν καὶ τὸ κινοῦν, ἐπειδὴ μήπω ἔδειξεν, ὅτι ἀμερές ἐστι καὶ ἀδιαίρετον τοῦτο. οὐδὲν οὖν κωλύει, φησίν, ἢ καὶ τὸ κινοῦν διαιρετὸν εἶναι, εἰ καὶ τοῦτο ὑποτεθείη τοιοῦτον, ἢ τὸ κινούμενον μόνον· διαιρετὸν δὲ δυνάμει καὶ οὐκ

1 γὰρ κινεῖ A 3 δὲ ἡ F: δὲ ἢ A (cf. Ar. cod. E): δὲ aM 4 α AFM: $\overline{\beta}$ a (ex Ar. vulg.) 5 πλείω a. ceterum unus nobis talis extat codex E; ceteri additamentum habent 7 κινεῖν ex κινεῖ A[1] 10 διὰ — τοῦ Α (11) in mrg. A[1] 13 post συμπληροῖ ras. A post αὐτοκίνητον rasura xxx litt., quam lineolis explevit A[1] 17 τὸ om. A[1]F: suppl. A[1] 18 τὸ κινοῦν] cf. ad p. 1244, 24 τῆς — Β suppl. a om. AFM 27 βιβλίῳ] H 1. 241b29 sqq. 35 εἶναι om. a

ἐντελεχείᾳ, τουτέστιν οὐ διῃρημένον, ἀλλ' ἓν καὶ συνεχὲς εἰλημμένον. 289v τοιούτου δὲ ὄντος αὐτοῦ | οὐδέν ἐστι τότε τῶν μερῶν αὐτοκίνητον κατ' 290r ἐνέργειαν, ἐπεὶ μηδὲ ἔστιν ἐνεργείᾳ καθ' ἑαυτὰ τὰ μέρη, ὥστε τὸ ὅλον ἔσται πρώτως αὐτοκίνητον ἐνεργείᾳ· δυνάμει δὲ οὐδὲν κωλύεται καὶ τὸ μέρος εἶναι. ὅταν δὲ διῃρημένον ἤδη κατ' ἐνέργειαν ληφθῇ, τότε πάλιν αὐτοκίνητον ἐνεργείᾳ γίνεται τὸ μετὰ τὴν ἀφαίρεσιν μορίου τινὸς ἔτι κινούμενον. ὥστε εἰ μὲν ἐν τῷ ὅλῳ τῷ πρώτῳ ληφθέντι ἐνεργείᾳ τὸ ἔλαττον ἦν περιεχόμενον, οὐκ ἂν ἦν τὸ ὅλον πρώτως αὐτοκίνητον. εἰ δὲ μὴ ἔστιν ἐνεργείᾳ, κατὰ δὲ τοῦ ἐνεργείᾳ ὄντος τὸ πρώτως αὐτοκίνητον κατηγορεῖται, εἴη ἂν τὸ ὅλον πρὸ τοῦ διαιρεθῆναι πρώτως αὐτοκίνητον. οὐδὲν οὖν κωλύει διαιρετῶν ὑποκειμένων δυνάμει πρώτως ἐν τοῖς μέρεσιν εἶναι τὸ αὐτοκίνητον, κἂν ἐνεργείᾳ πρώτως ἐν τῷ ὅλῳ ᾖ. δύναται δὲ τὸ δυνάμει τῷ διαιρετοῖς συντετάχθαι, ἵνα μή τις ἀκούσῃ τοῦ διαιρετοῖς ὡς διῃρημένοις. ἐν γὰρ τῷ δυνάμει διαιρετῷ οὐδὲν τῶν μορίων ἐστὶ καθ' αὑτό. ὃ δὲ μὴ καθ' αὑτό ἐστιν, οὐδ' ἂν αὐτοκίνητον εἴη. ὅταν δὲ διαιρεθῇ, ἀλλάσσει τὴν φύσιν καὶ ἐνεργείᾳ γίνεται. ‘ πῶς οὖν, φησὶν ὁ Ἀλέξανδρος, αὐτὸς ἐνιστάμενος τοῦ ἀπὸ τοῦ μέρους τοῦ αὑτὸ κινοῦντος καὶ ὅλον οὕτως αὐτοκίνητον λέγοντος οὐκ ἔφη τὸ ὅλον ἔσεσθαι πρώτως αὐτοκίνητον ἀλλὰ τὸ μέρος αὐτοῦ, ⟨ὃ⟩ καὶ ἀφαιρεθὲν αὐτοκίνητον μένει; καὶ λύει τὴν ἀπορίαν καλῶς, ὅτι οὕτω λέγων τὸ μέρος ἐν τῷ ὅλῳ αὐτοκίνητον ὡς ἐνεργείᾳ ἑαυτὸ κινοῦν ἤδη ὑπετίθετο. εἰ δὲ τοῦτο, ὡς διῃρημένον καὶ καθ' ἑαυτὸ ὑφεστὸς ἐλαμβάνετο. ἐνταῦθα δὲ ἐν τῷ ὅλῳ αὐτοκινήτῳ συνεχεῖ ὄντι τὸ ἔλαττον διὰ τὸ μηδέπω διῃρῆσθαι τὸ συνεχὲς οὐ κινεῖται καθ' αὑτό, μὴ κινούμενον δὲ οὐδ' ἂν δύναιτο λέγεσθαι πρώτως αὐτοκίνητον. ἄλλην δὲ εἶπεν φύσιν γίνεσθαι, ὅτι τέως δυνάμενον καὶ μηδέπω ὄν, τοῦτο ἐνεργείᾳ γέγονεν.” καὶ ἄλλως δὲ τούτῳ ἐπέβαλεν ὁ Ἀλέξανδρος, ὅτι κἂν διαιρετὸν ᾖ τὸ κινούμενον, οὐκ ἤδη καὶ ὡς κινούμενον διαιρετὸν ἔσται. ἐνδέχεται γὰρ διαιρεθὲν αὐτὸ μηκέτι ὑπὸ τοῦ κινητικοῦ, ὑφ' οὗ τὸ ὅλον ἐκινεῖτο, κινεῖσθαι ἄλλης φύσεως γενόμενον καὶ μὴ μεῖναν τοιοῦτον, οἵου ὄντος αὐτοῦ κινητικὸν ἦν τὸ ἀκίνητον. “ἀλλ' εἰ μετὰ τὴν ἀφαίρεσιν κινεῖται τὸ λοιπὸν τοῦ αὐτοκινήτου, οὐκ ἄν, φησὶν ὁ Ἀλέξανδρος, ὑγιῶς ἡ δεῖξις ἔχοι ἡ ἐν τῷ πρὸ τούτου βιβλίῳ, δι' ἧς ἐδόκει δείκνυσθαι πᾶν τὸ κινούμενον ὑπό τινος κινεῖσθαι. ἀλλὰ μήποτε, φησίν, οὐ τοῦτό ἐστιν, ὃ κινεῖται τὸ μέρος, ἀλλ' ἐν τῇ συνεχείᾳ ὂν αὐτὸ ὑπετίθετο ἠρεμεῖν. τὸ δὲ διῃρήσθω ἔλεγεν, οὐχ ἵνα χωρισθῇ τὸ ἕτερον ἀπὸ τοῦ ἑτέρου, ἀλλ' ἵνα ἐν τῇ συνεχείᾳ μένον ληφθῇ ἠρεμοῦν. ὅτι γὰρ συνεχὲς αὐτὸ καὶ ὅλον ἐτήρει, δῆλον ἐξ ὧν ἐπήνεγκε. τοῦ γὰρ ΓΒ, φησί, μὴ κινουμένου, ὃ ἦν μέρος τοῦ πρώτως αὐτοκινήτου ὑποκειμένου τοῦ ΒΑ, οὐ κινηθήσεται, φησί, τὸ ΑΒ, ὡς ἔτι ἓν καὶ συνεχὲς μένον·

2 τοιούτου ex τοιοῦτο A[1] 12 κἂν] καὶ A 13 συντετάχθαι a: τετάχθαι AF (def. M) 17 τοῦ (ante ἀπὸ) M: τὸ AF: πρὸς τὸν a 18 λέγοντα a 19 ὃ a: om. AFM 20 ὁ οὕτω a 22 ὑφεστὼς a 25 post ὅτι add. τὸ a 28 ἔστι a 29 γενόμενον aF: γινόμενον AM 34 ἐστιν — μέρος aFM: τοῦτο κινῇ τὸ μέρος A: τοῦτο κινῆται ὃ μ. A[2] 35 an διῃρῆσθαι? 36 ἵνα ex ἕνα A[1]

γελοῖον γὰρ τὸ ἀφελόντα ἀπ' αὐτοῦ τὸ ΓΒ λέγειν μὴ κινηθήσεσθαι τὸ 290r ὅλον, ὃ μηδὲ ἦν ἔτι, εἰ ἦν ἀφῃρημένον ἀπ' αὐτοῦ τὸ ΓΒ. τούτου μέντοι, φησὶν ὁ Ἀλέξανδρος, λεγομένου δεῖ ζητεῖν, πῶς δυνατὴ ἡ ὑπόθεσις ἡ ἐν τῷ πρώτως αὐτοκινήτῳ μέρος τι ὑποτιθεμένη ἠρεμεῖν. εἰ γάρ τις λέγοι αὐτὸν ἐκεῖ μὴ τοῦτο λέγειν, ἀλλ' ὅτι, εἰ ἀφαιρεθείη τοῦ ΑΒ ὅλου τοῦ αὐτοκινήτου μέρος τὸ ΓΒ καὶ σταίη, μηκέτι τὸ ὅλον ἔσεσθαι κινούμενον, εἰ καὶ τὸ καταλειπόμενον κινοῖτο· οὐκέτι γὰρ ὅλον τὸ καταλειπόμενόν ἐστιν ἀφαιρεθέντος αὐτοῦ μέρους, οὐκ ὂν δὲ οὐδὲ μεῖναν ὅλον οὐδ' ἂν κινοῖτο ὅλον, πάνυ ἂν αὐτὸν λέγοι λογικῶς τε καὶ διαλεκτικῶς, ἀλλ' οὐ φυσικῶς οὐδὲ ἀποδεικτικῶς ἐπικεχειρηκέναι."

p. 258b4 Φανερὸν τοίνυν ἐκ τούτων ἕως τοῦ τὸ πρῶτον ἐν πᾶσιν εἶναι τοῖς κινουμένοις ἀκίνητον.

Δείξας, ὅτι πᾶν τὸ κινούμενον καὶ φύσει καὶ βίᾳ ὑπό τινος κινεῖται καὶ ὅτι πᾶν τὸ κινοῦν ἢ καὶ αὐτὸ ὑφ' ἑτέρου τινὸς ἔξωθεν ἄλλου κινούμενον κινεῖ καὶ τοῦτο ἐπ' ἄπειρον, ἢ εἰ τοῦτο ἄτοπον, ἢ εἰς ἀκίνητον ἵστασθαί τι τὸ πρώτως κινοῦν ἢ εἰς αὐτοκίνητον, ὃ κινούμενον μὲν κινεῖ, οὐκ ἔξωθεν δὲ κινούμενον, ἀλλ' ὑφ' ἑαυτοῦ καὶ τοῦ κινεῖσθαι καὶ τοῦ ἵστασθαι τὴν αἰτίαν ἔχον ἐν αὐτῷ· ταῦτα γάρ ἐστιν αὐτοκίνητα, ἃ καὶ τοῦ ἵστασθαι ἐν αὐτοῖς τὴν ἀρχὴν ἔχει καὶ τοῦ κινεῖσθαι. δείξας δέ, ὅτι καὶ ἐν τῷ αὐτοκινήτῳ τὸ κινοῦν ἀκίνητον ὂν καθ' αὑτὸ κινεῖ τοῦ αὐτοκινήτου συγκειμένου ἔκ τε τοῦ κινοῦντος ἀκινήτου ὄντος καὶ ἐκ τοῦ κινουμένου μέν, μὴ ἐξ ἀνάγκης δὲ κινοῦντος, ταῦτα οὖν δείξας διὰ πλειόνων, ἀναμιμνῄσκει τε αὐτῶν συντόμως νῦν καὶ ἀκολούθως ἐπ' αὐτοῖς συμπεραίνεται, ὅτι συμβαίνει τὸ πρῶτον κινοῦν ἐν πᾶσιν εἶναι τοῖς κινουμένοις ἀκίνητον, εἴπερ τῶν μὲν κινουμένων πάντων πρῶτον τὸ αὐτοκίνητον καὶ ἐν τούτῳ δὲ τὸ κινοῦν ⟨ἀκίνητον⟩.

Ἐπεὶ δὲ περὶ τοῦ αὐτοκινήτου τοῖς λόγοις ὁ Ἀριστοτέλης διαφέρεσθαι πρὸς τὸν Πλάτωνα δοκεῖ, καλῶς ἂν ἔχοι καὶ ταύτην ἰδεῖν τὴν διαφοράν. καὶ ὅτι μὲν ἀρχὴ κινήσεως καὶ τῶν κινουμένων πάντων τὸ αὐτοκίνητον, ἀμφότεροι σαφῶς ὁμολογοῦσιν, ὁ μὲν Ἀριστοτέλης ἐν τούτοις λέγων ὡς "εἴ γε δέοι σκοπεῖν πότερον αἴτιον κινήσεως καὶ ἀρχή, τὸ αὐτὸ κινοῦν ἢ τὸ ὑπ' ἄλλου κινούμενον, ἐκεῖνο πᾶς ἂν θείη". ὁ δὲ Πλάτων ἐν Φαίδρῳ τε σαφῶς τὸ αὐτοκίνητον 'πηγὴν καὶ ἀρχὴν κινήσεως' εἶπεν. καὶ ἐν τῷ δεκάτῳ τῶν Νόμων, ἐν οἷς φησι συμπεραινόμενος ὁ Ἀθηναῖος ξένος·

1 τὸ ΓΒ] τοῦ τὸ γβ F: τοῦ γβ a 4 λέγη A, sed corr. A[1] 7 post γὰρ add. τὸ aF 11 πρῶτον ἐν πᾶσιν AFM (ut Arist. E): πρώτως κινοῦν ἐν ἅπασιν ex vulg. Arist. a 16 τὸ om. F itemque A, sed suppl. A[1] 26 ἀκίνητον a: om. AFM 27 ἐπεὶ δὲ aM: om. A[1]F: ἐπεὶ δὲ ἐν τοῖς suppl. A[2] 28 τὸν om. a δοκεῖ aMA[2]: om. A[1]F: fortasse in lacuna ante περὶ olim locum habuit 30 τούτοις] Θ 5. 257a29 31 αὐτὸ] αὐτὸ αὐτὸ Aristoteles, cuius codex E sec. Vitellium prius το αυ punctis delevit 32 Φαίδρῳ] p. 245 C 34 Νόμων] X p. 895 B

"ἀρχὴν ἄρα κινήσεων πασῶν καὶ πρώτην ἔν τε ἑστῶσι γενομένην καὶ ἐν 290r κινουμένοις οὖσαν τὴν αὐτὴν αὑτὴν κινοῦσαν φήσομεν ἀναγκαίως εἶναι πρεσβυτάτην καὶ κρατίστην | μεταβολῶν πασῶν." καὶ ἔτι μέντοι τὸ 290v ζῷον αὐτοκίνητον ἀμφότεροι λέγουσιν, ἀλλ' ὁ μὲν Ἀριστοτέλης πρώτως καὶ κυρίως αὐτοκίνητον τὸ ζῷόν φησιν ἐκ ψυχῆς καὶ σώματος συνεστός, ὧν τὸ μὲν σῶμα κινεῖται, ἡ δὲ ψυχὴ κινεῖ ἀκίνητος οὖσα κατ' αὐτόν, ὁ δὲ Πλάτων πρώτως μὲν καὶ κυρίως αὐτοκίνητον εἶναι τὴν ψυχὴν βούλεται πᾶσαν, ἢ ὡς τοῖς ἀκριβεστέροις τῶν ἐξηγητῶν δοκεῖ, τὴν λογικήν· διὰ δὲ ταύτην καὶ τὸ ζῷον αὐτοκίνητον γίνεσθαι, ἴχνους αὐτοκινησίας μεταλαμβάνον. καὶ ὅτι μὲν κυρίως αὐτοκίνητον εἶναι βούλεται τὴν ψυχήν, δηλοῖ τοῦτον αὐτῆς ὁρισμὸν ἀποδιδοὺς ἔν τε τῷ Φαίδρῳ καὶ ἔτι σαφέστερον ἐν τῷ δεκάτῳ τῶν Νόμων, ὅταν λέγῃ· "ᾧ δὴ ψυχὴ τοὔνομα, τίς τούτου λόγος; ἔχομεν ἄλλον πλὴν τὸν νῦν δὴ ῥηθέντα τὴν δυναμένην αὐτὴν αὑτὴν ⟨κινεῖν κίνησιν; — τὸ αὑτὴν κινεῖν φῂς λόγον ἔχειν τὴν αὐτὴν⟩ οὐσίαν κινεῖν, ἧπερ τοὔνομα, ὃ δὴ πάντες ψυχὴν προσαγορεύομεν". ὅτι δὲ διὰ τὸ τὴν ψυχὴν αὐτοκίνητον εἶναι καὶ τὸ ζῷον αὐτοκίνητον εἶναι βούλεται, καὶ τοῦτο ἐδήλωσεν ἐν τῷ Φαίδρῳ λέγων· "πᾶν γὰρ σῶμα, ᾧ μὲν ἔξωθεν τὸ κινεῖσθαι, ἄψυχον, ᾧ δὲ ἔνδοθεν αὐτῷ ἐξ ἑαυτοῦ, ἔμψυχον, ὡς ταύτης οὔσης φύσεως ψυχῆς," τῆς ἑαυτὴν δηλονότι κινούσης καὶ τὸ μετέχον αὐτοκίνητον φαίνεσθαι ποιούσης· ὥστε τεκμήριον μὲν τῆς ψυχικῆς αὐτοκινησίας τὴν τοῦ ζῴου αὐτοκινησίαν ἐποιήσατο, αἴτιον δὲ ταύτης ἐκείνην. ἡ τοίνυν διαφορὰ γέγονε, παρ' ὅσον ὁ μὲν Πλάτων πᾶσαν τὴν ὁποιανοῦν μεταβολήν, τήν τε ἐνεργητικὴν καὶ τὴν παθητικήν, κίνησιν ὁμολογεῖ. καὶ ἐν μὲν Τιμαίῳ "λέγει", φησίν, ἡ ψυχή, "κινουμένη διὰ πάσης αὑτῆς", ἐν δὲ τῷ δεκάτῳ τῶν Νόμων· "ἄγει μὲν δὴ ψυχὴ πάντα τὰ κατ' οὐρανὸν καὶ γῆν καὶ θάλατταν ταῖς ἑαυτῆς κινήσεσιν, αἷς ὀνόματά ἐστι βούλεσθαι, ἐπιμελεῖσθαι, σκοπεῖσθαι, βουλεύεσθαι, δοξάζειν ὀρθῶς, ἐψευσμένως, χαίρουσαν, λυπουμένην, θαρροῦσαν, φοβουμένην, μισοῦσαν, στέργουσαν, καὶ πᾶσαι ὅσαι τούτων συγγενεῖς πρωτουργοὶ κινήσεις." ὁ μέντοι Ἀριστοτέλης μόνας τὰς φυσικὰς μεταβολὰς κινήσεις ἀξιῶν καλεῖν, τὴν ψυχὴν ἐνεργεῖν, ἀλλ' οὐχὶ κινεῖσθαι νομίζει. καὶ δῆλός ἐστιν ἐν τῷ πρώτῳ τῆς Περὶ ψυχῆς τὰς φυσικὰς κινήσεις τῆς ψυχῆς ἀποφάσκων, ὅταν λέγῃ· "διχῶς δὴ λεγομένου τοῦ κινεῖσθαι" ἢ καθ' αὑτὸ δηλονότι ἢ κατὰ συμβεβηκός "νῦν, φησίν, ἐπισκοποῦμεν περὶ τῆς ψυχῆς, εἰ καθ' αὑτὴν κινεῖται καὶ μετέχει κινήσεως. τεσσάρων δὲ κινήσεων οὐσῶν, φορᾶς, ἀλλοιώσεως, φθίσεως, αὐξήσεως, ἢ

---

2 αὐτὴν om. Platonis codd. αγκαίως A, sed corr. A[1] αὑτὴν om. FM 3 μεταβολὴν Plato 5 συνεστός A[1]: συνεστώς aA[2]FM 9. 10 μεταλαμβάνων sed corr. A[1] 12 Νόμων] X p. 895 E 14 κινεῖν — αὐτὴν homoeoteleuto omissa ex Platone restitui: κινεῖν ante οὐσίαν suppleverat A[2], post οὐσίαν a 15 ἧπερ a: ᾗπερ A: ἥνπερ F Plato (def. M) 17 Φαίδρῳ] p. 245 E cf. p. 1209, 32 19 ἑαυτὴν aF[2]: ἑαυτῆς AF[1]M 20 μὲν om. aM 23. 24 Τιμαίῳ] p. 37 A 24 λέγει: φησὶν A: λέγει φύσει F: φησὶν (supersc. λέγει) M: φησὶν a 25 Νόμων] X p. 896 E sqq. 28 πάσαις Plato 29 συγγενεῖς ἢ Plato 31 Περὶ ψυχῆς] A 3. 406a10 32 δὴ aAF (ut coniecit Susemihlius): δὲ Aristoteles 35 τεσσάρων sic libri ἢ aFA[2]: εἰ A[1]: εἰς M

μίαν τούτων κινοῖτο ἂν ἢ πλείους ἢ πάσας." ταύτας δὲ καὶ ὁ Πλάτων 290v ἀποφάσκει τῆς ψυχῆς ἐν ταῖς ἐννέα κινήσεσι ταῖς πρὸ τῆς ψυχῆς αὐτὰς ἐν τῷ δεκάτῳ τῶν Νόμων καταριθμούμενος, ψυχῆς δὲ κινήσεις τὰς πρόσθεν εἰρημένας παραδιδούς. καὶ δῆλον ὅτι καὶ ὁ Ἀριστοτέλης ταύτας δίδωσι τῇ ψυχῇ καὶ ἀπ' αὐτῆς εἰς αὐτὴν αὐτὰς γινομένας οἶδεν, ἀλλ' οὐ κινήσεις αὐτάς, ἀλλ' ἐνεργείας καὶ πάθη καλεῖ. καὶ γὰρ ὅτι γινώσκει ἑαυτὴν ἡ ψυχὴ καὶ τελειοῖ πάντως οἶδεν Ἀριστοτέλης ὁ τοσαῦτα περὶ ψυχῆς φιλοσοφῶν, ἀλλ' ὡς ἅπαξ τοῖς σώμασιν ἀπονέμων τὸ ἐκστατικὸν τῆς κινήσεως ἀκολούθως ἑαυτῷ οὐκ ἀξιοῖ τὴν ψυχὴν αὐτοκίνητον καλεῖν. ἀλλὰ τὸ ζῷον, ὡς ἐναργοῦς ἐν τῷ σώματι τῆς κινήσεως τῆς κατὰ τὸ κινεῖσθαι μόνον, ἣν καὶ μόνην εἶναι κίνησιν νομίζων ἐν τῷ κινουμένῳ τὴν κίνησιν ἀποτίθεται· ὥστε οὐ περὶ πρᾶγμα νῦν, ἀλλὰ περὶ ὄνομα τοῖς φιλοσόφοις ἐστὶν ἡ διαφορά, ὥσπερ καὶ ἐν τοῖς πλείοσι τῶν ἄλλων. αἴτιον δὲ οἶμαι ⟨γίνε⟩ται πολλαχοῦ τὸ τὸν μὲν Ἀριστοτέλη τὴν συνήθειαν τῶν ὀνομάτων βούλεσθαι φυλάττειν καὶ ἀπὸ τῶν τῇ αἰσθήσει ἐναργῶν τὰς ἐπιχειρήσεις ποιεῖσθαι, τὸν δὲ Πλάτωνα τούτων μὲν καταφρονεῖν πολλάκις, πρὸς δὲ τὰς νοητὰς θεωρίας εὐκόλως ἀνατρέχειν. βουλόμενος δὲ δεῖξαι ὁ Ἀριστοτέλης κατὰ ποίαν κίνησιν τὸ αὐτοκίνητον νῦν λαμβάνει καὶ ὅτι κατὰ τὴν σωματικήν, καθ' ἣν ἡ ψυχὴ οὐ κατ' αὐτὸν μόνον, ἀλλὰ καὶ κατὰ τὸν Πλάτωνα ἀκίνητός ἐστιν, ἀρχὴν τῆς ἀποδείξεως ἐποιήσατο τὸ τὸ κινούμενον ἐξ ἀνάγκης εἶναι πᾶν συνεχὲς καὶ διαιρετὸν εἰς ἀεὶ διαιρετά· τοιοῦτον δὲ τὸ σῶμα πρώτως. τί οὖν ἂν εἴη κατὰ ταύτην τὴν κίνησιν αὐτοκίνητον κυρίως ἢ τὸ ζῷον; οὔτε γὰρ τὸ σῶμα κινεῖν δύναται οὔτε ἡ ψυχὴ ταύτην κινεῖσθαι τὴν κίνησιν, ἀλλὰ τὸ μὲν σῶμα κινεῖται, μὴ κινουμένη δὲ ψυχὴ κινεῖ ἀκίνητος οὖσα· διὸ καὶ οὐδὲν ὅλον ἓν αὐτοκίνητον εἶναι βούλεται, ὅτι οὐδὲ τὸ κινούμενον κατὰ ταύτην τὴν κίνησιν κινεῖν δύναται πρώτως οὐδὲ τὸ κινοῦν κινεῖσθαι. καὶ τὸ ἄτοπον ἐναργὲς ἐπήγαγεν εἰπών· "φέροιτο γὰρ ἂν καὶ φέροι τὴν αὐτὴν φορὰν ἓν ὂν καὶ ἄτομον τῷ εἴδει, καὶ ἀλλοιοῖτο καὶ ἀλλοιοῖ, ὥστε διδάσκοι ἂν καὶ μανθάνοι ἅμα, καὶ ὑγιάζοι καὶ ὑγιάζοιτο τὴν αὐτὴν ὑγείαν." ὥστε δυνάμει ἅμα ἔσται καὶ ἐνεργείᾳ, καὶ οὔπω ὂν ἅμα καὶ ἤδη ὂν κατ' ἐκεῖνο, ὃ λέγεται. καὶ τῷ ὄντι ἕν τι καὶ ἁπλοῦν ὂν οὐκ ἂν εἴη αὐτοκίνητον. καὶ γὰρ καὶ ἡ ψυχὴ πάντας ἔχουσα τοὺς λόγους τοὺς μὲν προχείρους ἔχει καὶ ἐνεργητικούς, τοὺς δὲ ἠρεμοῦντας καὶ δυνάμει τέως ὄντας ἐν αὐτῇ, καὶ τοῖς ἐνεργείᾳ οὖσι κινεῖ τοὺς τέως δυνάμει, κινοῦνται δὲ ἐκεῖνοι, καὶ οὕτως ἡ πᾶσα αὐτοκίνητος λέγεται. καὶ συνᾴδει καὶ ταύταις ταῖς ἐννοίαις Πλατωνικαῖς οὔσαις ὁ Ἀριστοτέλης. ἔστι γὰρ καὶ παρ' αὐτῷ τῆς ψυχῆς ὁ μὲν δυνάμει νοῦς, ὁ δὲ ἐνεργείᾳ· καὶ ὁ

3 Νόμων] X p. 894 cf. C 10 τῆς κινήσεως ἐν τῷ σώματι οὔσης a 12 ὀνόματος a 13 πλείοσι A²: πλει, tum fenestra XII litt. A¹ 14 γίνεται a: ται antea lacuna quinque litterarum relicta A¹: ται τὸ A²: τὸ F: om. M τὸ (ante τὸν) aA¹M: del. A²F 19 αὐτὴν a 24 ἡ ψυχὴ FM 26 κινεῖν] κινεῖ a 27 εἰπών] Θ 5. 257b3 cf. ad p. 1234,12 post ἂν om. ὅλον libri 28 καὶ (ante ἀλλοιοῖτο)] ἢ Aristoteles 29 post ἂν iterat ἅμα a 37 καὶ ὁ aM: καὶ ὁ.. A: καὶ οὐ F

δυνάμει γίνεται ἐνεργείᾳ ὑπὸ τοῦ ἐνεργείᾳ, διδασκούσης ἑαυτὴν τῆς ψυχῆς 290v καὶ μανθανούσης παρ' ἑαυτῆς καὶ ζητούσης καὶ εὑρισκούσης. πᾶσα γὰρ μάθησις διανοητική, ὡς αὐτὸς διδάσκει, καὶ ζήτησις δηλονότι καὶ εὕρεσις, ἐκ προϋπαρχούσης γίνεται γνώσεως τῆς κατὰ τὸν ἐνεργοῦντα τότε νοῦν. καὶ διὰ τοῦτο ἴσως καίτοι κατὰ | τὰς φυσικὰς κινήσεις τὴν αὐτοκινησίαν 291r ὁρίζων παρέρριψεν ἐν τοῖς παραδείγμασιν τὸ "διδάσκοι γὰρ ἂν καὶ μανθάνοι" τὰ αὐτὰ ἐνδεικνύμενος, ὅτι ἔστι μὲν ἐν τῇ ψυχῇ τὸ διδάσκειν ἑαυτὴν καὶ μανθάνειν παρ' ἑαυτῆς, ἀλλ' οὐχ ὡς μιᾶς καὶ ἁπλῆς οὔσης, ὅπερ ἄτομον αὐτὸς τῷ εἴδει εἶπεν, ἀλλ' εἰς τὸ δυνάμει καὶ ἐνεργείᾳ διαιρουμένης. διὸ καὶ εἰς τοῦτο τὸ ἄτοπον ἀπηγάγετο τὸν λόγον τὸ τὸ αὐτὸ ἓν ὂν καὶ ἄτομον τῷ εἴδει δυνάμει ἅμα καὶ ἐνεργείᾳ ἔσεσθαι καὶ οὔπω ὂν καὶ ἤδη ὄν, ὡς εἴ γέ τις διῃρημένην λαμβάνοι τὴν ψυχὴν εἰς τὸ δυνάμει καὶ τὸ ἐνεργείᾳ, οὐκέτι ἄτοπον ἔσται τὸ τὸ αὐτὸ δυνάμει εἶναι καὶ ἐνεργείᾳ. αὐτενέργητος οὖν καὶ αὐτόγνωστος καὶ αὐθεύρετός ἐστιν ἡ ψυχὴ κατὰ τὸν Ἀριστοτέλην, ἀλλ' οὐχ ὡς μία καὶ ἁπλῆ, ἀλλ' ὡς ἐκ τοῦ δυνάμει καὶ ἐνεργείᾳ συγκειμένη. αὐτοκίνητον δὲ αὐτὴν οὐκ ἠξίωσε καλεῖν διὰ τὸ τὴν κίνησιν ἐν τοῖς σώμασι μόνοις θεωρεῖν· ταῦτα γὰρ τὰ συνεχῆ καὶ διαιρετὰ εἰς ἀεὶ διαιρετὰ πρώτως. καὶ διὰ τοῦτο καὶ ἡ κίνησις συνεχὴς καὶ διαιρετὴ καὶ διὰ τὴν κίνησιν ὁ χρόνος. ἀλλὰ πῶς κατὰ τὸν ὑπ' αὐτοῦ τεθέντα τῆς κινήσεως ὁρισμὸν τὸν λέγοντα ἐντελέχειαν εἶναι τοῦ δυνατοῦ ᾗ δυνατὸν οὐχὶ καὶ κινεῖται ἡ ψυχὴ καὶ αὐτοκίνητός ἐστιν, εἴπερ ἐκ τοῦ δυνάμει εἰς τὸ ἐνεργείᾳ ὑφ' ἑαυτῆς πρόεισι; μήποτε οὖν οὗτος μὲν ὁ ὁρισμὸς ὁ λέγων ἐντελέχειαν τοῦ δυνατοῦ ᾗ δυνατὸν κοινὸς πάσης ἐστὶ μεταβολῆς καὶ ψυχικῆς καὶ σωματικῆς καὶ ὅλως τῆς ἀπὸ τοῦ δυνάμει εἰς τὸ ἐνεργείᾳ προποδιζούσης. ὁ δὲ τῆς κινήσεως ὡς κινήσεως ἰδίως ὁρισμός ἐστιν· ἐντελέχεια τοῦ κινητοῦ ᾗ κινητόν. οὐχ ἁπλῶς οὖν πᾶσαν μεταβολὴν κίνησιν ἀξιοῖ καλεῖν ὁ Ἀριστοτέλης, ἀλλὰ τὴν συνήθη τὴν ἐπὶ τῶν σωμάτων· καὶ οὐδὲ ταύτην πᾶσαν· τὴν γὰρ γένεσιν καὶ τὴν φθορὰν διέκρινε τῆς κινήσεως, ὅτι τὸ μήπω ὂν οὐδεὶς ἂν λέγοι κινεῖσθαι κυρίως. ἀλλ' εἶναι μὲν δεῖ τι κατ' ἐνέργειαν τὸ κινούμενον, ἔχειν δέ τι δυνάμει, καθ' ὃ ἐνεργοῦν λέγεται κινεῖσθαι.

p. 258b10 Ἐπεὶ δὲ δεῖ κίνησιν εἶναι ἀεὶ καὶ μὴ διαλείπειν ἕως τοῦ δῆλον ὧδε σκοποῦσιν.

Δείξας, ὅτι τὸ πρώτως κινοῦν καθ' ἑκάστην κίνησιν ἀκίνητόν ἐστι, νῦν δείκνυσιν, ὅτι τὸ πρώτως κινοῦν καὶ ἀίδιον εἶναι χρή, ὥστε καὶ τῆς τοιαύτης μεταβολῆς τῆς ὡς γενέσεως καὶ φθορᾶς ἀνεπίδεκτον εἶναι. καὶ τὸ μὲν πρῶτον ἐπιχείρημα κοινόν τε ἐπὶ κινήσεως ἁπλῶς καὶ σύντομον καὶ σαφές ἐστιν· ἐπειδὴ γὰρ δεῖ κίνησιν ἀίδιον εἶναι, ὡς ἐν ἀρχῇ τοῦδε τοῦ

3 εὕ////ρεσις A 10 τὸ (post τοῦτο) om. A 23. 24 μεταβολῆς ἐστὶ a 25 ὁρισμός] cf. Γ 2. 202a7 27 καλεῖν] λέγειν a 32 εἶναι ἀεὶ (ut Arist. codd. E²HK) AFM: ἀεὶ εἶναι ut Arist. vulg. a

βιβλίου δέδεικται, ἡ δὲ κίνησις ἐν τῷ κινουμένῳ, ὡς ἐν τῷ τρίτῳ μεμα- 291r θήκαμεν. τὸ δὲ κινούμενον πᾶν ὑπό τινος κινεῖται, ὡς ἀπέδειξε καὶ ἐν τῷ πρὸ τούτου βιβλίῳ καὶ ἐν τούτῳ, ἀνάγκη εἶναί τι, ὃ πρώτως κινοῦν ἀίδιόν ἐστι. προσέθηκε δὲ καὶ ἀκίνητον, οὐ παλιλλογῶν, ἀλλ' ἀντὶ τοῦ καὶ τελέως ἀκίνητον, ὥστε μήτε τῆς κατὰ γένεσιν καὶ φθορὰν μεταβολῆς μετέχειν μήτε τῆς κατὰ συμβεβηκὸς κινήσεως. ἐπειδὴ δὲ πολλά ἐστι τὰ ἀκίνητα μὲν ὄντα αὐτά, κινοῦντα δὲ ἕτερα (τοιαῦται γὰρ πᾶσαι τῶν ζῴων αἱ ψυχαί· διὸ τὸ ζῷον αὐτοκίνητον ἐκ κινουμένου μὲν τοῦ σώματος, τῆς δὲ ψυχῆς ἀκινήτου μὲν οὔσης, κινούσης δέ, συγκινούμενον), τὸ μὲν ἕκαστον τῶν ἀκινήτων μὲν κινούντων δὲ αἴδιον φησὶν εἶναι οὐδὲν πρὸς τὸν παρόντα λόγον. οὐ γὰρ τοῦτο ζητεῖται νῦν, εἰ αἱ ψυχαὶ πᾶσαι ἀθάνατοί εἰσιν (αὗται γάρ εἰσιν αἱ ἐν τοῖς αὐτοκινήτοις ἀκίνητοι μέν, κινοῦσαι δέ· ἄλλης γὰρ πραγματείας ἡ περὶ τῆς ψυχῆς σκέψις), ἀλλ' οὐδὲ ἁπλῶς οὕτως, εἰ πάντα τὰ ἀκίνητα μὲν κινοῦντα δέ, ἀίδιά ἐστι, πρόκειται νῦν ζητεῖν, ἀλλὰ πρόκειται δεῖξαι νῦν, ὅτι ἀναγκαῖον εἶναί τι ἢ ἓν ἢ πλείω. οὔπω γὰρ τοῦτο διώρισται τὸ μὴ πρὸς καιρὸν τοιοῦτον, ἀλλὰ ἀεὶ ἀκίνητον μὲν αὐτὸ καὶ πάσης ἐκτὸς μεταβολῆς καὶ καθ' αὑτὸ καὶ κατὰ συμβεβηκός, κινητικὸν δὲ ἑτέρου. πάσης δὲ ἐκτὸς μεταβολῆς εἶπεν νῦν καὶ οὐ 'πάσης κινήσεως', ἵνα καὶ τὴν γένεσιν καὶ τὴν φθορὰν περιλάβῃ. καὶ κατὰ συμβεβηκὸς δὲ τὸ πρώτως κινοῦν ἀκίνητόν φησι· καὶ ταύτῃ γὰρ διαφέρει τῶν ἐν τοῖς αὐτοκινήτοις ἀκινήτων μὲν κινούντων δέ, ὅτι ἐκεῖνα καθ' αὑτὰ μὲν ἀκίνητα, κατὰ συμβεβηκὸς δὲ κινούμενα, τῷ τὰ σώματα ἐν οἷς ἐστι κινεῖσθαι· τὸ δὲ πρώτως κινοῦν ἅτε πάντῃ χωριστὸν σωμάτων ὑπάρχον, οὐ μόνον τῆς καθ' αὑτὸ μεταβολῆς ὑπερανέχει, ἀλλὰ καὶ τῆς κατὰ συμβεβηκός.

p. 258b16 Ἔστω δέ, εἴ τις βούλοιτο ἐπί τινων ἐνδεχόμενον ἕως τοῦ | εἰ δὲ πλείω, τὰ ἀίδια πλείω. 291v

Ὅτι ἔστι τι, ὃ πρώτως κινοῦν οὐ μόνον ἀκίνητον, ἀλλὰ καὶ ἀίδιόν ἐστι, δείκνυσι πάλιν ὑποθέμενος, ὅτι ἔστιν ἐν τοῖς οὖσιν ἀίδιος κίνησις καὶ μεταβολή, καὶ ὅτι δεῖ τῶν ἀεὶ μεταβαλλομένων προϋπάρχειν τὸ ἀμετάβλητον τῆς μεταβολῆς αἴτιον. ἐνστάσεως δὲ οὔσης τῆς λεγούσης, ὅτι αἱ ἐν τοῖς αὐτοκινήτοις ἀρχαὶ τῆς κινήσεως, τουτέστιν αἱ ἐν τοῖς ζῴοις ψυχαί, κἂν μὴ ἀίδιοι ὦσιν, ἀρκοῦσιν εἰς ἀρχῆς κινήσεως λόγον ἀκίνητοι οὖσαι (οὐ γὰρ διὰ γενέσεως ἢ φθορᾶς ἢ ὅλως μεταβολῆς ποτὲ μὲν εἰσὶ ποτὲ δὲ οὐκ εἰσίν· εἰ μὲν γὰρ διὰ μεταβολῆς ἢ κινήσεως αὐταῖς συνέβαινε τοῦτο, ἀναγ-

1 τρίτῳ] cf. Γ 3. 202a13 sqq. 3 βιβλίῳ] Η 1. 241b24 sqq. τούτῳ] Θ 5. 256a14 sqq. 5 φθορὰν aFM: φθορᾶς ~~ (~~ in rasura) A 9—11 ἕκαστον μὲν οὖν ἀίδιον εἶναι τῶν ἀκινήτων μὲν κινούντων δὲ οὐδὲν πρὸς τὸν νῦν λόγον Aristoteles 18 πάσης ἐκτὸς (ut Arist. codd. EK) Simplicius: πάσης τῆς ἐκτὸς Arist. vulg. 20 ταύτην a 22 post ἐκεῖνα ~~ in ras. A 26 βούλεται a Aristoteles 27 πλείω τὰ ἀίδια a ex Arist. vulg. (mutata praebet codex K)

καῖον ἦν προϋπάρχειν αὐτῶν τὸ κινοῦν, ἐπειδὴ δὲ οὐ διὰ κινήσεως ἢ ὅλως 291v μεταβολῆς διὰ τὸ ἀμερεῖς εἶναι, αὐτάρκεις ἂν εἶεν εἰς ἀρχῆς λόγον, καὶ οὐ χρεία τῆς ἀιδίου ἀρχῆς)· ταύτην οὖν τὴν ἔνστασιν εὐθὺς ἐν ἀρχῇ λύει, συγχωρήσας μὲν ἐνδέχεσθαί τι εἶναί ποτε καὶ μὴ εἶναι ἄνευ γενέσεως καὶ φθορᾶς, τάχα δὲ οὐκ ἐνδέχεσθαι, ἀλλὰ καὶ ἀναγκαῖον εἶναι, εἴ τι ἀμερὲς ὁτὲ μὲν ἔστιν ὁτὲ δὲ μὴ ἔστιν ἄνευ τοῦ μεταβάλλειν ὁτὲ μὲν εἶναι ὁτὲ δὲ μὴ εἶναι. ἐνδεχέσθω οὖν, φησί, καὶ τῶν ἀρχῶν τοῦ κινεῖσθαί τινας ἄνευ κινήσεως καὶ μεταβολῆς ὁτὲ μὲν εἶναι ὁτὲ δὲ μὴ εἶναι, οὐ μέντοι πάσας δυνατὸν τὰς ἀρχὰς ὁτὲ μὲν εἶναι ὁτὲ δὲ μὴ εἶναι· δεῖ γὰρ εἶναί τι ἀεὶ τὸ τοῦ ποτὲ εἶναι ταῖς τοιαύταις ἀρχαῖς αἴτιον, ἐπειδὴ τὸ ποτὲ εἶναι ἀεί ἐστιν ἐν ἄλλοις καὶ ἄλλοις. αὐτὸς δὲ καὶ ἔτι ἐναργέστερον δείκνυσιν, ὅτι καὶ τοῖς ἑαυτὰ κινοῦσιν, εἰ ὑποτίθοιτο καὶ τὸ κινοῦν ἐν αὐτοῖς ποτὲ μὲν εἶναι ποτὲ δὲ μή, ἔστι τι αἴτιον ἀίδιον τοῦ ποτὲ μὲν εἶναι, ποτὲ δὲ μή. κἂν γὰρ τὰ κινοῦντα ἐν τοῖς αὐτοκινήτοις ἀσώματα ὄντα καὶ ἀμερῆ ἄνευ γενέσεως καὶ φθορᾶς ποτὲ μὲν ᾖ, ποτὲ δὲ οὐκ ᾖ, ἀλλ' εἴπερ ὅλως κινεῖται, τὸ αὐτοκίνητον ἀνάγκη μέγεθος ἔχειν, διότι οὐδὲν ἀμερὲς κινεῖται, ὡς δέδεικται. τὸ δὲ κινοῦν οὔπω δῆλον, εἰ ἀμερὲς ἀνάγκη εἶναι. εἰ οὖν ἔστιν ἐν τοῖς αὐτοκινήτοις τὰ ποτὲ μὲν ὄντα ποτὲ δὲ μὴ ὄντα σώματα, ταῦτα ἀνάγκη διὰ γενέσεως καὶ φθορᾶς ποτὲ μὲν εἶναι, ποτὲ δὲ μὴ εἶναι. πάσης δὲ γενέσεως καὶ φθορᾶς ἔστι τι αἴτιον· ὃ δὲ τῆς τούτων γενέσεώς ἐστιν αἴτιον, εἴη ἂν καὶ τῶν ἐν αὐτοῖς κινητικῶν, εἴπερ σὺν ἐκείνοις ὑφίσταται. οὐκ ἄρα ἀρκεῖ τὰ ἐν τοῖς αὐτοκινήτοις ἀκίνητα εἰς ἀρχῆς κινήσεως λόγον. ἔτι δὲ τοῦ τὰ μὲν γίνεσθαι τὰ δὲ φθείρεσθαι συνεχῶς ἄλλων μὲν γινομένων ἄλλων δὲ φθειρομένων τὸ αἴτιον δείκνυσι μήτε ἓν τῶν ἀκινήτων μὲν μὴ ἀεὶ δὲ ὄντων, ὡς ὑπόκειται, ὑπάρχον μήτε οὕτως ὡς τῶν μὲν ταδὶ κινούντων, τῶν δὲ ἕτερα. τοῦ γὰρ ἀεὶ καὶ συνεχῶς οὔτε ἕν ἐστιν αἴτιον, ὅπερ αὐτὸς εἶπεν ἕκαστον. εἰ γὰρ αὐτὸ μὲν οὐκ ἀίδιον, ἡ δὲ μεταβολὴ ἀίδιος, ὅτε τοῦτο μὴ ἔστιν, ἤτοι οὐκ ἔσται οὐδὲ ἡ μεταβολή, καὶ οὐκ ἔσται ἀίδιος οὐδὲ συνεχής, ἢ ἔσται ἄλλο αἴτιον αὐτῆς, εἴ γε καὶ μὴ ὄντος τούτου γίνεται. αὐτὸς δὲ εἰπὼν ὅτι τοῦ ἀεὶ καὶ συνεχῶς οὔτε ἕκαστον αὐτῶν οὔτε πάντα αἴτια τὸ μὲν ἓν τῶν μὴ ἀιδίων αἴτιον εἶναι ἀνεῖλεν συντόμως διὰ τοῦ τὸ μὲν γὰρ οὕτως ἔχον ἀίδιον καὶ ἐξ ἀνάγκης. πῶς δὲ τοῦ ἀναγκαίου καὶ ἀιδίου τὸ μὴ ἀίδιον αἴτιον εἶναι δύναιτο; ὅπερ ὡς προφανὲς ἐπαγαγεῖν παρῆκεν. ὅτι δὲ μηδὲ πάντα τὰ τοιαῦτα οἷόν τε αἴτια εἶναι ἔδειξε διὰ τοῦ τὰ δὲ πάντα ἄπειρα, καὶ οὐχ ἅμα πάντα ὄντα. ἄπειρα γὰρ οὕτως ὡς ἐπ' ἄπειρον γινόμενα καὶ διὰ τοῦτο οὐχ ἅμα πάντα ὄντα. πῶς οὖν οἷόν τε πάντα αἴτια λέγειν τῆς ἀιδίου καὶ συνεχοῦς μεταβολῆς τὰ μήτε ἀεὶ πάντα μήτε ἅμα ὄντα; τὰ γὰρ μήπω ὄντα ἢ μηκέτι ὄντα πῶς ἂν αἴτια τοῦ ὄντος εἴη; ὅτι δὲ οὐδὲ οὕτω πάντα, ὡς πάντα μὲν

---

13 post εἶναι add. μὴ A 27 συνεχοῦς Aristoteles, at cf. v. 31 28 ὅτε] ὁτὲ a
33 ἔχειν Aristoteles et Simplicius p. 1253,5 38 λέγων A

τῆς αὐτῆς καὶ μιᾶς, ἄλλα δὲ ἄλλου μέρους, ὡς τοῦδε μὲν τοῦδε, ἄλλου 291v δὲ ἑτέρου, οἷον τὰ νῦν ὄντα τῶν νῦν ὄντων καὶ τὰ αὖθις τῶν αὖθις, δείξει προελθών. δυνατὸν δὲ οἶμαι καὶ οὕτως ἐκ τῶν εἰρημένων συλλογίσασθαι, ὅτι οὔτε ἓν τῶν μὴ ἀιδίων οὔτε πάντα αἴτια τῆς συνεχοῦς καὶ ἀιδίου κινήσεώς ἐστι. λαβὼν γὰρ ὅτι τὸ οὕτως ἔχειν, τουτέστι τὸ αἴτιον εἶναι συνεχοῦς καὶ ἀιδίου κινήσεως, ἀίδιον ἐξ ἀνάγκης ἐστίν, ἢ ὡς ὁ Ἀλέξανδρος καὶ ὁ Θεμίστιος γράφουσιν, ἀίδιον καὶ ἐξ ἀνάγκης (καὶ γὰρ ἀνάγκη τὸ αἴτιον τοῦ ἀιδίου αἰεὶ εἶναι), ταύτῃ τῇ καταφατικῇ προτάσει προστίθησιν ἀποφατικὴν πρότασιν τὴν λέγουσαν 'τὸ ἓν ἕκαστον γενητὸν καὶ φθαρτὸν καὶ πάντα τὰ τοιαῦτα οὐκ ἔστιν ἀίδιον', ἐξ ὧν συνάγεσθαι, ὅτι τὸ ἓν τὸ γενητὸν καὶ φθαρτὸν καὶ πάντα τὰ τοιαῦτα οὐκ ἔστιν αἴτια τῆς συνεχοῦς καὶ ἀιδίου κινήσεως. ἀλλ' ὅτι μὲν τὸ ἓν ἕκαστον τὸ γενητὸν καὶ φθαρτὸν οὐκ ἔστιν ἀίδιον, καὶ περιττὸν ἦν δεικνύναι. ὅτι δὲ οὐδὲ τὰ πάντα ἀίδιά ἐστιν, δείκνυσι διὰ τοῦ ἄπειρα εἶναι, καὶ οὕτως ἄπειρα ὡς ἐπ' ἄπειρον γινόμενα, καὶ οὐχ ἅμα πάντα ὄντα. ἄλλοτε γὰρ ἄλλα γινόμενα οὐχ ἅμα πάντα ἐστίν, ὥστε οὐδὲ τὰ πάντα ἀίδια· εἰ γὰρ ἦν ἀίδια, ἅμα ἂν ἦν τὰ πάντα. καὶ οὐ νῦν μὲν ἄλλα, αὖθις | δὲ ἕτερα. 292r δῆλον τοίνυν, φησίν, ὅτι κἂν μυριάκις, τουτέστιν ἐπ' ἄπειρον, αἱ τοιαῦται ἀρχαὶ αἱ τῶν ἀκινήτων μὲν κινουσῶν δέ, οἷαί εἰσιν αἱ ἐν τοῖς αὐτοκινήτοις ἀκίνητοι, τουτέστιν αἱ τῶν ζῴων ψυχαί, καὶ πολλὰ δὲ τῶν αὐτοκινήτων (τὰ γὰρ ὑπὸ σελήνην πάντα τὰ μὲν γίνεται τὰ δὲ φθείρεται τοῦ προλαβόντος ἀεὶ τῷ ἐφεξῆς αἰτίου γινομένου τῆς γενέσεως), ἀλλ' ὅμως οὐδὲν ἧττον ἔστιν τι ἀίδιον αἴτιον παρ' ἕκαστον τούτων, ὃ περιέχει καὶ ὁρίζει τὰς τούτων μεταβολὰς τὸ ἀνέκλειπτον αὐταῖς παρεχόμενον, ὅπερ οὔτε ἕκαστον τῶν γινομένων καὶ φθειρομένων οὔτε πάντα ἅμα δύναται παρασχεῖν· τὸ γὰρ ἐφεξῆς οὔτε συνεχὲς οὔτε ἀίδιον. ἀίδιος δὲ καὶ συνεχὴς ἡ κίνησις ἀποδέδεικται. δείξας οὖν, ὅτι οὔτε ἓν ἕκαστον οὔτε πάντα τὰ γενητὰ καὶ φθαρτὰ τῆς κινήσεως αἴτια δύναται τῆς ἀιδίου κινήσεως αἴτια εἶναι, εἰκότως ἐπήγαγε δῆλον εἶναι, ὅτι ἔστι τι ἀίδιον αἴτιον τῆς ἀιδίου μεταβολῆς. εἶτα προστίθησιν, ὅτι τοῦτο μὲν τὸ ἀίδιον αἴτιον τούτοις τοῖς οὐκ ἀιδίοις ὑποκειμένοις κινητικοῖς αἴτιον ⟨τοῦ⟩ εἶναί τε καὶ κινεῖν καὶ τοῖς αὐτοκινήτοις, ἐν οἷς τὰ τοιαῦτα κινητικά, ἐκεῖνο αἴτιον τοῦ εἶναι, ταῦτα δὲ τὰ αὐτοκίνητα τοῖς ἄλλοις αἴτια τῆς κινήσεώς ἐστι τοῖς κινουμένοις μέν, οὐκ ἀεὶ δὲ ἕτερα κινοῦσιν, εἴ γε ἀρχὴ καὶ πρῶτον τῶν κινούντων τε καὶ κινουμένων ἐστὶ τὸ αὐτοκίνητον, ἵνα μὴ ἐπ' ἄπειρον ἴωμεν, πρὸ παντὸς ἑτεροκινήτου ἑτεροκίνητον τιθέντες. δύναται δὲ τοῦτο μὲν τούτοις λέγειν τὸ ἀίδιον κινητικὸν τοῖς ἀεὶ καὶ συνεχῶς κινουμένοις, τουτέστι τοῖς κυκλοφορητικοῖς, ταῦτα δὲ τοῖς γινομένοις καὶ φθειρομένοις αἴτια τῆς τε κινήσεως καὶ τῆς γενέσεως. ἄμεινον δὲ ἴσως τὸ καὶ τοῦτο

6. 7 Ἀλέξανδρος] cf. p. 1252,33   7 Θεμίστιος] p. 430,16 Sp.   8 ἀεὶ a   11 τὸ ἓν om. A, suppl. A[1]   21 πάντα om., sed suppl. A[1]   γίνηται et φθείρηται a   23 ὃ περιέχει scripsi: ὅπερ ἔχει libri   31 τοῦ a: om. AFM

μὲν τούτοις περὶ τῶν ἐν τοῖς αὐτοκινήτοις κινητῶν ἀκούειν, ἐπειδὴ περὶ 292 τούτων προσεχῶς ὁ λόγος ἦν. ὡς συμπέρασμα δὲ τοῖς εἰρημένοις πᾶσιν ἐπάγει σύντομόν τι καὶ ὑγιὲς συνημμένον. εἴπερ γὰρ ἀΐδιος, φησίν, ἡ κίνησις, ἀΐδιον καὶ τὸ κινοῦν αἴτιον ἔσται, τὸ πρώτως δηλονότι κινοῦν. ἔχων οὖν τὸ ἡγούμενον κατεσκευασμένον τὸ ἀΐδιον εἶναι τὴν κίνησιν θαρρούντως ἐπάγει τὸ ἐπαγόμενον τὸ ἀΐδιον εἶναι τὸ πρώτως κινοῦν. καὶ εἰ μὲν ἓν εἴη τὸ ἀιδίως κινούμενον, ἓν ἔσται τὸ κινοῦν ἀΐδιον, εἰ δὲ πλείω τὰ τὴν ἀΐδιον κίνησιν κινούμενα, πλείω καὶ τὰ κινοῦντα ἀΐδια· ἓν γὰρ καθ' ἑκάστην κίνησιν.

p. 259a8 Ἓν δὲ μᾶλλον ἢ πολλὰ ἕως τοῦ ἔσται ἀρχὴ τοῖς ἄλλοις κινήσεως.

Εὐλογώτερόν φησιν ἓν μᾶλλον εἶναι τὸ πρώτως κινοῦν αἴτιον ἢ πολλά· οὐ γὰρ ἀγαθὸν πολυκοιρανίη, ὅπερ αὐτὸς ἐν τῇ Μετὰ τὰ φυσικὰ περὶ τούτου λέγων Ὁμηρικῶς ἀνεφθέγξατο. εἰ δὲ πολλά, εὐλογώτερον πεπερασμένα μᾶλλον νομίζειν ἢ ἄπειρα. καὶ τὴν αἰτίαν προστίθησι· διότι τῶν αὐτῶν συμβαινόντων τὰ πεπερασμένα μᾶλλον ληπτέον. τούτου δὲ πάλιν αἴτιον τὸ δεῖν ἐν τοῖς φυσικοῖς, ἂν ἐνδέχηται, τὸ πεπερασμένον μᾶλλον ὑπάρχειν, διότι βέλτιον τοῦτο τοῦ ἀπείρου καὶ τὸ ἓν τῶν πολλῶν. κεῖται γάρ, ὅτι ἡ φύσις ἀεὶ τῶν ἐνδεχομένων τὸ ἄριστον ποιεῖ προηγουμένως. καὶ κατὰ τοῦτον τὸν λόγον ἐν τῷ πρώτῳ τῆσδε τῆς πραγματείας τῶν ἄπειρα τὰ στοιχεῖα ὑποθεμένων Δημοκρίτου τε καὶ Ἀναξαγόρου προέκρινεν Ἐμπεδοκλέα πεπερασμένα εἰπόντα καὶ πάντα ἀποδιδόντα, ὅσα ἐκεῖνοι διὰ τῶν ἀπείρων ἀποδεδώκασι. ταῦτα δὲ λέγει δεικνύναι μέλλων, ὅτι καὶ τῶν πολλῶν συνεχῶν κινήσεων πεπερασμένων οὐσῶν καὶ οὐκ ἀπείρων ἐστὶ μία προϋπάρχουσα ἡ περιέχουσα τὰς ἄλλας ἡ τῆς ἀπλανοῦς καὶ τῶν κινητικῶν αἰτίων ἐστὶν ἓν τὸ ὑπερανέχον, εἰς ἃ καὶ νῦν ἀποβλέπων ἐπήγαγεν, ὅτι ἱκανὸν καὶ ἕν, ὃ πρῶτον τῶν ἀκινήτων ἀΐδιον ὄν, ἔσται ἀρχὴ τοῖς ἄλλοις κινήσεως.

p. 259a13 Φανερὸν δὲ καὶ ἐκ τοῦδε, ὅτι ἀνάγκη εἶναί τι ἓν ἕως τοῦ οὐ συνεχὴς ἡ ὅλη κίνησις, ἀλλ' ἐφεξῆς.

Δείξας, ὅτι ἔστι τι τὸ πρώτως κινοῦν ἀΐδιον καθ' ἕκαστον τῶν συνεχῶς καὶ ἀιδίως κινουμένων καὶ ὅτι εὔλογον ἓν τοῦτο νομίζειν, τὸ αὐτὸ καὶ δι' ἑτέρας ἐπιχειρήσεως τῆς διὰ τριῶν ἢ διὰ πλειόνων κατὰ τὸν ὑποθετικὸν τρόπον συναγομένης δείκνυσιν οὕτως· εἰ ἀνάγκη ἀεὶ εἶναι κίνησιν,

---

7 ἓν prius om. sed suppl. A[1] 10 ἀρχὴ post ἄλλοις a; sed cf. v. 28 13 Μετὰ τὰ φυσικὰ] Λ 10. 1076a4 14 Ὁμηρικῶς] B 204 20 πρώτῳ] c. 6. 189a15
21 ὑποθεμένων aF: ὑποτιθεμένων M: ὑπο////θεμένων A 27 ἱκανὸν δὲ καὶ Aristoteles
28 post κινήσεως deficit F, qui continuat Philoponea edita in Vitellii editione p. 888 sqq. cf. editoris praef. p. XIII 32 νομίζει aM

ἀνάγκη συνεχῆ εἶναι· εἰ ἀνάγκη ἀεὶ καὶ συνεχῆ εἶναι, ἀνάγκη μίαν 292r εἶναι· εἰ ἀνάγκη ἀεὶ καὶ συνεχῆ καὶ μίαν εἶναι κίνησιν, ἀνάγκη ὑφ' ἑνὸς ἀιδίου κινουμένου καὶ ἑνὸς ἀιδίου κινοῦντος γίνεσθαι. εἰ ἄρα ἀνάγκη ἀεὶ εἶναι κίνησιν, ἀνάγκη ἓν καὶ ἀίδιον εἶναι τὸ πρώτως κινοῦν· ἀλλὰ μὴν δέδεικται τὸ ἡγούμενον· ἀληθὲς ἄρα καὶ τὸ ἑπόμενον. καὶ ὅτι μὲν εἰ ἀεί ἐστι, καὶ συνεχής ἐστιν, ἔδειξε διὰ τοῦ τὸ ἀεὶ καὶ συνεχὲς εἶναι· εἰ γὰρ διαλείποι, οὐκ ἀεὶ ἔσται, εἰ δὲ συνεχής, μία· εἰ γὰρ πλείους, οὐ συνεχής, ἀλλ' ἐφεξῆς. εἰ ἄρα συνεχής, οὐ πλείους, ἀλλὰ μία. ὅτι δὲ οὐχ οὕτως μία, ὡς ἐκ τῶν ἐφεξῆς γινομένων συγκεῖσθαι τὴν ἀίδιον, δῆλον, εἴπερ τὴν ἐφεξῆς | κίνησιν ἐνδέχεται καὶ διαλείπειν· οὐ γὰρ ἀνάγκη μετὰ τὸ πρῶ- 292v τον κίνησιν εὐθὺς εἶναι καὶ γίνεσθαι τὸ μετ' αὐτὸ κινοῦν, εἰ μή τι εἴη ἀίδιόν τε καὶ ἓν τῆς ἀναγκαίας διαδοχῆς τοῖς κινοῦσιν αἴτιον, ὅπερ νῦν ὁ λόγος εἰσάγει. μὴ ὄντος δὲ τοιούτου, ἐνδέχεται καὶ διαλείπειν καὶ μὴ εὐθὺς τῷ φθείρεσθαι τὸ πρῶτον κινῆσαν τὸ μετ' αὐτὸ εἶναι. διαλείποντος δὲ ἐκείνου, διαλείποι ἂν καὶ ἡ κίνησις· τοῦτο δὲ ἀδύνατον. εἰ δὲ εἴη συνεχὴς καὶ μία, τῷ ἀριθμῷ μία ἔσται· μία δέ ἐστι τῷ ἀριθμῷ, ὡς ἔμπροσθεν ἐδείχθη ἡ ἑνός τε τῷ ἀριθμῷ κινοῦντος καὶ ἑνὸς τῷ ἀριθμῷ κινουμένου· οὔτε γὰρ πολλῶν ὄντων τῶν κινουμένων μία κίνησις, ἀλλ' ἐφεξῆς, εἰ ἄρα, οὔτε πολλῶν ὄντων τῶν κινούντων. ἐν γὰρ τῇ τῶν κινούντων διαδοχῇ γίνεταί τις στάσις· δεῖ γὰρ τὸ μὲν παύσασθαι τὸ δὲ ἄρξασθαι· οὕτω δὲ ἡ συνέχεια διασπᾶται. ἔτι δὲ ἐρρήθη, ὅτι οὐδὲ ἀνάγκην τινὰ ἕξει τοῦ εὐθὺς μετὰ τὸ πρῶτον κινῆσαν εἶναι τὸ δεύτερον κινοῦν. οὐ γὰρ δὴ πλείω ὄντα ἀίδια ἐκ διαδοχῆς κινήσει. ταῦτα γὰρ ἀναπαύσεως δεῖται κατὰ τὴν συνέχειαν τῆς ἐνεργείας, ἃ ἐν τῷ ἐνεργεῖν κάμνει· κάμνει δὲ τὰ θνητά, τὸ δὲ ἀίδιον οὐ κάμνει. ἔτι ἵνα ἐκ τοῦ μὴ κινεῖν εἰς τὸ κινεῖν μεταβάλλῃ, δεήσει αὐτὰ κινεῖσθαι· ἀλλ' ἦν ἀκίνητα· πρῶτα γάρ. ἔδειξε δὲ διὰ τούτων, ὅτι μηδὲ πάντα τὰ κινητικὰ μέν, μὴ αἴδια δὲ αὐτά τε αἴτια εἶναι τῆς αἰδίου κινήσεως ἐκ διαδοχῆς κινοῦντα. ἔδειξε δὲ πρότερον ὅτι οὐδὲ πάντα ἅμα. δῆλον οὖν καὶ ἐκ τῶν νῦν εἰρημένων, ὅτι τὸ ἑκάστης συνεχοῦς κινήσεως ἀίδιον κινητικὸν αἴτιον ἓν εἶναι βούλεται. οὕτω δὲ καὶ ἐν τῇ Μετὰ τὰ φυσικὰ ἐκ τῶν συνεχῶς κινουμένων κυκλοφορητικῶν σωμάτων τὸν ἀριθμὸν τῶν ἀκινήτων μὲν πρώτως δὲ κινούντων αἰτίων ἐπεχείρησεν εὑρεῖν.

Ἀπορήσοι δὲ ἄν τις εἰκότως, ὡς οἶμαι, πῶς τῷ ἐν ἀρχῇ δειχθέντι, ὅτι ἀνάγκη ἀεὶ κίνησιν εἶναι ἕπεται τὸ συνεχῆ εἶναι· τὸ γὰρ ἀεί φησι συνεχές, τὸ δὲ ἐφεξῆς οὐ συνεχές. καίτοι οὐχ ὡς συνεχής, ἀλλ' ὡς ἐφεξῆς ἀεὶ οὖσα κίνησις ἐν τοῖς φθάσασι λόγοις ἐδείχθη, εἴπερ ἀεὶ πρὸ τῆς πρώτης ὑποτιθεμένης μεταβολῆς ἄλλην ἔδειξε προτέραν καὶ μετὰ τὴν τελευταίαν ἄλλην ὑστέραν. αἱ δὲ τοιαῦται κινήσεις ἐφεξῆς εἰσιν, ἀλλ' οὐ

8 εἰ aM: ἡ A 17 fortasse ἡ ⟨ὑφ'⟩ ut p. 1256,30 καὶ κινοῦντος a 19 κινούντων aM: κινουμένων A 21 ἀνάγκη a 26 μεταβάλλοι A 31 ἐν τῇ Μετὰ τὰ φυσικά] Λ 8 31. 32 κυκλοφορητικῶν, ω in ras. A

συνεχεῖς. εἰ οὖν τὸ μὲν ἀεὶ συνεχές, ὥς φησι, τὸ δὲ ἐφεξῆς οὐ 292v συνεχές, συνάγεται ἐν δευτέρῳ σχήματι κατηγορικῶς, ὅτι τὸ ἐφεξῆς οὐκ ἀεί. εἰ οὖν ἡ δειχθεῖσα κίνησις ἐφεξῆς ἦν, οὐ δέδεικται δι' ἐκείνης τῆς δείξεως, ὅτι ἀεὶ κίνησίς ἐστιν, οὐδὲ ὅτι μία· ὥστε οὐδὲ ὅτι ἓν τὸ κινοῦν δειχθήσεται, ὡς νῦν εἶπεν, ἐκ τοῦ δεδεῖχθαι, ὅτι ἀνάγκη ἀεὶ κίνησιν εἶναι. οὕτω γὰρ ἐδείχθη ἀεὶ ὡς ἐφεξῆς, ἀλλ' οὐχ ὡς συνεχής. ἡ μὲν οὖν ἀπορία τοιαύτη ἂν εἴη· ῥητέον δὲ ἴσως, ὅτι ἐν ἀρχῇ μὲν ἐδείχθη, ὅτι ἀεί ἐστι κίνησις κινήσεως ἐφεξῆς· τοῦτο γὰρ ἐναργὲς ἦν ἐν τοῖς προσεχέσιν ἡμῖν τοῖς ὑπὸ σελήνην ὑπάρχον, ἐν οἷς πρὸ πάσης κινήσεως ἄλλην ἀνάγκη προϋπάρχειν καὶ μετὰ πᾶσαν ἄλλην μεθυπάρχειν. ἐλήφθη δὲ λοιπὸν ἐξ ὑποθέσεως, ὅτι πρὸ τῆς ἐφεξῆς ἀεὶ ἔστιν ἡ συνεχὴς ἀεὶ ἡ τοῦ ἀνεκλείπτου τῆς ἐφεξῆς αἰτία. τὸ οὖν εἰρημένον ἐνταῦθα εἰ δὲ ἀεί, ἀνάγκη συνεχῆ εἶναι· τὸ γὰρ ἀεὶ συνεχές, τὸ δὲ ἐφεξῆς οὐ συνεχές δηλοῖ, ὅτι τὸ ἐφεξῆς, καθ' ὃ ἐφεξῆς, οὐκ ἔστι συνεχὲς οὐδὲ τὸ ἀεὶ ἐξ ἀνάγκης ἔχει. ἐπεὶ οὖν δέδεικται ἀνέκλειπτον τὸ ἐφεξῆς τῆς κινήσεως ἐν τοῖς ὑπὸ σελήνην, ἀπὸ συνεχοῦς τινος ἀνάγκη τὸ ἀνέκλειπτον καὶ ἀεὶ τῷ ἐφεξῆς ὑπάρχειν· μὴ γὰρ οὔσης συνεχοῦς καὶ αἰδίου τῆς οὐρανίας κινήσεως, οὐκ ἂν ἡ τῶν ὑπὸ σελήνην κίνησις ἐφεξῆς οὖσα ἀνέκλειπτος καὶ αἴδιος ἦν. ὅτι δὲ ἐξ ὑποθέσεως ἐλήφθη, τὸ ἀνεκλείπτου δειχθείσης τῆς ἐφεξῆς κινήσεως εἶναι συνεχῆ κίνησιν, δηλοῖ προελθὼν αὐτός, ἐν οἷς φησιν "ἅμα δὲ καὶ τὸ νῦν καὶ πρότερον ὑποτεθέν, ὅτι ἐνδέχεταί τινα κίνησιν εἶναι συνεχῆ καὶ αἴδιον, φανερὸν ἔσται τῇ αὐτῇ μεθόδῳ", καὶ δείκνυσιν, ὅτι μόνη τῶν ἄλλων κινήσεων ἡ κυκλοφορία τοιαύτη ἐστίν. εἰ οὖν οὔσης ἐν τοῖς ὑπὸ σελήνην τῆς ἐφεξῆς ἀνεκλείπτου κινήσεως, ἀνάγκη τὴν φύσει προτέραν προϋπάρχειν τὴν συνεχῆ καὶ μίαν καὶ αἴδιον καὶ τοῦ ἀεὶ τῷ ἐφεξῆς αἰτίαν, οὔσης δὲ μιᾶς καὶ συνεχοῦς καὶ αἰδίου κινήσεως ἀνάγκη καὶ τὸ κινοῦν αὐτὴν ἓν εἶναι καὶ αἴδιον, εἰκότως ἐκ τοῦ ἐν ἀρχῇ δεδειγμένου περὶ τοῦ ἀεὶ κίνησιν ἐφεξῆς εἶναι δείκνυσθαί φησιν, ὅτι καὶ συνεχῆ καὶ μίαν κίνησιν ἀνάγκη εἶναι ἀεί, καὶ τὸ κινοῦν αὐτὴν ἓν καὶ αἴδιον, εἴπερ μία κίνησις ἡ ὑφ' ἑνὸς τοῦ κινοῦντος καὶ ἑνὸς τοῦ κινουμένου.

p. 259a20 Ἔκ τε δὴ τούτων πιστεύσειεν ἄν τις ἕως τοῦ | ὥστε 293r καὶ τὸ ἐν τῷ σώματι ὂν καὶ τῇ μοχλείᾳ κινοῦν ἑαυτό.

Πολλαχῶς δείξας, ὅτι ἔστι τι πρώτως κινοῦν ἀκίνητον, πιστεύσειεν ἄν τις, φησί, τοῦτο καὶ ἐπὶ τὰς ἀρχὰς τῶν κινούντων ἐπιβλέψας, τουτέστι τὰς ἐν τοῖς ζῴοις ψυχὰς καὶ αὐτὰς ἀρχὰς καὶ ἀκινήτους ἀρχὰς δοκούσας τῶν κινήσεων. εἰ γὰρ αὗται μήτε πάσης τοῦ ζῴου κινήσεως ἀρχαὶ οὖσαι φαίνονται (οὔτε γὰρ αὐξήσεως οὔτε φθίσεως οὔτε ἀναπνοῆς,

4 τὸ ex τῶ corr. A¹ 6 ἐφῆς A, corr. A¹ 8 κίνησις a: ἡ κίνησις M: om. A 13 τὸ γὰρ] καὶ γὰρ τὸ Aristoteles 20 φησιν] Θ 7. 261a28 30 fortasse ὑφ' ἑνός ⟨τε⟩ cf. p. 1255,17 et Arist. 32 καὶ τῆι A: καὶ τὸ M: καὶ τὸ ἐν τῇ (ut Arist. praeter HIK vulg.) a

ἀλλ', εἴπερ ἄρα, τῆς κατὰ τόπον μόνης κινήσεως τῆς καθ' ὁρμὴν αἴτιαί 293r εἰσιν αἱ τῶν ζῴων ψυχαί, καὶ οὐδὲ ταύτης κυρίως ἀρχαί· ἔξωθεν γὰρ καὶ ταύτης αἱ ἀρχαὶ δειχθήσονται), εἰ δὲ μηδὲ ἀκίνητοι κατὰ πάντα τρόπον εἰσίν, ἀλλὰ κατὰ συμβεβηκὸς κινοῦνται τοῖς ὑφ' ἑαυτῶν κινουμένοις σώμασι συγκινούμεναι, δῆλον ὅτι οὐκ εἰσὶν αὗται κυρίως ἀρχαὶ τῆς κινήσεως, ἀλλ' ἔστιν ἄλλη τις πρὸ τούτων. ὁ μὲν οὖν εἱρμὸς τῆς προκειμένης ἐπιχειρήσεως τοιοῦτός ἐστιν· εἰπὼν δέ, ὅτι καὶ ἐκ τῶν προειρημένων πιστεύσειεν ἄν τις εἶναί τι πρῶτον ἀκίνητον καὶ πάλιν ἐπιβλέψας ἐπὶ τὰς ἀρχὰς τῶν κινούντων, ἐξέτρεψε τὸν λόγον ἐπὶ τὴν ἔφοδον, καθ' ἣν ηὑρέθησαν τὰ τῶν κινήσεων αἴτια. ἀρχὴ δὲ πανταχοῦ τὸ φανερὸν τοῦ ἀφανοῦς γίνεται. ἐπειδὴ οὖν προφανές ἐστιν, ὅτι τινὰ τῶν ὄντων ὁτὲ μὲν κινεῖται ὁτὲ δὲ ἠρεμεῖ, ὥσπερ τὰ ζῷα φαίνεται καὶ τὰ φυσικὰ σώματα κινούμενα μὲν φυσικῶς ἐπὶ τοὺς οἰκείους τόπους, ἐν τούτοις δὲ κατὰ φύσιν ἠρεμοῦντα, τὸ δὲ αὐτὸ καὶ ἐκ τῶν παρὰ φύσιν κινουμένων δείκνυται (ἡ γὰρ παρὰ φύσιν κίνησις ἔκστασίς ἐστιν ἀπὸ τῆς κατὰ φύσιν ἠρεμίας βιαίως γινομένη). καὶ διὰ τούτου φησὶ γέγονε δῆλον, ὅτι οὔτε πάντα τὰ ὄντα ἀεὶ κινεῖται, ὡς Ἡράκλειτος ἐδόκει λέγειν, οὔτε πάντα ἀεὶ ἠρεμεῖ οὔτε τὰ μὲν ἀεὶ ἠρεμεῖ, τὰ δὲ ἀεὶ κινεῖται. τὰ γὰρ ποτὲ μὲν κινούμενα ποτὲ δὲ ἠρεμοῦντα ἐλέγχει ταῦτα τὰ τῆς διαιρέσεως τμήματα. ὄντων δὲ τούτων τῶν ποτὲ μὲν κινουμένων ποτὲ δὲ ἠρεμούντων, καὶ προφανῶν ὄντων, ζητεῖ πάντως ὁ λόγος, εἰ τῶν μέσων τούτων καὶ ἐπαμφοτεριζόντων ἐν τοῖς οὖσιν ὄντων ἐστὶ καὶ τὰ ἄκρα τὰ μὲν ἀεὶ ἀκίνητα, τὰ δὲ ἀεὶ κινούμενα. καὶ προϊόντες ἐπὶ τὴν τούτου δεῖξιν ἔθεμεν ἅπαν τὸ κινούμενον ὑπό τινος κινεῖσθαι, ὅπερ καὶ ἐν τῷ πρὸ τούτου δέδεικται βιβλίῳ, τὸ δὲ κινοῦν ἢ ἀκίνητον ἀνάγκη εἶναι ἢ κινούμενον, καὶ εἰ κινούμενον, ἢ ὑφ' ἑαυτοῦ ἢ ἀεὶ ὑπ' ἄλλου, ὥστε ἀεὶ τὸ κινοῦν ὑπό τινος ἔξωθεν κινεῖσθαι. τούτου οὖν ὄντος ἀτόπου, ἵνα μὴ ἐπ' ἄπειρον ἴωμεν, ἀρχαὶ τῶν κινουμένων ἐφάνησαν δύο, προσεχὴς μὲν τὸ ἑαυτὸ κινοῦν, πάντων δὲ τὸ ἀκίνητον. καὶ πᾶν τὸ αὐτοκίνητον τὸ κινοῦν ἀκίνητον ἔχον ἐφάνη. οὐ μόνον δὲ κατὰ τὸν λόγον ηὑρέθη τὸ αὐτοκίνητον ὡς ἐξ ἀνάγκης προϋπάρχον τῶν κινούντων καὶ κινουμένων, ἵνα μὴ ἐπ' ἄπειρον ἴωμεν, ἀλλὰ καὶ ἐκ τῆς αἰσθήσεως δῆλον, ὅτι ἔστι τινὰ τῶν ὄντων κινούμενα καὶ ἱστάμενα, ἃ οὐκ ἔξωθεν τὸ κινοῦν καὶ ἱστάνον ἔχει, ἀλλ' ἐν αὑτοῖς, ὥσπερ τὰ ζῷα καὶ ὅλως ὅσα ψυχὴν ἔχει. καὶ γὰρ καὶ τὰ φυτὰ ἔνδοθεν τρέφεταί τε καὶ αὔξεται καὶ φθίνει· τὰ γὰρ φυσικά, κἂν ἔχῃ ἐν ἑαυτοῖς ἀρχὴν κινήσεως, οὐχ ὡς πρὸς τὸ κινεῖν ἔχει τὴν ἀρχήν, ὡς εἴρηται πρότερον, ἀλλὰ πρὸς τὸ πεφυκέναι κινεῖσθαι. εἴρηται γάρ, ὅτι τὰ φυσικὰ "κινήσεως ἀρχὴν ἔχει, οὐ τοῦ κινεῖν οὐδὲ τοῦ ποιεῖν, ἀλλὰ τοῦ πάσχειν". τοῦ δὲ τὰ ζῷα καὶ ὅλως τὰ ἔμψυχα αὐτοκίνητα

---

3 εἰ δὲ μὴ δὲ AM: anacoluthon emendat scribendo μήτε a   5 συγκινούμεναι] αι ex οι A[1]   18 ἠρεμεῖν. οὔτε a   20 δὲ prius om. A, sed suppl. A[1]   25 βιβλίῳ] H 1. 241b24 sqq.   26 εἰ om. Aristoteles   ὑπ' ἄλλου ἀεί Aristoteles   34 ἱστάνον A: ἱστὰν a: ἱστῶν M   37 εἴρηται] Θ 4. 255b30

νομίζεσθαι τεκμήριον παράγει τὸ ἐκ τούτων ἀπορεῖν, μήποτε γενητή 293r ἐστιν ἡ κίνησις, ὡς φανερῶς ἐν τούτοις γινομένης κινήσεως τῆς μὴ πρότερον οὔσης. ἐδόκει γὰρ ἀκίνητά ποτε ὄντα μεταβάλλειν ἐξ ἑαυτῶν εἰς τὸ κινεῖσθαι. πρὸς ἣν ἀπορίαν ἐνισταμένην τῷ ἀγένητον εἶναι τὴν κίνησιν ὑπήντησεν κατ' ἀρχὰς τοῦ βιβλίου δεικνύς, ὅτι μὴ ἔστιν ἀκίνητα τὰ ζῷα, ἐπειδὰν μὴ κινῆται τὴν ἐξ ἑαυτῶν κίνησιν· αὕτη δέ ἐστιν ἡ καθ' ὁρμὴν γινομένη μεταβατικῶς. ὑπερθέμενος δὲ τότε τὸν περὶ τούτου λόγον, ὡς ὕστερον περὶ αὐτοῦ σαφέστερον ἐρῶν, νῦν λέγει κατ' ἄλλην ἐπιβολὴν δεικνύς, ὅτι ἣν κινεῖ κίνησιν ἑαυτὰ τὰ ζῷα, οὐχὶ πρότερον ἠρεμοῦντα τέλεον ἄρχεται ἑαυτὰ κινεῖν, ἀλλ' ἐνούσης τινὸς ἐν αὐτοῖς κινήσεως τῆς ὑπὸ τῶν ἔξωθέν τινος ἐγγινομένης ὑπ' ἐκείνης καὶ ἐξ ἐκείνης ἡ εἰς τὴν ἑαυτῶν κίνησιν αὐτοῖς μεταβολὴ γίνεται. μία γάρ ἐστι κίνησις, ὡς καὶ πρόσθεν εἶπεν, ἣν ἑαυτὰ κινεῖ τὰ ζῷα, ἡ κατὰ τόπον μεταβατική, καὶ οὐδὲ ταύτην κυρίως καὶ πάντη ἐξ ἑαυτῶν κινεῖται· οὐ γὰρ ἐν αὐτοῖς ἡ πρώτη τῆς τοιαύτης κινήσεως ἀρχή, ἀλλὰ κινεῖται μέν τινας κινήσεις ἄλλας φυσικῶς καὶ οὐκ ἐξ ἑαυτῶν, ὡς τὴν κατὰ αὔξησιν καὶ μείωσιν καὶ τὴν κατὰ ἀναπνοὴν καὶ ὕπνον καὶ ἐγρήγορσιν. ὧν κινήσεων οὐκ αὐτὸ αὑτῷ αἴτιον τελέως τὸ | ζῷον, ἀλλὰ τὸ κυκλοφορητικὸν σῶμα. καὶ τῆς μὲν ἀνα- 293v πνοῆς τὸ περιέχον, ἀήρ, αὐξήσεως δὲ καὶ ὕπνου καὶ ἐγρηγόρσεως ἡ τροφὴ αἰτία. πεττομένης μὲν γὰρ αὐτῆς καθεύδει τὰ ζῷα διὰ τὸ καταλαμβάνεσθαι τὰ αἰσθητήρια ὑπὸ τῶν ἐκ τῆς τροφῆς ἀναθυμιάσεων καρουσῶν τῷ βάρει τῆς ὑγρότητος καὶ μὴ συγχωρουσῶν ἐνεργεῖν κατ' αὐτὰ τὸ ζῷον. πάλιν δὲ αὖ μετὰ τὴν πέψιν λεπτυνομένων καὶ κινουμένων τῶν περιττωμάτων ἀφυπνίζεται τὸ ζῷον. καὶ τότε κινεῖ ἑαυτὸ τῆς πρώτης ἀρχῆς ἔξωθεν οὔσης. τοῦ γὰρ διυπνισθῆναι αἰτία ἡ τῆς τροφῆς πέψις καὶ τῶν ἀναθυμιάσεων κίνησις, ἥτις οὐκ ἔστιν ἐξ ἑαυτοῦ τοῦ ζῴου ἁπλῶς, ἀλλ' ἐκ τῆς τροφῆς καὶ τῆς φυσικῆς, ἀλλ' οὐ τῆς καθ' ὁρμὴν ἐνεργείας. τὸ δὲ δεῖσθαι μὲν τὰ ζῷα τροφῆς τε καὶ ὕπνου, μὴ δύνασθαι δὲ καθεύδοντα ἅμα καὶ τὴν ἐξ αὑτῶν κίνησιν κινεῖσθαι, αἴτιόν ἐστι τοῖς ζῴοις τοῦ μὴ κινεῖν ἑαυτὰ συνεχῶς. εἰπὼν δὲ τῆς πρώτης ἀρχῆς ἔξωθεν οὔσης ἐπήγαγεν· ἄλλο γὰρ τὸ κινοῦν αὐτὸ κινούμενον καὶ μεταβάλλον πρὸς ἕκαστον τῶν κινούντων ἑαυτά. ἄλλο δὲ λέγει τὸ κυκλοφορητικὸν σῶμα· τοῦτο γάρ ἐστι τὸ τὰ ἔξωθεν προσπίπτοντα κινοῦν καὶ μεταβάλλον τῇ ἑαυτοῦ συνεχεῖ κινήσει πρὸς ἕκαστον, τουτέστιν οἰκείως ἑκάστῳ τῶν ὑπὸ σελήνην αὐτοκινήτων. κινεῖ δὲ τὰ προσπίπτοντα ἔξωθεν τὰς φυσικὰς κινήσεις οἷον τὰς κατ' ἀλλοίωσιν· ὑπ' ἐκείνου γὰρ θερμαινόμενα ἢ ψυχόμενα τὰ προσπίπτοντα ἢ ἄλλην τινὰ μεταβολὴν οἰκείαν τοῖς αὐτοκινήτοις μεταβάλλοντα κινεῖ αὐτά. καὶ διὰ τοῦτο οὐ συνεχῶς ἑαυτὰ κινεῖ τὰ ζῷα, διότι ἀκολουθεῖ ταῖς ἔξωθεν προσπιπτούσαις κινητικαῖς ἀρχαῖς. καὶ δεῖται καὶ ἀναπαύσεως καὶ ὕπνου, διὰ δὲ τοῦ μήτε ἀκί-

8 κατ'] κα ∼∼ τ' erasa lacuna A[1] 10 ἐν ///// αὐτοῖς A 20 πεττομένης etiam Philoponus 839,5: πεπτομένης Aristoteles 21 ὑπὸ τῆς τῶν A, sed τῆς del. A[1] (ὑπὸ τῆς ἐ. τ. τρ. ἀναθυμιάσεως M) 25 διυχνισθῆναι a 32 λέγει om., sed suppl. A[1]

νητά ποτε ὄντα τὰ ζῷα ἐνδέχεσθαι κινεῖν ἑαυτά, καὶ ταύτης δὲ τῆς κινή- 293v σεως, ἣν ἐξ ἑαυτῶν δοκεῖ κινεῖσθαι, ἔξωθεν εἶναι τὸ πρῶτον αἴτιον κινούμενον καὶ μεταβαλλόμενον πρὸς ἕκαστον αὐτῶν ὑπό τινος ἀεικινήτου, ἀνήρηται τὸ ἐν τοῖς ζῴοις γένεσιν κινήσεως γίνεσθαι μὴ πρότερον ὅλως οὔσης. δείξας δὲ διὰ τῶν εἰρημένων, ὅτι οὐκ ἔστι κυρίως ἀρχὴ κινήσεως τὸ ἐν τοῖς αὐτοκινήτοις κινοῦν, διότι καὶ τοῦτο ἔξωθεν ἔχει τὴν ἀρχὴν τῆς κινήσεως, ἐφεξῆς δείκνυσιν, ὅτι οὐδὲ ἀκίνητον κυρίως ἐστὶ τὸ ἐν τοῖς αὐτοκινήτοις κινοῦν· ἐν πᾶσι γὰρ τούτοις τὸ κινοῦν πρῶτον, τουτέστιν ἡ ψυχή, αἴτιον ὂν τοῦ αὐτὸ ἑαυτὸ κινεῖν. διὰ γὰρ τὴν ψυχὴν αὐτοκίνητόν ἐστι τὸ ζῷον· τοῦτο οὖν τὸ πρώτως κινοῦν κινεῖται ὑφ᾽ ἑαυτοῦ διὰ μέσου τοῦ σώματος, κατὰ συμβεβηκὸς μέντοι κινεῖ ἑαυτὸ τὴν τοιαύτην κίνησιν· κινοῦν γὰρ τὸ σῶμα μεταβάλλειν τὸν τόπον ὑπὸ τῆς ἑαυτοῦ μοχλείας ποιεῖ. καὶ συμμεταβάλλει τὸν τόπον αὐτὸ ἐν τῷ σώματι ὄν, ὥστε τῇ μοχλείᾳ ἑαυτὸ κινεῖν, κατὰ συμβεβηκὸς μέντοι· τῷ γὰρ τὸ σῶμα κινεῖν, ἐν ᾧ ἐστι. μοχλείᾳ δὲ ἀπείκασε τὴν ὑπὸ τῆς ψυχῆς τοῦ σώματος γινομένην ἐν τοῖς ζῴοις κίνησιν, ἢ ὡς καὶ τῆς ψυχῆς ἔξωθεν ἐχούσης τὴν αἰτίαν τοῦ κινεῖν τὸ σῶμα, ὡς καὶ οἱ μοχλοὶ ὄργανα ὄντες τῶν πρώτως κινούντων, ἢ τῷ τοὺς μοχλοὺς προσκειμένους ἀεὶ κινεῖν τὰ ἀπωθούμενα καὶ οὐ χωριζομένους, οὕτω δὲ καὶ τὴν ψυχὴν συνοῦσαν ἀεὶ τῷ σώματι κινεῖν αὐτό· ἢ μᾶλλον διὰ τὸ βίαιον καὶ μὴ κατὰ φύσιν εἶναι τῷ σώματι τὴν τοιαύτην κίνησιν· ἄλλη γὰρ ἡ κατὰ φύσιν ἑκάστου τῶν ἐν τῷ σώματι στοιχείων κίνησις, τῆς μὲν γῆς κάτω, τοῦ δὲ πυρὸς ἄνω. διὸ καὶ κάμνει κινούμενα τὴν ὑπὸ τῆς ψυχῆς κίνησιν καὶ οὐ δύναται διαρκεῖν ἐπὶ πολύ· καίτοι τὰς κατὰ φύσιν κινήσεις τὰς ἐπὶ τοὺς αὐτῶν τόπους κινούμενα οὐ κάμνει. σημεῖον δὲ τὸ πλησίον τοῦ οἰκείου τόπου γινόμενον ἕκαστον αὐτῶν θᾶττον κινεῖσθαι. τῇ δὲ μοχλείᾳ κινεῖν εἶπεν ἑαυτὸ οὐ προηγουμένως, ἀλλὰ κατὰ συμβεβηκός· προηγουμένως γὰρ τὸ σῶμα κινεῖ τῇ μοχλείᾳ.

p. 259b20 Ἐξ ὧν ἔστι πιστεῦσαι, ὅτι εἴ τί ἐστι τῶν ἀκινήτων μὲν ἕως τοῦ συνεχὲς ὂν πρὸς τὴν ἀρχήν.

Εἰπών, ὅτι τὸ ἐν τοῖς αὐτοκινήτοις κινητικὸν ἀκίνητον ὂν καθ᾽ αὑτὸ κατὰ συμβεβηκὸς καὶ αὐτὸ κινεῖται τῷ σώματι συγκινούμενον τροφῆς δεομένῳ καὶ ὕπνου καὶ ἐγρηγόρσεως καὶ διὰ τοῦτο συνεχῆ κίνησιν μὴ κινουμένῳ, συνήγαγεν ὅτι, εἴ τί ἐστι τῶν ἀκινήτων μὲν κινούντων δὲ καὶ ἑαυτὰ κατὰ συμβεβηκός, ὅτι οὔτε κατὰ συμβεβηκὸς δυνατὸν συνεχῆ κίνησιν κινεῖν ἐπὶ τῶν θνητῶν ζῴων ποιούμενος τὴν λῆψιν τῶν τροφῆς καὶ ὕπνου δεομένων καὶ διὰ τοῦτο μὴ δυναμένων συνεχῆ

11 μέντοι] μέν A, sed corr. A[1] 18 τῷ a: τὸ AM 24 τὰς (ante ἐπὶ) om. a 32 συγκιμενον A, sed corr. A[1] 35 ἑαυτὰ etiam Arist. cod. K Themistius: αυτὸ E[1]: αὑτῶν κινουμένων Arist. vulg. 36 ζώιων, ω alterum ex ο A[1]

κίνησιν κινεῖσθαι τὴν οἰκείαν τοῖς ζῴοις τὴν καθ' ὁρμὴν μεταβατικὴν κατὰ 293v τόπον οὖσαν. εἰ γὰρ τὰ κινούμενα σώματα μὴ πέφυκε συνεχῶς κινεῖσθαι, οὐδὲ τὸ κινοῦν συνεχῶς κινεῖ οὔτε αὐτὰ τὰ σώματα οὔτε ἑαυτὸ κατὰ συμβεβηκὸς τῷ ἐν κινουμένῳ τῷ σώματι εἶναι. τούτῳ οὖν δειχθέντι τῷ τὰ ἐν τοῖς αὐτοκινήτοις ἀκίνητα μὲν κινητικὰ δὲ μὴ κινεῖν συνεχῆ κίνησιν, συνάπτει ἄλλην ἐπιχείρησιν δεικνῦσαν, ὅτι πρὸ τῶν ἐν τοῖς αὐτοκινήτοις κινητικῶν ἄλλο τι εἶναι χρὴ κυριώτερον τῆς κινήσεως αἴτιον. εἰ γὰρ ἀνάγκη μὲν εἶναι συνεχῆ κίνησιν, τὰ δὲ ἐν τοῖς αὐτοκινήτοις κινητικὰ ἀδύνατον συνεχῆ κί|νησιν κινεῖν ἀκίνητα μὲν ὄντα καθ' αὑτά, κινούμενα 294r δὲ κατὰ συμβεβηκός, δεῖ εἶναι τὸ πρῶτον κινοῦν μηδὲ κατὰ συμβεβηκὸς κινούμενον. τοῦτο γὰρ δηλοῖ τὸ ἀκίνητον κατὰ συμβεβηκός. δεῖ οὖν εἶναι, φησί, τὸ τοιοῦτον αἴτιον, εἴπερ μέλλοι ἔσεσθαι, καθάπερ δέδεικται, ἄπαυστός τις ἐν τοῖς οὖσι καὶ ἀθάνατος κίνησις. συνεχὴς γὰρ ἡ τοιαύτη· ἡ γὰρ μὴ συνεχὴς διακέκοπται. τὸ δὲ κατὰ συμβεβηκὸς κινούμενον ὡς μεταβαῖνον τόπον ἐκ τόπου (περὶ τούτων γὰρ ὁ λόγος) οὐ κινεῖ συνεχῆ κίνησιν, ὅτι μηδὲ τὸ κινούμενον ὑπ' αὐτοῦ συνεχῶς πέφυκε κινεῖσθαι. καὶ εἴπερ μένοι, φησί, τὸ ὂν αὐτὸ ἐν αὑτῷ καὶ ἐν τῷ αὐτῷ. οὐ γὰρ ἔστι ⟨τι⟩ παρὰ τὸ ὄν, ὂν δὲ λέγει τὸν κόσμον. ὥστε ἐν αὑτῷ ἐστι καὶ ἐν τῷ αὐτῷ οὐ μεταβαίνων τόπον ἐκ τόπου, οὐδὲ ἄλλος ἐξ ἄλλου γινόμενος· καὶ τῷ εἴδει γὰρ τῆς οὐσίας ἐν τῷ αὐτῷ μένει καὶ τῇ ποιότητι τῆς κινήσεως. τὸ γὰρ κύκλῳ κινούμενον ἐν ταὐτῷ μένον κινεῖται. "καὶ οὕτως ἂν μόνως, φησὶν ὁ Ἀλέξανδρος, δύναιτο μηδὲ κατὰ συμβεβηκὸς κινεῖσθαι τὸ κινοῦν, εἰ τὸ κινούμενον ὑπ' αὐτοῦ ἐν ταὐτῷ μένον κινοῖτο. εἰ γὰρ τὸ μὲν ὅλον ἐστίν, ἐν ᾧ τὸ τοιοῦτον κινητικόν, τοῦτο δὲ ἐν τῷ αὐτῷ μένει (κατὰ μόρια γὰρ τῷ κύκλῳ κινουμένῳ ἡ κίνησις), οὐδ' ἂν τὸ ἐν αὐτῷ ὂν κινοῖτο κατὰ συμβεβηκὸς ἔτι ὑφ' ἑαυτοῦ· ἣν γὰρ κινεῖ κίνησιν τὸ σῶμα, οὐ κατὰ μεταβολὴν τοῦ ὅλου γίνεται, ἐν ᾧ ἐστιν, ὡς ἐγίνετο ἐπὶ τῶν θνητῶν ζῴων, ἃ τῇ μοχλείᾳ ἐκινεῖτο ὑπὸ τῆς ψυχῆς ἀλλάσσοντα ὅλα τοὺς τόπους· οὐ γὰρ δὴ κατὰ μόριόν τι τοῦ κύκλῳ κινουμένου τὸ κινητικὸν ἐροῦμεν εἶναι. τί γὰρ μᾶλλον τοῦτο ἢ τοῦτο πάντων ὁμοίως ὑπ' αὐτοῦ κινουμένων; εἰ δέ τις ἀπαιτοίη, φησίν, πῶς οὖν ἐν τῷ ὅλῳ ἔσται, ἐροῦμεν, ὅτι ὅπως ἂν καὶ ὁ ἐν μέρει τινὶ λέγων αὐτὸ εἶναι τοῦ κινουμένου ὑποθῆται· οὐ γὰρ δὴ σῶμά ἐστιν, ὡς τόπον τινὰ κατέχειν ἀφωρισμένον· ἀσώματον δὲ φύσιν τινὰ καὶ οὐσίαν οὐδὲν θαυμαστὸν ἐν ὅλῳ τινὶ ἅμα εἶναι." τῆς δὲ ἀιδιότητος τοῦ κινουμένου αἴτιον τὸ πρῶτον κινοῦν· τοῦτο γὰρ δηλοῖ τὸ τῆς γὰρ ἀρχῆς μενούσης ἀνάγκη καὶ τὸ πᾶν μένειν συνεχὲς ὂν πρὸς τὴν ἀρχήν· μένοι δὲ ἂν ἡ ἀρχή, εἰ μηδὲ κατὰ συμβεβηκὸς κινοῖτο. καὶ ὅτι πᾶσα κυρίως ἀρχὴ

---

11 ἀκίνητον κατὰ συμβεβηκός] fortasse ἀκίνητον ⟨καὶ⟩ κ. σ.; sic enim Aristotelis codd. H et, eraso μὴ, E. vulgata lectio ἀκίνητον καὶ μὴ κατὰ συμβεβηκός   13 ἐν τοῖς οὖσι post ἀθάνατος M: ante ἄπαυστος Aristoteles   16 ante ὅτι erasum A   18 τι a: om. AM   25 κατὰ ex καὶ τὰ A[1]   34 ἀφορισμένον, sed corr. A[1]   38 μηδὲ scripsi coni. v. 22: μήτε aAM   post κινοῖτο addit μήτε καθ' αὑτὸ a

αἴδιος ("ἀρχῆς γὰρ ἀπολομένης οὔτε αὐτή ποτε ἔκ του οὔτε ἄλλο ἐξ ἐκεί- 294r
νης γενήσεται", ὡς Πλάτων φησί), καὶ τὸ πᾶν δὲ συνεχὲς ὂν πρὸς τὴν ἀρχήν, τουτέστι προσεχῶς καὶ ἀμέσως, ὑπὸ τῆς ἀιδίου ἀρχῆς κινούμενον, ἀνάγκη καὶ αὐτὸ μένειν ἀίδιον· τῆς γὰρ ἀρχῆς ἀεὶ ὡσαύτως κινούσης ἀδύνατον μὴ καὶ τὸ προσεχῶς κινούμενον ἀίδιον εἶναι. εἰ γὰρ τοῦτο φθείροιτο, οὔτε ἀρχὴ ἂν ἔτι ἐκεῖνο εἴη οὔτε ἀεὶ κινοῦν· ἡ γὰρ ἀρχὴ ἀεὶ σὺν τῷ οὗ ἐστιν ἀρχὴ καὶ τὸ κινοῦν σὺν τῷ κινουμένῳ. οὐκ ἰδίως δὲ νῦν περὶ τοῦ πρώτου οὐρανοῦ λέγει τοῦ προσεχῶς ὑπ' αὐτοῦ κινουμένου, ὅτι ἀίδιος (τοῦτο γὰρ ἐν τοῖς ἑξῆς δείξει), ἀλλὰ κοινῶς ὅτι τὸ πᾶν καὶ ὁ κόσμος εἴη ἂν οὕτως ἀίδιος, πάντων τῶν ἐν αὐτῷ κινουμένων ἐξ ἐκείνου τὴν ἀρχὴν ἐχόντων τῆς κινήσεως.

p. 259b28 Οὐκ ἔστι δὲ ταὐτὸ κινεῖσθαι κατὰ συμβεβηκὸς ἕως τοῦ θάτερον τοῖς φθαρτοῖς μόνον.

Εἰπόντος αὐτοῦ, ὅτι ἐπὶ τῶν ἀκινήτων μὲν κινούντων δὲ καὶ ἑαυτὰ κατὰ συμβεβηκὸς ἀδύνατον συνεχῆ κίνησιν κινεῖν, παντὸς ἦν ἀπορεῖν, πῶς οἱ οὐρανοὶ ζῷα καὶ αὐτοὶ ὄντες αὐτοκίνητα καὶ ἔχοντες τὸ κινοῦν ἀκίνητον μὲν καθ' αὑτό, κατὰ συμβεβηκὸς δὲ ἑαυτὸ κινοῦν, ἀλλ' ὑφ' ἑτέρου κατὰ συμβεβηκὸς κινούμενον (ὑπὸ γὰρ τοῦ ἀπλανοῦς οἱ πλανώμενοι τὴν ἐκείνου κίνησιν κινοῦνται), συνεχῆ ὁμοίως κινοῦνται κίνησιν. ταύτην οὖν τὴν ἀπορίαν λύει λέγων μὴ εἶναι τὸ αὐτὸ τὸ κινεῖσθαι κατὰ συμβεβηκὸς ὑφ' ἑαυτοῦ καὶ τὸ κινεῖσθαι ὑφ' ἑτέρου. τὸ μὲν γὰρ ὑφ' ἑτέρου φησὶν ὑπάρχει καὶ ταῖς πλανωμέναις σφαίραις ἄλλην μὲν τὴν οἰκείαν κινουμέναις περὶ τοὺς ἑαυτῶν πόλους, ἄλλην δὲ τὴν τῆς ἀπλανοῦς, περὶ τοὺς ἐκείνης πόλους κινουμένων τῶν οἰκείων αὐτῶν πόλων. καὶ δυνατὸν συνεχῆ κίνησιν κινεῖσθαι τὴν ὑπὸ τῆς ἀπλανοῦς συνεχῶς κινουμένης καὶ κινούσης· ὑφ' ἑαυτῶν γὰρ οὐ κινοῦνται κατὰ συμβεβηκός, διότι τὸ κινοῦν ἐν ὅλῳ ἐστί, τὸ δὲ ὅλον οὐ κινεῖται· κατὰ μόρια γὰρ κινεῖται τὰ κύκλῳ κινούμενα καὶ οὐ καθ' ὅλα. τὸ δὲ κατὰ συμβεβηκὸς ὑφ' ἑαυτῶν κινεῖσθαι τοῖς φθαρτοῖς ὑπάρχει μόνοις· τὸ γὰρ μόνον ἀντὶ τοῦ μόνοις εἴρηται. καὶ ὁ μὲν Ἀλέξανδρος τὰς ἐν ταῖς πλανωμέναις σφαίραις ψυχὰς κατὰ συμβεβηκὸς κινεῖσθαί φησιν, οὐχ ὑφ' ἑαυτῶν μέντοι, ἀλλ' ὑπὸ τῆς τὰ σώματα αὐτῶν κινούσης, διότι ἐν τούτοις εἰσὶ κινουμένοις οὐκ ἐπὶ τὰ αὐτά, ἐφ' ἃ κινεῖται ὑπὸ τῶν ἐν αὐτοῖς ἀκινήτων. "τὸ δὲ πρῶτον, φησίν, αἴτιον τὸ τῆς ἀπλανοῦς κινητικὸν οὔτε ὑφ' ἑαυτοῦ οὔτε ὑπ' ἄλλου κινοῖτο ἂν κατὰ συμβεβηκὸς τῷ μίαν κίνησιν κινεῖσθαι τὴν

2 Πλάτων] in Phaedro p. 245 D, quem locum fortasse hic quoque ex Alexandro citavit ut p. 234,12; ubi vide notam   11 ἐχώντων, sed corr. A[1]   12 ταὐτὸ (ut Arist. cod. E[1]) AM: ταὐτὸ τὸ a Arist. vulg.   13 θάτερον M: καθαρώτερον A: θάτερον δὲ ex Arist. aA[2]   14 ἐπὶ a: ἐστὶ A: ἔστι M   17 post καθ' αὑτό add. καὶ οὐδὲ (om. δὲ ante ἑαυτὸ) a   19 ὁμοίως A: τε ὁμοίως M: ὅμως a (cf. Index s. v. ὅμοιος)   24 πόλων, o in ras. A

ἀπλανῆ, καὶ ταύτην ἐν τῷ αὐτῷ μενόντων τῶν πόλων, ἢ τῷ μηδὲ τὴν 294r ἀρχὴν εἶδος εἶναι τοῦ κινουμένου σώματος. ἀλλ' οὐσίαν τινὰ κεχωρισμένην." ταῦτα μὲν οὖν ὁ Ἀλέξανδρος λέγει τὰς ἄλλας πάσας ψυχὰς εἴδη νομίζων ἀχώριστα τῶν σωμάτων. ἀλλὰ τοῦτο μὲν ἐν ἄλλοις ἐξετάζειν ἐστὶν οἰκειότερον. ἐπιστῆσαι δὲ ἄξιον, μήποτε ἄλλο μὲν τὸ κατὰ συμβεβηκὸς ἡγεῖσθαι νομίζει ὁ Ἀριστοτέλης ἐπὶ τῶν θνητῶν ζῴων αὐτὸ θεωρῶν, ἄλλο δὲ τὸ ὑφ' ἑτέρου καὶ ταῖς πλανᾶσθαι λεγομέναις σφαίραις ὑπάρχον. τὸ μὲν γὰρ κατὰ συμβε|βηκὸς ἀίδιον εἶναι οὐ δυνατόν, διότι παρυπόστασις τοῦ 294v καθ' αὑτό ἐστι καὶ ἐκτροπὴ τοῦ προηγουμένου· οὐδεμία δὲ τοιαύτη φύσις ἀίδιος. τὸ δὲ ὑφ' ἑτέρου καὶ προηγούμενον ἔχειν λόγον δυνατόν. καὶ διὰ τοῦτο ὁ Ἀριστοτέλης οὕτως εἶπεν, ὅτι οὐκ ἔστι ταὐτὸν τὸ κινεῖσθαι κατὰ συμβεβηκὸς ὑφ' ἑαυτοῦ καὶ τὸ ὑφ' ἑτέρου κινεῖσθαι, οὐκ ἀξιῶν οἶμαι προσυπακούειν τῷ ὑφ' ἑτέρου τὸ κατὰ συμβεβηκός.

p. 259b32 Ἀλλὰ μήν, εἴ γέ ἐστί τι ἀεὶ τοιοῦτο τὸ κινοῦν ἕως τοῦ καὶ ὁτὲ μὲν ἠρεμοῦν, ὁτὲ δὲ κινούμενον.

Δείξας πρῶτον, ὅτι ἔστι κίνησις ἀεί, καὶ οὔτε γέγονέ ποτε κίνησις πρότερον μὴ οὖσα οὔτε φθείρεταί ποτε, ὥστε μὴ εἶναι κίνησιν, εἶτα ἐφεξῆς δείξας, ὅτι τὸ πρώτως κινοῦν 'καθ' ἑκάστην κίνησιν', ὡς ὁ Εὔδημος προστίθησιν, ἀκίνητον εἶναι χρὴ καὶ καθ' αὑτὸ καὶ κατὰ συμβεβηκός, εἶναι δὲ καὶ ἀίδιον ὡς ἀιδίου κινήσεως αἴτιον, ἀνάγκην εἶναί φησι τὸ πρώτως κινούμενον ὑπὸ τοῦ ἀκινήτου καὶ ἀιδίου κινητικοῦ ἀίδιον καὶ αὐτὸ εἶναι· συνυπάρχει γὰρ ἀλλήλοις τὸ κινοῦν ὡς κινοῦν καὶ τὸ κινούμενον ὡς κινούμενον. αὐτὸς δὲ καὶ ἄλλην ἀπόδειξιν τούτου προστίθησι. λαβὼν γὰρ ὁμολογούμενον τὸ εἶναι γένεσιν ἀεὶ καὶ φθορὰν ἐν τοῖς οὖσιν συνημμένον τι τοιοῦτον ἐπάγει· εἰ μὴ ἔστι τι ἀίδιον κινούμενόν τε καὶ κινοῦν, οὐκ ἂν εἴη γένεσις ἀεὶ καὶ φθορά· ἀλλὰ μὴν ἔστι ταῦτα· ἔστιν ἄρα ἀίδιόν τι κινούμενόν τε καὶ κινοῦν. καὶ τὴν μὲν πρόσληψιν, ὡς εἶπον, τὴν λέγουσαν, ὅτι ἔστιν ἀεὶ γένεσις καὶ φθορά, ὡς ὁμολογουμένην τέθεικεν· οὐ γὰρ ἂν εἴη γενέσεως γένεσις, τὸ δὲ συνημμένον δείκνυσιν οὕτως· τὸ γινόμενον καὶ φθειρόμενον δεῖται πάντως τοῦ κινοῦντος. ἢ οὖν ἀκίνητον ἢ κινούμενον ἀνάγκη τὸ κινοῦν εἶναι. ἀλλὰ τὸ μὲν ἀκίνητον ἅτε ἀμετάβλητον ὂν τὸν αὐτὸν κινήσει τρόπον, ὥστε ἢ γίνεσθαι ἢ φθείρεσθαι μόνον, τὸ δὲ κινούμενον ὑπὸ τοῦ ἀκινήτου διὰ τὸ ἐν ἐναντίοις γίνεσθαι τόποις καὶ ποτὲ μὲν προσάγειν ποτὲ δὲ ἀφίστασθαι τὸ γεννητικόν, ὡς ἐν τῇ Περὶ γενέσεως καὶ φθορᾶς λέγεται, οὐ τῆς αὐτῆς ἔσται

14 τοιοῦτον κινοῦν Aristoteles 18. 19 Εὔδημος] fr. 80 p. 105,8 Spengel. 20 ἀνάγκη aM 24 ἀεὶ om. a 32 κινήσει om., sed suppl. A[1] τὸ μὲν γὰρ ἀκίνητον ἀεὶ τὸν αὐτὸν κινήσει τρόπον Arist. (cod. K, partim erasa praebet E): τ. μ. γ. ἀκ. τὴν αὐτὴν ἀεὶ κινήσει τὸν αὐτὸν τρόπον Arist. vulg. 33 ἐν a, corr. A[1]: om. AM 35 Περὶ γενέσεως καὶ φθορᾶς] B 10. 336a 17

κινήσεως αἴτιον, ἀλλ' ἐναντίως κινούμενον ἕκαστον τῶν ἄλλων παρέξε- 294v ται. καὶ τὸ αὐτὸ ποτὲ μὲν ἠρεμοῦν, ποτὲ δὲ κινούμενον. ἀληθὲς οὖν ὅτι εἰ μὴ ἔστι τι, ὃ κινήσει κινούμενον, οὐκ ἔσται γένεσις ἀεὶ καὶ φθορά. καὶ δῆλον ὅτι καὶ ἀίδιόν ἐστι τὸ τὰς τοιαύτας κινήσεις κινοῦν καὶ αὐτὸ κινούμενον. εἰ γὰρ ἀεί εἰσιν αὗται αἱ κινήσεις, ἀεὶ δεῖ τὸ κινοῦν αὐτὰς εἶναι. εἰ γὰρ μὴ ἀίδια εἴη τὰ τούτων τῶν κινήσεων αἴτια, ἀλλὰ γινόμενά τε καὶ φθειρόμενα, πάλιν ἄλλο τι αἴτιον τῆς τούτων γενέσεως καὶ φθορᾶς ζητηθήσεται· καὶ ἐκεῖνο πάλιν ἀκίνητον μὲν οὐκ ἂν εἴη, εἰ δὲ κινούμενον, ἢ ἀεὶ καὶ ἀίδιον ἔσται ἢ γενητὸν καὶ φθαρτόν. καὶ πάλιν ἡ αὐτὴ ζήτησις· ἀεὶ γὰρ τοῦ ἐν γενέσει ὄντος αἰτιόν τι αὐτοκίνητον ὀφείλοντος ἔχειν, εἰ μὴ εἰς ἄπειρον ἡ πρόοδος ἔσεσθαι μέλλοι, ἔσται τι πρῶτον αὐτοκίνητον ἀίδιον ὑπὸ τοῦ πρώτου κινοῦντος ἀκινήτου καὶ ἀιδίου κινούμενον συνεχῶς· οὕτω γὰρ ἥ τε κίνησις συνεχὴς καὶ ἀίδιος, καὶ ἡ γένεσις καὶ ἡ φθορὰ καὶ ἡ εἰς ἄλληλα τῶν σωμάτων μεταβολὴ ἄπαυστος.

Εἰπὼν δὲ τὸ κινούμενον ὑπὸ τοῦ ἀκινήτου προσέθηκεν ἢ κινουμένου ἤδη, διότι ὑπὸ μὲν τοῦ ἀκινήτου προσεχῶς κινεῖται ἡ ἀπλανής, ὑπὸ δὲ τοῦ ἀπλανοῦς κινουμένου ἤδη τὸ πλανώμενον. ἐν ἐναντίοις δὲ τόποις ἢ εἴδεσι λέγει, ὅτι ποτὲ μὲν πλησιάζει ἡμῖν ὁ ἥλιος καὶ τὰ ἄλλα ἄστρα διὰ τὴν ἔγκλισιν τοῦ ζῳδιακοῦ, ποτὲ δὲ ἀφίστανται ἡμῶν καὶ πρὸς τὰ νότια ὁμοίως διατίθενται καὶ ὁτὲ μὲν ὑψηλότερα γίνεται, ὁτὲ δὲ περιγειότερα. ἐν ἐναντίοις δὲ εἴδεσι, ψυχροτέροις ἢ θερμοτέροις, ὅτι κατὰ τὰς διαφόρους ἑαυτῶν θέσεις τῶν ἐναντίων εἰδῶν τούτων καὶ τῶν τοιούτων ἐστὶ ποιητικά. τάχα δὲ ἄν τις εἴποι τὰ ἐν Φαίδρῳ τοῦ Πλάτωνος ἐνταῦθα παραξέειν τὸν Ἀριστοτέλην, ὅταν ἐκεῖνος λέγῃ· "ψυχὴ πᾶσα παντὸς ἐπιμελεῖται τοῦ ἀψύχου, πάντα δὲ οὐρανὸν περιπολεῖ ἄλλοτε ἐν ἄλλοις εἴδεσι γινομένη." πρὸς γὰρ τὴν τῶν ἐκεῖ εἰδῶν θεωρίαν διαφόρων ὄντων καὶ αἱ κινήσεις αὐτῶν γίνονται διάφοροι καὶ ἡ ἀπὸ τῶν κινήσεων ἐνταῦθα διαφορὰ ὑφίσταται.

p. 260a11 Φανερὸν δὴ γέγονεν ἐκ τῶν εἰρημένων καὶ ὃ κατ' ἀρχὰς ἠποροῦμεν ἕως τοῦ μίαν καὶ ἁπλῆν κινήσει κίνησιν.

Εἰπὼν αἴτιον εἶναι τοῦ τινὰ τῶν ὄντων γίνεσθαι καὶ φθείρεσθαι καὶ ποτὲ μὲν κινεῖσθαι, ποτὲ δὲ ἠρεμεῖν, τὴν διάφορον πρὸς αὐτὰ τῶν οὐρανίων κινήσεων σχέσιν, ὑπομιμνήσκει ἡμᾶς, ὅτι ἐκ τῶν | νῦν εἰρημένων 295r λέλυται τὸ πρόσθεν ἀπορηθέν. ὅτε γὰρ ἔλυεν τοὺς κατασκευάζειν δοκοῦντας λόγους, ὅτι ἡ κίνησις γίνεται μὴ πρότερον οὖσα, ἔλεγεν ἄπορον εἶναι τοῖς γένεσιν κινήσεως ὑποτιθεμένοις, διὰ τίνα αἰτίαν οὐ πάντα ἢ κινεῖ-

2 ποτὲ prius om., sed suppl. A[1] 18 πλανώμενον, ώ ex ό A[1] 21 ἡμῶν om. a 24 Φαίδρῳ] p. 246 B 25. 26 πᾶσα ἡ ψυχὴ Plato 35 ὅτε] cf. c. 3. 254a19 sqq.

ται ἀεὶ ἢ ἠρεμεῖ ἀεί, ἢ τὰ μὲν ἀεὶ κινεῖται, τὰ δὲ ἀεὶ ἠρεμεῖ, 295r ἀλλ' ἔστιν ἐν τῷ κόσμῳ καὶ τὰ ποτὲ μὲν κινούμενα, ποτὲ δὲ ἠρεμοῦντα. τούτου δή, φησί, τὸ αἴτιον νῦν γέγονε δῆλον. διότι γὰρ τὰ μὲν ὑπὸ ἀκινήτου κινεῖται ἀιδίου, ἀνάγκη ταῦτα ἀεὶ κινεῖσθαι, τὰ δὲ ὑπὸ κινουμένου καὶ μεταβάλλοντος ἀεί, ἀνάγκη καὶ ταῦτα ἀεὶ μεταβάλλειν. τὸ δὲ ἀκίνητον, ὥσπερ εἴρηται, διὰ τὸ ἀεὶ ὁμοίως ἔχειν, μίαν καὶ ἁπλῆν καὶ συνεχῆ καὶ ἀίδιον κινεῖ κίνησιν. ὥστε εἰκότως τὰ μέν ἐστιν ἀεὶ ἀκίνητα τὰ πρώτως καὶ κυρίως κινοῦντα, τὰ δὲ ἀίδια καὶ ἀεὶ κινούμενα ὁμοίως, ὅσα προσεχῶς ὑπὸ τῶν ἀκινήτων κινεῖται, τὰ δὲ γινόμενα καὶ φθειρόμενα καὶ ποτὲ μὲν κινούμενα, ποτὲ δὲ ἠρεμοῦντα, ὅσα ὑπὸ τῶν ἀεὶ μὲν κινουμένων, ἄλλοτε δὲ ἄλλην σχέσιν ἐχόντων κινεῖται.

p. 260a20 Οὐ μὴν ἀλλὰ καὶ ἄλλην ποιησαμένοις ἀρχὴν ἕως τοῦ καὶ φορᾶς, εἰ ἔστιν ἡ μὲν πρώτη ἡ δὲ ὑστέρα, τὴν πρώτην.

Δείξας, ὅτι ἀιδίου τῆς κινήσεως ὁμολογηθείσης ἀνάγκη καὶ τὸ πρώτως κινοῦν ἀίδιον εἶναι καὶ τὸ πρώτως κινούμενον, ἐφεξῆς δείκνυσι ποίαν τῶν κινήσεων ἀίδιον εἶναι καὶ συνεχῆ δυνατόν. δῆλον γὰρ ὅτι ταύτην καὶ τὸ ἀίδιον κινοῦν κινήσει καὶ τὸ ἀίδιον κινούμενον κινηθήσεται. ἀίδιον δὲ καὶ συνεχῆ εὔλογον εἶναι τὴν πρώτην τῶν κινήσεων, εἴπερ τὰς μετ' ἐκείνην. ζητεῖ οὖν, τίς ἡ πρώτη τῶν κινήσεων, καὶ διελόμενος τὰ τῆς κινήσεως εἴδη, δείκνυσιν ὅτι ἡ κατὰ τόπον κίνησις πρώτη τῶν κινήσεών ἐστι κατὰ πάντα τοῦ πρώτου τὰ σημαινόμενα, καὶ τῆς κατὰ τόπον κινήσεως ἡ κυκλοφορία, ἣν μόνην ἀίδιον εἶναι καὶ συνεχῆ δυνατόν. ὥστε καὶ πρῶτον τῶν κινουμένων καὶ ἀίδιον τὸ κυκλοφορητικὸν ἔσται σῶμα, καὶ τὸ πρῶτον κινοῦν ἀίδιον ὂν καὶ αὐτὸ τοῦτο προσεχῶς κινήσει. συναποδείκνυται οὖν τῷ τὸ κυκλοφορητικὸν πρώτως καὶ αἰδίως κινούμενον εἶναι τὸ τὸ πρώτως κινούμενον καὶ τὸ πρώτως κινοῦν ἀίδιον εἶναι. διὸ καὶ ἀπὸ ἄλλης ἀρχῆς τοῦτο φανερὸν γίνεσθαί φησι συναναφαινόμενον τῷ τὸ πρώτως καὶ αἰδίως κινούμενον τὸ κυκλοφορητικὸν εἶναι σῶμα. ἀρχὴν δὲ τῆς σκέψεως εἶναί φησι, πότερον ἐνδέχεται συνεχῆ κίνησιν εἶναι ἢ οὔ, καὶ εἰ ἐνδέχεται, τίς αὕτη· αὕτη δὲ καὶ πρώτη τῶν κινήσεών ἐστιν. ἀλλὰ τὸ μέν, εἰ ἐνδέχεται συνεχῆ κίνησιν εἶναι, νῦν ὑπερθέμενος, μετ' ὀλίγον ζητήσει, νῦν δὲ ποία πρώτη τῶν κινήσεών ἐστι, δείκνυσιν. ᾧ συναποδείκνυται καὶ ποία ἡ συνεχής ἐστιν· ἡ γὰρ συνεχὴς πρώτη τῶν μὴ συνεχῶν ἐστι· καὶ γὰρ ἡ ἀίδιος τῶν μὴ αἰδίων. ἐκθέμενος δὲ ἐν τάξει τὰ προβλήματα (πρώτη γὰρ ἡ περὶ τοῦ εἰ ἔστι ζήτησις τῆς περὶ τοῦ τί ἐστιν) ἐφεξῆς δείκνυσιν,

---

1 κινεῖται ἀεὶ Arist. vulg. (praeter FHI) 11 δὲ om. sed suppl. A[1] 13 lemma quod desinere debet in συνεχῆ καὶ πρώτην (260a26) usque ad proximi finem (260b7) extenditur; utrum Simplicii errore an librariorum similis clausulae specie deceptorum, nescio 15 post κινοῦν rasum A 18 εἴπερ M: ἤπερ aA 25 τὸ τὸ A: τὸ aM 27 φανερὸν τοῦτο a τῶι ex τὸ A[1]

εἰς τί χρήσιμον αὐτῷ τὸ δεῖξαι, τίς ἡ πρώτη καὶ συνεχὴς κίνησις, δυνάμει 295r συλλογιζόμενος οὕτως· εἰ ἀναγκαῖόν ἐστι κίνησιν ἀεὶ εἶναι, ὅπερ δέδεικται, αὕτη δὲ ἡ ἀίδιος πρώτη καὶ συνεχής ἐστι (πρώτη γὰρ ἡ ἀίδιος καὶ συνεχὴς τῶν μὴ τοιούτων), ἐὰν δείξω τίς αὕτη, δῆλον ὅτι τὸ πρῶτον κινοῦν ταύτην κινεῖ προσεχῶς καὶ συστοίχως τὴν κίνησιν, ἥτις μόνη τῶν ἄλλων μία καὶ ἡ αὐτή ἐστι καὶ συνεχὴς καὶ πρώτη, διότι ὑφ' ἑνὸς τοῦ πρώτως συνεχῶς κινοῦντος γίνεται.

p. 260a26 Τριῶν δὲ οὐσῶν κινήσεων ἕως τοῦ καὶ φορᾶς, εἰ ἔστιν ἡ μὲν πρώτη, ἡ δὲ ὑστέρα, τὴν πρώτην.

Τριῶν οὐσῶν κατ' εἶδος κινήσεων, τῆς τε κατὰ μέγεθος, τουτέστι τῆς κατὰ αὔξησιν καὶ μείωσιν, καὶ τῆς κατὰ πάθος, τουτέστι τῆς ἀλλοιώσεως (αὕτη γὰρ ἐδείχθη κατὰ τὰς παθητικὰς γινομένη ποιότητας), καὶ τῆς κατὰ τόπον, ἣν καλοῦμεν φοράν, ταύτην πολλοῖς ἐπιχειρήμασι δείξει πρώτην οὖσαν τῶν ἄλλων κινήσεων. καὶ τό γε πρῶτον τῶν ἐπιχειρημάτων δείκνυσι μήτε αὔξησιν δυναμένην χωρὶς ἀλλοιώσεως γενέσθαι μήτε ἀλλοίωσιν χωρὶς φορᾶς, ὥστε πρώτη κατὰ φύσιν ἡ φορὰ τῶν ἄλλων κινήσεών ἐστιν. εἰ γὰρ χωρὶς μὲν ταύτης οὐδεμία τῶν ἄλλων, ἡ δὲ φορὰ καὶ ἄνευ ἐκείνων, ὡς δειχθήσεται, δῆλον ὅτι συναναιρεῖ μὲν αὕτη τὰς ἄλλας, οὐ συναναιρεῖται δὲ ὑπ' αὐτῶν. τὰ δὲ τοιαῦτα τῇ φύσει πρῶτα. ἀλλ' ὅτι μὲν ἀλλοίωσις αὐξήσεως προϋπάρχει, δείκνυσιν ἐκ τοῦ τὸ αὐξόμενον ὑπὸ τῆς τροφῆς | αὔξεσθαι, τὴν δὲ τροφὴν ἐξ 295v ἀρχῆς ἀνομοίαν οὖσαν τῷ τρεφομένῳ καὶ ἐναντίαν πως, δι' ὃ καὶ λέγεται τὸ ἐναντίον τροφὴ τῷ ἐναντίῳ, ὕστερον εἰς τοὐναντίον μεταβάλλουσαν καὶ ἐξομοιουμένην τῷ τρεφομένῳ προσκρίνεσθαι καὶ τρέφειν καὶ αὔξειν αὐτό. μεταβολῆς ἄρα χρεία καὶ ἀλλοιώσεως· τὴν γὰρ εἰς τὰ ἐναντία κατὰ ποιότητα μεταβολὴν ἀνάγκη ἀλλοίωσιν εἶναι. φυσικώτερον δὲ λέγει νῦν περὶ αὐξήσεως τροφῆς προσθήκῃ λέγων αὔξεσθαι τὸ αὐξόμενον ἤπερ ἐν ταῖς Κατηγορίαις ἔλεγεν τὸ τετράγωνον αὔξεσθαι τῇ περιθέσει τοῦ γνώμονος. ὅτι δὲ οὐδὲ ἀλλοιωθῆναί τι δυνατὸν μὴ οὔσης φορᾶς, δῆλον, εἴπερ τὸ ἀλλοιούμενον ὑπὸ ἀλλοιοῦντός τινος καὶ μεταβάλλοντος αὐτὸ ἐκ τοῦ δυνάμει εἰς τὸ ἐνεργείᾳ ἀλλοιοῦται. τὸ δὲ μεταβάλλον αὐτὸ καὶ ἀλλοιοῦν δῆλον ὅτι οὐχ ὁμοίως ἔχει πρὸς αὐτὸ τῇ θέσει νῦν τε, ὅτε μεταβάλλει αὐτό, καὶ πρότερον, ὅτε μήπω μετέβαλλεν. εἰ γὰρ ὁμοίως εἶχεν, διὰ τί μὴ καὶ τότε τὸ μὲν μετέβαλλεν, τὸ δὲ μετεβάλλετο; δεῖ ἄρα τοπικὴν κίνησιν γενέσθαι ἢ ἀμφοτέρων τοῦ τε ἀλλοιοῦντος καὶ τοῦ ἀλλοιουμένου ἢ πάντως γε τοῦ ἑτέρου αὐτῶν, ἵνα τὸ μὲν ἀλλοιώσῃ, τὸ δὲ ἀλλοιωθῇ· καὶ γὰρ καὶ ἡ τροφὴ οὐκ ἂν ἐπέφθη καὶ ἠλλοιώθη κατὰ χώραν τὴν ἑαυτῆς

7 πρώτως AM: πρώτου a 23 post μεταβάλλουσαν desinit M. restat praeter a unus A 27. 28 ἐν ταῖς Κατηγορίαις] c. 14 p. 15a30 29 δῆλον A: om. a 30. 31 εἰς τὸ ἐνεργείᾳ ἐκ τοῦ δυνάμει a 37 ἀλλοιώθη itemque p. 1266,1 a

μένουσα, ἀλλὰ προσενεχθείσης αὐτῆς ἐκείνη μὲν ἠλλοιώθη, τὸ δὲ ἐν ἡμῖν 295v πεπτικὸν ἠλλοίωσε. χρεία ἄρα φορᾶς, εἰ μέλλοι ἀλλοίωσις ἐπιτελεῖσθαι. καὶ συμπεραινόμενος τὸν λόγον εἰ ἄρα ἀνάγκη φησὶν ἀεὶ κίνησιν εἶναι, ἀνάγκη καὶ φορὰν ἀεὶ εἶναι πρώτην δειχθεῖσαν τῶν κινήσεων· ἡ γὰρ πρώτη κατὰ φύσιν ἀίδιος ἂν εἴη τῶν ἄλλων μᾶλλον. εἰ δὲ καὶ τῆς φορᾶς ἡ μὲν πρώτη ἐστὶν ἡ δὲ ὑστέρα, δειχθήσεται δὲ ἡ κυκλοφορία πρώτη οὖσα τῆς ἐπ' εὐθείας κινήσεως, αὕτη ἂν εἴη πρώτη κατὰ φύσιν πασῶν τῶν κινήσεων, εἴπερ τῆς μὲν φορᾶς ἡ κυκλοφορία πρώτη, τῶν δὲ ἄλλων ἡ φορά.

p. 260b7 Ἔτι δὲ πάντων τῶν παθημάτων ἀρχὴ ἕως τοῦ μεταβάλλει κατὰ τόπον τὸ μέγεθος.

Δεύτερον ἐπιχείρημα τοῦτο δεικνύον, ὅτι ἡ φορὰ προϋπάρχει τῶν τε κατ' ἀλλοίωσιν κινήσεων καὶ τῶν κατὰ αὔξησιν καὶ μείωσιν, καὶ οὐ μόνον τούτων, ἀλλὰ καὶ τῆς κατὰ γένεσιν καὶ φθορὰν μεταβολῆς. καὶ ὅτι μὲν τῶν κατὰ ἀλλοίωσιν δείκνυσιν οὕτως· ἀρχὴ τῶν παθημάτων, τουτέστι τῶν κατ' ἀλλοίωσιν μεταβολῶν, πύκνωσις καὶ μάνωσίς ἐστι· πύκνωσις δὲ καὶ μάνωσις σύγκρισίς ἐστι καὶ διάκρισις, ἡ μὲν πύκνωσις σύγκρισις, ἡ δὲ ἀραίωσις διάκρισις· τῶν δὲ συγκρινομένων καὶ διακρινομένων κατὰ τόπον ἐστὶν ἡ μεταβολή· ἀρχὴ ἄρα τῶν κατὰ ἀλλοίωσιν μεταβολῶν ἡ κατὰ τόπον ἐστὶν [ἡ] μεταβολή. καὶ ὅτι μὲν πάντων τῶν παθημάτων ἀρχὴ πύκνωσις καὶ μάνωσις διὰ τῶν καθ' ἕκαστον εἶδος τῆς ποιότητος ἐπιδείκνυσι· βαρὺ γάρ φησι καὶ κοῦφον καὶ μαλακὸν καὶ σκληρὸν καὶ θερμὸν καὶ ψυχρὸν πυκνότητες δοκοῦσιν καὶ ἀραιότητες εἶναί τινες, τὸ μὲν βαρὺ καὶ σκληρὸν καὶ ψυχρὸν πυκνότητες, τὰ δὲ ἐναντία τούτοις ἀραιότητες. εἴη δ' ἂν οὕτω καὶ τὸ μὲν λευκὸν καὶ τὸ γλυκὺ ὑπὸ τὴν ἀραιότητα, διότι καὶ ταῦτα δοκεῖ ὁμοίως τῷ θερμῷ διακριτικὰ εἶναι τῶν καθ' ἑαυτὰ αἰσθήσεων, τὰ δὲ ἀντικείμενα αὐτοῖς πυκνότητες. ὅτι δὲ ἡ πύκνωσις καὶ ἡ μάνωσις σύγκρισίς ἐστι καὶ διάκρισις ὀνομάτων ὄντων διαφόρων ἐπὶ τῷ αὐτῷ πράγματι, δῆλον. εἰπὼν δὲ τὴν πύκνωσιν καὶ μάνωσιν σύγκρισιν εἶναι καὶ διάκρισιν προσέθηκε καθ' ἃς γένεσις καὶ φθορὰ λέγεται τῶν οὐσιῶν δεικνύς, ὅτι οὐ μόνον ἀλλοιώσεως καὶ αὐξήσεως, ἀλλὰ καὶ γενέσεως καὶ φθορᾶς ἡ κατὰ τόπον μεταβολὴ προηγεῖται. εἴτε γὰρ σύγκρισις καὶ διάκρισις αὐτόθεν ἐστὶν ἡ γένεσις καὶ φθορά, ὡς ἤρεσκε Δημοκρίτῳ τε καὶ Ἀναξαγόρᾳ καὶ Ἐμπεδοκλεῖ καὶ ὅσοι τὰ πρῶτα σώματα ἀπαθῆ ὑποθέμενοι τελέως ἐκ τούτων ἐγέννων τὰ ἄλλα, ἢ ὅσοι ἓν ὑποθέμενοι τὸ στοιχεῖον, ὥσπερ Ἀναξίμανδρος τὸ μεταξύ, πυκνούμενον τοῦτο καὶ μανούμενον τὰ ἄλλα ἀποδιδόναι φασίν, εἴτε καὶ κατὰ ἀλλοίωσιν ἡ γένεσις καὶ ἡ φθορά, καὶ οὕτως

---

9 δὲ om. A, sed suppl. A[1] 20 ἡ alt. del. a 33 αὐτόθεν om. et suppletum interpolavit v. 35 a 38 post φησίν (sic) add. αὐτόθεν ἀληθὲς τὸ ζητούμενον a

ὑγιὲς τὸ κατὰ σύγκρισιν καὶ διάκρισιν τὴν γένεσιν καὶ τὴν φθορὰν ἐπιτε- 295v λεῖσθαι, εἴπερ πάσης ἀλλοιώσεως ὡς εἰπεῖν ἡγεῖται σύγκρισις καὶ διάκρισις. εἰπὼν δὲ καθ' ἃς γένεσις καὶ φθορὰ λέγεται προσέθηκε τῶν οὐσιῶν· αὗται γὰρ αἱ κυρίως γενέσεις εἰσὶ καὶ φθοραί. καὶ μέντοι περὶ τῶν κατὰ ποιότητα καὶ μέγεθος εἴρηται, ὅτι διὰ συγκρίσεως καὶ διακρίσεως ἐκεῖναι. δείξας δὲ καὶ διὰ τῆς συγκρίσεως καὶ διακρίσεως, ὅτι καὶ ἀλλοιώσεως καὶ γενέσεως καὶ φθορᾶς προϋπάρχει ἡ κατὰ τόπον μεταβολή, δείκνυσιν ὅτι καὶ τῶν αὐξομένων καὶ φθινόντων μεταβάλλει κατὰ τόπον τὸ μέγεθος. οὐ μόνον δὲ τὸ αὐξόμενον καὶ μειούμενον μεταβάλλει τὸν τόπον τοῦ μὲν αὐξομένου μείζονα καταλαμβάνοντος τόπον, τοῦ δὲ μειουμένου ἐλάττονα, ἀλλὰ καὶ τὴν τροφήν, ὑφ' ἧς αὔξεται τὸ αὐξόμενον, κατὰ τόπον ἀνάγκη μεταβάλλειν, ὥστε ἅμα τῷ τρεφομένῳ καὶ αὐξομένῳ κινεῖσθαι τὴν τροφήν. καὶ πάλιν εἰ γίνοιτο μείωσις, δεῖ τι χωρισθῆναι τοῦ μειουμένου.

Ἐπιστῆσαι δὲ ἄξιον, μήποτε κατὰ τὴν αὐτὴν μέθοδον τὴν ἀπὸ τῆς συγκρίσεως καὶ διακρίσεως καὶ τοῦ αὐξομένου καὶ μειουμένου προϋπάρχειν ἐνδείκνυται τὴν κατὰ τόπον μεταβολήν· καὶ γὰρ τούτων κατὰ τόπον μεταβολὴ μεγέθους τοῦ μὲν | αὐξομένου συγκρινομένης αὐτῷ τῆς τροφῆς, τοῦ δὲ 296r μειουμένου διακρινομένης ἀπ' αὐτοῦ τινος οὐσίας. κἀνταῦθα δὲ ὁ Ἀριστοτέλης συμφωνεῖν βούλεται τῷ ἑαυτοῦ καθηγεμόνι· καὶ γὰρ ὁ Πλάτων ἐν τῷ δεκάτῳ τῶν Νόμων πρώτην ἁπασῶν εἶναι λέγει τὴν κατὰ τόπον κίνησιν, ἀπὸ ταύτης δὲ ὑφίστασθαι τὴν σύγκρισιν καὶ τὴν διάκρισιν, καὶ ἀπὸ ταύτης τὴν αὔξησιν καὶ τὴν μείωσιν· "προστυγχάνοντα, γάρ φησιν, τὰ κατὰ τόπον κινούμενα, ἑκάστοτε ἑκάστοις τοῖς ἑστῶσι μὲν διασχίζεται, τοῖς δὲ ἄλλοις ἐξ ἐναντίας ἀπαντῶσι καὶ φερομένοις εἰς ἓν γινόμενα μέσα τε καὶ μεταξὺ τῶν τοιούτων συγκρίνεται." — "καὶ μὴν καὶ συγκρινόμενα μὲν αὐξάνεται, διακρινόμενα δὲ φθίνει." ἀπὸ δὲ τῆς αὐξήσεως τὴν γένεσιν ὑφίστασθαί φησι καὶ ἀπὸ τῆς μειώσεως τὴν φθοράν.

p. 260b15 Ἔτι καὶ ἐντεῦθεν ἐπισκοποῦσιν ἔσται φανερὸν ἕως τοῦ καὶ τὸ κατ' οὐσίαν.

Ὁρμήσας καὶ ἄλλας ἐπιχειρήσεις παραδοῦναι δεικνύσας, ὅτι πρώτη τῶν κινήσεών ἐστιν ἡ φορά, διαίρεσιν ποιεῖται τῶν τοῦ προτέρου σημαινομένων, ὅπερ ἐν ἀρχῇ παραλιπὼν νῦν ἀνεπλήρωσε, καὶ κατὰ πάντας τοὺς τρόπους, καθ' οὓς λέγεται κυρίως τὸ πρότερον, δείκνυσι πρώτην οὖσαν τὴν φορὰν τῶν ἄλλων κινήσεων. τρεῖς δὲ ἐνταῦθα τοῦ προτέρου τρόπους ἐξέθετο. λέγεται γὰρ πρότερόν τι τῇ φύσει, οὗ μὴ ὄντος οὐκ ἔσται τὰ ἄλλα, ἐκεῖνο δὲ ἄνευ τῶν ἄλλων, καὶ τῷ χρόνῳ πρότερον,

21 Νόμων] X p. 893 E cf. infra p. 1273,6   26 post συγκρίνεται interposita λέγω γὰρ οὖν — λέγεις om. hic et infra Simplicius   35 προτέρου τοῦ transp. a   36 οὗ] οὔ τε Aristoteles   37 καὶ τὸ τῷ recte Aristoteles

ὥσπερ τοῦ τῆτες τὸ πέρυσι, καὶ τὸ κατ' οὐσίαν, ὅπερ ἐστὶ ⟨τὸ⟩ τελειότερον· τοῦ γὰρ ἀτελοῦς πρότερον τὸ τέλειον· τοιοῦτον δὲ τὸ τὴν οἰκείαν οὐσίαν ἀπειληφός. "λέγοιτο δὲ ἄν, φησὶν ὁ Ἀλέξανδρος, ἰδίως κατ' οὐσίαν προτέρα κίνησις, ἥτις οὐχ ἅπτεται τῆς οὐσίας τοῦ κινουμένου οὐδέ τινος τῶν ὑπαρχόντων αὐτῷ, ἀλλὰ πάντη τοῦ αὐτοῦ διαμένοντος αὐτοῦ γίνεται, ⟨ἣ⟩ ὁμοία μόνη ἡ κατὰ τόπον ἐστί. τούτων μὲν οὖν ἐνταῦθα τῶν τοῦ προτέρου σημαινομένων ἐμνημόνευσεν, ἐν δὲ ταῖς Κατηγορίαις πρὸς τῷ κατὰ φύσιν καὶ κατὰ χρόνον προτέρῳ τέθεικεν ἄλλα τοῦ προτέρου σημαινόμενα· καὶ γὰρ τῇ τάξει πρότερον ἢ τῇ θέσει ἔλεγέν τι ἐκεῖ καὶ τὸ ἐντιμότερον. καὶ τῶν ἀντιστρεφόντων κατὰ τὴν τοῦ εἶναι ἀκολουθίαν τὸ αἴτιον ὁπωσοῦν θατέρῳ τοῦ εἶναι, ὡς τὸν πατέρα τοῦ υἱοῦ καὶ ὅλως τὸ αἴτιον τοῦ αἰτιατοῦ. ἐν δὲ τῷ Δ τῆς Μετὰ τὰ φυσικὰ πλείονας ἐκτίθεται τρόπους τοῦ προτέρου καὶ ὑστέρου· 'τό τε γὰρ ἐγγύτερον ἀρχῆς ἐν ἑκάστῳ γένει ἢ φύσει ἢ πρός τι ὡρισμένης πρότερον λέγεται καὶ τὸ πορρώτερον ὕστερον. οἷον κατὰ τόπον τῷ εἶναι ἐγγύς τινος τόπου ἢ φύσει ὡρισμένου οἷον τοῦ μέσου ἢ τοῦ ἐσχάτου ἢ πρὸς τὸ τυχόν. τὸ δὲ κατὰ χρόνον πρὸς τὸ νῦν παραβαλλόμενον ἐπὶ μὲν τοῦ παρεληλυθότος πρότερον τὸ πορρώτερον τοῦ νῦν, ὡς τὰ Τρωικὰ τῶν Μηδικῶν πρότερα, ἐπὶ δὲ τοῦ μέλλοντος τὸ ἐγγύτερον τοῦ νῦν πρότερον, ὡς ἡ αὔριον ἡμέρα τῆς μετ' αὐτὴν τῷ νῦν ὡς ἀρχῇ καὶ πρώτῳ χρησαμένων. τρίτον δὲ λέγει τὸ κατὰ κίνησιν, οἷον παῖς ἀνδρὸς πρότερον, ὅτι ἐγγύτερον τοῦ πρώτου κινήσαντος· ἀρχὴ γὰρ καὶ αὕτη τις ἁπλῶς. τέταρτον δὲ τὸ κατὰ δύναμιν· τὸ γὰρ ἄρχον τῇ δυνάμει πρότερον καὶ δυνατώτερον· τοιοῦτον δέ ἐστιν, οὗ κατὰ τὴν προαίρεσιν ἀνάγκη ἀκολουθεῖν τὸ ὕστερον· ἡ δὲ προαίρεσις ἀρχή. πέμπτον τὰ κατὰ τάξιν· ταῦτα δέ ἐστιν, ὅσα πρός τι ἓν ὡρισμένον διέστηκε κατὰ τὸν λόγον, οἷον παραστάτης τριτοστάτου πρότερον καὶ παρανήτη νήτης· ἀρχὴ δὲ κἀνταῦθα, ὅπου μὲν ὁ κορυφαῖος, ὅπου δὲ ἡ μέση. ἕκτον τὸ τῇ γνώσει πρῶτον ἄλλως μὲν τὸ κατὰ τὸν λόγον, ἄλλως δὲ τὸ κατὰ τὴν αἴσθησιν· ⟨κατὰ μὲν γὰρ τὸν λόγον τὰ καθόλου πρότερα, κατὰ δὲ τὴν αἴσθησιν⟩ τὰ καθέκαστα· καὶ κατὰ τὸν λόγον δὲ τὸ συμβεβηκὸς τοῦ ὅλου πρότερον, οἷον τὸ μουσικὸν τοῦ μουσικοῦ ἀνθρώπου· οὐ γὰρ ἔσται ὁ λόγος ὅλος ἄνευ τοῦ μέρους. ἕβδομον τὰ τῶν προτέρων πάθη, οἷον εὐθύτης λειότητος. τὸ μὲν γὰρ γραμμῆς καθ' αὑτὴν πάθος, τὸ δὲ ἐπιφανείας. ὄγδοον τὰ κατὰ φύσιν καὶ οὐσίαν, ὅσα ἐνδέχεται εἶναι ἄνευ ἄλλων, ἐκεῖνα δὲ ἄνευ ἐκείνων μή. ταύτῃ δέ, φησίν, τῇ διαιρέσει ὁ Πλάτων ἐχρῆτο. ἔνατον τὸ ὑποκείμενον

---

1 ἐστὶ τὸ a: ἐστὶ A 3 ἀπειληφώς A, sed corr. A[1] ἰδίως scripsi: ἰδίων aA 6 ἣ addidi 7. 8 Κατηγορίαις] c. 12. p. 14a36 sqq. 12 Μετὰ τὰ φυσικὰ] Δ 11. p. 1018b9 sqq. 20 τῶι A: τῶν a 29 κατὰ—αἴσθησιν (30) verba propter homoeoteleuton omissa ex Aristotelis l. c. p. 1018b32 supplevi: οἷον τὸ καθόλου. καὶ supplet a 32 ὅλος om. A, sed add. A[1]; eadem omissio in Arist. vulg. 36 ἐχρῆ////το A, i. e. habuit ἐχρήσατο (vulg. lect. Arist. l. c. p. 1019a4), quod correctum est in ἐχρῆτο (hoc exhibent Arist. codd. ET; cf. Christii editio)

πρότερον τοῦ ἐν ὑποκειμένῳ· διὸ ἡ οὐσία πρότερον. δέκατον ἄλλως μὲν 296r κατὰ δύναμιν, ἄλλως δὲ κατὰ ἐντελέχειαν. οἷον κατὰ δύναμιν μὲν ἡ ἡμίσεια τῆς ὅλης καὶ τὸ μόριον τοῦ ὅλου καὶ ἡ ὕλη τῆς οὐσίας προτέρα, κατ' ἐντελέχειαν δὲ ὑστέρα. διαλυθέντος γὰρ τοῦ κατ' ἐντελέχειαν ἔσται ταῦτα.' τοιαύτην μὲν οὖν καὶ ἐν ἐκείνῃ τῇ πραγματείᾳ τὴν τοῦ προτέρου καὶ ὑστέρου διαίρεσιν παραδέδωκεν ἐντελεστέραν. ἐνταῦθα δὲ ἐπὶ κινήσεως ζητῶν τὸ πρότερον καὶ ὕστερον, ὅσα χρήσιμα πρὸς αὐτὴν σημαινόμενα παρέλαβεν· τὸ γὰρ κατὰ θέσιν, εἴπερ ὅλως εἴη ἐν τῇ κινήσει, κατὰ τὸν χρόνον ἂν λαμβάνοιτο, ἢ τάχα ἡ τῶν προτέρων κατὰ θέσιν σωμάτων προτέρα ἂν καὶ αὐτὴ λέγοιτο τῇ θέσει. ἐκείνῳ δὲ ἐφιστάνειν ἄξιον, ὅτι ἐν μὲν τῇ Μετὰ τὰ φυσικὰ συνῆψε τὸ κατὰ φύσιν καὶ κατ' οὐσίαν, ἐνταῦθα δὲ διεῖλεν αὐτό.

p. 260b19 Ὥστε ἐπεὶ κίνησιν μὲν ἀνάγκη εἶναι συνεχῶς ἔως τοῦ ἣν κινεῖ τὸ πρῶτον κινοῦν.

Προθέμενος δεῖξαι τὴν φορὰν πρώτην τῶν κινήσεων κατὰ πάντα 296v τοῦ πρώτου τὰ σημαινόμενα, πρῶτον ὅτι κατὰ φύσιν πρώτη δείκνυσι, προλαβὼν ὅτι ἀναγκαῖον ἀεὶ κίνησιν εἶναι· τοῦτο γὰρ σημαίνει τὸ εἶναι συνεχῶς. ἀποδέδεικται δὲ ἤδη, ὅτι ἀγένητός ἐστιν ἡ κίνησις. ἔχων δὲ ἐναργὲς καὶ τὸ τὴν ἀίδιον κίνησιν πρώτην εἶναι τῆς ποτὲ οὔσης καὶ πάλιν μὴ οὔσης συλλογίζεται οὕτως· ἡ πρώτη κατὰ φύσιν κίνησις αἰδιός ἐστιν, ἐπειδὴ ἀνάγκη ἀίδιον εἶναι κίνησιν· ἡ αἴδιος κίνησις ἡ συνεχής ἐστιν, ἡ συνεχὴς κίνησις ἡ κατὰ φοράν ἐστιν· ἡ ἄρα πρώτη κίνησις κατὰ φύσιν ἡ κατὰ φοράν ἐστι. καὶ ὅτι κατὰ φύσιν πρώτη δείκνυσιν ἐκ τοῦ μὴ ἀντιστρέφειν κατὰ τὴν τοῦ εἶναι ἀκολουθίαν, ἀλλὰ ταύτην μὲν τῶν ἄλλων κινήσεων μὴ δεῖσθαι πρὸς τὸ εἶναι (οὔτε γὰρ αὐξάνεσθαι οὔτε ἀλλοιοῦσθαι τὸ φέρον ἀνάγκη, ἀλλ' οὔτε γίνεσθαι ἢ φθείρεσθαι), τούτων δὲ οὐδεμίαν ἐνδέχεται εἶναι τῆς συνεχοῦς μὴ οὔσης, ἣν κινεῖ τὸ πρῶτον κινοῦν. δέδεικται γάρ, ὅτι πάντων ἀρχὴ τῶν κινουμένων ἐστὶ τὸ αὐτοκίνητον, τούτου δὲ ἀρχὴ τὸ ἀκίνητον. ἀνάγκη δὲ τὴν ἀίδιον κίνησιν ἢ συνεχῆ ἢ ἐφεξῆς εἶναι. βέλτιον δὲ τὸ συνεχῆ τὴν ἀίδιον κυρίως εἶναι ἢ ἐφεξῆς· μία γὰρ αὕτη ἑνὸς ὄντος τοῦ κινοῦντος, τὸ δὲ ἐφεξῆς οὐχ ἕν. τὸ δὲ βέλτιον ἀεὶ ἐν τοῖς φυσικοῖς ὑπολαμβάνομεν εἶναι, ἂν ᾖ δυνατόν· ὅτι δὲ δυνατὸν εἶναί τινα συνεχῆ κίνησιν, δειχθήσεται ὕστερον, καὶ ὅτι οὐδεμίαν ἄλλην οἷόν τε εἶναι συνεχῆ ἢ τὴν φοράν· νῦν δὲ ὡς ὑποκείμενα τέως εἴληπται.

3 ἤμεια A, sed corr. A[1]   13 ἀνάγκη A cf. v. 21: ἀναγκαῖον a ut Arist. cf. v. 17   20 ante αἴδιος exhibet αν (sic) A   26 desidero ἀλλ' οὐδὲ   27 legendum esset ἐνδέχεσθαι, sed servat Aristotelis verba   μὴ A: om. a

p. 260b29 Ἔτι χρόνῳ πρώτην ἕως τοῦ οὐδὲ τῶν ἄλλων οὐδεμία μεταβολῶν. 296v

Δείξας φύσει πρώτην οὖσαν τῶν ἄλλων κινήσεων τὴν φορὰν ἐφεξῆς, ὅτι καὶ τῷ χρόνῳ πρώτη δείκνυσι δυνάμει καὶ τοῦτο συλλογιζόμενος οὕτως· πρώτη κίνησις τῷ χρόνῳ ἐστίν, ἣν ἐνδέχεται τοῖς αἰδίοις ὑπάρχειν· ἣν ἐνδέχεται τοῖς αἰδίοις κίνησιν ὑπάρχειν, ἡ φορά ἐστιν· ἡ πρώτη ἄρα τῷ χρόνῳ κίνησις ἡ φορά ἐστι. τῶν δὲ δυεῖν τούτων προτάσεων τὴν ἐλάττονα τὴν λέγουσαν 'πρώτην εἶναι ἣν ἐνδέχεται τὰ αἴδια κινεῖσθαι' ὡς σαφῆ παρῆκεν· ὡς γὰρ τὰ αἴδια πρῶτα τῷ χρόνῳ τῶν γενητῶν, οὕτω καὶ ἡ κίνησις, ἣν κινεῖται τὰ αἴδια αἴδιος οὖσα, πρώτη ἂν εἴη τῶν μὴ αἰδίων κινήσεων, ἃς κινεῖται τὰ γενητά. τὴν δὲ μείζονα πρότασιν τέθεικε τὴν λέγουσαν, ὅτι τὴν τοπικὴν μόνην ἐνδέχεται τὰ αἴδια κινεῖσθαι, ἣν δείξει μετ' ὀλίγον. ἐπειδὴ δὲ τὰ ἐν γενέσει ὄντα ὑστέραν κινεῖται τὴν τοπικὴν κίνησιν (τελειωθέντα γὰρ ἤδη τὰ ζῷα τότε κινεῖται κατὰ τόπον· γίνεται γὰρ πρῶτον καὶ τρέφεται καὶ αὔξεται δι' ἀλλοιώσεως, καὶ οὕτως κατὰ τόπον κινεῖται), δόξει μὴ ἀληθῶς εἰρῆσθαι τῷ χρόνῳ προτέραν εἶναι τῶν ἄλλων κινήσεων τὴν κατὰ τόπον. λύων οὖν ταύτην τὴν ἔνστασιν λέγει, ὅτι ἐπὶ μὲν ἑκάστου τῶν ἐν γενέσει ὄντων τελευταίαν τῶν κινήσεων τὴν κατὰ τόπον γίνεσθαι. τετελειωμένα γὰρ ἤδη μεταβαίνει κατὰ τόπον. ἀλλὰ τούτων τῶν γινομένων καὶ ἀλλοιουμένων καὶ αὐξομένων πρότερον, ἔπειτα οὕτω τοπικῶς κινουμένων, ἄλλο τι ἀνάγκη προϋπάρχειν τοπικῶς κινούμενον, ὃ καὶ τῆς γενέσεως αἴτιον τῷ γινομένῳ αὐτὸ ἀγένητον ὂν ἢ οὐ τότε γινόμενον, ἀλλὰ πρότερον, ὡς ὁ πατὴρ τοῦ υἱοῦ καὶ ὅλως τὸ γεννῆσαν τοῦ γεννηθέντος· τοῦτο γὰρ χρὴ κινηθῆναι κατὰ τόπον, ἵνα γεννήσῃ τὸ γεννώμενον. οὐ γινόμενον δὲ αὐτὸ αἴτιόν ἐστι γενέσεως τὸ κυκλοφορητικὸν σῶμα τοπικῶς κινούμενον. ὅσον γὰρ ἐπὶ τῇ καθ' ἕκαστον γενέσει, δόξει ἡ γένεσις εἶναι πρώτη τῶν κινήσεων, διότι γενέσθαι δεῖ τὸ πρᾶγμα πρότερον, καὶ τῆς οὐσίας ὑποστάσης αὐτοῦ τότε τὰ περὶ αὐτὸ συμβεβηκότα ὑπάρξαι ἀλλοίωσιν καὶ αὔξησιν καὶ τὴν κατὰ τόπον μεταβολήν. καὶ οὕτω μὲν ἐφ' ἑνὸς ἑκάστου. ἀλλ' ἀναγκαῖον ἕτερόν τι κατὰ τόπον κινεῖσθαι αἴτιον τοῦ γινομένου οὐ γινόμενον αὐτὸ τότε· καὶ τούτου πάλιν τῆς γενέσεως ἕτερόν τι αἴτιον προϋπάρχει οὐ γινόμενον, ἀλλὰ ὂν τότε καὶ κατὰ τόπον κινούμενον· ὥστε ἔστι πρὸ πάσης τῆς καθ' ἕκαστα γενέσεως τοπικὴ κίνησις, ἣν κινεῖται τὸ τῆς γενέσεως αἴτιον μὴ γινόμενον τότε. καὶ τούτου ἕτερον πρότερον τὸ τὴν αἴδιον κινούμενον τοπικῶς κίνησιν, οὐδὲ ὅλως τοῦτο γινόμενον. 'καὶ γὰρ ἄνθρωπος ἄνθρωπον γεννᾷ καὶ ἥλιος', ὡς εἴρηται πρότερον.

---

6 post ὑπάρχειν omisit ἣν — ὑπάρχειν a 19 τελειωμένα a 21 ἄλλο — κινούμενον (22) om. A, add. in mrg. A[1] 22 τῶι γινομένωι A: τῶν γινομένων a 25 γεννώμενον (ω ex ο) A: γινόμενον a 37 ἥλιος A (cf. Ar. Phys. B 2. 194b13): ὁ ἥλιος a

Δείξας δὲ ὅτι κἂν ἐπὶ τῶν καθ' ἕκαστα πρώτη δοκῇ τῶν ἄλλων κι- 296v νήσεων ἡ γένεσις, ἀλλὰ προϋπάρχει πάσης γενέσεως τοπικὴ κίνησις, τὸ αὐτὸ προσυπομιμνήσκει καὶ ἐκ τοῦ ἐναντίου. εἰ γὰρ εἴη πρώτη τῶν κινήσεων ἡ γένεσις, πάντα ἂν εἴη τὰ κινούμενα φθαρτά· δεῖ γὰρ πρῶτον γενέσθαι, εἶθ' οὕτω κινηθῆναι τὴν ὁποιανοῦν κίνησιν, εἴπερ πρώτη τῶν κινήσεων ἡ γένεσίς ἐστι, τὸ δὲ γινόμενον φθείρεται. | εἰ οὖν μὴ πάντα 297r ἐστὶ τὰ κινούμενα γενητὰ καὶ φθαρτά, ὡς ἤδη δέδεικται ἐκ τοῦ εἶναι κίνησιν ἀίδιον καὶ ἔτι μᾶλλον δειχθήσεται, οὐδ' ἂν γένεσις εἴη πρώτη. οὐκέτι γὰρ ἐν τοῖς ἀιδίοις μέν, κινουμένοις δὲ προϋπάρξει ἡ γένεσις. εἰ δὲ μὴ ἔστιν ἡ γένεσις πρώτη, δῆλον ὡς οὐδὲ τῶν ἄλλων τις κινήσεων, ἃς ἀνάγκη μετὰ τὴν γένεσιν ὑφίστασθαι, ἀλλοίωσίς τε καὶ αὔξησις καὶ μείωσις. καὶ γὰρ αὔξεται καὶ μειοῦται μόνα τὰ γενητά, καὶ ἀλλοίωσις τούτοις ὑπάρχει μόνοις, εἴπερ πᾶσα ἀλλοίωσις κατὰ τὰς παθητικὰς γίνεται ποιότητας, πάσχει δὲ μόνα τὰ ἐν γενέσει. εἰ οὖν αἱ μὲν ἄλλαι κινήσεις τῆς γενέσεως δεύτεραι, ἡ δὲ γένεσις τῆς φορᾶς, δῆλον ὅτι καὶ αἱ ἄλλαι κινήσεις τῆς φορᾶς ὕστεραι τῷ χρόνῳ. οὕτω καὶ ὅτι πρώτη κατὰ χρόνον τῶν ἄλλων κινήσεων ἡ φορά, ἔδειξε καὶ τὴν ἀπὸ τῆς γενέσεως ἔνστασιν ἔλυσεν.

p. 261a14 Ὅλως τε εἰ φαίνεται τὸ γιγνόμενον, ἀτελές ἕως τοῦ αὐξανομένου δὲ καὶ φθίνοντος τὸ ποσόν.

Τὴν λύσιν τῆς ἐνστάσεως τῆς ἀπὸ τῆς γενέσεως ἐνεχθείσης ἀρχὴν τοῦ τρίτου ἐπιχειρήματος ἐποιήσατο τοῦ δεικνύντος, ὅτι καὶ κατ' οὐσίαν πρώτη τῶν ἄλλων ἐστὶν ἡ κατὰ φορὰν κίνησις. τὸ δὲ κατ' οὐσίαν πρῶτον καὶ κατὰ φύσιν πρῶτον ὀνομάζει συμφώνως τοῖς ἐν τῇ Μετὰ τὰ φυσικὰ περὶ τούτων εἰρημένοις. συλλογίζεται δὲ καὶ ἀποδείκνυσι τοῦτο κατηγορικῶς μὲν οὕτως· ἡ φορὰ τελευταία πᾶσιν ὑπάρχει τοῖς ἐν γενέσει· τὸ τῇ γενέσει ὕστερον τῇ φύσει πρότερόν ἐστι καὶ τῇ οὐσίᾳ. ἡ φορὰ ἄρα πρώτη καὶ κατὰ φύσιν καὶ κατ' οὐσίαν τῶν ἄλλων κινήσεών ἐστι. καὶ ὅτι μὲν ἡ φορὰ τελευταία τοῖς ἐν γενέσει ὑπάρχει, δείκνυσιν ἐκ τοῦ τὰ μὲν κατ' οὐσίαν ἀτελέστερα ὥσπερ τὰ φυτὰ καὶ τῶν ζῴων τὰ προσπεφυκότα, ἅπερ ζῳόφυτα καλοῦμεν, οὐδὲ ὅλως κινεῖσθαι κατὰ τόπον, τοῖς δὲ τελειουμένοις τελευταῖον ὑπάρχειν τοῦτο. ὅτι δὲ τὸ τῇ γενέσει ὕστερον τῇ φύσει καὶ τῇ οὐσίᾳ πρότερόν ἐστι, δείκνυσιν ἐκ τοῦ τὸ γινόμενον ἐν τῷ ἔτι γίνεσθαι ἀτελὲς ὂν ὁδεύειν ἐπὶ τὴν ἑαυτοῦ τελειότητα ὡς ἐπ' ἀρχὴν καὶ πρῶτον τῇ φύσει· ἡ γὰρ τελειότης ἀρχὴ ὡς τὸ οὗ ἕνεκα καὶ τὸ τέλος. πρῶτον δὲ τῇ φύσει καὶ τῇ οὐσίᾳ τὸ τέλειον τοῦ ἀτελοῦς καὶ τὸ οὗ ἕνεκα τοῦ χάριν ἐκείνου· κατὰ γὰρ τὴν ἑκάστου τε

15 φορᾶς (littera, puto θ, erasa post φ) A 19 τε εἰ A (ut Ar. K, om. E[1]: τε E[2]): δὲ a ex Ar. vulg. 20 αὐξομένου supra p. 603,13 23 οὐσίαν et φύσιν (24) commutavit a: πρῶτον καὶ κατὰ φύσιν om. A: suppl. in mrg. A[1] 24 Μετὰ τὰ φυσικὰ] Δ 11

λειότητα τὸ κατὰ φύσιν ἐστὶν ἑκάστῳ. καὶ ἡ οὐσία καὶ ἀρχὴ τὸ τέλειον· 297r τελείου γὰρ τὸ γεννᾶν. ὥσπερ οὖν ἡ τελειότης τελευταία οὖσα τῇ γενέσει πρώτη ἐστὶ τῇ οὐσίᾳ τε καὶ τῇ φύσει, οὕτω καὶ ἣν κινεῖται τελευταίαν κίνησιν τὰ γινόμενα, πρώτη τῇ φύσει καὶ τῇ οὐσίᾳ ἐστίν. αὐτὸς δὲ τῆς μὲν μείζονος προτάσεως τῆς λεγούσης τὸ τῇ γενέσει ὕστερον τῇ φύσει καὶ τῇ οὐσίᾳ πρότερον εἶναι τὴν κατασκευὴν προθεὶς ἐν τῷ φαίνεται τὸ γινόμενον ἀτελὲς καὶ ἐπ' ἀρχὴν ἰόν, τῆς δὲ ἐλάττονος τῆς λεγούσης 'ἡ φορὰ τελευταία πᾶσιν ὑπάρχει τοῖς ἐν γενέσει' τὴν κατασκευὴν ὑστέραν θεὶς ἐν τῷ τὰ μὲν ὅλως ἀκίνητα τῶν ζώντων καὶ τοῖς ἑξῆς, τὰς δὲ δύο προτάσεις αὐτὰς μεσολαβήσας καὶ πρώτην μὲν θεὶς τὴν μείζονα ἐν τῷ ὥστε τὸ τῇ γενέσει ὕστερον τῇ φύσει πρότερον εἶναι, εἶτα τὴν ἐλάττονα ἐν τῷ τελευταῖον δὲ φορὰ πᾶσιν ὑπάρχει τοῖς ἐν γενέσει, οὕτως οὖν διαθεὶς τὸν συλλογισμὸν δυσσυναίσθητον ἐποίησεν αὐτοῦ τὴν ἀνάλυσιν. ἐπὶ δὲ τῷ τέλει καὶ κατὰ τὸν πρῶτον τρόπον τῶν ὑποθετικῶν συνελογίσατο οὕτως· εἰ μᾶλλον ὑπάρχει φορὰ τοῖς μᾶλλον ἀπειληφόσι τὴν φύσιν, τουτέστιν εἰ μᾶλλον ἡ κατὰ τόπον κίνησις ὑπάρχει τοῖς κατὰ τὴν φύσιν καὶ τὸ ἑαυτῶν εἶδος τελειωθεῖσι, καὶ ἡ κατὰ τόπον κίνησις εἴη ἂν κατὰ φύσιν καὶ κατ' οὐσίαν πρώτη τῶν ἄλλων κινήσεων. εἶτα καὶ ἄλλην ἀπόδειξιν ἐπάγει τοῦ τελειοτέραν καὶ διὰ τοῦτο καὶ πρώτην εἶναι κατὰ φύσιν καὶ κατ' οὐσίαν τὴν κατὰ τόπον κίνησιν. ἡ γὰρ κατὰ τόπον, φησί, κίνησις, οὐδὲν μεταβάλλει τῆς τοῦ κινουμένου καταστάσεως οὔτε κατ' οὐσίαν, ὥσπερ ἡ γένεσις καὶ ἡ φθορά, οὔτε κατὰ τὸ ποιόν, ὡς ἡ ἀλλοίωσις, οὔτε κατὰ τὸ ποσόν, ὡς αὔξησις καὶ μείωσις· τὸ δὲ φυλάττον τὴν φύσιν καὶ τὴν οὐσίαν τῶν μὴ φυλαττόντων ἐστὶ τῇ φύσει καὶ τῇ οὐσίᾳ τελειότερον.

p. 261a23 Μάλιστα δὲ δῆλον ὅτι τὸ κινοῦν αὐτὸ αὑτὸ ἕως τοῦ τὸ αὐτὸ ἑαυτὸ κινοῦν.

Τοῦτο τὸ ἐπιχείρημα δύναται δεικτικὸν εἶναι τοῦ πρώτην τῶν ἄλλων κινήσεων εἶναι τὴν φορὰν κατὰ τοὺς τρεῖς τοῦ προτέρου τρόπους, οὓς ἀποδέδωκεν. ἔστι δὲ τοιοῦτον· ἐδείχθη πρότερον, ὅτι τὸ αὐτοκίνητον προϋπάρχον καὶ χρόνῳ καὶ οὐσίᾳ τῶν κινούντων καὶ κινουμένων ἀρχὴ τῶν τοιούτων ἐστί, καὶ ὅτι τὴν κατὰ φορὰν κίνησιν ἰδίως καὶ κυρίως κινεῖται τὸ αὐτοκίνητον. εἰ οὖν ἡ κατὰ τόπον κίνησις οἰκεία ἐστὶ τῆς ἀρχῆς καὶ αἰτίας τῶν κινουμένων, ἡ δὲ οἰκεία τῆς ἀρχῆς καὶ αἰτίας τῶν κινουμένων κίνησις αὕτη ἂν εἴη καὶ τῇ φύσει καὶ τῷ χρόνῳ προτέρα τῶν 297v ἄλλων κινήσεων, τὸ συμπέρασμα δῆλον, ὅτι ἡ κατὰ τόπον κίνησις καὶ τῇ φύσει καὶ οὐσίᾳ καὶ τῷ χρόνῳ πρώτη τῶν ἄλλων ἐστὶ κινήσεων, καὶ συμπεραίνεται λοιπὸν τὰ εἰρημένα. ὅτι δὲ καὶ τοῦτο τοῖς ἐν τῷ δεκάτῳ

9 ζώντων A Arist.: ζώων a et Arist. II 17 τὴν om. A, sed suppl. A[1] 27 ἑαυτὸ A (ut Ar. E): αὐτὸ a (Ar. vulg.) ὅτι μὲν — ἐκ τούτων add. a: om. A 37 καὶ τῇ οὐσίᾳ a

τῶν Πλάτωνος Νόμων κατακολουθῶν ὁ Ἀριστοτέλης ἀπέδειξε, συνιδεῖν 297v ἔστιν, εἴπερ τὰ εἴδη τῶν κινήσεων παραδιδοὺς καὶ πρώτην ἐκθέμενος τὴν κατὰ τόπον ταύτην αἰτίαν τῶν ἄλλων εἶναί φησι, προσεχῶς μὲν τῆς διακρίσεως καὶ συγκρίσεως, τουτέστι τῆς ἀλλοιώσεως, δι' ἐκείνης δὲ τῆς αὐξήσεως καὶ φθίσεως, διὰ δὲ ταύτης τῆς γενέσεως καὶ φθορᾶς. ἐκθέμενος γὰρ τὴν κατὰ τόπον κίνησιν ἐπάγει· "προστυγχάνοντα δὲ ἑκάστοτε ἑκάστοις, τοῖς ἑστῶσι μὲν διασχίζεται, τοῖς δὲ ἄλλοις ἐξ ἐναντίας ἀπαντῶσι καὶ φερομένοις εἰς ἓν γινόμενα μέσα τε καὶ μεταξὺ τῶν τοιούτων ξυγκρίνεται." — "καὶ μὴν καὶ ξυγκρινόμενα αὐξάνεται, διακρινόμενα δὲ φθίνει τότε, ὅταν ἡ καθεστηκυῖα ἑκάστων ἕξις διαμένῃ. μενούσης δὲ αὐτῆς δι' ἀμφότερα ἀπόλλυται." ἀπὸ δὲ τῆς αὐξήσεως τὴν γένεσιν, καὶ ἀπὸ τῆς μειώσεως τὴν φθορὰν λέγει γίνεσθαι.

p. 261a28 Τίς δὲ φορὰ πρώτη νῦν δεικτέον ἕως τοῦ καὶ ὅτι οὐκ ἐνδέχεται ἅμα τὰς ἀντικειμένας οὔτε κινήσεις οὔτε μεταβολὰς ὑπάρχειν.

Δείξας κατὰ πάντας τοὺς τοῦ προτέρου τρόπους τὴν φορὰν πρώτην οὖσαν τῶν ἄλλων κινήσεών τε καὶ μεταβολῶν, νῦν πρόεισιν ἐπὶ τὸ ζητεῖν, τίς πάλιν ἐν τῇ φορᾷ πρώτη ἐστὶ κατὰ τὰ εἰρημένα τοῦ πρώτου σημαινόμενα. ἴσμεν γὰρ ὅτι τῆς φορᾶς ἡ μὲν ἐπ' εὐθείας ἐστίν, ἡ δὲ κύκλῳ, ἡ δὲ μικτή, ὥσπερ καὶ τῆς γραμμῆς ἐφ' ἧς φέρεται τὸ φερόμενον. εὑρεθείσης δὲ τῆς πρώτης φορᾶς ἅμα καὶ τὸ νῦν καὶ πρότερον ὑποτεθέν, ὅτι ἐνδέχεταί τινα κίνησιν εἶναι συνεχῆ καὶ ἀίδιον, φανερὸν ἔσται. αὕτη γὰρ ἡ πρώτη φορὰ συνεχὴς εὑρεθήσεται καὶ ἀίδιος. ἐπιστῆσαι δὲ χρή, ὅτι μέχρι νῦν ὡς ὑπόθεσις ἐλαμβάνετο τὸ εἶναι συνεχῆ κίνησιν· ἡ γὰρ ἐν ἀρχῇ δειχθεῖσα ἀγένητος καὶ ἄφθαρτος κίνησις οὐχ ὡς μία καὶ συνεχής, ἀλλ' ὡς ἀεὶ μέν, ἄλλη δὲ καὶ ἄλλη κίνησις ἐν τοῖς οὖσιν ἀπεδείκνυτο. ἐπιστήμης δέ ἐστιν ἀκριβοῦς τὸ κατὰ μίαν μέθοδον πλείονα καὶ οὕτω καθολικὰ καὶ χρήσιμα θεωρήματα εὑρίσκειν, ἡ δὲ εὕρεσις αὐτῷ γίνεται δεικνύντι πρῶτον, ὅτι οὐδεμία τῶν ἄλλων κινήσεων ἢ μεταβολῶν παρὰ τὴν φορὰν συνεχὴς εἶναι δύναται καὶ μία, ἀλλ' οὐδὲ τῆς φορᾶς ἡ κατ' εὐθεῖαν οὐδὲ ἡ μικτή, ἀλλὰ μόνῃ τῇ κύκλῳ κινήσει τὸ συνεχὲς καὶ ἀίδιον ὑπάρχειν δυνατόν. καὶ οὕτως ἐκ τούτου δείκνυσιν, ὅτι τῶν φορῶν πρώτη ἡ κύκλῳ τῆς κατ' εὐθεῖάν ἐστιν. ὅτι δὲ μηδεμίαν τῶν ἄλλων κινήσεων οἷόν τε συνεχῆ εἶναι, ἀποδείκνυσιν οὕτω· πᾶσαι αἱ ἄλλαι κινήσεις (συναριθμεῖ δὲ τέως καὶ τὴν γένεσιν καὶ τὴν φθοράν, εἶτα ὕστερον αὐτὰς χωρίζει τῶν κυρίως κινήσεων μεταβολὰς οὔσας καὶ οὐ κινήσεις, ὡς ἐν τῷ πέμπτῳ δέδεικται ταύτης τῆς πραγματείας), πᾶσαι οὖν αἱ ἄλλαι παρὰ τὴν

---

6 ἐπάγει] Legg. X p. 893 E cf. supra p. 1267,23 9 post συγκρινόμενα om. μὲν quod superiore loco habet Simplicius 10 μὴ μενούσης Plato 16 ante πρώτην add. τὴν a 18 πρώτηι libri: πρώτη correxi, sc. κίνησις cf. f. 307r17. 310v13 33 εὐθείας a 37 πέμπτῳ] E 1. 225a35

φορὰν κινήσεις ἐξ ἀντικειμένων εἰσὶν εἰς ἀντικείμενα * * * ἐξ 297v ἐναντίων εἰς ἐναντία ἀντικείμενά ἐστιν ἢ ἐναντία. αὐτὸς δὲ ἐπὶ τῶν ἐναντίων τέως ποιεῖται τὸν λόγον, ἐπειδὴ ἡ γένεσις καὶ ἡ φθορὰ ἀντικείμενα μέν ἐστιν, οὐκ ἐναντία δέ. τὰς δὲ ἐναντίας ἢ ὁπωσοῦν ἀντικειμένας κινήσεις ἀδύνατον εἶναι μίαν καὶ συνεχῆ. ἐξ ὧν συνάγεται, ὅτι πᾶσαι αἱ ἄλλαι παρὰ τὴν φορὰν κινήσεις οὐ δύνανται συνεχεῖς εἶναι.

Καὶ ὅτι μὲν ἑκάστη ἐκείνων ἐξ ἀντικειμένου ἐστὶν εἰς ἀντικείμενον, δείκνυσι τοὺς ἀντικειμένους ὅρους ἐκτιθέμενος, ἐφ' οὓς κινοῦνται. καὶ γὰρ γενέσει μὲν καὶ φθορᾷ τὸ ὂν καὶ μὴ ὂν ὅροι ὡς κατάφασις καὶ ἀπόφασις ἀντικείμενα, ἀλλοιώσει δὲ τὰ ἐναντία πάθη, θερμότης καὶ ψυχρότης, λευκότης καὶ μελανία καὶ τὰ τοιαῦτα, αὐξήσει δὲ καὶ φθίσει ἢ μέγεθος καὶ μικρότης ἢ μᾶλλον τε|λειότης μεγέθους καὶ 298r ἀτέλεια, ὅτι τὸ μέγεθος κοινὸν καὶ τοῦ τελείου, εἰς ὃ σπεύδει ἡ αὔξησις, καὶ τοῦ ἀτελοῦς, εἰς ὃ ἡ μείωσις. ὅτι δὲ ἐναντίαι καὶ ἀντικείμεναι αἱ εἰς τὰ ἐναντία καὶ ἀντικείμενα, πρόδηλον· ὁρισμὸς γὰρ οὗτός ἐστι τῶν ἐναντίων κινήσεων. ὅτι δὲ λοιπὸν οὐχ οἷόν τε ἐκ τῶν ἀντικειμένων καὶ ἐναντίων κινήσεων μίαν γενέσθαι καὶ συνεχῆ κίνησιν, δῆλον· εἰ γὰρ εἴη μία, τὸ λευκαινόμενον ἅμα ἂν καὶ μελαίνοιτο καὶ ⟨τὸ⟩ εἰς ὑγείαν μεταβάλλον ἅμα ἂν καὶ εἰς νόσον μεταβάλλοι καὶ τὸ αὐξόμενον ἅμα ἂν καὶ μειοῖτο, καὶ τὸ γινόμενον ἅμα ἂν καὶ φθείροιτο, εἴπερ μία καὶ ἡ αὐτὴ κίνησις ἐκ τῶν ἐναντίων ἐστί. καὶ αὐτόθεν δὲ δῆλον, ὅτι ἐκ τῶν ἐναντίων κινήσεων μίαν ἀδύνατον γενέσθαι. πῶς γὰρ ἐκ τῆς ἐπὶ τὸ ἄνω καὶ τῆς ἐπὶ τὸ κάτω μενουσῶν ἀκραιφνῶν μία γένοιτο ἂν κίνησις; οὔτε γὰρ κατὰ φύσιν δυνατὸν τὰς ἐναντίας κινεῖσθαι οὔτε ἡ κατὰ φύσιν καὶ παρὰ φύσιν μία γένοιντο ἄν. ἡ μὲν γὰρ εἰς τὰ πλάγια μία οὖσα μῖξις τῆς ἄνω καὶ τῆς κάτω δοκεῖ, ἀλλ' οὐ μενουσῶν ἀκραιφνῶν, ὥσπερ ὁ λόγος λαμβάνει νῦν, ἀλλ' οὕτως ὡς καὶ τὰ στοιχεῖα τοῦ σώματος τὰ ἐναντία κιρνάμενα ποιεῖ τι σύνθετον ἕν. οὔτε μία οὖν ἐκ τῶν ἐναντίων οὔτε ἅμα δύναταί τι τὰς ἐναντίας κινεῖσθαι. εἰ δὲ μὴ μία ἡ ἐκ τῶν ἐναντίων, ὑπὸ ἠρεμίας διαλαμβάνονται αἱ ἐναντίαι. ταύτην γὰρ ταῖς προειρημέναις προσλαμβάνει τὴν πρότασιν, καὶ κατασκευάζει αὐτὴν ἀξιώματι προσχρησάμενος τῷ λέγοντι, ὅτι τὸ μὴ ἀεὶ κινούμενον τήνδε τὴν κίνησιν, ὂν δὲ πρότερον, ἀνάγκη πρότερον ἠρεμεῖν. εἰ γὰρ μὴ ἠρεμῆσαν τὸ λευκαινόμενον μηδὲ παυσάμενον τοῦ λευκαίνεσθαι μελαίνοιτο, ἅμα ἂν λευκαίνοιτό τε καὶ μελαίνοιτο· ὥστε ἅμα λευκὸν γενήσεται καὶ μέλαν εἰς τέλος ἐλθὸν τῆς κινήσεως. εἰ δὲ παυσάμενον τοῦ λευκαίνεσθαι λευκὸν γένοιτο, καὶ ἀπὸ τοῦ λευκοῦ μεταβάλλοι εἰς τὸ μέλαν, ἐν τῷ εἴδει τοῦ λευκοῦ γενόμενον ἠρεμήσει πάντως τινὰ χρόνον. οὕτω γὰρ ἀπὸ λευκοῦ ὄντος αὐτοῦ καὶ οὐκέτι λευκαινομένου ἡ εἰς τὸ μελαίνεσθαι μεταβολὴ γενήσεται· οὔτε γὰρ ἅμα

---

1 lacunam statui, quam explebat τὰ δὲ a. fortasse (⟨τὰ γὰρ⟩ ἐξ ἐναντίων εἰς ἐναντία ἀντικείμενά ἐστιν ἢ ἐναντία) 3 τέως om. a 12 σμικρότης a 18 τὸ (ante εἰς ὑγείαν) addidi cf. Them. p. 436,1 Speng. 19 μεταβάλλει A

λευκαίνεται καὶ ἔστι λευκόν, οὔτε ἅμα λευκόν ἐστιν εἰλικρινῶς καὶ μελαίνεται. 298r ἅμα γὰρ ἔσται ἐπὶ τοῦ πέρατος καὶ οὐκ ἔσται. εἰ δὲ μὴ ἅμα ἐστί τε καὶ ἀπογίνεται, χρόνος ἄν τις εἴη, ὃν ἠρέμησεν ἐπὶ τοῦ πέρατος τὸ κινούμενον. δείξας δὲ πρῶτον ἐπὶ τῶν ἐξ ἐναντίων εἰς ἐναντία κινήσεων, τουτέστιν ἐπὶ τῶν κυρίως κινήσεων, ὅτι ἀδύνατον συνεχεῖς εἶναι ταύτας, κοινοποιεῖ τὸν λόγον καὶ ἐπὶ τῶν μεταβολῶν, τουτέστι γενέσεως καὶ φθορᾶς (αὗται γὰρ μεταβολαὶ μόνον εἰσὶ καὶ οὐ κινήσεις) δεικνύς, ὅτι τὸ αὐτὸ καὶ ἐπὶ τούτων ἐστίν, ὃ καὶ ἐπὶ τῶν κινήσεων δέδεικται. καὶ γὰρ τὸ μὴ γινόμενον τέως ἄνθρωπος, γενησόμενον δέ, ἀνάγκη πρῶτον ἠρεμεῖν τινα χρόνον ἐν τούτῳ τῷ εἴδει, ἐξ οὗ γίνεται ἄνθρωπος· τὸ γὰρ σπέρμα μεῖνάν τινα χρόνον σπέρμα οὕτω μεταβάλλει εἰς ἄνθρωπον· καὶ γὰρ τὰς μεταβολὰς τὰς ἀντικειμένας ἀδύνατον ἅμα γίνεσθαι, ὥσπερ καὶ τὰς ἐναντίας κινήσεις. οὐδὲ γὰρ τὸ γινόμενον πρὸ τοῦ γενέσθαι εἰς τὸ φθείρεσθαι ἂν μεταβάλλοι, εἰ ἔστιν ἡ φθορὰ ἐξ ὄντος μεταβολή. τὸ δὲ γινόμενον οὐδέπω ἐστίν, εἰ δὲ οὕτως, οὐδὲ αὗται ἂν εἶεν συνεχεῖς αἱ μεταβολαί· ἔχουσι γὰρ ἀρχὰς ἄμφω καὶ τέλη, εἰς ἃ μεταβάλλουσιν ἀντικείμενα ἀλλήλοις. ἀλλὰ μεταξὺ φησὶν ἔσται αὐτῶν χρόνος. καὶ οὐκ εἶπεν 'ἠρεμία' τὴν ἔνστασιν, ἣν μετ' ὀλίγον λύσει, φυλαττόμενος· οὐ γάρ, ὡς ἐπὶ τῶν ἐναντίων κινήσεων τὸ κινούμενον τὰς ἐναντίας ἠρεμεῖ μεταξύ, οὐχ οὕτω καὶ ἐπὶ τῶν εἰς τὰ ἀντικείμενα μεταβαλλόντων τὸ ὂν καὶ τὸ μὴ ὄν· τὸ γὰρ ἠρεμοῦν ὄν τι ἠρεμεῖ καὶ ἐν ὄντι, οὔτε δὲ μὴ ὂν οὔτε ἐν μὴ ὄντι τινὶ ἠρεμεῖν δυνατόν· χρόνον μέντοι μεταξὺ εἶναί τινα καὶ τούτων τῆς ἀπὸ θατέρου ἐπὶ θάτερον μεταβολῆς ἀναγκαῖον.

Δείξας δὲ ἐπὶ τῶν ἐναντίων κινήσεων, ὅτι ἀναγκαῖόν ἐστιν ἠρεμεῖν μεταξὺ λέγει, ὅτι καὶ ἐπὶ τῶν κατὰ ἀντίφασιν ἀντικειμένων, οἷά ἐστιν ἡ γένεσις καὶ ἡ φθορά, κἂν μὴ ἐξ ἐναντίων εἰς ἐναντία ἐστὶν ἡ μεταβολή, οὐδὲν κωλύει καὶ ἐπὶ τούτων κἂν μὴ ἠρεμίαν ἀλλὰ χρόνον εἶναι μεταξύ, ὥστε μὴ συνεχεῖς μηδὲ μίαν εἶναι τὴν ἐκ τῶν ἀντικειμένων μεταβολήν. καὶ γὰρ ἐπὶ τῶν ἐναντίων συνέβαινε μεταξὺ ἠρεμίαν γίνεσθαι, οὐχ ᾗ ἐναντίαι, ἀλλὰ καθ' ὅσον οὐχ οἷόν τε ἦν ἅμα αὐτὰς γίνεσθαι, ὃ οὐδὲν ἔλαττον καὶ ἐπὶ τῶν κατὰ ἀντίφασιν ἀντικειμένων ἐστίν. ταὐτὸν γὰρ αἴτιον ἐπ' ἀμφοτέρων, δι' ὃ οὐ δύνανται συνεχεῖς εἶναι· οὐδέτεραι γὰρ αὐτῶν συνυπάρχειν ἀλλήλαις δύνανται οὔτε αἱ ἐναντίαι οὔτε αἱ κατὰ ἀντίφασιν ἀντικείμεναι. διὸ ὁμοίως ἀμφότεραι ὑπὸ χρόνου διαλαμβάνονται. ὁμοίως δέ, φησίν, οὐδὲν διαφέρει πρὸς τὸ μὴ μίαν εἶναι καὶ συνεχῆ κίνησιν τὴν ἐκ τῶν ἀντιφατικῶς ἀντικειμένων, κἂν μὴ ἀνάγκη ἠρεμῆσαι ἐν τῇ ἀντιφάσει, ὥσπερ ἐν τῷ ἐναντίῳ ἐδείκνυτο. οὐδὲ γὰρ ἠρεμεῖ τὸ μὴ ὂν οὐδὲ ἐν τῷ μὴ ὄντι, ἡ δὲ φθορὰ εἰς τὸ μὴ ὂν καὶ ἡ γένεσις ἐκ τοῦ τοιούτου μὴ ὄντος. ἀλλ' ἀρκεῖ μόνον καὶ ἐπὶ ταύτης τῆς μεταβολῆς τὸ μεταξὺ γίνεσθαι χρόνον. διακόπτεται γὰρ οὕτω καὶ οὐκ ἔστι συνεχὴς ἡ μεταβολή. οὐδὲ γὰρ ἐπὶ τῶν ἐναντίων ἡ ἐναντίωσις ἦν χρήσιμος,

9 πρῶτον A: πρότερον a   28 συνεχεῖς A: συνεχῆ a

ἀλλὰ τὸ μὴ ἐνδέχεσθαι ἅμα ὑπάρχειν, ὅπερ οὐδὲν ἔλαττον, εἰ μὴ 298r καὶ μᾶλλον τοῖς κατὰ ἀντίφασιν ἀντικειμένοις ὑπάρχει, ὡς ἐν τῷ Περὶ ἑρμηνείας ἐδιδάχθημεν.

Εἰπὼν δὲ μηδὲν διαφέρειν πρὸς τὸ μὴ εἶναι συνεχῆ τὴν κίνησιν καὶ ἐπὶ τῶν ἀντιφατικῶς ἀντικειμένων ὥσπερ ἐπὶ τῶν ἐναντίων, κἂν μὴ ἀνάγκη ἠρεμῆσαι ἐν τῇ ἀντιφάσει, ἐπήγαγε *μηδὲ ἔστι μεταβολὴ ἠρεμίᾳ ἐναντίον*, ὡς ἐπὶ τῶν κινήσεων ἠρεμία τις κινήσει ἐναντίον ἐστίν. ἡ γὰρ ἐν τῷ ἐναντίῳ τοῦ ἐφ' ὃ κινεῖται τὸ κινούμενον ἠρεμία ἐναντία τῇ κινήσει ἐτέθη, ἣν κινεῖται ἐπὶ τὸ ἐκείνου ἐναντίον τοῦ ἐν ᾧ ἠρεμεῖ. ἡ γὰρ ἐν τῷ κάτω | ἠρεμία ἐναντία ἐτέθη τῇ ἐπὶ τὸ ἄνω κι- 298v νήσει. κἂν μὴ ᾖ οὖν ἐπὶ τῆς μεταβολῆς, τουτέστιν ἐπὶ τῆς γενέσεως καὶ τῆς φθορᾶς, μεταβολὴ ἠρεμίᾳ ἀντικείμενον τῷ μὴ ἠρεμεῖν τὸ ἐφθαρμένον, οὐδὲν οὐδὲ τοῦτο πρὸς τὸν λόγον τὸν δεικνύντα, ὅτι ὡς αἱ ἐναντίαι κινήσεις οὐκ εἰσὶ συνεχεῖς, οὕτως οὐδὲ αἱ ἀντικείμεναι μεταβολαί. κἂν γὰρ ἠρεμία μὴ ᾖ μεταξύ, ἀλλ' ὑπὸ χρόνου καὶ αὗται διαλαμβάνονται. εἰπὼν δὲ *μηδὲ ἔστι μεταβολὴ ἠρεμίᾳ ἐναντίον*, ὡς κινήσει μὲν οὔσης ἠρεμίας ἐναντίας, μεταβολῆς δὲ οὐκ οὔσης, οὐ *δεῖ*, φησίν, *ἐκ τούτου ταράττεσθαι*, ὡς ἀναιρουμένου ἀξιώματος τοῦ λέγοντος 'ἓν ἑνὶ ἐναντίον' ἐὰν τῇ κινήσει καὶ κίνησιν ἐναντίαν λέγωμεν καὶ ἠρεμίαν, ἀλλὰ τοῦτο μὲν βεβαίως ἔχειν, ὅτι ἀντίκειται κατά τινα τρόπον ἡ κίνησις καὶ τῇ ἠρεμίᾳ καὶ τῇ ἐναντίᾳ κινήσει· ἀφορᾶν δέ, ὅτι καὶ ἐπ' ἄλλων ἐστὶ τοιοῦτος ἀντιθέσεως τρόπος, ὡς ἓν πλείοσιν ἀντικεῖσθαι, ὥσπερ *τὸ ἴσον καὶ τὸ μέτριον* ἀντίκειται *τῷ τε ὑπερέχοντι καὶ τῷ ὑπερεχομένῳ*, τουτέστι τῷ τε μείζονι καὶ τῷ ἐλάττονι. οὕτω δὲ καὶ αἱ ἀρεταὶ συμμετρίαι οὖσαι ταῖς τε ὑπερβολαῖς ἀντίκεινται καὶ ταῖς ἐλλείψεσι. δεῖ οὖν, φησί, τῷ τε ἀντικεῖσθαι τῇ κινήσει τὴν ἠρεμίαν χρῆσθαι μὴ ἀκριβολογουμένους, εἰ ὡς ἐναντία, καὶ τῷ ὅτι οὔτε κινήσεις οὔτε μεταβολὰς ἐνδέχεταί τι ἅμα τὰς ἐναντίας ἢ τὰς ἀντικειμένας κινεῖσθαι ἢ μεταβάλλειν. ἀσφαλῶς δὲ εἶπεν, ὅτι *ἀντίκειταί πως καὶ τῇ κινήσει καὶ τῇ ἠρεμίᾳ ἡ κίνησις ἡ ἐναντία*. ἐν γὰρ τοῖς πρὸ τούτου βιβλίοις, ἔνθα προέκειτο αὐτῷ περὶ τῶν ἐναντίων κινήσεων λέγειν, τὴν μὲν ἔν τινι ἠρεμίαν τῇ ἐξ αὐτοῦ μεταβολῇ ὡς στέρησιν ἀντικεῖσθαί φησιν, τὴν δὲ ἐναντίαν κίνησιν ὡς ἐναντίον, τὸ δὲ ἴσον τῷ μείζονι καὶ ἐλάττονι ὡς ἀνίσῳ, ὡς ἓν ἑνὶ ἀντίκειται καὶ αἱ ἀρεταὶ ὡς σύμμετρον ἀσυμμέτρῳ.

"Οὐ παρέργως δέ, φησὶν ὁ Ἀλέξανδρος, ἠσφαλίσατο τὸν λόγον τὸν ἓν ἑνὶ ἐναντίον λέγοντα, ἀλλὰ χρησίμως εἰς τὰ προκείμενα. ἐπεὶ γὰρ κέχρηται τῷ ἐναντίας εἶναι τὰς κινήσεις τὰς εἰς τὰ ἐναντία, ἵνα μή τις ἐνίστηται πρὸς τοῦτο λέγων ἓν ἑνὶ ἐναντίον εἶναι, τῇ δὲ κινήσει τὴν ἠρε-

---

2. 3 Περὶ ἑρμηνείας] cf. extr. p. 24b9 5 ὥσπερ — ἐναντίων om. a μὴ a: μίαν A 6 post ἀνάγκη add. εἴη a 7 ἠρεμία ἐναντίων a 12 ἠρεμία///// A 16 μεταβολὴ a: μεταβολῆι A 22 ἓν] ἐν A 23 καὶ (post ὑπερέχοντι) om. A, sed add. A[1] 25 τῷ τε a: τό τε A 30 προσέκειτο a 36 ἐναντίον om. a 37 τῷ a: τὸ A

μίαν ἐναντίον, καὶ διὰ τοῦτο μὴ δύνασθαι καὶ κίνησιν αὖ αὐτῇ ἐναντίαν 298v
εἶναι. εἰ δὲ μὴ ἐναντίαι εἰσὶν αἱ ἐκ τῶν ἐναντίων μεταβολαί, οὐδὲν κωλύει μίαν γενέσθαι τὴν εἰς αὐτὰ μεταβολὴν αὐτῶν· διὰ ταύτην δὴ τὴν ἔνστασιν παρήγαγε νῦν τὴν ἠρεμίαν ὑπομιμνήσκων τῶν περὶ αὐτῆς δειχθέντων, ὅτι ἡ ἠρεμία οὐ κυρίως ἐναντία τῇ κινήσει, ἀλλὰ ἀντίκειται αὐτῇ ὡς στέρησις πρὸς ἕξιν, ἐναντία δὲ κίνησις κινήσει ἐστί. διὸ οὔτε τὰς κινήσεις τὰς ἐναντίας μίαν εἶναι δυνατὸν οὔτε ἅμα τὴν ἐν τῷ ἐναντίῳ ἠρεμίαν τῇ ἐκ τούτου εἰς τὸ ἐναντίον μεταβολῇ. κἂν γὰρ μὴ ἐναντία ᾖ ἡ ἠρεμία ἡ κάτω τῇ ἐκ τοῦ κάτω κινήσει, ἀλλ' ἀντίκειται πρὸς αὐτὴν ὡς στέρησις πρὸς ἕξιν καὶ διὰ τοῦτο συνυπάρχειν οὐ δύναται· τὸ γὰρ μὴ συνυπάρχειν οὐ διὰ τὴν ἐναντίωσιν πρόσεστιν, ἀλλὰ διὰ τὴν ἀντίθεσιν, ἥτις οὐ τοῖς ἐναντίοις μόνοις, ἀλλὰ καὶ ἄλλοις ὑπάρχει. μένει οὖν τὸ ἓν ἑνὶ ἐναντίον εἶναι, κἂν συμβαίνῃ ποτὲ τὸ ἓν πολλοῖς ἀντικεῖσθαι κατ' ἄλλο καὶ ἄλλο τῆς ἀντιθέσεως εἶδος.

p. 261b22 Ἔτι δὲ ἐπί τε τῆς γενέσεως καὶ τῆς φθορᾶς ἕως τοῦ φυσικὸν γὰρ τὸ ὁμοίως ἔχειν ἐν ἁπάσαις.

Ὅτι αἱ ἐξ ἀντικειμένων εἰς ἀντικείμενα μεταβολαὶ οὐκ εἰσὶ συνεχεῖς, ἀλλὰ διαλαμβάνονται χρόνῳ, δείκνυσιν ἐκ τῆς γενέσεως καὶ τῆς φθορᾶς δυνάμει συλλογιζόμενος οὕτως· εἰ ἡ γένεσις καὶ ἡ φθορὰ μὴ συνεχεῖς εἰσιν, ἀλλὰ διαλαμβάνονται χρόνῳ, πιστὸν ἂν εἴη καὶ τὰς ἄλλας μεταβολὰς τὰς ἐξ ἀντικειμένων εἰς ἀντικείμενα μὴ εἶναι συνεχεῖς· ἀλλὰ μὴν τὸ ἡγούμενον· τὸ ἄρα λῆγον. καὶ τὸ μὲν συνημμένον δείκνυσιν ἐκ τοῦ φυσικὸν εἶναι τὸ ὁμοίως ἔχειν ἐν ἁπάσαις ταῖς ὁμοίαις μεταβολαῖς, ὅταν τὸ συμβαῖνον διὰ τὴν ὁμοιότητα ὑπάρχῃ· εἰ γὰρ τὸ μὴ εἶναι συνεχεῖς τὰς μεταβολὰς διὰ τὴν ἀντίθεσιν ὑπάρχει, ἀναγκαῖον πάσας ⟨τὰς⟩ ἀντικειμένας μὴ εἶναι συνεχεῖς. τάχα δὲ ἐνταῦθα καὶ ἐκ τοῦ μᾶλλόν ἐστιν ἡ ἐπιχείρησις· τὸ γὰρ ἐπὶ γενέσεως καὶ φθορᾶς ὑπάρχον διὰ τὸ ὁπωσοῦν ἀντικειμένας μὴ συνυπάρχειν τοῦτο ἔτι μᾶλλον ταῖς κατὰ ἐναντίωσιν ἀντικειμέναις μεταβολαῖς ὑπάρξει. ὅτι δὲ ἡ γένεσις καὶ ἡ φθορὰ οὐκ εἰσὶ συνεχεῖς, δείκνυσιν ἐκ τοῦ ἄτοπον εἶναι τὸ γενόμενον εὐθὺς ἐξ ἀνάγκης φθείρεσθαι καὶ μηδένα χρόνον διαμένειν ἐν τῷ εἴδει, οὗ ἕνεκα ἐγένετο. κἂν γὰρ ῥέῃ συνεχῶς τὰ ὑπὸ σελήνην, ἀλλ' ἔστι τις καὶ στάσις ὡς ἐν ῥέουσιν, ἵνα καὶ διάκρισίς τις ᾖ τῶν εἰδῶν καὶ ὅρος καὶ διακόσμησις καὶ περίληψις γνωστική.

p. 261b27 Ὅτι δὲ ἐνδέχεται εἶναί τινα ἄπειρον ἕως τοῦ | τό- 299r
που δὲ αἱ εἰρημέναι διαφοραί.

Δείξας ὅτι οὐδεμία τῶν ἄλλων κινήσεων καὶ μεταβολῶν δύναται

1 ἐναντίον] fortasse ἐναντίαν 2 αἱ ///// ἐκ A fortasse κωλύειν 17 ἐξ/// itemque v. 21 A 20 διαλαμβάνονται a: διαλαμβάνηται A 25 τὰς a: om. A

συνεχὴς εἶναι, ἀλλ' εἴπερ ἔστιν, ἀνάγκη τὴν φορὰν μόνην εἶναι τοιαύτην, 299r μέτεισι λοιπὸν ἐπὶ τὸ δεῖξαι, τίς ἐστι φορά, ἣν ἐνδέχεται μίαν καὶ συνεχῆ εἶναι. τὸ δὲ ἄπειρον τὸ ἀπεράτωτον καὶ ἀίδιον δηλοῖ· αἱ γὰρ πέρατα ἔχουσαι ἀνακάμπτουσαι μεταξὺ ἠρεμοῦσιν. ὅτι οὖν μηδὲ τῶν κατὰ τόπον ἄλλη τις εἶναι δύναται συνεχὴς παρὰ τὴν κυκλοφορίαν, δείκνυσι λαβὼν πᾶν τὸ φερόμενον ἢ κύκλῳ κινεῖσθαι ἢ ἐπ' εὐθείας ἢ μικτήν. καὶ δεικνύς, ὅτι εἰ τὴν ἑτέραν ἐξ ὧν σύγκειται ἡ μικτὴ ἀδύνατον, * * *. ἡ γὰρ σύνθετος ἑκατέρας μετέχει τῶν ἐξ ὧν σύγκειται. δείξας οὖν, ὅτι ἡ ἐπ' εὐθείας οὐκ ἔστι συνεχής, συναποδείξει αὐτῷ, ὅτι οὐδὲ ἡ μικτὴ συνεχής ἐστι. καὶ γὰρ εἰ λέγοι τις τὴν ἐξ ἀμφοτέρων συγκειμένην τῆς τε συνεχοῦς καὶ τῆς μὴ συνεχοῦς δύνασθαι συνεχῆ εἶναι, δῆλον ὡς συγχωρήσει παρὰ τῆς συνεχοῦς τοῦτο ἔχειν καὶ πρώτως καὶ κυριώτερον ἐκείνην εἶναι συνεχῆ, ἀφ' ἧς καὶ αὕτη τὸ συνεχὴς εἶναι ἔχει. ὅτι οὖν ἡ ἐπ' εὐθείας οὐκ ἔστι συνεχής, δείκνυσι λαβὼν ὅτι ἡ εὐθεῖα, ἐφ' ἧς φέρεται τὸ κατ' εὐθεῖαν φερόμενον, πεπερασμένη ἐστίν, ὅπερ ἀπέδειξεν ἐν τῷ τρίτῳ τῆσδε τῆς πραγματείας διὰ τοῦ μηδὲν ἐνεργείᾳ μέγεθος ἄπειρον εἶναι. τοῦτο οὖν λαβὼν συλλογίζεται οὕτω· τὸ φερόμενον τὴν εὐθεῖαν πεπερασμένην φέρεται· τὸ πεπερασμένην φερόμενον ἀνακάμπτει· τὸ ἀνακάμπτον ἐπὶ τῆς εὐθείας τὰς ἐναντίας κινεῖται κινήσεις, αἱ δὲ ἐναντίαι κινήσεις οὐ μία οὐδὲ συνεχής· τὸ ἄρα κατ' εὐθεῖαν φερόμενον, οὐ μίαν οὐδὲ συνεχῆ κινεῖται κίνησιν. καὶ ὅτι μὲν τὸ πεπερασμένην φερόμενον ἀνακάμπτειν ἀνάγκη, δῆλον, εἴπερ ἀεὶ κινοῖτο καὶ μὴ κινηθὲν ἅπαξ ἐπὶ τῆς εὐθείας παύοιτο τῆς κινήσεως. τὸ δὲ ἀνακάμπτον ἐπὶ τῆς εὐθείας τὰς ἐναντίας κινεῖται κινήσεις. ἐναντίαι γὰρ αἱ ἀπὸ ἐναντίων εἰς ἐναντία, ἐναντία δὲ κατὰ τόπον τὸ ἄνω τῷ κάτω καὶ τὸ πρόσθε τῷ ὄπισθε καὶ τὸ δεξιὸν τῷ ἀριστερῷ, καμπτῆρες ὄντα ταῦτα τῶν ἐπ' εὐθείας κινουμένων. αἱ δὲ ἐναντίαι κινήσεις χρόνῳ διαλαμβανόμεναι οὐ μία οὐδὲ συνεχεῖς, ὡς δέδεικται πρότερον· διὸ οὔτε ἀλλοίωσις οὔτε αὔξησις καὶ μείωσις οὔτε γένεσις καὶ φθορὰ ἀντικείμεναι ἀλλήλαις συνεχεῖς ἐδύναντο εἶναι καὶ μία. ὑπομιμνήσκει δὲ τῶν διορισμῶν, καθ' οὓς διωρίσθη πρότερον ἡ συνεχὴς καὶ μία κίνησις. καὶ δείκνυσι καὶ διὰ τούτου, ὅτι ἡ ἐπὶ τῆς εὐθείας κατὰ ἀνάκαμψιν κίνησις οὔτε συνεχὴς οὔτε μία ἐστίν, ὅπερ προὔκειτο νῦν εἰς ἀπόδειξιν. τρία γάρ ἐστιν, ἐξ ὧν συμπληροῦται ἡ κίνησις, τὸ κινούμενον οἷον ἄνθρωπος ἢ θεός (ὧν ὁ μὲν θεὸς τὸ αἰδίως κινούμενον δηλοῖ· ἀθάνατον γάρ ἐστι τοῦτο καὶ θεῖον· ὁ δὲ ἄνθρωπος τῶν ἐν μέρει χρόνου κινουμένων παράδειγμά ἐστι), δεύτερον δὲ τῶν συμπληρούντων τὴν κίνησιν ὁ τῆς κινήσεως χρόνος ἐστί, καὶ τρίτον τὸ ἐν ᾧ τοῦτό ἐστι, καθ' ὃ ἡ κίνησις ἐπιτελεῖται οἷον ὁ τόπος, εἰ κατὰ τόπον ἡ κίνησις, ἢ πάθος, εἰ κατὰ πάθος καὶ ἀλλοίωσιν καὶ ὅλως κατὰ ποιόν, ἢ μέ-

---

6 δεικνὺς A: δείκνυσιν a 7 lacunam quam indicavi explet καὶ τὴν μικτὴν ἀδύνατον a. sed videntur plura intercidisse 15 τρίτῳ] Γ 5. 204a20 sqq. 25 πρόσθε et ὄπισθε A (cf. p. 1290, 12 et Lobeckii Phryn. p. 284): πρόσθεν et ὄπισθεν a 27 συνεχὴς a

γεθος, εἰ κατὰ ποσὸν κινεῖται τὸ κινούμενον, ἢ εἶδος, εἰ κατ' οὐσίαν 299r ὡς κατὰ γένεσιν καὶ φθοράν. μία οὖν καὶ συνεχής ἐστι κίνησις ἡ τοῦ ἑνὸς καὶ ἐν ἑνὶ χρόνῳ καὶ καθ' ἓν εἶδος γινομένη, οἷον εἰ ἄνθρωπος ἐπὶ μίαν ὥραν λευκαίνοιτο καὶ εἰ ὁ οὐρανὸς ἀιδίως κυκλοφοροῖτο. τὰ μέντοι κατ' εὐθεῖαν κινούμενα καὶ ἀνακάμπτοντα ἀπὸ ἐναντίων τόπων εἰς ἐναντίους κινοῦνται· κάτωθεν γὰρ ἄνω καὶ ἄνωθεν κάτω· τόπου δὲ αὗται κατ' ἐναντίωσιν διαφοραί, δι' οὓς καὶ αἱ κινήσεις αἱ ἐπ' αὐτοὺς ἐναντίαι. τὰ δὲ ἐναντία τὸ πλεῖστον τῶν ὑπὸ τὸ αὐτὸ γένος διαφέρει. εἰ οὖν μὴ κατὰ ἓν καὶ ἀδιάφορον [κατ'] εἶδος αἱ ἐναντίαι κινήσεις γίνονται, οὔτε συνεχὴς οὔτε μία εἴη ἂν ἡ τῶν ἀνακαμπτόντων ἐπὶ τῆς εὐθείας κίνησις· ἀλλὰ μὴν τὸ ἡγούμενον· τὸ ἄρα λῆγον. δύναται δὲ καὶ μία εἶναι ἡ ὅλη ταύτης τῆς ῥήσεως ἀπόδειξις ἔχουσα οὕτως· ἡ κατ' εὐθεῖαν κίνησις ἐξ ἐναντίων σύγκειται καὶ διαφερουσῶν τῷ εἴδει· ἡ ἐξ ἐναντίων καὶ διαφερουσῶν τῷ εἴδει κίνησις οὐ μία οὐδὲ συνεχής ἐστι. καὶ τὸ συμπέρασμα δῆλον· καὶ ἔστι τὰ μὲν πρῶτα τῆς ῥήσεως κατασκευαστικὰ τῆς ἐλάττονος προτάσεως, τὰ δὲ τελευταῖα τῆς μείζονος τὰ διορίζοντα, τίς ἡ μία κίνησις.

p. 262a6 Σημεῖον δὲ ὅτι ἐναντία ἡ κίνησις ἡ ἀπὸ τοῦ Α ἕως τοῦ ἀλλ' οὐχ ἡ εἰς τὰ πλάγια τῇ ἄνω.

Καὶ ταύτην ἀπόδειξιν φέρει τοῦ τὰς ἐπὶ τῆς εὐθείας κινήσεις ἀνακάμπτοντος τοῦ κινουμένου ἐναντίας ἀλλήλαις εἶναι. τεκμήριον ποιούμενος τὸ στατικὰ ἀλλήλων εἶναι τὰ οὕτως ἀντικινούμενα καὶ τῶν ἀλλήλων κινήσεων φθαρτικά, ὃ τοῖς ἐναντίοις ὑπάρχει. σημεῖον δὲ κυρίως εἶπεν· οἱ γὰρ ἐκ τῶν ἑπομένων λόγοι τεκμηριώδεις εἰσὶ καὶ οὐκ ἀποδεικτικοί, ὡς ἀπὸ τοῦ γάλα ἔχειν τὸ τετοκέναι συλλογιζόμεθα· ἕπεται γὰρ τῷ τεκεῖν τὸ γάλα ἔχειν. οἱ δὲ ἀποδεικτικοὶ ἐκ τῶν προτέρων τὰ ὕστερα καὶ ἐκ τῶν αἰτίων τὰ αἰτιατὰ συλλογίζονται. ἐκ γοῦν τοῦ τετοκέναι τὸ γάλα ἔχειν ἀποδεικτικῶς συλλογιζόμεθα. τὸ δὲ ἀναιρεῖν ἄλληλα οὐ προηγεῖται, ἀλλ' ἕπεται ταῖς ἐναντίαις κινήσεσι· τὰ μὲν γὰρ ἐναντία ἀναιρεῖ ἄλληλα. οὐ πάντα δὲ τὰ ἀναιροῦντα ἐναντία· ἀναιρεῖ γὰρ καὶ ἡ ἀπόφασις τὴν κατά-| φασιν, καὶ τὰ κατὰ τοὺς ἄλλους τρόπους ἀντικείμενα ἀναιρεῖ ἄλληλα 299v καὶ ὅμως οὐκ ἔστιν ἐναντία. οὐ γὰρ αἴτιον τὸ ἀναιρεῖν τοῦ ἐναντίον εἶναι, ἀλλ' ἑπόμενον ἐκείνῳ· διὸ καὶ ἀπὸ σημείου ἡ δεῖξις. οὐ μόνον δὲ τὰ ἐπὶ τῆς εὐθείας ἀντικινούμενα παύει τῆς κινήσεως ἄλληλα, ἀλλὰ καὶ τὰ ἐπὶ τῆς περιφεροῦς ὁμοίως παύει ἄλληλα τῆς κινήσεως ἀντικινούμενα ἀλλήλοις, ἀντικινεῖται δὲ οὐχ ὡς τὰ ἐπ' εὐθείας ἀπὸ τῶν ἐναντίων ἀρχόμενα τὸ μὲν ἀπὸ τοῦ Α ἄνω ὄντος, εἰ τύχοι, τὸ δὲ ἀπὸ τοῦ Β κάτω, ἀλλὰ τὰ ἀπὸ τοῦ αὐτοῦ ἀρχόμενα καὶ μὴ ἐπὶ τὰ αὐτὰ μέρη τοῦ κύκλου κινού-

5. 6 εἰς ἐναντίως a 9 κατ' A: del. a 12 τῆς ἐρωτήσεως a 14 οὐ//// A 17 ἡ κίνησις A (ut Ar. K): κίνησις ex Ar. vulg. a 18 τὰ πλάγια A cf. p. 1280,13 et Themistius p. 437,18: τὸ πλάγιον ex Arist. a 19 ἐπὶ τῆς A: ἐπ' a 31 τὸ/// A

μενα. ὡς εἰ ἀμφότερα μὲν ἀπὸ τοῦ Α σημείου ἄρχοιτο, ὅ ἐστιν ἐπὶ τοῦ 299v κύκλου, κινοῖτο δὲ αὐτῶν τὸ μὲν ἐπὶ τὸ Β μέρος τοῦ κύκλου, τὸ δὲ ἐπὶ τὸ Γ· τὰ γὰρ οὕτω κινούμενα ἀπαντῶντα ἀλλήλοις ἵστησιν ἄλληλα. οὐ γὰρ ὥσπερ ἐπὶ τῶν εὐθειῶν ἐναντία ἐστὶ τὰ πέρατα, οὕτω καὶ ἐπὶ τοῦ κύκλου, ὅτι μηδὲ ἔστιν ἐπ' αὐτοῦ πέρατα. ἵσταται μέντοι καὶ ἐπὶ τούτου τὰ ἀντικινούμενα, κἂν συνεχεῖς ὦσιν αἱ κινήσεις καὶ μὴ ᾖ ἀνάκαμψις ὡς ἐπὶ τῆς εὐθείας· οὐ γὰρ διὰ τὴν ἀνάκαμψιν ἱστῶσιν ἄλληλα τὰ ἀντικινούμενα, ἀλλὰ διὰ τὴν ἀντικίνησιν. σημεῖον δὲ ποιησάμενος τοῦ ἐναντίας εἶναι τὰς ἐπὶ τῆς εὐθείας τὸ ἀναιρετικὰς ἀλλήλων εἶναι τὰς ἀνάπαλιν γινομένας πιστοῦται τοῦτο ἐκ τοῦ μὴ εἶναι ἀλλήλων ἀναιρετικὰς τὰς μὴ ἀντικειμένας μηδὲ ἀντικειμένως κινουμένας, ἀλλὰ μόνον ἑτέρας ἀλλήλων οὔσας, οἷον τὴν ἀπὸ τῶν δεξιῶν ἐπὶ τὰ ἀριστερὰ γινομένην καὶ ὅλως τὴν εἰς τὰ πλάγια τῇ ἀπὸ τοῦ κάτω εἰς τὸ ἄνω, καίτοι διάφοροι καὶ οὐ συνεχεῖς οὐδὲ κατὰ τὸ αὐτὸ εἶδος, ἀλλ' ὡς μὴ ἀντικείμεναι δύνανται συνυπάρχειν· αἱ δὲ ἐπὶ τῆς εὐθείας ἀνάπαλιν καὶ ἀναιροῦσιν ἀλλήλας, ὃ πλέον ἐστὶ τοῦ μόνον διαφέρειν κατ' εἶδος.

p. 262a12 Μάλιστα δὲ φανερόν, ὅτι ἀδύνατον ἕως τοῦ ἐπὶ δὲ τοῦ Γ γέγονεν, ὅταν τελευτήσῃ καὶ στῇ.

Καὶ ἄλλην ἀπόδειξιν κομίζει, ἐξ ἧς οὐ μόνον μᾶλλον τῶν πρόσθεν, ἀλλὰ μάλιστα φανερὸν εἶναί φησιν, ὅτι ἀδύνατον συνεχῆ εἶναι τὴν ἐπὶ τῆς εὐθείας κίνησιν τὴν πάλιν καὶ πάλιν ἐπ' αὐτῆς γινομένην ἀνακάμπτοντος τοῦ κινουμένου. δείκνυσι δὲ αὐτὸ ἐκ τοῦ ἀνάγκην εἶναι πᾶν τὸ ἀνακάμπτον ἵστασθαι πρῶτον· τοῦτο γὰρ οὐ μόνον ἐπὶ τῶν ἐπὶ τῆς εὐθείας ἀνακαμπτόντων ἀναγκαῖον, ἀλλὰ κἂν ἐπὶ κύκλου τι κινηθὲν ἐλθὸν ἐπί τι σημεῖον ἀνακάμπτῃ πάλιν ἀπ' αὐτοῦ, ἀνάγκη καὶ τοῦτο στῆναι πρῶτον τῷ μὴ δύνασθαι ἀνακάμψαι τὸ κινούμενον μὴ πρότερον στάν. εἰπὼν δὲ οὐ μόνον ἐπὶ τῆς εὐθείας, ἀλλὰ κἂν κύκλον φέρηται, τουτέστιν ἐπὶ κύκλου, ταὐτὸ συμβαίνειν, ὃ καὶ ἐπὶ τῆς εὐθείας, εἰ ἀνακάμπτοι, πάλιν τίνι διαφέρει τὸ κύκλῳ φέρεσθαι καὶ κύκλον, ἐδήλωσε. κύκλῳ μὲν γὰρ φέρεται τὸ συνεῖρον καὶ ἀεὶ ἐπὶ ταὐτὰ φερόμενον, καὶ κατ' αὐτὴν ἔχον τὴν κίνησιν τὸ κυκλικὸν εἶδος, κύκλον δὲ τὸ ἐπὶ κύκλου κινούμενον ἀπὸ τοῦ αὐτοῦ ἀνακάμπτον πάλιν ἐπὶ τὸ αὐτὸ ἰέναι. ᾧ καὶ δῆλον ὅτι οὐκ ἔστι τῆς κινήσεως ὁ κυκλισμός, ἀλλὰ τοῦ ἐφ' οὗ ἡ κίνησις. διχῶς δὲ δείκνυσιν, ὅτι ἀνάγκη τὸ ἀνακάμπτον ἵστασθαι πρότερον, ἀπό τε τῆς αἰσθήσεως καὶ ἀπὸ τοῦ λόγου. καὶ τῆς μὲν αἰσθήσεως τῆς οἰκείας ἕκαστον ἀνάγκη γίνεσθαι κριτήν, λόγῳ δὲ δεικνύναι προθέμενος διαστέλλεται πρῶτον, τριῶν ὄντων τούτων ἀρχῆς καὶ μέσου καὶ τελευτῆς πῶς ἔχει τὸ μέσον, ὅτι ἀρχὴ καὶ τέλος ἐστὶ πρὸς ἑκάτερον τῶν ἄκρων, καὶ ποῖον μέσον κατ' ἐνέργειάν ἐστι καὶ ποῖον δυνάμει, καὶ ὅτι ἐν τῷ κατ' ἐνέρ-

37 μέσου A: μέσης a

γειαν μέσῳ τὸ κινούμενον ἀπὸ τῆς ἀρχῆς ἐπὶ τὸ τέλος ἵσταται τῷ γίνε- 299v σθαί τε [καὶ] ἐν αὐτῷ καὶ ἀπογίνεσθαι ἀπ' αὐτοῦ· τότε γὰρ κυρίως μέσον ἐστὶ κατ' ἐνέργειαν καὶ πρὸς μὲν τὸ ἕτερον τῶν ἄκρων πέρας, πρὸς δὲ τὸ ἕτερον ἀρχή. τούτων δὲ προειλημμένων δείκνυσι καθόλου, ὅτι ἐν ᾧ τὸ κινούμενον γίνεταί τε καὶ ἀπογίνεται, ἀνάγκη ἐν τούτῳ ἵστασθαι χρώμενον ὡς ἀρχῇ καὶ πέρατι. τοῦτο | δὲ μάλιστα ποιεῖ τὸ ἀνακάμπτον. ἐνερ- 300r γείᾳ γάρ ἐστι σημεῖον τὸ ἀφ' οὗ ἀνακάμπτει, οὐ δυνάμει. ὥστε ἵσταται ἐν ἐκείνῳ, ἀφ' οὗ ἀνακάμπτει. εἰ γὰρ καὶ ἐν τοῖς μέσοις σημείοις, ὅταν κατ' ἐνέργειαν ληφθῇ ταῦτα καὶ μὴ δυνάμει, ἵσταται, πολλῷ μᾶλλον ἐν τῷ κατ' ἐνέργειαν μόνον ὄντι σημείῳ. ᾧ ἀναγκαῖον αὐτὸ ὡς πέρατι καὶ ἀρχῇ χρήσασθαι, ἵσταται ἐξ ἀνάγκης ἐν τούτῳ. τοιοῦτον δὲ τὸ πέρας τῆς εὐθείας, ἀφ' οὗ ἀνακάμπτει. πρῶτον δὲ δείκνυσιν, ὅτι οὐ κατὰ πᾶν σημεῖον ἵσταται τῶν ἐν τῇ εὐθείᾳ τὸ ἐπὶ τῆς εὐθείας κινούμενον· οὕτω γὰρ μάλιστα δείξει ἴδιον ὂν τὸ ἠρεμεῖν τοῖς ἐπ' εὐθείας κινουμένοις, ὅταν ἀνακάμπτωσιν. εἰ γὰρ κατὰ πᾶν σημεῖον ἵσταται τὸ φερόμενον, πρῶτον μὲν οὐ μᾶλλον ἐν τῷ ἀνακάμπτειν ἢ ἐν ὁτῳοῦν τῆς εὐθείας ἵσταιτο ἄν· πανταχοῦ γάρ ἐστι σημεῖον. καὶ ἐν τῇ κύκλῳ δὲ κινήσει τὸ αὐτὸ ἂν εἴη, ἐπεὶ καὶ ἐκεῖ σημεῖα πανταχοῦ· οὕτω δὲ οὐδεμία ἂν εἴη συνεχὴς φορά. ὥστε οὐχ ἵσταται καθ' ἕκαστον σημεῖον τὸ φερόμενον τῷ μηδὲ εἶναι τὰ σημεῖα ἐνεργείᾳ ἐν τῷ συνεχεῖ. διὸ οὐδὲ μέσα ἐστὶν κατ' ἐνέργειαν. ὅτι δὲ οὐκ ἔστι μέσα τῶν ἄκρων κατ' ἐνέργειαν τὰ ἐν τῷ συνεχεῖ σημεῖα, ἔστ' ἂν ὡς συνεχὲς λαμβάνηται, δείκνυσι, τίνα ἐστὶ τὰ κυρίως μέσα τινῶν ὁρισάμενος. ἐν οἷς γάρ ἐστιν ἀρχὴ καὶ τέλος καὶ μέσον τὸ μέσον πρὸς ἑκάτερον τῶν μερῶν τὸ ἕτερον γίνεται, πρὸς μὲν τὴν ἀρχὴν τελευτή, πρὸς δὲ τὴν τελευτὴν ἀρχή. καὶ οὕτως ἀρχὴ γίνεται καὶ τελευτὴ κατὰ τὸν λόγον· πρὸς ἑκάτερον δὲ ἄμφω γίνεται, ὅταν καὶ τῶν ἄκρων ἑκάτερον κατ' ἄμφω λαμβάνηται καὶ ὡς ἀρχὴ καὶ ὡς πέρας· τότε γὰρ τὸ μέσον, οἷον τὸ Γ πρὸς τὸ Α, ὡς μὲν πρὸς ἀρχὴν πέρας γίνεται, ὡς δὲ πρὸς πέρας ἀρχή, καὶ πρὸς τὸ Β ὁμοίως.

Ὁ δὲ Ἀλέξανδρος τοῦ τὸ μέσον πρὸς ἑκάτερον ἄμφω ἐστὶν οὕτω μὲν οὐκ ἀξιοῖ ἀκούειν, ψεῦδος εἶναι νομίζων τὸ πρὸς ἑκάτερον ἄμφω γίνεσθαι, ἀλλ', ὅτι τὸ μέσον πρὸς ἑκάτερον ἀντιτιθέμενον ὡς ὂν τὸ ἕτερον ἀμφότερα γίνεται. εἰ δὲ καὶ τῶν ἄκρων ἑκάτερον ὡς ἄμφω ληφθείη καὶ ὡς ἀρχὴ καὶ ὡς πέρας, οἷον τῆς ἄνωθεν κάτω εὐθείας, καὶ τὸ ἄνω πρὸς μὲν τὸ ἀπ' αὐτοῦ κινούμενον ἀρχή, πρὸς δὲ τὸ ἐπ' αὐτὸ τέλος, καὶ τὸ κάτω ὁμοίως, ἔσται καὶ τὸ μέσον ἄμφω πρὸς ἑκάτερον τῷ λόγῳ· τῷ γὰρ ἀριθμῷ ἕν ἐστι. τὰ δὲ ἐν τῇ εὐθείᾳ μεταξὺ τῶν ἄκρων σημεῖα, ἕως ἂν ὡς μία καὶ συνεχὴς ἡ εὐθεῖα λαμβάνηται, δυνάμει μόνον ἐστί, δυνάμει δὲ ὄντα οὐκ ἂν εἴη μέσα κυρίως. κυρίως γὰρ πᾶν ἐστι τὸ κατ' ἐνέργειαν ὄν· γίνεται δὲ τὸ μέσον ἐνεργείᾳ, ὅταν τὸ κινούμενον ἐπὶ τῆς εὐθείας κατὰ

2 καὶ (post τε) A: del. a   10 fortasse ᾧ ⟨γὰρ⟩   22 ἔστ' A: ὥστ' a   23 τίνων aA   28 πρὸς (alt.) supra add. A[1]   34 ἄνω // πρὸς A

τι τῶν ἐν αὐτῇ σημείων διέλῃ αὐτὴν τῇ ἑαυτοῦ στάσει. ἐκεῖνο γὰρ τὸ 300r σημεῖον, καθ᾽ ὃ ἵσταται τὸ κινούμενον, ἐνεργείᾳ καὶ σημεῖον καὶ μέσον ἐγένετο, καὶ ἄμφω πρὸς ἑκάτερον τῶν ἄκρων τῷ λόγῳ. ἅμα οὖν στάσις τοῦ φερομένου καὶ κατ᾽ ἐνέργειαν μέσον, ὅ ἐστιν ἀρχὴ καὶ πέρας, καὶ ἅμα κατ᾽ ἐνέργειαν μέσον καὶ στάσις ἐπ᾽ αὐτοῦ. οὔτε γὰρ ἂν ἦν ἀρχὴ καὶ πέρας τὸ αὐτὸ πρὸς ἑκάτερον τῶν ἄκρων, τουτέστιν ἐνεργείᾳ μέσον τῷ κινουμένῳ, μὴ γενομένης στάσεως ἐπ᾽ αὐτοῦ καὶ διαιρεθέντος τοῦ συνεχοῦς ὑπὸ τῆς στάσεως, οὔτε στάσις ἂν ἐγίνετο ἐπ᾽ αὐτοῦ μὴ ὡς ἀρχῆς αὐτοῦ καὶ πέρατος λαμβανομένου, τουτέστιν ἐνεργείᾳ μέσου. ὥστε ἕπεται ταῦτα ἀλλήλοις τό τε κατ᾽ ἐνέργειαν μέσον καὶ ἡ ἐπ᾽ αὐτοῦ στάσις· τὸ γὰρ ἕν τι ὂν τῷ ἀριθμῷ δύο γίνεσθαι τῷ λόγῳ ἡ τοῦ κινουμένου στάσις δείκνυσι, τὸ δὲ συνεχῶς κινούμενον καὶ μηδαμοῦ ἱστάμενον οὔτ᾽ ἂν γεγονέναι ἔν τινι καὶ ἀπογεγονέναι ἀπ᾽ αὐτοῦ λέγοιτο (οὐδενὶ γὰρ ὡς πέρατι καὶ ἀρχῇ ἐχρήσατο), οὔτ᾽ ἂν μέσον τι ἐνεργείᾳ ποιοῖτο μενούσης συνεχοῦς καὶ ἀδιαιρέτου τῆς εὐθείας· τὸ γὰρ γενόμενον ἔν τινι ἀνάγκη καὶ ἠρεμῆσαί τινα χρόνον ἐν αὐτῷ· οὐ γὰρ δυνατὸν ἅμα καὶ ἐν τῷ αὐτῷ νῦν γενέσθαι τε ἔν τινι καὶ ἀπογενέσθαι ἀπ᾽ αὐτοῦ, ὡς ἐρεῖ μετ᾽ ὀλίγον, καὶ ἐλθεῖν τε καὶ ἀπελθεῖν· ἅμα γὰρ ἂν εἴη καὶ οὐκ εἴη ἐν τῷ αὐτῷ· ὥστε ἐν ἄλλῳ νῦν καὶ ἐν ἄλλῳ. εἰ δὲ τοῦτο, πάντων δὲ δυεῖν νῦν μεταξὺ χρόνος, τοῦτον ἂν εἴη ἠρεμοῦν ἐν ἐκείνῳ, ἐν ᾧ γέγονε καὶ οὗ ἀπογέγονε. τὸ δὲ συνεχῶς κινούμενον γεγονέναι μὲν κατά τι τῶν ἐν τῇ εὐθείᾳ σημείων οὐχ οἷόν τε. εἶναι δὲ ἂν κατὰ ταῦτα λέγοιτο οὐκ ἐν χρόνῳ, ἀλλὰ κατὰ τὰ ἐν τῷ χρόνῳ νῦν, ἅ πέρατά ἐστι χρόνου καὶ οὐ χρόνος· οὐ γὰρ εἴ τί ἐστιν ἔν τινι, ἐν χρόνῳ ἀναγκαῖον αὐτὸ εἶναι· εἰ γὰρ ἐν χρόνῳ τινὶ εἴη, καὶ ἠρεμεῖν ἀνάγκη ἐν αὐτῷ. καθ᾽ ἕκαστον οὖν τῶν νῦν ἐφ᾽ ἑκάστου ἐστὶ τῶν ἐπὶ τῆς εὐθείας σημείων. καὶ τὸ Α οὖν τὸ φερόμενον οὔτε γεγονέναι οὔτε ἀπογεγονέναι ἐν τῷ Β, ἀλλὰ μόνον εἶναι ἐπ᾽ αὐτοῦ ἐν τῷ νῦν, ἀλλ᾽ οὐκ ἐν χρόνῳ τινί· ἀνὰ λόγον γάρ ἐστιν ὡς τὰ μεταξὺ σημεῖα ἐν τῇ εὐθείᾳ, οὕτω τὰ μεταξὺ νῦν ἐν τῷ χρόνῳ. κατὰ τὸ δυνάμει οὖν μόνον τὸ συνεχῶς κινούμενον ἔν τε τοῖς μεταξὺ σημείοις ἐστὶ καὶ ἐν τοῖς μεταξὺ νῦν.

Εἰπὼν δέ, ὅτι ἐν οὐδενὶ χρόνῳ ἐστὶ τὸ συνεχῶς ἐπὶ τῆς εὐθείας κινούμενον κατά τι τῶν ἐν τῇ εὐθείᾳ σημείων, προσέθηκε πλὴν οὗ τὸ νῦν ἐστι διαίρεσις ἴσον λέγων τῷ κυρίως μὲν καὶ καθ᾽ αὑτὸ μὴ εἶναι ἐν χρόνῳ τὸ κινούμενον συνεχῶς ἐπὶ τῆς εὐθείας κατά τι τῶν ἐν αὐτῇ σημείων, κοινότερον μέντοι καὶ κατὰ συμβεβηκὸς δύνασθαι καθ᾽ ἕκαστον τῶν σημείων εἶναι λέγεσθαι ἐν χρόνῳ τῷ τῶν νῦν ἕκαστον, καθ᾽ ἅ ἐστιν ἐφ᾽

---

12 τὸ δὲ συνεχῶς] incipiunt hinc Excerpta codicis Marciani 219 f. 350r sqq., quae eadem sunt in Marciano 227 f. 378v (cf. Praefatio). hinc potissima dumtaxat delibabo sub nota Exc. 17 μετ᾽ ὀλίγον] 262b1 19 ἐν A Exc.: ὡς a 20 ἠρεμοῦν A Exc.: ἠρεμοῦν τὸν χρόνον a 21 κινούμενον A Exc.: κιν. καὶ μηδαμοῦ ἱστάμενον a 22 post τε erasum A 34 διαίρεσίς ἐστιν collocat Ar. vulg. [praeter EK] τῷ a: τὸ A

ἑκάστου τῶν σημείων τὸ κινούμενον ἐπὶ τῆς εὐθείας, ἐκείνου εἶναι τοῦ 300r χρόνου, ἐν ᾧ διέξεισι τὴν εὐθεῖαν. τῷ γὰρ ἐν τῷ νῦν εἶναι, ὅ ἐστι διαίρεσις τοῦ χρόνου, τοῦτο λέγοιτο ἂν καὶ ἐν τῷ χρόνῳ εἶναι, οὗ τὸ νῦν ἐστιν, ἀλλ' οὐ κυρίως· τὸ γὰρ νῦν οὐ μέρος τοῦ χρόνου ἐστίν, ἀλλὰ τομὴ αὐτοῦ, καθ' ὃ τέμνεται καὶ δύναται τμηθῆναι ὁ χρόνος. ὡς | γὰρ ἡ 300v γραμμὴ κατὰ σημεῖον τῶν ἐν αὐτῇ ὅ ἐστιν ἀμερὲς διαιρεῖται, οὕτω καὶ ὁ χρόνος κατὰ τὸ νῦν. εἰπὼν δέ, ὅτι τὸ συνεχῶς φερόμενον κατ' οὐδὲν τῶν ἐν τῇ γραμμῇ σημείων γίνεται ἢ ἀπογίνεται, δείκνυσι τοῦτο ἐκ τοῦ, καθ' ὃ ἂν σημεῖον γίνηται ἢ ἀπογίνηται, ἵστασθαι αὐτὸ ἀνάγκη. ὥστε κατὰ πάντα ἀεὶ στήσεται τὸ συνεχῶς κινούμενον, ὅπερ ἀδύνατον. ὅτι γὰρ τὸ γινόμενόν που καὶ ἀπογινόμενον ἵσταται, δῆλον ἐκ τοῦ μὴ δύνασθαί τι ἐν τῷ αὐτῷ νῦν γενέσθαι τε καὶ ἀπογενέσθαι ἔν τινι· ἅμα γὰρ ἂν εἴη τε καὶ οὐκ εἴη ἐν τῷ αὐτῷ· ἐν ἄλλῳ οὖν νῦν καὶ ἐν ἄλλῳ. εἰ δὲ τοῦτο, πάντων δὲ τῶν νῦν χρόνος μεταξύ, ἐπεὶ μὴ ἔχεται ἀλλήλων τὰ νῦν, τὸν μεταξὺ τοῦτον χρόνον εἴη ἂν ἠρεμοῦν ἐπὶ τοῦ σημείου, ἐν ᾧ κεῖται γεγονέναι τε καὶ ἀπογεγονέναι ἀπ' αὐτοῦ. εἰ δὲ καθ' ἕκαστον τῶν ἐν τῇ εὐθείᾳ σημείων τοῦτο ποιεῖ (τί γὰρ μᾶλλον ἐπὶ τούτου ἢ ἐπὶ ἑτέρου;) εἴη ἂν ἠρεμοῦν ἐπὶ τῆς εὐθείας τὸ συνεχῶς ἐπ' αὐτῆς κινούμενον, οὗ τί ἂν εἴη ἀλογώτερον; τὸ δὲ ἐν ἄλλῳ ἄρα *σημείῳ χρόνου* εἶπεν, ὡς ἴσον τῷ ἐν ἄλλῳ νῦν· τὸ γὰρ νῦν τὸ ἐν τῷ χρόνῳ ἀνὰ λόγον ἐστὶ σημείῳ τῷ ἐν τῇ γραμμῇ.

Εἰπὼν δέ, ὅπως ἔχει τὸ συνεχῶς κινούμενον ἐπὶ τῆς εὐθείας, καὶ δείξας ὅτι ἐν οὐδενὶ σημείῳ τῶν μεταξὺ γίνεται καὶ ἀπογίνεται, ἀλλὰ μόνον ἐστὶ κατὰ ταῦτα ἐν τῷ νῦν, 'ὅταν δέ, φησί, τὸ φερόμενον τὸ Α χρήσηταί τινι τῶν μεταξὺ σημείων οἷον τῷ Β ὡς μέσῳ, τουτέστιν ὡς ἀρχῇ καὶ τελευτῇ, τότε *ἀνάγκη στῆναι ἐν αὐτῷ*·' ἀνάγκη δὲ ἐκείνῳ χρῆσθαι τῷ σημείῳ οὕτως, ἀφ' οὗ ἀνακάμπτει· ἀνάγκη ἄρα στῆναι ἐν ἐκείνῳ, ἀφ' οὗ ἀνακάμπτει. ὅπερ ἐξ ἀρχῆς δεῖξαι προέκειτο, τὸ δὲ *διὰ τὸ δύο ποιεῖν, ὥσπερ ἂν εἰ καὶ νοήσειεν*, ἴσον ἐστὶ τῷ 'οὕτω γὰρ τὸ ἓν τῷ ἀριθμῷ δύο ποιεῖ τῇ στάσει.' οὐ γὰρ δὴ διαιρεῖ τὸ σημεῖον ἀδιαίρετον ὄν, ἀλλὰ δὶς αὐτῷ χρῆται, ποτὲ μὲν ὡς πέρατι ποτὲ δὲ ὡς ἀρχῇ, διὰ τὸ ἵστασθαι ἐν αὐτῷ. πῶς δὲ τὸ ἓν δύο ποιεῖ δεικνύς, προσέθηκεν *ὥσπερ ἂν εἰ καὶ νοήσειεν*· ἔκειτο γὰρ τὸ οὕτω γινόμενον δύο τῷ λόγῳ γίνεσθαι δύο. εἶπεν γὰρ καὶ *τῷ μὲν ἀριθμῷ ἕν, τῷ λόγῳ δὲ δύο*, τουτέστι τῇ νοήσει. ὡς γὰρ ὁ τῇ ἐπινοίᾳ τῷ αὐτῷ ὡς δυσὶ χρησάμενος καὶ ποτὲ μὲν ὡς πέρας αὐτὸ λαβών, ποτὲ δὲ ὡς ἀρχήν, οὐ διῄρηκε μὲν τὸ ᾧ κέχρηται τῷ αὐτῷ πρὸς ἄμφω χρησάμενος, τρόπον δέ τινα τὸ ἓν δύο τῇ ἐπινοίᾳ πεποίηκεν, οὕτω καὶ τὸ ἐπιστὰν ἐπ' αὐτοῦ καὶ ὡς ἀρχῇ αὐτῷ καὶ πέρατι χρησάμενον. δείξας δέ, ὅπως τοῖς μεταξὺ τῶν ἄκρων σημείοις χρῆ-

2 ἐν ᾧ a Exc.: om. A 4 κυρίως A Exc.: τὸ κυρίως a 8 ἠπογίνεται A: corr. A[2] 9 γίνεται libri 13 τοῦτο // A 17 ἐπὶ τοῦ ἑτέρου a 19 εἶπεν a: εἶπον A 30 ποιῇ a 32 ἐν αὐτῷ a: ἑαυτῶι A

ται τὸ συνεχῶς κινούμενον, ὅτι οὐχ ὡς πέρατι καὶ ἀρχῇ τῷ αὐτῷ, ἀλλ' 300v ἔστι καθ' ἕκαστον ἐν τῷ νῦν καὶ ἀχρόνως, ἐπιφέρει, ὅτι οὐκέτι ὁμοίως χρῆται καὶ τῷ κατὰ τὴν ἀρχὴν τῆς εὐθείας σημείῳ καὶ τῷ κατὰ τὸ πέρας· τὰ μὲν γὰρ μεταξὺ σημεῖα δυνάμει ἦν ἐν τῇ γραμμῇ καὶ ἐδεῖτο πρὸς τὸ ἐνεργείᾳ γίνεσθαι τοῦ διαιρήσοντος τῇ στάσει τὴν εὐθεῖαν. τὰ δὲ ἐπὶ τῶν ἄκρων ἐνεργείᾳ ἐστί. διὸ καὶ ἀνάγκη τὸ ἐπὶ τῆς εὐθείας κινούμενον τῆς μὲν ἀρχῆς ἀπογίνεσθαι, ὅταν δὲ κινηθῇ τὴν πᾶσαν ἐπὶ τοῦ πέρατος γίνεσθαι· κἂν ἀνακάμπτῃ, δεήσει ἀπογενέσθαι ἀπὸ τούτου, ἐν ᾧ γέγονε. τὸ δὲ γεγονὸς ἔν τινι καὶ ἀπογεγονὸς ἀπ' αὐτοῦ ἀνάγκη ἐν αὐτῷ ἠρεμηκέναι τὸν μεταξὺ τῶν νῦν χρόνον, τοῦ τε ἐν ᾧ ἐγένετο ἐν αὐτῷ καὶ τοῦ ἐν ᾧ ἀπεγένετο ἀπ' αὐτοῦ. ὥστε πᾶν τὸ ἀνακάμπτον ἀνάγκη ἠρεμεῖν ἐν τῷ τελευταίῳ, ἀφ' οὗ ἀνακάμπτει. τοῦτο μὲν οὖν ἐστι τὸ δεικνύμενον. ὁ δὲ ἀγαγὼν τὸν λόγον ἐπὶ τοῦτο, ὅτι τὸ ἐπὶ τῆς εὐθείας κινούμενον ἀπογίνεται μὲν τῆς ἀρχῆς, γίνεται δὲ ἐν τῷ πέρατι πρὸ τοῦ τὸ ἑπόμενον τούτῳ θεῖναι, ὅτι ἀνακάμπτον ἀπὸ τοῦ πέρατος ἀνάγκη αὐτὸ πρῶτον ἠρεμεῖν ἐν αὐτῷ, ἀπορίαν τινὰ δοκοῦσαν ἀπορεῖσθαι λύει τοῖς νῦν εἰρημένοις καὶ δεδειγμένοις προσχρώμενος.

p. 262b8 Διὸ καὶ πρὸς τὴν ἀπορίαν τοῦτο λεκτέον ἕως τοῦ ἀλλὰ ἀνάγκη ἔσται ἵστασθαι.

Δείξας, ὅτι τὸ γινόμενον ἔν τινι καὶ ἀπογινόμενον ἀπ' αὐτοῦ ἀνάγκην ἔχει στῆναι ἐν αὐτῷ, ἀπορίαν πρὸς τοῦτο φερομένην ἐπάγει, καὶ λύει τὴν ἀπορίαν τὸ ἀδιορίστως ἐν αὐτῇ ληφθὲν διοριζόμενος. καὶ ἡ μὲν ἀπορία βραχέως καὶ ἀσαφῶς ὑπ' αὐτοῦ τεθεῖσα τοιοῦτον ἔχει τὸ κεφάλαιον· εἰ ἀνάγκη τὸ γινόμενον ἔν τινι καὶ ἀπογινόμενον ἀπ' αὐτοῦ χρόνον τινὰ ἠρεμεῖν ἐν αὐτῷ, συμβήσεται τὰ ἰσοταχῶς κινούμενα ἐπὶ ἴσων εὐθειῶν ἅμα ἀρξάμενα κινεῖσθαι οὐχ ἅμα διιέναι τὰς ἴσας εὐθείας, ὅπερ ἄτοπον· ὥστε καὶ τὸ ἡγούμενον ἄτοπον τὸ τὸ γινόμενον ἔν τινι καὶ ἀπογινόμενον χρόνον τινὰ ἠρεμεῖν. τὸ δὲ εἰρημένον ἄτοπον συμβαίνει, ἐὰν τῶν ἰσοταχῶς κινουμένων τὸ μὲν ληφθῇ γεγονέναι καὶ ἀπογεγονέναι κατά τι τῶν μεταξὺ σημείων, τὸ δὲ μὴ ληφθῇ. ἐὰν γὰρ ᾖ δύο τινὰ ἰσοταχῶς κινούμενα, οἷον τὰ Α Δ ἐπὶ δύο τινῶν εὐθειῶν ἴσων τῆς τε Ε καὶ τῆς Ζ, ληφθῇ δὲ τὸ Α τὸ ἐπὶ τῆς ΕΓ ἔν τινι τῶν μεταξὺ τοῦ Ε καὶ τοῦ Γ σημείων, οἷον τῷ Β [οἷον] μὴ μόνον ὄν, ἀλλὰ καὶ γινόμενον καὶ ἀπο|γινόμενον, εἰ τὸ γε- 301r γονὸς ἔν τινι καὶ ἀπογεγονὸς χρόνον τινὰ τὸν μεταξὺ τῶν δύο νῦν, τοῦ τε ἐν ᾧ γίνεται καὶ τοῦ ἐν ᾧ ἀπογίνεται, ἠρεμεῖν ἀνάγκη, ἀκολουθήσει τὸ θᾶττον τὸ Δ τὴν ΖΗ εὐθεῖαν κινεῖσθαι τὸ ἰσοταχές τε ὂν τῷ Α καὶ ἅμα

5 γίνεσθαι A: γενέσθαι a Exc. 6 ἀνάγκη Exc.: ἀναγκαίως aA 8 δεήσει τὸν ὅμοιον τρόπον Exc. 14 πρὸ τοῦ a: πρὸ τούτου A 19 ἔσται A (Arist. praeter FK): om. a 21 ἔχει ///// A 30 schema (sed falsum) appinxit A 32 τὸ A: om. a 33 οἷον A: del. a μόνον a: μένον A

ἠργμένον τῆς κινήσεως. τοῦτο δὲ συνέβη διὰ τὸ ἐπὶ μὲν τοῦ Α λαβεῖν 301r τὸ καὶ γεγονέναι καὶ ἀπογεγονέναι ἐπί τινος τῶν μεταξὺ τῶν ΕΓ σημείων, ἐπὶ δὲ τοῦ Δ μηδὲν τοιοῦτο προσλαβεῖν. ἀλλὰ συνεχῆ τὴν κίνησιν ἐᾶσαι· ὥστε καὶ τὰ μεταξὺ τῶν ΖΗ σημεῖα δυνάμει εἶναι, καὶ τὸ Δ συνεχῶς κινούμενον εἶναι μόνον ἐπὶ τῶν σημείων, ἀλλὰ μὴ γίνεσθαι καὶ ἀπογίνεσθαι. εἰ οὖν οὕτω καὶ τὸ Α τὸ ἰσοταχὲς τῷ Δ ληφθείη συνεχῶς κινούμενον, οὐκέτι ἐπακολουθεῖ τὸ θᾶττον τὸ Δ διεξελθεῖν τὴν ΖΗ ἢ τὸ Α τὴν ΕΓ· ἀμφότερα γὰρ ὁμοίως διεξέρχεται ὄντα ἐν τοῖς μεταξὺ σημείοις τοῖς δυνάμει, ἀλλ' οὐχὶ τοῦ ἑτέρου γινομένου ἔν τινι αὐτῶν καὶ ἀπογινομένου· οὐ γὰρ ἀνάγκη τὸ ἔν τινι ὂν καὶ γίνεσθαι ἐν αὐτῷ καὶ ἀπογίνεσθαι, ὅπερ ὁ ἀπορῶν λόγος ἐπὶ τοῦ ἑτέρου τῶν κινουμένων τοῦ Α λαβὼν συνῆγεν τὸ μὴ ἀληθῶς ἀποδεδεῖχθαι τὸ ἠρεμεῖν μεταξὺ χρόνον τινὰ τὸ γινόμενον καὶ ἀπογινόμενον. ὁ δὲ Ἀριστοτέλης λαβὼν γραμμὰς τὴν ΕΓ καὶ ΖΗ * * * τὴν τὸ Ζ. ἀσαφὲς δὲ ὂν τὸ ἐπὶ τοῦ Δ ῥηθέν (τὸ γὰρ πρότερον ὁρμῆσαν καὶ ἀπελθὸν πρότερον ἐλθεῖν ἀνάγκη) καλῶς ὁ Ἀλέξανδρος ἐσαφήνισεν· "οὐ γὰρ τοῦτο λέγει, ὅπερ ἄν τις ὑπολάβοι, ὅτι οὐχ ἅμα ἤρξαντο τοῦ κινεῖσθαι τὸ Α καὶ τὸ Δ· καὶ γὰρ καὶ κεῖται ἅμα ἀρχόμενα, καὶ εἰ μὴ ἅμα ἄρχοιτο, οὐδὲν ἂν ἄτοπον εἴη τὸ συναγόμενον, ἀλλ' ὃ λέγει τοῦτό ἐστι, τὸ Α καὶ τὸ Δ ὁμοῦ ἀρξάμενα ἀπὸ τοῦ Ε καὶ Ζ, ἰσοταχῶς φερόμενα ἔρχεται, τὸ μὲν Α ἐπὶ τὸ Β, τὸ δὲ Δ ἐπί τι ἄλλο σημεῖον, ἀνὰ λόγον ὂν τῷ Β ἐν τῇ ΖΗ εὐθείᾳ καὶ τὸ ἴσον διεστηκὸς ἀπὸ τοῦ Ζ, ᾧ διέστηκε τὸ Β ἀπὸ τοῦ Ε. ἀπὸ δὲ τούτων τῶν σημείων, τοῦ τε Β καὶ τοῦ ἀνὰ λόγον αὐτῷ ἐν τῇ ΖΗ εὐθείᾳ, οὐκέτι ἅμα ἀποχωροῦσι τό τε Α καὶ τὸ Δ, διότι τὸ Α γινόμενον καὶ ἀπογινόμενον ἐν τῷ Β ὑποτεθὲν ἀνάγκη καὶ ἠρεμηκέναι ἐν αὐτῷ, τὸ δὲ Δ μὴ ὑποτεθὲν γίνεσθαι ἐν τῷ ἀνὰ λόγον τῷ Β σημείῳ, ἀλλ' εἶναι μόνον ἐν τοῖς δυνάμει σημείοις συνεχῶς ἐπὶ τῆς εὐθείας κινούμενον οὐκ ἀνάγκη ἠρεμεῖν. ἅμα οὖν ἐλθόντα ἐπὶ τὰ ἀνὰ λόγον σημεῖα οὐχ ἅμα ἀποχωρεῖ τό τε ἠρεμοῦν καὶ τὸ μὴ ἠρεμοῦν, ἀλλὰ τὸ μὴ ἠρεμοῦν πρῶτον· ἰσοταχῶν δὲ ὄντων ἀνάγκη τὸ πρότερον ἀπελθὸν ἀπὸ τοῦ μέσου, εἰ τύχοι, πρότερον ἐλθεῖν ἐπὶ τὸ τέλος." καὶ τὴν αἰτίαν αὐτὸς εἶπεν διὰ τοῦ οὐχ ἅμα ἄρα γέγονε τὸ Α ἐπὶ τῷ Β καὶ ἀπογέγονεν ἀπ' αὐτοῦ· οὐ γὰρ ἅμα γέγονε τὸ Α ἐπὶ τῷ Β καὶ ἀπογέγονεν ἀπ' αὐτοῦ, διότι καὶ ἠρέμησεν ἐν αὐτῷ· ὑστερίζειν ἄρα αὐτὸ ἀνάγκη· εἰ γὰρ ἅμα, οὐχ ὑστερεῖ. ἀνάγκη δὲ ὑστερίζειν διὰ τὸ ἠρεμεῖν ἐν τῷ Β. καὶ ἐκεῖνο δὲ πρὸ τούτων τῶν ῥητῶν ἀσάφειαν ἔχει τινὰ ἅμα δὲ εἴη τὸ Α ἐπὶ τῷ Β σημείῳ καὶ τὸ Δ φέροιτο ἀπὸ τῆς Ζ ἄκρας πρὸς τὸ Η. πῶς γὰρ ἅμα τὸ Α ἐπὶ τῷ Β καὶ τὸ Δ φέροιτο ἀπὸ τῆς Ζ ἄκρας, εἴπερ ἅμα ἤρξαντο τὸ μὲν Α ἀπὸ τοῦ Ε, τὸ

2 σημείων scripsi: σημεῖον aA 3 τοιοῦτον a 11 κινουμένων, ω in rasura A 13 λαβὼν A: ἔλαβε a lacunam statui fortasse sic explendam: τὴν μὲν ΕΓ συντόμως ἐκάλεσεν τὴν τὸ Ε, τὴν δὲ ΖΗ. aliter totum enuntiatum formavit a: ὁ δὲ ἀ. ἔλαβε γραμμὰς $\overline{\epsilon}$ μὲν τὴν τὸ $\overline{\epsilon\gamma}$, $\overline{\zeta}$ δὲ τὴν τὸ $\overline{\zeta\eta}$ 23 ἀναλόγου a 31 ἅμα ἄρα aA et Arist. codd. E[2]K: ἄρα ἅμα Ar. E[1] et vulg. 34 αὐτὸ om. a

δὲ Δ ἀπὸ τοῦ Ζ; ἀλλ' ἔοικεν λέγειν· 'ὅτε τὸ Α ἐπὶ τῷ Β σημείῳ ἠρέ- 301r μει, τότε τὸ Δ ἀπὸ τῆς Ζ ἄκρας πρὸς τὸ Η συνεχῶς κινούμενον φέρεται, καὶ οὐκ ἠρεμεῖ που ὡς τὸ Α κατὰ τὴν ὑπόθεσιν.'

p. 262b17 Οὐκ ἄρα θετέον, ὅτε τὸ Α ἐγένετο κατὰ τὸ Β ἕως τοῦ ἐνταῦθα μὲν οὖν οὕτω λέγειν ἀδύνατον ἐπὶ τοῦ συνεχοῦς.

Ἐντεῦθεν ἡ ἀρχὴ τῆς λύσεως ἀπὸ τῶν ἤδη δεδειγμένων ἐπιχειροῦσα. λέγει δέ, ὅτι οὐ χρὴ τιθέναι τὸ Α κινούμενον ἐπὶ τῆς ΕΓ γεγονέναι ἐν τῷ Β ὅλως, ὥστε λέγειν, ὡς ὁ ἀπορῶν ἔλεγεν, ὅτι ὅτε τὸ Α ἐγένετο κατὰ τὸ Β, τότε τὸ Δ ἅμα ἀπὸ τοῦ Ζ ἄκρου κινεῖσθαι. εἰ γὰρ ἐγένετο ἐπὶ τοῦ Β τὸ Α, καὶ ἀπεγένετο ἂν ὄντως ἀπ' αὐτοῦ καὶ οὐχ ἅμα ἄμφω, ἀλλ' ἦν τις χρόνος μεταξὺ καὶ ἠρεμία, καὶ ὁ ἀπορῶν λόγος ἰσχυρὸς ἂν εἴη. ἀλλ' εἰ συνεχὴς ὁμοίως ἡ κίνησις ἦν καὶ τοῦ Α ὥσπερ τοῦ Δ, καὶ τὸ Α ἐν τῷ Β οὔτε ἐν χρόνῳ οὔτε γενήσεται ὅλως ἐν τῷ Β, ἀλλὰ ἀντὶ τοῦ γενέσθαι ἔσται, καὶ ἀντὶ τοῦ ἐν χρόνῳ ἐν τῷ νῦν. τὸ γὰρ συνεχῶς κινούμενον ἔστι μὲν καθ' ἕκαστον τῶν δυνάμει τέως σημείων, καὶ ἔστιν οὐκ ἐν χρόνῳ, ἀλλ' ἐν τῷ νῦν, ὅ ἐστι πέρας χρόνου. διὸ οὔτε γίνεται ἔν τινι τῶν τοιούτων οὔτε ἀπογίνεται, ὥστε ἐπὶ μὲν τῆς συνεχοῦς κινήσεως τῆς ἐπὶ συνεχοῦς μεγέθους γινομένης ἀδύνατον λέγειν, γίνεσθαι κατά τι τῶν ἐν τῷ συνεχεῖ σημείων τὸ κινούμενον ἐπ' αὐτοῦ, διότι μηδὲ ἔστιν ἐνεργείᾳ τι τούτων τῶν σημείων, ἀλλὰ δυνάμει μόνον.

p. 262b22 Ἐπὶ δὲ τοῦ ἀνακάμπτοντος ἕως τοῦ ἐκεῖ γὰρ ἂν ἅμα εἴη καὶ οὐκ εἴη ἐν τῷ αὐτῷ νῦν.

Δείξας, ὅπως ἐπὶ τοῦ συνεχῶς κινουμένου οὐκ ἔστι λέγειν τὸ γίνεσθαι καὶ ἀπογίνεσθαι, ἐπάγει ὅτι ἐπὶ τοῦ ἐπὶ τὸ πέρας ἐλθόντος καὶ ἀνακάμπτοντος ἀνάγκη λέγειν τὸ γεγονέναι τε αὐτὸ ἐν τῷ πέρατι καὶ ἀπογεγονέναι· οὐκέτι γὰρ τὸ πέρας τῆς εὐθείας δυνάμει ἐστὶν ὡς ἦν τὰ μεταξύ, ἀλλ' ἔστιν ἐνεργείᾳ. διὸ καὶ γενέσθαι ἐν τῷ πέρατι ἀνάγκη, καὶ ἀπογενέσθαι ἀπ' αὐτοῦ. καὶ δείκνυσι τοῦτο πάλιν διὰ τῆς τῶν στοιχείων ἐκθέσεως, ἐναλ|λάξας, ὥς φησιν ὁ Ἀλέξανδρος, τὰ στοιχεῖα, καὶ ποιήσας 301v νῦν τὸ Η κινούμενον, ὥσπερ πρότερον τὸ Δ, καὶ τὸ Δ πέρας νῦν τῆς εὐθείας, ὥσπερ πρότερον ἦν τὸ Η. καὶ λέγει, ὅτι τὸ Η ἐλθὸν ἐπὶ τὸ πέρας τὸ Δ, ὅταν ἀνακάμψῃ πάλιν ἀπ' αὐτοῦ, τῷ ἑνὶ σημείῳ ὡς δυσίν (ὡς γὰρ ἀρχῇ καὶ πέρατι) κέχρηται, τοῦτο δὲ ἦν τὸ γενέσθαι καὶ ἀπογενέσθαι. διὸ ἐξ ἀνάγκης δεῖ αὐτὸ τὸν μεταξὺ χρόνον τῶν νῦν, τοῦ τε ἐν ᾧ ἐγένετο ἐν τῷ πέρατι τῷ Δ καὶ τοῦ ἐν ᾧ ἀπεγένετο, ἀνακάμψαν ἀπ'

2 συνεχῶς κινούμενον post ἄκρας ponit a 5 ἀδύνατον οὕτω λέγειν a ex Ar. τοῦ aA Ar. vulg.: τῆς Arist. codd. EFK 9 ἐγένετο A: ἐγίνετο a 19 τῶν A: τῷ a 32 ἀπ' αὐτοῦ om. a 33 πέρατι a: πέρασι A

αὐτοῦ ἠρεμῆσαι. οὕτω μὲν ὁ Ἀλέξανδρος τὴν ἐναλλαγὴν τῶν στοιχείων 301v ἐξεδέξατο. μήποτε δὲ τὸ Δ τὸ κινούμενον ὥσπερ πρότερον ἐπ' ἄκρου τέθεικε τῆς ΖΗ εὐθείας, ἵνα ἀπὸ τοῦ ἄκρου κινούμενον αὐτὸ λάβῃ, οὕτω καὶ νῦν ἐν τῷ ἄκρῳ φυλάξας ἀντὶ τοῦ ἄκρου τῆς εὐθείας αὐτὸ παρέλαβεν, τὸ δὲ Η, ὃ πέρας ἦν τῆς εὐθείας πρότερον ἐπὶ τὴν ἀρχὴν τῆς εὐθείας, τουτέστιν ἐπὶ τὸ Δ κινούμενον ἔλαβεν, ἵνα τὴν ἀνάκαμψιν ἐν τῇ ἀρχῇ ποιήσας τὴν ἀρχὴν ἅμα καὶ ὡς πέρας λάβῃ, ὡς εἴ γε τὸ πέρας ἅμα καὶ ὡς ἀρχὴν ἐβούλετο λαβεῖν, τὸ Δ ἂν ἐπὶ τὸ Η ἐκίνησεν. ὅτι δὲ μὴ ἅμα οἷόν τε αὐτὸ γεγονέναι ἐν τῷ Δ καὶ ἀπογεγονέναι ἀπ' αὐτοῦ, ἔδειξεν εἰπών· ἐκεῖ τε γὰρ ἂν ἅμα εἴη καὶ οὐκ εἴη ἐν τῷ αὐτῷ νῦν. τὸ γὰρ γεγονὸς ἔν τινι καὶ ἀπογεγονός, ὅτε μὲν γέγονεν ἐν αὐτῷ, ἔστιν ἐν αὐτῷ, ὅτε δὲ ἀπογέγονεν καὶ ἀπελήλυθεν ἀπ' αὐτοῦ, οὐκέτι ἔστιν ἐν αὐτῷ. εἰ οὖν λέγοι τις ἐν τῷ νῦν τῷ ἀδιαιρέτῳ γεγονέναι τέ τι ἔν τινι καὶ ἀπογεγονέναι, ἅμα ἂν καὶ ἐν τῷ αὐτῷ νῦν λέγοι εἶναί τε ἐν τῷ αὐτῷ τι καὶ μὴ εἶναι, καθ' ὅσον μὲν γέγονεν, εἶναι, καθ' ὅσον δὲ ἀπογέγονε, μὴ εἶναι.

p. 262b28 Ἀλλὰ μὴν τήν γε πάλαι λύσιν οὐ λεκτέον ἕως τοῦ οὐκ ἄρα ἐνδέχεται συνεχῆ κίνησιν ἀίδιον εἶναι ἐπὶ τῆς εὐθείας.

Λύων τὴν ἀπορίαν τὴν λέγουσαν, ὅτι εἰ τὸ Α γεγονὸς ἔσται ἐν τῷ Β καὶ ἀπογεγονός, τὸ δὲ γινόμενον καὶ ἀπογινόμενον μεταξὺ ἵσταται, συμβαίνει τὸ Δ ἰσοταχὲς ὂν τῷ Α τὴν ΖΗ εὐθεῖαν ἴσην οὖσαν τῇ ΕΓ θᾶττον διιέναι ἤπερ τὸ Α τὴν ΕΓ, ὅπερ ἄτοπον (τὰ γὰρ ἰσοταχῆ τὰς ἴσας ἐν ἴσῳ χρόνῳ δίεισι), ταύτην οὖν λύων τὴν ἀπορίαν ἔλεγεν, ὅτι τὸ Α οὐ γίνεται ἐν τῷ Β καὶ ἀπογίνεται ἐν χρόνῳ, ἀλλ' ἦν ἐν αὐτῷ ἐν τομῇ χρόνου καὶ οὐκ ἐν χρόνῳ, διότι μηδὲ ἔστιν ἐνεργείᾳ ἐν τῷ συνεχεῖ τὰ σημεῖα, ἀλλὰ δυνάμει. οὐ χρὴ οὖν, φησί, τὸ αὐτὸ λέγειν ἐπὶ τῶν ἀνακαμπτόντων, ὅτι ἔστι μὲν ἐν τῷ νῦν κατὰ τὸ Δ, οὐ μὴν καὶ γέγονεν ἐν αὐτῷ ἢ ἀπογέγονεν ἀπ' αὐτοῦ. ἐνεργείᾳ γὰρ τοῦτό ἐστιν ἤδη καὶ οὐ δυνάμει, ὡς τὰ μεταξὺ τῆς τε ἀρχῆς καὶ τοῦ πέρατος. καὶ τούτου πίστιν κομίζει τὸ ἀνάγκην εἶναι τὸ κινούμενον ἐπί τι ἐλθεῖν ποτε ἐπ' αὐτὸ ἐνεργείᾳ ὂν ἤδη τέλος καὶ οὐ δυνάμει, οἷα ἦν, ὅτε ἐκινεῖτο ἐπ' αὐτὸ τὸ κινούμενον τὰ μεταξύ. ταῦτα γὰρ δυνάμει τέλη ἦν, διότι τὸ κινούμενον ἐδύνατο καὶ ταῦτα ἐνεργείᾳ ποιεῖν ἐπιστὰν ἐν αὐτοῖς καὶ διελὸν τὴν συνέχειαν. τὸ γὰρ συνεχῶς κινούμενον ἐπὶ πεπερασμένης καὶ συνεχοῦς εὐθείας οὐδενὶ τῶν μεταξὺ χρῆται ὡς ἐνεργείᾳ ὄντι. δεῖ δὲ ἀφικέσθαι ποτὲ καὶ ἐπὶ τὸ πέρας καὶ ἐνεργείᾳ ἐν αὐτῷ γενέσθαι ὄντι καὶ αὐτῷ ἐνεργείᾳ, ἀλλ' οὐ δυνάμει ὡς τὰ πρὸ αὐτοῦ. ὡς γάρ ἐστι τὰ ἐν τῷ ὑποκειμένῳ ση-

3 τέθηκε a 11 γεγονὼς A: corr. A[1] 18 ἀίδιον εἶναι A: εἶναι ἀίδιον a (illum ordinem Arist. codd. FHI, hunc E[2]K tenet; ἴδιον (sic) post εὐθείας E[1], cf. Simpl. p. 1288,29) 25 μηδὲ A: μὴ a 31 τὸ A: δὲ a 33 διελὼν A: corr. A[1]

μεῖα, οὕτω καὶ τὸ συνεχῶς ἐπ' αὐτοῦ κινούμενον ἐν αὐτοῖς γίνεται. ἐν 301v μὲν τοῖς δυνάμει οὖσι δυνάμει, ἐν δὲ τοῖς ἐνεργείᾳ ἐνεργείᾳ.

Οἶδεν δὲ καὶ ἄλλην γραφὴν ὁ Ἀλέξανδρος, ἣν καὶ προηγουμένως ἀναγράφει αὐτός, τὴν ἐν τοῖς πολλοῖς βιβλίοις φερομένην, ἣν ἐξηγησάμενος πέπαυμαι, ὡς ἑτέραν παραγράφων. ἔχει δὲ ἡ ἄλλη οὕτως· ἀνάγκη γὰρ ἐπὶ τέλος ἐλθεῖν τὸ ἐνεργείᾳ ὂν δυνάμει. λέγοι δὲ ἄν, ὅτι τὸ κινούμενον τέως ὂν δυνάμει ἐν τῷ τέλει, ἕως ἂν κινῆται, ἀνάγκη ἐπὶ τέλος ἐλθεῖν τὸ ἐνεργείᾳ ὂν ἤδη τέλος, ὅταν ἐπ' αὐτοῦ γένηται, τὸ δὲ ἐν τῷ ἐνεργείᾳ τέλει γινόμενον ἐν τῷ κατ' ἐνέργειαν σημείῳ γίνεται ἐν χρόνῳ, καὶ οὐκ ἐν τομῇ χρόνου. ἀνάγκη γὰρ τὸ κινούμενον ἀνακάμπτον ἀπ' αὐτοῦ, ὅταν μὲν ἐπ' αὐτὸ κινῆται, ὡς τελευτῇ αὐτῷ χρήσασθαι, ὅταν δὲ ἀπ' αὐτοῦ, ὡς ἀρχῇ, τοῦ δὲ πέρατος καὶ τῆς ἀρχῆς ἠρεμίαν ἀνάγκη μεταξὺ γενέσθαι. ὡς δὲ ἡ εὐθεῖα, φησίν, ἐφ' ἧς κινεῖται τὸ κινούμενον, τὸ αὐτὸ πέρας ἔχει καὶ ἀρχήν, οὕτω καὶ τὴν κίνησιν ἔχειν ἀνάγκη τὴν κάτωθεν ἄνω γινομένην καὶ ἄνωθεν κάτω· καὶ ταύτης γὰρ τὸ ἄνω πέρας ἐστὶ καὶ ἀρχή.

Δείξας δὲ πολυειδῶς, ὃ προέθετο, ὅτι τὰ ἀνακάμπτοντα ἀνάγκη μεταξὺ ἵστασθαι, καὶ ὅτι τὰ ἐπὶ τῆς εὐθείας κινούμενα ἀνάγκη ἀνακάμπτειν, εἰ μὴ παύοιτο ἐπὶ τοῖς πέρασι γενόμενα, συμπεραινόμενος τὰ εἰρημένα τὸν ὅλον συντόμως ἐκτίθεται συλλογισμὸν ἔχοντα οὕτω· τὰ ἐπὶ τῆς εὐθείας ἐπιμόνως κινούμενα ἀνακάμπτει· τὰ ἀνακάμπτοντα ἵσταται μεταξύ· τὰ ἱστάμενα μεταξὺ οὐ κινεῖται συνεχῆ κίνησιν· τὰ ἄρα ἐπὶ τῆς εὐθείας κινούμενα οὐ κινεῖται συνεχῆ κίνησιν οὔτε ἀίδιον. αὐτὸς δὲ τὰς δύο προτάσεις τήν τε λέγουσαν, ὅτι τὸ ἐπ' εὐθείας κινούμενον ἀνακάμπτει, καὶ τὴν λέγουσαν, ὅτι τὸ ἀνακάμπτον ἵσταται, συνελὼν εἰς τὸ ἀνάγκη ἄρα στῆναι τὸ ἀνακάμπτον ἐπὶ τῆς εὐθείας καὶ παραλιπὼν ὡς σαφῆ τὴν λέγουσαν, ὅτι τὰ ἱστάμενα οὐ κινεῖται συνεχῆ | κίνησιν, τὸ συμπέρασμα 302r ἐπήγαγεν τὸ λέγον 'οὐκ ἄρα ἐνδέχεται τὴν ἐπὶ τῆς εὐθείας κίνησιν συνεχῆ εἶναι καὶ ἀίδιον.'

p. 263a4 Τὸν αὐτὸν δὲ τρόπον ἀπαντητέον καὶ πρὸς τοὺς ἐρωτῶντας τὸν Ζήνωνος λόγον ἕως τοῦ ἐὰν μὴ μίαν ἀριθμῇ τὴν συνεχῆ, ἀλλὰ δύο ἡμισείας.

Δείξας, ὅτι ἐν τῷ συνεχεῖ τὰ μεταξὺ τῶν ἄκρων σημεῖα δυνάμει ἐστὶ καὶ οὐκ ἐνεργείᾳ καὶ διὰ τοῦτο τὸ κινούμενον συνεχῶς ἐπὶ τοῦ συνεχοῦς οὔτε γίνεται κατά τι αὐτῶν οὔτε ἀπογίνεται ἀπ' αὐτῶν, ὡς ἐὰν τοῦτο ποιήσῃ, διήρηκε τὸ συνεχές, τούτῳ φησὶ δεῖν χρῆσθαι καὶ πρὸς τοὺς ἐρωτῶντας τὸν Ζήνωνος λόγον. περὶ δὲ τῶν Ζήνωνος τοῦ Ἐλεάτου λόγων, οὓς ἠρώτα γυμνάζων τοὺς προσδιαλεγομένους, καὶ δεικνύναι δοκῶν,

---

4 post ἣν add. καὶ a 11 αὐτῷ A: αὐτὸ a 14 ἔχειν] ἔχει a 24 ὅτι a: ἐπὶ A 32 ἡμίσεας a

ὅτι οὐκ ἔστι κίνησις, εἶπεν αὐτὸς ἐν τῷ Ζ τῆσδε τῆς πραγματείας, ὅτι 302r τέτταρές εἰσι καὶ τίνες, καὶ πρὸς ἕκαστον οἰκείως ἐνέστη. τῶν δὴ τεττάρων ἐκείνων λόγων ἕνα προχειρισάμενος νῦν ὑπομιμνήσκει μὲν ἡμᾶς τῆς τότε ῥηθείσης λύσεως αὐτοῦ. λέγει δὲ ὅτι προσφυέστερον λυθήσεται μᾶλλον ἀπὸ τῶν προσεχῶς δεδειγμένων. ἦν δὲ ὁ μὲν ὑπὸ Ζήνωνος λεγόμενος λόγος, οὗ νῦν μνημονεύει, τοιοῦτος· 'εἰ ἔστι κίνησις, ἔσται τι τὸ ἐν πεπερασμένῳ χρόνῳ ἄπειρα διεληλυθός· τῷ γὰρ ἐπ' ἄπειρον εἶναι τὴν διχοτομίαν ἐν παντὶ συνεχεῖ ἔσται ἄπειρα ἡμίση τῷ πᾶν μόριον αὐτοῦ ἥμισυ ἔχειν. ἔσται δὴ τὸ κεκινημένον τὴν πεπερασμένην τὰ ἄπειρα ἡμίση διεληλυθὸς ἐν πεπερασμένῳ χρόνῳ, ἐν ᾧ διῆλθε τὴν πεπερασμένην. προσλαμβάνων δὲ τὸ ἀντικείμενον τοῦ ἐν τῷ συνημμένῳ ἑπομένου τὸ μὴ δύνασθαί τι ἐν πεπερασμένῳ χρόνῳ ἄπειρά τινα διεξελθεῖν, διότι οὐδὲ διεξελθεῖν ὅλως οἷόν τε τὰ ἄπειρα, ἀνῄρει τὸ εἶναι κίνησιν.' οὕτω μὲν οὖν ὁ Ζήνων. τινὰς δὲ ἄλλως ἐρωτᾶν αὐτόν φησι λέγοντας· 'εἰ ἔστι κίνησις, ἐπεὶ ἔστιν ἄπειρα ἡμίση ἐν τῷ παντὶ συνεχεῖ, τὸ κινούμενον ἐπὶ τοῦ συνεχοῦς δυνατὸν καθ' ἕκαστον ἥμισυ ἀριθμεῖν. τούτου δὲ γινομένου, ὅταν τὸ κινούμενον διεληλυθὸς ᾖ τὸ πεπερασμένον μέγεθος, ἔσται ὁ ἀριθμῶν ἄπειρα ἡμίση ἠριθμηκώς. εἰ οὖν τοῦτο ἀδύνατον τὸ ἀριθμῆσαι τὰ ἄπειρα, ἀδύνατον ἂν εἴη καὶ τὸ ᾧ τοῦτο ἕπεται, εἵπετο δὲ τῷ κίνησιν εἶναι.' ἀλλὰ τότε μὲν ἐνιστάμενος πρὸς τὸν Ζήνωνος λόγον ὡς ἄτοπον ἐπάγοντα τῷ εἶναι κίνησιν τὸ ἐν πεπερασμένῳ χρόνῳ ἄπειρα τὸ κινούμενον ἡμίση διεξιέναι ἔλεγε μὴ ἐν πεπερασμένῳ χρόνῳ τὰ ἄπειρα διεξιέναι, ἀλλ' εἴπερ ἄρα διέξεισιν, ἄπειρον εἶναι καὶ τὸν χρόνον. ὡς γὰρ τὸ μέγεθος ἄπειρα ἡμίση ἔχει, οὕτω καὶ ὁ χρόνος. ὁμοίως γὰρ ἄμφω συνεχῆ τέ ἐστι καὶ ἐπ' ἄπειρον διαιρετά. οὐκ ἐν πεπερασμένῳ οὖν τὰ ἄπειρα διελεύσεται, ἀλλ' ἐν τοῖς ἀπείροις τὰ ἄπειρα. ταύτην δὴ τὴν λύσιν, ᾗ τότε ἐχρήσατο, λέγει πρὸς μὲν τὸν ὡς ἄτοπον ἐπιφέροντα τὸ ἐν πεπερασμένῳ χρόνῳ ἄπειρα διϊέναι αὐτάρκως ἔχειν (οὐ γὰρ ἐν πεπερασμένῳ χρόνῳ τὰ ἄπειρα, ἀλλ', εἴπερ ἄρα, ἐν ἀπείροις διὰ τὸ ὁμοίως ἐν ἀμφοτέροις τὸ ἄπειρον εἶναι καὶ ἐν τῷ μεγέθει καὶ ἐν τῷ χρόνῳ, ὥστε οὐδὲν ἄτοπον ἕπεται), πρὸς δέ γε τὸ πρᾶγμα αὐτὸ καὶ τὴν κατ' αὐτὸ ἀλήθειαν οὐκέτι αὐτάρκως ἔχειν οὐδὲ ἀληθῶς ὑπαντᾶν. οὐ γὰρ ταὐτόν ἐστιν ἐνστῆναί τε πρὸς ψευδῆ λόγον καὶ τὸ ἀληθές, ὅπως ἔχει, δεῖξαι· δύναται γάρ τις καὶ ψευδέσι τισὶ προσχρησάμενος κωλῦσαι πρόοδον ψευδοῦς λόγου. ὅτι δὲ μὴ ἱκανὴ ἡ ἀπάντησις αὕτη πρὸς τὴν τοῦ πραγματικῶς ἀπορουμένου λύσιν, μεταβαλὼν τὴν ἐρώτησιν δείκνυσιν. 'εἰ γάρ τις, φησίν, ἀφέμενος τοῦ μήκους καὶ τοῦ ἐρωτᾶν, εἰ ἐν πεπερασμένῳ χρόνῳ ἐνδέχεται ἄπειρα διεξελθεῖν ἢ ἀριθμῆσαι, ἐπ' αὐτοῦ τοῦ χρόνου μόνου τὰ αὐτὰ πυνθάνοιτο' (λαβὼν γάρ τινα χρόνον πεπερασμένον, ἐν ᾧ | τὸ κινούμενον κεκίνηται, ἐπειδὴ ἄπειρα τὰ ἐν τούτῳ ἡμίση, συνεχοῦς 302v

1 Ζ] 9. 239b5 sqq. 6 ἔστι a cf. v. 14: ἔσται A 15 τῷ A Exc.: om. a 18 ἀριθμὸν a 22 τὰ a: καὶ A 32 ἀπαντᾶν a

ὄντος αὐτοῦ καὶ ἐπ' ἄπειρον διαιρετοῦ ἀξιώσει τὰ ἡμίση διιέναι καὶ 302v ἀριθμεῖν· εἰ γὰρ τὸ ὅλον δίεισι καὶ ἕκαστον τῶν μορίων αὐτοῦ, ὥστε εἰ ἄπειρα τὰ ἡμίση, ἔσται τὸ κινούμενον, ὅταν ὅλον διέλθῃ, ἄπειρα διελθὸν καὶ ἀριθμῆσαν μέρη χρόνου ἐν πεπερασμένῳ τῷ ὅλῳ), ἡ αὐτὴ γίνεται ἀπορία, κἂν αὐτοῦ τις τοῦ μεγέθους μόνον ἀξιώσῃ τὰ ἡμίση ἀριθμεῖσθαι, ὅταν τὸ κινούμενον διέρχηται αὐτό, κἂν μὴ προσχρήσηται τῷ χρόνῳ, ὡς ὁ Ζήνων ἐποίει. καὶ διὰ τοῦτο ἔοικεν ὁ Ἀριστοτέλης τῷ Ζήνωνος λόγῳ προσθεῖναι τὸν ἀλλοίως ἀπὸ τοῦ ἀριθμεῖν ἐρωτῶντα τὸν αὐτὸν λόγον, ὅτι πρὸς τὴν τοιαύτην ἐρώτησιν οὐκ ἦν ἱκανὴ ἡ τότε ῥηθεῖσα λύσις ἡ καὶ τὸν χρόνον ὁμοίως ἄπειρον τῷ μεγέθει δεικνῦσα, ὥσπερ οὐδὲ πρὸς τὸν ἀπὸ τοῦ χρόνου μόνου ἐρωτώμενον ἢ τοῦ μεγέθους· καὶ γὰρ πρὸς δὴ τὸν οὕτως ἀποροῦντα, φησίν, οὐκέτι ἁρμόσει ἡ πρόσθε ῥηθεῖσα λύσις, λέγουσα ὅτι ὁμοίως καὶ τὸ μέγεθος καὶ ὁ χρόνος ἄπειρα· οὐδὲν γὰρ ὁ τοῦτο λέγων πρὸς τὸ εἰρημένον ἐρεῖ. τῇ γὰρ ἀπειρίᾳ τῶν τμημάτων ὁ ἀπορῶν συνεχρήσατο καὶ τῷ διεξιτητὰ τὰ ἄπειρα λέγειν καὶ διιόντος αὐτὰ καὶ ἀριθμοῦντος τοῦ κινουμένου. διό, φησίν, ἐκείνην τὴν λύσιν πρὸς μὲν Ζήνωνα καὶ οὕτως ἠρωτηκότας τὸν λόγον ἱκανὴν ἡγητέον (οὐ γὰρ ἐν πεπερασμένῳ τὰ ἄπειρα δίεισιν, ἀλλ' ἐν ἀπείρῳ), πρὸς δὲ τὸν δυνάμενον περὶ τοῦ αὐτοῦ καὶ ἄλλως ἐρωτᾶσθαι λόγον καὶ πρὸς τὴν ἀλήθειαν καὶ τὸ δεῖξαι τὴν τοῦ πράγματος φύσιν οὐχ ἱκανήν, ἀλλὰ τῷ πρὸ ὀλίγου ῥηθέντι καὶ ταύτην λυτέον τὴν ἀπορίαν. ἔστι δὲ τοῦτο, ὅτι πᾶν συνεχὲς δυνάμει ἐν ἑαυτῷ ταῦτα ἔχει, καθ' ἃ τέμνεσθαι δύναται, οὐκ ἐνεργείᾳ, ἡ μὲν γραμμὴ τὰ σημεῖα, ὁ δὲ χρόνος τὰ νῦν· ὁ δὲ διαιρῶν εἰς τὰ ἡμίση καὶ ἀριθμῶν ἐνεργείᾳ αὐτὰ λαμβάνει. οὕτω δὲ διαιρεῖ τὸ συνεχὲς καὶ τῷ ἑνὶ σημείῳ ὡς δυσὶ χρῆται. ποιεῖ γὰρ ἀρχήν τε καὶ πέρας, ὥσπερ καὶ ὁ κινούμενος ἐπὶ τῆς εὐθείας πρότερον καὶ ἀνακάμπτων ἐποίει. καὶ ὥσπερ ἐκεῖνος οὐκέτι ὡς ἐπὶ συνεχοῦς ἐκινεῖτο οὐδὲ συνεχῆ κίνησιν χρώμενος τῷ αὐτῷ σημείῳ ἀρχῇ τε καὶ πέρατι καὶ γινόμενός τε ἐν αὐτῷ καὶ ἀπογινόμενος πάλιν ἀπ' αὐτοῦ, οὕτω ποιεῖ καὶ ὁ καθ' ἕκαστον ἥμισυ ἀριθμῶν καὶ ἀεὶ κατὰ τὸ πρῶτον ἥμισυ κινεῖσθαι λέγων· διαιρεῖ γὰρ τὸ συνεχὲς καὶ ἐνεργείᾳ τινὰ μέσα λαμβάνει ἐπ' αὐτοῦ. διαιρούμενον δὲ οὐκέτι μένει συνεχές· οὔτε γὰρ τὸ μέγεθος οὔτε ἡ κίνησις οὔτε ὁ χρόνος ἔτι συνεχῆ ἐστι διαιρεθέντα. ὁ οὖν διαιρῶν οὐκέτι δείκνυσιν ἐν τῷ συνεχεῖ καὶ πεπερασμένῳ τὰ ἄπειρα ἐνόντα· οὐ γὰρ μένει συνεχὲς τὸ διαιρεθὲν κατ' ἐνέργειαν. ὥστε οἱ τοῦτον τὸν τρόπον ἐπιχειροῦντες ἐν τῷ συνεχεῖ ἄπειρα ἐνόντα ἡμίση δεικνύναι ἢ τῷ διαιρεῖν ἢ τῷ ἀριθμεῖν δι' αὐτῆς τῆς δείξεως τὸ συνεχὲς ἀναιροῦσιν, ἐν ᾧ δεῖξαι τὰ ἄπειρα προαιροῦνται. οὐδὲν γὰρ συνεχὲς ἔτι συνεχές ἐστι διῃρημένον.

Ἀλλ' ἐρεῖ τις, ὅτι εἰ πᾶν συνεχὲς ἐπ' ἄπειρον διαιρετὸν καὶ πᾶν μόριον τοῦ συνεχοῦς συνεχές ἐστι, καὶ διαιρῶν τὸ συνεχὲς οὐκ ἀναιρεῖ τὸ

4 ἡ δ' αὐτὴ a 7 ὁ prius om. a 11 πρὸς δὴ A: δὴ πρὸς a 12 πρόσθεν a cf. p. 1278,25 33 τῷ om. a

συνεχὲς εἶναι. ταύτην οὖν λύων τὴν ἔνστασιν λέγει, πῶς ἐστι τὰ συνεχῆ 302v ἐπ' ἄπειρον διαιρετά· διότι γὰρ δυνάμει ἔχει τὰ ἄπειρα, οὐκ ἐντελεχείᾳ· τῷ γὰρ καθ' ὁτιοῦν ἑαυτοῦ μόριον δύνασθαι τομὴν δέξασθαι. τὸ οὖν τὴν συνεχῆ κεκινημένον δυνάμει ἄπειρα κεκίνηται ⟨καὶ⟩ οὐκ ἐνεργείᾳ, καὶ ἐν τῷ συνεχεῖ χρόνῳ δυνάμει ἄπειρα ἡμίση καὶ οὐκ ἐνεργείᾳ· εἰ δὲ δυνάμει, οὔτε ὡς ἀριθμούμενα οὔτε ὡς μεριζόμενα· ταῦτα γὰρ ἤδη κατ' ἐνέργειαν διαιρουμένου καὶ οὐκέτι συνεχοῦς. στήσει οὖν τὰς τομὰς ὁ διαιρῶν καὶ πεπερασμένας λήψεται. δυνάμει γὰρ ἦν ἄπειρα ἡμίση ἐν τῷ συνεχεῖ, ἐνεργείᾳ δὲ πεπερασμένα. οὐ γὰρ οὕτω δυνάμει ἐν τῷ συνεχεῖ τὰ ἄπειρα, ὡς καὶ ἐνεργείᾳ ἄπειρα δυνάμενα ληφθῆναι· οὐ γάρ ἐστιν ἐνεργείᾳ τὰ ἄπειρα, ἀλλ' ὡς ἐπ' ἄπειρον δυνάμενα τέμνεσθαι. τῇ δὲ ἐπ' ἄπειρον τομῇ τὸ εἶναί ἐστιν ἐν τῷ δυνάμει ἀεὶ εἶναι καὶ ἐν τῷ γίνεσθαι καὶ τέμνεσθαι, ἀλλ' οὐκ ἐν τῷ τετμῆσθαι. ὥσπερ τὸν ἀγῶνα καὶ τὴν ἡμέραν οὐκ ἔστιν ἀθρόα λαβεῖν, ἀλλ' ἐν τῷ γίνεσθαι αὐτοῖς ἐστι τὸ εἶναι. ὅτι δὲ ἀπὸ τοῦ ἀριθμοῦντος τὰ ἡμίση διαιρεῖται τὸ συνεχὲς εἰς πεπερασμένα καὶ οὐ τηρεῖται ἕν τε καὶ συνεχές, ὁποῖον λαμβανόμενον ἐπ' ἄπειρον ἦν δυνάμει διαιρετόν, ἔδειξε διὰ τοῦ τὸν οὕτω ποιοῦντα τὸ ἓν σημεῖον δύο ἀριθμεῖν, τοῦ μὲν προτέρου μέρους ὡς τέλος, τοῦ δὲ ὑστέρου ὡς ἀρχήν· ὁ γὰρ τὸ ὅλον τε καὶ συνεχὲς κατὰ ἡμίση διαιρῶν τὸ αὐτὸ σημεῖον ἐν ἀμφοτέροις τοῖς ἡμίσεσι λαμβάνει· ἀλλὰ μὴν ὁ τοῦτο ποιῶν καὶ τῷ ἑνὶ σημείῳ ὡς δυσὶ χρώμενος διαιρεῖ τὸ συνεχές, ὡς δέδεικται ἐπὶ τοῦ κινουμένου, καὶ ὁ ἀριθμῶν ἄρα τὰ ἡμίση διαιρεῖ τὸ συνεχές. ὁ δὲ τὸ συνεχὲς μὴ τηρῶν συνεχές, ἀλλὰ κατὰ ἡμίση διαιρῶν οὐδὲ τὴν κίνησιν ὡς συνεχῆ καὶ μίαν λαμβάνει.

p. 263b3 Ὥστε λεκτέον πρὸς τὸν ἐρωτῶντα ἕως τοῦ ἡ δὲ οὐσία ἐστὶν ἑτέρα καὶ τὸ εἶναι.

Διδάσκει λοιπὸν ἡμᾶς καθόλου, πῶς ἀποκρίνεσθαι χρὴ πρὸς τὸν ἐρωτῶντα, εἰ ἐνδέχεται ὅλως ἄπειρα διεξελθεῖν ἢ ἐν χρόνῳ, ὅταν ἐν πεπερασμένῳ χρόνῳ διερχόμενόν τι τὰ ἄπειρα τὰ ἐν αὐτῷ νῦν λέγοιτο διεξιέναι, ἢ ἐν μήκει, ὅταν πεπερασμένον τι μῆκος διελθὸν τὰ ἄπειρα τὰ ἐν αὐτῷ σημεῖα λέγοιτο διεληλυθέναι. πρὸς οὖν τὸν ἐρωτῶντα τοῦτο ἀποκρίνεσθαι δεῖ φησιν, ὅτι πῶς μὲν ἐνδέχεται, πῶς | δὲ οὔ· τὰ 303r μὲν γὰρ δυνάμει ἄπειρα οἷόν τε, τὰ δὲ ἐνεργείᾳ ἀδύνατον τῷ μηδὲ τὴν ἀρχὴν εἶναί τινα οὕτως ἄπειρα. "πῶς δὲ τὰ δυνάμει ἄπειρα οἷόν τε διελθεῖν, δηλοῖ, φησὶν ὁ Ἀλέξανδρος, διὰ τοῦ ὁ γὰρ συνεχῶς κινούμενος καὶ τῶν ἑξῆς. ἐπεὶ γὰρ ἡ γραμμή, ἣν κεκίνηται τὸ κεκινημένον, συμβεβηκὸς ἔχει τὸ δυνάμει ἐπ' ἄπειρον εἶναι διαιρετὴ καὶ ἄπειρα ἡμίση δυνάμει ἔχειν, τὸ τὴν γραμμὴν διεξελθὸν κατὰ συμβεβηκὸς τὰ δυνάμει

4 καὶ ante οὐκ add. a 13 ἀγῶνα a (cf. Arist. Phys. Γ 6. 206a22): αἰῶνα sic A
33 τῷ a: τὸ A 36 ἐπεὶ] ἐπὶ a

ἄπειρα ἡμίση διελήλυθε, τουτέστι ταύτην διελήλυθεν, ᾗ κατὰ συμβεβηκός 303r ἐστι τὸ ἔχειν ἄπειρα ἡμίση δυνάμει. οὐ γὰρ τοῦτο ἦν τῆς γραμμῆς ἡ οὐσία καὶ τὸ εἶναι τὸ ἔχειν ἄπειρα ἡμίση, ἐπεὶ οὐκ ἂν ἔτι κατὰ συμβεβηκὸς ἦν τὸ τὴν γραμμὴν κεκινημένον ἄπειρα ἡμίση διεληλυθός, ἀλλὰ καθ' αὑτό, εἴ γε καθ' αὑτὸ γραμμὴν κεκίνηται, ᾗ τὸ εἶναι ἐν τῷ ἔχειν ἄπειρα ἡμίση. ἐπεὶ δὲ μὴ τοῦτό ἐστι τῇ γραμμῇ τὸ γραμμῇ εἶναι, ἀλλὰ τοῦτο μὲν αὐτῇ συμβέβηκεν, ἔστι δὲ αὐτῇ τὸ γραμμῇ εἶναι μῆκος ἀπλατές, τὸ τὴν γραμμὴν διελθὸν καθ' αὑτὸ μὲν διελήλυθε μῆκος ἀπλατές, κατὰ συμβεβηκὸς δὲ καὶ ὅσα ἦν τῇ γραμμῇ συμβεβηκότα, οἷον εἰ λευκὴ ἦν, τὸ λευκὸν καὶ ὁμοίως τῶν ἄλλων ἕκαστον, ὧν ἓν ἦν καὶ τὸ ἄπειρα ἡμίση ἔχειν δυνάμει." οὕτως ἐξηγησαμένου τοῦ Ἀλεξάνδρου καὶ αὐτοῖς τούτοις τοῖς ῥήμασι τὴν προκειμένην λέξιν, ἐπιστήσοι ἄν τις, ὡς οἶμαι, πρῶτον μὲν διὰ τί τῷ συμβέβηκε γὰρ τῇ γραμμῇ ἄπειρα ἡμίση εἶναι προσέθηκεν αὐτὸς τὸ δυνάμει. καὶ οὐ μόνον τὴν λέξιν οὕτως ἔγραφε, καίτοι τῶν εἰς ἐμὲ ἐλθόντων βιβλίων οὐκ ἐχόντων τὸ δυνάμει προσκείμενον, ἀλλὰ καὶ ἐξηγήσατο οὕτω· "τὸ" γὰρ "τὴν γραμμὴν" φησὶ "διεξελθὸν κατὰ συμβεβηκὸς τὰ δυνάμει ἄπειρα ἡμίση διελήλυθε, τουτέστι ταύτην διελήλυθεν, ᾗ κατὰ συμβεβηκός ἐστι τὸ ἔχειν ἄπειρα ἡμίση δυνάμει." πῶς δὲ συμβεβηκὸς εἶναι λέγει τῇ γραμμῇ τὸ δυνάμει ἐπ' ἄπειρον εἶναι διαιρετῇ, εἴπερ συνεχὴς μένει γραμμή, παντὸς δὲ συνεχοῦς λόγος τὸ ἐπ' ἄπειρον εἶναι διαιρετόν; ἐπιστῆσαι δὲ χρὴ καὶ ὅτι ὁ Ἀριστοτέλης οὐ λέγει τοῦτο, ὅπερ ὁ Ἀλέξανδρος, ὅτι συμβεβηκὸς ἔχει ἡ γραμμὴ τὸ δυνάμει ἐπ' ἄπειρον εἶναι διαιρετή, ἀλλ' ὅτι συμβέβηκε τῇ γραμμῇ ἄπειρα ἡμίση εἶναι. πρὸς δὲ τὴν τοῦ Ἀριστοτέλους λέξιν ἀπορητέον, πῶς ὁ συνεχῶς τὴν πεπερασμένην καθ' αὑτὸ κινούμενος, κατὰ συμβεβηκὸς ἄπειρα διελήλυθε· τὸ γὰρ κατὰ συμβεβηκός, κἂν κατὰ συμβεβηκός, ἀλλ' ὅμως ἔστι καὶ ὕπαρξιν ἔχει. καὶ γὰρ τὸ κατὰ συμβεβηκὸς κινούμενον ἢ θερμαινόμενον ἔστι· καὶ τὸ μὲν κινεῖται, τὸ δὲ θερμαίνεται, κἂν κατὰ συμβεβηκός. ὁ γὰρ πλωτὴρ ἐν τῇ νηὶ κατὰ συμβεβηκὸς ὑπὸ τοῦ ἀνέμου κινεῖται, ὅτι τῷ καθ' αὑτὸ κινουμένῳ, τῇ νηί, συμβέβηκε, κινεῖται δὲ ὅμως καὶ ὁ ἐν τῇ νηί, κἂν κατὰ συμβεβηκὸς κινῆται. τὰ δὲ ἄπειρα οὐκ ἔστιν, ἵνα τὸ συνεχῶς κινούμενον καθ' αὑτὸ τὴν πεπερασμένην κατὰ συμβεβηκὸς τὰ ἄπειρα διεληλυθὸς εἴη, καὶ τῇ γραμμῇ συμβεβηκὸς εἴη τὸ ἄπειρα ἡμίση εἶναι. μήποτε οὖν συμβεβηκότος εἶδος ἄλλο τι νῦν παραδίδωσιν ἡμῖν ὁ Ἀριστοτέλης τὸ δυνάμει τινὶ ὑπάρχον συμβεβηκὸς εἶναι λέγων αὐτοῦ· οὕτω γὰρ καὶ τῇ γραμμῇ συμβεβηκέναι φησὶ τὸ ἄπειρα ἡμίση εἶναι, ὅτι δυνάμει ἐστὶν ἐν αὐτῇ, κἂν τὸ δύνασθαι ἐπ' ἄπειρον διαιρεῖσθαι λόγος τοῦ συνεχοῦς ᾖ. ἐπειδὴ δὲ ἕκαστον κατὰ τὸ ἐνεργείᾳ μάλιστά ἐστιν ὅ ἐστι, καὶ οὐ κατὰ τὸ δυνάμει τὸ ἐν αὐτῷ, διὰ τοῦτο καὶ τῆς γραμμῆς τὴν

---

2 ἦν om. A: add. A[1] 13 συμβέβηκε γὰρ] συμβεβηκέναι a ἡμίσεα Arist. 15 εἰς ἐμέ] nec nostra exempla interpretamentum illud perperam textui insertum exhibent 16 φησὶ] p. 1291,38 34 fortasse ⟨τοῦ⟩ συμβ.

οὐσίαν καὶ τὸ εἶναι οὐ κατὰ τὰ ἐν αὐτῇ ἄπειρά φησιν εἶναι, ὅτι δυνάμει 303r ταῦτα ἐν αὐτῇ, ἀλλὰ κατὰ τὸ ἓν καὶ συνεχές, ὅπερ ὑπάρχει τῇ γραμμῇ κατ' ἐνέργειαν. κἂν ὁριζώμεθα οὖν τὸ συνεχὲς τὸ δυνάμενον ἐπ' ἄπειρον διαιρεῖσθαι, τὸ ἐνεργείᾳ ὂν κατὰ τὸ ἐν αὐτῷ δυνάμει ὁριζόμεθα, ὡς εἴ τις τὸν ταῦρον ὁρίζοιτο τὸ δυνάμενον μέλισσαν γενέσθαι. εἰ δὲ οὕτως ὁ Ἀριστοτέλης τὸ συμβεβηκὸς ἀντὶ τοῦ δυνάμει εἶπεν, περιττῶς ὁ Ἀλέξανδρος ἐν τῷ συμβέβηκε γὰρ τῇ γραμμῇ ἄπειρα ἡμίση εἶναι προσέθηκε τὸ δυνάμει. ὅμοιον γὰρ ἂν εἴη λοιπόν, ὡς εἴ τις λέγοι 'δυνάμει γὰρ ἂν ὑπάρχοι τῇ γραμμῇ τὸ ἄπειρα ἡμίση εἶναι δυνάμει.'

Ἀλλὰ πῶς δυνάμει ἄπειρα ἡμίση ἐστὶν ἡ γραμμή; πᾶν γὰρ τὸ δυνάμει καὶ ἐνεργείᾳ γενέσθαι δυνατόν, καὶ ὁ ὑποθέμενος τὸ δυνατὸν γενέσθαι ὡς γεγονός, ψεῦδος μὲν ἴσως, οὐ μέντοι ἀδύνατον ὑποτίθεται· ἔσται οὖν ἄπειρα ἡμίση κατ' ἐνέργειαν. ἐδείχθη δὲ ἐν τῷ τρίτῳ ταύτης τῆς πραγματείας, ὅτι οὔτε μέγεθος οὔτε πλῆθος ἄπειρον εἶναι δυνατόν. τὸ οὖν ἄπειρα ἡμίση εἶναι ἀκουστέον ἀντὶ τοῦ ἐπ' ἄπειρον εἰς ἡμίση διαιρεῖσθαι. τοῦτο γὰρ δύναται ἡ γραμμή, ἀλλ' οὐ τὸ ἄπειρα ἡμίση εἶναι, πλὴν εἴ τις τὸ ἐπ' ἄπειρον εἰς ἡμίση διαιρούμενον ἄπειρα λέγοι, ὡς μηδέποτε πέρας ἰσχούσης τῆς διχοτομίας. καθ' ὃ καὶ ὁ ἀπορῶν λόγος ἄπειρα τὰ ἡμίση ἔλαβε, καὶ οὐχ ὅπερ τὸ ἀληθὲς ἔχει ἐπ' ἄπειρον γινόμενα. ὁ δὲ Ἀριστοτέλης συγχωρήσας τοῦτο τῷ ἀποροῦντι λόγῳ τὸ μηδαμῶς ἅμα εἶναι τὰ ἄπειρα, ἀπὸ τοῦ δυνάμει καὶ ἐνεργείᾳ τὴν λύσιν ἐποιήσατο δυνάμει ἄπειρα λέγων, ὡς ἐν τῷ τρίτῳ τῆσδε τῆς πραγματείας παραδέδωκεν οὐχ οὕτως "ὥσπερ εἰ δυνατὸν τουτὶ ἀνδριάντα, ὡς καὶ ἔσται τοῦτο ἀνδριάς, οὕτω τι καὶ ἄπειρον, ὃ ἔσται ἐνεργείᾳ"· ἀλλ' "οὕτως ἐστί, φησί, τὸ ἄπειρον," ὡς "τῷ ἀεὶ ἄλλο καὶ ἄλλο λαμβάνεσθαι καὶ τὸ λαμβανόμενον ἀεὶ πεπερασμένον, ἀλλ' ἀεί γε ἕτερον καὶ ἕτερον. ὥσπερ ἡ ἡμέρα καὶ ὁ ἀγών, τῷ ἀεὶ ἄλλο καὶ ἄλλο γίνεσθαι, οὕτω καὶ τὸ ἄπειρον", καὶ "δῆλον, φησί, τὸ ἄπειρον τοῦτο" τὸ ὡς ἐπ' ἄπειρον. "ἔν τε τῷ χρόνῳ καὶ ἐπὶ τῶν ἀνθρώπων καὶ ἐπὶ τῆς διαιρέσεως τῶν μεγεθῶν." καὶ τοῦτο δὲ ἐν ἐκείνοις προστίθησιν ὁ Ἀριστοτέλης, ὅτι τὸ δυνάμενον εἶναι ἄπειρον, τοῦτο δέ ἐστι τὸ ἐπ' ἄπειρον, "οὐ δεῖ λαμβάνειν ὡς | τόδε τι, οἷον ἄνθρωπον 303v ἢ οἰκίαν, ἀλλ' ὡς ἡ ἡμέρα λέγεται καὶ ὁ ἀγών, οἷς τὸ εἶναι οὐχ ὡς οὐσία

---

4 ὁριζόμεθα a Exc.: ὁριζώμεθα A 11 γενέσθαι a: γίνεσθαι A 12 ἴσος A: corr. A[1] 21 δυνάμει alterum om. a 22 τρίτῳ] Γ 6. 206a19 23 τουτί etiam Arist. Barb. I 136 et E[1] (ut videtur): τοῦτ' Arist. vulg.: τότ' Arist. E[2] ἀνδριάντα εἶναι Arist. 24 οὕτω τι A (ut Arist. cod. I): οὕτω τοι a: οὑτωσὶ Arist. Barb. I 136: οὕτως transiecto τι post ἄπειρον Arist. vulg. (etiam E) φησί] l. c. 206a27 cf. Simpl. p. 782,2 26 post aut ante πεπερασμένον add. εἶναι Arist. codd., sed cf. Simpl. p. 782,3. 1180,22 ὥσπερ κτλ.] l. c. 206a22 ἡ om. Arist. codd. E I cf. v. 32 post ἡμέρα add. ἐστὶν Arist. 28 φησί] l. c. 206a25 τῷ om. A: add. A[1] 30 προστίθησιν] l. c. p. 206a30 32 ἡ A (cf. v. 26 et p. 782, 6): om. a οἷς a: εἰς A οὐσία etiam p. 782, 6: οὐσία τις Arist.

γέγονεν”, τουτέστιν οὐχ ὑπομένει, “ἀλλ’ ἀεὶ ἐν γενέσει ἢ φθορᾷ πεπε- 303v
ρασμένον, ἀλλ’ ἀεὶ ἕτερον καὶ ἕτερον.”

p. 263b9 Δῆλον δὲ καὶ ὅτι ἂν μή τις ποιῇ τοῦ χρόνου ἕως τοῦ καὶ ὅλως ὂν καὶ μὴ ὂν ἀνάγκη εἶναι.

Μνημονεύσας τοῦ νῦν, ὅτι τοῦ μὲν ἀρχὴ τοῦ δὲ πέρας ἐστὶ καὶ ὅτι διαίρεσίς ἐστι χρόνου, οὐ χρόνος, καὶ ὅτι ἀμερὲς καὶ ὅτι οὐκ ἐνδέχεται ἐν τῷ αὐτῷ νῦν γενέσθαι τι καὶ ἀπογενέσθαι ἔν τινι καὶ ἀπό τινος (εἴη γὰρ ἂν ἅμα τι ἐν τῷ αὐτῷ καὶ οὐκ εἴη), δείκνυσιν ἐφεξῆς τὸ νῦν τοῦτο, καθ’ ὃ ἡ διαίρεσις γίνεται τοῦ χρόνου, ὡς μὲν πρὸς τὸν χρόνον τὸν διαιρούμενον ὁμοίως ἐν ἀμφοτέροις ἐστὶ τοῖς μορίοις αὐτοῦ, τοῦ μὲν πέρας ὂν τοῦ δὲ ἀρχή· οὕτω γὰρ συνεχὴς ὁ χρόνος τῷ κοινὸν ἔχειν ὅρον τὰ μόρια αὐτοῦ τὸ νῦν, ὡς μέντοι πρὸς τὸ πρᾶγμα τὸ ἐν τῷ χρόνῳ ὂν ἀεὶ τῷ ὑστέρῳ ὄντι χρόνῳ καὶ τῷ ὑστέρῳ πράγματι ἢ πάθει τῷ ἐν τῷ ὑστέρῳ χρόνῳ γινομένῳ προσνέμεσθαι καὶ ἐκείνου εἶναι ἀρχήν· οἷον εἰ ἐν χρόνῳ τινὶ μεταβάλλει τι ἐκ λευκοῦ εἰς μέλαν, τὸ νῦν, ἐν ᾧ πρώτῳ μεταβέβληκεν ἐκ τοῦ λευκοῦ εἰς τὸ μέλαν, ὡς μὲν πρὸς τὸν χρόνον ἐπ’ ἴσης ἐν ἀμφοῖν ἐστι [τῷ νῦν] τῷ τε προτέρῳ χρόνῳ καὶ τῷ ὑστέρῳ, τοῦ μὲν πέρας ὄν, τοῦ δὲ ἀρχή, ὡς δὲ πρὸς τὸ πρᾶγμα τῷ μέλαν αὐτὸ εἶναι προστίθεται, οὐκέτι δὲ καὶ τῷ λευκῷ, ἐξ οὗ μετέβαλεν, ὡς εἶναι τὸ λαμβανόμενον πρᾶγμα ἐν τῷ ὑστέρῳ χρόνῳ οἷον τὸ μελαινόμενον ἢ τὸν μελασμὸν τὴν ἀρχὴν τοῦ εἶναι τοιοῦτον ἀπὸ τούτου τοῦ νῦν εἰληφός, οὐκέτι τοῦ νῦν τούτου κοινοῦ καὶ τῶν πραγμάτων λαμβανομένου ὡς καὶ τῶν χρόνων, ἀλλὰ προσνεμομένου μὲν τῷ ὑστέρῳ, τουτέστι τῷ ἐν τῷ ὑστέρῳ ὄντι χρόνῳ, οὗ ἐστιν ἀρχή, ἀφαιρουμένου δὲ τοῦ ἐν τῷ προτέρῳ χρόνῳ πράγματος, οὗ χρόνου πέρας ἐστὶ τοῦτο τὸ νῦν, ἀριθμῷ μὲν ἓν ὑπάρχον, λόγῳ δὲ οὐχ ἕν, ὅταν ὡς πέρας καὶ ἀρχὴ τὸ αὐτὸ λαμβάνηται. ὅτι δὲ τοῦτο οὕτως ἔχει, δείκνυσι τὸ ἑπόμενον ἄτοπον τῷ μὴ οὕτως ἔχειν φανερὸν ποιῶν. εἰ γάρ τις, φησίν, τὸ διαιροῦν τὸν πρότερον καὶ ὕστερον † ὂν σημεῖον, τουτέστι τὸ νῦν, μὴ ἀεὶ τῷ ὑστέρῳ πράγματι συντάττῃ, ἀλλ’ ὡς ἐπὶ τῶν χρόνων οὕτω καὶ ἐπὶ τῶν πραγμάτων κοινὸν αὐτὸ τοῦ προτέρου καὶ ὑστέρου λαμβάνῃ, ὡς ἐν ἀμφοτέροις εἶναι τοῖς πράγμασιν, ὥσπερ καὶ ἐν τοῖς χρόνοις ἦν, συμβήσεται ἄτοπόν τι· ἔσται γὰρ τὸ αὐτὸ ἅμα ὂν καὶ οὐκ ὄν, καὶ ὅτε γέγονέ τι, τότε οὐκ ὄν, ὅπερ οὕτως ἔχον ἀποδείξει. τὸ δὲ τῷ δὲ πράγματι ἀεὶ τοῦ ὑστέρου πάθους ἐστὶν ἴσον ἐστὶ τῷ ‘κατὰ δὲ τὰ πράγματα τὰ ἐν τῷ χρόνῳ λαμβανόμενα ἀεὶ τοῦ ὑστέρου γενομένου πάθους ἐστί’· πράγματα γὰρ καὶ τὰ πάθη. ἢ τῷ δὲ πράγματι ἀεὶ

1 post φθορᾷ add. εἰ καὶ Arist. vulg. (εἰ καὶ om. Barb. I 130, εἰ om. IE[1]) 2 ἀεί γε ἕτερον p. 782,7 et Arist. (praeter F) 3 ὅτι καὶ a ἐὰν a Arist. 4 καὶ ὅλως om. a ἀνάγκη iterat A 17 τῷ νῦν seclusi 18 τῷ scripsi: τὸ aA Exc., quae tamen αὐτῷ exhibent 25 τοῦτο A: om. a 28 ὂν supra scripsit A: om. a: fortasse χρόνον, nisi pro τὸν legendum est τὸ 31 λαμβάνῃ scripsi: λαμβάνει aA

τοῦ ὑστέρου πάθους ἐστὶν ἀντὶ τοῦ 'κατὰ δὲ τὸ πρᾶγμα τὸ ἐν τῷ 303v χρόνῳ ἀεὶ τοῦ ὑστέρου πάθους γινομένου ἐν αὐτῷ ἐστιν'· ὕστερον δὲ πάθος εἶπεν τὸ εἰς ὃ ἡ μεταβολὴ γέγονε, καινῶς τὸ πάθος εἰπὼν ἐπὶ πασῶν τῶν κινήσεων.

῾Η δὲ ἀπόδειξις, καθ' ἣν δείκνυσιν, ὅτι κοινοῦ καὶ ἐπὶ τῶν πραγμάτων τοῦ νῦν λαμβανομένου ὡς ἐπὶ τῶν χρόνων συμβήσεται τὸ αὐτὸ ἅμα εἶναί τε καὶ μὴ εἶναι καὶ ὅτε γέγονέ τι μὴ εἶναι, τοιαύτη τίς ἐστι· λαμβάνει τὸ Δ ἀντὶ τοῦ πράγματος καὶ χρόνους δύο πρότερον μὲν τὸ Α, ὕστερον δὲ τὸ Β διῃρημένους ἀπ' ἀλλήλων κατὰ τὸ Γ. καὶ ὑποτίθεται τὸ Δ ἐν μὲν τῷ προτέρῳ χρόνῳ τῷ Α λευκόν, ἐν δὲ τῷ ὑστέρῳ τῷ Β τῷ μετὰ τὴν κατὰ τὸ Γ διαίρεσιν οὐ λευκόν, τὸ δὲ Γ κοινὸν ὅρον ἀμφοτέρων τῶν χρόνων, τοῦ μὲν Α πέρας ὄν, τοῦ δὲ Β ἀρχήν. καὶ λέγει ὅτι, ἐὰν τὸ Γ καὶ ἐπὶ τοῦ πράγματος ὑποτεθῇ, τοῦ μὲν πέρας τοῦ δὲ ἀρχή, τὸ Δ ἐν τῷ Α χρόνῳ λευκὸν ὂν ἔσται καὶ ἐν τῷ πέρατι τοῦ Α λευκόν· τοῦτο δὲ ἦν τὸ Γ. καὶ πάλιν εἰ ἐν τῷ Β ὅλῳ ἔστι τὸ οὐ λευκόν, δῆλον ὡς καὶ ἐν τῇ ἀρχῇ αὐτοῦ ἔσται οὐ λευκόν· ἀρχὴ δὲ ἦν τὸ Γ, ὅπερ τοῦ Α πέρας ἦν. ἐν τῷ Γ ἄρα ἀμερεῖ ὄντι λευκὸν ἔστι τε καὶ οὐκ ἔστι. τὸ μὲν οὖν ἑπόμενον ἄτοπον τῷ * τὸ Γ ὥσπερ τοῦ προτέρου καὶ ὑστέρου χρόνου τοῦ μὲν ἀρχὴ τοῦ δὲ πέρας ἐστὶν οὕτω καὶ τοῦ πράγματος, τοῦτό ἐστι. λέγει δὲ αὐτὸς μὴ δεῖν συγχωρεῖν οὕτως ἐν παντὶ τῷ πρώτῳ χρόνῳ τὸ Δ λευκὸν εἶναι, ὡς καὶ ἐν τῷ πέρατι αὐτοῦ ἔτι τοιοῦτον εἶναι, ἀλλ' ἐν τῷ χρόνῳ μὲν παντὶ δοτέον, οὐ μὴν καὶ ἐν τῷ πέρατι αὐτοῦ· ἀλλ' ἐξαιρετέον μὲν τὸ πέρας τοῦ πρώτου πράγματος τοῦ λευκοῦ. τὸ δὲ Γ ἀρχὴν τοῦ ἐν τῷ δευτέρῳ χρόνῳ ὄντος τοῦ οὐ λευκοῦ ποιητέον. τοῦτο δὲ δῆλον γίνεται καὶ ἀπὸ τῆς γενέσεως καὶ φθορᾶς, ὅτι τὸ Γ τῷ ἑξῆς προσνεμητέον. εἴτε γὰρ ἐγίνετο λευκόν τι ἐν τῷ Α παντὶ χρόνῳ, εἴτε ἐφθείρετο λευκὸν ἐν αὐτῷ, ἐν τῷ Γ γέγονεν ἢ ἔφθαρται, εἰ πέρας τὸ Γ τοῦ Α ἐστίν. ὥστε εἰ γίνεταί τι λευκὸν ἐν τῷ Α χρόνῳ, ἐν πρώτῳ τῷ Γ ἐστὶ λευκόν, καὶ εἰ φθείρεταί τι λευκὸν ἐν τῷ Α χρόνῳ, ἐν πρώτῳ τῷ Γ πέρατι ὄντι τοῦ Α ἐφθαρμένον καὶ οὐ λευκὸν ἔσται. εἰ οὖν τὸ ἐν τῷ | Α χρόνῳ 304r γινόμενον ἢ φθειρόμενον ἐν τῷ Β χρόνῳ ἢ γέγονεν ἢ ἔφθαρται ὥσπερ καὶ ἐν τῷ Γ, δῆλον ὅτι τὸ Γ τῷ Β προσνεμητέον ὡς ἀρχὴν αὐτοῦ τὴν αὐτὴν ἔχον φύσιν, οὐ μέντοι τῷ Α, εἴπερ ἐν μὲν τῷ Α γίνεται, ἐν δὲ τῷ Γ γέγονός ἐστιν. εἰ δὲ κοινόν τις αὐτὸ φήσει καὶ τοῦ Α καὶ τοῦ Β, ὥσπερ τὸ μεταξὺ νῦν τῶν παρ' ἑκάτερα χρόνων κοινόν ἐστι, συμβήσεται ὅτε γέγονε μὴ εἶναι, καὶ ὅτε ἔφθαρται τότε εἶναι, ἅπερ ἐναργῶς ἐστιν ἄτοπα. ὅτι δὲ ταῦτα συμβαίνει, δῆλον ἐντεῦθεν· εἰ γὰρ τὸ γινόμενον ἐν τῷ Α χρόνῳ λευκὸν εἴη κείμενον καὶ ἐν τῷ πέρατι αὐτοῦ τῷ Γ, ἐν ᾧ μεταβέβληκε, γινόμενον ἔτι οὐκ ἂν εἴη ὂν ἐν τῷ Γ· τὸ γὰρ γινόμενον οὔπω ὄν ἐστιν· ἀλλὰ μὴν ἐν τῷ Β χρόνῳ παντὶ κεῖται γεγονός, ὥστε

15 ἐστὶ τὸ Α: ἔστιν a 18 post τῷ lacunam signavi. suppleam ὅτι 22. 23 ἐξαιρετέον a: ἐξαίρετον A 38 καὶ A Exc.: om. a 40 γεγονώς A Exc.: γεγονός aA[1]

καὶ ἐν τῇ ἀρχῇ αὐτοῦ, τουτέστιν ἐν τῷ Γ, γεγονὸς ἔσται· ἐν τῷ Γ ἄρα 304r καὶ γέγονεν, ὅτι ἀρχὴ τὸ Γ τοῦ Β ἐν ᾧ γέγονε, καὶ οὔπω ἔστιν, ὅτι τέλος τὸ Γ τοῦ Α, ἐν ᾧ ἔτι γίνεται. καὶ κεῖται τὸ γινόμενον ἐν τῷ Α λευκὸν καὶ ἐν τῷ πέρατι αὐτοῦ γίνεσθαι ἔτι. ὁ δὲ αὐτὸς λόγος καὶ ἐπὶ τοῦ ἐφθαρμένου· εἰ γὰρ τὸ φθειρόμενον εἴτε τὸ λευκὸν εἴη τοῦτο εἴτε ὁτιδήποτε, ἕως ἂν φθαρῇ, ἔστιν, ἐφθείρετο δὲ τὸ Δ ἐν τῷ Α ὅλῳ χρόνῳ, εἰ καὶ ἐν τῷ πέρατι αὐτοῦ τῷ Γ τεθείη φθείρεσθαι, εἴη ἂν ἔτι ἐν τῷ Γ. ἀλλ' εἰ ἐν τῷ Β παντὶ ἔφθαρταί τε καὶ οὐκ ἔστιν, ἀρχὴ δὲ τοῦ Β τὸ Γ, ἐν τῷ Γ ἄρα, διότι μὲν τέλος ἐστὶ τὸ Γ τοῦ Α, ἐν ᾧ ἐφθείρετο, ἔστιν ἔτι· διότι δὲ ἀρχὴ τοῦ Β, ἐν ᾧ ἔφθαρτο, ἐφθαρμένον ἔσται· ὅτε ἄρα ἔφθαρται, ἔστιν ἔτι, ὥστε τῷ τὸ Γ κοινὸν λέγοντι ἄμφω ἀκολουθήσει τὰ ἀδύνατα τό τε γεγονός, ὅτε γέγονε καὶ ἔστι, τότε μὴ εἶναι καὶ τὸ ἐφθαρμένον, ὅτε ἔφθαρταί τε καὶ οὐκ ἔστι, τότε εἶναι· ἔτι τε τὸ αὐτό τι ἅμα λευκόν τε εἶναι καὶ οὐ λευκόν, ὥσπερ ἐδείχθη, καὶ τὸ αὐτὸ γινόμενόν τε ἅμα καὶ μὴ ὄν. χρὴ οὖν τὸ πέρας τοῦ ἐν τῷ Α χρόνῳ πράγματος τῷ ἐν τῷ Β χρόνῳ ὄντι πράγματι προσνέμειν, ἵνα μὴ τῇ ἀντιφάσει περιπίπτωμεν.

"Καὶ τὸ ἀπορούμενον δέ, φησὶν ὁ Ἀλέξανδρος, τὸ πότε ἀπέθανε Σωκράτης, λύοιτο ἂν οὕτως. ἡ δὲ ἀπορία τοιαύτη· πότε ἀπέθανε Σωκράτης; πότερον ἐν ᾧ ἀπέθνῃσκε χρόνῳ ἢ ἐν ᾧ ἐτεθνήκει· οὐ γὰρ οἷόν τε ἔν τινι μεταξὺ τούτων χρόνῳ διὰ τὸ μηδὲ εἶναί τινα μεταξύ. ἀλλ' οὔτε ἐν ᾧ ἀπέθνῃσκεν, ἀληθὲς εἰπεῖν, ὅτι ἀπέθανεν (ἐν παντὶ γὰρ μορίῳ τοῦ ἐν ᾧ ἀπέθνῃσκε χρόνῳ ἔζη) οὔτε ἐν ᾧ ἐτεθνήκει· οὐχ οἷόν τε γὰρ τὸν ἤδη τεθνεῶτα ἀποθανεῖν, εἴπερ τὸ μὲν 'ἀπέθανε' τὸ μετὰ τὸ ἀποθνήσκειν λέγομεν, τῷ δὲ 'ἀπέθανεν' ὡς ἀρχῇ ἕπεται τὸ τεθνηκέναι. καὶ τὸ μὲν 'ἀπέθανεν' οὐκ ἐν χρόνῳ, ἀλλ' ἐν πέρατι τοῦ ἐν ᾧ ἀπέθνῃσκε χρόνου. τὸ δὲ 'τέθνηκεν' ἐν παντὶ λοιπὸν τῷ μετὰ τὸ 'ἀπέθανε' χρόνῳ. λύεται οὖν τοῦτο τοῖς πρότερον εἰρημένοις· μετέβαλε γὰρ ἐκ τοῦ ζῆν καὶ ἀπέθανεν ἐν τῷ πρώτῳ πέρατι τοῦ ἐν ᾧ ζῶν ἀπέθνῃσκε χρόνου, οὐκ ἐν χρόνῳ, ἐν ᾧ λοιπὸν οὐκέτι ἦν ζῶν· οὔτε οὖν ἐν ᾧ ἔζη χρόνῳ οὔτε ἐν ᾧ τέθνηκεν ἀπέθανεν· οὐδὲ γὰρ ἐν χρόνῳ ὅλως, ἀλλ' ἐν πέρατι τοῦ ἐν ᾧ ἔζη χρόνου." ὅμοιον δὲ καὶ τὸ ἐρωτᾶν, πότε ἐτέχθη τὸ παιδίον. ἆρα ὅτε ἐτίκτετο, ἢ ὅτε τεχθὲν τρέφεται; καὶ δῆλον ὅτι οὐδέτερον τούτων, ἀλλ' ἐν τῷ πέρατι τοῦ τίκτεσθαι· καὶ οὔτε ἐν τῷ πρὸ αὐτοῦ χρόνῳ οὔτε ἐν τῷ μετ' αὐτὸ οὐδὲ ὅλως ἐν χρόνῳ.

p. 263b26 Εἰ δὲ ὃ ἂν ᾖ πρότερον μὴ ὂν ἕως τοῦ οἱ δὲ ἄτομοι χρόνοι ἐφεξῆς.

Ὅτε ἐδείκνυεν ὅτι τὸ ἀνακάμπτον ἀνάγκη ἠρεμῆσαι ἐν ἐκείνῳ, ἀφ'

---

3 ἔτι a: ἐστι A Exc. γινόμενον a Exc.: γενόμενον A 15 τοῦ ἐν a: τῶι ἐν A 18 Ἀλέξανδρος] cf. Themist. p. 440,2 Speng. 20 ἐν ᾧ supra scr. A[1] χρόνῳ a: χρόνου A 25 τῷ δὲ a: τὸ δὲ A ἀρχὴ A τὸ (corr. in τῶι A[1]) τεθνηκέναι A 28 οὖν A: δὲ a

οὗ ἀνακάμπτει, προσχρησάμενος ἐν τῇ δείξει τῷ μὴ δύνασθαι ἐν τῷ αὐτῷ 304r νῦν, ὅπερ ἐστὶ πέρας χρόνου, ἀλλ' οὐ χρόνος, γενέσθαι τι ἔν τινι καὶ ἀπογενέσθαι ἀπ' αὐτοῦ, ὅπερ ἠκολούθει τῷ μὴ ἐξ ἀμερῶν συγκεῖσθαι τὸν χρόνον, μηδὲ δύνασθαι ἔχεσθαι ἀλλήλων τὰ νῦν (τούτου γὰρ κειμένου ἔπεται τὸ τοῖν δυοῖν νῦν, τοῦ τε ἐν ᾧ ἐγένετο κινούμενον πέρατι ὄντι τοῦ γίνεσθαι καὶ τοῦ νῦν ἐν ᾧ ἀπεγένετο, χρόνον τινὰ μεταξὺ γεγονέναι, ἐν ᾧ ἦν ἀνάγκη ἠρεμεῖν μὴ πελαζόντων ἀλλήλοις τῶν νῦν), τοῦτο οὖν αὐτὸ προσκατασκευάζει νῦν, ὅτι μὴ σύγκειται ὁ χρόνος ἐξ ἀμερῶν μηδὲ διαιρεῖται εἰς ἀμερῆ. καὶ ἔδειξε μὲν τοῦτο διὰ πλειόνων ἐν τῷ Ζ ταύτης τῆς πραγματείας καθολικώτερον αὐτὸ προβαλλόμενος, ὅτι μηδὲν συνεχὲς ἐξ ἀμερῶν σύγκειται· καὶ νῦν δὲ ἰδίως ἐπὶ τοῦ χρόνου προσκατασκευάζει τὸ αὐτὸ πιστούμενος τὸν λόγον ἐκ τῶν προσεχῶς αὐτῷ δεδειγμένων. χρῆται γὰρ τῷ τὴν πρώτην μεταβολήν, καθ' ἣν μεταβέβληκέ τι μὴ ἐν χρόνῳ γίνεσθαι, ἀλλ' ἐν πέρατι τοῦ χρόνου, καθ' ὃν μετέβαλλεν, καὶ ἀπὸ τούτου δεικνύει τὸ προκείμενον. προλαμβάνει δὲ ὡς ἐναργὲς ἀξίωμα ὅτι, ὃ ἂν ᾖ ὕστερον πρότερον μὴ ὄν, ἀνάγκη τοῦτο πρὸ τοῦ εἶναι γίνεσθαι καὶ ὅτε γίνεται μήπω εἶναι. δῆλον δὲ ὅτι ἐπὶ τῶν διὰ γενέσεως εἰς τὸ εἶναι παριόντων ἀληθὴς ὁ λόγος, ἀλλ' οὐκ ἐπ' ἐκείνων, περὶ ὧν αὐτὸς πρότερον ἔλεγεν, ὅτι ποτὲ μὲν ἔστι, ποτὲ δὲ οὐκ ἔστι, χωρὶς γενέσεως καὶ φθορᾶς. τούτου οὖν κειμένου τοῦ ἀξιώματος ἀδύνατόν φησιν εἰς τὰ νῦν διαιρεῖσθαι τὸν χρόνον ὡς εἰς ἀτόμους χρόνους, καὶ συγκεῖσθαι αὐτὸν ἐκ τῶν νῦν. εἰ γὰρ εἴη τὸ γινόμενον λευκὸν οἷον τὸ Δ ὄντος χρόνου τινὸς ἐξ ἀτόμων συγκειμένου τοῦ Α, τὸ Δ γινό|μενον λευκὸν ἐν ἀτόμῳ χρόνῳ, ἐν ᾧ γίνεται 304v λευκόν, οὐδέπω ἐστὶν ἐν αὐτῷ λευκόν· κεῖται γάρ, ὅτι τὸ γινόμενον, ὅτε γίνεται, οὐδέπω ἐστὶν ὃ γίνεται. τὸ δὴ Δ ἐν τῷ Α χρόνῳ οὔπω ἐστὶ λευκόν. γέγονε δὲ ἅμα (ἀντὶ τοῦ ἔστιν ἤδη) ἐν τῷ ἐχομένῳ τοῦ Α χρόνῳ ἀτόμῳ τῷ Β λευκόν. δεῖ ἄρα τινὰ εἶναι μεταξὺ τοῦ Α καὶ τοῦ Β χρόνον, ἐν ᾧ γέγονε λευκόν. οὐ γὰρ δὴ ἐν πέρατι χρόνου τοῦ Α δύναται λέγεσθαι γεγονέναι ὄντι μεταξὺ τῶν ΑΒ χρόνων· οὐ γὰρ ἔστι τοῦ ἀμεροῦς πέρας. εἰ δὲ τοῦτο, οὐχ οἷόν τε τὸ Α καὶ τὸ Β τὰ ἄτομα ἔχεσθαι ἀλλήλων· εἰ γὰρ πᾶσα γένεσις ἐν χρόνῳ (οὐ γὰρ δὴ ἐν πέρατι χρόνου· οὐ γὰρ ἔστι πέρας τοῦ ἀτόμου), γίνεσθαι δὲ δεῖ τὸ Δ μεταξὺ τοῦ τε ἐν ᾧ ἔστι καὶ τοῦ ἐν ᾧ οὐδέπω ἐστὶ χρόνου, ἔσται καὶ τούτων, τοῦ τε ἐν ᾧ ἔστι καὶ τοῦ ἐν ᾧ οὐδέπω ἦν (ταῦτα δὲ ἦν τὰ ΑΒ), χρόνος τις μεταξύ. κἂν ληφθῇ δέ τις τῶν ΑΒ χρόνων μεταξὺ χρόνος ἄτομος, ἐν ᾧ τις ἐρεῖ γεγονέναι τὸ Δ, οἷον ὁ Β, πάλιν ἐπὶ τῶν ΑΒ χρόνων ὁ αὐτὸς λόγος. ἐπεὶ γὰρ τὸ Δ ἔστι μὲν ἐν τῷ Β, οὐκ ἦν δὲ ἐν τῷ Α (ἐγίνετο γὰρ ἐν ἐκείνῳ), δεῖ τινα πάλιν τούτων εἶναι μεταξὺ χρόνον, ἐν ᾧ γεγονὸς ἔσται τὸ Δ. τὸ δὲ γέγονε δὲ ἅμα καὶ ἔστιν ἐν ἑτέρῳ ἀτόμῳ χρόνῳ,

---

9 Ζ] c. 1 p. 231a21 sqq. post ζ̄ in rasura ~ ~ ~ A ταύτης A Exc.: τῆσδε a
18. 19 πρότερον ἔλεγε] Exc. explicant: τῶν ἀφῶν δηλονότι καὶ τῶν ἀναβλέψεων cf. Arist. II 3. 247b8(21) 27 τῶι β̄ A: τὰ β̄ a 35 ἄτομος χρόνος a

ἐχομένῳ δὲ ἐν τῷ Β εἴρηκεν ἀντὶ τοῦ 'ἤδη δὲ γεγονός ἐστι καὶ ὂν ἐν 304v ἀτόμῳ χρόνῳ ἑτέρῳ'· οὐ γὰρ τοῦτο λαμβάνει, ὅτι ἐν τῷ Β γέγονε. ζητεῖ γάρ, ἐν τίνι γέγονεν.

Εἶτα ἔνστασιν λύει τὴν λέγουσαν, ὅτι ἡ αὐτὴ ἀπορία δύναται ἀπορεῖσθαι καὶ πρὸς τοὺς οὐκ ἐξ ἀτόμων λέγοντας συγκεῖσθαι τὸν χρόνον· καὶ γὰρ ἐπὶ τούτων δοκεῖ εὔλογον εἶναι, ὡς ἐπ' ἐκείνων, εἶναί τινα μεταξὺ τοῦ τε ἐν ᾧ ἐγίνετο καὶ τοῦ ἐν ᾧ ἐστι, χρόνον· πάλιν γὰρ ὁμοίως ἐν μὲν τῷ Α, ἐπειδὴ ἐγίνετο ἐν αὐτῷ, οὐκ ἔσται, ἐν δὲ τῷ Β ἔσται· μεταξὺ ἄρα τοῦ τε ἀμεροῦς τοῦ χρόνου καὶ τοῦ Β, ἃ εἴχετο ἀλλήλων, ἔσται τις χρόνος. εἰ οὖν κοινὸν τὸ ἄπορον, οὐδέπω ἂν εἴη δεδειγμένον τὸ μὴ ἐξ ἀτόμων συγκεῖσθαι τὸν χρόνον. λέγει οὖν, ὅτι οὐκ ἔστιν ἡ αὐτὴ ἀπορία καὶ πρὸς τοὺς μὴ ἐξ ἀτόμων ποιοῦντας τὸν χρόνον. καὶ τὴν αἰτίαν προστίθησιν· αὐτοῦ γὰρ τοῦ χρόνου, ἐν ᾧ ἐγίνετο, ἐν τῷ ἐσχάτῳ σημείῳ γέγονε καὶ ἔστιν, οὗ σημείου οὐδὲν ἐχόμενόν ἐστιν οὐδὲ ἐφεξῆς, οἱ δὲ ἄτομοι χρόνοι ἐφεξῆς. διὸ ἐπὶ μὲν τῶν ἄτομον λεγόντων εἶναι τὸν Α χρόνον, οὐκ ἔστιν εἰπεῖν, ὅτι ἐγίνετο μὲν ἔν τινι αὐτοῦ, ἔστι δὲ ἐν τῷ πέρατι· οὐ γὰρ ἔστι πέρας τοῦ ἀτόμου. ὥστε εἰ ἐγίνετο ἐν αὐτῷ ὄντι ἀμερεῖ, καὶ μὴ δύναται ἔν τινι αὐτοῦ γεγονέναι (ἔστι δὲ ἤδη ἐν τῷ Β ὄντι καὶ αὐτῷ χρόνῳ ἀμερεῖ), δῆλον ὅτι δεῖ εἶναί τι μεταξὺ ἐν ᾧ ἐγένετο. τοῦ γὰρ ἐν ᾧ ἐγίνετο καὶ τοῦ ἐν ᾧ ἔστι μεταξύ ἐστι τὸ ἐν ᾧ γέγονεν, ὅπερ εἰ μὴ πέρας εἶναι δύναται ἀμερῶν ὄντων τῶν ΑΒ, χρόνος ἂν εἴη. ὥστε οὐκέτ' ἂν εἴη ἐχόμενα ἀλλήλων τὰ ΑΒ, ὅπερ ἔκειτο. εἰ δὲ καὶ ἀμερὴς εἶναι λέγοιτο χρόνος ὁ μεταξύ, πάλιν τὸ αὐτὸ ἄτοπον ἕπεται. κατὰ δὲ τοὺς λέγοντας μὴ ἀμερῆ χρόνον εἶναι τὸ Α δύναται τὸ γινόμενον ἐν τῷ Α χρόνῳ ἐν τῷ πέρατι αὐτοῦ γεγονέναι, εἶναι δὲ ἤδη ἐν τῷ Β· οὕτω δὲ οὐκέτι δεήσει μεταξὺ τοῦ Α καὶ τοῦ Β χρόνον τινὰ ζητεῖν, ἐν ᾧ τὸ Δ γεγονὸς ἔσται· ἐν γὰρ τῷ Α χρόνῳ γινόμενον γέγονεν ἐν τῷ πέρατι αὐτοῦ, ὅ ἐστι μεταξὺ τοῦ τε Α χρόνου, ἐν ᾧ γινόμενον οὐδέπω ἦν, καὶ τοῦ Β, ἐν ᾧ ἤδη ἐστί· δεῖ γὰρ τὸ γινόμενον ἐν μεταξύ τινι τοῦ τε ἐν ᾧ ἐγίνετο χρόνου καὶ τοῦ ἐν ᾧ ἤδη ἔστιν γεγονέναι ἄλλῳ ὄντι παρ' ἑκάτερον, ὅπερ οὐ δυνατὸν ἐπὶ τοῦ Α λέγειν, εἰ ἀμερὲς εἴη· οὐ γὰρ οἷόν τε ἄλλο μέν τι εἶναι τοῦ Α ἐν ᾧ ἐγίνετο τὸ Α, ἄλλο δὲ ἐν ᾧ γέγονεν.

Εἰπὼν δὲ ὅτι γέγονε καὶ ἔστιν ἐν τῷ ἐσχάτῳ σημείῳ προσέθηκεν τὸ οὗ οὐθὲν ἐχόμενόν ἐστιν οὐδὲ ἐφεξῆς, δηλονότι σημεῖον ὁποῖον αὐτό ἐστι. δείκνυσι δὲ διὰ τούτου, ὅτι τὰ νῦν, ἅ ἐστι πέρατα τοῦ χρόνου, οὐκ ἔστιν ἐχόμενα ἀλλήλων ἢ ἐφεξῆς ἀλλήλοις, ὡς εἶναι ἀπ' αὐτῶν τὸν χρόνον. ἀλλ' ἔστι πᾶν τὸ μετὰ τὸ πέρας τοῦ Α χρόνου λαμβανόμενον χρόνος. τὸ δὲ ἐφεξῆς προσέθηκεν ἐνδεικνύμενος, ὅπως ἔχε-

---

1 δὲ alt. om. a   14 γέγονε καὶ ἔστιν post ἐγίγνετο Arist.   16 τὸν a: τὸ Α   22 οὐκέτι τ' ἂν a   31 εἰ supra scr. A[1]   32 τοῦ ā A: τοῦ a   35 οὐθὲν A: οὐδὲν a   36 δὲ A: δὲ καὶ a

σθαι τὰ ἄτομα λέγοιτο ἂν ἀλλήλων· τῷ γὰρ ἑξῆς εἶναι ὡς τὰ κυρίως 304v ἐφεξῆς λεγόμενα· οὐ γὰρ τῷ τὰ μόρια αὐτῶν συνῆφθαι· οὐ γὰρ ἔχει μόρια.

Ἀπορίαν δὲ τούτοις ἐφεξῆς ὁ Ἀλέξανδρος τίθησιν οὐ πάνυ πραγματειώδη, ὡς οἶμαι. "εἰ γάρ τις λέγοι, φησίν, ἐν μὲν τῷ πέρατι τοῦ Α χρόνου, ἐν ᾧ ἐστιν ἤδη μεταβεβληκός, εἶναι τὸ Δ, ἐν δὲ τῷ Α χρόνῳ μὴ εἶναι (ἐγίνετο γὰρ ἐν ἐκείνῳ καὶ χρώμενος τῷ αὐτῷ λόγῳ ἀπαιτοίη μεταξὺ τοῦ Α χρόνου καὶ τοῦ πέρατος αὐτοῦ εἶναί τινα χρόνον, ἐν ᾧ ἐγένετο). ἔτι δοκεῖ ἡ αὐτὴ ἀπορία μένειν· ἐν ᾧ γὰρ πρώτῳ μεταβέβληκεν εἰς τὸ εἶναι, ἀληθὲς αὐτοῦ τὸ εἶναι κατηγορεῖν." καὶ λύει καλῶς λέγων, ὡς εἰ μὲν χρόνος ἦν ἐν ᾧ ἐγεγόνει, εἴη ἂν ἤδη καὶ ἐν τούτῳ ὡς ἐν χρόνῳ, καὶ δέοι ἂν πρὸ τούτου εἶναί τι μεταξύ, τούτου τε καὶ τοῦ ἐν ᾧ ἐγίνετο. εἰ δὲ μὴ χρόνος τὸ ἐν ᾧ γέγονεν, ἀλλὰ πέρας τοῦ χρόνου τοῦ ἐν ᾧ ἐγίνετο, οὐκέτι ἀκολουθήσει τὸ δεῖν τοῦ τε πέρατος καὶ τοῦ οὗ ἐστι πέρας εἶναί τι μεταξύ· τῶν γὰρ χρόνων, τοῦ τε ἐν ᾧ μήπω ἐστίν, ἀλλὰ γίνεται, καὶ τοῦ ἐν ᾧ ἤδη ἐστί, δεῖ τι μεταξὺ εἶναι τὸ ἐν ᾧ γέγονεν. εἰ δὲ λέγοι τις αὐτὸ ἐν τῷ πέρατι τοῦ Α μὴ μόνον γεγονέναι, ἀλλὰ καὶ εἶναι, δῆλον ὅτι καὶ ἐν τῇ ἀρχῇ τοῦ Α μὴ εἶναι αὐτὸ ἐρεῖ· καίτοι τὸ ἤδη γινόμενον ἔστι πως.

p. 264a4 Φανερὸν δέ, ὅτι εἰ ἐν τῷ Α ὅλῳ χρόνῳ ἐγίνετο ἕως τοῦ ἢ ἐν ᾧ ἐγίνετο μόνον παντί.

Δείξας ὅτι ἐν μὲν τῷ Α χρόνῳ ἐγίνετο τὸ Δ, ἐν δὲ τῷ πέρατι τοῦ Α γέγονεν, ὅτι οὐκ ἔστι χρόνος τοῦτο ἐν ᾧ γέγονεν, ἀλλὰ πέρας χρόνου, δείκνυσιν ἀγχινούστατα. εἰ γὰρ ἐν μὲν τῷ Α ὅλῳ χρόνῳ φησὶν ἐγίνετο, (ἐν δὲ τῷ πέρατι αὐτοῦ γέγονεν), δειχθείη δὲ ἴσος ὁ χρόνος ὁ ἐν ᾧ ἐγίνετο συναμφοτέρῳ τῷ ἐν ᾧ ἐγί|νετο καὶ τῷ ἐν ᾧ γέγονε, δῆλον 305r ὅτι τὸ ἐν ᾧ γέγονε προστεθὲν τῷ ἐν ᾧ ἐγίνετο χρόνῳ, οὐκ ἐποίησε μείζονα τὸν χρόνον. ὥστε οὐκ ἦν χρόνος τὸ ἐν ᾧ γέγονε· χρόνος γὰρ χρόνῳ προστιθέμενος μείζονα τὸν ὅλον ποιεῖ. ὅτι δὲ οὐκ ἐποίησε μείζονα, δῆλον, εἴπερ ἐν πέρατι τοῦ Α χρόνου γέγονε, τὸ δὲ πέρας ἀμερές ἐστιν. καὶ ἦν μὲν αὐτόθεν δῆλον, ὅτι τὸ πέρας τοῦ χρόνου οὐκ ἔστι χρόνος. πολλὴν δὲ ἐποίησεν ἐνάργειαν ἡ δοκοῦσα παραδοξολογία τὸ μὴ εἶναι πλείονα τὸν χρόνον τόν τε ἐν ᾧ ἐγίνετο καὶ τὸν ἐν ᾧ γέγονε τοῦ ἐν ᾧ ἐγίνετο μόνου. δοκεῖ δέ μοι μὴ μάτην προστεθεικέναι τῷ ἢ ἐν ᾧ ἐγίνετο μόνον τὸ παντί, ἀλλ' εἰς ἔνδειξιν τοῦ δεῖν μετὰ τοῦ πέρατος αὐτὸν λαμβάνειν.

"Ἐκ δὴ τούτων τῶν λόγων, φησὶν ὁ Ἀλέξανδρος, δυνατὸν ὁρμώμενον δεικνύναι τὰ παρὰ τοῖς Στωικοῖς ἀξιώματα, ἃ μεταπίπτοντά τινες λέγουσιν ἀπεριγράφως μὴ ὄντα τοιαῦτα. ἔστι δὲ ταῦτα τοιαῦτα· 'εἰ ζῇ Δίων, ζή-

11 γεγόνει a 20 (itemque 21) ἐγίγνετο a 25 ἐν δὲ τῷ πέρατι — τῷ τε (sic) ἐν ᾧ ἐγίνετο (26) iterat a 26 τῷ (post συναμφοτέρῳ) aA^1: τὸ A

σεται Δίων.' τοῦτο γὰρ εἰ καὶ ἀληθές ἐστι νῦν ἀρχόμενον ἀπὸ ἀληθοῦς 305r τοῦ 'ζῇ Δίων' καὶ λῆγον εἰς ἀληθὲς τὸ 'ζήσεται', ἀλλ' ἔσται ποτέ, ὅτε τῆς προσλήψεως ἀληθοῦς οὔσης τῆς 'ἀλλὰ μὴν ζῇ Δίων' μεταπεσεῖται τὸ συνημμένον εἰς ψεῦδος τῷ ἔσεσθαί ποτε, ὅτε ἀληθοῦς ὄντος ἔτι τοῦ 'ζῇ Δίων', οὐκ ἔσται ἀληθὲς τὸ 'καὶ ζήσεται', οὗ μὴ ὄντος ἀληθοῦς τὸ ὅλον συνημμένον γίνοιτο ἂν ψεῦδος μεταπῖπτον· οὐ γὰρ ἀεί, ὅτε τὸ 'ζῇ' ἀληθές, καὶ τὸ 'ζήσεται', ἐπεὶ οὕτως ἀθάνατος ἂν εἴη ὁ Δίων. οὐ μὴν ἔσται ὁρίσαντας εἰπεῖν, πότε οὐκ ἀληθὲς ἔσται ζῶντος αὐτοῦ τὸ 'ζήσεται'. διὸ καὶ ἐν ἀπεριγράφῳ καὶ ἀορίστῳ χρόνῳ λέγουσι γίνεσθαι τὴν τῶν τοιούτων ἀξιωμάτων μετάπτωσιν." τοιοῦτον μὲν οὖν ἐστι τὸ ἀπεριγράφως μεταπίπτειν λεγόμενον ἀξίωμα. ὅτι δὲ μὴ ὑγιῶς λέγεται τὸ μεταπίπτειν ἐκ τῶν προσεχῶς ὑπὸ τοῦ Ἀριστοτέλους διορισθέντων ἔξεστι συνορᾶν. εἰ γὰρ πᾶν τὸ μεταβάλλον ἐν τῷ πέρατι τοῦ ἐν ᾧ μεταβάλλει χρόνου μεταβέβληκεν, ἐν ᾧ πέρατι οὐκέτι ἐν τούτῳ ἐστίν, ἐξ οὗ μετέβαλλεν, ἀλλ' ἐν ἐκείνῳ λοιπόν, εἰς ὃ μετέβαλλέ τε καὶ μεταβέβληκεν, εἴη ἂν καὶ τὸ ζῆν Δίωνα, εἰ μεταβάλλει, ἐν ἐσχάτῳ τινὶ χρόνου μεταβάλλειν τοῦ ἐν ᾧ ζῇ, ὃ πέρας ἐστὶ χρόνου καὶ οὐ χρόνος· ἐν ᾧ οὐκέτι ἀληθὲς τὸ ζῆν Δίωνα· τέθνηκε γὰρ ἤδη ἐν τούτῳ. τὸ οὖν 'ζῇ Δίων' τὸ ἐν τῷ ἐνεστῶτι νῦν λεγόμενον εἰ μὲν ἐν ᾧ μεταβέβληκεν ἀπὸ τοῦ ζῆν νῦν λέγοιτο, οὐκ ἀληθές, εἰ δὲ ἐν ἄλλῳ πρὸ τούτου ὄντι νῦν, ἀληθὲς τὸ 'ζῇ Δίων'. τῶν δὲ νῦν, ἐν ᾧ τε οὐκέτι ζῇ μεταβεβληκὼς ἤδη ὁ Δίων, καὶ ἐν ᾧ ἔτι ζῇ, χρόνος ἐστὶ μεταξύ, ὃν δηλονότι ζῇ, εἴ γε ἐν τῷ πέρατι αὐτοῦ μεταβέβληκεν ἐκ τοῦ ζῆν. καὶ ἀκολουθήσει τὸ ἐν ᾧ νῦν ἀληθὲς εἰπεῖν ὅτι 'ζῇ Δίων', ἐν τούτῳ ἀληθὲς εἶναι τὸ 'ζήσεται Δίων'. ὥστε οὐ προμεταπίπτει τὸ 'ζήσεται' τοῦ ζῆν· μόνως γὰρ ἂν προμετέπιπτεν, εἰ ἐχόμενα ἀλλήλων ἦν τὰ νῦν τό τε ἐν ᾧ ἀληθές ἐστι τὸ 'ζῇ Δίων' καὶ τὸ ἐν ᾧ μεταβέβληκεν ἐκ τοῦ ζῆν. ἐπειδὴ δὲ ἐν ᾧ ἂν νῦν ἀληθῶς ληφθῇ τὸ ζῆν Δίωνα, τούτου τοῦ νῦν καὶ τοῦ ἐν ᾧ πρώτῳ μεταβέβληκεν ἐκ τοῦ ζῆν χρόνος ἐστὶ μεταξύ, ὃν ἔτι ζῇ, δῆλον ὅτι ὅτε ἀληθές ἐστι τὸ 'ζῇ Δίων', ἀληθὲς ἔσται καὶ τὸ 'ζήσεται' καὶ οὐ διὰ τοῦτο ἀθάνατος ὁ Δίων ἔσται. εἰ δὲ τὸ 'ζῇ Δίων' μὴ ἐν τῷ νῦν λέγοιτο, ἀλλ' ἐν χρόνῳ, οὗ πέρας ἔσται τὸ ἐν ᾧ πρώτῳ τέθνηκε μεταβαλὼν ἀπὸ τοῦ ζῆν, μεταπεσεῖται τότε εἰς ψεῦδος τὸ 'ζήσεται Δίων' τῷ τὸ πέρας τοῦ χρόνου προστίθεσθαι τῷ πράγματι τῷ ὄντι ἐν τῷ χρόνῳ, οὗ τὸ πέρας τοῦτο ἀρχή ἐστιν, ὡς δέδεικται πρότερον. τὸ γὰρ νῦν, ἐν ᾧ πρώτῳ μετέβαλεν ἀπὸ τοῦ ζῆν, τέλος μέν ἐστι τοῦ χρόνου, ἐν ᾧ ἔζη, ἀρχὴ δὲ τοῦ ἐν ᾧ ἤδη τεθνηκώς ἐστιν.

---

4 τῷ a: τὸ A 7 τὸ supra add. A[1] 19 ἀπὸ τοῦ aA[1]: ἀποῦ A
21 μεταβεβληκὸς A, sed corr. A[1] 24 εἶναι ἀληθὲς a 30 ἔσται (ante καὶ) A[1]: ἔστι A: ἐστὶ a 36 τεθνηκός A, corr. A[1]

p. 264a7 Οἷς μὲν οὖν ἄν τις ὡς οἰκείοις πιστεύσειεν ἕως τοῦ 305r
δόξειέ τῳ ταὐτὸν τοῦτο συμβαίνειν.

Προθέμενος δεῖξαι, τίς ἡ συνεχὴς καὶ πρώτη κατὰ φύσιν φορὰ ἡ τῷ πρώτῳ κατὰ τόπον κινουμένῳ προσήκουσα, καὶ διελὼν τὰς φορὰς εἴς τε τὴν κύκλῳ καὶ τὴν κατ' εὐθεῖαν καὶ τὴν μικτήν, καὶ προδιορισάμενος ὅτι, ὁποτέρα ἂν τῶν ἁπλῶν μὴ εἴη συνεχής, οὐδὲ ἡ ἐξ ἀμφοῖν μικτὴ συνεχὴς ἔσται, ἔδειξε διὰ πλειόνων, ὅτι ἡ κατ' εὐθεῖαν κίνησις οὐκ ἔστι συνεχὴς οὐδεμία κατὰ δύο τρόπους, καὶ ὅτι τὸ φερόμενον τὴν εὐθεῖαν καὶ πεπερασμένην ἀνακάμπτει, τὸ δὲ ἀνακάμπτον τὰς ἐναντίας κινεῖται κινήσεις, αἱ δὲ ἐναντίαι κινήσεις διάφοροι κατ' εἶδος καὶ οὐ μία οὐδὲ συνεχής· καὶ αὖ πάλιν ὅτι τὰ ἀνακάμπτοντα μεταξὺ ἠρεμεῖν ἀνάγκη, τὸ δὲ μεταξὺ ἠρεμοῦν λύει τὴν συνέχειαν τῆς κινήσεως. ταῦτα οὖν δείξας περὶ τῆς κατ' εὐθεῖαν φορᾶς ἀπό τε τοῦ τῆς κινήσεως εἴδους τοῦ τὴν ἐναντίωσιν ἔχοντος καὶ ἀπὸ τοῦ μεγέθους, ἐφ' οὗ ἡ ἀνακάμπτουσα κίνησις ἐπιτελεῖται, ἅπερ οἰκεῖα τῆς κινήσεώς ἐστιν ὡς καθ' αὑτὸ ὑπάρχοντα αὐτῇ, λέγει ὅτι, οἷς μὲν ἄν τις ὡς οἰκείοις τοῦ δεικνυμένου πιστεύσειε λόγοις, οὗτοι καὶ τοιοῦτοί τινές εἰσιν, οἰκείους λέγων τοὺς ἐκ τῶν οἰκείων τῷ προκειμένῳ γινομένους συλλογισμούς, οὓς καὶ ἀποδεικτικοὺς ἔθος αὐτῷ καλεῖν· ἐφεξῆς δὲ τὸ αὐτὸ τοῦτο λογικῶς δείξειν ἐπαγγέλλεται. λογικοὶ δέ εἰσι συλλογισμοὶ οἱ μὴ διὰ τῶν οἰκείων καὶ προσεχῶν τῷ προκειμένῳ γινόμενοι, ὥσπερ οἱ πρότεροι, διά τε τῶν διαφορῶν τῆς κατ' εὐθεῖαν κινήσεως καὶ διὰ τοῦ ὑποκειμένου τῇ τοιαύτῃ κινήσει μεγέθους, ἀλλὰ διὰ κοινοτέρων καὶ καθολικωτέρων καὶ δυναμένων καὶ ἄλλοις ἐφαρμόζειν, οὓς ἔθος αὐτῷ διαλεκτικοὺς καλεῖν, ὡς δι' ἐνδόξων γινομένους ἐπιχειρήσεων. θήσει γὰρ ἐφεξῆς λόγους οὔτε τοῖς κατὰ τόπον μόνον κινουμένοις προσήκοντας οὔτε ἐκ τῶν τούτοις μόνοις καθ' αὑτὸ ὑπαρχόντων εἰλημμένους, ἀλλὰ | καὶ πᾶσι 305v τοῖς ἐξ ἀντικειμένων εἰς ἀντικείμενα μεταβάλλουσι καὶ ἐκ τῶν ἀντικειμένων εἰλημμένους, ἅπερ οὐ μόνον τοῖς κατ' εὐθεῖαν κινουμένοις κυρίως καὶ οὐ μόνον τούτοις ἀλλὰ καὶ πᾶσι τοῖς μεταβάλλουσιν ὑπάρχει.

p. 264a9 Ἅπαν γὰρ τὸ κινούμενον συνεχῶς ἕως τοῦ ἡ γὰρ διαλαμβανομένη στάσει οὐ μία.

Ὅτι μηδεμία κίνησις ἐξ ἐναντίου εἰς ἐναντίον γινομένη συνεχὴς εἶναι δύναται, δείκνυσι προλαβὼν ἀξίωμα καθολικὸν τὸ λέγον, ὅτι πᾶν τὸ διὰ κινήσεως συνεχοῦς ἐπί τι ἀφικνούμενον ἀκωλύτως εἰς ὅπερ ἦλθε πληρω-

1 πιστεύσειεν A: λόγοις πιστεύσειε a (ut Arist. cod. H): πιστεύσειε (πιστεύσει E[1]) λόγοις Arist. vulg. cf. v. 16 2 ταὐτὸ a συμβαίνειν a: συμβαῖνον A 25 μόνων a 28. 29 καὶ οὐ μόνον τούτοις A: om. a. fortasse κυρίως transponendum post τούτοις 31 μία ἐστίν a

σαν τὴν κίνησιν ἐπὶ τοῦτο τὴν ὁρμὴν εἶχε καὶ ὅτε τῆς κινήσεως ἤρχετο· 305v πᾶν γὰρ τὸ κινούμενον ὥσπερ ἀπό τινος ὡρισμένου κινεῖται, οὕτω καὶ ἐπί τι ὡρισμένον, ἂν μὴ ὑπό τινος ἐμποδίζηται. οἷον εἰ κάτω τι κινηθὲν ἀνεμποδίστως ἐνήνεκται, καὶ ὅτε ἐκινεῖτο ἐπὶ τὸ κάτω τὴν ὁρμὴν εἶχε· καὶ οὐ μόνον ὅτε πλησίον ἦν ἤδη τοῦ κάτω, ἀλλὰ καὶ ἀφ' οὗ τῆς κινήσεως ἤρχετο, δι' ἧς συνεχῶς ἐπὶ τοῦτο ἐνήνεκται, ὡς εἰς τοῦτο ἐλευσόμενον ἤρχετο κινεῖσθαι. τί γὰρ μᾶλλον ἐν τῷδε ἢ ἐν τῷδε γινόμενον; τοῦτο γὰρ σημαίνει τὸ τί γὰρ μᾶλλον νῦν ἢ πρότερον; ὁμοίως δέ, φησί, καὶ ἐπὶ τῶν ἄλλων κινήσεων· οὐ γὰρ ἐπὶ μόνης τῆς φορᾶς, ἐφ' ἧς ὡς ἐπὶ παραδείγματος ἐγύμνασε τὸ ἀξίωμα, ἀληθής, φησίν, ἐστὶν ὁ λόγος, ἀλλ' ὁμοίως ἀληθὴς καὶ ἐπὶ τῶν ἄλλων κινήσεων τῆς τε ἀλλοιώσεως καὶ τῆς αὐξήσεώς τε καὶ μειώσεως, καὶ ὅλως τῶν εἰς τὰ ἐναντία μεταβαλλουσῶν· οὐ γὰρ δὴ ἐπὶ τῆς γενέσεως καὶ φθορᾶς, ὡς μαθησόμεθα. τούτου οὖν ἀληθῶς ἠξιωμένου διὰ συνημμένου τινὸς τοιούτου δείκνυται τὸ προκείμενον, ὡς ἐπὶ παραδείγματος τῆς φορᾶς γινομένου τοῦ λόγου. εἰ γὰρ τὸ ἐπὶ τῆς εὐθείας κάτωθεν ἄνω φερόμενον, ὅταν ἄνω γένηται, μὴ ἡσυχάζῃ καὶ ἠρεμῇ, ἀλλὰ τῇ αὐτῇ ὁρμῇ συνεχῶς φέρηται κάτω, δῆλον ὅτι διὰ τὸ ἀξίωμα καὶ ὅτε ἤρχετο τῆς κάτωθεν κινήσεως τὴν ὁρμὴν ἐπὶ τὸ κάτω εἶχε, καὶ οὐ μόνον ὅτε γενόμενον ἄνω κινεῖται κάτω. τὸ δὴ ἀπὸ τοῦ κάτω κινούμενον, εἰ συνεχῶς κινεῖται, ἅμα τὴν ὁρμὴν ἔχει ἐπί τε τὸ ἄνω κινηθῆναι καὶ ἐπὶ τὸ κάτω. ἀλλὰ μὴν ἡ εἰς τὸ ἄνω τῇ εἰς τὸ κάτω ἐναντία· ἐξ ἐναντίων γάρ. τὸ ἄρα ἐπὶ τῆς εὐθείας κινούμενον, εἰ συνεχῶς κινεῖται, τὰς ἐναντίας κινεῖται· τοῦτο δὲ ἀδύνατον· ὥστε ἀδύνατον καὶ ᾧ τοῦτο ἠκολούθησε τὸ τὸ ἐπὶ τῆς εὐθείας κινούμενον συνεχῶς κινεῖσθαί τε καὶ ἀνακάμπτειν. λαβὼν δὲ τὸ μὲν Α τὴν ἀρχὴν τῆς εὐθείας, τὸ δὲ Γ τὸ πέρας, καὶ θεὶς τὸ συνεχῶς κινούμενον ἐπὶ τῆς εὐθείας ἀπό τε τοῦ Α ἐπὶ τὸ Γ, καὶ ἀπὸ τοῦ Γ ἐπὶ τὸ Α κινήσεσθαι ὁμοίως, καὶ συναγαγὼν ὅτι τὸ κινούμενον οὕτως ἅμα τὰς ἐναντίας κινήσεται, διὰ τί τοῦτο ἕπεται, ὑπέμνησεν εἰπὼν ἐναντίαι γὰρ αἱ κατ' εὐθεῖαν. τοῦτο δέ, ἐπειδὴ ἀπὸ ἐναντίων· ἐναντία γὰρ ἀλλήλοις τὰ τῆς εὐθείας πέρατα, τὸ μὲν ἄνω τῷ κάτω, τὸ δὲ δεξιὸν τῷ ἀριστερῷ, τὸ δὲ ἔμπροσθεν τῷ ὄπισθεν· ταῦτα γὰρ οὐ μόνον κατὰ τὴν πρὸς ἡμᾶς σχέσιν οὕτως ἔχει, ἀλλὰ τῇ αὐτῶν φύσει πρότερον ἐν τῷ κόσμῳ δείκνυται ὄντα, ὡς ἐν τῷ δευτέρῳ τῆς Περὶ οὐρανοῦ διδασκόμεθα. ἕπεται δέ τι καὶ ἄλλο ἄτοπον τῷ τὸ ἐπ' εὐθείας κινούμενον συνεχῶς κινεῖσθαι καὶ ἀνακάμπτειν. εἰ γὰρ τὸ κάτωθεν κινούμενον ἀπὸ τοῦ Α ἐπὶ τὸ κάτω πάλιν τὸ Α συνεχῶς καὶ καθ' ὁρμὴν οἰκείαν ἐνεχθήσεται, ἐπὶ τὸ γενέσθαι ἐν ᾧ ἐστι κινηθήσεται· τοῦτο δὲ ἄτοπον. οὐδὲν γὰρ κινεῖται διὰ τὸ γενέσθαι ἐν ᾧ ἐστι. τὸ γὰρ κινούμενον ποθέν ποι κινεῖται. εἶτα καὶ τρίτον ἄλλο ἄτοπον ἐπάγει τῷ συνεχῶς κι-

---

17 ἡσυχάζει καὶ ἠρεμεῖ a φέρηιται A: φέρεται a 24 ἠκολούθη a 33 αὐτῶν A 34 Περὶ οὐρανοῦ] B 2 sqq. p. 284b6 sqq. 34. 35 ἐπὶ τῆς εὐθείας Exc. 39 τῷ a: τὸ A

νεῖσθαι τὰ ἐπὶ τῆς εὐθείας ἀνακάμπτοντα, τὸ μεταβάλλειν τι ἐκ τούτου, ἐν 305v ᾧ οὐδέπω ἐστίν. εἰ γὰρ τὸ φερόμενόν ποι εὐθὺ τῷ τῆς κινήσεως ἄρξασθαι ἐπ' ἐκεῖνο φέρεται, ἐφ' ὃ ἐλεύσεται τὸ κάτωθεν κινούμενον, εὐθὺς ἂν κινοῖτο οὐ μᾶλλον τὴν εἰς τὸ ἄνω ἢ τὴν ἐπὶ τὸ κάτω· ἀλλὰ ἡ κάτω γινομένη κίνησις ἐκ τοῦ ἄνω γίνεται· κινηθήσεται ἄρα τὸ κάτωθεν κινούμενον καὶ ἐκ τοῦ ἄνω, ἐν ᾧ οὔπω ἐστίν· οὐ γὰρ ἐξ ἄλλου τινὸς ἡ εἰς τὸ κάτω φορά· ἀλλὰ μὴν ἀδύνατον τὸ ποθὲν κινούμενον ἐκεῖθεν κινεῖσθαι μὴ ὂν ἐν ἐκείνῳ, ἐξ οὗ ἐκείνην τὴν κίνησιν κινήσεται. εἰ γάρ τις αὐτὸ λέγοι τότε τὴν κάτω κινεῖσθαι, ὅταν ἐν τῷ ἄνω γένηται, ὁμολογήσει αὐτὸ πρῶτον ἐν τῷ ἄνω γίνεσθαι· γινόμενον δὲ ἐν τῷ ἄνω καὶ ἀπογίνοιτο ἂν ἀπ' αὐτοῦ, οὕτω δὲ οὐκέτι ἂν κινοῖτο συνεχῶς.

Ἀλλ' ἐρεῖ τις ἴσως ἐνιστάμενος, ὅτι κατὰ τοῦτον τὸν λόγον, οὐδὲ κάτωθεν ἄνω κινούμενον συνεχῶς κινήσεται· τὸ γὰρ κάτωθεν ἀρχόμενον ἐπὶ τὸ ἄνω κινεῖσθαι δεῖ πρῶτον ἐπὶ τὸ μέσον ἐνεχθῆναι, εἶθ' οὕτως ἀπὸ τοῦ μέσου ἐπὶ τὸ ἄνω, ὥστε ἀπὸ τοῦ ἐν ᾧ οὔπω ἐστὶ κινεῖται· οὐδὲ τοῦτο ἄρα συνεχῶς κινήσεται καίτοι μὴ ἀνακάμπτον. ἀλλὰ ῥητέον, ὅτι πρῶτον μὲν ἡ ἄνω κίνησις οὐκ ἀπὸ τοῦ ἡμίσεως ἢ μέσου λέγεται γίνεσθαι, ἀλλὰ κάτωθεν, ἔπειτα οὐ δεῖ τὸ συνεχῶς εἰς τὸ ἄνω κινούμενον ἐν τῷ ἡμίσει γενέσθαι· γινόμενον γὰρ ἐκεῖ ἀνάγκη καὶ ἀπογίνεσθαι καὶ ἐνεργείᾳ τὸ ἥμισυ διαιροῦν μεταξὺ ἠρεμεῖν· ἀλλ' εἶναι μὲν ῥηθήσεται κατὰ τὸ ἥμισυ τὸ κινούμενον συνεχῶς ἐπὶ τὸ ἄνω, οὐ μέντοι γίνεσθαι, ἐν μέντοι τῷ ἄνω ἀνάγκη πρότερον γίνεσθαι τὸ ἐπὶ τὸ κάτω κινεῖσθαι μέλλον. οὐ γὰρ | ἁπλοῦ τινος ἡ ἐπὶ τὸ κάτω κίνησις, ὥστε ἐν ᾧ οὔπω γέγονεν 306r ὀφεῖλον γενέσθαι ἐκ τούτου ἂν ἤδη κινοῖτο. εἰ οὖν ταῦτα ἀδύνατα τό τε ἅμα τὰς ἐναντίας κινεῖσθαι καὶ τὸ ἐπὶ τὸ γενέσθαι ἐν ᾧ ἔστι κινεῖσθαι. καὶ τρίτον τὸ ἐκ τούτου κινεῖσθαί τι ἐν ᾧ οὔπω ἐστί· ταῦτα δὲ ἕπεται τῷ συνεχῆ λέγοντι τὴν ἐπὶ τῆς εὐθείας ἀδύνατον τὸ συνεχῆ αὐτὴν εἶναι. ὁ δὲ Ἀλέξανδρος καὶ ταύτην ταῖς εἰρημέναις προστίθησι τὴν ἐπιχείρησιν οὐκ ἀπὸ τοῦ αὐτοῦ ἀξιώματος ὁρμωμένην· "εἰ γὰρ ἀδύνατον, φησί, τῇ κατὰ φύσιν κινήσει τὴν παρὰ φύσιν εἶναι συνεχῆ καὶ μίαν, τῷ δὲ ἐπὶ τῆς εὐθείας κινουμένῳ καὶ ἀνακάμπτοντι ἀνάγκη, εἰ τὴν ἑτέραν κινεῖται κατὰ φύσιν, τὴν ἑτέραν παρὰ φύσιν κινεῖσθαι, οὐκ ἔστι δὴ συνεχὴς ἡ ἐκ τῆς κατὰ φύσιν καὶ παρὰ φύσιν συγκειμένη."

p. 264a21 Ἔτι καὶ ἐκ τῶνδε φανερὸν καθ' ὅλου μᾶλλον ἕως τοῦ ὅτι οὐκ ἔσται συνεχὴς ἡ κίνησις.

Πρότερον μὲν ἐπὶ τῆς κατ' εὐθεῖαν φορᾶς ἐποιεῖτο τὸν λόγον, εἶτα ἐπὶ πάσης τῆς κυρίως κινήσεως, ἐφ' ἧς ἐξ ἐναντίου εἰς ἐναντίον ἡ μετα-

2 εὐθὺ A: εὐθὺς a 25 ἐπὶ τὸ A cf. p. 1302,37: ἐπὶ τῷ a 32 ἔστι δὴ scripsi: ἔστι δὲ A: ἂν εἴη a 33 κατὰ φύσιν καὶ παρὰ φύσιν A: ἐπὶ τὸ ἄνω καὶ ἐπὶ τὸ κάτω a 34 ἔτι A: ἔτι δὲ a (Arist. praeter FHIK) 35 ἔσται A (Arist. E): ἔστι a (Arist. vulg.)

βολὴ γίνεται, κἂν ἐπὶ παραδείγματος καὶ τότε τῆς εὐθείας ὁ λόγος προήει. 306r
νῦν δὲ καθολικώτερον ἐπὶ πάσης μεταβολῆς ἡ ἀπόδειξις γίνεται τῆς καὶ τὴν γένεσιν περιεχούσης καὶ τὴν φθοράν· τῇ γὰρ στερήσει προσχρῆται, ὡς πάντων τῶν μεταβαλλόντων εἴτε κατὰ τόπον εἴτε κατὰ ποιότητα ἢ ποσότητα ἢ κατ' οὐσίαν ἐκ τῆς οἰκείας γινομένων στερήσεως. εἰκότως οὖν καθόλου μᾶλλον εἶπεν ἐρεῖν περὶ πάσης κινήσεως, τουτέστι περὶ πάσης μεταβολῆς. πᾶν γὰρ τὸ μεταβάλλον εἴς τι, ὃ μὴ πρότερον ἦν, ἐκ τοῦ μὴ τόδε καὶ ἐκ τῆς οἰκείας στερήσεως εἰς τὸ εἶναι τόδε τι μεταβάλλει, ὡς ἐν τῷ πρώτῳ τῆσδε τῆς πραγματείας ἐδείχθη. ὁ δὲ λόγος ἐστὶν αὐτῷ τοιοῦτος· λαβὼν ὅτι τὰ μὴ ἀιδίως ἀλλὰ ποτὲ κινούμενα τῶν εἰρημένων τινὰ κινεῖται κινήσεων ἐκ τῶν ἀντικειμένων εἰς τὰ ἀντικείμενα (ἢ γὰρ κατὰ γένεσιν καὶ φθορὰν ἢ κατὰ αὔξησιν καὶ μείωσιν ἢ κατὰ ἀλλοίωσιν ἢ κατὰ τὴν ἐπ' εὐθείας φοράν· δῆλον δὲ ὅτι μὴ ἀεὶ κινούμενα καὶ ἠρεμεῖ ποτε τῶν ἠρεμιῶν τινα, αἵτινές εἰσιν ἐν τοῖς ἀντικειμένοις γινόμεναι τῶν ἐφ' ἃ κινεῖται τὰ κινούμενα· οὔτε γὰρ κίνησις ἄλλη παρ' ἐκείνας ἐστὶν οὔτε ἠρεμία παρὰ ταύτας), συλλογίζεται οὖν, ὅτι τὸ μὴ ἀιδίως κινούμενον ἢ τῶν εἰρημένων τινὰ κινήσεων κινεῖται ἢ τῶν ἀντικειμένων τινὰ αὐταῖς ἠρεμιῶν ἠρεμεῖ. τὸ δὲ κινούμενον τῶν εἰρημένων τινὰ κινήσεων μὴ ἀιδίων πρὸ τοῦ κινεῖσθαι αὐτὴν ἠρεμεῖν ἀνάγκη τὴν μεταξὺ ταύτης τε τῆς κινήσεως καὶ τῆς ἀντικειμένης αὐτῇ ἠρεμίαν· τὸ δὲ μεταξὺ ἠρεμοῦν οὐ κινεῖται συνεχῆ κίνησιν· καὶ οὕτω μὲν καθολικῶς ἐπὶ πάσης μεταβολῆς ἀποδέδεικται τῆς ἐκ στερήσεως γινομένης. λοιπὸν δὲ τῇ κατ' εὐθεῖαν ἀνακαμπτούσῃ φορᾷ, περὶ ἧς προέκειτο δεικνύναι, ὅτι οὐκ ἔστι συνεχής, ἐφαρμόττει τὸν λόγον. εἰ γὰρ ἐναντίαι μὲν αἱ κατ' εὐθεῖαν κινήσεις, ἡ ἀπὸ τοῦ ἄνω ἐπὶ τὸ κάτω τῇ ἀπὸ τοῦ κάτω ἐπὶ τὸ ἄνω, ἤτοι ἡ ἀπὸ τοῦ Α ἐπὶ τὸ Γ τῇ ἀπὸ τοῦ Γ ἐπὶ τὸ Α, καὶ διὰ τοῦτο οὐ δυνατὸν ἅμα ἀμφοτέρας κινεῖσθαι τὸ κινούμενον ἀπὸ τοῦ Γ ἐπὶ τὸ Α, ἀνάγκη πρότερον ἠρεμῆσαι πρὸς τῷ Γ· αὕτη γὰρ ἦν ἡ ἀντικειμένη ἠρεμία τῇ ἀπὸ τοῦ Γ κινήσει, μεταξὺ τῶν δύο κινήσεων οὖσα καὶ διακόπτουσα αὐτῶν τὴν συνέχειαν. δῆλον οὖν ὅτι οὐκ ἔστι συνεχὴς ἡ κατ' εὐθεῖαν κίνησις. ἡ μὲν οὖν ὅλη ἀπόδειξις τοῦ λόγου τοιαύτη.

Εἰπὼν δὲ τὸ δὲ μὴ ἀεὶ κινούμενον τήνδε τὴν κίνησιν, πῶς χρὴ λαμβάνειν τήνδε τὴν κίνησιν ἐξηγήσατο διὰ τοῦ λέγω δὲ ὅσαι ἕτεραι τῷ εἴδει, καὶ μὴ εἴ τι μόριον ἔσται τῆς ὅλης. τὸ γὰρ τὴν ἐπὶ τὸ ἄνω κίνησιν κινούμενον, ἥτις τῷ εἴδει τῆς ἐπὶ τὸ κάτω διαφέρουσα καὶ ἀντικειμένη αὐτῇ οὐ δύναται μίαν συνεχῆ μετ' αὐτῆς ποιεῖν, ἀνάγκη πρὸ τῆς ἐπὶ τὸ ἄνω κινήσεως τὴν ἐναντίαν τῇ κινήσει ταύτῃ ἠρεμίαν ἠρεμεῖν τὴν ἐν τῷ κάτω· οὐ μέντοι τὸ μόριόν τι τῆς ἐπὶ τὸ ἄνω κινήσεως τὸ πρὸς τὸ ἄνω κινούμενον, πρὸ τοῦ ἐκεῖνο κινεῖσθαι ἠρεμεῖν ἀνάγκη.

---

9 πρώτῳ] A 8 p. 191b15 28 πρὸς aA et Arist. codd. FHIK: τὴν πρὸς Arist. vulg. 35 ἔσται aA Exc.: ἐστιν Arist.

τὸ γὰρ κινούμενον τὸ πρὸ αὐτοῦ μόριον δυνάμει καὶ τοῦτο ἐκινεῖτο, καὶ 306r ἑνὸς ὄντος τοῦ ἀμφοῖν εἴδους οὐδὲν κωλύει συνεχῆ τὴν ἐξ ἀμφοῖν εἶναι κίνησιν, καὶ διὰ τοῦτο μὴ προηρεμεῖν, ὡς τὸ τὴν ἑτέραν τῷ εἴδει κινούμενον πρὸ τοῦ ταύτην κινεῖσθαι ἀναγκαῖον ἦν ἠρεμεῖν, ὅτι μὴ οἷόν τε τὰς ἀντικειμένας μίαν συνεχῆ ποιεῖν ὥσπερ τὰς κατὰ μόρια διαφερούσας· αὗται γὰρ ὑπὸ ἠρεμίας οὐ διακόπτονται. διὸ καὶ τὰ συνεχῆ καὶ ἀίδιον κίνησιν κινούμενα κατ᾽ ἄλλο μὲν αὐτῆς ἀεὶ καὶ ἄλλο μόριον κινοῦνται, τοῦ δὲ εἴδους τοῦ αὐτοῦ ὄντος οὐκ ἀναγκάζονται πρὸ τοῦ τὴν κίνησιν ἐκείνην κινεῖσθαι ἠρεμεῖν τὴν ἀντικειμένην ἠρεμίαν τῇ κινήσει, ἣν κινοῦνται ὥσπερ τὰ μὴ τὰς κατὰ μόριον, ἀλλὰ τὰς κατ᾽ εἶδος διαφερούσας κινούμενα. εἰ γὰρ κινητὸν ἦν τήνδε τὴν κίνησιν ⟨καὶ⟩ μὴ ἐκινεῖτο αὐτήν, ἐν τῇ στερήσει ἂν αὐτῆς ἦν· στέρησις δὲ ἡ ἠρεμία, ἐξ ἧς ἡ εἰς τὴν κίνησιν ἐκείνην μεταβολή· πᾶν γὰρ τὸ μεταβάλλον εἴς τι, ὃ μὴ πρότερον ἦν, ἐκ τοῦ μὴ τόδε μεταβάλλει. καὶ | τὸ εἰς τήνδε ἄρα τὴν κίνησιν μεταβάλλον, ἣν 306v οὐκ ἐκινεῖτο πρότερον, ἐκ στερήσεως ἂν εἰς αὐτὴν μεταβάλλοι· στέρησις δὲ ἡ ἐν τῷ ἀντικειμένῳ ἠρεμία. τὸ γὰρ εἰς τὸ λευκὸν μεταβάλλον ἀπὸ τοῦ μέλανος πρὸ τοῦ μεταβάλλειν εἰς τὸ λευκὸν ἀνάγκη ἐν τῷ μέλανι, ἐξ οὗ μεταβάλλει εἰς τὸ λευκόν, ἠρεμεῖν· κἂν γὰρ ἐναντίον τὸ μέλαν τῷ λευκῷ, ἀλλὰ καὶ ἐν τοῖς ἐναντίοις τὸ χεῖρον ἀεὶ τὸν τῆς στερήσεως ἔχει λόγον.

p. 264b1 Ἔτι δὲ καὶ ὅδε ὁ λόγος μᾶλλον οἰκεῖος ἕως τοῦ τριῶν γὰρ ἔσται ὁ αὐτὸς χρόνος.

Δείξας, ὅτι μὴ ἔστι συνεχὴς ἡ ἐπ᾽ εὐθείας κίνησις διὰ κοινοτέρων ἐπιχειρήσεων, ἃς καὶ λογικωτέρας ἐκάλεσε, νῦν πάλιν τὸ αὐτὸ δι᾽ οἰκειοτέρων ἐπαγγέλλεται δεικνύναι, τουτέστιν ἐκ τῶν καθ᾽ αὑτὸ ὑπαρχόντων· τὰ γὰρ καθ᾽ αὑτὸ ὑπάρχοντά τινι οἰκεῖα αὐτῷ ἐστι· τῶν δὲ καθ᾽ αὑτὸ ὑπαρχόντων τῇ κινήσει τὸ εἶναι αὐτὴν ἐν χρόνῳ καὶ τὸ μεταβεβληκὸς εἴς τι ἅμα τε μεταβεβληκέναι, εἰς ὃ μετέβαλεν, καὶ ἀπολελοιπέναι ἐκεῖνο, ἐξ οὗ μετέβαλεν· καθ᾽ αὑτὸ δὲ καὶ τὸ τῶν νῦν μεταξὺ εἶναι χρόνον. διὰ τούτων οὖν μέλλων τὴν δεῖξιν ποιεῖσθαι εἰκότως δι᾽ οἰκείων μᾶλλόν φησι τὴν νῦν δεῖξιν ἔσεσθαι. αἱ γὰρ πρὸ ταύτης ἐπιχειρήσεις αὐτῷ ἐκ τῶν ἐναντίων καὶ τῶν ἀντικειμένων ἐγένοντο κοινῶν ὄντων πρὸς πλείω· διὸ καὶ καθολικωτέρας ἔλεγεν αὐτάς. καὶ ταύτην μέντοι τὴν ἐπιχείρησιν ἐκ τῶν καθ᾽ αὑτὰ μὲν ὑπαρχόντων τῇ κινήσει ποιεῖται, ἐπὶ πασῶν δὲ ἁρμόζουσαν τῶν κινήσεων. διόπερ ὡς ἐπὶ ἀλλοιώσεως αὐτὴν ποιεῖται. ὃ δὲ λέγει τοιοῦτόν ἐστιν· εἰ συνεχὴς ἡ ἀπὸ τῶν ἐναντίων εἰς τὰ ἐναντία κίνησις, ἅμα ἔφθαρταί τε ἐκεῖνο, ἐξ οὗ ἡ μεταβολή, καὶ γέγονε τὸ εἰς ὃ ἡ μεταβολὴ ἐν τῷ αὐτῷ νῦν· ὥστε ἅμα ἔφθαρται τὸ οὐ λευκὸν καὶ γέγονε λευκόν. εἰ

5 τὰς a Exc.: τὰ A 11 καὶ add. a: om. A 28 μετέβαλλεν utrobique hic ut p. 1306,21 fortasse recte a 33 ἐπιχείριν A: corr. A[1]

οὖν συνεχὴς ἡ ἀνάκαμψις, ἅμα ἂν εἴη εἴς τε τὸ λευκὸν μεταβεβληκὸς 306v καὶ ἐκ τοῦ λευκοῦ εἰς τὸ οὐ λευκόν.' ὥστε τρία ταῦτα ἐν τῷ αὐτῷ νῦν, ὃ χρόνον εἶπεν λέγων τριῶν γὰρ ἔσται ὁ αὐτὸς χρόνος, ἥ τε φθορὰ τοῦ οὐ λευκοῦ καὶ ἡ τοῦ λευκοῦ γένεσις καὶ ἡ ἐκ τοῦ λευκοῦ [ἡ] εἰς τὸ οὐ λευκὸν μεταβολή· ὥστε εἴη ἂν τὸ αὐτὸ λευκόν τε καὶ ἀποβεβληκὸς ἤδη τι τοῦ λευκοῦ· τοῦτο γὰρ ἐκ λευκοῦ μεταβάλλειν. εἰ δὲ διὰ τὸ μὴ συμβῆναι τοῦτο τὸ ἄτοπον μὴ λέγοιμεν ἐν τῷ αὐτῷ νῦν εἰς λευκὸν μεταβεβληκέναι καὶ ἐκ λευκοῦ, ἀλλ' ἐν ἄλλῳ καὶ ἄλλῳ, ἔσται τις χρόνος ἐν μέσῳ καὶ ἠρεμία, καὶ οὐκέτι συνεχὴς ἡ κίνησις. εἰ οὖν τὰ μὲν ἐξ ἀνάγκης ἐν τῷ αὐτῷ νῦν ἐστιν, ἥ τε φθορὰ τοῦ οὐ λευκοῦ καὶ ἡ γένεσις τοῦ λευκοῦ, τὰ δὲ διὰ τὴν ὑπόθεσιν, ὅτι κεῖται συνεχὴς ἡ κίνησις, ἅμα ἔσται, τὸ λευκὸν καὶ ἡ ἐκ τοῦ λευκοῦ εἰς τὸ οὐ λευκὸν μεταβολή, ἔσται τὰ τρία ἐν τῷ αὐτῷ νῦν φθορὰ οὐ λευκοῦ, γένεσις λευκοῦ, μεταβολὴ ἐκ λευκοῦ εἰς οὐ λευκόν. οὕτω δὲ ἂν γίνοιτο ἡ ἐκ τοῦ οὐ λευκοῦ μεταβολὴ εἰς τὸ οὐ λευκὸν γινομένη μιᾶς οὔσης καὶ συνεχοῦς τῆς κινήσεως, καὶ τὸ ἐφθαρμένον εἰς ἑαυτὸ μεταβάλλον· τὸ γὰρ οὐ λευκὸν ἐφθαρμένον ἐν τῷ οὐ λευκῷ πάλιν εἰς τὸ οὐ λευκὸν μεταβάλλει οἷον τὸ μέλαν εἰς τὸ μέλαν· οὐδὲν δὲ ἐξ οὗ μεταβάλλει εἰς ἐκεῖνο μεταβάλλει. οἰκειοτέρα οὖν αὕτη τῶν προτέρων ἡ δεῖξις, ὅτι ἐκεῖ μὲν τὸ ἄτοπον συνήγετο περὶ τὸ ἐναντίας εἶναι τὰς κινήσεις, ἐνταῦθα δὲ παρὰ τὸ ἐν τῷ αὐτῷ νῦν ἅμα ποιεῖν τι μεταβεβληκός τε ἔκ τινος εἴς τι, καὶ ἐκ τούτου πάλιν εἰς τὸ ἐξ οὗ μετέβαλεν εἰς αὐτό· ὅσῳ οὖν οἰκειότερον κινήσει χρόνος τῶν ἐναντίων, τοσούτῳ καὶ ἡ δεῖξις ἥδε τῶν πρὸ αὐτῆς.

p. 264b6 Ἔτι οὐκ εἰ συνεχὴς ὁ χρόνος, καὶ ἡ κίνησις ἕως τοῦ οἷον λευκότητος καὶ μελανίας.

Τοῦτο πρόσκειται παραμυθούμενον ἡμῶν τὴν φαντασίαν τὴν ἀπὸ τῆς τοῦ χρόνου συνεχείας καὶ τὰς ἐν χρόνῳ οὔσας κινήσεις συνεχίζουσαν. οὐ γὰρ εἴ τι ἐν συνεχεῖ ἐστιν, ἀνάγκη καὶ αὐτὸ συνεχὲς εἶναι, ἐπεὶ οὕτω γε πάντα τὰ ἐν χρόνῳ, κἂν πλεῖστον ἀλλήλων ἀφεστήκῃ κἂν ἀνομοιότατα ᾖ, συνεχῆ ἔσται (ὁ γὰρ πᾶς χρόνος συνεχής)· ἀλλ' οὐκ ἀνάγκη. οὐδὲ γὰρ τὰ ἐν ἀγγείῳ ὄντα συνεχῆ ἀνάγκη εἶναι, κἂν τὸ ἀγγεῖον συνεχὲς ᾖ. ὁ μὲν οὖν χρόνος συνεχής, αἱ δὲ κινήσεις αἱ ἐν αὐτῷ αἱ εἰς τὰ ἐναντία καὶ ἐξ ἐναντίων συνεχεῖς μὲν οὐκ ἂν εἶεν ἀλλήλαις, ἐφεξῆς δέ· ἦν γὰρ ταῦτα ἐφεξῆς, ὧν μηδὲν ἦν μέσον συγγενές. τῶν δὲ εἰς τὰ ἀντικείμενα κινήσεων μεταξὺ κίνησις μὲν οὐκ ἔστιν, ἠρεμία δέ, ἥτις οὐκ ἔστιν ὁμοειδὴς τῇ κινήσει. ὥστε αἱ οὕτω γινόμεναι κινήσεις οὐ συνεχεῖς μέν, ἐφεξῆς δὲ ἀλλήλαις. ὅτι δὲ μὴ οἷόν τε συνεχῆ καὶ μίαν κίνησιν εἶναι τὰς ἐναντίας, ἐκ τοῦ ὁρισμοῦ τῶν συνεχῶν ἔδειξε· συνεχῆ γὰρ ἦν ταῦτα, ἃ πρὸς ἕνα κοινὸν

---

3 χρόνον, ν in ras. A 4 ἡ (ante εἰς) A: om. a 10 ἐστι νῦν a 19 δεῖ////ξις A 22 ὅσῳ a: ὡς A 28 ἐν τῷ συνεχεῖ a 29 ἀνομοιότητα A, sed corr. A[1]

ὅρον συνήπτετο καὶ ὧν τὰ πέρατα ἓν ἦν· τῶν δὲ ἐναντίων οὐκ ἔστι κοινὸς 306v ὅρος. οὐδὲ οἷόν τε τὰ ἔσχατα τῶν ἐναντίων, καθ' ἃ συναφθήσονται, ἓν εἶναι· ἐναντία γὰρ ἀλλήλοις καὶ τὰ ἔσχατα τῶν ἐναντίων· τὰ δὲ ἐναντία οὐχ ἕν. πῶς γὰρ ἂν εἴη, φησί, τὰ τῆς λευκότητος καὶ μελανίας ἔσχατα ἓν καὶ τὸ αὐτό, ὥστε τὰ ἐναντία, ὧν καὶ τὰ πέρατα ἐναντία, οὐκ ἔσται συνεχῆ ἀλλήλοις; "δύναται δέ τις, φησὶν ὁ Ἀλέξανδρος, τὸ ἔσχατον τῶν ἐναντίων τὸ πέρας τοῦ ὅλου συνεχοῦς ἀκούειν· μιᾶς γὰρ καὶ συνεχοῦς κινήσεως ἓν πέρας ἔσται, ὥστε τὸ λευκαινόμενον καὶ τὸ μελαινόμενον ἓν ἂν ἔχοι πέρας. τί δὲ ἂν γένοιτο τοῦτο; οὔτε γὰρ τὸ μέλαν, ὅτι μὴ τῆς λευκάνσεως τοῦτο πέρας ἦν, οὔτε τὸ λευκόν (οὐδὲ γὰρ οἷόν τε τοῦτο πέρας εἶναι τῆς μελάνσεως), ἀλλ' οὐδὲ μῖγμά τι ἐξ ἀμφοῖν, ὅτι μὴ ἅμα ἀμφοτέρας ἐκινεῖτο. |

p. 264b9 Ἡ δὲ ἐπὶ τῆς περιφεροῦς ἔσται μία καὶ συνεχής ἕως 307r
τοῦ καὶ μηδένα χρόνον διαλείπειν.

Δείξας, ὅτι οὐδὲ αἱ ἄλλαι παρὰ φορὰν μεταβολαὶ δύνανται εἶναι συνεχεῖς οὐδὲ τῆς φορᾶς ἡ κατ' εὐθεῖαν διὰ τὰ ἑπόμενα ἀδύνατα, συνεχῆ τινα τούτων ὑποτιθεμένων, λέγει ὅτι μόνη ἡ κυκλοφορία δύναται μία καὶ συνεχὴς εἶναι, εἴπερ μηδὲν ἀδύνατον ἕπεται τιθεμένης αὐτῆς. εἰ γὰρ τὰς ἄλλας κινήσεις μὴ οὔσας συνεχεῖς ἐδείκνυμεν διὰ τὸ ἀδύνατα ἀκολουθεῖν τῷ συνεχῆ τινα ἐκείνων τιθέντι, εἰ μηδὲν ἀδύνατον ἕπεται συνεχοῦς τῆς κυκλοφορίας τεθείσης θαρροῦντας χρὴ ταύτην συνεχῆ νομίζειν. τὸ γὰρ κύκλῳ κινούμενον ἀπὸ τοῦ Α ἀρξάμενον καὶ ἐπὶ τὸ Α πάλιν φερόμενον κατὰ τὴν αὐτὴν ὁρμήν τε καὶ ῥοπήν, οὐκ ἐπὶ ἐναντίον τι τῷ Α πρῶτον ἔρχεται, ὡς ἐπὶ τῆς κατ' εὐθεῖαν κινήσεως ἐδείκνυτο, καὶ διὰ τοῦτο τὴν ἐξ ἐναντίων συγκειμένην μίαν εἶναι καὶ συνεχῆ ἀδύνατον ἦν ἐπ' ἐκείνης· τὸ δὲ κύκλῳ κινούμενον οὔτε ἐναντίας οὔτε ὅλως ἀντικειμένας κινεῖται κινήσεις ἐν τῇ περιφορᾷ. οὔτε γὰρ μόριόν τι τῆς ἀπὸ τοῦ Α ἐπὶ τὸ Α μορίῳ τινί ἐστιν ἐναντίον οὔτε ὅλη ἡ ἀπὸ τοῦ Α κίνησις ἐπὶ τὸ Α ὅλῃ τῇ ἀπὸ τοῦ Α ἐπὶ τὸ Α ἐστὶν ἐναντία οὐδὲ ἀντικειμένη ὅλως. καὶ δείκνυσι, τίνες εἰσὶν αἱ ἐν φορᾷ ἐναντίαι τε καὶ ἀντικείμεναι κινήσεις· οὐδὲ γὰρ ἁπλῶς ἡ ἀπὸ τοῦ Α τῇ ἐπὶ τὸ Α ἐστὶν ἐναντία ἢ ἀντικειμένη (καὶ γὰρ ἡ κυκλικὴ οὕτως ἐπιτελεῖται), ἀλλ' ἔστιν ἡ ἀπὸ τοῦ Α τῇ ἐπὶ τὸ Α ἐναντία, ὅταν ἐπ' εὐθείας γίνηται· ἐναντία γὰρ τὰ κατὰ διάμετρον· ταῦτα γὰρ πλεῖστον ἀλλήλων ἀφέστηκε, καὶ τὰ ἀπὸ τῶν κατὰ διάμετρον κινούμενα καὶ ἐπ' αὐτὰ πάλιν ὡς ἀπὸ ἐναντίων καὶ ἐπὶ ἐναντία [ἐναντία] ἐναντίας κινεῖται κινήσεις. εἰ γάρ ἐστι πέρατα τῆς διαμέτρου τό τε Α καὶ τὸ Β, ἡ ἀπὸ τοῦ Α ἐπὶ τὸ Β κίνησις τῇ ἀπὸ τοῦ Β ἐπὶ τὸ Α ἐναντία ἐστί. διάμετρον δὲ λέγει

2 συναφθήσεται Exc. 4 φησι post λευκότητος a 6 ὁ om. a 15 οὐδὲ] desideres utroque loco οὔτε 22 ἐπὶ τὸ α a: ἐπὶ τοῦ α A 29 αἱ om. a 30 ἡ a: τῆι A 31 τῇ a: om. A 35 ἐναντία alterum A: del. a

τὴν τοῦ κύκλου τὴν εὐθεῖαν καὶ ὡς ἐν τῷ κύκλῳ παραδεικνύς, καὶ ὅτι 307r τῆς διαμέτρου τὰ πέρατα πλεῖστον ἀλλήλων διέστηκε. διὸ καὶ ἐναντίαι ἐπὶ τῆς διαμέτρου ἀνάπαλιν γινόμεναι. ἀντικειμένη δέ, φησίν, ἔστιν ἡ κατὰ τὸ αὐτὸ μῆκος· αἱ μὲν γὰρ ἐπὶ τῆς διαμέτρου ἐναντίαι διὰ τὸ πλεῖστον ἀλλήλων διεστηκέναι· ὁμοίως δὲ καὶ αἱ τὸ ἄνω καὶ κάτω πέρας ὁρίζουσαι καὶ τὸ δεξιὸν καὶ ἀριστερὸν καὶ τὸ ἔμπροσθεν καὶ τὸ ὄπισθεν τὰ κατὰ φύσιν ὡς ἀπὸ ἐναντίων τῶν κατὰ τόπον καὶ ἐπὶ ἐναντία γινόμεναι κινήσεις ἐναντίαι εἰσί, τὰ δὲ ἐπ' ἄλλης τινὸς εὐθείας τῆς τυχούσης, ἀνακάμπτοντα μέντοι, ἀντικειμένας κινήσεται κινήσεις, εἰ καὶ μὴ ἐναντίας· ὡς γὰρ ἀπ' ἀρχῆς ἐπὶ πέρας ἢ ὡς ἀπὸ πέρατος ἐπ' ἀρχὴν ἢ ὅτι τὸ μὲν ὡς πρὸς ἡμᾶς ἄνω, τὸ δὲ ὡς πρὸς ἡμᾶς κάτω, καὶ τὸ μὲν δεξιὸν πρὸς ἡμᾶς, τὸ δὲ ἀριστερόν, καὶ τὸ μὲν ὡς πρὸς ἡμᾶς ἔμπροσθεν, τὸ δὲ ὄπισθεν. ἀντίκειται δὲ ταῦτα ὡς τὰ πρός τι, ὥστε πᾶσαι αἱ ἐπὶ τῶν τοιούτων εὐθειῶν ἀνακάμπτουσαι κινήσεις, εἰ καὶ μὴ ἐναντίαι, ἀλλ' οὖν ἀντικείμεναί γε. ἐναντίας γὰρ μόνας τὰς ἀπὸ τῶν ἐναντίων εἶναί φαμεν, ἐναντία δὲ τὰ κατὰ διάμετρον "ὡς πλεῖστον ἀλλήλων διεστῶτα", φησὶν ὁ Ἀλέξανδρος. μήποτε δὲ ἐναντία πέρατα εὐθείας ἐστὶ καὶ τὰ τοὺς ἐναντίους τόπους ὁρίζοντα, ὡς πρότερον εἶπον· καὶ γὰρ τῆς ἐκ τοῦ κέντρου ἡμισείας οὔσης τῆς διαμέτρου ἐναντία τὰ πέρατα, διότι τὸ μὲν ἄνω τὸ δὲ κάτω ἐστί. "δύναται δέ, φησὶν ὁ Ἀλέξανδρος, ἀντικειμένην τὴν κατὰ τὸ αὐτὸ μῆκος λέγειν, κἂν μὴ ἐπ' εὐθείας γένηται· ἂν γὰρ ἀπό τινος σημείου ἐπί τι σημεῖον πλείους ἐπιζευχθῶσι γραμμαὶ μὴ οὖσαι εὐθεῖαι (μία γὰρ ἡ ἀπὸ ἑνὸς σημείου ἐφ' ἓν εὐθεῖα), ἔσται τὰ ἐπὶ τῶν γραμμῶν τούτων κινούμενα ἀνάπαλιν οὐκ ἐπ' εὐθείας μὲν ἀντικινούμενα, ἐπὶ δὲ τοῦ αὐτοῦ μήκους. αἱ οὖν ἐπὶ τῶν τοιούτων γραμμῶν ἀντικινήσεις οὐκ ἐναντίαι μέν, ὅτι ἐπὶ τῆς εὐθείας αἱ ἐναντίαι, ἀντικείμεναι δέ, ὅτι ἀλλήλας ἀνθιστῶσι καὶ ἀλλήλων εἰσὶν ἀναιρετικαί." εἰ τοίνυν τὰ μὲν ἐπ' εὐθείας κινούμενα καὶ ἀνακάμπτοντα, ἢ ἐναντίας κινεῖται κινήσεις ἢ ἀντικειμένας, οὔτε δὲ τὰς ἐναντίας οὔτε τὰς ἀντικειμένας συνεχεῖς ἀλλήλαις εἶναι δυνατόν, οὐκ ἂν αἱ ἐπ' εὐθείας ἀνακάμπτουσαι συνεχεῖς εἶεν, τὴν δὲ κύκλῳ ἐπὶ τοῦ αὐτοῦ οὐδὲν κωλύει συνεχῶς γίνεσθαι καὶ μηδένα διαλείπειν χρόνον.

p. 264b18 Ἡ μὲν γὰρ κύκλῳ κίνησίς ἐστιν ἀφ' ἑαυτοῦ εἰς ἑαυτό, ἡ δὲ κατ' εὐθεῖαν εἰς ἄλλο.

Δείξας διὰ τοῦ προτέρου ἐπιχειρήματος, ὅτι ἡ κύκλῳ κίνησις οὐ κω-

2 πλείστων A: corr. A[1] 7 καὶ om. a 14 καὶ A (Exc.): om. a 15 εἶναι supra add. A[1] 19 πέρατα] πέρατα et initio sequentis versus τά A: πέρατα ταύτης a 21 αὐτὸ A: om. a 23 εὐθεῖαν a 27 ἀντιστῶσι A 33 ἀφ' ἑαυτοῦ εἰς ἑαυτὸ scripsi (cf. Themistius p. 442,24): ἀφ' ἑαυτοῦ εἰς τὸ (? ?) ἑαυτὸ A: ἡ ἀφ' αὑτοῦ εἰς τὸ αὐτό a (ἡ habet Arist. cod. H; αὑτοῦ Ar. codd. praeter HI ἑαυτοῦ praebentes; τὸ αὐτὸ Arist. vulg., ἑαυτὸ cod. F, αὑτὸ, i. e. αὑτὸ HI): Simplicium legisse ἀπὸ τοῦ αὐτοῦ εἰς αὐτό patet ex p. 1309,13. 14 34 post εὐθεῖαν add. ἀφ' αὑτοῦ a ex Arist. vulg.

λύεται εἶναι συνεχὴς διὰ τὸ μὴ ἐξ ἐναντίων ἢ ἀντικειμένων κινήσεων 307r συγκεῖσθαι, ὥσπερ ἡ ἐπ' εὐθείας, νῦν δείκνυσιν, ὅτι οὐδὲ κατ' ἐνέργειάν ἐστί τι σημεῖον, ἐν ᾧ δεήσει γίνεσθαι καὶ ἀπογίνεσθαι καὶ μεταξὺ ἠρεμεῖν, ὡς ἐπὶ τῶν κατ' εὐθεῖαν ἀνακαμπτόντων ἐδείκνυτο, καὶ τοῦτο ἓν αἴτιον τοῦ μὴ συνεχῶς κινεῖσθαι. ἡ μὲν γὰρ κύκλῳ κίνησις ἀπὸ τοῦ αὐτοῦ ἐπὶ τὸ αὐτὸ γινομένη οὐκ ἔχει τι σημεῖον ἐπὶ τοῦ κύκλου κατ' ἐνέργειαν, ἐφ' ὃ πρῶτον ὡρμημένον τὸ κινούμενον, ὡς πέρατι καὶ ἀρχῇ τῷ αὐτῷ χρήσεται καὶ μεταξὺ ἠρεμήσει. εἰ γὰρ ἔχει τι τοιοῦτον σημεῖον, οὐκ ἂν ἀπὸ τοῦ αὐτοῦ ἐπὶ τὸ αὐτὸ ἐλέγετο κινεῖσθαι, ἀλλ' ἐπ' ἐκεῖνο, ἐν ᾧ ἔδει πρώτῳ γενέσθαι. ἡ δὲ ἐπὶ τῆς εὐθείας ἀπὸ τοῦ αὐτοῦ ἐπ' ἄλλο γίνεται· ἐπὶ γὰρ τὸ πέρας τῆς εὐθείας τὸ ἀντικείμενον, ἐν ᾧ πρώτῳ ἀνάγκη αὐτὸ γενέσθαι ὡς ἐν πέρατι. καὶ ἀνακάμπτον ἀπ' ἐκείνου ὡς ἀπ' ἀρχῆς αὐτοῦ, κινεῖσθαι πάλιν ἐπὶ τὸν ἐξ ἀρχῆς τοῦ κινουμένου τόπον. τὸ γὰρ ἀπὸ τοῦ αὐτοῦ τὸ ἀπὸ τοῦ τόπου σημαίνει, ἐν ᾧ ἐξ | ἀρχῆς ἦν, καὶ τὸ εἰς 307v αὐτὸ τὸ εἰς ἐκεῖνον τὸν τόπον, τὸ δὲ εἰς ἄλλο, τὸ εἰς ἄλλον τόπον, παρ' ὃν ἐξ ἀρχῆς ἦν.

p. 264b19 Καὶ ἡ μὲν ἐν τῷ κύκλῳ οὐδέποτε ἐν τοῖς αὐτοῖς ἕως τοῦ καὶ ἔστι μόνη τέλειος.

Καὶ ἐκ τούτου τοῦ ἐπιχειρήματος δείκνυσι τὴν διαφορὰν τῆς κύκλῳ κινήσεως πρὸς τὴν κατ' εὐθεῖαν, καθ' ἣν διαφορὰν ἡ μὲν κύκλῳ κίνησις δύναται συνεχὴς εἶναι, ἡ δὲ κατ' εὐθεῖαν οὐ δύναται. ἡ μὲν γὰρ ἐν τῷ κύκλῳ φησί, τουτέστιν ἡ κύκλῳ, οὐδέποτε ἐν τοῖς αὐτοῖς. καὶ προσυπακούει ὁ Ἀλέξανδρος τὸ 'γίνεται', ἵνα ᾖ· οὐδέποτε ἐν τοῖς αὐτοῖς γίνεται τῷ μηδὲ ἐνεργείᾳ τι εἶναι ἐν τῇ περιφερείᾳ σημεῖον, ἐν ᾧ γινομένη στήσεται, ἢ ὅλως γίνεται καὶ ἀπογίνεται, τὴν δὲ κατ' εὐθεῖαν καὶ ἐπ' εὐθείας πολλάκις ἐν τοῖς αὐτοῖς ἀνάγκη γίνεσθαί τε καὶ ἀπογίνεσθαι, ἕπεσθαι δὲ τῷ μὲν μηδέποτε ἐν τοῖς αὐτοῖς τὸ μὴ ἔχειν ἀνάγκην στῆναι, τῷ δὲ πολλάκις ἐν τοῖς αὐτοῖς γινόμενον ⟨τὸ⟩ ἀνάγκην ἔχειν ἐν ᾧ γίνεται πάλιν καὶ πάλιν ἵστασθαι ἐν αὐτῷ· ἐν ᾧ γὰρ γίνεται κατ' ἐνέργειαν, καὶ ἀπογίνεται ἀπ' αὐτοῦ. μεταξὺ δὲ τοῦ γίνεσθαι καὶ ἀπογίνεσθαι στάσιν ἀνάγκη εἶναι, ὡς δέδεικται πρότερον. τὰ οὖν ἐπὶ τῆς εὐθείας ἀνακάμπτοντα δὶς ἐν τῷ αὐτῷ σημείῳ γίνεται τελευτῶντά τε καὶ πάλιν ἀρχόμενα, ὅταν τὸ αὐτὸ διάστημα δὶς ἐφεξῆς κινῆται παυόμενόν τε ἐπὶ τὸ σημεῖον, ἀφ' οὗ ἀνακάμπτει, καὶ ἀρχόμενον ἀπ' αὐτοῦ πάλιν· καὶ τοῦτο, ὁσάκις ἀνακάμπτει, ποιεῖ. διὸ ἡ μὲν ἀεὶ ἐν ἄλλῳ σημείῳ γινομένη δύναται συνεχὴς εἶναι, ἡ δὲ ἐν τῷ αὐτῷ πολλάκις γινομένη οὐ δύναται· ἵστασθαι γὰρ ἀνάγκη τὰ ἀνακάμπτοντα μεταξὺ τοῦ γίνεσθαι καὶ ἀπογίνεσθαι, καὶ μέντοι καὶ τὰς ἀντικειμένας κινεῖσθαι κινήσεις· οὔτε δὲ τὸ ἱστάμενον μεταξὺ οὔτε τὸ τὰς

7 καὶ ὡς ἀρχῇ a 26 πολλάκις om. a 28 τὸ ἀνάγκην a: ἀνάγκην A: ἀνάγκη Exc. 30 τοῦ a: τὸ A 35 ἀεὶ supra add. A[1]

ἀντικειμένας κινούμενον συνεχῆ κίνησιν δύναται κινεῖσθαι. τὸ μὲν γὰρ 307r συνεχῆ κίνησιν κινούμενον μίαν κινεῖται καὶ ἅπαξ, τὸ δὲ ἱστάμενον, εἶτα κινούμενον τοσαύτας καὶ τοσαυτάκις, ὁσάκις ἐκ στάσεως μεταβάλλει. ὅταν οὖν ἱστάμενόν τι πάλιν κινῆται ἐπὶ τοῦ αὐτοῦ ἀνακάμπτον, διότι μὲν ἵσταται πολλάκις κινεῖται, τῷ δὲ ἀνακάμπτον ἐπὶ τῆς αὐτῆς κινεῖσθαι πάλιν πολλάκις γίνεται τὴν αὐτὴν κινούμενον καὶ τοσαυτάκις, ὁσάκις ἀνακάμπτει. πῶς οὖν οὐχὶ καὶ ἡ κύκλῳ πολλάκις ἔσται κατὰ ταὐτά, εἴ γε πολλάκις περιφέρεται; ἢ οὐ τὸ πλεονάκις κατὰ ταὐτὸν γινόμενον εὐθέως ἤδη καὶ πολλάκις ταύτην κεκίνηται· ἀλλ' ἂν κατὰ μίαν ὁρμὴν καὶ τάσιν καὶ ῥοπὴν συνεχῶς κινούμενον πλεονάκις κατὰ ταὐτὸ γίνηται, δυνάμει ὂν καὶ οὐκ ἐνεργείᾳ οὕτως, ὥστε τὸ αὐτὸ ἀρχὴν καὶ πέρας γίνεσθαι καὶ μὴ ἠρεμεῖν μεταξύ. συνεχὴς ἡ κίνησις ἔσται· ἐὰν δὲ ἠρεμῆσαν μεταξὺ πάλιν κινῆται τὴν αὐτὴν ἀνάπαλιν ὡς ἐπὶ τῶν ἀνακαμπτόντων, εἴτε ἐπ' εὐθείας εἴτε ἐπὶ περιφερείας, πλεονάκις κατὰ τὸ αὐτὸ γενήσεται τῷ μίαν ἑκάστην τῶν κινήσεων τῶν διαλαμβανομένων ὑπὸ τῶν ἠρεμιῶν ἰδίᾳ εἶναι πολλάς τε οὕτω τὸ κινούμενον κινεῖται κινήσεις καὶ πολλάκις. ὁσάκις γὰρ τὴν ὅλην, τοσαυτάκις καὶ τῶν μερῶν αὐτῆς ἕκαστον καθ' ἑκάστην αὐτῶν ἅπαξ κινούμενον ἐπὶ τοῦ ὑποκειμένου· οὔτε γὰρ ὡς ἐπὶ ἑνὸς οὔτε μίαν ἐκινεῖτο μὴ συνεχῶς κινούμενον. εἰ δέ τις καὶ ἐπὶ τῶν συνεχῶν λέγοι τὸ πλεονάκις κατὰ τὸ αὐτὸ γενόμενον πολλάκις ἐπ' αὐτοῦ κεκινῆσθαι, οὐ κυρίως ἂν λέγοι. οὐ γὰρ κυρίως πολλάκις τῷ μὴ πολλάς, ἀλλὰ μίαν τε καὶ συνεχῆ εἶναι ἐπὶ μιᾶς καὶ συνεχοῦς γινομένην· τὰ γὰρ τῶν συνεχῶν μέρη δυνάμει ἐστὶν ἐν τοῖς συνεχέσι καὶ οὐ διώρισται καθ' αὑτά· διὸ οὔτε πολλὰς οὔτε πολλάκις, ὡς τὰ ἀνακάμπτοντα κινεῖται οὐ συνεχῶς, ἀλλ' ἐφεξῆς. τὸ γὰρ ἀνακάμπτον ἐν ᾧ ἐπαύσατο ἀπὸ τούτου πάλιν ἄρχεται· ἀδύνατον δὲ τὸ οὕτω κινούμενον συνεχῶς κινεῖσθαι, ὡς δέδεικται.

Δείξας δέ, ὅτι τὸ τὴν αὐτὴν πολλάκις κινούμενον ἀνάγκη τὰς ἀντικειμένας κινεῖσθαι κινήσεις ἀνακάμπτον καὶ μεταξὺ ἠρεμεῖν, ἐφιστάνει καλῶς, ὅτι οὐχὶ ἡ εὐθεῖα τούτου αἰτία, ἀλλὰ τὸ πεπερασμένον καὶ τὰ πέρατα ἐνεργείᾳ ἔχον. τοιγαροῦν καὶ ἐπὶ ἡμικυκλίου καὶ ἐπὶ ἄλλης ἡστινοσοῦν περιφερείας ἀρχὴν καὶ τέλος διωρισμένα κατ' ἐνέργειαν ἐχούσης ἀνακάμπτειν ἀνάγκη τὰ ἐπιμόνως κινούμενα. μόνη δὲ ἡ κυκλικὴ ἅτε μὴ ἔχουσα ἀρχὴν καὶ πέρας κατ' ἐνέργειαν διωρισμένα συνεχὴς εἶναι δύναται. τοιγαροῦν καὶ ἡ ἐπ' εὐθείας, εἰ ἄπειρος ἦν ἡ εὐθεῖα, οὐδὲν ἐκώλυεν τὸ συνεχῶς ἐπ' αὐτῆς τι κινεῖσθαι, ἀλλὰ διότι τὸ ἐπὶ τῆς πεπερασμένης ἀνακάμπτειν ἀνάγκη, καὶ ἅμα μὲν μεταξὺ ἠρεμεῖν, ἅμα δὲ τὰς ἀντικειμένας κινεῖσθαι, δι' ἄμφω συνεχῆ τὴν τοιαύτην κίνησιν ἀδύνατον εἶναι. καὶ τὴν αἰτίαν αὐτὸς συντόμως ἐπήγαγεν τοῦ μὴ εἶναι συνεχῆ τὴν ἐπὶ τῆς πεπερασμένης

---

4 τι A: om. a 5 ἀνακάμπτον A: ἀνακάμπτειν Exc.: ἀνακάμπτοντα a 7 ταυτά a: ταῦτα A Exc. 12 ἠρεμῆσαι a 14 περείας A: corr. A[1] 15 ἰδίᾳ a: ἰδίαν A 17 αὐτῶν a: πολλῶν A 25 τού(του) A 33 συνεχὴς Exc.: συνεχῆ aA 34 εὐθεῖα A[1]: εὐθεῖαν a et ante ras. A 37 εἶναι a: ἦν A

εὐθείας. οὐ γὰρ συνάπτει, φησίν, ἐπ' αὐτῆς τῇ ἀρχῇ τὸ πέρας, 307v ὡς ἐπὶ τῶν κύκλῳ κινουμένων πᾶν τὸ ληφθὲν σημεῖον καὶ πέρας καὶ ἀρχή ἐστιν, ὡς κατὰ πᾶν τοῦ πέρατος καὶ τῆς ἀρχῆς συνημμένων διὰ τὸν κυκλισμὸν καὶ οὐ διωρισμένων ὡς ἐπὶ τῆς εὐθείας. κἂν γὰρ καὶ ἐπὶ τῆς εὐθείας τὸ πέρας καὶ ἀρχὴ γίνεται τῷ ἀνακάμπτοντι καὶ ἡ ἀρχὴ καὶ πέρας, ἀλλ' οὐ συνῆπται ἡ ἀρχὴ τῷ πέρατι ἐπὶ τῆς εὐθείας οἷον τὸ Α τῷ Β, εἰ ταῦτα εἴη τῆς εὐθείας πέρατα. ἐν μέντοι τῷ κύκλῳ συνῆπται πρὸς ἄλληλα ἡ ἀρχὴ καὶ τὸ πέρας, διότι ὅθεν ἂν ἄρξηται τὸ κινούμενον ἐπὶ τοῦ κύκλου, εἰς τὸ αὐτὸ καταλήγει διελθὸν τὴν τοῦ κύκλου γραμμήν. διὰ τοῦτο δὲ καὶ μόνη τέλειος ἡ κύκλῳ, ὅτι οὐδὲν ἐκτὸς ἑαυτῆς ἀπολείπει, ὥσπερ ἡ πεπερασμένη εὐθεῖα, καὶ προσαυ|ξηθῆναι δύναται, ὡς ἔχουσά 308r τι ἐκτὸς ἑαυτῆς, ὁ δὲ κύκλος οὐ δέχεται προσαύξησιν.

p. 264b28 Φανερὸν δὲ ἐκ ταύτης τῆς διαιρέσεως ἕως τοῦ ἀμφοτέρως γὰρ συμβαίνει ταὐτὰ κινεῖσθαι πολλάκις.

Δείξας, ὅτι τὴν μὲν ἐπ' εὐθείας κίνησιν οὐχ οἷόν τε συνεχῆ εἶναι, τὴν δὲ κύκλῳ δυνατόν, καὶ χρησάμενος πρὸς τοῦτο τῷ τὴν μὲν ἐπ' εὐθείας πολλάκις ἐν τοῖς αὐτοῖς γίνεσθαι, τὴν δὲ κύκλῳ μηδέποτε ἐν τοῖς αὐτοῖς κατ' ἐνέργειαν, λέγει ὅτι ἐκ ταύτης τῆς διαιρέσεως τῆς δεικνύσης τὸ μὲν ἀνακάμπτον πολλάκις ἐν τοῖς αὐτοῖς γινόμενον καὶ ἀρχὴν καὶ πέρας τὸ αὐτὸ ποιούμενον κατ' ἐνέργειαν καὶ διὰ τοῦτο μεταξύ τε ἠρεμοῦν καὶ πλείονας καὶ ἀντικειμένας κινήσεις κινούμενον μὴ δύνασθαι συνεχῶς κινεῖσθαι, τὸ δὲ μὴ ἀνακάμπτον δύνασθαι, διὰ ταύτης οὖν φησι τῆς διακρίσεως δείκνυσθαι μὴ μόνας τὰς ἐπὶ τῆς εὐθείας καὶ τὰς ἐπὶ τοῦ ἡμικυκλίου καὶ ὅλως τὰς κατὰ γραμμὴν πεπερασμένην κινήσεις ἀνακαμπτόντων γίνεσθαι τῶν ἐπ' αὐτῶν κινουμένων καὶ διὰ τοῦτο μὴ δύνασθαι συνεχῶς κινεῖσθαι, ἀλλὰ μηδὲ τῶν ἄλλων τινὰ τῶν κατὰ τὰ ἄλλα τῆς κινήσεως ἤτοι τῆς μεταβολῆς εἴδη γινομένων (ἔστι δὲ ταῦτα αὔξησις, μείωσις, ἀλλοίωσις, γένεσις, φθορὰ) δυνατὸν συνεχῶς κινεῖσθαι. καὶ γὰρ ἐν πάσαις ταύταις, φησί, τὰ αὐτὰ συμβαίνει κινεῖσθαι πολλάκις καὶ τοσαυτάκις, ὁσάκις ὑπὸ ἠρεμίας ὁρίζονται. καὶ γὰρ ἐν τῇ ἀλλοιώσει, ὅταν ἐκ μέλανος εἰς λευκὸν μεταβάλλῃ καὶ πάλιν ἐκ λευκοῦ εἰς μέλαν καὶ τοῦτο πολλάκις, τὰ μεταξὺ τοῦ λευκαίνεσθαι καὶ μελαίνεσθαι πλείονα ὄντα ἠρεμίσματα καὶ ὁρίζοντα τὰς κινήσεις πλείονας καὶ ἐκείνας ποιεῖ· ἄλλη γὰρ κίνησις ἡ ἀπὸ τῆς ἀρχῆς τοῦ λευκαίνεσθαι ἕως τοῦ πέρατος καὶ ἄλλη ἡ ἀπὸ τῆς ἀρχῆς τοῦ μελαίνεσθαι ἕως τοῦ πέρατος, διότι καὶ ἠρεμία ἄλλη μὲν ἡ ἐν τῷ λελευκάνθαι, ἄλλη δὲ ἡ ἐν τῷ μεμελάνθαι. ταῦτα οὖν λέγει τὰ μεταξὺ ἔν τε ἀλλοιώ-

12 ὁ δὲ κύκλος A: ἡ δὲ κύκλω a 13 δὲ A (ut Arist. E): δὲ καὶ a ex Ar. vulg. 14 ταῦτα A 28 post γένεσις add. καὶ a 31 μεταβάλλει A 32 μελαίνεσθαι καὶ λευκαίνεσθαι a 34 καὶ ἄλλη — πέρατος (35) om. a 35 λελευκάνθαι A: λευκαίνεσθαι a 36 μεμελάνθαι A: μελαίνεσθαι a

σει καὶ ἐν τῇ κατὰ ποσὸν κινήσει, τὰ ἀνὰ μέσον τῶν κινήσεων τῆς τε 308r κατὰ αὔξησιν καὶ μείωσιν μεγέθη, ἐν οἷς ἠρεμεῖν ἀνάγκη· ταῦτα γὰρ πλείονα ὄντα πολλὰς ποιεῖ τὰς κινήσεις. καὶ ἐν γενέσει δὲ καὶ φθορᾷ ὡσαύτως· πεπερασμένων γὰρ οὐσῶν πασῶν τούτων τῶν κινήσεων ἀνακάμπτειν ἀνάγκη τὰ κινούμενα καὶ τὰς ἐναντίας ἢ τὰς ἀντικειμένας κινεῖσθαι. καὶ διὰ τοῦτο μὴ μίαν, ἀλλὰ πολλὰς κινεῖσθαι κινήσεις ἐναντίας ἢ ἀντικειμένας, ὧν δεῖ τὸ πλῆθος ἀπολογίζεσθαι. κἂν γὰρ διὰ πλειόνων τῶν μεταξὺ ἡ μεταβολὴ γίνηται, κἂν δι' ἐλαττόνων, οὐδὲν διαφέρει· οἷον εἰ ἡ μὲν λεύκανσις διὰ πλειόνων γίνεται μεταβολῶν, ἡ δὲ μέλανσις δι' ἐλαττόνων, οὐδὲν διαφέρει· δύο γὰρ αἱ κινήσεις καὶ δύο αἱ ὁρίζουσαι αὐτὰς ἠρεμίαι. τὰ δὲ μεταξὺ οἶμαι οὕτω χρὴ ὁρᾶν ὡς μὴ εἰς εἶδος τέλειον καταντῶντα, ὥστε καὶ στάσει διαλαμβάνεσθαι, οἷον εἰ ἀπὸ λευκοῦ πυρρὸν καὶ ἀπὸ πυρροῦ φαιὸν καὶ ἀπὸ φαιοῦ μέλαν γίνοιτο (ταῦτα γὰρ εἴδη, καὶ στάσιν ἔχει ἐν αὐτοῖς τὸ κινηθέν), ἀλλὰ διὰ τῶν ἀτελῶν ἡ κίνησις προΐοι. τότε γὰρ μία καὶ συνεχὴς ἄχρι τοῦ μέλανος, ὡς ἐπ' ἐκεῖνο τῆς ὁρμῆς οὔσης καὶ ἐκεῖθεν γινομένης τῆς ἀνακάμψεως. ὁμοίως δὲ καὶ ἐπὶ τῶν ἄλλων μεταβολῶν· ἡ γὰρ ἀνάκαμψις ἐναργῶς δείκνυσι τὴν τῆς συνεχείας διακοπήν. καὶ εἰ μὲν ἄπειρα ἦν τὰ μεταξύ, δυνατὸν ἦν λέγειν, ὅτι οὐδὲ ἀνακάμπτει τῷ μηδὲ γίνεσθαι ἐπὶ τῷ πέρατι. ἐπειδὴ δὲ πεπερασμένα ἐστὶν ἔν τε τῷ ποιῷ τὰ μεταξὺ ⟨εἴδη καὶ ἐν τῷ ποσῷ τὰ μεταξὺ⟩ τῶν ὡρισμένων ἐφ' ἑκάτερα μεγεθῶν κατὰ τὴν οἰκείαν ἑκάστου φύσιν, καὶ τῆς γενέσεως καὶ φθορᾶς ὥρισται τὰ καθ' ἃ ἡ μεταβολὴ ἢ τῇ ἀντιφάσει ἢ ταῖς στερήσεσιν, οὐδὲν τὸ διὰ πλειόνων ἢ δι' ἐλαττόνων ἀνακάμπτειν τὰ κινούμενα ἐπὶ τὰ ἐναντία ἢ τὰ ἀντικείμενα τὸν εἰρημένον λόγον παραλυπεῖ. τὰ δὲ ἀνακάμπτοντα πολλάκις ἐν τοῖς αὐτοῖς γίνεται ὡς ἐν πέρατι καὶ ὡς ἐν ἀρχῇ κατὰ τὸν εἰρημένον τρόπον διὰ τὸ πολλὰς τὰς κινήσεις γίνεσθαι· διὸ οὐδὲ μία καὶ συνεχὴς ἡ τοιαύτη.

p. 265a2 Δῆλον οὖν ἐκ τούτων ὅτι οὐδὲ οἱ φυσιολόγοι ἕως τοῦ ἔστω τοσαῦτα ἡμῖν εἰρημένα.

Δείξας, ὅτι οὐδεμίαν τῶν ἄλλων κινήσεων καὶ μεταβολῶν συνεχῆ δυνατὸν εἶναι πλὴν τῆς κυκλοφορίας τοῖς οὐρανίοις μόνοις ὑπάρχουσαν σώμασιν, αἰτιᾶται τῶν φυσιολόγων τοὺς πάντα τὰ αἰσθητὰ σώματα κινεῖσθαι λέγοντας ἀεί. καὶ γὰρ εἰ μὲν τὴν κύκλῳ κίνησιν ἐκινεῖτο πάντα, ὥσπερ τὰ οὐράνια, δυνατὸν ἦν ἀεὶ πάντα κινεῖσθαι· ἐπειδὴ δὲ καὶ ἐκ τῆς ἐναργείας δῆλον, ὅτι τὰ ὑπὸ σελήνην τὰς ἄλλας κινεῖται κινήσεις ἀλλοιούμενα καὶ αὐξόμενα καὶ μειούμενα καὶ κατὰ τόπον ἐπ' εὐθείας κινούμενα, καὶ γινόμενα καὶ φθειρόμενα (αὗται γὰρ τῶν ὑπὸ σελήνην αἱ μεταβολαί), καὶ μέντοι καὶ κατ' ἐκείνους αὗται ἐν τοῖς αἰσθητοῖς εἰσιν αἱ κινήσεις

---

13 εἴδη a: ἤδη A 14 ἔχει A: ἔχειν a 20 εἴδη — μεταξὺ a: om. A 37 post σελήνην ~ ~ in rasura A

(καὶ γὰρ γένεσιν καὶ φθορὰν λέγουσιν) | ῥεῖν ἀεὶ καὶ φθίνειν τὰ αἰσθητὰ 308v λέγοντες, καὶ δῆλον ὅτι καὶ ἀλλοίωσιν ἐροῦσι καὶ ὅτι τὴν γένεσιν καὶ τὴν φθορὰν ἀλλοίωσιν λέγουσι, διότι τὸ γίνεσθαι καὶ φθίνειν ἀλλοιουμένων τῶν σωμάτων ἐπιτελεῖται. εἰ οὖν ἐδείχθη ἀδύνατον ὂν τὸ κατά τινα τούτων τῶν κινήσεων συνεχῶς κινεῖσθαι, καὶ καθόλου δέδεικται, ὅτι οὐδεμίαν κίνησιν ἐνδέχεται συνεχῆ εἶναι πλὴν τῆς κύκλῳ, δῆλον ὅτι οὐδὲ ἀλλοίωσις οὐδὲ αὔξησις καὶ μείωσις, ἃς ἑώρων καὶ ἐκεῖνοι ἐν τοῖς αἰσθητοῖς, συνεχεῖς εἶναι δύνανται. τοὺς δὲ περὶ Ἡράκλειτον φυσιολόγους εἰς τὴν ἐνδελεχῆ τῆς γενέσεως ῥοὴν ἀφορῶντας, καὶ ὅτι γινόμενα καὶ ἀπογινόμενα πάντα ἐστὶ τὰ σωματικά, ὄντως δὲ οὐδέποτε ὄντα, ὡς καὶ ὁ Τίμαιος εἶπεν, εἰκός ἐστι λέγειν, ὅτι ἀεὶ πάντα ῥεῖ καὶ ὅτι εἰς τὸν αὐτὸν ποταμὸν δὶς οὐκ ἂν ἐμβαίης. τὴν γὰρ μεταξὺ ταύτην τῶν ἀντικειμένων κινήσεων ἠρεμίαν, ἣν ὁ Ἀριστοτέλης ἐξέφηνε, κἂν ἐθεάσαντο, ὡς ἀνεπαίσθητον οὖσαν ἐν οὐδενὶ λόγῳ πρὸς τὴν ὅλην ῥοὴν ἐλογίσαντο. μία γὰρ χελιδὼν ἔαρ οὐ ποιεῖ, ὡς αὐτὸς ὁ Ἀριστοτέλης καλῶς ἐν τοῖς Ἠθικοῖς ἀπεφθέγξατο. ἐπὶ δὴ τούτοις συμπεραίνεται τὰ εἰρημένα καὶ ὑπομιμνήσκει, ὅτι ἄπειρος μὲν οὐδεμία ἐστὶ μεταβολή· καὶ γὰρ ἡ συνεχὴς οὐκ ἄπειρος, ἀλλ' ἐπ' ἄπειρον· ἀνέκλειπτος γὰρ τῷ πάλιν καὶ πάλιν· οὐδὲ συνεχὴς δὲ ἄλλη πλὴν τῆς κυκλοφορίας οὕτως ὡς ἀίδιος.

p. 265a13 Ὅτι δὲ τῶν φορῶν ἡ κυκλοφορία πρώτη ἕως τοῦ τῶν δὲ ἄλλων οὔτε φορὰν οὔτε ἄλλην οὐδεμίαν.

Δείξας, ὅτι μόνην τῶν κινήσεων ἐνδέχεται τὴν κύκλῳ συνεχῆ καὶ ἀίδιον εἶναι (τῶν γὰρ ἄλλων οὐδεμία συνεχής γε πᾶσα δέδεικται κίνησις), ἐφεξῆς δείκνυσιν, ὅτι καὶ πρώτη τῶν κινήσεων ἡ κυκλοφορία. τὸ μὲν οὖν τὴν φορὰν πρώτην εἶναι τῶν ἄλλων κινήσεων δεδειγμένον ἔχει, κεῖται δὲ αὐτῷ καὶ ὅτι τῆς φορᾶς ἡ μὲν ἐπ' εὐθείας ἐστίν, ἡ δὲ κύκλῳ, ἡ δὲ ἐκ τούτων μικτή. τούτῳ δὲ ὡς ἐναργὲς προσλαβὼν τὸ τὴν μικτὴν ἔκ τινων ὑστέραν εἶναι τῶν ἁπλῶν, ἐξ ὧν μέμικται; δείκνυσι νῦν ὅτι τῆς ἐπ' εὐθείας ἡ κυκλοφορία πρώτη. τούτου δὲ δειχθέντος δεδειγμένον ἔσται, ὅτι καὶ πασῶν ἐστι πρώτη τῶν κινήσεων ἡ κυκλοφορία. εἰς δὲ τὴν τούτου δεῖξιν προλαμβάνει ὡς ὁμολογούμενα ἓν μέν, ὅτι τὸ τέλειον πρῶτόν ἐστι τοῦ ἀτελοῦς, ἕτερον δέ, ὅτι τὸ ἁπλοῦν τοῦ οὐχ ἁπλοῦ πρῶτον, καὶ δείξας τελείαν μὲν καὶ ἁπλῆν τὴν κύκλῳ, μηδέτερον δὲ τούτων ἔχουσαν τὴν ἐπ' εὐθείας, συνάγει ὅτι πρώτη ἡ κύκλῳ τῆς ἐπ' εὐθείας ἐστὶ καὶ πρῶτον

2 καὶ ὅτι τὴν A: ὅτι καὶ τὴν a 7 καὶ (post ἑώρων) supra add. A 10 ante ὄντως add. καὶ a Τίμαιος] p. 28 A τὸ δ' αὖ δόξῃ μετ' αἰσθήσεως ἀλόγου δοξαστόν, γιγνόμενον καὶ ἀπολλύμενον, ὄντως δὲ οὐδέποτε ὄν 11 λέγειν] cf. Heracliti fr. 41. 42 Byw. supra p. 77,31 15 Ἠθικοῖς] A 6. 1098a18 21 φθορὰν a post οὐδεμίαν suppl. στάσιν—κίνησις a, quod nec Themistius tangit nec Simplicius, et Ar. E v. 25 τὴν μὲν—κίνησις (27) expunxit 23 οὐδεμία a: οὐδεμίαν A γε πᾶσα om. a 26 post εὐθείας ~ ~ ~ ~ in rasura A 27 δὲ/// A 29 δεδειγμένο///ν A

ὅτι μὴ ἔστιν ἡ ἐπ' εὐθείας τέλειος δείκνυσιν ἐκ διαιρέσεως. ἢ γὰρ ἄπει- 308v ρον ἀνάγκη τὴν εὐθεῖαν εἶναι ἢ πεπερασμένην, ἀλλὰ τὴν ἄπειρον εὐθεῖαν πρῶτον μὲν ἀδύνατον εἶναι. τὸ γὰρ οὕτως ἄπειρον μέγεθος, ὡς ἐνεργείᾳ καὶ ἀδιεξίτητον, ὅτι μὴ ἔστι, δέδεικται ἐν τῷ τρίτῳ ταύτης τῆς πραγματείας. ἔπειτα εἰ καὶ συγχωρήσοι τις ἄπειρον εὐθεῖαν εἶναι, οὐκ ἄν τι ἐκινεῖτο ἐπ' αὐτῆς· ἦν γὰρ ἀδύνατον διεξελθεῖν ταύτην. εἰ γὰρ τὸ γινόμενον πᾶν τῷ δύνασθαι γενέσθαι γίνεται, ὃ μὴ δύναται γενέσθαι, οὐδ' ἂν γίνοιτο· τὴν δὲ ἄπειρον ἀδύνατον κινηθῆναι· ἀδιεξίτητον γὰρ καὶ ἀκατάληπτον τὸ ἄπειρον· οὐδὲ κινεῖται ἄρα τι τὴν ἄπειρον, ὥστε οὐδὲ εἰ ἦν ἄπειρός τις εὐθεῖα, ἐκινεῖτο ἄν τι τὴν ἐπ' αὐτῆς κίνησιν· τὴν ἐπ' εὐθείας ἄρα κίνησιν ἐπὶ πεπερασμένης ἀνάγκη γίνεσθαι. εἰ δὲ τοῦτο, ἢ ἀνακάμπτειν ἀνάγκη τὸ ἐπ' αὐτῆς κινούμενον ἢ μὴ ἀνακάμπτειν· ἀλλ' εἰ μὲν ἀνακάμπτοι, σύνθετον κινήσεται κίνησιν, ἐκ δύο κινήσεων συγκειμένην καὶ ἐναντίων ἀλλήλαις, μὴ ἀνακάμπτουσα δὲ ἀτελὴς ἔσται· φθαρτὴ γάρ, τὸ δὲ φθαρτὸν ἀτελές. καὶ ὅτι μὲν ἀτελὴς ἡ ἐπ' εὐθείας ἔδειξεν οὕτως. ἐπάγει δὲ λοιπὸν ὅτι ταύτης ἀτελοῦς οὔσης καὶ φθαρτῆς ἀνάγκη τῆς μὲν ἀτελοῦς τὴν τελείαν προτέραν εἶναι, τῆς δὲ φθαρτῆς τὴν ἄφθαρτον κατὰ τὰ τοῦ προτέρου σημαινόμενα, καθ' ἃ τὴν φορὰν τῶν ἄλλων κινήσεων ἔδειξεν προτέραν· ἦν δὲ ταῦτα φύσει καὶ λόγῳ καὶ χρόνῳ· φύσει μὲν γὰρ πρώτη ἡ τέλειος καὶ ἀίδιος, οἵα ἐστὶν ἡ κυκλοφορία, ὅτι ταύτης μὲν ἀναιρουμένης ἀναιρεθήσονται καὶ αἱ ἄλλαι κινήσεις αἱ ἀτελεῖς καὶ φθαρταί, οἷαί εἰσιν αἱ ἐπ' εὐθείας· οὐ μὴν ἡ τελεία ταῖς ἀτελέσι συναναιρεθήσεται. γενέσεως γὰρ καὶ φθορᾶς τῶν ἐπ' εὐθείας κινουμένων αἰτία οὖσα ἡ κύκλῳ κίνησις, δῆλον ὅτι συναναιρεῖ μέν, οὐ συναναιρεῖται δέ. τὸ δὲ λόγῳ τὸ τῇ οὐσίᾳ σημαίνει. τὸ γὰρ ἀίδιον καὶ τέλειον τοῦ φθαρτοῦ καὶ ἀτελοῦς πρότερόν ἐστι τῇ οὐσίᾳ. καὶ τῷ χρόνῳ δέ, ὅτι τὸ ἀίδιον τοῦ μὴ ἀιδίου πρότερον καὶ τὸ τέλειον τοῦ ἀτελοῦς. ἐπειδὴ δὲ οὔπω τελέως δέδεικται ἀίδιος ἡ κυκλοφορία· ὅτι γὰρ συνεχής, ἐδείχθη οὐ καθ' ὃ κίνησις· τὸ γὰρ τοιοῦτο συνεχὲς πᾶσα κίνησις ἔχει, ὥσπερ καὶ τὸ μέγεθος καὶ ὁ χρόνος· ἀλλ' ὅτι οὐκ ἔχει ἀνάγκην οὔτε περατοῦσθαι οὔτε ἀνακάμπτειν ὡς ἡ ἐπὶ τῶν πεπερα|σμένων γραμμῶν, ἐφ' ὧν ἡ ἀρχὴ καὶ τὸ τέλος ἀπ' ἀλλή- 309r λων διώρισται, τὸ δὲ οὕτω συνεχὲς ἐνδέχεται ἀίδιον εἶναι, εἰ ἐπιμένοι, ἐνδέχεται δὲ καὶ μὴ εἶναι, ὡς ἡ τῶν παρ' ἡμῖν τροχῶν κυκλοφορία τῶν ἐν τῷ αὐτῷ τόπῳ κινουμένων· τὰ μέντοι ἐπὶ πεπερασμένης γραμμῆς κινούμενα, συνεχῆ μὲν τὴν ἕως τοῦ πέρατος κινεῖσθαι οὐδὲν κωλύει, εἴτε δὲ παύοιτο ἐν τῷ πέρατι εἴτε ἀνακάμπτοι, στάσις αὐτὰ διαδέχεται· διὸ ἀίδιον εἶναι τὴν τοιαύτην κίνησιν οὐκ ἐνδέχεται. εἰ οὖν ταῦτα ἀληθῶς εἴρηται, δῆλον ὅτι τὴν μὲν κύκλῳ ἐνδέχεται ἀίδιον εἶναι, τῶν δὲ ἄλλων κινήσεων οὔτε τὴν ἐπ' εὐθείας φορὰν οὔτε πολλῷ μᾶλλον τὰς ἄλλας, ὧν

---

4 τρίτῳ] Γ 5 p. 204a20   10 ἐκινοῖτο A: corr. A[1]   10. 11 τὴν ἐπ' εὐθείας ἄρα κίνησιν om. A: rest. in mrg. A[1]   17 τοῦ supra add. A[1]   24 τὸ δὲ scripsi: τῷ δὲ aA   27 ἐπειδὴ] desideratur apodosis   31. 32 διώρισται ἀπ' ἀλλήλων a   36 ἀνακάμπτει a

ἐδείχθη προτέρα ἡ ἐπ' εὐθείας φορά. εἰ οὖν προτέρα ἐστὶ κατὰ πάντα 309r τοῦ προτέρου τὰ σημαινόμενα ἣν ἐνδέχεται αἴδιον εἶναι τῆς μὴ ἐνδεχομένης, προτέρα ἂν εἴη ἡ κύκλῳ τῶν ἄλλων πασῶν κινήσεων· ὅπερ νῦν δεῖξαι προέκειτο.

p. 265a27 Εὐλόγως δὲ συμβέβηκε τὸ τὴν κύκλῳ μίαν εἶναι καὶ συνεχῆ ἕως τοῦ ἀεί τε ἠρεμεῖ πως τὸ ὅλον καὶ κινεῖται συνεχῶς.

Δείξας τὴν κύκλῳ κίνησιν μίαν καὶ συνεχῆ καὶ αἴδιον εἶναι δυναμένην, τὴν δὲ ἐπ' εὐθείας μήτε συνεχῆ μήτε αἴδιον δυναμένην εἶναι, τὴν αἰτίαν ἑκατέρου τὴν κυριωτάτην ἐν τούτοις ἐξέφηνε. τῆς μὲν γὰρ ἐπ' εὐθείας, φησί, κινήσεως διώρισται κατ' ἐνέργειαν ἡ ἀρχὴ καὶ τὸ τέλος καὶ τὸ μέσον, ἐπειδὴ καὶ ἐπὶ τῆς εὐθείας, ἐφ' ἧς ἡ κίνησις, διώρισται ταῦτα καὶ πάντα ἐστὶ κατ' ἐνέργειαν. ἡ γὰρ πεπερασμένη εὐθεῖα ἀρχὴν ἔχει καὶ τέλος καὶ μέσον, ὥστε καὶ τὸ κινούμενον ἐπ' αὐτῆς καὶ ὅθεν ἄρξεται τῆς κινήσεως ἔχει τὴν ἀρχὴν τῆς εὐθείας καὶ ὅπου τελευτήσει τὸ πέρας· ὥστε καὶ περανθήσεται διὰ τοῦτο ἡ κίνησις. πρὸς γὰρ τοῖς πέρασιν ἠρεμεῖ τὰ κινούμενά ποθέν ποι τῆς κινήσεως συμπερανθείσης ἢ πρὸ τῆς ἀρχῆς. ἡ δὲ κύκλῳ κίνησις οὐκ ἔχει διωρισμένα ἀπ' ἀλλήλων τὴν ἀρχὴν καὶ τὸ τέλος, ὅτι μηδὲ ὁ κύκλος· οὐδὲν γὰρ μᾶλλον τοδὶ τὸ σημεῖον ἐπ' αὐτοῦ ἢ ἄλλο ὁτιοῦν ἀρχή ἐστιν ἢ μέσον ἢ πέρας. ὥστε εἰ μηδὲν κεκώλυται πάντα μέσα εἶναι οὐκ ἐνεργείᾳ ἀλλὰ δυνάμει, καὶ μηδὲν ἠνάγκασται αὐτῶν πέρας ἢ ἀρχὴ κατ' ἐνέργειαν εἶναι ὡς ἐπὶ τῆς εὐθείας, ἀλλὰ πάντα δυνάμει, ὡς ἐπὶ τῆς εὐθείας τὰ μεταξὺ τῆς ἀρχῆς καὶ τοῦ πέρατος, τὸ κινούμενον ὥσπερ ἐπὶ τῶν μεταξὺ τῆς εὐθείας δυνατὸν συνεχῶς κινεῖσθαι διὰ τὸ μὴ εἶναι ἀρχὴν ἢ μέσον ἢ πέρας κατ' ἐνέργειαν· οὕτω καὶ τὸ καθ' ὅλον τὸν κύκλον κινούμενον συνεχῶς δυνατὸν κινεῖσθαι, διότι καθ' ὃ ἂν ᾖ τοῦ κύκλου τὸ κινούμενον ἐπ' αὐτοῦ, ἐπὶ δυνάμει ὄντος ἀρχῆς καὶ μέσου καὶ πέρατός ἐστιν, ἀλλ' οὐκ ἐπὶ ἐνεργείᾳ ὄντων, διότι οὐδὲν τῶν ἐν τῷ κύκλῳ σημείων διωρισμένως ἐστὶν ἀρχὴ ἢ μέσον ἢ πέρας ἐνεργείᾳ ὄν, ἀλλὰ πᾶν τὸ ληφθὲν καὶ ἀρχὴ καὶ μέσον καὶ πέρας εἶναι δύναται. οὕτως οὖν ἕξει καὶ ἡ κίνησις ἡ ἐπὶ τοῦ κύκλου οὔτε ἐν ἀρχῇ κατ' ἐνέργειαν οὔτε ἐν μέσῳ οὔτε ἐν πέρατί ποτε γινομένη. διὸ συνεχής ἐστιν. ὥσπερ καὶ ἡ ἐπὶ τῆς εὐθείας ἡ μεταξὺ τῶν περάτων δύναται ᾗ γε τοσαύτη συνεχὴς εἶναι, ἀλλ' αὕτη μὲν εἰς τὸ κατ' ἐνέργειαν πέρας τῆς εὐθείας ἐλθοῦσα ἠρεμεῖ, ἡ δὲ ἐν τῷ κύκλῳ μηδενὸς ὄντος κατ' ἐνέργειαν πέρατος δύναται μηδέποτε ἠρεμεῖν. καὶ γὰρ δυνάμει μὲν ἀεὶ ἐν ἀρχῇ καὶ μέσῳ καὶ τέλει, ἐνεργείᾳ δὲ οὐδέποτε. καὶ διὰ τοῦτο, φησί, τὸ μὲν ἐπ' εὐθείας κινούμενον ποτὲ μὲν κινεῖται, ποτὲ δὲ ἠρεμεῖ, ὅτι πεπερασμένην οὖσαν τὴν κίνησιν ἠρεμία διαδέχεται, ἡ δὲ σφαῖρα κύκλῳ κινουμένη ἅμα

6 ἀεί A: αἰεί a (ut Arist. E²) 16 ἢ a: ἡ A 32 ἡ (post καὶ) supra add. A¹
36 μέσωι ~, ω ex ο, ~ in ras. A¹

κινεῖται καὶ ἠρεμεῖ οὐ τὴν κίνησιν διαδεχομένης τῆς ἠρεμίας (οὐ γὰρ ἔστι 309r τι πέρας κατ' ἐνέργειαν τῆς κινήσεως), ἀλλὰ τὸν αὐτὸν ἀεὶ τόπον τοῦ κινουμένου κατέχοντος. ὥσπερ δὲ ἐπὶ τῆς κατ' εὐθεῖαν κινήσεως καὶ τοῦ διακόπτεσθαι τὴν κίνησιν καὶ τοῦ μὴ μένειν ἐν τῷ αὐτῷ τόπῳ τὸ κινούμενον αἴτιόν ἐστιν ἡ ἀρχὴ καὶ τὸ μέσον διωρισμένα ἐπ' αὐτῆς τῆς εὐθείας, ἐφ' ἧς ἡ κίνησις (ἀπὸ γὰρ τῆς ἀρχῆς ἐπὶ τὸ πέρας τὸ διωρισμένον τῆς ἀρχῆς ἐρχόμενον τὸ κινούμενον καὶ μεταβαίνει τόπον ἐκ τόπου ἀπὸ τῆς ἀρχῆς ἐπὶ τὸ πέρας προϊὸν καὶ ἐν τῷ πέρατι κατ' ἐνέργειαν ὄντι γινόμενον περατοῖ τὴν κίνησιν), οὕτω καὶ ἐπὶ τοῦ κύκλῳ κινουμένου ἡ ἀρχὴ καὶ τὸ μέσον καὶ τὸ πέρας μήτε διωρισμένα ὄντα ἀλλήλων μήτε ἐπὶ τοῦ κύκλου, ἐφ' οὗ ἡ κίνησις ἀλλ' ἔνδοθεν, οὔτε διακόπτει τὴν κίνησιν οὔτε μεταβαίνειν ποιεῖ τὸ κινούμενον τόπον ἐκ τόπου· ἀρχὴ δὲ καὶ μέσον καὶ τέλος τοῦ κύκλου τὸ κέντρον ἐστίν· ἀρχὴ μέν, ὅτι κατὰ τὴν ἀπὸ τοῦ κέντρου ἴσην ἀπόστασιν ὑφίσταται ὁ κύκλος, τέλος δέ, ὅτι πᾶσαι αἱ ἀπὸ τοῦ κύκλου γραμμαὶ εἰς αὐτὸ περατοῦνται, μέσον δέ, ὅτι πανταχόθεν ἴσον ἀπὸ τοῦ κύκλου διέστηκεν. ἐπεὶ οὖν ἡ κύκλῳ κίνησις οὐκ ἐπὶ τὸ τέλος οὐδὲ ἐπὶ τὴν ἀρχὴν οὐδὲ ἐπὶ τὸ μέσον τοῦ κύκλου γίνεται διωρισμένα ὄντα | ὡς ἐπὶ τῆς εὐθείας, ἀλλὰ περὶ τὸ κέντρον, τουτέστι περὶ τὴν ἀρχὴν καὶ 309v τὸ τέλος καὶ τὸ μέσον ἀδιόριστα ὄντα, διὰ τοῦτο καὶ συνεχὴς εἶναι δύναται καὶ ἐν τῷ αὐτῷ γίνεται τόπῳ. ἀεὶ γὰρ ἴσον τοῦ τέλους ἀφεστὼς τὸ κινούμενον, καὶ μὴ προσχωροῦν αὐτῷ μᾶλλον καὶ μᾶλλον οὔτε ἐπὶ τὸ τέλος ἐλθεῖν ἀναγκάζεται οὔτε τοῦ τόπου ἐκστῆναι μένοντος ἀεὶ τοῦ περὶ ὃ ἡ κίνησις γίνεται.

p. 265b8 Συμβαίνει δὲ ἀντιστρόφως ἕως τοῦ καὶ διότι πρώτη, μέτρον ἐστὶ τῶν ἄλλων.

Καὶ διὰ τοῦ μέτρον εἶναι τὴν κυκλοφορίαν τῶν ἄλλων κινήσεων δείκνυσιν, ὅτι πρώτη ἐστὶ καὶ ὅτι μὲν μέτρον, δῆλον μὲν καὶ ἐκ τῆς ἐναργείας· ἡμέρα γὰρ καὶ νὺξ τῆς κυκλοφορίας χρόνος, καὶ τούτῳ καὶ τοῖς τούτου μέρεσι τὰς κινήσεις πάσας μετροῦμεν, καὶ δέδεικταί τε ἐν τῷ τετάρτῳ τῆσδε τῆς πραγματείας, ὅτι μέτρον τῶν ἄλλων κινήσεών ἐστιν ἡ κυκλοφορία, ὅτε περὶ τοῦ χρόνου τὸν λόγον ἐποιεῖτο. ὅτι δὲ τὸ μέτρον πρῶτον τῶν μετρουμένων, δῆλον, εἴπερ πᾶν τὸ μετρούμενον ὑπὸ τοῦ ἁπλουστάτου τῶν ἐν τῷ αὐτῷ εἴδει μετρεῖται, τὸ πλειόνων πηχῶν ὑπὸ πήχεος, τὸ πλειόνων ποδῶν ὑπὸ ποδὸς καὶ τὸ δακτύλων ὑπὸ δακτύλου καὶ ὁ ἀριθμὸς ὑπὸ μονάδος· τὸ δὲ ἁπλούστερον τοῦ συνθετωτέρου πρῶτον. ἐπέστησεν δὲ καλῶς, ὅτι οὐ μόνον ἐκ τοῦ μέτρον εἶναι δείκνυται τὸ πρώτην εἶναι, ἀλλὰ καὶ ἐκ τοῦ πρώτην εἶναι τὴν κυκλοφορίαν, ὅπερ διὰ πολλῶν ἀποδέδεικται, τὸ μέτρον αὐτὴν εἶναι συνάγεται. τὸ γὰρ πρῶτον ἁπλού-

---

20 ἀφεστὼς a Exc.: ἀφεστὸς A 23 γίνεται A Exc.: om. a 29 τε] desideres δὲ 29. 30 τετάρτῳ] Δ 14 p. 223b18

στατον, τὸ δὲ ἁπλούστατον μέτρον ἐν τοῖς μετρητοῖς. ἀντακολουθεῖ γὰρ 309v ἀλλήλοις τό τε πρῶτον καὶ τὸ μέτρον, ὅπερ αὐτὸς ἀντιστρόφως συμβαίνειν εἶπεν. ὁ δὲ Ἀλέξανδρος τὴν γραφὴν εὑρὼν οὕτως ἔχουσαν καὶ γὰρ ὅτι μέτρον τῶν κινήσεων ἡ φορά, πρώτην ἀναγκαῖον αὐτὴν εἶναι, "τὴν φοράν, φησίν, ἀντὶ τῆς κυκλοφορίας εἶπεν τῷ τοῦ κοινοῦ ὀνόματι χρησάμενος ἐπ' αὐτῆς, ἐγὼ μέντοι ἔν τισιν ἀντιγράφοις ἀντὶ τοῦ ἡ φορὰ ἡ περιφορὰ γεγραμμένον ηὗρον."

p. 265b11 Ἔτι δὲ καὶ ὁμαλῆ ἐνδέχεται εἶναι τὴν κύκλῳ ἕως τοῦ ἀλλ' ἐκτός.

Τὸ αἴτιον τῇ κυκλοφορίᾳ τῆς συνεχοῦς τε καὶ ἐν ταὐτῷ κινήσεως, ὅπερ ἦν τὸ τὴν ἀρχὴν καὶ τὸ τέλος μὴ εἶναι ἐν τῷ κύκλῳ, ἀλλ' ἐκτὸς αὐτοῦ, τοῦτο καὶ τοῦ μόνην αὐτὴν ὁμαλῆ δύνασθαι κίνησιν κινεῖσθαι αἴτιον εἶναί φησι. καὶ τοῦτο δὲ αὐτὴν τελειοτέραν καὶ πρώτην τῇ φύσει δείκνυσι· τὸ γὰρ ὁμαλὲς τελειότερον καὶ πρῶτον τοῦ ἀνωμαλοῦς. πάλιν δὲ κατὰ τὴν πρὸς τὸ ἐπ' εὐθείας παράθεσιν καὶ τὴν ἐκείνου ἀνωμαλίαν τὸ τῆς κυκλοφορίας ὁμαλὲς συλλογίζεται. τὰ μὲν γὰρ ἐπ' εὐθείας καὶ κατὰ φύσιν καὶ παρὰ φύσιν κινούμενα ἀνωμαλῶς ἀπὸ τῆς ἀρχῆς πρὸς τὸ τέλος φέρεται. τὰ μὲν γὰρ παρὰ φύσιν καὶ βίᾳ κινούμενα τὰ μὲν ῥιπτούμενα θᾶττον μὲν πρὸς τῇ ἀρχῇ κινεῖται, βραδύτερον δὲ ἀφιστάμενα ἐκλυομένης τότε τῆς τοῦ ῥίψαντος δυνάμεως· τὰ δὲ ἑλκόμενα βραδύτερον μὲν ἐν ἀρχῇ, θᾶττον δὲ τῷ ἕλκοντι πλησιάσαντα. τὰ δὲ κατὰ φύσιν κινούμενα θᾶττον κινεῖσθαι, ὅταν ἤδη πλησιάζῃ τοῖς οἰκείοις τόποις, πεπίστευται. πάντα γάρ, φησί, τὰ κατὰ φύσιν κινούμενα, ὅσῳπερ ἂν ἀφίστηται τοῦ ἠρεμοῦντος, τουτέστι τοῦ ἐν ᾧ ἠρέμει παρὰ φύσιν δηλονότι πρὸ τοῦ τὴν κατὰ φύσιν ταύτην κινηθῆναι κίνησιν, θᾶττον φέρεται. ἡ γὰρ βῶλος μετὰ τὴν ἄνω ἠρεμίαν παρὰ φύσιν οὖσαν ἐπὶ τὸ κάτω κατὰ φύσιν κινουμένη θᾶττον φέρεται πρὸς τῷ κάτω καὶ τὸ πῦρ πρὸς τῷ ἄνω, τοῦτο δὲ διὰ τὸ ἀπ' ἀρχῆς ἀλλοτρίας πρὸς τὸ τέλος οἰκεῖον ἐπείγεσθαι. μόνη δὲ ἡ κύκλῳ τῷ ἀεὶ ἴσον ἀφεστάναι τῆς ἀρχῆς καὶ τοῦ πέρατος, ὅπερ ἐστὶ τὸ κέντρον, ὁμαλῶς ἀεὶ κινεῖται οὔτε ἀπ' αὐτοῦ οὔτε πρὸς αὐτὸ κινουμένη, ἀλλὰ περὶ αὐτό· οὐ γὰρ ἐν τῷ κύκλῳ ἡ ἀρχὴ καὶ τὸ τέλος, ἵνα ἀπ' αὐτοῦ καὶ ἐπ' αὐτὸ φέρηται, ἀλλ' ἐκτὸς ἤτοι ἐντός. διὸ περὶ αὐτὸ ἴσον ἀπέχον ἀεὶ ὁμοίως κινεῖται. τὸ δὲ κατὰ φύσιν κινούμενον πλησίον τοῦ οἰκείου τόπου γενόμενον θᾶττον φέρεται ἢ ὡς πρὸς συγγενές, ἢ ὅτι ἔλαττον τῷ πλησιάζοντι τὸ ἐμποδίζον καὶ διαιρούμενον, τὸ δὲ ἔλαττον εὐδιαιρετώτερον, ἢ ὅτι ὁμοιότερον αὐτῷ τὸ τοῦ οἰκείου πλησίον καὶ οὐχ ὁμοίως

5 τῷ] τὸ A 8 ὁμαλῆ ex ὁμαλὴ A: ὁμαλὴν a (ut Arist. FIK) 14 κατὰ a: τὰ A 23 φησι, quod om. A, suppl. A[1] post ἀφίστηται add. πλεῖον (vel πλείω) Arist., quod interpolatum videatur conferenti Bonitzii ind. p. 533a12 25 φέρεται θᾶττον Arist. 26 τὸ a: om. A 31 ἵνα] εἶναι A: ἵν' a

ἐναντίον, ὥσπερ τὸ ὅθεν ἤρχετο τῆς κινήσεως, ἢ ὅτι ἄρχεται μὲν τῆς 309v ἐπὶ τὸ οἰκεῖον κινήσεως ἄρτι μεταβεβληκὸς ἀπὸ τοῦ ἐναντίου, καὶ μήπω τελέως τῶν ἐκείνου ποιοτήτων ἀπηλλαγμένον, ἐξ ὧν εἰς ταύτας μετέβαλλε, προϊὸν δὲ εἰλικρινέστερον γίνεται. εἰ οὖν διὰ τὴν εἰς τοῦτο ὃ γέγονε μεταβολὴν τήνδε κινεῖται τὴν κίνησιν, ὅταν τελέως καὶ εἰλικρινῶς εἰς αὐτὸ μεταβάλῃ, θᾶττον αὐτὴν κινηθήσεται· τότε γὰρ καὶ τὴν ῥοπήν, καθ' ἣν κινεῖται, τελειοτέραν ἔχει.

p. 265b17 Ὅτι δὲ ἡ κατὰ τόπον φορὰ πρώτη τῶν κινήσεων ἕως τοῦ | ἁπλῶς δὲ κινεῖσθαι οὔ φαμεν. 310r

Ἔθος ἐστὶ τῷ Ἀριστοτέλει μετὰ τὰς ἀποδείξεις καὶ τὰς τῶν πρὸ αὐτοῦ μαρτυρίας ὡς συμφωνούσας αὐτοῦ ταῖς ἀποδείξεσι παράγειν, ἵνα διὰ μὲν τῶν ἀποδείξεων διδάσκῃ καὶ ἀναγκάζῃ τοὺς ἐντυγχάνοντας, διὰ δὲ τῆς τῶν ἄλλων μαρτυρίας πειθὼ βεβαιοτέραν ἐμποιῇ τοῖς ἀκούουσιν. οὐδὲ γὰρ ὡς ἀποδείξει χρῆται τῇ τῶν † νεωτέρων μαρτυρίᾳ, ὥσπερ τοῖς νεωτέροις ἔθος ἐστί. τοῦτο οὖν καὶ νῦν ποιεῖ τὸ πρώτην εἶναι τῶν κινήσεων τὴν κατὰ τόπον πιστούμενος καὶ ἐκ τοῦ πάντας τοὺς περὶ τούτων ἀποφηναμένους ἐπὶ τοῦτο ἐνεχθῆναι ὥσπερ ὑπ' αὐτῆς τῆς φύσεως ὁδηγουμένους, ὡς αὐτὸς ἐν ἄλλοις λέγει. μαρτύριον δὲ τοῦ πρώτην τῶν κινήσεων τὴν κατὰ τόπον φορὰν τίθεσθαι καὶ τοὺς προτέρους φυσιολόγους παράγει τοὺς μνήμην κινήσεως ποιουμένους τὰς ἀρχὰς καὶ αἴτια κινήσεως ἀποδιδόναι τὰ τοιαύτην κίνησιν κινοῦντα. διάκρισις γὰρ καὶ σύγκρισις κινήσεις εἰσὶ κατὰ τόπον. ἡ δὲ Φιλία καὶ τὸ Νεῖκος τὰ παρ' Ἐμπεδοκλεῖ ποιητικὰ αἴτια κατὰ φορὰν κινεῖ, καὶ ἡ μὲν συγκρίνειν, τὸ δὲ διακρίνειν λέγεται τὰ στοιχεῖα. λέγει γὰρ ὁ Ἐμπεδοκλῆς·

ἄλλοτε μὲν Φιλότητι συνερχόμεν' εἰς ἓν ἅπαντα,
ἄλλοτε δ' αὖ δίχ' ἕκαστα φορεύμενα Νείκεος ἔχθει.

καὶ πάλιν·

οὕτω γὰρ συνέκυρσε θέων τότε, πολλάκι δ' ἄλλως.

καὶ ὁ νοῦς δὲ παρὰ Ἀναξαγόρᾳ διακοσμῶν καὶ κινῶν ἐξ ἀρχῆς τὰς ὁμοιομερείας διακρίνειν αὐτὰς λέγεται. οὕτω μὲν οἱ ποιητικὸν αἴτιον προϊστάμενοι τῆς γενέσεως τῶν ὄντων. καὶ οἱ ποιητικοῦ δὲ μὴ μνησθέντες αἰτίου, περὶ δὲ κινήσεως λέγοντες, ὡς οἱ περὶ Δημόκριτον διὰ τὸ κενὸν καὶ οὗτοι τὴν κατὰ τόπον κίνησιν κινεῖσθαι λέγουσι τὴν φύσιν, τουτέστι τὰ φυσικὰ καὶ πρῶτα καὶ ἄτομα σώματα. ταῦτα γὰρ ἐκεῖνοι φύσιν ἐκάλουν καὶ ἔλεγον κατὰ τὴν ἐν αὐτοῖς βαρύτητα κινούμενα ταῦτα διὰ τοῦ κενοῦ

---

3 μετέβαλλε a: μετέβαλε A Exc. 5. 6 μεταβάλλῃ a 14 νεωτέρων aA: conicio προτέρων: Brandis πρεσβυτέρων, Zeller ⟨προγε⟩νεστέρων 18 ἄλλοις] intellegit, nisi fallor, Metaphys. A 3. 984a 18. b 9 22 εἰσὶ post τόπον Arist. 24 Ἐμπεδοκλῆς] v. 67. 68 Stein., 94. 95 Karsten. cf. supra p. 25,29 26 φορεύμενα, superscr. ου A 27 πάλιν] v. 167 St., 204 K. cf. supra p. 327,18 28 τοτέ Torstrik 30 μὲν A: μὲν οὖν a

εἴκοντος καὶ μὴ ἀντιτυποῦντος κατὰ τόπον κινεῖσθαι· ‘περιπαλαίσεσθαι’ 310r γὰρ ἔλεγον αὐτά. καὶ οὐ μόνον πρώτην, ἀλλὰ καὶ μόνην ταύτην οὗτοι κίνησιν τοῖς στοιχείοις ἀποδιδόασι, τὰς δὲ ἄλλας τοῖς ἐκ τῶν στοιχείων· αὐξάνεσθαι γὰρ καὶ φθίνειν καὶ ἀλλοιοῦσθαι καὶ γίνεσθαι καὶ φθείρεσθαι προσκρινομένων καὶ ἀποκρινομένων τῶν πρώτων σωμάτων φασίν. εἰ οὖν τοῖς πρώτοις τὴν διὰ τοῦ κενοῦ κίνησιν ἀνατιθέασιν, ἡ δὲ διὰ τὸ κενὸν κίνησις φορά ἐστιν ἐν τόπῳ, δῆλον ὅτι πρώτην ταύτην ἡγοῦντο τῶν κινήσεων. ἡ γὰρ τῶν πρώτων πρώτη.

Ἰστέον δέ, ὅτι πολλὰ μὲν τῶν βιβλίων οὕτως ἔχει τὴν γραφήν· συγκρινομένων καὶ διακρινομένων τῶν ἀτόμων σωμάτων φασίν. ὁ δὲ Ἀλέξανδρος συγκρινομένων καὶ ἀλλοιουμένων γράφει καὶ ἐξηγεῖται προσφόρως· παρὰ γὰρ τὴν ἀλλοίαν τῶν ἀτόμων θέσιν καὶ τάξιν ἀλλοιοῦσθαι τὰ συγκρίματά φασιν· οὐ γὰρ ὅτι τῶν ἀτόμων ἀλλοιουμένων. προεῖπεν γὰρ μὴ ὑπάρχειν ἐκείνοις ἄλλην κίνησιν, εἰ μὴ τὴν κατὰ τόπον. ἀλλὰ τὸ ἀλλοιουμένων ἀντὶ τοῦ ἀλλοίαν θέσιν καὶ τάξιν λαμβανόντων τῶν ἀτόμων σωμάτων εἴρηται.

Εἰπὼν δὲ ὅπως οἱ πλείονας ἀρχὰς τῶν γινομένων τιθέντες καὶ τούτων οἵ τε ποιητικὰ αἴτια παραλαμβάνοντες καὶ οἱ χωρὶς τούτου τὰς γενέσεις διακοσμοῦντες πρώτην τῶν κινήσεων ἀπελογίζοντο τὴν φορὰν ἐφεξῆς λέγει καὶ ὅπως οἱ μίαν τὴν ἀρχὴν καὶ τὸ στοιχεῖον λέγοντες, ὡς οἱ περὶ Θαλῆν καὶ Ἀναξιμένη καὶ Ἀναξίμανδρον καὶ Ἡράκλειτον, φυσικοὶ καὶ οὗτοι, τὴν φορὰν πρώτην τῶν κινήσεων τίθενται· διὰ γὰρ πυκνώσεως καὶ μανώσεως τὰς γενέσεις καὶ φθορὰς ἀποδιδόασι· σύγκρισις δέ τις ἡ πύκνωσίς ἐστι καὶ διάκρισις ἡ μάνωσις. οἰκείως δὲ οἶμαι οἱ μὲν ἓν λέγοντες πύκνωσιν καὶ μάνωσιν ἐκάλεσαν τὰ περὶ αὐτὸ πάθη, οἱ δὲ πλείονα σύγκρισιν καὶ διάκρισιν. καὶ ταῦτα δὲ καὶ ἐκεῖνα τὴν κατὰ τόπον ἐνδείκνυται κίνησιν.

Τετάρτους δὲ καλεῖ μάρτυρας τοὺς τὴν ψυχὴν αἰτίαν κινήσεως ποιοῦντας, ὥσπερ ὁ Πλάτων τὸ αὐτοκίνητον τὴν ψυχὴν ἐν Φαίδρῳ δείξας ἑαυτό τε κινεῖν ἀεί φησι καὶ τοῖς ἄλλοις, ὅσα κινεῖται, τοῦτο πηγὴν καὶ ἀρχὴν εἶναι κινήσεως. καὶ οὗτοι δὲ τὴν κατὰ τόπον κίνησιν προσεχῶς ἀνατιθέασι τῇ ψυχῇ· τῶν γὰρ ἄλλων κινήσεων, κἂν ᾖ αἰτία παρ' αὐτοῖς ἡ ψυχὴ ὡς πηγὴ καὶ ἀρχὴ πάσης κινήσεως, ἀλλὰ διὰ μέσης τῆς κατὰ τόπον, ὡς καὶ ὁ Ἀριστοτέλης ὑπὸ τοῦ πρώτου κινοῦντος διὰ τῆς

1 περιπαλαίσεσθαι vix sanum, ut tempus probat. desideratur περιπλέκεσθαι (cf. Plut. adv. Colot. 8 p. 1110. Galen. I 418 K. Laert. IX 30) vel περιπάλλεσθαι (Democriteus παλμός notus). at in Simplicii voce latere credo περιπαλάσσεσθαι; cf. Hesych. s. v. περιπαλαχθῆναι: περιπλακῆναι, iniuria illud temptatum. nam latet antiqua significatio quatiendi quae inest Homerico κλήρῳ πεπάλαχθε et Callimacheo πεπάλακτο κεραυνῷ, inprimis autem ionico (et Thucydideo) ἐμπαλάσσεσθαι i. e. ἐμπλέκεσθαι, de quibus omnibus cf. Lobeckii Prol. Path. p. 88 7 ante ἐν add. ὡς vel καὶ ὡς codd. Arist. 10 (et 13) φησίν A: corr. A[1] 11 δὲ supra add. A[1] 21 καὶ ἀναξίμανδρον om. A: in mrg. suppl. A[1] 29 Φαίδρῳ] p. 245 C sqq. 30 ἀεί A: om. a 34 ὁ om. a

τῶν οὐρανίων τοπικῆς κινήσεως καὶ τὰς ἄλλας ὑπὸ σελήνην ἐπιτελεῖσθαί 310r φησι. καὶ τὸ παρὰ Ἀριστοτέλει δὲ αὐτοκίνητον, τὸ ζῷον ἑαυτὸ κινοῦν κατὰ τὴν ψυχὴν τὴν τοπικὴν κίνησιν ὑφ' ἑαυτοῦ κινεῖται. εἰπὼν δὲ τὸ ζῷον καὶ αὐτὸ κινεῖν ἐπήγαγε καὶ πᾶν τὸ ἔμψυχον, οὐχ ὡς τὸ ἀναβεβηκὸς παρ' αὐτῷ τὸ ζῷον τὸ καὶ τοῖς φυτοῖς ὑπάρχον ἔμψυχον λέγων (τὰ γὰρ φυτὰ οὐ κινεῖται κατὰ τόπον), ἀλλ' εἰπὼν κινεῖν ἑαυτὸ τὸ ζῷον ἐπήγαγε καὶ πᾶν τὸ ἔμψυχον, τουτέστι τὸ τὴν ψυχὴν ἔχον ἐν ἑαυτῷ τὴν κινοῦσαν, δι' ἣν ἑαυτὸ κινεῖ τὸ ζῷον.

Ἐπὶ πᾶσι δὲ τούτοις καὶ τὴν ἀπὸ τῆς συνηθείας τῶν ὀνομάτων μαρτυρίαν παράγει πρὸς πίστιν τοῦ πρώτην τῶν κινήσεων εἶναι τὴν φοράν. ἁπλῶς γάρ, φησί, καὶ κυρίως κινεῖσθαι λέγομεν μόνον τὸ κινούμενον κατὰ τόπον, τὸ δὲ κατὰ τόπον μὲν ἠρεμοῦν, τῶν ἄλλων δέ τινα κινήσεων κινούμενον, οἷον αὐξανόμενον ἢ φθίνον ἢ ἀλλοιούμενον οὐχ | ἁπλῶς, ἀλλὰ πῇ κινεῖσθαι λέγομεν· αὐξάνεσθαι γάρ φαμεν ἢ ἀλλοιοῦ- 310v σθαι, τὸ δὲ κατὰ τόπον κινεῖσθαι ἁπλῶς. οὕτω γοῦν καὶ τὰ οὐράνια κινεῖσθαι λέγομεν ἁπλῶς, ὅτι καὶ κατὰ τόπον ἡ κίνησις. οἱ δὲ περὶ Δημόκριτον μόνην τὴν κατὰ τόπον κίνησιν ἔλεγον· καὶ γὰρ τὰ ἀλλοιούμενα κατὰ τόπον ἔλεγον κινεῖσθαι, λανθάνειν δὲ τοῦτο τῷ μὴ ὅλον, ἀλλὰ κατὰ μέρη ἀμείβειν τὸν τόπον. οἱ δὲ ἀπὸ τῆς Στοᾶς κατὰ πᾶσαν κίνησιν ἔλεγον ὑπεῖναι τὴν τοπικὴν ἢ κατὰ μεγάλα διαστήματα ἢ κατὰ λόγῳ θεωρητὰ ὑφισταμένην.

p. 266a6 Ὅτι μὲν οὖν ἀεί τε κίνησις ἦν ἕως τοῦ καὶ τὸ κινοῦν πρῶτον ὅτι ἀκίνητον, εἴρηται.

Μέλλων ἐπὶ τὸ πέρας λοιπὸν εἶναι τοῦ λόγου ὑπομιμνήσκει πρῶτον συντόμως ἡμᾶς τῶν δεδειγμένων, ἐφ' οἷς κειμένοις τὰ λοιπὰ ἀποδείκνυσι. δέδεικται δὲ εὐθὺς ἐν ἀρχῇ τοῦ βιβλίου, ὅτι κίνησις ἀίδιός ἐστιν, ἀγένητός τε οὖσα καὶ ἄφθαρτος καὶ διὰ τοῦτο οὔτε ἀρξαμένη ποτὲ τοῦ εἶναι οὔτε πέρας λαμβάνουσα. ἐδείχθη δὲ καὶ τίς ἀρχὴ καὶ αἰτία προσεχὴς τῆς ἀιδίου κινήσεως, ὅτι οὐχὶ τὸ ὑπ' ἄλλου κινούμενον (ἀνάγκη γὰρ οὕτως ἐπ' ἄπειρον ἰέναι), ἀλλὰ τὸ ὑφ' ἑαυτοῦ. ἐδείχθη δὲ καὶ τίς πρώτη κίνησις κατὰ πάντα τοῦ πρώτου τὰ σημαινόμενα, ὅτι τῶν μὲν ἄλλων τῆς κινήσεως εἰδῶν ἡ φορὰ πρώτη, ἐν δὲ τῇ φορᾷ ἡ κυκλοφορία τῆς κατ' εὐθεῖαν πρώτη, καὶ ὅτι ταύτην ἐνδέχεται μόνην μίαν εἶναι καὶ συνεχῆ καὶ διὰ τοῦτο ἀίδιον. ἐδείχθη δὲ καὶ ὅτι τὸ πρώτως κινοῦν ἀκίνητον ἀνάγκη εἶναι τό τε ἐν τῷ αὐτοκινήτῳ κινοῦν καὶ τὸ τελείως ἐξῃρημένον, ὃ μηδὲ κατὰ συμβεβηκὸς κινεῖται, ὡς τὸ ἐν τῷ αὐτοκινήτῳ κινοῦν ἐλέγετο κινεῖσθαι.

---

4 αὐτὸ a 16 λέγωμεν ut videtur A: corr. A[1] 18 λανθάνειν Brandis: λανθάνει aA 24 εἶναι] conicias ἰέναι, sed cf. Aristotelis ἐπ' ἄπειρον εἶναι 33 μίαν μόνην a

p. 266a10 Ὅτι δὲ τοῦτο ἀμερὲς ἀναγκαῖον εἶναι ἕως τοῦ οὐκ ἄρα οἷόν τε ὑπὸ πεπερασμένου κινεῖσθαι οὐδὲν ἄπειρον κίνησιν. 310v

Δείξας πρότερον, ὅτι τὸ πρώτως κινοῦν ἀκίνητόν τε καὶ ἀίδιόν ἐστι, νῦν προτίθεται δεῖξαι, ὅτι καὶ ἀμερές ἐστι, δεικνὺς ἅμα διὰ τούτου τὸν τρόπον τῆς ὑπ' ἐκείνου γινομένης κινήσεως, ὅτι μὴ σωματικὴ μηδὲ βίαιος· αἱ γὰρ ὑπὸ σωμάτων γινόμεναι κινήσεις τοῦτον γίνονται τὸν τρόπον, αἵτινες καὶ διὰ τοῦτο οὕτως ἔχουσιν, ὡς τὴν μείζονα δύναμιν ἐπὶ πλείονά τε χρόνον καὶ ἐν ἐλάττονι χρόνῳ κινεῖν τὸ αὐτό, τὴν δὲ ἐλάττονα ἐπὶ ἐλάττονα καὶ ἐν πλείονι· οὕτω γὰρ αἱ σωματικαὶ κινήσεις ἐπιτελοῦνται. τὴν γὰρ αὐτὴν μύλην ἡμίονος μὲν ἐφ' ἡμέραν ὅλην κινήσειεν, ἄνθρωπος δὲ ἀγαπητὸς ἕως μεσημβρίας· καὶ ἡ μὲν θᾶττον περιστρέφει, ὁ δὲ βραδύτερον. ὅτι δὲ τὸ πρώτως κινοῦν ἀσώματον καὶ ἀμερὲς καὶ ἀμέγεθες, δείκνυσι τὸ ἀντικείμενον ἀνελὼν τὸ μέγεθος ἔχειν αὐτό. ἀνάγκη γὰρ ἢ ἔχειν μέγεθος ἢ ἀμέγεθες εἶναι· ὅτι δὲ οὐκ ἔχει μέγεθος δείκνυσιν ἐκ διαιρέσεως. ἣν αὐτὸς ἐπὶ τέλει τοῦ βιβλίου συνάγων τὸν λόγον τίθησιν οὕτως· εἰ ἔχει μέγεθος, ἢ πεπερασμένον ἢ ἄπειρον ἀνάγκη αὐτὸ εἶναι· ἀλλὰ ἄπειρον εἶναι μέγεθος ἀδύνατον, ὡς δέδεικται ἐν τῷ τρίτῳ ταύτης τῆς πραγματείας. εἰ οὖν πεπερασμένον ἐστὶ μέγεθος, ἢ πεπερασμένην ἔχει δύναμιν ἢ ἄπειρον, καὶ παρὰ ταῦτα οὐκ ἔστιν. εἰ οὖν μήτε τὸ πεπερασμένην ἔχον δύναμιν ἐν ἀπείρῳ χρόνῳ κινεῖν δύναται, ὡς δείξει ἐν τῷ πρώτῳ ἐπιχειρήματι, μήτε πεπερασμένον τι μέγεθος ἄπειρον ἔχει δύναμιν, ὡς ἐν τοῖς ἐφεξῆς δείκνυσι, δῆλον ὅτι οὐδαμῶς τὸ τὴν ἀίδιον κίνησιν ἐν ἀπείρῳ χρόνῳ κινοῦν μέγεθος ἕξει οὐδὲ μεριστὸν ἔσται· ἀμέριστον ἄρα καὶ ἀμέγεθες εἰς δὴ τὴν τούτου κατασκευὴν πρῶτον δεῖ, φησί, τὰ προηγούμενα λήμματα, ἀφ' ὧν ὁ λόγος συναχθήσεται, προκατασκευάσαι. πρότεραι γὰρ αἱ προτάσεις τῶν συλλογισμῶν, ὅτι ἐκ τῶν προτάσεων οἱ συλλογισμοί. δείξει δὲ πρῶτον, ὅτι οὐδεμία δύναμις πεπερασμένη δύναται ἐπ' ἄπειρον χρόνον κινεῖν τι πεπερασμένον· δεύτερον δέ, ὅτι μὴ οἷόν τε ἐν πεπερασμένῳ μεγέθει ἄπειρον δύναμιν εἶναι· τούτου γὰρ δειχθέντος συνάγεται, ὅτι τὸ ἄπειρον κινούμενον χρόνον ὑπ' οὐδενὸς κινεῖται μεγέθους, εἴπερ μήτε ἄπειρον μέγεθος [καὶ] ἔστιν μήτε τὸ πεπερασμένον μέγεθος ἄπειρον ἔχειν δύναμιν δυνατὸν μήτε ὑπὸ πεπερασμένης δυνάμεως ἄπειρόν τι κινεῖσθαι χρόνον. δείκνυσιν οὖν πρῶτον, ὅτι οὐδὲν πεπερασμένον καὶ πεπερασμένην ἔχον δύναμιν δυνατὸν κινεῖν τι πεπερασμένον ἐν ἀπείρῳ χρόνῳ ὡς ὁμολογουμένῳ χρώμενος ἐκείνῳ, ὅπερ ἐν τῷ ἑξῆς ἐπιχειρήματι καὶ ἐναργῶς προλαμβάνει, ὅτι τὸ μείζονα δύναμιν ἔχον τὸ αὐτὸ ⟨ἐν⟩ ἐλάττονι χρόνῳ κινεῖ τῆς ἐλάττονος δυνάμεως. ἡ δὲ δεῖξις τοιαύτη· τριῶν ὄντων, τοῦ τε

1 τοῦτ' a 2 lemma continuat usque ad φανερόν a 7 ἐπεὶ a 10 an κινήσειεν ⟨ἄν⟩? 11 ἀγαπητὸς A: ἀγαπητὸν a. fortasse ἀγαπητόν, ⟨εἰ⟩ 15 ἐπὶ τέλει τοῦ βιβλίου] p. 267b19 sqq. 17 τρίτῳ] Γ 5. 204a8 sqq. 23 ἔσται A: ἐστιν a 21 ὡς om. A: suppl. A[1] 25 αἱ om. a 31 καὶ A: om. a 34 ἔχων A: corr. A[1] δύναμιν supra add. A[1] 36 ἐν a: om. A

κινοῦντος καὶ τοῦ κινουμένου καὶ τρίτου τοῦ χρόνου, ἐν ᾧ κινεῖται τὸ 310v κινούμενον, ἀνάγκη ἢ πάντα πεπερασμένα εἶναι ἢ πάντα ἄπειρα ἢ τὰ μὲν πεπερασμένα τὰ δὲ ἄπειρα, ὡς λέγοι ἂν ὁ πεπερασμένον τι ὑπὸ πεπερασμένου ἐν ἀπείρῳ χρόνῳ κινεῖσθαι λέγων, ὅπερ ἀνελεῖν πρόκειται. ὑποτίθεται οὖν πεπερασμένα μὲν εἶναι τό τε κινοῦν μέγεθος ὃ Α λέγει καὶ τὸ κινούμενον τὸ Β, ἄπειρον δὲ τὸν Γ χρόνον, ἐν ᾧ ὑπὸ τοῦ Α τὸ Β κινεῖται. εἶτα λαβὼν ἀπὸ τοῦ Α τοῦ κινοῦντος πεπερασμένου ὄντος μόριόν τι, τὸ Δ ὑποτίθεται αὐτὸ κινεῖν μέρος τι τοῦ Β τὸ Ε. δεῖ δὲ | λαβεῖν τὸ Δ 311r τὸ κινοῦν καὶ τὸ Ε τὸ κινούμενον οὐκ ἐν τῇ αὐτῇ ἀναλογίᾳ πρὸς ἄλληλα, ἐν ᾗ τὸ Α ὅλον τὸ κινοῦν πρὸς τὸ Β ὅλον ἐστὶ τὸ ὑπ' αὐτοῦ κινούμενον, ἀλλ' ὑπερέχον τὸ Δ τὸ κινοῦν τοῦ Ε τοῦ κινουμένου· τοῦτο γὰρ δεῖ προσυπακούειν, εἰ μέλλοι τὰ ἐφεξῆς ἀκολούθως ἐπάγεσθαι, οἷον ἵνα τὸ μὲν Δ τοῦ Α τρίτον μέρος ᾖ, τὸ δὲ Ε τοῦ Β δέκατον· οὕτω γὰρ ἐν ἐλάττονι χρόνῳ τὸ Δ κινήσει τὸ Ε ἤπερ τὸ Α τὸ Β ἐκίνει. ὥστε οὐκ ἄπειρος ὁ χρόνος, ἐν ᾧ τὸ Ε κινεῖται ὑπὸ τοῦ Δ· ἐν ἀπείρῳ γὰρ τὸ Β ὑπὸ τοῦ Α ἐκινεῖτο μείζονα ἔχον πρὸς τὸ Α ἀναλογίαν ἤπερ τὸ Ε πρὸς τὸ Δ. ἐν πλείονι δὲ χρόνῳ τὸ μεῖζον κατὰ τὸν λόγον κινεῖται καὶ ἐν ἐλάττονι χρόνῳ ἡ μείζων δύναμις τὸ ἔλαττον κινεῖ. ἔστω οὖν μέρος τοῦ Γ ἀπείρου χρόνου ὁ Ζ πεπερασμένος, ἐν ᾧ τὸ Ε κινεῖται ὑπὸ τοῦ Δ. ἐὰν δὴ τῷ Δ προσθῶ ἄλλο τοσοῦτον, τουτέστιν ἄλλο τρίτον τοῦ Α μέρος καὶ πάλιν ἄλλο τοσοῦτον, καταναλώσω τὸ Α, τουτέστιν ὅλον λήψομαι τὸ Α. εἰ οὖν τὸ Δ ἐκίνει τὸ Ε ἐν τῷ Ζ χρόνῳ μέρει ὄντι τοῦ ἀπείρου τοῦ Γ, προστεθῇ δὲ τῷ κινοῦντι ἄλλο τηλικοῦτον ἡλίκον ἐστί, δῆλον ὡς ἐν ἐλάττονι χρόνῳ ἡ Δ δύναμις διπλασιασθεῖσα κινήσει τὸ Ε· ἐν γὰρ ἡμίσει τοῦ Ζ. κἂν πάλιν προστεθῇ τῇ κινούσῃ δυνάμει ἴσον, ἔσται ἡ Α δύναμις ὅλη, εἴπερ τρίτον ἦν αὐτῆς τὸ Δ. καὶ δῆλον ὅτι ἐν ἐλάττονι ἔτι κινήσει τὸ Ε. ἂν δὴ πάλιν ἔχοντες τὸ Α τὸ κινοῦν προστιθῶμεν τῷ Ε τῷ κινουμένῳ ἴσα, ἂν μὲν ἓν προσθῶμεν, ἐν διπλασίῳ αὐτὸ χρόνῳ κινήσει τὸ Α ἢ ἐκίνει τὸ Ε. ἐὰν δὲ δύο, ἐν τριπλασίῳ· καὶ ἔσται οὗτος ὁ Ζ, ἐν ᾧ τὸ Δ τρίτον ὂν τοῦ Α ἐκίνει τὸ Ε, ὃ νῦν ἐτριπλασιάσαμεν. τριπλασιασθέντων γὰρ ἀμφοτέρων, καὶ τοῦ κινοῦντος τοῦ Δ καὶ τοῦ κινουμένου τοῦ Ε, ὁ αὐτὸς μένει χρόνος. ὅταν οὖν προστιθέντες τῷ Ε ἐπὶ τὸ δέκατον ἔλθωμεν, ἐσόμεθα τὸ Β εἰληφότες, οὗ ἦν δέκατον μέρος τὸ Ε. ἔσται δὴ τὸ Β ὑπὸ τοῦ Α κινούμενον ἐν δεκαπλασίῳ χρόνῳ τοῦ ἐν ᾧ ὑπὸ τοῦ Α ἐκινεῖτο τὸ Ε. ἔκειτο δὲ καὶ ἐν ἀπείρῳ τῷ Γ κινεῖσθαι τὸ Β ὑπὸ τοῦ Α· τὸ αὐτὸ ἄρα ὑπὸ τοῦ αὐτοῦ ἔσται καὶ ἐν πεπερασμένῳ χρόνῳ καὶ ἐν ἀπείρῳ κινούμενον, ὅπερ ἀδύνατον. προστιθέντες γὰρ τῷ Ε, ἕως ὅλον λάβωμεν τὸ Β, ἢ καταναλώσομεν καὶ τὸν Γ χρόνον ἢ οὔ. ἀλλ' εἰ μὲν καταναλώσομεν, οὐκ ἄπειρος· τὸ γὰρ καταμετρούμενον οὐκ ἄπειρον, ἔσται δὲ

---

6 τὸν Α: τὸ a 8 μέρος] μόριον a 23 προστεθῆι A: προστεθείη a 27 ἔχοντες a Exc.: ἔχοντος A 29 δύο A² Exc.: δεύτερον aA 29. 30 ἐν ὧι supra scr. A¹ 35 τῷ γ̄ A Exc.: τοῦ γ̄ a 37 ἕως A: ἕως ἂν a

καταμεμετρημένος ὑπὸ τοῦ Ζ πεπερασμένου, ὅστις ἦν ὁ πρῶτος εἰλημμένος. 311r εἰ δὲ μὴ καταναλώσομεν, ἀλλ' ἔσται μετὰ τὴν τῶν τοσούτων χρόνων τῶν ἴσων τῷ Ζ ἀφαίρεσιν, ὅσα ἦν καὶ τὰ ἐν τῷ Β, ὑπολειπόμενός τις χρόνος, οὐκ ἐν τῷ Γ ἔσται ὅλῳ κεκινηκὸς τὸ Α τὸ Β, ἀλλ' ἐν μέρει αὐτοῦ τῷ τοσαυτάκις ἴσῳ τῷ Ζ, ὁσάκις ἐλήφθη τὰ ἐν τῷ Β. τοῦτο οὖν ἐστιν ὃ λέγει, ὅτι τῷ Δ προσθεὶς καταναλώσῳ τὸ Α (πεπερασμένον γὰρ ἦν τὸ κινοῦν) καὶ τῇ Ε τὸ Β (πεπερασμένον γὰρ ἦν καὶ τὸ κινούμενον)· τὸν δὲ χρόνον οὐ καταναλώσω ἄπειρον ὄντα. δυνατὸν δὲ τὸ μὲν κινοῦν τὸ αὐτὸ φυλάξαι τὸ Α, τοῦ δὲ κινουμένου τοῦ Β μέρος ἀφελεῖν, ὃ δηλονότι ἐν ἐλάττονι τοῦ ἀπείρου χρόνῳ κινήσει τὸ Α· ἐν πεπερασμένῳ ἄρα. ἐὰν οὖν τὸ ληφθὲν τοῦ Β μέρος ἐν πεπερασμένῳ χρόνῳ κινούμενον συνθῶμεν τοσαυτάκις, ὁπόσον ἦν τοῦ Β μέρος, καὶ ὁ χρόνος τοσαυτάκις πλείων ἔσται τοῦ ἐν ᾧ τὸ Α ἐκίνει τὸ ἀφαιρεθὲν μέρος· πεπερασμένος ἄρα. τὸ Β ἄρα ὑπὸ τοῦ Α καὶ ἐν ἀπείρῳ καὶ ἐν πεπερασμένῳ χρόνῳ κινηθήσεται, ὅπερ ἄτοπον. τοῦτο δὲ συνήχθη διὰ τὸ πεπερασμένον μὲν εἶναι τὸ Β, πᾶν δὲ πεπερασμένον ἀναλίσκεσθαι τῇ τῶν ἴσων ἀπ' αὐτοῦ ἀφαιρέσει. καλῶς δὲ τῷ καταναλώσω ἐχρήσατο, ἀλλ' οὐ τῷ 'καταμετρήσω'. ἂν μὲν γὰρ ἴσων τῷ ἐξ ἀρχῆς ἀφαιρουμένων καὶ τὸ τελευταῖον ἴσον ᾖ, πρὸς τῷ ἀνηλωκέναι τὸ Α καὶ κατεμετρήσαμεν αὐτὸ τῷ Δ, γένοιτο δ' ἂν τοῦτο, εἰ τὴν ἀρχὴν οὕτως ἀφαιρεθείη τὸ Δ, ὡς δύνασθαι εἰς ἴσα αὐτῷ ὁσαοῦν διαιρεθῆναι τὸ Α. ἐὰν δὲ τὸ τελευταῖον ὑπολειπόμενον τοῦ Α μηκέτι ᾖ ἴσον τῷ Δ, ἀλλὰ ἔλαττον αὐτοῦ, καταναλωθῆναι μὲν καὶ οὕτω λέγεται τὸ Α τῇ τοιαύτῃ ἀφαιρέσει, οὐ μέντοι καὶ καταμετρηθῆναι ὑπὸ τοῦ Δ. ὁ αὐτὸς λόγος καὶ ἐπὶ τοῦ Β καὶ τοῦ Ε. ἄντε δὲ καταμετρῶνται τὸ Α καὶ τὸ Β ὑπὸ τῶν εἰλημμένων ἀπ' αὐτῶν μερῶν, ἄντε ἀναλίσκωνται μόνον, ὁ αὐτὸς λόγος. τὸ γὰρ ἄτοπον οὐ παρὰ τὸ καταμετρεῖσθαι, ἀλλὰ παρὰ τὸ ἀναλίσκεσθαι ἠκολούθησε. τοῦτο οὖν δείξας ἐπήγαγεν οὐκ ἄρα οἷόν τε ὑπὸ πεπερασμένου κινεῖσθαι οὐδὲν ἄπειρον κίνησιν, ὡς ἀκολουθοῦντος τούτου τῷ τὴν ἐν ἀπείρῳ χρόνῳ γινομένην κίνησιν ἄπειρον εἶναι. οὐδὲν δὲ εἶπεν ἄπειρον κίνησιν ὑπὸ πεπερασμένου κινεῖσθαι, καίτοι τὸ πεπερασμένον νῦν δείξας ὑπὸ πεπερασμένου μὴ κινούμενον ἄπειρον χρόνον, ἐπειδὴ εἶχεν ἤδη δεδειγμένον, ὅτι ἄπειρον μέγεθος οὐδὲ ἔστιν ὅλως.

p. 266a24 Ὅτι δὲ ὅλως οὐκ ἐνδέχεται ἐν πεπερασμένῳ μεγέθει ἕως τοῦ οὐδὲν ἄρα πεπερασμένον ἐνδέχεται ἄπειρον δύναμιν ἔχειν.

Προθέμενος δεῖξαι, ὅτι τὸ τὴν ἀίδιον κίνησιν προσεχῶς κινοῦν (τοῦτο γάρ ἐστι τὸ πρώτως κινοῦν) πρὸς | τῷ ἀκίνητον εἶναι καὶ ἀμερὲς καὶ 311v

3 ἐν τῶι A: om. a 6 τῷ Δ] τῇ Δ Arist. vulg., sed consentiunt cum Simplicio E[1]H προστιθεὶς Arist. 10 χρόνῳ A: χρόνου a 13 τοσαυτάκις πλείων a: τοσαυταπλειω (sic) A ἔσται, tres priores litterae evanuerunt, A 16 ἀπ' scripsi: ὑπ' a, supra scr. A[1]: om. A 33 οὐδὲ A: οὐκ a 37 πρὸς τῷ a: πρὸς τὸ A

ἀμέγεθές ἐστι, καὶ ἔχων δεδειγμένον, ὅτι ἄπειρον μέγεθος οὐδὲ ἔστιν 311v ὅλως ἐν τοῖς οὖσιν, ἔδειξε πρῶτον, ὅτι πεπερασμένον αὐτὸ μέγεθος εἶναι πεπερασμένην ἔχον δύναμιν ἀδύνατον· τὸ γὰρ τοιοῦτον οὐχ οἷόν τε κίνησιν ἀίδιον κινεῖν. λοιπὸν οὖν ἦν δεῖξαι, ὅτι οὐδὲ πεπερασμένον μέγεθος αὐτὸ δυνατὸν εἶναι ἄπειρον ἔχον δύναμιν, ὅπερ οὐκ ἐπὶ μόνου τοῦ πρώτως κινοῦντος, ἀλλὰ καθόλου δείκνυσιν, ὅτι ὅλως οὐκ ἐνδέχεται ἐν πεπερασμένῳ μεγέθει ἄπειρον εἶναι δύναμιν. δείκνυσι δὲ τοῦτο προλαβὼν ἀξίωμα ὡς ἐναργές, ᾧ καὶ πρότερον ἐχρήσατο, ὅτι τὸ τὴν μείζονα καὶ πλείονα δύναμιν ἔχον τὸ αὐτὸ ἐν ἐλάττονι χρόνῳ κινεῖ τῆς ἐλάττονος δυνάμεως. τὸ οὖν ὑπὸ τῆς πεπερασμένης δυνάμεως κινούμενον, καὶ ὑπὸ τῆς ἀπείρου κινοῖτο ἂν ⟨ἐν⟩ ἐλάττονι χρόνῳ οὔσης γε πλείονος· ταῦτα οὖν ὡς ἐναργῆ προλαβὼν δείκνυσιν, ὅτι τῷ λέγοντι ἐν πεπερασμένῳ μεγέθει ἄπειρον εἶναι δύναμιν, ἀκολουθήσει τι τοῖς ἠξιωμένοις ἐναντίον· τὸ γὰρ ὑπὸ τῆς πεπερασμένης δυνάμεως κεκινημένον ὑπὸ τῆς ἀπείρου οὐ κινηθήσεται, ὡς δείξει· ἔκειτο δὲ τὸ ὑπὸ τῆς ἐλάττονος δυνάμεως κινούμενον καὶ ὑπὸ τῆς μείζονος κινεῖσθαι καὶ ἐν ἐλάττονι χρόνῳ. ὅτι δὲ τὸ ὑπὸ τῆς πεπερασμένης δυνάμεως κινούμενον ὑπὸ τῆς ἀπείρου οὐ κινηθήσεται, δείκνυσιν εἰς ἀδύνατον ἀπάγων τὸ ⟨τὸ⟩ αὐτὸ ἐν ἴσῳ χρόνῳ ὑπὸ τῆς ἀπείρου δυνάμεως κινεῖσθαι καὶ ὑπὸ τῆς πεπερασμένης· ἀδύνατον δὲ τοῦτο, εἴπερ ὡμολόγηται, ὅτι ἡ μείζων δύναμις τὸ αὐτὸ ἐν ἐλάττονι κινεῖ χρόνῳ. εἰπὼν οὖν ἀλλὰ μὴν χρόνον γε οὐκ ἐνδέχεται εἶναι οὐδένα, ἐν ᾧ ἡ ἄπειρος δύναμις κινήσει (ὡς γὰρ τῆς ἀπείρου δυνάμεως οὐκ ἔστι λόγος πρὸς οὐδεμίαν πεπερασμένην, οὕτως οὐδὲ τοῦ ἐλαχίστου χρόνου, ἐν ᾧ ἡ ἄπειρος κινήσει, πρὸς τὸν χρόνον, ἐν ᾧ ἡ πεπερασμένη), εἰ οὖν παντὸς χρόνου πεπερασμένου πρὸς πάντα πεπερασμένον λόγος ἐστίν, οὐδεὶς ἂν εἴη χρόνος, ἐν ᾧ ἡ ἄπειρος κινήσει. καὶ τὸ ἑπόμενον τούτῳ ἄτοπον παραλιπὼν (εἰ γὰρ μὴ ἐν χρόνῳ οὐδὲ κινεῖ ὅλως οὐδὲ ἔστι κινητικὴ ἡ ἄπειρος ἐκείνη δύναμις, ὅτι ἐν οὐδενὶ χρόνῳ) δείκνυσι τὸ ἀντικείμενον ὑποθέμενος τὸ ἐν χρόνῳ κινεῖν. ἔστω γάρ, φησί, χρόνος ὁ Α, ἐν ᾧ τὸ πεπερασμένον ἀπείρῳ δυνάμει κινεῖ τι καὶ μεταβάλλει· τὸ δὴ πεπερασμένην ἔχον δύναμιν τὸ αὐτὸ κινήσει ἐν πλείονι χρόνῳ τῷ ΑΒ. ἐὰν οὖν τὸ τὴν πεπερασμένην ἔχον δύναμιν διπλασιάσωμεν, δῆλον ὅτι τὸ αὐτὸ ἐν ἐλάττονι χρόνῳ τοῦ ΑΒ μεταβάλλει, ὁμοίως δὲ κἂν αὐξηθῇ, πάλιν ἐν ἐλάττονι, καὶ ἀεὶ οὕτως αὐξόντων ἡμῶν καὶ διπλασιαζόντων τὸ μέγεθος καὶ τὴν δύναμιν κατὰ λόγον, ὁ χρόνος μειωθήσεται· προστιθέντες δὲ ἀεὶ τῷ μεγέθει καὶ ἀφαιροῦντες τοῦ χρόνου, ἐλευσόμεθά ποτε εἰς τὸν Α χρόνον, ἐν ᾧ τὸ αὐτὸ τοῦτο ἔκειτο κινεῖσθαι ὑπὸ τῆς ἀπείρου δυνάμεως· ἐν ἴσῳ ἄρα χρόνῳ τὸ αὐτὸ ἡ πεπερασμένη δύναμις τῇ ἀπείρῳ κινήσει· τῷ γὰρ διπλασίῳ αὐξομένη ἡ δύναμις ἀεὶ πεπερασμένη μένει τῷ πᾶν τὸ τοῦ πεπερασμένου διπλάσιον

11 ἐν a: om. A 11. 12 προλαβὼν a: προσλαβὼν A 18 τὸ τὸ a: τὸ A
23 ἐν ᾧ Exc. A²: om. aA 26 κινήσι A²: κίνησις Exc. (ut v. 23): κινηθήσεται aA
28 post ὅτι add. δὲ A² 30 δὴ] conicio δὲ, quo fortasse pertinet quod v. 28 addebat A²

πεπερασμένον εἶναι. εἰ οὖν τοῦτο ἄτοπον τὸ τὴν πεπερασμένην δύναμιν 311v καὶ τὴν ἄπειρον ἐν ἴσῳ χρόνῳ τὸ αὐτὸ κινεῖν, καὶ ἠκολούθησε τὸ ἄτοπον τῷ τὴν ἄπειρον δύναμιν ἐν χρόνῳ τινὶ κινεῖν· ᾧ δὲ ἄτοπόν τι καὶ ἀδύνατον ἀκολουθεῖ, καὶ αὐτὸ ἄτοπον καὶ ἀδύνατόν ἐστιν· ἐν οὐδενὶ ἄρα χρόνῳ ἡ ἐν τῷ πεπερασμένῳ δύναμις ἄπειρος κινήσει· οὐδὲ κινήσει ἄρα· ὥστε οὐδὲ ἔσται δύναμις κινητικὴ ἄπειρος ἐν πεπερασμένῳ· εἰ γὰρ ἦν, ἐκίνει καὶ ἐν χρόνῳ ἐκινεῖτο τὸ κινούμενον.

Ἐφιστάνει δὲ ὁ Ἀλέξανδρος ὅτι "οὐχ οὕτως, ὡς Ἀριστοτέλης ὑπέθετο, ὑπὸ τοῦ τὴν ἄπειρον δύναμιν ἔχοντος ἄρχεσθαι χρὴ τοῦ κινοῦντος ἐν τῷ Α χρόνῳ τόδε τι τὸ κινούμενον καὶ συνάγειν, ὡς αὐτὸς ἐποίησεν, ὅτι καὶ ὑπὸ τοῦ τὴν πεπερασμένην ἔχοντος δύναμιν τὸ αὐτὸ κινηθήσεται ἐν ἴσῳ χρόνῳ. εἰ γὰρ οὕτω, φησί, λαμβάνοιτο, ἔνστασιν ἕξει ὡς οὐκ ἀληθές· οὐ γὰρ συγχωρήσει τις δύνασθαι τὸ κεκινημένον ὑπὸ τῆς ἀπείρου δυνάμεως καὶ ὑπὸ τῆς πεπερασμένης κινηθῆναι. ἀλλὰ ἀνάπαλιν χρὴ λαμβάνειν· τὸ γὰρ ὑπὸ τῆς πεπερασμένης δυνάμεως κεκινημένον ἐν χρόνῳ τινὶ τοῦτο ὑποτίθεσθαι χρὴ καὶ ὑπὸ τῆς ἀπείρου κινεῖσθαι ἔν τινι πολὺ ἐλάττονι· τὸ γὰρ ὑπὸ τῆς ἐλάττονος δυνάμεως κινούμενον δῆλον ὅτι καὶ ὑπὸ τῆς μείζονος κινηθήσεται, ὃ καὶ αὐτὸς ἐδήλωσε διὰ τοῦ εἰπεῖν· ἀνάγκη ἄρα καὶ ὑπὸ τοῦ πεπερασμένου μέν, ἄπειρον δὲ ἔχοντος δύναμιν πάσχειν τι τὸ πάσχον, καὶ ⟨πλείω ἢ⟩ ὑπ' ἄλλου· πλείων γὰρ ἡ ἄπειρος. διὰ γὰρ τούτου ἔλαβεν τὸ πάσχον ὑπὸ τῆς πεπερασμένης δυνάμεως τοῦτο πάσχειν καὶ ὑπὸ τῆς ἀπείρου, διότι πλείων ἡ ἄπειρος. τὸ δὲ ὑπὸ τῆς ἐλάττονος δυνάμεως πάσχον ἀνάγκη καὶ ὑπὸ τῆς μείζονος πάσχειν". ταῦτα μὲν ὁ Ἀλέξανδρος αὐτοῖς ἔγραφε τοῖς ῥήμασι. μήποτε δὲ καλῶς καὶ ἀναγκαίως ὁ Ἀριστοτέλης ἀπὸ τοῦ τὴν ἄπειρον ἔχοντος δύναμιν ἤρξατο, καὶ οὐ χρεία τοῦ ἀνάπαλιν λαμβάνειν· τὸ μὲν γὰρ προκείμενον ἦν δεῖξαι, ὅτι οὐδὲν πεπερασμένον μέγεθος ἄπειρον ἔχει δύναμιν. ὃ δείκνυσι διὰ τοῦ τὴν ἄπειρον δύναμιν, εἴπερ εἴη, ἐν μηδενὶ χρόνῳ ποιεῖν τι ἢ κινεῖν, ὅπερ ἀνεφώνησε διὰ τοῦ ἀλλὰ μὴν χρόνον γε οὐκ ἐνδέχεται εἶναι οὐδένα. τὸ δὲ ἑπόμενον ἄτοπον τῷ μὴ ἐν χρόνῳ ποιεῖν ἢ κινεῖν τὴν ἄπειρον δύναμιν παρῆκεν ὡς ἐναργές· εἰ γὰρ πᾶν τὸ ὁπωσοῦν γινόμενον ἢ κινούμενον ἐν χρόνῳ γίνεται ἢ κινεῖται, τὸ μὴ ἐν χρόνῳ γινόμενον ἢ κινούμενον οὔτε γίνεται οὔτε κινεῖται· οὐδ' ἄρα ἡ ἄπειρος ἐκείνη δύναμις ποιεῖ τι ἢ κινεῖ οὐδὲ ἔστιν ὅλως. ὅτι δὲ οὐκ ἐν χρόνῳ ποιεῖ τι ἢ κινεῖ, δείκνυσιν, ὡς καὶ πρότερον εἶπον, τὸ ἀντικείμενον ὑποθέμενος τὸ ἐν χρόνῳ ποιεῖν ἢ κινεῖν· καὶ συνάγων ἀδύνατόν τι ἑπόμενον τὸ τὴν μείζονα καὶ τὴν ἐλάττονα δύναμιν τὸ αὐτὸ μέγεθος ἐν τῷ ἴσῳ χρόνῳ κινεῖν, μᾶλλον δὲ τὴν ἄπειρον καὶ τὴν πεπερασμένην (τοῦτο γὰρ ἀτοπώτερον), εἰκότως ἐν τῇ τοιαύτῃ ἀγωγῇ τοῦ λόγου τὴν ἄπειρον δύναμιν προϋπέθετο | ἐν πεπερασμένῳ χρόνῳ τῷ Α κινεῖν τι μέγεθος 312r

3 τῷ a: τὸ A 20 πλείω ἢ a: om. A 33 οὐδ' A: οὐκ a 39 post εἰκότως add. δὲ a τοιαύτη, sed τοι add. A¹, A

πεπερασμένον· τοῦτο γὰρ ἀντέκειτο τῷ *ἀλλὰ μὴν χρόνον γε οὐκ ἐνδέχεται εἶναι οὐδένα*. 312r εἶτα λαβὼν τὸ αὐτὸ ὑπὸ πεπερασμένης δυνάμεως κινεῖσθαι ἐν πλείονι χρόνῳ, οὐδὲν ἔλαβεν ἄτοπον, ὡς ὁ Ἀλέξανδρος ὑπενόησεν· οὐ γὰρ τοῦτο ἁπλῶς ἔλαβεν, ὅτι τὸ ὑπὸ τῆς ἀπείρου δυνάμεως κινούμενον καὶ ὑπὸ τῆς πεπερασμένης κινεῖται, ἀλλὰ τοσοῦτον λαβών, ὅτι τὸ πεπερασμένον μέγεθος ἐν πεπερασμένῳ χρόνῳ ὑπὸ πεπερασμένης κινεῖται δυνάμεως, ὅπερ ἐστὶν ἐναργές, ἔδειξεν ὅτι τὸ πεπερασμένον ἐν πεπερασμένῳ χρόνῳ κινούμενον, ὁπόσον ἂν ᾖ καὶ αὐτὸ καὶ ὁ χρόνος, δύναται τῆς μὲν δυνάμεως ἀεὶ αὐξανομένης τοῦ δὲ χρόνου ⟨μειουμένου⟩ ὑπὸ πεπερασμένης δυνάμεως κινεῖσθαι ἐν ἴσῳ χρόνῳ τῷ Α, ἐν ᾧ ἡ ἄπειρος δύναμις ἐκίνει· ὅπερ ἄτοπον. τὸ δὲ ἄτοπον ἠκολούθησε τῷ ὑποθεμένῳ τὴν ἄπειρον δύναμιν ἐν πεπερασμένῳ χρόνῳ ἐφ' ὁσονοῦν ἐλαχίστῳ κινεῖν. ἀνάγκη γὰρ αὐτὴν ἢ μὴ κινεῖν ἐν χρόνῳ, ὥστε μηδὲ κινεῖν ὅλως, ἢ κινοῦσαν ἐν χρόνῳ τινὶ κινεῖν καὶ ἐν ἐλάττονι ἤπερ ἡ πεπερασμένη· ὥστε ἐν πεπερασμένῳ. τῷ οὖν κινεῖν λέγοντι τὴν ἄπειρον δύναμιν τοῦτο ἠκολούθησε· καὶ γὰρ τῇ δυνάμει τῇ πεπερασμένῃ δυνατὸν ἀεὶ προστιθέντα ὑπερβάλλειν τὴν ἀεὶ λαμβανομένην δύναμιν καὶ τοῦ ἐλαχίστου χρόνου ἀφαιροῦντα ἐλλιπέστερον ποιεῖν τὸν χρόνον, ἕως οὗ ἡ μὲν δύναμις αὐξομένη, ὁ δὲ χρόνος μειούμενος ἕως τοῦ Α χρόνου ὑπὸ πεπερασμένης μὲν ηὐξημένης δὲ ἐν τῷ Α χρόνῳ δείξῃ τὸ αὐτὸ κινούμενον, ὅπερ ὑπὸ τῆς ἀπείρου ἐν τῷ ἴσῳ χρόνῳ. οὐκ ἔλαβεν οὖν ὁ Ἀριστοτέλης τὸ ὑπὸ τῆς ἀπείρου δυνάμεως καὶ ὑπὸ τῆς πεπερασμένης κινεῖσθαι, ἀλλὰ τοσοῦτον ἔλαβεν ἐναργές, ὅτι τὸ πεπερασμένον ἐν πεπερασμένῳ χρόνῳ ὑπὸ πεπερασμένης κινεῖται δυνάμεως. καὶ ἔδειξε λοιπὸν ἀκολουθοῦν τῷ λέγοντι ἐν πεπερασμένῳ χρόνῳ κινεῖν τι τὴν ἄπειρον δύναμιν τὸ ἐν ἴσῳ χρόνῳ τῇ ἀπείρῳ δυνάμει τὴν πεπερασμένην κινεῖν. εἰ οὖν ταῦτα ἀληθῆ λέγω, οὐ χρείαν ὁ λόγος ἔχει τῆς ἀνάπαλιν λήψεως.

"Ἔνεστι δέ, φησὶν ὁ Ἀλέξανδρος, καὶ οὕτω δεικνύναι ἀδύνατον ὂν τὸ ἐν πεπερασμένῳ μεγέθει ἄπειρον εἶναι δύναμιν· ἂν γὰρ ἀφέλωμεν μόριον τοῦ μεγέθους, δῆλον ὡς τοῦτο οὐχ ἕξει δύναμιν ἄπειρον· πεπερασμένην ἄρα. οὕτως οὖν ἀφαιροῦντες ἀεὶ ἀπὸ τοῦ μεγέθους μόριά τινα τῷ ἀφῃρημένῳ ἴσα, ὧν μορίων ἕκαστον πεπερασμένην δύναμιν ἔχει, εἰς πεπερασμένα διελοῦμεν τὸ πᾶν καὶ μεγέθη καὶ δυνάμεις· οὐ γὰρ μόριόν τι τοῦ ὅλου ἔσται τὸ τὴν ἄπειρον ἔχον δύναμιν (κεῖται γὰρ τὸ ὅλον ἔχειν τὴν ἄπειρον δύναμιν), ὁπότε καὶ ἐπὶ τοῦ μορίου ὁμοίως δεικνύναι δυνατόν, ὅτι μὴ οἷόν τε ἄπειρον ἔχειν δύναμιν· ἀλλ' οὐδὲ πᾶν μόριον αὐτοῦ ἄπειρον ἐνδέχεται δύναμιν ἔχειν."

Ὁ δὲ Γραμματικὸς ἐκεῖνος, οὗ κατ' ἀρχὰς τῶν εἰς τοῦτο τὸ βιβλίον σχολῶν ἐμνημόνευσα, μέγα νομίζων, εἰ τῶν ἰδιωτῶν πολλοὺς ὑπάγοιτο πρὸς

9 αὐξομένης a μειουμένου a: om. A 18 ἐλλειπέστερον libri 20 ἐν τῷ ᾱ χρόνῳ post κινούμενον a 27 ἔχειν a 38 Γραμματικὸς] ἔπεται (?) ἐντεῦθεν κατὰ τοῦ φιλοπόνου in mrg. A² 39 σχολῶν] p. 1117,15 cf. 1129,29 not.

τοῦ οὐρανοῦ καὶ τοῦ κόσμου παντὸς καταφρόνησιν ὡς ὁμοίως αὐτοῖς ὄντων 312r
φθαρτῶν καὶ δηλονότι καὶ πρὸς τὴν αὐτοῦ τοῦ δημιουργοῦ, εἰ γενητοῦ καὶ φθαρτοῦ κόσμου ποιητὴς ἀποδειχθείη τὸν πρὸ τοῦ δημιουργεῖν ἅπαντα αἰῶνα οὔτε δημιουργὸς ὢν οὔτε πάντων τῶν ὄντων θεὸς καὶ πατὴρ καὶ ὑποστάτης, εἴπερ μηδὲ ἐγεγόνει τι τῶν ὄντων τότε, ἀπὸ δὴ τοιούτων γιγαντικῶν ἐννοιῶν ὁ ἀνὴρ οὗτος καὶ τοῖς ἐν τῷ πρώτῳ τῆς Περὶ οὐρανοῦ περὶ τῆς αἰδιότητος τοῦ οὐρανοῦ καὶ τοῦ κόσμου δειχθεῖσιν ὑπὸ τοῦ Ἀριστοτέλους ἀντιγράφειν ἐτόλμησεν οὐδὲ συνιεὶς τῶν ἐκεῖ λεγομένων, ὡς ἐν ἐκείνοις ἐπειράθην ἀποδεῖξαι, καὶ πρὸς τὰ ἐν ἀρχῇ τοῦδε τοῦ βιβλίου τὰ τὴν κίνησιν καὶ τὸν χρόνον αἴδια δεικνύντα παρὰ θύρας ὑπαντῶν ἐνέστη, ὡς δυνατὸν καταμαθεῖν ἐκ τῶν ἐκεῖ μοι πρὸς αὐτὸν εἰρημένων. εἰς δὴ τοιοῦτον σκοπὸν ἐνόμισεν αὐτῷ καὶ ταύτην συντελεῖν τὴν ἀπόδειξιν τοῦ Ἀριστοτέλους, δι᾿ ἧς δείκνυσιν, ὅτι οὐδὲν σῶμα πεπερασμένον ἄπειρον ἔχει δύναμιν. εἰ γὰρ πεπερασμένον ἐστὶ σῶμα τό τε οὐράνιον καὶ τὸ κοσμικόν, πεπερασμένην ἔχει δύναμιν, τὸ δὲ πεπερασμένην ἔχον δύναμιν εὐθὺς οὗτος ἐνόμισε φθαρτὸν ἀποδεδεῖχθαι. καὶ δὴ καὶ πρὸς τῷ τέλει τοῦ λόγου· 'λείπεται ἄρα, φησί, πεπερασμένης εἶναι δυνάμεως καὶ τὸν ὅλον οὐρανὸν καὶ τῶν αὐτοῦ μερῶν ἕκαστον· τοιαῦτα δὲ καὶ τὰ ὑπὸ σελήνην ἅπαντα'. καὶ θαυμαστὸν ὅτι μὴ προσέθηκεν, ὅτι καὶ αὐτὸς τοιοῦτος· ὁ γὰρ ὅλος αὐτῶν σκοπὸς τῆς θεοσεβείας, καὶ τὸν οὐρανὸν δεῖξαι καὶ τὸν τοῦ οὐρανοῦ δημιουργὸν μηδὲν αὐτῶν διαφέροντα. ἐφιστάνειν δὲ ἀξιῶ τοὺς ἐντυγχάνοντας τοῖς ἐκείνου λόγοις, ὅτι κἀνταῦθα φαίνεται μήτε παρακολουθῶν τοῖς ὑπὸ τοῦ Ἀριστοτέλους εἰρημένοις καὶ τὸν ὅλον αὐτῶν σκοπὸν ἀγνοῶν· νομίζει γὰρ ταὐτὸν οἴεσθαι τὸν Ἀριστοτέλην τὸ δύναμιν ἄπειρον ἔχειν κινητικὴν καὶ τὸ δύνασθαι διαρκεῖν εἰς τὸν ἄπειρον χρόνον κινούμενον. καὶ δὴ καὶ γράφει ταῦτα, ἐξ ὧν δῆλον ἡμῖν γέγονεν, ὡς ἀληθὲς εἶναι δοκεῖ τῷ Ἀριστοτέλει τὸ μηδὲν σῶμα πεπερασμένον δύναμιν ἔχειν διαρκοῦσαν εἰς τὸν ἄπειρον χρόνον. ὅθεν κινεῖν τὴν αἴδιον κίνησιν ἐνδέχεσθαί φησιν ἐν σώματι τὸ εἶναι ἔχουσαν δύναμιν. καὶ οὐκ ἐπέστησεν, ὅτι ἄλλο μέν ἐστι τὸ δύναμιν ἔχειν ἄπειρον ἅμα ὅλην κινητικὴν αἰδίως καὶ ἄλλο τὸ δύνασθαι διαρκεῖν αἰδίως κινούμενον, καὶ ὅτι τὸ μὲν ἐνεργείᾳ ἀπειροδύναμον ὅλον ἅμα τῷ αἰδίως κινοῦντι ὑπάρχει, τὸ δὲ οὕτως ἄπειρον ὡς δύνασθαι ἐπ᾿ ἄπειρον κινεῖσθαι, οὐ κατὰ τὴν ἐνεργητικὴν καὶ κινητικὴν δύναμιν τὴν ἅμα ὅλην οὖσαν, ἀλλὰ κατὰ τὴν παθητικὴν καὶ τὸ δυνάμει ὑπάρχει τῷ αἰδίως κινουμένῳ. καὶ λέγει ὁ Ἀλέξανδρος, ὃν οὗτος προΐσχεται, πρὸς τῷ τέλει τῶν εἰς τοῦτο τὸ βιβλίον ὑπομνημάτων, |
ὅτι ἐπὶ τοῦ κινουμένου ἐπ᾿ ἄπειρον δύναμιν οὐ λεκτέον, καθ᾿ ἣν κινεῖται, 312v
πλὴν ὁμωνύμως. διὸ τὴν μὲν ὅλην ἅμα οὖσαν ἄπειρον δύναμιν τὴν κινητικὴν τῷ πεπερασμένῳ σώματι ἀδύνατον ὑπάρχειν, τὸ δὲ κινεῖσθαι ἐπ᾿ ἄπειρον οὐδὲν κωλύει τῷ πεπερασμένῳ ὑπάρχειν, διότι ἡ ἐν τῷ ἐπ᾿ ἄπει-

---

8 ἐτόλμησεν] videatur Simplicii de caelo Index nominum p. 771 s. v. Ioannes 10 ὑπαντῶν A: ἀπαντῶν a 11 ἐκείνοι a 14 οὐρανίων a 17 λείπεται κτλ.] cf. p. 1336,3 21 αὑτῶν a

ρον ἀεὶ λαμβανομένη δύναμις πεπερασμένη ἐστίν· οὐ μὴν παῦλαν ἔχειν 312v ἀνάγκη ἄλλης καὶ ἄλλης διαδεχομένης διά τε τὸ ἀιδίως κινοῦν καὶ διὰ τὴν τοῦ δυνάμει τοῦ ἐν τῷ κινουμένῳ ἀεὶ ἐνυπάρχοντος ὑποικουρίαν. ἀγνοήσας οὖν κἀνταῦθα οὗτος, ὥσπερ καὶ πρότερον, τὴν τοῦ ἅμα ὅλου ὄντος ἀπείρου πρὸς τὸ ἐπ' ἄπειρον διαφορὰν καὶ αὐτὸ ἄπειρον ὂν καὶ πρὸς τὸ ἀίδιον ἀρκοῦν, καὶ ὅτι τὸ μὲν τῷ ἀιδίως κινοῦντι προσήκει, τὸ δὲ τῷ ἀιδίως κινουμένῳ ἐνόμισεν, ὅτι ὁ δεικνὺς μὴ εἶναι δύναμιν ἄπειρον ἅμα ὅλην κινητικὴν ἐν πεπερασμένῳ σώματι διὰ τούτου ἔδειξεν, ὅτι οὐδὲ κινεῖσθαι δύναται ἐπ' ἄπειρον τὸ πεπερασμένον σῶμα, ἀγνοῶν τὰ ἐν τῷ τρίτῳ ταύτης τῆς πραγματείας περὶ τοῦ ἐπ' ἄπειρον ὑπὸ τοῦ Ἀριστοτέλους ῥηθέντα, ὧν τινα καὶ κατ' ἀρχὰς τῶν εἰς τοῦτο τὸ βιβλίον σχολῶν παρεθέμην, τινὰ δὲ καὶ νῦν παραθήσομαι· "ὅλως μὲν γὰρ οὕτως ἐστὶ τὸ ἄπειρον τῷ ἀεὶ ἄλλο καὶ ἄλλο λαμβάνεσθαι, καὶ τὸ λαμβανόμενον μὲν ἀεὶ πεπερασμένον, ἀλλ' ἀεὶ ἕτερον καὶ ἕτερον". τὸ δὲ τοιοῦτον ὑπάρχει τοῖς ἐν γενέσει τὸ εἶναι ἔχουσιν. ἥ τε γὰρ κίνησις τοιαύτη καὶ ὁ χρόνος, καὶ ἡ τῶν ἀνθρώπων γένεσις, ὡς καὶ Ἀριστοτέλης εἶπεν, καὶ ἡ τῶν μεγεθῶν διαίρεσις. ἐπειδὴ γὰρ ἡ κίνησις ἐν τῷ κινουμένῳ ἐστὶν ἀλλ' οὐκ ἐν τῷ κινοῦντι, ὡς δέδεικται ἐν τοῖς περὶ κινήσεως λόγοις, τὸ μὲν πρώτως ἀεὶ κινοῦν ἀκίνητον ὂν ἄπειρον ἀνάγκη δύναμιν ἔχειν διὰ τὸ ἀεί, ἄπειρον δὲ ὡς ἅμα ὅλην οὖσαν. εἰ γὰρ κατὰ τὴν γινομένην ἀπειρίαν κινούμενόν ἐστι καὶ οὐ κινοῦν οὐδὲ ἀκίνητον, καὶ ἄλλου του κινοῦντος δεήσεται. τὸ δὲ ἀεὶ κινούμενον πεπερασμένον σῶμα ἐπ' ἄπειρον κινεῖται οὐκ ἔχον ἅμα τὴν ὅλην ἀπειροδυναμίαν ὡς τὸ κινοῦν. τὸ μὲν γὰρ κινοῦν ἀεὶ πρώτως ἀσώματόν τε καὶ αὐθυπόστατόν ἐστι καὶ τῆς ἀπείρου δυνάμεως ἑαυτῷ χορηγόν, τὸ δὲ ἀεὶ κινούμενον σῶμα ὂν πεπερασμένον, τό τε ἀεὶ εἶναι καὶ ἀεὶ κινεῖσθαι παρὰ τοῦ πρώτως κινοῦντος ἔχον, οὐ δύναται ἅμα ὅλην τὴν κίνησιν καταδέξασθαι, ἐπεὶ οὐκέτι ἐδεῖτο παρ' ἄλλου κινεῖσθαι οὐδὲ ἐκινεῖτο ὅλως· ἡ γὰρ κίνησις οὐκ ἔστιν ἅμα ὅλη, ἀλλ' ἐν τῷ γίνεσθαι τὸ εἶναι ἔχει. εἰ γὰρ ἅμα ὅλην τὸ κινούμενον κατεδέχετο, εἱστήκει ἂν καὶ οὐκ ἐκινεῖτο. ταῦτα μὲν οὖν ἀρκεῖν οἶμαι περί τε τῆς τοῦ κινοῦντος ἅμα ὅλης ἀπειρίας, δι' ἣν ἀδύνατον αὐτὸ σῶμα εἶναι πεπερασμένον, καὶ τῆς τοῦ προσεχῶς ὑπ' αὐτοῦ κινουμένου ἐπ' ἄπειρον μεταβολῆς, ὧν οὗτος τὴν διαφορὰν ἀγνοήσας συντελεῖν ἐνόμισεν αὐτῷ πρὸς τὸ τὸν οὐρανὸν φθαρτὸν ἀποδειχθῆναι τὸ ὑπὸ τοῦ Ἀριστοτέλους δειχθὲν νῦν, ὅτι οὐδὲν σῶμα πεπερασμένον ἄπειρον ἔχει κινητικὴν δύναμιν. καίτοι κἂν τῇ διαφορᾷ τοῦ τε κινεῖν καὶ τοῦ κινεῖσθαι καὶ τοῦ κατ' ἐνέργειαν ἀπείρου καὶ τοῦ ἐπ' ἄπειρον οὐκ ἐπέστησεν, ἀλλ' ἐκεῖνο γοῦν ἐχρῆν ἐννοεῖν, ὅτι οὐκ ἂν ὁ Ἀριστοτέλης ἐν ἑνὶ τούτῳ βιβλίῳ παρὰ πόδας οὕτως ἂν τὰ ἐναντία ἑαυτῷ ἔλεγεν, ἐν ἀρχῇ μὲν δείξας ὅτι ἀνάγκη ἀεὶ κίνησιν εἶναι καὶ τὸ κινούμενον ἀίδιον, προσεχῶς δὲ ὅτι τὸ κυκλοφορητικὸν σῶμά ἐστι τὸ τὴν μίαν καὶ

2 καὶ ante ἄλλης a: om. A, sed supra scr. A[1] 12 ὅλως] Γ 6. 206a 27 cf. p. 782,3. 846,29. 1180,20. 1293,24 13. 14 μὲν ἀεὶ εἶναι Aristoteles 14 ἀλλ' ἀεί γε Arist. et Simpl. ll. cc. 38 ἂν τὰ] ν in rasura II litt. A[1]

312v συνεχῆ καὶ ἀίδιον κίνησιν δυνάμενον κινεῖσθαι, νῦν δὲ τὸν οὐρανὸν πεπερασμένον ἔχοντα σῶμα φθαρτὸν λέγων, εἰ οὕτως ἐνόει τὸ μὴ ἔχειν ἄπειρον δύναμιν, καὶ πάλιν ἐν τῷ πρώτῳ τῆς Περὶ οὐρανοῦ τῷ τοῦτο τὸ βιβλίον ἐκδεχομένῳ, σαφῶς ἀίδιον ἀποδεικνὺς τὸν οὐρανὸν καὶ τὸν ὅλον κόσμον, πρὸς ἃς ἀποδείξεις καὶ οὗτος ἀντειρηκέναι νομίζει. ποῖος οὖν χαμαιλέων τοιαύτας ἂν ἐτράπη τροπάς, οἵας οὗτος ὑπομεῖναι τὸν Ἀριστοτέλην νενόμικεν; καὶ οὐδὲ τούτῳ ἐπέστησεν, ὅτι οὐδὲ τῶν ἐξηγητῶν τῆς τοῦ Ἀριστοτέλους διαίτης ἐνόμισε δεῖσθαι τοὺς λόγους τούς τε περὶ τῆς ἀιδιότητος τοῦ οὐρανοῦ καὶ τὸν νῦν δεικνύντα, ὅτι τὸ πεπερασμένον σῶμα πεπερασμένην ἔχει δύναμιν. πρόχειρον γὰρ ἦν, ὅτι τὴν κινητικὴν ἀπειροδυναμίαν τὴν ἅμα ὅλην οὖσαν ἀπέφησεν ἐν τούτοις τοῦ κινητοῦ σώματος πεπερασμένου ὄντος.

Ἐπειδὴ δὲ τὸν ὅλον οὗτος σκοπὸν τῆς Ἀριστοτελικῆς ἀποδείξεως ἀγνοήσας καὶ νομίσας, ὅτι ὁ δεικνὺς τὸ πεπερασμένον σῶμα μὴ ἔχειν ἄπειρον κινητικὴν δύναμιν, εὐθὺς ἂν εἴη δεδειχὼς ὅτι ὁ οὐρανὸς πεπερασμένος ὢν φθαρτός ἐστι, καὶ διὰ τοῦτο καὶ δι' οἰκείων ἐπιχειρημάτων ἐπιβάλλεται δεικνύναι, ὅτι τὸ πεπερασμένον σῶμα πεπερασμένην ἔχει δύναμιν, καὶ ὡς ἐξ ἀνάγκης ἑπόμενον τούτῳ ἐπάγει, ὅτι ὁ οὐρανὸς φθαρτός ἐστι, φέρε καὶ ταύταις αὐτοῦ ταῖς παρανοίαις ἐπιδράμωμεν. πρῶτον οὖν ἐπιχείρημα τίθησι τοιαύτην ἔχον τὴν συναγωγήν· τὰ οὐράνια ἐξ ὕλης καὶ εἴδους ἐστί· τὰ ἐξ ὕλης δεῖται τῆς ὕλης πρὸς τὸ εἶναι· τὰ δεόμενά τινος οὐκ ἔστιν αὐτάρκη· τὰ μὴ αὐτάρκη οὐκ ἔστιν ἀπειροδύναμα. καὶ συνάγει ἐκ τούτων, ὅτι τὰ οὐράνια κατὰ τὴν αὑτῶν φύσιν οὐκ ἔστιν ἀπειροδύναμα καὶ διὰ τοῦτο φθαρτά. δῆλον δέ, ὅτι εἰ μὲν φθαρτῆς οὔσης τῆς ὕλης ἐδεῖτο πρὸς τὸ εἶναι τὰ οὐράνια, φθαρτὰ ἂν ἦν εἰκότως. εἰ δὲ καὶ τὴν ὕλην ἢ τὸ ὑποκείμενον, ὅτι ποτέ ἐστιν αὐτῶν, ἄφθαρτόν τις εἶναι λέγων οὐκ ἐλέγχεται, πῶς τὸ ἀφθάρτου δεόμενον ὑποκειμένου φθαρτὸν εἶναι νομισθήσεται; οὐδὲ γάρ, ἐπειδὴ δεῖταί τινος καὶ κατὰ τοῦτο οὐκ ἔστιν αὔταρκες, διὰ τοῦτο καὶ φθαρτὸν ἀνάγκη εἶναι. ἀπειροδύναμον μὲν γὰρ οὐκ ἂν ἴσως εἴη τὸ μὴ αὐθυπόστατον, ἀλλ' ἐν ἄλλῳ τὸ εἶναι ἔχον. οὐ μέντοι ἤδη καὶ φθαρτὸν αὐτὸ ἀνάγκη εἶναι οὕτως, ὥς ποτε φθαρησόμενον. ἄλλο γὰρ ὡς εἴρηται τὸ κατ' ἐνέργειαν | ἅμα ὅλον ὂν ἄπειρον καὶ ἄλλο 313r τὸ ἐπ' ἄπειρον. "δεύτερον εἰ τὸ εἶναι, φησί, τῆς ὕλης ἐν τούτῳ ἐστίν, ἐν τῷ ἐπιτηδείως ἔχειν πάντα δέχεσθαι τὰ εἴδη καὶ οὐ μάτην ἔχει ταύτην τὴν δύναμιν οὐδὲ δύναται πλείονα ἅμα εἴδη ἡ αὐτὴ ὕλη καταδέξασθαι. οὐδὲν τῶν εἰδῶν ἀεὶ στέγειν ἡ ὕλη δύναται ὅσον ἐπὶ τῷ οἰκείῳ αὐτῆς λόγῳ. εἰ δὲ τοῦτο, οὐδὲν τῶν ἐξ ὕλης καὶ εἴδους ὅσον ἐπὶ τῇ ὕλῃ ἄφθαρτον ἔσται." δεδεῖχθαι δέ φησιν αὐτῷ ἐν τῷ τετάρτῳ Τῶν πρὸς Ἀριστοτέλη, ὅτι μία καὶ ἡ αὐτὴ ὕλη ἡ πρώτη τοῖς τε οὐρανίοις ὑπόκειται καὶ

6 τροάς, sed corr. A[1] 6. 7 νενόμηκεν, sed corr. A[1] 19 παρανίαις, sed corr. A[1] 22 ἀπειρο//δύναμα A 23 αὐτῶν A 36 οὐδὲν A: οὐδὲν γὰρ a 38 δεδεῖχθαι scripsi: δέδεικται libri 38. 39 τετάρτῳ Τῶν πρὸς Ἀριστοτέλη] locum, quem hic excerpsit, ad verbum servavit De caelo p. 134,20 Heiberg

τοῖς ὑπὸ σελήνην. ἀλλὰ τὰ μὲν ἐκεῖ ῥηθέντα αὐτῷ τῆς προσηκούσης 313r ἔτυχεν ἐξετάσεως ὑπ' ἐμοῦ τὸ πρῶτον τῆς Περὶ οὐρανοῦ σαφηνίζειν ἐπιχειρήσαντος. ἐνταῦθα δὲ τοσοῦτον μόνον ἐφιστάνειν ἀξιῶ, ὅτι τῆς αὐτῆς ὕλης οὔσης καὶ πρὸς πάντα τὰ εἴδη ὁμοίως ἐχούσης, ἀνάγκη μεταβάλλειν εἰς ἄλληλα τά τε οὐράνια καὶ τὰ ὑπὸ σελήνην, οὗ τί ἂν ἀδυνατώτερον εἴη; οὐ γὰρ διατρίβειν ἐν τούτῳ καλόν. καὶ γὰρ καὶ οὗτος τὸ ἀπεμφαῖνον ἐννοήσας "κἂν συγχωρήσῃ τις, φησί, μὴ τὴν αὐτὴν ὑποκεῖσθαι ὕλην τοῖς τε οὐρανίοις καὶ τοῖς ὑπὸ σελήνην, ἀλλ' ἐπειδὴ καὶ ἡ τῶν οὐρανίων πάντων ὕλη, ἣν ἡγοῦντο πρῶτον ὑποκείμενον, ἕν ἐστι καὶ ταὐτὸν τὸ καλούμενον πέμπτον σῶμα, τὰ δὲ ταύτης τῆς ὕλης εἴδη διάφορα τυγχάνει (τὸ τοῦ ἡλίου φέρε καὶ τὸ τῆς σελήνης καὶ τὸ τῶν ἄλλων ἑκάστου ἀστέρος καὶ ἔτι τῶν σφαιρῶν ἑκάστης), δῆλον ὅτι καὶ ἡ τῶν οὐρανίων σωμάτων ὕλη ἐπιτηδείως ἔχει ἕκαστον τῶν οὐρανίων εἰδῶν καταδέξασθαι, κἂν διά τινα κρείττονα καὶ ἐξῃρημένην αἰτίαν μὴ κατεδέξατο. εἰ οὖν καὶ ἡ τῶν οὐρανίων σωμάτων ὕλη, ὅσον ἐπὶ τῷ δύνασθαι πάντων εἶναι τῶν εἰδῶν δεκτική, ἐκείνων ἄλλοτε ἄλλο δέξεται εἶδος, οὐδὲ ἄρα τῶν οὐρανίων οὐδὲν ὅσον ἐπὶ τῇ δυνάμει τῆς αὑτῶν ὕλης ἄφθαρτον ἔσται."

Ἐν δὴ τούτοις πρῶτον μὲν ἐφιστάνειν ἄξιον, ὅτι τὴν πρώτην τοῦ οὐρανοῦ ὕλην τὸ πέμπτον ἐνόμισεν εἶναι σῶμα. καίτοι εἰ, ὡς πρότερον εἶπεν, μία καὶ ἡ αὐτὴ ὕλη πάντων ἐστὶ τῶν τε οὐρανίων καὶ τῶν ὑπὸ σελήνην, πῶς ἔχει λόγον τὸ πέμπτον σῶμα ὕλην εἶναι τῶν ὑπὸ σελήνην; ἔπειτα εἴτε διὰ κρείττονά τινα καὶ ἐξῃρημένην αἰτίαν οὐ δέχεται ἄλλο εἶδος ἡ τῶν οὐρανίων ὕλη παρ' ὃ νῦν ἔχει, οὐκ ἔστιν ἀνάγκη διὰ τὴν ὕλην φθαρτὸν εἶναι τὸν οὐρανόν, εἴτε, ὡς οὗτος "καὶ τοῦτο," φησὶ τὰ ἐναντία ἑαυτῷ λέγων, "ἄλλοτε ἄλλο δέξεται εἶδος". καὶ οὕτως οὐκ ἀνάγκη τὸν ὅλον οὐρανὸν φθαρτὸν εἶναι, ἀλλ' εἰ ἄρα, τὰ μέρη μόνα τῶν ἐναντίων εἰς ἄλληλα μεταβαλλόντων ὡς καὶ ἐπὶ τῶν ὑπὸ σελήνην. εἴτε οὖν μία ἡ ὕλη, τοσοῦτον αὐτῷ μόνον ἐκ τῶν αὐτοῦ λόγων συμβαίνει, τὸ τὰ ἄνω κάτω καὶ τὰ κάτω ἄνω ὥσπερ τοῖς μεθύουσι γινόμενα φαίνεσθαι, ὥστε ἥλιον μὲν ἐνταῦθα, ἄνθρωπον δὲ ἐν οὐρανῷ, καὶ τὰ οὐράνια μετὰ τῶν ἐνθάδε φύεσθαι· καίτοι τί ἂν εἴη τούτων ἀτοπώτερον; εἴτε ἡ τοῦ οὐρανοῦ ὕλη μία οὖσα πάντα δύναται τὰ ἐκεῖ εἴδη καταδέξασθαι, ἢ μάτην δύναται ἤ ποτε μεταβάλλει καὶ ἐκεῖνα εἰς ἄλληλα. καίτοι οὐδὲ οὕτως αὐτῷ τὸ σπουδαζόμενον ἐκβήσεται τὸ φθαρτὸν τὸν κόσμον ἀποδεικνύναι· οὐδὲ γὰρ τὸ ὑπὸ σελήνην ἀνάγκη ποτὲ μὴ εἶναι, ἐπειδὴ τὰ μέρη αὐτοῦ περὶ τὴν ὑποκειμένην ὕλην μεταβάλλει εἰς ἄλληλα. ἔνθα γὰρ ἡ ἄλλου φθορὰ ἄλλου γένεσίς ἐστι, τίς μηχανὴ τὸ τοιοῦτο σύστημα φθαρῆναι; πόσῳ κάλλιον οὖν ἦν καὶ τῷ δημιουργῷ θεῷ μᾶλλον προσῆκον τὸ λέγειν, τὰ μὲν προσεχῶς ὑπ' αὐτοῦ παραγόμενα ἀεὶ κατὰ τὰ αὐτὰ καὶ ὡσαύτως ἔχοντος καὶ μήτε κατ' οὐ-

3 τοσοῦτον μόνον, τον μό om. A, suppl. in mrg. A[1] 6 καὶ (post γὰρ) om. a 10 εἴδη A[2]: post διάφορα a: om. A[1] 17 αὐτῶν et sic deinceps A 30 οὐράνια a: ὅτι A: fortasse ἐκεῖ 31 καίτοι — ἀτοπώτερον A: om. a 32. 33 μεταβάλει A 35 μὴ om., sed add. A[1]

σίαν μεταβαλλομένου μήτε κατὰ δύναμιν μήτε κατ' ἐνέργειαν ἀίδια εἶναι, 313r ἵνα μὴ ποτὲ μὲν κοσμοποιὸς ᾖ, ποτὲ δὲ ἀργὸς καὶ ἄγονος καὶ ἔρημος ἀπολείπηται, τὸ δὲ διὰ τῶν ἀιδίων καὶ ἀιδίως κινουμένων αὐτοῦ δημιουργημάτων γινόμενον τὸ ὑπὸ σελήνην μέρη μὲν ἔχειν γινόμενα καὶ φθειρόμενα, ἵνα καὶ τὸ ἔσχατον τοῦ κόσμου γένεσιν σχῇ διὰ τὴν τοῦ δημιουργοῦ ἀγαθότητα, ἀεὶ δὲ ὧν αὐτὸς ἐμηχανήσατο καὶ τοῦτο ἀίδιον εἶναι τῷ τὴν ἄλλου φθορὰν ἄλλου γένεσιν εἶναι ἐνδελεχῆ ποιήσας τὴν γένεσιν. ἐν δὲ τῷ τρίτῳ αὐτοῦ ἐπιχειρήματι τῷ Πλάτωνι συνέπεσθαι δοκῶν ἀποδεικνύναι πειρᾶται, ὅτι τὰ οὐράνια οὐκ ἔστιν ἀπειροδύναμα τῇ αὐτῶν φύσει, κἂν μὴ φθείρηται δυνάμει κρείττονι τῆς ἑαυτοῦ φύσεως συνεχόμενα. "εἰ γὰρ σύνθετα, φησίν, ἔστι τὰ οὐράνια, τὰ δὲ σύνθετα λόγον ἔχει λύσεως, τὰ δὲ λόγον ἔχοντα λύσεως λόγον ἔχει φθορᾶς (ἡ γὰρ διάλυσις τῶν στοιχείων φθορὰ τοῦ συνθέτου ἐστί, τὸ δὲ λόγον ἔχον φθορᾶς οὐκ ἔχει δύναμιν ἄπειρον), τὰ ἄρα οὐράνια ὅσον ἐπὶ τῇ αὐτῶν φύσει οὐκ ἔστιν ἀπειροδύναμα." ἀλλ' ὅπως ὁ Πλάτων τῆς λύσεως ἔχοντα τὸν λόγον φησὶ τὸν δημιουργὸν μὴ λύειν τὸ καλῶς ὑπ' αὐτοῦ ἁρμοσθέν, μετ' ὀλίγον εἰσόμεθα. "καὶ οἱ μὴ ἐκ τῶν τεττάρων δὲ στοιχείων, φησὶν οὗτος, λέγοντες τὸν οὐρανόν, ἀλλ' ἐκ τοῦ πέμπτου σώματος, καὶ οὗτοι σύνθετον αὐτὸν λέγουσιν ἐξ ὑποκειμένου μὲν τοῦ πέμπτου σώματος, εἴδους δὲ τοῦ ἡλιακοῦ ἢ σεληνιακοῦ. καὶ εἰ τὰ πάντων εἴδη, φησίν, ἀφέλοι τις, δῆλον ὅτι τὸ τριχῇ διαστατὸν αὐτῶν καταλείψει μόνον, καθ' ὃ οὐδὲν οὐδενὸς τῶν οὐρανίων διοίσει οὐδὲ τῶν παρ' ἡμῖν σωμάτων, ὥστε καὶ τὰ οὐράνια συνθέσεως ἔχοντα λόγον, καὶ λύσεως ἕξει καὶ φθορᾶς. καὶ διὰ τοῦτο οὐκ ἀπειροδύναμα, κἂν μηδέποτε φθείρηται κατὰ Πλάτωνα κρείττονι δεσμῷ τῆς αὐτῶν φύσεως, τῇ βουλήσει τοῦ θεοῦ, συνεχόμενα." καὶ ἐκ τούτου τοίνυν τοῦ ἐπιχειρήματος δῆλός ἐστι διὰ κενὴν δόξαν καὶ τῆς ἐξ ἀρχῆς ἑαυτοῦ προθέσεως ἐπιλαθόμενος. προὔκειτο μὲν γὰρ αὐτῷ γενητὸν καὶ φθαρτὸν ἀποδεῖξαι τὸν οὐρανόν. νῦν δὲ ἐνδίδωσι διὰ μὲν τὴν αὑτοῦ φύσιν πεπερασμένην ἔχειν δύναμιν αὐτὸν καὶ φθαρτόν, διὰ δὲ τὴν τοῦ θεοῦ βούλησιν ἄλυτον διαμένειν καὶ ἄφθαρτον. καὶ δῆλον ὅτι οὐκ ἂν ἡ τοῦ θεοῦ βούλησις τῷ μὴ ἐπιτηδείως ἔχοντι δέξασθαι τοῦτο τὸ ἀγαθὸν ἐδωρεῖτο. ἀλλὰ κἂν τὴν ἄπειρον ἅμα ὅλην κινητικὴν δύναμιν ὁ | οὐρανὸς οὐκ ἔχῃ κινητὸς ὢν 313v αὐτὸς καὶ πεπερασμένος, ἀλλὰ πρός γε τὸ ἐπ' ἄπειρον κινεῖσθαι πέφυκεν. ἀλλ' οὐδὲ σύνθετον καλῶς ὑπέθετο τὸ πέμπτον σῶμα οὕτως ὡς λύσεως ἔχον λόγον· ἐκεῖνα γὰρ λύσεως ἔχει λόγον, ὅσα ὑποκείμενον ἔχει μὴ στέγον τὰ εἴδη καὶ ἐξ ἀντικειμένων συνέστηκεν εἰδῶν τῶν εἰς ἄλληλα μεταβαλλόντων· τὰ δὲ οὐράνια τὸ κυκλοφορητικὸν εἶδος ἔχει μὴ ἔχον ἑαυτῷ ἐναντίον, ἐπειδὴ μηδὲ τῇ κύκλῳ κινήσει ἔστιν ἐναντία κίνησις, ὡς ἔδειξεν ἐν τῷ πρώτῳ τῆς Περὶ οὐρανοῦ ὁ Ἀριστοτέλης. πρὸς ἃς ἀποδείξεις ἀντει-

6 τῷ a: τὸ A 8 αὐτῷ a 11 φησιν om. A, sed add. in mrg. A[1] 11. 12 τὰ δὲ λόγον ἔχοντα λύσεως a: om. A 19. 20 σεληνιακοῦ ἢ ἡλιακοῦ a 26 ἑαυτοῦ A: αὑτοῦ probabilius a 35 λόγον· ἐκ. γ. λ. ἔχει in mrg. suppl. A[1] 39 Περὶ οὐρανοῦ] A 4. 270b32 sqq.

ρηκότα τοῦτον ἀπέδειξα ὡς οἶμαι μηδὲν τῶν ὑπὸ τοῦ Ἀριστοτέλους εἰρη- 313v μένων νενοηκότα.

Εἶτα ἐπιχειρεῖ δεικνύναι, ὅτι καὶ τῶν στοιχείων αἱ ὁλότητες καὶ τὰ οὐράνια πεπερασμένης εἰσὶ δυνάμεως. καὶ τοῦτο μὲν οὐδὲν ἄτοπον, εἴπερ πεπερασμένα ὄντα μὴ ἔχει ὅλην ἅμα ἄπειρον δύναμιν· ἐκεῖνο δὲ ἀτοπώτατον τὸ νομίζειν ταὐτὸν εἶναι τὸ φθαρτὸν τῷ μὴ ἔχειν τὴν ἄπειρον ἅμα ὅλην δύναμιν. λέγει οὖν ἐν τῇ Φυσικῇ ἀκροάσει δεδεῖχθαι, ὅτι οὐ τὸ τυχὸν εἶδος ἐν τῷ τυχόντι μεγέθει ὑφίσταται οὔτε σύνθετον οὔτε ἁπλοῦν (οὔτε γὰρ ἄνθρωπος δακτυλιαῖος οὔτε κώνωψ πηχυαῖος γένοιτο ἄν, ἀλλ' οὐδὲ ὕδωρ ἐν τῷ τυχόντι μεγέθει ὑφίσταται), ἀλλ' ὅταν εἰς τοσοῦτον κατατμηθῇ τὸ ὕδωρ, ὡς ἔλαττον εἶναι τὸ γενόμενον ἐκ τῆς τομῆς μέγεθος τοῦ πεφυκότος εἶδος ὕδατος καταδέξασθαι, ἀπόλλυται τὸ ὕδωρ, ὡς ὅταν ἄκρῳ δακτύλῳ ὕδατος ἐφαψάμενοι τὴν ἰκμάδα ἐκείνην ἐξαπλοῦντες καὶ παρατρίβοντες καὶ εἰς βραχύτατα διαιροῦντες τὸ εἶδος τοῦ ὕδατος ἀφανίζωμεν. "ἐντεῦθεν οὖν, φησί, δειχθήσεται, ὅτι οὐδὲ αἱ τῶν στοιχείων ὁλότητες ἀπείρου μετέχουσι δυνάμεως. ὁρῶμεν γάρ, ὅτι ὅσῳ μειοῦται τὰ τῶν στοιχείων μεγέθη, ταχύτερον ὑφίσταται τὴν φθοράν, ὅσῳ δὲ παραύξεται, βραδύτερον. ὑποκείσθω οὖν τὸ κυαθιαῖον ὕδωρ ἐνιαυτὸν ἕνα δυνάμενον διαμένειν. οὐκοῦν ἕκαστον τῶν ἰσομεγέθων ὑδάτων τὸν αὐτὸν ἀρκέσει χρόνον. ἀλλὰ μὴν ἐπειδὴ καὶ ὅλως ὁ τοῦ ὕδατος ὄγκος πεπερασμένος ἐστί, καταμετρηθήσεται δηλονότι ὁ πᾶς ὄγκος ὑπὸ τοῦ κυάθου. καὶ διαιρεθήσεται ὅλον τὸ ὕδωρ εἰς κυάθους πεπερασμένους τὸν ἀριθμόν. ἀλλὰ μὴν ἕκαστον τῶν μορίων πεπερασμένης ἐστὶ δυνάμεως· καὶ τὸ ἐκ πάντων ἄρα συγκείμενον πεπερασμένης ἔσται δυνάμεως· τὸ δὲ αὐτὸ καὶ ἐπὶ τῶν ἄλλων. δέδεικται ἄρα, φησί, διὰ τούτων, ὅτι τέως τῶν τεττάρων στοιχείων ἕκαστον κατὰ τὴν ὁλότητα τὴν αὐτοῦ πεπερασμένης ἐστὶ δυνάμεως." ταῦτα αὐτοῦ λέγοντος ἐπ' αὐτῶν σχεδὸν τῶν ῥημάτων ἐπιστῆσαι χρή, πρῶτον μὲν τίνα αὐτῷ παρέσχε χρείαν προληφθὲν τὸ μὴ τὸ τυχὸν εἶδος εἰς τὸ τυχὸν μέγεθος ἐγγίνεσθαι· οὐ γὰρ ἐδεῖτο τούτου ἡ τοῦ κυαθιαίου ὕδατος ὑπόθεσις, ὅτι ἂν διαιρεθῇ τὸ ὕδωρ εἰς κυάθους, ὧν ἕκαστος ἐνιαυτὸν διαρκεῖ, καὶ τὸ ὅλον ἐνιαυτὸν διαρκέσει· οὐ γὰρ συντίθεται ὁ χρόνος τῶν κυάθων διαιρεθέντων. καὶ τοῦτο μὲν πρὸς τὸ σαθρὸν εἰρήσθω τῆς ὑποθέσεως. ἐννοεῖν δὲ χρή, ὅτι τὸ ὕδωρ ὅλον ἐν πεπερασμένῳ χρόνῳ φθειρόμενον ὑποθέμενος τὴν ἐν ἐκείνῳ τῷ χρόνῳ τῶν ἄλλων στοιχείων εἰς τὸ ὕδωρ μεταβολὴν οὐκ ἐλογίσατο. καίτοι εἰ ὥσπερ τὰ μέρη τοῦ ὕδατος φθειρόμενα εἰς ἄλλα μεταβάλλει στοιχεῖα, οὕτω καὶ τὰ τῶν ἄλλων στοιχείων μέρη εἰς τὸ ὕδωρ, καὶ τοῦτο ἐνδελεχὲς καὶ ἀίδιόν ἐστι διὰ τὸ τὴν ἄλλου φθορὰν ἄλλου γένεσιν εἶναι, καὶ ἡ τῆς φθορᾶς καὶ γενέσεως αἰτία τοῖς τῇδε κίνησις ἡ κατὰ τὸν λοξὸν μάλιστα κύκλον ἀίδιός ἐστι, πῶς δυνατὸν φθαρῆναι τὰς τῶν στοιχείων ὁλότητας; οὗτος δὲ ὡς τοῦτο δείξας ἀρα-

---

6 τῷ aA²: τὸ A¹ 10 ὑφίσται, sed corr. A¹ 10. 11 τμηθῇ a 25 post τῶν add. τε a 27 αὐτοῦ a: τοῦ, sed corr., A¹ αὐτῶν] αὐτὸν, sed corr., A¹

ρότως ἐπήγαγεν, ὅτι τῇ αὐτῇ ἐπιχειρήσει δείξομεν καὶ τὰ οὐράνια πάντα 313v πεπερασμένης ὄντα δυνάμεως, καίτοι μηδὲ ἐπιχείρησιν τὴν αὐτὴν ἐπάγων. λέγει γάρ, ὅτι οὐδὲν τῶν οὐρανίων εἰδῶν ἐν τῷ τυχόντι μεγέθει συνίστασθαι πέφυκεν οὐδὲ ὁ ὅλος κόσμος, ᾧ πρότερον οὐ συνεχρήσατο. "εἰ οὖν πᾶν σῶμα, φησίν, ἐπ' ἄπειρόν ἐστι διαιρετόν, σώματα δὲ καὶ τὰ οὐράνια, καὶ αὐτὰ δήπουθεν ἐπ' ἄπειρόν ἐστι διαιρετὰ τῷ ἰδίῳ λόγῳ, καθ' ὃ διαστατά ἐστι, κἂν μὴ διαιρῆται, ὡς καὶ ἡ ὕλη ἀνείδεός ἐστι τῷ ἰδίῳ λόγῳ, κἂν μηδέποτε χωρὶς εἴδους ᾖ. καὶ τὸ τριχῇ διαστατὸν ἄποιόν ἐστι τῷ ἰδίῳ λόγῳ, κἂν μηδέποτέ ἐστι χωρὶς τῆς ποιότητος. τὸ δὲ ἐπισυμβὰν ἔξωθεν εἶδος τοῦ μὴ διαιρεῖσθαι ἢ δυσδιαίρετα εἶναι ἢ καὶ ἡμῖν ἀδιαίρετα ὡς ἐπὶ τοῦ ἀδάμαντος αἴτιόν ἐστιν. εἰ οὖν σώματα ὄντα τὰ οὐράνια τῷ μεγέθη εἶναι ἐπ' ἄπειρόν ἐστι διαιρετά, εἰ τῷ λόγῳ τις αὐτὰ διέλοι, ὡς καὶ τῷ λόγῳ τῆς ὕλης τὰ εἴδη χωρίζομεν, δῆλον ὅτι ἥξει ἡ τομὴ εἰς μέγεθός τι τοιοῦτον, ἐν ᾧ τῶν εἰδῶν ἐκείνων οὐδὲν ὑποστήσεται. οὐκοῦν ἅμα τῇ τοιαύτῃ διαιρέσει φθαρήσεται τὰ εἴδη. εἰ οὖν, καθὸ σώματα τῷ ἰδίῳ λόγῳ τῆς φύσεως διαίρεσιν ἐπιδεχόμενα, ταῦτα φθορὰν ἐπιδέχεται, τῆς ἡμετέρας ἐπινοίας τὰ δυνάμει αὐτοῖς προσόντα εἰς ἐνέργειαν ἀγούσης, οὐδὲν δὲ τῶν λόγον ἐχόντων φθορᾶς ἀπειροδύναμόν ἐστι κατὰ φύσιν, οὐδὲ τῶν οὐρανίων ἄρα σωμάτων οὐδὲν κατὰ τὴν αὑτοῦ φύσιν ἀπειροδύναμον ἔσται. τὸ γὰρ φύσει ἀπειροδύναμον οὐδὲ λόγον ἔχον φθορᾶς οὐδὲ κατὰ ψιλὴν ἐπίνοιαν ὑποτοπηθείη ἂν φθειρόμενον ὡς ἐπὶ τῶν πάντῃ ἁπλῶν καὶ κεχωρισμένων τῆς πρὸς τὰ σώματα σχέσεως. οὐδὲ φαντασθῆναι γὰρ δυνάμεθα, τίς ἔσται λόγος φυσικός, καθ' ὃν ἐπινοηθείη ⟨ἂν⟩ φθειρόμενα. τὸ γὰρ ζητούμενον νῦν τοῦτό ἐστι, τίς ὁ κατὰ φύσιν ἑκάστου λόγος, οὐ μὴν τί παρὰ τῆς ἐξῃρημένης αἰτίας τισὶ προσγίνεται, ὥστε κἂν συγχωρηθείη τὰ οὐράνια τῇ τοῦ θεοῦ βουλῇ συνεχόμενα μὴ φθείρεσθαι, ἀλλ' οὐχὶ καὶ αὐτὰ κατὰ τὴν ἰδίαν φύσιν τὸν τῆς φθορᾶς οὐκ ἐπιδέξεται λόγον· φθορᾶς δὲ ἔχοντα λόγον οὐκ ἔστιν ἀπειροδύναμα. πόθεν γάρ; ὅτι ὁ λόγος τῆς φθορᾶς οὗτος ὁ τῇ ἡμετέρᾳ καταληφθεὶς ἐπινοίᾳ οὐχ ἥξει ποτὲ καὶ εἰς ἐνέργειαν. τὸ γὰρ μηδὲν αὐτὰ νῦν τῶν εἰς φθορὰν ἀγόντων ὑπομένειν οὐκ ἔστιν ἀπόδειξις τοῦ καὶ φύσει | εἶναι αὐτὰ ἄφθαρτα, ὡς ἐδείξαμεν 314r ἐν τῷ τετάρτῳ Τῶν πρὸς Ἀριστοτέλη."

Ταῦτα τοσαῦτα παρεθέμην, ἵνα καὶ τὴν ἕξιν τοῦ ἀνδρὸς τούτου παραδείξω τοῖς ἐντυγχάνουσι καὶ φανερὸν ἔτι μᾶλλον ποιήσω, ὅτι ταὐτὸν οὗτος νομίζει τὸ πεπερασμένην ἔχειν δύναμιν καὶ τὸ φθαρτὸν εἶναι, τοῦ ἐπ' ἄπειρον τὸ εἶναι ἔχοντος οὐδὲ ἔννοιαν λαβών. ἔτι δὲ οὐδὲ ὅπως λέγεται τὸ πᾶν σῶμα ἐπ' ἄπειρον εἶναι διαιρετόν, οὗτος φαίνεται γινώσκων. λέγεται δὲ τοῦτο πρὸς τοὺς ἐξ ἀτόμων συνεστάναι τὰ σώματα λέγοντας. καὶ δείκνυσιν, ὅτι πᾶν σῶμα διαστατόν τέ ἐστι καὶ μεριστὸν καὶ μέρη ἔχει καὶ αὐτὸ τοιαῦτα καὶ οὐ σύγκειται ἐξ ἀτόμων. τὸ οὖν ἐπ' ἄπειρον

18 λόγων, sed corr., A[1] 22 οὐδὲ// A 23 ἂν a: om. A 24 νῦν aA[2]: οὖν A[1] 27 ἰδίαν A: οἰκείαν a 32 τετάρτωι A (cf. p. 270v10. 22): τρίτῳ a

διαιρετὸν οὐχ ὡς διαιρούμενον παντελῶς καὶ ἀπολῦον τὴν ἑαυτοῦ συνέ- 314r
χειαν λέγεται· οὐ γὰρ ἂν εἴη ἔτι ἐπ' ἄπειρον διαιρετόν, ἀλλ' ὡς πᾶν τὸ λαμβανόμενον εἰς μέρη διῃρημένον οὐκ ἀπεσπασμένα ἀλλήλων, ἀλλὰ τῇ διαστάσει κεχωρισμένα καὶ διῃρημένα· οὐ μέντοι ὡς τεμνόμενα καὶ ἀποσπώμενα ἀλλήλων. κἂν γὰρ μὴ ἀποσπᾶταί ποτε, μεμέρισται ὅμως τὰ σώματα τῇ διαστάσει καὶ διῄρηται εἰς μέρη. τὸ μὲν γὰρ καθ' αὑτὸ ἀσώματον ἀδιάστατον ὂν ὅλον ὅλῳ ἑαυτῷ ἐφαρμόττει καὶ οὐ διῄρηται εἰς μέρη, τὸ δὲ σῶμα διαστὰν διέρριπται τοῖς μέρεσιν ἄλλου ἀλλαχοῦ γεγονότος καὶ διῄρηται οὕτω. καὶ τοῦτό ἐστι τὸ ἐπ' ἄπειρον διαιρετὸν τῶν σωμάτων κοινῶς πᾶσι τοῖς σώμασιν ὑπάρχον καθὸ σώματα· κἂν γὰρ μὴ εἶχε φύσιν ἀποτμηθῆναί ποτε τὰ δεξιά μου ἐκ τῶν ἀριστερῶν, διῄρηται ὅμως ἀπ' ἀλλήλων καὶ διώρισται καὶ μεμέρισται κατ' ἐνέργειαν. ἀλλὰ τὰ μὲν παθητὰ λοιπὸν σώματα καὶ τέμνεσθαι πέφυκεν εἰς τμητὰ καὶ αὐτὰ σώματα, τὰ δὲ ἀπαθῆ οὐ τέμνεται μὲν οὔτε λόγῳ οὔτε ταῖς τῶν σωφρονούντων ἐννοίαις, διῄρηται μέντοι, καὶ μεμέρισται κατ' ἐνέργειαν καὶ ταῦτα τῇ διαστάσει τῇ σωματικῇ καίτοι συνεχῆ μένοντα. οὗτος δὲ ἀκούσας, ὅτι πᾶν σῶμα διαιρετόν ἐστι, μᾶλλον δὲ παρακούσας, τῇ ἑαυτοῦ ἐπινοίᾳ τὰ οὐράνια κατέτεμεν εἰς σμικρότατα. καὶ μανικὸν μὲν καὶ τοῦτο καὶ παράφρον πλὴν ἧττον τοῦ τὴν ἐπίνοιαν αὐτοῦ τὴν τοιαύτην καὶ εἰς ἐνέργειαν ἄγειν ἀξιοῦν. "φθοράν, γάρ φησιν, ἐπιδέχεται, τῆς ἡμετέρας ἐπινοίας τὰ δυνάμει αὐτοῖς προσόντα εἰς ἐνέργειαν ἀγούσης." εἰ οὖν τὸ ἐπ' ἄπειρον τῶν σωμάτων διαιρετὸν οὐκ ἀναγκάζει ποτὲ εἰς σμικρότατα κατατέμνεσθαι τὰ οὐράνια, οὐδὲ τὸ εἶδος ἀποβάλλειν ἀνάγκη οὐ μόνον διὰ τὴν τοῦ θεοῦ βούλησιν, ἀλλὰ καὶ κατὰ τὴν αὐτῶν φύσιν. καὶ γὰρ ἡ τοῦ θεοῦ βούλησις οὐ τοῖς τυχοῦσιν, ἀλλὰ τοῖς ἐπιτηδείως ἔχουσι τὰ ἀγαθὰ χορηγεῖ. καὶ τούτῳ δὲ ἐφιστάνειν ἄξιον, ὅτι ὅσα ἂν οὕτως φαντασθείη, καὶ γίνεσθαι νομίζει δυνατὸν εἶναι· "τῶν γὰρ ἀσχέτων, φησί, πρὸς τὰ σώματα καὶ κατὰ φύσιν ἀφθάρτων ὄντων οὐδὲ φαντασθῆναι δυνάμεθα φθοράν". καὶ λέγοι ἂν κατὰ τὴν σὺν ἀντιθέσει αὐτοῦ ἀντιστροφήν, ἣν καὶ αὐτὴν ἀγνοεῖ, ὅτι ὧν φαντασθῆναι δυνάμεθα φθοράν, ταῦτα οὐκ ἔστι κατὰ φύσιν ἄφθαρτα· τοσαύτην οὗτος δύναμιν ταῖς ἑαυτοῦ φαντασίαις ἀποδέδωκε. καὶ τί θαυμαστόν, εἰ τὸν οὐρανὸν δυνάμενος φαντασθῆναι φθαρτόν, εὐθὺς αὐτὸν καὶ φθείρεσθαι διατείνεται, ὁπότε καὶ πρὸς τὸν θεὸν ταύτην πέπονθε τὴν παράνοιαν; τὸν δὲ τῆς λύσεως τῶν οὐρανίων ἐν τῷ δημιουργῷ λόγον ὑπὸ τοῦ Πλάτωνος ῥηθέντα μὴ νοήσας πῶς λέγεται, ἀλλ' εἰς τὸν τῆς φθορᾶς μεταλαβὼν λόγον καὶ διὰ τοῦτο φθείρεσθαι τὸν οὐρανὸν φανταζόμενος ἀπαυθαδίζεται λοιπὸν πρὸς αὐτὸν τὸν οὐρανόν, "πόθεν"; λέγων "ὅτι ὁ λόγος τῆς φθορᾶς οὗτος ὁ τῇ ἐπινοίᾳ τῇ ἡμετέρᾳ καταληφθεὶς οὐχ ἥξει ποτὲ καὶ εἰς ἐνέργειαν". οὐδὲν γὰρ αὐτὸν δυσωπεῖ τὸ μέχρι νῦν μηδὲν αὐτὸν παθεῖν τοῖς φθαρτοῖς ὅμοιον. ἀλλ' ὅσα μὲν περὶ τούτου

---

14 λόγῳ] λέγω a 18 et 22 μικρότατα a 20 φησιν] cf. p. 1333,16 26 οὕτως A: οὗτος probabiliter a 29 αὐτοῦ libri. tu cf. p. 1178,35 37 λέγων] cf. p. 1333,28

γέγραφεν, ὥς φησιν, ἐν τῷ τετάρτῳ Τῶν πρὸς Ἀριστοτέλη, τὸ πρῶτον τῆς 314r Περὶ οὐρανοῦ βιβλίον ἐξηγούμενος ἐγὼ κατὰ τὸ δυνατὸν περιέκρουσα. καὶ νῦν δὲ πρὸς αὐτὸν ῥητέον, ὅτι τὰ γινόμενα καὶ φθειρόμενα τὸν μετὰ τὴν ἀκμὴν χρόνον ἄχρι τῆς τελευτῆς ἢ ἴσον ἔχει τῷ ἀπὸ τῆς ἀρχῆς μέχρι τῆς ἀκμῆς χρόνῳ ἢ πλείονα. ὁ τοίνυν οὐρανὸς πρὸ ἑξακισχιλίων καὶ πρὸς ἐνιαυτῶν, ὡς οὗτος οἴεται, γεγονὼς καὶ ἐπ' ἐσχάτοις ὢν ἤδη τῶν ἡμερῶν, ὡς καὶ τοῦτο πάντως αὐτὸν ἀρέσκει, πῶς οὐδὲν παρακμαστικὸν καὶ πρὸς φθορὰν ὁδεῦον ἡμῖν ἐνεδείξατο; καίτοι κἂν μηδὲν ἄλλο, πάντως γε κατὰ τὴν κίνησιν ἀργότερος ὤφελε νοεῖσθαι κατὰ τὸ ἔσχατον γῆρας τυγχάνων. καίτοι οὔτε τὰς ἡμέρας οὔτε τὰς νύκτας οὔτε τὰς ὥρας μακροτέρας ποιεῖ νῦν, ὡς δηλοῦσιν αἱ πράξεις αἱ ἐν αὐταῖς καὶ γεωργίαι καὶ ὁδοιπορίαι καὶ πλοῖ πρὸς τὰς πάλαι γινομένας παραβαλλόμεναι. τὸ γὰρ ἡμερήσιον τῆς ὁδοῦ διάστημα καὶ νῦν τὸ αὐτό ἐστι καὶ βόες ἐφ' ἡμέρᾳ τὰ αὐτὰ ἀροῦσιν ἢ καὶ ἐλάττονα, καὶ τὰ ὑδρεῖα τῶν ὡροσκοπίων ταῖς αὐταῖς μεθόδοις γινόμενα τοσοῦτον εἰσάγουσι καὶ ἐξάγουσιν ὕδωρ καθ' ἑκάστην ὥραν ὅσον καὶ πρότερον.

Ἀλλ' ἐπὶ τὸ λοιπὸν αὐτοῦ καὶ τέταρτον, ὥς φησι, τῶν ἐπιχειρημάτων ἰτέον, δι' οὗ βούλεται δεικνύναι, ὅτι τὸ οὐράνιον σῶμα οὐκ ἔστιν ἀπειροδύναμον. καὶ τοῦτο μὲν ἀληθὲς καὶ κατὰ τὸν Ἀριστοτέλην τὸ ὅλον ἅμα ὂν ἀπειροδύναμον παντὸς σώματος ἀποφάσκοντα, τὸ μέντοι ἐπ' ἄπειρον κινεῖσθαι καὶ εἶναι τῷ κυκλοφορητικῷ σώματι ἀπονέμοντα. οὗτος δὲ τὸ ἀπειροδύναμον ἀναιρῶν ὡς τὸ ἀίδιον, τὸ φθαρτὸν εὐθὺς ἀντεισάγειν νομίζει. λέγει οὖν, ὅτι εἰ ἀπειροδύναμόν ἐστι τὸ οὐράνιον, ἀνάγκη τῶν μερῶν ἕκαστον ἢ ἄπειρον δύναμιν ἔχειν ἢ πεπερασμένην. "ἀλλ' ἄπειρον, φησίν, οὐκ ἔχει, τὸ γὰρ ἀπειροδύναμον αὔταρκές ἐστι. τῶν δὲ τοῦ οὐρανοῦ μερῶν ἕκαστον καὶ τῶν ἄλλων μερῶν δεῖται πρὸς τὸ εἶναι καὶ τοῦ ὅλου, εἴπερ τῶν πρός τι τὰ μέρη· τοῦ ὅλου γὰρ μέρη, καὶ ἀλλήλοις δὲ τῶν οἰκείων δυνάμεων μεταδιδόασιν, ὡς δηλοῖ μάλιστα ἡ σελήνη καὶ ἡ εἰς τὰ τῇδε σύμμικτος αὐ|τῶν ἐνέργεια. εἰ οὖν μὴ αὐτάρκη, φησίν, οὐδὲ ἀπει- 314v ροδύναμα τὰ μέρη." καὶ ἄλλως δὲ τοῦτο οἴεται δεικνύναι. εἰ γὰρ τῶν μερῶν ἕκαστον ἀπειροδύναμόν ἐστι, "τὸ ὅλον, φησίν, ἢ ἴσην ἕξει ἑκάστῳ τῶν μερῶν δύναμιν ἢ μείζονα. ἀλλ' εἰ μὲν μείζονα, ἔσται τοῦ ἀπείρου τι μεῖζον, ὅπερ ἀδύνατον, καὶ ἄλλως συμβήσεται τὸ αὐτὸ μέρος ἄπειρόν τε εἶναι καὶ πεπερασμένον· ἄπειρον μὲν διὰ τὴν ὑπόθεσιν, πεπερασμένον δέ, καθὸ ὑπό τινος ὑπερβάλλεται. ἀλλὰ καὶ τὸ ἴσην τῷ μέρει τὸ ὅλον δύναμιν ἔχειν ἀδύνατον. ὁρᾶται γὰρ ἐναργῶς πανταχοῦ τὸ ὅλον ἑκάστου τῶν μερῶν δυναμικώτερον. κἂν γὰρ ἡ ψυχρὰ ποιότης ἡ αὐτὴ ἐστιν ἔν τε τῷ μέρει τοῦ ὕδατος καὶ ἐν τῷ ὅλῳ, ἀλλ' ἡ συνεκτικὴ τοῦ εἶναι δύναμις οὐχ ἡ αὐτή. ἀλλ' ὅσῳ μεγαλομερέστερά ἐστι τὰ σώματα, τοσούτῳ μᾶλλον διαρκεῖ. εἰ οὖν μὴ ἔστιν ἄπειρος ἡ ἑκάστου τῶν μερῶν δύναμις,

---

1 γέγραφεν ἐν, superscriptis ὡς φησὶν A[1]: γεγραφέναι φησὶν ἐν a τετάρτωι A: τρίτῳ a: cf. p. 1333,32 8 κἂν om. A: add. A[1] 14 αὐτοῖς libri 17 τέταρτον A: τρίτον a

πεπερασμένη ἐστίν· ὥστε καὶ τὸ ὅλον πεπερασμένον· τὸ γὰρ ἐκ πεπερα- 314v σμένων μερῶν καὶ ἀριθμῷ καὶ δυνάμει συγκείμενον ἀπειροδύναμον εἶναι ἀδύνατον· λείπεται ἄρα, φησίν, καὶ τὸν ὅλον οὐρανὸν καὶ τῶν αὐτοῦ μερῶν ἕκαστον πεπερασμένης εἶναι δυνάμεως· τοιαῦτα δὲ καὶ τὰ ὑπὸ σελήνην ἅπαντα.” καὶ πρὸς ταῦτα δὲ συντόμως μὲν τὰ αὐτὰ πάλιν ῥητέον, ὅτι τὴν ἄπειρον δύναμιν τὴν ἅμα ὅλην οὖσαν κινητικήν, ἣν τῷ πρώτως καὶ ἀιδίως κινοῦντι προσεῖναί φησιν ὁ Ἀριστοτέλης, οὔτε τὸ ὅλον κινητὸν ἔχειν οὔτε τὰ μέρη αὐτοῦ δυνατόν. τοῦ δὲ κινεῖσθαι καὶ τοῦ γίνεσθαι ἄπειρον ἔχει δύναμιν οὐχ ἅμα ὅλην. καὶ γὰρ ἡ κίνησις καὶ ἡ γένεσις ἐν τῷ γίνεσθαι τὸ εἶναι ἔχουσιν, ἀλλὰ κατὰ τὸ ἐπ' ἄπειρον· κατὰ δὲ τοῦτο ἡ ἀπειρία ὁμοίως καὶ τῷ ὅλῳ καὶ τοῖς μέρεσι προσήκει, εἴπερ μήτε τὸ ὅλον χωρὶς τῶν μερῶν μήτε τὰ μέρη χωρὶς εἶναι δύναται τοῦ ὅλου. καὶ γὰρ καὶ ἐπὶ τῶν ἐπὶ χρόνον τινὰ ἀρκούντων οἷον τῶν ζῴων ὁρῶμεν, ὅτι ἀνάγκη τὸ εἶναι τῶν μερῶν τῷ τοῦ ὅλου εἶναι συμπαρατείνεσθαι, κατὰ δὲ τὴν οὐσίαν τὴν ἑαυτῶν καὶ μὴ ὡς μέρη λαμβανόμενα τινὰ καὶ πολυχρονιώτερα τοῦ ὅλου ἐστίν, ὡς τὰ ⟨ὀστᾶ⟩ τῆς τῶν ζῴων ὁλότητος· διαλυθείσης γὰρ ἐκείνης τὰ ὀστᾶ ὑπομένει. οὐκ ἔστιν οὖν ἀληθὲς τὴν ἐν τῷ ὅλῳ τοῦ εἶναι παράτασιν ἐκ τοῦ ἑκάστου τῶν μερῶν εἶναι καὶ τῆς ἐν τούτῳ δυνάμεως, ⟨ἃ⟩ συντεθέντα πολλαπλασίαν ἐν τῷ ὅλῳ τοῦ εἶναι δύναμιν ἀποτίθεσθαι οὕτως, ὡς πολλαπλάσιον τοῦ ὅλου χρόνον ἀρκοῦντος πρὸς τὸ εἶναι, μάλιστα ἔνθα τὸ ὅλον ἐκ τῶν αὐτῶν ἀεὶ μερῶν ἐστιν. ἡ μὲν γὰρ τοῦ ὕδατος καὶ ἑκάστου τῶν στοιχείων ὁλότης ἄλλοτε ἄλλοις μέρεσιν ἐνοῦσα τῷ τὰ μὲν γίνεσθαι τὰ δὲ φθείρεσθαι οὐδὲν θαυμαστὸν εἰ διαρκεστέρα κατὰ τὸ εἶναι τῶν μερῶν ἐστι, τοῦ δὲ οὐρανοῦ τὴν ὁλότητα τοῖς αὐτοῖς ἀεὶ μέρεσι χρωμένην οὐδὲ οὗτος ἂν εἴποι πολυχρονιωτέραν τῶν μερῶν εἶναι. ὁμοίως οὖν ἐπ' ἄπειρον τὸ εἶναι ὑπάρχει καὶ τῷ ὅλῳ καὶ τοῖς μέρεσιν οὐ τῇ τοῦ χρόνου παρατάσει διαφέρον (εἴπερ, ὡς καὶ οὗτος ὁμολογεῖ, πρός τι ὄντα τὰ μέρη καὶ τὸ ὅλον συνυπάρχειν ἀλλήλοις ἀνάγκη), ἀλλὰ τῷ ὁλικωτέρῳ καὶ περιεκτικωτέρῳ τοῦ εἶναι, τάχα δὲ καὶ τοῦ χρόνου. καὶ γὰρ ὁ χρόνος τῶν ὁλικωτέρων ὁλικώτερος, οὐχ ὡς ἐπὶ πλείονα ἔτη παρατεινόμενος, ἀλλ' ὡς συνῃρηκὼς ἐν ἑαυτῷ τοὺς τῶν μερικωτέρων χρόνους, ὥσπερ καὶ τὸ εἶναι τῶν μερῶν ἐν τῷ τοῦ ὅλου εἶναι συνῄρηται. ἀλλ' οὗτος μὲν ἐάσθω λοιπὸν αὐτάρκους οἶμαι τοῖς προκειμένοις καὶ νῦν ἐξετάσεως τυχών.

Ἐπιστῆσαι δὲ ἄξιον, ὅτι κἀνταῦθα πάλιν ὁ Ἀριστοτέλης ἐν διαφόροις ὀνόμασι τὰς αὐτὰς ἐννοίας τῷ σφετέρῳ καθηγεμόνι προὔβάλετο. καὶ γὰρ ὁ μὲν Πλάτων τὴν διαφορὰν τοῦ χωριστοῦ τῶν οὐρανίων αἰτίου καὶ αὐτῶν τῶν οὐρανίων ἀπὸ τῆς οὐσίας παραδίδωσι, καθ' ὅσον τὸ μὲν αἴτιον

1. 2 πεπερασμένον aA[1]: πεπερασμένων A[2] 3 λείπεται κτλ.] cf. p. 1327,17 16 ὀστᾶ addidi 19 ἃ συντεθέντα a: συντιθέντα A 20 τοῦ εἶναι χρόνον ἀρκεῖν a

ὄντως ὄν ἐστιν, ἀεὶ κατὰ τὰ αὐτὰ καὶ ὡσαύτως ἔχον καὶ μήτε κατ' οὐσίαν 314v
μήτε κατὰ δύναμιν μήτε κατ' ἐνέργειαν κίνησιν ἢ μεταβολὴν ὑφιστάμενον. τὸν δὲ οὐρανὸν σωματικὸν ὄντα καὶ διὰ τοῦτο οὐκ αὐθυπόστατον γινόμενον εἶπεν καὶ οὐκ ὄντως ὄντα· τὸ γὰρ ὄντως ὂν πρότερον τῇ φύσει τοῦ γινομένου ἐστὶ καὶ τὸ αὐθυπόστατον τοῦ τὸ εἶναι ἑτέρωθεν ἔχοντος καὶ τὸ ἀμετάβλητον τοῦ ὁπωσοῦν μεταβαλλομένου. καὶ δῆλον ὅτι τὸ ὄντως ὂν καὶ αὐθυπόστατον καὶ ἀμετάβλητον προσεχῶς ὑφίστησι τὸ ἀεὶ γινόμενον ἀλλ' οὐ ποτέ, καὶ τὸ κατ' ἐνέργειαν ἀλλ' οὐ κατ' οὐσίαν μεταβολὴν ὑφιστάμενον, οἷά ἐστι τὰ κατὰ μόνον τὸν τόπον κινούμενα· συνεχὴς γὰρ οὖσα ἡ πρόοδος τὴν κατ' ὀλίγον ὕφεσιν ὑπομένει καὶ οὐκ εὐθὺς εἰς τὸ πάντη διεστὼς ὑποβιβάζεται· τὸ δὲ γινόμενον ὑπὸ τοῦ ὄντως ὄντος τοῦ αὐθυποστάτου προσεχῶς, μὴ ὂν αὐτὸ αὐθυπόστατον, ἀλλ' ὑπὸ τοῦ αὐθυποστάτου παραγόμενον (διὸ καὶ γινόμενόν ἐστι καὶ οὐκ ὄν) οὔτε ἅμα ὅλον τὸ εἶναι ὑπὸ τοῦ αἰτίου καταδέχεται (οὐ γὰρ ἂν ἦν ἔτι γινόμενον ἀλλ' ὄν) οὔτε παύεται δεχόμενον διά τε τὴν αὐτοῦ φύσιν, ὅτι μετὰ τὸ ὂν ἀεὶ τὸ γινόμενον ἀεὶ τὴν ὑπόστασιν ἔχει πρὸ τοῦ ποτὲ γινομένου, καὶ διὰ τὸ παράγον ἀεὶ κατὰ τὰ αὐτὰ καὶ ὡσαύτως ἐνεργοῦν εἰς τὸ παραγόμενον. ὥστε πεπερασμένον δέχεται τὸ εἶναι, ἀεὶ δὲ δέχεται· καὶ διὰ τοῦτο ἀνέκλειπτός ἐστιν ἥ τε τοῦ ὄντως ὄντος μετάδοσις καὶ ἡ τοῦ προσεχῶς ὑπ' αὐτοῦ γινομένου μετάληψις· καὶ τὸ οὕτως ἄπειρον ὡς ἐπ' ἄπειρον τοῦτό ἐστι. καὶ ταῦτα δι' ὀλίγων ῥημάτων ἐσήμανεν ὁ Πλάτων τὸν δημιουργὸν ἐν Τιμαίῳ παραγαγὼν πρὸς τοὺς οὐρανίους θεοὺς δημηγοροῦντα καὶ λέγοντα· "θεοὶ θεῶν, ὧν ἐγὼ δημιουργὸς πατήρ τε ἔργων, ἄλυτα ἐμοῦ γε ἐθέλοντος. τὸ μὲν οὖν δὴ δεθὲν πᾶν λυτόν, τό γε μὴν καλῶς ἁρμοσθὲν καὶ ἔχον εὖ λύειν ἐθέλειν κακοῦ. δι' ἃ καὶ ἐπείπερ γεγένησθε, ἀθάνατοι μὲν οὐκ ἐστὲ τὸ πάμπαν, οὔ τι μὲν δὴ λυθήσεσθέ γε οὐδὲ τεύξεσθε θανάτου μοίρας, τῆς ἐμῆς βουλήσεως μείζονος ἔτι δεσμοῦ καὶ κυριωτέρου λαχόντες ἐκείνων, οἷς ὅτε ἐγίνεσθε ξυνεδεῖσθε." λέγει δὲ ταῦτα, μᾶλλον δὲ πληροῖ δημιουργικῶν νοή- 315r
σεων τὰς δυναμένας οὐσίας ἐν τῷ κόσμῳ νοεῖν τὴν ἐν τῷ πατρὶ τῶν ὅλων προϋπάρχουσαν διακόσμησιν· αὗται δέ εἰσι προσεχῶς μὲν ἑνιαῖαι καὶ νοεραί, ἤδη δὲ καὶ αἱ τούτων τῶν νόων ἐξηρτημέναι ψυχαὶ κατὰ τὴν μίαν παντὸς τοῦ ἀσωμάτου συνάρτησιν καθ' ἕκαστον θεόν. πρὸς τούτους οὖν λέγει "θεοὶ θεῶν". καὶ ὁ μὲν λόγος ποίησίς ἐστι δημιουργική, θεοὺς δὲ ποιεῖ θεῶν τοὺς ἀσωμάτους τῶν σωματικῶν, ὅτι προφανέστερον μὲν θεοὶ καλοῦνται τὰ τῶν οὐρανίων θεῶν περιπολοῦντα ἀγάλματα διὰ τὴν ὀξεῖαν κίνησιν θεοὶ κληθέντες. θεῶν δὲ τούτων θεοὶ οἱ τὰς ἀρχικὰς αὐ-

5 ἑτέροθεν A: corr. A[1] 7 ὑφίστησι προσεχῶς a 11 διεστὸς A 12 ὑπὸ a: ἀπὸ A 22 δημηγοροῦντα a: δημιουργοῦντα A[1]: γοροῦντα superscr., expunctis ουργοῦντα A[2] λέγοντα] Tim. p. 41 AB cf. f. 321r10 et Rawack *de Platonis Timaeo* (Berolini 1888) p. 16 sq. 23 post ἔργων vulgarem lectionem ἃ δι' ἐμοῦ γενόμενα suppl. aA[2]: om. interpolata A[1] cf. Rawack l. c. p. 20 24 δὴ A: om. a cf. Rawack l. c. p. 57 25 post ἐστὲ habet οὐδ' ἄλυτοι Plato cf. Rawack l. c. p. 58 33 δημιουργική aA[2]: δημιουργή A[1]

τῶν αἰτίας ἀσωμάτως καὶ νοερῶς προβαλόμενοι. πᾶς γὰρ θεὸς ἀρχή 315r τινός ἐστι θεότητος· θεῶν δὲ τῶν αἰσθητῶν δημιουργὸς εἶναί φησι καὶ πατὴρ τῶν ἐν αὐτοῖς ἔργων· δημιουργεῖται γὰρ καὶ δι' ἐργασίας ἀποτελεῖται. τὸ σωματικὸν πᾶν. λέγει δὲ τὸ "δεθὲν πᾶν" τὸ σωματικὸν ὡς ὁρατὸν καὶ ἁπτὸν ὑπάρχον καὶ διὰ τοῦτο ἐκ πυρὸς καὶ γῆς καὶ τῶν μεταξὺ στοιχείων συγκείμενον καὶ δεδεμένον τῷ τῆς ἀναλογίας δεσμῷ· τοῦτον γὰρ αὐτὸς ἄριστον δεσμὸν εἶπεν τῆς τῶν σωμάτων συνθέσεως. λυτὸν δέ πως πᾶν τὸ δεθέν, ᾗ ὅτι λύσις μὲν τῶν συγκειμένων ἡ τῶν ἁπλῶν διάκρισις, ἥτις ἐν τῷ δημιουργῷ μόνῳ προϋπάρχει κατὰ τὴν ἐν αὐτῷ τῶν ἁπλῶν στοιχείων αἰτιώδη περιοχήν· διὸ καὶ αὐτῷ μόνῳ τῷ δημιουργῷ φησιν αὐτὰ λυτὰ εἶναι. εἰ γὰρ τὰ τῶν οὐρανίων ἐν τοῖς νοεροῖς στοιχεῖα ἥνωται μὲν διὰ τὴν νοητὴν ἕνωσιν, διακέκριται δὲ διὰ τὴν νοερὰν καθαρότητα, ἀλλαχοῦ δὲ οὐδαμοῦ διακέκριται, εἰκότως ἐν αὐτῷ τὸν λόγον τῆς λύσεως, τουτέστι τῆς διακρίσεως, προϋπάρχειν φησί, μὴ μέντοι λύεσθαι καλῶς ἡρμοσμένα· ἡρμόσθη γὰρ κατὰ τὴν ἐν τῷ δημιουργῷ τοῦ κοσμικοῦ παραδείγματος ἁρμονίαν. ὑμεῖς οὖν, φησίν, "ἐπείπερ γεγένησθε", τουτέστιν ἐπειδὴ τὴν σωματικὴν ἰδιότητα προεβάλεσθε σύνθετόν τε οὖσαν καὶ μὴ αὐθυπόστατον μηδὲ ἐν τῷ ὄντως ὄντι μείνασαν, ἀλλ' ἐν τῷ γίνεσθαι τὸ εἶναι ἔχουσαν, "ἀθάνατοι μὲν οὐκ ἐστὲ τὸ πάμπαν"· οὐ γὰρ ἕξετε τὴν ἅμα ὅλην οὖσαν ἀθανασίαν· τοῦτο γὰρ σημαίνει τὸ "οὐκ ἐστέ", ἀλλὰ γινομένην καὶ ἐπισκευαστὴν αὐτὴν ἕξετε. καὶ οὐ "λυθήσεσθε", κἂν σύνθετον ἔχητε φύσιν διὰ τὸ κατὰ τὴν ἕνωσιν τῆς νοερᾶς ἀγαθότητος προσεχῶς ὑποστῆναι· οὐ γὰρ ἄλλως ἔχοντες κατὰ φύσιν ἐπείσακτον τὴν ἕνωσιν ὑπεδέξαντο. ἀλλ' ἡ πρώτη σύνθεσις, κἂν ἁπλῶν ᾖ σύνοδος, ἀλλ' ὑπὸ τῆς νοερᾶς ἑνώσεως προσεχῶς μετὰ τῶν ἁπλῶν οὐ διακεκριμένων πρότερον ὑποστᾶσα ἄλυτός ἐστι. καὶ οὕτως οὔτε ἀθάνατοι πάμπαν εἰσὶν οὔτε θανάτου μοίρας μεταλαγχάνουσι γινομένην ἐπ' ἄπειρον τὴν ἀθανασίαν καταδεχόμενοι. καὶ οὕτω μὲν ὁ Πλάτων ἀπὸ τῆς τῶν οὐσιῶν διαφορᾶς τό τε προσεχὲς αἴτιον τῶν οὐρανίων ἐξέφηνε καὶ τὴν αὐτῶν τῶν οὐρανίων ἰδιότητα.

Ὁ δὲ Ἀριστοτέλης φυσικώτερον ἀπὸ τῆς κινήσεως ἀρχόμενος πρῶτον ἔδειξεν, ὅτι ἀνάγκη κίνησιν ἀίδιον εἶναι, καὶ τὸ κινούμενον ἔτι μᾶλλον, εἴπερ ἐν τῷ κινουμένῳ ἡ κίνησις, καὶ ὅτι τὸ κινούμενον ὑπό τινος πάντως κινεῖται, καὶ ὅτι τὸ μὲν πρώτως κινοῦν τὴν ἀίδιον κίνησιν ἀνάγκη εἶναι καὶ ἀπειροδύναμον καὶ ἀμερές, τὸ δὲ πρώτως ὑπὸ τούτου τὴν ἀίδιον κίνησιν κινούμενον μίαν οὖσαν καὶ συνεχῆ τὸ κυκλοφορητικὸν εἶναι σῶμα. τοῦτο δὲ καὶ δι' ἑαυτὸ τὴν ἀίδιον κινεῖσθαι κίνησιν μίαν τε καὶ συνεχῆ τοῦτο μόνον κινούμενον, καὶ ἀεὶ ἐν τέλει περιφορᾶς ἅμα καὶ ἐν ἀρχῇ εἶναι· πᾶν γὰρ μόριον τῆς κυκλοφορίας τέλος μέν ἐστι τῆς προγενομένης περιφορᾶς, ἀρχὴ δὲ τῆς ἐσομένης. ὅπου δὲ πᾶν τὸ λαμβανόμενον τέλος

---

1 προβαλλόμενοι a   5 καὶ (ante διὰ) A: τὸ a   33 πάντως a: παντὸς A
38 περιφορᾷ a

ἐστὶ καὶ ἀρχή. ἀνέκλειπτον ἀνάγκη τὸ τοιοῦτον εἶναι κατὰ τὴν αὑτοῦ φύσιν, ὥσπερ καὶ τὸ προσεχῶς ὑπὸ τοῦ ἀεὶ κατὰ τὰ αὐτὰ καὶ ὡσαύτως ἔχοντος κινούμενον ἀΐδιον ἀνάγκη τῇ ἑαυτοῦ φύσει εἶναι κατὰ τὸν Πλάτωνα. πεπερασμένον δὲ ὂν τὸ ἀϊδίως κινούμενον καὶ οὐκ αὐτοκίνητον, ἀλλ' ἑτέρωθεν ἔχον τὴν κίνησιν καὶ κατὰ Πλάτωνα τὸ εἶναι καὶ διὰ τοῦτο γενητὸν ὂν καὶ ἑτεροκίνητον, οὐ δύναται ἅμα ὅλην οὔτε τὴν τοῦ κινεῖν οὔτε τὴν τοῦ κινεῖσθαι δύναμιν καταδέξασθαι. ἡ γὰρ κίνησις ἐν τῷ γίνεσθαι τὸ εἶναι ἔχει ὥσπερ ἡ ἡμέρα, καὶ οὐκ ἔστιν ἅμα ὅλη. εἰ οὖν καὶ ἀΐδιον καὶ ἄπειρον κινεῖται κίνησιν καὶ οὐχ ἅμα ὅλην, δῆλον ὅτι γινόμενον ἕξει τὸ ἀΐδιόν τε καὶ ἄπειρον ἀεὶ μὲν κινούμενον διά τε τὴν [τοῦ] αὑτοῦ φύσιν καὶ διὰ τὴν τοῦ κινοῦντος ἀκίνητον ἐνέργειαν, οὐχ ἅμα δὲ τὸ ἀεὶ ἔχον διὰ τὸ ἑτεροκίνητον εἶναι καὶ πεπερασμένον. καὶ τοῦτό ἐστι τὸ ἐπ' ἄπειρον κινεῖσθαι ἀεὶ μὲν ἐν τέλει τῆς λαμβανομένης κινήσεως οὔσης, ἀνεκλείπτως δὲ ἑτέρας τὴν ἑτέραν διαδεχομένης. ὥσπερ οὖν ὁ Πλάτων τὴν ἐπ' ἄπειρον τοῦ γενητοῦ γένεσιν λυτήν τε καὶ μὴ πάμπαν ἀθάνατον εἶπεν, καὶ αὖ πάλιν ἄλυτον καὶ θανάτου μοίρας μὴ τυγχάνουσαν, οὕτως ὁ Ἀριστοτέλης τὴν ἐπ' ἄπειρον κίνησιν πεπερασμένην τε τῇ δυνάμει καὶ ἀΐδιον ἀπεφήνατο τοῦ μὲν πέρατος τῷ οὐρανίῳ σώματι διὰ τὴν αὑτοῦ φύσιν ὑπάρχοντος σωματικήν τε καὶ ἑτεροκίνητον οὖσαν καὶ πεπερασμένην, τοῦ δὲ ἀπείρου διά τε τὴν αὑτοῦ φύσιν προσεχῶς ὑπὸ τοῦ ἀκινήτου καὶ ἀεὶ κατὰ τὰ αὐτὰ ἔχοντος ὑποστᾶσαν καὶ κυκλοφορητικὴν οὖσαν καὶ διὰ τὴν τοῦ παράγοντος αὐτὸ καὶ κινοῦντος ἀκινησίαν· ὥστε κατ' ἄμφω τοὺς φιλοσόφους ὁ οὐρανὸς καὶ διὰ τὴν αὑτοῦ φύσιν καὶ διὰ τὸ παράγον καὶ κινοῦν αἴτιον ἀΐδιός τε καὶ ἀεικίνητός ἐστι.

Ζητήσοι δὲ ἂν οἶμαι πᾶς ὁ μὴ παρέργως τῶν Ἀριστοτέλους λόγων ἀκούων περὶ τοῦ πρώτως κινοῦντος, πότερον ἐγχρόνως κινεῖ ἢ ἀχρόνως. εἰ μὲν γὰρ ἐγχρόνως, πρῶτον μὲν πῶς αὐτὸς ὁ Ἀριστοτέλης περὶ τοῦ ἀπειροδυνάμου λέγων χρόνον γε, φησίν, οὐκ ἐνδέχεται εἶναι οὐδένα, καθ' ὃν κινεῖ; ἔπειτα εἰ ἀκίνητόν ἐστι καὶ κατὰ πᾶσαν μεταβολὴν ἀμετάβλητον τὸ πρώτως κινοῦν οὐ κατ' οὐσίαν | μόνον, ἀλλὰ καὶ κατὰ δύναμιν καὶ κατ' ἐνέργειαν, πῶς ὁ χρόνος μέτρον κινήσεως ὂν τὰς ἀκινήτους ἐνεργείας μετρήσει τοῦ πρώτως κινοῦντος; εἰ δὲ μὴ ἐν χρόνῳ κινεῖ, πῶς ἐν χρόνῳ κινεῖται τὸ πρώτως ὑπ' αὐτοῦ κινούμενον; πρὸς ἃ ῥητέον, ὅτι τῶν κινούντων, ὅσα μὲν κινούμενα κινεῖ ὥσπερ τὰ σωματικῶς κινοῦντα ὠθοῦντα καὶ ἕλκοντα καὶ ῥιπτοῦντα, ταῦτα ἐν χρόνῳ κινεῖ οὐ διὰ τὸ κινεῖν ἁπλῶς, ἀλλὰ διὰ τὸ κινεῖσθαι· κινήσεως γὰρ μέτρον ὁ χρόνος, ἡ δὲ κίνησις ἐν τῷ κινουμένῳ ἐστὶν καὶ οὐκ ἐν τῷ κινοῦντι. τὸ δὲ πρώτως κινοῦν ἀκίνητον ὂν ⟨καὶ κατ' οὐσίαν⟩ καὶ κατ' ἐνέργειαν ὡς ὑπὲρ πᾶσαν κίνησιν ἱδρυμένον καὶ ἀχρόνους ἔχει τὰς ἐνεργείας ὡς ὑπὲρ χρόνον οὔσας, καὶ παράγει τὴν κίνησιν ἀφ' ἑαυτοῦ ἐν τῷ ὑπ' αὐτοῦ κινουμένῳ. εἰ γὰρ

---

10 αὐτοῦ a cf. v. 20: τοῦ αὐτοῦ A 12 ἑτερο///κίνητον A 16 ὁ om. a 32 κινεῖ om., sed suppl. A^{1} 38 καὶ κατ' οὐσίαν a: om. A

μὴ πρῶτον τῶν ὄντων ἐστὶ τὸ κινούμενον, διότι ὑπό τινος κινεῖται, ἀνάγκη 315v τὴν κίνησιν ὑπὸ τοῦ ἀκινήτου ἐν τῷ κινουμένῳ ὑποστῆναι, καὶ τὸν χρόνον ὑπὸ τοῦ ἀχρόνου ἐν τῷ ἐγχρόνως κινουμένῳ. οὐ γὰρ τὸ κινεῖν, ἀλλὰ τὸ κινεῖσθαι ὑπὸ τοῦ χρόνου μετρεῖται, διότι ἡ κίνησις ἐν τῷ κινουμένῳ. ὡς δὲ ἡ τοῦ πρώτως κινουμένου κίνησις ἄπειρος οὖσα τὸ ἄπειρον οὐχ ἅμα ὅλον ἔχει, ἀλλ' ἐπ' ἄπειρον γινόμενον, οὕτω καὶ ὁ χρόνος ὁ τῆς πρώτης κινήσεως μετρητικὸς ἄπειρός ἐστιν ὡς ἐπ' ἄπειρον προϊών. ἀλλ' ἐπανιτέον λοιπόν, ὅθεν ἐξέβημεν, ἐπὶ τὰ συνεχῆ τῆς Ἀριστοτέλους λέξεως.

p. 266b6 Οὐ τοίνυν οὐδὲ ἐν ἀπείρῳ πεπερασμένην ἕως τοῦ τὸ ὑπερβάλλον παντὸς ὡρισμένου.

Τοῖς προκειμένοις ἀναγκαίως δείξας, ὅτι οὐδὲν μέγεθος πεπερασμένον ἄπειρον ἔχει δύναμιν, ἵνα διὰ τούτου δειχθῇ τὸ πρώτως κινοῦν ἀπειροδύναμον μὴ ὂν μέγεθος πεπερασμένον, εἰ δὲ τὸ ἄπειρον μέγεθος μηδὲ ἔστιν ὅλως ἐν τοῖς οὖσι, δῆλον ὅτι σαφῶς ἀποδέδεικται, ὅτι τὸ πρώτως κινοῦν ἀμερές ἐστι καὶ ἀμέγεθες, διὰ τοῦτο μὲν οὖν ἀναγκαίως, ὡς εἶπον, ἔδειξεν, ὅτι οὐδὲν μέγεθος πεπερασμένον ἄπειρον ἔχει δύναμιν. νῦν δὲ προτίθεται δεῖξαι, ὅτι οὐδὲ ἄπειρόν τι μέγεθος πεπερασμένην ἔχει δύναμιν, ὅπερ ἀναγκαῖον μὲν οὐκ ἔστι πρὸς τὰ προκείμενα (οὐδὲ γὰρ οὐδὲ ἔστιν ὅλως ἐνεργείᾳ μέγεθος ἄπειρον), ὡς ἀντίστροφον δὲ καὶ συγγενὲς τῷ προαποδεδειγμένῳ, καὶ καθ' αὑτὸ θεωρίαν ἔχον ἀξιόλογον ἀποδεῖξαι καὶ τοῦτο προέθετο. καὶ δείκνυσιν αὐτὸ τὴν μὲν ἀρχὴν διὰ βραχέων ῥημάτων τὴν ἀπόδειξιν ἐνδειξάμενος οὕτως. δόξας γὰρ ἐνίστασθαι πρὸς τὸ ἑαυτοῦ πρόβλημα τὸ λέγον ἐν ἀπείρῳ μεγέθει μὴ εἶναι δύναμιν πεπερασμένην διὰ τοῦ καίτοι ἐνδέχεται ἐν ἐλάττονι μεγέθει πλείω δύναμιν ἐνεῖναι, ὡς ἐπὶ τῶν ἰῶν ὁρῶμεν τῶν θηρίων καὶ τῶν σπερμάτων τῶν τε ζῴων καὶ τῶν φυτῶν· ἀπὸ γὰρ κεγχραμίδος συκῆ τηλικαύτη γίνεται διὰ τὴν ἐν τῷ βραχεῖ σώματι ἐνοῦσαν μεγάλην δύναμιν καὶ ἀπὸ βραχέος θοροῦ ἐλέφας καὶ τοσαῦτα τῶν πολυτόκων ζῴων γεννήματα. εἰ οὖν τοῦτο ἀληθές, τί κωλύει καὶ τὸ τούτῳ ἀντίστροφον δοκοῦν ἀληθὲς εἶναι τὸ καὶ ἐν τῷ πάντων μεγίστῳ σώματι τῷ ἀπείρῳ πεπερασμένην ἐνεῖναι δύναμιν; ὅτι δὲ ὡς ἔνστασιν αὐτὴν κομίζει, δηλοῖ τὸ καίτοι προτεταγμένον ἐνστατικὸν ἐπίρρημα. ὁ δὲ Ἀλέξανδρος· "χρησιμώτερον ἦν αὐτῷ, φησίν, ὡς πρὸς τὸ προκείμενον τὸ εἰπεῖν 'καίτοι ἐνδέχεται ἐν μείζονι μεγέθει ἐλάττονα δύναμιν εἶναι'· τοῦτο γὰρ μᾶλλον ἐνδείκνυται τὸ δύνασθαι καὶ ἐν ἀπείρῳ μεγέθει πεπερασμένην εἶναι. ὁ δὲ εἶπεν καίτοι ἐνδέχεται ἐν ἐλάττονι μεγέθει πλείω ἐνεῖναι διὰ τοῦ τοῦτο λαβεῖν ἅμα κἀκεῖνο ἐνδειξάμενος." οὕτω μὲν ὁ Ἀλέξανδρος. μήποτε δὲ πρὸς τὸν λέγοντα, ὅτι ἐν ἀπείρῳ μεγέθει πεπερασμένη δύναμις οὐκ

---

3 ἐγχρόνως A[2]: ἀχρόνως aA[1] 22 ἐδειξάμενος A: corr. A[1] γὰρ] cf. Index s. h. v. 25 εἶναι Aristoteles cf. v. 36 et p. 1341,5 31 καίτοι a: καὶ (superscr. τὸ A[1]) A 34 τὸ A: om. a 38 μεγέθει om. a

ἔστιν, ὁ μὲν οὕτως ἐνιστάμενος ‘καίτοι ἐν μείζονι ἐνδέχεται ἐλάττονα 315v εἶναι’ χωρὶς παραμυθίας λέγει τὸ αὐτό, ὁ δὲ λέγων καίτοι ἐνδέχεται ἐν ἐλάττονι πλείω εἶναι ἀπὸ τοῦ ἀντικειμένου τὸ ἀντικείμενον εἰσάγει· ἀντίκειται γὰρ τῷ ἐν ἐλάττονι πλείονι τὸ ἐν μείζονι ἔλαττον. ἴσως δὲ καὶ ἐναργέστερόν ἐστι τὸ ἐν ἐλάττονι μεγέθει πλείω δύναμιν ἐνεῖναι ὡς ἐπὶ τῶν εἰρημένων· καὶ γὰρ ἀπιστεῖται, εἰ τοσοῦτον μέγεθος ἰοῦ τοσαύτην ἔχει δύναμιν εἰς τὸ διαφθείρειν· τὸ δὲ μείζονά τινα μεγέθη ἐλάττονα δύναμιν ἔχειν οὐχ οὕτω προφανές ἐστιν. ἀπὸ οὖν τοῦ ἐναργεστέρου τὸ ἧττον ἐναργὲς ἠνάγκασε.

Καὶ ἡ μὲν ἔνστασις τοιαύτη· λύει δὲ αὐτὴν λέγων· ἀλλ’ ἔτι μᾶλλον ἐν μείζονι πλείω. κἂν γὰρ ἐν ἐλάττονι μεγέθει πλείων ᾖ δύναμις, ἀλλ’ ἐν τῷ μείζονι τοῦ ἐλάττονος κατὰ τὸ αὐτὸ εἶδος ἔτι πλείων ἔσται ἡ δύναμις. ἐὰν οὖν τὸ μέγεθος εἰς ἄπειρον ἐκταθῇ, καὶ ἡ δύναμις εἰς ἄπειρον ἐκταθήσεται, εἴτε ἔλαττον ἦν τὸ ἐξ ἀρχῆς μέγεθος τῆς κατὰ τὴν δύναμιν ἀναλογίας, εἴτε μεῖζον· ἡ γὰρ ἐπ’ ἄπειρον τοῦ μεγέθους πρόοδος καὶ τὴν δύναμιν μέχρι τοῦ ἀπείρου συνεφέλκεται· οὐ γὰρ | αὔξεται μέγεθος ἄνευ 316r δυνάμεως.

Οὕτως οὖν διὰ τοῦ λῦσαι τὴν ἔνστασιν ἀποδείξας, ὅτι οὐδὲ τὸ ἄπειρον μέγεθος πεπερασμένην ἕξει δύναμιν, τὸ αὐτὸ καὶ δι’ ἐκθέσεως ἀποδείκνυσιν, ὡς εἴωθεν, καταγεωμετρεῖν καὶ αὐτὸς ὀρεγόμενος τὴν φύσιν. λαβὼν γὰρ ἄπειρόν τι μέγεθος τὸ ΑΒ πεπερασμένην ἔχον δύναμιν κατὰ τὴν ὑπόθεσιν καὶ ἀφελὼν ἀπ’ αὐτοῦ τὸ ΒΓ, πεπερασμένην δηλονότι καὶ αὐτὸ δύναμιν ἔχον, εἴπερ καὶ ἡ ἄπειρος ἡ ΑΒ πεπερασμένην εἶχεν. λέγει ὅτι τὸ ΒΓ μέγεθος πεπερασμένον τῇ πεπερασμένῃ δυνάμει κινείτω τὸ Δ πεπερασμένον ἐν χρόνῳ τῷ ΕΖ, ὡρισμένῳ δηλονότι. δέδεικται γάρ, ὅτι οὐδὲν πεπερασμένον μέγεθος κινεῖ τι πεπερασμένον ἐν ἀπείρῳ χρόνῳ. ἂν οὖν ἀφέλωμεν ἀπὸ ἀπείρου τοῦ ΑΒ διπλάσιον τοῦ ΒΓ τὸ ΑΓ τὸ διπλάσιον μέγεθος διπλασίονα δύναμιν ἔχον ἐν ἡμίσει χρόνῳ τὸ Δ κινήσει τοῦ ἐν ᾧ ἐκίνει τὸ ἥμισυ αὐτοῦ τὸ ΒΓ· ἐὰν δὲ πάλιν ἀπὸ τοῦ ΑΒ ἀπείρου μεγέθους διπλάσιόν τι τοῦ ΓΑ μεγέθους ἀφέλωμεν διπλασίαν ἔχον δύναμιν τῆς ἐν τῷ ΑΓ τῆς κινούσης τὸ Δ ἐν τῷ ΖΘ χρόνῳ, πάλιν ἡ ληφθεῖσα τὸ Δ ἐν ἡμίσει τοῦ ΖΘ χρόνου κινήσει. τοῦτο δὴ ποιούντων ἡμῶν, οὐδέποτε ἐπιλείψει οὔτε τὸ ΑΒ ἄπειρα τῷ πλήθει χορηγοῦν ἡμῖν εἰς τὴν ἀφαίρεσιν μεγέθη ἐν διπλασίᾳ ὄντα ἀεὶ δυνάμει τῶν προαφῃρημένων ἀπ’ αὐτοῦ, οὐδὲ ὁ χρόνος ὁ λαμβανόμενος τοῦ ἡμίση ἔχειν ἐπιλείψει. εἰ οὖν μηδὲ ἡ δύναμις ἐπιλείπει, ἄπειρος ἂν εἴη καὶ αὐτὴ ὁμοίως τῷ μεγέθει· ἄπειρος γὰρ δύναμίς ἐστιν ἡ πάσης τῆς πεπερασμένης δυνάμεως ὑπερβάλλουσα. καθόλου γὰρ ἄπειρον τοῦτό ἐστιν, οὗ παντὸς τοῦ λαμβανομένου ἀεί τί ἐστιν ἔξω περιττεῦον καὶ ὑπερέχον τοῦ εἰλημμένου, ὅπερ καὶ ἐπὶ τῆς τοῦ ἀπείρου μεγέθους δυνάμεως ὁρᾶται. δείξας δὲ ἀπὸ τῆς

4 πλείονι a: πλεῖον A 8 ante οὖν litteram erasam habet A 23 αὐτὸ// A
24 πεπερασμένον μέγεθος a

ἐπ' ἄπειρον αὐξήσεως τοῦ ἀφαιρουμένου μεγέθους ἀπὸ τοῦ ἀπείρου, ὅτι 316r ἄπειρός ἐστιν ἡ τοῦ ἀπείρου μεγέθους δύναμις ὡς πάσης τῆς πεπερασμένης δυνάμεως ὑπερβάλλουσα, τὸ αὐτὸ δείκνυσι καὶ ἀπὸ τῆς τοῦ χρόνου ἐπ' ἄπειρον μειώσεως, ἣν καὶ διὰ τοῦτο παρέλαβεν εἰπὼν τοῦ χρόνου δὲ τοῦ δοθέντος ἀεὶ ἐλάττω λήψομαι. ὥσπερ δὲ ἀόριστον καὶ ἄπειρόν ἐστι μέγεθος, ἐν ᾧ δυνατὸν τοῦ προστεθέντος καὶ ὁρισθέντος ἀεὶ τὸ μεῖζον λαβεῖν, οὕτω καὶ ὁ χρόνος ἀόριστος καὶ ἐπ' ἄπειρον μειούμενος, ἐν ᾧ δυνατὸν τοῦ προστεθέντος ἀεὶ ἔλαττον λαβεῖν. εἰ οὖν δέδεικται, ὅτι ἡ πεπερασμένη δύναμις ἐν πεπερασμένῳ κινεῖ χρόνῳ, ὁ δὲ πεπερασμένος ὡρισμένος, καὶ ἡ ἐν τῷ ἀπείρῳ μεγέθει πεπερασμένη δύναμις, ὁπόση ἂν ᾖ, μόνον δὲ πεπερασμένη, ἐν ὡρισμένῳ χρόνῳ κινήσει. εἰ γὰρ ἡ τοσήδε ἔν τινι ὡρισμένῳ χρόνῳ κινεῖ, κἂν ὁποσῳοῦν μείζων ταύτης ληφθῇ τις δύναμις, ἐν ἐλάττονι μέν, ἐν ὡρισμένῳ δὲ χρόνῳ καὶ αὐτὴ κινήσει. καὶ τὸν λόγον τῆς τοῦ χρόνου μειώσεως δηλῶν κατὰ τὴν ἀντιστροφήν, φησί, τῆς ἀναλογίας. ὅσῳ γὰρ μείζων ἐστὶν ἡ δύναμις τῆς δυνάμεως, τοσούτῳ ἐλάττων ὁ χρόνος, ἐν ᾧ ἡ μείζων δύναμις κινεῖ, τοῦ χρόνου ἐν ᾧ κινεῖ ἡ ἐλάττων δύναμις. ἀντιστροφὴν οὖν ἀναλογίας εἶπεν, ὅτι ὡς ἡ μείζων δύναμις πρὸς τὴν ἐλάττονα, οὕτως ὁ ἐλάττων χρόνος πρὸς τὸν μείζονα. εἰ οὖν ὅσῳ ἐλλείπει ὁ χρόνος ἀεί, τοσούτῳ καὶ ἡ δύναμις ἀεὶ ὑπερβάλλει, ὁ δὲ χρόνος, ἐν ᾧ ἡ τοῦ ἀπείρου μεγέθους δύναμις κινεῖ, ἐλλείπει παντὸς ὡρισμένου, καὶ ἡ δύναμις ἡ ἐν τῷ χρόνῳ τούτῳ κινοῦσα ὑπερβάλλει πάσης ὡρισμένης δυνάμεως· ἀλλὰ μὴν ἡ ὑπερβάλλουσα δύναμις πάσης ὡρισμένης δυνάμεως ἄπειρός ἐστιν, ὥσπερ καὶ πλῆθος καὶ μέγεθος τὸ ὑπερβάλλον παντὸς ὡρισμένου ἄπειρόν ἐστιν· ἡ ἄρα ἐν τῷ ἀπείρῳ μεγέθει δύναμις ἄπειρός ἐστι καὶ οὐ πεπερασμένη. οὕτως οὖν καὶ ἀπὸ τοῦ ἀπείρου μεγέθους συνήγαγεν, ὅτι ἡ ἐν αὐτῷ δύναμις ἄπειρός ἐστι, καὶ ἀπὸ τῆς τοῦ χρόνου, ἐν ᾧ κινεῖ, ἐπ' ἄπειρον ἐλαττώσεως. καὶ μίαν οὖν εἶναι καὶ δύο δυνατὸν ἀποδείξεις ταῦτα τὰ συμπεράσματα, καὶ μᾶλλον δύο, εἴπερ ἑκάτερον ἰδίᾳ συνεπεράνατο· τὸ μὲν ἀπὸ τοῦ μεγέθους, ὅτε ἔλεγεν ἄπειρος ἄρα ἡ δύναμις ἔσται. πάσης γὰρ πεπερασμένης ὑπερβάλλει δυνάμεως, τὸ δὲ ἀπὸ τοῦ χρόνου πάλιν, ὅταν λέγῃ ἄπειρος δὲ πᾶσα δύναμις ὑπερβάλλουσα παντὸς ὡρισμένου ὥσπερ καὶ πλῆθος καὶ μέγεθος. εἰπὼν δὲ ἐν τῇ ἐκθέσει ἂν δὴ τῆς ΒΓ διπλασίαν λαμβάνω, ἐν ἡμίσει κινήσει χρόνῳ τοῦ ΕΖ, ἐπήγαγεν· ἔστω γὰρ αὕτη ἡ ἀναλογία. ὥστε τὰ ἀφαιρούμενα διπλάσια μεγέθη καὶ δύναμιν διπλασίαν ἔχειν καὶ εἶναι ἐν τῷ αὐτῷ λόγῳ τά τε μεγέθη καὶ τὰς δυνάμεις· τούτου γὰρ ὑποτεθέντος εἰ τὸ ἥμισυ τοῦ μεγέθους ἐν τῷ ΕΖ χρόνῳ τὸ Δ κεκίνηκε, τὸ διπλάσιον μέγεθος ἐν ἡμίσει τοῦ ΕΖ χρόνου κινήσει τὸ Δ, ὃν εἶπεν ΘΖ. κἂν δὲ μὴ διπλασίαν ἀναλο-

12 μείζω a itemque 15 21 ἡ alt. a: εἰ A 22 ὑπερβάλλει a: ὑπερβαλεῖ A 27 κινεῖ///// A 32 ὑπερβάλλουσα κτλ.] libere citari evincit lemma p. 1340,10 35 αὕτη a: αὐτὴ A

γίαν ἔχῃ τὰ ἀπὸ τοῦ ἀπείρου ἀφαιρούμενα, ὥστε τὸ διπλάσιον μέγεθος 316r εὐθὺς καὶ δύναμιν διπλασίαν ἔχειν, οὐδὲν ἡ δεῖξις ἐμποδισθήσεται. ἂν γὰρ μὴ οὕτως ἔχῃ, οὐ πρὸς τὸ μέγεθος ἀφορῶντες κατὰ τοῦτο ἀφελοῦμεν τοῦ ἐφθακότος ἀφῃρῆσθαι διπλάσιον, ἀλλὰ πρὸς τὴν δύναμιν τὴν ἐν τῷ πρώτῳ ἀφαιρεθέντι μεγέθει. ὥστε ἀφαιρεῖσθαι ἀπὸ τοῦ ἀπείρου μεγέθους μέγεθος διπλασίαν ἔχον δύναμιν τοῦ ΒΓ μεγέθους, ὁπόσον ἂν ᾖ τὸ μέγεθος τὸ ἀφαιρούμενον καὶ ὃν ἂν ἔχῃ λόγον πρὸς τὸ ΒΓ μέγεθος. οὕτω γὰρ τῆς ἀφαιρέσεως γινομένης τὸ Δ ἐν ἡμίσει ἀεὶ χρόνῳ κινήσεται ὑπὸ τοῦ ὕστερον ἀφαιρεθέντος ἢ ἐκινεῖτο ὑπὸ τοῦ πρὸ αὐτοῦ τῷ τὴν δύναμιν διπλασίαν ἀφῃρῆσθαι. ὅτι γὰρ ἡ μείζων δύναμις τὸ αὐτὸ ἐν ἐλάττονι κινεῖ χρόνῳ, κατὰ τὴν ἀντιστροφὴν τῆς ἀναλογίας, ὡς εἶπεν, δέδεικται καὶ ὡμολόγηται. |

p. 266b20 Ἔστι δὲ καὶ ὧδε δεῖξαι τοῦτο ἕως τοῦ ἐκ τῶνδε δῆλον. 316v

Καὶ ἄλλην τοῦ αὐτοῦ ἀπόδειξιν τοῦ μὴ εἶναι ἐν ἀπείρῳ μεγέθει δύναμιν πεπερασμένην παραδίδωσι, τὰ μὲν αὐτὸς σαφῶς εἰπών, τὰ δὲ ἡμῖν ἀναπληρῶσαι καταλιπών. ληψόμεθα γάρ, φησί, τινὰ δύναμιν ὁμογενῆ, τουτέστιν ὁμοειδῆ, οὖσαν τῇ πεπερασμένῃ δυνάμει τῇ ἐν τῷ ἀπείρῳ μεγέθει οὔσῃ, ἐν πεπερασμένῳ τινὶ σώματι οὖσαν, εἰ βαρύτης ἡ ἐν τῷ ἀπείρῳ, καὶ ἐν τῷ πεπερασμένῳ τὴν αὐτήν, εἰ κουφότης, ὁμοίως. ὁμοειδῆ δὲ λαμβάνει τὴν δύναμιν, καταμετρηθῆναι βουλόμενος τὴν ἐν τῷ ἀπείρῳ μεγέθει δύναμιν ὑπὸ τῆς ἐν τῷ πεπερασμένῳ· αἱ γὰρ ἀνομοειδεῖς οὐ καταμετροῦσιν ἀλλήλας. ὁμοειδὴς οὖν οὖσα ἡ ἐν τῷ πεπερασμένῳ μεγέθει πεπερασμένη δύναμις καταμετρήσει τὴν ἐν τῷ ἀπείρῳ πεπερασμένην, οὕτω μέντοι ὡς ἢ ἀπαρτίζειν ἢ μὴ ἀπαρτίζειν ἀλλὰ περιττεύειν τι κατὰ τὴν τελευταίαν ἐπιβολήν. εἰ δὲ τοῦτο, ἢ καὶ τὸ μέγεθος τὸ ἄπειρον καταμετρηθήσεται ὑπὸ τοῦ μεγέθους τοῦ ἐν ᾧ ἦν ἡ δύναμις ἡ καταμετρήσασα τὴν ἐν τῷ ἀπείρῳ μεγέθει δύναμιν, καὶ οὕτως οὐκέτι ἄπειρον ἔσται τὸ μέγεθος, εἴπερ καταμετρεῖται· ἢ οὐ καταμετρηθήσεται ὅλον τῆς ἐν αὐτῷ δυνάμεως καταμετρουμένης, καὶ οὕτω τὸ καταλειπόμενον τοῦ ἀπείρου μεγέθους οὐχ ἕξει δύναμιν. ὥστε ἡ πεπερασμένη δύναμις οὐκ ἐν τῷ ἀπείρῳ ἂν εἴη μεγέθει, ἀλλ᾽ ἐν τῷ πεπερασμένῳ τῷ σὺν τῇ δυνάμει καταμετρηθέντι. "γνωριμώτερον δὲ ἂν εἴη, φησὶν ὁ Ἀλέξανδρος, εἴ τις ἀπ᾽ αὐτοῦ τοῦ ἀπείρου μεγέθους ἀφελών τι τούτῳ καὶ τῇ ἐν αὐτῷ δυνάμει καταμετροίη τήν τε δύναμιν τὴν ἐν τῷ ἀπείρῳ καὶ αὐτὸ τὸ ἄπειρον μέγεθος. οὕτω γὰρ οὐκέτι δεησόμεθα προσθεῖναι, ὅτι ὁμογενῆ ἐχρῆν λαμβάνειν τὴν δύναμιν. ἡ γὰρ ἐκ τῆς ἐν τῷ ἀπείρῳ μεγέθει ἀφαιρουμένη ὁμοειδής ἐστι τῇ ὅλῃ." μήποτε δὲ ὁ Ἀριστοτέλης τὴν πρὸ ταύτης ἀπόδειξιν κατὰ τὴν ἀπὸ τοῦ ἀπείρου ἀφαίρεσιν ποιη-

13 τῶνδε A (ut Arist. II): τούτων (ex Ar. vulg.) a 14 Καὶ A: om. a 16 δή τινα Arist. vulg. (praeter E[1]II) 36 ἐχρῆν ex χρὴ ut videtur corr. A[1]

σάμενος ταύτην κατ' ἄλλον τρόπον προήγαγεν· συνεπεράνατο δὲ λοιπὸν τὰ 316v προσεχῶς ἀποδειχθέντα, ὅτι οὔτε ἄπειρον εἶναι δύναμιν ἐν πεπερασμένῳ μεγέθει δυνατὸν οὔτε πεπερασμένην ἐν ἀπείρῳ.

p. 266b27 Περὶ δὲ τῶν φερομένων ἔχει καλῶς διαπορῆσαι ἕως τοῦ καὶ τὴν κίνησιν.

Δείξας τὸ προσεχῶς αὐτῷ προτεθὲν περὶ τοῦ πρώτως κινοῦντος τὴν ἀίδιον κίνησιν, ὅτι οὐ μόνον ἀκίνητον καὶ ἀίδιόν ἐστιν, ἀλλὰ καὶ ἀμερὲς καὶ ἀμέγεθες ἐκ τοῦ δεῖν, εἰ ἔχοι μέγεθος, ἢ ἄπειρον αὐτὸ εἶναι ἢ πεπερασμένον, εἰ οὖν ἄπειρον μὲν μέγεθος οὐδὲ ἔστιν ὅλως κατ' ἐνέργειαν, πεπερασμένον δὲ μέγεθος ἀδύνατον αὐτὸ εἶναι, διότι τὸ τὴν ἀίδιον κίνησιν κινοῦν ἄπειρον ἔχει δύναμιν, ἄπειρον δὲ δύναμιν ἐν πεπερασμένῳ μεγέθει ἀδύνατον εἶναι, πᾶς δὲ ὁ λόγος περὶ τοῦ πρώτως κινοῦντος ἀξιώματος ἤρτηται τοῦ λέγοντος, ὅτι πᾶν τὸ κινούμενον ὑπό τινος κινεῖται (εἰ γὰρ μὴ τοῦτο προληφθείη, μηδὲ ἔστιν ἀνάγκη τὸ τὴν ἀίδιον κίνησιν κινούμενον ὑπό τινος κινεῖσθαι, οὐδὲ τὰ περὶ τοῦ πρώτως κινοῦντος ἀποδειχθέντα χώραν ἕξει λοιπόν· εἰ γάρ ἐστί τινα κινούμενα μηδενὸς κινοῦντος, οὐκ ἀνάγκη τὸ κινούμενον τὴν ἀίδιον κίνησιν ὑπό τινος κινεῖσθαι)· βούλεται οὖν πρὸ τοῦ τοῖς δεδειγμένοις ἐπαγαγεῖν τὸ προσῆκον συμπέρασμα ἔνστασίν τινα προβαλέσθαι φερομένην πρὸς τὸ ἀξίωμα τὸ λέγον πᾶν τὸ κινούμενον ὑπό τινος κινεῖσθαι καὶ τήν τε ἀδοκίμως ἐπαγομένην λύσιν ἐκθέσθαι καὶ αὐτὸς ἐπαγαγεῖν τὴν προσήκουσαν. καὶ ἡ μὲν ἔνστασίς ἐστι τοιαύτη· εἰ πᾶν τὸ κινούμενον ὑπό τινος κινεῖται, πῶς τινα μὴ ἐν αὐτοῖς ἔχοντα τὸ κινητικόν, ἀλλ' ἔξωθεν κινηθέντα, μένει συνεχῶς κινούμενα καὶ τοῦ κινήσαντος μηκέτι κινοῦντος, ὥσπερ τὰ ῥιπτούμενα; τοῦ γὰρ ῥίψαντος αὐτὰ μηκέτι κινοῦντος ἐπὶ πολὺ μένει συνεχῶς ἐκεῖνα κινούμενα· δόξει γὰρ ὑπὸ μηδενὸς κινεῖσθαι τότε καὶ ἀναιρεῖσθαι τὸ πᾶν τὸ κινούμενον ὑπό τινος κινεῖσθαι. μὴ ἁπτομένου δὲ τοῦ κινήσαντος εἶπεν, ὡς μηκέτι ἁπτομένου μηδὲ ἐπιμένοντος ἐν τῷ ἅπτεσθαι παρ' ὅλον τὸν τῆς κινήσεως χρόνον. εἶτα μνημονεύει τῆς λύσεως, καθ' ἣν πειρῶνται λύειν τινὲς τὴν ἀπορίαν ταύτην. λέγουσι γάρ, ὅτι ὁ ῥίπτων ἅμα τῷ ῥιφθέντι καὶ ἄλλο τι κινεῖ, τὸν ἀέρα, ὃς κινούμενος ὑπὸ τοῦ ῥίψαντος κινεῖ τὸ ῥιφθέν. λέγει οὖν, ὅτι ὁμοίως τοῦ πρώτου καὶ | τοῦτο ἀδύνατον· μόνον γάρ, ὅτι 317r τὸν ἀέρα ἀντὶ τοῦ ῥιφθέντος μετέλαβεν ὁ λόγος, ἐπεὶ καὶ ἐπὶ τοῦ ἀέρος ὁ αὐτὸς λόγος· εἰ γὰρ μηδὲ οὗτος ἐξ ἑαυτοῦ κινεῖται (τῶν γὰρ ἐμψύχων ἴδιον τοῦτο), ἀλλ' ὑπὸ τοῦ ῥίψαντος, ἐχρῆν εὐθὺς τῷ τὸν ῥίψαντα παύσασθαι τοῦ κινεῖν καὶ τὸν ἀέρα παύσασθαι τοῦ κινεῖσθαι, καὶ ἅμα πάντα

1 ἄλλων a 4 ἔχει καλῶς A (ut EK Ar.): καλῶς ἔχει ex Ar. vulg. a 5 τὴν A: τὴν ὅλην ut Ar. a 9 μὲν A: om. a 12 ante ἀξιώματος add. τοῦ a 13 et 22 κινεῖται ὑπό τινος Arist. 17 οὖν om. a 32 ὅτι om., sed suppl. A[1] 33 ἐπεὶ — λόγος (34) A Exc.: om. a 34 ἀψύχων, sed corr. manu prima Exc.

καὶ κινεῖσθαι καὶ πεπαῦσθαι τὰ κινούμενα, ὅταν τὸ πρῶτον κινοῦν 317r παύσηται τοῦ κινεῖν. ἅμα οὖν καὶ τὸ ῥιφθὲν καὶ τὸν ἀέρα καὶ κινεῖσθαι καὶ πεπαῦσθαι τοῦ κινεῖσθαι, εἴπερ πρὸς ἄλληλα λέγεται τὸ κινοῦν καὶ τὸ κινούμενον, κινεῖσθαι μέν, ἕως ἂν κινῇ τὸ ῥῖπτον, πεπαῦσθαι δέ, ὅταν παύσηται τὸ κινοῦν. εἰ γὰρ μένει ὁ ἀὴρ κινούμενος, συμβήσεται μὴ ἁπτομένου μηδὲ κινοῦντός τινος κινεῖσθαι, ὥστε κινηθήσεται μὲν ὁ ἀήρ, ὑπ' οὐδενὸς δὲ κινηθήσεται. οὕτω δὲ πάλιν οὐ πᾶν τὸ κινούμενον ὑπό τινος ἔσται κινούμενον.

Διάφορος δὲ ἡ γραφὴ φέρεται πῇ μὲν ἀλλὰ ἅμα πᾶν κεκινῆσθαι καὶ πεπαῦσθαι, ⟨πῇ δὲ ἀλλὰ ἅμα πάντα καὶ κινεῖσθαι καὶ πεπαῦσθαι⟩· καὶ ἴσως αὕτη ἀμείνων· τὸ γὰρ κεκινῆσθαι τῷ πεπαῦσθαι ταὐτόν ἐστιν. εἰπὼν δέ, ὅτι πάντα ἅμα ἀνάγκη κινεῖσθαι καὶ πεπαῦσθαι, ὅταν τὸ πρῶτον κινοῦν παύσηται, ἐπήγαγε καὶ εἰ ποιεῖ ὥσπερ ἡ λίθος, οἷον κινεῖν ὃ ἐκίνησε. κἂν γὰρ διὰ τοῦ μεταξύ τι κινῇ μὴ ἁπτόμενον τοῦ κινουμένου, ὡς ἡ μαγνῆτις λίθος τὸ δεύτερον σιδήριον κινεῖ μὴ ἁπτομένη αὐτοῦ, ὅταν αὕτη μὲν ἑλκύσῃ τὸ προσεχές, τοῦτο δὲ ἑλκύσῃ τὸ μεθ' ἑαυτό· τότε γὰρ ποιεῖ ἡ λίθος τὸ σιδήριον, ὃ ἐκίνησεν αὐτή, τοῦτο κινεῖν τὸ ἐφεξῆς διὰ τὸ μὴ μόνον κινεῖν τὸ προσεχές, ἀλλὰ καὶ δύναμιν αὐτῷ κινητικὴν ἐνδιδόναι, δι' ὃ οὐ μόνον κινεῖται ἐκεῖνο, ἀλλὰ καὶ κινεῖ. κἂν οὕτως οὖν τι, φησί, κινῇ, ὥσπερ ἡ λίθος, ἀνάγκη καὶ κινεῖσθαι ἅμα, ὅταν τὸ πρώτως κινοῦν κινῇ, καὶ πεπαῦσθαι τῆς κινήσεως, ὅταν τὸ πρώτως κινοῦν παύσηται τοῦ κινεῖν. καὶ λαβὼν τὴν ἀρχὴν ἀπὸ τῆς λίθου κατὰ τὴν αὐτὴν ἔφοδον λύει τὴν ἀπορίαν. ὡς γὰρ ἐπὶ τῆς λίθου οὔτε ὁ ἀὴρ αἴτιός ἐστιν οὔτε παυσαμένου τοῦ κινοῦντος μένει τὸ κινούμενον, ἀλλ' ἡ κινητικὴ δύναμις διδομένη τῷ προσεχεῖ κινεῖ τὸ κινούμενον, ἕως ἂν αὐτὴ ἐνεργῇ, οὕτω, φησίν, ἀνάγκη καὶ ἐπὶ τῶν ἄλλων λέγειν, ὅτι τὸ πρώτως κινῆσαν τὸ προσεχῶς ὑπ' αὐτοῦ κινηθὲν ποιεῖ οἷόν τε κινεῖν ἢ τὸν ἀέρα τοιοῦτον ἢ τὸ ὕδωρ· ταῦτα γάρ ἐστι μάλιστα, δι' ὧν κινεῖται τὰ κινούμενα, ἃ δύναται καὶ ταῦτα κινεῖν. ἢ τι ἄλλο δὲ προσέθηκεν ἴσως διὰ τὴν λίθον καὶ τὸν σίδηρον ἢ τὸ ἤλεκτρον καὶ τὸ ἄχυρον. καὶ τὸ ὀστοῦν δὲ τοῦ ἰχθύος τοῦ ἱέρακος λέγεται χρυσὸν ἕλκειν, καὶ ἴσως τῷ προσεχῶς ἑλκομένῳ τὴν αὐτὴν ἐνδίδωσι δύναμιν καὶ τοῦτο. εἴτε οὖν κατὰ ὦσιν κινεῖ τὰ κινούμενα ὡς τὰ δι' ἀέρος ἢ ὕδατος κινούμενα, εἴτε κατὰ ὁλκὴν ὡς τὰ εἰρημένα, τὸ πρῶτον κινοῦν οἷον τὸ ῥιπτοῦν, οὐ μόνον τὸ βέλος κινεῖ ἀλλὰ καὶ τὸν ἀέρα ἢ τὸ ὕδωρ, δι' οὗ ἡ ῥῖψις γίνεται, καὶ οὐ μόνον κινεῖ ταῦτα, ἀλλὰ καὶ δύναμιν αὐτοῖς ἐνδίδωσι τοῦ κινεῖν, ὥστε μὴ μόνον κινεῖσθαι ἀλλὰ καὶ κινεῖν.

1 καὶ κινεῖσθαι Exc.: κεκινῆσθαι aA 2 καὶ κινεῖσθαι aA: κεκινῆσθαι Exc. 9. 10 πῇ μὲν ἀλλὰ ἅμα πᾶν κεκινῆσθαι καὶ πεπαῦσθαι A, qui πῇ δὲ — πεπαῦσθαι (10. 11), quae supplevi, omittit: πῇ μὲν ἀλλὰ ἅμα πᾶν καὶ κινεῖσθαι καὶ πεπαῦσθαι. πῇ δὲ ἀλλὰ ἅμα πᾶν κεκινεῖσθαι (sic) καὶ πεπαῦσθαι a 14 κινεῖν aA: κινεῖ, ν superscr. m. pr., Exc.: κινεῖ Arist. 18 αὕτη A 19 αὐτῶι A Exc.: αὐτὸ a 22 κινοῦν// A 32 τῷ a Exc.: τὸ A

φύσιν ἔχοντα κινεῖν ἅμα καὶ κινεῖσθαι. τοῦτο μὲν δή, φησίν, ἀνάγκη καὶ 317r ἡμῖν λέγειν. τὸ γὰρ ἑξῆς τῆς λέξεως τῆς λεγούσης ἀνάγκη δὴ τοῦτο μὲν λέγειν τοιοῦτόν ἐστιν. ἀνάγκη οὖν, εἴ γε λύομεν τὸ ἀπορηθὲν † ἀποδίδωσι πρὸς τοῦτο [τὸ] μὲν λέγειν, ὅτι οὐχ ἅμα παύσεται κινοῦν καὶ κινούμενον. τὸ γὰρ κινηθέν, φησί, καὶ δύναμιν τοῦ κινεῖσθαι διαδεξάμενον τῷ φύσιν ἔχειν τοιαύτην οὐχ ἅμα παύεται τοῦ κινεῖσθαι καὶ τοῦ κινεῖν, ὡς ἐπὶ τῆς λίθου τῆς Ἡρακλείας ἔστιν ὁρᾶν· τὸ γὰρ ἑλκυσθὲν ὑπ' αὐτῆς σιδήριον ἁψάμενον αὐτῆς οὐ κινεῖται μὲν οὐκέτι, κινεῖ δὲ τὸ ἐφεξῆς· κινεῖται γάρ, ἕως ἂν κινῇ τὸ κινοῦν, παυσαμένου δὲ τοῦ κινοῦντος παύεται καὶ τὸ κινούμενον τοῦ κινεῖσθαι. οὕτω δὲ καὶ ἐπὶ τοῦ ἀέρος· οὐ γὰρ ἐπακολουθεῖ τῷ ῥιπτουμένῳ συγκινούμενος αὐτῷ, ἀλλὰ κινεῖ τὸν μετ' αὐτὸν ἅμα καὶ κινητικὸν αὐτὸν ποιῶν. καὶ γὰρ ἐπὶ τούτου ὁ αὐτὸς λόγος· οὐχ ὁμοίως δέ· ἀεὶ γὰρ ἡ δύναμις ἡ ἀπὸ τοῦ πρώτου κινήσαντος ἐνδιδομένη μειοῦται κατὰ τὴν διαδοχὴν καὶ τέλος φθείρεται, τοῦ τελευταίου κινηθέντος μηκέτι καὶ κινῆσαι δυνηθέντος. διὸ πίπτει λοιπὸν τὸ ῥιφθὲν μηκέτι ἔχον, ὑφ' οὗ κινηθήσεται. οὕτω δὲ καὶ τὰ ὑπὸ πυρὸς θερμανθέντα οὐ μόνον τὸ θερμαίνεσθαι ἔχει ὑπὸ τοῦ πυρός, ἀλλὰ καὶ τοῦ θερμαίνειν δύναμιν ὑπ' αὐτοῦ καταδέχεται. καὶ μέχρι τινὸς τοῦτο προελθὸν μειούμενον τέλος παύεται, ὅταν, φησί, τὸ πρὸ τοῦ τελευταίου (τοῦτο γὰρ εἶπεν πρότερον) μηκέτι κινοῦν ἰσχύσῃ ποιῆσαι τὸ μεθ' ἑαυτό, ἀλλὰ μόνον κινούμενον· τούτου γὰρ μηκέτι κινοῦντος οὐκέτι τὸ ἐφεξῆς κινηθήσεται. ἅμα οὖν παύεται τὸ κινοῦν, ὅπερ ἦν πρὸ τοῦ ἐσχάτου, καὶ τὸ κινούμενον τὸ ἔσχατον. παυσαμένου γὰρ τοῦ πρὸ αὐτοῦ τοῦ κινεῖν παύεται καὶ τὸ ἔσχατον τοῦ κινεῖσθαι, παυσαμένου δὲ τοῦ κινουμένου καὶ ἡ κίνησις παύεται, εἴπερ ἐν τῷ κινουμένῳ ἡ κίνησις. καὶ δῆλον ὅτι ἅμα παύεται ἐν τοῖς ἐσχάτοις, ἐπεὶ εἶπεν πρότερον, ὅτι οὐχ ἅμα παύεται κινοῦν καὶ κινούμενον, ἐφ' ἑνὸς ἑκάστου τῶν πρὸ τοῦ ἐσχάτου κινουμένου τοῦτο λέγων· τὸ γὰρ ἔσχατον κινούμενον οὐ κινεῖ.

Ζητεῖ δὲ ὁ Ἀλέξανδρος ἐν τούτοις καλῶς, πῶς οὐχὶ καὶ τούτων ῥηθέντων μένει ἔτι ἡ αὐτὴ ἀπορία· ὁ γὰρ ἀὴρ ὁ τὴν δύναμιν τοῦ κινεῖν λαβὼν παρὰ τοῦ τὸ βέλος ῥίψαντος ἤτοι κινούμενος κινεῖ ἢ οὔ· ἀλλὰ μὴ κινούμενος μὲν οὐκ ἂν κινήσοι· τὰ γὰρ σωματικῶς κινοῦντα κινούμενα κινεῖ· εἰ δὲ κινούμενος κινεῖ, παύεται δὲ τοῦ κινεῖσθαι, ἅμα τῷ παύσασθαι κινοῦντα τὸν ῥιπτοῦντα τῷ πρός τι εἶναι τὸ κινοῦν καὶ τὸ κινούμενον ἅμα ἂν καὶ τοῦ κινεῖν παύοιτο. ᾧ ἀκολουθεῖ τὸ εὐθὺς τῷ παύσασθαι τὸν ῥιπτοῦντα τοῦ κινεῖν καὶ τὸ ῥιπτούμενον καταφέρεσθαι, ὅπερ οὐ φαίνεται γινόμενον. ταῦτα ζητήσας· "μήποτε, φησίν, διὰ τοῦ λέγειν τὸν ἀέρα δύ-

---

3. 4 corruptam lectionem repraesentavi codicis A: ἀποδίδωσι πρὸς om. a τοῦτο τὸ μὲν A: τοῦτο a ὅτι a: ὅπως A παύεται Arist. 8 οὐ κινεῖται μὲν οὐκέτι A: οὐκέτι μὲν κινεῖται a Exc. 9 γὰρ A Exc.: δ' ἐκεῖνο a 15 κινῆσαι δυνηθέντος a: κινηθέντος A, sed corr. A[1]: κινῆσαι κινηθέντος Exc.; cf. p. 1349,11 sqq. 18 ὑπὸ] an ἀπ' αὐτοῦ? sed cf. p. 1347,4 (= 1348,3) 20 πρότερον] Θ 5. 256a9 sqq. 35 κινεῖν///// A

ναμίν τινα τοῦ κινεῖν παρὰ τοῦ τὴν ἀρχὴν κινήσαντος λαμβάνειν, ἐκεῖνο 317r λέγει, ὅτι οἰκείαν δύναμιν ἴσχει παρὰ τοῦ κινήσαντος αὐτὴν λαβόν· εἰ δὲ οὐχ οἷόν τε κινεῖν μὴ κινούμενον, καὶ τοῦ κινεῖσθαι. ὡς τὴν ἀρχὴν μὲν καὶ τὸ ἐνδόσιμον καὶ τοῦ κινεῖσθαι | ὑπὸ τοῦ ῥιπτοῦντος εἰληφέναι 317v ὥσπερ καὶ τοῦ κινεῖν, ἐσχηκέναι μέντοι παρ' ἐκείνου δύναμιν τοιαύτην, ὡς ἐξ αὑτοῦ κινούμενον κινεῖν δύνασθαι τρόπον τινὰ γινόμενον πρὸς ὀλίγον αὐτοκίνητον τῷ τοιαύτης φύσεως εἶναι, ὡς παραδέχεσθαι τὴν παρὰ τοῦ κινοῦντος δύναμιν δι' εὐπάθειαν. τῆς μὲν οὖν ὑπὸ τοῦ ῥίψαντος κινήσεως παύεται τῷ ῥίψαντι συμπαυόμενον, τῆς δὲ ἐξ ἑαυτοῦ ἣν κινεῖται τῷ μὴ ἂν ἄλλως κινῆσαι τὸ μετ' αὐτό, οὗ δύναμιν οἰκείαν ἔσχε λαβὸν αὐτὴν παρὰ τοῦ τὴν ἀρχὴν κινήσαντός τε καὶ ῥίψαντος, οὐκ εὐθὺς παύεται. διὸ οὐχ ἅμα τὸ ῥιπτούμενον συμπαύεται τῆς κινήσεως τῷ ῥιπτοῦντι τῷ τὰ δι' ὧν ῥιπτεῖται τὰ ῥιπτούμενα φύσεως ὄντα † τῆς τοῦ κινεῖσθαί τε ἐξ ἑαυτῶν δύνασθαι καὶ κινεῖν τὴν ἀρχὴν καὶ τὸ ἐνδόσιμον λαβόντα παρὰ τοῦ ῥίψαντος ἕκαστον αὐτῶν αὐτῇ τῇ δυνάμει τὸ μετ' αὐτὸ κινοῦν τοῦ κινεῖσθαι τὸ ῥιπτούμενον, ἐφ' ὅσον φέρεται, παρέχειν τὴν αἰτίαν. ὥσπερ γὰρ τὸ μεταβάλλον ἐξ ὕδατος, ἂν οὕτω τύχῃ, καὶ πῦρ γενόμενον θερμαίνει, θερμαίνει δὲ καὶ τὸ θερμανθὲν ὕδωρ καὶ ἔστιν ἀμφοτέροις μὲν τοῦ θερμαίνειν αἴτιον τὸ εἰς θερμὸν μεταβάλλον· ἀλλὰ τὸ μὲν πῦρ καίτοι τὴν αἰτίαν παρὰ τοῦ ποιήσαντος αὐτὸ ἔχον ὅμως, ἔστ' ἂν ᾖ πῦρ, θερμαίνει, τὸ δὲ ὕδωρ οὐκέτι, ἕως ἂν ᾖ ὕδωρ, θερμαίνει, ἀλλ' ἕως ἂν θερμὸν ᾖ, ὅτι τὸ μὲν φύσει γέγονε τοιοῦτον, τὸ δὲ οὐ φύσει, ἀλλὰ πέπονθεν. οὕτως οὖν ἔχει καὶ ἐπὶ τῶν ὑπ' ἄλλου κινουμένων μὴ παρόντος ἔτι τοῦ κινήσαντος αὐτά, ὁποῖά ἐστι τά τε κατὰ φύσιν κινούμενα καὶ τὰ ῥιπτούμενα· ἀμφοτέροις μὲν γὰρ αἴτιον τῆς κινήσεως τὸ ποιῆσαν αὐτὰ τοιαῦτα. ἀλλὰ τὰ μὲν κατὰ φύσιν κινούμενα τῷ τοιαῦτα γεγονέναι, ἔστ' ἂν ᾖ, ὁμοίως κατὰ τὴν αὐτὴν κίνησίν ἐστι κινητά, ὁ δὲ ἀὴρ ὁ ἐπὶ τῶν ῥιπτουμένων τῷ μένων ἐπὶ τῆς οἰκείας φύσεως πεπονθέναι ὑπὸ τῆς τοῦ ῥιπτοῦντος βίας διὰ τὸ πρὸς τοῦτο εὐπαθές. ἕως οὖν τὸ πάθος σῴζει, καθ' ὃ κινεῖται, κινήσεται ταύτην τὴν κίνησιν, οὐκ ἀεί· οὐ γὰρ κατὰ φύσιν ἐστὶν αὐτῷ ἡ τοιαύτη κίνησις. σαφῶς δέ, φησίν, αὐτὸς περὶ τούτου λέγει ἐν τῷ τρίτῳ τῆς Περὶ οὐρανοῦ. φησὶ γὰρ τὰ μεταξὺ σώματα ἐπαμφοτερίζειν, τὸ ὕδωρ καὶ τὸν ἀέρα. ὁ δὲ ἀὴρ καὶ κουφότητος καὶ βαρύτητος μετέχων, ἐφ' ὃ ἂν τὴν ἀρχὴν τοῦ φέρεσθαι καὶ τὸ ἐνδόσιμον παρὰ τοῦ ῥιπτοῦντος λάβῃ, ἐπὶ τοῦτο λοιπὸν φερόμενος, ἕως ἂν φυλάττῃ τὴν παρὰ τοῦ τὸ ἐνδόσιμον αὐτῷ τοῦ κινεῖν δύνασθαι δύναμιν παρασχόντος, κινεῖ καὶ φέρει καὶ τὸ ῥιφθὲν ὥσπερ ἔνδοθεν αὐτῷ." ταῦτα πάντα σχεδόν τι κατὰ τὴν τοῦ Ἀλεξάνδρου λέξιν ἀπεγραψάμην διά τε τὸ τῆς ἀπορίας πραγματειῶδες

10 λαβὼν a 13 ὧν a: οὗ A τῆς τοῦ] fortasse τοιαύτης, ὥστε ut v. 7. structura tota impeditior ut solet esse Alexandri 18. 19 θερμαίνειν scripsi: θερμαίνει libri 23 ἔτι a: ἐστὶ A 25 ποιῆσαν///// A 28 μένοντα a 29 ἕως (ἕως errore) a: ὡς A 31. 32 τρίτῳ τῆς Περὶ οὐρανοῦ] nisi fallor Γ 2. 301b22; cf. Δ 5. 312a25 33 βαρύ/////τητος A μετέχον a 37 ἔνδοθεν αὐτοῦτων sic A: ἐνεδόθη αὐτῷ a

καὶ τὸ τῆς λύσεως καινοπρεπές, ἧς τὸ κεφάλαιον δι' ὀλίγων ἐκείνων τῶν 317v ῥημάτων παραδέδωκεν· "ὡς τὴν ἀρχὴν μὲν καὶ τὸ ἐνδόσιμον καὶ τοῦ κινεῖσθαι ὑπὸ τοῦ κινοῦντος εἰληφέναι ὥσπερ καὶ τοῦ κινεῖν, ἐσχηκέναι μέντοι δύναμιν παρ' ἐκείνου τοιαύτην, ὡς ἐξ αὑτοῦ κινούμενον κινεῖν δύνασθαι τρόπον τινὰ γινόμενον πρὸς ὀλίγον αὐτοκίνητον".

Καὶ τάχα μὲν ἄν τις καὶ ἀπὸ τῶν ὑπὸ τοῦ Ἀριστοτέλους προσεχῶς ῥηθέντων ἀπορήσειεν, πῶς εἶπεν ἀλλ' οὐχ ἅμα παύεται κινοῦν καὶ κινούμενον. ἀλλὰ κινούμενον μέν, ὅταν ὁ κινῶν παύσηται κινῶν, κινοῦν δὲ ἔτι ἐστίν. εἰ γὰρ ἐξ ἑαυτοῦ κινούμενον κινεῖ καὶ οὐ δυνατὸν αὐτὸ σωματικῶς κινοῦν μὴ καὶ κινεῖσθαι, πῶς παυσάμενον τοῦ κινεῖσθαι κινοῦν ἔτι ἐστίν; ἀλλὰ τοῦτο μὲν ἴσως ἀπὸ τῶν ὑπὸ τοῦ Ἀλεξάνδρου ῥηθέντων λύειν δυνατόν· "ὁ γὰρ ἀήρ, φησί, κινεῖται καὶ ὑπὸ τοῦ ῥιπτοῦντος καὶ ὑφ' ἑαυτοῦ. καὶ ὑπὸ μὲν τοῦ ῥίψαντος κινούμενος καὶ εὐθὺς παύεται, ὅταν παύσηται τὸ κινοῦν, κατὰ δὲ τὴν ἐξ ἑαυτοῦ κίνησιν οὐκ εὐθὺς παύεται μετὰ τὸ παύσασθαι τὸ ῥῖψαν." ἀλλ' ἀπὸ τῶν περὶ τοῦ αὐτοκινήτου ῥηθέντων πρότερον ὑπὸ τοῦ Ἀριστοτέλους, ἀπορήσοι ἄν τις. εἰ γὰρ ὑφ' ἑαυτοῦ κινεῖσθαι τὸν ἀέρα τίθεμεν, ἵνα λύσωμεν τὴν ἀπορίαν, οὔτε δὲ ὅλον ὑφ' ὅλου ἑαυτοῦ κινεῖσθαι τὸ αὐτοκίνητον δυνατόν, ὡς δέδεικται πρότερον, οὔτε ὅλον ὑπὸ μέρους οὔτε μέρος ὑφ' ὅλου, ἀνάγκη καὶ ἐν τῷ ἀέρι, εἴπερ αὐτοκίνητος ἐγίνετο, μέρος μέν τι κινεῖν, μέρος δέ τι κινεῖσθαι, ὡς ἐπὶ τῶν ζῴων κινεῖ μὲν ἡ ψυχή, κινεῖται δὲ τὸ σῶμα. τί οὖν ἐν τῷ ἀέρι τὸ κινοῦν καὶ τί τὸ κινούμενον; εἰ γὰρ λέγοι τις κινεῖν μὲν τὴν φύσιν, κινεῖσθαι δὲ τὸ σῶμα, ὑπομνησθῆναι δεῖ τῶν ὑπὸ τοῦ Ἀριστοτέλους περὶ τῶν τεττάρων στοιχείων ῥηθέντων ἐν τούτῳ τῷ βιβλίῳ ὅτι "οὐδὲν τούτων κινεῖ ἑαυτό, ἀλλὰ κινήσεως ἀρχὴν ἔχει, οὐ τοῦ κινεῖν οὐδὲ τοῦ ποιεῖν, ἀλλὰ τοῦ πάσχειν". μήποτε οὖν καλῶς ὁ Ἀλέξανδρος, οὐχ ἁπλῶς αὐτοκίνητον, ἀλλὰ "τρόπον τινὰ αὐτοκίνητον" γίνεσθαι τὸν ἀέρα, ὑπὸ τοῦ πρώτου κινοῦντος εἶπεν ὡς τῆς ἐνδιδομένης ἐν αὐτῷ κινήσεως ὑπὸ τοῦ κινοῦντος ἐνεργοῦ μὲν οὔσης καὶ μετὰ τὸ παύσασθαι τὸ κινοῦν, ἀλλ' οὐχ ὡς ἄλλο μὲν τὸ κινοῦν ἴσχοντος τοῦ ἀέρος ἢ τοῦ ὕδατος, ἄλλο δὲ τὸ κινούμενον, ὡς τὰ κυρίως αὐτοκίνητα. ἐπὶ γὰρ τούτων τὸ κινοῦν οἷον ἡ ψυχὴ ἀκίνητον ὂν καθ' αὑτὸ κινεῖ, κἂν κατὰ συμβεβηκὸς κινῆται, ὁ δὲ προσεχῶς κινηθεὶς ὑπὸ τοῦ ῥιπτοῦντος ἀὴρ ὅλος κινεῖται καὶ τῷ κινεῖσθαι αὐτὸς κινεῖ τὸν ἐφεξῆς ὠθισμῷ τινι χρώμενος, ᾧ τὸ πρῶτον κινῆσαν ἐπ' αὐτοῦ ἐχρήσατο· ἀλλ' οὐκ ἀκινήτῳ τινὶ κινεῖ, ὡς ἡ τοῦ ῥίψαντος ψυχὴ ἐκίνησε τὸ σῶμα, ἀλλ' ὡς τὸ τοῦ ῥίψαντος σῶμα τῇ ἑαυτοῦ κινήσει τὸν ἀέρα ἐκίνησεν, οὕτως καὶ ὁ ἀὴρ ἐμμεινάσης αὐτῷ τῆς κινήσεως τὸν μεθ' ἑαυτὸν ἀέρα καὶ ἐκεῖνος τὸν ἐφεξῆς, ἕως τῇ

2 ῥημάτων] cf. p. 1347,3 sqq. 7 ἀπορήσειεν a: ἀπορήσει A: fortasse ἀπορήσοι ut v. 16 8 μὲν ἅμα Aristoteles 10 καὶ om. a 12 τοῦ] τῶν a 13 καὶ (post κινούμενος) om. aA: add. A¹ 16 πρότερον] Θ 5. 257b28 sqq. 17 τὸν] τοῦ a 24 βιβλίῳ] Θ 4. 255b29 cf. supra p. 287,32. 1149,28 26 Ἀλέξανδρος] cf. v. 5 33 κινηθεὶς ex κινεὶς corr. A¹

ἐπὶ πλέον διαδόσει κατ' ὀλίγον ἡ κίνησις ἐκλυθείη. ὅτι δὲ ἐμμένει κίνη- 317v σις ἐπὶ χρόνον τινὰ καὶ παυσαμένου τοῦ κινοῦντος, ὅταν ἥ τε δύναμις ἡ κινήσασα ἀξιόλογος ᾖ καὶ τὸ κινηθὲν ἐπιτήδειον, δηλοῦσι καὶ οἱ στρόμβοι οἱ ἐπὶ πολὺ περιφερόμενοι μετὰ τὴν ἀπὸ τοῦ κινήσαντος περιστροφὴν καὶ τὰ πληττόμενα χαλκία καὶ ἐπὶ πολὺ | ἠχοῦντα διὰ τὸ μεῖναι κι- 318r νούμενα καὶ τὸν ἀέρα κινοῦντα. ἀρχὴν γὰρ ταῦτα κινήσεως ἀπὸ τοῦ κινοῦντος λαβόντα διὰ τὴν πρὸς τὸ κινεῖσθαι εὐφυίαν ἐπιμένει κινούμενα καὶ ἀποστάντος τοῦ κινοῦντος. καὶ τοῦτό ἐστιν ὅπερ ὁ Ἀλέξανδρος εἶπεν τὸ 'πρὸς ὀλίγον τρόπον τινὰ αὐτοκίνητα γίνεσθαι' ὡς ἐπιμένοντος ἐν τῷ κινεῖσθαι τοῦ κινουμένου καὶ τῷ κινεῖσθαι τὸ ἐφεξῆς κινοῦντος.

Ἀλλὰ πῶς ὁ Ἀριστοτέλης εἶπεν, ὅτι [δὲ] οὐχ ἅμα παύεται κινοῦν καὶ κινούμενον. ἀλλὰ κινούμενον μὲν ἅμα ὅταν ὁ κινῶν παύσηται, κινοῦν δὲ ἔτι ἐστίν; ἢ ἐπειδὴ τὸ κινοῦν καὶ τὸ κινούμενον ὡς πρός τι λεγόμενα ἅμα ἐστίν, ὅταν δὲ ἀποστῇ τὸ κινοῦν τῆς μὲν πρὸς ἐκεῖνο σχέσεως παύεται τὸ κινούμενον, κινεῖ μέντοι τῷ καὶ αὐτὸ κινεῖσθαι, οὐχ ὡς ἔτι κινοῦντος τοῦ κινήσαντος, ἀλλ' ὡς ἐπιμενούσης τῆς ἐνδοθείσης ὑπ' ἐκείνου κινήσεως. διὸ καὶ οὐκ ἀκίνητον μὲν αὐτὸ ὂν κινεῖ, ἀλλὰ κινούμενον. οὐ μέντοι ὡς ἐκείνου κινοῦντος ἔτι οὐδὲ ὡς αὐτοκίνητον ἁπλῶς ὑπ' αὐτοῦ γενόμενον, ἀλλ' ὡς μενούσης ἐν αὐτῷ τῆς ἐνδοθείσης ἐκεῖθεν κινήσεως καὶ τὸ ἐφεξῆς κινούσης, παυσαμένου δὲ τοῦ ὡς πρὸς κινοῦν κινουμένου. πῶς οὖν ἔτι τὸ κινούμενον ὑπό τινος κινεῖται, εἰ τὸ μὲν κινοῦν παύεται, τὸ δὲ κινούμενον ὑπομένει; ἢ ὅτι ἐπειδὴ ἀπὸ τοῦ κινοῦντος ἡ κίνησις ἐνεδόθη τῷ κινουμένῳ, κἂν πέπαυται τὸ κινοῦν, ὑπ' ἐκείνου λέγεται κινεῖσθαι τὸ κινούμενον τοῦ τὴν κίνησιν αὐτῷ τὴν ἐπίμονον ἐνδεδωκότος· οὐ γὰρ ἐμφαίνει ὁ λόγος τὸ δεῖν παρεῖναι πάντως τὸ κινοῦν, ἀλλὰ τὸ ἀπ' ἐκείνου τὴν κίνησιν ἐνδίδοσθαι τῷ κινουμένῳ. ἀλλ' εἰ τὸν ῥιπτοῦντα τὸ βέλος τῷ ἀέρι μόνιμον κίνησιν ἐνδιδόναι λέγομεν, διὰ τί μὴ τῷ βέλει ταύτην ἐνδιδόναι εἰπόντες μηκέτι τοῦ ἀέρος δεώμεθα, μὴ μόνον κινεῖσθαι ἀλλὰ καὶ κινεῖν αὐτὸν λέγειν ἀναγκαζόμενοι; ἢ ὅτι τὰ μέσα στοιχεῖα τό τε ὕδωρ καὶ ὁ ἀήρ, ὡς αὐτὸς εἶπεν ὁ Ἀριστοτέλης, καὶ πρὸς τὴν ἐπὶ τὸ ἄνω καὶ πρὸς τὴν ἐπὶ τὸ κάτω κίνησιν ἐπιτηδείως ἔχει καὶ διὰ τοῦτο καὶ πρὸς τὴν ἐπὶ τὰ πλάγια. μονιμωτέραν οὖν ὑποδεχόμενα κίνησιν συντελεῖν αὐτὰ πρὸς τὸ μόνιμον τῆς ἐπὶ τὰ πλάγια ἢ ἐπὶ τὸ ἄνω κινήσεως τῶν γεηρῶν καὶ μὴ πεφυκότων οὕτω κινεῖσθαί φαμεν, ἐπεὶ πάντως καὶ ἐκείνοις ἐνδίδοταί τις παρὰ τοῦ κινοῦντος ἐφ' ὁσονοῦν μόνιμος κίνησις. ταῦτα μὲν οὖν εἴρηταί μοι καὶ τοὺς δύο λόγους καλῶς ἔχειν βουλομένῳ, τόν τε λέγοντα πᾶν τὸ κινούμενον ὑπό τινος κινεῖσθαι καὶ τὸν λέγοντα τὸ σωματικῶς κινοῦν κινούμενον κινεῖν καὶ τὸ ὑπὸ τοῦ Ἀριστοτέ-

---

5 πληττόμενα ex πλήττονα corr. A[1] 9 γίνεσθαι scripsi: γίνεται libri 10 τῷ] τὸ a 11 ὅτι δὲ A: δὲ falso insertum ex v. 14 hic del. a 14 ὅταν δ' a: ὅταν A cf. v. 11 18 οὐ om. A: add. A[1] ἐκεῖνα sic a 26 ἀπ' A: ὑπ' a τὸν ex τὸ A[1] 28 μὴ μόνον a: μῆνον sed corr. A[1] 30 Ἀριστοτέλης] de caelo Δ 5. 312a25 32 τὴν ἐπὶ om., sed suppl. A[1] 35 μόνιμος/// A

λους ῥηθὲν τὸ μὴ ἅμα παύεσθαι κινούμενον καὶ κινοῦν προσᾷδον φανῆναι 318r τοῖς εἰρημένοις, καὶ μέντοι τὴν τοῦ Ἀλεξάνδρου πρὸς ταῦτα βοήθειαν τὴν λέγουσαν 'τρόπον τινὰ αὐτοκίνητον γίνεσθαι' ὑπὸ τοῦ ῥιπτοῦντος τὸν προσεχῆ ἀέρα καὶ ὑπ' ἐκείνου τὸν ἐφεξῆς, οὕτως ἀξιοῦν ἐκδέχεσθαι, ὡς μόνιμον κίνησιν ἐνδιδόντος τοῦ κινοῦντος ἄλλως ποιοῦντος αὐτὸ κινοῦν καὶ κινούμενον, ὥσπερ τὰ ζῷα ἄλλο τὸ κινοῦν καὶ ἄλλο τὸ κινούμενον ἔχοντα καὶ τὸ κινοῦν ἀκίνητον· ταῦτα γὰρ τῷ κινεῖσθαι τὰ ἐφεξῆς ὠθεῖ. εἰ δέ τις πιθανώτερον δύναται τοῖς εἰρημένοις ἐπιβάλλειν, οὐκ ἐχθρὸς ἀλλὰ φίλος κρατείτω.

p. 267a12 Αὕτη μὲν οὖν ἐν τοῖς ἐνδεχομένοις ἕως τοῦ ὑπὸ τίνος οὖν; οὐ γὰρ ὑπὸ τοῦ αὐτοῦ.

Λύσας τὴν ἔνστασιν, τὴν πρὸς τὸν λέγοντα λόγον, ὅτι πᾶν τὸ κινούμενον ὑπό τινος κινεῖται, καὶ ἐνισταμένην ἀπὸ τῶν ῥιπτουμένων, ἅτινα καὶ παυσαμένου τοῦ ῥίψαντος αὐτὰ μένει κινούμενα, λύσας δὲ διὰ τοῦ τὸ πρῶτον κινῆσαν ποιεῖν τὸ ὑφ' ἑαυτοῦ κινηθὲν οἷόν τε καὶ αὐτὸ κινεῖν καὶ ἐκεῖνο τὸ μεθ' ἑαυτὸ καὶ ἐφεξῆς οὕτως (ἐπὶ πάντων γὰρ ὁ αὐτὸς λόγος), νῦν ἐπάγει, ὅτι ἡ τοιαύτη διάδοσις τῆς κινήσεως οὐκ ἐπὶ τῶν ἀιδίων ἐστίν, ἀλλὰ προσήκει τοῖς ἐνδεχομένοις ὁτὲ μὲν κινεῖσθαι, ὁτὲ δὲ ἠρεμεῖν. καὶ ἐπάγει μετ' ὀλίγον· διὸ ἐν ἀέρι καὶ ὕδατι γίνεται ἡ τοιαύτη κίνησις. καὶ ἐπιδείκνυσιν, ὅτι οὐκ ἔστι συνεχὴς αὕτη, καὶ ἐκ τοῦ τοῖς ποτὲ μὲν κινουμένοις, ποτὲ δὲ ἠρεμοῦσιν ὑπάρχειν (ἡ γὰρ τοιαύτη κίνησις διακόπτεται ταῖς ἠρεμίαις) καὶ ἐκ τοῦ τὸ κινοῦν τὸ ῥιπτούμενον μὴ ἓν εἶναι ἀλλὰ πλείονα ἢ ἐφεξῆς ἀλλήλων ὄντα ἢ ἁπτόμενα ἀλλήλων. ἔστι δὲ ἐφεξῆς μέν, ὧν μηδέν ἐστι μεταξὺ συγγενές, ἁπτόμενα δέ, ὧν μηδὲν ὅλως ἐστὶ μεταξύ, ἀλλ' ἔστιν ἐχόμενα ἀλλήλων. εἰ οὖν συνεχὴς μὲν κίνησις ἡ ὑφ' ἑνὸς τοῦ κινοῦντος γινομένη, αὐτὰ δὲ οὐχ ἕν, οὐκ ἔστι συνεχὴς ἡ ῥῖψις, ἀλλὰ φαινομένη μόνον συνεχής. εἰπὼν δέ, ὅτι οὐ συνεχὴς ἡ κίνησις ἀλλ' ἐκ διαδοχῆς γινομένη, ἐπήγαγε· διὸ ἐν ἀέρι καὶ ὕδατι ἡ τοιαύτη κίνησις ἡ κατὰ ῥῖψιν, διότι πέφυκε ταῦτα κινηθέντα ὑπό τινος κινητικὰ καὶ αὐτὰ γίνεσθαι τῶν ἐφεξῆς καὶ τὰ ἐχόμενα αὐτῶν ὁμοίως. τὴν δὲ τοιαύτην, φησί, κίνησίν τινες ἀντιπερίστασιν καλοῦσιν. ἀντιπερίστασις δέ ἐστιν, ὅταν ἐξωθουμένου τινὸς σώματος ὑπὸ σώματος ἀνταλλαγὴ γένηται τῶν τόπων, καὶ τὸ μὲν ἐξωθῆσαν ἐν τῷ τοῦ ἐξωθηθέντος στῇ τόπῳ, τὸ δὲ ἐξωθηθὲν τὸ προσεχὲς ἐξωθῇ καὶ ἐκεῖνο τὸ ἐχόμενον, ὅταν πλείονα ᾖ, ἕως ἂν τὸ ἔσχατον ἐν τῷ τόπῳ γένηται τοῦ πρώτου ἐξωθήσαντος. κἂν γίνηται δέ, φησίν, ἀντιπερίστασις ἐπὶ τοῦ ῥιπτουμένου, ἀλλ' οὐκ ἔστιν αὕτη τῆς τοῦ ῥιπτουμένου κινήσεως αἰτία. ἡ γὰρ | ἀν- 318v τιπερίστασις ἅμα πάντα κινεῖσθαι ποιεῖ καὶ κινεῖν, τουτέστιν ἐξω-

5 ἄλλως A: ἀλλ' οὐχ ὡς falso a 13 ἐνισταμένην a: ἐξισταμένην A 18 ὁτὲ—ὁτὲ A 32 ὑπὸ σώματος om. A Exc.: sed restituit A[1] 36 γένηται Exc.

θεῖσθαι καὶ ἐξωθεῖν· εἰ δὲ ἅμα πάντα κινεῖται, ἅμα καὶ παύεται. οὔτε 318v γὰρ τὸ πρῶτον ἐξωθοῦν καταλαμβάνει τὸν τοῦ πρώτου ἐξωθουμένου τόπον, εἰ μὴ ἐκεῖνο τὸν τοῦ ἐφεξῆς καὶ ἐκεῖνο τὸν τοῦ ἐχομένου καὶ τὸ τελευταῖον τὸν τοῦ πρώτου μεταβάντος καταλάβοι τόπον καὶ τῆς κινήσεως ἅμα πάντων γινομένης καὶ τῆς ἐν τοῖς ἀλλήλων τόποις ἱδρύσεως. τὸ δὲ τοὺς ἀλλήλων καταλαμβάνειν τόπους, ὅπερ ἐστὶν ἡ ἀντιπερίστασις, οὐδὲν πρὸς τὴν κίνησιν συντελεῖ τοῦ ῥιπτουμένου, εἰ μή τις ὑποθοῖτο, ὅπερ αὐτὸς εἶπεν, τὰ κινοῦντα καὶ αὐτὰ κινεῖν οἷά τε ποιεῖν τὰ κινούμενα· οὕτω γὰρ τὸ καταλαβὸν τὸν τοῦ ῥιπτουμένου τόπον κινήσει καὶ αὐτὸ τὸ ῥιπτούμενον καὶ κινεῖν τὰ ἐφεξῆς ποιήσει. ὥστε ἀδύνατον ἄλλως τὰ ἀπορηθέντα περὶ τοῦ ῥιπτουμένου λύειν, εἰ μὴ τὸ κινούμενον καὶ κινητικὴν δύναμιν λαμβάνειν παρὰ τοῦ κινοῦντος ὑποθώμεθα. καὶ γὰρ ἀντιπεριστάσεως μὲν γινομένης ἡ κίνησις ἐπιτελεῖται, οὐ μὴν διὰ τὴν ἀντιπερίστασιν. ὡς γὰρ ἐπὶ τοῦ βαδίζοντος ἀντιπερίστασις μὲν γίνεται, οὐ μὴν τοῦ βαδίζειν ἡ ἀντιπερίστασις αἰτία, οὕτω καὶ ἐπὶ τῶν ῥιπτουμένων ἄλλο τι τῆς κινήσεως αἴτιόν ἐστιν, καὶ οὐχὶ ἡ ἀντιπερίστασις. μετάστασις γὰρ μόνον καὶ μεταχώρησις ἡ ἀντιπερίστασίς ἐστιν. ὅτι δὲ οὐκ ἔστι κινήσεως αἰτία, δείκνυσιν ἐκ τοῦ τὰ μὲν κατὰ ἀντιπερίστασιν ἅμα κινεῖσθαί τε πάντα καὶ κινεῖν καὶ παύεσθαι τῆς κινήσεως, ὡς εἴρηται πρὸ ὀλίγου. τὸ δὲ ῥιπτούμενον ἕν τι ὂν φαίνεται συνεχῶς κινούμενον. ὑπὸ τίνος οὖν ἔσται τοῦτο κινούμενον; οὐ γὰρ δὴ ὑπὸ τῶν ἀντιπεριισταμένων· ταῦτα γὰρ ἅμα πάντα κινεῖταί τε καὶ ἀντιμεθίσταται ἀλλήλοις καὶ ἑνὸς παυσαμένου πάντα παύεται τῆς κινήσεως. ἅμα τε γὰρ τὸ ῥιφθὲν ἀπώσθη ὑπὸ τοῦ ῥίψαντος εἰς τὸ πρόσθεν καὶ ἀντιπεριέστη ὁ πρὸ αὐτοῦ ἀὴρ εἰς τὸ ὅθεν τοῦτο μετέβη. τῆς οὖν μετὰ ταῦτα πάλιν αὐτῷ προόδου τε καὶ φορᾶς τί αἴτιον; ὁ γὰρ ἀντιπεριστὰς αὐτῷ ἀὴρ οὐ πλείων ἐστὶ τῆς χώρας, ἣν κατείληφεν, ὥστε στενοχωρούμενον βιάζεσθαί τε αὐτὸ καὶ προωθεῖν.

Ἐπειδὴ δὲ ὁ Ἀλέξανδρος τοῦ Πλάτωνος δόξαν εἶναί φησιν τὸ κατὰ ἀντιπερίστασιν γίνεσθαι τὴν τῶν ῥιπτουμένων κίνησιν, ἰστέον ὅτι γίνεσθαι μὲν καὶ αὐτὸς ἀντιπερίστασιν ἐπὶ τῶν κινουμένων οἴεται καὶ τοὺς ἀλλήλων τόπους ἀντιμεταλαμβάνειν τὰ σώματα βούλεται διὰ τὸ μηδὲν ἐν τῷ παντὶ κενὸν ἀπολείπεσθαι, οὐ μέντοι οὐδὲ αὐτὸς τὴν ἀντιπερίστασιν αἰτίαν κινήσεως νομίζει, ἀλλὰ τὴν ἀνωμαλίαν καὶ ἀνισότητα. ἔδει δὲ τὸν Ἀλέξανδρον, ὅτε ὁ Ἀριστοτέλης ἔλεγε πᾶν τὸ κινούμενον ὑπό τινος κινεῖσθαι καὶ τοσαύτας ἀποδείξεις ἐπόριζεν τῷ λόγῳ καὶ ἐνστάσεις πρὸς αὐτὸν καὶ λύσεις τῶν ἐνστάσεων προεβάλλετο, τότε λέγειν, ὅτι Πλάτωνος οὗτος ὁ λόγος ἦν ὁ τὸ κινούμενον πάντως ὑπὸ κινοῦντος λέγων κινεῖσθαι. οὐδὲν δὲ χεῖρον ἴσως ὀλίγα παραγράψαι τοῦ Πλάτωνος αὐτό τε τοῦτο δηλοῦντα καὶ τί τῆς κινήσεως αἴτιον οἴεται καὶ πῶς γίνεσθαι τὰς ἀντιμεταστάσεις νομίζει. λέγει γὰρ ἐν Τιμαίῳ· "ἐν μὲν ὁμαλότητι μηδέποτε ἐθέλειν κίνησιν εἶναι. τὸ

1 οὔτε] fortasse οὐδὲ   8 καὶ αὐτὰ scripsi (cf. v. 9 et p. 1350,50): καὶ τὰ aA   16 ἡ a Exc.: om. A   28 πλάτωνος// A   34 ἔλεγε] p. 266b28   40 Τιμαίῳ] p. 57 E cf. supra p. 432,21   ἐνεῖναι Platonis cod. A

γὰρ κινησόμενον ἄνευ τοῦ κινήσοντος ἢ τὸ κινῆσον ἄνευ τοῦ κινησομένου 318v χαλεπόν, μᾶλλον δὲ ἀδύνατον εἶναι. κίνησις δὲ οὐκ ἔστι τούτων ἀπόντων", ὥστε καὶ κατὰ Πλάτωνα τὸ κινούμενον ὑπὸ κινοῦντός τινος κινεῖσθαι καὶ τὸ κινοῦν κινούμενόν τι κινεῖν. "ταῦτα δέ, φησίν, ὁμαλὰ εἶναί ποτε ἀδύνατον. οὕτω δὴ στάσιν μὲν ἐν ὁμαλότητι, κίνησιν δὲ ἐν ἀνομαλότητι ὄντα ἀεὶ τιθῶμεν. αἰτία δὲ ἀνισότης αὖ τῆς ἀνωμάλου φύσεως". ἴσα γὰρ ὄντα καὶ ὅμοια οὐκ ἂν ἄλληλα κινήσοι τὰ σώματα, ἀλλ' ὡς μετ' ὀλίγα τῶν εἰρημένων προστίθησι· "σμικρῶν παρὰ μεγάλα τιθεμένων καὶ τῶν ἐλαττόνων παρὰ τὰ μείζονα διακρινόντων, τῶν δὲ μειζόνων ἐκεῖνα συγκρινόντων, πάντα ἄνω κάτω μεταφέρονται πρὸς τοὺς ἑαυτῶν τόπους· μεταβάλλοντα γὰρ τὸ μέγεθος ἕκαστον καὶ τὴν τῶν τόπων μεταβάλλει στάσιν. οὕτω δὴ διὰ ταῦτά τε ἡ τῆς ἀνωμαλότητος διασῳζομένη γένεσις ἀεὶ τὴν ἀεὶ κίνησιν τούτων οὖσαν ἐσομένην τε ἐνδελεχῶς παρέχεται". τὴν δὲ ἀντιμετάστασιν οὕτω λέγει γίνεσθαι· "πάλιν δὲ ἐκπίπτοντος αὐτόθεν τοῦ πυρὸς ἅτε οὐκ εἰς κενὸν ἐξιόντος ὠθούμενος ὁ πλησίον ἀὴρ εὐκίνητον ὄντα ἔτι τὸν ὑγρὸν εἰς τὰς τοῦ πυρὸς ἕδρας ξυνωθῶν, αὐτὸν ἑαυτῷ ξυμμίγνυσιν." ἀλλὰ ταῦτα ἐν ἄλλοις προηγουμένως ἐξετάζοντας ἀκριβέστερον ἔστι γινώσκειν.

p. 267a21 Ἐπεὶ δὲ ἐν τοῖς οὖσιν ἀνάγκη εἶναι κίνησιν συνεχῆ ἕως τοῦ ἵνα ὁμοία ᾖ ἡ κίνησις.

Εἰς πέρας ἐλθὼν τῶν προβληθέντων ἀναλαμβάνει λοιπὸν τὰ εἰρημένα καὶ τῶν ἀποδείξεων συντόμως ὑπομιμνήσκων. ἐπεὶ γὰρ δέδεικται, ὅτι ἀνάγκη ἀεὶ κίνησιν εἶναι, καὶ οὔτε ἤρξατο μὴ πρότερον οὖσα οὔτε παύσεται ὡς μηκέτι εἶναι, ἀλλ' ὁμοίως τῷ χρόνῳ ἄναρχός ἐστι καὶ ἀτελεύτητος, πρώτη δὲ ἡ συνεχής, ἡ δὲ συνεχὴς μία (ἡ γὰρ μὴ μία οὐ συνεχής), ἡ δὲ μία ἑνός ἐστι μεγέθους τοῦ κινουμένου (οὐ γὰρ κινεῖται καθ' αὑτὸ τὸ ἀμέγεθες) καὶ ἑνὸς τοῦ κινοῦντος (εἰ γὰρ μὴ καὶ τὸ κινούμενον ἓν καὶ τὸ κινοῦν ἕν ἐστιν, οὐκ ἔσται συνεχὴς καὶ μία ἡ κίνησις, ἀλλ' ἐχομένη ἑτέρα ἑτέρας | καὶ διῃρημένη), δειχθέντος 319r οὖν τούτου, ὅτι ἓν τὸ κινοῦν ἐστι τὴν μίαν καὶ ἀίδιον κίνησιν καὶ ἓν τὸ κινούμενον, πρῶτον τὰ τῷ κινοῦντι προσήκοντα ἀναλαμβάνει καὶ οὕτως τὰ τοῦ κινουμένου προστίθησιν. εἰ γὰρ ἓν τὸ κινοῦν, ἢ κινούμενον κινεῖ ἢ ἀκίνητον ὄν. ἀλλ' εἰ κινούμενον, δῆλον ὅτι καὶ σῶμα αὐτὸ εἶναι ἀνάγκη· πᾶν γὰρ τὸ καθ' αὑτὸ κινούμενον σῶμα δέδεικται ὄν. συν-

---

4 φησίν] ibidem   5 εἰς ἀνωμαλότητα ἀεὶ Simplicius l. c. ut Plato   8 προστίθησι] ibid. p. 58 B   σμικρῶν οὖν παρὰ Plato   9 παρὰ om. Plato   10 μεταφέρεται Plato   11 μεταβάλλον Plato   14 λέγει] ib. p. 58 E cf. p. 668,34. 694,19   αὐτόθεν hic libri et Plato: ἐντεῦθεν prioribus locis, quos vide   19 εἶναι κίνησιν (ut Arist. E[1]) A: ἀεὶ κίνησιν εἶναι (ut Arist. FI) a   22 ὑπομιμνήσκων, ὑπο ex ἐπι corr., A[1]   34 ὄν a: οὖν A

ἀκολουθεῖν οὖν αὐτὸ δεήσει τῷ κινουμένῳ καὶ ὑπό τινος καὶ αὐτὸ κι- 319r νεῖσθαι. καὶ ἐπὶ τοῦ κινοῦντος αὐτό, εἰ κινούμενον εἴη, ἐπειδὴ ὑπό τινος κινεῖται, ἀνάγκη τὸ κινοῦν καὶ ἐκεῖνο ἢ κινούμενον κινεῖν καὶ ὑπό τινος κινούμενον ἢ ἀκίνητον εἶναι. ἵνα οὖν μὴ ἐπ' ἄπειρον ἴωμεν, ἥξομέν ποτε εἰς τὸ ὑπὸ ἀκινήτου κινεῖσθαι· μὴ γὰρ οὔσης ἀρχῆς τινος, οὐδ' ἂν τὰ μετ' αὐτὴν εἴη. δέδεικται δὲ ὅτι τῶν μὲν κινουμένων καὶ κινούντων πρῶτόν ἐστι τὸ αὐτοκίνητον, ἐν τούτῳ δὲ τὸ κινοῦν καθ' αὑτὸ μὲν ἀκίνητόν ἐστι, κατὰ συμβεβηκὸς δὲ κινεῖται· τὸ δὲ κυρίως κινοῦν οὐδὲ κατὰ συμβεβηκὸς ἀνάγκη συμμεταβάλλειν τῷ κινουμένῳ, καὶ διὰ τοῦτο προσέθηκεν τὸ τοῦτο δὲ οὐκ ἀνάγκη συμμεταβάλλειν διορίζων αὐτὸ τοῦ ἐν τῷ αὐτοκινήτῳ κινοῦντος, ὃ ἀνάγκη κατὰ συμβεβηκὸς συμμεταβάλλειν τῷ κινουμένῳ ὑπ' αὐτοῦ· τὸ γὰρ τὴν ἀίδιον κινοῦν κίνησιν, περὶ οὗ ὁ λόγος, ἀπόνως ὤφελε κινεῖν. οὐδὲν γὰρ δύναται πονοῦν ἐπὶ πολὺ διαμένειν, ἀπονώτατον δὲ τὸ μὴ συμμεταβάλλον τῷ κινουμένῳ, μηδὲ κινούμενον μηδαμῶς, ἀλλ' ἐπὶ τῆς αὐτῆς ἀεὶ τελειότητος ἱδρυμένον. χρὴ δὲ τὴν μίαν καὶ συνεχῆ κίνησιν καὶ ὁμαλῆ εἶναι. ἀνώμαλος γὰρ οὖσα οὔτε μία οὔτε συνεχὴς ἔσται, ὁμαλὴς δὲ κίνησις, ἣν τὸ ἀκίνητον κινήσει, τῷ ἀεὶ ὁμοίως ἔχειν πρὸς τὸ κινούμενον ὑπ' αὐτοῦ ἅτε κατὰ μηδὲν μεταβάλλον. τὸ δὲ ἢ μόνη ἢ μάλιστα δύναται μὲν καὶ κατὰ φιλόσοφον εὐλάβειαν εἰρῆσθαι. λέγοι δὲ ἄν τις, ὡς περὶ τοῦ κινοῦντος μόνου τέως ἐστὶ τὰ εἰρημένα, πλείονα μὲν λόγον εἰς τὴν ὁμαλότητα εἰσάγοντος (διὸ καὶ μᾶλλον ὁμαλὴς διὰ τὸ κινοῦν), δεομένου δὲ καὶ τῆς τοῦ κινουμένου ταυτότητος πρὸς τὸ μόνη κυρίως ὁμαλὴς εἶναι.

Καὶ δὴ μέχρι τοῦδε προαγαγὼν τὴν ἀνάληψιν τῶν τῷ κινοῦντι προσηκόντων ἐπάγει καὶ περὶ τοῦ κινουμένου, ὅτι δεῖ καὶ τὸ κινούμενον τὴν αὐτὴν ἀεὶ πρὸς τὸ κινοῦν φυλάττειν σχέσιν, ἵνα ὁμοία καὶ ὁμαλὴς ἡ κίνησις ὄντως διαμένῃ· μόνη γὰρ κυρίως καὶ τελέως ὁμαλὴς αὕτη, ἐν ᾗ καὶ τὸ κινοῦν καὶ τὸ κινούμενον ἀμεταβλήτως καὶ ἀεὶ ὡσαύτως ἔχει πρὸς ἄλληλα· δῆλον δέ, ὅτι τὸ οὐράνιον σῶμα τοιοῦτόν ἐστι κυκλοφορητικὸν ὂν καὶ προσεχῶς ὑπὸ τοῦ ἀκινήτως κινοῦντος αἰτίου κινούμενον. ὥστε καὶ ἡ ἀιδιότης συναπεδείχθη τοῦ τε οὐρανοῦ καὶ δι' αὐτὸν τοῦ παντὸς κόσμου τῇ τε τῆς κινήσεως ἀιδιότητι καὶ τῇ τοῦ πρώτως κινοῦντος ἀμεταβλήτῳ ταυτότητι. κἂν μέλλῃ πάλιν ἐν τῇ περὶ οὐρανοῦ τὴν ἀιδιότητα τούτοις ἀποδεικνύναι.

p. 267b6 Ἀνάγκη δὲ ἢ ἐν μέσῳ ἢ κύκλῳ εἶναι ἕως τοῦ ἐκεῖ ἄρα τὸ κινοῦν.

Εἰπὼν ὁποῖόν ἐστι τὸ πρώτως κινοῦν καὶ τὸ κινούμενον τὴν ἀίδιον

---

1 οὖν δεήσει αὐτῷ κινουμένω τὸ καὶ ὑπό τινος αὐτὸ κινεῖσθαι a 2 ante αὐτὸ inserit αὖθις a 8 οὐδὲ om. a 10 τὸ om., sed suppl. A[1] 14 δὲ om., sed suppl. A[1] 17 οὔτε alt. A: οὐδὲ a ἀκίνητον a Exc.: ἀεικίνητον A 20 ὡς Exc.: ὅτι a: om. A 21 διὸ — κινοῦν (22) A Exc.: om. a 35 ἢ κύκλωι A (ut Arist. H): ἢ ἐν κύκλῳ a ex Arist. vulg. (sed ἐν del. punctis superpositis E)

κίνησιν καὶ ὅπως ἔχοντα πρὸς ἄλληλα, ἐπειδὴ ζητεῖν ἔθος ἦν ὡς ἔοικε, 319r ποῦ τὸ κινοῦν τὸν οὐρανόν ἐστι, καὶ οἵ γε Πυθαγόρειοι ἐν τῷ μέσῳ λέγειν ἐδόκουν αὐτό, καὶ τοῦτο προσθεῖναι τοῖς περὶ τοῦ κινοῦντος λόγοις ἐδοκίμασε. καὶ λέγει, ὅτι ἀνάγκη αὐτὸ ἐν τῇ ἀρχῇ εἶναι τοῦ κινουμένου, ὅπερ κυριώτατόν ἐστι. δύο δὲ ἀρχαί εἰσιν ἐν τῇ σφαίρᾳ τό τε μέσον καὶ τὸ πέριξ· ἀνάγκη οὖν φησιν ἐν τούτων τινὶ εἶναι τὸ κινοῦν. ἀλλ' ἐπειδὴ τὸ ἐγγύτατα τοῦ κινοῦντος τάχιστα μᾶλλον κινεῖται, ταχεῖα δὲ ἡ τοῦ κύκλου κίνησις, τουτέστι τῆς περιφερείας, ἐκεῖ τὸ κινοῦν εἴη ἄν· τὸ γὰρ μέσον ἀκίνητον ὂν οὐ δοκεῖ πρὸς τὸ κινοῦν οἰκείως ἔχειν. ὁ δὲ Εὔδημος ἐν τῷ μεγίστῳ κύκλῳ φησὶν εἶναι τῷ διὰ τῶν πόλων· οὗτος γὰρ τάχιστα κινεῖται, τὸ δὲ κινοῦν δοκεῖ ἄρχεσθαι, ὅθεν τάχιστα ἂν κινῆσαι καὶ ῥᾷστα. ἀπορεῖ δὲ ὁ Ἀλέξανδρος καὶ πρὸς τὴν ἔξω περιφέρειαν καὶ πρὸς τὸν μέγιστον κύκλον, εἰ ἐν τούτῳ τινί ἐστι τὸ κινοῦν αἴτιον, πῶς οὐ κινήσεται κατὰ συμβεβηκός. καὶ εἰπὼν ἐκτός, εἰ μὴ ταύτης κατὰ τοὺς πόλους ἐστίν, ἐπαπορεῖ ὅτι καὶ δύο οὗτοι καὶ ἀκίνητοι, Ἀριστοτέλης δὲ καὶ Εὔδημός φασι τὸ ἐγγυτέρω τοῦ κινοῦντος τάχιστα κινεῖσθαι. λύων δὲ τὴν ἀπορίαν λέγει, ὅτι εἰ μὲν ἐν μορίῳ τινὶ εἴη τῆς περιφερείας τῆς ἐξωτάτω, κινοῖτο ἂν κατὰ συμβεβηκὸς τῷ κατὰ μόρια τὴν κίνησιν εἶναι τῆς σφαίρας· εἰ δὲ ἐν πάσῃ τῇ περιφερείᾳ (οὕτω γὰρ ἔσται ἐν τῷ τάχιστα κινουμένῳ), οὐκέτι ἂν κινοῖτο κατὰ συμβεβηκὸς τῷ πᾶσαν τὴν περιφέρειαν μὴ κινεῖσθαι μηδὲ ἀλλάσσειν τὸν τόπον, ἀλλ' ἐν τῷ αὐτῷ μένειν ἀεί. ἐγκρίνει οὖν εἶναι αὐτὸ ἐν πάσῃ τῇ τῆς ἐκτὸς σφαίρας περιφερείᾳ. "οὕτω γάρ, φησίν, ἔσται ἐγγυτάτω τοῦ τάχιστα κινουμένου καὶ μὴ κατὰ συμβεβηκὸς κινούμενον, καὶ τὴν αὐτὴν ἀεὶ σχέσιν ἔχον πρὸς τὸ κινούμενον ὑπ' αὐτοῦ. διὸ καὶ ὁμοίαν ἀεὶ κίνησιν κινήσει." ταῦτα ἠπόρησεν ὁ Ἀλέξανδρος καὶ ἔλυσεν οὕτω, καίτοι πρότερον καλῶς εἰπών, ὅτι οὐχ ὡς τόπον τινὰ κατέχοντος τοῦ κινοῦντος ἀκουστέον (ἀμερὲς γὰρ ἐδείχθη), ἀλλ' οὐδὲ ὡς εἴδους ὄντος τοῦ ἐν ᾧ ἐστίν, ἀλλ' ὡς οὐσίας ἀσωμάτου αὐτῆς καθ' αὑτὴν ἐν οὐσίᾳ. "κἂν γὰρ ἔμψυχον, φησίν, ὂν τὸ κυκλοφορητικὸν σῶμα κινῆται κατὰ τὴν ἐν αὐτῷ ψυχήν, ἀλλὰ καὶ ἄλλου τινὸς δεῖται τοῦ τὴν ἀρχὴν αὐτῷ τῆς κινήσεως παρέχοντος· ἐπὶ πάντων γὰρ τῶν ἐμψύχων ἔξωθέν τι ὂν αἴτιον αὐτοῖς καὶ ἀρχὴ γίνεται τῆς κινήσεως τῆς ψυχικῆς τῆς κατὰ τόπον γινομένης, εἴ γε ἐφέσει τινὸς ἡ κατὰ τόπον γίνεται τῶν ἐμψύχων κίνησις." ταῦτα ὁ Ἀλέξανδρος ἔγραψεν ὡς τελικὸν μόνως αἴτιον τὸ πρώτως κινοῦν τὸν Ἀριστοτέλην λέγειν | ἀποδεχόμενος. 319v εἰ δέ, ὡς πολλοὶ λόγοι δεικνύουσι, καὶ ποιητικὸν αὐτὸ νομίζει, τὴν μὲν ψυχὴν καὶ αὐτὸς οἴεται, ὥσπερ ὁ Πλάτων, τοῦ μεταβατικοῦ τῆς κινήσεως αἰτίαν εἶναι, τὸν δὲ ἀκίνητον νοῦν τοῦ περὶ τὰ αὐτὰ καὶ κατὰ τὰ αὐτὰ καὶ ἐν τῷ αὐτῷ ἀεὶ κινεῖσθαι καθ' ἕνα λόγον καὶ μίαν τάξιν. εἰ οὖν

---

10 Εὔδημος] fr. 81 p. 107,2 Spengel. πόλ/////ων (ex πολλῶν?) A[1] 14 ἐκτός] locus vix integer 19 οὔτε (superscr. ω A[2]) γὰρ ἔσται A[1]: ἔσται τε a 20 κινουμένωι A: φερομένῳ, καὶ a 31 δεῖ a 35 ἀριστοτέλη///// A: ἀριστοτέλη a 36 αὐτὸν a

ἀμερὲς τὸ κινοῦν καὶ χωριστὸν πάντῃ σωμάτων αὐτὸ καθ' αὑτὸ τέλειον 319v ἐξῃρημένον τοῦ παντὸς σωματικοῦ κόσμου, καλῶς ἔχει λέγειν καὶ πανταχοῦ αὐτὸ καὶ οὐδαμοῦ εἶναι. εἰ δὲ οἱ μὲν Πυθαγόρειοι ἐν τῷ κέντρῳ λέγουσιν ἱδρῦσθαι, ὁ δὲ Ἀριστοτέλης ἐν τῇ ἀπλανεῖ σφαίρᾳ φησὶν εἶναι, ἐκεῖνοι μὲν τὸ κέντρον ἐπιτηδειότερον τῶν ἄλλων τοῦ παντὸς μερῶν νομίζουσι πρὸς μέθεξιν τῆς τοῦ δημιουργοῦ συνοχικῆς καὶ ἑδραστικῆς ἀγαθότητος, ὁ δὲ Ἀριστοτέλης τὴν ἀπλανῆ πρώτως ἀπολαύειν τῆς δημιουργικῆς νομίζει κινήσεως. καὶ διὰ τοῦτο οἱ μὲν Πυθαγόρειοι Ἑστίας τόπον καὶ Ζανὸς πύργον ἐκάλουν τὸ κέντρον, ὁ δὲ Ἀριστοτέλης μέτρον τῶν ἄλλων κινήσεων τὴν τῆς ἀπλανοῦς ἔλεγεν ὡς πρώτην καὶ συνῃρημένην, καὶ τὸ τοῦ κινοῦντος ἀμερὲς διὰ τῆς ταχυτῆτος ἐνεικονιζομένην. οὐ χρὴ οὖν δεδοικέναι, μὴ κατὰ συμβεβηκὸς κινήσωμεν τὸ πρώτως κινοῦν ἐν τῷ ἀπλανεῖ λέγοντες αὐτὸ οὐρανῷ· οὐ γάρ ἐστιν ἐν τῷ οὐρανῷ κυρίως ἐκεῖνο, ἀλλ' ὁ οὐρανὸς ἐν αὐτῷ, εἴπερ τὸ ἔν τινι περιέχεται ὑπὸ τοῦ ἐν ᾧ ἐστι· περιέχει δὲ ἐκεῖνο τὸν ὅλον κόσμον τῇ ἀπείρῳ ἑαυτοῦ δυνάμει. μήποτε δὲ οὐδὲ ἡ ἐπινοηθεῖσα ὑπὸ τοῦ Ἀλεξάνδρου βοήθεια πρὸς τὸ μηδὲ κατὰ συμβεβηκὸς ἐκεῖνο κινεῖσθαι αὐτάρκης ἐστίν, ἀπὸ ἐννοίας ἔτι προϊοῦσα τοῦ ἐν τῷ οὐρανῷ εἶναι τὸ πρώτως κινοῦν. "εἰ γὰρ μὴ ἐν μορίῳ τινί, φησίν, ἔστιν, ἀλλ' ἐν πάσῃ τῇ περιφερείᾳ, ἐπειδὴ ἡ πᾶσα οὐ κινεῖται οὐδὲ ἀμείβει τὸν τόπον, ἀλλ' ἐν τῷ αὐτῷ μένει, οὐδὲ κατὰ συμβεβηκὸς ἂν κινοῖτο. εἰ οὖν ἡ μὲν πᾶσα οὐ κινεῖται, τὸ δὲ πρώτως κινοῦν ἐν τῷ τάχιστα κινουμένῳ λέγεται εἶναι, δῆλον ὅτι οὐκ ἔστιν ἐν τῇ πάσῃ περιφερείᾳ. ἔπειτα εἰ μὲν οὕτως ἐστὶν ἐν τῇ πάσῃ ὡς κατατεταγμένον ἐν αὐτῇ, ἡ δὲ πᾶσα κατὰ μόρια κινεῖται, δῆλον ὅτι καὶ αὐτὸ μετὰ τῶν μορίων κατὰ συμβεβηκὸς κινηθήσεται. εἰ δὲ ἀσχέτως καὶ ἐξῃρημένως τῷ ὅλῳ πάρεστι, τί κωλύει καὶ τοῖς μέρεσιν ἀσχέτως καὶ ἐξῃρημένως καὶ ἀμερίστως καὶ ἀκινήτως ἅμα πᾶσι παρὸν μηδὲ κατὰ συμβεβηκὸς τῇ ἐκείνων κινήσει συγκινεῖσθαι;" καὶ ἀσφαλῶς ὁ Εὔδημος τὸ πρόβλημα ἐκτιθέμενος· "εἰ ἀμερές, φησίν, ἔστι τὸ πρώτως κινοῦν καὶ μὴ ἅπτεται τοῦ κινουμένου, πῶς ἔχει πρὸς αὐτό;" τὸ οὖν ἀμερὲς καὶ μὴ ἁπτόμενον τοῦ κινουμένου, ἀλλ' ἄσχετον πρὸς αὐτὸ καὶ ἐξῃρημένον, πῶς δύναται συγκινεῖσθαι τῷ κινουμένῳ, ὥστε κατὰ συμβεβηκὸς κινεῖσθαι; τὸν δὲ Εὔδημον ὁ Ἀλέξανδρος τὸ πρώτως κινοῦν ἐν τῷ μεγίστῳ κύκλῳ φησὶ λέγειν τῷ διὰ τῶν πόλων· οὗτος γὰρ τάχιστα κινεῖται. ἐγὼ δὲ οὕτως ηὗρον τὴν γραφὴν ἐν τῷ Εὐδημείῳ· "τῆς δὲ σφαίρας ὁ μὲν τόπος ὁ περὶ τοὺς πόλους τάχιστα κινεῖται". καὶ τούτῳ δὲ ἐφιστάνειν ἄξιον, ὅτι ὁ μὲν Ἀλέξανδρος ἐν τῇ τῆς σφαίρας περιφερείᾳ τὸ πρώτως κινοῦν νομίζει λέγειν τὸν Ἀριστοτέλη· μήποτε δὲ ἐν τῷ κύκλῳ λέγων ἐν τῷ ὅλῳ οὐρανῷ λέγει.

---

7 τὴν ἀπλανῆ om. a 12 τὸ] τὸ// A 13 αὐτὸ ex αὐτῷ ut videtur corr. A[1] 15 αὐτοῦ a 20 τὸν om. a 23 ἡ δὲ ex εἰ δὲ corr. A[1] 25 ἐσχέτως a 28 Εὔδημος] fr. 81 p. 109,10 Sp. 34 εὗρον a 35 Εὐδημείῳ] fr. 81 p. 109,20 Sp.

p. 267b9 Ἔχει δὲ ἀπορίαν εἰ ἐνδέχεταί τι κινούμενον ἕως τοῦ καὶ πρὸς τὸ κινούμενον ὁμοίως ἕξει καὶ συνεχῶς. 319v

Δείξας, ὅτι μόνη συνεχὴς κίνησίς ἐστιν, ἣν τὸ ἀκίνητον κινεῖ, βεβαιούμενος τοῦτο τὸ ἀντικείμενον αὐτῷ ἀναιρεῖ, τὸ ἐνδέχεσθαί τι κινούμενον κινεῖν συνεχῶς. ἐπειδὴ γὰρ πᾶν, ὃ κινούμενον κινεῖ, σωματικόν τέ ἐστι καὶ σωματικῶς κινεῖ, τὰ δὲ σωματικῶς κινοῦντα κινεῖ ὠθοῦντα ἢ ἕλκοντα ἢ κατ' ἄμφω, ὡς οἱ ταῖς χερσὶ τοὺς μύλους κινοῦντες, καὶ ἢ τὸ αὐτὸ δεῖ εἶναι τὸ ὠθοῦν ἢ ἕλκον ἢ ἄμφω ποιοῦν ἢ ἄλλο παρ' ἄλλου διαδεχόμενον κατά τινα τούτων τῶν κινήσεων κινεῖν, ὡς ἐπὶ τῶν ῥιπτουμένων ἐδείχθη πρὸ ὀλίγου, ἐφ' ὧν ἄλλο ἐξ ἄλλου οὐ μόνον τὸ κινεῖσθαι, ἀλλὰ καὶ τὸ κινεῖν διαδεχόμενον αἴτιον ἐγίνετο τῆς κινήσεως τῷ ῥιπτουμένῳ (εἴπερ διαιρετὸς ὢν ὁ ἀὴρ καὶ τὸ ὕδωρ, τουτέστιν εὐδιαίρετα καὶ εὐκίνητα, κινεῖ· πῶς δὲ κινεῖ ὁ ἀήρ; ἄλλος ἀεὶ καὶ ἄλλος κινούμενος καὶ οὕτως κινῶν), εἴτε οὖν οὕτως κινοῖτό τι ὑπὸ κινουμένου, οὐκ ἔστι μία καὶ συνεχὴς ἡ κίνησις ἀλλὰ ἐφεξῆς· εἴτε μὴ κατὰ διαδοχήν, ἀλλ' ἓν εἴη τὸ κινοῦν, ὡς ἐπὶ τῶν παραμενόντων καὶ ὠθούντων ἢ ἑλκόντων, οὐδὲ αὕτη συνεχὴς ἡ κίνησις· κἂν γὰρ ἓν τὸ κινοῦν ἐπὶ τούτων καὶ μὴ πλείονα ὡς ἐπὶ τῶν ῥιπτουμένων, ἀλλὰ καθ' ἑκάστην ὦσιν ἢ ἕλξιν ἀρχή τις γίνεται ἀναπαυομένου τοῦ ἕλκοντος ἢ ὠθοῦντος, ἐπεὶ μὴ ἄπονον τὸ οὕτω κινεῖν. εἰ οὖν πᾶν, ὃ κινούμενον κινεῖ, ἢ ὠθοῦν ἢ ἕλκον ἢ κατ' ἄμφω κινεῖ, καὶ ἢ τὸ αὐτὸ ἑπόμενον ἢ ἐκ διαδοχῆς, παντοίως δὲ ἀδύνατον μίαν καὶ συνεχῆ καὶ ὁμαλὴν κίνησιν εἶναι, δῆλον ὅτι μόνη συνεχής ἐστιν, ἣν κινεῖ τὸ ἀκίνητον, ἐπειδὴ πᾶν τὸ κινούμενον ἢ ὑπὸ κινουμένου κινεῖται ἢ ὑπὸ ἀκινήτου. καὶ τὴν αἰτίαν προσέθηκε τοῦ ταύτην εἶναι συνεχῆ εἰπών· ἀεὶ γὰρ ὁμοίως ἔχον, εἴπερ ἀκίνητόν ἐστι καὶ ἀμετάβλητον καὶ κατ' οὐσίαν καὶ κατὰ δύναμιν καὶ κατ' ἐνέργειαν, καὶ πρὸς τὸ κινούμενον ὁμοίως ἕξει, τὴν αὐτὴν ἀεὶ πρὸς αὐτὸ σχέσιν ἔχον, ὥστε καὶ ὁμοίως καὶ ὁμαλῶς κινεῖν. εἰπὼν δὲ καὶ πρὸς τὸ κινούμενον ὁμοίως προσέθηκε καὶ συνεχῶς δηλῶν, ὅτι καὶ συνεχής ἐστιν ἡ ὁμοία τοῦ ἀκινήτου πρὸς τὸ κινούμενον σχέσις, καὶ οὐ διακοπτομένη οὐδὲ ἐπιλείπουσα, ὥστε καὶ ἀίδιον | εἶναι τὴν κίνησιν, ἣν προσεχῶς κινεῖ τὸ 320r ἀκίνητον.

Ἀπορεῖ δὲ καλῶς ὁ Ἀλέξανδρος, πῶς οὐκ ἐρεῖ τις καὶ τὰς τῶν πλανωμένων σφαίρας τὴν κίνησιν, ἣν κινοῦνται τῇ ἀπλανεῖ συμφερόμεναι,

6 ὠθοῦντα a Exc.: in mrg. suppl. A[1] 12 καὶ (post ἀὴρ) aA Exc.: ἢ Arist. (sed E ante corr. καὶ) 13 πῶς δὲ κινεῖ A Exc.: κινεῖ γὰρ a ἄλλος (prius) aA Exc.: ἀλλ' ὡς Ar. vulg. (sed ἄλλος F: ἄλλον E[1]K: ἄλλως E?) post idem ἄλλος add. ἀὴρ Exc.

16 παραμενούντων A 17 αὕτη a: αὐτὴ A Exc. τούτων a Exc.: τουτο A: τοῦτο corr. A[1] 20 ὃ a (ut v. 5): τὸ A Exc. 22 ὁμαλὴν A: ὁμαλῆ a Exc. 23 κινούμενον ἢ ὑπὸ a Exc.: om., sed suppl. in mrg. A[1] 29 συνεχής a Exc.: συνεχῆ A 34 πλανομένων, sed corr. A[1]

συνεχῆ τε καὶ αΐδιον καὶ ὁμαλῆ κινεῖσθαι, καίτοι ὑπὸ κινουμένης τῆς 320r ἀπλανοῦς ταύτην τὴν κίνησιν κινουμένας. καὶ πρῶτον μὲν ἐνδιδοὺς τῇ ἀπορίᾳ λέγει, ὅτι τοῦτο αἰνιττόμενος ὁ Ἀριστοτέλης οὕτως εἶπεν. ἔχει δὲ ἀπορίαν, εἰ ἐνδέχεταί τι κινούμενον κινεῖν συνεχῶς, ἀλλὰ μὴ ὥσπερ τὸ ὠθοῦν, ὃ ἀπορήσας ἔδειξεν, ἐφ' ὧν οὐκ ἐνδέχεται, παραλιπὼν τὸν νῦν ἀπορηθέντα λόγον. εἶτα διαναστὰς ἐπάγει· "μήποτε οὐχ ὑπὸ τῆς ἀπλανοῦς ἡ τούτων γίνεται κίνησις· οὐ γὰρ κατὰ τὴν ἐν αὐτῇ κινητικὴν δύναμιν ταύτην κινεῖ, ἀλλὰ κινουμένῃ αὐτῇ ὑπὸ τοῦ κινητικοῦ ἡ ἐκείνων κίνησις ἕπεται γινομένη καὶ αὐτὴ ὑπὸ τοῦ ταύτην κινοῦντος." καὶ ὅτι μία κίνησίς ἐστιν ὡς ἑνὸς τοῦ ὅλου οὐρανοῦ ἡ ἀπ' ἀνατολῆς ἐπὶ δύσιν, δῆλον ὡς οἶμαι ἐκ τοῦ καὶ περὶ τοὺς αὐτοὺς γίνεσθαι πόλους καὶ ἐκ τοῦ μὴ μόνον ὀκτὼ σφαίρας εἶναι ἀλλὰ καὶ ἕνα τὸν ὅλον οὐρανόν· μία δὲ κίνησις ἡ ἑνὸς καὶ ὑφ' ἑνὸς γινομένη. δηλοῖ δὲ καὶ αὐτὸς Ἀριστοτέλης τὸ κινοῦν πρώτως οὐκ ἐν τῇ ἀπλανεῖ λέγων, ἀλλ' ἐν ὅλῳ τῷ κυκλοφορητικῷ σώματι· "τάχιστα, φησί, κινεῖται τὸ ἐγγύτατα τοῦ κινοῦντος· τοιαύτη δὲ ἡ τοῦ κύκλου κίνησις· ἐκεῖ ἄρα τὸ κινοῦν", κύκλον οἶμαι τὸ ἐγκύκλιον ἅπαν λέγων. ὁ δὲ Εὔδημος τοῦτο μὲν οὐκ ἀπορεῖ, ὅπερ ὁ Ἀριστοτέλης, εἰ ἐνδέχεταί τι κινούμενον κινεῖν συνεχῶς, ἀπορεῖ δὲ ἀντὶ τούτου, εἰ ἐνδέχεται τὸ ἀκίνητον κινεῖν· "δοκεῖ γάρ, φησί, τὸ κινοῦν κατὰ τόπον ἢ ὠθοῦν ἢ ἕλκον κινεῖν· εἰ δὲ μὴ μόνον οὕτως, ἀλλ' οὖν ἁπτόμενόν γε αὐτὸ ἢ διὰ ἄλλου ἢ δι' ἑνὸς ἢ πλειόνων· τὸ δὲ ἀμερὲς οὐδενὸς ἐνδέχεται ἅψασθαι· οὐ γάρ ἐστιν αὐτοῦ τὸ μὲν ἀρχή, τὸ δὲ πέρας· τῶν δὲ ἁπτομένων τὰ πέρατα ἅμα. πῶς οὖν κινήσει τὸ ἀμερές;" καὶ λύει τὴν ἀπορίαν λέγων ὅτι "τὰ μὲν κινούμενα κινεῖ τὰ δὲ ἠρεμοῦντα. καὶ τὰ μὲν κινούμενα κινεῖ ἁπτόμενα, ἃ δὲ κινεῖ μὴ κινούμενα, ἄλλως, οὐχ ὁμοίως δὲ πάντα. οὐ γὰρ ὡς ἡ γῆ τὴν σφαῖραν ῥιφθεῖσαν ἐπ' αὐτὴν ἄνω ἐκίνει, οὕτω καὶ τὸ πρώτως κινῆσαν· οὐ γὰρ προγενομένης κινήσεως ἐκεῖνο κινεῖ· οὐ γὰρ ἂν ἔτι πρώτως κινοίη· ἡ δὲ γῆ οὐδέποτε ἠρεμοῦσα πρώτως κινήσει."

p. 267b17 Διωρισμένων δὲ τούτων ἕως τοῦ τέλους.

Ἀναλαβὼν πρὸ ὀλίγου τὸν περὶ τοῦ πρώτως κινοῦντος λόγον καὶ ὑπομνήσας, ὅτι ἀπὸ τοῦ συνεχῆ καὶ αΐδιον κίνησιν ἐν τοῖς οὖσι δειχθῆναι δέδεικται ἓν ὂν τὸ πρώτως κινοῦν καὶ ἀκίνητον, καὶ ἐπαγαγών, ὅπου τοῦ κινουμένου χρὴ νομίζειν εἶναι τὸ κινοῦν, καὶ τὸ ἀκίνητον αὐτοῦ πάλιν συστήσας ἐκ τοῦ δεῖξαι, ὅτι οὐδὲν κινούμενον συνεχῆ κίνησιν δύναται κινεῖν, προστίθησι καὶ τοῦ τρίτου τὴν ἀνάληψιν τοῦ δειχθέντος περὶ τοῦ πρώτως

13 αὐτὸς ὁ a 15 τάχιστα γὰρ a φησί] p. 267b8, ubi τὰ pro τὸ. at cf. p. 1354,7 ἐγγύτα(τα) A: ἐγγυτάτω a 17 Εὔδημος] fr. 82 p. 110,6 Sp. 20 μόνον delebat Spengel 21 ante πλειόνων add. διὰ Spengel 22 ἀρχή om., sed suprascr. A[1] 25 ἃ — κινούμενα om. aA[1]: suppl. in mrg. A[2] δὲ κινεῖ scripsi: διακινεῖ A[2] 27 ἄνω ἐκίνει aA: fortasse ἄνωθεν κινεῖ (de ἄνωθε cf. ad p. 1278,25) προγενομένης A[1]: προγινομένης aA

κινοῦντος· τοῦτο δὲ ἦν τὸ ἀμέγεθες αὐτὸ καὶ ἀμερὲς εἶναι· τρία γὰρ ἦν 320r τὰ περὶ αὐτοῦ δειχθέντα, ὅτι ἕν, ὅτι ἀκίνητον, ὅτι ἀμερές. τῶν οὖν δύο ἀποδείξεων συντόμως ὑπομνήσας τῆς τρίτης νῦν ὑπομιμνήσκει τῆς δειξάσης, ὅτι ἀδύνατον τὸ πρώτως κινοῦν τὴν ἀίδιον κίνησιν ἀκίνητον ὂν μέγεθός τι ἔχειν· ἢ γὰρ ἄπειρον ἢ πεπερασμένον ἔσται τὸ μέγεθος· εἰ οὖν ἄπειρον μὲν οὐκ ἐνδέχεται μέγεθος εἶναι, ὡς δέδεικται ἐν τῷ τρίτῳ ταύτης τῆς πραγματείας (εἴωθεν δὲ τὰ πρῶτα πέντε βιβλία Φυσικὰ καλεῖν ἐξαιρέτως καὶ Περὶ φυσικῶν ἀρχῶν, ὥσπερ τὰ τελευταῖα τρία Περὶ κινήσεως), ἀλλὰ μὴν ὅτι οὐδὲ πεπερασμένον αὐτὸ σῶμα δυνατὸν εἶναι ἔδειξεν, εἴπερ ἀνάγκη τὸ πεπερασμένον σῶμα ἢ ἄπειρον ἔχειν δύναμιν ἢ πεπερασμένην· εἰ οὖν μήτε τὸ πεπερασμένον σῶμα ἄπειρον ἔχει δύναμιν, ὡς δέδεικται, μήτε ἡ πεπερασμένη δύναμις τὸν ἄπειρον χρόνον οἷά τέ ἐστι κινεῖν, ὡς δέδεικται καὶ τοῦτο, τὸ δὲ πρῶτον κινοῦν τὴν ἀίδιον κίνησιν ἐδείχθη κινοῦν ἐπὶ τὸν ἄπειρον χρόνον (ἔδει γὰρ τὴν πρώτην κίνησιν ὑπὸ τοῦ πρώτου κινοῦντος ἐνδεδόσθαι), τούτων οὖν δειχθέντων φανερόν, ὅτι ἀδιαίρετόν ἐστι καὶ ἀμερὲς καὶ οὐδὲν ἔχον μέγεθος τὸ πρώτως κινοῦν.

Ἐπέστησεν δὲ καλῶς ὁ Ἀλέξανδρος ἐνταῦθα, ᾧπερ ἐχρῆν ἀποδεικνυμένου τοῦ προβλήματος ἐπιστῆσαι, ὅτι ἐπὶ τοῦ κινουμένου ἐπ' ἄπειρον οὐ λεκτέον δύναμιν ἀλλ' ἢ ὁμωνύμως· "ἡ μὲν γὰρ ἐπὶ τοῦ κινοῦντος, φησί, καὶ ποιοῦντος δύναμις ὡς ἰσχύς τις λέγεται, ἣν κάμνειν ἀνάγκη ἐπὶ τῶν οὕτως κινούντων, ἡ δὲ ἐπὶ τοῦ κινουμένου ὡς ἐπιτηδειότης πρὸς τὸ πάσχειν ἁπλῶς. οὐδὲ γὰρ ἐπὶ τοῦ βαστάζοντος καὶ τοῦ βασταζομένου, ἐπεὶ τὸ βασταζόμενον, ἔστ' ἂν ᾖ, βαστάζεσθαι δύναται, ἤδη καὶ τὸ βαστάζον ἀεὶ βαστάσει· δυνάμει γάρ τινι καὶ ἰσχύι τὸ βαστάζον βαστάζει, ἥτις κάμνει πεπερασμένη οὖσα ἐν πεπερασμένῳ." καὶ ἔδει τὸν Γραμματικὸν τούτοις γοῦν ἐπιστῆσαι τοῦ Ἀλεξάνδρου τοῖς λόγοις καὶ μὴ νομίζειν, ὅτι καὶ ὁ Ἀριστοτέλης καὶ ὁ Ἀλέξανδρος οἴονται τὸ μὴ κυρίως ἀπειροδύναμον ἐπ' ἄπειρον κινεῖσθαι. τὸ γὰρ ἐπ' ἄπειρον κινούμενον ἐπιτηδειότητα μὲν ἔχει πρὸς τοῦτο κατὰ τὴν ἑαυτοῦ φύσιν καὶ τοῦτό ἐστιν ἐν αὐτῷ τὸ δύνασθαι κινεῖσθαι, ὑπ' ἄλλου δὲ τὸ κινεῖσθαι ἔχον γινόμενον αὐτὸ ἔχει καὶ | οὐχ ἅμα ὅλον· ἡ γὰρ κίνησις ἐν τῷ γίνεσθαι τὸ εἶναι ἔχει. καὶ 320v τοῦτο δὲ πάλιν ἐνταῦθα ζητήσας ὁ Ἀλέξανδρος, πῶς ἡ τῶν ἀπλανῶν σφαῖρα οὐχ ἕξει τοῦ κινεῖν ἄπειρον δύναμιν πεπερασμένη οὖσα, εἴ γε ἀεὶ κινεῖ τὰς τῶν πλανωμένων, λύει μὲν τὴν ζήτησιν τὰ αὐτὰ λέγων, ἅπερ καὶ πρὸ ὀλίγου, ὅτι καὶ τὸ πλανώμενον τρόπον τινὰ ὑπ' ἐκείνου τοῦ ἀκινήτου κινεῖται τῇ ἀπλανεῖ συγκινούμενον· τὸ γὰρ ἀπλανὲς κατὰ τὴν σωματικὴν ἑαυτοῦ φύσιν κινητόν ἐστιν, ἀλλ' οὐχὶ κινητικόν. κἀνταῦθα δὲ ἐχρῆν ἐπιστῆσαι τὸν Γραμματικόν, ὅτι οὐκ ἐζήτησεν ὁ Ἀλέξανδρος, πῶς πεπερασμένον τὸ ἀπλανὲς ἀίδιόν ἐστιν, ἀλλὰ ⟨πῶς⟩ πεπερασμένον ὂν

6 τρίτῳ] Γ 5 sqq. 10 ἔχειν a (cf. Ar.): ἔχει A 21 κάμνειν a: κάμνει A 24 ἔστ' ἂν om. A: restit. A¹ 30 ἐν//// αὐτῶι A 35 μὲν A: om. a 36 πλανώμενον aA²: ἀπλανὲς A¹ 40 πῶς a: om. A

ἄπειρον ἔχει δύναμιν τοῦ κινεῖν, γινώσκων, ὅτι κινεῖσθαι μὲν καὶ εἶναι 320v ἐπ' ἄπειρον τὸ πεπερασμένον οὐδὲν κωλύει γινομένην ἔχον τὴν κίνησιν καὶ τὴν οὐσίαν, ἀλλ' οὐκ ἀπὸ χρόνου τινός, ἀλλ' ἐπ' ἄπειρον, κινητικὴν δὲ δύναμιν ἅμα ὅλην μὴ ἔχειν πεπερασμένον ὄν.

Οὕτως ὁ δαιμόνιος ὄντως Ἀριστοτέλης τὴν περὶ τῶν φυσικῶν ἀρχῶν διδασκαλίαν εἰς τὴν ὑπερφυᾶ θεολογίαν ἀπεκορύφωσε καὶ τὴν ὅλην φυσικὴν καὶ σωματικὴν σύστασιν ἐξηρτημένην ἔδειξε τῆς ὑπὲρ φύσιν ἀσωμάτου καὶ ἀσχέτου νοερᾶς ἀγαθότητος τῷ Πλάτωνι κἀνταῦθα συνακολουθῶν. ἀλλ' ὁ μὲν Πλάτων ἀπὸ τῆς οὐσίας αὐτῆς τοῦ κοσμικοῦ σώματος τὸν δημιουργὸν τοῦ κόσμου νοερὸν θεὸν ἀνηῦρε. διαστήσας γὰρ τὸ ὄντως ὂν καὶ τὸ γινόμενον, καὶ τὸ μὲν ἀεὶ κατὰ τὰ αὐτὰ καὶ ὡσαύτως ἔχον ὁρισάμενος ἅτε ἅμα καὶ ὁμοῦ ὅλον ἀδιαστάτως καὶ ἀμερίστως ἐν αἰῶνι τὴν ὑπόστασιν λαχόν, τὸ δὲ γινόμενον ἅτε μεταβαλλόμενον καὶ κινούμενον ἐν τῷ γίνεσθαι τὸ εἶναι ἔχον, τὴν σωματικὴν σύστασιν πᾶσαν ἅτε διεστῶσαν τῇ οὐσίᾳ καὶ κατὰ τὴν τοῦ εἶναι παράτασιν χρονιζομένην καὶ μεταβαλλομένην γενητὴν εἶναι τίθεται καὶ ἐν τῷ γίνεσθαι τὸ εἶναι ἔχειν καὶ διὰ τοῦτο ἀπὸ αἰτίας ἐξηρτημένην ὡς αὐθυπόστατον εἶναι μὴ δυναμένην. "παντὶ γὰρ ἀδύνατον, φησί, χωρὶς τοῦ αἰτίου γένεσιν σχεῖν." αἴτιον δὲ τοῦ γινομένου τὸ ὄντως ὄν, ἵνα μὴ γινόμενον πρὸ γινομένου τιθέντες ἐπ' ἄπειρον ἴωμεν, τοῦ μεταβαλλομένου τὸ ἀμετάβλητον διὰ τὴν αὐτὴν αἰτίαν. ηὗρεν οὖν τὸν δημιουργὸν τοῦ κόσμου νοερὸν θεὸν ὄντως ὄντα καὶ ἀεὶ κατὰ τὰ αὐτὰ καὶ ὡσαύτως ἔχοντα ἐν αἰῶνι ἱδρυμένον ἀπὸ τῆς μεταβολικῆς οὐσίας τοῦ κόσμου ἐπὶ τὴν ἀμετάβλητον αἰτίαν ἀναδραμών. καὶ ὁ Ἀριστοτέλης δὲ ἀπὸ τῆς κινήσεως καὶ μεταβολῆς καὶ τῆς διαστατῆς καὶ πεπερασμένης τῶν σωμάτων ὑποστάσεως ἐπὶ τὴν ἀκίνητον καὶ ἀμετάβλητον καὶ ἀδιάστατον αἰτίαν ἀνῆλθεν. ἔδειξε γάρ, ὅτι ἀίδιον ἀνάγκη κίνησιν εἶναι ἐν τοῖς οὖσι, καὶ διὰ τοῦτο καὶ τὸ κινούμενον, εἴπερ ἡ κίνησις ἐν τῷ κινουμένῳ ἐστίν. ἔδειξε δὲ καὶ ὅτι πᾶν τὸ κινούμενον ὑπό τινος κινεῖται καὶ ὅτι τὸ πρώτως κινοῦν ἀνάγκη ἀκίνητον εἶναι καὶ ἀμετάβλητον αἴτιον τοῖς κινουμένοις προσεχῶς τῆς ἀιδίου κινήσεως. ἀλλ' ὅτι μὲν καὶ ἡ παρὰ Πλάτωνι γένεσις καὶ ἡ παρὰ Ἀριστοτέλει κίνησις τὴν μεταβολὴν δηλοῦσι, ῥᾴδιον μαθεῖν ἐκ τοῦ τὸν μὲν Πλάτωνα πρὸς τὸ κατὰ τὰ αὐτὰ καὶ ὡσαύτως ἔχον ἀντιδιαιρεῖν τὸ γινόμενον ὡς μεταβαλλόμενον, τὸν δὲ Ἀριστοτέλην, ὅταν λέγῃ πᾶν τὸ κινούμενον ὑπό τινος κινεῖσθαι, οὐ περὶ μόνων τῶν κυρίως κινουμένων, ἀλλὰ καὶ τῶν γινομένων καὶ φθειρομένων καὶ ὅλως τῶν μεταβαλλόντων λέγοντα. καὶ μέντοι πολλαχοῦ τὸ ἀκίνητον ἀμετάβλητον εἶπεν. οὐδὲ γὰρ μόνης τῆς κυρίως κινήσεως ὑπερανέχει, ἀλλὰ καὶ γενέσεως καὶ φθορᾶς. δοκεῖ δέ μοι ὁ θαυμαστὸς οὗτος ἀνὴρ τὸ ὄνομα τῆς γενέσεως παραιτήσασθαι σαφῶς ἐπὶ τῶν ἀιδίων λέγειν διὰ τὸ ῥᾳδίως τὴν φαντασίαν ἀρχὴν χρονικὴν ὑποβάλλειν τοῖς γίνεσθαι λεγομένοις. ὅπερ

10 ἀνεῦρε a ut solet διαστήσας scripsi: διαστὰς aA 14 ἔχον a: ἔχειν A 18 φησί] Tim. p. 28 A 20 post ἴωμεν addendum videtur καὶ 21 post νοερὸν erasas aliquot litteras habet A

καὶ πολλοὶ πεπόνθασιν οὐ δυνάμενοι τοῖς ἀιδίοις δημιουργήμασι ταῖς ἐν- 320v νοίαις συμπαρατείνεσθαι, ἀλλὰ τῷ ἀπ' αἰτίας ὑφισταμένῳ καὶ γίνεσθαι λεγομένῳ χρονικὴν ἀρχὴν προστιθέντες καὶ ῥᾷον δοκοῦντες μανθάνειν, εἴ τις ἀρχὴν καὶ μέσα καὶ τέλος χρονικῶς ὑποθοῖτο τῆς δημιουργίας. καὶ δὴ καὶ οἱ πλεῖστοι τῶν σοφῶν εἰς τὸ εὐμαθὲς τῶν ἀκουόντων ἀποβλέψαντες οὕτως κοσμοποιοῦσι, πρῶτα καὶ δεύτερα καὶ τρίτα παραγενέσθαι λέγοντες. καὶ συγγνώμην ἴσως νομίζουσιν ἔχειν, εἰ καὶ οἱ θεολόγοι μὴ παραιτοῦνται τὰς τῶν θεῶν γενέσεις οὕτως ἐκφαίνειν διὰ τὴν τῶν ἀκουόντων εὐμάθειαν. ὁ δὲ Ἀριστοτέλης αἰσθόμενος ὡς ἔοικεν ἤδη παρανοούντων ἀεὶ τὰ λεγόμενα, καὶ χρονικὴν ἀρχὴν συνεπινοούντων, οὔτε κοσμοποιεῖν ἠνέσχετο καὶ γενητὸν ἐπὶ τῶν ἀιδίων προφανῶς λέγειν παρῃτήσατο, ἀλλὰ καὶ τῷ τῆς κινήσεως ὀνόματι ταὐτὸν μὲν δηλοῦντι, μὴ ἀπαιτοῦντι δὲ χρονικὴν ἀρχήν, συνεχρήσατο. ἐπεὶ ὅτι οὐ παραιτεῖται τὸ γίνεσθαι καὶ ἐπὶ τῶν ἐπ' ἄπειρον τὸ εἶναι ἐχόντων, δῆλός ἐστιν ἐν τῷ τρίτῳ ταύτης τῆς πραγματείας περὶ τοῦ ἐπ' ἄπειρον λέγων· "ἀλλ' ἐπεὶ πολλαχῶς τὸ εἶναι, ὥσπερ ἡμέρα ἐστὶ καὶ ὁ ἀγὼν τῷ ἀεὶ ἄλλο καὶ ἄλλο γίνεσθαι, οὕτω καὶ τὸ ἄπειρον." ἡ μὲν οὖν ἀρχὴ τῆς ἀποδείξεως οὕτως ἀμφοτέροις ἡ αὐτὴ ἀπὸ τοῦ μεταβαλλομένου ἐπὶ τὸ ἀμετάβλητον ἀνάγουσα. ἐφεξῆς δὲ ὁ μὲν τὸ κινούμενον ὑπό τινος κινεῖσθαί φησιν, ὁ δὲ τὸ γινόμενον ὑπὸ αἰτίου τὴν γένεσιν ἴσχειν. καὶ ὁ μὲν τὸ πρώτως κινοῦν ἀκίνητον καὶ ἀμετάβλητον καὶ ἀμερὲς δείκνυσιν, ὁ δὲ τὸ αἴτιον τοῦ γινομένου ὄντως ὄν· τοιοῦτον δὲ τὸ ἀμερὲς καὶ ὁμοῦ ὅλον ὑφεστὸς καὶ ἀεὶ κατὰ τὰ αὐτὰ καὶ ὡσαύτως ἔχον, ὅπερ δηλοῖ τὸ τελέως ἀμετάβλητον.

Ἐπεὶ δέ τινες οἴονται τὸν Ἀριστοτέλη τὸ πρώτως κινοῦν, ὅπερ καὶ νοῦν καὶ αἰῶνα καὶ θεὸν ἀνυμνεῖ, τελικὸν μόνον, ἀλλ' οὐχὶ καὶ ποιητικὸν αἴτιον λέγειν τοῦ κόσμου καὶ μάλιστα τοῦ οὐρανοῦ ὡς ἀιδίου ὄντος καὶ διὰ τοῦτο ἀγενήτου, | ἀκούοντες αὐτοῦ πολλάκις λέγοντος, καὶ ὅτι κινεῖ 321r ὡς ἐρώμενον, καὶ πολλάκις ὡς τελικὸν αἴτιον ἀνευφημοῦντος, καλῶς ἔχει κἂν τούτῳ δεῖξαι συμφώνως αὐτὸν τῷ σφετέρῳ καθηγεμόνι μὴ τελικὸν μόνον, ἀλλὰ καὶ ποιητικὸν αἴτιον τὸν θεὸν λέγοντα, τοῦ τε κόσμου παντὸς καὶ τοῦ οὐρανοῦ. ὁ μὲν δὴ Πλάτων ἐκ τῶν ἐν Τιμαίῳ "λέγωμεν δή, δι' ἥντινα αἰτίαν γένεσιν καὶ τὸ πᾶν τόδε ὁ ξυνιστὰς συνέστησεν· ἀγαθὸς ἦν" δῆλός ἐστι τελικὸν ἅμα καὶ ποιητικὸν αἴτιον τοῦ κόσμου τὸν θεὸν λέγων. καὶ ὅταν λέγῃ· "νοῦν μὲν ἐν ψυχῇ, ψυχὴν δὲ ἐν σώματι συνιστὰς τὸ πᾶν συνετεκταίνετο, ὅπως ὅτι κάλλιστόν τε εἴη καὶ κατὰ φύσιν ἄριστόν τε ἔργον ἀπειργασμένος", δι' ὅλου σχεδὸν τοῦ διαλόγου τὸν εἰς τὸ ἀγαθὸν βλέποντα δημιουργὸν ἀνυμνεῖ. ἐν δὲ τῇ τοῦ δημιουργοῦ πρὸς τοὺς οὐρανίους δημηγορίᾳ, σαφῶς παρίστησιν, ὅτι τὰ μὲν οὐράνια προσεχῶς

---

15 λέγων] Γ 6. 206a21 cf. p. 1293,26 22 ὑφεστὼς a 25 ἀνυμνεῖ scripsi (cf. v. 37): ἀνύμνησεν a: ἀνύμνη A 31 Τιμαίῳ] p. 29 D cf. p. 26,16. 464,4 34 λέγῃ] ibid. p. 30 B cf. p. 622,27 34. 35 συνίστα A 35 τε et καὶ om. Plato 38 οὐρανίους scripsi ex p. 1361,1: οὐρανους sic A: οὐρανίους θεοὺς a δημιγορίαι, sed corr. A[1]

αὐτὸς ὑφίστησι, τὰ δὲ ὑπὸ σελήνην ὑπὸ τῶν οὐρανίων. λέγει γὰρ πρὸς 321r τοὺς οὐρανίους ὁ πρῶτος δημιουργός· "θεοὶ θεῶν, ὧν ἐγὼ δημιουργὸς πατήρ τε ἔργων", καὶ προελθών· "θνητά, φησίν, ἔτι γένη λοιπὰ τρία. τούτων δὲ μὴ γινομένων οὐρανὸς ἀτελὴς ἔσται." οὐρανὸν τὸν κόσμον νῦν καλῶν ὥσπερ καὶ Ἀριστοτέλης. δεῖ δέ, φησί, καὶ ταῦτα γενέσθαι, "εἰ μέλλοι τέλεος ἱκανῶς εἶναι. δι' ἐμοῦ δὲ ταῦτα γενόμενα καὶ βίου μετασχόντα θεοῖς ἰσάζοιτο ἄν· ἵνα οὖν θνητά τε ᾖ τό τε πᾶν τόδε ὄντως πᾶν ᾖ, τρέπεσθε κατὰ φύσιν ὑμεῖς ἐπὶ τὴν τῶν ζῴων δημιουργίαν." δηλοῖ δὲ τὸ "δι' ἐμοῦ δὲ ταῦτα γενόμενα", ὅτι τὰ ἀπὸ τοῦ κατὰ τὰ αὐτὰ καὶ ὡσαύτως ἔχοντος αἰτίου (ἢ ὡς ἂν Ἀριστοτέλης εἴποι ὑπὸ τοῦ ἀκινήτου) γινόμενα ἀΐδια ἀνάγκη εἶναι. ὁ δὲ Ἀριστοτέλης ὅτι μὲν τελικὸν λέγει τὸν θεὸν ἤτοι τὸ πρώτως κινοῦν, οὐδεὶς ἀμφισβητεῖ· ὅτι δὲ καὶ ποιητικόν, ἀρκεῖν οἶμαι τὸ ἐν τῷ τῶν αἰτίων διορισμῷ κατὰ τὸ δεύτερον τῆς Φυσικῆς ἀκροάσεως ποιητικὸν αἴτιον λέγειν τὸ ὅθεν ἡ ἀρχὴ τῆς κινήσεως· "ἔτι ὅθεν ἡ ἀρχὴ τῆς μεταβολῆς ἡ πρώτη ἢ τῆς ἠρεμήσεως, οἷον ὁ βουλεύσας αἴτιος καὶ ὁ πατὴρ τοῦ τέκνου, καὶ ὅλως τὸ ποιοῦν τοῦ ποιουμένου." τί οὖν ἦν τούτων σαφέστερον εἰπεῖν πρὸς τὸ δηλῶσαι, ὅτι τὸ πρώτως κινοῦν ποιητικόν ἐστιν αἴτιον; καὶ ἐν τῷ πρώτῳ δὲ τῆς Περὶ οὐρανοῦ σαφῶς εἶπεν, ὅτι οὐδὲν μάτην ποιεῖ οὔτε ὁ θεὸς οὔτε ἡ φύσις, ἐν αὐτῷ δὲ τῷ βιβλίῳ εἰπών, ὅτι ὁ αἰὼν "ἀπὸ τοῦ ἀεὶ εἶναι τὴν ἐπωνυμίαν εἴληφεν, ἀθάνατος καὶ θεῖος, ὅθεν καὶ τοῖς ἄλλοις ἐξήρτηται τοῖς μὲν ἀκριβέστερον, τοῖς δὲ ἀμαυρότερον, τὸ εἶναί τε καὶ ζῆν." δῆλον δὲ ὅτι ὥσπερ ἀγαθύνεται πάντα διὰ τὸ τελικὸν αἴτιον, οὕτως ἔστι τε καὶ ζῇ διὰ τὸ δημιουργικόν. καὶ ἐν τῷ πρώτῳ δὲ τῆς Περὶ γενέσεως, ὅτι καὶ ποιητικόν ἐστιν αἴτιον τὸ πρώτως κινοῦν, ἐδήλωσε περὶ τῶν αἰτίων τῆς ἀειγενεσίας ζητῶν καὶ τάδε γράφων· "οὔσης αἰτίας ⟨μιᾶς⟩ μέν, ὅθεν τὴν ἀρχήν φαμεν τῆς κινήσεως" τὴν ποιητικὴν δηλονότι λέγων οὕτως, "μιᾶς δὲ τῆς ὕλης, τὴν τοιαύτην αἰτίαν λεκτέον. περὶ μὲν γὰρ ἐκείνης εἴρηται πρότερον ἐν τοῖς Περὶ κινήσεως λόγοις, ὅτι ἔστι τὸ μὲν ἀκίνητον ἅπαντα χρόνον, τὸ δὲ κινούμενον ἀεί." διττὸν οὖν καὶ αὐτὸς τὸ ποιητικόν φησι, τὸ μὲν ἀκίνητον πάντων, τὰ δὲ οὐράνια τῶν ὑπὸ σελήνην. καὶ ὁ Ἀλέξανδρος ταῦτα τὰ ῥήματα ἐξηγούμενος "τὸ γοῦν πρῶτον κινοῦν, φησί, τῆς τοῦ θείου σώματος κινήσεως αἴτιόν ἐστι ποιητικὸν ὄντος ἀγενήτου". ἐν δὲ τῷ μείζονι Ἄλφα τῆς Μετὰ τὰ φυσικὰ πραγματείας ἐπαινῶν τὸν Ἀναξαγόραν καὶ πρὸ αὐτοῦ τὸν Ἑρμότιμον, ὡς μὴ μόνον ὑλικὰς αἰτίας τοῦ

1 λέγει] Tim. p. 41 A   3 φησίν] ibid. p. 41 B   ἔτι om. a   post τρία add. ἀγένητα Platonis A cf. Rawack l. c. p. 58   4 γινομένων A (ut Philoponus cf. Rawack l. c.): γενομένων ut Platonis vulg. a   6 τελέως a   9 τὰ (post ὅτι) scripsi: τὸ A: om. a   11 γινόμενα A: γενόμενα rectius a   13. 14 δεύτερον Φυσικῆς ἀκροάσεως] B 3. 194b29   18. 19 πρώτῳ Περὶ οὐρανοῦ] A 4. 271a33   20 βιβλίῳ] A 9. 279a27   20. 21 εἰληφὼς τὴν ἐπωνυμίαν Aristoteles   22 ἀμαυρῶς Aristoteles (exceptis codd. LM)   24 πρώτῳ Περὶ γενέσεως] A 3. 318a1   26 ἀεὶ γενεσίας libri   οὔσης δὲ ex Arist. a   μιᾶς a: om. A   27 εἶναί φαμεν Arist.   27. 28 μιᾶς δὲ ///// A   28 μὲν A: om. a   29 post ἀκίνητον add. τὸν Arist.   34 Μετὰ τὰ φυσικὰ] A 4. 984b15

παντὸς ἀποδεδωκότας, ἀλλὰ καὶ τὸν νοῦν ὡς ποιητικὸν καὶ τελικὸν αἴτιον 321r θεασαμένους γράφει ταῦτα· "νοῦν δή τις εἰπὼν ἐνεῖναι καθάπερ ἐν ζῴοις καὶ ἐν τῇ φύσει τὸν αἴτιον καὶ τοῦ κόσμου καὶ τῆς τάξεως πάσης οἷον νήφων ἐφάνη παρ' εἰκῇ λέγοντας τοὺς πρότερον." εἰπὼν οὖν, ὅτι Ἀναξαγόρας καὶ πρότερος Ἑρμότιμος ἥψαντο τούτων τῶν λόγων, ἐπάγει· "οἱ μὲν οὖν οὕτως ὑπολαμβάνοντες ἅμα τοῦ καλῶς τὴν αἰτίαν ἀρχὴν εἶναι τῶν ὄντων ἔθεσαν καὶ τὴν τοιαύτην ὅθεν ἡ κίνησις ὑπάρχει τοῖς οὖσιν." ἐπαινεῖ οὖν τοὺς καὶ τελικὸν καὶ ποιητικὸν αἴτιον τιθέντας τὸν νοῦν, ὥσπερ καὶ πρὸ ὀλίγων ἐπῄνει τὸν Ἀναξαγόραν, ὅτι τὸν νοῦν ἀρχὴν κινήσεως λέγων ἀπαθῆ καὶ ἀμιγῆ αὐτὸν ἐφύλαττεν.

Ἐπειδὴ δὲ καὶ ὁ Ἀλέξανδρος καὶ οἱ ἄλλοι τινὲς τῶν Περιπατητικῶν δοκοῦσι νομίζειν τὸν Ἀριστοτέλη τοῦ οὐρανοῦ τελικὸν αἴτιον καὶ κινητικόν, οὐ μέντοι ποιητικόν, ὡς καὶ ἡ πρὸ ὀλίγου παρατεθεῖσα τοῦ Ἀλεξάνδρου λέξις ἐδήλωσεν εἰπόντος ὅτι "τὸ πρώτως κινοῦν τῆς τοῦ θείου σώματος κινήσεως ποιητικόν ἐστιν ὄντος ἀγενήτου," φέρε καὶ τοῦ οὐρανοῦ δείξωμεν ποιητικὸν αἴτιον ἡγούμενον τὸν νοῦν. ἤρκει μὲν οὖν καὶ αὐτὸ τοῦτο τὸ ποιητικὸν μὲν αἴτιον ὁρίζεσθαι τὸ ὅθεν ἡ ἀρχὴ τῆς κινήσεως, τὸν δὲ νοῦν ἤτοι τὸ ἀκίνητον αἴτιον λέγειν, ὅθεν ἡ τῆς οὐρανίας προσεχῶς κινήσεως ἀρχή· διὰ γὰρ τῆς τοῦ οὐρανοῦ κινήσεως καὶ τῆς τῶν ὑπὸ σελήνην κινήσεως ἀρχὴ τὸ ἀκίνητόν ἐστι. πλὴν καὶ ἐν τῷ δευτέρῳ τῆς Φυσικῆς ἀκροάσεως τὴν τύχην καὶ τὸ αὐτόματον κατὰ συμβεβηκὸς αἴτια λέγων τοῖς καθ' αὑτὸ ποιητικοῖς ἐπισυμβαίνοντα, τῷ τε νῷ καὶ τῇ φύσει ("τῶν γὰρ τρόπων τῆς αἰτίας, φησίν, ἐν τοῖς ὅθεν ἡ ἀρχὴ τῆς κινήσεως ἑκάτερον αὐτῶν ἐστι," τὴν τύχην λέγων καὶ τὸ αὐτόματον), ἐπάγει ταῦτα· "ἐπεὶ δέ ἐστι τὸ αὐτόματον καὶ ἡ τύχη αἴτια, ὧν ἂν ἢ νοῦς γένοιτο αἴτιος ἢ φύσις, ὅταν κατὰ συμβεβηκὸς αἴτιόν τι γένηται τούτων αὐτῶν, οὐδὲν δὲ τῶν κατὰ συμβεβηκὸς πρότερόν ἐστι τῶν καθ' αὑτό, * * * ὕστερον ἄρα τὸ αὐτόματον καὶ ἡ τύχη νοῦ καὶ φύσεως, ὥστε εἰ ὅτι μάλιστα τοῦ οὐρανοῦ τοῦδε αἴτιόν ἐστι τὸ αὐτόματον, ἀνάγκη πρότερον νοῦν αἴτιον καὶ φύσιν εἶναι καὶ ἄλλων πολλῶν καὶ τοῦδε τοῦ παντός." ἀλλὰ πρὸς μὲν τοῦτο τάχα ἄν τις ἀντιλογικὸς ἀνὴρ εὕροι ἀποφυγὴν οὐ τοῦτο δεικνύναι λέγων ἐν τού|τοις τὸν Ἀριστοτέλη, ὅτι νοῦς καὶ φύσις τοῦ οὐρανοῦ αἴτια, 321v

---

2 δή A: δέ a 5 ἐπάγει] l. c. p. $984^{b}20$ 9 πρὸ ὀλίγων] errat Simplicius. nam extat p. $989^{b}15$ 10 ἐφύλαττον a 11 οἱ ἄλλοι A: ἄλλοι probabilius a 13 πρὸ ὀλίγου] p. 1361,32 τοῦ om. a 14 πρώτως] supra πρῶτον 19. 20 κινήσεως a: κινήσεων A 22. 23 τῶν γὰρ τρόπων A: τὸν γὰρ τρόπον a 23 φησίν] Phys. B 6. $198^{a}2$ cf. supra p. 353,13 et not. 24 τύχην a: ὕλην A ἐπάγει] l. c. $198^{a}5$ 27 τῶν (ante κατὰ) om. Arist. codd. (sed habet Barberinus I 136) ἐστι πρότερον Arist. post καθ' αὑτό propter homoeoteleuton sine lacunae vestigio om. δῆλον ὅτι οὐδὲ τὸ κατὰ συμβεβηκὸς αἴτιον πρότερον τοῦ καθ' αὑτό aA 29 τοῦδε om. Arist. ἐστὶ (cf. p. 354, 8) om. Arist. codd. (praeter Barberinum I 136) 29. 30 νοῦν καὶ φύσιν αἰτίαν εἶναι (cf. 356,20) Arist. (praeter codd. FI Barber. I 136, E^2) 30 εἶναι a (cf. 356, 21): δεῖξαι A τοῦ post τοῦδε om. Arist. (praeter FI Barb.), sed cf. supra p. 354,2. 355,8. 356,21

ἀλλ' ὅτι ὁ λέγων αὐτόματον καὶ τὴν τύχην ποιητικὰ τοῦ οὐρανοῦ αἴτια, 321v ἀναγκασθήσεται πρὸ ἐκείνων νοῦν καὶ φύσιν αἰτιᾶσθαι. ἐκείνῳ δὲ χρὴ προσέχειν τὸν νοῦν, ὅτι τὸ ἑτεροκίνητον καὶ τὴν ὑπόστασιν ἑτέρωθεν ἔχειν ἀνάγκη, εἴπερ κρείττων ἡ οὐσία τῆς κινήσεως. εἰ δὲ καὶ παντὸς σώματος πεπερασμένου κατ' αὐτὸν πεπερασμένη ἡ δύναμις, ἡ κινητικὴ δηλονότι καὶ ἡ τῆς οὐσίας ὑποστατική, ἀνάγκη ἄρα ὥσπερ τὴν ἀίδιον κίνησιν ἀπὸ τῆς ἀκινήτου αἰτίας ἔχει, οὕτω καὶ τὴν ἀίδιον σωματικὴν οὐσίαν ἀπὸ τῆς ἀσωμάτου παραδέχεσθαι. γέγραπται δὲ βιβλίον ὅλον Ἀμμωνίῳ τῷ ἐμῷ καθηγεμόνι, πολλὰς πίστεις παρεχόμενον τοῦ καὶ ποιητικὸν αἴτιον ἡγεῖσθαι τὸν θεὸν τοῦ παντὸς κόσμου τὸν Ἀριστοτέλη, ἀφ' οὗ καὶ ἐγώ τινα † μεταγαγὼν ἐνταῦθα τοῖς προκειμένοις ἀρκούντως. καὶ ἔξεστι τὴν τελειοτέραν περὶ τούτου διδασκαλίαν ἐκεῖθεν λαβεῖν. εἰ δέ τις ζητεῖ, τί δήποτε ὁ Ἀριστοτέλης οὐχ οὕτως φανερῶς ποιητικὸν αἴτιον τὸν θεὸν εἶπεν ὡς τελικόν, τὸν περὶ τοῦ γενητοῦ ῥηθέντα πρότερον καὶ νῦν ἐρῶ λόγον. ἐπειδὴ γὰρ τὸ ποιοῦν γινόμενον ποιεῖ, τὸ δὲ γινόμενον χρονικὴν ἀρχὴν συναναφέρειν δοκεῖ τῆς γενέσεως, διὰ τοῦτο τὰ τῶν σωμάτων ἀίδια καὶ αὐτὰ γινόμενα λέγειν παρῃτήσατο καὶ τὸ αἴτιον αὐτῶν ποιητικὸν πολλάκις ὀνομάζειν καὶ προφανῶς. καὶ τάχα εἴ τις τὸ γινόμενον καὶ τὸ ποιοῦν ἐπὶ τῶν ἐν γενέσει καὶ φθορᾷ κυρίως ἁρμόττειν λέγοι μερικὸν συναναφέροντα χρόνον, ἄλλοις ὀνόμασιν ἐπὶ τῶν ἀιδίων χρήσεται. καὶ ὅρα ὅτι κίνησιν μὲν ἀίδιον οὐ παρῃτήσατο λέγειν ὁ Ἀριστοτέλης, καίτοι τῆς κινήσεως ἐν τῷ γίνεσθαι τὸ εἶναι ἐχούσης· γένεσιν δὲ ἀίδιον οὐχ εἵλετο λέγειν ἐπὶ τοῦ αὐτοῦ, ὅτι τὸ γινόμενον μὴ ὂν πρότερον γίνεσθαι δοκεῖ καὶ φθείρεσθαι πάλιν βούλεται.

Τὴν μὲν οὖν κατὰ μέρος τοῦδε τοῦ βιβλίου διάρθρωσιν τοιαύτην ὡς δυνατὸς ἦν ἐποιησάμην, οὐ χεῖρον δὲ ἴσως ἐστὶ καὶ σύντομον ἔφοδον ἐπὶ κεφαλαίων προσθεῖναι τοῖς εἰρημένοις τήν τε τῆς τάξεως τῶν προβλημάτων ἀκρίβειαν ἐνδεικνυμένην καὶ μνήμην τοῖς ἐντυγχάνουσι παρεχομένην. προβαλόμενος γὰρ ἐν ἀρχῇ ζητεῖν, εἰ ἔστιν ἀεὶ κίνησις καὶ οὔτε γέγονε πρότερον μὴ οὖσα οὔτε φθαρήσεται, ὥστε ὕστερον μηκέτι εἶναι, δείκνυσι τοῦτο πρῶτον μὲν ἐκ τῆς πάντων σχεδὸν τῶν φυσικῶν συμφωνίας, τὸν Ἀναξαγόραν καὶ τὸν Ἐμπεδοκλέα μόνους ὡς μὴ ἀεὶ κίνησιν εἶναι δοκοῦντας λέγειν παραιτησάμενος. δεύτερον ἐκ τοῦ ὁρισμοῦ τῆς κινήσεως δείκνυσιν, ὅτι οὐκ ἔστιν οὔτε πρώτην οὔτε ἐσχάτην κίνησιν λαβεῖν. ἀλλὰ καὶ τῆς πρώτης ἔστιν ἀεὶ προτέρα καὶ τῆς ὑστέρας ὑστέρα ὡς ἀεὶ κινήσεως οὔσης. τρίτον τὸ αὐτὸ δείκνυσιν ἀπὸ τοῦ κατὰ χρόνον προτέρου καὶ ὑστέρου. τέταρτον ἀπὸ τοῦ νῦν τοῦ ἐν τῷ χρόνῳ μέσου ὄντος ἀεὶ παρεληλυθότος καὶ μέλλοντος. εἶτα ἐπιστήσας, ὅτι τὸ λέγειν πρότερον μὲν τὸν ἄπειρον

---

8 παραδέχεσθαι a: παραδέχεται A 9 καθηγεμόνι, sed corr. A^1 10. 11 μεταγαγὼν A: μετήγαγον probabiliter a 14 πρότερον] p. 1359,30 sqq. 22 οὐχ εἵλετο A 29 προβαλόμενος scripsi (cf. p. 920,6. 1133,23 1150,16): προβαλλόμενος libri

αἰῶνα μὴ εἶναι κίνησιν, ὕστερον δὲ εἶναι πλάσματι ἔοικεν, ὥσπερ καὶ τὸ 321v λέγειν "οὕτω πέφυκεν", τότε λοιπὸν τοὺς ἐνισταμένους λόγους πρὸς τὸ ἀεὶ εἶναι κίνησιν ἐκτίθεται τρεῖς ὄντας, ὧν ὁ μὲν πρῶτος ἐκ τοῦ πᾶσαν μεταβολὴν ἐξ ἐναντίου εἰς ἐναντίον γίνεσθαι καὶ ὡρίσθαι τὰ ἐναντία τὸ μὴ εἶναι συνεχῆ καὶ ἀίδιον κίνησιν ἀποδεικνύναι πειρᾶται. τὸ δὲ δεύτερον, ὅτι γίνεται κίνησις μὴ πρότερον οὖσα, δεικνύναι δοκεῖ ἐκ τοῦ τὰ ἄψυχα μὴ πρότερον κινούμενα ὕστερον κινεῖσθαι. ὁ δὲ τρίτος ἀπὸ τῶν ἐμψύχων, ὅτι καὶ ταῦτα μὴ πρότερον κινούμενα ὕστερον κινεῖται μὴ φαινομένης τῆς κινούσης αἰτίας ὥσπερ ἐπὶ τῶν ἀψύχων, καὶ διὰ τοῦτο μᾶλλον ἐπὶ τούτων δοκούσης γίνεσθαι κινήσεως μὴ πρότερον οὔσης. καὶ λοιπὸν λύει τὰς ἐνστάσεις, τὴν μὲν πρώτην ἀπὸ τοῦ τὰς μὲν ἐξ ἐναντίων εἰς ἐναντία μεταβολὰς πεπερασμένας εἶναι, μηδὲν δὲ κωλύειν εἶναι καὶ μίαν τινὰ καὶ συνεχῆ καὶ ἀίδιον, τὰς δὲ ἄλλας ἀπὸ τοῦ πρὸ τῶν φαινομένων κινήσεων εἶναι ἄλλας κινήσεις. εἶτα ἐπ' ἀρχὴν ἀναγαγὼν τὸν λόγον διαιρεῖ τὴν τῶν ὄντων σχέσιν πρός τε κίνησιν καὶ πρὸς ἠρεμίαν καὶ δείκνυσιν πρῶτον μέν, ὅτι οὐ πάντα ἀεὶ ἠρεμεῖ ἔκ τε τῆς ἐναργείας καὶ ἐκ διαφόρων ἐπιβολῶν, εἶτα ὅτι οὐδὲ πάντα ἀεὶ κινεῖται, καὶ τρίτον ⟨ὅτι⟩ οὐδὲ τὰ μὲν ἀεὶ ἠρεμεῖ, τὰ δὲ ἀεὶ κινεῖται, οὔτε πάντα ποτὲ μὲν ἠρεμεῖ ποτὲ δὲ κινεῖται. εἶτα ἀναλαβὼν τὴν διαίρεσιν καὶ συντόμως ἐλέγξας τὰ εἰρημένα τμήματα τὸ περιλειπόμενον βεβαιοῖ τὸ λέγον τὰ μὲν ἀεὶ ἠρεμεῖν, τὰ δὲ ἀεὶ κινεῖσθαι, τὰ δὲ ποτὲ μὲν ἠρεμεῖν, ποτὲ δὲ κινεῖσθαι. ἐφ' οἷς διαίρεσιν τῶν κινούντων καὶ τῶν κινουμένων ποιεῖται εἰς ἀπόδειξιν τὴν οὖσαν προσεχῶς τοῦ πᾶν τὸ κινούμενον ὑπό τινος κινεῖσθαι. ἐξ οὗ πάλιν δείκνυται, ὅτι τῶν ὄντων τὰ μὲν ἀεὶ κινεῖται, τὰ δὲ ἀεὶ ἠρεμεῖ, τὰ δὲ ποτὲ μὲν κινεῖται, ποτὲ δὲ ἠρεμεῖ. ἔτι δὲ καὶ ὅτι τῶν μὲν κινούντων καὶ κινουμένων πρῶτόν ἐστι τὸ αὐτοκίνητον, τῶν δὲ κινούντων ἁπλῶς πρῶτον τὸ ἀκίνητον. ἐν δὲ τῷ δεικνύναι, ὅτι πᾶν τὸ κινούμενον ὑπ' ἄλλου τινὸς παρ' ἑαυτὸ κινεῖται, δείκνυσιν ὅτι καὶ τὰ φυσικὰ σώματα τὰ ἁπλᾶ οὐχ ἑαυτὰ κινεῖ, ἀλλὰ ὑπ' ἄλλου κινεῖται βίᾳ μὲν ἐκ τοῦ ῥιπτοῦντος ἢ ὠθοῦντος ἢ ἕλκοντος, κατὰ φύσιν δὲ ἀπὸ τοῦ μεταβάλλοντος αὐτὸ ἐκ τοῦ δυνάμει εἰς τὸ ἐνεργείᾳ. καὶ ὅτι καὶ ὁ τὸ ἐμπόδιον ἀφαιρῶν κινεῖ, ἀλλὰ κατὰ συμβεβηκός. εἶτα συναγαγὼν τὸν λόγον συντόμως δείκνυσιν, ὅτι πᾶν τὸ κινούμενον ὑπό τινος κινεῖται ἢ δι' ἑαυτοῦ κινοῦντος ἢ δι' ἄλλου· εἰ δὲ τοῦτο οὕτως ἔχει, ἢ ἐπ' ἄπειρον ἀνάγκη ἰέναι ἄλλο ὑπ' ἄλλου κινεῖσθαι λέγοντα, ἢ εἰς τὸ ὑφ' ἑαυτοῦ κινούμενον καταντᾶν. εἶτα καὶ κατὰ ἄλλην ἔφοδον δείκνυσιν, ὅτι τῶν κινούντων καὶ κινουμένων πρῶτόν ἐστι τὸ αὐτοκίνητον. καὶ οὕτως εὑρὼν τὸ πρώτως κινοῦν ὡς κινούμενον ἐφεξῆς καὶ τὸ ἀκίνητον εὑρίσκει δεικνύς, ὅτι οὐ πᾶν τὸ κινοῦν κινούμενον καὶ αὐτὸ κινεῖ οὔτε κατὰ συμβεβηκὸς οὔτε καθ' αὑτό. | καὶ πρῶτον δείκνυσιν, 322r ὅτι οὐ κατὰ συμβεβηκός. καὶ μεταξὺ εἰπών, ὅτι ὄντος τοῦ μόνως κινου-

17 ὅτι alt. a: om. A 21 τὰ δὲ ποτὲ — κινεῖσθαι om. a 22 τὴν οὖσαν scripsi: κινοῦσαν A: τὴν μέλλουσαν a 30 ἀπὸ A: ὑπὸ a 34 ἄλλο scripsi: ἄλλου aA cf. p. 1222,5 sqq.

μένου καὶ τοῦ κινοῦντος ἅμα καὶ κινουμένου εὔλογον εἶναι καὶ τὸ μόνως 322r κινοῦν μὴ κινούμενον, τότε δείκνυσιν, ὅτι οὐδὲ καθ' αὑτὸ ἀνάγκη πᾶν τὸ κινοῦν ὑπό τινος κινούμενον κινεῖν. καὶ καθόλου λοιπὸν δείκνυσιν, ὅτι τὸ πρῶτον κινούμενον ἢ ὑπὸ ἀκινήτου ἢ ὑπὸ αὐτοκινήτου κινήσεται. καὶ προστίθησιν, ὅτι μᾶλλον ἀρχὴ κινήσεως τὸ αὐτοκίνητον ἤπερ τὸ ὑπ' ἄλλου κινούμενον. καὶ τότε ζητεῖ τὸν τρόπον, καθ' ὃν ἑαυτὸ κινεῖ τὸ αὐτοκίνητον, καὶ δείκνυσιν ὅτι μέρει μὲν ἑαυτοῦ κινεῖ τῇ ψυχῇ ἀκινήτῳ οὔσῃ, μέρει δὲ κινεῖται τῷ σώματι· καὶ οὔτε ὅλον κινεῖ καὶ κινεῖται οὔτε ὅλῳ μέρος κινεῖ οὔτε μέρει ὅλον· οἷς προστίθησιν, ὅτι οὐδὲν μόριον τοῦ αὐτοκινήτου αὐτοκίνητόν ἐστι. καὶ συμπεραίνεται λοιπόν, ὅτι τὸ πρώτως κινοῦν ἀκίνητόν ἐστιν ἢ προσεχῶς κινοῦν ἢ διὰ μέσου τοῦ αὐτοκινήτου. ἐν ᾧ πάλιν τὸ κινοῦν ἀκίνητόν ἐστι. καὶ ἐφεξῆς δείκνυσιν, ὅτι τὸ πρώτως κινοῦν ἀκίνητον καὶ αἴδιόν ἐστιν, ὡς καὶ τῆς κατὰ γένεσιν καὶ φθορὰν κινήσεως καὶ μεταβολῆς ὑπερανέχον· καὶ ὅτι ἕν ἐστιν. ἄμφω δὲ δείκνυσιν ὑποθέμενος τέως εἶναί τινα συνεχῆ καὶ αἴδιον κίνησιν, ἣν πρώτην οὖσαν ὑπὸ τοῦ πρώτου κινοῦντος εὔλογον καὶ ἀναγκαῖόν ἐστι κινεῖσθαι. ὕστερον δὲ δείξει, ὅτι ἔστι τοιαύτη κίνησις τῶν οὐρανίων. καὶ ἀπὸ τῶν ἄλλων δὲ τῆς κινήσεως ἀρχῶν δείκνυσιν, ὅτι τὸ πρώτως κινοῦν καὶ κατὰ συμβεβηκὸς ἀκίνητον καὶ αἴδιόν ἐστι. καὶ ἐφεξῆς προστίθησιν ἀκολούθως, ὅτι καὶ τὸ κινούμενον προσεχῶς ὑπὸ τοῦ ἀκινήτου καὶ αἰδίου αἰτίου αἴδιον ἀνάγκη εἶναι. καὶ λοιπόν, ὅπερ ὑπέθετο τὸ εἶναί τινα μίαν καὶ συνεχῆ κίνησιν δείκνυσι, προλαβών, ὅτι χρὴ τὴν πρώτην εἶναι τοιαύτην, καὶ κατὰ πολλοὺς τρόπους ἀποδείξας, ὅτι ἡ φορὰ πρώτη τῶν ἄλλων κινήσεων καὶ μεταβολῶν ἐστι. καὶ ὅτι τῆς φορᾶς ἡ ἐπ' εὐθείας κίνησις πεπερασμένης οὔσης ἀνακάμπτουσα οὐ δύναται συνεχὴς εἶναι οὔτε ἡ μικτή. ἀλλὰ μόνη ἡ κυκλοφορία· τὸ γὰρ ἀνακάμπτον ἵσταται μεταξύ. μνημονεύσας δὲ τῶν σημείων τῶν τε διαιρούντων καὶ τῶν περατούντων τὴν εὐθεῖαν καὶ ἀνὰ λόγον αὐτοῖς τὰ ἐν τῷ χρόνῳ νῦν λαβὼν ἐπέστησε καλῶς, ὅτι τὸ διαιροῦν τὸν χρόνον νῦν ὡς μὲν πρὸς τὸν χρόνον τοῦ μὲν πέρας ἐστί, τοῦ δὲ ἀρχή, ὡς δὲ πρὸς τὸ πρᾶγμα τὸ ἐν χρόνῳ τῷ ὑστέρῳ προστεθήσεται. καὶ ὅτι οὐ σύγκειται ὁ χρόνος ἐξ ἀμερῶν οὐδὲ διαιρεῖται εἰς ἀμερῆ, ὅπερ αὐτῷ καὶ ἐν τοῖς πρὸ τούτου τοῦ βιβλίου δέδεικται. καὶ κατὰ λογικωτέραν δὲ καὶ κοινωτέραν ἔφοδον δείκνυσιν, ὅτι ἀνάγκη τὰς ἀντικειμένας κινήσεις στάσει διαλαμβάνεσθαι καὶ καθολικώτερον ἐπὶ πάσης μεταβολῆς ἐκτείνει τὴν ἀπόδειξιν ἐκ τούτων δεικνύς, ὅτι τὰ ἐπ' εὐθείας κινούμενα οὐ κινεῖται μίαν καὶ συνεχῆ κίνησιν, καὶ τότε καθόλου ἅμα καὶ οἰκείως τῷ προκειμένῳ δείκνυσι τὸ αὐτό. καὶ λοιπὸν δείκνυσιν, ὅτι μόνην τὴν κυκλοφορίαν δυνατὸν εἶναι συνεχῆ, εἴπερ μήτε ἐξ ἐναντίων ἢ ἀντικειμένων κινήσεων σύγκειται, ὥσπερ ἡ ἐπ' εὐθείας, μήτε ἠρεμίᾳ διαλαμβάνεται, ὡς ἐκείνη καὶ αἱ ἄλλαι πᾶσαι κινήσεις καὶ μεταβολαί. εἰ οὖν πρώτη μὲν

5 ἤπερ A: ἢ a 6 ὃν ex ὃ A[1] 23 ἄλλων om. a 32 ἐν τοῖς πρὸ τούτου τοῦ βιβλίου] velut Z 1

τῶν ἄλλων κινήσεων ἡ φορὰ δέδεικται, τῆς δὲ φορᾶς ἡ κυκλοφορία πρώτη, 322r ὡς αὕτη μόνη συνεχὴς εἶναι καὶ μία δυναμένη, δῆλον ὅτι πασῶν τῶν κινήσεων πρώτη ἂν εἴη ἡ κυκλοφορία· διὸ καὶ μέτρον ἐστὶ τῶν ἄλλων. καὶ ὁμοίως ἐκ τοῦ μέτρον εἶναι τὸ πρώτην εἶναι συμβαίνει· ἁπλούστερον γὰρ καὶ πρῶτον τὸ μέτρον τῶν μετρουμένων ἐστίν, ὡς ἡ μονὰς τοῦ ἀριθμοῦ καὶ ὁ δάκτυλος ἢ ὁ ποὺς τοῦ μείζονος μεγέθους, ἡ δὲ πρώτη καὶ μέτρον καὶ ὁμαλὴς εἰκότως ἐστὶ μόνη τῶν ἄλλων. λοιπὸν δέ, ὥσπερ ἔθος αὐτῷ, καὶ ἀπὸ τῆς τῶν ἄλλων φυσιολόγων δόξης καὶ ἀπὸ τῆς τῶν ὀνομάτων συνηθείας πιστοῦται τὸ τὴν φορὰν πρώτην εἶναι τῶν ἄλλων κινήσεων. καὶ ἀναλαβὼν ἐπὶ κεφαλαίων τὰ προαποδεδειγμένα προστίθησιν, ὅτι καὶ ἀμερές ἐστι τὸ πρώτως κινοῦν καὶ ἀμέγεθες, εἴπερ μήτε ἄπειρον μέγεθος εἶναι δυνατὸν μήτε ἐν πεπερασμένῳ μεγέθει ἄπειρον εἶναι δύναμιν, ὡς ἔδειξε. καὶ τὸ τούτῳ δὲ ἀντίστροφον προστίθησιν, ὅτι οὐδὲ ἐν ἀπείρῳ μεγέθει πεπερασμένην δύναμιν οἷόν τε εἶναι, κἂν ὑποθῆταί τις εἶναι μέγεθος ἄπειρον. ἐπειδὴ δὲ πᾶς ὁ λόγος ἤρτηται τοῦ πᾶν τὸ κινούμενον ὑπό τινος κινεῖσθαι, πιστότερον ποιῶν τὸν λόγον τὴν ἀπὸ τῶν ῥιπτουμένων ἔνστασιν πρὸς αὐτὸν παράγει καὶ λύει τὴν ἔνστασιν. καὶ ἐπὶ πᾶσι συμπεραίνεται κεφαλαιωδῶς τὸν λόγον τὸν δείξαντα τὸ πρῶτον κινοῦν ἀμερὲς καὶ ἀδιαίρετον εἶναι, δι' οὗ τὴν ὅλην φυσικὴν σύστασιν τῆς ὑπερφυοῦς αἰτίας καὶ τὴν φυσικὴν θεωρίαν τῆς πρώτης φιλοσοφίας ἐξηρτημένην ἔδειξεν ὁ φιλόσοφος, τέλος τοῦτο κάλλιστον ἐπιθεὶς τῇ περὶ τῶν φυσικῶν ἀρχῶν πραγματείᾳ.

---

11 ἀμερές ἐστι a: ἀμερέστι A 13 οὐδὲ scripsi cf. p. 1340,17: οὔτε aA 22 post πραγματείᾳ habent: πεπλήρωται σὺν θεῷ τὰ πάντα σχόλια σιμπλικίου φιλοσόφου εἰς πᾶσαν τὴν ἀριστοτέλους φυσικὴν πραγματείαν A: Σιμπλικίου ὑπόμνημα εἰς τὸ ὄγδοον τῆς ἀριστοτέλους φυσικῆς ἀκροάσεως. τέλος. a

INDICES

I INDEX VERBORUM

Verba asterisco notata desiderantur in lexicis

II INDEX NOMINUM

790, 30 cf. 791, 28 κίνησιν ταῖς κατηγορίαις συνηρίθμησε (cf. VI 1,17: VI 3,21) 432, 17 citatur ἐν ἀρχῇ τοῦ βιβλίου ὃ Περὶ τοῦ δυνάμει καὶ ἐνεργείᾳ ἐπέγραψε (Enn. II 5, 1) 398, 32; (cf. Add. t. X ad h. l.)
citatur:
Enn. I 1,9 1079,12
II 5,1 398,32
5,3 399,7
III 7,3 790,30
7,8 706,25
7,9 769,6
7,11 sqq. . 790,35 sqq. 792,20
7,12 791,17
7,13 791,20
IV 6,2(?) 1072,8

Πλούταρχος ὁ Χαιρωνεὺς ἐν τῷ Ἀλεξάνδρου βίῳ (c. 7) 8,29

Poeta incertus comicus 302,8 n. (ὁ ποιητής) 755, 8 (cf. Nauck ad F. T. G.[2] Praef. XI)

Πολύκλειτος 323,10 sqq. 325,22 sqq. 342, 31 κανών 325,26

Πορφύριος ὁ πολυμαθέστατος τῶν φιλοσόφων 151,23 ὁ φιλοσοφώτατος 95,33 ἐν τῷ β Περὶ ὕλης 231,6 ἐν τῷ Φιλήβῳ i. e. commentario in Philebum 453,30 cf. 454, 19 comm. ad Rempl. Plat. (?) 615, 35 Physicorum synopsin scripsit 918, 13 Commentarius in Physica respicitur 9,11 11,6. 23 44,1 60,17 n. 70,12 73,2 74,5 80,24 82,31 83,10 85,9 86,10 92,26. 33 97,5 101,25 107,1 116,6 123,1 135,1 136,33 137,8 139,24 140,19 141,24 149,13 163,16 165,8 166,3 188,32 192, 34 206,3 207,12 247,31 264,27 277,24 283,35 343,33 362,11 399,19 400,8. 10 407,4 414,17 415,7 422,22 428,4 587,8 648,17 728,11 864,18. 25 896,10

Ποσειδώνιος. Gemini ἐπιτομὴ τῶν Ποσειδωνίου Μετεωρολογικῶν 291, 22 292, 30 (cf. Add. t. X ad h. l.)

Πραξιάδης Anaximandri pater 24, 14 41, 17

Πρόκλος ὁ ἐκ τῆς Λυδίας φιλόσοφος 404,16 601,15 611,11 795,4 ὁ Λυδός 618,26 διδάσκαλος τῶν ἡμετέρων διδασκάλων γενόμενος 611, 11 795, 4 eius magister Syrianus 618,26 οἱ μετὰ Πρόκλον ἕως ἡμῶν σχεδόν τι πάντες οὐκ ἐν τούτῳ μόνον, ἀλλὰ καὶ ἐν τοῖς ἄλλοις ἅπασι τῷ Πρόκλῳ κατηκολούθησαν praeter Asclepiodotum et Damascium 795,11
ἐν τῇ πρὸς Ἀριστοκλέα ἐπιστολῇ 615, 15 fragmentum de loco fortasse ex libro *De primo loco* 611,11 sqq. (cf. n. confirmata a Krollio *de Chald. orac.* p. 28[1]) cf. praeterea 643,18. 38

Προμηθεύς tyrannus (Thessalus) 346,33

Πρωταγόρας ὁ σοφιστής 1108, 19 ἡ αἴσθησις κριτήριον, ὥστε τὸ ἑκάστῳ φαινόμενον κατὰ τὴν αἴσθησιν τοῦτο καὶ ἀληθὲς νομίζειν 1098,11 dialogus cum Zenone de grano milii 1108,19

Πυθαγόρειος Paron (Arist. Phys. 222^{b}18) explic. 754, 8. 15 (αἵρεσις) 786, 33 (ἔθος) 204, 16 οἱ Πυθαγόρειοι αἰνιγματώδη τὴν ἑαυτῶν φιλοσοφίαν παραδεδώκασιν 7,1 cf. 652,7 Πυθαγορείοις φαίνεται ὁ Πλάτων πολλαχοῦ ἀκολουθῶν 151, 13 idem κατὰ τὸ Πυθαγόρειον ἔθος διὰ τῶν ἀριθμῶν σημαίνων τὰ πράγματα 204, 16 cf. 499,35 sqq. ἔθος σχηματογραφεῖν 457,17 gnomonum ratio explicatur 456, 17 sqq. quadraturam circuli invenerunt Iamblicho teste 60,9 ab eis transtulit Aristoteles τὸ ἄφθαρτον τῆς ὕλης 254,27
metaphysica et physica discreverunt 21,18 de causis primariis 35,24 numeros aut decem συστοιχίας principia 26,27 428, 27 sqq. τὴν δεκάδα τέλειον ἀριθμόν 499, 15 περιττὸν καὶ ἄρτιον 189,2 idem πεπερασμένον καὶ ἄπειρον 11,14 τὸ ἄρτιον τὸ ἄπειρον 458, 10 475, 8. 12. 14 de ἀπείρῳ 452, 29 453, 5 455, 12. 13. 17. 20 472, 2 475, 24 476, 10. 15. 17 ἓν καὶ τὸ ἐναντίον ἀρχαί secundum Eudorum 181, 10 τὸ ἓν ἄριστον 894, 12 περὶ ὕλης 230, 35 ὕλην καὶ εἶδος 179, 13 τὸ ποσόν 232, 16. 25 ἑτερότητα καὶ ἀνισότητα καὶ τὸ μὴ ὂν ὡς αἴτια κινήσεως 430, 35 432, 35 τὸ ἀόριστον ἐπὶ τὴν κίνησιν ἐπιφέρουσιν (Eudemus) 431, 13 ἐν τῇ στερήσει τὴν κίνησιν 434, 14 τὴν κίνησιν μὴ ὂν εἶναι 430, 30 οἱ ἀριθμοὶ τῷ κενῷ ἀπ᾽ ἀλλήλων χωρίζονται 880, 22 de vacuo 648, 22 649, 6 651, 25 κενὸν καὶ ἔξω τοῦ κόσμου 648, 16 περὶ χρόνου 786, 33 σφαῖραν τοῦ οὐρανοῦ τὸν χρόνον 700, 19 τὸ κινοῦν τὸν οὐρανὸν ἐν τῷ μέσῳ 1354,2 1355, 3 Ἑστίας τόπον καὶ Ζανὸς πύργον

III LOCI PLATONICI

IV LOCI ARISTOTELICI

ADDENDA AD VOL. IX

[cf. vol. IX p. XXXI]

p. V[2] formulam ὅ ἐστιν adiecto numero exhibet etiam codex C p. 933, 2. cf. praeterea vol. X p. VI

VII 22 et 24 l. Georgius (cf. p. XIV 8 et Vitellius vol. XVI p. XIII)

XXVI ad. 55,12 cf. P. Tannery *Annales d. l. fac. de Bordeaux* 1882 n. 1. Heiberg *Philolog.* XLIII 345. Maass *Anal. Eratosth.* (Berl. 1883) p. 45

15,3 ἄπειρος Victorius (cf. Praef. X p. IX)

23,20 cf. Freudenthal *Ueber die Theologie d. Xenophanes* (Bresl. 1886) p. 34,4

28,14 cf. Zeller *Philos. d. Gr.* I[5] 849[2]

47,31 adn. dele „*bene*", immo cf. Ind. p. 1374[b]

64,23 sqq. cf. Heiberg *Philolog.* XLIII 341 sqq.

85,4 emenda συνεχιζομένων cf. p. 570,6 926,27

98,1 cf. Apelt *Beitr. z. Gesch. d. gr. Phil.* (Leipz. 1891) p. 92; cum nostra coniectura cf. Alex. in Anal. p. 335,10 Wall.

103,13 cf. Pabst *de Melissi fr.* (Bonnae 1889) || 5 cf. J. Cook Wilson *Class. Rev.* VI (1892) p. 104 n. 2

104,19 δεύτερου habent Exc. Paris. 1859. (cf. t. X p. XII)

107,1 l. κατασκευάζειν

110,1 cf. Pabst l. c. p. 27; Bäumker *Fleckeis. Ann.* 1886 p. 545

121,26 οὐ μόνον (DE) conl. Philoponus p. 68,10. 16 rest. Vitelli

130,5 πέμπτον] πρῶτον γρ. Victorius

135,21 cf. H. Jackson *Journ. of. Philology* XXI 73 sq.

139,12 cf. Gomperz *Beiträge z. Kritik u. Erklärung, Wien. Sitzungsber.* t. CXXII, IV (1890) p. 21, qui coni.: μέγεθος γὰρ μηδὲν (nunc praefert μηδενὸς) ἔχοντος προσγενομένου οὐδὲν κτλ.

141,2 sqq. cf. Evangelides *Zwei Kap. über Nemesius* (Berl. 1882) p. 61 idemque Φιλοσοφικὰ Μελετήμ. p. 94

6 ἔσται ὥστε ἕτερον πρὸ ἑτέρου οὐκ ἔσται Gomperz l. c. p. 22

146,9 οὐδὲ χρῆμ' coni. Zeller l. c. I[5] 561[3]

22 τοιγὰρ idem l. c. 562 adn.

156,14 (cf. 164,25) v. Zeller *Archiv f. Gesch. d. Phil.* V 441; Arleth ibid. VIII I, 81

23 ἀπό τευ Gomperz *Beiträge* l. c.

159,16 cf. *Sitzungsb. d. Berl. Ak.* 1884, 366[1]

160,9 ἀπάτη φρένα καινύτω Blass *Fleckeis. Ann.* 127 (1883) 19

28 ἑαυτὰ] nunc placet ἐν αὐτῷ (sc. τῷ Σφαίρῳ)

167,33 l. ὁπηλικηοῦν. locus non citantis sed παραφράζοντος videtur esse Alexandri

181,34 cf. Shute *Transactions of the Oxford Philological Society* 1879/80 p. 29 sqq.

188,26 adn. l. δέρκευ a

203,3 Διογένης] Ἀναξίμανδρος coni. Neuhäuser *Anaximander* (1880) p. 122[2] at cf. p. 149, 18. 151,22

216,1 στοιχεῖα (ut E) recte Victorius

239,19 sqq. consensu Philoponi (Phys. p. 179,6 Vitelli) apparet haec esse ex Alexandro translata. versus ἵπποι — μελισσῶν legitur in Nicandri Ther. 741, ubi γένεσις tamen aliud significat, nisi forte vetustiorem poetam imitatur et in contrarium vertit v. 742 Nic. (nam ludit interpretando O. Schneider Nicandr. p. 147). similem versum citat Varro R. R. III 16,4 (p. 305,2 K.) tamquam ex Archelao. huius tamen esse non videtur, ut cuius epigramma ipsum servetur ab Antigono H. mir. 19 (p. 7,1 Keller, ubi v. 1 forsitan ζωὴν pro ταύτην conl. Anthol. VII 168 et v. 2 σφῆκες proponendum sit). ergo nescio an epigramma Archelai cum ignoti poetae lemmate interciderit in Varrone. significat versum Simpl. etiam p. 1293,5

p. 239,28 adn. (v. 5 a. i.) l. εἰ κύων ἢ ἵππος γίνοιτο
244,21 fort. κρατείτω ut 1350,7; sed cf. 946,27
248,6 cf. Zeller *Ph. d. Gr.* II a⁴705⁶; Apelt *Fleckeis. Ann.* 1893, 967; R. Heinze *Xenocrates* p. 37 sq.
257,2 διαφέροντι Zeller coni. p. 248,16
269,23 τῷ τοιοῦτον ex D recte recepit Victorius
30 τι] γρ. τινὶ Victorius
274,13 προσεχῶς recte recepit Victorius
276,24 post ἐστίν addendum coni. Vitelli: ⟨τὸ εἶδος ἄρα φύσις ἐστίν.⟩
291,22 cf. Blass *De Gemino et Posidonio* (progr. natal. Kil. 1883) p. 8 sqq. teneo ⟨τῆς⟩ ἐξηγήσεως cum τὰς ἀφορμὰς iungendum, quod temptavi vol. IX p. xxxii
298,30 dele comma
323,5 l. „καὶ τὰ τούτων γένη“ cf. Arist. p. 194ᵇ25
326,16 σαφὲς occupavit Victorius
327,28 ἀνάγουσιν Nauck T. G. F.² p. 765,1
328,1 cf. Eur. fr. 1017 (T. G. F² p. 684 N.) τὸν εὐτυχοῦντα καὶ φρονεῖν νομίζομεν
330,22 τὸ] τῷ Vitelli
331,7 cf. Blass *Fleckeis. Ann.* 127 (1883), 19
336,6 οὐ τοῦ γρ. recte Victorius
350,14 adn. dele: ἄμφω *add. Simpl.*
351,8 αὐτοῦ γεγονέναι Emendator Ambros.
398,32 Plotini non liber, at caput extat II 5,1 unde haec corrigenda: v. 34 interciderunt in Simpl. codd. ante μεθ' αὐτὸ haece: ἤδη τῷ τι καὶ ἄλλο, porro μετὰ τοῦ exhibet etiam Plotinus, ut v. 35 καὶ (ante φθαρὲν) omittit. neque χαλκὸς quod p. 399,1 pro χιὼν habent codd., non confirmatur a Plotino, cuius sententiam miram sane illustrat Enn. II 4,6. post πῦρ desinit ecloga Plotiniana
446,12 ἔστι] puto ἔν τινι cf. v. 14
465,30. 31 l. τινος
475,31 ἐπιστήμονος restituit Vitelli coll. p. 469,24. 510,17 al.
478,35 dele notam
482,13 „fortasse προλαμβάνει“ Vitelli
505,16. 17 τρία καὶ δύο servandum, cum consentiat codex E Aristotelis
528,16 cf. O. Kern *De Orphei theog.* (Berl. 1888) p. 3⁶
563,2 ἐν τίνι ἔσται; restituit Vitelli coll. Philop. p. 538,18
589,29 κύκλῳ δὲ ἔνια. ⟨ἔνια⟩ δὲ rest. Vitelli coll. 590,35 et Philop. p. 601,11
628,30 ἥ] l. ἢ ut 588,37
648,34 l. ὑπαντῶσιν ex E
661,7 emenda ὑπαντᾶν cf. 1137,21 not.
687,31 l. μεταχείρισιν ut p. 72,2
697,16 ἐν] l. ἐκ
699,34 l. τῳδὶ
706,8 οὕτως occupavit Victorius
708,29 κινούμενοι ex vv. 31 et 36 et Them. p. 315,15 Sp. restituit K. Kalbfleisch et ante eum Victorius
740,34 versus sunt Menandri ex Georgo fr. 97,3 (III 30 Kock.) ubi ὁ δὲ χρόνος recte Orio. extremum vocabulum πλέον, quo Simpl. caret, interpolatum esse per litteras a. 1888 mihi significavit Nauck
765,32 κοινὸς commendabat Victorius
34 ἔχων emendavit Victorius
795,16 l. φιλοπονίαν

ADDENDA AD VOL. X

p. 803,5 not. ante αἱ adde: τῆς μεταβ. διαφοραὶ colloc. aF
908,21 cf. Shute *Transactions of the Oxford Philological Society* 1879/80 p. 29 sqq.
924,2 l. εἴρηκεν
939.12 ΓΔ occupavit Victorius
1037,13 κινεῖται confirmatur codicis Escor. Φ III 9 (vide Suppl. t. X p. xiii) excerptis
1072,8 Plotini locus extat. I 1,1
1153,7 ἡ] ἢ em. Victorius
1157—1168 in titulis l. p. 251b19
1164,36 emenda ἀναμφισβητητότερα
1166,17 n. lege: δὲ om. AF (sed restituit A[1])
1266,36 cf. Neuhäuser *Anaximander* p. 121[2]
1283,3 τούτῳ coni. Victorius
1318,14 προτέρων occupavit Victorius